NOVA VULGATA

BIBLIORUM SACRORUM

EDITIO

SACROS. OECUM. CONCILII VATICANI II RATIONE HABITA
IUSSU PAULI PP. VI RECOGNITA
AUCTORITATE IOANNIS PAULI PP. II PROMULGATA

Editio typica altera

LIBRERIA EDITRICE VATICANA

Editio typica prior: a. MCMLXXIX
Editio typica altera: a. MCMLXXXVI

Editio maior: ISBN 88-209-1523-5

CONSTITUTIO APOSTOLICA
QUA
NOVA VULGATA BIBLIORUM SACRORUM EDITIO
«TYPICA» DECLARATUR ET PROMULGATUR

IOANNES PAULUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

SCRIPTURARUM THESAURUS, quo salvificus nuntius a Deo hominibus datus continetur — ait enim recte S. Augustinus: « de illa civitate unde peregrinamur, litterae nobis venerunt: ipsae sunt ... quae nos hortantur ut bene vivamus » (*Enarr. in ps.* XC, s. 2,1: *PL* 37, 1159) — ab Ecclesia merito semper summo in honore est habitus singularique diligentia custoditus. Quae quidem ab ipsis initiis suis numquam desiit curare, ut populus christianus quam amplissima frueretur facultate Dei verbum percipiendi, praesertim in sacra Liturgia, in qua celebranda « maximum est sacrae Scripturae momentum » (Conc. Vat. II, Const. *Sacros. Conc.*, n. 24).

Ecclesia ergo in partibus occidentalibus illam ceteris versionibus anteposuit, quae Vulgata solet appellari quae-

que maximam partem a S. Hieronymo, doctore praeclaro, confecta, « tot saeculorum usu in ipsa Ecclesia probata » est (Conc. Trid., sess. IV; *Enchir. Bibl.*, n. 21). Tam egregiae existimationi documento est etiam cura eius textum ad criticam rationem apparandi, ac quidem per editionem, quae secundum altiorem doctrinam adhuc concinnatur a monachis Abbatiae S. Hieronymi in Urbe, a Pio XI, Decessore Nostro fel. rec., ad hoc institutae (Const. Apost. *Inter praecipuas*, 15 Iun. 1933; *A.A.S.* XXVI, 1934, pp. 85 ss.).

Aetate autem nostra Concilium Vaticanum II, honorem confirmans editioni illi, quam Vulgatam vocant, tributum (Const. *Dei verbum*, n. 22), atque eo contendens, ut in Liturgia Horarum facilior esset intellectus Psalterii, statuit, ut huius recognoscendi opus, feliciter inchoatum, « quamprimum perduceretur ad finem, respectu habito latinitatis christianae necnon totius traditionis Ecclesiae » (Const. *Sacros. Conc.*, n. 91).

His omnibus Paulus VI, Decessor Noster rec. mem., motus est, ut antequam eidem Concilio finis imponeretur, id est die XXIX mensis Novembris anno MCMLXV, peculiarem Pontificiam Commissionem constitueret, cuius esset universalis eiusdem Synodi iussum perficere atque omnes Sacrae Scripturae libros recognoscere, ut Ecclesia praedita esset editione Latina, quam progredientia studia biblica postularent quaeque potissimum rei liturgicae inserviret.

In qua recognitione efficienda « ad verbum ratio habita est veteris textus editionis Vulgatae, ubi videlicet primigenii textus accurate referuntur, quales in hodiernis editionibus, ad criticam rationem exactis, referuntur; prudenter vero ille est emendatus, ubi de iis deflectit vel minus recte eosdem interpretatur. Quam ob rem Latinitas biblica

christiana est adhibita, ita ut aequa aestimatio traditionis cum iustis postulationibus artis criticae, his temporibus vigentis, temperaretur » (cfr. Alloc. Pauli VI, 23 Dec. 1966; A.A.S. LIX, 1967, pp. 53 s.).

Textus, ex hac ipsa recognitione exortus, quae quidem impensior fuit in quibusdam libris Veteris Testamenti, quibus S. Hieronymus manus non admovit, ab anno MCMLXIX ad annum MCMLXXVII seiunctis voluminibus est editus, nunc vero editione « typica », uno volumine comprehensa, proponitur. Haec Nova Vulgata editio etiam huiusmodi esse poterit, ut ad eam versiones vulgares referantur, quae usui liturgico et pastorali destinantur; atque, ut verbis utamur Pauli VI, Decessoris Nostri, « cogitare licet eam certum quoddam fundamentum esse, in quo studia biblica ... innitantur, maxime ubi bibliothecae, specialibus disciplinis patentes, difficilius consuli possunt et congruentium studiorum diffusio est impeditior » (cfr. Alloc., 22 Dec. 1977; cfr. diarium *L'Osservatore Romano*, 23 Dec. 1977, p. 1).

Praeteritis temporibus Ecclesia arbitrabatur veterem Vulgatam editionem sufficere atque ad verbum Dei populo christiano impertiendum affatim valere: quod quidem eo satius iam efficere poterit haec Nova Vulgata editio.

Itaque opus, quod Paulus VI vehementer optavit neque ad finem absolutum potuit videre, quod Ioannes Paulus I studiosa voluntate est prosecutus, qui Pentateuchi libros, a praedicta Pontificia Commissione recognitos, sacrorum Antistitibus in urbem « Puebla » congressuris muneri mittere statuerat quodque Nosmet ipsi una cum multis ex orbe catholico valde exspectavimus, typis excusum Ecclesiae iam tradere gaudemus.

Quae cum ita sint, Nos harum Litterarum vi Novam Vulgatam Bibliorum Sacrorum editionem « typicam » declaramus et promulgamus, praesertim in sacra Liturgia utendam, sed et aliis rebus, ut diximus, accommodatam.

Volumus denique, ut haec Constitutio Nostra firma et efficax semper sit et ab omnibus, ad quos pertinet, religiose servetur, contrariis quibuslibet nihil obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die XXV mensis APRILIS in festo S. Marci Evangelistae, anno MCMLXXIX, Pontificatus Nostri primo.

IOANNES PAULUS PP. II

PRAEFATIO AD LECTOREM

Quoniam sollicitudo pastoralis vera est causa, qua Ecclesia movetur ut id quod fideliter tradit, renovet, Pius XII mente percipiens tempus advenisse ut in Breviario Romano, a sancto Pio V, eius decessore, edito, pro *Psalterio Gallicano* aliud substitueretur, concessit ut, sive in privata sive in publica recitatione nova interpretatio, a Pontificii Instituti Biblici professoribus confecta, adhiberetur. Quam deliberationem his verbis explicavit: « ut plenius in dies fidelibus pateat Sacrarum Litterarum sensus a Spiritu Sancto inspirante datus et hagiographi calamo expressus, quemadmodum in Encyclicis Litteris *Divino afflante Spiritu* haud ita multo ante exposuimus ».[1]

Pius XII sine dubio haud ignoravit « Vulgatam quae dicitur interpretationem arctissime esse cum Sanctorum Patrum scriptis Doctorumque explanationibus conexam, eandemque longo saeculorum usu summam in Ecclesia nactam esse auctoritatem », sed prorsus etiam conscius fuit huius veritatis: « latinae huius interpretationis obscuritates mendaque, a S. Hieronymo neutiquam expuncta, aetate recentiore idcirco magis magisque manifesta oculis occurrerunt, quod antiquarum linguarum, imprimisque Hebraicae, cognitio admodum profecit, quod interpretandi ars perfectior evasit, quod metricae denique ac rhythmicae sermonum orientalium leges altius fuere investigatae, et ' criticae textualis ' quae dicitur, normae clarius perspectae sunt ».[2]

Concilium Vaticanum II huiusmodi impulsiones in se recepit iisque obsecundavit, eas ad illum effectum adducens, quem tempora iam sinebant. Etenim hinc affirmavit: « Maximum est Sacrae Scripturae momentum in Liturgia celebranda. Ex ea enim lectiones leguntur et in homilia explicantur, psalmi canuntur, atque ex eius afflatu instinctuque preces, orationes et carmina liturgica effusa sunt, et ex ea significationem suam, actiones et signa accipiunt. Unde ad procurandam sacrae Liturgiae instaurationem, progressum et aptationem, oportet ut promoveatur ille suavis et vivus Sacrae Scripturae affectus, quem testatur venerabilis rituum cum orientalium tum occidentalium traditio ».[3] Illinc haec congruenter statuit: « Opus recognitionis Psalterii, feliciter inchoatum, quamprimum

[1] Litt. Apost. *In cotidianis precibus*, 24 Mart. 1945; A.A.S. XXXVII, 1945, pp. 65 ss.

[2] *Ibidem*.

[3] Const. *Sacrosanctum Concilium*, cap. I, III, 24.

perducatur ad finem, respectu habito latinitatis christianae, usus liturgici etiam in cantu, necnon totius traditionis latinae Ecclesiae ».[4]

Paulus VI sine mora, cum adhuc celebraretur Concilium, anno 1964 ineunte, Coetum peritorum nominavit, obnoxium Concilio ad exsequendam Constitutionem de Sacra Liturgia, qui optatam Psalterii emendationem statim est aggressus.

Die 29 mensis Novembris anno 1965 praedictus Summus Pontifex Paulus VI *Pontificiam Commissionem pro Nova Vulgata Bibliorum editione* instituit, cui Augustinus Cardinalis Bea praefuit; in quam exeunte anno 1967 Coetus pro Psalterio est insertus.

In allocutione, quam die 23 Decembris 1966 habuit, Summus Pontifex consilium de Nova Vulgata editione apparanda his verbis exposuit: « Haec editio postulatur progressione studiorum biblicorum et necessitate tribuendi Ecclesiae et mundo Sacrae Scripturae textum novum, auctoritate praeditum. Cogitatur de textu, in quo Vulgata editio Hieronymiana ad verbum exprimitur, ubi textum primigenium accurate exhibet, qualis in hodiernis editionibus, scientifica, ut aiunt, ratione confectis, continetur; prudenter vero emendabitur, ubi ab eo deflectit vel eum minus recte interpretatur, adhibita lingua Latinitatis biblicae christianae, ita ut respectus traditionis temperetur cum postulatis criticis aetatis nostrae. In Liturgiam ergo Latinam textus inducetur unicus, qui, ad scientiam quod attinet, impugnari non possit quique traditioni, disciplinae hermeneuticae ac sermoni christiano sit consentaneus. Qui textus erit etiam huiusmodi ut ad eum versiones vulgares referantur ».[5]

Die 10 Augusti 1969 *Liber Psalmorum* est editus, qui in Liturgia Horarum in locum versionis Pianae, quae anno 1945 prodierat, est substitutus. Pontificia Commissio pro Nova Vulgata Bibliorum editione annis 1970 et 1971, pro more Typis Polyglottis Vaticanis, totum Novum Testamentum tribus voluminibus edidit.[6]

Moderatio Commissionis pro Nova Vulgata Bibliorum editione die 3 Iulii 1971 Eduardo Schick, Episcopo Fuldensi, est credita. Commissio, paene tota e novis constans sodalibus, opus emendationis ad totum Vetus Testamentum transtulit textumque ita confectum annis 1976 et 1977 quattuor voluminibus edidit.[7]

[4] *Ibid.*, n. 91.

[5] A.A.S. LIX, 1967, pp. 93 s.; *L'Oss. Rom.*, 24 Dec. 1966.

[6] *Evangelia*, 1970, pp. 342; *Epistolae S. Pauli Apostoli et Catholicae*, 1970, pp. 234; *Actus Apostolorum et Apocalypsis Ioannis*, 1971, pp. 130.

[7] *Libri Prophetarum*, 1976, pp. 532; *Pentatheucus*, 1977, pp. 316; *Libri Sapientiales*, 1977, pp. 278; *Libri Historici*, 1977, pp. 604.

Die 26 Octobris 1977 Paulo VI postremum volumen, a Commissione paratum, est propositum. In sermone, quem paulo post ad Patrum Cardinalium Collegium habuit, affirmavit opus, ad finem perductum, esse eventum, « cuius significatio et momentum omnem terminum temporis egrederetur »; et addidit: « Textus magna ex parte, ut fieri potuit, in editiones liturgicas librorum, hisce annis editorum, transiit, atque etiam in sacris sollemnibus, quibus praesidemus, adhiberi consuevit. Cogitare libet textum certum esse fundamentum, in quo studia biblica dilectissimi cleri innitantur, maxime ubi bibliothecae, specialibus disciplinis patentes, difficilius consuli possunt et congruentium studiorum diffusio est impeditior. Ut autem toto textu, qui nunc in seiunctas editiones est divisus, omnes valeant uti, is in unicam editionem eamque amplam, elegantem, habilem, sacro Libro dignam, historicam propter eiusmodi eventum colligetur. Coetus, ad hoc institutus, iam ad inceptum perficiendum incumbit ».[8]

Post brevem Pontificatum Ioannis Pauli I, Summus Pontifex Ioannes Paulus II die 25 Aprilis 1979 per Constitutionem Apostolicam, a verbis « Scripturarum thesaurus » incipientem, Novae Vulgatae Bibliorum Sacrorum editionem « typicam » declaravit et promulgavit.[9]

Oportet quidem significare editionem illam typicam non ad amussim convenire cum editione voluminum seiunctorum, quia, ut liquet, Commissio rationem ducere debebat animadversionum, quae interea a multis ad eam missae erant, secundum methodum, iam in praeparandis singulis libris servatam, qui « pro manuscripto » antea ad cunctos studiosos, etiam non catholicos, erant perlati.

In hanc *alteram* quoque editionem typicam, debito permissu obtento, quaedam retractationes sunt relatae, quas perspicuitas textus et uniformitas postulabant.

Lectorem ad introductiones peculiares, ad quas res pertinent, remittimus, ut criteria cognoscat, quae Commissio in emendandis libris est secuta; normae vero generales, quas Commissio quoad versionem et linguam observabat, hae fuerunt:

1. Religiose servanda est littera Vulgatae versionis S. Hieronymi quoties haec sensum textus primigenii fideliter reddit et facile intel-

[8] *L'Oss. Rom.*, 23 Dec. 1977.

[9] *Nova Vulgata Bibliorum Sacrorum editio* Sacr. Oecum. Concilii Vaticani II ratione habita — iussu Pauli PP. VI recognita — auctoritate Ioannis Pauli II promulgata, Typis Polyglottis Vaticanis 1979, pp. I-XIV, 1-2155.

legitur, nec ansam praebet ad eum minus recte intellegendum vel perperam interpretandum.

2. Si quando tamen vel in commentariis S. Hieronymi, ut non raro accidit, vel apud SS. Patres, vel in Vetere Latina versione textus primigenius verbis magis accommodatis et claris redditur quam in Vulgata editione, tunc hi modi eligendi esse videntur.

3. In vocabulis seligendis et in sensu textus primigenii Latine exprimendo, debito modo ratio habenda est etiam traditionis exegeticae sive Patrum sive Magisterii Ecclesiae, ita ut nova recensio Vulgatae fideliter reddat sensum « quem tenuit et tenet sancta Mater Ecclesia ».[10] Cavendum tamen omnino erit ne in vertendos textus Veteris Testamenti inferantur doctrinae Novi Testamenti; item ne in textus Novi Testamenti inducantur « explicitationes » traditionis serioris. Ex altera tamen parte, versio singulorum textuum talis sit ut doctrina Novi Testamenti vel traditionis ecclesiasticae facile cum ea componi possit.

4. Ad « explicitationes » quod attinet, quae sive in versione LXX Interpretum, sive in Vetere Latina, sive etiam apud S. Hieronymum haud raro inveniuntur, praesertim de Messianismo, in iis diiudicandis norma textus primigenii servetur, et versio ad regulam praecedentis commatis (n. 3) fiat. Semper autem caveatur ne libro alicui vel aetati plus tribuatur quam quod revera habuit, ita ut germanus progressus revelationis perspiciatur. Quod si agatur de textibus, qui decursu temporum realem progressionem habuerunt, in iis vertendis ea vocabula seligantur quae eiusmodi progressioni excipiendae sint apta.

5. In libris vel textibus poeticis Latine reddendis ratio est habenda rhythmi et sonori accentus; vitentur omnino hiatus, cacophoniae, vitiosae verborum consociationes, cetera eiusmodi. Ratio scilicet est habenda usus textuum, qui fit in Liturgia, sive in recitatione sive in cantu.

6. Idem verbum seu vocabulum Hebraicum vel Graecum non idem omnino verbum Latinum exposcit nec patitur; eligendum igitur est verbum homologum, quod contextus requirit, vel pressius verborum significationi respondet. Quod dicendum est etiam de notissimis illis ḥesed (gratia, misericordia, benignitas), qâhâl (coetus, conventus, ecclesia), b^{e}rît (foedus, testamentum), rûaḥ (ventus, halitus, animus), quae varias significationes habere possunt.

[10] Conc. Trid., sessio IV, Denz. 786.

7. Ad morphologiam et ad syntaxin et stilum quod attinet, lingua Latina, qua Nova Vulgata utitur, similis erit linguae christianae antiquae. Ideo omnia vocabula christianae Latinitatis servanda sunt, licet aetate classica aliam significationem habuerint, e. g. confiteri, elevare, iubilare, humiliare, oratio, passio, concupiscentia, gratia, iustitia, salus etc.

Constructiones syntacticae admittuntur, quas auctores aetatis classicae repudiabant, e.g. *quod* (vel *quia*, rarissime *quoniam*) post verba sentiendi et dicendi, loco accusativi cum infinitivo. Regula Latinitatis christianae servanda est etiam in usu particularum (praepositionum et coniunctionum) et pronominum, prae omnibus cauto ut fideliter reddatur sensus textus primigenii.

8. Huc pertinent haud pauci Hebraismi, qui saepissime occurrunt apud auctores christianos praesertim in Vulgata et in Vetere Latina versione. Difficile videtur rem « a priori » definire. Universe dici potest quod si agitur de meris Hebraismis, qui Latinitatem undique offendunt vel sunt Latine parum intellegibiles vel obscuri, tunc manifeste corrigendi sunt. Semitismi ut « domus sanctitatis », « via iustitiae », « filius perditionis », « canticum canticorum », « in pace », « in sanctitate », « in iustitia », « ante faciem », maiore cum benevolentia diiudicandi videntur; considerandus est enim in singulis casibus cum usus Latinitatis christianae proprius, tum genus dicendi vulgare, nec praetermittenda videtur consuetudo hominum nostrae aetatis eorumque percipiendi facilitas.

9. Quod ad *nomina propria* personarum et locorum attinet, opera est data, praesertim in hac altera editione, ut saltem in eodem libro eademque significatione uniformitas servaretur, praelato, ut patet, scribendi modo certiore aut, in re dubia, editionis Xystinae-Clementinae ratione expressa, quae propius accedit ad formam Graecam, quae, ad hoc quod pertinet, est textu Masoretico antiquior.

Orthographia, attento fine liturgico Novae Vulgatae editionis, qui imprimis perspicuitatem exposcit, non sequitur varietatem exemplarium manu scriptorum, sed usum, qui hac aetate magis invaluit; qua in re studium est positum in uniformitate.

Interpunctioni, quae potius practicas quasdam rationes sequitur, est propositum ut sive lectioni sive interpretationi sit adiumento, cum textus sit huiusmodi ut « ad eum versiones vulgares referantur ».[11]

[11] Cfr. Annot. 5.

In Nova Vulgata editione *idem ordo librorum* servatur, qui proprius est editionis Xystinae-Clementinae. *Ordo autem numerorum capitum et versiculorum* conformatus est numerandi rationi, quae in quibusque textibus primigeniis invenitur. In Psalterio ergo ordo textus Masoretici servatur, ordine Vulgatae editionis intra parentheses posito.

Textus denique *poetici* secundum ordinem versuum sunt typographice dispositi, ratione, ut decet, habita necessitatum Liturgiae Horarum.

✠ EDUARDUS SCHICK, eps.
Praeses Pontificiae Commissionis
pro Nova Vulgata editione

PRAENOTANDA

Ut iudicari possit de recognitione, publico usui in Ecclesia destinatae, Veteris Vulgatae editionis, expedit de modo exponere, qui ad emendandos quosdam libros Sacrae Scripturae necessarius est visus, necnon de peculiaribus quaestionibus, quae ortae sunt, ac de earum solutione.

VETUS TESTAMENTUM

In arduo emendandi PENTATEUCHUM opere Pontificia Commissio pro Nova Vulgata Bibliorum editione secuta est S. Hieronymi exemplum, qui sic ad Desiderium scripsit: « Sicubi tibi in translatione videor errare, interroga Hebraeos, diversarum urbium magistros consule... Nunc te precor, Desideri carissime, ut qui tantum opus me subire fecisti, et a Genesi exordium capere, orationibus iuves, quo possim eodem spiritu, quo scripti sunt libri, in Latinum eos transferre sermonem ».[1]

Magnus Doctor, Damasi Papae mandato, Pentateuchum inter 398-405 ex ipsa " Hebraica veritate "[2] Latina voce reddidit, quae simplicitate, fidelitate et elegantia generatim excellit.

Tamquam norma sumptus est Textus Masoreticus (= TM), critice editus in *Bibliis Hebraicis* Stutgardiensibus.[3] Si a textu Masoretico interdum recessimus, in notis criticis rationem emendationis protulimus.

Sed etiam ad LXX Interpretum Graecam versionem (= Gr) spectatum est pro antiquitate eiusque acceptione apud Christianos sermonis Graeci. Huius autem versionis illam adhibuimus editionem, quam critice paravit Alfredus Rahlfs, quaeque Stutgardiae anno 1962 edita est. Haec editio, maxima ex parte solis codicibus B S A nixa, etiam Origenis et Luciani recensiones aliosque fontes minores admittit.

Perpensae quoque et adhibitae sunt antiquae versiones Aramaica, seu quam vocant Targum (= Targ), Syriaca (= Syr), Aquilae (= Aq), Symmachi (= Sym) et Theodotionis (= Theod).

[1] S. Hieronymus, *Praefatio in Pentateuchum. Ad Desiderium*: PL 28, 152; cfr. *Biblia Sacra ... iussu Pii P.P. XI... edita, I. Genesis*, Romae 1926, 68-69.

[2] S. Hieronymus, *Praefatio in Librum Psalmorum iuxta Hebraicam veritatem*: PL 28, 1125-1128.

[3] Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart 1967 et deinceps.

Textus Latinus invenitur in *Bibliis Sacris iuxta Vulgatam Versionem* (= Vg) a Societate Biblica Virtembergensi, Stutgardiae 1969 editis, quam R. Weber recensuit adiuvantibus B. Fischer, I. Gribomont, H. F. D. Sparks, W. Thiele (= ed. critica).

In recensendo Pentateucho normas generales secuti sumus,[4] unde Vulgatae editionis textum tunc tantum emendavimus, cum validae rationes sive criticae textualis sive scientiae philologae id postulare viderentur. Attamen huiusmodi emendationes ita factae sunt, ut novae elocutiones cum lingua Latina Vulgatae editionis concinerent eiusque veluti colorem ac stilum conservarent. Maximas ergo partes venerandae Vulgatae traditioni tribuimus in qua summe eminent libri Pentateuchi, excepto Levitico. Vulgatae verba, ubicumque textum Hebraicum fideliter reddunt, etiam quoad sensum tantum, ibi servata sunt; sin autem, congrua elegimus vocabula, quae in aliis libris Veteris et Novi Testamenti occurrunt.

Item eadem vocabula Latina generatim servata sunt pro quibusdam typicis vocibus Hebraicis, e. g. miskkān = « habitaculum », 'ohel mo'ēd = « tabernaculum conventus », t^{e}rûmāh = « primitiva », ḥuqqāh = « praeceptum » (non « caeremoniae »), miṣwāh = « mandatum » (non « praeceptum ») etc. Conservati etiam sunt semitismi qui dicuntur, e. g. « cornu salutis », « Deus iustitiae », « semen » (= posteritas), « locutus est Dominus dicens » etc.; sic etiam nomina propria Hebraica, e. g. Meriba, Massa, Mosoch, Misar etc. servata sunt.

Peculiaris difficultas oritur ex libris THOBIS et IUDITH, quorum videlicet textus in Vulgata nulli plane respondet textui primigeniae linguae ac valde quidem distat ab eo, qui in recentioribus Bibliorum Sacrorum editionibus invenitur.

Etenim primigenia librorum Thobis et Iudith scriptio interiit, eosque ambos ipse Sanctus Hieronymus sine magno negotio convertit: « unius diei laborem arripui »;[5] « huic libro unam lucubratiunculam dedi magis sensum e sensu quam ex verbo verbum transferens ».[6] Revera interpretatio libri Thobis ab Hieronymo confecta admodum discrepat a lectione LXX Interpretum (codd. AB), quae et ipsa vicissim brevior est quam codicis Sinaitici, quem hodie proximum esse arbitrantur primigeniae scriptioni. Sed Vetus Latina

[4] Cfr. *Praefatio ad lectorem.*

[5] *Praef. in L. Tob.*: PL 29, 25-26.

[6] *Praef. in L. Iudith*: PL 29, 39-40.

propius accedit ad codicis Sinaitici textum. Libri Iudith lectio Graeca bene exhibetur tribus in praecipuis formis: BAS; mss 19.108; ms 58 (similis Veteri Latinae ac Syriaco).

Cum igitur Summus Pontifex permisisset ut in Novam Vulgatam induceretur etiam textus apud recentiores editiones adhibitus (*Audientia* 30 Martii 1968), Pontificia Commissio fontes elegit secundum lectionem Veteris Latinae censuitque utendum codice Vercellensi XXII (saec. x) pro libro Thobis et codice Bernensi (saec. x) pro libro Iudith, quos autem contulit diligenter antea cum codicibus Latinis et Graecis proprio loco descriptis.

Liber ESTHER in Ecclesia legitur secundum duas formas canonicas. Textus Hebraicus a s. Hieronymo translatus exstat in editione Vulgata in Est 1, 1-10,3. Textus Graecus non est simplex versio, sed retractatio libri Hebraici, largiter aucta et etiam partim transformata. Partes, quae in libro Hebraico desunt, s. Hieronymus addidit post versionem textus Hebraici (in Vulgata 10, 4-16, 24). Editio Graeca condicioni Iudaeorum in diaspora degentium aptata est, ut apparet in transformato decreto regio Mardochaei (8, 12 et 8, 12u-cc = Vulgata 16, 17-24). Huic mutationi congruit in versione Vetere Latina textus Graeci omissio pugnae (9, 1-2.5-19). In hac omissione et aliis lectionibus variantibus, in quibus distat a textu manu scriptis Graecis tradito, versio Vetus Latina textum Graecum primigenium conservavit. Textus autem Graecus in exemplaribus manu scriptis Graecis traditus (exceptis paucis exemplaribus manu scriptis sic dictis Lucianeis) secundum subscriptionem (10, 31 = Vulgata 11, 1) est opus Lysimachi (filii Ptolemaei Hierosolymitani), qui textum Graecum textui Hebraico assimilavit supplens omissiones. Haec est subscriptio: « Anno quarto, regnantibus Ptolemaeo et Cleopatra, attulerunt Dositheus, qui se sacerdotem et levitici generis ferebat, et Ptolemaeus filius eius hanc epistulam Phurim, quam dixerunt esse (genuinam) et interpretatum esse Lysimachum Ptolemaei filium in Ierusalem ». Versioni textus Hebraici inseruntur additiones et aliae quaedam discrepantiae editionis Graecae (= II), quae sunt maioris momenti, in locis eis convenientibus. Numeratio harum partium fit litteris post numeros positis. Versio autem supponit textum versionis Veteris Latinae, exceptis duobus decretis regiis (3, 13a-g; 8, 12a-cc), in quibus interpretes difficile idioma rhetoricum non plene intellexerunt et quae Lysimachus fere solum in 8, 12y mutavit, pro die decima quarta Adar secundum editionem Hebraicam diem decimam tertiam ponens; in 3, 13f autem conservavit

diem decimam quartam, quia iam suo tempore in textu Hebraico (3, 7) dies caedi Iudaeorum assignatus exciderat. Auctor Graecus diem decimam tertiam Adar in diem decimam quartam mutavit, quia secundum illum dies excidio destinatus iam ut dies festus celebrandus est (8, 12z-aa) et decreto regio (8, 12cc) pugna est impedita.

In PSALTERIO recognoscendo normae generales, quae in emendanda Vulgata editione obtinent, accuratius definitae sunt et accommodatae, respectu habito peculiaris indolis Psalterii, quod est textus poeticus, saepe difficilis, interdum minus recte traditus, a S. Hieronymo non conversus in Latinum sed solum correctus, denique ex diuturno saeculorum usu in sacra Liturgia cotidie adhibitus.

Ad hasce singillatim normas opus est directum:

1) Textus Psalterii Vulgatae editionis (*Psalterium Gallicanum*, quod dicitur) servatus est, dummodo *Textum Masoreticum* (TM) recte, quamvis verbum e verbo materiali quadam ratione exprimens, redderet.

2) Emendata est Vulgata editio, ubi non congruebat cum TM, qui maximam fidem haberet atque, respectu contextae orationis, optimus esse videretur.

3) Quoties TM apparebat vel videbatur esse corruptus, et versio LXX Interpretum (quam Vulgata editio est secuta) putari poterat quasi certum sensus primitivi testimonium, lectio versionis LXX Interpretum (atque adeo etiam editionis Vulgatae) est accepta.

4) Cum TM intellegi nequibat (sive quod erat corruptus, sive quod nobis facultas iam est adempta eum interpretandi) atque undique colligi poterat LXX Interpretes et auctores Vulgatae editionis eum esse late interpretatos, ita tamen ut eorum versio cum contextu orationis conveniret, eiusmodi interpretatio est inducta, quamvis non esset satis perspicua (veluti in Pss 8, 2c-3a; 9, 7; 16, 3-4; 17, 13; 58, 9-10; 141, 7).

5) Cum TM corruptus apparebat et neque versio LXX Interpretum neque Vulgata editio lectionem probandam exhibebant, textus est emendatus ea ratione, ut a textu Hebraico *consonantico* minimum deflecteret atque aptam praeberet significationem.

6) Non receptae sunt textus emendationes, quibus hic solum « melior » efficeretur, atque tantum exceptionis in modum verbo Hebraico vis, ex alia lingua Semitica deprompta, est subiecta, quod, in peculiari illo orationis contextu, lectionem magis idoneam exhibet.

7) Epitheta et appellationes Dei, veluti « Rupes », « Petra », ex usu exemplorum Graecorum Latinorumque vocabulis sunt reddita, cuius modi sunt « Refugium », « locus munitus », vel « Praesidium », « Adiutor », prout contextus verborum postulabat.

Ad linguam Latinam quod attinet, servatum est illud orationis genus, quod Vulgatae Sacrorum Bibliorum editionis peculiare et proprium esse cognoscitur. Est enim diuturno Ecclesiae usu probatum et, licet animum ab elegantiis oratoriis alienum eorum testetur, qui, verbum e verbo exprimentes, Graeca exempla in Latinum converterunt, est tamen sanum, candidum, significans et eiusmodi, ut minus ingenium quam ipsum cor hominis suaviter tangat.

Hae igitur proprietates praecipuae linguae Latinae biblicae, quae data opera est condiscenda (eius enim difficultates non facile evincat, qui solum ad linguam Latinam in scholis, ut fert consuetudo, incubuerit), in Nova Vulgata editione reperiuntur:

1) Thesaurus verborum saepe peculiarem omnino indolem praefert. Occurrunt enim:

a) vocabula Latina, quibus auctores ethnici, quod sciamus, non usi sunt, et quae potius ad vulgarem linguae Latinae rationem pertinere videntur, veluti: ablactare, approximare, contribulare, elongare (cuius verbi temporalis usus est et transitivus et intransitivus), fiducialiter, glorificare, humiliare, magnificare, subsannare, superexaltare, supersperare.

b) Alia verba Latina in sacris Bibliis novam vim acceperunt ex nova religione novoque pietatis sensu inductis. Cuius generis sunt: adinventio, calumnia, confiteri, eructare, iniustitia, iustitia, misericordia, susceptor, sustinere, veritas, testamentum.

c) Non pauca vocabula e Graeco sunt recepta, quamvis interdum vox Latina esset in promptu, veluti diabolus (i. e. calumniator), erodius (i. e. ardea), neomenia (i.e. nova luna), nycticorax (i.e. bubo), scandalum (i. e. offendiculum), synagoga (i. e. coetus); memoratu digna sunt verba christi et ecclesiae (quae idem valent atque unctus et conventus); quae quidem vocabula, utpote cum apud LXX Interpretes inveniantur, vim habent christianae aetati anteriorem, quae in Latinum transiit (cfr. Ps 26, 5 « ecclesia malignantium »; Ps 105, 15: « christos meos »). Locutiones quoque singulares huc pertinent, veluti « in idipsum » (εἰς τὸ αὐτό, i. e. una, simul).

d) Verba, quae ex Hebraeo sunt hausta, facile dignoscuntur.

Asper autem ille Hebraismus, ex quo loco neutri generis ponitur femininum, non est receptus (cfr. Ps 27, 4, Vulg.: « unam petii a Domino, hanc requiram »; Nova Vulg.: « Unum petii ad Domino, hoc requiram »).

Vocabula igitur, quae in Novo Psalterio continentur, e verborum thesauro Sacrae Scripturae, et maxime ipsius Psalterii, sunt deprompta, perpaucis exceptis, quae tamen in Latinitate christiana sunt usitata (e. g.: Ps 2, 7: « decretum »). Praeterea, ut grammatici sciunt, in lingua Latina posterioris aetatis sub quibusdam Psalterii vocibus est subiecta sententia, quae haud necessario iis inerat in christiana antiquitate; cuius modi sunt: anima, exaudire, meditari.

2) Non paucae proprietates sunt servatae, quae ad structuram verborum seu syntaxin spectant; e quarum genere sunt: nominativus extra structuram enuntiati positus; cfr. Ps 18, 31: « Deus impolluta via eius » (i. e. Dei via impolluta est); Ps 126, 1: « In convertendo Dominus captivitatem Sion »; genetivus auctivus, ut « caelum caelorum », « saeculum saeculi »; genetivus qualitatis, qui multo magis frequentatur quam in communi lingua Latina, e. g. Ps 78, 54: « fines sanctificationis »; geminus accusativus cum verbis dandi et ponendi, ut in Ps 2, 8: « dabo tibi gentes hereditatem tuam »; Ps 18, 12: « posuit tenebras latibulum suum »; vocula « in » cum ablativo, qua significatur instrumentum, modus, causa, ut in Ps 15, 3: « non egit dolum in lingua sua »; item vocula « et », quae non solum est copulativa, sed etiam multiplicem habet vim e contexta oratione colligendam (causalem, explanatoriam, adversativam, consecutivam etc.); ellipsis verbi « esse », quae ex imitatione Hebraeorum multo crebrius obtinet quam in communi sermone Latino; locutiones adverbiales, i. e. usus verbi temporalis loco adverbii, e. g. Ps 126, 3: « magnificavit Dominus facere nobiscum » (quod idem valet ac: Dominus magnifice fecit nobiscum); comparativus, qui positivo addita vocula « prae » vel « super » efficitur; item superlativus, qui significatur positivo et verbo « nimis » (i.e. valde); infinitivus *finalis*, e. g. Ps 96, 13: « quoniam venit iudicare terram »; vox ipsa « quoniam », quae saepe est tantum particula affirmans, qua enuntiatum primarium inducitur.

Pernota est difficultas pertinens ad usum temporum, qui, ut in Vulgata (et apud LXX Interpretes) invenitur, saepe nostrae cogitandi rationi obnititur. Servatum est perfectum (quamvis nonnullis tempus praesens aptius esse videretur), cum ei vis perfecti praesentis, quod dicitur, aut vis gnomica tribui poterat.

Addendum est Vulgatae locutiones *praepositionales* (i. e. quae ex imitatione Hebraeorum e praepositione et nomine, loco unius praepositionis, constant), tunc solum mutatas esse, cum ad res inanimas referrentur, quod asperum quiddam sonarent, veluti « ante faciem venti » (i. e. ante ventum); quodsi de personis agebatur, non improbandus hic usus est visus.

Nec receptus est e Vulgata Hebraismus, ex quo in enuntiato relativo supervacaneum ponitur pronomen demonstrativum, e. g. Ps 68, 17: « Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare *in eo* ».

Liquet in locis, novam exhibentibus interpretationem, multum operae eo esse collatum, ut sive quoad vocabula, sive quoad syntaxin, sive quoad stilum ea cum Vulgata congrueret. Quemadmodum studiosi probe noverunt, in Vulgata haud raro contingit, ut idem verbum Hebraicum non uno modo, varietatis causa, reddatur Latine. Quem morem minus secuti, annisi sumus, ut constans esset eiusdem verbi Hebraici Latina interpretatio, non ita tamen, ut ea re quasi lege devinciremur.

3) Est denique memorandum in vertendis et eligendis vocabulis Latinis rationem, ut patet, accurate ductam esse locorum ac textuum parallelorum atque etiam figurarum poeticarum, maxime chiasmi, e. g.:

Ps 5, 10-11. Versus chiasmi in modum sunt dispositi: 10a-11b; 10-11a.

Quod attinet ad Ps 5, 10, cfr. Eccli 12, 15.

Ps 7, 13a, cfr. Dt 32, 41.

Ps 24, 4b: 4c. Animadverte parallelismum, qui refertur ad Ex 20, 7 (bis); Dt 5, 11.

Ps 41, 10b, cfr. Io 13, 18.

Ps 45, 14b. Ita est in *Itala*.

Ps 45, 5a, cfr. 2 Reg 9, 18.

Ps 64, 7b, cfr. Ps 5, 10.

Ps 115, 17, cfr. Ps 94, 17, ad verbum '*silentii*' quod attinet.

Ps 116, 11, ubi scriptum est '*trepidatione*', cfr. Ps 31, 23.

Ps 132, 17-18. Animadverte chiasmum: 17a-18b; 17b-18a.

Ps 148, 8. Verba chiasmi in modum sunt collocata, ita ut eorum vis et momentum appareant: *ignis*[1], *grando*[2] // *nix*[3], *fumus*[4]. Vox Hebraica *qîtôr* reddita est verbo '*fumi*', quod, propter parallelismum, congruit cum *igne*, eo vel magis quod ipsum verbum eiusque etymon in lingua Hebraica (cfr. Gn 19, 28) et in ceteris sermonibus Semiticis numquam vim habent '*nebulae*', sed solum '*fumi*', ex igne vel ture exorti.

Textus libri ECCLESIASTICI, seu SIRACIDIS, praeter versionem Veteris Latinae, tribus quoque his praecipuis, quae sequuntur, formis ad nos pervenit:

a) Graeca prior (*Gr I* = textus codicum maiusculorum, qui brevior est); Graeca altera (*Gr II* = textus codicum minusculorum, qui amplior est);

b) Hebraica (*H* = fragmenta maiora Genizae Memphidis; fragmenta minora Qumran et Masada; testimonia, quae apud auctores Iudaicos inveniuntur);

c) Syriaca (*Syr*), quae translatio est e textu Hebraico ac, praeter Veterem Latinam, maiore auctoritate gaudet quam ceterae antiquae versiones.

Nulla autem ex dictis formis directe a primigenio textu procedit; immo nec *H* nec *Syr* integre ad nos pervenerunt. Propterea nulla ex ipsis prae ceteris magis valere aut eminentiore auctoritate pollere, sed unaquaeque seorsim exstare atque per se ipsa solummodo expendenda esse videtur.

Quibus omnibus spectatis, consequitur ut minime effici possit — nec fieri umquam poterat — quaelibet textus primigenii critica instauratio. Hoc unum igitur faciendum putavimus: Latinam (*La*) scilicet versionem suscipere quasi normam, seu quasi textum *sui iuris*, eamque recognoscere iuxta quidem principia pro Nova Vulgata decreta, absque tamen necessitate eam plane accommodandi ad formam sive textus Graeci (*I* vel *II*) sive textus Hebraici, cum discrepantiae inter *La* et *Gr* vel *H*, quae identidem occurrunt, habendae sint variae lectiones alicuius saltem auctoritatis, non vero simpliciter mendosae lectiones, quae sint corrigendae.

Atqui hoc praesertim curavimus, ut scilicet:

a) cum versus quidam in *La* tantum invenirentur, vel praesertim ex *Gr II* viderentur derivati, iidem signarentur respective nota *La*, vel *Gr II*, sequente numero capitis et versus;

b) cum duplicationes quaedam evidentes repetitiones aliorum versiculorum vel pericoparum evasissent, ipsae simpliciter delerentur;

c) cum autem de duplicationibus verborum ageretur, i.e. cum terminus quidam textus Graeci (*Gr*) vel textus Hebraici (*H*) duobus aut pluribus synonymis expressus videretur, tunc, pro certo non semper habentes simpliciorem formam *Gr* vel *H* primigeniam esse, servandam mallemus formam *La*, nisi forte sensus ipse aut alia evidentiae causa emendationem exigeret vel suaderet;

d) deinde cum *La* corrupta clare videretur ex falsa lectione vel ex detorto sensu eaque corrigi posset adiuvante *Gr* aut *H* vel etiam eiusdem *La* opportune codices comparando, tunc emendatio fieret;

e) item denique, cum *La* obscuritate laboraret sensumque prorsum deteriorem quam *Gr* vel *H* vel *Syr* offerret.

Ad nomina Dei quod attinet — Deus, Dominus, Altissimus, Sanctus, Excelsus — quae ne in aliis quidem libris LXX Interpretum constanter ad verbum redduntur ex originali Masoretico, ea servavimus, nonnulla facta exceptione, sicut in *La* tradita sunt.

Ad rationem criticam textus quod pertinet, in libris PROPHETARUM peculiares notae habentur, quarum quaedam omnibus plus minusve sunt communes (ut, verbi gratia, propensio illa quae propria videtur esse vetustiorum Christianarum versionum, qua messianice textum interpretandi amplificatur via), aliae vero uniuscuiusque libri sunt propriae (ut, verbi gratia, exsistentia, interdum frequentior, locorum corruptorum in textu primigenio vel in versionibus: quod quidem praesertim patet in ultimis capitibus libri Ezechielis et apud aliquos Prophetarum minorum, apud scilicet Osee, Michaeam, Habacuc, Zachariam).

Ad hanc recognitionem conficiendam liquet in promptu fuisse, tamquam fundamentum, textum primigenium (= TM) et Vulgatam versionem (= Vg); sed etiam ad Septuaginta Interpretum versionem (= Gr) admodum spectatum est pro antiquitate eiusque acceptione apud Christianos sermonis Graeci necnon pro auctoritate, quam habuit in aliis conficiendis translationibus; eadem tamen, ad Prophetas, praesertim Isaiam, quod attinet, nimiam libertatem nonnumquam ostendit. Perpensae quoque et adhibitae sunt versiones Aramaica, seu quam vocant Targum (= Targ), Syriaca (= Syr), Aquilae (= Aq), Symmachi (= Sym) et Theodotionis (Theod), et aliae (ut « Quinta » in Mich 5, 6 et Hexaplorum transcriptio in Is 26, 3). Praeterea fieri non potuit, ut, copiosis ad textum criticis notis spectatis, Sancti Hieronymi commentarii praeterirentur. Denique in Epistula Ieremiae seu Baruch 6 — iuxta quidem non paucos doctos viros — accepta est emendatio (v. 71), cuius vis ex alicuius Semitici (Hebraici) exemplaris coniectura desumenda videtur.

Ex Deserti Iudae codicibus perpauca deduci possunt; copiosa enim fragmenta librorum propheticorum eorumque commentariorum aliqua tantum vocabula plerumque referunt, nec eadem semper certa fide leguntur. Commentarius, seu *Pesher* (= 1QpHab), in primum et secundum caput libri Habacuc usui fuit in Hab 1, 11.17;

2, 5.6.16. Aliter res se habet quoad librum Isaiae, qui in duobus codicibus reperitur, quorum unus integer est (= 1QIs[a]), alter autem mutilus (= 1QIs[b]). Nam haec pretiosa testimonia, sive per se ipsa sive in aliquo innixa ex antiquis versionibus, effecerunt ut nonnullarum lectionum certior — quod in bona spe esse videtur — restitutio haberetur quam lectionum, quae in TM traditae sunt (cfr. Is 11, 6; 14, 30; 21, 8; 23, 10; 29, 5; 33, 8; 37, 20. 25. 27; 40, 17; 48, 11; 49; 17; 53, 9. 11); et in quibusdam locis 1QIs[a] cum omnibus fere antiquis lectionibus concinit (cfr. Is 16, 4; 18, 7; 19, 18; 21 9; etc.).

Si quis praecipuarum suetarumque Vulgatae editionum quandam inter se collationem statuere conetur, ad hanc conclusionem facile perveniet: variationes quidem in MACCABAEORUM libris frequentes sunt — fortasse frequentiores — perpaucum tamen novi reapse invenitur. Sanctus Hieronymus nec in Latinum sermonem vertendos Maccabaeorum libros ipse curavit nec ullam eorum translationem recognovit aut emendavit. Is enimvero de rebus, quae in iisdem libris continentur nonnumquam mentionem facit,[7] hanc etiam adhibens locutionem in quodam loco: *Hoc enim Scriptura commemorat*;[8] attamen ipsemet expresse confitetur se Maccabaeorum libros neglexisse: eorum enim nullum versiculum directe unquam protulit.[9] Praeterea quod de libro primo affirmat, eius scilicet exstare textum primigenium Hebraicum, hoc potius quam ex cognitione directa fortasse ex Origine coniecit;[10] quam sententiam ea verba significare videntur, quae in « Prologo galeato » leguntur: *Maccabaeorum primum librum, Hebraicum repperi.*

Verumtamen textus a Vulgata et inter se discordes iam pridem cognoscebantur; exinde plures vetustiores Latinas versiones exstitisse putabatur. Nunc autem, praesertim post a Donatiano De Bruyne edita studia, illa certior esse videtur opinio, quae unam defendit fuisse versionem, eamque ad nos per plurimas recensiones pervenisse.[11]

[7] Hoc praesertim desumi potest ex *Commentario in Danielem*; sed etiam aliunde (cfr. *Comment. in Ep. ad Galatas* 3, 14: PL 26, 362).

[8] *In Is* 23, 2 liber V: PL 24, 201; CC 73, p. 217.

[9] Cfr. *Prologus galeatus*: PL 28, 556; *Praefatio in libros Salomonis*: PL 28, 1242 s.

[10] Cfr. EUSEBIUS, *Historia Ecclesiastica*, VI, 25, 2.

[11] Optima est editio a DONATIANO DE BRUYNE et BONAVENTURA SODAR confecta: *Les anciennes traductions Latines des Maccabées* (Anecdota Maredsolana IV), Abbaye de Maredsous 1932.

Ex quibus ob nonnullas peregrinas et aberrantes lectiones non parum stuporis in mentem ingerit recensio Bononiensis (= B) itemque Vulgata. In hac igitur perficienda recognitione, quotiescumque Vulgata versio vel nimio arbitrio Graecum textum interpretari vel omnino ab eodem differre videbatur, tunc emendatio plerumque est confecta verbis et pericopis ex ceteris recensionibus desumptis, praesertim Lugdunensi (= L) et Ambrosiana (= P). Denique ad emendationes definiendas Graecus textus adhibitus est, quem critice paraverunt et in lucem ediderunt Vernerius Kappler et Robertus Hanhart (Gottingae 1959/1967); in dubiis tamen quibusdam exsolvendis non parum etiam profuit editio Alfredi Rahlfs (Stutgardiae 1962).

NOVUM TESTAMENTUM

EVANGELIORUM editioni propositum est, ut versio Latina Vulgatae, quae dicitur, Scripturae Sacrae ad textum Graecum, ut hodie critica arte est restitutus, quam maxime conformaretur. Quemadmodum olim S. Hieronymus, Damasi Papae mandato, Latinum Evangeliorum textum recognovit et emendavit secundum codices Graecos, qui essent antiquissimi ac dignissimi fide, ita nunc Pontificia Commissio pro Nova Vulgata Sacrorum Bibliorum editione textum ab eodem S. Hieronymo retractatum, ad reperta artis textus critice pervidendi, quae nunc obtinet, accommodavit.

Ut norma et archetypus sumptus est textus Graecus Novi Testamenti editus, inde ab anno 1966 cura nonnullarum Societatum biblicarum, a Conrado Aland, M. Black, C. Martini, B. Metzger, A. Wickgren, qui nostris temporibus, communi consensione, summam habet auctoritatem.

Ipse vero, qui recognitus est, textus Latinus continetur *Bibliis Sacris iuxta Vulgatam Versionem* estque anno 1969 a Sodalitate Biblica Virtembergensi, Stutgardiae sedem habente,[12] foras datus, adiuvantibus B. Fischer, I. Gribomont, H.F.D. Sparks, W. Thiele et R. Weber; qui auctores expetierunt atque conisi sunt, ut ipsum exemplum S. Hieronymi nobis praeberent.

In quo recognoscendo ea servata est methodus, ut textus Latinus cum Graeco, ex criticae artis praeceptis certo vel saltem probabili,

[12] Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart.

quam maxime concineret; qua in re eo progressi sumus, ut quantum fieri posset, locutiones Graecas ad verbum exprimeremus, earum veluti imaginem efficientes, atque normam S. Hieronymi excederemus, qui saepe emendationibus abstinuit, ne legentium animos turbaret; ait enim ipse: *Ne multum* (evangelia) *a lectionis Latinae consuetudine discreparent, ita calamo imperavimus ut, his tantum quae sensum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateremur ut fuerant* (Praef. ad papam Damasum).

Hoc autem modo conati sumus proprietates quoque, ad stilum cuiusque Evangelistae pertinentes, quam accuratissime exhibere atque nonnullas rationes sive historicas sive theologicas, quae in eodem textu inveniuntur, in sua luce collocare, non tamen peculiaria illa praecepta Latinitatis biblicae-christianae neglegentes, cuius indoles supra, ubi de *Psalterio* agitur, breviter est descripta.

In quem sermonem Latinum, ut notum est, non pauci recepti sunt et inserti Semitismi, quos quidem veluti certum thesaurum verborum locutionumque servavimus, nisi obscuritatem ingererent (e. g. « filii sponsi »); item curae fuit, ut idiotismi et quae usum populi proprium redolerent, retinerentur; tamen particulae *quod, quia*, quibus tantummodo illud *hoti* Graecorum prorsus recitativum, ut aiunt, et supervacaneum redditur, expungerentur.

In seligendis vero lectionibus, quae apud criticos in controversia versantur, editionem Conradi Aland eiusque sociorum sumus ex more secuti, si haec duo excipiuntur: cum enim lectio aliqua in textu Conradi Aland ut incerta (parenthesi interclusa), sed ut certa in Vulgata editione occurrebat, accepta est lectio eiusdem Vulgatae (e. g. Mc 1, 1); cum vero codices Vulgatae lectionem quandam non exhibebant, quam tamen Conradus Aland eiusque socii in suam editionem ut possibilem vel probabilem (parenthesi interclusam) induxerant, Vulgatam secuti sumus (e. g. Mc 15, 12) eo consilio, ut huius indoles quasi magni ponderis testis, ad textum quod attinet, servaretur.

Lectio vero Latina, quoties ab editione Conradi Aland discrepabat, in apparatu critico, quem vocant, posita est: a qua tamen norma defleximus in fine Evangelii secundum Marcum (16, 9-20), in loco quo de sudore sanguinis agitur (Lc 22, 43-44), in narratione de muliere adultera (Io 8, 1-11); in extrema tamen pagina annotatur locos eiusmodi a criticis in quaestionem esse vocatos. Ad eundem textum Latinum quod pertinet, propter stilum et ob practicas causas interdum adducti sumus ut locutionem quandam Vulgatae Xystinae-Clementinae, quae appellatur, diuturno usu probatam, locutioni editionis criticae Stutgardiensis praeferremus (veluti Mt 9, 38; Mc

4, 7; Lc 11, 28 etc.); item nonnullae lectiones propriae editionis Xystinae-Clementinae, in quibusdam codicibus propositae, sed editione sive Conradi Aland sive Vulgatae Stutgardiensis reiectae, in apparatum criticum ut notatione dignae sunt relatae (e. g. Mt 23, 14; Lc 9, 55-56).

Quod ad nomina et scribendi attinet rationem, formam secuti sumus, quae esset usitatissima et nostra aetate potissimum vigeret.

Legentes cum gaudio accipient sive editionem criticam textus Graeci Novi Testamenti a Conrado Aland eiusque sociis confectam, sive textum Vulgatae Stutgardiensis, sive retractationem criticam eiusdem, a Pontificia Commissione pro Nova Vulgata Sacrorum Bibliorum editione peractam, opus fuisse socium idque oecumenicum virorum hac in re peritorum.

Ad ACTUS APOSTOLORUM quod attinet, dum Graecitas emendatiore forma peracta est, Latinitas versionis Vulgatae duriore stilo ab ignoto nobis auctore confecta est. Cuius libri cum textualis retractatio opera S. Hieronymi non haberetur, eo factus est recensionis labor magis necessarius et arduus.

Ad hanc quoque recognitionem efficiendam, textum Graecum qui a C. Aland eiusque sociis critice apparatus est, tamquam archetypum sumpsimus; pro textu vero Latino princeps exemplar nobis fuit critica editio *Vulgatae* Stutgardiae anno 1969 prolata.

EPISTULARUM tum S. PAULI tum CATHOLICARUM textus Latinus est prorsus eadem ratione ac via recognitus, quibus Evangelia; idque eo consilio ut cum exemplari Graeco, criticae artis ope statuto, quam maxime congrueret atque concineret.

Cum tamen hanc N. T. partem, ut plerique docti censent nosque ipsi experti sumus, beatus Hieronymus non recensuerit — quae quidem est una e causis cur textus Epistularum N. T. alicubi obscurus et perplexus appareat — idcirco nobis textus Latinus Vulgatus satis corrigendus fuit, quem et emendavimus et immutavimus quoties aut critica ratio textus, aut philologia, aut exegesis poscerent.

Qua in re simul ea studiosius considerata sunt, quae Latini codices et antiquorum scriptorum christianorum, in primisque Hieronymi commentationes tradiderunt, simul etiam iis scientiae subsidiis adhibitis, quae haec nostra intulit aetas; ut non solum emendationes criticae artis fundamento niterentur, sed etiam cum illa lingua ac genere dicendi apte cohaererent, quae antiquae Ecclesiae propria sunt.

Textus Graecus libri APOCALYPSIS, ut compertum est, Hebraismis et soloecismis redundat; eius autem Latina versio, diligenter sane, licet mendose aliquando, peracta est, cum et elocutionem emendare et verborum flexionem efficere conaretur, ut primigenius textus in recto vividoque Latino sermone redderetur. Etiam huius libri cum textualis retractatio opera S. Hieronymi non haberetur, eo factus est recensionis labor magis necessarius et arduus.

INDEX

VETUS TESTAMENTUM

NOVUM TESTAMENTUM

APPENDIX

VETUS
TESTAMENTUM

LIBER GENESIS

1 1 In principio creavit Deus caelum et terram. 2 Terra autem erat
inanis et vacua, et tenebrae super faciem abyssi, et spiritus Dei
ferebatur super aquas.
3 Dixitque Deus: « Fiat lux ». Et facta est lux. 4 Et vidit Deus
lucem quod esset bona et divisit Deus lucem ac tenebras. 5 Appel-
lavitque Deus lucem Diem et tenebras Noctem. Factumque est
vespere et mane, dies unus.
6 Dixit quoque Deus: « Fiat firmamentum in medio aquarum et
dividat aquas ab aquis ». 7 Et fecit Deus firmamentum divisitque
aquas, quae erant sub firmamento, ab his, quae erant super firma-
mentum. Et factum est ita. 8 Vocavitque Deus firmamentum Cae-
lum. Et factum est vespere et mane, dies secundus.
9 Dixit vero Deus: « Congregentur aquae, quae sub caelo sunt, in
locum unum, et appareat arida ». Factumque est ita. 10 Et vocavit
Deus aridam Terram congregationesque aquarum appellavit Ma-
ria. Et vidit Deus quod esset bonum. 11 Et ait Deus: « Germinet
terra herbam virentem et herbam facientem semen et lignum pomi-
ferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso
sit super terram ». Et factum est ita. 12 Et protulit terra herbam
virentem et herbam afferentem semen iuxta genus suum lignumque
faciens fructum, qui habet in semetipso sementem secundum spe-
ciem suam. Et vidit Deus quod esset bonum. 13 Et factum est ve-
spere et mane, dies tertius.
14 Dixit autem Deus: « Fiant luminaria in firmamento caeli, ut
dividant diem ac noctem et sint in signa et tempora et dies et an-
nos, 15 ut luceant in firmamento caeli et illuminent terram. Et fac-
tum est ita. 16 Fecitque Deus duo magna luminaria: luminare maius,
ut praeesset diei, et luminare minus, ut praeesset nocti, et stellas.
17 Et posuit eas Deus in firmamento caeli, ut lucerent super terram
18 et praeessent diei ac nocti et dividerent lucem ac tenebras. Et
vidit Deus quod esset bonum. 19 Et factum est vespere et mane,
dies quartus.
20 Dixit etiam Deus: « Pullulent aquae reptile animae viventis, et
volatile volet super terram sub firmamento caeli ». 21 Creavitque
Deus cete grandia et omnem animam viventem atque motabilem,
quam pullulant aquae secundum species suas, et omne volatile se-
cundum genus suum. Et vidit Deus quod esset bonum; 22 benedixit-

que eis Deus dicens: « Crescite et multiplicamini et replete aquas
maris, avesque multiplicentur super terram ». 23 Et factum est ve-
spere et mane, dies quintus.

24 Dixit quoque Deus: « Producat terra animam viventem in ge-
nere suo, iumenta et reptilia et bestias terrae secundum species
suas ». Factumque est ita. 25 Et fecit Deus bestias terrae iuxta spe-
cies suas et iumenta secundum species suas et omne reptile terrae
in genere suo. Et vidit Deus quod esset bonum.

26 Et ait Deus: « Faciamus hominem ad imaginem et similitudi-
nem nostram; et praesint piscibus maris et volatilibus caeli et be-
stiis universaeque terrae omnique reptili, quod movetur in terra ».
27 Et creavit Deus hominem ad imaginem suam;
ad imaginem Dei creavit illum;
masculum et feminam creavit eos.

28 Benedixitque illis Deus et ait illis Deus: « Crescite et multipli-
camini et replete terram et subicite eam et dominamini piscibus
maris et volatilibus caeli et universis animantibus, quae moventur
super terram ». 29 Dixitque Deus: « Ecce dedi vobis omnem her-
bam afferentem semen super terram et universa ligna, quae habent
in semetipsis fructum ligni portantem sementem, ut sint vobis in
escam 30 et cunctis animantibus terrae omnique volucri caeli et uni-
versis, quae moventur in terra et in quibus est anima vivens, om-
nem herbam virentem ad vescendum ». Et factum est ita. 31 Viditque
Deus cuncta, quae fecit, et ecce erant valde bona. Et factum est ve-
spere et mane, dies sextus.

2 1 Igitur perfecti sunt caeli et terra et omnis exercitus eorum. 2 Com-
plevitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat, et requievit
die septimo ab universo opere, quod patrarat. 3 Et benedixit Deus
diei septimo et sanctificavit illum, quia in ipso requieverat ab omni
opere suo, quod creavit Deus, ut faceret.

4 Istae sunt generationes caeli et terrae, quando creata sunt.

In die quo fecit Dominus Deus terram et caelum — 5 omne vir-
gultum agri, antequam oriretur in terra, omnisque herba regionis,
priusquam germinaret; non enim pluerat Dominus Deus super ter-
ram, et homo non erat, qui operaretur humum, 6 sed fons ascen-
debat e terra irrigans universam superficiem terrae — 7 tunc for-
mavit Dominus Deus hominem pulverem de humo et inspiravit in
nares eius spiraculum vitae, et factus est homo in animam viventem.

8 Et plantavit Dominus Deus paradisum in Eden ad orientem, in
quo posuit hominem, quem formaverat. 9 Produxitque Dominus

Deus de humo omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave,
lignum etiam vitae in medio paradisi lignumque scientiae boni et mali.
10 Et fluvius egrediebatur ex Eden ad irrigandum paradisum, qui
inde dividitur in quattuor capita. 11 Nomen uni Phison: ipse est,
qui circuit omnem terram Hevila, ubi est aurum; 12 et aurum ter-
rae illius optimum est; ibi invenitur bdellium et lapis onychinus.
13 Et nomen fluvio secundo Geon: ipse est, qui circuit omnem ter-
ram Aethiopiae. 14 Nomen vero fluminis tertii Tigris: ipse vadit ad
orientem Assyriae. Fluvius autem quartus ipse est Euphrates.
15 Tulit ergo Dominus Deus hominem et posuit eum in paradiso
Eden, ut operaretur et custodiret illum; 16 praecepitque Dominus
Deus homini dicens: « Ex omni ligno paradisi comede; 17 de ligno
autem scientiae boni et mali ne comedas; in quocumque enim die
comederis ex eo, morte morieris ».
18 Dixit quoque Dominus Deus: « Non est bonum esse hominem
solum; faciam ei adiutorium simile sui ». 19 Formatis igitur Domi-
nus Deus de humo cunctis animantibus agri et universis volatilibus
caeli, adduxit ea ad Adam, ut videret quid vocaret ea; omne enim,
quod vocavit Adam animae viventis, ipsum est nomen eius. 20 Appel-
lavitque Adam nominibus suis cuncta pecora et universa volatilia
caeli et omnes bestias agri; Adae vero non inveniebatur adiutor
similis eius. 21 Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam.
Cumque obdormisset, tulit unam de costis eius et replevit carnem
pro ea; 22 et aedificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de
Adam, in mulierem et adduxit eam ad Adam. 23 Dixitque Adam:
« Haec nunc os ex ossibus meis
et caro de carne mea!
Haec vocabitur Virago,
quoniam de viro sumpta est haec ».
24 Quam ob rem relinquet vir patrem suum et matrem et adhae-
rebit uxori suae; et erunt in carnem unam. 25 Erant autem uterque
nudi, Adam scilicet et uxor eius, et non erubescebant.

3 1 Et serpens erat callidior cunctis animantibus agri, quae fecerat
Dominus Deus. Qui dixit ad mulierem: « Verene praecepit vobis
Deus, ut non comederetis de omni ligno paradisi? ». 2 Cui respondit
mulier: « De fructu lignorum, quae sunt in paradiso, vescimur; 3 de
fructu vero ligni, quod est in medio paradisi, praecepit nobis Deus,
ne comederemus et ne tangeremus illud, ne moriamur ». 4 Dixit

[2] 20 *Adae vero* – Lege *wᵉlāʾādām*; TM *ûlᵉʾādām*

autem serpens ad mulierem: « Nequaquam morte moriemini! 5 Scit
enim Deus quod in quocumque die comederitis ex eo, aperientur
oculi vestri, et eritis sicut Deus scientes bonum et malum ».

6 Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum et
pulchrum oculis et desiderabile esset lignum ad intellegendum; et
tulit de fructu illius et comedit deditque etiam viro suo secum, qui
comedit. 7 Et aperti sunt oculi amborum. Cumque cognovissent esse
se nudos, consuerunt folia ficus et fecerunt sibi perizomata. 8 Et
cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad
auram post meridiem, abscondit se Adam et uxor eius a facie Do-
mini Dei in medio ligni paradisi.

9 Vocavitque Dominus Deus Adam et dixit ei: « Ubi es? ». 10 Qui
ait: « Vocem tuam audivi in paradiso et timui eo quod nudus essem
et abscondi me ». 11 Cui dixit: « Quis enim indicavit tibi quod nudus
esses, nisi quod ex ligno, de quo tibi praeceperam, ne comederes,
comedisti? ». 12 Dixitque Adam: « Mulier, quam dedisti sociam mihi,
ipsa dedit mihi de ligno, et comedi ». 13 Et dixit Dominus Deus ad
mulierem: « Quid hoc fecisti? ». Quae respondit: « Serpens decepit
me, et comedi ».

14 Et ait Dominus Deus ad serpentem:
« Quia fecisti hoc, maledictus es
inter omnia pecora
et omnes bestias agri!
Super pectus tuum gradieris
et pulverem comedes cunctis diebus vitae tuae.
15 Inimicitias ponam inter te et mulierem
et semen tuum et semen illius;
ipsum conteret caput tuum,
et tu conteres calcaneum eius ».

16 Mulieri dixit:
« Multiplicabo aerumnas tuas
et conceptus tuos:
in dolore paries filios,
et ad virum tuum erit appetitus tuus,
ipse autem dominabitur tui ».

17 Adae vero dixit: « Quia audisti vocem uxoris tuae et comedisti
de ligno, ex quo praeceperam tibi, ne comederes,
maledicta humus propter te!
In laboribus comedes ex ea
cunctis diebus vitae tuae.

[3] 17 *Adae vero* – Lege *w^{e}lā'ādām*; TM *ûl^{e}'ādām*

18 Spinas et tribulos germinabit tibi,
et comedes herbas terrae;
19 in sudore vultus tui vesceris pane,
donec revertaris ad humum,
de qua sumptus es,
quia pulvis es et in pulverem reverteris ».

20 Et vocavit Adam nomen uxoris suae Eva, eo quod mater esset
cunctorum viventium.

21 Fecit quoque Dominus Deus Adae et uxori eius tunicas pel-
liceas et induit eos. 22 Et ait Dominus Deus: « Ecce homo factus
est quasi unus ex nobis, ut sciat bonum et malum; nunc ergo, ne
mittat manum suam et sumat etiam de ligno vitae et comedat et
vivat in aeternum! ».

23 Emisit eum Dominus Deus de paradiso Eden, ut operaretur
humum, de qua sumptus est. 24 Eiecitque hominem et collocavit
ad orientem paradisi Eden cherubim et flammeum gladium atque
versatilem ad custodiendam viam ligni vitae.

4 1 Adam vero cognovit Evam uxorem suam, quae concepit et
peperit Cain dicens: « Acquisivi virum per Dominum ». 2 Rur-
susque peperit fratrem eius Abel. Et fuit Abel pastor ovium et Cain
agricola. 3 Factum est autem post aliquot dies ut offerret Cain de
fructibus agri munus Domino. 4 Abel quoque obtulit de primo-
genitis gregis sui et de adipibus eorum. Et respexit Dominus ad
Abel et ad munus eius, 5 ad Cain vero et ad munus illius non re-
spexit. Iratusque est Cain vehementer, et concidit vultus eius. 6 Di-
xitque Dominus ad eum: « Quare iratus es, et cur concidit facies
tua? 7 Nonne si bene egeris, vultum attolles? Sin autem male, in
foribus peccatum insidiabitur, et ad te erit appetitus eius, tu autem
dominaberis illius ». 8 Dixitque Cain ad Abel fratrem suum: « Egre-
diamur foras ». Cumque essent in agro, consurrexit Cain adversus
Abel fratrem suum et interfecit eum. 9 Et ait Dominus ad Cain:
« Ubi est Abel frater tuus? ». Qui respondit: « Nescio. Num custos
fratris mei sum ego? ». 10 Dixitque ad eum: « Quid fecisti? Vox
sanguinis fratris tui clamat ad me de agro. 11 Nunc igitur maledictus
eris procul ab agro, qui aperuit os suum et suscepit sanguinem fra-
tris tui de manu tua! 12 Cum operatus fueris eum, amplius non dabit
tibi fructus suos; vagus et profugus eris super terram ». 13 Dixitque

[4] 8 *Egrediamur foras* – Adde cum Targ et Vg *l^{e}kāh w^{e}nēṣē' haḥûṣāh*

Cain ad Dominum: « Maior est poena mea quam ut portem eam.
14 Ecce eicis me hodie a facie agri, et a facie tua abscondar et ero
vagus et profugus in terra; omnis igitur, qui invenerit me, occidet
me ». 15 Dixitque ei Dominus: « Nequaquam ita fiet, sed omnis qui
occiderit Cain, septuplum punietur! ». Posuitque Dominus Cain si-
gnum, ut non eum interficeret omnis qui invenisset eum.

16 Egressusque Cain a facie Domini habitavit in terra Nod ad
orientalem plagam Eden.

17 Cognovit autem Cain uxorem suam, quae concepit et peperit
Henoch. Et aedificavit civitatem vocavitque nomen eius ex nomine
filii sui Henoch. 18 Porro Henoch genuit Irad, et Irad genuit Ma-
viael, et Maviael genuit Mathusael, et Mathusael genuit Lamech.
19 Qui accepit uxores duas: nomen uni Ada et nomen alteri Sella.
20 Genuitque Ada Iabel, qui fuit pater habitantium in tentoriis atque
pastorum. 21 Et nomen fratris eius Iubal; ipse fuit pater omnium
canentium cithara et organo. 22 Sella quoque genuit Tubalcain, qui
fuit malleator et faber in cuncta opera aeris et ferri. Soror vero Tu-
balcain Noema. 23 Dixitque Lamech uxoribus suis:
« Ada et Sella, audite vocem meam;
uxores Lamech, auscultate sermonem meum:
occidi virum pro vulnere meo
et adulescentulum pro livore meo;
24 septuplum ultio dabitur de Cain,
de Lamech vero septuagies septies ».

25 Cognovit quoque Adam uxorem suam, et peperit filium voca-
vitque nomen eius Seth dicens: « Posuit mihi Deus semen aliud
pro Abel, quem occidit Cain ». 26 Sed et Seth natus est filius, quem
vocavit Enos. Tunc coeperunt invocare nomen Domini.

5 1 Hic est liber generationis Adam. In die qua creavit Deus homi-
nem, ad similitudinem Dei fecit illum. 2 Masculum et feminam crea-
vit eos et benedixit illis; et vocavit nomen eorum Adam in die, quo
creati sunt. 3 Vixit autem Adam centum triginta annis et genuit ad
similitudinem et imaginem suam vocavitque nomen eius Seth. 4 Et
facti sunt dies Adam, postquam genuit Seth, octingenti anni, ge-
nuitque filios et filias. 5 Et factum est omne tempus, quod vixit
Adam, anni nongenti triginta, et mortuus est.

6 Vixit quoque Seth centum quinque annos et genuit Enos. 7 Vi-
xitque Seth, postquam genuit Enos, octingentis septem annis ge-
nuitque filios et filias. 8 Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum
duodecim annorum, et mortuus est.

9 Vixit vero Enos nonaginta annis et genuit Cainan. 10 Et vixit
Enos, postquam genuit Cainan, octingentis quindecim annis et ge-
nuit filios et filias. 11 Factique sunt omnes dies Enos nongentorum
quinque annorum, et mortuus est.

12 Vixit quoque Cainan septuaginta annis et genuit Malaleel. 13 Et
vixit Cainan, postquam genuit Malaleel, octingentos quadraginta
annos genuitque filios et filias. 14 Et facti sunt omnes dies Cainan
nongenti decem anni, et mortuus est.

15 Vixit autem Malaleel sexaginta quinque annos et genuit Iared.
16 Et vixit Malaleel, postquam genuit Iared, octingentis triginta an-
nis et genuit filios et filias. 17 Et facti sunt omnes dies Malaleel octin-
genti nonaginta quinque anni, et mortuus est.

18 Vixitque Iared centum sexaginta duobus annis et genuit He-
noch. 19 Et vixit Iared, postquam genuit Henoch, octingentos annos
et genuit filios et filias. 20 Et facti sunt omnes dies Iared nongenti
sexaginta duo anni, et mortuus est.

21 Porro Henoch vixit sexaginta quinque annis et genuit Mathu-
salam. 22 Et ambulavit Henoch cum Deo, postquam genuit Mathu-
salam, trecentis annis et genuit filios et filias. 23 Et facti sunt omnes
dies Henoch trecenti sexaginta quinque anni, 24 ambulavitque cum
Deo et non apparuit, quia tulit eum Deus.

25 Vixit quoque Mathusala centum octoginta septem annos et ge-
nuit Lamech. 26 Et vixit Mathusala, postquam genuit Lamech, sep-
tingentos octoginta duos annos et genuit filios et filias. 27 Et facti
sunt omnes dies Mathusalae nongenti sexaginta novem anni, et
mortuus est.

28 Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis et genuit
filium 29 vocavitque nomen eius Noe dicens: « Iste consolabitur nos
ab operibus nostris et labore manuum nostrarum in agro, cui ma-
ledixit Dominus ». 30 Vixitque Lamech, postquam genuit Noe, quin-
gentos nonaginta quinque annos et genuit filios et filias. 31 Et facti
sunt omnes dies Lamech septingenti septuaginta septem anni, et
mortuus est.

32 Noe vero, cum quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham
et Iapheth.

6 1 Cumque coepissent homines multiplicari super terram et filias
procreassent, 2 videntes filii Dei filias hominum quod essent pul-
chrae, acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant. 3 Dixitque
Deus: « Non permanebit spiritus meus in homine in aeternum,
quia caro est; eruntque dies illius centum viginti annorum ». 4 Gi-

gantes erant super terram in diebus illis et etiam, postquam ingressi
sunt filii Dei ad filias hominum, illaeque eis genuerunt: isti sunt
potentes a saeculo viri famosi.

5 Videns autem Dominus quod multa malitia hominum esset in
terra, et cuncta cogitatio cordis eorum non intenta esset nisi ad
malum omni tempore, 6 paenituit Dominum quod hominem fecisset
in terra. Et tactus dolore cordis intrinsecus: 7 « Delebo, inquit, homi-
nem, quem creavi, a facie terrae, ab homine usque ad pecus, usque
ad reptile et usque ad volucres caeli; paenitet enim me fecisse eos ».

8 Noe vero invenit gratiam coram Domino.

9 Hae sunt generationes Noe: Noe vir iustus atque perfectus fuit
in generatione sua; cum Deo ambulavit. 10 Et genuit tres filios:
Sem, Cham et Iapheth.

11 Corrupta est autem terra coram Deo et repleta est iniquitate.
12 Cumque vidisset Deus terram esse corruptam — omnis quippe
caro corruperat viam suam super terram — 13 dixit ad Noe: « Finis
universae carnis venit coram me; repleta est enim terra iniquitate
a facie eorum, et ecce ego disperdam eos de terra.

14 Fac tibi arcam de lignis cupressinis; mansiunculas in arca facies
et bitumine linies eam intrinsecus et extrinsecus. 15 Et sic facies eam:
trecentorum cubitorum erit longitudo arcae, quinquaginta cubito-
rum latitudo et triginta cubitorum altitudo illius. 16 Fenestram in arca
facies et cubito consummabis summitatem eius. Ostium autem arcae
pones ex latere; tabulatum inferius, medium et superius facies in ea.

17 Ecce ego adducam diluvii aquas super terram, ut interficiam
omnem carnem, in qua spiritus vitae est subter caelum: universa,
quae in terra sunt, consumentur. 18 Ponamque foedus meum tecum;
et ingredieris arcam tu et filii tui, uxor tua et uxores filiorum tuo-
rum tecum. 19 Et ex cunctis animantibus universae carnis bina in-
duces in arcam, ut vivant tecum, masculini sexus et feminini. 20 De
volucribus iuxta genus suum et de iumentis in genere suo et ex omni
reptili terrae secundum genus suum: bina de omnibus ingredientur
ad te, ut possint vivere. 21 Tu autem tolle tecum ex omnibus escis,
quae mandi possunt, et comportabis apud te; et erunt tam tibi
quam illis in cibum ».

22 Fecit ergo Noe omnia, quae praeceperat illi Deus; sic fecit.

7 1 Dixitque Dominus ad Noe: « Ingredere tu et omnis domus tua
arcam; te enim vidi iustum coram me in generatione hac. 2 Ex omni-
bus pecoribus mundis tolle septena septena, masculum et feminam;
de pecoribus vero non mundis duo duo, masculum et feminam.

3 Sed et de volatilibus caeli septena septena, masculum et feminam,
ut salvetur semen super faciem universae terrae. 4 Adhuc enim et
post dies septem ego pluam super terram quadraginta diebus et
quadraginta noctibus et delebo omnem substantiam, quam feci, de
superficie terrae ». 5 Fecit ergo Noe omnia, quae mandaverat ei Do-
minus. 6 Eratque Noe sescentorum annorum, quando diluvii aquae
inundaverunt super terram.

7 Et ingressus est Noe et filii eius, uxor eius et uxores filiorum
eius cum eo in arcam propter aquas diluvii. 8 De pecoribus mundis
et immundis et de volucribus et ex omni, quod movetur super ter-
ram, 9 duo et duo ingressa sunt ad Noe in arcam, masculus et fe-
mina, sicut praeceperat Deus Noe. 10 Cumque transissent septem
dies, aquae diluvii inundaverunt super terram.

11 Anno sescentesimo vitae Noe, mense secundo, septimo decimo
die mensis rupti sunt omnes fontes abyssi magnae, et cataractae
caeli apertae sunt; 12 et facta est pluvia super terram quadraginta
diebus et quadraginta noctibus. 13 In articulo diei illius ingressus est
Noe et Sem et Cham et Iapheth filii eius, uxor illius et tres uxores
filiorum eius cum eis in arcam. 14 Ipsi et omne animal secundum
genus suum, universaque iumenta in genere suo, et omne reptile,
quod movetur super terram in genere suo, cunctumque volatile se-
cundum genus suum, universae aves omnesque volucres 15 ingressae
sunt ad Noe in arcam, bina et bina ex omni carne, in qua erat spi-
ritus vitae. 16 Et quae ingressa sunt, masculus et femina ex omni
carne introierunt, sicut praeceperat ei Deus; et inclusit eum Do-
minus de foris.

17 Factumque est diluvium quadraginta diebus super terram, et
multiplicatae sunt aquae et elevaverunt arcam in sublime a terra.
18 Vehementer enim inundaverunt et omnia repleverunt in superficie
terrae; porro arca ferebatur super aquas. 19 Et aquae praevaluerunt
nimis super terram, opertique sunt omnes montes excelsi sub uni-
verso caelo. 20 Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes,
quos operuerat.

21 Consumptaque est omnis caro, quae movebatur super terram,
volucrum, pecorum, bestiarum omniumque reptilium, quae reptant
super terram, et universi homines: 22 cuncta, in quibus spiraculum
vitae in terra, mortua sunt. 23 Et delevit omnem substantiam, quae
erat super terram, ab homine usque ad pecus, usque ad reptile et
usque ad volucres caeli; et deleta sunt de terra. Remansit autem
solus Noe et qui cum eo erant in arca. 24 Obtinueruntque aquae
terram centum quinquaginta diebus.

8 1 Recordatus autem Deus Noe cunctorumque animantium et om-
nium iumentorum, quae erant cum eo in arca, adduxit spiritum su-
per terram, et imminutae sunt aquae. 2 Et clausi sunt fontes abyssi
et cataractae caeli, et prohibitae sunt pluviae de caelo. 3 Reversaeque
sunt aquae de terra euntes et redeuntes et coeperunt minui post
centum quinquaginta dies. 4 Requievitque arca mense septimo, de-
cima septima die mensis super montes Ararat. 5 At vero aquae
ibant et decrescebant usque ad decimum mensem; decimo enim
mense, prima die mensis, apparuerunt cacumina montium.

6 Cumque transissent quadraginta dies, aperiens Noe fenestram
arcae, quam fecerat, dimisit corvum; 7 qui egrediebatur exiens et
rediens, donec siccarentur aquae super terram. 8 Emisit quoque co-
lumbam a se, ut videret si iam cessassent aquae super faciem terrae.
9 Quae, cum non invenisset, ubi requiesceret pes eius, reversa est ad
eum in arcam; aquae enim erant super universam terram. Exten-
ditque manum et apprehensam intulit in arcam. 10 Exspectatis autem
ultra septem diebus aliis, rursum dimisit columbam ex arca. 11 At
illa venit ad eum ad vesperam portans ramum olivae virentibus fo-
liis in ore suo. Intellexit ergo Noe quod cessassent aquae super
terram. 12 Exspectavitque nihilominus septem alios dies; et emisit
columbam, quae non est reversa ultra ad eum.

13 Igitur sescentesimo primo anno, primo mense, prima die mensis,
siccatae sunt aquae super terram; et aperiens Noe tectum arcae, et
ecce aspexit viditque quod exsiccata erat superficies terrae. 14 Mense
secundo, septima et vicesima die mensis, arefacta est terra.

15 Locutus est autem Deus ad Noe dicens: 16 « Egredere de arca tu et
uxor tua, filii tui et uxores filiorum tuorum tecum. 17 Cuncta animan-
tia, quae sunt apud te ex omni carne, tam in volatilibus quam in peco-
ribus et in universis reptilibus, quae reptant super terram, educ tecum,
ut pullulent super terram et crescant et multiplicentur super eam ».
18 Egressus est ergo Noe et filii eius, uxor illius et uxores filiorum eius
cum eo. 19 Sed et omnia animantia, iumenta, volatilia et reptilia, quae
reptant super terram, secundum genus suum egressa sunt de arca.

20 Aedificavit autem Noe altare Domino; et tollens de cunctis
pecoribus mundis et volucribus mundis obtulit holocausta super
altare. 21 Odoratusque est Dominus odorem suavitatis et locutus
est Dominus ad cor suum: « Nequaquam ultra maledicam terrae
propter homines, quia cogitatio humani cordis in malum prona est
ab adulescentia sua. Non igitur ultra percutiam omnem animam vi-

[8] 19 *Iumenta* – Adde cum Gr et Vg *wᵉkol-habbᵉhēmāh*

ventem, sicut feci. [22] Cunctis diebus terrae, sementis et messis, fri-
gus et aestus, aestas et hiems, dies et nox non requiescent ».

9 [1] Benedixitque Deus Noe et filiis eius et dixit ad eos: « Crescite
et multiplicamini et implete terram. [2] Et terror vester ac tremor sit
super cuncta animalia terrae et super omnes volucres caeli cum
universis, quae moventur super terram; omnes pisces maris manui
vestrae traditi sunt. [3] Omne, quod movetur et vivit, erit vobis in
cibum; quasi holera virentia tradidi vobis omnia, [4] excepto quod
carnem cum anima, quae est in sanguine, non comedetis. [5] Sangui-
nem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum be-
stiarum; et de manu hominis, de manu viri fratris eius requiram
animam hominis.

[6] Quicumque effuderit humanum sanguinem,
per hominem fundetur sanguis illius;
ad imaginem quippe Dei
factus est homo.

[7] Vos autem crescite et multiplicamini et pullulate super terram
et dominamini ei ».

[8] Haec quoque dixit Deus ad Noe et ad filios eius cum eo: [9] « Ecce
ego statuam pactum meum vobiscum et cum semine vestro post
vos [10] et ad omnem animam viventem, quae est vobiscum tam in
volucribus quam in iumentis et in omnibus bestiis terrae, quae sunt
vobiscum, cunctis, quae egressa sunt de arca, universis bestiis ter-
rae. [11] Statuam pactum meum vobiscum; et nequaquam ultra inter-
ficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dis-
sipans terram ».

[12] Dixitque Deus: « Hoc signum foederis, quod do inter me et
vos et ad omnem animam viventem, quae est vobiscum, in genera-
tiones sempiternas: [13] arcum meum ponam in nubibus, et erit si-
gnum foederis inter me et inter terram. [14] Cumque obduxero nubi-
bus caelum, apparebit arcus meus in nubibus, [15] et recordabor foe-
deris mei vobiscum et cum omni anima vivente, quae carnem ve-
getat; et non erunt ultra aquae diluvii ad delendum universam car-
nem. [16] Eritque arcus in nubibus, et videbo illum et recordabor foe-
deris sempiterni, quod pactum est inter Deum et omnem animam
viventem universae carnis, quae est super terram ».

[17] Dixitque Deus ad Noe: « Hoc erit signum foederis, quod con-
stitui inter me et omnem carnem super terram ».

[9] [7] *Et dominamini* – Lege *ûr'dû* (cfr. 1, 28); TM « et multiplicamini »

18 Erant ergo filii Noe, qui egressi sunt de arca, Sem, Cham et
Iapheth. Porro Cham ipse est pater Chanaan. 19 Tres isti filii sunt
Noe, et ab his disseminatum est omne hominum genus super uni-
versam terram.

20 Coepitque Noe agricola plantare vineam; 21 bibensque vinum
inebriatus est et nudatus in tabernaculo suo. 22 Quod cum vidisset
Cham pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nun-
tiavit duobus fratribus suis foras. 23 At vero Sem et Iapheth pal-
lium imposuerunt umeris suis et incedentes retrorsum operuerunt
verecunda patris sui, faciesque eorum aversae erant, et patris virilia
non viderunt. 24 Evigilans autem Noe ex vino, cum didicisset, quae
fecerat ei filius suus minor, 25 ait:

« Maledictus Chanaan!
Servus servorum erit fratribus suis ».

26 Dixitque:
« Benedictus Dominus Deus Sem!
Sitque Chanaan servus eius.
27 Dilatet Deus Iapheth,
et habitet in tabernaculis Sem,
sitque Chanaan servus eius ».

28 Vixit autem Noe post diluvium trecentis quinquaginta annis.
29 Et impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta anno-
rum, et mortuus est.

10 1 Hae sunt generationes filiorum Noe, Sem, Cham et Iapheth;
natique sunt eis filii post diluvium.

2 Filii Iapheth: Gomer et Magog et Madai et Iavan et Thubal et
Mosoch et Thiras. 3 Porro filii Gomer: Aschenez et Riphath et Tho-
gorma. 4 Filii autem Iavan: Elisa et Tharsis, Cetthim et Rodanim.
5 Ab his divisae sunt insulae gentium in regionibus suis, unusquisque
secundum linguam suam et familias suas in nationibus suis.

6 Filii autem Cham: Chus et Mesraim et Phut et Chanaan. 7 Filii
Chus: Saba et Hevila et Sabatha et Regma et Sabathacha. Filii Regma:
Saba et Dedan. 8 Porro Chus genuit Nemrod: ipse coepit esse po-
tens in terra 9 et erat robustus venator coram Domino. Ob hoc
exivit proverbium: « Quasi Nemrod robustus venator coram Domi-
no ». 10 Fuit autem principium regni eius Babylon et Arach et Achad
et Chalanne in terra Sennaar. 11 De terra illa egressus est in Assyriam
et aedificavit Nineven et Rohobothir et Chale, 12 Resen quoque inter

[10] 4 *Et Rodanim* – Lege cum Sam et Gr *w^{e}rōdānîm* (=1 Par 1, 7); TM *w^{e}dōdānîm*

Nineven et Chale; haec est civitas magna. 13 At vero Mesraim ge-
nuit Ludim et Anamim et Laabim, Nephthuim 14 et Phetrusim et
Chasluim et Caphtorim, de quibus egressi sunt Philisthim. 15 Cha-
naan autem genuit Sidonem primogenitum suum, Hetthaeum 16 et
Iebusaeum et Amorraeum, Gergesaeum, 17 Hevaeum et Aracaeum,
Sinaeum 18 et Aradium, Samaraeum et Emathaeum; et post haec
disseminati sunt populi Chananaeorum. 19 Factique sunt termini
Chanaan venientibus a Sidone Geraram usque Gazam, donec ingre-
diaris Sodomam et Gomorram et Adamam et Seboim usque Lesa.
20 Hi sunt filii Cham in cognationibus et linguis terrisque et genti-
bus suis.

21 De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre
Iapheth maiore. 22 Filii Sem: Elam et Assur et Arphaxad et Lud
et Aram. 23 Filii Aram: Us et Hul et Gether et Mes. 24 At vero Ar-
phaxad genuit Sala, de quo ortus est Heber. 25 Natique sunt Heber
filii duo: nomen uni Phaleg, eo quod in diebus eius divisa sit terra,
et nomen fratris eius Iectan. 26 Qui Iectan genuit Elmodad et Sa-
leph et Asarmoth, Iare 27 et Adoram et Uzal et Decla 28 et Ebal et
Abimael, Saba 29 et Ophir et Hevila et Iobab. Omnes isti filii Iectan;
30 et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar
montem orientalem.

31 Isti filii Sem secundum cognationes et linguas et regiones in
gentibus suis.

32 Hae familiae filiorum Noe iuxta generationes et nationes suas.
Ab his divisae sunt gentes in terra post diluvium.

11 1 Erat autem universa terra labii unius et sermonum eorundem.
2 Cumque proficiscerentur de oriente, invenerunt campum in terra
Sennaar et habitaverunt in eo. 3 Dixitque alter ad proximum suum:
« Venite, faciamus lateres et coquamus eos igni ». Habueruntque
lateres pro saxis et bitumen pro caemento. 4 Et dixerunt: « Venite,
faciamus nobis civitatem et turrim, cuius culmen pertingat ad cae-
lum, et faciamus nobis nomen, ne dividamur super faciem univer-
sae terrae ».

5 Descendit autem Dominus, ut videret civitatem et turrim, quam
aedificaverunt filii hominum, 6 et dixit Dominus: « Ecce unus est
populus et unum labium omnibus; et hoc est initium operationis
eorum, nec eis erit deinceps difficile, quidquid cogitaverint facere.

[10] 14 *Et Caphtorim* – Pone ante « de quibus... Philisthim » (secundum Am 9, 7)
26 *Asarmoth* – Lege cum Gr *ḥaṣarmot*; TM *ḥăṣarmāwet*

[7] Venite igitur, descendamus et confundamus ibi linguam eorum,
ut non intellegat unusquisque vocem proximi sui ». [8] Atque ita di-
visit eos Dominus ex illo loco super faciem universae terrae, et ces-
saverunt aedificare civitatem. [9] Et idcirco vocatum est nomen eius
Babel, quia ibi confusum est labium universae terrae, et inde di-
spersit eos Dominus super faciem universae terrae.

[10] Hae sunt generationes Sem. Sem centum erat annorum, quando
genuit Arphaxad biennio post diluvium; [11] vixitque Sem, postquam
genuit Arphaxad, quingentos annos et genuit filios et filias.

[12] Porro Arphaxad vixit triginta quinque annos et genuit Sala.
[13] Vixitque Arphaxad, postquam genuit Sala, quadringentis tribus
annis et genuit filios et filias.

[14] Sala quoque vixit triginta annis et genuit Heber. [15] Vixitque
Sala, postquam genuit Heber, quadringentis tribus annis et genuit
filios et filias.

[16] Vixit autem Heber triginta quattuor annis et genuit Phaleg. [17] Et
vixit Heber, postquam genuit Phaleg, quadringentis triginta annis et
genuit filios et filias.

[18] Vixit quoque Phaleg triginta annis et genuit Reu. [19] Vixitque
Phaleg, postquam genuit Reu, ducentis novem annis et genuit filios
et filias.

[20] Vixit autem Reu triginta duobus annis et genuit Seruch. [21] Vi-
xitque Reu, postquam genuit Seruch, ducentis septem annis et
genuit filios et filias.

[22] Vixit vero Seruch triginta annis et genuit Nachor. [23] Vixitque Se-
ruch, postquam genuit Nachor, ducentos annos et genuit filios et filias.

[24] Vixit autem Nachor viginti novem annis et genuit Thare. [25] Vi-
xitque Nachor, postquam genuit Thare, centum decem et novem
annos et genuit filios et filias.

[26] Vixitque Thare septuaginta annis et genuit Abram, Nachor et Aran.

[27] Hae sunt autem generationes Thare. Thare genuit Abram, Na-
chor et Aran. Porro Aran genuit Lot; [28] mortuusque est Aran ante
Thare patrem suum in terra nativitatis suae in Ur Chaldaeorum.
[29] Duxerunt autem Abram et Nachor uxores: nomen uxoris Abram
Sarai, et nomen uxoris Nachor Melcha, filia Aran patris Melchae
et patris Ieschae. [30] Erat autem Sarai sterilis nec habebat liberos.
[31] Tulitque Thare Abram filium suum et Lot filium Aran filium filii
sui et Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui, et eduxit eos de
Ur Chaldaeorum, ut irent in terram Chanaan. Veneruntque usque
Charran et habitaverunt ibi. [32] Et facti sunt dies Thare ducentorum
quinque annorum, et mortuus est in Charran.

12 1 Dixit autem Dominus ad Abram:
« Egredere de terra tua et de cognatione tua
et de domo patris tui
in terram, quam monstrabo tibi.
2 Faciamque te in gentem magnam
et benedicam tibi
et magnificabo nomen tuum,
erisque in benedictionem.
3 Benedicam benedicentibus tibi
et maledicentibus tibi maledicam,
atque in te benedicentur
universae cognationes terrae! ».

4 Egressus est itaque Abram, sicut praeceperat ei Dominus, et
ivit cum eo Lot. Septuaginta quinque annorum erat Abram, cum
egrederetur de Charran. 5 Tulitque Sarai uxorem suam et Lot filium
fratris sui universamque substantiam, quam acquisiverant, et ani-
mas, quas fecerant in Charran, et egressi sunt, ut irent in terram
Chanaan; et venerunt in terram Chanaan.

6 Pertransivit Abram terram usque ad locum Sichem, usque ad
Quercum Moreh. Chananaeus autem tunc erat in terra. 7 Apparuit
autem Dominus Abram et dixit ei: « Semini tuo dabo terram hanc ».
Qui aedificavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei.

8 Et inde transgrediens ad montem, qui erat contra orientem
Bethel, tetendit ibi tabernaculum suum ab occidente habens Bethel
et ab oriente Hai; aedificavit quoque ibi altare Domino et invocavit
nomen Domini. 9 Perrexitque Abram de mansione in mansionem
usque ad Nageb.

10 Facta est autem fames in terra; descenditque Abram in Aegyp-
tum, ut peregrinaretur ibi; praevaluerat enim fames in terra. 11 Cum-
que prope esset, ut ingrederetur Aegyptum, dixit Sarai uxori suae:
« Novi quod pulchra sis mulier 12 et quod, cum viderint te Aegyptii,
dicturi sunt: " Uxor ipsius est "; et interficient me et te reservabunt.
13 Dic ergo, obsecro te, quod soror mea sis, ut bene sit mihi propter
te, et vivat anima mea ob gratiam tui ». 14 Cum itaque ingressus esset
Abram Aegyptum, viderunt Aegyptii mulierem quod esset pulchra
nimis, 15 et viderunt eam principes pharaonis et laudaverunt eam
apud illum; et sublata est mulier in domum pharaonis. 16 Abram
vero bene usus est propter illam; fueruntque ei oves et boves et

[12] 3 *Et maledicentibus tibi* – Lege cum paucis mss, Sam, Gr, Syr et Vg *ûmeqalelêkā*; TM « et maledicenti tibi »

asini et servi et famulae et asinae et cameli. [17] Flagellavit autem Do-
minus pharaonem plagis maximis et domum eius propter Sarai
uxorem Abram. [18] Vocavitque pharao Abram et dixit ei: « Quidnam
est hoc quod fecisti mihi? Quare non indicasti mihi quod uxor tua
esset? [19] Quam ob causam dixisti esse sororem tuam, ut tollerem
eam mihi in uxorem? Nunc igitur, ecce coniux tua: accipe eam et
vade! ». [20] Praecepitque pharao super Abram viris; et deduxerunt
eum et uxorem illius et omnia, quae habebat.

13 [1] Ascendit ergo Abram de Aegypto ipse et uxor eius et omnia,
quae habebat, et Lot cum eo ad Nageb. [2] Abram autem erat dives
valde in pecoribus, argento et auro. [3] Et profectus est de mansione
in mansionem a Nageb in Bethel usque ad locum, ubi prius fixerat
tabernaculum inter Bethel et Hai, [4] in loco altaris, quod fecerat
prius, et invocavit ibi nomen Domini.

[5] Sed et Lot, qui ibat cum Abram, fuerunt greges ovium et ar-
menta et tabernacula; [6] nec poterat eos capere terra, ut habitarent
simul: erat quippe substantia eorum multa, et nequibant habitare
communiter. [7] Unde et facta est rixa inter pastores gregum Abram
et pastores gregum Lot. Eo autem tempore Chananaeus et Phere-
zaeus habitabant in illa terra. [8] Dixit ergo Abram ad Lot: « Ne,
quaeso, sit iurgium inter me et te et inter pastores meos et pastores
tuos: fratres enim sumus. [9] Nonne universa terra coram te est? Re-
cede a me, obsecro: si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo; si
tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam ».

[10] Elevatis itaque Lot oculis, vidit omnem circa regionem Iorda-
nis, quae universa irrigabatur, antequam subverteret Dominus So-
domam et Gomorram, sicut paradisus Domini et sicut Aegyptus
usque in Segor. [11] Elegitque sibi Lot omnem regionem circa Iorda-
nem et recessit ad orientem; divisique sunt alterutrum a fratre suo.
[12] Abram habitavit in terra Chanaan; Lot vero moratus est in oppi-
dis, quae erant circa Iordanem, et tabernacula movit usque ad So-
domam. [13] Homines autem Sodomitae pessimi erant et peccatores
coram Domino nimis.

[14] Dixitque Dominus ad Abram, postquam divisus est Lot ab eo:
« Leva oculos tuos et vide a loco, in quo nunc es, ad aquilonem
et ad meridiem, ad orientem et ad occidentem: [15] omnem terram,
quam conspicis, tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum;
[16] faciamque semen tuum sicut pulverem terrae: si quis potest ho-
minum numerare pulverem terrae, semen quoque tuum numerare
poterit. [17] Surge et perambula terram in longitudine et in latitudine

sua, quia tibi daturus sum eam ». 18 Movens igitur tabernaculum
suum, Abram venit et habitavit iuxta Quercus Mambre, quae sunt
in Hebron, aedificavitque ibi altare Domino.

14 1 Factum est autem in illo tempore, ut Amraphel rex Sennaar et
Arioch rex Ellasar et Chodorlahomor rex Elam et Thadal rex gen-
tium 2 inirent bellum contra Bara regem Sodomae et contra Bersa
regem Gomorrae et contra Sennaab regem Adamae et contra Se-
meber regem Seboim contraque regem Belae; ipsa est Segor.

3 Omnes hi convenerunt in vallem Siddim, quae nunc est mare
Salis. 4 Duodecim annis servierant Chodorlahomor et tertio decimo
anno recesserunt ab eo. 5 Igitur anno quarto decimo venit Chodor-
lahomor et reges, qui erant cum eo, percusseruntque Raphaim in
Astharothcarnaim et Zuzim in Ham et Emim in Savecariathaim 6 et
Chorraeos in montibus Seir usque ad Elpharan, quae est in deserto.
7 Reversique sunt et venerunt ad fontem Mesphat; ipsa est Cades.
Et percusserunt omnem regionem Amalecitarum et etiam Amor-
raeum, qui habitabat in Asasonthamar. 8 Et egressi sunt rex Sodo-
mae et rex Gomorrae rexque Adamae et rex Seboim necnon et rex
Belae, quae est Segor; et direxerunt contra eos aciem in valle Sid-
dim, 9 scilicet adversus Chodorlahomor regem Elam et Thadal
regem gentium et Amraphel regem Sennaar et Arioch regem Ella-
sar: quattuor reges adversus quinque. 10 Vallis autem Siddim ha-
bebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomae et Gomorrae
terga verterunt cecideruntque illuc; et qui remanserant, fugerunt
ad montem. 11 Tulerunt autem omnem substantiam Sodomae et
Gomorrae et universa, quae ad cibum pertinent, et abierunt; 12 ce-
perunt et Lot et substantiam eius, filium fratris Abram, qui habi-
tabat in Sodoma.

13 Et ecce unus, qui evaserat, nuntiavit Abram Hebraeo, qui ha-
bitabat iuxta Quercus Mambre Amorraei fratris Eschol et fratris
Aner; hi enim pepigerant foedus cum Abram. 14 Quod cum audis-
set Abram, captum videlicet Lot fratrem suum, numeravit expedi-
tos vernaculos suos trecentos decem et octo et persecutus est usque
Dan; 15 et, divisis sociis, irruit super eos nocte percussitque eos et
persecutus est eos usque Hoba, quae est ad laevam Damasci; 16 re-
duxitque omnem substantiam, necnon et Lot fratrem suum cum
substantia illius, mulieres quoque et populum.

17 Egressus est autem rex Sodomae in occursum eius, postquam

[14] 14 *Numeravit* – Lege cum Sam et Gr *wajjādeq*; TM « effudit », « prodire iussit »

reversus est a caede Chodorlahomor et regum, qui cum eo erant,
in vallem Save, quae est vallis Regis.
18 At vero Melchisedech rex Salem proferens panem et vinum
— erat enim sacerdos Dei altissimi — 19 benedixit ei et ait:
« Benedictus Abram a Deo excelso,
qui creavit caelum et terram;
20 et benedictus Deus excelsus,
qui tradidit hostes tuos in manus tuas ».
Et dedit ei decimas ex omnibus. 21 Dixit autem rex Sodomae ad
Abram: « Da mihi animas; substantiam tolle tibi ». 22 Qui respondit
ei: « Levo manum meam ad Dominum Deum excelsum, creatorem
caeli et terrae, 23 a filo subteminis usque ad corrigiam caligae non
accipiam ex omnibus, quae tua sunt, ne dicas: " Ego ditavi Abram ";
24 exceptis his, quae comederunt iuvenes, et partibus virorum, qui ve-
nerunt mecum, Aner, Eschol et Mambre: isti accipient partes suas ».

15 1 His itaque transactis, factus est sermo Domini ad Abram per
visionem dicens: « Noli timere, Abram! Ego protector tuus sum,
et merces tua magna erit nimis ». 2 Dixitque Abram: « Domine
Deus, quid dabis mihi? Ego vadam absque liberis, et heres domus
meae erit Damascenus Eliezer ». 3 Addiditque Abram: « En mihi
non dedisti semen, et ecce vernaculus meus heres meus erit ». 4 Sed
ecce sermo Domini factus est ad eum: « Non erit hic heres tuus,
sed qui egredietur de visceribus tuis, ipsum habebis heredem ».
5 Eduxitque eum foras et ait illi: « Suspice caelum et numera stel-
las, si potes ». Et dixit ei: « Sic erit semen tuum ». 6 Credidit Domi-
no, et reputatum est ei ad iustitiam.
7 Dixitque ad eum: « Ego Dominus, qui eduxi te de Ur Chal-
daeorum, ut darem tibi terram istam, et possideres eam ». 8 Et ille
ait: « Domine Deus, unde scire possum quod possessurus sim
eam? ». 9 Respondens Dominus: « Sume, inquit, mihi vitulam
triennem et capram trimam et arietem annorum trium, turturem
quoque et columbam ». 10 Qui tollens universa haec divisit ea per
medium et utrasque partes contra se altrinsecus posuit; aves autem
non divisit. 11 Descenderuntque volucres super cadavera, et abigebat
eas Abram.
12 Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram, et ecce
horror magnus et tenebrosus invasit eum. 13 Dictumque est ad eum:
« Scito praenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in
terra non sua, et subicient eos servituti et affligent quadringentis
annis. 14 Verumtamen et gentem, cui servituri sunt, ego iudicabo,

et post haec egredientur cum magna substantia. 15 Tu autem ibis
ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. 16 Generatione
autem quarta revertentur huc; necdum enim completae sunt ini-
quitates Amorraeorum usque ad praesens tempus ».

17 Cum ergo occubuisset sol, facta est caligo tenebrosa, et appa-
ruit clibanus fumans et lampas ignis transiens inter divisiones illas.

18 In illo die pepigit Dominus cum Abram foedus dicens: « Se-
mini tuo dabo terram hanc a fluvio Aegypti usque ad magnum flu-
vium Euphraten, 19 Cinaeos et Cenezaeos, Cedmonaeos 20 et Het-
thaeos et Pherezaeos, Raphaim quoque 21 et Amorraeos et Cha-
nanaeos et Gergesaeos et Iebusaeos ».

16 1 Sarai autem uxor Abram non genuerat ei liberos; sed habens
ancillam Aegyptiam nomine Agar, 2 dixit marito suo: « Ecce con-
clusit me Dominus, ne parerem; ingredere ad ancillam meam, si
forte saltem ex illa suscipiam filios ». Cumque ille acquiesceret de-
precanti, 3 tulit Agar Aegyptiam ancillam suam post annos decem
quam habitare coeperant in terra Chanaan, et dedit eam viro suo
uxorem. 4 Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns
despexit dominam suam.

5 Dixitque Sarai ad Abram: « Inique agis contra me; ego dedi
ancillam meam in sinum tuum, quae videns quod conceperit, de-
spectui me habet. Iudicet Dominus inter me et te ». 6 Cui respon-
dens Abram: « Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est; utere ea, ut
libet ». Affligente igitur eam Sarai, aufugit ab ea. 7 Cumque inve-
nisset illam angelus Domini iuxta fontem aquae in deserto, ad fon-
tem in via Sur, 8 dixit: « Agar, ancilla Sarai, unde venis et quo va-
dis? ». Quae respondit: « A facie Sarai dominae meae ego fugio ».
9 Dixitque ei angelus Domini: « Revertere ad dominam tuam et
humiliare sub manibus ipsius ». 10 Et dixit ei angelus Domini: « Mul-
tiplicans multiplicabo semen tuum, et non numerabitur prae mul-
titudine ». 11 Et dixit ei angelus Domini:
« Ecce, concepisti et paries filium
vocabisque nomen eius Ismael,
eo quod audierit Dominus afflictionem tuam.
12 Hic erit homo onagro similis;
manus eius contra omnes,
et manus omnium contra eum;
et e regione universorum fratrum suorum figet tabernacula ».

13 Vocavit autem nomen Domini, qui loquebatur ad eam: « Tu
Deus, qui vidisti me ». Dixit enim: « Profecto hic vidi posteriora

videntis me ». 14 Propterea appellatur puteus ille Lahairoi (*id est*
Viventis et Videntis me); ipse est inter Cades et Barad.
15 Peperitque Agar Abrae filium; qui vocavit nomen filii sui,
quem pepererat Agar, Ismael. 16 Octoginta et sex annorum erat
Abram, quando peperit ei Agar Ismaelem.

17 1 Postquam Abram nonaginta et novem annorum factus est, ap-
paruit ei Dominus dixitque ad eum: « Ego Deus omnipotens, am-
bula coram me et esto perfectus. 2 Ponamque foedus meum inter
me et te et multiplicabo te vehementer nimis ». 3 Cecidit Abram pro-
nus in faciem. 4 Dixitque ei Deus: « Ecce, pactum meum tecum.
Erisque pater multarum gentium, 5 nec ultra vocabitur nomen tuum
Abram, sed Abraham erit nomen tuum, quia patrem multarum gen-
tium constitui te. 6 Faciamque te crescere vehementissime et ponam
te in gentes; regesque ex te egredientur. 7 Et statuam pactum meum
inter me et te et inter semen tuum post te in generationibus suis
foedere sempiterno, ut sim Deus tuus et seminis tui post te. 8 Dabo-
que tibi et semini tuo post te terram peregrinationis tuae, omnem
terram Chanaan in possessionem aeternam; eroque Deus eorum ».
9 Dixit iterum Deus ad Abraham: « Tu autem pactum meum cu-
stodies, et semen tuum post te in generationibus suis. 10 Hoc est
pactum meum, quod observabitis, inter me et vos et semen tuum
post te. Circumcidetur ex vobis omne masculinum, 11 et circumci-
detis carnem praeputii vestri, ut sit in signum foederis inter me et
vos. 12 Infans octo dierum circumcidetur in vobis: omne masculinum
in generationibus vestris, tam vernaculus quam empticius ex omnibus
alienigenis, quicumque non fuerit de stirpe vestra. 13 Circumcidetur
vernaculus et empticius, eritque pactum meum in carne vestra in
foedus aeternum. 14 Masculus, cuius praeputii caro circumcisa non fue-
rit, delebitur anima illa de populo suo; pactum meum irritum fecit ».
15 Dixit quoque Deus ad Abraham: « Sarai uxorem tuam non
vocabis nomen eius Sarai, sed Sara erit nomen eius. 16 Et benedi-
cam ei; et ex illa quoque dabo tibi filium. Benedicturus sum eam,
eritque in nationes; reges populorum orientur ex ea ». 17 Cecidit
Abraham in faciem suam et risit dicens in corde suo: « Putasne
centenario nascetur filius? Et Sara nonagenaria pariet? ». 18 Dixitque
ad Deum: « Utinam Ismael vivat coram te ». 19 Et ait Deus: « Sara
uxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen eius Isaac; et consti-
tuam pactum meum illi in foedus sempiternum et semini eius post

[16] 14 (...) – Additum hic et alibi perspicuitatis causa

eum. [20] Super Ismael quoque exaudivi te: ecce benedicam ei et
crescere faciam et multiplicabo eum vehementissime; duodecim du-
ces generabit, et faciam illum in gentem magnam. [21] Pactum vero
meum statuam ad Isaac, quem pariet tibi Sara tempore isto in anno
altero ». [22] Cumque cessasset loqui cum eo, ascendit Deus ab
Abraham.

[23] Tulit ergo Abraham Ismael filium suum et omnes vernaculos
domus suae universosque, quos emerat: cunctos mares ex omnibus
viris domus suae; et circumcidit carnem praeputii eorum statim in
ipsa die, sicut praeceperat ei Deus. [24] Abraham nonaginta novem
erat annorum, quando circumcisus est in carne praeputii sui; [25] et
Ismael filius eius tredecim annos impleverat tempore circumcisionis
suae. [26] Eadem die circumcisus est Abraham et Ismael filius eius;
[27] et omnes viri domus illius, tam vernaculi quam empticii ex alie-
nigenis, circumcisi sunt cum eo.

18 [1] Apparuit autem ei Dominus iuxta Quercus Mambre sedenti in
ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. [2] Cumque elevasset ocu-
los, apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum vidisset,
cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi et adoravit in ter-
ram [3] et dixit: « Domine mi, si inveni gratiam in oculis tuis, ne tran-
seas servum tuum; [4] afferatur pauxillum aquae, et lavate pedes ve-
stros et requiescite sub arbore. [5] Ponamque buccellam panis, et con-
fortate cor vestrum, postea transibitis; idcirco enim declinastis ad
servum vestrum ». Qui dixerunt: « Fac ut locutus es ».

[6] Festinavit Abraham in tabernaculum ad Saram dixitque: « Acce-
lera, tria sata similae commisce et fac subcinericios panes ». [7] Ipse
vero ad armentum cucurrit et tulit inde vitulum tenerrimum et opti-
mum deditque puero; qui festinavit et coxit illum. [8] Tulit quoque
butyrum et lac et vitulum, quem coxerat, et posuit coram eis. Ipse
vero stabat iuxta eos sub arbore; et comederunt.

[9] Dixeruntque ad eum: « Ubi est Sara uxor tua? ». Ille respondit:
« Ecce in tabernaculo est ». [10] Cui dixit: « Revertens veniam ad te
tempore isto, et habebit filium Sara uxor tua ». Quo audito, Sara
risit ad ostium tabernaculi, quod erat post eum. [11] Erant autem
ambo senes provectaeque aetatis, et desierant Sarae fieri muliebria.
[12] Quae risit occulte dicens: « Postquam consenui, et dominus meus
vetulus est, voluptas mihi erit? ». [13] Dixit autem Dominus ad
Abraham: « Quare risit Sara dicens: " Num vere paritura sum
anus? ". [14] Numquid Domino est quidquam difficile? Revertar ad
te hoc eodem tempore, et habebit Sara filium ». [15] Negavit Sara

dicens: « Non risi », timore perterrita. Ille autem dixit: « Non; sed risisti ».

[16] Cum ergo surrexissent inde viri, direxerunt oculos contra Sodomam; et Abraham simul gradiebatur deducens eos. [17] Dixitque Dominus: « Num celare potero Abraham, quae gesturus sum, [18] cum futurus sit in gentem magnam ac robustissimam, et benedicendae sint in illo omnes nationes terrae? [19] Nam elegi eum, ut praecipiat filiis suis et domui suae post se, ut custodiant viam Domini et faciant iustitiam et iudicium, ut adducat Dominus super Abraham omnia, quae locutus est ad eum ». [20] Dixit itaque Dominus: « Clamor contra Sodomam et Gomorram multiplicatus est, et peccatum eorum aggravatum est nimis. [21] Descendam et videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint an non; sciam ».

[22] Converteruntque se inde viri et abierunt Sodomam; Abraham vero adhuc stabat coram Domino. [23] Et appropinquans ait: « Numquid vere perdes iustum cum impio? [24] Si forte fuerint quinquaginta iusti in civitate, vere perdes et non parces loco illi propter quinquaginta iustos, si fuerint in eo? [25] Absit a te, ut rem hanc facias et occidas iustum cum impio, fiatque iustus sicut impius; absit a te. Nonne iudex universae terrae faciet iudicium? ». [26] Dixitque Dominus: « Si invenero Sodomae quinquaginta iustos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos ». [27] Respondensque Abraham ait: « Ecce coepi loqui ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis. [28] Quid, si forte minus quinquaginta iustis quinque fuerint? Delebis propter quinque universam urbem? ». Et ait: « Non delebo, si invenero ibi quadraginta quinque ». [29] Rursumque locutus est ad eum: « Si forte inventi fuerint ibi quadraginta? ». Ait: « Non percutiam propter quadraginta ». [30] « Ne quaeso, inquit, indignetur Dominus meus, si loquar. Si forte ibi inventi fuerint triginta? ». Respondit: « Non faciam, si invenero ibi triginta ». [31] « Ecce, ait, coepi loqui ad Dominum meum. Si forte inventi fuerint ibi viginti? ». Dixit: « Non interficiam propter viginti ». [32] « Obsecro, inquit, ne irascatur Dominus meus, si loquar adhuc semel. Si forte inventi fuerint ibi decem? ». Dixit: « Non delebo propter decem ».

[33] Abiit Dominus, postquam cessavit loqui ad Abraham; et ille reversus est in locum suum.

19 [1] Veneruntque duo angeli Sodomam vespere, sedente Lot in foribus civitatis. Qui cum vidisset eos, surrexit et ivit obviam eis adoravitque pronus in terram [2] et dixit: « Obsecro, domini mei,

declinate in domum pueri vestri et pernoctate; lavate pedes vestros
et mane proficiscemini in viam vestram ». Qui dixerunt: « Minime,
sed in platea pernoctabimus ». 3 Compulit illos oppido, et diverte-
runt ad eum. Ingressisque domum illius fecit convivium et coxit
azyma, et comederunt.

4 Prius autem quam irent cubitum, viri civitatis, viri Sodomae,
vallaverunt domum a iuvene usque ad senem, omnis populus si-
mul. 5 Vocaveruntque Lot et dixerunt ei: « Ubi sunt viri, qui in-
troierunt ad te nocte? Educ illos ad nos, ut cognoscamus eos ».
6 Egressus ad eos Lot post tergum occludens ostium ait: 7 « Nolite,
quaeso, fratres mei, nolite malum hoc facere. 8 Ecce, habeo duas
filias, quae necdum cognoverunt virum; educam eas ad vos, et fa-
cite eis sicut placuerit vobis, dummodo viris istis nihil faciatis;
ideo enim ingressi sunt sub umbra tecti mei ». 9 At illi dixerunt:
« Recede illuc ». Et rursus: « Unus ingressus est, inquiunt, ut ad-
vena et vult iudicare? Te ergo ipsum magis quam hos affligemus ».
Vimque faciebant Lot vehementissime, iamque prope erat, ut effrin-
gerent fores. 10 Et ecce miserunt manum viri et introduxerunt ad se
Lot clauseruntque ostium; 11 et eos, qui foris erant, percusserunt
caecitate a minimo usque ad maximum, ita ut ostium invenire non
possent.

12 Dixerunt autem viri ad Lot: « Habes hic quempiam tuorum?
Generum et filios et filias et omnes, qui tui sunt in urbe, educ de
loco hoc: 13 delebimus enim locum istum, eo quod increverit cla-
mor contra eos coram Domino, qui misit nos, ut perdamus eam ».
14 Egressus itaque Lot locutus est ad generos suos, qui accepturi
erant filias eius, et dixit: « Surgite, egredimini de loco isto, quia
delebit Dominus civitatem ». Et visus est eis quasi ludens loqui.

15 Cumque esset mane, cogebant eum angeli dicentes: « Surge, tolle
uxorem tuam et duas filias, quas habes hic, ne pereas in scelere
civitatis ». 16 Tardante illo, apprehenderunt viri manum eius et
manum uxoris ac duarum filiarum eius, eo quod parceret Dominus
illi. 17 Et eduxerunt eum posueruntque extra civitatem. Ibi locutus
est: « Salvare, agitur de vita tua; noli respicere post tergum, nec
stes in omni circa regione; sed in monte salvum te fac, ne pereas ».
18 Dixitque Lot ad eos: « Non, quaeso, Domine. 19 Ecce invenit ser-
vus tuus gratiam coram te, et magnificasti misericordiam tuam,
quam fecisti mecum, ut salvares animam meam; nec possum in monte
salvari, ne forte apprehendat me malum et moriar. 20 Ecce, civitas
haec iuxta, ad quam possum fugere, parva, et salvabor in ea — num-
quid non modica est? — et vivet anima mea ». 21 Dixitque ad eum:

« Ecce, etiam in hoc suscepi preces tuas, ut non subvertam urbem,
pro qua locutus es. [22] Festina et salvare ibi, quia non potero facere
quidquam, donec ingrediaris illuc ». Idcirco vocatum est nomen
urbis illius Segor.

[23] Sol egressus est super terram, et Lot ingressus est Segor. [24] Igi-
tur Dominus pluit super Sodomam et Gomorram sulphur et ignem
a Domino de caelo [25] et subvertit civitates has et omnem circa re-
gionem, universos habitatores urbium et cuncta terrae virentia.
[26] Respiciensque uxor eius post se versa est in statuam salis.

[27] Abraham autem consurgens mane venit ad locum, ubi steterat
prius cum Domino, [28] intuitus est Sodomam et Gomorram et uni-
versam terram regionis illius; viditque ascendentem favillam de
terra quasi fornacis fumum. [29] Cum enim subverteret Deus civi-
tates regionis illius, recordatus Abrahae liberavit Lot de subversione
urbium, in quibus habitaverat.

[30] Ascenditque Lot de Segor et mansit in monte, duae quoque
filiae eius cum eo; timuerat enim manere in Segor. Et mansit in
spelunca ipse et duae filiae eius. [31] Dixitque maior ad minorem:
« Pater noster senex est, et nullus virorum remansit in terra, qui
possit ingredi ad nos iuxta morem universae terrae. [32] Veni, inebrie-
mus patrem nostrum vino dormiamusque cum eo, ut servare possi-
mus ex patre nostro semen ». [33] Dederunt itaque patri suo bibere
vinum nocte illa, et ingressa est maior dormivitque cum patre; at
ille non sensit, nec quando accubuit filia, nec quando surrexit. [34] Al-
tera quoque die dixit maior ad minorem: « Ecce, dormivi heri cum
patre meo; demus ei bibere vinum etiam hac nocte, et ingressa dor-
mies cum eo, ut salvemus semen de patre nostro ». [35] Dederunt
et illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaque minor filia dor-
mivit cum eo; et ne tunc quidem sensit, quando illa concubuerit
vel quando surrexerit. [36] Conceperunt ergo duae filiae Lot de patre
suo. [37] Peperitque maior filium et vocavit nomen eius Moab; ipse
est pater Moabitarum usque in praesentem diem. [38] Minor quoque
peperit filium et vocavit nomen eius Benammi (*id est Filius populi
mei*); ipse est pater Ammonitarum usque hodie.

20 [1] Profectus inde Abraham in terram Nageb, habitavit inter Ca-
des et Sur et peregrinatus est in Geraris. [2] Dixitque de Sara uxore
sua: « Soror mea est ». Misit ergo Abimelech rex Gerarae et tulit
eam. [3] Venit autem Deus ad Abimelech per somnium nocte et ait
illi: « En morieris propter mulierem, quam tulisti; habet enim vi-
rum ». [4] Abimelech vero non tetigerat eam. Et ait: « Domine, num

gentem etiam iustam interficies? 5 Nonne ipse dixit mihi: " Soror
mea est ", et ipsa quoque ait: " Frater meus est "? In simplicitate
cordis mei et munditia manuum mearum feci hoc ». 6 Dixitque ad
eum Deus per somnium: « Et ego scio quod simplici corde feceris;
et ideo custodivi te, ne peccares in me, et non dimisi, ut tangeres
eam. 7 Nunc igitur redde viro suo uxorem, quia propheta est; et
orabit pro te, et vives. Si autem nolueris reddere, scito quod morte
morieris tu et omnia, quae tua sunt ».

8 Statimque de nocte consurgens Abimelech vocavit omnes ser-
vos suos et locutus est universa verba haec in auribus eorum; ti-
mueruntque viri valde. 9 Vocavit autem Abimelech etiam Abraham
et dixit ei: « Quid fecisti nobis? Quid peccavi in te, quia induxisti
super me et super regnum meum peccatum grande? Quae non de-
buisti facere, fecisti mihi ». 10 Rursusque ait: « Quid vidisti, ut hoc
faceres? ». 11 Respondit Abraham: « Cogitavi mecum: Certe non est
timor Dei in loco isto, et interficient me propter uxorem meam.
12 Alias autem et vere soror mea est, filia patris mei et non filia
matris meae, et duxi eam in uxorem. 13 Cum autem vagari me face-
ret Deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc misericordiam fa-
cies mecum: in omni loco, ad quem ingrediemur, dices quod frater
tuus sim ».

14 Tulit igitur Abimelech oves et boves et servos et ancillas et
dedit Abraham; reddiditque illi Saram uxorem suam 15 et ait: « Ecce
terra mea coram te; ubicumque tibi placuerit, habita ». 16 Sarae
autem dixit: « Ecce mille argenteos dedi fratri tuo; ecce hoc erit
tibi in velamen oculorum ad omnes, qui tecum sunt, et apud omnes
iustificaberis ». 17 Orante autem Abraham, sanavit Deus Abimelech
et uxorem ancillasque eius et pepererunt; 18 concluserat enim Do-
minus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem
Abraham.

21 1 Visitavit autem Dominus Saram, sicut promiserat, et implevit
Sarae, quae locutus est; 2 concepitque et peperit Abrahae filium in
senectute eius tempore, quo praedixerat ei Deus. 3 Vocavitque Abra-
ham nomen filii sui, quem genuit ei Sara, Isaac 4 et circumcidit
eum octavo die, sicut praeceperat ei Deus. 5 Cum Abraham centum
esset annorum, natus est ei Isaac filius eius. 6 Dixitque Sara:
« Risum fecit mihi Deus;
quicumque audierit, corridebit mihi ».
7 Rursumque ait:
« Quis auditurum crederet Abraham

quod Sara lactaret filios,
quia peperit ei filium
iam seni? ».

8 Crevit igitur puer et ablactatus est. Fecitque Abraham grande
convivium in die ablactationis eius. 9 Cumque vidisset Sara filium
Agar Aegyptiae iocantem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham:
10 « Eice ancillam hanc et filium eius; non enim erit heres filius an-
cillae cum filio meo Isaac ». 11 Dure accepit hoc Abraham propter
filium suum. 12 Cui dixit Deus: « Non tibi videatur asperum super
puero et super ancilla tua; omnia, quae dixerit tibi Sara, audi vo-
cem eius, quia in Isaac vocabitur tibi semen. 13 Sed et filium ancillae
faciam in gentem magnam, quia semen tuum est ».

14 Surrexit itaque Abraham mane et tollens panem et utrem aquae
imposuit scapulae eius tradiditque puerum et dimisit eam. Quae,
cum abisset, errabat in deserto Bersabee. 15 Cumque consumpta
esset aqua in utre, abiecit puerum subter unum arbustum 16 et abiit;
seditque e regione procul, quantum potest arcus iacere. Dixit enim:
« Non videbo morientem puerum ». Et sedens contra levavit vo-
cem suam et flevit. 17 Exaudivit autem Deus vocem pueri; voca-
vitque angelus Dei Agar de caelo dicens: « Quid tibi, Agar? Noli
timere; exaudivit enim Deus vocem pueri de loco, in quo est. 18 Surge,
tolle puerum et tene illum manu tua, quia in gentem magnam fa-
ciam eum ». 19 Aperuitque Deus oculos eius; quae videns puteum
aquae abiit et implevit utrem deditque puero bibere. 20 Et fuit Deus
cum eo; qui crevit et moratus est in solitudine factusque est iuvenis
sagittarius. 21 Habitavitque in deserto Pharan; et accepit illi mater
sua uxorem de terra Aegypti.

22 Eodem tempore dixit Abimelech et Phicol princeps exercitus
eius ad Abraham: « Deus tecum est in universis, quae agis. 23 Iura
ergo per Deum, ne noceas mihi et posteris meis stirpique meae;
sed iuxta fidem, quam feci tibi, facies mihi et terrae, in qua versatus
es advena ». 24 Dixitque Abraham: « Ego iurabo ».

25 Et increpavit Abraham Abimelech propter puteum aquae,
quem vi abstulerant servi eius. 26 Responditque Abimelech: « Nescivi
quis fecerit hanc rem; sed et tu non indicasti mihi, et ego non audivi
praeter hodie ». 27 Tulit itaque Abraham oves et boves et dedit
Abimelech; percusseruntque ambo foedus.

28 Et statuit Abraham septem agnas gregis seorsum. 29 Cui dixit
Abimelech: « Quid sibi volunt septem agnae istae, quas stare fecisti

[21] 13 *Magnam* – Adde cum Sam, Gr, Syr et Vg *gādôl* (cfr. 17, 20)

seorsum? ». [30] At ille: « Septem, inquit, agnas accipies de manu mea,
ut sint in testimonium mihi, quoniam ego fodi puteum istum ».
[31] Idcirco vocatus est locus ille Bersabee, quia ibi uterque iurave-
runt. [32] Et inierunt foedus in Bersabee.

[33] Surrexit autem Abimelech et Phicol princeps militiae eius re-
versique sunt in terram Philisthim. Abraham vero plantavit nemus
in Bersabee et invocavit ibi nomen Domini Dei aeterni. [34] Et fuit
colonus in terra Philisthim diebus multis.

22 [1] Quae postquam gesta sunt, tentavit Deus Abraham et dixit ad
eum: « Abraham ». Ille respondit: « Adsum ». [2] Ait: « Tolle filium
tuum unigenitum, quem diligis, Isaac et vade in terram Moria; atque
offer eum ibi in holocaustum super unum montium, quem mon-
stravero tibi ».

[3] Igitur Abraham de nocte consurgens stravit asinum suum du-
cens secum duos iuvenes suos et Isaac filium suum. Cumque con-
cidisset ligna in holocaustum, surrexit et abiit ad locum, quem prae-
ceperat ei Deus. [4] Die autem tertio, elevatis oculis, vidit locum procul
[5] dixitque ad pueros suos: « Exspectate hic cum asino. Ego et puer
illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad
vos ».

[6] Tulit quoque ligna holocausti et imposuit super Isaac filium
suum; ipse vero portabat in manibus ignem et cultrum. Cumque
duo pergerent simul, [7] dixit Isaac Abrahae patri suo: « Pater mi ».
Ille respondit: « Quid vis, fili? ». « Ecce, inquit, ignis et ligna; ubi
est victima holocausti? ». [8] Dixit Abraham: « Deus providebit sibi
victimam holocausti, fili mi ».

Pergebant ambo pariter; [9] et venerunt ad locum, quem ostende-
rat ei Deus, in quo aedificavit Abraham altare et desuper ligna com-
posuit. Cumque colligasset Isaac filium suum, posuit eum in altari
super struem lignorum [10] extenditque Abraham manum et arripuit
cultrum, ut immolaret filium suum. [11] Et ecce angelus Domini de
caelo clamavit: « Abraham, Abraham ». Qui respondit: « Adsum ».
[12] Dixitque: « Non extendas manum tuam super puerum neque fa-
cias illi quidquam. Nunc cognovi quod times Deum et non peper-
cisti filio tuo unigenito propter me ». [13] Levavit Abraham oculos
suos viditque arietem unum inter vepres haerentem cornibus; quem
assumens obtulit holocaustum pro filio. [14] Appellavitque nomen

[22] [13] *Unum* – Lege cum multis mss, Sam, Gr, Syr et Targ *ʼeḥād*; TM « post (tergum) »

loci illius: « Dominus videt ». Unde usque hodie dicitur: « In monte
Dominus videtur ».

15 Vocavit autem angelus Domini Abraham secundo de caelo et
dixit: 16 « Per memetipsum iuravi, dicit Dominus: quia fecisti hanc
rem et non pepercisti filio tuo unigenito, 17 benedicam tibi et mul-
tiplicabo semen tuum sicut stellas caeli et velut arenam, quae est
in litore maris. Possidebit semen tuum portas inimicorum suo-
rum, 18 et benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae, quia
oboedisti voci meae ».

19 Reversus est Abraham ad pueros suos, et surrexerunt abie-
runtque Bersabee simul, et habitavit Abraham in Bersabee.

20 His ita gestis, nuntiatum est Abrahae quod Melcha quoque
genuisset filios Nachor fratri suo: 21 Us primogenitum et Buz fra-
trem eius et Camuel patrem Aram 22 et Cased et Azau, Pheldas
quoque et Iedlaph 23 ac Bathuel, de quo nata est Rebecca. Octo
istos genuit Melcha Nachor fratri Abrahae. 24 Concubina vero illius,
nomine Reuma, peperit Tabee et Gaham et Tahas et Maacha.

23 1 Vixit autem Sara centum viginti septem annis 2 et mortua est
in Cariatharbe, quae est Hebron, in terra Chanaan; venitque Abra-
ham, ut plangeret et fleret eam.

3 Cumque surrexisset ab officio funeris, locutus est ad filios Heth
dicens: 4 « Advena sum et inquilinus apud vos; date mihi posses-
sionem sepulcri vobiscum, ut sepeliam mortuum meum ». 5 Respon-
derunt filii Heth dicentes: 6 « Audi nos, domine, princeps Dei es
apud nos: in nobilissimo sepulcrorum nostrorum sepeli mortuum
tuum; nullusque te prohibebit, quin in sepulcro eius sepelias mor-
tuum tuum ».

7 Surrexit Abraham et adoravit populum terrae, filios videlicet
Heth, 8 dixitque ad eos: « Si placet animae vestrae, ut sepeliam mor-
tuum meum, audite me et intercedite pro me apud Ephron filium
Seor, 9 ut det mihi speluncam Machpela, quam habet in extrema
parte agri sui. Pecunia digna tradat eam mihi coram vobis in posses-
sionem sepulcri ». 10 Sedebat autem Ephron in medio filiorum Heth.
Responditque Ephron Hetthaeus ad Abraham, filiis Heth audienti-
bus cunctis, qui ingrediebantur portam civitatis illius, dicens: 11 « Ne-
quaquam ita fiat, domine mi, ausculta me. Agrum do tibi et spelun-
cam, quae in eo est, praesentibus filiis populi mei; sepeli mortuum
tuum ».

12 Adoravit Abraham coram populo terrae 13 et locutus est ad
Ephron, audiente populo terrae: « Quaeso, ut audias me. Dabo pe-

cuniam pro agro; suscipe eam, et sic sepeliam mortuum meum in
eo ». [14] Respondit Ephron ad Abraham dicens ei: [15] « Domine mi,
audi me. Terra quadringentorum siclorum argenti inter me et te,
quid est hoc? Sepeli mortuum tuum ».

[16] Auscultavit Abraham Ephron et appendit pecuniam, quam
Ephron postulaverat, audientibus filiis Heth, quadringentos siclos
argenti, sicut mos erat apud negotiatores.

[17] Confirmatusque est ager Ephronis, qui erat in Machpela respi-
ciens Mambre, tam ipse quam spelunca in eo et omnes arbores eius
in cunctis terminis eius per circuitum, [18] Abrahae in possessionem,
videntibus filiis Heth cunctis, qui intrabant portam civitatis illius.
[19] Deinde sepelivit Abraham Saram uxorem suam in spelunca agri
Machpela, qui respiciebat Mambre — haec est Hebron — in terra
Chanaan. [20] Et confirmatus est ager et antrum, quod erat in eo,
Abrahae in possessionem sepulcri a filiis Heth.

24 [1] Erat autem Abraham senex dierumque multorum; et Dominus
in cunctis benedixerat ei.

[2] Dixitque Abraham ad servum seniorem domus suae, qui prae-
erat omnibus, quae habebat: « Pone manum tuam subter femur
meum, [3] ut adiurem te per Dominum, Deum caeli et Deum terrae,
ut non accipias uxorem filio meo de filiabus Chananaeorum, inter
quos habito; [4] sed ad terram et cognationem meam proficiscaris et
inde accipias uxorem filio meo Isaac ».

[5] Respondit servus: « Si noluerit mulier venire mecum in terram
hanc, num reducere debeo filium tuum ad terram, a quo tu egres-
sus es? ». [6] Dixit Abraham: « Cave, ne quando reducas illuc filium
meum. [7] Dominus, Deus caeli, qui tulit me de domo patris mei et
de terra nativitatis meae, qui locutus est mihi et iuravit mihi dicens:
" Semini tuo dabo terram hanc ", ipse mittet angelum suum coram
te, et accipies inde uxorem filio meo. [8] Sin autem noluerit mulier
sequi te, non teneberis iuramento; filium tantum meum ne reducas
illuc ». [9] Posuit ergo servus manum sub femore Abraham domini
sui et iuravit illi super hac re.

[10] Tulitque servus decem camelos de grege domini sui et abiit
ex omnibus bonis eius portans secum; profectusque perrexit in
Aram Naharaim ad urbem Nachor.

[11] Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta pu-
teum aquae vespere, tempore quo solent mulieres egredi ad haurien-
dam aquam, dixit: [12] « Domine, Deus domini mei Abraham, occurre
obsecro mihi hodie et fac misericordiam cum domino meo Abraham.

[13] Ecce ego sto prope fontem aquae, et filiae habitatorum huius
civitatis egredientur ad hauriendam aquam. [14] Igitur puella, cui ego
dixero: " Inclina hydriam tuam, ut bibam ", et illa responderit:
" Bibe, quin et camelis tuis dabo potum ", ipsa est, quam praepa-
rasti servo tuo Isaac, et per hoc intellegam quod feceris misericor-
diam cum domino meo ».

[15] Necdum intra se verba compleverat, et ecce Rebecca egredie-
batur filia Bathuel filii Melchae uxoris Nachor fratris Abraham ha-
bens hydriam in scapula: [16] puella decora nimis, virgo et incognita
viro. Descendit ad fontem et implevit hydriam ac revertebatur.
[17] Occurritque ei servus et ait: « Pauxillum mihi ad sorbendum
praebe aquae de hydria tua ». [18] Quae respondit: « Bibe, domine
mi ». Celeriterque deposuit hydriam super ulnam suam et dedit
ei potum. [19] Cumque ille bibisset, adiecit: « Quin et camelis tuis
hauriam aquam, donec cuncti bibant ». [20] Effundensque hydriam
in canalibus recurrit ad puteum, ut hauriret aquam; et haustam
omnibus camelis dedit. [21] Ille autem contemplabatur eam taci-
tus, scire volens utrum prosperum fecisset iter suum Dominus
an non.

[22] Postquam ergo biberunt cameli, protulit vir anulum aureum
pondo dimidii sicli pro naribus et duas armillas pro manibus eius
pondo siclorum decem; [23] dixitque: « Cuius es filia? Indica mihi.
Est in domo patris tui locus nobis ad pernoctandum? ». [24] Quae
respondit: « Filia Bathuelis sum filii Melchae, quem peperit Na-
chor ». [25] Et addidit dicens: « Palearum quoque et pabuli plurimum
est apud nos et locus ad pernoctandum ».

[26] Inclinavit se homo et adoravit Dominum [27] dicens: « Benedic-
tus Dominus, Deus domini mei Abraham, qui non abstulit miseri-
cordiam et veritatem suam a domino meo et recto itinere me per-
duxit in domum fratris domini mei ».

[28] Cucurrit itaque puella et nuntiavit in domum matris suae om-
nia, quae evenerant.

[29] Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban, qui festinus
egressus est ad hominem, ubi erat fons. [30] Cumque vidisset anulum
in naribus et armillas in manibus sororis suae et audisset cuncta
verba referentis: « Haec locutus est mihi homo », venit ad virum,
qui stabat iuxta camelos et prope fontem aquae, [31] dixitque ad eum:
« Ingredere, benedicte Domini, cur foris stas? Praeparavi domum et

[24] [15] *Intra se* – Adde cum Sam, Gr et Vg *'el libbô*
[27] *Fratris* – Lege cum Gr, Syr et Vg *'āḥî* (cfr. v. 48); TM « fratrum »

locum camelis ». [32] Et introduxit eum in hospitium ac destravit camelos; deditque paleas et pabulum camelis et aquam ad lavandos pedes eius et virorum, qui venerant cum eo. [33] Et apposuit in conspectu eius panem. Qui ait: « Non comedam, donec loquar sermones meos ». Respondit: « Loquere ».

[34] At ille: « Servus, inquit, Abraham sum; [35] et Dominus benedixit domino meo valde magnificatusque est; et dedit ei oves et boves, argentum et aurum, servos et ancillas, camelos et asinos. [36] Et peperit Sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua; deditque illi omnia, quae habuerat. [37] Et adiuravit me dominus meus dicens: " Non accipies uxorem filio meo de filiabus Chananaeorum, in quorum terra habito; [38] sed ad domum patris mei perges et de cognatione mea accipies uxorem filio meo ". [39] Ego vero respondi domino meo: Quid si noluerit venire mecum mulier? [40] " Dominus, ait, in cuius conspectu ambulo, mittet angelum suum tecum et diriget viam tuam; accipiesque uxorem filio meo de cognatione mea et de domo patris mei. [41] Innocens eris a maledictione mea, cum veneris ad propinquos meos, et non dederint tibi; tunc innocens eris a maledictione mea ".

[42] Veni ergo hodie ad fontem et dixi: Domine, Deus domini mei Abraham, si direxisti viam meam, in qua nunc ambulo, [43] ecce sto iuxta fontem aquae; et virgo, quae egredietur ad hauriendam aquam, audierit a me: " Da mihi pauxillum aquae ad bibendum ex hydria tua "; [44] et dixerit mihi: " Et tu bibe, et camelis tuis hauriam ", ipsa est mulier, quam praeparavit Dominus filio domini mei.

[45] Dum haec tacitus mecum volverem, apparuit Rebecca veniens cum hydria, quam portabat in scapula; descenditque ad fontem et hausit aquam. Et aio ad eam: Da mihi paululum bibere. [46] Quae festina deposuit hydriam de umero et dixit mihi: " Et tu bibe, et camelis tuis potum tribuam ". Bibi, et adaquavit camelos. [47] Interrogavique eam et dixi: Cuius es filia? Quae respondit: " Filia Bathuelis sum filii Nachor, quem peperit illi Melcha ".

Suspendi itaque anulum in naribus eius et armillas posui in manibus eius. [48] Pronusque adoravi Dominum benedicens Domino, Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere, ut sumerem filiam fratris domini mei filio eius. [49] Quam ob rem, si facitis misericordiam et veritatem cum domino meo, indicate mihi; sin autem aliud placet, et hoc dicite mihi, ut vadam ad dexteram sive ad sinistram ».

[24] [32] *Et introduxit* – Lege cum Vg *wajjābē'* (cfr. v. 48); TM « et intravit »

50 Respondeṟunt Laban et Bathuel: « A Domino egressus est sermo; non possumus extra placitum eius quidquam aliud loqui tecum. 51 En Rebecca coram te est; tolle eam et proficiscere, et sit uxor filii domini tui, sicut locutus est Dominus ».

52 Quod cum audisset puer Abraham, procidens adoravit in terram Dominum. 53 Prolatisque vasis argenteis et aureis ac vestibus, dedit ea Rebeccae; res pretiosas dedit fratri eius et matri. 54 Tunc comederunt et biberunt ipse et viri, qui erant cum eo, et pernoctaverunt ibi.

Surgens autem mane locutus est puer: « Dimittite me, ut vadam ad dominum meum ». 55 Responderuntque frater eius et mater: « Maneat puella saltem decem dies apud nos et postea proficiscetur ». 56 « Nolite, ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam; dimittite me, ut pergam ad dominum meum ». 57 Dixerunt: « Vocemus puellam et quaeramus ipsius voluntatem ». 58 Cumque vocata venisset, sciscitati sunt: « Vis ire cum homine isto? ». Quae ait: « Vadam ».

59 Dimiserunt ergo Rebeccam sororem eorum et nutricem illius servumque Abraham et comites eius, 60 imprecantes prospera sorori suae atque dicentes:

« Soror nostra es,
crescas in mille milia,
et possideat semen tuum
portas inimicorum suorum! ».

61 Igitur surrexit Rebecca et puellae illius et, ascensis camelis, secutae sunt virum; sumpsitque servus Rebeccam et abiit.

62 Isaac autem venerat a regione putei Lahairoi et habitabat in terra Nageb. 63 Et egressus est Isaac ad lamentandum in agro, inclinata iam die. Cumque levasset oculos, vidit camelos venientes. 64 Rebecca quoque levavit oculos et vidit Isaac; descenditque de camelo 65 et ait ad puerum: « Quis est ille homo, qui venit per agrum in occursum nobis? ». Dixitque ei: « Ipse est dominus meus ». At illa tollens cito velum operuit se. 66 Servus autem cuncta, quae gesserat, narravit Isaac; 67 qui introduxit eam in tabernaculum Sarae matris suae et accepit Rebeccam uxorem; et dilexit eam et consolatus est a morte matris suae.

[24] 63 *Ad lamentandum* (scil. de morte matris, cfr. v. 67) – Lege *lāśûaḥ* (vel *laśîaḥ*); TM *laśûaḥ* = « ad meditandum » Vg, vel « ad colloquendum » Gr, Aq et Sym, vel « ad deambulandum » Syr

25 1 Abraham vero aliam duxit uxorem nomine Ceturam, 2 quae pe-
perit ei Zamran et Iecsan et Madan et Madian et Iesboc et Sue.
3 Iecsan quoque genuit Saba et Dedan. Filii Dedan fuerunt Assurim
et Latusim et Loommim. 4 At vero ex Madian ortus est Epha et
Opher et Henoch et Abida et Eldaa. Omnes hi filii Ceturae.

5 Deditque Abraham cuncta, quae possederat, Isaac; 6 filiis autem
concubinarum suarum largitus est munera et separavit eos ab Isaac
filio suo, dum adhuc ipse viveret, ad plagam orientalem.

7 Fuerunt autem dies vitae Abrahae centum septuaginta quinque
anni. 8 Et deficiens mortuus est Abraham in senectute bona pro-
vectaeque aetatis et plenus dierum congregatusque est ad populum
suum. 9 Et sepelierunt eum Isaac et Ismael filii sui in spelunca Mach-
pela, quae sita est in agro Ephron filii Seor Hetthaei e regione Mam-
bre, 10 quem emerat a filiis Heth. Ibi sepultus est ipse et Sara uxor
eius.

11 Et post obitum illius benedixit Deus Isaac filio eius, qui habi-
tabat iuxta puteum Lahairoi.

12 Hae sunt generationes Ismael filii Abrahae, quem peperit ei
Agar Aegyptia famula Sarae. 13 Et haec nomina filiorum Ismael in
vocabulis et generationibus suis: primogenitus Ismaelis Nabaioth,
dein Cedar et Adbeel et Mabsam, 14 Masma quoque et Duma et
Massa, 15 Hadad et Thema, Iethur et Naphis et Cedma. 16 Isti sunt
filii Ismaelis, et haec nomina eorum per vicos et mansiones eorum:
duodecim principes tribuum suarum.

17 Et facti sunt anni vitae Ismaelis centum triginta septem; defi-
ciens mortuus est et appositus ad populum suum. 18 Habitaverunt
autem ab Hevila usque Sur, quae respicit Aegyptum introeuntibus
Assyriam. In faciem cunctorum fratrum suorum obiit.

19 Hae sunt generationes Isaac filii Abraham: Abraham genuit
Isaac; 20 qui, cum quadraginta esset annorum, duxit uxorem Rebec-
cam filiam Bathuelis Aramaei de Paddanaram, sororem Laban Ara-
maei. 21 Deprecatusque est Isaac Dominum pro uxore sua, eo quod
esset sterilis. Qui exaudivit eum et dedit conceptum Rebeccae.
22 Sed collidebantur in utero eius parvuli. Quae ait: « Si sic est, cur
mihi? ». Perrexitque, ut consuleret Dominum. 23 Qui respondens ait:
« Duae gentes sunt in utero tuo,
et duo populi ex ventre tuo dividentur;
populusque populum superabit,
et maior serviet minori ».

24 Iam tempus pariendi venerat, et ecce gemini in utero eius.
25 Qui primus egressus est rufus erat et totus quasi pallium pilo-

sum; vocatumque est nomen eius Esau. Postea frater eius egrediens
plantam Esau tenebat manu, et idcirco appellatum est nomen eius
Iacob. 26 Sexagenarius erat Isaac, quando nati sunt parvuli.

27 Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus venandi et homo
agrestis; Iacob autem vir compositus et habitans in tabernaculis.
28 Isaac amabat Esau, eo quod de venationibus illius libenter vesce-
retur; et Rebecca diligebat Iacob. 29 Coxit autem Iacob pulmentum;
ad quem, cum venisset Esau de agro lassus, 30 ait: « Da mihi de coc-
tione hac rufa, quia oppido lassus sum ». Quam ob causam voca-
tum est nomen eius Edom (*id est Rufus*). 31 Cui dixit Iacob: « Vende
mihi prius primogenita tua ». 32 Ille respondit: « En morior; quid
mihi proderunt primogenita? ». 33 Ait Iacob: « Iura ergo mihi ».
Iuravit et vendidit primogenita. 34 Et sic, accepto pane et lentis
edulio, comedit et bibit; surrexit et abiit parvipendens quod pri-
mogenita vendidisset.

26 1 Orta autem fame super terram, post eam sterilitatem, quae acci-
derat in diebus Abraham, abiit Isaac ad Abimelech regem Phili-
sthim in Gerara. 2 Apparuitque ei Dominus et ait: « Ne descendas
in Aegyptum, sed habita in terra, quam dixero tibi, 3 et peregrinare
in ea; eroque tecum et benedicam tibi. Tibi enim et semini tuo
dabo universas regiones has complens iuramentum, quod spopondi
Abraham patri tuo, 4 et multiplicabo semen tuum sicut stellas caeli
daboque posteris tuis universas regiones has; et benedicentur in
semine tuo omnes gentes terrae, 5 eo quod oboedierit Abraham voci
meae et custodierit praecepta et mandata mea et iustificationes le-
gesque servaverit ». 6 Mansit itaque Isaac in Geraris.

7 Qui cum interrogaretur a viris loci illius super uxore sua, re-
spondit: « Soror mea est ». Timuerat enim confiteri quod sibi esset
sociata coniugio, reputans ne forte interficerent eum propter illius
pulchritudinem. 8 Cumque pertransissent dies plurimi et ibidem mo-
raretur, prospiciens Abimelech rex Philisthim per fenestram vidit
eum iocantem cum Rebecca uxore sua. 9 Et, accersito eo, ait: « Per-
spicuum est quod uxor tua sit; cur mentitus es eam sororem tuam
esse? ». Respondit: « Timui, ne morerer propter eam ». 10 Dixitque
Abimelech: « Quare hoc fecisti nobis? Potuit coire quispiam de
populo cum uxore tua, et induxeras super nos grande peccatum ».
Praecepitque omni populo dicens: 11 « Qui tetigerit hominem hunc
et uxorem eius, morte morietur ».

12 Sevit autem Isaac in terra illa et invenit in ipso anno centu-
plum; benedixitque ei Dominus. 13 Et locupletatus est homo et ibat

proficiens atque succrescens, donec magnus vehementer effectus est;
14 habuitque possessionem ovium et armentorum et familiae plurimum.

Ob haec invidentes ei Philisthim 15 omnes puteos, quos foderant servi patris illius in diebus Abraham, obstruxerunt implentes humo,
16 in tantum ut ipse Abimelech diceret ad Isaac: « Recede a nobis, quoniam potentior nostri factus es valde ».

17 Et ille discedens tentoria fixit ad torrentem Gerarae habita-
vitque ibi. 18 Rursum fodit puteos, quos foderant in diebus patris
sui Abraham et quos, illo mortuo, obstruxerant Philisthim. Appel-
lavitque eos eisdem nominibus, quibus ante pater vocaverat. 19 Fo-
derunt servi Isaac in torrente et reppererunt ibi puteum aquae vivae.
20 Sed et ibi iurgium fuit pastorum Gerarae adversus pastores Isaac
dicentium: « Nostra est aqua! ». Quam ob rem nomen putei vocavit
Esec (*id est Iurgium*), quia iurgati sunt cum eo. 21 Foderunt autem
et alium puteum, et pro illo quoque rixati sunt; appellavitque eum
Sitna (*id est Inimicitias*). 22 Profectus inde fodit alium puteum, pro
quo non contenderunt; itaque vocavit nomen eius Rehoboth (*id est
Latitudinem*) dicens: « Nunc dilatavit nos Dominus, et crescemus
in terra ».

23 Ascendit autem ex illo loco in Bersabee, 24 ubi apparuit ei Do-
minus in ipsa nocte dicens:
« Ego sum Deus Abraham patris tui.
Noli timere, quia tecum sum;
benedicam tibi
et multiplicabo semen tuum
propter servum meum Abraham ».

25 Itaque aedificavit ibi altare et, invocato nomine Domini, extendit tabernaculum, et servi Isaac foderunt ibi puteum.

26 Abimelech autem venit ad eum de Geraris et Ochozath amicus
illius et Phicol dux militum, 27 et locutus est eis Isaac: « Quid ve-
nistis ad me hominem, quem odistis et expulistis a vobis? ». 28 Qui
responderunt: « Vidimus tecum esse Dominum et idcirco diximus:
Sit iuramentum inter nos et te, et ineamus tecum foedus, 29 ut non
facias nobis quidquam mali, sicut et nos non attigimus te et nihil
fecimus tibi nisi bonum et cum pace dimisimus te. Tu es enim be-
nedictus Domini ». 30 Fecit ergo eis convivium, et comederunt et
biberunt. 31 Surgentesque mane iuraverunt sibi mutuo. Dimisitque
eos Isaac, et profecti sunt ab eo cum pace.

32 Ecce autem venerunt in ipso die servi Isaac annuntiantes ei de
puteo, quem foderant, atque dicentes: « Invenimus aquam ». 33 Unde

appellavit eum Sabee (*quod significat Abundantiam*); et nomen
urbi impositum est Bersabee usque in praesentem diem.
34 Esau vero quadragenarius duxit uxores Iudith filiam Beeri Het-
thaei, et Basemath filiam Elon Hetthaei. 35 Quae ambae offenderant
animum Isaac et Rebeccae.

27 1 Senuit autem Isaac, et caligaverunt oculi eius, et videre non
poterat. Vocavitque Esau filium suum maiorem et dixit ei: « Fili
mi ». Qui respondit: « Adsum ». 2 Cui pater: « Vides, inquit,
quod senuerim et ignorem diem mortis meae; 3 sume arma tua,
pharetram et arcum, et egredere in agrum. Cumque venatu aliquid
apprehenderis, 4 fac mihi inde pulmentum, sicut velle me nosti,
et affer, ut comedam; et benedicat tibi anima mea, antequam
moriar ».
5 Rebecca autem audierat Isaac loquentem cum Esau filio suo.
Esau ergo abiit in agrum, ut venationem caperet et offerret eam.
6 Rebecca autem dixit filio suo Iacob: « Ecce, audivi patrem tuum
loquentem cum Esau fratre tuo et dicentem ei: 7 " Affer mihi ve-
nationem tuam et fac cibos, ut comedam et benedicam tibi coram
Domino, antequam moriar ". 8 Nunc ergo, fili mi, audi vocem
meam in eo, quod praecipio tibi. 9 Pergens ad gregem affer mihi
duos haedos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo, quibus li-
benter vescitur. 10 Quas cum intuleris patri tuo, et comederit, be-
nedicat tibi, priusquam moriatur ». 11 Cui ille respondit: « Nosti
quod Esau frater meus homo pilosus sit, et ego lenis. 12 Si attrecta-
verit me pater meus et senserit, timeo, ne putet me sibi voluisse
illudere; et inducam super me maledictionem pro benedictione ».
13 Ad quem mater: « In me sit, ait, ista maledictio, fili mi; tantum
audi vocem meam et perge afferque, quae dixi ».
14 Abiit et attulit deditque matri. Paravit illa cibos, sicut noverat
velle patrem illius. 15 Et vestibus Esau valde bonis, quas apud se
habebat domi, induit eum 16 pelliculasque haedorum circumdedit
manibus et colli nuda protexit; 17 dedit pulmentum optimum et
panes, quos coxerat, in manus filii sui Iacob.
18 Qui ingressus ad patrem suum dixit: « Pater mi ». At ille re-
spondit: « Audio. Quis es tu, fili mi? ». 19 Dixitque Iacob ad pa-
trem suum: « Ego sum Esau primogenitus tuus. Feci sicut praece-
pisti mihi; surge, sede et comede de venatione mea, ut benedicat
mihi anima tua ». 20 Rursum Isaac ad filium suum: « Quomodo,
inquit, tam cito invenire potuisti, fili mi? ». Qui respondit: « Vo-
luntas Domini Dei tui fuit, ut occurreret mihi ».

21 Dixitque Isaac ad Iacob: « Accede huc, ut tangam te, fili mi,
et probem, utrum tu sis filius meus Esau an non ». 22 Accessit
ille ad patrem et, palpato eo, dixit Isaac: « Vox quidem, vox
Iacob est, sed manus, manus sunt Esau ». 23 Et non cognovit
eum, quia pilosae manus similitudinem maioris expresserant. Be-
nedixit ergo illi. 24 Ait: « Tu es filius meus Esau? ». Respondit:
« Ego sum ».

25 At ille: « Affer, inquit, mihi, et comedam de venatione tua, fili
mi, ut benedicat tibi anima mea ». Quos cum oblatos comedisset,
obtulit ei etiam vinum. Quo hausto, 26 dixit ad eum Isaac pater
eius: « Accede ad me et da mihi osculum, fili mi ». 27 Accessit et
osculatus est eum. Statimque, ut sensit vestimentorum illius fra-
grantiam, benedicens illi ait:

« Ecce odor filii mei
sicut odor agri pleni,
cui benedixit Dominus.
28 Det tibi Deus de rore caeli
et de pinguedine terrae
et abundantiam frumenti et vini.
29 Et serviant tibi populi,
et adorent te nationes;
esto dominus fratrum tuorum,
et incurventur ante te filii matris tuae.
Qui maledixerit tibi, sit maledictus;
et, qui benedixerit tibi, sit benedictus! ».

30 Vix Isaac benedictionem Iacob finierat, et Iacob egressus erat
a patre suo Isaac, venit Esau frater eius 31 coctosque de venatione
cibos intulit patri dicens: « Surge, pater mi, et comede de venatione
filii tui, ut benedicat mihi anima tua ». 32 Dixitque illi Isaac pater
eius: « Quis enim es tu? ». Qui respondit: « Ego sum filius tuus
primogenitus Esau ». 33 Expavit Isaac stupore vehementi ultra mo-
dum et ait: « Quis igitur ille est, qui dudum captam venationem
attulit mihi, et comedi ex omnibus, priusquam tu venires? Bene-
dixique ei, et erit benedictus! ».

34 Auditis Esau sermonibus patris, irrugiit clamore magno et
amaro ultra modum et ait patri suo: « Benedic etiam mihi, pater
mi! ». 35 Qui ait: « Venit germanus tuus fraudulenter et accepit bene-
dictionem tuam ». 36 At ille subiunxit: « Iuste vocatum est nomen

[27] 25 *De venatione tua, fili mi* – Lege cum Gr et Vg *miṣṣêdᵉkābᵉnî*; TM « de venatione filii mei » (forte assimilatio ad v. 31)

eius Iacob; supplantavit enim me en altera vice: primogenita mea
ante tulit et nunc secundo surripuit benedictionem meam ».

Rursumque ait: « Numquid non reservasti mihi benedictionem? ».
[37] Respondit Isaac: « Ecce, dominum tuum illum constitui et omnes
fratres eius servituti illius subiugavi; frumento et vino stabilivi eum.
Et tibi post haec, fili mi, ultra quid faciam? ». [38] Dixitque Esau ad
patrem suum: « Num unam tantum benedictionem habes, pater
mi? Mihi quoque obsecro, ut benedicas! ». Cumque eiulatu magno
fleret, [39] motus Isaac dixit ad eum:

« Ecce, procul a pinguedine terrae
erit habitatio tua
et procul a rore caeli desuper.
[40] De gladio tuo vives
et fratri tuo servies.
Tempusque veniet, cum excutias
et solvas iugum eius de cervicibus tuis ».

[41] Oderat ergo Esau Iacob pro benedictione, qua benedixerat ei
pater, dixitque in corde suo: « Appropinquabunt dies luctus patris
mei, et occidam Iacob fratrem meum ». [42] Nuntiata sunt Rebeccae
verba Esau filii eius maioris, quae mittens et vocans Iacob filium
suum minorem dixit ad eum: « Ecce, Esau frater tuus minatur,
ut occidat te. [43] Nunc ergo, fili mi, audi vocem meam et consur-
gens fuge ad Laban fratrem meum in Charran; [44] habitabisque cum
eo dies paucos, donec requiescat furor fratris tui, [45] et cesset indi-
gnatio eius, obliviscaturque eorum, quae fecisti in eum. Postea mit-
tam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in uno die? ».

[46] Dixit quoque Rebecca ad Isaac: « Taedet me vitae meae propter
filias Heth; si acceperit Iacob uxorem de filiabus Heth sicut istis
de filiabus terrae, nolo vivere ».

28 [1] Vocavit itaque Isaac Iacob et benedixit eum praecepitque ei di-
cens: « Noli accipere coniugem de filiabus Chanaan; [2] surge, vade
in Paddanaram ad domum Bathuel patris matris tuae et accipe tibi
inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. [3] Deus autem omni-
potens benedicat tibi et crescere te faciat atque multiplicet, ut sis
in multitudinem populorum; [4] et det tibi benedictiones Abraham
tibi et semini tuo tecum, ut possideas terram peregrinationis tuae,
quam pollicitus est Deus avo tuo ». [5] Cumque dimisisset eum Isaac,
profectus est in Paddanaram ad Laban filium Bathuel Aramaei fra-
trem Rebeccae matris Iacob et Esau.

[6] Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Iacob et mi-

sisset eum in Paddanaram, ut inde uxorem duceret, et quod post
benedictionem praecepisset ei dicens: « Non accipies uxorem de
filiabus Chanaan », 7 quodque oboediens Iacob parentibus suis isset
in Paddanaram; 8 probans quoque quod non libenter aspiceret
filias Chanaan pater suus, 9 ivit ad Ismaelem et duxit uxorem, absque
iis, quas habebat, Mahalath filiam Ismael filii Abraham sororem
Nabaioth.

10 Igitur egressus Iacob de Bersabee pergebat Charran. 11 Cumque
venisset ad quendam locum et vellet in eo requiescere post solis
occubitum, tulit de lapidibus, qui iacebant, et supponens capiti suo
dormivit in eodem loco. 12 Viditque in somnio scalam stantem su-
per terram et cacumen illius tangens caelum, angelos quoque Dei
ascendentes et descendentes per eam 13 et Dominum innixum scalae
dicentem sibi: « Ego sum Dominus, Deus Abraham patris tui et
Deus Isaac. Terram, in qua dormis, tibi dabo et semini tuo. 14 Erit-
que semen tuum quasi pulvis terrae; dilataberis ad occidentem et
orientem et septentrionem et meridiem; et benedicentur in te et in
semine tuo cunctae tribus terrae. 15 Et ecce, ego tecum sum et cu-
stodiam te, quocumque perrexeris, et reducam te in terram hanc;
nec dimittam te, nisi complevero quae dixi tibi ».

16 Cumque evigilasset Iacob de somno, ait: « Vere Dominus est
in loco isto, et ego nesciebam ». 17 Pavensque: « Quam terribilis
est, inquit, locus iste! Non est hic aliud nisi domus Dei et
porta caeli ». 18 Surgens ergo Iacob mane tulit lapidem, quem sup-
posuerat capiti suo, et erexit in titulum fundens oleum desuper.
19 Appellavitque nomen loci illius Bethel; prius autem urbs voca-
batur Luza.

20 Vovit Iacob etiam votum dicens: « Si fuerit Deus mecum et
custodierit me in via hac, per quam ambulo, et dederit mihi panem
ad vescendum et vestimentum ad induendum, 21 reversusque fuero
prospere ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum, 22 et
lapis iste, quem erexi in titulum, erit domus Dei; cunctorumque,
quae dederis mihi, decimas offeram tibi ».

29 1 Profectus ergo Iacob venit in terram orientalium. 2 Et vidit pu-
teum in agro, tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum; nam
ex illo adaquabantur pecora, et os eius grandi lapide claudebatur.
3 Morisque erat, ut, cunctis ovibus congregatis, devolverent lapidem
et, refectis gregibus, rursum super os putei ponerent.

4 Dixitque ad pastores: « Fratres, unde estis? ». Qui responde-
runt: « De Charran ». 5 Quos interrogans: « Numquid, ait, nostis La-

ban filium Nachor? ». Dixerunt: « Novimus ». 6 « Sanusne est? », in-
quit. « Valet, inquiunt, et ecce Rachel filia eius venit cum grege ».
7 Dixitque: « Adhuc multum diei superest, nec est tempus, ut con-
gregentur greges; date potum ovibus et sic ad pastum eas reducite ».
8 Qui responderunt: « Non possumus, donec omnia pecora congre-
gentur et amoveamus lapidem de ore putei, ut adaquemus greges ».

9 Adhuc loquebatur cum eis, et ecce Rachel veniebat cum ovibus
patris sui; nam gregem ipsa pascebat. 10 Cum vidisset Iacob Rachel
filiam Laban avunculi sui ovesque Laban avunculi sui, accedens
amovit lapidem de ore putei 11 et adaquavit gregem Laban avunculi
sui. Tunc Iacob osculatus est Rachel et elevata voce flevit; 12 et
indicavit ei quod frater esset patris eius et filius Rebeccae. At illa
festinans nuntiavit patri suo.

13 Qui cum audisset venisse Iacob filium sororis suae, cucurrit
obviam ei; complexusque eum et in oscula ruens duxit in domum
suam. Auditis autem omnibus, quae evenerant, 14 respondit: « Vere
os meum es et caro mea! ».

Et, postquam Iacob habitavit apud eum per dies mensis unius,
15 dixit ei Laban: « Num, quia frater meus es, gratis servies mihi?
Dic quid mercedis accipias ». 16 Habebat vero filias duas: nomen
maioris Lia, minor vero appellabatur Rachel; 17 sed Lia lippis erat
oculis, Rachel decora et venusto aspectu. 18 Quam diligens Iacob
ait: « Serviam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis ». 19 Re-
spondit Laban: « Melius est, ut tibi eam dem quam alteri viro;
mane apud me ».

20 Servivit igitur Iacob pro Rachel septem annis, et videbantur
illi pauci dies prae amoris magnitudine. 21 Dixitque ad Laban: « Da
mihi uxorem meam, quia iam tempus expletum est, ut ingrediar ad
eam ». 22 Qui, vocatis omnibus viris loci ad convivium, fecit nuptias.
23 Et vespere sumpsit Liam filiam suam et introduxit ad eum, et
venit ad eam. 24 Et dedit Laban ancillam filiae Zelpham nomine.

Facto mane, vidit, et ecce erat Lia. 25 Et dixit ad socerum suum:
« Quid hoc fecisti mihi? Nonne pro Rachel servivi tibi? Quare im-
posuisti mihi? ». 26 Respondit Laban: « Non est in loco nostro con-
suetudinis, ut minorem ante maiorem tradamus ad nuptias. 27 Imple
hebdomadam hanc, et alteram quoque dabo tibi pro opere, quo
serviturus es mihi septem annis aliis ».

28 Acquievit placito et, hebdomada transacta, dedit ei Laban filiam
suam Rachel uxorem, 29 cui servam Bilham tradidit. 30 Et ingressus
etiam ad Rachel amavit eam plus quam Liam serviens apud eum
septem annis aliis.

31 Videns autem Dominus quod despiceret Liam, aperuit vulvam
eius, Rachel sterili permanente. 32 Et concepit Lia et genuit filium
vocavitque nomen eius Ruben dicens: « Vidit Dominus humilita-
tem meam; nunc amabit me vir meus ».

33 Rursumque concepit et peperit filium et ait: « Quoniam audivit
me Dominus haberi contemptui, dedit etiam istum mihi »; voca-
vitque nomen illius Simeon.

34 Concepit tertio et genuit alium filium dixitque: « Nunc quoque
copulabitur mihi maritus meus, eo quod pepererim ei tres filios »;
et idcirco appellavit nomen eius Levi.

35 Quarto concepit et peperit filium et ait: « Modo confitebor Do-
mino »; et ob hoc vocavit eum Iudam. Cessavitque parere.

30 1 Cernens autem Rachel quod infecunda esset, invidit sorori et
ait marito suo: « Da mihi liberos, alioquin moriar ». 2 Cui iratus
respondit Iacob: « Num pro Deo ego sum, qui privavit te fructu
ventris? ». 3 At illa: « Ecce, inquit, famula mea Bilha; ingredere ad
illam, ut pariat super genua mea, et habeam ex illa et ego filios ».
4 Deditque illi Bilham famulam suam in coniugium. Quae, 5 ingresso
ad se Iacob, concepit et peperit filium. 6 Dixitque Rachel: « Iudi-
cavit mihi Deus et exaudivit vocem quoque meam dans mihi fi-
lium »; et idcirco appellavit nomen illius Dan.

7 Rursumque Bilha famula Rachel concepit et peperit Iacob alte-
rum filium, et 8 ait Rachel: « Certamina Dei certavi cum sorore mea
et invalui »; vocavitque eum Nephthali.

9 Sentiens Lia quod parere desisset, sumpsit Zelpham ancillam
suam et tradidit eam Iacob in uxorem. 10 Quae peperit Iacob filium.
11 Dixitque Lia: « Feliciter! »; et idcirco vocavit nomen eius Gad.

12 Peperit quoque Zelpha ancilla Liae Iacob alterum filium. 13 Di-
xitque Lia: « Pro beatitudine mea! Beatam quippe me dicent mu-
lieres »; propterea appellavit eum Aser.

14 Egressus autem Ruben tempore messis triticeae, repperit in
agro mandragoras, quas Liae matri suae detulit. Dixitque Rachel:
« Da mihi partem de mandragoris filii tui ». 15 Illa respondit: « Pa-
rumne tibi videtur, quod praeripueris maritum mihi, ut etiam man-
dragoras filii mei auferas? ». Ait Rachel: « Dormiat ergo tecum hac
nocte pro mandragoris filii tui ». 16 Redeuntique ad vesperam Iacob
de agro egressa est in occursum eius Lia et: « Ad me, inquit, intra-
bis, quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei ». Dormi-
vitque cum ea nocte illa. 17 Et exaudivit Deus Liam, concepitque et
peperit Iacob filium quintum 18 et ait: « Dedit Deus mercedem

mihi, quia dedi ancillam meam viro meo »; appellavitque nomen illius Issachar.

19 Rursum Lia concepit et peperit Iacob sextum filium 20 et ait: « Donavit me Deus dono bono; hac vice honorabit me maritus meus, eo quod genuerim ei sex filios »; et idcirco appellavit nomen eius Zabulon.

21 Post quem peperit filiam nomine Dinam.

22 Recordatus quoque Deus Rachelis exaudivit eam Deus et aperuit vulvam illius. 23 Quae concepit et peperit filium dicens: « Abstulit Deus opprobrium meum »; 24 et vocavit nomen illius Ioseph dicens: « Addat mihi Dominus filium alterum! ».

25 Nato autem Ioseph, dixit Iacob ad Laban: « Dimitte me, ut revertar in patriam et ad terram meam. 26 Da mihi uxores et liberos meos, pro quibus servivi tibi, ut abeam; tu nosti servitutem, qua servivi tibi ». 27 Ait illi Laban: « Inveniam gratiam in conspectu tuo; augurio didici, quia benedixerit mihi Deus propter te. 28 Constitue mercedem tuam, quam dem tibi ».

29 At ille respondit: « Tu nosti quomodo servierim tibi et quanti in manibus meis facti sint greges tui. 30 Modicum habuisti, antequam venirem ad te, et nunc multiplicatum est vehementer, benedixitque tibi Dominus ad introitum meum. Nunc autem quando providebo etiam domui meae? ». 31 Dixitque Laban: « Quid tibi dabo? ». At ille ait: « Nihil mihi dabis; si feceris, quod postulo, iterum pascam et custodiam pecora tua. 32 Gyrabo omnes greges tuos hodie; separa cuncta pecora varia et maculosa et, quodcumque furvum in ovibus et maculosum variumque in capris fuerit, erit merces mea. 33 Respondebitque mihi cras iustitia mea; quando veneris, ut inspicias mercedem meam, omnia, quae non fuerint varia et maculosa in capris et furva in ovibus, furti me arguent ».

34 Dixit Laban: « Gratum habeo, quod petis! ». 35 Et separavit in die illo hircos striatos atque maculosos et omnes capras varias et maculosas, omne, in quo album erat, et omne furvum in ovibus, et tradidit in manu filiorum suorum. 36 Et posuit spatium itineris trium dierum inter se et Iacob, qui pascebat reliquos greges Laban.

37 Tollens ergo Iacob virgas virides populeas et amygdalinas et ex platanis, ex parte ita decorticavit eas, ut in his, quae spoliata fuerant, candor appareret. 38 Posuitque virgas, quas ex parte decorticaverat, in canalibus, ubi effundebatur aqua, ut, cum venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas et in aspectu earum conciperent. 39 Factumque est ut in ipso calore coitus greges intuerentur virgas et parerent striata et varia et maculosa.

40 Agnos autem segregavit Iacob et posuit gregem ex adverso
striatorum et omnium furvorum in grege Laban et constituit sibi
greges seorsum neque statuit eos cum grege Laban. 41 Quotiescum-
que igitur calefiebant pecora robusta, ponebat Iacob virgas in cana-
libus aquarum ante oculos pecorum, ut in earum contemplatione
conciperent. 42 Quando vero pecora debilia erant, non ponebat eas.
Factaque sunt debilia Laban et robusta Iacob; 43 ditatusque est
homo ultra modum et habuit greges multos, ancillas et servos, ca-
melos et asinos.

31 1 Postquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium: « Tulit
Iacob omnia, quae fuerunt patris nostri, et de patris nostri facultate
acquisivit has divitias », 2 animadvertit quoque faciem Laban quod
non esset erga se sicut heri et nudiustertius. 3 Et dixit Dominus ad
Iacob: « Revertere in terram patrum tuorum et ad cognationem
tuam, eroque tecum ».

4 Misit Iacob et vocavit Rachel et Liam in agrum, ubi pascebat
greges, 5 dixitque eis: « Video faciem patris vestri quod non sit erga
me sicut heri et nudiustertius; Deus autem patris mei fuit mecum,
6 et ipsae nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro. 7 Sed
pater vester circumvenit me et mutavit mercedem meam decem vi-
cibus; et tamen non dimisit eum Deus, ut noceret mihi. 8 Si quando
dixit: " Variae erunt mercedes tuae ", pariebant omnes oves varios
fetus. Quando vero e contrario ait: " Striata quaeque accipies pro
mercede ", omnes greges striata pepererunt. 9 Tulitque Deus sub-
stantiam patris vestri et dedit mihi. 10 Postquam enim conceptus
gregis tempus advenerat, levavi oculos meos et vidi in somnis ascen-
dentes mares super feminas, striatos et varios et respersos.

11 Dixitque angelus Dei ad me in somnis: " Iacob ". Et ego re-
spondi: Adsum. 12 Qui ait: " Leva oculos tuos et vide universos
masculos ascendentes super feminas, striatos et varios atque re-
spersos. Vidi enim omnia, quae fecit tibi Laban. 13 Ego sum Deus
Bethel, ubi unxisti lapidem et votum vovisti mihi. Nunc ergo
surge et egredere de terra hac revertens in terram nativitatis tuae " ».

14 Responderunt ei Rachel et Lia: « Numquid habemus adhuc
partem et hereditatem in domo patris nostri? 15 Nonne quasi alienas
reputavit nos et vendidit nos comeditque pretium nostrum? 16 Sed
omnes opes, quas tulit Deus patri nostro, nobis abstulit ac filiis no-
stris; unde omnia, quae praecepit tibi Deus, fac ».

17 Surrexit itaque Iacob et imposuit liberos suos ac coniuges suas
super camelos. 18 Tulitque omnes greges suos et omnem substantiam

suam, quidquid in Paddanaram acquisierat, ut iret ad Isaac patrem
suum in terram Chanaan.
[19] Eo tempore Laban ierat ad tondendas oves, et Rachel furata
est theraphim patris sui. [20] Iacob autem decepit cor Laban, non
indicans ei quod fugeret.
[21] Cumque fugisset cum omnibus, quae possidebat, et, amne trans-
misso, pergeret contra montem Galaad, [22] nuntiatum est Laban die
tertio quod fugisset Iacob. [23] Qui, assumptis fratribus suis, persecu-
tus est eum diebus septem et comprehendit eum in monte Ga-
laad. [24] Venit autem Deus ad Laban Aramaeum per somnium noctis
dixitque ei: « Cave, ne quidquam loquaris contra Iacob! ».
[25] Iamque Iacob extenderat in monte tabernaculum, cum Laban,
consecutus eum cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fixit
tentorium. [26] Et dixit ad Iacob: « Quare ita egisti et decepisti cor
meum, abigens filias meas quasi captivas gladio? [27] Cur clam fugisti
et decepisti me, non indicans mihi, ut prosequerer te cum gaudio
et canticis et tympanis et citharis? [28] Non es passus, ut oscularer
filios meos ac filias; stulte operatus es. Et nunc [29] valet quidem
manus mea reddere tibi malum, sed Deus patris vestri heri dixit
mihi: " Cave, ne loquaris contra Iacob quidquam! ". [30] Esto, pro-
fectus es, quia desiderio tibi erat domus patris tui; cur furatus es
deos meos? ».
[31] Respondit Iacob: « Quia timui. Dixi enim, ne forte violenter
auferres filias tuas a me. [32] Apud quemcumque inveneris deos tuos,
non vivat! Coram fratribus nostris scrutare, quidquid tuorum apud
me inveneris, et aufer ». Ignorabat enim Iacob quod Rachel furata
esset theraphim.
[33] Ingressus itaque Laban tabernacula Iacob et Liae et utriusque
famulae, non invenit. Egressus de tentorio Liae intravit tentorium
Rachelis. [34] Illa autem absconderat theraphim in stramento cameli
et sedit desuper. Scrutantique omne tentorium et nihil invenienti
[35] ait: « Ne irascatur dominus meus, quod coram te assurgere ne-
queo, quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit mihi ».
Quaesivit ergo et non invenit theraphim.
[36] Tumensque Iacob cum iurgio ait: « Quam ob culpam meam et
ob quod peccatum meum sic persecutus es me, [37] quia scrutatus es
omnem supellectilem meam? Quid invenisti de cuncta substantia
domus tuae? Pone hic coram fratribus meis et fratribus tuis, et iudi-
cent inter me et te. [38] Ecce, viginti annis fui tecum. Oves tuae et
caprae non abortiverunt, arietes gregis tui non comedi; [39] nec dila-
ceratum a bestia ostendi tibi: ego damnum omne reddebam; quid-

quid die noctuque furto perierat, a me exigebas. 40 Die aestu consumebar et nocte gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. 41 Sic per viginti annos in domo tua servivi tibi: quattuordecim pro filiabus et sex pro gregibus tuis; immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. 42 Nisi Deus patris mei, Deus Abraham et Timor Isaac, affuisset mihi, certe modo nudum me dimisisses; afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit Deus et iudicavit heri ».

43 Respondit ei Laban: « Filiae filiae meae et filii filii mei et greges greges mei et omnia, quae cernis, mea sunt; et filiabus meis quid possum facere illis hodie et filiis earum, quos genuerunt? 44 Veni ergo, et ineamus foedus ego et tu, ut sit in testimonium inter me et te ».

45 Tulit itaque Iacob lapidem et erexit illum in titulum; 46 dixitque fratribus suis: « Afferte lapides ». Qui congregantes fecerunt tumulum comederuntque ibi super eum. 47 Quem vocavit Laban Iegarsahadutha (*id est Tumulus testimonii*), et Iacob Galed (*uterque iuxta proprietatem linguae suae*). 48 Dixitque Laban: « Tumulus iste testis erit inter me et te hodie »; et idcirco appellatum est nomen eius Galed (*id est Tumulus testis*) 49 et etiam Maspha (*id est Specula*), quia dixit: « Speculetur Dominus inter me et te, quando absconditi erimus ab invicem. 50 Si afflixeris filias meas et si introduxeris uxores alias super eas, cum nemo nobiscum sit, vide, Deus est testis inter me et te ». 51 Dixitque Laban ad Iacob: « En tumulus hic et lapis, quem erexi inter me et te. 52 Testis erit tumulus iste et lapis quod ego non transibo tumulum hunc pergens ad te, neque tu transibis tumulum hunc et lapidem hunc ad malum. 53 Deus Abraham et Deus Nachor iudicent inter nos ».

Iuravit Iacob per Timorem patris sui Isaac; 54 immolatisque victimis in monte, vocavit fratres suos, ut ederent panem. Qui cum comedissent, pernoctaverunt in monte.

32 1 Laban vero de nocte consurgens osculatus est filios et filias suas et benedixit illis reversusque est in locum suum.

2 Iacob quoque abiit itinere, quo coeperat, fueruntque ei obviam angeli Dei. 3 Quos cum vidisset, ait: « Castra Dei sunt haec »; et appellavit nomen loci illius Mahanaim (*id est Castra*).

4 Misit autem nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir, in regionem Edom. 5 Praecepitque eis dicens: « Sic loquimini domino meo Esau: Haec dicit servus tuus Iacob: Apud Laban per-

[31] 53 Omitte cum Gr *'elōhê 'ăbîhem*

egrinatus sum et fui usque in praesentem diem. 6 Habeo boves et
asinos, oves et servos atque ancillas; mittoque nunc legationem ad
dominum meum, ut inveniam gratiam in conspectu tuo ».

7 Reversique sunt nuntii ad Iacob dicentes: « Venimus ad Esau
fratrem tuum, et ecce properat in occursum tibi cum quadringentis
viris ». 8 Timuit Iacob valde et perterritus divisit populum, qui se-
cum erat, greges quoque et oves et boves et camelos in duas tur-
mas 9 dicens: « Si venerit Esau ad unam turmam et percusserit eam,
alia turma, quae reliqua est, salvabitur ».

10 Dixitque Iacob: « Deus patris mei Abraham et Deus patris mei
Isaac, Domine, qui dixisti mihi: " Revertere in terram tuam et in
locum nativitatis tuae, et benefaciam tibi ", 11 minor sum cunctis
miserationibus et cuncta veritate, quam explesti servo tuo. In baculo
meo transivi Iordanem istum et nunc cum duabus turmis regredior.
12 Erue me de manu fratris mei, de manu Esau, quia valde eum timeo;
ne forte veniens percutiat matrem cum filiis. 13 Tu locutus es quod
bene mihi faceres et dilatares semen meum sicut arenam maris,
quae prae multitudine numerari non potest ».

14 Mansit ibi nocte illa et sumpsit de his, quae habebat, munera
Esau fratri suo: 15 capras ducentas, hircos viginti, oves ducentas et
arietes viginti, 16 camelos fetas cum pullis suis triginta, vaccas quadra-
ginta et tauros decem, asinas viginti et pullos earum decem. 17 Et
misit per manus servorum suorum singulos seorsum greges dixitque
pueris suis: « Antecedite me, et sit spatium inter gregem et gregem ».

18 Et praecepit priori dicens: « Si obvium habueris Esau fratrem
meum, et interrogaverit te: " Cuius es? " et " Quo vadis? " et
" Cuius sunt ista, quae sequeris? ", 19 respondebis: Servi tui Iacob;
munera misit domino meo Esau. Ipse quoque post nos venit ».

20 Similiter mandata dedit secundo ac tertio et cunctis, qui seque-
bantur greges, dicens: « Iisdem verbis loquimini ad Esau, cum inve-
neritis eum, 21 et addetis: Ipse quoque servus tuus Iacob iter no-
strum insequitur. Dixit enim: Placabo illum muneribus, quae prae-
cedunt, et postea videbo faciem eius: forsitan propitiabitur mihi ».

22 Praecesserunt itaque munera ante eum, ipse vero mansit nocte
illa in castris.

23 Cumque nocte surrexisset, tulit duas uxores suas et totidem
famulas cum undecim filiis et transivit vadum Iaboc; 24 sumptis ergo
traductisque illis et omnibus, quae ad se pertinebant, per torrentem,
25 mansit solus.

Et ecce vir luctabatur cum eo usque mane. 26 Qui cum videret
quod eum superare non posset, tetigit acetabulum femoris eius, et

statim luxatum est acetabulum femoris Iacob, cum luctaretur cum illo. [27] Dixitque: « Dimitte me, iam enim ascendit aurora ». Respondit: « Non dimittam te, nisi benedixeris mihi ». [28] Ait ad eum: « Quod nomen est tibi? ». Respondit: « Iacob ». [29] At ille: « Nequaquam, inquit, Iacob amplius appellabitur nomen tuum, sed Israel: quoniam certasti cum Deo et cum hominibus et praevaluisti! ». [30] Interrogavit eum Iacob: « Dic mihi, quo appellaris nomine? ». Respondit: « Cur quaeris nomen meum? ». Et benedixit ei in eodem loco. [31] Vocavitque Iacob nomen loci illius Phanuel dicens: « Vidi Deum facie ad faciem, et salva facta est anima mea ».

[32] Ortusque est ei sol, cum transgrederetur Phanuel; ipse vero claudicabat propter femur. [33] Quam ob causam non comedunt filii Israel nervum, qui est in femore, usque in praesentem diem, eo quod tetigerit nervum femoris Iacob.

33 [1] Elevans autem Iacob oculos suos vidit venientem Esau et cum eo quadringentos viros; divisitque filios Liae et Rachel ambarumque famularum. [2] Et posuit utramque ancillam et liberos earum in principio, Liam vero et filios eius in secundo loco, Rachel autem et Ioseph novissimos. [3] Et ipse praegrediens adoravit pronus in terram septies, donec appropinquaret ad fratrem suum. [4] Currens itaque Esau obviam fratri suo amplexatus est eum; stringensque collum eius osculatus est eum, et fleverunt.

[5] Levatisque oculis, vidit mulieres et liberos earum et ait: « Qui sunt isti tibi? ». Respondit: « Liberi sunt, quos donavit mihi Deus servo tuo ». [6] Et appropinquantes ancillae et filii earum incurvati sunt. [7] Accessit quoque Lia cum liberis suis et, cum similiter adorassent, extremi Ioseph et Rachel adoraverunt.

[8] « Quaenam sunt, inquit, istae turmae, quas obvias habui? ». Respondit: « Ut invenirem gratiam coram domino meo ». [9] At ille: « Habeo, ait, plurima, frater mi; sint tua tibi ». [10] Dixit Iacob: « Noli ita, obsecro; sed, si inveni gratiam in oculis tuis, accipe munusculum de manibus meis; sic enim vidi faciem tuam quasi viderim vultum Dei, et mihi propitius fuisti. [11] Suscipe, quaeso, benedictionem, quae allata est tibi; quia Deus misertus est mihi, et habeo omnia ».

Et, cum compelleret illum, suscepit [12] et ait: « Gradiamur simul, eroque socius itineris tui ». [13] Dixit Iacob: « Nosti, domine mi, quod parvulos habeam teneros et oves et boves fetas mecum; quas si plus in ambulando fecero laborare vel una die, morientur cuncti greges. [14] Praecedat dominus meus ante servum suum; et ego sequar paulatim secundum gressum pecorum ante me et secundum gressum

parvulorum, donec veniam ad dominum meum in Seir ». 15 Respon-
dit Esau: « Oro te, ut de populo, qui mecum est, saltem socii re-
maneant viae tuae ». « Non est, inquit, necesse; hoc uno indigeo,
ut inveniam gratiam in conspectu domini mei ».

16 Reversus est itaque illo die Esau itinere suo in Seir.

17 Et Iacob venit in Succoth, ubi, aedificata sibi domo et fixis
tentoriis pro gregibus suis, appellavit nomen loci illius Succoth (*id
est Tabernacula*).

18 Transivitque Iacob incolumnis ad urbem Sichem, quae est in
terra Chanaan, cum veniret de Paddanaram; et habitavit iuxta oppi-
dum. 19 Emitque partem agri, in qua fixerat tabernaculum suum, a
filiis Hemmor patris Sichem centum argenteis. 20 Et erexit ibi altare
et vocavit illud: « Deus est Deus Israel ».

34 1 Egressa est autem Dina filia, quam Lia pepererat Iacob, ut videret
filias regionis illius. 2 Quam cum vidisset Sichem filius Hemmor He-
vaei principis terrae illius, adamavit eam et rapuit; et dormivit cum
illa, vi opprimens illam. 3 Et conglutinata est anima eius cum ea, et
amavit puellam et locutus est ad cor eius. 4 Dixitque ad Hemmor
patrem suum: « Accipe mihi puellam hanc coniugem ». 5 Cum audis-
set Iacob quod violasset Dinam filiam suam, absentibus filiis et in
pastu pecorum occupatis, siluit, donec redirent.

6 Egresso autem Hemmor patre Sichem, ut loqueretur ad Iacob,
7 ecce filii Iacob veniebant de agro, auditoque, quod acciderat, con-
tristati et irati sunt valde, eo quod foedam rem esset operatus in
Israel et, violata filia Iacob, rem illicitam perpetrasset.

8 Locutus est itaque Hemmor ad eos: « Sichem filii mei adhaesit
anima filiae vestrae; date eam illi uxorem, 9 et iungamus vicissim
conubia: filias vestras tradite nobis et filias nostras accipite vobis.
10 Et habitate nobiscum; terra in potestate vestra est: manete,
perambulate et possidete eam ». 11 Sed et Sichem ad patrem et
ad fratres eius ait: « Inveniam gratiam coram vobis et, quae-
cumque statueritis, dabo. 12 Augete mihi valde dotem et mune-
ra; libens tribuam, quod petieritis. Tantum date mihi puellam hanc
uxorem ».

13 Responderunt filii Iacob Sichem et Hemmor patri eius in dolo
ob stuprum sororis: 14 « Non possumus facere, quod petitis, dare
sororem nostram homini incircumciso, opprobrium enim esset nobis.
15 In hoc tantum valebimus acquiescere vobis: si esse volueritis si-
miles nostri, circumcidatur in vobis omne masculini sexus; 16 tunc
dabimus et accipiemus mutuo filias nostras ac vestras et habitabi-

mus vobiscum erimusque unus populus. [17] Si autem circumcidi nolueritis, tollemus filiam nostram et recedemus ».

[18] Placuit oblatio eorum Hemmor et Sichem filio eius, [19] nec distulit adulescens quin statim, quod petebatur, expleret; amabat enim filiam Iacob valde, et ipse erat inclitus in omni domo patris sui.

[20] Ingressique portam urbis, Hemmor et Sichem filius eius locuti sunt ad viros civitatis suae: [21] « Viri isti pacifici sunt erga nos; maneant in terra et perambulent eam, quae spatiosa et lata est eis; filias eorum accipiemus uxores et nostras illis dabimus. [22] Tantum in hoc valebunt viri acquiescere nobis, ut maneant nobiscum et efficiamur unus populus, si circumcidamus masculos nostros ritum gentis imitantes; [23] et pecora et substantia et armenta eorum nostra erunt. Tantum in hoc acquiescamus, et habitabunt nobiscum ».

[24] Assensique sunt omnes, circumcisis cunctis maribus, qui egrediebantur e porta civitatis suae.

[25] Et ecce, die tertio, quando gravissimus vulnerum dolor est, arreptis duo filii Iacob Simeon et Levi fratres Dinae gladiis, ingressi sunt urbem securi; interfectisque omnibus masculis, [26] Hemmor et Sichem pariter necaverunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam. [27] Filii Iacob irruerunt super occisos, et depopulati sunt urbem in ultionem stupri. [28] Oves eorum et armenta et asinos cunctaque, quae in civitate et in agris erant, tulerunt. [29] Omnes opes eorum, parvulos quoque et uxores duxerunt captivas et diripuerunt omnia, quae in domibus erant. [30] Iacob autem dixit ad Simeon et Levi: « Turbastis me et odiosum fecistis me Chananaeis et Pherezaeis habitatoribus terrae huius. Nos pauci sumus; illi congregati percutient me, et delebor ego et domus mea ». [31] Responderunt: « Numquid ut scorto abuti debuere sorore nostra? ».

35 [1] Locutus est Deus ad Iacob: « Surge et ascende Bethel et habita
ibi; facque altare Deo, qui apparuit tibi, quando fugiebas Esau fra-
trem tuum ». [2] Iacob vero, convocata omni domo sua, ait: « Abi-
gite deos alienos, qui in medio vestri sunt, et mundamini ac mu-
tate vestimenta vestra. [3] Surgamus et ascendamus in Bethel, ut fa-
ciamus ibi altare Deo, qui exaudivit me in die tribulationis meae
et socius fuit itineris mei ». [4] Dederunt ergo ei omnes deos alienos,
quos habebant, et inaures, quae erant in auribus eorum; at ille info-
dit ea subter Quercum, quae est prope urbem Sichem. [5] Cumque
profecti essent, terror Dei invasit omnes per circuitum civitates,
et non sunt ausi persequi filios Iacob.

6 Venit igitur Iacob Luzam, quae est in terra Chanaan, id est
Bethel, ipse et omnis populus cum eo. 7 Aedificavitque ibi altare
et appellavit nomen loci illius Deus Bethel; ibi enim apparuit ei
Deus, cum fugeret fratrem suum. 8 Eodem tempore mortua est De-
bora nutrix Rebeccae et sepulta est ad radices Bethel subter quer-
cum; vocatumque est nomen loci illius Quercus fletus.

9 Apparuit iterum Deus Iacob, postquam reversus est de Paddan-
aram, benedixitque ei 10 dicens: « Non vocaberis ultra Iacob, sed
Israel erit nomen tuum », et appellavit eum Israel. 11 Dixitque ei:
« Ego Deus omnipotens. Cresce et multiplicare; gens et congregatio
nationum erunt ex te, reges de lumbis tuis egredientur. 12 Terram-
que, quam dedi Abraham et Isaac, dabo tibi; et semini tuo post te
dabo terram hanc ». 13 Et ascendit ab eo Deus.

14 Ille vero erexit titulum lapideum in loco, quo locutus ei fuerat
Deus, libans super eum libamina et effundens oleum 15 vocansque
nomen loci illius Bethel.

16 Egressi sunt de Bethel. Et adhuc spatium quoddam erat usque
ad Ephratham, cum parturiret Rachel; 17 ob difficultatem partus
periclitari coepit, dixitque ei obstetrix: « Noli timere, quia et hac
vice habes filium ». 18 Egrediente autem anima et imminente iam
morte, vocavit nomen filii sui Benoni (*id est Filius doloris mei*);
pater vero appellavit eum Beniamin (*id est Filius dextrae*).

19 Mortua est ergo Rachel et sepulta est in via, quae ducit Ephra-
tham; haec est Bethlehem. 20 Erexitque Iacob titulum super sepulcrum
eius; hic est titulus monumenti Rachel usque in praesentem diem.

21 Egressus inde Israel, fixit tabernaculum trans Magdaleder (*id
est Turris gregis*). 22 Cumque habitaret in illa regione, abiit Ruben et
dormivit cum Bilha concubina patris sui; quod illum minime latuit.

Erant autem filii Iacob duodecim. 23 Filii Liae: primogenitus Ru-
ben et Simeon et Levi et Iudas et Issachar et Zabulon. 24 Filii Ra-
chel: Ioseph et Beniamin. 25 Filii Bilhae ancillae Rachelis: Dan et
Nephthali. 26 Filii Zelphae ancillae Liae: Gad et Aser. Hi sunt filii
Iacob, qui nati sunt ei in Paddanaram.

27 Venit Iacob ad Isaac patrem suum in Mambre Cariatharbe,
id est Hebron, ubi peregrinatus est Abraham et Isaac.

28 Et completi sunt dies Isaac centum octoginta annorum; 29 con-
sumptusque aetate mortuus est et appositus est populo suo senex
et plenus dierum. Et sepelierunt eum Esau et Iacob filii sui.

36 1 Hae sunt autem generationes Esau. Ipse est Edom.

2 Esau accepit uxores de filiabus Chanaan: Ada filiam Elon Het-

thaei et Oolibama filiam Ana filii Sebeon Horraei; 3 Basemath quoque filiam Ismael sororem Nabaioth. 4 Peperit autem Ada Eliphaz, Basemath genuit Rahuel, 5 Oolibama genuit Iehus et Ialam et Core. Hi filii Esau, qui nati sunt ei in terra Chanaan.

6 Tulit autem Esau uxores suas et filios et filias et omnes animas domus suae et pecora armenta et cuncta, quae acquisierat in terra Chanaan, et abiit in terram Seir; recessitque a fratre suo Iacob. 7 Divites enim erant valde et simul habitare non poterant; nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum prae multitudine gregum. 8 Habitavitque Esau in monte Seir. Ipse est Edom.

9 Hae autem sunt generationes Esau patris Edom in monte Seir, 10 et haec nomina filiorum eius: Eliphaz filius Ada uxoris Esau, Rahuel quoque filius Basemath uxoris eius.

11 Fueruntque Eliphaz filii: Theman, Omar, Sepho et Gatham et Cenez. 12 Erat autem Thamna concubina Eliphaz filii Esau, quae peperit ei Amalec. Hi sunt filii Ada uxoris Esau.

13 Filii autem Rahuel: Nahath et Zara, Samma et Meza; hi filii Basemath uxoris Esau.

14 Isti erant filii Oolibama filiae Ana filii Sebeon uxoris Esau, quos genuit ei: Iehus et Ialam et Core.

15 Hi duces filiorum Esau. Filii Eliphaz primogeniti Esau: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez, 16 dux Core, dux Gatham, dux Amalec. Hi duces Eliphaz in terra Edom; hi filii Ada.

17 Hi filii Rahuel filii Esau: dux Nahath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. Hi duces Rahuel in terra Edom; isti filii Basemath uxoris Esau.

18 Hi filii Oolibama uxoris Esau: dux Iehus, dux Ialam, dux Core. Hi duces Oolibama filiae Ana uxoris Esau.

19 Isti sunt filii Esau et hi duces eorum. Ipse est Edom.

20 Isti sunt filii Seir Horraei habitatores terrae: Lotan et Sobal et Sebeon et Ana 21 et Dison et Eser et Disan; hi duces Horraei filii Seir in terra Edom. 22 Facti sunt autem filii Lotan: Hori et Hemam; erat autem soror Lotan Thamna. 23 Et isti filii Sobal: Alvan et Manahath et Ebal, Sepho et Onam. 24 Et hi filii Sebeon: Aia et Ana. Iste est Ana, qui invenit aquas calidas in solitudine, cum pasceret asinos Sebeon patris sui. 25 Habuitque filium Dison et filiam Ooli-

[36] 2 *Filii* – Lege cum Sam, Gr et Syr *ben* (cfr. vv. 20. 24); TM « filiae » (cfr. v. 14) *Horraei* – Lege *haḥōrî* (cfr. v. 20); TM « Hevaei »

6 *Seir* – Adde cum Syr *śēʿîr*

14 *Filii* (Sebeon) – Lege cum Sam et Gr *ben* (cfr. vv. 2. 20); TM « filiae »

bama. [26] Et isti filii Dison: Hemdan et Eseban et Iethran et Charran. [27] Hi filii Eser: Bilhan et Zavan et Iacan. [28] Habuit autem filios Disan: Us et Aran.

[29] Isti duces Horraeorum: dux Lotan, dux Sobal, dux Sebeon, dux Ana, [30] dux Dison, dux Eser, dux Disan; isti duces Horraeorum secundum tribus eorum in terra Seir.

[31] Reges autem, qui regnaverunt in terra Edom, antequam haberent regem filii Israel, fuerunt hi. [32] Regnavit in Edom Bela filius Beor, nomenque urbis eius Denaba. [33] Mortuus est autem Bela, et regnavit pro eo Iobab filius Zarae de Bosra. [34] Cumque mortuus esset Iobab, regnavit pro eo Husam de terra Themanorum. [35] Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in regione Moab; et nomen urbis eius Avith. [36] Cumque mortuus esset Adad, regnavit pro eo Semla de Masreca. [37] Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Saul de Rohoboth iuxta fluvium. [38] Cumque et hic obiisset, successit in regnum Baalhanan filius Achobor. [39] Isto quoque mortuo, regnavit pro eo Adad, nomenque urbis eius Phau; et appellabatur uxor eius Meetabel filia Matred filiae Mezaab.

[40] Haec ergo nomina ducum Esau in cognationibus et locis et vocabulis suis: dux Thamna, dux Alva, dux Ietheth, [41] dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, [42] dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar, [43] dux Magdiel, dux Iram.

Hi duces Edom habitantes in terra imperii sui. Ipse est Esau pater Idumaeorum.

37 [1] Habitavit autem Iacob in terra Chanaan, in qua peregrinatus est pater suus. [2] Hae sunt generationes Iacob.

Ioseph, cum decem et septem esset annorum, pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer; et erat cum filiis Bilhae et Zelphae uxorum patris sui; detulitque patri malam eorum famam. [3] Israel autem diligebat Ioseph super omnes filios suos, eo quod in senectute genuisset eum; fecitque ei tunicam talarem. [4] Videntes autem fratres eius quod a patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacifice loqui.

[5] Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus suis; quae causa maioris odii seminarium fuit. [6] Dixitque ad eos: « Audite somnium meum, quod vidi. [7] Putabam ligare nos manipulos in agro, et quasi consurgere manipulum meum et stare, vestrosque manipu-

[36] [26] *Dison* – Lege cum Sam, Gr et Syr *dīšōn* (cfr. v. 25); TM *dīšān*

los circumstantes adorare manipulum meum ». 8 Responderunt
fratres eius: « Numquid rex noster eris? Aut subiciemur dicioni
tuae? ». Haec ergo causa somniorum atque sermonum, invidiae et
odii fomitem ministravit.

9 Aliud quoque vidit somnium, quod narrans fratribus ait: « Vidi
per somnium quasi solem et lunam et stellas undecim adorare me ».
10 Quod cum patri suo et fratribus retulisset, increpavit eum pater
suus et dixit: « Quid sibi vult hoc somnium, quod vidisti? Num
ego et mater tua et fratres tui adorabimus te proni in terram? ».
11 Invidebant igitur ei fratres sui; pater vero rem tacitus considerabat.

12 Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in
Sichem, 13 dixit Israel ad Ioseph: « Fratres tui pascunt oves in Si-
chimis; veni, mittam te ad eos ». Quo respondente: 14 « Praesto
sum », ait ei: « Vade et vide, si cuncta prospera sint erga fratres tuos
et pecora, et renuntia mihi quid agatur ». Missus de valle Hebron
venit in Sichem; 15 invenitque eum vir errantem in agro et interro-
gavit quid quaereret. 16 At ille respondit: « Fratres meos quaero;
indica mihi, ubi pascant greges ». 17 Dixitque ei vir: « Recesserunt
de loco isto; audivi autem eos dicentes: " Eamus in Dothain " ».
Perrexit ergo Ioseph post fratres suos et invenit eos in Dothain.

18 Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos,
cogitaverunt illum occidere. 19 Et mutuo loquebantur: « Ecce somnia-
tor venit; 20 venite, occidamus eum et mittamus in unam cisterna-
rum dicemusque: Fera pessima devoravit eum. Et tunc apparebit
quid illi prosint somnia sua ».

21 Audiens autem hoc Ruben nitebatur liberare eum de manibus
eorum et dixit: 22 « Non interficiamus animam eius ». Et dixit ad
eos: « Non effundatis sanguinem; sed proicite eum in cisternam
hanc, quae est in solitudine, manusque vestras servate innoxias ».
Hoc autem dicebat volens eripere eum de manibus eorum et red-
dere patri suo. 23 Confestim igitur, ut pervenit ad fratres suos, nu-
daverunt eum tunica talari 24 miseruntque eum in cisternam, quae
non habebat aquam.

25 Et sederunt, ut comederent panem. Attollentes autem oculos
viderunt Ismaelitas viatores venire de Galaad et camelos eorum por-
tantes tragacanthum et masticem et ladanum in Aegyptum. 26 Dixit
ergo Iudas fratribus suis: « Quid nobis prodest, si occiderimus fra-
trem nostrum et celaverimus sanguinem ipsius? 27 Melius est ut ven-
datur Ismaelitis, et manus nostrae non polluantur; frater enim et
caro nostra est ». Acquieverunt fratres sermonibus illius. 28 Et prae-
tereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes Ioseph de ci-

sterna, vendiderunt eum Ismaelitis viginti argenteis. Qui duxerunt
eum in Aegyptum.

29 Reversusque Ruben ad cisternam non invenit puerum 30 et,
scissis vestibus, pergens ad fratres suos ait: « Puer non comparet,
et ego quo ibo? ». 31 Tulerunt autem tunicam eius et in sanguinem
haedi, quem occiderant, tinxerunt 32 mittentes, qui ferrent ad pa-
trem et dicerent: « Hanc invenimus; vide, utrum tunica talaris filii
tui sit an non? ».

33 Quam cum agnovisset pater, ait: « Tunica filii mei est; fera
pessima comedit eum, bestia devoravit Ioseph ». 34 Scissisque vesti-
bus, indutus est cilicio lugens filium suum multo tempore. 35 Con-
gregatis autem cunctis liberis eius, ut lenirent dolorem patris, noluit
consolationem accipere et ait: « Descendam ad filium meum lugens
in infernum ». Et flevit super eo pater eius.

36 Madianitae autem vendiderunt Ioseph in Aegypto Putiphari
eunucho pharaonis, magistro satellitum.

38 1 Eo tempore descendens Iudas a fratribus suis divertit ad virum
Odollamitem nomine Hiram. 2 Viditque ibi filiam hominis Chananaei
vocabulo Sue et, accepta uxore, ingressus est ad eam. 3 Quae concepit
et peperit filium vocavitque nomen eius Her. 4 Rursumque concepto
fetu, natum filium nominavit Onan. 5 Tertium quoque peperit, quem
appellavit Sela. Ipsa autem erat in Chasib, quando peperit illum.

6 Dedit autem Iudas uxorem primogenito suo Her nomine Tha-
mar. 7 Fuit quoque Her primogenitus Iudae nequam in conspectu
Domini, et ab eo occisus est. 8 Dixit ergo Iudas ad Onan: « Ingre-
dere ad uxorem fratris tui et sociare illi, ut suscites semen fratri
tuo ». 9 Ille, sciens non sibi nasci hunc filium, introiens ad uxorem
fratris sui semen fundebat in terram, ne proles fratris nomine na-
sceretur. 10 Et idcirco occidit et eum Dominus, quod rem detesta-
bilem fecerat. 11 Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui suae: « Esto
vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus ». Timebat
enim, ne et ipse moreretur sicut fratres eius. Quae abiit et habita-
vit in domo patris sui.

12 Evolutis autem multis diebus, mortua est filia Sue uxor Iudae.
Qui, post luctum consolatione suscepta, ascendebat ad tonsores
ovium suarum ipse et Hiras amicus suus Odollamites in Tham-

[38] 3 *Vocavitque* (mulier) – Lege cum Sam, Gr et Targ *wattiqrā'*; TM « et vocavit (Iudas) »

5 *Ipsa autem* – Lege cum Gr *w^{e}kî'*; TM « et ipse erat »

nam. 13 Nuntiatumque est Thamar quod socer illius ascenderet in
Thamnam ad tondendas oves. 14 Quae, depositis viduitatis vestibus,
cooperuit se velo et, mutato habitu, sedit in porta Enaim in via,
quae ducit Thamnam; eo quod crevisset Sela, et non eum accepisset
maritum. 15 Quam cum vidisset Iudas, suspicatus est esse meretri-
cem; operuerat enim vultum suum. 16 Declinansque ad eam in via
ait: « Veni, coeam tecum »; nesciebat enim quod nurus sua esset.
Qua respondente: « Quid mihi dabis, ut fruaris concubitu meo? »,
17 dixit: « Mittam tibi haedum de gregibus ». Rursum illa dicente:
« Si dederis mihi arrabonem, donec mittas illum », 18 ait Iudas:
« Quid vis tibi pro arrabone dari? ». Respondit: « Sigillum tuum
et funiculum et baculum, quem manu tenes ». Et dedit ei. In coitu
cum eo mulier concepit 19 et surgens abiit; depositoque velo, induta
est viduitatis vestibus.

20 Misit autem Iudas haedum per amicum suum Odollamitem, ut
reciperet pignus, quod dederat mulieri. Qui cum non invenisset eam,
21 interrogavit homines loci illius: « Ubi est meretrix, quae sedebat
in Enaim in via? ». Respondentibus cunctis: « Non fuit in loco isto
meretrix », 22 reversus est ad Iudam et dixit ei: « Non inveni eam;
sed et homines loci illius dixerunt mihi numquam ibi sedisse scor-
tum ». 23 Ait Iudas: « Habeat sibi; ne simus in ludibrium. Ego
misi haedum, quem promiseram, et tu non invenisti eam ».

24 Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Iudae dicentes:
« Fornicata est Thamar nurus tua et gravida est ex fornicatione ».
Dixitque Iudas: « Producite eam, ut comburatur ». 25 Quae cum
educeretur ad poenam, misit ad socerum suum dicens: « De viro,
cuius haec sunt, concepi; cognosce cuius sit sigillum et funiculus et
baculus ». 26 Qui, agnitis pignoribus, ait: « Iustior me est, quia non
tradidi eam Sela filio meo ». Attamen ultra non cognovit illam.

27 Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero; atque in
ipsa effusione infantium unus protulit manum, in qua obstetrix liga-
vit coccinum dicens: 28 « Iste egressus est prior ». 29 Illo vero re-
trahente manum, egressus est frater eius; dixitque mulier: « Qualem
rupisti tibi rupturam? ». Et ob hanc causam vocatum est nomen eius
Phares (*id est Ruptura*). 30 Postea egressus est frater eius, in cuius
manu erat coccinum; qui appellatus est Zara (*id est Ortus solis*).

39 1 Igitur Ioseph ductus est in Aegyptum; emitque eum Putiphar
eunuchus pharaonis, princeps satellitum, vir Aegyptius, de manu
Ismaelitarum, a quibus perductus erat. 2 Fuitque Dominus cum eo,
et erat vir in cunctis prospere agens habitabatque in domo domini

sui. [3] Qui optime noverat esse Dominum cum eo et omnia, quae
gereret, ab eo dirigi in manu illius. [4] Invenitque Ioseph gratiam co-
ram domino suo et ministrabat ei. Et factum est, postquam prae-
posuit eum domui suae et omnia, quae possidebat, tradidit in ma-
num eius, [5] benedixit Dominus domui Aegyptii propter Ioseph,
et benedictio Domini erat in omni possessione eius tam in aedibus
quam in agris. [6] Et reliquit omnia, quae possidebat, in manu Ioseph,
nec cum eo quidquam aliud noverat nisi panem, quo vescebatur.
Erat autem Ioseph pulchra facie et decorus aspectu.

[7] Post haec ergo iniecit uxor domini eius oculos suos in Ioseph
et ait: « Dormi mecum ». [8] Qui nequaquam acquiescens dixit ad
eam: « Ecce dominus meus, omnibus mihi traditis, non curat de
ulla re in domo sua, [9] nec quisquam maior est in domo hac quam
ego, et nihil mihi subtraxit praeter te, quae uxor eius es. Quomodo
ergo possum malum hoc magnum facere et peccare in Deum? ».
[10] Huiuscemodi verbis per singulos dies et mulier molesta erat adu-
lescenti, et ille recusabat stuprum.

[11] Accidit autem quadam die, ut intraret Ioseph domum et opus
suum absque arbitris faceret; [12] illa, apprehensa lacinia vestimenti
eius, dixit: « Dormi mecum ». Qui, relicto in manu illius pallio,
fugit et egressus est foras. [13] Cumque vidisset illum mulier vestem
reliquisse in manibus suis et fugisse foras, [14] vocavit homines domus
suae et ait ad eos: « En introduxit virum Hebraeum, ut illuderet
nobis; ingressus est ad me, ut coiret mecum. Cumque ego succla-
massem, [15] et audisset vocem meam, reliquit pallium, quod tenebam,
et fugit foras ». [16] Retentum pallium ostendit marito revertenti do-
mum [17] et secundum verba haec locuta est: « Ingressus est ad me
servus Hebraeus, quem adduxisti, ut illuderet mihi; [18] cumque
audisset me clamare, reliquit pallium, quod tenebam, et fugit foras ».

[19] Dominus, auditis his verbis coniugis, iratus est valde; [20] tradi-
ditque Ioseph in carcerem, ubi vincti regis custodiebantur. Et erat
ibi clausus.

[21] Fuit autem Dominus cum Ioseph et misertus illius dedit ei
gratiam in conspectu principis carceris. [22] Qui tradidit in manu
Ioseph universos vinctos, qui in custodia tenebantur, et, quidquid
ibi faciendum erat, ipse faciebat, [23] nec princeps carceris spectabat
quidquid in manu eius erat: Dominus enim erat cum illo et omnia
opera eius dirigebat.

40 [1] His ita gestis, accidit ut peccarent pincerna regis Aegypti et
pistor domino suo. [2] Iratusque pharao contra duos eunuchos, prae-

positum pincernarum et praepositum pistorum, 3 misit eos in car-
cerem principis satellitum, in quo erat vinctus et Ioseph. 4 Et prin-
ceps satellitum tradidit eos Ioseph, qui ministrabat eis. Aliquantu-
lum temporis illi in custodia tenebantur.

5 Videruntque ambo somnium nocte una iuxta interpretationem
congruam sibi. 6 Ad quos cum introisset Ioseph mane et vidisset
eos tristes, 7 sciscitatus est eos dicens: « Cur tristior est hodie solito
facies vestra? ». 8 Qui responderunt: « Somnium vidimus, et non
est qui interpretetur nobis ». Dixitque ad eos Ioseph: « Numquid
non Dei est interpretatio? Referte mihi quid videritis ».

9 Narravit praepositus pincernarum somnium suum: « Videbam
coram me vitem, 10 in qua erant tres propagines, crescere paulatim
in gemmas et post flores uvas maturescere; 11 calicemque pharaonis
in manu mea. Tuli ergo uvas et expressi in calicem, quem tene-
bam, et tradidi poculum pharaoni ». 12 Respondit Ioseph: « Haec est
interpretatio somnii: tres propagines, tres adhuc dies sunt, 13 post
quos elevabit pharao caput tuum et restituet te in gradum pristi-
num; dabisque ei calicem iuxta officium tuum, sicut facere ante
consueveras. 14 Tantum memento mei, cum tibi bene fuerit, et facias
mecum misericordiam, ut suggeras pharaoni, ut educat me de isto
carcere; 15 quia furto sublatus sum de terra Hebraeorum et hic in-
nocens in lacum missus sum ».

16 Videns pistorum magister quod somnium in bonum dissol-
visset, ait: « Et ego vidi somnium, quod tria canistra farinae habe-
rem super caput meum; 17 et in uno canistro, quod erat excelsius,
portare me ex omnibus cibis pharaonis, qui fiunt arte pistoria, aves-
que comedere eos ». 18 Respondit Ioseph: « Haec est interpretatio
somnii: tria canistra, tres adhuc dies sunt, 19 post quos auferet pha-
rao caput tuum ac suspendet te in patibulo, et comedent volucres
carnes tuas ».

20 Exinde dies tertius natalicius pharaonis erat; qui faciens grande
convivium pueris suis elevavit caput magistri pincernarum et caput
pistorum principis in medio puerorum suorum; 21 restituitque alte-
rum in locum suum, ut porrigeret ei poculum, 22 alterum suspendit
in patibulo, sicut interpretatus erat eis Ioseph.

23 Attamen praepositus pincernarum non est recordatus Ioseph,
sed oblitus est interpretis sui.

41 1 Post duos annos vidit pharao somnium. Putabat se stare super
fluvium, 2 de quo ascendebant septem boves pulchrae et crassae et
pascebantur in locis palustribus. 3 Aliae quoque septem emergebant

post illas de flumine foedae confectaeque macie et stabant in ipsa
amnis ripa; 4 devoraveruntque septem boves pulchras et crassas.
Expergefactus pharao 5 rursum dormivit et vidit alterum somnium.
Septem spicae pullulabant in culmo uno plenae atque formosae.
6 Aliae quoque totidem spicae tenues et percussae vento urente
oriebantur 7 devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilavit
pharao, et ecce erat somnium!

8 Et, facto mane, pavore perterritus misit ad omnes coniectores
Aegypti cunctosque sapientes suos; et accersitis narravit somnium,
nec erat qui interpretaretur. 9 Tunc demum reminiscens pincernarum
magister ait: « Confiteor peccatum meum. 10 Iratus rex servis suis me
et magistrum pistorum retrudi iussit in carcerem principis satellitum,
11 ubi una nocte uterque vidimus somnium praesagum futurorum.
12 Erat ibi puer Hebraeus eiusdem ducis satellitum famulus, cui
narrantes somnia 13 audivimus quidquid postea rei probavit eventus.
Ego enim redditus sum officio meo, et ille suspensus est in patibulo ».

14 Protinus ad regis imperium eductum de carcere Ioseph toton-
derunt ac, veste mutata, obtulerunt ei. 15 Cui ille ait: « Vidi somnia,
nec est qui edisserat; quae audivi te sapientissime conicere ». 16 Re-
spondit Ioseph: « Absque me Deus respondebit prospera pharaoni! ».

17 Narravit ergo pharao, quod viderat: « Putabam me stare super
ripam fluminis 18 et septem boves de amne conscendere pulchras
nimis et obesis carnibus, quae in pastu paludis virecta carpebant.
19 Et ecce has sequebantur aliae septem boves in tantum deformes
et macilentae, ut numquam tales in terra Aegypti viderim; 20 quae,
devoratis et consumptis prioribus, 21 nullum saturitatis dedere vesti-
gium; sed simili macie et squalore torpebant. Evigilans, rursus so-
pore depressus, 22 vidi somnium: Septem spicae pullulabant in culmo
uno plenae atque pulcherrimae. 23 Aliae quoque septem tenues et
percussae vento urente oriebantur e stipula; 24 quae priorum pul-
chritudinem devoraverunt. Narravi coniectoribus somnium, et nemo
est qui edisserat ».

25 Respondit Ioseph: « Somnium regis unum est: quae facturus
est, Deus ostendit pharaoni. 26 Septem boves pulchrae et septem spi-
cae plenae septem ubertatis anni sunt; eandemque vim somnii com-
prehendunt. 27 Septem quoque boves tenues atque macilentae, quae
ascenderunt post eas, et septem spicae tenues et vento urente per-
cussae septem anni sunt venturae famis, 28 qui hoc ordine comple-
buntur: 29 ecce septem anni venient fertilitatis magnae in universa

[41] 21 *Rursus sopore depressus* – Adde (cfr. Syr)

terra Aegypti; [30] quos sequentur septem anni alii tantae sterilitatis,
ut oblivioni tradatur cuncta retro abundantia. Consumptura est
enim fames omnem terram, [31] et ubertatis magnitudinem perditura
est inopiae magnitudo. [32] Quod autem vidisti secundo ad eandem
rem pertinens somnium, firmitatis indicium est, eo quod fiat sermo
Dei et velocius a Deo impleatur.

[33] Nunc ergo provideat rex virum intellegentem et sapientem et
praeficiat eum terrae Aegypti [34] constituatque praepositos per cunctas
regiones et quintam partem fructuum per septem annos fertilitatis,
[35] qui iam nunc futuri sunt, congreget in horrea; et omne frumen-
tum sub pharaonis potestate condatur serveturque in urbibus; [36] et
paretur futurae septem annorum fami, quae pressura est Aegyptum,
et non consumetur terra inopia ».

[37] Placuit pharaoni consilium et cunctis ministris eius. [38] Locu-
tusque est ad eos: « Num invenire poterimus talem virum, qui spi-
ritu Dei plenus sit? ». [39] Dixit ergo ad Ioseph: « Quia ostendit tibi
Deus omnia, quae locutus es, numquid sapientiorem et consimilem
tui invenire potero? [40] Tu eris super domum meam, et ad tui oris
imperium cunctus populus meus oboediet; uno tantum regni solio
te praecedam ». [41] Dixitque rursus pharao ad Ioseph: « Ecce, con-
stitui te super universam terram Aegypti ».

[42] Tulitque anulum de manu sua et dedit eum in manu eius; ve-
stivitque eum stola byssina et collo torquem auream circumposuit.
[43] Fecitque eum ascendere super currum suum secundum, clamante
praecone: « Abrech! », ut omnes coram eo genuflecterent et praepo-
situm esse scirent universae terrae Aegypti.

[44] Dixit quoque rex ad Ioseph: « Ego sum pharao; absque tuo
imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra
Aegypti ». [45] Vertitque nomen eius et vocavit eum lingua Aegyp-
tiaca Saphaneth Phanec (*quod interpretatur Salvator mundi*) de-
ditque illi uxorem Aseneth filiam Putiphare sacerdotis Heliopoleos.

Egressus est itaque Ioseph ad terram Aegypti [46] — triginta autem
annorum erat quando stetit in conspectu regis pharaonis — et cir-
cuivit omnes regiones Aegypti.

[47] Venitque fertilitas septem annorum, et segetes congregavit in
horrea Aegypti [48] condens in singulis urbibus frumentum campo-
rum in circuitu. [49] Tantaque fuit abundantia tritici, ut arenae maris
coaequaretur, et copia mensuram excederet.

[50] Nati sunt autem Ioseph filii duo, antequam veniret fames, quos
ei peperit Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos. [51] Voca-
vitque nomen primogeniti Manasses dicens: « Oblivisci me fecit

Deus omnium laborum meorum et domus patris mei ». [52] Nomen
quoque secundi appellavit Ephraim dicens: « Crescere me fecit Deus
in terra paupertatis meae ».

[53] Igitur, transactis septem annis ubertatis, qui fuerant in Aegypto,
[54] coeperunt venire septem anni inopiae, quos praedixerat Ioseph,
et in universo orbe fames praevaluit; in cuncta autem terra Aegypti
erat panis. [55] Qua esuriente, clamavit populus ad pharaonem ali-
menta petens. Quibus ille respondit: « Ite ad Ioseph et, quidquid
vobis dixerit, facite ». [56] Et invaluit fames in omni terra Aegypti;
aperuitque Ioseph universa horrea et vendebat Aegyptiis; nam et
illos oppresserat fames. [57] Omnesque provinciae veniebant in Aegyp-
tum, ut emerent escas apud Ioseph, quia inopia invaluerat in uni-
versa terra.

42 [1] Audiens autem Iacob quod alimenta venderentur in Aegypto,
dixit filiis suis: « Quare aspicitis vos invicem? ». [2] Audivi quod tri-
ticum venumdetur in Aegypto; descendite et emite nobis necessa-
ria, ut possimus vivere et non consumamur inopia.

[3] Descenderunt igitur fratres Ioseph decem, ut emerent frumenta
in Aegypto, [4] Beniamin fratre Ioseph domi retento a Iacob, qui
dixerat fratribus eius: « Ne forte in itinere quidquam patiatur mali ».
[5] Et ingressi sunt filii Israel terram Aegypti cum aliis, qui pergebant
ad emendum. Erat autem fames in terra Chanaan.

[6] Et Ioseph erat princeps in terra Aegypti, atque ad eius nutum
frumenta populis vendebantur. Cumque venissent et adorassent
eum fratres sui proni in terram, [7] et agnovisset eos, quasi ad alienos
durius loquebatur interrogans eos: « Unde venistis? ». Qui respon-
derunt: « De terra Chanaan, ut emamus victui necessaria ».

[8] Et tamen fratres ipse cognoscens non est cognitus ab eis. [9] Re-
cordatusque somniorum, quae aliquando viderat, ait ad eos: « Explo-
ratores estis; ut videatis infirmiora terrae, venistis! ». [10] Qui dixerunt:
« Non est ita, domine; sed servi tui venerunt, ut emerent cibos.
[11] Omnes filii unius viri sumus; sinceri sumus, nec quidquam famuli
tui machinantur mali ». [12] Quibus ille respondit: « Aliter est; immu-
nita terrae huius considerare venistis! ». [13] At illi: « Duodecim, in-
quiunt, servi tui fratres sumus filii viri unius in terra Chanaan; mi-
nimus cum patre nostro est, alius non est super ».

[14] « Hoc est, ait, quod locutus sum: exploratores estis! [15] Iam

[41] [56] *Et vendebat* – Lege cum Sam, Gr, Syr et Vg *wajjašbēr*, cfr. 42, 6; TM *wajjišbōr* (frumentum emit?)

nunc experimentum vestri capiam: per salutem pharaonis, non egre-
diemini hinc, donec veniat frater vester minimus! 16 Mittite ex vobis
unum, et adducat eum; vos autem eritis in vinculis, donec probentur,
quae dixistis, utrum vera an falsa sint. Alioquin, per salutem pharao-
nis, exploratores estis! ». 17 Tradidit ergo illos custodiae tribus diebus.
18 Die autem tertio eductis de carcere, ait: « Facite, quae dixi, et
vivetis, Deum enim timeo. 19 Si sinceri estis, frater vester unus lige-
tur in carcere; vos autem abite et ferte frumenta, quae emistis, in
domos vestras, 20 et fratrem vestrum minimum ad me adducite, ut
possim vestros probare sermones, et non moriamini ».

Fecerunt, ut dixerat, 21 et locuti sunt ad invicem: « Merito haec
patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum videntes angustiam
animae illius, cum deprecaretur nos, et non audivimus. Idcirco ve-
nit super nos ista tribulatio ». 22 Et Ruben ait: « Numquid non dixi
vobis: Nolite peccare in puerum? Et non audistis me. En sanguis
eius exquiritur ».

23 Nesciebant autem quod intellegeret Ioseph, eo quod per inter-
pretem loquebatur ad eos. 24 Avertitque se parumper et flevit; et
reversus locutus est ad eos. 25 Tollensque Simeon et ligans, illis prae-
sentibus, iussit ministris, ut implerent eorum saccos tritico et re-
ponerent pecunias singulorum in sacculis suis, datis supra cibariis
in viam. Qui fecerunt ita.

26 At illi portantes frumenta in asinis suis profecti sunt. 27 Aper-
toque unus sacco, ut daret iumento pabulum in deversorio, con-
templatus pecuniam in ore sacculi 28 dixit fratribus suis: « Reddita
est mihi pecunia: en habetur in sacco! ». Et obstupefacti turbatique
mutuo dixerunt: « Quidnam est hoc, quod fecit nobis Deus? ».

29 Veneruntque ad Iacob patrem suum in terram Chanaan; et
narraverunt ei omnia, quae accidissent sibi, dicentes: 30 « Locutus est
nobis dominus terrae dure et putavit nos exploratores esse provin-
ciae ». 31 Cui respondimus: « Sinceri sumus, nec ullas molimur in-
sidias; 32 duodecim fratres uno patre geniti sumus, unus non est
super, minimus cum patre nostro est in terra Chanaan. 33 Et dixit
nobis vir, dominus terrae: " Sic probabo quod sinceri sitis: fratrem
vestrum unum dimittite apud me et cibaria domibus vestris neces-
saria sumite et abite; 34 fratremque vestrum minimum adducite ad
me, ut sciam quod non sitis exploratores et istum, qui tenetur in
vinculis, recipere possitis ac deinceps peragrandi terram habeatis
licentiam " ».

35 His dictis, cum frumenta effunderent, singuli reppererunt in ore
saccorum ligatas pecunias; exterritisque simul omnibus, 36 dixit pa-

ter Iacob: « Absque liberis me esse fecistis: Ioseph non est super,
Simeon tenetur in vinculis, et Beniamin auferetis. In me haec omnia
mala reciderunt ». [37] Cui respondit Ruben: « Duos filios meos in-
terfice, si non reduxero illum tibi; trade illum in manu mea, et
ego eum tibi restituam ». [38] At ille: « Non descendet, inquit, filius
meus vobiscum. Frater mortuus est, et ipse solus remansit; si quid
ei adversi acciderit in via, deducetis canos meos cum dolore ad
inferos ».

43 [1] Interim fames omnem terram vehementer premebat; [2] consump-
tisque cibis, quos ex Aegypto detulerant, dixit Iacob ad filios suos:
« Revertimini et emite nobis pauxillum escarum ». [3] Respondit Iu-
das: « Denuntiavit nobis vir ille sub attestatione iurisiurandi dicens:
" Non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum addu-
xeritis vobiscum ". [4] Si ergo vis eum mittere nobiscum, pergemus
pariter et ememus tibi necessaria; [5] sin autem non vis, non ibimus.
Vir enim, ut saepe diximus, denuntiavit nobis dicens: " Non vide-
bitis faciem meam absque fratre vestro minimo " ».

[6] Dixit eis Israel: « Cur in meam hoc fecistis miseriam, ut indi-
caretis ei et alium habere vos fratrem? ». [7] At illi responderunt:
« Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem: si pater
viveret, si haberemus fratrem; et nos respondimus ei consequenter
iuxta id, quod fuerat sciscitatus. Numquid scire poteramus quod
dicturus esset: " Adducite fratrem vestrum vobiscum "? ».

[8] Iudas quoque dixit patri suo Israel: « Mitte puerum mecum, ut
proficiscamur et possimus vivere, ne moriamur nos et tu et parvuli
nostri. [9] Ego spondeo pro puero; de manu mea require illum. Nisi
reduxero et reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tem-
pore. [10] Si non intercessisset dilatio, iam vice altera venissemus ».

[11] Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: « Si sic necesse est, fa-
cite, quod vultis; sumite de optimis terrae fructibus in vasis vestris
et deferte viro munera: modicum resinae et mellis et tragacanthum
et ladanum, pistacias terebinthi et amygdalas. [12] Pecuniam quoque
duplicem ferte vobiscum et illam, quam invenistis in sacculis, repor-
tate, ne forte errore factum sit; [13] sed et fratrem vestrum tollite et
ite ad virum. [14] Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum pla-
cabilem et remittat vobiscum fratrem vestrum, quem tenet, et hunc
Beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero ».

[15] Tulerunt ergo viri munera et pecuniam duplicem et Beniamin
descenderuntque in Aegyptum; et steterunt coram Ioseph. [16] Quos
cum ille vidisset et Beniamin simul, praecepit dispensatori domus

suae dicens: « Introduc viros domum et occide victimas et instrue
convivium, quoniam mecum sunt comesturi meridie ». [17] Fecit ille,
quod sibi fuerat imperatum, et introduxit viros in domum Ioseph.
[18] Ibique exterriti dixerunt mutuo: « Propter pecuniam, quam ret-
tulimus prius in saccis nostris, introducti sumus, ut irruant in nos
et violenter subiciant servituti et nos et asinos nostros ». [19] Quam
ob rem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem domus [20] lo-
cuti sunt: « Oramus, domine, ut audias nos. Iam ante descendimus,
ut emeremus escas; [21] quibus emptis, cum venissemus ad deverso-
rium, aperuimus saccos nostros et invenimus pecuniam in ore sac-
corum; quam nunc eodem pondere reportavimus. [22] Sed et aliud
attulimus argentum, ut emamus, quae nobis necessaria sunt. Non
est in nostra conscientia, quis posuerit argentum in marsupiis no-
stris ».
[23] At ille respondit: « Pax vobiscum, nolite timere. Deus vester
et Deus patris vestri dedit vobis thesauros in saccis vestris; nam pe-
cuniam, quam dedistis mihi, probatam ego habeo ». Eduxitque ad
eos Simeon. [24] Et introductis domum attulit aquam, et laverunt pe-
des suos; deditque pabulum asinis eorum. [25] Illi vero parabant mu-
nera, donec ingrederetur Ioseph meridie; audierant enim quod ibi
comesturi essent panem.
[26] Igitur ingressus est Ioseph domum suam, obtuleruntque ei mu-
nera tenentes in manibus suis; et adoraverunt proni in terram. [27] At
ille, clementer resalutatis eis, interrogavit eos dicens: « Salvusne est
pater vester senex, de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit? ». [28] Qui
responderunt: « Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit ».
Et incurvati adoraverunt eum.
[29] Attollens autem Ioseph oculos vidit Beniamin fratrem suum
uterinum et ait: « Iste est frater vester parvulus, de quo dixeratis
mihi? ». Et rursum: « Deus, inquit, misereatur tui, fili mi ». [30] Festi-
navitque, quia commota fuerant viscera eius super fratre suo, et
erumpebant lacrimae; et introiens cubiculum flevit.
[31] Rursumque, lota facie, egressus continuit se et ait: « Ponite
panes ». [32] Quibus appositis, seorsum Ioseph et seorsum fratribus,
Aegyptiis quoque, qui vescebantur simul, seorsum — illicitum est
enim Aegyptiis comedere cum Hebraeis, et profanum putant huiusce-
modi convivium — [33] sederunt coram eo, primogenitus iuxta pri-
mogenita sua et minimus iuxta aetatem suam. Et mirabantur nimis,
[34] sumptis partibus, quas ab eo acceperant; maiorque pars venit
Beniamin, ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et ine-
briati sunt cum eo.

44 1 Praecepit autem Ioseph dispensatori domus suae dicens: « Imple
saccos eorum frumento, quantum possunt capere, et pone pecu-
niam singulorum in summitate sacci. 2 Scyphum autem meum argen-
teum et pretium, quod dedit tritici, pone in ore sacci iunioris ».
Factumque est ita.

3 Et, orto mane, dimissi sunt cum asinis suis. 4 Iamque urbem
exierant et processerant paululum, tunc Ioseph, arcessito dispensa-
tore domus: « Surge, inquit, et persequere viros; et apprehensis
dicito: " Quare reddidistis malum pro bono? Cur furati estis mihi
scyphum argenteum? 5 Nonne ipse est, in quo bibit dominus meus
et in quo augurari solet? Pessimam rem fecistis! " ».

6 Fecit ille, ut iusserat, et apprehensis per ordinem locutus est.
7 Qui responderunt: « Quare sic loquitur dominus noster? Absit a
servis tuis, ut tantum flagitii commiserimus. 8 Pecuniam, quam in-
venimus in summitate saccorum, reportavimus ad te de terra Cha-
naan; et quomodo consequens est, ut furati simus de domo domini
tui aurum vel argentum? 9 Apud quemcumque fuerit inventum ser-
vorum tuorum, quod quaeris, moriatur; et nos erimus servi do-
mini nostri ».

10 Qui dixit eis: « Fiat iuxta vestram sententiam: apud quemcum-
que fuerit inventum, ipse sit servus meus; vos autem eritis innoxii ».
11 Itaque festinato deponentes in terram saccos aperuerunt singuli.
12 Quos scrutatus incipiens a maiore usque ad minimum invenit
scyphum in sacco Beniamin.

13 At illi, scissis vestibus, oneratisque rursum asinis, reversi sunt
in oppidum. 14 Et Iudas cum fratribus ingressus est ad Ioseph —
necdum enim de loco abierat — omnesque ante eum pariter in ter-
ram corruerunt. 15 Quibus ille ait: « Cur sic agere voluistis? An
ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia? ». 16 Cui
Iudas: « Quid respondebimus, inquit, domino meo? Vel quid lo-
quemur aut iuste poterimus obtendere? Deus invenit iniquitatem
servorum tuorum; en omnes servi sumus domini mei, et nos et
apud quem inventus est scyphus ». 17 Respondit Ioseph: « Absit a
me, ut sic agam! Qui furatus est scyphum, ipse sit servus meus; vos
autem abite liberi ad patrem vestrum ».

18 Accedens autem propius Iudas confidenter ait: « Oro, domine
mi, loquatur servus tuus verbum in auribus tuis, et ne irascaris fa-
mulo tuo; tu es enim sicut pharao! 19 Dominus meus interrogavit
prius servos suos: " Habetis patrem aut fratrem? ". 20 Et nos re-
spondimus domino meo: " Est nobis pater senex et puer parvulus,
qui in senectute illius natus est, cuius uterinus frater mortuus est;

et ipse solus superest a matre sua, pater vero tenere diligit eum".
[21] Dixistique servis tuis: " Adducite eum ad me, et ponam oculos
meos super illum ". [22] Suggessimus domino meo: " Non potest puer
relinquere patrem suum; si enim illum dimiserit, morietur ". [23] Et di-
xisti servis tuis: " Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non
videbitis amplius faciem meam ".

[24] Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum,
narravimus ei omnia, quae locutus est dominus meus, [25] et dixit
pater noster: " Revertimini et emite nobis parum tritici ". [26] Cui
diximus: " Ire non possumus. Si frater noster minimus descenderit
nobiscum, proficiscemur simul; alioquin, illo absente, non poteri-
mus videre faciem viri ". [27] Ad quae servus tuus pater meus respon-
dit: " Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea. [28] Egressus est
unus a me, et dixi: Bestia devoravit eum! Et hucusque non com-
paret. [29] Si tuleritis et istum a facie mea, et aliquid ei in via con-
tigerit, deducetis canos meos cum maerore ad inferos ".

[30] Igitur, si intravero ad servum tuum patrem meum, et puer de-
fuerit — cum anima illius ex huius anima pendeat — [31] videritque
eum non esse nobiscum, morietur; et deducent famuli tui canos
eius cum dolore ad inferos. [32] Servus tuus pro puero patri meo
spopondit: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum
omni tempore.

[33] Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei,
et puer ascendat cum fratribus suis. [34] Non enim possum redire ad
patrem meum, absente puero, ne calamitatis, quae oppressura est
patrem meum, testis assistam ».

45 [1] Non se poterat ultra cohibere Ioseph omnibus coram astanti-
bus, unde clamavit: « Egredimini cuncti foras! ». Et nemo aderat
cum eo, quando manifestavit se fratribus suis. [2] Elevavitque vocem
cum fletu, quam audierunt Aegyptii omnisque domus pharaonis.
[3] Et dixit Ioseph fratribus suis: « Ego sum Ioseph! Adhuc pater
meus vivit? ». Nec poterant respondere fratres nimio terrore per-
territi. [4] Ad quos ille clementer: « Accedite, inquit, ad me ». Et cum
accessissent prope: « Ego sum, ait, Ioseph frater vester, quem ven-
didistis in Aegyptum. [5] Nolite contristari, neque vobis durum esse
videatur quod vendidistis me in his regionibus. Pro salute enim vestra
misit me Deus ante vos in Aegyptum. [6] Biennium est enim quod
coepit fames esse in terra, et adhuc quinque anni restant, quibus nec

[44] [31] *Nobiscum* – Adde cum Sam, Gr, Syr et Vg *'ittânû*

arari poterit nec meti. 7 Praemisitque me Deus, ut reservemini super terram, et servetur vita vestra in salvationem magnam. 8 Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum, qui fecit me quasi patrem pharaonis et dominum universae domus eius ac principem in omni terra Aegypti.

9 Festinate et ascendite ad patrem meum et dicetis ei: " Haec mandat filius tuus Ioseph: Deus fecit me dominum universae terrae Aegypti; descende ad me, ne moreris. 10 Et habitabis in terra Gessen; erisque iuxta me tu et filii tui et filii filiorum tuorum, oves tuae et armenta tua et universa, quae possides. 11 Ibique te pascam — adhuc enim quinque anni residui sunt famis — ne et tu pereas et domus tua et omnia, quae possides ". 12 En oculi vestri et oculi fratris mei Beniamin vident quia os meum est, quod loquitur ad vos. 13 Nuntiate patri meo universam gloriam meam in Aegypto et cuncta, quae vidistis. Festinate et adducite eum ad me ».

14 Cumque amplexatus recidisset in collum Beniamin fratris sui, flevit, illo quoque similiter flente, super collum eius. 15 Osculatusque est Ioseph omnes fratres suos et ploravit super singulos. Post quae ausi sunt loqui ad eum.

16 Auditumque est et celebri sermone vulgatum in aula regis: « Venerunt fratres Ioseph! ». Et gavisus est pharao atque omnis familia eius. 17 Dixitque ad Ioseph, ut imperaret fratribus suis dicens: « Onerantes iumenta ite in terram Chanaan 18 et tollite inde patrem vestrum et cognationem et venite ad me; et ego dabo vobis omnia bona Aegypti, ut comedatis medullam terrae. 19 Praecipe etiam: tollite plaustra de terra Aegypti ad subvectionem parvulorum vestrorum ac coniugum et tollite patrem vestrum et properate quantocius venientes. 20 Nec doleatis super supellectilem vestram, quia omnes opes Aegypti vestrae erunt ».

21 Feceruntque filii Israel, ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Ioseph plaustra secundum pharaonis imperium et cibaria in itinere. 22 Singulis quoque proferri iussit vestimentum mutatorium; Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque 23 vestimentis mutatoriis. Patri suo misit similiter asinos decem, qui subveherent ex omnibus divitiis Aegypti, et totidem asinas triticum et panem et cibum pro itinere portantes. 24 Dimisit ergo fratres suos et proficiscentibus ait: « Ne irascamini in via! ».

25 Qui ascendentes ex Aegypto venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Iacob 26 et nuntiaverunt ei dicentes: « Ioseph vivit et ipse dominatur in omni terra Aegypti! ». At cor eius frigidum man-

sit; non enim credebat eis. 27 Tunc referebant omnia verba Ioseph,
quae dixerat eis. Cumque vidisset plaustra et universa, quae miserat
ad adducendum eum, revixit spiritus eius, 28 et ait: « Sufficit mihi,
si adhuc Ioseph filius meus vivit. Vadam et videbo illum, antequam
moriar ».

46 1 Profectusque Israel cum omnibus, quae habebat, venit Bersa-
bee et, mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac, 2 audivit eum per
visionem noctis vocantem se: « Iacob, Iacob! ». Cui respondit:
« Ecce adsum! ». 3 Ait illi: « Ego sum Deus, Deus patris tui. Noli
timere descendere in Aegyptum, quia in gentem magnam faciam te
ibi. 4 Ego descendam tecum illuc et ego inde adducam te reverten-
tem; Ioseph quoque ponet manus suas super oculos tuos ».
5 Surrexit igitur Iacob a Bersabee, tuleruntque eum filii cum par-
vulis et uxoribus suis in plaustris, quae miserat pharao ad portan-
dum senem, 6 sumpserunt quoque omnia, quae possederant in terra
Chanaan; veneruntque in Aegyptum Iacob et omne semen eius,
7 filii eius et nepotes, filiae et cuncta simul progenies.
8 Haec sunt autem nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in
Aegyptum, ipse cum liberis suis.
Primogenitus Ruben. 9 Filii Ruben: Henoch et Phallu et Hesron
et Charmi.
10 Filii Simeon: Iamuel et Iamin et Ahod et Iachin et Sohar et
Saul filius Chananitidis.
11 Filii Levi: Gerson et Caath et Merari.
12 Filii Iudae: Her et Onan et Sela et Phares et Zara. Mortui sunt
autem Her et Onan in terra Chanaan. Natique sunt filii Phares:
Esrom et Hamul.
13 Filii Issachar: Thola et Phua et Iasub et Semron.
14 Filii Zabulon: Sared et Elon et Iahelel.
15 Hi filii Liae, quos genuit in Paddanaram, cum Dina filia sua.
Omnes animae filiorum eius et filiarum triginta tres.
16 Filii Gad: Sephon et Haggi, Suni et Esebon, Heri et Arodi et
Areli.
17 Filii Aser: Iemna et Iesua et Isui et Beria, Sara quoque soror
eorum. Filii Beria: Heber et Melchiel.

[46] 2 *Per visionem* – Lege cum Sam, Gr, Syr, Targ et Vg *b^{e}mar'at*; TM « in visionibus »

13 *Et Iasub* – Lege cum Sam et Gr *w^{e}jāšûb* (=Nm 26, 24; 1 Par 7, 1); TM *w^{e}jôb*

16 *Sephon* – Lege cum Sam et Gr *ṣ^{e}phôn* (=Nm 26, 15); TM *siphjôn*

18 Hi filii Zelphae, quam dedit Laban Liae filiae suae; et hos ge-
nuit Iacob: sedecim animas.
19 Filii Rachel uxoris Iacob: Ioseph et Beniamin. 20 Natique sunt
Ioseph filii in terra Aegypti, quos genuit ei Aseneth filia Putiphare
sacerdotis Heliopoleos: Manasses et Ephraim.
21 Filii Beniamin: Bela et Bochor et Asbel, Gera et Naaman et
Echi et Ros, Mophim et Huphim et Ared.
22 Hi filii Rachel, quos genuit Iacob: omnes animae quattuordecim.
23 Filii Dan: Husim.
24 Filii Nephthali: Iasiel et Guni et Ieser et Sellem.
25 Hi filii Bilhae, quam dedit Laban Racheli filiae suae; et hos ge-
nuit Iacob: omnes animae septem.
26 Cunctae animae, quae ingressae sunt cum Iacob in Aegyptum
et egressae de femore illius, absque uxoribus filiorum eius, sexa-
ginta sex. 27 Filii autem Ioseph, qui nati sunt ei in terra Aegypti,
animae duae. Omnes animae domus Iacob, quae ingressae sunt in
Aegyptum, fuere septuaginta.
28 Misit autem Iudam ante se ad Ioseph, ut nuntiaret et occurreret
in Gessen. 29 Et venerunt in terram Gessen. Iunctoque Ioseph curru
suo, ascendit obviam patri suo in Gessen; vidensque eum irruit
super collum eius et inter amplexus diu flevit. 30 Dixitque Israel ad
Ioseph: « Iam laetus moriar, quia vidi faciem tuam et superstitem
te relinquo ».
31 Et ille locutus est ad fratres suos et ad omnem domum patris
sui: « Ascendam et nuntiabo pharaoni dicamque ei: Fratres mei et
domus patris mei, qui erant in terra Chanaan, venerunt ad me. 32 Et
sunt viri pastores ovium curamque habent alendorum gregum; pe-
cora sua et armenta et omnia, quae habere potuerunt, adduxerunt
secum. 33 Cumque vocaverit vos et dixerit: " Quod est opus ve-
strum? ". 34 Respondebitis: " Viri pastores sumus servi tui ab in-
fantia nostra usque in praesens et nos et patres nostri ". Haec autem
dicetis, ut habitare possitis in terra Gessen, quia detestantur Ae-
gyptii omnes pastores ovium ».

47 1 Ingressus ergo Ioseph nuntiavit pharaoni dicens: « Pater meus
et fratres, oves eorum et armenta et cuncta, quae possident, venerunt
de terra Chanaan; et ecce consistunt in terra Gessen ». 2 Ex omni-
bus fratribus suis quinque viros statuit coram rege, 3 quos ille inter-

[46] 28 *Ut nuntiaret et occurreret* – Lege cum Sam et Syr *l'hērā'ôt* (cfr. Gr « ut
occurreret »); TM « ut instructionem daret »

rogavit: « Quid habetis operis? ». Responderunt: « Pastores ovium sumus servi tui et nos et patres nostri ». 4 Dixeruntque ad pharaonem: « Ad peregrinandum in terra venimus, quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, ingravescente fame, in terra Chanaan; petimusque, ut esse nos iubeas servos tuos in terra Gessen ».

5 Dixit itaque rex ad Ioseph: « Pater tuus et fratres tui venerunt ad te. 6 Terra Aegypti in conspectu tuo est; in optimo loco fac eos habitare et trade eis terram Gessen. Quod si nosti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum ».

7 Post haec introduxit Ioseph patrem suum ad regem et statuit eum coram eo, qui benedicens illi 8 et interrogatus ab eo: « Quot sunt dies annorum vitae tuae? », 9 respondit: « Dies peregrinationis meae centum triginta annorum sunt, parvi et mali; et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum, quibus peregrinati sunt ». 10 Et benedicto rege, egressus est foras.

11 Ioseph vero patri et fratribus suis dedit possessionem in Aegypto in optimo terrae loco, in terra Ramesses, ut praeceperat pharao; 12 et alebat eos omnemque domum patris sui praebens cibaria singulis.

13 In tota terra panis deerat, et oppresserat fames terram valde, defecitque terra Aegypti et terra Chanaan prae fame. 14 E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumenti et intulit eam in aerarium regis.

15 Cumque defecisset emptoribus pretium, venit cuncta Aegyptus ad Ioseph dicens: « Da nobis panes! Quare morimur coram te, deficiente pecunia? ». 16 Quibus ille respondit: « Adducite pecora vestra, et dabo vobis pro eis cibos, si pretium non habetis ». 17 Quae cum adduxissent, dedit eis alimenta pro equis et ovibus et bobus et asinis; sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum.

18 Venerunt quoque anno secundo et dixerunt ei: « Non celamus dominum nostrum quod, deficiente pecunia, pecora transierunt ad dominum nostrum; nec clam te est quod absque corporibus et terra nihil habeamus. 19 Cur ergo moriemur, te vidente, et nos et terra nostra? Eme nos et terram nostram in servitutem regiam et praebe semina, ne, pereunte cultore, redigatur terra in solitudinem ».

20 Emit igitur Ioseph omnem terram Aegypti, vendentibus singulis possessiones suas prae magnitudine famis. Subiecitque eam pharaoni 21 et cunctos populos eius redegit ei in servitutem, a novissimis ter-

[47] 21 *Redegit ei in servitutem* – Lege cum Sam et Gr *he'ĕbîd 'ōtô la'ăbādîm*; TM « transire fecit eum in urbes »

minis Aegypti usque ad extremos fines eius. [22] Terram autem sacerdotum non emit, qui cibariis a rege statutis fruebantur, et idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas.

[23] Dixit ergo Ioseph ad populos: « En, ut cernitis, et vos et terram vestram pharao possidet; accipite semina et serite agros, [24] ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis; quattuor reliquas permitto vobis in sementem et in cibum familiis et liberis vestris ». [25] Qui responderunt: « Tu salvasti nos! Respiciat nos tantum dominus noster, et laeti serviemus regi ».

[26] Ex eo tempore usque in praesentem diem in universa terra Aegypti regibus quinta pars solvitur; et factum est a Ioseph in legem absque terra sacerdotali, quae libera ab hac condicione est.

[27] Habitavit ergo Israel in Aegypto, id est in terra Gessen, et possedit eam; auctusque est et multiplicatus nimis. [28] Et vixit Iacob in terra Aegypti decem et septem annis; factique sunt omnes dies vitae illius centum quadraginta septem annorum.

[29] Cumque appropinquare cerneret diem mortis suae, vocavit filium suum Ioseph et dixit ad eum: « Si inveni gratiam in conspectu tuo, pone manum tuam sub femore meo et facies mihi misericordiam et veritatem, ut non sepelias me in Aegypto, [30] sed dormiam cum patribus meis, et auferas me de terra hac condasque in sepulcro maiorum meorum ». Cui respondit Ioseph: « Ego faciam, quod iussisti ». [31] Et ille: « Iura ergo, inquit, mihi! ». Quo iurante, adoravit Israel conversus ad lectuli caput.

48 [1] His ita transactis, nuntiatum est Ioseph quod aegrotaret pater suus. Et assumpsit secum duos filios Manasse et Ephraim. [2] Dictumque est seni: « Ecce filius tuus Ioseph venit ad te ». Qui confortatus sedit in lectulo [3] et ingresso ad se ait: « Deus omnipotens apparuit mihi in Luza, quae est in terra Chanaan, benedixitque mihi [4] et ait: " Ego te augebo et multiplicabo et faciam te in multitudinem populorum; daboque tibi terram hanc et semini tuo post te in possessionem sempiternam ". [5] Duo ergo filii tui, qui nati sunt tibi in terra Aegypti, antequam huc venirem ad te, mei erunt: Ephraim et Manasses sicut Ruben et Simeon reputabuntur mihi. [6] Reliquos autem, quos genueris post eos, tui erunt et nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis. [7] Mihi enim, quando veniebam de Paddanaram, mortua est Rachel mater tua in terra Chanaan in

[48] [7] *Paddanaram* – Adde cum Sam et Gr *'ărām*
Mater tua – Adde cum Sam et Gr *'immᵉkā*

ipso itinere, cum adhuc esset spatium aliquod usque ad Ephratham,
et sepelivi eam iuxta viam Ephrathae, quae alio nomine appellatur
Bethlehem ».

8 Videns autem filios eius dixit ad eum: « Qui sunt isti? ». 9 Re-
spondit: « Filii mei sunt, quos donavit mihi Deus in hoc loco ».
« Adduc, inquit, eos ad me, ut benedicam illis! ». 10 Oculi enim Israel
caligabant prae nimia senectute, et clare videre non poterat. Appli-
citosque ad se deosculatus et circumplexus eos 11 dixit ad filium
suum: « Non sum fraudatus aspectu tuo; insuper ostendit mihi
Deus semen tuum ». 12 Cumque tulisset eos Ioseph de gremio patris,
adoravit pronus in terram. 13 Et posuit Ephraim ad dexteram suam,
id est ad sinistram Israel, Manassen vero in sinistra sua, ad dexte-
ram scilicet patris; applicuitque ambos ad eum. 14 Qui extendens
manum dexteram, posuit super caput Ephraim minoris fratris, si-
nistram autem super caput Manasse, qui maior natu erat, commu-
tans manus. 15 Benedixitque Iacob Ioseph et ait:

« Deus, in cuius conspectu ambulaverunt
patres mei Abraham et Isaac,
Deus, qui pascit me ab adulescentia mea
usque in praesentem diem,
16 Angelus, qui eruit me de cunctis malis,
benedicat pueris istis!
Et invocetur super eos nomen meum,
nomina quoque patrum meorum Abraham et Isaac,
et crescant in multitudinem
super terram! ».

17 Videns autem Ioseph quod posuisset pater suus dexteram ma-
num super caput Ephraim, graviter accepit et apprehensam manum
patris levare conatus est de capite Ephraim et transferre super caput
Manasse. 18 Dixitque ad patrem: « Non ita convenit, pater, quia hic
est primogenitus; pone dexteram tuam super caput eius! ». 19 Qui re-
nuens ait: « Scio, fili mi, scio; et iste quidem erit in populos et mul-
tiplicabitur, sed frater eius minor maior erit illo, et semen illius cre-
scet in plenitudinem gentium ». 20 Benedixitque eis in die illo dicens:

« In te benedicet Israel atque dicet:
" Faciat te Deus sicut Ephraim et sicut Manasse! " ».

Constituitque Ephraim ante Manassen. 21 Et ait ad Ioseph filium
suum: « En ego morior, et erit Deus vobiscum reducetque vos ad
terram patrum vestrorum. 22 Do tibi partem unam extra fratres tuos,
quam tuli de manu Amorraei in gladio et arcu meo ».

49 1 Vocavit autem Iacob filios suos et ait eis: « Congregamini, ut
annuntiem, quae ventura sunt vobis in diebus novissimis.
2 Congregamini et audite, filii Iacob,
audite Israel patrem vestrum!
3 Ruben primogenitus meus,
tu fortitudo mea et principium roboris mei;
prior in dignitate, maior in robore!
4 Ebulliens sicut aqua non excellas,
quia ascendisti cubile patris tui
et maculasti stratum meum.
5 Simeon et Levi fratres,
vasa violentiae arma eorum.
6 In consilium eorum ne veniat anima mea,
et in coetu illorum non sit gloria mea;
quia in furore suo occiderunt virum
et in voluntate sua subnervaverunt tauros.
7 Maledictus furor eorum, quia pertinax,
et indignatio eorum, quia dura!
Dividam eos in Iacob
et dispergam eos in Israel.
8 Iuda, te laudabunt fratres tui;
manus tua in cervicibus inimicorum tuorum;
adorabunt te filii patris tui.
9 Catulus leonis Iuda:
a praeda, fili mi, ascendisti;
requiescens accubuit ut leo
et quasi leaena; quis suscitabit eum?
10 Non auferetur sceptrum de Iuda
et baculus ducis de pedibus eius,
donec veniat ille, cuius est,
et cui erit oboedientia gentium;
11 ligans ad vineam pullum suum
et ad vitem filium asinae suae
lavabit in vino stolam suam
et in sanguine uvae pallium suum;
12 nigriores sunt oculi eius vino
et dentes eius lacte candidiores.
13 Zabulon in litore maris habitabit

[49] 10 *Cuius est* – Lege cum multis mss *šlh* = *šellōh* (Gr, Syr et Targ; TM *šîlōh* (Silo)

et in statione navium,
pertingens usque ad Sidonem.
14 Issachar asinus fortis,
accubans inter caulas
15 vidit requiem quod esset bona,
et terram quod optima;
et supposuit umerum suum ad portandum
factusque est tributis serviens.
16 Dan iudicabit populum suum
sicut una tribuum Israel.
17 Fiat Dan coluber in via,
cerastes in semita,
mordens calcanea equi,
ut cadat ascensor eius retro.
18 Salutare tuum exspectabo, Domine!
19 Gad, latrones aggredientur eum,
ipse autem aggredietur calcaneum eorum.
20 Aser, pinguis panis eius,
et praebebit delicias regales.
21 Nephthali cerva emissa,
dans cornua pulchra.
22 Arbor fructifera Ioseph,
arbor fructifera super fontem:
rami transcendunt murum.
23 Sed exasperaverunt eum et iurgati sunt,
et adversati sunt illi habentes iacula.
24 Et confractus est arcus eorum,
et dissoluti sunt nervi brachiorum eorum
per manus Potentis Iacob,
per nomen Pastoris, Lapidis Israel.
25 Deus patris tui erit adiutor tuus,
et Omnipotens benedicet tibi
benedictionibus caeli desuper,

[49] 19-20 *Calcaneum eorum. Aser* – Lege cum Gr, Syr et Vg *'ăqēbām 'āšēr*; TM « calcaneum. Ex Aser »

21 *Cornua* – Lege *'imrê II*; TM « eloquia »

24 *Et confractus est* – Lege cum Gr et Syr *wattiššābēr*; TM « et sedit »

Arcus eorum – Lege cum Gr *qaštām*; TM « arcus eius »

Et dissoluti sunt – Lege cum Gr, Syr et Vg *wajjippāzᵉrû* (Nif.); TM « agilis fuit »

Nervi – Lege cum Gr et Syr *gîdê*; TM « manuum eorum »

Per nomen – Lege cum Syr et Targ *miššēm*; TM « inde »

benedictionibus abyssi iacentis deorsum,
benedictionibus uberum et vulvae.
26 Benedictiones patris tui confortatae sunt
super benedictiones montium aeternorum,
desiderium collium antiquorum;
fiant in capite Ioseph
et in vertice nazaraei inter fratres suos.
27 Beniamin lupus rapax;
mane comedet praedam
et vespere dividet spolia ».

28 Omnes hi in tribubus Israel duodecim. Haec locutus est eis
pater suus benedixitque singulis benedictionibus propriis.

29 Et praecepit eis dicens: « Ego congregor ad populum meum;
sepelite me cum patribus meis in spelunca Machpela, quae est in
agro Ephron Hetthaei 30 contra Mambre in terra Chanaan, quam
emit Abraham cum agro ab Ephron Hetthaeo in possessionem se-
pulcri; 31 ibi sepelierunt eum et Saram uxorem eius, ibi sepultus est
Isaac cum Rebecca coniuge sua, ibi et Lia condita iacet ».

32 Finitisque mandatis, quibus filios instruebat, collegit pedes suos
super lectulum et obiit; appositusque est ad populum suum.

50 1 Ioseph ruit super faciem patris flens et deosculans eum. 2 Praece-
pitque servis suis medicis, ut aromatibus condirent patrem. 3 Quibus
iussa explentibus, transierunt quadraginta dies; iste quippe mos erat
cadaverum conditorum. Flevitque eum Aegyptus septuaginta diebus.

4 Et, expleto planctus tempore, locutus est Ioseph ad familiam pha-
raonis: « Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus
pharaonis, 5 eo quod pater meus adiuraverit me dicens: "En morior;
in sepulcro meo, quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me";
ascendam nunc et sepeliam patrem meum ac revertar ». 6 Dixitque ei
pharao: « Ascende et sepeli patrem tuum, sicut adiuratus es ».

7 Quo ascendente, ierunt cum eo omnes servi pharaonis, senes
domus eius cunctique maiores natu terrae Aegypti, 8 domus Ioseph
cum fratribus suis, absque parvulis et gregibus atque armentis, quae
dereliquerant in terra Gessen. 9 Habuit quoque in comitatu currus
et equites; et facta est turba non modica. 10 Veneruntque ad Go-
renatad (*id est Aream rhamni*), quae sita est trans Iordanem; ubi
celebrantes exsequias planctu magno atque vehementi impleverunt
septem dies. 11 Quod cum vidissent habitatores terrae Chanaan, di-
xerunt: « Planctus magnus est iste Aegyptiis »; et idcirco vocatum
est nomen loci illius Abelmesraim (*id est Planctus Aegypti*).

12 Fecerunt ergo filii Iacob, sicut praeceperat eis; 13 et portantes
eum in terram Chanaan sepelierunt eum in spelunca Machpela,
quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulcri ab Ephron
Hetthaeo contra faciem Mambre. 14 Reversusque est Ioseph in
Aegyptum cum fratribus suis et omni comitatu, sepulto patre.

15 Quo mortuo, timentes fratres eius et mutuo colloquentes: « Ne
forte memor sit iniuriae, quam passus est, et reddat nobis omne
malum, quod fecimus », 16 mandaverunt ei dicentes: « Pater tuus
praecepit nobis, antequam moreretur, 17 ut haec tibi verbis illius di-
ceremus: " Obsecro, ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum et pec-
cati atque malitiae, quam exercuerunt in te ". Nos quoque oramus,
ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc ». Quibus auditis,
flevit Ioseph. 18 Veneruntque ad eum fratres sui et proni coram eo
dixerunt: « Servi tui sumus ». 19 Quibus ille respondit: « Nolite ti-
mere. Num Dei possumus resistere voluntati? 20 Vos cogitastis de
me malum; sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, sicut
in praesentiarum cernitis, et salvos faceret multos populos. 21 Nolite
timere: ego pascam vos et parvulos vestros ». Consolatusque est eos
et blande ac leniter est locutus.

22 Et habitavit in Aegypto cum omni domo patris sui; vixitque cen-
tum decem annis 23 et vidit Ephraim filios usque ad tertiam generatio-
nem; filii quoque Machir filii Manasse nati sunt in genibus Ioseph.

24 Quibus transactis, locutus est fratribus suis: « Post mortem
meam Deus visitabit vos et ascendere vos faciet de terra ista ad
terram, quam iuravit Abraham, Isaac et Iacob ». 25 Cumque adiuras-
set eos atque dixisset: « Deus visitabit vos; asportate ossa mea vobis-
cum de loco isto », 26 mortuus est, expletis centum decem vitae suae
annis. Et conditus aromatibus repositus est in loculo in Aegypto.

[50] 15 *Timentes* – Lege cum Vg *wajjir^{e}'û* (cfr. Syr et Ex 20, 18); TM « et viderunt »
25 *Vobiscum* – Adde cum nonnullis mss, Sam, Gr, Syr et Vg *'itt^{e}kem*

LIBER EXODUS

1 [1] Haec sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt Aegyptum
cum Iacob; singuli cum domibus suis introierunt: [2] Ruben, Simeon,
Levi, Iuda, [3] Issachar, Zabulon et Beniamin, [4] Dan et Nephthali,
Gad et Aser. [5] Erant igitur omnes animae eorum, qui egressi sunt
de femore Iacob, septuaginta; Ioseph autem in Aegypto erat. [6] Quo
mortuo et universis fratribus eius omnique cognatione illa, [7] filii
Israel creverunt et pullulantes multiplicati sunt ac roborati nimis
impleverunt terram.

[8] Surrexit interea rex novus super Aegyptum, qui ignorabat Ioseph;
[9] et ait ad populum suum: « Ecce, populus filiorum Israel multus
et fortior nobis est: [10] venite, prudenter agamus cum eo, ne forte
multiplicetur et, si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis
nostris, expugnatisque nobis, egrediatur de terra ». [11] Praeposuit
itaque eis magistros operum, ut affligerent eos oneribus; aedifica-
veruntque urbes promptuarias pharaoni, Phithom et Ramesses.
[12] Quantoque opprimebant eos, tanto magis multiplicabantur et
crescebant. [13] Formidaveruntque filios Israel Aegyptii et in servi-
tutem redegerunt eos [14] atque ad amaritudinem perducebant vitam
eorum operibus duris luti et lateris omnique famulatu, quo in terrae
operibus premebantur.

[15] Dixit autem rex Aegypti obstetricibus Hebraeorum, quarum
una vocabatur Sephra, altera Phua, [16] praecipiens eis: « Quando
obstetricabitis Hebraeas, et partus tempus advenerit, si masculus
fuerit, interficite eum; si femina, reservate ». [17] Timuerunt autem
obstetrices Deum et non fecerunt iuxta praeceptum regis Aegypti,
sed conservabant mares. [18] Quibus ad se accersitis rex ait: « Quid-
nam est hoc, quod facere voluistis, ut pueros servaretis? ». [19] Quae
responderunt: « Non sunt Hebraeae sicut Aegyptiae mulieres; ipsae
enim robustae sunt et, priusquam veniamus ad eas, pariunt ».
[20] Bene ergo fecit Deus obstetricibus, et crevit populus conforta-
tusque est nimis; [21] et, quia timuerunt obstetrices Deum, aedificavit
illis domos.

[22] Praecepit ergo pharao omni populo suo dicens: « Quidquid
masculini sexus natum fuerit, in flumen proicite; quidquid feminei,
reservate ».

2 1 Egressus est vir de domo Levi et accepit uxorem stirpis suae;
2 quae concepit et peperit filium et videns eum elegantem abscondit
tribus mensibus. 3 Cumque iam celare non posset, sumpsit fiscel-
lam scirpeam et linivit eam bitumine ac pice; posuitque intus infan-
tulum et exposuit eum in carecto ripae fluminis, 4 stante procul
sorore eius et considerante eventum rei.

5 Ecce autem descendebat filia pharaonis, ut lavaretur in flumine,
et puellae eius gradiebantur per crepidinem alvei. Quae cum vi-
disset fiscellam in papyrione, misit unam e famulabus suis; et alla-
tam 6 aperiens cernensque in ea parvulum vagientem, miserta eius
ait: « De infantibus Hebraeorum est hic ». 7 Cui soror pueri: « Vis,
inquit, ut vadam et vocem tibi mulierem Hebraeam, quae nutrire
possit tibi infantulum? ». 8 Respondit: « Vade ». Perrexit puella
et vocavit matrem infantis. 9 Ad quam locuta filia pharaonis:
« Accipe, ait, puerum istum et nutri mihi; ego dabo tibi mercedem
tuam ». Suscepit mulier et nutrivit puerum adultumque tradidit
filiae pharaonis. 10 Quem illa adoptavit in locum filii vocavitque
nomen eius Moysen dicens: « Quia de aqua tuli eum ».

11 In diebus illis, postquam creverat, Moyses egressus est ad fratres
suos; viditque afflictionem eorum et virum Aegyptium percutientem
quendam de Hebraeis fratribus suis. 12 Cumque circumspexisset huc
atque illuc et nullum adesse vidisset, percussum Aegyptium abscon-
dit sabulo. 13 Et egressus die altero conspexit duos Hebraeos rixan-
tes dixitque ei, qui faciebat iniuriam: « Quare percutis proximum
tuum? ». 14 Qui respondit: « Quis te constituit principem et iudicem
super nos? Num occidere me tu vis, sicut occidisti Aegyptium? ». Ti-
muit Moyses et ait: « Quomodo palam factum est verbum istud? ».

15 Audivitque pharao sermonem hunc et quaerebat occidere
Moysen. Qui fugiens de conspectu eius moratus est in terra Madian;
venit ergo in terram Madian et sedit iuxta puteum. 16 Erant autem
sacerdoti Madian septem filiae, quae venerunt ad hauriendam aquam;
et impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. 17 Super-
venere pastores et eiecerunt eas; surrexitque Moyses et, defensis
puellis, adaquavit oves earum. 18 Quae cum revertissent ad Raguel
patrem suum, dixit ad eas: « Cur velocius venistis solito? ». 19 Re-
sponderunt: « Vir Aegyptius liberavit nos de manu pastorum;
insuper et hausit aquam nobis potumque dedit ovibus ». 20 At ille:
« Ubi est? », inquit. « Quare dimisistis hominem? Vocate eum, ut

[2] 15 *Venit ergo in terram Madian* – Lege cum Gr et Syr *wajjēlek 'el-'ereṣ midjān*; TM « et habitavit ergo in terra »

comedat panem ». 21 Consensit ergo Moyses habitare cum eo acce-
pitque Sephoram filiam eius uxorem. 22 Quae peperit ei filium,
quem vocavit Gersam dicens: « Advena sum in terra aliena ».
23 Post multum vero temporis mortuus est rex Aegypti; et inge-
miscentes filii Israel propter opera vociferati sunt, ascenditque
clamor eorum ad Deum ab operibus. 24 Et audivit gemitum eorum
ac recordatus est foederis, quod pepigit cum Abraham, Isaac et
Iacob; 25 et respexit Dominus filios Israel et apparuit eis.

3 1 Moyses autem pascebat oves Iethro soceri sui sacerdotis Ma-
dian; cumque minasset gregem ultra desertum, venit ad montem
Dei Horeb. 2 Apparuitque ei angelus Domini in flamma ignis de
medio rubi; et videbat quod rubus arderet et non combureretur.
3 Dixit ergo Moyses: « Vadam et videbo visionem hanc magnam,
quare non comburatur rubus ». 4 Cernens autem Dominus quod
pergeret ad videndum, vocavit eum Deus de medio rubi et ait:
« Moyses, Moyses ». Qui respondit: « Adsum ». 5 At ille: « Ne appro-
pies, inquit, huc; solve calceamentum de pedibus tuis; locus enim,
in quo stas, terra sancta est ». 6 Et ait: « Ego sum Deus patris tui,
Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iacob ». Abscondit Moyses
faciem suam; non enim audebat aspicere contra Deum.
7 Cui ait Dominus: « Vidi afflictionem populi mei in Aegypto
et clamorem eius audivi propter duritiam exactorum eorum. 8 Et
sciens dolorem eius descendi, ut liberem eum de manibus Aegyptio-
rum et educam de terra illa in terram bonam et spatiosam, in ter-
ram, quae fluit lacte et melle, ad loca Chananaei et Hetthaei et Amor-
raei et Pherezaei et Hevaei et Iebusaei. 9 Clamor ergo filiorum Israel
venit ad me, vidique afflictionem eorum, qua ab Aegyptiis oppri-
muntur; 10 sed veni, mittam te ad pharaonem, ut educas populum
meum, filios Israel, de Aegypto ». 11 Dixitque Moyses ad Deum:
« Quis sum ego, ut vadam ad pharaonem et educam filios Israel de
Aegypto? ». 12 Qui dixit ei: « Ego ero tecum; et hoc habebis signum
quod miserim te: cum eduxeris populum de Aegypto, servietis Deo
super montem istum ».
13 Ait Moyses ad Deum: « Ecce, ego vadam ad filios Israel et di-
cam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi:
" Quod est nomen eius? ", quid dicam eis? ». 14 Dixit Deus ad
Moysen: « Ego sum qui sum ». Ait: « Sic dices filiis Israel: Qui
sum misit me ad vos ». 15 Dixitque iterum Deus ad Moysen: « Haec

[2] 25 *Et apparuit eis* – Lege cum Gr *wajjiwwāda‘ ’ălêhem*; TM « et novit Deus »

dices filiis Israel: Dominus, Deus patrum vestrorum, Deus Abra-
ham, Deus Isaac et Deus Iacob, misit me ad vos; hoc nomen mihi
est in aeternum, et hoc memoriale meum in generationem et gene-
rationem. [16] Vade et congrega seniores Israel et dices ad eos: Do-
minus, Deus patrum vestrorum, apparuit mihi, Deus Abraham, Deus
Isaac et Deus Iacob, dicens: Visitans visitavi vos et vidi omnia, quae
acciderunt vobis in Aegypto; [17] et dixi: Educam vos de afflictione
Aegypti in terram Chananaei et Hetthaei et Amorraei et Pherezaei
et Hevaei et Iebusaei, ad terram fluentem lacte et melle. [18] Et audient
vocem tuam, ingredierisque tu et seniores Israel ad regem Aegypti,
et dicetis ad eum: Dominus, Deus Hebraeorum, occurrit nobis; et
nunc eamus viam trium dierum in solitudinem, ut immolemus Do-
mino Deo nostro.

[19] Sed ego scio quod non dimittet vos rex Aegypti, ut eatis, nisi
per manum validam. [20] Extendam enim manum meam et percutiam
Aegyptum in cunctis mirabilibus meis, quae facturus sum in medio
eius; post haec dimittet vos. [21] Daboque gratiam populo huic coram
Aegyptiis, et, cum egrediemini, non exibitis vacui. [22] Sed postulabit
mulier a vicina sua et ab hospita sua vasa argentea et aurea ac vestes;
ponetisque eas super filios et filias vestras et spoliabitis Aegyptum ».

4 [1] Respondens Moyses ait: « Quid autem, si non credent mihi neque
audient vocem meam, sed dicent: " Non apparuit tibi Dominus "? ».
[2] Dixit ergo ad eum: « Quid est quod tenes in manu tua? ». Re-
spondit: « Virga ». [3] Dixitque Dominus: « Proice eam in terram! ».
Proiecit, et versa est in serpentem, ita ut fugeret Moyses. [4] Dixitque
Dominus: « Extende manum tuam et apprehende caudam eius! ».
Extendit et tenuit, versaque est in virgam. [5] « Ut credant, inquit,
quod apparuerit tibi Dominus, Deus patrum suorum, Deus Abra-
ham, Deus Isaac et Deus Iacob ».

[6] Dixitque Dominus rursum: « Mitte manum tuam in sinum
tuum! ». Quam cum misisset in sinum, protulit leprosam instar
nivis. [7] « Retrahe, ait, manum tuam in sinum tuum! ». Retraxit et
protulit iterum, et erat similis carni reliquae. [8] « Si non crediderint,
inquit, tibi, neque audierint sermonem signi prioris, credent verbo
signi sequentis. [9] Quod si nec duobus quidem his signis crediderint
neque audierint vocem tuam, sume aquam fluminis et effunde eam
super aridam, et, quidquid hauseris de fluvio, vertetur in sanguinem ».

[10] Ait Moyses: « Obsecro, Domine, non sum eloquens ab heri et
nudiustertius et ex quo locutus es ad servum tuum, nam impeditioris
et tardioris linguae sum ». [11] Dixit Dominus ad eum: « Quis fecit os

hominis? Aut quis fabricatus est mutum vel surdum vel videntem
vel caecum? Nonne ego? [12] Perge igitur, et ego ero in ore tuo; do-
ceboque te quid loquaris ». [13] At ille: « Obsecro, inquit, Domine,
mitte quem missurus es ». [14] Iratus Dominus in Moysen ait: « Aaron,
frater tuus Levites, scio quod eloquens sit; ecce ipse egreditur in
occursum tuum vidensque te laetabitur corde. [15] Loquere ad eum
et pone verba mea in ore eius; et ego ero in ore tuo et in ore illius
et ostendam vobis quid agere debeatis. [16] Ipse loquetur pro te ad
populum et erit os tuum; tu autem eris ei ut Deus. [17] Virgam quoque
hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa ».

[18] Abiit Moyses et reversus est ad Iethro socerum suum dixitque
ei: « Vadam, quaeso, et revertar ad fratres meos in Aegyptum, ut
videam, si adhuc vivant ». Cui ait Iethro: « Vade in pace ». [19] Dixit
ergo Dominus ad Moysen in Madian: « Vade, revertere in Aegyptum;
mortui sunt enim omnes, qui quaerebant animam tuam ». [20] Tulit
Moyses uxorem suam et filios suos et imposuit eos super asinum;
reversusque est in Aegyptum portans virgam Dei in manu sua.
[21] Dixitque ei Dominus revertenti in Aegyptum: « Vide, ut omnia
ostenta, quae posui in manu tua, facias coram pharaone; ego indu-
rabo cor eius, et non dimittet populum. [22] Dicesque ad eum: Haec
dicit Dominus: Filius meus primogenitus Israel. [23] Dico tibi: Di-
mitte filium meum, ut serviat mihi; si autem non vis dimittere eum,
ecce ego interficiam filium tuum primogenitum ».

[24] Cumque esset in itinere, in deversorio, occurrit ei Dominus et
volebat occidere eum. [25] Tulit ilico Sephora acutissimam petram
et circumcidit praeputium filii sui; tetigitque pedes eius et ait:
« Sponsus sanguinum tu mihi es ». [26] Et dimisit eum, postquam
dixerat: « Sponsus sanguinum », ob circumcisionem.

[27] Dixit autem Dominus ad Aaron: « Vade in occursum Moysi in
desertum ». Qui perrexit obviam ei in montem Dei et osculatus est
eum. [28] Narravitque Moyses Aaron omnia verba Domini, quibus
miserat eum, et signa, quae mandaverat. [29] Veneruntque simul et
congregaverunt cunctos seniores filiorum Israel. [30] Locutusque est
Aaron omnia verba, quae dixerat Dominus ad Moysen, et fecit signa
coram populo. [31] Et credidit populus, audieruntque quod visitasset
Dominus filios Israel et quod respexisset afflictionem eorum; et
proni adoraverunt.

5 [1] Post haec ingressi sunt Moyses et Aaron et dixerunt pharaoni:
« Haec dicit Dominus, Deus Israel: Dimitte populum meum, ut
sacrificet mihi in deserto ». [2] At ille respondit: « Quis est Dominus,

ut audiam vocem eius et dimittam Israel? Nescio Dominum et Israel
non dimittam ». 3 Dixeruntque: « Deus Hebraeorum occurrit nobis;
eamus, quaeso, viam trium dierum in solitudinem et sacrificemus
Domino Deo nostro, ne forte accidat nobis pestis aut gladius ».
4 Ait ad eos rex Aegypti: « Quare, Moyses et Aaron, sollicitatis po-
pulum ab operibus suis? Ite ad onera vestra ». 5 Dixitque pharao:
« Multus nimis iam est populus terrae; videtis quod turba succre-
verit; quanto magis si dederitis eis requiem ab operibus? ».

6 Praecepit ergo in die illo exactoribus populi et praefectis eius
dicens: 7 « Nequaquam ultra dabitis paleas populo ad conficiendos
lateres sicut prius, sed ipsi vadant et colligant stipulas. 8 Et mensu-
ram laterum, quam prius faciebant, imponetis super eos; nec mi-
nuetis quidquam. Vacant enim et idcirco vociferantur dicentes:
" Eamus et sacrificemus Deo nostro ". 9 Opprimantur operibus et
expleant ea, ut non acquiescant verbis mendacibus ».

10 Igitur egressi exactores populi et praefecti eius dixerunt ad
populum: « Sic dicit pharao: " Non do vobis paleas. 11 Ite et colli-
gite, sicubi invenire poteritis, nec minuetur quidquam de opere
vestro " ». 12 Dispersusque est populus per omnem terram Aegypti
ad colligendas paleas. 13 Exactores quoque instabant dicentes: « Com-
plete opus vestrum cotidie, ut prius facere solebatis, quando da-
bantur vobis paleae ». 14 Flagellatique sunt praefecti filiorum Israel,
quos constituerant super eos exactores pharaonis dicentes: « Quare
non implestis mensuram laterum sicut prius, nec heri nec hodie? ».

15 Veneruntque praefecti filiorum Israel et vociferati sunt ad
pharaonem dicentes: « Cur ita agis contra servos tuos? 16 Paleae non
dantur nobis, et lateres similiter imperantur; en famuli tui flagellis
caedimur, et populus tuus est in culpa ». 17 Qui ait: « Vacatis otio
et idcirco dicitis: " Eamus et sacrificemus Domino ". 18 Ite ergo et
operamini; paleae non dabuntur vobis, et reddetis consuetum nu-
merum laterum ».

19 Videbantque se praefecti filiorum Israel in malo, eo quod di-
ceretur eis: « Non minuetur quidquam de lateribus per singulos
dies »; 20 occurreruntque Moysi et Aaron, qui stabant ex adverso
egredientibus a pharaone, 21 et dixerunt ad eos: « Videat Dominus
et iudicet, quoniam foetere fecistis odorem nostrum coram pha-
raone et servis eius; et praebuistis ei gladium, ut occideret nos ».
22 Reversusque est Moyses ad Dominum et ait: « Domine, cur afflixi-
sti populum istum? Quare misisti me? 23 Ex eo enim quo ingressus
sum ad pharaonem, ut loquerer in nomine tuo, afflixit populum
tuum; et non liberasti eos ».

6 1 Dixitque Dominus ad Moysen: « Nunc videbis quae facturus
sim pharaoni; per manum enim fortem dimittet eos et in manu
robusta eiciet illos de terra sua ».
2 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: « Ego Dominus,
3 qui apparui Abraham, Isaac et Iacob ut Deus omnipotens; et no-
men meum Dominum non indicavi eis. 4 Pepigique cum eis foedus,
ut darem illis terram Chanaan, terram peregrinationis eorum, in qua
fuerunt advenae. 5 Ego audivi gemitum filiorum Israel, quia Aegyptii
oppresserunt eos, et recordatus sum pacti mei. 6 Ideo dic filiis Israel:
Ego Dominus, qui educam vos de ergastulo Aegyptiorum; et eruam
de servitute ac redimam in brachio excelso et iudiciis magnis. 7 Et
assumam vos mihi in populum et ero vester Deus; et scietis quod ego
sum Dominus Deus vester, qui eduxerim vos de ergastulo Aegyptio-
rum 8 et induxerim in terram, super quam levavi manum meam, ut
darem eam Abraham, Isaac et Iacob; daboque illam vobis possi-
dendam, ego Dominus ».
9 Narravit ergo Moyses omnia filiis Israel; qui non acquieverunt
ei propter angustiam spiritus et opus durissimum. 10 Locutusque est
Dominus ad Moysen dicens: 11 « Ingredere et loquere ad pharaonem
regem Aegypti, ut dimittat filios Israel de terra sua ». 12 Respondit
Moyses coram Domino: « Ecce, filii Israel non audiunt me, et quo-
modo audiet me pharao, praesertim cum incircumcisus sim labiis? ».
13 Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron et dedit manda-
tum ad filios Israel et ad pharaonem regem Aegypti, ut educerent
filios Israel de terra Aegypti.
14 Isti sunt principes domorum per familias suas.
Filii Ruben primogeniti Israelis: Henoch et Phallu, Hesron et
Charmi; hae cognationes Ruben.
15 Filii Simeon: Iamuel et Iamin et Ahod et Iachin et Sohar et
Saul filius Chananitidis; hae progenies Simeon.
16 Et haec nomina filiorum Levi per cognationes suas: Gerson et
Caath et Merari; anni autem vitae Levi fuerunt centum triginta
septem.
17 Filii Gerson: Lobni et Semei per cognationes suas.
18 Filii Caath: Amram et Isaar et Hebron et Oziel; anni quoque
vitae Caath centum triginta tres.
19 Filii Merari: Moholi et Musi; hae cognationes Levi per fami-
lias suas.
20 Accepit autem Amram uxorem Iochabed amitam suam, quae
peperit ei Aaron et Moysen; fueruntque anni vitae Amram centum
triginta septem.

21 Filii quoque Isaar: Core et Napheg et Zechri.
22 Filii quoque Oziel: Misael et Elisaphan et Sethri.
23 Accepit autem Aaron uxorem Elisabeth filiam Aminadab so-
rorem Naasson, quae peperit ei Nadab et Abiu et Eleazar et
Ithamar.
24 Filii quoque Core: Asir et Elcana et Abiasaph; hae sunt co-
gnationes Coritarum.
25 At vero Eleazar filius Aaron accepit uxorem de filiabus Phu-
tiel, quae peperit ei Phinees; hi sunt principes familiarum Leviti-
carum per cognationes suas.
26 Iste est Aaron et Moyses, quibus praecepit Dominus, ut edu-
cerent filios Israel de terra Aegypti per turmas suas. 27 Hi sunt qui
loquuntur ad pharaonem regem Aegypti, ut educant filios Israel
de Aegypto; iste est Moyses et Aaron 28 in die, qua locutus est Do-
minus ad Moysen in terra Aegypti.
29 Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: « Ego Dominus;
loquere ad pharaonem regem Aegypti omnia, quae ego loquor tibi ».
30 Et ait Moyses coram Domino: « En incircumcisus labiis sum.
Quomodo audiet me pharao? ».

7 1 Dixitque Dominus ad Moysen: « Ecce constitui te deum pha-
raonis, et Aaron frater tuus erit propheta tuus. 2 Tu loqueris omnia,
quae mando tibi; et ille loquetur ad pharaonem, ut dimittat filios
Israel de terra sua. 3 Sed ego indurabo cor eius et multiplicabo signa
et ostenta mea in terra Aegypti. 4 Et non audiet vos; immittamque
manum meam super Aegyptum et educam exercitum et populum
meum, filios Israel, de terra Aegypti per iudicia maxima. 5 Et scient
Aegyptii quia ego sum Dominus, qui extenderim manum meam
super Aegyptum et eduxerim filios Israel de medio eorum ».
6 Fecit itaque Moyses et Aaron, sicut praeceperat Dominus; ita
egerunt. 7 Erat autem Moyses octoginta annorum et Aaron octo-
ginta trium, quando locuti sunt ad pharaonem.
8 Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: 9 « Cum dixerit vobis
pharao: " Ostendite signum ", dices ad Aaron: Tolle virgam tuam
et proice eam coram pharaone, ac vertetur in colubrum ». 10 Ingressi
itaque Moyses et Aaron ad pharaonem fecerunt, sicut praeceperat
Dominus; proiecitque Aaron virgam coram pharaone et servis eius,
quae versa est in colubrum.
11 Vocavit autem pharao sapientes et maleficos, et fecerunt etiam
ipsi magi Aegypti per incantationes suas similiter. 12 Proieceruntque
singuli virgas suas, quae versae sunt in colubros; sed devoravit virga

Aaron virgas eorum. 13 Induratumque est cor pharaonis, et non
audivit eos, sicut dixerat Dominus.

14 Dixit autem Dominus ad Moysen: « Ingravatum est cor pha-
raonis: non vult dimittere populum. 15 Vade ad eum mane. Ecce
egredietur ad aquas; et stabis in occursum eius super ripam fluminis.
Et virgam, quae conversa est in serpentem, tolles in manu tua 16 di-
cesque ad eum: Dominus, Deus Hebraeorum, misit me ad te dicens:
Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi in deserto; et usque
ad praesens audire noluisti. 17 Haec igitur dicit Dominus: In hoc
scies quod sim Dominus: ecce percutiam virga, quae in manu mea
est, aquam fluminis; et vertetur in sanguinem. 18 Pisces quoque,
qui sunt in fluvio, morientur, et computrescent aquae, et taedebit
Aegyptios bibere aquam fluminis ».

19 Dixit quoque Dominus ad Moysen: « Dic ad Aaron: Tolle
virgam tuam et extende manum tuam super aquas Aegypti, super
fluvios eorum et rivos ac paludes et omnes lacus aquarum, ut ver-
tantur in sanguinem; et sit cruor in omni terra Aegypti, tam in li-
gneis vasis quam in saxeis ». 20 Feceruntque ita Moyses et Aaron,
sicut praeceperat Dominus. Et elevans virgam percussit aquam
fluminis coram pharaone et servis eius; quae versa est in sanguinem.
21 Et pisces, qui erant in flumine, mortui sunt, computruitque flu-
vius, et non poterant Aegyptii bibere aquam fluminis; et fuit san-
guis in tota terra Aegypti.

22 Feceruntque similiter malefici Aegyptiorum incantationibus suis;
et induratum est cor pharaonis, nec audivit eos, sicut dixerat Dominus.
23 Avertitque se et ingressus est domum suam nec ad hoc apposuit cor
suum. 24 Foderunt autem omnes Aegyptii per circuitum fluminis
aquam, ut biberent; non enim poterant bibere de aqua fluminis. 25 Im-
pletique sunt septem dies, postquam percussit Dominus fluvium.

26 Dixit quoque Dominus ad Moysen: « Ingredere ad pharaonem
et dices ad eum: Haec dicit Dominus: Dimitte populum meum,
ut sacrificet mihi. 27 Sin autem nolueris dimittere, ecce ego percu-
tiam omnes terminos tuos ranis. 28 Et ebulliet fluvius ranas, quae
ascendent et ingredientur domum tuam et cubiculum lectuli tui et
super stratum tuum et in domos servorum tuorum et in populum
tuum et in furnos tuos et in pistrina tua; 29 et ad te et ad populum
tuum et ad omnes servos tuos intrabunt ranae ».

8 1 Dixitque Dominus ad Moysen: « Dic ad Aaron: Extende manum
tuam cum baculo tuo super fluvios, super rivos ac paludes et educ
ranas super terram Aegypti ». 2 Et extendit Aaron manum super

aquas Aegypti, et ascenderunt ranae operueruntque terram Aegypti.
3 Fecerunt autem et malefici per incantationes suas similiter eduxe-
runtque ranas super terram Aegypti.

4 Vocavit autem pharao Moysen et Aaron et dixit: « Orate Do-
minum, ut auferat ranas a me et a populo meo, et dimittam popu-
lum, ut sacrificet Domino ». 5 Dixitque Moyses ad pharaonem:
« Constitue mihi, quando deprecer pro te et pro servis et pro po-
pulo tuo, ut abigantur ranae a te et a domo tua et tantum in flumine
remaneant ». 6 Qui respondit: « Cras ». At ille: « Iuxta verbum,
inquit, tuum faciam, ut scias quoniam non est sicut Dominus Deus
noster. 7 Et recedent ranae a te et a domo tua et a servis tuis et a
populo tuo; tantum in flumine remanebunt ». 8 Egressique sunt
Moyses et Aaron a pharaone; et clamavit Moyses ad Dominum
pro sponsione ranarum, quam condixerat pharaoni. 9 Fecitque Do-
minus iuxta verbum Moysi, et mortuae sunt ranae de domibus et de
villis et de agris; 10 congregaveruntque eas in immensos aggeres, et
computruit terra. 11 Videns autem pharao quod data esset requies,
ingravavit cor suum et non audivit eos, sicut dixerat Dominus.

12 Dixitque Dominus ad Moysen: « Loquere ad Aaron: Extende
virgam tuam et percute pulverem terrae, et sint scinifes in universa
terra Aegypti ». 13 Feceruntque ita; et extendit Aaron manum vir-
gam tenens percussitque pulverem terrae. Et facti sunt scinifes in
hominibus et in iumentis; omnis pulvis terrae versus est in scinifes
per totam terram Aegypti.

14 Feceruntque similiter malefici incantationibus suis, ut educe-
rent scinifes; et non potuerunt. Erantque scinifes tam in homi-
nibus quam in iumentis; 15 et dixerunt malefici ad pharaonem:
« Digitus Dei est hic ». Induratumque est cor pharaonis et non
audivit eos, sicut praeceperat Dominus.

16 Dixit quoque Dominus ad Moysen: « Consurge diluculo et
sta coram pharaone. Egredietur enim ad aquas, et dices ad eum:
Haec dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi.
17 Quod si non dimiseris eum, ecce ego immittam in te et in servos
tuos et in populum tuum et in domos tuas omne genus muscarum;
et implebuntur domus Aegyptiorum muscis et etiam humus, in
qua fuerint. 18 Et segregabo in die illa terram Gessen, in qua populus
meus est, ut non sint ibi muscae, et scias quoniam ego Dominus in
medio terrae; 19 ponamque divisionem inter populum meum et

[8] 19 *Divisionem* – Lege cum Gr et Vg *p^{e}lût* (cfr. v. 18; 9, 4; 11, 7 *w^{e}hiphlēti* = et segregabo); TM « redemptionem »

populum tuum; cras erit signum istud ». [20] Fecitque Dominus ita;
et venit musca gravissima in domos pharaonis et servorum eius et
in omnem terram Aegypti, corruptaque est terra ab huiuscemodi
muscis.

[21] Vocavitque pharao Moysen et Aaron et ait eis: « Ite, sacrificate
Deo vestro in terra ». [22] Et ait Moyses: « Non potest ita fieri: abo-
minationes enim Aegyptiorum immolabimus Domino Deo nostro;
quod si mactaverimus ea, quae colunt Aegyptii, coram eis, lapidibus
nos obruent. [23] Viam trium dierum pergemus in solitudinem et sa-
crificabimus Domino Deo nostro, sicut praecepit nobis ». [24] Dixit-
que pharao: « Ego dimittam vos, ut sacrificetis Domino Deo ve-
stro in deserto, verumtamen longius ne abeatis; rogate pro me ».
[25] Et ait Moyses: « Egressus a te, orabo Dominum, et recedet
musca a pharaone et a servis suis et a populo eius cras; verum-
tamen noli ultra fallere, ut non dimittas populum sacrificare Do-
mino ». [26] Egressusque Moyses a pharaone oravit Dominum; [27] qui
fecit iuxta verbum illius et abstulit muscas a pharaone et a servis
suis et a populo eius; non superfuit ne una quidem. [28] Et ingra-
vatum est cor pharaonis, ita ut ne hac quidem vice dimitteret
populum.

9 [1] Dixit autem Dominus ad Moysen: « Ingredere ad pharaonem
et loquere ad eum: Haec dicit Dominus, Deus Hebraeorum: Di-
mitte populum meum, ut sacrificet mihi. [2] Quod si adhuc renuis et
retines eos, [3] ecce manus Domini erit super possessionem tuam in
agris, super equos et asinos et camelos et boves et oves, pestis valde
gravis; [4] et distinguet Dominus inter possessiones Israel et posses-
siones Aegyptiorum, ut nihil omnino pereat ex his, quae pertinent
ad filios Israel. [5] Constituitque Dominus tempus dicens: Cras faciet
Dominus verbum istud in terra ».

[6] Fecit ergo Dominus verbum hoc altera die, mortuaque sunt
omnia animantia Aegyptiorum; de animalibus vero filiorum Israel
nihil omnino periit. [7] Et misit pharao ad videndum; nec erat quid-
quam mortuum de his, quae possidebat Israel. Ingravatumque est
cor pharaonis, et non dimisit populum.

[8] Et dixit Dominus ad Moysen et Aaron: « Tollite plenas manus
cineris de camino, et spargat illum Moyses in caelum coram pha-
raone; [9] sitque pulvis super omnem terram Aegypti; erunt enim
in hominibus et iumentis ulcera et vesicae turgentes in universa terra
Aegypti ».

[10] Tuleruntque cinerem de camino et steterunt coram pharaone,

et sparsit illum Moyses in caelum; factaque sunt ulcera vesicarum
turgentium in hominibus et iumentis. [11] Nec poterant malefici stare
coram Moyse propter ulcera, quae in illis erant et in omni terra
Aegypti. [12] Induravitque Dominus cor pharaonis, et non audivit
eos, sicut locutus est Dominus ad Moysen.

[13] Dixitque Dominus ad Moysen: « Mane consurge et sta coram
pharaone et dices ad eum: Haec dicit Dominus, Deus Hebraeorum:
Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi; [14] quia in hac vice mittam
omnes plagas meas super cor tuum et super servos tuos et super
populum tuum, ut scias quod non sit similis mei in omni terra.
[15] Nunc enim extendens manum si percussissem te et populum tuum
peste, perisses de terra. [16] Idcirco autem servavi te, ut ostendam
in te fortitudinem meam, et narretur nomen meum in omni terra.
[17] Adhuc retines populum meum et non vis dimittere eum? [18] En
pluam cras, hac ipsa hora, grandinem multam nimis, qualis non fuit
in Aegypto a die, qua fundata est, usque in praesens tempus. [19] Mitte
ergo iam nunc et congrega iumenta tua et omnia, quae habes in
agro; homines enim et iumenta universa, quae inventa fuerint foris
nec congregata de agris, cadet super ea grando, et morientur ». [20] Qui
timuit verbum Domini de servis pharaonis, fecit confugere servos
suos et iumenta in domos; [21] qui autem neglexit sermonem Domini,
dimisit servos suos et iumenta in agris.

[22] Et dixit Dominus ad Moysen: « Extende manum tuam in cae-
lum, ut fiat grando in universa terra Aegypti super homines et super
iumenta et super omnem herbam agri in terra Aegypti ». [23] Exten-
ditque Moyses virgam in caelum, et Dominus dedit tonitrua et
grandinem ac discurrentia fulgura super terram; pluitque Dominus
grandinem super terram Aegypti. [24] Et grando et ignis immixta pa-
riter ferebantur; tantaeque fuit magnitudinis, quanta ante num-
quam apparuit in universa terra Aegypti, ex quo gens illa condita
est. [25] Et percussit grando in omni terra Aegypti cuncta, quae fuerunt
in agris, ab homine usque ad iumentum; cunctamque herbam agri
percussit grando et omne lignum regionis confregit. [26] Tantum in
terra Gessen, ubi erant filii Israel, grando non cecidit.

[27] Misitque pharao et vocavit Moysen et Aaron dicens ad eos:
« Nunc peccavi; Dominus iustus, ego et populus meus rei. [28] Orate
Dominum, ut desinant tonitrua Dei et grando, et dimittam vos, et
nequaquam hic ultra manebitis ». [29] Ait Moyses: « Cum egressus
fuero de urbe, extendam palmas meas ad Dominum; et cessabunt
tonitrua, et grando non erit, ut scias quia Domini est terra. [30] Novi
autem quod et tu et servi tui necdum timeatis Dominum Deum ».

[31] Linum ergo et hordeum laesum est, eo quod hordeum iam spicas
et linum iam folliculos germinaret; [32] triticum autem et far non sunt
laesa, quia serotina erant.

[33] Egressusque Moyses a pharaone ex urbe tetendit manus ad
Dominum; et cessaverunt tonitrua et grando, nec ultra effunde-
batur pluvia super terram. [34] Videns autem pharao quod cessasset
pluvia et grando et tonitrua, auxit peccatum; [35] et ingravatum est
cor eius et servorum illius et induratum nimis; nec dimisit filios
Israel, sicut dixerat Dominus per manum Moysi.

10 [1] Et dixit Dominus ad Moysen: « Ingredere ad pharaonem: ego
enim induravi cor eius et servorum illius, ut faciam signa mea haec
in medio eorum, [2] et narres in auribus filii tui et nepotum tuorum,
quotiens contriverim Aegyptios et signa mea fecerim in eis; et sciatis
quia ego Dominus ».

[3] Introierunt ergo Moyses et Aaron ad pharaonem et dixerunt
ei: « Haec dicit Dominus, Deus Hebraeorum: Usquequo non vis
subici mihi? Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi. [4] Sin autem
resistis et non vis dimittere eum, ecce ego inducam cras locustam in
fines tuos, [5] quae operiat superficiem terrae, ne quidquam eius appa-
reat, sed comedatur, quod residuum fuerit grandini; corrodet enim
omnia ligna, quae germinant in agris. [6] Et implebunt domos tuas et
servorum tuorum et omnium Aegyptiorum, quantam non viderunt
patres tui et avi, ex quo orti sunt super terram usque in praesentem
diem ». Avertitque se et egressus est a pharaone.

[7] Dixerunt autem servi pharaonis ad eum: « Usquequo patiemur
hoc scandalum? Dimitte homines, ut sacrificent Domino Deo suo;
nonne vides quod perierit Aegyptus? ». [8] Revocaveruntque Moysen
et Aaron ad pharaonem, qui dixit eis: « Ite, sacrificate Domino Deo
vestro. Quinam sunt qui ituri sunt? ». [9] Ait Moyses: « Cum par-
vulis nostris et senioribus pergemus, cum filiis et filiabus, cum ovibus
et armentis; est enim sollemnitas Domini nobis ». [10] Et respondit
eis: « Sic Dominus sit vobiscum, quomodo ego dimittam vos et
parvulos vestros. Cui dubium est quod pessime cogitetis? [11] Non
fiet ita, sed ite tantum viri et sacrificate Domino; hoc enim et ipsi
petistis ». Statimque eiecti sunt de conspectu pharaonis.

[12] Dixit autem Dominus ad Moysen: « Extende manum tuam super

[10] [1] *In medio eorum* – Lege cum Gr, Syr et Targ[OJ] *b^{e}qirbām*; TM « in medio eius »

terram Aegypti, ut veniat locusta et ascendat super eam et devoret
omnem herbam, quidquid residuum fuerit grandini ». 13 Et extendit
Moyses virgam super terram Aegypti, et Dominus induxit ventum
urentem tota die illa et nocte. Et mane facto, ventus urens levavit
locustas; 14 quae ascenderunt super universam terram Aegypti et
sederunt in cunctis finibus Aegyptiorum innumerabiles, quales ante
illud tempus non fuerant nec postea futurae sunt. 15 Operueruntque
universam superficiem terrae, et obscurata est terra. Devoraverunt
igitur omnem herbam terrae et, quidquid pomorum in arboribus
fuit, quae grando dimiserat; nihilque omnino virens relictum est
in lignis et in herbis terrae in cuncta Aegypto.

16 Quam ob rem festinus pharao vocavit Moysen et Aaron et
dixit eis: « Peccavi in Dominum Deum vestrum et in vos. 17 Sed
nunc dimittite peccatum mihi tantum hac vice et rogate Dominum
Deum vestrum, ut auferat a me saltem mortem istam ». 18 Egres-
susque Moyses de conspectu pharaonis oravit Dominum, 19 qui
flare fecit ventum ab occidente vehementissimum et arreptam lo-
custam proiecit in mare Rubrum; non remansit ne una quidem in
cunctis finibus Aegypti. 20 Et induravit Dominus cor pharaonis, nec
dimisit filios Israel.

21 Dixit autem Dominus ad Moysen: « Extende manum tuam
in caelum, et sint tenebrae super terram Aegypti tam densae ut
palpari queant ». 22 Extenditque Moyses manum in caelum, et factae
sunt tenebrae horribiles in universa terra Aegypti tribus diebus.
23 Nemo vidit fratrem suum nec movit se de loco, in quo erat. Ubi-
cumque autem habitabant filii Israel, lux erat.

24 Vocavitque pharao Moysen et Aaron et dixit eis: « Ite, sacri-
ficate Domino; oves tantum vestrae et armenta remaneant, parvuli
vestri eant vobiscum ». 25 Ait Moyses: « Etiamsi tu hostias et holo-
causta dares nobis, quae offeramus Domino Deo nostro, 26 tamen
et greges nostri pergent nobiscum; non remanebit ex eis ungula,
quoniam ex ipsis sumemus, quae necessaria sunt in cultum Domini
Dei nostri; praesertim cum ignoremus quid debeat immolari, donec
ad ipsum locum perveniamus ».

27 Induravit autem Dominus cor pharaonis, et noluit dimittere eos.
28 Dixitque pharao ad eum: « Recede a me. Cave, ne ultra videas fa-
ciem meam; quocumque die apparueris mihi, morieris ». 29 Respondit
Moyses: « Ita fiet, ut locutus es; non videbo ultra faciem tuam ».

[10] 12 *Ut veniat* – Adde cum Gr et Targ[0] *w*e*jabō'*; TM omittit (cfr. v. 4) propter homoeoteleuton

11 1 Et dixit Dominus ad Moysen: « Adhuc una plaga tangam pha-
raonem et Aegyptum, et post haec dimittet vos utique, immo et
exire compellet. 2 Dices ergo omni plebi, ut postulet vir ab amico
suo et mulier a vicina sua vasa argentea et aurea; 3 dabit autem
Dominus gratiam populo coram Aegyptiis ». Fuitque Moyses
vir magnus valde in terra Aegypti coram servis pharaonis et omni
populo.

4 Et ait Moyses: « Haec dicit Dominus: Media nocte egrediar
in Aegyptum; 5 et morietur omne primogenitum in terra Aegyptio-
rum, a primogenito pharaonis, qui sedet in solio eius, usque ad pri-
mogenitum ancillae, quae est ad molam, et omnia primogenita
iumentorum. 6 Eritque clamor magnus in universa terra Aegypti,
qualis nec ante fuit nec postea futurus est. 7 Apud omnes autem
filios Israel non mutiet canis contra hominem et pecus, ut sciatis
quanto miraculo dividat Dominus Aegyptios et Israel. 8 Descen-
dentque omnes servi tui isti ad me et adorabunt me dicentes: " Egre-
dere tu et omnis populus, qui sequitur te ". Post haec egrediar ».
Et exivit a pharaone iratus nimis.

9 Dixit autem Dominus ad Moysen: « Non audiet vos pharao,
ut multa signa fiant in terra Aegypti ». 10 Moyses autem et Aaron
fecerunt omnia ostenta haec coram pharaone; et induravit Domi-
nus cor pharaonis, nec dimisit filios Israel de terra sua.

12 1 Dixit Dominus ad Moysen et Aaron in terra Aegypti: 2 « Mensis
iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni.
3 Loquimini ad universum coetum filiorum Israel et dicite eis: De-
cima die mensis huius tollat unusquisque agnum per familias et
domos suas. 4 Sin autem minor est numerus, ut sufficere possit ad
vescendum agnum, assumet vicinum suum, qui iunctus est domui
suae, iuxta numerum animarum, quae sufficere possunt ad esum
agni. 5 Erit autem vobis agnus absque macula, masculus, anniculus;
quem de agnis vel haedis tolletis 6 et servabitis eum usque ad quar-
tam decimam diem mensis huius; immolabitque eum universa con-
gregatio filiorum Israel ad vesperam. 7 Et sument de sanguine eius
ac ponent super utrumque postem et in superliminaribus domo-
rum, in quibus comedent illum; 8 et edent carnes nocte illa assas
igni et azymos panes cum lactucis amaris. 9 Non comedetis ex eo
crudum quid nec coctum aqua, sed tantum assum igni; caput cum
pedibus eius et intestinis vorabitis. 10 Nec remanebit quidquam ex
eo usque mane; si quid residuum fuerit, igne comburetis. 11 Sic
autem comedetis illum: renes vestros accingetis, calceamenta habe-

bitis in pedibus, tenentes baculos in manibus, et comedetis festi-
nanter; est enim Pascha (*id est Transitus*) Domini!
12 Et transibo per terram Aegypti nocte illa percutiamque omne
primogenitum in terra Aegypti ab homine usque ad pecus; et in
cunctis diis Aegypti faciam iudicia, ego Dominus. 13 Erit autem
sanguis vobis in signum in aedibus, in quibus eritis; et videbo san-
guinem et transibo vos, nec erit in vobis plaga disperdens, quando
percussero terram Aegypti. 14 Habebitis autem hanc diem in mo-
numentum et celebrabitis eam sollemnem Domino in generationi-
bus vestris cultu sempiterno.
15 Septem diebus azyma comedetis. Iam in die primo non erit
fermentum in domibus vestris; quicumque comederit fermentatum,
a primo die usque ad diem septimum, peribit anima illa de Israel.
16 Dies prima erit sancta atque sollemnis, et dies septima eadem
festivitate venerabilis. Nihil operis facietis in eis, exceptis his, quae
ad vescendum pertinent.
17 Et observabitis azyma, in eadem enim ipsa die eduxi exerci-
tum vestrum de terra Aegypti; et custodietis diem istum in gene-
rationes vestras ritu perpetuo. 18 Primo mense, quarta decima die
mensis ad vesperam comedetis azyma; usque ad diem vicesimam
primam eiusdem mensis ad vesperam.
19 Septem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris.
Qui comederit fermentatum, peribit anima eius de coetu Israel,
tam de advenis quam de indigenis terrae. 20 Omne fermentatum non
comedetis; in cunctis habitaculis vestris edetis azyma ».
21 Vocavit autem Moyses omnes seniores filiorum Israel et dixit
ad eos: « Ite tollentes animal per familias vestras et immolate Pascha.
22 Fasciculumque hyssopi tingite in sanguine, qui est in pelvi, et
aspergite ex eo superliminare et utrumque postem. Nullus vestrum
egrediatur ostium domus suae usque mane. 23 Transibit enim Do-
minus percutiens Aegyptios; cumque viderit sanguinem in super-
liminari et in utroque poste, transcendet ostium et non sinet per-
cussorem ingredi domos vestras et laedere. 24 Custodite verbum
istud legitimum tibi et filiis tuis usque in aeternum. 25 Cumque
introieritis terram, quam Dominus daturus est vobis, ut pollicitus
est, observabitis caeremonias istas; 26 et, cum dixerint vobis filii
vestri: " Quae est ista religio? ", 27 dicetis eis: " Victima Paschae
Domino est, quando transivit super domos filiorum Israel in Ae-
gypto percutiens Aegyptios et domos nostras liberans " ». Incur-
vatusque populus adoravit; 28 et egressi filii Israel fecerunt, sicut
praeceperat Dominus Moysi et Aaron.

29 Factum est autem in noctis medio, percussit Dominus omne
primogenitum in terra Aegypti, a primogenito pharaonis, qui in
solio eius sedebat, usque ad primogenitum captivi, qui erat in car-
cere, et omne primogenitum iumentorum. 30 Surrexitque pharao
nocte et omnes servi eius cunctaque Aegyptus, et ortus est clamor
magnus in Aegypto, neque enim erat domus, in qua non iaceret
mortuus. 31 Vocatisque pharao Moyse et Aaron nocte, ait: « Sur-
gite, egredimini a populo meo, vos et filii Israel; ite, immolate Do-
mino, sicut dicitis. 32 Oves vestras et armenta assumite, ut petieratis,
et abeuntes benedicite mihi ». 33 Urgebantque Aegyptii populum
de terra exire velociter dicentes: « Omnes moriemur ». 34 Tulit
igitur populus conspersam farinam, antequam fermentaretur; et
ligans pistrina in palliis suis posuit super umeros suos. 35 Fece-
runtque filii Israel, sicut praeceperat Moyses, et petierunt ab Ae-
gyptiis vasa argentea et aurea vestemque plurimam. 36 Dominus
autem dedit gratiam populo coram Aegyptiis, ut commodarent eis;
et spoliaverunt Aegyptios.

37 Profectique sunt filii Israel de Ramesse in Succoth, sescenta
fere milia peditum virorum absque parvulis. 38 Sed et vulgus pro-
miscuum innumerabile ascendit cum eis, oves et armenta, animantia
multa nimis. 39 Coxeruntque farinam, quam dudum de Aegypto
conspersam tulerant, et fecerunt subcinericios panes azymos; neque
enim poterant fermentari, cogentibus exire Aegyptiis et nullam
facere sinentibus moram; nec pulmenti quidquam occurrerant
praeparare.

40 Habitatio autem filiorum Israel, qua manserant in Aegypto,
fuit quadringentorum triginta annorum. 41 Quibus expletis, eadem
die egressus est omnis exercitus Domini de terra Aegypti. 42 Nox
ista vigiliarum Domino, quando eduxit eos de terra Aegypti: hanc
observare debent Domino omnes filii Israel in generationibus suis.

43 Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: « Haec est religio
Paschae: Omnis alienigena non comedet ex eo; 44 omnis autem
servus empticius circumcidetur et sic comedet; 45 advena et mer-
cennarius non edent ex eo. 46 In una domo comedetur, nec efferetis
de carnibus eius foras nec os illius confringetis. 47 Omnis coetus
filiorum Israel faciet illud. 48 Quod si quis peregrinorum in vestram
voluerit transire coloniam et facere Pascha Domini, circumcidetur
prius omne masculinum eius, et tunc rite celebrabit eritque sicut
indigena terrae; si quis autem circumcisus non fuerit, non vescetur
ex eo. 49 Eadem lex erit indigenae et colono, qui peregrinatur apud
vos ». 50 Feceruntque omnes filii Israel, sicut praeceperat Dominus

Moysi et Aaron; 51 et in eadem die eduxit Dominus filios Israel de
terra Aegypti per turmas suas.

13 1 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Sanctifica mihi
omne primogenitum, quod aperit vulvam in filiis Israel, tam de
hominibus quam de iumentis: mea sunt enim omnia ».

3 Et ait Moyses ad populum: « Mementote diei huius, in qua
egressi estis de Aegypto et de domo servitutis, quoniam in manu
forti eduxit vos Dominus de loco isto, ut non comedatis fermen-
tatum panem. 4 Hodie egredimini, mense Abib (*id est novarum
Frugum*). 5 Cumque introduxerit te Dominus in terram Chananaei
et Hetthaei et Amorraei et Hevaei et Iebusaei, quam iuravit patribus
tuis, ut daret tibi, terram fluentem lacte et melle; celebrabis hunc
morem sacrorum mense isto.

6 Septem diebus vesceris azymis, et in die septimo erit sollemni-
tas Domini. 7 Azyma comedetis septem diebus: non apparebit apud
te aliquid fermentatum nec in cunctis finibus tuis. 8 Narrabisque
filio tuo in die illo dicens: " Propter hoc, quod fecit mihi Do-
minus, quando egressus sum de Aegypto ". 9 Et erit quasi signum
in manu tua et quasi monumentum inter oculos tuos, ut lex Domini
semper sit in ore tuo; in manu enim forti eduxit te Dominus de
Aegypto. 10 Custodies huiuscemodi cultum statuto tempore a die-
bus in dies.

11 Cumque introduxerit te Dominus in terram Chananaei, sicut
iuravit tibi et patribus tuis, et dederit tibi eam, 12 separabis omne,
quod aperit vulvam, Domino et quod primitivum est in pecoribus
tuis; quidquid habueris masculini sexus, consecrabis Domino.
13 Primogenitum asini mutabis ove; quod, si non redemeris, inter-
ficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis pretio red-
imes. 14 Cumque interrogaverit te filius tuus cras dicens: " Quid
est hoc? ", respondebis ei: " In manu forti eduxit nos Dominus de
Aegypto, de domo servitutis. 15 Nam, cum induratus esset pharao
et nollet nos dimittere, occidit Dominus omne primogenitum in
terra Aegypti, a primogenito hominis usque ad primogenitum iumen-
torum; idcirco immolo Domino omne, quod aperit vulvam, mascu-
lini sexus, et omnia primogenita filiorum meorum redimo ". 16 Erit
igitur quasi signum in manu tua et quasi appensum quid ob recor-
dationem inter oculos tuos, eo quod in manu forti eduxit nos Do-
minus de Aegypto ».

17 Igitur cum emisisset pharao populum, non eos duxit Deus
per viam terrae Philisthim, quae vicina est, reputans ne forte pae-

niteret populum, si vidisset adversum se bella consurgere, et rever-
teretur in Aegyptum, 18 sed circumduxit per viam deserti, quae
est iuxta mare Rubrum. Et armati ascenderunt filii Israel de terra
Aegypti. 19 Tulit quoque Moyses ossa Ioseph secum, eo quod adiu-
rasset filios Israel dicens: « Visitabit vos Deus; efferte ossa mea
hinc vobiscum ».

20 Profectique de Succoth castrametati sunt in Etham, in extremis
finibus solitudinis. 21 Dominus autem praecedebat eos ad ostenden-
dam viam per diem in columna nubis et per noctem in columna
ignis, ut dux esset itineris utroque tempore. 22 Nunquam defuit
columna nubis per diem nec columna ignis per noctem coram
populo.

14 1 Locutus est autem Dominus ad Moysen dicens: 2 « Loquere filiis
Israel: Reversi castrametentur e regione Phihahiroth, quae est inter
Magdolum et mare contra Beelsephon; in conspectu eius castra
ponetis super mare. 3 Dicturusque est pharao super filiis Israel:
" Errant in terra, conclusit eos desertum ". 4 Et indurabo cor
eius, ac persequetur eos, et glorificabor in pharaone et in omni
exercitu eius; scientque Aegyptii quia ego sum Dominus ». Fece-
runtque ita.

5 Et nuntiatum est regi Aegyptiorum quod fugisset populus;
immutatumque est cor pharaonis et servorum eius super populo,
et dixerunt: « Quid hoc fecimus, ut dimitteremus Israel, ne servirent
nobis? ». 6 Iunxit ergo currum et omnem populum suum assumpsit
secum; 7 tulitque sescentos currus electos et quidquid in Aegypto
curruum fuit et bellatores in singulis curribus. 8 Induravitque Do-
minus cor pharaonis regis Aegypti, et persecutus est filios Israel; at
illi egressi erant in manu excelsa. 9 Cumque persequerentur Aegyptii
vestigia praecedentium, reppererunt eos in castris super mare; omnes
equi et currus pharaonis, equites et exercitus eius erant in Phiha-
hiroth contra Beelsephon.

10 Cumque appropinquasset pharao, levantes filii Israel oculos
viderunt Aegyptios post se et timuerunt valde clamaveruntque ad
Dominum 11 et dixerunt ad Moysen: « Forsitan non erant sepulcra
in Aegypto? Ideo tulisti nos, ut moreremur in solitudine. Quid hoc
fecisti, ut educeres nos ex Aegypto? 12 Nonne iste est sermo, quem
loquebamur ad te in Aegypto, dicentes: Recede a nobis, ut servia-
mus Aegyptiis? Multo enim melius erat servire eis quam mori in
solitudine ». 13 Et ait Moyses ad populum: « Nolite timere; state
et videte salutem Domini, quam facturus est vobis hodie; Aegyptios

enim, quos nunc videtis, nequaquam ultra videbitis usque in sempi-
ternum. [14] Dominus pugnabit pro vobis, et vos silebitis ».

[15] Dixitque Dominus ad Moysen: « Quid clamas ad me? Loquere
filiis Israel, ut proficiscantur. [16] Tu autem eleva virgam tuam et
extende manum tuam super mare et divide illud, ut gradiantur filii
Israel in medio mari per siccum. [17] Ego autem indurabo cor Aegyp-
tiorum, ut persequantur eos; et glorificabor in pharaone et in omni
exercitu eius, in curribus et in equitibus illius. [18] Et scient Aegyptii
quia ego sum Dominus, cum glorificatus fuero in pharaone, in cur-
ribus atque in equitibus eius ».

[19] Tollensque se angelus Dei, qui praecedebat castra Israel, abiit
post eos; et cum eo pariter columna nubis, priora dimittens, post
tergum. [20] Stetit inter castra Aegyptiorum et castra Israel; et erat
nubes tenebrosa et illuminans noctem, ita ut ad se invicem toto
noctis tempore accedere non valerent.

[21] Cumque extendisset Moyses manum super mare, reppulit illud
Dominus, flante vento vehementi et urente tota nocte, et vertit in
siccum; divisaque est aqua. [22] Et ingressi sunt filii Israel per medium
maris sicci; erat enim aqua quasi murus a dextra eorum et laeva.
[23] Persequentesque Aegyptii ingressi sunt post eos, omnis equi-
tatus pharaonis, currus eius et equites per medium maris. [24] Iamque
advenerat vigilia matutina, et ecce respiciens Dominus super castra
Aegyptiorum per columnam ignis et nubis perturbavit exercitum
eorum; [25] et impedivit rotas curruum, ita ut difficile moverentur.
Dixerunt ergo Aegyptii: « Fugiamus Israelem! Dominus enim
pugnat pro eis contra nos ».

[26] Et ait Dominus ad Moysen: « Extende manum tuam super
mare, ut revertantur aquae ad Aegyptios super currus et equites
eorum ». [27] Cumque extendisset Moyses manum contra mare, re-
versum est primo diluculo ad priorem locum; fugientibusque Ae-
gyptiis occurrerunt aquae, et involvit eos Dominus in mediis flucti-
bus. [28] Reversaeque sunt aquae et operuerunt currus et equites
cuncti exercitus pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare;
ne unus quidem superfuit ex eis. [29] Filii autem Israel perrexerunt
per medium sicci maris, et aquae eis erant quasi pro muro a dextris
et a sinistris.

[30] Liberavitque Dominus in die illo Israel de manu Aegyptiorum.

[14] [20] *Tenebrosa* – Lege *wᵉheḥᵉšik* (ad litteram: et obscuravit); TM « et tenebrae »
[25] *Impedivit* – Lege cum Sam, Gr et Syr *wajjeʾᵉsor* (= et ligavit); TM « decli-
nare fecit »

Et viderunt Aegyptios mortuos super litus maris [31] et manum ma-
gnam, quam exercuerat Dominus contra eos; timuitque populus
Dominum et crediderunt Domino et Moysi servo eius.

15 [1] Tunc cecinit Moyses et filii Israel carmen hoc Domino, et
dixerunt:

« Cantemus Domino,
gloriose enim magnificatus est:
equum et ascensorem eius
deiecit in mare!
[2] Fortitudo mea et robur meum Dominus,
et factus est mihi in salutem.
Iste Deus meus,
et glorificabo eum;
Deus patris mei,
et exaltabo eum!
[3] Dominus quasi vir pugnator;
Dominus nomen eius!
[4] Currus pharaonis et exercitum eius
proiecit in mare,
electi bellatores eius
submersi sunt in mari Rubro.
[5] Abyssi operuerunt eos,
descenderunt in profundum quasi lapis.
[6] Dextera tua, Domine,
magnifice in fortitudine,
dextera tua, Domine,
percussit inimicum.
[7] Et in multitudine gloriae tuae
deposuisti adversarios tuos;
misisti iram tuam,
quae devoravit eos sicut stipulam.
[8] Et in spiritu furoris tui
congregatae sunt aquae;
stetit ut agger
unda fluens,
coagulatae sunt abyssi
in medio mari.

[15] [2] *Et robur meum* – Lege *wesimrātī*; TM « et robur »

9 Dixit inimicus:
" Persequar, comprehendam;
dividam spolia,
implebitur anima mea:
evaginabo gladium meum,
interficiet eos manus mea! ".
10 Flavit spiritus tuus,
et operuit eos mare;
submersi sunt quasi plumbum
in aquis vehementibus.
11 Quis similis tui
in diis, Domine?
Quis similis tui,
magnificus in sanctitate,
terribilis atque laudabilis,
faciens mirabilia?
12 Extendisti manum tuam,
devoravit eos terra.
13 Dux fuisti in misericordia tua
populo, quem redemisti,
et portasti eum in fortitudine tua
ad habitaculum sanctum tuum.
14 Attenderunt populi et commoti sunt,
dolores obtinuerunt habitatores Philisthaeae.
15 Tunc conturbati sunt principes Edom,
potentes Moab obtinuit tremor,
obriguerunt omnes habitatores Chanaan.
16 Irruit super eos
formido et pavor;
in magnitudine brachii tui
fiunt immobiles quasi lapis,
donec pertranseat populus tuus, Domine,
donec pertranseat populus tuus iste,
quem possedisti.
17 Introduces eos et plantabis
in monte hereditatis tuae,
firmissimo habitaculo tuo,
quod operatus es, Domine,
sanctuario, Domine,
quod firmaverunt manus tuae.
18 Dominus regnabit
in aeternum et ultra! ».

[19] Ingressi sunt enim equi pharaonis cum curribus et equitibus eius in mare, et reduxit super eos Dominus aquas maris; filii autem Israel ambulaverunt per siccum in medio eius.

[20] Sumpsit ergo Maria prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua; egressaeque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis et choris, [21] quibus praecinebat dicens:

« Cantemus Domino,
gloriose enim magnificatus est:
equum et ascensorem eius
deiecit in mare! ».

[22] Tulit autem Moyses Israel de mari Rubro, et egressi sunt in desertum Sur; ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem et non inveniebant aquam. [23] Et venerunt in Mara, nec poterant bibere aquas de Mara, eo quod essent amarae; unde vocatum est nomen eius Mara (*id est Amaritudo*). [24] Et murmuravit populus contra Moysen dicens: « Quid bibemus? ». [25] At ille clamavit ad Dominum, qui ostendit ei lignum; quod cum misisset in aquas, in dulcedinem versae sunt. Ibi constituit ei praecepta atque iudicia et ibi tentavit eum [26] dicens: « Si audieris vocem Domini Dei tui et, quod rectum est coram eo, feceris et oboedieris mandatis eius custodierisque omnia praecepta illius, cunctum languorem, quem posui in Aegypto, non inducam super te: Ego enim Dominus sanator tuus ».

[27] Venerunt autem in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum et septuaginta palmae; et castrametati sunt iuxta aquas.

16 [1] Profectique sunt de Elim, et venit omnis congregatio filiorum Israel in desertum Sin, quod est inter Elim et Sinai, quinto decimo die mensis secundi postquam egressi sunt de terra Aegypti.

[2] Et murmuravit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen et Aaron in solitudine, [3] dixeruntque filii Israel ad eos: « Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carnium et comedebamus panem in saturitate. Cur eduxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnem coetum fame? ».

[4] Dixit autem Dominus ad Moysen: « Ecce ego pluam vobis panes de caelo; egrediatur populus et colligat, quae sufficiunt per singulos dies, ut tentem eum, utrum ambulet in lege mea an non. [5] Die autem sexta parabunt quod intulerint, et duplum erit quam colligere solebant per singulos dies ».

[6] Dixeruntque Moyses et Aaron ad omnes filios Israel:

« Vespere scietis
quod Dominus eduxerit vos

de terra Aegypti;
7 et mane videbitis
gloriam Domini.

Audivit enim murmur vestrum contra Dominum. Nos vero quid sumus, quia mussitatis contra nos? ».

8 Et ait Moyses: « Dabit Dominus vobis
vespere carnes edere
et mane panes in saturitate,
eo quod audierit murmurationes vestras, quibus murmurati estis contra eum. Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum ».

9 Dixitque Moyses ad Aaron: « Dic universae congregationi
filiorum Israel: Accedite coram Domino; audivit enim murmur
vestrum ». 10 Cumque loqueretur Aaron ad omnem coetum filio-
rum Israel, respexerunt ad solitudinem, et ecce gloria Domini appa-
ruit in nube. 11 Locutus est autem Dominus ad Moysen dicens:
12 « Audivi murmurationes filiorum Israel. Loquere ad eos: Vespere
comedetis carnes et mane saturabimini panibus scietisque quod ego
sum Dominus Deus vester ».

13 Factum est ergo vespere, et ascendens coturnix operuit castra;
mane quoque ros iacuit per circuitum castrorum.

14 Cumque operuisset superficiem deserti, apparuit minutum et
squamatum in similitudinem pruinae super terram. 15 Quod cum
vidissent filii Israel, dixerunt ad invicem: « Manhu? » (*quod signi-
ficat*: « *Quid est hoc?* »). Ignorabant enim quid esset. Quibus ait
Moyses: « Iste est panis, quem dedit Dominus vobis ad vescendum.
16 Hic est sermo, quem praecepit Dominus: " Colligat ex eo unus-
quisque quantum sufficiat ad vescendum; gomor per singula capita
iuxta numerum animarum vestrarum, quae habitant in tabernaculo,
sic tolletis " ». 17 Feceruntque ita filii Israel; et collegerunt alius
plus, alius minus. 18 Et mensi sunt ad mensuram gomor; nec qui
plus collegerat, habuit amplius, nec qui minus paraverat, repperit
minus, sed singuli, iuxta id quod edere poterant, congregaverunt.

19 Dixitque Moyses ad eos: « Nullus relinquat ex eo in mane ».
20 Qui non audierunt eum, sed dimiserunt quidam ex eis usque
mane, et scatere coepit vermibus atque computruit; et iratus est
contra eos Moyses. 21 Colligebant autem mane singuli, quantum
sufficere poterat ad vescendum; cumque incaluisset sol, liquefiebat.

22 In die autem sexta collegerunt cibos duplices, id est duo gomor
per singulos homines. Venerunt autem omnes principes congre-
gationis et narraverunt Moysi. 23 Qui ait eis: « Hoc est quod locutus

est Dominus: Requies, sabbatum sanctum Domino cras; quod-
cumque torrendum est, torrete et, quae coquenda sunt, coquite;
quidquid autem reliquum fuerit, reponite usque in mane ». 24 Fe-
ceruntque ita, ut praeceperat Moyses, et non computruit, neque
vermis inventus est in eo. 25 Dixitque Moyses: « Comedite illud
hodie, quia sabbatum est Domino; non invenietur hodie in agro.
26 Sex diebus colligite; in die autem septimo sabbatum est Domino,
idcirco non invenietur in eo ».

27 Venitque septima dies; et egressi de populo, ut colligerent,
non invenerunt. 28 Dixit autem Dominus ad Moysen: « Usquequo
non vultis custodire mandata mea et legem meam? 29 Videte quod
Dominus dederit vobis sabbatum et propter hoc die sexta tribuit
vobis cibos duplices; maneat unusquisque apud semetipsum, nullus
egrediatur de loco suo die septimo ». 30 Et sabbatizavit populus die
septimo.

31 Appellavitque domus Israel nomen eius Man: quod erat quasi
semen coriandri album, gustusque eius quasi similae cum melle.

32 Dixit autem Moyses: « Iste est sermo, quem praecepit Do-
minus: " Imple gomor ex eo, et custodiatur in generationes vestras,
ut noverint panem, quo alui vos in solitudine, quando educti estis
de terra Aegypti " ». 33 Dixitque Moyses ad Aaron: « Sume vas unum
et mitte ibi man, quantum potest capere gomor; et repone coram
Domino ad servandum in generationes vestras ». 34 Sicut praecepit
Dominus Moysi, posuit illud Aaron coram testimonio reservandum.

35 Filii autem Israel comederunt man quadraginta annis, donec
venirent in terram habitabilem; hoc cibo aliti sunt, usquequo tan-
gerent fines terrae Chanaan. 36 Gomor autem decima pars est ephi.

17 1 Igitur profecta omnis congregatio filiorum Israel de deserto
Sin per mansiones suas iuxta sermonem Domini, castrametati sunt
in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo. 2 Qui iur-
gatus contra Moysen ait: « Da nobis aquam, ut bibamus ». Quibus
respondit Moyses: « Quid iurgamini contra me? Cur tentatis Do-
minum? ». 3 Sitivit ergo ibi populus prae aquae penuria et murmu-
ravit contra Moysen dicens: « Cur fecisti nos exire de Aegypto,
ut occideres nos et liberos nostros ac iumenta siti? ». 4 Clamavit
autem Moyses ad Dominum dicens: « Quid faciam populo huic?
Adhuc paululum et lapidabunt me ». 5 Et ait Dominus ad Moysen:
« Antecede populum et sume tecum de senioribus Israel, et virgam,
qua percussisti fluvium, tolle in manu tua et vade. 6 En ego stabo
coram te ibi super petram Horeb; percutiesque petram, et exibit

ex ea aqua, ut bibat populus ». Fecit Moyses ita coram senioribus
Israel. 7 Et vocavit nomen loci illius Massa et Meriba, propter
iurgium filiorum Israel et quia tentaverunt Dominum dicentes:
« Estne Dominus in nobis an non? ».

8 Venit autem Amalec et pugnabat contra Israel in Raphidim.
9 Dixitque Moyses ad Iosue: « Elige nobis viros et egressus pugna
contra Amalec; cras ego stabo in vertice collis habens virgam Dei
in manu mea ». 10 Fecit Iosue, ut locutus erat ei Moyses, et pugnavit
contra Amalec; Moyses autem et Aaron et Hur ascenderunt super
verticem collis. 11 Cumque levaret Moyses manus, vincebat Israel;
sin autem remisisset, superabat Amalec. 12 Manus autem Moysi
erant graves; sumentes igitur lapidem posuerunt subter eum, in
quo sedit; Aaron autem et Hur sustentabant manus eius ex utraque
parte. Et factum est ut manus eius non lassarentur usque ad occa-
sum solis. 13 Vicitque Iosue Amalec et populum eius in ore gladii.
14 Dixit autem Dominus ad Moysen: « Scribe hoc ob monumen-
tum in libro et trade auribus Iosue; delebo enim memoriam Amalec
sub caelo ». 15 Aedificavitque Moyses altare et vocavit nomen eius
Dominus Nissi (*Dominus vexillum meum*) 16 dicens:
« Quia manus contra solium Domini:
bellum Domino erit contra Amalec
a generatione in generationem ».

18 1 Cumque audisset Iethro sacerdos Madian socer Moysi omnia,
quae fecerat Deus Moysi et Israel populo suo, eo quod eduxisset
Dominus Israel de Aegypto, 2 tulit Sephoram uxorem Moysi, quam
remiserat, 3 et duos filios eius, quorum unus vocabatur Gersam,
dicente patre: « Advena fui in terra aliena », 4 alter vero Eliezer:
« Deus enim, ait, patris mei adiutor meus, et eruit me de gladio
pharaonis ». 5 Venit ergo Iethro socer Moysi et filii eius et uxor
eius ad Moysen in desertum, ubi erat castrametatus iuxta montem
Dei; 6 et mandavit Moysi dicens: « Ego socer tuus Iethro venio
ad te et uxor tua et duo filii tui cum ea ».

7 Qui egressus in occursum soceri sui adoravit et osculatus est
eum, salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intrasset
tabernaculum, 8 narravit Moyses socero suo cuncta, quae fecerat
Dominus pharaoni et Aegyptiis propter Israel, universumque la-
borem, qui accidisset eis in itinere, et quod liberaverat eos Domi-
nus. 9 Laetatusque est Iethro super omnibus bonis, quae fecerat

[17] 16 *Solium Domini* – Lege cum *kissē'jāh*; TM *kesjāh* (defectiva scriptio)

Dominus Israel, eo quod eruisset eum de manu Aegyptiorum,
10 et ait: « Benedictus Dominus, qui liberavit vos de manu Aegyptio-
rum et de manu pharaonis. 11 Nunc cognovi quia magnus Dominus
super omnes deos, eo quod eruerit populum de manu Aegyptiorum,
qui superbe egerunt contra illos ». 12 Obtulit ergo Iethro socer
Moysi holocausta et hostias Deo; veneruntque Aaron et omnes
seniores Israel, ut comederent panem cum eo coram Deo.
13 Altero autem die sedit Moyses, ut iudicaret populum, qui
assistebat Moysi de mane usque ad vesperam. 14 Quod cum vidisset
socer eius, omnia scilicet, quae agebat in populo, ait: « Quid est
hoc, quod facis in plebe? Cur solus sedes, et omnis populus prae-
stolatur de mane usque ad vesperam? ». 15 Cui respondit Moyses:
« Venit ad me populus quaerens sententiam Dei. 16 Cumque acci-
derit eis aliqua disceptatio, veniunt ad me, ut iudicem inter eos et
ostendam praecepta Dei et leges eius ». 17 At ille: « Non bonam,
inquit, rem facis. 18 Consumeris et tu et populus iste, qui tecum
est. Ultra vires tuas est negotium; solus illud non poteris sustinere.
19 Sed audi verba mea atque consilia, et erit Deus tecum: Esto tu
populo in his, quae ad Deum pertinent, ut referas causas ad Deum
20 ostendasque populo praecepta et leges viamque, per quam ingredi
debeant, et opus, quod facere debeant. 21 Provide autem de omni
plebe viros strenuos et timentes Deum, in quibus sit veritas et qui
oderint avaritiam, et constitue ex eis tribunos et centuriones et
quinquagenarios et decanos, 22 qui iudicent populum omni tempore.
Quidquid autem maius fuerit, referant ad te, et ipsi minora tantum-
modo iudicent; leviusque sit tibi, partito cum aliis onere. 23 Si hoc
feceris, implebis imperium Dei et praecepta eius poteris sustentare,
et omnis hic populus revertetur ad loca sua cum pace ».
24 Quibus auditis, Moyses fecit omnia, quae ille suggesserat;
25 et, electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos principes
populi, tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos,
26 qui iudicabant plebem omni tempore. Quidquid autem gravius
erat, referebant ad eum, faciliora tantummodo iudicantes. 27 Dimi-
sitque socerum suum, qui reversus abiit in terram suam.

19 1 Mense tertio egressionis Israel de terra Aegypti, in die hac ve-
nerunt in solitudinem Sinai. 2 Nam profecti de Raphidim et perve-

[18] 11 *Eruerit... Aegyptiorum* – Transpositum de fine v. 10, ubi falso ex margine insertum erat; in margine forte positum fuerat, quia in textu propter homoeoarcton (*'ăšer... 'ăšer*) omissum erat

nientes usque in desertum Sinai, castrametati sunt in eodem loco,
ibique Israel fixit tentoria e regione montis.

3 Moyses autem ascendit ad Deum, vocavitque eum Dominus de
monte et ait:
« Haec dices domui Iacob
et annuntiabis filiis Israel:
4 Vos ipsi vidistis, quae fecerim Aegyptiis,
quomodo portaverim vos super alas aquilarum
et adduxerim ad me.
5 Si ergo audieritis vocem meam
et custodieritis pactum meum,
eritis mihi in peculium de cunctis populis;
mea est enim omnis terra.
6 Et vos eritis mihi regnum sacerdotum
et gens sancta.
Haec sunt verba, quae loqueris ad filios Israel ».

7 Venit Moyses et, convocatis maioribus natu populi, exposuit
omnes sermones, quos mandaverat Dominus. 8 Responditque uni-
versus populus simul: « Cuncta, quae locutus est Dominus, facie-
mus ». Cumque rettulisset Moyses verba populi ad Dominum,
9 ait ei Dominus: « Ecce ego veniam ad te in caligine nubis, ut audiat
me populus loquentem ad te et tibi quoque credat in perpetuum ».

Nuntiavit ergo Moyses verba populi ad Dominum, 10 qui dixit
ei: « Vade ad populum et sanctifica illos hodie et cras; laventque
vestimenta sua 11 et sint parati in diem tertium. In die enim tertio
descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai. 12 Con-
stituesque terminos populo per circuitum et dices: Cavete, ne ascen-
datis in montem nec tangatis fines illius; omnis, qui tetigerit mon-
tem, morte morietur. 13 Manus non tanget eum, sed lapidibus oppri-
metur aut confodietur iaculis; sive iumentum fuerit, sive homo,
non vivet. Cum coeperit clangere bucina, tunc ascendant in mon-
tem ». 14 Descenditque Moyses de monte ad populum et sanctifi-
cavit eum; cumque lavissent vestimenta sua, 15 ait ad eos: « Estote
parati in diem tertium; ne appropinquetis uxoribus vestris ».

16 Iamque advenerat tertius dies, et mane inclaruerat; et ecce
coeperunt audiri tonitrua ac micare fulgura et nubes densissima
operire montem, clangorque bucinae vehementius perstrepebat; et
timuit populus, qui erat in castris. 17 Cumque eduxisset eos Moyses
in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad radices montis.
18 Totus autem mons Sinai fumabat, eo quod descendisset Dominus
super eum in igne, et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace. Et

tremuit omnis mons vehementer. [19] Et sonitus bucinae paulatim
crescebat in maius; Moyses loquebatur, et Deus respondebat ei
cum voce.
[20] Descenditque Dominus super montem Sinai in ipso montis
vertice et vocavit Moysen in cacumen eius. Quo cum ascendisset,
[21] dixit ad eum: « Descende et contestare populum, ne velit tran-
scendere terminos ad videndum Dominum, et pereat ex eis plurima
multitudo. [22] Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum, sancti-
ficentur, ne percutiat eos ». [23] Dixitque Moyses ad Dominum:
« Non poterit vulgus ascendere in montem Sinai, tu enim testi-
ficatus es et iussisti dicens: " Pone terminos circa montem et sancti-
fica illum " ». [24] Cui ait Dominus: « Vade, descende; ascendesque
tu et Aaron tecum, sacerdotes autem et populus ne transeant ter-
minos, nec ascendant ad Dominum, ne interficiat illos ». [25] Descen-
ditque Moyses ad populum et omnia narravit eis.

20 [1] Locutusque est Deus cunctos sermones hos:
[2] « Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti,
de domo servitutis.
[3] Non habebis deos alienos coram me.
[4] Non facies tibi sculptile neque omnem similitudinem eorum,
quae sunt in caelo desuper et quae in terra deorsum et quae in aquis
sub terra. [5] Non adorabis ea neque coles, quia ego sum Dominus
Deus tuus, Deus zelotes visitans iniquitatem patrum in filiis in tertiam
et quartam generationem eorum, qui oderunt me, [6] et faciens mise-
ricordiam in milia his, qui diligunt me et custodiunt praecepta mea.
[7] Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum, nec enim habebit
insontem Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui
frustra.
[8] Memento, ut diem sabbati sanctifices. [9] Sex diebus operaberis
et facies omnia opera tua; [10] septimus autem dies sabbatum Domino
Deo tuo est; non facies omne opus tu et filius tuus et filia tua, servus
tuus et ancilla tua, iumentum tuum et advena, qui est intra portas
tuas. [11] Sex enim diebus fecit Dominus caelum et terram et mare
et omnia, quae in eis sunt, et requievit in die septimo; idcirco be-
nedixit Dominus diei sabbati et sanctificavit eum.
[12] Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longaevus super
terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.
[13] Non occides.
[14] Non moechaberis.
[15] Non furtum facies.

[16] Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

[17] Non concupisces domum proximi tui: non desiderabis uxorem eius, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum nec omnia, quae illius sunt ».

[18] Cunctus autem populus videbat voces et lampades et sonitum bucinae montemque fumantem; et perterriti ac pavore concussi steterunt procul [19] dicentes Moysi: « Loquere tu nobis, et audiemus; non loquatur nobis Deus, ne moriamur ». [20] Et ait Moyses ad populum: « Nolite timere; ut enim probaret vos, venit Deus, et ut timor illius esset in vobis, ne peccaretis ». [21] Stetitque populus de longe; Moyses autem accessit ad caliginem, in qua erat Deus.

[22] Dixit praeterea Dominus ad Moysen: « Haec dices filiis Israel: Vos vidistis quod de caelo locutus sim vobis. [23] Non facietis praeter me deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis. [24] Altare de terra facietis mihi et offeretis super eo holocausta et pacifica vestra, oves vestras et boves; in omni loco, in quo memoriam fecero nominis mei, veniam ad te et benedicam tibi. [25] Quod si altare lapideum feceris mihi, non aedificabis illud de sectis lapidibus; si enim levaveris cultrum super eo, polluetur. [26] Non ascendes per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua.

21 [1] Haec sunt iudicia, quae propones eis:

[2] Si emeris servum Hebraeum, sex annis serviet tibi; in septimo egredietur liber gratis. [3] Si solus intraverit, solus exeat; si habens uxorem, et uxor egredietur simul. [4] Sin autem dominus dederit illi uxorem, et pepererit filios et filias, mulier et liberi eius erunt domini sui; ipse vero exibit solus. [5] Quod si dixerit servus: " Diligo dominum meum et uxorem ac liberos, non egrediar liber ", [6] afferet eum dominus ad Deum et applicabit eum ad ostium vel postes perforabitque aurem eius subula; et erit ei servus in saeculum.

[7] Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut servi exire consueverunt. [8] Si displicuerit oculis domini sui, cui tradita fuerat, faciat eam redimi; populo autem alieno vendendi non habebit potestatem, quia fraudavit eam. [9] Sin autem filio suo desponderit eam, iuxta morem filiarum faciet illi. [10] Quod si alteram sibi acceperit, cibum et vestimentum et concubitum non negabit. [11] Si tria ista non fecerit ei, egredietur gratis absque pretio.

[12] Qui percusserit hominem, et ille mortuus fuerit, morte mo-

[20] [18] *Perterriti* – Lege cum Sam, Gr et Vg (cfr. v. 20) *wajjira'* (= et timuit [populus]); TM « et vidit »

riatur. 13 Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in
manus eius, constituam tibi locum, in quem fugere debeat. 14 Si
quis de industria occiderit proximum suum et per insidias, ab altari
meo evelles eum, ut moriatur.

15 Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur.

16 Qui furatus fuerit hominem sive vendiderit eum sive inventus fuerit in manu eius, morte moriatur.

17 Qui maledixerit patri suo vel matri, morte moriatur.

18 Si rixati fuerint viri, et percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, et ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectulo,
19 si surrexerit et ambulaverit foris super baculum suum, impunitus erit, qui percusserit, ita tamen, ut operas eius deperditas et impensas pro medela restituat.

20 Qui percusserit servum suum vel ancillam virga, et mortui
fuerint in manibus eius, ultioni subiacetur. 21 Sin autem uno die vel
duobus supervixerit, non subiacebit poenae, quia pecunia illius est.

22 Si rixati fuerint viri, et percusserit quis mulierem praegnantem
et abortivum quidem fecerit, sed aliud quid adversi non acciderit,
subiacebit damno, quantum maritus mulieris expetierit, et arbitri
iudicaverint. 23 Sin autem quid adversi acciderit, reddet animam pro
anima, 24 oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu,
pedem pro pede, 25 adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere,
livorem pro livore. 26 Si percusserit quispiam oculum servi sui aut
ancillae et luscos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo. 27 Dentem quoque si excusserit servo vel ancillae suae, dimittet eos liberos pro dente.

28 Si bos cornu percusserit virum aut mulierem et mortui fuerint,
lapidibus obruetur, et non comedentur carnes eius; dominus autem
bovis innocens erit. 29 Quod si bos cornupeta fuerit ab heri et nudiustertius, et contestati sunt dominum eius, nec recluserit eum,
occideritque virum aut mulierem: et bos lapidibus obruetur, et
dominum illius occident. 30 Quod si pretium ei fuerit impositum,
dabit pro anima sua, quidquid fuerit postulatus. 31 Filium quoque
vel filiam si cornu percusserit, simili sententiae subiacebit. 32 Si
servum vel ancillam invaserit, triginta siclos argenti dabit domino;
bos vero lapidibus opprimetur.

33 Si quis aperuerit cisternam vel foderit et non operuerit eam,
cecideritque bos vel asinus in eam, 34 dominus cisternae reddet
pretium iumentorum; quod autem mortuum est, ipsius erit.

35 Si bos alienus bovem alterius vulneraverit, et ille mortuus fuerit, vendent bovem vivum et divident pretium; cadaver autem mortui

inter se disperdient. [36] Sin autem notum erat quod bos cornupeta
esset ab heri et nudiustertius, et non custodivit eum dominus suus,
reddet bovem pro bove et cadaver integrum accipiet.

[37] Si quis furatus fuerit bovem aut ovem et occiderit vel vendi-
derit, quinque boves pro uno bove restituet et quattuor oves pro
una ove.

22 [1] Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus et, accepto
vulnere, mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. [2] Quod
si orto sole hoc fecerit, erit reus sanguinis. Fur plene restituet. Si
non habuerit, quod reddat, venumdabitur pro furto. [3] Si inventum
fuerit apud eum, quod furatus est, vivens sive bos sive asinus sive
ovis, duplum restituet.

[4] Si quispiam depasci permiserit agrum vel vineam et dimiserit
iumentum suum, ut depascatur agrum alienum, restituet plene ex
agro suo secundum fruges eius; si autem totum agrum depastum
fuerit, quidquid optimum habuerit in agro suo vel in vinea, restituet.

[5] Si egressus ignis invenerit spinas et comprehenderit acervos
frugum sive stantes segetes sive agrum, reddet damnum, qui ignem
succenderit.

[6] Si quis commendaverit amico pecuniam aut vasa in custodiam,
et ab eo, qui susceperat, furto ablata fuerint, si invenitur fur, du-
plum reddet. [7] Si latet fur, dominus domus applicabitur ad Deum
et iurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui.

[8] In omni causa fraudis tam de bove quam de asino et ove ac ve-
stimento et, quidquid damnum inferre potest, si quis dixerit: « Hoc
est! », ad Deum utriusque causa perveniet, et, quem Deus con-
demnaverit, duplum restituet proximo suo.

[9] Si quis commendaverit proximo suo asinum, bovem, ovem vel
omne iumentum ad custodiam, et mortuum fuerit aut fractum vel
captum ab hostibus, nullusque hoc viderit, [10] iusiurandum per Do-
minum erit in medio quod non extenderit manum ad rem proximi
sui; suscipietque dominus iuramentum, et ille reddere non co-
getur. [11] Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum domino;
[12] si dilaceratum a bestia, deferat, quod occisum est, in testimonium
et non restituet.

[13] Qui a proximo suo quidquam horum mutuo postulaverit, et
fractum aut mortuum fuerit, domino non praesente, reddere com-

[22] [4] *Restituet plene... fuerit* – Adde cum Sam et Gr; TM omittit forte propter homoeoteleuton (*j^{e}šallem*)

pelletur. [14] Quod si impraesentiarum dominus fuerit, non restituet. Si mercennarius est, venit in mercedem operis sui.

[15] Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam dormieritque cum ea, pretio acquiret eam sibi uxorem. [16] Si pater virginis eam dare noluerit, appendet ei pecuniam iuxta pretium pro virginibus dandum.

[17] Maleficam non patieris vivere.

[18] Qui coierit cum iumento, morte moriatur.

[19] Qui immolat diis, occidetur, praeter Domino soli.

[20] Advenam non opprimes neque affliges eum; advenae enim et ipsi fuistis in terra Aegypti.

[21] Viduae et pupillo non nocebitis. [22] Si laeseritis eos, vociferabuntur ad me, et ego audiam clamorem eorum; [23] et indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, et erunt uxores vestrae viduae et filii vestri pupilli.

[24] Si pecuniam mutuam dederis in populo meo pauperi, qui habitat tecum, non eris ei quasi creditor; non imponetis ei usuram.

[25] Si pignus a proximo tuo acceperis pallium, ante solis occasum reddes ei; [26] ipsum enim est solum, quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud, in quo dormiat; si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum.

[27] Deo non detrahes et principi populi tui non maledices.

[28] Abundantiam areae tuae et torcularis tui non tardabis reddere. Primogenitum filiorum tuorum dabis mihi.

[29] De bobus quoque et ovibus similiter facies: septem diebus sit cum matre sua, die octavo reddes illum mihi.

[30] Viri sancti eritis mihi; carnem animalis in agro dilacerati non comedetis, sed proicietis canibus.

23 [1] Non suscipies famam falsam nec iunges manum tuam cum impio, ut dicas falsum testimonium.

[2] Non sequeris turbam ad faciendum malum; nec in iudicio plurimorum acquiesces sententiae, ut a vero devies.

[3] Pauperis quoque non misereberis in iudicio.

[4] Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti, reduc ad eum.

[5] Si videris asinum odientis te iacere sub onere suo, non pertransibis, sed sublevabis cum eo.

[6] Non pervertes iudicium pauperis in lite eius.

[7] Mendacium fugies. Insontem et iustum non occides, quia aversor impium.

[8] Nec accipies munera, quae excaecant etiam prudentes et subvertunt verba iustorum.

[9] Peregrinum non opprimes; scitis enim advenarum animas, quia et ipsi peregrini fuistis in terra Aegypti.

[10] Sex annis seminabis terram tuam et congregabis fruges eius.
[11] Anno autem septimo dimittes eam et requiescere facies, ut comedant pauperes populi tui; et quidquid reliquum fuerit, edant bestiae agri. Ita facies in vinea et in oliveto tuo.

[12] Sex diebus operaberis; septima die cessabis, ut requiescat bos et asinus tuus, et refrigeretur filius ancillae tuae et advena.

[13] Omnia, quae dixi vobis, custodite, et nomen externorum deorum non invocabitis, neque audietur ex ore tuo.

[14] Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis.

[15] Sollemnitatem Azymorum custodies: septem diebus comedes azyma, sicut praecepi tibi, tempore statuto mensis Abib, quando egressus es de Aegypto.

Non apparebis in conspectu meo vacuus.

[16] Et sollemnitatem Messis primitivorum operis tui, quaecumque seminaveris in agro; sollemnitatem quoque Collectae in exitu anni, quando congregaveris omnes fruges tuas de agro.

[17] Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo.

[18] Non immolabis super fermento sanguinem victimae meae, nec remanebit adeps sollemnitatis meae usque mane.

[19] Primitias primarum frugum terrae tuae deferes in domum Domini Dei tui.

Non coques haedum in lacte matris suae.

[20] Ecce ego mittam angelum, qui praecedat te et custodiat in via
et introducat ad locum, quem paravi. [21] Observa eum et audi vocem
eius, nec contemnendum putes; quia non dimittet, cum peccaveritis, quia est nomen meum in illo. [22] Quod si audieris vocem eius
et feceris omnia, quae loquor, inimicus ero inimicis tuis et affligam affligentes te.

[23] Praecedet enim te angelus meus et introducet te ad Amorraeum et Hetthaeum et Pherezaeum Chananaeumque et Hevaeum et Iebu-
saeum, quos ego conteram. [24] Non adorabis deos eorum, nec coles
eos; non facies secundum opera eorum, sed destrues eos et confringes lapides eorum.

[25] Servietisque Domino Deo vestro, ut benedicam panibus tuis
et aquis et auferam infirmitatem de medio tui. [26] Non erit abor-
tiens nec sterilis in terra tua; numerum dierum tuorum implebo.

[27] Terrorem meum mittam in praecursum tuum et perturbabo omnem populum, ad quem ingredieris; cunctorumque inimicorum

tuorum coram te terga vertam [28] emittens crabrones prius, qui fu-
gabunt Hevaeum et Chananaeum et Hetthaeum, antequam introeas.
[29] Non eiciam eos a facie tua anno uno, ne terra in solitudinem re-
digatur, et multiplicentur contra te bestiae agri. [30] Paulatim expellam
eos de conspectu tuo, donec augearis et possideas terram. [31] Ponam
autem terminos tuos a mari Rubro usque ad mare Palaestinorum
et a deserto usque ad Fluvium. Tradam manibus vestris habitatores
terrae et eiciam eos de conspectu vestro. [32] Non inibis cum eis foedus
nec cum diis eorum. [33] Non habitent in terra tua, ne peccare te faciant
in me, si servieris diis eorum; quod tibi certo erit in scandalum ».

24 [1] Moysi quoque dixit: « Ascende ad Dominum, tu et Aaron,
Nadab et Abiu et septuaginta senes ex Israel, et adorabitis procul.
[2] Solusque Moyses ascendet ad Dominum, et illi non appropinqua-
bunt, nec populus ascendet cum eo ».

[3] Venit ergo Moyses et narravit plebi omnia verba Domini atque
iudicia; responditque omnis populus una voce: « Omnia verba Do-
mini, quae locutus est, faciemus ». [4] Scripsit autem Moyses uni-
versos sermones Domini; et mane consurgens aedificavit altare ad
radices montis et duodecim lapides per duodecim tribus Israel.
[5] Misitque iuvenes de filiis Israel, et obtulerunt holocausta; immola-
veruntque victimas pacificas Domino vitulos. [6] Tulit itaque Moyses
dimidiam partem sanguinis et misit in crateras; partem autem resi-
duam respersit super altare. [7] Assumensque volumen foederis legit,
audiente populo, qui dixerunt: « Omnia, quae locutus est Domi-
nus, faciemus et erimus oboedientes ». [8] Ille vero sumptum sangui-
nem respersit in populum et ait: « Hic est sanguis foederis, quod
pepigit Dominus vobiscum super cunctis sermonibus his ».

[9] Ascenderuntque Moyses et Aaron, Nadab et Abiu et septua-
ginta de senioribus Israel. [10] Et viderunt Deum Israel, et sub pedibus
eius quasi opus lapidis sapphirini et quasi ipsum caelum, cum se-
renum est. [11] Nec in electos filiorum Israel misit manum suam;
videruntque Deum et comederunt ac biberunt.

[12] Dixit autem Dominus ad Moysen: « Ascende ad me in mon-
tem et esto ibi; daboque tibi tabulas lapideas et legem ac mandata,
quae scripsi, ut doceas eos ». [13] Surrexerunt Moyses et Iosue mi-
nister eius; ascendensque Moyses in montem Dei [14] senioribus ait:
« Exspectate hic, donec revertamur ad vos. Habetis Aaron et Hur
vobiscum; si quid natum fuerit quaestionis, referetis ad eos ».

[15] Cumque ascendisset Moyses in montem, operuit nubes mon-
tem; [16] et habitavit gloria Domini super Sinai tegens illum nube

sex diebus; septimo autem die vocavit eum de medio caliginis.
[17] Erat autem species gloriae Domini quasi ignis ardens super ver-
ticem montis in conspectu filiorum Israel. [18] Ingressusque Moyses
medium nebulae ascendit in montem; et fuit ibi quadraginta diebus
et quadraginta noctibus.

25 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Loquere filiis
Israel, ut tollant mihi donaria; ab omni homine, qui offert ultro-
neus, accipietis ea. [3] Haec sunt autem, quae accipere debetis: aurum
et argentum et aes, [4] hyacinthum et purpuram coccumque et bys-
sum, pilos caprarum [5] et pelles arietum rubricatas pellesque del-
phini et ligna acaciae, [6] oleum ad luminaria concinnanda, aromata
in unguentum et in thymiama boni odoris, [7] lapides onychinos et
gemmas ad ornandum ephod ac pectorale. [8] Facientque mihi sanc-
tuarium, et habitabo in medio eorum. [9] Iuxta omnem similitudi-
nem habitaculi, quam ostendam tibi, et omnium vasorum in cultum
eius: sicque facietis illud.

[10] Arcam de lignis acaciae compingent; cuius longitudo habeat
duos semis cubitos, latitudo cubitum et dimidium, altitudo cubi-
tum similiter ac semissem. [11] Et deaurabis eam auro mundissimo
intus et foris; faciesque supra coronam auream per circuitum [12] et
conflabis ei quattuor circulos aureos, quos pones in quattuor arcae
pedibus: duo circuli sint in latere uno et duo in altero. [13] Facies quo-
que vectes de lignis acaciae et operies eos auro; [14] inducesque per
circulos, qui sunt in arcae lateribus, ut portetur in eis; [15] qui sem-
per erunt in circulis nec umquam extrahentur ab eis. [16] Ponesque
in arcam testimonium, quod dabo tibi.

[17] Facies et propitiatorium de auro mundissimo; duos cubitos et
dimidium tenebit longitudo eius, et cubitum ac semissem latitudo.
[18] Duos quoque cherubim aureos et productiles facies ex utraque
parte propitiatorii, [19] cherub unus sit in latere uno et alter in altero; ex
propitiatorio facies cherubim in utraque parte eius. [20] Expandent alas
sursum et operient alis suis propitiatorium; respicientque se mutuo,
versis vultibus in propitiatorium, [21] quo operienda est arca, in qua
pones testimonium, quod dabo tibi. [22] Et conveniam te ibi et loquar
ad te supra propitiatorium de medio duorum cherubim, qui erunt
super arcam testimonii, cuncta, quae mandabo per te filiis Israel.

[23] Facies et mensam de lignis acaciae habentem duos cubitos lon-
gitudinis et in latitudine cubitum et in altitudine cubitum ac semis-
sem. [24] Et inaurabis eam auro purissimo; faciesque illi coronam
auream per circuitum. [25] Facies quoque ei limbum altum quattuor

digitis per circuitum et super illum coronam auream. 26 Quattuor
quoque circulos aureos praeparabis et pones eos in quattuor angulis
eiusdem mensae per singulos pedes. 27 Iuxta limbum erunt circuli
aurei, ut mittantur vectes per eos, et possit mensa portari. 28 Ipsosque
vectes facies de lignis acaciae et circumdabis auro, et per ipsos sub-
vehitur mensa. 29 Parabis et acetabula ac phialas, vasa et cyathos, in
quibus offerenda sunt libamina, ex auro purissimo. 30 Et pones super
mensam panes propositionis in conspectu meo semper.

31 Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo: basis et
hastile eius, scyphi et sphaerulae ac flores in unum efformentur.
32 Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere et tres ex
altero. 33 Tres scyphi quasi in nucis modum in calamo uno sphaeru-
laeque simul et flores; et tres similiter scyphi instar nucis in calamo
altero sphaerulaeque simul et flores: hoc erit opus sex calamorum,
qui producendi sunt de hastili. 34 In ipso autem hastili candelabri
erunt quattuor scyphi in nucis modum sphaerulaeque et flores.
35 Singulae sphaerulae sub binis calamis per tria loca, qui simul sex
fiunt, procedentes de hastili uno. 36 Sphaerulae igitur et calami unum
cum ipso erunt, totum ductile de auro purissimo. 37 Facies et lucer-
nas septem et pones eas super candelabrum, ut luceant in locum ex
adverso. 38 Emunctoria quoque et vasa, in quibus emuncta condantur,
fient de auro purissimo. 39 Omne pondus candelabri, cum universis
vasis suis, habebit talentum auri purissimi. 40 Inspice et fac secun-
dum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.

26 1 Habitaculum vero ita facies: decem cortinas de bysso retorta
et hyacintho ac purpura coccoque cum cherubim opere polymito
facies. 2 Longitudo cortinae unius habebit viginti octo cubitos, lati-
tudo quattuor cubitorum erit. Unius mensurae fient universae cor-
tinae. 3 Quinque cortinae sibi iungentur mutuo, et aliae quinque
nexu simili cohaerebunt. 4 Ansulas hyacinthinas in latere facies
cortinae unius in extremitate iuncturae et similiter facies in latere
cortinae extremae in iunctura altera. 5 Quinquaginta ansulas facies
in cortina una et quinquaginta ansulas facies in summitate cortinae,
quae est in iunctura altera, ita insertas, ut ansa contra ansam veniat.
6 Facies et quinquaginta fibulas aureas, quibus cortinarum vela iun-
genda sunt, ut unum habitaculum fiat.

7 Facies et saga cilicina undecim pro tabernaculo super habita-
culum. 8 Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos et latitudo
quattuor; aequa erit mensura sagorum omnium. 9 E quibus quinque
iunges seorsum et sex sibi mutuo copulabis, ita ut sextum sagum

in fronte tecti duplices. [10] Facies et quinquaginta ansas in ora sagi ultimi iuncturae unius et quinquaginta ansas in ora sagi iuncturae alterius. [11] Facies et quinquaginta fibulas aeneas, quibus iungantur ansae, ut unum ex omnibus tabernaculum fiat. [12] Quod autem superfuerit in sagis, quae parantur tecto, id est unum sagum, quod amplius est, ex medietate eius operies posteriora habitaculi; [13] et cubitus ex una parte pendebit, et alter ex altera, qui plus est in longitudine sagorum tabernaculi utrumque latus habitaculi protegens.

[14] Facies et operimentum aliud pro tabernaculo de pellibus arietum rubricatis et super hoc rursum aliud operimentum de pellibus delphini.

[15] Facies et tabulas stantes habitaculi de lignis acaciae, [16] quae singulae denos cubitos in longitudine habeant et in latitudine singulos ac semissem. [17] In tabula una duo pedes fient, quibus tabula alteri tabulae conectatur; atque in hunc modum cunctae tabulae habitaculi parabuntur. [18] Quarum viginti erunt in latere meridiano, quod vergit ad austrum; [19] quibus quadraginta bases argenteas fundes, ut binae bases singulis pedibus singularum tabularum subiciantur. [20] In latere quoque secundo habitaculi, quod vergit ad aquilonem, viginti tabulae erunt, [21] quadraginta habentes bases argenteas; binae bases singulis tabulis supponentur. [22] Ad occidentalem vero plagam in tergo habitaculi facies sex tabulas; [23] et rursum alias duas, quae in angulis erigantur, post tergum habitaculi. [24] Eruntque geminae a deorsum usque sursum in compaginem unam; ita erit duabus istis, pro duabus angulis erunt. [25] Et erunt simul tabulae octo, bases earum argenteae sedecim, duabus basibus per unam tabulam supputatis.

[26] Facies et vectes de lignis acaciae, quinque ad continendas tabulas in uno latere habitaculi [27] et quinque alios in altero et eiusdem numeri in tergo ad occidentalem plagam; [28] vectis autem medius transibit per medias tabulas a summo usque ad summum. [29] Ipsasque tabulas deaurabis et fundes eis anulos aureos, per quos vectes tabulata contineant, quos operies laminis aureis. [30] Et eriges habitaculum iuxta exemplar, quod tibi in monte monstratum est.

[31] Facies et velum de hyacintho et purpura coccoque et bysso retorta, opere polymito, cum cherubim intextis. [32] Quod appendes in quattuor columnis de lignis acaciae, quae ipsae quidem deauratae erunt et habebunt uncos aureos, sed bases argenteas. [33] Inseres autem velum subter fibulas, intra quod pones arcam testimonii et quo

[26] [24] *Geminae* – Lege cum Sam, Gr et Targ *to'ămîm*; TM «integrae in compaginem unam» ad verbum: «ad anulum unum»; liberius etiam Gr «in unionem unam»

sanctum et sanctum sanctorum dividentur. [34] Pones et propitiatorium super arcam testimonii in sancto sanctorum [35] mensamque extra velum et contra mensam candelabrum in latere habitaculi meridiano; mensa enim stabit in parte aquilonis.

[36] Facies et velum in introitu tabernaculi de hyacintho et purpura coccoque et bysso retorta opere plumarii. [37] Et quinque columnas deaurabis lignorum acaciae, ante quas ducetur velum, quarum erunt unci aurei et bases aeneae.

27 [1] Facies et altare de lignis acaciae, quod habebit quinque cubitos in longitudine et totidem in latitudine, id est quadrum, et tres cubitos in altitudine. [2] Cornua autem per quattuor angulos ex ipso erunt, et operies illud aere. [3] Faciesque in usus eius lebetes ad suscipiendos cineres et vatilla et pateras atque fuscinulas et ignium receptacula; omnia vasa ex aere fabricabis. [4] Craticulamque facies ei in modum retis aeneam, per cuius quattuor angulos erunt quattuor anuli aenei, [5] et pones eam subter marginem altaris; eritque craticula usque ad altaris medium. [6] Facies et vectes altaris de lignis acaciae duos, quos operies laminis aeneis, [7] et induces per anulos; eruntque ex utroque latere altaris ad portandum. [8] Cavum ex tabulis facies illud; sicut tibi in monte monstratum est, sic facient.

[9] Facies et atrium habitaculi, in cuius plaga australi contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta: centum cubitos unum latus tenebit in longitudine [10] et columnas viginti et bases totidem aeneas et uncos columnarum anulosque earum argenteos. [11] Similiter in latere aquilonis: per longum erunt tentoria centum cubitorum, columnae viginti et bases aeneae eiusdem numeri et unci columnarum anulique earum argentei. [12] In latitudine vero atrii, quae respicit ad occidentem, erunt tentoria per quinquaginta cubitos et columnae decem basesque totidem. [13] In ea quoque atrii latitudine, quae respicit ad orientem, quinquaginta cubiti erunt, [14] in quibus quindecim cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur columnaeque tres et bases totidem; [15] et in latere altero erunt tentoria, cubitos obtinentia quindecim, columnae tres et bases totidem. [16] In introitu vero atrii fiet velum cubitorum viginti, ex hyacintho et purpura coccoque et bysso retorta opere plumarii; columnas habebit quattuor cum basibus totidem. [17] Omnes columnae atrii per circuitum cinctae erunt anulis argenteis et unci earum erunt argentei et bases aeneae. [18] In longitudine occupabit atrium cubitos

[27] [11] *Cubitorum* – Adde cum Sam, Gr et Vg *bā'ammāh*; TM omittit

centum, in latitudine quinquaginta, altitudo quinque cubitorum
erit; fietque de bysso retorta, et habebit bases aeneas. [19] Cuncta vasa
habitaculi in omnes usus eius et omnes paxillos eius et omnes pa-
xillos atrii ex aere facies.

[20] Praecipe filiis Israel, ut afferant tibi oleum de arboribus oliva-
rum purissimum piloque contusum, ut ardeat lucerna semper [21] in
tabernaculo conventus, extra velum, quod oppansum est testimonio.
Et parabunt eam Aaron et filii eius, ut a vespere usque mane luceat
coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum a
filiis Israel.

28 [1] Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de
medio filiorum Israel, ut sacerdotio fungantur mihi: Aaron, Nadab
et Abiu, Eleazar et Ithamar.

[2] Faciesque vestes sanctas Aaron fratri tuo in gloriam et deco-
rem; [3] et loqueris cunctis sapientibus corde, quos replevi spiritu
prudentiae, ut faciant vestes Aaron, in quibus sanctificatus ministret
mihi. [4] Haec autem erunt vestimenta, quae facient: pectorale et
ephod, tunicam et subuculam textam, tiaram et balteum. Facient
vestimenta sancta Aaron fratri tuo et filiis eius, ut sacerdotio fun-
gantur mihi; [5] accipientque aurum et hyacinthum et purpuram coc-
cumque et byssum.

[6] Facient autem ephod de auro et hyacintho ac purpura coccoque
bysso retorta opere polymito. [7] Duas fascias umerales habebit et
in utroque latere summitatum suarum copulabitur cum eis. [8] Et
balteus super ephod ad constringendum, eiusdem operis et unum
cum eo, erit ex auro et hyacintho et purpura coccoque et bysso re-
torta. [9] Sumesque duos lapides onychinos et sculpes in eis nomina
filiorum Israel: [10] sex nomina in lapide uno et sex reliqua in altero,
iuxta ordinem nativitatis eorum. [11] Opere sculptoris et caelatura
gemmarii sculpes eos nominibus filiorum Israel, inclusos textura
aurea; [12] et pones duos lapides super fascias umerales ephod, lapides
memorialis filiorum Israel. Portabitque Aaron nomina eorum coram
Domino super utrumque umerum ob recordationem. [13] Facies ergo
margines textas ex auro [14] et duas catenulas ex auro purissimo
quasi funiculos opus tortile et inseres catenulas tortas marginibus.

[15] Pectorale quoque iudicii facies opere polymito, iuxta textu-
ram ephod, ex auro, hyacintho et purpura coccoque et bysso re-
torta. [16] Quadrangulum erit et duplex; mensuram palmi habebit
tam in longitudine quam in latitudine. [17] Ponesque in eo quattuor
ordines lapidum: in primo versu erit lapis sardius et topazius et

smaragdus; 18 in secundo carbunculus, sapphirus et iaspis; 19 in tertio hyacinthus, achates et amethystus; 20 in quarto chrysolithus, onychinus et beryllus. Inclusi auro erunt per ordines suos. 21 Habebuntque nomina filiorum Israel: duodecim nominibus caelabuntur, singuli lapides nominibus singulorum per duodecim tribus. 22 Facies in pectorali catenas quasi funiculos, opus tortile, ex auro purissimo; 23 et duos anulos aureos, quos pones in utraque pectoralis summitate; 24 catenasque aureas iunges anulis, qui sunt in marginalibus eius; 25 et ipsarum catenarum extrema duobus copulabis marginibus in fasciis umeralibus ephod in parte eius anteriore. 26 Facies et duos anulos aureos, quos pones in summitatibus pectoralis in ora interiore, quae respicit ephod. 27 Necnon et alios duos anulos aureos, qui ponendi sunt in utraque fascia umerali ephod deorsum, versus partem anteriorem eius iuxta iuncturam eius supra balteum ephod, 28 et stringatur pectorale anulis suis cum anulis ephod vitta hyacinthina, ut maneat supra balteum ephod, et a se invicem pectorale et ephod nequeant separari. 29 Portabitque Aaron nomina filiorum Israel in pectorali iudicii super cor suum, quando ingredietur sanctuarium: memoriale coram Domino in aeternum. 30 Pones autem in pectorali iudicii Urim et Tummim, quae erunt super cor Aaron, quando ingredietur coram Domino; et gestabit iudicium filiorum Israel super cor suum in conspectu Domini semper.

31 Facies et pallium ephod totum hyacinthinum, 32 in cuius medio supra erit capitium et ora per gyrum eius textilis, sicut in capitio loricae, ne rumpatur. 33 Deorsum vero, ad pedes eiusdem pallii per circuitum, quasi mala punica facies ex hyacintho et purpura et cocco, mixtis in medio tintinnabulis aureis; 34 ita ut sit tintinnabulum aureum inter singula mala punica. 35 Et vestietur eo Aaron in officio ministerii, ut audiatur sonitus, quando ingreditur et egreditur sanctuarium in conspectu Domini, et non moriatur.

36 Facies et laminam de auro purissimo, in qua sculpes opere caelatoris: « Sanctum Domino ». 37 Ligabisque eam vitta hyacinthina, et erit super tiaram 38 super frontem Aaron. Portabitque Aaron iniquitatem contra sancta, quae sanctificabunt filii Israel in cunctis muneribus et donariis suis. Eritque lamina semper in fronte eius, ut placatus eis sit Dominus.

39 Texesque tunicam bysso et tiaram byssinam facies et balteum opere plumarii.

40 Porro filiis Aaron tunicas lineas parabis et balteos ac mitras in gloriam et decorem; 41 vestiesque his omnibus Aaron fratrem

tuum et filios eius cum eo. Et unges eos et implebis manus eorum
sanctificabisque illos, ut sacerdotio fungantur mihi. [42] Facies eis et
feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis suae a renibus
usque ad femora; [43] et utentur eis Aaron et filii eius, quando ingre-
dientur tabernaculum conventus, vel quando appropinquant ad
altare, ut ministrent in sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur:
legitimum sempiternum erit Aaron et semini eius post eum.

29 [1] Sed et hoc facies eis, ut mihi in sacerdotio consecrentur: tolle
vitulum unum de armento et arietes duos immaculatos [2] panesque
azymos et crustulas absque fermento, quae conspersa sint oleo,
lagana quoque azyma oleo lita; de simila triticea cuncta facies [3] et
posita in canistro offeres, vitulum quoque et duos arietes. [4] Aaron
ac filios eius applicabis ad ostium tabernaculi conventus. Cumque
laveris patrem cum filiis suis aqua, [5] indues Aaron vestimentis suis,
id est subucula et tunica ephod et ephod et pectorali, quod con-
stringes ei cingulo ephod; [6] et pones tiaram in capite eius et diadema
sanctum super tiaram [7] et oleum unctionis fundes super caput eius;
atque hoc ritu consecrabitur. [8] Filios quoque illius applicabis et
indues tunicis lineis cingesque balteo [9] et impones eis mitras; erunt-
que sacerdotes mihi iure perpetuo.

Postquam impleveris manus Aaron et filiorum eius, [10] applicabis
et vitulum coram tabernaculo conventus; imponentque Aaron et
filii eius manus super caput illius, [11] et mactabis eum in conspectu
Domini, iuxta ostium tabernaculi conventus. [12] Sumptumque de
sanguine vituli, pones super cornua altaris digito tuo, reliquum
autem sanguinem fundes iuxta basim eius. [13] Sumes et adipem to-
tum, qui operit intestina, et reticulum iecoris ac duos renes et adi-
pem, qui super eos est, et offeres comburens super altare; [14] carnes
vero vituli et corium et fimum combures foris extra castra, eo quod
pro peccato sit.

[15] Unum quoque arietem sumes, super cuius caput ponent Aaron
et filii eius manus; [16] quem cum mactaveris, tolles sanguinem eius et
fundes super altare per circuitum. [17] Ipsum autem arietem secabis
in frusta lotaque intestina eius ac pedes pones super concisas carnes
et super caput illius. [18] Et adolebis totum arietem super altare: ho-
locaustum est Domino, odor suavissimus, incensum est Domino.

[19] Tolles quoque arietem alterum, super cuius caput Aaron et
filii eius ponent manus; [20] quem cum immolaveris, sumes de sangui-

[29] [12] *Reliquum* – Adde cum Gr et Vg *jeter*; TM omittit

ne ipsius et pones super extremum auriculae dextrae Aaron et filio-
rum eius et super pollices manus eorum ac pedis dextri; fundesque
sanguinem super altare per circuitum. 21 Cumque tuleris de sanguine,
qui est super altare, et de oleo unctionis, asperges Aaron et vestes
eius, filios et vestimenta eorum cum ipso. Et sanctus erit ipse et
vestimenta eius et filii eius et vestimenta eorum cum ipso.

22 Tollesque adipem de ariete et caudam et arvinam, quae operit
intestina, ac reticulum iecoris et duos renes atque adipem, qui super
eos est, armumque dextrum, eo quod sit aries consecrationis, 23 tor-
tamque panis unam, crustulam unam conspersam oleo, laganum
unum de canistro azymorum, quod positum est in conspectu Do-
mini; 24 ponesque omnia super manus Aaron et filiorum eius,
ut agitent ea coram Domino. 25 Suscipiesque universa de manibus
eorum et incendes in altari super holocausto in odorem suavissi-
mum in conspectu Domini; quia incensum est Domino. 26 Sumes
quoque pectusculum de ariete, quo initiatus est Aaron, elevabisque
illud coram Domino; et cedet in partem tuam. 27 Sanctificabisque
pectusculum elevatum et armum oblatum, quem de ariete sepa-
rasti, 28 quo initiatus est Aaron et filii eius; cedentque in partem
Aaron et filiorum eius iure perpetuo a filiis Israel; quia oblatio est
et oblatio erit a filiis Israel de victimis eorum pacificis, oblatio eorum
Domino.

29 Vestem autem sanctam, qua utetur Aaron, habebunt filii eius
post eum, ut ungantur in ea, et impleantur in ea manus eorum.
30 Septem diebus utetur illa, qui pontifex pro eo fuerit constitutus
de filiis eius, qui ingredietur tabernaculum conventus, ut ministret
in sanctuario.

31 Arietem autem consecrationis tolles et coques carnes eius in
loco sancto. 32 Et vescetur Aaron et filii eius carnibus arietis et pa-
nibus, qui sunt in canistro, in vestibulo tabernaculi conventus. 33 Et
comedent ea, quibus expiatio facta fuerit ad implendum manus
eorum, ad sanctificandum eos. Alienigena non vescetur ex eis, quia
sancta sunt. 34 Quod si remanserit de carnibus consecrationis sive
de panibus usque mane, combures reliquias igni; non comedentur,
quia sancta sunt.

35 Omnia, quae praecepi tibi, facies super Aaron et filiis eius.
Septem diebus consecrabis manus eorum 36 et vitulum pro peccato
offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare expians
illud et unges illud in sanctificationem. 37 Septem diebus expiabis
altare et sanctificabis; et erit sanctum sanctorum: omnis, qui teti-
gerit illud, sanctificabitur.

38 Hoc est quod facies in altari: agnos anniculos duos per singulos
dies iugiter, 39 unum agnum mane et alterum vespere; 40 decimam
partem similae conspersae oleo tunso, quod habeat mensuram quar-
tam partem hin, et vinum ad libandum eiusdem mensurae in agno
uno. 41 Alterum vero agnum offeres ad vesperam iuxta ritum matu-
tinae oblationis et libationis in odorem suavitatis, incensum Do-
mino, 42 holocaustum perpetuum in generationes vestras, ad ostium
tabernaculi conventus coram Domino, ubi conveniam vos, ut lo-
quar ad te.

43 Ibi conveniam filios Israel, et sanctificabitur locus in gloria mea.
44 Sanctificabo et tabernaculum conventus cum altari et Aaron cum
filiis eius, ut sacerdotio fungantur mihi. 45 Et habitabo in medio
filiorum Israel eroque eis Deus; 46 et scient quia ego Dominus Deus
eorum, qui eduxi eos de terra Aegypti, ut manerem inter illos: ego
Dominus Deus ipsorum.

30 1 Facies quoque altare ad adolendum thymiama de lignis aca-
ciae 2 habens cubitum longitudinis et alterum latitudinis, id est
quadrangulum, et duos cubitos in altitudine; cornua ex ipso pro-
cedent. 3 Vestiesque illud auro purissimo, tam craticulam eius quam
parietes per circuitum et cornua. Faciesque ei coronam aureolam
per gyrum 4 et duos anulos aureos sub corona in duobus lateribus,
ut mittantur in eos vectes, et altare portetur. 5 Ipsos quoque vectes
facies de lignis acaciae et inaurabis. 6 Ponesque altare contra velum,
quod ante arcam pendet testimonii, coram propitiatorio, quo te-
gitur testimonium, ubi conveniam ad te. 7 Et adolebit incensum su-
per eo Aaron suave fragrans mane. Quando componet lucernas,
incendet illud; 8 et quando collocabit eas ad vesperum, uret thy-
miama sempiternum coram Domino in generationes vestras. 9 Non
offeretis super eo thymiama compositionis alterius nec holocaustum
nec oblationem, nec libabitis libamina. 10 Et expiabit Aaron super
cornua eius semel per annum in sanguine sacrificii pro peccato; et
placabit super eo in generationibus vestris: sanctum sanctorum erit
Domino ».

11 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 12 « Quando tu-
leris summam filiorum Israel iuxta numerum, dabunt singuli pre-
tium expiationis pro animabus suis Domino; et non erit plaga in
eis, cum fuerint recensiti. 13 Hoc autem dabit omnis, qui transit ad
censum, dimidium sicli iuxta mensuram sanctuarii — siclus viginti
obolos habet —; media pars sicli offeretur Domino. 14 Qui habetur
in numero a viginti annis et supra, dabit pretium; 15 dives non addet

ad medium sicli, et pauper nihil minuet, quando dabitis oblationem
Domino in expiationem animarum vestrarum. 16 Susceptamque
expiationis pecuniam, quae collata est a filiis Israel, trades in usus
tabernaculi conventus, ut sit monumentum eorum coram Domino
et propitietur animabus illorum ».

17 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 18 « Facies et la-
brum aeneum cum basi aenea ad lavandum; ponesque illud inter
tabernaculum conventus et altare. Et, missa aqua, 19 lavabunt in eo
Aaron et filii eius manus suas ac pedes. 20 Quando ingressuri sunt
tabernaculum conventus, lavabunt se aqua, ne moriantur; vel quando
accessuri sunt ad altare, ut ministrent, ut adoleant victimam Do-
mino. 21 Et lavabunt manus et pedes, ne moriantur: legitimum sem-
piternum erit, ipsi et semini eius per successiones ».

22 Locutusque est Dominus ad Moysen 23 dicens: « Sume tibi
aromata prima myrrhae electae quingentos siclos et cinnamomi
boni odoris medium, id est ducentos quinquaginta siclos, calami
suave olentis similiter ducentos quinquaginta, 24 casiae autem quin-
gentos siclos, in pondere sanctuarii, olei de olivetis mensuram hin.
25 Faciesque unctionis oleum sanctum, unguentum compositum
opere unguentarii; unctionis oleum sanctum erit. 26 Et unges ex eo
tabernaculum conventus et arcam testamenti 27 mensamque cum
vasis suis, candelabrum et utensilia eius, altaria thymiamatis 28 et
holocausti et universam supellectilem, quae ad cultum eorum per-
tinet, et labrum cum basi sua. 29 Sanctificabisque omnia, et erunt
sancta sanctorum: qui tetigerit ea, sanctificabitur.

30 Aaron et filios eius unges sanctificabisque eos, ut sacerdotio
fungantur mihi. 31 Filiis quoque Israel dices: Hoc oleum unc-
tionis sanctum erit mihi in generationes vestras. 32 Caro hominis
non ungetur ex eo, et iuxta compositionem eius non facietis aliud,
quia sanctum est et sanctum erit vobis. 33 Homo quicumque tale
composuerit et dederit ex eo super alienum, exterminabitur de
populo suo ».

34 Dixitque Dominus ad Moysen: « Sume tibi aromata, stacten et
onycha, galbanum boni odoris et tus lucidissimum; aequalis ponde-
ris erunt omnia. 35 Faciesque thymiama compositum opere unguen-
tarii, sale conditum et purum et sanctum. 36 Cumque in tenuissimum
pulverem ex parte contuderis, pones ex eo coram testimonio in
tabernaculo conventus, in quo conveniam ad te: sanctum sanctorum
erit vobis thymiama. 37 Talem compositionem non facietis in usus
vestros, quia tibi sanctum erit pro Domino; 38 homo quicumque
fecerit simile, ut odore illius perfruatur, peribit de populis suis ».

31 1 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Ecce vocavi
ex nomine Beseleel filium Uri filii Hur de tribu Iudae 3 et implevi
eum spiritu Dei, sapientia et intellegentia et scientia in omni opere
4 ad excogitandum, quidquid fabrefieri potest ex auro et argento
et aere, 5 ad scindendum et includendum gemmas et ad sculpendum
ligna, ad faciendum omne opus; 6 dedique ei socium Ooliab fi-
lium Achisamech de tribu Dan et in corde omnis eruditi posui
sapientiam, ut faciant cuncta, quae praecepi tibi: 7 tabernaculum
conventus et arcam testimonii et propitiatorium, quod super eam
est, et cuncta vasa tabernaculi 8 mensamque et vasa eius, candela-
brum purissimum cum vasis suis et altaria thymiamatis 9 et holo-
causti et omnia vasa eorum, labrum cum basi sua 10 et vestes textas
et vestes sanctas Aaron sacerdoti et vestes filiorum eius, ut fungan-
tur officio suo in sacris, 11 oleum unctionis et thymiama aromatum
in sanctuario: omnia, quae praecepi tibi, facient ».

12 Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: 13 « Loquere filiis
Israel et dices ad eos: Videte ut sabbatum meum custodiatis, quia
signum est inter me et vos in generationibus vestris, ut sciatis quia
ego Dominus, qui sanctifico vos. 14 Custodite sabbatum, sanctum
est enim vobis. Qui polluerit illud, morte morietur; qui fecerit in
eo opus, peribit anima illius de medio populi sui. 15 Sex diebus fa-
cietis opus; in die septimo sabbatum est, requies sancta Domino:
omnis, qui fecerit opus in hac die, morietur. 16 Custodiant filii Israel
sabbatum et celebrent illud in generationibus suis: pactum est
sempiternum 17 inter me et filios Israel signumque perpetuum;
sex enim diebus fecit Dominus caelum et terram et in septimo ab
opere cessavit et respiravit ».

18 Deditque Dominus Moysi, completis huiuscemodi sermonibus
in monte Sinai, duas tabulas testimonii lapideas scriptas digito Dei.

32 1 Videns autem populus quod moram faceret descendendi de
monte Moyses, congregatus ad Aaron dixit: « Surge, fac nobis deos,
qui nos praecedant; Moysi enim, huic viro, qui nos eduxit de terra
Aegypti, ignoramus quid acciderit ». 2 Dixitque ad eos Aaron:
« Tollite inaures aureas de uxorum filiorumque et filiarum vestra-
rum auribus et afferte ad me ». 3 Fecitque omnis populus, quae ius-
serat, deferens inaures ad Aaron. 4 Quas cum ille accepisset, for-
mavit stilo imaginem et fecit ex eis vitulum conflatilem. Dixeruntque:
« Hi sunt dii tui, Israel, qui te eduxerunt de terra Aegypti! ». 5 Quod
cum vidisset Aaron, aedificavit altare coram eo et praeconis voce
clamavit dicens: « Cras sollemnitas Domini est ». 6 Surgentesque

mane altero die obtulerunt holocausta et hostias pacificas; et sedit
populus manducare et bibere et surrexerunt ludere.
7 Locutus est autem Dominus ad Moysen: « Vade, descende;
peccavit populus tuus, quem eduxisti de terra Aegypti. 8 Reces-
serunt cito de via, quam praecepi eis, feceruntque sibi vitulum con-
flatilem et adoraverunt atque immolantes ei hostias dixerunt:
" Isti sunt dii tui, Israel, qui te eduxerunt de terra Aegypti! " ». 9 Rur-
sumque ait Dominus ad Moysen: « Cerno quod populus iste durae
cervicis sit; 10 dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos et
deleam eos faciamque te in gentem magnam ».
11 Moyses autem orabat Dominum Deum suum dicens: « Cur,
Domine, irascitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxisti
de terra Aegypti in fortitudine magna et in manu robusta? 12 Ne,
quaeso, dicant Aegyptii: " Callide eduxit eos, ut interficeret in mon-
tibus et deleret e terra ". Quiescat ira tua, et esto placabilis super
nequitia populi tui. 13 Recordare Abraham, Isaac et Israel servorum
tuorum, quibus iurasti per temetipsum dicens: " Multiplicabo semen
vestrum sicut stellas caeli; et universam terram hanc, de qua locutus
sum, dabo semini vestro, et possidebitis eam semper " ». 14 Placa-
tusque est Dominus, ne faceret malum, quod locutus fuerat adversus
populum suum.
15 Et reversus est Moyses de monte portans duas tabulas testi-
monii in manu sua scriptas ex utraque parte 16 et factas opere Dei;
scriptura quoque Dei erat sculpta in tabulis. 17 Audiens autem Iosue
tumultum populi vociferantis dixit ad Moysen: « Ululatus pugnae
auditur in castris ». 18 Qui respondit:
« Non est clamor vincentium
neque clamor fugientium,
sed clamorem cantantium
ego audio ».
19 Cumque appropinquasset ad castra, vidit vitulum et choros;
iratusque valde proiecit de manu tabulas et confregit eas ad radices
montis. 20 Arripiensque vitulum, quem fecerant, combussit et con-
trivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquam et dedit ex eo po-
tum filiis Israel.
21 Dixitque ad Aaron: « Quid tibi fecit hic populus, ut induceres
super eum peccatum maximum? ». 22 Cui ille respondit: « Ne indi-
gnetur dominus meus; tu enim nosti populum istum, quod pronus
sit ad malum. 23 Dixerunt mihi: " Fac nobis deos, qui nos praece-
dant; huic enim Moysi, qui nos eduxit de terra Aegypti, nescimus
quid acciderit ". 24 Quibus ego dixi: Quis vestrum habet aurum?

Abstulerunt et dederunt mihi, et proieci illud in ignem; egressusque est hic vitulus ».

[25] Vidit ergo Moyses populum quod esset effrenatus; relaxaverat enim ei Aaron frenum in ludibrium hostium eorum. [26] Et stans in porta castrorum ait: « Si quis est Domini, iungatur mihi! ». Congregatique sunt ad eum omnes filii Levi. [27] Quibus ait: « Haec dicit Dominus, Deus Israel: Ponat unusquisque gladium super femur suum. Ite et redite de porta usque ad portam per medium castrorum, et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum ». [28] Fecerunt filii Levi iuxta sermonem Moysi; cecideruntque de populo in die illa quasi tria milia hominum. [29] Et ait Moyses: « Implestis manus vestras hodie Domino unusquisque in filio et in fratre suo, ut detur vobis benedictio ».

[30] Facto autem altero die, locutus est Moyses ad populum: « Peccastis peccatum maximum; ascendam ad Dominum, si quo modo quivero eum deprecari pro scelere vestro ». [31] Reversusque ad Dominum ait: « Obsecro, peccavit populus iste peccatum maximum, feceruntque sibi deos aureos; aut dimitte eis hanc noxam [32] aut, si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti ». [33] Cui respondit Dominus: « Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo. [34] Tu autem vade et duc populum istum, quo locutus sum tibi: angelus meus praecedet te; ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum ».

[35] Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli, quem fecerat Aaron.

33 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen: « Vade, ascende de loco isto tu et populus tuus, quem eduxisti de terra Aegypti, in terram, quam iuravi Abraham, Isaac et Iacob dicens: Semini tuo dabo eam. [2] Et mittam praecursorem tui angelum et eiciam Chananaeum et Amorraeum et Hetthaeum et Pherezaeum et Hevaeum et Iebusaeum, [3] et intres in terram fluentem lacte et melle. Non enim ascendam tecum, quia populus durae cervicis es, ne forte disperdam te in via ». [4] Audiens populus sermonem hunc pessimum luxit, et nullus ex more indutus est cultu suo.

[5] Dixitque Dominus ad Moysen: « Loquere filiis Israel: Populus durae cervicis es; uno momento, si ascendam in medio tui, delebo

[32] [29] *Implestis* – Lege cum Gr et Targ^{O} *mille'tem*; TM « implete »
Manus vestras – Lege cum 13 mss Hebraicis, Sam, Gr, Syr, Targ et Vg *j^{e}dêkem*; TM « manum vestram »

te. Nunc autem depone ornatum tuum, ut sciam quid faciam tibi ».
6 Deposuerunt ergo filii Israel ornatum suum a monte Horeb.
7 Moyses autem tollens tabernaculum tetendit ei extra castra
procul; vocavitque nomen eius Tabernaculum conventus. Et omnis,
qui quaerebat Dominum, egrediebatur ad tabernaculum conventus
extra castra. 8 Cumque egrederetur Moyses ad tabernaculum, sur-
gebat universa plebs, et stabat unusquisque in ostio papilionis sui;
aspiciebantque tergum Moysi, donec ingrederetur tabernaculum.
9 Ingresso autem illo tabernaculum, descendebat columna nubis et
stabat ad ostium; loquebaturque cum Moyse, 10 cernentibus uni-
versis quod columna nubis staret ad ostium tabernaculi. Stabant-
que ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum. 11 Loque-
batur autem Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui
homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur in castra,
minister eius Iosue filius Nun puer non recedebat de medio ta-
bernaculi.

12 Dixit autem Moyses ad Dominum: « Praecipis, ut educam po-
pulum istum, et non indicas mihi, quem missurus es mecum; cum
dixeris: " Novi te ex nomine, et invenisti gratiam coram me ". 13 Si
ergo inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi viam tuam, ut
sciam te et inveniam gratiam ante oculos tuos; respice quia populus
tuus est natio haec ». 14 Dixitque Dominus: « Facies mea ibit, et
requiem dabo tibi ». 15 Et ait Moyses: « Si non tu ipse eas, ne educas
nos de loco isto; 16 in quo enim scietur me et populum tuum inve-
nisse gratiam in conspectu tuo, nisi ambulaveris nobiscum, ut glo-
rificemur ego et populus tuus prae omnibus populis, qui habitant
super terram? ».

17 Dixitque Dominus ad Moysen: « Et verbum istud, quod lo-
cutus es, faciam; invenisti enim gratiam coram me, et teipsum novi
ex nomine ». 18 Qui ait: « Ostende mihi gloriam tuam ». 19 Respon-
dit: « Ego ostendam omne bonum tibi et vocabo in nomine Domini
coram te; et miserebor, cui voluero, et clemens ero, in quem mihi
placuerit ». 20 Rursumque ait: « Non poteris videre faciem meam;
non enim videbit me homo et vivet ». 21 Et iterum: « Ecce, inquit,
est locus apud me, stabis super petram; 22 cumque transibit gloria
mea, ponam te in foramine petrae et protegam dextera mea, donec
transeam; 23 tollamque manum meam, et videbis posteriora mea;
faciem autem meam videre non poteris ».

[33] 16 *Populis* – Lege cum Gr, Syr et Vg *'ammim*; TM « prae omni populo »

34 1 Dixitque Dominus ad Moysen: « Praecide tibi duas tabulas
lapideas instar priorum, et scribam super eas verba, quae habuerunt
tabulae, quas fregisti. 2 Esto paratus mane, ut ascendas statim in
montem Sinai; stabisque mihi super verticem montis. 3 Nullus
ascendat tecum, nec videatur quispiam per totum montem; oves
quoque et boves non pascantur e contra ». 4 Excidit ergo duas tabulas
lapideas, quales antea fuerant; et de nocte consurgens ascendit in
montem Sinai, sicut praeceperat ei Dominus, portans secum tabulas.
5 Cumque descendisset Dominus per nubem, stetit cum eo vo-
cans in nomine Domini. 6 Et transiens coram eo clamavit: « Do-
minus, Dominus Deus, misericors et clemens, patiens et multae
miserationis ac verax, 7 qui custodit misericordiam in milia, qui
aufert iniquitatem et scelera atque peccata, nihil autem impunitum
sinit, qui reddit iniquitatem patrum in filiis ac nepotibus in tertiam
et quartam progeniem ». 8 Festinusque Moyses curvatus est pronus in
terram et adorans 9 ait: « Si inveni gratiam in conspectu tuo, Domine,
obsecro, ut gradiaris nobiscum; populus quidem durae cervicis est,
sed tu auferes iniquitates nostras atque peccata nosque possidebis ».
10 Respondit Dominus: « Ego inibo pactum coram universo po-
pulo tuo; mirabilia faciam, quae numquam visa sunt super totam
terram nec in ullis gentibus, ut cernat cunctus populus, in cuius es
medio, opus Domini terribile, quod facturus sum tecum.
11 Observa cuncta, quae hodie mando tibi: ego ipse eiciam ante fa-
ciem tuam Amorraeum et Chananaeum et Hetthaeum, Pherezaeum
quoque et Hevaeum et Iebusaeum. 12 Cave, ne umquam cum habi-
tatoribus terrae, quam intraveris, iungas amicitias, quae tibi sint in
ruinam; 13 sed aras eorum destrue, confringe lapides palosque succide.
14 Noli adorare deum alienum: Dominus Zelotes nomen eius,
Deus est aemulator. 15 Ne ineas pactum cum hominibus illarum re-
gionum, ne, cum fornicati fuerint cum diis suis et sacrificaverint eis,
vocet te quispiam, et comedas de immolatis. 16 Nec uxorem de filia-
bus eorum accipies filiis tuis, ne, postquam ipsae fuerint fornicatae
cum diis suis, fornicari faciant et filios tuos in deos suos.
17 Deos conflatiles non facies tibi.
18 Sollemnitatem Azymorum custodies: septem diebus vesceris
azymis, sicut praecepi tibi, in tempore constituto mensis Abib;
mense enim verni temporis egressus es de Aegypto.
19 Omne, quod aperit vulvam generis masculini, meum erit; de

[34] 19 *Generis masculini* – Lege cum Gr, Theod, Vg et Targ *hazzākār* (cfr. 13, 12); TM « in memoriam revocaberis (vel revocabitur) »

cuncto grege tuo tam de bobus quam de ovibus meum erit. [20] Pri-
mogenitum asini redimes ove, sin autem nec pretium pro eo de-
deris, franges cervicem eius. Primogenitum filiorum tuorum redimes,
nec apparebis in conspectu meo vacuus.

[21] Sex diebus operaberis, die septimo cessabis etiam arare et metere.

[22] Sollemnitatem Hebdomadarum facies tibi in primitiis frugum
messis tuae triticeae et sollemnitatem Collectae, quando, redeunte
anni tempore, cuncta conduntur.

[23] Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in
conspectu omnipotentis Domini Dei Israel. [24] Cum enim tulero
gentes a facie tua et dilatavero terminos tuos, nullus insidiabitur
terrae tuae, ascendente te et apparente in conspectu Domini Dei
tui ter in anno.

[25] Non immolabis super fermento sanguinem hostiae meae; neque
residebit mane de victima sollemnitatis Paschae.

[26] Primitias frugum terrae tuae afferes in domum Domini Dei tui.
Non coques haedum in lacte matris suae ».

[27] Dixitque Dominus ad Moysen: « Scribe tibi verba haec, quibus
et tecum et cum Israel pepigi foedus ».

[28] Fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies et quadraginta
noctes; panem non comedit et aquam non bibit et scripsit in tabulis
verba foederis, decem verba.

[29] Cumque descenderet Moyses de monte Sinai, tenebat duas
tabulas testimonii et ignorabat quod resplenderet cutis faciei suae
ex consortio sermonis Domini. [30] Videntes autem Aaron et filii
Israel resplendere cutem faciei Moysi, timuerunt prope accedere;
[31] vocatique ab eo reversi sunt tam Aaron quam principes syna-
gogae. Et postquam locutus est ad eos, [32] venerunt ad eum etiam
omnes filii Israel; quibus praecepit cuncta, quae audierat a Domino
in monte Sinai.

[33] Impletisque sermonibus, posuit velamen super faciem suam,
[34] quod ingressus ad Dominum et loquens cum eo auferebat, donec
exiret; et tunc loquebatur ad filios Israel omnia, quae sibi fuerant
imperata. [35] Qui videbant cutem faciei Moysi resplendere, sed ope-
riebat ille rursus faciem suam, donec ingressus loqueretur cum eo.

35 [1] Igitur, congregato omni coetu filiorum Israel, dixit ad eos: « Haec
sunt, quae iussit Dominus fieri: [2] sex diebus facietis opus, septimus
dies erit vobis sanctus, sabbatum et requies Domino; qui fecerit
opus in eo, occidetur. [3] Non succendetis ignem in omnibus habi-
taculis vestris per diem sabbati ».

4 Et ait Moyses ad omnem coetum filiorum Israel: « Iste est ser-
mo, quem praecepit Dominus dicens: 5 " Separate apud vos donaria
Domino ". Omnis voluntarius et proni animi offerat ea Domino:
aurum et argentum et aes, 6 hyacinthum et purpuram coccumque
et byssum, pilos caprarum 7 et pelles arietum rubricatas et pelles
delphini, ligna acaciae 8 et oleum ad luminaria concinnanda et aro-
mata, ut conficiatur unguentum et thymiama suavissimum, 9 lapides
onychinos et gemmas ad ornatum ephod et pectoralis.

10 Quisquis vestrum sapiens est, veniat et faciat, quod Dominus
imperavit, 11 habitaculum scilicet et tentorium eius atque operi-
mentum, fibulas et tabulata cum vectibus, columnas et bases; 12 arcam
et vectes, propitiatorium et velum, quod ante illud oppanditur;
13 mensam cum vectibus et vasis et propositionis panibus; 14 cande-
labrum ad luminaria sustentanda, vasa illius et lucernas et oleum
ad nutrimenta luminarium; 15 altare thymiamatis et vectes et oleum
unctionis et thymiama ex aromatibus; velum ad ostium habitaculi;
16 altare holocausti et craticulam eius aeneam cum vectibus et vasis
suis, labrum et basim eius; 17 cortinas atrii cum columnis et basibus,
velum in foribus atrii; 18 paxillos habitaculi et atrii cum funiculis
suis; 19 vestimenta texta, quorum usus est in ministerio sanctuarii,
vestes sanctas Aaron pontificis ac vestes filiorum eius, ut sacerdotio
fungantur mihi ».

20 Egressus est omnis coetus filiorum Israel de conspectu Moysi,
21 et venit, quisquis erat mentis promptissimae, et attulit sponte sua
donaria Domino ad faciendum opus tabernaculi conventus et quid-
quid ad cultum et ad vestes sanctas necessarium erat. 22 Viri cum
mulieribus, omnes voluntarii praebuerunt fibulas et inaures, anulos
et dextralia; omne vas aureum in donaria Domini separatum est.
23 Si quis habebat hyacinthum et purpuram coccumque, byssum
et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas et pelles delphini,
24 argenti aerisque metalla, obtulerunt Domino lignaque acaciae in
varios usus.

25 Sed et mulieres eruditae dederunt, quae neverant, hyacinthum,
purpuram et coccum ac byssum 26 et pilos caprarum, sponte pro-
pria cuncta tribuentes. 27 Principes vero obtulerunt lapides ony-
chinos et gemmas ad ephod et pectorale 28 aromataque et oleum
ad luminaria concinnanda et ad praeparandum unguentum ac thy-
miama odoris suavissimi componendum. 29 Omnes viri et mulieres
mente prompta obtulerunt donaria, ut fierent opera, quae iusserat
Dominus per manum Moysi. Cuncti filii Israel voluntaria Domino
dedicaverunt.

[30] Dixitque Moyses ad filios Israel: « Ecce vocavit Dominus ex
nomine Beseleel filium Uri filii Hur de tribu Iudae; [31] implevitque
eum spiritu Dei, sapientia et intellegentia et scientia ad omne opus,
[32] ad excogitandum et faciendum opus in auro et argento et aere,
[33] ad scindendum et includendum gemmas et ad sculpendum ligna,
quidquid fabre adinveniri potest. [34] Dedit quoque in corde eius,
ut alios doceret, ipsi et Ooliab filio Achisamech de tribu Dan.
[35] Ambos implevit sapientia, ut faciant opera fabri polymitarii ac
plumarii de hyacintho ac purpura coccoque et bysso et textoris,
facientes omne opus ac nova quaeque reperientes ».

36 [1] Fecit ergo Beseleel et Ooliab et omnis vir sapiens, quibus dedit
Dominus sapientiam et intellectum, ut scirent fabre operari, quae
in usus sanctuarii necessaria sunt et quae praecepit Dominus.

[2] Cumque vocasset Moyses Beseleel et Ooliab et omnem erudi-
tum virum, cui dederat Dominus sapientiam, omnes, qui sponte
sua obtulerant se ad faciendum opus, [3] acceperunt ab ipso universa
donaria, quae attulerant filii Israel ad faciendum opus in cultum
sanctuarii. Ipsi autem cotidie mane donaria ei offerebant. [4] Unde
omnes sapientes artifices venerunt singuli de opere suo pro sanc-
tuario [5] et dixerunt Moysi: « Plus offert populus quam necessa-
rium est operi, quod Dominus iussit facere ». [6] Iussit ergo Moyses
praeconis voce per castra clamari: « Nec vir nec mulier quidquam
offerat ultra pro omni opere sanctuario ». Sicque cessatum est a
muneribus offerendis, [7] eo quod oblata sufficerent et superabun-
darent.

[8] Feceruntque omnes corde sapientes inter artifices habitaculi
cortinas decem de bysso retorta et hyacintho et purpura coccoque,
cum cherubim intextis arte polymita; [9] quarum una habebat in lon-
gitudine viginti octo cubitos et in latitudine quattuor: una mensura
erat omnium cortinarum. [10] Coniunxitque cortinas quinque alteram
alteri et alias quinque sibi invicem copulavit. [11] Fecit et ansas hya-
cinthinas in ora cortinae unius in extremitate iuncturae et in ora
cortinae extremae in iunctura altera similiter. [12] Quinquagenas ansas
fecit pro utraque cortina, ut contra se invicem venirent ansae et
mutuo iungerentur. [13] Unde et quinquaginta fudit fibulas aureas, quae
morderent cortinarum ansas, et fieret unum habitaculum. [14] Fecit
et saga undecim de pilis caprarum pro tentorio super habitaculum;
[15] unum sagum in longitudine habebat cubitos triginta et in latitu-
dine cubitos quattuor: unius mensurae erant omnia saga. [16] Quo-
rum quinque iunxit seorsum et sex alia separatim. [17] Fecitque ansas

quinquaginta in ora sagi ultimi iuncturae unius et quinquaginta in ora sagi iuncturae alterius, ut sibi invicem iungerentur; [18] et fecit fibulas aeneas quinquaginta, quibus necteretur tentorium, ut esset unum. [19] Fecit et opertorium tentorio de pellibus arietum rubricatis aliudque desuper velamentum de pellibus delphini.

[20] Fecit et tabulas habitaculi de lignis acaciae stantes. [21] Decem cubitorum erat longitudo tabulae unius, et unum ac semis cubitum latitudo retinebat. [22] Bini pedes erant per singulas tabulas, ut altera alteri iungeretur: sic fecit in omnibus tabulis habitaculi. [23] E quibus viginti ad plagam meridianam erant contra austrum [24] cum quadraginta basibus argenteis. Duae bases sub singulis tabulis ponebantur pro duabus pedibus. [25] Ad plagam quoque habitaculi, quae respicit ad aquilonem, fecit viginti tabulas [26] cum quadraginta basibus argenteis: duas bases per singulas tabulas. [27] Contra occidentem vero, id est ad eam partem habitaculi quae mare respicit, fecit sex tabulas [28] et duas alias per singulos angulos habitaculi retro; [29] quae gemellae erant a deorsum usque sursum in unam compaginem. Ita fecit duas tabulas in duobus angulis, [30] ut octo essent simul tabulae et haberent bases argenteas sedecim: binas scilicet bases sub singulis tabulis. [31] Fecit et vectes de lignis acaciae quinque ad continendas tabulas unius lateris habitaculi [32] et quinque alios ad alterius lateris coaptandas tabulas; et extra hos quinque alios vectes ad occidentalem plagam habitaculi contra mare. [33] Fecit autem vectem medium, qui per medias tabulas ab una extremitate usque ad alteram perveniret. [34] Ipsa autem tabulata deauravit. Et anulos eorum fecit aureos, per quos vectes induci possent; quos et ipsos laminis aureis operuit.

[35] Fecit et velum de hyacintho et purpura coccoque ac bysso retorta, opere polymitario, cum cherubim intextis; [36] et quattuor columnas de lignis acaciae, quas cum uncis suis deauravit, fusis basibus earum argenteis.

[37] Fecit et velum in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, cocco byssoque retorta opere plumarii; [38] et columnas quinque cum uncis suis. Et operuit auro capita et anulos earum basesque earum fudit aeneas.

37 [1] Fecit autem Beseleel et arcam de lignis acaciae habentem duos semis cubitos in longitudine et cubitum ac semissem in latitudine, altitudo quoque unius cubiti fuit et dimidii; vestivitque eam auro

[36] [29] *Gemellae* – Lege cum Sam *to'ămîm*; TM « integrae », cfr. 26, 24

purissimo intus ac foris. 2 Et fecit illi coronam auream per gyrum,
3 conflans quattuor anulos aureos in quattuor pedibus eius; duos
anulos in latere uno et duos in altero. 4 Vectes quoque fecit de lignis
acaciae, quos vestivit auro; 5 et quos misit in anulos, qui erant in
lateribus arcae, ad portandum eam.

6 Fecit et propitiatorium de auro mundissimo: duorum cubito-
rum et dimidii in longitudine et cubiti ac semis in latitudine. 7 Duos
etiam cherubim ex auro ductili fecit ex utraque parte propitiatorii:
8 cherub unum ex summitate unius partis et cherub alterum ex sum-
mitate partis alterius; duos cherubim ex singulis summitatibus pro-
pitiatorii 9 extendentes alas sursum et tegentes alis suis propitia-
torium seque mutuo et illud respicientes.

10 Fecit et mensam de lignis acaciae in longitudine duorum cubi-
torum et in latitudine unius cubiti, quae habebat in altitudine cubi-
tum ac semissem; 11 circumdeditque eam auro mundissimo et fecit
illi coronam auream per gyrum. 12 Fecit ei quoque limbum aureum
quattuor digitorum per circuitum et super illum coronam auream.
13 Fudit et quattuor circulos aureos, quos posuit in quattuor angulis
per singulos pedes mensae 14 iuxta limbum; misitque in eos vectes,
ut possit mensa portari. 15 Ipsos quoque vectes fecit de lignis aca-
ciae et circumdedit eos auro; 16 et vasa ad diversos usus mensae,
acetabula, phialas et cyathos et crateras ex auro puro, in quibus
offerenda sunt libamina.

17 Fecit et candelabrum ductile de auro mundissimo, basim et
hastile eius; scyphi sphaerulaeque ac flores unum cum ipso erant:
18 sex in utroque latere, tres calami ex parte una et tres ex altera;
19 tres scyphi in nucis modum in calamo uno sphaerulaeque simul
et flores et tres scyphi instar nucis in calamo altero sphaerulaeque
simul et flores. Aequum erat opus sex calamorum, qui procedebant
de hastili candelabri. 20 In ipso autem hastili erant quattuor scyphi
in nucis modum sphaerulaeque et flores; 21 singulae sphaerulae sub
binis calamis per loca tria, qui simul sex fiunt calami procedentes
de hastili uno. 22 Sphaerulae igitur et calami unum cum ipso erant,
totum ductile ex auro purissimo. 23 Fecit et lucernas septem cum
emunctoriis suis et vasa, ubi emuncta condantur, de auro mundis-
simo. 24 Talentum auri purissimi appendebat candelabrum cum
omnibus vasis suis.

25 Fecit et altare thymiamatis de lignis acaciae habens per qua-
drum singulos cubitos et in altitudine duos; e cuius angulis proce-
debant cornua. 26 Vestivitque illud auro purissimo cum craticula ac
parietibus et cornibus. 27 Fecitque ei coronam aureolam per gyrum

et binos anulos aureos sub corona in duobus lateribus, ut mittantur
in eos vectes, et possit altare portari. 28 Ipsos autem vectes fecit de
lignis acaciae et operuit laminis aureis.

29 Composuit et oleum ad sanctificationis unguentum et thymia-
ma de aromatibus mundissimis opere pigmentarii.

38 1 Fecit et altare holocausti de lignis acaciae quinque cubitorum
per quadrum et trium in altitudine, 2 cuius cornua de angulis proce-
debant; operuitque illud laminis aeneis. 3 Et in usus eius paravit
ex aere vasa diversa: lebetes, vatilla et pateras, fuscinulas et ignium
receptacula. 4 Craticulamque eius in modum retis fecit aeneam
subter marginem altaris ab imo usque ad medium eius, 5 fusis quat-
tuor anulis per totidem craticulae summitates, ad immittendos vectes
ad portandum. 6 Quos et ipsos fecit de lignis acaciae et operuit
laminis aeneis; 7 induxitque in circulos, qui in lateribus altaris emi-
nebant. Ipsum autem altare non erat solidum, sed cavum ex tabulis
et intus vacuum.

8 Fecit et labrum aeneum cum basi sua de speculis mulierum,
quae excubabant in ostio tabernaculi conventus.

9 Fecit et atrium, in cuius australi plaga erant tentoria de bysso
retorta cubitorum centum; 10 columnae aeneae viginti cum basi-
bus suis; unci columnarum et anuli earum argentei. 11 Aeque ad
septentrionalem plagam tentoria, columnae basesque et unci anu-
lique columnarum eiusdem mensurae et operis ac metalli erant.
12 In ea vero plaga, quae ad occidentem respicit, fuerunt tentoria
cubitorum quinquaginta, columnae decem cum basibus suis; et
unci columnarum anulique earum argentei. 13 Porro contra orientem
quinquaginta cubitorum paravit tentoria, 14 e quibus quindecim cu-
bitos columnarum trium cum basibus suis unum tenebat latus; 15 et
in parte altera — quia inter utraque introitum tabernaculi fecit —
quindecim aeque cubitorum erant tentoria columnaeque tres et
bases totidem. 16 Cuncta atrii tentoria in circuitu ex bysso retorta
texuerat. 17 Bases columnarum fuere aeneae, unci autem earum et
anuli earum argentei et capita earum vestivit argento et omnes co-
lumnas atrii cinxit anulis argenteis. 18 Et in introitu eius opere plu-
mario fecit velum ex hyacintho, purpura, cocco ac bysso retorta;
quod habebat viginti cubitos in longitudine, altitudo vero quinque
cubitorum erat iuxta mensuram, quam cuncta atrii tentoria habe-
bant. 19 Columnae autem in ingressu fuere quattuor cum basibus
aeneis, uncis argenteis; capitaque et anulos earum vestivit argento.
20 Paxillos quoque habitaculi et atrii per gyrum fecit aeneos.

[21] Hic est census habitaculi, habitaculi testimonii, qui recensitus est iuxta praeceptum Moysi ministerio Levitarum per manum Ithamar filii Aaron sacerdotis. [22] Beseleel filius Uri filii Hur de tribu Iudae fecit cuncta, quae praeceperat Dominus Moysi, [23] iuncto sibi socio Ooliab filio Achisamech de tribu Dan fabro et polymitario atque plumario ex hyacintho, purpura, cocco et bysso.

[24] Omne aurum, quod expensum est in opere sanctuarii et quod oblatum est in donariis, viginti novem talentorum fuit et septingentorum triginta siclorum ad mensuram sicli sanctuarii. [25] Argentum autem eorum, qui in congregatione recensiti sunt, centum talentorum fuit et mille septingentorum et septuaginta quinque siclorum ad mensuram sicli sanctuarii. [26] Beca, id est dimidium sicli iuxta mensuram sicli sanctuarii, dedit quisquis transit ad censum a viginti annis et supra, de sescentis tribus milibus et quingentis quinquaginta armatorum. [27] De talentis centum argenti conflatae sunt bases sanctuarii et veli, singulis talentis per bases singulas supputatis. [28] De mille autem septingentis et septuaginta quinque siclis fecit uncos columnarum et vestivit capita earum et cinxit eas argento. [29] Aeris quoque oblata sunt septuaginta talenta et duo milia et quadringenti sicli, [30] ex quibus fecit bases in introitu tabernaculi conventus et altare aeneum cum craticula sua omniaque vasa, quae ad usum eius pertinent, [31] et bases atrii tam in circuitu quam in ingressu eius et omnes paxillos habitaculi atque atrii per gyrum.

39 [1] De hyacintho vero et purpura, cocco ac bysso fecerunt vestes textas pro ministerio sanctuarii. Et fecerunt vestes sacras Aaron, sicut praecepit Dominus Moysi.

[2] Fecerunt igitur ephod de auro, hyacintho et purpura coccoque et bysso retorta [3] opere polymitario tundentes bratteas aureas et extenuantes in fila, ut possent torqueri cum priorum colorum subtegmine. [4] Fasciasque umerales fecerunt ei, cum quibus in utroque latere summitatum suarum copulabatur, [5] et balteum, quo constringebatur ephod, eiusdem operis et unum cum eo ex auro, et hyacintho et purpura coccoque et bysso retorta, sicut praeceperat Dominus Moysi. [6] Paraverunt et duos lapides onychinos, inclusos texturis aureis et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum Israel; [7] posueruntque eos in fasciis umeralibus ephod, lapides memorialis filiorum Israel, sicut praeceperat Dominus Moysi.

[39] [2] *Fecerunt* – Lege cum Sam et Syr *wajja'ăśû*; TM « fecit »
[3] *Extenuantes* – Lege cum Sam et Syr *w^eqiṣṣăṣû*; TM « et extenuavit »
[7] *Posueruntque* – Lege cum Sam *wajjaśîmû*; TM « posuitque »

8 Fecerunt et pectorale opere polymito iuxta opus ephod ex auro,
hyacintho, purpura coccoque et bysso retorta, 9 quadrangulum
duplex mensurae palmi. 10 Et posuerunt in eo gemmarum ordines
quattuor: in primo versu erat sardius, topazius, smaragdus; 11 in
secundo carbunculus, sapphirus et iaspis; 12 in tertio hyacinthus,
achates et amethystus; 13 in quarto chrysolithus, onychinus et be-
ryllus: inclusi textura aurea per ordines suos. 14 Ipsique lapides
duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli
per nomina singulorum. 15 Fecerunt in pectorali catenulas quasi
funiculos opus tortile de auro purissimo 16 et duos margines aureos
totidemque anulos aureos. Porro duos anulos posuerunt in utraque
summitate pectoralis; 17 duos funiculos aureos inseruerunt anulis,
qui in pectoralis angulis eminebant. 18 Duas summitates amborum
funiculorum colligaverunt duobus marginibus in fasciis umeralibus
ephod in parte eius anteriore. 19 Et fecerunt duos anulos aureos et
posuerunt super duas summitates pectoralis in eius margine inte-
riore contra ephod, sicut praecepit Dominus Moysi.

20 Feceruntque duos anulos aureos, quos posuerunt in duabus
fasciis umeralibus ephod deorsum in latere eius anteriore secus iunc-
turam eius super balteum ephod. 21 Et strinxerunt pectorale anulis
eius ad anulos ephod vitta hyacinthina, ut esset super balteum ephod,
ne amoveretur ab ephod, sicut praecepit Dominus Moysi.

22 Fecerunt quoque pallium ephod opere textili totum hyacin-
thinum 23 et capitium in medio eius supra oramque per gyrum
sicut in capitio loricae; 24 deorsum autem ad pedes mala punica
ex hyacintho, purpura, cocco ac bysso retorta 25 et tintinnabula
de auro purissimo, quae posuerunt inter malogranata in inferiore
parte pallii per gyrum, 26 ut sit tintinnabulum inter singula mala
punica, quibus ornatus incedebat pontifex, quando ministerio fun-
gebatur, sicut praeceperat Dominus Moysi.

27 Fecerunt et tunicas byssinas opere textili Aaron et filiis eius
28 et tiaram et ornatum mitrarum ex bysso, feminalia quoque linea
ex bysso retorta, 29 cingulum vero de bysso retorta, hyacintho,
purpura ac cocco, arte plumaria, sicut praeceperat Dominus Moysi.

30 Fecerunt et laminam diadema sanctitatis de auro purissimo;
scripseruntque in ea opere caelatoris: « Sanctum Domino »; 31 et
strinxerunt eam desuper cum tiara vitta hyacinthina, sicut praeceperat
Dominus Moysi.

[39] 8 *Fecerunt* – Lege cum Sam et Syr *wajja'ăsû*; TM « fecit »
22 *Fecerunt quoque* – Lege cum Sam et Syr *wajja'ăsû*; TM « et fecit »
24 *Bysso* – Adde cum 5 mss, Sam, Gr et Syr *w^{e}šeš*; TM omittit

[32] Perfectum est igitur omne opus habitaculi et tabernaculi conventus; feceruntque filii Israel cuncta, quae praeceperat Dominus Moysi: sic fecerunt.

[33] Et obtulerunt habitaculum et tabernaculum et universam supellectilem, fibulas, tabulas, vectes, columnas ac bases, [34] opertorium de pellibus arietum rubricatis et operimentum de pellibus delphini, velum, [35] arcam testimonii, vectes, propitiatorium, [36] mensam cum vasis suis et propositionis panibus, [37] candelabrum ex auro puro, lucernas in ordine earum et utensilia earum cum oleo candelabri, [38] altare aureum et unguentum et thymiama ex aromatibus et velum in introitu tabernaculi, [39] altare aeneum, craticulam aeneam, vectes et vasa eius omnia, labrum cum basi sua, [40] tentoria atrii et columnas cum basibus suis, velum in introitu atrii funiculosque illius et paxillos. Nihil ex vasis defuit, quae in ministerium habitaculi in tabernaculo conventus iussa sunt fieri. [41] Vestes quoque textas, quibus sacerdotes utuntur in sanctuario, et vestes sacras Aaron sacerdotis et vestes filiorum eius [42] obtulerunt filii Israel, sicut praeceperat Dominus Moysi.

[43] Quae postquam Moyses cuncta vidit completa, benedixit eis.

40 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Mense primo, die prima mensis eriges habitaculum, tabernaculum conventus, [3] et pones in eo arcam testimonii, abscondes illam velo; [4] et, illata mensa, pones super eam, quae rite praecepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis [5] et altare aureum, in quo adoletur incensum, coram arca testimonii. Velum in introitu habitaculi pones, [6] et ante tabernaculum conventus altare holocausti, [7] et labrum inter altare et tabernaculum conventus et implebis illud aqua. [8] Circumdabisque atrium tentoriis et pones velum in porta eius. [9] Et, assumpto unctionis oleo, unges habitaculum et omnia, quae in eo sunt, et consecrabis illud cum vasis suis, et erit sanctum. [10] Unges quoque altare holocausti et omnia vasa eius et consecrabis altare, et erit sanctum sanctorum. [11] Et unges labrum cum basi sua et consecrabis illud. [12] Applicabisque Aaron et filios eius ad fores tabernaculi conventus; et lotos aqua [13] indues Aaron sanctis vestibus, unges et consecrabis eum, ut mihi sacerdotio fungatur; [14] filios eius applicabis et vesties eos tunicis [15] et unges eos, sicut unxisti patrem eorum, ut mihi sacerdotio fungantur, et unctio eorum erit eis in sacerdotium sempiternum in generationibus eorum ». [16] Fecitque Moyses omnia, quae praeceperat ei Dominus: sic fecit.

17 Igitur mense primo anni secundi, prima die mensis collocatum
est habitaculum. 18 Erexitque Moyses illud et posuit bases ac ta-
bulas et vectes statuitque columnas 19 et expandit tentorium super
habitaculum, imposito desuper operimento, sicut Dominus impe-
raverat Moysi. 20 Sumpsit et posuit testimonium in arca et, subditis
infra vectibus, posuit propitiatorium desuper. 21 Cumque intulisset
arcam in habitaculum, appendit ante eam velum, sicut iusserat Do-
minus Moysi. 22 Posuit et mensam in tabernaculo conventus ad
plagam septentrionalem extra velum, 23 ordinatis coram proposi-
tionis panibus, sicut praeceperat Dominus Moysi. 24 Posuit et can-
delabrum in tabernaculo conventus e regione mensae in parte australi,
25 locatis per ordinem lucernis, sicut praeceperat Dominus Moysi.
26 Posuit et altare aureum in tabernaculo conventus coram propi-
tiatorio 27 et adolevit super eo incensum aromatum, sicut iusserat
Dominus Moysi. 28 Posuit et velum in introitu habitaculi 29 et altare
holocausti in vestibulo habitaculi, tabernaculi conventus, offerens
in eo holocaustum et sacrificium, sicut Dominus imperaverat Moysi.
30 Labrum quoque statuit inter tabernaculum conventus et altare
implens illud aqua; 31 laveruntque Moyses et Aaron ac filii eius
manus suas et pedes, 32 cum ingrederentur tabernaculum conventus
et accederent ad altare, sicut praeceperat Dominus Moysi. 33 Erexit
et atrium per gyrum habitaculi et altaris, ducto in introitu eius velo.
Sic complevit opus.

34 Et operuit nubes tabernaculum conventus, et gloria Domini
implevit habitaculum. 35 Nec poterat Moyses ingredi tabernaculum
conventus, quia habitavit nubes super illud, et gloria Domini re-
plevit habitaculum. 36 Si quando nubes de tabernaculo ascendebat,
proficiscebantur filii Israel in omnibus stationibus suis; 37 si autem
non ascendebat nubes, non proficiscebantur usque in diem, quo
levabatur. 38 Nubes quippe Domini incubabat per diem habitaculo,
et ignis in nocte, ante oculos universae domus Israel per cunctas
mansiones suas.

LIBER LEVITICUS

1 1 Vocavit autem Moysen et locutus est ei Dominus de tabernaculo
conventus dicens: 2 « Loquere filiis Israel et dices ad eos: Homo,
qui obtulerit ex vobis hostiam Domino de animalibus domesticis,
de bobus et pecoribus offerens victimas, 3 si holocaustum fuerit
eius oblatio de armento, masculum immaculatum offeret ad ostium
tabernaculi conventus ad placandum sibi Dominum; 4 ponetque
manum super caput hostiae, et acceptabilis erit atque in expiatio-
nem eius proficiens. 5 Immolabitque vitulum coram Domino, et
offerent filii Aaron sacerdotes sanguinem eius aspergentes per
altaris circuitum, quod est ante ostium tabernaculi conventus.
6 Detracta pelle, hostiam offerens in frusta concidet; 7 et filii Aaron
sacerdotis ponent in altari ignem, strueque lignorum super ignem
composita, 8 membra, quae caesa sunt, desuper ordinabunt, caput vi-
delicet et adipem. 9 Intestina autem et crura offerens lavabit aqua
adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum, incensum sua-
vissimi odoris Domino.
10 Quod si de pecoribus eius oblatio est, de ovibus sive de capris
holocaustum, masculum absque macula offeret; 11 immolabitque ad
latus altaris, quod respicit ad aquilonem, coram Domino. Sangui-
nem vero illius aspergent contra altare filii Aaron sacerdotes per
circuitum; 12 dividetque offerens membra, caput et adipem, et sa-
cerdos imponet ea super ligna, quibus subest ignis in altari. 13 In-
testina vero et crura lavabit offerens aqua, et oblata omnia adolebit
sacerdos super altare: holocaustum est et incensum odoris suavis-
simi Domino.
14 Sin autem de avibus holocausti oblatio fuerit Domino, offeret
de turturibus aut pullis columbae oblationem suam. 15 Et sacerdos
afferet eam ad altare; retortum ad collum caput adolebit in altari,
sanguisque eius exprimetur contra parietem altaris. 16 Vesiculam vero
gutturis et plumas proiciet offerens prope altare ad orientalem pla-
gam in loco, in quo cineres effundi solent; 17 confringetque eam
inter alas, quas non secabit, et adolebit eam sacerdos super altare,
lignis super ignem positis: holocaustum est et incensum suavissimi
odoris Domino.

2 1 Anima cum obtulerit oblationem sacrificii farinae Domino, si-
mila erit eius oblatio, fundetque super eam oleum et ponet tus 2 ac

deferet ad filios Aaron sacerdotes, tolletque ex eo pugillum plenum similae et olei ac totum tus, et sacerdos adolebit memoriale super altare, incensum odoris suavissimi Domino. 3 Quod autem reliquum fuerit de sacrificio, erit Aaron et filiorum eius: sanctum sanctorum de incensis Domini.

4 Cum autem obtuleris sacrificium similae coctum in clibano: de simila erunt panes, scilicet absque fermento conspersi oleo et lagana azyma oleo lita; 5 si oblatio tua fuerit de sartagine, simila erit, conspersa oleo et absque fermento; 6 divides eam minutatim et fundes super eam oleum: oblatio similae est. 7 Sin autem de frixorio fuerit sacrificium, aeque simila oleo conspergetur. 8 Et deferes oblationem ex his Domino factam tradens manibus sacerdotis, 9 qui afferet eam ad altare, tollet memoriale de sacrificio et adolebit super altare: incensum odoris suavissimi Domino. 10 Quidquid autem reliquum est, erit Aaron et filiorum eius: sanctum sanctorum de incensis Domini.

11 Omnis oblatio similae, quam offeretis Domino, absque fermento fiet, quia nihil fermenti ac mellis adolebitis incensum Domino. 12 Primitias tantum eorum offeretis tamquam munera Domino; super altare vero non ponentur in odorem suavitatis.

13 Quidquid obtuleris sacrificii, similae sale condies nec auferes sal foederis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione tua offeres sal.

14 Sin autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino, spicas tostas igni et grana fracta farris recentis offeres in sacrificium primarum frugum tuarum 15 fundens supra oleum et tus imponens: similae oblatio est. 16 De qua adolebit sacerdos tamquam memoriale partem farris fracti et olei ac totum tus.

3 1 Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblatio et de bobus voluerit offerre marem sive feminam, immaculata offeret coram Domino. 2 Ponetque manum super caput victimae suae, quam immolabit ad ostium tabernaculi conventus, fundentque filii Aaron sacerdotes sanguinem per circuitum altaris 3 et offerent de hostia pacificorum tamquam incensum Domino adipem, qui operit vitalia, et quidquid pinguedinis eis adhaeret, 4 duos renes cum adipe, quo teguntur iuxta ilia, et reticulum iecoris, quem iuxta renes, auferet. 5 Adolebuntque ea filii Aaron in altari super holocausto, quod est super lignis et igne: incensum suavissimi odoris Domino.

6 Si vero de pecoribus fuerit Domino eius oblatio, pacificorum

[2] 8 *Tradens* – Lege *wᵉhaqrîbāh* (cfr. Syr); TM «et afferet eam»

scilicet hostia, sive masculum sive feminam obtulerit, immaculata
erunt. [7] Si agnum obtulerit coram Domino, [8] ponet manum super
caput victimae suae, quam immolabit coram tabernaculo conventus;
fundentque filii Aaron sanguinem eius per altaris circuitum; [9] et
offeret de pacificorum hostia incensum Domino adipem et caudam
totam, quam iuxta tergum, auferet, et pinguedinem, quae operit ven-
trem, atque universum adipem, qui vitalibus adhaeret, [10] et utrum-
que renunculum cum adipe, qui est iuxta ilia, reticulumque iecoris,
quem iuxta renunculos, auferet. [11] Et adolebit ea sacerdos super
altare: panis et incensum Domino.

[12] Si capra fuerit eius oblatio, offeret eam coram Domino, [13] po-
net manum suam super caput eius immolabitque eam coram taber-
naculo conventus. Et fundent filii Aaron sanguinem eius per altaris
circuitum, [14] tolletque ex ea oblationem suam, incensum Domino,
adipem scilicet, qui operit ventrem, et universum, qui vitalibus ad-
haeret, [15] duos renunculos cum adipe, qui est super eos iuxta ilia,
et reticulum iecoris, quem iuxta renunculos, auferet; [16] adolebitque
ea sacerdos super altare: panis et incensum suavissimi odoris omnis
adeps Domino. [17] Iure perpetuo in generationibus et cunctis habi-
taculis vestris, nec adipem nec sanguinem omnino comedetis ».

4 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Loquere filiis
Israel: Anima cum peccaverit per ignorantiam et de universis man-
datis Domini, quae praecepit ut non fierent, quippiam fecerit, [3] si
sacerdos, qui est unctus, peccaverit, delinquere faciens populum,
offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino sacrificium
pro peccato; [4] et adducet illum ad ostium tabernaculi conventus
coram Domino ponetque manum super caput eius et immolabit
eum coram Domino. [5] Hauriet quoque sacerdos unctus de sanguine
vituli inferens illum in tabernaculum conventus; [6] cumque intinxerit
digitum in sanguinem, asperget eo septies coram Domino contra
velum sanctuarii; [7] ponetque de eodem sanguine super cornua altaris
thymiamatis gratissimi coram Domino, quod est in tabernaculo con-
ventus; omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris
holocausti in introitu tabernaculi. [8] Et omnem adipem vituli pro
peccato auferet tam eum, qui operit vitalia, quam omnem, qui vita-
libus adhaeret, [9] duos renunculos et adipem, qui est super eos iuxta
ilia, et reticulum iecoris, quem iuxta renunculos, auferet, [10] sicut
aufertur de vitulo hostiae pacificorum; et adolebit ea sacerdos super
altare holocausti. [11] Pellem vero et omnes carnes cum capite et pe-
dibus et intestinis et fimo, [12] totum vitulum efferet extra castra in

locum mundum, ubi cineres effundi solent; incendetque eum super
lignorum struem igne: in loco effusorum cinerum cremabitur.

13 Quod si omnis coetus Israel ignoraverit, et res abscondita fuerit
ab oculis congregationis, feceritque quod contra mandatum Domini
est et deliquerit, 14 et postea intellexerit peccatum suum, offeret
congregatio vitulum pro peccato adducetque eum ad ostium taber-
naculi conventus. 15 Et ponent seniores coetus populi manus su-
per caput eius coram Domino, immolatoque vitulo in conspectu
Domini, 16 inferet sacerdos, qui unctus est, de sanguine eius in ta-
bernaculum conventus, 17 tincto digito aspergens septies contra ve-
lum; 18 ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris, quod est
coram Domino in tabernaculo conventus. Reliquum autem sangui-
nem fundet iuxta basim altaris holocaustorum, quod est in ostio
tabernaculi conventus; 19 omnemque eius adipem tollet et adolebit
super altare. 20 Sic faciens et de hoc vitulo quomodo fecit de vitulo
pro peccato; sic faciet ei. Expiante eos sacerdote, propitius erit
Dominus. 21 Ipsum autem vitulum efferet extra castra atque com-
buret sicut et priorem vitulum: sacrificium pro peccato est congre-
gationis.

22 Si peccaverit princeps et fecerit unum ex omnibus per ignoran-
tiam, quod Domini Dei sui lege prohibetur, deliqueritque, 23 aut in-
dicatum ei fuerit peccatum suum, offeret hostiam Domino hircum
de capris immaculatum 24 ponetque manum suam super caput eius
et immolabit eum in loco, ubi solet mactari holocaustum coram
Domino: sacrificium pro peccato est. 25 Et tinguat sacerdos digitum
in sanguine hostiae pro peccato ponetque super cornua altaris holo-
causti et reliquum fundet ad basim eius. 26 Adipem vero adolebit
supra, sicut in victimis pacificorum fieri solet; expiabitque eum a
peccato eius, ac dimittetur ei.

27 Quod si peccaverit anima per ignorantiam de populo terrae, ut
faciat quidquam ex his, quae Domini lege prohibentur, atque delin-
quat, 28 aut indicatum ei fuerit peccatum suum, offeret capram im-
maculatam; 29 ponetque manum super caput hostiae pro peccato et
immolabit eam in loco holocausti. 30 Tolletque sacerdos de sanguine
in digito suo et ponet super cornua altaris holocausti et reliquum
fundet ad basim eius. 31 Omnem autem auferens adipem, sicut auferri
solet de victimis pacificorum, adolebit super altare in odorem sua-
vitatis Domino, expiabitque eum, et propitius erit Dominus.

32 Sin autem de ovibus obtulerit victimam pro peccato, adducet
agnam immaculatam; 33 ponet manum super caput eius et immolabit
eam in loco, ubi solent holocaustorum caedi hostiae. 34 Sumetque

sacerdos de sanguine eius digito suo et ponens super cornua altaris
holocausti reliquum fundet ad basim eius. [35] Omnem quoque aufe-
rens adipem, sicut auferri solet adeps agni, qui immolatur pro paci-
ficis, cremabit in altari super incensis Domini; expiabitque eum et
peccatum eius, et dimittetur illi.

5 [1] Si peccaverit anima et audiverit vocem iurantis testisque fuerit,
quod aut ipse vidit aut comperit, si non indicaverit, iniquitatem
portabit; [2] vel si anima tetigerit aliquid immundum, sive cadaver
bestiae sit aut iumenti vel reptilis, et absconditum fuerit ab eo, ipse
immundus et reus erit; [3] aut si tetigerit quidquam de immunditia
hominis iuxta omnem impuritatem, qua pollui solet, absconditum-
que fuerit ab eo, sed ipse cognoverit postea, subiacebit delicto; [4] aut
si anima temere iuraverit et protulerit labiis suis, ut vel male
quid faceret vel bene iuxta omnia, quae homines temere iurant,
absconditumque fuerit ab eo, sed ipse postea intellexerit, delicto
subiacebit; [5] si ergo reus factus fuerit uno ex istis, confiteatur pec-
catum suum [6] et offerat Domino sacrificium delicti pro peccato suo
agnam de gregibus sive capram ut sacrificium pro peccato; expiabit-
que eum sacerdos a peccato eius.

[7] Sin autem non potuerit offerre pecus, offerat ut sacrificium pro
delicto duos turtures vel duos pullos columbarum Domino: unum
in sacrificium pro peccato et alterum in holocaustum; [8] dabitque
eos sacerdoti, qui primum offerens ut sacrificium pro peccato retor-
quebit caput eius ad pennulas, ita ut collo haereat et non penitus
abrumpatur; [9] et asperget de sanguine eius parietem altaris; quid-
quid autem reliquum fuerit, faciet destillare ad fundamentum eius:
sacrificium pro peccato est. [10] Alterum vero adolebit holocaustum,
ut fieri solet; expiabitque eum sacerdos a peccato eius, et dimit-
tetur ei.

[11] Quod si non quiverit manus eius offerre duos turtures aut duos
pullos columbarum, offeret pro peccato suo similae partem ephi de-
cimam in sacrificium pro peccato; non mittet in eam oleum, nec
turis aliquid imponet, quia sacrificium pro peccato est. [12] Tradetque
eam sacerdoti, qui, plenum ex toto pugillum in memoriale hauriens,
cremabit in altari super incensis Domini: sacrificium pro peccato
est. [13] Et expiabit eum sacerdos et peccatum eius in uno ex his ca-
sibus, et propitius erit Dominus. Reliquam vero partem sacerdos
habebit sicut in oblatione similae ».

[14] Locutus est Dominus ad Moysen dicens: [15] « Anima, si praeva-
ricans per errorem in his, quae Domino sunt sanctificata, peccaverit,

offeret sacrificium pro delicto arietem immaculatum de gregibus iuxta
aestimationem argenti siclorum pondere sanctuarii in paenitentiam;
16 ipsumque, quod intulit damni, restituet et quintam partem ponet
supra tradens sacerdoti, qui expiabit eum offerens arietem, et di-
mittetur ei.

17 Anima, si peccaverit per ignorantiam feceritque unum ex his,
quae Domini lege prohibentur, et peccati rea portaverit iniquitatem
suam, 18 offeret arietem immaculatum de gregibus iuxta aestimationem
sacerdoti, qui expiabit eum ab eo, quod nesciens fecerit, et dimittetur
ei: 19 sacrificium pro delicto est, delinquens deliquit in Dominum ».

20 Locutus est Dominus ad Moysen dicens: 21 « Anima, quae pec-
caverit et, contempto Domino, negaverit proximo suo depositum,
quod fidei eius creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit aut ca-
lumniam fecerit, 22 sive rem perditam invenerit et infitians insuper
peierarit in uno ex omnibus, in quibus peccare solent homines, 23 si
quis sic peccaverit et deliquerit, reddet omnia, quae per rapinam vel
calumniam abstulerit vel deposita retinuerit vel perdita invenerit
24 vel de quibus peierarit, et restituet integra et quintam insuper
addet partem domino, cui damnum intulerat, in die sacrificii pro
delicto. 25 Sacrificium pro delicto offeret Domino: arietem immacu-
latum de grege iuxta aestimationem; 26 qui expiabit eum coram
Domino, et dimittetur illi pro singulis, quae faciendo peccaverit ».

6 1 Locutus est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Praecipe Aaron et
filiis eius: Haec est lex holocausti: cremabitur in foco altaris tota
nocte usque mane; ignis altaris in eo ardebit. 3 Vestietur sacerdos
tunica et feminalibus lineis super verecunda sua, tolletque cineres,
quos vorans ignis exussit, et ponet iuxta altare. 4 Porro spoliabitur
prioribus vestimentis; indutusque aliis efferet cineres extra castra
in locum mundum. 5 Ignis autem in altari semper ardebit, non exstin-
guetur, quem nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos
dies et, imposito holocausto, desuper adolebit adipes pacificorum.
6 Ignis est iste perpetuus, qui numquam deficiet in altari.

7 Haec est lex sacrificii similae, quod offerent filii Aaron coram
Domino et coram altare: 8 tollet sacerdos ex eo pugillum similae,
quae conspersa est oleo, et totum tus, quod super similam positum
est; adolebitque illud in altari in odorem suavissimum, memoriale
Domino. 9 Reliquam autem partem similae comedet Aaron cum filiis
suis, et panis absque fermento comedetur in loco sancto; in atrio
tabernaculi conventus comedent illam. 10 Ideo autem non coquetur
fermentata, quia ut partem eorum dedi illam ex incensis meis: san-

ctum sanctorum est, sicut sacrificium pro peccato atque pro de-
licto; [11] mares tantum stirpis Aaron comedent illud. Legitimum sem-
piternum est in generationibus vestris de incensis Domini; omnis,
qui tetigerit illa, sanctificabitur ».

[12] Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: [13] « Haec est oblatio
Aaron et filiorum eius, quam offerre debent Domino in die unctio-
nis ipsius: decimam partem ephi offerent similae in sacrificio sem-
piterno medium eius mane et medium vespere; [14] quae in sartagine
oleo conspersa frigetur. Afferes eam calidam et offeres divisam mi-
nutatim, sacrificium in odorem suavissimum Domino. [15] Sacerdos
unctus, qui patri iure successerit, faciet illud. Legitimum sempiter-
num: Domino tota cremabitur; [16] omne enim sacrificium similae
sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo ».

[17] Locutus est Dominus ad Moysen dicens: [18] « Loquere Aaron
et filiis eius: Ista est lex sacrificii pro peccato: in loco, ubi mactatur
holocaustum, mactabitur coram Domino: sanctum sanctorum est.
[19] Sacerdos, qui offert, comedet illud in loco sancto, in atrio taber-
naculi conventus. [20] Quidquid tetigerit carnes eius, sanctificabitur:
si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in loco sancto;
[21] vas autem fictile, in quo coctum est, confringetur; quod si vas
aeneum fuerit, defricabitur et lavabitur aqua. [22] Omnis masculus
de genere sacerdotali vescetur carnibus eius, quia sanctum sancto-
rum est. [23] Omne autem sacrificium pro peccato, de cuius sanguine
infertur in tabernaculum conventus ad expiandum in sanctuario,
non comedetur, sed comburetur igni.

7 [1] Haec quoque est lex sacrificii pro delicto: sanctum sanctorum
est, [2] idcirco, ubi immolatur holocaustum, mactabitur et victima pro
delicto; sanguis eius per gyrum fundetur altaris. [3] Omnemque adi-
pem offeret ex ea, caudam scilicet et adipem, qui operit vitalia,
[4] duos renunculos et pinguedinem, quae super eos iuxta ilia est,
reticulumque iecoris, quem iuxta renunculos, auferet; [5] et adolebit
ea sacerdos super altare ut incensum Domino: sacrificium pro de-
licto est. [6] Omnis masculus de sacerdotali genere in loco sancto
vescetur his carnibus, quia sanctum sanctorum est. [7] Sicut sacrifi-
cium pro peccato, ita et sacrificium pro delicto, utriusque hostiae
lex una est; ad sacerdotem, qui eam obtulerit, pertinebit.

[6] [14] *Divisam* – Lege cum Syr *tᵉfuttennāh* (divides eam in frustula, cfr. 2, 6 *pātôt*); TM *tufînê* = « cocta » vel « frustula »; Gr « circumvoluta » (hapax leg. incertum)

8 Sacerdos, qui offert holocaustum cuiusdam viri, habebit pellem
victimae, 9 et omne sacrificium similae, quod coquitur in clibano, et,
quidquid in frixorio vel in sartagine praeparatur, eius erit sacerdo-
tis, a quo offertur; 10 et omne sacrificium similae sive oleo consper-
sum sive aridum fuerit, cunctis filiis Aaron aequa mensura per
singulos dividetur.

11 Haec est lex hostiae pacificorum quae offertur Domino; 12 si
pro gratiarum actione fuerit oblatio, offerent panes absque fer-
mento conspersos oleo et lagana azyma uncta oleo coctamque si-
milam ut collyridas olei admixtione conspersas, 13 panes quoque
fermentatos cum hostia pacificorum pro gratiarum actione, 14 ex
quibus unus offeretur munus Domino et erit sacerdotis, qui fun-
det hostiae sanguinem. 15 Cuius carnes eadem comedentur die, nec
remanebit ex eis quidquam usque mane.

16 Si voto vel sponte quisquam obtulerit hostiam, eadem similiter
edetur die; sed et si quid in crastinum remanserit, vesci licitum
est; 17 quidquid autem tertius invenerit dies, ignis absumet.

18 Si quis de carnibus victimae pacificorum die tertio comederit,
irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti; quin potius, quaecumque
anima tali se edulio contaminarit, praevaricationis rea erit. 19 Caro,
quae aliquid tetigerit immundum, non comedetur, sed comburetur
igni; ceterum carne, qui fuerit mundus, vescetur. 20 Anima polluta,
quae ederit de carnibus hostiae pacificorum, quae oblata est Do-
mino, peribit de populis suis; 21 et quae tetigerit immunditiam
hominis vel iumenti, sive omnis rei abominabilis, quae polluere
potest, et comederit de huiuscemodi carnibus, interibit de popu-
lis suis ».

22 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 23 « Loquere filiis
Israel: Adipem bovis et ovis et caprae non comedetis. 24 Adipem
cadaveris morticini et eius animalis, quod a bestia laceratum est,
habebitis in usus varios, sed non comedetis. 25 Si quis adipem, qui
offertur in incensum Domini, comederit, peribit de populo suo.
26 Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo, tam de
avibus quam de pecoribus; 27 omnis anima, quae ederit sanguinem,
peribit de populis suis ».

28 Locutus est Dominus ad Moysen dicens: 29 « Loquere filiis
Israel: Qui offert victimam pacificorum Domino, afferat oblatio-
nem suam Domino de victima pacificorum. 30 Tenebit manibus in-
censa Domini, adipem scilicet et pectusculum afferet; pectusculum,
ut elevetur coram Domino. 31 Et sacerdos adolebit adipem super
altare; pectusculum autem erit Aaron et filiorum eius. 32 Armus

quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in munus sacerdotis.
33 Qui de filiis Aaron obtulerit sanguinem et adipem victimae paci-
ficorum, ipse habebit armum dextrum in portione sua; 34 pectuscu-
lum enim elationis et armum donationis tuli a filiis Israel de hostiis
eorum pacificis et dedi Aaron sacerdoti ac filiis eius, lege perpetua,
ab omni populo Israel ».

35 Haec est portio Aaron et filiorum eius de incensis Domini,
die, qua applicavit eos, ut sacerdotio fungerentur; 36 et quae prae-
cepit dari eis Dominus a filiis Israel, die qua unxit eos, religione
perpetua in generationibus eorum.

37 Ista est lex holocausti et oblationis similae et sacrificii pro pec-
cato atque delicto et pro consecratione et pacificorum victimis,
38 quam constituit Dominus Moysi in monte Sinai, quando mandavit
filiis Israel, ut offerrent oblationes suas Domino in deserto Sinai.

8 1 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Tolle Aaron
cum filiis suis, vestes eorum et unctionis oleum, vitulum pro pec-
cato, duos arietes, canistrum cum azymis; 3 et congregabis omnem
coetum ad ostium tabernaculi conventus ». 4 Fecit Moyses, ut Do-
minus imperarat; congregatoque omni coetu ante fores tabernaculi
conventus, 5 ait: « Iste est sermo, quem iussit Dominus fieri ».

6 Statimque applicavit Aaron et filios eius. Cumque lavisset eos
aqua, 7 vestivit pontificem subucula linea accingens eum balteo et
induens tunica hyacinthina et desuper ephod imposuit, 8 quod
astrinxit cingulo ephod firmiter; et imposuit ei pectorale, in quo
dedit Urim et Tummim. 9 Cidari quoque texit caput et super eam
contra frontem posuit laminam auream, diadema sanctum, sicut
praeceperat Dominus Moysi.

10 Tulit et unctionis oleum, quo levit habitaculum cum omni
supellectili sua et sanctificavit ea. 11 Cumque de eo aspersisset al-
tare septem vicibus, unxit illud et omnia vasa eius labrumque cum
basi sua sanctificavit oleo. 12 Quod fundens super caput Aaron,
unxit eum et consecravit; 13 filios quoque eius applicatos vestivit
subuculis lineis et cinxit balteo imposuitque mitras, ut iusserat
Dominus Moysi.

14 Adduxit et vitulum pro peccato; cumque super caput eius po-
suissent Aaron et filii eius manus suas, 15 immolavit eum; et hauriens
Moyses sanguinem tincto digito tetigit cornua altaris per gyrum
et mundavit illud; fuditque reliquum sanguinem ad fundamenta eius
et sanctificavit illud expiando. 16 Adipem autem, qui erat super
vitalia, et reticulum iecoris duosque renunculos cum arvinulis suis

adolevit super altare; 17 vitulum cum pelle, carnibus et fimo cre-
mans extra castra, sicut praeceperat Dominus Moysi.
18 Attulit et arietem in holocaustum, super cuius caput cum im-
posuissent Aaron et filii eius manus suas, 19 immolavit eum et fudit
sanguinem eius per altaris circuitum. 20 Ipsumque arietem in frusta
concidens, caput eius et artus et adipem adolevit igni; 21 lotis prius
intestinis et pedibus, totumque simul arietem adolevit super altare,
eo quod esset holocaustum suavissimi odoris, incensum Domino,
sicut praeceperat Dominus Moysi.
22 Attulit et arietem secundum in consecrationem sacerdotum; po-
sueruntque super caput illius Aaron et filii eius manus suas. 23 Quem
cum immolasset Moyses, sumens de sanguine tetigit extremum auri-
culae dextrae Aaron et pollicem manus eius dextrae, similiter et pe-
dis. 24 Applicavit et filios Aaron; cumque de sanguine arietis immo-
lati tetigisset extremum auriculae singulorum dextrae et pollices
manus ac pedis dextri, reliquum fudit super altare per circuitum.
25 Tulitque adipem et caudam omnemque pinguedinem, quae operit
intestina reticulumque iecoris, et duos renes cum adipibus suis et
armo dextro. 26 Tollens autem de canistro azymorum, quod erat co-
ram Domino, panem absque fermento et collyridam conspersam
oleo laganumque posuit super adipes et armum dextrum, 27 tradens
simul omnia super manus Aaron et filiorum eius. Qui, postquam
levaverunt ea coram Domino, 28 rursum suscepta de manibus eorum
adolevit in altari super holocausto, eo quod illa essent consecratio-
nis oblatio, in odorem suavitatis: incensum erat Domino. 29 Tulit
et pectusculum elevans illud coram Domino de ariete consecrationis
in partem suam, sicut praeceperat Dominus Moysi. 30 Assumensque
de unguento et sanguine, qui erat in altari, aspersit super Aaron
et vestimenta eius et super filios illius ac vestes eorum.
31 Cumque sanctificasset eos in vestitu suo, praecepit eis dicens:
« Coquite carnes ante fores tabernaculi et ibi comedite eas; pa-
nes quoque consecrationis edite, qui positi sunt in canistro, sicut
mihi praeceptum est: " Aaron et filii eius comedent eos; 32 quid-
quid autem reliquum fuerit de carne et panibus, ignis absumet ".
33 De ostio quoque tabernaculi conventus non exibitis septem diebus
usque ad diem, quo complebitur tempus consecrationis vestrae; sep-
tem enim diebus finitur consecratio. 34 Sicut et impraesentiarum
factum est, praecepit Dominus, ut fieret in expiationem eorum.

[8] 31 *Mihi praeceptum est* – Lege cum Gr, Syr et Targ (cfr. Vg) *ṣuwwêtî* (cfr. v. 35); TM « praecepi »

35 Die ac nocte manebitis in ostio tabernaculi conventus observantes
observationem Domini, ne moriamini: sic enim mihi praeceptum est».
36 Feceruntque Aaron et filii eius cuncta, quae locutus est Domi-
nus per manum Moysi.

9 1 Facto autem octavo die, vocavit Moyses Aaron et filios eius ac
maiores natu Israel dixitque ad Aaron: 2 «Tolle de armento vitulum
pro peccato et arietem in holocaustum, utrumque immaculatum, et
affer illos coram Domino. 3 Et ad filios Israel loqueris: "Tollite
hircum pro peccato et vitulum atque agnum anniculos et sine ma-
cula in holocaustum, 4 bovem et arietem pro pacificis, et immolate
eos coram Domino, et sacrificium similae oleo conspersae: hodie
enim Dominus apparebit vobis" ».
5 Tulerunt ergo cuncta, quae iusserat Moyses, ad ostium taberna-
culi conventus; ubi, cum omnis coetus accessisset et staret coram
Domino, 6 ait Moyses: «Iste est sermo, quem praecepit Dominus:
facite et apparebit vobis gloria eius». 7 Dixit et ad Aaron: «Ac-
cede ad altare et immola pro peccato tuo; offer holocaustum et
expia te et populum. Et fac hostiam populi et expia eum, sicut
praecepit Dominus».
8 Statimque Aaron accedens ad altare immolavit vitulum pro pec-
cato suo, 9 cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui; in quo tinguens
digitum tetigit cornua altaris et fudit residuum ad basim eius.
10 Adipemque et renunculos ac reticulum iecoris, quae sunt de
sacrificio pro peccato, adolevit super altare, sicut praeceperat Do-
minus Moysi. 11 Carnes vero et pellem eius extra castra combus-
sit igni.
12 Immolavit et holocausti victimam; obtuleruntque ei filii sui
sanguinem eius, quem fudit per altaris circuitum. 13 Ipsam etiam
hostiam in frusta concisam cum capite ei obtulerunt, quae omnia
super altare cremavit igni; 14 lavit quoque aqua intestina cruraque
et adolevit super holocausto in altari.
15 Et applicavit oblationem populi sumensque hircum pro peccato
populi mactavit et obtulit in expiationem sicut priorem; 16 fecit quo-
que holocaustum secundum ritum 17 et addens sacrificium similae
implevit manum ex illa et adolevit super altare praeter holocaustum
matutinum.
18 Immolavit et bovem atque arietem, hostias pacificas populi;
obtuleruntque ei filii sui sanguinem, quem fudit super altare in
circuitu. 19 Adipes autem bovis et caudam arietis renunculosque cum
adipibus suis et reticulum iecoris 20 posuerunt super pectora; cum-

que cremati essent adipes in altari, 21 pectora eorum et armos dextros
Aaron elevavit coram Domino, sicut praeceperat Moyses.
22 Et elevans Aaron manus ad populum benedixit eis. Sicque, com-
pletis hostiis pro peccato et holocaustis et pacificis, descendit. 23 In-
gressi autem Moyses et Aaron tabernaculum conventus et deinceps
egressi benedixerunt populo. Apparuitque gloria Domini omni po-
pulo; 24 et ecce egressus ignis a Domino devoravit holocaustum et
adipes, qui erant super altare. Quod cum vidissent turbae, exulta-
verunt ruentes in facies suas.

10 1 Arreptisque Nadab et Abiu filii Aaron turibulis, posuerunt
ignem et incensum desuper offerentes coram Domino ignem alie-
num, qui eis praeceptus non erat. 2 Egressusque ignis a Domino
devoravit eos, et mortui sunt coram Domino.
3 Dixitque Moyses ad Aaron: « Hoc est, quod locutus est Domi-
nus: " Sanctificabor in his, qui appropinquant mihi, et in conspectu
omnis populi glorificabor " ». Quod audiens tacuit Aaron. 4 Vocatis
autem Moyses Misael et Elisaphan filiis Oziel patrui Aaron, ait ad
eos: « Ite et tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii et aspor-
tate extra castra ». 5 Confestimque pergentes tulerunt eos, sicut
iacebant vestitos subuculis suis, foras, ut sibi fuerat imperatum.
6 Locutus est Moyses ad Aaron et ad Eleazar atque Ithamar filios
eius: « Comas vestras nolite excutere et vestimenta nolite scindere,
ne moriamini, et super omnem coetum oriatur indignatio. Fratres
vestri, omnis domus Israel, plangant incendium, quod Dominus
suscitavit. 7 Vos autem non egredimini fores tabernaculi conventus,
alioquin peribitis; oleum quippe unctionis Domini est super vos ».
Qui fecerunt omnia iuxta praeceptum Moysi.
8 Dixit quoque Dominus ad Aaron: 9 « Vinum et omne, quod ine-
briare potest, non bibetis tu et filii tui, quando intratis tabernaculum
conventus, ne moriamini — praeceptum est sempiternum in gene-
rationes vestras — 10 et ut habeatis scientiam discernendi inter sanc-
tum et profanum, inter pollutum et mundum, 11 doceatisque filios
Israel omnia legitima mea, quae locutus est Dominus ad eos per
manum Moysi ».
12 Locutusque est Moyses ad Aaron et ad Eleazar atque Ithamar
filios eius, qui residui erant: « Tollite oblationem similae, quae re-
mansit de incensis Domini, et comedite illam absque fermento iuxta
altare, quia sanctum sanctorum est. 13 Comedetis autem in loco
sancto, quia data est tibi et filiis tuis de incensis Domini, sicut prae-
ceptum est mihi. 14 Pectusculum quoque elationis et armum dona-

tionis edetis in loco mundissimo, tu et filii tui ac filiae tuae tecum;
tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis pacificis filiorum
Israel. [15] Armum et pectus cum incensis adipum afferent ad elatio-
nem coram Domino, et pertineant ad te et ad filios tuos lege per-
petua, sicut praecepit Dominus ».

[16] De hirco autem pro peccato cum quaereret Moyses, exustum
repperit; iratusque contra Eleazar et Ithamar filios Aaron, qui reman-
serant, ait: [17] « Cur non comedistis sacrificium pro peccato in loco
sancto? Quod sanctum sanctorum est, et datum vobis, ut portetis
iniquitatem coetus in expiationem eorum in conspectu Domini;
[18] praesertim cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta,
comedere eam debuistis in sanctuario, sicut praeceptum est mihi ».
[19] Respondit Aaron: « Oblata est hodie victima pro peccato et ho-
locaustum eorum coram Domino; mihi autem accidit, quod vides.
Quomodo potui comedere eam et placere Domino? ». [20] Quod cum
audisset Moyses, recepit satisfactionem.

11 [1] Locutus est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: [2] « Dicite
filiis Israel: Haec sunt animalia, quae comedere debetis de cunctis
animantibus terrae. [3] Omne, quod habet plene divisam ungulam et ru-
minat in pecoribus, comedetis. [4] Haec autem non comedetis ex rumi-
nantibus vel dividentibus ungulam: camelum, quia ruminat quidem,
sed non dividit ungulam, inter immunda reputabis; [5] hyracem, qui
ruminat ungulamque non dividit, immundus est; [6] leporem quoque,
nam et ipse ruminat, sed ungulam non dividit; [7] et suem, qui, cum
ungulam plene dividat, non ruminat. [8] Horum carnibus non vesce-
mini nec cadavera contingetis, quia immunda sunt vobis.

[9] Haec sunt, quae gignuntur in aquis et vesci licitum est: omne,
quod habet pinnulas et squamas, tam in mari quam in fluminibus
et torrentibus, comedetis. [10] Quidquid autem pinnulas et squamas
non habet, reptilium vel quorumlibet aliorum animalium, quae in
aquis moventur, abominabile vobis [11] et execrandum erit; carnes
eorum non comedetis et morticina vitabitis. [12] Cuncta, quae non
habent pinnulas et squamas in aquis, polluta erunt vobis.

[13] Haec sunt, quae de avibus comedere non debetis, et vitanda
sunt vobis: aquilam et grypem et haliaeetum, [14] milvum ac vultu-
rem iuxta genus suum [15] et omne corvini generis, [16] struthionem
et noctuam et larum et accipitrem iuxta genus suum, [17] bubonem
et mergulum et ibin, [18] cycnum et nyctocoracem et porphyrionem,
[19] erodionem et charadrion iuxta genus suum, upupam quoque et
vespertilionem.

[20] Omne de volucribus, quod reptat super quattuor pedes, abo-
minabile erit vobis. [21] Quidquid autem ambulat quidem super quat-
tuor pedes, sed habet longiora retro crura, per quae salit super ter-
ram, [22] comedere debetis; ut est bruchus in genere suo et attacus
atque ophiomachus ac locusta, singula iuxta genus suum. [23] Quid-
quid autem ex volucribus reptantibus quattuor tantum habet pedes,
execrabile erit vobis. [24] Et quicumque morticina eorum tetigerit,
polluetur et erit immundus usque ad vesperum. [25] Et si necesse
fuerit, ut portet quippiam horum mortuum, lavabit vestimenta sua
et immundus erit usque ad solis occasum.

[26] Omne animal, quod habet quidem ungulam, sed non dividit
eam nec ruminat, immundum erit vobis; et qui tetigerit illud, con-
taminabitur. [27] Quod ambulat super plantas pedum ex cunctis ani-
mantibus, quae incedunt quadrupedia, immundum erit; qui tetigerit
morticina eorum, polluetur usque ad vesperum. [28] Et qui portaverit
huiuscemodi cadavera, lavabit vestimenta sua et immundus erit
usque ad vesperum; quia omnia haec immunda sunt vobis.

[29] Haec quoque inter polluta reputabuntur de his, quae reptant in
terra: mustela et mus et lacerta iuxta genus suum, [30] mygale et testudo
et stellio et talpa et chamaeleon: [31] omnia haec immunda sunt.

Qui tetigerit morticina eorum, immundus erit usque ad vesperum;
[32] et super quod ceciderit quidquam de morticinis eorum, polluetur
tam vas ligneum et vestimentum quam pelles et cilicia, et in quo-
cumque fit opus; tinguentur aqua et polluta erunt usque ad ve-
sperum et postea munda. [33] Vas autem fictile, in quo horum quid-
quam intro ceciderit, polluetur et frangendum est. [34] Omnis cibus,
quem comedetis, si fusa fuerit exinde super eum aqua, immundus
erit; et omne liquens, quod bibitur de tali vase, immundum erit.
[35] Et quidquid de morticinis istiusmodi ceciderit super illud, immun-
dum erit; sive clibani sive chytropodes destruentur: immundi sunt
et immundi erunt vobis. [36] Fontes tamen et cisternae et omnis aqua-
rum congregatio munda erit. Qui vero morticinum eorum tetigerit,
polluetur. [37] Si ceciderint super sementem, non polluent eam; [38] sin
autem quispiam aqua sementem perfuderit, et postea morticinis tacta
fuerit, immunda erit vobis.

[39] Si mortuum fuerit animal, quod licet vobis comedere, qui ca-
daver eius tetigerit, immundus erit usque ad vesperum; [40] et qui
comederit ex eo quippiam sive portaverit cadaver eius, lavabit vesti-
menta sua et immundus erit usque ad vesperum.

[11] [21] *Habet* – Lege cum codice genizae Cairensis et verss *lô* (cfr. v. 23); TM «non»

[41] Omne, quod reptat super terram, abominabile erit nec assumetur in cibum. [42] Quidquid super pectus et quidquid quadrupes graditur, vel multos habet pedes sive per humum trahitur, non comedetis, quia abominabile est. [43] Nolite contaminare animas vestras nec tangatis quidquam eorum, ne immundi sitis. [44] Ego enim sum Dominus Deus vester; sanctificamini et sancti estote, quoniam et ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni reptili, quod movetur super terram. [45] Ego enim sum Dominus, qui eduxi vos de terra Aegypti, ut essem vobis in Deum: sancti eritis, quia et ego sanctus sum.

[46] Ista est lex animantium et volucrum et omnis animae viventis, quae movetur in aqua et reptat in terra, [47] ut differentias noveritis mundi et immundi, et sciatis quid comedere et quid respuere debeatis ».

12 [1] Locutus est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Loquere filiis Israel et dices ad eos: Mulier, si, suscepto semine, pepererit masculum, immunda erit septem diebus iuxta dies separationis menstruae, [3] et die octavo circumcidetur infantulus; [4] ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suae; omne sanctum non tanget nec ingredietur sanctuarium, donec impleantur dies purificationis eius.

[5] Sin autem feminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui, et sexaginta ac sex diebus manebit in sanguine purificationis suae.

[6] Cumque expleti fuerint dies purificationis suae pro filio sive pro filia, deferet agnum anniculum in holocaustum et pullum columbae sive turturem pro peccato ad ostium tabernaculi conventus et tradet sacerdoti. [7] Qui offeret illa coram Domino et expiabit eam; et sic mundabitur a profluvio sanguinis sui: ista est lex parientis masculum aut feminam.

[8] Quod si non invenerit manus eius, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures vel duos pullos columbae, unum in holocaustum et alterum pro peccato; expiabitque eam sacerdos, et sic mundabitur ».

13 [1] Locutus est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: [2] « Homo, in cuius carne et cute ortus fuerit tumor sive pustula aut quasi lucens quippiam, id est plaga leprae, adducetur ad Aaron sacerdotem vel ad unum quemlibet filiorum eius sacerdotum. [3] Qui cum viderit plagam in cute et pilos in album mutatos colorem ipsamque speciem plagae humiliorem cute et carne reliqua: plaga leprae est;

quod cum viderit sacerdos, eum immundum esse decernet. 4 Sin
autem lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne reliqua, et
pili coloris pristini, recludet eum sacerdos septem diebus. 5 Et con-
siderabit eum die septimo: et, siquidem plaga ultra non creverit
nec transierit in cute priores terminos, rursum recludet eum septem
diebus aliis. 6 Et die septimo contemplabitur eum iterum: si obscurior
fuerit plaga et non creverit in cute, eum mundum esse decernet,
quia scabies est. Lavabitque homo vestimenta sua et mundus erit.
7 Quod si, postquam a sacerdote visus est et redditus munditiae,
iterum scabies creverit, adducetur ad eum; 8 et si viderit ita esse,
immunditiae condemnabitur: est lepra.

9 Plaga leprae si fuerit in homine, adducetur ad sacerdotem, 10 et
videbit eum. Cumque tumor albus in cute fuerit et capillorum muta-
verit aspectum in album, caro quoque viva creverit in tumore, 11 lepra
vetustissima iudicabitur atque inolita cuti. Contaminabit itaque eum
sacerdos et non recludet, quia perspicue immunditia est. 12 Sin
autem effloruerit discurrens lepra in cute et operuerit omnem cutem
a capite usque ad pedes, quidquid sub aspectu oculorum cadit,
13 considerabit eum sacerdos et teneri lepra mundissima iudicabit,
eo quod omnis in candorem versa sit, et idcirco homo mundus
erit. 14 Quando vero caro vivens in eo apparuerit, immundus erit.
15 Quod cum sacerdos viderit, inter immundos reputabit; caro enim
viva immunda est: lepra est. 16 Quod si rursum versa fuerit in albo-
rem, veniet ad sacerdotem, 17 qui cum hoc consideraverit, eum
mundum esse decernet.

18 Caro et cutis, in qua ulcus natum est et sanatum 19 et in loco
ulceris tumor apparuerit albus sive macula subrufa, ostendet se
homo sacerdoti. 20 Qui cum viderit locum maculae humiliorem carne
reliqua et pilos versos in candorem, contaminabit eum: plaga enim
leprae orta est in ulcere. 21 Quod si pilus coloris est pristini et cica-
trix subobscura et vicina carne non est humilior, recludet eum sep-
tem diebus. 22 Et, siquidem creverit, adiudicabit eum leprae; 23 sin
autem steterit in loco suo macula nec creverit, ulceris est cicatrix,
et sacerdos eum mundum esse decernet.

24 Vel si alicuius cutem ignis exusserit, et locus exustionis sub-
rufam sive albam habuerit maculam, 25 considerabit eam sacerdos;
et ecce pilus versus est in alborem et locus eius reliqua cute hu-
milior, contaminabit eum, quia plaga leprae in cicatrice orta est.
26 Quod si pilorum color non fuerit immutatus, nec humilior ma-
cula carne reliqua, et ipsa leprae species fuerit subobscura, recludet
eum septem diebus. 27 Et die septimo contemplabitur eum; si creve-

rit in cute macula, contaminabit eum: plaga est leprae; 28 sin autem
in loco suo macula steterit non satis clara, tumor combustionis est,
et idcirco mundabit eum, quia cicatrix est combusturae.

29 Vir sive mulier, in cuius capite vel barba germinarit plaga, vi-
debit eam sacerdos. 30 Et, siquidem humilior fuerit locus carne re-
liqua et capillus flavus solitoque subtilior, contaminabit eos, quia
scabies est, lepra capitis vel barbae. 31 Sin autem viderit plagam sca-
biei aequalem vicinae carni, nec capillum nigrum in ea, recludet
eos septem diebus. 32 Et die septimo intuebitur plagam: si non cre-
verit scabies, nec capillus flavus fuerit in ea, et locus plagae carni
reliquae aequalis, 33 radetur homo absque loco maculae, et inclu-
det eum sacerdos septem diebus aliis. 34 Si die septimo visa fuerit
stetisse plaga in loco suo nec humilior carne reliqua, mundabit
eum sacerdos; lotisque vestibus mundus erit. 35 Sin autem post
emundationem rursus creverit scabies in cute, 36 non quaeret amplius
utrum capillus in flavum colorem sit commutatus, quia aperte im-
mundus est. 37 Porro si steterit macula, et capilli nigri fuerint, nove-
rit hominem esse sanatum et confidenter eum pronuntiet mundum.

38 Vir et mulier, in cuius cute maculae, maculae albae apparuerint,
39 intuebitur eos sacerdos. Si deprehenderit subobscurum alborem
lucere in cute, sciat impetiginem ortam esse in cute; mundus est.

40 Vir, de cuius capite capilli fluunt, calvus ac mundus est;
41 et, si a fronte ceciderint pili, recalvaster et mundus est. 42 Sin
autem in calvitio sive in recalvatione plaga alba vel subrufa fuerit
exorta, lepra est capitis. 43 Sacerdos eum videbit, et ecce tumor plagae
subrufus secundum aspectum leprae cutis carnis. 44 Vir maculatus
est lepra, et sacerdos omnino decernet eum esse immundum; plaga
est in capite eius.

45 Leprosus hac plaga percussus habebit vestimenta dissuta, co-
mam capitis excussam, barbam contectam; clamabit: "Immundus!
Immundus!". 46 Omni tempore, quo leprosus est immundus, im-
mundus est et solus habitabit extra castra.

47 Si in veste lanea sive linea lepra fuerit, 48 in stamine sive subte-
mine lineo vel laneo aut in pelle vel quolibet ex pelle confecto,
49 si macula pallida aut rufa fuerit, lepra reputabitur ostendeturque
sacerdoti. 50 Qui considerabit macula infectum et recludet septem
diebus, 51 et die septimo rursus aspiciens, si crevisse deprehenderit,
lepra maligna est; pollutum iudicabit vestimentum et omne, in quo
fuerit inventa, 52 et idcirco comburetur flammis. 53 Quod si eam vi-
derit non crevisse, 54 praecipiet, et lavabunt id, in quo plaga est;
recludetque illud septem diebus aliis. 55 Et cum viderit post lavatio-

nem faciem quidem pristinam non mutatam, nec tamen crevisse
plagam, immunda est res, et igne combures eam, eo quod infusa sit
plaga in superficie rei vel in parte aversa. [56] Sin autem obscurior
fuerit locus plagae, postquam res est lota, sacerdos abrumpet eum
et a solido dividet. [57] Quod si macula ultra apparuerit in his rebus,
quae prius immaculata erant, lepra volatilis et vaga, igne combures
illas. [58] Quas vero laveris et a quibus cessaverit plaga, illas lavabis
secundo, et mundae erunt.

[59] Ista est lex leprae vestimenti lanei et linei, staminis atque subteminis, omnisque supellectilis pelliceae, quomodo mundari debeat vel contaminari ».

14 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Hic est ritus
leprosi, quando mundandus est: adducetur ad sacerdotem, [3] qui
egressus e castris, cum invenerit lepram esse sanatam, [4] praecipiet,
ut sumant pro eo, qui purificatur, duas aves vivas, mundas et lignum
cedrinum vermiculumque et hyssopum. [5] Et unam ex avibus immolari iubebit in vase fictili super aquas viventes. [6] Aliam autem
vivam cum ligno cedrino et cocco et hyssopo tinguet in sanguine avis super aquas viventes immolatae, [7] quo asperget illum, qui
a lepra mundandus est, septies, ut iure purgetur; et dimittet avem
vivam, ut in agrum avolet. [8] Cumque laverit homo vestimenta sua,
radet omnes pilos corporis, et lavabitur aqua; purificatusque ingredietur castra, ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum suum
septem diebus. [9] Et die septimo radet capillos capitis, barbamque
et supercilia ac totius corporis pilos et lavabit vestimenta carnemque
suam aqua, et mundus erit.

[10] Die octavo assumet duos agnos immaculatos et ovem anniculam absque macula et tres decimas ephi similae in sacrificium,
quae conspersa sit oleo, et log olei. [11] Cumque sacerdos purificans
hominem statuerit eum et haec omnia coram Domino in ostio tabernaculi conventus, [12] tollet agnum unum et offeret eum in sacrificium pro delicto, oleique log et, elevatis ante Dominum omnibus, [13] immolabit agnum, ubi immolari solet hostia pro peccato et
holocaustum, id est in loco sancto. Sicut enim pro peccato ita et
pro delicto ad sacerdotem pertinet sacrificium: sanctum sanctorum
est. [14] Assumensque sacerdos de sanguine hostiae pro delicto ponet

[14] [4] *Ut sumant* – Lege cum Sam, Gr et Syr *wᵉlāqᵉḥû*; TM « ut sumat »
[5] *Immolari* – Lege cum Sam, Gr et Syr *wᵉšāḥăṭû*; TM « ut immolet »
[13] *Immolari solet* – Lege cum Sam et Gr *jišḥăṭû* (= « immolant »; Syr « immolatur »); TM « immolat »

super extremum auriculae dextrae eius, qui mundatur, et super pollices manus dextrae et pedis; 15 et de olei log mittet in manum suam sinistram 16 tinguetque digitum dextrum in eo et asperget septies coram Domino. 17 Quod autem reliquum est olei in laeva manu, fundet super extremum auriculae dextrae eius, qui mundatur, et super pollices manus ac pedis dextri et super sanguinem sacrificii pro delicto 18 et super caput eius, qui mundatur; expiabitque eum coram Domino 19 et faciet sacrificium pro peccato. Tunc immolabit holocaustum 20 et ponet illud in altari cum sacrificio similae, et homo rite mundabitur.

21 Quod si pauper est, et non potest manus eius invenire, quae dicta sunt, assumet agnum pro delicto ad elationem, ut expiet eum sacerdos, decimamque partem similae conspersae oleo in sacrificium et olei log 22 duosque turtures sive duos pullos columbae, quos manus eius invenire poterit, unum pro peccato et alterum in holocaustum. 23 Offeretque ea die octavo purificationis suae sacerdoti ad ostium tabernaculi conventus coram Domino. 24 Qui suscipiens agnum pro delicto et log olei levabit simul coram Domino; 25 immolatoque agno pro delicto, de sanguine eius ponet super extremum auriculae dextrae illius, qui mundatur, et super pollices manus eius ac pedis dextri; 26 olei vero partem mittet in manum suam sinistram. 27 In quo tinguens digitum dextrae manus asperget septies coram Domino; 28 tangetque extremum auriculae dextrae illius, qui mundatur, et pollices manus ac pedis dextri super locum sanguinis, qui effusus est pro delicto. 29 Reliquam autem partem olei, quae est in sinistra manu, mittet super caput hominis, qui purificatur, in expiationem eius coram Domino; 30 et turtures sive pullos columbae, quos manus illius invenerit, offeret, 31 unum pro delicto et alterum in holocaustum cum sacrificio similae, et sic expiabit eum sacerdos coram Domino.

32 Hoc est sacrificium leprosi, qui habere non potest omnia in emundationem sui ».

33 Locutus est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: 34 « Cum ingressi fueritis terram Chanaan, quam ego dabo vobis in possessionem, si fuerit plaga leprae in aedibus terrae possessionis vestrae, 35 ibit, cuius est domus, nuntians sacerdoti et dicet: " Quasi plaga videtur mihi esse in domo mea ". 36 At ille praecipiet, ut efferant universa de domo, priusquam ingrediatur eam, et videat plagam, ne

[14] 31 Omitte cum Gr, Syr et Vg *'et 'ăšer taśśig jādô* (« quod assequetur manus eius ») – varians lectio

immunda fiant omnia, quae in domo sunt. Intrabitque postea, ut
consideret domum; 37 et, cum viderit in parietibus illius quasi valli-
culas pallore sive rubore deformes et humiliores superficie reliqua,
38 egredietur ostium domus et statim claudet eam septem diebus.
39 Reversusque die septimo considerabit eam; si invenerit crevisse
plagam, 40 iubebit erui lapides, in quibus plaga est, et proici eos extra
civitatem in loco immundo; 41 domum autem ipsam radi intrinsecus
per circuitum et spargi pulverem rasurae extra urbem in locum
immundum 42 lapidesque alios reponi pro his, qui ablati fuerint, et
luto alio liniri domum.

43 Sin autem plaga rursum effloruerit in domo, postquam eruti
sunt lapides et pulvis erasus et alia terra lita, 44 et ingressus sacer-
dos viderit crevisse plagam in domo: lepra est maligna et domus
immunda. 45 Quam statim destruent et lapides eius ac ligna atque
universum pulverem domus proicient extra oppidum in loco im-
mundo. 46 Qui intraverit domum, quando clausa est, immundus
erit usque ad vesperum; 47 et, qui dormierit in ea vel comederit
quippiam, lavabit vestimenta sua.

48 Quod si introiens sacerdos viderit plagam non crevisse in domo,
postquam denuo lita est, mundam eam esse decernet, reddita sa-
nitate. 49 Et in purificationem eius sumet duas aves lignumque ce-
drinum et vermiculum atque hyssopum 50 et, immolata una avi in
vase fictili super aquas vivas, 51 tollet lignum cedrinum et hyssopum
et coccum et avem vivam et intinguet omnia in sanguine avis im-
molatae atque in aquis viventibus et asperget domum septies; 52 pu-
rificabitque eam tam in sanguine avis quam in aquis viventibus et in
avi viva lignoque cedrino et hyssopo atque vermiculo; 53 cumque
dimiserit avem avolare extra urbem in agrum libere, expiabit do-
mum, et erit munda.

54 Ista est lex omnis leprae et scabiei, 55 leprae vestium et domo-
rum, 56 tumoris et pustulae et lucentis maculae, 57 ut possit sciri
quo tempore immundum quid vel mundum sit ».

15 1 Locutus est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: 2 « Loquimini
filiis Israel et dicite eis: Vir, si patitur fluxum seminis, immundus
erit. 3 Et tunc iudicabitur huic vitio subiacere: sive emiserit caro

[14] 41 *Radi* – Lege cum Sam, Gr, Syr et Targ *jaqṣi'û* (radent); TM *jaqṣia'* (radat)
42 *Liniri* – Lege cum Sam, Gr et Syr *jiqqᵉḥû wᵉṭāḥû* (sument et linient); TM « sumet et liniet »
45 *Destruent* – Lege cum Sam, Gr, Syr, Targ et Vg *wᵉnātᵉṣû*; TM « destruet »
Proicient – Lege cum Sam, Gr, Syr et Vg *wᵉhôṣî'û*; TM « proiciet »

eius fluxum suum vel occluserit se a fluxu. [4] Omne stratum, in quo
iacuerit, immundum erit, et ubicumque sederit. [5] Si quis hominum
tetigerit lectum eius, lavabit vestimenta sua, et ipse lotus aqua im-
mundus erit usque ad vesperum. [6] Si sederit, ubi ille sederat, et
ipse lavabit vestimenta sua et lotus aqua immundus erit usque ad
vesperum. [7] Qui tetigerit carnem eius, lavabit vestimenta sua et ipse
lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. [8] Si salivam huius-
cemodi homo iecerit super eum, qui mundus est, hic lavabit ve-
stem suam et lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. [9] Sag-
ma, super quo sederit, immundum erit; [10] et quicumque tetigerit
omne, quod sub eo fuerit, qui fluxum seminis patitur, pollutus erit
usque ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid, lavabit vestem
suam et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. [11] Omnis,
quem tetigerit, qui fluxum patitur, non lotis ante manibus, lavabit
vestimenta sua et lotus aqua immundus erit usque ad vesperum.
[12] Vas fictile, quod tetigerit, confringetur; vas autem ligneum lava-
bitur aqua.

[13] Si sanatus fuerit, qui huiuscemodi sustinet passionem, numerabit
septem dies ad emundationem sui et, lotis vestibus ac toto corpore
in aquis viventibus, erit mundus. [14] Die autem octavo sumet duos
turtures aut duos pullos columbae et veniet in conspectu Domini
ad ostium tabernaculi conventus dabitque eos sacerdoti. [15] Qui faciet
unum in sacrificium pro peccato et alterum in holocaustum; expia-
bitque eum coram Domino et emundabitur a fluxu seminis sui.

[16] Vir, de quo egreditur semen, lavabit aqua omne corpus suum
et immundus erit usque ad vesperum. [17] Vestem et pellem, super
quam fuerit semen effusum, lavabitur aqua et immunda erit usque
ad vesperum.

[18] Si cum muliere coierit vir, lavabunt se aqua et immundi erunt
usque ad vesperum.

[19] Mulier, quae redeunte mense patitur fluxum sanguinis, sep-
tem diebus separabitur. Omnis, qui tetigerit eam, immundus erit
usque ad vesperum; [20] et in quo iacuerit vel sederit diebus separa-
tionis suae, polluetur. [21] Qui tetigerit lectum eius, lavabit vestimenta
sua et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. [22] Omne
vas, super quo illa sederit, quisquis attigerit, lavabit vestimenta sua
et ipse lotus aqua pollutus erit usque ad vesperum. [23] Et quicum-
que tetigerit omne, quod fuerit super lectum vel supellectilem, in
qua illa sederit, immundus erit usque ad vesperum. [24] Si coierit
cum ea vir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit septem
diebus, et omne stratum, in quo dormierit, polluetur.

25 Mulier, quae patitur multis diebus fluxum sanguinis non in
tempore menstruali vel quae post menstruum sanguinem fluere non
cessat, quamdiu huic subiacet passioni, immunda erit quasi sit in
tempore menstruo. 26 Omne stratum, in quo dormierit, et vas,
in quo sederit, pollutum erit. 27 Quicumque tetigerit ea, polluetur;
lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua immundus erit usque ad
vesperum. 28 Si steterit sanguis et fluere cessarit, numerabit septem
dies et deinde munda erit. 29 Et octavo die assumet pro se duos
turtures vel duos pullos columbae afferetque sacerdoti ad ostium
tabernaculi conventus. 30 Qui unum faciet in sacrificium pro pec-
cato et alterum in holocaustum; expiabitque eam coram Domino a
fluxu immunditiae eius.

31 Docebitis ergo filios Israel, ut caveant immunditiam, ne mo-
riantur in sordibus suis, cum polluerint habitaculum meum, quod
est inter eos. 32 Ista est lex eius, qui patitur fluxum seminis et de quo
egreditur semen, et polluitur, 33 et quae menstruis temporibus sepa-
ratur vel quae iugi fluit sanguine, et hominis, qui dormierit cum
immunda ».

16 1 Locutusque est Dominus ad Moysen post mortem duum filiorum
Aaron, quando appropinquantes in conspectum Domini interfecti
sunt, 2 et praecepit ei dicens: « Loquere ad Aaron fratrem tuum, ne
omni tempore ingrediatur sanctuarium, quod est intra velum coram
propitiatorio, quo tegitur arca, ut non moriatur, quia in nube appa-
rebo super propitiatorium; 3 sed hoc modo ingrediatur: vitulum of-
feret pro peccato et arietem in holocaustum; 4 subucula linea sancta
vestietur, feminalibus lineis verecunda celabit, accingetur zona linea,
cidarim lineam imponet capiti. Haec enim vestimenta sunt sancta,
quibus cunctis, cum lotus fuerit, induetur.

5 Suscipietque a coetu filiorum Israel duos hircos in sacrificium
pro peccato et unum arietem in holocaustum. 6 Cumque obtulerit
vitulum in sacrificium suum pro peccato et expiaverit se et domum
suam, 7 duos hircos stare faciet coram Domino in ostio tabernaculi
conventus, 8 mittens super utrumque sortem, unam Domino et alte-
ram Azazel. 9 Cuius sors exierit Domino, offeret illum pro peccato;
10 cuius autem in Azazel, statuet eum vivum coram Domino in ex-
piationem, ut emittat illum ad Azazel in solitudinem.

11 Afferet ergo Aaron vitulum pro peccato et expians se et domum
suam immolabit eum; 12 assumptoque turibulo, quod de prunis al-
taris coram Domino impleverit, et hauriens manu compositum thy-
miama in incensum ultra velum intrabit in sancta, 13 ut, positis super

ignem aromatibus coram Domino, nebula eorum et vapor operiat
propitiatorium, quod est super testimonium, et non moriatur. 14 Tol-
let quoque de sanguine vituli et asperget digito septies contra fron-
tem propitiatorii.

15 Cumque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sangui-
nem eius intra velum, sicut praeceptum est de sanguine vituli, ut
aspergat e regione propitiatorii 16 et expiet sanctuarium ab immun-
ditiis filiorum Israel et a praevaricationibus eorum cunctisque pecca-
tis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo conventus, quod fixum est
inter eos in medio sordium habitationis eorum. 17 Nullus hominum
sit in tabernaculo conventus, quando pontifex ingreditur sanctuarium,
ut expiet se et domum suam et universam congregationem Israel,
donec egrediatur. 18 Cum autem exierit ad altare, quod coram Domino
est, expiabit illud et sumptum sanguinem vituli atque hirci fundet
super cornua eius per gyrum; 19 aspergensque de sanguine digito
septies mundabit sanctificabitque illud ab immunditiis filiorum Israel.

20 Et postquam compleverit expiationem sanctuarii et tabernaculi
conventus et altaris, tunc afferat hircum viventem; 21 et, posita
utraque manu super caput eius, confiteatur Aaron super eum omnes
iniquitates filiorum Israel et universa delicta atque peccata eorum;
quae ponens super caput eius emittet illum per hominem paratum
in desertum.

22 Cumque portaverit hircus super se omnes iniquitates eorum in
terram solitariam et dimissus fuerit in desertum, 23 ingredietur Aaron
in tabernaculum conventus; et, depositis vestibus lineis, quibus prius
indutus erat, cum intraret sanctuarium, relictisque ibi, 24 lavabit car-
nem suam aqua in loco sancto indueturque vestimentis suis. Et
postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis, expiabit
se et populum; 25 et adipem sacrificii pro peccato adolebit super
altare. 26 Ille vero, qui dimiserit caprum emissarium ad Azazel,
lavabit vestimenta sua et corpus aqua et postea ingredietur in
castra.

27 Vitulum autem et hircum, qui pro peccato fuerant immolati
et quorum sanguis illatus est, ut in sanctuario expiatio compleretur,
asportabunt foras castra et comburent igni tam pelles quam carnes
eorum et fimum; 28 et quicumque combusserit ea, lavabit vestimenta
sua et carnem aqua et postea ingredietur in castra.

29 Eritque hoc vobis legitimum sempiternum: mense septimo, de-
cima die mensis affligetis animas vestras nullumque facietis opus
sive indigena sive advena, qui peregrinatur inter vos. 30 In hac die
expiatio erit vestri atque mundatio; ab omnibus peccatis vestris

coram Domino mundabimini. 31 Sabbatum requietionis est vobis, et
affligetis animas vestras religione perpetua.

32 Expiabit autem sacerdos, qui unctus fuerit et cuius initiatae
manus, ut sacerdotio fungatur pro patre suo; indueturque vestimentis
lineis, vestibus sanctis, 33 et expiabit sanctuarium sanctissimum et ta-
bernaculum conventus atque altare sacerdotes quoque et universum
populum congregationis. 34 Eritque hoc vobis legitimum sempiter-
num, ut expietis filios Israel a cunctis peccatis eorum semel in anno».

Fecit igitur, sicut praeceperat Dominus Moysi.

17 1 Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: 2 «Loquere Aaron
et filiis eius et cunctis filiis Israel et dices ad eos: Iste est sermo,
quem mandavit Dominus dicens: 3 Homo quilibet de domo Israel,
si occiderit bovem aut ovem sive capram in castris vel extra castra
4 et non attulerit ad ostium tabernaculi conventus in oblationem
Domino coram habitaculo Domini, sanguinis reus erit; sanguinem
fudit et peribit de medio populi sui. 5 Ideo offerre debent sacerdoti
filii Israel hostias suas, quas occidunt in agro, ut afferant Domino
ante ostium tabernaculi conventus et immolent eas hostias pacificas
Domino. 6 Fundetque sacerdos sanguinem super altare Domini ad
ostium tabernaculi conventus et adolebit adipem in odorem sua-
vitatis Domino; 7 et nequaquam ultra immolabunt hostias suas
daemonibus, cum quibus fornicati sunt: legitimum sempiternum erit
hoc illis et posteris eorum».

8 Et ad ipsos dices: «Homo de domo Israel et de advenis, qui
peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocaustum sive sacrificium
9 et ad ostium tabernaculi conventus non adduxerit victimam, ut
offeratur Domino, interibit de populo suo.

10 Homo quilibet de domo Israel et de advenis, qui peregrinantur
inter eos, si comederit sanguinem, confirmabo faciem meam contra
talem animam et disperdam eam de populo suo. 11 Quia anima carnis
in sanguine est, et ego dedi illum vobis, ut super altare in eo expietis
pro animabus vestris, quia sanguis ipse per animam expiat. 12 Idcirco
dixi filiis Israel: Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem, nec
ex advenis, qui peregrinantur inter vos.

13 Homo quicumque de filiis Israel et de advenis, qui peregrinantur
apud vos, si venatione ceperit feram vel avem, quibus vesci licitum
est, fundat sanguinem eius et operiat illum terra. 14 Anima enim
omnis carnis, sanguis est anima eius, unde dixi filiis Israel: Sanguinem
universae carnis non comedetis, quia anima omnis carnis sanguis
eius est; et, quicumque comederit illum, interibit.

[15] Anima, quae comederit morticinum vel captum a bestia, tam de
indigenis quam de advenis, lavabit vestes suas et semetipsum aqua,
et contaminatus erit usque ad vesperum; et hoc ordine mundus
fiet. [16] Quod si non laverit vestimenta sua nec corpus, portabit ini-
quitatem suam ».

18 [1] Locutus est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Loquere filiis Israel
et dices ad eos: Ego Dominus Deus vester. [3] Iuxta consuetudinem
terrae Aegypti, in qua habitastis, non facietis; et iuxta morem regionis
Chanaan, ad quam ego introducturus sum vos, non agetis nec in legiti-
mis eorum ambulabitis. [4] Facietis iudicia mea et praecepta mea serva-
bitis et ambulabitis in eis. Ego Dominus Deus vester. [5] Custodite leges
meas atque iudicia; quae faciens homo vivet in eis. Ego Dominus.
[6] Omnis homo ad consanguineum suum non accedet, ut revelet
turpitudinem eius. Ego Dominus.

[7] Turpitudinem patris et turpitudinem matris tuae non discoope-
ries: mater tua est, non revelabis turpitudinem eius. [8] Turpitudinem
uxoris patris tui non discooperies, turpitudo enim patris tui est.
[9] Turpitudinem sororis tuae ex patre sive ex matre, quae domi vel
foris genita est, non revelabis. [10] Turpitudinem filiae filii tui vel neptis
ex filia non revelabis, quia turpitudo tua est. [11] Turpitudinem filiae
uxoris patris tui, quam peperit patri tuo et est soror tua, non reve-
labis. [12] Turpitudinem sororis patris tui non discooperies, quia caro
est patris tui. [13] Turpitudinem sororis matris tuae non revelabis, eo
quod caro sit matris tuae. [14] Turpitudinem patrui tui non revelabis
nec accedes ad uxorem eius, quae tibi affinitate coniungitur. [15] Tur-
pitudinem nurus tuae non revelabis, quia uxor filii tui est, nec disco-
operies ignominiam eius. [16] Turpitudinem uxoris fratris tui non re-
velabis, quia turpitudo fratris tui est.

[17] Turpitudinem mulieris et filiae eius non revelabis. Filiam filii
eius et filiam filiae illius non sumes, ut reveles ignominiam eius, quia
caro illius sunt: nefas est. [18] Sororem uxoris tuae aemulam illius non
accipies nec revelabis turpitudinem eius, adhuc illa vivente.

[19] Ad mulierem, quae patitur menstrua, non accedes nec revelabis
foeditatem eius. [20] Cum uxore proximi tui non coibis nec seminis
commixtione maculaberis.

[21] De semine tuo non dabis, ut consecretur idolo Moloch, nec
pollues nomen Dei tui. Ego Dominus.

[22] Cum masculo non commisceberis coitu femineo: abominatio est.

[23] Cum omni pecore non coibis nec maculaberis cum eo. Mulier
non succumbet iumento nec miscebitur ei, quia scelus est.

24 Ne polluamini in omnibus his, quibus contaminatae sunt uni-
versae gentes, quas ego eiciam ante conspectum vestrum 25 et quibus
polluta est terra, cuius ego scelera visitavi, et evomuit habitatores
suos. 26 Vos autem custodite legitima mea atque iudicia et non fa-
ciatis ex omnibus abominationibus istis tam indigena quam colonus,
qui peregrinatur apud vos. 27 Omnes enim execrationes istas fecerunt
accolae terrae, qui fuerunt ante vos, et polluerunt eam. 28 Cavete
ergo, ne et vos similiter evomat, cum pollueritis eam, sicut evomuit
gentem, quae fuit ante vos. 29 Omnis enim anima, quae fecerit de
abominationibus his quippiam, peribit de medio populi sui. 30 Cu-
stodite mandata mea. Nolite facere legitima abominabilia, quae
fecerunt hi, qui fuerunt ante vos, et ne polluamini in eis. Ego Do-
minus Deus vester ».

19 1 Locutus est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Loquere ad omnem
coetum filiorum Israel et dices ad eos: Sancti estote, quia sanctus
sum ego, Dominus Deus vester.

3 Unusquisque matrem et patrem suum timeat. Sabbata mea cu-
stodite. Ego Dominus Deus vester.

4 Nolite converti ad idola nec deos conflatiles faciatis vobis. Ego
Dominus Deus vester.

5 Si immolaveritis hostiam pacificorum Domino, immolabitis eam
ita ut sit vobis placabilis. 6 Eo die, quo fuerit immolata, comedetur
et die altero; quidquid autem residuum fuerit in diem tertium, igne
comburetur. 7 Si quid post biduum comestum fuerit, profanum
erit neque acceptabile. 8 Qui manducaverit illud, portabit iniqui-
tatem suam, quia sanctum Domini polluit, et peribit anima illa de
populo suo.

9 Cum messueris segetes terrae tuae, non tondebis usque ad mar-
ginem agri tui nec remanentes spicas colliges. 10 Neque in vinea tua
racemos et grana decidentia congregabis, sed pauperibus et peregrinis
carpenda dimittes. Ego Dominus Deus vester.

11 Non facietis furtum. Non mentiemini, nec decipiet unusquisque
proximum suum.

12 Non periurabis in nomine meo nec pollues nomen Dei tui.
Ego Dominus.

13 Non facies calumniam proximo tuo nec spoliabis eum. Non
morabitur merces mercennarii apud te usque mane.

14 Non maledices surdo nec coram caeco pones offendiculum;
sed timebis Deum tuum. Ego Dominus.

15 Non facietis, quod iniquum est in iudicio. Non consideres per-

sonam pauperis nec honores vultum potentis. Iuste iudica proximo
tuo. [16] Non eris criminator et susurro in populo tuo. Non stabis
contra sanguinem proximi tui. Ego Dominus.

[17] Ne oderis fratrem tuum in corde tuo; argue eum, ne habeas
super illo peccatum. [18] Non quaeres ultionem nec irasceris civibus
tuis. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Ego Dominus.

[19] Leges meas custodite.

Iumenta tua non facies coire cum alterius generis animantibus.
Agrum tuum non seres diverso semine. Veste, quae ex duobus texta
est, non indueris.

[20] Homo, si dormierit cum muliere coitu seminis, quae sit ancilla
destinata viro et tamen pretio non redempta nec libertate donata,
vapulabunt ambo et non morientur, quia non fuit libera. [21] Et in
sacrificium suum pro delicto offeret Domino ad ostium tabernaculi
conventus arietem; [22] expiabitque eum sacerdos ariete a peccato eius
coram Domino, et dimittetur ei peccatum, quod peccavit.

[23] Quando ingressi fueritis terram et plantaveritis omnimoda ligna
pomifera, non auferetis praeputia eorum, id est poma, quae germi-
nant; tribus annis erunt vobis immunda ut praeputia, nec edetis ex
eis. [24] Quarto anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis
Domino. [25] Quinto autem anno comedetis fructus eorum, ut augea-
tur vobis proventus eorum. Ego Dominus Deus vester.

[26] Non comedetis cum sanguine.

Non augurabimini nec observabitis omina.

[27] Neque in rotundum attondebitis marginem comae nec trunca-
bis barbam. [28] Et super mortuo non incidetis carnem vestram neque
figuras aliquas in cute incidetis vobis. Ego Dominus.

[29] Ne polluas et prostituas filiam tuam, ne contaminetur terra et
impleatur piaculo.

[30] Sabbata mea custodite et sanctuarium meum metuite. Ego Do-
minus.

[31] Non declinetis ad pythones nec ab hariolis aliquid sciscitemini,
ut polluamini per eos. Ego Dominus Deus vester.

[32] Coram cano capite consurge et honora personam senis; et time
Deum tuum. Ego Dominus.

[33] Si habitaverit tecum advena in terra vestra, non opprimetis
eum; [34] sed sit inter vos quasi indigena, et diliges eum sicut teipsum:
fuistis enim et vos advenae in terra Aegypti. Ego Dominus Deus
vester.

[35] Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere,
in mensura. [36] Statera iusta, aequa pondera, iustum ephi aequum-

que hin sint vobis. Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra
Aegypti.
37 Custodite omnia praecepta mea et universa iudicia et facite ea.
Ego Dominus ».

20 1 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Haec loqueris
filiis Israel: Homo de filiis Israel et de advenis, qui habitant in Israel,
si dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur: populus
terrae lapidabit eum. 3 Et ego ponam faciem meam contra illum;
succidamque eum de medio populi sui, eo quod dederit de semine
suo Moloch et contaminaverit sanctuarium meum ac polluerit no-
men sanctum meum. 4 Quod si clauserit populus terrae oculos suos,
ne videat hominem illum, qui dederit de semine suo Moloch, nec
voluerit eum occidere, 5 ponam ego faciem meam super hominem
illum et cognationem eius succidamque et ipsum et omnes, qui con-
senserunt ei, ut fornicarentur cum Moloch, de medio populi sui.
6 Anima, quae declinaverit ad pythones et hariolos et fornicata
fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam et interficiam illam
de medio populi sui. 7 Sanctificamini et estote sancti, quia ego Do-
minus Deus vester. 8 Custodite praecepta mea et facite ea. Ego Do-
minus, qui sanctifico vos.
9 Qui maledixerit patri suo et matri, morte moriatur; qui patri
matrique maledixit, sanguis eius sit super eum.
10 Si moechatus quis fuerit cum uxore alterius et adulterium per-
petrarit cum coniuge proximi sui, morte moriantur et moechus et
adultera.
11 Qui dormierit cum noverca sua et revelaverit ignominiam patris
sui, morte moriantur ambo: sanguis eorum sit super eos.
12 Si quis dormierit cum nuru sua, uterque moriatur, quia scelus
operati sunt: sanguis eorum sit super eos.
13 Qui dormierit cum masculo coitu femineo, uterque operatus
est nefas, morte moriantur: sit sanguis eorum super eos.
14 Qui supra uxorem filiam duxerit matrem eius, scelus operatus
est: vivus ardebit cum eis, nec permanebit tantum nefas in medio
vestri.
15 Qui cum iumento et pecore coierit, morte moriatur; pecus
quoque occidite. 16 Mulier, quae succubuerit cuilibet iumento, simul
interficies illam cum eo, morte moriantur: sanguis eorum sit su-
per eos.
17 Qui acceperit sororem suam filiam patris sui vel filiam matris
suae et viderit turpitudinem eius, illaque conspexerit fratris igno-

miniam, nefaria res est; occidentur in conspectu populi sui, eo quod turpitudinem sororis suae revelaverit, portabit iniquitatem suam.

18 Qui coierit cum muliere in fluxu menstruo et revelaverit turpitudinem eius — fontem eius nudavit, ipsaque aperuit fontem sanguinis sui — interficientur ambo de medio populi sui.

19 Turpitudinem materterae et amitae tuae non discooperies; qui hoc fecerit ignominiam carnis suae nudavit; portabunt ambo iniquitatem suam.

20 Qui coierit cum uxore patrui vel avunculi sui et revelaverit ignominiam cognationis suae, portabunt ambo peccatum suum: absque liberis morientur.

21 Qui duxerit uxorem fratris sui, immunditia est, turpitudinem fratris sui revelavit: absque liberis erunt.

22 Custodite omnes leges meas atque omnia iudicia et facite ea, ne
et vos evomat terra, quam intraturi estis et habitaturi. 23 Nolite
ambulare in legitimis nationum, quas ego expulsurus sum ante vos.
Omnia enim haec fecerunt, et abominatus sum eas 24 locutusque
sum vobis: Vos possidebitis terram eorum et ego dabo eam vobis
in hereditatem, terram fluentem lacte et melle. Ego Dominus Deus
vester, qui separavi vos a ceteris populis.

25 Separate ergo et vos iumentum mundum ab immundo et avem
immundam a munda, ne polluatis animas vestras in pecore et in
avibus et cunctis, quae moventur in terra, et quae vobis separavi
tamquam immunda. 26 Eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Do-
minus et separavi vos a ceteris populis, ut essetis mei.

27 Vir sive mulier, in quibus pythonicus vel divinationis fuerit spiritus, morte moriantur; lapidibus obruent eos: sanguis eorum sit super illos ».

21 1 Dixit quoque Dominus ad Moysen: « Loquere ad sacerdotes
filios Aaron et dices eis: Ne contaminetur sacerdos in mortibus
civium suorum, 2 nisi tantum in consanguineis propinquis, id est
super matre et patre et filio ac filia, fratre quoque 3 et sorore virgine
propinqua, quae non est nupta viro; in ipsa contaminabitur. 4 Non
contaminabitur ut maritus in cognatis suis, ne profanetur.

5 Non radent caput nec barbam, neque in carne sua facient inci-
suras. 6 Sancti erunt Deo suo et non polluent nomen eius: incensa
enim Domini et panem Dei sui offerunt et ideo sancti erunt.

7 Scortum et oppressam non ducent uxorem, nec eam, quae repu-
diata est a marito, quia consecratus est Deo suo. 8 Et sanctificabis

eum, quia panem Dei sui offert. Sit ergo sanctus tibi, quia ego
sanctus sum, Dominus, qui sanctifico vos.
[9] Sacerdotis filia, si profanaverit se stupro, profanat nomen patris
sui; flammis exuretur.
[10] Sacerdos maximus inter fratres suos, super cuius caput fusum
est unctionis oleum et cuius manus in sacerdotio consecratae sunt
vestitusque est sanctis vestibus, comam suam non excutiet, vestimenta
non scindet [11] et ad omnem mortuum non ingredietur omnino; su-
per patre quoque suo et matre non contaminabitur. [12] Nec egredietur
de sanctuario, ne polluat sanctuarium Domini, quia consecratus est
oleo unctionis Dei sui. Ego Dominus.
[13] Virginem ducet uxorem; [14] viduam et repudiatam et oppressam
atque meretricem non accipiet, sed virginem de cognatis suis ducet
uxorem. [15] Ne profanet stirpem suam inter cognatos suos, quia ego
Dominus, qui sanctifico eum ».
[16] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [17] « Loquere ad
Aaron: Homo de semine tuo in generationibus suis, qui habuerit
maculam, non accedet, ut offerat panem Dei sui; [18] quia quicumque
habuerit maculam, non accedet: si caecus fuerit vel claudus, si mutilo
naso vel deformis, [19] si fracto pede vel manu, [20] si gibbus, si pusillus,
si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in
corpore vel contritos testiculos. [21] Omnis, qui habuerit maculam de
semine Aaron sacerdotis, non accedet offerre incensa Domini nec
panem Dei sui.
[22] Vescetur tamen pane Dei sui de sanctissimis et de sanctis. [23] Sed
ad velum non ingrediatur, nec accedat ad altare, quia maculam habet
et contaminare non debet sanctuaria mea, quia ego Dominus, qui
sanctifico ea ».
[24] Locutus est ergo Moyses ad Aaron et filios eius et ad omnem
Israel.

22 [1] Locutus quoque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Loquere
ad Aaron et ad filios eius, ut caveant ab his, quae consecrata sunt
filiorum Israel, et non contaminent nomen sanctum meum, quae
ipsi offerunt mihi. Ego Dominus.
[3] Dic ad eos pro posteris vestris: Omnis homo, qui accesserit de
omni stirpe vestra ad sancta, quae consecraverunt filii Israel Domino,
in immunditia sua, peribit coram me. Ego Dominus.
[4] Homo de semine Aaron, qui fuerit leprosus aut patiens fluxum,
non vescetur de his, quae sanctificata sunt, donec sanetur. Qui
tetigerit omne, quod immundum est ex mortuo, vel vir, ex quo

egreditur semen, [5] et qui tangit reptile, quo polluitur, vel hominem,
quo polluitur qualibet immunditia illius, [6] immundus erit usque
ad vesperum et non vescetur his, quae sanctificata sunt; sed cum
laverit carnem suam aqua [7] et occubuerit sol, tunc mundatus vesce-
tur de sanctificatis, quia cibus illius est. [8] Morticinum et dilacera-
tum a bestia non comedent, nec polluentur in eis. Ego Dominus.
[9] Custodient praeceptum meum, ut non habeant super illo pecca-
tum et propterea moriantur, cum polluerint illud; ego Dominus
qui sanctifico eos.

[10] Omnis alienigena non comedet de sanctificatis, inquilinus sa-
cerdotis et mercennarius non vescentur ex eis. [11] Quem autem sacer-
dos emerit et qui vernaculus domus eius fuerit, hi comedent ex eis.
[12] Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit, de muneribus,
quae sanctificata sunt, non vescetur; [13] sin autem vidua vel repudiata
et absque liberis reversa fuerit ad domum patris sui, sicut puella
consueverat, aletur cibo patris sui. Omnis alienigena comedendi ex
eo non habet potestatem.

[14] Qui comederit de sanctificatis per ignorantiam, addet quintam
partem cum eo, quod comedit, et dabit sacerdoti sanctificatum. [15] Nec
contaminabunt sanctificata filiorum Israel, quae tamquam munus
offerunt Domino, [16] ne inducant super eos iniquitatem delicti, cum
illi sanctificata sua comederint. Ego Dominus, qui sanctifico ».

[17] Locutus est Dominus ad Moysen dicens: [18] « Loquere ad Aaron
et filios eius et ad omnes filios Israel dicesque ad eos: Homo de
domo Israel et de advenis, qui habitant apud vos, qui obtulerit ob-
lationem suam vel vota solvens vel sponte offerens, quidquid illud
obtulerit in holocaustum Domino, [19] in beneplacitum pro vobis offe-
ratur masculus immaculatus ex bobus et ex ovibus et ex capris; [20] si
maculam habuerit, non offeretis, quia non erit vobis acceptabile.

[21] Homo, qui obtulerit victimam pacificorum Domino, vel vota
solvens vel sponte offerens tam de bobus quam de ovibus immacula-
tum offeret, ut acceptabile sit; omnis macula non erit in eo. [22] Si
caecum fuerit, si fractum, si mutilum, si verrucam habens aut scabiem
vel impetiginem, non offeretis ea Domino, nec in incensum dabitis
ex eis super altare Domino. [23] Bovem et ovem deformem et debilem
voluntarie offerre potes; votum autem ex his solvi non potest.
[24] Omne animal, quod vel contritis vel tusis vel sectis ablatisque testi-
culis est, non offeretis Domino, et in terra vestra hoc omnino ne
faciatis. [25] De manu alienigenae non offeretis cibum Dei vestri ex
omnibus his animalibus, quia corrupta et maculata sunt omnia; non
erunt in beneplacitum pro vobis ».

26 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 27 « Bos, ovis et
capra, cum genita fuerint, septem diebus erunt sub ubere matris
suae; die autem octavo et deinceps erunt acceptabile munus incensi
Domino. 28 Sive illa bos sive ovis non immolabuntur una die cum
fetibus suis.

29 Si sacrificaveritis hostiam pro gratiarum actione Domino, sacri-
ficabitis, ut possit esse placabilis. 30 Eodem die comedetis eam; non
remanebit quidquam in mane alterius diei. Ego Dominus.

31 Custodite mandata mea et facite ea. Ego Dominus. 32 Ne pol-
luatis nomen meum sanctum, ut sanctificer in medio filiorum Israel.
Ego Dominus, qui sanctifico vos 33 et eduxi de terra Aegypti, ut
essem vobis in Deum. Ego Dominus ».

23 1 Locutus est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Loquere filiis Israel
et dices ad eos: Hae sunt feriae Domini, quas vocabitis conventus
sanctos; hae sunt feriae meae.

3 Sex diebus facietis opus; dies septimus sabbatum requiei est,
conventus sanctus; omne opus non facietis; sabbatum est Domino
in cunctis habitationibus vestris.

4 Hae sunt ergo feriae Domini, conventus sancti, quas celebrare
debetis temporibus suis.

5 Mense primo, quarta decima die mensis ad vesperum Pascha
Domini est. 6 Et quinta decima die mensis huius sollemnitas Azy-
morum Domini est. Septem diebus azyma comedetis. 7 Die primo
erit vobis conventus sanctus; omne opus servile non facietis in eo,
8 sed offeretis incensum Domino septem diebus. Die autem septimo
erit conventus sanctus, nullumque servile opus facietis in eo ».

9 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 10 « Loquere filiis
Israel et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram, quam ego dabo
vobis, et messueritis segetem, feretis manipulum spicarum primitias
messis vestrae ad sacerdotem, 11 qui elevabit fasciculum coram
Domino, ut acceptabile sit pro vobis; altero die sabbati sanctificabit
illum. 12 Atque in eodem die, quo manipulum consecrabitis, facietis
agnum immaculatum anniculum in holocaustum Domino, 13 et obla-
tionem cum eo duas decimas similae conspersae oleo in incensum
Domino odoremque suavissimum et libamentum eius vini quartam
partem hin. 14 Panem et grana tosta farrem recentem non comede-
tis ex segete usque ad diem, qua offeretis ex ea munus Deo vestro.
Praeceptum est sempiternum generationibus vestris in cunctis habi-
taculis vestris.

15 Numerabitis vobis ab altero die sabbati, in quo obtulistis ma-

nipulum elationis septem hebdomadas plenas, [16] usque ad alteram
diem expletionis hebdomadae septimae, id est quinquaginta dies;
et sic offeretis oblationem novam Domino [17] ex habitaculis vestris
panes elationis duos de duabus decimis similae fermentatae, quos
coquetis in primitias Domino; [18] offeretisque cum panibus septem
agnos immaculatos anniculos et vitulum de armento unum et
arietes duos et erunt holocaustum Domino cum oblatione similae
et libamentis suis in odorem suavissimum Domino. [19] Facietis
et hircum in sacrificium pro peccato duosque agnos anniculos,
hostias pacificorum. [20] Cumque elevaverit eos sacerdos cum panibus
primitiarum coram Domino, cum duobus agnis sanctum erunt Do-
mino in usum sacerdotis. [21] Et vocabitis hoc ipso die conventum,
conventus sanctus erit vobis; omne opus servile non facietis in
eo. Legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis generatio-
nibus vestris.

[22] Cum autem metatis segetem terrae vestrae, non secabis eam
usque ad oram agri, nec remanentes spicas colliges, sed pauperibus
et peregrinis dimittes eas. Ego Dominus Deus vester ».

[23] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [24] « Loquere filiis
Israel: Mense septimo, prima die mensis, erit vobis requies, memo-
riale, clangentibus tubis, conventus sanctus. [25] Omne opus servile
non facietis in eo et offeretis incensum Domino ».

[26] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [27] « Attamen de-
cimo die mensis huius septimi dies Expiationum est, conventus
sanctus erit vobis; affligetisque animas vestras in eo et offeretis
incensum Domino. [28] Omne opus non facietis in tempore diei huius,
quia dies expiationum est in expiationem vestram coram Domino
Deo vestro. [29] Omnis anima, quae afflicta non fuerit die hoc, peribit
de populis suis; [30] et, quae operis quippiam fecerit die hac, delebo
eam de populo suo. [31] Nihil ergo operis facietis in eo: legitimum
sempiternum erit vestris generationibus in cunctis habitationibus
vestris. [32] Sabbatum requietionis est vobis, et affligetis animas vestras;
die nono mensis a vespero usque ad vesperum servabitis sabbatum
vestrum ».

[33] Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: [34] « Loquere filiis
Israel: Quinto decimo die mensis huius septimi erit festum Taber-
naculorum septem diebus Domino. [35] Die primo conventus sanctus,
omne opus servile non facietis in eo; [36] septem diebus offeretis
incensum Domino. Die octavo conventus sanctus erit vobis et offe-
retis incensum Domino; est enim coetus: omne opus servile non
facietis.

37 Hae sunt feriae Domini, quas vocabitis conventus sanctos,
offeretisque in eis incensum Domino, holocausta et oblationes simi-
lae, sacrificia et libamenta iuxta ritum uniuscuiusque diei; 38 praeter
sabbata Domini donaque vestra et omnia, quae offeretis ex voto
vel quae sponte tribuetis Domino.

39 Sed quinto decimo die mensis septimi, quando congregaveritis
omnes fructus terrae, celebrabitis festum Domini septem diebus;
die primo et die octavo erit requies. 40 Sumetisque vobis die primo
fructus arboris pulcherrimos spatulasque palmarum et ramos ligni
densarum frondium et salices de torrente et laetabimini coram Do-
mino Deo vestro. 41 Celebrabitisque sollemnitatem eius septem die-
bus per annum: legitimum sempiternum erit generationibus vestris.
Mense septimo festum celebrabitis 42 et habitabitis in umbraculis
septem diebus; omnis, qui de genere est Israel, manebit in taber-
naculis, 43 ut discant posteri vestri quod in tabernaculis habitare fece-
rim filios Israel, cum educerem eos de terra Aegypti. Ego Dominus
Deus vester ».

44 Locutusque est Moyses super sollemnitatibus Domini ad filios
Israel.

24 1 Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Praecipe filiis
Israel, ut afferant tibi oleum de olivis purissimum ac lucidum ad
concinnandas lucernas candelabri iugiter. Extra velum testimonii in
tabernaculo conventus parabit illud Aaron a vespere usque ad mane
coram Domino iugiter, ritu perpetuo in generationibus vestris. 4 Su-
per candelabro mundissimo parabit lucernas semper in conspectu
Domini.

5 Accipies quoque similam et coques ex ea duodecim panes, qui
singuli habebunt duas decimas, 6 quorum senos altrinsecus super
mensam purissimam coram Domino statues. 7 Et pones super ambas
strues tus lucidissimum, ut sit panis in memoriale, incensum Domino.
8 Per singula sabbata mutabuntur coram Domino suscepti a filiis
Israel; foedus sempiternum. 9 Eruntque Aaron et filiorum eius, ut
comedant eos in loco sancto, quia sanctum sanctorum est ei de in-
censis Domini; iure perpetuo ».

10 Ecce autem egressus filius mulieris Israelitis, quem pepererat
de viro Aegyptio inter filios Israel, iurgatus est in castris cum viro
Israelita. 11 Cumque blasphemasset nomen et maledixisset ei, adductus
est ad Moysen; vocabatur autem mater eius Salomith filia Dabri
de tribu Dan. 12 Miseruntque eum in custodiam, donec nossent quid
iuberet Dominus. 13 Qui locutus est ad Moysen dicens: 14 « Educ

blasphemum extra castra, et ponant omnes, qui audierunt, manus
suas super caput eius, et lapidet eum coetus universus. 15 Et ad filios
Israel loqueris:
Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum; 16 et,
qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus op-
primet eum omnis coetus, sive ille peregrinus sive civis fuerit.
Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur.
17 Qui percusserit et occiderit hominem, morte moriatur.
18 Qui percusserit animal, reddet vicarium, id est animam pro
anima.
19 Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum, sicut fecit,
sic fiet ei: 20 fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro
dente restituet; qualem inflixerit maculam, talem sustinere cogetur.
21 Qui percusserit iumentum, reddet aliud. Qui percusserit homi-
nem, morietur. 22 Aequum iudicium sit inter vos, sive peregrinus
sive civis peccaverit; quia ego sum Dominus Deus vester ».
23 Locutusque est Moyses ad filios Israel, et eduxerunt eum, qui
blasphemaverat, extra castra, ac lapidibus oppresserunt. Feceruntque
filii Israel, sicut praeceperat Dominus Moysi.

25 1 Locutusque est Dominus ad Moysen in monte Sinai dicens:
2 « Loquere filiis Israel et dices ad eos: Quando ingressi fueritis
terram, quam ego dabo vobis, sabbatizet terra sabbatum Domino.
3 Sex annis seres agrum tuum et sex annis putabis vineam tuam
colligesque fructus eius; 4 septimo autem anno, sabbatum requie-
tionis erit terrae, sabbatum Domino: agrum tuum non seres et
vineam tuam non putabis. 5 Quae sponte gignit humus, non metes et
uvas vineae tuae non putatae non colliges quasi vindemiam; annus
enim requietionis erit terrae. 6 Et erit sabbatum terrae vobis in ci-
bum: tibi et servo tuo, ancillae et mercennario tuo et advenis, qui
peregrinantur apud te, 7 iumentis tuis et animalibus, quae in terra
tua sunt, omnia, quae nascuntur, praebebunt cibum.
8 Numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum, id est
septem septies, quae simul faciunt annos quadraginta novem; 9 et
clanges bucina mense septimo, decima die mensis expiationis die
clangetis tuba in universa terra vestra. 10 Sanctificabitisque annum
quinquagesimum et vocabitis remissionem in terra cunctis habita-
toribus eius: ipse est enim iobeleus. Revertemini unusquisque ad
possessionem suam, et unusquisque rediet ad familiam pristinam.
11 Iobeleus erit vobis quinquagesimus annus. Non seretis neque mete-
tis sponte in agro nascentia neque vineas non putatas vindemiabitis

[12] ob sanctificationem iobelei; sed de agro statim ablatas comedetis
fruges. [13] Hoc anno iobelei rediet unusquisque vestrum ad possessio-
nem suam.

[14] Quando vendes quippiam civi tuo vel emes ab eo, ne contri-
stet unusquisque fratrem suum; sed iuxta numerum annorum post
iobeleum emes ab eo, [15] et iuxta supputationem annorum frugum
vendet tibi. [16] Quanto plures anni remanserint post iobeleum, tanto
crescet et pretium; et quanto minus temporis numeraveris, tanto
minoris et emptio constabit: tempus enim frugum vendet tibi. [17] No-
lite affligere contribules vestros, sed timeas Deum tuum, quia ego
Dominus Deus vester.

[18] Facite praecepta mea et iudicia, custodite et implete ea, ut ha-
bitare possitis in terra absque ullo pavore, [19] et gignat vobis humus
fructus suos, quibus vescamini usque ad saturitatem, et habitabitis
super terram, nullius impetum formidantes.

[20] Quod si dixeritis: " Quid comedemus anno septimo, si non
seruerimus neque collegerimus fruges nostras? ". [21] Dabo benedictio-
nem meam vobis anno sexto, et faciet fructus trium annorum, [22] se-
retisque anno octavo et comedetis veteres fruges usque ad nonum
annum; donec nova nascantur, edetis vetera.

[23] Terra quoque non veniet in perpetuum, quia mea est, et vos
advenae et coloni mei estis. [24] Unde cuncta regio possessionis vestrae
sub redemptionis condicione a vobis vendetur.

[25] Si attenuatus frater tuus vendiderit partem possessionis suae,
veniet ut redemptor propinquus eius, et redimet, quod ille vendi-
derat. [26] Sin autem non habuerit redemptorem et ipse pretium ad
redimendum potuerit invenire, [27] computabuntur fructus ex eo tem-
pore, quo vendidit; et quod reliquum est, reddet emptori sicque
recipiet possessionem suam. [28] Quod si non invenerit manus eius,
ut reddat pretium, habebit emptor, quod emerat, usque ad annum
iobeleum. In ipso enim omnis venditio rediet ad dominum et ad
possessorem pristinum.

[29] Qui vendiderit domum intra urbis muros, habebit licentiam
redimendi, donec unus impleatur annus. [30] Si non redemerit, et anni
circulus fuerit evolutus, emptor possidebit eam et posteri eius in
perpetuum; et redimi non poterit, etiam in iobeleo. [31] Sin autem
in villa fuerit domus, quae muros non habet, agrorum iure ven-
detur: potest redimi et in iobeleo revertetur ad dominum.

[32] Aedes Levitarum, quae in urbibus possessionis eorum sunt, sem-
per possunt ab eis redimi. [33] Si autem quis redemerit a Levitis, do-
mus et urbs in iobeleo revertentur ad dominos; quia domus urbium

leviticarum pro possessionibus eorum sunt inter filios Israel. 34 Sub-
urbana autem pascua eorum non venient, quia possessio sempi-
terna est eis.

35 Si attenuatus fuerit frater tuus et infirma manus eius apud te,
suscipies eum quasi advenam et peregrinum, et vivet tecum. 36 Ne
accipias usuras ab eo, nec amplius quam dedisti: time Deum tuum,
ut vivere possit frater tuus apud te. 37 Pecuniam tuam non dabis ei
ad usuram, nec plus aequo exiges pro cibo tuo. 38 Ego Dominus Deus
vester, qui eduxi vos de terra Aegypti, ut darem vobis terram Cha-
naan et essem vester Deus.

39 Si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non
eum opprimes servitute servorum, 40 sed quasi mercennarius et
colonus erit tecum. Usque ad annum iobeleum operabitur apud
te 41 et postea egredietur cum liberis suis et revertetur ad cogna-
tionem suam et ad possessionem patrum suorum. 42 Mei enim
servi sunt, et ego eduxi eos de terra Aegypti: non venient con-
dicione servorum; 43 ne affligas eum per potentiam, sed metuito
Deum tuum.

44 Servus et ancilla sint tibi de nationibus, quae in circuitu vestro
sunt; de illis emetis servum et ancillam. 45 De filiis quoque advena-
rum, qui peregrinantur apud vos, emetis et de cognatione eorum,
quae est apud vos et quam genuerint in terra vestra, hos habebitis
in possessionem 46 et hereditario iure transmittetis ad posteros ac
possidebitis in aeternum ut servos; fratres autem vestros filios Israel
ne opprimatis cum potentia.

47 Si invaluerit apud vos manus advenae atque peregrini, et atte-
nuatus frater tuus vendiderit se ei aut cuiquam de stirpe eius, 48 post
venditionem potest redimi. Unus ex fratribus suis redimet eum 49 et
patruus et patruelis et consanguineus et affinis. Sin autem et ipse
potuerit, redimat se, 50 supputatis dumtaxat cum emptore annis a
tempore venditionis suae usque ad annum iobeleum, et pecunia,
qua venditus fuerat, iuxta annorum numerum et rationem mercen-
narii supputata. 51 Si plures fuerint anni, qui remanent usque ad
iobeleum, secundum hos reddet et pretium redemptionis de pecunia
emptionis; 52 si pauci, ponet rationem cum eo; iuxta annorum nu-
merum reddet emptori, quod reliquum est annorum, 53 quibus ante
servivit, mercedibus mercennarii imputatis. Non affliget eum violen-
ter in conspectu tuo.

54 Quod si per haec redimi non potuerit, anno iobeleo egredietur
cum liberis suis: 55 mei sunt enim servi filii Israel, quos eduxi de
terra Aegypti. Ego Dominus Deus vester.

26 1 Non facietis vobis idolum et sculptile, nec lapidem erigetis, nec
imaginem sculptam in petra ponetis in terra vestra, ut adoretis eam.
Ego enim sum Dominus Deus vester. 2 Custodite sabbata mea et
pavete sanctuarium meum. Ego Dominus.

3 Si in praeceptis meis ambulaveritis et mandata mea custodieritis
et feceritis ea, 4 dabo vobis pluvias temporibus suis, et terra gignet
germen suum, et pomis arbores replebuntur. 5 Apprehendet messium
tritura vindemiam, et vindemia occupabit sementem; et comedetis
panem vestrum in saturitatem et absque pavore habitabitis in terra
vestra. 6 Dabo pacem in finibus vestris, dormietis, et non erit qui
exterreat. Auferam malas bestias, et gladius non transibit per termi-
nos vestros. 7 Persequemini inimicos vestros, et corruent coram vobis
gladio. 8 Persequentur quinque de vestris centum alienos et centum
ex vobis decem milia; cadent inimici vestri in conspectu vestro gladio.

9 Respiciam vos et crescere faciam; multiplicabimini, et firmabo
pactum meum vobiscum.

10 Comedetis vetusta congregata priorum messium; et vetera, no-
vis supervenientibus, proicietis.

11 Ponam habitaculum meum in medio vestri, et non abominabitur
vos anima mea. 12 Ambulabo inter vos et ero vester Deus, vosque
eritis populus meus. 13 Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de
terra Aegyptiorum, ne serviretis eis, et qui confregi vectes iugi ve-
stri, ut incederetis erecti.

14 Quod si non audieritis me nec feceritis omnia mandata haec, 15 si
spreveritis leges meas, et iudicia mea contempserit anima vestra, ut non
faciatis omnia, quae a me constituta sunt, et ad irritum perducatis
pactum meum, 16 ego quoque haec faciam vobis: visitabo vos in ter-
rore repentino, in tabe et ardore, qui conficiant oculos et consumant
animam, frustra seretis sementem, quae ab hostibus devorabitur.
17 Ponam faciem meam contra vos, et corruetis coram hostibus vestris
et subiciemini his, qui oderunt vos, et fugietis, nemine persequente.

18 Sin autem nec sic oboedieritis mihi, addam correptiones vestras
septuplum propter peccata vestra 19 et conteram superbiam duritiae
vestrae. Daboque caelum vobis desuper sicut ferrum et terram
aeneam. 20 Consumetur incassum robur vestrum: non proferet terra
germen, nec arbores poma praebebunt.

21 Si ambulaveritis ex adverso mihi nec volueritis audire me,
addam plagas vestras usque in septuplum propter peccata vestra;
22 emittamque in vos bestias agri, quae absque liberis vos faciant
et deleant pecora vestra et ad paucitatem vos redigant, desertaeque
fiant viae vestrae.

[23] Quod si nec sic volueritis recipere disciplinam, sed ambulaveritis
ex adverso mihi, [24] ego quoque contra vos adversus incedam et
percutiam vos septies propter peccata vestra. [25] inducamque super
vos gladium ultorem foederis mei; cumque confugeritis in urbes
vestras, mittam pestilentiam in medio vestri, et trademini hostium
manibus. [26] Postquam confregero vobis baculum panis, coquent de-
cem mulieres in uno clibano panem vestrum et reddent eum ad pon-
dus, et comedetis et non saturabimini.

[27] Sin autem nec per haec audieritis me, sed ambulaveritis contra
me, [28] et ego incedam adversus vos in furore contrario; et corripiam
vos septem plagis propter peccata vestra, [29] ita ut comedatis carnes
filiorum et filiarum vestrarum. [30] Destruam excelsa vestra et thymia-
materia confringam et ponam cadavera vestra super cadavera idolo-
rum vestrorum, et abominabitur vos anima mea, [31] in tantum ut
urbes vestras redigam in solitudinem et deserta faciam sanctuaria
vestra, nec recipiam ultra odorem suavissimum. [32] Disperdamque
terram vestram; et stupebunt super ea inimici vestri, cum habi-
tatores illius fuerint. [33] Vos autem dispergam in gentes et evagi-
nabo post vos gladium; eritque terra vestra deserta et civitates
dirutae.

[34] Tunc placebunt terrae sabbata sua cunctis diebus solitudinis
suae; quando fueritis in terra hostili, sabbatizabit et sabbata sua
supplebit. [35] Cunctis diebus solitudinis sabbatizabit, eo quod non
requieverit in sabbatis vestris, quando habitabatis in ea.

[36] Et qui de vobis remanserint, dabo pavorem in cordibus eorum
in regionibus hostium; terrebit eos sonitus folii volantis, et ita fugient
quasi gladium; cadent, nullo persequente. [37] Et corruent singuli su-
per fratres suos quasi bella fugientes, nemine persequente. Nemo ve-
strum inimicis audebit resistere. [38] Peribitis inter gentes, et hostilis
vos terra consumet. [39] Quod si et de vobis aliqui remanserint, tabe-
scent in iniquitatibus suis in terris inimicorum vestrorum, et propter
peccata patrum suorum cum ipsis tabescent. [40] Et confitebuntur ini-
quitates suas et maiorum suorum, quibus praevaricati sunt in me et
ambulaverunt ex adverso mihi, ut et ego ambularem contra eos et
inducerem illos in terram hostilem; vel tunc humiliabitur incircum-
cisum cor eorum, et tunc expiabunt pro impietatibus suis. [42] Et
recordabor foederis mei, quod pepigi cum Iacob et Isaac et Abraham.
Terrae quoque memor ero, [43] quae, cum relicta fuerit ab eis, com-
placebit sibi in sabbatis suis patiens solitudinem propter illos. Ipsi
vero expiabunt pro peccatis suis, eo quod abiecerint iudicia mea et
leges meas despexerint.

44 Et tamen, etiam cum essent in terra hostili, non penitus abieci
eos neque sic despexi, ut consumerentur, et irritum facerem pactum
meum cum eis. Ego enim sum Dominus Deus eorum. 45 Et recor-
dabor eis foederis cum maioribus, quos eduxi de terra Aegypti in
conspectu gentium, ut essem Deus eorum. Ego Dominus ».

46 Haec sunt iudicia atque praecepta et leges, quas dedit Dominus
inter se et inter filios Israel in monte Sinai per manum Moysi.

27 1 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Loquere filiis
Israel et dices ad eos: Homo, qui votum fecerit et spoponderit Deo
animas, sub aestimatione dabit pretium: 3 si fuerit masculus a vice-
simo usque ad sexagesimum annum, dabit quinquaginta siclos ar-
genti ad mensuram sanctuarii; 4 si mulier, triginta. 5 A quinto autem
anno usque ad vicesimum masculus dabit viginti siclos, femina de-
cem; 6 ab uno mense usque ad annum quintum pro masculo dabun-
tur quinque sicli, pro femina tres; 7 sexagenarius et ultra masculus
dabit quindecim siclos, femina decem. 8 Si pauper fuerit et aesti-
mationem reddere non valebit, sistet eum coram sacerdote, et quan-
tum ille aestimaverit et viderit posse reddere, tantum dabit.

9 Animal autem, quod immolari potest Domino, si quis voverit,
sanctum erit 10 et mutari non poterit, id est nec melius malo nec
peius bono. Quod si mutaverit, et ipsum quod mutatum est et illud
pro quo mutatum est, consecratum erit Domino. 11 Animal immun-
dum, quod immolari Domino non potest, si quis voverit, adduce-
tur ante sacerdotem, 12 qui diiudicans utrum bonum an malum sit,
sicut statuet pretium, sic erit. 13 Quod si redimere illud voluerit is
qui offert, addet supra aestimationem quintam partem.

14 Homo si voverit domum suam et sanctificaverit Domino, con-
siderabit eam sacerdos utrum bona an mala sit, et iuxta pretium,
quod ab eo fuerit constitutum, stabit. 15 Sin autem ille, qui voverat,
voluerit redimere eam, dabit quintam partem aestimationis supra
et habebit domum.

16 Quod si agrum possessionis suae voverit et consecraverit Do-
mino, iuxta mensuram sementis aestimabitur pretium: si triginta
homer hordei seritur terra, quinquaginta siclis aestimabitur argenti.
17 Si statim ab anno iobelei voverit agrum, quanto valere potest,
tanto aestimabitur. 18 Sin autem post aliquantum temporis, suppu-
tabit ei sacerdos pecuniam iuxta annorum, qui reliqui sunt, numerum
usque ad iobeleum, et detrahetur ex pretio. 19 Quod si voluerit
redimere agrum ille, qui voverat, addet quintam partem aestimatae
pecuniae et possidebit eum. 20 Sin autem noluerit redimere, sed

alteri cuilibet vendiderit, ultra redimi non poterit; [21] sed, cum iobelei
venerit dies, sanctum erit Domino sicut ager anathematis; sacerdo-
tis erit possessio eius. [22] Quod si agrum emptum, qui non est de
possessione maiorum, sanctificare voluerit Domino, [23] supputabit ei
sacerdos iuxta annorum numerum usque ad iobeleum pretium, quod
dabit ille, qui voverat, in ipso die ut sanctum Domino. [24] In anno
autem iobelei revertetur ager ad priorem dominum, qui vendiderat
eum et habuerat in sortem possessionis suae.

[25] Omnis aestimatio siclo sanctuarii ponderabitur; siclus viginti
gera habet.

[26] Primogenita, quae de animalibus ad Dominum pertinent, nemo
sanctificare poterit et vovere: sive bos sive ovis fuerit, Domini sunt.
[27] Quod si immundum est animal, redimet, qui obtulit, iuxta aesti-
mationem et addet quintam partem pretii; si redimere noluerit,
vendetur quanto fuerit.

[28] Omne anathema, quod aliquis vir consecrat Domino de omni
possessione sua, sive homo fuerit sive animal sive ager, non veniet,
nec redimi poterit; quidquid semel fuerit consecratum, sanctum
sanctorum erit Domino. [29] Et omnis homo, qui ut anathema offertur,
non redimetur, sed morte morietur.

[30] Omnes decimae terrae sive de frugibus sive de pomis arborum
Domini sunt, sanctum Domino. [31] Si quis autem voluerit redimere
aliquid de decimis suis, addet quintam partem. [32] Omnes decimae
boves et oves et caprae, quae sub pastoris virga transeunt, quidquid
decimum venerit, erit sanctum Domino. [33] Non discernetur inter
bonum et malum, nec altero commutabitur; si quis mutaverit, et
quod mutatum est et pro quo mutatum est, sanctum erit et non re-
dimetur ».

[34] Haec sunt praecepta, quae mandavit Dominus Moysi ad filios
Israel in monte Sinai.

LIBER NUMERI

1 1 Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai in ta-
bernaculo conventus, prima die mensis secundi, anno altero egres-
sionis eorum ex Aegypto, dicens: 2 « Tollite summam universae
congregationis filiorum Israel per cognationes et domos suas et
nomina singulorum, quidquid sexus est masculini 3 a vicesimo anno
et supra omnium ex Israel, qui possunt ad bella procedere, et nu-
merabitis eos per turmas suas, tu et Aaron.
4 Eritque vobiscum vir per tribum, princeps domus patrum suo-
rum, 5 quorum ista sunt nomina: de Ruben Elisur filius Sedeur;
6 de Simeon Salamiel filius Surisaddai; 7 de Iuda Naasson filius
Aminadab; 8 de Issachar Nathanael filius Suar; 9 de Zabulon Eliab
filius Helon. 10 Filiorum autem Ioseph: de Ephraim Elisama filius
Ammiud; de Manasse Gamaliel filius Phadassur. 11 De Beniamin
Abidan filius Gedeonis; 12 de Dan Ahiezer filius Ammisaddai; 13 de
Aser Phegiel filius Ochran; 14 de Gad Eliasaph filius Deuel; 15 de
Nephthali Ahira filius Enan ».
16 Hi viri nobilissimi congregationis principes tribuum patrum
suorum et capita milium Israel. 17 Quos tulerunt Moyses et Aaron
nominatim designatos 18 et omnem congregationem congregaverunt
primo die mensis secundi recensentes eos per cognationes et domos
patrum eorum, per nomina singulorum a vicesimo anno et supra
per capita, 19 sicut praeceperat Dominus Moysi. Numeratique sunt
in deserto Sinai.
20 De Ruben primogenito Israelis generationes per familias ac
domos patrum suorum, per nomina capitum singulorum omne quod
sexus est masculini a vicesimo anno et supra procedentium ad bel-
lum. 21 Recensiti tribus Ruben quadraginta sex milia quingenti.
22 De filiis Simeon generationes per familias ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt per nomina et capita singulorum omne
quod sexus est masculini a vicesimo anno et supra procedentium ad
bellum. 23 Recensiti tribus Simeon quinquaginta novem milia trecenti.
24 De filiis Gad generationes per familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis et

[1] 16 *Viri nobilissimi* – Lege cum qere, Gr et Vg (cfr. 26, 9) *qᵉrû'ê*; TM ketib « convocati »

supra omnes, qui ad bella procederent, [25] quadraginta quinque milia sescenti quinquaginta.

[26] De filiis Iudae generationes per familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes, qui poterant ad bella procedere, [27] recensiti sunt septuaginta quattuor milia sescenti.

[28] De filiis Issachar generationes per familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes, qui ad bella procederent, [29] recensiti sunt quinquaginta quattuor milia quadringenti.

[30] De filiis Zabulon generationes per familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes, qui poterant ad bella procedere, [31] quinquaginta septem milia quadringenti.

[32] De filiis Ioseph filiorum Ephraim generationes per familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes, qui poterant ad bella procedere, [33] quadraginta milia quingenti.

[34] Porro filiorum Manasse generationes per familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis et supra omnes, qui poterant ad bella procedere, [35] triginta duo milia ducenti.

[36] De filiis Beniamin generationes per familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra omnes, qui poterant ad bella procedere, [37] triginta quinque milia quadringenti.

[38] De filiis Dan generationes per familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra omnes, qui poterant ad bella procedere, [39] sexaginta duo milia septingenti.

[40] De filiis Aser generationes per familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes, qui poterant ad bella procedere, [41] quadraginta milia et mille quingenti.

[42] De filiis Nephthali generationes per familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra omnes, qui poterant ad bella procedere, [43] quinquaginta tria milia quadringenti.

[44] Hi sunt quos numeraverunt Moyses et Aaron et duodecim principes Israel, singuli per domos patrum suorum. [45] Fueruntque omnis numerus filiorum Israel per domos patrum suorum a vicesimo

anno et supra, qui poterant ad bella procedere, [46] sescenta tria milia
virorum quingenti quinquaginta.
[47] Levitae autem in tribu patrum suorum non sunt numerati cum
eis. [48] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [49] « Tribum Levi
noli numerare neque pones summam eorum cum filiis Israel, [50] sed
constitue eos super habitaculum testimonii et cuncta vasa eius et
quidquid ad caeremonias pertinet. Ipsi portabunt habitaculum et
omnia utensilia eius et erunt in ministerio ac per gyrum habitaculi
metabuntur. [51] Cum proficiscendum fuerit, deponent Levitae habita-
culum; cum castrametandum, erigent; quisquis externorum accesserit,
occidetur. [52] Metabuntur autem castra filii Israel, unusquisque per
turmas et cuneos atque exercitum suum. [53] Porro Levitae per gyrum
habitaculi testimonii figent tentoria, ne fiat indignatio super congre-
gationem filiorum Israel, et excubabunt in custodiis habitaculi testi-
monii ».
[54] Fecerunt ergo filii Israel iuxta omnia, quae praeceperat Dominus
Moysi.

2 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: [2] « Singuli
per turmas, signa atque vexilla et domos patrum suorum castrame-
tabuntur filii Israel per gyrum tabernaculi conventus.
[3] Ad orientem Iudae figet tentoria per turmas exercitus sui, fuitque
princeps filiorum eius Naasson filius Aminadab; [4] et eius summa
pugnantium septuaginta quattuor milia sescenti. [5] Iuxta eum castra-
metabuntur de tribu Issachar, quorum princeps fuit Nathanael filius
Suar; [6] et omnis numerus pugnatorum eius quinquaginta quattuor
milia quadringenti. [7] In tribu Zabulon princeps fuit Eliab filius Helon;
[8] et numerus exercitus pugnatorum eius quinquaginta septem milia
quadringenti. [9] Universi, qui in castris Iudae annumerati sunt, fuerunt
centum octoginta sex milia quadringenti, et per turmas suas primi
egredientur.
[10] Vexillum castrorum Ruben ad meridianam plagam erit, secun-
dum exercitus eorum; princeps Elisur filius Sedeur; [11] et cunctus
exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, quadraginta sex milia
quingenti. [12] Iuxta eum castrametabuntur de tribu Simeon, quorum
princeps fuit Salamiel filius Surisaddai; [13] et cunctus exercitus pu-
gnatorum eius, qui numerati sunt, quinquaginta novem milia trecenti.
[14] In tribu Gad princeps fuit Eliasaph filius Deuel; [15] et cunctus exer-

[2] [14] *Deuel* – Lege cum multis mss Hebraicis, Sam et Vg *de'û'ēl*
(cfr. 1, 14; 7, 42. 47); TM « Reuel »

citus pugnatorum eius, qui numerati sunt, quadraginta quinque milia
sescenti quinquaginta. [16] Omnes, qui recensiti sunt in castris Ruben,
centum quinquaginta milia et mille quadringenti quinquaginta, per
turmas suas in secundo loco proficiscentur.

[17] Levabitur deinde tabernaculum conventus, castra Levitarum in
medio castrorum, quomodo erigetur ita et deponetur; singuli per
loca et vexilla sua proficiscentur.

[18] Ad occidentalem plagam erit vexillum castrorum filiorum Eph-
raim per turmas suas, quorum princeps fuit Elisama filius Ammiud;
[19] cunctus exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, quadraginta
milia quingenti. [20] Et cum eis tribus filiorum Manasse, quorum prin-
ceps fuit Gamaliel filius Phadassur; [21] cunctusque exercitus pugna-
torum eius, qui numerati sunt, triginta duo milia ducenti. [22] In tribu
filiorum Beniamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis; [23] et cunctus
exercitus pugnatorum eius, qui recensiti sunt, triginta quinque milia
quadringenti. [24] Omnes, qui numerati sunt in castris Ephraim, centum
octo milia centum, per turmas suas tertii proficiscentur.

[25] Ad aquilonis partem stabit vexillum castrorum filiorum Dan
secundum exercitus suos, quorum princeps fuit Ahiezer filius Am-
misaddai; [26] cunctus exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt,
sexaginta duo milia septingenti. [27] Iuxta eum figet tentoria tribus
Aser, quorum princeps fuit Phegiel filius Ochran; [28] cunctus exercitus
pugnatorum eius, qui numerati sunt, quadraginta milia et mille
quingenti. [29] De tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius
Enan; [30] cunctus exercitus pugnatorum eius quinquaginta tria milia
quadringenti. [31] Omnes, qui numerati sunt in castris Dan, fuerunt
centum quinquaginta septem milia sescenti, et novissimi profici-
scentur secundum vexilla sua ».

[32] Hic numerus filiorum Israel, per domos patrum suorum omnes
recensiti secundum exercitus suos, sescenta tria milia quingenti
quinquaginta. [33] Levitae autem non sunt numerati inter filios Israel;
sic enim praeceperat Dominus Moysi.

[34] Feceruntque filii Israel iuxta omnia, quae mandaverat Dominus:
castrametati sunt per vexilla sua et profecti per tribus ad domos
patrum suorum.

3 [1] Hae sunt generationes Aaron et Moysi, in die, qua locutus est
Dominus ad Moysen in monte Sinai.

[2] Et haec nomina filiorum Aaron: primogenitus eius Nadab, deinde
Abiu et Eleazar et Ithamar. [3] Haec nomina filiorum Aaron sacerdo-
tum, qui uncti sunt et quorum repletae manus, ut sacerdotio funge-

rentur. 4 Mortui sunt enim Nadab et Abiu, cum offerrent ignem
alienum in conspectu Domini in deserto Sinai, absque liberis; func-
tique sunt sacerdotio Eleazar et Ithamar coram Aaron patre suo.

5 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 6 « Applica tribum
Levi et fac stare in conspectu Aaron sacerdotis, ut ministrent ei
7 et observent, quidquid ad eum pertinet et ad totam congregationem
coram tabernaculo conventus, servientes in ministerio habitaculi,
8 et custodiant vasa tabernaculi conventus explentes officia filiorum
Israel, servientes in ministerio habitaculi. 9 Dabisque dono Levitas
Aaron et filiis eius, quibus traditi sunt a filiis Israel; 10 Aaron autem
et filios eius constitues super cultum sacerdotii. Externus, qui ad
ministrandum accesserit, morietur ».

11 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 12 « Ecce ego tuli
Levitas a filiis Israel pro omni primogenito, qui aperit vulvam in
filiis Israel; eruntque Levitae mei. 13 Meum est enim omne primo-
genitum: ex quo percussi omnes primogenitos in terra Aegypti,
sanctificavi mihi, quidquid primum nascitur in Israel ab homine
usque ad pecus; mei sunt. Ego Dominus ».

14 Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai dicens:
15 « Numera filios Levi per domos patrum suorum et familias omnem
masculum ab uno mense et supra ». 16 Numeravit eos Moyses, ut
praeceperat Dominus, 17 et inventi sunt filii Levi per nomina sua
Gerson et Caath et Merari. 18 Haec sunt nomina filiorum Gerson
secundum familias suas: Lobni et Semei; 19 filii Caath secundum
familias suas: Amram et Isaar, Hebron et Oziel; 20 filii Merari
secundum familias suas: Moholi et Musi. Hae sunt familiae Levi
per domos patrum suorum.

21 De Gerson fuere familiae duae Lobnitica et Semeitica, 22 quarum
numeratus est omnis populus sexus masculini ab uno mense et supra
septem milia quingenti. 23 Hi post habitaculum metabantur ad occiden-
tem 24 sub principe Eliasaph filio Lael; 25 et habebant excubias in ta-
bernaculo conventus, ipsum habitaculum et tabernaculum, operimen-
tum eius, velum, quod trahitur ante fores tabernaculi conventus, 26 et
cortinas atrii, velum quoque, quod appenditur in introitu atrii, quod
est circa habitaculum et circa altare, et funes ad omne opus eius.

27 Caath habet familias: Amramitas et Isaaritas et Hebronitas et
Ozielitas; hae sunt familiae Caathitarum. 28 Omnes generis masculini
ab uno mense et supra octo milia sescenti habebant excubias sanc-
tuarii. 29 Familiae filiorum Caath castrametabantur ad latus habi-
taculi ad meridianam plagam, 30 princepsque eorum erat Elisaphan
filius Oziel. 31 Et custodiebant arcam mensamque et candelabrum,

altaria et vasa sanctuarii, in quibus ministratur, et velum cunctamque huiuscemodi supellectilem. [32] Princeps autem principum Levitarum Eleazar filius Aaron sacerdotis erat super excubitores custodiae sanctuarii.

[33] At vero de Merari erant familiae Moholitae et Musitae. [34] Omnes generis masculini ab uno mense et supra sex milia ducenti; [35] princeps familiarum Merari Suriel filius Abihail. In plaga septentrionali ad latus habitaculi castrametabantur; [36] erant sub custodia eorum tabulae habitaculi et vectes et columnae ac bases earum et cuncta vasa eius et omnia, quae ad cultum huiuscemodi pertinent, [37] columnaeque atrii per circuitum cum basibus suis et paxilli cum funibus.

[38] Castrametabantur ante habitaculum, ad orientalem plagam ante tabernaculum conventus ad orientem, Moyses et Aaron cum filiis suis habentes custodiam sanctuarii in medio filiorum Israel. Quisquis alienus accesserit, morietur.

[39] Omnes Levitae, quos numeravit Moyses iuxta praeceptum Domini per familias suas in genere masculino a mense uno et supra, fuerunt viginti duo milia.

[40] Et ait Dominus ad Moysen: « Numera omnes primogenitos sexus masculini de filiis Israel ab uno mense et supra et habebis summam eorum; [41] tollesque Levitas mihi pro omni primogenito filiorum Israel — ego sum Dominus — et pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filiorum Israel ». [42] Recensuit Moyses, sicut praeceperat Dominus, omnes primogenitos filiorum Israel, [43] et fuerunt omnes masculi per nomina sua a mense uno et supra viginti duo milia ducenti septuaginta tres.

[44] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [45] « Tolle Levitas pro omnibus primogenitis filiorum Israel et pecora Levitarum pro pecoribus eorum; eruntque Levitae mei. Ego sum Dominus. [46] In pretio autem ducentorum septuaginta trium, qui excedunt numerum Levitarum de primogenitis filiorum Israel, [47] accipies quinque siclos per singula capita, ad mensuram sanctuarii. Siclus habet viginti obolos. [48] Dabisque pecuniam Aaron et filiis eius pretium eorum, qui supra sunt ».

[49] Tulit igitur Moyses pecuniam eorum, qui excesserant numerum eorum, qui redempti erant a Levitis; [50] a primogenitis filiorum Israel tulit pecuniam mille trecentorum sexaginta quinque siclorum iuxta pondus sanctuarii. [51] Et dedit eam Aaron et filiis eius iuxta verbum, quod praeceperat sibi Dominus.

[3] [39] *Et Aaron* – Omittitur a nonnullis mss Hebraicis, Sam et Syr; cfr. v. 16

4 1 Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: 2 « Tolle
summam filiorum Caath de medio Levitarum per familias et domos
suas 3 a tricesimo anno et supra usque ad quinquagesimum annum
omnium, qui ingrediuntur, ut stent et ministrent in tabernaculo
conventus.

4 Hic est cultus filiorum Caath in tabernaculo conventus: sanctum
sanctorum. 5 Ingredientur Aaron et filii eius, quando movenda sunt
castra, et deponent velum, quod pendet ante fores, involventque
eo arcam testimonii; 6 et operient rursum velamine pellium del-
phini extendentque desuper pallium totum hyacinthinum et indu-
cent vectes. 7 Mensam quoque propositionis involvent hyacinthino
pallio et ponent cum ea acetabula et phialas, cyathos et crateras ad
liba fundenda; panes semper in ea erunt. 8 Extendentque desuper
pallium coccineum, quod rursum operient velamento pellium del-
phini et inducent vectes. 9 Sument et pallium hyacinthinum, quo
operient candelabrum cum lucernis et forcipibus suis et emunctoriis
et cunctis vasis olei, quae ad concinnandas lucernas necessaria sunt;
10 et super omnia ponent operimentum pellium delphini et po-
nent super feretrum. 11 Nec non et altare aureum involvent hyacin-
thino vestimento et extendent desuper operimentum pellium del-
phini et inducent vectes. 12 Omnia vasa, quibus ministratur in
sanctuario, involvent hyacinthino pallio; et extendent desuper
operimentum pellium delphini ponentque super feretrum. 13 Sed
et altare mundabunt cinere et involvent illud purpureo vestimento;
14 ponentque super illud omnia vasa, quibus in ministerio eius utun-
tur, id est ignium receptacula, fuscinulas ac vatilla et pateras. Cuncta
vasa altaris operient simul velamine pellium delphini et inducent
vectes. 15 Cumque involverint Aaron et filii eius sanctuarium et omnia
vasa eius in commotione castrorum, tunc intrabunt filii Caath, ut
portent involuta et non tangent sanctuarium, ne moriantur. Ista sunt
onera filiorum Caath in tabernaculo conventus. 16 Ad curam Eleazari
filii Aaron sacerdotis pertinet oleum ad concinnandas lucernas et
gratissimum incensum, et oblatio, quae semper offertur, et oleum
unctionis et, quidquid ad cultum habitaculi pertinet omniumque
vasorum, quae in sanctuario sunt ».

17 Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: 18 « No-
lite perdere populum Caath de medio Levitarum, 19 sed hoc facite
eis, ut vivant et non moriantur, quando appropinquant ad sancta
sanctorum: Aaron et filii eius intrabunt ipsique disponent opera sin-
gulorum et divident quid portare quis debeat. 20 Non intrabunt ad
videndum, nec puncto quidem, sanctuarium; alioquin morientur ».

21 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 22 « Tolle summam
etiam filiorum Gerson per domos ac familias et cognationes suas;
23 a triginta annis et supra usque ad annos quinquaginta numera
omnes, qui ingrediuntur et ministrant in tabernaculo conventus.

24 Hoc est officium familiarum Gersonitarum, 25 ut portent corti-
nas habitaculi, tabernaculum conventus, operimentum eius et super
illud velamen delphini velumque, quod pendet in introitu taber-
naculi conventus, 26 cortinas atrii et velum in introitu atrii, quod est
circa habitaculum et altare, funiculos et vasa ministerii, omnia quae
facta sunt, ut eis laborent. 27 Iubente Aaron et filiis eius, portabunt
filii Gerson, et scient singuli cui debeant oneri mancipari. 28 Hic est
cultus familiarum Gersonitarum in tabernaculo conventus; eruntque
sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis.

29 Filios quoque Merari per familias et domos patrum suorum
recensebis 30 a triginta annis et supra usque ad annos quinquaginta,
omnes, qui ingrediuntur ad officium ministerii sui et cultum taber-
naculi conventus.

31 Haec sunt onera eorum: portabunt tabulas habitaculi et vectes
eius, columnas ac bases earum, 32 columnas quoque atrii per circui-
tum cum basibus et paxillis et funibus suis; omnia vasa et supellecti-
lem ad numerum accipient sicque portabunt. 33 Hoc est officium
familiarum Meraritarum et ministerium in tabernaculo conventus;
eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis ».

34 Recensuerunt igitur Moyses et Aaron et principes synagogae
filios Caath per cognationes et domos patrum suorum 35 a triginta
annis et supra usque ad annum quinquagesimum, omnes, qui ingre-
diuntur ad ministerium tabernaculi conventus; 36 et inventi sunt duo
milia septingenti quinquaginta. 37 Hic est numerus familiarum Caath,
qui ministrant in tabernaculo conventus: hos numeravit Moyses et
Aaron iuxta sermonem Domini per manum Moysi.

38 Numerati sunt et filii Gerson per cognationes et domos patrum
suorum 39 a triginta annis et supra usque ad quinquagesimum annum,
omnes, qui ingrediuntur, ut ministrent in tabernaculo conventus;
40 et inventi sunt secundum familias et domus patrum suorum duo
milia sescenti triginta. 41 Hic est numerus Gersonitarum, omnes, qui
ministrant in tabernaculo conventus, quos numeraverunt Moyses et
Aaron iuxta verbum Domini.

42 Numeratae sunt et familiae filiorum Merari per cognationes et
domos patrum suorum 43 a triginta annis et supra usque ad annum
quinquagesimum, omnes, qui ingrediuntur ad explendos ritus taber-
naculi conventus; 44 et inventi sunt tria milia ducenti. 45 Hic est

numerus familiarum filiorum Merari, quos recensuerunt Moyses et Aaron iuxta imperium Domini per manum Moysi.

[46] Omnes, qui recensiti sunt de Levitis et quos recenseri fecit ad nomen Moyses et Aaron et principes Israel per cognationes et domos patrum suorum [47] a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum ingredientes ad ministerium tabernaculi et onera portanda in tabernaculo conventus, [48] fuerunt simul octo milia quingenti octoginta. [49] Iuxta verbum Domini per manum Moysi recensuit eos unumquemque iuxta officium et onera sua, sicut praeceperat ei Dominus.

5 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Praecipe filiis Israel, ut eiciant de castris omnem leprosum et qui semine fluit pollutusque est super mortuo. [3] Tam masculum quam feminam eicite de castris, ne contaminent ea, cum habitaverim cum eis ». [4] Feceruntque ita filii Israel et eiecerunt eos extra castra, sicut locutus erat Dominus Moysi.

[5] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [6] « Loquere ad filios Israel: Vir sive mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis, quae solent hominibus accidere, et fraude transgressi fuerint mandatum Domini, ille homo reus erit; [7] et confitebuntur peccatum suum et reddent ipsum caput quintamque partem desuper ei, in quem peccaverint. [8] Sin autem non fuerit, qui recipiat, dabunt Domino, et erit sacerdotis, praeter arietem, qui offertur pro expiatione, ut sit placabilis hostia.

[9] Omnis quoque praelibatio rerum sacrarum, quas offerunt filii Israel, ad sacerdotem pertinet; [10] et quidquid in sanctuarium offertur a singulis et traditur manibus sacerdotis, ipsius erit ».

[11] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [12] « Loquere ad filios Israel et dices ad eos: Vir, cuius uxor erraverit maritumque decipiens [13] dormierit cum altero viro, et hoc maritus deprehendere non quiverit, sed latet quod impuram se reddiderit et testibus argui non potest, quia non est inventa in stupro, [14] si spiritus zelotypiae concitaverit virum contra uxorem suam, quae vel polluta est vel falsa suspicione appetitur, [15] adducet eam ad sacerdotem et offeret oblationem pro illa decimam partem ephi farinae hordeaceae. Non fundet super eam oleum, nec imponet tus, quia sacrificium zelotypiae est et oblatio investigans adulterium.

[4] [49] *Per manum Moysi* – Transpone post « Iuxta verbum Domini » (cfr. vv. 37.45)
Sicut – Lege cum Gr, Syr, Targ et Vg *ka'ăšer*; TM « quod »

[16] Afferet igitur eam sacerdos et statuet coram Domino; [17] assu-
metque aquam sanctam in vase fictili et pauxillum terrae de pavi-
mento habitaculi mittet in eam. [18] Cumque posuerit sacerdos mu-
lierem in conspectu Domini, discooperiet caput eius et ponet super
manus illius sacrificium recordationis, oblationem zelotypiae; ipse
autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum exsecratione male-
dicta congessit. [19] Adiurabitque eam et dicet: " Si non dormivit vir
alienus tecum, et si non declinasti a viro tuo et non polluta es, de-
serto mariti toro, non te nocebunt aquae istae amarissimae, in quas
maledicta congessi. [20] Sin autem declinasti a viro tuo atque polluta es
et concubuisti cum altero viro ", [21] adiurabit eam sacerdos iuramento
maledictionis: " Det te Dominus in maledictionem, iuramentum in
medio populi tui; putrescere faciat femur tuum, et tumens uterus
tuus disrumpatur; [22] ingrediantur aquae maledictae in ventrem
tuum, et utero tumescente putrescat femur! ". Et respondebit mu-
lier: " Amen, amen ".

[23] Scribetque sacerdos in libello ista maledicta et delebit ea aquis
amarissimis [24] et dabit ei bibere aquas amaras, in quas maledicta
congessit, et ingredientur in eam aquae maledictionis, quae amarae
fient; [25] tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiae et agitabit
illud coram Domino imponetque illud super altare; [26] pugillum
sacrificii tollat de eo, quod offertur in memoriale, et incendat super
altare; et deinde potum det mulieri aquas amarissimas. [27] Quas cum
biberit, si polluta est et, contempto viro, adulterii rea, pertransibunt
eam aquae maledictionis et, inflato ventre, computrescet femur;
eritque mulier in maledictionem omni populo eius. [28] Quod si
polluta non fuerit, sed munda, erit innoxia et faciet liberos ».

[29] Ista est lex zelotypiae, si declinaverit mulier a viro suo et si pol-
luta fuerit, [30] maritusque zelotypiae spiritu concitatus adduxerit eam
in conspectu Domini, et fecerit ei sacerdos iuxta omnia, quae scripta
sunt; [31] maritus absque culpa erit, et illa recipiet iniquitatem suam.

6 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Loquere ad
filios Israel et dices ad eos: Vir sive mulier cum fecerint votum, ut
sanctificentur et se voluerint Domino consecrare, [3] a vino et omni
quod inebriare potest abstinebunt; acetum ex vino et ex qualibet
alia potione et, quidquid de uva exprimitur, non bibent; uvas recentes
siccasque non comedent [4] cunctis diebus, quibus ex voto Domino
consecrantur: quidquid ex vinea esse potest ab uva acerba usque ad
pellicula non comedent. [5] Omni tempore separationis suae novacula
non transibit per caput eius usque ad completum tempus, quo Do-

mino consecratur; sanctus erit crescente caesarie capitis eius. 6 Omni
tempore consecrationis suae ad mortuum non ingredietur; 7 nec
super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contami-
nabitur, quia consecratio Dei sui super caput eius est. 8 Omnibus
diebus separationis suae sanctus erit Domino.

9 Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo, polluetur
caput consecrationis eius; quod radet ilico in eadem die purgationis
suae, id est die septima. 10 In octava autem die offeret duos turtures
vel duos pullos columbae sacerdoti in introitu tabernaculi conventus,
11 facietque sacerdos unum pro peccato et alterum in holocaustum
et expiabit pro eo, quia peccavit super mortuo, sanctificabitque caput
eius in die illo 12 et consecrabit Domino dies separationis suae offe-
rens agnum anniculum pro delicto; ita tamen, ut dies priores irriti
fiant, quoniam polluta est consecratio eius.

13 Ista est lex consecrationis, cum dies, quos ex voto decreverat,
complebuntur: adducent eum ad ostium tabernaculi conventus, 14 et
offeret oblationem suam Domino agnum anniculum immaculatum in
holocaustum et ovem anniculam immaculatam pro peccato et arietem
immaculatum hostiam pacificam, 15 canistrum quoque panum azy-
morum, qui permixti sint oleo, et lagana absque fermento uncta oleo
ac oblationem et libamina singulorum. 16 Quae offeret sacerdos coram
Domino et faciet tam pro peccato quam in holocaustum; 17 arietem
vero immolabit hostiam pacificam Domino offerens simul canistrum
azymorum; facietque oblationem eius et libamenta. 18 Tunc radet
nazaraeus ante ostium tabernaculi conventus caesariem consecrationis
suae tolletque capillos suos et ponet super ignem, qui est suppositus
sacrificio pacificorum, 19 et sumet sacerdos armum coctum arietis
tortamque absque fermento unam de canistro et laganum azymum
unum et tradet in manus nazaraei, postquam rasum fuerit caput eius;
20 et agitabit in conspectu Domini, et sanctificata sacerdotis erunt
sicut pectusculum, quod agitari, et femur, quod praelevari iussum est.
Post haec potest bibere nazaraeus vinum ».

21 Ista est lex nazaraei, cum voverit oblationem suam Domino tem-
pore consecrationis suae, exceptis his, quae invenerit manus eius.
Iuxta quod devoverat, ita faciet secundum legem consecrationis suae.

22 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 23 « Loquere Aaron
et filiis eius: Sic benedicetis filiis Israel et dicetis eis:

24 " Benedicat tibi Dominus et custodiat te!
25 Illuminet Dominus faciem suam super te et misereatur tui!
26 Convertat Dominus vultum suum ad te et det tibi pacem! ".
27 Invocabuntque nomen meum super filios Israel, et ego benedicam eis ».

7 [1] Factum est autem in die, qua complevit Moyses habitaculum
et erexit illud unxitque et sanctificavit cum omnibus vasis suis, altare
similiter et omnia vasa eius, [2] obtulerunt principes Israel et capita
familiarum, qui erant per singulas tribus praefecti eorum, qui nu-
merati fuerant, [3] munera coram Domino sex plaustra tecta cum
duodecim bobus. Unum plaustrum obtulere duo duces et unum
bovem singuli; obtuleruntque ea in conspectu habitaculi. [4] Ait autem
Dominus ad Moysen: [5] « Suscipe ab eis, ut serviant in ministerio
tabernaculi conventus, et trades ea Levitis iuxta ordinem ministerii
sui ». [6] Itaque cum suscepisset Moyses plaustra et boves, tradidit eos
Levitis. [7] Duo plaustra et quattuor boves dedit filiis Gerson, iuxta
id quod habebant necessarium. [8] Quattuor alia plaustra et octo boves
dedit filiis Merari, secundum officia sua sub manu Ithamar filii Aaron
sacerdotis. [9] Filiis autem Caath non dedit plaustra et boves, quia in
sanctuario serviunt et onera propriis portant umeris.

[10] Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris, die qua unctum
est, oblationem suam ante altare. [11] Dixitque Dominus ad Moysen:
« Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem
altaris ».

[12] Primo die obtulit oblationem suam Naasson filius Aminadab
de tribu Iudae. [13] Fueruntque in ea scutula argentea pondo centum
triginta siclorum, phiala argentea habens septuaginta siclos iuxta
pondus sanctuarii, utraque plena simila conspersa oleo in sacrifi-
cium, [14] acetabulum ex decem siclis aureis plenum incenso, [15] bos
de armento et aries et agnus anniculus in holocaustum [16] hircus-
que pro peccato; [17] et in sacrificio pacificorum boves duo, arietes
quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque: haec est oblatio
Naasson filii Aminadab.

[18] Secundo die obtulit Nathanael filius Suar dux de tribu Issachar
[19] scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos, phialam
argenteam habentem septuaginta siclos iuxta pondus sanctuarii,
utramque plenam simila conspersa oleo in sacrificium, [20] acetabu-
lum aureum habens decem siclos plenum incenso, [21] bovem de ar-
mento et arietem et agnum anniculum in holocaustum [22] hircum-
que pro peccato; [23] et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio
Nathanael filii Suar.

[24] Tertio die princeps filiorum Zabulon Eliab filius Helon [25] obtulit
scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos, phialam ar-
genteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utramque
plenam simila conspersa oleo in sacrificium, [26] acetabulum aureum

appendens decem siclos plenum incenso, 27 bovem de armento et
arietem et agnum anniculum in holocaustum 28 hircumque pro
peccato; 29 et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec est oblatio Eliab
filii Helon.

30 Die quarto princeps filiorum Ruben Elisur filius Sedeur 31 obtulit
scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos, phialam ar-
genteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utramque
plenam simila conspersa oleo in sacrificium, 32 acetabulum aureum
appendens decem siclos plenum incenso, 33 bovem de armento et
arietem et agnum anniculum in holocaustum 34 hircumque pro
peccato; 35 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio Elisur
filii Sedeur.

36 Die quinto princeps filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
37 obtulit scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos,
phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii,
utramque plenam simila conspersa oleo in sacrificium, 38 acetabulum
aureum appendens decem siclos plenum incenso, 39 bovem de ar-
mento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, 40 hircumque
pro peccato; 41 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio Salamiel
filii Surisaddai.

42 Die sexto princeps filiorum Gad Eliasaph filius Deuel 43 obtulit
scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos, phialam ar-
genteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utramque
plenam simila conspersa oleo in sacrificium, 44 acetabulum aureum
appendens decem siclos plenum incenso, 45 bovem de armento et
arietem et agnum anniculum in holocaustum, 46 hircumque pro
peccato; 47 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio Eliasaph
filii Deuel.

48 Die septimo princeps filiorum Ephraim Elisama filius Ammiud
49 obtulit scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos,
phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii,
utramque plenam simila conspersa oleo in sacrificium, 50 acetabulum
aureum appendens decem siclos plenum incenso, 51 bovem de ar-
mento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, 52 hircumque
pro peccato; 53 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio Elisama
filii Ammiud.

54 Die octavo princeps filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
55 obtulit scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos,
phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii,
utramque plenam simila conspersa oleo in sacrificium, 56 acetabulum
aureum appendens decem siclos plenum incenso, 57 bovem de ar-
mento et arietem et agnum anniculum in holocaustum 58 hircumque
pro peccato; 59 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio Ga-
maliel filii Phadassur.

60 Die nono princeps filiorum Beniamin Abidan filius Gedeonis
61 obtulit scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos,
phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii,
utramque plenam simila conspersa oleo in sacrificium, 62 et aceta-
bulum aureum appendens decem siclos plenum incenso, 63 bovem
de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum 64 hir-
cumque pro peccato; 65 et in hostias pacificorum boves duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio
Abidan filii Gedeonis.

66 Die decimo princeps filiorum Dan Ahiezer filius Ammisaddai
67 obtulit scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos,
phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii,
utramque plenam simila conspersa oleo in sacrificium, 68 acetabulum
aureum appendens decem siclos plenum incenso, 69 bovem de ar-
mento et arietem et agnum anniculum in holocaustum 70 hircumque
pro peccato; 71 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio Ahiezer
filii Ammisaddai.

72 Die undecimo princeps filiorum Aser Phegiel filius Ochran
73 obtulit scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos,
phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii,
utramque plenam simila conspersa oleo in sacrificium, 74 acetabulum
aureum appendens decem siclos plenum incenso, 75 bovem de ar-
mento et arietem et agnum anniculum in holocaustum 76 hircumque
pro peccato; 77 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio Phegiel
filii Ochran.

78 Die duodecimo princeps filiorum Nephthali Ahira filius Enan
79 obtulit scutulam argenteam appendentem centum triginta siclos,
phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii,
utramque plenam simila oleo conspersa in sacrificium, 80 acetabulum
aureum appendens decem siclos plenum incenso, 81 bovem de ar-

mento et arietem et agnum anniculum in holocaustum 82 hircumque
pro peccato; 83 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quinque: haec fuit oblatio Ahira
filii Enan.

84 Haec in dedicatione altaris oblata sunt a principibus Israel, in
die qua consecratum est: scutulae argenteae duodecim, phialae ar-
genteae duodecim, acetabula duodecim, 85 ita ut centum triginta
siclos argenti haberet una scutella, et septuaginta siclos haberet una
phiala, id est in commune vasorum omnium ex argento sicli duo
milia quadringenti pondere sanctuarii; 86 acetabula aurea duodecim
plena incenso denos siclos appendentia pondere sanctuarii, id est
simul auri sicli centum viginti; 87 omnes boves de armento in ho-
locaustum duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim et
libamenta eorum; hirci duodecim pro peccato. 88 In hostias pacifico-
rum omnes boves viginti quattuor, arietes sexaginta, hirci sexaginta,
agni anniculi sexaginta: haec oblata sunt in dedicatione altaris,
quando unctum est.

89 Cumque ingrederetur Moyses tabernaculum testimonii, ut con-
suleret oraculum, audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio,
quod erat super arcam testimonii inter duos cherubim, unde et lo-
quebatur ei.

8 1 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Loquere Aaron
et dices ad eum: Cum posueris lucernas, contra eam partem, quam
candelabrum respicit, lucere debebunt septem lucernae ». 3 Fecitque
sic Aaron et posuit lucernas super candelabrum, ut praeceperat Do-
minus Moysi. 4 Haec autem erat factura candelabri: ex auro ductili,
tam medius stipes quam flores eius. Iuxta exemplum, quod ostendit
Dominus Moysi, ita operatus est candelabrum.

5 Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: 6 « Tolle Levitas de
medio filiorum Israel et purificabis eos 7 iuxta hunc ritum. Asper-
gantur aqua lustrationis et radant omnes pilos carnis suae, lavabunt
vestimenta sua et mundabunt se. 8 Tollent bovem de armentis et
oblationem eius similam oleo conspersam; bovem autem alterum
de armento tu accipies pro peccato 9 et applicabis Levitas coram
tabernaculo conventus, convocata omni multitudine filiorum Israel.
10 Cumque Levitae fuerint coram Domino, ponent filii Israel manus
suas super eos, 11 et agitabit Aaron Levitas munus in conspectu Do-
mini a filiis Israel, ut serviant in ministerio eius. 12 Levitae quoque
ponent manus suas super capita boum, e quibus unum facies pro
peccato et alterum in holocaustum Domini, ut expies eos. 13 Statues-

que Levitas in conspectu Aaron et filiorum eius et agitabis eos Do-
mino [14] ac separabis de medio filiorum Israel, ut sint mei; [15] et postea
ingredientur, ut serviant tabernaculo conventus.

Sicque purificabis et agitabis eos, [16] quoniam dono donati sunt
mihi e medio filiorum Israel; pro primogenitis, quae aperiunt omnem
vulvam in Israel, accepi eos. [17] Mea sunt enim omnia primogenita
filiorum Israel, tam ex hominibus quam ex iumentis. Ex die, quo
percussi omne primogenitum in terra Aegypti, sanctificavi eos mihi.
[18] Et tuli Levitas pro cunctis primogenitis filiorum Israel [19] tradidique
eos dono Aaron et filiis eius de medio filiorum Israel, ut serviant
mihi pro Israel in tabernaculo conventus et expient pro eis, ne sit
in populo plaga, si ausi fuerint accedere ad sanctuarium ».

[20] Feceruntque Moyses et Aaron et omnis congregatio filiorum
Israel super Levitis, quae praeceperat Dominus Moysi. [21] Purificatique
sunt et laverunt vestimenta sua, agitavitque eos Aaron in conspectu
Domini et expiavit eos, ut purificati [22] ingrederentur ad officia sua in
tabernaculo conventus coram Aaron et filiis eius; sicut praeceperat
Dominus Moysi de Levitis, ita factum est.

[23] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [24] « Haec est lex
Levitarum: a viginti quinque annis et supra ingredientur, ut mini-
strent in tabernaculo conventus; [25] cumque quinquagesimum annum
aetatis impleverint, servire cessabunt [26] eruntque ministri fratrum
suorum in tabernaculo conventus, ut custodiant, quae sibi fuerint
commendata; opera autem ipsa non faciant. Sic dispones Levitis in
custodiis suis ».

9 [1] Locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai anno secundo,
postquam egressi sunt de terra Aegypti, mense primo dicens: [2] « Fa-
ciant filii Israel Pascha in tempore suo [3] quarta decima die mensis
huius ad vesperam iuxta omnia praecepta et iustificationes eius ».
[4] Praecepitque Moyses filiis Israel, ut facerent Pascha. [5] Qui fecerunt
tempore suo quarta decima die mensis ad vesperam in deserto Sinai;
iuxta omnia, quae mandaverat Dominus Moysi, fecerunt filii Israel.

[6] Ecce autem quidam immundi super animam hominis, qui non
poterant facere Pascha in die illo, accedentes ad Moysen et Aaron
[7] dixerunt ei: « Immundi sumus super animam hominis; quare frau-
damur, ut non valeamus oblationem offerre Domino in tempore
suo inter filios Israel? ». [8] Quibus respondit Moyses: « State, ut
consulam quid praecipiat Dominus de vobis ».

[9] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [10] « Loquere filiis
Israel: Homo, qui fuerit immundus super anima, sive in via procul

in gente vestra, faciat Pascha Domino [11] in mense secundo quarta decima die mensis ad vesperam; cum azymis et lactucis agrestibus comedent illud, [12] non relinquent ex eo quippiam usque mane et os eius non confringent: omnem ritum Pascha observabunt.

[13] Si quis autem et mundus est et in itinere non fuit et tamen non fecit Pascha, exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo: peccatum suum ipse portabit. [14] Peregrinus quoque et advena, si fuerint apud vos, facient Pascha Domino iuxta praecepta et iustificationes eius; praeceptum idem erit apud vos tam advenae quam indigenae ».

[15] Igitur die qua erectum est habitaculum, operuit nubes habitaculum, tabernaculum testimonii; a vespere autem super habitaculum erat quasi species ignis usque mane. [16] Sic fiebat iugiter: per diem operiebat illud nubes, et per noctem quasi species ignis. [17] Cumque ablata fuisset nubes, quae tabernaculum protegebat, tunc proficiscebantur filii Israel; et in loco, ubi stetisset nubes, ibi castrametabantur. [18] Ad imperium Domini proficiscebantur et ad imperium illius castrametabantur. Cunctis diebus, quibus stabat nubes super habitaculum, manebant in eodem loco. [19] Et si evenisset ut multo tempore maneret super illud, erant filii Israel in excubiis Domini et non proficiscebantur; [20] si diebus paucis fuisset nubes super habitaculum, ad imperium Domini erigebant tentoria et ad imperium illius deponebant. [21] Si fuisset nubes a vespere usque mane et statim diluculo habitaculum reliquisset, proficiscebantur; et si post diem et noctem recessisset, dissipabant tentoria. [22] Si vero biduo aut uno mense vel longiore tempore fuisset super habitaculum, manebant filii Israel in eodem loco et non proficiscebantur. Statim autem ut recessisset, movebant castra.

[23] Per verbum Domini figebant tentoria et per verbum illius proficiscebantur; erantque in excubiis Domini iuxta imperium eius per manum Moysi.

10 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare possis congregationem, quando movenda sunt castra. [3] Cumque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi conventus. [4] Si semel clangueris, venient ad te principes et capita congregationis Israel; [5] si autem prolixior clangor increpuerit, movebunt castra primi, qui sunt ad orientalem plagam; [6] in secundo autem sonitu

[9] [16] *Per diem* – Adde cum Gr, Syr et Vg *jômām*; TM omittit

et pari ululatu tubae levabunt tentoria, qui habitant ad meridiem, et iuxta hunc modum reliqui facient, ululantibus tubis in profectionem. 7 Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor erit, et non ululabunt. 8 Filii autem Aaron sacerdotes clangent tubis. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum in generationibus vestris. 9 Si exieritis ad bellum in terra vestra contra hostes, qui dimicant adversum vos, clangetis ululantibus tubis; et erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. 10 Si quando habebitis epulum et dies festos et calendas, canetis tubis super holocaustis vestris et pacificis victimis, ut sint vobis in recordationem Dei vestri. Ego Dominus Deus vester ».

11 Anno secundo, mense secundo, vicesima die mensis elevata est nubes de habitaculo testimonii; 12 profectique sunt filii Israel per migrationes suas de deserto Sinai, et recubuit nubes in solitudine Pharan.

13 Moveruntque castra prima vice, iuxta imperium Domini in manu Moysi. 14 Elevatum est primum vexillum castrorum filiorum Iudae per turmas suas, quorum princeps erat Naasson filius Aminadab; 15 et super turmam tribus filiorum Issachar fuit princeps Nathanael filius Suar; 16 et super turmam tribus Zabulon erat princeps Eliab filius Helon.

17 Depositumque est habitaculum, quod portantes egressi sunt filii Gerson et Merari.

18 Profectum est vexillum castrorum filiorum Ruben per turmas suas, et super turbam suam princeps erat Elisur filius Sedeur. 19 Super turmam autem tribus filiorum Simeon princeps fuit Salamiel filius Surisaddai. 20 Porro super turmam tribus filiorum Gad erat princeps Eliasaph filius Deuel.

21 Profectique sunt et Caathitae portantes sanctuarium. Et erectum est habitaculum, antequam venirent.

22 Elevatum est vexillum castrorum filiorum Ephraim per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat Elisama filius Ammiud. 23 Et super turmam tribus filiorum Manasse princeps fuit Gamaliel filius Phadassur; 24 et super turmam tribus filiorum Beniamin erat dux Abidan filius Gedeonis.

25 Novissime elevatum est vexillum castrorum filiorum Dan per turmas suas, in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. 26 Et super turmam tribus filiorum Aser erat princeps

[10] 18 *Filiorum* – Lege cum paucis mss Hebraicis, Sam et Vg *b^{e}nê*; TM omittit

Phegiel filius Ochran; [27] et super turmam tribus filiorum Nephthali
princeps fuit Ahira filius Enan.

[28] Hae sunt profectiones filiorum Israel per turmas suas, quando
egrediebantur.

[29] Dixitque Moyses Hobab filio Raguel Madianitae cognato suo:
« Proficiscimur ad locum, quem Dominus daturus est nobis; veni
nobiscum, ut benefaciamus tibi, quia Dominus bona promisit Isra-
eli ». [30] Cui ille respondit: « Non vadam tecum, sed revertar in terram
meam, in qua natus sum ». [31] Et ille: « Noli, inquit, nos relinquere;
tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus,
et eris ductor noster. [32] Cumque nobiscum veneris, quidquid opti-
mum fuerit ex opibus, quas nobis traditurus est Dominus, dabimus
tibi ».

[33] Profecti sunt ergo de monte Domini viam trium dierum; arca-
que foederis Domini praecedebat eos per dies tres providens castro-
rum locum. [34] Nubes quoque Domini super eos erat per diem, cum
incederent. [35] Cumque elevaretur arca, dicebat Moyses: « Surge, Do-
mine, et dissipentur inimici tui, et fugiant qui oderunt te a facie tua ».
[36] Cum autem deponeretur, aiebat: « Revertere, Domine, ad multi-
tudinem exercitus Israel ».

11 [1] Ortum est murmur populi, quasi dolentium pro labore, contra
Dominum. Quod cum audisset Dominus, iratus est, et accensus in
eos ignis Domini devoravit extremam castrorum partem. [2] Cumque
clamasset populus ad Moysen, oravit Moyses ad Dominum, et absor-
ptus est ignis. [3] Vocaverunt nomen loci illius Tabera, eo quod incen-
sus fuisset contra eos ignis Domini.

[4] Vulgus autem promiscuum, quod erat in medio eius, flagravit
desiderio, et sedentes fleverunt pariter filii Israel et dixerunt: « Quis
dabit nobis ad vescendum carnes? [5] Recordamur piscium, quos
comedebamus in Aegypto gratis; in mentem nobis veniunt cucu-
meres et pepones porrique et cepae et alia. [6] Guttur nostrum aridum
est; nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi man ».

[7] Erat autem man quasi semen coriandri aspectus bdellii. [8] Circui-
batque populus et colligens illud frangebat mola sive terebat in
mortario coquens in olla et faciens ex eo tortulas saporis quasi panis
oleati. [9] Cumque descenderet nocte super castra ros, descendebat
pariter et man.

[10] [29] *Cognato suo* – Lege cum Vg et modernis *ḥătan*; TM « socero suo »
[11] [4] *Et sedentes* – Lege cum Gr et Vg *wajjēšbû*; TM « iterum »

10 Audivit ergo Moyses flentem populum per familias, singulos
per ostia tentorii sui. Iratusque est furor Domini valde; quod Moysi
intoleranda res visa est, 11 et ait ad Dominum: « Cur afflixisti servum
tuum? Quare non invenio gratiam coram te? Et cur imposuisti pon-
dus universi populi huius super me? 12 Numquid ego concepi omnem
hunc populum vel genui eum, ut dicas mihi: " Porta eum in sinu
tuo, sicut portare solet nutrix infantulum, et defer in terram, pro
qua iurasti patribus eorum? ". 13 Unde mihi carnes, ut dem universo
populo isti? Flent contra me dicentes: " Da nobis carnes, ut come-
damus! ". 14 Non possum ego solus sustinere omnem hunc populum,
quia nimis gravis est mihi. 15 Si hoc modo agis mecum, obsecro ut
interficias me, si inveni gratiam in oculis tuis, ne videam amplius
mala mea! ».

16 Et dixit Dominus ad Moysen: « Congrega mihi septuaginta viros
de senibus Israel, quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri,
et duces eos ad ostium tabernaculi conventus, stabuntque ibi tecum.
17 Et descendam et loquar tibi et auferam de spiritu tuo tradamque
eis, ut sustentent tecum onus populi, et non tu solus graveris. 18 Po-
pulo quoque dices: Sanctificamini, cras comedetis carnes; ego enim
audivi vos flere: " Quis dabit nobis escas carnium? Bene nobis
erat in Aegypto ". Et dabit vobis Dominus carnes et comedetis
19 non uno die nec duobus vel quinque aut decem nec viginti qui-
dem, 20 sed usque ad mensem dierum, donec exeat per nares vestras
et vertatur in nauseam, eo quod reppuleritis Dominum, qui in
medio vestri est, et fleveritis coram eo dicentes: " Quare egressi
sumus ex Aegypto? " ». 21 Et ait Moyses: « Populus, in cuius medio
sum, sescenta milia peditum sunt, et tu dicis: " Dabo eis esum car-
nium mense integro! ". 22 Numquid ovium et boum multitudo
caedetur, ut possit sufficere ad cibum? Vel omnes pisces maris in
unum congregabuntur, ut eos satient? ». 23 Cui respondit Dominus:
« Numquid manus Domini abbreviata est? Iam nunc videbis utrum
meus sermo opere compleatur an non ».

24 Venit igitur Moyses et narravit populo verba Domini congregans
septuaginta viros de senibus Israel, quos stare fecit circa tabernacu-
lum. 25 Descenditque Dominus per nubem et locutus est ad eum
auferens de spiritu, qui erat in Moyse, et dans septuaginta viris
senibus. Cumque requievisset in eis spiritus, prophetaverunt nec
ultra fecerunt. 26 Remanserant autem in castris duo viri, quorum
unus vocabatur Eldad et alter Medad, super quos requievit spiritus;
nam et ipsi descripti fuerant et non exierant ad tabernaculum. Cum-
que prophetarent in castris, 27 cucurrit puer et nuntiavit Moysi di-

cens: « Eldad et Medad prophetant in castris ». [28] Statim Iosue filius
Nun minister Moysi et electus eius a iuventute sua ait: « Domine
mi Moyses, prohibe eos! ». [29] At ille: « Quid, inquit, aemularis pro
me? Quis tribuat, ut omnis populus prophetet, et det eis Dominus
spiritum suum? ». [30] Reversusque est Moyses et maiores natu Israel
in castra.

[31] Ventus autem egrediens a Domino arreptas trans mare cotur-
nices detulit et demisit in castra itinere, quantum uno die confici
potest, ex omni parte castrorum per circuitum; volabantque in aere
duobus cubitis altitudine super terram. [32] Surgens ergo populus toto
die illo et nocte ac die altero congregavit coturnicum, qui parum,
decem choros; et extenderunt eas per gyrum castrorum. [33] Adhuc
carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat huiuscemodi cibus,
et ecce furor Domini concitatus in populum percussit eum plaga
magna nimis. [34] Vocatusque est ille locus Cibrottaava; ibi enim
sepelierunt populum, qui desideraverat.

[35] Egressi autem de Cibrottaava, venerunt in Aseroth et manse-
runt ibi.

12 [1] Locutaque est Maria et Aaron contra Moysen propter uxorem
eius Aethiopissam [2] et dixerunt: « Num per solum Moysen locutus
est Dominus? Nonne et per nos similiter est locutus? ». Quod cum
audisset Dominus [3] — erat enim Moyses vir humillimus super om-
nes homines, qui morabantur in terra — [4] statim locutus est ad
eum et ad Aaron et Mariam: « Egredimini vos tantum tres ad taber-
naculum conventus ». Cumque fuissent egressi, [5] descendit Domi-
nus in columna nubis et stetit in introitu tabernaculi vocans Aaron
et Mariam. Qui cum issent, [6] dixit ad eos:
« Audite sermones meos!
Si quis fuerit inter vos propheta Domini,
in visione apparebo ei,
vel per somnium loquar ad illum.
[7] At non talis servus meus Moyses,
qui in omni domo mea fidelissimus est!
[8] Ore enim ad os loquor ei,
et palam et non per aenigmata et figuras
Dominum videt!
Quare ergo non timuistis detrahere
servo meo Moysi? ».

[11] [31] *Detulit* – Lege cum modernis *wajjāgez*; TM « transiit »

9 Iratusque contra eos abiit, 10 nubes quoque recessit, quae erat
super tabernaculum; et ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix.
Cumque respexisset eam Aaron et vidisset perfusam lepra, 11 ait
ad Moysen: « Obsecro, domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum,
quod stulte commisimus, 12 ne fiat haec quasi mortua et ut aborti-
vum, quod proicitur de vulva matris suae; ecce iam medium carnis
eius devoratum est a lepra ». 13 Clamavitque Moyses ad Dominum
dicens: « Deus, obsecro, sana eam! ». 14 Cui respondit Dominus:
« Si pater eius spuisset in faciem illius, nonne debuerat saltem sep-
tem diebus rubore suffundi? Separetur septem diebus extra castra
et postea revocabitur ». 15 Exclusa est itaque Maria extra castra sep-
tem diebus, et populus non est motus de loco illo, donec revocata
est Maria.
16 Profectusque est populus de Aseroth, fixis tentoriis in deserto
Pharan.

13 1 Ibi locutus est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Mitte viros,
qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israel,
singulos de singulis tribubus ex principibus ».
3 Fecit Moyses quod Dominus imperaverat, de deserto Pharan
mittens principes viros, quorum ista sunt nomina: 4 de tribu Ruben
Sammua filium Zacchur, 5 de tribu Simeon Saphat filium Hori,
6 de tribu Iudae Chaleb filium Iephonne, 7 de tribu Issachar Igal
filium Ioseph, 8 de tribu Ephraim Osee filium Nun, 9 de tribu Be-
niamin Phalti filium Raphu, 10 de tribu Zabulon Geddiel filium
Sodi, 11 de tribu Ioseph, tribu Manasse, Gaddi filium Susi, 12 de
tribu Dan Ammiel filium Gemalli, 13 de tribu Aser Sthur filium
Michael, 14 de tribu Nephthali Nahabi filium Vaphsi, 15 de tribu
Gad Guel filium Machi. 16 Haec sunt nomina virorum, quos mi-
sit Moyses ad considerandam terram. Vocavitque Osee filium Nun
Iosue.
17 Misit ergo eos Moyses ad considerandam terram Chanaan et
dixit ad eos: « Ascendite per Nageb. Cumque veneritis ad montes,
18 considerate terram, qualis sit, et populum, qui habitator est eius,
utrum fortis sit an infirmus, si pauci numero an plures; 19 ipsa terra
bona an mala, urbes quales, absque muris an muratae; 20 humus
pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini et
afferte nobis de fructibus terrae ». Erat autem tempus, quando iam
praecoquae uvae vesci possunt.
21 Cumque ascendissent, exploraverunt terram a deserto Sin usque
Rohob in introitu Emath. 22 Ascenderuntque ad Nageb et venerunt

in Hebron, ubi erant Ahiman et Sesai et Tholmai filii Enac. Nam
Hebron septem annis ante Tanim urbem Aegypti condita est. 23 Per-
gentesque usque ad Nehelescol absciderunt palmitem cum uva sua,
quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de
ficis loci illius tulerunt, 24 qui appellatus est Nehelescol, eo quod
botrum portassent inde filii Israel.

25 Reversique exploratores terrae post quadraginta dies, omni re-
gione circuita, 26 venerunt ad Moysen et Aaron et ad omnem coetum
filiorum Israel in desertum Pharan, quod est in Cades. Locutique
eis et omni congregationi ostenderunt fructus terrae 27 et narra-
verunt dicentes: « Venimus in terram, ad quam misisti nos, quae
re vera fluit lacte et melle, ut ex his fructibus cognosci potest. 28 Sed
cultores fortissimos habet et urbes grandes atque muratas. Stirpem
Enac vidimus ibi; 29 Amalec habitat in Nageb, Hetthaeus et Iebusaeus
et Amorraeus in montanis, Chananaeus vero moratur iuxta mare et
circa fluenta Iordanis ».

30 Inter haec Chaleb compescens murmur populi, qui oriebatur
contra Moysen, ait: « Ascendamus et possideamus terram, quoniam
poterimus obtinere eam ». 31 Alii vero, qui fuerant cum eo, dice-
bant: « Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia
fortior nobis est ». 32 Detraxeruntque terrae, quam inspexerant, apud
filios Israel dicentes: « Terra, quam lustravimus, devorat habitatores
suos; populus, quem aspeximus, procerae staturae est; 33 ibi vidimus
gigantes, filios Enac de genere giganteo, quibus comparati quasi
locustae videbamur ».

14 1 Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa, 2 et murmurati
sunt contra Moysen et Aaron cuncti filii Israel dicentes: « Utinam
mortui essemus in Aegypto vel in hac vasta solitudine! 3 Cur inducit
nos Dominus in terram istam, ut cadamus gladio, et uxores ac liberi
nostri ducantur captivi? Nonne melius est reverti in Aegyptum? ».
4 Dixeruntque alter ad alterum: « Constituamus nobis ducem et
revertamur in Aegyptum! ».

5 Quo audito, Moyses et Aaron ceciderunt proni in terram coram
omni congregatione filiorum Israel. 6 At vero Iosue filius Nun et
Chaleb filius Iephonne, qui et ipsi lustraverant terram, sciderunt
vestimenta sua 7 et ad omnem congregationem filiorum Israel locuti
sunt: « Terra, quam circuivimus, valde bona est. 8 Si propitius fuerit
Dominus, inducet nos in eam et tradet humum lacte et melle ma-
nantem. 9 Nolite rebelles esse contra Dominum neque timeatis po-
pulum terrae huius, quia sicut panem ita eos possumus devorare.

Recessit ab eis omne praesidium; Dominus nobiscum est, nolite
metuere ».
[10] Cumque clamaret omnis congregatio et lapidibus eos vellet
opprimere, apparuit gloria Domini super tabernaculum conventus
cunctis filiis Israel, [11] et dixit Dominus ad Moysen: « Usquequo
detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi in omnibus
signis, quae feci coram eis? [12] Feriam igitur eos pestilentia atque
consumam; te autem faciam in gentem magnam et fortiorem quam
haec est ».
[13] Et ait Moyses ad Dominum: « Audient Aegyptii, de quorum
medio eduxisti populum istum in virtute tua, [14] et dicent ad habita-
tores terrae huius, quia audierunt quod tu, Domine, in populo isto
sis et facie videaris ad faciem, et nubes tua protegat illos, et in co-
lumna nubis praecedas eos per diem et in columna ignis per noctem.
[15] Et occidisti hunc populum quasi unum hominem, et dicent gentes,
quae audierunt auditum tuum: [16] " Non poterat Dominus introdu-
cere populum in terram, pro qua iuraverat, idcirco occidit eos in
solitudine! ". [17] Magnificetur ergo fortitudo Domini, sicut iurasti
dicens: [18] " Dominus patiens et multae misericordiae, auferens ini-
quitatem et scelera nullumque innoxium derelinquens, qui visitas
peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem ". [19] Di-
mitte obsecro peccatum populi huius secundum magnitudinem mise-
ricordiae tuae, sicut propitius fuisti populo huic de Aegypto usque
ad locum istum ».
[20] Dixitque Dominus: « Dimisi iuxta verbum tuum. [21] Vivo ego,
et implebit gloria Domini universam terram! [22] Attamen omnes
homines, qui viderunt maiestatem meam et signa, quae feci in Ae-
gypto et in solitudine, et tentaverunt me iam per decem vices nec
oboedierunt voci meae, [23] non videbunt terram, pro qua iuravi
patribus eorum; nec quisquam ex illis, qui detraxit mihi, intuebitur
eam. [24] Servum meum Chaleb, qui plenus alio spiritu secutus est
me, inducam in terram hanc, quam circuivit, et semen eius pos-
sidebit eam. [25] Quoniam Amalecites et Chananaeus habitant in valli-
bus, cras movete castra et revertimini in solitudinem per viam ma-
ris Rubri ».
[26] Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: [27] « Usque-
quo congregatio haec pessima murmurat contra me? Querelas
filiorum Israel audivi. [28] Dic ergo eis: Vivo ego, ait Dominus,
sicut locuti estis, audiente me, sic faciam vobis! [29] In solitudine

[14] [21] *Implebit* – Lege cum Gr *jimlā'*; TM « implebitur »

hac iacebunt cadavera vestra. Omnes, qui numerati estis a viginti
annis et supra et murmurastis contra me, 30 non intrabitis terram,
super quam levavi manum meam, ut habitare vos facerem, praeter
Chaleb filium Iephonne et Iosue filium Nun. 31 Parvulos autem ve-
stros, de quibus dixistis quod praedae hostibus forent, introducam,
ut videant terram, quae vobis displicuit. 32 Vestra cadavera iacebunt
in solitudine hac; 33 filii vestri erunt pastores in deserto annis qua-
draginta et portabunt fornicationem vestram, donec consumantur
cadavera vestra in deserto. 34 Iuxta numerum quadraginta dierum,
quibus considerastis terram — annus pro die imputabitur — qua-
draginta annis portabitis iniquitates vestras et scietis ultionem meam.
35 Ego Dominus locutus sum, ita faciam omni congregationi huic
pessimae, quae consurrexit adversum me: in solitudine hac deficiet
et morietur ».

36 Igitur omnes viri, quos miserat Moyses ad contemplandam ter-
ram et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem congre-
gationem detrahentes terrae quod esset mala, 37 mortui sunt atque
percussi in conspectu Domini. 38 Iosue autem filius Nun et Chaleb
filius Iephonne vixerunt ex omnibus, qui perrexerant ad consideran-
dam terram.

39 Locutusque est Moyses universa verba haec ad omnes filios
Israel, et luxit populus nimis. 40 Et ecce mane primo surgentes ascen-
derunt verticem montis atque dixerunt: « Parati sumus ascendere
ad locum, de quo Dominus locutus est, quia peccavimus ». 41 Quibus
Moyses: « Cur, inquit, transgredimini verbum Domini, quod vobis
non cedet in prosperum? 42 Nolite ascendere, non enim est Dominus
vobiscum, ne corruatis coram inimicis vestris! 43 Amalecites et Cha-
nanaeus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eo quod nolueritis
acquiescere Domino, nec erit Dominus vobiscum ». 44 At illi conte-
nebrati ascenderunt in verticem montis; arca autem foederis Do-
mini et Moyses non recesserunt de castris. 45 Descenditque Ama-
lecites et Chananaeus, qui habitabat in monte, et percutiens eos atque
concidens persecutus est eos usque Horma.

15 1 Locutus est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Loquere ad filios
Israel et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram habitationis ve-
strae, quam ego dabo vobis, 3 et feceritis oblationem Domino in
holocaustum aut victimam vota solventes vel sponte offerentes mu-
nera aut in sollemnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis
Domino de bobus sive de ovibus, 4 offeret, quicumque immolaverit
victimam, sacrificium similae decimam partem ephi conspersae oleo,

quod mensuram habebit quartam partem hin, [5] et vinum ad liba fundenda eiusdem mensurae dabit in holocaustum sive in victimam per agnos singulos. [6] Per arietes erit sacrificium similae duarum decimarum, quae conspersa sit oleo tertiae partis hin; [7] et vinum ad libamentum tertiae partis eiusdem mensurae offeret in odorem suavitatis Domino. [8] Quando vero de bobus feceris holocaustum aut hostiam, ut impleas votum vel pacificas victimas, [9] dabis per singulos boves similae tres decimas conspersae oleo, quod habeat medium mensurae hin, [10] et vinum ad liba fundenda eiusdem mensurae in oblationem suavissimi odoris Domino. [11] Sic facies per singulos boves et arietes et agnos et capras. [12] Secundum numerum victimarum quas offeretis, ita facietis singulis secundum numerum earum.

[13] Omnis indigena eodem ritu offeret sacrificium ignis in odorem suavitatis Domino.

[14] Et omnis peregrinus, qui habitat vobiscum vel qui commoratur in medio vestri in omnibus generationibus vestris, offeret sacrificium ignis in odorem suavitatis Domino eodem modo sicut et vos.

[15] Unum praeceptum erit tam vobis quam advenis pro omnibus generationibus vestris coram Domino.

[16] Una lex erit atque unum iudicium tam vobis quam advenis, qui vobiscum commorantur ».

[17] Locutus est Dominus ad Moysen dicens: [18] « Loquere filiis Israel et dices ad eos: Cum veneritis in terram, quam dabo vobis, [19] et comederitis de panibus regionis illius, separabitis donaria Domino [20] de pulmento placentam. Sicut de areis donaria separatis, [21] ita et de pulmentis dabitis ea Domino.

[22] Quod si per ignorantiam praeterieritis quidquam horum, quae locutus est Dominus ad Moysen [23] et mandavit per eum ad vos, a die, qua coepit iubere et ultra ad generationes vestras, [24] si longe ab oculis congregationis, offeret congregatio vitulum de armento, holocaustum in odorem placabilem Domino et oblationem ac liba eius, ut caeremoniae postulant, hircumque pro peccato. [25] Et expiabit sacerdos pro omni congregatione filiorum Israel, et dimittetur eis, quoniam non sponte peccaverunt, nihilominus offerentes sacrificium ignis Domino pro se et pro peccato atque errore suo. [26] Et dimittetur universae plebi filiorum Israel et advenis, qui peregrinantur inter eos, quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam.

[27] Quod si anima una nesciens peccaverit, offeret capram anniculam pro peccato suo. [28] Et expiabit pro ea sacerdos, quod inscia

[15] [15] Dele « *haqqāhāl* » cum Syr, et Vg (dittographia)

peccaverit coram Domino; expiabit pro ea, et dimittetur illi. [29] Tam
indigenis quam advenis una lex erit omnium, qui peccaverint igno-
rantes.

[30] Anima vero, quae per superbiam aliquid commiserit, sive civis sit
ille sive peregrinus, quoniam adversus Dominum rebellis fuit, peribit
de populo suo. [31] Verbum enim Domini contempsit et praeceptum
illius fecit irritum; idcirco delebitur et portabit iniquitatem suam.

[32] Factum est autem, cum essent filii Israel in solitudine et invenis-
sent hominem colligentem ligna in die sabbati, [33] obtulerunt eum
Moysi et Aaron et universae congregationi, [34] qui recluserunt eum
in carcerem nescientes quid super eo facere deberent. [35] Dixitque
Dominus ad Moysen: « Morte moriatur homo iste; obruat eum
lapidibus omnis turba extra castra ». [36] Cumque eduxissent eum foras,
obruerunt lapidibus; et mortuus est, sicut praeceperat Dominus.

[37] Dixit quoque Dominus ad Moysen: [38] « Loquere filiis Israel et
dices ad eos, ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum ponentes
in eis vittas hyacinthinas. [39] Quas cum videbitis, recordabimini
omnium mandatorum Domini eaque facietis nec sequamini cogita-
tiones vestras et oculos per res varias fornicantes, [40] sed magis me-
mores omnium praeceptorum meorum faciatis ea sitisque sancti Deo
vestro. [41] Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Aegypti,
ut essem Deus vester. Ego Dominus Deus vester ».

16 [1] Ecce autem Core filius Isaar filii Caath filii Levi et Dathan atque
Abiram filii Eliab, Hon quoque filius Pheleth de filiis Ruben [2] sur-
rexerunt contra Moysen aliique filiorum Israel ducenti quinquaginta
viri proceres synagogae vocati ad concilium, viri famosi. [3] Cumque
stetissent adversum Moysen et Aaron, dixerunt: « Sufficiat vobis
quia omnis congregatio sanctorum est, et in ipsis est Dominus! Cur
elevamini super congregationem Domini? ».

[4] Quod cum audisset Moyses, cecidit pronus in faciem [5] locutusque
ad Core et ad omne concilium: « Mane, inquit, notum faciet Dominus
qui ad se pertineant et qui sint sancti, et sanctos applicabit sibi; et,
quos elegerit, appropinquare sibi faciet. [6] Hoc igitur facite: tollat
unusquisque turibulum suum, tu, Core, et omne concilium tuum;
[7] et hausto cras igne, ponite desuper thymiama coram Domino; et,
quemcumque elegerit, ipse erit sanctus. Sufficiat vobis, filii Levi! ».

[8] Dixitque rursum ad Core: « Audite, filii Levi. [9] Num parum vobis
est quod separavit vos Deus Israel ab omni congregatione et iunxit

[16] [1] *Ecce autem* – Sic legit Vg; TM « et sumpsit »; Gr « et dixit »

sibi, ut serviretis ei in cultu habitaculi Domini et staretis coram
frequentia populi et ministraretis pro ea? 10 Idcirco ad se fecit acce-
dere te et omnes fratres tuos filios Levi, ut vobis etiam sacerdotium
vindicetis, 11 et omne concilium tuum stet contra Dominum? Quid
est enim Aaron, ut murmuretis contra eum? ».

12 Misit ergo Moyses, ut vocaret Dathan et Abiram filios Eliab, qui
responderunt: « Non venimus! 13 Numquid parum est tibi quod
eduxisti nos de terra, quae lacte et melle manabat, ut occideres in
deserto, nisi et dominatus fueris nostri? 14 Revera non induxisti nos
in terram, quae fluit rivis lactis et mellis, nec dedisti nobis posses-
siones agrorum et vinearum! An et oculos illorum hominum vis
eruere? Non venimus! ».

15 Iratusque Moyses valde ait ad Dominum: « Ne respicias sacri-
ficia eorum; tu scis quod ne asellum quidem umquam acceperim
ab eis, nec afflixerim quempiam eorum ».

16 Dixitque ad Core: « Tu et omne concilium tuum state seorsum
coram Domino, et Aaron die crastino separatim. 17 Tollite singuli
turibula vestra et ponite super ea incensum offerentes Domino du-
centa quinquaginta turibula; tu et Aaron teneatis unusquisque turi-
bulum suum ». 18 Quod cum fecissent, stantibus Moyse et Aaron,
19 et coacervasset Core adversum eos omne concilium ad ostium
tabernaculi conventus, apparuit cunctis gloria Domini.

20 Locutusque Dominus ad Moysen et Aaron ait: 21 « Separamini
de medio congregationis huius, ut eos repente disperdam ». 22 Qui
ceciderunt proni in faciem atque dixerunt: « Deus, Deus spirituum
universae carnis; num, uno peccante, contra omnes ira tua desae-
viet? ». 23 Et ait Dominus ad Moysen: 24 « Praecipe universo populo,
ut separetur ab habitaculis Core et Dathan et Abiram ».

25 Surrexitque Moyses et abiit ad Dathan et Abiram et, sequentibus
eum senioribus Israel, 26 dixit ad turbam: « Recedite ab habitaculis
hominum impiorum et nolite tangere, quae ad eos pertinent, ne
involvamini in peccatis eorum ». 27 Cumque recessissent a tentoriis
eorum per circuitum, Dathan et Abiram egressi stabant in introitu
papilionum suorum cum uxoribus et filiis et parvulis.

28 Et ait Moyses: « In hoc scietis quod Dominus miserit me, ut
facerem universa, quae cernitis, et non ex proprio ea corde protule-
rim: 29 si consueta hominum morte interierint, et visitaverit eos
plaga, qua et ceteri visitari solent, non misit me Dominus. 30 Sin
autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os suum de-
glutiat eos et omnia, quae ad illos pertinent, descenderintque viventes
in infernum, scietis quod blasphemaverint Dominum ».

31 Confestim igitur, ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus
eorum 32 et aperiens os suum devoravit illos cum domibus suis et
omnibus hominibus Core et universa substantia eorum; 33 descen-
deruntque vivi in infernum operti humo et perierunt de medio
congregationis. 34 At vero omnis Israel, qui stabat per gyrum, fugit
ad clamorem pereuntium dicens: « Ne forte et nos terra deglutiat ».
35 Sed et ignis egressus a Domino interfecit ducentos quinquaginta
viros, qui offerebant incensum.

17 1 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 2 « Praecipe Elea-
zaro filio Aaron sacerdoti, ut tollat turibula, quae iacent in incendio,
et ignem huc illucque dispergat, quoniam sanctificata sunt 3 in mor-
tibus peccatorum; producatque ea in laminas et affigat altari, eo
quod attulerunt ea Domino et sanctificata sunt, ut sint pro signo
filiis Israel ». 4 Tulit ergo Eleazar sacerdos turibula aenea, in quibus
obtulerant hi quos incendium devoravit, et produxit ea in laminas
affigens altari, 5 ut haberent postea filii Israel, quibus commoneren-
tur, ne quis accedat alienigena et, qui non est de semine Aaron, ad
offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core et
omnis congregatio eius, loquente Domino ad Moysen.

6 Murmuravit autem omnis congregatio filiorum Israel sequenti die
contra Moysen et Aaron dicens: « Vos interfecistis populum Do-
mini ». 7 Cumque oriretur seditio contra Moysen et Aaron, conver-
terunt se ad tabernaculum conventus; quod operuit nubes et appa-
ruit gloria Domini. 8 Moyses et Aaron venerunt ante tabernaculum
conventus. 9 Dixitque Dominus ad Moysen: 10 « Recedite de medio
congregationis huius, nam extemplo delebo eos ». Et ceciderunt in
faciem suam. 11 Dixit Moyses ad Aaron: « Tolle turibulum et,
hausto igne de altari, mitte incensum desuper pergens cito ad po-
pulum, ut expies pro eis; iam enim egressa est ira a Domino, et
plaga desaevit ». 12 Quod cum fecisset Aaron et cucurrisset ad me-
diam congregationem, quam iam vastabat plaga, obtulit thymiama
et expiavit pro populo; 13 et stetit inter mortuos ac viventes, et
plaga cessavit. 14 Fuerunt autem, qui percussi sunt, quattuordecim
milia hominum et septingenti, absque his, qui perierant in seditione
Core. 15 Reversusque est Aaron ad Moysen ad ostium tabernaculi
conventus, postquam quievit interitus.

16 Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: 17 « Loquere ad filios
Israel et accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas, a cunctis
principibus tribuum virgas duodecim, et uniuscuiusque nomen su-
perscribes virgae suae. 18 Nomen autem Aaron scribes in virga Levi,

et una virga cunctas seorsum familias continebit. [19] Ponesque eas
in tabernaculo conventus coram testimonio, ubi conveniam cum
vobis. [20] Quem ex his elegero, germinabit virga eius; et cohibebo
a me querimonias filiorum Israel, quibus contra vos murmurant ».

[21] Locutusque est Moyses ad filios Israel, et dederunt ei omnes
principes virgas per singulas tribus; fueruntque virgae duodecim,
et virga Aaron in medio earum. [22] Quas cum posuisset Moyses coram
Domino in tabernaculo testimonii, [23] sequenti die regressus invenit
germinasse virgam Aaron in domo Levi; et turgentibus gemmis
eruperant flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt.
[24] Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos
filios Israel; videruntque et receperunt singuli virgas suas.

[25] Dixitque Dominus ad Moysen: « Refer virgam Aaron coram
testimonio, ut servetur ibi in signum rebellium filiorum Israel, et
quiescant querelae eorum a me, ne moriantur ». [26] Fecitque Moyses,
sicut praeceperat Dominus.

[27] Dixerunt autem filii Israel ad Moysen: « Ecce consumpti su-
mus, perimus, omnes perimus! [28] Quicumque accedit ad habita-
culum Domini, moritur. Num usque ad internecionem cuncti de-
lendi sumus? ».

18 [1] Dixitque Dominus ad Aaron: « Tu et filii tui et domus patris
tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii; et tu et filii tui simul
sustinebitis peccata sacerdotii vestri. [2] Sed et fratres tuos de tribu
Levi, tribum patris tui sume tecum, praestoque sint et ministrent
tibi; tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii.
[3] Excubabuntque Levitae ad praecepta tua et ad cuncta opera taber-
naculi, ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et ad altare non accedant,
ne et illi moriantur, et vos pereatis simul. [4] Sint autem tecum et ex-
cubent in custodiis tabernaculi conventus et in omni ministerio eius;
alienigena non miscebitur vobis. [5] Excubate in ministerio sanctuarii
et in ministerio altaris, ne oriatur amplius indignatio super filios
Israel. [6] Ego sumpsi fratres vestros Levitas de medio filiorum Israel
et tradidi donum Domino, ut serviant in ministeriis tabernaculi
conventus. [7] Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum
et omnia, quae ad cultum altaris pertinent et intra velum sunt, ad-
ministrabitis. Ministerium do vobis sacerdotium in donum; si quis
externus accesserit, occidetur ».

[8] Locutusque est Dominus ad Aaron: « Ecce dedi tibi custodiam
praelibationum mearum. Omnia, quae sanctificantur a filiis Israel,
tradidi tibi et filiis tuis pro officio sacerdotali, legitima sempiterna.

9 Haec ergo accipies de sanctis sanctorum, exceptis his quae combu-
runtur: omnis oblatio et sacrificium pro peccato atque delicto, quod
redditur mihi, sanctum sanctorum tuum erit et filiorum tuorum.
10 In sanctuario comedes illud; mares tantum edent ex eo, quia
consecratum est tibi.

11 Praelibationem donorum, quae elevando obtulerint filii Israel,
tibi dedi et filiis tuis ac filiabus tuis iure perpetuo: qui mundus est
in domo tua, vescetur eis. 12 Omnem medullam olei et vini ac fru-
menti quidquid offerunt primitiarum Domino, tibi dedi. 13 Universa
frugum initia, quas gignit humus et Domino deportantur, cedent
in usus tuos: qui mundus est in domo tua, vescetur eis. 14 Omne,
quod ex voto reddiderint filii Israel, tuum erit. 15 Quidquid primum
erumpit e vulva cunctae carnis, quod offerunt Domino, sive ex
hominibus sive de pecoribus fuerit, tui iuris erit; ita dumtaxat, ut
hominis primogenitum et omne animal, quod immundum est, re-
dimi facias. 16 Cuius redemptio erit post unum mensem siclis argenti
quinque pondere sanctuarii. Siclus viginti obolos habet. 17 Primo-
genitum autem bovis vel ovis vel caprae non facies redimi, quia
sanctificata sunt Domino; sanguinem tantum eorum fundes super
altare, et adipes adolebis in suavissimum odorem Domino. 18 Carnes
vero eorum in usum tuum cedent, sicut pectusculum elevatum et
armus dexter tua erunt. 19 Omnes praelibationes sanctas, quas offerunt
filii Israel Domino, tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo:
pactum salis est sempiternum coram Domino tibi ac filiis tuis ».

20 Dixitque Dominus ad Aaron: « In terra eorum nihil posside-
bitis, nec habebitis partem inter eos: Ego pars et hereditas tua in
medio filiorum Israel. 21 Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israelis
in possessionem pro ministerio, quo serviunt mihi in tabernaculo
conventus, 22 ut non accedant ultra filii Israel ad tabernaculum con-
ventus, nec committant peccatum mortiferum. 23 Solis filiis Levi
mihi in tabernaculo conventus servientibus et portantibus peccata
populi; legitimum sempiternum erit in generationibus vestris, et in
medio filiorum Israel nihil aliud possidebunt. 24 Decimas, quas filii
Israel in praelibationem elevant Domino, dedi Levitis in possessio-
nem. Propterea dixi eis: In medio filiorum Israel non habebitis
possessionem ».

25 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 26 « Praecipe Levi-
tis atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Israel decimas, quas dedi
vobis, praelibationem earum elevabitis Domino, id est decimam
partem decimae, 27 ut reputetur vobis in praelibationem tam de areis
quam de torcularibus. 28 Sic de universis, quorum accipitis primitias

a filiis Israel, elevate Domino: date Aaron sacerdoti. [29] Omnia, quae
offeretis ex decimis, in donaria Domini separabitis: optima et electa
erunt.

[30] Dicesque ad eos: Si praeclara et meliora quaeque obtuleritis
ex decimis, reputabitur vobis quasi de area et torculari dederitis
fructus; [31] et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam
familiae vestrae, quia pretium est pro ministerio, quo servitis in
tabernaculo conventus. [32] Et non peccabitis super hoc egregia vobis
et pinguia reservantes, ne polluatis oblationes filiorum Israel et
moriamini ».

19 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: [2] « Ista
est religio legis, quam constituit Dominus. Praecipe filiis Israel, ut
adducant ad te vaccam rufam aetatis integrae, in qua nulla sit macula,
nec portaverit iugum. [3] Tradetisque eam Eleazaro sacerdoti, quae
educta extra castra mactabitur in conspectu eius; [4] et tinguens di-
gitum in sanguine eius asperget contra fores tabernaculi conventus
septem vicibus, [5] combureturque in conspectu eius, tam pelle et
carnibus eius quam sanguine et fimo flammae traditis. [6] Lignum
quoque cedrinum et hyssopum coccumque sacerdos mittet in flam-
mam, quae vaccam vorat. [7] Et tunc demum, lotis vestibus et corpore
suo, ingredietur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperum.
[8] Sed et ille, qui combusserit eam, lavabit vestimenta sua et corpus,
et immundus erit usque ad vesperum. [9] Colliget autem vir mundus
cineres vaccae et effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint
congregationi filiorum Israel in custodiam pro aqua aspersionis.
[10] Cumque laverit, qui vaccae portaverat cineres, vestimenta sua,
immundus erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii Israel et ad-
venae, qui habitant inter eos, sanctum iure perpetuo.

[11] Qui tetigerit cadaver hominis et propter hoc septem diebus
fuerit immundus, [12] aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo
et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non
erit mundus. [13] Omnis, qui tetigerit humanae animae morticinum et
aspersus hac commixtione non fuerit, polluet habitaculum Domini
et peribit ex Israel, quia aqua expiationis non est aspersus: immundus
erit, et manebit spurcitia eius super eum.

[14] Ista est lex hominis, qui moritur in tabernaculo: omnes, qui
ingrediuntur tentorium illius, et universa vasa, quae ibi sunt, polluta
erunt septem diebus. [15] Vas, quod non habuerit operculum nec
ligaturam desuper, immundum erit. [16] Si quis in agro tetigerit cada-
ver hominis gladio occisi aut per se mortui sive os illius vel sepul-

crum, immundus erit septem diebus. 17 Tollentque de cineribus
combustionis peccati et mittent aquas vivas super eos in vas; 18 in
quibus cum homo mundus tinxerit hyssopum, asperget ex eo omne
tentorium et cunctam supellectilem et homines, qui ibi fuerint, et
super eum, qui tetigerit ossa vel occisum hominem aut per se mor-
tuum aut sepultum. 19 Atque hoc modo mundus lustrabit immundum
tertio et septimo die; expiatusque die septimo lavabit et se et vesti-
menta sua et mundus erit ad vesperum. 20 Si quis hoc ritu non fuerit
expiatus, peribit anima illius de medio ecclesiae, quia sanctuarium
Domini polluit et non est aqua lustrationis aspersus; immundus est.
21 Erit vobis praeceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque, qui
aspergit aqua lustrali, lavabit vestimenta sua; omnis, qui tetigerit
aquas expiationis, immundus erit usque ad vesperum. 22 Quidquid
tetigerit immundus, immundum erit, et anima, quae horum quippiam
tetigerit, immunda erit usque ad vesperum ».

20 1 Veneruntque filii Israel et omnis congregatio in desertum Sin
mense primo, et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria
et sepulta in eodem loco.

2 Cumque indigeret aqua populus, convenerunt adversum Moysen
et Aaron 3 et versi in seditionem dixerunt: « Utinam perissemus
inter fratres nostros coram Domino! 4 Cur eduxistis ecclesiam Do-
mini in solitudinem, ut et nos et nostra iumenta moriamur? 5 Quare
nos fecistis ascendere de Aegypto et adduxistis in locum istum pes-
simum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit nec vineas nec
malogranata, insuper et aquam non habet ad bibendum? ».

6 Venitque Moyses et Aaron, relicta congregatione, ad introitum
tabernaculi conventus corrueruntque proni in terram, et apparuit
gloria Domini super eos. 7 Locutusque est Dominus ad Moysen
dicens: 8 « Tolle virgam et congrega populum, tu et Aaron fra-
ter tuus; et loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas.
Cumque eduxeris aquam de petra, potabis congregationem et iumenta
eius ».

9 Tulit igitur Moyses virgam, quae erat in conspectu Domini, sicut
praeceperat ei. 10 Et congregaverunt Moyses et Aaron populum ante
petram, dixitque eis: « Audite, rebelles; num de petra hac vobis
aquam poterimus eicere? ». 11 Cumque elevasset Moyses manum
percutiens virga bis silicem, egressae sunt aquae largissimae, ita ut
populus biberet et iumenta.

[19] 21 *Vobis* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Gr, Syr et Targ^{J} *lākem*; TM « eis »

[12] Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: « Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis ». [13] Haec sunt aquae Meriba, ubi iurgati sunt filii Israel contra Dominum, et sanctificatus est in eis.

[14] Misit nuntios Moyses de Cades ad regem Edom, qui dicerent: « Haec mandat frater tuus Israel: Nosti omnem laborem, qui apprehendit nos, [15] quomodo descenderint patres nostri in Aegyptum, et habitaverimus ibi multo tempore, afflixerintque nos Aegyptii et patres nostros, [16] et quomodo clamaverimus ad Dominum, et exaudierit nos miseritque angelum, qui eduxerit nos de Aegypto. Ecce nos in urbe Cades, quae est in extremis finibus tuis, positi [17] obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam: non ibimus per agros nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis; sed gradiemur via regia, nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos ». [18] Cui respondit Edom: « Non transibis per me, alioquin armatus occurram tibi ». [19] Dixeruntque filii Israel: « Per tritam gradiemur viam et, si biberimus aquas tuas ego et pecora mea, dabo, quod iustum est: nulla erit in pretio difficultas; tantum velociter transeamus ». [20] At ille respondit: « Non transibis! ». Statimque egressus est obvius cum infinita multitudine et manu forti, [21] nec voluit acquiescere Israeli, ut concederet transitum per fines suos; quam ob rem divertit ab eo Israel.

[22] Cumque castra movissent de Cadès, venerunt in montem Hor, [23] ubi locutus est Dominus ad Moysen et Aaron in monte Hor, qui est in finibus terrae Edom: [24] « Congregabitur, inquit, Aaron ad populum suum. Non enim intrabit terram, quam dedi filiis Israel, eo quod rebelles fuistis ori meo ad aquas Meriba. [25] Tolle Aaron et Eleazarum filium eius cum eo et duces eos in montem Hor. [26] Cumque nudaveris patrem veste sua, indues ea Eleazarum filium eius: Aaron colligetur et morietur ibi ». [27] Fecit Moyses, ut praeceperat Dominus, et ascenderunt in montem Hor coram omni congregatione. [28] Cumque Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarum filium eius. Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro. [29] Omnis autem congregatio videns occubuisse Aaron flevit super eo triginta diebus tota domus Israel.

21 [1] Quod cum audisset Chananaeus rex Arad, qui habitabat in Nageb, venisse scilicet Israel per viam Atarim, pugnavit contra illum et duxit ex eo captivos. [2] At Israel voto se Domino obligans ait: « Si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes eius ». [3] Exaudivitque Dominus preces Israel et tradidit Chananaeum, quem

ille interfecit, subversis urbibus eius, et vocavit nomen loci illius Horma.

4 Profecti sunt autem et de monte Hor per viam, quae ducit ad
mare Rubrum, ut circumirent terram Edom. Et taedere coepit popu-
lus itineris. 5 Locutusque contra Deum et Moysen ait: « Cur eduxisti
nos de Aegypto, ut moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt
aquae; anima nostra iam nauseat super cibo isto levissimo ».

6 Quam ob rem misit Dominus in populum ignitos serpentes,
qui mordebant populum, et mortuus est populus multus ex Israel.
7 Et venerunt ad Moysen atque dixerunt: « Peccavimus, quia locuti
sumus contra Dominum et te; ora, ut tollat a nobis serpentes ».
Oravitque Moyses pro populo. 8 Et locutus est Dominus ad eum:
« Fac serpentem ignitum et pone eum pro signo: qui percussus
aspexerit eum, vivet ». 9 Fecit ergo Moyses serpentem aeneum et
posuit eum pro signo; quem cum percussi aspicerent, sanabantur.

10 Profectique filii Israel castrametati sunt in Oboth, 11 unde egressi
fixere tentoria in Ieabarim, in solitudine, quae respicit Moab contra
orientalem plagam. 12 Et inde moventes venerunt ad torrentem Za-
red; 13 quem relinquentes castrametati sunt ultra Arnon, qui est
in deserto, quod prominet de finibus Amorraei. Siquidem Arnon ter-
minus est Moab dividens Moabitas et Amorraeos. 14 Unde dicitur
in libro bellorum Domini:

« Vaheb in Supha
et torrentes Arnon.
15 Scopuli torrentium inclinati sunt
in habitationem Ar
et recumbunt in finibus Moabitarum ».

16 Ex eo loco in Beer. Hic est puteus, super quo locutus est Do-
minus ad Moysen: « Congrega populum, et dabo ei aquam ». 17 Tunc
cecinit Israel carmen istud:

« Ascendat puteus. Concinite ei.
18 Puteus, quem foderunt principes
et paraverunt duces populi
in sceptris et in baculis suis ».

De solitudine in Matthana; 19 de Matthana in Nahaliel; de Naha-
liel in Bamoth; 20 de Bamoth in vallem, quae est in regione Moab
in vertice Phasga, qui respicit contra desertum.

21 Misit autem Israel nuntios ad Sehon regem Amorraeorum
dicens: 22 « Obsecro, ut transire mihi liceat per terram tuam: non

[21] 18 *De solitudine* – Lege cum Sam et Vg *mimmidbār*; TM « et de »

declinabimus in agros et vineas, non bibemus aquas ex puteis.
Via regia gradiemur, donec transeamus terminos tuos ». 23 Qui
concedere noluit, ut transiret Israel per fines suos; quin potius,
populo congregato, egressus est obviam in desertum et venit in
Iasa pugnavitque contra Israel. 24 A quo percussus est in ore gladii,
et possessa est terra eius ab Arnon usque Iaboc et filios Ammon;
quia forti praesidio tenebantur termini Ammonitarum.

25 Tulit ergo Israel omnes civitates eius et habitavit in urbibus
Amorraei, in Hesebon scilicet et viculis eius. 26 Hesebon enim erat
urbs Sehon regis Amorraei, qui pugnavit contra primum regem Moab
et tulit omnem terram, quae dicionis illius fuerat usque Arnon.
27 Idcirco dicitur in proverbio:

« Venite in Hesebon!
Aedificetur et construatur civitas Sehon!
28 Ignis egressus est de Hesebon,
flamma de oppido Sehon
et devoravit Ar Moabitarum
et deglutivit excelsa Arnon.
29 Vae tibi, Moab;
peristi, popule Chamos!
Dedit filios eius in fugam
et filias in captivitatem
regi Amorraeorum Sehon.
30 Iecimus sagittas in eos,
disperiit Hesebon usque Dibon.
Vastavimus usque Nophe
et usque Medaba ».

31 Habitavit itaque Israel in terra Amorraei. 32 Misitque Moyses,
qui explorarent Iazer, cuius ceperunt viculos et expulerunt Amor-
raeos, qui erant ibi.

33 Verteruntque se et ascenderunt per viam Basan, et occurrit eis
Og rex Basan cum omni populo suo pugnaturus in Edrai. 34 Dixitque
Dominus ad Moysen: « Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi
illum et omnem populum ac terram eius, faciesque illi, sicut fecisti
Sehon regi Amorraeorum habitatori Hesebon ». 35 Percusserunt igitur
et hunc cum filiis suis universumque populum eius usque ad inter-
necionem; et possederunt terram illius.

[21] 28 *Deglutivit* – Lege cum Gr (katépien) *bālʿāh*; TM *baalê*
32 *Expulerunt* – Lege cum Gr, Sam et Targ[J] *wajjorišû*; TM « expulit » e possessione

22 1 Profectique castrametati sunt filii Israel in campestribus Moab,
ubi trans Iordanem Iericho sita est.
2 Videns autem Balac filius Sephor omnia, quae fecerat Israel
Amorraeo, 3 valde metuit Moab populum, quia multus erat. Et cum
pertimeret Moab filios Israel, 4 dixit ad maiores natu Madian: « Nunc
carpet haec congregatio omnem regionem per circuitum, quomodo
solet bos herbas campi carpere ».
Balac filius Sephor erat eo tempore rex in Moab. 5 Misit ergo
nuntios ad Balaam filium Beor in Phethor, quae est super flumen in
terra filiorum Ammau, ut vocarent eum et dicerent: « Ecce egressus
est populus ex Aegypto, qui operuit superficiem terrae sedens contra
me. 6 Veni igitur et maledic populo huic, quia fortior me est; si
quo modo possim percutere et eicere eum de terra mea. Novi enim
quod benedictus sit, cui benedixeris, et maledictus, in quem male-
dicta congesseris ».
7 Perrexeruntque seniores Moab et maiores natu Madian habentes
divinationis pretium in manibus. Cumque venissent ad Balaam et
narrassent ei omnia verba Balac, 8 ille respondit: « Manete hic nocte,
et respondebo quidquid mihi dixerit Dominus ». Manentibus illis
apud Balaam, 9 venit Deus et ait ad eum: « Quid sibi volunt homines
isti apud te? ». 10 Respondit: « Balac filius Sephor rex Moabitarum
misit ad me 11 dicens: " Ecce populus, qui egressus est de Aegypto,
operuit superficiem terrae; veni et maledic ei pro me, si quo modo
possim pugnans abigere eum " ». 12 Dixitque Deus ad Balaam: « Noli
ire cum eis, neque maledicas populo, quia benedictus est ». 13 Qui
mane consurgens dixit ad principes: « Ite in terram vestram, quia
prohibuit me Dominus venire vobiscum ». 14 Reversi principes dixe-
runt ad Balac: « Noluit Balaam venire nobiscum ».
15 Rursum ille multo plures et nobiliores, quam ante miserat,
misit. 16 Qui, cum venissent ad Balaam, dixerunt: « Sic dicit Balac
filius Sephor: " Ne cuncteris venire ad me; 17 paratus sum honorare
te et, quidquid volueris, dabo tibi. Veni et maledic pro me populo
isti " ». 18 Respondit Balaam: « Si dederit mihi Balac plenam domum
suam argenti et auri, non potero transgredi verbum Domini Dei
mei, ut vel plus vel minus loquar. 19 Obsecro, ut hic maneatis etiam
hac nocte, et scire queam quid mihi rursum respondeat Dominus ».
20 Venit ergo Deus ad Balaam nocte et ait ei: « Si vocare te venerunt

[22] 4 *Carpet* – Lege cum Sam *jelāḥēk*; TM « carpent »
Haec – Lege cum Gr, Sam, Syr et Vg *hazzeh*; TM omittit
5 *Ammau* – Lege *Ammaû*; TM « populi sui »

homines isti, surge et vade cum eis, ita dumtaxat, ut, quod tibi
praecepero, facias ». 21 Surrexit Balaam mane et, strata asina sua,
profectus est cum eis.

22 Et iratus est Deus, cum profectus esset; stetitque angelus Domini
in via contra Balaam, ut adversaretur ei, qui insidebat asinae et duos
pueros habebat secum. 23 Cernens asina angelum Domini stantem in
via, evaginato gladio in manu sua, avertit se de itinere et ibat per
agrum. Quam cum verberaret Balaam et vellet ad semitam reducere,
24 stetit angelus Domini in angustiis duarum maceriarum, quibus
vineae cingebantur. 25 Quem videns asina iunxit se parieti et attrivit
sedentis pedem. At ille iterum verberabat eam; 26 et angelus Do-
mini iterum transiens ad locum angustum, ubi nec ad dexteram nec
ad sinistram poterat deviare, obvius stetit. 27 Cumque vidisset asina
stantem angelum Domini, concidit sub pedibus sedentis; qui iratus
vehementius caedebat fuste latera eius.

28 Aperuitque Dominus os asinae, et locuta est: « Quid feci tibi?
Cur percutis me ecce iam tertio? ». 29 Respondit Balaam: « Quia
illusisti mihi. Utinam haberem gladium, ut te interficerem! ». 30 Dixit
asina: « Nonne animal tuum sum, cui semper sedere consuevisti
usque in praesentem diem? Dic quid simile umquam fecerim tibi ».
At ille ait: « Numquam ».

31 Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, et vidit angelum Do-
mini stantem in via, evaginato gladio in manu eius; adoravitque eum
pronus in terram. 32 Cui angelus Domini: « Cur, inquit, tertio ver-
beras asinam tuam? Ego veni, ut adversarer tibi, quia perversa est
via tua mihique contraria. 33 Et videns me asina declinavit ter a me;
nisi declinasset, te occidissem et illam vivam reliquissem ». 34 Dixit
Balaam: « Peccavi nesciens quod tu stares contra me in via; et nunc,
si displicet tibi, revertar ». 35 Ait angelus Domini: « Vade cum istis
et cave, ne aliud, quam praecepero tibi, loquaris ». Ivit igitur cum
principibus Balac.

36 Quod cum audisset Balac, venisse scilicet Balaam, egressus est
in occursum eius in Irmoab, quod situm est in extremis finibus
Arnon; 37 dixitque ad Balaam: « Nonne misi nuntios, ut vocarem te?
Cur non statim venisti ad me? An quia honorare te nequeo? ». 38 Cui
ille respondit: « Ecce adsum; numquid loqui potero aliud, nisi quod

[22] 32 *Tibi* – Lege cum Syr, Targ^J et Vg *l*^{e}*kā*; TM omittit
Perversa est – Lege cum Gr, Sam et Vg *jēra'*; TM « praecipitata est »
Via tua – Lege cum Gr, Sam et Vg *dark*^{e}*kā*; TM « via »
33 *Nisi* – Lege cum Gr, Syr, Targ et Vg *lûlê*; TM « fortasse »

Deus posuerit in ore meo? ». [39] Perrexerunt ergo simul et venerunt
in Cariathusoth. [40] Cumque occidisset Balac boves et oves, misit ad
Balaam et principes, qui cum eo erant.

[41] Mane autem facto, duxit eum ad excelsa Baal et intuitus est
extremam partem populi.

23 [1] Dixitque Balaam ad Balac: « Aedifica mihi hic septem aras et
para totidem vitulos eiusdemque numeri arietes ». [2] Cumque fecisset
iuxta sermonem Balaam, imposuerunt vitulum et arietem super
aram. [3] Dixitque Balaam ad Balac: « Sta paulisper iuxta holocaustum
tuum, donec vadam, si forte occurrat mihi Dominus; et, quodcum-
que imperaverit, loquar tibi ». Cumque abiisset in collem nudum,
[4] occurrit illi Deus. Locutusque ad eum Balaam: « Septem, inquit,
aras erexi et imposui vitulum et arietem desuper ». [5] Dominus au-
tem posuit verbum in ore eius et ait: « Revertere ad Balac et haec
loqueris ». [6] Reversus invenit stantem Balac iuxta holocaustum suum
et omnes principes Moabitarum; [7] assumptaque parabola sua, dixit:
« De Aram adduxit me Balac,
rex Moabitarum de montibus orientis:
" Veni, inquit, et maledic pro me Iacob;
propera et detestare Israel! ".
[8] Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus?
Qua ratione detester, quem Dominus non detestatur?
[9] De summis silicibus video eum
et de collibus considero illum:
populus solus habitabit
et inter gentes non reputabitur.
[10] Et quis dinumerare possit pulverem Iacob
et quis numeravit arenam Israel?
Moriatur anima mea morte iustorum,
et fiant novissima mea horum similia ».

[11] Dixitque Balac ad Balaam: « Quid est hoc, quod agis? Ut male-
diceres inimicis meis, vocavi te, et tu e contrario benedicis eis! ».
[12] Cui ille respondit: « Num aliud possum loqui, nisi quod iusserit
Dominus? ». [13] Dixit ergo Balac: « Veni mecum in alterum locum,
unde partem Israel videas et totum videre non possis; inde male-
dicito ei ». [14] Cumque duxisset eum in campum speculatorum super
verticem montis Phasga, aedificavit septem aras imposuitque supra

[23] [10] *Et quis numeravit* – Lege cum Gr et Sam *ûmî sāpēr*; TM « numerum quartae partis »

vitulum atque arietem. 15 Et dixit Balaam ad Balac: « Sta hic iuxta
holocaustum tuum, donec ego obvius pergam ».
16 Cui cum Dominus occurrisset posuissetque verbum in ore eius,
ait: « Revertere ad Balac et haec loqueris ei ». 17 Reversus invenit
eum stantem iuxta holocaustum suum et principes Moabitarum cum
eo. Ad quem Balac: « Quid, inquit, locutus est Dominus? ». 18 At
ille, assumpta parabola sua, ait:
« Surge, Balac, et ausculta;
audi, fili Sephor.
19 Non est Deus quasi homo, ut mentiatur,
nec ut filius hominis, ut mutetur.
Numquid dixit et non faciet?
Locutus est et non implebit?
20 Ad benedicendum adductus sum,
benedictionem prohibere non valeo.
21 Non conspicitur malum in Iacob,
nec videtur calamitas in Israel.
Dominus Deus eius cum eo est,
et clangor regis in illo.
22 Deus eduxit illum de Aegypto,
sicut cornua bubali est ei.
23 Non est augurium in Iacob
nec divinatio in Israel.
Temporibus suis dicetur Iacob et Israeli
quid operatus sit Deus.
24 Ecce populus ut leaena consurget,
et quasi leo erigetur;
non accubabit, donec devoret praedam
et occisorum sanguinem bibat ».
25 Dixitque Balac ad Balaam: « Nec maledicas ei, nec benedicas! ».
26 Et ille ait: « Nonne dixi tibi quod, quidquid mihi Dominus im-
peraret, hoc facerem? ». 27 Et ait Balac ad eum: « Veni, et ducam
te ad alium locum, si forte placeat Deo, ut inde maledicas ei ».
28 Cumque duxisset eum super verticem montis Phegor, qui respicit
solitudinem, 29 dixit ei Balaam: « Aedifica mihi hic septem aras et
para totidem vitulos eiusdemque numeri arietes ». 30 Fecit Balac, ut
Balaam dixerat, imposuitque vitulos et arietes per singulas aras.

[23] 15 *Balaam* – Adde cum paucis mss Hebraicis, Gr et Syr *bil'am*
20 *Ad benedicendum* – Lege cum Gr, Sam, Syr et Vg *l^{e}bārēk*; TM « benedixit »
Adductus sum – Lege cum Gr, Syr et Vg *lŭqqaḥti*; TM « adduxi »
22 *Illum* – Lege cum Gr^{mss}, VL et Vg *'ō* ut 24, 8; TM « illos »

24 [1] Cumque vidisset Balaam quod placeret Domino, ut benediceret
Israeli, nequaquam abiit, ut ante perrexerat, ut augurium quaereret;
sed dirigens contra desertum vultum suum [2] et elevans oculos vidit
Israel commorantem per tribus suas et, irruente in se spiritu Dei,
[3] assumpta parabola sua, ait:
« Dixit Balaam filius Beor,
dixit homo, cuius apertus est oculus,
[4] dixit auditor sermonum Dei,
qui visionem Omnipotentis intuitus est,
qui cadit, et sic aperiuntur oculi eius.
[5] Quam pulchra tabernacula tua, Iacob,
et tentoria tua, Israel!
[6] Ut valles dilatantur,
ut horti iuxta fluvios irrigui,
ut aloe, quam plantavit Dominus,
quasi cedri prope aquas.
[7] Fluet aqua de situlis eius,
et semen illius erit in aquis multis.
Extolletur super Agag rex eius,
et elevabitur regnum illius.
[8] Deus eduxit illum de Aegypto,
sicut cornua bubali est ei.
Devorabit gentes, hostes suos,
ossaque eorum confringet
et perforabit sagittis.
[9] Accubans dormit ut leo,
et quasi leaena, quis suscitare illum audebit?
Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus;
qui maledixerit tibi, maledictus erit! ».
[10] Iratusque Balac contra Balaam, complosis manibus, ait: « Ad
maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus iam tertio benedi-
xisti! [11] Revertere nunc ad locum tuum! Decreveram quidem ma-
gnifice honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito ».
[12] Respondit Balaam ad Balac: « Nonne iam nuntiis tuis, quos misisti
ad me, dixi: [13] Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti
et auri, non potero praeterire sermonem Domini, ut vel boni quid
vel mali proferam ex corde meo, sed, quidquid Dominus dixerit,
hoc loquar? [14] Et nunc, pergens ad populum meum dabo consilium,

[24] [7] *Extolletur* – Lege cum Gr et Vg *jārûm*; TM « extollet »
Elevabitur – Lege cum Sam *tinnāśē'*; TM « se elevabit »

quid populus hic populo tuo faciat extremo tempore ». 15 Sumpta
igitur parabola sua, rursum ait:
« Dixit Balaam filius Beor,
dixit homo, cuius apertus est oculus,
16 dixit auditor sermonum Dei,
qui novit doctrinam Altissimi
et visiones Omnipotentis videt,
qui cadens apertos habet oculos.
17 Video eum, sed non modo;
intueor illum, sed non prope.
Oritur stella ex Iacob,
et consurgit virga de Israel;
et percutit tempora Moab
et verticem omnium filiorum Seth.
18 Et erit Idumaea possessio eius
et hereditas eius Seir, inimicus eius;
Israel vero fortiter aget.
19 De Iacob erit, qui dominetur
et perdat reliquias civitatis ».
20 Cumque vidisset Amalec, assumens parabolam suam ait:
« Principium gentium Amalec,
cuius extrema perdentur ».
21 Vidit quoque Cinaeum et, assumpta parabola sua, ait:
« Robustum quidem est habitaculum tuum,
et in petra positus nidus tuus.
22 Erit in combustionem Cain,
donec Assur capiat te ».
23 Assumptaque parabola sua, iterum locutus est:
« Heu! Quis vivet,
quando ista faciet Deus?
24 Venient naves de Cetthim,
superabunt Assyrios vastabuntque Heber;
et ad extremum etiam ipsi peribunt ».
Surrexitque Balaam et reversus est in locum suum; Balac quoque
via, qua venerat, rediit.

[24] 17 *Oritur* – Lege cum Gr, Syr et Vg *zārāh*; TM « incedit »
Et verticem – Lege cum Sam et Ier 48, 45 *qodqod*; TM « vastabit »
24 *Venient* – Lege cum Gr (*kai exeleúsetai*) et Vg *jo'ṣim*; TM « naves » (haplographia)

25 [1] Morabatur autem Israel in Settim, et incepit populus fornicari
cum filiabus Moab, [2] quae vocaverunt populum ad sacrificia deorum
suorum. Et illi comederunt et adoraverunt deos earum; [3] et adhaesit
Israel Baalphegor. Et iratus Dominus [4] ait ad Moysen: « Tolle cunctos
principes populi et suspende eos coram Domino contra solem in
patibulis, ut avertatur furor meus ab Israel ». [5] Dixitque Moyses ad
iudices Israel: « Occidat unusquisque proximos suos, qui adhaese-
runt Baalphegor ».

[6] Et ecce unus de filiis Israel intravit coram fratribus suis ad Ma-
dianitin, vidente Moyse et omni turba filiorum Israel, qui flebant
ante fores tabernaculi conventus. [7] Quod cum vidisset Phinees
filius Eleazari filii Aaron sacerdotis, surrexit de medio congrega-
tionis et, arrepta lancea, [8] ingressus est post virum Israelitem in
cubiculum et perfodit ambos simul, virum scilicet et mulierem, in
locis genitalibus; cessavitque plaga a filiis Israel. [9] Et occisi sunt
viginti quattuor milia hominum.

[10] Dixitque Dominus ad Moysen: [11] « Phinees filius Eleazari filii
Aaron sacerdotis avertit iram meam a filiis Israel, quia zelo meo
commotus est in medio eorum, ut non ipse delerem filios Israel in
zelo meo. [12] Idcirco loquere ad eum: Ecce do ei pacem foederis mei,
[13] et erit tam ipsi quam semini eius pactum sacerdotii sempiternum,
quia zelatus est pro Deo suo et expiavit scelus filiorum Israel ».

[14] Erat autem nomen viri Israelitae, qui occisus est cum Madia-
nitide, Zamri filius Salu dux de cognatione et tribu Simeonis;
[15] porro mulier Madianitis, quae pariter interfecta est, vocabatur
Cozbi filia Sur principis tribus in Madian.

[16] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [17] « Pugnate contra
Madianitas et percutite eos, [18] quia ipsi hostiliter egerunt contra
vos et decepere insidiis per idolum Phegor et in negotio Cozbi filiae
ducis Madian sororis eorum, quae percussa est in die plagae pro
sacrilegio Phegor ».

26 [1] Post hanc plagam dixit Dominus ad Moysen et Eleazarum fi-
lium Aaron sacerdotem: [2] « Numerate summam totius congregatio-
nis filiorum Israel a viginti annis et supra per domos et cognatio-
nes suas, cunctos, qui possunt ad bella procedere ». [3] Locuti sunt
itaque Moyses et Eleazar sacerdos in campestribus Moab super
Iordanem contra Iericho ad eos, qui erant [4] a viginti annis et supra,
sicut Dominus imperaverat Moysi.

[26] [3] *Locuti sunt* – Lege cum Vg *wajedabberû*; TM « locutus est »

Filiorum Israel, qui egressi sunt de terra Aegypti, iste est nu-
merus.
[5] Ruben primogenitus Israel. Huius filius Henoch, a quo familia
Henochitarum, et Phallu, a quo familia Phalluitarum, [6] et Hesron,
a quo familia Hesronitarum, et Charmi, a quo familia Charmitarum.
[7] Hae sunt familiae de stirpe Ruben, quarum numerus inventus est
quadraginta tria milia et septingenti triginta. [8] Filius Phallu: Eliab.
[9] Huius filii: Namuel et Dathan et Abiram. Isti sunt Dathan et
Abiram principes populi, qui surrexerunt contra Moysen et Aaron
in seditione Core, quando adversus Dominum rebellaverunt, [10] et
aperiens terra os suum devoravit eos et Core, morientibus plurimis,
quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros; et facti sunt
in signum. [11] Core pereunte, filii illius non perierunt.
[12] Filii Simeon per cognationes suas: Namuel, ab hoc familia
Namuelitarum; Iamin, ab hoc familia Iaminitarum; Iachin, ab hoc
familia Iachinitarum; [13] Zara, ab hoc familia Zaraitarum; Saul, ab
hoc familia Saulitarum. [14] Hae sunt familiae de stirpe Simeon, qua-
rum omnis numerus fuit viginti duo milia ducenti.
[15] Filii Gad per cognationes suas: Sephon, ab hoc familia Sepho-
nitarum; Haggi, ab hoc familia Haggitarum; Suni, ab hoc familia
Sunitarum; [16] Ozni, ab hoc familia Oznitarum; Heri, ab hoc familia
Heritarum; [17] Arodi, ab hoc familia Aroditarum; Areli, ab hoc
familia Arelitarum. [18] Istae sunt familiae Gad, quarum omnis nu-
merus fuit quadraginta milia quingenti.
[19] Filii Iudae Her et Onan, qui ambo mortui sunt in terra Cha-
naan. [20] Fueruntque filii Iudae per cognationes suas: Sela, a quo fa-
milia Selanitarum; Phares, a quo familia Pharesitarum; Zara, a quo
familia Zaraitarum. [21] Porro filii Phares: Esrom, a quo familia
Esromitarum; et Hamul, a quo familia Hamulitarum. [22] Istae sunt
familiae Iudae, quarum omnis numerus fuit septuaginta sex milia
quingenti.
[23] Filii Issachar per cognationes suas: Thola, a quo familia Tholai-
tarum; Phua, a quo familia Phuaitarum; [24] Iasub, a quo familia Iasu-
bitarum; Semron, a quo familia Semronitarum. [25] Hae sunt cognatio-
nes Issachar, quarum numerus fuit sexaginta quattuor milia trecenti.
[26] Filii Zabulon per cognationes suas: Sared, a quo familia Sa-
reditarum; Elon, a quo familia Elonitarum; Iahelel, a quo familia
Iahelelitarum. [27] Hae sunt cognationes Zabulon, quarum numerus
fuit sexaginta milia quingenti.
[28] Filii Ioseph per cognationes suas: Manasse et Ephraim. [29] De
Manasse ortus est Machir, a quo familia Machiritarum; Machir genuit

Galaad, a quo familia Galaaditarum. 30 Galaad habuit filios: Iezer, a quo familia Iezeritarum; et Helec, a quo familia Helecitarum; 31 et Asriel, a quo familia Asrielitarum; et Sechem, a quo familia Sechemitarum; 32 et Semida, a quo familia Semidaitarum; et Hepher, a quo familia Hepheritarum. 33 Fuit autem Hepher pater Salphaad, qui filios non habebat sed tantum filias, quarum ista sunt nomina: Maala et Noa et Hegla et Melcha et Thersa. 34 Hae sunt familiae Manasse, et numerus earum quinquaginta duo milia septingenti.

35 Filii autem Ephraim per cognationes suas fuerunt hi: Suthala, a quo familia Suthalaitarum; Becher, a quo familia Becheritarum; Thehen, a quo familia Thehenitarum. 36 Porro filius Suthala fuit Heran, a quo familia Heranitarum. 37 Hae sunt cognationes filiorum Ephraim, quarum numerus fuit triginta duo milia quingenti. Isti sunt filii Ioseph per familias suas.

38 Filii Beniamin in cognationibus suis: Bela, a quo familia Belaitarum; Asbel, a quo familia Asbelitarum; Ahiram, a quo familia Ahiramitarum; 39 Supham, a quo familia Suphamitarum; Hupham, a quo familia Huphamitarum. 40 Filii Bela: Ared et Naaman; de Ared familia Areditarum, de Naaman familia Naamanitarum. 41 Hi sunt filii Beniamin per cognationes suas, quorum numerus fuit quadraginta quinque milia sescenti.

42 Filii Dan per cognationes suas: Suham, a quo familia Suhamitarum. Hae sunt cognationes Dan per familias suas: 43 omnes fuere Suhamitae, quorum numerus erat sexaginta quattuor milia quadringenti.

44 Filii Aser per cognationes suas: Iemna, a quo familia Iemnaitarum; Isui, a quo familia Isuitarum; Beria, a quo familia Beriaitarum. 45 Filii Beria: Heber, a quo familia Heberitarum, et Melchiel a quo familia Melchielitarum. 46 Nomen autem filiae Aser fuit Sara. 47 Hae cognationes filiorum Aser, et numerus eorum quinquaginta tria milia quadringenti.

48 Filii Nephthali per cognationes suas: Iasiel, a quo familia Iasielitarum; Guni, a quo familia Gunitarum; 49 Ieser, a quo familia Ieseritarum; Sellem, a quo familia Sellemitarum. 50 Hae sunt cognationes filiorum Nephthali per familias suas, quorum numerus quadraginta quinque milia quadringenti.

51 Ista est summa filiorum Israel qui recensiti sunt: sescenta milia et mille septingenti triginta.

[26] 39 *Supham* – Lege cum paucis mss Hebraicis, Gr, Sam, Syr, Targ et Vg *lᵉšûphām*; TM « sephupham »

40 *De Ared* – Lege cum Sam, Gr^{Orig} et Vg *lᵉʾardᵉ*; TM omittit

52 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 53 « Istis dividetur
terra iuxta numerum vocabulorum in possessiones suas. 54 Pluribus
maiorem partem dabis et paucioribus minorem: singulis, sicut nunc
recensiti sunt, tradetur possessio; 55 ita dumtaxat, ut sors terram
dividat. Secundum numerum tribuum patrum suorum hereditabunt.
56 Quidquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant vel pauciores.
57 Hic quoque est numerus filiorum Levi per familias suas: Gerson,
a quo familia Gersonitarum; Caath, a quo familia Caathitarum;
Merari, a quo familia Meraritarum. 58 Hae sunt familiae Levi: familia
Lobni, familia Hebroni, familia Moholi, familia Musi, familia
Core. At vero Caath genuit Amram, 59 qui habuit uxorem Iochabed
filiam Levi, quae nata est ei in Aegypto. Haec genuit Amram viro
suo filios, Aaron et Moysen et Mariam sororem eorum. 60 De Aaron
orti sunt Nadab et Abiu et Eleazar et Ithamar, 61 quorum Nadab et
Abiu mortui sunt, cum obtulissent ignem alienum coram Domino.
62 Fueruntque omnes, qui numerati sunt, viginti tria milia generis
masculini ab uno mense et supra; quia non sunt recensiti inter filios
Israel, nec eis cum ceteris data possessio est.

63 Hic est numerus filiorum Israel, qui descripti sunt a Moyse et
Eleazaro sacerdote in campestribus Moab supra Iordanem contra
Iericho; 64 inter quos nullus fuit eorum, qui ante numerati sunt a
Moyse et Aaron in deserto Sinai: 65 praedixerat enim Dominus quod
omnes morerentur in solitudine; nullusque remansit ex eis, nisi
Chaleb filius Iephonne et Iosue filius Nun.

27 1 Accesserunt autem filiae Salphaad filii Hepher filii Galaad filii
Machir filii Manasse, e cognationibus Manasse, qui fuit filius Ioseph,
quarum sunt nomina: Maala et Noa et Hegla et Melcha et Thersa.
2 Steteruntque coram Moyse et Eleazaro sacerdote et principibus et
cuncta congregatione ad ostium tabernaculi conventus atque dixerunt:
3 « Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit in seditione,
quae concitata est contra Dominum sub Core, sed in peccato suo
mortuus est; hic non habuit mares filios. 4 Cur tollitur nomen illius
de familia sua, quia non habuit filium? Date nobis possessionem
inter fratres patris nostri ».

5 Rettulitque Moyses causam earum ad iudicium Domini, 6 qui
dixit ad eum: 7 « Iustam rem postulant filiae Salphaad. Da eis possessionem
inter fratres patris sui, et ei in hereditatem succedant.
8 Ad filios autem Israel loqueris haec: Homo cum mortuus fuerit
absque filio, ad filiam eius transibit hereditas; 9 si filiam non habuerit,
habebit successores fratres suos. 10 Quod si et fratres non fuerint,

dabitis hereditatem fratribus patris eius. 11 Sin autem nec patruos
habuerit, dabitur hereditas illi, qui ei proximus est e cognatione
sua; possidebitque eam. Eritque hoc filiis Israel sanctum lege per-
petua, sicut praecepit Dominus Moysi ».

12 Dixit quoque Dominus ad Moysen: « Ascende in montem istum
Abarim et contemplare inde terram, quam daturus sum filiis Israel.
13 Cumque videris eam, ibis et tu ad populum tuum, sicut ivit frater
tuus Aaron, 14 quia offendistis me in deserto Sin in contradictione
congregationis, nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas ».
Hae sunt aquae Meribathcades deserti Sin.

15 Cui respondit Moyses: 16 « Provideat Dominus, Deus spirituum
omnis carnis, hominem, qui sit super congregationem hanc 17 et
possit exire et intrare ante eos et educere eos vel introducere, ne
sit populus Domini sicut oves absque pastore ». 18 Dixitque Dominus
ad eum: « Tolle Iosue filium Nun, virum in quo est spiritus; et
pone manum tuam super eum, 19 quem statues coram Eleazaro sa-
cerdote et omni congregatione et dabis ei praecepta, cunctis viden-
tibus, 20 et partem gloriae tuae, ut audiat eum omnis synagoga filio-
rum Israel. 21 Stabit coram Eleazaro sacerdote, qui pro eo iudicium
Urim consulet Dominum. Ad verbum eius egredietur et ingredietur
ipse et omnes filii Israel cum eo, cuncta congregatio ».

22 Fecit Moyses, ut praeceperat Dominus. Cumque tulisset Iosue,
statuit eum coram Eleazaro sacerdote et omni frequentia populi;
23 et, impositis capiti eius manibus, constituit eum, sicut mandaverat
Dominus per manum Moysi.

28 1 Dixit quoque Dominus ad Moysen: 2 « Praecipe filiis Israel et
dices ad eos: Oblationem meam et panem meum, sacrificium ignis
in odorem suavissimum offerte per tempora sua.

3 Hoc est sacrificium ignis, quod offerre debetis: agnos anniculos
immaculatos duos cotidie in holocaustum sempiternum; 4 unum of-
feretis mane et alterum ad vesperam; 5 decimam partem ephi similae
in oblationem, quae conspersa sit oleo purissimo et habeat quartam
partem hin. 6 Holocaustum iuge est, quod obtulistis in monte Sinai
in odorem suavissimum, sacrificium ignis Domino; 7 et libabitis vini
quartam partem hin per agnos singulos; in sanctuario effundetis
libamen potus inebriantis Domino. 8 Alterumque agnum similiter

[28] [2] *Sacrificium ignis in odorem* – Lege cum Gr *'iššeh l^{e}rêaḥ*; TM « in sacrificium ignis odorem »

[7] *Vini* – Lege cum Gr^{mss}, Sym, Syr et Vg *jajîn*; TM omittit

offeretis ad vesperam, iuxta ritum sacrificii matutini: sacrificium
ignis in odorem suavissimum Domino.
[9] Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos
et duas decimas similae oleo conspersae et libamentum eius. [10] Est
holocaustum sabbati per singula sabbata, praeter holocaustum sem-
piternum et libamentum eius.
[11] In calendis autem offeretis holocaustum Domino vitulos de
armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos
[12] et tres decimas similae oleo conspersae in oblatione per singulos
vitulos et duas decimas similae oleo conspersae per singulos arietes,
[13] et decimam unam similae oleo conspersae in oblatione per agnos
singulos: holocaustum in odorem suavissimum, sacrificium ignis
Domino. [14] Libamenta autem eorum ista erunt: media pars hin vini
per singulos vitulos, tertia per arietem, quarta per agnum. Hoc erit
holocaustum per omnes menses, qui sibi anno vertente succedunt.
[15] Hircus quoque offeretur Domino pro peccato, praeter holocau-
stum sempiternum cum libamentis suis.
[16] Mense autem primo, quarta decima die mensis Pascha Domini
erit, [17] et quinta decima die sollemnitas. Septem diebus vescemini
azymis, [18] quarum die prima conventus sanctus erit; omne opus
servile non facietis in ea. [19] Offeretisque sacrificium ignis, holo-
caustum Domino: vitulos de armento duos, arietem unum, agnos
anniculos immaculatos septem; [20] et oblationem singulorum ex si-
mila, quae conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos et
duas decimas per arietem [21] et decimam unam per agnos singulos,
id est per septem agnos; [22] et hircum pro peccato unum, ut expietur
pro vobis, [23] praeter holocaustum matutinum, quod semper offeretis.
[24] Ita facietis per singulos dies septem dierum: panem, sacrificium
ignis in odorem suavissimum Domino praeter holocaustum iuge et
libationem eius. [25] Die quoque septimo conventus sanctus erit vobis;
omne opus servile non facietis in eo.
[26] Die etiam primitivorum, quando offeretis oblationem novam
Domino, in sollemnitate Hebdomadarum, conventus sanctus erit vo-
bis; omne opus servile non facietis in ea. [27] Offeretisque holocaustum
in odorem suavissimum Domino: vitulos de armento duos, arietem
unum et agnos anniculos immaculatos septem, [28] atque in oblatione
eorum similae oleo conspersae, tres decimas per singulos vitulos,
per arietem duas, [29] per agnos decimam unam, qui simul sunt agni

[28] [14] *Vini* – Lege cum Sam, Syr et Vg *jajîn*; TM omittit
[17] *Vescemini* – Lege cum Sam et Gr ut Lv 23,6 *t'okĕlû*; TM « vescetur »

septem; [30] hircum quoque, qui mactatur pro expiatione, [31] praeter
holocaustum sempiternum et oblationem eius. Immaculata offeretis
omnia cum libationibus suis.

29 [1] Mensis etiam septimi prima die conventus sanctus erit vobis;
omne opus servile non facietis in ea, quia dies clangoris est et tuba-
rum. [2] Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino:
vitulum de armento unum, arietem unum et agnos anniculos imma-
culatos septem; [3] et in oblationibus eorum similae oleo conspersae
tres decimas per vitulum, duas decimas per arietem, [4] unam decimam
per agnum, qui simul sunt agni septem; [5] et hircum pro peccato,
qui offertur in expiationem vestram, [6] praeter holocaustum calen-
darum cum oblatione et holocaustum sempiternum cum oblatione et
libationibus solitis in odorem suavissimum, sacrificium ignis Domino.
[7] Decima quoque die mensis huius septimi erit vobis conventus
sanctus, et affligetis animas vestras; omne opus servile non facietis.
[8] Offeretisque holocaustum Domino in odorem suavissimum: vitu-
lum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos
septem; [9] et in oblatione eorum similae oleo conspersae tres decimas
per vitulum, duas decimas per arietem, [10] decimam unam per agnos
singulos, qui sunt simul septem agni; [11] et hircum pro peccato,
absque his, quae offerri pro delicto solent in expiationem et holo-
caustum sempiternum cum oblatione et libaminibus eorum.
[12] Quinta decima vero die mensis septimi conventus sanctus erit;
omne opus servile non facietis in ea, sed celebrabitis sollemnitatem
Domino septem diebus [13] offeretisque holocaustum in odorem sua-
vissimum Domino: vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos
anniculos immaculatos quattuordecim; [14] et in oblatione eorum
similae oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos, qui sunt
simul vituli tredecim, et duas decimas arieti uno, id est simul arie-
tibus duobus, [15] et decimam unam agnis singulis, qui sunt simul
agni quattuordecim; [16] et hircum pro peccato absque holocausto
sempiterno et oblatione et libamine eius. [17] In die altero offeretis
vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos imma-
culatos quattuordecim; [18] oblationemque et libamina singulorum per
vitulos et arietes et agnos iuxta numerum eorum rite celebrabitis,
[19] et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno oblationeque
et libamine eorum. [20] Die tertio offeretis vitulos undecim, arietes
duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim, [21] oblationem et
libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos iuxta numerum
eorum rite celebrabitis, [22] et hircum pro peccato absque holocausto

sempiterno oblationeque et libamine eius. 23 Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim, 24 oblationem et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos iuxta numerum eorum rite celebrabitis, 25 et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, oblatione eius et libamine. 26 Die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim, 27 oblationem et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos iuxta numerum eorum rite celebrabitis, 28 et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, oblatione eius et libamine. 29 Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim, 30 oblationem et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos iuxta numerum eorum rite celebrabitis, 31 et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, oblatione eius et libamine. 32 Die septimo offeretis vitulos septem et arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim, 33 oblationem et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos iuxta numerum eorum rite celebrabitis, 34 et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, oblatione eius et libamine. 35 Die octavo erit conventus sollemnis, omne opus servile non facietis 36 offerentes holocaustum in odorem suavissimum Domino: vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem, 37 oblationem et libamina singulorum per vitulum et arietem et agnos iuxta numerum eorum rite celebrabitis, 38 et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, oblatione eius et libamine.

39 Haec offeretis Domino in sollemnitatibus vestris, praeter vota et oblationes spontaneas in holocaustis, in oblationibus, in libaminibus et in hostiis pacificis ».

30 1 Narravitque Moyses filiis Israel omnia, quae ei Dominus imperarat, 2 et locutus est ad principes tribuum filiorum Israel: « Iste est sermo, quem praecepit Dominus:

3 Si quis virorum votum Domino voverit aut se constrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum suum, sed omne, quod promisit, implebit.

4 Mulier, si quippiam voverit Domino aut se constrinxerit iuramento, quae est in domo patris sui et in aetate adhuc puellari, 5 si cognoverit pater votum, quod pollicita est, aut iuramentum, quo ligavit animam suam, et tacuerit, voti rea erit; quidquid pollicita est aut iuravit, opere complebit. 6 Sin autem, quo die audierit contradixerit pater, et vota et iuramenta eius irrita erunt; et propitius erit ei Dominus, eo quod contradixerit pater.

[7] Si maritum habuerit et voverit aliquid, aut semel de ore eius verbum egrediens animam eius ligaverit iuramento, [8] quo die audierit vir eius et non contradixerit, voti rea erit reddetque, quodcumque promiserat. [9] Sin autem, quo die audierit contradixerit, irritas facit pollicitationes eius verbaque, quibus obstrinxerat animam suam; et propitius erit ei Dominus.

[10] Vidua et repudiata, quidquid voverint, reddent.

[11] Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit aut iuramento, [12] si audierit vir et tacuerit nec contradixerit sponsioni, reddet, quodcumque promiserat. [13] Sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea, quia maritus contradixit, et Dominus ei propitius erit. [14] Si voverit aut iuramento se constrinxerit, ut per ieiunium affligat animam suam, in arbitrio viri erit, ut faciat sive non faciat. [15] Quod si audiens vir tacuerit et de die in diem distulerit sententiam, quidquid voverat atque promiserat, reddet, quia, quo die audierat, tacuit. [16] Sin autem contradixerit, postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem eius ».

[17] Istae sunt leges, quas constituit Dominus Moysi inter virum et uxorem, inter patrem et filiam, quae in puellari adhuc aetate manet in parentis domo.

31
[1] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Ulciscere filios Israel de Madianitis et sic colligeris ad populum tuum ». [3] Statimque Moyses: « Armate, inquit, ex vobis viros ad pugnam, qui possint ultionem Domini expetere de Madianitis. [4] Mille viri de singulis tribubus eligantur ex Israel, qui mittantur ad bellum ». [5] Dederuntque millenos de singulis tribubus, id est duodecim milia expeditorum ad pugnam, [6] quos misit Moyses cum Phinees filio Eleazari sacerdotis. Vasa quoque sancta et tubas ad clangendum tradidit ei.

[7] Cumque pugnassent contra Madianitas, sicut praeceperat Dominus Moysi, omnes mares occiderunt [8] et reges eorum Evi et Recem et Sur et Hur et Rebe, quinque principes gentis, Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio; [9] ceperuntque mulieres eorum et parvulos. Omniaque pecora et cunctam supellectilem, quidquid habere potuerant, depopulati sunt: [10] tam urbes quam viculos et castra flamma consumpsit; [11] et tulerunt praedam et universa, quae ceperant, tam ex hominibus quam ex iumentis, [12] et adduxerunt captivos, spolia et praedam ad Moysen et Eleazarum sacerdotem et ad omnem congregationem filiorum Israel ad castra in campestribus Moab iuxta Iordanem contra Iericho.

[30] [17] *In domo* – Lege cum Sam ut v. 4 *b^ebêt*; TM « domus »

13 Egressi sunt autem Moyses et Eleazar sacerdos et omnes principes synagogae in occursum eorum extra castra. 14 Iratusque Moyses principibus exercitus, tribunis et centurionibus, qui venerant de bello, 15 ait: « Cur omnes feminas reservastis? 16 Nonne istae sunt, quae deceperunt filios Israel ad suggestionem Balaam et praevaricari vos fecerunt in Dominum super peccato Phegor, unde et percussus est populus Domini? 17 Ergo cunctos interficite parvulos generis masculini et omnes mulieres, quae noverunt viros in coitu, iugulate; 18 puellas autem et omnes feminas virgines reservate vobis. 19 Et vos manete extra castra septem diebus; qui occiderit hominem vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio et septimo, vos et captivi vestri. 20 Et de omni praeda, sive vestimentum fuerit sive aliquid in utensilia praeparatum de caprarum pellibus et pilis et ligno, lustrabitis ».

21 Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus, qui pugnaverant, sic locutus est: « Hoc est praeceptum legis, quod mandavit Dominus Moysi: 22 Aurum et argentum et aes et ferrum et stannum et plumbum, 23 omne, quod potest transire per flammas, igne purgabitur; quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur. 24 Et lavabitis vestimenta vestra die septimo, et purificati postea castra intrabitis ».

25 Dixit quoque Dominus ad Moysen: 26 « Tollite summam eorum, quae capta sunt, ab homine usque ad pecus, tu et Eleazar sacerdos et principes familiarum; 27 dividesque ex aequo praedam inter eos, qui pugnaverunt egressique sunt ad bellum, et inter omnem congregationem. 28 Et separabis partem Domino ab his, qui pugnaverunt et fuerunt in bello, unam animam de quingentis tam ex hominibus quam ex bobus et asinis et ovibus 29 et dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia praelibatio Domini sunt. 30 Ex media quoque parte filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum et boum et asinorum et ovium cunctorum animantium et dabis ea Levitis, qui excubant in custodiis habitaculi Domini ».

31 Feceruntque Moyses et Eleazar sacerdos, sicut praeceperat Dominus. 32 Fuit autem praeda, quae supererat, quam exercitus ceperat, ovium sescenta septuaginta quinque milia, 33 boum septuaginta duo milia, 34 asinorum sexaginta milia et mille, 35 animae hominum sexus feminei, quae non cognoverant viros, triginta duo milia. 36 Dataque est media pars his, qui in proelio fuerant, ovium trecenta triginta septem milia quingentae, 37 e quibus in partem Domini supputatae sunt oves sescentae septuaginta quinque, 38 et de bobus triginta sex milibus, boves septuaginta et duo, 39 de asinis triginta milibus quingentis, asini sexaginta unus, 40 de animabus hominum sedecim

milibus, cesserunt in partem Domini triginta duae animae. 41 Tradi-
ditque Moyses tributum praelibationis Domini Eleazaro sacerdoti,
sicut fuerat ei imperatum. 42 Ex media vero parte filiorum Israel,
quam separaverat a parte eorum, qui in proelio fuerant, 43 de hac
media parte, quae contigerat congregationi, id est de ovibus tre-
centis triginta septem milibus quingentis 44 et de bobus triginta sex
milibus 45 et de asinis triginta milibus quingentis 46 et de homini-
bus sedecim milibus, 47 tulit Moyses quinquagesimum caput et de-
dit Levitis, qui excubabant in habitaculo Domini, sicut praeceperat
Dominus.

48 Cumque accessissent principes exercitus ad Moysen, tribuni
centurionesque, dixerunt: 49 « Nos servi tui recensuimus numerum
pugnatorum, quos habuimus sub manu nostra, et ne unus quidem
defuit. 50 Ob hanc causam offerimus in donariis Domini singuli,
quod auri potuimus invenire, periscelidas et armillas, anulos et
inaures ac muraenulas, ad placandum pro nobis Dominum ». 51 Sus-
ceperuntque Moyses et Eleazar sacerdos aurum in diversis specie-
bus; 52 omne aurum, quod elevaverunt Domino, pondo sedecim
milia septingentos quinquaginta siclos, a tribunis et centurionibus.
53 Unusquisque enim, quod in praeda rapuerat, suum erat. 54 Et sus-
ceptum intulerunt in tabernaculum conventus in monumentum
filiorum Israel coram Domino.

32 1 Filii autem Ruben et Gad habebant pecora multa, et erat illis
in iumentis infinita substantia. Cumque vidissent Iazer et Galaad
aptas animalibus alendis terras, 2 venerunt ad Moysen et ad Eleaza-
rum sacerdotem et principes congregationis atque dixerunt: 3 « Ata-
roth et Dibon et Iazer et Nemra, Hesebon et Eleale et Sabam et
Nabo et Beon, 4 terra, quam percussit Dominus in conspectu con-
gregationis Israel, regio uberrima est ad pastum animalium, et nos
servi tui habemus iumenta plurima ». 5 Dixeruntque: « Si inveni-
mus gratiam coram te, detur haec terra famulis tuis in possessionem,
nec facias nos transire Iordanem ».

6 Quibus respondit Moyses: « Numquid fratres vestri ibunt ad
pugnam, et vos hic sedebitis? 7 Cur subvertitis mentes filiorum
Israel, ne transire audeant in terram, quam eis daturus est Dominus?
8 Nonne ita egerunt patres vestri, quando misi de Cadesbarne ad
explorandam terram? 9 Cumque venissent usque ad Nehelescol,
lustrata omni regione, subverterunt cor filiorum Israel, ut non intra-
rent terram, quam eis Dominus dedit. 10 Qui iratus iuravit dicens:
11 " Non videbunt homines isti, qui ascenderunt ex Aegypto, a viginti

annis et supra, terram, quam sub iuramento pollicitus sum Abraham,
Isaac et Iacob; nam noluerunt sequi me, [12] praeter Chaleb filium
Iephonne Cenezaeum et Iosue filium Nun: isti secuti sunt Domi-
num! ". [13] Iratusque Dominus adversum Israel circumduxit eum per
desertum quadraginta annis, donec consumeretur universa generatio,
quae fecerat malum in conspectu eius. [14] Et ecce, inquit, vos sur-
rexistis pro patribus vestris progenies hominum peccatorum, ut
augeretis furorem irae Domini contra Israel. [15] Quod si nolueritis
sequi eum, in solitudine iterum populum hunc circumducet, et vos
causa eritis necis omnium ».

[16] At illi prope accedentes dixerunt: « Caulas ovium fabricabimus
pro iumentis nostris, parvulis quoque nostris urbes; [17] nos autem
ipsi armati et accincti pergemus ad proelium ante filios Israel, donec
introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri erunt in urbibus mu-
ratis propter habitatorum insidias. [18] Non revertemur in domos no-
stras usque dum possideant filii Israel hereditatem suam; [19] nec
quidquam quaeremus trans Iordanem et ultra, quia iam habemus
nostram hereditatem in orientali eius plaga ».

[20] Quibus Moyses ait: « Si feceritis quod promittitis, si expediti
perrexeritis coram Domino ad pugnam, [21] et omnis vir bellator
armatus Iordanem transierit, donec expulerit Dominus inimicos suos
ante se, [22] et subiecta ei omni terra redieritis in terram hanc, tunc
eritis inculpabiles apud Dominum et apud Israel et obtinebitis ter-
ram hanc in hereditatem coram Domino. [23] Sin autem, quod di-
citis, non feceritis, nulli dubium est quin peccetis in Dominum;
et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. [24] Aedifi-
cate ergo urbes parvulis vestris et caulas ovibus et, quod polliciti
estis, implete ».

[25] Dixeruntque filii Gad et Ruben ad Moysen: « Servi tui sumus,
faciemus, quod iubet dominus noster: [26] parvulos nostros, mulieres,
pecora ac iumenta remanebunt ibi in urbibus Galaad; [27] famuli
autem tui, omnes expediti pergent coram Domino ad bellum, sicut
tu, domine, loqueris ».

[28] Praecepit ergo Moyses Eleazaro sacerdoti et Iosue filio Nun
et principibus familiarum per tribus filiorum Israel et dixit ad eos:
[29] « Si transierint filii Gad et filii Ruben vobiscum Iordanem omnes
armati ad bellum coram Domino, et vobis fuerit terra subiecta,

[32] [15] *Circumducet* – Lege cum Syr (cfr. v. 13) *lahànî'akem*; TM « derelinquat »
[25] *Dixeruntque* – Lege cum Sebir, nonnullis mss Hebraicis, Gr, Sam, Syr et Vg *wajj'omᵉrû*; TM « dixitque »

date eis Galaad in possessionem. 30 Sin autem noluerint transire
armati vobiscum in terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant
loca ». 31 Responderuntque filii Gad et filii Ruben: « Sicut locutus
est Dominus servis suis, ita faciemus. 32 Ipsi armati pergemus coram
Domino in terram Chanaan; et possidebimus hereditatem nostram
trans Iordanem ».

33 Dedit itaque Moyses filiis Gad et Ruben et dimidiae tribui
Manasse filii Ioseph regnum Sehon regis Amorraei et regnum Og
regis Basan, terram cum urbibus suis et terminis, urbes terrae per
circuitum. 34 Igitur exstruxerunt filii Gad Dibon et Ataroth et Aroer
35 et Atrothsophan et Iazer et Iegbaa 36 et Bethnemra et Betharan,
urbes munitas, et caulas pecoribus suis. 37 Filii vero Ruben aedifica-
verunt Hesebon et Eleale et Cariathaim 38 et Nabo et Baalmeon, ver-
sis nominibus, Sabama quoque, imponentes vocabula urbibus, quas
exstruxerant. 39 Porro filii Machir filii Manasse perrexerunt in Galaad
et ceperunt eam, expulso Amorraeo habitatore eius. 40 Dedit ergo
Moyses terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitavit in ea.
41 Iair autem filius Manasse abiit et occupavit vicos eius, quos appel-
lavit Havoth Iair (*id est villas Iair*). 42 Nobe quoque perrexit et
apprehendit Canath cum viculis suis vocavitque eam ex nomine suo
Nobe.

33 1 Hae sunt mansiones filiorum Israel, qui egressi sunt de Aegypto
per turmas suas in manu Moysi et Aaron, 2 quas descripsit Moyses
iuxta castrorum loca, quae Domini iussione mutabant.

3 Profecti igitur de Ramesse mense primo, quinta decima die
mensis primi, altera die Paschae, filii Israel in manu excelsa, viden-
tibus cunctis Aegyptiis 4 et sepelientibus primogenitos, quos percus-
serat Dominus, nam et in diis eorum exercuerat ultionem, 5 castra-
metati sunt in Succoth. 6 Et de Succoth venerunt in Etham, quae
est in extremis finibus solitudinis. 7 Inde egressi venerunt contra
Phihahiroth, quae respicit Beelsephon, et castrametati sunt ante Mag-
dolum. 8 Profectique de Phihahiroth transierunt per medium mare in
solitudinem, et ambulantes tribus diebus per desertum Etham ca-
strametati sunt in Mara. 9 Profectique de Mara venerunt in Elim,
ubi erant duodecim fontes aquarum et palmae septuaginta; ibique
castrametati sunt. 10 Sed et inde egressi fixerunt tentoria super mare
Rubrum. Profectique de mari Rubro 11 castrametati sunt in de-

[33] 8 *De Phihahiroth* – Lege cum Sebir, multis mss Hebraicis, Sam, Syr et Vg *mippiḥahiroth*; TM « de ante Hahiroth »

serto Sin; [12] unde egressi venerunt in Daphca. [13] Profectique de
Daphca castrametati sunt in Alus. [14] Egressique de Alus in Raphi-
dim fixere tentoria, ubi populo defuit aqua ad bibendum; [15] pro-
fectique de Raphidim castrametati sunt in deserto Sinai.

[16] Sed et de solitudine Sinai egressi venerunt ad Cibrottaava;
[17] profectique de Cibrottaava castrametati sunt in Aseroth. [18] Et
de Aseroth venerunt in Rethma; [19] profectique de Rethma castra-
metati sunt in Remmonphares. [20] Unde egressi venerunt in Lebna;
[21] de Lebna castrametati sunt in Ressa; [22] egressique de Ressa vene-
runt in Ceelatha, [23] unde profecti castrametati sunt in monte Sepher.
[24] Egressi de monte Sepher venerunt in Arada; [25] inde proficiscentes
castrametati sunt in Maceloth; [26] profectique de Maceloth venerunt
in Thahath; [27] de Thahath castrametati sunt in Thare. [28] Unde egressi
fixere tentoria in Methca [29] et de Methca castrametati sunt in Hes-
mona; [30] profectique de Hesmona venerunt in Moseroth. [31] Et de
Moseroth castrametati sunt in Beneiacan; [32] profectique de Bene-
iacan venerunt in montem Gadgad; [33] unde profecti castrametati
sunt in Ietebatha. [34] Et de Ietebatha venerunt in Ebrona; [35] egressi-
que de Ebrona castrametati sunt in Asiongaber. [36] Inde profecti
venerunt in desertum Sin, hoc est Cades.

[37] Egressique de Cades castrametati sunt in monte Hor in extremis
finibus terrae Edom. [38] Ascenditque Aaron sacerdos in montem
Hor, iubente Domino, et ibi mortuus est anno quadragesimo egres-
sionis filiorum Israel ex Aegypto, mense quinto, prima die mensis,
[39] cum esset annorum centum viginti trium.

[40] Audivitque Chananaeus rex Arad, qui habitabat in Nageb, in
terra Chanaan, venisse filios Israel. [41] Et profecti de monte Hor
castrametati sunt in Salmona; [42] unde egressi venerunt in Phinon.
[43] Profectique de Phinon castrametati sunt in Oboth; [44] et de Oboth
venerunt in Ieabarim, quae est in finibus Moabitarum. [45] Profectique
de Ieabarim fixere tentoria in Dibongad; [46] unde egressi castrametati
sunt in Elmondeblathaim. [47] Egressique de Elmondeblathaim ve-
nerunt ad montes Abarim contra Nabo. [48] Profectique de montibus
Abarim transierunt ad campestria Moab supra Iordanem contra
Iericho; [49] ibique castrametati sunt de Bethiesimoth usque ad Abel-
settim in campestribus Moab.

[50] Ubi locutus est Dominus ad Moysen: [51] « Praecipe filiis Israel
et dic ad eos: Quando transieritis Iordanem intrantes terram Cha-
naan, [52] disperdite cunctos habitatores terrae ante vos, confringite
omnes imagines eorum et omnes statuas comminuite atque omnia
excelsa vastate. [53] Possidebitis terram et habitabitis in ea. Ego enim

dedi vobis illam in possessionem, [54] quam dividetis inter tribus
vestras. Maiori dabitis latiorem et minori angustiorem; singulis, ut
sors ceciderit, ita tribuetur hereditas; per tribus et familias possessio
dividetur. [55] Sin autem nolueritis expellere habitatores terrae, qui
remanserint, erunt vobis quasi spinae in oculis vestris et sudes in
lateribus, et adversabuntur vobis in terra habitationis vestrae; [56] et,
quidquid illis cogitaveram facere, vobis faciam ».

34 [1] Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: [2] « Praecipe filiis
Israel et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram hanc Chanaan,
et in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus terminabitur.

[3] Pars meridiana incipiet a solitudine Sin, quae est iuxta Edom,
et habebit terminos contra orientem mare Salsissimum. [4] Qui cir-
cuibunt australem plagam per ascensum Acrabbim (*id est Scorpio-
num*), ita ut transeant in Sin et perveniant ad meridiem Cadesbarne,
unde egredientur ad Asaraddar et tendent usque ad Asemona.
[5] Ibitque per gyrum terminus ab Asemona usque ad torrentem
Aegypti, et maris Magni litore finietur.

[6] Plaga autem occidentalis a mari Magno incipiet et ipso fine
claudetur.

[7] Porro ad septentrionalem plagam a mari Magno termini incipient
pervenientes usque ad montem Hor, [8] a quo venient in introitum
Emath usque ad terminos Sedada. [9] Ibuntque confinia usque ad
Zephrona et Asarenon. Hi erunt termini in parte aquilonis.

[10] Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de Asarenon
usque Sephama; [11] et de Sephama descendent termini in Rebla ad
orientem Ain; inde descendent et pervenient ad latus maris Che-
nereth in oriente [12] et tendent usque ad Iordanem, et ad ultimum
Salsissimo claudentur mari.

Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu ».

[13] Praecepitque Moyses filiis Israel dicens: « Haec erit terra, quam
possidebitis sorte et quam iussit Dominus dari novem tribubus et
dimidiae tribui. [14] Tribus enim filiorum Ruben per familias suas et
tribus filiorum Gad iuxta cognationum numerum media quoque
tribus Manasse, [15] id est duae semis tribus, acceperunt partem suam
trans Iordanem contra Iericho ad orientalem plagam ».

[16] Et ait Dominus ad Moysen: [17] « Haec sunt nomina virorum,
qui terram vobis divident: Eleazar sacerdos et Iosue filius Nun
[18] et singuli principes de tribubus singulis, [19] quorum ista sunt voca-
bula: de tribu Iudae Chaleb filius Iephonne; [20] de tribu Simeon Sa-

[34] [17] *Divident* – Lege cum Sam, Gr et Vg *jᵉnaḥlû*; TM « accipient »

muel filius Ammiud; 21 de tribu Beniamin Elidad filius Chaselon;
22 de tribu filiorum Dan Bocci filius Iogli. 23 Filiorum Ioseph: de
tribu Manasse Hanniel filius Ephod, 24 de tribu Ephraim Camuel
filius Sephtan. 25 De tribu Zabulon Elisaphan filius Pharnach; 26 de
tribu Issachar dux Phaltiel filius Ozan; 27 de tribu Aser Ahiud filius
Salomi; 28 de tribu Nephthali Phedael filius Ammiud ».

29 Hi sunt, quibus praecepit Dominus, ut dividerent filiis Israel
terram Chanaan.

35 1 Haec quoque locutus est Dominus ad Moysen in campestribus
Moab supra Iordanem contra Iericho: 2 « Praecipe filiis Israel, ut
dent Levitis de possessionibus suis urbes ad habitandum et subur-
bana earum per circuitum, 3 ut ipsi in oppidis maneant, et subur-
bana sint pecoribus ac substantiae et omnibus animalibus eorum;
4 quae a muris civitatum forinsecus per circuitum mille cubitos
spatio tendentur. 5 Et mensurabitis extra civitatem contra orientem
duo milia cubitorum, et contra meridiem similiter duo milia, ad
mare quoque, quod respicit ad occidentem, eadem mensura erit, et
septentrionalis plaga aequali termino finietur; eruntque urbes in
medio et foris suburbana.

6 De ipsis autem oppidis, quae Levitis dabitis, sex erunt in fugiti-
vorum auxilia separata, ut fugiat ad ea, qui nesciens fuderit sangui-
nem; et, exceptis his, alia quadraginta duo oppida dabitis, 7 id est
simul quadraginta octo cum suburbanis suis. 8 Ipsaeque urbes, quas
dabitis de possessionibus filiorum Israel, ab his, qui plus habent,
plures auferetis, et, qui minus, pauciores; singuli iuxta mensuram
hereditatis suae dabunt oppida Levitis ».

9 Ait Dominus ad Moysen: 10 « Loquere filiis Israel et dices ad
eos: Quando transgressi fueritis Iordanem in terram Chanaan, 11 eli-
getis urbes, quae esse debeant in praesidia fugitivorum, qui nolentes
sanguinem fuderint; 12 erunt vobis urbes refugii contra ultorem, et
occisor non morietur, donec stet in conspectu congregationis, et
causa illius iudicetur. 13 De ipsis autem sex urbibus, quae ad fugiti-
vorum subsidia separantur, 14 tres erunt trans Iordanem et tres in
terra Chanaan, 15 tam filiis Israel quam advenis atque peregrinis,
ut confugiat ad eas sex, qui nolens sanguinem fuderit.

16 Si quis ferro percusserit, et mortuus fuerit, qui percussus est,
reus erit homicidii et ipse morietur. 17 Si lapidem mortiferum iecerit,
et ictus occiderit, similiter punietur. 18 Si ligno mortifero percusserit

[35] 18 *Si* – Lege cum paucis mss Hebraicis, Sam, Gr, Syr et Vg *w^{e}'im*; TM « aut »

eum et interfecerit, homicida est; ipse morte punietur. [19] Ultor sanguinis homicidam interficiet: statim ut apprehenderit eum, interficiet. [20] Si per odium quis hominem impulerit vel iecerit quippiam in eum per insidias [21] aut, cum esset inimicus, manu percusserit, et ille mortuus fuerit, percussor homicidii reus erit: ultor sanguinis statim ut invenerit eum, iugulabit.

[22] Quod si fortuitu et absque odio eum percusserit vel quidpiam in eum iecerit absque insidiis, [23] vel quemlibet lapidem mortiferum in eum devolverit, cum eum non vidisset, et ille mortuus est, quamvis eum non oderit nec quaesierit ei malum, [24] iudicabit congregatio inter percussorem et ultorem sanguinis secundum has regulas [25] et liberabit occisorem de manu ultoris sanguinis et reducet in civitatem refugii, ad quam confugerat, manebitque ibi, donec sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur. [26] Si interfector extra fines civitatis refugii, in quam confugerat, exierit, [27] et invenerit eum ultor sanguinis ibi et interfecerit, absque noxa erit, qui eum occiderit; [28] debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in civitate refugii residere. Postquam autem ille obierit, homicida revertetur in terram suam. [29] Haec erunt vobis in legitima iudicii pro generationibus vestris, in cunctis habitationibus vestris.

[30] Homicida sub testibus occidetur; ad unius testimonium nullus ad mortem condemnabitur. [31] Non accipietis pretium pro eo, qui reus est sanguinis, sed morietur. [32] Neque accipietis pretium, ut fugiat in civitatem refugii sui, ut revertatur et habitet in terra ante mortem sacerdotis. [33] Non polluetis terram habitationis vestrae, quia sanguis polluit terram, nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem, qui alterius sanguinem fuderit. [34] Non maculabitis terram habitationis vestrae, me commorante vobiscum. Ego enim sum Dominus, qui habito inter filios Israel ».

36 [1] Accesserunt autem et principes familiarum tribus filiorum Galaad filii Machir filii Manasse de stirpe filiorum Ioseph, locutique sunt Moysi coram principibus familiarum Israel [2] atque dixerunt: « Tibi domino nostro praecepit Dominus, ut terram sorte divideres filiis Israel et ut filiabus Salphaad fratris nostri dares hereditatem debitam patri; [3] quas si alterius tribus homines uxores acceperint, sequetur possessio sua, et translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur. [4] Atque ita fiet, ut cum iobeleus advenerit, addetur possessio earum possessioni tribus, ad quam pertinent, et a possessione tribus patrum nostrorum auferetur ».

[5] Respondit Moyses filiis Israel et, Domino praecipiente, ait:

« Recte tribus filiorum Ioseph locuta est, 6 et haec lex super filiabus
Salphaad a Domino promulgata est: Nubant, quibus volunt, tantum
ut suae tribus hominibus, 7 ne commisceatur possessio filiorum
Israel de tribu in tribum; filii Israel adhaerebunt possessioni tribus
patrum suorum, 8 et cunctae filiae heredes e filiis Israel maritos e
cognatione tribus patrum suorum accipient, ut hereditas permaneat
in familiis, 9 nec commisceatur possessio de tribu in tribum alteram,
sed filii Israel adhaerebunt possessioni tribuum suarum ».

10 Sicut mandavit Dominus Moysi, sic fecerunt filiae Salphaad
11 et nupserunt Maala et Thersa et Hegla et Melcha et Noa filiis
patruorum suorum 12 de familiis Manasse, qui fuit filius Ioseph; et
possessio, quae illis fuerat attributa, mansit in tribu et familia patris
earum.

13 Haec sunt mandata atque iudicia, quae mandavit Dominus per
manum Moysi ad filios Israel in campestribus Moab supra Iordanem contra Iericho.

LIBER DEUTERONOMII

1 1 Haec sunt verba, quae locutus est Moyses ad omnem Israel
trans Iordanem in solitudine, in Araba contra Suph, inter Pharan
et Thophel et Laban et Aseroth et Dizahab. 2 Undecim dies de
Horeb per viam montis Seir usque Cadesbarne. 3 Quadragesimo
anno, undecimo mense, prima die mensis locutus est Moyses ad
filios Israel omnia, quae praeceperat illi Dominus ut diceret eis.
4 Postquam percussit Sehon regem Amorraeorum, qui habitavit in
Hesebon, et Og regem Basan, qui mansit in Astharoth et in Edrai,
5 trans Iordanem in terra Moab coepitque Moyses explanare legem
hanc et dicere: 6 « Dominus Deus noster locutus est ad nos in Horeb
dicens: " Sufficit vobis quod in hoc monte mansistis; 7 convertimini
et proficiscimini et venite ad montem Amorraeorum et ad omnes
vicinos eius: in Araba atque montanis et in Sephela et in Nageb et
iuxta litus maris, in terram Chananaeorum et in Libanum usque
ad flumen magnum Euphraten. 8 En, inquit, tradidi vobis terram:
ingredimini et possidete eam, super qua iuravit Dominus patribus
vestris Abraham, Isaac et Iacob ut daret illam eis et semini eorum
post eos ".

9 Dixique vobis illo in tempore: Non possum solus sustinere vos;
10 Dominus Deus vester multiplicavit vos, et estis hodie sicut stellae
caeli plurimi. 11 Dominus, Deus patrum vestrorum, addat ad hunc
numerum multa milia et benedicat vobis, sicut locutus est vobis.
12 Non valeo solus vestra negotia sustinere et pondus ac iurgia;
13 date vobis viros sapientes et gnaros, et quorum conversatio sit
probata in tribubus vestris, ut ponam eos vobis principes. 14 Tunc
respondistis mihi: " Bona res est, quam vis facere ". 15 Tulique prin-
cipes de tribubus vestris viros sapientes et probatos et constitui eos
principes super vos: tribunos et centuriones et quinquagenarios ac
decanos et praefectos operum pro tribubus vestris. 16 Praecepique
iudicibus vestris in tempore illo: Audite causam fratrum vestrorum
et, quod iustum est, iudicate, sive civis sit ille sive peregrinus. 17 Non
accipietis personam in iudicio; ita parvum audietis ut magnum nec
timebitis cuiusquam personam, quia Dei iudicium est. Quod si
difficile vobis aliquid visum fuerit, referte ad me, et ego audiam.
18 Praecepique vobis in tempore illo omnia, quae facere deberetis.

19 Profecti autem de Horeb transivimus per totam illam eremum
maximam et terribilem, quam vidistis, per viam montis Amorraei,

sicut praeceperat Dominus Deus noster nobis. Cumque venissemus
in Cadesbarne, 20 dixi vobis: Venistis ad montem Amorraei, quem
Dominus Deus noster daturus est nobis. 21 Vide terram, quam Domi-
nus Deus tuus dat tibi: ascende et posside eam, sicut locutus est tibi
Dominus,Deus patrum tuorum; noli metuere, nec quidquam paveas.

22 Et accessistis ad me vos omnes atque dixistis: " Mittamus viros
ante nos, qui considerent terram et renuntient de itinere, per quod
debeamus ascendere, et de civitatibus, ad quas pergere ". 23 Cumque
mihi sermo placuisset, misi ex vobis duodecim viros singulos de
tribubus suis. 24 Qui cum perrexissent et ascendissent in montana,
venerunt usque ad Nehelescol et, considerata terra, 25 sumentes de
fructibus eius attulerunt ad nos atque dixerunt: " Bona est terra,
quam Dominus Deus noster daturus est nobis ". 26 Et noluistis ascen-
dere, sed increduli ad sermonem Domini Dei vestri 27 murmurastis
in tabernaculis vestris atque dixistis: " Odit nos Dominus et idcirco
eduxit nos de terra Aegypti, ut traderet nos in manu Amorraei
atque deleret. 28 Quo ascendemus? Fratres nostri terruerunt cor no-
strum dicentes: Maxima multitudo est et nobis in statura procerior;
urbes magnae et ad caelum usque munitae; etiam filios Enacim
vidimus ibi ".

29 Et dixi vobis: Nolite metuere nec timeatis eos. 30 Dominus
Deus, qui ductor est vester, ipse pro vobis pugnabit, sicut fecit in
Aegypto, vobis videntibus. 31 Et in solitudine — ipse vidisti — por-
tavit te Dominus Deus tuus, ut solet homo gestare parvulum filium
suum, in omni via, per quam ambulastis, donec veniretis ad locum
istum. 32 Et nec sic quidem credidistis Domino Deo vestro, 33 qui
praecessit vos in via, et metatus est locum, in quo tentoria figere
deberetis, nocte ostendens vobis iter per ignem et die per columnam
nubis.

34 Cumque audisset Dominus vocem sermonum vestrorum, iratus
iuravit et ait: 35 " Non videbit quispiam de viris generationis huius
pessimae terram bonam, quam sub iuramento pollicitus sum patribus
vestris, 36 praeter Chaleb filium Iephonne: ipse enim videbit eam,
et ipsi dabo terram, quam calcavit, et filiis eius, quia adimplevit ut
sequeretur Dominum ". 37 Mihi quoque iratus Dominus propter
vos dixit: " Nec tu ingredieris illuc; 38 sed Iosue filius Nun minister
tuus ipse intrabit illuc. Hunc robora, et ipse terram sorte dividat
Israeli. 39 Parvuli vestri, de quibus dixistis quod captivi ducerentur,
et filii, qui hodie boni ac mali ignorant distantiam, ipsi ingredientur;
et ipsis dabo terram, et possidebunt eam. 40 Vos autem revertimini
et abite in solitudinem per viam maris Rubri ".

[41] Et respondistis mihi: " Peccavimus Domino; nos ascendemus
atque pugnabimus, sicut praecepit nobis Dominus Deus noster ".
Cumque instructi armis pergeretis in montem, [42] ait mihi Dominus:
" Dic ad eos: Nolite ascendere neque pugnetis, non enim sum vo-
biscum, ne cadatis coram inimicis vestris ". [43] Locutus sum et non
audistis, sed adversantes imperio Domini et tumentes superbia
ascendistis in montem. [44] Itaque egressus Amorraeus, qui habitat in
monte illo, obviam vobis, persecutus est vos, sicut solent apes per-
sequi, et cecidit vos de Seir usque Horma. [45] Cumque reversi plo-
raretis coram Domino, non audivit vos nec voci vestrae voluit
acquiescere. [46] Sedistis ergo in Cades multo illo tempore, dum ibi
mansistis.

2 [1] Profectique inde venimus in solitudinem per viam maris Rubri,
sicut mihi dixerat Dominus; et circuivimus montem Seir longo tem-
pore. [2] Dixitque Dominus ad me: [3] " Sufficit vobis circuire montem
istum; ite contra aquilonem. [4] Et populo praecipe dicens: Transibitis
per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir,
et timebunt vos. [5] Cavete ergo diligenter, ne moveamini contra eos;
neque enim dabo vobis de terra eorum, quantum potest unius pedis
calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem Seir.
[6] Cibos emetis ab eis pecunia et comedetis; etiam aquam emptam
haurietis et bibetis. [7] Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni
opere manuum tuarum; novit iter tuum, quomodo transieris solitu-
dinem hanc magnam per quadraginta annos habitans tecum Do-
minus Deus tuus, et nihil tibi defuit ".

[8] Cumque transissemus fratres nostros filios Esau, qui habitabant
in Seir, per viam Arabae de Ailath et de Asiongaber, vertimus nos et
venimus per iter, quod ducit in desertum Moab. [9] Dixitque Dominus
ad me: " Non pugnes contra Moabitas, nec ineas adversus eos proe-
lium; non enim dabo tibi quidquam de terra eorum, quia filiis Lot
tradidi Ar in possessionem. [10] — Emim primi fuerunt habitatores
eius, populus magnus et multus et tam excelsus ut Enacim; [11] ipsi
quoque Raphaim reputabantur sicut Enacim; denique Moabitae
appellant eos Emim. [12] In Seir autem prius habitaverunt Horim; qui-
bus expulsis atque deletis, habitaverunt filii Esau pro eis, sicut fecit
Israel in terra possessionis suae, quam dedit eis Dominus —. [13] Sur-
gite ergo et transite torrentem Zared ". Et transivimus torrentem
Zared.

[2] [8] *Per viam* – Lege cum Gr et Vg *derek*; TM « a via »

[14] Tempus autem, quo ambulavimus de Cadesbarne usque ad transitum torrentis Zared, triginta octo annorum fuit, donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum de castris, sicut iuraverat eis Dominus, [15] cuius manus fuit adversum eos, ut interirent de castrorum medio.

[16] Postquam autem universi ceciderunt pugnatores de medio populi, [17] locutus est Dominus ad me dicens: [18] " Tu transibis hodie terminos Moab, urbem nomine Ar; [19] et accedens in vicina filiorum Ammon, cave, ne pugnes contra eos nec movearis ad proelium; non enim dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filiis Lot dedi eam in possessionem. [20] — Terra Raphaim reputata est et ipsa; olim habitaverunt Raphaim in ea, quos Ammonitae vocant Zomzommim, [21] populus magnus et multus et procerae longitudinis sicut Enacim, quos delevit Dominus a facie eorum et fecit illos habitare pro eis, [22] sicut fecerat filiis Esau, qui habitant in Seir, delens Horim et terram eorum illis tradens, quam possident usque in praesens. [23] Hevaeos quoque, qui habitabant in villis usque Gazam, Caphtorim, qui egressi de Caphtor deleverunt eos et habitaverunt pro illis —. [24] Surgite! Proficiscimini et transite torrentem Arnon: ecce tradidi in manu tua Sehon regem Hesebon Amorraeum; et terram eius incipe possidere et committe adversus eum proelium. [25] Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni caelo, ut, audito nomine tuo, paveant et contremiscant coram te ".

[26] Misi ergo nuntios de solitudine Cademoth ad Sehon regem Hesebon verbis pacificis dicens: [27] Transibo per terram tuam, publica gradiar via, non declinabo neque ad dexteram neque ad sinistram; [28] alimenta pretio vende mihi, ut vescar, aquam pecunia tribue mihi et sic bibam; tantum est ut mihi concedas transitum, [29] sicut fecerunt mihi filii Esau, qui habitant in Seir, et Moabitae, qui morantur in Ar, donec veniam ad Iordanem et transeam in terram, quam Dominus Deus noster daturus est nobis.

[30] Noluitque Sehon rex Hesebon dare nobis transitum, quia induraverat Dominus Deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor illius, ut traderetur in manus tuas, sicut est in praesenti die. [31] Dixitque Dominus ad me: " Ecce coepi tradere tibi Sehon et terram eius. Incipe possidere eam! ".

[32] Egressusque est Sehon obviam nobis cum omni populo suo ad proelium in Iasa, [33] et tradidit eum Dominus Deus noster nobis; percussimusque eum cum filiis suis et omni populo suo. [34] Cunctasque urbes eius in tempore illo cepimus et percussimus anathemate sin-

gulas civitates cum viris ac mulieribus et parvulis; neminem reliqui-
mus in eis superstitem, [35] absque iumentis, quae in partem venere
praedantium, et spoliis urbium, quas cepimus. [36] Ab Aroer, quae est
super ripam torrentis Arnon, et oppido, quod in valle situm est,
usque Galaad non fuit civitas, quae nostras effugeret manus: omnia
tradidit Dominus Deus noster nobis, [37] absque terra filiorum Am-
mon, ad quam non accessisti, cunctis, quae adiacent torrenti Iaboc,
et urbibus montanis universisque locis, a quibus nos prohibuit
Dominus Deus noster.

3 [1] Itaque conversi ascendimus per iter Basan; egressusque est Og
rex Basan in occursum nobis cum omni populo suo ad bellandum
in Edrai. [2] Dixitque Dominus ad me: " Ne timeas eum, quia in manu
tua tradidi eum cum omni populo ac terra sua; faciesque ei, sicut
fecisti Sehon regi Amorraeorum, qui habitavit in Hesebon ". [3] Tra-
didit ergo Dominus Deus noster in manibus nostris etiam Og regem
Basan et universum populum eius; percussimusque eos usque ad
internecionem. [4] Et cepimus cunctas civitates eius in illo tempore.
Non fuit oppidum, quod nos effugeret: sexaginta urbes, omnem
regionem Argob, regnum Og in Basan. [5] Cunctae urbes erant mu-
nitae muris altissimis portisque et vectibus, absque oppidis innu-
meris, quae non habebant muros. [6] Et percussimus eos anathemate,
sicut feceramus Sehon regi Hesebon, disperdentes omnem civitatem
virosque ac mulieres et parvulos; [7] iumenta autem et spolia urbium
diripuimus.

[8] Tulimusque illo in tempore terram de manu duorum regum
Amorraeorum, qui erant trans Iordanem, a torrente Arnon usque ad
montem Hermon [9] — Sidonii vocant Hermon Sarion et Amorraei
Sanir — [10] omnes civitates, quae sitae sunt in planitie, et universam
terram Galaad et Basan usque Salcha et Edrai, civitates regni Og in
Basan. [11] — Solus quippe Og rex Basan remanserat de residuis Ra-
phaim. Monstratur lectus eius ferreus. Nonne est in Rabba filiorum
Ammon? Novem cubitos habet longitudinis et quattuor latitudinis
ad mensuram cubiti virilis manus —.

[12] Terramque hanc possedimus in tempore illo ab Aroer, quae
est super ripam torrentis Arnon, usque ad mediam partem montis
Galaad; et civitates illius dedi Ruben et Gad. [13] Reliquam autem par-
tem Galaad et omnem Basan, regnum Og, tradidi mediae tribui
Manasse, omnem regionem Argob. Cuncta Basan vocatur terra
Raphaim. [14] Iair filius Manasse possedit omnem regionem Argob
usque ad terminos Gesuri et Maachathi; vocavitque ea ex nomine

suo Basan Havoth Iair (*id est villas Iair*), usque in praesentem diem.
15 Machir quoque dedi Galaad. 16 Et tribubus Ruben et Gad dedi
de terra Galaad usque ad torrentem Arnon, medium torrentis et
confinium usque ad torrentem Iaboc, qui est terminus filiorum
Ammon; 17 et Arabam atque Iordanem et terminos a Chenereth usque
ad mare Arabae, quod est mare Salis, ad radices montis Phasga
contra orientem.

18 Praecepique vobis in tempore illo dicens: Dominus Deus vester
dedit vobis terram hanc in hereditatem; expediti praecedite fratres
vestros filios Israel, omnes viri robusti, 19 absque uxoribus et parvulis
ac iumentis. Novi enim quod plura habeatis pecora, et in urbibus re-
manere debebunt, quas tradidi vobis, 20 donec requiem tribuat Do-
minus fratribus vestris, sicut vobis tribuit, et possideant etiam ipsi
terram, quam Dominus Deus vester daturus est eis trans Iordanem;
tunc revertetur unusquisque in possessionem suam, quam dedi vobis.

21 Iosue quoque in tempore illo praecepi dicens: Oculi tui vide-
runt, quae fecit Dominus Deus vester duobus his regibus; sic faciet
omnibus regnis, ad quae transiturus es. 22 Ne timeas eos: Dominus
enim Deus vester pugnabit pro vobis.

23 Precatusque sum Dominum in tempore illo dicens: 24 Domine
Deus, tu coepisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam manumque
fortissimam; neque enim est alius Deus vel in caelo vel in terra,
qui possit facere opera tua et comparari fortitudini tuae. 25 Transeam
igitur et videam terram hanc optimam trans Iordanem et montem
istum egregium et Libanum. 26 Iratusque est Dominus mihi propter
vos, nec exaudivit me, sed dixit mihi: " Sufficit tibi; nequaquam
ultra loquaris de hac re ad me. 27 Ascende cacumen Phasgae et oculos
tuos circumfer ad occidentem et aquilonem austrumque et orien-
tem et aspice; nec enim transibis Iordanem istum. 28 Praecipe Iosue
et corrobora eum atque conforta, quia ipse praecedet populum istum
et dividet eis terram, quam visurus es ".

29 Mansimusque in valle contra Bethphegor.

4 1 Et nunc, Israel, audi praecepta et iudicia, quae ego doceo vos,
ut facientes ea vivatis et ingredientes possideatis terram, quam Do-
minus, Deus patrum vestrorum, daturus est vobis. 2 Non addetis
ad verbum, quod vobis loquor, neque auferetis ex eo; custodite
mandata Domini Dei vestri, quae ego praecipio vobis. 3 Oculi vestri
viderunt omnia, quae fecit Dominus contra Baalphegor, quomodo

[4] [3] *Omnia* – Lege cum paucis mss hebraicis, Gr, Syr et Vg; TM omittit

contriverit omnes cultores eius de medio vestri; [4] vos autem, qui adhaeretis Domino Deo vestro, vivitis universi usque in praesentem diem. [5] En docui vos praecepta atque iudicia, sicut mandavit mihi Dominus Deus meus, ut faceretis ea in terra, quam possessuri estis, [6] et observaretis et impleretis opere. Haec est enim vestra sapientia et intellectus coram populis, ut audientes universa praecepta haec dicant: " En populus sapiens et intellegens, gens magna haec! ".
[7] Quae est enim alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantes sibi, sicut Dominus Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris? [8] Et quae est alia gens sic inclita, ut habeat praecepta iustaque iudicia, sicut est universa lex haec, quam ego proponam hodie ante oculos vestros?

[9] Custodi igitur temetipsum et animam tuam sollicite, ne obliviscaris verborum, quae viderunt oculi tui, et ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitae tuae. Docebis ea filios ac nepotes tuos [10] die, in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Horeb, quando Dominus locutus est mihi: " Congrega ad me populum, ut audiant sermones meos et discant timere me omni tempore, quo vivunt in terra, doceantque filios suos ". [11] Et accessistis et stetistis ad radices montis, qui ardebat usque ad caelum, erantque in eo tenebrae, nubes et caligo. [12] Locutusque est Dominus ad vos de medio ignis; vocem verborum audistis et formam penitus non vidistis. [13] Et ostendit vobis pactum suum, quod praecepit ut faceretis, et decem verba, quae scripsit in duabus tabulis lapideis. [14] Mihique mandavit in illo tempore, ut docerem vos praecepta et iudicia, quae facere deberetis in terra, quam possessuri estis.

[15] Custodite igitur sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die, qua locutus est vobis Dominus in Horeb de medio ignis; [16] ne forte corrupti faciatis vobis sculptam similitudinem, imaginem masculi vel feminae, [17] similitudinem omnium iumentorum, quae sunt super terram, vel avium sub caelo volantium [18] atque reptilium, quae moventur in terra, sive piscium, qui sub terra morantur in aquis; [19] et ne forte oculis elevatis ad caelum videas solem et lunam et astra, omnem exercitum caeli, et errore deceptus adores ea et colas, quae attribuit Dominus Deus tuus cunctis gentibus, quae sub caelo sunt. [20] Vos autem tulit Dominus et eduxit de fornace ferrea Aegypti, ut haberet populum hereditarium, sicut est in praesenti die.

[21] Iratusque est Dominus contra me propter sermones vestros et iuravit, ut non transirem Iordanem nec ingrederer terram optimam, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi in haereditatem. [22] Ecce

morior in hac humo, non transibo Iordanem; vos transibitis et
possidebitis terram egregiam hanc. [23] Cavete, ne quando oblivisca-
mini pacti Domini Dei vestri, quod pepigit vobiscum, et faciatis
vobis sculptam similitudinem omnium, quae fieri Dominus Deus
tuus prohibuit; [24] quia Dominus Deus tuus ignis consumens est,
Deus aemulator.

[25] Si genueris filios ac nepotes, et morati fueritis in terra corrupti-
que feceritis aliquam similitudinem sculptam patrantes malum co-
ram Domino Deo tuo, ut eum ad iracundiam provocetis, [26] testes
invoco contra vos hodie caelum et terram, cito perituros vos esse de
terra, quam, transito Iordane, possessuri estis: non habitabitis in ea
longo tempore, sed delebit vos Dominus [27] atque disperget in gentes,
et remanebitis pauci in nationibus, ad quas vos ducturus est Domi-
nus. [28] Ibique servietis diis, qui hominum manu fabricati sunt, ligno
et lapidi, qui non vident nec audiunt nec comedunt nec odorantur.
[29] Cumque quaesieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum, si
tamen toto corde quaesieris eum et tota anima tua. [30] Postquam in
tribulatione tua te invenerint omnia, quae praedicta sunt, novissimo
tempore reverteris ad Dominum Deum tuum et audies vocem eius;
[31] quia Deus misericors Dominus Deus tuus est, non dimittet te nec
omnino delebit neque obliviscetur pacti, in quo iuravit patribus tuis.

[32] Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt ante te ex die, quo
creavit Deus hominem super terram, et a summo caeli usque ad
summum eius, si facta est aliquando huiuscemodi res magna, aut
umquam cognitum est, [33] num audivit populus vocem Dei loquentis
de medio ignis, sicut tu audisti et vixisti? [34] Aut tentavit Deus, ut
ingrederetur et tolleret sibi gentem de medio nationis per tentationes,
signa atque portenta, per pugnam et robustam manum extentum-
que brachium et terrores magnos, iuxta omnia, quae fecit pro vobis
Dominus Deus vester in Aegypto, videntibus oculis tuis? [35] Tibi
monstratum est, ut scires quoniam Dominus ipse est Deus, et non
est alius praeter eum. [36] De caelo te fecit audire vocem suam, ut
doceret te, et in terra ostendit tibi ignem suum maximum; et audisti
verba illius de medio ignis, [37] quia dilexit patres tuos et elegit semen
eorum post eos. Eduxitque te vultu suo in virtute sua magna ex
Aegypto, [38] ut expelleret nationes maiores et fortiores te in introitu
tuo et introduceret te daretque tibi terram earum in possessionem,
sicut cernis in praesenti die.

[4] [37] *Semen eorum post eos* – Lege cum Sam, Gr, Syr, Targ et Vg (cfr. 10, 15); TM sing.

39 Scito ergo hodie et cogitato in corde tuo quod Dominus ipse
sit Deus in caelo sursum et in terra deorsum, et non sit alius. 40 Cu-
stodi praecepta eius atque mandata, quae ego praecipio tibi hodie,
ut bene sit tibi et filiis tuis post te, et permaneas multo tempore
super terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi ».

41 Tunc separavit Moyses tres civitates trans Iordanem ad orien-
talem plagam, 42 ut confugiat ad eas, qui occiderit nolens proximum
suum, nec fuerit inimicus ante unum et alterum diem, et ad harum
aliquam urbium possit evadere et vivat: 43 Bosor in solitudine, quae
sita est in terra campestri, pro tribu Ruben, et Ramoth in Galaad
pro tribu Gad et Golan in Basan pro tribu Manasse.

44 Ista est lex, quam proposuit Moyses coram filiis Israel; 45 haec
testimonia et praecepta atque iudicia, quae locutus est ad filios Israel,
quando egressi sunt de Aegypto, 46 trans Iordanem in valle contra
Bethphegor, in terra Sehon regis Amorraei, qui habitavit in Hese-
bon, quem percussit Moyses et filii Israel egressi ex Aegypto. 47 Et
possederunt terram eius et terram Og regis Basan, duorum regum
Amorraeorum, qui erant trans Iordanem ad solis ortum, 48 ab Aroer,
quae sita est super ripam torrentis Arnon, usque ad montem
Sion, qui est Hermon, 49 omnem Arabam trans Iordanem ad orien-
talem plagam usque ad mare Arabae et usque ad radices montis
Phasga.

5 1 Vocavitque Moyses omnem Israelem et dixit ad eos: « Audi,
Israel, praecepta atque iudicia, quae ego loquor in auribus vestris
hodie; discite ea et opere complete. 2 Dominus Deus noster pepigit
nobiscum foedus in Horeb. 3 Non cum patribus nostris iniit pactum
hoc sed nobiscum, qui in praesentiarum hic sumus, omnibus nobis,
qui vivimus. 4 Facie ad faciem locutus est vobis in monte de medio
ignis; 5 ego sequester et medius fui inter Dominum et vos in tem-
pore illo, ut annuntiarem vobis verba eius; timuistis enim ignem et
non ascendistis in montem. Et ait:

6 “ Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, de
domo servitutis.

7 Non habebis deos alienos in conspectu meo.

8 Non facies tibi sculptile nec similitudinem omnium, quae in
caelo sunt desuper et quae in terra deorsum et quae versantur in
aquis sub terra. 9 Non adorabis ea et non coles: Ego enim sum Do-
minus Deus tuus, Deus aemulator, reddens iniquitatem patrum

[5] 5 *Verba* – Lege cum ms Hebraico, Sam et verss; TM « verbum »

super filios in tertiam et quartam generationem his, qui oderunt me,
10 et faciens misericordiam in multa milia diligentibus me et custo-
dientibus praecepta mea.

11 Non usurpabis nomen Domini Dei tui frustra, quia non erit
impunitus, qui super re vana nomen eius assumpserit.

12 Observa diem sabbati, ut sanctifices eum, sicut praecepit tibi
Dominus Deus tuus. 13 Sex diebus operaberis et facies omnia opera
tua. 14 Septimus dies sabbatum est Domino Deo tuo. Non facies
in eo quidquam operis tu et filius tuus et filia, servus et ancilla et
bos et asinus et omne iumentum tuum et peregrinus tuus, qui est
intra portas tuas, ut requiescat servus tuus et ancilla tua sicut et tu.
15 Memento quod et ipse servieris in Aegypto, et eduxerit te inde
Dominus Deus tuus in manu forti et brachio extento: idcirco prae-
cepit tibi, ut observares diem sabbati.

16 Honora patrem tuum et matrem, sicut praecepit tibi Dominus
Deus tuus, ut longo vivas tempore et bene sit tibi in terra, quam
Dominus Deus tuus daturus est tibi.

17 Non occides.

18 Neque moechaberis.

19 Furtumque non facies.

20 Nec loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

21 Nec concupisces uxorem proximi tui. Nec desiderabis domum
proximi tui, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem,
non asinum et universa, quae illius sunt ".

22 Haec verba locutus est Dominus ad omnem multitudinem ve-
stram in monte, de medio ignis et nubis et caliginis voce magna
nihil addens amplius; et scripsit ea in duabus tabulis lapideis, quas
tradidit mihi.

23 Vos autem, postquam audistis vocem de medio tenebrarum et
montem ardere vidistis, accessistis ad me omnes principes tribuum
et maiores natu 24 atque dixistis: " Ecce ostendit nobis Dominus
Deus noster maiestatem et magnitudinem suam; vocem eius audi-
vimus de medio ignis et probavimus hodie quod, loquente Deo
cum homine, vixerit homo. 25 Nunc autem cur moriemur, et devo-
rabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus ultra vocem Domini
Dei nostri, moriemur. 26 Quid est omnis caro, ut audiat vocem Dei
viventis, qui de medio ignis loquitur, sicut nos audivimus, et possit
vivere? 27 Tu magis accede et audi cuncta, quae dixerit Dominus
Deus noster, et tu loqueris ad nos cuncta, quae dixerit Dominus
Deus noster tibi, et nos audientes faciemus ea ".

28 Quod cum audisset Dominus, ait ad me: " Audivi vocem ver-

borum populi huius, quae locuti sunt tibi: bene omnia sunt locuti.
29 Quis det talem eos habere mentem, ut timeant me et custodiant
universa mandata mea in omni tempore, ut bene sit eis et filiis eorum
in sempiternum? 30 Vade et dic eis: Revertimini in tentoria vestra.
31 Tu vero, hic sta mecum, et loquar tibi omnia mandata et praecepta
atque iudicia, quae docebis eos, ut faciant ea in terra, quam dabo
illis in possessionem ". 32 Custodite igitur et facite, quae praecepit
Dominus Deus vester vobis; non declinabitis neque ad dexteram
neque ad sinistram, 33 sed per totam viam, quam praecepit Dominus
Deus vester, ambulabitis, ut vivatis, et bene sit vobis, et protelentur
dies in terra possessionis vestrae.

6 1 Haec sunt mandata et praecepta atque iudicia, quae mandavit
Dominus Deus vester, ut docerem vos, et faciatis ea in terra, ad
quam transgredimini possidendam; 2 ut timeas Dominum Deum
tuum et custodias omnia praecepta et mandata eius, quae ego prae-
cipio tibi et filiis ac nepotibus tuis, cunctis diebus vitae tuae, ut
prolongentur dies tui. 3 Audi, Israel, et observa, ut facias, et bene
sit tibi, et multipliceris amplius, sicut pollicitus est Dominus, Deus
patrum tuorum, tibi terram lacte et melle manantem.

4 Audi, Israel: Dominus Deus noster Dominus unus est. 5 Diliges
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et
ex tota fortitudine tua. 6 Eruntque verba haec, quae ego praecipio
tibi hodie, in corde tuo, 7 et inculcabis ea filiis tuis et loqueris ea
sedens in domo tua et ambulans in itinere, decumbens atque con-
surgens; 8 et ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntque quasi
appensum quid inter oculos tuos, 9 scribesque ea in postibus domus
tuae et in portis tuis.

10 Cumque introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, pro
qua iuravit patribus tuis Abraham, Isaac et Iacob, ut daret tibi,
civitates magnas et optimas, quas non aedificasti, 11 domos plenas
cunctarum opum, quas non implevisti, cisternas, quas non fodisti,
vineta et oliveta, quae non plantasti, et comederis et saturatus fueris,
12 cave diligenter, ne obliviscaris Domini, qui eduxit te de terra
Aegypti, de domo servitutis: 13 Dominum Deum tuum timebis et
ipsi servies ac per nomen illius iurabis.

14 Non ibitis post deos alienos, de diis gentium, quae in circuitu
vestro sunt, 15 quoniam Deus aemulator Dominus Deus tuus in
medio tui; ne quando irascatur furor Domini Dei tui contra te et
auferat te de superficie terrae. 16 Non tentabitis Dominum Deum
vestrum, sicut tentastis in Massa. 17 Custodite mandata Domini Dei

vestri ac testimonia et praecepta, quae praecepit tibi; [18] et fac, quod
rectum est et bonum in conspectu Domini, ut bene sit tibi, et ingressus
possideas terram optimam, de qua iuravit Dominus patribus tuis,
[19] ut deleret omnes inimicos tuos coram te, sicut locutus est Dominus.
[20] Cumque interrogaverit te filius tuus cras dicens: " Quid sibi
volunt testimonia haec et praecepta atque iudicia, quae praecepit
Dominus Deus noster vobis? ", [21] dices ei: " Servi eramus pharaonis
in Aegypto, et eduxit nos Dominus de Aegypto in manu forti [22] fe-
citque signa atque prodigia magna et pessima in Aegypto contra pha-
raonem et omnem domum illius in conspectu nostro; [23] et eduxit
nos inde, ut introductis daret terram, super qua iuravit patribus
nostris. [24] Praecepitque nobis Dominus, ut faciamus omnia prae-
cepta haec et timeamus Dominum Deum nostrum, et bene sit nobis
cunctis diebus vitae nostrae, sicut est hodie. [25] Eritque iustitia nobis,
si custodierimus et fecerimus omnia mandata haec coram Domino
Deo nostro, sicut mandavit nobis ".

7 [1] Cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam pos-
sessurus ingredieris, et deleverit gentes multas coram te, Hetthaeum
et Gergesaeum et Amorraeum, Chananaeum et Pherezaeum et He-
vaeum et Iebusaeum, septem gentes multo maioris numeri quam tu
es et robustiores te, [2] tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, per-
cuties eas usque ad internecionem. Non inibis cum eis foedus, nec
misereberis earum [3] neque sociabis cum eis coniugia; filiam tuam
non dabis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo, [4] quia seducet
filium tuum, ne sequatur me et ut serviat diis alienis, irasceturque
furor Domini contra vos et delebit te cito. [5] Quin potius haec facietis
eis: aras eorum subvertite et confringite lapides et palos lucosque
succidite et sculptilia comburite; [6] quia populus sanctus es Domino
Deo tuo. Te elegit Dominus Deus tuus, ut sis ei populus peculiaris
de cunctis populis, qui sunt super terram. [7] Non quia cunctas gentes
numero vincebatis, vobis iunctus est Dominus et elegit vos, cum
omnibus sitis populis pauciores, [8] sed quia dilexit vos Dominus et
custodivit iuramentum, quod iuravit patribus vestris, eduxit vos in
manu forti et redemit te de domo servitutis, de manu pharaonis
regis Aegypti. [9] Et scies quia Dominus Deus tuus ipse est Deus,
Deus fidelis, custodiens pactum et misericordiam diligentibus se et
his, qui custodiunt mandata eius, in mille generationes [10] et reddens
odientibus se protinus, ita ut disperdat eos et ultra non differat,
protinus eis restituens, quod merentur. [11] Custodi ergo mandata et
praecepta atque iudicia, quae ego mando tibi hodie, ut facias.

[12] Si audieritis haec iudicia et custodieritis ea et feceritis, custodiet
et Dominus Deus tuus tibi pactum et misericordiam, quam iuravit
patribus tuis, [13] et diliget te et benedicet tibi ac multiplicabit te
benedicetque fructui ventris tui et fructui terrae tuae, frumento tuo
atque vindemiae, oleo et partui armentorum et incremento ovium
tuarum super terram, pro qua iuravit patribus tuis, ut daret eam
tibi. [14] Benedictus eris prae omnibus populis. Non erit apud te sterilis
utriusque sexus, tam in hominibus quam in gregibus tuis. [15] Auferet
Dominus a te omnem languorem; et infirmitates Aegypti pessimas,
quas novisti, non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis. [16] Devo-
rabis omnes populos, quos Dominus Deus tuus daturus est tibi;
non parcet eis oculus tuus, nec servies diis eorum, ne sint in rui-
nam tui.

[17] Si dixeris in corde tuo: "Plures sunt gentes istae quam ego;
quomodo potero delere eas?", [18] noli metuere eas, sed recordare,
quae fecerit Dominus Deus tuus pharaoni et cunctis Aegyptiis,
[19] plagas maximas, quas viderunt oculi tui, et signa atque portenta
manumque robustam et extentum brachium, ut educeret te Do-
minus Deus tuus; sic faciet cunctis populis, quos metuis. [20] Insuper
et crabrones mittet Dominus Deus tuus in eos, donec deleat omnes
atque disperdat, qui te fugerint et latere potuerint.

[21] Non timebis eos, quia Dominus Deus tuus in medio tui est,
Deus magnus et terribilis. [22] Ipse consumet nationes has in con-
spectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris delere eas cito,
ne multiplicentur contra te bestiae terrae. [23] Dabitque eos Dominus
Deus tuus in conspectu tuo et conturbabit illos conturbatione ma-
gna, donec penitus deleantur. [24] Tradetque reges eorum in manus
tuas, et disperdes nomina eorum sub caelo; nullus poterit resistere
tibi, donec conteras eos.

[25] Sculptilia eorum igne combures; non concupisces argentum et
aurum, quibus vestita sunt, neque assumes ex eis tibi quidquam, ne
offendas propterea, quia abominatio est Domini Dei tui. [26] Nec
inferes abominationem in domum tuam, ne fias anathema sicut et
illa est; quasi spurcitiam detestaberis et velut inquinamentum ac
sordes abominationi habebis, quia anathema est.

8 [1] Omne mandatum, quod ego praecipio tibi hodie, cave diligenter
ut facias, ut possitis vivere et multiplicemini ingressique possideatis
terram, pro qua iuravit Dominus patribus vestris. [2] Et recordaberis
cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus his qua-
draginta annis per desertum, ut affligeret te atque tentaret, et nota

fierent, quae in tuo animo versabantur, utrum custodires mandata
illius an non. [3] Afflixit te penuria et dedit tibi cibum manna, quem
ignorabas tu et patres tui, ut ostenderet tibi quod non in solo pane
vivat homo, sed in omni verbo, quod egreditur de ore Domini.
[4] Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam defecit, et pes
tuus non intumuit his quadraginta annis. [5] Recogites ergo in corde
tuo quia, sicut erudit homo filium suum, sic Dominus Deus tuus
erudivit te, [6] ut custodias mandata Domini Dei tui et ambules in
viis eius et timeas eum.

[7] Dominus enim Deus tuus introducet te in terram bonam, terram
rivorum aquarum et fontium, in cuius campis et montibus erum-
punt fluviorum abyssi, [8] terram frumenti, hordei ac vinearum, in
qua ficus et malogranata et oliveta nascuntur, terram olei ac mellis,
[9] ubi absque ulla penuria comedes panem tuum et rerum omnium
abundantia perfrueris; cuius lapides ferrum sunt et de montibus
eius aeris metalla fodiuntur; [10] ut, cum comederis et satiatus fueris,
benedicas Domino Deo tuo pro terra optima, quam dedit tibi.

[11] Observa et cave, ne quando obliviscaris Domini Dei tui et neg-
legas mandata eius atque iudicia et praecepta, quae ego praecipio
tibi hodie; [12] ne, postquam comederis et satiatus fueris, domos
pulchras aedificaveris et habitaveris in eis [13] habuerisque armenta
et ovium greges multos, argenti et auri cunctarumque rerum copiam,
[14] elevetur cor tuum et obliviscaris Domini Dei tui, qui eduxit te
de terra Aegypti, de domo servitutis, [15] et ductor tuus fuit in solitu-
dine magna atque terribili, in qua erat serpens adurens et scorpio
ac terra arida et nullae omnino aquae; qui eduxit tibi rivos de petra
durissima [16] et cibavit te manna in solitudine, quod nescierunt patres
tui, et, postquam afflixit ac probavit te, ad extremum misertus est
tui, [17] ne diceres in corde tuo: " Fortitudo mea et robur manus meae
haec mihi omnia praestiterunt "; [18] sed recorderis Domini Dei tui,
quod ipse vires tibi praebuerit, ut consequereris prosperitatem, ut
impleret pactum suum, super quo iuravit patribus tuis, sicut praesens
indicat dies. [19] Sin autem oblitus Domini Dei tui secutus fueris
deos alienos colueris que illos et adoraveris, ecce nunc testificor
vobis quod omnino dispereatis: [20] sicut gentes, quas delevit Dominus
in introitu vestro, ita et vos peribitis, si inoboedientes fueritis voci
Domini Dei vestri.

9 [1] Audi, Israel: Tu transgredieris hodie Iordanem, ut possideas
nationes maximas et fortiores te, civitates ingentes et ad caelum
usque muratas, [2] populum magnum atque sublimem, filios Enacim,

quos ipse nosti et audisti, quibus nullus potest ex adverso resistere.
[3] Scies ergo hodie quod Dominus Deus tuus ipse transibit ante te
ignis devorans, qui conteret eos atque subiciet ante faciem tuam,
ut velociter expellas et deleas eos, sicut locutus est tibi.
[4] Ne dicas in corde tuo, cum deleverit eos Dominus Deus tuus
in conspectu tuo: " Propter iustitiam meam introduxit me Dominus,
ut terram hanc possiderem ", cum propter impietates nationum ista-
rum expellat eas Dominus ante te. [5] Neque enim propter iustitiam
tuam et aequitatem cordis tui ingredieris, ut possideas terras earum,
sed quia illae egerunt impie, introeunte te, Dominus Deus tuus expel-
let eos ante te, et ut compleat verbum suum Dominus, quod sub
iuramento pollicitus est patribus tuis Abraham, Isaac et Iacob.
[6] Scito igitur quod non propter iustitiam tuam Dominus Deus tuus
dederit tibi terram hanc optimam in possessionem, cum durissimae
cervicis sis populus.
[7] Memento et ne obliviscaris quomodo ad iracundiam provoca-
veris Dominum Deum tuum in solitudine; ex eo die, quo egressus
es ex Aegypto, usque ad locum istum adversum Dominum conten-
distis. [8] Nam et in Horeb provocastis eum, et iratus delere vos voluit,
[9] quando ascendi in montem, ut acciperem tabulas lapideas, tabulas
pacti, quod pepigit vobiscum Dominus, et perseveravi in monte
quadraginta diebus ac noctibus panem non comedens et aquam non
bibens. [10] Deditque mihi Dominus duas tabulas lapideas scriptas
digito Dei et continentes omnia verba, quae vobis locutus est in
monte de medio ignis, quando contio populi congregata est. [11] Cum-
que transissent quadraginta dies et totidem noctes, dedit mihi Do-
minus duas tabulas lapideas, tabulas foederis, [12] dixitque mihi: " Surge
et descende hinc cito, quia peccavit populus tuus, quem eduxisti de
Aegypto: deseruerunt velociter viam, quam praecepi eis, feceruntque
sibi conflatile ". [13] Rursumque ait Dominus ad me: " Cerno quod
populus iste durae cervicis sit; [14] dimitte me, ut conteram eos et
deleam nomen eorum sub caelo et faciam te in gentem, quae hac
fortior et maior sit ".
[15] Cumque reversus de monte ardente descenderem et duas tabulas
foederis utraque tenerem manu [16] vidissemque vos peccasse Domino
Deo vestro et fecisse vobis vitulum conflatilem ac deseruisse velociter
viam eius, quam Dominus vobis praeceperat, [17] arripui duas tabulas
et proieci eas de manibus meis confregique eas in conspectu vestro;
[18] et procidi ante Dominum, sicut prius quadraginta diebus et nocti-
bus panem non comedens et aquam non bibens propter omnia pec-
cata vestra, quae gessistis contra Dominum et eum ad iracundiam

provocastis; 19 timui enim indignationem et iram illius, qua adversum
vos concitatus delere vos voluit. Et exaudivit me Dominus etiam hac
vice. 20 Adversum Aaron quoque vehementer iratus voluit eum con-
terere; et pro illo similiter tunc deprecatus sum. 21 Peccatum autem
vestrum, quod feceratis, id est vitulum, arripiens igne combussi et
in frusta comminuens omninoque in pulverem redigens proieci in
torrentem, qui de monte descendit.

22 In Tabera quoque et in Massa et in Cibrottaava provocastis
Dominum; 23 et quando misit Dominus vos de Cadesbarne dicens:
" Ascendite et possidete terram, quam dedi vobis ", contempsistis
imperium Domini Dei vestri et non credidistis ei neque vocem eius
audire voluistis; 24 semper fuistis rebelles contra Dominum a die,
qua nosse vos coepi.

25 Et iacui coram Domino quadraginta diebus ac noctibus, quibus
eum suppliciter deprecabar, ne deleret vos, ut fuerat comminatus.
26 Et orans dixi: Domine Deus, ne disperdas populum tuum et
hereditatem tuam, quam redemisti in magnitudine tua, quos eduxisti
de Aegypto in manu forti. 27 Recordare servorum tuorum Abraham,
Isaac et Iacob; ne aspicias duritiam populi huius et impietatem atque
peccatum, 28 ne forte dicant habitatores terrae, de qua eduxisti nos:
" Non poterat Dominus introducere eos in terram, quam pollicitus
est eis, et oderat illos; idcirco eduxit, ut interficeret eos in solitu-
dine ". 29 Attamen ipsi sunt populus tuus et hereditas tua, quos
eduxisti in fortitudine tua magna et in brachio tuo extento.

10 1 In tempore illo dixit Dominus ad me: " Dola tibi duas tabulas
lapideas, sicut priores fuerunt, et ascende ad me in montem faciesque
tibi arcam ligneam. 2 Et scribam in tabulis verba, quae fuerunt in his,
quas ante confregisti, ponesque eas in arca ". 3 Feci igitur arcam de
lignis acaciae; cumque dolassem duas tabulas lapideas instar priorum,
ascendi in montem habens eas in manibus. 4 Scripsitque in tabulis
iuxta id, quod prius scripserat, verba decem, quae locutus est Do-
minus ad vos in monte de medio ignis, quando populus congregatus
est, et dedit eas mihi. 5 Reversusque de monte descendi et posui
tabulas in arcam, quam feceram; quae hucusque ibi sunt, sicut mihi
praecepit Dominus.

6 Filii autem Israel castra moverunt ex Berothbeneiacan in Mo-
sera, ubi Aaron mortuus ac sepultus est; pro quo sacerdotio functus
est Eleazar filius eius. 7 Inde venerunt in Gadgad; de quo loco pro-
fecti castrametati sunt in Ietebatha, in terra torrentium aquarum.

8 Eo tempore separavit Dominus tribum Levi, ut portaret arcam

foederis Domini et staret coram eo in ministerio ac benediceret in
nomine illius usque in praesentem diem. 9 Quam ob rem non ha-
buit Levi partem neque hereditatem cum fratribus suis, quia ipse
Dominus hereditas eius est, sicut promisit ei Dominus Deus tuus.

10 Ego autem steti in monte sicut prius quadraginta diebus ac nocti-
bus, exaudivitque me Dominus etiam hac vice et te perdere noluit.
11 Dixitque mihi: " Surge, vade et praecede populum, ut ingrediatur
et possideat terram, quam iuravi patribus eorum, ut traderem eis ".

12 Et nunc, Israel, quid Dominus Deus tuus petit a te, nisi ut
timeas Dominum Deum tuum et ambules in viis eius et diligas eum
ac servias Domino Deo tuo in toto corde tuo et in tota anima tua
13 custodiasque mandata Domini et praecepta eius, quae ego hodie
praecipio, ut bene sit tibi? 14 En Domini Dei tui caelum est et caelum
caeli, terra et omnia, quae in ea sunt; 15 et tamen patribus tuis con-
glutinatus est Dominus et amavit eos elegitque semen eorum post
eos, id est vos, de cunctis gentibus, sicut hodie comprobatur.

16 Circumcidite igitur praeputium cordis vestri et cervicem vestram,
ne induretis amplius, 17 quia Dominus Deus vester ipse est Deus
deorum et Dominus dominantium, Deus magnus, potens et terribilis,
qui personam non accipit nec munera, 18 facit iudicium pupillo et
viduae, amat peregrinum et dat ei victum atque vestitum. 19 Et vos
ergo, amate peregrinos, quia et ipsi fuistis advenae in terra Aegypti.
20 Dominum Deum tuum timebis et ei servies, ipsi adhaerebis iura-
bisque in nomine illius. 21 Ipse est laus tua et Deus tuus, qui fecit
tibi haec magnalia et terribilia, quae viderunt oculi tui. 22 In septua-
ginta animabus descenderunt patres tui in Aegyptum; et ecce nunc
multiplicavit te Dominus Deus tuus sicut astra caeli.

11 1 Ama itaque Dominum Deum tuum et custodi observationem
eius et praecepta, iudicia atque mandata omni tempore.

2 Cognoscite hodie, quae ignorant filii vestri, qui non viderunt
disciplinam Domini Dei vestri, magnalia eius et robustam manum
extentumque brachium, 3 signa et opera, quae fecit in medio Aegypti
pharaoni regi et universae terrae eius 4 omnique exercitui Aegyptio-
rum et equis ac curribus; quomodo operuerint eos aquae maris
Rubri, cum vos persequerentur, et deleverit eos Dominus usque in
praesentem diem; 5 vobisque, quae fecerit in solitudine, donec veni-
retis ad hunc locum; 6 et Dathan atque Abiram filiis Eliab, qui fuit
filius Ruben, quos aperto ore suo terra absorbuit cum domibus et
tabernaculis et universa substantia eorum, quam habebant in me-
dio Israel.

7 Oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna, quae fecit,
8 ut custodiatis universa mandata, quae ego hodie praecipio vobis,
ut roboremini et possitis introire et possidere terram, ad quam
ingredimini, 9 multoque in ea vivatis tempore, quam sub iuramento
pollicitus est Dominus patribus vestris et semini eorum, lacte et
melle manantem. 10 Terra enim, ad quam ingredieris possidendam,
non est sicut terra Aegypti, de qua existis, ubi, iacto semine, in hortorum morem aquae pede ducuntur irriguae; 11 sed montuosa est et
campestris, de caelo exspectans pluvias, 12 quam Dominus Deus tuus
semper invisit, et oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad
finem eius.

13 Si ergo oboedieritis mandatis meis, quae hodie praecipio vobis,
ut diligatis Dominum Deum vestrum et serviatis ei in toto corde
vestro et in tota anima vestra, 14 dabo pluviam terrae vestrae temporaneam et serotinam in tempore suo, ut colligas frumentum et
vinum et oleum, 15 et dabit fenum ex agris ad pascenda iumenta,
et ut ipse comedas ac satureris. 16 Cavete, ne decipiatur cor vestrum,
et recedatis a Domino serviatisque diis alienis et adoretis eos, 17 iratusque Dominus contra vos claudat caelum, et pluviae non descendant, nec terra det fructum suum, pereatisque velociter de terra
optima, quam Dominus daturus est vobis.

18 Ponite haec verba mea in cordibus et in animis vestris et ligate
ea pro signo in manibus et inter oculos vestros collocate quasi appensum quid. 19 Docete ea filios vestros, de illis loquendo, quando
sederis in domo tua et ambulaveris in via et accubueris atque surrexeris. 20 Scribes ea super postes domus tuae et portas tuas, 21 ut
multiplicentur dies tui et filiorum tuorum in terra, quam iuravit
Dominus patribus tuis, ut daret eis, quamdiu caelum imminet terrae. 22 Si enim custodieritis omnia mandata haec, quae ego praecipio
vobis, et feceritis ea, ut diligatis Dominum Deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius adhaerentes ei, 23 disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram et possidebitis eas, quae maiores
et fortiores vobis sunt; 24 omnis locus, quem calcaverit pes vester,
vester erit. A deserto et a Libano, a flumine magno Euphrate usque
ad mare occidentale erunt termini vestri. 25 Nullus stabit contra vos;
terrorem vestrum et formidinem dabit Dominus Deus vester super
omnem terram, quam calcaturi estis, sicut locutus est vobis.

[11] 8 *Praecipio vobis* – Lege cum ms Hebraico, Q, Sam, Gr, Syr, Targ et Vg *m^{e}ṣawweh 'etkem*; TM « praecipio tibi »

15 *Et dabit* – Lege cum Sam, Gr et Vg *w^{e}nātan*; TM « et dabo »

[26] En propono in conspectu vestro hodie benedictionem et male-
dictionem: [27] benedictionem, si oboedieritis mandatis Domini Dei
vestri, quae ego hodie praecipio vobis; [28] maledictionem, si non
oboedieritis mandatis Domini Dei vestri, sed recesseritis de via,
quam ego nunc ostendo vobis, et ambulaveritis post deos alienos,
quos ignoratis. [29] Cum introduxerit te Dominus Deus tuus in ter-
ram, ad quam pergis habitandam, pones benedictionem super mon-
tem Garizim, maledictionem super montem Hebal, [30] qui sunt trans
Iordanem, post viam quae vergit ad solis occubitum in terra Cha-
nanaei, qui habitat in Araba contra Galgalam, quae est iuxta Quer-
cus Moreh. [31] Vos enim transibitis Iordanem, ut possideatis terram,
quam Dominus Deus vester daturus est vobis, et habitetis in illa.
[32] Videte ergo ut impleatis omnia praecepta atque iudicia, quae ego
hodie ponam in conspectu vestro.

12 [1] Haec sunt praecepta atque iudicia, quae facere debetis in terra,
quam Dominus, Deus patrum tuorum, daturus est tibi, ut possideas
eam cunctis diebus, quibus super humum gradieris.

[2] Subvertite omnia loca, in quibus coluerunt gentes, quas posses-
suri estis, deos suos super montes excelsos et colles et subter omne
lignum frondosum. [3] Dissipate aras eorum et confringite lapides,
palos igne comburite et idola comminuite, disperdite nomina eorum
de locis illis.

[4] Non facietis ita Domino Deo vestro. [5] Sed ad locum, quem ele-
gerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris, ut ponat
nomen suum ibi et habitet in eo, venietis [6] et offeretis in illo loco
holocausta et victimas vestras, decimas et donaria manuum vestra-
rum et vota atque dona, primogenita boum et ovium. [7] Et come-
detis ibi in conspectu Domini Dei vestri ac laetabimini in cunctis,
ad quae miseritis manum vos et domus vestrae, in quibus benedi-
xerit vobis Dominus Deus vester.

[8] Non facietis secundum omnia, quae nos hic facimus hodie, sin-
guli, quod sibi rectum videtur; [9] neque enim usque in praesens tem-
pus venistis ad requiem et possessionem, quam Dominus Deus ve-
ster daturus est vobis. [10] Transibitis Iordanem et habitabitis in terra,
quam Dominus Deus vester daturus est vobis, ut requiescatis a
cunctis hostibus per circuitum et absque ullo timore habitetis [11] in
loco, quem elegerit Dominus Deus vester, ut habitet nomen eius
in eo. Illuc omnia, quae praecipio conferetis: holocausta et hostias
ac decimas et donaria manuum vestrarum et, quidquid praecipuum
est in muneribus, quae vovebitis Domino. [12] Ibi laetabimini coram

Domino Deo vestro vos, filii ac filiae vestrae, famuli et famulae
atque Levites, qui in urbibus vestris commoratur; neque enim habet
partem et possessionem inter vos.

[13] Cave, ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris,
[14] sed in eo, quem elegerit Dominus in una tribuum tuarum, offeres
holocausta et ibi facies quaecumque praecipio tibi. [15] Sin autem com-
edere volueris, et te esus carnium delectaverit, occide et comede
carnem iuxta benedictionem Domini Dei tui, quam dedit tibi in
omnibus urbibus tuis; sive immundus sive mundus comedet illam,
sicut capream et cervum, [16] absque esu dumtaxat sanguinis, quem
super terram quasi aquam effundes. [17] Non poteris comedere in
oppidis tuis decimam frumenti et vini et olei tui, primogenita armen-
torum et pecorum et omnia, quae voveris et sponte offerre volueris,
et primitiva manuum tuarum. [18] Sed coram Domino Deo tuo com-
edes ea in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, tu et filius
tuus ac filia tua, servus et famula atque Levites, qui manet in urbibus
tuis; et laetaberis coram Domino Deo tuo in cunctis, ad quae exten-
deris manum tuam. [19] Cave, ne derelinquas Levitem omni tempore,
quo versaris in terra tua.

[20] Quando dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut
locutus est tibi, et volueris vesci carnibus, quas desiderat anima
tua, comedes carnem secundum omne desiderium animae tuae;
[21] locus autem, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut sit nomen
eius ibi, si procul fuerit, occides de armentis et pecoribus, quae de-
derit tibi Dominus, sicut praecepi tibi, et comedes in oppidis tuis,
ut tibi placet. [22] Sicut comeditur caprea et cervus, ita vesceris eis;
et mundus et immundus in commune vescentur. [23] Hoc solum cave,
ne sanguinem comedas; sanguis enim eorum anima est, et idcirco
non debes animam comedere cum carnibus. [24] Non comedes eum,
sed super terram fundes quasi aquam; [25] non comedes eum, ut bene
sit tibi et filiis tuis post te, cum feceris, quod placet in conspectu
Domini. [26] Quae autem sanctificaveris et voveris Domino, tolles et
venies ad locum, quem elegerit Dominus, [27] et offeres holocausta
tua, carnem et sanguinem super altare Domini Dei tui; sanguis ho-
stiarum tuarum fundetur in altari, carnibus autem ipse vesceris.

[28] Observa et audi omnia, quae ego praecipio tibi, ut bene sit tibi
et filiis tuis post te in sempiternum, cum feceris, quod bonum est
et placitum in conspectu Domini Dei tui.

[29] Quando disperdiderit Dominus Deus tuus ante faciem tuam
gentes, ad quas ingredieris possidendas, et possederis eas atque habi-
taveris in terra earum, [30] cave, ne irretiaris per eas, postquam te

fuerint introeunte subversae, et requiras caeremonias earum dicens:
" Sicut coluerunt gentes istae deos suos, ita et ego colam ". 31 Non
facies similiter Domino Deo tuo; omnes enim abominationes, quas
aversatur Dominus, fecerunt diis suis offerentes etiam filios et filias
et comburentes igne.

13 1 Quod praecipio vobis, hoc custodite et facite, nec addas quid-
quam nec minuas. 2 Si surrexerit in medio tui prophetes aut, qui
somnium vidisse se dicat, et dederit tibi signum vel portentum, 3 et
evenerit, quod locutus est, et dixerit tibi: " Eamus et sequamur deos
alienos, quos ignoras, et serviamus eis ", 4 non audies verba pro-
phetae illius aut somniatoris, quia tentat vos Dominus Deus vester,
ut sciat utrum diligatis eum an non in toto corde et in tota anima
vestra. 5 Dominum Deum vestrum sequimini et ipsum timete et
mandata illius custodite et audite vocem eius; ipsi servietis et ipsi
adhaerebitis. 6 Propheta autem ille aut fictor somniorum interficie-
tur, quia locutus est, ut vos averteret a Domino Deo vestro, qui
eduxit vos de terra Aegypti et redemit te de domo servitutis; ut
errare te faceret de via, quam tibi praecepit Dominus Deus tuus;
et auferes malum de medio tui.

7 Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tuae aut filius
tuus vel filia sive uxor, quae est in sinu tuo, aut amicus, quem diligis
ut animam tuam, clam dicens: " Eamus et serviamus diis alienis ",
quos ignorasti tu et patres tui, 8 de diis cunctarum in circuitu gen-
tium, quae iuxta vel procul sunt ab initio usque ad finem terrae, 9 non
acquiescas ei nec audias, neque parcat ei oculus tuus, ut miserearis
et occultes eum, 10 sed interficies. Sit primum manus tua super eum,
et postea omnis populus mittat manum: 11 lapidibus obrutus ne-
cabitur, quia voluit te abstrahere a Domino Deo tuo, qui eduxit
te de terra Aegypti, de domo servitutis, 12 ut omnis Israel audiens
timeat, et nequaquam ultra faciat quippiam huius rei simile in
medio tui.

13 Si audieris in una urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus
dabit tibi ad habitandum, dicentes aliquos: 14 " Egressi sunt filii
Belial de medio tui et averterunt habitatores urbis suae atque dixe-
runt: Eamus et serviamus diis alienis ", quos ignorastis, 15 quaere
sollicite et, diligenter rei veritate perspecta, si inveneris certum esse,
quod dicitur, et abominationem hanc opere perpetratam in medio

[13] 3 *Serviamus eis* – Lege cum Gr, Syr, Targ^{O}, Targ^{Sam} et Vg *w^{e}na'abdem*; TM *w^{e}no'obdēm*

tui, [16] percuties habitatores urbis illius in ore gladii et delebis eam
ac omnia, quae in illa sunt. [17] Quidquid etiam supellectilis fuerit,
congregabis in medio platearum eius et cum ipsa civitate succendes,
ita ut universa consumas Domino Deo tuo, et sit tumulus sempi-
ternus: non aedificabitur amplius. [18] Et non adhaerebit de illo ana-
themate quidquam in manu tua, ut avertatur Dominus ab ira furoris
sui et misereatur tui multiplicetque te, sicut iuravit patribus tuis,
[19] quando audieris vocem Domini Dei tui custodiens omnia man-
data eius, quae ego praecipio tibi hodie, ut facias quod placitum est
in conspectu Domini Dei tui.

14 [1] Filii estote Domini Dei vestri; non vos incidetis nec facietis
calvitium inter oculos vestros super mortuo, [2] quoniam populus
sanctus es Domino Deo tuo, et te elegit, ut sis ei in populum pecu-
liarem de cunctis gentibus, quae sunt super terram.

[3] Ne comedatis quidquid abominabile est.

[4] Hoc est animal, quod comedere potestis: bovem et ovem et ca-
pram, [5] cervum et capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, ory-
gem, rupicapram. [6] Omne animal inter pecora, quod findit ungu-
lam plene in duas partes et ruminat, comedetis; [7] de his autem, quae
ruminant et ungulam non findunt, haec comedere non debetis: ca-
melum, leporem, hyracem, quia ruminant et non dividunt ungu-
lam, immunda erunt vobis. [8] Sus quoque, quoniam dividit ungulam
et non ruminat, immunda erit vobis: carnibus eorum non vescemini
et cadavera non tangetis.

[9] Haec comedetis ex omnibus, quae morantur in aquis: quae
habent pinnulas et squamas comedite; [10] quae absque pinnulis et
squamis sunt, ne comedatis, quia immunda sunt vobis.

[11] Omnes aves mundas comedite; [12] has autem ne comedatis: aqui-
lam scilicet et grypem et alietum, [13] ixon et vulturem ac milvum
iuxta genus suum [14] et omne corvini generis, [15] struthionem ac noc-
tuam et larum atque accipitrem iuxta genus suum, [16] bubonem ac
cycnum et ibin [17] ac mergulum, porphyrionem et nycticoracem,
[18] erodium et charadrium, singula in genere suo, upupam quoque
et vespertilionem. [19] Et omne, quod reptat et pinnulas habet, immun-
dum erit vobis, nec comedetur. [20] Omne volatile, quod mundum est,
comedite.

[13] [16] Omitte cum Gr « et pecora »; lege cum C, Gr et Vg « in ore gladii »

[14] [3] *Comedatis* – Lege cum Sam, Gr, Syr, Targ et Vg *tō'k*ᵉ*lû*; TM « comedas »

[13] *Ixon* – Lege cum Vg, 10 mss Hebraicis et Gr *w*ᵉ*haddā'āh*, cfr. Lv 11, 14; TM « milvum » (*w*ᵉ*hārā'āh*)

[21] Quidquid morticinum est, ne vescamini ex eo; advenae, qui
intra portas tuas est, da, ut comedat, aut vende peregrino: quia tu
populus sanctus es Domino Deo tuo.
Non coques haedum in lacte matris suae.
[22] Decimam partem separabis de cunctis frugibus seminis tui,
quae nascuntur in terra per annos singulos; [23] et comedes in con-
spectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit, ut in eo nomen illius
habitet, decimam frumenti tui et vini et olei et primogenita de armen-
tis et ovibus tuis, ut discas timere Dominum Deum tuum omni
tempore.
[24] Cum autem longior fuerit tibi via et locus, quem elegerit Domi-
nus Deus tuus, ut ponat nomen suum ibi tibique benedixerit, nec
potueris ad eum haec cuncta portare, [25] vendes omnia et in pretium
rediges; portabisque manu tua et proficisceris ad locum, quem ele-
gerit Dominus Deus tuus, [26] et emes ex eadem pecunia, quidquid
tibi placuerit, sive ex armentis sive ex ovibus, vinum quoque et si-
ceram et omne, quod desiderat anima tua; et comedes ibi coram
Domino Deo tuo et epulaberis tu et domus tua [27] et Levites, qui
intra portas tuas est: cave, ne derelinquas eum, quia non habet par-
tem nec possessionem tecum.
[28] Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus, quae nascun-
tur tibi eo tempore, et repones intra portas tuas; [29] venietque Le-
vites, qui non habet partem nec possessionem tecum, et peregrinus
ac pupillus ac vidua, qui intra portas tuas sunt, et comedent et satu-
rabuntur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus
manuum tuarum, quae feceris.

15 [1] Septimo anno facies remissionem, [2] quae hoc ordine celebrabi-
tur: cui debetur aliquid a proximo ac fratre suo, repetere non po-
terit, quia annus remissionis est Domino. [3] A peregrino exiges; ci-
vem et propinquum repetendi, quod tuum est, non habebis pote-
statem. [4] Sed omnino indigens non erit apud te, quia benedicet tibi
Dominus Deus tuus in terra, quam traditurus est tibi in possessio-
nem, [5] si tamen audieris vocem Domini Dei tui et custodieris uni-
versum mandatum hoc, quod ego hodie praecipio tibi, [6] quia Do-
minus Deus tuus benedicet tibi, ut pollicitus est. Fenerabis gen-
tibus multis et ipse a nullo accipies mutuum; dominaberis natio-
nibus plurimis, et tui nemo dominabitur.

[15] [4] *Deus tuus* – Adde cum C, paucis mss Hebraicis, Sam, Gr, Syr et Vg *'ĕlōhêkā*; TM omittit

7 Si unus de fratribus tuis, qui morantur in una civitatum tuarum in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatem venerit, non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum; 8 sed aperies eam pauperi fratri tuo et dabis mutuum, quod eum indigere perspexeris. 9 Cave, ne forte subrepat tibi impia cogitatio, et dicas in corde tuo: " Appropinquat septimus annus remissionis ", et avertas oculos tuos a paupere fratre tuo nolens ei, quod postulat, mutuum commodare, ne clamet contra te ad Dominum, et fiat tibi in peccatum. 10 Sed dabis ei, nec contristabitur cor tuum in eius necessitatibus sublevandis, nam propter hoc benedicet tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo et in cunctis, ad quae manum miseris. 11 Non deerunt pauperes in terra habitationis tuae; idcirco ego praecipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi, qui tecum versatur in terra tua.

12 Cum tibi venditus fuerit frater tuus Hebraeus aut Hebraea et sex annis servierit tibi, in septimo anno dimittes eum liberum; 13 et quem libertate donaveris, nequaquam vacuum abire patieris. 14 Sed dabis ei viaticum de gregibus et de area et torculari tuo, quibus Dominus Deus tuus benedixerit tibi. 15 Memento quod et ipse servieris in terra Aegypti, et liberaverit te Dominus Deus tuus; idcirco ego nunc hoc praecipio tibi. 16 Sin autem dixerit: " Nolo egredi ", eo quod diligat te et domum tuam et bene sibi apud te esse sentiat, 17 assumes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tuae, et serviet tibi usque in aeternum. Ancillae quoque similiter facies. 18 Non sit durum in oculis tuis dimittere eum liberum, quoniam iuxta mercedem mercennarii per sex annos servivit tibi, et benedicet tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus, quae egeris.

19 De primogenitis, quae nascuntur in armentis et ovibus tuis, quidquid sexus est masculini, sanctificabis Domino Deo tuo; non operaberis in primogenito bovis et non tondebis primogenita ovium. 20 In conspectu Domini Dei tui comedes ea per annos singulos in loco, quem elegerit Dominus, tu et domus tua. 21 Sin autem habuerit maculam et vel claudum fuerit vel caecum aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabis illud Domino Deo tuo, 22 sed intra portas tuas comedes illud; tam mundus quam immundus similiter vescentur eis, quasi caprea et cervo. 23 Solum sanguinem eorum non comedes, sed effundes in terram quasi aquam.

16 1 Observa mensem Abib, ut facias Pascha Domino Deo tuo; quoniam in isto mense Abib eduxit te Dominus Deus tuus de Aegypto nocte. 2 Immolabisque Pascha Domino Deo tuo de ovibus et de

bobus in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet no-
men eius ibi. 3 Non comedes cum eo panem fermentatum; septem
diebus comedes absque fermento afflictionis panem, quoniam festi-
nanter egressus es de Aegypto, ut memineris diei egressionis tuae
de Aegypto omnibus diebus vitae tuae. 4 Non apparebit fermentum
in omnibus terminis tuis septem diebus; et non manebit de carni-
bus eius, quod immolatum est vespere in die primo, usque mane.
5 Non poteris immolare Pascha in qualibet urbium tuarum, quas
Dominus Deus tuus daturus est tibi, 6 sed in loco, quem elegerit
Dominus Deus tuus, ut habitet nomen eius ibi, immolabis Pascha
vespere ad solis occasum, quando egressus es de Aegypto. 7 Et co-
ques et comedes in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ma-
neque consurgens vades in tabernacula tua. 8 Sex diebus comedes
azyma et in die septimo, quia collecta est Domino Deo tuo, non
facies opus.

9 Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die, qua falcem in
segetem miseris, 10 et celebrabis diem festum Hebdomadarum Do-
mino Deo tuo, oblationem spontaneam manus tuae, quam offeres
iuxta benedictionem Domini Dei tui. 11 Et epulaberis coram Domino
Deo tuo tu, filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua et Le-
vites, qui est intra portas tuas, advena ac pupillus et vidua, qui mo-
rantur tecum, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet
nomen eius ibi; 12 et recordaberis quoniam servus fueris in Aegypto
custodiesque ac facies, quae praecepta sunt.

13 Sollemnitatem quoque Tabernaculorum celebrabis per septem
dies, quando collegeris de area et torculari fruges tuas; 14 et epula-
beris in festivitate tua tu, filius tuus et filia, servus tuus et ancilla,
Levites quoque et advena, pupillus ac vidua, qui intra portas tuas
sunt. 15 Septem diebus Domino Deo tuo festa celebrabis in loco,
quem elegerit Dominus, quia benedicet tibi Dominus Deus tuus in
cunctis frugibus tuis et in omni opere manuum tuarum, erisque
totus in laetitia.

16 Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum
in conspectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit: in sollemni-
tate Azymorum et in sollemnitate Hebdomadarum et in sollemnitate
Tabernaculorum. Non apparebit ante Dominum vacuus, 17 sed offe-
ret unusquisque secundum quod habuerit, iuxta benedictionem
Domini Dei tui, quam dederit tibi.

18 Iudices et praefectos operum constitues in omnibus portis tuis,
quas Dominus Deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas, ut
iudicent populum iusto iudicio. 19 Non declinabis iudicium. Non

accipies personam nec munera, quia munera excaecant oculos sa-
pientum et mutant causas iustorum. 20 Iustitiam, iustitiam perse-
queris, ut vivas et possideas terram, quam Dominus Deus tuus de-
derit tibi.

21 Non plantabis tibi palum, omnem arborem iuxta altare Domini
Dei tui, quod feceris tibi. 22 Neque constitues lapidem, quem odit
Dominus Deus tuus.

17 1 Non immolabis Domino Deo tuo ovem et bovem, in quo est
macula aut quippiam vitii, quia abominatio est Domino Deo tuo.

2 Cum reperti fuerint apud te intra unam portarum tuarum, quas
Dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier, qui faciant, quod ma-
lum est in conspectu Domini Dei tui, et transgrediantur pactum
illius, 3 ut vadant et serviant diis alienis et adorent eos, solem vel
lunam vel omnem militiam caeli, quae non praecepi, 4 et hoc tibi
fuerit nuntiatum, audiensque inquisieris diligenter et verum esse
reppereris, et abominatio haec facta est in Israel, 5 educes virum vel
mulierem, qui hanc rem sceleratissimam perpetrarunt, ad portas civi-
tatis tuae, et lapidibus obruentur. 6 In ore duorum aut trium testium
peribit, qui interficietur; nemo occidatur uno contra se dicente testi-
monium. 7 Manus testium prima erit ad interficiendum eum, et manus
reliqui populi extrema mittetur, ut auferas malum de medio tui.

8 Si intra portas tuas in litibus difficile et ambiguum apud te iudi-
cium esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem, causam et cau-
sam, plagam et plagam, surge et ascende ad locum, quem elegerit
Dominus Deus tuus, 9 veniesque ad sacerdotes levitici generis et ad
iudicem, qui fuerit illo tempore; quaeresque ab eis, qui indicabunt
tibi iudicii sententiam. 10 Et facies quodcumque dixerint tibi de loco,
quem elegerit Dominus, et observabis, ut facias omnia quae do-
cuerint te 11 iuxta mandatum, quod mandaverunt, et iuxta senten-
tiam, quam dixerint tibi. Nec declinabis ad dexteram vel ad sini-
stram. 12 Qui autem superbierit nolens oboedire sacerdotis imperio,
qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, aut decreto iudicis, mo-
rietur homo ille, et auferes malum de Israel; 13 cunctusque populus
audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia.

14 Cum ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit
tibi, et possederis eam habitaverisque in illa et dixeris: "Consti-
tuam super me regem, sicut habent omnes per circuitum nationes",
15 eum constitues super te regem, quem Dominus Deus tuus elegerit
de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem
regem facere, qui non sit frater tuus.

[16] Tantummodo non multiplicabit sibi equos nec reducet popu-
lum in Aegyptum, ut equitatus numerum augeat, praesertim cum
Dominus praeceperit vobis, ut nequaquam amplius per hanc viam
revertamini. [17] Neque habebit uxores plurimas, ne declinet cor eius,
neque argenti et auri immensa pondera. [18] Postquam autem sederit
in solio regni sui, describet sibi exemplar legis huius in volumine
accipiens illam a sacerdotibus leviticae tribus; [19] et habebit secum
legetque illud omnibus diebus vitae suae, ut discat timere Dominum
Deum suum et custodire verba legis huius et praecepta ista et quae
in lege praecepta sunt. [20] Nec elevetur cor eius in superbiam super
fratres suos neque declinet a mandatis in partem dexteram vel si-
nistram, ut longo tempore regnet ipse et filii eius in medio Israel.

18 [1] Non habebunt sacerdotes levitae, omnis tribus Levi, partem et
hereditatem cum reliquo Israel; de sacrificiis Domini et hereditate
eius comedent [2] et nihil accipient de possessione fratrum suorum:
Dominus enim ipse est hereditas eorum, sicut locutus est illis.

[3] Hoc erit ius sacerdotum a populo, ab his qui offerunt victimas:
sive bovem sive ovem immolaverint, dabunt sacerdoti armum et
duas maxillas ac ventriculum, [4] primitias frumenti, vini et olei et
lanarum ex ovium tonsione. [5] Ipsum enim elegit Dominus Deus tuus
de cunctis tribubus tuis, ut stet et ministret in nomine Domini ipse
et filii eius in sempiternum.

[6] Si exierit Levites de una urbium tuarum ex omni Israel, in qua
ut advena habitat, et voluerit venire desiderans locum, quem ele-
gerit Dominus, [7] ministrabit in nomine Domini Dei sui, sicut omnes
fratres eius levitae, qui stabunt ibi coram Domino. [8] Partem cibo-
rum eandem accipiet quam et ceteri, excepto eo, quod ex paterna
ei successione debetur.

[9] Quando ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus da-
bit tibi, cave, ne imitari velis abominationes illarum gentium. [10] Nec
inveniatur in te, qui filium suum aut filiam traducat per ignem, aut
qui sortes sciscitetur et observet nubes atque auguria, nec sit male-
ficus [11] nec incantator, nec qui pythones consulat nec divinos, aut
quaerat a mortuis veritatem; [12] omnia enim haec abominatur Domi-
nus et propter istiusmodi scelera expellet eos in introitu tuo. [13] Per-
fectus eris et absque macula cum Domino Deo tuo. [14] Gentes istae,
quarum possidebis terram, augures et divinos audiunt; tu autem a
Domino Deo tuo aliter institutus es.

[15] Prophetam de gente tua et de fratribus tuis sicut me suscitabit
tibi Dominus Deus tuus; ipsum audietis, [16] ut petiisti a Domino

Deo tuo in Horeb, quando contio congregata est, atque dixisti:
" Ultra non audiam vocem Domini Dei mei et ignem hunc maximum amplius non videbo, ne moriar ". 17 Et ait Dominus mihi:
" Bene omnia sunt locuti; 18 prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui et ponam verba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia, quae praecepero illi. 19 Qui autem verba mea, quae loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor exsistam.
20 Propheta autem qui, arrogantia depravatus, voluerit loqui in nomine meo, quae ego non praecepi illi ut diceret, aut ex nomine alienorum deorum, interficietur ". 21 Quod si tacita cogitatione responderis:
" Quomodo possum intellegere verbum, quod Dominus non est locutus? ", 22 hoc habebis signum: quod in nomine Domini propheta ille praedixerit, et non evenerit, hoc Dominus non est locutus, sed per tumorem animi sui propheta confinxit; et idcirco non timebis eum.

19 1 Cum disperderit Dominus Deus tuus gentes, quarum tibi traditurus est terram, et possederis eam habitaverisque in urbibus eius et in aedibus, 2 tres civitates separabis tibi in medio terrae, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem 3 sternens diligenter viam; et in tres aequaliter partes totam terrae tuae provinciam divides, ut habeat e vicino, qui propter homicidium profugus est, quo possit evadere.

4 Haec erit lex homicidae fugientis, cuius vita servanda est: qui percusserit proximum suum nesciens et qui heri et nudiustertius nullum contra eum habuisse odium comprobatur, 5 sed abiisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna caedenda, et in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percusserit et occiderit, hic ad unam supradictarum urbium confugiet et vivet; 6 ne forsitan ultor sanguinis cordis calore stimulatus persequatur et apprehendat eum, si longior via fuerit, et percutiat eum, et moriatur, qui non est reus mortis, quia nullum contra eum, qui occisus est, odium prius habuisse monstratur. 7 Idcirco praecipio tibi, ut tres civitates aequalis inter se spatii dividas. 8 Cum autem dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut iuravit patribus tuis, et dederit tibi cunctam terram, quam eis pollicitus est 9 — si tamen custodieris omne mandatum hoc et feceris, quae hodie praecipio tibi, ut diligas Dominum Deum tuum et ambules in viis eius omni tempore — addes tibi tres alias civitates et supradictarum trium urbium numerum duplicabis, 10 ut non effundatur sanguis innoxius in medio terrae, quam Dominus Deus tuus dabit tibi possidendam, nec sis sanguinis reus.

11 Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit
vitae eius surgensque percusserit illum, et mortuus fuerit, fugeritque
ad unam de supradictis urbibus, 12 mittent seniores civitatis eius et
arripient eum de loco effugii tradentque in manu ultoris sanguinis,
et morietur: 13 non misereberis eius et auferes innoxium sanguinem
de Israel, ut bene sit tibi.

14 Non transferes terminos proximi tui, quos fixerunt priores in
possessione tua, quam acceperis in terra, quam Dominus Deus tuus
dabit tibi possidendam.

15 Non stabit testis unus contra aliquem, quidquid illius pecca-
tum vel facinus fuerit; sed in ore duorum aut trium testium stabit
omne verbum. 16 Si steterit testis mendax contra hominem accu-
sans eum praevaricationis, 17 stabunt ambo, quorum causa est, ante
Dominum in conspectu sacerdotum et iudicum, qui fuerint in die-
bus illis. 18 Cumque diligentissime perscrutantes iudices invenerint
falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, 19 reddent
ei, sicut fratri suo facere cogitavit, et auferes malum de medio tui,
20 ut audientes ceteri timorem habeant et nequaquam ultra talia
audeant facere in medio tui. 21 Non misereberis eius, sed animam
pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu,
pedem pro pede exiges.

20 1 Si exieris ad bellum contra hostes tuos et videris equitatus et
currus et maiorem, quam tu habes, adversarii exercitus multitudi-
nem, non timebis eos, quia Dominus Deus tuus tecum est, qui
eduxit te de terra Aegypti. 2 Appropinquante autem iam proelio,
stabit sacerdos ante aciem et sic loquetur ad populum: 3 " Audi,
Israel: Vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis; non
pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere nec formi-
detis eos, 4 quia Dominus Deus vester incedit vobiscum et pro vo-
bis contra adversarios vestros dimicabit, ut eruat vos de periculo ".

5 Praefecti quoque per singulas turmas, audiente exercitu, pro-
clamabunt: " Quis est homo, qui aedificavit domum novam et non
dedicavit eam? Vadat et revertatur in domum suam, ne forte mo-
riatur in bello, et alius dedicet illam. 6 Quis est homo, qui plantavit
vineam et necdum vindemiavit eam? Vadat et revertatur in domum
suam, ne forte moriatur in bello, et alius homo vindemiet illam.
7 Quis est homo, qui despondit uxorem et non accepit eam? Vadat
et revertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, et alius
homo accipiat eam ". 8 His dictis, addent reliqua et loquentur ad
populum: " Quis est homo formidulosus et corde pavido? Vadat et

revertatur in domum suam, ne pavere faciat corda fratrum suorum,
sicut ipse timore perterritus est". [9] Cumque praefecti finem loquendi
ad populum fecerint, constituantur duces exercitus in capite populi.

[10] Si quando accesseris ad expugnandam civitatem, offeres ei pri-
mum pacem; [11] si receperit et aperuerit tibi portas, cunctus populus,
qui in ea est, serviet tibi sub tributo. [12] Sin autem foedus inire no-
luerit et coeperit contra te bellum, oppugnabis eam. [13] Cumque
tradiderit Dominus Deus tuus illam in manu tua, percuties omne,
quod in ea generis masculini est, in ore gladii [14] absque mulieribus
et infantibus, iumentis et ceteris, quae in civitate sunt. Omnem prae-
dam hanc diripies tibi et comedes de spoliis hostium tuorum, quae
Dominus Deus tuus dederit tibi.

[15] Sic facies cunctis civitatibus, quae a te procul valde sunt et
non sunt de gentium istarum urbibus, quas in possessionem accep-
turus es. [16] De his autem civitatibus, quae dabuntur tibi, nullum
omnino permittes vivere, [17] sed interficies in ore gladii, Hetthaeum
videlicet et Amorraeum et Chananaeum, Pherezaeum et Hevaeum et
Iebusaeum, sicut praecepit tibi Dominus Deus tuus, [18] ne forte do-
ceant vos facere cunctas abominationes, quas ipsi operati sunt diis
suis, et peccetis in Dominum Deum vestrum.

[19] Quando obsederis civitatem multo tempore et munitionibus
circumdederis, ut expugnes eam, non immittes securim in arbores
eius, de quibus vesci potes, nec succidas eas. Numquid homo est
arbor campi, ut eam obsideas? [20] Si qua autem ligna non sunt po-
mifera, succide illa et exstrue machinas, donec capias civitatem,
quae contra te dimicat.

21 [1] Quando inventum fuerit in terra, quam Dominus Deus tuus
daturus est tibi, hominis cadaver occisi, et ignoratur caedis reus,
[2] egredientur maiores natu et iudices tui et metientur a loco cada-
veris singularum per circuitum spatia civitatum [3] et, quam vicinio-
rem ceteris esse perspexerint, seniores civitatis illius tollent vitulam
de armento, quae non traxit iugum, nec terram scidit vomere, [4] et
ducent eam ad torrentem perennem, ubi numquam aratum est nec
seminatum, et caedent apud eum cervices vitulae; [5] accedentque sa-
cerdotes filii Levi, quos elegerit Dominus Deus tuus, ut ministrent
ei et benedicant in nomine eius, et ad verbum eorum omnis causa
et omnis percussio iudicetur. [6] Et omnes maiores natu civitatis illius,
qui prope interfectum sunt, lavabunt manus suas super vitulam,
quae apud torrentem percussa est, [7] et dicent: "Manus nostrae non
effuderunt hunc sanguinem, nec oculi nostri viderunt; [8] propitius

esto populo tuo Israel, quem redemisti, Domine, et non reputes
sanguinem innocentem in medio populi tui Israel ". Et auferetur ab
eis reatus sanguinis. 9 Tu autem removebis innocentem cruorem,
cum feceris, quod rectum est in oculis Domini.

10 Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, et tradiderit eos
Dominus Deus tuus in manu tua, captivosque duxeris 11 et videris in
numero captivorum mulierem pulchram et adamaveris eam volueris-
que habere uxorem, 12 introduces eam in domum tuam. Quae radet
caesariem et circumcidet ungues 13 et deponet vestem captivitatis
sedensque in domo tua flebit patrem et matrem suam uno mense; et
postea intrabis ad eam sociaberisque illi, et erit uxor tua. 14 Sin autem
postea non sederit animo tuo, dimittes eam liberam; nec vendere
poteris pecunia nec opprimere per potentiam, quia humiliasti eam.

15 Si habuerit homo uxores duas, unam dilectam et alteram odio-
sam, genuerintque ei liberos, et fuerit filius odiosae primogenitus,
16 volueritque substantiam inter filios suos dividere, non poterit
filium dilectae facere primogenitum et praeferre filio odiosae, 17 sed
filium odiosae agnoscet primogenitum dabitque ei de cunctis, quae
habuerit, duplicia; iste est enim principium roboris eius, et huic
debentur primogenita.

18 Si genuerit homo filium contumacem et protervum, qui non
audiat patris aut matris imperium et coercitus oboedire contemp-
serit, 19 apprehendent eum et ducent ad seniores civitatis suae et
ad portam iudicii 20 dicentque ad eos: " Filius noster iste protervus
et contumax est: monita nostra audire contemnit, comissationibus
vacat et luxuriae atque conviviis potatorum ". 21 Lapidibus eum
obruent viri civitatis, et morietur, ut auferatis malum de medio ve-
stri, et universus Israel audiens pertimescat.

22 Quando peccaverit homo, quod morte plectendum est, et occi-
sum appenderis in patibulo, 23 non permanebit cadaver eius in ligno;
sed in eadem die sepelietur, quia maledictus a Deo est, qui pendet
in ligno; et nequaquam contaminabis terram tuam, quam Dominus
Deus tuus dederit tibi in possessionem.

22 1 Non videbis bovem fratris tui aut ovem errantem et praeteribis,
sed reduces fratri tuo; 2 si autem non est prope frater tuus nec nosti
eum, duces in domum tuam, et erunt apud te quamdiu quaerat ea
frater tuus et recipiat. 3 Similiter facies de asino et de vestimento
et de omni re fratris tui, quae perierit: si inveneris eam, ne sub-
trahas te. 4 Si videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse in via,
non subtrahes te, sed sublevabis cum eo.

5 Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea:
abominabilis enim apud Dominum Deum tuum est omnis, qui
facit haec.
6 Si ambulans per viam, in arbore vel in terra nidum avis inve-
neris et matrem pullis vel ovis desuper incubantem, non sumes eam
de filiis, 7 sed abire patieris matrem tenens filios, ut bene sit tibi,
et longo vivas tempore.
8 Cum aedificaveris domum novam, facies murum tecto tuo per
circuitum, ne adducas sanguinem super domum tuam et sis reus,
labente aliquo in praeceps ruente.
9 Non seres vineam tuam altero semine, ne et sementis, quam se-
visti, et quae nascuntur ex vinea, pariter sanctificentur. 10 Non arabis
in bove simul et asino. 11 Non indueris vestimento, quod ex lana
linoque contextum est.
12 Funiculos facies per quattuor angulos pallii tui, quo operieris.
13 Si duxerit vir uxorem et intraverit ad eam et postea odio habue-
rit eam 14 imputaveritque ei obiciens ei nomen pessimum et dixerit:
" Uxorem hanc accepi et ingressus ad eam non inveni virginem ",
15 tollent pater et mater eius et ferent secum signa virginitatis eius
ad seniores urbis, qui in porta sunt, 16 et dicet pater: " Filiam meam
dedi huic uxorem, quam, quia odit, 17 imponit ei nomen pessimum,
ut dicat: Non inveni filiam tuam virginem; et ecce haec sunt signa
virginitatis filiae meae ". Expandent vestimentum coram senioribus
civitatis. 18 Apprehendentque senes urbis illius virum et verbera-
bunt illum 19 condemnantes insuper centum siclis argenti, quos
dabunt patri puellae, quoniam diffamavit nomen pessimum super
virginem Israel; habebitque eam uxorem et non poterit dimittere
eam omnibus diebus vitae suae.
20 Quod si verum est, quod obicit, et non est in puella inventa
virginitas, 21 educent eam ad fores domus patris sui et lapidibus
obruent viri civitatis eius, et morietur, quoniam fecit nefas in Israel,
ut fornicaretur in domo patris sui; et auferes malum de medio tui.
22 Si inventus fuerit vir dormiens cum uxore alterius, uterque
morietur, id est adulter et adultera; et auferes malum de Israel.
23 Si puellam virginem desponsatam viro invenerit aliquis in civi-
tate et concubuerit cum illa, 24 educetis utrumque ad portam civi-
tatis illius et lapidibus obruetis, et morientur: puella quia non cla-
mavit, cum esset in civitate, vir quia humiliavit uxorem proximi
sui; et auferes malum de medio tui. 25 Sin autem in agro reppererit
vir puellam, quae desponsata est, et apprehendens concubuerit cum
illa, ipse morietur solus; 26 puella nihil patietur nec est rea mortis,

quoniam sicut vir consurgit contra fratrem suum et occidit eum,
ita et puella perpessa est: [27] sola erat in agro, clamavit puella de-
sponsata, et nullus affuit, qui liberaret eam.
[28] Si invenerit vir puellam virginem, quae non habet sponsum, et
apprehendens concubuerit cum ea, et res ad iudicium venerit, [29] da-
bit, qui dormivit cum ea, patri puellae quinquaginta siclos argenti et
habebit eam uxorem, quia humiliavit illam: non poterit dimittere
eam cunctis diebus vitae suae.

23 [1] Non accipiet homo uxorem patris sui nec revelabit operimen-
tum eius.
[2] Non intrabit eunuchus, attritis vel amputatis testiculis et absciso
veretro, ecclesiam Domini. [3] Non ingredietur mamzer in ecclesiam
Domini neque decima generatione. [4] Ammonites et Moabites etiam
in decima generatione non intrabunt ecclesiam Domini in aeternum,
[5] quia noluerunt vobis occurrere cum pane et aqua in via, quando
egressi estis de Aegypto, et quia conduxerunt contra te Balaam fi-
lium Beor de Phethor in Aramnaharaim, ut malediceret tibi; [6] et
noluit Dominus Deus tuus audire Balaam vertitque tibi maledictio-
nem eius in benedictionem, eo quod diligeret te. [7] Non facies cum
eis pacem, nec quaeres eis bona cunctis diebus vitae tuae in sem-
piternum.
[8] Non abominaberis Idumaeum, quia frater tuus est, nec Aegyp-
tium, quia advena fuisti in terra eius: [9] qui nati fuerint ex eis tertia
generatione, intrabunt ecclesiam Domini.
[10] Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam, cu-
stodies te ab omni re mala. [11] Si fuerit apud te homo, qui nocturno
pollutus sit somnio, egredietur extra castra et non revertetur, [12] prius-
quam ad vesperam lavetur aqua; et ad solis occasum regredietur in
castra. [13] Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requi-
sita naturae [14] gerens paxillum in balteo; cumque sederis foris, fo-
dies foveam et egesta humo operies. [15] Dominus enim Deus tuus
ambulat in medio castrorum tuorum, ut eruat te et tradat tibi ini-
micos tuos; sint castra tua sancta, et nihil in eis videat foeditatis
nec derelinquat te.
[16] Non trades servum domino suo, qui ad te confugerit: [17] habi-
tabit tecum in medio tui in loco, quem elegerit in una urbium tua-
rum, quae placuerit ei, nec contristes eum.

[23] [14] *In balteo* – Lege cum Gr et Vg *'al-'ĕzorēkā*; TM *'al-'ăzēnekā* (= Syr « praeter arma sua »? vel « praeter supellectilem »?)

18 Non erit prostibulum sacrum de filiabus Israel, nec scortator
sacer de filiis Israel. 19 Non offeres mercedem prostibuli nec pre-
tium canis in domo Domini Dei tui, quidquid illud est, quod vo-
veris, quia abominatio est utrumque apud Dominum Deum tuum.
20 Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec alimenta
nec quamlibet aliam rem, 21 sed alieno fenerabis. Fratri autem tuo
absque usura id, quo indiget, commodabis, ut benedicat tibi Domi-
nus Deus tuus in omni opere tuo in terra, ad quam ingredieris pos-
sidendam.
22 Cum voveris votum Domino Deo tuo, non tardabis reddere;
quia requiret illud Dominus Deus tuus a te, et reputabitur tibi in
peccatum. 23 Si nolueris polliceri, absque peccato eris; 24 quod autem
egressum est de labiis tuis, observabis et facies, sicut promisisti Do-
mino Deo tuo: propria voluntate et ore tuo locutus es.
25 Ingressus vineam proximi tui comede uvas, quantum tibi pla-
cuerit; in sporta autem ne efferas tecum. 26 Si intraveris in segetem
amici tui, franges spicas manu; falce autem non metes.

24 1 Si acceperit homo uxorem et habuerit eam, et non invenerit gra-
tiam ante oculos eius propter aliquam foeditatem, et scripserit libel-
lum repudii dederitque in manu illius et dimiserit eam de domo sua,
2 cumque egressa alterius uxor facta fuerit, 3 et ille quoque oderit
eam dederitque ei libellum repudii et dimiserit de domo sua, vel
mortuus fuerit, 4 non poterit prior maritus recipere eam in uxorem,
quia polluta est; hoc esset abominatio coram Domino. Ne peccare
facias terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradiderit tibi pos-
sidendam.
5 Cum acceperit homo nuper uxorem, non procedet ad bellum,
nec ei quippiam necessitatis iniungetur publicae, sed vacabit liber
domui suae, ut uno anno laetetur cum uxore sua.
6 Non accipies loco pignoris molam vel superiorem lapidem mo-
larem, quia animam suam apposuit tibi.
7 Si deprehensus fuerit homo rapiens unum de fratribus suis de
filiis Israel et, vendito eo, accipiens pretium, interficietur; et auferes
malum de medio tui.
8 Observa diligenter, si incurras plagam leprae, quaecumque do-
cuerint vos sacerdotes levitici generis; quod praecepi eis, implete
sollicite. 9 Memento, quae fecerit Dominus Deus tuus Mariae in via,
cum egrederemini de Aegypto.
10 Cum mutuam dabis proximo tuo rem aliquam, non ingredieris
domum eius, ut pignus auferas, 11 sed stabis foris, et ille tibi pignus

proferet, quod habuerit. [12] Sin autem pauper est, non pernoctabit apud te pignus, [13] sed statim reddes ei ad solis occasum, ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi, et habeas iustitiam coram Domino Deo tuo.

[14] Non negabis mercedem indigentis et pauperis ex fratribus tuis sive advenis, qui tecum morantur in terra intra portas tuas, [15] sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, et illud desiderat anima sua; ne clamet contra te ad Dominum, et reputetur tibi in peccatum.

[16] Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur.

[17] Non pervertes iudicium advenae et pupilli nec auferes pignoris loco viduae vestimentum. [18] Memento quod servieris in Aegypto, et eruerit te Dominus Deus tuus inde; idcirco praecipio tibi, ut facias hanc rem. [19] Quando messueris segetem in agro tuo et oblitus manipulum reliqueris, non reverteris, ut tollas eum, sed advenam et pupillum et viduam auferre patieris, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum. [20] Si fruges collegeris olivarum, quidquid remanserit in arboribus, non reverteris, ut colligas, sed relinques advenae, pupillo ac viduae. [21] Si vindemiaveris vineam tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in usus advenae, pupilli ac viduae. [22] Memento quod et tu servieris in Aegypto; et idcirco praecipio tibi, ut facias hanc rem.

25 [1] Si fuerit causa inter aliquos, et interpellaverint iudices, quem iustum esse perspexerint, illi iustitiae palmam dabunt; quem impium, condemnabunt impietatis. [2] Sin autem iudex eum, qui peccavit, dignum viderit plagis, prosternet et coram se faciet verberari; pro mensura peccati erit et plagarum modus, [3] ita dumtaxat, ut quadragenarium numerum non excedant, ne ultra percussus plagis multis et foede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.

[4] Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas.

[5] Quando habitaverint fratres simul, et unus ex eis absque filio mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet foras alteri, sed accipiet eam frater eius uxorem et suscitabit semen fratris sui; [6] et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit, ut non deleatur nomen eius ex Israel. [7] Sin autem noluerit accipere uxorem fratris sui, quae ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis et interpellabit maiores natu dicetque: “ Non vult frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israel nec me in coniugium sumere ”; [8] statimque accersiri eum facient et interrogabunt. Si responderit: “ Nolo eam

uxorem accipere ", 9 accedet mulier ad eum coram senioribus et
tollet calceamentum de pede eius spuetque in faciem illius et dicet:
" Sic fit homini, qui non aedificat domum fratris sui ". 10 Et voca-
bitur nomen illius in Israel: " Domus discalceati ".

11 Si habuerint inter se iurgium viri, et unus contra alterum rixari
coeperit, volensque uxor alterius eruere virum suum de manu for-
tioris, miserit manum et apprehenderit verenda eius, 12 abscides ma-
num illius nec flecteris super eam ulla misericordia.

13 Non habebis in sacculo tuo diversa pondera maius et minus;
14 nec erit in domo tua ephi maius et minus. 15 Pondus habebis
iustum et verum, et ephi iustum et verum erit tibi, ut multo vivas
tempore super terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi.
16 Abominatur enim Dominus tuus eum, qui facit haec, et aversatur
omnem iniustitiam.

17 Memento quae fecerit tibi Amalec in via, quando egrediebaris
ex Aegypto; 18 quomodo occurrerit tibi et omnes extremos agminis
tui, qui lassi residebant, ceciderit, quando tu eras fame et labore
confectus, et non timuerit Deum. 19 Cum ergo Dominus Deus tuus
dederit tibi requiem a cunctis per circuitum inimicis tuis in terra,
quam tibi daturus est, delebis nomen Amalec sub caelo: cave, ne
obliviscaris!

26 1 Cumque intraveris terram, quam Dominus Deus tuus tibi da-
turus est possidendam, et obtinueris eam atque habitaveris in illa,
2 tolles primitias de cunctis frugibus agri, quas collegeris de terra
tua, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, et pones in cartallo per-
gesque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, ut ibi habitet
nomen eius, 3 accedesque ad sacerdotem, qui fuerit in diebus illis,
et dices ad eum: " Profiteor hodie coram Domino Deo tuo quod
ingressus sim terram, pro qua iuravit patribus nostris, ut daret
eam nobis ". 4 Suscipiensque sacerdos cartallum de manu tua ponet
ante altare Domini Dei tui, 5 et loqueris in conspectu Domini Dei
tui: " Syrus vagus erat pater meus et descendit in Aegyptum et ibi
peregrinatus est in paucissimo numero; crevitque in gentem ma-
gnam ac robustam et infinitae multitudinis. 6 Afflixeruntque nos
Aegyptii et persecuti sunt imponentes onera gravissima. 7 Et cla-
mavimus ad Dominum, Deum patrum nostrorum, qui exaudivit nos
et respexit humilitatem nostram et laborem atque angustias, 8 et
eduxit nos Dominus de Aegypto in manu forti et brachio extento,
in ingenti pavore, in signis atque portentis, 9 et introduxit ad lo-
cum istum et tradidit nobis terram hanc lacte et melle manantem.

10 Et ecce nunc attuli primitias frugum terrae, quam dedisti mihi,
Domine ". Et dimittes eas in conspectu Domini Dei tui et adorato
Domino Deo tuo. 11 Et epulaberis in omnibus bonis, quae Dominus
Deus tuus dederit tibi et domui tuae, tu et Levites et advena, qui
tecum est.

12 Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, anno
tertio, anno decimarum, et dederis Levitae et advenae et pupillo et
viduae, ut comedant intra portas tuas et saturentur, 13 loqueris in
conspectu Domini Dei tui: " Abstuli, quod sanctificatum est, de
domo mea et dedi illud Levitae et advenae, pupillo ac viduae, sicut
iussisti mihi; non praeterivi mandata tua nec sum oblitus imperii
tui, 14 non comedi ex eis in luctu meo nec separavi ex eis in quali-
bet immunditia nec expendi ex his quidquam mortuo: oboedivi
voci Domini Dei mei et feci omnia, sicut praecepisti mihi. 15 Respice
de habitaculo sancto tuo, de caelo, et benedic populo tuo Israel et
terrae, quam dedisti nobis, sicut iurasti patribus nostris, terrae
lacte et melle mananti ".

16 Hodie Dominus Deus tuus mandavit tibi, ut facias praecepta
haec atque iudicia et custodias et impleas illa ex toto corde tuo et
ex tota anima tua. 17 Dominum elegisti hodie, ut sit tibi Deus, et
ambules in viis eius et custodias praecepta illius et mandata atque
iudicia et oboedias eius imperio; 18 et Dominus elegit te hodie, ut
sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, et custodias omnia
mandata illius, 19 et faciat te excelsiorem cunctis gentibus, quas
creavit in laudem et nomen et gloriam suam, ut sis populus sanctus
Domini Dei tui, sicut locutus est ».

27 1 Praecepit autem Moyses et seniores Israel populo dicentes:
« Custodite omne mandatum, quod praecipio vobis hodie. 2 Cum-
que transieritis Iordanem in terram, quam Dominus Deus tuus da-
bit tibi, eriges ingentes lapides et calce obduces eos, 3 ut possis in
eis scribere omnia verba legis huius, Iordane transmisso, ut introeas
terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, terram lacte et melle
manantem, sicut locutus est Dominus, Deus patrum tuorum, tibi.
4 Quando ergo transieritis Iordanem, erigite istos lapides, sicut ego
hodie praecipio vobis, in monte Hebal, et obduces eos calce; 5 et
aedificabis ibi altare Domino Deo tuo de lapidibus, quos ferrum
non tetigit, 6 de saxis impolitis, et offeres super eo holocausta Do-
mino Deo tuo. 7 Et immolabis hostias pacificas comedesque ibi et
epulaberis coram Domino Deo tuo; 8 et scribes super lapides omnia
verba legis huius plane et lucide ».

9 Dixeruntque Moyses et sacerdotes levitici generis ad omnem
Israelem: « Attende et audi, Israel: hodie factus es populus Domino
Deo tuo; 10 audies vocem eius et facies mandata atque praecepta,
quae ego praecipio tibi ».
11 Praecepitque Moyses populo in die illo dicens: 12 « Hi stabunt
ad benedicendum populo super montem Garizim, Iordane trans-
misso: Simeon, Levi, Iudas, Issachar, Ioseph et Beniamin. 13 Et e
regione isti stabunt ad maledicendum in monte Hebal: Ruben, Gad
et Aser et Zabulon, Dan et Nephthali. 14 Et pronunciabunt Levitae
dicentque ad omnes viros Israel excelsa voce:
15 " Maledictus homo, qui facit sculptile et conflatile, abomina-
tionem Domini, opus manuum artificum, ponetque illud in abscon-
dito ". Et respondebit omnis populus et dicet: " Amen ".
16 " Maledictus, qui contemnit patrem suum et matrem ". Et dicet
omnis populus: " Amen ".
17 " Maledictus, qui transfert terminos proximi sui ". Et dicet
omnis populus: " Amen ".
18 " Maledictus, qui errare facit caecum in itinere ". Et dicet
omnis populus: " Amen ".
19 " Maledictus, qui pervertit iudicium advenae, pupilli et viduae ".
Et dicet omnis populus: " Amen ".
20 " Maledictus, qui dormit cum uxore patris sui, quia revelat
operimentum lectuli eius ". Et dicet omnis populus: " Amen ".
21 " Maledictus, qui dormit cum omni iumento ". Et dicet omnis
populus: " Amen ".
22 " Maledictus, qui dormit cum sorore sua, filia patris sui sive
matris suae ". Et dicet omnis populus: " Amen ".
23 " Maledictus, qui dormit cum socru sua ". Et dicet omnis po-
pulus: " Amen ".
24 " Maledictus, qui clam percusserit proximum suum ". Et dicet
omnis populus: " Amen ".
25 " Maledictus, qui accipit munera, ut percutiat sanguinem inno-
centem ". Et dicet omnis populus: " Amen ".
26 " Maledictus, qui non permanet in sermonibus legis huius, nec
eos opere perficit ". Et dicet omnis populus: " Amen ".

28 1 Sin audieris vocem Domini Dei tui, ut facias atque custodias
omnia mandata eius, quae ego praecipio tibi hodie, faciet te Do-
minus Deus tuus excelsiorem cunctis gentibus, quae versantur in
terra, 2 venientque super te universae benedictiones istae et appre-
hendent te, si tamen vocem Domini Dei tui audieris.

3 Benedictus tu in civitate et benedictus in agro. 4 Benedictus fruc-
tus ventris tui et fructus terrae tuae fructusque iumentorum tuorum,
partus armentorum tuorum et incrementum ovium tuarum. 5 Bene-
dictum canistrum et pistrinum tuum. 6 Benedictus eris et ingrediens
et egrediens. 7 Dabit Dominus inimicos tuos, qui consurgunt adver-
sum te, corruentes in conspectu tuo; per unam viam venient contra
te et per septem fugient a facie tua. 8 Emittet Dominus benedictio-
nem super cellaria tua et super omnia opera manuum tuarum; be-
nedicetque tibi in terra, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

9 Suscitabit te Dominus sibi in populum sanctum, sicut iuravit
tibi, si custodieris mandata Domini Dei tui et ambulaveris in viis
eius. 10 Videbuntque omnes terrarum populi quod nomen Domini
invocatum sit super te, et timebunt te.

11 Abundare te faciet Dominus omnibus bonis, fructu uteri tui et
fructu iumentorum tuorum, fructu terrae tuae, quam iuravit Domi-
nus patribus tuis, ut daret tibi. 12 Aperiet Dominus tibi thesaurum
suum optimum, caelum, ut tribuat pluviam terrae tuae in tempore
suo; benedicatque cunctis operibus manuum tuarum; et fenerabis
gentibus multis et ipse a nullo fenus accipies. 13 Constituet te Do-
minus in caput et non in caudam, et eris semper supra et non sub-
ter, si audieris mandata Domini Dei tui, quae ego praecipio tibi
hodie, et custodieris et feceris 14 ac non declinaveris a verbis, quae
ego praecipio vobis hodie, nec ad dexteram nec ad sinistram, nec
secutus fueris deos alienos neque colueris eos.

15 Quod si audire nolueris vocem Domini Dei tui, ut custodias
et facias omnia mandata eius et praecepta, quae ego praecipio tibi
hodie, venient super te omnes maledictiones istae et apprehendent te:

16 Maledictus eris in civitate, maledictus in agro. 17 Maledictum
canistrum et pistrinum tuum. 18 Maledictus fructus ventris tui et
fructus terrae tuae, partus armentorum tuorum et incrementum
ovium tuarum. 19 Maledictus eris ingrediens et maledictus egrediens.

20 Mittet Dominus super te maledictionem et conturbationem et
increpationem in omnia opera tua, quae facies, donec conterat te et
perdat velociter propter adinventiones tuas pessimas, in quibus re-
liquisti me. 21 Adiunget Dominus tibi pestilentiam, donec consumat
te de terra, ad quam ingredieris possidendam. 22 Percutiet te Domi-
nus consumptione, febri et inflammatione, ardore et aestu, uredine
ac aurugine, et persequentur te, donec pereas. 23 Et erit caelum,
quod est supra caput tuum, aeneum, et terra, quam calcas, ferrea.

[28] 22 *Aestu* – Lege cum Vg *baḥoreb*; TM « gladio »

24 Convertet Dominus imbrem terrae tuae in pulverem, et de caelo
descendet super te cinis, donec conteraris. 25 Tradet te Dominus
corruentem ante hostes tuos: per unam viam egredieris contra eos
et per septem fugies et eris in terrorem omnibus regnis terrae. 26 Erit-
que cadaver tuum in escam cunctis volatilibus caeli et bestiis terrae,
et non erit qui abigat.

27 Percutiet te Dominus ulcere Aegypti et tumore, scabie quoque
et prurigine, ita ut curari nequeas. 28 Percutiet te Dominus amentia
et caecitate ac stupore mentis; 29 et palpabis in meridie, sicut pal-
pare solet caecus in tenebris, et non diriges vias tuas. Omnique tem-
pore eris oppressus et exspoliatus nec habebis, qui liberet te. 30 Uxo-
rem accipies, et alius dormiet cum ea. Domum aedificabis et non
habitabis in ea. Plantabis vineam et non vindemiabis eam. 31 Bos
tuus mactabitur coram te, et non comedes ex eo. Asinus tuus ra-
pietur in conspectu tuo et non reddetur tibi. Oves tuae dabuntur
inimicis tuis, et non erit qui te adiuvet. 32 Filii tui et filiae tuae tra-
dentur alteri populo, videntibus oculis tuis et deficientibus ad con-
spectum eorum tota die, et non erit fortitudo in manu tua. 33 Fruc-
tus terrae tuae et omnes labores tuos comedet populus, quem igno-
ras, et eris semper oppressus et confractus cunctis diebus 34 et in-
sanies in aspectu eorum, quae videbunt oculi tui. 35 Percutiet te Do-
minus ulcere pessimo in genibus et in suris, sanarique non poteris
a planta pedis usque ad verticem tuum.

36 Ducet te Dominus et regem tuum, quem constitueris super te,
in gentem, quam ignorasti tu et patres tui, et servies ibi diis alienis,
ligno et lapidi; 37 et eris in stuporem et in proverbium ac fabulam
omnibus populis, ad quos te introduxerit Dominus.

38 Sementem multam iacies in terram et modicum congregabis,
quia locustae devorabunt omnia. 39 Vineas plantabis et coles et vi-
num non bibes, nec colliges ex ea quippiam, quoniam vastabitur
vermibus. 40 Olivas habebis in omnibus terminis tuis et non ungeris
oleo, quia defluent et peribunt. 41 Filios generabis et filias et non
frueris eis, quoniam ducentur in captivitatem. 42 Omnes arbores
tuas et fruges terrae tuae locusta consumet. 43 Advena, qui tecum
versatur in terra, ascendet super te eritque sublimior; tu autem de-
scendes et eris inferior. 44 Ipse fenerabit tibi, et tu non fenerabis
ei; ipse erit in caput, et tu eris in caudam.

45 Et venient super te omnes maledictiones istae et persequentes
apprehendent te, donec intereas, quia non audisti vocem Domini
Dei tui nec servasti mandata eius et praecepta, quae praecepit tibi.
46 Et erunt in te signa atque prodigia et in semine tuo usque in sem-

piternum. 47 Eo quod non servieris Domino Deo tuo in gaudio cor-
disque laetitia propter rerum omnium abundantiam, 48 servies ini-
mico tuo, quem immittet Dominus tibi, in fame et siti et nuditate
et omnium penuria, et ponet iugum ferreum super cervicem tuam,
donec te conterat.

49 Adducet Dominus super te gentem de longinquo et de extremis
finibus terrae in similitudinem aquilae volantis cum impetu, cuius
linguam intellegere non possis: 50 gentem procacissimam, quae non
deferat seni nec misereatur parvulo; 51 et devoret fructum iumento-
rum tuorum ac fruges terrae tuae, donec intereas, et non relinquat
tibi triticum, vinum et oleum, partum armentorum et incrementum
ovium, donec te disperdat 52 et obsideat te in cunctis urbibus tuis,
donec destruantur muri tui firmi atque sublimes, in quibus habebas
fiduciam in omni terra tua. Obsideberis intra portas tuas in omni
terra tua, quam dabit tibi Dominus Deus tuus, 53 et comedes fruc-
tum uteri tui, carnes filiorum tuorum et filiarum tuarum, quas de-
derit tibi Dominus Deus tuus, in obsidione et angustia, qua oppri-
met te hostis tuus. 54 Homo tener in te et delicatus valde invidebit
fratri suo et uxori, quae cubat in sinu suo, et residuis filiis suis,
quos reservaverit, 55 ne det uni ex eis de carnibus filiorum suorum,
quas comedet, eo quod nihil aliud habeat in obsidione et angustia,
qua oppresserit te inimicus tuus intra omnes portas tuas. 56 Tenera
mulier in te et delicata, quae non tentabat pedis vestigium figere
in terram propter mollitiem et teneritudinem nimiam, invidebit
viro suo, qui cubat in sinu eius, filio et filiae 57 et illuviei secunda-
rum, quae egrediuntur de medio feminum eius, et liberis, qui eadem
hora nati sunt; comedet enim eos clam propter rerum omnium pe-
nuriam in obsidione et angustia, qua opprimet te inimicus tuus
intra portas tuas.

58 Nisi custodieris et feceris omnia verba legis huius, quae scripta
sunt in hoc volumine, et timueris nomen gloriosum et terribile hoc,
Dominum Deum tuum, 59 augebit ultra modum Dominus plagas
tuas et plagas seminis tui, plagas magnas et perseverantes, infirmi-
tates pessimas et perpetuas, 60 et convertet in te omnes afflictiones
Aegypti, quas timuisti, et adhaerebunt tibi. 61 Insuper universos lan-
guores et plagas, quae non sunt scriptae in volumine legis huius,
inducet Dominus super te, donec te conterat; 62 et remanebitis pauci
numero, qui prius eratis sicut astra caeli prae multitudine, quon-
iam non audisti vocem Domini Dei tui.

63 Et sicut ante laetatus est Dominus super vos bene vobis fa-
ciens vosque multiplicans, sic laetabitur super vos disperdens vos

atque subvertens, ut auferamini de terra, ad quam ingredieris possidendam. 64 Disperget te Dominus in omnes populos a summitate terrae usque ad terminos eius, et servies ibi diis alienis, quos et tu ignorasti et patres tui, lignis et lapidibus. 65 In gentibus quoque illis non quiesces, neque erit requies vestigio pedis tui; dabit enim tibi Dominus ibi cor pavidum et deficientes oculos et animam consumptam maerore. 66 Et erit vita tua quasi pendens ante te; timebis nocte et die et non credes vitae tuae. 67 Mane dices: " Quis mihi det vesperum? "; et vespere: " Quis mihi det mane? ", propter cordis tui formidinem, qua terreberis, et propter ea, quae tuis videbis oculis. 68 Reducet te Dominus classibus in Aegyptum per viam, de qua dixi tibi, ut eam amplius non videres; ibi vendetis vos inimicis vestris in servos et ancillas, et non erit qui emat ».

69 Haec sunt verba foederis, quod praecepit Dominus Moysi, ut feriret cum filiis Israel in terra Moab, praeter illud foedus, quod cum eis pepigit in Horeb.

29 1 Vocavitque Moyses omnem Israel et dixit ad eos: « Vos vidistis universa, quae fecit Dominus coram vobis in terra Aegypti, pharaoni et omnibus servis eius universaeque terrae illius, 2 tentationes magnas, quas viderunt oculi tui, signa illa portentaque ingentia; 3 et non dedit Dominus vobis cor intellegens et oculos videntes et aures, quae possint audire, usque in praesentem diem. 4 Adduxi vos quadraginta annis per desertum; non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum tuorum vetustate consumpta sunt, 5 panem non comedistis, vinum et siceram non bibistis, ut sciretis quia ego sum Dominus Deus vester. 6 Et venistis ad hunc locum, egressusque est Sehon rex Hesebon et Og rex Basan occurrentes nobis ad pugnam, et percussimus eos. 7 Et tulimus terram eorum ac tradidimus possidendam Ruben et Gad et dimidiae tribui Manasse. 8 Custodite ergo verba pacti huius et implete ea, ut prosperemini in universis, quae facitis.

9 Vos statis hodie cuncti coram Domino Deo vestro, principes vestri ac tribus et maiores natu atque praefecti, omnis vir Israel, 10 liberi et uxores vestrae et advena tuus, qui tecum moratur in castris, a lignorum caesoribus usque ad hos, qui hauriunt aquas tuas, 11 ut transeas in foedere Domini Dei tui et in iure iurando, quod hodie Dominus Deus tuus percutit tecum, 12 ut suscitet te sibi hodie in populum, et ipse sit Deus tuus, sicut locutus est tibi et sicut iuravit patribus tuis Abraham, Isaac et Iacob.

13 Nec vobis solis ego hoc foedus ferio et haec iuramenta confirmo, 14 sed cunctis hic nobiscum hodie praesentibus coram Do-

mino Deo nostro et illis, qui hodie hic nobiscum non adsunt. 15 Vos
enim nostis quomodo habitaverimus in terra Aegypti et quomodo
transierimus per medium nationum, quas transeuntes 16 vidistis abo-
minationes et idola eorum, lignum et lapidem, argentum et aurum,
quae colebant. 17 Ne forte sit inter vos vir aut mulier, familia aut
tribus, cuius cor aversum est hodie a Domino Deo nostro, ut vadat
et serviat diis illarum gentium, et sit inter vos radix germinans fel
et absinthium; 18 cumque audierit verba iuramenti huius, benedicat
sibi in corde suo dicens: " Pax erit mihi, etsi ambulabo in pravi-
tate cordis mei ", et absumat terram irriguam et sitientem. 19 Do-
minus non ignoscet ei, sed tunc quam maxime furor eius fumabit
et zelus contra hominem illum, et sedebunt super eum omnia ma-
ledicta, quae scripta sunt in hoc volumine, et delebit Dominus no-
men eius sub caelo 20 et consumet eum in perditionem ex omnibus
tribubus Israel, iuxta maledictiones foederis, quae in hoc libro legis
scriptae sunt.

21 Dicetque sequens generatio, filii vestri, qui nascentur deinceps,
et peregrini, qui de longe venerint, videntes plagas terrae illius et
infirmitates, quibus eam afflixerit Dominus, 22 sulphur et salem:
combusta est omnis humus eius, ita ut ultra non seratur, nec virens
quippiam germinet in exemplum subversionis Sodomae et Gomorrae,
Adamae et Seboim, quas subvertit Dominus in ira et furore suo.
23 Et dicent omnes gentes: " Quare sic fecit Dominus terrae huic?
Quae est haec ira furoris immensa? ". 24 Et respondebunt: " Quia de-
reliquerunt pactum Domini, Dei patrum suorum, quod pepigit cum
eis, quando eduxit eos de terra Aegypti, 25 et servierunt diis alienis
et adoraverunt eos, quos nesciebant et quibus non fuerant attributi;
26 idcirco iratus est furor Domini contra terram istam, ut induceret
super eam omnia maledicta, quae in hoc volumine scripta sunt,
27 et eiecit eos de terra eorum in ira et furore et indignatione ma-
xima proiecitque in terram alienam, sicut hodie comprobatur ".

28 Abscondita Domino Deo nostro, manifesta autem nobis et
filiis nostris usque in sempiternum, ut faciamus universa verba legis
huius.

30 1 Cum ergo venerint super te omnes sermones isti, benedictio et
maledictio, quas proposui in conspectu tuo, et ductus paenitudine
cordis tui in universis gentibus, in quas disperserit te Dominus
Deus tuus, 2 et reversus fueris ad eum et oboedieris eius imperiis
secundum omnia, quae ego hodie praecipio tibi, cum filiis tuis in
toto corde tuo et in tota anima tua, 3 reducet Dominus Deus tuus

captivitatem tuam ac miserebitur tui et rursum congregabit te de cunctis populis, in quos te ante dispersit. 4 Si ad cardines caeli fueris dissipatus, inde te retrahet Dominus Deus tuus et assumet 5 atque introducet in terram, quam possederunt patres tui, et obtinebis eam; et feliciorem et maioris numeri esse te faciet quam fuerunt patres tui.

6 Circumcidet Dominus Deus tuus cor tuum et cor seminis tui, ut diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua, ut possis vivere. 7 Omnes autem maledictiones has convertet super inimicos tuos et eos, qui oderunt te et persequuntur. 8 Tu autem reverteris et audies vocem Domini faciesque universa mandata, quae ego praecipio tibi hodie; 9 et abundare te faciet Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum, in subole uteri tui et in fructu iumentorum tuorum et in ubertate terrae tuae, in rerum omnium largitate; revertetur enim Dominus, ut gaudeat super te in omnibus bonis, sicut gavisus est in patribus tuis. 10 Si tamen audieris vocem Domini Dei tui et custodieris mandata eius et praecepta, quae in hac lege conscripta sunt, et revertaris ad Dominum Deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua.

11 Mandatum hoc, quod ego praecipio tibi hodie, non supra te est neque procul positum 12 nec in caelo situm, ut possis dicere: " Quis nobis ad caelum valet ascendere, ut deferat illud ad nos, et audiamus atque opere compleamus? ". 13 Neque trans mare positum, ut causeris et dicas: " Quis nobis transfretare poterit mare et illud ad nos usque deferre, ut possimus audire et facere quod praeceptum est? ". 14 Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo et in corde tuo, ut facias illum.

15 Considera quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam et bonum, et e contrario mortem et malum. 16 Si oboedieris mandatis Domini Dei tui, quae ego praecipio tibi hodie, ut diligas Dominum Deum tuum et ambules in viis eius et custodias mandata illius et praecepta atque iudicia, vives; ac multiplicabit te benedicetque tibi in terra, ad quam ingredieris possidendam. 17 Sin autem aversum fuerit cor tuum, et audire nolueris atque errore deceptus adoraveris deos alienos et servieris eis, 18 praedico vobis hodie quod pereatis et parvo tempore moremini in terra, ad quam, Iordane transmisso, ingredieris possidendam.

19 Testes invoco hodie contra vos caelum et terram quod proposuerim vobis vitam et mortem, benedictionem et maledictionem.

[30] 16 *Si oboedieris mandatis Domini Dei tui* – Adde cum Gr *'im tišma' 'el miṣwôt Jhwh 'ĕlōhêkā* (cfr. 11, 27); TM omittit

Elige ergo vitam, ut et tu vivas et semen tuum 20 et diligas Domi-
num Deum tuum atque oboedias voci eius et illi adhaereas — ipse
est enim vita tua et longitudo dierum tuorum — ut habites in terra,
pro qua iuravit Dominus patribus tuis Abraham, Isaac et Iacob, ut
daret eam illis ».

31 1 Abiit itaque Moyses et locutus est omnia verba haec ad univer-
sum Israel 2 et dixit ad eos: « Centum viginti annorum sum hodie,
non possum ultra egredi et ingredi, praesertim cum et Dominus
dixerit mihi: " Non transibis Iordanem istum ". 3 Dominus Deus
tuus ipse transibit ante te; ipse delebit gentes has in conspectu tuo,
et possidebis eas, et Iosue transibit ante te, sicut locutus est Domi-
nus. 4 Facietque Dominus eis, sicut fecit Sehon et Og regibus Amor-
raeorum et terrae eorum delevitque eos. 5 Cum ergo et hos tradide-
rit vobis, similiter facietis eis, sicut praecepi vobis. 6 Viriliter agite
et confortamini; nolite timere nec paveatis a conspectu eorum,
quia Dominus Deus tuus ipse est ductor tuus et non dimittet nec
derelinquet te ».

7 Vocavitque Moyses Iosue et dixit ei coram omni Israel: « Con-
fortare et esto robustus; tu enim introduces populum istum in ter-
ram, quam daturum se patribus eorum iuravit Dominus, et tu eam
sorte divides eis. 8 Et Dominus, qui ductor tuus est, ipse erit tecum,
non dimittet nec derelinquet te: noli timere nec paveas ».

9 Et scripsit Moyses legem hanc et tradidit eam sacerdotibus filiis
Levi, qui portabant arcam foederis Domini, et cunctis senioribus
Israel; 10 praecepitque eis dicens: « Post septem annos, anno remis-
sionis, in sollemnitate Tabernaculorum, 11 convenientibus cunctis ex
Israel, ut appareant in conspectu Domini Dei tui in loco, quem ele-
gerit, leges verba legis huius coram omni Israel, audientibus eis;
12 congrega populum tam viros quam mulieres, parvulos et advenas,
qui sunt intra portas tuas, ut audientes discant et timeant Domi-
num Deum vestrum et custodiant impleantque omnes sermones legis
huius; 13 filii quoque eorum, qui nunc ignorant, audiant et discant
timere Dominum Deum vestrum cunctis diebus, quibus versamini
in terra, ad quam vos, Iordane transmisso, pergitis obtinendam ».

14 Et ait Dominus ad Moysen: « Ecce prope sunt dies mortis tuae;
voca Iosue, et state in tabernaculo conventus, ut praecipiam ei ».
Abierunt ergo Moyses et Iosue et steterunt in tabernaculo conven-

[31] 7 *Introduces* – Lege cum paucis mss Hebraicis, Sam, Syr et Vg *tâbî'* (cfr. v. 23); TM « et venies » (cum populo isto)

tus; 15 apparuitque Dominus ibi in columna nubis, quae stetit in
introitu tabernaculi.

16 Dixitque Dominus ad Moysen: « Ecce tu dormies cum patribus
tuis, et populus iste consurgens fornicabitur post deos alienos ter-
rae, ad quam ingredietur; ibi derelinquet me et irritum faciet foe-
dus, quod pepigi cum eo. 17 Et irascetur furor meus contra eum in
die illo, et derelinquam eos et abscondam faciem meam ab eis, et
erit in devorationem; invenient eum mala multa et afflictiones, ita
ut dicat in illo die: " Vere, quia non est Deus mecum, invenerunt
me haec mala ". 18 Ego autem abscondam et celabo faciem meam
in die illo, propter omnia mala, quae fecit, quia secutus est deos
alienos.

19 Nunc itaque scribite vobis canticum istud, et doce filios Israel,
ut memoriter teneant et ore decantent, ut sit mihi carmen istud pro
testimonio inter filios Israel. 20 Introducam enim eum in terram,
pro qua iuravi patribus eius, lacte et melle manantem. Cumque
comederit et saturatus crassusque fuerit, avertetur ad deos alienos,
et servient eis detrahentque mihi et irritum facient pactum meum.
21 Postquam invenerint eum mala multa et afflictiones, respondebit
ei canticum istud pro testimonio, quod nulla delebit oblivio ex ore
seminis sui; scio enim cogitationes eius, quae facit hodie, antequam
introducam eum in terram, quam ei pollicitus sum ». 22 Scripsit ergo
Moyses canticum istud in die illo et docuit filios Israel.

23 Praecepitque Dominus Iosue filio Nun et ait: « Confortare et
esto robustus; tu enim introduces filios Israel in terram, quam eis
pollicitus sum, et ego ero tecum ».

24 Postquam ergo scripsit Moyses verba legis huius in volumine
atque complevit, 25 praecepit Levitis, qui portabant arcam foederis
Domini, dicens: 26 « Tollite librum legis istum et ponite eum in la-
tere arcae foederis Domini Dei vestri, ut sit ibi contra te in testi-
monium. 27 Ego enim scio contentionem tuam et cervicem tuam du-
rissimam. Adhuc vivente me vobiscum, semper contentiose egistis
contra Dominum; quanto magis cum mortuus fuero?

28 Congregate ad me omnes maiores natu per tribus vestras atque
praefectos vestros, et loquar audientibus eis sermones istos et invo-
cabo contra eos caelum et terram. 29 Novi enim quod post mortem
meam inique agetis et declinabitis de via, quam praecepi vobis, et
occurrent vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malum
in conspectu Domini, ut irritetis eum per opera manuum vestra-
rum ». 30 Locutus est ergo Moyses, audiente universo coetu Israel,
verba carminis huius et ad finem usque complevit:

32 1 « Audite, caeli, quae loquor;
audiat terra verba oris mei!
2 Stillet ut pluvia doctrina mea,
fluat ut ros eloquium meum
quasi imber super herbam
et quasi stillae super gramina.
3 Quia nomen Domini invocabo:
date magnificentiam Deo nostro!
4 Petra, perfecta sunt opera eius,
quia omnes viae eius iustitia.
Deus fidelis et absque ulla iniquitate,
iustus et rectus.
5 Peccaverunt ei non filii eius in sordibus suis,
generatio prava atque perversa.
6 Haeccine redditis Domino,
popule stulte et insipiens?
Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te,
ipse fecit et stabilivit te?
7 Memento dierum antiquorum,
cogita generationes singulas;
interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi,
maiores tuos, et dicent tibi.
8 Quando dividebat Altissimus gentes,
quando separabat filios Adam,
constituit terminos populorum
iuxta numerum filiorum Israel;
9 pars autem Domini populus eius,
Iacob funiculus hereditatis eius.
10 Invenit eum in terra deserta,
in loco horroris et ululatu solitudinis;
circumdedit eum et attendit
et custodivit quasi pupillam oculi sui.
11 Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos
et super eos volitans expandit alas suas
et assumpsit eum
atque portavit super pennas suas.
12 Dominus solus dux eius fuit,
et non erat cum eo deus alienus.
13 Constituit eum super excelsam terram,
ut comederet fructus agrorum,
ut sugeret mel de petra

oleumque de saxo durissimo,
14 butyrum de armento et lac de ovibus,
cum adipe agnorum et arietum
filiorum Basan et hircorum,
cum medulla tritici,
et sanguinem uvae biberet meracissimum.
15 Incrassatus est dilectus et recalcitravit;
incrassatus, impinguatus, dilatatus
dereliquit Deum factorem suum
et recessit a Petra salutari suo.
16 Provocaverunt eum in diis alienis
et in abominationibus ad iracundiam concitaverunt.
17 Immolaverunt daemonibus et non Deo,
diis, quos ignorabant;
novi recentesque venerunt,
quos non coluerunt patres vestri.
18 Petram, quae te genuit, dereliquisti,
et oblitus es Domini creatoris tui.
19 Vidit Dominus et sprevit,
quia provocaverunt eum filii sui et filiae.
20 Et ait: " Abscondam faciem meam ab eis
et considerabo novissima eorum;
generatio enim perversa est,
et infideles filii.
21 Ipsi me provocaverunt in eo, qui non erat Deus,
et irritaverunt in vanitatibus suis;
et ego provocabo eos in eo, qui non est populus,
et in gente stulta irritabo illos.
22 Ignis succensus est in furore meo
et ardebit usque ad inferni profundissima;
devorabitque terram cum germine suo
et montium fundamenta comburet.
23 Congregabo super eos mala
et sagittas meas complebo in eis.
24 Consumentur fame et devorabuntur febri
et peste amarissima;
dentes bestiarum immittam in eos,
cum veneno serpentium in pulvere.
25 Foris vastabit eos gladius
et intus pavor:
iuvenem simul ac virginem,
lactantem cum homine sene.

26 Dixi: Disperdam eos,
cessare faciam ex hominibus memoriam eorum!,
27 sed arrogantiam inimicorum timui,
ne superbirent hostes eorum
et dicerent: 'Manus nostra excelsa,
et non Dominus fecit haec omnia!'.
28 Gens enim absque consilio est
et sine prudentia.
29 Utinam saperent et intellegerent haec
ac novissima sua providerent!
30 Quomodo persequatur unus mille,
et duo fugent decem milia?
Nonne ideo, quia Petra eorum vendidit eos,
et Dominus tradidit illos?".
31 Non enim est petra eorum ut Petra nostra,
et inimici nostri sunt iudices.
32 Vere de vinea Sodomorum vinea eorum
et de suburbanis Gomorrae;
uva eorum uva fellis
et botri amarissimi;
33 fel draconum vinum eorum
et venenum aspidum insanabile.
34 Nonne haec condita sunt apud me
et signata in thesauris meis?
35 Mea est ultio, et ego retribuam in tempore,
in quo labetur pes eorum!
Iuxta est dies perditionis,
et adesse festinat sors eorum.
36 Iudicabit Dominus populum suum
et in servis suis miserebitur;
videbit quod infirmata sit manus,
et defecerint clausi ac liberati.
37 Et dicet: "Ubi sunt dii eorum,
petra, in qua habebant fiduciam,
38 de quorum victimis comedebant adipes,
et bibebant vinum libaminum?
Surgant et opitulentur vobis
et in necessitate vos protegant!
39 Videte nunc quod ego sim solus,
et non sit Deus praeter me.
Ego occidam et ego vivere faciam;

percutiam et ego sanabo;
et non est qui de manu mea possit eruere.
40 Levabo ad caelum manum meam
et dicam: Vivo ego in aeternum!
41 Si acuero ut fulgur gladium meum,
et arripuerit iudicium manus mea,
reddam ultionem hostibus meis
et his, qui oderunt me, retribuam.
42 Inebriabo sagittas meas sanguine,
et gladius meus devorabit carnes,
de cruore occisorum et captivorum,
de capite ducum inimici! ”.
43 Laudate, gentes, populum eius,
quia sanguinem servorum suorum ulciscetur,
et vindictam retribuet in hostes suos
et propitius erit terrae populi sui ».

44 Venit ergo Moyses et locutus est omnia verba cantici huius
in auribus populi ipse et Iosue filius Nun; 45 complevitque omnes
sermones istos loquens ad universum Israel. 46 Et dixit ad eos:
« Ponite corda vestra in omnia verba, quae ego testificor vobis
hodie, ut mandetis ea filiis vestris custodire et facere et implere
universa verba legis huius; 47 quia verbum non incassum vobis,
sed est vita vestra: et in verbo hoc longo perseverabitis tem-
pore in terra, ad quam, Iordane transmisso, ingredimini possi-
dendam ».

48 Locutusque est Dominus ad Moysen in eadem die dicens:
49 « Ascende in montem istum Abarim, in montem Nabo, qui est
in terra Moab contra Iericho, et vide terram Chanaan, quam ego
tradam filiis Israel obtinendam. 50 Et morere in monte, quem
conscendens iungeris populo tuo, sicut mortuus est Aaron frater
tuus in monte Hor et appositus populo suo. 51 Quia praevari-
cati estis contra me in medio filiorum Israel ad aquas Meribath-
cades deserti Sin, quia non sanctificastis me inter filios Israel. 52 E
contra videbis terram et non ingredieris in eam, quam ego dabo
filiis Israel ».

33 1 Haec est benedictio, qua benedixit Moyses homo Dei filiis Israel
ante mortem suam. 2 Et ait:
« Dominus de Sinai venit
et de Seir ortus est eis;
apparuit de monte Pharan

et venit in Meribathcades
de meridie eius in Asedoth.
3 Vere diligit populos;
omnes sancti eius in manu illius sunt,
et, qui appropinquant pedibus tuis,
accipient de doctrina tua.
4 Legem praecepit nobis Moyses,
hereditatem multitudinis Iacob.
5 Et factus est apud dilectum rex,
congregatis principibus populi
cum tribubus Israel ».
6 « Vivat Ruben et non moriatur,
et sit parvus in numero ».
7 Haec est Iudae benedictio:
« Audi, Domine, vocem Iudae,
et ad populum suum introduc eum.
Manus eius pugnabunt pro eo,
et adiutor illius contra adversarios eius eris ».
8 De Levi quoque ait:
« Tummim et Urim tui
viro sancto tuo,
quem probasti in Massa
et cum quo litigasti ad aquas Meriba.
9 Qui dixit de patre suo et matre sua:
" Nescio vos ";
et fratres suos ignoravit
et filios suos nescivit.
Quia custodierunt eloquium tuum
et pactum tuum servaverunt.
10 Docebunt iudicia tua Iacob
et legem tuam Israel;
ponent thymiama in naribus tuis
et holocaustum super altare tuum.
11 Benedic, Domine, fortitudini eius
et opera manuum illius suscipe.

[33] 2 *Meribathcades* – Lege *mribat qādēš* (cfr. 32, 51); TM « de myriadibus sanctitatis »

Asedoth – Lege *'ašdot* (cfr. Vg: Ios 12, 3 « Asedothphasga » = « ascensus Phasga », ubi morantur Israelitae, cfr. Dt 3, 17; 34, 1); TM *'ēšdāt* (= Vg « ignea lex »?)

Percute lumbos inimicorum eius;
et, qui oderunt eum, non consurgant ».
[12] De Beniamin ait:
« Amantissimus Domini
habitabit confidenter in eo;
Altissimus proteget eum tota die,
et inter umeros illius requiescet ».
[13] De Ioseph quoque ait:
« Benedicta a Domino terra eius:
donis caeli, rore
atque abysso subiacente,
14 fructibus solis
et donis mensium,
15 primitiis antiquorum montium
et donis collium aeternorum,
16 frugibus terrae et plenitudine eius.
Benedictio illius, qui apparuit in rubo,
veniat super caput Ioseph
et super verticem nazaraei inter fratres suos;
17 quasi primogeniti tauri pulchritudo eius,
cornua unicornis cornua illius,
in ipsis ventilabit gentes
usque ad terminos terrae.
Hae sunt multitudines Ephraim,
et hae milia Manasse ».
[18] De Zabulon ait:
« Laetare, Zabulon, in exitu tuo,
et Issachar, in tabernaculis tuis!
19 Populos ad montem vocabunt,
ibi immolabunt victimas iustitiae.
Qui inundationem maris, quasi lac, sugent,
et thesauros absconditos arenarum ».
[20] De Gad ait:
« Benedictus, qui dilatat Gad!
Quasi leo requiescit
dilaceratque brachium et verticem.
21 Et vidit primitias sibi,
quia ibi pars ducis erat reposita;
qui fuit cum principibus populi

[33] [12] *Altissimus* – Lege *'eljôn* (cfr. Gr « Deus »); TM « super eum »

et fecit iustitiam Domini
et iudicia sua cum Israel ».
22 De Dan quoque ait:
« Dan catulus leonis
prosiliet largiter de Basan ».
23 De Nephthali dixit:
« Nephthali satiabatur beneplacito,
et plenus erit benedictione Domini:
mare et meridiem possidebit ».
24 De Aser quoque ait:
« Benedictus prae filiis Aser!
Sit placens fratribus suis,
et tingat in oleo pedem suum.
25 Ferrum et aes serae tuae,
sicut dies tui robur tuum ».
26 « Non est ut Deus Iesurun,
qui ascendit super caelos ad auxilium tuum
et in magnificentia sua super nubes.
27 Habitaculum Deus antiquus,
et subter brachia sempiterna.
Eiciet a facie tua inimicum
dicetque: " Conterere! ".
28 Habitabit Israel confidenter,
et fons Iacob solus;
stillabunt in terra frumenti et vini,
caelique rorem.
29 Beatus tu, Israel! Quis similis tui,
popule, qui salvaris in Domino?
Ipse est scutum auxilii tui
et gladius gloriae tuae.
Blandientur tibi inimici tui,
et tu eorum altitudines calcabis ».

34 1 Ascendit ergo Moyses de campestribus Moab super montem
Nabo in verticem Phasga contra Iericho; ostenditque ei Dominus
omnem terram Galaad usque Dan 2 et universum Nephthali terram-
que Ephraim et Manasse et omnem terram Iudae usque ad mare
occidentale 3 et Nageb et latitudinem campi Iericho civitatis palma-
rum usque Segor. 4 Dixitque Dominus ad eum: « Haec est terra,
pro qua iuravi Abraham, Isaac et Iacob, dicens: Semini tuo dabo
eam. Vidisti eam oculis tuis et non transibis ad illam ».

5 Mortuusque est ibi Moyses servus Domini in terra Moab, iu-
bente Domino. 6 Et sepelivit eum in valle in terra Moab contra
Bethphegor; et non cognovit homo sepulcrum eius usque in prae-
sentem diem. 7 Moyses centum et viginti annorum erat, quando
mortuus est; non caligavit oculus eius, nec robur illius defecit. 8 Fle-
veruntque eum filii Israel in campestribus Moab triginta diebus; et
completi sunt dies planctus lugentium Moysen.

9 Iosue vero filius Nun repletus est spiritu sapientiae, quia Moyses
posuit super eum manus suas; et oboedierunt ei filii Israel fecerunt-
que, sicut praecepit Dominus Moysi.

10 Et non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses, quem
nosse Dominus facie ad faciem, 11 in omnibus signis atque porten-
tis, quae misit per eum, ut faceret in terra Aegypti pharaoni et omni-
bus servis eius universaeque terrae illius, 12 et in cuncta manu robusta
magnisque mirabilibus, quae fecit Moyses coram universo Israel.

LIBER IOSUE

1 [1] Et factum est, ut post mortem Moysi servi Domini loqueretur
Dominus ad Iosue filium Nun ministrum Moysi et diceret ei:
[2] « Moyses servus meus mortuus est; nunc igitur surge et transi
Iordanem istum, tu et omnis populus iste, in terram, quam ego
dabo filiis Israel. [3] Omnem locum, quem calcaverit vestigium pedis
vestri, vobis tradidi, sicut locutus sum Moysi. [4] A deserto et Libano
isto usque ad fluvium magnum Euphraten, omnis terra Hetthaeorum
usque ad mare Magnum contra solis occasum erit terminus vester.
[5] Nullus tibi poterit resistere cunctis diebus vitae tuae: sicut fui
cum Moyse, ero et tecum; non dimittam nec derelinquam te.

[6] Confortare et esto robustus; tu enim sorte divides populo huic
terram, pro qua iuravi patribus suis, ut traderem eam illis. [7] Con-
fortare tantum et esto robustus valde, ut custodias et facias iuxta
omnem legem, quam praecepit tibi Moyses servus meus. Ne decli-
nes ab ea ad dexteram vel ad sinistram, ut prospereris in omnibus,
ad quaecumque perrexeris. [8] Non recedat hoc volumen legis de ore
tuo, sed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut custodias et facias
iuxta omnia, quae scripta sunt in eo: tunc optime diriges viam tuam
et tunc prosperaberis. [9] Nonne praecepi tibi: Confortare et esto
robustus, noli metuere et noli timere, quoniam tecum est Dominus
Deus tuus in omnibus, ad quaecumque perrexeris? ».

[10] Praecepitque Iosue praefectis populi dicens: « Transite per me-
dium castrorum et imperate populo ac dicite: [11] Praeparate vobis
cibaria, quoniam post diem tertium transibitis Iordanem hunc et
intrabitis ad possidendam terram, quam Dominus Deus vester da-
turus est vobis ».

[12] Rubenitis quoque et Gaditis et dimidiae tribui Manasse ait:
[13] « Mementote sermonis, quem praecepit vobis Moyses famulus
Domini dicens: " Dominus Deus vester dedit vobis requiem et
terram hanc ". [14] Uxores vestrae et filii ac iumenta manebunt in
terra, quam tradidit vobis Moyses trans Iordanem; vos autem trans-
ibitis armati ante fratres vestros, omnes viri fortes, et adiuvabitis
eos, [15] donec det requiem Dominus fratribus vestris, sicut et vobis
dedit, et possideant ipsi quoque terram, quam Dominus Deus vester
daturus est eis. Et sic revertemini in terram possessionis vestrae et
habitabitis in ea, quam vobis dedit Moyses famulus Domini trans
Iordanem contra solis ortum ».

[16] Responderuntque ad Iosue atque dixerunt: « Omnia, quae prae-
cepisti nobis, faciemus et, quocumque miseris, ibimus. [17] Sicut oboe-
divimus in cunctis Moysi, ita oboediemus et tibi; tantum sit Do-
minus Deus tuus tecum, sicut fuit cum Moyse. [18] Quicumque con-
tradixerit ori tuo et non oboedierit cunctis sermonibus, quos prae-
ceperis ei, moriatur; tu tantum confortare et viriliter age ».

2 [1] Misit ergo Iosue filius Nun de Settim duos viros exploratores
in abscondito et dixit eis: « Ite et considerate terram urbemque Ie-
richo ». Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis no-
mine Rahab et quieverunt ibi. [2] Nuntiatumque est regi Iericho et
dictum: « Ecce viri ingressi sunt huc per noctem de filiis Israel, ut
explorarent terram ». [3] Misitque rex Iericho ad Rahab dicens: « Educ
viros, qui venerunt ad te et ingressi sunt domum tuam; exploratores
quippe sunt et omnem terram considerare venerunt ». [4] Tollensque
mulier viros abscondit et ait: « Fateor, venerunt ad me, sed nescie-
bam unde essent; [5] cumque porta clauderetur in tenebris, et illi
pariter exierunt, nescio quo abierunt. Persequimini cito et compre-
hendetis eos ». [6] Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium domus
suae operuitque eos lini stipula, quae ibi erat. [7] Hi autem, qui missi
fuerant, secuti sunt eos per viam, quae ducit ad vadum Iordanis;
illisque egressis, statim porta clausa est.
[8] Necdum obdormierant qui latebant, et ecce mulier ascendit ad
eos et ait: [9] « Novi quod tradiderit Dominus vobis terram, et irruit
in nos terror vester, et elanguerunt omnes habitatores terrae coram
vobis. [10] Audivimus enim quod siccaverit Dominus aquas maris
Rubri ad vestrum introitum, quando egressi estis ex Aegypto, et
quae feceritis duobus Amorraeorum regibus, qui erant trans Iorda-
nem, Sehon et Og, quos interfecistis. [11] Et haec audientes pertimui-
mus, et elanguit cor nostrum, nec remansit in nobis spiritus ad in-
troitum vestrum; Dominus enim Deus vester ipse est Deus in caelo
sursum et in terra deorsum. [12] Nunc ergo iurate mihi per Dominum,
ut, quomodo ego feci vobiscum misericordiam, ita et vos faciatis
cum domo patris mei detisque mihi signum verum, [13] ut salvetis
patrem meum et matrem, fratres ac sorores meas et omnia, quae
eorum sunt, et eruatis animas nostras de morte ». [14] Qui responde-
runt ei: « Anima nostra sit pro vobis in mortem, si tamen non pro-
dideris; cumque tradiderit nobis Dominus terram, faciemus in te
misericordiam et veritatem ». [15] Demisit ergo eos per funem de fe-

[2] [14] *Prodideris* – Lege cum pluribus mss, Gr et Vg *taggîdî*; TM « prodideritis »

nestra; domus enim eius haerebat muro, et in muro habitabat. [16] Di-
xitque ad eos: « Ad montana pergite, ne forte occurrant vobis per-
secutores, ibique latete diebus tribus, donec redeant; et postea ibitis
per viam vestram ».

[17] Qui dixerunt ad eam: « Innoxii erimus a iuramento hoc, quo
adiurasti nos, [18] si, ingredientibus nobis terram, signum fuerit funi-
culus iste coccineus, et ligaveris eum in fenestra, per quam nos de-
misisti, et patrem tuum ac matrem fratresque et omnem cognatio-
nem tuam congregaveris in domum tuam. [19] Qui ostium domus tuae
egressus fuerit, sanguis ipsius erit in caput eius, et nos erimus in-
noxii; cunctorum autem sanguis, qui tecum fuerint in domo, redun-
dabit in caput nostrum, si eos aliquis tetigerit. [20] Quod si prodi-
deris hoc verbum, erimus mundi ab hoc iuramento, quo adiurasti
nos ». [21] Et illa respondit: « Sicut locuti estis, ita fiat ». Dimittensque
eos, ut pergerent, appendit funiculum coccineum in fenestra.

[22] Illi vero ambulantes pervenerunt ad montana et manserunt ibi
tres dies, donec reverterentur, qui fuerant persecuti; quaerentes enim
per omnem viam non reppererunt eos. [23] Duo viri reversi sunt et
descenderunt de monte et, transmisso Iordane, venerunt ad Iosue
filium Nun narraveruntque ei omnia, quae acciderant sibi, [24] atque
dixerunt: « Tradidit Dominus in manus nostras omnem terram, et
timore prostrati sunt cuncti habitatores eius in conspectu nostro ».

3 [1] Igitur Iosue de nocte consurgens movit castra. Egredientesque
de Settim venerunt ad Iordanem, ipse et omnes filii Israel; et morati
sunt ibi, antequam transirent. [2] Tribus diebus evolutis, transierunt
praefecti per castrorum medium [3] et praeceperunt populo: « Quando
videritis arcam foederis Domini Dei vestri et sacerdotes stirpis levi-
ticae portantes eam, vos quoque consurgite et sequimini eam [4] — sit-
que inter vos et arcam spatium cubitorum duum fere milium, et
cavete, ne appropinquetis ad eam — ut sciatis per quam viam in-
grediamini, quia prius non ambulastis per eam ». [5] Dixitque Iosue
ad populum: « Sanctificamini; cras enim faciet Dominus inter vos
mirabilia ». [6] Et ait ad sacerdotes: « Tollite arcam foederis et prae-
cedite populum ». Qui tulerunt et ambulaverunt ante eos.

[7] Dixitque Dominus ad Iosue: « Hodie incipiam exaltare te coram
omni Israel, ut sciant quod, sicut cum Moyse fui, ita et tecum sim.
[8] Tu autem praecipe sacerdotibus, qui portant arcam foederis, et
dic eis: Cum veneritis ad oram aquae Iordanis, state in Iordane ».
[9] Dixitque Iosue ad filios Israel: « Accedite huc et audite verba Do-
mini Dei vestri ». [10] Et rursum: « In hoc, inquit, scietis quod Deus

vivens in medio vestri est et disperdet in conspectu vestro Chana-
naeum et Hetthaeum, Hevaeum et Pherezaeum, Gergesaeum quoque
et Amorraeum et Iebusaeum. 11 Ecce arca foederis Domini omnis terrae
antecedet vos per Iordanem. 12 Parate duodecim viros de tribubus
Israel, singulos per singulas tribus; 13 et cum posuerint vestigia pe-
dum suorum sacerdotes, qui portant arcam Domini Dei universae
terrae, in aquis Iordanis, aquae, quae inferiores sunt, decurrent,
quae autem desuper veniunt, in una mole consistent ».

14 Igitur egressus est populus de tabernaculis suis, ut transiret Ior-
danem; et sacerdotes, qui portabant arcam foederis, pergebant ante
eum. 15 Veneruntque usque ad Iordanem et, pedibus eorum in ora
aquae tinctis — Iordanis autem omnes ripas alvei sui toto tempore
messis impleverat — 16 steterunt aquae desuper descendentes in
loco uno instar molis procul valde apud urbem, quae vocatur Adam,
ex latere Sarthan; quae autem inferiores erant, in mare Arabae, quod
est mare Salsissimum, descenderunt, usquequo omnino deficerent.
17 Populus autem incedebat contra Iericho, et sacerdotes, qui porta-
bant arcam foederis Domini, stabant super siccam humum in medio
Iordanis firmiter, donec omnis Israel compleret per arentem alveum
transitum Iordanis.

4 1 Quibus transgressis, dixit Dominus ad Iosue: 2 « Sumite vobis
de populo duodecim viros singulos per singulas tribus 3 et praeci-
pite eis, ut tollant de medio Iordanis alveo, ubi firmiter steterunt
sacerdotum pedes, duodecim lapides; quos portabitis vobiscum et
ponetis in loco castrorum, ubi fixeritis hac nocte tentoria ».

4 Vocavitque Iosue duodecim viros, quos elegerat de filiis Israel,
singulos de tribubus singulis, 5 et ait ad eos: « Ite ante arcam Do-
mini Dei vestri ad Iordanis medium et portate singuli singulos lapi-
des in umeris vestris, iuxta numerum tribuum filiorum Israel, 6 ut
sit hoc signum inter vos. Quando interrogaverint vos filii vestri cras
dicentes: " Quid sibi volunt isti lapides? ", 7 respondebitis eis: De-
fecerunt aquae Iordanis ante arcam foederis Domini, cum transiret
eum; idcirco positi sunt lapides isti in monumentum filiis Israel
usque in aeternum ».

8 Fecerunt ergo filii Israel, sicut eis praecepit Iosue, portantes de
medio Iordanis alveo duodecim lapides, ut ei Dominus imperarat,
iuxta numerum tribuum filiorum Israel, usque ad locum, in quo
castrametati sunt; ibique posuerunt eos. 9 Alios quoque duodecim
lapides posuit Iosue in medio Iordanis alveo, ubi steterunt sacer-
dotes, qui portabant arcam foederis; et sunt ibi usque in praesen-

tem diem. 10 Sacerdotes autem, qui portabant arcam, stabant in Ior-
danis medio, donec omnia complerentur, quae Iosue ut loqueretur
ad populum praeceperat Dominus secundum omnia, quae dixerat
ei Moyses. Festinavitque populus et transiit. 11 Cumque transissent
omnes, transivit et arca Domini; sacerdotesque pergebant ante po-
pulum. 12 Filii quoque Ruben et Gad et dimidia tribus Manasse
armati praecedebant filios Israel, sicut eis praeceperat Moyses; 13 qua-
draginta fere milia expeditorum ad pugnam incedebant coram Do-
mino in campestria Iericho.

14 In illo die magnificavit Dominus Iosue coram omni Israel, ut
timerent eum, sicut timuerant Moysen, omnibus diebus vitae suae.
15 Dixitque ad eum: 16 « Praecipe sacerdotibus, qui portant arcam
testimonii, ut ascendant de Iordane ». 17 Qui praecepit eis dicens:
« Ascendite de Iordane ». 18 Cumque ascendissent portantes arcam
foederis Domini et siccam humum calcare coepissent, reversae sunt
aquae in alveum suum et fluebant sicut ante super omnes ripas suas.

19 Populus autem ascendit de Iordane decimo die mensis primi,
et castrametati sunt in Galgalis, in termino orientali Iericho. 20 Duo-
decim quoque lapides, quos de Iordanis alveo sumpserant, posuit
Iosue in Galgalis. 21 Et dixit ad filios Israel: « Quando interrogave-
rint filii vestri cras patres suos et dixerint eis: " Quid sibi volunt
isti lapides? ", 22 docebitis eos atque dicetis: Per arentem alveum
transivit Israel Iordanem istum, 23 siccante Domino Deo vestro aquas
eius in conspectu vestro, donec transiretis, 24 sicut fecerat prius in
mari Rubro, quod siccavit coram nobis, donec transiremus, 25 ut co-
gnoscant omnes terrarum populi fortissimam Domini manum, et ut
vos timeatis Dominum Deum vestrum omni tempore ».

5 1 Postquam ergo audierunt omnes reges Amorraeorum, qui habita-
bant trans Iordanem ad occidentalem plagam, et cuncti reges Chanaan,
qui propinqua possidebant Magno mari loca, quod siccasset Domi-
nus fluenta Iordanis coram filiis Israel, donec transirent, dissolutum
est cor eorum, et non remansit in eis spiritus coram filiis Israel.

2 Eo tempore ait Dominus ad Iosue: « Fac tibi cultros lapideos
et circumcide iterum secundo filios Israel ». 3 Fecit, quod iusserat
Dominus, et circumcidit filios Israel in colle Praeputiorum.

4 Haec autem causa est secundae circumcisionis: omnis populus,
qui egressus est ex Aegypto, generis masculini, universi bellatores
viri mortui sunt in deserto in via; 5 qui omnes circumcisi erant.
Populus autem, qui natus est in deserto, incircumcisus fuit. 6 Per
quadraginta enim annos ambulabant filii Israel, donec consumeren-

tur omnes homines bellatores, qui non audierant vocem Domini,
et quibus iuraverat, ut non ostenderet eis terram, super qua iura-
verat patribus eorum, ut daret illis terram lacte et melle manantem.
7 Horum filii in locum successerunt patrum et circumcisi sunt a
Iosue, quia, sicut nati fuerant, in praeputio erant, nec eos in via ali-
quis circumciderat. 8 Postquam autem omnes circumcisi sunt, man-
serunt in eodem castrorum loco, donec sanarentur. 9 Dixitque Do-
minus ad Iosue: « Hodie abstuli opprobrium Aegypti a vobis ».
Vocatumque est nomen loci illius Galgala usque in praesentem diem.

10 Manseruntque filii Israel in Galgalis et fecerunt Pascha quarta
decima die mensis ad vesperum in campestribus Iericho; 11 et com-
ederunt de frugibus terrae a die altero, azymos panes et polentam
hoc ipso die. 12 Defecitque manna a die sequenti, postquam come-
derunt de frugibus terrae, nec usi sunt ultra cibo illo filii Israel, sed
comederunt de frugibus terrae Chanaan in anno illo.

13 Cum autem esset Iosue in agro urbis Iericho, levavit oculos et
vidit virum stantem contra se et evaginatum tenentem gladium; per-
rexitque ad eum et ait: « Noster es an adversariorum? ». 14 Qui re-
spondit: « Nequaquam, sed sum princeps exercitus Domini et nunc
veni ». 15 Cecidit Iosue pronus in terram et adorans ait: « Quid
Dominus meus loquitur ad servum suum? ». 16 Et dixit princeps
exercitus Domini ad Iosue: « Solve calceamentum de pedibus tuis;
locus enim, in quo stas, sanctus est ». Fecitque Iosue, ut sibi fuerat
imperatum.

6 1 Iericho autem erat munita et clausa coram filiis Israel, et nullus
egredi audebat aut ingredi.

2 Dixitque Dominus ad Iosue: « Ecce dedi in manu tua Iericho
et regem eius omnesque fortes viros. 3 Circuite urbem cuncti bella-
tores semel per diem: sic facietis sex diebus. 4 Septem sacerdotes
portabunt septem bucinas, cornua arietum, ante arcam foederis.
Die autem septimo septies circuibitis civitatem, et sacerdotes clan-
gent bucinis. 5 Cumque insonuerit vox tubae longior et in auribus
vestris increpuerit, conclamabit omnis populus vociferatione ma-
xima, et muri funditus corruent civitatis; ingredienturque singuli
per locum, contra quem steterint ».

6 Vocavit ergo Iosue filius Nun sacerdotes et dixit ad eos: « Tollite
arcam foederis, et septem alii sacerdotes tollant septem bucinas et
incedant ante arcam Domini ». 7 Ad populum quoque ait: « Vadite
et circuite civitatem, et viri armati praecedant arcam Domini ».

8 Cumque Iosue verba finisset, septem sacerdotes septem bucinis

clangebant ante arcam foederis Domini, 9 omnisque armatus exer-
citus praecedebat sacerdotes clangentes, reliquum vulgus arcam se-
quebatur, ac bucinis omnia concrepabant. 10 Praeceperat autem Io-
sue populo dicens: « Non clamabitis, nec audietur vox vestra, neque
ullus sermo ex ore vestro egredietur, donec veniat dies, in quo di-
cam vobis: Clamate et vociferamini ». 11 Circuivit ergo arca Domini
civitatem per diem, et reversi in castra pernoctaverunt ibi.

12 Igitur, Iosue de nocte consurgente, tulerunt sacerdotes arcam
Domini, 13 et septem ex eis septem bucinas, cornua arietum, prae-
cedebantque arcam Domini ambulantes atque clangentes, et arma-
tus populus ibat ante eos; vulgus autem reliquum sequebatur arcam,
bucinis personantibus. 14 Circuieruntque civitatem secundo die se-
mel et reversi sunt in castra; sic fecerunt sex diebus.

15 Die autem septimo, diluculo consurgentes circuierunt urbem
eodem modo septies; in illo die tantum circuierunt urbem septies.
16 Cumque septimo circuitu clangerent bucinis sacerdotes, dixit Io-
sue ad populum: « Vociferamini! Tradidit enim vobis Dominus ci-
vitatem. 17 Sitque civitas anathema, ipsa et omnia, quae in ea sunt,
Domino; sola Rahab meretrix vivat cum universis, qui cum ea in
domo sunt: abscondit enim nuntios, quos direximus. 18 Vos autem
cavete, ne de anathemate quippiam auferatis et sitis praevaricationis
rei, et omnia castra Israel anathema sint atque turbentur. 19 Quid-
quid auri et argenti fuerit et vasorum aeneorum ac ferri, Domino
consecretur repositum in thesauris eius ».

20 Igitur, omni vociferante populo et clangentibus tubis, postquam
in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri ilico corrue-
runt; et ascendit unusquisque per locum, qui contra se erat, cepe-
runtque civitatem. 21 Et interfecerunt omnia, quae erant in ea, a viro
usque ad mulierem, ab infante usque ad senem; boves quoque et
oves et asinos in ore gladii percusserunt. 22 Duobus autem viris,
qui exploratores missi fuerant, dixit Iosue: « Ingredimini domum
mulieris meretricis et producite eam et omnia, quae illius sunt, sicut
illi iuramento firmastis ». 23 Ingressique iuvenes eduxerunt Rahab et
parentes eius, fratres quoque et cunctam supellectilem ac cogna-
tionem illius et extra castra Israel manere fecerunt.

24 Urbem autem et omnia, quae erant in ea, succenderunt, absque
argento et auro et vasis aeneis ac ferro, quae in aerarium domus
Domini consecrarunt. 25 Rahab vero meretricem et domum patris
eius et omnia, quae habebat, fecit Iosue vivere; et habitavit in medio
Israel usque in praesentem diem, eo quod absconderit nuntios, quos
miserat Iosue, ut explorarent Iericho.

In tempore illo imprecatus est Iosue dicens: 26 « Maledictus vir
coram Domino, qui suscitaverit et aedificaverit civitatem Iericho;
in primogenito suo fundamenta illius faciet et in novissimo libero-
rum ponet portas eius ».
27 Fuit ergo Dominus cum Iosue, et nomen eius in omni terra
vulgatum est.

7 1 Filii autem Israel praevaricati sunt mandatum et usurpaverunt
de anathemate: nam Achan filius Charmi filii Zabdi filii Zarae de
tribu Iudae tulit aliquid de anathemate. Iratusque est Dominus
contra filios Israel.
2 Cumque mitteret Iosue de Iericho viros contra Hai, quae est
iuxta Bethaven ad orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: « Ascen-
dite et explorate terram ». Qui praecepta complentes exploraverunt
Hai 3 et reversi dixerunt ei: « Non ascendat omnis populus, sed duo
vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem. Noli vexare om-
nem populum contra hostes paucissimos ». 4 Ascenderunt ergo tria
fere milia pugnatorum, qui statim terga verterunt coram viris urbis
Hai, 5 qui percusserunt ex eis circiter triginta et sex homines per-
secutique sunt eos de porta usque ad Sabarim et percusserunt eos
in descensu; pertimuitque cor populi et instar aquae liquefactum est.
6 Iosue vero scidit vestimenta sua et cecidit pronus in terram co-
ram arca Domini usque ad vesperum, tam ipse quam omnes senes
Israel; miseruntque pulverem super capita sua. 7 Et dixit Iosue:
« Heu, Domine Deus, quid voluisti traducere populum istum Ior-
danem fluvium, ut traderes nos in manus Amorraei et perderes?
Utinam mansissemus trans Iordanem! 8 Quaeso, Domine, quid di-
cam videns Israelem hostibus suis terga vertentem? 9 Audient Cha-
nanaei et omnes habitatores terrae ac pariter conglobati circumda-
bunt nos atque delebunt nomen nostrum de terra. Et quid facies
magno nomini tuo? ».
10 Dixitque Dominus ad Iosue: « Surge! Cur iaces pronus in
terra? 11 Peccavit Israel et praevaricatus est pactum meum, quod
mandaveram eis; tuleruntque de anathemate et furati sunt atque
mentiti et absconderunt inter vasa sua. 12 Nec poterunt filii Israel
stare ante hostes suos eosque fugient, quia facti sunt anathema; non
ero ultra vobiscum, donec conteratis anathema de medio vestri.
13 Surge! Sanctifica populum et dic eis: Sanctificamini in crastinum.
Haec enim dicit Dominus, Deus Israel: Anathema in medio tui est,
Israel! Non poteris stare coram hostibus tuis, donec auferatis ana-
thema de medio vestri. 14 Accedetisque mane singuli per tribus ve-

stras; et quamcumque tribum Dominus designaverit, accedet per cognationes suas et cognatio per domos domusque per viros: [15] et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igni cum omnibus, quae ipsius sunt, quoniam praevaricatus est pactum Domini et fecit nefas in Israel ».

[16] Surgens itaque Iosue mane applicuit Israel per tribus suas, et inventa est tribus Iudae. [17] Quae cum iuxta familias suas esset oblata, inventa est familia Zarae; illam quoque per domos offerens repperit Zabdi. [18] Cuius domum in singulos dividens viros invenit Achan filium Charmi filii Zabdi filii Zarae de tribu Iudae. [19] Et ait Iosue ad Achan: « Fili mi, da gloriam Domino, Deo Israel, et confitere atque indica mihi quid feceris; ne abscondas ». [20] Responditque Achan Iosue et dixit ei: « Vere ego peccavi Domino, Deo Israel, et sic et sic feci: [21] Vidi enim inter spolia pallium de Sennaar valde bonum et ducentos siclos argenti regulamque auream quinquaginta siclorum; et concupiscens abstuli et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei argentumque subter ». [22] Misit ergo Iosue ministros, qui currentes ad tabernaculum illius reppererunt cuncta abscondita in eodem loco et argentum simul; [23] auferentesque de tentorio tulerunt ea ad Iosue et ad omnes filios Israel proieceruntque ante Dominum.

[24] Tollens itaque Iosue Achan filium Zarae argentumque et pallium et auream regulam filiosque eius et filias, boves et asinos et oves ipsumque tabernaculum et cunctam supellectilem — et omnis Israel cum eo — duxerunt eos ad vallem Achor, [25] ubi dixit Iosue: « Quia turbasti nos, exturbet te Dominus in die hac ». Lapidavitque eum omnis Israel; et cuncta, quae illius erant, igne consumpta sunt. [26] Congregaverunt quoque super eum acervum magnum lapidum, qui permanet usque in praesentem diem. Et aversus est furor Domini ab eis; vocatumque est nomen loci illius vallis Achor usque hodie.

8 [1] Dixit autem Dominus ad Iosue: « Ne timeas neque formides; tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum et consurgens ascende in oppidum Hai: ecce tradidi in manu tua regem eius et populum urbemque et terram eius. [2] Faciesque urbi Hai et regi eius, sicut fecisti Iericho et regi illius; praedam vero et omnia animantia diripietis vobis. Pone insidias urbi post eam ».

[3] Surrexitque Iosue et omnis exercitus bellatorum cum eo, ut ascenderent in Hai; et electa triginta milia virorum fortium misit nocte [4] praecepitque eis dicens: « Collocamini in insidiis post civitatem nec longius recedatis ab illa; et eritis omnes parati. [5] Ego

autem et reliqua multitudo, quae mecum est, accedemus ex adverso
contra urbem; cumque exierint contra nos sicut ante, fugiemus et
terga vertemus, 6 donec persequentes ab urbe longius protrahantur:
putabunt enim nos fugere sicut prius. 7 Nobis ergo fugientibus et
illis sequentibus, consurgetis de insidiis et capietis civitatem; tra-
detque eam Dominus Deus vester in manus vestras. 8 Cumque ce-
peritis, succendite eam; secundum verbum Domini facietis. Ecce
mandavi vobis ». 9 Dimisitque eos, et perrexerunt ad insidiarum
locum sederuntque inter Bethel et Hai ad occidentalem plagam ur-
bis Hai. Iosue autem nocte illa in medio mansit populi.

10 Surgensque diluculo recensuit populum et ascendit cum senio-
ribus in fronte exercitus. 11 Cumque omnes pugnatores cum eo
ascendissent et appropinquassent civitati, steterunt ad septentriona-
lem urbis plagam, inter quam et eos vallis media erat. 12 Et elegit
fere quinque milia viros et posuit in insidiis inter Bethel et Hai ex
occidentali parte eiusdem civitatis. 13 Et posuit populus tota castra,
quae erant in aquilone urbis, et agmen extremum ad occidentalem
plagam urbis. Abiit ergo Iosue nocte illa et stetit in vallis medio.
14 Quod cum vidisset rex Hai, festinavit mane et egressus est cum
omni exercitu civitatis direxitque aciem contra Arabam ignorans quod
post tergum laterent insidiae. 15 Iosue vero et omnis Israel cesserunt
loco simulantes metum et fugientes per solitudinis viam. 16 Et con-
vocatus est totus populus, qui erat in civitate, ad persequendum
eos, et persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civitate, 17 et ne
unus quidem in urbe Hai remansisset, qui non persequeretur Israel,
et apertam urbem reliquissent, 18 dixit Dominus ad Iosue: « Leva
acinacem, quod in manu tua est, contra urbem Hai, quoniam tibi
tradam eam ».

19 Cumque elevasset acinacem ex adverso civitatis, insidiae, quae
latebant, surrexerunt confestim et currentes ad civitatem ceperunt
et cito succenderunt eam. 20 Viri autem civitatis, qui persequebantur
Iosue, respicientes et videntes fumum urbis ad caelum usque con-
scendere, non potuerunt ultra huc illucque diffugere, praesertim
cum hi, qui simulaverant fugam et tendebant ad solitudinem, contra
persequentes conversi essent. 21 Vidensque Iosue et omnis Israel
quod capta esset civitas, et fumus urbis ascenderet, reversi percus-
serunt viros Hai. 22 Siquidem et illi, qui ceperant et succenderant

[8] 12-13 Traditionem, quae differt ab illa in v. 3 relata, Gr omittit dicens tantum: « et insidiae urbis ab occidente »

17 Omitte post « Hai » cum Gr « et Bethel »

civitatem, egressi sunt ex urbe in occursum eorum et hostes medios habuerunt. Cum ergo ex utraque parte adversarii caederentur, ita ut nullus de tanta multitudine salvaretur, [23] regem quoque urbis Hai apprehenderunt viventem et obtulerunt Iosue.

[24] Igitur, omnibus habitatoribus Hai interfectis, qui Israelem ad deserta tendentem fuerant persecuti, et in eodem loco gladio corruentibus, reversi filii Israel percusserunt civitatem ore gladii. [25] Erant autem, qui in eo die conciderant, a viro usque ad mulierem duodecim milia hominum omnes urbis Hai. [26] Iosue vero non contraxit manum, quam in sublime porrexerat tenens acinacem, donec interficerentur omnes habitatores Hai. [27] Iumenta tantum et praedam civitatis diviserunt sibi filii Israel, sicut praeceperat Dominus Iosue. [28] Qui succendit urbem et fecit eam tumulum sempiternum, desolationem usque in praesentem diem. [29] Regem quoque eius suspendit in ligno usque ad vesperum; et ad solis occasum praecepit Iosue, et deposuerunt cadaver eius de ligno proieceruntque in ipso introitu portae civitatis, congesto super eum magno acervo lapidum, qui permanet usque in praesentem diem.

[30] Tunc aedificavit Iosue altare Domino, Deo Israel, in monte Hebal, [31] sicut praeceperat Moyses famulus Domini filiis Israel, et scriptum est in volumine legis Moysi, altare de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit. Et obtulerunt super eo holocausta Domino immolaveruntque pacificas victimas. [32] Et scripsit ibi super lapides exemplar legis Moysi, quod ille scripserat coram filiis Israel.

[33] Omnis autem populus et maiores natu praefectique ac iudices stabant ex utraque parte arcae in conspectu sacerdotum levitici generis, qui portabant arcam foederis Domini, ut advena ita et indigena. Media eorum pars iuxta montem Garizim et media iuxta montem Hebal, sicut praeceperat Moyses famulus Domini ad benedicendum populo Israel primum; [34] post haec legit omnia verba legis, benedictionem et maledictionem, secundum cuncta, quae scripta erant in legis volumine. [35] Nihil ex his, quae Moyses iusserat, omisit legere, sed universa replicavit coram omni congregatione Israel, mulieribus ac parvulis et advenis, qui inter eos morabantur.

9 [1] Quibus auditis, cuncti reges, qui trans Iordanem versabantur in montanis et in Sephela, in omni litore maris Magni, hi quoque, qui habitabant usque ad Libanum, Hetthaeus et Amorraeus, Chananaeus, Pherezaeus et Hevaeus et Iebusaeus [2] congregati sunt pariter, ut pugnarent contra Iosue et Israel uno animo eademque sententia.

3 At hi, qui habitabant in Gabaon, audientes cuncta, quae fecerat
Iosue Iericho et Hai, 4 et callide cogitantes tulerunt sibi cibaria, saccos veteres asinis imponentes et utres vinarios vetustos, scissos atque
consutos, 5 calceamentaque perantiqua, quae ad indicium vetustatis
pittaciis consuta erant, induti veteribus vestimentis; panes quoque,
quos portabant ob viaticum, duri erant et in frusta comminuti.
6 Perrexeruntque ad Iosue, qui tunc morabatur in castris Galgalae,
et dixerunt ei atque omni simul Israeli: « De terra longinqua venimus pactum vobiscum facere cupientes ». Responderuntque viri
Israel ad Hevaeos atque dixerunt: 7 « Ne forte in medio nostri habitetis, et non possimus foedus inire vobiscum ». 8 At illi ad Iosue:
« Servi, inquiunt, tui sumus ». Quibus Iosue ait: « Quinam estis et
unde venistis? ». 9 Responderunt: « De terra longinqua valde venerunt servi tui in nomine Domini Dei tui; audivimus enim famam
potentiae eius, cuncta, quae fecit in Aegypto 10 et duobus Amorraeorum regibus trans Iordanem, Sehon regi Hesebon et Og regi
Basan, qui erat in Astharoth. 11 Dixeruntque nobis seniores et omnes
habitatores terrae nostrae: " Tollite in manibus cibaria in viam et
occurrite eis ac dicite: Servi vestri sumus; foedus inite nobiscum ".
12 En panes: quando egressi sumus de domibus nostris, ut veniremus
ad vos, calidos sumpsimus; nunc sicci facti sunt et vetustate nimia
comminuti. 13 Utres vini novos implevimus, nunc rupti sunt et soluti; vestes et calceamenta, quibus induimur et quae habemus in pedibus, ob longitudinem largioris viae trita sunt et paene consumpta ».

14 Susceperunt igitur viri de cibariis eorum et os Domini non interrogaverunt. 15 Fecitque Iosue cum eis pacem et, inito foedere,
pollicitus est quod viverent; principes quoque coetus iuraverunt eis.

16 Post dies autem tres initi foederis, audierunt quod in vicino et
inter eos habitarent. 17 Moveruntque castra filii Israel et venerunt
ad civitates eorum die tertio, quarum haec vocabula sunt: Gabaon
et Cephira et Beroth et Cariathiarim; 18 et non percusserunt eos
filii Israel, eo quod iurassent eis principes coetus in nomine Domini,
Dei Israel. Murmuravit itaque omnis coetus contra principes, 19 qui
responderunt eis: « Iuravimus illis in nomine Domini, Dei Israel, et
idcirco non possumus eos contingere. 20 Sed hoc faciemus eis: reserventur quidem, ut vivant, ne contra nos ira Domini concitetur,
si peieraverimus; 21 sed sic vivant, ut in usus universae multitudinis
ligna caedant aquasque comportent ».

[9] 4 *Tulerunt sibi cibaria* – Lege cum nonnullis mss, Gr, Syr, Targ et Vg *wajjiṣṭajjādû* (cfr. v. 12); TM *wajjiṣṭajjārû* (secus non occurrit)

Quibus haec loquentibus, 22 vocavit Gabaonitas Iosue et dixit eis: « Cur nos decipere fraude voluistis, ut diceretis: " Procul valde habitamus a vobis ", cum in medio nostri sitis? 23 Itaque sub maledictione eritis, et non deficiet de stirpe vestra servus ligna caedens aquasque comportans in domum Dei mei ». 24 Qui responderunt: « Nuntiatum est nobis servis tuis, quod mandasset Dominus Deus tuus Moysi servo suo, ut traderet vobis omnem terram et disperderet cunctos habitatores eius; timuimus igitur valde pro animabus nostris, vestro terrore compulsi, et hoc consilium inivimus. 25 Nunc autem in manu tua sumus: quod tibi bonum et rectum videtur, fac nobis ». 26 Fecit ergo Iosue, ut dixerat, et liberavit eos de manu filiorum Israel, ut non occiderentur. 27 Decrevitque in illo die esse eos in ministerium cuncti populi et altaris Domini caedentes ligna et aquas comportantes usque in praesens tempus pro loco, quem Dominus elegisset.

10 1 Quae cum audisset Adonisedec rex Ierusalem, quod scilicet cepisset Iosue Hai et subvertisset eam — sicut enim fecerat Iericho et regi eius, sic fecit Hai et regi illius — et quod pacem fecissent Gabaonitae cum Israel et essent in medio eorum, 2 timuerunt valde. Urbs enim magna erat Gabaon, sicut una regalium civitatum, et maior oppido Hai, omnesque viri eius bellatores fortissimi. 3 Misit ergo Adonisedec rex Ierusalem ad Oham regem Hebron et ad Pharam regem Ierimoth, ad Iaphia quoque regem Lachis et ad Dabir regem Eglon dicens: 4 « Ascendite ad me et ferte praesidium, ut expugnemus Gabaon, quia fecit pacem cum Iosue et filiis Israel ». 5 Congregati igitur ascenderunt quinque reges Amorraeorum: rex Ierusalem, rex Hebron, rex Ierimoth, rex Lachis, rex Eglon simul cum exercitibus suis; et castrametati sunt circa Gabaon oppugnantes eam.

6 Habitatores autem Gabaon miserunt ad Iosue, qui tunc morabatur in castris apud Galgalam, et dixerunt ei: « Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum! Ascende cito et libera nos ferque praesidium: convenerunt enim adversum nos omnes reges Amorraeorum, qui habitant in montanis ». 7 Ascenditque Iosue de Galgalis, et omnis exercitus bellatorum cum eo, viri fortissimi. 8 Dixitque Dominus ad Iosue: « Ne timeas eos! In manus enim tuas tradidi illos; nullus tibi ex eis resistere poterit ». 9 Irruit itaque Iosue super eos repente tota ascendens nocte de Galgalis, 10 et conturbavit eos Dominus a facie Israel; contrivitque plaga magna in Gabaon ac persecutus est per viam ascensus Bethoron et percussit usque Azeca

et Maceda. 11 Cumque fugerent filios Israel et essent in descensu
Bethoron, Dominus misit super eos lapides magnos de caelo usque
Azeca, et mortui sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos
gladio percusserant filii Israel.

12 Tunc locutus est Iosue Domino in die, qua tradidit Amorraeum
in conspectu filiorum Israel, dixitque coram Israel:
« Sol, in Gabaon ne movearis,
et luna, in valle Aialon ».
13 Steteruntque sol et luna,
donec ulcisceretur se gens de inimicis suis.

Nonne scriptum est hoc in libro Iusti? Stetit itaque sol in medio
caeli et non festinavit occumbere spatio unius fere diei. 14 Non fuit
antea et postea sicut dies illa, oboediente Domino voci hominis,
quia Dominus pugnavit pro Israel. 15 Reversusque est Iosue cum
omni Israel in castra Galgalae.

16 Fugerant autem quinque reges et se absconderant in spelunca
urbis Maceda. 17 Nuntiatumque est Iosue quod inventi essent quinque
reges latentes in spelunca urbis Maceda. 18 Qui praecepit: « Volvite
saxa ingentia ad os speluncae et ponite viros, qui clausos custodiant.
19 Vos autem nolite stare, sed persequimini hostes et extremos quo-
que fugientium caedite; ne dimittatis eos urbium suarum intrare
praesidia, quia tradidit eos Dominus Deus vester in manus vestras ».

20 Caesis igitur adversariis plaga maxima usque ad internecionem,
ut reliquiae tantum ex eis effugere possent in civitates munitas,
21 reversus est omnis exercitus ad Iosue in Maceda ad castra, sani
et integri; nullusque contra filios Israel mutire ausus est.

22 Praecepitque Iosue dicens: « Aperite os speluncae et producite
ad me quinque reges, qui in ea latitant ». 23 Feceruntque sic et edu-
xerunt ad eum quinque reges de spelunca: regem Ierusalem, regem
Hebron, regem Ierimoth, regem Lachis, regem Eglon. 24 Cumque
educti essent ad eum, vocavit omnes viros Israel et ait ad principes
exercitus, qui secum erant: « Accedite et ponite pedes super colla
regum istorum ». Qui cum accessissent et subiectorum colla pedibus
calcarent, 25 rursum ait ad eos: « Nolite timere nec paveatis; confor-
tamini et estote robusti! Sic enim faciet Dominus cunctis hostibus
vestris, adversum quos dimicatis ». 26 Percussitque Iosue et interfecit
eos atque suspendit super quinque ligna; fueruntque suspensi usque
ad vesperum. 27 Cumque occumberet sol, praecepit Iosue, ut depo-
nerent eos de lignis; et depositos proiecerunt in speluncam, in qua
latuerant, et posuerunt super os eius saxa ingentia, quae permanent
usque in praesens.

28 Eodem quoque die Macedam cepit Iosue et percussit eam in
ore gladii regemque illius interfecit et omnes habitatores eius; non
dimisit in ea ullas reliquias fecitque regi Maceda, sicut fecerat regi
Iericho.
29 Transivit cum omni Israel de Maceda in Lobna et pugnabat
contra eam. 30 Quam tradidit Dominus cum rege suo in manu Israel,
percusseruntque urbem in ore gladii et omnes habitatores eius; non
dimiserunt in ea ullas reliquias feceruntque regi Lobna, sicut fecerant
regi Iericho.
31 De Lobna transivit Iosue in Lachis cum omni Israel et, exer-
citu per gyrum disposito, oppugnabat eam. 32 Tradiditque Dominus
Lachis in manu Israel, qui cepit eam die altero; atque percussit
in ore gladii omnemque animam, quae fuerat in ea, sicut fecerat
Lobna. 33 Eo tempore ascendit Horam rex Gazer, ut auxiliaretur
Lachis; quem percussit Iosue cum omni populo eius usque ad inter-
necionem.
34 Transivitque de Lachis in Eglon cum omni Israel et circumdedit
35 atque expugnavit eam eadem die percussitque in ore gladii omnes
animas, quae erant in ea, iuxta omnia, quae fecerat Lachis.
36 Ascendit quoque cum omni Israel de Eglon in Hebron et pu-
gnavit contra eam. 37 Cepitque eam et percussit in ore gladii, regem
quoque eius et omnia oppida eius universasque animas, quae ibi
fuerant commoratae; non reliquit ullas reliquias: sicut fecerat Eglon,
sic fecit et Hebron, cuncta, quae in ea repperit, consumens gladio.
38 Inde reversus cum omni Israel in Dabir oppugnavit 39 et cepit
eam; regem quoque eius et omnia oppida eius percussit in ore gladii;
non dimisit in ea ullas reliquias: sicut fecerat Hebron et Lobna et
regibus earum, sic fecit Dabir et regi illius.
40 Percussit itaque Iosue omnem terram: montanam et Nageb
atque Sephelam et declivia cum regibus suis; non dimisit in ea
ullas reliquias, sed omne, quod spirare poterat, interfecit, sicut prae-
ceperat Dominus, Deus Israel. 41 Et percussit eos a Cadesbarne
usque Gazam, omnem terram Gosen usque Gabaon, 42 universosque
reges et regiones eorum uno cepit impetu; Dominus enim, Deus
Israel, pugnabat pro Israel. 43 Reversusque est Iosue cum omni Israel
ad locum castrorum in Galgala.

11 1 Quae cum audisset Iabin rex Asor, misit ad Iobab regem Madon
et ad regem Semeron atque ad regem Achsaph, 2 ad reges quoque
aquilonis, qui habitabant in montanis et in Araba contra meridiem
Chenereth, in Sephela quoque et in regionibus Dor iuxta mare, 3 Cha-

nanaeum in oriente et occidente, et Amorraeum atque Hetthaeum
ac Pherezaeum et Iebusaeum in montanis, Hevaeum quoque, qui ha-
bitabat ad radices Hermon in terra Maspha. 4 Egressique sunt omnes
cum turmis suis, populus multus nimis sicut arena, quae est in li-
tore maris, equi quoque et currus immensae multitudinis; 5 conve-
neruntque omnes reges isti et castrametati sunt in unum ad aquas
Merom, ut pugnarent contra Israel.

6 Dixitque Dominus ad Iosue: « Ne timeas eos! Cras enim hac
eadem hora ego tradam omnes istos occisos in conspectu Israel:
equos eorum subnervabis et currus igne combures ». 7 Venitque Iosue
et omnis exercitus cum eo adversus illos ad aquas Merom subito,
et irruerunt super eos. 8 Tradiditque illos Dominus in manu Israel;
qui percusserunt eos et persecuti sunt usque ad Sidonem magnam
et Maserephoth in occidente campumque Maspha in oriente. Ita
percussit omnes, ut nullas dimitteret ex eis reliquias; 9 fecit sicut
praeceperat ei Dominus: equos eorum subnervavit currusque com-
bussit.

10 Reversusque tempore illo cepit Asor et regem eius percussit
gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna haec principatum
tenebat. 11 Percussitque omnes animas, quae ibidem morabantur;
non dimisit in ea ullas reliquias, sed usque ad internecionem uni-
versa vastavit ipsamque urbem peremit incendio. 12 Et omnes per
circuitum civitates regesque earum cepit, percussit atque delevit, si-
cut praeceperat Moyses famulus Domini. 13 Urbes tantum, quae erant
in tumulis earum sitae, non succendit Israel; unam Asor solam
Iosue flamma consumpsit. 14 Omnemque praedam istarum urbium
ac iumenta diviserunt sibi filii Israel, cunctis hominibus interfectis;
nullum vivum reliquerunt. 15 Sicut praeceperat Dominus Moysi
servo suo, ita praecepit Moyses Iosue, et ille universa complevit;
non praeteriit de universis mandatis ne unum quidem verbum,
quod iusserat Dominus Moysi.

16 Cepit itaque Iosue omnem terram hanc, montanam et Nageb
terramque Gosen et Sephelam et Arabam montemque Israel et cam-
pestria eius, 17 a monte Calvo, qui ascendit Seir, usque Baalgad in
planitie Libani subter montem Hermon; omnes reges eorum cepit,
percussit et occidit. 18 Multo tempore pugnavit Iosue contra reges
istos. 19 Non fuit civitas, quae foedus iniret cum filiis Israel, praeter
Hevaeum, qui habitabat in Gabaon: omnes bellando cepit. 20 Domini
enim sententia fuerat, ut indurarentur corda eorum et pugnarent

[11] 8 *In occidente* – Lege cum Sym *mijjām*; TM « (Maserephoth-)maim »

contra Israel et caderent et non mererentur ullam clementiam ac
perirent, sicut praeceperat Dominus Moysi.
[21] In tempore illo venit Iosue et interfecit Enacim de montanis
Hebron et Dabir et Anab et de omni monte Iudae et Israel urbesque
eorum delevit. [22] Non reliquit ullum de stirpe Enacim in terra filio-
rum Israel, absque civitatibus Gaza et Geth et Azoto, in quibus
solis relicti sunt. [23] Cepit ergo Iosue omnem terram, sicut locutus
est Dominus ad Moysen, et tradidit eam in possessionem filiis Israel
secundum partes et tribus suas; quievitque terra a proeliis.

12 [1] Hi sunt reges, quos percusserunt filii Israel et possederunt ter-
ram eorum trans Iordanem ad solis ortum, a torrente Arnon usque
ad montem Hermon et omnem orientalem plagam Arabae.
[2] Sehon rex Amorraeorum, qui habitavit in Hesebon, dominatus
est ab Aroer, quae sita est super ripam torrentis Arnon, et a media
parte vallis et in dimidia parte Galaad usque ad torrentem Iaboc,
qui est terminus filiorum Ammon; [3] et in Araba usque ad mare
Chenereth in oriente et usque ad mare Arabae, quod est mare Sal-
sissimum, ad orientalem plagam in via, quae ducit Bethiesimoth,
et in australi parte, quae iacet ad radices Phasga.
[4] Terminus Og regis Basan de reliquiis Raphaim, qui habitavit in
Astharoth et in Edrai, [5] et dominatus est in monte Hermon et in
Salcha atque in universa Basan usque ad terminos Gesuri et Maacha-
thi et in dimidia parte Galaad usque ad terminos Sehon regis He-
sebon. [6] Moyses famulus Domini et filii Israel percusserunt eos;
tradiditque terram eorum Moyses in possessionem Rubenitis et Ga-
ditis et dimidiae tribui Manasse.
[7] Hi sunt reges terrae, quos percussit Iosue et filii Israel trans
Iordanem ad occidentalem plagam, a Baalgad in campo Libani usque
ad montem Calvum, qui ascendit in Seir; tradiditque eam Iosue in
possessionem tribubus Israel, singulis partes suas, [8] tam in montanis
quam in Sephela, in Araba et in declivibus et in solitudine ac in
Nageb; Hetthaeus fuit et Amorraeus, Chananaeus et Pherezaeus,
Hevaeus et Iebusaeus: [9] rex Iericho unus, rex Hai, quae est ex latere
Bethel, unus, [10] rex Ierusalem unus, rex Hebron unus, [11] rex Ieri-
moth unus, rex Lachis unus, [12] rex Eglon unus, rex Gazer unus,
[13] rex Dabir unus, rex Gader unus, [14] rex Horma unus, rex Arad
unus, [15] rex Lobna unus, rex Odollam unus, [16] rex Maceda unus, rex
Bethel unus, [17] rex Thapphua unus, rex Opher unus, [18] rex Aphec

[12] [5] *Usque ad* – Adde cum Gr° *'ad*; TM omittit (haplographia)

unus, rex Saron unus, [19] rex Madon unus, rex Asor unus, [20] rex
Semeron unus, rex Achsaph unus, [21] rex Thanach unus, rex Mageddo
unus, [22] rex Cedes unus, rex Iecnaam Carmeli unus, [23] rex Dor et
provinciae Dor unus, rex gentium Galgal unus, [24] rex Thersa unus:
omnes reges triginta unus.

13 [1] Iosue senex provectaeque aetatis erat, et dixit Dominus ad eum:
« Senuisti et longaevus es; terraque latissima adhuc superest, quae
necdum occupata est. [2] Omnis videlicet Galilaea, regio Philisthim et
universa Gesuri, [3] a fluvio Sihor, qui est ad orientem Aegypti,
usque ad terminos Accaron contra aquilonem, terra Chananaea, quae
in quinque principes Philisthim dividitur, Gazaeos et Azotios, Asca-
lonitas, Getthaeos et Accaronitas ac Hevaei [4] meridie; et omnis terra
Chanaan de Ara Sidoniorum usque Apheca et terminos Amorraei;
[5] et terra Gibliorum et omnis Libanus in oriente a Baalgad sub
monte Hermon usque ad introitum Emath, [6] omnes, qui habitant in
monte a Libano usque ad Maserephoth in occidente, universi Sido-
nii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum Israel. Sorte tantum
distribue terram Israel in hereditatem, sicut praecepi tibi. [7] Et nunc
divide terram hanc in possessionem novem tribubus et dimidiae
tribui Manasse ».

[8] Cum qua Ruben et Gad possederunt terram, quam tradidit eis
Moyses famulus Domini trans fluenta Iordanis ad orientalem plagam:
[9] ab Aroer, quae sita est in ripa torrentis Arnon, et civitate in vallis
medio, universaque campestria Medaba usque Dibon; [10] et cunctas
civitates Sehon regis Amorraei, qui regnavit in Hesebon, usque ad
terminos filiorum Ammon; [11] et Galaad ac terminos Gesuri et Maa-
chathi omnemque montem Hermon et universam Basan usque Sal-
cha, [12] omne regnum Og in Basan, qui regnavit in Astharoth et Edrai
— ipse fuit de reliquiis Raphaim —; percussitque eos Moyses atque
delevit. [13] Non autem disperdiderunt filii Israel Gesuri et Maachathi,
et habitaverunt in medio Israel usque in praesentem diem.

[14] Tribui tantum Levi non dedit possessionem, sed sacrificia Do-
mini Dei Israel: ipsa est eius hereditas, sicut locutus est illi.

[15] Dedit ergo Moyses possessionem tribui filiorum Ruben iuxta
cognationes suas. [16] Fuitque terminus eorum ab Aroer, quae sita est

[12] [20] Omitte cum Vg *mᵉr'ôn* post « Semeron » (dittographia vel varia lectio pro *madôn*, cfr. Gr 11, 1 et 12, 20 *marrôn* pro TM *madôn*)

[13] [4] *De Ara* – Lege *mē'ārāh*; TM *ûmᵉ'ārāh* (= Vg « et Maara »)

[6] *In occidente* – Lege *mijjām* (cfr. 11, 8); TM « (Maserephoth-)maim »

in ripa torrentis Arnon, et a civitate in valle eiusdem torrentis media,
et universa planities usque Medaba, 17 Hesebon cunctaque oppida
eius, quae sunt in campestribus: Dibon et Bamothbaal et Bethbaal-
meon 18 et Iasa et Cademoth et Mephaath, 19 Cariathaim et Sabama
et Serethsahar in monte convallis, 20 Bethphegor et declivia Phasga
et Bethiesimoth 21 et omnes urbes campestres universumque re-
gnum Sehon regis Amorraei, qui regnavit in Hesebon, quem percus-
sit Moyses, ipsum et principes Madian, Evi et Recem et Sur et
Hur et Rebe, duces Sehon habitatores terrae. 22 Et Balaam filium
Beor hariolum occiderunt filii Israel gladio cum ceteris interfectis.
23 Factusque est terminus filiorum Ruben Iordanis fluvius. Haec
est possessio Rubenitarum per cognationes suas, urbes et viculi
earum.

24 Deditque Moyses tribui Gad, filiis Gad, per cognationes suas
possessionem, cuius hic est 25 terminus: Iazer et omnes civitates Ga-
laad dimidiaque pars terrae filiorum Ammon usque ad Aroer, quae
est contra Rabba; 26 et ab Hesebon usque Ramothmaspha et Beto-
nim et a Mahanaim usque ad terminos Lodabar, 27 in valle quoque
Betharan et Bethnemra et Succoth et Saphon, reliqua pars regni
Sehon regis Hesebon; Iordanis et terminus usque ad extremam par-
tem maris Chenereth trans Iordanem ad orientalem plagam. 28 Haec
est possessio filiorum Gad per familias suas, civitates et villae earum.

29 Dedit Moyses et dimidiae tribui filiorum Manasse, iuxta cogna-
tiones suas possessionem: 30 Manasse, a Mahanaim universam Basan,
cunctum regnum Og regis Basan omnesque vicos Iair, qui sunt in
Basan, sexaginta oppida; 31 et dimidiam partem Galaad et Astharoth
et Edrai, urbes regni Og in Basan, filiis Machir filii Manasse, dimi-
diae parti filiorum Machir, iuxta cognationes suas.

32 Hanc possessionem divisit Moyses in campestribus Moab trans
Iordanem contra Iericho ad orientalem plagam. 33 Tribui autem Levi
non dedit possessionem, quoniam Dominus Deus Israel ipse est
possessio eius, ut locutus est illi.

14 1 Hoc est, quod hereditaverunt filii Israel in terra Chanaan, quod
dederunt eis Eleazar sacerdos et Iosue filius Nun et principes fami-
liarum tribuum Israel, 2 sorte omnia dividentes, sicut praeceperat
Dominus in manu Moysi, novem tribubus et dimidiae tribui. 3 Dua-
bus enim tribubus et dimidiae dederat Moyses trans Iordanem pos-

[13] 16 *Usque* – Lege cum multis mss, Gr, Syr et Targ *'ad*; TM « ad »
26 *Lodabar* – Lege *lōdābār* (cfr. 2 Sam 9, 4; 17, 27); TM *lidbir*

sessionem, absque Levitis, quibus nihil dedit inter fratres suos;
[4] sed sunt filii Ioseph in duas divisi tribus, Manasse et Ephraim,
nec acceperunt Levitae aliam in terra partem, nisi urbes ad habitan-
dum et suburbana earum ad alenda iumenta et pecora sua. [5] Sicut
praeceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filii Israel et diviserunt
terram.

[6] Accesserunt itaque filii Iudae ad Iosue in Galgala, locutusque
est ad eum Chaleb filius Iephonne Cenezaeus: « Nosti quid locutus sit
Dominus ad Moysen hominem Dei de me et te in Cadesbarne.
[7] Quadraginta annorum eram, quando me misit Moyses famulus Do-
mini de Cadesbarne, ut considerarem terram; nuntiavique ei quod
mihi verum videbatur. [8] Fratres autem mei, qui ascenderant mecum,
dissolverunt cor populi, et nihilominus ego adimplevi, ut sequerer
Dominum Deum meum. [9] Iuravitque Moyses in die illo dicens:
" Terra, quam calcavit pes tuus, erit possessio tua et filiorum tuo-
rum in aeternum, quia adimplevisti, ut sequereris Dominum Deum
meum ". [10] Concessit ergo Dominus vitam mihi, sicut pollicitus est,
usque in praesentem diem. Quadraginta et quinque anni sunt ex
quo locutus est Dominus verbum istud ad Moysen, quando ambu-
labat Israel per solitudinem; hodie octoginta quinque annorum sum,
[11] sic valens ut eo valebam tempore, quando ad explorandum missus
sum; illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat tam
ad bellandum quam ad gradiendum. [12] Da ergo mihi montem istum,
quem pollicitus est Dominus die illo, te quoque audiente quod
Enacim ibi sunt et urbes magnae atque munitae; si forte sit Do-
minus mecum, et potuero delere eos, sicut promisit mihi ».

[13] Benedixitque ei Iosue et tradidit Hebron in possessionem;
[14] atque ex eo fuit Hebron Chaleb filio Iephonne Cenezaeo usque in
praesentem diem, quia adimplevit, ut sequeretur Dominum Deum
Israel. [15] Nomen Hebron antea vocabatur Cariatharbe (*id est civitas
Arbe*), hominis maximi inter Enacim. Et terra cessavit a proeliis.

15 [1] Sors tribus filiorum Iudae per cognationes suas ista fuit: usque
ad terminum Edom, ad desertum Sin contra Nageb, usque ad extre-
mam partem australis plagae. [2] Terminus eius meridionalis a sum-
mitate maris Salsissimi et a lingua eius, quae respicit meridiem.
[3] Egrediturque contra ascensum Acrabbim et pertransit in Sin ascen-
ditque in meridie Cadesbarne et pervenit in Esron ascendens ad
Addar et vertitur in Carca; [4] atque inde pertransiens in Asemona
pervenit ad torrentem Aegypti; eruntque exitus eius ad mare Ma-
gnum: hic erit vobis finis meridianae plagae. [5] Ab oriente vero ter-

minus erit mare Salsissimum usque ad extrema Iordanis. Terminus
aquilonis a lingua maris et ab extremis Iordanis 6 ascendit in Beth-
agla et transit ab aquilone Betharaba ascendens ad lapidem Boen
filii Ruben 7 et ascendens ad Dabir de valle Achor et contra aqui-
lonem vergens ad Galiloth (*hi sunt circuli*), qui sunt ex adverso
ascensionis Adommim, quae est ab australi parte torrentis, transit
ad aquas, quae vocantur fons Solis, et erunt exitus eius ad fontem
Rogel. 8 Ascenditque per convallem Benennom ex latere Iebusaei ad
meridiem — haec est Ierusalem — et inde se erigens ad verticem
montis, qui est contra vallem Ennom ad occidentem in extrema parte
vallis Raphaim contra aquilonem; 9 pertransitque a vertice montis
usque ad fontem aquae Nephtoa et pervenit usque ad vicos montis
Ephron inclinaturque in Baala, quae est Cariathiarim. 10 Et vergit
de Baala contra occidentem usque ad montem Seir transitque iuxta
latus montis Iarim ad aquilonem — id est Cheslon — et descendit
in Bethsames transitque in Thamna 11 et pervenit ad latus septen-
trionale Accaron inclinaturque in Sechron et transit montem Baala
pervenitque in Iebneel et finitur mari. Terminus occidentalis est
mare Magnum. 12 Hi sunt termini filiorum Iudae per circuitum in
cognationibus suis.

13 Chaleb vero filio Iephonne dedit partem in medio filiorum Iudae,
sicut praeceperat Dominus Iosue Cariatharbe (*id est civitas Arbe*),
patris Enac, ipsa est Hebron. 14 Delevitque ex ea Chaleb tres filios
Enac: Sesai et Ahiman et Tholmai de stirpe Enac. 15 Atque inde
conscendens venit ad habitatores Dabir, quae prius vocabatur Ca-
riathsepher (*id est civitas Litterarum*). 16 Dixitque Chaleb: « Qui per-
cusserit Cariathsepher et ceperit eam, dabo illi Axam filiam meam
uxorem ». 17 Cepitque eam Othoniel filius Cenez frater Chaleb, dedit-
que ei Axam filiam suam uxorem. 18 Quae cum veniret, suasit viro
suo, ut peteret a patre suo agrum; descenditque de asino. Cui Cha-
leb: « Quid habes? », inquit. 19 At illa respondit: « Da mihi bene-
dictionem; terram Nageb arentem dedisti mihi, iunge et irriguam ».
Dedit itaque ei Chaleb irriguum superius et inferius.

20 Haec est possessio tribus filiorum Iudae per cognationes suas.
21 Erantque civitates ab extremis partibus filiorum Iudae iuxta ter-
minos Edom in Nageb: Cabseel et Eder et Iagur 22 et Cina et Di-
mona et Adada 23 et Cades et Asor et Iethnan, 24 Ziph et Telem
et Baloth 25 et Asorhadatta et Carioth, Esron — haec est Asor —
26 Amam et Sama et Molada 27 et Asargadda et Hasemon et Beth-

[15] 7 *Galiloth* – Lege *gᵉlilôt* (sicut 18, 18); TM « Galgal » (*haggilgal*)

phelet [28] et Asarsual et Bersabee et Baziothia, [29] Baala et Iim et
Esem [30] et Eltholad et Cesil et Horma [31] et Siceleg et Madmena et
Sensenna [32] et Lebaoth et Selim et Enremmon: omnes civitates
viginti novem et villae earum.

[33] In campestribus vero: Esthaol et Saraa et Asena [34] et Zanoa et
Engannim, Thapphua et Enaim, [35] Ierimoth et Odollam, Socho et
Azeca [36] et Saarim et Adithaim et Gedera et Gederothaim: urbes
quattuordecim et villae earum. [37] Sanan et Hadasa et Magdalgad
[38] et Delean et Maspha et Iecethel, [39] Lachis et Bascath et Eglon [40] et
Chebbon et Lehemas et Cethlis [41] et Gederoth, Bethdagon et Naama
et Maceda: civitates sedecim et villae earum. [42] Lobna et Ether et
Asan [43] et Iephtha et Esna et Nesib [44] et Ceila et Achzib et Maresa:
civitates novem et villae earum. [45] Accaron cum filiabus et villulis
suis; [46] ab Accaron usque ad mare: omnia, quae sunt ad latus Azoti,
et viculos eorum, [47] Azotus cum filiabus et villulis suis, Gaza cum
filiabus et villulis suis usque ad torrentem Aegypti, et mare Magnum terminus.

[48] Et in monte: Samir et Iether et Socho [49] et Danna et Cariathsenna — haec est Dabir — [50] et Anab et Esthemo et Anim [51] et Gosen et Helon et Gilo: civitates undecim et villae earum. [52] Arab et
Duma et Esaan [53] et Ianum et Beththapphua et Apheca [54] et Ammatha et Cariatharbe — haec est Hebron — et Sior: civitates novem
et villae earum. [55] Maon et Carmel et Ziph et Iutta [56] et Iezrahel et
Iucadam et Zanoa, [57] Accain, Gabaa et Thamna: civitates decem et
villae earum. [58] Halhul, Bethsur et Gedor [59] et Mareth et Bethanoth
et Eltecon: civitates sex et villae earum. Thecue et Ephratha — haec
est Bethlehem — et Phegor et Etam et Culon et Tatam et Sores
et Carem et Gallim et Bether et Manahath: civitates undecim et
villae earum. [60] Cariathbaal — haec est Cariathiarim (*urbs Silvarum*) — et Arebba: civitates duae et villae earum.

[61] In deserto: Betharaba, Meddin et Sachacha [62] et Nebsan et civitas Salis et Engaddi: civitates sex et villae earum.

[63] Iebusaeum autem habitatorem Ierusalem non potuerunt filii Iudae delere; habitavitque Iebusaeus cum filiis Iudae in Ierusalem usque
in praesentem diem.

[15] [32] *Et Enremmon* – Lege *w*ᵉ*'ên-rimmôn* (cfr. Ne 11, 29); TM « En et Remmon »

[52] *Et Duma* – Lege cum multis mss, Gr et Targ *w*ᵉ*dûmāh*; L, multi mss, Gr, Syr et Vg « et Ruma »

[59] *Thecue... villae earum* – Additur ex Gr; TM omittit propter homoeoteleuton

16 1 Cecidit quoque sors filiorum Ioseph ab Iordane contra Iericho
et aquas eius ab oriente, solitudo, quae ascendit de Iericho ad mon-
tem Bethel 2 et egreditur de Bethel Luz transitque per terminum
Arachitarum in Ataroth 3 et descendit ad occidentem ad terminum
Iephlethi usque ad terminos Bethoron inferioris et Gazer; finiuntur-
que regiones eius mari Magno. 4 Hereditaverunt illas filii Ioseph
Manasses et Ephraim.
5 Et factus est terminus filiorum Ephraim per cognationes suas et
possessio eorum contra orientem Atarothaddar usque Bethoron su-
periorem; 6 egrediunturque confinia in mare, Machmethath vero
aquilonem respicit et vertitur terminus contra orientem in Tha-
nathselo et pertransit ab oriente Ianoe. 7 Descenditque de Ianoe in
Ataroth et Naaratha et pervenit in Iericho et egreditur ad Iordanem.
8 De Thapphua pertransit terminus ad occidentem ad torrentem
Cana, suntque egressus eius in mare: haec est possessio tribus filio-
rum Ephraim per familias suas, 9 urbesque separatae filiis Ephraim in
medio possessionis filiorum Manasse, omnes urbes et villae earum.
10 Et non interfecerunt filii Ephraim Chananaeum, qui habitabat
in Gazer; habitavitque Chananaeus in medio Ephraim usque in diem
hanc et factus est tributarius.

17 1 Cecidit autem sors tribui Manasse — ipse est enim primogeni-
tus Ioseph —; Machir primogenito Manasse patri Galaad, quia fuit
vir pugnator, accepit in possessionem Galaad et Basan. 2 Et reliqui
filiorum Manasse acceperunt iuxta familias suas: filii Abiezer et filii
Helec et filii Asriel et filii Sechem et filii Hepher et filii Semida:
isti sunt filii Manasse filii Ioseph, mares per cognationes suas. 3 Sal-
phaad vero filio Hepher filii Galaad filii Machir filii Manasse non
erant filii, sed solae filiae, quarum ista sunt nomina: Maala et Noa,
Hegla et Melcha et Thersa. 4 Veneruntque in conspectu Eleazari sa-
cerdotis et Iosue filii Nun et principum dicentes: « Dominus prae-
cepit per manum Moysi, ut daretur nobis possessio in medio fratrum
nostrorum ». Deditque eis iuxta imperium Domini possessionem in
medio fratrum patris earum. 5 Et ceciderunt funiculi Manasse de-
cem, absque terra Galaad et Basan trans Iordanem. 6 Filiae enim
Manasse acceperunt hereditatem in medio filiorum eius. Terra autem
Galaad cecidit in sortem filiorum Manasse, qui reliqui erant.
7 Fuitque terminus Manasse ab Aser: Machmethath, quae respicit
Sichem et egreditur ad dextram in Iasib apud fontem Thapphuae.

[17] 7 *Iasib* – Lege cum Gr *jašib*; TM « ad habitatores »

8 Etenim in sorte Manasse ceciderat terra Thapphuae; Thapphua
autem ipsa, quae est iuxta terminos Manasse, fuit filiis Ephraim.
9 Descenditque terminus ad torrentem Cana. In meridie torrentis
civitates sunt Ephraim in medio urbium Manasse. Terminus Ma-
nasse est ab aquilone torrentis et exitus eius pergit ad mare, 10 ita
ut ab austro sit possessio Ephraim et ab aquilone Manasse, et
utramque claudat mare, et attingunt tribum Aser ab aquilone et tri-
bum Issachar ab oriente. 11 Fuitque hereditas Manasse in Issachar
et in Aser: Bethsan et filiae eius et Ieblaam cum filiabus suis et
habitatores Dor cum filiabus suis, habitatores quoque Endor cum
filiabus suis; similiterque habitatores Thanach cum filiabus suis et
habitatores Mageddo cum filiabus suis et tertia pars regionis No-
pheth. 12 Nec potuerunt filii Manasse has occupare civitates, sed
Chananaeus permansit in terra ista. 13 Postquam autem convaluerunt
filii Israel, subiecerunt Chananaeos et fecerunt sibi tributarios nec
expulerunt eos.

14 Locutique sunt filii Ioseph ad Iosue atque dixerunt: « Quare
dedisti mihi possessionem sortis et funiculi unius, cum sim tantae
multitudinis et benedixerit mihi Dominus? ». 15 Ad quos Iosue ait:
« Si populus multus es, ascende in silvam et succide tibi spatia in
terra Pherezaei et Raphaim, quia angusta est tibi possessio montis
Ephraim ». 16 Cui responderunt filii Ioseph: « Montana non suffi-
ciunt nobis, et ferreis curribus utuntur omnes Chananaei, qui habi-
tant in terra campestri, Bethsan cum filiabus suis et illi, qui sunt
in planitie Iezrahel ». 17 Dixitque Iosue ad domum Ioseph, Ephraim
et Manasse: « Populus multus es et magnae fortitudinis; non habe-
bis sortem unam, 18 sed transibis ad montem et succides tibi atque
purgabis ad habitandum spatia; et poteris ultra procedere cum sub-
verteris Chananaeum, qui ferreos habet currus et est fortis ».

18 1 Congregatique sunt omnes filii Israel in Silo ibique fixerunt ta-
bernaculum conventus, et fuit eis terra subiecta. 2 Remanserant au-
tem filiorum Israel septem tribus, quae necdum acceperant posses-
siones suas. 3 Ad quos Iosue ait: « Usquequo marcetis ignavia et
non intratis ad possidendam terram, quam Dominus, Deus patrum
vestrorum, dedit vobis? 4 Eligite de singulis tribubus ternos viros,
ut mittam eos, et surgant atque circumeant terram et describant eam
iuxta numerum uniuscuiusque multitudinis referantque ad me, quod
descripserint. 5 Dividite vobis terram in septem partes: Iudas sit in
terminis suis in australi plaga et domus Ioseph in aquilone. 6 Reli-
quam terram in septem partes describite; et huc afferetis ad me,

ut coram Domino Deo nostro mittam vobis hic sortem, 7 quia non est inter vos pars Levitarum, sed sacerdotium Domini est eorum hereditas. Gad autem et Ruben et dimidia tribus Manasse iam acceperant possessiones suas trans Iordanem ad orientalem plagam, quas dedit eis Moyses famulus Domini ».

8 Cumque surrexissent viri, ut pergerent ad describendam terram, praecepit eis Iosue dicens: « Circuite terram et describite eam ac revertimini ad me, ut hic coram Domino in Silo mittam vobis sortem ». 9 Itaque perrexerunt et lustrantes terram secundum urbes in septem partes diviserunt scribentes in volumine; reversique sunt ad Iosue in castra Silo. 10 Qui misit eis sortes coram Domino in Silo divisitque ibi terram filiis Israel secundum partes eorum.

11 Et ascendit sors prima filiorum Beniamin per familias suas, ut possiderent terram inter filios Iudae et filios Ioseph. 12 Fuitque terminus eorum contra aquilonem a Iordane pergens iuxta latus Iericho septentrionalis plagae et inde contra occidentem ad montana conscendens et perveniens in solitudinem Bethaven; 13 atque pertransiens iuxta Luzam ad meridiem — ipsa est Bethel — descendit in Atarothaddar in montem, qui est ad meridiem Bethoron inferioris 14 et inclinatur vergens contra mare ad meridiem a monte, qui respicit Bethoron contra meridiem; suntque exitus eius in Cariathbaal, quae vocatur et Cariathiarim, urbem filiorum Iudae: haec est plaga ad occidentem. 15 In plaga autem ad meridiem ex parte Cariathiarim egreditur terminus in Gasim et pervenit usque ad fontem aquarum Nephtoa 16 descenditque in extremam partem montis, qui respicit vallem Benennom et est contra septentrionalem plagam in extrema parte vallis Raphaim; descenditque in vallem Ennom, iuxta latus Iebusaei ad austrum, et pervenit ad fontem Rogel 17 transiens ad aquilonem et egrediens ad Ensemes (*id est fontem Solis*). Et pertransit usque ad Galiloth (*hi sunt circuli*), qui sunt e regione ascensus Adommim, descenditque ad Abenboen (*id est lapidem Boen*) filii Ruben 18 et pertransit ex latere aquilonis Betharaba descenditque in Arabam. 19 Et praetergreditur contra aquilonem Bethagla; suntque exitus eius contra linguam maris Salsissimi ab aquilone in fine Iordanis. Haec est australis plaga. 20 Iordanis autem est terminus ab oriente. Haec est possessio filiorum Beniamin per terminos suos in circuitu secundum familias suas.

[18] 15 *In Gasim* – Lege cum Gr *gāsîm* (vel: *jāsîm?*); TM *jāmmāh* (ad mare = ad occidentem!)

18 *Betharaba* – Lege cum Gr *bêt-hā'ărābāh* (cfr. 15, 6); TM « e regione Arabae »

[21] Fueruntque civitates eius: Iericho et Bethagla et Ameccasis
[22] et Betharaba et Semaraim et Bethel [23] et Avim et Phara et Ophra,
[24] Capharemona et Ophni et Gabaa: civitates duodecim et villae
earum. [25] Gabaon et Rama et Beroth [26] et Maspha et Cephira et
Mosa [27] et Recem, Iaraphel et Tharala [28] et Sela, Eleph et Iebus,
quae est Ierusalem, Gabaath et Cariath: civitates quattuordecim et
villae earum. Haec est possessio filiorum Beniamin iuxta familias
suas.

19 [1] Et egressa est sors secunda filiorum Simeon per cognationes
suas; fuitque hereditas [2] eorum in medio possessionis filiorum Iu-
dae. Bersabee et Sama et Molada [3] et Asarsual et Bala et Esem
[4] et Eltholad et Bethul et Horma [5] et Siceleg et Bethmarchaboth et
Asarsusa [6] et Bethlebaoth et Sarohen: civitates tredecim et villae
earum. [7] Ain et Remmon et Ethar et Asan: civitates quattuor et
villae earum. [8] Omnes viculi per circuitum urbium istarum usque
ad Baalathbeer, Ramathnageb: haec est hereditas filiorum Simeon
iuxta cognationes suas. [9] Sumpta est de funiculo filiorum Iudae,
quia maior erat; et idcirco possederunt filii Simeon in medio here-
ditatis eorum.
[10] Ceciditque sors tertia filiorum Zabulon per cognationes suas.
Et factus est terminus possessionis eorum usque Sarid [11] ascenditque
contra occidentem et Merala et pervenit in Debbaseth usque ad
torrentem, qui est contra Iecnaam, [12] et revertitur de Sarid contra
orientem in fines Ceseleththabor et egreditur ad Dabereth ascendit-
que contra Iaphia. [13] Et inde pertransit usque ad orientalem plagam
Gethhepher, Etthacasin et egreditur in Remmon et inclinatur in
Noa; [14] et vergit ad aquilonem ad Hanathon. Suntque egressus eius
vallis Iephthael; [15] et Cateth et Naalol et Semeron et Iedala et Bethle-
hem: civitates duodecim et villae earum. [16] Haec est hereditas tribus
filiorum Zabulon per cognationes suas, urbes et viculi earum.
[17] Issachar egressa est sors quarta per cognationes suas. [18] Fuitque
eius hereditas Iezrahel et Chasaloth et Sunam [19] et Hapharaim et
Seon et Anaharath [20] et Rabbith et Cesion et Abes [21] et Rameth
et Engannim et Enhadda et Bethpheses. [22] Et pervenit terminus eius
usque Thabor et Sehesima et Bethsames; suntque exitus eius ad
Iordanem; civitates sedecim et villae earum. [23] Haec est possessio
filiorum Issachar per cognationes suas, urbes et viculi earum.

[19] [2] *Et Sama* – Lege cum Gr[B] *ûš^ema'* (sicut 15, 26); TM *w^eše ba'* (= Vg « et Sabee »)

24 Ceciditque sors quinta tribui filiorum Aser per cognationes
suas. 25 Fuitque terminus eorum Helcath et Chali et Beten et Achsaph
26 et Elmelech et Amaad et Masal et pervenit usque ad Carmelum
in occidente et ad Sihorlabanath; 27 ac revertitur contra orientem
in Bethdagon et pertransit usque Zabulon et vallem Iephthael contra
aquilonem in Bethemec et Neiel. Egrediturque ad laevam Chabul
28 et Abran et Rohob et Hamon et Cana usque ad Sidonem magnam
29 reverteturque in Rama usque ad civitatem munitissimam Tyrum
et revertitur in Hosa; suntque exitus eius in mare; Mahaleb, Acha-
zib 30 et Amma et Aphec et Rohob: civitates viginti duae et villae
earum. 31 Haec est possessio filiorum Aser per cognationes suas,
urbes et viculi earum.

32 Filiorum Nephthali sexta sors cecidit per familias suas. 33 Et
coepit terminus de Heleph et de quercu in Saananim et Adamine-
ceb et Iebnael usque Lecum et egressus eius usque ad Iordanem;
34 reverteturque terminus contra occidentem in Aznotthabor atque
inde egreditur in Hucoc et attingit Zabulon contra meridiem et
Aser contra occidentem et Iordanem contra ortum solis; 35 civitates
munitissimae Assedim, Ser et Ammath, Reccath et Chenereth 36 et
Edema et Rama, Asor 37 et Cedes et Edrai et Enasor, 38 Ieron et
Magdalel, Horem et Bethanath et Bethsames: civitates decem et no-
vem et villae earum. 39 Haec est possessio tribus filiorum Nephthali
per cognationes suas, urbes et viculi earum.

40 Tribui filiorum Dan per familias suas egressa est sors septima.
41 Et fuit terminus possessionis eius Saraa et Esthaol et Hirsemes
(*id est civitas Solis*) 42 et Selebin et Aialon et Iethela 43 et Elon et
Thamna et Accaron 44 et Elthece et Gebbethon et Baalath 45 et Iud
et Benebarach et Gethremmon 46 et Meiarcon et Areccon cum
termino, qui respicit Ioppen. 47 Et terminus filiorum Dan effugit ab
eis. Ascenderuntque filii Dan et pugnaverunt contra Lesem cepe-
runtque eam; et percusserunt in ore gladii ac possederunt et habi-
taverunt in ea, vocantes Lesemdan ex nomine Dan patris sui. 48 Haec
est possessio tribus filiorum Dan per cognationes suas, urbes et vi-
culi earum.

49 Cumque complessent terram sorte dividere singulis per tribus
suas, dederunt filii Israel possessionem Iosue filio Nun in medio
sui, 50 iuxta praeceptum Domini, urbem quam postulavit: Tham-

[19] 29 *Mahaleb* – Lege *maḥăleb* (Accadice: *maḫalliba*); TM *mēḥebel* (= Vg « de funiculo »)

34 Omitte cum Gr *bihûdāh* (Iuda)

nathsare in monte Ephraim. Et aedificavit civitatem habitavitque
in ea.

51 Hae sunt possessiones, quas sorte diviserunt Eleazar sacerdos
et Iosue filius Nun et principes familiarum tribuum filiorum Israel
in Silo coram Domino ad ostium tabernaculi conventus; comple-
veruntque partiri terram.

20 1 Et locutus est Dominus ad Iosue dicens: « Loquere filiis Israel
et dic eis: 2 Separate vobis urbes fugitivorum, de quibus locutus
sum ad vos per manum Moysi, 3 ut confugiat ad eas, quicumque
animam percusserit per errorem nescius, et possit evadere iram
proximi, qui ultor est sanguinis. 4 Cum ad unam harum confugerit
civitatum, stabit ante portam civitatis et loquetur senioribus urbis
illius ea, quae se comprobent innocentem; sicque suscipient eum
et dabunt ei locum ad habitandum. 5 Cumque ultor sanguinis eum
fuerit persecutus, non tradent in manus eius, quia ignorans percus-
sit proximum suum, nec ante biduum triduumve eius probatur ini-
micus. 6 Et habitabit in civitate illa, donec stet ante coetum ad iudi-
cium, causam reddens facti sui, donec moriatur sacerdos magnus,
qui fuerit in illo tempore. Tunc revertetur homicida et ingredietur
civitatem suam et domum suam, de qua fugerat ».

7 Decreveruntque Cedes in Galilaea montis Nephthali et Sichem
in monte Ephraim et Cariatharbe — ipsa est Hebron — in monte
Iudae; 8 et trans Iordanem contra orientalem plagam Iericho statue-
runt Bosor, quae sita est in campestri solitudine, de tribu Ruben et
Ramoth in Galaad de tribu Gad et Golan in Basan de tribu Manasse.

9 Hae civitates constitutae sunt cunctis filiis Israel et advenis, qui
habitant inter eos, ut fugeret ad eas, qui animam nescius percussisset
et non moreretur in manu proximi effusum sanguinem vindicare cu-
pientis, donec staret ante populum expositurus causam suam.

21 1 Accesseruntque principes familiarum Levi ad Eleazarum sacer-
dotem et Iosue filium Nun et ad duces cognationum per singulas
tribus filiorum Israel 2 locutique sunt ad eos in Silo terrae Chanaan
atque dixerunt: « Dominus praecepit per manum Moysi, ut darentur
nobis urbes ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumenta ».
3 Dederuntque filii Israel Levitis de possessionibus suis, iuxta impe-
rium Domini, civitates illas et suburbana earum.

4 Egressaque est sors in familias Caath: et acceperunt filii Aaron
sacerdotis de tribubus Iudae et Simeon et Beniamin civitates tre-
decim. 5 Et reliqui filiorum Caath, id est Levitae, acceperunt de tri-

bubus Ephraim et Dan et dimidia tribu Manasse civitates decem.
6 Porro filiis Gerson egressa est sors, ut acciperent de tribubus Issa-
char et Aser et Nephthali dimidiaque tribu Manasse in Basan civi-
tates numero tredecim. 7 Et filiis Merari per cognationes suas de tri-
bubus Ruben et Gad et Zabulon urbes duodecim. 8 Dederuntque
filii Israel Levitis civitates illas et suburbana earum, sicut praecepit
Dominus per manum Moysi, singulis sorte tribuentes.

9 De tribubus filiorum Iudae et Simeon dederunt civitates, qua-
rum ista sunt nomina, 10 filiis Aaron ex familiis Caath levitici generis
— prima enim sors illis egressa est —: 11 Cariatharbe (*id est civitas
Arbe*), patris Enac, quae vocatur Hebron, in monte Iudae et subur-
bana eius per circuitum. 12 Agros vero et villas eius dederant Chaleb
filio Iephonne ad possidendum. 13 Dederunt ergo filiis Aaron sacer-
dotis Hebron confugii civitatem ac suburbana eius et Lobnam cum
suburbanis suis 14 et Iether et Esthemo 15 et Helon et Dabir 16 et Ain
et Iutta et Bethsames cum suburbanis suis: civitates novem de tri-
bubus illis duabus. 17 De tribu autem Beniamin Gabaon et Gabaa
18 et Anathoth et Almath cum suburbanis suis: civitates quattuor.
19 Omnes simul civitates filiorum Aaron sacerdotis tredecim cum
suburbanis suis.

20 Reliquis vero ex familiis filiorum Caath Levitis haec est data
possessio: 21 de tribu Ephraim urbs confugii Sichem cum suburbanis
suis in monte Ephraim et Gazer 22 et Cibsaim et Bethoron cum sub-
urbanis suis: civitates quattuor. 23 De tribu quoque Dan Elthece
et Gebbethon 24 et Aialon et Gethremmon cum suburbanis suis:
civitates quattuor. 25 Porro de dimidia tribu Manasse Thanach et
Gethremmon cum suburbanis suis: civitates duae. 26 Omnes civi-
tates decem et suburbana earum datae sunt filiis Caath inferioris
gradus.

27 Filiis quoque Gerson levitici generis dederunt de dimidia tribu
Manasse confugii civitatem Golan in Basan et Astharoth cum sub-
urbanis suis: civitates duas. 28 Porro de tribu Issachar Cesion et
Dabereth 29 et Iaramoth et Engannim cum suburbanis suis: civitates
quattuor. 30 De tribu autem Aser Masal et Abdon 31 et Helcath et
Rohob cum suburbanis suis: civitates quattuor. 32 De tribu quoque
Nephthali civitas confugii Cedes in Galilaea et Ammothdor et Car-
than cum suburbanis suis: civitates tres. 33 Omnes urbes familiarum
Gerson tredecim cum suburbanis suis.

[21] 27 *Astharoth* – Lege *'aštārôt* (sicut 1 Par 6, 56 [Vg 71]); TM *b*^{e}*'ešt*^{e}*rāh* (Gr et Vg « Bosra »)

[34] Filiis autem Merari Levitis inferioris gradus per familias suas
data est de tribu Zabulon Iecnaam et Cartha [35] et Remmon et Na-
alol: civitates quattuor cum suburbanis suis. [36] De tribu Ruben ul-
tra Iordanem contra Iericho civitas refugii Bosor in solitudine pla-
nitiei et Iasa [37] et Cademoth et Mephaath: civitates quattuor cum
suburbanis suis. [38] Et de tribu Gad civitas confugii Ramoth in Ga-
laad et Mahanaim [39] et Hesebon et Iazer: civitates quattuor cum
suburbanis suis. [40] Omnes urbes filiorum Merari per familias reliquas
de cognationibus Levitarum duodecim.

[41] Itaque universae civitates Levitarum in medio possessionis filio-
rum Israel fuerunt quadraginta octo [42] cum suburbanis suis, singulae
cum suburbanis suis in circuitu.

[43] Deditque Dominus Israeli omnem terram, quam traditurum se
patribus eorum iuraverat, et possederunt illam atque habitaverunt
in ea. [44] Deditque Dominus eis requiem secundum omnia, quae iu-
raverat patribus eorum, nullusque eis hostium resistere ausus est,
sed cunctos in eorum dicionem redegit. [45] Ne unum quidem verbum
bonum, quod locutus est ad domum Israel, irritum fuit, sed rebus
expleta sunt omnia.

22 [1] Tunc vocavit Iosue Rubenitas et Gaditas et dimidiam tribum
Manasse [2] dixitque ad eos: « Fecistis omnia, quae vobis praecepit
Moyses famulus Domini; mihi quoque in omnibus, quae praecepi
vobis, oboedistis [3] nec reliquistis fratres vestros hoc longo tempore
usque in praesentem diem custodientes imperium Domini Dei ve-
stri. [4] Quia igitur dedit Dominus Deus vester fratribus vestris quie-
tem ac pacem, sicut eis pollicitus est, revertimini nunc et ite in ta-
bernacula vestra et in terram possessionis, quam tradidit vobis Moy-
ses famulus Domini trans Iordanem; [5] ita dumtaxat ut custodiatis
attente et opere compleatis mandatum et legem, quam praecepit vo-
bis Moyses servus Domini, ut diligatis Dominum Deum vestrum
et ambuletis in omnibus viis eius et observetis mandata illius ad-
haereatisque ei ac serviatis in omni corde et in omni anima vestra ».
[6] Benedixitque eis Iosue et dimisit eos, qui reversi sunt in taber-
nacula sua. [7] Dimidiae autem tribui Manasse possessionem Moyses

[21] [35] *Remmon* – Lege cum Gr *rimmonāh* (cfr. 19, 13; 1 Par 6, 62 [Vg 77]); TM *dimnāh* (Vg « Damna »)

[36] *Ultra Iordanem contra Iericho* – Adde cum Gr *mē'ēber hajardēn* (*neged*) *j'rîḥô* (cfr. 1 Par 6, 63 [Vg 78])

In solitudine planitiei – Adde cum Gr *b'midbar hammîšōr* (cfr. 1 Par 6, 63 [Vg 78])

dederat in Basan; et idcirco mediae, quae superfuit, dedit Iosue sor-
tem inter ceteros fratres suos trans Iordanem ad occidentalem eius
plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset
illis, 8 dixit ad eos: « Cum multis divitiis revertimini ad sedes ve-
stras, cum argento et auro, aere ac ferro et veste multiplici; dividite
praedam hostium cum fratribus vestris ».

9 Reversique sunt et abierunt filii Ruben et filii Gad et dimidia
tribus Manasse a filiis Israel de Silo, quae sita est in Chanaan, ut
intrarent Galaad terram possessionis suae, quam obtinuerant iuxta
imperium Domini in manu Moysi.

10 Cumque venissent ad circulos Iordanis in terra Chanaan, aedi-
ficaverunt iuxta Iordanem altare ingens aspectu. 11 Cum audissent
filii Israel aedificasse filios Ruben et Gad et dimidiam tribum Ma-
nasse altare e regione terrae Chanaan ad Iordanis circulos ex ad-
verso filiorum Israel, 12 convenerunt omnes in Silo, ut ascenderent
et dimicarent contra eos.

13 Et interim miserunt ad illos in terram Galaad Phinees filium
Eleazari sacerdotem 14 et decem principes cum eo, singulos de tri-
bubus, unusquisque erat caput familiae in cognationibus Israel.
15 Qui venerunt ad filios Ruben et Gad et dimidiam tribum Ma-
nasse in terram Galaad dixeruntque ad eos: 16 « Haec mandat omnis
coetus Domini: Quae est ista transgressio? Cur reliquistis Domi-
num, Deum Israel, aedificantes vobis altare sacrilegum et a cultu
illius recedentes? 17 An parum vobis est peccatum Phegor et usque
in praesentem diem macula huius sceleris in nobis permanet, et
facta est plaga in coetu Domini? 18 Et vos hodie reliquistis Domi-
num, et factum est ut rebellaretis contra Dominum; et cras in uni-
versum coetum Israel eius ira desaeviet. 19 Quod si putatis immun-
dam esse terram possessionis vestrae, transite ad terram possessionis
Domini, in qua habitaculum Domini est, et habitate inter nos; tan-
tum ut contra Dominum non rebelletis nec nos rebellare faciatis
aedificantes altare praeter altare Domini Dei nostri. 20 Nonne Achan
filius Zarae praeteriit mandatum Domini de anathemate, et super
omnem coetum Israel ira Domini incubuit? Et ille erat unus homo;
atque utinam solus perisset in scelere suo! ».

21 Responderuntque filii Ruben et Gad et dimidia tribus Manasse
principibus legationis Israel: 22 « Fortissimus Deus Dominus, fortis-
simus Deus Dominus ipse novit, et Israel simul intelleget: si rebel-
lionis, si praevaricationis animo contra Dominum hoc altare con-

[22] 19 *Rebellare faciatis* – Lege *tamridû*; TM *timrōdû* (rebelletis)

struximus, non salvet nos, sed puniat in praesenti; [23] et si ea mente fecimus, ut recedamus a Domino et holocausta et oblationes et pacificas victimas super eo imponeremus, Dominus ipse quaerat et iudicet; [24] et si non ea magis sollicitudine et cogitatione fecimus hoc dicentes: Cras dicent filii vestri filiis nostris: " Quid vobis et Domino, Deo Israel? [25] Terminum posuit Dominus inter nos et vos, o filii Ruben et filii Gad, Iordanem fluvium, et idcirco partem non habetis in Domino "; et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore Domini. Putavimus itaque melius [26] et diximus: Exstruamus nobis altare non in holocausta neque ad victimas offerendas, [27] sed in testimonium inter nos et vos et sobolem nostram vestramque progeniem, ut serviamus Domino, et iuris nostri sit offerre holocausta et victimas et pacificas hostias, et nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris: " Non est vobis pars in Domino ". [28] Quod si voluerint dicere, respondebunt eis: " Ecce similitudo altaris Domini, quam fecerunt patres nostri non in holocausta neque in sacrificia, sed in testimonium inter nos et vos ". [29] Absit a nobis hoc scelus, ut recedamus a Domino et eius vestigia relinquamus, exstructo altari ad holocausta et oblationes et victimas offerendas, praeter altare Domini Dei nostri, quod est ante habitaculum eius ».

[30] Quibus auditis, Phinees sacerdos et principes legationis Israel, qui erant cum eo, placati sunt et verba filiorum Ruben et Gad et dimidiae tribus Manasse libentissime susceperunt; [31] dixitque Phinees filius Eleazar sacerdos ad eos: « Nunc scimus quod nobiscum sit Dominus, quoniam alieni estis a praevaricatione hac et liberastis filios Israel de manu Domini ».

[32] Reversusque est cum principibus a filiis Ruben et Gad de terra Galaad in terram Chanaan ad filios Israel et rettulit eis. [33] Placuitque sermo cunctis audientibus, et laudaverunt Deum filii Israel; et nequaquam ultra dixerunt, ut ascenderent contra eos in bellum et delerent terram, in qua habitabant filii Ruben et Gad. [34] Vocaveruntque filii Ruben et filii Gad altare, quod exstruxerant, Testem; dixerunt enim: « Testis est inter nos quod Dominus ipse sit Deus ».

23 [1] Evoluto autem multo tempore, postquam pacem Dominus dederat Israeli ab omnibus in gyro nationibus et Iosue iam longaevo et persenilis aetatis, [2] vocavit Iosue omnem Israelem maioresque

[22] [34] *Testem* – Adde *'ēd* (cfr. Syr « altare testimonii »)
Dixerunt – Adde cum Gr *'ām'rû*

natu et principes ac iudices et praefectos dixitque ad eos: « Ego se-
nui et progressioris aetatis sum, 3 vosque vidistis omnia, quae fecerit
Dominus Deus vester cunctis nationibus istis, quomodo pro vobis
ipse pugnaverit. 4 Videte, sorte divisi vobis gentes, quae supersunt, in
possessionem tribuum vestrarum sicut omnes, quas delevi, a Iordane
usque ad mare Magnum in occidente. 5 Dominus Deus vester dis-
perdet eas et auferet a facie vestra, et possidebitis terram eorum,
sicut vobis pollicitus est. 6 Tantum confortamini, ut custodiatis cunc-
ta, quae scripta sunt in volumine legis Moysi, et non declinetis ab
eis, nec ad dexteram, nec ad sinistram; 7 ne conveniatis cum genti-
bus, quae inter vos residuae sunt, et iuretis in nomine deorum earum
et serviatis eis et adoretis illos; 8 sed adhaereatis Domino Deo ve-
stro, quod fecistis usque in diem hanc. 9 Et expulit Dominus in
conspectu vestro gentes magnas et robustissimas, et nullus vobis
resistere potuit: 10 unus e vobis persequitur hostium mille viros,
quia Dominus Deus vester pro vobis ipse pugnat, sicut pollicitus
est; 11 hoc tantum diligentissime praecavete, ut diligatis Dominum
Deum vestrum. 12 Quod si volueritis gentium harum, quae inter vos
residuae sunt, erroribus adhaerere et cum eis miscere conubia at-
que amicitias copulare, 13 iam nunc scitote quod Dominus Deus
vester non eas deleat ante faciem vestram; sed sint vobis in rete,
foveam ac laqueum et flagellum ex latere vestro et spinae in oculis
vestris, donec vos disperdat de terra hac optima, quam tradidit vobis.

14 En ego hodie ingredior viam universae terrae; et toto animo
cognoscetis quod de omnibus verbis bonis, quae Dominus Deus
vester locutus est vobis, non praeterierit ne unum quidem incas-
sum. 15 Sicut ergo implevit opere, quod promisit, et prospera cuncta
venerunt, sic adducet super vos quidquid malorum comminatus est,
donec vos disperdat de terra hac optima, quam tradidit vobis. 16 Si
praeterieritis pactum Domini Dei vestri, quod mandavit vobis, et
servieritis diis alienis et adoraveritis eos, consurget in vos furor
Domini, et cito peribitis ab hac terra optima, quam tradidit vobis ».

24 1 Congregavitque Iosue omnes tribus Israel in Sichem et vocavit
maiores natu ac principes et iudices et praefectos, steteruntque in
conspectu Dei; 2 et ad totum populum sic locutus est:

« Haec dicit Dominus, Deus Israel: Trans fluvium habitaverunt
patres vestri ab initio, Thare pater Abraham et Nachor, servierunt-
que diis alienis. 3 Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopo-
tamiae finibus et adduxi eum per totam terram Chanaan multipli-
cavique semen eius. 4 Et dedi ei Isaac illique rursum dedi Iacob et

Esau; e quibus Esau dedi montem Seir ad possidendum, Iacob vero
et filii eius descenderunt in Aegyptum. 5 Misique Moysen et Aaron
et percussi Aegyptum signis, quae feci in medio eius, et postea eduxi
vos. 6 Eduxique patres vestros de Aegypto, et venistis ad mare. Per-
secutique sunt Aegyptii patres vestros, cum curribus et equitatu,
usque ad mare Rubrum. 7 Clamaverunt autem ad Dominum, qui
posuit tenebras inter vos et Aegyptios et adduxit super eos mare
et operuit illos. Viderunt oculi vestri, quae in Aegypto fecerim; et
habitastis in solitudine multo tempore. 8 Et introduxi vos ad terram
Amorraei, qui habitabat trans Iordanem; cumque pugnarent contra
vos, tradidi eos in manus vestras, et occupastis terram eorum atque
interfecistis illos. 9 Surrexit autem Balac filius Sephor rex Moab
et pugnavit contra Israelem; misitque et vocavit Balaam filium Beor,
ut malediceret vobis. 10 Et ego nolui audire eum, sed e contrario
benedixit vobis, et liberavi vos de manu eius.

11 Transistisque Iordanem et venistis ad Iericho; pugnaveruntque
contra vos viri civitatis illius, Amorraeus et Pherezaeus et Chananaeus
et Hetthaeus et Gergesaeus et Hevaeus et Iebusaeus; et tradidi illos in
manus vestras. 12 Misique ante vos crabrones, et eiecerunt eos coram
vobis — duos reges Amorraeorum — non in gladio nec in arcu
tuo. 13 Dedique vobis terram, de qua non laborastis, et urbes, quas
non aedificastis, et habitatis in eis, vineas et oliveta, quae non plan-
tastis, et manducatis ex eis. 14 Nunc ergo timete Dominum et ser-
vite ei perfecto corde atque verissimo; et auferte deos, quibus ser-
vierunt patres vestri in Mesopotamia et in Aegypto, ac servite Do-
mino. 15 Sin autem malum vobis videtur, ut Domino serviatis, eligite
vobis hodie, cui servire vultis, utrum diis, quibus servierunt patres
vestri in Mesopotamia, an diis Amorraeorum, in quorum terra habi-
tatis. Ego autem et domus mea serviemus Domino ».

16 Responditque populus et ait: « Absit a nobis, ut relinquamus
Dominum et serviamus diis alienis. 17 Dominus Deus noster ipse
eduxit nos et patres nostros de terra Aegypti, de domo servitutis;
fecitque videntibus nobis signa ingentia et custodivit nos in omni
via, per quam ambulavimus, et in cunctis populis, per quos transi-
vimus; 18 et eiecit universas gentes, Amorraeum habitatorem terrae,
quam nos intravimus. Serviemus igitur etiam nos Domino, quia ipse
est Deus noster ».

19 Dixitque Iosue ad populum: « Non poteritis servire Domino.

[24] 5 *Signis, quae* – Lege cum Gr *bā'ōtôt 'ăšer* (sicut Nm 14, 11; cfr. Vg); TM « sicut »

Deus enim sanctus et Deus aemulator est nec ignoscet sceleribus
vestris atque peccatis. [20] Si dimiseritis Dominum et servieritis diis
alienis, convertet se et affliget vos atque subvertet, postquam vobis
praestiterit bona ». [21] Dixitque populus ad Iosue: « Nequaquam, sed
Domino serviemus ». [22] Et Iosue ad populum: « Testes, inquit, vos
estis contra vos quia ipsi elegeritis vobis Dominum, ut serviatis ei ».
Responderuntque: « Testes ». [23] « Nunc ergo, ait, auferte deos alie-
nos de medio vestri et inclinate corda vestra ad Dominum, Deum
Israel ». [24] Dixitque populus ad Iosue: « Domino Deo nostro ser-
viemus; oboedientes erimus praeceptis eius ».

[25] Percussit igitur Iosue in die illo foedus populo et proposuit ei
praecepta atque iudicia in Sichem. [26] Scripsitque verba haec in vo-
lumine legis Dei; et tulit lapidem pergrandem posuitque eum ibi
subter quercum, quae erat in sanctuario Domini, [27] et dixit ad om-
nem populum: « En lapis iste erit adversus vos in testimonium
quia audivit omnia verba Domini, quae locutus est inter nos, ne
forte postea negare velitis et mentiri Domino Deo vestro ». [28] Di-
misitque populum, singulos in possessionem suam.

[29] Et post haec mortuus est Iosue filius Nun, servus Domini, cen-
tum decem annorum. [30] Sepelieruntque eum in finibus possessionis
suae in Thamnathsare, quae sita est in monte Ephraim a septentrio-
nali parte montis Gaas. [31] Servivitque Israel Domino cunctis diebus
Iosue et seniorum, qui longo vixerunt tempore post Iosue et qui
noverunt omnia opera Domini, quae fecerat Israel.

[32] Ossa quoque Ioseph, quae tulerant filii Israel de Aegypto, se-
pelierunt in Sichem, in parte agri, quem emerat Iacob a filiis Hemmor
patris Sichem centum argenteis, et fuit in possessionem filiorum
Ioseph.

[33] Eleazar quoque filius Aaron mortuus est; et sepelierunt eum in
Gabaa Phinees filii eius, quae data est ei in monte Ephraim.

٢٨

LIBER IUDICUM

1 1 Post mortem Iosue consuluerunt filii Israel Dominum dicentes:
« Quis nostrum primus ascendet ad Chananaeum ad pugnandum
contra eum? ». 2 Dixitque Dominus: « Iudas ascendet: ecce tradidi
terram in manus eius ». 3 Et ait Iudas Simeoni fratri suo: « Ascende
mecum in sorte mea, et pugnemus contra Chananaeum, et ego per-
gam tecum in sorte tua ». Et abiit cum eo Simeon. 4 Ascenditque
Iudas, et tradidit Dominus Chananaeum ac Pherezaeum in manus
eorum, et percusserunt in Bezec decem milia virorum. 5 Inveneruntque Adonibezec in Bezec et pugnaverunt contra eum ac percusse-
runt Chananaeum et Pherezaeum. 6 Fugit autem Adonibezec, quem
persecuti comprehenderunt, caesis pollicibus manuum eius ac pe-
dum. 7 Dixitque Adonibezec: « Septuaginta reges, amputatis ma-
nuum ac pedum pollicibus, colligebant sub mensa mea ciborum
reliquias. Sicut feci, ita reddidit mihi Deus ». Adduxeruntque eum
in Ierusalem, et ibi mortuus est.

8 Oppugnantes ergo filii Iudae Ierusalem ceperunt eam; et per-
cusserunt in ore gladii tradentes incendio civitatem.

9 Et postea descendentes pugnaverunt contra Chananaeum, qui ha-
bitabat in montanis et in Nageb et in Sephela. 10 Pergensque Iuda
contra Chananaeum, qui habitabat in Hebron, cui nomen fuit anti-
quitus Cariatharbe, percussit Sesai et Ahiman et Tholmai. 11 Atque
inde profectus abiit ad habitatores Dabir, cuius nomen vetus erat
Cariathsepher (*id est civitas Litterarum*).

12 Dixitque Chaleb: « Qui percusserit Cariathsepher et ceperit
eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem ». 13 Cumque cepisset eam
Othoniel filius Cenez frater Chaleb minor, dedit ei Axam filiam
suam coniugem. 14 Quae cum veniret, incitavit eum, ut peteret a
patre suo agrum. Demisit ergo se de asino, et dixit ei Chaleb: « Quid
habes? ». 15 At illa respondit: « Da mihi benedictionem; quia terram
arentem dedisti mihi, da et irriguam aquis ». Dedit ergo ei Chaleb
irriguum superius et irriguum inferius.

16 Filii autem Hobab Cinaei cognati Moysi ascenderunt de civitate
Palmarum cum filiis Iudae in desertum Iudae, quod est ad meridiem
Arad, et habitaverunt cum Amalecitis.

[1] 16 *Hobab Cinaei cognati* – Lege *ḥōbāb haqqēnî ḥōtēn* (cfr. Gr^{A}, VL, Sah et 4, 11; Nm 10, 29); TM « Cinaei (cuiusdam), soceri »

Amalecitis – Lege *hā'ămālēqî* (cfr. Gr^{mss}, VL et Sah); TM « populo »

[17] Abiit autem Iudas cum Simeone fratre suo et percusserunt simul
Chananaeum, qui habitabat in Sephath, et percusserunt urbem ana-
themate. Vocatumque est nomen eius Horma (*id est Anathema*).
[18] Cepitque Iudas Gazam cum finibus suis et Ascalonem atque Acca-
ron cum terminis suis. [19] Fuitque Dominus cum Iuda, et montana
possedit; nec potuit expellere habitatores vallis, quia falcatis curri-
bus abundabant. [20] Dederuntque Chaleb Hebron, sicut dixerat Moy-
ses, qui expulit ex ea tres filios Enac.

[21] Iebusaeum autem habitatorem Ierusalem non expulerunt filii
Beniamin, habitavitque Iebusaeus cum filiis Beniamin in Ierusalem
usque in praesentem diem.

[22] Domus quoque Ioseph ascendit Bethel, fuitque Dominus cum
eis. [23] Nam, cum explorarent urbem, quae prius Luza vocabatur,
[24] viderunt custodes hominem egredientem de civitate dixeruntque
ad eum: « Ostende nobis introitum civitatis, et faciemus tecum mi-
sericordiam ». [25] Qui cum ostendisset eis, percusserunt urbem in
ore gladii; hominem autem illum et omnem cognationem eius di-
miserunt. [26] Qui dimissus abiit in terram Hetthim et aedificavit ibi
civitatem vocavitque eam Luzam, quae ita appellatur usque in prae-
sentem diem.

[27] Manasses quoque non occupavit Bethsan et Thanach cum vicu-
lis suis nec expulit habitatores Dor et Ieblaam et Mageddo cum
viculis suis; mansitque Chananaeus in terra hac. [28] Postquam autem
confortatus est Israel, fecit eos tributarios et expellere noluit.
[29] Ephraim etiam non expulit Chananaeum, qui habitabat in Gazer,
sed habitavit Chananaeus in medio eius in Gazer.

[30] Zabulon non expulit habitatores Cetron et Naalol, sed habitavit
Chananaeus in medio eius factusque est ei tributarius.

[31] Aser quoque non expulit habitatores Achcho et Sidonis, Aha-
lab et Achazib et Helba et Aphec et Rohob; [32] habitavitque Aser
in medio Chananaei habitatoris illius terrae, quia non expulit eum.

[33] Nephthali non expulit habitatores Bethsames et Bethanath et
habitavit inter Chananaeum habitatorem terrae, fueruntque ei Beth-
samitae et Bethanitae tributarii.

[34] Artavitque Amorraeus filios Dan in montem nec dedit eis
locum, ut ad planiora descenderent. [35] Habitavitque Amorraeus in
Harhares, in Aialon et Salebim. Et aggravata est manus domus
Ioseph, factusque est ei tributarius. [36] Fuit autem terminus Amorraei
ab ascensu Acrabbim ad Petram et superiora loca.

[1] [36] *Ad Petram* – Lege *hassela'*; TM « a Petra » (dittographia)

2 [1] Ascenditque angelus Domini de Galgalis in Bochim et ait: «Eduxi vos de Aegypto et introduxi in terram, pro qua iuravi patribus vestris et pollicitus sum, ut non facerem irritum pactum meum vobiscum in sempiternum, [2] ita dumtaxat ut non feriretis foedus cum habitatoribus terrae huius, sed aras eorum subverteretis. Et noluistis audire vocem meam. Cur hoc fecistis? [3] Quam ob rem nolui expellere eos a facie vestra, ut sint vobis in laqueum et dii eorum in ruinam».

[4] Cumque loqueretur angelus Domini verba haec ad omnes filios Israel, elevaverunt vocem suam et fleverunt. [5] Et vocatum est nomen loci illius Bochim (*id est locus Flentium*); immolaveruntque ibi hostias Domino.

[6] Dimisit ergo Iosue populum, et abierunt filii Israel unusquisque in possessionem suam, ut obtinerent terram. [7] Servieruntque Domino cunctis diebus Iosue et seniorum, qui longo post eum vixerunt tempore et viderant universum opus magnum Domini, quod fecerat cum Israel. [8] Mortuus est autem Iosue filius Nun famulus Domini centum et decem annorum; [9] et sepelierunt eum in finibus possessionis suae in Thamnathsare in monte Ephraim a septentrionali plaga montis Gaas. [10] Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos, et surrexerunt alii post illam, qui non noverant Dominum et opus, quod fecerat cum Israel.

[11] Feceruntque filii Israel malum in conspectu Domini et servierunt Baalim [12] ac dimiserunt Dominum, Deum patrum suorum, qui eduxerat eos de terra Aegypti, et secuti sunt deos alienos, de diis populorum, qui habitabant in circuitu eorum, et adoraverunt eos et ad iracundiam concitaverunt Dominum [13] dimittentes eum et servientes Baal et Astharoth. [14] Iratusque Dominus contra Israel tradidit eos in manibus diripientium, qui diripuerunt eos, et vendidit eos hostibus, qui habitabant per gyrum, nec potuerunt resistere adversariis suis; [15] sed, quocumque pergere voluissent, manus Domini erat super eos ad malum, sicut locutus est et iuravit eis, et vehementer afflicti sunt.

[16] Suscitavitque Dominus iudices, qui liberarent eos de vastantium manibus; [17] sed nec illos audire voluerunt fornicantes cum diis alienis et adorantes eos. Cito deseruerunt viam, per quam ingressi fuerant patres eorum audientes mandata Domini, et omnia fecere contraria. [18] Cumque Dominus iudices suscitaret eis, erat Dominus cum iudice et liberabat eos de manu hostium eorum toto tempore iudicis, quia flectebatur misericordia et audiebat gemitus afflictorum. [19] Postquam autem mortuus esset iudex, revertebantur et multo fa-

ciebant peiora quam fecerant patres sui, sequentes deos alienos, ser-
vientes eis et adorantes illos: non dimiserunt opera sua et viam
durissimam, per quam ambulare consueverant.
20 Iratusque est furor Domini in Israel et ait: « Quia irritum fecit
gens ista pactum meum, quod pepigeram cum patribus eorum, et
vocem meam audire contempsit, 21 et ego non expellam gentes, quas
dimisit Iosue et mortuus est; 22 ut in ipsis experiar Israel, utrum
custodiant viam Domini et ambulent in ea, sicut custodierunt patres
eorum, an non ».
23 Dimisit ergo Dominus has nationes et cito expellere noluit nec
tradidit in manibus Iosue.

3 1 Hae sunt gentes, quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis
Israelem, omnes, qui non noverant bella Chananaeorum, 2 ut disce-
rent certare cum hostibus generationes filiorum Israel, quae non
habebant consuetudinem proeliandi: 3 quinque satrapae Philisthino-
rum omnisque Chananaeus et Sidonius atque Hevaeus, qui habitabat
in monte Libano de monte Baalhermon usque ad introitum Emath.
4 Dimisitque eos, ut in ipsis experiretur Israelem, utrum audiret
mandata Domini, quae praeceperat patribus eorum per manum
Moysi, an non. 5 Itaque filii Israel habitaverunt in medio Chananaei
et Hetthaei et Amorraei et Pherezaei et Hevaei et Iebusaei 6 et du-
xerunt uxores filias eorum, ipsique filias suas eorum filiis tradide-
runt, et servierunt diis eorum.
7 Feceruntque filii Israel malum in conspectu Domini et obliti
sunt Domini Dei sui servientes Baalim et Astharoth. 8 Iratusque
Dominus contra Israel tradidit eos in manus Chusanrasathaim regis
Mesopotamiae, servieruntque ei octo annis.
9 Et clamaverunt ad Dominum, qui suscitavit eis salvatorem et libe-
ravit eos, Othoniel videlicet filium Cenez fratrem Chaleb minorem.
10 Fuitque in eo spiritus Domini, et iudicavit Israelem egressusque
est ad pugnam; et tradidit Dominus in manu eius Chusanrasathaim
regem Mesopotamiae, et praevaluit adversus eum. 11 Quievitque
terra quadraginta annis, et mortuus est Othoniel filius Cenez.
12 Addiderunt autem filii Israel facere malum in conspectu Domini,
qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab, quia fecerunt ma-
lum in conspectu Domini. 13 Et copulavit sibi Eglon filios Ammon et
Amalec abiitque et percussit Israel atque possedit urbem Palmarum.
14 Servieruntque filii Israel Eglon regi Moab decem et octo annis.
15 Et clamaverunt filii Israel ad Dominum, qui suscitavit eis sal-
vatorem Aod filium Gera de Beniamin, qui sinistra manu utebatur

pro dextera. Miseruntque filii Israel per illum munera Eglon regi
Moab. [16] Fecitque Aod sibi gladium ancipitem longitudinis palmae
manus et accinctus est eo subter vestem in dextro femore [17] obtu-
litque munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon crassus nimis.
[18] Cumque obtulisset ei munera, dimisit socios, qui illa portaverant;
[19] et reversus de Galgalis, ubi erant idola, dixit ad regem: « Verbum
secretum habeo ad te, o rex ». Et ille imperavit silentium; egres-
sique sunt omnes, qui circa eum erant. [20] Aod autem ingressus erat
ad eum, cum sederet in aestivo cenaculo, quod ipsi soli erat, dixit-
que: « Verbum Dei habeo ad te ». Qui statim surrexit de throno.
[21] Extenditque Aod manum sinistram et tulit sicam de dextro femore
suo infixitque eam in ventre eius [22] tam valide, ut capulus ferrum
sequeretur in vulnere ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit
gladium, sed ita, ut percusserat, reliquit in corpore, statimque per
secreta naturae alvi stercora proruperunt. [23] Aod autem egressus in
atrium clausit ostium cenaculi post se et obfirmavit sera. [24] Egresso
illo, servi regis venerunt et, cum viderent clausas fores cenaculi,
dixerunt: « Certe purgat alvum in aestivo cubiculo ». [25] Exspectan-
tesque diu, donec erubescerent, et videntes quod nullus aperiret,
tulerunt clavem et aperientes invenerunt dominum suum iacentem
in terra mortuum.

[26] Aod autem, dum illi cunctarentur, effugerat et pertransiit lo-
cum idolorum, unde reversus fuerat, venitque in Seira. [27] Et statim
insonuit bucina in monte Ephraim; descenderuntque cum eo filii
Israel, ipso in fronte gradiente. [28] Qui dixit ad eos: « Sequimini me;
tradidit enim Dominus inimicos vestros Moabitas in manus ve-
stras ». Descenderuntque post eum et occupaverunt vada Iordanis,
quae transmittunt in Moab, et non dimiserunt transire quemquam,
[29] sed percusserunt Moabitas in tempore illo circiter decem milia,
omnes robustos et fortes viros. Nullus eorum evadere potuit. [30] Hu-
miliatusque est Moab die illo sub manu Israel; et quievit terra octo-
ginta annis.

[31] Post hunc fuit Samgar filius Anath, qui percussit de Philisthim
sescentos viros stimulo boum, et ipse quoque salvum fecit Israel.

4 [1] Addideruntque filii Israel facere malum in conspectu Domini
post mortem Aod, [2] et tradidit illos Dominus in manu Iabin regis
Chanaan, qui regnavit in Asor. Habuitque ducem exercitus sui no-

[3] [22] *Stercora* – Lege cum Targ et Vg *happereš* (separa *dōnāh* in fine vocabuli, *dunāh* secundum Arab. *dun* = ad infra); TM *häpparšedōnāh* (= ?)

mine Sisaram: ipse autem habitabat in Haroseth gentium. [3] Clama-
veruntque filii Israel ad Dominum; nongentos enim habebat falcatos
currus et per viginti annos vehementer oppresserat eos.

[4] Erat autem Debora prophetis, uxor Lapidoth, quae iudicabat
Israel in illo tempore. [5] Et sedebat sub palma Deborae inter Rama
et Bethel in monte Ephraim; ascendebantque ad eam filii Israel in
iudicium. [6] Quae misit et vocavit Barac filium Abinoem de Cedes
Nephthali dixitque ad eum: « Praecepit tibi Dominus, Deus Israel:
Vade et duc exercitum in montem Thabor, tollesque tecum decem
milia pugnatorum de filiis Nephthali et de filiis Zabulon. [7] Ego autem
ducam ad te in loco torrentis Cison Sisaram principem exercitus
Iabin et currus eius atque omnem multitudinem et tradam eum in
manu tua ». [8] Dixitque ad eam Barac: « Si venis mecum, vadam; si
nolueris venire mecum, non pergam ». [9] Quae dixit ad eum: « Ibo
quidem tecum; sed in hac via non erit tibi gloria, quia in manu
mulieris tradet Dominus Sisaram ».

Surrexit itaque Debora et perrexit cum Barac in Cedes. [10] Qui,
accitis Zabulon et Nephthali in Cedes, ascendit cum decem milibus
pugnatorum habens Deboram in comitatu suo. [11] Haber autem Cinaeus
recesserat a ceteris Cinaeis fratribus suis filiis Hobab cognati Moysi
et tetendit tabernaculum usque ad quercum in Saananim iuxta Cedes.

[12] Nuntiatumque est Sisarae quod ascendisset Barac filius Abi-
noem in montem Thabor, [13] et congregavit omnes nongentos falca-
tos currus omnemque exercitum, qui cum eo erat, de Haroseth gen-
tium ad torrentem Cison.

[14] Dixitque Debora ad Barac: « Surge: haec est enim dies, in
qua tradidit Dominus Sisaram in manus tuas. En ipse ductor est
tuus ». Descendit itaque Barac de monte Thabor, et decem milia
pugnatorum cum eo. [15] Perterruitque Dominus Sisaram et omnes
currus eius universamque multitudinem in ore gladii ad conspectum
Barac, in tantum ut Sisara de curru desiliens pedibus fugeret, [16] et
Barac persequeretur fugientes currus et exercitum usque ad Haroseth
gentium, et omnis hostium multitudo usque ad internecionem caderet.

[17] Sisara autem fugiens pervenit ad tentorium Iahel uxoris Haber
Cinaei; erat enim pax inter Iabin regem Asor et domum Haber Cinaei.
[18] Egressa igitur Iahel in occursum Sisarae dixit ad eum: « Intra ad
me, domine mi; intra, ne timeas ». Qui ingressus tabernaculum eius
et opertus ab ea panno, [19] dixit ad eam: « Da mihi, obsecro, pau-
lulum aquae, quia sitio ». Quae aperuit utrem lactis et dedit ei bi-
bere et operuit illum. [20] Dixitque Sisara ad eam: « Sta ante ostium
tabernaculi et, cum venerit aliquis interrogans te et dicens: " Num-

quid hic est aliquis?", respondebis: "Nullus est" ». [21] Tulit porro
Iahel uxor Haber clavum tabernaculi assumens pariter malleum; et
ingressa abscondite et cum silentio, posuit supra tempus capitis eius
clavum, percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram;
qui soporem morti socians defecit et mortuus est. [22] Et ecce Barac
sequens Sisaram veniebat; egressaque Iahel in occursum eius dixit
ei: « Veni, et ostendam tibi virum, quem quaeris ». Qui cum in-
trasset ad eam, vidit Sisaram iacentem mortuum et clavum infixum
in tempore eius.

[23] Humiliavit ergo Deus in die illo Iabin regem Chanaan coram
filiis Israel, [24] qui crescebant cotidie et forti manu opprimebant
Iabin regem Chanaan, donec delerent eum.

5 [1] Cecineruntque Debora et Barac filius Abinoem in die illo dicentes:

[2] « Quia comae excussae sunt in Israel,
cum sponte se obtulit populus,
benedicite Domino!
[3] Audite, reges, percipite auribus, principes;
ego sum, ego sum, quae Domino canam,
psallam Domino, Deo Israel!
[4] Domine, cum exires de Seir,
incederes de regione Edom,
terra mota est, caelique stillaverunt,
ac nubes stillaverunt aquis;
[5] montes fluxerunt a facie Domini Sinai,
a facie Domini, Dei Israel.
[6] In diebus Samgar filii Anath,
in diebus Iahel quieverunt semitae;
et, qui ingrediebantur per eas,
ambulaverunt per calles devios.
[7] Cessaverunt fortes in Israel et quieverunt,
donec surgeres, Debora,
surgeres mater in Israel.
[8] Elegerunt deos novos;
tunc erat pugna in portis.
Clipeus et hasta non apparuerunt
in quadraginta milibus Israel.
[9] Cor meum diligit principes Israel.
Qui sponte obtulistis vos in populo,
benedicite Domino!

10 Qui ascenditis super nitentes asinas
et sedetis super tapetia
et ambulatis in via, loquimini.
11 Ad vocem eorum,
qui distribuunt aquas ad canales,
ibi narrant iustitias Domini,
iustitias fortitudinis eius in Israel:
tunc descendit populus Domini ad portas.
12 Surge, surge, Debora;
surge, surge et loquere canticum!
Surge, Barac, et apprehende captivos tuos,
fili Abinoem!
13 Tunc descenderunt reliquiae ad inclitos,
populus Domini descendit pro eo in fortibus.
14 Ex Ephraim venerunt principes in vallem
post te, Beniamin, in populis tuis.
De Machir principes descenderunt,
et de Zabulon, qui tenent sceptrum, praefecti.
15 Duces Issachar fuere cum Debora;
sic Barac in vallem missus cum peditibus suis.
In pagis Ruben magna consilia cordis.
16 Quare sedebas inter caulas,
ut audires sibilos tibiae apud greges?
Pagis Ruben magnae investigationes cordis.
17 Galaad trans Iordanem quiescebat;
et Dan cur peregrinus vacabat navibus?
Aser habitabat in litore maris
et in portibus morabatur.
18 Zabulon vero obtulit animam suam morti,
et Nephthali super excelsa regionis.
19 Venerunt reges et pugnaverunt,
pugnaverunt reges Chanaan

[5] 13 *Descenderunt ... descendit* – Lege cum G^B *jārad ... jārad* (cfr. Syr, Targ et Vg); TM « descende ... descende »

Pro eo – Lege cum Gr^B *lô*; TM « mihi »

14 *Venerunt principes* – Lege *śāru śārîm*; TM « radix eorum » (*šoršām*)

In vallem – Lege cum Gr^A et Theod *bāʿēmeq*; TM « in Amalec »

15 *Duces* – Lege cum vers *wᵉśārê*; TM « et duces mei »

Omitte ante « sic Barac » cum Gr et Vg « et Issacar » vel lege « et sicut Issacar » (*ûkᵉjiśśākār*)

Cum peditibus suis – Lege cum Gr^A *bᵉraglijjô*; TM « in pedibus suis » (= sequens pedes suos)

in Thanach iuxta aquas Mageddo,
praedam argenti non tulere!
20 De caelo dimicaverunt stellae,
cursu suo adversus Sisaram pugnaverunt.
21 Torrens Cison traxit cadavera eorum,
torrens proeliorum, torrens Cison;
incede, anima mea, fortiter.
22 Tunc calcaverunt ungulae equorum
in cursu praecipiti fortium suorum.
23 Maledicite, Meroz, dixit angelus Domini,
maledicite habitatoribus eius,
quia non venerunt ad auxilium Domini,
in adiutorium Domini in fortibus.
24 Benedicta prae mulieribus Iahel uxor Haber Cinaei,
prae mulieribus tabernaculi benedicatur!
25 Aquam petenti lac dedit
et in phiala principum obtulit butyrum.
26 Sinistram manum misit ad clavum
et dextram ad fabrorum malleum:
percussitque Sisaram quaerens in capite vulneri locum
et tempus valide perforans.
27 Inter pedes eius ruit, cecidit, iacebat;
inter pedes eius ruit, cecidit,
ubi ruit, ibi iacebat exanimis.
28 Per fenestram prospiciens eiulabat
mater Sisarae per cancellos:
" Cur moratur regredi currus eius?
Quare tardant rotae quadrigarum illius? ".
29 Una sapientior ceteris uxoribus respondit ei,
et ipsa sibi repetit verba illius:
30 " Certo nunc dividunt inventa spolia,
unam, duas feminas singulis viris;
duas vestes diversorum colorum
Sisarae in praedam;
unam, duas texturas discolores
collo meo in praedam ".
31 Sic pereant omnes inimici tui, Domine!

[5] [29] *Una sapientior* – Lege cum paucis mss, Syr et Vg *ḥakmat*; TM « sapientiores »

[30] *Collo meo* – Lege *l*e*ṣawwā'rî*; TM « collis (praedae) »

Qui autem diligunt eum, rutilent,
sicut sol in ortu suo splendet ».
32 Quievitque terra per quadraginta annos.

6 1 Fecerunt autem filii Israel malum in conspectu Domini, qui tra-
didit eos in manu Madian septem annis. 2 Et oppressi sunt valde ab
eis. Feceruntque sibi antra et speluncas in montibus et tutissima
loca. 3 Cumque sevisset Israel, ascendebat Madian et Amalec cete-
rique orientalium nationum 4 et apud eos figentes tentoria, sicut
erant in herbis, cuncta vastabant usque ad introitum Gazae nihilque
omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel, non oves, non
boves, non asinos. 5 Ipsi enim et universi greges eorum veniebant
cum tabernaculis suis et, instar locustarum, universa complebant,
innumera multitudo hominum et camelorum, quidquid tetigerant
devastantes. 6 Humiliatusque est Israel valde in conspectu Madian.
7 Et clamavit ad Dominum postulans auxilium contra Madianitas.
8 Qui misit ad eos virum prophetam, et locutus est: « Haec dicit
Dominus, Deus Israel: Ego vos feci conscendere de Aegypto et eduxi
vos de domo servitutis 9 et liberavi de manu Aegyptiorum et om-
nium inimicorum, qui affligebant vos, eiecique eos ad introitum
vestrum et tradidi vobis terram eorum. 10 Et dixi: Ego Dominus
Deus vester, ne timeatis deos Amorraeorum, in quorum terra habi-
tatis. Et noluistis audire vocem meam ».
11 Venit autem angelus Domini et sedit sub quercu, quae erat in
Ephra et pertinebat ad Ioas de familia Abiezer. Cumque Gedeon
filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari, ut abscon-
deret a Madian, 12 apparuit ei angelus Domini et ait: « Dominus
tecum, vir fortis! ». 13 Dixitque ei Gedeon: « Obsecro, domine mi,
si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos haec omnia?
Ubi sunt omnia mirabilia eius, quae narraverunt patres nostri atque
dixerunt: " De Aegypto eduxit nos Dominus "? Nunc autem dere-
liquit nos Dominus et tradidit in manu Madian ». 14 Respexitque ad
eum Dominus et ait: « Vade in hac fortitudine tua et liberabis Israel
de manu Madian; scito quod miserim te ». 15 Qui respondens ait:
« Obsecro, Domine, in quo liberabo Israel? Ecce familia mea infima
est in Manasse, et ego minimus in domo patris mei ». 16 Dixitque
ei Dominus: « Ego ero tecum, et percuties Madian quasi unum vi-
rum ». 17 Et ille: « Si inveni, inquit, gratiam coram te, da mihi si-

[6] 15 *Domine* = *'ădonai* (TM); *'ădōnî* (= domine mi) pauci mss, Gr^B, Syr et Vg

gnum quod tu sis, qui loquaris ad me; 18 ne recedas hinc, donec
revertar ad te portans oblationem et offerens tibi ». Qui respondit:
« Ego praestolabor adventum tuum ».

19 Ingressus est itaque Gedeon et coxit haedum et de farinae ephi
azymos panes; carnesque ponens in canistro et ius carnium mittens
in ollam tulit omnia sub quercum et obtulit ei. 20 Cui dixit angelus
Dei: « Tolle carnes et panes azymos et pone super petram illam
et ius desuper funde ». Cumque fecisset ita, 21 extendit angelus Do-
mini summitatem virgae, quam tenebat in manu, et tetigit carnes
et azymos panes, ascenditque ignis de petra et carnes azymosque
panes consumpsit. Angelus autem Domini evanuit ex oculis eius.
22 Vidensque Gedeon quod esset angelus Domini ait: « Heu mihi,
Domine Deus, quia vidi angelum Domini facie ad faciem! ». 23 Dixit-
que ei Dominus: « Pax tecum, ne timeas, non morieris! ». 24 Aedi-
ficavit ergo ibi Gedeon altare Domino vocavitque illud: « Domi-
nus pax »; usque in praesentem diem adhuc est in Ephra filiorum
Abiezer.

25 Nocte illa dixit Dominus ad eum: « Tolle taurum patris tui,
alterum taurum scilicet annorum septem, destruesque aram Baal,
quae est patris tui, et palum, qui iuxta aram est, succide; 26 et aedi-
ficabis altare Domino Deo tuo in summitate petrae huius secun-
dum ordinem; tollesque taurum secundum et offeres holocaustum
super struem lignorum pali, quem succideris ». 27 Assumptis igitur
Gedeon decem viris de servis suis, fecit, sicut praeceperat Dominus;
timens autem domum patris sui et homines illius civitatis per diem
facere noluit, sed omnia nocte complevit.

28 Cumque surrexissent viri oppidi eius mane, viderunt destruc-
tam aram Baal palumque succisum et taurum alterum impositum
super altare, quod tunc aedificatum erat. 29 Dixeruntque ad invi-
cem: « Quis hoc fecit? ». Cumque perquirerent auctorem facti, dic-
tum est: « Gedeon filius Ioas fecit haec omnia ». 30 Et dixerunt ad
Ioas: « Produc filium tuum, ut moriatur, quia destruxit aram Baal
et succidit palum ». 31 Respondit Ioas omnibus, qui circumdabant
eum: « Numquid certare vultis pro Baal et salvare eum? Qui cer-
tabit pro Baal, morietur usque mane. Si Deus est, certet pro seipso
contra eum, qui destruxit aram eius ». 32 Ex illo die vocatus est Ge-
deon Ierobbaal, eo quod dicebatur: « Certet contra eum Baal, quia
destruxit altare eius ».

33 Igitur omnis Madian et Amalec et orientales populi congregati
sunt simul et transeuntes Iordanem castrametati sunt in valle Iezrahel.
34 Spiritus autem Domini induit Gedeon, qui clangens bucina con-

vocavit domum Abiezer, ut sequeretur. 35 Misitque nuntios in uni-
versum Manassen, qui et ipse secutus est eum; et alios nuntios in
Aser et Zabulon et Nephthali, qui occurrerunt ei.

36 Dixitque Gedeon ad Deum: « Si salvum facis per manum meam
Israel, sicut locutus es, 37 ponam vellus lanae in area: si ros in solo
vellere fuerit et in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam,
sicut locutus es, liberabis Israel ». 38 Factumque est ita. Et de nocte
consurgens, expresso vellere concham rore complevit. 39 Dixitque
rursus ad Deum: « Ne irascatur furor tuus contra me, si adhuc
semel tentavero signum quaerens in vellere. Oro, ut solum vellus
siccum sit et omnis terra rore madens ». 40 Fecitque Deus nocte illa,
ut postulaverat; et fuit siccitas in solo vellere et ros in omni terra.

7 1 Igitur Ierobbaal, qui et Gedeon, de nocte consurgens et omnis po-
pulus cum eo castrametati sunt ad fontem, qui vocatur Harad. Erant
autem castra Madian in valle ad septentrionalem plagam collis Moreh.

2 Dixitque Dominus ad Gedeon: « Maior tecum est populus,
quam ut tradatur Madian in manus eius, ne glorietur contra me
Israel et dicat: " Meis viribus liberatus sum ". 3 Loquere ad popu-
lum et, cunctis audientibus, praedica: " Qui formidolosus et timidus
est, revertatur et recedat de monte Gelboe" ». Et reversa sunt ex po-
pulo viginti duo milia virorum; et tantum decem milia remanserunt.

4 Dixitque Dominus ad Gedeon: « Adhuc populus multus est;
duc eos ad aquas, et ibi probabo illos, et, de quo dixero tibi ut te-
cum vadat, ipse pergat; quem ire prohibuero, revertatur ». 5 Cumque
deduxisset populum ad aquas, dixit Dominus ad Gedeon: « Qui
lingua lambuerint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos
seorsum; qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt ».
6 Fuit itaque numerus eorum, qui manu ad os proiciente aquas lam-
buerant, trecenti viri; omnis autem reliqua multitudo flexo poplite
biberat. 7 Et ait Dominus ad Gedeon: « In trecentis viris, qui lam-
buerunt aquas, liberabo vos et tradam Madian in manu tua; omnis
autem reliqua multitudo revertatur in locum suum ». 8 Sumptis ita-
que pro numero cibariis et tubis, omnem reliquam multitudinem
abire praecepit ad tabernacula sua et ipse trecentos viros tenuit.
Castra autem Madian erant subter eum in valle.

9 Eadem nocte dixit Dominus ad eum: « Surge et descende in
castra, quia tradidi ea in manu tua. 10 Sin autem ire formidas, de-
scendat tecum Phara puer tuus. 11 Et, cum audieris quid loquantur,

[7] 3 *Gelboe* – Lege *haggilbōa'* (cfr. 1 Sam 31, 1); TM « Galaad » (*haggil'ad*)

tunc confortabuntur manus tuae, et securior ad hostium castra de-
scendes ». Descendit ergo ipse et Phara puer eius in partem castro-
rum, ubi erant armatorum vigiliae. [12] Madian autem et Amalec et
omnes orientales populi fusi iacebant in valle ut locustarum multi-
tudo; cameli quoque innumerabiles erant sicut arena, quae iacet in
litoribus maris.

[13] Cumque venisset Gedeon, narrabat aliquis somnium proximo
suo et dicebat: « Ecce vidi somnium, et videbatur mihi quasi sub-
cinericius panis ex hordeo volvi et in Madian castra descendere;
cumque pervenisset ad tabernaculum, percussit illud atque subvertit
et terrae funditus coaequavit ». [14] Respondit is, cui loquebatur:
« Non est hoc aliud nisi gladius Gedeonis filii Ioas viri Israelitae;
tradidit Deus in manu eius Madian et omnia castra eius ».

[15] Cumque audisset Gedeon somnium et interpretationem eius,
adoravit et reversus ad castra Israel ait: « Surgite, tradidit enim
Dominus in manus vestras castra Madian ». [16] Divisitque trecentos
viros in tres partes et dedit tubas in manibus eorum lagoenasque
vacuas ac lampades in medio lagoenarum [17] et dixit ad eos: « Quod
me facere videritis, hoc facite; ingrediar extremam partem ca-
strorum, et, quod fecero, sectamini. [18] Quando personaverit tuba
in manu mea et omnium eorum, qui mecum sunt, vos quoque
per castrorum circuitum clangite et conclamate: " Domino et
Gedeoni! " ».

[19] Ingressusque est Gedeon et trecenti viri, qui erant cum eo,
extremam partem castrorum, incipientibus vigiliis noctis mediae,
cum eo ipso tempore custodes mutati essent, et coeperunt bucinis
clangere et conterere lagoenas. [20] Cumque in tribus personarent tur-
mis et hydrias confregissent, tenuerunt sinistris manibus lampades
et dextris sonantes tubas clamaveruntque: « Gladius Domino et Ge-
deoni! », [21] stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum ho-
stilium. Omnia itaque castra turbata sunt, et vociferantes ululan-
tesque fugerunt. [22] Et insistebant trecenti viri bucinis personantes.
Immisitque Dominus gladium in omnibus castris, et mutua se caede
truncabant fugientes usque Bethsetta, Sareda et crepidinem Abel-
mehula in Tebbath.

[23] Convocati autem viri Israel de Nephthali et Aser et omni Ma-
nasse persequebantur Madian. [24] Misitque Gedeon nuntios in omnem
montem Ephraim dicens: « Descendite in occursum Madian et occu-
pate aquas usque Bethbera atque Iordanem ». Omnis Ephraim prae-

[7] [22] *Sareda* – Lege cum nonnullis mss *ṣ^{e}rēdātāh*; TM *ṣ^{e}rērātah*

occupavit aquas usque Bethbera atque Iordanem. 25 Apprehensosque
duos principes Madian Oreb et Zeb interfecit Oreb in Petra Oreb,
Zeb vero in Torculari Zeb; et persecuti sunt Madian capita Oreb
et Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis.

8 1 Dixeruntque ad eum viri Ephraim: « Quid est hoc quod nobis
facere voluisti, ut non nos vocares, cum ad pugnam pergeres contra
Madian? », iurgantes fortiter et prope vim inferentes. 2 Quibus ille
respondit: « Quid enim tale facere potui, quale vos fecistis? Nonne
melior est racemus Ephraim vindemiis Abiezer? 3 In manus vestras
Deus tradidit principes Madian Oreb et Zeb. Quid tale facere po-
tui, quale vos fecistis? ». Quod cum locutus esset, requievit spiritus
eorum, quo tumebant contra eum.

4 Cumque venisset Gedeon ad Iordanem, transivit eum cum tre-
centis viris, qui secum erant et prae lassitudine fugientes persequi
vix poterant. 5 Dixitque ad viros Succoth: « Date, obsecro, panes
populo, qui mecum est, quia valde defecerunt, et ego persequor
Zebee et Salmana reges Madian ». 6 Responderunt principes Suc-
coth: « Forsitan palmae manuum Zebee et Salmana in manu tua
sunt, ut demus exercitui tuo panes? ». 7 Quibus ille ait: « Cum ergo
tradiderit Dominus Zebee et Salmana in manus meas, triturabo car-
nes vestras cum spinis deserti et tribulis ». 8 Et inde conscendens
venit in Phanuel locutusque est ad viros eius loci similia. Cui et
illi responderunt, sicut responderant viri Succoth. 9 Dixit itaque et
eis: « Cum reversus fuero in pace, destruam turrim hanc ».

10 Zebee autem et Salmana requiescebant in Carcar cum omni
exercitu suo, quasi quindecim milia viri, qui remanserant ex omni-
bus turmis orientalium populorum, caesis centum viginti milibus
bellatorum educentium gladium. 11 Ascendensque Gedeon per viam
eorum, qui in tabernaculis morabantur ad orientalem partem Nobe
et Iegbaa, percussit castra hostium, qui securi erant et nihil adversi
suspicabantur. 12 Fugeruntque Zebee et Salmana. Persequens Gedeon
comprehendit duos reges Madian Zebee et Salmana, turbato omni
exercitu eorum.

13 Revertensque Gedeon filius Ioas de bello per ascensum Hares,
14 apprehendit puerum de viris Succoth interrogavitque eum nomina
principum et seniorum Succoth, qui scripsit ei septuaginta septem
viros. 15 Venitque ad viros Succoth et dixit eis: « En Zebee et Sal-
mana, super quibus exprobrastis mihi dicentes: " Forsitan manus
Zebee et Salmana in manibus tuis sunt, ut demus viris tuis, qui lassi

sunt, panes?" ». 16 Tulit ergo seniores civitatis et spinas deserti ac
tribulos; et trituravit cum eis viros Succoth. 17 Turrim quoque
Phanuel subvertit, occisis habitatoribus civitatis.

18 Dixitque ad Zebee et Salmana: « Quales fuerunt viri, quos occi-
distis in Thabor? ». Qui responderunt: « Similes tui et unusquisque
ex eis quasi filius regis ». 19 Quibus ille ait: « Fratres mei fuerunt,
filii matris meae. Vivit Dominus, si servassetis eos, non vos occide-
rem! ». 20 Dixitque Iether primogenito suo: « Surge et interfice eos! ».
Qui non eduxit gladium; timebat enim, quia adhuc puer erat. 21 Dixe-
runtque Zebee et Salmana: « Tu surge et irrue in nos, quia iuxta aeta-
tem robur est hominis ». Surrexit Gedeon et interfecit Zebee et Sal-
mana et tulit lunulas, quibus colla camelorum eorum decorata erant.

22 Dixeruntque viri Israel ad Gedeon: « Dominare nostri tu et
filius tuus et filius filii tui, quia liberasti nos de manu Madian ».
23 Quibus ille ait: « Non dominabor vestri, nec dominabitur in vos
filius meus, sed dominabitur Dominus ». 24 Dixitque ad eos: « Unam
petitionem postulo a vobis: date mihi unusquisque anulum ex
praeda sua ». Anulos enim aureos Ismaelitae habere consuerant.
25 Qui responderunt: « Libentissime dabimus ». Expandentesque su-
per terram pallium proiecerunt in eo unusquisque anulum de praeda
sua. 26 Et fuit pondus postulatorum anulorum mille septingenti auri
sicli absque lunulis et inauribus et vestibus purpureis, quibus Ma-
dian reges uti soliti erant, et praeter torques camelorum. 27 Fecitque
ex eo Gedeon ephod et posuit illud in civitate sua Ephra. Forni-
catusque est omnis Israel in eo, et factum est Gedeoni et omni do-
mui eius in ruinam.

28 Humiliatus est autem Madian coram filiis Israel, nec potuerunt
ultra elevare cervices, sed quievit terra per quadraginta annos, qui-
bus Gedeon vivebat.

29 Abiit itaque Ierobbaal filius Ioas et habitavit in domo sua; 30 ha-
buitque Gedeon septuaginta filios, qui egressi sunt de femore eius, eo
quod multas haberet uxores. 31 Concubina quoque illius, quam habe-
bat in Sichem, genuit ei filium, cui ipse nomen imposuit Abimelech.

32 Mortuusque est Gedeon filius Ioas in senectute bona et sepultus
est in sepulcro Ioas patris sui in Ephra filiorum Abiezer.

33 Postquam autem mortuus est Gedeon, aversi sunt filii Israel et
fornicati cum Baalim posuerunt sibi Baalberith in deum. 34 Nec re-
cordati sunt Domini Dei sui, qui eruit eos de manu omnium ini-

[8] 16 *Et trituravit* – Lege cum Gr et Vg *wajjādoš* (cfr. Syr et Targ); TM « et scire fecit » (*wajjōdaʿ*)

micorum suorum per circuitum, 35 nec fecerunt misericordiam cum
domo Ierobbaal Gedeon iuxta omnia bona, quae fecerat Israeli.

9 1 Abiit autem Abimelech filius Ierobbaal in Sichem ad fratres ma-
tris suae et locutus est ad eos et ad omnem cognationem familiae
matris suae dicens: 2 « Loquimini ad omnes viros Sichem: " Quid
vobis est melius, ut dominentur vestri septuaginta viri, omnes filii
Ierobbaal, an ut dominetur vobis unus vir? Simulque considerate
quod os vestrum et caro vestra sum " ». 3 Locutique sunt fratres
matris eius de eo ad omnes viros Sichem universos sermones istos
et inclinaverunt cor eorum post Abimelech dicentes: « Frater noster
est ». 4 Dederuntque illi septuaginta pondo argenti de fano Baalbe-
rith; qui conduxit sibi ex eo viros inopes et vagos, secutique sunt
eum. 5 Et venit in domum patris sui Ephra et occidit fratres suos
filios Ierobbaal septuaginta viros super lapidem unum. Remansitque
Ioatham filius Ierobbaal minimus, quia absconditus erat. 6 Congre-
gati sunt autem omnes viri Sichem et universae domus Mello abie-
runtque et constituerunt regem Abimelech iuxta quercum, quae
stabat in Sichem.
7 Quod cum nuntiatum esset Ioatham, ivit et stetit in vertice
montis Garizim elevataque voce clamavit et dixit: « Audite me, viri
Sichem, ut audiat vos Deus. 8 Ierunt ligna, ut ungerent super se
regem, dixeruntque olivae: " Impera nobis ". 9 Quae respondit:
" Numquid possum deserere pinguedinem meam, qua et dii hono-
rantur et homines, et venire, ut super ligna movear? ". 10 Dixerunt-
que ligna ad arborem ficum: " Veni et super nos regnum accipe ".
11 Quae respondit eis: " Numquid possum deserere dulcedinem
meam fructusque suavissimos et ire, ut super cetera ligna movear? ".
12 Locuta quoque sunt ligna ad vitem: " Veni et impera nobis ".
13 Quae respondit: " Numquid possum deserere vinum meum, quod
laetificat deos et homines, et super ligna cetera commoveri? ". 14 Di-
xeruntque omnia ligna ad rhamnum: " Veni et impera super nos ".
15 Quae respondit eis: " Si vere me regem vobis constituitis, venite
et sub mea umbra requiescite; sin autem non vultis, egrediatur ignis
de rhamno et devoret cedros Libani! ". 16 Nunc igitur, si recte et
absque peccato constituistis super vos regem Abimelech et bene
egistis cum Ierobbaal et cum domo eius et reddidistis vicem bene-
ficiis eius, 17 qui pugnavit pro vobis et animam suam dedit periculis,

[9] 17 *Dedit periculis* – Lege *minnegdô* (= procul a se [abiecit]); TM *minneged* (haplographia)

ut erueret vos de manu Madian, [18] qui nunc surrexistis contra domum patris mei et interfecistis filios eius septuaginta viros super unum lapidem et constituistis regem Abimelech filium ancillae eius super habitatores Sichem, eo quod frater vester sit; [19] si ergo recte et absque vitio egistis cum Ierobbaal et domo eius hodie, laetamini in Abimelech, et ille laetetur in vobis. [20] Sin autem perverse, egrediatur ignis ex Abimelech et consumat habitatores Sichem et domum Mello, egrediaturque ignis de viris Sichem et de domo Mello et devoret Abimelech! ». [21] Quae cum Ioatham dixisset, fugit et abiit in Bera habitavitque ibi metu Abimelech fratris sui.

[22] Regnavit itaque Abimelech super Israel tribus annis. [23] Misitque Deus spiritum pessimum inter Abimelech et habitatores Sichem, qui rebellaverunt contra eum, [24] ut scelus interfectionis septuaginta filiorum Ierobbaal et effusio sanguinis eorum veniret super Abimelech fratrem suum et in viros Sichimorum, qui eum adiuverant. [25] Posueruntque insidias adversus eum in montium summitate et exercebant latrocinia agentes praedas de omnibus praetereuntibus. Nuntiatumque est Abimelech.

[26] Venit autem Gaal filius Ebed cum fratribus suis et transivit in Sichimam, et confisi sunt habitatores Sichem in eo. [27] Egressi in agros vindemiaverunt vineas uvasque calcaverunt et, factis cantantium choris, ingressi sunt fanum dei sui et inter epulas et pocula maledicebant Abimelech, [28] clamante Gaal filio Ebed: « Quis est Abimelech et quae est Sichem, ut serviamus ei? Numquid non est filius Ierobbaal et Zebul praefectus eius? Servite viris Hemmor patris Sichem! Cur serviemus ei? [29] Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, ut auferrem de medio Abimelech et dicerem ei: Congrega exercitus multitudinem et veni ».

[30] Zebul princeps civitatis, auditis sermonibus Gaal filii Ebed, iratus est valde [31] et misit clam ad Abimelech nuntios dicens: « Ecce Gaal filius Ebed venit in Sichimam cum fratribus suis et excitant adversum te civitatem. [32] Surge itaque nocte cum populo, qui tecum est, et latita in agro. [33] Et primo mane, oriente sole, irrue super civitatem; illo autem egrediente adversum te cum populo suo, fac ei, quod potueris ».

[34] Surrexit itaque Abimelech cum omni exercitu suo nocte et tetendit insidias iuxta Sichimam in quattuor locis. [35] Egressusque est Gaal filius Ebed et stetit in introitu portae civitatis; surrexit autem Abimelech et omnis exercitus cum eo de insidiarum loco. [36] Cumque

[9] [29] *Et dicerem* – Lege cum Gr *wᵉ'ōmar*; TM « et dixit »

vidisset populum Gaal, dixit ad Zebul: « Ecce de montibus multi-
tudo descendit ». Cui ille respondit: « Umbras montium vides quasi
homines ». [37] Rursumque Gaal ait: « Ecce populus de Umbilico ter-
rae descendit, et unus cuneus venit per viam Quercus Augurum ».
[38] Cui dixit Zebul: « Ubi est nunc os tuum, quo loquebaris: " Quis
est Abimelech, ut serviamus ei? ". Nonne iste est populus, quem de-
spiciebas? Egredere et pugna contra eum ». [39] Abiit ergo Gaal, spec-
tante Sichimorum populo, et pugnavit contra Abimelech. [40] Qui per-
secutus est eum fugientem, cecideruntque ex parte eius plurimi usque
ad portam civitatis. [41] Et Abimelech sedit in Aruma; Zebul autem
Gaal et fratres eius expulit de urbe, nec in ea passus est commorari.

[42] Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum
nuntiatum esset Abimelech, [43] tulit exercitum suum et divisit in tres
turmas tendens insidias in agris. Vidensque quod egrederetur popu-
lus de civitate, surrexit et percussit eos. [44] Irruensque cum cuneo
suo obsedit ingressum portae civitatis; duae autem turmae palantes
per campum adversarios percusserunt. [45] Porro Abimelech omni illo
die oppugnabat urbem, quam cepit, interfectis habitatoribus eius
ipsaque destructa, ita ut sal in ea dispergeret.

[46] Quod cum audissent, qui habitabant in turre Sichimorum, in-
gressi sunt cryptam fani Elberith (*id est dei Foederis*). [47] Abimelech
quoque audiens omnes viros turris Sichimorum pariter conglobatos,
[48] ascendit in montem Selmon cum omni populo suo et, arrepta
securi, praecidit arboris ramum impositumque ferens umero dixit
ad socios: « Quod me viditis facere, cito facite ». [49] Igitur certatim
ramos de arboribus praecidentes sequebantur ducem, quos circum-
dantes cryptae succenderunt; atque ita factum est, ut fumo et igne
omnes homines necarentur, circiter mille viri pariter ac mulieres,
habitatores turris Sichem.

[50] Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum Thebes,
quod obsidebat et cepit. [51] Erat autem turris fortis in media civitate,
ad quam confugerant viri simul ac mulieres et omnes cives civitatis,
clausa firmissime ianua, et super turris tectum stantes per propu-
gnacula. [52] Accedensque Abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter
et appropinquans ostio ignem supponere nitebatur.

[53] Et ecce una mulier superiorem molam desuper iaciens illisit
capiti Abimelech et confregit cerebrum eius. [54] Qui vocavit cito ar-
migerum suum et ait ad eum: « Evagina gladium tuum et percute
me, ne forte dicatur quod a femina interfectus sim ». Qui transfodit

[9] [44] *Cum cuneo* – Lege cum Gr^{L} et Vg *w^ehārō'š*; TM « et cunei »

eum. 55 Illoque mortuo, omnes viri Israel hoc videntes reversi sunt
in sedes suas. 56 Et reddidit Deus malum, quod fecerat Abimelech
contra patrem suum, interfectis septuaginta fratribus suis. 57 Sichi-
mitis quoque, quod operati erant, retributum est, et venit super eos
maledictio Ioatham filii Ierobbaal.

10 1 Post Abimelech surrexit dux ad salvandum Israel Thola filius
Phua filii Dodo, vir de Issachar, qui habitavit in Samir montis
Ephraim. 2 Et iudicavit Israel viginti et tribus annis mortuusque ac
sepultus est in Samir.

3 Huic successit Iair Galaadites, qui iudicavit Israel per viginti et
duos annos 4 habens triginta filios sedentes super triginta pullos asi-
narum, et ipsis erant triginta civitates, quae appellatae sunt Havoth
Iair (*id est villae Iair*) usque in praesentem diem, in terra Galaad.
5 Mortuusque est Iair ac sepultus in Camon.

6 Filii autem Israel peccatis veteribus iungentes nova fecerunt ma-
lum in conspectu Domini et servierunt Baalim et Astharoth et diis
Syriae ac Sidonis et Moab et filiorum Ammon et Philisthim; dimi-
seruntque Dominum et non colebant eum. 7 Contra quos iratus tra-
didit eos in manu Philisthim et filiorum Ammon. 8 Afflictique sunt et
vehementer oppressi per annos decem et octo omnes filii Israel, qui
habitabant trans Iordanem in terra Amorraei in Galaad; 9 in tantum
ut filii Ammon Iordanem transirent ad pugnandum etiam contra
Iudam et Beniamin et domum Ephraim; afflictusque est Israel nimis.

10 Et clamantes filii Israel ad Dominum dixerunt: « Peccavimus
tibi, quia dereliquimus Deum nostrum et servivimus Baalim ».
11 Quibus locutus est Dominus: « Numquid non Aegyptii et Amor-
raei filiique Ammon et Philisthim, 12 Sidonii quoque et Amalec
et Madian oppresserunt vos, et clamastis ad me, et erui vos de
manu eorum? 13 Et tamen reliquistis me et coluistis deos alienos;
idcirco non addam ut ultra vos liberem. 14 Ite et invocate deos, quos
elegistis: ipsi vos liberent in tempore angustiae! ». 15 Dixeruntque
filii Israel ad Dominum: « Peccavimus; redde tu nobis, quidquid
tibi placet, tantum nunc libera nos ». 16 Quae dicentes omnia de
finibus suis alienorum deorum idola proiecerunt et servierunt Do-
mino, qui doluit super miseriis Israel.

17 Itaque filii Ammon convocati in Galaad fixere tentoria; contra
quos congregati filii Israel in Maspha castrametati sunt. 18 Dixerunt-

[10] 4 *Civitates* – Lege cum Or et vers *'ārîm*; TM « pulli asinarum »
12 *Et Madian* – Lege cum Gr *ûmidjān*; TM « et Maon » (*ûma'ôn*)

que populus, principes Galaad, singuli ad proximos suos: « Qui pri-
mus contra filios Ammon coeperit dimicare, erit dux omnium habi-
tatorum Galaad ».

11 1 Fuit Iephte Galaadites vir fortissimus, filius meretricis mulieris,
quem genuit Galaad. 2 Habuit autem Galaad uxorem, de qua sus-
cepit filios, qui, postquam creverant, eiecerunt Iephte dicentes:
« Heres in domo patris nostri esse non poteris, quia de altera
matre generatus es ». 3 Quos ille fugiens atque devitans habitavit
in terra Tob; congregatique sunt ad eum viri inopes et exierunt
cum eo.

4 In illis diebus pugnabant filii Ammon contra Israel. 5 Quibus
acriter instantibus, perrexerunt maiores natu de Galaad, ut tollerent
in auxilium sui Iephte de terra Tob. 6 Dixeruntque ad eum: « Veni
et esto princeps noster, et pugnemus contra filios Ammon ». 7 Qui-
bus ille respondit: « Nonne vos estis, qui odistis me et eiecistis de
domo patris mei? Et nunc venistis ad me necessitate compulsi ».
8 Dixeruntque principes Galaad ad Iephte: « Ob hanc igitur causam
nunc ad te venimus, ut proficiscaris nobiscum et pugnes contra filios
Ammon sisque dux omnium, qui habitant in Galaad ». 9 Iephte quo-
que dixit eis: « Si revocatis me, ut pugnem pro vobis contra filios
Ammon, tradideritque eos Dominus in manus meas, ego ero prin-
ceps vester ». 10 Qui responderunt ei: « Dominus, qui haec audit,
ipse mediator ac testis est quod secundum verbum tuum faciemus ».
11 Abiit itaque Iephte cum principibus Galaad, fecitque eum omnis
populus principem sui. Locutusque est Iephte omnes sermones suos
coram Domino in Maspha.

12 Et misit Iephte nuntios ad regem filiorum Ammon, qui ex per-
sona sua dicerent: « Quid mihi et tibi est, quia venisti contra me,
ut invaderes terram meam? ». 13 Quibus ille respondit: « Quia tulit
Israel terram meam, quando ascendit de Aegypto, a finibus Arnon
usque Iaboc atque Iordanem; nunc igitur cum pace redde mihi
eam ». 14 Rursumque Iephte nuntios misit et imperavit eis, ut dice-
rent regi Ammon: 15 « Haec dicit Iephte: Non tulit Israel terram
Moab nec terram filiorum Ammon. 16 Sed, quando de Aegypto
conscenderunt, ambulavit Israel per solitudinem usque ad mare Ru-
brum et venit in Cades; 17 misitque nuntios ad regem Edom dicens:
" Dimitte, ut transeam per terram tuam ". Qui noluit acquiescere
precibus eius. Misit quoque et ad regem Moab, qui et ipse transi-
tum praebere contempsit. Mansit itaque Israel in Cades 18 et per-
transiens desertum circuivit ex latere terram Edom et terram Moab

venitque contra orientalem plagam terrae Moab et castrametatus est
trans Arnon nec voluit intrare terminos Moab; Arnon quippe con-
finium est terrae Moab. 19 Misit itaque Israel nuntios ad Sehon re-
gem Amorraeorum, regem Hesebon, et dixit ei: " Dimitte, ut trans-
eam per terram tuam usque ad locum meum ". 20 Qui et ipse Israel
verbis diffidens non dimisit eum transire per terminos suos, sed,
omni populo suo congregato, egressus est contra eum in Iasa et for-
titer resistebat. 21 Tradiditque eum Dominus in manu Israel cum
omni exercitu suo, qui percussit eum et possedit omnem terram
Amorraei habitatoris regionis illius, 22 universos fines eius de Arnon
usque Iaboc et de solitudine usque ad Iordanem. 23 Dominus ergo
Deus Israel subvertit Amorraeum coram populo suo Israel; et tu
nunc vis possidere terram eius? 24 Nonne ea, quae tibi Chamos deus
tuus in possessionem dat, tibi iure debentur? Quae autem Dominus
Deus noster victor obtinuit, in nostram cedunt possessionem. 25 Num-
quid melior es Balac filio Sephor rege Moab? Numquid iurgatus est
contra Israel et pugnavit contra eum? 26 Quando habitabat in Hese-
bon et viculis eius et in Aroer et villis illius et in cunctis civitatibus
iuxta Arnon per trecentos annos, quare tanto tempore nihil super
hac repetitione tentastis? 27 Igitur non ego pecco in te, sed tu contra
me male agis indicens mihi bella non iusta. Iudicet Dominus arbiter
huius diei inter filios Israel et inter filios Ammon ». 28 Noluitque
acquiescere rex filiorum Ammon verbis Iephte, quae per nuntios
mandaverat.

29 Factus est ergo super Iephte spiritus Domini, et pertransiens
Galaad et Manasse venit in Maspha Galaad et inde ad filios Am-
mon. 30 Votum autem vovit Domino dicens: « Si tradideris filios
Ammon in manus meas, 31 quicumque primus fuerit egressus de fo-
ribus domus meae mihique occurrerit revertenti cum pace a filiis
Ammon, eum holocaustum offeram Domino ». 32 Transivitque Iephte
ad filios Ammon, ut pugnaret contra eos; quos tradidit Dominus in
manus eius. 33 Percussitque eos ab Aroer, usque dum venias in Men-
nith viginti civitates et usque ad Abelcharmim, plaga magna nimis;
humiliatique sunt filii Ammon a filiis Israel.

34 Revertenti autem Iephte in Maspha domum suam occurrit uni-
genita filia cum tympanis et choris: non enim habebat alios liberos.
35 Qua visa, scidit vestimenta sua et ait: « Heu, filia mi, incurvans incur-
vasti me! Et tu es in eis, qui me perturbant! Aperui enim os meum
ad Dominum et aliud facere non potero ». 36 Cui illa respondit:
« Pater mi, si aperuisti os tuum ad Dominum, fac mihi, quodcumque
pollicitus es, concessa tibi a Domino ultione atque victoria de hosti-

bus tuis filiis Ammon ». 37 Dixitque ad patrem: « Hoc solum mihi
praesta, quod deprecor: Dimitte me, ut duobus mensibus circumeam
montes et plangam virginitatem meam cum sodalibus meis ». 38 Cui
ille respondit: « Vade! ». Et dimisit eam duobus mensibus. Cumque
abisset cum sodalibus suis, flebat virginitatem suam in montibus.
39 Expletisque duobus mensibus, reversa est ad patrem suum; et fecit
ei, sicut voverat, quae non cognoverat virum. Exinde mos increbuit
in Israel, et consuetudo servata est, 40 ut post anni circulum con-
veniant in unum filiae Israel et plangant filiam Iephte Galaaditae
diebus quattuor.

12 1 Ecce autem convocatus vir Ephraim transiit contra aquilonem,
et dixerunt ad Iephte: « Quare vadens ad pugnam contra filios Am-
mon vocare nos noluisti, ut pergeremus tecum? Igitur incendemus
domum tuam super te ». 2 Quibus ille respondit: « Disceptatio erat
mihi et populo meo contra filios Ammon vehemens, vocavique vos,
ut mihi praeberetis auxilium, et facere noluistis. 3 Quod cernens po-
sui in manibus meis animam meam transivique ad filios Ammon,
et tradidit eos Dominus in manus meas. Quid commerui, ut hodie
adversum me consurgatis in proelium? ».

4 Vocatis itaque ad se cunctis viris Galaad, pugnabat contra Eph-
raim. Percusseruntque viri Galaad Ephraim, quia dixerat: « Fugitivi
de Ephraim estis; Galaad habitat in medio Ephraim et Manasse ».
5 Occupaveruntque Galaaditae vada Iordanis, per quae Ephraim re-
versurus erat. Cumque venisset ad ea de Ephraim numero fugiens
atque dixisset: « Obsecro, ut me transire permittatis », dicebant ei
Galaaditae: « Numquid Ephrathaeus es? ». Quo dicente: « Non sum »,
6 interrogabant eum: « Dic ergo: Scibboleth » (*quod interpretatur
Spica*). Qui respondebat: « Sibboleth », illud recte exprimere non
valens. Statimque apprehensum iugulabant in ipso Iordanis transitu.
Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim quadraginta duo milia.

7 Iudicavitque Iephte Galaadites Israel sex annis et mortuus est
ac sepultus in civitate sua in Galaad.

8 Post hunc iudicavit Israel Abesan de Bethlehem. 9 Qui habuit
triginta filios et totidem filias emittens foras maritis dedit; et eius-
dem numeri filiis suis accepit uxores forinsecus. Qui septem annis
iudicavit Israel; 10 mortuusque est ac sepultus in Bethlehem.

11 Cui successit Ahialon Zabulonites et iudicavit Israel decem an-
nis; 12 mortuusque est ac sepultus in Ahialon terrae Zabulon.

[12] 7 *In civitate sua* – Lege cum Gr et Vg *b*e*'îrô*; TM « in civitatibus »

13 Post hunc iudicavit Israel Abdon filius Illel Pharathonites. 14 Qui
habuit quadraginta filios et triginta ex eis nepotes ascendentes super
septuaginta pullos asinarum. Et iudicavit Israel octo annis; 15 mor-
tuusque est ac sepultus in Pharathon terrae Ephraim in monte
Amalecite.

13 1 Rursumque filii Israel fecerunt malum in conspectu Domini, qui
tradidit eos in manus Philisthinorum quadraginta annis.
2 Erat autem vir quidam de Saraa et de stirpe Dan nomine Manue
habens uxorem sterilem. 3 Cui apparuit angelus Domini et dixit ad
eam: « Ecce sterilis es et absque liberis, sed concipies et paries fi-
lium. 4 Cave ergo, ne vinum bibas ac siceram nec immundum quid-
quam comedas, 5 quia ecce concipies et paries filium, cuius non
tanget caput novacula: erit enim puer nazaraeus Dei ex matris utero
et ipse incipiet liberare Israel de manu Philisthinorum ».
6 Quae cum venisset ad maritum, dixit ei: « Vir Dei venit ad
me habens aspectum sicut angelus Domini, terribilis nimis. Non
interrogavi eum, unde esset, nec ipse nomen suum mihi indicavit.
7 Et dixit mihi: " Ecce concipies et paries filium; cave, ne vinum
bibas et siceram et ne aliquo vescaris immundo: erit enim puer na-
zaraeus Dei ex utero matris usque ad diem mortis suae" ».
8 Oravit itaque Manue Dominum et ait: « Obsecro, Domine, ut
vir Dei, quem misisti, veniat iterum et doceat nos, quid debeamus
facere de puero, qui nasciturus est ». 9 Exaudivitque Deus precan-
tem Manue, et venit rursum angelus Dei ad mulierem sedentem in
agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. 10 Festinavit ergo
et cucurrit ad virum suum nuntiavitque ei dicens: « Ecce apparuit
mihi vir, qui illo die venerat ad me ». 11 Qui surrexit et secutus est
uxorem suam veniensque ad virum dixit ei: « Tu es, qui locutus es
mulieri? ». Et ille respondit: « Ego sum ». 12 Cui Manue: « Quando,
inquit, sermo tuus fuerit expletus, quid circa puerum observare et
facere debemus? ». 13 Dixitque angelus Domini ad Manue: « Ab
omnibus, quae locutus sum uxori tuae, abstineat se; 14 et quidquid
ex vinea nascitur, non comedat, vinum et siceram non bibat, nullo
vescatur immundo et, quod ei praecepi, custodiat ».
15 Dixitque Manue ad angelum Domini: « Obsecro, ut retineamus
te et faciamus tibi haedum de capris ». 16 Cui respondit angelus Do-
mini: « Si me retines, non comedam panes tuos; sin autem vis
holocaustum facere, offer illud Domino ». Et nesciebat Manue quod
angelus Domini esset. 17 Dixitque ad eum: « Quod est tibi nomen,
ut, si sermo tuus fuerit expletus, honoremus te? ». 18 Cui ille respon-

dit: « Cur quaeris nomen meum, quod est mirabile? ». [19] Tulit itaque
Manue haedum de capris et oblationem similae et posuit super pe-
tram offerens Domino, qui facit mirabilia; ipse autem et uxor eius
intuebantur. [20] Cumque ascenderet flamma de altari in caelum, an-
gelus Domini in flamma pariter ascendit. Quod cum vidisset Manue
et uxor eius, proni ceciderunt in terram; [21] et ultra non eis appa-
ruit angelus Domini. Statimque intellexit Manue angelum esse Do-
mini [22] et dixit ad uxorem suam: « Morte moriemur, quia vidimus
Deum ». [23] Cui respondit mulier: « Si Dominus nos vellet occidere,
de manibus nostris holocaustum et oblationem non suscepisset nec
ostendisset nobis haec omnia neque talia dixisset ».

[24] Peperit itaque filium et vocavit nomen eius Samson. Crevitque
puer, et benedixit ei Dominus. [25] Coepitque spiritus Domini impel-
lere eum in Castris Dan inter Saraa et Esthaol.

14 [1] Descendit igitur Samson in Thamna vidensque ibi mulierem
de filiabus Philisthim [2] ascendit et nuntiavit patri suo et matri di-
cens: « Vidi mulierem in Thamna de filiabus Philisthinorum, quam
quaeso ut mihi accipiatis uxorem ». [3] Cui dixerunt pater et mater
sua: « Numquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum et in
omni populo meo, quia vis accipere uxorem de Philisthim, qui incir-
cumcisi sunt? ». Dixitque Samson ad patrem suum: « Hanc mihi
accipe, quia placuit oculis meis ». [4] Parentes autem eius nescie-
bant quod res a Domino fieret, et quaereret occasionem contra
Philisthim. Eo enim tempore Philisthim dominabantur Israeli.

[5] Descendit itaque Samson cum patre suo et matre in Thamna.
Cumque venissent ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis rugiens
et occurrit ei. [6] Irruit autem spiritus Domini in Samson, et dilace-
ravit leonem, quasi haedum in frusta concerperet, nihil omnino ha-
bens in manu; et hoc patri et matri noluit indicare. [7] Descenditque
et locutus est mulieri, quae placuerat oculis eius. [8] Et post aliquot
dies revertens, ut acciperet eam, declinavit, ut videret cadaver leonis;
et ecce examen apum in corpore leonis erat ac favus mellis. [9] Quem,
cum sumpsisset in manibus, comedebat in via; veniensque ad patrem
suum et matrem dedit eis partem, qui et ipsi comederunt. Nec ta-
men eis voluit indicare quod mel de corpore leonis assumpserat.

[10] Descendit itaque pater eius ad mulierem, et fecit ibi Samson
convivium: sic enim iuvenes facere consuerant. [11] Cum ergo cives
loci illius vidissent eum, dederunt ei sodales triginta, qui essent cum
eo. [12] Quibus locutus est Samson: « Proponam vobis problema,
quod si solveritis mihi intra septem dies convivii, dabo vobis tri-

ginta tunicas et totidem vestes mutatorias; 13 sin autem non potueritis solvere, vos dabitis mihi triginta tunicas et eiusdem numeri vestes mutatorias ». Qui responderunt ei: « Propone problema, ut audiamus ». 14 Dixitque eis:

« De comedente exivit cibus,
et de forti est egressa dulcedo ».

Nec potuerunt per tres dies propositionem solvere. 15 Cumque adesset dies quartus, dixerunt ad uxorem Samson: « Blandire viro tuo et suade ei, ut indicet tibi quid significet problema. Quod si facere nolueris, incendemus et te et domum patris tui. An idcirco nos vocastis ad nuptias, ut spoliaretis? ». 16 Quae fundebat apud Samson lacrimas et querebatur dicens: « Odisti me et non diligis; idcirco problema, quod proposuisti filiis populi mei, non vis mihi exponere ». At ille respondit: « Patri meo et matri nolui dicere et tibi indicare potero? ». 17 Septem igitur diebus convivii flebat apud eum; tandemque die septimo, cum ei molesta esset, exposuit. Quae statim indicavit civibus suis, 18 et illi dixerunt ei die septimo ante solis occubitum:

« Quid dulcius melle,
et quid leone fortius? ».

Qui ait ad eos:

« Si non arassetis in vitula mea,
non invenissetis propositionem meam ».

19 Irruit itaque in eo spiritus Domini, descenditque Ascalonem et percussit ibi triginta viros, quorum ablatas vestes dedit iis, qui problema solverant; iratusque nimis ascendit in domum patris sui.

20 Uxor autem eius accepit maritum unum de amicis eius, qui erat pronubus.

15 1 Post aliquantum autem temporis, cum dies triticeae messis instarent, venit Samson invisere volens uxorem suam et attulit ei haedum de capris. Cumque ad eam vellet intrare, prohibuit eum pater illius 2 dicens: « Putavi quod odisses eam, et ideo tradidi illam amico tuo; sed habet sororem iuniorem, quae pulchrior illa est: sit tibi pro ea uxor ». 3 Dixitque eis Samson: « Hac vice non erit culpa in me contra Philisthaeos, cum faciam eis mala ». 4 Perrexitque et cepit trecentas vulpes caudasque earum iunxit ad caudas sumensque faces

[14] 15 *Quartus* – Lege cum Gr et Syr *hār^ebî'î*; TM « septimus » (*hašš^ebî'î*)
Ad nuptias – Lege cum paucis mss et Targ *hălōm* (huc, Vg libere « ad nuptias »); TM « nonne » (*hălō'*)

ligavit singulas in medio binarum caudarum; [5] facibusque igne succensis, dimisit vulpes in segetes Philisthinorum. Et comportatae iam fruges et adhuc stantes in stipula concrematae sunt in tantum, ut vineas quoque et oliveta flamma consumeret. [6] Dixeruntque Philisthim: « Quis fecit hanc rem? ». Quibus dictum est: « Samson gener Thamnathaei, quia tulit uxorem eius et alteri tradidit, haec operatus est ». Ascenderuntque Philisthim et combusserunt tam mulierem quam patrem eius. [7] Quibus ait Samson: « Si talia facitis, utique ex vobis expetam ultionem et tunc quiescam ». [8] Percussitque eos ingenti plaga, suram ad femur. Et descendens habitavit in spelunca petrae Etam.

[9] Igitur ascendentes Philisthim in terra Iudae castrametati sunt, et in Lehi (*id est Maxilla*) eorum est fusus exercitus. [10] Dixeruntque ad eos viri de tribu Iudae: « Cur ascendistis adversum nos? ». Qui responderunt: « Ut ligemus Samson venimus et reddamus ei, quae in nos operatus est ». [11] Descenderunt ergo tria milia virorum de Iuda ad specum petrae Etam dixeruntque ad Samson: « Nescis quod Philisthim imperent nobis? Quare hoc nobis facere voluisti? ». Quibus ille ait: « Sicut fecerunt mihi, feci eis ». [12] « Ligare, inquiunt, te venimus et tradere in manus Philisthinorum ». « Iurate, respondit, mihi quod non me occidatis ». [13] Dixerunt: « Non te occidemus, sed vinctum trademus ». Ligaveruntque eum duobus novis funibus et tulerunt de petra Etam.

[14] Qui cum venisset in Lehi, et Philisthim vociferantes occurrissent ei, irruit spiritus Domini in eum, et, sicut solent ad odorem ignis lina consumi, ita vincula, quibus brachia eius ligata erant, dissipata sunt et soluta.

[15] Inventamque maxillam asini recentem arripiens percussit in ea mille viros [16] et ait:
« In maxilla asini
acervum feci ex eis!
In mandibula asini
percussi mille viros! ».

[17] Cumque haec canens verba complesset, proiecit mandibulam de manu et vocavit nomen loci illius Ramathlehi (*quod interpretatur Elevatio maxillae*). [18] Sitiensque valde clamavit ad Dominum et ait: « Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam; et en siti morior incidamque in manus incircumciso-

[15] [16] *Acervum feci ex eis* – Lege *ḥămōr ḥămartîm*; TM « asinum duarum asinarum » (vel « acervum duorum acervorum »?)

rum ». [19] Aperuit itaque Deus fossam in Lehi et egressae sunt inde
aquae; quibus haustis, refocillavit spiritum et vires recepit. Idcirco
appellatum est nomen fontis illius fons Invocantis, qui est in Lehi
usque in praesentem diem.
[20] Iudicavitque Israel in diebus Philisthim viginti annis.

16 [1] Abiit Samson in Gazam et vidit ibi meretricem mulierem ingres-
susque est ad eam. [2] Cum nuntiatum esset Gazaeis intrasse urbem
Samson, circuierunt et insidiabantur ei in porta civitatis; tota autem
nocte quieverunt praestolantes, ut, facto mane, exeuntem occiderent.
[3] Dormivit autem Samson usque ad noctis medium et inde con-
surgens apprehendit ambas portae fores cum postibus suis et evellit
eas cum sera, impositasque umeris portavit ad verticem montis, qui
respicit Hebron.
[4] Post haec amavit mulierem, quae habitabat in valle Sorec et
vocabatur Dalila. [5] Veneruntque ad eam principes Philisthinorum
atque dixerunt: « Decipe eum et disce ab illo in quo tantam habeat
fortitudinem, et quomodo eum superare valeamus et vinctum hu-
miliare; quod si feceris, dabimus tibi singuli mille centum argen-
teos ».
[6] Locuta est ergo Dalila ad Samson: « Dic mihi, obsecro, in quo
sit tua maxima fortitudo, et quid sit, quo ligatus humilieris ». [7] Cui
respondit Samson: « Si septem nerviceis funibus necdum siccis et
adhuc humentibus ligatus fuero, deficiam eroque ut ceteri homi-
nes ». [8] Attuleruntque ad eam satrapae Philisthinorum septem funes,
ut dixerat; quibus vinxit eum, [9] latentibus apud se insidiis in cubi-
culo. Clamavitque ad eum: « Philisthim super te, Samson! ». Qui
rupit vincula, quomodo si rumpat quis filum de stuppa tortum,
cum odorem ignis acceperit; et non est cognitum in quo esset for-
titudo eius.
[10] Dixitque ad eum Dalila: « Ecce illusisti mihi et falsum locutus
es; saltem nunc indica mihi quo ligari debeas ». [11] Cui ille respondit:
« Si ligatus fuero novis funibus, qui numquam fuerunt in opere,
infirmus ero et aliorum hominum similis ». [12] Quibus rursum Dalila
vinxit eum et clamavit: « Philisthim super te, Samson! », in cubiculo
insidiis praeparatis. Qui ita rupit vincula brachiorum quasi fila
telarum.

[16] [2] *Cum nuntiatum esset* – Lege cum Gr *wajjuggad* (cfr. Ios 10, 17); TM omittit.
Omitte « tota nocte » ante « in porta » (cfr. Vg)

13 Dixitque Dalila rursum ad eum: « Usquequo decipis me et
falsum loqueris? Ostende quo vinciri debeas ». Cui respondit Sam-
son: « Si septem crines nexos capitis mei cum licio plexueris et
paxillo fixeris, deficiam eroque ut ceteri homines ». 14 Quae cum
dormire eum fecisset et septem crines nexos capitis eius cum licio
plexisset et paxillo fixisset, dixit ad eum: « Philisthim super te,
Samson! ». Qui consurgens de somno extraxit paxillum cum navi-
cula et licio.

15 Dixitque ad eum Dalila: « Quomodo dicis quod ames me, cum
animus tuus non sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi et no-
luisti dicere in quo sit tua maxima fortitudo ». 16 Cumque molesta
ei esset et per multos dies iugiter eum urgeret, defecit anima eius
et ad mortem usque lassata est. 17 Tunc aperiens ei totum cor suum
dixit ad eam: « Novacula numquam ascendit super caput meum,
quia nazaraeus consecratus Deo sum de utero matris meae; si rasum
fuerit caput meum, recedet a me fortitudo mea, et deficiam eroque
ut ceteri homines ».

18 Videns illa quod confessus ei esset omnem animum suum, misit
ad principes Philisthinorum atque mandavit: « Ascendite adhuc se-
mel, quia nunc mihi aperuit totum cor suum ». Qui ascenderunt,
assumpta pecunia, quam promiserant. 19 At illa dormire eum fecit
super genua sua vocavitque tonsorem et fecit radere septem crines
eius et coepit humiliare eum: statim enim ab eo fortitudo discessit.
20 Dixitque: « Philisthim super te, Samson! ». Qui de somno consur-
gens dixit in animo suo: « Egrediar, sicut ante feci, et me excutiam »,
nesciens quod Dominus recessisset ab eo. 21 Quem cum apprehen-
dissent Philisthim, statim eruerunt oculos eius et duxerunt Ga-
zam vinctum duabus catenis aeneis et clausum in carcere molere
fecerunt.

22 Iamque capilli eius renasci coeperant, postquam rasi sunt. 23 Prin-
cipes autem Philisthinorum convenerunt in unum, ut immolarent
hostias magnificas Dagon deo suo et epularentur dicentes:
« Tradidit deus noster in manus nostras
inimicum nostrum Samson ».

24 Quem etiam populus videns laudabat deum suum eademque
dicebat:
« Tradidit deus noster in manus nostras

[16] 13-14 *Et paxillo fixeris ... plexisset* – Lege cum Gr *wᵉtitqaʿ bajjātēd wᵉḥālîtî wᵉhajîtî kᵉʾaḥad hāʾādām wattᵉjaššᵉnēhû watteʾĕrōg ʾet-šebaʿ maḥlᵉfôt rōʾšô ʿim hammasseket*; TM omittit propter homoeoteleuton

adversarium nostrum,
qui vastavit terram nostram
et occidit plurimos nostrum ».

[25] Cum enim iam hilariores essent, postulaverunt, ut vocaretur
Samson et ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante
eos; feceruntque eum stare inter duas columnas. [26] Qui dixit puero
tenenti manum suam: « Dimitte me, ut tangam columnas, quibus
imminet domus, et recliner super eas et paululum requiescam ».
[27] Domus autem plena erat virorum ac mulierum; et erant ibi omnes
principes Philisthinorum, ac de tecto circiter tria milia utriusque
sexus spectabant ludentem Samson. [28] At ille invocavit Dominum
dicens: « Domine Deus, memento mei! Et redde mihi tantum hac
vice fortitudinem pristinam, Deus, ut ulciscar me de Philisthim
saltem pro uno duorum luminum meorum! ». [29] Et tangens ambas
columnas medias, quibus innitebatur domus, obnixusque contra alte-
ram earum dextera et contra alteram laeva [30] ait: « Moriatur anima
mea cum Philisthim! ». Concussisque fortiter columnis, cecidit do-
mus super omnes principes et ceteram multitudinem, quae ibi erat;
multoque plures interfecit moriens, quam ante vivus occiderat.
[31] Descendentes autem fratres eius et universa cognatio tulerunt
corpus eius et sepelierunt inter Saraa et Esthaol in sepulcro patris
sui Manue; iudicavitque Israel viginti annis.

17 [1] Fuit vir quidam de monte Ephraim nomine Michas, [2] qui dixit
matri suae: « Mille centum argenteos, qui ablati sunt a te et super
quibus, me audiente, maledicens iuraveras, ecce ego habeo; ego
abstuli ». Cui illa respondit: « Benedictus filius meus Domino! ».
[3] Reddidit ergo eos matri suae, quae dixit ei: « Consecravi et vovi
argentum hoc Domino: de manu mea suscipiat pro filio meo, ut
faciat sculptile atque conflatile. Et nunc trado illud tibi ». [4] Reddidit-
que eos matri suae, quae tulit ducentos argenteos et dedit eos argen-
tario, ut faceret ex eis sculptile atque conflatile, quod fuit in domo
Michae, [5] qui aediculam Dei habens fecit ephod ac theraphim im-
plevitque unius filiorum suorum manum, et factus est ei sacerdos.
[6] In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque, quod sibi
rectum videbatur, hoc faciebat.

[7] Fuit quoque adulescens de Bethlehem Iudae ex cognatione Iudae;
eratque ipse Levites et habitabat ibi ut advena. [8] Egressusque de
civitate Bethlehem peregrinari voluit ubicumque sibi commodum rep-
perisset. Cumque iter faciens venisset in monte Ephraim usque ad
domum Michae, [9] interrogatus est ab eo unde venisset. Qui respon-

dit: « Levita sum de Bethlehem Iudae et vado, ut habitem, ubi potuero et utile mihi esse perspexero ». [10] Dixitque Michas: « Mane apud me et esto mihi parens ac sacerdos; daboque tibi per annos singulos decem argenteos ac vestium apparatum et quae ad victum sunt necessaria ». [11] Acquievit et mansit apud hominem fuitque illi quasi unus de filiis. [12] Implevitque Michas manum eius et habuit puerum sacerdotem apud se, [13] « nunc scio, dicens, quod benefaciet mihi Dominus habenti levitici generis sacerdotem ».

18 [1] In diebus illis non erat rex in Israel, et tribus Dan quaerebat possessionem sibi, ut habitaret in ea; usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. [2] Miserunt igitur filii Dan stirpis et familiae suae quinque viros fortissimos de Saraa et Esthaol, ut explorarent terram et diligenter inspicerent, dixeruntque eis: « Ite et considerate terram ». Qui cum venissent in montem Ephraim usque ad domum Michae, pernoctaverunt ibi. [3] Cum essent prope domum Michae, agnoscentes vocem adulescentis Levitae declinaverant illuc dicentes ad eum: « Quis te huc adduxit? Quid hic agis? Quam ob causam huc venire voluisti? ». [4] Qui respondit eis: « Haec et haec praestitit mihi Michas et me mercede conduxit, ut sim ei sacerdos ». [5] Rogaveruntque eum, ut consuleret Deum, ut scire possent an prospero itinere pergerent, et res haberet effectum. [6] Qui respondit eis: « Ite cum pace; Dominus respicit viam vestram et iter, quo pergitis ».

[7] Euntes itaque quinque viri venerunt Lais videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore iuxta Sidoniorum consuetudinem, securum et quietum, nullo eis penitus resistente, magnarumque opum et procul a Sidoniis neque in societate cum Syria.

[8] Reversique ad fratres suos in Saraa et Esthaol et quid egissent sciscitantibus, responderunt: [9] « Surgite, et ascendamus adversus eos. Vidimus enim terram valde opulentam et uberem, et vos neglegetis? Nolite cessare; eamus et possideamus eam. [10] Intrabimus ad securos in regionem latissimam; tradetque nobis Deus locum, in quo nullius rei est penuria eorum, quae sunt in terra ».

[11] Profecti igitur sunt de cognatione Dan, de Saraa et Esthaol sescenti viri accincti armis bellicis. [12] Ascendentesque castrametati sunt in Cariathiarim Iudae, qui locus ex eo tempore Castrorum Dan nomen accepit et est post tergum Cariathiarim. [13] Inde transierunt in montem Ephraim.

[18] [7] *Syria* – Lege cum Gr et Sym *'ărām*; TM « homine » (*'ădām*)

Cumque venissent usque ad domum Michae, 14 dixerunt quinque viri, qui prius missi fuerant ad considerandam terram Lais, fratribus suis: « Nostis quod in domibus istis sit ephod et theraphim et sculptile atque conflatile? Videte quid vobis placeat, ut faciatis ». 15 Et, cum paululum declinassent, ingressi sunt domum adulescentis Levitae, domum Michae, salutaveruntque eum verbis pacificis. 16 Sescenti autem viri, ita ut erant armati, stabant ante ostium. 17 At illi, qui ingressi fuerant domum iuvenis, sculptile et ephod et theraphim atque conflatile tulerunt; et sacerdos stabat ante ostium et sescenti viri armati. 18 Tulerunt igitur, qui intraverant domum, sculptile, ephod et theraphim atque conflatile. Quibus dixit sacerdos: « Quid facitis? ». 19 Cui responderunt: « Tace et pone digitum super os tuum venique nobiscum, ut habeamus te patrem et sacerdotem. Quid tibi melius est, ut sis sacerdos in domo unius viri, an in una tribu et familia in Israel? 20 Et gavisus est sacerdos tulitque ephod et theraphim ac sculptile et profectus est in medio populi.

21 Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvulos et iumenta et omne, quod erat pretiosum, 22 iamque a domo Michae essent procul, viri, qui habitabant in aedibus prope domum Michae, convocati secuti sunt filios Dan 23 et post tergum clamare coeperunt. Qui cum respexissent, dixerunt ad Micham: « Quid tibi vis? Cur concurritis? ». 24 Qui respondit: « Deos meos, quos mihi feci, tulistis, et sacerdotem et omnia, quae habeo, et dicitis: " Quid tibi est? " ». 25 Dixeruntque ei filii Dan: « Cave, ne ultra loquaris ad nos, et irruant in te viri animo concitati, et ipse cum omni domo tua pereas ». 26 Et sic, coepto itinere, perrexerunt. Videns autem Michas quod fortiores se essent, reversus est in domum suam.

27 Sescenti autem viri tulerunt, quod Michas fecerat, et sacerdotem eius veneruntque in Lais ad populum quiescentem atque securum et percusserunt eos in ore gladii urbemque incendio tradiderunt, 28 nullo penitus ferente praesidium, eo quod procul habitarent a Sidone neque cum Syria haberent quidquam societatis ac negotii.

Erat autem civitas sita in regione Rohob; quam rursum exstruentes habitaverunt in ea, 29 vocato nomine civitatis Dan iuxta vocabulum patris sui, quem genuerat Israel, quae prius Lais dicebatur. 30 Posueruntque sibi sculptile; et Ionathan filius Gersam filii Moysi

[18] 28 *Syria* – Lege *'ărām* (cfr. v. 7); TM « homine »

30 *Moysi* – Lege cum Gr, Syr-hex et Vg *mōšeh*; TM « Manasse » (multi mss cum « n » suspenso: *m*ⁿ*šh*, correctio ad evitandum scandalum)

ac filii eius sacerdotes erant in tribu Dan usque ad diem captivitatis terrae; [31] mansitque apud eos idolum Michae omni tempore, quo fuit domus Dei in Silo.

19 In diebus illis non erat rex in Israel. [1] Fuit quidam vir Levites habitans ut advena in extrema parte montis Ephraim, qui accepit concubinam de Bethlehem Iudae. [2] Quae irritata reversa est in domum patris sui in Bethlehem mansitque apud eum quattuor mensibus. [3] Secutusque est eam vir suus volens loqui ad cor eius et secum reducere habens in comitatu puerum et duos asinos. Quae suscepit eum et introduxit in domum patris sui. Quem cum socer eius vidisset, occurrit ei laetus [4] et retinuit hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus diebus comedens cum eo et bibens familiariter. [5] Die autem quarto, cum de nocte consurrexissent, et ille proficisci vellet, socer ait ad eum: « Gusta prius pauxillum panis et conforta cor tuum et sic proficisceris ». [6] Sederuntque ambo simul et comederunt ac biberunt. Dixitque pater puellae ad generum suum: « Quaeso te, ut hodie hic maneas, pariterque laetemur ». [7] At ille consurgens coepit velle proficisci. Et nihilominus obnixe eum socer tenuit et apud se fecit manere. [8] Mane autem facto, quinta die parabat Levites iter; cui socer rursum: « Oro te, inquit, ut confortes cor tuum ». Et tardabant, donec declinaret dies; et ambo comederunt simul. [9] Surrexitque adulescens, ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui rursum locutus est socer eius pater puellae: « Considera quod dies ad occasum declivior sit et propinquet ad vesperum; manete apud me etiam hodie, pernocta hic et esto laeto animo, et cras mane proficiscemini, ut vadas in domum tuam ».

[10] Noluit gener acquiescere sermonibus eius, sed statim perrexit et venit contra Iebus, id est Ierusalem, ducens secum duos asinos onustos et concubinam. [11] Iamque aderant iuxta Iebus, et dies mutabatur in noctem; dixitque puer ad dominum suum: « Veni, obsecro, declinemus ad urbem Iebusaeorum et maneamus in ea ». [12] Cui respondit dominus: « Non ingrediamur oppidum gentis alienae, quae non est de filiis Israel, sed transibimus usque Gabaa ». [13] Dixitque puero suo: « Veni, accedamus ad unum de locis et manebimus in Gabaa aut Rama ».

[14] Transierunt igitur Iebus et coeptum carpebant iter; occubuitque eis sol iuxta Gabaa, quae est in tribu Beniamin. [15] Diverteruntque ad eam, ut manerent ibi; quo cum intrassent, sedebant in platea civitatis, et nullus eos recipere volebat hospitio. [16] Et ecce apparuit homo senex revertens de agro et de opere suo vespere, qui et ipse

erat de monte Ephraim et peregrinus habitabat in Gabaa; homines
autem loci illius erant de tribu Beniamin. 17 Elevatisque oculis, vidit
senex sedentem hominem viatorem in platea civitatis et dixit ad eum:
« Unde venis et quo vadis? ». 18 Qui respondit ei: « Profecti sumus
de Bethlehem Iudae et pergimus ad locum meum, qui est in extrema
parte montis Ephraim, unde profectus sum in Bethlehem. Et nunc
vado ad domum meam, nullusque sub tectum suum me vult recipere
19 habentem paleas et pabulum pro asinis nostris et panem ac vinum
in meos et ancillae tuae usus et pueri, qui cum servo tuo sunt: nulla
re indigemus nisi hospitio ». 20 Cui respondit senex: « Pax tecum sit!
Ego praebebo omnia, quae necessaria sunt; tantum, quaeso, ne in
platea maneas ». 21 Introduxitque eum in domum suam et commix-
tum migma asinis praebuit; ac, postquam laverunt pedes suos, re-
cepit eos in convivium.

22 Illis laeto corde epulantibus, venerunt viri civitatis illius filii
Belial et circumdantes domum senis fores pulsare coeperunt cla-
mantes ad dominum domus atque dicentes: « Educ virum, qui in-
gressus est domum tuam, ut abutamur eo ». 23 Egressusque est ad
eos senex et ait: « Nolite, fratres, nolite facere malum hoc, quia
ingressus est homo hospitium meum, et cessate ab hac stultitia.
24 Habeo filiam virginem, et hic homo habet concubinam: educam
eas ad vos, ut humilietis eas et faciatis eis, quod vobis placuerit;
tantum, obsecro, ne scelus hoc operemini in virum ». 25 Nolebant
acquiescere sermonibus eius; quod cernens homo apprehendit et
eduxit ad eos concubinam suam. Qua cum abusi essent et tota nocte
ei illusissent, dimiserunt eam mane. 26 At mulier, recedentibus te-
nebris, venit ad ostium domus, ubi manebat dominus suus, et ibi
corruit. 27 Mane facto surrexit homo et aperuit ostium, ut coeptam
expleret viam; et ecce concubina eius iacebat ante ostium, sparsis in
limine manibus. 28 Cui ille loquebatur: « Surge, ut ambulemus ». Qua
nihil respondente, intellegens quod erat mortua, tulit eam et imposuit
asino; reversusque est in domum suam. 29 Quam cum esset ingressus,
arripuit gladium et cadaver uxoris secundum ossa sua in duodecim
partes ac frusta concidens misit in omnes terminos Israel. 30 Quod
cum vidissent singuli, conclamabant: « Numquam res talis facta et
visa est in Israel ex eo die, quo ascenderunt patres nostri de Aegypto,
usque in praesens tempus! ». Praeceperat enim viris, quos miserat,

[19] 18 *Domum meam* – Lege cum Gr *bêtî*; TM « domum Jhwh » (*j* false ut abbreviatio *jhwh* intellectum)

19 *Servo tuo* – Lege cum multis mss, Syr, Targ et Vg *'abd^{e}kā*; TM « servis tuis »

dicens: « Haec dicite omni viro Israel: Si factum est quidquam tale ex die, quo ascenderunt filii Israel de terra Aegypti, usque ad praesentem diem? Attendite ad hoc, consiliamini et decernite quid facto opus sit! ».

20 [1] Egressi sunt itaque omnes filii Israel et pariter congregati, quasi
vir unus, de Dan usque Bersabee et terra Galaad ad Dominum in
Maspha. [2] Omnisque populi anguli et cunctae tribus Israel in ecclesiam populi Dei convenerunt: quadringenta milia peditum pugnatorum. [3] Nec latuit filios Beniamin, quod ascendissent filii Israel in
Maspha. Interrogatusque Levita maritus mulieris interfectae quomodo tantum scelus perpetratum esset, [4] respondit: « Veni in Gabaa
Beniamin cum uxore mea illucque diverti. [5] Et ecce homines civitatis
illius circumdederunt nocte domum, in qua manebam, volentes me occidere et uxorem meam incredibili libidinis furore vexantes: denique mortua est. [6] Quam arreptam in frusta concidi misique partes
in omnes terminos possessionis Israel, quia fecerunt nefas et piaculum in Israel. [7] Adestis omnes, filii Israel: decernite quid facere
debeatis ».

[8] Stansque omnis populus quasi unius hominis sermone respondit: « Non recedemus in tabernacula nostra, nec suam quisquam intrabit domum, [9] sed hoc contra Gabaa in commune faciemus secundum sortem: [10] decem viri eligantur e centum ex omnibus tribubus Israel et centum de mille et mille de decem milibus, ut comportent exercitui cibaria illis, qui venerunt, ut reddant Gabaa Beniamin pro scelere, quod meretur ». [11] Convenitque universus Israel ad
civitatem quasi unus homo, eadem mente unoque consilio, [12] et
miserunt nuntios ad omnem tribum Beniamin, qui dicerent: « Quale
nefas in vobis repertum est! [13] Tradite homines filios Belial in Gabaa,
qui hoc flagitium perpetrarunt, ut moriantur, et auferatur malum de
Israel ».

Qui noluerunt fratrum suorum filiorum Israel audire mandatum,
[14] sed ex cunctis urbibus, quae suae sortis erant, convenerunt in

[19] [30] *Praeceperat ... diem* – Adde cum Gr^A et Syr-hex *waj^{e}ṣaw hā'ănāšim 'ăšer šᵉlāḥ lē'mōr kōh tō'mᵉrû lᵉkol- 'îš jiśrā'ēl hănihjᵉtāh kaddābār hazzeh lᵉmijjôm 'ălôt bᵉnê jiśrā'ēl mē'ereṣ miṣrajim 'ad hajjôm hazzeh*; TM omittit propter homoeoteleuton

[20] [10] *Illis, qui venerunt, ut reddant* – Lege cum Gr^A *labbā'îm la'ăśôt*; TM « ad faciendum cum (vel « ut ») veniant » (?)

[12] *Tribum* – Lege cum Gr, Targ et Vg *šēbet*; TM « tribus » (plur.)

Gabaa, ut illis ferrent auxilium et contra universum Israel populum
dimicarent. 15 Recensitique sunt in die illa viginti sex milia de civi-
tatibus Beniamin educentium gladium, praeter habitatores Gabaa, qui
septingenti erant viri fortissimi. 16 In universo hoc populo erant
septingenti viri electi, qui sinistra pro dextra utebantur et sic fundis
lapides ad certum iaciebant, ut capillum quoque possent percutere,
et nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur.

17 Virorum quoque Israel, absque filiis Beniamin, recensita sunt
quadringenta milia educentium gladios et paratorum ad pugnam.
18 Qui surgentes venerunt in Bethel consulueruntque Deum atque
dixerunt: « Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra
filios Beniamin? ». Quibus respondit Dominus: « Iuda ascendet
primus ».

19 Statimque filii Israel surgentes mane castrametati sunt contra
Gabaa; 20 et inde procedentes ad pugnam contra Beniamin, contra
urbem aciem direxerunt. 21 Egressique filii Beniamin de Gabaa occi-
derunt de filiis Israel die illo viginti duo milia viros. 22 Rursum filii
Israel confortati in eodem loco, in quo prius certaverant, aciem dire-
xerunt, 23 ita tamen ut prius ascenderent et flerent coram Domino
usque ad noctem consulerentque eum et dicerent: « Debeo ultra
procedere ad dimicandum contra filios Beniamin fratres meos, an
non? ». Quibus ille respondit: « Ascendite ad eos ». 24 Cumque filii
Israel altero die contra filios Beniamin ad proelium processissent,
25 eruperunt filii Beniamin de Gabaa et occurrentes eis iterum decem
et octo milia virorum educentium gladium prostraverunt.

26 Quam ob rem omnes filii Israel, universus populus, venerunt in
Bethel et sedentes flebant coram Domino ieiunaveruntque die illo
usque ad vesperam et obtulerunt ei holocausta et pacificas victimas
27 et super statu suo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat arca foederis
Dei, 28 et Phinees filius Eleazari filii Aaron stabat coram eo. Consu-
luerunt igitur Dominum atque dixerunt: « Exire ultra debemus ad
pugnam contra filios Beniamin fratres nostros an quiescere? ». Qui-
bus ait Dominus: « Ascendite, cras enim tradam eos in manus
vestras ».

29 Posueruntque filii Israel insidias per circuitum urbis Gabaa 30 et
tertia vice sicut semel et bis contra Beniamin et Gabaa exercitum
produxerunt. 31 Sed et filii Beniamin eruperunt in occursum populi
et abstracti de civitate coeperunt caedere ex eis sicut primo et se-
cundo die, per duas semitas terga vertentes, quarum una ferebat in
Bethel, altera in Gabaa, atque prosternere in campo triginta circiter
viros. 32 Putaverunt enim solito eos more percussos cedere; qui

fugam simulaverunt, ut abstraherent eos de civitate et quasi fugientes
ad supradictas semitas perducerent. [33] Omnes itaque viri Israel sur-
gentes de sedibus suis tetenderunt aciem in loco, qui vocatur Baaltha-
mar. Insidiae quoque eruperunt de loco suo, de regione in occidente
Gabaa. [34] Venerunt ergo adversus Gabaa decem milia virorum elec-
torum de universo Israel. Ingravatumque est bellum contra filios
Beniamin, et non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret
interitus. [35] Percussitque eos Dominus in conspectu filiorum Israel,
et interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque milia et centum
viros, omnes bellatores et educentes gladium.

[36] Filii autem Beniamin, cum se inferiores esse vidissent, coeperunt
fugere. Quod cernentes filii Israel, dederunt eis ad fugiendum locum,
quia confidebant in insidiis, quas iuxta urbem posuerant. [37] Qui,
cum repente de latibulis surrexissent, irruerunt super Gabaa et in-
gressi celeriter percusserunt totam civitatem in ore gladii. [38] Signum
autem dederant filii Israel his, quos in insidiis collocaverant, ut ignem
accenderent et, ascendente in altum fumo, captam urbem demon-
strarent. [39] Verterant ergo terga filii Israel in ipso certamine positi,
et filii Beniamin putantes quod percussissent eos sicut in priore
pugna, coeperant de exercitu eorum caedere triginta fere viros.
[40] Cum autem columna fumi de civitate conscendere coepisset, et
Beniamin quoque retro aspiciens cerneret de civitate flammas in
sublime ferri, [41] cumque vir Israel versa facie aggrederetur, vir Benia-
min conturbatus est, quia vidit se apprehensum a malo. [42] Et ad
viam deserti ire coeperunt, illuc quoque eos adversariis perse-
quentibus. Sed et hi, qui urbem succenderant, occurrerunt eis,
[43] atque ita factum est ut ex utraque parte ab hostibus caederentur,
nec erat eis ulla requies. Prostrati sunt usque ad orientalem plagam
urbis Gabaa. [44] Fuerunt autem qui interfecti sunt de Beniamin, decem
et octo milia virorum omnes robustissimi pugnatores. [45] Qui reman-
serant, fugerunt in solitudinem et pergebant ad petram, cuius voca-
bulum est Remmon. Quasi racemos colligentes occiderunt in viis
quinque milia viros. Et cum instantius eos persequerentur usque
Gadaam, interfecerunt etiam alios duo milia. [46] Et sic factum est ut

[20] [33] *In occidente* – Lege cum Gr^{A} et Vg *mimma'ărab*; TM « de loco nudo » (*mimma'ărēh*)

[38] *Ut ignem* – Praemittit TM *hereb* (multiplica?); dittographia

[42] *Urbem* – Lege cum Vg *mēhā'îr* (ad litteram: « hi de urbe »); TM « de urbibus » (dittographia)

[43] *Nec... ulla requies* – Lege cum Vg (cfr. Gr) *minnûḥāh* (= sine requie; cfr. Eccli 30, 17); TM « quies » (*mᵉnûḥāh*)

omnes, qui ceciderant de Beniamin in die illa, essent viginti quinque
milia pugnatores ad bella promptissimi. [47] Remanserunt itaque, qui
evadere potuerant et fugere in solitudinem, sescenti viri; sederuntque
in petra Remmon mensibus quattuor. [48] Regressi autem filii Israel
ex civitatibus a viris usque ad iumenta, usque ad omne, quod in-
veniri poterat, gladio percusserunt, cunctasque urbes et viculos Be-
niamin vorax flamma consumpsit.

21 [1] Iuraverunt autem filii Israel in Maspha et dixerunt: « Nullus
nostrum dabit filiis Beniamin de filiabus suis uxorem ».

[2] Venitque populus in Bethel, et in conspectu Dei sedentes usque
ad vesperam levaverunt vocem et magno ululatu coeperunt flere
dicentes: [3] « Quare, Domine, Deus Israel, factum est hoc in populo
tuo, ut hodie una tribus auferretur de Israel? ». [4] Altera autem die
diluculo consurgentes exstruxerunt altare obtuleruntque ibi holo-
causta et pacificas victimas [5] et dixerunt: « Quis non ascendit in
congregationem ad Dominum de universis tribubus Israel? ». Grandi
enim se iuramento constrinxerant interfici eos, qui non ascendissent
ad Dominum in Maspha.

[6] Ductique paenitentia filii Israel super fratre suo Beniamin coe-
perunt dicere: « Ablata est hodie una tribus de Israel. [7] Quid facie-
mus, ut, qui remanserunt, uxores accipiant? Omnes enim in com-
mune iuravimus per Dominum non daturos nos his filias nostras ».
[8] Idcirco dixerunt: « Quis est de universis tribubus Israel, qui non
ascendit ad Dominum in Maspha? ». Et ecce nemo de Iabes Galaad
in castra venerat ad congregationem, [9] et, cum populus recenseretur,
nullus ex eis repertus est. [10] Misit itaque coetus decem milia viros
robustissimos et praeceperunt eis: « Ite et percutite habitatores Iabes
Galaad in ore gladii tam uxores quam parvulos eorum. [11] Et hoc
erit, quod observare debetis: Omne generis masculini et mulieres,
quae cognoverunt viros, interficite; virgines autem reservate ». [12] In-
ventaeque sunt de Iabes Galaad quadringentae virgines, quae nescie-
runt viri torum, et adduxerunt eas in castra in Silo in terra Chanaan.

[13] Misitque coetus nuntios ad filios Beniamin, qui erant in petra
Remmon, et dederunt eis pacem. [14] Veneruntque filii Beniamin in
illo tempore, et datae sunt eis uxores de filiabus Iabes Galaad; alias
autem non reppererunt, quas simili modo traderent.

[15] Populusque valde doluit de Beniamin, quia fecerat Dominus
confractionem in tribubus Israel. [16] Dixeruntque seniores coetus:
« Quid faciemus reliquis, qui non acceperunt uxores? Omnes in
Beniamin feminae conciderunt ». [17] Et dixerunt: « Possessio eorum,

qui effugerunt, erit Beniamin, ne una tribus deleatur ex Israel. 18 Filias
autem nostras eis dare non possumus, constricti hoc iuramento:
" Maledictus, qui dederit de filiabus suis uxorem Beniamin! " ».
19 Ceperuntque consilium atque dixerunt: « Ecce sollemnitas Domini
est in Silo anniversaria, quae sita est ad septentrionem urbis Bethel
et ad orientalem plagam viae, quae de Bethel tendit ad Sichimam
et ad meridiem oppidi Lebona ». 20 Praeceperuntque filiis Beniamin
atque dixerunt: « Ite et latitate in vineis; 21 cumque videritis filias
Silo ad ducendos choros ex more procedere, exite repente de vineis
et rapite ex eis singuli uxores singulas et pergite in terram Beniamin ».
22 Cumque venerint patres earum ac fratres et apud nos queri
coeperint, dicemus eis: « Misereminі nostri et eorum: non enim
acceperunt unusquisque uxorem in bello, et vos, si dedissetis eis,
deliquissetis ».

23 Feceruntque filii Beniamin, ut sibi fuerat imperatum, et iuxta
numerum suum rapuerunt sibi de his, quae ducebant choros, uxores
singulas; abieruntque in possessionem suam aedificantes urbes et
habitantes in eis. 24 Filii quoque Israel reversi sunt inde illo tempore
unusquisque ad tribum et familiam suam in possessionem suam.

25 In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque, quod
sibi rectum videbatur, hoc faciebat.

[21] 22 *Acceperunt* – Lege cum Gr^A, Syr et Vg *lāqeḥû*; TM « sumpsimus » (assimilatio ad 22a)

Si ... – Lege *lu'* ... *ki 'attā*; TM « non (dedistis) ... secundum tempus (delinquitis) »

LIBER RUTH

1 ¹ In diebus, quando iudices praeerant, facta est fames in terra.
Abiitque homo de Bethlehem Iudae, ut peregrinaretur in regione
Moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. ² Ipse vocabatur Eli-
melech et uxor eius Noemi et duo filii alter Mahalon et alter Chelion
Ephrathaei de Bethlehem Iudae. Ingressique regionem Moabitidem
morabantur ibi. ³ Et mortuus est Elimelech maritus Noemi, reman-
sitque ipsa cum filiis, ⁴ qui acceperunt uxores Moabitidas, quarum
una vocabatur Orpha, altera Ruth; manseruntque ibi decem fere
annis. ⁵ Et ambo mortui sunt, Mahalon videlicet et Chelion; reman-
sitque mulier orbata duobus liberis ac marito.

⁶ Et surrexit, ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua, de
regione Moabitide; audierat enim quod respexisset Dominus po-
pulum suum et dedisset eis escas. ⁷ Egressa est itaque de loco pere-
grinationis suae cum utraque nuru et, iam in via posita revertendi
in terram Iudae, ⁸ dixit ad eas: « Ite in domum matris vestrae; faciat
Dominus vobiscum misericordiam, sicut fecistis cum mortuis et
mecum: ⁹ det vobis invenire requiem in domibus virorum, quos
sortiturae estis ». Et osculata est eas. Quae elevata voce flere coepe-
runt ¹⁰ et dicere: « Tecum pergemus ad populum tuum ». ¹¹ Quibus
illa respondit: « Revertimini, filiae meae; cur venitis mecum? Num
ultra habeo filios in utero meo, ut viros ex me sperare possitis?
¹² Revertimini, filiae meae, abite; iam enim senectute confecta sum
nec apta vinculo coniugali; etiamsi possem hac nocte concipere et
parere filios, ¹³ numquid exspectare velitis et abstinere vos a matri-
monio, donec crescant et annos impleant pubertatis? Nolite, quaeso,
filiae meae; quia amaritudo est mihi magis quam vobis, et egressa est
manus Domini contra me ». ¹⁴ Elevata igitur voce, rursum flere coe-
perunt. Orpha osculata socrum est ac reversa; Ruth autem adhaesit
socrui suae.

¹⁵ Cui dixit Noemi: « En reversa est cognata tua ad populum
suum et ad deos suos; vade cum ea ». ¹⁶ Quae respondit: « Noli
instare mihi, ut relinquam te et abeam; quocumque perrexeris,
pergam; ubi morata fueris, et ego pariter morabor: populus tuus
populus meus et Deus tuus Deus meus. ¹⁷ Quae te morientem terra
susceperit, in ea moriar ibique locum accipiam sepulturae. Haec
mihi faciat Dominus et haec addat, si non sola mors me et te sepa-

raverit ». [18] Videns ergo Noemi quod obstinato Ruth animo de-
crevisset secum pergere, adversari noluit, nec ultra ad suos reditum
persuadere.
[19] Profectaeque sunt simul et venerunt in Bethlehem. Quibus
urbem ingressis, tota urbs commota est super eas; dicebantque
mulieres: « Haec est illa Noemi! ». [20] Quibus ait: « Ne vocetis me
Noemi (*id est Pulchram*), sed vocate me Mara (*hoc est Amaram*),
quia valde me amaritudine replevit Omnipotens. [21] Egressa sum
plena, et vacuam reduxit me Dominus; cur igitur vocatis me Noemi,
quam humiliavit Dominus et afflixit Omnipotens? ».
[22] Venit ergo Noemi cum Ruth Moabitide nuru sua de terra pere-
grinationis suae, ac reversa est in Bethlehem, quando hordea metere
incipiebant.

2 [1] Erat autem Noemi consanguineus viri sui homo potens et fortis
nomine Booz. [2] Dixitque Ruth Moabitis ad socrum suam: « Si per-
mittis, vadam in agrum et colligam spicas, quae fugerint manus
metentium, ubicumque clementis in me patris familias repperero
gratiam ». Cui illa respondit: « Vade, filia mea ».
[3] Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium. Accidit
autem ut ager ille haberet dominum nomine Booz, qui erat de cogna-
tione Elimelech. [4] Et ecce ipse veniebat de Bethlehem dixitque
messoribus: « Dominus vobiscum ». Qui responderunt ei: « Bene-
dicat tibi Dominus ». [5] Dixitque Booz iuveni, qui messoribus prae-
erat: « Cuius est haec puella? ». [6] Qui respondit: « Haec est Moabitis,
quae venit cum Noemi de regione Moabitide [7] et rogavit, ut spicas
colligeret remanentes sequens messorum vestigia; et de mane usque
nunc stat in agro et nunc tantum ad momentum requievit ».
[8] Et ait Booz ad Ruth: « Audi, filia: ne vadas ad colligendum
in alterum agrum nec recedas ab hoc loco, sed iungere puellis meis.
[9] Vide et, ubi messuerint, sequere eas; mandavi enim pueris, ut nemo
tibi molestus sit; sed, si sitieris, vade ad sarcinulas et bibe de aqua,
quam pueri hauserint ». [10] Quae cadens in faciem suam et adorans
super terram dixit ad eum: « Unde mihi hoc, ut invenirem gratiam
ante oculos tuos, et nosse me dignareris peregrinam mulierem? ».
[11] Cui ille respondit: « Nuntiata sunt mihi omnia, quae feceris socrui
tuae post mortem viri tui, et quod dereliqueris parentes tuos et
terram, in qua nata es, et veneris ad populum, quem ante nesciebas.
[12] Reddat tibi Dominus pro opere tuo, et plenam mercedem recipias
a Domino, Deo Israel, ad quem venisti et sub cuius confugisti alas ».
[13] Quae ait: « Inveniam gratiam ante oculos tuos, domine mi, qui

consolatus es me et locutus es ad cor ancillae tuae, quae non sum
similis unius puellarum tuarum ».

14 Dixitque ad eam Booz hora vescendi: « Veni huc et comede
panem et intinge buccellam tuam in aceto ». Sedit itaque ad messo-
rum latus, et porrexit ei polentam, comeditque et saturata est et
tulit reliquias. 15 Atque inde surrexit, ut spicas ex more colligeret.
Praecepit autem Booz pueris suis dicens: « Etiam inter manipulos
colligat, ne prohibeatis eam; 16 quin et de fasciculis spicas proicite
et remanere permittite, ut colligat, et colligentem nemo corripiat ».

17 Collegit ergo in agro usque ad vesperam; et quae collegerat
virga excutiens, invenit hordei quasi ephi mensuram (*id est tres
modios*). 18 Quos portans reversa est in civitatem et ostendit socrui
suae, quae collegerat; insuper protulit et dedit ei de reliquiis cibi
sui, quo saturata fuerat.

19 Dixitque ei socrus: « Ubi hodie collegisti et ubi fecisti opus?
Sit benedictus, qui misertus est tui! ». Indicavitque ei apud quem
esset operata, et dixit: « Nomen viri est Booz ». 20 Cui respondit
Noemi: « Benedictus sit a Domino, quia non subtraxit gratiam suam
nec vivis nec mortuis! ». Rursumque ait: « Propinquus noster est
homo, ex eis, qui pro nobis ius redemptionis habent ». 21 Et Ruth:
« Hoc quoque, inquit, praecepit mihi, ut tamdiu messoribus eius
iungerer, donec omnes segetes meterentur ». 22 Cui dixit socrus:
« Melius est, filia mea, ut cum puellis eius exeas ad metendum, ne
in alieno agro quispiam tibi molestus sit ».

23 Iuncta est itaque puellis Booz usque ad finem messis hordei
et tritici; et mansit cum socru sua.

3 1 Et dixit ad eam Noemi socrus sua: « Filia mea, quaeram tibi
requiem et providebo, ut bene sit tibi. 2 Booz propinquus noster,
cuius puellis in agro iuncta eras, ecce ipse hac nocte aream hordei
ventilat. 3 Lavare igitur, ungere et induere pallio tuo ac descende
in aream; non te videat homo, donec esum potumque finierit.
4 Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum, in quo dormiat;
veniesque et discooperies pallium, quo operitur a parte pedum, et
ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas ». 5 Quae respondit:
« Quidquid praeceperis, faciam ».

6 Descenditque in aream et fecit omnia, quae sibi imperaverat
socrus.

7 Cumque comedisset Booz et bibisset et factus esset hilarior is-
setque ad dormiendum in extrema parte acervi manipulorum, venit
abscondite et, discooperto a pedibus eius pallio, se proiecit. 8 Et

ecce, nocte iam media, expavit homo et erexit se viditque mulierem
iacentem ad pedes suos. 9 Et ait illi: « Quae es? ». Illaque respondit:
« Ego sum Ruth ancilla tua. Expande pallium tuum super famulam
tuam, quia tibi est ius redemptionis ». 10 Et ille: « Benedicta, inquit,
es a Domino, filia; et priorem pietatem posteriore superasti, quia
non es secuta iuvenes pauperes sive divites. 11 Noli ergo metuere,
sed, quidquid dixeris mihi, faciam tibi; scit enim omnis populus, qui
habitat intra portas urbis meae, mulierem te esse fortem. 12 Nec
abnuo me propinquum, sed est alius me propinquior. 13 Quiesce
hac nocte et, facto mane, si te voluerit propinquitatis iure suscipere,
bene, suscipiat; sin autem ille noluerit, vivit Dominus, ego te absque
ulla dubitatione suscipiam! Dormi usque mane ».

14 Dormivit itaque ad pedes eius usque ad noctis abscessum.
Surrexitque, antequam homines se cognoscerent mutuo, et dixit
Booz: « Cave, ne quis noverit quod huc veneris ». 15 Et rursum:
« Expande, inquit, palliolum tuum, quo operiris, et tene utraque
manu ». Qua extendente et tenente, mensus est sex modios hordei
et posuit super eam; quae portans ingressa est civitatem 16 et venit
ad socrum suam. Quae dixit ei: « Quid egisti, filia? ». Narravitque
ei omnia, quae sibi fecisset homo, 17 et ait: « Ecce sex modios hor-
dei dedit mihi et ait: "Nolo vacuam te reverti ad socrum tuam" ».
18 Dixitque Noemi: « Exspecta, filia, donec videamus quem res
exitum habeat; neque enim cessabit homo, nisi compleverit hodie,
quod locutus est ».

4 1 Ascendit ergo Booz ad portam et sedit ibi. Cumque vidisset pro-
pinquum praeterire, de quo locutus erat, dixit ad eum: « Declina
paulisper et sede hic », vocans eum nomine suo. Qui divertit et
sedit. 2 Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis
dixit ad eos: « Sedete hic ». 3 Quibus sedentibus, locutus est ad pro-
pinquum: « Partem agri fratris nostri Elimelech vendit Noemi, quae
reversa est de regione Moabitide. 4 Quod audire te volui et tibi
dicere: Coram cunctis sedentibus et maioribus natu de populo meo,
si vis possidere iure propinquitatis, eme et posside; sin autem tibi
displicet, hoc ipsum indica mihi, ut sciam quid facere debeam.
Nullus est enim propinquus, excepto te, qui prior es, et me, qui

[3] 15 *Ingressa est* – Lege cum multis mss, Syr et Vg *wattābō'*; TM « et ingressus est »

[4] 4 *Tibi displicet* – Lege cum multis mss et vers *lō'tig'al* (= non vis); TM « non vult »

secundus sum ». At ille respondit: « Ego agrum emam ». 5 Cui dixit
Booz: « Quando emeris agrum de manu Noemi, Ruth quoque Moa-
bitidem, quae uxor defuncti fuit, debes accipere, ut suscites nomen
defuncti propinqui tui in hereditate sua ». 6 Qui respondit: « Cedo
iure propinquitatis; neque enim possessionem familiae meae delere
debeo. Tu meo utere privilegio, quo me libenter carere profiteor ».

7 Hic autem erat mos antiquitus in Israel pro redemptione et
commutatione: ut esset firma concessio, solvebat homo calceamen-
tum suum et dabat proximo suo. Hoc erat testimonium cessionis
in Israel. 8 Dixit ergo propinquus ad Booz: « Eme tibi ». Et solvit
calceamentum suum de pede suo. 9 Et Booz maioribus natu et uni-
verso populo: « Testes, inquit, vos estis hodie quod acquisierim
omnia, quae fuerunt Elimelech et Chelion et Mahalon, tradente
Noemi, 10 et etiam Ruth Moabitidem uxorem Mahalon in coniugium
sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne voca-
bulum eius de fratribus suis et de porta loci sui deleatur. Vos, in-
quam, huius rei hodie testes estis ». 11 Respondit omnis populus,
qui erat in porta, et maiores natu: « Nos testes sumus; faciat Do-
minus hanc mulierem, quae ingreditur domum tuam, sicut Rachel
et Liam, quae aedificaverunt ambae domum Israel.
Fortiter age in Ephratha
et fac tibi celebre nomen in Bethlehem!

12 Fiatque domus tua sicut domus Phares, quem Thamar peperit
Iudae, de semine, quod dederit Dominus tibi ex hac puella! ».

13 Tulit itaque Booz Ruth et accepit uxorem; ingressusque est ad
eam, et dedit illi Dominus, ut conciperet et pareret filium. 14 Dixe-
runtque mulieres ad Noemi: « Benedictus Dominus, qui non est
passus, ut deficeret tibi hodie, qui redimit familiam tuam, et vocetur
nomen eius in Israel 15 et consoletur animam tuam et enutriat senectu-
tem; de nuru enim tua natus est, quae te diligit et multo tibi est
melior quam septem filii ». 16 Susceptumque Noemi puerum posuit
in sinu suo et gerulae officio fungebatur. 17 Vicinae autem mulieres
congratulantes ei et dicentes: « Natus est filius Noemi! », vocaverunt
nomen eius Obed. Hic est pater Isai patris David.

18 Hae sunt generationes Phares: Phares genuit Esrom, 19 Esrom
genuit Aram, Aram genuit Aminadab, 20 Aminadab genuit Naas-
son, Naasson genuit Salmon, 21 Salmon genuit Booz, Booz genuit
Obed, 22 Obed genuit Iesse, Iesse genuit David.

[4] 5 *Ruth quoque* – Lege cum Syr, VL et Vg *gam 'et rût*; TM « et de Ruth »

LIBER PRIMUS SAMUELIS

1 1 Fuit vir unus de Ramathaim Suphita de monte Ephraim, et no-
men eius Elcana filius Ieroham filii Eliu filii Thohu filii Suph, Ephra-
thaeus. 2 Et habuit duas uxores: nomen uni Anna et nomen secundae
Phenenna. Fueruntque Phenennae filii, Annae autem non erant liberi.
3 Et ascendebat vir ille de civitate sua singulis annis, ut adoraret
et sacrificaret Domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii
Heli, Ophni et Phinees, sacerdotes Domini.
4 Venit ergo dies, et immolavit Elcana dabatque Phenennae uxori
suae et cunctis filiis eius et filiabus partes; 5 Annae autem dabat
unam partem electam, quia Annam diligebat; Dominus autem con-
cluserat vulvam eius. 6 Affligebat quoque eam aemula eius et vehe-
menter angebat, ut conturbaret eam, quod conclusisset Dominus
vulvam eius. 7 Sicque faciebat per singulos annos, cum, redeunte
tempore, ascenderent templum Domini, et sic provocabat eam.
Porro illa flebat et non capiebat cibum. 8 Dixit ergo ei Elcana vir
suus: « Anna, cur fles et quare non comedis? Et quam ob rem
affligitur cor tuum? Numquid non ego melior sum tibi quam
decem filii? ».
9 Surrexit autem Anna, postquam comederant et biberant in Silo,
et Heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi Domini.
10 Cum esset Anna amaro animo, oravit Dominum flens largiter
11 et votum vovit dicens: « Domine exercituum, si respiciens videris
afflictionem famulae tuae et recordatus mei fueris nec oblitus an-
cillae tuae dederisque servae tuae sexum virilem, dabo eum Domino
omnes dies vitae eius, et novacula non ascendet super caput eius ».
12 Factum est ergo, cum illa multiplicaret preces coram Domino,
ut Heli observaret os eius. 13 Porro Anna loquebatur in corde suo;
tantumque labia illius movebantur, et vox penitus non audiebatur.
Aestimavit igitur eam Heli temulentam 14 dixitque ei: « Usquequo
ebria eris? Digere paulisper vinum, quo mades! ». 15 Respondens
Anna: « Nequaquam, inquit, domine mi; nam mulier infelix nimis
ego sum: vinumque et omne, quod inebriare potest, non bibi, sed

[1] 1 *Suphita* – Lege *ṣûphî* (cfr. 1 Par 6, 11 et Gr); TM « sophim » (dittographia)
5 *Electam* – Ad verbum « faciei »
9 *Comederant et biberant* – Lege *'ŏklām... šᵉtōtām* (cfr. Gr); TM « manducavit... bibit »

effudi animam meam in conspectu Domini. 16 Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial, quia ex multitudine doloris et maeroris mei locuta sum usque in praesens ». 17 Tunc Heli ait ei: « Vade in pace, et Deus Israel det tibi petitionem, quam rogasti eum ». 18 Et illa dixit: « Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis ». Et abiit mulier in viam suam et comedit; vultusque illius non fuerunt amplius sicut prius. 19 Et surrexerunt mane et adoraverunt coram Domino.

Reversique sunt et venerunt in domum suam in Rama. Cognovit autem Elcana Annam uxorem suam, et recordatus est eius Dominus. 20 Et factum est post circulum dierum concepit Anna et peperit filium vocavitque nomen eius Samuel, eo quod a Domino postulasset eum.

21 Ascendit autem vir Elcana et omnis domus eius, ut immolaret Domino hostiam annuam et votum suum. 22 Et Anna non ascendit; dixit enim viro suo: « Non vadam, donec ablactetur infans, et ducam eum, et appareat ante conspectum Domini et maneat ibi iugiter ». 23 Et ait ei Elcana vir suus: « Fac, quod bonum tibi videtur, et mane, donec ablactes eum; precorque, ut impleat Dominus verbum suum ». Mansit ergo mulier et lactavit filium suum, donec amoveret eum a lacte.

24 Et adduxit eum secum, postquam ablactaverat, cum vitulo trium annorum et tribus modiis farinae et utre vini; et adduxit eum ad domum Domini in Silo. Puer autem erat adhuc infantulus. 25 Et immolaverunt vitulum et obtulerunt puerum Heli, 26 et ait Anna: « Obsecro, mi domine; vivit anima tua, domine, ego sum illa mulier, quae steti coram te hic orans Dominum. 27 Pro puero isto oravi, et dedit mihi Dominus petitionem meam, quam postulavi eum. 28 Idcirco et ego commodavi eum Domino; cunctis diebus, quibus vivet, postulatus erit pro Domino ».

Et adoraverunt ibi Dominum.

2 1 Et oravit Anna et ait:
« Exsultavit cor meum in Domino,
exaltatum est cornu meum in Deo meo;
dilatatum est os meum super inimicos meos,
quoniam laetata sum in salutari tuo.

[1] 24 *Cum vitulo trium annorum* – Lege cum Gr *b*^{e}*far m*^{e}*šullāš*; TM « cum vitulis tribus »

28 *Vivet* – Lege cum Gr, Targ et Syr *hû' ḥai*; TM « fuerit »

2 Non est sanctus ut est Dominus;
neque enim est alius extra te,
et non est fortis sicut Deus noster.
3 Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes.
Recedant superba de ore vestro,
quia Deus scientiarum Dominus est,
et ab eo ponderantur actiones.
4 Arcus fortium confractus est,
et infirmi accincti sunt robore.
5 Saturati prius pro pane se locaverunt,
et famelici non eguerunt amplius.
Sterilis peperit plurimos,
et, quae multos habebat filios, emarcuit.
6 Dominus mortificat et vivificat,
deducit ad infernum et reducit.
7 Dominus pauperem facit et ditat,
humiliat et sublevat;
8 suscitat de pulvere egenum
et de stercore elevat pauperem,
ut sedeat cum principibus
et solium gloriae teneat.
Domini enim sunt cardines terrae,
et posuit super eos orbem.
9 Pedes sanctorum suorum servabit,
et impii in tenebris conticescent,
quia non in fortitudine sua roborabitur vir.
10 Dominus conteret adversarios suos;
super ipsos in caelis tonabit.
Dominus iudicabit fines terrae
et dabit imperium regi suo
et sublimabit cornu christi sui ».

11 Et abiit Elcana in Rama in domum suam. Puer autem erat mi-
nister in conspectu Domini ante faciem Heli sacerdotis.

12 Porro filii Heli filii Belial nescientes Dominum 13 neque offi-
cium sacerdotum ad populum, sed, quicumque immolasset victimam,
veniebat puer sacerdotis, dum coquerentur carnes, et habebat fusci-
nulam tridentem in manu sua 14 et mittebat eam in lebetem vel in
caldariam aut in ollam sive in cacabum et omne, quod levabat fu-

[2] 3 *Et ab eo* – Lege cum multis mss Hebraicis, qere et Vg *w^{e}lô*; TM « et non »
5 *Non eguerunt amplius* – Ad verbum « desierunt (esurire) in aeternum »

scinula, tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo Israeli venienti
in Silo. [15] Etiam, antequam adolerent adipem, veniebat puer sacer-
dotis et dicebat immolanti: « Da mihi carnem, ut coquam sacerdoti;
non enim accipiet a te carnem coctam, sed crudam ». [16] Dicebatque
illi immolans: « Incendatur primum iuxta morem hodie adeps, et
tolle tibi, quantumcumque desiderat anima tua ». Qui respondens
aiebat ei: « Nequaquam; nunc enim dabis, alioquin tollam vi ».
[17] Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia
detrahebant sacrificio Domini.

[18] Samuel autem ministrabat ante faciem Domini, puer accinctus
ephod lineo. [19] Et tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam affe-
rebat ei singulis annis ascendens cum viro suo, ut immolaret hostiam
annuam. [20] Et benedicebat Heli Elcanae et uxori eius dicebatque:
« Reddat tibi Dominus semen de muliere hac pro petitione, quae
postulata est pro Domino ». Et abierunt in locum suum. [21] Visitavit
ergo Dominus Annam, et concepit et peperit tres filios et duas filias.
Et crevit puer Samuel apud Dominum.

[22] Heli autem erat senex valde et audivit omnia, quae faciebant
filii sui universo Israeli et quomodo dormiebant cum mulieribus,
quae ministrabant ad ostium tabernaculi, [23] et dixit eis: « Quare fa-
citis res huiuscemodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni po-
pulo? [24] Nolite, filii mei; non enim est bona fama, quam ego audio,
ut transgredi faciatis populum Domini.

25 Si peccaverit vir in virum,
arbiter ei potest esse Deus;
si autem in Dominum peccaverit vir,
quis intercedet pro eo? ».

Et non audierunt vocem patris sui, quia voluit Dominus occi-
dere eos.

[26] Puer autem Samuel proficiebat atque crescebat et placebat tam
Domino quam hominibus.

[27] Venit autem vir Dei ad Heli et ait ad eum: « Haec dicit Do-
minus: Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui, cum
esset in Aegypto in domo pharaonis? [28] Et elegi eum ex omnibus
tribubus Israel mihi in sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum
et adoleret mihi incensum et portaret ephod coram me; et dedi do-
mui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israel. [29] Quare calce
abicitis victimam meam et munera mea, quae praecepi, ut offerren-

[2] [17] *Detrahebant* – Addit TM *'hā'ănāšîm* (= Vg « homines »), quod omittunt 1 ms Hebraicus, fragm. Qumran et Gr

tur in templo, et magis honorasti filios tuos quam me, ut impinguaremini primitiis omnis sacrificii Israel populi mei?

[30] Propterea ait Dominus, Deus Israel: Loquens locutus sum, ut domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem, dicit Dominus, absit hoc a me. Sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. [31] Ecce dies veniunt, et praecidam brachium tuum et brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua. [32] Et videbis aemulum tuum in templo in universis prosperis Israel; et non erit senex in domo tua omnibus diebus. [33] Verumtamen non auferam penitus virum ex te ab altari meo; sed ut deficiant oculi tui, et tabescat anima tua, et pars magna domus tuae morietur, cum ad virilem aetatem venerit. [34] Hoc autem erit tibi signum, quod venturum est duobus filiis tuis Ophni et Phinees: in die uno morientur ambo.

[35] Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum et animam meam faciat; et aedificabo ei domum fidelem, et ambulabit coram christo meo cunctis diebus. [36] Futurum est autem ut quicumque remanserit in domo tua, veniat, ut procidat ante illum pro nummo argenteo et torta panis dicatque: " Dimitte me, obsecro, ad unam partem sacerdotalem, ut comedam buccellam panis " ».

3 [1] Puer autem Samuel ministrabat Domino coram Heli. Et sermo Domini erat pretiosus in diebus illis: non erat visio frequens. [2] Factum est ergo in die quadam, Heli iacebat in loco suo, et oculi eius caligaverant, nec poterat videre. [3] Lucerna Dei nondum exstincta erat, et Samuel dormiebat in templo Domini, ubi erat arca Dei. [4] Et vocavit Dominus Samuel, qui respondens ait: «Ecce ego». [5] Et cucurrit ad Heli et dixit: « Ecce ego; vocasti enim me ». Qui dixit: « Non vocavi. Revertere; dormi! ». Et abiit et dormivit.

[6] Et Dominus rursum vocavit Samuel. Consurgensque Samuel abiit ad Heli et dixit: « Ecce ego, quia vocasti me ». Qui respondit: « Non vocavi te, fili mi. Revertere et dormi! ». [7] Porro Samuel necdum sciebat Dominum, neque revelatus fuerat ei sermo Domini.

[8] Et Dominus rursum vocavit Samuel tertio, qui consurgens abiit ad Heli [9] et ait: « Ecce ego, quia vocasti me ». Intellexit igitur Heli quia Dominus vocaret puerum, et ait ad Samuel: « Vade et dormi; et, si deinceps vocaverit te, dices: " Loquere, Domine, quia audit servus tuus " ». Abiit ergo Samuel et dormivit in loco suo.

[10] Et venit Dominus et stetit et vocavit, sicut vocaverat prius: « Samuel, Samuel ». Et ait Samuel: « Loquere, quia audit servus

tuus ». 11 Et dixit Dominus ad Samuel: « Ecce ego facio verbum in
Israel, quod quicumque audierit, tinnient ambae aures eius. 12 In die
illo suscitabo adversum Heli omnia, quae locutus sum super domum
eius: incipiam et complebo. 13 Praedixi enim ei quod iudicaturus
essem domum eius in aeternum propter iniquitatem, eo quod no-
verat filios suos contemnere Deum et non corripuit eos. 14 Idcirco
iuravi domui Heli quod non expietur iniquitas domus eius victimis
et muneribus usque in aeternum ».

15 Dormivit autem Samuel usque mane aperuitque ostia domus
Domini. Et Samuel timebat indicare visionem Heli. 16 Vocavit ergo
Heli Samuelem et dixit: « Samuel, fili mi ». Qui respondens ait:
« Praesto sum ». 17 Et interrogavit eum: « Quis est sermo, quem lo-
cutus est ad te? Oro te, ne celaveris me. Haec faciat tibi Deus
et haec addat, si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis,
quae dicta sunt tibi ». 18 Indicavit itaque ei Samuel universos ser-
mones et non abscondit ab eo. Et ille respondit: « Dominus est!
Quod bonum est in oculis suis, faciat ».

19 Crevit autem Samuel, et Dominus erat cum eo, et non cecidit
ex omnibus verbis eius in terram. 20 Et cognovit universus Israel
a Dan usque Bersabee quod constitutus esset Samuel propheta Do-
mini. 21 Et addidit Dominus ut appareret in Silo, quoniam revelatus
fuerat Dominus Samueli in Silo iuxta verbum Domini. Et evenit
sermo Samuelis universo Israeli.

4 1 Et factum est in diebus illis, convenerunt Philisthim in pugnam;
et egressus est Israel obviam Philisthim in proelium et castrametatus
est iuxta Abenezer. Porro Philisthim venerunt in Aphec 2 et instruxe-
runt aciem contra Israel. Crescente autem certamine, terga vertit
Israel Philisthaeis; et caesi sunt in illo certamine passim per agros
quasi quattuor milia virorum.

3 Et reversus est populus ad castra, dixeruntque maiores natu de
Israel: « Quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthim?
Afferamus ad nos de Silo arcam foederis Domini, et veniat in me-
dium nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum ». 4 Misit
ergo populus in Silo, et tulerunt inde arcam foederis Domini exer-
cituum sedentis super cherubim; erantque duo filii Heli cum arca
foederis Dei, Ophni et Phinees.

[3] 13 *Deum* – Lege cum Tiq soph et Gr *'ĕlôhîm*; TM « eis »

[4] 1 *Et factum... pugnam* – Insere cum Gr et Vg mss *wajᵉhî bajjāmîm hā'ēlleh wajjiqqābᵉṣû fᵉlištîm ʿal jiśrā'ēl lammilḥāmāh*

4 *Erantque duo filii* – Lege cum Gr et Vg *ûšᵉnē bᵉnê*; TM « et ibi duo filii »

[5] Cumque venisset arca foederis Domini in castra, vociferatus est
omnis Israel clamore grandi, et personuit terra. [6] Et audierunt Phi-
listhim vocem clamoris dixeruntque: « Quaenam est haec vox cla-
moris magni in castris Hebraeorum? ». Et cognoverunt quod arca Do-
mini venisset in castra. [7] Timueruntque Philisthim dicentes: « Venit
Deus in castra! ». Et ingemuerunt dicentes: [8] « Vae nobis! Non enim
fuit tanta exsultatio heri et nudiustertius. Vae nobis! Quis nos ser-
vabit de manu deorum sublimium istorum? Hi sunt dii, qui per-
cusserunt Aegyptum omni plaga in deserto. [9] Confortamini et estote
viri, Philisthim, ne serviatis Hebraeis, sicut illi servierunt vobis.
Estote viri et bellate! ».

[10] Pugnaverunt ergo Philisthim, et caesus est Israel, et fugit unus-
quisque in tabernaculum suum; et facta est plaga magna nimis, et
ceciderunt de Israel triginta milia peditum. [11] Et arca Dei capta est;
duoque filii Heli mortui sunt, Ophni et Phinees.

[12] Currens autem vir de Beniamin ex acie venit in Silo in die
illo scissa veste et conspersus pulvere caput. [13] Cumque ille ve-
nisset, Heli sedebat super sellam iuxta portam aspectans viam;
erat enim cor eius pavens pro arca Dei. Vir autem ille, postquam
ingressus est, nuntiavit urbi; et ululavit omnis civitas. [14] Et audivit
Heli sonitum clamoris dixitque: « Quis est hic sonitus tumultus
huius? ». At ille festinavit et venit et nuntiavit Heli. [15] Heli au-
tem erat nonaginta et octo annorum, et oculi eius caligaverant, et
videre non poterat. [16] Et dixit ad Heli: « Ego sum qui veni de
proelio et ego qui de acie fugi hodie ». Cui ille ait: « Quid actum
est, fili mi? ». [17] Respondens autem, qui nuntiabat: « Fugit, inquit,
Israel coram Philisthim, et ruina magna facta est in populo; insu-
per et duo filii tui mortui sunt, Ophni et Phinees, et arca Dei
capta est ».

[18] Cumque ille nominasset arcam Dei, cecidit de sella retrorsum
iuxta ostium et, fractis cervicibus, mortuus est; senex enim erat vir
et gravis. Et ipse iudicavit Israel quadraginta annis.

[19] Nurus autem eius, uxor Phinees, praegnans erat vicinaque par-
tui. Et, audito nuntio quod capta esset arca Dei et mortuus socer
suus et vir suus, incurvavit se et peperit; irruerant enim in eam
dolores subiti. [20] In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei,
quae stabant circa eam: « Ne timeas, quia filium peperisti ». Quae
non respondit eis neque animadvertit. [21] Et vocavit puerum Ichabod

[4] [13] *Iuxta portam aspectans viam* – Lege cum Gr *lᵉjad haššaʿar mᵉṣappeh hadderek*; TM corruptus

dicens: « Translata est gloria de Israel! », quia capta est arca Dei
et pro socero suo et pro viro suo. 22 Et ait: « Translata est gloria
ab Israel, eo quod capta est arca Dei! ».

5 1 Philisthim autem tulerunt arcam Dei et asportaverunt eam a
Abenezer in Azotum. 2 Tulerunt Philisthim arcam Dei et intule-
runt eam in templum Dagon et statuerunt eam iuxta Dagon. 3 Cum-
que surrexissent Azotii altera die, ecce Dagon iacebat pronus in
terram ante arcam Domini; et tulerunt Dagon et restituerunt eum in
loco suo. 4 Rursumque mane die altera consurgentes invenerunt
Dagon iacentem super faciem suam in terram coram arca Domini;
caput autem Dagon et duae palmae manuum eius abscisae erant su-
per limen: 5 porro Dagon truncus solus remanserat in loco suo.
Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon et omnes, qui
ingrediuntur templum eius, super limen Dagon in Azoto usque in
hodiernum diem.

6 Aggravata est autem manus Domini super Azotios, et demolitus
est eos et percussit eos tumoribus, Azotum et fines eius. 7 Videntes
autem viri Azotii huiuscemodi plagam dixerunt: « Non maneat arca
Dei Israel apud nos, quoniam dura est manus eius super nos et
super Dagon deum nostrum ». 8 Et mittentes congregaverunt omnes
principes Philisthinorum ad se et dixerunt: « Quid faciemus de arca
Dei Israel? ». Responderuntque: « In Geth circumducatur arca Dei
Israel ». Et circumduxerunt arcam Dei Israel. 9 Postquam autem cir-
cumduxerunt eam, facta est manus Domini super civitatem, pavor
magnus nimis; et percussit viros urbis a parvo usque ad maiorem, et
eruperunt eis tumores. 10 Miserunt ergo arcam Dei in Accaron.

Cumque venisset arca Dei in Accaron, exclamaverunt Accaronitae
dicentes: « Adduxerunt ad nos arcam Dei Israel, ut interficiat nos
et populum nostrum! ». 11 Miserunt itaque et congregaverunt omnes
principes Philisthinorum et dixerunt: « Dimittite arcam Dei Israel,
et revertatur in locum suum et non interficiat nos cum populo no-
stro ». 12 Fiebat enim pavor mortis in tota civitate et gravissima
valde manus Dei. Viri quoque, qui mortui non fuerant, percutie-
bantur tumoribus, et ascendebat ululatus civitatis in caelum.

6 1 Fuit ergo arca Domini in regione Philisthinorum septem men-
sibus; 2 et vocaverunt Philisthim sacerdotes et divinos dicentes:
« Quid faciemus de arca Domini? Indicate nobis quomodo remitte-
mus eam in locum suum ».

Qui dixerunt: 3 « Si remittitis arcam Dei Israel, nolite dimittere

eam vacuam, sed, quod debetis, reddite ei pro peccato, et tunc curabimini; scietis quare non recedat manus eius a vobis ». 4 Qui dixerunt: « Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? ». Responderuntque illi: 5 « Iuxta numerum principum Philisthinorum quinque tumores aureos facietis et quinque mures aureos, quia plaga una fuit omnibus vobis et principibus vestris. Facietisque similitudines tumorum vestrorum et similitudines murium, qui demoliti sunt terram, et dabitis Deo Israel gloriam, si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. 6 Quare gravatis corda vestra, sicut aggravavit Aegyptus et pharao cor suum? Nonne, postquam percussit eos, tunc dimiserunt eos, et abierunt? 7 Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum et duas vaccas fetas, quibus non est impositum iugum, iungite in plaustro; et recludite vitulos earum domi. 8 Tolletisque arcam Domini et ponetis in plaustro; et similitudines aureas, quas exsolvistis ei pro delicto, ponetis in capsella ad latus eius et dimittite eam, ut vadat; 9 et aspicietis. Et siquidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc malum grande; sin autem minime, sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos, sed casu accidit ».

10 Fecerunt ergo illi hoc modo et tollentes duas vaccas, quae lactabant vitulos, iunxerunt ad plaustrum vitulosque earum concluserunt domi; 11 et posuerunt arcam Dei super plaustrum et capsellam, quae habebat mures aureos et similitudines tumorum.

12 Ibant autem in directum vaccae per viam, quae ducit Bethsames, et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes et non declinabant neque ad dextram neque ad sinistram. Sed et principes Philisthim sequebantur usque ad terminos Bethsames. 13 Porro Bethsamitae metebant triticum in valle; et elevantes oculos viderunt arcam et gavisi sunt, cum vidissent.

14 Et plaustrum venit in agrum Iosue Bethsamitae et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus; et conciderunt ligna plaustri vaccasque imposuerunt super ea holocaustum Domino. 15 Levitae autem deposuerunt arcam Dei et capsellam, quae erat iuxta eam, in qua erant similitudines aureae; et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem Bethsamitae obtulerunt holocausta et immolaverunt victimas in die illa Domino. 16 Et quinque principes Philisthinorum viderunt et reversi sunt in Accaron in die illa.

17 Hi sunt autem tumores aurei, quos reddiderunt Philisthim pro delicto Domino: Azotus unum, Gaza unum, Ascalon unum, Geth unum, Accaron unum; 18 et mures aureos secundum numerum urbium Philisthim quinque principum, ab urbe murata usque ad vil-

lam, quae erat absque muro; et lapis ille magnus, super quem po-
suerunt arcam Domini, testis est usque in hunc diem in agro Iosue
Bethsamitis.
19 Filii autem Iechoniae non sunt gavisi super viros Bethsamites
quia viderant arcam Domini; et percussit Dominus de populo septua-
ginta viros. Luxitque populus eo quod Dominus percussisset plebem
plaga magna; 20 et dixerunt viri Bethsamitae: « Quis poterit stare
in conspectu Domini Dei sancti huius? Et ad quem ascendet a no-
bis? ». 21 Miseruntque nuntios ad habitatores Cariathiarim dicentes:
« Reduxerunt Philisthim arcam Domini. Descendite et ducite eam
sursum ad vos ».

7 1 Venerunt ergo viri Cariathiarim et duxerunt arcam Domini sur-
sum et intulerunt eam in domum Abinadab in colle; Eleazarum
autem filium eius sanctificaverunt, ut custodiret arcam Domini.
2 Et factum est, ex qua die mansit arca Domini in Cariathiarim,
multiplicati sunt dies; erat quippe iam annus vicesimus, et inge-
muit omnis domus Israel post Dominum. 3 Ait autem Samuel ad
universam domum Israel dicens: « Si in toto corde vestro reverti-
mini ad Domimum, auferte deos alienos de medio vestri et Astha-
roth et praeparate corda vestra Domino et servite ei soli, et eruet
vos de manu Philisthim ». 4 Abstulerunt ergo filii Israel Baalim et
Astharoth et servierunt Domino soli.
5 Dixit autem Samuel: « Congregate universum Israel in Maspha,
ut orem pro vobis Dominum ». 6 Et convenerunt in Maspha hau-
seruntque aquam et effuderunt in conspectu Domini et ieiunave-
runt in die illa et dixerunt ibi: « Peccavimus Domino ». Iudicavit-
que Samuel filios Israel in Maspha.
7 Et audierunt Philisthim quod congregati essent filii Israel in
Maspha, et ascenderunt principes Philisthinorum ad Israel. Quod
cum audissent filii Israel, timuerunt a facie Philisthinorum 8 dixe-
runtque ad Samuel: « Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum
Deum nostrum, ut salvet nos de manu Philisthinorum ». 9 Tulit
ergo Samuel agnum lactantem unum et obtulit illum holocaustum
integrum Domino; et clamavit Samuel ad Dominum pro Israel,
et exaudivit eum Dominus. 10 Factum est autem cum Samuel of-

[6] 18 *Lapis ille... testis* – Lege *wᵉʿēd hāʾeben* (cfr. Gr); TM « et usque ad Abel »
19 *Filii autem Iechoniae non sunt gavisi* – Lege cum Gr *wᵉlōʾ ḥādû bᵉnê jᵉkŏnjāh...*; TM « et percussit »
Septuaginta viros – Dein omitte cum 3 mss Hebraicis et *Joseph* « quinquaginta milia hominum »

ferret holocaustum, Philisthim iniere proelium contra Israel. Into-
nuit autem Dominus fragore magno in die illa super Philisthim
et exterruit eos, et caesi sunt a facie Israel. [11] Egressique viri Israel
de Maspha persecuti sunt Philisthaeos et percusserunt eos usque
ad locum, qui erat subter Bethchar. [12] Tulit autem Samuel lapidem
unum et posuit eum inter Maspha et inter Sen et vocavit nomen
loci illius Abenezer (*id est Lapis adiutorii*), dixitque: « Hucusque
auxiliatus est nobis Dominus ».

[13] Et humiliati sunt Philisthim, nec apposuerunt ultra ut veni-
rent in terminos Israel. Facta est itaque manus Domini super Phi-
listhaeos cunctis diebus Samuel. [14] Et redditae sunt urbes, quas tu-
lerant Philisthim ab Israel, Israeli ab Accaron usque Geth; et ter-
minos earum liberavit Israel de manu Philisthinorum. Eratque pax
inter Israel et Amorraeum.

[15] Iudicabat quoque Samuel Israel cunctis diebus vitae suae
[16] et ibat per singulos annos circumiens Bethel et Galgala et Maspha
et iudicabat Israelem in supradictis locis. Revertebaturque in Ra-
ma; ibi enim erat domus eius, et ibi iudicabat Israelem. Aedificavit
etiam ibi altare Domino.

8 [1] Factum est autem cum senuisset, Samuel posuit filios suos iudi-
ces Israel. [2] Fuitque nomen filii eius primogeniti Ioel et nomen se-
cundi Abia; iudicabant in Bersabee. [3] Et non ambulaverunt filii illius
in viis eius, sed declinaverunt post avaritiam acceperuntque munera
et perverterunt iudicium.

[4] Congregati ergo universi maiores natu Israel venerunt ad Samuel
in Rama [5] dixeruntque ei: « Ecce tu senuisti, et filii tui non ambu-
lant in viis tuis; nunc ergo constitue nobis regem, ut iudicet nos,
sicut universae habent nationes ». [6] Displicuitque sermo in oculis
Samuelis, eo quod dixissent: « Da nobis regem, ut iudicet nos ».
Et oravit Samuel ad Dominum. [7] Dixit autem Dominus ad Samuel:
« Audi vocem populi in omnibus, quae loquuntur tibi; non enim
te abiecerunt, sed me abiecerunt, ne regnem super eos. [8] Iuxta omnia
opera sua, quae fecerunt a die, qua eduxi eos de Aegypto, usque ad
diem hanc, sicut dereliquerunt me et servierunt diis alienis, sic fa-
ciunt etiam tibi. [9] Nunc ergo audi vocem eorum; verumtamen con-
testare eos et praedic eis ius regis, qui regnaturus est super eos ».

[10] Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad populum, qui pe-
tierat a se regem, [11] et ait: « Hoc erit ius regis, qui imperaturus est
vobis: Filios vestros tollet et ponet in curribus suis facietque sibi
equites, et current ante quadrigas eius; [12] et constituet sibi tribunos

et centuriones et aratores agrorum suorum et messores segetum et
fabros armorum et curruum suorum. [13] Filias quoque vestras faciet
sibi unguentarias et focarias et panificas. [14] Agros quoque vestros et
vineas et oliveta optima tollet et dabit servis suis. [15] Sed et segetes
vestras et vinearum reditus addecimabit, ut det eunuchis et famulis
suis. [16] Servos etiam vestros et ancillas et boves vestros optimos et
asinos auferet et ponet in opere suo. [17] Greges vestros addecimabit,
vosque eritis ei servi. [18] Et clamabitis in die illa a facie regis vestri,
quem elegistis vobis, et non exaudiet vos Dominus in die illa ».

[19] Noluit autem populus audire vocem Samuel, sed dixerunt:
« Nequaquam: rex enim erit super nos, [20] et erimus nos quoque
sicut omnes gentes; et iudicabit nos rex noster et egredietur ante
nos et pugnabit bella nostra pro nobis ». [21] Et audivit Samuel omnia
verba populi et locutus est ea in auribus Domini. [22] Dixit autem
Dominus ad Samuel: « Audi vocem eorum et constitue super eos
regem ». Et ait Samuel ad viros Israel: « Vadat unusquisque in ci-
vitatem suam ».

9 [1] Et erat vir de Beniamin nomine Cis filius Abiel filii Seror filii
Bechorath filii Aphia, Beniaminita vir potens. [2] Et erat ei filius vo-
cabulo Saul electus et bonus, et non erat vir de filiis Israel melior
illo; ab umero et sursum eminebat super omnem populum.

[3] Perierant autem asinae Cis patris Saul, et dixit Cis ad Saul filium
suum: « Tolle tecum unum de pueris et consurgens vade et quaere
asinas ». Qui cum transissent per montem Ephraim [4] et per terram
Salisa et non invenissent, transierunt etiam per terram Salim, et
non erant, sed et per terram Iemini et minime reppererunt. [5] Cum
autem venissent in terram Suph, dixit Saul ad puerum suum, qui
erat cum eo: « Veni, et revertamur, ne forte dimiserit pater meus
asinas et sollicitus sit pro nobis ». [6] Qui ait ei: « Ecce est vir Dei
in civitate hac, vir nobilis. Omne quod loquitur, absque ambiguitate
venit. Nunc ergo eamus illuc, si forte indicet nobis de via nostra,
propter quam venimus ». [7] Dixitque Saul ad puerum suum: « Ecce
ibimus; quid feremus ad virum? Panis defecit in sitarciis nostris,
et sportulam non habemus, ut demus homini Dei. Quid habe-
mus? ». [8] Rursum puer respondit Sauli et ait: « Ecce inventa est in
manu mea quarta pars sicli argenti; demus homini Dei, ut indicet
nobis viam nostram ». — [9] Olim in Israel sic loquebatur unusquis-
que vadens consulere Deum: « Venite, et eamus ad videntem »;

[8] [16] *Boves vestros* – Lege cum Gr *b*^{e}*qarkem*; TM « iuvenes vestros »

qui enim propheta dicitur hodie, vocabatur olim videns. — 10 Et
dixit Saul ad puerum suum: « Optimus sermo tuus; veni, eamus ».
Et ierunt in civitatem, in qua erat vir Dei.

11 Cumque ascenderent clivum civitatis, invenerunt puellas egre-
dientes ad hauriendam aquam et dixerunt eis: « Num hic est vi-
dens? ». 12 Quae respondentes dixerunt illis: « Hic est: ecce ante te,
festina nunc; hodie enim venit in civitatem, quia sacrificium est
hodie populo in excelso. 13 Ingredientes urbem statim invenietis
eum, antequam ascendat excelsum ad vescendum; neque enim come-
surus est populus, donec ille veniat, quia ipse benedicit hostiae,
et deinceps comedunt, qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite, quia
statim reperietis eum ».

14 Et ascenderunt in civitatem. Cumque illi intrarent in urbem,
apparuit Samuel egrediens obviam eis, ut ascenderet in excelsum.

15 Dominus autem revelaverat Samuel, ante unam diem quam ve-
niret Saul, dicens: 16 « Hac ipsa, quae nunc est hora, cras mittam
ad te virum de terra Beniamin, et unges eum ducem super populum
meum Israel, et salvabit populum meum de manu Philisthinorum,
quia respexi populum meum; venit enim clamor eorum ad me ».
17 Cumque aspexisset Samuel Saulem, Dominus ait ei: « Ecce vir,
quem dixeram tibi; iste dominabitur populo meo ».

18 Accessit autem Saul ad Samuelem in medio portae et ait: « In-
dica, oro, mihi: Ubi est domus videntis? ». 19 Et respondit Samuel
Sauli dicens: « Ego sum videns. Ascende ante me in excelsum, ut
comedatis mecum hodie. Et dimittam te mane et omnia, quae sunt
in corde tuo, indicabo tibi; 20 et de asinis, quas perdidisti nudius-
tertius, ne sollicitus sis, quia inventae sunt. Et cuius erunt optima
quaeque Israel? Nonne tibi et omni domui patris tui? ». 21 Re-
spondens autem Saul ait: « Numquid non Beniaminita ego sum
de minima tribu Israel, et cognatio mea novissima inter omnes
familias de tribu Beniamin? Quare ergo locutus es mihi sermonem
istum? ».

22 Assumens itaque Samuel Saulem et puerum eius introduxit eos
in triclinium et dedit eis locum in capite eorum, qui fuerant invitati:
erant enim quasi triginta viri. 23 Dixitque Samuel coco: « Da par-
tem, quam dedi tibi et praecepi, ut reponeres seorsum apud te ».
24 Levavit autem cocus armum et caudam et posuit ante Saul. Dixit-
que Samuel: « Ecce quod remansit; pone ante te et comede, quia

[9] 24 *Et caudam* – Lege cum Targ *w*^{e}*hā'aljāh*; TM « et quod super eam »?

de industria servatum est tibi, quando populum vocavi ». Et comedit
Saul cum Samuel in die illa.
25 Et descenderunt de excelso in oppidum. Et straverunt pro Saul
in solario, et dormivit.
26 Cumque mane surrexissent, et iam elucesceret, vocavit Samuel
Saul in solario dicens: « Surge, ut dimittam te ». Et surrexit Saul.
Egressique sunt ambo, ipse videlicet et Samuel. 27 Cumque descen-
derent in extrema parte civitatis, Samuel dixit ad Saul: « Dic puero,
ut antecedat nos — et ille antecessit —; tu autem subsiste paulisper,
ut indicem tibi verbum Domini ».

10 1 Tulit autem Samuel lenticulam olei et effudit super caput eius
et deosculatus eum ait: « Ecce unxit te Dominus in principem super
populum suum, super Israel. Et tu dominaberis populo Domini et
tu liberabis eum de manu inimicorum eius, qui in circuitu eius sunt.
Et hoc tibi signum quia unxit te Deus in principem super heredi-
tatem suam: 2 cum abieris hodie a me, invenies duos viros iuxta
sepulcrum Rachel in finibus Beniamin, dicentque tibi: " Inventae
sunt asinae, ad quas ieras perquirendas; et intermissis pater tuus
asinis sollicitus est pro vobis et dicit: Quid faciam de filio meo? ".
3 Cumque abieris inde et ultra transieris et veneris ad quercum Tha-
bor, invenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Bethel: unus
portans tres haedos et alius tres tortas panis et alius portans utrem
vini. 4 Cumque te salutaverint, dabunt tibi duos panes, et accipies
de manu eorum. 5 Post haec venies in Gabaa Dei, ubi est statio
Philisthinorum; et, cum ingressus fueris ibi urbem, obviam habebis
gregem prophetarum descendentium de excelso et ante eos psalte-
rium et tympanum et tibiam et citharam ipsosque prophetantes.
6 Et insiliet in te spiritus Domini, et prophetabis cum eis et muta-
beris in virum alium. 7 Quando ergo evenerint signa haec omnia
tibi, fac, quaecumque invenerit manus tua, quia Dominus tecum est.

[9] 24 *Quando* – Lege cum Vg *l^ejôm(?)*; TM « dicens »

25-26 *Et straverunt pro Saul in solario, et dormivit* – Lege cum Gr et VL *wajjrb^edû l^ešā'ûl 'al haggāg wajjiškab*; TM « et locutus est cum Saul in solario. Et surrexerunt mane »

[10] 1 *Unxit te Dominus... signum* – Insere cum Gr (Vg) *m^ešāḥdkā jhwh l^enāgid 'al 'ammô 'al jiśrā'el w^e'attāh ta'ăšor b^e'am jhwh w^e'attāh tôši'ennû mijjad 'ōj^ebâw missābîb w^ezeh l^ekā hā'ôt*; TM omittit

2 Post « *Beniamin* » omittitur *b^eṣelṣaḥ* (locus ignotus?); Vg « in meridie »; Gr « salientes magnopere »

5 *Statio* – Lege cum Gr, Syr et Vg *n^eṣîb*; TM « stationes »

8 Et descendes ante me in Galgala. Ego quippe descendam ad te, ut
offeram oblationem et immolem victimas pacificas. Septem diebus
exspectabis, donec veniam ad te et ostendam tibi, quae facias ».

9 Itaque, cum avertisset umerum suum, ut abiret a Samuele, im-
mutavit ei Deus cor aliud, et venerunt omnia signa haec in die illa.
10 Veneruntque inde in Gabaa, et ecce grex prophetarum obvius ei;
et insiluit super eum spiritus Dei, et prophetavit in medio eorum.
11 Videntes autem omnes, qui noverant eum heri et nudiustertius,
quod esset cum prophetis et prophetaret, dixerunt ad invicem:
« Quaenam res accidit filio Cis? Num et Saul inter prophetas? ».
12 Responditque vir loci illius dicens: « Et quis pater eorum? ».
Propterea versum est in proverbium: « Num et Saul inter prophetas? ».

13 Cessavit autem prophetare et venit in Gabaa, 14 dixitque pa-
truus Saul ad eum et ad puerum eius: « Quo abistis? ». Qui respon-
dit: « Quaerere asinas; quas cum non repperissemus, venimus ad
Samuelem ». 15 Et dixit ei patruus suus: « Indica mihi quid dixerit
tibi Samuel ». 16 Et ait Saul ad patruum suum: « Indicavit nobis
quia inventae essent asinae ». De sermone autem regni non indi-
cavit ei, quem locutus illi fuerat Samuel.

17 Et convocavit Samuel populum ad Dominum in Maspha 18 et
ait ad filios Israel: « Haec dicit Dominus, Deus Israel: Ego eduxi
Israel de Aegypto et erui vos de manu Aegyptiorum et de manu
omnium regnorum, quae affligebant vos. 19 Vos autem hodie proie-
cistis Deum vestrum, qui solus salvavit vos de universis malis et
tribulationibus vestris, et dixistis: " Nequaquam, sed regem consti-
tue super nos! ". Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras
et per familias ».

20 Et applicuit Samuel omnes tribus Israel; et cecidit sors in tribum
Beniamin. 21 Et applicuit tribum Beniamin et cognationes eius; et
cecidit in cognationem Metri et pervenit usque ad Saul filium Cis.
Quaesierunt ergo eum, et non est inventus. 22 Et consuluerunt post
haec Dominum, utrumnam venisset illuc vir. Responditque Dominus:
« Ecce absconditus est inter sarcinas ». 23 Cucurrerunt itaque et tu-
lerunt eum inde; stetitque in medio populi et altior fuit universo
populo ab umero et sursum. 24 Et ait Samuel ad omnem populum:

[10] 10 *Inde* – Lege cum Gr *miššām*; TM « ibi »

13 *In Gabaa* – Lege cum Gr *gib'ātāh* (cfr. Gr vv. 5.10); TM « ad excelsum » (Vg)

19 *Nequaquam* – Lege cum 35 mss Hebraicis, Gr, Syr et Vg *lō'*; TM « ei »

22 *Utrumnam ... vir* – Lege cum Gr^{B} et VL *'ad*; TM « adhuc »; lege cum Gr^{BL} *hā'îš* (« vir »); TM sine articulo

« Certe videtis, quem elegit Dominus, quoniam non sit similis ei in
omni populo ». Et clamavit cunctus populus et ait: « Vivat rex! ».
[25] Locutus est autem Samuel ad populum legem regni et scripsit
in libro et reposuit coram Domino; et dimisit Samuel omnem po-
pulum, singulos in domum suam.
[26] Sed et Saul abiit in domum suam in Gabaa; et abierunt cum
eo viri fortes, quorum tetigerat Deus corda. [27] Filii vero Belial dixe-
runt: « Num salvare nos poterit iste? ». Et despexerunt eum et non
attulerunt ei munera; ille vero dissimulabat se audire.

11 [1] Ascendit autem Naas Ammonites et pugnare coepit adversum
Iabes Galaad. Dixeruntque omnes viri Iabes ad Naas: « Habeto nos
foederatos, et serviemus tibi ». [2] Et respondit ad eos Naas Ammo-
nites: « In hoc feriam vobiscum foedus, ut eruam omnium vestrum
oculos dextros ponamque vos opprobrium in universo Israel ». [3] Et
dixerunt ad eum seniores Iabes: « Concede nobis septem dies, ut
mittamus nuntios in universos terminos Israel; et, si non fuerit qui
defendat nos, egrediemur ad te ». [4] Venerunt ergo nuntii in Gabaa
Saulis et locuti sunt verba audiente populo; et levavit omnis populus
vocem suam et flevit.
[5] Et ecce Saul veniebat sequens boves de agro et ait: « Quid habet
populus quod plorat? ». Et narraverunt ei verba virorum Iabes. [6] Et
insilivit spiritus Domini in Saul, cum audisset verba haec; et iratus
est furor eius nimis. [7] Et assumens par boum concidit in frusta mi-
sitque in omnes terminos Israel per manum nuntiorum dicens:
« Quicumque non exierit secutusque fuerit Saul et Samuel, sic fiet
bobus eius ». Invasit ergo timor Domini populum, et egressi sunt
quasi vir unus. [8] Et recensuit eos in Bezec: fueruntque filiorum
Israel trecenta milia; virorum autem Iudae triginta milia. [9] Et dixit
nuntiis, qui venerant: « Sic dicetis viris, qui sunt in Iabes Galaad:
Cras erit vobis salus, cum incaluerit sol ». Venerunt ergo nuntii et
annuntiaverunt viris Iabes, qui laetati sunt [10] et dixerunt: « Mane
exibimus ad vos, et facietis nobis omne, quod placuerit vobis ».
[11] Et factum est, cum venisset dies crastinus, constituit Saul po-
pulum in tres partes; et ingressi sunt media castra in vigilia ma-
tutina et percusserunt Ammon, usque dum incalesceret dies. Re-
liqui autem dispersi sunt, ita ut non relinquerentur in eis duo
pariter.

[10] [26] *Viri fortes* – Insere cum Gr *b^{e}nê* ante *haḥajil*; TM omittit *b^{e}nē*
[11] [9] *Dixit* – Lege cum Gr *wajjō'mer*; TM « et dixerunt »

12 Et ait populus ad Samuel: « Quis est iste qui dixit: " Saul num
regnabit super nos? ". Date viros, et interficiemus eos ». 13 Et ait
Saul: « Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit Domi-
nus salutem in Israel ». 14 Dixit autem Samuel ad populum: « Ve-
nite, et eamus in Galgala et innovemus ibi regnum ».

15 Et perrexit omnis populus in Galgala, et fecerunt ibi regem Saul
coram Domino in Galgala; et immolaverunt ibi victimas pacificas
coram Domino. Et laetatus est ibi Saul et cuncti viri Israel nimis.

12 1 Dixit autem Samuel ad universum Israel: « Ecce audivi vocem
vestram iuxta omnia, quae locuti estis ad me, et constitui super vos
regem; 2 et nunc rex graditur ante vos. Ego autem senui et incanui;
porro filii mei vobiscum sunt. Itaque conversatus coram vobis ab
adulescentia mea usque ad hanc diem. 3 Ecce praesto sum. Loqui-
mini contra me coram Domino et coram christo eius, utrum bovem
cuiusquam tulerim an asinum, si quempiam calumniatus sum, si
oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi, ut oculos
meos clauderem in eius causa: restituam vobis ». 4 Et dixerunt:
« Non es calumniatus nos neque oppressisti neque tulisti de manu
alicuius quippiam ». 5 Dixitque ad eos: « Testis Dominus adversum
vos, et testis christus eius in die hac, quia non inveneritis in manu
mea quippiam ». Et dixerunt: « Testis ».

6 Et ait Samuel ad populum: « Testis est Dominus, qui fecit Moy-
sen et Aaron et eduxit patres nostros de terra Aegypti. 7 Nunc ergo
state, ut iudicio contendam adversum vos coram Domino de omni-
bus misericordiis Domini, quas fecit vobiscum et cum patribus ve-
stris: 8 quomodo ingressus est Iacob in Aegyptum, et oppresserunt
eos Aegyptii, et clamaverunt patres vestri ad Dominum, et misit
Dominus Moysen et Aaron et eduxit patres vestros ex Aegypto et
collocavit eos in loco hoc; 9 qui obliti sunt Domini Dei sui, et tra-
didit eos in manu Sisarae magistri militiae Asor et in manu Phi-
listhinorum et in manu regis Moab, et pugnaverunt adversum eos.
10 Postea autem clamaverunt ad Dominum et dixerunt: " Peccavimus,

[12] 5 *Et dixerunt* – Lege cum 18 mss Hebraicis, Gr^{BA}, VL, Targ, Syr et Vg *wajjō'-mᵉrû*; TM « et dixit »

6 *Testis est* – Insere cum Gr *'ēd*; TM omittit

8 *Et oppresserunt eos Aegyptii* – Insere cum Gr *wajᵉ'annûm miṣrajim*; TM omittit

Et eduxit – Lege cum Gr, Vg et Syr *wajjôṣē'*; TM « et eduxerunt »

Et collocavit eos – Lege cum Gr, Syr et Vg *wajjōšībēm*; TM « et collocaverunt eos »

quia dereliquimus Dominum et servivimus Baalim et Astharoth;
nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum, et serviemus
tibi ". 11 Et misit Dominus Ierobbaal et Barac et Iephte et Samuel
et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum; et habi-
tastis confidenter.

12 Videntes autem quod Naas rex filiorum Ammon venisset ad-
versum vos, dixistis mihi: " Nequaquam, sed rex imperabit nobis! ",
cum Dominus Deus vester regnaret in vobis. 13 Nunc ergo praesto
est rex vester, quem elegistis et petistis; ecce dedit vobis Dominus
regem. 14 Si timueritis Dominum et servieritis ei et audieritis vocem
eius et non contempseritis sermonem Domini, eritis et vos et rex,
qui imperat vobis, sequentes Dominum Deum vestrum. 15 Si autem
non audieritis vocem Domini, sed contempseritis sermonem Do-
mini, erit manus Domini super vos et super regem vestrum, ut
disperdat vos.

16 Sed et nunc state et videte rem istam grandem, quam facturus
est Dominus in conspectu vestro. 17 Numquid non messis tritici est
hodie? Invocabo Dominum et dabit tonitrua et pluvias; et scietis
et videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu Do-
mini petentes super vos regem ».

18 Et clamavit Samuel ad Dominum, et dedit Dominus tonitrua
et pluviam in die illa. 19 Et timuit omnis populus nimis Dominum
et Samuel dixitque universus populus ad Samuel: « Ora pro servis
tuis ad Dominum Deum tuum, ut non moriamur: addidimus enim
universis peccatis nostris malum, ut peteremus nobis regem ».

20 Dixit autem Samuel ad populum: « Nolite timere. Vos fecistis
universum malum hoc; verumtamen nolite recedere a tergo Domini
et servite Domino in omni corde vestro; 21 et nolite declinare post
vana, quae non proderunt vobis neque eruent vos, quia vana sunt;
22 profecto non derelinquet Dominus populum suum propter nomen
suum magnum, quia dignatus est Dominus facere vos sibi populum.
23 Absit autem a me hoc peccatum in Dominum, ut cessem orare
pro vobis et docere vos viam bonam et rectam. 24 Igitur timete Do-
minum et servite ei in veritate et ex toto corde vestro; vidistis enim
magnifica, quae in vobis gesserit. 25 Quod si perseveraveritis in ma-
litia, et vos et rex vester pariter peribitis ».

[12] 11 *Barac* – Lege cum Gr et Syr *bārāq*; TM *b^{e}dān*
15 *Et super ... disperdat* – Lege cum G^L *ûb^{e}malk^{e}kem* (sic etiam G^{BA}) *l^{e}ha'ăbîd^{e}kem*; TM « et super patres vestros » (*ûba'ăbôtêkem*)

13 [1] Filius annorum Saul, cum regnare coepisset; duobus autem annis
regnavit super Israel.
[2] Et elegit sibi Saul tria milia de Israel: et erant cum Saul duo
milia in Machmas et in monte Bethel, mille autem cum Ionathan
in Gabaa Beniamin. Porro ceterum populum remisit unumquemque
in tabernacula sua. [3] Et percussit Ionathan stationem Philisthino-
rum, quae erat in Gabaa. Quod audierunt Philisthim; Saul autem
cecinit bucina in omni terra dicens: « Audiant Hebraei! ». [4] Et uni-
versus Israel audivit huiuscemodi famam: « Percussit Saul stationem
Philisthinorum; et factus est Israel odiosus Philisthim ». Ergo po-
pulus congregatus est post Saul in Galgala.
[5] Et Philisthim congregati sunt ad proeliandum contra Israel: tria
milia curruum et sex milia equitum et reliquum vulgus plurimum
sicut arena, quae est in litore maris. Et ascendentes castrametati
sunt in Machmas ad orientem Bethaven. [6] Quod cum vidissent viri
Israel se in arto sitos — afflictus est enim populus — absconderunt
se in speluncis et in abditis, in petris quoque et in antris et in cister-
nis. [7] Hebraei autem transierunt Iordanem in terram Gad et Galaad.
Cumque adhuc esset Saul in Galgalis, universus populus perter-
ritus est, qui sequebatur eum. [8] Et exspectavit septem diebus iuxta
placitum Samuel, et non venit Samuel in Galgala; dilapsusque est
populus ab eo. [9] Ait ergo Saul: « Afferte mihi holocaustum et paci-
fica ». Et obtulit holocaustum.
[10] Cumque complesset offerens holocaustum, ecce Samuel venie-
bat; et egressus est Saul obviam ei, ut salutaret eum. [11] Locutusque
est ad eum Samuel: « Quid fecisti? ». Respondit Saul: « Quia vidi
quod dilaberetur populus a me, et tu non veneras iuxta placitos
dies, porro Philisthim congregati fuerant in Machmas, [12] dixi: Nunc
descendent Philisthim ad me in Galgala, et faciem Domini non pla-
cavi. Necessitate compulsus obtuli holocaustum ».
[13] Dixitque Samuel ad Saul: « Stulte egisti. Utinam custodisses
mandata Domini Dei tui, quae praecepit tibi! Profecto nunc con-

[13] [1] Redactor quidam inseruit hanc formulam (cfr. 1 Reg 14, 21) omittens numerum annorum quem nesciebat (codices Graeci addunt « triginta ») et admittens pro tempore regni duos annos, cum Saul reprobatum (15, 23) non iam ut legitimum regem agnosceret; secundum Act 13, 21 et Josephum (*Ant.* 6, 14, 9) regnavit 40 annis

[5] *Tria* – Lege cum Gr[L] et Syr *šᵉlōšet 'ălāfîm*; TM « triginta »

[8] *Iuxta placitum Samuel* – Adde (ante « Samuel ») cum 4 mss, Gr et Targ *'āmar* « (tempus quod) dixerat Samuel »

[13] *Utinam* – Lege *lu'* (coniect); TM « non »

firmasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum; [14] sed
nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quaesivit sibi Dominus
virum iuxta cor suum; et constituit eum Dominus ducem super
populum suum, eo quod non servaveris, quae praecepit Dominus ».

[15] Surrexit autem Samuel et ascendit de Galgalis et abiit per viam
suam. Et reliquus populus ascendit post Saul obviam exercitui bel-
latorum. Et venerunt de Galgalis in Gabaa Beniamin. Et recensuit
Saul populum, qui inventi fuerant cum eo, quasi sescentos viros.

[16] Et Saul et Ionathan filius eius populusque, qui erat cum eis,
erat in Gabaa Beniamin; porro Philisthim consederant in Machmas.
[17] Et egressi sunt ad praedandum de castris Philisthinorum tres cunei:
unus cuneus pergebat contra viam Ophra ad terram Sual, [18] porro
alius ingrediebatur per viam Bethoron, tertius autem verterat se ad
iter termini imminentis valli Seboim contra desertum.

[19] Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israel; ca-
verant enim Philisthim, ne forte facerent Hebraei gladium aut lan-
ceam. [20] Descendebat ergo omnis Israel ad Philisthim, ut exacueret
unusquisque vomerem suum et ligonem et securim et falcem. [21] Pre-
tium autem exacutionis erat: pro vomeribus et ligonibus duae par-
tes sicli, et tertia pars sicli ad acuendas secures et ad stimulum cor-
rigendum. [22] Cumque venisset dies proelii Machmas, non est inven-
tus ensis et lancea in manu totius populi, qui erat cum Saul et cum
Ionathan, excepto Saul et Ionathan filio eius.

[23] Egressa est autem statio Philisthim ad fauces Machmas.

14 [1] Et accidit quadam die, ut diceret Ionathan filius Saul ad adu-
lescentem armigerum suum: « Veni, et transeamus ad stationem
Philisthim, quae est ibi ex adverso ». Patri autem suo hoc ipsum
non indicavit. [2] Porro Saul morabatur in extrema parte Gabaa sub
malogranato, quae erat in Magron; et erat populus cum eo quasi ses-
centorum virorum. [3] Et Ahias filius Achitob fratris Ichabod filii
Phinees, qui ortus fuerat ex Heli sacerdote Domini in Silo, porta-
bat ephod. Sed et populus ignorabat quod isset Ionathan.

[13] [15] Post *ascendit de Galgalis* insere cum Gr et VL *wajjēlek lᵉdarkô. wᵉjeter hā'ām 'ālāh 'aḥărê šā'ûl liqrat 'am hammilḥāmāh wajjābō'û min haggilgāl*; TM omittit propter homoeoteleuton (*min haggilgāl*)

[20] *Falcem* – Lege cum Gr *ḥermēšo*; TM « vomerem » (bis!)

[21] *Duae partes sicli* = TM *pîm*

Et tertia pars sicli ad acuendas secures = *ûšᵉliš šeqel lāšōn haqqardummîm* (coniect. cfr. Gr); TM corruptus

[22] *Machmas* – Adde cum Gr *mikmāś*; TM omittit

[4] Erant autem inter ascensus, per quos nitebatur Ionathan transire ad stationem Philisthinorum, dens rupis hinc ex una parte et dens rupis illinc ex altera parte: nomen uni Boses et nomen alteri Sene; [5] unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverso Machmas et alter a meridie contra Gabaa. [6] Dixit autem Ionathan ad adulescentem armigerum suum: « Veni, transeamus ad stationem incircumcisorum horum, si forte faciat Dominus pro nobis; quia non est Domino difficile salvare vel in multitudine vel in paucis ». [7] Dixitque ei armiger suus: « Fac omnia, quae placent animo tuo. Perge quo cupis; ego ero tecum ubicumque volueris ». [8] Et ait Ionathan: « Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis, [9] si taliter locuti fuerint ad nos: " Manete, donec veniamus ad vos ", stemus in loco nostro nec ascendamus ad eos. [10] Si autem dixerint: " Ascendite ad nos ", ascendamus, quia tradidit eos Dominus in manibus nostris: hoc erit nobis signum ».

[11] Apparuit igitur uterque stationi Philisthinorum. Dixeruntque Philisthim: « En Hebraei egrediuntur de cavernis, in quibus absconditi fuerant ». [12] Et locuti sunt viri de statione ad Ionathan et ad armigerum eius dixeruntque: « Ascendite ad nos, et ostendimus vobis rem ». Et ait Ionathan ad armigerum suum: « Ascendamus; sequere me, tradidit enim eos Dominus in manu Israel ». [13] Ascendit autem Ionathan reptans manibus et pedibus et armiger eius post eum; Philisthim cadebant ante Ionathan, et eos armiger eius interficiebat sequens eum. [14] Et facta est plaga prima, qua percussit Ionathan et armiger eius quasi viginti viros in media fere parte iugeri. [15] Et factus est terror in castris per agros; sed et omnis populus stationis eorum et, qui ierant ad praedandum, obstupuerunt; et conturbata est terra, et factus est terror a Deo.

[16] Et respexerunt speculatores Saul, qui erant in Gabaa Beniamin; et ecce multitudo fluctuabat huc illucque diffugiens. [17] Et ait Saul populo, qui erat cum eo: « Requirite et videte quis abierit ex nobis ». Cumque requisissent, repertum est non adesse Ionathan et armigerum eius. [18] Et ait Saul ad Ahiam: « Applica ephod ». Ipse enim portabat ephod in die illa in conspectu filiorum Israel. [19] Cumque loqueretur Saul ad sacerdotem, tumultus maior fiebat in castris Philisthinorum; crescebatque paulatim et clarius reboabat. Et ait Saul ad sacerdotem: « Contrahe manum tuam ».

[14] [16] *In Gabaa* – Lege *b^{e}geba'* (cfr. v. 2); TM « Gibea »

[18] *Ephod. Ipse enim portabat ephod* – Lege cum Gr *hā'ēfôd, ki hû' nāśāh hā'ēfôd*; TM « arcam Dei; quia (erat) arca Dei »

In conspectu filiorum – Lege cum Gr et Theod *lifnê b^{e}nê*; TM « et filii »

[20] Congregati ergo sunt Saul et omnis populus, qui erat cum eo,
et venerunt usque ad locum certaminis. Et ecce versus fuerat gladius
uniuscuiusque ad proximum suum: perturbatio magna nimis. [21] Sed
et Hebraei, qui fuerant cum Philisthim heri et nudiustertius ascen-
derantque cum eis in castris, reversi sunt et ipsi, ut essent cum
Israel, qui erant cum Saul et Ionathan. [22] Omnes quoque Israelitae,
qui se absconderant in monte Ephraim, audientes quod fugissent
Philisthim, sociaverunt se et ipsi cum suis in proelio. [23] Et salvavit
Dominus in die illa Israel; pugna autem pervenit ultra Bethaven.
[24] Et viri Israel comprimebant se in die illa. Adiuravit autem Saul
populum dicens: «Maledictus vir, qui comederit panem usque ad ve-
speram, donec ulciscar de inimicis meis!». Et non manducavit uni-
versus populus panem. [25] Omneque terrae vulgus venit in saltum,
in quo erat mel super faciem agri. [26] Ingressus est itaque populus
saltum, et apparuit fluens mel. Nullusque applicuit manum ad os
suum; timebat enim populus iuramentum.
[27] Porro Ionathan non audierat, cum adiuraret pater eius popu-
lum; extenditque summitatem virgae, quam habebat in manu, et
intinxit in favo mellis et convertit manum suam ad os suum, et illu-
minati sunt oculi eius. [28] Respondensque unus de populo ait: «Iu-
reiurando constrinxit pater tuus populum dicens: "Maledictus, qui
comederit panem hodie!". Defecit autem populus». [29] Dixitque
Ionathan: «Turbavit pater meus terram! Videte quia illuminati sunt
oculi mei, eo quod gustaverim paululum de melle isto; [30] quanto
magis si comedisset hodie populus de praeda inimicorum suorum,
quam repperit? Nonne nunc maior facta fuisset plaga in Philisthim?».
[31] Percusserunt ergo in die illa Philisthaeos a Machmis usque in
Aialon; defatigatus est autem populus nimis. [32] Et versus ad prae-
dam tulit oves et boves et vitulos; et mactaverunt in terra, comedit-
que populus cum sanguine. [33] Nuntiaverunt autem Saul dicentes:
«Ecce populus peccat Domino comedens cum sanguine». Qui ait:
«Praevaricati estis! Volvite ad me huc saxum grande». [34] Et dixit
Saul: «Dispergimini in vulgus et dicite eis, ut adducat ad me unus-
quisque bovem suum et arietem, et occidite super istud et vescimini;
et non peccabitis Domino comedentes cum sanguine». Adduxit

[14] [21] *Reversi sunt et* – Lege cum Gr et Syr *sāb^{e}bû* (sic et Vg) *gam*; TM *sabîb w^{e}gam* (« in circuitu et etiam »)

[26] *Applicuit* – Lege cum Gr et Targ *mēšîb*; TM « assecutus »

[32] *Versus* – Lege cum qere, pluribus mss Hebraicis, Gr^{L}, Sym, Targ, Syr et Vg *wajjāʿaṭ*; TM « fecit »

[33] *Huc* – Lege cum Gr *hălōm*; TM « hodie »

itaque omnis populus unusquisque, quod erat in manu sua illa nocte,
et occiderunt ibi. 35 Aedificavit autem Saul altare Domino. Tuncque
primum coepit aedificare altare Domino.
36 Et dixit Saul: « Irruamus super Philisthim nocte et vastemus
eos, usquedum illucescat mane; nec relinquamus de eis virum ».
Dixitque populus: « Omne, quod bonum videtur in oculis tuis, fac ».
Et ait sacerdos: « Accedamus huc ad Deum ». 37 Et consuluit Saul
Deum: « Num persequar Philisthim? Numquid trades eos in manu
Israel? ». Et non respondit ei in die illa. 38 Dixitque Saul: « Acce-
dite huc, universi duces populi, et scitote et videte per quem acci-
derit peccatum hoc hodie. 39 Vivit Dominus, salvator Israel, quia
si per Ionathan filium meum factum est, absque retractatione mo-
rietur ». Ad quod nullus contradixit ei de omni populo.
40 Et ait ad universum Israel: « Separamini vos in partem unam,
et ego cum Ionathan filio meo ero in parte altera ». Respondit
populus ad Saul: « Quod bonum videtur in oculis tuis, fac ». 41 Et
dixit Saul ad Dominum Deum Israel: « Quid est quod non re-
sponderis servo tuo hodie? Si est in me aut in Ionathan filio meo
iniquitas ista, Domine Deus Israel, da Urim; sed, si est haec iniqui-
tas in populo tuo Israel, da Tummim ». Et deprehensus est Iona-
than et Saul; populus autem salvus evasit. 42 Et ait Saul: « Mittite
sortem inter me et inter Ionathan filium meum ». Et captus est
Ionathan.
43 Dixit autem Saul ad Ionathan: « Indica mihi quid feceris ». Et
indicavit ei Ionathan et ait: « Gustans gustavi in summitate virgae,
quae erat in manu mea, paululum mellis et ecce ego morior ». 44 Et
ait Saul: « Haec faciat mihi Deus et haec addat, nisi morte morie-
ris, Ionathan ». 45 Dixitque populus ad Saul: « Ergone Ionathan
morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israel? Hoc nefas est;
vivit Dominus, quia non cadet capillus de capite eius in terram,
quia cum Deo operatus est hodie ». Liberavit ergo populus Iona-
than, ut non moreretur.
46 Recessitque Saul nec persecutus est Philisthim; porro Phili-
sthim abierunt in loca sua.
47 At Saul, confirmato regno super Israel, pugnabat per circuitum

[14] 34 *Quod (erat)* – Lege cum Gr *'ăšer*; TM « bovem »

41 *Quid est... in populo tuo Israel* – Insere post Israel cum Gr, VL et Vg *lammāh lō' 'ānitā 'et 'abd^{e}kā hajjôm, 'im ješ bî 'ô b^{e}jônātān b^{e}nî he'āwōn hazzeh jhwh ĕlōhê jiśrā'el hābāh 'ûrîm w^{e}'im ješnô he'āwōn hazzeh b^{e}'amm^{e}kā jiśrā'ēl*; TM omittit propter homoeoteleuton

44 *Mihi* – Adde cum multis mss Hebraicis, Gr, Syr et Vg *lî*; TM omittit

adversum omnes inimicos eius: contra Moab et filios Ammon et
Edom et reges Soba et Philisthaeos; et, quocumque se verterat, supe-
rabat. 48 Fortiter egit et percussit Amalec et eruit Israel de manu
vastatorum eius.
49 Fuerunt autem filii Saul Ionathan et Isui et Melchisua. No-
mina duarum filiarum eius: nomen primogenitae Merob et nomen
minoris Michol. 50 Et nomen uxoris Saul Achinoam filia Achimaas,
et nomen principis militiae eius Abner filius Ner patrui Saul. 51 Porro
Cis pater Saul et Ner pater Abner fuerunt filii Abiel.
52 Erat autem bellum potens adversum Philisthaeos omnibus die-
bus Saul; nam, quemcumque viderat Saul virum fortem et aptum
ad proelium, sociabat eum sibi.

15 1 Et dixit Samuel ad Saul: « Me misit Dominus, ut ungerem te
in regem super populum eius Israel. Nunc ergo audi vocem Domini.
2 Haec dicit Dominus exercituum: " Recensui, quaecumque fecit Ama-
lec Israeli, quomodo restitit ei in via, cum ascenderet de Aegypto.
3 Nunc igitur vade et demolire Amalec et percute anathemate universa
eius; non parcas ei, sed interfice a viro usque ad mulierem et par-
vulum atque lactantem, bovem et ovem, camelum et asinum " ».
4 Convocavit itaque Saul populum et recensuit eos in Telem: du-
centa milia peditum et decem milia virorum Iudae. 5 Cumque ve-
nisset Saul usque ad civitatem Amalec, tetendit insidias in torrente
6 dixitque Saul Cinaeo: « Abite, recedite atque descendite ab Amalec,
ne forte perdam te cum eo: tu enim fecisti misericordiam cum omni-
bus filiis Israel, cum ascenderent de Aegypto ». Et recessit Cinaeus
de medio Amalec.
7 Percussitque Saul Amalec ab Hevila usque ad Sur, quae est e
regione Aegypti. 8 Et apprehendit Agag regem Amalec vivum; omne
autem vulgus interfecit in ore gladii. 9 Et pepercit Saul et populus
Agag et optimis gregibus ovium et armentorum, pinguibus scilicet
pecoribus et agnis et universis, quae pulchra erant, nec voluerunt
disperdere ea; quidquid vero vile fuit et reprobum, hoc demo-
liti sunt.

[14] 47 *Superabat.* – Lege cum Gr (Vg) *jiwwāšēaʿ*; TM « male agebat »
51 *Filii* – Lege *bᵉnê* (coniect.); TM « filius »
[15] 4 *In Telem* – Lege *bᵉṭelem* (cfr. Ios 15, 24); TM « in agnis »
6 *Perdam* – Lege *'espᵉkā*; TM « addam te »
9 *Pinguibus scilicet pecoribus et agnis* – Lege cum Targ *haššᵉmēnîm wᵉhakkārîm*; TM « et secundis et agnis »
Vile fuit et reprobum – Lege cum verss *nibzāh wᵉnim'eset*; TM corruptus

10 Factum est autem verbum Domini ad Samuel dicens: 11 « Pae-
nitet me quod constituerim Saul regem, quia dereliquit me et verba
mea opere non implevit ». Contristatusque est Samuel et clamavit
ad Dominum tota nocte.
12 Cumque de nocte surrexisset Samuel, ut iret ad Saul mane,
nuntiatum est Samueli quod venisset Saul in Carmel et erexisset
sibi trophaeum et reversus transisset descendissetque in Galgala.
13 Et cum venisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul: « Benedictus tu
Domino; implevi verbum Domini ». 14 Dixitque Samuel: « Et quae
est haec vox gregum, quae resonat in auribus meis, et armentorum,
quam ego audio? ». 15 Et ait Saul: « De Amalec adduxerunt ea; pe-
percit enim populus melioribus ovibus et armentis, ut immolarentur
Domino Deo tuo: reliqua vero occidimus ».
16 Dixit autem Samuel ad Saul: « Sine me, et indicabo tibi, quae
locutus sit Dominus ad me nocte ». Dixitque ei: « Loquere ». 17 Et
ait Samuel: « Nonne, cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tri-
bubus Israel factus es? Unxitque te Dominus regem super Israel
18 et misit te Dominus in viam et ait: " Vade et interfice peccatores
Amalec et pugnabis contra eos usque ad internecionem eorum ".
19 Quare ergo non audisti vocem Domini, sed versus ad praedam
es et fecisti malum in oculis Domini? ». 20 Et ait Saul ad Samuelem:
« Immo audivi vocem Domini et ambulavi in via, per quam misit
me Dominus; et adduxi Agag regem Amalec et Amalec interfeci.
21 Tulit autem populus de praeda oves et boves, primitias eorum,
quae caesa sunt, ut immolet Domino Deo tuo in Galgalis ».
22 Et ait Samuel: « Numquid vult Dominus holocausta aut victi-
mas et non potius ut oboediatur voci Domini? Melior est enim
oboedientia quam victimae et auscultare magis quam offerre adipem
arietum. 23 Vere peccatum hariolandi est repugnare et scelus idolo-
latriae nolle acquiescere: pro eo ergo quod abiecisti sermonem Do-
mini, abiecit te, ne sis rex ».
24 Dixitque Saul ad Samuelem: « Peccavi, quia praevaricatus sum
sermonem Domini et verba tua timens populum et oboediens voci
eorum; 25 sed nunc tolle, quaeso, peccatum meum et revertere me-
cum, ut adorem Dominum ». 26 Et ait Samuel ad Saul: « Non re-
vertar tecum, quia proiecisti sermonem Domini; et proiecit te Do-
minus, ne sis rex super Israel ». 27 Et conversus est Samuel, ut abiret;
ille autem apprehendit summitatem pallii eius, quae et scissa est.

[15] 23 *Scelus idololatriae* – Lege cum Sym et Vg *wa' ăwōn tᵉrāfîm*; TM « vanitas et theraphim »

[28] Et ait ad eum Samuel: « Scidit Dominus regnum Israel a te hodie et tradidit illud proximo tuo meliori te. [29] Porro Gloria Israel non mentitur et paenitudine non flectitur; neque enim homo est, ut agat paenitentiam ».

[30] At ille ait: « Peccavi, sed nunc honora me coram senibus populi mei et coram Israel; et revertere mecum, ut adorem Dominum Deum tuum ». [31] Reversus ergo Samuel secutus est Saulem et adoravit Saul Dominum.

[32] Dixitque Samuel: « Adducite ad me Agag regem Amalec ». Et oblatus est ei Agag tremens. Et dixit Agag: « Certe secessit amaritudo mortis! ». [33] Et ait Samuel: « Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua ». Et in frusta concidit Samuel Agag coram Domino in Galgalis.

[34] Abiit autem Samuel in Rama; Saul vero ascendit in domum suam in Gabaa Saulis. [35] Et non vidit Samuel ultra Saul usque ad diem mortis suae; verumtamen lugebat Samuel Saul, quoniam Dominum paenitebat quod constituisset Saul regem super Israel.

16 [1] Dixitque Dominus ad Samuelem: « Usquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum, ne regnet super Israel? Imple cornu tuum oleo et veni, ut mittam te ad Isai Bethlehemitem: providi enim in filiis eius mihi regem ». [2] Et ait Samuel: « Quomodo vadam? Audiet enim Saul et interficiet me ». Et ait Dominus: « Vitulam de armento tolles in manu tua et dices: "Ad immolandum Domino veni ". [3] Et vocabis Isai ad victimam; et ego ostendam tibi quid facias, et unges quemcumque monstravero tibi ».

[4] Fecit ergo Samuel, sicut locutus est ei Dominus, venitque in Bethlehem. Et expaverunt seniores civitatis occurrentes ei dixeruntque: « Pacificusne ingressus tuus? ». [5] Et ait: « Pacificus; ad immolandum Domino veni. Sanctificamini et venite mecum, ut immolem». Sanctificavit ergo Isai et filios eius et vocavit eos ad sacrificium.

[6] Cumque ingressi essent, vidit Eliab et ait: « Absque dubio coram Domino est christus eius! ». [7] Et dixit Dominus ad Samuelem: « Ne respicias vultum eius neque altitudinem staturae eius, quoniam abieci eum; nec iuxta intuitum hominis iudico: homo enim videt ea, quae parent, Dominus autem intuetur cor ». [8] Et vocavit Isai

[15] [32] *Tremens* – Lege cum Gr m^{e}‘*ōdannit*; TM « vincula »

[16] [4] *Dixeruntque* – Lege cum 30 mss Hebraicis et vers *wajjō’m^{e}rû*; TM « et dixit »

Abinadab et adduxit eum coram Samuele, qui dixit: « Nec hunc
elegit Dominus ». 9 Adduxit autem Isai Samma, de quo ait: « Etiam
hunc non elegit Dominus ». 10 Adduxit itaque Isai septem filios
suos coram Samuele, et ait Samuel ad Isai: « Non elegit Dominus
ex istis ».

11 Dixitque Samuel ad Isai: « Numquid iam completi sunt filii? ».
Qui respondit: « Adhuc reliquus est minimus et pascit oves ». Et
ait Samuel ad Isai: « Mitte et adduc eum; nec enim discumbemus
prius quam huc ille venerit ». 12 Misit ergo et adduxit eum; erat
autem rufus et pulcher aspectu decoraque facie. Et ait Dominus:
« Surge, unge eum: ipse est enim ». 13 Tulit igitur Samuel cornu
olei et unxit eum in medio fratrum eius; et directus est spiritus Domi-
ni in David a die illa et in reliquum. Surgensque Samuel abiit in Rama.

14 Spiritus autem Domini recessit a Saul, et exagitabat eum spi-
ritus nequam a Domino. 15 Dixeruntque servi Saul ad eum: « Ecce
spiritus Dei malus exagitat te. 16 Iubeat dominus noster, et servi
tui, qui coram te sunt, quaerant hominem scientem psallere cithara,
ut, quando arripuerit te spiritus Dei malus, psallat manu sua, et
levius feras ». 17 Et ait Saul ad servos suos: « Providete mihi aliquem
bene psallentem et adducite eum ad me ». 18 Et respondens unus de
pueris ait: « Ecce vidi filium Isai Bethlehemitae scientem psallere
et fortissimum robore et virum bellicosum et prudentem in verbis
et virum pulchrum; et Dominus est cum eo ». 19 Misit ergo Saul
nuntios ad Isai dicens: « Mitte ad me David filium tuum, qui est
in pascuis ». 20 Tulitque Isai asinum cum pane et utre vini et haedo
de capris uno et misit per manum David filii sui Sauli. 21 Et ve-
nit David ad Saul et stetit coram eo; at ille dilexit eum nimis, et
factus est eius armiger. 22 Misitque Saul ad Isai dicens: « Stet David
in conspectu meo; invenit enim gratiam in oculis meis ». 23 Igitur,
quandocumque spiritus Dei arripiebat Saul, David tollebat citharam
et percutiebat manu sua; et refocillabatur Saul et levius habebat:
recedebat enim ab eo spiritus malus.

17 1 Congregantes vero Philisthim agmina sua in proelium, convene-
runt in Socho Iudae et castrametati sunt inter Socho et Azeca in
Aphesdommim. 2 Porro Saul et viri Israel congregati venerunt in
vallem Terebinthi et instruxerunt aciem ad pugnandum contra Phi-
listhim. 3 Et Philisthim stabant super montem ex hac parte, et Israel
stabat super montem ex altera parte; vallisque erat inter eos.

4 Et egressus est vir propugnator de castris Philisthinorum nomine
Goliath de Geth altitudinis sex cubitorum et palmi. 5 Et cassis aerea

super caput eius, et lorica squamata induebatur; porro pondus loricae eius quinque milia siclorum aeris. 6 Et ocreas aereas habebat in cruribus et acinaces aereus erat inter umeros eius. 7 Hastile autem hastae eius erat quasi liciatorium texentium, ipsum autem ferrum hastae eius sescentos siclos habebat ferri; et armiger eius antecedebat eum. 8 Stansque clamabat adversum agmina Israel et dicebat eis: « Quare venitis parati ad proelium? Numquid ego non sum Philisthaeus, et vos servi Saul? Eligite ex vobis virum, et descendat ad singulare certamen! 9 Si quiverit pugnare mecum et percusserit me, erimus vobis servi; si autem ego praevaluero et percussero eum, vos servi eritis et servietis nobis ». 10 Et aiebat Philisthaeus: « Ego exprobravi agminibus Israel hodie: Date mihi virum, et ineat mecum singulare certamen! ».

11 Audiens autem Saul et omnes Israelitae sermones Philisthaei huiuscemodi stupebant et metuebant nimis.

12 David autem erat filius viri Ephrathaei, de quo supra dictum est, de Bethlehem Iudae, cui erat nomen Isai; qui habebat octo filios et erat vir in diebus Saul senex et grandaevus inter viros. 13 Abierunt autem tres filii eius maiores post Saul in proelium; et nomina trium filiorum eius, qui perrexerant ad bellum: Eliab primogenitus et secundus Abinadab tertiusque Samma. 14 David autem erat minimus; tribus ergo maioribus secutis Saulem, 15 ibat David et revertebatur a Saul, ut pasceret gregem patris sui in Bethlehem.

16 Procedebat vero Philisthaeus mane et vespere et stabat quadraginta diebus.

17 Dixit autem Isai ad David filium suum: « Accipe fratribus tuis ephi frumenti tosti et decem panes istos et curre in castra ad fratres tuos. 18 Et decem formellas casei has deferes ad tribunum, et fratres tuos visitabis, si recte agant; et pignus ab eis referes ». 19 Saul autem et illi et omnes filii Israel in valle Terebinthi pugnabant adversum Philisthim.

20 Surrexit itaque David mane et commendavit gregem custodi et onustus abiit, sicut praeceperat ei Isai. Et venit ad carraginem, dum exercitus egrediebatur ad pugnam et vociferabatur in certamine. 21 Direxerunt ergo Israel et Philisthim aciem adversus aciem. 22 Derelinquens autem David vasa, quae attulerat, sub manu custodis ad

[17] 6 *Et ocreas* – Lege cum vers *ûmisḥōt*; TM « et ocream »
7 *Hastile* – Lege cum Gr et Vg *wᵉʿēṣ*; TM « et sagitta »
12 *Grandaevus* – Lege *bā' bajjāmîm* (cfr. Vg); TM omittit *bajjāmîm* propter sequens *ba'ănāšîm* (« inter viros »), pro quo legunt Gr^L et Syr *baššānîm* « (provectus) in annis »

sarcinas, cucurrit ad locum certaminis et interrogabat, si omnia
recte agerentur erga fratres suos.
23 Cumque adhuc ille loqueretur eis, apparuit vir ille propugnator
ascendens, Goliath nomine, Philisthaeus de Geth, ex castris Phili-
sthinorum; et loquente eo haec eadem verba, audivit David. 24 Om-
nes autem Israelitae, cum vidissent virum, fugerunt a facie eius ti-
mentes eum valde. 25 Et dixit unus quispiam de Israel: « Num vidistis
virum hunc, qui ascendit? Ad exprobrandum enim Israeli ascendit.
Virum ergo, qui percusserit eum, ditabit rex divitiis magnis et filiam
suam dabit ei; et domum patris eius faciet absque tributo in Israel ».
26 Et ait David ad viros, qui stabant secum, dicens: « Quid dabitur
viro, qui percusserit Philisthaeum hunc et tulerit opprobrium de
Israel? Quis est enim hic Philisthaeus incircumcisus, qui exprobravit
acies Dei viventis? ». 27 Referebat autem ei populus eundem sermo-
nem dicens: « Haec dabuntur viro, qui percusserit eum ». 28 Quod
cum audisset Eliab frater eius maior, loquente eo cum aliis, iratus
est contra David et ait: « Quare venisti et cui dereliquisti pauculas
oves illas in deserto? Ego novi superbiam tuam et nequitiam cordis
tui, quia ut videres proelium descendisti ». 29 Et dixit David: « Quid
feci? Numquid non verbum est? ». 30 Et declinavit paululum ab eo
ad alium dixitque eundem sermonem; et respondit ei populus ver-
bum sicut prius.
31 Audita sunt autem verba, quae locutus est David, et annuntiata
in conspectu Saul. 32 Ad quem cum fuisset adductus, locutus est ei:
« Non concidat cor cuiusquam in eo; ego servus tuus vadam et
pugnabo adversus Philisthaeum istum ». 33 Et ait Saul ad David:
« Non vales resistere Philisthaeo isti nec pugnare adversus eum, quia
puer es; hic autem vir bellator ab adulescentia sua ». 34 Dixitque
David ad Saul: « Pascebat servus tuus patris sui gregem, et veniebat
leo vel ursus tollebatque arietem de medio gregis. 35 Et sequebar eos
et percutiebam eruebamque de ore eorum; et illi consurgebant ad-
versum me, et apprehendebam mentum eorum et percutiebam inter-
ficiebamque eos. 36 Nam et leonem et ursum interfecit servus tuus;
erit igitur et Philisthaeus hic incircumcisus quasi unus ex eis, quia
ausus est maledicere exercitum Dei viventis ». 37 Et ait David: « Do-
minus, qui eruit me de manu leonis et de manu ursi, ipse liberabit
me de manu Philisthaei huius ». Dixit autem Saul ad David: « Vade,
et Dominus tecum sit ».
38 Et induit Saul David vestimentis suis et imposuit galeam aeream
super caput eius et vestivit eum lorica. 39 Accinctus ergo David gladio
eius super vestem suam coepit tentare, si armatus posset incedere;

non enim habebat consuetudinem. Dixitque David ad Saul: « Non
possum sic incedere, quia nec usum habeo ». Et deposuit ea 40 et tulit
baculum suum in manu sua; et elegit sibi quinque levissimos lapides
de torrente et misit eos in peram pastoralem, qua ut sacculo lapidum
utebatur, et fundam manu tulit et processit adversum Philisthaeum.
41 Ibat autem Philisthaeus incedens et appropinquans adversum
David, et armiger eius ante eum. 42 Cumque inspexisset Philisthaeus
et vidisset David, despexit eum; erat enim adulescens rufus et pul-
cher aspectu. 43 Et dixit Philisthaeus ad David: « Numquid ego canis
sum, quod tu venis ad me cum baculo? ». Et maledixit Philisthaeus
David in diis suis; 44 dixitque ad David: « Veni ad me, et dabo car-
nes tuas volatilibus caeli et bestiis terrae ». 45 Dixit autem David
ad Philisthaeum: « Tu venis ad me cum gladio et hasta et acinace;
ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum
Israel, quibus exprobrasti. 46 Hodie dabit te Dominus in manu mea,
et percutiam te et auferam caput tuum a te; et dabo cadaver tuum
et cadavera castrorum Philisthim hodie volatilibus caeli et bestiis
terrae, ut sciat omnis terra quia est Deus in Israel, 47 et noverit uni-
versa ecclesia haec quia non in gladio nec in hasta salvat Dominus:
ipsius enim est bellum, et tradet vos in manus nostras ».
48 Cum ergo surrexisset Philisthaeus et veniret et appropinquaret
contra David, festinavit David et cucurrit ad pugnam adversum Phi-
listhaeum. 49 Et misit manum suam in peram tulitque unum lapidem
et funda iecit; et percussit Philisthaeum in fronte, et infixus est lapis
in fronte eius, et cecidit in faciem suam super terram. 50 Praevaluit-
que David adversum Philisthaeum in funda et in lapide; percussum-
que Philisthaeum interfecit. Cumque gladium non haberet in manu
David, 51 cucurrit et stetit super Philisthaeum; et tulit gladium eius
et eduxit eum de vagina sua et interfecit eum praeciditque caput eius.
Videntes autem Philisthim quod mortuus esset fortissimus eorum
fugerunt. 52 Et consurgentes viri Israel et Iudae vociferati sunt et per-
secuti Philisthaeos usque dum venirent ad Geth et usque ad portas
Accaron. Cecideruntque vulnerati de Philisthim in via a Saarim
usque ad Geth et usque ad Accaron. 53 Et revertentes filii Israel,
postquam persecuti fuerant Philisthaeos, praedati sunt castra eorum.
54 Assumens autem David caput Philisthaei attulit illud in Ierusalem;
arma vero eius posuit in tabernaculo.

[17] 46 *Cadaver tuum et cadavera* – Adde cum Gr *pigr'kā ûfigrê*; TM « cadaver »
52 *Ad Geth* – Lege cum Gr^{BL} *gat*; TM « vallem »
54 *In tabernaculo* – Lege *bā'ōhel*; TM « in tabernaculo suo » (dittographia)

[55] Eo autem tempore, quo viderat Saul David egredientem contra
Philisthaeum, ait ad Abner principem militiae: « De qua stirpe de-
scendit hic adulescens, Abner? ». Dixitque Abner: « Vivit anima
tua, rex, quia non novi ». [56] Et ait rex: « Interroga tu, cuius filius
sit iste puer ». [57] Cumque regressus esset David, percusso Philisthaeo,
tulit eum Abner et introduxit coram Saul caput Philisthaei habentem
in manu. [58] Et ait ad eum Saul: « De qua progenie es, o adulescens? ».
Dixitque David: « Filius servi tui Isai Bethlehemitae ego sum ».

18 [1] Et factum est cum complesset loqui ad Saul, anima Ionathan
colligata est animae David, et dilexit eum Ionathan quasi animam
suam. [2] Tulitque eum Saul in die illa et non concessit ei, ut rever-
teretur in domum patris sui. [3] Inierunt autem Ionathan et David
foedus; diligebat enim eum quasi animam suam. [4] Et exspoliavit se
Ionathan tunicam, qua erat vestitus, et dedit eam David et reliqua
vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum et usque ad bal-
teum. [5] Egrediebatur quoque David ad omnia, quaecumque misisset
eum Saul, et prospere agebat; posuitque eum Saul super viros belli,
et acceptus erat in oculis universi populi, etiam in conspectu famu-
lorum Saul.

[6] Porro cum reverterentur, cum rediret David, percusso Phili-
sthaeo, egressae sunt mulieres de universis urbibus Israel cantantes
chorosque ducentes in occursum Saul regis in tympanis et in can-
ticis laetitiae et in sistris. [7] Et praecinebant mulieres ludentes atque
dicentes:
« Percussit Saul milia sua,
et David decem milia sua ».

[8] Iratus est autem Saul nimis, et displicuit in oculis eius iste sermo,
dixitque: « Dederunt David decem milia et mihi dederunt milia;
quid ei superest nisi solum regnum? ». [9] Non rectis ergo oculis
Saul aspiciebat David ex die illa et deinceps.

[10] Post diem autem alteram invasit spiritus Dei malus Saul, et
vaticinabatur in medio domus suae; David autem psallebat manu
sua sicut per singulos dies, tenebatque Saul lanceam. [11] Et sustulit
eam putans quod configere posset David cum pariete; et declinavit
David a facie eius secundo.

[12] Et timuit Saul David, eo quod esset Dominus cum eo et a se
recessisset. [13] Amovit ergo eum Saul a se et fecit eum tribunum su-
per mille viros; et egrediebatur et intrabat in conspectu populi. [14] In

[18] [11] *Sustulit* – Lege cum Gr^{AL} et Targ *wajjiṭṭōl*; TM « proiecit »

omnibus quoque viis suis David prospere agebat, et Dominus erat cum eo. [15] Vidit itaque Saul quod prospere ageret nimis et coepit pavere eum; [16] omnis autem Israel et Iuda diligebat David; ipse enim egrediebatur et ingrediebatur ante eos.

[17] Dixit autem Saul ad David: « Ecce filia mea maior Merob, ipsam dabo tibi uxorem; tantummodo esto mihi vir fortis et proeliare bella Domini ». Saul autem reputabat dicens: « Non sit manus mea in eo, sed sit super illum manus Philisthinorum ». [18] Ait autem David ad Saul: « Quis ego sum, aut quae est vita mea aut cognatio patris mei in Israel, ut fiam gener regis? ». [19] Factum est autem tempus, cum deberet dari Merob filia Saul David, data est Hadriel Molathitae uxor.

[20] Dilexit autem Michol filia Saul altera David, et nuntiatum est Saul et placuit ei; [21] dixitque Saul: « Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, et sit super eum manus Philisthinorum ». Dixit ergo Saul ad David altera vice: « Gener meus eris hodie ». [22] Et mandavit Saul servis suis: « Loquimini ad David secreto dicentes: " Ecce places regi, et omnes servi eius diligunt te; nunc ergo esto gener regis " ». [23] Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba haec, et ait David: « Num parum vobis videtur generum esse regis? Ego autem sum vir pauper et tenuis ». [24] Et renuntiaverunt servi Saul dicentes: « Huiuscemodi verba locutus est David ». [25] Dixit autem Saul: « Sic loquimini ad David: " Non habet necesse rex sponsalia, nisi tantum centum praeputia Philisthinorum, ut fiat ultio de inimicis regis " ». Porro Saul cogitabat tradere David in manibus Philisthinorum.

[26] Cumque renuntiassent servi eius David verba, quae dixerat Saul, placuit sermo in oculis David, ut fieret gener regis. [27] Et nondum erant dies impleti, cum David surgens abiit cum viris, qui sub eo erant, et percussit ex Philisthim ducentos viros; et attulit praeputia eorum, et annumeraverunt ea regi, ut esset gener eius.

Dedit itaque ei Saul Michol filiam suam uxorem. [28] Et vidit Saul et intellexit quia Dominus esset cum David; Michol autem filia Saul diligebat eum. [29] Et Saul magis coepit timere David; factusque est Saul inimicus David cunctis diebus. [30] Et egressi sunt principes Philisthinorum; et, quotiescumque egrediebantur, prospere agebat David magis quam omnes servi Saul, et celebre factum est nomen eius nimis.

[18] [18] *Aut cognatio* – Lege cum paucis mss Hebraicis, Syr et Vg *ûmišpaḥat*; TM « cognatio »

19 1 Locutus est autem Saul ad Ionathan filium suum et ad omnes
servos suos de occisione David; porro Ionathan filius Saul diligebat
David valde. 2 Et indicavit Ionathan David dicens: « Quaerit Saul
pater meus occidere te; quapropter observa te, quaeso, mane: et
manebis clam et absconderis. 3 Ego autem egrediens stabo iuxta pa-
trem meum in agro, ubicumque fueris; et ego loquar de te ad patrem
meum et, quodcumque videro, nuntiabo tibi ». 4 Locutus est ergo Io-
nathan de David bona ad Saul patrem suum dixitque ad eum: « Ne
peccet rex in servum suum David, quia non peccavit tibi, et opera
eius bona sunt tibi valde. 5 Et posuit animam suam in manu sua et
percussit Philisthaeum, et fecit Dominus victoriam magnam universo
Israeli; vidisti et laetatus es: quare ergo peccas in sanguine innoxio
interficiens David, qui est absque culpa? ». 6 Quod cum audisset
Saul, placatus voce Ionathan iuravit: « Vivit Dominus quia non
occidetur ». 7 Vocavit itaque Ionathan David et indicavit ei omnia
verba haec; et introduxit Ionathan David ad Saul, et fuit ante eum,
sicut fuerat heri et nudiustertius.

8 Motum est autem rursum bellum, et egressus David pugnavit
adversum Philisthim percussitque eos plaga magna; et fugerunt a facie
eius. 9 Et factus est spiritus Domini malus in Saul; sedebat autem
in domo sua et tenebat lanceam, porro David psallebat in manu sua.
10 Nisusque est Saul configere lancea David in pariete; et declinavit
David a facie Saul, lancea autem, casso vulnere, perlata est in parietem.
Et David fugit et salvatus est nocte illa. 11 Misit ergo Saul satellites
suos in domum David, ut custodirent eum, et interficeretur mane.

Quod cum annuntiasset David Michol uxor sua dicens: « Nisi
salvaveris te nocte hac, cras morieris », 12 deposuit eum per fene-
stram. Porro ille abiit et aufugit atque salvatus est.

13 Tulit autem Michol theraphim et posuit eum super lectum; et
pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius et operuit eum vesti-
mentis. 14 Misit autem Saul nuntios, qui raperent David, et respon-
sum est quod aegrotaret. 15 Rursumque misit Saul nuntios, ut vide-
rent David, dicens: « Afferte eum ad me in lecto, ut occidatur ».
16 Cumque venissent nuntii, inventus est theraphim super lectum et
pellis caprarum ad caput eius. 17 Dixitque Saul ad Michol: « Quare
sic illusisti mihi et dimisisti inimicum meum, ut fugeret? ». Et re-
spondit Michol ad Saul: « Quia ipse locutus est mihi: " Dimitte
me, alioquin interficiam te " ».

18 David autem fugiens salvatus est et venit ad Samuel in Rama
et nuntiavit ei omnia, quae fecerat sibi Saul. Et abierunt ipse et Sa-
muel et morati sunt in Naioth.

[19] Nuntiatum est autem Sauli a dicentibus: « Ecce David in Naioth
in Rama ». [20] Misit ergo Saul nuntios, ut raperent David. Qui cum
vidissent cuneum prophetarum vaticinantium et Samuel stantem su-
per eos, factus est in illis spiritus Dei, et vaticinari coeperunt etiam
ipsi. [21] Quod cum nuntiatum esset Sauli, misit alios nuntios; vati-
cinati sunt autem et illi. Et rursum Saul misit tertios nuntios, qui
et ipsi vaticinati sunt.

[22] Abiit autem etiam ipse in Rama et venit usque ad cisternam
magnam, quae est in Socho; et interrogavit et dixit: « In quo loco
sunt Samuel et David? ». Dictumque est ei: « Ecce in Naioth sunt
in Rama ». [23] Et abiit inde in Naioth in Rama; et factus est etiam
super eum spiritus Dei, et ambulabat ingrediens et vaticinans, usque-
dum veniret in Naioth in Rama. [24] Et exspoliavit se etiam ipse vesti-
mentis suis et vaticinatus est cum ceteris coram Samuel; et cecidit
nudus tota die illa et nocte, unde et exivit proverbium: « Num et
Saul inter prophetas? ».

20 [1] Fugit autem David de Naioth, quae est in Rama, veniensque
locutus est coram Ionathan: « Quid feci? Quae est iniquitas mea
et quod peccatum meum in patrem tuum, quia quaerit animam
meam? ». [2] Qui dixit ei: « Absit, non morieris; neque enim faciet
pater meus quidquam grande vel parvum, nisi prius indicaverit
mihi: hoc ergo celavit me pater meus tantummodo? Nequaquam
erit istud ». [3] Et rursum respondit David et ait: « Scit profecto pater
tuus quia inveni gratiam in oculis tuis et dixit: " Nesciat hoc Iona-
than, ne forte tristetur ". Quinimmo vivit Dominus et vivit anima
tua quia uno tantum gradu ego morsque dividimur ».

[4] Et ait Ionathan ad David: « Quid desiderat anima tua, ut fa-
ciam tibi? ». [5] Dixit autem David ad Ionathan: « Ecce neomenia
est crastino, et ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum;
dimitte ergo me, ut abscondar in agro usque ad vesperam diei ter-
tiae. [6] Si requisierit me pater tuus, respondebis ei: " Rogavit me
David, ut iret celeriter in Bethlehem civitatem suam, quia victimae
annuae ibi sunt universis contribulibus eius ". [7] Si dixerit: " Bene ",
pax erit servo tuo; si autem fuerit iratus, scito quia malum decre-
tum est ab eo. [8] Fac ergo misericordiam in servum tuum, quia foe-
dus Domini me famulum tuum tecum inire fecisti; si autem est in

[19] [20] *Vidissent* – Lege cum vers *wajjir'û*; TM « vidisset »
[23] *Inde* – Lege cum Gr^{BA} *miššām*; TM « ibi »
[20] [3] *Rursum respondit* – Lege cum Gr *wajjāšeb*; TM « et iuravit » (dittographia)

me aliqua iniquitas, tu me interfice et ad patrem tuum ne intro-
ducas me ». 9 Et ait Ionathan: « Absit hoc a te; neque enim fieri
potest ut, si certo cognovero malum decretum esse a patre meo
contra te, non annuntiem tibi ». 10 Responditque David ad Iona-
than: « Quis nuntiabit mihi, si quid forte responderit tibi pater
tuus dure? ».

11 Et ait Ionathan ad David: « Veni, egrediamur foras in agrum ».
Cumque exissent ambo in agrum, 12 ait Ionathan ad David: « Vivit
Dominus, Deus Israel, investigabo sententiam patris mei hoc fere
tempore cras vel perendie; et si aliquid boni fuerit super David,
et non statim miserim ad te et notum tibi fecerim, 13 haec faciat
Dominus in Ionathan et haec augeat! Si autem perseveraverit patris
mei malitia adversum te, hoc quoque notum faciam tibi et dimittam
te, ut vadas in pace. Et sit Dominus tecum, sicut fuit cum patre
meo. 14 Et, si vixero, facies mihi misericordiam Domini; si vero
mortuus fuero, 15 non auferas misericordiam tuam a domo mea
usque in sempiternum, quando eradicaverit Dominus inimicos David
unumquemque de terra ». 16 Pepigit ergo foedus Ionathan cum domo
David dicens: « Requirat Dominus de manu inimicorum David! ».
17 Et addidit Ionathan ut faceret David iurare per dilectionem suam
erga illum; sicut animam enim suam, ita diligebat eum.

18 Dixitque ad eum Ionathan: « Cras neomenia est, et requireris:
19 vacua erit enim sessio tua. Perendie descendes festinus et venies
in locum, ubi abscondisti te in die facti illius; et sedebis iuxta
acervum illum. 20 Et ego tres sagittas mittam iuxta eum et iaciam
quasi exercens me ad signum. 21 Mittam quoque et puerum dicens
ei: " Vade et affer mihi sagittas ". 22 Si dixero puero: " Ecce
sagittae intra te sunt, tolle eas ", tu veni ad me, quia pax tibi est,
et nihil est mali, vivit Dominus. Si autem sic locutus fuero puero:
" Ecce sagittae ultra te sunt ", vade, quia dimisit te Dominus. 23 De

[20] 10 *Si* – Lege cum Gr et Vg *'im*; TM « vel »

12 *Vivit* – Adde cum 2 mss Hebraicis *ḥaj*; TM omittit

14 *Si vixero* – Praemittit et postponit *wᵉlō'* (« et non »), quod secundum Gr et Vg legendum est *wᵉlu'* (« et utinam »)

Si vero – Lege cum Gr et Vg *wᵉ'im*; TM « et non »

16 *Requirat* – Lege *jᵉbaqqēš*; TM *ûbiqqēš* (« et requirebat »), assimilatio ad *wajjikrōt*, quia oratio directa non expresse indicatur (sicut et v. 21) et *bᵉrît* (« foedus ») quoque omittitur (sicut 22, 8)

De manu inimicorum David – Euphemismus pro « de manu David » (cfr. 25, 22)

19 *Acervum illum* – Lege (cfr. Gr^B) *hā'argāb hallā'z*; TM « lapidem ha'azel »?

20 *Iuxta eum* – Lege *ṣiddāh*

verbo autem, quod locuti fuimus, ego et tu, sit Dominus inter me et te usque in sempiternum ».

[24] Absconditus est ergo David in agro; et venit neomenia, et sedit rex ad mensam ad comedendum. [25] Cumque sedisset rex super cathedram suam secundum consuetudinem, quae erat iuxta parietem, sedit Ionathan ex adverso et sedit Abner ex latere Saul; vacuusque apparuit locus David. [26] Et non est locutus Saul quidquam in die illa; cogitabat enim quod forte evenisset ei, ut non esset mundus nec purificatus. [27] Cumque illuxisset dies secunda post neomeniam, rursum vacuus apparuit locus David; dixitque Saul ad Ionathan filium suum: « Cur non venit filius Isai nec heri nec hodie ad vescendum? ». [28] Et respondit Ionathan Sauli: « Rogavit me obnixe, ut iret in Bethlehem, [29] et ait: " Dimitte me, quoniam sacrificium familiae est in civitate, et frater meus ipse accersivit me; nunc ergo, si inveni gratiam in oculis tuis, vadam cito et videbo fratres meos ". Ob hanc causam non venit ad mensam regis ».

[30] Iratus autem Saul adversum Ionathan dixit ei: « Fili mulieris perversae, numquid ignoro quia diligis filium Isai in confusionem tuam et in confusionem nuditatis matris tuae? [31] Omnibus enim diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu neque regnum tuum; itaque iam nunc mitte et adduc eum ad me, quia filius mortis est ». Respondens autem Ionathan Sauli patri suo ait: « Quare morietur? Quid fecit? ». [33] Et arripuit Saul lanceam, ut percuteret eum; et intellexit Ionathan quod definitum esset patri suo, ut interficeret David. [34] Surrexit ergo Ionathan a mensa in ira furoris et non comedit in die neomeniae secunda panem; contristatus est enim super David, eo quod confudisset eum pater suus.

[35] Cumque illuxisset mane, venit Ionathan in agrum ad locum constitutum a David et puer parvulus cum eo; [36] et ait ad puerum suum: « Vade et affer mihi sagittas, quas ego iacio ». Cumque puer cucurrisset, iecit sagittam trans puerum. [37] Venit itaque puer ad locum sagittae, quam miserat Ionathan, et clamavit Ionathan post tergum pueri et ait: « Ecce ibi est sagitta porro ultra te ». [38] Clamavitque Ionathan post tergum pueri: « Festina velociter, ne steteris ». Sustulit autem puer Ionathae sagittam et attulit ad dominum suum [39] et quid ageretur penitus ignorabat: tantummodo enim Ionathan et David rem noverant.

[20] [24] *Ad mensam (ad comedendum)* – Lege cum Gr *'al haššulḥān*; TM « panem »
[25] *Sedit... ex adverso* – Lege cum Gr *wajqaddēm*; TM « surrexit »

[40] Dedit igitur Ionathan arma sua puero et dixit ei: « Vade, defer
in civitatem ». [41] Cumque abisset puer, surrexit David de latere
acervi et cadens pronus in terram adoravit tertio; et osculantes al-
terutrum fleverunt pariter, David autem amplius. [42] Dixit ergo Iona-
than ad David: « Vade in pace; iuravimus enim ambo in nomine
Domini dicentes: Dominus erit inter me et te et inter semen meum
et semen tuum usque in sempiternum ».

21 [1] Et surrexit David et abiit; sed et Ionathan ingressus est civitatem.
[2] Venit autem David in Nob ad Achimelech sacerdotem, et ob-
stupuit Achimelech eo quod venisset David, et dixit ei: « Quare
tu solus et nullus est tecum? ». [3] Et ait David ad Achimelech sacer-
dotem: « Rex praecepit mihi negotium et dixit: " Nemo sciat rem,
propter quam a me missus es, et cuiusmodi tibi praecepta dederim ",
pueris vero condixi in illum et illum locum. [4] Nunc igitur, si habes
ad manum quinque panes, da mihi, aut quidquid inveneris ».
[5] Et respondens sacerdos David ait ei: « Non habeo panes laicos
ad manum, sed tantum panem sanctum; si mundi sunt pueri ma-
xime a mulieribus? ». [6] Et respondit David sacerdoti et dixit ei:
« Equidem, si de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri et nu-
diustertius. Quando egrediebar, fuerunt corpora puerorum sancta,
quamvis iter esset profanum. Quanto magis hodie sunt sancti quoad
corpora ». [7] Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem; neque enim
erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant
a facie Domini, ut ponerentur panes calidi.
[8] Erat autem ibi vir de servis Saul in die illa retentus ante Do-
minum; et nomen eius Doeg Idumaeus, potentissimus pastorum Saul.
[9] Dixit autem David ad Achimelech: « Si habes hic ad manum
hastam aut gladium? Quia gladium meum et arma mea non tuli
mecum; negotium enim regis urgebat ». [10] Et dixit sacerdos: « Ecce
hic gladius Goliath Philisthaei, quem percussisti in valle Terebinthi;
est involutus pallio post ephod. Si istum vis tollere, tolle, neque
enim est alius hic absque eo ». Et ait David: « Non est huic alter
similis; da mihi eum ».
[11] Surrexit itaque David et fugit in die illa a facie Saul et venit
ad Achis regem Geth. [12] Dixeruntque ei servi Achis: « Numquid
non iste est David rex terrae? Nonne huic cantabant per choros
dicentes: " Percussit Saul milia sua, et David decem milia sua "? ».
[13] Posuit autem David sermones istos in corde suo et extimuit

[20] [41] *Acervi* – Lege cum Gr *hā'argāb*; TM « ad austrum »

valde a facie Achis regis Geth. 14 Et immutavit os suum coram eis; et insaniebat inter manus eorum et impingebat in ostia portae, defluebantque salivae in barbam. 15 Et ait Achis ad servos suos: « Vidistis hominem insanum. Quare adduxistis eum ad me? 16 An desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum, ut fureret, me praesente? Hicine ingredietur domum meam? ».

22 1 Abiit ergo inde David et fugit in speluncam Odollam; quod cum audissent fratres eius et omnis domus patris eius, descenderunt ad eum illuc. 2 Et convenerunt ad eum omnes qui erant in angustia constituti et oppressi aere alieno et amaro animo; et factus est eorum princeps, fueruntque cum eo quasi quadringenti viri.

3 Et profectus est David inde in Maspha, quae est Moab, et dixit ad regem Moab: « Maneat, oro, pater meus et mater mea vobiscum, donec sciam quid faciat mihi Deus ». 4 Et reliquit eos ante faciem regis Moab; manseruntque apud eum cunctis diebus, quibus David fuit in praesidio.

5 Dixitque Gad propheta ad David: « Noli manere in praesidio. Proficiscere et vade in terram Iudae ». Et profectus David venit in saltum Haret.

6 Et audivit Saul quod detectus fuisset David et viri, qui erant cum eo. Saul autem, cum maneret in Gabaa et esset sub myrice, quae est in excelso, hastam manu tenens, cunctique servi eius circumstarent eum, 7 ait ad servos suos, qui assistebant ei: « Audite, Beniaminitae. Etiam omnibus vobis dabit filius Isai agros et vineas et universos vos faciet tribunos et centuriones, 8 quoniam coniurastis omnes adversum me. Et non est qui mihi renuntiet quod filius meus foedus iunxerit cum filio Isai; non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annuntiet mihi quod suscitaverit filius meus servum meum adversum me insidiantem mihi sicut hodie ».

9 Respondens autem Doeg Idumaeus, qui assistebat cum servis Saul: « Vidi, inquit, filium Isai in Nob apud Achimelech filium Achitob; 10 qui consuluit pro eo Dominum et cibaria dedit ei, sed et gladium Goliath Philisthaei dedit illi ».

11 Misit ergo rex ad accersendum Achimelech sacerdotem filium Achitob et omnem domum patris eius, sacerdotum, qui erant in

[21] 14 *Impingebat* – Lege cum Gr, VL et Vg *wajjātŏf*; TM « conscribillavit »
[22] 4 *Et reliquit eos* – Lege cum Aq, Targ, Syr et Vg *wajjannîḥēm*; TM « et adduxit eos »

6 *In excelso* – Lege cum Gr^{BL} *babbāmāh*; TM « in Rama » vel « in altitudine »

Nob; qui venerunt universi ad regem. 12 Et ait Saul: « Audi, fili
Achitob ». Qui respondit: « Praesto sum, domine ». 13 Dixitque ad
eum Saul: « Quare coniurastis adversum me, tu et filius Isai, et
dedisti ei panes et gladium et consuluisti pro eo Deum, ut consur-
geret adversum me insidiator, sicut est hodie? ». 14 Respondensque
Achimelech regi ait: « Et quis in omnibus servis tuis sicut David
fidelis et gener regis et dux satellitum tuorum et gloriosus in do-
mo tua? 15 Num hodie coepi consulere pro eo Deum? Absit hoc a
me, ne suspicetur rex adversus servum suum rem huiuscemodi,
adversus universam domum patris mei; non enim scivit servus
tuus quidquam super hoc negotio, vel modicum vel grande ».
16 Dixitque rex: « Morte morieris, Achimelech, tu et omnis domus
patris tui ».

17 Et ait rex emissariis, qui circumstabant eum: « Convertimini et
interficite sacerdotes Domini, nam manus eorum cum David est;
scientes quod fugisset, non indicaverunt mihi ». Noluerunt autem
servi regis extendere manum suam in sacerdotes Domini. 18 Et ait
rex ad Doeg: « Convertere tu et irrue in sacerdotes ». Conversusque
Doeg Idumaeus irruit in sacerdotes; et trucidavit in die illa octoginta
quinque viros vestitos ephod lineo. 19 Nob autem civitatem sacerdo-
tum percussit in ore gladii, viros et mulieres parvulos et lactantes,
bovem et asinum et ovem in ore gladii.

20 Evadens autem unus filius Achimelech filii Achitob, cuius no-
men erat Abiathar, fugit ad David 21 et annuntiavit ei quod occi-
disset Saul sacerdotes Domini. 22 Et ait David ad Abiathar: « Scie-
bam in die illa quod, cum ibi esset Doeg Idumaeus, procul dubio
annuntiaret Saul; ego sum reus omnium animarum domus patris
tui. 23 Mane mecum, ne timeas; qui enim quaerit animam meam,
quaerit et animam tuam, mecumque servaberis ».

23 1 Et nuntiaverunt David dicentes: « Ecce Philisthim oppugnant
Ceila et diripiunt areas ». 2 Consuluit igitur David Dominum dicens:
« Num vadam et percutiam Philisthaeos istos? ». Et ait Dominus ad
David: « Vade et percuties Philisthaeos et salvabis Ceila ». 3 Et dixe-
runt viri, qui erant cum David, ad eum: « Ecce nos hic in Iuda
consistentes timemus; quanto magis si ierimus in Ceila adversum
agmina Philisthinorum? ». 4 Rursum ergo David consuluit Domi-
num, qui respondens ei ait: « Surge et vade in Ceila; ego enim tra-

[22] 14 *Dux* – Lege cum Gr *w^eśar 'al*; TM « remotus »
22 *Sum reus* – Lege cum Gr, Syr et Vg *ḥabtî*; TM « me verti »

dam Philisthaeos in manu tua ». 5 Abiit ergo David et viri eius in
Ceila et pugnavit adversum Philisthaeos et abegit iumenta eorum et
percussit eos plaga magna: et salvavit David habitatores Ceilae.
6 Porro cum fugisset Abiathar filius Achimelech ad David, et ipse
cum David in Ceila ephod secum habens descenderat.

7 Nuntiatum est autem Saul quod venisset David in Ceila, et ait
Saul: « Tradidit eum Deus in manus meas: conclususque est intro-
gressus urbem, in qua portae et serae sunt ». 8 Et convocavit Saul
omnem populum, ut ad pugnam descenderet in Ceila et obsideret
David et viros eius. 9 Quod cum rescisset David quia praepararet ei
Saul clam malum, dixit ad Abiathar sacerdotem: « Applica ephod ».
10 Et ait David: « Domine, Deus Israel, audivit famam servus tuus
quod disponat Saul venire ad Ceila, ut evertat urbem propter me.
11 Si tradent me viri Ceilae in manus eius? Et si descendet Saul,
sicut audivit servus tuus? Domine, Deus Israel, indica servo tuo ».
Et ait Dominus: « Descendet ». 12 Dixitque David: « Si tradent viri
Ceilae me et viros, qui sunt mecum, in manu Saul? ». Et dixit Do-
minus: « Tradent ».

13 Surrexit ergo David et viri eius quasi sescenti et egressi de Ceila
huc atque illuc vagabantur incerti. Nuntiatumque est Saul quod
fugisset David de Ceila, quam ob rem destitit exire.

14 Morabatur autem David in deserto in locis firmissimis mansit-
que in monte, in deserto Ziph; et quaerebat eum Saul cunctis diebus,
sed non tradidit eum Deus in manus eius. 15 Et cognovit David
quod egressus esset Saul, ut quaereret animam eius; porro David
erat in deserto Ziph in Horesa. 16 Et surrexit Ionathan filius Saul et
abiit ad David in Horesa; et confortavit manus eius in Deo dixitque
ei: 17 « Ne timeas, neque enim inveniet te manus Saul patris mei;
et tu regnabis super Israel, et ego ero tibi secundus: sed et Saul
pater meus scit hoc ». 18 Percussit igitur uterque foedus coram Do-
mino; mansitque David in Horesa, Ionathan autem reversus est in
domum suam.

19 Ascenderunt autem Ziphaei ad Saul in Gabaa dicentes: « Nonne
David latitat apud nos in locis tutissimis in Horesa, in colle Ha-
chila, quae est ad meridiem deserti? 20 Nunc ergo, si desideravit
anima tua, rex, ut descenderes, descende; nostrum autem erit ut

[23] 6 *Et ipse cum David* – Adde cum Gr; TM omittit propter homoeoteleuton
Ephod secum habens – Pone cum Gr *'efōd* post *jārad*; TM « (descenderat) Ephod in manu eius »

7 *Tradidit* – Lege cum Gr, Vg et Targ *mākar*; TM « alium fecit »

tradamus eum in manus regis ». [21] Dixitque Saul: « Benedicti vos a Domino, quia doluistis vicem meam. [22] Abite, oro, et diligentius praeparate et curiosius agite; et considerate locum, ubi sit pes eius, vel quis viderit eum ibi: dictum est enim ad me quod callidus sit valde. [23] Considerate et videte omnia latibula eius, in quibus absconditur, et revertimini ad me ad certum locum, ut vadam vobiscum; quodsi fuerit in regione, perscrutabor eum in cunctis regionibus Iudae ». [24] At illi surgentes abierunt in Ziph ante Saul.

David autem et viri eius erant in deserto Maon, in Araba ad meridiem deserti. [25] Ivit ergo Saul et socii eius ad quaerendum eum, et nuntiatum est David; descenditque ad petram et versabatur in deserto Maon. Quod cum audisset Saul, persecutus est David in deserto Maon. [26] Et ibat Saul ad latus montis ex parte una, David autem et viri eius erant in latere montis ex parte altera; porro David praeceps fugiebat a facie Saul. Itaque Saul et viri eius in modum coronae cingebant David et viros eius, ut caperent eos. [27] Et nuntius venit ad Saul dicens: « Festina et veni, quoniam infuderunt se Philisthim super terram ». [28] Reversus est ergo Saul desistens persequi David; et perrexit in occursum Philisthinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum: « Petram dividentem ».

24 [1] Ascendit ergo David inde et habitavit in locis tutissimis Engaddi. [2] Cumque reversus esset Saul, postquam persecutus est Philisthaeos, nuntiaverunt ei dicentes: « Ecce David in deserto est Engaddi ». [3] Assumens ergo Saul tria milia electorum virorum ex omni Israel perrexit ad investigandum David et viros eius ad rupes ibicum. [4] Et venit ad caulas ovium, quae se offerebant vianti.

Eratque ibi spelunca, quam ingressus est Saul, ut purgaret ventrem; porro David et viri eius in interiore parte speluncae latebant. [5] Et dixerunt viri David ad eum: « Ecce dies, de qua locutus est Dominus ad te: " Ego trado tibi inimicum tuum, ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis " ». Surrexit ergo David et praecidit oram chlamydis Saul silenter. [6] Post haec cor David percussit eum, eo quod abscidisset oram chlamydis Saul, [7] dixitque ad viros suos: « Propitius mihi sit Dominus, ne faciam hanc rem domino meo, christo Domini, ut mittam manum meam in eum, quoniam christus

[23] [25] *Ad quaerendum eum* – Lege cum Gr^{BO} et Vg *l^{e}baqšô*; TM « ad quaerendum » (haplographia)

[24] [6] *Chlamydis* – Adde cum nonnullis mss Hebraicis, Gr, Syr, Vg et Targ (*k^{e}naf*) *hamm^{e}'îl*; TM omittit

Domini est ». [8] Et cohibuit David viros suos sermonibus et non
permisit eos, ut consurgerent in Saul.

Porro Saul exsurgens de spelunca pergebat coepto itinere. [9] Sur-
rexit autem et David post eum et egressus de spelunca clamavit
post tergum Saul dicens: « Domine mi rex! ». Et respexit Saul post
se, et inclinans se David pronus in terram adoravit [10] dixitque ad
Saul: « Quare audis verba hominum loquentium: " David quaerit
malum adversum te? ". [11] Ecce hodie viderunt oculi tui quod tra-
diderit te Dominus hodie in manu mea in spelunca; et dictum est
mihi, ut occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim:
Non extendam manum meam in dominum meum, quia christus
Domini est [12] et pater meus. Quin potius vide et cognosce oram
chlamydis tuae in manu mea, quoniam, cum praeciderem summi-
tatem chlamydis tuae, nolui occidere te. Animadverte et vide quon-
iam non est in manu mea malum neque iniquitas, neque peccavi
in te; tu autem insidiaris animae meae, ut auferas eam. [13] Iudicet
Dominus inter me et te et ulciscatur me Dominus ex te; manus
autem mea non sit in te. [14] Sicut et in proverbio antiquo dici-
tur: " Ab impiis egredietur impietas ", manus ergo mea non sit in
te. [15] Quem sequitur rex Israel? Quem persequeris? Canem mor-
tuum et pulicem unum. [16] Sit Dominus iudex et iudicet inter
me et te et videat et diiudicet causam meam et eruat me de ma-
nu tua ».

[17] Cum autem complesset David loquens sermones huiuscemodi
ad Saul, dixit Saul: « Numquid vox haec tua est, fili mi David? ».
Et levavit Saul vocem suam et flevit. [18] Dixitque ad David: « Iustior
tu es quam ego; tu enim tribuisti mihi bona, ego autem reddidi
tibi mala. [19] Et tu indicasti hodie, quae feceris mihi bona, quomodo
tradiderit me Dominus in manu tua, et non occideris me. [20] Quis
enim, cum invenerit inimicum suum, dimittet eum in via bona? Sed
Dominus reddat tibi vicissitudinem hanc, pro eo quod hodie ope-
ratus es in me. [21] Et nunc, quia scio quod certissime regnaturus sis
et habiturus in manu tua regnum Israel, [22] iura mihi in Domino,
ne deleas semen meum post me neque auferas nomen meum de
domo patris mei ». [23] Et iuravit David Sauli. Abiit ergo Saul in do-
mum suam, et David et viri eius ascenderunt ad praesidium.

[24] [11] *Oculus meus* – Adde cum Vg *'êni*; TM omittit

[12] *Et pater meus. Quin potius* – Ita cum Gr^{L} separanda verba; TM « et pater mi, vide »

25 1 Mortuus est autem Samuel; et congregatus est universus Israel,
et planxerunt eum et sepelierunt eum in domo sua in Rama.
Consurgensque David descendit in desertum Maon. 2 Erat autem
vir quispiam in solitudine Maon, et possessio eius in Carmel; et
homo ille magnus nimis; erantque ei oves tria milia et mille caprae.
Et accidit ut tonderet gregem suum in Carmel. 3 Nomen autem
viri illius erat Nabal et nomen uxoris eius Abigail. Eratque mulier
illa prudentissima et speciosa; porro vir eius durus et moribus
malis; erat autem de genere Chaleb.
4 Cum ergo audisset David in deserto quod tonderet Nabal gre-
gem suum, 5 misit decem iuvenes et dixit eis: « Ascendite in Car-
mel et venietis ad Nabal et salutabitis eum ex nomine meo pa-
cifice 6 et dicetis fratri meo: "Et tibi pax et domui tuae pax et omni-
bus, quaecumque habes, sit pax! 7 Et nunc audivi quod tonsores
essent apud te. Pastores autem tui erant nobiscum in deserto; num-
quam eis molesti fuimus, nec aliquando defuit eis quidquam de
grege omni tempore, quo fuerunt nobiscum in Carmel. 8 Interroga
pueros tuos, et indicabunt tibi. Nunc ergo inveniant pueri isti gra-
tiam in oculis tuis: in die enim bona venimus; quodcumque inve-
nerit manus tua, da servis tuis et filio tuo David" ».
9 Cumque venissent pueri David, locuti sunt ad Nabal omnia
verba haec ex nomine David et siluerunt. 10 Respondens autem Na-
bal pueris David ait: « Quis est David et quis est filius Isai? Hodie
increverunt servi, qui fugiunt dominos suos. 11 Tollam ergo panes
meos et aquas meas et carnes pecorum, quae occidi, tonsoribus meis
et dabo viris, quos nescio unde sint? ». 12 Regressi sunt itaque pueri
David per viam suam et reversi venerunt et nuntiaverunt ei omnia
verba haec. 13 Tunc David ait viris suis: « Accingatur unusquisque
gladio suo! ». Et accincti sunt singuli gladio suo, accinctusque est
et David ense suo, et secuti sunt David quasi quadringenti viri;
porro ducenti remanserunt ad sarcinas.
14 Abigail autem uxori Nabal nuntiavit unus de pueris suis dicens:
« Ecce misit David nuntios de deserto, ut benedicerent domino no-
stro, sed aversatus est eos. 15 Homines isti boni satis fuerunt nobis
et non molesti; nec quidquam aliquando periit omni tempore, quo
sumus conversati cum eis in deserto. 16 Pro muro erant nobis tam

[25] 1 *Maon* – Lege cum Gr^B *mā'ôn*; TM « Paran »
3 *De genere Chaleb* – Lege cum qere, Targ et Vg *kālibbî*; TM ketib « iuxta cor suum »
6 *Fratri meo*: – Lege (cfr. Vg) *l*^{e}*'āhî*; TM « viventi »

in nocte quam in die omnibus diebus, quibus pavimus apud eos greges. 17 Quam ob rem considera et recogita quid facias, quoniam malum decretum est adversus dominum nostrum et adversus domum eius universam. Et ipse filius Belial est, ita ut nemo ei possit loqui ».

18 Festinavit igitur Abigail et tulit ducentos panes et duos utres vini et quinque arietes coctos et quinque sata frumenti tosti et centum ligaturas uvae passae et ducentas massas caricarum et imposuit super asinos. 19 Dixitque pueris suis: « Praecedite me, ecce ego post tergum sequar vos ». Viro autem suo Nabal non indicavit. 20 Cum ergo ascendisset asinum et descenderet in tegmine montis, David et viri eius descendebant in occursum eius; quibus et illa occurrit. 21 Et aiebat David: « Vere frustra servavi omnia, quae huius erant in deserto, et non periit quidquam de cunctis, quae ad eum pertinebant; et reddidit mihi malum pro bono. 22 Haec faciat Deus inimicis David et haec addat, si reliquero de omnibus, quae ad eum pertinent, usque mane quidquid masculini sexus ».

23 Cum autem vidisset Abigail David, festinavit et descendit de asino et procidit coram David super faciem suam et adoravit super terram. 24 Et cecidit ad pedes eius et dixit: « In me sit, domine mi, haec iniquitas; loquatur, obsecro, ancilla tua in auribus tuis, et audi verba famulae tuae. 25 Ne ponat, oro, dominus meus cor suum super virum istum iniquum Nabal, quia secundum nomen suum stultus est, et est stultitia cum eo; ego autem ancilla tua non vidi pueros domini mei, quos misisti. 26 Nunc ergo, domine mi, vivit Dominus, et vivit anima tua, quia Dominus prohibuit te, ne venires in sanguine et salvares te manu tua; et nunc fiant sicut Nabal inimici tui et qui quaerunt domino meo malum. 27 Quapropter suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua domino meo, et da pueris, qui sequuntur dominum meum. 28 Aufer iniquitatem famulae tuae. Faciens enim faciet Dominus domino meo domum fidelem, quia proelia Domini dominus meus proeliatur; malitia ergo non inveniatur in te omnibus diebus vitae tuae. 29 Si enim surrexerit aliquando homo persequens te et quaerens animam tuam, erit anima domini mei custodita in fasciculo vitae apud Dominum Deum tuum; sed inimicorum tuorum animam ipse iaciat in impetu et circulo fundae. 30 Cum ergo fecerit Dominus domino meo omnia, quae locutus est,

[25] 22 *Inimicis David* – Euphemismus pro « David » (cfr. 20, 16)
27 *Attulit* – Lege cum pluribus mss Hebraicis *hēbî'āh* (fem.); TM *hēbî'*
29 *Si surrexerit* – Lege cum Vg *wejāqūm*, vel *ki jāqûm*; TM « et surrexit »

bona de te et constituerit te ducem super Israel, 31 non erit tibi hoc
in singultum et in scrupulum cordis domino meo, quod effuderis
sanguinem innoxium et ipse te ultus fueris; et cum benefecerit Do-
minus domino meo, recordaberis ancillae tuae ».

32 Et ait David ad Abigail: « Benedictus Dominus, Deus Israel,
qui misit te hodie in occursum meum. Et benedicta prudentia tua,
33 et benedicta tu, quae prohibuisti me hodie, ne irem ad sangui-
nem et ulciscerer me manu mea. 34 Alioquin, vivit Dominus, Deus
Israel, qui prohibuit me malum facere tibi, nisi cito venisses in oc-
cursum mihi, non remansisset Nabal usque ad lucem matutinam
quidquid masculini sexus ». 35 Suscepit ergo David de manu eius
omnia, quae attulerat ei, dixitque ei: « Vade pacifice in domum
tuam. Ecce audivi vocem tuam et honoravi faciem tuam ».

36 Venit autem Abigail ad Nabal; et ecce erat ei convivium in
domo eius quasi convivium regis, et cor Nabal iucundum; erat enim
ebrius nimis. Et non indicavit ei verbum pusillum aut grande usque
in mane. 37 Diluculo autem, cum digessisset vinum Nabal, haec in-
dicavit ei uxor sua; et emortuum est cor eius intrinsecus, et factus
est quasi lapis. 38 Cumque pertransissent decem dies, percussit Do-
minus Nabal, et mortuus est.

39 Quod cum audisset David mortuum Nabal, ait: « Benedictus
Dominus, qui iudicavit causam opprobrii mei de manu Nabal et
servum suum custodivit a malo et malitiam Nabal reddidit Domi-
nus in caput eius ».

Misit ergo David et locutus est ad Abigail, ut sumeret eam sibi
in uxorem. 40 Et venerunt pueri David ad Abigail in Carmel et lo-
cuti sunt ad eam dicentes: « David misit nos ad te, ut accipiat te
sibi in uxorem ». 41 Quae consurgens adoravit prona in terram et
ait: « Ecce famula tua sit in ancillam, ut lavet pedes servorum do-
mini mei ». 42 Et festinavit et surrexit Abigail et ascendit super asi-
num, et quinque puellae ierunt cum ea pedisequae eius; et secuta
est nuntios David et facta est illi uxor.

43 Sed et Achinoam accepit David de Iezrahel, et fuit utraque
uxor eius. 44 Saul autem dedit Michol filiam suam uxorem David
Phalti filio Lais, qui erat de Gallim.

26 1 Et venerunt Ziphaei ad Saul in Gabaa dicentes: « Ecce David
absconditus est in colle Hachila, quae est ex adverso solitudinis ».
2 Et surrexit Saul et descendit in desertum Ziph, et cum eo tria milia
virorum de electis Israel, ut quaereret David in deserto Ziph. 3 Et
castrametatus est Saul in colle Hachila, quae erat ex adverso soli-

tudinis in via. David autem habitabat in deserto; videns autem quod
venisset Saul post se in desertum, [4] misit exploratores et didicit
quod illuc venisset certissime. [5] Et surrexit David et venit ad locum,
ubi erat Saul. Cumque vidisset locum, in quo dormiebat Saul et
Abner filius Ner princeps militiae eius, Saulem dormientem in car-
ragine et reliquum vulgus per circuitum eius, [6] ait David ad Achi-
melech Hetthaeum et Abisai filium Sarviae fratrem Ioab dicens:
« Quis descendet mecum ad Saul in castra? ». Dixitque Abisai:
« Ego descendam tecum ».

[7] Venerunt ergo David et Abisai ad populum nocte et invenerunt
Saul iacentem et dormientem in carragine et hastam fixam in terra
ad caput eius, Abner autem et populum dormientes in circuitu eius.
[8] Dixitque Abisai ad David: « Conclusit Deus hodie inimicum tuum
in manus tuas; nunc ergo perfodiam eum lancea in terra semel, et
secundo opus non erit ». [9] Et dixit David ad Abisai: « Ne interficias
eum; quis enim extendit manum suam in christum Domini et inno-
cens erit? ». [10] Et dixit David: « Vivit Dominus quia Dominus per-
cutiet eum, aut dies eius veniet, ut moriatur, aut in proelium de-
scendens peribit. [11] Propitius mihi sit Dominus, ne extendam manum
meam in christum Domini. Nunc igitur tolle hastam, quae est ad
caput eius, et scyphum aquae, et abeamus ». [12] Tulit ergo David
hastam et scyphum aquae, qui erat ad caput Saul, et abierunt; et
non erat quisquam, qui videret et intellegeret et vigilaret, sed omnes
dormiebant, quia sopor Domini irruerat super eos.

[13] Cumque transisset David ex adverso et stetisset in vertice mon-
tis de longe, et esset grande intervallum inter eos, [14] clamavit David
ad populum et ad Abner filium Ner dicens: « Nonne respondebis,
Abner? ». Et respondens Abner ait: « Quis es tu? Clamasti ad re-
gem! ». [15] Et ait David ad Abner: « Numquid non vir tu es? Et quis
alius similis tui in Israel? Quare ergo non custodisti dominum tuum
regem? Ingressus est enim unus de turba, ut interficeret regem do-
minum tuum. [16] Non est bonum hoc, quod fecisti. Vivit Dominus
quoniam filii mortis estis vos, qui non custodistis dominum vestrum,
christum Domini. Nunc ergo vide, ubi sit hasta regis et ubi scyphus
aquae, qui erat ad caput eius ».

[17] Cognovit autem Saul vocem David et dixit: « Num vox tua
haec est, fili mi David? ». Et ait David: « Vox mea, domine mi rex ».
[18] Et ait: « Quam ob causam dominus meus persequitur servum
suum? Quid feci? Aut quod est in manu mea malum? [19] Nunc ergo
audiat, oro, dominus meus rex verba servi sui: Si Dominus incitat
te adversum me, odoretur sacrificium; si autem filii hominum, ma-

ledicti sint in conspectu Domini, quia eiecerunt me hodie, ut non
habitem in hereditate Domini dicentes: " Vade, servi diis alienis ".
20 Et nunc non effundatur sanguis meus in terra longe a facie Do-
mini; quia egressus est rex Israel, ut quaerat pulicem unum, sicut
persequitur quis perdicem in montibus ».

21 Et ait Saul: « Peccavi. Revertere, fili mi David; nequaquam
enim ultra malefaciam tibi, eo quod pretiosa fuerit anima mea in
oculis tuis hodie; apparet quod stulte egerim et erraverim multum
nimis ». 22 Et respondens David ait: « Ecce hasta regis; transeat unus
de pueris et tollat eam. 23 Dominus autem retribuet unicuique se-
cundum iustitiam suam et fidem; tradidit enim te Dominus hodie
in manu mea, et nolui extendere manum meam in christum Domini.
24 Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis, sic ma-
gnificetur anima mea in oculis Domini, et liberet me de omni an-
gustia ».

25 Ait ergo Saul ad David: « Benedictus tu, fili mi David; et qui-
dem faciens facies et potens poteris ». Abiit autem David in viam
suam, et Saul reversus est in locum suum.

27 1 Et ait David in corde suo: « Aliquando incidam in uno die in
manu Saul; nonne melius est ut fugiam et salver in terra Philisthino-
rum, ut desperet Saul cessetque me quaerere in cunctis finibus Israel?
Fugiam ergo manus eius ». 2 Et surrexit David et abiit ipse et ses-
centi viri cum eo ad Achis filium Maoch regem Geth. 3 Et habitavit
David cum Achis in Geth ipse et viri eius unusquisque cum domo
sua; David et duae uxores eius, Achinoam Iezrahelites et Abigail
uxor Nabal de Carmel. 4 Et nuntiatum est Saul quod fugisset David
in Geth, et non addidit ultra ut quaereret eum.

5 Dixit autem David ad Achis: « Si inveni gratiam in oculis tuis,
detur mihi locus in una urbium regionis huius, ut habitem ibi. Cur
enim manet servus tuus in civitate regis tecum? ». 6 Dedit itaque
ei Achis in die illa Siceleg; propter quam causam facta est Siceleg
regum Iudae usque in diem hanc. 7 Fuit autem numerus dierum, qui-
bus habitavit David in regione Philisthinorum, annus et quattuor
menses.

8 Et ascendit David et viri eius et agebant praedas de Gesuri et
de Gerzi et de Amalecitis; hae enim gentes habitabant terram, quae
est a Telem in via Sur et usque ad terram Aegypti. 9 Et percu-
tiebat David omnem terram nec relinquebat viventem virum et

[27] 8 A *Telem* – Lege cum aliquibus mss Graecis *mittelem*; TM « ab antiquo »

mulierem; tollensque oves et boves et asinos et camelos et vestes
revertebatur et veniebat ad Achis. 10 Dicebat autem ei Achis: « In
quem irruistis hodie? ». Respondebatque David: « Contra Nageb
Iudae vel contra Nageb Ierameel vel contra Nageb Ceni ». 11 Viro
et mulieri non parcebat David nec adducebat in Geth dicens: « Ne
forte loquantur adversum nos: "Haec fecit David" ». Et hoc erat
decretum illi omnibus diebus, quibus habitavit in regione Philisthi-
norum. 12 Credidit ergo Achis David dicens: « Valde odiosum
se fecit populo suo Israel; erit igitur mihi servus sempiternus ».

28 1 Factum est autem in diebus illis, congregaverunt Philisthim ag-
mina sua, ut praepararentur ad bellum contra Israel. Dixitque Achis
ad David: « Sciens nunc scito quoniam mecum egredieris in castris
tu et viri tui ». 2 Dixitque David ad Achis: « Ideo tu quoque scies,
quae facturus est servus tuus ». Et ait Achis ad David: « Ideo cu-
stodem capitis mei ponam te cunctis diebus ».

3 Samuel autem mortuus erat; planxeratque eum omnis Israel, et
sepelierant eum in Rama urbe sua. Et Saul abstulerat magos et
hariolos de terra.

4 Congregatique sunt Philisthim et venerunt et castrametati sunt
in Sunam. Congregavit autem et Saul universum Israel, et castra-
metati sunt in Gelboe. 5 Et vidit Saul castra Philisthim et timuit, et
expavit cor eius nimis. 6 Consuluitque Dominum, et non respondit
ei neque per somnia neque per Urim neque per prophetas.

7 Dixitque Saul servis suis: « Quaerite mihi mulierem habentem
pythonem, et vadam ad eam et sciscitabor per illam ». Et dixerunt
servi eius ad eum: « Est mulier habens pythonem in Endor ». 8 Mu-
tavit ergo habitum suum vestitusque est aliis vestimentis et abiit
ipse et duo viri cum eo; veneruntque ad mulierem nocte, et ait:
« Divina mihi in pythone et suscita mihi, quem dixero tibi ». 9 Et
ait mulier ad eum: « Ecce tu nosti, quanta fecerit Saul et quomodo
eraserit magos et hariolos de terra; quare ergo insidiaris animae
meae, ut occidar? ». 10 Et iuravit ei Saul in Domino dicens: « Vivit
Dominus quia non veniet tibi quidquam mali propter hanc rem ».
11 Dixitque ei mulier: « Quem suscitabo tibi? ». Qui ait: « Samue-
lem suscita mihi ».

12 Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna
et dixit ad Saul: « Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul! ». 13 Di-

[27] 10 *In quem* – Lege cum 2 mss Hebraicis, Syr et Targ *'ān* (« ubi » vel « quo », sicut 10, 24); TM *'al* (« non »?), quod Gr et Vg legunt *'el* addendo *mî*

xitque ei rex: « Noli timere. Quid vidisti? ». Et ait mulier ad Saul:
« Hominem divinum vidi ascendentem de terra ». [14] Dixitque ei:
« Qualis est forma eius? ». Quae ait: « Vir senex ascendit et ipse
amictus est pallio ». Intellexit Saul quod Samuel esset et inclinavit
se super faciem suam in terra et adoravit.

[15] Dixit autem Samuel ad Saul: « Quare inquietasti me, ut susci-
tarer? ». Et ait Saul: « Coartor nimis. Siquidem Philisthim pugnant
adversum me, et Deus recessit a me et exaudire me noluit neque in
manu prophetarum neque per somnia; vocavi ergo te, ut ostenderes
mihi quid faciam ». [16] Et ait Samuel: « Quid interrogas me, cum
Dominus recesserit a te et factus est adversarius tuus? [17] Fecit
enim Dominus, sicut locutus est in manu mea, et scidit regnum de
manu tua et dedit illud proximo tuo David, [18] quia non oboedisti
voci Domini neque fecisti iram furoris eius in Amalec. Idcirco quod
pateris, fecit tibi Dominus hodie. [19] Et dabit Dominus etiam Israel
tecum in manu Philisthim; cras autem tu et filii tui mecum eritis,
sed et castra Israel tradet Dominus in manu Philisthim ».

[20] Statimque Saul cecidit porrectus in terram; extimuerat enim
verba Samuel, et robur non erat in eo, quia non comederat panem
tota die illa et tota nocte illa. [21] Accessit itaque mulier ad Saul et
vidit quod conturbatus esset valde; dixitque ad eum: « Ecce audivit
ancilla tua vocem tuam, et posui animam meam in manu mea et
oboedivi sermonibus tuis, quos locutus es ad me. [22] Nunc igitur
audi et tu vocem ancillae tuae, ut ponam coram te buccellam panis,
et comedens convalescas, ut possis iter facere ». [23] Qui renuit et ait:
« Non comedam ». Coegerunt autem eum servi sui et mulier; et
tandem, audita voce eorum, surrexit de terra et sedit super lectum.
[24] Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo; et festi-
navit et occidit eum, tollensque farinam miscuit eam et coxit azyma.
[25] Et posuit ante Saul et ante servos eius. Qui cum comedissent,
surrexerunt et abierunt hac eadem nocte.

29 [1] Congregata sunt ergo Philisthim universa agmina in Aphec; sed
et Israel castrametatus est super fontem, qui erat in Iezrahel. [2] Et
principes quidem Philisthim incedebant in centuriis et milibus; Da-
vid autem et viri eius incedebant in novissimo agmine cum Achis.
[3] Dixeruntque principes Philisthim: « Quid sibi volunt Hebraei
isti? ». Et ait Achis ad principes Philisthim: « Nonne iste est Da-
vid, qui fuit servus Saul regis Israel et est apud me multis diebus
vel annis, et non inveni in eo quidquam ex die, qua transfugit ad
me, usque ad diem hanc? ». [4] Irati sunt autem adversus eum prin-

cipes Philisthim et dixerunt ei: « Revertatur vir iste et sedeat in
loco suo, in quo constituisti eum, et non descendat nobiscum in
proelium, ne fiat nobis adversarius, cum proeliari coeperimus. Quo-
modo enim aliter placare poterit dominum suum nisi in capitibus
horum virorum? 5 Nonne iste est David, cui cantabant in choris di-
centes: " Percussit Saul milia sua, et David decem milia sua "? ».
6 Vocavit ergo Achis David et ait ei: « Vivit Dominus quia rectus
es tu, et bonus est in conspectu meo exitus tuus et introitus tuus
mecum in castris, et non inveni in te quidquam mali ex die, qua
venisti ad me, usque ad diem hanc. Sed principibus non places.
7 Revertere ergo et vade in pace et non offendes oculos principum
Philisthim ». 8 Dixitque David ad Achis: « Quid enim feci, et quid
invenisti in me servo tuo, a die, qua fui in conspectu tuo, usque in
diem hanc, ut non veniam et pugnem contra inimicos domini mei
regis? ». 9 Respondens autem Achis locutus est ad David: « Scio
quia bonus es tu in oculis meis sicut angelus Dei; sed principes
Philisthim dixerunt: " Non ascendet nobiscum in proelium ". 10 Igi-
tur consurge mane tu et servi domini tui, qui venerunt tecum, et,
cum de nocte surrexeritis et coeperit dilucescere, pergite ». 11 Sur-
rexit itaque de nocte David ipse et viri eius, ut proficiscerentur
mane et reverterentur ad terram Philisthim. Philisthim autem ascen-
derunt in Iezrahel.

30 1 Cumque venissent David et viri eius in Siceleg die tertia, Ama-
lecitae impetum fecerant contra Nageb et contra Siceleg et percus-
serant Siceleg et succenderant eam igni; 2 et captivas duxerant mu-
lieres et omnes in ea a minimo usque ad magnum et non interfe-
cerant quemquam, sed secum duxerant et pergebant in itinere suo.
3 Cum ergo venisset David et viri eius ad civitatem et invenissent
eam succensam igni et uxores suas et filios suos et filias ductas esse
captivas, 4 levaverunt David et populus, qui erat cum eo, voces suas
et planxerunt, donec deficerent in eis lacrimae. 5 Siquidem et duae
uxores David captivae ductae fuerant, Achinoam Iezrahelites et Abi-
gail uxor Nabal de Carmel.
6 Et angustiatus est David valde; volebat enim eum populus la-
pidare, quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et
filiabus. Confortatus est autem David in Domino Deo suo 7 et
ait ad Abiathar sacerdotem filium Achimelech: « Applica ad me
ephod ». Et applicuit Abiathar ephod ad David. 8 Et consuluit

[30] 2 *Et omnes* – Insere cum Gr *w*^{e}*'et kŏl*; TM omittit

David Dominum dicens: « Persequar latrunculos hos et compre-
hendam eos an non? ». Dixitque ei: « Persequere; absque dubio
enim comprehendes eos et excuties praedam ». [9] Abiit ergo David
ipse et sescenti viri, qui erant cum eo, et venerunt usque ad tor-
rentem Besor, et lassi quidam substiterunt. [10] Persecutus est autem
David ipse et quadringenti viri; et reliqui substiterunt: ducenti,
qui lassi transire non poterant torrentem Besor.

[11] Et invenerunt virum Aegyptium in agro et adduxerunt eum ad
David; dederuntque ei panem, et comedit, et dederunt ei aquam
bibere, [12] sed et dederunt ei fragmen massae caricarum et duas liga-
turas uvae passae. Quae cum comedisset, reversus est spiritus eius;
non enim comederat panem neque biberat aquam tribus diebus et
tribus noctibus. [13] Dixit itaque ei David: « Cuius es tu vel unde? ».
Qui ait ei: « Puer Aegyptius ego sum servus viri Amalecitae; dere-
liquit autem me dominus meus, quia aegrotare coepi nudiustertius.
[14] Siquidem nos erupimus contra Nageb Cherethi et contra Nageb
Iudae et Nageb Chaleb et Siceleg succendimus igni ». [15] Dixitque ei
David: « Potes me ducere ad istum cuneum? ». Qui ait: « Iura mihi
per Deum quod non occidas me et non tradas me in manu domini
mei, et ducam te ad cuneum istum ». Et iuravit ei David.

[16] Qui cum duxisset eum, ecce illi discumbebant super faciem
universae terrae comedentes et bibentes et festum celebrantes pro
cuncta praeda et spoliis, quae ceperant de terra Philisthim et de
terra Iudae. [17] Et percussit eos David die altera a diluculo usque
ad vesperam, et non evasit ex eis quisquam, nisi quadringenti viri
adulescentes, qui ascenderant camelos et fugerant.

[18] Eruit ergo David omnia, quae ceperant Amalecitae, et duas uxo-
res suas eruit. [19] Nec defuit quidquam a parvo usque ad magnum
tam de filiis quam de filiabus et de spoliis, et, quaecumque rapue-
rant, omnia reduxit David. [20] Cepit ergo David universos greges et
armenta, et minaverunt ante faciem eius possessionem hanc dixe-
runtque: « Haec est praeda David ».

[21] Venit autem David ad ducentos viros, qui lassi substiterant, nec
sequi potuerant David, et residere eos iusserat in torrente Besor.
Qui egressi sunt obviam David et populo, qui erat cum eo. Acce-
dens autem David ad populum salutavit eos pacifice. [22] Respon-

[30] [10] *Et reliqui substiterunt* – Transponitur huc ex fine v. 9; omissum (propter homoeoteleuton?), deinde in margine positum, unde in fine v. 9 insertum est

[20] *Ante faciem eius* – Lege cum Vg *l*ᵉ*fānâw*; TM *lifnê* « ante (possessionem) »

[21] *Et residere eos iusserat* – Lege cum 5 mss Hebraicis et verss *wajjōšibēm*; TM « et residere eos iusserant » (*wajjōšîbum*)

densque omnis vir pessimus et iniquus de viris, qui ierant cum Da-
vid, dixit: « Quia non venerunt nobiscum, non dabimus eis quid-
quam de praeda, quam eruimus; sed sufficiat unicuique uxor sua et
filii; quos cum acceperint, recedant ». [23] Dixit autem David: « Non
sic facietis, fratres mei, de his, quae tradidit Dominus nobis, et cu-
stodivit nos et dedit latrunculos, qui eruperant adversum nos, in
manu nostra; [24] nec audiet vos quisquam super sermone hoc: aequa
enim pars erit descendentis ad proelium et remanentis ad sarcinas,
et similiter divident ». [25] Et factum est hoc ex die illa et deinceps
constitutum ut praeceptum et quasi lex in Israel usque ad diem
hanc.

[26] Venit ergo David in Siceleg et misit dona de praeda senioribus
Iudae proximis suis dicens: « Accipite benedictionem de praeda ho-
stium Domini »; [27] his, qui erant in Bethul et qui in Ramathnageb
et qui in Iether [28] et qui in Aroer et qui in Sephamoth et qui in
Esthemo [29] et qui in Carmel et qui in urbibus Ierameeli et qui in
urbibus Ceni [30] et qui in Horma et qui in Borasan et qui in Athach
[31] et qui in Hebron et reliquis locis, in quibus commoratus fuerat
David ipse et viri eius.

31 [1] Philisthim autem pugnabant adversum Israel; et fugerunt viri
Israel ante faciem Philisthim et ceciderunt interfecti in monte Gel-
boe. [2] Irrueruntque Philisthim in Saul et filios eius et percusserunt
Ionathan et Abinadab et Melchisua filios Saul.

[3] Totumque pondus proelii versum est in Saul; et consecuti sunt
eum viri arcu, et vulneratus est vehementer a sagittariis. [4] Dixitque
Saul ad armigerum suum: « Evagina gladium tuum et percute me, ne
forte veniant incircumcisi isti et confodiant me et illudant mihi ». Et
noluit armiger eius; erat enim nimio timore perterritus. Arripuit
itaque Saul gladium et irruit super eum. [5] Quod cum vidisset armi-
ger eius, videlicet quod mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super
gladium suum et mortuus est cum eo. [6] Mortuus est ergo Saul
et tres filii eius et armiger illius et universi viri eius in die illa pa-
riter. [7] Videntes autem viri Israel, qui erant trans vallem et trans
Iordanem, quod fugissent viri Israelitae et quod mortuus esset Saul

[30] [27] *In Bethul* – Lege *bib^{e}tûl* (cfr. Ios 19, 4); TM « in Bethel »
In Ramath – Lege *b^{e}rāmat* (cfr. Ios 19, 8); TM « in Ramoth »
[29] *In Carmel* – Lege cum Gr *b^{e}karmel*; TM « in Rachal » (Vg)

[31] [3] *Viri* – TM praemittit *hammôrîm* (« sagittarii »), lectio varians
Et vulneratus est – Lege cum Gr et Vg *wajjaḥal* (cfr. 1 Reg 22, 34; 2 Reg 1, 2)
vel *wajjēḥal*; TM « et tremuit »

et filii eius, reliquerunt civitates suas et fugerunt. Veneruntque Phi-
listhim et habitaverunt ibi.
8 Facta autem die altera, venerunt Philisthim, ut spoliarent inter-
fectos, et invenerunt Saul et tres filios eius iacentes in monte Gel-
boe. 9 Et praeciderunt caput Saul et exspoliaverunt eum armis, quae
miserunt in terram Philisthinorum per circuitum, ut annuntiaretur
in templis idolorum suorum et populo. 10 Et posuerunt arma eius in
templo Astharoth, corpus vero eius suspenderunt in muro Bethsan.
11 Quod cum audissent habitatores Iabes Galaad, quaecumque fe-
cerant Philisthim Saul, 12 surrexerunt omnes viri fortissimi et ambu-
laverunt tota nocte et tulerunt cadaver Saul et cadavera filiorum
eius de muro Bethsan; veneruntque Iabes et combusserunt ea ibi.
13 Et tulerunt ossa eorum et sepelierunt sub myrice in Iabes et
ieiunaverunt septem diebus.

LIBER SECUNDUS SAMUELIS

1 1 Factum est autem, postquam mortuus est Saul, ut David re-
verteretur a caede Amalec et maneret in Siceleg dies duos. 2 In die
autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul veste conscissa
et pulvere aspersus caput; et, ut venit ad David, cecidit super fa-
ciem suam et adoravit. 3 Dixitque ad eum David: « Unde venis? ».
Qui ait ad eum: « De castris Israel fugi ». 4 Et dixit ad eum David:
« Quid enim factum est? Indica mihi ». Qui ait: « Fugit populus ex
proelio, et multi corruentes e populo mortui sunt; sed et Saul et
Ionathan filius eius interierunt ».
5 Dixitque David ad adulescentem, qui nuntiabat ei: « Unde scis
quia mortuus est Saul et Ionathan filius eius? ». 6 Et ait adulescens,
qui narrabat ei: « Casu veni in montem Gelboe, et Saul incumbe-
bat super hastam suam. Porro currus et equites appropinquabant
ei, 7 et conversus post tergum suum vidensque me vocavit. Cui
cum respondissem: Adsum, 8 dixit mihi: " Quisnam es tu? ". Et
dixi ad eum: Amalecites ego sum. 9 Et locutus est mihi: " Sta super
me et interfice me, quoniam tenent me angustiae, et adhuc tota
anima mea in me est ". 10 Stansque super eum occidi illum; sciebam
enim quod vivere non poterat post ruinam. Et tuli diadema, quod
erat in capite eius, et armillam de brachio illius et attuli ad te do-
minum meum huc ».
11 Apprehendens autem David vestimenta sua scidit omnesque
viri, qui erant cum eo; 12 et planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt
usque ad vesperam super Saul et super Ionathan filium eius et super
populum Domini et super domum Israel, quod corruissent gladio.
13 Dixitque David ad iuvenem, qui nuntiaverat ei: « Unde es? ».
Qui respondit: « Filius hominis advenae Amalecitae ego sum ».
14 Et ait ad eum David: « Quare non timuisti mittere manum tuam,
ut occideres christum Domini? ». 15 Vocansque David unum de
pueris ait: « Accedens irrue in eum ». Qui percussit illum, et mor-
tuus est. 16 Et ait ad eum David: « Sanguis tuus super caput tuum;
os enim tuum locutum est adversum te dicens: " Ego interfeci chri-
stum Domini " ».
17 Planxit autem David planctum huiuscemodi super Saul et super

[1] 8 *Et dixi* – Lege cum multis mss, qere et vers *wāʾōmar*; TM « et dixit »

Ionathan filium eius; 18 et praecepit, ut docerent filios Iudae canticum Arcus, sicut scriptum est in libro Iusti, et ait:

19 « Incliti, o Israel, super montes tuos interfecti,
quomodo ceciderunt fortes!
20 Nolite annuntiare in Geth,
neque annuntietis in compitis Ascalonis,
ne forte laetentur filiae Philisthim,
ne exsultent filiae incircumcisorum.
21 Montes Gelboe, nec ros nec pluviae veniant super vos,
neque sint agri oblationum!
Quia ibi abiectus est clipeus fortium,
clipeus Saul, quasi non esset unctus oleo.
22 A sanguine interfectorum, ab adipe fortium
arcus Ionathan numquam rediit retrorsum,
et gladius Saul non est reversus inanis.
23 Saul et Ionathan amabiles et decori in vita sua,
in morte quoque non sunt divisi,
aquilis velociores, leonibus fortiores.
24 Filiae Israel, super Saul flete,
qui vestiebat vos coccino in deliciis,
qui praebebat ornamenta aurea cultui vestro.
25 Quomodo ceciderunt fortes in proelio!
Ionathan in excelsis tuis occisus est.
26 Doleo super te, frater mi Ionathan,
suavis nimis mihi;
mirabilis amor tuus mihi
super amorem mulierum.
27 Quomodo ceciderunt fortes,
et perierunt arma bellica! ».

2 1 Igitur post haec consuluit David Dominum dicens: « Num
ascendam in unam de civitatibus Iudae? ». Et ait Dominus ad eum:
« Ascende ». Dixitque David: « Quo ascendam? ». Et respondit ei:
« In Hebron ». 2 Ascendit ergo David et duae uxores eius, Achinoam
Iezrahelites et Abigail uxor Nabal de Carmel; 3 sed et viros, qui
erant cum eo, duxit David singulos cum domo sua, et manserunt
in oppidis Hebron. 4 Veneruntque viri Iudae et unxerunt ibi David,
ut regnaret super domum Iudae.

Et nuntiatum est David quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul.
5 Misit ergo David nuntios ad viros Iabes Galaad dixitque ad eos:
« Benedicti vos Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum do-

mino vestro Saul et sepelistis eum. [6] Et nunc faciat quidem vobis
Dominus misericordiam et veritatem; sed et ego reddam vobis si-
militer bonum, eo quod feceritis istud. [7] Nunc autem confortentur
manus vestrae, et estote fortes; licet enim mortuus sit dominus
vester Saul, tamen me unxit domus Iudae in regem sibi ».

[8] Abner autem filius Ner princeps exercitus Saul tulit Isbaal
filium Saul et duxit eum in Mahanaim [9] regemque constituit super
Galaad et super Aser et super Iezrahel et super Ephraim et super
Beniamin et super Israel universum. [10] Quadraginta annorum erat
Isbaal filius Saul, cum regnare coepisset super Israel, et duobus
annis regnavit; sola autem domus Iudae sequebatur David. [11] Et fuit
numerus dierum, quos commoratus est David imperans in Hebron
super domum Iudae, septem annorum et sex mensium.

[12] Egressusque est Abner filius Ner et pueri Isbaal filii Saul de
Mahanaim in Gabaon. [13] Porro Ioab filius Sarviae et pueri David
egressi sunt et occurrerunt eis iuxta piscinam Gabaon; et, cum in
unum convenissent e regione, constiterunt hi ex una parte piscinae
et illi ex altera. [14] Dixitque Abner ad Ioab: « Surgant pueri et ludant
coram nobis ». Et respondit Ioab: « Surgant ». [15] Surrexerunt ergo
et transierunt numero duodecim de Beniamin ex parte Isbaal filii
Saul et duodecim de pueris David. [16] Apprehensoque unusquisque
capite comparis sui, defixit gladium in latus contrarii, et ceciderunt
simul; vocatumque est nomen loci illius ager Laterum in Gabaon.

[17] Et ortum est bellum durum valde in die illa, fugatusque est
Abner et viri Israel a pueris David. [18] Erant autem ibi tres filii Sar-
viae: Ioab et Abisai et Asael. Porro Asael cursor velocissimus fuit
quasi unus ex capreis, quae morantur in campis. [19] Persequebatur
autem Asael Abner et non declinavit ad dextram sive ad sinistram
omittens persequi Abner. [20] Respexit itaque Abner post tergum
suum et ait: « Tune es Asael? ». Qui respondit: « Ego sum ». [21] Dixit-
que ei Abner: « Vade ad dextram sive ad sinistram et apprehende
unum de adulescentibus et tolle tibi spolia eius ». Noluit autem
Asael omittere quin urgeret eum. [22] Rursumque locutus est Abner
ad Asael: « Recede, noli me sequi, ne compellar confodere te in
terram et levare non potero faciem meam ad Ioab fratrem tuum ».
[23] Qui audire contempsit et noluit declinare. Percussit ergo eum

[2] [8] *Isbaal* – Lege ubique *'iš-ba'al* (cfr. Gr^L, Aq, Sym, Theod et 1 Par 9, 39); TM « Isboseth »

[9] *Aser* – Lege cum Targ *hā'ăšērî*; TM « Asureum » (*hā'ăšûrî*)

[16] *Laterum* – Lege *haṣṣiddîm*; TM « petrarum »

Abner, aversa hasta in inguine, et exiit hasta retrorsum, et mortuus
est ibi. Omnesque qui transibant per locum, in quo ceciderat Asael
et mortuus erat, subsistebant.

24 Persequentibus autem Ioab et Abisai fugientem Abner, sol
occubuit; et venerunt usque ad collem Amma, qui est ex adverso
Gaiah in via deserti in Gabaon. 25 Congregatique sunt filii Beniamin
ad Abner et conglobati in unum cuneum steterunt in summitate
tumuli unius. 26 Et exclamavit Abner ad Ioab et ait: « Num usque
ad internecionem tuus mucro desaeviet? An ignoras quod pericu-
losa sit desperatio? Usquequo non dicis populo, ut omittat per-
sequi fratres suos? ». 27 Et ait Ioab: « Vivit Deus, nisi locutus fuisses,
usque mane non recessisset populus persequens unusquisque fra-
trem suum ». 28 Insonuit ergo Ioab bucina, et stetit omnis exercitus;
nec persecuti sunt ultra Israel neque certaverunt amplius. 29 Abner
autem et viri eius abierunt per Arabam tota nocte illa et transierunt
Iordanem et, lustrato toto saltu Bethron, venerunt Mahanaim.
30 Porro Ioab reversus, omisso Abner, congregavit omnem popu-
lum; et defuerunt de pueris David decem et novem viri, excepto
Asaele; 31 servi autem David percusserunt de Beniamin et ex viris,
qui erant cum Abner, trecentos sexaginta, qui et mortui sunt. 32 Tu-
leruntque Asael et sepelierunt eum in sepulcro patris sui in Bethle-
hem. Et ambulaverunt tota nocte Ioab et viri, qui erant cum eo, et
in ipso crepusculo pervenerunt in Hebron.

3 1 Facta est ergo longa concertatio inter domum Saul et inter do-
mum David: David semper invalescens, domus autem Saul decre-
scens cotidie.

2 Nati quoque sunt filii David in Hebron. Fuitque primogenitus
eius Amnon de Achinoam Iezrahelitide, 3 et post eum Cheleab de
Abigail uxore Nabal de Carmel, porro tertius Absalom filius Maacha
filiae Tholmai regis Gesur, 4 quartus autem Adonias filius Haggith
et quintus Saphatia filius Abital, 5 sextus quoque Iethraam de Egla
uxore David. Hi nati sunt David in Hebron.

6 Cum ergo esset proelium inter domum Saul et domum David,
Abner filius Ner regebat domum Saul. 7 Fuerat autem Sauli con-
cubina nomine Respha filia Aia. Dixitque Isbaal ad Abner: 8 « Quare
ingressus es ad concubinam patris mei? ». Qui iratus nimis propter
verba Isbaal ait: « Numquid caput canis ego sum de Iuda? Hodie

[3] 7 *Isbaal* – Adde *'iš-ba'al* secundum nonnullos mss, Syr et Vg (Isboseth;
Gr Memphibosthe!)

facio misericordiam super domum Saul patris tui et super fratres et
proximos eius et non tradidi te in manu David. Et tu requisisti in
me quod argueres pro muliere hodie. 9 Haec faciat Deus Abner et
haec addat ei, nisi, quomodo iuravit Dominus David, sic faciam
cum eo, 10 ut transferatur regnum de domo Saul, et confirmetur
thronus David super Israel et super Iudam a Dan usque Bersabee ».
11 Et non potuit respondere ei quidquam, quia metuebat illum.

12 Misit ergo Abner nuntios ad David pro se dicentes: « Cuius
est terra? », et ut loquerentur: « Fac mecum amicitias, et erit manus
mea tecum, et reducam ad te universum Israel ». 13 Qui ait: « Optime,
ego faciam tecum amicitias, sed unam rem peto a te dicens: Non
videbis faciem meam, nisi prius adduxeris Michol filiam Saul; et
sic venies et videbis me ». 14 Misit autem David nuntios ad Isbaal
filium Saul dicens: « Redde uxorem meam Michol, quam despondi
mihi centum praeputiis Philisthim ». 15 Misit ergo Isbaal et tulit
eam a viro suo Phaltiel filio Lais. 16 Sequebaturque eam vir suus
plorans usque Bahurim; et dixit ad eum Abner: « Vade, revertere ».
Qui reversus est.

17 Sermonem quoque intulit Abner ad seniores Israel dicens:
« Tam heri quam nudiustertius quaerebatis David, ut regnaret super
vos; 18 nunc ergo facite, quoniam Dominus locutus est ad David
dicens: " In manu servi mei David salvabo populum meum Israel
de manu Philisthim et omnium inimicorum eius " ». 19 Locutus est
autem Abner etiam ad Beniamin; et abiit, ut loqueretur ad David
in Hebron omnia, quae placuerant Israel et universo Beniamin.
20 Venitque ad David in Hebron cum viginti viris, et fecit David
Abner et viris eius, qui venerant cum eo, convivium. 21 Et dixit Abner
ad David: « Surgam, ut congregem ad te dominum meum regem
omnem Israel, et ineant tecum foedus, et imperes omnibus, sicut
desiderat anima tua ».

Cum ergo deduxisset David Abner, et ille isset in pace, 22 pueri
David et Ioab venerunt ab expeditione cum praeda magna. Abner
autem non erat cum David in Hebron, quia iam dimiserat eum, et
profectus fuerat in pace, 23 et Ioab et omnis exercitus, qui erat cum
eo, postea venerant. Nuntiatum est itaque Ioab a narrantibus:
« Venit Abner filius Ner ad regem, et dimisit eum, et abiit in pace ».
24 Et ingressus est Ioab ad regem et ait: « Quid fecisti? Ecce venit
Abner ad te; quare dimisisti eum, et abiit et recessit? 25 Ignoras

[3] 18 *Salvabo* – Lege cum 35 mss et vers *'ôšîa'*; TM « salvavit »
22 *Venerunt* – Lege cum Gr et Vg *bā'im*; TM « venit » (haplographia)

Abner filium Ner? Certe ad hoc venit, ut deciperet te et sciret exitum
tuum et introitum tuum et nosset omnia quae agis ».
26 Egressus itaque Ioab a David misit nuntios post Abner, et reduxe-
runt eum a cisterna Sira, ignorante David. 27 Cumque redisset Abner in
Hebron, seorsum abduxit eum Ioab ad medium portae, ut loqueretur
ei quiete, et percussit illum ibi in inguine, et mortuus est in ultionem
sanguinis Asael fratris eius. 28 Quod cum audisset David rem iam ge-
stam, ait: « Mundus ego sum et regnum meum apud Dominum usque
in sempiternum a sanguine Abner filii Ner; 29 et veniat super caput
Ioab et super omnem domum patris eius, nec deficiat de domo Ioab
fluxum morbidum sustinens, leprosus et tenens fusum et cadens gladio
et indigens pane ». 30 Igitur Ioab et Abisai frater eius interfecerunt
Abner, eo quod occidisset Asael fratrem eorum in Gabaon in proelio.
31 Dixit autem David ad Ioab et ad omnem populum, qui erat
cum eo: « Scindite vestimenta vestra et accingimini saccis et plan-
gite ante exequias Abner ». Porro rex David sequebatur feretrum.
32 Cumque sepelissent Abner in Hebron, levavit rex David vocem
suam et flevit super tumulum Abner; flevit autem et omnis populus.
33 Plangensque rex et lugens Abner ait:
« Numquid, ut mori solent insensati,
mori debuit Abner?
34 Manus tuae ligatae non erant,
et pedes tui non erant compedibus aggravati;
sed, sicut solent cadere coram filiis iniquitatis, corruisti ».
Congeminansque omnis populus flevit super eum. 35 Cumque
venisset universa multitudo reficere David pane clara adhuc die,
iuravit David dicens: « Haec faciat mihi Deus et haec addat, si ante
occasum solis gustavero panem vel aliud quidquam ». 36 Omnisque
populus audivit; et placuit eis, sicut cuncta, quae fecit rex, bona
erant in conspectu totius populi. 37 Et cognovit omne vulgus et
universus Israel in die illa quoniam non actum fuisset a rege, ut
occideretur Abner filius Ner. 38 Dixit quoque rex ad servos suos:
« Num ignoratis quoniam princeps et maximus cecidit hodie in
Israel? 39 Ego vero adhuc debilis sum, quamvis sim unctus rex; viri
autem isti filii Sarviae duriores sunt quam ego. Retribuat Domi-
nus facienti malum iuxta malitiam suam ».

4 1 Audivit autem Isbaal filius Saul quod cecidisset Abner in Hebron,
et dissolutae sunt manus eius, omnisque Israel perturbatus est.

[4] [1] *Isbaal* – Adde *'îš-ba'al* (cfr. 3 mss, Gr, Syr et Vg *'îš-bōšet*)

2 Duo autem viri duces turmarum erant filio Saul, nomen uni Baana
et nomen alteri Rechab filii Remmon Berothitae de filiis Benia-
min; siquidem et Beroth reputata est in Beniamin. 3 Fugerant enim
Berothitae in Getthaim, factique sunt ibi advenae usque in tem-
pus hoc.

4 Erat autem Ionathan filio Saul filius debilis pedibus. Quinquen-
nis enim fuit, quando venit nuntius de Saul et Ionathan ex Iezrahel.
Tollens itaque eum nutrix sua fugit; cumque festinaret, ut fugeret,
cecidit et claudus effectus est habuitque vocabulum Meribbaal.

5 Venientes igitur filii Remmon Berothitae, Rechab et Baana,
ingressi sunt, fervente die, domum Isbaal, qui dormiebat super stra-
tum suum meridie; et ostiaria domus purgans triticum obdormivit.
6 Ingressi sunt ergo usque interiora domus et percusserunt eum in
inguine Rechab et Baana frater eius et fugerunt. 7 Cum autem ingressi
fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi, et
percutientes interfecerunt eum; sublatoque capite eius, abierunt per
viam Arabae tota nocte.

8 Et attulerunt caput Isbaal ad David in Hebron dixeruntque ad
regem: « Ecce caput Isbaal filii Saul inimici tui, qui quaerebat ani-
mam tuam; et dedit Dominus domino meo regi ultiones hodie de
Saul et de semine eius ». 9 Respondens autem David Rechab et
Baana fratri eius filiis Remmon Berothitae dixit ad eos: « Vivit
Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia, 10 quoniam
eum, qui annuntiaverat mihi et dixerat: " Mortuus est Saul ", qui
putabat se prospera nuntiare, tenui et occidi in Siceleg, cui opor-
tebat me dare mercedem pro nuntio; 11 quanto magis nunc, cum
homines impii interfecerunt virum innoxium in domo sua super
lectum suum, non quaeram sanguinem eius de manu vestra et aufe-
ram vos de terra? ». 12 Praecepit itaque David pueris, et interfece-
runt eos; praecidentesque manus et pedes eorum suspenderunt eos
super piscinam in Hebron. Caput autem Isbaal tulerunt et sepelie-
runt in sepulcro Abner in Hebron.

5 1 Et venerunt universae tribus Israel ad David in Hebron dicentes:
« Ecce nos os tuum et caro tua sumus. 2 Sed et heri et nudiustertius,

[4] 4 *Meribbaal* – Lege hic et deinceps cum 1 Par 8, 34 *mᵉrîb-baʿal*; TM « Mephiboseth »

5 Et *ostiaria... obdormivit* – Adde cum Gr et Vg *wᵉhinnēh šōʿeret habbajit ḥôlᵉqāh ḥittîm wattānŏm wattîšān*

6 Omitte cum Gr *loqᵉḥê ḥittîm* (corruptum ex *ḥôlᵉqāh ḥittîm* v. 5 et false insertum) = Vg « assumentes spicas tritici »

cum esset Saul rex super nos, tu eras educens et reducens Israel. Dixit autem Dominus ad te: " Tu pasces populum meum Israel et tu eris dux super Israel " ». 3 Venerunt quoque omnes senes Israel ad regem in Hebron, et percussit cum eis rex David foedus in Hebron coram Domino; unxeruntque David in regem super Israel. 4 Triginta annorum erat David, cum regnare coepisset, et quadraginta annis regnavit: 5 in Hebron regnavit super Iudam septem annis et sex mensibus; in Ierusalem autem regnavit triginta tribus annis super omnem Israel et Iudam.

6 Et abiit rex et omnes viri, qui erant cum eo, in Ierusalem ad Iebusaeum habitatorem terrae. Qui dixit ad David: « Non ingredieris huc, sed depellent te caeci et claudi », significantes: « Non ingredietur David huc ». 7 Cepit autem David arcem Sion: haec est civitas David. 8 Dixerat enim David in die illa: « Omnis, qui percutiet Iebusaeum, attingat per cuniculum fontis claudos et caecos exosos animae David ». Idcirco dicitur in proverbio: « Caecus et claudus non intrabunt in domum ». 9 Habitavit autem David in arce et vocavit eam Civitatem David; et aedificavit per gyrum a Mello et intrinsecus. 10 Et ibat proficiens atque succrescens, et Dominus, Deus exercituum, erat cum eo.

11 Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David et ligna cedrina et artifices lignorum artificesque lapidum pro parietibus; et aedificaverunt domum David. 12 Et cognovit David quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israel et quoniam exaltasset regnum eius super populum suum Israel.

13 Accepitque David adhuc concubinas et uxores de Ierusalem, postquam venerat de Hebron; natique sunt David et alii filii et filiae. 14 Et haec nomina eorum, qui nati sunt ei in Ierusalem: Samua et Sobab et Nathan et Salomon 15 et Iebahar et Elisua et Napheg 16 et Iaphia et Elisama et Eliada et Eliphalet.

17 Audierunt vero Philisthim quod unxissent David regem super Israel et ascenderunt universi, ut quaererent David. Quod cum audisset David, descendit in praesidium; 18 Philisthim autem venientes diffusi sunt in valle Raphaim. 19 Et consuluit David Dominum dicens: « Si ascendam ad Philisthim? Et si dabis eos in manu mea? ». Et dixit Dominus ad David: « Ascende, quia tradens dabo Phili-

[5] 4 *Et quadraginta* – Lege cum 14 mss et vers *wᵉ'arbā'îm* (cfr. 2 Reg 14, 2; 15, 2. 33 etc.); TM « quadraginta »

6 *Depellent*: *hēsîrukā* (vel *hăsîrukā?*); TM « depellet » (perfectum exprimit hic certitudinem futurae actionis)

sthim in manu tua ». [20] Venit ergo David in Baalpharasim (*id est
Dominus diruptionum); et percussit eos ibi et dixit: « Divisit Do-
minus inimicos meos coram me, sicut dividuntur aquae ». Prop-
terea vocatum est nomen loci illius Baalpharasim. [21] Et reliquerunt
ibi sculptilia sua, quae tulit David et viri eius.

[22] Et addiderunt adhuc Philisthim ut ascenderent et diffusi sunt
in valle Raphaim. [23] Consuluit autem David Dominum, qui re-
spondit: « Non ascendas, sed gyra post tergum eorum et venies ad
eos ex adverso arborum celthium [24] et, cum audieris sonitum
gradientis in cacumine arborum celthium, tunc inibis proelium,
quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, ut percutiat castra
Philisthim ». [25] Fecit itaque David, sicut praeceperat ei Dominus;
et percussit Philisthim de Gabaon, usque dum venias Gazer.

6 [1] Congregavit autem rursum David omnes electos ex Israel tri-
ginta milia. [2] Surrexitque David et abiit, et universus populus, qui
erat cum eo, in Baala Iudae, ut adducerent inde arcam Dei, super
quam invocatum est nomen Domini exercituum sedentis in cheru-
bim super eam. [3] Et imposuerunt arcam Dei super plaustrum novum
tuleruntque eam de domo Abinadab, qui erat in colle. Oza autem et
Ahio filii Abinadab minabant plaustrum: [4] Oza ambulabat iuxta
arcam, et Ahio praecedebat eam. [5] David autem et omnis Israel
ludebant coram Domino omni virtute in canticis et citharis et lyris
et tympanis et sistris et cymbalis.

[6] Postquam autem venerunt ad aream Nachon, extendit manum
Oza ad arcam Dei et tenuit eam, quoniam boves lascivientes pro-
ruperunt. [7] Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam et
percussit eum super temeritate; qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei.
[8] Contristatus autem est David, eo quod diruptionem dirupisset
Dominus in Ozam; et vocatum est nomen loci illius Pharesoza (*id est
Diruptio Ozae*) usque in diem hanc. [9] Et extimuit David Dominum

[5] [25] *De Gabaon* – Lege cum Gr et 1 Par 14, 16 *miggib'ôn*; TM « de Gabaa » (Vg)

[6] [1] *Congregavit* – Lege cum Gr, Syr et Vg *wajje'ĕsōf*; TM « et addidit »

[2] *In Baala* – Lege *ba'ălat* (cfr. 1 Par 13, 6); TM « a civibus »

[3-4] Omitte cum Gr « novum et tulerunt eam de domo Abinadab, quae erat in colle »(TM, iterata scriptio propter homoeoarcton v. 3a et in fine 3 *'et-hā'ăgālāh* [plaustrum])

[4] *Oza ambulabat* – Adde *'uzzā hôlēk* (TM, omissio cohaeret cum falsa repetitione in vv. 3-4)

[5] *Virtute in canticis* – Lege cum Gr et 1 Par 13, 8 *'ōz ûbᵉšîrîm*; TM « lignis cypressorum »

[6] *Manum (suam)* – Adde cum vers et 1 Par 13, 9 *'et-jādô*

in die illa dicens: « Quomodo ingredietur ad me arca Domini? ».
10 Et noluit divertere ad se arcam Domini in civitate David, sed
divertit eam in domum Obededom Getthaei. 11 Et habitavit arca
Domini in domo Obededom Getthaei tribus mensibus, et benedixit
Dominus Obededom et omnem domum eius.

12 Nuntiatumque est regi David: « Benedixit Dominus Obed-
edom et omnia eius propter arcam Dei ». Abiit ergo David et adduxit
arcam Dei de domo Obededom in civitatem David cum gaudio.
13 Cumque progressi essent, qui portabant arcam Domini, sex passus,
immolavit bovem et vitulum saginatum, 14 et David saltabat totis
viribus ante Dominum. Porro David erat accinctus ephod lineo. 15 Et
David et omnis domus Israel ducebant arcam Domini in iubilo et in
clangore bucinae. 16 Cumque intrasset arca Domini in civitatem David,
Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit regem David subsi-
lientem atque saltantem coram Domino et despexit eum in corde suo.

17 Et introduxerunt arcam Domini et posuerunt eam in loco suo
in medio tabernaculi, quod tetenderat ei David; et obtulit David
coram Domino holocausta et pacifica. 18 Cumque complesset offe-
rens holocaustum et pacifica, benedixit populo in nomine Domini
exercituum. 19 Et partitus est multitudini universae Israel tam viro
quam mulieri singulis collyridam panis unam et laganum palma-
rum unum et palatham unam. Et abiit omnis populus unusquisque
in domum suam.

20 Reversusque est et David, ut benediceret domui suae, et egressa
Michol filia Saul in occursum David ait: « Quam gloriosus fuit
hodie rex Israel discooperiens se ante ancillas servorum suorum,
quasi si nudetur unus de scurris! ». 21 Dixitque David ad Michol:
« Ante Dominum salto. Benedictus Dominus, qui elegit me potius
quam patrem tuum et quam omnem domum eius, ut constitueret
me ducem super populum Domini, super Israel! 22 Ludam in con-
spectu Domini et vilior fiam plus quam factus sum et ero deiectus in
oculis meis, sed apud ancillas, de quibus locuta es, gloriosior ap-
parebo ». 23 Igitur Michol filiae Saul non est natus filius usque ad
diem mortis suae.

7 1 Factum est autem cum sedisset rex in domo sua, et Dominus
dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis, 2 dixit ad
Nathan prophetam: « Videsne quod ego habitem in domo cedrina,

[6] 21 *Benedictus Dominus* – Insere cum Gr *bārûk jhwh*; TM omittit propter homoeoteleuton

et arca Dei posita sit in medio pellium?». 3 Dixitque Nathan ad
regem: «Omne, quod est in corde tuo, vade, fac, quia Dominus
tecum est».

4 Factum est autem in nocte illa, et ecce sermo Domini ad Na-
than dicens: 5 «Vade et loquere ad servum meum David: Haec
dicit Dominus: Numquid tu aedificabis mihi domum ad habitan-
dum? 6 Numquam enim habitavi in domo ex die, qua eduxi filios
Israel de terra Aegypti, usque in diem hanc, sed ambulabam in ta-
bernaculo et in tentorio. 7 Per cuncta loca, quae transivi cum
omnibus filiis Israel, numquid loquens locutus sum ad unum de
iudicibus Israel, cui praecepi, ut pasceret populum meum Israel
dicens: Quare non aedificastis mihi domum cedrinam? 8 Et nunc
haec dices servo meo David: Haec dicit Dominus exercituum: Ego
tuli te de pascuis sequentem greges, ut esses dux super populum
meum Israel, 9 et fui tecum in omnibus, ubicumque ambulasti, et
interfeci universos inimicos tuos a facie tua; fecique tibi nomen
grande iuxta nomen magnorum, qui sunt in terra. 10 Et ponam lo-
cum populo meo Israel et plantabo eum, et habitabit in eo et non
turbabitur amplius; nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut
prius 11 et ex die, qua constitui iudices super populum meum Israel,
et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Praedicitque tibi
Dominus quod domum faciat tibi Dominus. 12 Cumque completi
fuerint dies tui, et dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen
tuum post te, quod egredietur de visceribus tuis; et firmabo regnum
eius. 13 Ipse aedificabit domum nomini meo, et stabiliam thronum
regni eius usque in sempiternum. 14 Ego ero ei in patrem, et ipse erit
mihi in filium; qui si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga
virorum et in plagis filiorum hominum. 15 Misericordiam autem meam
non auferam ab eo, sicut abstuli a Saul, quem amovi a facie tua;
16 et stabilis erit domus tua et regnum tuum usque in aeternum ante
faciem meam, et thronus tuus erit firmus iugiter».

17 Secundum omnia verba haec et iuxta universam visionem istam
sic locutus est Nathan ad David.

18 Ingressus est autem rex David et sedit coram Domino et dixit:
«Quis ego sum, Domine Deus, et quae domus mea, quia adduxisti
me hucusque? 19 Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo,
Domine Deus: et locutus es etiam de domo servi tui in longinquum,

[7] 7 *Iudicibus* – Lege cum 1 Par 17, 6 *šōf^etê*; TM «tribubus»

16 *Ante faciem meam* – Lege cum nonnullis mss et Gr *l^efānāj*; TM «ante faciem tuam» (duplex scriptio *k* et assimilatio ad v. 15b)

et ista est lex hominis, Domine Deus! 20 Quid ergo addere poterit
adhuc David, ut loquatur ad te? Tu enim scis servum tuum, Domine
Deus. 21 Propter verbum tuum et secundum cor tuum fecisti omnia
magnalia haec, ita ut nota faceres servo tuo. 22 Idcirco magnus es,
Domine Deus, quia non est similis tui; neque est Deus extra te,
iuxta omnia, quae audivimus auribus nostris. 23 Quae est autem
ut populus tuus Israel una gens in terra, propter quam ivit Deus,
ut redimeret eam sibi in populum et poneret sibi nomen faceretque
eis magnalia et horribilia, ut eiceres a facie populi tui, quem rede-
misti tibi ex Aegypto, gentes et deos eorum? 24 Et firmasti tibi po-
pulum tuum Israel in populum sempiternum; et tu, Domine, factus
es eis in Deum. 25 Nunc ergo, Domine Deus, verbum, quod locutus
es super servum tuum et super domum eius, confirma in sempi-
ternum et fac, sicut locutus es! 26 Et magnificetur nomen tuum usque
in sempiternum atque dicatur: "Dominus exercituum est Deus
super Israel". Et domus servi tui David erit stabilita coram te,
27 quia tu, Domine exercituum, Deus Israel, revelasti aurem servi
tui dicens: "Domum aedificabo tibi". Propterea invenit servus
tuus cor suum, ut oraret te oratione hac. 28 Nunc ergo, Domine
Deus, tu es Deus, et verba tua erunt vera: cum ergo locutus sis ad
servum tuum bona haec, 29 dignare igitur benedicere domui servi
tui, ut sit in sempiternum coram te, quia tu, Domine Deus, locutus
es, et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum ».

8 1 Factum est autem post haec, percussit David Philisthim et humi-
liavit eos; et tulit David Geth et urbes eius de manu Philisthim.
2 Et percussit Moab et mensus est eos funiculo sternens eos in terra;
mensus est autem duos funiculos ad occidendum et unum funi-
culum plenum ad vivificandum; factusque est Moab David serviens
sub tributo. 3 Et percussit David Adadezer filium Rohob regem
Soba, quando profectus est, ut dominaretur super flumen Euphra-
ten. 4 Et captis David ex parte eius mille septingentis equitibus et
viginti milibus peditum, subnervavit omnes iugales curruum; de-
reliquit autem ex eis centum currus. 5 Venit quoque Syria Damasci,
ut praesidium ferret Adadezer regi Soba, et percussit David de

[7] 23 *Eis* – Lege cum 4 mss, Targ et Vg *lāhem*; TM « vobis » (*lākem*)
Ut eiceres – Lege cum Gr et 1 Par 17, 21 *l^egārēš*; TM « terrae tuae »

[8] 1 *Geth et urbes eius* – Lege cum 1 Par 18, 1 *gat ûb^enōtêhā*; TM « frenum cubiti » (?)

3 *Super flumen Euphraten* – Lege cum qere, 45 mss, Gr, Vg et 1 Par 18, 3 *binhar p^erāt*; TM « super Flumen »

Syria viginti duo milia virorum; 6 et posuit David praesidium in
Syria Damasci; factaque est Syria David serviens sub tributo. Et
auxiliatus est Dominus David in omnibus, ad quaecumque profectus
est. 7 Et tulit David arma aurea, quae habebant servi Adadezer, et
detulit ea in Ierusalem; 8 et de Tebah et de Berothai civitatibus Adad-
ezer tulit rex David aes multum nimis.

9 Audivit autem Thou rex Emath quod percussisset David omne
robur Adadezer 10 et misit Thou Adoram filium suum ad regem
David, ut salutaret eum congratulans et gratias ageret eo quod pu-
gnasset cum Adadezer et percussisset eum; hostis quippe erat Thou
Adadezer. Attulit autem Adoram et vasa argentea et vasa aurea et
vasa aerea, 11 quae et ipsa sanctificavit rex David Domino cum ar-
gento et auro, quae sanctificaverat de universis gentibus, quas sube-
gerat: 12 de Syria et Moab et filiis Ammon et Philisthim et Amalec
et de manibus Adadezer filii Rohob regis Soba.

13 Fecit quoque sibi David nomen cum reverteretur, percussa Idu-
maea, in valle Salis, caesis decem et octo milibus. 14 Et posuit in Idu-
maea praesidia; et facta est universa Idumaea serviens David. Et auxi-
liatus est Dominus David in omnibus, ad quaecumque profectus est.

15 Et regnavit David super omnem Israel; faciebat quoque David
iudicium et iustitiam omni populo suo. 16 Ioab autem filius Sarviae
erat super exercitum; porro Iosaphat filius Ahilud erat a commen-
tariis, 17 et Sadoc filius Achitob et Abiathar filius Achimelech sa-
cerdotes et Saraias scriba. 18 Banaias autem filius Ioiadae super
Cherethi et Phelethi; filii autem David sacerdotes erant.

9 1 Et dixit David: « Putasne est aliquis, qui remanserit adhuc de
domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Ionathan? ».
2 Erat autem de domo Saul servus nomine Siba; quem cum vocasset
rex ad se, dixit ei: « Tune es Siba? ». Et ille respondit: « Ego sum,
servus tuus ». 3 Et ait rex: « Num superest aliquis de domo Saul,

[8] 8 *Et de Tebah* – Lege cum Gr^L *ûmiṭṭebaḥ* (cfr. 1 Par 18, 8); TM *ûmibbetaḥ*

9 *Thou* – Lege cum Gr, Vg et 1 Par 18, 9 *tōʿû*; TM *tōʿî*

11 *Adoram* – Lege cum 1 Par 18, 10 *hădôrām* (cfr. Gr); TM « Ioram »

13 *Idumaea* – Lege cum 6 mss, Gr et Syr *'ĕdōm* (cfr. 1 Par 18, 12); TM *'ărām* (Syria)

14 *Et posuit in Idumaea praesidia* (post « praesidia »), varians lectio, quam 1 Par 18, 13 omittit (Gr et Vg partim)

17 *Abiathar filius Achimelech* – Lege cum Syr et 2 Sam 20, 25; TM « Achimelech filius Abiathar » (Vg)

18 *Super* – Lege cum Syr, Targ, Vg, 2 Sam 20, 23 et 1 Par 18, 17 *ʿal*; TM « et »

ut faciam cum eo misericordiam Dei? ». Dixitque Siba regi: « Su-
perest filius Ionathan, debilis pedibus ». 4 « Ubi, inquit, est? ». Et
Siba ad regem: « Ecce, ait, in domo est Machir filii Ammiel in Lo-
dabar ». 5 Misit ergo rex David et tulit eum de domo Machir filii
Ammiel de Lodabar.

6 Cum autem venisset Meribbaal filius Ionathan filii Saul ad David,
corruit in faciem suam et adoravit. Dixitque David: « Meribbaal ».
Qui respondit: « Adsum servus tuus ». 7 Et ait ei David: « Ne ti-
meas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan
patrem tuum; et restituam tibi omnes agros Saul patris tui, et tu
comedes panem in mensa mea semper ». 8 Qui adorans eum dixit:
« Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mor-
tuum similem mei? ».

9 Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul et dixit ei: « Omnia,
quaecumque fuerunt Saul et universae domui eius, do filio domini
tui. 10 Operare igitur ei terram, tu et filii tui et servi tui, et, quod
inferes, sit cibus domui domini tui, quo alantur; Meribbaal autem
filius domini tui comedet semper panem super mensam meam ».
Erant autem Sibae quindecim filii et viginti servi. 11 Dixitque Siba
ad regem: « Sicut iussisti, domine mi rex, servo tuo, sic faciet servus
tuus ». Meribbaal autem comedebat super mensam eius quasi unus
de filiis regis. 12 Habebat autem Meribbaal filium parvulum nomine
Micha; omnes vero, qui habitabant in domo Sibae, serviebant Me-
ribbaal. 13 Porro Meribbaal habitabat in Ierusalem, quia de mensa
regis iugiter vescebatur; et erat claudus utroque pede.

10 1 Factum est autem post haec, ut moreretur rex filiorum Ammon,
et regnaret Hanon filius eius pro eo. 2 Dixitque David: « Faciam
misericordiam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater eius mecum
misericordiam ». Misit ergo David consolans eum per servos suos
super patris interitu. Cum autem venissent servi David in terram
filiorum Ammon, 3 dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon
dominum suum: « Putas quod propter honorem patris tui David
miserit ad te consolatores et non ideo, ut investigaret et exploraret
civitatem et everteret eam, misit David servos suos ad te? ». 4 Tulit
itaque Hanon servos David rasitque dimidiam partem barbae eorum
et praecidit vestes eorum medias usque ad nates et dimisit eos.

[9] 10 *Domui* – Lege cum Gr^{L} *l^{e}bêt*; TM « filio »

11 *Mensam eius* – Lege *šulḥānô* (cfr. Gr et Syr); TM « mensam meam » (assimilatio ad v. 10)

[5] Quod cum nuntiatum esset David, misit in occursum eorum —
erant enim viri confusi turpiter valde — et mandavit eis David:
« Manete Iericho, donec crescat barba vestra, et tunc revertimini ».
[6] Videntes autem filii Ammon quod exosos se fecissent David,
miserunt et conduxerunt mercede a Syria Bethrohob et a Syria Soba
viginti milia peditum et a rege Maacha mille viros et a viris Tob
duodecim milia virorum. [7] Quod cum audisset David, misit Ioab
et omnem exercitum, viros fortissimos. [8] Egressi sunt ergo filii
Ammon et direxerunt aciem ante ipsum introitum portae; Syri
autem Soba et Rohob et viri Tob et Maacha seorsum erant in campo.
[9] Videns igitur Ioab quod praeparatum esset adversum se proelium
et ex adverso et post tergum, elegit ex omnibus electis Israel et
instruxit aciem contra Syros; [10] reliquam autem partem populi
tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem adversus filios Ammon.
[11] Et ait Ioab: « Si praevaluerint adversum me Syri, eris mihi in adiu-
torium; si autem filii Ammon praevaluerint adversum te, auxiliabor
tibi. [12] Esto vir fortis, et fortiter agamus pro populo nostro et civi-
tatibus Dei nostri; Dominus autem faciet, quod bonum est in con-
spectu suo ». [13] Iniit itaque Ioab et populus, qui erat cum eo, certamen
contra Syros, qui fugerunt a facie eius. [14] Filii autem Ammon viden-
tes quod fugissent Syri, fugerunt et ipsi a facie Abisai et ingressi sunt
civitatem. Reversusque est Ioab a filiis Ammon et venit Ierusalem.
[15] Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel, con-
gregati sunt pariter. [16] Misitque Adadezer et eduxit Syros, qui erant
trans fluvium, et venerunt in Elam; Sobach autem magister mi-
litiae Adadezer erat princeps eorum. [17] Quod cum nuntiatum esset
David, contraxit omnem Israelem et transivit Iordanem venitque
in Elam. Et direxerunt aciem Syri ex adverso David et pugnave-
runt contra eum. [18] Fugeruntque Syri a facie Israel; et occidit David
de Syris septingentos currus et quadraginta milia peditum et Sobach
principem militiae percussit, qui ibi mortuus est. [19] Videntes autem
universi reges, qui erant in praesidio Adadezer, se victos esse ab
Israel, fecerunt pacem cum Israel et servierunt eis. Timueruntque
Syri auxilium praebere ultra filiis Ammon.

11 [1] Factum est autem vertente anno, eo tempore quo solent reges
ad bella procedere, misit David Ioab et servos suos cum eo et uni-

[10] [18] *Peditum* – Lege cum 1 Par 19, 18 *'îš raglî*; TM « equitum » (saepius post « currus »)

[11] [1] *Reges* – Lege cum 25 mss, qere, vers et 1 Par 20, 1 *hammᵉlākîm*; TM ketib « legati »

versum Israel, et vastaverunt filios Ammon et obsederunt Rabba;
David autem remansit in Ierusalem.
2 Et factum est vespere, ut surgeret David de strato suo et deam-
bularet in solario domus regiae. Viditque de solario mulierem se
lavantem; erat autem mulier pulchra valde. 3 Misit ergo rex et re-
quisivit quae esset mulier; nuntiatumque ei est quod ipsa esset
Bethsabee filia Eliam uxor Uriae Hetthaei. 4 Missis itaque David
nuntiis, tulit eam; quae cum ingressa esset ad illum, dormivit cum
ea, quae se sanctificaverat ab immunditia sua. 5 Et reversa est do-
mum suam; cum autem concepisset, mittens nuntiavit David et ait:
« Concepi ».
6 Misit autem David ad Ioab dicens: « Mitte ad me Uriam Het-
thaeum ». Misitque Ioab Uriam ad David, 7 et venit Urias ad David.
Quaesivitque David quam recte ageret Ioab et populus, et quomodo
administraretur bellum; 8 et dixit David ad Uriam: « Descende in
domum tuam et lava pedes tuos ». Et egressus est Urias de domo
regis; secutusque est eum cibus regius. 9 Dormivit autem Urias ante
portam domus regiae cum aliis servis domini sui et non descendit
ad domum suam.
10 Nuntiatumque est David a dicentibus: « Non ivit Urias ad
domum suam ». Et ait David ad Uriam: « Numquid non de via
venisti? Quare non descendisti ad domum tuam? ». 11 Et ait Urias
ad David: « Arca et Israel et Iuda habitant in papilionibus, et do-
minus meus Ioab et servi domini mei super faciem terrae manent;
et ego ingrediar domum meam, ut comedam et bibam et dormiam
cum uxore mea? Per salutem tuam et per salutem animae tuae, non
faciam rem hanc! ». 12 Ait ergo David ad Uriam: « Mane hic etiam
hodie, et cras dimittam te ». Mansit Urias in Ierusalem die illa et
altera. 13 Vocavit enim eum David, ut comederet coram se et biberet,
et inebriavit eum. Qui egressus vespere dormivit in strato suo cum
servis domini sui et in domum suam non descendit.
14 Factum est ergo mane, et scripsit David epistulam ad Ioab
misitque per manum Uriae 15 scribens in epistula: « Ponite Uriam
in prima acie, ubi fortissimum est proelium, et recedite ab eo, ut
percussus intereat ». 16 Igitur cum Ioab obsideret urbem, posuit
Uriam in loco, quo sciebat viros esse fortissimos. 17 Egressique viri
de civitate bellabant adversum Ioab; et ceciderunt de populo, de
servis David, et mortuus est etiam Urias Hetthaeus.
18 Misit itaque Ioab et nuntiavit David omnia de proelio; 19 prae-
cepitque nuntio dicens: « Cum compleveris universos sermones
proelii ad regem, 20 si eum videris indignari et dixerit: " Quare

accessistis ad urbem, ut proeliaremini? An ignorabatis quod desuper
ex muro tela mittantur? 21 Quis percussit Abimelech filium Ierob-
baal? Nonne mulier misit super eum molam versatilem de muro, et
mortuus est in Thebes? Quare iuxta murum accessistis?", dices:
Etiam servus tuus Urias Hetthaeus occubuit».

22 Abiit ergo nuntius et venit et narravit David omnia, quae ei
praeceperat Ioab. 23 Et dixit nuntius ad David: «Quia praevaluerunt
adversum nos viri et egressi sunt ad nos in agrum, nos, facto impetu,
persecuti eos sumus usque ad portam civitatis. 24 Et direxerunt
iacula sagittarii ad servos tuos ex muro desuper; mortuique sunt de
servis regis, quin etiam servus tuus Urias Hetthaeus mortuus est».
25 Et dixit David ad nuntium: «Haec dices Ioab: Non te affligat
ista res; varius enim eventus est belli et nunc hunc, nunc illum
consumit gladius; corrobora proelium tuum adversus urbem, ut
destruas eam. Et tu conforta eum».

26 Audivit autem uxor Uriae quod mortuus esset Urias vir suus
et planxit eum. 27 Transactoque luctu, misit David et introduxit
eam domum suam, et facta est ei uxor peperitque ei filium. Et
displicuit, quod fecerat David, coram Domino.

12 1 Misit ergo Dominus Nathan ad David. Qui cum venisset ad
eum, dixit ei: «Duo viri erant in civitate una, unus dives et alter
pauper. 2 Dives habebat oves et boves plurimos valde. 3 Pauper
autem nihil habebat omnino praeter ovem unam parvulam, quam
emerat et nutrierat, et quae creverat apud eum cum filiis eius simul
de pane illius comedens et de calice eius bibens et in sinu illius dor-
miens; eratque illi sicut filia. 4 Cum autem peregrinus quidam ve-
nisset ad divitem, parcens ille sumere de ovibus et de bobus suis,
ut exhiberet convivium peregrino illi, qui venerat ad se, tulit ovem
viri pauperis et praeparavit cibos homini, qui venerat ad se». 5 Iratus
autem indignatione David adversus hominem illum nimis dixit ad
Nathan: «Vivit Dominus, quoniam filius mortis est vir, qui fecit
hoc; 6 ovem reddet in quadruplum, eo quod fecerit istud et non
pepercerit».

7 Dixit autem Nathan ad David: «Tu es ille vir! Haec dicit
Dominus, Deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel et ego
erui te de manu Saul; 8 et dedi tibi domum domini tui et uxores
domini tui in sinu tuo dedique tibi domum Israel et Iudae et, si
parva sunt ista, adiciam tibi multo maiora. 9 Quare ergo contemp-

[11] 21 *Ierobbaal* – Lege cum Vg (cfr. Gr^{L} et Idc 6, 32) *j^{e}rubba'al*; TM *j^{e}rubbešet*

sisti verbum Domini, ut faceres malum in conspectu eius? Uriam
Hetthaeum percussisti gladio et uxorem illius accepisti uxorem tibi
et interfecisti eum gladio filiorum Ammon. [10] Quam ob rem non re-
cedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexe-
ris me et tuleris uxorem Uriae Hetthaei, ut esset uxor tua. [11] Itaque
haec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super te malum de domo
tua et tollam uxores tuas in oculis tuis et dabo proximo tuo, et
dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. [12] Tu enim fecisti
abscondite; ego vero faciam istud in conspectu omnis Israel et in
conspectu solis ».

[13] Et dixit David ad Nathan: « Peccavi Domino ». Dixitque Nathan
ad David: « Dominus quoque transtulit peccatum tuum; non mo-
rieris. [14] Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini
propter hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur ». [15] Et re-
versus est Nathan domum suam.

Percussitque Dominus parvulum, quem peperat uxor Uriae Da-
vid, et graviter aegrotavit; [16] deprecatusque est David Dominum
pro parvulo et ieiunavit David ieiunio et ingressus domum pernoc-
tabat iacens super terram. [17] Steterunt autem seniores domus eius
iuxta eum cogentes eum, ut surgeret de terra; qui noluit neque
comedit cum eis cibum. [18] Accidit autem die septima, ut moreretur
infans. Timueruntque servi David nuntiare ei quod mortuus esset
parvulus; dixerunt enim: « Ecce, cum parvulus adhuc viveret, lo-
quebamur ad eum, et non audiebat vocem nostram. Nunc quo-
modo dicemus: "Mortuus est puer"? Peius patrabit! ». [19] Cum ergo
vidisset David servos suos mussitantes, intellexit quod mortuus
esset infantulus dixitque ad servos suos: « Num mortuus est puer? ».
Qui responderunt ei: « Mortuus est ».

[20] Surrexit igitur David de terra et lotus unctusque est; cumque
mutasset vestem, ingressus est domum Domini et adoravit et venit
in domum suam petivitque, ut ponerent ei panem, et comedit.
[21] Dixerunt autem ei servi sui: « Quid est quod fecisti? Propter infan-
tem, cum adhuc viveret, ieiunasti et flebas; mortuo autem puero,
surrexisti et comedisti panem ». [22] Qui ait: « Propter infantem, dum
adhuc viveret, ieiunavi et flevi. Dicebam enim: Quis scit, si forte
miserebitur mei Dominus, et vivet infans? [23] Nunc autem, quia
mortuus est, quare ieiuno? Numquid potero revocare eum amplius?
Ego vadam magis ad eum, ille vero non revertetur ad me ».

[24] Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam ingressusque
ad eam dormivit cum ea, quae genuit filium; et vocavit nomen eius
Salomon. Et Dominus dilexit eum [25] misitque in manu Nathan pro-

phetae et vocavit nomen eius Iedidia (*id est Amabilis Domino*) propter
Dominum.
26 Igitur pugnavit Ioab contra Rabba filiorum Ammon et expu-
gnavit urbem regiam. 27 Misitque Ioab nuntios ad David dicens:
« Dimicavi adversum Rabba et cepi urbem aquarum; 28 nunc igitur
congrega reliquam partem populi et obside civitatem et cape eam,
ne, cum a me capta fuerit urbs, nomine meo vocetur ». 29 Congre-
gavit itaque David omnem populum et profectus est adversum
Rabba; cumque dimicasset, cepit eam. 30 Et tulit diadema Melchom
de capite eius, pondo auri talentum, habens gemmam pretiosissi-
mam, quod venit super caput David. Sed et praedam civitatis
asportavit multam valde, 31 populum quoque eius educens con-
demnavit ad operam lapicidinarum et ad secures et dolabras ferreas
et transtulit eos ad opus laterum; sic fecit universis civitatibus filio-
rum Ammon. Et reversus est David et omnis exercitus Ierusalem.

13 1 Factum est autem post haec, ut Absalom filii David sororem
speciosissimam, vocabulo Thamar, adamaret Amnon filius David.
2 Et angustiatus est Amnon, ita ut aegrotaret propter amorem Tha-
mar sororis suae, quia, cum esset virgo, difficile ei videbatur ut
quippiam inhoneste ageret cum ea. 3 Erat autem Amnonis amicus
nomine Ionadab filius Samma fratris David, vir callidus valde. 4 Qui
dixit ad eum: « Quare sic attenuaris macie, fili regis, per singulos
dies? Cur non indicas mihi? ». Dixitque ei Amnon: « Thamar soro-
rem Absalom fratris mei amo ». 5 Cui respondit Ionadab: « Cuba
super lectulum tuum et languorem simula. Cumque venerit pater
tuus, ut visitet te, dic ei: " Veniat, oro, Thamar soror mea, ut det
mihi cibum et faciat in oculis meis pulmentum, ut videam et come-
dam de manu eius " ». 6 Accubuit itaque Amnon et simulavit lan-
guorem. Cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad
regem: « Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat in oculis
meis duas sorbitiunculas, et cibum capiam de manu eius ».
7 Misit ergo David ad Thamar domum dicens: « Veni in domum
Amnon fratris tui et fac ei pulmentum ». 8 Venitque Thamar in
domum Amnon fratris sui; ille autem iacebat. Quae tollens farinam
commiscuit et conficiens in oculis eius coxit sorbitiunculas. 9 Tol-

[12] 30 *Melchom* – Lege cum Gr *milkōm*; TM « regis eorum »
Habens gemmam – Lege cum Syr, Targ, Vg et 1 Par 20, 2 *ûbāh 'eben*; TM « et gemma »
31 *Ad opus laterum* – Lege cum qere *bammalbēn*; TM *bammalkēn* (?)

lensque sartaginem effudit, quod coxerat, et posuit coram eo. Noluit comedere; dixitque Amnon: « Eicite universos a me ». Cumque exissent omnes, [10] dixit Amnon ad Thamar: « Infer cibum in conclave, ut vescar de manu tua ». Tulit ergo Thamar sorbitiunculas, quas fecerat, et intulit ad Amnon fratrem suum in conclave. [11] Cumque obtulisset ei cibum, apprehendit eam et ait: « Veni, cuba mecum, soror mea ». [12] Quae respondit ei: « Noli, frater mi, noli opprimere me! Neque enim hoc fas est in Israel; noli facere stultitiam hanc. [13] Et ego quo ibo in opprobrio meo? Et tu eris quasi unus de insipientibus in Israel; quin potius loquere ad regem, et non negabit me tibi ». [14] Noluit autem acquiescere precibus eius, sed praevalens viribus oppressit eam et cubavit cum illa.

[15] Et exosam eam habuit Amnon magno odio nimis, ita ut maius esset odium, quo oderat eam, amore, quo ante dilexerat. Dixitque ei Amnon: « Surge, vade! ». [16] Quae respondit ei: « Ne fiat, frater mi, quia maius est hoc malum, quod nunc agis adversum me expellens me, quam quod ante fecisti ». Et noluit audire eam; [17] sed vocato puero, qui ministrabat ei, dixit: « Eice hanc a me foras et claude ostium post eam ». [18] Quae induta erat talari tunica; huiusmodi enim filiae regis virgines palliis vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras clausitque fores post eam.

[19] Quae aspergens pulverem capiti suo, scissa talari tunica impositisque manibus super caput suum, ibat ingrediens et clamans. [20] Dixit autem ei Absalom frater suus: « Num Amnon frater tuus fuit tecum? Sed nunc, soror, tace: frater tuus est; neque affligas cor tuum pro re hac ». Mansit itaque Thamar desolata in domo Absalom fratris sui.

[21] Cum autem audisset rex David omnia haec, iratus est valde; et noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. [22] Porro non est locutus Absalom ad Amnon nec malum nec bonum; oderat enim Absalom Amnon, eo quod violasset Thamar sororem suam.

[23] Factum est autem post tempus biennii, ut tonderentur oves Absalom in Baalhasor, quae est iuxta Ephraim; et vocavit Absalom omnes filios regis. [24] Venitque ad regem et ait ad eum: « Ecce tondentur oves servi tui; veniat, oro, rex cum servis suis ad servum tuum ». [25] Dixitque rex ad Absalom: « Noli, fili mi, noli rogare, ut veniamus omnes et gravemus te ». Cum autem cogeret eum, et noluisset ire, benedixit ei. [26] Et ait Absalom: « Si non vis venire, veniat, obsecro,

[13] [21] *Et noluit... ei* – Adde cum Gr, VL et Vg *wᵉlōʾ ʿāṣab ʾet-rûaḥ ʿamnôn bᵉnô, kî ʾăhēbô, kî bᵉkōrô hûʾ*; TM omittit propter homoeoarcton (*wᵉlōʾ*)

nobiscum saltem Amnon frater meus ». Dixitque ad eum rex: « Cur
vadet tecum? ». 27 Coegit itaque eum Absalom, et dimisit cum eo
Amnon et universos filios regis.

Fecitque Absalom convivium quasi convivium regis. 28 Praecepit
autem Absalom pueris suis dicens: « Observate: cum hilarior fuerit
Amnon vino, et dixero vobis: Percutite Amnon et interficite eum!,
nolite timere; ego enim sum, qui praecepi vobis. Roboramini et
estote viri fortes ». 29 Fecerunt ergo pueri Absalom adversum Amnon,
sicut praeceperat eis Absalom; surgentesque omnes filii regis ascen-
derunt singuli mulos suos et fugerunt.

30 Cumque adhuc pergerent in itinere, fama praevenit ad David
dicens: « Percussit Absalom omnes filios regis, et non remansit ex
eis saltem unus ». 31 Surrexit itaque rex et scidit vestimenta sua et
prostravit se super terram; et omnes servi ipsius, qui assistebant
ei, sciderunt vestimenta sua. 32 Respondens autem Ionadab filius
Samma fratris David dixit: « Ne aestimet dominus meus quod omnes
pueri filii regis occisi sint; Amnon solus mortuus est, quoniam in
ore Absalom hoc erat positum ex die, qua oppressit Thamar sororem
eius. 33 Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum
verbum istud dicens: " Omnes filii regis occisi sunt ", quoniam
Amnon solus mortuus est ». 34 Fugit autem Absalom.

Et levavit puer speculator oculos suos et aspexit, et ecce populus
multus veniebat per viam Oronaim ex latere montis in descensu;
et venit speculator et nuntiavit regi dicens: « Video homines per viam
Oronaim ». 35 Dixit autem Ionadab ad regem: « Ecce filii regis adsunt!
Iuxta verbum servi tui sic factum est ». 36 Cumque cessasset loqui,
apparuerunt et filii regis et intrantes levaverunt vocem suam et fleve-
runt; sed et rex et omnes servi eius fleverunt ploratu magno nimis.

37 Porro Absalom fugiens abiit ad Tholmai filium Ammiud regem
Gesur. Luxit ergo David filium suum cunctis diebus. 38 Absalom
autem, cum fugisset et venisset in Gesur, fuit ibi tribus annis.

39 Cessavitque spiritus regis adversari Absalom, eo quod conso-
latus esset super Amnon interitu.

[13] 27 *Fecitque... regis* – Adde cum Gr, VL et Vg *wajjaʿaś ʾabšālôm mišteh kᵉmištēh hammelek*; TM omittit propter homoeoteleuton (*hammelek*)

34 *Viam Oronaim* – Lege cum Gr *bᵉderek ḥôrônajim*; TM « de via post eum »? Adde post *ex latere montis* cum Gr *wajjābōʾ haṣṣōfeh wajjaggēd lammelek wajjōʾmar ʾănāšîm rāʾîtî midderek ḥōrōnajim*; TM omittit propter homoeoteleuton

37 *Ammiud* – Lege cum pluribus mss, qere et vers *ʿammîhûd*; TM *ʿammîḥûr*

David – Lege cum Vg *dāwid* vel cum Gr et Syr *hammelek* (rex); TM omittit

39 *Spiritus* – Lege cum Gr^{mss} *rûaḥ*; TM « David »

14 [1] Intellegens autem Ioab filius Sarviae quod cor regis versum
esset ad Absalom, [2] misit Thecuam et tulit inde mulierem sapientem
dixitque ad eam: « Lugere te simula et induere veste lugubri et ne
ungaris oleo, ut sis quasi mulier plurimo iam tempore lugens mor-
tuum. [3] Et ingredieris ad regem et loqueris ad eum sermones huius-
cemodi ». Posuit autem Ioab verba in ore eius.
[4] Itaque, cum ingressa fuisset mulier Thecuites ad regem, cecidit
coram eo super terram et adoravit et dixit: « Serva me, rex ». [5] Et
ait ad eam rex: « Quid causae habes? ». Quae respondit: « Heu,
mulier vidua ego sum: mortuus est vir meus. [6] Et ancillae tuae erant
duo filii, qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat, qui eos
interveniens prohibere posset; et percussit alter alterum et inter-
fecit eum. [7] Et ecce consurgens universa cognatio adversum ancil-
lam tuam dicit: " Trade eum, qui percussit fratrem suum, ut occi-
damus eum pro anima fratris sui, quem interfecit, et deleamus here-
dem ". Et quaerunt exstinguere scintillam meam, quae relicta est,
ut non supersit viro meo nomen et reliquiae super terram ». [8] Et ait
rex ad mulierem: « Vade in domum tuam, et ego iubebo de te ».
[9] Dixitque mulier Thecuites ad regem: « In me, domine mi rex,
iniquitas et in domum patris mei; rex autem et thronus eius sit
innocens ». [10] Et ait rex: « Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me,
et ultra non addet ut tangat te ». [11] Quae ait: « Recordetur rex Do-
mini Dei sui, ut non augeat ultor sanguinis perniciem, et nequaquam
interficiant filium meum ». Qui ait: « Vivit Dominus, quia non
cadet de capillis filii tui super terram ».
[12] Dixit ergo mulier: « Loquatur ancilla tua ad dominum meum re-
gem verbum ». Et ait: « Loquere ». [13] Dixitque mulier: « Quare cogi-
tasti istiusmodi rem contra populum Dei? Eo enim quod rex locutus
est verbum istud, hoc est quasi delictum, quia rex noluit reducere
eiectum suum. [14] Omnes morimur et quasi aquae sumus, quae dela-
buntur in terram, quae non colliguntur; nec tamen vult perire Deus
animam, sed retractat cogitans, ne penitus pereat, qui abiectus est.
[15] Nunc igitur veni, ut loquar ad regem dominum meum verbum
hoc, quia populus terruit me. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem,
si quo modo faciat rex verbum ancillae suae. [16] Nam audiet rex, ut
liberet ancillam suam de manu illius, qui vult delere me et filium
meum simul de hereditate Dei. [17] Dixit ergo ancilla tua: Fiat ver-
bum domini mei regis mihi in quietem. Sicut enim angelus Dei,

[14] [4] *Cum ingressa fuisset* – Lege cum multis mss et vers *wattābō'*; TM « et dixit »

sic est dominus meus rex, ut audiat et discernat bonum et malum.
Et Dominus Deus tuus sit tecum! ».

[18] Et respondens rex dixit ad mulierem: « Ne abscondas a me
verbum, quod te interrogo ». Dixitque mulier: « Loquatur dominus
meus rex ». [19] Et ait rex: « Numquid manus Ioab tecum est in omni-
bus istis? ». Respondit mulier et ait: « Per salutem animae tuae,
domine mi rex, nec ad dextram nec ad sinistram potest deviari ab
omnibus his, quae locutus est dominus meus rex; servus enim tuus
Ioab ipse praecepit mihi et ipse posuit in os ancillae tuae omnia
verba haec; [20] ut verterem figuram rei huius, servus tuus Ioab fecit
istud. Tu autem, domine mi, sapiens es, sicut habet sapientiam an-
gelus Dei, ut intellegas omnia, quae fiunt super terram ».

[21] Et ait rex ad Ioab: « Ecce hoc facio; vade igitur et revoca puerum
Absalom ». [22] Cadensque Ioab super faciem suam in terram ado-
ravit et benedixit regi. Et dixit Ioab: « Hodie intellexit servus tuus
quia inveni gratiam in oculis tuis, domine mi rex; fecisti enim ser-
monem servi tui ». [23] Surrexit ergo Ioab et abiit in Gesur et adduxit
Absalom in Ierusalem. [24] Dixit autem rex: « Revertatur in domum
suam et faciem meam non videat ». Reversus est itaque Absalom in
domum suam et faciem regis non vidit.

[25] Porro sicut Absalom vir non erat pulcher in omni Israel, qui
valde laudaretur: a vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo
ulla macula. [26] Et quando tondebatur capillus — semel autem in
anno tondebatur, quia gravabat eum caesaries — ponderabat capil-
los capitis sui ducentis siclis pondere regio. [27] Nati sunt autem Absa-
lom filii tres et filia una, nomine Thamar, eleganti forma.

[28] Mansitque Absalom Ierusalem duobus annis et faciem regis
non vidit. [29] Misit itaque ad Ioab, ut mitteret eum ad regem; qui
noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset, et ille noluisset
venire, [30] dixit servis suis: « Videte agrum Ioab iuxta agrum meum
habentem messem hordei; ite igitur et succendite eum igni ». Succen-
derunt ergo servi Absalom segetem igni. Et venientes servi Ioab,
scissis vestibus suis, dixerunt: « Succenderunt servi Absalom agrum
igni! ». [31] Surrexitque Ioab et venit ad Absalom in domum eius et
dixit: « Quare succenderunt servi tui segetem meam igni? ». [32] Et
respondit Absalom ad Ioab: « Misi ad te obsecrans, ut venires ad
me, et mitterem te ad regem, ut diceres ei: " Quare veni de Gesur?

[14] [30] *Et venientes... agrum igni* – Adde cum Gr, VL et Vg-Clem *wajjābō'û 'abdê jô'āb 'ēlaw qᵉrûʿê bigdêhem wajjō'mᵉrû hiṣṣîtû 'abdê 'abšālôm 'et-haḥelqāh bā'ēš*; TM omittit propter homoeoteleuton

Melius mihi erat adhuc ibi esse ". Obsecro ergo, ut videam faciem
regis; quod si est in me iniquitas, interficiat me ». 33 Ingressus Ioab
ad regem nuntiavit ei. Vocatusque Absalom intravit ad regem et
adoravit super faciem in terra coram eo; osculatusque est rex
Absalom.

15 1 Post haec fecit sibi Absalom currus et equos et quinquaginta
viros, qui praecederent eum. 2 Et mane consurgens Absalom stabat
iuxta viam portae; et omnem virum, qui habebat negotium, ut ve-
niret ad regis iudicium, vocabat Absalom ad se et dicebat: « De
qua civitate es tu? ». Qui respondens aiebat: « Ex una tribu Israel
ego sum servus tuus ». 3 Respondebatque ei Absalom: « Vide,
sermones tui sunt boni et iusti, sed non est qui te audiat constitu-
tus a rege ». Dicebatque Absalom: 4 « Quis me constituat iudicem
in terra, ut ad me veniant omnes, qui habent negotium iudicandum,
et iustificem eos? ». 5 Sed et cum accederet ad eum homo, ut se
prostraret coram illo, extendebat manum suam et apprehendens
osculabatur eum. 6 Faciebatque hoc omni Israel, qui veniebat ad
iudicium, ut audiretur a rege, et sollicitabat corda virorum Israel.
7 Post quattuor autem annos dixit Absalom ad regem: « Vadam,
quaeso, et reddam in Hebron vota mea, quae vovi Domino. 8 Vo-
tum enim vovit servus tuus, cum esset in Gesur Syriae, dicens: Si
reduxerit me Dominus in Ierusalem, sacrificabo Domino ». 9 Dixit-
que ei rex. « Vade in pace ». Et surrexit et abiit in Hebron.
10 Misit autem Absalom exploratores in universas tribus Israel
dicens: « Statim ut audieritis clangorem bucinae, dicite: " Factus
est rex Absalom in Hebron " ». 11 Porro cum Absalom ierunt du-
centi viri de Ierusalem vocati, euntes simplici corde et causam peni-
tus ignorantes. 12 Accersivit quoque Absalom, cum immolaret victi-
mas, Achitophel Gilonitem consiliarium David de civitate sua Gilo.
Et facta est coniuratio valida; populusque concurrens augebatur
cum Absalom.
13 Venit igitur nuntius ad David dicens: « Toto corde universus
Israel sequitur Absalom ». 14 Et ait David servis suis, qui erant cum
eo in Ierusalem: « Surgite, fugiamus; neque enim erit nobis effu-
gium a facie Absalom. Festinate egredi, ne festinans occupet nos
et impellat super nos ruinam et percutiat civitatem in ore gladii ».
15 Dixeruntque servi regis ad eum: « In omnibus, quaecumque ele-
gerit dominus noster rex, ecce servi tui sumus ». 16 Egressus est ergo

[15] 7 *Quattuor* – Lege cum Gr^{L}, Syr et Vg *'arba'*; TM « quadraginta »

rex et universa domus eius post eum et dereliquit rex decem mu-
lieres concubinas ad custodiendam domum. [17] Egressusque rex et
omnis populus post eum steterunt ad ultimam domum. [18] Et uni-
versi servi eius transierunt iuxta eum; et omnes Cherethi et Phelethi
et omnes Getthaei, sescenti viri, qui secuti eum fuerant de Geth,
transierunt coram rege.

[19] Dixit autem rex ad Ethai Getthaeum: « Cur venis etiam tu nobis-
cum? Revertere et habita cum rege, quia alienigena es, immo et exsul
de loco tuo. [20] Heri venisti, et hodie compellam te vagari nobiscum,
cum ego vadam, quo iturus sum? Revertere et reduc tecum fratres
tuos, et Dominus faciat tecum misericordiam et veritatem ». [21] Et
respondit Ethai regi dicens: « Vivit Dominus et vivit dominus meus
rex, in quocumque loco fuerit dominus meus rex, sive ad mortem
sive ad vitam, ibi erit servus tuus ». [22] Et ait David Ethai: « Veni et
transi ». Et transivit Ethai Getthaeus et omnes viri eius et omnes
parvuli, qui cum eo erant. [23] Omnisque terra flebat voce magna et
universus populus transibat. Rex quoque transgrediebatur torrentem
Cedron, et cunctus populus incedebat contra viam deserti.

[24] Venit autem et Sadoc et universi Levitae cum eo portantes arcam
foederis Dei; et deposuerunt arcam Dei. Et sacrificavit Abiathar,
donec omnis populus egressus fuerat de civitate. [25] Et dixit rex ad
Sadoc: « Reporta arcam Dei in urbem. Si invenero gratiam in oculis
Domini, reducet me et ostendet mihi eam et habitationem suam.
[26] Si autem dixerit: " Non places mihi ", praesto sum: faciat, quod
bonum est coram se ». [27] Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem: « Vi-
desne? Revertere in civitatem in pace; et Achimaas filius tuus et
Ionathan filius Abiathar, duo filii vestri sint vobiscum. [28] Ecce ego
morabor ad vada deserti, donec veniat sermo a vobis indicans mihi ».
[29] Reportaverunt igitur Sadoc et Abiathar arcam Dei Ierusalem et
manserunt ibi.

[30] Porro David ascendebat clivum Olivarum scandens et flens,
operto capite et nudis pedibus incedens; sed et omnis populus, qui
erat cum eo, operto capite ascendebat plorans. [31] Nuntiatum est
autem David quod et Achitophel esset in coniuratione cum Absalom;
dixitque David: « Infatua, quaeso, Domine, consilium Achitophel ».

[32] Cumque ascendisset David summitatem montis, in quo ado-
rabatur Deus, ecce occurrit ei Chusai Arachites, scissa veste et terra

[15] [20] *Et Dominus faciat tecum* – Insere cum Gr *w^{e}jhwh ja'ăśeh 'imm^{e}kā*; TM omittit propter homoeoteleuton

[31] *Autem David* – Lege cum vers *ûl^{e}dāwid* (*higgîd*); TM *w^{e}dāwid*

pleno capite. [33] Et dixit ei David: « Si veneris mecum, eris mihi
oneri; [34] si autem in civitatem revertaris et dixeris Absalom: " Servus
tuus ego, rex, ero; servus patris tui ego fui prius, nunc autem ego
sum servus tuus ", dissipabis mihi consilium Achitophel. [35] Ha-
bes autem tecum Sadoc et Abiathar sacerdotes; et omne verbum,
quodcumque audieris de domo regis, indicabis Sadoc et Abiathar
sacerdotibus. [36] Sunt autem cum eis duo filii eorum: Achimaas
Sadoc et Ionathan Abiathar; et mittetis per eos ad me omne ver-
bum, quod audieritis ».
[37] Veniente ergo Chusai amico David in civitatem, Absalom quo-
que ingressus est Ierusalem.

16 [1] Cumque David transisset paululum montis verticem, apparuit
Siba puer Meribbaal in occursum eius cum duobus asinis stratis,
qui onerati erant ducentis panibus et centum alligaturis uvae passae
et centum fasciculis fructuum aestivorum et utre vini. [2] Et dixit rex
Sibae: « Quid sibi volunt haec? ». Responditque Siba: « Asini do-
mesticis regis ad sedendum; et panes et fructus aestivi ad vescendum
pueris tuis; vinum autem, ut bibat, si quis defecerit in deserto ».
[3] Et ait rex: « Ubi est filius domini tui? ». Responditque Siba regi:
« Remansit in Ierusalem dicens: " Hodie restituet mihi domus
Israel regnum patris mei " ». [4] Et ait rex Sibae: « Ecce, tua sint
omnia, quae fuerunt Meribbaal ». Dixitque Siba: « Adoro; inveniam
gratiam coram te, domine mi rex ».
[5] Venit ergo rex David usque Bahurim, et ecce egrediebatur inde
vir de cognatione domus Saul nomine Semei filius Gera; proce-
debat egrediens et maledicens [6] mittebatque lapides contra David
et contra universos servos regis David. Omnis autem populus et
universi viri fortissimi a dextro et sinistro latere regis incedebant.
[7] Ita autem loquebatur Semei, cum malediceret regi: « Egredere,
egredere, vir sanguinum et vir Belial! [8] Reddidit tibi Dominus uni-
versum sanguinem domus Saul, quoniam invasisti regnum eius; et
dedit Dominus regnum in manu Absalom filii tui; et ecce premunt
te mala tua, quoniam vir sanguinum es ». [9] Dixit autem Abisai
filius Sarviae regi: « Quare maledicit canis hic mortuus domino
meo regi? Vadam et amputabo caput eius ». [10] Et ait rex: « Quid
mihi et vobis filii Sarviae? Si maledicit, et si Dominus praecepit
ei, ut malediceret David, quis est qui audeat dicere: " Quare sic
fecisti? " ». [11] Et ait rex Abisai et universis servis suis: « Ecce filius

[16] [2] *Et panes* – Lege cum 30 mss, qere et vers *w^{e}halleḥem*; TM ketib *lhlḥm*?

meus, qui egressus est de visceribus meis, quaerit animam meam;
quanto magis nunc iste filius Beniaminita. Dimittite eum, ut maledi-
cat iuxta praeceptum Domini. 12 Fortasse respiciet Dominus afflictio-
nem meam et reddet mihi bonum pro maledictione hac hodierna ».
13 Ambulabat itaque David et socii eius per viam; Semei autem per
iugum montis ex latere gradiebatur maledicens et mittens lapides
adversum eum terramque spargens. 14 Venit itaque rex et universus
populus cum eo lassus usque ad aquas, et refocillati sunt ibi.

15 Absalom autem et omnis populus eius, viri Israel, ingressi sunt
Ierusalem, sed et Achitophel cum eo. 16 Cum autem venisset Chusai
Arachites amicus David ad Absalom, locutus est ad eum: « Vivat
rex! Vivat rex! ». 17 Ad quem Absalom: « Haec est, inquit, gratia
tua ad amicum tuum? Quare non isti cum amico tuo? ». 18 Respon-
ditque Chusai ad Absalom: « Nequaquam; quia, quem elegit Domi-
nus, et hic populus et omnis Israel, illius ero et cum eo manebo.
19 Sed, ut et hoc inferam, cui ego serviturus sum? Nonne filio regis?
Sicut parui patri tuo, sic parebo et tibi ».

20 Dixit autem Absalom ad Achitophel: « Inite consilium quid
agere debeamus ». 21 Et ait Achitophel ad Absalom: « Ingredere ad
concubinas patris tui, quas dimisit ad custodiendam domum; ut,
cum audierit omnis Israel quod foedaveris patrem tuum, roborentur
manus omnium, qui tecum sunt ». 22 Tetenderunt igitur Absalom
tabernaculum in solario; ingressusque est ad concubinas patris sui
coram universo Israel. 23 Consilium autem Achitophel, quod dabat in
diebus illis, quasi si quis consuleret Deum; sic erat omne consilium
Achitophel, et cum esset cum David et cum esset cum Absalom.

17 1 Dixitque Achitophel ad Absalom: « Eligam mihi duodecim
milia virorum et consurgens persequar David hac nocte 2 et irruens
super eum, quippe qui lassus est et solutis manibus, terrebo eum.
Cumque fugerit omnis populus, qui cum eo est, percutiam regem
desolatum 3 et reducam universum populum ad te, sicut revertitur
sponsa ad virum suum; unius solummodo viri animam quaeris, et

[16] 12 *Afflictionem meam* – Lege cum Gr, Syr et Vg *bᵉʿŏnjî*; TM ketib « culpam meam »; qere « oculum meum »

14 *Usque ad aquas* – Adde *ʿad hammajim* (cfr. Gr^mss « ad Iordanem » et 17, 21); TM omittit propter similitudinem vocabuli *ʿăjēfîm* (= Vg « lassus »)

16 *Illius* – Lege cum qere et vers *lô*; TM ketib « non »

[17] 3 *Ad te... animam* – Lege cum Gr *hakkallāh ʾel-ʾîšāh, raq ʾet-nefeš ʾîš ʾeḥād*; TM « omnis homo quem » (omissio propter homoeoarcton *ʾîš*)

omnis populus erit in pace ». 4 Placuitque sermo eius Absalom et
cunctis maioribus natu Israel.
5 Ait autem Absalom: « Vocate et Chusai Arachiten, et audiamus
quid etiam ipse dicat ». 6 Cumque venisset Chusai ad Absalom, ait
Absalom ad eum: « Huiuscemodi sermonem locutus est Achitophel;
verbum eius facere debemus an non? Tu loquere ». 7 Et dixit Chusai
ad Absalom: « Non bonum consilium, quod dedit Achitophel hac
vice ». 8 Et rursum intulit Chusai: « Tu nosti patrem tuum et viros,
qui cum eo sunt, esse fortissimos et amaro animo, veluti ursa in
saltu catulis orbata; sed et pater tuus vir bellator est, nec morabitur
cum populo: 9 ecce nunc latitat in aliqua fovea aut in aliquo alio
loco. Et, cum ceciderit unus quilibet in principio, certo audient et
dicent: " Facta est plaga in populo, qui sequitur Absalom ". 10 Et
fortissimus quoque, cuius cor est quasi leonis, pavore solvetur: scit
enim omnis Israel fortem esse patrem tuum et robustos omnes, qui
cum eo sunt. 11 Sed hoc mihi videtur rectum esse consilium: congre-
getur ad te universus Israel a Dan usque Bersabee, quasi arena maris
innumerabilis, et tu ipse gradieris in proelium; 12 et irruemus super
eum, in quocumque loco fuerit inventus, et operiemus eum sicut
cadere solet ros super terram; et non remanebit de eo et de omnibus
viris, qui cum eo sunt, ne unus quidem. 13 Quod si urbem aliquam
fuerit ingressus, applicabit omnis Israel civitati illi funes et trahemus
eam in torrentem, ut non reperiatur nec calculus quidem ex ea ».
14 Dixitque Absalom et omnis vir Israel: « Melius consilium Chusai
Arachitae consilio Achitophel ». Dominus enim statuerat dissipare
consilium Achitophel utile, ut induceret Dominus super Absalom
malum.
15 Et ait Chusai Sadoc et Abiathar sacerdotibus: « Hoc et hoc
modo consilium dedit Achitophel Absalom et senibus Israel, et ego
tale et tale dedi consilium; 16 nunc ergo mittite cito et nuntiate David
dicentes: " Ne moreris nocte hac ad vada deserti, sed absque dila-
tione transgredere, ne absorbeatur rex et omnis populus, qui cum
eo est ».
17 Ionathan autem et Achimaas stabant iuxta fontem Rogel; abiit
ancilla et nuntiavit eis, et illi profecti sunt, ut referrent ad regem
David nuntium; non enim poterant introire civitatem, ne vide-
rentur. 18 Vidit autem eos quidam iuvenis et indicavit Absalom;
illi vero concito gradu profecti ingressi sunt domum cuiusdam viri
in Bahurim, qui habebat puteum in vestibulo suo, et descende-

[17] 13 *Eam* – Lege cum Gr, Vg, Syr et Targ *'ōtāḥ*; TM « eum »

runt in eum. 19 Tulit autem mulier et expandit velamen super os
putei et sparsit super illud ptisanas, et sic res latuit. 20 Cumque
venissent servi Absalom ad mulierem in domum, dixerunt: « Ubi
est Achimaas et Ionathan? ». Et respondit eis mulier: « Transierunt
hinc ad aquas ». At hi, qui quaerebant, cum non repperissent, reversi
sunt Ierusalem.

21 Cumque abissent, ascenderunt illi de puteo et pergentes nun-
tiaverunt regi David atque dixerunt: « Surgite et transite cito flu-
vium, quoniam huiuscemodi dedit consilium contra vos Achito-
phel ». 22 Surrexit ergo David et omnis populus, qui erat cum eo,
et transierunt Iordanem, donec dilucesceret; et ne unus quidem
residuus fuit, qui non transisset fluvium.

23 Porro Achitophel videns quod non fuisset factum consilium
suum, stravit asinum suum et surrexit et abiit in domum suam
in civitatem suam et, disposita domo sua, laqueo se suspendit et
interiit; et sepultus est in sepulcro patris sui.

24 David autem venit in Mahanaim, et Absalom transivit Iorda-
nem, ipse et omnis vir Israel cum eo. 25 Amasam vero constituerat
Absalom pro Ioab super exercitum; Amasa autem erat filius viri,
qui vocabatur Iether Ismaelites, qui ingressus est ad Abigail filiam
Isai sororem Sarviae, quae fuit mater Ioab. 26 Et castrametatus est
Israel cum Absalom in terra Galaad.

27 Cumque venisset David in Mahanaim, Sobi filius Naas de
Rabba filiorum Ammon et Machir filius Ammiel de Lodabar et
Berzellai Galaadites de Rogelim 28 obtulerunt ei stratoria et tapetia
et pelves et vasa fictilia, frumentum et hordeum et farinam, fri-
xum cicer et fabam et lentem 29 et mel et butyrum, oves et pingues
vitulos; dederuntque David et populo, qui cum eo erat, ad ve-
scendum; suspicati enim sunt populum fame et siti fuisse fatiga-
tum in deserto.

18 1 Igitur, recensito David populo suo, constituit super eum tri-
bunos et centuriones. 2 Et divisit David populum in tres partes:
tertiam partem sub manu Ioab et tertiam sub manu Abisai filii Sar-

[17] 20 *Hinc ad* – Lege *mikkōh 'el-* (cfr. Syr); TM corruptus: *mîkal*
25 *Ismaelites* – Lege cum Gr^A et 1 Par 2, 17 *hajjišm*ᵉ*'ē'lî*; TM « Israelita »
Isai – Lege cum Gr^L (cfr. 1 Par 2, 16 *jišaj*); TM « Nahas » (irrepsit ex v. 27)
28 *Obtulerunt* – Insere cum Gr et Vg *hēbî'û*
Tapetia – Insere cum Gr et Vg *ûmarbaddîm*

[18] 2 *Divisit... in tres partes* – Lege cum Gr^L *waj*ᵉ*šallēš*; TM « et misit »

viae fratris Ioab et tertiam in manu Ethai, qui erat de Geth. Dixitque
rex ad populum: « Egrediar et ego vobiscum ». [3] Et respondit po-
pulus: « Non exibis. Sive enim fugerimus, non magnopere ad eos
de nobis pertinebit; et si media pars ceciderit e nobis, non satis
curabunt, sed tu unus pro decem milibus computaris. Melius est
igitur, ut sis nobis ex urbe praesidio ». [4] Ad quos rex ait: « Quod
vobis rectum videtur, hoc faciam ». Stetit ergo rex iuxta portam;
egrediebaturque populus per turmas suas centeni et milleni. [5] Et
praecepit rex Ioab et Abisai et Ethai dicens: « Leniter mihi agite cum
puero Absalom ». Et omnis populus audiebat praecipientem regem
cunctis principibus pro Absalom.

[6] Itaque egressus est populus in campum contra Israel, et factum
est proelium in saltu Ephraim. [7] Et caesus est ibi populus Israel
ab exercitu David; factaque est ibi plaga magna in die illa viginti
milium hominum. [8] Fuit autem ibi proelium dispersum super fa-
ciem omnis terrae; et multo plures erant, quos saltus consumpserat
de populo, quam hi, quos voraverat gladius in die illa.

[9] Accidit autem, ut occurreret Absalom servis David sedens mulo;
cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum et
magnam, adhaesit caput eius quercui, et mansit suspensus inter
caelum et terram; mulus, cui insederat, pertransivit. [10] Vidit autem
hoc quispiam et nuntiavit Ioab dicens: « Vidi Absalom pendere
de quercu ».

[11] Et ait Ioab viro, qui nuntiaverat ei: « Si vidisti, quare non con-
fodisti eum in terra? Ego vero dedissem tibi decem argenti siclos
et unum balteum ». [12] Qui dixit ad Ioab: « Et si appenderes in ma-
nibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in
filium regis. Audientibus enim nobis, praecepit rex tibi et Abisai et
Ethai dicens: " Custodite, quisquis sit, puerum Absalom! ". [13] Sed
et si fecissem contra animam meam infideliter, nequaquam hoc
regem latere potuisset, et tu stares ex adverso ». [14] Et ait Ioab: « Non
ita praestolabor coram te ». Tulit ergo tres lanceas in manu sua et
infixit eas in corde Absalom, cum adhuc palpitaret haerens in quercu;
[15] et cucurrerunt decem iuvenes armigeri Ioab et percutientes inter-
fecerunt eum.

[18] [3] *Tu* – Lege cum 2 mss, Gr, Sym et Vg *'attāh*; TM « nunc »

[7] *Hominum* – Insere cum Gr *'îš*

[9] *Mansit suspensus* – Lege cum Gr, Targ, Syr et Vg *wajjittāl*; TM « datus est »

[13] *Contra animam meam* – Lege cum 24 mss, qere, Gr^L et Vg *b^enafšî*; TM ketib « contra animam eius »

16 Cecinit autem Ioab bucina, et destitit populus persequi fugien-
tem Israel, quia Ioab retinuit populum. 17 Et tulerunt Absalom et
proiecerunt eum in saltu in foveam grandem et erexerunt super eum
acervum lapidum magnum nimis; omnis autem Israel fugit in taber-
nacula sua.

18 Porro Absalom erexerat sibi, cum adhuc viveret, lapidem, qui
est in valle Regis; dixerat enim: « Non habeo filium, qui memoriam
servabit nominis mei ». Vocavitque titulum nomine suo, et appel-
latur Manus Absalom usque ad hanc diem.

19 Achimaas autem filius Sadoc ait: « Curram et nuntiabo regi,
quia iudicium fecerit ei Dominus de manu inimicorum eius ». 20 Ad
quem Ioab dixit: « Non es vir boni nuntii in hac die, sed nuntiabis
in alia; hodie enim non nuntiabis bona, eo quod filius regis est
mortuus ». 21 Et ait Ioab Aethiopi: « Vade et nuntia regi, quae vi-
disti ». Adoravit Aethiops Ioab et cucurrit. 22 Rursus autem Achi-
maas filius Sadoc dixit ad Ioab: « Quidquid evenerit, etiam ego cur-
ram post Aethiopem! ». Dixitque Ioab: « Quid vis currere, fili mi?
Non erit tibi merces pro bono nuntio ». 23 Qui respondit: « Quid-
quid evenerit, curram». Et ait ei: « Curre! ». Currens ergo Achimaas
per viam regionis transivit Aethiopem.

24 David autem sedebat inter duas portas; speculator vero, qui
ierat in solarium portae super murum, elevans oculos vidit hominem
currentem solum 25 et exclamans indicavit regi. Dixitque rex: « Si
solus est, bonus est nuntius in ore eius ». Properante autem illo et
accedente propius, 26 vidit speculator hominem alterum currentem,
et clamavit speculator ad ianitorem: « Apparet mihi homo currens
solus ». Dixitque rex: « Et iste bonus est nuntius ». 27 Speculator
autem: « Contemplor, ait, cursum prioris quasi cursum Achimaas
filii Sadoc ». Et ait rex: « Vir bonus est et nuntium portans bonum
venit ».

28 Clamans autem Achimaas dixit ad regem: « Pax! ». Et adorans
regem pronus in terram ait: « Benedictus Dominus Deus tuus, qui
conclusit homines, qui levaverunt manus suas contra dominum meum
regem! ». 29 Et ait rex: « Estne pax puero Absalom? ». Dixitque
Achimaas: « Vidi tumultum magnum, cum mitteret Ioab servum
regis et me servum tuum, sed nescio quid fuerit ». 30 Ad quem rex:

[18] 20 *Eo quod* – Lege cum qere et nonnullis mss *'al kēn*; TM ketib « supra »
21 (*Adoravit*) *Aethiops* – Lege *hakkûšî* cum articulo; TM sine articulo
29 *Ioab servum regis* – Lege *jô'āb 'et 'ebed hammelek*; TM « cum mitteret servum regis Ioab »

« Recede, ait, et sta illic ». Cumque ille recessisset et staret, [31] apparuit Aethiops et veniens ait: « Bonum apporto nuntium, domine mi rex; iudicavit enim pro te Dominus hodie salvans te de manu omnium, qui surrexerunt contra te ». [32] Dixit autem rex ad Aethiopem: « Estne pax puero Absalom? ». Cui respondens Aethiops: « Fiant, inquit, sicut puer inimici domini mei regis et universi, qui consurrexerunt adversus eum in malum! ».

19 [1] Contremuit itaque rex et ascendit cenaculum portae et flevit. Et sic loquebatur vadens: « Fili mi Absalom, fili mi, fili mi Absalom! Quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te? Absalom fili mi, fili mi! ».

[2] Nuntiatum est autem Ioab quod rex fleret et lugeret filium suum.
[3] Et versa est victoria in die illa in luctum omni populo; audivit enim populus in die illa dici: « Dolet rex super filio suo ». [4] Et furtim ingressus est populus in die illa civitatem, quomodo reverti solet populus confusus, cum fugit de proelio. [5] Porro rex operuit vultum suum et clamabat voce magna: « Fili mi Absalom, Absalom fili mi, fili mi! ».

[6] Ingressus ergo Ioab ad regem in domo dixit: « Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum, qui salvam fecerunt animam tuam hodie et animam filiorum tuorum et filiarum tuarum et animam uxorum tuarum et animam concubinarum tuarum. [7] Diligis odientes te et odio habes diligentes te. Ostendisti hodie quia non curas de ducibus tuis et de servis tuis; et vere cognovi modo quia, si Absalom viveret, et nos omnes occubuissemus, tunc placeret tibi. [8] Nunc igitur surge et procede et loquere ad cor servorum tuorum; iuro enim tibi per Dominum quod si non exieris, ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hac, et peius erit hoc tibi quam omnia mala, quae venerunt super te ab adulescentia tua usque in praesens ». [9] Surrexit ergo rex et sedit in porta, et omni populo nuntiatum est quod rex sederet in porta; venitque universa multitudo coram rege.

Israel autem fugerat in tabernacula sua. [10] Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus Israel dicens: « Rex liberavit nos de manu inimicorum nostrorum, ipse salvavit nos de manu Philisthinorum; et nunc fugit de terra ab Absalom. [11] Absalom autem, quem unximus super nos, mortuus est in bello. Quare nunc siletis et non reducitis regem? ».

[12] Sermo autem omnis Israel pervenerat ad regem in domo eius.

[19] [12] (Vg [11]) *Sermo... domo eius* – Transfer cum Gr, Syr, VL^{ms} et Vg^{mss} ad initium versiculi

Tunc rex David misit ad Sadoc et Abiathar sacerdotes dicens:
« Loquimini ad maiores natu Iudae dicentes: Cur estis novissimi ad
reducendum regem in domum suam? [13] Fratres mei vos, os meum
et caro mea vos; quare novissimi reducitis regem? [14] Et Amasae
dicite: Nonne os meum es et caro mea? Haec faciat mihi Deus et
haec addat, si non magister militiae fueris coram me omni tempore
pro Ioab! ». [15] Et inclinavit cor omnium virorum Iudae quasi viri
unius; miseruntque ad regem dicentes: « Revertere tu et omnes
servi tui ». [16] Et reversus est rex et venit usque ad Iordanem; et Iuda
venit in Galgala, ut occurreret regi et traduceret eum Iordanem.

[17] Festinavit autem Semei filius Gera Beniaminita de Bahurim et
descendit cum viris Iudae in occursum regis David; [18] mille viri
de Beniamin et Siba puer de domo Saul et quindecim filii eius ac
viginti servi erant cum eo. Irruperant autem Iordanem iam ante
regem [19] et transierant vada, ut traducerent domum regis et facerent
iuxta placitum eius. Semei autem filius Gera prostratus coram rege,
cum transiturus esset Iordanem, [20] dixit ad eum: « Ne reputes mihi,
domine mi, iniquitatem neque memineris iniuriam servi tui in die,
qua egressus es, domine mi rex, de Ierusalem; neque ponas, rex, in
corde tuo. [21] Agnosco enim servus tuus peccatum meum et idcirco
hodie primus veni de omni domo Ioseph descendique in occursum
domini mei regis ». [22] Respondens vero Abisai filius Sarviae dixit:
« Numquid non occidetur Semei, pro hoc quia maledixit christo
Domini? ». [23] Et ait David: « Quid mihi et vobis, filii Sarviae, quia
efficimini mihi hodie in satan? Ergone hodie interficietur vir in Israel?
An ignoro hodie me factum regem super Israel? ». [24] Et ait rex Se-
mei: « Non morieris! ». Iuravitque ei.

[25] Meribbaal quoque filius Saul descendit in occursum regis; non
laverat pedes nec circumcidit ungues nec totonderat barbam vestes-
que suas non laverat a die, qua egressus fuerat rex, usque ad diem
reversionis eius in pace. [26] Cumque de Ierusalem occurrisset regi,
dixit ei rex: « Quare non venisti mecum, Meribbaal? ». [27] Qui respon-
dens ait: « Domine mi rex, servus meus decepit me! Nam dixeram ei
ego famulus tuus: Sternere faciam mihi asinum et ascendens abibo
cum rege; claudus enim sum servus tuus. [28] Insuper et fraudulenter
accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem. Tu autem,

[19] [25] *Nec circumcidit ungues* – Adde cum Gr *w*ᵉ*lō' 'āśāh ṣippornâw*; TM omittit propter homoeoarcton

[26] *De Ierusalem* – Lege cum 4 mss Graecis *mîrûšālajîm*; TM « in Ierusalem »

[27] *Sternere faciam* – Lege *'aḥbišāh* (cfr. vers); TM « sternam »

domine mi rex, sicut angelus Dei es; fac, quod placitum est tibi.
29 Neque enim fuit domus patris mei nisi morti obnoxia domino
meo regi; tu autem posuisti me servum tuum inter convivas mensae
tuae. Quid ultra igitur habeo iustitiae, ut vociferer ad regem? ».
30 Ait ergo ei rex: « Quid ultra loqueris? Dixi: Tu et Siba dividite
possessiones ». 31 Responditque Meribbaal regi: « Etiam cuncta
accipiat, postquam reversus est dominus meus rex pacifice in do-
mum suam! ».

32 Berzellai quoque Galaadites descenderat de Rogelim et tra-
duxit regem Iordanem, ut dimitteret eum ad Iordanem. 33 Erat
autem Berzellai Galaadites senex valde, id est octogenarius; et ipse
praebuerat alimenta regi, cum moraretur in Mahanaim; erat quippe
vir dives nimis. 34 Dixit itaque rex ad Berzellai: « Veni mecum et
praebebo tibi alimenta apud me in Ierusalem ». 35 Et ait Berzellai
ad regem: « Quot sunt dies annorum vitae meae, ut ascendam cum
rege Ierusalem? 36 Octogenarius sum hodie; numquid vigent sensus
mei ad discernendum suave aut amarum? Aut delectare potest ser-
vum tuum cibus et potus? Vel audire ultra possum vocem cantorum
atque cantricum? Quare servus tuus esset ultra oneri domino meo
regi? 37 Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum. Et
cur dabit rex mihi hanc vicissitudinem? 38 Sed obsecro, ut revertar
servus tuus et moriar in civitate mea iuxta sepulcrum patris mei et
matris meae. Sed ecce servus tuus Chamaam: ipse vadat tecum, do-
mine mi rex, et fac ei, quod tibi bonum videtur ». 39 Dixitque rex:
« Mecum transeat Chamaam, et ego faciam ei, quidquid tibi placuerit;
et omne, quod petieris a me, impetrabis ». 40 Cumque transisset uni-
versus populus et rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai et bene-
dixit ei; et ille reversus est in locum suum.

41 Transivit ergo rex in Galgala, et Chamaam cum eo. Omnis autem
populus Iudae traduxerat regem et etiam media pars populi Israel.
42 Et ecce omnes viri Israel concurrentes ad regem dixerunt ei:
« Quare te furati sunt fratres nostri viri Iudae et traduxerunt regem
et domum eius Iordanem omnesque viros David cum eo? ». 43 Et
respondit omnis vir Iudae ad virum Israel: « Quia propior mihi est
rex. Cur irasceris super hac re? Numquid comedimus aliquid ex
rege, aut munera nobis data sunt? ». 44 Et respondit vir Israel ad

[19] 32 *Et traduxit* – Lege cum Vg *wajja'ăbēr*; TM « et transivit »
Iordanem... ad Iordanem – Lege *'et-hajjardēn... bajjardēn*; TM *hajjardēn... 'et-bajjardēn*

41 *Traduxerat* – Lege cum qere et Vg *he'ĕbîrû*; TM ketib « et traduxerunt »

virum Iudae et ait: «Decem partes mihi sunt in rege et ideo etiam in
David. Ego sum potior te; cur contempsisti me? Et non ego prior
locutus sum, ut reducerem regem meum?». Durius autem respon-
derunt viri Iudae viris Israel.

20 [1] Accidit quoque, ut ibi esset vir Belial nomine Seba filius Bochri
Beniaminita; et cecinit bucina et ait:
« Non est nobis pars in David,
neque hereditas in filio Isai!
Vir Israel, in tabernacula tua! ».
[2] Et separatus est omnis vir Israel a David secutusque est Seba
filium Bochri; viri autem Iudae adhaeserunt regi suo a Iordane
usque Ierusalem.
[3] Cumque venisset rex in domum suam Ierusalem, tulit decem mu-
lieres concubinas, quas dereliquerat ad custodiendam domum, et tra-
didit eas in custodiam alimenta eis praebens. Et non est ingressus ad
eas, sed erant clausae usque ad diem mortis suae in viduitate viventes.
[4] Dixit autem rex Amasae: « Convoca mihi omnes viros Iudae in
diem tertium et tu adesto praesens ». [5] Abiit ergo Amasa, ut convo-
caret Iudam; et moratus est ultra tempus, quod ei constituerat.
[6] Ait autem David ad Abisai: «Nunc magis afflicturus est nos Seba
filius Bochri quam Absalom; tolle igitur servos domini tui et per-
sequere eum, ne inveniat civitates munitas et effugiat nos ». [7] Egressi
sunt ergo cum eo viri Ioab, Cherethi quoque et Phelethi et omnes for-
tissimi; exierunt de Ierusalem ad persequendum Seba filium Bochri.
[8] Cumque illi essent iuxta lapidem grandem, qui est in Gabaon,
Amasa venerat ante eos. Porro Ioab accinctus erat habitu suo,
et in cingulo super lumbos gladius absconditus erat, qui levi motu
ex vagina in manum suam cecidit. [9] Dixitque Ioab ad Amasam:
« Estne pax tibi, mi frater? ». Et tenuit manu dextera mentum Ama-
sae, ut oscularetur eum. [10] Porro Amasa non observavit gladium
in manu Ioab, qui percussit eum in inguine et effudit intestina eius
in terram, nec secundum vulnus apposuit; et mortuus est. Ioab
autem et Abisai frater eius persecuti sunt Seba filium Bochri. [11] Inter-
ea quidam de pueris Ioab stetit iuxta cadaver Amasae et dixit: « Qui
esse vult cum Ioab et pro David, sequatur Ioab! ». [12] Amasa autem

[20] [6] *Inveniat* – Lege *jimṣā'*; TM « invenit »
Effugiat nos – Lege cum Gr *wᵉhēṣal* (= et obscuret [oculos nostros], Vg secundum sensum « effugiat nos »); TM « et eripiat »
[8] Omitte «veste sua» (post « habitu suo »); TM *lᵉbušô*; varians lectio

conspersus sanguine iacebat in media via. Vidit hoc vir quod subsisteret omnis populus ad videndum eum, et amovit Amasam de via in agrum operuitque eum vestimento, cum videret quod omnes transeuntes propter eum subsisterent. [13] Amoto igitur illo de via, transibat omnis vir sequens Ioab ad persequendum Seba filium Bochri.

[14] Porro ille transierat per omnes tribus Israel usque in Abelbethmaacha; omnesque Bochritae congregati sunt et ingressi sunt etiam post eum. [15] Venerunt itaque et oppugnabant eum in Abelbethmaacha et fuderunt contra civitatem aggerem, qui stetit contra antemurale; et omnis populus, qui erat cum Ioab, moliebatur destruere muros.

[16] Et exclamavit mulier sapiens de civitate: « Audite, audite! Dicite Ioab: " Appropinqua huc, et loquar tecum " ». [17] Qui cum accessisset ad eam, ait illi: « Tu es Ioab? ». Et ille respondit: « Ego ». Ad quem sic locuta est: « Audi sermones ancillae tuae ». Qui respondit: « Audio ». [18] Rursumque illa: « Sermo, inquit, dicebatur in vetere proverbio: " Interrogent in Abel, et sic perficient rem ". [19] Ego pacifica fidelium Israel, et tu quaeris subruere civitatem et evertere matrem in Israel. Quare praecipitas hereditatem Domini? ». [20] Respondensque Ioab ait: « Absit, absit hoc a me; non praecipito neque demolior. [21] Non se sic habet res, sed homo de monte Ephraim, Seba filius Bochri cognomine, levavit manum suam contra regem David; tradite illum solum, et recedam a civitate ». Et ait mulier ad Ioab: « Ecce, caput eius mittetur ad te per murum ». [22] Ingressa est ergo ad omnem populum et locuta est eis sapienter. Qui abscissum caput Seba filii Bochri proiecerunt ad Ioab. Et ille cecinit tuba, et recesserunt ab urbe unusquisque in tabernacula sua. Ioab autem reversus est Ierusalem ad regem.

[23] Erat ergo Ioab super omnem exercitum Israel; Banaias autem filius Ioiadae super Cherethaeos et Phelethaeos; [24] Adoniram vero super onera; porro Iosaphat filius Ahilud a commentariis. [25] Siva autem scriba, Sadoc vero et Abiathar sacerdotes; [26] Hira quoque Iairites erat sacerdos David.

[20] [14] *Abelbethmaacha* (1 Reg 15, 20; 2 Reg 15, 29; TM *'ābēl bêt-ma'ăkāk*); nomen civitatis « Abel », cum sint plures civitates huius nominis, determinatur nomine familiae « (domus) Maacha », quae hic hahitat. TM hic distinguit nomen gentilicium a nomine urbis: « et domus Maacha »

Bochritae – Lege *habbikrîm*; TM *habbērîm* (« Beritae »?)

Congregati sunt – Lege cum qere, Gr, Targ et Vg *wajjiqqāhălû*; TM « et contempserunt eum » vel « et contempti sunt » (?)

[24] *Adoniram* – Lege cum Gr, Syr et 1 Reg 4, 6; 5, 28 *'ădōnîrām*; TM « Aduram » (et 1 Reg 12, 18; 2 Par 10, 18 = Vg)

21 [1] Facta est fames in diebus David tribus annis iugiter. Et consu-
luit David oraculum Domini, dixitque Dominus: « Super Saul et
super domum eius est sanguis, quia occidit Gabaonitas ». [2] Vocatis
ergo Gabaonitis, rex dixit ad eos — porro Gabaonitae non sunt
de filiis Israel, sed reliquiae Amorraeorum; filii quippe Israel iura-
verant eis, sed voluit Saul percutere eos zelo suo pro filiis Israel
et Iudae —; [3] dixit ergo David ad Gabaonitas: « Quid faciam vo-
bis? Et quod erit vestri piaculum, ut benedicatis hereditati Do-
mini? ». [4] Dixeruntque ei Gabaonitae: « Non est nobis super argento
et auro quaestio contra Saul et contra domum eius; neque nobis
licet interficere hominem de Israel ». Ad quos ait: « Quod ergo
dixeritis, faciam vobis ». [5] Qui dixerunt regi: « De filiis viri, qui
attrivit nos et cogitavit delere nos ita ut ne unus quidem nostrum
residuus esset in cunctis finibus Israel, [6] dentur nobis septem viri,
et suspendamus eos in patibulis Domino in Gabaon in monte Do-
mini ». Et ait rex: « Ego dabo ».

[7] Pepercitque rex Meribbaal filio Ionathan filii Saul propter
iusiurandum Domini, quod fuerat inter David et inter Ionathan
filium Saul. [8] Tulit itaque rex duos filios Respha filiae Aia, quos
peperit Saul, Armoni et Meribbaal, et quinque filios Merob filiae
Saul, quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui fuit de Molathi,
[9] et dedit eos in manu Gabaonitarum, qui suspenderunt illos in
monte coram Domino. Et ceciderunt hi septem simul, occisi in diebus
messis primis, incipiente messione hordei.

[10] Tollens autem Respha filia Aia cilicium substravit sibi super
petram ab initio messis, donec stillaret aqua super eos de caelo, et
non dimisit aves caeli considere super eos per diem neque bestias
campi per noctem.

[11] Et nuntiata sunt David, quae fecerat Respha filia Aia concubina
Saul. [12] Et abiit David et tulit ossa Saul et ossa Ionathan filii eius a
civibus Iabes Galaad, qui furati fuerant ea de platea Bethsan, in qua
suspenderant eos Philisthim, cum interfecissent Saul in Gelboe,
[13] et asportavit inde ossa Saul et ossa Ionathan filii eius; et colli-

[21] [1] *Domum eius est sanguis* – Lege cum Gr *bêtōh dāmîm*; TM « domum sanguinum »

[4] *Nobis* – Lege cum qere et vers *lānû*; TM ketib « mihi »

[6] *In Gabaon in monte* – Lege *b*ᵉ*gib*ʿ*ōn b*ᵉ*har* (cfr. Gr, Aq et Sym); TM « in Gabaa Saul, electi »

[8] *Merob* – Lege cum 2 mss, Gr^L et Syr *mērob* (cfr. 1 Sam 14, 49; 18, 17. 19); TM « Michol »

[9] *Hi septem* – Lege cum qere *š*ᵉ*ba*ʿ*tām*; TM ketib « septies »

gentes ossa eorum, qui suspensi fuerant, [14] sepelierunt ea cum ossibus
Saul et Ionathan filii eius in terra Beniamin in Sela, in sepulcro Cis
patris eius. Feceruntque omnia, quae praeceperat rex; et repropi-
tiatus est Deus terrae post haec.

[15] Factum est autem rursum proelium Philisthinorum adversum
Israel, et descendit David et servi eius cum eo, et pugnabant contra
Philisthim, et fatigatus est David. [16] Iesbibenob, qui fuit de genere
Rapha — ferrum hastae trecentos siclos appendebat — et accinctus
erat ense novo, nisus est percutere David; [17] praesidioque ei fuit
Abisai filius Sarviae et percussum Philisthaeum interfecit. Tunc iura-
verunt viri David dicentes: « Iam non egredieris nobiscum in bel-
lum, ne exstinguas lucernam Israel ».

[18] Fuitque rursum bellum in Gob contra Philisthaeos; tunc per-
cussit Sobbochai de Husa Saph de stirpe Rapha.

[19] Et fuit iterum bellum in Gob contra Philisthaeos, in quo per-
cussit Elchanan filius Iair Bethlehemites Goliath Getthaeum, cuius
hastile hastae erat quasi liciatorium texentium.

[20] Et adhuc fuit bellum in Geth, in quo vir excelsus, qui senos in
manibus pedibusque habebat digitos, id est viginti et quattuor,
et is quoque erat de origine Rapha, [21] exprobravit Israel; percussit
autem eum Ionathan filius Samma fratris David.

[22] Hi quattuor erant de genere Rapha ex Geth et ceciderunt per
manum David et servorum eius.

22 [1] Locutus est autem David Domino verba carminis huius in die,
qua liberavit eum Dominus de manu omnium inimicorum suorum
et de manu Saul, [2] et ait:
« Dominus petra mea et arx mea et salvator meus;
[3] Deus meus, rupes mea, in quam confugiam,
scutum meum et cornu salutis meae!
Munimentum meum et refugium meum.
Salvator meus, de violentia liberabis me.
[4] Laudabilem invocabo Dominum,
et ab inimicis meis salvus ero.

[21] [16] *Siclos* – Lege cum Gr *šeqel*; TM « pondus »
Ense – Insere cum Sym et Vg *ḥereb*; TM omittit propter similitudinem duorum vocabulorum
[19] *Iair* – Lege cum 1 Par 20, 5 et qere *jā'îr*; dele *'ōrᵉgîm*; TM *ja'ărê 'ōrᵉgîm* (« silvarum texentium »)
[20] *Vir excelsus* – Lege cum Gr, Targ et Vg *'îš middāh*; TM « vir litis »
[22] [3] *Deus meus* – Lege cum Gr et Syr *'ĕlōhaj*; TM « Deus (rupis meae) »

5 Quia circumdederunt me fluctus mortis,
torrentes Belial terruerunt me;
praeoccupaverunt me laquei mortis.
7 In tribulatione mea invocavi Dominum
et ad Deum meum clamavi;
et exaudivit de templo suo vocem meam,
et clamor meus venit ad aures eius.
8 Commota est et contremuit terra;
fundamenta caelorum concussa sunt
et conquassata, quoniam iratus est.
9 Ascendit fumus de naribus eius,
et ignis de ore eius vorabat;
carbones incensi sunt ab eo.
10 Et inclinavit caelos et descendit,
et caligo sub pedibus eius.
11 Et ascendit super cherub et volavit
et devolavit super pennas venti.
12 Posuit tenebras in circuitu suo tabernaculum suum,
tenebrosas aquas, nubes densissimas.
13 Prae fulgore in conspectu eius
incensi sunt carbones ignis.
14 Intonuit de caelo Dominus,
et Excelsus dedit vocem suam.
15 Misit sagittas et dissipavit eos,
fulguravit fulmina et conturbavit eos.
16 Et apparuerunt effusiones maris,
et revelata sunt fundamenta orbis
ab increpatione Domini,
ab inspiratione spiritus furoris eius.
17 Misit de excelso et assumpsit me,
traxit me de aquis multis;
18 liberavit me ab inimico meo potentissimo,
ab his, qui oderant me, qui robustiores me erant.
19 Praevenerunt me in die afflictionis meae,
et factus est Dominus firmamentum meum;

[22] 11 *Devolavit* – Lege cum multis mss et Ps 18 (17), 11 *wajjēde'*; TM « et apparuit »
12 *Tabernaculum suum* – Lege cum Ps 18 (17), 12 *sukkātô*; TM « tabernacula »
Tenebrosas aquas – Lege cum Gr et Ps 18 (17), 12 *ḥeškat majim*; TM « cribrum aquarum »
15 *Fulguravit fulmina* – Lege cum Gr *wajjibroq* (cfr. Ps 144 [143], 6); TM omittit (haplographia)

20 et eduxit me in latitudinem,
liberavit me, quia complacui ei.
21 Retribuit mihi Dominus secundum iustitiam meam
et secundum munditiam manuum mearum reddit mihi,
22 quia custodivi vias Domini
et non egi impie a Deo meo.
23 Omnia enim iudicia eius in conspectu meo,
et a praeceptis eius non recessi;
24 et fui immaculatus cum eo
et custodivi me ab iniquitate mea.
25 Et retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam
et secundum munditiam meam in conspectu oculorum suorum.
26 Cum sancto sanctus eris
et cum viro innocente innocens eris;
27 cum electo electus eris
et cum perverso callidus eris.
28 Et populum pauperem salvum facies
et oculos superborum humiliabis,
29 quia tu lucerna mea, Domine,
et Deus meus illuminat tenebras meas.
30 In te enim aggrediar hostium turmas,
in Deo meo transiliam murum.
31 Deus, immaculata via eiüs,
eloquium Domini igne examinatum;
scutum est omnium sperantium in se.
32 Quoniam quis est Deus praeter Dominum?
Et quae rupes praeter Deum nostrum?
33 Deus, qui accinxit me fortitudine
et complanavit perfectam viam meam,
34 coaequans pedes meos cervis

[22] 26 *Viro* – Lege cum Gr, Syr et Ps 18 (17), 26 *g^e^bar*; TM « forti »

27 *Callidus eris* – Lege cum Ps 18 (17), 27 *titpattāl*; TM *tittappāl* (assimilatio ad *tittammām* v. 26)

28 *Et oculos superborum* – Lege cum Ps 18 (17), 28 *w^e^ʿênaiim rāmôt* (cfr. Prv 6, 17); TM « oculi tui super superbos »

29 *Et Deus meus* – Lege cum multis mss et Ps 18 (17), 28 *wē'lōhai*; TM « et Jhwh »

33 *Qui accinxit me* – Lege cum Gr^{L}, Syr et Vg *m^e^'azz^e^rēnî* (cfr. v. 40); TM « et refugium meum » (assimilatio ad nomina vv. 2s; Ps 31 [30], 3. 5 etc?)

Viam meam – Lege cum qere, vers et Ps 18 (17), 33 *darkî*; TM « viam suam »

34 *Pedes meos* – Lege cum qere, vers et Ps 18 (17), 34 *raglaj*; TM « pedes suos »

et super excelsa statuens me;
35 docens manus meas ad proelium,
et tendunt arcum aereum brachia mea.
36 Dedisti mihi clipeum salutis tuae,
et exauditio tua magnificavit me.
37 Dilatasti gressus meos subtus me,
et non sunt infirmati tali mei.
38 Persequebar inimicos meos et conterebam
et non convertebar, donec consumerem eos.
39 Consumpsi eos et confregi, ut non consurgerent:
ceciderunt sub pedibus meis.
40 Accinxisti me fortitudine ad proelium,
incurvasti insurgentes in me subtus me.
41 Inimicos meos dedisti mihi dorsum,
odientes me, et disperdidi eos.
42 Clamaverunt, et non erat qui salvaret,
ad Dominum, et non exaudivit eos.
43 Contrivi eos ut pulverem terrae,
quasi lutum platearum comminui eos.
44 Salvasti me a contradictionibus populi mei,
constituisti me in caput gentium.
Populus, quem ignorabam, servit mihi,
45 filii alieni blandiuntur mihi,
auditu auris oboediunt mihi.
46 Filii alieni defluunt
et contremiscunt ex arcibus suis.
47 Vivit Dominus, et benedicta petra mea,
et exaltetur Deus, petra salutis meae.
48 Deus, qui das vindictas mihi
et deicis populos sub me.
49 Qui educis me ab inimicis meis
et ab insurgentibus in me elevas me;
a viro iniquo liberas me.

[22] [34] *Excelsa* – Lege cum Gr, Syr et Ps 18 (17), 34 Gr et Syr *bāmôt*; TM « excelsa mea » (dittographia)

[41] *Dedisti* – Lege *nātattāh* cum Ps 18 (17), 41; TM *tattāh* (?)

[42] *Clamaverunt* – Lege cum vers et Ps 18 (17), 42 *jᵉšawwᵉʿû*; TM « aspiciunt »

[43] Omitte cum Gr, Syr et Ps 18 (17), 43 *'erqaʿēm* (contudi eos) post « comminui eos » (varians lectio)

[44] *Constituisti me* – Lege cum Syr, Targ et Ps 18 (17), 44 *tᵉšîmēnî*; TM « custodisti me » (assimilatio ad v. 44a)

50 Propterea confitebor tibi, Domine, in gentibus,
et nomini tuo cantabo:
51 Magnificat salutes regis sui
et facit misericordiam christo suo David
et semini eius in sempiternum ».

23 1 Haec autem sunt verba David novissima:
« Dixit David filius Isai,
dixit vir constitutus in alto,
christus Dei Iacob,
suavis psalta Israel.
2 Spiritus Domini locutus est per me,
et sermo eius super linguam meam.
3 Locutus est Deus Israel,
mihi dixit Petra Israel:
" Dominator hominum iustus,
dominator in timore Dei
4 est sicut lux aurorae, oriente sole,
mane absque nubibus;
de splendore post pluviam
herba oritur de terra ".
5 Nonne sic est domus mea cum Deo?
Quia pactum aeternum statuit mihi,
dispositum in omnibus atque munitum.
Cunctam enim salutem meam et omne desiderabile
nonne faciet germinare?
6 Praevaricatores autem
quasi spinae abiectae universi,
quae non tolluntur manibus;
7 et si quis tangere voluerit eas,
armabitur ferro et ligno lanceato,
igneque succensae comburentur ».
8 Haec nomina fortium David:
Iesbaal Hachamonites, princeps inter tres, ipse levavit hastam suam super octingentos, quos interfecit impetu uno.

[23] 7 Omitte *baššabet* (= in sedendo); irrepsit ex v. 8

8 *Iesbaal Hachamonites* – Lege *jišba'al haḥakmōnî* (cfr. Gr, VL et 1 Par 11, 11); TM *jōšēb bašebet* (= sedens in sedendo) *taḥkmōnî* (corruptum ex *jišbōšet haḥakmōnî*)

Tres – Lege cum Gr^L, Theod et Vg *hašš^elōšāh*; TM « tertius »

Levavit hastam suam – Lege cum 1 Par 11, 11 *'ôrēr 'et-ḥănîtô*; TM *'ădînô hā'eṣnô* (?)

9 Post hunc Eleazar filius Dodo Ahohites, inter tres fortes. Qui
erat cum David in Aphesdommim, quando Philisthim congregati
sunt illuc in proelium. 10 Cumque ascendissent viri Israel, ipse stetit
et percussit Philisthaeos, donec deficeret manus eius et obrigesceret
cum gladio; fecitque Dominus salutem magnam in die illa, et po-
pulus reversus est tantum ad spolia detrahenda.
11 Et post hunc Samma filius Age Ararites. Et congregati sunt
Philisthim in Lehi; erat quippe ibi ager lente plenus. Cumque
fugisset populus a facie Philisthim, 12 stetit ille in medio agri et
tuitus est eum percussitque Philisthaeos, et fecit Dominus salutem
magnam.
13 Et descenderunt tres de triginta et venerunt tempore messis
ad David in speluncam Odollam; castra autem Philisthinorum
erant posita in valle Raphaim. 14 Et David erat tunc in praesidio;
porro statio Philisthinorum tunc erat in Bethlehem. 15 Desideravit
igitur David et ait: « O si quis mihi daret potum aquae de cisterna,
quae est in Bethlehem iuxta portam! ». 16 Irruperunt ergo tres fortes
castra Philisthinorum et hauserunt aquam de cisterna Bethlehem,
quae erat iuxta portam, et attulerunt ad David. At ille noluit bi-
bere, sed libavit illam Domino 17 dicens: « Propitius mihi sit Domi-
nus, ne faciam hoc. Num sanguinem hominum istorum, qui pro-
fecti sunt in animarum periculo, bibam? ». Noluit ergo bibere.
Haec fecerunt tres robustissimi.
18 Abisai autem frater Ioab filius Sarviae princeps erat de triginta.
Ipse est qui elevavit hastam suam contra trecentos, quos interfecit.
Nominatus in triginta 19 et inter triginta nobilior eratque eorum prin-
ceps; sed usque ad tres primos non pervenerat.
20 Et Banaias filius Ioiadae vir fortissimus magnorum operum de

[23] 9 Omitte cum 1 Par 11, 12 *ben-* (filius) ante *Ahohites*
Qui erat – Adde cum 1 Par 11, 13 *hû' hājā*
In Aphesdommim, quando Philisthim – Lege *b*e*'efes dammin w*e*happ*e*lištîm* (cfr. 1 Par 11, 13; 1 Sam 17, 1); TM « quando exprobrarent Philisthim »

11 *Ararites* – Lege *hāḥărārî* (cfr. v. 33; 1 Par 11, 34)
Lehi – Lege *leḥjā* (cfr. Gr^{L}, Idc 15, 9); TM *laḥajjāh*

13 *Tres* – Lege cum qere, 21 mss, vers et 1 Par 11, 15 *š*e*lōšāh*; TM ketib « triginta »

15 *De cisterna* – Lege cum qere et 1 Par 11, 17s *mibbôr*; TM « de puteo »

17 *Bibam* – Cum Gr et Vg *'ešteh*

18 *Triginta* – Lege cum 2 mss et Syr *hašš*e*lōšîm*; TM « de tribus »; ita adhuc bis: vv. 19. 22

20 *Vir fortissimus* – Lege cum (qere) Gr (Vg) *'îš ḥajil*; TM qere « filius viri fortis »; ketib « filius viri viventis »

Cabseel. Ipse percussit duos filios Ariel de Moab et ipse descendit
et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. 21 Ipse quo-
que interfecit virum Aegyptium, virum procerae staturae habentem
in manu hastam; itaque cum descendisset ad eum cum baculo, vi
extorsit hastam de manu Aegyptii et interfecit eum hasta sua. 22 Haec
fecit Banaias filius Ioiadae, et ipse nominatus inter triginta fortissi-
mos. Erat autem nobilior inter triginta; verumtamen usque ad tres
non pervenerat. Fecitque eum David sibi caput satellitum suorum.
24 Asael frater Ioab erat inter triginta. Elchanan filius Dodo de
Bethlehem, 25 Samma de Harod, Elica de Harod, 26 Heles de Phalti,
Hira filius Acces de Thecua, 27 Abiezer de Anathoth, Sobbochai de
Husa, 28 Selmon Ahohites, Maharai Netophathites, 29 Heled filius
Baana Netophathites, Ithai filius Ribai de Gabaa filiorum Benia-
min, 30 Banaia Pharathonites, Heddai de torrentibus Gaas, 31 Abi-
baal Arbathites, Azmaveth de Bahurim, 32 Eliaba de Saalbon, Iasen
de Gun, 33 Ionathan filius Samma de Arar, Ahiam filius Sarar Ara-
rites. 34 Eliphalet filius Aasbai Maachathitae, Eliam filius Achitophel
Gilonites, 35 Hesro de Carmel, Pharai de Arab, 36 Igal filius Na-
than de Soba, Bani de Gad, 37 Selec de Ammon, Naharai Berothites
armiger Ioab filii Sarviae, 38 Hira Iethrites, Gareb et ipse Iethrites,
39 Urias Hetthaeus.

Omnes triginta septem.

24 1 Et addidit furor Domini irasci contra Israel; commovitque
David contra eos dicens: « Vade, numera Israel et Iudam ». 2 Di-
xitque rex ad Ioab et ad principes exercitus sui, qui erant cum eo:

[23] 20 *Filios Ariel de Moab* – Insere cum Gr^{BL} *bᵉnê* et lege *mimmô'āb*; TM « duos Ariel, Moab »

Cisterna – Lege cum qere et Vg *habbōr*; TM ketib « puteo »

21 *Procerae staturae* – Lege cum 1 Par 11, 23 *'îš middāh*; TM « cuius aspectus » (?)

24 *De Bethlehem* – Lege cum 6 mss, Gr^{L}, Vg et Par *mibbêt-leḥem*; TM « Bethlehem »

27 *Sobbochai* – Lege cum Gr^{mss} et 1 Par 11, 29 *sibbᵉkaj*; TM *mᵉbunnaj*

29 *Heled* – Lege cum 20 mss, Vg et 1 Par 11, 30 *ḥeled*; TM *ḥeleb*

30 *Pharathonites* – Lege TM cum articulo, ita in 1 Par 11, 31

31 *Abibaal* – Lege (cfr. 1 Par 11, 32) *'ăbîba'al*; TM *'abî'albôn*

Bahurim – Lege (cfr. 1 Par 11, 33) *habbaḥūrimî*; TM *habbarḥumî*

32 *Iasen de Gun* – Lege (cfr. Gr^{L} et 1 Par 11, 34) *jāšēn haggûnî*; TM omittit *de Gun*

33 *Filius* – Insere (cfr. G^{L} et 1 Par 11, 34) *ben-* ante *šammāh*, et trahe *Ionathan* ad initium v. 33 (a v. 32)

Ararites – Lege cum 1 Par 11, 34 *hāhărārî*; TM in qere sine articulo

[24] 2 *Et ad principes* – Lege cum Gr^{L}, 1 Par 21, 2 *wᵉ'el-śārê*; TM « principem »

« Perambula omnes tribus Israel a Dan usque Bersabee, et numerate populum, ut sciam numerum eius ». 3 Dixitque Ioab regi: « Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum, quantus nunc est, centuplum in conspectu domini mei regis! Sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi? ». 4 Praevaluit autem sermo regis contra Ioab et principes exercitus; egressusque est Ioab et principes militum a facie regis, ut numerarent populum Israel.

5 Cumque pertransissent Iordanem, inceperunt ab Aroer et ab urbe, quae est in media valle, transeuntes ad Gaditas et ad Iazer. 6 Et pervenerunt in Galaad et in terram Hetthaeorum in Cades et venerunt in Dan. Et a Dan converterunt se ad Sidonem 7 et pervenerunt ad arcem Tyri et omnes urbes Hevaei et Chananaei exieruntque ad Nageb Iudae in Bersabee. 8 Et, lustrata universa terra, affuerunt post novem menses et viginti dies in Ierusalem. 9 Dedit ergo Ioab numerum descriptionis populi regi; et inventa sunt de Israel octingenta milia virorum fortium, qui educerent gladium, et de Iuda quingenta milia pugnatorum.

10 Percussit autem cor David eum, postquam numeratus est populus, et dixit David ad Dominum: « Peccavi valde in hoc facto; nunc vero precor, Domine, ut transferas iniquitatem servi tui, quia stulte egi nimis ». 11 Surrexit itaque David mane, et sermo Domini factus est ad Gad propheten, videntem David, dicens: 12 « Vade et loquere ad David: Haec dicit Dominus: Trium tibi datur optio; elige unum, quod volueris ex his, ut faciam tibi ». 13 Cumque venisset Gad ad David, nuntiavit ei dicens: « Aut tribus annis veniet tibi fames in terra tua, aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, et illi te persequentur, aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera et vide quem respondeam ei, qui me misit, sermonem ». 14 Dixit autem David ad Gad: « Artor nimis; sed melius est, ut incidamus in manu Domini — multae enim misericordiae eius sunt — quam in manu hominum! ».

[24] 4 A *facie* – Lege cum Gr^L, Syr et Vg *mippᵉnê*; TM « in facie »

5 *Inceperunt ab Aroer et ab urbe* – Lege cum Gr^L *wajjāḥēllû mē'ărô'ēr ûmin hā'îr...*; TM « et castrametati sunt in Aroer ad dexteram urbis »

Transeuntes ad Gaditas – Lege cum Gr^L *wajjāsōbbû 'el-haggādî*; TM « Gad »

6 *Hetthaeorum in Cades* – Lege cum Gr^L *haḥittîm qadēšāh*; TM *tahtîm ḥodšî* (?)

Et a Dan converterunt se – Lege *ûmiddān sābᵉbû* (cfr. Gr); TM *ja'an wᵉsābîb* (?)

13 *Tribus* – Lege cum Gr et 1 Par 21, 12 *šālôš*; TM « septem »

15 Et elegit sibi David pestilentiam; et erant dies messis tritici.
Immisitque Dominus pestilentiam in Israel de mane usque ad tem-
pus constitutum, et mortui sunt ex populo a Dan usque Bersabee
septuaginta milia virorum. 16 Cumque extendisset manum suam
angelus super Ierusalem, ut disperderet eam, misertus est Dominus
super afflictione et ait angelo percutienti populum: « Sufficit; nunc
contine manum tuam! ».

Erat autem angelus Domini iuxta aream Areuna Iebusaei. 17 Di-
xitque David ad Dominum, cum vidisset angelum caedentem po-
pulum: « Ego sum qui peccavi, ego inique egi; isti, qui oves sunt,
quid fecerunt? Vertatur, obsecro, manus tua contra me et contra
domum patris mei ».

18 Venit autem Gad ad David in die illa et dixit ei: « Ascende,
constitue Domino altare in area Areuna Iebusaei ». 19 Et ascendit
David iuxta sermonem Gad, quem praeceperat ei Dominus. 20 Con-
spiciensque Areuna animadvertit regem et servos eius transire ad
se 21 et egressus adoravit regem prono vultu in terra et ait: « Quid
causae est, ut veniat dominus meus rex ad servum suum? ». Cui
David ait: « Ut emam a te aream et aedificem altare Domino, et
cesset interfectio, quae grassatur in populo ». 22 Et ait Areuna ad
David: « Accipiat et offerat dominus meus rex, sicut ei placet. Ecce
boves in holocaustum et plaustrum et iuga boum in usum lignorum.
23 Omnia dat Areuna, o rex, regi ». Dixitque Areuna ad regem:
« Dominus Deus tuus suscipiat votum tuum! ». 24 Cui respondens
rex ait: « Nequaquam; sed emam pretio a te et non offeram Domino
Deo meo holocausta gratuita ». Emit ergo David aream et boves
argenti siclis quinquaginta. 25 Et aedificavit ibi David altare Domino
et obtulit holocausta et pacifica.

Et repropitiatus est Dominus terrae, et cohibita est plaga ab Israel.

[24] 15 *Et elegit... tritici* – Insere (cfr. Gr et VL) *wajjibḥar lô Dāwid 'et-haddeber, wᵉhajjāmîm jᵉmê qᵉṣîr ḥiṭṭîm*

LIBER PRIMUS REGUM

1 ¹ Et rex David senuerat habebatque aetatis plurimos dies; cum-
que operiretur vestibus, non calefiebat. ² Dixerunt ergo ei servi sui:
« Quaeratur domino nostro regi adulescentula virgo et stet coram
rege et curam eius agat dormiatque in sinu tuo et calefaciat domi-
num nostrum regem ». ³ Quaesierunt igitur adulescentulam spe-
ciosam in omnibus finibus Israel et invenerunt Abisag Sunamitin
et adduxerunt eam ad regem. ⁴ Erat autem puella pulchra nimis
et curam agebat regis et ministrabat ei; rex vero non cognovit eam.
⁵ Adonias autem filius Haggith elevabatur dicens: « Ego regnabo! ».
Fecitque sibi currum et equites et quinquaginta viros, qui ante eum
currerent. ⁶ Nec corripuit eum pater suus aliquando dicens: « Quare
hoc fecisti? ». Erat autem et ipse pulcher valde, secundus natu post
Absalom. ⁷ Et sermo ei cum Ioab filio Sarviae et cum Abiathar sa-
cerdote, qui adiuvabant partes Adoniae. ⁸ Sadoc vero sacerdos et
Banaias filius Ioiadae et Nathan propheta et Semei et Rei et robur
exercitus David non erat cum Adonia. ⁹ Immolatis ergo Adonias
ovibus et vitulis et pinguibus iuxta lapidem Zoheleth, qui erat vi-
cinus fonti Rogel, vocavit universos fratres suos filios regis et omnes
viros Iudae servos regis; ¹⁰ Nathan autem prophetam et Banaiam et
robustos quosque et Salomonem fratrem suum non vocavit.
¹¹ Dixit itaque Nathan ad Bethsabee matrem Salomonis: « Num
audisti quod regnaverit Adonias filius Haggith, et dominus noster
David hoc ignorat? ¹² Nunc ergo veni, accipe a me consilium et
salva animam tuam filiique tui Salomonis. ¹³ Vade et ingredere ad
regem David et dic ei: Nonne tu, domine mi rex, iurasti mihi ancillae
tuae dicens: " Salomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit
in solio meo "? Quare ergo regnat Adonias? ¹⁴ Et, adhuc ibi te lo-
quente cum rege, ego veniam post te et complebo sermones tuos ».
¹⁵ Ingressa est itaque Bethsabee ad regem in cubiculo; rex autem
senuerat nimis, et Abisag Sunamitis ministrabat ei. ¹⁶ Inclinavit se
Bethsabee et adoravit regem; ad quam rex: « Quid tibi, inquit, vis? ».
¹⁷ Quae respondens ait: « Domine mi, tu iurasti per Dominum Deum
tuum ancillae tuae: " Salomon filius tuus regnabit post me et ipse

[1] 14 *Et (adhuc)* – Lege cum C, multis mss, Gr, Syr, Targ et Vg *w^{e}hinnēh*; TM omittit « et »

16 *Ad quam* – Lege cum C, multis mss, Gr^L, Syr, Targ et Vg *lāh*; TM omittit

sedebit in solio meo "; 18 et ecce nunc Adonias regnat, te, domine
mi rex, ignorante. 19 Mactavit boves et pinguia quaeque et oves plu-
rimas et vocavit omnes filios regis, Abiathar quoque sacerdotem
et Ioab principem militiae; Salomonem autem servum tuum non
vocavit. 20 Verumtamen, domine mi rex, in te oculi respiciunt totius
Israel, ut indices eis quis sedere debeat in solio tuo, domine mi rex,
post te. 21 Eritque, cum dormierit dominus meus rex cum patribus
suis, erimus ego et filius meus Salomon peccatores ».

22 Adhuc illa loquente cum rege, Nathan propheta venit; 23 et
nuntiaverunt regi dicentes: « Adest Nathan propheta ». Cumque
introisset ante conspectum regis et adorasset eum pronus in terram,
24 dixit Nathan: « Domine mi rex, tu ergo dixisti: " Adonias re-
gnet post me et ipse sedeat super thronum meum "? 25 Quia de-
scendit hodie et immolavit boves et pinguia et arietes plurimos et
vocavit universos filios regis et principes exercitus, Abiathar quo-
que sacerdotem; illique vescentes et bibentes coram eo dixerunt:
" Vivat rex Adonias! ". 26 Me autem servum tuum et Sadoc sa-
cerdotem et Banaiam filium Ioiadae et Salomonem famulum tuum
non vocavit. 27 Numquid a domino meo rege exivit hoc verbum,
et mihi non indicasti servo tuo quis sessurus esset super thronum
domini mei regis post eum? ».

28 Et respondit rex David dicens: « Vocate ad me Bethsabee ».
Quae cum fuisset ingressa coram rege et stetisset ante eum, 29 iuravit
rex et ait: « Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni an-
gustia, 30 quia, sicut iuravi tibi per Dominum, Deum Israel, dicens:
Salomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit super solium
meum pro me, sic faciam hodie ». 31 Summissoque Bethsabee in
terram vultu, adoravit regem dicens: « Vivat dominus meus rex
David in aternum! ».

32 Dixit quoque rex David: « Vocate mihi Sadoc sacerdotem et
Nathan prophetam et Banaiam filium Ioiadae ». Qui cum ingressi
fuissent coram rege, 33 dixit ad eos: « Tollite vobiscum servos do-
mini vestri et imponite Salomonem filium meum super mulam meam
et ducite eum in Gihon, 34 et ungat eum ibi Sadoc sacerdos et Nathan
propheta in regem super Israel, et canetis bucina atque dicetis: " Vivat
rex Salomon! ". 35 Et ascendetis post eum, et veniet et sedebit super
solium meum et ipse regnabit pro me; illique praecipiam, ut sit
dux super Israel et super Iudam ». 36 Et respondit Banaias filius

[1] 18 *Te* – Lege cum multis mss, Gr, Targ et Vg *w*^{e}*'attāh*; TM « et nunc »
27 *Servo tuo* – Lege cum qere, C, multis mss et verss *'abd*^{e}*kā*; ketib « servis tuis »

Ioiadae regi dicens: « Amen, sic loquatur Dominus Deus domini
mei regis. 37 Quomodo fuit Dominus cum domino meo rege, sic sit
cum Salomone et sublimius faciat solium eius a solio domini mei
regis David ».

38 Descendit ergo Sadoc sacerdos et Nathan propheta et Banaias
filius Ioiadae et Cherethi et Phelethi, et imposuerunt Salomonem
super mulam regis David et adduxerunt eum in Gihon. 39 Sumpsitque
Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo et unxit Salomonem; et
cecinerunt bucina, et dixit omnis populus: « Vivat rex Salomon! ».
40 Et ascendit universa multitudo post eum, et populus canebat
tibiis et laetabatur gaudio magno, et insonuit terra ad clamorem
eorum.

41 Audivit autem Adonias et omnes, qui invitati fuerant ab eo;
iamque convivium finitum erat. Sed et Ioab, audita voce tubae, ait:
« Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis? ». 42 Adhuc illo lo-
quente, Ionathan filius Abiathar sacerdotis venit; cui dixit Ado-
nias: « Ingredere, quia vir strenuus es et bona nuntians ». 43 Respon-
ditque Ionathan Adoniae: « Nequaquam! Dominus enim noster,
rex David, regem constituit Salomonem 44 misitque cum eo Sadoc
sacerdotem et Nathan prophetam et Banaiam filium Ioiadae et
Cherethi et Phelethi, et imposuerunt eum super mulam regis; 45 unxe-
runtque eum Sadoc sacerdos et Nathan propheta regem in Gihon.
Et ascenderunt inde laetantes et insonuit civitas; haec est vox, quam
audistis. 46 Sed et Salomon sedit super solio regni, 47 et ingressi
servi regis benedixerunt domino nostro regi David dicentes: " Am-
plificet Deus nomen Salomonis super nomen tuum et magnificet
thronum eius super thronum tuum ". Et adoravit rex in lectulo
suo. 48 Insuper et haec locutus est: " Benedictus Dominus, Deus
Israel, qui dedit hodie sedentem in solio meo, videntibus oculis
meis " ».

49 Territi sunt ergo et surrexerunt omnes, qui invitati fuerant ab
Adonia, et ivit unusquisque in viam suam. 50 Adonias autem timens
Salomonem surrexit et abiit tenuitque cornua altaris.

51 Et nuntiaverunt Salomoni dicentes: « Ecce Adonias timens re-
gem Salomonem tenuit cornua altaris dicens: " Iuret mihi hodie rex
Salomon quod non interficiat servum suum gladio " ». 52 Dixitque
Salomon: « Si fuerit vir bonus, non cadet ne unus quidem capillus
eius in terram; sin autem malum inventum fuerit in eo, morietur ».

[1] 47 *Deus* – Lege cum qere, multis mss, Gr^{L} et Vg *'ĕlōhîm*; TM (ketib; cfr. Syr) « Deus tuus » (assimilatio ad v. 36?)

[53] Misit ergo rex Salomon et eduxit eum ab altari, et ingressus adora-
vit regem Salomonem; dixitque ei Salomon: « Vade in domum tuam ».

2 [1] Appropinquaverant autem dies David ut moreretur, praece-
pitque Salomoni filio suo dicens: [2] « Ego ingredior viam universae
terrae; confortare et esto vir [3] et observa decreta Domini Dei tui,
ut ambules in viis eius et custodias statuta eius et praecepta eius
et iudicia et testimonia, sicut scriptum est in lege Moysi, ut prospere
agas in universis, quae facis et quocumque te verteris; [4] ut confir-
met Dominus sermonem suum, quem locutus est de me dicens:
" Si custodierint filii tui viam suam et ambulaverint coram me in
veritate, in omni corde suo et in omni anima sua, non auferetur
tibi vir de solio Israel ".

[5] Tu quoque nosti, quae fecerit mihi Ioab filius Sarviae, quae
fecerit duobus principibus exercitus Israel, Abner filio Ner et Ama-
sae filio Iether, quos occidit; et effudit sanguinem belli in pace et
posuit cruorem proelii in balteo suo, qui erat circa lumbos eius,
et in calceamento suo, quod erat in pedibus eius. [6] Facies ergo iuxta
sapientiam tuam et non deduces canitiem eius pacifice ad inferos.
[7] Sed filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes
in mensa tua: occurrerunt enim mihi, quando fugiebam a facie
Absalom fratris tui. [8] Habes quoque apud te Semei filium Gera
de Beniamin de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessima,
quando ibam ad Mahanaim; sed quia descendit mihi in occursum
ad Iordanem, et iuravi ei per Dominum dicens: Non te interficiam
gladio. [9] Tu noli pati esse eum innoxium; vir autem sapiens es et scies,
quae facias ei deducesque canos eius cum sanguine ad infernum ».

[10] Dormivit igitur David cum patribus suis et sepultus est in ci-
vitate David. [11] Dies autem, quibus regnavit David super Israel,
quadraginta anni sunt: in Hebron regnavit septem annis, in Ierusa-
lem triginta tribus. [12] Salomon autem sedit super thronum David
patris sui, et firmatum est regnum eius nimis.

[13] Et ingressus est Adonias filius Haggith ad Bethsabee matrem
Salomonis, quae dixit ei: « Pacificusne ingressus tuus? ». Qui re-
spondit: « Pacificus ». [14] Addiditque: « Sermo mihi est ad te ».
Cui ait: « Loquere ». Et ille: [15] « Tu, inquit, nosti quia meum erat
regnum, et me proposuerat omnis Israel sibi in regem, sed transla-

[1] [53] *Et eduxit* – Lege cum Gr, Syr et Vg *wajjōrîdēhû*; TM *wajjōrîduhu* (« et eduxerunt »)

[2] [4] Omittunt 1 ms, Gr^L et Vg *lēʼmōr* ante « non auferetur »

[9] *Tu* – Retine cum Gr^L et Vg *wᵉattāh*; TM « et nunc »

tum est regnum et factum est fratris mei; a Domino enim consti-
tutum est ei. 16 Nunc ergo petitionem unam deprecor a te; ne con-
fundas faciem meam ». Quae dixit ad eum: « Loquere ». 17 Et ille
ait: « Precor, ut dicas Salomoni regi — neque enim negare tibi quid-
quam potest — ut det mihi Abisag Sunamitin uxorem ». 18 Et ait
Bethsabee: « Bene, ego loquar pro te regi ».

19 Venit ergo Bethsabee ad regem Salomonem, ut loqueretur ei
pro Adonia. Et surrexit rex in occursum eius adoravitque eam et
sedit super thronum suum; positus quoque est thronus matri regis,
quae sedit ad dexteram eius. 20 Dixitque ei: « Petitionem unam
parvulam ego deprecor a te; ne confundas faciem meam ». Dixit
ei rex: « Pete, mater mi, neque enim fas est, ut avertam faciem tuam ».
21 Quae ait: « Detur Abisag Sunamitis Adoniae fratri tuo uxor ».
22 Responditque rex Salomon et dixit matri suae: « Quare postulas
Abisag Sunamitin Adoniae? Postula ei et regnum! Ipse est enim frater
meus maior me et habet Abiathar sacerdotem et Ioab filium Sarviae ».
23 Iuravit itaque rex Salomon per Dominum dicens: « Haec faciat
mihi Deus et haec addat, certe contra animam suam locutus est
Adonias verbum hoc. 24 Et nunc, vivit Dominus, qui firmavit me
et collocavit me super solium David patris mei et qui fecit mihi do-
mum, sicut locutus est, certe hodie occidetur Adonias ». 25 Mi-
sitque rex Salomon per manum Banaiae filii Ioiadae, qui interfecit
eum, et mortuus est.

26 Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: « Vade in Anathoth ad
agrum tuum; es quidem vir mortis, sed hodie te non interficiam,
quia portasti arcam Domini Dei coram David patre meo et susti-
nuisti laborem in omnibus, in quibus laboravit pater meus ». 27 Eiecit
ergo Salomon Abiathar, ut non esset sacerdos Domini, ut impleretur
sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo.

28 Venit autem nuntius ad Ioab. Ioab autem declinaverat post
Adoniam, cum post Absalom non declinasset; fugit ergo Ioab in
tabernaculum Domini et apprehendit cornua altaris. 29 Nuntia-
tumque est regi Salomoni, quod fugisset Ioab in tabernaculum Do-
mini et esset iuxta altare; misitque Salomon Banaiam filium Ioiadae
dicens: « Vade, interfice eum! ». 30 Venit Banaias ad tabernaculum
Domini et dixit ei: « Haec dicit rex: Egredere! ». Qui ait: « Non
egrediar, sed hic moriar ». Renuntiavit Banaias regi sermonem di-
cens: « Haec locutus est Ioab et haec respondit mihi ». 31 Dixitque
ei rex: « Fac, sicut locutus est, et interfice eum et sepeli; et amovebis
sanguinem innocentem, qui effusus est a Ioab, a me et a domo patris
mei. 32 Et reddet Dominus sanguinem eius super caput eius, quia

interfecit duos viros iustos melioresque se et occidit eos gladio,
patre meo David ignorante: Abner filium Ner principem militiae
Israel et Amasam filium Iether principem exercitus Iudae. [33] Et
revertetur sanguis illorum in caput Ioab et in caput seminis eius in
sempiternum; David autem et semini eius et domui et throno illius
sit pax usque in aeternum a Domino ». [34] Ascendit itaque Banaias
filius Ioiadae et aggressus eum interfecit; sepultusque est in domo
sua in deserto. [35] Et constituit rex Banaiam filium Ioiadae pro eo
super exercitum et Sadoc sacerdotem posuit pro Abiathar.

[36] Misit quoque rex et vocavit Semei dixitque ei: « Aedifica tibi
domum in Ierusalem et habita ibi et non egredieris inde huc atque
illuc; [37] quacumque autem die egressus fueris et transieris torren-
tem Cedron, scito te interficiendum: sanguis tuus erit super caput
tuum ». [38] Dixitque Semei regi: « Bonus sermo; sicut locutus est
dominus meus rex, sic faciet servus tuus ». Habitavit itaque Semei
in Ierusalem diebus multis.

[39] Factum est autem post annos tres, ut fugerent duo servi Semei
ad Achis filium Maacha regem Geth; nuntiatumque est Semei quod
servi eius essent in Geth. [40] Et surrexit Semei et stravit asinum suum
ivitque in Geth ad Achis ad requirendos servos suos et adduxit
eos de Geth.

[41] Nuntiatum est autem Salomoni quod isset Semei in Geth de
Ierusalem et redisset. [42] Et mittens vocavit eum dixitque illi: « Nonne
testificatus sum tibi per Dominum et praedixi tibi: Quacumque die
egressus ieris huc et illuc, scito te esse moriturum? Et respondisti
mihi: " Bonus sermo; audivi ". [43] Quare ergo non custodisti iusiu-
randum Domini et praeceptum, quod praeceperam tibi? ». [44] Di-
xitque rex ad Semei: « Tu nosti omne malum, cuius tibi conscium
est cor tuum, quod fecisti David patri meo; reddit Dominus mali-
tiam tuam in caput tuum. [45] Et rex Salomon benedictus, et thronus
David erit stabilis coram Domino usque in sempiternum ». [46] Iussit
itaque rex Banaiae filio Ioiadae, qui egressus percussit eum, et mor-
tuus est. Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis.

3 [1] Et affinitate coniunctus est pharaoni regi Aegypti. Accepit nam-
que filiam eius et adduxit in civitatem David, donec compleret
aedificans domum suam et domum Domini et murum Ierusalem per
circuitum.

[2] Attamen populus immolabat in excelsis; non enim aedificatum
erat templum nomini Domini usque in diem illum. [3] Dilexit autem
Salomon Dominum ambulans in praeceptis David patris sui, excepto

quod in excelsis immolabat et accendebat thymiama. [4] Abiit itaque
in Gabaon, ut immolaret ibi; illud quippe erat excelsum maximum.
Mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud.
[5] In Gabaon apparuit Dominus Salomoni per somnium nocte
dicens: « Postula quod vis, ut dem tibi ». [6] Et ait Salomon: « Tu
fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam magnam,
sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate et iustitia et recto corde
tecum; custodisti ei misericordiam tuam grandem et dedisti ei filium
sedentem super thronum eius, sicut est hodie. [7] Et nunc, Domine
Deus meus, tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo.
Ego autem sum puer parvus et ignorans egressum et introitum meum;
[8] et servus tuus in medio est populi, quem elegisti, populi infiniti,
qui numerari et supputari non potest prae multitudine. [9] Da ergo
servo tuo cor docile, ut iudicare possit populum tuum et discernere
inter bonum et malum. Quis enim potest iudicare populum tuum
hunc multum? ».
[10] Placuit ergo sermo coram Domino quod Salomon rem huius-
cemodi postulasset, [11] et dixit Deus Salomoni: « Quia postulasti
verbum hoc et non petisti tibi dies multos, nec divitias aut animam
inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum
iudicium, [12] ecce feci tibi secundum sermones tuos et dedi tibi cor
sapiens et intellegens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit,
nec post te surrecturus sit; [13] sed et haec, quae non postulasti, dedi
tibi, divitias scilicet et gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus
cunctis diebus tuis. [14] Si autem ambulaveris in viis meis et custo-
dieris praecepta mea et mandata mea, sicut ambulavit David pater
tuus, longos faciam dies tuos ». [15] Igitur evigilavit Salomon et
intellexit quod esset somnium. Cumque venisset Ierusalem, stetit
coram arca foederis Domini et obtulit holocausta et fecit victimas
pacificas et convivium universis famulis suis.
[16] Tunc venerunt duae mulieres meretrices ad regem steteruntque
coram eo. [17] Quarum una ait: « Obsecro, mi domine, ego et mu-
lier haec habitabamus in domo una et peperi apud eam in domo;
[18] tertia vero die, postquam ego peperi, peperit et haec: et eramus
simul, nullusque alius nobiscum in domo, exceptis nobis duabus.
[19] Mortuus est autem filius mulieris huius nocte: dormiens quippe
oppressit eum. [20] Et consurgens intempesta nocte, silentio tulit
filium meum de latere meo ancillae tuae dormientis et collocavit in
sinu suo; suum autem filium, qui erat mortuus, posuit in sinu meo.
[21] Cumque surrexissem mane, ut darem lac filio meo, apparuit mor-
tuus; quem diligentius intuens clara luce, deprehendi non esse

meum, quem genueram». [22] Responditque altera mulier: « Non
est ita, sed filius meus vivit, tuus autem mortuus est». E contrario
illa dicebat: « Mentiris. Filius quippe tuus mortuus est, meus autem
vivit». Atque in hunc modum contendebant coram rege.

[23] Tunc rex ait: « Haec dicit: " Filius meus vivit, et filius tuus
mortuus est"; et ista respondit: " Non, sed filius tuus mortuus
est, et filius meus vivit" ». [24] Dixit ergo rex: « Afferte mihi gla-
dium!». Cumque attulissent gladium coram rege: [25] « Dividite, inquit,
infantem vivum in duas partes, et date dimidiam partem uni et di-
midiam partem alteri». [26] Dixit autem mulier, cuius filius erat vivus,
ad regem — commota sunt quippe viscera eius super filio suo —:
« Obsecro, domine, date illi infantem vivum et nolite interficere
eum». E contrario illa dicebat: « Nec mihi nec tibi sit; dividatur».
[27] Respondens rex ait: « Date huic infantem vivum, et non occida-
tur; haec est mater eius».

[28] Audivit itaque omnis Israel iudicium, quod iudicasset rex; et
timuerunt regem videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum
iudicium.

4 [1] Erat autem rex Salomon regnans super omnem Israel. [2] Et hi
principes quos habebat: Azarias filius Sadoc sacerdos, [3] Elihoreph
et Ahia filii Sisa scribae; Iosaphat filius Ahilud cancellarius; [4] Ba-
naias filius Ioiadae super exercitum; Sadoc autem et Abiathar
sacerdotes; [5] Azarias filius Nathan super praefectos; Zabud filius
Nathan sacerdos amicus regis; [6] et Ahisar praepositus domus et
Adoniram filius Abda super tributa.

[7] Habebat autem Salomon duodecim praefectos super omnem
Israel, qui praebebant annonam regi et domui eius; per singulos
enim menses in anno singuli necessaria ministrabant. [8] Et haec no-
mina eorum: Benhur in monte Ephraim; [9] Bendecar in Maces et
in Salebim et in Bethsames et in Elon et in Bethanan; [10] Benhesed
in Aruboth, ipsius erat Socho et omnis terra Epher; [11] Benabinadab,
cuius omnis regio Dor, Tapheth filiam Salomonis habebat uxorem;
[12] Baana filius Ahilud regebat Thanach et Mageddo et universam
Bethsan, quae est iuxta Sarthan subter Iezrahel, a Bethsan usque
Abelmehula et usque ultra Iecmaam; [13] Bengaber in Ramoth Galaad
habebat villas Iair filii Manasse in Galaad: ipse praeerat in omni
regione Argob, quae est in Basan, sexaginta civitatibus magnis atque
muratis, quae habebant seras aereas; [14] Ahinadab filius Addo prae-
erat in Mahanaim; [15] Achimaas in Nephthali, sed et ipse habebat
Basemath filiam Salomonis in coniugio; [16] Baana filius Chusai in

Aser et in Baloth; 17 Iosaphat filius Pharue in Issachar; 18 Semei filius
Ela in Beniamin; 19 Gaber filius Uri in terra Galaad, in terra Sehon re-
gis Amorraei et Og regis Basan, ut praefectus unus, qui erat in terra.
20 Iuda et Israel innumerabiles sicut arena maris in multitudine
comedentes et bibentes atque laetantes.

5 1 Salomon autem erat in dicione sua habens omnia regna a Flu-
mine usque ad terram Philisthim et ad terminum Aegypti offe-
rentium sibi munera et servientium ei cunctis diebus vitae eius.
2 Erat autem cibus Salomonis per dies singulos triginta chori similae
et sexaginta chori farinae, 3 decem boves pingues et viginti boves
pascuales et centum oves, excepta venatione cervorum, caprearum
atque bubalorum et avium altilium. 4 Ipse enim obtinebat omnem
regionem, quae erat trans Flumen, a Thaphsa usque Gazam, et cunc-
tos reges illarum regionum; et habebat pacem ex omni parte in cir-
cuitu. 5 Habitabatque Iuda et Israel absque timore ullo, unusquisque
sub vite sua et sub ficu sua a Dan usque Bersabee cunctis diebus Sa-
lomonis. 6 Et habebat Salomon quattuor milia praesepia equorum
currulium et duodecim milia equestres. 7 Et praebebant supradicti
praefecti necessaria mensae regis Salomonis et convivarum eius
cum ingenti cura, unusquisque in suo mense. 8 Hordeum quoque
et paleas equorum et iumentorum deferebant in locum, ubi erat
unicuique constitutum.

9 Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni et prudentiam mul-
tam nimis et latitudinem cordis quasi arenam, quae est in litore
maris. 10 Et praecedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium
Orientalium et Aegyptiorum; 11 et erat sapientior cunctis homi-
nibus, sapientior Ethan Ezrahita et Heman et Chalchol et Darda
filiis Mahol et erat nominatus in universis gentibus per circuitum.
12 Locutus est quoque Salomon tria milia parabolas, et fuerunt
carmina eius quinque et mille. 13 Et disputavit super lignis, a cedro,
quae est in Libano, usque ad hyssopum, quae egreditur de pariete;
et disseruit de iumentis et volucribus et reptilibus et piscibus. 14 Et
veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis,
ab universis regibus terrae, qui audiebant sapientiam eius.

15 Misit quoque Hiram rex Tyri servos suos ad Salomonem;
audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre eius, quia amicus

[5] 1 *Usque ad* – Addit Targ et 2 Par 9, 26 *w*e*ʿad*; attamen « terra Philisthim » probabilius est glossa superflua, quae interrumpit textum

6 *Quattuor* – Lege cum Gr^B 10, 26 et 2 Par 9, 25 *ʼarbaʿat*; TM « quadraginta »

fuerat Hiram David omni tempore. [16] Misit autem et Salomon ad Hiram dicens: [17] « Tu scis voluntatem David patris mei et quia non potuerit aedificare domum nomini Domini Dei sui propter bella imminentia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pedum eius. [18] Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum; non est adversarius neque occursus malus. [19] Quam ob rem cogito aedificare templum nomini Domini Dei mei, sicut locutus est Dominus David patri meo dicens: " Filius tuus, quem dabo pro te super solium tuum, ipse aedificabit domum nomini meo ". [20] Praecipe igitur, ut praecidant mihi cedros de Libano, et servi mei sint cum servis tuis; mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque praeceperis: scis enim quoniam non est in populo meo vir, qui noverit ligna caedere sicut Sidonii ».

[21] Cum ergo audisset Hiram verba Salomonis, laetatus est valde et ait: « Benedictus Dominus hodie, qui dedit David filium sapientissimum super populum hunc plurimum ». [22] Et misit Hiram ad Salomonem dicens: « Audivi, quaecumque mandasti mihi; ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis et abiegnis. [23] Servi mei deponent ea de Libano ad mare, et ego componam ea in ratibus in mari usque ad locum, quem significaveris mihi, et applicabo ea ibi, et tu tolles ea; praebebisque necessaria mihi, ut detur cibus domui meae ».

[24] Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedrina et ligna abiegna iuxta omnem voluntatem eius. [25] Salomon autem praebebat Hiram viginti milia chororum tritici in cibum domui eius et viginti choros purissimi olei; haec tribuebat Salomon Hiram per annos singulos. [26] Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni, sicut locutus est ei; et erat pax inter Hiram et Salomonem, et percusserunt foedus ambo.

[27] Elegitque rex Salomon operas de omni Israel, et erat indictio triginta milia virorum. [28] Mittebatque eos in Libanum decem milia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus essent in domibus suis; et Adoniram erat super huiuscemodi indictione. [29] Fueruntque Salomoni septuaginta milia eorum, qui onera portabant, et octoginta milia latomorum in monte, [30] absque praepositis, qui praeerant singulis operibus numero trium milium et trecentorum praecipientium populo, his, qui faciebant opus. [31] Praecepitque rex, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi, lapides quadratos; [32] dolaverunt ergo caementarii Salomonis, caementarii Hiram et Giblii ligna et lapides et praeparaverunt ad aedificandam domum.

[5] [23] *Deponent ea* – Lege cum Gr et Vg *jōridûm*; TM « deponent » (haplographia)

6 1 Factum est igitur quadringentesimo et octogesimo anno egres-
sionis filiorum Israel de terra Aegypti, in anno quarto, mense Ziv
— ipse est mensis secundus — regni Salomonis super Israel, aedi-
ficare coepit domum Domino. 2 Domus autem, quam aedificabat
rex Salomon Domino, habebat sexaginta cubitos in longitudine et
viginti cubitos in latitudine et triginta cubitos in altitudine. 3 Et
porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis iuxta
mensuram latitudinis templi et habebat decem cubitos latitudinis
ante faciem templi. 4 Fecitque in templo fenestras cum marginibus
et cancellis. 5 Et aedificavit contra parietem templi tabulata per gy-
rum in parietibus domus per circuitum templi et Dabir et fecit
latera in circuitu. 6 Tabulatum, quod subter erat, quinque cubitos
habebat latitudinis et medium tabulatum sex cubitorum latitudinis
et tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis; gradus
enim posuit in domo per circuitum forinsecus, ut non ingrederen-
tur trabes in muros templi.

7 Domus autem cum aedificaretur, lapidibus dedolatis atque per-
fectis aedificata est; et malleus et securis et omne ferramentum non
sunt audita in domo, cum aedificaretur. 8 Ostium lateris inferioris
in parte erat domus dextrae, et per cochleam ascendebant in medium
latus et a medio in tertium. 9 Et aedificavit domum et consummavit
eam; texit quoque domum laquearibus cedrinis. 10 Aedificavit ergo
stratum contra omnem domum quinque cubitis altitudinis et iunxit
domui lignis cedrinis.

11 Et factus est sermo Domini ad Salomonem dicens: 12 « Domus
haec, quam aedificas, si ambulaveris in praeceptis meis et iudicia
mea feceris et custodieris omnia mandata mea gradiens per ea, fir-
mabo sermonem meum tibi, quem locutus sum ad David patrem
tuum; 13 et habitabo in medio filiorum Israel et non derelinquam
populum meum Israel ».

14 Igitur aedificavit Salomon domum et consummavit eam. 15 Et
aedificavit parietes domus intrinsecus tabulis cedrinis; a pavimento
domus usque ad summitatem parietum et usque ad laquearia operuit
lignis intrinsecus et texit pavimentum domus tabulis abiegnis. 16 Aedi-
ficavitque viginti cubitorum a posteriore parte templi tabulis ce-

[6] 6 *Tabulatum* – Lege cum Gr et Vg *haṣṣēlā‘*; TM « stratum »

8 *Inferioris* – Lege *hattaḥtōnāh* (cfr. Gr et Targ); TM « medii » (*hattîkonāh*, assimilatio ad sequens « in medium »?)

In (medium) – Lege cum multis mss, Gr, Syr et Vg *'el*; TM *'al*

Tertium – Lege cum paucis mss, Syr et Vg *hašš^{e}lōšît*; TM « triginta »

drinis a pavimento usque ad superiora; et fecit ei intrinsecus Dabir,
id est sancta sanctorum. 17 Porro quadraginta cubitorum erat
ipsum templum ante illud. 18 Et cedrus in domo intrinsecus sculptas
habebat colocynthidas et calices apertos florum. Omnia cedrinis
tabulis vestiebantur, nec omnino lapis apparere poterat in pariete.

19 Dabir autem in medio domus in interiori parte fecerat, ut po-
neret ibi arcam foederis Domini. 20 Habebat viginti cubitos longi-
tudinis et viginti cubitos latitudinis et viginti cubitos altitudinis; et
vestivit illud auro purissimo et fecit altare cedrinum ante Dabir.
21 Domum quoque operuit Salomon intrinsecus auro purissimo et
posuit catenas aureas ante Dabir. 22 Nihilque erat in templo, quod
non auro tegeretur; sed et totum altare Dabir texit auro.

23 Et fecit in Dabir duos cherubim de lignis oleastri decem cubi-
torum altitudinis. 24 Quinque cubitorum ala cherub una et quinque
cubitorum ala cherub altera, id est decem cubitos habentes a sum-
mitate alae unius usque ad alae alterius summitatem. 25 Decem
quoque cubitorum erat cherub secundus, mensura par et effigies
una erat duobus cherubim; 26 altitudinem habebat unus cherub
decem cubitorum et similiter cherub secundus. 27 Posuitque cherubim
in medio templi interioris; extendebant autem alas suas cherubim,
et tangebat ala una parietem et ala cherub secundi tangebat parie-
tem alterum; alae autem alterae in media parte templi se invicem con-
tingebant. 28 Texit quoque cherubim auro. 29 Et omnes parietes
templi per circuitum scalpsit variis caelaturis; et fecit in eis cherubim
et palmas et calices apertos florum intrinsecus et foras. 30 Sed et
pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus.

31 Et pro ingressu Dabir fecit valvas de lignis oleastri postesque
cum marginibus quinque. 32 Et in duabus valvis de lignis oleastri
scalpsit cherubim et palmas et calices apertos florum et vestivit ea
auro operiens tam cherubim quam palmas et cetera auro. 33 Fe-
citque eodem modo pro introitu templi postes cum quattuor mar-

[6] 17 *Ante illud* – Lege cum Targ *lephnaw*; TM « ante me » (haplographia *waw* v. 18; Gr et Vg supplent secundum contextum « ante dabir »)

20 *Et fecit* – Lege cum Gr *wajja'aś*; TM « et vestivit »

Ante Dabir – Pone cum Gr ab initio v. 20 in fine

23 *Oleastri* – Sic et vv. 31-33 (*šemen* probabiliter hic = oleaster, distinguendus a *zajit* = oliva)

31 *Cum marginibus quinque* – Lege cum Gr *ḥămušôt*; TM « quinta pars » *hā'ajil* (ante « postes ») Vg non vertit, cum etiam « postem » significet (cfr. Ez 40, 9-41, 3), hic probabiliter totum parietem, in quo porta est

33 *Cum quattuor marginibus* – Lege cum Gr *rebu'ôt*; TM « quarta pars » (Vg omittit *mē'ēt*, varians mendosa pro *mezûzôt?*)

ginibus de lignis oleastri, [34] et duas valvas de lignis abiegnis, et
utraque valva duplex erat et versatilis. [35] Et scalpsit cherubim et
palmas et calices apertos florum operuitque omnia laminis aureis.
[36] Et aedificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum poli-
torum et uno ordine lignorum cedri.
[37] Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziv; [38] et
in anno undecimo, mense Bul — ipse est mensis octavus — perfecta
est domus in omni opere suo et in universis utensilibus; aedifica-
vitque eam annis septem.

7 [1] Domum autem suam aedificavit Salomon tredecim annis et
ad perfectum usque perduxit. [2] Aedificavit quoque domum Saltus
Libani centum cubitorum longitudinis et quinquaginta cubitorum
latitudinis et triginta cubitorum altitudinis super quattuor ordines
columnarum cedrinarum, et ligna cedrina super columnas. [3] Et erat
tectum cedrinum in alto super tabulas quadraginta quinque, quae
erant super columnas, quindecim in uno ordine, [4] et marginum
tres ordines, fenestra iuxta fenestram tribus vicibus. [5] Ostia, id est
postes, habebant quadruplicem marginem. [6] Et porticum columna-
rum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis et triginta cubito-
rum latitudinis, et alteram porticum in facie maioris porticus et
columnas et cancellos ante eas. [7] Porticum quoque solii, in qua tri-
bunal erat, fecit et texit lignis cedrinis a pavimento usque ad pavi-
mentum. [8] Et domus, in qua habitabat, erat in altero atrio intro a
porticu et simili opere. Domum quoque fecit filiae pharaonis, quam
uxorem duxerat Salomon, tali opere quali et hanc porticum.
[9] Omnia lapidibus pretiosis, qui ad normam quandam atque men-
suram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant, a fundamento
usque ad summitatem parietum et extrinsecus usque ad atrium
maius. [10] Fundamenta autem de lapidibus pretiosis, lapidibus magnis
decem sive octo cubitorum. [11] Et desuper lapides pretiosi secundum
mensuram secti et ligna cedrina. [12] Et atrium maius in circuitu
habebat tres ordines de lapidibus sectis et unum ordinem de do-

[7] [5] E regione fenestrae ad fenestram tribus vicibus (post « marginem »): varians lectio ad v. 4b

Ostia et (= *id est*) *postes* – Forte pro *w^{e}hamm^{e}zûzôt* legendum est *hammeḥĕzôt* (cfr. Gr) ergo « aperturae (= ostia) fenestrarum » quia de portis et muris nihil dicitur ita ut domus Saltus Libani sit porticus apertus: fenestrae sunt in laquearibus tribus inter quattuor ordines columnarum

[6] *Cancellos* – Communiter vertitur « tectum », sed hoc deberet esse super columnas. Textus incertus, forte glossis auctus

lata cedro; necnon et atrium domus Domini interius et porticus
domus.
[13] Misit quoque rex Salomon et tulit Hiram de Tyro, [14] filium
mulieris viduae de tribu Nephthali, patre Tyrio, artificem aerarium
et plenum sapientia et intellegentia et doctrina ad faciendum omne
opus ex aere. Qui, cum venisset ad regem Salomonem, fecit omne
opus eius.
[15] Et finxit duas columnas aereas, decem et octo cubitorum alti-
tudinis columnam unam, et linea duodecim cubitorum ambiebat
columnam et grossitudo eius quattuor digitorum, et intrinsecus
cava erat; sic et columna altera. [16] Duo quoque capitella fecit, quae
ponerentur super capita columnarum, fusili aere; quinque cubi-
torum altitudinis capitellum unum et quinque cubitorum altitudinis
capitellum alterum, [17] et serta quasi in modum texturae, fimbriae
in modum catenarum sibi invicem miro opere contextarum in ca-
pitellis, quae erant super caput columnarum, septem in capitello
uno et septem in capitello altero. [18] Et fecit malogranatorum duos
ordines per circuitum super sertum unum, ut tegerent capitella, quae
erant super summitatem columnarum; eodem modo fecit et capitello
secundo. [19] Capitella autem, quae erant super capita columnarum,
quasi opere lilii fabricata erant in porticu, quattuor cubitorum.
[20] Et rursum alia capitella in summitate duarum columnarum etiam
desuper, iuxta alvum, quae erat super sertum. Malogranatorum
autem ducentorum duo ordines erant in circuitu capitelli primi et
eodem modo in circuitu capitelli secundi. [21] Et statuit duas columnas
in porticum templi; cumque statuisset columnam dexteram, vocavit
eam nomine Iachin, similiter erexit columnam sinistram et vocavit
nomen eius Booz. [22] Et super capita columnarum opus in modum
lilii posuit; perfectumque est opus columnarum.
[23] Fecit quoque mare fusile decem cubitorum a labio usque ad
labium, rotundum in circuitu, quinque cubitorum altitudo eius; et
resticula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum. [24] Et scalp-

[7] [15] *Et grossitudo... columna* – Adde cum Gr *wᵉʿobjô ʾarbaʿ ʾeṣbāʿôt nabûb wᵉkēn hāʿammûd* (cfr. Ier 52, 21 et pro *wᵉkēn hāʿammûd* Syr et Targ); TM omittit propter homoeoteleuton

[18] *Malogranatorum* – Lege cum Gr *rimmônîm*; TM « columnas »

Columnarum – Lege cum multis mss et Syr *hāʿammûdîm*; TM « malogranatorum » (vocabula permutata sunt)

[20] *Duo* – Adde cum Syr *šᵉnê*

Primi... capitelli – Adde cum Syr *hāʾaḥat wᵉkēn sābîb ʿal hakkōteret*; TM omittit propter homoeoteleuton

tura colocynthidum subter labium circuibat illud, duo ordines
scalpturarum fusilium in una fusione cum mari. 25 Et stabat super
duodecim boves, e quibus tres respiciebant ad aquilonem et tres
ad occidentem et tres ad meridiem et tres ad orientem, et mare super
eos desuper erat; quorum posteriora universa intrinsecus latita-
bant. 26 Grossitudo autem luteris habebat mensuram palmi, labium-
que eius erat quasi labium calicis et folium repandi lilii; duo milia
batos capiebat.
27 Et fecit bases decem aereas, quattuor cubitorum longitudinis
bases singulas et quattuor cubitorum latitudinis et trium cubitorum
altitudinis. 28 Hoc autem erat opus basium: limbos habebant, insuper
et limbos inter columellas. 29 Super limbos inter columellas erant
leones et boves et cherubim et super columellas similiter; supra
et infra leones et boves erant coronae, opus malleatum. 30 Et quat-
tuor rotae per bases singulas et axes aerei, et quattuor pedes et quasi
umeruli subter luterem fusiles, contra singulos coronae. 31 Et os
eius erat rotundum, opus basis, unius cubiti et dimidii; etiam in
ore eius variae caelaturae erant, limbi autem eius erant quadrati,
non rotundi. 32 Quattuor quoque rotae subter limbis erant, et fulcra
rotarum cohaerebant basi; una rota habebat altitudinis cubitum et
semis. 33 Tales autem rotae erant, quales solent in curru fieri, et
fulcra earum et canthi et radii et modioli, omnia fusilia. 34 Nam et
umeruli illi quattuor per singulos angulos basis unius ex ipsa basi
fusiles et coniuncti erant. 35 In summitate autem basis erat quaedam
rotunditas dimidii cubiti, et in summitate basis fulcra eius et limbi
eius ex semetipsa. 36 Scalpsit quoque in tabulatis illis, fulcris eius et
super limbos eius cherubim et leones et palmas secundum vacuum
singulorum, et coronas per circuitum. 37 In hunc modum fecit de-
cem bases, fusura una, et mensura scalpturaque consimili. 38 Fecit
quoque decem luteres aereos; quadraginta batos capiebat luter unus,
eratque quattuor cubitorum; singulosque luteres per singulas, id
est decem bases posuit. 39 Et constituit decem bases, quinque ad

[7] 24 *Illud* – Additur « decem cubitis ambientes mare in circuitu »; quod videtur esse varians lectio vel glossa, in qua ex v. 23 falso sumitur numerus « decem » pro « triginta » (versio « decem per singulos cubitos » grammatice non permittitur et annotatio talis esset singularis)

29 *Coronae* – Lege *l*^{e}*wājōt*; TM *lōjôt* (sic et vv. 30 et 36)

31 Omittitur « Et os eius (luteris?) intrinsecus in capite et uno cubito supra »; videtur esse varians lectio ad sequens « et os eius (suffixum femininum = basis!)... »

Limbi autem eius – Lege *ûmisg*^{e}*rōtêhā*; TM « limbi autem eorum »

dexteram partem templi et quinque ad sinistram; mare autem posuit
ad dexteram partem templi contra orientem ad meridiem.
40 Fecit quoque Hiram lebetes et vatilla et phialas et perfecit omne
opus regi Salomoni in templo Domini; 41 columnas duas et globos
capitellorum super capita columnarum duos et serta duo, ut operi-
rent duos globos, qui erant super capita columnarum; 42 et malo-
granata quadringenta in duobus sertis, duos versus malogranato-
rum in sertis singulis, ad operiendos globos capitellorum, qui erant
super faciem columnarum; 43 et bases decem et luteres decem super
bases 44 et mare unum et boves duodecim subter mare; 45 et lebetes
et vatilla et phialas. Omnia vasa, quae fecit Hiram regi Salomoni
in domo Domini, de aere polito erant. 46 In campestri regione Ior-
danis fudit ea rex in argillosa terra inter Succoth et Sarthan. 47 Et
posuit Salomon omnia vasa; propter multitudinem autem nimiam
ignorabatur pondus aeris.
48 Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini: altare aureum
et mensam, super quam ponerentur panes propositionis, auream;
49 et candelabra, quinque ad dexteram et quinque ad sinistram contra
Dabir, ex auro puro, et florem et lucernas desuper aureas; et forcipes
aureos 50 et pateras et cultros et phialas et sartagines et turibula
de auro purissimo; et cardines ostiorum domus interioris Sancti
sanctorum et ostiorum domus templi ex auro.
51 Et perfecit omne opus, quod faciebat Salomon in domo Domini,
et intulit Salomon, quae sanctificaverat David pater suus, argentum
et aurum et vasa, reposuitque in thesauris domus Domini.

8 1 Tunc congregavit Salomon omnes maiores natu Israel — omnes
principes tribuum, duces familiarum filiorum Israel ad regem
Salomonem — in Ierusalem, ut deferrent arcam foederis Domini de
civitate David, id est de Sion. 2 Convenitque ad regem Salomonem
universus Israel in mense Ethanim in sollemnitate, ipse est mensis
septimus. 3 Veneruntque cuncti senes Israel, et tulerunt sacerdotes
arcam 4 et portaverunt arcam Domini et tabernaculum conventus et
omnia vasa sanctuarii, quae erant in tabernaculo; et ferebant ea
sacerdotes et Levitae. 5 Rex autem Salomon et universus coetus
Israel, qui convenerat ad eum, cum illo ante arcam immolabant

[7] 40 *Lebetes* – Lege cum multis mss, Gr, Syr et Vg *hassîrôt* (= 2 Par 4, 11); TM « luteres »

[8] 1 *Omnes* – Adde cum multis mss, Gr, Syr, Targ^{mss} et Vg *kol*
Omnes principes... Salomonem – Omittit Gr, probabiliter additum

oves et boves absque aestimatione et numero. 6 Et intulerunt sa-
cerdotes arcam foederis Domini in locum suum in Dabir templi,
in sanctum sanctorum, subter alas cherubim; 7 siquidem cheru-
bim expandebant alas super locum arcae et protegebant arcam et
vectes eius desuper. 8 Cumque eminerent vectes et apparerent sum-
mitates eorum foris in sanctuario ante Dabir, non apparebant ultra
extrinsecus; qui et fuerunt ibi usque in praesentem diem. 9 In arca
autem non erat aliud nisi duae tabulae lapideae, quas posuerat in ea
Moyses in Horeb, quando pepigit Dominus foedus cum filiis Israel,
cum egrederentur de terra Aegypti.

10 Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario, ne-
bula implevit domum Domini, 11 et non poterant sacerdotes stare
et ministrare propter nebulam; impleverat enim gloria Domini
domum Domini. 12 Tunc ait Salomon:

« Dominus dixit ut habitaret in nebula.
13 Aedificans aedificavi domum in habitaculum tuum,
firmissimum solium tuum in sempiternum ».

14 Convertitque rex faciem suam et benedixit omni ecclesiae
Israel; omnis enim ecclesia Israel stabat. 15 Et ait: « Benedictus
Dominus Deus Israel, qui locutus est ore suo ad David patrem
meum et in manibus suis perfecit dicens: 16 " A die qua eduxi po-
pulum meum Israel de Aegypto, non elegi civitatem de universis
tribubus Israel, ut aedificaretur domus et esset nomen meum ibi;
sed elegi David, ut esset super populum meum Israel ". 17 Voluitque
David pater meus aedificare domum nomini Domini, Dei Israel,
18 et ait Dominus ad David patrem meum: " Quod cogitasti in corde
tuo aedificare domum nomini meo, bene fecisti hoc ipsum mente
tractans; 19 verumtamen tu non aedificabis domum, sed filius
tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipse aedificabit domum nomini
meo ". 20 Confirmavit Dominus sermonem suum, quem locutus
est; stetique pro David patre meo et sedi super thronum Israel,
sicut locutus est Dominus, et aedificavi domum nomini Domini,
Dei Israel. 21 Et constitui ibi locum arcae, in qua foedus est Do-
mini, quod percussit cum patribus nostris, quando eduxit eos de
terra Aegypti ».

22 Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu omnis

[8] 12 Gr (v. 53): « Solem manifestavit (= *hôdîa‘*; forte corruptum ex *hôphîa‘* = splendescere fecit) in caelo Dominus, dixit habitare in caligine ». In fine nominat fontem poematis: « Nonne hoc scriptum est in libro Cantici » (probabiliter idem ac « liber Iusti » Ios 10, 13; 2 Sam 1, 18)

ecclesiae Israel et expandit manus suas in caelum 23 et ait: «Domine,
Deus Israel, non est similis tui Deus in caelo desuper et super terra
deorsum, qui custodis pactum et misericordiam servis tuis, qui
ambulant coram te in toto corde suo; 24 qui custodisti servo tuo
David patri meo, quae locutus es ei: ore locutus es et manibus per-
fecisti, ut et haec dies probat. 25 Nunc igitur, Domine, Deus Israel,
conserva famulo tuo David patri meo, quae locutus es ei dicens:
" Non auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronum
Israel, ita tamen, si custodierint filii tui viam suam, ut ambulent
coram me, sicut tu ambulasti in conspectu meo ". 26 Et nunc, Do-
mine, Deus Israel, firmentur verba tua, quae locutus es servo tuo
David patri meo. 27 Ergone putandum est quod vere Deus habitet
super terram? Si enim caelum et caeli caelorum te capere non pos-
sunt, quanto magis domus haec, quam aedificavi! 28 Sed respice ad
orationem servi tui et ad preces eius, Domine Deus meus; audi
clamorem et orationem, quam servus tuus orat coram te hodie,
29 ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die, super
locum, de quo dixisti: " Erit nomen meum ibi ", ut exaudias ora-
tionem, qua orat te servus tuus in loco isto, 30 ut exaudias depreca-
tionem servi tui et populi tui Israel, quodcumque oraverint in loco
isto, et exaudies in loco habitaculi tui in caelo et, cum exaudieris,
propitius eris.

31 Si peccaverit homo in proximum suum et habuerit aliquod
iuramentum, quo teneatur astrictus, et venerit propter iuramentum
coram altari tuo in domum istam, 32 tu exaudies in caelo et facies et
iudicabis servos tuos condemnans impium et reddens viam suam
super caput eius iustificansque iustum et retribuens ei secundum
iustitiam suam.

33 Si superatus fuerit populus tuus Israel ab inimicis suis, quia
peccaturus est tibi, et agentes paenitentiam et confitentes nomini
tuo venerint et oraverint et deprecati te fuerint in domo hac, 34 exaudi
in caelo et dimitte peccatum populi tui Israel et reduces eos in ter-
ram, quam dedisti patribus eorum.

35 Si clausum fuerit caelum et non pluerit propter peccata eorum,
et oraverint in loco isto confessi nomini tuo et a peccatis suis con-
versi propter afflictionem suam, 36 exaudi eos in caelo et dimitte
peccata servorum tuorum et populi tui Israel et ostende eis viam
bonam, per quam ambulent, et da pluviam super terram tuam,
quam dedisti populo tuo in possessionem.

[8] 26 *Domine* – Adde cum multis mss, Gr, Syr et Targ *jhwh* (= 2 Par 6, 17)

37 Fames si oborta fuerit in terra aut pestilentia aut uredo aut
aurugo aut locusta vel bruchus, et afflixerit eum inimicus eius portas
obsidens, omnis plaga, universa infirmitas, 38 cuncta oratio et de-
precatio, quae acciderit omni homini de populo tuo Israel; si quis
cognoverit plagam cordis sui et expanderit manus suas in domo hac,
39 tu audies in caelo in loco habitationis tuae et repropitiaberis et
facies, ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris
cor eius, quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum, 40 ut
timeant te cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terrae, quam
dedisti patribus nostris.

41 Insuper et alienigena, qui non est de populo tuo Israel, cum
venerit de terra longinqua propter nomen tuum 42 — audietur enim
nomen tuum magnum et manus tua fortis et brachium tuum exten-
tum ubique — cum venerit ergo et oraverit in hoc loco, 43 tu exau-
dies in caelo in loco habitationis tuae et facies omnia, pro quibus
invocaverit te alienigena, ut sciant universi populi terrarum nomen
tuum et timeant te, sicut populus tuus Israel, et probent quia no-
men tuum invocatum est super domum hanc, quam aedificavi.

44 Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos
per viam, quocumque miseris eos, et oraverint te contra viam civi-
tatis, quam elegisti, et contra domum, quam aedificavi nomini tuo,
45 exaudies in caelo orationes eorum et preces eorum et facies iudi-
cium eorum.

46 Quod si peccaverint tibi — non est enim homo qui non pec-
cet — et iratus tradideris eos inimicis suis, et captivi ducti fuerint
in terram inimicorum longe vel prope 47 et egerint paenitentiam in
corde suo in loco captivitatis et conversi deprecati te fuerint in capti-
vitate sua dicentes: "Peccavimus, inique egimus, impie gessimus";
48 et reversi fuerint ad te in universo corde suo et tota anima
sua in terra inimicorum suorum, ad quam captivi ducti sunt, et
oraverint te contra viam terrae suae, quam dedisti patribus eorum,
et civitatis, quam elegisti, et templi, quod aedificavi nomini tuo,
49 exaudies in caelo in firmamento solii tui orationes eorum et preces
eorum et facies iudicium eorum; 50 et propitiaberis populo tuo, qui
peccavit tibi, et omnibus iniquitatibus eorum, quibus praevaricati
sunt in te, et dabis misericordiam coram eis, qui eos captivos ha-
buerint, ut misereantur eis 51 — populus enim tuus est et hereditas
tua, quos eduxisti de terra Aegypti de medio fornacis ferreae —
52 ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui et populi tui
Israel, et exaudias eos in universis, pro quibus invocaverint te.
53 Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis

terrae, sicut locutus es per Moysen servum tuum, quando eduxisti patres nostros de Aegypto, Domine Deus ».

54 Factum est autem cum complesset Salomon orans Dominum omnem orationem et deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini; utrumque enim genu in terram fixerat et manus expanderat in caelum. 55 Stetit ergo et benedixit omni ecclesiae Israel voce magna dicens: 56 « Benedictus Dominus, qui dedit requiem populo suo Israel iuxta omnia, quae locutus est; non cecidit ne unus quidem sermo ex omnibus bonis, quae locutus est per Moysen servum suum. 57 Sit Dominus Deus noster nobiscum, sicut fuit cum patribus nostris, non derelinquens nos neque proiciens, 58 sed inclinet corda nostra ad se, ut ambulemus in universis viis eius et custodiamus mandata eius et decreta et iudicia, quaecumque mandavit patribus nostris. 59 Et sint sermones mei isti, quibus deprecatus sum coram Domino, appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte, ut faciat iudicium servo suo et populo suo Israel per singulos dies, 60 ut sciant omnes populi terrae quia Dominus ipse est Deus et non est ultra absque eo. 61 Sit quoque cor vestrum perfectum cum Domino Deo nostro, ut ambuletis in decretis eius et custodiatis mandata eius sicut et hodie ».

62 Igitur rex et omnis Israel cum eo immolabant victimas coram Domino. 63 Mactavitque Salomon hostias pacificas, quas immolavit Domino, boum viginti duo milia et ovium centum viginti milia. Et dedicaverunt templum Domini rex et omnes filii Israel. 64 In die illa sanctificavit rex medium atrii, quod erat ante domum Domini; fecit quippe holocaustum ibi et oblationem et adipem pacificorum, quoniam altare aereum, quod erat coram Domino, minus erat et capere non poterat holocaustum et oblationem et adipem pacificorum. 65 Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem, et omnis Israel cum eo, ecclesia magna ab introitu Emath usque ad rivum Aegypti, coram Domino Deo nostro septem diebus. 66 Et in die octava dimisit populos; qui benedicentes regi profecti sunt in tabernacula sua laetantes et alacri corde super omnibus bonis, quae fecerat Dominus David servo suo et Israel populo suo.

[8] 65 « Et septem diebus, id est quattuordecim diebus » in fine addit Vg cum TM, Syr et Targ; omittit Gr – Est additio posterior, secundum quam post dedicationem templi insuper festum tabernaculorum septem diebus celebratum est (cfr. 2 Par 6, 9s.), cum secundum 1 Reg 8, 2. 65s. dedicatio et festum tabernaculorum *simul* celebrarentur

66 *Et in die* – Lege cum Gr, Syr et Vg *ûbajjôm*; TM « in die »

9 [1] Factum est autem cum perfecisset Salomon aedificium domus
Domini et aedificium regis et omne, quod optaverat et voluerat
facere, [2] apparuit ei Dominus secundo, sicut apparuerat ei in Gabaon.
[3] Dixitque Dominus ad eum: « Exaudivi orationem tuam et depre-
cationem tuam, quam deprecatus es coram me; sanctificavi domum
hanc, quam aedificasti, ut ponerem nomen meum ibi in sempiter-
num; et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. [4] Tu quo-
que, si ambulaveris coram me, sicut ambulavit David pater tuus in
simplicitate cordis et in aequitate, et feceris omnia, quae praecepi
tibi, et legitima mea et iudicia mea servaveris, [5] ponam thronum
regni tui super Israel in sempiternum, sicut locutus sum David patri
tuo dicens: Non auferetur de genere tuo vir de solio Israel. [6] Si
autem aversione aversi fueritis vos et filii vestri non sequentes me
nec custodientes mandata mea et decreta mea, quae proposui vobis,
sed abieritis et colueritis deos alienos et adoraveritis eos, [7] auferam
Israel de superficie terrae, quam dedi eis, et templum, quod sancti-
ficavi nomini meo, proiciam a conspectu meo; eritque Israel in pro-
verbium et in fabulam cunctis populis, [8] et domus haec erit in ruinas.
Omnis, qui transierit per eam, stupebit et sibilabit et dicet: " Quare
fecit Dominus sic terrae huic et domui huic? ". [9] Et respondebunt:
" Quia dereliquerunt Dominum Deum suum, qui eduxit patres
eorum de terra Aegypti, et secuti sunt deos alienos et adoraverunt
eos et coluerunt eos; idcirco induxit Dominus super eos omne ma-
lum hoc " ».

[10] Expletis autem annis viginti, postquam aedificaverat Salomon
duas domos, id est domum Domini et domum regis [11] — Hiram rege
Tyri praebente Salomoni ligna cedrina et abiegna et aurum iuxta
omne quod opus habuerat — tunc dedit Salomon Hiram viginti
oppida in terra Galilaeae. [12] Et egressus est Hiram de Tyro, ut videret
oppida, quae dederat ei Salomon, et non placuerunt ei; [13] et ait:
« Haeccine sunt civitates, quas dedisti mihi, frater? ». Et appellavit
eas terram Chabul usque in diem hanc. [14] Misit quoque Hiram ad
regem centum viginti talenta auri.

[15] Haec est summa indictionis, quam constituit rex Salomon ad
aedificandam domum Domini et domum suam et Mello et murum
Ierusalem et Asor et Mageddo et Gazer. [16] Pharao rex Aegypti

[9] [6] *Et decreta mea* – Lege cum nonnullis mss et verss *wᵉḥuqqōtai*; TM « decreta mea »

[7] *Proiciam* – Cum vers et 2 Par 7, 20 *'ašlîk*; TM « dimittam » (*'ăšallaḥ*)

[8] *In ruinas* – Lege *le'ijjîn* (cfr. Syr, Targ et VL); TM « sublimis » (*'eliôn*, metathesis *l* et '; *'ijjîn* quoque Mich 3, 12)

ascendit et cepit Gazer succenditque eam igni et Chananaeum, qui
habitabat in civitate, interfecit; et dedit eam in dotem filiae suae
uxori Salomonis. [17] Aedificavit ergo Salomon Gazer et Bethoron
inferiorem [18] et Baalath et Thamar in terra solitudinis [19] et omnes
civitates horreorum, quae ad se pertinebant, et civitates curruum
et civitates equorum et quodcumque ei placuit, ut aedificaret in Ieru-
salem et in Libano et in omni terra potestatis suae. [20] Universum
populum, qui remanserat de Amorraeis et Hetthaeis et Pherezaeis et
Hevaeis et Iebusaeis, qui non erant de filiis Israel, [21] horum filios, qui
remanserant post eos in terra, quos scilicet non potuerant filii Israel
exterminare, fecit Salomon tributarios usque in diem hanc. [22] De
filiis autem Israel non constituit Salomon servire quemquam, sed
erant viri bellatores et ministri eius et principes et pugnatores eius
et praefecti curruum et equitum. [23] Erant autem principes eorum,
qui super omnia opera Salomonis praepositi erant, quingenti quin-
quaginta; qui habebant subiectum populum et statutis operibus
imperabant.

[24] Filia autem pharaonis ascendit de civitate David in domum
suam, quam aedificaverat ei; tunc aedificavit Mello.

[25] Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos singulos
holocausta et pacificas victimas super altare, quod aedificaverat
Domino, et adolebat coram Domino; perfectumque est templum.

[26] Classem quoque fecit rex Salomon in Asiongaber, quae est
iuxta Ailath in litore maris Rubri in terra Idumaea. [27] Misitque Hiram
in classe illa servos suos viros nauticos gnaros maris cum servis Salo-
monis. [28] Qui, cum venissent in Ophir, sumptum inde aurum qua-
dringentorum viginti talentorum detulerunt ad regem Salomonem.

10 [1] Sed et regina Saba, audita fama Salomonis — in honorem no-
minis Domini — venit tentare eum in aenigmatibus. [2] Et ingressa
Ierusalem multo cum comitatu et divitiis, camelis portantibus
aromata et aurum infinitum nimis et gemmas pretiosas, venit ad Sa-
lomonem et locuta est ei universa, quae habebat in corde suo. [3] Et
docuit eam Salomon omnia verba, quae proposuerat: non fuit sermo,
qui regem posset latere, et non responderet ei. [4] Videns autem re-
gina Saba omnem sapientiam Salomonis et domum, quam aedifi-
caverat, [5] et cibos mensae eius et sessionem servorum et ordinem

[9] [18] *Thamar* – Lege cum ketib *tamar* (cfr. Ez 47, 18s.); qere « Tadmor » (= Palmira)

[26] *Ailath* – Lege cum Gr, Vg et Dt 2, 8; 2 Reg 16, 6 *'êlat*; TM *'êlôt*

[10] [1] *In honorem nominis Domini* = *l^ešēm jhwh* deest in 2 Par 9, 1

ministrantium vestesque eorum et pincernas et holocausta, quae
offerebat in domo Domini, non habebat ultra spiritum 6 dixitque ad
regem: « Verus est sermo, quem audivi in terra mea super rebus
tuis et super sapientia tua! 7 Et non credebam narrantibus mihi, donec
ipsa veni et vidi oculis meis et probavi quod media pars mihi nun-
tiata non fuerit; maior est sapientia et bona tua quam rumor, quem
audivi. 8 Beati viri tui et beati servi tui hi, qui stant coram te
semper et audiunt sapientiam tuam! 9 Sit Dominus Deus tuus
benedictus, cui placuisti, et posuit te super thronum Israel, eo quod
dilexerit Dominus Israel in sempiternum et constituit te regem, ut
faceres iudicium et iustitiam ». 10 Dedit ergo regi centum viginti
talenta auri et aromata multa nimis et gemmas pretiosas: non sunt
allata ultra aromata tam multa quam ea, quae dedit regina Saba regi
Salomoni.

11 Sed et classis Hiram, quae portabat aurum de Ophir, attulit ex
Ophir ligna thyina multa nimis et gemmas pretiosas. 12 Fecitque
rex de lignis thyinis fulcra domus Domini et domus regiae et citharas
lyrasque cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thyina neque
visa usque in praesentem diem.

13 Rex autem Salomon dedit reginae Saba omnia, quae voluit et
petivit ab eo, praeter ea, quae ultro obtulerat ei munere regio. Quae
reversa est et abiit in terram suam cum servis suis.

14 Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per annos
singulos, sescentorum sexaginta sex talentorum auri, 15 praeter id,
quod proveniebat ex tributis subiectorum et commercio negotia-
torum et omnium regum Arabiae et ducum terrae.

16 Fecit quoque rex Salomon ducenta scuta de auro puro, sescen-
tos auri siclos dedit in laminas scuti unius; 17 et trecentas peltas
ex auro probato, tres minae auri unam peltam vestiebant; posuit-
que ea rex in domo Saltus Libani.

18 Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem et vestivit
eum auro fulvo nimis. 19 Qui habebat sex gradus, et summitas throni
rotunda erat in parte posteriori, et duae manus hinc atque inde te-
nentes sedile, et duo leones stabant iuxta manus; 20 et duodecim
leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum
tale opus in universis regnis.

[10] 15 *Ex tributis* – Lege cum Gr et 2 Par 9, 14 Gr et Syr *me'onšê* (cfr. Vg); TM « a viris »
Subiectorum – Lege cum Gr *hăr'dûjim*; TM « exploratorum »
Et commercio – Lege *missaḥar*; TM « commercium »?
Arabiae – Lege cum Syr, Vg et 2 Par 9, 14 *'ărab*; TM « vesperis »

21 Sed et omnia vasa, quibus potabat rex Salomon, erant aurea
et universa supellex domus Saltus Libani de auro purissimo; non
erat argentum, nec alicuius pretii putabatur in diebus Salomonis,
22 quia classis Tharsis, quae regi erat, per mare cum classe Hiram
semel per tres annos redibat deferens aurum et argentum et ebur
et simias et pavos.

23 Magnificatus est ergo rex Salomon super omnes reges terrae
divitiis et sapientia. 24 Et universa terra desiderabat vultum Salo-
monis, ut audiret sapientiam eius, quam dederat Deus in corde eius.
25 Et singuli deferebant ei munera, vasa argentea et aurea, vestes et
arma bellica, aromata quoque et equos et mulos per annos singulos.

26 Congregavitque Salomon currus et equites, et facti sunt ei mille
quadringenti currus et duodecim milia equitum; et disposuit eos
per civitates quadrigarum et cum rege in Ierusalem. 27 Fecitque ut
tanta esset abundantia argenti in Ierusalem quanta et lapidum; et
cedrorum praebuit multitudinem quasi sycomoros, quae nascuntur
in Sephela. 28 Et educebantur equi Salomoni de Aegypto et de Coa;
negotiatores enim regis emebant de Coa statuto pretio. 29 Consta-
bat autem et egrediebatur quadriga ex Aegypto sescentis siclis argenti,
et equus centum quinquaginta; atque in hunc modum cunctis re-
gibus Hetthaeorum et Syriae per manus suas venundabant.

11 1 Rex autem Salomon amavit mulieres alienigenas multas, filiam
quoque pharaonis et Moabitidas et Ammonitidas, Idumaeas et Si-
donias et Hetthaeas, 2 de gentibus, super quibus dixit Dominus filiis
Israel: « Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad
vestras; certissime enim avertent corda vestra, ut sequamini deos
earum ». His itaque copulatus est Salomon amore; 3 fueruntque ei
uxores quasi reginae septingentae et concubinae trecentae, et aver-
terunt mulieres cor eius. 4 Cumque iam esset senex, depravatum
est cor eius per mulieres, ut sequeretur deos alienos; nec erat cor
eius perfectum cum Domino Deo suo sicut cor David patris eius,
5 sed colebat Salomon Astharthen, deam Sidoniorum, et Melchom
idolum Ammonitarum. 6 Fecitque Salomon quod non placuerat
coram Domino et non adimplevit ut sequeretur Dominum sicut
David pater eius. 7 Tunc aedificavit Salomon fanum Chamos idolo

[10] 28 *De Aegypto* – Probabiliter legendum est *mimmuṣrî* = de Musri (in Cilicia) pro *mimmiṣrajim* (= de Aegypto)

Et de Coa – Lege cum Vg *ûmiqqō'ē*; TM « et congregatio » (?)

De Coa – Lege cum Vg *miqqō'ē*; TM « congregationem » (?)

Moab in monte, qui est contra Ierusalem, et Melchom idolo filiorum
Ammon; 8 atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alieni-
genis, quae adolebant et immolabant diis suis.
9 Igitur iratus est Dominus Salomoni, quod aversa esset mens
eius a Domino, Deo Israel, qui apparuerat ei bis 10 et praeceperat de
verbo hoc, ne sequeretur deos alienos; et non custodivit, quae man-
davit ei Dominus. 11 Dixit itaque Dominus Salomoni: « Quia ha-
buisti hoc apud te et non custodisti pactum meum et praecepta mea,
quae mandavi tibi, disrumpens scindam regnum tuum a te et dabo
illud servo tuo. 12 Verumtamen in diebus tuis non faciam propter
David patrem tuum; de manu filii tui scindam illud. 13 Nec totum
regnum auferam, sed tribum unam dabo filio tuo propter David
servum meum et Ierusalem, quam elegi ».
14 Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni Adad Idu-
maeum, qui erat de semine regio, in Edom. 15 Cum enim vicisset
David Idumaeam, et ascendisset Ioab princeps militiae ad sepelien-
dum eos, qui fuerant interfecti, et occidisset omne masculinum in
Idumaea 16 — sex enim mensibus ibi moratus est Ioab et omnis
Israel, donec interimerent omne masculinum in Idumaea — 17 fugit
Adad ipse et viri Idumaei de servis patris eius cum eo, ut ingre-
deretur Aegyptum; erat autem Adad puer parvulus. 18 Cumque
surrexissent de Madian, venerunt in Pharan tuleruntque secum
viros de Pharan et introierunt Aegyptum ad pharaonem regem
Aegypti, qui dedit ei domum et cibos constituit et terram delegavit.
19 Et invenit Adad gratiam coram pharao valde, in tantum ut daret
ei uxorem sororem uxoris suae germanam Taphnes reginae. 20 Ge-
nuitque ei soror Taphnes Genubath filium et ablactavit eum Taphnes
in domo pharaonis, eratque Genubath habitans apud pharaonem
cum filiis eius. 21 Cumque audisset Adad in Aegypto dormisse David
cum patribus suis et mortuum esse Ioab principem militiae, dixit
pharaoni: « Dimitte me, ut vadam in terram meam ». 22 Dixitque ei
pharao: « Qua enim re apud me indiges, ut quaeras ire ad terram
tuam? ». At ille respondit: « Nulla; sed obsecro, ut dimittas me ».
23 Suscitavit quoque Deus Salomoni adversarium Razon filium
Eliada, qui fugerat ab Adadezer rege Soba domino suo. 24 Et congre-
gavit ad se viros et factus est princeps turmae, cum interficeret
eos David; abieruntque Damascum et habitaverunt ibi et regnave-
runt in Damasco. 25 Eratque adversarius Israeli cunctis diebus Salo-

[11] 7 *Et Melchom* – Lege cum Gr^{L} *ûl^{e}milkom* (cfr. v. 5); TM « et Moloch »
15 *Cum vicisset* – Lege *b^{e}hakkôt* (cfr. Gr et Syr); TM « cum esset »

monis; et hoc cum malo, quod erat Adad. Et detestatus est Israel
regnavitque in Syria.

26 Ieroboam quoque filius Nabat, Ephrathaeus de Sareda, servus
Salomonis, cuius mater erat nomine Sarva mulier vidua, levavit
manum contra regem. 27 Et haec causa rebellionis adversus eum:
Salomon aedificavit Mello et coaequavit voraginem civitatis David
patris sui. 28 Erat autem Ieroboam vir fortis et strenuus; vidensque
Salomon adulescentem industrium constituerat eum praefectum
super labores universae domus Ioseph.

29 Factum est igitur in tempore illo, ut Ieroboam egrederetur de
Ierusalem, et inveniret eum Ahias Silonites propheta in via opertus
pallio novo; erant autem duo tantum in agro. 30 Apprehendensque
Ahias pallium suum novum, quo coopertus erat, scidit in duo-
decim partes 31 et ait ad Ieroboam: « Tolle tibi decem scissuras;
haec enim dicit Dominus, Deus Israel: Ecce ego scindam regnum
de manu Salomonis et dabo tibi decem tribus. 32 Porro una tribus
remanebit ei propter servum meum David et Ierusalem civitatem,
quam elegi ex omnibus tribubus Israel; 33 eo quod dereliquerint
me et adoraverint Astharthen deam Sidoniorum et Chamos deum
Moab et Melchom deum filiorum Ammon et non ambulaverint in
viis meis, ut facerent iustitiam coram me et praecepta mea et iudicia
sicut David pater eius. 34 Nec auferam omne regnum de manu eius,
sed ducem ponam eum cunctis diebus vitae suae propter David
servum meum, quem elegi, qui custodivit mandata mea et praecepta
mea. 35 Auferam autem regnum de manu filii eius et dabo tibi decem
tribus; 36 filio autem eius dabo tribum unam, ut remaneat lucerna
David servo meo cunctis diebus coram me in Ierusalem civitate,
quam elegi, ut esset nomen meum ibi. 37 Te autem assumam et re-
gnabis super omnia, quae desiderat anima tua, erisque rex super
Israel. 38 Si igitur audieris omnia, quae praecepero tibi, et ambula-
veris in viis meis et feceris, quod rectum est coram me custodiens
mandata mea et praecepta mea, sicut fecit David servus meus, ero
tecum et aedificabo tibi domum stabilem, quomodo aedificavi Da-
vid, et tradam tibi Israel 39 et affligam semen David super hoc,
verumtamen non cunctis diebus ».

40 Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam, qui surrexit et
aufugit in Aegyptum ad Sesac regem Aegypti et fuit in Aegypto
usque ad mortem Salomonis.

41 Reliqua autem gestorum Salomonis, omnia, quae fecit, et sa-
pientia eius, ecce universa scripta sunt in libro gestorum Salomonis;
42 dies autem, quos regnavit Salomon in Ierusalem super omnem

Israel, quadraginta anni sunt. [43] Dormivitque Salomon cum patri-
bus suis et sepultus est in civitate David patris sui; regnavitque
Roboam filius eius pro eo.

12 [1] Venit autem Roboam in Sichem; illuc enim congregatus erat
omnis Israel ad constituendum eum regem. [2] At Ieroboam filius
Nabat, cum adhuc esset in Aegypto profugus a facie regis Salo-
monis, audito hoc nuntio, reversus est de Aegypto. [3] Miseruntque
et vocaverunt eum. Venit ergo Ieroboam et omnis multitudo Israel,
et locuti sunt ad Roboam dicentes: [4] « Pater tuus durissimum iugum
imposuit nobis; tu itaque nunc imminue paululum de imperio
patris tui durissimo et de iugo gravissimo, quod imposuit nobis,
et serviemus tibi ». [5] Qui ait eis: « Ite usque ad tertium diem, et
revertimini ad me ».

Cumque abisset populus, [6] iniit consilium rex Roboam cum se-
nioribus, qui assistebant coram Salomone patre eius, cum adhuc
viveret, et ait: « Quod mihi datis consilium, ut respondeam populo
huic? ». [7] Qui dixerunt ei: « Si hodie oboedieris populo huic et
servieris et petitioni eorum cesseris locutusque fueris ad eos verba
lenia, erunt tibi servi cunctis diebus ». [8] Qui dereliquit consilium
senum, quod dederant ei, et adhibuit adulescentes, qui nutriti fue-
rant cum eo et assistebant illi, [9] dixitque ad eos: « Quod mihi datis
consilium, ut respondeam populo huic, qui dixerunt mihi: " Levius
fac iugum, quod imposuit pater tuus super nos "? ». [10] Et dixerunt
ei iuvenes, qui nutriti fuerant cum eo: « Sic loquere populo huic,
qui locuti sunt ad te dicentes: " Pater tuus aggravavit iugum no-
strum, tu releva nos "; sic loqueris ad eos: Minimus digitus meus
grossior est lumbis patris mei. [11] Et nunc, pater meus posuit super
vos iugum grave, ego autem addam super iugum vestrum; pater
meus cecidit vos flagellis, ego autem caedam scorpionibus ».

[12] Venit ergo Ieroboam et omnis populus ad Roboam die tertia,
sicut locutus fuerat rex dicens: « Revertimini ad me die tertia ».
[13] Responditque rex populo dura, derelicto consilio seniorum, quod ei
dederant, [14] et locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens:
« Pater meus aggravavit iugum vestrum,
ego autem addam iugo vestro;
pater meus cecidit vos flagellis,
ego autem caedam vos scorpionibus ».

[12] [2] *Reversus est de Aegypto* – Lege cum Gr^O, Vg et 2 Par 10, 2 *wajjāšōb... mim-miṣrajim*; TM « et habitavit... in Aegypto »

[15] Ergo non acquievit rex populo, quoniam dispositum erat a
Domino, ut suscitaret verbum suum, quod locutus fuerat in manu
Ahiae Silonitae ad Ieroboam filium Nabat.

[16] Videns itaque omnis Israel quod noluisset eos audire rex, re-
spondit ei dicens:
« Quae nobis pars in David
vel quae hereditas in filio Isai?
Vade in tabernacula tua, Israel!
Nunc vide domum tuam, David! ».

Et abiit Israel in tabernacula sua. [17] Super filios autem Israel, qui-
cumque habitabant in civitatibus Iudae, regnavit Roboam. [18] Misit
rex Roboam Adoniram, qui erat super servitutem; et lapidavit eum
omnis Israel, et mortuus est. Porro rex Roboam festinus ascendit
currum et fugit in Ierusalem. [19] Recessitque Israel a domo David
usque in praesentem diem.

[20] Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus
esset Ieroboam, miserunt et vocaverunt eum, congregato coetu, et
constituerunt eum regem super omnem Israel; nec secutus est quis-
quam domum David praeter tribum Iudae solam.

[21] Venit autem Roboam Ierusalem et congregavit universam
domum Iudae et tribum Beniamin, centum octoginta milia electo-
rum virorum bellatorum, ut pugnaret contra domum Israel et re-
duceret regnum Roboam filio Salomonis. [22] Factus est vero sermo
Domini ad Semeiam virum Dei dicens: [23] « Loquere ad Roboam
filium Salomonis regem Iudae et ad omnem domum Iudae et Be-
niamin et reliquos de populo dicens: [24] Haec dicit Dominus: Non
ascendetis neque bellabitis contra fratres vestros, filios Israel; re-
vertatur vir in domum suam; a me enim factum est hoc ». Audie-
runt sermonem Domini et reversi sunt de itinere, sicut eis praece-
perat Dominus.

[25] Aedificavit autem Ieroboam Sichem in monte Ephraim et habi-
tavit ibi; et egressus inde aedificavit Phanuel.

[26] Dixitque Ieroboam in corde suo: « Nunc revertetur regnum
ad domum David, [27] si ascenderit populus iste, ut faciat sacrificia
in domo Domini in Ierusalem, et convertetur cor populi huius ad

[12] [18] *Adoniram* – Lege cum Gr^{AL} *'ădōnîrām* (cfr. 4, 6; 5, 28); TM « Aduram » (Vg)

[21] *Venit autem* – Lege cum qere, multis mss, vers et 2 Par 11, 1 *wajjābō'*; TM « et venerunt »

[22] *Domini* – Lege cum paucis mss, vers et 2 Par 11, 2 *jhwh*; TM « Dei » (assimilatio ad sequens « virum Dei »)

dominum suum Roboam regem Iudae, interficientque me et rever-
tentur ad Roboam regem Iudae ». 28 Et excogitato consilio, fecit
rex duos vitulos aureos et dixit ad populum: « Nolite ultra ascen-
dere in Ierusalem! Ecce dii tui, Israel, qui te eduxerunt de terra Ae-
gypti ». 29 Posuitque unum in Bethel et alterum donavit in Dan;
30 et factum est hoc in peccatum: ibat enim populus coram uno
usque in Dan. 31 Et fecit fana in excelsis et sacerdotes de extremis
populi, qui non erant de filiis Levi. 32 Constituitque diem sollemnem
in mense octavo, quinta decima die mensis, in similitudinem sol-
lemnitatis, quae celebratur in Iuda. Et ascendit altare; sic fecit in
Bethel, ut immolaret vitulis, quos fabricatus erat; constituitque in
Bethel sacerdotes excelsorum, quae fecerat. 33 Et ascendit super
altare, quod exstruxerat in Bethel, quinta decima die mensis octavi,
quem finxerat de corde suo; et fecit sollemnitatem filiis Israel et
ascendit super altare, ut adoleret.

13 1 Et ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel,
Ieroboam stante super altare ad adolendum; 2 et exclamavit contra
altare in sermone Domini et ait: « Altare, altare, haec dicit Domi-
nus: Ecce filius nascetur domui David, Iosias nomine, et immo-
labit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc in te immolant, et
ossa hominum super te incendent ». 3 Deditque in illa die signum
dicens: « Hoc erit signum, quod locutus est Dominus: ecce altare
scindetur, et effundetur cinis, qui in eo est ».

4 Cumque audisset rex sermonem hominis Dei, quem inclama-
verat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari dicens:
« Apprehendite eum! ». Et exaruit manus eius, quam extenderat
contra eum, nec valuit retrahere eam ad se. 5 Altare quoque scissum
est, et effusus est cinis de altari iuxta signum, quod praedixerat vir
Dei in sermone Domini. 6 Et ait rex ad virum Dei: « Deprecare
faciem Domini Dei tui et ora pro me, ut restituatur manus mea
mihi ». Oravit vir Dei faciem Domini, et reversa est manus regis ad
eum et facta est sicut prius fuerat.

7 Locutus est autem rex ad virum Dei: « Veni mecum domum,
ut prandeas, et dabo tibi munera ». 8 Responditque vir Dei ad re-
gem: « Si dederis mihi mediam partem domus tuae, non veniam
tecum nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto; 9 sic

[12] 28 *Ad populum* – Lege cum Gr *'el-hā'ām*; TM « ad eos »

[13] 4 *Extendit* – TM addit « Ieroboam » quod Vg omittit cum Gr^{L} et Syr (narratio generatim regem sine nomine affert)

enim mandatum est mihi in sermone Domini praecipientis: " Non
comedes panem neque bibes aquam nec reverteris per viam, qua
venisti " ». [10] Abiit ergo per aliam viam et non est reversus per iter,
quo venerat in Bethel.

[11] Prophetes autem quidam senex habitabat in Bethel; ad quem
venerunt filii sui et narraverunt ei omnia opera, quae fecerat vir Dei
illa die in Bethel, et verba, quae locutus fuerat ad regem, narrave-
runt quoque patri suo. [12] Et dixit eis pater eorum: « Per quam viam
abiit? ». Ostenderunt ei filii sui viam, per quam abierat vir Dei,
qui venerat de Iuda. [13] Et ait filiis suis: « Sternite mihi asinum ».
Qui cum stravissent, ascendit [14] et abiit post virum Dei et invenit
eum sedentem subtus terebinthum et ait illi: « Tune es vir Dei, qui
venisti de Iuda? ». Respondit ille: « Ego sum ». [15] Dixit ad eum:
« Veni mecum domum, ut comedas panem ». [16] Qui ait: « Non pos-
sum reverti neque venire tecum nec comedam panem neque bibam
aquam in loco isto; [17] sic enim dictum est mihi in sermone Do-
mini: " Non comedes panem et non bibes ibi aquam nec reverteris
per viam, qua ieris " ». [18] Qui ait illi: « Et ego propheta sum similis
tui; et angelus locutus est mihi in sermone Domini dicens: " Reduc
eum tecum in domum tuam, et comedat panem et bibat aquam " ».
Fefellit eum [19] et reduxit secum; comedit ergo panem in domo
eius et bibit aquam.

[20] Cumque sederent ad mensam, factus est sermo Domini ad
prophetam, qui reduxerat eum, [21] et exclamavit ad virum Dei, qui
venerat de Iuda, dicens: « Haec dicit Dominus: Quia non oboe-
diens fuisti ori Domini et non custodisti mandatum, quod prae-
cepit tibi Dominus Deus tuus, [22] et reversus es et comedisti panem
et bibisti aquam in loco, in quo praecepit tibi, ne comederes panem
neque biberes aquam, non inferetur cadaver tuum in sepulcrum
patrum tuorum ».

[23] Cumque comedisset panem et bibisset, stravit sibi asinum
prophetae, qui reduxerat eum; [24] et, cum abisset, invenit eum leo
in via et occidit, et erat cadaver eius proiectum in itinere; asinus
autem stabat iuxta illum, et leo stabat iuxta cadaver. [25] Et ecce viri
transeuntes viderunt cadaver proiectum in via et leonem stantem

[13] [11] *Venerunt filii sui et narraverunt* – Lege cum 2 mss, Gr et Syr *wajjabō'û bānâw waj^{e}sapp^{e}rû*; TM « et venit filius eius et narravit » (Vg ed. critica)

[12] *Ostenderunt ei* – Lege cum vers *wajjar'ûhû*; TM « et viderunt »

[23] *Prophetae, qui reduxerat eum* – Probabiliter additum, quod dicere vult asinum viro Dei a propheta datum esse, cum ante non dictum sit virum Dei in asino venisse et abisse; Gr « et reversus est »

iuxta cadaver; et venerunt et divulgaverunt in civitate, in qua pro-
phetes ille senex habitabat. [26] Quod cum audisset propheta ille, qui
reduxerat eum de via, ait: « Vir Dei est, qui inoboediens fuit ori
Domini, et tradidit eum Dominus leoni; et confregit eum et occidit
iuxta verbum Domini, quod locutus est ei ». [27] Dixitque ad filios
suos: « Sternite mihi asinum! ». Qui cum stravissent, [28] et ille abis-
set, invenit cadaver eius proiectum in via et asinum et leonem stantes
iuxta cadaver; non comedit leo de cadavere nec laesit asinum.

[29] Tulit ergo prophetes cadaver viri Dei et posuit illud super asi-
num et reversus intulit in civitatem prophetae senis, ut plangerent
eum et sepelirent. [30] Et posuit cadaver eius in sepulcro suo, et planxe-
runt eum: « Heu, heu, mi frater! ». [31] Cumque sepelissent eum,
dixit ad filios suos: « Cum mortuus fuero, sepelite me in sepulcro,
in quo vir Dei sepultus est; iuxta ossa eius ponite ossa mea. [32] Pro-
fecto enim veniet sermo, quem praedixit in sermone Domini contra
altare, quod est in Bethel, et contra omnia fana excelsorum, quae
sunt in urbibus Samariae ».

[33] Post haec non est reversus Ieroboam de via sua pessima, sed
iterum faciebat de novissimis populi sacerdotes excelsorum; qui-
cumque volebat, implebat eius manum, ut fieret sacerdos excelso-
rum. [34] Et propter hanc causam peccavit domus Ieroboam, et eversa
est et deleta de superficie terrae.

14 [1] In tempore illo aegrotavit Abia filius Ieroboam, [2] dixitque Iero-
boam uxori suae: « Surge et commuta habitum, ne cognoscaris
quod sis uxor Ieroboam, et vade in Silo, ubi est Ahias propheta, qui
locutus est mihi quod regnaturus essem super populum hunc. [3] Tolle
quoque in manu tua decem panes et crustula et vas mellis et vade
ad illum: ipse indicabit tibi quid eventurum sit puero ». [4] Fecit, ut
dixerat, uxor Ieroboam et consurgens abiit in Silo et venit in domum
Ahiae; at ille non poterat videre, quia caligaverant oculi eius prae
senectute.

[5] Dixerat autem Dominus ad Ahiam: « Ecce uxor Ieroboam
ingredietur, ut consulat te super filio suo, qui aegrotat; haec et haec
loqueris ei. Cum intret, simulabit se peregrinam esse ». [6] Cum ergo
audiret Ahias sonitum pedum eius introeuntis per ostium, ait: « In-
gredere, uxor Ieroboam. Quare aliam te esse simulas? Ego autem mis-
sus sum ad te durus nuntius. [7] Vade et dic Ieroboam: " Haec dicit

[13] [29] *Super* – Lege cum mss et vers *'al*; TM *'el* (ad) (vel *'el* in sensu *'al*)
[33] *Sacerdos* – Lege cum vers *kōhēn*; TM pluralis *kōhănê*

Dominus, Deus Israel: Quia exaltavi te de medio populi et dedi
te ducem super populum meum Israel [8] et scidi regnum a domo
David et dedi illud tibi, et non fuisti sicut servus meus David, qui
custodivit mandata mea et secutus est me in toto corde suo faciens
quod placitum esset in conspectu meo, [9] sed operatus es mala super
omnes, qui fuerunt ante te, et fecisti tibi deos alienos et conflatiles,
ut me ad iracundiam provocares, me autem proiecisti post tergum
tuum: [10] idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam
et percutiam de Ieroboam quidquid masculini sexus, impuberem et
puberem in Israel; et mundabo reliquias domus Ieroboam, sicut
mundari solet fimus usque ad purum. [11] Qui mortui fuerint de Iero-
boam in civitate, comedent eos canes; qui autem mortui fuerint in
agro, vorabunt eos aves caeli, quia Dominus locutus est. [12] Tu igitur
surge et vade in domum tuam, et in ipso introitu pedum tuorum
in urbem morietur puer, [13] et planget eum omnis Israel et sepeliet;
iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulcrum, quia inventum
est in eo, quod bonum erat Domino, Deo Israel, in domo Ieroboam.
[14] Constituet autem sibi Dominus regem super Israel, qui percutiat
domum Ieroboam. [15] Et percutiet Dominus Israel, ut moveatur
sicut arundo in aqua, et evellet Israel de terra bona hac, quam dedit
patribus eorum; et ventilabit eos trans Flumen, quia fecerunt sibi
palos, ut irritarent Dominum. [16] Et tradet Dominus Israel propter
peccata Ieroboam, qui peccavit et peccare fecit Israel" ».

[17] Surrexit itaque uxor Ieroboam et abiit et venit in Thersa; cum-
que illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est. [18] Et sepe-
lierunt eum, et planxit illum omnis Israel iuxta sermonem Domini,
quem locutus est in manu servi sui Ahiae prophetae.

[19] Reliqua autem gestorum Ieroboam, quomodo pugnaverit et
quomodo regnaverit, ecce scripta sunt in libro annalium regum
Israel. [20] Dies autem, quibus regnavit Ieroboam, viginti duo anni
sunt; et dormivit cum patribus suis. Regnavitque Nadab filius eius
pro eo.

[21] Porro Roboam filius Salomonis regnavit in Iuda. Quadraginta
et unius anni erat Roboam, cum regnare coepisset, et decem et
septem annos regnavit in Ierusalem civitate, quam elegit Dominus,
ut poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus Israel. Nomen
autem matris eius Naama Ammanites.

[14] [10] *Super* – *'el* = *'al*
[14] *Haec est dies et quid etiam nunc* – Verba obscura in fine versus, quae omittimus

[22] Et fecit Iuda malum coram Domino, et irritaverunt eum super
omnibus, quae fecerant patres eorum in peccatis suis, quae pecca-
verant; [23] aedificaverunt enim et ipsi sibi excelsa et lapides et palos
super omnem collem excelsum et subter omnem arborem frondo-
sam. [24] Sed et prostibula fuerunt in terra; feceruntque omnes abomi-
nationes gentium, quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israel.
[25] In quinto autem anno regni Roboam ascendit Sesac rex Aegypti
in Ierusalem [26] et tulit thesauros domus Domini et thesauros regios
et universa diripuit, scuta quoque aurea omnia, quae fecerat Salo-
mon. [27] Pro quibus fecit rex Roboam scuta aerea et tradidit ea in
manu ducum cursorum, qui excubabant ante ostium domus regis.
[28] Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea cur-
sores et postea reportabant ad armamentarium cursorum.
[29] Reliqua autem gestorum Roboam et omnia, quae fecit, ecce
scripta sunt in libro annalium regum Iudae. [30] Fuitque bellum inter
Roboam et Ieroboam cunctis diebus. [31] Dormivit itaque Roboam cum
patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David; nomen autem
matris eius Naama Ammanites. Et regnavit Abiam filius eius pro eo.

15 [1] Igitur in octavo decimo anno regni Ieroboam filii Nabat regnavit
Abiam super Iudam. [2] Tribus annis regnavit in Ierusalem; nomen
matris eius Maacha filia Abessalom. [3] Ambulavitque in omnibus
peccatis patris sui, quae fecerat ante eum; nec erat cor eius per-
fectum cum Domino Deo suo sicut cor David patris eius. [4] Sed
propter David dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem,
ut suscitaret filium eius post eum et statueret Ierusalem; [5] eo quod
fecisset David rectum in oculis Domini et non declinasset ab omni-
bus, quae praeceperat ei, cunctis diebus vitae suae, excepta re Uriae
Hetthaei. ([6])
[7] Reliqua autem gestorum Abiam et omnia, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Iudae? Fuitque bellum
inter Abiam et inter Ieroboam. [8] Et dormivit Abiam cum patribus
suis, et sepelierunt eum in civitate David; regnavitque Asa filius
eius pro eo.
[9] In anno ergo vicesimo Ieroboam regis Israel regnavit Asa rex
Iudae [10] et quadraginta et uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen
matris eius Maacha filia Abessalom.

[15] [5] *Excepta re Uriae Hetthaei* – Forte glossa, Gr omittit
[6] *Attamen bellum fuit inter Roboam et inter Ieroboam omni tempore vitae eius* – Omittatur cum Gr; est varians lectio ad 14, 30

11 Et fecit Asa rectum ante conspectum Domini sicut David pater
eius. 12 Et abstulit prostibula de terra purgavitque universas sordes
idolorum, quae fecerant patres eius. 13 Insuper et Maacham matrem
suam amovit, ne esset domina, eo quod fecisset abominationem
Aserae; confregitque Asa simulacrum turpissimum et combussit
in torrente Cedron. 14 Excelsa autem non abstulit; verumtamen cor
Asa perfectum erat coram Domino cunctis diebus suis. 15 Et intulit
ea, quae sanctificaverat pater suus et quae ipse voverat, in domum
Domini, argentum et aurum et vasa.

16 Bellum autem erat inter Asa et Baasa regem Israel cunctis die-
bus eorum. 17 Ascendit quoque Baasa rex Israel in Iudam et aedi-
ficavit Rama, ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte
Asa regis Iudae. 18 Tollens itaque Asa omne argentum et aurum,
quod remanserat in thesauris domus Domini et in thesauris do-
mus regiae, dedit illud in manu servorum suorum et misit ad Ben-
adad filium Tabremmon filii Hezion regem Syriae, qui habitabat
in Damasco, dicens: 19 « Foedus est inter me et te et inter patrem
meum et patrem tuum; ideo misi tibi munera, argentum et aurum,
et peto, ut irritum facias foedus, quod habes cum Baasa rege
Israel, et recedat a me ». 20 Acquiescens Benadad regi Asa misit
principes exercituum suorum in civitates Israel, et percusserunt
Ahion et Dan et Abelbethmaacha et universam Chenereth cum
omni terra Nephthali. 21 Quod cum audisset Baasa, cessavit aedifi-
care Rama et reversus est in Thersa. 22 Rex autem Asa convocavit
omnem Iudam, nullo excusato; et tulerunt lapides Rama et ligna
eius, quibus aedificaverat Baasa, et exstruxit de eis rex Asa Gabaa
Beniamin et Maspha.

23 Reliqua autem omnium gestorum Asa et universa fortitudo
eius et cuncta, quae fecit, et civitates, quas exstruxit, nonne haec
scripta sunt in libro annalium regum Iudae? Verumtamen in tem-
pore senectutis suae doluit pedes; 24 et dormivit cum patribus suis
et sepultus est cum eis in civitate David patris sui. Regnavitque
Iosaphat filius eius pro eo.

25 Nadab vero filius Ieroboam regnavit super Israel anno secundo
Asa regis Iudae; regnavitque super Israel duobus annis. 26 Et fecit,
quod malum est in conspectu Domini, et ambulavit in viis patris
sui et in peccato eius, quo peccare fecit Israel. 27 Insidiatus est autem
ei Baasa filius Ahiae de domo Issachar et percussit eum in Geb-
bethon, quae est urbs Philisthinorum; siquidem Nadab et omnis
Israel obsidebant Gebbethon. 28 Interfecit igitur illum Baasa in anno
tertio Asa regis Iudae et regnavit pro eo. 29 Cumque regnasset,

percussit omnem domum Ieroboam: non dimisit ne unam quidem
animam de semine eius, donec deleret eam iuxta verbum Domini,
quod locutus fuerat in manu servi sui Ahiae Silonitis [30] propter
peccata Ieroboam, quae peccaverat et quibus peccare fecerat Israel,
et propter delictum, quo irritaverat Dominum, Deum Israel.
[31] Reliqua autem gestorum Nadab et omnia, quae fortiter operatus
est, nonne haec scripta sunt in libro annalium regum Israel? [32] Fuit-
que bellum inter Asa et Baasa regem Israel cunctis diebus eorum.
[33] Anno tertio Asa regis Iudae regnavit Baasa filius Ahiae super
omnem Israel in Thersa viginti quattuor annis; [34] et fecit malum
coram Domino ambulavitque in via Ieroboam et in peccato eius,
quo peccare fecit Israel.

16 [1] Factus est autem sermo Domini ad Iehu filium Hanani contra
Baasa dicens: [2] « Pro eo quod exaltavi te de pulvere et posui te ducem
super populum meum Israel, tu autem ambulasti in via Ieroboam et
peccare fecisti populum meum Israel, ut me irritares in peccatis
eorum, [3] ecce ego demetam posteriora Baasa et posteriora domus
eius et faciam domum tuam sicut domum Ieroboam filii Nabat.
[4] Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate, comedent eum canes; et,
qui mortuus fuerit ex eo in agro, comedent eum volucres caeli ».
[5] Reliqua autem gestorum Baasa et quaecumque fecit et forti-
tudo eius, nonne haec scripta sunt in libro annalium regum Israel?
[6] Dormivit ergo Baasa cum patribus suis sepultusque est in Thersa;
et regnavit Ela filius eius pro eo.
[7] Sed et in manu Iehu filii Hanani prophetae verbum Domini
factum est ad Baasa et ad domum eius propter omne malum, quod
fecerat coram Domino ad irritandum eum in operibus manuum
suarum, ut fieret sicut domus Ieroboam, eo quod percussisset eam.
[8] Anno vicesimo sexto Asa regis Iudae regnavit Ela filius Baasa
super Israel in Thersa duobus annis. [9] Et rebellavit contra eum servus
suus Zamri dux mediae partis curruum. Erat autem Ela in Thersa
bibens et temulentus in domo Arsa praefecti domus in Thersa;
[10] irruens ergo Zamri percussit et occidit eum anno vicesimo sep-
timo Asa regis Iudae et regnavit pro eo. [11] Cumque regnasset et
sedisset super solium eius, percussit omnem domum Baasa et non
dereliquit ex eo quidquid masculini sexus et propinquos et amicos
eius. [12] Delevitque Zamri omnem domum Baasa iuxta verbum

[16] [7] *Propter* – Lege cum nonnullis mss, Gr^L, Syr et Targ *'al*; TM « et propter » (contra), dittographia

Domini, quod locutus fuerat ad Baasa in manu Iehu prophetae,
13 propter universa peccata Baasa et peccata Ela filii eius, qui pecca-
verunt et peccare fecerunt Israel provocantes Dominum, Deum
Israel, in vanitatibus suis.
14 Reliqua autem gestorum Ela et omnia, quae fecit, nonne haec
scripta sunt in libro annalium regum Israel?
15 Anno vicesimo septimo Asa regis Iudae regnavit Zamri septem
diebus in Thersa. Porro exercitus obsidebat Gebbethon urbem
Philisthinorum. 16 Cumque audisset rebellasse Zamri et occidisse
regem, fecit sibi regem omnis Israel Amri, qui erat princeps mili-
tiae super Israel in die illa in castris. 17 Ascendit ergo Amri et omnis
Israel cum eo de Gebbethon, et obsidebant Thersa; 18 videns autem
Zamri quod expugnanda esset civitas, ingressus est palatium et
succendit super se domum regiam et mortuus est igne 19 in pecca-
tis suis, quae peccaverat faciens malum coram Domino et ambu-
lans in via Ieroboam et in peccato eius, quo fecit peccare Israel.
20 Reliqua autem gestorum Zamri et rebellio, quam fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Israel?
21 Tunc divisus est populus Israel in duas partes: media pars po-
puli sequebatur Thebni filium Gineth, ut constitueret eum regem,
et media pars Amri. 22 Praevaluit autem populus, qui erat cum Amri,
populo, qui sequebatur Thebni filium Gineth; mortuusque est
Thebni et regnavit Amri.
23 Anno tricesimo primo Asa regis Iudae regnavit Amri super
Israel duodecim annis; in Thersa regnavit sex annis. 24 Emitque
montem Samariae a Somer duobus talentis argenti et aedificavit
eum et vocavit nomen civitatis, quam exstruxerat, nomine Somer
domini montis Samariae. 25 Fecit autem Amri malum in conspectu
Domini et operatus est nequiter super omnes, qui fuerunt ante eum;
26 ambulavitque in omni via Ieroboam filii Nabat et in peccato
eius, quo peccare fecerat Israel, ut irritaret Dominum, Deum Israel,
in vanitatibus suis.
27 Reliqua autem gestorum Amri et proelia eius, quae fortiter
gessit, nonne haec scripta sunt in libro annalium regum Israel?
28 Et dormivit Amri cum patribus suis et sepultus est in Samaria;
regnavitque Achab filius eius pro eo.
29 Achab vero filius Amri regnavit super Israel anno tricesimo
octavo Asa regis Iudae; et regnavit Achab filius Amri super Israel in

[16] 26 *In peccato eius* – Lege cum qere et multis mss *b^{e}ḥaṭṭa'tô* (cfr. 15, 26; 16, 19); ketib et vers « in peccatis eius (quibus) »

Samaria viginti et duobus annis. [30] Et fecit Achab filius Amri malum
in conspectu Domini super omnes, qui fuerunt ante eum. [31] Nec
suffecit ei, ut ambularet in peccatis Ieroboam filii Nabat; insuper
duxit uxorem Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum et abiit et
servivit Baal et adoravit eum. [32] Et posuit aram Baal in templo Baal,
quod aedificaverat in Samaria, [33] et fecit Achab palum. Et addidit
Achab in opere suo irritans Dominum, Deum Israel, super omnes
reges Israel, qui fuerant ante eum. [34] In diebus eius aedificavit Hiel
de Bethel Iericho; in Abiram primitivo suo fundavit eam et in Segub
novissimo suo posuit portas eius, iuxta verbum Domini, quod lo-
cutus fuerat in manu Iosue filii Nun.

17 [1] Et dixit Elias Thesbites de Thesbi in Galaad ad Achab: « Vivit
Dominus Deus Israel, in cuius conspectu sto. Non erit annis his
ros et pluvia, nisi iuxta oris mei verba! ».

[2] Et factum est verbum Domini ad eum dicens: [3] « Recede hinc
et vade contra orientem et abscondere in torrente Charith, qui est
contra Iordanem, [4] et ibi de torrente bibes; corvisque praecepi,
ut pascant te ibi ». [5] Abiit ergo et fecit iuxta verbum Domini; cumque
abisset, sedit in torrente Charith, qui est contra Iordanem. [6] Corvi
quoque deferebant ei panem et carnes mane, similiter panem et
carnes vesperi; et bibebat de torrente. [7] Post dies autem siccatus est
torrens; non enim pluerat super terram.

[8] Factus est igitur sermo Domini ad eum dicens: « Surge et vade
in Sarepta Sidoniorum et manebis ibi; praecepi enim ibi mulieri
viduae, ut pascat te ». [10] Surrexit et abiit Sareptam. Cumque venisset
ad portam civitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna; et vo-
cavit eam dixitque: « Da mihi paululum aquae in vase, ut bibam ».
[11] Cumque illa pergeret, ut afferret, clamavit post tergum eius dicens:
« Affer mihi, obsecro, et buccellam panis in manu tua ». [12] Quae
respondit: « Vivit Dominus Deus tuus, non habeo panem, nisi
quantum pugillus capere potest farinae in hydria et paululum olei
in lecytho. En colligo duo ligna, ut ingrediar et faciam illud mihi
et filio meo, ut comedamus et moriamur ».

[13] Ad quam Elias ait: « Noli timere, sed vade et fac, sicut dixisti;
verumtamen mihi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem
parvulum et affer ad me; tibi autem et filio tuo facies postea. [14] Haec

[17] [1] *De Thesbi* – Lege cum Gr *mittišbê*; TM « de habitatoribus »

[11] *Post tergum eius* – Lege cum Gr et Vg *'aḥărêhā*; TM « ad eam » (= v. 10), sed forte Gr est libera versio, quam Hier. recepit, quin legerit aliter ac TM

autem dicit Dominus, Deus Israel: " Hydria farinae non deficiet, nec
lecythus olei minuetur usque ad diem, in qua daturus est Dominus
pluviam super faciem terrae" ». 15 Quae abiit et fecit iuxta verbum
Eliae et comedit illa et ipse et domus eius per dies. 16 Hydria farinae
non defecit, et lecythus olei non est imminutus iuxta verbum Do-
mini, quod locutus fuerat in manu Eliae.

17 Factum est autem post haec, aegrotavit filius mulieris matris
familiae; et erat languor fortis nimis, ita ut non remaneret in eo hali-
tus. 18 Dixit ergo ad Eliam: « Quid mihi et tibi, vir Dei? Ingressus
es ad me, ut rememorarentur iniquitates meae, et interficeres filium
meum? ». 19 Et ait ad eam: « Da mihi filium tuum ». Tulitque eum
de sinu illius et portavit in cenaculum, ubi ipse manebat, et posuit
super lectulum suum; 20 clamavitque ad Dominum et dixit: « Do-
mine Deus meus, etiamne viduam, apud quam ego ut hospes habito,
afflixisti, ut interficeres filium eius? ». 21 Et expandit se atque mensus
est super puerum tribus vicibus et clamavit ad Dominum et ait:
« Domine Deus meus, revertatur, oro, anima pueri huius in viscera
eius ». 22 Et exaudivit Dominus vocem Eliae, et reversa est anima
pueri intra eum, et revixit. 23 Tulitque Elias puerum et deposuit eum
de cenaculo in inferiorem domum et tradidit matri suae et ait illi:
« En vivit filius tuus ». 24 Dixitque mulier ad Eliam: « Nunc in isto
cognovi quoniam vir Dei es tu, et verbum Domini in ore tuo ve-
rum est ».

18 1 Post dies multos factum est verbum Domini ad Eliam in anno
tertio dicens: « Vade et ostende te Achab, ut dem pluviam super
faciem terrae ». 2 Ivit ergo Elias, ut ostenderet se Achab.

Erat autem fames vehemens in Samaria. 3 Vocavitque Achab Ab-
diam dispensatorem domus suae. Abdias autem timebat Dominum
valde; 4 nam, cum interficeret Iezabel prophetas Domini, tulit ille
centum prophetas et abscondit eos quinquagenos et quinquagenos
in speluncis et pavit eos pane et aqua. 5 Dixit ergo Achab ad Abdiam:
« Vade in terra ad universos fontes aquarum et in cunctas valles, si
forte invenire possimus herbam, ut salvemus equos et mulos et
nullum de iumentis interficere debeamus ». 6 Diviseruntque sibi re-
giones, ut circuirent eas: Achab ibat per viam unam, et Abdias per
viam alteram seorsum.

[17] 15 *Illa et ipse* – Lege cum qere, nonnullis mss, Gr, Syr et Targ *hi'wāhû'* (verbum *wattō'kal*); ketib et Vg « ipse et illa »

[18] 4 *Quinquagenos et quinquagenos* – Adde cum nonnullis mss et vers *ḥămiššîm* (post *ḥămiššîm*), sicut v. 13

7 Cumque esset Abdias in via, Elias occurrit ei; qui cum cogno-
visset eum, cecidit super faciem suam et ait: « Num tu es, domine
mi, Elias? ». 8 Cui ille respondit: « Ego. Vade, dic domino tuo: "Adest
Elias" ». 9 Et ille: « Quid peccavi, inquit, quoniam trades me ser-
vum tuum in manu Achab, ut interficiat me? 10 Vivit Dominus Deus
tuus, non est gens aut regnum, quo non miserit dominus meus te
requirens et, respondentibus cunctis: "Non est hic", adiuravit
regna singula et gentes, eo quod minime repereris. 11 Et nunc dicis
mihi: "Vade et dic domino tuo: Adest Elias". 12 Cumque reces-
sero a te, spiritus Domini asportabit te in locum, quem ego igno-
ro; et ingressus nuntiabo Achab, et non inveniet te et interficiet
me. Servus autem tuus timet Dominum ab infantia sua. 13 Numquid
non indicatum est domino meo quid fecerim, cum interfice-
ret Iezabel prophetas Domini: quod absconderim de prophetis
Domini centum viros, quinquagenos et quinquagenos in spelun-
cis et paverim eos pane et aqua? 14 Et nunc tu dicis: "Vade et
dic domino tuo: Adest Elias", ut interficiat me ». 15 Dixit Elias:
« Vivit Dominus exercituum ante cuius vultum sto: hodie appa-
rebo ei ».

16 Abiit ergo Abdias in occursum Achab et indicavit ei.

Venitque Achab in occursum Eliae 17 et, cum vidisset eum, ait:
« Tune es, qui conturbas Israel? ». 18 Et ille ait: « Non turbavi
Israel, sed tu et domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini,
et secutus es Baalim. 19 Verumtamen nunc mitte et congrega ad me
universum Israel in monte Carmeli et prophetas Baal quadringentos
quinquaginta prophetasque Aserae quadringentos, qui comedunt de
mensa Iezabel ».

20 Misit Achab ad omnes filios Israel et congregavit prophetas in
monte Carmeli. 21 Accedens autem Elias ad omnem populum ait:
« Usquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequi-
mini eum; si autem Baal, sequimini illum ». Et non respondit ei
populus verbum. 22 Et ait rursus Elias ad populum: « Ego remansi
propheta Domini solus; prophetae autem Baal quadringenti et quin-
quaginta viri sunt. 23 Dentur nobis duo boves, et illi eligant sibi
bovem unum et in frusta caedentes ponant super ligna; ignem autem
non supponant. Et ego faciam bovem alterum et imponam super
ligna; ignemque non supponam. 24 Invocate nomen dei vestri, et ego
invocabo nomen Domini; et Deus, qui exaudierit per ignem, ipse
est Deus! ». Respondens omnis populus ait: « Optima propositio ».

25 Dixit ergo Elias prophetis Baal: « Eligite vobis bovem unum et
facite primi, quia vos plures estis; et invocate nomen dei vestri

ignemque non supponatis ». 26 Qui cum tulissent bovem, quem
dederat eis, fecerunt et invocabant nomen Baal de mane usque ad
meridiem dicentes: « Baal, exaudi nos! ». Et non erat vox, nec qui
responderet. Saliebantque in circuitu altaris, quod fecerant. 27 Cum-
que esset iam meridies, illudebat eis Elias dicens: « Clamate voce
maiore; deus enim est et forsitan occupatus est aut secessit aut
in itinere aut certe dormit, ut excitetur ». 28 Clamabant ergo voce
magna et incidebant se iuxta ritum suum cultris et lanceolis, donec
perfunderentur sanguine.

29 Postquam autem transiit meridies et, illis prophetantibus, vene-
rat tempus, quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox, neque
aliquis respondebat nec attendebat orantes, 30 dixit Elias omni po-
pulo: « Venite ad me ». Et, accedente ad se populo, curavit altare
Domini, quod destructum fuerat; 31 et tulit duodecim lapides iuxta
numerum tribuum filiorum Iacob, ad quem factus est sermo Do-
mini dicens: « Israel erit nomen tuum ». 32 Et aedificavit lapidibus
altare in nomine Domini fecitque aquaeductum quasi pro duobus
satis in circuitu altaris 33 et composuit ligna divisitque per membra
bovem et posuit super ligna 34 et ait: « Implete quattuor hydrias
aqua et fundite super holocaustum et super ligna ». Rursumque
dixit: « Etiam secundo hoc facite ». Qui cum fecissent et secundo,
ait: « Etiam tertio idipsum facite ». Feceruntque et tertio, 35 et cur-
rebant aquae circum altare, et fossa aquaeductus repleta est.

36 Cumque iam tempus esset, ut offerretur sacrificium, accedens
Elias propheta ait: « Domine, Deus Abraham, Isaac et Israel, hodie
ostende quia tu es Deus in Israel et ego servus tuus et iuxta prae-
ceptum tuum feci omnia haec. 37 Exaudi me, Domine, exaudi me,
ut discat populus iste quia tu, Domine, es Deus et tu convertisti
cor eorum iterum! ».

38 Cecidit autem ignis Domini et voravit holocaustum et ligna et
lapides, pulverem quoque et aquam, quae erat in aquaeductu lam-
bens. 39 Quod cum vidisset omnis populus, cecidit in faciem suam
et ait: « Dominus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus! ». 40 Di-
xitque Elias ad eos: « Apprehendite prophetas Baal, et ne unus
quidem effugiat ex eis! ». Quos cum comprehendissent, duxit eos
Elias ad torrentem Cison et interfecit eos ibi.

41 Et ait Elias ad Achab: « Ascende, comede et bibe, quia sonus
multae pluviae est ». 42 Ascendit Achab, ut comederet et biberet.
Elias autem ascendit in verticem Carmeli et pronus in terram posuit
faciem inter genua sua 43 et dixit ad puerum suum: « Ascende et
prospice contra mare ». Qui cum ascendisset et contemplatus esset,

ait: « Non est quidquam ». Et rursum ait illi: « Revertere septem
vicibus ». 44 In septima autem vice dixit: « Ecce nubecula parva quasi
manus hominis ascendit de mari ». Et ait: « Ascende et dic Achab:
Iunge et descende, ne occupet te pluvia! ». 45 Et factum est interea:
ecce caeli contenebrati sunt, et nubes et ventus, et facta est pluvia
grandis. Ascendens itaque Achab abiit in Iezrahel. 46 Et manus
Domini facta est super Eliam; accinctisque lumbis, currebat ante
Achab, donec veniret in Iezrahel.

19 1 Nuntiavit autem Achab Iezabel omnia, quae fecerat Elias, et quo-
modo occidisset universos prophetas gladio. 2 Misitque Iezabel
nuntium ad Eliam dicens: « Haec mihi faciant dii et haec addant,
nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex
illis ». 3 Timuit ergo Elias et surgens abiit, ut animam suam salvaret,
venitque in Bersabee Iudae et dimisit ibi puerum suum. 4 Et per-
rexit in desertum via unius diei; cumque venisset et sederet subter
unam iuniperum, petivit animae suae, ut moreretur, et ait: « Suf-
ficit mihi, Domine! Tolle animam meam; neque enim melior sum
quam patres mei ». 5 Proiecitque se et obdormivit in umbra iuni-
peri; et ecce angelus tetigit eum et dixit illi: « Surge, comede! ».
6 Respexit, et ecce ad caput suum subcinericius panis et vas aquae;
comedit ergo et bibit et rursum obdormivit. 7 Reversusque est
angelus Domini secundo et tetigit eum dixitque illi: « Surge, comede!
Grandis enim tibi restat via ». 8 Qui cum surrexisset, comedit et
bibit et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et
quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb.

9 Cumque venisset illuc, mansit in spelunca. Et ecce sermo Do-
mini ad eum dixitque illi: « Quid hic agis, Elia? ». 10 At ille respon-
dit: « Zelo zelatus sum pro Domino, Deo exercituum, quia dereli-
querunt pactum tuum filii Israel, altaria tua destruxerunt et pro-
phetas tuos occiderunt gladio: et derelictus sum ego solus, et quae-
runt animam meam, ut auferant eam ». 11 Et ait ei: « Egredere et
sta in monte coram Domino ». Et ecce Dominus transit, et ventus
grandis et fortis subvertens montes et conterens petras ante Domi-
num: non in vento Dominus. Et post ventum, commotio: non
in commotione Dominus. 12 Et post commotionem, ignis: non in
igne Dominus. Et post ignem, sibilus aurae tenuis. 13 Quod cum
audisset Elias, operuit vultum suum pallio et egressus stetit in ostio

[18] 46 *Super* – *'el* = *'al*

[19] 3 *Timuit ergo* – Lege cum paucis mss, Gr, Syr et Vg *wajjirā'*; TM « et vidit »

speluncae; et ecce vox ad eum dicens: « Quid agis hic, Elia? ». [14] Et
ille respondit: « Zelo zelatus sum pro Domino, Deo exercituum,
quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel, altaria tua destruxe-
runt et prophetas tuos occiderunt gladio: et derelictus sum ego
solus, et quaerunt animam meam, ut auferant eam ».

[15] Et ait Dominus ad eum: « Vade et revertere in viam tuam per
desertum in Damascum; cumque perveneris, unges Hazael regem
super Syriam, [16] et Iehu filium Namsi unges regem super Israel,
Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abelmehula, unges pro-
phetam pro te. [17] Et erit: quicumque fugerit gladium Hazael, occidet
eum Iehu; et, qui fugerit gladium Iehu, interficiet eum Eliseus. [18] Et
relinquam mihi in Israel septem milia: universorum genua, quae
non sunt incurvata ante Baal, et omne os, quod non osculatum
est eum ».

[19] Profectus ergo inde repperit Eliseum filium Saphat arantem
duodecim iugis boum; et ipse cum duodecimo erat. Cumque ve-
nisset Elias ad eum, misit pallium suum super illum, [20] qui statim,
relictis bobus, cucurrit post Eliam et ait: « Osculer, oro, patrem
meum et matrem meam, et sic sequar te ». Dixitque ei: « Vade et
revertere; quid enim feci tibi? ».

[21] Reversus autem ab eo tulit par boum et mactavit illud et in
iugo boum coxit carnes et dedit populo, et comederunt. Consur-
gensque abiit et secutus est Eliam et ministrabat ei.

20 [1] Porro Benadad rex Syriae congregavit omnem exercitum suum
et triginta duos reges secum et equos et currus et ascendens pugna-
bat contra Samariam et obsidebat eam. [2] Mittensque nuntios ad
Achab regem Israel in civitatem [3] ait: « Haec dicit Benadad: Argen-
tum tuum et aurum tuum meum est et uxores tuae et filii tui optimi
mei sunt ». [4] Responditque rex Israel: « Iuxta verbum tuum, do-
mine mi rex; tuus sum ego et omnia mea ». [5] Revertentesque nuntii
dixerunt: « Haec dicit Benadad: Quia misi ad te dicens: "Argentum
tuum et aurum tuum et uxores tuas et filios tuos dabis mihi", [6] pro-
fecto cras hac eadem hora mittam servos meos ad te, et scrutabuntur
domum tuam et domum servorum tuorum; et omne, quod oculis
tuis pretiosum est, ponent in manibus suis et auferent ».

[7] Vocavit autem rex Israel omnes seniores terrae et ait: « Anim-

[19] [19] *Super* – *'ēlâw* (sic pauci mss et vers)

[20] [6] *Oculis tuis* – Cum TM *'ênêkā*; « quod eis placuerit » (Vg cum Gr et Syr lectio facilior *'ênêhem* = oculis eorum)

advertite et videte quoniam insidietur nobis; misit enim ad me
pro uxoribus meis et filiis et pro argento et auro, et non abnui ».
8 Dixeruntque omnes maiores natu et universus populus ad eum:
« Non audias neque acquiescas illi ». 9 Respondit itaque nuntiis
Benadad: « Dicite domino meo regi: Omnia, propter quae misisti
ad me servum tuum initio, faciam; hanc autem rem facere non pos-
sum ». Reversique nuntii rettulerunt ei. 10 Qui remisit et ait: « Haec
faciant mihi dii et haec addant, si suffecerit pulvis Samariae pugillis
omnis populi, qui sequitur me ». 11 Et respondens rex Israel ait:
« Dicite ei: Ne glorietur accinctus aeque ut discinctus ». 12 Factum
est autem, cum audisset verbum istud, bibebat ipse et reges in um-
braculis et ait servis suis: « Circumdate civitatem! ». Et circumde-
derunt eam.

13 Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israel ait:
« Haec dicit Dominus: Certe vidisti omnem multitudinem hanc
nimiam. Ecce ego tradam eam in manu tua hodie, ut scias quia ego
sum Dominus ». 14 Et ait Achab: « Per quem? ». Dixitque ei: « Haec
dicit Dominus: Per pedisequos principum provinciarum ». Et ait:
« Quis incipiet proeliari? ». Et ille dixit: « Tu ».

15 Recensuit ergo pueros principum provinciarum et repperit
numerum ducentorum triginta duorum; et post eos recensuit po-
pulum, omnes filios Israel, septem milia. 16 Et egressi sunt meridie.
Benadad autem bibebat temulentus in umbraculis ipse et reges
triginta duo cum eo, qui ad auxilium eius venerant. 17 Egressi sunt
autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque
Benadad, qui nuntiaverunt ei dicentes: « Viri egressi sunt de Sa-
maria ». 18 At ille ait: « Sive pro pace veniunt, apprehendite eos
vivos; sive ut proelientur, vivos eos capite ». 19 Egressi erant ergo
ex urbe pueri principum provinciarum, ac reliquus exercitus se-
quebatur, 20 et percussit unusquisque virum, qui contra se venerat;
fugeruntque Syri, et persecutus est eos Israel. Fugit quoque Ben-
adad rex Syriae in equo cum equitibus. 21 Necnon egressus rex
Israel percussit equos et currus et percussit Syriam plaga magna.

22 Accedens autem propheta ad regem Israel dixit ei: « Vade et
confortare et scito et vide quid facias; vertente enim anno rex Syriae
ascendet contra te ».

23 Servi vero regis Syriae dixerunt ei: « Deus montium est Deus
eorum, ideo superaverunt nos; sed pugnemus contra eos in cam-
pestribus, et obtinebimus eos. 24 Fac ergo hoc: Amove reges sin-
gulos a loco suo et pone principes pro eis; 25 et instaura numerum
militum, qui ceciderunt de tuis, et equos secundum equos pristinos

et currus secundum currus, quos ante habuisti, et pugnabimus
contra eos in campestribus: et videbis quod obtinebimus eos ».
Credidit consilio eorum et fecit ita.
[26] Igitur vertente anno recensuit Benadad Syros et ascendit in
Aphec, ut pugnaret contra Israel. [27] Porro filii Israel recensiti sunt
et, acceptis cibariis, profecti ex adverso castraque metati sunt con-
tra eos, quasi duo parvi greges caprarum; Syri autem repleverunt
terram.
[28] Et accedens vir Dei dixit ad regem Israel: « Haec dicit Do-
minus: Quia dixerunt Syri: " Deus montium est Dominus et non est
Deus vallium ", dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu
tua, et scietis quia ego Dominus ». [29] Dirigebant septem diebus ex
adverso hi atque illi acies, septima autem die commissum est bel-
lum; percusseruntque filii Israel de Syris centum milia peditum in
die una. [30] Fugerunt autem, qui remanserant in Aphec, in civitatem,
et cecidit murus super viginti septem milia hominum, qui reman-
serant.
Porro Benadad fugiens ingressus est civitatem in cubiculum,
quod erat intra cubiculum. [31] Dixeruntque ei servi sui: « Ecce audi-
vimus quod reges domus Israel clementes sint; ponamus itaque
saccos in lumbis nostris et funiculos in capitibus nostris et egredia-
mur ad regem Israel: forsitan salvabit animam tuam ». [32] Accinxe-
runt saccis lumbos suos et posuerunt funes in capitibus suis vene-
runtque ad regem Israel et dixerunt: « Servus tuus Benadad dicit:
" Vivat, oro te, anima mea " ». Et ille ait: « Si adhuc vivit, frater
meus est ». [33] Quod acceperunt viri pro omine et festinantes rapue-
runt verbum ex ore eius atque dixerunt: « Frater tuus Benadad ». Et
dixit eis: « Ite et adducite eum ». Egressus est ergo ad eum Benadad,
et levavit eum in currum suum. [34] Qui dixit ei: « Civitates, quas
tulit pater meus a patre tuo, reddam; et plateas fac tibi in Damasco,
sicut fecit pater meus in Samaria ». Achab: « Ego autem, inquit,
foederatum te dimittam ». Et pepigit ei foedus et dimisit eum.
[35] Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum
in sermone Domini: « Percute me! ». At ille noluit percutere. [36] Cui
ait: « Quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes a me, et
percutiet te leo ». Cumque paululum recessisset ab eo, invenit eum

[20] [31] *In capitibus nostris* – Lege cúm multis mss, Gr, Syr et Vg *berā'šênu* (cfr. v. 32); TM « in capite nostro »

[33] *Rapuerunt verbum ex ore eius* – Lege cum nonnullis mss, qere occid. et vers *wajjaḥleṭûhā mimmennû*; TM « et rapuerunt, utrum ab eo »?

leo atque percussit. 37 Sed et alterum inveniens virum dixit ad eum:
« Percute me! ». Qui percussit eum et vulneravit. 38 Abiit ergo pro-
pheta et occurrit regi in via et mutavit aspectum ponens fasciam
super oculos suos. 39 Cumque rex transiret, clamavit ad regem et
ait: « Servus tuus egressus est ad proeliandum comminus; cumque
fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me et ait: "Custodi virum
istum! Qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talen-
tum argenti appendes". 40 Dum autem ego turbatus huc illucque me
verterem, subito non comparuit ». Et ait rex Israel ad eum: « Hoc
est iudicium tuum, quod ipse decrevisti ». 41 At ille statim abstulit
fasciam de oculis suis, et cognovit eum rex Israel quod esset de pro-
phetis. 42 Qui ait ad eum: « Haec dicit Dominus: Quia dimisisti de
manu tua virum, quem morti devoveram, erit anima tua pro anima
eius, et populus tuus pro populo eius ». 43 Reversus est igitur rex
Israel in domum suam tristis et indignans, venitque in Samariam.

21 1 Postea autem factum est hoc. Vinea erat Naboth Iezrahelitae,
quae erat in Iezrahel iuxta palatium Achab regis Samariae. 2 Lo-
cutus est ergo Achab ad Naboth dicens: « Da mihi vineam tuam,
ut faciam mihi hortum holerum, quia vicina est et prope domum
meam. Daboque tibi pro ea vineam meliorem aut, si tibi commo-
dius putas, argenti pretium quanto digna est ». 3 Cui respondit
Naboth: « Propitius mihi sit Dominus, ne dem hereditatem patrum
meorum tibi ».

4 Venit ergo Achab in domum suam tristis et indignans super
verbo, quod locutus fuerat ad eum Naboth Iezrahelites dicens:
« Non dabo tibi hereditatem patrum meorum ». Et proiciens se in
lectulum suum avertit faciem ad parietem et non comedit panem.
5 Ingressa est autem ad eum Iezabel uxor sua dixitque ei: « Quid
est hoc, unde anima tua contristata est? Et quare non comedis pa-
nem? ». 6 Qui respondit ei: « Quia locutus sum Naboth Iezrahelitae
et dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta pecunia; aut, si tibi placet,
dabo tibi vineam pro ea. Et ille ait: "Non dabo tibi vineam meam"».
7 Dixit ergo ad eum Iezabel uxor eius: « Grandis auctoritatis es et
bene regis regnum Israel! Surge et comede panem et aequo esto ani-
mo: ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahelitae ».

8 Scripsit itaque litteras ex nomine Achab et signavit eas anulo
eius et misit ad maiores natu et ad optimates, qui erant in civitate
eius et habitabant cum Naboth. 9 Litterarum autem haec erat sen-
tentia: « Praedicate ieiunium et sedere facite Naboth in capite po-
puli 10 et submittite duos viros filios Belial contra eum, et testimo-

nium dicant: "Maledixisti Deum et regem"; et educite eum et lapi-
date, sicque moriatur ». [11] Fecerunt ergo cives eius maiores natu et
optimates, qui habitabant cum eo in urbe, sicut praeceperat eis
Iezabel et sicut scriptum erat in litteris, quas miserat ad eos. [12] Prae-
dicaverunt ieiunium et sedere fecerunt Naboth in capite populi;
[13] et ingressi duo viri filii Belial sederunt contra eum et illi, ut viri
diabolici, dixerunt contra eum testimonium coram multitudine:
« Maledixit Naboth Deum et regem ». Quam ob rem eduxerunt eum
extra civitatem et lapidibus interfecerunt; [14] miseruntque ad Iezabel
dicentes: « Lapidatus est Naboth et mortuus est ».

[15] Factum est autem cum audisset Iezabel lapidatum Naboth et
mortuum, locuta est ad Achab: « Surge, posside vineam Naboth
Iezrahelitae, qui noluit tibi acquiescere et dare eam, accepta pecunia;
non enim vivit Naboth, sed mortuus est ». [16] Quod cum audisset
Achab, mortuum videlicet Naboth, surrexit et descendebat in vineam
Naboth Iezrahelitae, ut possideret eam.

[17] Factus est igitur sermo Domini ad Eliam Thesbiten dicens:
[18] « Surge et descende in occursum Achab regis Israel, qui est in Sa-
maria; ecce est in vinea Naboth, ad quam descendit, ut possideat
eam. [19] Et loqueris ad eum dicens: Haec dicit Dominus: Occidisti,
insuper et possedisti! Et post haec addes: Haec dicit Dominus:
In loco, in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent tuum
quoque sanguinem ». [20] Et ait Achab ad Eliam: « Num invenisti
me, inimice mi? ». Qui dixit: « Inveni, eo quod venumdatus sis, ut
faceres malum in conspectu Domini. [21] Ecce ego inducam super te
malum et demetam posteriora tua et interficiam de Achab quid-
quid masculini sexus sive impuberem sive puberem in Israel. [22] Et
dabo domum tuam sicut domum Ieroboam filii Nabat et sicut do-
mum Baasa filii Ahia, quia egisti, ut me ad iracundiam provocares,
et peccare fecisti Israel. [23] Sed et de Iezabel locutus est Dominus
dicens: Canes comedent Iezabel in agro Iezrahel. [24] Qui de Achab
mortuus fuerit in civitate, comedent eum canes; qui autem mortuus
fuerit in agro, comedent eum volucres caeli ».

[25] Igitur non fuit alter talis sicut Achab, qui venumdatus est, ut
faceret malum in conspectu Domini; concitavit enim eum Iezabel
uxor sua, [26] et abominabilis effectus est, in tantum ut sequeretur
idola secundum omnia, quae fecerant Amorraei, quos consumpsit
Dominus a facie filiorum Israel.

[21] [22] *Quia* – *'el* = *'al* (sic 1 ms et vers)
[23] *In agro* – Cum paucis mss, Syr, Targ, Vg et 2 Reg 9, 36; TM « in antemurale »

[27] Itaque cum audisset Achab sermones istos, scidit vestem suam
et operuit cilicio carnem suam ieiunavitque et dormivit in sacco
et ambulabat demisso capite. [28] Factus est autem sermo Domini ad
Eliam Thesbiten dicens: [29] « Nonne vidisti humiliatum Achab coram
me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in
diebus eius, sed in diebus filii sui inferam malum domui eius ».

22 [1] Transierunt igitur tres anni absque bello inter Syriam et Israel.
[2] In anno autem tertio descendit Iosaphat rex Iudae ad regem Israel,
[3] dixitque rex Israel ad servos suos: « Ignoratis quod nostra sit
Ramoth Galaad et neglegimus tollere eam de manu regis Syriae? ».
[4] Et ait ad Iosaphat: « Veniesne mecum ad proeliandum in Ramoth
Galaad? ».

[5] Dixitque Iosaphat ad regem Israel: « Sicut ego sum, ita et tu;
populus meus et populus tuus unum sunt, et equites mei et equi-
tes tui ». Dixitque Iosaphat ad regem Israel: « Quaere, oro te, hodie
sermonem Domini ». [6] Congregavit ergo rex Israel prophetas qua-
dringentos circiter viros et ait ad eos: « Ire debeo in Ramoth Galaad
ad bellandum, an quiescere? ». Qui responderunt: « Ascende, et
dabit Dominus in manu regis ». [7] Dixit autem Iosaphat: « Non est
hic et alius propheta Domini, ut interrogemus per eum? ». [8] Et ait
rex Israel ad Iosaphat: « Remansit vir unus, per quem possimus
interrogare Dominum; sed ego odi eum, quia non prophetat mihi
bonum sed malum: Michaeas filius Iemla ». Cui Iosaphat ait: « Ne
loquaris ita, rex ». [9] Vocavit ergo rex Israel eunuchum quendam et
dixit ei: « Festina adducere Michaeam filium Iemla ».

[10] Rex autem Israel et Iosaphat rex Iudae sedebat unusquisque in
solio suo vestiti cultu regio in area iuxta ostium portae Samariae;
et universi prophetae prophetabant in conspectu eorum. [11] Fecit
quoque sibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea et ait: « Haec
dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec deleas eam ». [12] Om-
nesque prophetae similiter prophetabant dicentes: « Ascende in
Ramoth Galaad et vade prospere, et tradet Dominus in manu regis ».

[13] Nuntius vero, qui ierat ut vocaret Michaeam, locutus est ad eum
dicens: « Ecce sermones prophetarum ore uno regi bona praedi-
cant; sit ergo sermo tuus similis eorum, et loquere bona ». [14] Cui
Michaeas ait: « Vivit Dominus quia, quodcumque dixerit mihi Do-
minus, hoc loquar! ».

[22] [13] *Sermo tuus* – Lege cum qere, multis mss, Syr, Targ, Vg et 2 Par 18, 12 *d^{e}bār^{e}kā*; TM « verba tua »

15 Venit itaque ad regem, et ait illi rex: « Michaea, ire debemus
in Ramoth Galaad ad proeliandum, an cessare? ». Cui ille respondit:
« Ascende et vade prospere, et tradet Dominus in manu regis ».
16 Dixit autem rex ad eum: « Iterum atque iterum adiuro te, ut non
loquaris mihi, nisi quod verum est in nomine Domini ». 17 Et ille ait:
« Vidi cunctum Israel
dispersum in montibus
quasi oves non habentes pastorem.
Et ait Dominus: " Non habent isti dominum; revertatur unusquis-
que in domum suam in pace " ».
18 Dixit ergo rex Israel ad Iosaphat: « Numquid non dixi tibi
quia non prophetat mihi bonum, sed semper malum? ».
19 Ille vero addens ait: « Propterea audi sermonem Domini: Vidi
Dominum sedentem super solium suum et omnem exercitum caeli
assistentem ei a dextris et a sinistris. 20 Et ait Dominus: " Quis de-
cipiet Achab, ut ascendat et cadat in Ramoth Galaad? ". Et dixit
unus verba huiuscemodi et alius aliter. 21 Egressus est autem spi-
ritus et stetit coram Domino et ait: " Ego decipiam illum ". Cui
locutus est Dominus: " In quo? ". 22 Et ille ait: " Egrediar et ero
spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius ". Et dixit Domi-
nus: " Decipies et praevalebis; egredere et fac ita ". 23 Nunc igitur
ecce dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum
tuorum, qui hic sunt, et Dominus locutus est contra te malum ».
24 Accessit autem Sedecias filius Chanaana et percussit Michaeam
in maxillam et dixit: « Quomodo transivit spiritus Domini a me, ut
loqueretur tibi? ». 25 Et ait Michaeas: « Visurus es in die illa, quando
ingredieris cubiculum intra cubiculum, ut abscondaris ». 26 Et ait rex
Israel: « Tolle Michaeam, et maneat apud Amon principem civitatis
et apud Ioas filium regis, 27 et dic eis: " Haec dicit rex: Mittite virum
istum in carcerem et sustentate eum pane tribulationis et aqua angu-
stiae, donec revertar in pace" ». 28 Dixitque Michaeas: « Si reversus
fueris in pace, non est locutus Dominus in me ». Et ait: « Audite,
populi omnes! ».
29 Ascendit itaque rex Israel et Iosaphat rex Iudae in Ramoth
Galaad. 30 Dixitque rex Israel ad Iosaphat: « Mutato aspectu ineun-

[22] 17 *In (montibus)* – *'el* = *'al* (sic pauci mss, Syr, Targ et 2 Par 18, 16)

24 *Tibi* – *'ôtāk* = *'ittāk* (sic C)

26 *Et maneat* – Vg quoad sensum recte *wᵉhôšîbēhû* (= et fac eum manere); TM « et reduc eum »

28 *Et ait... omnes* – Additum ex Mich 1, 2 quod iam Chronista (2 Par 18, 27) in libro Reg invenit

dum est proelium; tu autem induere vestibus tuis ». Porro rex Israel
mutavit aspectum et ingressus est bellum. 31 Rex autem Syriae prae-
ceperat principibus curruum triginta duobus dicens: « Non pugna-
bitis contra minorem et maiorem quempiam, nisi contra regem
Israel solum ». 32 Cum ergo vidissent principes curruum Iosaphat,
suspicati sunt quod ipse esset rex Israel et impetu facto pugnabant
contra eum. Et exclamavit Iosaphat; 33 intellexeruntque principes
curruum quod non esset rex Israel et cessaverunt ab eo.

34 Vir autem quidam tetendit arcum in incertum sagittam diri-
gens et percussit regem Israel inter iuncturas et loricam. At ille
dixit aurigae suo: « Verte manum tuam et eice me de exercitu,
quia graviter vulneratus sum ». 35 Aggravatum est ergo proelium
in die illa; et rex Israel stabat in curru suo contra Syros et mortuus
est vespere: fluebat autem sanguis plagae in sinum currus. 36 Et
clamor insonuit in universo exercitu ad solis occasum: « Unusquis-
que revertatur in civitatem et in terram suam! ».

37 Mortuus est igitur rex et perlatus est Samariam; sepelieruntque
regem in Samaria. 38 Et laverunt currum eius in piscina Samariae;
et linxerunt canes sanguinem eius, et scorta laverunt se iuxta verbum
Domini, quod locutus fuerat.

39 Reliqua vero gestorum Achab et universa, quae fecit, et domus
eburnea, quam aedificavit, cunctaeque urbes, quas exstruxit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Israel? 40 Dormivit ergo
Achab cum patribus suis; et regnavit Ochozias filius eius pro eo.

41 Iosaphat vero filius Asa regnare coeperat super Iudam anno
quarto Achab regis Israel; 42 triginta quinque annorum erat, cum
regnare coepisset, et viginti quinque annos regnavit in Ierusalem.
Nomen matris eius Azuba filia Selachi. 43 Et ambulavit in omni via
Asa patris sui et non declinavit ex ea; fecitque, quod rectum erat in
conspectu Domini. 44 Verumtamen excelsa non abstulit; adhuc
enim populus sacrificabat et adolebat in excelsis. 45 Pacemque fecit
Iosaphat cum rege Israel.

46 Reliqua autem gestorum Iosaphat et opera eius, quae fortiter ges-
sit, et proelia, nonne haec scripta sunt in libro annalium regum Iudae?

47 Sed et reliquias prostibulorum, qui remanserant in diebus Asa
patris eius, abstulit de terra. 48 Nec erat tunc rex in Edom sed prae-
fectus regius. 49 Rex vero Iosaphat fecerat naves Tharsis, quae navi-

[22] 49 *Fecerat* – Cum qere, nonnullis mss et vers *'āśāh*; TM « decem », sed probabiliter *'āśāh* ante *'āśār* propter homoeoarcton exciderat; ergo legendum esset « fecerat decem »

garent in Ophir propter aurum; et ire non potuerunt, quia confractae
sunt in Asiongaber. [50] Tunc ait Ochozias filius Achab ad Iosaphat:
« Vadant servi mei cum servis tuis in navibus ». Et noluit Iosaphat.
[51] Dormivitque Iosaphat cum patribus suis et sepultus est cum
eis in civitate David patris sui; regnavitque Ioram filius eius pro eo.
[52] Ochozias autem filius Achab regnare coeperat super Israel in
Samaria anno septimo decimo Iosaphat regis Iudae regnavitque
super Israel duobus annis. [53] Et fecit malum in conspectu Domini et
ambulavit in via patris sui et matris suae et in via Ieroboam filii
Nabat, qui peccare fecit Israel; [54] servivit quoque Baal et adoravit
eum et irritavit Dominum, Deum Israel, iuxta omnia, quae fece-
rat pater eius.

LIBER SECUNDUS REGUM

1 [1] Praevaricatus est autem Moab in Israel, postquam mortuus est
Achab.
[2] Ceciditque Ochozias per cancellos cenaculi sui, quod habebat in
Samaria, et aegrotavit misitque nuntios dicens ad eos: « Ite, consulite Beelzebub deum Accaron, utrum vivere queam de infirmitate mea hac ».
[3] Angelus autem Domini locutus est ad Eliam Thesbiten: « Surge, ascende in occursum nuntiorum regis Samariae et dices ad eos: Numquid non est Deus in Israel, ut eatis ad consulendum Beelzebub
deum Accaron? [4] Quam ob rem haec dicit Dominus: De lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris ». Et abiit
Elias. [5] Reversique sunt nuntii ad Ochoziam, qui dixit eis: « Quare
reversi estis? ». [6] At illi responderunt ei: « Vir occurrit nobis et dixit ad nos: " Ite, revertimini ad regem, qui misit vos, et dicetis ei: Haec dicit Dominus: Numquid, quia non est Deus in Israel, mittis, ut consulatur Beelzebub deus Accaron? Idcirco de lectulo, super
quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris " ». [7] Qui dixit
eis: « Cuius figurae et habitus vir erat, qui occurrit vobis et locutus
est verba haec? ». [8] At illi dixerunt: « Vir in veste pilosa et zona pellicea accinctis renibus ». Qui ait: « Elias Thesbites est ».
[9] Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta, qui erant sub eo; qui ascendit ad eum sedentique in vertice montis
ait: « Homo Dei, rex praecepit, ut descendas ». [10] Respondensque
Elias dixit quinquagenario: « Si homo Dei sum, descendat ignis e caelo et devoret te et quinquaginta tuos ». Descendit itaque ignis e
caelo et devoravit eum et quinquaginta, qui erant cum eo. [11] Rursum misit ad eum principem quinquagenarium alterum et quinquaginta cum eo; qui locutus est illi: « Homo Dei, haec dicit rex: " Fe-
stina, descende! " ». [12] Respondens Elias ait illis: « Si homo Dei ego sum, descendat ignis e caelo et devoret te et quinquaginta tuos ». Descendit ergo ignis Dei e caelo et devoravit illum et quinquaginta
eius. [13] Iterum misit principem quinquagenarium tertium et quinquaginta, qui erant cum eo; qui cum venisset, curvavit genua contra Eliam et precatus est eum et ait: « Homo Dei, noli despicere animam
meam et animam servorum tuorum, qui mecum sunt. [14] Ecce de-

[1] [2] *De infirmitate mea* – Cum vers *mēḥolјî*; TM « de infirmitate »

scendit ignis de caelo et devoravit duos principes quinquagenarios
primos et quinquagenos, qui cum eis erant; sed nunc obsecro, ut
miserearis animae meae ».

[15] Locutus est autem angelus Domini ad Eliam dicens: « Descende
cum eo, ne timeas ». Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem
[16] et locutus est ei: « Haec dicit Dominus: Quia misisti nuntios ad
consulendum Beelzebub deum Accaron, quasi non esset Deus in
Israel, a quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo, super
quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris ».

[17] Mortuus est ergo iuxta sermonem Domini, quem locutus est
Elias. Et regnavit Ioram frater eius pro eo anno secundo Ioram filii
Iosaphat regis Iudae; non enim habebat filium. [18] Reliqua autem
gestorum Ochoziae, quae operatus est, nonne haec scripta sunt in
libro annalium regum Israel?

2 [1] Factum est autem cum levare vellet Dominus Eliam per tur-
binem in caelum, ibant Elias et Eliseus de Galgalis; [2] dixitque Elias
ad Eliseum: « Sede hic, quia Dominus misit me usque Bethel ». Cui
ait Eliseus: « Vivit Dominus, et vivit anima tua, quia non derelin-
quam te ». Cumque descendissent Bethel, [3] egressi sunt filii prophe-
tarum, qui erant in Bethel, ad Eliseum et dixerunt ei: « Numquid
nosti quia hodie Dominus tollat dominum tuum desuper capite
tuo? ». Qui respondit: « Et ego novi, silete ». [4] Dixit autem ei Elias:
« Elisee, sede hic, quia Dominus misit me in Iericho ». Et ille ait:
« Vivit Dominus, et vivit anima tua, quia non derelinquam te ».
Cumque venissent Ierichum, [5] accesserunt filii prophetarum, qui
erant in Iericho, ad Eliseum et dixerunt ei: « Numquid nosti quia
hodie Dominus tollet dominum tuum desuper capite tuo? ». Et ait:
« Et ego novi, silete ». [6] Dixit autem ei Elias: « Sede hic, quia Do-
minus misit me ad Iordanem ». Qui ait: « Vivit Dominus, et vivit
anima tua, quia non derelinquam te ». Ierunt igitur ambo pariter,
[7] et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt, qui et ste-
terunt e contra longe. Illi autem ambo stabant super Iordanem.
[8] Tulitque Elias pallium suum et involvit illud et percussit aquas,
quae divisae sunt in utramque partem, et transierunt ambo per
siccum.

[9] Cumque transissent, Elias dixit ad Eliseum: « Postula, quod vis,
ut faciam tibi, antequam tollar a te ». Dixitque Eliseus: « Obsecro,
ut fiant duae partes spiritus tui in me ». [10] Qui respondit: « Rem

[1] [17] *Frater eius* – Cum G^L, Syr et Vg; TM omittit

difficilem postulasti. Attamen si videris me, quando tollor a te, erit
tibi, quod petisti; si autem non videris, non erit ». 11 Cumque per-
gerent et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei
diviserunt utrumque; et ascendit Elias per turbinem in caelum.
12 Eliseus autem videbat et clamabat: « Pater mi, pater mi, currus
Israel et auriga eius! ». Et non vidit eum amplius apprehenditque
vestimenta sua et scidit illa in duas partes. 13 Et levavit pallium Eliae,
quod ceciderat ei, reversusque stetit super ripam Iordanis. 14 Et pallio
Eliae, quod ceciderat ei, percussit aquas et dixit: « Ubi est Deus Eliae
etiam nunc? ». Percussitque aquas, et divisae sunt huc atque illuc,
et transiit Eliseus.
15 Videntes autem filii prophetarum, qui erant in Iericho de contra,
dixerunt: « Requievit spiritus Eliae super Eliseum ». Et venientes in
occursum eius adoraverunt eum proni in terram 16 dixeruntque illi:
« Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui possunt ire
et quaerere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus Domini et
proiecerit in uno montium aut in una vallium ». Qui ait: « Nolite
mittere! ». 17 Coegeruntque eum, donec acquiesceret et diceret: « Mit-
tite ». Et miserunt quinquaginta viros. Qui cum quaesissent tribus
diebus, non invenerunt 18 et reversi sunt ad eum. At ille habitabat
in Iericho dixitque eis: « Numquid non dixi vobis: Nolite ire? ».
19 Dixerunt quoque viri civitatis ad Eliseum: « Ecce habitatio ci-
vitatis huius optima est, sicut tu ipse, domine, perspicis; sed aquae
pessimae sunt, et terra faciens abortium ». 20 At ille ait: « Afferte
mihi vas novum et mittite in illud sal ». Qui cum attulissent, 21 egres-
sus ad fontem aquarum misit in eum sal et ait: « Haec dicit Dominus:
Sanavi aquas has, et non erit ultra in eis mors neque abortium ».
22 Sanatae sunt ergo aquae usque ad diem hanc iuxta verbum Elisei,
quod locutus est.
23 Ascendit autem inde Bethel. Cumque ascenderet per viam, pueri
parvi egressi sunt de civitate et illudebant ei dicentes: « Ascende,
calve; ascende, calve! ». 24 Qui cum respexisset, vidit eos et male-
dixit eis in nomine Domini; egressique sunt duo ursi de saltu et
laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros. 25 Abiit autem inde in
montem Carmeli et inde reversus est Samariam.

3 1 Ioram vero filius Achab regnavit super Israel in Samaria anno
decimo octavo Iosaphat regis Iudae regnavitque duodecim annis. 2 Et
fecit malum coram Domino, sed non sicut pater suus et mater; tulit

[2] 14 *Etiam nunc* – Lege cum Gr *'ēfô*; TM « etiam ille »

enim lapidem Baal, quem fecerat pater eius. 3 Verumtamen in pec-
catis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, adhaesit nec
recessit ab eis.

4 Porro Mesa rex Moab nutriebat pecora multa et solvebat regi
Israel centum milia agnorum et lanam centum milium arietum.
5 Cumque mortuus fuisset Achab, praevaricatus est foedus, quod
habebat cum rege Israel. 6 Egressus est igitur rex Ioram in die illa
de Samaria et recensuit universum Israel; 7 profectusque misit ad
Iosaphat regem Iudae dicens: « Rex Moab recessit a me. Vis venire
mecum contra Moab ad proelium? ». Qui respondit: « Ascendam.
Qui meus est tuus est, populus meus populus tuus, equi mei equi
tui ». 8 Dixitque: « Per quam viam ascendemus? ». At ille respondit:
« Per desertum Idumaeae ».

9 Perrexerunt igitur rex Israel et rex Iudae et rex Edom et circu-
ierunt per viam septem dierum; nec erat aqua exercitui et iumentis,
quae sequebantur eos. 10 Dixitque rex Israel: « Heu! Congregavit
nos Dominus tres reges, ut traderet in manu Moab ». 11 Et ait Io-
saphat: « Estne hic propheta Domini, ut interrogemus Dominum
per eum? ». Et respondit unus de servis regis Israel: « Est hic Eli-
seus filius Saphat, qui fundebat aquam super manus Eliae ». 12 Et ait
Iosaphat: « Est apud eum sermo Domini ». Descenditque ad eum
rex Israel et Iosaphat et rex Edom. 13 Dixit autem Eliseus ad regem
Israel: « Quid mihi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui et ad
prophetas matris tuae ». Et ait illi rex Israel: « Non, congregavit
enim Dominus tres reges hos, ut traderet eos in manu Moab? ».
14 Dixit autem Eliseus: « Vivit Dominus exercituum, in cuius con-
spectu sto, quod si non vultum Iosaphat regis Iudae revererer, ne
attendissem quidem te, nec respexissem; 15 nunc autem adducite mihi
psaltem ». Cumque caneret psaltes, facta est super eum manus Do-
mini, 16 et ait: « Haec dicit Dominus: Facite in torrente hoc fossas
et fossas. 17 Haec enim dicit Dominus: Non videbitis ventum neque
pluviam, et torrens replebitur aquis; et bibetis vos et pecora et
iumenta vestra. 18 Parumque hoc est in conspectu Domini: insuper
tradet etiam Moab in manu vestra, 19 et percutietis omnem civitatem
munitam et omnem urbem electam et universum lignum fructiferum
succidetis cunctosque fontes aquarum obturabitis et omnem agrum
egregium operietis lapidibus ». 20 Factum est igitur mane, quando
sacrificium offerri solet, et ecce aquae veniebant per viam Edom. Et
repleta est terra aquis.

21 Universi autem Moabitae audientes quod ascendissent reges, ut
pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes, qui accingi poterant

balteo et desuper, et steterunt in terminis. 22 Primoque mane surgen-
tes et, orto iam sole super aquis, viderunt Moabitae e contra aquas
rubras quasi sanguinem 23 dixeruntque: « Sanguis est gladii! Pugna-
verunt reges contra se et caesi sunt mutuo. Nunc perge ad praedam,
Moab! ». 24 Perrexeruntque in castra Israel. Porro consurgens Israel
percussit Moab, at illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur subse-
quentes et percutientes Moab. 25 Et civitates destruxerunt et omnem
agrum optimum mittentes singuli lapides repleverunt; et universos
fontes aquarum obturaverunt et omnia ligna fructifera succiderunt,
ita ut muri tantum Cirhareseth remanerent; et circumdederunt civi-
tatem fundibularii et aggressi sunt. 26 Quod cum vidisset rex Moab,
praevaluisse scilicet hostes, tulit secum septingentos viros educentes
gladium, ut irrumperet ad regem Edom; et non potuerunt. 27 Arri-
piensque filium suum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo,
obtulit holocaustum super murum. Et facta est indignatio magna
super Israel; statimque recesserunt ab eo et reversi sunt in terram
suam.

4 1 Mulier autem quaedam de uxoribus filiorum prophetarum cla-
mabat ad Eliseum dicens: « Servus tuus vir meus mortuus est, et
tu nosti quia servus tuus fuit timens Dominum; et ecce creditor
venit, ut tollat duos filios meos ad serviendum sibi ». 2 Cui dixit
Eliseus: « Quid vis, ut faciam tibi? Dic mihi: Quid habes in domo
tua? ». At illa respondit: « Non habeo ancilla tua quidquam in domo
mea, nisi vasculum olei ». 3 Cui ait: « Vade, pete mutuo ab omnibus
vicinis tuis vasa vacua non pauca; 4 et ingredere et claude ostium,
cum intrinsecus fueris tu et filii tui, et mitte inde in omnia vasa haec
et, cum plena fuerint, tolles ». 5 Ivit itaque mulier et clausit ostium
super se et super filios suos; illi offerebant vasa et illa infundebat.
6 Cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium suum: « Affer mihi
adhuc vas ». Et ille respondit: « Non habeo ». Stetitque oleum. 7 Ve-
nit autem illa et indicavit homini Dei. Et ille: « Vade, inquit, vende
oleum et redde creditori tuo; tu autem et filii tui vivite de reliquo ».
8 Facta est autem quaedam dies, et transibat Eliseus per Sunam.
Erat autem ibi mulier magna, quae tenuit eum, ut comederet panem.
Quotiescumque inde transibat, divertebat ad eam, ut comederet
panem. 9 Quae dixit ad virum suum: « Animadverto quod vir Dei
sanctus est iste, qui transit per nos frequenter. 10 Faciamus ergo

[3] 25 *Remanerent* – Lege *hiššā'ēr* (cfr. Syr, Targ et Vg); TM « (usque ad) relinquendum » (Hifil)

cenaculum muratum parvum et ponamus ei in eo lectulum et men-
sam et sellam et candelabrum, ut, cum venerit ad nos, maneat ibi ».
[11] Facta est ergo dies quaedam, et veniens divertit in cenaculum
et requievit ibi. [12] Dixitque ad Giezi puerum suum: « Voca Sunamitin
istam ». Qui cum vocasset eam, et illa stetisset coram eo, [13] dixit
ad puerum: « Loquere ad eam: Ecce sedule in omnibus ministrasti
nobis; quid vis, ut faciam tibi? Numquid habes negotium et vis, ut
loquar regi sive principi militiae? ». Quae respondit: « In medio
populi mei habito ». [14] Et ait: « Quid ergo vult, ut faciam ei? ».
Dixitque Giezi: « Ne quaeras; filium enim non habet, et vir eius
senex est ».

[15] Praecepit itaque, ut vocaret eam; quae cum vocata fuisset et
stetisset ad ostium, [16] dixit ad eam: « In tempore isto, in anno altero,
amplexaberis filium ». At illa respondit: « Noli, quaeso, domine mi,
vir Dei, noli mentiri ancillae tuae ». [17] Et concepit mulier et peperit
filium in tempore isto anni alterius, quo dixerat Eliseus.

[18] Crevit autem puer et, cum esset quaedam dies, et egressus isset
ad patrem suum, ad messores, [19] ait patri suo: « Caput meum, caput
meum! ». At ille dixit servo: « Tolle et duc eum ad matrem suam ».
[20] Qui cum tulisset et adduxisset eum ad matrem suam, posuit eum
illa super genua sua usque ad meridiem, et mortuus est. [21] Ascendit
autem et collocavit eum super lectulum hominis Dei et clausit ostium;
et egressa [22] vocavit virum suum et ait: « Mitte mecum, obsecro,
unum de pueris et asinam, ut excurram usque ad hominem Dei et
revertar ». [23] Qui ait illi: « Quam ob causam vadis ad eum hodie?
Non sunt calendae neque sabbatum ». Quae respondit: « Vale ».
[24] Stravitque asinam et praecepit puero: « Mina et propera, ne mihi
moram facias in eundo, nisi praecepero tibi ».

[25] Profecta est igitur et venit ad virum Dei in montem Carmeli.
Cumque vidisset eam vir Dei de contra, ait ad Giezi puerum suum:
« Ecce Sunamitis illa. [26] Vade cito in occursum eius et dic ei: Rectene
agitur circa te et circa virum tuum et circa filium tuum? ». Quae
respondit: « Recte ». [27] Cumque venisset ad virum Dei in monte,
apprehendit pedes eius; et accessit Giezi, ut amoveret eam, et ait
homo Dei: « Dimitte illam; anima enim eius in amaritudine est, et
Dominus celavit me et non indicavit mihi ».

[28] Quae dixit illi: « Numquid petivi filium a domino meo? Num-
quid non dixi tibi: Ne illudas me? ». [29] Et ille ait ad Giezi: « Accinge
lumbos tuos et tolle baculum meum in manu tua et vade. Si occur-
rerit tibi homo, non salutes eum et, si salutaverit te quispiam, non
respondeas illi. Et pones baculum meum super faciem pueri ». [30] Por-

ro mater pueri ait: « Vivit Dominus, et vivit anima tua, non dimittam te ». Surrexit ergo et secutus est eam. [31] Giezi autem praecesserat eos et posuerat baculum super faciem pueri, et non erat vox neque sensus; reversusque est in occursum eius et nuntiavit ei dicens: « Non evigilavit puer ».

[32] Ingressus est ergo Eliseus domum, et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius; [33] ingressusque clausit ostium super se et puerum et oravit ad Dominum. [34] Et ascendit et incubuit super puerum posuitque os suum super os eius et oculos suos super oculos eius et manus suas super manus eius et incurvavit se super eum, et calefacta est caro pueri. [35] At ille reversus deambulavit in domo semel huc et illuc et ascendit et incubuit super eum, et sternutavit puer septies aperuitque oculos. [36] Et ille vocavit Giezi et dixit ei: « Voca Sunamitin hanc ». Quae vocata ingressa est ad eum. Qui ait: « Tolle filium tuum ». [37] Venit illa et corruit ad pedes eius et adoravit super terram; tulitque filium suum et egressa est.

[38] Et Eliseus reversus est in Galgala. Erat autem fames in terra, et filii prophetarum habitabant coram eo. Dixitque puero suo: « Pone ollam grandem et coque pulmentum filiis prophetarum ». [39] Et egressus est unus in agrum, ut colligeret herbas agrestes; invenitque quasi vitem silvestrem et collegit ex ea colocynthidas agri. Et implevit pallium suum et reversus concidit in ollam pulmenti; nesciebat enim quid esset. [40] Infuderunt ergo sociis, ut comederent. Cumque gustassent de coctione, exclamaverunt dicentes: « Mors in olla, vir Dei! ». Et non potuerunt comedere. [41] At ille: « Afferte, inquit, farinam ». Cumque tulissent, misit in ollam et ait: « Infunde turbae, et comedat ». Et non fuit amplius quidquam amaritudinis in olla.

[42] Vir autem quidam venit de Baalsalisa deferens viro Dei panes primitiarum, viginti panes hordeaceos et frumentum novum in pera sua. At ille dixit: « Da populo, ut comedat ». [43] Responditque ei minister eius: « Quantum est hoc, ut apponam coram centum viris? ». Rursum ille dixit: « Da populo, ut comedat. Haec enim dicit Dominus: " Comedent, et supererit " ». [44] Posuit itaque coram eis, qui comederunt, et superfuit iuxta verbum Domini.

5 [1] Naaman princeps militiae regis Syriae erat vir magnus apud dominum suum et honoratus; per illum enim dedit Dominus salutem Syriae. Erat autem vir fortis leprosus. [2] Porro de Syria egressa fuerat

[4] [39] *Nesciebat enim quid esset* – Lege cum Vg *lōʾ jᵉdāʿô* (cfr. G^L et Syr); TM « nesciebant »

turma et captivam duxerat de terra Israel puellam parvulam, quae
erat in obsequio uxoris Naaman. 3 Quae ait ad dominam suam: « Uti-
nam esset dominus meus ad prophetam, qui est in Samaria! Pro-
fecto curaret eum a lepra, quam habet ». 4 Ingressus est itaque Naa-
man ad dominum suum et nuntiavit ei dicens: « Sic et sic locuta est
puella de terra Israel ». 5 Dixitque ei rex Syriae: « Vade, et mittam
litteras ad regem Israel ». Qui cum profectus esset et tulisset secum
decem talenta argenti et sex milia siclorum auri et decem mutatoria
vestimentorum, 6 detulit litteras ad regem Israel in haec verba: « Cum
acceperis epistulam hanc, scito quod miserim ad te Naaman servum
meum, ut cures eum a lepra sua ». 7 Cumque legisset rex Israel
litteras, scidit vestimenta sua et ait: « Numquid Deus sum, ut occi-
dere possim et vivificare, quia iste mittit ad me, ut curem hominem
a lepra sua? Animadvertite et videte quod occasiones quaerat adver-
sum me ».

8 Quod cum audisset Eliseus vir Dei, scidisse videlicet regem Israel
vestimenta sua, misit ad eum dicens: « Quare scidisti vestimenta tua?
Veniat ad me et sciat esse prophetam in Israel ».

9 Venit ergo Naaman cum equis et curribus et stetit ad ostium
domus Elisei. 10 Misitque ad eum Eliseus nuntium dicens: « Vade et
lavare septies in Iordane; et recipiet sanitatem caro tua, atque mun-
daberis ». 11 Iratus Naaman recedebat dicens: « Putabam quod egre-
deretur ad me et stans invocaret nomen Domini Dei sui et tangeret
manu sua locum leprae et curaret me. 12 Numquid non meliores sunt
Abana et Pharphar, fluvii Damasci, omnibus aquis Israel, ut laver
in eis et munder? ». Cum ergo vertisset se et abiret indignans, 13 ac-
cesserunt ad eum servi sui et locuti sunt ei: « Si rem grandem dixis-
set tibi propheta, certe faceres; quanto magis quia nunc dixit tibi:
" Lavare et mundaberis! " ».

14 Descendit et intinxit se in Iordane septies iuxta sermonem viri
Dei, et restituta est caro eius sicut caro pueri parvuli, et mundatus est.

15 Reversusque ad virum Dei cum universo comitatu suo venit et
stetit coram eo et ait: « Vere scio quod non sit Deus in universa
terra, nisi tantum in Israel! Obsecro itaque, ut accipias benedictio-
nem a servo tuo ». 16 At ille respondit: « Vivit Dominus, ante quem
sto, non accipiam ». Cumque vim faceret, penitus non acquievit.
17 Dixitque Naaman: « Ut vis. Sed, obsecro, concedatur mihi servo
tuo tantum terrae quantum onus duorum burdonum; non enim
faciet ultra servus tuus holocaustum aut victimam diis alienis, nisi
Domino. 18 Hoc autem solum ignoscat Dominus servo tuo, quando
ingreditur dominus meus templum Remmon, ut adoret ibi, et illo

innitente super manum meam, si adoravero in templo Remmon,
adorante eo in eodem loco, ut ignoscat mihi Dominus servo tuo pro
hac re ». [19] Qui dixit ei: « Vade in pace ». Abiit ergo ab eo viam
modicam.
[20] Dixitque Giezi puer viri Dei: « Pepercit dominus meus Naaman
Syro isti, ut non acciperet ab eo, quae attulit; vivit Dominus, curram
post eum et accipiam ab eo aliquid ». [21] Et secutus est Giezi post
tergum Naaman. Quem cum vidisset ille currentem ad se, desiluit de
curru in occursum eius et ait: « Rectene sunt omnia? ». [22] Et ille ait:
« Recte. Dominus meus misit me dicens: " Modo venerunt ad me
duo adulescentes de monte Ephraim ex filiis prophetarum. Da eis
talentum argenti et vestes mutatorias duplices " ». [23] Dixitque Naa-
man: « Melius est, ut accipias duo talenta ». Et coegit eum ligavitque
duo talenta argenti in duobus saccis et duplicia vestimenta et impo-
suit duobus pueris suis, qui et portaverunt coram eo.
[24] Cumque venisset ad collem, tulit de manu eorum et reposuit in
domo; dimisitque viros et abierunt. [25] Ipse autem ingressus stetit
coram domino suo. Et dixit Eliseus: « Unde venis, Giezi? ». Qui
respondit: « Non ivit servus tuus quoquam ». [26] At ille: « Nonne,
ait, cor meum in praesenti erat, quando reversus est homo de curru
suo in occursum tui? Estne tempus accipere argentum et accipere
vestes et oliveta et vineta et oves et boves et servos et ancillas? [27] Sed
et lepra Naaman adhaerebit tibi et semini tuo in sempiternum ». Et
egressus est ab eo leprosus quasi nix.

6 [1] Dixerunt autem filii prophetarum ad Eliseum: « Ecce locus, in quo
habitamus coram te, angustus est nobis. [2] Eamus usque ad Iordanem,
et tollant singuli de silva materias singulas, ut aedificemus nobis ibi
locum ad habitandum ». Qui dixit: « Ite ». [3] Et ait unus ex illis:
« Veni ergo et tu cum servis tuis ». Respondit: « Ego veniam ». [4] Et
abiit cum eis. Cumque venissent ad Iordanem, caedebant ligna. [5] Ac-
cidit autem, ut, cum unus materiam succidisset, caderet ferrum securis
in aquam; exclamavitque ille et ait: « Heu, domine mi! Et hoc ipsum
mutuo acceperam! ». [6] Dixit autem homo Dei: « Ubi cecidit? ». At
ille monstravit ei locum. Praecidit ergo lignum et misit illuc, nata-
vitque ferrum. [7] Et ait: « Tolle! ». Qui extendit manum et tulit illud.
[8] Rex autem Syriae pugnabat contra Israel; consiliumque iniit cum
servis suis dicens: « In loco illo et illo ponamus insidias ». [9] Misit
itaque vir Dei ad regem Israel dicens: « Cave, ne transeas in loco

[5] [18] *Adorante eo* – Lege cum Gr et Vg *b^{e}hištaḥăwôtô*; TM « adorante me »

illo, quia ibi Syri in insidiis sunt ». 10 Misit rex Israel ad locum,
quem dixerat ei vir Dei et de quo praemonuerat eum, et observavit
se ibi non semel neque bis.

11 Conturbatumque est cor regis Syriae pro hac re et, convocatis
servis suis, ait: « Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit
apud regem Israel? ». 12 Dixitque unus servorum eius: « Nequaquam,
domine mi rex. Sed Eliseus propheta, qui est in Israel, indicat regi
Israel omnia verba, quaecumque locutus fueris in conclavi tuo ».
13 Dixit eis: « Ite et videte ubi sit, ut mittam et capiam eum ». An-
nuntiaveruntque ei dicentes: « Ecce in Dothain ». 14 Misit ergo illuc
equos et currus et robur exercitus; qui cum venissent nocte, circum-
dederunt civitatem.

15 Consurgens autem diluculo minister viri Dei egressus est vidit-
que exercitum in circuitu civitatis et equos et currus nuntiavitque
ei dicens: « Heu, domine mi, quid faciemus? ». 16 At ille respon-
dit: « Noli timere; plures enim nobiscum sunt quam cum illis ».
17 Oravitque Eliseus dicens: « Domine, aperi oculos huius, ut vi-
deat ». Et aperuit Dominus oculos pueri, et vidit, et ecce mons
plenus equorum et curruum igneorum in circuitu Elisei.

18 Hostes vero descenderunt ad eum. Porro Eliseus oravit Domi-
num dicens: « Percute, obsecro, gentem hanc caecitate! ». Percus-
sitque eos Dominus, ne viderent iuxta verbum Elisei. 19 Dixit autem
ad eos Eliseus: « Non est haec via nec ista est civitas; sequimini
me, et ostendam vobis virum, quem quaeritis ». Duxit ergo eos in
Samariam. 20 Cumque ingressi fuissent in Samaria, dixit Eliseus:
« Domine, aperi oculos istorum, ut videant ». Aperuitque Dominus
oculos eorum, et viderunt esse se in medio Samariae.

21 Dixitque rex Israel ad Eliseum, cum vidisset eos: « Numquid
percutiam eos, pater mi? ». 22 At ille ait: « Non percuties; neque
enim, quos cepisti gladio et arcu tuo, percutis. Pone panem et aquam
coram eis, ut comedant et bibant et vadant ad dominum suum ».
23 Appositaque est eis ciborum magna praeparatio, et comederunt et
biberunt, et dimisit eos; abieruntque ad dominum suum et ultra
non venerunt turmae Syriae in terram Israel.

24 Factum est autem post haec, congregavit Benadad rex Syriae
universum exercitum suum et ascendit et obsidebat Samariam. 25 Fac-
taque est fames magna in Samaria et tamdiu obsessa est, donec
venumdaretur caput asini octoginta argenteis et quarta pars cabi
stercoris columbarum quinque argenteis.

26 Cumque rex Israel transiret per murum, mulier exclamavit ad
eum dicens: « Salva me, domine mi rex! ». 27 Qui ait: « Non, salvet

te Dominus. Unde salvare te possum? De area an de torculari? ».
Dixitque ad eam rex: « Quid tibi vis? ». Quae respondit: 28 « Mulier
ista dixit mihi: " Da filium tuum, ut comedamus eum hodie, et
filium meum comedemus cras ". 29 Coximus ergo filium meum et
comedimus. Dixique ei die altera: Da filium tuum, ut comedamus
eum; quae abscondit filium suum ». 30 Quod cum audisset rex, scidit
vestimenta sua. Et transibat super murum, viditque omnis populus
cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. 31 Et ait: « Haec
mihi faciat Deus et haec addat, si steterit caput Elisei filii Saphat
super eum hodie ».

32 Eliseus autem sedebat in domo sua, et senes sedebant cum eo.
Praemisit itaque rex virum. Sed antequam veniret nuntius, Eliseus
dixit ad senes: « Numquid scitis quod miserit filius homicidae hic,
ut praecidatur caput meum? Videte ergo, cum venerit nuntius, clau-
dite ostium et non sinatis eum introire; ecce enim sonitus pedum
domini eius post eum est ». 33 Et adhuc illo loquente eis, apparuit
rex, qui veniebat ad eum, et ait: « Ecce, tantum malum a Domino
est; quid amplius exspectabo a Domino? ».

7 1 Dixit autem Eliseus: « Audite verbum Domini. Haec dicit Do-
minus: In tempore hoc cras modius similae uno statere erit, et duo
modii hordei statere uno in porta Samariae ». 2 Respondens dux,
super cuius manum rex incumbebat, homini Dei ait: « Si Dominus
fecerit etiam cataractas in caelo, numquid poterit esse, quod loque-
ris? ». Qui ait: « Videbis oculis tuis et inde non comedes ».

3 Quattuor ergo viri erant leprosi iuxta introitum portae; qui
dixerunt ad invicem: « Quid hic esse volumus, donec moriamur?
4 Sive ingredi voluerimus civitatem, fame moriemur; sive manseri-
mus hic, moriendum nobis est. Venite igitur, et transfugiamus ad
castra Syriae. Si pepercerint nobis, vivemus; si autem occidere vo-
luerint, nihilominus moriemur ». 5 Surrexerunt igitur vesperi, ut ve-
nirent ad castra Syriae. Cumque venissent ad principium castrorum
Syriae, nullum ibidem reppererunt.

6 Siquidem Dominus sonitum audiri fecerat in castris Syriae cur-
ruum et equorum et exercitus plurimi; dixeruntque ad invicem:
« Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israel reges Hetthaeorum
et Aegyptiorum, ut venirent contra nos ». 7 Surrexerunt ergo et fu-

[6] 32 *Sed antequam* – Lege cum G^{L}, Syr et Vg *ûbᵉṭerem*; TM omittit
33 *Rex* – Lege *hammelek*; TM « nuntius »
[7] 2 *Rex* – Lege cum paucis mss et vers *hammelek*; TM « regi »

gerunt in tenebris et dereliquerunt tentoria sua et equos et asinos,
castra, sicut erant; fugeruntque animas tantum suas salvare cupientes.
[8] Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum, in-
gressi sunt unum tabernaculum et comederunt et biberunt; tulerunt-
que inde argentum et aurum et vestes et abierunt et absconderunt.
Et rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum, et inde similiter
auferentes absconderunt.
[9] Dixeruntque ad invicem: « Non recte facimus; haec enim dies
boni nuntii est, et nos tacemus. Si noluerimus nuntiare usque mane,
sceleris arguemur; venite, eamus et nuntiemus in aula regis ». [10] Cum-
que venissent, vocaverunt portarios civitatis et narraverunt eis dicen-
tes: « Ivimus ad castra Syriae et nullum ibidem repperimus homi-
num nisi equos et asinos alligatos et tentoria, sicut erant ».
[11] Clamaverunt ergo portarii et nuntiaverunt in palatio regis intrin-
secus. [12] Qui surrexit nocte et ait ad servos suos: « Dico vobis quid
fecerint nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus, et idcirco egressi
sunt de castris et latitant in agris dicentes: " Cum egressi fuerint de
civitate, capiemus eos viventes, et tunc civitatem ingredi poteri-
mus " ». [13] Respondit autem unus servorum eius: « Tollamus quin-
que equos, qui remanserunt in urbe; fiant sicut universa multitudo
Israel, quae consumpta est; mittamus ergo et videamus ». [14] Addu-
xerunt ergo duos currus cum equis, misitque rex post exercitum
Syrorum dicens: « Ite et videte ». [15] Qui abierunt post eos usque
ad Iordanem; ecce autem omnis via plena erat vestibus et vasis,
quae proiecerant Syri, cum turbarentur. Reversique nuntii indica-
verunt regi.
[16] Et egressus populus diripuit castra Syriae; factusque est modius
similae statere uno et duo modii hordei statere uno iuxta verbum
Domini.
[17] Porro rex ducem illum, in cuius manu incumbebat, constituit
ad portam; quem conculcavit turba in introitu, et mortuus est iuxta
quod locutus fuerat vir Dei, quando descenderat rex ad eum. [18] Fac-
tumque est secundum sermonem viri Dei, quem dixerat regi, quando
ait: « Duo modii hordei statere uno erunt et modius similae statere
uno hoc eodem tempore cras in porta Samariae »; [19] quando re-

[7] [10] *Portarios* – Lege *šoʿărê* cum Syr et Targ; TM « portarium »

[11] *Clamaverunt* – Lege cum nonnullis mss Sebir, Gr et Targ *wajjiqrāʾû*; TM « et clamavit »

[13] Omittatur cum Gr, Syr et Vg post « Israel » ut dittographia « quae remanserat in ea ecce illi sicut omnis multitudo Israel »

sponderat dux ille viro Dei et dixerat: « Etiamsi Dominus fecerit
cataractas in caelo, numquid fieri poterit, quod loqueris? », et dixerat
ei: « Videbis oculis tuis et inde non comedes ». [20] Evenit ergo ei,
sicut praedictum erat, et conculcavit eum populus in porta, et mor-
tuus est.

8 [1] Eliseus autem locutus est ad mulierem, cuius vivere fecerat filium,
dicens: « Surge, vade tu et domus tua et peregrinare ubicumque
reppereris; vocavit enim Dominus famem, et veniet super terram
septem annis ». [2] Quae surrexit et fecit iuxta verbum hominis Dei
et vadens cum domo sua peregrinata est in terra Philisthim septem
annis.

[3] Cumque finiti essent anni septem, reversa est mulier de terra
Philisthim; et egressa est, ut interpellaret regem pro domo sua et
agris suis. [4] Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei dicens:
« Narra mihi omnia magnalia, quae fecit Eliseus ». [5] Cumque ille
narraret regi quomodo mortuum suscitasset, apparuit mulier, cuius
vivificaverat filium, clamans ad regem pro domo sua et pro agris
suis. Dixitque Giezi: « Domine mi rex, haec est mulier, et hic filius
eius, quem suscitavit Eliseus ». [6] Et interrogavit rex mulierem, quae
narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum dicens: « Restitue ei
omnia, quae sua sunt, et universos reditus agrorum a die, qua reliquit
terram usque ad praesens ».

[7] Venit quoque Eliseus Damascum, et Benadad rex Syriae aegro-
tabat. Nuntiaveruntque ei dicentes: « Venit vir Dei huc ». [8] Et ait
rex ad Hazael: « Tolle tecum munera et vade in occursum viri Dei
et consule Dominum per eum dicens: Si evadere potero de infirmi-
tate mea hac? ».

[9] Ivit igitur Hazael in occursum eius habens secum munera et
omnia bona Damasci, onera quadraginta camelorum. Cumque ste-
tisset coram eo, ait: « Filius tuus Benadad rex Syriae misit me ad
te dicens: " Si sanari potero de infirmitate mea hac? " ». [10] Dixitque
ei Eliseus: « Vade, dic ei: Sanaberis. Porro ostendit mihi Dominus
quia morte morietur ». [11] Stetitque facies eius, et conturbatus est
usque ad suffusionem vultus flevitque vir Dei. [12] Cui Hazael ait:
« Quare dominus meus flet? ». At ille respondit: « Quia scio, quae
facturus sis filiis Israel mala: civitates eorum munitas igne succendes
et iuvenes eorum interficies gladio et parvulos eorum elides et prae-

[8] [10] *Ei* – Lege cum qere, nonnullis mss et vers *lô*; TM « non »
[11] *Et conturbatus est* – Lege cum Vg *wajjiššōm*; TM « et posuit »

gnantes discindes ». 13 Dixitque Hazael: « Quid enim sum servus tuus
canis, ut faciam rem istam magnam? ». Et ait Eliseus: « Ostendit
mihi Dominus te regem Syriae fore ».

14 Qui cum recessisset ab Eliseo, venit ad dominum suum. Qui
ait ei: « Quid tibi dixit Eliseus? ». At ille respondit: « Dixit mihi:
Recipies sanitatem ». 15 Cumque venisset dies altera, tulit stragulum
et intinxit aqua et expandit super faciem eius, et mortuus est; re-
gnavitque Hazael pro eo.

16 Anno quinto Ioram filii Achab regis Israel — Iosaphat autem erat
rex Iudae — regnavit Ioram filius Iosaphat regis Iudae. 17 Triginta
duorum erat annorum, cum regnare coepisset, et octo annis regnavit
in Ierusalem. 18 Ambulavitque in viis regum Israel, sicut ambulaverat
domus Achab; filia enim Achab erat uxor eius. Et fecit, quod malum
est coram Domino. 19 Noluit autem Dominus disperdere Iudam
propter David servum suum, sicut promiserat ei, ut daret illi lucer-
nam et filiis eius cunctis diebus.

20 In diebus eius recessit Edom, ne esset sub Iuda, et constituit
sibi regem. 21 Venitque Ioram Seira et omnis currus cum eo; et
surrexit nocte percussitque Idumaeos, qui eum circumdederant, et
principes curruum; et populus fugit in tabernacula sua. 22 Recessit
ergo Edom, ne esset sub Iuda, usque ad diem hanc. Tunc recessit
et Lobna in tempore illo.

23 Reliqua autem gestorum Ioram et universa, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Iudae? 24 Et dormivit
Ioram cum patribus suis sepultusque est cum eis in civitate David;
et regnavit Ochozias filius eius pro eo.

25 Anno duodecimo Ioram filii Achab regis Israel regnavit Ochozias
filius Ioram regis Iudae. 26 Viginti duorum annorum erat Ochozias,
cum regnare coepisset, et uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen
matris eius Athalia filia Amri regis Israel. 27 Et ambulavit in viis
domus Achab et fecit, quod malum est coram Domino, sicut domus
Achab; gener enim domus Achab fuit.

28 Abiit quoque cum Ioram filio Achab ad proeliandum contra
Hazael regem Syriae in Ramoth Galaad; et vulneraverunt Syri Ioram.
29 Qui reversus est, ut curaretur in Iezrahel de vulneribus, quibus
vulneraverant eum Syri in Rama proeliantem contra Hazael regem
Syriae. Porro Ochozias filius Ioram rex Iudae descendit invisere
Ioram filium Achab in Iezrahel, quia aegrotabat.

[8] 19 *Et filiis eius* – Lege cum multis mss, Gr, Targ et 2 Par 21, 7 *ûl‘bānâw*; TM « filiis eius »

9 1 Eliseus autem prophetes vocavit unum de filiis prophetarum et
ait illi: « Accinge lumbos tuos et tolle lenticulam olei hanc in manu
tua et vade in Ramoth Galaad. 2 Cumque veneris illuc, videbis Iehu
filium Iosaphat filii Namsi et ingressus suscitabis eum de medio
fratrum suorum et introduces interius cubiculum. 3 Tenensque len-
ticulam olei fundes super caput eius et dices: " Haec dicit Dominus:
Unxi te regem super Israel ". Aperiesque ostium et fugies et non
ibi subsistes ».
4 Abiit ergo adulescens puer prophetae Ramoth Galaad 5 et in-
gressus est. Ecce autem principes exercitus sedebant, et ait: « Verbum
mihi ad te, princeps ». Dixitque Iehu: « Ad quem ex omnibus no-
bis? ». At ille dixit: « Ad te, o princeps ». 6 Et surrexit et ingressus
est cubiculum. At ille fudit oleum super caput eius et ait: « Haec
dicit Dominus, Deus Israel: Unxi te regem super populum Domini,
super Israel. 7 Percuties domum Achab domini tui, ut ulciscar san-
guinem servorum meorum prophetarum et sanguinem omnium ser-
vorum Domini de manu Iezabel. 8 Perdamque omnem domum Achab
et interficiam de Achab quidquid masculini sexus et impuberem et
puberem in Israel. 9 Et dabo domum Achab sicut domum Ieroboam
filii Nabat et sicut domum Baasa filii Ahiae. 10 Iezabel quoque com-
edent canes in agro Iezrahel, nec erit qui sepeliat eam ». Aperuitque
ostium et fugit.
11 Iehu autem egressus est ad servos domini sui, qui dixerunt ei:
« Rectene sunt omnia? Quid venit insanus iste ad te? ». Qui ait eis:
« Nostis hominem et loquelam eius ». 12 At illi responderunt: « Men-
dacium! Narra nobis! ». Qui ait eis: « Haec et haec locutus est mihi
dicens: " Haec dicit Dominus: Unxi te regem super Israel " ».
13 Festinaverunt itaque et unusquisque tollens pallium suum posue-
runt sub pedibus eius super structuram graduum et cecinerunt tuba
atque dixerunt: « Regnavit Iehu! ».
14 Coniuravit ergo Iehu filius Iosaphat filii Namsi contra Ioram.
Porro Ioram defenderat Ramoth Galaad ipse et omnis Israel contra
Hazael regem Syriae 15 et reversus fuerat, ut curaretur in Iezrahel
propter vulnera, quia percusserant eum Syri proeliantem contra
Hazael regem Syriae. Dixitque Iehu: « Si placet vobis, nemo egre-
diatur profugus de civitate, ne vadat et nuntiet in Iezrahel ». 16 Et
ascendit et profectus est in Iezrahel; Ioram enim aegrotabat ibi, et
Ochozias rex Iudae descenderat ad visitandum Ioram.

[9] 11 *Qui dixerunt* – Lege cum multis mss Sebir, Gr, Syr et Vg *wajjo'm*^{e}*rû*; TM « et dixit »

17 Igitur speculator, qui stabat super turrim Iezrahel, vidit globum
Iehu venientis et ait: « Video ego globum ». Dixitque Ioram: « Tolle
equitem et mitte in occursum eorum, et dicat vadens: " Rectene
sunt omnia? " ». 18 Abiit igitur, qui ascenderat equum in occursum
eius, et ait: « Haec dicit rex: Pacatane sunt omnia? ». Dixitque ei
Iehu: « Quid tibi et paci? Transi et sequere me ». Nuntiavit quoque
speculator dicens: « Venit nuntius ad eos et non revertitur ». 19 Misit
etiam equitem secundum; venitque ad eos et ait: « Haec dicit rex:
Num pax est? ». Et ait Iehu: « Quid tibi et paci? Transi et sequere
me ». 20 Nuntiavit autem speculator dicens: « Venit usque ad eos et
non revertitur. Est autem incessus quasi incessus Iehu filii Namsi;
praeceps enim graditur ». 21 Et ait Ioram: « Iunge currum! ». Iun-
xeruntque currum eius, et egressus est Ioram rex Israel et Ochozias
rex Iudae singuli in curribus suis. Egressique sunt in occursum Iehu
et invenerunt eum in agro Naboth Iezrahelitis.

22 Cumque vidisset Ioram Iehu, dixit: « Estne pax, Iehu? ». At ille
respondit: « Quae pax? Adhuc fornicationes Iezabel matris tuae et
veneficia eius multa vigent! ». 23 Convertit autem Ioram manum suam
et fugiens ait ad Ochoziam: « Insidiae, Ochozia! ». 24 Porro Iehu te-
tendit arcum manu et percussit Ioram inter scapulas. Et egressa est
sagitta per cor eius; statimque corruit in curru suo. 25 Dixitque Iehu
ad Badacer ducem: « Tolle, proice eum in agro Naboth Iezrahelitae!
Memento enim: ego et tu eramus cum his, qui vectabantur gemini
post Achab patrem huius, quando Dominus onus hoc levavit super
eum dicens: 26 " Pro sanguine Naboth et pro sanguine filiorum eius,
quem vidi heri, ait Dominus, reddam tibi in agro isto, dicit Domi-
nus ". Nunc igitur tolle, proice eum in agro iuxta verbum Domini ».

27 Ochozias autem rex Iudae videns hoc fugit per viam Beth-
gan; persecutusque est eum Iehu et ait: « Etiam hunc percutite! ».
Et percusserunt eum in curru suo in ascensu Gaver, qui est iuxta
Ieblaam. Qui fugit in Mageddo et mortuus est ibi. 28 Et imposue-
runt eum servi eius super currum suum et tulerunt Ierusalem;
sepelieruntque in sepulcro cum patribus suis in civitate David.

29 Anno undecimo Ioram filii Achab regnavit Ochozias super
Iudam.

30 Venit Iehu Iezrahel. Porro Iezabel, introitu eius audito, depinxit
oculos suos stibio et ornavit caput suum et respexit per fenestram
31 ingredientem Iehu per portam et ait: « Numquid pax esse potest
Zamri, qui interfecit dominum suum? ».

[9] 27 *Et percusserunt eum* – Adde cum Syr et Vg *wajjakkuhû* (cfr. Gr)

32 Levavitque Iehu faciem suam ad fenestram et ait: « Quis est
mecum, quisnam? ». Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi.
33 At ille dixit eis: « Praecipitate eam deorsum! ». Et praecipitaverunt
eam; aspersusque est sanguine paries et equi, qui conculcaverunt
eam. 34 Cumque ingressus esset, ut comederet biberetque, ait: « Ite,
videte maledictam illam et sepelite eam, quia filia regis est ». 35 Cum-
que issent, ut sepelirent eam, non invenerunt nisi calvariam et pedes
et summas manus. 36 Reversique nuntiaverunt ei. Et ait Iehu: « Ser-
mo Domini est, quem locutus est per servum suum Eliam Thesbiten
dicens: In agro Iezrahel comedent canes carnes Iezabel; 37 et erit
cadaver Iezabel sicut stercus super faciem terrae in agro Iezrahel, ita
ut non dicatur: " Haeccine est illa Iezabel " ».

10 1 Erant autem Achab septuaginta filii in Samaria. Scripsit ergo Iehu
litteras et misit in Samariam ad optimates civitatis et ad maiores
natu et ad nutricios filiorum Achab dicens: 2 « Statim ut acceperitis
litteras has, qui habetis filios domini vestri et currus et equos et
civitatem firmam et arma, 3 eligite meliorem et iustiorem de filiis
domini vestri et ponite eum super solium patris sui et pugnate pro
domo domini vestri ». 4 Timuerunt illi vehementer et dixerunt: « Ec-
ce duo reges non potuerunt stare coram eo, et quomodo nos vale-
bimus resistere? ». 5 Miserunt ergo praepositus domus et praefectus
civitatis et maiores natu et nutricii ad Iehu dicentes: « Servi tui sumus:
quaecumque iusseris, faciemus, nec constituemus regem; quodcum-
que tibi placet, fac ».

6 Rescripsit autem eis litteras secundo dicens: « Si mei estis et
oboeditis mihi, tollite capita virorum filiorum domini vestri et ve-
nite ad me hac eadem hora cras in Iezrahel ». Porro filii regis, sep-
tuaginta viri, apud optimates civitatis nutriebantur. 7 Cumque venis-
sent litterae ad eos, tulerunt filios regis et occiderunt septuaginta
viros et posuerunt capita eorum in cophinis et miserunt ad eum in
Iezrahel.

8 Venit autem nuntius et indicavit ei dicens: « Attulerunt capita
filiorum regis ». Qui respondit: « Ponite ea duos acervos iuxta in-
troitum portae usque mane ». 9 Cumque diluxisset, egressus est et

[9] 33 *Praecipitate eam* – Lege cum qere, multis mss et vers *šîmᵉṭûhā*; TM « praecipitate eum »

Qui conculcaverunt eam – Lege cum vers *wajjirmᵉsûhā*; TM « et conculcavit eam » (i e. Iehu fecit eam per equos conculcare)

[10] 1 *Civitatis et ad* – Lege cum Gr^L et Vg *hāʿîr wᵉʾel* (cfr. Gr); TM « Iezrahel »

Filiorum – Adde cum Gr^L *ʾet-bᵉnê*

stans dixit ad omnem populum: « Vos iusti estis; ecce ego coniuravi
contra dominum meum et interfeci eum, sed quis percussit omnes
hos? 10 Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus Do-
mini in terram, quos locutus est Dominus super domum Achab, et
Dominus fecit, quod locutus est in manu servi sui Eliae ». 11 Percussit
igitur Iehu omnes, qui reliqui erant de domo Achab in Iezrahel, et
universos optimates eius et notos et sacerdotes, donec non rema-
nerent ex eo reliquiae.

12 Et surrexit et intravit. Deinde profectus est in Samariam; cum-
que esset ad Betheced Pastorum in via, 13 invenit fratres Ochoziae regis
Iudae dixitque ad eos: « Quinam estis vos? ». At illi responderunt:
« Fratres Ochoziae sumus et descendimus ad salutandos filios regis et
filios dominae reginae ». 14 Qui ait: « Comprehendite eos vivos ».
Quos cum comprehendissent vivos, iugulaverunt eos iuxta cisternam
Betheced, quadraginta duos viros, et non reliquit ex eis quemquam.

15 Cumque abisset inde, invenit Ionadab filium Rechab in occur-
sum sibi et benedixit ei. Et ait ad eum: « Numquid est cor tuum
rectum sicut cor meum cum corde tuo? ». Et ait Ionadab: « Est ».
« Si est, inquit, da manum tuam ». Qui dedit manum suam. At ille
levavit eum ad se in curru 16 dixitque ad eum: « Veni mecum et
vide zelum meum pro Domino ». Et impositum currui suo 17 duxit
in Samariam. Et percussit omnes, qui reliqui fuerant de Achab in
Samaria usque ad unum, iuxta verbum Domini, quod locutus est
per Eliam.

18 Congregavit ergo Iehu omnem populum et dixit ad eos: « Achab
coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius. 19 Nunc igitur
omnes prophetas Baal et universos servos eius et cunctos sacerdotes
ipsius vocate ad me; nullus sit qui non veniat. Sacrificium enim
grande est mihi Baal; quicumque defuerit, non vivet ». Porro Iehu
faciebat hoc insidiose, ut disperderet cultores Baal. 20 Dixitque:
« Sanctificate diem sollemnem Baal ». Vocaveruntque. 21 Et misit Ie-
hu in universos terminos Israel, et venerunt cuncti servi Baal; non
fuit residuus, ne unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt
templum Baal, et repleta est domus Baal a summo usque ad sum-
mum. 22 Dixitque ei, qui erat super vestes: « Profer vestimenta uni-
versis servis Baal ». Et protulit eis vestes. 23 Ingressusque Iehu et
Ionadab filius Rechab templum Baal ait cultoribus Baal: « Perqui-
rite et videte, ne quis forte vobiscum sit de servis Domini, sed ut
sint soli servi Baal ».

24 Ingressi sunt igitur, ut facerent victimas et holocausta; Iehu
autem praeparaverat sibi foris octoginta viros et dixerat eis: « Qui-

cumque permiserit fugere de hominibus his, quos ego adduxero in
manus vestras, anima eius erit pro anima illius ». 25 Factum est ergo
cum completum esset holocaustum, praecepit Iehu cursoribus et
ducibus suis: « Ingredimini et percutite eos; nullus evadat! ». Percus-
seruntque eos cursores et duces ore gladii et proiecerunt. Tunc ierunt
usque in dabir templi Baal. 26 Et protulerunt lapidem Baal et com-
busserunt 27 et comminuerunt eum. Destruxerunt quoque aedem Baal
et fecerunt pro ea latrinas usque diem hanc.

28 Delevit itaque Iehu Baal de Israel. 29 Verumtamen a peccatis
Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecerat Israel, non recessit; nec
dereliquit vitulos aureos, qui erant in Bethel et in Dan.

30 Dixit autem Dominus ad Iehu: « Quia studiose fecisti, quod
rectum erat in oculis meis et omnia quae erant in corde meo fecisti
contra domum Achab, filii tui usque ad quartam generationem se-
debunt super thronum Israel ». 31 Porro Iehu non custodivit, ut am-
bularet in lege Domini, Dei Israel, in toto corde suo; non enim
recessit a peccatis Ieroboam, qui peccare fecerat Israel.

32 In diebus illis coepit Dominus discindere in Israel; percussitque
eos Hazael in universis finibus Israel 33 a Iordane contra orientalem
plagam omnem terram Galaad et Gad et Ruben et Manasse, ab
Aroer, quae est super torrentem Arnon, et Galaad et Basan.

34 Reliqua autem gestorum Iehu et universa, quae fecit, et forti-
tudo eius, nonne haec scripta sunt in libro annalium regum Israel?
35 Et dormivit Iehu cum patribus suis, sepelieruntque eum in Sama-
ria; et regnavit Ioachaz filius eius pro eo. 36 Dies autem, quos re-
gnavit Iehu super Israel, viginti et octo anni sunt, in Samaria.

11 1 Athalia vero mater Ochoziae videns mortuum filium suum sur-
rexit et interfecit omne semen regium. 2 Tollens autem Iosaba filia
regis Ioram soror Ochoziae Ioas filium Ochoziae furata est eum de
medio filiorum regis, qui interficiebantur, et nutricem eius in cubi-
culo lectulorum et absconderunt eum a facie Athaliae, ut non inter-
ficeretur. 3 Eratque cum ea in domo Domini clam sex annis; porro
Athalia regnavit super terram.

[10] 24 *Permiserit fugere* – Lege *jᵉmallēṭ*; TM « fugerit »

25 *Dabir* – Lege *dᵉbir*; TM « urbem »

26 *Lapidem Baal* – Lege cum Gr *maṣṣᵉbat baʿal* (*maṣṣᵉbat* etiam Syr et Targ); TM « lapides domus Baal »

27 *Et comminuerunt eum* – Lege *wajjitᵉṣûhā*; TM « et comminuerunt lapidem Baal » (« lapidem Baal » est recta varians pro « lapides domus Baal » v. 26)

4 Anno autem septimo misit Ioiada et assumens centuriones Ca-
rum et cursorum introduxit ad se in templum Domini pepigitque
cum eis foedus; et adiurans eos in domo Domini ostendit eis filium
regis 5 et praecepit illis dicens: « Hoc est, quod facere debetis: tertia
pars vestrum introeat sabbato et observet excubitum domus regis;
6 tertia autem pars ad portam Sur, et tertia pars sit ad portam, quae
est post habitaculum cursorum, et custodietis excubitum domus per
vices. 7 Duae vero partes e vobis omnes egredientes sabbato custo-
diant excubias domus Domini circum regem. 8 Et vallabitis eum ha-
bentes arma in manibus vestris; si quis autem ingressus fuerit saep-
tum templi, interficiatur; eritisque cum rege introeunte et egrediente.

9 Et fecerunt centuriones iuxta omnia, quae praeceperat eis Ioiada
sacerdos, et assumentes singuli viros suos, qui ingrediebantur sabba-
to, cum his, qui egrediebantur sabbato, venerunt ad Ioiada sacerdo-
tem. 10 Qui dedit centurionibus hastas et peltas regis David, quae
erant in domo Domini. 11 Et steterunt cursores singuli habentes arma
in manu sua a parte templi dextera usque ad partem templi sinistram
contra altare et aedem circum regem. 12 Produxitque filium regis et
dedit ei diadema et testimonium; feceruntque eum regem et unxe-
runt et plaudentes manu dixerunt: « Vivat rex! ».

13 Audivit autem Athalia vocem populi et ingressa ad turbas in
templum Domini 14 vidit regem stantem super tribunal iuxta morem
et principes et tubas prope eum omnemque populum terrae laetan-
tem et canentem tubis; et scidit vestimenta sua clamavitque: « Con-
iuratio, coniuratio! ».

15 Praecepit autem Ioiada sacerdos centurionibus, qui erant super
exercitum, et ait eis: « Educite eam extra consaepta templi, et qui-
cumque secutus eam fuerit, feriatur gladio ». Dixerat enim sacerdos:
« Non occidatur in templo Domini ». 16 Imposueruntque ei manus et
impegerunt eam per viam introitus Equorum in palatium, et inter-
fecta est ibi.

17 Pepigit igitur Ioiada foedus inter Dominum et inter regem et
inter populum, ut esset populus Domini, et inter regem et populum.
18 Ingressusque est omnis populus terrae templum Baal, et destru-

[11] 10 *Hastas* – Lege cum 1 ms, Gr, Syr, Vg et 2 Par 23, 9 *haḥănîtîm*; TM « ha-stam »

13 Omitte *hārāṣîn* ante « populi » (probabiliter additum ex 2 Par 23, 12, ubi stat *hārāṣîm* (« currentium » vel « cursorum »?) post « populi »

14 *Super tribunal* – Lege cum Vg *ha'omed* (cfr. 2 Par 34, 31); TM « super columnam »

xerunt illud et aras eius et imagines contriverunt valide; Matthan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altaribus.

Et posuit sacerdos custodias in domo Domini [19] tulitque centuriones et Cares et cursores et omnem populum terrae; deduxeruntque regem de domo Domini. Et venerunt per viam portae Cursorum in palatium, et sedit super thronum regum. [20] Laetatusque est omnis populus terrae, et civitas conquievit; Athalia autem occisa est gladio in domo regis.

12 [1] Septemque annorum erat Ioas, cum regnare coepisset.

[2] Anno septimo Iehu regnavit Ioas; quadraginta annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Sebia de Bersabee. [3] Fecitque Ioas rectum coram Domino cunctis diebus, quibus docuit eum Ioiada sacerdos. [4] Verumtamen excelsa non abstulit; adhuc populus immolabat et adolebat in excelsis.

[5] Dixitque Ioas ad sacerdotes: « Omnem pecuniam sanctorum, quae illata fuerit in templum Domini a praetereuntibus, quae offertur pro pretio animae, et quam sponte et arbitrio cordis sui inferunt in templum Domini, [6] accipiant illam singuli sacerdotes a notis suis et instaurent sartatecta domus, si quid necessarium viderint instauratione ».

[7] Igitur usque ad vicesimum tertium annum regis Ioas non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi. [8] Vocavitque rex Ioas Ioiada pontificem et sacerdotes dicens eis: « Quare sartatecta non instauratis templi? Nolite ergo amplius accipere pecuniam a notis vestris, sed ad instaurationem templi reddite eam ». [9] Acquieveruntque sacerdotes ultra non accipere pecuniam a populo nec instaurare sartatecta domus.

[10] Et tulit Ioiada pontifex gazophylacium unum aperuitque foramen desuper et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini; mittebantque in eo sacerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam, quae deferebatur ad templum Domini. [11] Cumque viderent multam pecuniam esse in gazophylacio, ascendebat scriba regis et pontifex, colligebantque et numerabant pecuniam, quae inveniebatur in domo Domini, [12] et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu opificum, qui operibus praepositi erant in domo Domini; ipsique impendebant eam in fabris lignorum et in structoribus, qui operabantur in domo Domini, [13] et in caementariis et in his, qui caedebant saxa, et ut emerent ligna

[11] [18] *Et (aras)* – Lege cum mss, Gr, Targ et 2 Par 23, 17 *w*^{e}*'et*; TM *'et* (haplographia)

et lapides de lapicidinis, ut instaurarentur sartatecta domus Domini,
et pro universis, quae indigebant expensa ad muniendam domum.
14 Verumtamen non fiebant pelves argenteae templi Domini et cultri
et paterae et tubae, omne vas aureum et argenteum, de pecunia, quae
inferebatur in templum Domini; 15 opificibus enim dabatur, ut instau-
raretur templum Domini. 16 Et non fiebat ratio his hominibus, qui
accipiebant pecuniam, ut distribuerent eam operariis; illi enim in
fide agebant. 17 Pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis
non inferebatur in templum Domini, quia sacerdotum erat.

18 Tunc ascendit Hazael rex Syriae et pugnabat contra Geth; ce-
pitque eam et direxit faciem suam, ut ascenderet in Ierusalem.
19 Quam ob rem tulit Ioas rex Iudae omnia sanctificata, quae conse-
craverant Iosaphat et Ioram et Ochozias patres eius reges Iudae, et
quae ipse obtulerat, et universum aurum, quod inveniri potuit in
thesauris templi Domini et in palatio regis, misitque Hazaeli regi
Syriae: et recessit ab Ierusalem.

20 Reliqua autem gestorum Ioas et universa, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Iudae? 21 Surrexerunt
autem servi eius et coniuraverunt inter se percusseruntque Ioas in
domo Mello in descensu Sella. 22 Iozachar namque filius Semath et
Iozabad filius Somer servi eius percusserunt eum, et mortuus est;
et sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David. Regnavitque
Amasias filius eius pro eo.

13 1 Anno vicesimo tertio Ioas filii Ochoziae regis Iudae regnavit
Ioachaz filius Iehu super Israel in Samaria decem et septem annis.
2 Et fecit malum coram Domino secutusque est peccatum Ieroboam
filii Nabat, qui peccare fecit Israel; non declinavit ab eo.

3 Iratusque est furor Domini contra Israel et tradidit eos in manu
Hazael regis Syriae et in manu Benadad filii Hazael cunctis diebus.
4 Deprecatus est autem Ioachaz faciem Domini, et audivit eum Do-
minus: vidit enim angustiam Israel, qua attriverat eos rex Syriae.
5 Et dedit Dominus Israeli salvatorem, et liberatus est de manu
Syriae; habitaveruntque filii Israel in tabernaculis suis sicut heri et
nudiustertius. 6 Verumtamen non recesserunt a peccatis domus Ie-
roboam, qui peccare fecit Israel; in ipsis ambulaverunt. Siquidem
et palus permansit in Samaria. 7 Et non reliquit Dominus Ioachaz
de populo nisi quinquaginta equites et decem currus et decem milia

[12] 22 *Iozachar namque* – Lege cum multis mss, Gr, Syr, Targ et Vg *w^ejôzākār*
TM *w^ejôzābād*

peditum; interfecerat enim eos rex Syriae et redegerat quasi pulve-
rem in tritura areae.
8 Reliqua autem gestorum Ioachaz et universa, quae fecit, sed et
fortitudo eius, nonne haec scripta sunt in libro annalium regum
Israel? 9 Dormivitque Ioachaz cum patribus suis, et sepelierunt eum
in Samaria. Regnavitque Ioas filius eius pro eo.
10 Anno tricesimo septimo Ioas regis Iudae regnavit Ioas filius
Ioachaz super Israel in Samaria sedecim annis. 11 Et fecit, quod ma-
lum est in conspectu Domini; non declinavit ab omnibus peccatis
Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel; in ipsis ambulavit.
12 Reliqua autem gestorum Ioas et universa, quae fecit, sed et forti-
tudo eius, quomodo pugnaverit contra Amasiam regem Iudae, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Israel? 13 Et dormivit
Ioas cum patribus suis, Ieroboam autem sedit super solium eius.
Porro Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel.
14 Eliseus autem aegrotabat infirmitate, qua et mortuus est; de-
scenditque ad eum Ioas rex Israel et flebat coram eo dicebatque:
« Pater mi, pater mi, currus Israel et auriga eius! ». 15 Et ait illi Eli-
seus: « Affer arcum et sagittas ». Cumque attulisset ad eum arcum
et sagittas, 16 dixit ad regem Israel: « Pone manum tuam super ar-
cum ». Et, cum posuisset ille manum suam, superposuit Eliseus
manus suas manibus regis 17 et ait: « Aperi fenestram orientalem ».
Cumque aperuisset, dixit Eliseus: « Iace sagittam! ». Et iecit. Et ait
Eliseus: « Sagitta salutis Domini, et sagitta salutis contra Syriam.
Percutiesque Syriam in Aphec, donec consumas eam ». 18 Et ait:
« Tolle sagittas ». Qui cum tulisset, rursum dixit ei: « Percute iaculo
terram! ». Et, cum percussisset tribus vicibus et stetisset, 19 iratus
est contra eum vir Dei et ait: « Si percussisses quinquies aut sexies,
percussisses Syriam usque ad consummationem; nunc autem tribus
vicibus percuties eam ».
20 Mortuus est ergo Eliseus, et sepelierunt eum. Latrunculi autem
de Moab venerunt in terra in ipso anno. 21 Quidam autem sepelientes
hominem viderunt latrunculos et proiecerunt cadaver in sepulcro
Elisei et abierunt. Quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo et
stetit super pedes suos.
22 Igitur Hazael rex Syriae afflixit Israel cunctis diebus Ioachaz.
23 Et misertus est Dominus eorum et reversus est ad eos propter
pactum suum, quod habebat cum Abraham, Isaac et Iacob, et noluit

[13] 21 *Et abierunt* – Lege cum Gr^{ms} et Lagarde, Sah et Syr-hex *wajjēlēkū*; TM « et abiit » (haplographia)

disperdere eos neque proicere penitus usque in praesens tempus.
24 Mortuus est autem Hazael rex Syriae, et regnavit Benadad filius
eius pro eo. 25 Porro Ioas filius Ioachaz tulit urbes de manu Benadad
filii Hazael, quas tulerat de manu Ioachaz patris sui iure proelii;
tribus vicibus percussit eum Ioas et reddidit civitates Israeli.

14 1 Anno secundo Ioas filii Ioachaz regis Israel regnavit Amasias
filius Ioas regis Iudae. 2 Viginti quinque annorum erat, cum regnare
coepisset, viginti autem et novem annis regnavit in Ierusalem. No-
men matris eius Ioaden de Ierusalem. 3 Et fecit rectum coram Domi-
no, verumtamen non ut David pater eius. Iuxta omnia, quae fecit
Ioas pater suus, fecit, 4 nisi hoc quod excelsa non abstulit; adhuc
enim populus immolabat et adolebat in excelsis. 5 Cumque obtinuis-
set regnum, percussit servos suos, qui interfecerant regem patrem
suum; 6 filios autem eorum, qui occiderant, non occidit, iuxta quod
scriptum est in libro legis Moysi, sicut praecepit Dominus dicens:
« Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus,
sed unusquisque in peccato suo morietur ».

7 Ipse percussit Edom in valle Salinarum decem milia et appre-
hendit Petram in proelio vocavitque nomen eius Iecethel usque in
praesentem diem.

8 Tunc misit Amasias nuntios ad Ioas filium Ioachaz filii Iehu
regem Israel dicens: « Veni, et videamus nos ». 9 Remisitque Ioas rex
Israel ad Amasiam regem Iudae dicens: « Carduus Libani misit ad ce-
drum, quae est in Libano, dicens: "Da filiam tuam filio meo uxo-
rem". Transieruntque bestiae agri, quae sunt in Libano, et conculca-
verunt carduum. 10 Percutiens invaluisti super Edom, et sublevavit te
cor tuum; contentus esto gloria et sede in domo tua. Quare provocas
malum, ut cadas tu et Iuda tecum? ». 11 Et non acquievit Amasias.

Ascenditque Ioas rex Israel, et viderunt se ipse et Amasias rex
Iudae in Bethsames oppido Iudae. 12 Percussusque est Iuda coram
Israel, et fugerunt unusquisque in tabernacula sua. 13 Amasiam vero
regem Iudae filium Ioas filii Ochoziae cepit Ioas rex Israel in Beth-
sames et adduxit eum in Ierusalem. Et interrupit murum Ierusalem
a porta Ephraim usque ad portam Anguli quadringentis cubitis.
14 Tulitque omne aurum et argentum et universa vasa, quae inventa
sunt in domo Domini et in thesauris regis, et obsides; et reversus
est Samariam.

15 Reliqua autem gestorum Ioas, quae fecit, et fortitudo eius, qua
pugnavit contra Amasiam regem Iudae, nonne haec scripta sunt in
libro annalium regum Israel? 16 Dormivitque Ioas cum patribus suis

et sepultus est in Samaria cum regibus Israel; et regnavit Ieroboam
filius eius pro eo.
[17] Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iudae, postquam mortuus
est Ioas filius Ioachaz rex Israel, quindecim annis.
[18] Reliqua autem gestorum Amasiae, nonne haec scripta sunt in li-
bro annalium regum Iudae? [19] Factaque est contra eum coniuratio in
Ierusalem, at ille fugit in Lachis; miseruntque post eum in Lachis et
interfecerunt eum ibi. [20] Et asportaverunt eum in equis; sepultusque
est in Ierusalem cum patribus suis in civitate David. [21] Tulit autem
universus populus Iudae Azariam annos natum sedecim, et consti-
tuerunt eum regem pro patre eius Amasia. [22] Ipse aedificavit Ailath
et restituit eam Iudae, postquam dormivit rex cum patribus suis.
[23] Anno quinto decimo Amasiae filii Ioas regis Iudae regnavit Ie-
roboam filius Ioas regis Israel in Samaria quadraginta et uno anno.
[24] Et fecit, quod malum est coram Domino; non recessit ab omnibus
peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel.
[25] Ipse restituit terminos Israel ab introitu Emath usque ad mare
Arabae iuxta sermonem Domini, Dei Israel, quem locutus est per ser-
vum suum Ionam filium Amathi prophetam, qui erat de Gethhepher.
[26] Vidit enim Dominus afflictionem Israel amaram nimis, et quod
consumpti essent impuber et puber, et non esset qui auxiliaretur
Israel. [27] Nec locutus est Dominus, ut deleret nomen Israel de sub
caelo, sed salvavit eos in manu Ieroboam filii Ioas.
[28] Reliqua autem gestorum Ieroboam et universa, quae fecit, et
fortitudo eius, qua proeliatus est, et quomodo restituit, quod de
finibus Damasci et Emath fuerat Iudae, Israeli, nonne haec scripta
sunt in libro annalium regum Israel? [29] Dormivitque Ieroboam cum
patribus suis regibus Israel; et regnavit Zacharias filius eius pro eo.

15 [1] Anno vicesimo septimo Ieroboam regis Israel regnavit Azarias
filius Amasiae regis Iudae. [2] Sedecim annorum erat, cum regnare coe-
pisset, et quinquaginta duobus annis regnavit in Ierusalem. Nomen
matris eius Iechelia de Ierusalem. [3] Fecitque, quod erat placitum coram
Domino, iuxta omnia, quae fecit Amasias pater eius. [4] Verumtamen
excelsa non est demolitus; adhuc populus sacrificabat et adolebat in
excelsis. [5] Percussit autem Dominus regem, et fuit leprosus usque in

[14] [26] *Amaram* – Lege cum Gr, Syr et Vg *hammar*; TM «rebellis»
[28] *Quod ... Iudae* – Tempore Davidis, cfr. 2 Sam 8, 6. 9; *Emath*, id est introitus Emath; 2 Reg 14, 28 respicit v. 25 (cfr. 13, 25); TM mancus et corruptus hunc fere sensum habuisse videtur

diem mortis suae et habitabat in domo separata seorsum; Ioatham
vero filius regis gubernabat palatium et iudicabat populum terrae.
6 Reliqua autem gestorum Azariae et universa, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Iudae? 7 Et dormivit
Azarias cum patribus suis, sepelieruntque eum cum maioribus suis
in civitate David; et regnavit Ioatham filius eius pro eo.
8 Anno tricesimo octavo Azariae regis Iudae regnavit Zacharias
filius Ieroboam super Israel in Samaria sex mensibus. 9 Et fecit, quod
malum est coram Domino, sicut fecerant patres eius; non recessit
a peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel. 10 Coniuravit
autem contra eum Sellum filius Iabes percussitque eum in Ieblaam
et interfecit; regnavitque pro eo.
11 Reliqua autem gestorum Zachariae, nonne haec scripta sunt in
libro annalium regum Israel? 12 Iste est sermo Domini, quem locutus
est ad Iehu dicens: « Filii usque ad quartam generationem sedebunt
de te super thronum Israel ». Factumque est ita.
13 Sellum filius Iabes regnavit tricesimo nono anno Azariae regis
Iudae; regnavit autem uno mense in Samaria. 14 Et ascendit Mana-
hem filius Gadi de Thersa venitque Samariam et percussit Sellum
filium Iabes in Samaria et interfecit eum; regnavitque pro eo.
15 Reliqua autem gestorum Sellum et coniuratio eius, per quam
tetendit insidias, nonne haec scripta sunt in libro annalium regum
Israel?
16 Tunc percussit Manahem Thapsam et omnes, qui erant in ea,
et terminos eius de Thersa; noluerant enim aperire ei. Et interfecit
omnes praegnantes eius et scidit eas.
17 Anno tricesimo nono Azariae regis Iudae regnavit Manahem
filius Gadi super Israel decem annis in Samaria. 18 Fecitque, quod
erat malum coram Domino; non recessit a peccatis Ieroboam filii
Nabat, qui peccare fecit Israel. In diebus eius 19 venit Phul rex Assy-
riorum in terram, et dedit Manahem Phul mille talenta argenti, ut
esset ei in auxilio et firmaret regnum eius. 20 Indixitque Manahem
argentum super Israel cunctis potentibus, ut daret regi Assyriorum,
quinquaginta siclos argenti per singulos. Reversusque est rex Assy-
riorum et non est moratus in terra.
21 Reliqua autem gestorum Manahem et universa, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Israel? 22 Et dormivit
Manahem cum patribus suis; regnavitque Phaceia filius eius pro eo.

[15] 10 *In Ieblaam* – Lege cum Gr[L] *bᵉjiblᵉʿām*; TM « coram populo »?
18 *In diebus eius* – Lege cum Gr *bᵉjāmâw*; TM « cunctis diebus eius »

[23] Anno quinquagesimo Azariae regis Iudae regnavit Phaceia filius
Manahem super Israel in Samaria biennio. [24] Et fecit, quod erat ma-
lum coram Domino; non recessit a peccatis Ieroboam filii Nabat,
qui peccare fecit Israel. [25] Coniuravit autem adversus eum Phacee
filius Romeliae dux eius et percussit eum in Samaria in turre domus
regiae, et cum eo erant quinquaginta viri de filiis Galaaditarum. Et
interfecit eum regnavitque pro eo.

[26] Reliqua autem gestorum Phaceia et universa, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Israel?

[27] Anno quinquagesimo secundo Azariae regis Iudae regnavit Pha-
cee filius Romeliae super Israel in Samaria viginti annis. [28] Et fecit,
quod malum erat coram Domino; non recessit a peccatis Ieroboam
filii Nabat, qui peccare fecit Israel. [29] In diebus Phacee regis Israel
venit Theglathphalasar rex Assur et cepit Ahion et Abelbethmaacha
et Ianoe et Cedes et Asor et Galaad et Galilaeam universam terram
Nephthali et transtulit eos in Assur. [30] Coniuravit autem et tetendit
insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romeliae; et percussit
eum et interfecit regnavitque pro eo vicesimo anno Ioatham filii Oziae.

[31] Reliqua autem gestorum Phacee et universa, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Israel?

[32] Anno secundo Phacee filii Romeliae regis Israel regnavit Ioatham
filius Oziae regis Iudae. [33] Viginti quinque annorum erat, cum regnare
coepisset, et sedecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius
Ierusa filia Sadoc. [34] Fecitque, quod erat placitum coram Domino;
iuxta omnia, quae fecerat Ozias pater suus, operatus est. [35] Verum-
tamen excelsa non abstulit; adhuc populus immolabat et adolebat
in excelsis. Ipse aedificavit portam domus Domini superiorem.

[36] Reliqua autem gestorum Ioatham et universa, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Iudae? [37] In diebus illis
coepit Dominus mittere in Iudam Rasin regem Syriae et Phacee filium
Romeliae. [38] Et dormivit Ioatham cum patribus suis sepultusque est
cum eis in civitate David patris sui; et regnavit Achaz filius eius pro eo.

16 [1] Anno septimo decimo Phacee filii Romeliae regnavit Achaz filius
Ioatham regis Iudae. [2] Viginti annorum erat Achaz, cum regnare
coepisset, et sedecim annis regnavit in Ierusalem; non fecit, quod erat

[15] [25] Post « regiae » TM addit «*'et-argōb w^e'et-hā'arjēh* (leonem) », probabiliter glossae pertinentes ad v. 29 post « Galaad », cum « Argob » secundum Dt 3, 13 et 1 Reg 4, 13 sit regio in Basan sita et *hā'arjēh* forte corruptum sit ex *ḥawwōt ja'îr* (= villae Iair, Nm 32, 41; 1 Reg 4, 11 in Galaad)

[36] *Et universa* – Adde cum multis mss et vers *w^ekol*; TM omittit

placitum in conspectu Domini Dei sui, sicut David pater eius, 3 sed
ambulavit in via regum Israel. Insuper et filium suum consecravit
transferens per ignem secundum abominationes gentium, quas dissi-
pavit Dominus coram filiis Israel; 4 immolabat quoque et adolebat
in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso.

5 Tunc ascendit Rasin rex Syriae et Phacee filius Romeliae rex
Israel in Ierusalem ad proeliandum; cumque obsiderent Achaz, non
valuerunt superare eum. 6 In tempore illo restituit Rasin rex Syriae
Ailath ad Edom et eiecit Iudaeos de Ailath; et Idumaei venerunt in
Ailath et habitaverunt ibi usque in diem hanc. 7 Misit autem Achaz
nuntios ad Theglathphalasar regem Assyriorum dicens: « Servus tuus
et filius tuus ego sum. Ascende et salvum me fac de manu regis
Syriae et de manu regis Israel, qui consurrexerunt adversum me ».
8 Et cum collegisset argentum et aurum, quod invenire potuit in
domo Domini et in thesauris regis, misit regi Assyriorum munera.
9 Qui et acquievit voluntati eius. Ascendit enim rex Assyriorum in
Damascum et vastavit eam et transtulit habitatores eius in Cir;
Rasin autem interfecit.

10 Perrexitque rex Achaz in occursum Theglathphalasar regis Assy-
riorum in Damascum. Cumque vidisset altare Damasci, misit rex
Achaz ad Uriam sacerdotem exemplar eius et descriptionem omnis
operis eius. 11 Exstruxitque Urias sacerdos altare; iuxta omnia, quae
miserat rex Achaz de Damasco, ita fecit Urias sacerdos, donec ve-
niret rex Achaz de Damasco. 12 Cumque venisset rex de Damasco,
vidit altare et accessit ad illud ascenditque 13 et adolevit holocausta
sua et oblationes et libavit libamina et fudit sanguinem pacificorum
suorum super altare. 14 Porro altare aeneum, quod erat coram Domi-
no, transtulit de facie templi et de loco inter altare et templum Do-
mini posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem.

15 Praecepit quoque rex Achaz Uriae sacerdoti dicens: « Super
altare maius offer holocaustum matutinum et oblationem vesperti-
nam et holocaustum regis et oblationem eius et holocaustum universi
populi terrae et oblationem eorum et libamina eorum; et omnem
sanguinem holocausti et universum sanguinem sacrificii super illud
effundes. De altari vero aeneo erit mihi deliberandum ». 16 Fecit igi-
tur Urias sacerdos iuxta omnia, quae praeceperat rex Achaz. 17 Excidit
autem rex Achaz limbos basium et removit luterem, qui erat desu-
per, et mare deposuit de bobus aeneis, qui sustentabant illud, et po-

[16] 6 *Ad Edom* – Lege *le'ĕdôm* (cfr. 6b)
Et Idumaei – Lege cum qere, Gr et Vg *wa'ădōmîm*

suit super pavimentum stratum lapide. 18 Musach (*id est Porticum*)
quoque sabbati, quod aedificatum erat in templo, et ingressum regis
exterius convertit in templo Domini propter regem Assyriorum.
19 Reliqua autem gestorum Achaz, quae fecit, nonne haec scripta
sunt in libro annalium regum Iudae? 20 Dormivitque Achaz cum
patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David; et regnavit
Ezechias filius eius pro eo.

17 1 Anno duodecimo Achaz regis Iudae regnavit Osee filius Ela in
Samaria super Israel novem annis. 2 Fecitque malum coram Domino,
sed non sicut reges Israel, qui ante eum fuerant.
3 Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum; et factus est
ei Osee servus reddebatque illi tributa. 4 Cumque deprehendisset rex
Assyriorum Osee quod rebellare nitens misisset nuntios ad Sua
regem Aegypti nec praestaret tributa regi Assyriorum, sicut singulis
annis solitus erat, apprehendit eum et vinctum misit in carcerem.
5 Pervagatusque est omnem terram et ascendens Samariam obsedit
eam tribus annis. 6 Anno autem nono Osee cepit rex Assyriorum
Samariam et transtulit Israel in Assur posuitque eos in Hala et
iuxta Habor fluvium Gozan et in civitatibus Medorum.
7 Factum est enim hoc, cum peccassent filii Israel Domino Deo suo,
qui eduxerat eos de terra Aegypti, de manu pharaonis regis Aegypti:
coluerunt deos alienos. 8 Et ambulaverunt iuxta ritus gentium, quas
consumpserat Dominus in conspectu filiorum Israel et regum Israel,
qui similiter fecerant. 9 Et offenderunt filii Israel operibus non rectis
Dominum Deum suum et aedificaverunt sibi excelsa in cunctis urbi-
bus suis a turre custodum usque ad civitatem munitam. 10 Fecerunt-
que sibi lapides et palos in omni colle sublimi et subter omne lignum
nemorosum 11 et adolebant ibi in omnibus excelsis sicut gentes, quas
transtulerat Dominus a facie eorum; feceruntque pessima irritantes
Dominum 12 et coluerunt idola immunda, de quibus praecepit Do-
minus eis, ne facerent hoc.
13 Et testificatus est Dominus in Israel et in Iuda per manum om-
nium prophetarum et videntium dicens: « Revertimini a viis vestris

[16] 18 *Musach* – Transcriptio termini Hebraici ignoti, quem Syr vertit « camera », recentiores « porticus » vel « deambulacrum », ad litteram forte « tegmen » vel « tectum », Gr legit *mûsad šebet* = « fundamentum sessionis », sed cautius conservetur hapax legomenon *mûsak* et *haššabbāt*, quia *haššebet* est terminus secus non adhibitus pro throno

[17] 13 *Prophetarum et videntium* – Lege cum Vg *nabi' w^{e}kol*; TM « (omnis) prophetae sui, omnis (videntis) »

pessimis et custodite mandata mea et praecepta iuxta omnem legem,
quam praecepi patribus vestris, et sicut misi ad vos in manu servo-
rum meorum prophetarum ». [14] Qui non audierunt, sed induraverunt
cervicem suam iuxta cervicem patrum suorum, qui noluerunt credere
in Dominum Deum suum. [15] Et abiecerunt legitima eius et pactum,
quod pepigit cum patribus eorum, et testificationes, quibus con-
testatus est eos; secutique sunt vanitates et vani facti sunt et secuti
sunt gentes, quae erant per circuitum eorum, super quibus praece-
perat Dominus eis ut non facerent, sicut et illae faciebant. [16] Et de-
reliquerunt omnia praecepta Domini Dei sui feceruntque sibi con-
flatiles duos vitulos et palum et adoraverunt universam militiam
caeli servieruntque Baal [17] et consecrabant filios suos et filias suas
per ignem; et divinationibus inserviebant et auguriis et tradiderunt
se, ut facerent malum coram Domino et irritarent eum.

[18] Iratusque est Dominus vehementer Israel et abstulit eos de
conspectu suo, et non remansit nisi tribus Iudae tantummodo. [19] Sed
nec ipse Iuda custodivit mandata Domini Dei sui; verum ambulavit
in erroribus Israel, quos operatus fuerat. [20] Proiecitque Dominus omne
semen Israel et afflixit eos et tradidit in manu diripientium, donec
proiceret eos a facie sua, [21] ex eo iam tempore, quo scissus est Israel
a domo David, et constituerunt sibi regem Ieroboam filium Nabat;
separavit enim Ieroboam Israel a Domino et peccare eos fecit pec-
catum magnum. [22] Et ambulaverunt filii Israel in universis peccatis
Ieroboam, quae fecerat; non recesserunt ab eis, [23] usquequo auferret
Dominus Israel a facie sua, sicut locutus fuerat in manu omnium
servorum suorum prophetarum. Translatusque est Israel de terra sua
in Assur usque in diem hanc.

[24] Adduxit autem rex Assyriorum de Babylone et de Chutha et de
Ava et de Emath et de Sepharvaim et collocavit eos in civitatibus
Samariae pro filiis Israel, qui possederunt Samariam et habitaverunt
in urbibus eius.

[25] Cumque ibi habitare coepissent, non timebant Dominum. Et
immisit eis Dominus leones, qui interficiebant inter eos. [26] Nuntiatum-
que est regi Assyriorum et dictum: « Gentes, quas transtulisti et
habitare fecisti in civitatibus Samariae, ignorant legitima Dei terrae; et
immisit eis leones, et ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei
terrae ». [27] Praecepit autem rex Assyriorum dicens: « Ducite illuc unum
de sacerdotibus, quos inde captivos adduxistis, et vadat et habitet

[17] [27] *Et vadat et habitet* – Lege cum Gr^L, Syr et Vg *w^ejēlēk w^ejēšēb*; TM « et vadant et habitent »

cum eis et doceat eos legitima Dei terrae ». 28 Igitur cum venisset
unus de sacerdotibus his, qui captivi ducti fuerant de Samaria,
habitavit in Bethel et docebat eos quomodo colerent Dominum.

29 Et unaquaeque gens fabricata est deum suum; posueruntque eos
in fanis excelsis, quae fecerant Samaritae, gens et gens in urbibus
suis, in quibus habitabant. 30 Viri enim Babylonii fecerunt Socchoth-
benoth, viri autem Chutheni fecerunt Nergel et viri de Emath fe-
cerunt Asima; 31 porro Hevaei fecerunt Nebahaz et Tharthac, hi
autem, qui erant de Sepharvaim, comburebant filios suos igne Adra-
melech et Anamelech diis Sepharvaim. 32 Et nihilominus colebant
Dominum. Fecerunt autem sibi de medio ipsorum sacerdotes excel-
sorum et ponebant eos in fanis excelsorum; 33 et, cum Dominum
colerent, diis quoque suis serviebant iuxta consuetudinem gentium,
de quibus translati fuerant Samariam.

34 Usque in praesentem diem morem sequuntur antiquum: non
timent Dominum neque custodiunt instituta et iudicium ipsorum et
legem et mandatum, quod praeceperat Dominus filiis Iacob, quem
cognominavit Israel. 35 Et percusserat cum eis pactum et mandaverat
eis dicens: « Nolite timere deos alienos et non adoretis eos neque
colatis et non immoletis eis, 36 sed Dominum, qui eduxit vos de terra
Aegypti in fortitudine magna et in brachio extento, ipsum timete,
illum adorate et ipsi immolate. 37 Instituta quoque et iudicia et le-
gem et mandatum, quod scripsit vobis, custodite, ut faciatis cunctis
diebus; et non timeatis deos alienos. 38 Et pactum, quod percussi
vobiscum, nolite oblivisci, nec timeatis deos alienos, 39 sed Dominum
Deum vestrum timete, et ipse eruet vos de manu omnium inimico-
rum vestrorum ». 40 Illi vero non audierunt, sed iuxta consuetudinem
suam pristinam perpetrabant.

41 Fuerunt igitur gentes istae timentes quidem Dominum, sed nihi-
lominus et idolis suis servientes; nam et filii eorum et nepotes, sicut
fecerunt parentes sui, ita faciunt usque in praesentem diem.

18 1 Anno tertio Osee filii Ela regis Israel regnavit Ezechias filius
Achaz regis Iudae. 2 Viginti quinque annorum erat, cum regnare coe-
pisset, et viginti et novem annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris
eius Abi filia Zachariae. 3 Fecitque, quod erat bonum coram Domino,
iuxta omnia, quae fecerat David pater suus. 4 Ipse dissipavit excelsa
et contrivit lapides et succidit palum confregitque serpentem aeneum,
quem fecerat Moyses; siquidem usque ad illud tempus filii Israel
adolebant ei; vocabatur Nohestan. 5 In Domino, Deo Israel, spe-
ravit. Itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Iudae.

sed neque in his, qui ante eum fuerunt. [6] Et adhaesit Domino et non
recessit a vestigiis eius fecitque mandata eius, quae praeceperat Do-
minus Moysi, [7] unde et erat Dominus cum eo, et in cunctis, ad quae
procedebat, prospere agebat.

Rebellavit quoque contra regem Assyriorum et non servivit ei.
[8] Ipse percussit Philisthaeos usque Gazam et terminos eius, a turre
custodum usque ad civitatem munitam.

[9] Anno quarto regis Ezechiae, qui erat annus septimus Osee filii
Ela regis Israel, ascendit Salmanasar rex Assyriorum Samariam et
oppugnavit eam [10] et cepit. Post annos tres, anno sexto Ezechiae, id
est nono anno Osee regis Israel, capta est Samaria. [11] Et transtulit
rex Assyriorum Israel in Assur collocavitque eos in Hala et Habor
iuxta fluvium Gozan et in civitatibus Medorum, [12] quia non audie-
runt vocem Domini Dei sui, sed praetergressi sunt pactum eius:
omnia, quae praeceperat Moyses servus Domini, non audierunt ne-
que fecerunt.

[13] Anno quarto decimo regis Ezechiae ascendit Sennacherib rex As-
syriorum ad universas civitates Iudae munitas et cepit eas. [14] Tunc
misit Ezechias rex Iudae nuntios ad regem Assyriorum Lachis dicens:
« Peccavi. Recede a me, et omne, quod imposueris mihi, feram ».
Indixit itaque rex Assyriorum Ezechiae regi Iudae trecenta talenta
argenti et triginta talenta auri; [15] deditque Ezechias omne argentum,
quod repertum fuerat in domo Domini et in thesauris regis. [16] In
tempore illo confregit Ezechias valvas templi Domini et postes, quos
ipse inauraverat, et dedit aurum regi Assyriorum.

[17] Misit autem rex Assyriorum Tharthan et Rabsaris et Rabsacen
de Lachis ad regem Ezechiam cum manu valida Ierusalem. Qui, cum
ascendissent, venerunt in Ierusalem et steterunt iuxta aquae ductum
piscinae superioris, quae est in via agri fullonis, [18] vocaveruntque
regem. Egressus est autem ad eos Eliachim filius Helciae praepositus
domus et Sobna scriba et Ioah filius Asaph a commentariis.

[19] Dixitque ad eos Rabsaces: « Loquimini Ezechiae: Haec dicit rex
magnus, rex Assyriorum: Quae est ista fiducia, qua niteris? [20] Forsi-
tan putas verbum labiorum esse consilium et fortitudinem ad proe-

[18] [10] *Et cepit (eam)* – Lege cum paucis mss, Gr, Sym, Syr et Vg *wajjilk^{e}dāh*; TM « et ceperunt eam »

[11] *Collocavitque eos* – Lege cum vers *wajjanniḥēm* (cfr. 17, 6 *wajjōšeb*); TM « et duxit eos »

[17] Post « in Ierusalem » omittunt Gr, Syr et Vg ut duplum « et ascenderunt et venerunt »

lium? In quo confidis, ut audeas rebellare contra me? 21 An speras
in baculo arundineo atque confracto, Aegypto, super quem, si incu-
buerit homo, comminutus ingreditur manum eius et perforabit eam?
Sic est pharao rex Aegypti omnibus, qui confidunt in eo. 22 Quod
si dixeritis mihi: " In Domino Deo nostro habemus fiduciam ",
nonne iste est, cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria et praecepit
Iudae et Ierusalem: " Ante altare hoc adorabitis in Ierusalem? ".
23 Nunc igitur spondete cum domino meo rege Assyriorum; dabo
tibi duo milia equorum; et vide an habere valeas ascensores eorum.
24 Et quomodo potes in fugam vertere unum satrapam de servis
domini mei minimis? An fiduciam habes in Aegypto propter currus
et equites? 25 Numquid sine Domini voluntate ascendi ad locum
istum, ut demolirer eum? Dominus dixit mihi: " Ascende ad terram
hanc et demolire eam " ».

26 Dixerunt autem Eliachim filius Helciae et Sobna et Ioah Rab-
saci: « Precamur, ut loquaris nobis servis tuis Aramaice, siquidem
intellegimus hanc linguam, et non loquaris nobis Iudaice, audiente
populo, qui est super murum ». 27 Responditque eis Rabsaces:
« Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus, ut
loquerer sermones hos, et non ad viros, qui sedent super murum,
ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum? ».

28 Stetit itaque Rabsaces et clamavit voce magna Iudaice et ait:
« Audite verba regis magni, regis Assyriorum: 29 Haec dicit rex: Non
vos seducat Ezechias; non enim poterit eruere vos de manu mea!
30 Neque fiduciam vobis tribuat super Domino dicens: " Eruens libe-
rabit nos Dominus, et non tradetur civitas haec in manu regis Assy-
riorum ". 31 Nolite audire Ezechiam! Haec enim dicit rex Assyrio-
rum: Facite mecum benedictionem et egredimini ad me, et comedet
unusquisque de vinea sua et de ficu sua, et bibetis aquas de cisternis
vestris, 32 donec veniam et transferam vos in terram, quae similis
terrae vestrae est, in terram fructiferam et fertilem vini, terram panis
et vinearum, terram olivarum olei ac mellis; et vivetis et non morie-
mini. Nolite audire Ezechiam, qui vos decipit dicens: " Dominus
liberabit nos! ". 33 Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque
terram suam de manu regis Assyriorum? 34 Ubi sunt dii Emath et
Arphad? Ubi sunt dii Sepharvaim, Ana et Ava? Numquid liberave-
runt Samariam de manu mea? 35 Quinam illi sunt in universis diis

[18] 27 *Numquid ad* – Lege *ha'al* = *ha'el* (Is 36, 12)
29 *De manu mea* – Lege cum multis mss et vers *mijjādî* (cfr. vv. 34 et 35); TM « de manu eius »

terrarum, qui eruerunt regionem suam de manu mea, ut possit eruere
Dominus Ierusalem de manu mea? ».
36 Tacuit itaque populus et non respondit ei quidquam; siquidem
praeceptum regis acceperant, ut non responderent ei. 37 Venitque
Eliachim filius Helciae praepositus domus et Sobna scriba et Ioah
filius Asaph a commentariis ad Ezechiam, scissis vestibus, et nun-
tiaverunt ei verba Rabsacis.

19 1 Quae cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua et opertus
est sacco ingressusque est domum Domini. 2 Et misit Eliachim prae-
positum domus et Sobnam scribam et senes de sacerdotibus opertos
saccis ad Isaiam prophetam filium Amos. 3 Qui dixerunt: « Haec
dicit Ezechias: Dies tribulationis et increpationis et blasphemiae dies
iste; venerunt filii usque ad partum, et vires non habet parturiens.
4 Forte audiet Dominus Deus tuus universa verba Rabsacis, quem
misit rex Assyriorum dominus suus, ut exprobraret Deum viventem,
et puniet verba, quae audivit Dominus Deus tuus; et fac orationem
pro reliquiis, quae remanent ».
5 Venerunt ergo servi regis Ezechiae ad Isaiam. 6 Dixitque eis Isaias:
« Haec dicetis domino vestro: Haec dicit Dominus: Noli timere a
facie sermonum, quos audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis
Assyriorum me; 7 ecce ego immittam ei spiritum, et audiet nuntium
et revertetur in terram suam; et deiciam eum gladio in terra sua ».
8 Reversus est igitur Rabsaces et invenit regem Assyriorum oppu-
gnantem Lobnam; audierat enim quod recessisset de Lachis. 9 Cum-
que audisset de Tharaca rege Aethiopiae dicentes: « Ecce egressus
est, ut pugnet adversum te », iterum misit nuntios ad Ezechiam di-
cens: 10 « Haec dicite Ezechiae regi Iudae: Non te seducat Deus tuus,
in quo habes fiduciam, neque dicas: " Non tradetur Ierusalem in
manu regis Assyriorum ". 11 Tu enim ipse audisti, quae fecerint reges
Assyriorum universis terris, quomodo vastaverint eas. Num ergo
solus poteris liberari? 12 Numquid liberaverunt dii gentium singulos,
quos vastaverunt patres mei, Gozan videlicet et Charran et Reseph et
filios Eden, qui erant in Thelassar? 13 Ubi est rex Emath et rex Ar-
phad et rex civitatis Sepharvaim, Ana et Ava? ».
14 Itaque cum accepisset Ezechias litteras de manu nuntiorum et
legisset eas, ascendit in domum Domini et expandit eas coram Do-
mino 15 et oravit in conspectu eius dicens: « Domine, Deus Israel,
qui sedes super cherubim! Tu es Deus solus regnorum omnium ter-
rae, tu fecisti caelum et terram. 16 Inclina aurem tuam et audi; aperi,
Domine, oculos tuos et vide et audi omnia verba Sennacherib, qui

misit, ut exprobraret Deum viventem. [17] Vere, Domine, dissipave-
runt reges Assyriorum gentes et terras earum [18] et miserunt deos
eorum in ignem; non enim erant dii, sed opera manuum hominum
ex ligno et lapide, et perdiderunt eos. [19] Nunc igitur, Domine Deus
noster, salvos nos fac de manu eius, ut sciant omnia regna terrae
quia tu, Domine, es Deus solus ».

[20] Misit autem Isaias filius Amos ad Ezechiam dicens: « Haec dicit
Dominus, Deus Israel: Quae deprecatus es me super Sennacherib
rege Assyriorum, audivi. [21] Iste est sermo, quem locutus est Domi-
nus de eo:

Sprevit te et subsannavit virgo filia Sion;
post tergum tuum caput movit filia Ierusalem.
[22] Cui exprobrasti et quem blasphemasti?
Contra quem exaltasti vocem
et elevasti in excelsum oculos tuos?
Contra Sanctum Israel!
[23] Per manum servorum tuorum exprobrasti Domino
et dixisti: " In multitudine curruum meorum
ascendi excelsa montium in summitate Libani
et succidi sublimes cedros eius,
electas abietes eius,
et ingressus sum usque ad terminos eius,
silvam condensam.
[24] Ego fodi et bibi aquas alienas
et siccavi vestigiis pedum meorum
omnes aquas Aegypti ".
[25] Numquid non audisti,
ab initio quid fecerim?
Ex diebus antiquis plasmavi illud
et nunc adduxi;
eruntque in eradicationem,
in acervos ruinarum civitates munitae.
[26] Et qui sedent in eis breviata manu,
contremuerunt et confusi sunt;

[19] [23] *In multitudine* – Lege cum qere, multis mss, vers et Is 37, 24 *bᵉrōb*; TM « in ascensore »

Et succidi – Lege cum Gr et Vg *wāʼekrōt*; TM « et succidam »

Et ingressus sum – Lege cum Gr et Vg *wāʼābōʼ* (cfr. Is 37, 24); TM « et ingrediar »

[24] *Et siccavi* – Lege cum ms, Gr et Vg *waʼaḥrîb*; TM « et siccabo »

facti sunt quasi fenum agri
et gramen virens, herba tectorum,
quae arefacta est, antequam veniret ad maturitatem.
27 Sessionem tuam
et egressum tuum et introitum tuum ego praescivi
et furorem tuum contra me:
28 insanisti in me,
et superbia tua ascendit in aures meas.
Ponam itaque circulum in naribus tuis
et frenum in labris tuis
et reducam te in viam,
per quam venisti.
29 Tibi autem, Ezechia, hoc erit signum:
Comede hoc anno, quod reppereris,
in secundo autem anno, quae sponte nascuntur;
porro in anno tertio seminate et metite,
plantate vineas et comedite fructum earum.
30 Et, quodcumque reliquum fuerit de domo Iudae,
mittet radicem deorsum
et faciet fructum sursum;
31 de Ierusalem quippe egredientur reliquiae
et, quod relinquetur, de monte Sion.
Zelus Domini exercituum faciet hoc.
32 Quam ob rem haec dicit Dominus de rege Assyriorum:
Non ingredietur urbem hanc
nec mittet in eam sagittam
nec occurret ei clipeo
nec fundet aggerem circa eam.
33 Per viam, qua venit, revertetur
et civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus.
34 Protegamque urbem hanc et salvabo eam
propter me et propter David servum meum ».

35 Factum est igitur in nocte illa: egressus est angelus Domini et
percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque milia.
Cumque diluculo surrexissent, viderunt omnia corpora mortuorum.
36 Et recedens abiit et reversus est Sennacherib rex Assyriorum et
mansit in Nineve. 37 Cumque adoraret in templo Nesroch dei sui,

[19] 31 *Exercituum* – Lege cum qere, multis mss, vers et Is 37, 32 *ṣ*ᵉ*bā'ôt*; ketib omittit

33 *Venit* – Lege cum paucis mss, vers et Is 37, 34 *bā'*; TM « veniet »

Adramelech et Sarasar filii eius percusserunt eum gladio fugeruntque in terram Armeniorum. Et regnavit Asarhaddon filius eius pro eo.

20 1 In diebus illis aegrotavit Ezechias usque ad mortem. Et venit ad
eum Isaias filius Amos prophetes dixitque ei: « Haec dicit Dominus: Dispone domui tuae, morieris enim et non vives ». 2 Qui
convertit faciem suam ad parietem et oravit Dominum dicens:
3 « Obsecro, Domine, memento quomodo ambulaverim coram te
in veritate et in corde perfecto et, quod placitum est coram te,
fecerim ». Flevit itaque Ezechias fletu magno. 4 Et antequam egrederetur Isaias mediam partem atrii, factus est sermo Domini ad
eum dicens: 5 « Revertere et dic Ezechiae duci populi mei: Haec
dicit Dominus, Deus David patris tui: Audivi orationem tuam, vidi
lacrimam tuam, et ecce sano te; die tertio ascendes templum Domini. 6 Et addam diebus tuis quindecim annos; sed et de manu regis
Assyriorum liberabo te et civitatem hanc et protegam urbem istam
propter me et propter David servum meum ». 7 Dixitque Isaias:
« Afferte massam ficorum ». Quam cum attulissent et posuissent
super ulcus eius, curatus est. 8 Dixit autem Ezechias ad Isaiam:
« Quod erit signum quia Dominus me sanabit et quia ascensurus
sum die tertio templum Domini? ». 9 Cui ait Isaias: « Hoc erit tibi
signum a Domino quod facturus sit Dominus sermonem, quem
locutus est: Vis ut accedat umbra decem gradibus, an ut revertatur
totidem gradibus? ». 10 Et ait Ezechias: « Facile est umbram descendere decem gradibus, nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum
decem gradibus ». 11 Invocavit itaque Isaias propheta Dominum; et
reduxit umbram per gradus, quibus iam descenderat in gradibus
Achaz, retrorsum decem gradibus.

12 In tempore illo misit Merodachbaladan filius Baladan rex Babyloniorum litteras et munera ad Ezechiam; audierat enim quod
aegrotasset Ezechias. 13 Laetatus est autem in adventu eorum Ezechias et ostendit eis totam domum thesauri sui, argentum et aurum
et aromata et oleum optimum et domum vasorum suorum et omnia,

[19] 37 *Filii eius* – Lege cum qere, multis mss, vers et Is 37, 38 *bānâw*; ketib omittit

[20] 4 *Atrii* – Lege cum qere, multis mss et vers *ḥāṣēr*; ketib « urbem (mediam) »

9 *Vis ut accedat* – Lege cum Targ et Vg *hăjēlēk*; TM « accessit (ivit) »

12 *Merodachbaladan* – Lege cum paucis mss, Gr, Syr et Is 39, 1 *m^e^rō'dak bal'ădān*; TM « Berodach Baladan » (Vg)

13 *Laetatus est autem* – Lege cum paucis mss, Gr, Syr, Vg et Is 39, 2 *wajjiśmaḥ*; TM « et audivit » (occasione praecedentis *šāma'*)

quae inventa sunt in thesauris suis: non fuit, quod non monstraret eis Ezechias in domo sua et in omni potestate sua.

[14] Venit autem Isaias propheta ad regem Ezechiam dixitque ei: « Quid dixerunt viri isti et unde venerunt ad te? ». Cui ait Ezechias: « De terra longinqua venerunt, de Babylone ». [15] At ille respondit: « Quid viderunt in domo tua? ». Ait Ezechias: « Omnia, quae sunt in domo mea viderunt; nihil est, quod non monstraverim eis in thesauris meis ».

[16] Dixit itaque Isaias Ezechiae: « Audi sermonem Domini: [17] Ecce dies venient, et auferentur omnia, quae sunt in domo tua et quae condiderunt patres tui usque in diem hanc, in Babylone; non remanebit quidquam, ait Dominus. [18] Sed et de filiis tuis, qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur et erunt eunuchi in palatio regis Babylonis ». [19] Dixit Ezechias ad Isaiam: « Bonus sermo Domini, quem locutus es ». Et ait: « Nonne erit pax et securitas in diebus meis? ».

[20] Reliqua autem gestorum Ezechiae et omnis fortitudo eius, et quomodo fecerit piscinam et aquae ductum et introduxerit aquas in civitatem, nonne haec scripta sunt in libro annalium regum Iudae? [21] Dormivitque Ezechias cum patribus suis; et regnavit Manasses filius eius pro eo.

21 [1] Duodecim annorum erat Manasses, cum regnare coepisset, et quinquaginta quinque annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Haphsiba. [2] Fecitque malum in conspectu Domini iuxta abominationes gentium, quas delevit Dominus a facie filiorum Israel. [3] Conversusque est et aedificavit excelsa, quae dissipaverat Ezechias pater eius, et erexit aras Baal et fecit palum, sicut fecerat Achab rex Israel, et adoravit omnem militiam caeli et coluit eam. [4] Exstruxitque aras in domo Domini, de qua dixit Dominus: « In Ierusalem ponam nomen meum ». [5] Et exstruxit altaria universae militiae caeli in duobus atriis templi Domini [6] et traduxit filium suum per ignem et hariolatus est et observavit auguria et constituit pythones et haruspices multiplicavit, ut faceret malum coram Domino et irritaret eum. [7] Posuit quoque palum Aserae, quem fecerat, in templo, super quo locutus est Dominus ad David et ad Salomonem filium eius: « In templo hoc et in Ierusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternum; [8] et ultra non faciam commoveri pedem Israel de terra, quam dedi patribus eorum, sic tamen si custodierint opere omnia, quae praecepi eis, et universam legem, quam mandavit eis servus meus Moyses ». [9] Illi vero non audierunt,

sed seducti sunt a Manasse, ut facerent malum plus quam gentes,
quas contrivit Dominus a facie filiorum Israel.
[10] Locutusque est Dominus in manu servorum suorum propheta-
rum dicens: [11] « Quia fecit Manasses rex Iudae abominationes istas
pessimas super omnia, quae fecerunt Amorraei ante eum, et peccare
fecit etiam Iudam in idolis suis, [12] propterea haec dicit Dominus,
Deus Israel: Ecce ego inducam mala super Ierusalem et Iudam, ut
quicumque audierit, tinniant ambae aures eius. [13] Et extendam super
Ierusalem funiculum Samariae et pondus domus Achab et extergam
Ierusalem sicut qui extergit vas, extergit et convertit super faciem
eius. [14] Et proiciam reliquias hereditatis meae et tradam eas in manu
inimicorum eius; eruntque in vastitate et rapina cunctis adversariis
suis, [15] eo quod fecerint malum coram me et perseveraverint irritan-
tes me ex die, qua egressi sunt patres eorum ex Aegypto, usque ad
diem hanc ».
[16] Insuper et sanguinem innoxium fudit Manasses multum nimis,
donec impleret Ierusalem usque ad summum, absque peccatis suis,
quibus peccare fecit Iudam, ut faceret malum coram Domino.
[17] Reliqua autem gestorum Manasse et universa, quae fecit, et
peccatum eius, quod peccavit, nonne haec scripta sunt in libro
annalium regum Iudae? [18] Dormivitque Manasses cum patribus suis
et sepultus est in horto domus suae, in horto Oza; et regnavit Amon
filius eius pro eo.
[19] Viginti et duo annorum erat Amon, cum regnare coepisset,
duobusque annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Mesalle-
meth filia Harus de Ieteba. [20] Fecitque malum in conspectu Domini,
sicut fecerat Manasses pater eius, [21] et ambulavit in omni via, per
quam ambulaverat pater eius; servivitque idolis, quibus servierat
pater suus, et adoravit ea. [22] Et dereliquit Dominum Deum patrum
suorum et non ambulavit in via Domini.
[23] Tetenderuntque ei insidias servi sui et interfecerunt regem in
domo sua; [24] percussit autem populus terrae omnes, qui coniurave-
rant contra regem Amon, et constituerunt sibi regem Iosiam filium
eius pro eo.
[25] Reliqua autem gestorum Amon, quae fecit, nonne haec scripta
sunt in libro annalium regum Iudae? [26] Sepelieruntque eum in se-
pulcro suo in horto Oza; et regnavit Iosias filius eius pro eo.

[21] [26] *Sepelieruntque* – Lege cum multis mss, Gr, Syr et Vg *wajjiqbᵉrû*; TM « et sepelivit »

22 1 Octo annorum erat Iosias, cum regnare coepisset, et triginta et
uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Idida filia Adaia
de Bascath. 2 Fecitque, quod placitum erat coram Domino, et am-
bulavit per omnes vias David patris sui; non declinavit ad dexteram
sive ad sinistram.
3 Anno autem octavo decimo regis Iosiae misit rex Saphan filium
Eseliae filii Mesullam scribam ad templum Domini dicens ei: 4 « Vade
ad Helciam sacerdotem magnum, ut effundatur pecunia, quae illata
est in templum Domini, quam collegerunt ianitores a populo, 5 de-
turque opificibus praepositis in domo Domini, qui et distribuent
eam his, qui operantur in templo Domini ad instauranda sartatecta
templi, 6 tignariis videlicet et caementariis et his, qui interrupta com-
ponunt, et ut emantur ligna et lapides de lapicidinis ad instauran-
dum templum. 7 Verumtamen non supputetur eis argentum, quod
accipiunt, quia in potestate habent et in fide ».
8 Dixit autem Helcias pontifex ad Saphan scribam: « Librum legis
repperi in domo Domini! ». Deditque Helcias volumen Saphan, qui
et legit illud. 9 Venit quoque Saphan scriba ad regem et renuntiavit
ei, quod praeceperat, et ait: « Effuderunt servi tui pecuniam, quae
reperta est in domo, et dederunt opificibus praefectis operum tem-
pli Domini ».
10 Narravitque Saphan scriba regi dicens: « Librum dedit mihi
Helcias sacerdos ».
Quem cum legisset Saphan coram rege, 11 et audisset rex verba
libri legis, scidit vestimenta sua 12 et praecepit Helciae sacerdoti et
Ahicam filio Saphan et Achobor filio Micha et Saphan scribae et
Asaiae servo regis dicens: 13 « Ite et consulite Dominum super me
et super populo et super omni Iuda de verbis voluminis istius, quod
inventum est; magna enim ira Domini succensa est contra nos, quia
non audierunt patres nostri verba libri huius, ut facerent omne,
quod scriptum est nobis ».
14 Ierunt itaque Helcias sacerdos et Ahicam et Achobor et Saphan
et Asaia ad Holdam propheten uxorem Sellum filii Thecuae filii
Haraas custodis vestium, quae habitabat in Ierusalem in secunda,
locutique sunt ad eam, 15 et illa respondit eis: « Haec dicit Dominus,
Deus Israel: Dicite viro, qui misit vos ad me: 16 Haec dicit Domi-
nus: Ecce ego adducam mala super locum hunc et super habitatores

[22] 4 *Effundatur* – Lege cum Gr^{L}, Targ et Vg *w*^{e}*jattēk* (cfr. v. 9); TM « et compleat »
8 *Ad* – Lege cum multis mss et vers *'el*; TM *'al* (saepius pro *'el*)
16 *Super* (*locum*) – Lege cum vers *'al*; TM *'el* (ad)

eius omnia verba libri, quae legit rex Iudae, 17 quia dereliquerunt
me et sacrificaverunt diis alienis irritantes me in cunctis operibus
manuum suarum; et succendetur indignatio mea in loco hoc et non
exstinguetur. 18 Regi autem Iudae, qui misit vos, ut consuleretis Do-
minum, sic dicetis: Haec dicit Dominus, Deus Israel: Pro eo quod
audisti verba voluminis, 19 et perterritum est cor tuum, et humiliatus
es coram Domino, auditis sermonibus contra locum istum et habi-
tatores eius, quo videlicet fierent in stuporem et in maledictum, et
scidisti vestimenta tua et flevisti coram me, et ego audivi, ait Domi-
nus; 20 idcirco colligam te ad patres tuos, et colligeris ad sepulcrum
tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala, quae inducturus
sum super locum istum ». Et renuntiaverunt regi, quod dixerat.

23 1 Qui misit, et congregati sunt ad eum omnes senes Iudae et Ieru-
salem; 2 ascenditque rex templum Domini et omnes viri Iudae uni-
versique, qui habitabant in Ierusalem cum eo, sacerdotes et prophetae
et omnis populus a parvo usque ad magnum. Legitque, cunctis au-
dientibus, omnia verba libri foederis, qui inventus est in domo Do-
mini. 3 Stetitque rex super gradum suum et percussit foedus coram
Domino, ut ambularent post Dominum et custodirent praecepta
eius et testimonia et legitima in omni corde et in tota anima et susci-
tarent verba foederis huius, quae scripta erant in libro illo. Acquie-
vitque universus populus pacto.

4 Et praecepit rex Helciae pontifici et sacerdotibus secundi ordinis
et ianitoribus, ut proicerent de templo Domini omnia vasa, quae
facta fuerant Baal et Aserae et universae militiae caeli; et combussit
ea foris Ierusalem in convalle Cedron et tulit pulverem eorum in
Bethel. 5 Et delevit aedituos, quos posuerant reges Iudae ad sacrifi-
candum in excelsis per civitates Iudae et in circuitu Ierusalem, et
eos, qui adolebant Baal et soli et lunae et duodecim signis et omni
militiae caeli. 6 Et efferri fecit palum de domo Domini foras Ieru-
salem in convalle Cedron et combussit eum ibi et redegit in pul-
verem et proiecit super sepulcrum vulgi. 7 Destruxit quoque aedi-
culas prostibulorum, quae erant in domo Domini, in quibus mulie-
res texebant vestes pro Asera.

[22] 20 *Sepulcrum tuum* – Lege cum vers *q^{e}burāt^{e}kā*; TM « sepulcra tua »

[23] 3 *Gradum (suum)* – Lege cum Targ, Vg et 2 Par 34, 31 *'omdô*; TM « columnam »

7 *Vestes* – Lege *battîm* (cfr. Gr^L stolas; Gr *chettiin*, corruptum ex *bettieim*; arab. *batt* = vestis aspera); TM « domos »

8 Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus Iudae et conta-
minavit excelsa, ubi sacrificabant sacerdotes, de Gabaa usque Ber-
sabee; et destruxit excelsa pilosorum in introitu portae Iosue prin-
cipis civitatis, ad sinistram ingredientis portam civitatis. 9 Verumta-
men non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare Domini in
Ierusalem, sed tantum comedebant azyma in medio fratrum suorum.
10 Contaminavit quoque Topheth, quod est in convalle Benennom,
ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem Moloch.
11 Abstulit quoque equos, quos dederant reges Iudae soli in introitu
templi Domini iuxta cubiculum Nathanmelech eunuchi, quod erat
in Pharurim; currus autem solis combussit igne. 12 Altaria quoque,
quae erant super tectum cenaculi Achaz, quae fecerant reges Iudae,
et altaria, quae fecerat Manasses in duobus atriis templi Domini,
destruxit rex et contrivit ea ibi et dispersit cinerem eorum in tor-
rentem Cedron. 13 Excelsa quoque, quae erant ex adverso Ierusalem
ad dexteram partem montis Perditionis, quae aedificaverat Salomon
rex Israel Astharoth idolo Sidoniorum et Chamos idolo Moab et
Melchom idolo filiorum Ammon, polluit rex; 14 et contrivit lapides
et succidit palos replevitque loca eorum ossibus mortuorum.

15 Insuper et altare, quod erat in Bethel, excelsum, quod fecerat
Ieroboam filius Nabat, qui peccare fecit Israel, etiam altare illud et
excelsum destruxit atque combussit et comminuit in pulverem suc-
cenditque palum. 16 Et conversus Iosias vidit ibi sepulcra, quae
erant in monte, misitque et tulit ossa de sepulcris et combussit ea
super altare et polluit illud iuxta verbum Domini, quod clamaverat
vir Dei, cum staret Ieroboam in die festo ad altare. Et conversus
elevavit oculos in sepulcrum viri Dei, qui clamaverat verba haec,
17 et ait: « Quis est titulus ille, quem video? ». Responderuntque ei
cives illius urbis: « Sepulcrum est hominis Dei, qui venit de Iuda
et clamavit verba haec, quae fecisti super altare Bethel ». 18 Et ait:
« Dimittite eum; nemo commoveat ossa eius ». Et intacta manse-
runt ossa illius cum ossibus prophetae, qui venerat de Samaria.
19 Insuper et omnia fana excelsorum, quae erant in civitatibus Sama-

[23] 8 *Pilosorum* – Coniectura: *śeʿîrîm*; TM *šeʿārîm* = portarum (secundum situm excelsorum prope portam?)

11 *In introitu* – Lege cum paucis mss, Gr, Syr et Vg *mebō'*; TM *mibbō'* (ab introitu)

12 *Et contrivit ea ibi* – Lege *wajeraṣṣem šām*; TM « et cucurrit inde » (*wajjaroṣ miššām*)

16 Adde cum Gr *baʿămōd jārābeʿām beḥāg ʿal hammizbēaḥ wajjiphen wajjiśśā' 'et-ʿênâw ʿal qeber 'iš-hā'ĕlōhîm*; TM omittit propter homoeoteleuton

riae, quae fecerant reges Israel ad irritandum Dominum, abstulit
Iosias et fecit eis secundum omnia opera, quae fecerat in Bethel.
[20] Et immolavit universos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi super
altaria, et combussit ossa humana super ea; reversusque est Ierusalem.

[21] Et praecepit omni populo dicens: « Facite Pascha Domino Deo
vestro secundum quod scriptum est in libro foederis huius ». [22] Nec
enim factum est Pascha tale a diebus iudicum, qui iudicaverunt
Israel, et omnibus diebus regum Israel et regum Iudae, [23] sicut in
octavo decimo anno regis Iosiae factum est Pascha istud Domino
in Ierusalem.

[24] Sed et pythones et hariolos et theraphim et idola abominatio-
nesque omnes, quae erant in terra Iudae et in Ierusalem, abstulit
Iosias, ut statueret verba legis, quae scripta sunt in libro, quem in-
venit Helcias sacerdos in templo Domini. [25] Similis illi non fuit ante
eum rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo et in
tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem legem Moysi,
neque post eum surrexit similis illi.

[26] Verumtamen non est aversus Dominus ab ira furoris sui ma-
gni, quo iratus est furor eius contra Iudam propter omnes irrita-
tiones, quibus provocaverat eum Manasses. [27] Dixit itaque Dominus:
« Etiam Iudam auferam a facie mea, sicut abstuli Israel, et proiciam
civitatem hanc, quam elegi, Ierusalem et domum, de qua dixi: Erit
nomen meum ibi ».

[28] Reliqua autem gestorum Iosiae et universa, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Iudae? [29] In diebus eius
ascendit pharao Nechao rex Aegypti contra regem Assyriorum ad
flumen Euphraten. Et abiit Iosias rex in occursum eius, qui occi-
dit eum in Mageddo, cum vidisset eum. [30] Et portaverunt eum in
curru servi sui mortuum de Mageddo et pertulerunt in Ierusalem
et sepelierunt eum in sepulcro suo. Tulitque populus terrae Ioachaz
filium Iosiae et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro pa-
tre suo.

[31] Viginti trium annorum erat Ioachaz, cum regnare coepisset, et
tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Amital
filia Ieremiae de Lobna. [32] Et fecit malum coram Domino iuxta
omnia, quae fecerant patres eius. [33] Vinxitque eum pharao Nechao
in Rebla, quae est in terra Emath, ne regnaret in Ierusalem; et im-
posuit multam terrae centum talentis argenti et talento auri [34] re-

[23] [19] *Dominum* – Adde cum Gr, Syr et Vg *’et-jhwh* (cfr. 17, 11 etc.); TM omittit

gemque constituit pharao Nechao Eliachim filium Iosiae pro Iosia
patre eius vertitque nomen eius Ioachim. Porro Ioachaz tulit et venit
in Aegyptum, et mortuus est ibi. [35] Argentum autem et aurum dedit
Ioachim pharaoni, cum indixisset terrae, ut conferretur argentum
iuxta praeceptum pharaonis; et secundum uniuscuiusque aestima-
tionem exegit tam argentum quam aurum de populo terrae, ut daret
pharaoni Nechao.

[36] Viginti quinque annorum erat Ioachim, cum regnare coepisset,
et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Zebida
filia Phadaia de Ruma. [37] Et fecit malum coram Domino iuxta om-
nia, quae fecerant patres eius.

24 [1] In diebus eius ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, et factus
est ei Ioachim servus tribus annis et rursum rebellavit contra eum.
[2] Immisitque ei Dominus turmas Chaldaeorum et turmas Syriae tur-
mas Moab et turmas filiorum Ammon; et immisit eas in Iudam, ut
disperderent eum iuxta verbum Domini, quod locutus erat per ser-
vos suos prophetas. [3] Factum est autem hoc propter iram Domini
contra Iudam, ut auferret eum de conspectu suo propter peccata
Manasse universa, quae fecit, [4] et propter sanguinem innoxium,
quem effudit, et implevit Ierusalem cruore innocentium; et ob hanc
rem noluit Dominus propitiari.

[5] Reliqua autem gestorum Ioachim et universa, quae fecit, nonne
haec scripta sunt in libro annalium regum Iudae? Et dormivit Ioa-
chim cum patribus suis; [6] regnavitque Ioachin filius eius pro eo.

[7] Et ultra non addidit rex Aegypti ut egrederetur de terra sua;
tulerat enim rex Babylonis a rivo Aegypti usque ad fluvium Euphra-
ten omnia, quae fuerant regis Aegypti.

[8] Decem et octo annorum erat Ioachin, cum regnare coepisset, et
tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Naestha
filia Elnathan de Ierusalem. [9] Et fecit malum coram Domino iuxta
omnia, quae fecerat pater eius.

[10] In tempore illo ascenderunt servi Nabuchodonosor regis Baby-
lonis in Ierusalem, et venit urbs in obsidione. [11] Venitque Nabucho-
donosor rex Babylonis ad civitatem, cum servi eius oppugnarent
eam; [12] egressusque est Ioachin rex Iudae ad regem Babylonis ipse
et mater eius et servi eius et principes eius et eunuchi eius; et cepit
eum rex Babylonis anno octavo regni sui.

[24] [3] *Propter iram* – Lege cum Gr *'al 'aph* (cfr. Syr, Targ, 2 Par 36, 5 Gr et v. 20);
TM « secundum os » (*'al-pî*)

[13] Et protulit inde omnes thesauros domus Domini et thesauros domus regiae et concidit universa vasa aurea, quae fecerat Salomon rex Israel in templo Domini, iuxta verbum Domini. [14] Et transtulit omnem Ierusalem et universos principes et omnes fortes exercitus decem milia in captivitatem et omnem artificem et clusorem; nihilque relictum est, exceptis pauperibus populi terrae. [15] Transtulit quoque Ioachin in Babylonem; et matrem regis et uxores regis et eunuchos eius et cives validos terrae duxit in captivitatem de Ierusalem in Babylonem [16] et omnes viros robustos septem milia et artifices et clusores mille, omnes viros fortes bellatores; duxitque eos rex Babylonis captivos in Babylonem.

[17] Et constituit Matthaniam patruum eius pro eo; imposuitque nomen ei Sedeciam.

[18] Vicesimum et primum annum aetatis habebat Sedecias, cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius erat Amital filia Ieremiae de Lobna. [19] Et fecit malum coram Domino iuxta omnia, quae fecerat Ioachim; [20] irascebatur enim Dominus contra Ierusalem et contra Iudam, donec proiceret eos a facie sua.

Recessitque Sedecias a rege Babylonis.

25 [1] Factum est autem anno nono regni eius, mense decimo, decima die mensis venit Nabuchodonosor rex Babylonis ipse et omnis exercitus eius in Ierusalem; et circumdederunt eam et exstruxerunt in circuitu eius munitiones. [2] Et clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum regis Sedeciae. [3] Nona die mensis quarti praevaluit fames in civitate, nec erat panis populo terrae. [4] Et interrupta est civitas, et omnes viri bellatores fugerunt exieruntque de civitate nocte per viam portae, quae est inter duplicem murum ad hortum regis, obsidentibus Chaldaeis in circuitu civitatem. Abierunt itaque per viam, quae ducit ad Arabam. [5] Et persecutus est exercitus Chaldaeorum regem comprehenditque eum in planitie Iericho, et omnis exercitus eius dispersus est et reliquit eum. [6] Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in Rebla, qui locutus est

[24] [15] *Cives validos* – Lege cum ketib *'ĕwilē*; qere *'êlê* (potentes, nobiles)

[25] [3] *Quarti* – Adde initio v. 3 cum Ier 52, 6 *baḥōdeš hārᵉbî'î*; TM omittit

[4] *Fugerunt exieruntque de civitate* – Adde cum Syr et Ier 52, 7 *wajjibrᵉḥû wajjēṣᵉ'û* (cfr. Gr et Targ); TM omittit

Abierunt – Lege cum paucis mss, Gr^{mss}, Syr et Ier 52, 7 *wajjēlᵉkû*; TM « abiit »

[6] *Qui locutus est* – Lege cum multis mss, vers et Ier 52, 9 *wajᵉdabbēr*; TM « et locuti sunt »

cum eo iudicium. 7 Filios autem Sedeciae occidit coram eo et oculos
eius effodit vinxitque eum catenis aereis et adduxit in Babylonem.
8 Mense quinto septima die mensis, ipse est annus nonus decimus
regis Babylonis, venit Nabuzardan princeps satellitum servus regis
Babylonis Ierusalem 9 et succendit domum Domini et domum regis,
et omnes domos Ierusalem omnemque domum combussit igne. 10 Et
muros Ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus Chaldaeorum,
qui erat cum principe satellitum. 11 Reliquam autem populi partem,
qui remanserat in civitate, et perfugas, qui transfugerant ad regem
Babylonis, et reliquum vulgus transtulit Nabuzardan princeps satel-
litum; 12 et de pauperibus terrae reliquit in vinitores et agricolas.
13 Columnas autem aereas, quae erant in templo Domini, et bases
et mare aereum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldaei
et transtulerunt aes omnium in Babylonem. 14 Ollas quoque et
trullas et cultros et phialas et omnia vasa aerea, in quibus mini-
strabant, tulerunt; 15 necnon thymiamateria et phialas, quae aurea
aurea et quae argentea argentea, tulit princeps satellitum; 16 colum-
nas duas, mare unum et bases, quas fecerat Salomon templo Do-
mini: non erat pondus aeris omnium horum vasorum. 17 Decem et
octo cubitos altitudinis habebat columna una et capitellum aereum
super se altitudinis quinque cubitorum; et reticulum et malogra-
nata super capitellum in circuitu omnia aerea; similem et columna
secunda habebat ornatum.

18 Tulit quoque princeps satellitum Saraiam sacerdotem primum
et Sophoniam sacerdotem secundum et tres ianitores 19 et de civitate
eunuchum unum, qui erat praefectus super viros bellatores, et quin-
que viros de his, qui steterant coram rege, quos repperit in civitate,
et scribam principis exercitus, qui probabat tirones de populo ter-
rae, et sexaginta viros e populo terrae, qui inventi fuerant in civi-
tate; 20 quos tollens Nabuzardan princeps satellitum duxit ad regem
Babylonis in Rebla, 21 percussitque eos rex Babylonis et interfecit
in Rebla in terra Emath.

Et translatus est Iuda de terra sua.

22 Populo autem, qui relictus erat in terra Iudae, quem dimiserat
Nabuchodonosor rex Babylonis, praefecit Godoliam filium Ahicam
filii Saphan. 23 Quod cum audissent omnes duces militum, videlicet

[25] 7 *Occidit* – Lege cum Gr, Syr et Vg *šāḥaṭ* (cfr. Ier 52, 10); TM «occiderunt»
17 *Quinque* – Lege cum 1 Reg 7, 16 et Ier 52, 22 *ḥāmēš*; TM «trium»
19 *Scribam principis* – Lege cum Gr et Ier 52, 25 *sōfēr śar*; TM «scribam (*hassōfēr*) principem»

quod constituisset rex Babylonis Godoliam, ipsi et viri, qui erant
cum eis, venerunt ad Godoliam in Maspha: Ismael filius Nathaniae
et Iohanan filius Caree et Saraia filius Thanehumeth Netophathites
et Iezonias filius Maachathitis, ipsi et socii eorum. 24 Iuravitque eis
Godolias et sociis eorum dicens: « Nolite timere a servis Chaldaeo-
rum; manete in terra et servite regi Babylonis, et bene erit vobis ».
25 Factum est autem in mense septimo venit Ismael filius Natha-
niae filii Elisama de semine regio et decem viri cum eo; percusse-
runtque Godoliam, qui mortuus est, sed et Iudaeos et Chaldaeos,
qui erant cum eo in Maspha. 26 Consurgens autem populus a parvo
usque ad magnum et principes militum venerunt in Aegyptum ti-
mentes Chaldaeos.
27 Factum est vero anno tricesimo septimo transmigrationis Ioa-
chin regis Iudae, mense duodecimo vicesima septima die mensis
sublevavit Evilmerodach rex Babylonis anno, quo regnare coeperat,
caput Ioachin regis Iudae de carcere. 28 Et locutus est ei benigna
et posuit thronum eius super thronos regum, qui erant cum eo in
Babylone, 29 et mutavit vestes eius, quas habuerat in carcere; et com-
edebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vitae suae.
30 Annonam quoque constituit ei absque intermissione, quae et da-
batur ei a rege per singulos dies omnibus diebus vitae suae.

[25] 23 *Et viri qui erant cum eis* – Lege cum 2 mss, vers et Ier 40, 7 *w°'anšêhem* (et viri eorum); TM « et viri »

LIBER PRIMUS
PARALIPOMENON

1 1 Adam, Seth, Enos, 2 Cainan, Malaleel, Iared, 3 Henoch, Ma-
thusala, Lamech, 4 Noe, Sem, Cham et Iapheth.
5 Filii Iapheth: Gomer, Magog, Madai et Iavan, Thubal, Mosoch,
Thiras. 6 Porro filii Gomer: Aschenez et Riphath et Thogorma.
7 Filii autem Iavan: Elisa et Tharsis, Cetthim et Rodanim.
8 Filii Cham: Chus et Mesraim, Phut et Chanaan. 9 Filii autem
Chus: Saba et Hevila, Sabatha et Regma et Sabathacha. Porro filii
Regma: Saba et Dedan. 10 Chus autem genuit Nemrod: iste coepit
esse potens in terra. 11 Mesraim vero genuit Ludim et Anamim
et Laabim et Nephthuim, 12 Phetrusim quoque et Chasluim, de qui-
bus egressi sunt Philisthim et Caphtorim. 13 Chanaan vero genuit
Sidonem primogenitum, Heth, 14 Iebusaeum quoque et Amorraeum
et Gergesaeum 15 Hevaeumque et Aracaeum et Sinaeum, 16 Aradium
quoque et Samaraeum et Emathaeum.
17 Filii Sem: Elam et Assur et Arphaxad et Lud et Aram. Filii
autem Aram: Us et Hul et Gether et Mes. 18 Arphaxad autem genuit
Sala, qui et ipse genuit Heber. 19 Porro Heber nati sunt duo filii: no-
men uni Phaleg, quia in diebus eius divisa est terra, et nomen fratris
eius Iectan. 20 Iectan autem genuit Elmodad et Saleph et Asarmoth et
Iare, 21 Adoram quoque et Uzal et Decla, 22 Ebal etiam et Abimael et
Saba necnon 23 et Ophir et Hevila et Iobab; omnes isti filii Iectan.
24 Sem, Arphaxad, Sala, 25 Heber, Phaleg, Reu, 26 Seruch, Nachor,
Thare, 27 Abram: iste est Abraham.
28 Filii autem Abraham: Isaac et Ismael. 29 Et hae generationes
eorum: primogenitus Ismaelis Nabaioth et Cedar et Adbeel et
Mabsam, 30 Masma et Duma, Massa, Hadad et Thema, 31 Iethur,
Naphis, Cedma; hi sunt filii Ismaelis.
32 Filii autem Ceturae concubinae Abraham, quos genuit: Zamran,
Iecsan, Madan, Madian, Iesboc, Sue. Porro filii Iecsan: Saba et
Dedan. Filii autem Dedan: Assurim et Latusim et Loommim. 33 Filii

[1] 17 *Filii autem Aram* – Lege cum ms Hebraico, Gr^A et Gn 10, 23 *ūbᵉnê ʿărām ʿûṣ*; TM « et Us »

Et Mes – Lege cum paucis mss Hebraicis, Syr, Arab et Gn 10, 23 *ûmaš*; TM « et Mosoch » (sicut v. 5)

32 *Filii autem Dedan... Loommim* – Lege Gn 25, 3 *ûbᵉnê Dᵉdān hājû 'aššûrim ûlᵉṭūšîm ûlᵉ'ûmmîm*; TM omittit propter homoeoarcton

autem Madian: Epha et Opher et Henoch et Abida et Eldaa. Omnes
hi filii Ceturae.

34 Generavit autem Abraham Isaac, cuius fuerunt filii Esau et Israel.
35 Filii Esau: Eliphaz, Rahuel, Iehus, Ialam, Core. 36 Filii Eli-
phaz: Theman, Omar, Sepho, Gatham, Cenez, Thamna, Amalec.
37 Filii Rahuel: Nahath, Zara, Samma, Meza.

38 Filii Seir: Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Dison, Eser, Disan.
39 Filii Lotan: Hori, Hemam; soror autem Lotan fuit Thamna. 40 Filii
Sobal: Alvan et Manahath et Ebal et Sepho et Onam. Filii Sebeon:
Aia et Ana. 41 Filii Ana: Dison. Filii Dison: Hemdan et Eseban et
Iethran et Charran. 42 Filii Eser: Bilhan et Zavan et Iacan. Filii Disan:
Us et Aran.

43 Isti sunt reges, qui imperaverunt in terra Edom, antequam esset
rex super filios Israel: Bela filius Beor, et nomen civitatis eius De-
naba. 44 Mortuus est autem Bela, et regnavit pro eo Iobab filius
Zarae de Bosra. 45 Cumque et Iobab fuisset mortuus, regnavit pro eo
Husam de terra Themanorum. 46 Obiit quoque et Husam, et re-
gnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in terra Moab;
et nomen civitatis eius Avith. 47 Cumque et Adad fuisset mortuus,
regnavit pro eo Semla de Masreca. 48 Sed et Semla mortuus est;
et regnavit pro eo Saul de Rohoboth, quae iuxta amnem sita est.
49 Mortuo quoque Saul, regnavit pro eo Baalhanan filius Achobor.
50 Sed et hic mortuus est, et regnavit pro eo Adad, cuius urbis fuit
nomen Phau; et appellata est uxor eius Meetabel filia Matred filiae
Mezaab.

51 Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom esse coepe-
runt: dux Thamna, dux Alva, dux Ietheth, 52 dux Oolibama, dux
Ela, dux Phinon, 53 dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar, 54 dux
Magdiel, dux Iram. Hi duces Edom.

2 1 Filii autem Israel: Ruben, Simeon, Levi, Iuda, Issachar et Za-
bulon, 2 Dan, Ioseph, Beniamin, Nephthali, Gad, Aser.

3 Filii Iudae: Her, Onan et Sela; hi tres nati sunt ei de filia Sue
Chananitide. Fuit autem Her primogenitus Iudae malus coram Do-
mino, et occidit eum. 4 Thamar autem nurus eius peperit ei Phares
et Zara; omnes ergo filii Iudae quinque.

5 Filii autem Phares: Esrom et Hamul.

[1] 42 *Disan* – Lege cum Gn 36, 28 *dîšān*; TM « Dison » (assimilatio ad v. 41)
50 *Phau* – Lege cum multis mss Hebraicis, Gr^L, Syr, Vg, Targ et Gn 36, 39 *pā'û*; TM *pā'î*

6 Filii quoque Zarae: Zamri et Ethan et Heman, Chalchol quoque
et Darda; simul quinque. 7 Filii Charmi: Achar, qui turbavit Israel
et peccavit in furto anathematis. 8 Filii Ethan: Azarias.
9 Filii autem Esrom, qui nati sunt ei: Ierameel et Aram et Chaleb.
10 Porro Aram genuit Aminadab, Aminadab autem genuit Na-
asson principem filiorum Iudae, 11 Naasson quoque genuit Salmon,
de quo ortus est Booz. 12 Booz vero genuit Obed, qui et ipse genuit
Isai. 13 Isai autem genuit primogenitum Eliab, secundum Abinadab,
tertium Samma, 14 quartum Nathanael, quintum Raddai, 15 sextum
Asom, septimum David. 16 Quorum sorores fuerunt: Sarvia et
Abigail; filii Sarviae: Abisai, Ioab et Asael, tres. 17 Abigail autem
genuit Amasa, cuius pater fuit Iether Ismaelites.
18 Chaleb vero filius Esrom genuit de uxore sua nomine Azuba,
de qua nati sunt Ierioth, Ieser et Sobab et Ardon. 19 Cumque mortua
fuisset Azuba, accepit uxorem Chaleb Ephratha, quae peperit ei
Hur. 20 Porro Hur genuit Uri, et Uri genuit Beseleel. 21 Post haec
ingressus est Esrom ad filiam Machir patris Galaad et accepit eam,
cum ipse esset annorum sexaginta; quae peperit ei Segub. 22 Sed et
Segub genuit Iair, qui possedit viginti tres civitates in terra Galaad.
23 Cepitque Gesur et Aram oppida Iair ipsis et Canath et viculos
eius sexaginta civitates. Omnes isti filii Machir patris Galaad. 24 Cum
autem mortuus esset Esrom, ingressus est Chaleb ad Ephratha uxo-
rem Esrom patris sui. Habuit quoque Esrom uxorem Abia, quae
peperit ei Ashur patrem Thecue.
25 Nati sunt autem filii Ierameel primogeniti Esrom: Ram pri-
mogenitus eius et Buna et Aran et Asom et Ahia. 26 Duxit quoque
uxorem alteram Ierameel nomine Atara, quae fuit mater Onam.
27 Sed et filii Ram primogeniti Ierameel fuerunt: Moos et Iamin et
Acar. 28 Onam autem habuit filios: Sammai et Iada. Filii autem
Sammai: Nadab et Abisur. 29 Nomen vero uxoris Abisur Abiail,
quae peperit ei Ahobban et Molid. 30 Filii autem Nadab fuerunt
Saled et Apphaim; mortuus est autem Saled absque liberis. 31 Filius
vero Apphaim: Iesi, qui Iesi genuit Sesan; porro Sesan genuit Oholai.
32 Filii autem Iada fratris Semmei: Iether et Ionathan; sed et Iether
mortuus est absque liberis. 33 Porro Ionathan genuit Phaleth et Ziza.

[2] 6 Et *Darda* – Lege cum multis mss Hebraicis, Gr^{mss}, Syr, Targ, Vg, Arab et 1 Reg 5, 11 *weḏarda'*; TM *wadara'*

18 *Uxore sua* – Lege cum Syr, Targ et Arab *'ištô*; TM *'iššāh we'et*

24 *Ingressus est Chaleb* – Lege cum Gr et Vg *bā' kālēb*; TM *bekālēb*
Patris sui – Lege *'abîhû*; TM *'abijjah* (= Vg « Abia », haplographia)

Isti fuerunt filii Ierameel. [34] Sesan autem non habuit filios sed filias
et servum Aegyptium nomine Ieraa; [35] deditque ei filiam suam uxo-
rem, quae peperit ei Eththei. [36] Eththei autem genuit Nathan, et
Nathan genuit Zabad; [37] Zabad quoque genuit Ophlal, et Ophlal
genuit Obed. [38] Obed genuit Iehu, Iehu genuit Azariam; [39] Azarias
genuit Helles, Helles genuit Elasa. [40] Elasa genuit Sisamoi, Sisamoi
genuit Sellum; [41] Sellum genuit Iecemiam, Iecemias genuit Elisama.

[42] Filii autem Chaleb fratris Ierameel: Mesa primogenitus eius,
ipse est pater Ziph; et filius eius Maresa pater Hebron. [43] Porro filii
Hebron: Core et Thapphua et Recem et Samma; [44] Samma autem
genuit Raham patrem Iercaam, et Recem genuit Sammai. [45] Filius
Sammai: Maon, et Maon pater Bethsur.

[46] Epha autem concubina Chaleb peperit Charran et Mosa et Gezez;
porro Charran genuit Gezez. [47] Filii Iahaddai: Regem et Iotham et
Gesan et Phalet et Epha et Saaph.

[48] Concubina Chaleb Maacha peperit Saber et Tharana. [49] Genuit
autem Saaph pater Madmena Sue patrem Machbena et patrem
Gabaa. Filia vero Chaleb fuit Achsa. [50] Hi erant filii Chaleb.

Filii Hur primogeniti Ephratha: Sobal pater Cariathiarim, [51] Sal-
mon pater Bethlehem, Hariph pater Bethgader. [52] Fuerunt autem
filii Sobal patris Cariathiarim Raaia, dimidium Manahat [53] et cogna-
tiones Cariathiarim: Iethraei et Phutaei et Sumathaei et Maseraei.
Ex his egressi sunt Saraitae et Esthaolitae. [54] Filii Salmon: Bethlehem
et Netophathitae, Atarothbethioab et dimidium Manahat de Saraa,
[55] cognationes quoque de Cariathsepher habitantes in Iabes: The-
rathaei, Semathaei et Suchathaei. Hi sunt Cinaei, qui orti sunt de
Ammath patre domus Rechab.

3 [1] David vero hos habuit filios, qui ei nati sunt in Hebron: pri-
mogenitum Amnon ex Achinoam Iezrahelitide, secundum Daniel
de Abigail de Carmel, [2] tertium Absalom filium Maacha filiae Thol-
mai regis Gesur, quartum Adoniam filium Haggith, [3] quintum Sa-
phatiam ex Abital, sextum Iethraam de Egla uxore sua. [4] Sex ergo
nati sunt ei in Hebron, ubi regnavit septem annis et sex mensibus.
Triginta autem et tribus annis regnavit in Ierusalem. [5] Porro in
Ierusalem nati sunt ei filii: Samua et Sobab et Nathan et Salomon,

[2] [42] *Et filius eius* – b^{e}nô (fortasse + *hammišneh* = secundus; cfr. 5, 12); TM b^{e}nê

[48-49] *Peperit... genuit* – Lege cum Vg *watteled... jālad*; TM *jālad... watteled*

[50] *Filii (Hur)* – Lege cum Gr et Vg b^{e}nê; TM « filius »

quattuor de Bethsabee filia Ammiel; [6] Iebahar quoque et Elisama
et Eliphalet [7] et Noga et Napheg et Iaphia [8] necnon Elisama et Eliada
et Eliphalet, novem.
[9] Omnes hi filii David absque filiis concubinarum; habueruntque
sororem Thamar.
[10] Filius autem Salomonis Roboam, cuius Abia filius genuit Asa;
de hoc quoque natus est Iosaphat [11] pater Ioram; qui Ioram genuit
Ochoziam, ex quo ortus est Ioas. [12] Et huius Amasias filius genuit
Azariam, porro Azariae filius Ioatham [13] procreavit Achaz patrem
Ezechiae, de quo natus est Manasses. [14] Sed et Manasses genuit
Amon patrem Iosiae; [15] filii autem Iosiae fuerunt: primogenitus
Iohanan, secundus Ioachim, tertius Sedecias, quartus Sellum. [16] Filii
Ioachim: Iechonias filius eius, Sedecias filius eius. [17] Filii Iechoniae
captivi fuerunt: Salathiel filius eius, [18] Melchiram, Phadaia, Senasser
et Iecemias, Hosama et Nadabias. [19] De Phadaia orti sunt Zoroba-
bel et Semei. Zorobabel genuit Mosollam, Hananiam et Salomith
sororem eorum, [20] Hasabamque et Ohol et Barachiam et Hasadiam,
Iosabhesed, quinque. [21] Filii autem Hananiae: Pheltias, Iesaias, Ra-
phaia, Arnan, Abdia et Sechenias. [22] Filii Secheniae: Semeia et Hattus
et Igal et Baria et Naaria et Saphat, sex numero. [23] Filii Naariae:
Elioenai et Ezechias et Ezricam, tres. [24] Filii Elioenai: Odovia et
Eliasib et Pheleia et Accub et Iohanan et Dalaia et Anani, septem.

4 [1] Filii Iudae: Phares, Esrom et Charmi et Hur et Sobal. [2] Reaia
vero filius Sobal genuit Iahath, de quo nati sunt Ahumai et Laad:
hae cognationes Saraitarum. [3] Et ista stirps Etam: Iezrahel et Iesema

[3] [5] *De Bethsabee* – Lege cum ms Hebraico, Gr et Vg *l^{e}bat-šeba'*; TM *l^{e}bat-šûa'* (alia pronuntiatio eiusdem nominis)

[17] *Captivi* – Lege *hā'assîr*; TM *'assîr* (haplographia *h*) sumptum ut nomen proprium (Gr et Vg « Asir »)

[21] *Filii* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Gr, Syr et Targ *ûb^{e}nê*; TM « filius ». Quattuor *b^{e}nê* ante nomina « Raphaia etc. » deleantur, quia non concordant cum chronologia (Hattus nominatur Esd 8, 2 inter reversos), et talis frequentia *b^{e}nê* cum sequenti singulari esset aliqualiter mira

[22] Post « Semeia » omittitur secundum contextum (sex filii) et Esd 8, 3 (Hattus filius Secheniae) *ûb^{e}nê*; TM et vers habent (Vg « cuius filii ») – duplex scriptio secundum antecedens duplex « et filii Secheniae »

[23] *Filii* – Lege cum Sebir, pluribus mss Hebraicis et Gr *ûb^{e}nê* (et filii); TM « et filius »

[24] *Odovia* – Lege cum qere *hôdawjāhû* (cfr. Gr, Vg et 5, 24 *w^{e}hôdawjāh*); ketib *hôdajwāhû*

[4] [3] *Stirps* – Lege cum pluribus mss Hebraicis, Gr et Vg *benê* (filii); TM « patris » et omittit « filii » et nomen patris: Hur?, cfr. vv. 1 et 4

et Iedebos, nomenque sororis eorum Asalelphuni. 4 Phanuel autem
pater Gedor et Ezer pater Hosa: isti sunt filii Hur primogeniti Ephra-
tha patris Bethlehem. 5 Ashur vero patris Thecue erant duae uxores:
Halaa et Naara. 6 Peperit autem ei Naara Oozam et Hepher et The-
mani et Ahasthari: isti sunt filii Naara. 7 Porro filii Halaa: Sereth
et Sohar et Ethnan. 8 Cos autem genuit Anob et Sobeba et cognatio-
nes Aharehel filii Arum. 9 Fuit autem Iabes inclitus prae fratribus
suis; et mater eius vocavit nomen illius Iabes dicens: « Quia peperi
eum in dolore ». 10 Invocavit vero Iabes Deum Israel dicens: « Si
benedicens benedixeris mihi et dilataveris terminos meos, et fuerit
manus tua mecum, et feceris me a malitia non opprimi! ». Et praestitit
Deus quae precatus est.

11 Chelub autem frater Suaa genuit Mahir, qui fuit pater Esthon.
12 Porro Esthon genuit Bethrapha et Phasea et Tehinna patrem
Hirnaas (*id est urbis Naas*): hi sunt viri Recha. 13 Filii autem Cenez:
Othoniel et Saraia; porro filii Othoniel: Hathath et Maonathi.
14 Maonathi genuit Ophra, Saraia autem genuit Ioab patrem Geha-
rasim (*id est vallis Artificum*): ibi quippe artifices erant.

15 Filii vero Chaleb filii Iephonne: Hir et Ela et Naham; filius
quoque Ela: Cenez. 16 Filii quoque Iallelel: Ziph et Zipha, Thiria
et Asarel. 17 Et filii Ezra: Iether et Mered et Epher et Ialon. Et ge-
nuit Iether Mariam et Sammai et Iesba patrem Esthemo. 18b Hi autem
sunt filii Bethiae filiae pharaonis, quam accepit Mered: 18a peperit
Iared patrem Gedor et Heber patrem Socho et Iecuthiel patrem Zanoa.
19 Filii autem uxoris eius Iudaicae sororis Naham patris Ceilae:
Dalaia et Simeon pater Ioman. Filii autem Naham patris Ceilae:
Garmitae et Esthemo Maachathitarum. 20 Filii quoque Simon: Am-
mon et Rinna, Benhanan et Thilon. Et filii Iesi: Zoheth et Benzoheth.

21 Filii Sela filii Iudae: Her pater Lecha et Laada pater Maresa et
cognationes domus operantium byssum in Bethasbea 22 et Iochim
virique Chozeba et Ioas et Saraph, qui principes fuerunt in Moab
et qui reversi sunt in Bethlehem: hae autem sunt res veteres. 23 Hi

[4] 7 *Et Sohar* – Lege cum qere et Gr *wᵉṣọḥar*; TM *jᵉṣọḥar* (= Vg « Isaar »)
13 *Et Maonathi* – Adde cum Gr^L *ûmᵉônōtai*; TM omittit propter homoeoteleuton
15 *Hir et Ela* – Lege cum Vg *ʿîr wᵉʾēlāh*; TM *ʿîrû ʾēlāh*
Filius quoque – Lege cum Sebir *ûben* (et filius); TM « et filii »
17 *Et filii* – Lege cum pluribus mss Hebraicis, Gr et Vg *ûbᵉnê*; TM « et filius »
19 *Uxoris eius Iudaicae* – Lege *ʾištô hajᵉhudijjâh* (cfr. Gr et lectionem omissam initio v. 18); TM *ʾēšet hôdijjāh* (= Vg « uxoris Odiae »)
Dalaia... Ceilae – Adde cum Gr; TM omittit propter homoeoteleuton
22 *Bethlehem* – Lege *bêtlāḥem*; TM *lāhem*

sunt figuli habitantes Netaim et Gedera; apud regem in operibus eius commorati sunt ibi.

24 Filii Simeon: Namuel et Iamin, Iarib, Zara, Saul; 25 Sellum filius eius, Mabsam filius eius, Masma filius eius. 26 Filii Masma: Hamuel filius eius, Zacchur filius eius, Semei filius eius. 27 Filii Semei sedecim et filiae sex; fratres autem eius non habuerunt filios multos, et universa cognatio eorum non potuit adaequare summam filiorum Iudae.

28 Habitaverunt autem in Bersabee et Molada et Asarsual 29 et in Bilha et in Esem et in Tholad 30 et in Bathuel et in Horma et in Siceleg 31 et in Bethmarchaboth et in Asarsusim et in Bethberai et in Saarim: hae civitates eorum usque ad regem David. 32 Villae quoque eorum: Etam et Ain, Remmon et Thochen et Asan, civitates quinque. 33 Et universi viculi eorum per circuitum civitatum istarum usque ad Baal: haec est habitatio eorum et genealogia.

34 Masobab quoque et Iemlech et Iosa filius Amasiae 35 et Ioel et Iehu filius Iosabiae filii Saraiae filii Asiel 36 et Elioenai et Iacoba et Isuhaia et Asaia et Adiel et Isimiel et Banaia, 37 Ziza quoque filius Sephei filii Allon filii Iedaia filii Semri filii Samaia. 38 Isti nominatim inscripti erant principes in cognationibus suis; et familiae eorum expansae sunt vehementer, 39 et profecti sunt ad introitum Gedor usque ad orientem vallis, ut quaererent pascua gregibus suis. 40 Inveneruntque pascuas uberes et valde bonas et terram latissimam et quietam et fertilem, in qua ante habitaverunt de stirpe Cham. 41 Hi ergo venerunt, qui inscripti erant nominatim, in diebus Ezechiae regis Iudae, et percusserunt tabernacula eorum et Meunitas, qui inventi fuerunt ibi, et deleverunt eos usque in praesentem diem habitaveruntque pro eis, quoniam uberrimas ibidem pascuas reppererunt.

42 De filiis quoque Simeon abierunt in montem Seir viri quingenti habentes principes Pheltiam et Naariam et Raphaiam et Oziel filios Iesi, 43 et percusserunt reliquias, quae evadere potuerant Amalecitarum, et habitaverunt ibi pro eis usque ad diem hanc.

5 1 Filii quoque Ruben primogeniti Israel: ipse quippe fuit primogenitus eius, sed, cum violasset torum patris sui, data sunt primogenita eius filiis Ioseph filii Israel, ut non computaretur in primogenitum, 2 quia Iuda erat quidem fortissimus inter fratres suos et de stirpe eius principes germinati sunt, primogenita autem reputata sunt Ioseph.

[4] 41 *Meunitas* – Lege cum qere *hamm^{e}ʿûnîm*; ketib et Gr « Minaeos » (*hamm^{e}ʿinîm*)

3 Filii ergo Ruben primogeniti Israel: Henoch et Phallu, Hesron
et Charmi. 4 Filii Ioel: Semeia filius eius, Gog filius eius, Semei filius
eius, 5 Micha filius eius, Reaia filius eius, Baal filius eius, 6 Beera
filius eius, quem captivum duxit Theglathphalasar rex Assyriorum,
et fuit princeps in tribu Ruben. 7 Fratres autem eius in cognatio-
nibus eius, quando numerabantur in genealogiis suis, erant: caput
Iehiel, deinde Zacharias; 8 porro Bela filius Azaz filii Samma filii
Ioel, ipse habitavit in Aroer usque ad Nabo et Baalmeon. 9 Contra
orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum eremi,
quae est inde a flumine Euphrate, multum quippe gregum eorum
numerus creverat in terra Galaad. 10 In diebus autem Saul proeliati
sunt contra Agarenos et interfecerunt illos; habitaveruntque pro eis in
tabernaculis eorum in omni plaga, quae respicit ad orientem Galaad.

11 Filii vero Gad e regione eorum habitaverunt in terra Basan
usque Salcha: 12 Ioel in capite et Sapham secundus, porro Ianai et
Saphat in Basan; 13 fratres vero eorum secundum familias suas:
Michael et Mosollam et Seba et Iorai et Iachan et Zie et Heber,
septem. 14 Hi filii Abihail filii Huri filii Iaroe filii Galaad filii Michael
filii Iesesi filii Ieddo filii Buz. 15 Ahi filius Abdiel filii Guni princeps
familiarum eorum. 16 Et habitaverunt in Galaad et in Basan et in
viculis eius et in cunctis suburbanis Saron usque ad terminos. 17 Om-
nes hi numerati sunt in diebus Ioatham regis Iudae et in diebus
Ieroboam regis Israel.

18 Filii Ruben et Gad et dimidiae tribus Manasse viri bellatores
scuta portantes et gladios et tendentes arcum eruditique ad proelia,
quadraginta quattuor milia et septingenti sexaginta procedentes ad
pugnam; 19 dimicaverunt contra Agarenos et Ituraeos et Naphisaeos et
Nodabaeos. 20 Et datum est eis auxilium, traditique sunt in manus
eorum Agareni et universi qui fuerant cum eis, quia Deum invoca-
verunt cum proeliarentur, et exaudivit eos, eo quod credidissent in
eum. 21 Ceperuntque omnia, quae possederant, camelorum quin-
quaginta milia et ovium ducenta quinquaginta milia, asinos duo
milia et animas hominum centum milia; 22 vulnerati autem multi
corruerunt: fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque pro eis
usque ad transmigrationem.

23 Filii quoque dimidiae tribus Manasse possederunt terram a
Basan usque Baalhermon et Sanir et montem Hermon; ingens quippe
numerus erat. 24 Et hi fuerunt principes familiarum eorum: Epher

[5] 24 *Epher* – Lege cum vers *'ēfer*; TM « et Efer » (ante « et » fortasse nomen excidit)

et Iesi et Eliel et Azriel et Ieremia et Odovia et Iediel: viri bellatores
fortissimi et nominati, duces in familiis suis.
25 Reliquerunt autem Deum patrum suorum et fornicati sunt post
deos populorum terrae, quos abstulit Deus coram eis. 26 Et susci-
tavit Deus Israel spiritum Phul regis Assyriorum et spiritum The-
glathphalasar regis Assur; et transtulit Ruben et Gad et dimidium
tribus Manasse et adduxit eos in Hala et Habor et Ara et fluvium
Gozan usque ad diem hanc.
27 Filii Levi: Gerson, Caath, Merari. 28 Filii Caath: Amram, Isaar,
Hebron et Oziel. 29 Filii Amram: Aaron, Moyses et Maria. Filii Aaron:
Nadab et Abiu, Eleazar et Ithamar. 30 Eleazar genuit Phinees, et
Phinees genuit Abisue; 31 Abisue vero genuit Bocci, et Bocci genuit
Ozi. 32 Ozi genuit Zaraiam, et Zaraias genuit Meraioth, 33 porro Me-
raioth genuit Amariam, et Amarias genuit Achitob; 34 Achitob
genuit Sadoc, Sadoc genuit Achimaas, 35 Achimaas genuit Azariam,
Azarias genuit Iohanan; 36 Iohanan genuit Azariam: ipse est qui
sacerdotio functus est in domo, quam aedificavit Salomon in Ieru-
salem. 37 Genuit autem Azarias Amariam, et Amarias genuit Achi-
tob, 38 Achitob genuit Sadoc, et Sadoc genuit Sellum; 39 Sellum
genuit Helciam, et Helcias genuit Azariam. 40 Azarias genuit Sa-
raiam, et Saraias genuit Iosedec; 41 porro Iosedec egressus est,
quando transtulit Dominus Iudam et Ierusalem per manus Nabu-
chodonosor.

6 1 Filii ergo Levi: Gerson, Caath et Merari. 2 Et haec nomina fi-
liorum Gerson: Lobni et Semei. 3 Filii Caath: Amram et Isaar et
Hebron et Oziel. 4 Filii Merari: Moholi et Musi.
Hae autem cognationes Levi secundum familias eorum: 5 Gerson,
Lobni filius eius, Iahath filius eius, Zimma filius eius, 6 Ioah filius
eius, Addo filius eius, Zara filius eius, Iethrai filius eius. 7 Filii Caath:
Aminadab filius eius, Core filius eius, Asir filius eius, 8 Elcana filius
eius, Abiasaph filius eius, Asir filius eius, 9 Thahath filius eius, Uriel
filius eius, Ozias filius eius, Saul filius eius. 10 Filii Elcana: Amasai
et Achimoth, 11 Elcana filius eius, Sophai filius eius, Nahath filius

[5] 27 *Gerson* – Sicut in Pentateucho; in Par TM « Gersom »

[6] 11 *Filius eius* – Lege ketib *b^{e}nô*; qere *b^{e}nê* (*'elqānāh*, quod cum Gr^L et Syr omittatur); « Elcana filius est » remittit ad « Elcana filius eius » v. 8 et potest indicare sequentia esse aliam traditionem genealogiae (alterius) Elcana, patris Samuelis: Nomina quattuor sicut 1 Sam 1, 1, Ieroham idem, cetera similia, sed ordo inversus

eius, 12 Eliab filius eius, Ieroham filius eius, Elcana filius eius, Samuel
filius eius. 13 Filii Samuel: primogenitus Ioel et secundus Abia.
14 Filii autem Merari: Moholi, Lobni filius eius, Semei filius eius, Oza
filius eius, 15 Samaa filius eius, Haggia filius eius, Asaia filius eius.

16 Isti sunt quos constituit David super cantum domus Domini,
ex quo collocata est arca; 17 et ministrabant coram habitatione taber-
naculi conventus canentes, donec aedificaret Salomon domum Domi-
ni in Ierusalem; stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio.

18 Hi vero sunt, qui assistebant cum filiis suis. De filiis Caath:
Heman cantor filius Ioel filii Samuel 19 filii Elcana filii Ieroham filii
Eliel filii Thohu 20 filii Suph filii Elcana filii Mahath filii Amasai 21 filii
Elcana filii Ioel filii Azariae filii Sophoniae 22 filii Thahath filii Asir
filii Abiasaph filii Core 23 filii Isaar filii Caath filii Levi filii Israel.

24 Et frater eius Asaph, qui stabat a dextris eius, Asaph filius Ba-
rachiae filii Samaa 25 filii Michael filii Basaiae filii Melchiae 26 filii
Athnai filii Zara filii Adaia 27 filii Ethan filii Zimma filii Semei
28 filii Iahath filii Gerson filii Levi.

29 Filii autem Merari fratres eorum ad sinistram: Ethan filius Cusi
filii Abdi filii Melluch 30 filii Hasabiae filii Amasiae filii Helciae 31 filii
Amsi filii Bani filii Somer 32 filii Moholi filii Musi filii Merari filii Levi.

33 Fratres quoque eorum Levitae, qui ordinati sunt in cunctum
ministerium habitaculi domus Domini; 34 Aaron vero et filii eius
adolebant super altare holocausti et super altare thymiamatis in
omne opus sancti sanctorum, et ut expiarent pro Israel, iuxta omnia
quae praecepit Moyses servus Dei.

35 Hi sunt autem filii Aaron: Eleazar filius eius, Phinees filius eius,
Abisue filius eius, 36 Bocci filius eius, Ozi filius eius, Zaraia filius
eius, 37 Meraioth filius eius, Amarias filius eius, Achitob filius eius,
38 Sadoc filius eius, Achimaas filius eius.

39 Et haec habitacula eorum per castra atque confinia, filiorum sci-
licet Aaron ex cognatione Caathitarum: ipsis enim sorte contigerat.
40 Dederunt igitur eis Hebron in terra Iudae et suburbana eius per
circuitum; 41 agros autem civitatis et villas Chaleb filio Iephonne.

[6] 12 *Samuel filius eius* – Adde cum G^L *š^emû'ēl b^enô*

13 *Ioel* – Adde cum Gr^L, Syr et Arab *jô'ēl*

Et secundus Abia – Lege cum Gr^L et Syr *w^ehaššēnî 'ăbijjāh*; TM *wašnî wa'ăbijjāh* (Gr « Sani et Abia », Vg « Vasseni et Abia »)

19 *Thohu* – Lege cum G^A, Syr, Vg et 1 Sam 1, 1 *tōḥū*; TM *tôaḥ*

28 *Gerson* – Sicut in Pentateucho; in Par TM « Gersom »

29 *Cusi* – Cum multis mss Hebraicis, ketib^Or, G^L et Vg *qûšî*; TM *qîšî* (Gr et Syr)

42 Porro filiis Aaron dederunt civitatem ad confugiendum: Hebron et
Lobna et suburbana eius, 43 Iether quoque et Esthemo cum suburba-
nis eius, sed et Helon et Dabir cum suburbanis suis, 44 Asan quoque
et Iutta et Bethsames et suburbana earum; 45 de tribu autem Benia-
min: Gabaon et Gabaa et suburbana earum et Almath cum suburba-
nis suis, Anathoth quoque cum suburbanis suis: omnes civitates
tredecim, singulae per cognationes suas. 46 Filiis autem Caath residuis
de cognatione sua dederunt ex tribu Ephraim et ex tribu Dan et
ex dimidia tribu Manasse in possessionem urbes decem. 47 Porro
filiis Gerson per cognationes suas de tribu Issachar et de tribu Aser
et de tribu Nephthali et de tribu Manasse in Basan urbes tredecim.
48 Filiis autem Merari per cognationes suas de tribu Ruben et de
tribu Gad et de tribu Zabulon dederunt sorte civitates duodecim.

49 Dederunt quoque filii Israel Levitis civitates et suburbana earum;
50 dederuntque per sortem ex tribu filiorum Iudae et ex tribu filio-
rum Simeon et ex tribu filiorum Beniamin urbes has, quas voca-
verunt nominibus suis.

51 Et his, qui erant ex cognationibus filiorum Caath, fuerunt civita-
tes in terminis eorum de tribu Ephraim. 52 Dederunt ergo eis urbem
ad confugiendum: Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim
et Gazer cum suburbanis suis, 53 Iecmaam quoque cum suburbanis
suis et Bethoron similiter; 54 necnon et Aialon cum suburbanis
suis et Gethremmon in eundem modum. 55 Porro ex dimidia tribu
Manasse Thanach et suburbana eius, Ieblaam et suburbana eius,
his videlicet qui de cognationibus filiorum Caath reliqui erant.

56 Filiis autem Gerson de cognationibus dimidiae tribus Ma-
nasse: Golan in Basan et suburbana eius et Astharoth cum subur-

[6] 42 *Civitatem* – Lege cum Ios 21, 13 *'îr*; TM « civitates » (*'ārê*; transpositio *j*)

43 *Helon* – Lege cum Gr^{A} et Ios 15, 51 *ḥîlōn*; TM *ḥîlēz* vel potius *hîlēn* (Ios 15, 51; 21, 15 *ḥōlōn*)

44 *Et Iutta* – Adde cum Ios 21, 16 *w*^{e}*'et-juṭṭāh w*^{e}*'et-migrāšêhā*

45 *Gabaon et* – Adde cum Ios 21, 17 *'et-gib'ôn w*^{e}*'et-migrāšêhā*

46 *Ex tribu Ephraim et ex tribu Dan et ex dimidia* (tribu Manasse) – Adde ex Ios 21, 5 *mimmaṭṭēh 'efrajim ûmimmaṭṭēh dān ûmimmaḥăṣît* et omitte cum vers *ḥăṣî* ante *m*^{e}*naššeh*

52 *Urbem* – Lege cum Ios 21, 21 *'îr*; TM « urbes »

55 *Thanach* – Lege cum Ios 21, 25 *'et-ta'nak*; TM *'et-'ānēr* (haplographia *t*)

Ieblaam – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Gr et Targ *jibl*^{e}*'ām* (cfr. Gr et Arab); TM *bil'ām* (= Vg «Balaam»)

De cognationibus filiorum – Lege cum Ios 21, 26 *l*^{e}*mišp*^{e}*ḥôt b*^{e}*nê* (cfr. G^{L} et Targ); TM *l*^{e}*mišpaḥat lib*^{e}*nê*

56 *De cognationibus* – Lege *mimmišp*^{e}*ḥōt*; TM « de cognatione »

banis suis. [57] De tribu Issachar Cedes et suburbana illius et Dabe-
reth cum suburbanis suis, [58] Ramoth quoque et suburbana illius et
Anem cum suburbanis suis. [59] De tribu vero Aser: Masal cum subur-
banis suis et Abdon similiter, [60] Hucoc quoque et suburbana eius
et Rohob cum suburbanis suis. [61] Porro de tribu Nephthali: Cedes
in Galilaea et suburbana eius, Hamon cum suburbanis suis et Ca-
riathaim et suburbana eius.
[62] Filiis autem Merari residuis de tribu Zabulon: Remmon et
suburbana eius et Thabor cum suburbanis suis. [63] Trans Iordanem
quoque ex adverso Iericho, contra orientem Iordanis de tribu Ruben:
Bosor in solitudine cum suburbanis suis et Iasa cum suburbanis
suis, [64] Cademoth quoque et suburbana eius et Mephaath cum
suburbanis suis. [65] Necnon et de tribu Gad: Ramoth in Galaad
et suburbana eius et Mahanaim cum suburbanis suis, [66] sed et He-
sebon cum suburbanis eius, et Iazer cum suburbanis suis.

7 [1] Porro filii Issachar: Thola et Phua, Iasub et Semron, quattuor.
[2] Filii Thola: Ozi et Raphaia et Ieriel et Iemai et Iebsem et Samuel,
principes familiarum suarum; de stirpe Thola viri fortissimi nume-
rati sunt iuxta genealogias suas in diebus David viginti duo milia
sescenti. [3] Filii Ozi: Izrahia, de quo nati sunt Michael et Obadia
et Ioel et Iesia, quinque principes omnes. [4] Cumque eis erant se-
cundum genealogias familiarum suarum turmae accinctae ad proe-
lium, viri fortissimi, triginta sex milia; multas enim habuere uxo-
res et filios. [5] Fratresque eorum per omnes cognationes Issachar
robustissimi ad pugnandum octoginta septem milia numerati sunt.
[6] Filii Beniamin: Bela et Bochor et Iedihel, tres. [7] Filii Bela: Ese-
bon et Ozi et Oziel et Ierimoth et Urai, quinque principes familiarum
et ad pugnandum robustissimi; numerus autem eorum viginti duo
milia et triginta quattuor. [8] Porro filii Bochor: Zamira et Ioas et
Eliezer et Elioenai et Amri et Ierimoth et Abia et Anathoth et Almath;
omnes hi filii Bochor. [9] Numerati sunt autem in genealogiis suis
principes familiarum suarum ad bella fortissimi viginti milia et du-
centi. [10] Porro filii Iedihel: Bilhan; filii autem Bilhan: Iehus et Ben-
iamin et Aod et Chanaana et Zethan et Tharsis et Ahisahar; [11] omnes
hi filii Iedihel principes familiarum suarum viri fortissimi decem et
septem milia et ducenti ad proelium procedentes. [12] Suphim quo-
que et Huphim filii Hir et Husim filii Aher.

[7] [6] *Filii* – Adde cum pluribus mss Hebraicis, Gr^{L}, Syr et Targ b^{e}*nê*
[7] *Urai* – Lege cum Gr *'ûri* (G^{L} *'ûrijjāh*); TM *'îrî*

13 Filii autem Nephthali: Iasiel et Guni et Ieser et Sellum, filii
Bilhae.

14 Porro filius Manasse: Asriel, quem peperit concubina eius Syra;
peperit quoque Machir patrem Galaad. 15 Machir autem accepit
uxorem de Huphim et Suphim et habuit sororem nomine Maacha;
nomen autem secundi Salphaad, nataeque sunt Salphaad filiae. 16 Et
peperit Maacha uxor Machir filium vocavitque nomen eius Phares;
porro nomen fratris eius Sares et filii eius Ulam et Recem. 17 Filius
autem Ulam: Badan; hi sunt filii Galaad filii Machir filii Manasse.
18 Soror autem eius Ammalecheth peperit Isod et Abiezer et Maala.
19 Erant autem filii Semida: Ahin et Sechem et Leci et Aniam.

20 Filii autem Ephraim: Suthala, Bared filius eius, Thahath filius
eius, Elada filius eius, Thahath filius eius, 21 et huius filius Zabad et
huius filius Suthala et huius filius Ezer et Elad. Occiderunt autem
eos viri Geth indigenae, quia descenderant, ut invaderent posses-
siones eorum. 22 Luxit igitur Ephraim pater eorum multis diebus,
et venerunt fratres eius, ut consolarentur eum; 23 ingressusque est
ad uxorem suam, quae concepit et peperit filium, et vocavit nomen
eius Beria, eo quod in malis domus eius ortus esset. 24 Filia autem
eius fuit Sara, quae aedificavit Bethoron inferiorem et superiorem et
Ozensara. 25 Porro filius eius Rapha et Reseph et Thale filius eius,
de quo natus est Thaan, 26 qui genuit Laadan; huius quoque filius
Ammiud genuit Elisama, 27 de quo ortus est Nun, qui habuit filium
Iosue. 28 Possessio autem eorum et habitationes: Bethel cum filiabus
suis et contra orientem Noran, ad occidentalem plagam Gazer et
filiae eius, Sichem quoque cum filiabus suis usque Hai et filias eius.
29 Iuxta filios quoque Manasse: Bethsan et filias eius, Thanach et
filias eius, Mageddo et filias eius, Dor et filias eius. In his habita-
verunt filii Ioseph filii Israel.

30 Filii Aser: Iemna et Iesua et Isui et Beria et Sara soror eorum.
31 Filii autem Beria: Heber et Melchiel, ipse est pater Barzaith. 32 Heber
autem genuit Iephlat et Somer et Hotham et Suaa sororem eorum.
33 Filii Iephlat: Phosech et Bamaal et Asoth; hi filii Iephlat. 34 Porro
filii Somer fratris sui: Roaga et Haba et Aram. 35 Filii autem Hotham
fratris eius: Supha et Iemna et Selles et Amal. 36 Filii Supha: Sue,

[7] 17 *Filius* – Lege cum Gr et Vg *ben*; TM « filii » (sed forte textus mancus est)
34 *Fratris sui* – Lege *'āhîw*; TM « Ahi et (Roaga) »
Et Haba – Lege cum qere et Gr *wᵉḥubbāh*; ketib *jaḥbāh*
35 *Filii autem* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Gr^L et Vg *bᵉnê*; TM « filius »
Hotham – Lege *ḥôtām* (v. 32); TM *hēlem*

Harnapher et Sual et Beri et Iamra, [37] Bosor et Od et Samma et
Salusa et Iethran et Beera. [38] Filii Iether: Iephonne et Phaspha et
Ara. [39] Filii autem Olla: Area et Hanniel et Resia. [40] Omnes hi filii
Aser, principes familiarum electi atque fortissimi, capita principum;
numerus autem eorum, qui inscripti erant in exercitu ad bellum,
viginti sex milia.

8 [1] Beniamin autem genuit Bela primogenitum suum, Asbel secun-
dum, Ahara tertium, [2] Nohaa quartum et Rapha quintum. [3] Fue-
runtque filii Bela: Addar et Gera pater Aod, [4] Abisue quoque et
Naaman et Ahoe, [5] sed et Gera et Sephuphan et Huram. [6] Hi sunt
filii Aod principes familiarum habitantium in Gabaa, qui translati
sunt in Manahath; [7] Naaman autem et Ahia et Gera: ipse transtulit
eos et genuit Oza et Ahiud. [8] Porro Saharaim genuit in regione Moab,
postquam dimisit Husim et Bara uxores suas; [9] genuit autem de
Hodes uxore sua Iobab et Sebia et Mesa et Melcham, [10] Iehus quoque
et Sechia et Marma; hi sunt filii eius principes in familiis suis. [11] De
Husim vero genuit Abitob et Elphaal; [12] porro filii Elphaal Heber
et Misaam et Samad; hic aedificavit Ono et Lod et filias eius.

[13] Beria autem et Samma principes familiarum habitantium in
Aialon; hi fugaverunt habitatores Geth. [14] Et Ahi et Sesac et Ieri-
moth [15] et Zabadia et Arad et Eder, [16] Michael quoque et Iespha
et Ioha filii Beria. [17] Et Zabadia et Mosollam et Hezeci et Heber
[18] et Iesamari et Iezlia et Iobab filii Elphaal [19] et Iacim et Zechri et
Zabdi [20] et Elioenai et Selethai et Eliel [21] et Adaia et Baraia et Sama-
rath filii Semei [22] et Iesphan et Heber et Eliel [23] et Abdon et Zechri
et Hanan [24] et Hanania et Elam et Anathothia [25] et Iephdaia et
Phanuel filii Sesac. [26] Et Samsari et Sohoria et Otholia [27] et Iersia et
Elia et Zechri filii Ieroham.

[28] Hi capita familiarum secundum genealogias, principes qui habi-
taverunt in Ierusalem.

[29] In Gabaon autem habitaverunt Iehiel pater Gabaon, et nomen
uxoris eius Maacha, [30] filiusque eius primogenitus Abdon et Sur
et Cis et Baal et Ner et Nadab, [31] Gedor quoque et Ahio et Zacher
et Macelloth; [32] et Macelloth genuit Samaa. Habitaveruntque ex
adverso fratrum suorum in Ierusalem cum fratribus suis.

[8] [14] *Et Ahi et Sesac* – Lege *wa'āḥî w^ešašaq* (cfr. 5, 15); TM *w^e'aḥjô šašaq*
[25] *Et Phanuel* – Lege cum qere, Gr (sine B) et Vg *ûph^enû'ēl*; ketib *ûph^enî'el*
[29] *Iehiel* – Adde ex 9, 35
[30] *Et Ner* – Adde cum Gr et 9, 36 *w^enēr*; TM omittit propter homoeoarcton
[31] *Et Macelloth* – Adde cum Gr et Syr *ûmiqlôth*; TM omittit (haplographia)

33 Ner autem genuit Cis, et Cis genuit Saul. Porro Saul genuit
Ionathan et Melchisua et Abinadab et Isbaal. 34 Filius autem Iona-
than Meribbaal, et Meribbaal genuit Micha; 35 filii Micha Phithon et
Melech et Tharaa et Ahaz. 36 Et Ahaz genuit Ioada, et Ioada genuit
Almath et Azmaveth et Zamri; porro Zamri genuit Mosa. 37 Et Mosa
genuit Banaa, cuius filius fuit Raphaia, de quo ortus est Elasa, qui
genuit Asel. 38 Porro Asel sex filii fuere his nominibus: Ezricam
primogenitus eius, Ismael, Saria, Azarias, Obdia et Hanan; omnes
hi filii Asel. 39 Filii autem Esec fratris eius: Ulam primogenitus et
Iehus secundus et Eliphalet tertius. 40 Fueruntque filii Ulam viri ro-
bustissimi ad bellum et magno robore tendentes arcum et multos
habentes filios ac nepotes usque ad centum quinquaginta. Omnes
hi filii Beniamin.

9 1 Universus ergo Israel dinumeratus est, et summa eorum scripta
est in libro regum Israel et Iudae. Translatique sunt in Babylonem
propter delictum suum. 2 Qui autem habitaverunt primi in posses-
sionibus et in urbibus suis: Israel et sacerdotes et Levitae et Nathinaei.

3 Commorati sunt in Ierusalem de filiis Iudae et de filiis Benia-
min, de filiis quoque Ephraim et Manasse. 4 Uthai filius Ammiud
filii Amri filii Imri filii Bani: de filiis Phares filii Iudae; 5 et de
Selanitis: Asaia primogenitus et filii eius; 6 de filiis autem Zara:
Iehuel et fratres eorum sescenti nonaginta. 7 Porro de filiis Benia-
min: Sallu filius Mosollam filii Odovia filii Asana 8 et Iobania filius
Ieroham et Ela filius Ozi filii Mochori et Mosollam filius Saphatiae
filii Rahuel filii Iebaniae 9 et fratres eorum secundum genealogias
suas nongenti quinquaginta sex; omnes hi principes familiarum
secundum familias suas.

10 De sacerdotibus autem: Iedaia, Ioiarib et Iachin, 11 Azarias quo-
que filius Helciae filii Mosollam filii Sadoc filii Meraioth filii Achitob
principes domus Dei. 12 Porro Adaias filius Ieroham filii Phassur filii
Melchiae et Maasai filius Adiel filii Iezra filii Mosollam filii Mo-
sollamoth filii Emmer, 13 fratres quoque eorum principes per familias
suas mille septingenti sexaginta, fortissimi robore ad faciendum
opus ministerii in domo Dei.

[8] 38 *Primogenitus eius* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Gr et Syr *bᵉkōrô*; TM « Bochru » (Vg)
Azarias – Adde cum Gr^{L} *wa'ăzarjāh*

[9] 4 *Bani de (filiis)* – Lege cum qere et Vg *bānî min*; ketib *binjāmin*
5 *Selanitis* – Lege cum Nm 26, 20 *haššēlānî*; TM *haššîlônî*

14 De Levitis autem: Semeia filius Hassub filii Ezricam filii Ha-
sabia de filiis Merari; 15 Bacbacar quoque, Hares et Galal et Mat-
thania filius Micha filii Zechri filii Asaph 16 et Abdia filius Semeiae
filii Galal filii Idithun et Barachia filius Asa filii Elcana, qui habi-
tavit in atriis Netophathitarum.

17 Ianitores autem: Sellum et Accub et Telmon et Ahiman; et
frater eorum Sellum princeps 18 et usque ad hoc tempus est in porta
regis ad orientem. Hi erant ianitores castris filiorum Levi. 19 Sellum
vero filius Core filii Abiasaph filii Core cum fratribus suis de domo
patris sui: hi Coritae erant super opera ministerii custodes liminum
tabernaculi; patres autem eorum super castra Domini custodiebant
introitum, 20 et Phinees filius Eleazari princeps erat super eos olim
— Dominus sit cum eo! — 21 Zacharias filius Mosollamia ianitor por-
tae tabernaculi conventus. 22 Omnes hi electi in ostiarios liminum du-
centi duodecim, et descripti in villis propriis, quos constituerunt Da-
vid et Samuel videns in munus perpetuum, 23 tam ipsos quam filios
eorum in ostiis domus Domini, domus tabernaculi, in custodias.
24 Per quattuor ventos erant ostiarii, id est ad orientem et ad occi-
dentem, ad aquilonem et ad austrum. 25 Fratres autem eorum in vicu-
lis suis morabantur et veniebant per septem dies de tempore usque
ad tempus, ut essent cum illis. 26 Nam munus habebant perpetuum hi
quattuor principes ianitorum. Hi scilicet Levitae erant super exedras
et thesauros domus Domini; 27 per gyrum quoque templi Domini
pernoctabant in custodiis suis, ut et ipsi mane aperirent fores.

28 De horum genere erant et super vasa ministerii, ad numerum
enim et inferebantur vasa et efferebantur; 29 de ipsis et, qui credita
habebant utensilia et omnia utensilia sancta, praeerant similae et
vino et oleo et turi et aromatibus. 30 Filii quidam autem sacerdo-
tum unguenta ex aromatibus conficiebant; 31 et Matthathias Levites,
primogenitus Sellum Coritae, munere perpetuo praefectus erat
eorum, quae in sartagine frigebantur. 32 Porro de filiis Caath fratri-
bus eorum super panes erant propositionis, ut semper novos per
singula sabbata praepararent. 33 Hi sunt cantores, principes per
familias Levitarum, qui in exedris vacantes morabantur, ita ut die et
nocte iugiter suo ministerio deservirent. 34 Hi sunt capita Levitarum
per familias suas secundum genealogias suas principes; hi habita-
verunt in Ierusalem.

35 In Gabaon autem commorati sunt pater Gabaon Iehiel, et no-
men uxoris eius Maacha. 36 Filius primogenitus eius Abdon et Sur
et Cis et Baal et Ner et Nadab, 37 Gedor quoque et Ahio et Zacha-
rias et Macelloth. 38 Porro Macelloth genuit Samaam; isti habita-

verunt e regione fratrum suorum in Ierusalem cum fratribus suis.
39 Ner autem genuit Cis, et Cis genuit Saul. Et Saul genuit Ionathan
et Melchisua et Abinadab et Isbaal. 40 Filius autem Ionathan Me-
ribbaal, et Meribbaal genuit Micha; 41 porro filii Micha: Phithon
et Melech et Tharaa et Ahaz. 42 Ahaz autem genuit Iara, et Iara genuit
Almath et Azmaveth et Zamri; Zamri autem genuit Mosa. 43 Mosa
vero genuit Banaa, cuius filius Raphaia genuit Elasa, de quo ortus est
Asel. 44 Porro Asel sex filios habuit his nominibus: Ezricam pri-
mogenitus eius, Ismael, Saria, Azarias, Obdia, Hanan; hi filii Asel.

10 1 Philisthim autem pugnabant contra Israel, fugeruntque viri Israel
a facie Philisthim et ceciderunt vulnerati in monte Gelboe; 2 cumque
appropinquassent Philisthaei persequentes Saul et filios eius, per-
cusserunt Ionathan et Abinadab et Melchisua filios Saul. 3 Et aggra-
vatum est proelium contra Saul, inveneruntque eum sagittarii et
vulneraverunt iaculis; 4 et dixit Saul ad armigerum suum: « Evagina
gladium tuum et interfice me, ne forte veniant incircumcisi isti et
illudant mihi ». Noluit autem armiger eius hoc facere timore per-
territus. Arripuit igitur Saul ensem et irruit in eum; 5 quod cum
vidisset armiger eius, videlicet mortuum esse Saul, irruit etiam ipse
in gladium suum et mortuus est. 6 Interiit ergo Saul et tres filii eius;
omnis domus illius pariter concidit.

7 Quod cum vidissent omnes viri Israel, qui habitabant in cam-
pestribus, quod fugissent, et mortui essent Saul et filii eius, dereli-
querunt urbes suas et huc illucque dispersi sunt; veneruntque Phi-
listhim et habitaverunt in eis. 8 Die igitur altero venerunt Philisthim,
ut spoliarent interfectos, et invenerunt Saul et filios eius iacentes in
monte Gelboe; 9 cumque spoliassent eum et amputassent caput ar-
misque nudassent, miserunt in terram suam per circuitum, ut annun-
tiaretur in idolorum templis et in populis. 10 Arma autem eius con-
secraverunt in fano Astharoth et caput affixerunt in templo Dagon.

11 Hoc cum audissent viri Iabes Galaad, omnia scilicet quae Phi-
listhim fecerunt super Saul, 12 consurrexerunt omnes viri fortes et
tulerunt cadavera Saul et filiorum eius attuleruntque ea in Iabes et
sepelierunt ossa eorum subter quercum, quae erat in Iabes, et ieiu-
naverunt septem diebus.

13 Mortuus est ergo Saul propter iniquitatem suam, eo quod
praevaricatus sit mandatum Domini, quod praeceperat, et non custo-

[9] 41 *Et Ahaz* – Lege cum G^L, Syr, Vg et 8, 35 *w*e*'āhāz*; TM omittit (haplo-
graphia)

dierit illud, sed insuper etiam pythonissam consuluerit, 14 nec quae-
sierit Dominum; propter quod et interfecit eum et transtulit regnum
eius ad David filium Isai.

11 1 Congregatus est igitur omnis Israel ad David in Hebron dicens:
« Os tuum sumus et caro tua. 2 Heri quoque et nudiustertius, cum
adhuc regnaret Saul, tu eras qui educebas et introducebas Israel;
tibi enim dixit Dominus Deus tuus: " Tu pasces populum meum
Israel et tu eris princeps super eum " ». 3 Venerunt ergo omnes
maiores natu Israel ad regem in Hebron, et iniit David cum eis
foedus in Hebron coram Domino; unxeruntque eum regem super
Israel iuxta sermonem Domini, quem locutus est in manu Samuel.
4 Abiit quoque David et omnis Israel in Ierusalem, haec est Iebus,
ubi erant Iebusaei habitatores terrae. 5 Dixeruntque, qui habitabant in
Iebus, ad David: « Non ingredieris huc ». Porro David cepit arcem
Sion, quae est civitas David, 6 dixitque: « Omnis, qui percusserit
Iebusaeum, in primis erit princeps et dux ». Ascendit igitur primus
Ioab filius Sarviae et factus est princeps. 7 Habitavit autem David
in arce, et idcirco appellata est civitas David. 8 Aedificavitque urbem
in circuitu a Mello usque ad gyrum; Ioab autem reliqua urbis instau-
ravit. 9 Proficiebatque David vadens et crescens, et Dominus exer-
cituum erat cum eo.
10 Hi principes virorum fortium David, qui adiuverunt eum, ut
rex fieret super omnem Israel iuxta verbum Domini, quod locutus
est ad Israel; 11 et iste numerus robustorum David: Iesbaam filius
Hachamon filius Hachamonitis princeps inter triginta; iste levavit
hastam suam super trecentos, quos occidit impetu uno. 12 Et post eum
Eleazar filius Dodo Ahohites, qui erat inter tres potentes; 13 iste fuit
cum David in Aphesdommim, quando Philisthim congregati sunt
ad locum illum in proelium. Et erat ager regionis illius plenus hordeo,
fugeratque populus a facie Philisthinorum. 14 Hic stetit in medio agri
et defendit eum; cumque percussisset Philisthaeos, dedit Dominus
salutem magnam populo suo.
15 Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram, in
qua erat David, ad speluncam Odollam, quando Philisthim fuerant
castrametati in valle Raphaim. 16 Porro David erat in praesidio, et

[11] 13 *In Aphesdommim* – Lege cum 1 Sam 17, 1 *b*e*'efes dammîm*; TM *bappas dammîm*

14 Hic *stetit... et defendit... percussisset* – Lege cum Gr, Vg, Arab (cfr. 2 Sam 23, 10) *wajjitjassēb... wajjaṣṣilêhā wajjak*; TM in plurali

statio Philisthinorum in Bethlehem; 17 desideravit igitur David et
dixit: « O si quis daret mihi aquam de cisterna Bethlehem, quae est
in porta! ». 18 Tres ergo isti per media castra Philisthinorum per-
rexerunt et hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quae erat in
porta, et attulerunt ad David, ut biberet. Qui noluit, sed magis li-
bavit illam Domino 19 dicens: « Avertat a me Deus meus, ut hoc
faciam et sanguinem virorum istorum bibam, quia in periculo ani-
marum suarum attulerunt mihi aquam ». Et ob hanc causam noluit
bibere. Haec fecerunt tres robustissimi.

20 Abisai quoque frater Ioab; ipse erat princeps inter triginta et
ipse levavit hastam suam contra trecentos, quos interfecit, et ipse
erat inter tres nominatus, 21 inter triginta duplici honore eminens
et princeps eorum; verumtamen usque ad tres non pervenerat.
22 Banaias filius Ioiadae vir robustissimus, qui multa opera perpe-
trarat, de Cabseel; ipse percussit duos Ariel de Moab et ipse de-
scendit et interfecit leonem in media cisterna tempore nivis. 23 Et
ipse percussit virum Aegyptium, cuius statura erat quinque cubi-
torum et habebat lanceam ut liciatorium texentium; descendit ergo
ad eum cum virga et rapuit hastam, quam tenebat manu, et inter-
fecit eum hasta sua. 24 Haec fecit Banaias filius Ioiadae, qui erat in-
ter tres robustos nominatus, 25 inter triginta primus; verumtamen
ad tres usque non pervenerat, posuit autem eum David super
satellites suos.

26 Porro fortissimi in exercitu: Asael frater Ioab et Elchanan
filius Dodo de Bethlehem, 27 Sammoth Harodites, Elica Harodites,
Heles Phalonites, 28 Hira filius Acces Thecuites, Abiezer Anathothi-
tes, 29 Sobbochai Husathites, Ilai Ahohites, 30 Maharai Netophathites,
Heled filius Baana Netophathites, 31 Ithai filius Ribai de Gabaa filiorum
Beniamin, Banaia Pharathonites, 32 Hurai de torrentibus Gaas, Abiel
Arbathites, 33 Azmaveth Bahurimites, Eliaba Saalbonites, 34 Asem

[11] 20 *Triginta* – Lege cum Syr *haššᵉlôšîm* (cfr. 2 Sam 23, 18); TM « trium »
Et ipse erat... nominatus – Lege cum qere et vers *wᵉlô... šēm* (et ei erat... nomen, sicut v. 24); TM *wᵉlō' ... šēm* (et non erat... nomen)

21 *Triginta* – Lege cum Syr *haššᵉlošîm*; TM *haššᵉlôšāh* (tres)

22 *Vir robustissimus* – Omitte cum Syr *ben* (forte varians pro *'îš* « filius » vel « vir roboris »)

27 *Harodites* – Lege cum 2 Sam 23, 25 *haḥărôdî*; TM *hahărôrî*
Elica Harodites – Adde cum 2 Sam 23, 25 *'ēlîqā' haḥărôdî*; TM omittit propter homoeoteleuton

33 *Bahurimites* – Lege cum Vg *habbaḥûrîmî*; TM *habbaḥărûmî*

34 *Asem* – TM praemittit *bᵉnê* (duplex scriptio ex praecedenti nomine *haš-ša'albōnî*)

Gezonites, Ionathan filius Sage Ararites, [35] Ahiam filius Sachar Ara-
rites, Eliphal filius Ur, [36] Hepher Mecherathites, Ahia Phelonites,
[37] Hesro de Carmel, Naarai filius Azbai, [38] Ioel frater Nathan,
Mibahar filius Agarai, [39] Selec Ammonites, Naharai Berothites armi-
ger Ioab filii Sarviae, [40] Hira Iethraeus, Gareb Iethraeus, [41] Urias
Hetthaeus, Zabad filius Oholai, [42] Adina filius Siza Rubenites prin-
ceps Rubenitarum, et cum eo triginta; [43] Hanan filius Maacha et
Iosaphat Matthanites, [44] Ozia Astharothites, Sama et Iehiel filii
Hotham Aroerites, [45] Iedihel filius Semri et Ioha frater eius Tho-
saites, [46] Eliel Mahumites et Ieribai et Iosaia filii Elnaem et Iethma
Moabites, [47] Eliel et Obed et Iasiel de Soba.

12 [1] Hi quoque venerunt ad David in Siceleg, cum adhuc fugeret
Saul filium Cis; qui erant fortissimi et egregii pugnatores [2] tendentes
arcum et utraque manu fundis saxa iacientes et dirigentes sagittas.
De fratribus Saul ex Beniamin: [3] princeps Ahiezer et Ioas filii Samaa
Gabaathites et Iaziel et Phalet filii Azmaveth et Baracha et Iehu Ana-
thothites; [4] Iesmaias quoque Gabaonites fortissimus inter triginta et
super triginta, [5] Ieremias et Iahaziel et Iohanan et Iozabad Gedero-
thites, [6] Eluzai et Ierimoth et Baalia et Samaria et Saphatia Haru-
phites, [7] Elcana et Iesia et Azareel et Ioezer et Iesbaam Coritae,
[8] Ioela quoque et Zabadia filii Ieroham de Gedor.

[9] Sed et de Gad transfugerunt ad David, cum lateret in deserto,
viri robustissimi et pugnatores optimi tenentes clipeum et hastam;
facies eorum quasi facies leonis et veloces quasi capreae in montibus:
[10] Ezer princeps, Abdias secundus, Eliab tertius, [11] Masmana quartus,
Ieremias quintus, [12] Etthei sextus, Eliel septimus, [13] Iohanan octavus,
Elzebad nonus, [14] Ieremias decimus, Machbanai undecimus. [15] Hi
de filiis Gad principes exercitus, minimus contra centum praevalebat
et maximus contra mille. [16] Isti sunt qui transierunt Iordanem mense
primo, quando inundare consuevit super ripas suas, et omnes fuga-
verunt, qui morabantur in vallibus ad orientalem plagam et occi-
dentalem.

[17] Venerunt autem et de Beniamin et de Iuda ad praesidium, in
quo morabatur David. [18] Egressusque est David obviam eis et ait:
« Si pacifice venistis ad me, ut auxiliemini mihi, cor meum iungatur
vobis; si autem insidiamini mihi pro adversariis meis, cum ego
iniquitatem in manibus non habeam, videat Deus patrum nostro-

[11] [47] *De Soba* – Lege vel *haṣṣōbî* vel *miṣṣōbāh*; TM *hamm^{e}ṣōbājā* (videtur esse mixtura ambarum formarum)

rum et iudicet ». 19 Spiritus vero induit Amasai principem inter tri-
ginta, et ait:

« Tui sumus, o David,
et tecum, fili Isai!
Pax, pax tibi
et pax adiutoribus tuis:
te enim adiuvat Deus tuus ».

Suscepit ergo eos David et constituit principes turmae.

20 Porro de Manasse transfugerunt ad David, quando veniebat
cum Philisthim adversus Saul, ut pugnaret; et non dimicavit cum
eis, quia inito consilio remiserunt eum principes Philisthinorum
dicentes: « Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum
Saul ». 21 Quando igitur reversus est in Siceleg, transfugerunt ad
eum de Manasse Ednas et Iozabad et Iedihel et Michael et Iozabad
et Eliu et Selathai principes milium in Manasse: 22 hi praebuerunt
auxilium David adversus latrunculos; omnes enim erant viri fortis-
simi et facti sunt principes in exercitu. 23 Sed et per singulos dies
veniebant ad David ad auxiliandum ei, usque dum fieret grandis
numerus quasi exercitus Dei.

24 Iste quoque est numerus principum exercitus, qui venerunt ad
David, cum esset in Hebron, ut transferrent regnum Saul ad eum
iuxta verbum Domini:

25 Filii Iudae portantes clipeum et hastam sex milia octingenti
expediti ad proelium. 26 De filiis Simeon virorum fortissimorum ad
pugnandum septem milia centum. 27 De filiis Levi quattuor milia
sescenti; 28 Ioiada quoque princeps de stirpe Aaron et cum eo tria
milia septingenti; 29 Sadoc etiam iuvenis fortissimus et familia eius
principes viginti duo. 30 De filiis autem Beniamin fratribus Saul
tria milia; magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum Saul.
31 Porro de filiis Ephraim viginti milia octingenti, fortissimi robore
viri nominati in familiis suis. 32 Et ex dimidia parte tribus Manasse
decem et octo milia; singuli per nomina sua destinati, ut venirent
et constituerent regem David. 33 De filiis quoque Issachar viri eru-
diti, qui norant singula tempora ad sciendum quid facere deberet
Israel, principes ducenti et omnes fratres eorum ad iussa eorum.
34 Porro de Zabulon, qui egrediebantur ad proelium et stabant in acie
instructi omnibus armis bellicis, quinquaginta milia venerunt, ut con-
gregarentur non in corde duplici. 35 Et de Nephthali principes mille;
et cum eis instructa clipeo et hasta triginta septem milia. 36 De Dan
etiam praeparata ad proelium viginti octo milia sescenti. 37 Et de
Aser egredientes ad pugnam et in acie procedentes quadraginta

milia. 38 Trans Iordanem autem de filiis Ruben et de Gad et dimidia
parte tribus Manasse, instructi omnibus armis bellicis, centum
viginti milia.
39 Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum corde per-
fecto venerunt in Hebron, ut constituerent regem David super uni-
versum Israel; sed et omnes reliqui ex Israel uno corde erant, ut
rex fieret David. 40 Fueruntque ibi apud David tribus diebus come-
dentes et bibentes; praeparaverunt enim eis fratres sui. 41 Sed et
qui iuxta eos erant, usque ad Issachar et Zabulon et Nephthali,
afferebant panes in asinis et camelis et mulis et bobus, escam fa-
rinae, palathas, uvam passam, vinum, oleum, boves, oves ad omnem
copiam; gaudium quippe erat in Israel.

13 1 Iniit autem consilium David cum tribunis et centurionibus et
universis principibus 2 et ait ad omnem coetum Israel: « Si placet
vobis, et a Domino Deo nostro egreditur sermo, quem loquor, mit-
tamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones Israel et ad
sacerdotes et Levitas, qui habitant in suburbanis urbium, ut con-
gregentur ad nos, 3 et reducamus arcam Dei nostri ad nos: non enim
requisivimus eam in diebus Saul ». 4 Et respondit universa multi-
tudo, ut ita fieret; placuerat enim sermo omni populo. 5 Congre-
gavit ergo David cunctum Israel a Sihor Aegypti usque ad introitum
dum ingrediaris Emath, ut adduceret arcam Dei de Cariathiarim.
6 Et ascendit David et omnis Israel in Baala, in Cariathiarim, quae
est in Iuda, ut afferrent inde arcam Dei Domini sedentis super che-
rubim, ubi invocatum est nomen eius. 7 Imposueruntque arcam Dei
super plaustrum novum de domo Abinadab. Oza autem et Ahio
minabant plaustrum. 8 Porro David et universus Israel ludebant
coram Deo omni virtute in canticis et in citharis et psalteriis et tym-
panis et cymbalis et tubis.
9 Cum autem pervenissent ad aream Chidon, tetendit Oza ma-
num suam, ut sustentaret arcam; boves quippe lascivientes proru-
perunt. 10 Iratus est itaque Dominus contra Ozam et percussit eum,
eo quod contigisset arcam; et mortuus est ibi coram Deo. 11 Con-
tristatusque est David, eo quod dirupisset Dominus Ozam; et vo-
catus est locus ille Pharesoza (*id est Diruptio Ozae*) usque in prae-
sentem diem. 12 Et timuit Deum tunc temporis dicens: « Quomodo
possum ad me introducere arcam Dei? ». 13 Et ob hanc causam
non eam adduxit ad se, hoc est in civitatem David, sed avertit in

[13] 6 *Nomen eius* – Lege cum Gr, Syr et Vg *šᵉmô*; TM *šēm* (haplographia)

domum Obededom Getthaei. 14 Mansit ergo arca Dei apud domum
Obededom tribus mensibus; et benedixit Dominus domui eius et
omnibus quae habebat.

14 1 Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David et ligna cedrina
et artifices parietum lignorumque, ut aedificarent ei domum. 2 Co-
gnovitque David quod confirmasset eum Dominus in regem super
Israel et sublevatum esset regnum suum propter populum eius Israel.
3 Accepit quoque David alias uxores in Ierusalem genuitque
filios et filias; 4 et haec nomina eorum, qui nati sunt ei in Ierusalem:
Samua et Sobab, Nathan et Salomon, 5 Iebahar et Elisua et Eliphalet,
6 Noga quoque et Napheg et Iaphia, 7 Elisama et Beeliada et Eliphalet.
8 Audientes autem Philisthim quod unctus esset David in regem
super universum Israel, ascenderunt omnes, ut quaererent eum;
quod cum audisset David, egressus est obviam eis. 9 Porro Phi-
listhim venientes diffusi sunt in valle Raphaim. 10 Consuluitque
David Deum dicens: « Si ascendam contra Philisthaeos, et si trades
eos in manu mea? ». Et dixit ei Dominus: « Ascende, et tradam eos
in manu tua ». 11 Cumque illi ascendissent in Baalpharasim, per-
cussit eos ibi David et dixit: « Dirupit Deus inimicos meos per
manum meam sicut dirumpuntur aquae ». Et idcirco vocatum est
nomen loci illius Baalpharasim (*id est Dominus diruptionum*).
12 Dereliqueruntque ibi deos suos, quos David iussit exuri.
13 Alia etiam vice Philisthim irruerunt et diffusi sunt in valle;
14 consuluitque rursum David Deum, et dixit ei Deus: « Non ascendas
post eos; circumdabis eos et venies contra illos ex adverso arborum
celthium; 15 cumque audieris sonitum gradientis in cacumine arbo-
rum celthium, tunc egredieris ad bellum: egressus est enim Deus ante
te, ut percutias castra Philisthim ». 16 Fecit ergo David, sicut prae-
ceperat ei Deus, et percussit castra Philisthinorum de Gabaon usque
Gazer. 17 Divulgatumque est nomen David in universis regionibus,
et Dominus dedit pavorem eius super omnes gentes.

15 1 Fecit quoque sibi domos in civitate David et praeparavit locum
arcae Dei tetenditque ei tabernaculum. 2 Tunc dixit David: « Illi-
citum est, ut a quocumque portetur arca Dei, nisi a Levitis, quos
elegit Dominus ad portandum eam et ad ministrandum sibi usque
in aeternum ». 3 Congregavitque David universum Israel in Ierusa-

[14] 1 *Hiram* – Sicut in 2 Sam 5, 11 et 1 Reg 5, 15 etc; in Par TM « Huram »
5 *Eliphalet* – Lege cum multis mss Hebraicis et vers *we'ĕlîfālet*; TM *w^{e}'elpālet*

lem, ut afferretur arca Domini in locum suum, quem praeparaverat ei; 4 necnon et filios Aaron et Levitas. 5 De filiis Caath Uriel princeps fuit et fratres eius centum viginti; 6 de filiis Merari Asaia princeps et fratres eius ducenti viginti; 7 de filiis Gerson Ioel princeps et fratres eius centum triginta; 8 de filiis Elisaphan Semeias princeps et fratres eius ducenti; 9 de filiis Hebron Eliel princeps et fratres eius octoginta; 10 de filiis Oziel Aminadab princeps et fratres eius centum duodecim.

11 Vocavitque David Sadoc et Abiathar sacerdotes et Levitas Uriel, Asaiam, Ioel, Semeiam, Eliel et Aminadab 12 et dixit ad eos: « Vos, qui estis principes familiarum Leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris et afferte arcam Domini Dei Israel ad locum, quem praeparavi. 13 Quia a principio non eratis praesentes, fecit Dominus Deus Israel diruptionem in nobis; non enim quaesivimus eum, sicut fas erat ». 14 Sanctificati sunt ergo sacerdotes et Levitae, ut portarent arcam Domini Dei Israel; 15 et tulerunt filii Levi arcam Dei, sicut praeceperat Moyses iuxta verbum Domini, umeris suis in vectibus.

16 Dixitque David principibus Levitarum, ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum, nablis videlicet et lyris et cymbalis, ut resonaret fortiter sonitus laetitiae. 17 Constitueruntque Levitae Heman filium Ioel et de fratribus eius Asaph filium Barachiae, de filiis vero Merari fratribus eorum Ethan filium Casaiae 18 et cum eis fratres eorum in secundo ordine Zachariam et Bani et Iaziel et Semiramoth et Iahiel et Ani, Eliab et Banaiam et Maasiam et Matthathiam et Eliphalu et Maceniam et Obededom et Iehiel ianitores. 19 Porro cantores Heman, Asaph et Ethan in cymbalis aeneis bene sonantibus, 20 Zacharias autem et Oziel et Semiramoth et Iahiel et Ani et Eliab et Maasias et Banaias in nablis secundum « Virgines ». 21 Porro Matthathias et Eliphalu et Macenias et Obededom et Iehiel et Ozaziu in citharis super octavam, ut dirigerent; 22 Chonenias autem princeps Levitarum portantium arcam praeerat ad portandum, erat quippe valde sapiens. 23 Et Barachias et Elcana ianitores pro arca. 24 Porro Sebania et Iosaphat et Nathanael et Amasai et Zacharias et Banaias et Eliezer sacerdotes clangebant tubis coram arca Dei, et Obededom et Iehias erant ianitores pro arca.

[15] 16 *Laetitiae* – Lege cum Gr et Vg *śimḥāh*; TM *l*^{e}*śimḥāh* (duplex scriptio *l*)
18 *Et Bani* – Lege *ûbānî* (cfr. Esd 2, 10; 10, 34; Ne 8, 7); TM *ben* (haplographia)

25 Igitur David et maiores natu Israel et tribuni ierunt ad depor-
tandam arcam foederis Domini de domo Obededom cum laetitia.
26 Cumque adiuvisset Deus Levitas, qui portabant arcam foederis
Domini, immolati sunt septem tauri et septem arietes. 27 Porro
David indutus pallio byssino et universi Levitae, qui portabant
arcam, cantoresque et Chonenias princeps pro portanda arca — Da-
vid autem indutus erat etiam ephod lineo — 28 universusque Israel
deducebant arcam foederis Domini in iubilo et sonitu bucinae et
tubis et cymbalis bene sonantibus et nablis et citharis. 29 Cumque
pervenisset arca foederis Domini usque ad civitatem David, Michol
filia Saul prospiciens per fenestram vidit regem David saltantem
atque ludentem et despexit eum in corde suo.

16 1 Attulerunt igitur arcam Dei et constituerunt eam in medio ta-
bernaculi, quod tetenderat ei David, et obtulerunt holocausta et
pacifica coram Deo. 2 Cumque complesset David offerens holo-
causta et pacifica, benedixit populo in nomine Domini. 3 Et divisit
unicuique de Israel a viro usque ad mulierem tortam panis et la-
ganum palmarum et palatham.

4 Constituitque coram arca Domini de Levitis ministros, qui
recordarentur operum eius et glorificarent atque laudarent Domi-
num Deum Israel: 5 Asaph principem et secundum eius Zachariam,
porro Iehiel et Semiramoth et Iahiel et Matthathiam et Eliab et Ba-
naiam et Obededom et Iehiel in organis psalterii et citharis, Asaph
autem, ut cymbalis personaret, 6 Banaiam vero et Iahaziel sacerdotes,
ut canerent tubis iugiter coram arca foederis Dei.

7 In illo die, tunc fecit David prima vice confiteri Domino per
manum Asaph et fratrum eius:

8 « Confitemini Domino, invocate nomen eius,
notas facite in populis opera eius.
9 Canite ei et psallite
et narrate omnia mirabilia eius.
10 Laudate nomen sanctum eius,
laetetur cor quaerentium Dominum.
11 Quaerite Dominum et virtutem eius,
quaerite faciem eius semper.
12 Recordamini mirabilium eius, quae fecit,
signorum illius et iudiciorum oris eius,

[15] 27 *Pro portanda arca* – Lege *bammaśśā'* (= v. 22); TM *hammaśśā'*; sequens *hamᵉšōrᵉrîm* (cantores) omitte (varians lectio)

13 semen Israel, servi eius,
filii Iacob, electi illius.
14 Ipse Dominus Deus noster;
in universa terra iudicia eius.
15 Recordamini in sempiternum pacti eius,
sermonis, quem praecepit in mille generationes,
16 pacti, quod pepigit cum Abraham,
et iuramenti illius cum Isaac.
17 Et constituit illud Iacob in praeceptum
et Israel in pactum sempiternum
18 dicens: " Tibi dabo terram Chanaan
funiculum hereditatis vestrae ",
19 cum essent pauci numero,
parvi et coloni in ea.
20 Et transierunt de gente in gentem
et de regno ad populum alterum;
21 non dimisit quemquam calumniari eos,
sed increpuit pro eis reges:
22 " Nolite tangere christos meos
et in prophetis meis nolite malignari ".
23 Canite Domino, omnis terra,
annuntiate ex die in diem salutare eius.
24 Narrate in gentibus gloriam eius,
in cunctis populis mirabilia illius.
25 Quia magnus Dominus et laudabilis nimis
et horribilis super omnes deos;
26 omnes enim dii populorum inania,
Dominus autem caelos fecit.
27 Magnificentia et pulchritudo coram eo,
fortitudo et gaudium in loco eius.
28 Afferte Domino, familiae populorum,
afferte Domino gloriam et imperium;
29 date Domino gloriam nominis eius,
levate oblationem et venite in conspectu eius
et adorate Dominum in decore sancto.
30 Commoveatur a facie illius omnis terra;
ipse enim fundavit orbem immobilem.
31 Laetentur caeli, et exsultet terra;
et dicant in nationibus: " Dominus regnat! ".
32 Tonet mare et plenitudo eius,
exsultent agri et omnia, quae in eis sunt.

33 Tunc laudabunt ligna saltus coram Domino,
quia venit iudicare terram.
34 Confitemini Domino, quoniam bonus,
quoniam in aeternum misericordia eius.
35 Et dicite: " Salva nos, Deus salvator noster,
et congrega nos et erue de gentibus,
ut confiteamur nomini sancto tuo
et exsultemus in carminibus tuis.
36 Benedictus Dominus, Deus Israel,
ab aeterno usque in aeternum " ».
Et dixit omnis populus: « Amen! » et « Laus Domino! ».

37 Dereliquit itaque ibi coram arca foederis Domini Asaph et
fratres eius, ut ministrarent in conspectu arcae iugiter secundum
ritum singulorum dierum. 38 Porro Obededom et fratres eius sexa-
ginta octo et Obededom filium Idithun et Hosa constituit ianitores.
39 Sadoc autem sacerdotem et fratres illius sacerdotes coram habi-
taculo Domini in excelso, quod erat in Gabaon, 40 ut offerrent holo-
causta Domino super altare holocautomatis iugiter, mane et vespe-
re, iuxta omnia, quae scripta sunt in lege Domini, quam praecepit
Israeli. 41 Et cum eis Heman et Idithun et reliquos electos, qui nomi-
natim memorati sunt ad confitendum Domino: « Quoniam in aeter-
num misericordia eius ». 42 Et cum eis Heman et Idithun canentes
tuba et quatientes cymbala bene sonantia et omnia musicorum orga-
na ad canendum Deo; filios autem Idithun fecit esse portarios.

43 Reversusque est omnis populus unusquisque in domum suam
et David, ut benediceret etiam domui suae.

17 1 Cum autem habitaret David in domo sua, dixit ad Nathan pro-
phetam: « Ecce ego habito in domo cedrina, arca autem foederis
Domini sub pellibus est ». 2 Et ait Nathan ad David: « Omnia, quae
in corde tuo sunt, fac; Deus enim tecum est ».

3 Igitur nocte illa factus est sermo Dei ad Nathan dicens: 4 « Vade
et loquere David servo meo: Haec dicit Dominus: Non aedificabis
tu mihi domum ad habitandum; 5 neque enim mansi in domo ex
eo tempore, quo eduxi Israel usque ad hanc diem, sed fui semper
migrans de tabernaculo in tabernaculum et de habitatione in habi-
tationem. 6 Ubicumque ambulabam in omni Israel, numquid lo-
cutus sum uni iudicum Israel, quibus praeceperam, ut pascerent

[17] 5 *In habitationem* – Adde *’el-miškān* (cfr. Targ); TM omittit propter homoeoteleuton

populum meum, et dixi: Quare non aedificastis mihi domum ce-
drinam? 7 Nunc itaque, sic loqueris ad servum meum David: Haec
dicit Dominus exercituum: Ego tuli te, cum in pascuis sequereris
gregem, ut esses dux populi mei Israel; 8 et fui tecum, quocumque
perrexisti, et interfeci omnes inimicos tuos coram te fecique tibi
nomen quasi unius magnorum, qui celebrantur in terra. 9 Et dedi
locum populo meo Israel et plantavi eum, ut habitaret in eo, et
ultra non commovebitur, nec filii iniquitatis atterent eos sicut in
principio 10 et ex diebus, quibus dedi iudices populo meo Israel
et humiliavi universos inimicos tuos. Annuntio ergo tibi quod
aedificaturus sit domum tibi Dominus. 11 Cumque impleveris dies
tuos, ut vadas ad patres tuos, suscitabo semen tuum post te, quod
erit de filiis tuis, et stabiliam regnum eius. 12 Ipse aedificabit mihi
domum, et firmabo solium eius usque in aeternum. 13 Ego ero ei in
patrem, et ipse erit mihi in filium; et misericordiam meam non
auferam ab eo, sicut abstuli ab eo, qui ante te fuit. 14 Et statuam eum
in domo mea et in regno meo usque in sempiternum, et thronus
eius erit firmissimus in perpetuum ».

15 Iuxta omnia verba haec et iuxta universam visionem istam,
sic locutus est Nathan ad David.

16 Cumque venisset rex David et sedisset coram Domino, dixit:
« Quis ego sum, Domine Deus, et quae domus mea, quia adduxisti
me hucusque? 17 Sed hoc parum visum est in conspectu tuo, Deus;
ideoque locutus es super domum servi tui etiam in futurum et
aspexisti me excelsum super ordinem hominum, Domine Deus.
18 Quid ultra addere potest David, cum ita glorificaveris servum
tuum et cognoveris eum? 19 Domine, propter famulum tuum iuxta
cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc; et nota esse voluisti
universa magnalia. 20 Domine, non est similis tui, et non est alius
deus absque te secundum omnia, quae audivimus auribus nostris.
21 Quis autem est alius ut populus tuus Israel, gens una in terra, ad
quam perrexit Deus, ut liberaret sibi populum, ut faceres tibi no-
men magnum et terribile eiciens nationes a facie populi tui, quem de
Aegypto liberasti? 22 Et posuisti populum tuum Israel tibi in popu-
lum usque in aeternum; et tu, Domine, factus es Deus eius. 23 Nunc
igitur, Domine, sermo, quem locutus es super famulum tuum et
super domum eius, confirmetur in perpetuum; et fac, sicut locutus
es. 24 Permaneatque et magnificetur nomen tuum usque in sempiter-
num, et dicatur: " Dominus exercituum, Deus Israel, est Deus pro
Israel, et domus David servi tui permanens coram te ". 25 Tu enim,
Deus meus, revelasti auriculam servi tui, ut aedificares ei domum;

et idcirco invenit servus tuus fiduciam, ut oret coram te. [26] Nunc
ergo, Domine, tu es Deus; et locutus es super servum tuum tanta
beneficia [27] et coepisti benedicere domui servi tui, ut sit semper
coram te: te enim, Domine, benedicente, benedicta erit in per-
petuum ».

18 [1] Factum est autem post haec, ut percuteret David Philisthim et
humiliaret eos et tolleret Geth et filias eius de manu Philisthim
[2] percuteretque Moab, et fierent Moabitae servi David offerentes
ei tributum.

[3] Et percussit David etiam Adadezer regem Soba in regione ad
Emath, quando perrexit, ut dilataret imperium suum usque ad flumen
Euphraten. [4] Cepit ergo David mille quadrigas eius et septem milia
equites ac viginti milia virorum peditum; subnervavitque omnes
equos curruum, exceptis centum quadrigis, quas reservavit sibi.
[5] Supervenit autem et Syrus Damascenus, ut auxilium praeberet
Adadezer regi Soba; sed et huius percussit David viginti duo milia
virorum [6] et posuit praesidium in Syria Damasci, ut Syria quoque
serviret sibi et offerret tributum. Adiuvitque eum Dominus in
cunctis, ad quae perrexerat. [7] Tulit quoque David arma aurea, quae
habuerant servi Adadezer, et attulit ea in Ierusalem; [8] necnon de
Tebah et Chun urbibus Adadezer aeris plurimum, de quo fecit
Salomon mare aeneum et columnas et vasa aenea.

[9] Quod cum audisset Thou rex Emath, percussisse videlicet David
omnem exercitum Adadezer regis Soba, [10] misit Adoram filium suum
ad regem David, ut salutaret eum et congratularetur, eo quod pu-
gnasset cum Adadezer et percussisset eum; adversarius quippe erat
Thou Adadezer. [11] Sed et omnia vasa aurea et argentea et aenea
consecravit rex David Domino cum argento et auro, quod tulerat
ex universis gentibus, tam de Idumaea et Moab et filiis Ammon,
quam de Philisthim et Amalec.

[12] Abisai vero filius Sarviae percussit Edom in valle Salis decem
et octo milia [13] et constituit in Edom praesidium, ut serviret
Idumaea David. Salvavitque Dominus David in cunctis, ad quae
perrexerat.

[14] Regnavit ergo David super universum Israel et faciebat iudi-
cium atque iustitiam cuncto populo suo. [15] Porro Ioab filius Sar-
viae erat super exercitum, et Iosaphat filius Ahilud a commentariis.
[16] Sadoc autem filius Achitob et Achimelech filius Abiathar sacer-
dotes et Susa scriba. [17] Banaias vero filius Ioiadae super legiones
Cherethi et Phelethi; porro filii David primi ad manum regis.

19 [1] Accidit autem post haec, ut moreretur Naas rex filiorum Ammon,
et regnaret filius eius pro eo. [2] Dixitque David: « Faciam miseri-
cordiam cum Hanon filio Naas; praestitit enim pater eius mihi
gratiam ». Misitque David nuntios ad consolandum eum super
morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon,
ut consolarentur Hanon, [3] dixerunt principes filiorum Ammon ad
Hanon: « Tu forsitan putas quod David honoris causa in patrem
tuum miserit, qui consolentur te; nec animadvertis quod, ut explo-
rent et investigent et evertant terram tuam, venerint ad te servi
eius ». [4] Igitur Hanon pueros David tulit et rasit et praecidit tunicas
eorum a natibus usque ad pedes et dimisit eos. [5] Qui cum abissent
et hoc mandassent David, misit in occursum eorum — grandem
enim contumeliam sustinuerant — et praecepit, ut manerent in
Iericho, donec cresceret barba eorum, et tunc reverterentur.

[6] Videntes autem filii Ammon quod odiosos se fecissent David,
tam Hanon quam reliquus populus miserunt mille talenta argenti,
ut conducerent sibi de Mesopotamia et de Syria Maacha et de Soba
currus et equites; [7] conduxeruntque sibi triginta duo milia curruum
et regem Maacha cum populo eius. Qui cum venissent, castrametati
sunt e regione Medaba; filii quoque Ammon congregati de urbibus
suis venerunt ad bellum.

[8] Quod cum audisset David, misit Ioab et omnem exercitum vi-
rorum fortium. [9] Egressique filii Ammon direxerunt aciem iuxta
portam civitatis; reges autem, qui ad auxilium venerant, separatim
in agro steterunt. [10] Igitur Ioab intellegens bellum et ex adverso et
post tergum contra se fieri elegit viros fortissimos de universo Israel
et perrexit contra Syrum; [11] reliquam autem partem populi dedit
sub manu Abisai fratris sui, et perrexerunt contra filios Ammon.
[12] Dixitque: « Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi; si autem supe-
raverint te filii Ammon, ero tibi in praesidium. [13] Confortare et
agamus viriliter pro populo nostro et pro urbibus Dei nostri; Do-
minus autem, quod in conspectu suo bonum est, faciet ». [14] Appro-
pinquavit ergo Ioab et populus, qui cum eo erat, contra Syrum ad
proelium, et fugerunt a facie eorum. [15] Porro filii Ammon videntes
quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem eius et
ingressi sunt civitatem. Reversusque est etiam Ioab in Ierusalem.

[16] Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel, misit nuntios
et adduxit Syrum, qui erat trans fluvium; Sophach autem princeps
militiae Adadezer erat dux eorum. [17] Quod cum nuntiatum esset
David, congregavit universum Israel et transivit Iordanem venitque
ad eos et direxit ex adverso aciem et pugnavit cum eis. [18] Fugit autem

Syrus Israel, et interfecit David de Syris septem milia curruum et
quadraginta milia peditum et Sophach exercitus principem. [19] Vi-
dentes autem servi Adadezer se ab Israel esse superatos, fecerunt
pacem cum David et servierunt ei; noluitque ultra Syria auxilium
praebere filiis Ammon.

20 [1] Factum est autem post anni circulum, eo tempore, quo solent
reges ad bella procedere, eduxit Ioab robur exercitus et vastavit
terram filiorum Ammon; perrexitque et obsedit Rabba. Porro David
manebat in Ierusalem, quando Ioab percussit Rabba et destruxit eam.
[2] Tulit autem David coronam Melchom de capite eius et invenit in ea
auri pondo talentum et pretiosissimam gemmam, venitque super caput
David; manubias quoque urbis plurimas tulit. [3] Populum autem, qui
erat in ea, eduxit et condemnavit ad operam lapicidinarum et ad se-
cures et dolabras ferreas. Sic fecit David cunctis urbibus filiorum
Ammon et reversus est cum omni populo suo in Ierusalem.
[4] Post haec initum est bellum in Gazer adversum Philisthaeos, in
quo percussit Sobbochai Husathites Saphai de genere Raphaim, et
humiliavit eos.
[5] Aliud quoque bellum gestum est adversus Philisthaeos, in quo
percussit Elchanan filius Iair Lahmi fratrem Goliath Getthaeum,
cuius hastae lignum erat quasi liciatorium texentium.
[6] Sed et aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longis-
simus senos habens digitos, id est simul viginti quattuor, qui et ipse
de Rapha fuerat stirpe generatus; [7] hic blasphemavit Israel, et per-
cussit eum Ionathan filius Samma fratris David. Hi sunt filii Rapha
in Geth, qui ceciderunt in manu David et servorum eius.

21 [1] Consurrexit autem Satan contra Israel et incitavit David, ut
numeraret Israel. [2] Dixitque David ad Ioab et ad principes populi:
« Ite et numerate Israel a Bersabee usque Dan et afferte mihi nume-
rum, ut sciam ». [3] Responditque Ioab: « Augeat Dominus popu-
lum suum centuplum quam sunt. Nonne, domine mi rex, omnes
servi tui sunt? Quare hoc quaerit dominus meus, quod in peccatum
reputetur Israeli? ». [4] Sed sermo regis magis praevaluit; egressusque
est Ioab et circuivit universum Israel et reversus est Ierusalem.

[20] [2] *Melchom* – Lege cum Vg *milkōm* (cfr. Gr et Arab); TM « regis »
[3] *Et condemnavit* – Lege cum 2 Sam 12, 31 *wajjāśem* (posuit); TM *wajjāśar* (et dissecuit?)
Et (ad) dolabras – Lege cum 2 Sam 12, 31 *ûbammagzᵉrôt*; TM *ûbammᵉgzērôt* (et ad serras lapidum)

[5] Deditque David numerum census, et inventus est omnis Israel
numerus mille milia et centum milia virorum educentium gladium;
de Iuda autem quadringenta septuaginta milia bellatorum; [6] nam
Levi et Beniamin non numeravit in medio eorum, eo quod invitus
exequeretur regis imperium. [7] Displicuit autem Deo, quod iussum
erat, et percussit Israel.

[8] Dixitque David ad Deum: « Peccavi nimis, ut hoc facerem;
obsecro, aufer iniquitatem servi tui, quia valde insipienter egi ».
[9] Et locutus est Dominus ad Gad videntem David dicens: [10] « Vade
et loquere ad David et dic: Haec dicit Dominus: Trium tibi optio-
nem do: unum, quod volueris, elige, et faciam tibi ». [11] Cumque ve-
nisset Gad ad David, dixit ei: « Haec dicit Dominus: Elige, quod
volueris: [12] aut tribus annis famem aut tribus mensibus fugere te
hostes tuos et gladium eorum non posse evadere aut tribus diebus
gladium Domini et pestilentiam versari in terra et angelum Domini
interficere in universis finibus Israel. Nunc igitur vide quid respon-
deam ei, qui misit me ».

[13] Et dixit David ad Gad: « Ex omni parte me angustiae premunt,
sed melius mihi est, ut incidam in manus Domini, quia multae sunt
miserationes eius, quam in manus hominum ».

[14] Misit ergo Dominus pestilentiam in Israel, et ceciderunt de
Israel septuaginta milia virorum. [15] Misit quoque Deus angelum in
Ierusalem, ut percuteret eam. Cumque percuteretur, vidit Dominus
et misertus est super magnitudinem mali et imperavit angelo, qui
percutiebat: « Sufficit, iam cesset manus tua ».

Porro angelus Domini stabat iuxta aream Ornan Iebusaei. [16] Le-
vansque David oculos suos vidit angelum Domini stantem inter
terram et caelum et evaginatum gladium in manu eius et versum
contra Ierusalem; et ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti
ciliciis proni in terram. [17] Dixitque David ad Deum: « Nonne ego
sum, qui iussi, ut numeraretur populus? Ego qui peccavi, ego qui
malum feci: iste grex quid commeruit? Domine Deus meus, ver-
tatur, obsecro, manus tua in me et in domum patris mei; populus
autem tuus non percutiatur ». [18] Angelus autem Domini praecepit
Gad dicere David, ut ascenderet exstrueretque altare Domino in
area Ornan Iebusaei. [19] Ascendit ergo David iuxta sermonem Gad,
quem locutus fuerat ex nomine Domini. [20] Porro Ornan, cum con-
versus vidisset angelum, quattuorque filii eius cum eo absconderunt
se; nam eo tempore terebat in area triticum. [21] Igitur, cum veniret

[21] [12] *Fugere* – Lege cum 2 Sam 24, 13 *nûsᵉka* (fugere tuum); TM *nispeh* (abreptus)

David ad Ornan, conspexit eum Ornan et processit ei obviam de
area et adoravit illum pronus in terram. 22 Dixitque ei David: « Da
mihi locum areae tuae, ut aedificem in ea altare Domino, ita ut quan-
tum valet argenti accipias, et cesset plaga a populo ». 23 Dixit autem
Ornan ad David: « Tolle, et faciat dominus meus rex, quodcumque
ei placet; sed et boves do in holocaustum et tribulas in ligna et tri-
ticum in sacrificium; omnia libens praebebo ». 24 Dixitque ei rex Da-
vid: « Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet; neque
enim tibi auferre debeo et sic offerre Domino holocausta gratuita ».

25 Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri iustissimi pon-
deris sescentos 26 et aedificavit ibi altare Domino obtulitque holo-
causta et pacifica et invocavit Dominum. Et exaudivit eum in igne
de caelo super altare holocausti, 27 praecepitque Dominus angelo,
et convertit gladium suum in vaginam.

28 In illo ergo tempore David videns quod exaudisset eum Do-
minus in area Ornan Iebusaei immolavit ibi victimas. 29 Taberna-
culum autem Domini, quod fecerat Moyses in deserto, et altare
holocaustorum ea tempestate erat in excelso Gabaon; 30 et non
praevaluit David ire, ut ibi obsecraret Deum; nimio enim fuerat
timore perterritus videns gladium angeli Domini.

22 1 Dixitque David: « Haec est domus Domini Dei, et hoc est altare
holocausti pro Israel ».

2 Et praecepit, ut congregarentur omnes advenae de terra Israel
et constituit ex eis latomos ad caedendos lapides et poliendos, ut
aedificaretur domus Dei. 3 Ferrum quoque plurimum ad clavos
ianuarum et ad commissuras atque iuncturas praeparavit David
et aeris pondus innumerabile. 4 Ligna quoque cedrina non poterant
aestimari, quae Sidonii et Tyrii deportaverant ad David. 5 Et dixit
David: « Salomon filius meus puer parvulus est et tener; domus
autem, quae aedificanda est Domino, talis esse debet, ut in cunctis
regionibus nominetur et glorificetur. Praeparabo ergo ei necessaria ».
Et ob hanc causam ante mortem suam omnes paravit impensas.

6 Vocavitque Salomonem filium suum et praecepit ei, ut aedifi-
caret domum Domino, Deo Israel; 7 dixitque David ad Salomonem:
« Fili mi, voluntatis meae fuit, ut aedificarem domum nomini Do-
mini Dei mei, 8 sed factus est ad me sermo Domini dicens: " Mul-
tum sanguinem effudisti et magna bella bellasti. Non poteris aedi-
ficare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me. 9 Fi-

[22] 7 *Fili mi* – Lege cum qere, multis mss Hebraicis, Gr, Targ et Vg *b^{e}nî*; TM *b^{e}nô* (filium suum)

lius, qui nascetur tibi, erit vir quietissimus; faciam enim eum re-
quiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum et ob hanc causam
Salomon vocabitur, et pacem et otium dabo in Israel cunctis diebus
eius. 10 Ipse aedificabit domum nomini meo et ipse erit mihi in
filium, et ego ero ei in patrem; firmaboque solium regni eius super
Israel in aeternum ". 11 Nunc ergo, fili mi, sit Dominus tecum; et
prosperare et aedifica domum Domino Deo tuo, sicut locutus est
de te. 12 Tantum det tibi Dominus prudentiam et sensum, ut regere
possis Israel et custodire legem Domini Dei tui; 13 tunc enim pro-
ficere poteris, si custodieris mandata et iudicia, quae praecepit Do-
minus Moysi super Israel. Confortare et viriliter age; ne timeas
neque paveas. 14 Ecce ego in labore meo praeparavi impensas domus
Domini: auri talenta centum milia et argenti mille milia talentorum,
aeris vero et ferri non est pondus, vincitur enim numerus magni-
tudine. Ligna et lapides praeparavi; tu autem ad ea adicies. 15 Habes
quoque plurimos artifices latomos et caementarios artificesque
lignorum et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos
16 in auro et argento et aere et ferro, cuius non est numerus. Surge
igitur et fac, et erit Dominus tecum ».

17 Praecepit quoque David cunctis principibus Israel, ut adiuvarent
Salomonem filium suum: « 18 Cernitis, inquiens, quod Dominus
Deus vester vobiscum sit et dederit vobis requiem per circuitum et
tradiderit habitatores terrae in manu vestra, et subiecta sit terra
coram Domino et coram populo eius. 19 Praebete igitur corda vestra
et animas vestras, ut quaeratis Dominum Deum vestrum; et con-
surgite et aedificate sanctuarium Domini Dei, ut introducatur arca
foederis Domini et vasa Deo consecrata in domum, quae aedificatur
nomini Domini ».

23 1 Igitur David senex et plenus dierum regem constituit Salomo-
nem filium suum super Israel 2 et congregavit omnes principes Israel
et sacerdotes atque Levitas.

3 Numeratique sunt Levitae a triginta annis et supra, et inventa
sunt triginta octo milia virorum. 4 « Ex his, inquit, praesint mini-
sterio domus Domini viginti quattuor milia, praepositi autem et
iudices sex milia; 5 porro quattuor milia ianitores et totidem psaltae
canentes Domino in organis, quae feci ad canendum ».

6 Et distribuit eos David per vices filiorum Levi Gerson videlicet
et Caath et Merari.

7 Filii Gerson: Ladan et Semei. 8 Filii Ladan: princeps Iahiel et
Zetham et Ioel, tres. 9 Filii Semei: Salomith et Hoziel et Aran, tres;

isti principes familiarum Ladan. 10 Porro filii Semei: Iahath et Ziza
et Iehus et Beria; isti filii Semei, quattuor. 11 Erat autem Iahath prior,
Ziza secundus; porro Iehus et Beria non habuerunt plurimos filios,
et idcirco in una familia unaque domo computati sunt.
12 Filii Caath: Amram et Isaar, Hebron et Oziel, quattuor. 13 Filii
Amram: Aaron et Moyses. Separatusque est Aaron, ut sanctificaret
sanctissima, ipse et filii eius in sempiternum, et adoleret Domino
et serviret ei ac benediceret in nomine eius in perpetuum. 14 Moysi
quoque hominis Dei filii annumerati sunt in tribu Levi. 15 Filii Moysi:
Gersam et Eliezer. 16 Filii Gersam: Subael primus. 17 Fuerunt autem
filii Eliezer: Rohobia primus, et non erant Eliezer filii alii; porro
filii Rohobia multiplicati sunt nimis. 18 Filii Isaar: Salomoth primus.
19 Filii Hebron: Ieriau primus, Amarias secundus, Iahaziel tertius,
Iecmaam quartus. 20 Filii Oziel: Micha primus, Iesia secundus.
21 Filii Merari: Moholi et Musi. Filii Moholi: Eleazar et Cis;
22 mortuus est autem Eleazar et non habuit filios sed filias accepe-
runtque eas filii Cis fratres earum. 23 Filii Musi: Moholi et Eder et
Ierimoth, tres.
24 Hi filii Levi in familiis suis, principes familiarum per vices et
numerum capitum singulorum, qui faciebant opera ministerii domus
Domini a viginti annis et supra.
25 Dixit enim David: « Requiem dedit Dominus Deus Israel po-
pulo suo et habitat in Ierusalem usque in aeternum; 26 nec erit officii
Levitarum, ut ultra portent tabernaculum et omnia vasa eius ad mi-
nistrandum. 27 Iuxta praecepta igitur David novissima, supputabitur
numerus filiorum Levi a viginti annis et supra, 28 et erunt sub manu
filiorum Aaron in cultum domus Domini pro atriis et exedris et in
purificationem omnis rei sacrae et in ministerium templi Dei, 29 pro
panibus propositionis et farina oblationis et laganis azymorum et pro
sartagine et ad torrendum et super omne pondus atque mensuram.
30 Et stent mane ad confitendum et canendum Domino, similiterque ad
vesperam 31 tam in oblatione holocaustorum Domini, quam in sabba-
tis et calendis et sollemnitatibus reliquis iuxta numerum et caeremo-
nias uniuscuiusque rei iugiter coram Domino. 32 Et custodiant obser-
vationes tabernaculi conventus et ritum sanctuarii et observationem
filiorum Aaron fratrum suorum, ut ministrent in domo Domini ».

24 1 Porro filiis Aaron hae partitiones erant.
Filii Aaron: Nadab et Abiu et Eleazar et Ithamar. 2 Mortui sunt

[23] 10 *Ziza* – Lege cum ms Hebraico, Gr et Vg *zîzā'* (= v. 11); TM *zînā'*

autem Nadab et Abiu ante patrem suum absque liberis; sacerdotioque functus est Eleazar et Ithamar.

[3] Et divisit eos David cum Sadoc de filiis Eleazari et cum Achimelech de filiis Ithamar, secundum vices suas et ministerium. [4] Inventique sunt multo plures filii Eleazar secundum capita virorum quam filii Ithamar; divisit igitur eis, hoc est filiis Eleazar principes per familias sedecim, et filiis Ithamar per familias et domos suas octo. [5] Porro divisit utrasque inter se familias sortibus; erant enim principes sanctuarii et principes Dei tam de filiis Eleazar quam de filiis Ithamar. [6] Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba Levites coram rege et principibus et Sadoc sacerdote et Achimelech filio Abiathar, principibus quoque familiarum sacerdotalium et leviticarum: unam familiam pro Eleazar et unam pro Ithamar.

[7] Exivit autem sors prima Ioiarib, secunda Iedaiae, [8] tertia Harim, quarta Seorim, [9] quinta Melchia, sexta Miamin, [10] septima Accos, octava Abia, [11] nona Iesua, decima Sechenia, [12] undecima Eliasib, duodecima Iacim, [13] tertia decima Hoppha, quarta decima Isbaab, [14] quinta decima Belga, sexta decima Emmer, [15] septima decima Hezir, octava decima Aphses, [16] nona decima Phethahia, vicesima Hezechiel, [17] vicesima prima Iachin, vicesima secunda Gamul, [18] vicesima tertia Dalaiau, vicesima quarta Maaziau.

[19] Hae vices eorum secundum ministeria sua, ut ingrediantur domum Domini, et iuxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum, sicut praecepit Dominus Deus Israel.

[20] Porro filiorum Levi, qui reliqui fuerant: de filiis Amram Subael et de filiis Subael Iehedeia. [21] De filiis quoque Rohobiae princeps Iesias. [22] De Isaaritis vero Salomoth; de filiis Salomoth Iahath. [23] De Hebronitis: Ieriau, Amarias secundus, Iahaziel tertius, Iecmaam quartus. [24] Filius Oziel Micha; de filiis Micha Samir; [25] frater Micha Iesia; de filiis Iesiae Zacharias. [26] Filii Merari: Moholi et Musi. Filii eius: Iaziau et Bani. [27] Filius Merari: de Iaziau filio suo Soam et Zacchur et Hebri. [28] Porro de Moholi filius Eleazar, qui non habebat liberos. [29] Filius vero Cis Ierameel; [30] filii Musi: Moholi, Eder et Ierimoth.

[24] [6] *Et unam* – Lege cum paucis mss Hebraicis, Gr, Syr et Vg *w*^{e}*'eḥād*; TM *w*^{e}*'āḥuz*

[23] *De Hebronitis* – Lege *laḥebrōnî* (cfr. 23, 19); TM *ûb*^{e}*nāi* (mutilus et corruptus ex *laḥebrōni*)

[26] *Filii eius Iaziau et Bani* – Lege *bānâw ja'azijjahû ubānî* (cfr. 15, 18 et Gr *bonni*); TM *b*^{e}*nê ja'azijjahû b*^{e}*nô*

[27] *Soam* – Lege *šōham*; TM *w*^{e}*šōham* (duplex scriptio *w*)

Isti filii Levi secundum familias suas. [31] Ipsi quoque miserunt sortes sicut fratres sui, filii Aaron coram David rege et Sadoc et Achimelech et principibus familiarum sacerdotalium et leviticarum tam maiores quam minores: omnes sors aequaliter dividebat.

25 [1] Igitur David et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios Asaph et Heman et Idithun, qui prophetarent in citharis et psalteriis et cymbalis, secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes.

[2] De filiis Asaph: Zacchur et Ioseph et Nathania et Asarela filii Asaph erant sub manu Asaph prophetantis sub manu regis. [3] De Idithun; filii Idithun: Godolias, Sori, Iesaias et Hasabias et Matthathias, sex, sub manu patris sui Idithun, qui in cithara prophetabat ad confitendum et laudandum Dominum. [4] De Heman quoque; filii Heman: Bocciau, Matthaniau, Oziel, Subael et Ierimoth, Hananias, Hanani, Eliatha, Geddelthi et Romemthiezer et Iesbacasa, Mellothi, Othir, Mahazioth; [5] omnes isti filii Heman videntis regis iuxta sermones Dei, quod exaltaret cornu eius, deditque Deus Heman filios quattuordecim et filias tres.

[6] Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo Domini distributi erant in cymbalis et psalteriis et citharis, in ministeria domus Dei sub manu regis: Asaph et Idithun et Heman. [7] Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis eruditis in cantando Domino, cuncti magistri, ducenti octoginta octo.

[8] Miseruntque sortes pro ministerio ex aequo, tam maior quam minor, magister pariter et discipulus. [9] Egressaque est sors prima Ioseph, qui erat de Asaph. Secunda Godoliae, ipsi et fratribus eius et filiis eius, duodecim. [10] Tertia Zacchur, filiis et fratribus eius, duodecim. [11] Quarta Isari, filiis et fratribus eius, duodecim. [12] Quinta Nathaniau, filiis et fratribus eius, duodecim. [13] Sexta Bocciau, filiis et fratribus eius, duodecim. [14] Septima Isreela, filiis et fratribus eius, duodecim. [15] Octava Iesaiae, filiis et fratribus eius, duodecim. [16] Nona Matthaniau, filiis et fratribus eius, duodecim. [17] Decima Semei, filiis et fratribus eius, duodecim. [18] Undecima Azareel, filiis et fratribus eius, duodecim. [19] Duodecima Hasabiae, filiis et fratribus eius, duodecim. [20] Tertia decima Subael, filiis et fratribus eius, duodecim. [21] Quarta decima Matthathiae, filiis et fratribus eius, duodecim. [22] Quinta decima Ierimoth, filiis et fratribus eius, duodecim. [23] Sexta decima Hananiae, filiis et fratribus eius, duodecim. [24] Septima

[25] [5] *Cornu eius* – Lege *qarnô*; TM *qeren* (haplographia)

decima Iesbacasae, filiis et fratribus eius, duodecim. [25] Octava
decima Hanani, filiis et fratribus eius, duodecim. [26] Nona decima
Mellothi, filiis et fratribus eius, duodecim. [27] Vicesima Eliatha, filiis
et fratribus eius, duodecim. [28] Vicesima prima Othir, filiis et fra-
tribus eius, duodecim. [29] Vicesima secunda Geddelthi, filiis et fra-
tribus eius, duodecim. [30] Vicesima tertia Mahazioth, filiis et fratribus
eius, duodecim. [31] Vicesima quarta Romemthiezer, filiis et fratribus
eius, duodecim.

26 [1] Divisiones autem ianitorum.

De Coritis: Meselemia filius Core de filiis Abiasaph. [2] Filii Mese-
lemiae: Zacharias primogenitus, Iedihel secundus, Zabadias tertius,
Iathanael quartus, [3] Elam quintus, Iohanan sextus, Elioenai septi-
mus. [4] Filii autem Obededom: Semeias primogenitus, Iozabad se-
cundus, Ioah tertius, Sachar quartus, Nathanael quintus, [5] Ammiel
sextus, Issachar septimus, Phollathi octavus, quia benedixit illi
Deus. [6] Semeiae autem filio eius nati sunt filii praefecti familiarum
suarum, erant enim viri fortissimi; [7] filii ergo Semeiae: Othni et
Raphael et Obed, Elzabad, fratres eius viri fortissimi, Eliu quo-
que et Samachias; [8] omnes hi de filiis Obededom, ipsi et filii et
fratres eorum fortissimi ad ministrandum sexaginta duo de Obed-
edom. [9] Porro Meselemiae filii et fratres eorum robustissimi decem
et octo.

[10] De Hosa autem, de filiis Merari, erant filii: Semri princeps
— non enim fuerat primogenitus, et idcirco posuerat eum pater
eius in principem — [11] Helcias secundus, Tabelias tertius, Zacharias
quartus; omnes hi filii et fratres Hosa tredecim.

[12] Hae divisiones ianitorum: secundum capita virorum habebant
ministeria sicut et fratres eorum ad ministrandum in domo Do-
mini. [13] Missae sunt ergo sortes ex aequo et parvis et magnis
per familias suas in unamquamque portarum. [14] Cecidit igitur sors
orientalis Selemiae; porro Zachariae filio eius consiliario pruden-
tissimo et erudito sortito obtigit plaga septentrionalis; [15] Obed-
edom vero australis, et filiis eius horreum; [16] Sephim et Hosa occi-
dentalis iuxta portam Sallecheth apud viam ascensionis. Custodia

[26] [14] *Porro Zachariae* – Lege cum G^L et Vg *wᵉlizkarjāhû*

[16] *Sephim* (= *lᵉšuppîm*) – Probabiliter delendum est ut duplex scriptio antecedentis finis vocabuli *hā'ăsuppîm*: *šuppîm*, quod nomen non occurrit in v. 10; in 7, 12. 15 quidem occurrit, sed in genealogia Beniamin et Manasse

Sallecheth (*šalleket*) = deiectio (forte ruderum et rerum abiectarum); Gr « exedrarum » = *hallᵉšākōt* (cfr. 9, 26. 33)

iuxta custodiam: [17] ad orientem per diem sex et ad aquilonem
quattuor per diem, atque ad meridiem similiter in die quattuor
et pro horreo bini et bini, [18] pro Parbar quoque ad occidentem
quattuor in via, duo pro Parbar. [19] Hae sunt divisiones ianitorum
filiorum Core et Merari.

[20] Porro Levitae fratres eorum super thesauros domus Dei ac
thesauros rerum consecratarum: [21] De filiis Ladan Gersonitae princi-
pes familiarum Ladan Gersonitae erant Iahielitae. [22] Filii Iahiel et
Zetham et Ioel fratrum eius erant super thesauros domus Domini.
[23] De Amramitis et Isaaritis et Hebronitis et Ozielitis: [24] Subael filius
Gersam filii Moysi praepositus thesauris. [25] Fratres quoque eius
Eliezer, cuius filius Rohobia et huius filius Iesaias; et huius filius
Ioram, huius quoque filius Zechri et huius filius Selemith. [26] Ipse
Selemith et fratres eius super omnes thesauros rerum consecrata-
rum, quas sanctificavit David rex et principes familiarum et tribuni
et centuriones et duces exercitus, [27] de bellis et, manubiis proeliorum,
quas consecraverant ad sustentandum templum Domini. [28] Et uni-
versa, quae consecraverant Samuel videns et Saul filius Cis et Abner
filius Ner et Ioab filius Sarviae, omnia donaria sacra erant sub manu
Selemith et fratrum eius.

[29] De Isaaritis vero erant Chonenias et filii eius ad opera forin-
secus super Israel praefecti et iudices. [30] Porro de Hebronitis Hasa-
bias et fratres eius viri strenui mille septingenti erant magistratus
Israel trans Iordanem contra occidentem in cunctis operibus Do-
mini et in ministerium regis; [31] Hebronitarum autem princeps fuit
Ieria secundum cognationes et familias eorum. Quadragesimo anno
regni David recensiti sunt et inventi viri fortes in Iazer Galaad [32] fra-
tresque eius viri strenui duo milia septingenti principes familiarum;
praeposuit autem eos David rex Rubenitis et Gadditis et dimidio
tribus Manasse in omne ministerium Dei et regis.

27 [1] Filii autem Israel secundum numerum suum, principes fami-
liarum, tribuni et centuriones et praefecti, qui ministrabant regi

[26] [17] *Per diem* – Lege cum Gr *lajjôm*; TM « Levitae » (*halᵉwijjim*; *h* pertinet in TM ad *lammizrāḥ*)

[20] *Fratres eorum* – Lege cum Gr *'ăḥêhem*; TM « Ahia »

[21] *De filiis* – Dege *mibbᵉnê*; TM « filii » (haplographia)

[22] *Iahiel et Zetham* – Lege *jᵉḥî'ēl wᵉzētām* (sicut 23, 8); TM *jᵉḥî'ēlî*
Fratrum eius – Lege *'eḥâw*; TM *'aḥîw* (frater eius)

[28] *Donaria sacra* – Lege *hammiqdāš* (vel *hamᵉquddaš*); TM « (omnis) qui consecraverat »

iuxta turmas suas ingredientes et egredientes per singulos menses
in anno, unaquaeque turma viginti quattuor milia. 2 Primae turmae
in primo mense Iesbaam praeerat filius Zabdiel, et sub eo viginti
quattuor milia; 3 erat de filiis Phares princeps cunctorum princi-
pum in exercitu mense primo. 4 Secundi mensis habebat turmam
Dudi Ahohites, et sub eo viginti quattuor milia. 5 Dux quoque
turmae tertiae in mense tertio erat Banaias filius Ioiadae sacerdotis,
et in divisione sua viginti quattuor milia; 6 ipse est Banaias fortis-
simus inter triginta et super triginta; praeerat autem turmae ipsius
Amizabad filius eius. 7 Quartus, mense quarto, Asael frater Ioab et
Zabadias filius eius post eum, et in turma eius viginti quattuor milia.
8 Quintus, mense quinto, princeps Samaoth Zaraita, et in turma
eius viginti quattuor milia. 9 Sextus, mense sexto, Hira filius Acces
Thecuites, et in turma eius viginti quattuor milia. 10 Septimus, mense
septimo, Helles Phalonites de filiis Ephraim, et in turma eius vi-
ginti quattuor milia. 11 Octavus, mense octavo, Sobbochai Husathites
de stirpe Zara, et in turma eius viginti quattuor milia. 12 Nonus,
mense nono, Abiezer Anathothites de filiis Beniamin, et in turma
eius viginti quattuor milia. 13 Decimus, mense decimo, Maharai Ne-
tophathites de stirpe Zara, et in turma eius viginti quattuor milia.
14 Undecimus, mense undecimo, Banaias Pharathonites de filiis
Ephraim, et in turma eius viginti quattuor milia. 15 Duodecimus,
mense duodecimo, Holdai Netophathites de stirpe Othoniel, et in
turma eius viginti quattuor milia.

16 Porro tribubus praeerant Israel: Rubenitis dux Eliezer filius
Zechri; Simeonitis Saphatia filius Maacha; 17 Levitis Hasabias
filius Camuel; Aaronitis Sadoc; 18 Iudae Eliu de fratribus David;
Issachar Amri filius Michael; 19 Zabulon Iesmaias filius Abdiae;
Nephthali Ierimoth filius Azriel; 20 filiis Ephraim Osee filius Ozaziu;
dimidio tribus Manasse Ioel filius Phadaiae; 21 et dimidio tribus
Manasse in Galaad Iaddo filius Zachariae; Beniamin autem Iasiel
filius Abner; 22 Dan vero Azareel filius Ieroham: hi principes tribuum
Israel. 23 Noluit autem David numerare eos a viginti annis inferius,
quia dixerat Dominus ut multiplicaret Israel quasi stellas caeli.
24 Ioab filius Sarviae coeperat numerare nec complevit, quia super

[27] 4 Post « Ahohites » TM « et divisio eius et Macelloth (*ûmiqlôt* cfr. 8, 32) dux » probabiliter glossa: « quoad divisionem eius corruptio (nominis) ducis »; 11, 12 enim nominatur Eleazar filius Dodo Ahohites. Gr omittit, sed habet in fine v. « duces virtutis (exercitus) »

8 *Zaraita* – Lege cum Targ et Vg (cfr. vv. 11 et 13) *hazzarḥî*; TM *hajjizraḥ*

hoc ira irruerat in Israel, et idcirco numerus non est relatus in librum
annalium regis David.

[25] Super thesauros autem regis fuit Azmaveth filius Adiel; his
autem thesauris, qui erant in regione, in urbibus et in vicis et in
turribus praesidebat Ionathan filius Oziae. [26] Operi autem rustico et
agricolis, qui exercebant terram, praeerat Ezri filius Chelub. [27] Vine-
arumque cultoribus Semei Ramathites; cellis autem vinariis in vineis
Zabdi Sephamatites. [28] Nam super oliveta et ficeta, quae erant in Se-
phela, Baalhanan Gederites; super apothecas autem olei Ioas. [29] Porro
armentis, quae pascebantur in Saron, praepositus fuit Setrai Saronites,
et super boves in vallibus Saphat filius Adli. [30] Super camelos vero
Ubil Ismaelites et super asinas Iehedeia Meronathites; [31] super oves
quoque Iaziz Agarenus: omnes hi principes substantiae regis David.

[32] Ionathan autem patruus David consiliarius, vir prudens et lit-
teratus, ipse et Iahiel filius Hachamonitis erant cum filiis regis.
[33] Achitophel etiam consiliarius regis et Chusai Arachites amicus
regis; [34] post Achitophel fuit Ioiada filius Banaiae et Abiathar. Prin-
ceps autem exercitus regis erat Ioab.

28 [1] Convocavit igitur David omnes principes Israel, duces tribuum
et praepositos turmarum, qui ministrabant regi, tribunos quoque
et centuriones et, qui praeerant substantiae et gregibus regis filio-
rumque suorum, cum eunuchis et fortibus et robustissimis qui-
busque in exercitu Ierusalem. [2] Cumque surrexisset rex et stetisset,
ait: « Audite me, fratres mei et populus meus. Cogitavi ut aedifi-
carem domum, in qua requiesceret arca foederis Domini et scabel-
lum pedum Dei nostri, et ad aedificandum omnia praeparavi; [3] Deus
autem dixit mihi: " Non aedificabis domum nomini meo, eo quod
sis vir bellator et sanguinem fuderis ". [4] Sed elegit Dominus Deus
Israel me de universa domo patris mei, ut essem rex super Israel in
sempiternum; Iudam enim elegit principem, porro in domo Iudae
domum patris mei, et in filiis patris mei placuit ei, ut me eligeret
regem super cunctum Israel. [5] Sed et de filiis meis — filios enim
multos dedit mihi Dominus — elegit Salomonem filium meum, ut
sederet in throno regni Domini super Israel. [6] Dixitque mihi: " Sa-
lomon filius tuus aedificabit domum meam et atria mea; ipsum enim
elegi mihi in filium, et ego ero ei in patrem. [7] Et firmabo regnum
eius usque in aeternum, si perseveraverit facere praecepta mea et
iudicia, sicut et hodie ". [8] Nunc igitur coram universo Israel coetu

[27] [24] *In librum* – Lege cum Gr *b^esēfer*; TM « in numerum »

Domini, audiente Deo nostro, custodite et perquirite cuncta man-
data Domini Dei vestri, ut possideatis terram bonam et relinquatis
eam in hereditatem filiis vestris post vos usque in sempiternum.
9 Tu autem, Salomon, fili mi, scito Deum patris tui et servi ei
corde perfecto et animo voluntario; omnia enim corda scrutatur
Dominus et universas mentium cogitationes intellegit. Si quaesieris
eum, invenies; si autem dereliqueris illum, proiciet te in aeternum.
10 Nunc ergo vide quia elegit te Dominus, ut aedificares domum
sanctuarii; confortare et perfice ».
11 Dedit autem David Salomoni filio suo descriptionem porticus
et templi et cellariorum et cenaculorum et cubiculorum interiorum
et domus propitiatorii 12 necnon et omnium, quae per Spiritum
cum eo erant, de atriis domus Domini et de omnibus exedris per
circuitum, de thesauris domus Dei et de thesauris rerum conse-
cratarum 13 et de divisionibus sacerdotalibus et leviticis, de omni
opere ministerii domus Domini et de universis vasis ministerii
templi Domini, 14 de auro in pondere per singula vasa ministerii,
de omnibus vasis argenteis in pondere per omnia vasa pro operum
diversitate; 15 sed et ad candelabra aurea et ad lucernas eorum aurum
pro mensura uniuscuiusque candelabri et lucernarum, similiter et
in candelabris argenteis et in lucernis eorum pro diversitate men-
surae, pondus argenti indicavit. 16 Aurum quoque in mensas pro-
positionis pro diversitate mensarum, similiter et argentum in alias
mensas argenteas; 17 ad fuscinulas quoque et phialas et crateras ex
auro purissimo et scyphos aureos pro qualitate mensurae pondus
distribuit in scyphum et scyphum; similiter et in scyphos argenteos
diversum argenti pondus constituit, 18 altari autem, in quo adoletur
incensum, aurum purissimum, et aurum pro structura quadrigae
cherubim extendentium alas et velantium arcam foederis Domini.
19 « Omnia, inquit, venerunt scripta manu Domini ad me, ut intel-
legerem universa opera exemplaris ».
20 Dixit quoque David Salomoni filio suo: « Viriliter age et con-
fortare et fac, ne timeas et ne paveas; Dominus enim Deus meus
tecum erit et non dimittet te, nec derelinquet, donec perficias omne
opus ministerii domus Domini. 21 Ecce divisiones sacerdotum et Levi-
tarum: parati erunt in omne ministerium domus Dei; et assistet tibi

[28] 11 *Et templi* – Lege cum Syr et Vg *w^{e}'et-tabnît habbajit* (= et descriptionem domus); TM « et domos eius »

20 Gr et Vg omittunt « Deus » (TM) ante « Deus meus » (probabiliter varians lectio pro *jhwh* antecedens)

in omni opere quisquis in sapientia ad omne ministerium promptus fuerit, principes quoque et universus populus in negotiis tuis ».

29 [1] Locutusque est David rex ad omnem ecclesiam: « Salomonem
filium meum unum elegit Deus adhuc puerum et tenellum; opus
autem grande est: neque enim homini praeparatur habitatio sed
Domino Deo. [2] Ego autem totis viribus meis praeparavi impensas
domus Dei mei: aurum ad vasa aurea et argentum in argentea, aes
in aenea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea, lapides onychinos et ad
inserendum, durum caementum et lapides diversorum colorum
omnemque pretiosum lapidem et marmor Parium abundantissime.
[3] Et super haec, cum delectarer super domo Dei mei, de peculio meo
aurum et argentum do in templum Dei mei, exceptis his, quae paravi
in aedem sanctam: [4] tria milia talenta auri de auro Ophir et septem
milia talentorum argenti probatissimi ad operiendos parietes templi;
[5] et ubicumque opus est aurum pro aureis, et ubicumque opus est
argentum pro argenteis et pro quolibet opere per manus artificum;
et si quis sponte offert, impleat manum suam hodie et offerat, quod
voluerit Domino ».
[6] Sponte obtulerunt itaque principes familiarum et proceres tri-
buum Israel, tribuni quoque et centuriones et principes operis
regis; [7] dederuntque in opera domus Dei auri talenta quinque milia
et solidos decem milia, argenti talenta decem milia et aeris talenta
decem et octo milia, ferri quoque centum milia talentorum. [8] Et
apud quemcumque inventi sunt lapides, dederunt in thesaurum
domus Domini in manum Iahiel Gersonitis. [9] Laetatusque est po-
pulus super prompto animo eorum, quia corde toto offerebant ea
Domino; sed et David rex laetatus est gaudio magno.
[10] Et benedixit Domino coram universa multitudine et ait:
« Benedictus es, Domine, Deus Israel patris nostri,
ab aeterno in aeternum.
[11] Tua est, Domine, magnificentia et potentia,
gloria, splendor atque maiestas.
Cuncta enim, quae in caelo sunt et in terra, tua sunt,
Tuum, Domine, regnum, et tu elevaris ut caput super omnia.
[12] De te sunt divitiae et gloria,
tu dominaris omnium.
In manu tua virtus et potentia,
in manu tua est magnificare et firmare omnia.
[13] Nunc igitur, Deus noster, confitemur tibi
et laudamus nomen tuum inclitum.

14 Quis ego et quis populus meus, ut possimus haec tibi universa
offerre? Tua sunt haec omnia, et, quae de manu tua accepimus, de-
dimus tibi. 15 Peregrini enim sumus coram te et advenae, sicut omnes
patres nostri; dies nostri quasi umbra super terram, et nulla est spes.
16 Domine Deus noster, omnis haec copia, quam paravimus, ut aedi-
ficaretur domus nomini sancto tuo, de manu tua est et tua sunt
omnia. 17 Scio, Deus meus, quod probes corda et simplicitatem di-
ligas; unde et ego in simplicitate cordis mei laetus obtuli universa
haec et populum tuum, qui hic repertus est, vidi cum ingenti gaudio
sponte tibi offerre donaria. 18 Domine, Deus Abraham et Isaac et
Israel patrum nostrorum, custodi in aeternum hanc voluntatem
cordis eorum; et semper in venerationem tui mens ista permaneat.
19 Salomoni quoque filio meo da cor perfectum, ut custodiat man-
data tua, testimonia tua et legitima tua et faciat universa et aedificet
aedem, cuius impensas paravi ».

20 Praecepit autem David universae ecclesiae: « Benedicite Do-
mino Deo vestro! ». Et benedixit omnis ecclesia Domino, Deo pa-
trum suorum; et inclinaverunt se et adoraverunt Deum et deinde
regem. 21 Immolaveruntque victimas Domino et obtulerunt holo-
causta die sequenti, tauros mille, arietes mille, agnos mille cum li-
baminibus suis et sacrificia abundantissime in omnem Israel. 22 Et
comederunt et biberunt coram Domino in die illo cum grandi lae-
titia; et fecerunt regem secundo Salomonem filium David atque
unxerunt Domino in principem et Sadoc in pontificem.

23 Seditque Salomon super solium Domini, ut esset rex pro David
patre suo, et prosperatus est, et paruit illi omnis Israel. 24 Sed et
universi principes et fortes et cuncti filii regis David dederunt ma-
num subicientes se Salomoni regi. 25 Magnificavit ergo Dominus
Salomonem in excelsum in conspectu omnis Israel et dedit illi glo-
riam regni, qualem nullus habuit ante eum rex Israel.

26 Igitur David filius Isai regnavit super universum Israel; 27 et
dies, quibus regnavit super Israel, fuerunt quadraginta anni: in
Hebron regnavit septem annis et in Ierusalem annis triginta tribus.
28 Et mortuus est in senectute bona plenus dierum et divitiis et gloria;
et regnavit Salomon filius eius pro eo. 29 Gesta autem David regis
priora et novissima scripta sunt in libro Samuel videntis et in libro
Nathan prophetae atque in volumine Gad videntis, 30 universique
regni eius et fortitudinis et temporum, quae transierunt sub eo sive
in Israel sive in cunctis regnis terrarum.

LIBER SECUNDUS PARALIPOMENON

1 1 Confortatus est ergo Salomon filius David in regno suo, et Do-
minus Deus eius erat cum eo et magnificavit eum in excelsum. 2 Prae-
cepitque Salomon universo Israeli, tribunis et centurionibus et iudi-
cibus et ducibus omnis Israel et principibus familiarum 3 et abiit
cum universa multitudine in excelsum Gabaon, ubi erat tabernacu-
lum conventus Dei, quod fecit Moyses famulus Dei in solitudine.
4 Arcam autem Dei adduxerat David de Cariathiarim in locum,
quem praeparaverat ei et ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est in
Ierusalem; 5 altare quoque aeneum, quod fabricatus fuerat Beseleel
filius Uri filii Hur, ibi erat coram tabernaculo Domini; ibique re-
quisivit eum Salomon et omnis ecclesia. 6 Ascenditque ibi Salomon
ad altare aeneum coram tabernaculo conventus Domini et obtulit
in eo mille hostias.

7 Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei Deus dicens: « Postula,
quod vis, ut dem tibi ». 8 Dixitque Salomon Deo: « Tu fecisti cum
David patre meo misericordiam magnam et constituisti me regem
pro eo. 9 Nunc ergo, Domine Deus, impleatur sermo tuus, quem
pollicitus es David patri meo; tu enim me fecisti regem super popu-
lum tuum multum, qui tam innumerabilis est quam pulvis terrae.
10 Da mihi sapientiam et intellegentiam, ut ingrediar et egrediar co-
ram populo tuo; quis enim potest hunc populum tuum digne, qui
tam grandis est, iudicare? ». 11 Dixit autem Deus ad Salomonem:
« Quia hoc magis placuit cordi tuo et non postulasti divitias et sub-
stantiam et gloriam neque animas eorum, qui te oderant, sed nec
dies vitae plurimos, petisti autem sapientiam et scientiam, ut iudi-
care possis populum meum, super quem constitui te regem, 12 sa-
pientia et scientia data sunt tibi; divitias autem et substantiam et
gloriam dabo tibi, ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te
fuerit similis tui ». 13 Venit ergo Salomon ab excelso Gabaon in Ieru-
salem coram tabernaculo conventus et regnavit super Israel.

14 Congregavitque sibi currus et equites, et facti sunt ei mille qua-
dringenti currus et duodecim milia equitum, et fecit eos esse in ur-
bibus quadrigarum et cum rege in Ierusalem. 15 Praebuitque rex
argentum et aurum in Ierusalem quasi lapides et cedros quasi syco-
moros, quae nascuntur in Sephela multitudine magna. 16 Adduce-

[1] 13 *Ab excelso* – Lege cum Gr et Vg *mēhabbāmāh*; TM « ad excelsum »

bantur autem ei equi de Aegypto et de Coa; negotiatores regis de
Coa emebant pretio 17 et faciebant ascendere et exire de Aegypto
quadrigam sescentis argenteis et equum centum quinquaginta; simi-
liter universis regibus Hetthaeorum et Syriae per manus suas educe-
bant. 18 Decrevit autem Salomon aedificare domum nomini Domini
et palatium sibi.

2 1 Et numeravit septuaginta milia virorum portantium umeris et
octoginta milia, qui caederent lapides in montibus, praepositosque
eorum tria milia sescentos.

2 Misit quoque ad Hiram regem Tyri dicens: « Sicut egisti cum
David patre meo et misisti ei ligna cedrina, ut aedificaret sibi do-
mum ad habitandum in ea, 3 sic fac mecum, ut aedificem domum
nomini Domini Dei mei, ut consecrem eam ad adolendum coram
illo fumiganda aromata et ad propositionem panum sempiternam et
ad holocautomata mane et vespere, sabbatis quoque et neomeniis
et sollemnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, quae man-
data sunt Israeli. 4 Domus enim, quam aedificare cupio, magna est;
magnus est enim Deus noster super omnes deos. 5 Quis ergo poterit
praevalere, ut aedificet ei dignam domum? Si caelum et caeli caelo-
rum capere eum nequeunt, quantus ego sum, ut possim aedificare
ei domum? Sed ad hoc tantum, ut adoleatur incensum coram illo.
6 Mitte ergo mihi virum eruditum, qui noverit operari in auro et
argento, aere et ferro, purpura coccino et hyacintho, et qui sciat
sculpere caelaturas cum his artificibus, quos mecum habeo in Iudaea
et Ierusalem, quos praeparavit David pater meus. 7 Sed et ligna ce-
drina mitte mihi et arceuthina et pinea de Libano; scio enim quod
servi tui noverint caedere ligna de Libano, et erunt servi mei cum
servis tuis, 8 ut parentur mihi ligna plurima; domus enim, quam
cupio aedificare, magna erit nimis et inclita. 9 Praeterea operariis,
qui caesuri sunt ligna, servis tuis dabo in cibaria tritici choros vi-
ginti milia et hordei choros totidem et vini viginti milia batos, olei
quoque batos viginti milia ».

10 Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras, quas miserat Salomoni:
« Quia dilexit Dominus populum suum, idcirco te regnare fecit su-

[1] 16 *De Aegypto* – Probabiliter legendum est *mimmuṣrî* = de Musri (in Cilicia) pro *mimmiṣrajim* (= de Aegypto)

Et de Coa – Lege cum Vg *ûmiqqô'ē*; TM « et congregatio » (?)

De Coa – Lege cum Vg et 1 Reg 10, 28 *miqqô'ē*; TM « congregationem » (?)

[2] 9 *In cibaria* – Lege cum Gr, Syr, Targ et Vg *makkōlet* (= 1 Reg 5, 25); TM « plagas » (*makkōt*)

per eum ». [11] Et addidit dicens: « Benedictus Dominus, Deus Israel,
qui fecit caelum et terram, qui dedit David regi filium sapientem
et eruditum et sensatum atque prudentem, ut aedificaret domum
Domino et palatium sibi. [12] Misi ergo tibi virum prudentem et scien-
tissimum Hiram magistrum meum, [13] filium mulieris de filiabus
Dan, cuius pater fuit Tyrius, qui novit operari in auro et argento,
aere et ferro et lapidibus et lignis, in purpura quoque et hyacintho
et bysso et coccino, et qui scit caelare omnem sculpturam et adinve-
nire prudenter, quodcumque in opere necessarium est, cum artificibus
tuis et cum artificibus domini mei David patris tui. [14] Triticum ergo
et hordeum et oleum et vinum, quae pollicitus es, domine mi, mitte
servis tuis. [15] Nos autem caedemus ligna de Libano, quot necessaria
habueris, et applicabimus ea ratibus per mare in Ioppe; tuum autem
erit transferre ea in Ierusalem ».

[16] Numeravit igitur Salomon omnes viros peregrinos, qui erant in
terra Israel post dinumerationem, quam dinumeravit David pater
eius; et inventi sunt centum quinquaginta milia et tria milia ses-
centi. [17] Fecitque ex eis septuaginta milia, qui umeris onera porta-
rent, et octoginta milia, qui lapides in montibus caederent; tria
autem milia et sescentos praepositos operum populi.

3 [1] Et coepit Salomon aedificare domum Domini in Ierusalem in
monte Moria, qui demonstratus fuerat a David patre eius, in loco,
quem paraverat David in area Ornan Iebusaei. [2] Coepit autem aedi-
ficare mense secundo anno quarto regni sui.

[3] Et hae sunt mensurae, quas statuit Salomon, ut aedificaret do-
mum Dei: longitudinis cubiti in mensura prima sexaginta, latitudinis
cubiti viginti. [4] Porticum vero ante frontem, quae tendebatur in lon-
gum, iuxta mensuram latitudinis domus, cubitorum viginti; porro
altitudo centum viginti cubitorum erat. Et deauravit eam intrinsecus
auro mundissimo. [5] Domum quoque maiorem texit tabulis ligneis
abiegnis et laminas auri obryzi affixit per totum; scalpsitque in eis
palmas et quasi catenulas se invicem complectentes. [6] Stravit quoque
pavimentum templi pretiosissimo marmore decore multo. [7] Porro
aurum erat de Parvaim, de cuius laminis texit domum, et trabes
eius et postes et parietes et ostia; et caelavit cherubim in parietibus.

[3] [3] *Mensurae, quas statuit* – Lege cum Syr et Targ *hammiddôt 'ăšer jissad*; TM « fundamentum (Salomonis) »

[4] *Ante frontem* – Lege cum Syr et Arab *'al pānâw* (= ante eam, scil. domum: cfr. Gr « ante faciem domus); TM « ante »

[8] Fecit quoque domum sancti sanctorum: longitudinem iuxta lati-
tudinem domus cubitorum viginti et latitudinem similiter viginti
cubitorum; et laminis auri optimi texit eam quasi talentis ses-
centis. [9] Sed et pro clavis usus est auro ponderis quinquaginta siclo-
rum. Cenacula quoque texit auro.
[10] Fecit etiam in domo sancti sanctorum cherubim duos opere
statuario et texit eos auro. [11] Alae cherubim viginti cubitis extende-
bantur, ita ut una ala haberet cubitos quinque et tangeret parietem
domus, et altera quinque cubitos habens alam tangeret alterius che-
rub. [12] Similiter cherub alterius ala quinque habebat cubitos et tan-
gebat parietem, et ala eius altera quinque cubitorum alam cherub
alterius contingebat. [13] Igitur alae utriusque cherubim expansae erant
et extendebantur per cubitos viginti; ipsi autem stabant erectis pedi-
bus, et facies eorum erant versae ad exteriorem domum.
[14] Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura, cocco et bysso et
intexuit ei cherubim.
[15] Ante fores etiam templi duas columnas, quae triginta et quinque
cubitos habebant altitudinis; porro capita earum quinque cubitorum.
[16] Necnon et quasi catenulas in torque, et superposuit eas capitibus
columnarum; malogranata etiam centum, quae catenulis interposuit.
[17] Ipsas quoque columnas posuit ante faciem templi, unam a dextris
et alteram a sinistris; eam, quae a dextris erat, vocavit Iachin et, quae
ad laevam, Booz.

4 [1] Fecit quoque altare aeneum viginti cubitorum longitudinis et vi-
ginti cubitorum latitudinis et decem cubitorum altitudinis.
[2] Mare etiam fusile decem cubitis a labio usque ad labium rotun-
dum per circuitum; quinque cubitos habebat altitudinis, et funiculus
triginta cubitorum ambiebat gyrum eius. [3] Similitudo quoque boum
erat subter illud, in circuitu circumdabant illud — decem cubitis —
duobus versibus alvum maris circuibant boves fusiles in una fusione
cum mari. [4] Et ipsum mare super duodecim boves impositum erat,
quorum tres respiciebant aquilonem et alii tres occidentem, porro
tres alii meridiem et tres, qui reliqui erant, orientem habentes mare
superpositum; posteriora autem boum erant intrinsecus sub mari.
[5] Porro vastitas eius habebat mensuram palmi, et labium illius erat
quasi labium calicis vel repandi lilii; capiebatque tria milia batos.
[6] Fecit quoque luteres decem et posuit quinque a dextris et quin-
que a sinistris, ut lavarent in eis omnia, quae in holocaustum oblaturi
erant; porro in mari sacerdotes lavabantur.

[3] [16] *In torque* – Lege *bᵉrābîd*; TM « in dabir »

[7] Fecit autem et candelabra aurea decem secundum speciem, qua iussa erant fieri, et posuit ea in templo quinque a dextris et quinque a sinistris. Necnon et mensas decem, et posuit eas in templo quinque a dextris et quinque a sinistris; phialas quoque aureas centum.

[9] Fecit etiam atrium sacerdotum et atrium grande et ostia in atrio, quae texit aere. [10] Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem.

[11] Fecit autem Hiram lebetes et vatilla et phialas et complevit omne opus regis Salomonis in domo Dei; [12] hoc est columnas duas et globos et capitella super caput columnarum duarum et serta duo, quae tegerent globos capitellorum; [13] malogranata quoque quadringenta et serta duo, ita ut bini ordines malogranatorum singulis sertis iungerentur, quae protegerent globos capitellorum columnarum. [14] Bases etiam fecit et luteres, quos superposuit basibus, [15] mare unum, boves quoque duodecim sub mari; [16] et lebetes et vatilla et fuscinulas: omnia vasa fecit regi Salomoni Hiram magister eius pro domo Domini ex aere mundissimo. [17] In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Succoth et Saredatha. [18] Fecitque Salomon multitudinem vasorum innumerabilem, ita ut ignoraretur pondus aeris.

[19] Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei et altare aureum et mensas et super eas panes propositionis; [20] candelabra quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante Dabir iuxta ritum, ex auro purissimo, [21] et florem et lucernas et forcipes aureos: omnia de auro perfectissimo facta sunt; [22] cultros quoque et phialas et sartagines et turibula ex auro purissimo. Et ostia templi interiora in sancta sanctorum et ostia templi forinsecus aurea.

5 [1] Sicque completum est omne opus, quod fecit Salomon in domo Domini. Intulit igitur Salomon omnia, quae voverat David pater suus, argentum et aurum, et universa vasa posuit in thesauris domus Dei.

[2] Post quae congregavit maiores natu Israel et cunctos principes tribuum et capita familiarum de filiis Israel in Ierusalem, ut adducerent arcam foederis Domini de civitate David, quae est Sion. [3] Venerunt igitur ad regem omnes viri Israel in die sollemni mensis septimi. [4] Cumque venissent cuncti seniorum Israel, portaverunt Levitae arcam [5] et intulerunt eam et tabernaculum conventus et omnem paraturam tabernaculi. Porro omnia vasa sanctuarii, quae erant in tabernaculo, portaverunt sacerdotes levitici generis. [6] Rex autem Salomon et universus coetus Israel, omnes, qui fuerunt congregati ad eum ante arcam, immolabant oves et boves absque ullo numero: tanta enim erat multitudo victimarum.

7 Et intulerunt sacerdotes arcam foederis Domini in locum suum
ad Dabir templi, in sancta sanctorum subter alas cherubim, 8 ita ut
cherubim expanderent alas suas super locum, in quo posita erat
arca, et ipsam arcam tegerent cum vectibus suis ab alto. 9 Vectium
autem, quibus portabatur arca, quia paululum longiores erant, ca-
pita parebant ante Dabir; si vero quis erat extrinsecus eos videre
non poterat. Fuit itaque arca ibi usque in praesentem diem. 10 Ni-
hilque erat aliud in arca, nisi duae tabulae, quas posuerat Moyses
in Horeb, quando fecit Dominus foedus cum filiis Israel egredien-
tibus ex Aegypto.

11 Egressis autem sacerdotibus de sanctuario — omnes enim sacer-
dotes, qui ibi potuerant inveniri, sanctificati sunt, non observantes
vices et ministeriorum ordinem, 12 et Levitae cantores, omnes, qui
sub Asaph erant et qui sub Heman et qui sub Idithun, filii et fratres
eorum, vestiti byssinis, cymbalis et psalteriis et citharis stabant ad
orientalem plagam altaris, et cum eis sacerdotes centum viginti ca-
nentes tubis — 13 igitur cunctis pariter et tubis et voce et cymbalis et
organis et diversi generis musicorum concinentibus et vocem in su-
blime tollentibus, cum una voce Dominum laudare coepissent et
dicere: « Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in aeter-
num misericordia eius », impleta est domus Dei nube, 14 nec potue-
runt sacerdotes stare et ministrare propter nubem; compleverat
enim gloria Domini domum Dei.

6 1 Tunc Salomon ait: « Dominus pollicitus est, ut habitaret in cali-
gine; 2 ego autem aedificavi domum in habitaculum tuum, ut habi-
tares ibi in perpetuum ».

3 Et convertit rex faciem suam et benedixit universae multitudini
Israel — nam omnis turba stabat intenta — et ait: 4 « Benedictus
Dominus, Deus Israel, qui, quod locutus est ore suo David patri
meo, opere complevit dicens: 5 " A die qua eduxi populum meum
de terra Aegypti non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel, ut
aedificaretur in ea domus nomini meo, neque elegi quemquam alium
virum, ut esset dux in populo meo Israel, 6 sed elegi Ierusalem, ut
sit nomen meum in ea, et elegi David, ut constituerem eum super
populum meum Israel ". 7 Cumque fuisset voluntatis David patris
mei, ut aedificaret domum nomini Domini, Dei Israel, 8 dixit Domi-
nus ad eum: " Quia haec fuit voluntas tua, ut aedificares domum
nomini meo, bene quidem fecisti huiuscemodi habere voluntatem,
9 sed non tu aedificabis domum, verum filius tuus, qui egredietur
de lumbis tuis, ipse aedificabit domum nomini meo ". 10 Complevit

ergo Dominus sermonem suum, quem locutus fuerat, et ego surrexi
pro David patre meo et sedi super thronum Israel, sicut locutus est
Dominus, et aedificavi domum nomini Domini, Dei Israel; 11 et posui
in ea arcam, in qua est pactum Domini, quod pepigit cum filiis Israel ».

12 Stetit ergo coram altari Domini ex adverso universae multitu-
dinis Israel et extendit manus suas. 13 Siquidem fecerat Salomon
basim aeneam et posuerat eam in medio atrii habentem quinque
cubitos longitudinis et quinque cubitos latitudinis et tres cubitos
altitudinis, stetitque super eam; et deinceps, flexis genibus contra
universam multitudinem Israel et palmis in caelum levatis, 14 ait:

« Domine, Deus Israel, non est similis tui Deus in caelo et in
terra, qui custodis pactum et misericordiam cum servis tuis, qui
ambulant coram te in toto corde suo, 15 qui praestitisti servo tuo
David patri meo quaecumque locutus fueras ei, et, quae ore promi-
seras, opere complesti, sicut et praesens tempus probat. 16 Nunc
ergo, Domine, Deus Israel, imple servo tuo patri meo David, quae-
cumque locutus es dicens: " Non deficiet ex te vir coram me, qui
sedeat super thronum Israel, ita tamen si custodierint filii tui vias
suas et ambulaverint in lege mea, sicut et tu ambulasti coram me ".
17 Et nunc, Domine, Deus Israel, firmetur sermo tuus, quem locutus
es servo tuo David!

18 Ergone credibile est, ut habitet Deus cum hominibus super ter-
ram? Si caelum et caeli caelorum non te capiunt, quanto magis do-
mus ista, quam aedificavi! 19 Sed respice orationem servi tui et obse-
crationem eius, Domine Deus meus, et audi clamorem et preces,
quas fundit famulus tuus coram te, 20 ut aperias oculos tuos super
domum istam diebus ac noctibus, super locum in quo pollicitus es,
ut ponas nomen tuum et exaudires orationem, quam servus tuus
orat in eo. 21 Et exaudi preces famuli tui et populi tui Israel, qui
oraverint ad locum istum; exaudi de habitaculo tuo, de caelis, exaudi
et propitiare!

22 Si peccaverit quispiam in proximum suum, et ille exegerit ab eo
iuramentum, ut se maledicto constringat coram altari in domo ista,
23 tu audies de caelo et facies iudicium servorum tuorum, ita ut red-
das iniquo viam suam in caput proprium et ulciscaris iustum retri-
buens ei secundum iustitiam suam.

24 Si superatus fuerit populus tuus Israel ab inimicis, quia pecca-
turi sunt tibi, et conversi egerint paenitentiam et confitentes nomini
tuo oraverint et fuerint deprecati in domo ista, 25 tu exaudies de
caelo, et propitiare peccato populi tui Israel et reduc eos in terram,
quam dedisti eis et patribus eorum.

26 Si clauso caelo pluvia non fluxerit propter peccata populi, et
deprecati te fuerint in loco isto et confessi nomini tuo et conversi
a peccatis suis, cum eos afflixeris, 27 exaudi de caelo, Domine, et di-
mitte peccata servorum tuorum et populi tui Israel, doce eos viam
bonam, per quam ingrediantur, et da pluviam terrae, quam dedisti
populo tuo ad possidendum.
28 Fames si orta fuerit in terra et pestilentia, uredo et aurugo et
locusta et bruchus et hostes, vastatis regionibus, portas eius obsede-
rint, omnisque plaga et infirmitas presserit, 29 si quis de populo tuo
Israel fuerit deprecatus cognoscens plagam et infirmitatem suam et
expanderit manus suas ad domum hanc, 30 tu exaudi de caelo, de
loco habitationis tuae, et propitiare et redde unicuique secundum
vias suas, quia nosti cor eius; tu enim solus nosti corda filiorum
hominum, 31 ut timeant te et ambulent in viis tuis cunctis diebus,
quibus vivunt super faciem terrae, quam dedisti patribus nostris.
32 Externum quoque, qui non est de populo tuo Israel, si venerit
de terra longinqua propter nomen tuum magnum et propter manum
tuam robustam et brachium tuum extentum, et oraverit in loco isto,
33 tu exaudies de caelo firmissimo habitaculo tuo et facies cuncta, pro
quibus invocaverit te ille peregrinus, ut sciant omnes populi terrae
nomen tuum et timeant te sicut populus tuus Israel et cognoscant
quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam aedificavi.
34 Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios
suos per viam, in qua miseris eos, et oraverint te contra viam, in
qua civitas haec est, quam elegisti, et domus, quam aedificavi no-
mini tuo, 35 tu exaudies de caelo preces eorum et obsecrationem, et
facies iudicium eorum.
36 Si autem peccaverint tibi — neque enim est homo, qui non
peccet — et iratus fueris eis et tradideris hostibus, et captivos duxe-
rint eos in terram longinquam vel propinquam, 37 et conversi in
corde suo in terra, ad quam captivi ducti fuerant, egerint paeniten-
tiam et deprecati te fuerint in terra captivitatis suae dicentes: " Pec-
cavimus, inique fecimus, iniuste egimus "; 38 et reversi fuerint ad te
in toto corde suo et in tota anima sua in terra captivitatis suae, ad
quam ducti sunt, et oraverint te contra viam terrae suae, quam
dedisti patribus eorum, et urbis, quam elegisti, et domus, quam aedi-
ficavi nomini tuo, 39 ut exaudias de caelo, de loco habitationis tuae,
preces eorum et supplicationes eorum et facias iudicium et dimittas
populo tuo, qui peccavit tibi; 40 tu es enim Deus meus. Aperiantur,
quaeso, oculi tui, et aures tuae intentae sint ad orationem, quae fit
in loco isto.

[41] Nunc igitur consurge, Domine Deus, in requiem tuam, tu et
arca fortitudinis tuae; sacerdotes tui, Domine Deus, induantur salu-
tem, et sancti tui laetentur in bonis. [42] Domine Deus, ne averteris
faciem christi tui; memento misericordiarum David servi tui ».

7 [1] Cumque complesset Salomon fundens preces, ignis descendit de
caelo et devoravit holocaustum et victimas, et maiestas Domini im-
plevit domum. [2] Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini,
eo quod implesset maiestas Domini templum Domini. [3] Sed et om-
nes filii Israel videbant descendentem ignem et gloriam Domini super
domum et corruentes proni in terram super pavimentum stratum
lapide adoraverunt et laudaverunt Dominum: « Quoniam bonus,
quoniam in saeculum misericordia eius ».

[4] Rex autem et omnis populus immolabant victimas coram Do-
mino. [5] Mactavit igitur rex Salomon hostias boum viginti duo milia,
ovium centum viginti milia, et dedicavit domum Dei rex et univer-
sus populus. [6] Sacerdotes autem stabant in officiis suis et Levitae in
organis carminum Domini, quae fecit David rex ad laudandum Do-
minum: « Quoniam in aeternum misericordia eius », hymnos David
canentes per manus suas. Porro sacerdotes canebant tubis ante eos,
cunctusque Israel stabat.

[7] Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Do-
mini; obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificorum, quia al-
tare aeneum, quod fecerat, non poterat sustinere holocausta et obla-
tiones et adipes.

[8] Fecit ergo Salomon sollemnitatem in tempore illo septem die-
bus, et omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde ab introitu Emath
usque ad torrentem Aegypti. [9] Feceruntque die octavo collectam
magnam, eo quod dedicassent altare septem diebus et sollemnitatem
celebrassent diebus septem. [10] Igitur in die vicesimo tertio mensis
septimi dimisit populum ad tabernacula sua, laetantem atque gau-
dentem super bono, quod fecerat Dominus Davidi et Salomoni et
Israeli populo suo.

[11] Complevitque Salomon domum Domini et domum regis; et in
omnibus, quae disposuerat in corde suo, ut faceret in domo Do-
mini et in domo sua, prosperatus est. [12] Apparuit autem ei Dominus
nocte et ait: « Audivi orationem tuam et elegi locum istum mihi in
domum sacrificii. [13] Si clausero caelum, et pluvia non fluxerit, et
mandavero et praecepero locustae, ut devoret terram, et misero pe-
stilentiam in populum meum, [14] humiliatus autem populus meus,
super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit et

exquisierit faciem meam et egerit paenitentiam a viis suis pessimis,
ego exaudiam de caelo et propitius ero peccatis eorum et sanabo
terram eorum. 15 Nunc oculi mei erunt aperti et aures meae attentae
ad orationem eius, qui in loco isto oraverit; 16 elegi enim et sancti-
ficavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, et per-
maneant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus.

17 Tu quoque, si ambulaveris coram me, sicut ambulavit David
pater tuus, et feceris iuxta omnia, quae praecepi tibi, et decreta et
iudicia mea servaveris, 18 stabiliam thronum regni tui, sicut pollici-
tus sum David patri tuo dicens: Non auferetur de stirpe tua vir,
qui sit princeps in Israel. 19 Si autem aversi fueritis et dereliqueritis
decreta mea et praecepta mea, quae proposui vobis, et abeuntes ser-
vieritis diis alienis et adoraveritis eos, 20 evellam vos de terra mea,
quam dedi vobis, et domum hanc, quam sanctificavi nomini meo,
proiciam a facie mea et tradam eam in parabolam et in fabulam
cunctis populis. 21 Et super domo ista, quae erat excelsa, universi
transeuntes stupebunt et dicent: " Quare fecit Dominus sic terrae
huic et domui huic? ". 22 Respondebuntque: " Quia dereliquerunt
Dominum, Deum patrum suorum, qui eduxit eos de terra Aegypti,
et apprehenderunt deos alienos et adoraverunt eos et coluerunt, id-
circo venerunt super eos universa haec mala " ».

8 1 Expletis autem viginti annis, postquam aedificavit Salomon do-
mum Domini et domum suam, 2 civitates, quas dederat Hiram Salo-
moni, aedificavit et habitare ibi fecit filios Israel.

3 Abiit quoque in Emath Soba et obtinuit eam. 4 Et aedificavit
Palmyram in deserto et omnes civitates horreorum, quas aedificavit
in Emath. 5 Exstruxitque Bethoron superiorem et Bethoron inferio-
rem, civitates munitas habentes muros et portas et vectes, 6 Baalath
etiam et omnes urbes horreorum, quae fuerunt Salomonis, cunctas-
que urbes quadrigarum et urbes equorum. Omnia quaecumque vo-
luit Salomon atque disposuit, aedificavit in Ierusalem et in Libano
et in universa terra potestatis suae.

7 Omnem populum, qui derelictus fuerat de Hetthaeis et Amorraeis
et Pherezaeis et Hevaeis et Iebusaeis, qui non erant de stirpe Israel,
8 de filiis eorum, qui remanserant post eos in terra, quos non inter-
fecerant filii Israel, subiugavit Salomon in tributarios usque in diem

[7] 20 *Evellam vos* – Lege cum Gr, Syr et Vg *ûn'taštîkem*; sed TM « evellam eos » videtur lectio genuina (cfr. 1 Reg 9, 7 « delebo Israel »)

Vobis – Lege cum Gr, Syr et Vg *lākem*; TM « eis » (= 1 Reg 9, 7!)

hanc. 9 Porro de filiis Israel non posuit, ut servirent operibus regis;
ipsi enim erant viri bellatores et principes pugnatorum eius et prin-
cipes quadrigarum et equitum eius. 10 Omnes autem principes prae-
fectorum regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta, qui prae-
fuerant populo.

11 Filiam vero pharaonis transtulit de civitate David in domum,
quam aedificaverat ei; dixit enim rex: « Non habitabit mulier mihi
in domo David regis Israel, eo quod sanctificata sit, quia ingressa
est in eam arca Domini ».

12 Tunc obtulit Salomon holocausta Domino super altare Domini,
quod exstruxerat ante porticum, 13 ut per singulos dies offerretur in
eo iuxta praeceptum Moysi in sabbatis et in calendis et in festis die-
bus ter per annum, id est in sollemnitate Azymorum et in sollemni-
tate Hebdomadarum et in sollemnitate Tabernaculorum. 14 Et consti-
tuit iuxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in mi-
nisteriis suis et Levitas in ordine suo, ut laudarent et ministrarent
coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei, et ianitores in
divisionibus suis per portam et portam: sic enim praeceperat David
homo Dei. 15 Nec praetergressi sunt mandata regis de sacerdotibus
et Levitis in omnibus et in custodiis thesaurorum.

16 Et firmatum est totum opus Salomonis ex eo die, quo fundavit
domum Domini, usque in diem, quo perfecit eam.

17 Tunc abiit Salomon in Asiongaber et in Ailath ad oram maris
Rubri, quae est in terra Edom. 18 Misit autem ei Hiram per manus
servorum suorum naves et nautas gnaros maris; et abierunt cum
servis Salomonis in Ophir tuleruntque inde quadringenta quinqua-
ginta talenta auri et attulerunt ad regem Salomonem.

9 1 Regina quoque Saba, cum audisset famam Salomonis, venit, ut
tentaret eum in aenigmatibus in Ierusalem cum magno comitatu et
camelis, qui portabant aromata et auri plurimum gemmasque pre-
tiosas. Cumque venisset ad Salomonem, locuta est ei, quaecumque
erant in corde suo. 2 Et exposuit ei Salomon omnia, quae proposue-
rat, nec quidquam fuit quod ei non perspicuum fecerit.

3 Quae postquam vidit, sapientiam scilicet Salomonis et domum,
quam aedificaverat, 4 necnon et cibaria mensae eius et sessionem
servorum et officia ministrorum eius et vestimenta eorum, pincernas

[8] 9 *Non* – TM praemittit *'ăšer* (quos); omittunt 7 mss, Gr, Syr, Vg et 1 Reg 9, 22
17 *Ailath* – Lege cum Gr, Vg, Dt 2, 8 et 2 Reg 16, 6 *'êlat*; TM *'êlôt*

quoque et vestes eorum et victimas, quas immolabat in domo Do-
mini, non erat prae stupore ultra in ea spiritus. [5] Dixitque ad re-
gem: « Verus est sermo, quem audieram in terra mea, de rebus tuis
et sapientia tua: [6] non credebam narrantibus, donec ipsa venissem,
et vidissent oculi mei, et probassem vix medietatem sapientiae tuae
mihi fuisse narratam; vicisti famam, quam audivi. [7] Beati viri tui et
beati servi tui, qui assistunt coram te omni tempore et audiunt sa-
pientiam tuam! [8] Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui voluit te
ordinare super thronum suum regem Domini Dei tui! Quia diligit
Deus tuus Israel et vult servare eum in aeternum, idcirco posuit te
super eum regem, ut facias iudicia atque iustitiam ». [9] Dedit autem
regi centum viginti talenta auri et aromata multa nimis et gemmas
pretiosissimas; non fuerunt aromata talia ut haec, quae dedit regina
Saba regi Salomoni.

[10] Sed et servi Hiram cum servis Salomonis attulerunt aurum de
Ophir et ligna thyina et gemmas pretiosissimas; [11] et fecit rex de
lignis thyinis gradus in domo Domini et in domo regia, citharas
quoque et psalteria cantoribus. Numquam visa sunt in terra Iudae
ligna talia.

[12] Rex autem Salomon dedit reginae Saba cuncta, quae voluit et
quae postulavit, et multo plura quam attulerat ad eum. Quae reversa
abiit in terram suam cum servis suis.

[13] Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per singu-
los annos, sescenta sexaginta sex talenta auri, [14] excepta ea summa,
quae proveniebat ex tributis mercatorum et negotiatorum afferen-
tium et omnium regum Arabiae et ducum terrae, qui comportabant
aurum et argentum Salomoni.

[15] Fecit igitur rex Salomon ducenta scuta aurea de summa sescen-
torum aureorum, qui in singulis scutis expendebantur, [16] trecentas
quoque peltas aureas trecentorum aureorum, quibus tegebantur sin-
gulae peltae, posuitque ea rex in domo Saltus Libani.

[17] Fecit quoque rex solium eburneum grande et vestivit illud auro
mundissimo; [18] sex quoque gradus, quibus ascendebatur ad solium,
et scabellum aureum et brachiola duo altrinsecus et duos leones stan-
tes iuxta brachiola, [19] sed et alios duodecim leunculos stantes super
sex gradus ex utraque parte: non fuit tale solium in universis regnis.

[20] Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea et vasa domus
Saltus Libani ex auro purissimo; argentum enim in diebus Salomo-

[9] [4] *Et victimas* – Lege cum Gr, Syr et Vg *w^{e}ʿōlōtâw*; TM « ascensus » (?)
[14] *Ex tributis* – Lege cum Syr *mēʿonšê*; TM « a viris »

nis pro nihilo reputabatur. 21 Siquidem naves regis ibant in Tharsis
cum servis Hiram; semel in annis tribus veniebant naves Tharsis
portantes aurum et argentum et ebur et simias et pavos.

22 Magnificatus est igitur rex Salomon super omnes reges terrae
divitiis et sapientia. 23 Omnesque reges terrarum desiderabant faciem
videre Salomonis, ut audirent sapientiam, quam dederat Deus in
corde eius, 24 et deferebant ei munera, vasa argentea et aurea et ve-
stes et arma et aromata, equos et mulos per singulos annos. 25 Habuit
quoque Salomon quattuor milia stabula equorum et curruum equi-
tumque duodecim milia; constituitque eos in urbibus quadrigarum
et, ubi erat rex, in Ierusalem. 26 Exercuit etiam potestatem super
cunctos reges, a fluvio Euphrate usque ad terram Philisthinorum et
usque ad terminos Aegypti; 27 tantamque copiam praebuit argenti in
Ierusalem quasi lapidum, et cedrorum tantam multitudinem velut
sycomororum, quae gignuntur in Sephela. 28 Adducebantur autem ei
equi de Aegypto cunctisque regionibus.

29 Reliqua vero operum Salomonis priorum et novissimorum
scripta sunt in verbis Nathan prophetae et in prophetia Ahiae Silo-
nitis, in visione quoque Addo videntis super Ieroboam filium Nabat.

30 Regnavit autem Salomon in Ierusalem super omnem Israel qua-
draginta annis; 31 dormivitque cum patribus suis, et sepelierunt eum
in civitate David patris eius. Regnavitque Roboam filius eius pro eo.

10 1 Profectus est autem Roboam in Sichem; illuc enim cunctus
Israel convenerat, ut constituerent eum regem. 2 Quod cum audisset
Ieroboam filius Nabat, qui erat in Aegypto — fugerat quippe illuc
ante Salomonem — statim reversus est; 3 vocaveruntque eum, et
venit cum universo Israel, et locuti sunt ad Roboam dicentes:
4 « Pater tuus durissimo iugo nos pressit; tu leviora impera patre tuo,
qui nobis gravem imposuit servitutem, et paululum de onere subleva
et serviemus tibi ». 5 Qui ait: « Post tres dies revertimini ad me ».

Cumque abisset populus, 6 iniit rex Roboam consilium cum seni-
bus, qui steterant coram patre eius Salomone, dum adhuc viveret,
dicens: « Quid datis consilii, ut respondeam populo? ». 7 Qui dixe-
runt ei: « Si placueris populo huic et lenieris eos verbis clemen-
tibus, servient tibi omni tempore ». 8 At ille reliquit consilium se-
num et cum iuvenibus tractare coepit, qui cum eo nutriti fuerant
et erant in comitatu illius. 9 Dixitque ad eos: « Quid vobis videtur,
vel respondere quid debemus populo huic, qui dixit mihi: " Sub-
leva iugum, quod imposuit nobis pater tuus "? ». 10 Et responderunt
iuvenes, qui nutriti fuerant cum eo, atque dixerunt: « Sic loqueris

populo, qui dixit tibi: " Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu
subleva ", et sic respondebis eis: Minimus digitus meus grossior est
lumbis patris mei; 11 pater meus imposuit vobis iugum grave, et ego
maius pondus apponam; pater meus cecidit vos flagellis, ego vero
caedam scorpionibus ».

12 Venit ergo Ieroboam et universus populus ad Roboam die ter-
tio, sicut praeceperat eis rex dicens: « Revertimini ad me die ter-
tio ». 13 Responditque rex dura, derelicto consilio seniorum; 14 locu-
tusque est iuxta iuvenum voluntatem:

« Pater meus grave vobis imposuit iugum,
quod ego gravius faciam.
Pater meus cecidit vos flagellis,
ego vero caedam scorpionibus ».

15 Et non acquievit populi precibus. Erat enim voluntatis Dei, ut
compleretur sermo eius, quem locutus fuerat per manum Ahiae Si-
lonitis ad Ieroboam filium Nabat.

16 Israel autem universus videns quod noluisset eos audire rex,
locutus est ad eum:

« Non est nobis pars in David
neque hereditas in filio Isai!
Revertere in tabernacula tua, Israel!
Tu autem vide domum tuam, David! ».

Et abiit Israel in tabernacula sua. 17 Super filios autem Israel, qui
habitabant in civitatibus Iudae, regnavit Roboam. 18 Misitque rex
Roboam Adoram, qui praeerat servituti, et lapidaverunt eum filii
Israel, et mortuus est. Porro rex Roboam currum festinavit ascen-
dere et fugit in Ierusalem. 19 Recessitque Israel a domo David usque
ad diem hanc.

11 1 Venit autem Roboam in Ierusalem et convocavit universam do-
mum Iudae et Beniamin, centum octoginta milia electorum bellan-
tium, ut dimicaret contra Israel et converteret ad se regnum suum.
2 Factusque est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei dicens:
3 « Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iudae et ad uni-
versum Israel, qui est in Iuda et Beniamin: 4 Haec dicit Dominus:
Non ascendetis neque pugnabitis contra fratres vestros. Revertatur
unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate ».
Qui cum audissent sermonem Domini, reversi sunt nec perrexerunt
contra Ieroboam.

5 Habitavit autem Roboam in Ierusalem et aedificavit civitates
muratas in Iuda. 6 Exstruxitque Bethlehem et Etam et Thecue, 7 Beth-

sur quoque et Socho et Odollam [8] necnon Geth et Maresa et Ziph,
[9] sed et Aduram et Lachis et Azeca, [10] Saraa quoque et Aialon et
Hebron, quae erant in Iuda et Beniamin civitates munitissimas.
[11] Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes ciborumque
horrea et olei et vini. [12] Sed et in singulis urbibus fecit armamenta-
rium scutorum et hastarum firmavitque eas summa diligentia et im-
peravit super Iudam et Beniamin.

[13] Sacerdotes autem et Levitae, qui erant in universo Israel, vene-
runt ad eum de cunctis sedibus suis. [14] Levitae relinquentes subur-
bana et possessiones suas transierunt ad Iudam et Ierusalem, eo
quod abiecisset eos Ieroboam et posteri eius, ne sacerdotio Domini
fungerentur. [15] Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et daemo-
niorum vitulorumque, quos fecerat. [16] Sed sequentes eos et de cun-
ctis tribubus Israel quicumque dederant cor suum, ut quaererent
Dominum, Deum Israel, venerunt Ierusalem ad immolandum victi-
mas Domino, Deo patrum suorum. [17] Et roboraverunt regnum Iudae
et confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos; ambu-
laverunt enim in viis David et Salomonis annis tantum tribus.

[18] Duxit autem Roboam uxorem Mahalath filiam Ierimoth filii
David et Abihail filiae Eliab filii Isai, [19] quae peperit ei filios Iehus
et Samariam et Zoom. [20] Post hanc quoque accepit Maacha filiam
Absalom, quae peperit ei Abia et Ethai et Ziza et Salomith. [21] Amavit
autem Roboam Maacha filiam Absalom super omnes uxores suas
et concubinas; nam uxores decem et octo duxerat, concubinas autem
sexaginta. Et genuit viginti octo filios et sexaginta filias. [22] Constituit
vero in capite Abiam filium Maacha ducem super fratres suos;
ipsum enim regem facere cogitabat. [23] Et sapienter filios suos disper-
sit in cunctis finibus Iudae et Beniamin in universis civitatibus mu-
ratis. Praebuitque eis escas plurimas et multas petivit uxores.

12 [1] Cumque roboratum fuisset regnum Roboam et confortatum, de-
reliquit legem Domini, et omnis Israel cum eo.

[2] Anno autem quinto regni Roboam ascendit Sesac rex Aegypti
in Ierusalem — quia peccaverunt Domino — [3] cum mille ducentis
curribus et sexaginta milibus equitum, nec erat numerus vulgi, quod
venerat cum eo ex Aegypto, Libyes scilicet et Socciitae et Aethiopes.
[4] Cepitque civitates munitissimas in Iuda et venit usque Ierusalem.

[5] Semeias autem propheta ingressus est ad Roboam et principes
Iudae, qui congregati fuerant in Ierusalem fugientes Sesac, dixitque

[11] [18] *Filiam* – Lege cum qere, Gr, Targ et Vg *bat*; TM « filium »

ad eos: « Haec dicit Dominus: Vos reliquistis me, et ego reliqui
vos in manu Sesac ». 6 Humiliatique principes Israel et rex dixerunt:
« Iustus est Dominus! ». 7 Cumque vidisset Dominus quod humi-
liati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam dicens: « Quia
humiliati sunt, non disperdam eos daboque eis mox effugium, et
non effundetur furor meus super Ierusalem per manum Sesac. 8 Ve-
rumtamen servient ei, ut sciant distantiam servitutis meae et servi-
tutis regni terrarum ».

9 Ascendit itaque Sesac rex Aegypti in Ierusalem, sublatis thesau-
ris domus Domini et domus regis; omniaque secum tulit et clipeos
aureos, quos fecerat Salomon. 10 Pro quibus fecit rex Roboam aeneos
et tradidit illos principibus cursorum, qui custodiebant vestibulum
palatii. 11 Cumque introiret rex domum Domini, veniebant cursores
et tollebant eos; iterumque referebant eos ad armamentarium suum.
12 Verumtamen, quia humiliatus est, aversa est ab eo ira Domini,
nec deletus est penitus; siquidem et in Iuda inventa sunt opera
bona.

13 Confortatus est igitur rex Roboam in Ierusalem atque regnavit.
Quadraginta autem et unius anni erat, cum regnare coepisset, et de-
cem septemque annis regnavit in Ierusalem urbe, quam elegit Domi-
nus, ut confirmaret nomen suum ibi de cunctis tribubus Israel. No-
menque matris eius Naama Ammanitis. 14 Fecit autem malum et
non praeparavit cor suum, ut quaereret Dominum.

15 Opera vero Roboam prima et novissima scripta sunt in verbis
Semeiae prophetae et Addo videntis, genealogia quoque et bella,
quae erant inter Roboam et Ieroboam cunctis diebus. 16 Et dormivit
Roboam cum patribus suis sepultusque est in civitate David; et re-
gnavit Abia filius eius pro eo.

13 1 Anno octavo decimo regis Ieroboam regnavit Abia super Iudam.
2 Tribus annis regnavit in Ierusalem. Nomenque matris eius Michaia
filia Uriel de Gabaa.

Et erat bellum inter Abiam et Ieroboam. 3 Cumque inisset Abia
certamen et haberet bellicosissimos viros electorum quadringenta
milia, Ieroboam instruxit e contra aciem octingenta milia virorum,
qui et ipsi electi erant et ad bella fortissimi.

4 Stetit igitur Abia super montem Semaraim, qui est in monte
Ephraim, et ait: « Audi, Ieroboam et omnis Israel: 5 Num ignoratis
quod Dominus, Deus Israel, dederit regnum David super Israel in
sempiternum, ipsi et filiis eius, pactum salis? 6 Et surrexit Ieroboam
filius Nabat servus Salomonis filii David et rebellavit contra domi-

num suum; [7] congregatique sunt ad eum viri vanissimi, filii Belial,
et praevaluerunt contra Roboam filium Salomonis. Porro Roboam
erat iuvenis et corde pavido, nec potuit resistere eis. [8] Nunc ergo
vos dicitis quod resistere possitis regno Domini, quod possidet per
filios David, habetisque grandem populi multitudinem atque vitulos
aureos, quos fecit vobis Ieroboam in deos. [9] Et eiecistis sacerdotes
Domini filios Aaron atque Levitas et fecistis vobis sacerdotes sicut
populi terrarum. Quicumque venerit et initiaverit manum suam in
tauro de bobus et in arietibus septem, fit sacerdos eorum, qui non
sunt dii. [10] Noster autem Deus Dominus est, quem non reliqui-
mus; sacerdotesque ministrant Domino de filiis Aaron, et Levitae
sunt in ordine suo. [11] Holocausta quoque offerunt Domino per sin-
gulos dies, mane et vespere, et thymiama aromatum, et proponuntur
panes in mensa mundissima. Estque apud nos candelabrum aureum
et lucernae eius, ut accendantur semper ad vesperam: nos quippe
custodimus praecepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis.
[12] Ergo in exercitu nostro dux Deus est et sacerdotes eius, qui clan-
gunt tubis et resonant contra vos, filii Israel; nolite pugnare contra
Dominum, Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit ».

[13] Ieroboam autem retro moliebatur insidias, ut venirent post eos,
et erant ante Iudam, et insidiae post eos. [14] Respiciensque Iuda vidit
instare bellum ex adverso et post tergum et clamavit ad Dominum,
ac sacerdotes tubis canere coeperunt, [15] omnesque viri Iudae voci-
ferati sunt; et ecce, illis clamantibus, perterruit Deus Ieroboam et
omnem Israel coram Abia et Iuda. [16] Fugeruntque filii Israel Iudam,
et tradidit eos Deus in manu eorum. [17] Percussit ergo eos Abia et
populus eius plaga magna; et corruerunt vulnerati ex Israel quin-
genta milia virorum fortium. [18] Humiliatique sunt filii Israel in tem-
pore illo, et confortati filii Iudae, eo quod sperassent in Domino,
Deo patrum suorum. [19] Persecutus est autem Abia fugientem Iero-
boam et cepit civitates eius Bethel et filias eius et Iesana cum filia-
bus suis, Ephron quoque et filias eius. [20] Nec invaluit ultra Iero-
boam in diebus Abiae. Quem percussit Dominus, et mortuus est.

[21] Abia autem confortatus est et accepit sibi uxores quattuordecim
procreavitque viginti duos filios et sedecim filias. [22] Reliqua autem
gestorum Abiae viarumque et sermonum eius scripta sunt in enarra-
tione prophetae Addo. [23] Dormivit autem Abia cum patribus suis, et
sepelierunt eum in civitate David; regnavitque Asa filius eius pro eo.
In cuius diebus quievit terra annis decem.

[13] [7] *Ad eum* – Lege cum paucis mss, Gr, Syr, Vg et Targ *'ēlâw*; TM « super (contra) eum »

14 1 Fecit autem Asa, quod bonum et placitum erat in conspectu Do-
mini Dei sui, et subvertit altaria peregrini cultus et excelsa 2 et con-
fregit lapides palosque succidit 3 ac praecepit Iudae, ut quaereret
Dominum, Deum patrum suorum, et faceret legem et universa man-
data, 4 et abstulit e cunctis urbibus Iudae excelsa et thymiateria et
regnavit in pace. 5 Aedificavit quoque urbes munitas in Iuda, quia
quievit terra et nulla temporibus eius bella surrexerant, pacem Do-
mino ei largiente.

6 Dixit autem Iudae: « Aedificemus civitates istas et vallemus mu-
ris et roboremus turribus et portis et seris, donec a bellis quieta
sunt omnia; quia quaesivimus Dominum Deum nostrum, quaesivit
nos et dedit nobis pacem per gyrum ». Aedificaverunt igitur et pro-
sperati sunt.

7 Habuit autem Asa exercitum portantium scuta et hastas de Iuda
trecenta milia, de Beniamin vero scutariorum et sagittariorum du-
centa octoginta milia: omnes isti viri fortissimi.

8 Egressus est autem contra eos Zara Aethiops cum exercitu, de-
cies centena milia et curribus trecentis, et venit usque Maresa. 9 Porro
Asa perrexit obviam ei, et instruxerunt aciem ad bellum in valle, quae
est ad septentrionem Maresa, 10 et invocavit Asa Dominum Deum
suum et ait: « Domine, non est apud te ulla distantia, utrum paucis
auxilieris an pluribus; adiuva nos, Domine Deus noster. In te enim
et in tuo nomine habentes fiduciam venimus contra hanc multitudi-
nem. Domine, Deus noster tu es, non praevaleat contra te homo ».

11 Exterruit itaque Dominus Aethiopes coram Asa et Iuda; fuge-
runtque Aethiopes. 12 Et persecutus est eos Asa et populus, qui cum
eo erat, usque Gerar; et ruerunt Aethiopes usque ad internecionem,
quia Domino caedente contriti sunt et exercitu illius proeliante.
Tulerunt ergo spolia multa 13 et percusserunt omnes civitates per
circuitum Gerarae: terror quippe Domini eos invaserat. Et diripue-
runt omnes urbes et multam praedam asportaverunt. 14 Sed et caulas
ovium destruentes tulerunt pecorum infinitam multitudinem et ca-
melorum reversique sunt Ierusalem.

15 1 Azarias autem filius Oded, facto in se spiritu Dei, 2 egressus est
in occursum Asa et dixit ei: « Audite me, Asa et omnis Iuda et Ben-
iamin! Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quaesieritis

[14] 6 *Quaesivit nos* – Lege cum Gr *dᵉrāšānû*; TM « quaesivimus »
9 *In valle, quae est ad septentrionem* – Lege cum Gr *baggaj' ṣāphônāh*; TM « in valle Sephata »

eum, invenietur a vobis; si autem dereliqueritis eum, derelinquet
vos. 3 Transierunt autem multi dies in Israel absque Deo veritatis
et absque sacerdote doctore et absque lege. 4 Cumque reversi essent
in angustia sua ad Dominum, Deum Israel, et quaesivissent eum,
inventus est ab eis. 5 In temporibus illis non erat pax egredienti et
ingredienti, sed perturbatio magna multa in cunctis habitatoribus
terrarum: 6 contundebatur enim gens contra gentem et civitas con-
tra civitatem, quia Dominus conturbabat eos in omni angustia.
7 Vos autem confortamini, et non dissolvantur manus vestrae; erit
enim merces operi vestro ».

8 Cum audisset Asa verba haec et prophetiam, confortatus est et
abstulit idola de omni terra Iudae et Beniamin et ex urbibus, quas
ceperat montis Ephraim, et dedicavit altare Domini, quod erat ante
porticum Domini. 9 Congregavitque universum Iudam et Beniamin
et advenas cum eis de Ephraim et de Manasse et de Simeon; plures
enim ad eum confugerant ex Israel videntes quod Dominus Deus
illius esset cum eo.

10 Cumque convenissent in Ierusalem mense tertio anno quinto
decimo regni Asa, 11 immolaverunt Domino in die illa de manubiis,
quas adduxerant: boves septingentos et oves septem milia. 12 Et
inierunt foedus, ut quaererent Dominum, Deum patrum suorum, in
toto corde et in tota anima sua: 13 si quis autem non quaesierit Do-
minum, Deum Israel, moriatur a minimo usque ad maximum, a viro
usque ad mulierem. 14 Iuraveruntque Domino voce magna in iubilo
et in clangore tubarum et in sonitu bucinarum. 15 Omnes, qui erant
in Iuda, gavisi sunt de iuramento; in omni enim corde suo iurave-
rant et in tota voluntate quaesierant eum, et inventus fuerat ab eis.
Praestititque eis Dominus requiem per circuitum.

16 Sed et Maacham matrem Asa rex amovit, ne esset domina,
eo quod fecisset simulacrum Aserae; quod contrivit Asa et in
frusta comminuens combussit in torrente Cedron. 17 Excelsa autem
derelicta sunt in Israel; attamen cor Asa erat perfectum cunctis diebus
eius. 18 Ea quae voverat pater suus et ipse, intulit in domum Dei,
argentum et aurum vasorumque diversam supellectilem. 19 Bellum
vero non fuit usque ad tricesimum quintum annum regni Asa.

16 1 Anno autem tricesimo sexto regni eius ascendit Baasa rex Israel
in Iudam; et muro circumdabat Rama, ut nullus tute posset egredi
et ingredi de regno Asa.

2 Protulit ergo Asa argentum et aurum de thesauris domus Do-
mini et domus regis misitque ad Benadad regem Syriae, qui habi-

tabat in Damasco, dicens: 3 « Foedus inter me et te est et inter pa-
trem meum et patrem tuum; quam ob rem misi tibi argentum et
aurum, ut, rupto foedere, quod habes cum Baasa rege Israel, fa-
cias eum a me recedere ». 4 Acquiescens Benadad regi Asa misit
principes exercituum suorum ad urbes Israel, qui percusserunt Ahion
et Dan et Abelmaim et universa horrea urbium Nephthali. 5 Quod
cum audisset Baasa, desivit aedificare Rama et intermisit opus suum.
6 Porro Asa rex assumpsit universum Iudam, et tulerunt lapides
Rama et ligna, quibus aedificaverat Baasa, aedificavitque ex eis Gabaa
et Maspha.

7 In tempore illo venit Hanani videns ad Asa regem Iudae et dixit
ei: « Quia habuisti fiduciam in rege Syriae et non in Domino Deo
tuo, idcirco evasit Syriae regis exercitus de manu tua. 8 Nonne Ae-
thiopes et Libyes magnus exercitus erant quadrigis et equitibus et
multitudine nimia, quos, cum Domino credidisses, tradidit in manu
tua? 9 Oculi enim Domini contemplantur universam terram et prae-
bent fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in eum. Stulte
igitur egisti in hoc, quia ex praesenti tempore contra te bella con-
surgent ». 10 Iratusque Asa adversus videntem iussit eum mitti in
nervum, valde quippe super hoc fuerat indignatus; et vexavit Asa
quosdam de populo in tempore illo.

11 Opera autem Asa prima et novissima scripta sunt in libro re-
gum Iudae et Israel.

12 Aegrotavit etiam Asa anno tricesimo nono regni sui dolore pe-
dum vehementissimo et nec in infirmitate sua quaesivit Dominum,
sed magis in medicorum arte confisus est. 13 Dormivitque Asa cum
patribus suis et mortuus est anno quadragesimo primo regni sui.
14 Et sepelierunt eum in sepulcro suo, quod foderat sibi in civitate
David; posueruntque eum super lectum plenum aromatibus et va-
riis unguentis, quae erant pigmentariorum arte confecta, et fecerunt
in exsequiis eius combustionem splendidam valde.

17 1 Regnavit autem Iosaphat filius eius pro eo et invaluit contra
Israel. 2 Constituitque militum numeros in cunctis urbibus Iudae,
quae erant vallatae muris; praesidiaque disposuit in terra Iudae et
in civitatibus Ephraim, quas ceperat Asa pater eius.

3 Et fuit Dominus cum Iosaphat, quia ambulavit in viis patris sui
primis et non speravit in Baalim, 4 sed in Deo patris sui, et perrexit
in praeceptis illius et non iuxta peccata Israel. 5 Confirmavitque Do-

[17] 3 *Patris sui* – Omitte cum paucis mss Hebraicis et Gr^{BA} *dāwid*; praemittit TM

minus regnum in manu eius, et dedit omnis Iuda munera Iosaphat;
factaeque sunt ei infinitae divitiae et multa gloria. 6 Cumque sump-
sisset cor eius audaciam propter vias Domini, etiam excelsa et palos
de Iuda abstulit.

7 Tertio autem anno regni sui misit principes suos Benhail et Ab-
diam et Zachariam et Nathanael et Michaiam, ut docerent in civita-
tibus Iudae, 8 et cum eis Levitas Semeiam et Nathaniam et Zaba-
diam, Asael quoque et Semiramoth et Ionathan Adoniamque et
Thobiam Levitas et cum eis Elisama et Ioram sacerdotes. 9 Doce-
bantque in Iuda habentes librum legis Domini et circuibant cunctas
urbes Iudae atque erudiebant populum.

10 Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum,
quae erant per gyrum Iudae, nec audebant bellare contra Iosaphat.
11 Sed et de Philisthim Iosaphat munera deferebant et vectigal ar-
genti; Arabes quoque adducebant pecora arietum septem milia sep-
tingenta et hircos totidem.

12 Crevit ergo Iosaphat et magnificatus est usque in sublime atque
aedificavit in Iuda castella urbesque horreorum. 13 Et multae copiae
praesto erant ei in urbibus Iudae; viri quoque bellatores et robusti
erant in Ierusalem, 14 quorum iste numerus per familias singulo-
rum: in Iuda principes exercitus, Ednas dux, et cum eo robustissi-
morum trecenta milia; 15 et ad latus eius Iohanan princeps et cum
eo ducenta octoginta milia; 16 ad latus quoque istius Amasias filius
Zechri consecratus Domino et cum eo ducenta milia virorum for-
tium; 17 de Beniamin autem robustus ad proelia Eliada et cum eo
tenentium arcum et clipeum ducenta milia; 18 et ad latus eius Ioza-
bad et cum eo centum octoginta milia expeditorum militum. 19 Hi
omnes erant ad manum regis, exceptis aliis, quos posuerat in urbi-
bus muratis in universo Iuda.

18 1 Fuit ergo Iosaphat dives et inclitus multum et affinitate coniunc-
tus est Achab. 2 Descenditque post annos ad eum in Samariam, ad
cuius adventum mactavit Achab oves et boves plurimos ipsi et
populo, qui venerat cum eo; persuasitque illi, ut ascenderet in Ra-
moth Galaad. 3 Dixitque Achab rex Israel ad Iosaphat regem Iudae:
« Veni mecum in Ramoth Galaad ». Cui ille respondit: « Ut ego,
et tu; sicut populus tuus, sic et populus meus, tecumque erimus
in bello ».

[17] 8 *Thobiam* – Omitte cum Gr^{mss}, Syr et Arab sequens *w*^{e}*ṭôb 'ădônijjāh* (TM), variantes duorum nominum antecedentium *wa'ădonijjāhû w*^{e}*tôbijjāhû*

4 Dixitque Iosaphat ad regem Israel: « Consule, obsecro, imprae-
sentiarum sermonem Domini ». 5 Congregavitque rex Israel prophe-
tarum quadringentos viros et dixit ad eos: « In Ramoth Galaad ad
bellandum ire debemus an quiescere? ». At illi: « Ascende, inquiunt,
et tradet Deus in manu regis ». 6 Dixitque Iosaphat: « Numquid non
est hic et alius propheta Domini, ut ab illo etiam requiramus? ». 7 Et
ait rex Israel ad Iosaphat: « Adhuc est vir unus, a quo possumus
quaerere Domini voluntatem; sed ego odi eum, quia non prophetat
mihi bonum, sed malum omni tempore: est autem Michaeas filius
Iemla ». Dixitque Iosaphat: « Ne loquaris, rex, hoc modo ». 8 Vo-
cavit ergo rex Israel unum de eunuchis et dixit ei: « Voca cito Mi-
chaeam filium Iemla ».

9 Porro rex Israel et Iosaphat rex Iudae uterque sedebant in solio
suo vestiti cultu regio; sedebant autem in area iuxta portam Sama-
riae, omnesque prophetae vaticinabantur coram eis. 10 Sedecias
vero filius Chanaana fecit sibi cornua ferrea et ait: « Haec dicit
Dominus: His ventilabis Syriam, donec conteras eam ». 11 Omnes-
que prophetae similiter prophetabant atque dicebant: « Ascen-
de in Ramoth Galaad et prosperaberis; et tradet Dominus in ma-
nu regis ».

12 Nuntius autem, qui ierat ad vocandum Michaeam, ait illi: « En
verba omnium prophetarum uno ore bona regi annuntiant; quaeso
ergo te, ut et sermo tuus ab eis non dissentiat, loquarisque pro-
spera ». 13 Cui respondit Michaeas: « Vivit Dominus, quia, quod-
cumque dixerit Deus meus, hoc loquar ».

14 Venit ergo ad regem. Cui rex ait: « Michaea, ire debemus in Ra-
moth Galaad ad bellandum an quiescere? ». Cui ille respondit:
« Ascendite et prosperamini, ut tradantur hostes in manus vestras ».
15 Dixitque rex: « Iterum atque iterum te adiuro, ut non mihi loqua-
ris nisi, quod verum est, in nomine Domini ». 16 At ille ait: « Vidi
universum Israel dispersum in montibus sicut oves absque pastore.
Et dixit Dominus: Non habent isti dominum; revertatur unus-
quisque in domum suam in pace! ». 17 Et ait rex Israel ad Iosaphat:
« Nonne dixi tibi quod non prophetaret iste mihi quidquam boni,
sed ea, quae mala sunt? ».

18 At ille idcirco ait: « Audite verbum Domini: Vidi Dominum
sedentem in solio suo et omnem exercitum caeli assistentem ei a
dextris et sinistris; 19 et dixit Dominus: " Quis decipiet Achab regem
Israel, ut ascendat et corruat in Ramoth Galaad? ". Cumque diceret
unus hoc modo et alter alio, 20 processit spiritus et stetit coram
Domino et ait: " Ego decipiam eum ". Cui Dominus: " In quo,

inquit, decipies?". 21 At ille respondit: "Egrediar et ero spiritus
mendax in ore omnium prophetarum eius". Dixitque Dominus:
"Decipies et praevalebis. Egredere et fac ita". 22 Nunc igitur, ecce
dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum
tuorum et Dominus locutus est de te mala ».

23 Accessit autem Sedecias filius Chanaana et percussit Michaeae
maxillam et ait: « Per quam viam transivit spiritus Domini a me,
ut loqueretur tibi? ». 24 Dixitque Michaeas: « Tu ipse videbis in die
illo, quando ingressus fueris cubiculum intra cubiculum, ut abscon-
daris ». 25 Praecepit autem rex Israel dicens: « Tollite Michaeam et
ducite eum ad Amon principem civitatis et ad Ioas filium regis 26 et
dicetis: Haec dicit rex: Mittite hunc in carcerem et date ei panis
modicum et aquae pauxillum, donec revertar in pace ». 27 Dixitque
Michaeas: « Si reversus fueris in pace, non est locutus Dominus in
me ». Et ait: « Audite, populi omnes ».

28 Igitur ascenderunt rex Israel et Iosaphat rex Iudae in Ramoth
Galaad. 29 Dixitque rex Israel ad Iosaphat: « Mutabo habitum et sic
ad pugnam vadam; tu autem induere vestibus tuis ». Mutatoque
rex Israel habitu venit ad bellum.

30 Rex autem Syriae praeceperat ducibus curruum suorum dicens:
« Ne pugnetis contra minimum aut contra maximum, nisi contra
solum regem Israel! ». 31 Itaque, cum vidissent principes curruum
Iosaphat, dixerunt: « Rex Israel est iste! ». Et circumdederunt eum
dimicantes. At ille clamavit ad Dominum, et auxiliatus est ei atque
avertit eos Deus ab illo. 32 Cum enim vidissent duces curruum quod
non esset rex Israel, reliquerunt eum. 33 Accidit autem, ut unus e
populo sagittam in incertum iaceret et percuteret regem Israel inter
iuncturas et loricam. At ille aurigae suo ait: « Converte manum
tuam et educ me de acie, quia vulneratus sum ». 34 Et aggravata est
pugna in die illo; porro rex Israel stabat in curru suo contra Syros
usque ad vesperam et mortuus est occidente sole.

19 1 Reversus est autem Iosaphat rex Iudae in domum suam pacifice
in Ierusalem. 2 Cui occurrit Iehu filius Hanani videns et ait ad eum:
« Impio praebes auxilium et his, qui oderunt Dominum, amicitia
iungeris, et idcirco iram quidem Domini merebaris; 3 sed bona opera
inventa sunt in te, eo quod abstuleris palos de terra et praeparaveris
cor tuum, ut requireres Deum ».

4 Habitavit ergo Iosaphat in Ierusalem. Rursumque egressus est
ad populum de Bersabee usque ad montem Ephraim et revocavit
eos ad Dominum, Deum patrum suorum. 5 Constituitque iudices

terrae in cunctis civitatibus Iudae munitis per singula loca. [6] Et
praecipiens iudicibus: « Videte, ait, quid faciatis. Non enim homini
exercetis iudicium, sed Domino, qui vobiscum est, quando iudica-
veritis. [7] Sit timor Domini vobiscum et caute cuncta facite; non
est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas nec personarum
acceptio nec cupido munerum ».

[8] In Ierusalem quoque constituit Iosaphat ex Levitis et sacerdoti-
bus et principibus familiarum Israel pro iudicio Domini et pro cau-
sis habitatorum Ierusalem. [9] Praecepitque eis dicens: « Sic agetis in
timore Domini fideliter et corde perfecto. [10] Omnem causam, quae
venerit ad vos fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis, ubi-
cumque quaestio est de homicidio, de lege, de mandato, de prae-
ceptis et de iustificationibus, commonete eos, ut non peccent in Do-
minum, et ne veniat ira super vos et super fratres vestros; sic ergo
agetis et non peccabitis. [11] Amarias autem sacerdos princeps super
vos in omnibus, quae ad Deum pertinent, praesidebit; porro Zaba-
dias filius Ismael, qui est dux in domo Iudae, super ea opera erit,
quae ad regis officium pertinent; habetisque Levitas coram vobis ut
scribas. Confortamini et agite diligenter, et sit Dominus cum bonis ».

20 [1] Post haec congregati sunt filii Moab et filii Ammon et cum eis
de Meunitis ad Iosaphat, ut pugnarent contra eum. [2] Veneruntque
nuntii et indicaverunt Iosaphat dicentes: « Venit contra te multi-
tudo magna de his locis, quae trans mare sunt, de Edom, et ecce
consistunt in Asasonthamar, quae est Engaddi ».

[3] Iosaphat autem timore perterritus totum se contulit ad rogan-
dum Dominum et praedicavit ieiunium universo Iudae. [4] Congrega-
tusque est Iuda ad precandum Dominum; sed et de omnibus urbi-
bus suis venerunt ad obsecrandum eum.

[5] Cumque stetisset Iosaphat in medio coetu Iudae et Ierusalem
in domo Domini ante atrium novum, [6] ait: « Domine, Deus patrum
nostrorum, tu es Deus in caelo et dominaris cunctis regnis gentium;
in manu tua est fortitudo et potentia, nec quisquam tibi potest resi-
stere. [7] Nonne tu, Deus noster, expulisti habitatores terrae huius
coram populo tuo Israel et dedisti eam semini Abraham amici tui

[19] [8] *Et pro causis habitatorum* – Lege *lᵉrîbê jošᵉbê* (cfr. Gr et Vg); TM « pro causa (vel: lite gerenda). Et reversi sunt »

[20] [1] *De Meunitis* – Lege *mēhammᵉʿûnîm* (cfr. Gr, 1 Par 4, 41 et 2 Par 26, 7); TM « de Ammonitis »

[2] *De Edom* – Lege cum ms *mē'ĕdōm* (cfr. vv. 10 et 23); TM « de Aram »

in sempiternum? 8 Habitaveruntque in ea et exstruxerunt in illa sanc-
tuarium nomini tuo dicentes: 9 " Si irruerint super nos mala, gla-
dius iudicii, pestilentia et fames, stabimus coram domo hac in con-
spectu tuo, quia nomen tuum est in domo hac, et clamabimus ad
te in tribulationibus nostris, et exaudies salvosque facies ". 10 Nunc
igitur ecce filii Ammon et Moab et mons Seir, per quos non con-
cessisti Israeli ut transirent, quando egrediebantur de Aegypto, sed
declinaverunt ab eis et non interfecerunt illos, 11 e contrario agunt
et nituntur eicere nos de possessione tua, quam tradidisti nobis.
12 Deus noster, ergo non iudicabis eos? In nobis quidem non tanta
est fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quae irruit
super nos; sed, cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum
habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te». 13 Omnis
vero Iuda stabat coram Domino cum parvulis et uxoribus et libe-
ris suis.

14 Erat autem Iahaziel filius Zachariae filii Banaiae filii Iehiel filii
Matthaniae Levites de filiis Asaph, super quem factus est spiritus
Domini in medio congregationis, 15 et ait: « Attendite, omnis Iuda
et qui habitatis Ierusalem et tu rex Iosaphat: Haec dicit Dominus
vobis: Nolite timere nec paveatis hanc multitudinem magnam; non
est enim vestra pugna, sed Dei. 16 Cras descendetis contra eos; ascen-
suri enim sunt per clivum nomine Sis, et invenietis illos in summi-
tate torrentis, qui est contra solitudinem Ieruel. 17 Non eritis vos,
qui dimicabitis; sed tantummodo confidenter state et videbitis auxi-
lium Domini super vos, o Iuda et Ierusalem. Nolite timere nec
paveatis: cras egredimini contra eos, et Dominus erit vobiscum ».
18 Iosaphat ergo inclinavit se super faciem suam in terra, et omnis
Iuda et habitatores Ierusalem ceciderunt coram Domino et adora-
verunt eum. 19 Porro Levitae de filiis Caath, de filiis Core scilicet,
surrexerunt et laudabant Dominum, Deum Israel, voce magna in
excelsum.

20 Cumque mane surrexissent, egressi sunt ad desertum Thecue;
profectisque eis, stans Iosaphat in medio eorum dixit: « Audite me,
Iuda et habitatores Ierusalem! Credite in Domino Deo vestro et
permanebitis; credite prophetis eius, et cuncta evenient vobis pro-
spera ». 21 Habuitque consilium cum populo et statuit cantores Do-
mini, ut laudarent eum in ornatu sancto et antecederent exercitum
ac voce consona dicerent: « Confitemini Domino, quoniam in aeter-
num misericordia eius ».

22 Cumque coepissent laudes canere, vertit Dominus insidias eo-
rum contra filios Ammon et Moab et montem Seir, qui egressi fue-

rant, ut pugnarent contra Iudam, et percussi sunt. [23] Et filii Ammon
et Moab consurrexerunt adversum habitatores montis Seir, ut inter-
ficerent et delerent eos; cumque hoc opere perpetrassent, etiam in
semetipsos versi mutuis concidere vulneribus.
[24] Porro Iuda, cum venisset ad speculam, quae respicit solitudi-
nem, vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus, nec
superesse quemquam, qui necem potuisset evadere. [25] Venit ergo
Iosaphat et omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuo-
rum inveneruntque iumenta multa et supellectilem, vestes quoque
et vasa pretiosissima et diripuerunt, ita ut omnia portare non pos-
sent, et per tres dies spolia auferebant pro praedae magnitudine.
[26] Die autem quarto congregati sunt in valle Baracha; etenim, quon-
iam ibi benedixerant Domino, vocaverunt locum illum vallis Be-
nedictionis usque in praesentem diem. [27] Reversusque est omnis vir
Iudae et Ierusalem et Iosaphat ante eos in Ierusalem cum laetitia
magna, eo quod dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suis;
[28] ingressique sunt Ierusalem cum psalteriis et citharis et tubis in
domum Domini. [29] Irruit autem pavor Dei super universa regna ter-
rarum, cum audissent quod pugnasset Dominus contra inimicos
Israel. [30] Quievitque regnum Iosaphat, et praebuit ei Deus eius pa-
cem per circuitum.
[31] Regnavit igitur Iosaphat super Iudam. Et erat triginta quinque
annorum, cum regnare coepisset; viginti autem et quinque annis re-
gnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Azuba filia Selachi. [32] Et
ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens quod
rectum erat coram Domino. [33] Verumtamen excelsa non ablata
sunt; et adhuc populus non direxerat cor suum ad Deum patrum
suorum.
[34] Reliqua autem gestorum Iosaphat, priorum et novissimorum,
scripta sunt in verbis Iehu filii Hanani, quae digesta sunt in libros
regum Israel.
[35] Post haec iniit amicitias Iosaphat rex Iudae cum Ochozia rege
Israel, cuius opera fuerunt impiissima, [36] et particeps fuit, ut facerent
naves, quae irent in Tharsis, feceruntque classem in Asiongaber.
[37] Prophetavit autem Eliezer filius Dodiae de Maresa contra Iosaphat
dicens: « Quia habuisti foedus cum Ochozia, percussit Dominus
opera tua ». Contritaeque sunt naves nec potuerunt ire in Tharsis.

[20] [25] *Iumenta* – Lege cum Gr *b^{e}hēmāh*; TM « in eis »
Vestes quoque – Lege cum 7 mss et Vg *b^{e}gādîm* (cfr. Gr); TM « cadavera »
[37] *Dodiae* – Lege cum Gr *dôdijjāhû*; TM qere *dôdawjāhû*, qetib *dôdāwāhû*

21 [1] Dormivit autem Iosaphat cum patribus suis et sepultus est cum
eis in civitate David; regnavitque Ioram filius eius pro eo.
[2] Qui habuit fratres filios Iosaphat Azariam et Iahiel et Zachariam
et Azariam et Michael et Saphatiam: omnes hi filii Iosaphat regis
Israel. [3] Deditque eis pater suus multa munera argenti et auri et res
pretiosas cum civitatibus munitissimis in Iuda; regnum autem tra-
didit Ioram, eo quod esset primogenitus.
[4] Surrexit ergo Ioram super regnum patris sui; cumque se confirmas-
set, occidit omnes fratres suos gladio et quosdam de principibus Israel.
[5] Triginta duorum annorum erat Ioram, cum regnare coepisset, et
octo annis regnavit in Ierusalem. [6] Ambulavitque in viis regum
Israel, sicut egerat domus Achab; filia quippe Achab erat uxor eius.
Et fecit malum in conspectu Domini. [7] Noluit autem Dominus dis-
perdere domum David propter pactum, quod inierat cum eo, et
quia promiserat, ut daret ei lucernam et filiis eius omni tempore.
[8] In diebus illis rebellavit Edom, ne esset subditus Iudae, et con-
stituit sibi regem. [9] Cumque transisset Ioram cum principibus suis
et cunctis curribus, qui erant secum, surrexit nocte et percussit
Edom, qui eum circumdederat, et omnes duces curruum eius. [10] At-
tamen rebellavit Edom, ne esset sub dicione Iudae, usque ad hanc
diem. Eo tempore et Lobna recessit, ne esset sub manu illius; dere-
liquerat enim Dominum Deum patrum suorum. [11] Insuper et excelsa
fabricatus est in montibus Iudae et fornicari fecit habitatores Ieru-
salem et praevaricari Iudam.
[12] Allatae sunt autem ei litterae ab Elia propheta, in quibus scrip-
tum erat: « Haec dicit Dominus, Deus David patris tui: Quoniam
non ambulasti in viis Iosaphat patris tui et in viis Asa regis Iudae,
[13] sed incessisti per iter regum Israel et fornicari fecisti Iudam et
habitatores Ierusalem imitatus fornicationem domus Achab, insuper
et fratres tuos domum patris tui meliores te occidisti: [14] ecce Domi-
nus percutiet plaga magna populum tuum, filios et uxores tuas univer-
samque substantiam tuam; [15] tu autem aegrotabis pessimo languore
uteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies ».
[16] Suscitavit ergo Dominus contra Ioram spiritum Philisthinorum
et Arabum, qui confines sunt Aethiopibus, [17] et ascenderunt in ter-
ram Iudae et irruperunt in eam diripueruntque cunctam substan-
tiam, quae inventa est in domo regis, insuper et filios eius et uxores,
nec remansit ei filius nisi Ioachaz, qui minimus natu erat.

[21] [11] *In montibus* – Seb, plures mss, Gr et Vg « in urbibus » (cfr. 2 Reg 23, 5 assimilatio?)

18 Et post haec omnia percussit eum Dominus alvi languore insanabili.
19 Cumque diei succederet dies, et temporum spatia volverentur, duo-
rum annorum expletus est circulus; et sic longa consumptus tabe, ita
ut egereret etiam viscera sua, languore pariter et vita caruit. Mortuus-
que est in infirmitate pessima, et non fecit ei populus eius secundum
morem combustionis exsequias, sicut fecerat maioribus eius.
20 Triginta duorum annorum fuit, cum regnare coepisset, et octo
annis regnavit in Ierusalem. Obiitque nullo relicto desiderio sui; et
sepelierunt eum in civitate David, verumtamen non in sepulcro
regum.

22 1 Constituerunt autem habitatores Ierusalem Ochoziam filium eius
minimum regem pro eo; omnes enim maiores natu interfecerat
turba, quae irruerat cum Arabibus in castra. Regnavitque Ochozias
filius Ioram regis Iudae. 2 Filius viginti duo annorum erat Ocho-
zias, cum regnare coepisset, et uno anno regnavit in Ierusalem.
Nomen matris eius Athalia filia Amri. 3 Sed et ipse ingressus est
per vias domus Achab; mater enim eius impulit eum, ut impie age-
ret. 4 Fecit igitur malum in conspectu Domini sicut domus Achab;
ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui in interitum
eius. 5 Ambulavitque in consiliis eorum et perrexit cum Ioram filio
Achab rege Israel in bellum contra Hazael regem Syriae in Ramoth
Galaad; vulneraveruntque Syri Ioram. 6 Qui reversus est, ut cura-
retur in Iezrahel a plagis, quas acceperat in supradicto certamine.
Igitur Ochozias filius Ioram rex Iudae descendit, ut inviseret Io-
ram filium Achab in Iezrahel aegrotantem. 7 Voluntatis quippe fuit
Dei adversum Ochoziam, ut veniret ad Ioram et, cum venisset,
egrederetur cum eo adversum Iehu filium Namsi, quem unxit Do-
minus, ut deleret domum Achab. 8 Cum ergo iudicium faceret Iehu
in domum Achab, invenit principes Iudae et filios fratrum Ocho-
ziae, qui ministrabant ei, et interfecit illos. 9 Ipsumque perquisivit
Ochoziam, et comprehenderunt eum latentem in Samaria; adductum-
que ad se Iehu occidit. Et sepelierunt eum, eo quod dicebant eum
esse filium Iosaphat, qui quaesierat Dominum in toto corde suo.
Nec erat aliquis de stirpe Ochoziae, qui posset regnare. 10 Athalia
autem mater eius videns quod mortuus esset filius suus surrexit et
interfecit omnem stirpem regiam domus Iudae. 11 Porro Iosabeth
filia regis tulit Ioas filium Ochoziae et furata est eum de medio filio-

[22] 6 A (*plagis*) – Lege *min* cum Gr, Syr et 2 Reg 8, 29; TM « quia »
Igitur Ochozias – Lege cum multis mss, Gr, Syr et 2 Reg 8, 29 *wa'ăḥazjāhû*;
TM « et Azarias »

rum regis, cum interficerentur, absconditque cum nutrice sua in cu-
biculo lectulorum. Iosabeth autem, quae absconderat eum, erat filia
regis Ioram, uxor Ioiadae pontificis, soror Ochoziae; et idcirco Atha-
lia non interfecit eum. [12] Fuit ergo cum eis in domo Dei absconditus
sex annis, quibus regnavit Athalia super terram.

23 [1] Anno autem septimo confortatus Ioiada assumpsit centuriones,
Azariam videlicet filium Ieroham et Ismael filium Iohanan, Aza-
riam quoque filium Obed et Maasiam filium Adaiae et Elisaphat
filium Zechri, et iniit cum eis foedus. [2] Qui circumeuntes Iudam con-
gregaverunt Levitas de cunctis urbibus Iudae et principes familia-
rum Israel veneruntque in Ierusalem. [3] Iniit igitur omnis congregatio
pactum in domo Dei cum rege. Dixitque ad eos Ioiada: « Ecce filius
regis regnabit, sicut locutus est Dominus super filios David. [4] Hoc
est ergo, quod facietis. [5] Tertia pars vestrum, qui veniunt ad sabba-
tum sacerdotum et Levitarum et ianitorum, erit in portis, tertia
vero pars ad domum regis et tertia in porta, quae appellatur Fun-
damenti; omne vero reliquum vulgus sit in atriis domus Domini.
[6] Nec quisquam alius ingrediatur domum Domini, nisi sacerdotes et
qui ministrant de Levitis; ipsi tantummodo ingrediantur, quia sancti-
ficati sunt. Et omne reliquum vulgus observet observationem Do-
mini. [7] Levitae autem circumdent regem habentes singuli arma sua
in manu. Et si quis alius ingressus fuerit templum, interficiatur.
Sintque cum rege et intrante et egrediente ».

[8] Fecerunt igitur Levitae et universus Iuda iuxta omnia, quae
praeceperat Ioiada pontifex; et assumpserunt singuli viros suos, qui
veniebant sabbato cum his, qui sabbato egressuri erant: siquidem
Ioiada pontifex non dimisit abire turmas, quae sibi per singulas heb-
domadas succedere consueverant. [9] Deditque Ioiada sacerdos cen-
turionibus lanceas clipeosque et peltas regis David, quae erant in
domo Dei. [10] Constituitque omnem populum tenentium tela a parte
templi dextra usque ad partem templi sinistram coram altari et tem-
plo per circuitum regis. [11] Et eduxerunt filium regis et dederunt ei
diadema et testimonium et constituerunt eum regem. Unxerunt
quoque illum Ioiada pontifex et filii eius; imprecatique sunt ei atque
dixerunt: « Vivat rex! ».

[12] Quod cum audisset Athalia, vocem scilicet currentium atque
laudantium regem, ingressa est ad populum in templum Domini.
[13] Cumque vidisset regem stantem super gradum suum in introitu

[23] [13] *Gradum suum* – Lege *'omdô* (cfr. 2 Par 34, 31); TM « columnam suam »

et principes tubasque circa eum omnemque populum terrae gaudentem atque clangentem tubis cantoresque cum diversi generis organis signum dantes ad laudandum, scidit vestimenta sua et ait: « Coniuratio, coniuratio! ».

[14] Praecepit autem Ioiada pontifex centurionibus, qui erant super
exercitum, dicens: « Educite illam extra saepta templi! Qui autem
sequetur eam, interficiatur foris gladio! ». Dixerat enim sacerdos:
« Non occidetis eam in domo Domini! ». [15] Et imposuerunt ei ma-
nus; cumque intrasset portam Equorum domus regis, interfecerunt
eam ibi.

[16] Pepigit autem Ioiada foedus inter se universumque populum et
regem, ut esset populus Domini. [17] Itaque ingressus est omnis po-
pulus domum Baal et destruxerunt eam et altaria ac simulacra illius
confregerunt; Matthan quoque sacerdotem Baal interfecerunt ante
aras. [18] Constituit autem Ioiada praepositos in domo Domini sub
manibus sacerdotum et Levitarum, quos distribuit David in domo
Domini, ut offerrent holocausta Domino, sicut scriptum est in lege
Moysi, in gaudio et canticis iuxta dispositionem David. [19] Con-
stituit quoque ianitores in portis domus Domini, ut non ingre-
deretur eam immundus in omni re. [20] Assumpsitque centuriones
et fortissimos viros ac principes populi et omne vulgus terrae, et
fecerunt descendere regem de domo Domini et introire per me-
dium portae Superioris in domum regis et collocaverunt eum in
solio regali. [21] Laetatusque est omnis populus terrae, et urbs quievit;
porro Athalia interfecta est gladio.

24 [1] Septem annorum erat Ioas, cum regnare coepisset, et quadraginta
annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Sebia de Bersabee.
[2] Fecitque, quod bonum est coram Domino, cunctis diebus Ioiadae
sacerdotis. [3] Accepit autem ei Ioiada uxores duas, e quibus genuit
filios et filias.

[4] Post quae placuit Ioas, ut instauraret domum Domini. [5] Con-
gregavitque sacerdotes et Levitas et dixit eis: « Egredimini ad civi-
tates Iudae et colligite de universo Israel pecuniam ad sartatecta
templi Dei vestri per singulos annos. Festinatoque hoc facite ».

[23]. [14] *Praecepit autem* – Lege cum Gr et Syr et 2 Reg 11, 15 *wajᵉṣaw*; TM « et eduxit »

[18] *Et Levitarum* – Lege cum paucis mss Hebraicis et verss *wᵉhalᵉwijjîm*; TM « leviticorum »

[20] *Et fecerunt descendere* – Lege cum verss et 2 Reg 11, 19 *wajjôrîdû*; TM « et fecit descendere »

Porro Levitae non festinarunt. 6 Vocavitque rex Ioiadam principem
et dixit ei: « Quare non tibi fuit curae, ut cogeres Levitas inferre
de Iuda et de Ierusalem pecuniam, quae constituta est a Moyse servo
Domini, ut inferret eam omnis congregatio Israel in tabernaculum
testimonii? 7 Athalia enim impiissima et filii eius dissipaverunt do-
mum Dei et de universis, quae sanctificata fuerant templo Domini,
dedicaverunt Baalim ».

8 Praecepit ergo rex, et fecerunt arcam posueruntque eam iuxta
portam domus Domini forinsecus. 9 Et praedicatum est in Iuda et
Ierusalem, ut deferrent singuli pretium Domino, quod constituit
Moyses servus Dei super Israel in deserto. 10 Laetatique sunt cuncti
principes et omnis populus et ingressi contulerunt in arcam atque
miserunt ita, ut impleretur. 11 Cumque tempus esset, ut deferrent
arcam ad magistratus regis per manus Levitarum et viderent mul-
tam esse pecuniam, ingrediebatur scriba regis et quem primus sacer-
dos constituerat, effundebantque pecuniam, quae erat in arca; porro
arcam reportabant ad locum suum. Sicque faciebant per singula
tempora, et congregata est infinita pecunia, 12 quam dederunt rex
et Ioiada his, qui praeerant operibus domus Domini. At illi condu-
cebant ex ea caesores lapidum et artifices operum singulorum, ut
instaurarent domum Domini, fabros quoque ferri et aeris, ut domus
Dei fulciretur. 13 Egeruntque operarii, et obducebatur cicatrix operi
per manus eorum, ac suscitaverunt domum Domini in statum pris-
tinum et firme eam stare fecerunt. 14 Cumque haec complessent,
detulerunt coram rege et Ioiada reliquam partem pecuniae, de qua
facta sunt vasa templi in ministerium et ad holocausta, phialae quo-
que et cetera vasa aurea et argentea. Et offerebantur holocausta in
domo Domini iugiter cunctis diebus Ioiadae.

15 Senuit autem Ioiada plenus dierum et mortuus est cum centum
triginta esset annorum. 16 Sepelieruntque eum in civitate David cum
regibus, eo quod fecisset bonum in Israel cum Deo et cum domo eius.

17 Postquam autem obiit Ioiada, ingressi sunt principes Iudae et
adoraverunt regem, qui delinitus obsequiis eorum acquievit eis. 18 Et
dereliquerunt templum Domini, Dei patrum suorum, servieruntque
palis et sculptilibus, et facta est ira contra Iudam et Ierusalem prop-
ter hoc peccatum. 19 Mittebatque eis prophetas, ut reverterentur ad
Dominum, quos protestantes illi audire nolebant.

20 Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Ioiadae sacerdotis;

[24] [12] *His qui praeerant* – Lege cum 14 mss et verss '*ôśê*; TM '*ôśēh* (sing., sed = '*ôśê*; cfr. 1 Par 23, 24; Esd 3, 9)

et stetit in conspectu populi et dixit eis: « Haec dicit Deus: Quare
transgredimini praecepta Domini, quod vobis non proderit? Quia
dereliquistis Dominum, ipse dereliquit vos ». 21 Qui coniuraverunt
adversus eum et lapidaverunt eum iuxta regis imperium in atrio
domus Domini. 22 Et non est recordatus Ioas rex misericordiae,
quam fecerat Ioiada pater illius secum, sed interfecit filium eius.
Qui cum moreretur, ait: « Videat Dominus et requirat! ».

23 Cumque evolutus esset annus, ascendit contra eum exercitus
Syriae venitque in Iudam et Ierusalem et exterminaverunt cunctos
principes populi atque universam praedam miserunt regi Damascum.
24 Et certe, cum permodicus venisset numerus Syrorum, tradidit Do-
minus manibus eorum exercitum magnum valde, eo quod reliquis-
sent Dominum, Deum patrum suorum; in Ioas quoque ignominiosa
exercuere iudicia. 25 Et abeuntes dimiserunt eum in languoribus ma-
gnis. Coniuraverunt autem contra eum servi sui in ultionem sangui-
nis filii Ioiadae sacerdotis et occiderunt eum in lectulo suo, et mor-
tuus est. Sepelieruntque eum in civitate David, sed non in sepulcris
regum. 26 Insidiati vero sunt ei Zabad filius Semath Ammanitidis
et Iozabad filius Semarith Moabitidis.

27 Porro de filiis eius, de summa tributi, quod impositum fuerat
sub eo, et de instauratione domus Dei scriptum est in commentariis
libri regum. Regnavitque Amasias filius eius pro eo.

25 1 Viginti quinque annorum erat Amasias, cum regnare coepisset,
et viginti novem annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Ioa-
den de Ierusalem. 2 Fecitque bonum in conspectu Domini, verum-
tamen non in corde perfecto. 3 Cumque roboratum sibi videret im-
perium, iugulavit servos suos, qui occiderant regem patrem suum,
4 sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in libro legis
Moysi, ubi praecepit Dominus dicens: « Non occidentur patres pro
filiis neque filii pro patribus suis, sed unusquisque in suo peccato
morietur ».

5 Congregavit igitur Amasias Iudam et constituit eos per familias
tribunosque et centuriones in universo Iuda et Beniamin. Et recensuit
a viginti annis sursum invenitque trecenta milia iuvenum, qui egrede-
rentur ad pugnam et tenerent hastam et clipeum. 6 Mercede quoque
conduxit de Israel centum milia robustorum centum talentis argenti.
7 Venit autem homo Dei ad illum et ait: « O rex, ne egrediatur
tecum exercitus Israel; non est enim Dominus cum Israel, cunctis

[24] 25 *Filii* – Lege cum Gr et Vg *ben*; TM « filiorum » (duplex scriptio *j*)

filiis Ephraim. 8 Quod si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus: Dei quippe est et adiuvare et in fugam vertere ». 9 Dixitque Amasias ad hominem Dei: « Quid ergo fiet de centum talentis, quae dedi militibus Israel? ». Et respondit ei homo Dei: « Habet Dominus, unde tibi dare possit multo his plura ». 10 Separavit itaque Amasias exercitum, qui venerat ad eum ex Ephraim, ut reverteretur in locum suum; at illi contra Iudam vehementer irati reversi sunt in regionem suam.

11 Porro Amasias confidenter eduxit populum suum et abiit in vallem Salinarum percussitque filios Seir decem milia. 12 Et alia decem milia virorum ceperunt filii Iudae et adduxerunt ad praeruptum cuiusdam petrae praecipitaveruntque eos de summo in praeceps, qui universi crepuerunt. 13 At ille exercitus, quem remiserat Amasias, ne secum iret ad proelium, diffusus est in civitatibus Iudae a Samaria usque Bethoron et, interfectis tribus milibus, diripuit praedam magnam.

14 Amasias vero, post caedem Idumaeorum et allatos deos filiorum Seir, statuit illos in deos sibi et adorabat eos et illis adolebat. 15 Quam ob rem iratus Dominus contra Amasiam misit ad illum prophetam, qui diceret ei: « Cur adorasti deos, qui non liberaverunt populum suum de manu tua? ». 16 Cumque haec ille loqueretur, respondit ei: « Num consiliarium regis fecimus te? Quiesce! Cur interficiam te? ». Discedensque propheta: « Sed scio, inquit, quod decrevit Deus occidere te, quia fecisti hoc et non acquievisti consilio meo ».

17 Igitur Amasias rex Iudae, inito consilio, misit ad Ioas filium Ioachaz filii Iehu regem Israel dicens: « Veni, videamus nos mutuo! ». 18 At ille remisit nuntium dicens: « Carduus, qui est in Libano, misit ad cedrum Libani dicens: " Da filiam tuam filio meo uxorem ". Et ecce bestiae agri, quae erant in Libano, transierunt et conculcaverunt carduum. 19 Dixisti: " Percussi Edom! ". Et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua! Cur malum adversum te provocas, ut cadas et tu et Iuda tecum? ».

20 Noluit audire Amasias, eo quod Domini esset voluntas, ut traderetur in manibus hostium propter cultum deorum Edom. 21 Ascendit igitur Ioas rex Israel, et mutuos sibi praebuere conspectus: ipse et Amasias rex Iudae in Bethsames Iudae. 22 Corruitque Iuda coram Israel et fugit in tabernacula sua. 23 Porro Amasiam regem Iudae filium Ioas filii Ioachaz cepit Ioas rex Israel in Bethsames et adduxit in Ierusalem destruxitque murum eius a porta Ephraim usque ad portam Anguli quadringentis cubitis. 24 Omne quoque aurum et argentum et universa vasa, quae repererat in domo Dei et apud Obed-

edom in thesauris etiam domus regiae, necnon et obsides reduxit
Samariam.
[25] Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iudae, postquam mortuus
est Ioas filius Ioachaz rex Israel, quindecim annis. [26] Reliqua vero
gestorum Amasiae priorum et novissimorum scripta sunt in libro
regum Iudae et Israel.
[27] Qui postquam recessit a Domino, tetenderunt ei insidias in Ie-
rusalem; cumque fugisset Lachis, miserunt post eum in Lachis et
interfecerunt eum ibi. [28] Reportantesque super equos sepelierunt
eum cum patribus suis in civitate David.

26 [1] Omnis autem populus Iudae Oziam annorum sedecim constituit
regem pro patre suo Amasia. [2] Ipse reaedificavit Ailath et restituit
eam dicioni Iudae, postquam dormivit rex cum patribus suis.
[3] Sedecim annorum erat Ozias, cum regnare coepisset, et quinqua-
ginta duobus annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Iechelia
de Ierusalem. [4] Fecitque, quod erat rectum in oculis Domini iuxta
omnia, quae fecerat Amasias pater eius. [5] Et exquisivit Deum in die-
bus Zachariae, qui erudivit eum in timore Dei; et quamdiu requi-
rebat Dominum, eum prosperari fecit Deus.
[6] Denique egressus est et pugnavit contra Philisthim et destruxit
murum Geth et murum Iabniae murumque Azoti. Aedificavit quo-
que oppida in regione Azoti et Philisthim. [7] Et adiuvit eum Deus
contra Philisthim et contra Arabas, qui habitabant in Gurbaal, et
contra Meunitas. [8] Pendebantque Ammonitae munera Oziae; et di-
vulgatum est nomen eius usque ad introitum Aegypti, quia con-
fortatus est in excelsum.
[9] Aedificavitque Ozias turres in Ierusalem super portam Anguli
et super portam Vallis et super Angulum firmavitque eas. [10] Exstruxit
etiam turres in solitudine et fodit cisternas plurimas, eo quod ha-
beret multa pecora tam in Sephela quam in planitie; agricolas quo-
que habuit et vinitores in montibus et in campis fertilibus; erat
quippe homo agriculturae deditus.
[11] Fuit autem exercitus bellatorum eius, qui procedebant ad proe-
lia in turmis secundum numerum census per manum Iehiel scribae
Maasiaeque praefecti sub manu Hananiae, qui erat de ducibus regis.
[12] Omnisque numerus principum per familias virorum fortium duorum
milium sescentorum. [13] Et sub eis universus exercitus trecentorum et
septem milium quingentorum, qui erant apti ad bella, ut pro rege
contra adversarios dimicarent. [14] Praeparavit quoque eis Ozias, id
est cuncto exercitui, clipeos et hastas et galeas et loricas arcusque

et fundas ad iaciendos lapides. [15] Et fecit in Ierusalem machinas ex-
cogitatas arte, quas in turribus collocavit et in angulis murorum, ut
mitterent sagittas et saxa grandia; egressumque est nomen eius procul,
eo quod mirabiliter auxiliaretur ei Dominus et corroborasset illum.
[16] Sed, cum roboratus esset, elevatum est cor eius in interitum
suum et deliquit contra Dominum Deum suum; ingressusque tem-
plum Domini adolere voluit incensum super altare thymiamatis.
[17] Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos et cum eo sacer-
dotes Domini octoginta viri fortissimi; [18] restiterunt regi atque dixe-
runt: « Non est tui officii, Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed
sacerdotum, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusce-
modi ministerium. Egredere de sanctuario, quia praevaricatus es;
et non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo ». [19] Iratusque
est Ozias et tenens in manu turibulum, ut adoleret incensum, mina-
batur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram
sacerdotibus in domo Domini super altare thymiamatis. [20] Cumque
respexisset eum Azarias pontifex et omnes reliqui sacerdotes, vide-
runt lepram in fronte eius et festinato expulerunt eum; sed et ipse
acceleravit egredi, eo quod malo afflixisset eum Dominus.

[21] Fuit igitur Ozias rex leprosus usque ad diem mortis suae et ha-
bitavit in domo separata plenus lepra, eo quod abscissus fuerat de
domo Domini. Porro Ioatham filius eius rexit domum regis et iudi-
cabat populum terrae.

[22] Reliqua autem gestorum Oziae priorum et novissimorum scrip-
sit Isaias filius Amos propheta. [23] Dormivitque Ozias cum patribus
suis, et sepelierunt eum in agro regalium sepulcrorum, eo quod di-
cebant: « Erat leprosus ». Regnavitque Ioatham filius eius pro eo.

27 [1] Viginti quinque annorum erat Ioatham, cum regnare coepisset, et
sedecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Ierusa filia
Sadoc. [2] Fecitque, quod rectum erat coram Domino iuxta omnia,
quae fecerat Ozias pater suus, excepto quod non est ingressus tem-
plum Domini, et adhuc populus delinquebat.

[3] Ipse aedificavit portam domus Domini Superiorem et in muro
Ophel multa construxit. [4] Urbes quoque aedificavit in montibus Iu-
dae et in saltibus castella et turres. [5] Ipse pugnavit contra regem
filiorum Ammon et vicit eos, dederuntque ei filii Ammon in anno
illo centum talenta argenti et decem milia choros tritici ac totidem
choros hordei; haec ei praebuerunt filii Ammon etiam in anno se-
cundo et tertio. [6] Corroboratusque est Ioatham, eo quod direxisset
vias suas coram Domino Deo suo.

[7] Reliqua autem gestorum Ioatham et omnes pugnae eius et viae
scriptae sunt in libro regum Israel et Iudae. [8] Viginti quinque anno-
rum erat, cum regnare coepisset, et sedecim annis regnavit in Ierusa-
lem. [9] Dormivitque Ioatham cum patribus suis, et sepelierunt eum
in civitate David; et regnavit Achaz filius eius pro eo.

28 [1] Viginti annorum erat Achaz, cum regnare coepisset, et sedecim
annis regnavit in Ierusalem. Non fecit rectum in conspectu Domini
sicut David pater eius, [2] sed ambulavit in viis regum Israel. Insuper et
simulacra fudit Baalim. [3] Ipse est, qui adolevit in valle filii Ennom et
lustravit filios suos in igne iuxta abominationes gentium, quas expulit
Dominus coram filiis Israel. [4] Sacrificabat quoque et thymiama suc-
cendebat in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso.

[5] Tradiditque eum Dominus Deus eius in manu regis Syriae, qui
percussit eum multosque captivos de eo cepit et adduxit in Dama-
scum. Manibus quoque regis Israel traditus est et percussus plaga
grandi. [6] Occidit enim Phacee filius Romeliae de Iuda centum vi-
ginti milia in die uno, omnes viros bellatores, eo quod reliquissent
Dominum, Deum patrum suorum. [7] Eodem tempore occidit Zechri
vir potens ex Ephraim Maasiam filium regis et Ezricam praefectum
domus, Elcanam quoque secundum a rege. [8] Ceperuntque filii Israel
de fratribus suis ducenta milia mulierum, puerorum et puellarum,
et infinitam praedam pertuleruntque eam in Samariam.

[9] Erat autem ibi propheta Domini nomine Oded, qui egressus
obviam exercitui venienti in Samariam dixit eis: « Ecce, iratus Domi-
nus, Deus patrum vestrorum, contra Iudam tradidit eos in manibus
vestris, et occidistis eos atrociter, ita ut ad caelum pertingeret vestra
crudelitas. [10] Insuper filios Iudae et Ierusalem vultis vobis subicere
in servos et ancillas. Attamen nonne vos ipsi estis in culpa coram
Domino Deo vestro? [11] Audite ergo consilium meum et reducite
captivos, quos adduxistis de fratribus vestris, quia magnus furor
Domini imminet vobis ». [12] Steterunt itaque viri de principibus filio-
rum Ephraim, Azarias filius Iohanan, Barachias filius Mosollamoth,
Ezechias filius Sellum et Amasa filius Adali, contra eos, qui venie-
bant de proelio, [13] et dixerunt eis: « Non introducetis huc captivos,
quia ad culpam coram Domino, quae iam est super nos, vultis adi-
cere super peccata nostra et culpam nostram. Grandis quippe culpa
est nobis, et ira furoris Domini super Israel ».

[14] Dimiseruntque viri bellatores captivos et universa, quae cepe-
rant, coram principibus et omni multitudine. [15] Et surrexerunt viri
nominatim designati et confortaverunt captivos omnesque, qui nudi

erant, vestierunt de spoliis. Cumque vestissent eos et calceassent et
refecissent cibo ac potu unxissentque, deduxerunt eos sollicite, et
quidem omnes vacillantes in iumentis, et adduxerunt Iericho civi-
tatem Palmarum ad fratres eorum. Ipsique reversi sunt Samariam.

[16] Tempore illo misit rex Achaz ad regem Assyriorum auxilium
postulans.

[17] Venerunt enim et Idumaei et percusserunt Iudam et ceperunt
captivos. [18] Philisthim quoque diffusi sunt per urbes Sephelae et Na-
geb Iudae ceperuntque Bethsames et Aialon et Gederoth, Socho
quoque cum viculis eius et Thamnan et Gamzo cum viculis earum
et habitaverunt in eis. [19] Humiliaverat enim Dominus Iudam propter
Achaz regem Israel, eo quod relaxasset ei frenum et contemptui
habuisset Dominum. [20] Venitque contra eum Theglathphalasar rex
Assyriorum, qui afflixit eum, non autem confortavit. [21] Achaz enim,
spoliata domo Domini et domo regis et principum, dedit regi Assy-
riorum munera, et tamen nihil ei profuit.

[22] Insuper et in tempore angustiae suae auxit contemptum in Do-
minum. Ipse rex Achaz [23] immolavit diis Damasci victimas percus-
soribus suis et dixit: « Dii regum Syriae auxiliantur eis; quos ego
placabo hostiis, et aderunt mihi », cum e contrario ipsi fuerint
ruina ei et universo Israel. [24] Direptis itaque Achaz omnibus vasis
domus Dei atque confractis, clausit ianuas templi Dei et fecit sibi
altaria in universis angulis Ierusalem. [25] In singulis quoque urbibus
Iudae exstruxit excelsa ad adolendum diis alienis atque ad iracun-
diam provocavit Dominum, Deum patrum suorum.

[26] Reliqua autem gestorum eius et omnium operum suorum prio-
rum et novissimorum scripta sunt in libro regum Iudae et Israel.
[27] Dormivitque Achaz cum patribus suis, et sepelierunt eum in civi-
tate Ierusalem; non autem posuerunt eum in sepulcra regum Israel.
Regnavitque Ezechias filius eius pro eo.

29 [1] Igitur Ezechias regnare coepit, cum viginti quinque esset anno-
rum, et viginti novem annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris
eius Abi filia Zachariae. [2] Fecitque, quod erat placitum in conspectu
Domini, iuxta omnia, quae fecerat David pater eius.

[3] Ipse anno et mense primo regni sui aperuit valvas domus Do-
mini et instauravit eas. [4] Adduxitque sacerdotes atque Levitas et
congregavit eos in plateam orientalem [5] dixitque ad eos: « Audite
me, Levitae! Nunc sanctificamini; mundate domum Domini, Dei
patrum vestrorum, et auferte omnem immunditiam de sanctuario.
[6] Peccaverunt patres nostri et fecerunt malum in conspectu Domini

Dei nostri derelinquentes eum; averterunt facies suas a tabernaculo
Domini et praebuerunt dorsum. 7 Insuper clauserunt ostia, quae
erant in porticu, et exstinxerunt lucernas incensumque non adole-
verunt et holocausta non obtulerunt in sanctuario Deo Israel. 8 Con-
citatus est itaque furor Domini super Iudam et Ierusalem; tradidit-
que eos in commotionem et in stuporem et in sibilum, sicut ipsi
cernitis oculis vestris. 9 En, corruerunt patres nostri gladiis, filii no-
stri et filiae nostrae et coniuges captivae ductae sunt propter hoc
scelus. 10 Nunc igitur placet mihi, ut ineam foedus cum Domino,
Deo Israel, et avertat a nobis furorem irae suae. 11 Filii mei, nolite
neglegere; vos enim elegit Dominus, ut stetis coram eo et ministretis
illi colatisque eum et adoleatis ».

12 Surrexerunt ergo Levitae, Mahath filius Amasai et Ioel filius
Azariae de filiis Caath; porro de filiis Merari Cis filius Abdi et Aza-
rias filius Iallelel; de filiis autem Gerson Ioah filius Zimma et Eden
filius Ioah; 13 at vero de filiis Elisaphan Semri et Iehiel; de filiis quo-
que Asaph Zacharias et Matthanias; 14 necnon de filiis Heman Iahiel
et Semei; sed et de filiis Idithun Semeias et Oziel. 15 Congregaverunt-
que fratres suos et sanctificati sunt et ingressi iuxta mandatum
regis et imperium Domini, ut expiarent domum Dei. 16 Sacerdotes
quoque ingressi intra templum Domini, ut mundarent illud, extule-
runt omnem immunditiam, quam intro reppererant in vestibulum
domus Domini, quam tulerunt Levitae et asportaverunt ad torren-
tem Cedron foras. 17 Coeperunt autem prima die mensis primi sanc-
tificare et in die octava eiusdem mensis ingressi sunt porticum
templi Domini et sanctificaverunt templum Domini diebus octo; et
in die sexta decima mensis eiusdem, quod coeperant, impleverunt.

18 Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem et dixerunt ei: « Mun-
davimus omnem domum Domini et altare holocausti vasaque eius
necnon et mensam propositionis cum omnibus vasis suis 19 cunctam-
que templi supellectilem, quam removerat rex Achaz in regno suo
in praevaricatione sua, restituimus et sanctificavimus. Ecce exposita
sunt omnia coram altari Domini ».

20 Consurgensque diluculo Ezechias rex adunavit principes civitatis
et ascendit domum Domini. 21 Attuleruntque simul tauros septem,
arietes septem, agnos septem et hircos septem pro peccato, pro re-
gno, pro sanctuario, pro Iuda; dixit quoque sacerdotibus filiis Aaron,
ut offerrent super altare Domini. 22 Mactaverunt igitur tauros et sus-
ceperunt sacerdotes sanguinem et fuderunt illum super altare; mac-
taverunt etiam arietes et illorum sanguinem super altare fuderunt;
immolaverunt agnos et fuderunt super altare sanguinem. 23 Applica-

verunt hircos pro peccato coram rege et universa multitudine impo-
sueruntque manus suas super eos, 24 et immolaverunt illos sacerdotes
et asperserunt sanguinem eorum super altare pro piaculo universi
Israelis; pro omni quippe Israel praeceperat rex, ut holocaustum
fieret et pro peccato.

25 Constituit quoque Levitas in domo Domini cum cymbalis et
psalteriis et citharis secundum dispositionem David et Gad videntis
regis et Nathan prophetae; siquidem Domini praeceptum fuit per
manum prophetarum eius. 26 Steteruntque Levitae tenentes organa
David et sacerdotes tubas. 27 Et iussit Ezechias, ut offerrent holo-
caustum super altare; cumque offerretur holocaustum, coeperunt
laudes canere Domino et clangere tubis atque in diversis organis
David regis Israel concrepare. 28 Omni autem turba adorante, canto-
res et ii, qui tenebant tubas, erant in officio suo, donec compleretur
holocaustum. 29 Cumque finita esset oblatio, incurvatus est rex et
omnes, qui erant cum eo, et adoraverunt. 30 Praecepitque Ezechias
et principes Levitis, ut laudarent Dominum verbis David et Asaph
videntis; qui laudaverunt eum magna laetitia et curvato genu ado-
raverunt.

31 Ezechias autem etiam haec addidit: « Nunc, impletis manibus
vestris Domino, accedite et afferte victimas et sacrificia pro gratiarum
actione in domo Domini ». Attulit ergo universa multitudo hostias
et sacrificia pro gratiarum actione et omnis voluntarius et proni
animi holocausta. 32 Porro numerus holocaustorum, quae attulit
multitudo, hic fuit: tauros septuaginta, arietes centum, agnos ducen-
tos, in holocaustum Domino omnia haec. 33 Sanctificaveruntque Do-
mino boves sescentos et oves tria milia. 34 Sacerdotes vero pauci
erant nec poterant sufficere, ut pelles holocaustorum detraherent;
unde et Levitae fratres eorum adiuverunt eos, donec impleretur
opus et sanctificarentur sacerdotes; Levitae quippe recti corde, ut
sanctificarentur magis quam sacerdotes. 35 Fuerunt igitur holo-
causta plurima, adipes pacificorum et libamina, quae pertinebant
ad holocausta.

Restitutus est ita cultus domus Domini. 36 Laetatusque est Eze-
chias et omnis populus de eo quod paravit Dominus populo; re-
pente quippe hoc factum est.

30 1 Misit quoque Ezechias ad omnem Israel et Iudam scripsitque et
epistulas ad Ephraim et Manassen, ut venirent ad domum Domini
in Ierusalem et facerent Pascha Domino, Deo Israel. 2 Inito quoque
consilio regis et principum et universi coetus in Ierusalem, decre-

verunt, ut facerent Pascha mense secundo. [3] Non enim potuerant
facere in tempore suo, quia sacerdotes, qui possent sufficere, sancti-
ficati non fuerant, et populus necdum congregatus erat in Ierusa-
lem. [4] Placuit ergo sermo regi et omni multitudini, [5] et decreverunt,
ut mitterent nuntios in universum Israel de Bersabee usque Dan,
ut venirent et facerent Pascha Domino, Deo Israel, in Ierusalem; in
plurima enim multitudine non fecerant, sicut lege praescriptum est.
[6] Perrexeruntque cursores cum epistulis ex regis manu et princi-
pum eius in universum Israel et Iudam, iuxta quod rex iusserat,
praedicantes: « Filii Israel, revertimini ad Dominum, Deum Abra-
ham et Isaac et Israel, ut revertatur ad reliquias, quae effugerunt
manum regum Assyriorum. [7] Nolite fieri sicut patres vestri et fra-
tres, qui recesserunt a Domino, Deo patrum suorum, et tradidit eos
in interitum, ut ipsi cernitis. [8] Nolite nunc indurare cervices vestras
sicut patres vestri. Tradite manus Domino et venite ad sanctuarium
eius, quod sanctificavit in aeternum; servite Domino Deo vestro, ut
avertatur a vobis ira furoris eius. [9] Si enim vos reversi fueritis ad
Dominum, fratres vestri et filii habebunt misericordiam coram do-
minis suis, qui illos duxere captivos, et revertentur in terram hanc:
misericors enim et clemens est Dominus Deus vester et non avertet
faciem suam a vobis, si reversi fueritis ad eum ».
[10] Igitur cursores pergebant de civitate in civitatem per terram
Ephraim et Manasse usque Zabulon, illis irridentibus et subsannan-
tibus eos. [11] Attamen quidam viri ex Aser et Manasse et Zabulon
se humiliaverunt et venerunt Ierusalem. [12] In Iuda quoque facta est
manus Domini, ut daret eis cor unum, ut facerent praeceptum regis
et principum iuxta verbum Domini.
[13] Congregatus est ergo in Ierusalem populus multus, ut faceret
sollemnitatem Azymorum in mense secundo, ecclesia magna valde.
[14] Et surgentes destruxerunt altaria, quae erant in Ierusalem, atque uni-
versa thymiamateria subvertentes proiecerunt in torrentem Cedron.
[15] Et mactaverunt Pascha quarta decima die mensis secundi; sacer-
dotes autem atque Levitae confusi sanctificati sunt et attulerunt ho-
locausta in domum Domini. [16] Steteruntque in ordine suo iuxta dis-
positionem et legem Moysi hominis Dei, sacerdotes vero suscipie-
bant effundendum sanguinem de manibus Levitarum, [17] eo quod
multi in coetu sanctificati non essent; idcirco Levitae mactaverunt
victimas Paschae omnibus, qui non erant mundi, ut sanctificarent
illas Domino. [18] Valde magna enim pars populi, de Ephraim et Ma-
nasse et Issachar et Zabulon, non erant mundati; et comederunt Pa-
scha non iuxta, quod scriptum est. Et oravit pro eis Ezechias dicens:

« Dominus bonus propitietur [19] cunctis, qui direxerunt cor suum, ut requirerent Dominum, Deum patrum suorum, quamvis non secundum munditiam sanctuarii ». [20] Quem exaudivit Dominus, et placatus est populo.

[21] Feceruntque filii Israel, qui inventi sunt in Ierusalem, sollemnitatem Azymorum septem diebus in laetitia magna, laudaverunt Dominum et per singulos dies Levitae et sacerdotes per organa benesonantia. [22] Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levitarum, qui habebant intellegentiam bonam super Domino; et compleverunt sollemnitatem septem dierum immolantes victimas pacificorum et laudantes Dominum, Deum patrum suorum.

[23] Placuitque universae multitudini, ut celebrarent etiam alios dies septem, quod et fecerunt cum ingenti gaudio. [24] Ezechias enim rex Iudae praebuerat multitudini mille tauros et septem milia ovium; principes vero dederant populo tauros mille et oves decem milia; sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo. [25] Et hilaritate perfusa est omnis turba Iudae, tam sacerdotum et Levitarum quam universae frequentiae, quae venerat ex Israel, advenae quoque, qui venerant de terra Israel vel habitabant in Iuda. [26] Factaque est grandis laetitia in Ierusalem, qualis a diebus Salomonis filii David regis Israel in ea urbe non fuerat. [27] Surrexerunt autem sacerdotes levitici generis benedicentes populo; et exaudita est vox eorum, pervenitque oratio eorum in habitaculum sanctum eius in caelum.

31 [1] Cumque haec fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israel, qui inventus fuerat in urbibus Iudae, et fregerunt simulacra succideruntque palos, demoliti sunt excelsa et altaria destruxerunt non solum de universo Iuda et Beniamin, sed et de Ephraim quoque et Manasse, donec penitus everterent. Reversique sunt omnes filii Israel in possessiones et civitates suas.

[2] Ezechias autem constituit turmas sacerdotales et leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio tam sacerdotum videlicet quam Levitarum, ad holocausta et pacifica, ut ministrarent et confiterentur canerentque laudes in portis castrorum Domini.

[3] Pars autem regis erat, ut de propria eius substantia offerretur holocaustum mane semper et vespere, sabbatis quoque et calendis et sollemnitatibus ceteris, sicut scriptum est in lege Moysi.

[4] Praecepit etiam populo habitanti Ierusalem, ut darent partes sacerdotibus et Levitis, ut possent vacare legi Domini.

[30] [22] *Et compleverunt* – Lege cum Gr *waj'kallû*; TM « et comederunt »

5 Quod cum percrebruisset in auribus multitudinis, plurimas ob-
tulere primitias filii Israel frumenti, vini et olei, mellis quoque et
omnium, quae gignit humus, et decimas obtulerunt de omnibus
abundanter. 6 Sed et filii Israel et Iudae, qui habitabant in urbibus
Iudae, obtulerunt decimas boum et ovium decimasque sanctorum,
quae sanctificabant Domino Deo suo; atque universa portantes fece-
runt acervos plurimos.

7 Mense tertio coeperunt acervorum iacere fundamenta et mense
septimo compleverunt eos. 8 Cumque ingressi fuissent Ezechias et
principes, viderunt acervos et benedixerunt Domino ac populo
Israel. 9 Interrogavitque Ezechias sacerdotes et Levitas, cur ita iace-
rent acervi. 10 Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sa-
doc dicens: « Ex quo coeperunt offerre donationem in domum Do-
mini, comedimus et saturati sumus, et remanserunt plurima, eo quod
benedixerit Dominus populo suo; reliquiarum autem copia est ista,
quam cernis ».

11 Praecepit igitur Ezechias, ut praepararent cellas in domo Do-
mini. Quod cum fecissent, 12 intulerunt tam donationem quam deci-
mas et quaecumque sanctificaverant fideliter. Fuit autem praefectus
eorum Chonenias Levita et Semei frater eius secundus, 13 post quem
Iahiel et Azazias et Nahath et Asael et Ierimoth, Iozabad quoque et
Eliel et Iesmachias et Mahath et Banaias praepositi sub manibus
Choneniae et Semei fratris eius ex imperio Ezechiae regis et Azariae
pontificis domus Dei.

14 Core vero filius Iemna Levites et ianitor orientalis portae prae-
positus erat iis, quae sponte offerebantur Domino, ad distribuendum
donationem Domini et sanctissima. 15 Et sub cura eius Eden et Ben-
iamin, Iesua et Semeias, Amarias quoque et Sechenias in civitati-
bus sacerdotum, ut fideliter distribuerent fratribus suis tam maio-
ribus quam minoribus in divisionibus suis, 16 dummodo recensiti
essent mares ab annis tribus et supra, cuncti qui ingrediebantur
templum Domini, ut singulorum dierum ministeria observarent iuxta
divisiones suas.

17 Sacerdotes recensiti erant per familias, et Levitae a vicesimo anno
et supra per ministeria et turmas suas. 18 Et recensita erat universa
familia omnis turmae, tam pro uxoribus quam liberis eorum utrius-
que sexus, quia in fidelitate servitii ipsorum sanctificati erant omnes.
19 Porro pro filiis Aaron, sacerdotibus in agris et suburbanis urbium
singularum dispositi erant nominatim viri, qui partes distribuerent
universo sexui masculino de sacerdotibus et omni, qui recensitus
erat inter Levitas.

[20] Fecit ergo Ezechias secundum haec in omni Iuda operatusque
est bonum et rectum et verum coram Domino Deo suo. [21] Et in
universo opere, quod coepit in servitio domus Dei, et iuxta legem
et praeceptum volens requirere Deum suum, in toto corde suo ope-
ratus et prosperatus est.

32 [1] Post quae et huiuscemodi fidem venit Sennacherib rex Assyrio-
rum et ingressus Iudam obsedit civitates munitas volens eas capere.
[2] Quod cum vidisset Ezechias, venisse scilicet Sennacherib et to-
tum belli impetum verti contra Ierusalem, [3] inito cum principibus
consilio virisque fortissimis, ut obturarent capita fontium, qui erant
extra urbem, et, hoc omnium decernente sententia, [4] congregata est
plurima multitudo, et obturaverunt cunctos fontes et rivum, qui
fluebat in medio terrae, dicentes: « Ne veniant reges Assyriorum et
inveniant aquarum abundantiam! ». [5] Aedificavit quoque agens in-
dustrie omnem murum, qui fuerat dissipatus, et exstruxit turres
desuper et forinsecus alterum murum instauravitque Mello in civi-
tate David et fecit iacula plurima et clipeos. [6] Constituitque prin-
cipes belli super populum et convocavit illos ad se in platea portae
civitatis ac locutus est ad cor eorum dicens: [7] « Viriliter agite et con-
fortamini! Nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum et univer-
sam multitudinem, quae est cum eo. Multo enim plures nobiscum
sunt quam cum illo: [8] cum illo est brachium carneum, nobiscum
autem Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster pugnatque
pro nobis ». Confortatusque est populus huiuscemodi verbis Eze-
chiae regis Iudae.
[9] Quae postquam gesta sunt, misit Sennacherib rex Assyriorum
servos suos Ierusalem — ipse enim cum universo exercitu obsidebat
Lachis — ad Ezechiam regem Iudae et ad omnem populum, qui erat
in urbe, dicens: [10] « Haec dicit Sennacherib rex Assyriorum: In quo
habentes fiduciam sedetis obsessi in Ierusalem? [11] Nonne Ezechias
decipit vos, ut tradat morti in fame et siti affirmans quod Dominus
Deus vester liberet vos de manu regis Assyriorum? [12] Numquid non
iste est Ezechias, qui destruxit excelsa illius et altaria et praecepit
Iudae et Ierusalem dicens: " Coram altari uno adorabitis et in ipso
comburetis sacrificia "? [13] An ignoratis quae ego fecerim et patres
mei cunctis terrarum populis? Numquid praevaluerunt dii gentium
terrarum liberare regionem suam de manu mea? [14] Quis est de
universis diis gentium, quas deleverunt patres mei, qui potuerit
eruere populum suum de manu mea, ut possit etiam Deus vester
eruere vos de hac manu? [15] Non vos ergo decipiat Ezechias nec

vana persuasione deludat, neque credatis ei! Si enim nullus potuit
deus cunctarum gentium atque regnorum liberare populum suum
de manu mea et de manu patrum meorum, quanto minus Deus
vester poterit eruere vos de manu mea! ».
[16] Sed et alia multa locuti sunt servi eius contra Dominum Deum
et contra Ezechiam servum eius. [17] Epistulas quoque scripsit plenas
blasphemiae in Dominum, Deum Israel, et locutus est adversus eum:
« Sicut dii gentium terrarum non potuerunt liberare populos suos
de manu mea, sic et Deus Ezechiae eruere non poterit populum
suum de manu ista ».
[18] Insuper et clamore magno, lingua Iudaica, ad populum Ierusalem,
qui sedebat in muro, personabant, ut terrerent et perturbarent eos et
caperent civitatem. [19] Locutusque est Sennacherib contra Deum Ierusa-
lem sicut adversum deos populorum terrae opera manuum hominum.
[20] Oraverunt igitur Ezechias rex et Isaias filius Amos prophetes
adversum hanc blasphemiam ac vociferati sunt in caelum. [21] Et misit
Dominus angelum, qui percussit omnem virum robustum et bella-
torem et principem in castris regis Assyriorum; reversusque est cum
ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui,
filii, qui egressi fuerant de visceribus eius, interfecerunt eum ibi gla-
dio. [22] Salvavit ergo Dominus Ezechiam et habitatores Ierusalem de
manu Sennacherib regis Assyriorum et de manu omnium et praestitit
eis quietem per circuitum. [23] Multi etiam deferebant munera Domino
in Ierusalem et res pretiosas Ezechiae regi Iudae, qui exaltatus est
post haec coram cunctis gentibus.
[24] In diebus illis aegrotavit Ezechias usque ad mortem et oravit
Dominum; exaudivitque eum et dedit ei signum. [25] Sed non iuxta
beneficia, quae acceperat, retribuit, quia elevatum est cor eius; et
facta est contra eum ira et contra Iudam et Ierusalem. [26] Humilia-
tusque est postea, eo quod exaltatum fuisset cor eius, tam ipse quam
habitatores Ierusalem; et idcirco non venit super eos ira Domini in
diebus Ezechiae.
[27] Fuit autem Ezechias dives et inclitus valde; et thesauros sibi
plurimos congregavit argenti, auri et lapidis pretiosi, aromatum et
clipeorum omnisque generis rerum pretiosarum. [28] Apothecas quoque
frumenti, vini et olei et praesepia omnium iumentorum caulasque pe-
coribus [29] et urbes exaedificavit sibi; habebat quippe greges ovium et
armentorum innumerabiles, eo quod dedisset ei Deus substantiam
multam nimis.

[32] [22] *Et praestitit eis quietem* – Lege cum Gr et Vg *wajjānaḥ lāhem*; TM « et conduxit eos sollicite »

30 Ipse est Ezechias, qui obturavit superiorem exitum aquarum
Gihon et avertit eas subter ad occidentem urbis David. In omnibus
operibus suis prosperatus est. 31 Attamen sic in legatione principum
Babylonis, qui missi fuerant ad eum, ut interrogarent de portento,
quod acciderat super terram, dereliquit eum Deus, ut tentaretur, et
nota fierent omnia, quae erant in corde eius.

32 Reliqua autem gestorum Ezechiae et misericordiarum eius
scripta sunt in visione Isaiae filii Amos prophetae et in libro regum
Iudae et Israel. 33 Dormivitque Ezechias cum patribus suis, et sepe-
lierunt eum in ascensu ad sepulcra filiorum David; et celebravit
eius exsequias universus Iuda et omnes habitatores Ierusalem. Regna-
vitque Manasses filius eius pro eo.

33 1 Duodecim annorum erat Manasses, cum regnare coepisset, et
quinquaginta quinque annis regnavit in Ierusalem.

2 Fecit autem malum coram Domino iuxta abominationes gen-
tium, quas expulit Dominus coram filiis Israel. 3 Et conversus instau-
ravit excelsa, quae demolitus fuerat Ezechias pater eius, construxit-
que aras Baalim et fecit palos et adoravit omnem militiam caeli et
coluit eam. 4 Aedificavit quoque altaria in domo Domini, de qua
dixerat Dominus: « In Ierusalem erit nomen meum in aeternum ».
5 Aedificavit autem ea cuncto exercitui caeli in duobus atriis domus
Domini. 6 Transireque fecit filios suos per ignem in valle filii En-
nom. Hariolatus est, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat,
habebat secum pythones et aruspices; multaque mala operatus est
coram Domino, ut irritaret eum. 7 Posuit quoque sculptile, idolum,
quod fecerat, in domo Dei, de qua locutus est Deus ad David et
ad Salomonem filium eius dicens: « In domo hac et in Ierusalem,
quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sem-
piternum. 8 Et moveri non faciam pedem Israel de terra, quam tra-
didi patribus eorum, ita dumtaxat si custodierint facere, quae prae-
cepi eis, cunctamque legem et praecepta atque iudicia, per manum
Moysi ».

9 Igitur Manasses seduxit Iudam et habitatores Ierusalem, ut face-
rent malum super omnes gentes, quas subverterat Dominus a facie
filiorum Israel.

10 Locutusque est Dominus ad eum et ad populum illius et atten-
dere noluerunt. 11 Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis
Assyriorum; ceperuntque Manassen compedibus et vinctum catenis
duxerunt Babylonem. 12 Qui, postquam coangustatus est, oravit Do-
minum Deum suum et egit paenitentiam valde coram Deo patrum

suorum. 13 Deprecatusque est eum, et placatus ei exaudivit oratio-
nem eius reduxitque eum Ierusalem in regnum suum; et cognovit
Manasses quod Dominus ipse esset Deus.

14 Post haec aedificavit murum extra civitatem David ad occiden-
tem Gihon in convalle et ad introitum portae Piscium per circuitum
Ophel et exaltavit illum vehementer; constituitque principes exerci-
tus in cunctis civitatibus Iudae munitis. 15 Et abstulit deos alienos
et idolum de domo Domini, aras quoque, quas fecerat in monte
domus Domini et in Ierusalem, et proiecit omnia extra urbem.
16 Porro instauravit altare Domini et immolavit super illud victimas
pacificorum et pro gratiarum actione praecepitque Iudae, ut serviret
Domino, Deo Israel. 17 Attamen adhuc populus immolabat in excelsis
Domino Deo suo.

18 Reliqua autem gestorum Manasse et obsecratio eius ad Deum
suum, verba quoque videntium, qui loquebantur ad eum in nomine
Domini, Dei Israel, continentur in sermonibus regum Israel. 19 Ora-
tio quoque eius et exauditio et cuncta peccata atque contemptus,
loca etiam, in quibus aedificavit excelsa et fecit palos et statuas, ante-
quam ageret paenitentiam, scripta sunt in sermonibus Hozai. 20 Dor-
mivit ergo Manasses cum patribus suis, et sepelierunt eum in domo
sua. Regnavitque pro eo filius eius Amon.

21 Viginti duorum annorum erat Amon, cum regnare coepisset, et
duobus annis regnavit in Ierusalem. 22 Fecitque malum in conspectu
Domini, sicut fecerat Manasses pater eius, et cunctis idolis, quae
Manasses fuerat fabricatus, immolavit atque servivit. 23 Et non hu-
miliavit se ante faciem Domini, sicut humiliaverat se Manasses pater
eius, et multo maiora deliquit. 24 Cumque coniurassent adversus
eum servi sui, interfecerunt eum in domo sua. 25 Porro populus
terrae, caesis omnibus, qui conspiraverant contra regem Amon, con-
stituit regem Iosiam filium eius pro eo.

34 1 Octo annorum erat Iosias, cum regnare coepisset, et triginta et
uno annis regnavit in Ierusalem. 2 Fecitque, quod erat rectum in
conspectu Domini, et ambulavit in viis David patris sui; non decli-
navit neque ad dextram neque ad sinistram.

3 Octavo autem anno regni sui, cum adhuc esset puer, coepit
quaerere Deum patris sui David; et duodecimo anno coepit mun-
dare Iudam et Ierusalem ab excelsis et palis sculptilibusque et con-
flatilibus. 4 Destruxeruntque coram eo aras Baalim; et thymiama-
teria, quae eis superposita fuerant, demolitus est; palos etiam et
sculptilia et conflatilia succidit atque comminuit et super tumulos

eorum, qui eis immolare consueverant, fragmenta dispersit. [5] Ossa
praeterea sacerdotum combussit in altaribus ipsorum; mundavitque
Iudam et Ierusalem, [6] sed et in urbibus Manasse et Ephraim et Si-
meon usque Nephthali, in plateis eorum undique [7] dissipavit altaria
et palos et sculptilia contrivit in frusta; cunctaque thymiamateria
demolitus est de universa terra Israel et reversus est Ierusalem.

[8] Igitur anno octavo decimo regni sui, cum mundaret terram et
domum, misit Saphan filium Eseliae et Maasiam principem civitatis
et Ioah filium Ioachaz a commentariis, ut instaurarent domum Do-
mini Dei sui. [9] Qui venerunt ad Helciam sacerdotem magnum ac-
ceptamque ab eo pecuniam, quae illata fuerat in domum Domini et
quam congregaverant Levitae ianitores de Manasse et Ephraim et
universis reliquiis Israel ab omni quoque Iuda et Beniamin et habi-
tatoribus Ierusalem, [10] tradiderunt in manibus opificum, qui prae-
erant in domo Domini, et illi dederunt eam operariis, qui opera-
bantur in domo Domini, ut instaurarent templum et infirma quae-
que sarcirent; [11] dederunt scilicet eam lignariis et caementariis, ut
emerent lapides dolatos et ligna ad commissuras aedificii et ad con-
tignationem domorum, quas destruxerant reges Iudae. [12] Qui fideliter
cuncta faciebant. Erant autem praepositi operantium Iahath et
Abdias Levitae de filiis Merari, Zacharias et Mosollam de filiis
Caath, qui dirigebant opus. Omnes autem Levitae scientes or-
ganis canere [13] erant super eos, qui onera portabant et dirigebant
omnes, qui varia opera faciebant. De Levitis quoque erant scribae
et praefecti et ianitores.

[14] Cumque efferrent pecuniam, quae illata fuerat in templum Do-
mini, repperit Helcias sacerdos librum legis Domini per manum
Moysi [15] et ait ad Saphan scribam: « Librum legis inveni in domo
Domini ». Et tradidit ei. [16] At ille intulit volumen ad regem et insu-
per nuntiavit ei dicens: « Omnia, quae dedisti in manu servorum
tuorum, ecce complentur. [17] Argentum, quod repertum est in domo
Domini, effuderunt, datumque est praefectis et operariis ».

[18] Et nuntiavit Saphan scriba regi dicens: « Librum tradidit mihi
Helcias sacerdos ». Et legebat illum Saphan coram rege. [19] Et factum

[34] [6] *In plateis eorum* – Lege cum Gr et Syr *birḥôbôtêhem*; TM qere « in gladiis suis » (alia esset vocalisatio « in locis vastatis eorum »); ketib « elegit domos eorum »

[10] *Opificum* – Lege cum multis mss Hebraicis et verss *'ōśê*; TM *'ōśēh* (sed cfr. ad 24, 12)

Operariis – Lege cum Gr, Syr et 2 Reg 22, 5 *l*ᵉ*'ōśê*; TM *'ôśê* = « operarios »?

[13] *Super* – Lege *'al*; TM « et super »

est, cum audisset rex verba legis, scidit vestimenta sua 20 et prae-
cepit Helciae et Ahicam filio Saphan et Abdon filio Micha, Saphan
quoque scribae et Asaiae servo regis dicens: 21 « Ite et consulite Do-
minum pro me et pro reliquiis Israel et Iudae super sermonibus
libri, qui repertus est. Magnus enim furor Domini effusus est super
nos, eo quod non custodierint patres nostri verba Domini, ut face-
rent iuxta omnia, quae scripta sunt in isto volumine ».

22 Abiit igitur Helcias et hi, qui simul a rege missi fuerant, ad
Holdam propheten uxorem Sellum filii Thecuae filii Haraas custodis
vestium, quae habitabat in Ierusalem in secunda, et locuti sunt ei
iuxta verba haec. 23 Et illa respondit eis: « Haec dicit Dominus, Deus
Israel: Dicite viro, qui misit vos ad me: 24 Haec dicit Dominus:
Ecce ego inducam mala super locum istum et super habitatores eius,
cuncta maledicta, quae scripta sunt in libro hoc, quem legerunt co-
ram rege Iudae, 25 quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alie-
nis, ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum
suarum; idcirco effundetur furor meus super locum istum et non
exstinguetur. 26 Ad regem autem Iudae, qui misit vos pro Domino
consulendo, sic loquimini: Haec dicit Dominus, Deus Israel: Quon-
iam audisti verba voluminis, 27 atque emollitum est cor tuum, et
humiliatus es in conspectu Dei super his, quae dicta sunt contra
locum hunc et habitatores Ierusalem, humiliatusque coram me sci-
disti vestimenta tua et flevisti coram me, ego quoque audivi, dicit
Dominus. 28 Ecce colligam te ad patres tuos, et infereris in sepul-
crum tuum in pace; nec videbunt oculi tui omne malum, quod ego
inducturus sum super locum istum et super habitatores eius ».

Rettuleruntque itaque regi cuncta, quae dixerat.

29 At ille, convocatis universis maioribus natu Iudae et Ierusalem,
30 ascendit domum Domini, unaque omnes viri Iudae et habitatores
Ierusalem, sacerdotes et Levitae et cunctus populus a minimo usque
ad maximum. Quibus audientibus, in domo Domini legit rex omnia
verba voluminis foederis inventi in domo Domini. 31 Et stans in
gradu suo percussit foedus coram Domino, ut ambularet post eum
et custodiret praecepta et testimonia et iustificationes eius in toto
corde suo et in tota anima sua faceretque verba foederis scripta in
hoc libro. 32 Adiuravit quoque super hoc omnes, qui reperti fuerant
in Ierusalem et Beniamin; et fecerunt habitatores Ierusalem iuxta

[34] 22 *Missi fuerant* – Lege cum Syr et Vg *šālaḥ* (misit); TM omittit
Thecuae – Lege cum 2 Reg 22, 14 *tiqwāh*
Haraas – Lege cum 2 Reg 22, 14 *ḥarḥas*

pactum Domini, Dei patrum suorum. [33] Abstulit ergo Iosias cunctas
abominationes de universis regionibus filiorum Israel et fecit omnes,
qui inventi erant in Israel, servire Domino Deo suo. Cunctis diebus
eius non recesserunt a Domino, Deo patrum suorum.

35 [1] Fecit autem Iosias in Ierusalem Pascha Domino, quod immola-
tum est quarta decima die mensis primi. [2] Et constituit sacerdotes in
officiis suis confortavitque eos, ut ministrarent in domo Domini.
[3] Levitis quoque, qui erudiebant omnem Israel et consecrati erant
Domino, locutus est: « Ponite arcam sanctam in templum, quod
aedificavit Salomon filius David rex Israel; nequaquam eam ultra
umeris portabitis. Nunc ministrate Domino Deo vestro et populo
eius Israel. [4] Et praeparate vos per familias vestras in divisionibus
singulis, sicut scripsit David rex Israel, et descripsit Salomon filius
eius; [5] et ministrate in sanctuario partibus familiarum fratrum ve-
strorum, filiorum populi, singulis pars familiae Levitarum. [6] Mactate
ergo Pascha et sanctificamini et praeparate vos pro fratribus vestris,
ut faciatis iuxta verbum, quod locutus est Dominus in manu
Moysi ».

[7] Dedit praeterea Iosias omni populo, qui ibi inventus fuerat pro
Pascha, agnos et haedos de gregibus triginta milia, boumque tria
milia: haec de regis universa substantia. [8] Duces quoque eius sponte
obtulerunt, tam populo quam sacerdotibus et Levitis; porro Helcias
et Zacharias et Iahiel principes domus Domini dederunt sacerdoti-
bus ad faciendum Pascha pecora commixtim duo milia sescenta et
boves trecentos. [9] Chonenias autem, Semeias etiam et Nathanael
fratres eius necnon Hasabias et Iehiel et Iozabad principes Levita-
rum dederunt ceteris Levitis ad celebrandum Pascha quinque milia
pecorum et boves quingentos.

[10] Praeparatumque est ministerium, et steterunt sacerdotes in loco
suo, Levitae quoque in turmis iuxta regis imperium. [11] Et mactatum
est Pascha; asperseruntque sacerdotes manu sua sanguinem, et Le-
vitae detraxerunt pelles holocaustorum [12] et separaverunt holocau-
stum, ut darent partibus familiarum populi, et offerretur Domino,
sicut scriptum est in libro Moysi. De bobus quoque fecere similiter.
[13] Et assaverunt Pascha super ignem, iuxta quod lege praeceptum
est; pacificas vero hostias coxerunt in lebetis et caccabis et ollis et
festinato distribuerunt universae plebi. [14] Sibi autem et sacerdotibus
postea paraverunt; nam in oblatione holocaustorum et adipum
usque ad noctem sacerdotes fuerant occupati, unde Levitae et sibi
et sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissimis. [15] Porro cantores

filii Asaph stabant in loco suo, iuxta praeceptum David et Asaph
et Heman et Idithun prophetarum regis; ianitores vero per portas
singulas observabant, ita ut ne puncto quidem discederent a mini-
sterio, quia fratres eorum Levitae paraverunt eis cibos.

16 Omnis igitur cultus Domini rite praeparatus est in die illa, ut
facerent Pascha et offerrent holocausta super altare Domini, iuxta
praeceptum regis Iosiae. 17 Feceruntque filii Israel, qui reperti fue-
rant ibi, Pascha in tempore illo et sollemnitatem Azymorum septem
diebus. 18 Non fuit simile huic in Israel a diebus Samuelis prophe-
tae, sed nec quisquam de cunctis regibus Israel fecit Pascha sicut
Iosias cum sacerdotibus et Levitis et omni Iuda et Israel, qui reper-
tus fuerat, et habitantibus in Ierusalem. 19 Octavo decimo anno regni
Iosiae hoc Pascha celebratum est.

20 Postquam instauraverat Iosias templum, ascendit Nechao rex
Aegypti ad pugnandum in Charchamis iuxta Euphraten. Et processit
in occursum eius Iosias. 21 At ille, missis ad eum nuntiis, ait: « Quid
mihi et tibi est, rex Iudae? Non adversum te hodie venio, sed contra
aliam pugno domum, ad quam me Deus festinato ire praecepit.
Desine adversum Deum facere, qui mecum est, ne interficiat te ».
22 Noluit Iosias reverti, sed audacter praeparavit contra eum bellum,
nec acquievit sermonibus Nechao ex ore Dei; verum perrexit, ut
dimicaret in campo Mageddo. 23 Ibique vulneratus a sagittariis dixit
pueris suis: « Educite me de proelio, quia oppido vulneratus sum ».
24 Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum eius et aspor-
taverunt in Ierusalem. Mortuusque est et sepultus in sepulcris
patrum suorum; et universus Iuda et Ierusalem luxerunt eum.
25 Ieremias fecit planctum super Iosiam; et omnes cantores atque
cantrices usque in praesentem diem lamentationes super Iosia repli-
cant, et quasi lex obtinuit in Israel: ecce scriptum fertur in Lamen-
tationibus.

26 Reliqua autem gestorum Iosiae et misericordiae eius, quae lege
praecepta sunt Domini, 27 gesta quoque illius prima et novissima
scripta sunt in libro regum Israel et Iudae.

[35] 15 *Prophetarum* (ad litteram *videntium*) – Lege cum paucis mss Hebraicis, Gr, Syr, Targ et Vg *ḥôzê*; TM *ḥôzēh* (prophetae); cfr. inclinationem TM ad ponendum in talibus participiis singularem: 24, 12; 34, 10. Secundum 1 Par 25, 1 filii Asaph et Heman et Idithun prophetabant in citharis et psalteriis et cymbalis, et secundum 25, 2 Asaph prophetabat a latere (= sub directione) David et 25, 5 Heman appellatur « videns (*ḥōzēh*) regis »

22 *Audacter praeparavit* – Lege cum Gr *hitḥazzēq* (= se confortavit); TM « se dissimulavit » (mutata veste); assimilatio ad 18, 29

36 1 Tulit ergo populus terrae Ioachaz filium Iosiae et constituit re-
gem pro patre suo in Ierusalem. 2 Viginti trium annorum erat Ioa-
chaz, cum regnare coepisset, et tribus mensibus regnavit in Ierusa-
lem. 3 Amovit autem eum rex Aegypti, cum venisset Ierusalem, et
condemnavit terram centum talentis argenti et talento auri. 4 Consti-
tuitque regem pro eo Eliachim fratrem eius super Iudam et Ierusalem
et vertit nomen eius Ioachim. Ipsum vero Ioachaz tulit secum et
adduxit in Aegyptum.

5 Viginti quinque annorum erat Ioachim, cum regnare coepisset, et
undecim annis regnavit in Ierusalem; fecitque malum coram Domino
Deo suo. 6 Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldaeorum
et vinctum catenis duxit in Babylonem, 7 ad quam et ex vasis Domini
transtulit et posuit ea in templo suo.

8 Reliqua autem gestorum Ioachim et abominationum eius, quas
operatus est, et quae inventa sunt contra eum, continentur in libro
regum Israel et Iudae. Regnavitque autem Ioachin filius eius pro eo.

9 Decem et octo annorum erat Ioachin, cum regnare coepisset, et
tribus mensibus ac decem diebus regnavit in Ierusalem; fecitque
malum in conspectu Domini. 10 Cumque anni circulus volveretur,
misit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in Babylonem,
asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini; regem vero con-
stituit Sedeciam fratrem eius super Iudam et Ierusalem.

11 Viginti et unius anni erat Sedecias, cum regnare coepisset, et
undecim annis regnavit in Ierusalem. 12 Fecitque malum in oculis
Domini Dei sui nec humiliavit se coram Ieremia propheta loquente
ad se ex ore Domini.

13 Contra regem quoque Nabuchodonosor rebellavit, qui adiura-
verat eum per Deum, et induravit cervicem suam et cor, ut non
reverteretur ad Dominum, Deum Israel. 14 Sed et universi principes
sacerdotum et populus multiplicaverunt praevaricationes suas iuxta
universas abominationes gentium et polluerunt domum Domini,
quam sanctificaverat in Ierusalem.

15 Mittebat autem Dominus, Deus patrum suorum, ad illos per
manum nuntiorum suorum de nocte consurgens et cotidie com-
monens, eo quod parceret populo et habitaculo suo. 16 At illi sub-
sannabant nuntios Dei et parvipendebant sermones eius illudebant-
que prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum eius, et
esset nulla curatio.

[36] 9 *Decem et octo annorum* – Lege cum 1 ms Hebraico in margine, Gr^{AL}, Syr et 2 Reg 24, 8 *š^emōneh 'eśrēh šānāh*; TM « octo annorum »

[17] Adduxit enim super eos regem Chaldaeorum et interfecit iuve-
nes eorum gladio in domo sanctuarii sui; non est misertus adule-
scentis et virginis et senis, nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit
in manibus eius. [18] Universaque vasa domus Dei tam maiora quam
minora et thesauros templi et regis et principum transtulit in Baby-
lonem. [19] Incenderunt hostes domum Dei destruxeruntque murum
Ierusalem, universa palatia combusserunt et, quidquid pretiosum
fuerat, demoliti sunt. [20] Si quis evaserat gladium, ductus in Babylo-
nem servivit regi et filiis eius, donec imperaret rex Persarum, [21] ut
compleretur sermo Domini ex ore Ieremiae: donec terra acciperet
sabbata sua, cunctis diebus devastationis egit sabbatum, usque dum
complerentur septuaginta anni.
[22] Anno autem primo Cyri regis Persarum ad explendum sermo-
nem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremiae, suscitavit Domi-
nus spiritum Cyri regis Persarum, qui iussit praedicari in universo
regno suo etiam per scripturam dicens: [23] « Haec dicit Cyrus rex
Persarum: Omnia regna terrae dedit mihi Dominus, Deus caeli, et
ipse praecepit mihi, ut aedificarem ei domum in Ierusalem, quae
est in Iudaea. Quis ex vobis est de omni populo eius? Sit Dominus
Deus suus cum eo, et ascendat ».

LIBER ESDRAE

1 1 In anno primo Cyri regis Persarum, ut compleretur verbum Do-
mini ex ore Ieremiae, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Per-
sarum, qui emisit edictum in omni regno suo etiam per scripturam
dicens: 2 « Haec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terrae
dedit mihi Dominus, Deus caeli, et ipse praecepit mihi, ut aedifi-
carem ei domum in Ierusalem, quae est in Iudaea. 3 Quis ex vobis
est de omni populo eius? Sit Dominus Deus suus cum eo, et ascendat
in Ierusalem, quae est in Iudaea, et aedificet domum Domini, Dei
Israel: ipse est Deus, qui est in Ierusalem. 4 Et omnes reliqui in
cunctis locis, ubicumque habitant, adiuventur a viris de loco suo,
argento et auro et substantia et pecore sicut et oblationibus spon-
taneis pro templo Dei, quod est in Ierusalem ».
5 Et surrexerunt principes familiarum de Iuda et Beniamin et sa-
cerdotes et Levitae et omnis, cuius Deus suscitavit spiritum, ut ascen-
derent ad aedificandum templum Domini, quod erat in Ierusalem.
6 Universique, qui erant in circuitu, confortaverunt manus eorum
cum vasis argenteis et aureis, substantia, pecore et pensitationibus,
praeter oblationes spontaneas.
7 Rex quoque Cyrus protulit vasa templi Domini, quae tulerat
Nabuchodonosor de Ierusalem et posuerat ea in templo dei sui;
8 protulit autem ea Cyrus rex Persarum per manum Mithridatis prae-
positi thesauri, qui enumeravit ea Sasabassar principi Iudae. 9 Et hic
est numerus eorum: phialae aureae triginta, phialae argenteae mille,
cultri viginti novem, scyphi aurei triginta, 10 scyphi quoque argentei
quadringenti decem, vasa alia plurima; 11 omnia vasa aurea et argen-
tea quinque milia quadringenta. Universa tulit Sasabassar cum his,
qui ascendebant de transmigratione Babylonis in Ierusalem.

Explicatio siglorum:

Esd A = *Liber Apocryphus Esdrae*, ed. A. Rahlfs; Esd Alex = *Liber Apocryphus Esdrae*, iuxta codicem Alexandrinum; Esd Luc = *Liber Apocryphus Esdrae*, prout habetur in recensione Luciani; Esd Lag = *Liber Apocryphus Esdrae*, ed. P. de Lagarde; Gr Vat = Gr iuxta codicem Vaticanum; Gr Lag = Gr iuxta recensionem Lagarde.

[1] 10 *Secundi* (post *argentei*) – Omittitur: textus evidenter corruptus; restauratio impossibilis

2 1 Hi sunt autem provinciae filii, qui ascenderunt de captivitate mi-
grantium, quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis in Baby-
lonem, et reversi sunt in Ierusalem et Iudam, unusquisque in civita-
tem suam. 2 Qui venerunt cum Zorobabel, Iesua, Nehemias, Saraia,
Rahelaia, Mardochaeus, Belsan, Mesphar, Beguai, Rehum, Baana.
Numerus virorum populi Israel: 3 filii Pharos duo milia centum
septuaginta duo; 4 filii Saphatia trecenti septuaginta duo; 5 filii Area
septingenti septuaginta quinque; 6 filii Phahathmoab, hi sunt filii
Iesua et Ioab, duo milia octingenti duodecim; 7 filii Elam mille
ducenti quinquaginta quattuor; 8 filii Zethua nongenti quadraginta
quinque; 9 filii Zachai septingenti sexaginta; 10 filii Bani sescenti
quadraginta duo; 11 filii Bebai sescenti viginti tres; 12 filii Azgad
mille ducenti viginti duo; 13 filii Adonicam sescenti sexaginta sex;
14 filii Beguai duo milia quinquaginta sex; 15 filii Adin quadringenti
quinquaginta quattuor; 16 filii Ater, qui erant ex Ezechia, nona-
ginta octo; 17 filii Besai trecenti viginti tres; 18 filii Iora centum duo-
decim; 19 filii Hasum ducenti viginti tres; 20 filii Gebbar nonaginta
quinque; 21 filii Bethlehem centum viginti tres; 22 viri Netopha quin-
quaginta sex; 23 viri Anathoth centum viginti octo; 24 filii Azmaveth
quadraginta duo; 25 filii Cariathiarim, Cephira et Beroth septingenti
quadraginta tres; 26 filii Rama et Gabaa sescenti viginti unus; 27 viri
Machmas centum viginti duo; 28 viri Bethel et Hai ducenti viginti
tres; 29 filii Nabo quinquaginta duo; 30 filii Megbis centum quin-
quaginta sex; 31 filii Elam alterius mille ducenti quinquaginta quat-
tuor; 32 filii Harim trecenti viginti; 33 filii Lod, Hadid et Ono septin-
genti viginti quinque; 34 filii Iericho trecenti quadraginta quinque;
35 filii Senaa tria milia sescenti triginta.
36 Sacerdotes: filii Iedaia de domo Iesua nongenti septuaginta tres,
37 filii Emmer mille quinquaginta duo, 38 filii Phassur mille ducenti
quadraginta septem, 39 filii Harim mille decem et septem.
40 Levitae: filii Iesua hi sunt filii Cadmihel, Bennui, Odoviae,
septuaginta quattuor. 41 Cantores: filii Asaph centum viginti octo.
42 Ianitores: filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii
Hatita, filii Sobai: universi centum triginta novem.
43 Oblati: filii Siha, filii Hasupha, filii Tabbaoth, 44 filii Ceros,
filii Siaa, filii Phadon, 45 filii Lebana, filii Hagaba, filii Accub, 46 filii
Hagab, filii Semlai, filii Hanan, 47 filii Giddel, filii Gaher, filii Raaia,

[2] 6 *Et Ioab* – Lege cum Ne 7, 11 *w^ejô'âb*; TM « Ioab »
40 *Cadmihel* – Lege cum Ne 7, 43 *l^eqadmî'el*; TM « et Cadmihel »
Bennui – Lege cum Esd A 5, 26 *l^ebinnûj*; TM « filiorum »
42 *Filii* (ianitorum) – Omittitur cum Ne 7, 45

48 filii Rasin, filii Necoda, filii Gazam, 49 filii Oza, filii Phasea, filii Besai, 50 filii Asena, filii Meunitarum, filii Nephusorum, 51 filii Bacbuc, filii Hacupha, filii Harhur, 52 filii Basluth, filii Mahida, filii Harsa, 53 filii Bercos, filii Sisara, filii Thema, 54 filii Nasia, filii Hatipha.

55 Filii servorum Salomonis: filii Sotai, filii Sophereth, filii Pheruda, 56 filii Iaala, filii Darcon, filii Giddel, 57 filii Saphatia, filii Hatil, filii Phochereth Hassebaim, filii Ami.

58 Omnes oblati et filii servorum Salomonis trecenti nonaginta duo.

59 Et hi, qui ascenderunt de Thelmela, Thelharsa, Cherub et Addon et Emmer et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum, utrum ex Israel essent: 60 filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda, sescenti quinquaginta duo. 61 Et de filiis sacerdotum: filii Hobia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. 62 Hi quaesierunt tabulas genealogiae suae et non invenerunt, et eiecti sunt de sacerdotio. 63 Et dixit praepositus eis, ut non comederent de sanctificatis sanctuarii, donec surgeret sacerdos pro Urim et Tummim.

64 Omnis multitudo simul quadraginta duo milia trecenti sexaginta, 65 exceptis servis eorum et ancillis, qui erant septem milia trecenti triginta septem, insuper et cantores atque cantatrices ducenti. 66 Equi eorum septingenti triginta sex, muli eorum ducenti quadraginta quinque, 67 cameli eorum quadringenti triginta quinque, asini eorum sex milia septingenti viginti.

68 Nonnulli autem de principibus familiarum, cum ingrederentur templum domini, quod est in Ierusalem, sponte obtulerunt in domum Dei ad exstruendam eam in loco suo. 69 Secundum vires suas dederunt in aerarium operis auri solidos sexaginta milia et mille, argenti minas quinque milia et vestes sacerdotales centum.

70 Habitaverunt ergo ibi sacerdotes et Levitae et quidam de populo; cantores autem et ianitores et oblati in urbibus suis, universusque Israel in civitatibus suis.

3 1 Iamque venerat mensis septimus, et erant filii Israel in civitatibus suis. Congregatus est ergo populus quasi vir unus in Ierusalem. 2 Et surrexit Iesua filius Iosedec et fratres eius sacerdotes et Zorobabel filius Salathiel et fratres eius et aedificaverunt altare Dei Israel, ut offerrent in eo holocautomata, sicut scriptum est in lege Moysi viri Dei. 3 Collocaverunt autem altare super bases suas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, et obtulerunt super illud holocaustum Domino mane et vespere. 4 Feceruntque sollemnitatem Tabernaculorum, sicut scriptum est, et holocaustum diebus

singulis per ordinem, secundum praeceptum pro singulis diebus;
[5] et praeter holocaustum sempiternum illa etiam pro calendis et
universis sollemnitatibus, quae erant consecratae Domino, et pro
omnibus, quae ultro offerebantur Domino. [6] A primo die mensis
septimi coeperunt offerre holocaustum Domino; porro templum
Dei nondum fundatum erat.

[7] Dederunt autem pecunias latomis et fabris, cibum quoque et po-
tum et oleum Sidoniis Tyriisque, ut deferrent ligna cedrina de Liba-
no ad mare Ioppe, iuxta quod concesserat Cyrus rex Persarum eis.
[8] Anno autem secundo adventus eorum ad templum Dei in Ie-
rusalem mense secundo, coeperunt Zorobabel filius Salathiel et
Iesua filius Iosedec et reliqui de fratribus eorum sacerdotes et Levi-
tae et omnes, qui venerant de captivitate in Ierusalem, et constitue-
runt Levitas a viginti annis et supra, ut dirigerent opus templi Domi-
ni. [9] Stetitque Iesua et filii eius et fratres eius, Cadmihel, Bennui
et Odovia quasi vir unus, ut dirigerent eos, qui faciebant opus in
templo Dei; itemque filii Henadad et filii eorum et fratres eorum
Levitae.

[10] Fundato igitur ab aedificatoribus templo Domini, steterunt sa-
cerdotes in ornatu suo cum tubis, et Levitae filii Asaph in cymbalis,
ut laudarent Deum iuxta mandatum David regis Israel. [11] Et conci-
nebant in hymnis et gratiarum actione Domino: « Quoniam bonus,
quoniam in aeternum misericordia eius » super Israel. Omnis quoque
populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eo
quod fundatum esset templum Domini. [12] Plurimi etiam senes de
sacerdotibus et Levitis et principibus familiarum, qui viderant oculis
suis prius templum in loco suo, flebant voce magna; et multi vocife-
rantes in laetitia elevabant vocem. [13] Nec poterat quisquam agnoscere
vocem clamoris laetantium et vocem fletus populi, quoniam populus
vociferabatur clamore magno, et strepitus audiebatur procul.

4 [1] Audierunt autem hostes Iudae et Beniamin, quia filii captivitatis
aedificarent templum Domino Deo Israel, [2] et accedentes ad Zoro-
babel et ad principes familiarum dixerunt eis: « Aedificemus vo-
biscum, quia ita ut vos quaerimus Deum vestrum et immolavimus
victimas a diebus Asarhaddon regis Assyriae, qui adduxit nos huc ».
[3] Et dixit eis Zorobabel et Iesua et reliqui principes familiarum
Israel: « Non est vobis et nobis, ut aedificemus domum Deo no-

[3] [9] *Bennui et Odovia* – Lege *binnûj wᵉhôdawjâ*, cfr. 2, 40; TM « et filii eius filii Iudae »

stro, sed nos ipsi soli aedificabimus Domino, Deo Israel, sicut praecepit nobis Cyrus rex Persarum». [4] Factum est igitur, ut populus terrae impediret manus populi Iudae et turbaret eos in aedificando. [5] Conduxerunt autem adversus eos consiliatores, ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cyri regis Persarum et usque ad regnum Darii regis Persarum.

[6] In regno autem Asueri, in principio regni eius, scripserunt accusationem adversus habitatores Iudae et Ierusalem. [7] Et in diebus Artaxerxis scripsit Beselam, Mithridates et Tabel et reliqui, qui erant in consilio eorum, ad Artaxerxem regem Persarum; scriptura autem accusationis erat scripta litteris Syriacis et composita sermone Syro. [8] Rehum praefectus et Samsai scriba scripserunt epistulam unam de Ierusalem Artaxerxi regi huiuscemodi: [9] « Rehum praefectus et Samsai scriba et reliqui socii eorum, iudices et duces, magistratus Persae, Erchuaei, Babylonii, Susanechaei, hoc est Elamitae, [10] et ceteri de gentibus, quas transtulit Asenaphar magnus et gloriosus et habitare fecit in civitatibus Samariae et in reliquis regionibus trans flumen in pace ».

[11] Hoc est exemplar epistulae, quam miserunt ad eum:

« Artaxerxi regi, servi tui, viri, qui sunt trans fluvium. Igitur [12] notum sit regi quia Iudaei, qui ascenderunt a te ad nos, venerunt in Ierusalem civitatem rebellem et pessimam, quam aedificant, exstruentes muros eius, fundamenta iam componentes. [13] Nunc notum sit regi quia, si civitas illa aedificata fuerit et muri eius instaurati, tributum et annonam et vectigal non dabunt, et ad ultimum regibus noxa erit. [14] Nos autem, memores salis, quod in palatio comedimus, et quia laesiones regis videre nefas ducimus, idcirco misimus et nuntiavimus regi, [15] ut recenseas in libris historiarum patrum tuorum, et invenies in his historiis et scies quoniam urbs illa urbs rebellis est et nocens regibus et provinciis, et seditiones concitantur in ea ex diebus antiquis; quam ob rem et civitas ipsa destructa est. [16] Nuntiamus nos regi quoniam, si civitas illa aedificata fuerit et muri ipsius instaurati, possessionem trans fluvium non habebis ».

[17] Verbum misit rex ad Rehum praefectum et Samsai scribam et ad reliquos, qui erant in consilio eorum, qui habitabant in Samaria et in regione trans fluvium: « Pax. Nunc igitur scriptura, [18] quam misistis ad nos, manifeste lecta est coram me. [19] Et a me praeceptum est, et recensuerunt inveneruntque quoniam civitas illa a diebus an-

[4] [9] *Hoc est* – Lege cum Gr *dî-hû'*; TM supponit nomen ethnicum quod prorsus non invenitur

tiquis adversum reges rebellabat, et rebelliones et seditiones conci-
tabantur in ea; [20] nam et reges fortissimi fuerunt in Ierusalem, qui
et dominati sunt omni regioni, quae trans fluvium est, tributum
quoque et annonam et vectigal accipiebant. [21] Nunc ergo praecipite,
ut desistant isti homines, et urbs illa non aedificetur, donec forte
a me iussum fuerit. [22] Videte, ne negligenter hoc impleatis, et pau-
latim crescat malum contra reges ».

[23] Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum est coram Rehum
praefectum et Samsai scriba et consiliariis eorum; et abierunt festini
in Ierusalem ad Iudaeos et prohibuerunt eos in brachio et robore.
[24] Tunc intermissum est opus domus Domini in Ierusalem et non
fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum.

5 [1] Prophetae autem Aggaeus et Zacharias filius Addo prophetave-
runt ad Iudaeos, qui erant in Iudaea et Ierusalem, in nomine Dei
Israel, quod erat super eos. [2] Tunc surrexerunt Zorobabel filius
Salathiel et Iesua filius Iosedec et coeperunt aedificare templum
Dei in Ierusalem; prophetae autem Dei adiuvabant eos. [3] In ipso
autem tempore venit ad eos Thathanai, qui erat dux trans flumen,
et Stharbuzanai et consiliarii eorum, sicque dixerunt eis: « Quis
dedit vobis potestatem, ut domum hanc aedificaretis et materiam
istam praepararetis? [4] Quae sunt nomina hominum auctorum aedifi-
cationis illius? ». [5] Oculus autem Dei eorum factus est super senes
Iudaeorum, et non obstiterunt eis, usque dum res ad Darium refer-
retur, et tunc sententia de hac re redderetur.

[6] Exemplar epistulae, quam misit Thathanai dux regionis trans
flumen et Stharbuzanai et consiliatores eius et duces, qui erant trans
flumen, ad Darium regem.

[7] Sermo, quem miserant ei, sic scriptus erat:

« Dario regi pax omnis. [8] Notum sit regi isse nos ad Iudaeam
provinciam, ad domum Dei magni, quae aedificatur lapide qua-
drato, et ligna ponuntur in parietibus; opusque illud diligenter
exstruitur et crescit in manibus eorum. [9] Interrogavimus ergo senes
illos et ita diximus eis: " Quis dedit vobis potestatem, ut domum
hanc aedificaretis et materiam istam praepararetis? ". [10] Sed et no-
mina eorum quaesivimus ab eis, ut nuntiaremus tibi, scripsimusque
nomina eorum virorum, qui sunt principes in eis.

[11] Huiuscemodi autem sermonem responderunt nobis dicentes:
" Nos sumus servi Dei caeli et terrae et aedificamus templum, quod

[5] [1] *Propheta* (post *Aggaeus*) – Omittitur cum Esd A 6,1

erat exstructum ante hos annos multos, quodque rex Israel magnus
aedificaverat et exstruxerat. [12] Postquam autem ad iracundiam pro-
vocaverunt patres nostri Deum caeli, tradidit eos in manus Nabu-
chodonosor regis Babylonis Chaldaei, qui domum hanc destruxit et
populum eius transtulit in Babylonem.

[13] Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex proposuit
edictum, ut domus Dei haec aedificaretur. [14] Nam et vasa templi
Dei aurea et argentea, quae Nabuchodonosor tulerat de templo,
quod erat in Ierusalem, et asportaverat ea in templum Babylonis,
protulit Cyrus rex de templo Babylonis et data sunt viro cuidam
nomine Sasabassar, quem et principem constituit, [15] dixitque ei:
'Haec vasa tolle et vade et pone ea in templo, quod est in Ierusa-
lem, et domus Dei aedificetur in loco suo'. [16] Tunc itaque Sa-
sabassar ille venit et posuit fundamenta templi Dei in Ierusalem, et
ex eo tempore usque nunc aedificatur et necdum completum est".

[17] Nunc ergo, si videtur regi bonum, recenseat in aerario regis,
quod est in Babylone, utrumnam a Cyro rege potestas data fuerit,
ut aedificaretur domus Dei in Ierusalem, et voluntatem regis super
hac re mittat ad nos».

6 [1] Tunc Darius rex praecepit, et recensuerunt in tabulis aerarii,
quod est in Babylone, [2] et inventum est in Ecbatanis, quod est ca-
strum in Medena provincia, volumen unum, et sic scriptus erat in
eo commentarius:

[3] «Anno primo Cyri regis, Cyrus rex decrevit de domo Dei, quae
est in Ierusalem: Aedificetur domus, ubi immolent et sacrificent;
altitudo eius cubitorum sexaginta et latitudo eius cubitorum sexa-
ginta, [4] ordines de lapidibus quadratis tres et ordo de lignis unus;
sumptus autem de domo regis dabuntur. [5] Sed et vasa templi Dei
aurea et argentea, quae Nabuchodonosor tulerat de templo Ierusa-
lem et attulerat in Babylonem, reddantur et referantur in templum,
quod est in Ierusalem, in locum suum, in templo Dei.

[6] Nunc ergo, Thathanai dux regionis, quae est trans flumen, Sthar-
buzanai et consiliarii eius et duces, qui estis trans flumen, procul re-
cedite ab illo loco, [7] dimittite fieri templum Dei illud; dux Iudaeorum
et seniores eorum aedificent domum Dei illam in loco suo. [8] Sed
et a me praeceptum est quomodo agere debeatis cum senioribus
Iudaeorum illis, qui aedificant domum Dei illam: ut de arca regis, id
est de tributis, quae dantur de regione trans flumen, studiose sump-
tus dentur viris illis sine intermissione. [9] Et si quid necesse fuerit,
sive vituli et arietes et agni in holocaustum Deo caeli, sive frumen-

tum, sal, vinum et oleum, secundum ordinationem sacerdotum, qui
sunt in Ierusalem, detur eis per singulos dies sine neglegentia. 10 Et
offerant oblationes suaves Deo caeli orentque pro vita regis et
filiorum eius. 11 A me ergo positum est decretum, ut omnis homo,
qui hanc mutaverit iussionem, tollatur lignum de domo ipsius et
erigatur et configatur in eo; domus autem eius ponatur in sterqui-
linium. 12 Deus autem, qui habitare fecit nomen suum ibi, dissipet
omnia regna et populum, qui extenderit manum suam, ut contemnat
et dissipet domum Dei illam, quae est in Ierusalem. Ego Darius statui
decretum, quod studiose impleri volo ».

13 Igitur Thathanai dux regionis trans flumen et duces et consi-
liarii eius, secundum quod praeceperat Darius rex, sic diligenter
exsecuti sunt. 14 Seniores autem Iudaeorum prosperabantur in aedi-
ficatione iuxta prophetiam Aggaei prophetae et Zachariae filii Addo
et perfecerunt aedificationem, iubente Deo Israel et iubente Cyro
et Dario et Artaxerxe regibus Persarum, 15 et compleverunt domum
Dei istam die tertia mensis Adar, qui est annus sextus regni
Darii regis.

16 Fecerunt autem filii Israel, sacerdotes et Levitae et reliqui filio-
rum transmigrationis dedicationem domus Dei illius in gaudio.
17 Et obtulerunt in dedicationem domus Dei illius boves centum,
arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato
totius Israel duodecim, iuxta numerum tribuum Israel. 18 Et statue-
runt sacerdotes in ordinibus suis et Levitas in vicibus suis in mini-
sterium Dei in Ierusalem, sicut scriptum est in libro Moysi.

19 Fecerunt autem filii Israel transmigrationis Pascha quarta decima
die mensis primi. 20 Levitae universi se purificaverunt; purificati
autem cuncti immolaverunt Pascha universis filiis transmigrationis
et fratribus suis sacerdotibus et sibi. 21 Et comederunt filii Israel,
qui reversi fuerant de transmigratione, et omnes, qui a coinquina-
tione gentium terrae transierunt ad eos, ut quaererent Dominum,
Deum Israel. 22 Et fecerunt sollemnitatem Azymorum septem diebus
in laetitia, quoniam laetificaverat eos Dominus et converterat cor
regis Assyriae ad eos, ut adiuvaret manus eorum in opere domus
Domini, Dei Israel.

7 1 Post haec autem in regno Artaxerxis regis Persarum, Esdras
filius Saraiae filii Azariae filii Helciae 2 filii Sellum filii Sadoc filii
Achitob 3 filii Amariae filii Azariae filii Meraioth 4 filii Zaraiae
filii Ozi filii Bocci 5 filii Abisue filii Phinees filii Eleazar filii Aaron
summi sacerdotis, 6 ipse Esdras ascendit de Babylone et ipse scriba

velox in lege Moysi, quam dedit Dominus, Deus Israel. Cumque
manus Domini Dei eius esset super eum, dedit ei rex omnem pe-
titionem eius. 7 Et ascenderunt de filiis Israel et de filiis sacerdo-
tum et de filiis Levitarum et de cantoribus et de ianitoribus et de
oblatis in Ierusalem, anno septimo Artaxerxis regis. 8 Venit in Ieru-
salem mense quinto, ipse est annus septimus regis.

9 In primo die mensis primi coepit ascendere de Babylone et in
primo die mensis quinti venit in Ierusalem, iuxta manum Dei sui
bonam super se. 10 Esdras enim applicavit cor suum, ut investi-
garet et impleret legem Domini et faceret et doceret in Israel prae-
ceptum et iudicium.

11 Hoc est autem exemplar epistulae, quam dedit rex Artaxerxes
Esdrae sacerdoti, scribae erudito in mandatis Domini et praeceptis
eius in Israel.

12 « Artaxerxes rex regum Esdrae sacerdoti, scribae legis Dei caeli,
salutem. 13 A me decretum est, ut cuicumque placuerit in regno
meo de populo Israel et de sacerdotibus eius et de Levitis ire in
Ierusalem, tecum vadat. 14 A facie enim regis et septem consilia-
torum eius missus es, ut visites Iudaeam et Ierusalem secundum le-
gem Dei tui, quae est in manu tua, 15 et ut feras argentum et aurum,
quod rex et consiliatores eius sponte obtulerunt Deo Israel, cuius
in Ierusalem tabernaculum est. 16 Et omne argentum et aurum, quod-
cumque inveneris in universa provincia Babylonis simul cum obla-
tionibus sponte oblatis a populo et a sacerdotibus pro domo Dei sui,
quae est in Ierusalem, 17 igitur studiose eme de hac pecunia boves,
arietes, agnos et oblationes et libamina eorum et offer ea super
altare templi Dei vestri, quod est in Ierusalem. 18 Sed et, si quid tibi
et fratribus tuis placuerit de reliquo argento et auro ut faciatis
iuxta voluntatem Dei vestri, facite.

19 Vasa quoque, quae dantur tibi in ministerium domus Dei tui,
trade in conspectu Dei in Ierusalem. 20 Sed et cetera, quibus opus
fuerit in domum Dei tui, quantumcumque necesse est ut expendas,
dabitur ab aerario regis. 21 Et ego Artaxerxes rex statui atque decrevi
omnibus custodibus arcae publicae, qui sunt trans flumen, ut quod-
cumque petierit a vobis Esdras sacerdos, scriba legis Dei caeli, absque
mora detis, 22 usque ad argenti talenta centum et usque ad frumenti
coros centum et usque ad vini batos centum et usque ad batos olei
centum; sal vero absque mensura. 23 Omne, quod requirit Deus caeli,
tribuatur diligenter in domo Dei caeli, ne forte irascatur contra
regnum regis et filiorum eius. 24 Vobis quoque notum facimus de
universis sacerdotibus et Levitis et cantoribus et ianitoribus, oblatis

et ministris domus Dei huius, ut tributum et annonas et vectigal
non habeatis potestatem imponendi super eos.
[25] Tu autem, Esdra, secundum sapientiam Dei tui, quae est in
manu tua, constitue praesides et iudices, ut iudicent omni populo,
qui est trans flumen, his videlicet, qui noverunt legem Dei tui; sed
et imperitos docete. [26] Et omnis, qui non fecerit legem Dei tui et
legem regis diligenter, iudicium erit de eo, sive in mortem sive in
exsilium sive in damnum substantiae eius vel certe in carcerem ».
[27] Benedictus Dominus, Deus patrum nostrorum, qui dedit hoc
in corde regis, ut glorificaret domum Domini, quae est in Ierusa-
lem, [28] et in me inclinavit misericordiam regis et consiliariorum eius
et cunctorum principum eius potentium. Et ego confortatus manu
Domini Dei mei, quae erat in me, congregavi de Israel principes,
qui ascenderent mecum.

8 [1] Hi sunt ergo principes familiarum et genealogia eorum, qui ascen-
derunt mecum in regno Artaxerxis regis de Babylone: [2] De filiis
Phinees, Gersom. De filiis Ithamar, Daniel. De filiis David, Hattus
filius Secheniae. [3] De filiis Pharos, Zacharias; et cum eo numerati
sunt viri centum quinquaginta. [4] De filiis Phahathmoab, Elioenai
filius Zaraiae, et cum eo ducenti viri. [5] De filiis Zethua, Sechenia
filius Iahaziel, et cum eo trecenti viri. [6] De filiis Adin, Ebed filius
Ionathan, et cum eo quinquaginta viri. [7] De filiis Elam, Iesaias filius
Athaliae, et cum eo septuaginta viri. [8] De filiis Saphatiae, Zabadia
filius Michael, et cum eo octoginta viri. [9] De filiis Ioab, Abdia filius
Iahiel, et cum eo ducenti decem et octo viri. [10] De filiis Bani, Selo-
mith filius Iosphiae, et cum eo centum sexaginta viri. [11] De filiis
Bebai, Zacharias filius Bebai, et cum eo viginti octo viri. [12] De filiis
Azgad, Iohanan filius Eccetan, et cum eo centum et decem viri.
[13] De filiis Adonicam ascenderunt iuniores, et haec nomina eorum:
Eliphalet et Iehiel et Semeias, et cum eis sexaginta viri. [14] De filiis
Beguai, Uthai filius Zabud, et cum eis septuaginta viri.
[15] Congregavi autem eos ad fluvium, qui decurrit ad Ahava, et
mansimus ibi tribus diebus. Recensui populum et sacerdotes; de
filiis autem Levi non inveni ibi. [16] Itaque misi Eliezer et Ariel et
Semeiam et Ioiarib et Elnathan et Nathan et Zachariam et Mosollam

[8] [5] *Zethua* – Adde cum Esd A 8, 32
[10] *Bani* – Adde cum Esd A 8, 36
[16] *Et Elnathan* (post *Semeiam*) – Omittitur cum Esd Luc 8, 43
Et Ioiarib – Lege cum Esd A 8, 43 *ûl^{e}jôjârîb*; TM « et Iarib »

principes sapientes. [17] Et misi eos ad Eddo, qui est primus in Chasphiae loco, et posui in ore eorum verba, quae loquerentur ad Eddo et fratres eius, ut adducerent nobis ministros domus Dei nostri. [18] Et adduxerunt nobis per manum Dei nostri bonam super nos, virum doctissimum de filiis Moholi filii Levi filii Israel nomine Serebiam et filios eius et fratres eius decem et octo [19] et Hasabiam et cum eo Iesaiam de filiis Merari filiosque eius et fratres eius viginti [20] et de oblatis, quos dederant David et principes ad ministeria Levitarum, ducentos viginti viros: omnes hi suis nominibus recensiti sunt.

[21] Et praedicavi ibi ieiunium iuxta fluvium Ahava, ut affligeremur coram Deo nostro et peteremus ab eo iter prosperum nobis et filiis nostris universaeque substantiae nostrae. [22] Erubui enim petere a rege praesidium et equites, qui defenderent nos ab inimico in via, quia dixeramus regi: « Manus Dei nostri est super omnes, qui quaerunt eum in bonitate, et potentia eius et fortitudo eius super omnes, qui derelinquunt eum ». [23] Ieiunavimus autem et rogavimus Deum nostrum per hoc, et evenit nobis prospere.

[24] Et separavi de principibus sacerdotum duodecim, Serebiam et Hasabiam et cum eis de fratribus eorum decem, [25] appendique eis argentum et aurum et vasa: tributum domus Dei nostri, quod obtulerat rex et consiliatores eius et principes eius universusque Israel eorum, qui ibi inveniebantur. [26] Et appendi in manibus eorum argenti talenta sescenta quinquaginta et vasa argentea centum, quae habebant talenta duo, auri centum talenta, [27] et crateres aureos viginti, qui habebant solidos millenos, et vasa aeris fulgentis optimi duo pretiosa ut aurum. [28] Et dixi eis: « Vos sancti Domini et vasa sancta et argentum et aurum consecrata Domino, Deo patrum nostrorum; [29] vigilate et custodite, donec appendatis coram principibus sacerdotum et Levitarum et ducibus familiarum Israel in Ierusalem, in habitaculis domus Domini ». [30] Susceperunt autem sacerdotes et Levitae pondus argenti et auri et vasorum, ut deferrent Ierusalem in domum Dei nostri.

[31] Promovimus ergo a flumine Ahava duodecimo die mensis primi, ut pergeremus Ierusalem; et manus Dei nostri fuit super nos et liberavit nos de manu inimici et insidiatoris in via, [32] et venimus Ierusalem et mansimus ibi tribus diebus. [33] Die autem quarta appensum

[8] [16] *Et loiarib et Elnathan* (post *principes*) – Omittuntur cum Esd Luc 8, 43

[17] *Nathinaeos in loco Chasphiae* (post *fratres eius*) – Omittitur: glossa ex v. 20

[18] *Et* (*Serebiam*) – Omittitur cum Esd A 8, 46

[26] *Quae habebant talenta duo* – Lege l^e*kikkârâjim*; TM incompletus

est argentum et aurum et vasa in domo Dei nostri per manum Meremoth filii Uriae sacerdotis et cum eo Eleazar filius Phinees cumque eis Iozabad filius Iesua et Noadia filius Bennui Levitae, [34] iuxta numerum et pondus omnia; descriptumque est omne pondus. In tempore illo, [35] qui venerant de captivitate, filii transmigrationis, obtulerunt holocautomata Deo Israel, vitulos duodecim pro omni populo Israel, arietes nonaginta sex, agnos septuaginta septem, hircos pro peccato duodecim: omnia in holocaustum Domino. [36] Dederunt autem edicta regis satrapis regis et ducibus trans flumen et sublevaverunt populum et domum Dei.

9 [1] Postquam autem haec completa sunt, accesserunt ad me principes dicentes: « Non est separatus populus Israel, sacerdotes et Levitae a populis terrarum et abominationibus eorum, Chananaei videlicet et Hetthaei et Pherezaei et Iebusaei et Ammonitarum et Moabitarum et Aegyptiorum et Amorraeorum. [2] Tulerunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum; manus etiam principum et magistratuum fuit in transgressione hac prima ». [3] Cumque audissem sermonem istum, scidi vestimentum meum et pallium et evelli capillos capitis mei et barbae et sedi maerens. [4] Convenerunt autem ad me omnes, qui timebant verba Dei Israel pro transgressione eorum, qui de captivitate venerant; et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum.

[5] Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea et, scisso vestimento et pallio, curvavi genua mea et expandi manus meas ad Dominum Deum meum.

[6] Et dixi: « Deus meus, confundor et erubesco levare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostrae multiplicatae sunt super caput nostrum, et delicta nostra creverunt usque ad caelum [7] a diebus patrum nostrorum. Peccavimus graviter usque ad diem hanc, et propter iniquitates nostras traditi sumus, ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri, in manum regum terrarum et in gladium et in captivitatem et in rapinam et in confusionem vultus sicut et die hac. [8] Et nunc ad momentum invenimus gratiam apud Dominum Deum nostrum, ut servaret nobis reliquias et figeret nobis tentorium in loco sancto eius et illuminaret oculos nostros Deus noster et daret nobis solacium modicum in servitute nostra. [9] Quia servi sumus, et in servitute nostra non dereliquit nos Deus noster, sed inclinavit super nos misericordiam regum Persarum, ut darent nobis solacium, et erigeretur domus Dei nostri, et instaurarentur ruinae eius, et dedit nobis refugium in Iuda et Ierusalem.

10 Et nunc quid dicemus, Deus noster, post haec? Dereliquimus
mandata tua, 11 quae praecepisti in manu servorum tuorum pro-
phetarum dicens: " Terra, ad quam vos ingredimini, ut possideatis
eam, terra immunda est, iuxta immunditiam populorum terrarum
et abominationem eorum, qui repleverunt eam a fine usque ad finem
coinquinatione sua. 12 Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum
et filias eorum ne accipiatis filiis vestris et non quaeratis pacem
eorum et prosperitatem eorum usque in aeternum, ut confortemini
et comedatis, quae bona sunt terrae, et heredes habeatis filios vestros
usque in saeculum ".

13 Et post omnia, quae venerunt super nos in operibus nostris
pessimis et in delicto nostro magno, quia tu, Deus noster, non iudi-
casti secundum iniquitates nostras et dedisti nobis salutem, sicut
est hodie, 14 numquid amplius irrita faciemus mandata tua et ma-
trimonia iungemus cum populis abominationum istarum? Numquid
iratus es nobis usque ad consummationem, ut non essent reliquiae
et salus? 15 Domine, Deus Israel, tua clementia superstites sumus
sicut die hac! Ecce coram te sumus in delicto nostro; non enim stari
potest coram te propter hoc ».

10 1 Dum ergo oraret Esdras et imploraret flens et prostratus ante
templum Dei, collectus est ad eum de Israel coetus grandis nimis
virorum et mulierum et puerorum; et flevit populus fletu multo.
2 Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis Elam et dixit Esdrae:
« Nos praevaricati sumus in Deum nostrum et duximus uxores
alienigenas de populis terrae. Nunc autem spes est in Israel super
hoc: 3 percutiamus foedus cum Domino Deo nostro, ut proiciamus
universas uxores et eos, qui de his nati sunt, iuxta voluntatem Domini
et eorum, qui timent praeceptum Domini Dei nostri, et secundum
legem fiat. 4 Surge, tuum est decernere, nosque erimus tecum;
confortare et fac ».

5 Surrexit ergo Esdras et fecit principes sacerdotum et Levitarum
et omnem Israel iurare, ut facerent secundum verbum hoc, et iura-
verunt. 6 Et surrexit Esdras ante domum Dei et abiit ad cubiculum
Iohanan filii Eliasib et pernoctavit ibi; panem non comedit et aquam
non bibit, lugebat enim transgressionem eorum, qui venerant de
captivitate.

7 Et missa est vox in Iuda et in Ierusalem omnibus filiis transmi-
grationis, ut congregarentur in Ierusalem; 8 et omnis, qui non ve-
nerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum, aufe-
retur universa substantia eius, et ipse abicietur de coetu transmi-

grationis. 9 Convenerunt igitur omnes viri Iudae et Beniamin in
Ierusalem tribus diebus, ipse est mensis nonus vicesimo die mensis,
et sedit omnis populus in platea domus Dei, trementes pro peccato
et pluviis.

10 Et surrexit Esdras sacerdos et dixit ad eos: « Vos transgressi estis
et duxistis uxores alienigenas, ut adderetis super delictum Israel.
11 Et nunc date confessionem Domino, Deo patrum vestrorum, et
facite placitum eius et separamini a populis terrae et ab uxoribus
alienigenis ».

12 Et respondit universa multitudo dixitque voce magna: « Iuxta
verbum tuum ad nos, sic fiat. 13 Verumtamen quia populus multus
est et tempus pluviae, et non sustinemus stare foris, et opus non
est diei unius vel duorum — multi quippe peccavimus in sermone
isto — 14 constituantur principes in universa multitudine; et omnes
in civitatibus nostris, qui duxerunt uxores alienigenas, veniant in
temporibus statutis, et cum his seniores per civitatem et civitatem
et iudices eius, donec avertatur ira Dei nostri a nobis super peccato
hoc ». 15 Tantummodo Ionathan filius Asael et Iaasia filius Thecue
steterunt contra hoc, et Mosollam et Sabethai Levites adiuverunt eos.

16 Feceruntque sic filii transmigrationis. Et elegit Esdras sacerdos
viros principes familiarum iuxta domus patrum eorum, omnes autem
per nomina eorum, et sederunt in die primo mensis decimi, ut
quaererent rem. 17 Et absolverunt causam cunctorum, qui duxerant
uxores alienigenas, intra diem primam mensis primi.

18 Et inventi sunt de filiis sacerdotum, qui duxerant uxores alie-
nigenas. De filiis Iesua filii Iosedec et de fratribus eius: Maasia et
Eliezer et Iarib et Godolia; 19 et dederunt manus suas, ut eicerent
uxores suas et pro delicto suo arietem offerrent. 20 Et de filiis Em-
mer: Hanani et Zabadia. 21 Et de filiis Harim: Maasia et Elia et Se-
meia et Iehiel et Ozias. 22 Et de filiis Phassur: Elioenai, Maasia,
Ismael, Nathanael, Iozabad et Elasa.

23 Et de filiis Levitarum: Iozabad et Semei et Celaia, ipse est Celita,
Phethahia, Iuda et Eliezer. 24 Et de cantoribus: Eliasib. Et de ianitori-
bus: Sellum et Telem et Uri. 25 Et ex Israel de filiis Pharos: Remia
et Iezia et Melchia et Miamin et Eleazar et Melchia et Banaia. 26 Et
de filiis Elam: Matthania, Zacharias et Iehiel et Abdi et Ierimoth et
Elia. 27 Et de filiis Zethua: Elioenai, Eliasib, Matthania et Ierimoth
et Zabad et Aziza. 28 Et de filiis Bebai: Iohanan, Hanania, Zabbai,
Athalai. 29 Et de filiis Beguai: Mosollam et Melluch et Adaia, Iasub

[10] 29 *Beguai* – Lege *bighwaj* (cfr. 2, 2. 14); TM « Bani »

et Saal et Ramoth. [30] Et de filiis Phahathmoab: Edna et Chalal,
Banaias et Maasias, Matthanias, Beseleel, Bennui et Manasse. [31] Et
de filiis Harim: Eliezer, Iesia, Melchias, Semeias, Simeon, [32] Benia-
min, Melluch, Samarias. [33] Et de filiis Hasum: Matthanai, Matthatha,
Zabad, Eliphalet, Iermai, Manasse, Semei. [34] De filiis Bani: Maaddi,
Amram et Ioel, [35] Banaia et Badaias, Cheliau, [36] Vania, Meremoth et
Eliasib, [37] Matthanias, Matthanai et Iasi. [38] Et de filiis Bennui: Semei
[39] et Selemias et Nathan et Adaias [40] et Mechnedebai, Sisai, Sarai,
[41] Azareel et Selemias, Samaria, [42] Sellum, Amaria, Ioseph. [43] De
filiis Nabo: Iehiel, Matthathias, Zabad, Zabina, Ieddu et Ioel et
Banaia.

[44] Omnes hi acceperant uxores alienigenas et dimiserunt uxores
et filios.

[10] [34] *Ioel* – Lege cum Esd Lag 9, 34 *wᵉjô'ēl*; TM « et Uel »

[38] *Et de filiis Bennui* – Lege cum Esd A 9, 34 *ûmibbᵉnê binnûj*; TM « et Bani et Bennui »

[44] *Et dimiserunt uxores et filios* – Lege cum Esd A 9,36 *wajsallᵉḥûm nâsîm ûbânim*; TM « et fuerunt ex eis mulieres quae pepererant filios »

LIBER NEHEMIAE

1 [1] Verba Nehemiae filii Hachaliae.
Et factum est in mense Casleu, anno vicesimo, et ego eram in
castro Susan. [2] Et venit Hanani unus de fratribus meis, ipse et viri
ex Iuda; et interrogavi eos de Iudaeis, qui salvati erant et super-
erant de captivitate, et de Ierusalem. [3] Et dixerunt mihi: « Super-
stites, qui supererant de captivitate ibi in provincia, in afflictione
magna sunt et in opprobrio; et murus Ierusalem dissipatus est, et
portae eius combustae sunt igne ».
[4] Cumque audissem verba huiuscemodi, sedi et flevi et luxi die-
bus multis; ieiunabam et orabam ante faciem Dei caeli. [5] Et dixi:
« Quaeso, Domine, Deus caeli, Deus fortis, magne atque terribilis,
qui custodis pactum et misericordiam cum his, qui te diligunt et
custodiunt mandata tua; [6] fiat auris tua auscultans et oculi tui aperti,
ut audias orationem servi tui, quam ego oro coram te hodie, die et
nocte pro filiis Israel servis tuis, et confiteor pro peccatis filiorum
Israel, quibus peccaverunt tibi. Ego quoque et domus patris mei
peccavimus, [7] delinquentes deliquimus contra te et non custodivi-
mus praecepta et mandata et iudicia, quae praecepisti Moysi fa-
mulo tuo.
[8] Memento verbi, quod mandasti Moysi servo tuo dicens: " Cum
transgressi fueritis, ego dispergam vos in populos; [9] si autem rever-
tamini ad me et custodiatis praecepta mea et faciatis ea, etiamsi
abducti fueritis in extrema caeli, inde congregabo vos et reducam
in locum quem elegi, ut habitaret nomen meum ibi ". [10] Ipsi enim
sunt servi tui et populus tuus, quos redemisti in fortitudine tua
magna et in manu tua valida.
[11] Obsecro, Domine, sit auris tua attendens ad orationem servi
tui et ad orationem servorum tuorum, qui volunt timere nomen
tuum; et fac servum tuum prosperari hodie et da ei gratiam ante
virum hunc ». Ego enim eram pincerna regis.

EXPLICATIO SIGLORUM:

Esd A = *Liber Apocryphus Esdrae*, ed. A. Rahlfs; Esd Alex = *Liber Apocryphus Esdrae*, iuxta codicem Alexandrinum; Esd Luc = *Liber Apocryphus Esdrae*, prout habetur in recensione Luciani; Esd Lag = *Liber Apocryphus Esdrae*, ed. P. de Lagarde; Gr Vat = Gr iuxta codicem Vaticanum; Gr Lag = Gr iuxta recensionem Lagarde.

2 [1] Factum est autem in mense Nisan, anno vicesimo Artaxerxis re-
gis, dum biberet, levavi vinum et dedi regi; non enim eram ingratus
coram eo. [2] Dixitque mihi rex: « Quare vultus tuus tristis est, cum
te aegrotum non videam? Nihil est aliud nisi tristitia cordis ». Et
timui valde [3] et dixi regi: « Rex, in aeternum vive! Quare non mae-
reat vultus meus, quia civitas sepulcrorum patrum meorum deserta
est, et portae eius combustae sunt igne? ». [4] Et ait mihi rex: « Pro
qua re postulas? ». Et oravi Deum caeli [5] et dixi ad regem: « Si vi-
detur regi bonum, et si placet servus tuus ante faciem tuam, ut mit-
tas me in Iudaeam ad civitatem sepulcrorum patrum meorum, et
aedificabo eam ».

[6] Dixitque mihi rex, et regina sedebat iuxta eum: « Usque ad
quod tempus erit iter tuum, et quando reverteris? ». Et placuit regi
mittere me; et constitui ei tempus. [7] Et dixi regi: « Si regi videtur
bonum, epistulae dentur mihi ad duces regionis trans flumen, ut
me transire permittant, donec veniam in Iudaeam; [8] et epistulam ad
Asaph custodem saltus regis, ut det mihi ligna, ut contignare possim
portas turris domus et muri civitatis et domus, in qua habitabo ».
Et dedit mihi rex, quia manus Dei mei bona super me.

[9] Et veni ad duces regionis trans flumen dedique eis epistulas
regis. Miserat autem rex mecum principes militum et equites. [10] Et
audierunt Sanaballat Horonites et Thobias servus Ammanites et
contristati sunt afflictione magna, quod venisset homo, qui quaereret
prosperitatem filiorum Israel.

[11] Et veni Ierusalem et eram ibi tribus diebus. [12] Et surrexi nocte
ego, et viri pauci mecum, et non indicavi cuiquam quid Deus meus
dedisset in corde meo, ut facerem in Ierusalem; et iumentum non
erat mecum, nisi animal cui sedebam. [13] Et egressus sum per portam
Vallis nocte et ad fontem Draconis et portam Sterquilinii et con-
siderabam murum Ierusalem dissipatum et portas eius consumptas
igne. [14] Et transivi ad portam Fontis et ad piscinam Regis, et non
erat locus iumento cui sedebam, ut transiret. [15] Et ascendi per tor-
rentem nocte et considerabam murum; et iterum veni ad portam
Vallis et reversus sum.

[16] Magistratus autem nesciebant quo abissem aut quid ego face-
rem, sed et Iudaeis et sacerdotibus et optimatibus et magistratibus
et reliquis, qui faciebant opus, usque ad id loci nihil indicaveram.
[17] Et dixi eis: « Vos nostis afflictionem, in qua sumus, quia Ierusalem
deserta est, et portae eius consumptae sunt igne; venite et aedificemus
murum Ierusalem et non simus ultra opprobrium ». [18] Et indicavi
eis quod manus Dei mei bona esset super me et verba regis, quae

locutus esset mihi, et dixerunt: « Surgamus et aedificemus! ». Et con-
fortatae sunt manus eorum in bonum. 19 Audierunt autem Sana-
ballat Horonites et Thobias servus Ammanites et Gosem Arabs et
subsannaverunt nos et despexerunt dixeruntque: « Quae est haec
res, quam facitis? Numquid contra regem vos rebellatis? ». 20 Et dedi
eis responsum dicens: « Deus caeli ipse nos facit prosperari, et nos
servi eius sumus: surgamus et aedificemus. Vobis autem non est
pars et ius et memoria in Ierusalem ».

3 1 Et surrexit Eliasib sacerdos magnus et fratres eius sacerdotes et
aedificaverunt portam Gregis; contignaverunt eam et statuerunt val-
vas eius et usque ad turrim Meah et turrim Hananeel. 2 Et iuxta eos
aedificaverunt viri Iericho, et iuxta eos aedificavit Zacchur filius Imri.

3 Portam autem Piscium aedificaverunt filii Asnaa; ipsi contigna-
verunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. 4 Et iuxta eos
restauravit Meremoth filius Uriae filii Accos, et iuxta eum restauravit
Mosollam filius Barachiae filii Mesezabel, et iuxta eum restauravit
Sadoc filius Baana, 5 et iuxta eum restauraverunt Thecueni; optimates
autem eorum non supposuerunt colla sua in opere Domini sui.

6 Et portam Veterem restauraverunt Ioiada filius Phasea et Mo-
sollam filius Besodia; ipsi contignaverunt eam et statuerunt valvas
eius et seras et vectes. 7 Et iuxta eos restauraverunt Meltias Gabao-
nites et Iadon Meronathites, viri de Gabaon et Maspha, qui erant
ad solium ducis, qui erat in regione trans flumen; 8 et iuxta eos
restauravit Oziel filius Araia de aurificibus, et iuxta eum restauravit
Hananias de pigmentariis et firmaverunt Ierusalem usque ad murum
latiorem. 9 Et iuxta eum restauravit Raphaia filius Hur, princeps
dimidiae partis vici Ierusalem; 10 et iuxta eum restauravit Iedaia
filius Haromaph contra domum suam, et iuxta eum restauravit Hat-
tus filius Hasabneia. 11 Alteram partem restauravit Melchias filius
Harim et Hassub filius Phahathmoab usque ad turrim Furnorum.
12 Et iuxta eos restauravit Sellum filius Alohes, princeps mediae
partis vici Ierusalem, ipse et filiae eius.

13 Portam Vallis restauravit Hanun et habitatores Zanoa; ipsi
aedificaverunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes et
mille cubitos in muro usque ad portam Sterquilinii. 14 Et portam
Sterquilinii restauravit Melchias filius Rechab, princeps vici Beth-
charem; ipse aedificavit eam et statuit valvas eius et seras et vectes.

[3] 1 *Contignaverunt* – Lege *qĕrûhû* (cfr. vv. 3.6); TM « sanctificaverunt »
11 *Usque ad* – Lege cum Gr w^{e}*'ad*; TM nota accusativi

[15] Et portam Fontis restauravit Sellum filius Cholhoza princeps
pagi Maspha; ipse aedificavit eam et texit et statuit valvas eius et
seras et vectes et murum piscinae Siloae iuxta hortum regis et usque
ad gradus, qui descendunt de civitate David. [16] Post eum restauravit
Nehemias filius Azboc princeps dimidiae partis vici Bethsur usque
contra sepulcra David et usque ad piscinam, quae repleta est, et
usque ad domum Fortium. [17] Post eum restauraverunt Levitae, Re-
hum filius Bani; iuxta eum restauravit Hasabias princeps dimidiae
partis vici Ceilae pro vico suo; [18] post eum aedificaverunt fratres
eorum Bavai filius Henadad princeps dimidiae partis vici Ceilae.
[19] Et restauravit iuxta eum Ezer filius Iesua princeps Maspha mensu-
ram alteram contra ascensum armentarii in angulo.

[20] Post eum restauravit Baruch filius Zachai mensuram alteram ab
angulo usque ad portam domus Eliasib sacerdotis magni. [21] Post
eum restauravit Meremoth filius Uriae filii Aecos mensuram secun-
dam a porta domus Eliasib usque ad extremitatem domus Eliasib.
[22] Et post eum restauraverunt sacerdotes viri de campestribus.
[23] Post eos restauravit Beniamin et Hassub contra domum suam;
post eos restauravit Azarias filius Maasiae filii Ananiae iuxta do-
mum suam. [24] Post eum restauravit Bennui filius Henadad men-
suram alteram a domo Azariae usque ad angulum et flexuram. [25] Pha-
lel filius Ozi contra angulum turris, quae eminet de domo regis ex-
celsa in atrio carceris; post eum Phadaia filius Pharos restauravit
[26] usque contra portam Aquarum ad orientem et turrim, quae pro-
minebat. [27] Post eum restauraverunt Thecueni mensuram alteram a
regione contra magnam turrim eminentem usque ad murum templi.

[28] Sursum autem a porta Equorum restauraverunt sacerdotes, unus-
quisque contra domum suam. [29] Post eos restauravit Sadoc filius Em-
mer contra domum suam; et post eum restauravit Semeia filius
Secheniae custos portae orientalis. [30] Post eum restauravit Hanania
filius Selemiae et Hanun filius Seleph sextus mensuram alteram.
Post eum restauravit Mosollam filius Barachiae contra cellam suam.

[31] Post eum restauravit Melchias de aurificibus usque ad domum
oblatorum et mercatorum, contra portam Iudicialem, et usque ad
cenaculum anguli; [32] et inter cenaculum anguli et portam Gregis
restauraverunt aurifices et negotiatores.

[33] Factum est autem, cum audisset Sanaballat quod aedificaremus
murum, iratus est et indignatus est nimis et subsannavit Iudaeos

[3] [20] *(Post eum) in monte* – Omittitur cum nonnullis mss; TM « accensus (zelo) »
[26] *Nathinaei autem habitabant in Ophel* – Omittitur: glossa

[34] et dixit coram fratribus suis et optimatibus Samariae: « Quid Iu-
daei faciunt imbecilles? Num hoc conceditur eis? Num, quia sacri-
ficant, complebunt in una die? Numquid vivificare poterunt lapides
de acervis pulveris, qui combusti sunt? ». [35] Sed et Thobias Am-
manites, qui erat ad latus eius, ait: « Sine aedificare; si ascenderit
vulpes, diruet murum eorum lapideum ».

[36] Audi, Deus noster, quia facti sumus irrisio! Converte contu-
meliam eorum super caput eorum et da eos in irrisionem in terra
captivitatis! [37] Ne operias iniquitatem eorum, et peccatum eorum
coram facie tua non deleatur, quia offenderunt te coram aedifi-
cantibus.

[38] Itaque aedificavimus murum, et compositus est totus murus
usque ad partem dimidiam, et populus dabat cor suum, ut opera-
retur.

4 [1] Factum est autem cum audisset Sanaballat et Thobias et Arabes
et Ammanitae et Azotii quod prosperaretur restauratio muri Ieru-
salem et quod coepissent interrupta concludi, irati sunt nimis;
[2] et conspiraverunt omnes pariter, ut venirent et pugnarent contra
Ierusalem et facerent confusionem. [3] Et oravimus Deum nostrum
et posuimus custodiam die ac nocte contra eos. [4] Dixit autem Iudas:
« Debilitata est fortitudo portantis, et humus nimia est; et nos
non poterimus aedificare murum ». [5] Et dixerunt hostes nostri:
« Nesciant et ignorent, donec veniamus in medium eorum et
interficiamus eos et cessare faciamus opus ».

[6] Factum est autem venientibus Iudaeis, qui habitabant iuxta eos,
et dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis, quibus ve-
nerant ad nos, [7] statuimus nos in inferioribus post murum in locis
apertis, et ordinavi populum secundum familias cum gladiis suis
et lanceis suis et arcubus suis. [8] Et perspexi atque surrexi, et aio
ad optimates et magistratus et ad reliquam partem vulgi: « Nolite
timere a facie eorum: Domini magni et terribilis mementote et
pugnate pro fratribus vestris, filiis vestris et filiabus vestris et uxo-
ribus vestris et domibus vestris ». [9] Factum est autem cum audis-
sent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit Deus consilium
eorum, et reversi sumus omnes ad murum, unusquisque ad opus
suum. [10] Et factum est a die illa, media pars iuvenum meorum fa-
ciebat opus, et media tenebat lanceas et scuta et arcus et loricas,
et principes post omnem domum Iudae. [11] Aedificantium in muro
et portantium onera et imponentium, una manu sua faciebat opus
et altera tenebat gladium; [12] aedificantium enim unusquisque gladio

erat accinctus renes, et sic aedificabant; et qui clangebat bucina
iuxta me. [13] Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam
partem vulgi: « Opus grande est et latum, et nos separati sumus in
muro procul alter ab altero; [14] in loco quocumque audieritis clan-
gorem tubae, illuc concurrite ad nos. Deus noster pugnabit pro
nobis ». [15] Et sic nos fecimus opus, et media pars nostrum tenebat
lanceas ab ascensu aurorae, donec egrediantur astra.

[16] In tempore quoque illo dixi populo: « Unusquisque cum puero
suo pernoctet in medio Ierusalem, et erit nobis custodia per noctem
et opus per diem ». [17] Ego autem et fratres mei et pueri mei et cu-
stodes, qui erant post me, non deponebamus vestimenta nostra;
unusquisque tenebat gladium in dextera sua.

5 [1] Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fra-
tres suos Iudaeos. [2] Et erant qui dicerent: « Filios nostros et filias
nostras pignoravimus, ut acciperemus frumentum et comederemus
et viveremus! ». [3] Et erant qui dicerent: « Agros nostros et vineas et
domos nostras opposuimus, ut acciperemus frumentum in fame! ».
[4] Et alii dicebant: « Mutuo sumpsimus pecunias in tributa regis pro
agris nostris et vineis nostris. [5] Et nunc sicut caro fratrum nostro-
rum sic caro nostra est, et sicut filii eorum ita et filii nostri; ecce
nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem, et de
filiabus nostris quaedam iam in servitute subiugatae sunt, nec ha-
bemus unde possint redimi, quia agros nostros et vineas nostras
alii possident ».

[6] Et iratus sum nimis, cum audissem clamorem eorum secundum
verba haec. [7] Cogitavique in corde meo et increpavi optimates et
magistratus et dixi eis: « Usuras singuli a fratribus vestris exigitis! ».
Et congregavi adversum eos contionem magnam [8] et dixi eis: « Nos,
ut scitis, redemimus fratres nostros Iudaeos, qui venditi fuerant
gentibus, secundum possibilitatem nostram; quin potius et vos
vendetis fratres vestros, ut vendentur nobis? ». Et siluerunt nec in-
venerunt quid responderent. [9] Dixique ad eos: « Non est bona res,
quam facitis. Quare non in timore Dei nostri ambulatis, ne expro-
bretur nobis a gentibus inimicis nostris? [10] Et ego et fratres mei et
pueri mei commodavimus plurimis pecuniam et frumentum; non
repetamus usuras istas. [11] Reddite eis hodie agros suos et vineas
suas et oliveta sua et domos suas et centesimam pecuniae frumenti
vini et olei, quam exigere soletis ab eis ».

[4] [17] *In dextera sua* – Lege *bîmînô*; TM « aqua »; evidenter corruptus

[12] Et dixerunt: « Reddemus et ab eis nihil quaeremus; sicque fa-
ciemus, ut loqueris ». Et vocavi sacerdotes et feci eos iurare, ut face-
rent, sicut dictum erat. [13] Insuper excussi sinum meum et dixi: « Sic
excutiat Deus omnem virum, qui non compleverit verbum istud,
de domo sua et de laboribus suis; sic excutiatur et vacuus fiat! ».
Et dixit universa multitudo: « Amen! ». Et laudaverunt Deum. Fecit
ergo populus, sicut erat dictum.

[14] A die autem illa, qua praeceperat rex mihi, ut essem dux in terra
Iudae, ab anno vicesimo usque ad annum tricesimum secundum
Artaxerxis regis, per annos duodecim ego et fratres mei annonas,
quae ducibus debebantur, non comedimus. [15] Duces autem priores,
qui fuerant ante me, gravaverunt populum et acceperunt ab eis
cotidie pro pane siclos argenti quadraginta; sed et ministri eorum
depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem Dei,
[16] quin potius in opere muri restauravi et agrum non emi; et omnes
pueri mei congregati ad opus erant.

[17] Iudaei quoque et magistratus, centum quinquaginta viri, et qui
veniebant ad nos de gentibus, quae in circuitu nostro sunt, in mensa
mea erant. [18] Parabatur autem mihi per dies singulos bos unus, arie-
tes sex electi, exceptis volatilibus; et inter dies decem vina diversa
multa. Insuper et annonas ducatus mei non quaesivi; gravis enim
erat servitus populi huius.

[19] Memento mei, Deus meus, in bonum, secundum omnia, quae
feci populo huic.

6 [1] Factum est autem cum audisset Sanaballat et Thobias et Gosem
Arabs et ceteri inimici nostri, quod aedificassem ego murum, et non
esset in ipso residua interruptio — usque ad tempus autem illud
valvas non posueram in portis — [2] miserunt Sanaballat et Gosem
ad me dicentes: « Veni, et conveniamus in Cephirim in campo
Ono ». Ipsi autem cogitabant, ut facerent mihi malum. [3] Misi ergo
ad eos nuntios dicens: « Opus grande ego facio et non possum
descendere; cur cessare oportet opus, si desistero et descendero ad
vos? ». [4] Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quattuor
vices, et respondi eis iuxta sermonem priorem.

[5] Et misit ad me Sanaballat iuxta verbum prius quinta vice puerum
suum, et epistulam non obsignatam habebat in manu sua, in qua
erat scriptum: [6] « In gentibus auditum est, et Gosem dixit quod tu

[5] [15] (*Pro pane*) *et vino* – Omittitur, corrigendo *wâjajin aḥar* in *l*ᵉ*jôm eḥâd*; TM « et vinum postea »; evidenter corruptus

et Iudaei cogitetis rebellare, et propterea aedifices murum et levare
te velis super eos regem; iuxta hanc vocem 7 et prophetas posueris,
qui praedicent de te in Ierusalem dicentes: " Rex in Iudaea est! ".
Nunc autem auditurus est rex verba haec; idcirco nunc veni, ut
ineamus consilium pariter ». 8 Et misi ad eum dicens: « Non est
factum secundum verba haec, quae tu loqueris; de corde enim tuo
tu componis haec ». 9 Omnes enim hi terrebant nos cogitantes:
« Fatigabuntur manus eorum ab opere, et non complebitur ». Quam
ob causam magis confortavi manus meas.

10 Et ingressus sum domum Semeiae filii Dalaiae filii Meetabel,
ubi erat detentus. Qui ait: « Tractemus nobiscum in domo Dei, in
medio templi, et claudamus portas aedis, quia venturi sunt, ut in-
terficiant te; utique nocte venturi sunt ad occidendum te ».

11 Et dixi: « Num quisquam similis mei fugit? Et quis ut ego in-
gredietur templum et vivet? Non ingrediar ». 12 Et intellexi quod
Deus non misisset eum, sed quasi vaticinans locutus esset ad me,
quia Thobias et Sanaballat conduxerant eum. 13 Acceperat enim pre-
tium, ut territus sic agerem et peccarem, et haberent malum, quod
exprobrarent mihi. 14 Memento, Deus meus, Thobiae et Sanaballat
iuxta opera eorum talia, sed et Noadiae prophetae et ceterorum
prophetarum, qui terrebant me!

15 Completus est autem murus vicesimo quinto die mensis Elul,
quinquaginta duobus diebus. 16 Factum est ergo, cum audissent
omnes inimici nostri, et vidissent universae gentes, quae erant in
circuitu nostro, ut conciderent intra semetipsos et scirent quod a
Deo factum esset opus hoc.

17 Sed et in diebus illis, multae optimatum Iudaeorum epistulae
mittebantur ad Thobiam, et a Thobia veniebant ad eos. 18 Multi
enim in Iudaea coniurationem fecerunt cum eo, quia gener erat
Secheniae filii Area, et Iohanan filius eius acceperat filiam Mosollam
filii Barachiae. 19 Sed et laudabant eum coram me et verba mea
nuntiabant ei; et Thobias mittebat epistulas, ut terreret me.

7 1 Postquam autem aedificatus est murus, et posui valvas et recensui
ianitores et cantores et Levitas, 2 praeposui Hanani fratrem meum
et Hananiam principem arcis supra Ierusalem — ipse enim quasi vir
verax et timens Deum plus ceteris videbatur — 3 et dixi eis: « Non
aperiantur portae Ierusalem usque ad calorem solis. Dum adhuc
calor permanet, claudantur portae et oppilentur; et ponant custodes
de habitatoribus Ierusalem, singulos per vices suas et unumquem-
que contra domum suam ».

4 Civitas autem erat lata nimis et grandis, et populus parvus in
medio eius, et non erant domus aedificatae. 5 Deus autem meus
dedit in corde meo, et congregavi optimates et magistratus et vulgus,
ut recenserem eos; et inveni librum census eorum, qui ascenderant
primum, et inventum est scriptum in eo:

6 Isti filii provinciae, qui ascenderunt de captivitate migrantium,
quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis, et reversi sunt
in Ierusalem et in Iudaeam unusquisque in civitatem suam. 7 Qui
venerunt cum Zorobabel, Iesua, Nehemias, Azarias, Raamias, Na-
hamani, Mardochaeus, Belsan, Mespharath, Beguai, Nahum, Baana.

Numerus virorum populi Israel: 8 filii Pharos duo milia centum
septuaginta duo; 9 filii Saphatia trecenti septuaginta duo; 10 filii
Area sescenti quinquaginta duo; 11 filii Phahathmoab, hi sunt filii
Iesua et Ioab, duo milia octingenti decem et octo; 12 filii Elam mille
ducenti quinquaginta quattuor; 13 filii Zethua octingenti quadraginta
quinque; 14 filii Zachai septingenti sexaginta; 15 filii Bennui sescenti
quadraginta octo; 16 filii Bebai sescenti viginti octo; 17 filii Azgad
duo milia trecenti viginti duo; 18 filii Adonicam sescenti sexaginta
septem; 19 filii Beguai duo milia sexaginta septem; 20 filii Adin
sescenti quinquaginta quinque; 21 filii Ater, qui erant ex Ezechia,
nonaginta octo; 22 filii Hasum trecenti viginti octo; 23 filii Besai tre-
centi viginti quattuor; 24 filii Hareph centum duodecim; 25 filii Ga-
baon nonaginta quinque; 26 filii Bethlehem et Netopha centum
octoginta octo; 27 viri Anathoth centum viginti octo; 28 viri Bethaz-
maveth quadraginta duo; 29 viri Cariathiarim, Cephira et Beroth sep-
tingenti quadraginta tres; 30 viri Rama et Gabaa sescenti viginti unus;
31 viri Machmas centum viginti duo; 32 viri Bethel et Hai centum vi-
ginti tres; 33 viri Nabo alterius quinquaginta duo; 34 viri Elam alterius
mille ducenti quinquaginta quattuor; 35 filii Harim trecenti viginti;
36 filii Iericho trecenti quadraginta quinque; 37 filii Lod, Hadid et Ono
septingenti viginti unus; 38 filii Senaa tria milia nongenti triginta.

39 Sacerdotes: filii Iedaia de domo Iesua nongenti septuaginta tres;
40 filii Emmer mille quinquaginta duo; 41 filii Phassur mille ducenti
quadraginta septem; 42 filii Harim mille decem et septem.

43 Levitae: filii Iesua, hi sunt filii Cadmihel, Bennui et Odoviae,
septuaginta quattuor.

44 Cantores: filii Asaph centum quadraginta octo.

45 Ianitores: filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii
Hatita, filii Sobai, centum triginta octo.

[7] 43 *Bennui* – Lege cum Esd A 5,26 *lebinnûj*; TM « filiorum »

46 Oblati: filii Siha, filii Hasupha, filii Tabbaoth, 47 filii Ceros,
filii Siaa, filii Phadon, 48 filii Lebana, filii Hagaba, filii Selmai, 49 filii
Hanan, filii Giddel, filii Gaher, 50 filii Raaia, filii Rasin, filii Necoda,
51 filii Gazam, filii Oza, filii Phasea, 52 filii Besai, filii Meunitarum,
filii Nephusorum, 53 filii Bacbuc, filii Hacupha, filii Harhur, 54 filii
Basluth, filii Mahida, filii Harsa, 55 filii Bercos, filii Sisara, filii The-
ma, 56 filii Nasia, filii Hatipha.

57 Filii servorum Salomonis: filii Sotai, filii Sophereth, filii Phe-
ruda, 58 filii Iaala, filii Darcon, filii Giddel, 59 filii Saphatia, filii Hatil,
filii Phochereth Hassebaim, filii Amon.

60 Omnes oblati et filii servorum Salomonis trecenti nonaginta duo.

61 Hi sunt autem qui ascenderunt de Thelmela, Thelharsa, Che-
rub, Addon et Emmer, et non potuerunt indicare domum patrum
suorum et semen suum, utrum ex Israel essent: 62 filii Dalaia, filii
Thobia, filii Necoda sescenti quadraginta duo. 63 Et de sacerdotibus:
filii Hobia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai
Galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. 64 Hi quaesierunt
tabulas genealogiae suae et non invenerunt et eiecti sunt de sacer-
dotio; 65 dixitque praepositus eis, ut non manducarent de sancti-
ficatis sanctuarii, donec staret sacerdos pro Urim et Tummim.

66 Omnis multitudo simul quadraginta duo milia trecenti sexa-
ginta, 67 absque servis et ancillis eorum, qui erant septem milia
trecenti triginta septem; insuper et cantores et cantatrices ducenti
quadraginta quinque. 68 Equi eorum septingenti triginta sex, muli
eorum ducenti quadraginta quinque, 69 cameli eorum quadringenti
triginta quinque, asini sex milia septingenti viginti.

70 Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus:
praepositus dedit in thesaurum auri drachmas mille, phialas quin-
quaginta, tunicas sacerdotales quingentas triginta; 71 et de princi-
pibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri drachmas vi-
ginti milia et argenti minas duo milia ducentas. 72 Et quod dedit
reliquus populus, auri drachmas viginti milia et argenti minas duo
milia et tunicas sacerdotales sexaginta septem. Habitaverunt autem
ibi sacerdotes et Levitae; ianitores autem et cantores et quidam de
populo et oblati et omnis Israel habitaverunt in civitatibus suis.

Et venerat mensis septimus; filii autem Israel erant in civitatibus
suis.

8 1 Congregatusque est omnis populus quasi vir unus ad plateam,
quae est ante portam Aquarum, et dixerunt Esdrae scribae, ut affer-
ret librum legis Moysi, quam praeceperat Dominus Israeli. 2 Attulit

ergo Esdras sacerdos legem coram multitudine virorum et mulierum
cunctisque, qui poterant intellegere, in die prima mensis septimi.
[3] Et legit in eo in platea, quae erat ante portam Aquarum, de mane
usque ad mediam diem in conspectu virorum et mulierum et eorum,
qui intellegere poterant; et aures omnis populi erant erectae ad
librum legis.

[4] Stetit autem Esdras scriba super gradum ligneum, quem ad hoc
fecerant; et steterunt iuxta eum Matthathias et Sema et Anaia et
Uria et Helcia et Maasia ad dexteram eius, et ad sinistram Phadaia,
Misael et Melchia et Hasum et Hasbadana, Zacharia et Mosollam.
[5] Et aperuit Esdras librum coram omni populo — super universum
quippe populum eminebat — et, cum aperuisset eum, stetit omnis
populus. [6] Et benedixit Esdras Domino Deo magno; et respondit
omnis populus: « Amen, amen », elevans manus suas. Et incurvati
sunt et adoraverunt Deum proni in terram.

[7] Porro Iesua et Bani et Serebia, Iamin, Accub, Sabethai, Hodia,
Maasia, Celita, Azarias, Iozabad, Hanan, Phalaia et Levitae erudie-
bant populum in lege; populus autem stabat in gradu suo. [8] Et lege-
runt in libro legis Dei distincte et aperierunt sensum et explicaverunt
lectionem. [9] Dixit autem Nehemias, ipse est praepositus, et Esdras
sacerdos et scriba et Levitae instruentes populum universo populo:
« Dies iste sanctificatus est Domino Deo nostro! Nolite lugere et no-
lite flere ». Flebat enim omnis populus, cum audiret verba legis. [10] Et
dixit eis: « Ite, comedite pinguia et bibite mulsum et mittite partes
his, qui non praeparaverunt sibi, quia sanctus dies Domini nostri est;
et nolite contristari, gaudium etenim Domini est fortitudo vestra ».
[11] Levitae autem silentium faciebant in omni populo dicentes:
« Tacete, quia dies sanctus est, et nolite dolere ». [12] Abiit itaque
omnis populus, ut comederet et biberet et mitteret partes et faceret
laetitiam magnam, quia intellexerant verba, quae docuerat eos.

[13] Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi
populi, sacerdotes et Levitae ad Esdram scribam, ut intellegerent
verba legis. [14] Et invenerunt scriptum in lege, quam praecepit Do-
minus per Moysen, ut habitent filii Israel in tabernaculis in die
sollemni mense septimo [15] et ut praedicent et divulgent vocem in
universis urbibus suis et in Ierusalem dicentes: « Egredimini in
montem et afferte frondes olivae et frondes oleastri, frondes myrti
et ramos palmarum et frondes ligni nemorosi, ut fiant tabernacula,
sicut scriptum est ».

[16] Et egressus est populus, et attulerunt feceruntque sibi taber-
nacula, unusquisque in domate suo et in atriis suis et in atriis do-

mus Dei et in platea portae Aquarum et in platea portae Ephraim.
17 Fecit ergo universa ecclesia eorum, qui redierant de captivitate,
tabernacula et habitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant a
diebus Iosue filii Nun taliter filii Israel usque ad diem illum: et
fuit laetitia magna nimis. 18 Legit autem in libro legis Dei per dies
singulos, a die primo usque ad diem novissimum; et fecerunt
sollemnitatem septem diebus et in die octavo conventum iuxta
ordinationem.

9 1 In die autem vicesimo quarto mensis huius convenerunt filii
Israel in ieiunio et in saccis, et humus super eos. 2 Et separatum est
semen filiorum Israel ab omni alienigena; et steterunt et confite-
bantur peccata sua et iniquitates patrum suorum. 3 Et consurrexe-
runt ad standum et legerunt in volumine legis Domini Dei sui per
quartam partem diei et per quartam partem confitebantur et ado-
rabant Dominum Deum suum.

4 Surrexerunt autem super gradum Levitarum Iesua et Bani et
Cadmihel, Sebania, Bunni, Serebia, Bani et Chanani et clamaverunt
voce magna ad Dominum Deum suum. 5 Et dixerunt Levitae Iesua
et Cadmihel, Bani, Hasabneia, Serebia, Hodia, Sebania, Phethahia:
« Surgite, benedicite Domino Deo vestro
ab aeterno usque in aeternum,
et benedicant nomini gloriae tuae excelso
super omnem benedictionem et laudem.
6 Tu ipse, Domine, solus;
tu fecisti caelum et caelum caelorum
et omnem exercitum eorum,
terram et universa, quae in ea sunt,
maria et omnia, quae in eis sunt;
et tu vivificas omnia haec,
et exercitus caeli te adorat.
7 Tu ipse, Domine Deus, qui elegisti Abram
et eduxisti eum de Ur Chaldaeorum
et posuisti nomen eius Abraham.
8 Et invenisti cor eius fidele coram te
et percussisti cum eo foedus,
ut dares terram Chananaei, Hetthaei et Amorraei
et Pherezaei et Iebusaei et Gergesaei,
nempe ut dares semini eius;
et implesti verba tua,
quoniam iustus es.

9 Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in Aegypto
clamoremque eorum audisti iuxta mare Rubrum.
10 Et dedisti signa atque portenta in pharaone
et in universis servis eius et in omni populo terrae illius;
cognovisti enim quia superbe egerant contra eos
et fecisti tibi nomen, sicut et in hac die.
11 Et mare divisisti ante eos,
et transierunt per medium maris in sicco;
persecutores autem eorum proiecisti in profundum,
quasi lapidem in aquas validas.
12 Et in columna nubis ductor eorum fuisti per diem
et in columna ignis per noctem,
ut illuminaret eis viam, per quam ingrediebantur.
13 Ad montem quoque Sinai descendisti
et locutus es cum eis de caelo;
et dedisti eis iudicia recta
et legem rectam, mandata et praecepta bona.
14 Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis
et praecepta et mandata et legem praecepisti eis
in manu Moysi servi tui.
15 Panem quoque de caelo dedisti eis in fame eorum
et aquam de petra eduxisti eis in siti eorum;
et dixisti eis, ut ingrederentur et possiderent terram,
super quam levasti manum tuam, ut traderes eis.
16 Ipsi vero patres nostri superbe egerunt
et induraverunt cervices suas et non audierunt mandata tua.
17 Et noluerunt audire
et non sunt recordati mirabilium tuorum, quae feceras eis,
et induraverunt cervices suas
et posuerunt caput suum,
ut reverterentur ad servitutem suam in Aegyptum.
Tu autem Deus propitius, clemens et misericors,
longanimis et multae miserationis, non dereliquisti eos.
18 Et quidem, cum fecissent sibi vitulum conflatilem
et dixissent: "Iste est Deus tuus,
qui eduxit te de Aegypto"
feceruntque blasphemias magnas;
19 tu autem in misericordiis tuis multis

[9] 17 *In Aegyptum* – Lege cum nonnullis mss *b*ᵉ*miṣrajim*; TM « per contentionem »

non dimisisti eos in deserto:
columna nubis non recessit ab eis per diem,
ut duceret eos in viam;
et columna ignis per noctem,
ut illuminaret eis iter, per quod ingrederentur.
20 Et spiritum tuum bonum dedisti, qui doceret eos,
et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum
et aquam dedisti eis in siti eorum.
21 Quadraginta annis pavisti eos in deserto,
nihilque eis defuit;
vestimenta eorum non inveteraverunt,
et pedes eorum non intumuerunt.
22 Et dedisti eis regna et populos
et partitus es eis sortes;
et possederunt terram Sehon et terram regis Hesebon
et terram Og regis Basan.
23 Et multiplicasti filios eorum sicut stellas caeli;
et adduxisti eos ad terram, de qua dixeras patribus eorum,
ut ingrederentur et possiderent.
24 Et venerunt filii et possederunt terram,
et humiliasti coram eis habitatores terrae Chananaeos;
et dedisti eos in manu eorum
et reges eorum et populos terrae,
ut facerent eis, sicut placebat illis.
25 Ceperunt itaque urbes munitas et humum pinguem;
et possederunt domos plenas cunctis bonis,
cisternas ab aliis fabricatas, vineas et oliveta
et ligna pomifera multa.
Et comederunt et saturati sunt et impinguati sunt
et delectati sunt in bonitate tua magna.
26 Vexaverunt autem te et rebellaverunt contra te
et proiecerunt legem tuam post terga sua;
et prophetas tuos occiderunt,
qui contestabantur eos, ut reverterentur ad te:
feceruntque blasphemias grandes.
27 Et dedisti eos in manu hostium suorum,
et affiixerunt eos;
et in tempore tribulationis suae clamaverunt ad te,
et tu de caelo audisti
et secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores,
qui salvarent eos da manu hostium suorum.

28 Cumque requievissent, reversi sunt,
ut facerent malum in conspectu tuo;
et dereliquisti eos in manu inimicorum suorum,
et dominati sunt eis.
Conversique sunt et clamaverunt ad te;
tu autem de caelo exaudisti
et liberasti eos in misericordiis tuis multis vicibus.
29 Et contestatus es eos, ut reduceres eos ad legem tuam;
ipsi vero superbe egerunt et non audierunt mandata tua
et in iudicia tua peccaverunt, quae si fecerit homo vivet in eis,
et dederunt umerum rebellem
et cervicem suam induraverunt, nec audierunt.
30 Et pepercisti eis annos multos
et contestatus es eos in spiritu tuo
per manum prophetarum tuorum,
et non audierunt;
et tradidisti eos in manu populorum terrarum.
31 In misericordiis autem tuis plurimis
non fecisti eos in consumptionem nec dereliquisti eos;
quoniam Deus misericors et clemens es tu.
32 Nunc itaque, Deus noster magne, fortis et terribilis,
custodiens pactum et misericordiam,
ne parvipendas omnem laborem,
qui invenit nos, reges nostros et principes nostros,
et sacerdotes nostros et prophetas nostros
et patres nostros et omnem populum tuum,
a diebus regum Assyriae usque in diem hanc.
33 Et tu iustus es in omnibus, quae venerunt super nos,
quia recte fecisti,
nos autem impie egimus.
34 Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri et patres nostri
non fecerunt legem tuam
et non attenderunt mandata tua et testimonia tua,
quae testificatus es in eis.
35 Et ipsi in regnis suis et in bonitate tua multa, quam dederas eis,
et in terra latissima et pingui,
quam tradideras in conspectu eorum,
non servierunt tibi nec reversi sunt a studiis suis pessimis.
36 Ecce nos ipsi hodie servi sumus,
et in terra, quam dedisti patribus nostris,
ut comederent fructum eius et bona eius, nos ipsi servi sumus.

37 Et fruges eius multiplicantur regibus,
quos posuisti super nos propter peccata nostra,
et corporibus nostris dominantur et iumentis nostris
secundum voluntatem suam,
et in tribulatione magna sumus ».

10 1 « Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus foedus et scribi-
mus, et signant principes nostri, Levitae nostri et sacerdotes nostri ».
2 Signatores autem fuerunt: Nehemias praepositus, filius Hachaliae,
et Sedecias, 3 Saraias, Azarias, Ieremias, 4 Phassur, Amarias, Mel-
chias, 5 Hattus, Sebania, Melluch, 6 Harim, Meremoth, Abdias,
7 Daniel, Genthon, Baruch, 8 Mosollam, Abia, Miamin, 9 Maazia,
Belgai, Semeia; hi sacerdotes. 10 Porro Levitae: Iesua filius Azaniae,
Bennui de filiis Henadad, Cadmihel 11 et fratres eorum Sebania,
Hodia, Celita, Phalaia, Hanan, 12 Micha, Rohob, Hasabia, 13 Zacchur,
Serebia, Sebania, 14 Hodia, Bani, Baninu.
15 Capita populi: Pharos, Phahathmoab, Elam, Zethua, Bani,
16 Bunni, Azgad, Bebai, 17 Adonia, Beguai, Adin, 18 Ater, Ezechia,
Azur, 19 Hodia, Hasum, Besai, 20 Hareph, Anathoth, Nebai, 21 Meg-
phias, Mosollam, Hezir, 22 Mesezabel, Sadoc, Ieddua, 23 Pheltia,
Hanan, Anaia, 24 Osee, Hanania, Hassub, 25 Alohes, Phalea, Sobec,
26 Rehum, Hasabna, Maasia, 27 Ahia, Hanan, Anan, 28 Melluch, Ha-
rim, Baana.
29 Et reliqui de populo, sacerdotes, Levitae, ianitores et canto-
res, oblati et omnes, qui se separaverunt de populis terrarum ad
legem Dei, uxores eorum, filii eorum et filiae eorum, omnes, qui
poterant sapere, 30 adhaeserunt fratribus suis optimatibus pollicen-
tes et iurantes, ut ambularent in lege Dei, quam dederat in manu
Moysi servi Dei, et ut facerent et custodirent universa mandata
Domini Dei nostri et iudicia eius et praecepta eius, 31 et ut non
daremus filias nostras populo terrae et filias eorum non accipere-
mus filiis nostris.
32 Et si populi terrae importaverint venalia et omnia cibaria per
diem sabbati, ut vendant, non accipiemus ab eis in sabbato et in
die sanctificato; et dimittemus annum septimum et omnem exactio-
nem. 33 Et statuimus super nos praecepta, ut demus tertiam partem
sicli per annum ad opus domus Dei nostri, 34 ad panes propositionis
et ad oblationem sempiternam et in holocaustum sempiternum in
sabbatis, in calendis, in sollemnitatibus et in sanctificata et in sacri-
ficium pro peccato, ut expietur pro Israel, et in omnem usum domus
Dei nostri.

[35] Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter sacer-
dotes et Levitas et populum, ut inferrentur in domum Dei nostri
per domos patrum nostrorum, in temporibus constitutis ab anno
in annum, ut arderent super altare domini Dei nostri, sicut scrip-
tum est in lege; [36] et ut afferremus primogenita terrae nostrae et
primitiva universi fructus omnis ligni ab anno in annum in domo
Domini, [37] et primitiva filiorum nostrorum et pecorum nostrorum,
sicut scriptum est in lege, et primitiva boum nostrorum et ovium
nostrarum, ut afferrentur in domum Dei nostri sacerdotibus, qui
ministrant in domo Dei nostri; [38] et primitias ciborum nostrorum
et libaminum nostrorum et poma omnis ligni, vindemiae quoque
et olei, afferemus sacerdotibus ad gazophylacium Dei nostri, et
decimam partem terrae nostrae Levitis. Ipsi Levitae decimas accipient
ex omnibus civitatibus agriculturae nostrae.

[39] Erit autem sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levita-
rum colligendis, et Levitae offerent decimam partem decimae in do-
mo Dei nostri ad gazophylacium thesauri. [40] Ad gazophylacium enim
deportabunt filii Israel et filii Levi primitias frumenti, vini et olei;
et ibi erunt vasa sanctificata et sacerdotes, qui ministrabant, et iani-
tores et cantores. Et non dimittemus domum Dei nostri.

11 [1] Habitaverunt autem principes populi in Ierusalem; reliqua vero
plebs misit sortem, ut adducerent unum virum de decem ad habi-
tandum in Ierusalem civitate sancta, novem vero partes in civita-
tibus. [2] Benedixit autem populus omnibus viris, qui se sponte obtu-
lerant, ut habitarent in Ierusalem. [3] Hi sunt itaque principes pro-
vinciae, qui habitaverunt in Ierusalem et in civitatibus Iudae. Habi-
tavit autem unusquisque in possessione sua, in urbibus suis, Israel,
sacerdotes, Levitae, oblati et filii servorum Salomonis.

[4] Et in Ierusalem habitaverunt de filiis Iudae et de filiis Beniamin.
De filiis Iudae: Athaias filius Oziam filii Zachariae filii Amariae
filii Saphatiae filii Malaleel, de filiis Phares; [5] et Maasia filius Ba-
ruch filius Cholhoza filius Hazia filius Adaia filius Ioiarib filius
Zachariae filius Silonitis. [6] Omnes filii Phares, qui habitaverunt in
Ierusalem, quadringenti sexaginta octo viri fortes.

[7] Hi sunt autem filii Beniamin: Sallu filius Mosollam filius Ioed
filius Phadaia filius Colaia filius Maasia filius Etheel filius Iesaia;
[8] et fratres eius viri fortes, nongenti viginti octo. [9] Et Ioel filius

[11] [8] *Et fratres eius* – Lege cum Gr. Lag *wᵉʾeḥâjw*; TM « et post eum »
Viri fortes – Lege *gibborê ḥajil*; TM « Gebbai, Sellai » nomina personae; evidenter corruptus

Zechri praepositus eorum, et Iudas filius Asana super civitatem secundus.

[10] Et de sacerdotibus: Iedaia filius Ioiarib filius [11] Saraia filius Helciae filius Mosollam filius Sadoc filius Meraioth filius Achitob princeps domus Dei; [12] et fratres eorum facientes opera templi, octingenti viginti duo. Et Adaia filius Ieroham filius Phelelia filius Amsi filius Zachariae filius Phassur filius Melchiae; [13] et fratres eius principes familiarum ducenti quadraginta duo. Et Amassai filius Azareel filius Ahazi filius Mosollamoth filius Emmer; [14] et fratres eorum potentes nimis, centum viginti octo; et praepositus eorum Zabdiel vir nobilis.

[15] Et de Levitis: Semeia filius Hassub filius Ezricam filius Hasabia filius Bunni; [16] et Sabethai et Iozabad super omnia opera, quae erant forinsecus in domo Dei, de principibus Levitarum; [17] et Matthania filius Micha filius Zebedaei filius Asaph magister chori incohabat orationem; et Becbecia secundus de fratribus eius, et Abda filius Sammua filius Galal filius Idithun. [18] Omnes Levitae in civitate sancta ducenti octoginta quattuor.

[19] Et ianitores: Accub, Telmon et fratres eorum, qui custodiebant ostia, centum septuaginta duo.

[20] Et reliqui ex Israel sacerdotes et Levitae in universis civitatibus Iudae, unusquisque in possessione sua. [21] Et oblati habitabant in Ophel; et Siha et Gaspha super oblatos.

[22] Et praefectus Levitarum in Ierusalem Ozi filius Bani filius Hasabiae filius Matthaniae filius Michae de filiis Asaph, cantores in ministerio domus Dei. [23] Praeceptum quippe regis super eos erat, et ordo in cantoribus per dies singulos.

[24] Et Phethahia filius Mesezabel de filiis Zara filii Iudae, legatus regis in omni negotio populi.

[25] Et in viculis per omnes regiones eorum, de filiis Iudae habitaverunt in Cariatharbe et in pagis eius et in Dibon et in pagis eius et in Cabseel et in viculis eius [26] et in Iesua et in Molada et in Bethpheleth [27] et in Asarsual et in Bersabee et in pagis eius [28] et in Siceleg et in Mochona et in pagis eius [29] et in Remmon et in Saraa et in Ierimoth, [30] Zanoa, Odollam et in villis earum, Lachis et regionibus eius et Azeca et pagis eius. Et habitaverunt a Bersabee usque ad vallem Ennom.

[31] Filii autem Beniamin in Gabaa, Machmas et Hai et Bethel et

[11] [10] *Filius (Saraia)* – Lege *ben-*; TM « Iachin », nomen personae; evidenter corruptus

[31] *In* – Lege *b'gâba'* (cfr. contextum); TM « a »; evidenter corruptus

pagis eius, 32 Anathoth, Nob, Anania, 33 Asor, Rama, Getthaim,
34 Hadid, Seboim et Neballat, 35 Lod et Ono et valle Artificum.
36 Et de Levitis portiones in Iuda et Beniamin.

12 1 Hi sunt autem sacerdotes et Levitae, qui ascenderunt cum Zoro-
babel filio Salathiel et Iesua: Saraia, Ieremias, Esdras, 2 Amaria,
Melluch, Hattus, 3 Sechenias, Rehum, Meremoth, 4 Addo, Genthon,
Abia, 5 Miamin, Maadia, Belga, 6 Semeia et Ioiarib, Iedaia, 7 Sallu,
Amoc, Helcias, Iedaia. Isti principes sacerdotum et fratrum eorum
in diebus Iesua.

8 Porro Levitae: Iesua, Bennui, Cadmihel, Serebia, Iuda, Matthanias,
super hymnos ipse et fratres eius; 9 et Becbecia atque Hanni fratres
eorum coram eis per vices suas. 10 Iesua autem genuit Ioachim, et
Ioachim genuit Eliasib, et Eliasib genuit Ioiada, 11 et Ioiada genuit
Ionathan, et Ionathan genuit Ieddua.

12 In diebus autem Ioachim erant sacerdotes principes familia-
rum: Saraiae Maraia, Ieremiae Hanania, 13 Esdrae Mosollam, Ama-
riae Iohanan, 14 Milicho Ionathan, Sebaniae Ioseph, 15 Harim Edna,
Meraioth Helci, 16 Adaiae Zacharia, Genthon Mosollam, 17 Abiae
Zechri, Miamin Maadiae Phelti, 18 Belgae Sammua, Semeiae Iona-
than, 19 Ioiarib Matthanai, Iedaiae Ozi, 20 Sellai Celai, Amoc Heber,
21 Helciae Hasabia, Iedaiae Nathanael.

22 Levitae in diebus Eliasib et Ioiada et Iohanan et Ieddua scripti
principes familiarum et sacerdotes usque ad regnum Darii Persae.
23 Filii Levi principes familiarum scripti in libro Chronicorum usque
ad dies Ionathan filii Eliasib.

24 Et principes Levitarum Hasabia, Serebia, Iesua, Bennui et Cadmi-
hel et fratres eorum coram eis, ut laudarent et confiterentur iuxta
praeceptum David viri Dei per vices suas: 25 Matthania et Becbecia,
Abdia, Mosollam, Telmon, Accub ianitores ad custodiam horreo-
rum iuxta portas. 26 Hi in diebus Ioachim filii Iesua filii Iosedec et
in diebus Nehemiae ducis et Esdrae sacerdotis scribaeque.

27 In dedicatione autem muri Ierusalem requisierunt Levitas de
omnibus locis suis, ut adducerent eos in Ierusalem et facerent de-
dicationem in laetitia in actione gratiarum et cantico et cymbalis,
psalteriis et citharis. 28 Congregati sunt autem cantores de cam-
pestribus circa Ierusalem et de villis Netophathitarum 29 et de Beth-
galgala et de regionibus Gabaa et Azmaveth, quoniam villas aedifica-
verunt sibi cantores in circuitu Ierusalem.

[12] 24 *Bennui* – Lege *binnûj* (cfr. v. 8); TM « filius »; evidenter corruptus

30 Et mundati sunt sacerdotes et Levitae et mundaverunt popu-
lum et portas et murum. 31 Ascendere autem feci principes Iudae
super murum et statui duos magnos choros laudantium, quorum
unus ivit ad dexteram super murum ad portam Sterquilinii. 32 Et
ivit post eos Osaias et media pars principum Iudae 33 et Azarias,
Esdras et Mosollam, 34 Iudas et Beniamin et Semeia et Ieremias. 35 Et
de sacerdotibus cum tubis et Zacharias filius Ionathan filius Se-
meiae filius Matthaniae filius Michaiae filius Zacchur filius Asaph;
36 et fratres eius Semeia et Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Nathanael
et Iudas et Hanani cum musicis David viri Dei; et Esdras scriba
ante eos et in porta Fontis. 37 Processerunt per gradus civitatis Da-
vid in ascensu muri super domum David et usque ad portam Aqua-
rum ad orientem.

38 Et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso, et ego
post eum, et media pars populi super murum et super turrim Fur-
norum et usque ad murum latissimum 39 et super portam Ephraim
et super portam Antiquam et super portam Piscium et turrim
Hananeel et turrim Meah et usque ad portam Gregis; et steterunt
in porta Custodiae.

40 Steteruntque duo chori laudantium in domo Dei, et ego et di-
midia pars magistratuum mecum. 41 Et sacerdotes Eliachim, Maasia,
Miamin, Michaia, Elioenai, Zacharia, Hanania in tubis; 42 et Maasia
et Semeia et Eleazar et Ozi et Iohanan et Melchia et Elam et Ezer.
Et clare cecinerunt cantores et Izrahia praepositus. 43 Et obtulerunt
in die illa sacrificia magna et laetati sunt; Deus enim laetificaverat
eos laetitia magna; sed et uxores eorum et liberi gavisi sunt, et audita
est laetitia Ierusalem procul.

44 Praeposuerunt quoque in die illa viros super gazophylacia ad
thesaurum, ad libamina et ad primitias et ad decimas, ut colligerent
in ea de agris civitatum partes legitimas pro sacerdotibus et Levitis;
quia laetificatus est Iuda in sacerdotibus et Levitis, qui adstiterunt
45 et servierunt in ministerio Dei sui et in ministerio purificationis
simul cum cantoribus et ianitoribus iuxta praeceptum David et
Salomonis filii eius; 46 quia in diebus David et Asaph ab exordio
erant catervae cantorum et carmina laudis et actionis gratiarum
Deo. 47 Et omnis Israel in diebus Zorobabel et in diebus Nehemiae
dabant partes cantoribus et ianitoribus per dies singulos partem suam
et partes consecrabant Levitis, et Levitae consecrabant filiis Aaron.

13 1 In die autem illo lectum est in volumine Moysi, audiente populo,
et inventum est scriptum in eo quod non debeant introire Ammoni-

tes et Moabites in ecclesiam Dei usque in aeternum, 2 eo quod non
occurrerint filiis Israel cum pane et aqua et conduxerint adversum
eos Balaam ad maledicendum eis, et convertit Deus noster male-
dictionem in benedictionem. 3 Factum est autem, cum audissent
legem, separaverunt omnem promiscuum ab Israel.

4 Ante hoc autem erat Eliasib sacerdos, qui fuerat praepositus in
gazophylacio domus Dei nostri et proximus Thobiae; 5 fecerat ei
gazophylacium grande, ubi antea reponebant munera et tus et vasa
et decimam frumenti vini et olei, partes Levitarum et cantorum et
ianitorum et tributa sacerdotum.

6 In omnibus autem his non fui in Ierusalem, quia anno tricesimo
secundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem et in fine die-
rum rogavi, ut abirem a rege, 7 et veni in Ierusalem. Et intellexi ma-
lum, quod fecerat Eliasib Thobiae: fecerat enim ei thesaurum in vesti-
bulis domus Dei. 8 Et malum mihi visum est valde, et proieci vasa
domus Thobiae foras de gazophylacio; 9 praecepique, et emundave-
runt gazophylacia, et rettuli ibi vasa domus Dei, oblationem et tus.

10 Et cognovi quod partes Levitarum non fuissent datae, et fugisset
unusquisque in campum suum de Levitis et cantoribus, qui mini-
strabant. 11 Et egi causam adversus magistratus et dixi: « Quare dere-
liquimus domum Dei? ». Et congregavi eos et feci stare in stationibus
suis. 12 Et omnis Iuda apportabat decimam frumenti, vini et olei in
horrea. 13 Et constitui super horrea Selemiam sacerdotem et Sa-
doc scribam et Phadaiam de Levitis et iuxta eos Hanan filium Zac-
chur, filium Matthaniae, quoniam fideles comprobati sunt; et ipsi
curam habebant distribuendi partes fratribus suis. 14 Memento mei,
Deus meus, pro hoc; et ne deleas opera mea bona, quae feci in domo
Dei mei et in ministeriis eius!

15 In diebus illis vidi in Iuda calcantes torcularia in sabbato, por-
tantes acervos et onerantes super asinos vinum et uvas et ficus et
omne onus et inferentes in Ierusalem die sabbati; et contestatus
sum, quando vendebant cibaria.

16 Et ibi Tyrii habitaverunt in ea inferentes pisces et omnia ve-
nalia et vendebant in sabbatis filiis Iudae in Ierusalem. 17 Et obiur-
gavi optimates Iudae et dixi eis: « Quae est haec res mala, quam
vos facitis, et profanatis diem sabbati? 18 Numquid non haec fece-
runt patres nostri, et adduxit Deus noster super nos omne malum
hoc et super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israel
profanando sabbatum! ».

19 Factum est autem cum obscuratae essent portae Ierusalem ante
diem sabbati, dixi, et clauserunt ianuas; et praecepi, ut non aperi-

rent eas usque post sabbatum. Et de pueris meis constitui super
portas, ut nullus inferret onus in die sabbati. [20] Et manserunt nego-
tiatores et vendentes universa venalia foris Ierusalem semel et bis.
[21] Et contestatus sum eos et dixi eis: « Quare manetis ex adverso
muri? Si iterum hoc feceritis, manum mittam in vos ». Itaque ex
tempore illo non venerunt in sabbato. [22] Dixi quoque Levitis, ut
mundarentur et venirent ad custodiendas portas et sanctificandam
diem sabbati.

Et pro hoc ergo memento mei, Deus meus, et parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum!

[23] Sed et in diebus illis vidi Iudaeos, qui duxerant uxores Azoti-
das, Ammonitidas et Moabitidas. [24] Et filii eorum ex media parte
loquebantur Azotice et nesciebant loqui Iudaice vel loquebantur
iuxta linguam unius vel alterius populi. [25] Et obiurgavi eos et ma-
ledixi et cecidi quosdam ex eis et decalvavi eos; et adiuravi in Deo,
ut non darent filias suas filiis eorum et non acciperent de filiabus
eorum filiis suis et sibimetipsis dicens: [26] « Numquid non in huius-
cemodi re peccavit Salomon rex Israel? Et certe in gentibus multis
non erat rex similis ei et dilectus Deo suo erat, et posuit eum Deus
regem super omnem Israel; et ipsum ergo duxerunt ad peccatum
mulieres alienigenae. [27] Numquid et vobis obsequentes faciemus
omne malum grande hoc, ut praevaricemur in Deo nostro et du-
camus uxores peregrinas? ».

[28] Unus autem de filiis Ioiada filii Eliasib sacerdotis magni gener
erat Sanaballat Horonites, quem fugavi a me. [29] Recordare, Domine
Deus meus, adversum eos, qui polluunt sacerdotium et pactum
sacerdotale et leviticum! [30] Igitur mundavi eos ab omnibus alieni-
genis et constitui ordines pro sacerdotibus et Levitis, unumquemque
in ministerio suo [31] et pro oblatione lignorum in temporibus con-
stitutis et pro primitiis. Memento mei, Deus meus, in bonum.

LIBER THOBIS

1 1 Liber sermonum Thobis filii Thobiel filii Ananiel filii Aduel
filii Gabael filii Raphael filii Raguel ex semine Asiel, ex tribu
Nephthali, 2 qui captivus ductus est in diebus Salmanasar regis
Assyriorum ex Thisbe, quae est a dextera parte Cades Nephthali
in superiori Galilaea supra Asor post occidentem solem a sinistra
parte Phogor. 3 Ego Thobi in viis veritatis ambulabam et in iusti-
tiis omnibus diebus vitae meae et eleemosynas multas feci fratri-
bus meis et nationi meae, qui abierant mecum in captivitatem in
regionem Assyriorum in Nineven. 4 Et cum essem in regione mea
in terra Israel et cum essem iunior, omnis tribus Nephthali patris
mei recessit de domo David patris mei et ab Ierusalem civitate, quae
est electa ex omnibus tribubus Israel; et sanctificatum est templum
habitationis Dei et aedificatum est in ipsa, ut sacrificarent omnes
tribus Israel in omnes generationes saeculi. 5 Omnes fratres mei
omnisque domus Nephthali patris mei sacrificabant vitulo, quem
fecit Ieroboam rex Israel in Dan, in omnibus montibus Galilaeae.
6 Ego autem solus ibam aliquotiens in Ierusalem diebus festis, sicut
scriptum est in toto Israel in praecepto sempiterno; primitias et
primogenita et decimas armentorum et pecorum et initia tonsurae

Sigla codicum:

Pro veteri versione *Latina* imprimitur codex Vercellensis XXII, saec. x, et conferuntur: x: Complutensis 1, saec. x; R: Rhodensis, saec. x; m: Monacensis 6239, saec. VIII-IX; b: Bobbiensis, saec. IX-X; g: Sangermanensis 15, saec. IX; c: Reginensis lat. 7, saec. IX; d: Divodurensis 7, saec. IX; r: Regius 3654, saec. IX; p: Parisinus 11505, a. 822; f: Parisinus 161, saec. XIII; l: Legionensis Gothicus, a. 960; h: Oscensis, saec. XII; t: Trecensis, saec. XIII; L: Fragmentum Leidense, saec. IX; M: Fragmentum Mazarinianum, saec. XII; Sin: Sinaiticus Slavonicus 5 (pro canticis).

Pro textu *Graeco*: B: Codex Vaticanus; S: Codex Sinaiticus; *o*: Monacensis Graecus 372; *x*: Vaticanus Graecus 332; *d*: Ferrarensis 188, I; *p*: Ferrarensis 187, I.

[1] 1 *Aduel*: cum Vat. lat. 21

2 *Thisbe*: cum Pesh A min. gr. – *a dextera*: cum B S c – *Cades*: cum R – *Asor*: coniectura ex b (Nasor) c 1 m. (Naassor) c 2 m. (Naasor)

3 *Regionem*: cum B S g f

5 *In Dan*: cum S c

6 *Et primogenita*: cum S; cfr. c (primogenita)

ovium mecum portabam in Ierusalem [7] et dabam ea sacerdotibus,
filiis Aaron, ad aram, et decimam tritici et vini et olei et malorum
granatorum et ceterorum pomorum filiis Levi servientibus in Ieru-
salem et secundam decimationem computabam in pecunia sex anno-
rum et ibam et consummabam illa in Ierusalem unoquoque anno.
[8] Et dabam ea orphanis et viduis et proselytis appositis ad filios
Israel inferebam et dabam illis in tertio anno, et manducabamus illa
secundum praeceptum, quod praeceptum est de eis in lege Moysis,
et secundum mandata, quae mandaverat Debora mater patris mei
Ananiel patris nostri, quia orphanum me reliquit pater et mortuus
est. [9] Et, postquam vir factus sum, accepi uxorem Annam ex semine
patriae nostrae et genui ex illa filium et vocavi nomen eius Tho-
biam. [10] Et, postquam in captivitatem deveni ad Assyrios, cum cap-
tivus morarer, ibam in Nineven; et omnes fratres mei et, qui de
genere meo erant, manducabant de panibus gentium, [11] ego autem
custodivi animam meam, ne manducarem de panibus gentium. [12] Et
quoniam memor eram Dei mei in tota anima mea, [13] dedit mihi Ex-
celsus gratiam et speciem penes Salmanasar, et comparabam illi
omnia, quaecumque erant in usum; [14] et ibam in Mediam, usque dum
moreretur, et commendavi Gabael fratri Gabriae in Rages, in regione
Mediae, saccellos decem talenta argenti. [15] Et postquam mortuus est
Salmanasar, et regnavit Sennacherib filius eius pro eo, et viae Mediae
secesserunt, et non potui iam ire in Mediam. [16] Et in diebus Sal-
manasar multas eleemosynas feci fratribus meis, qui erant ex genere
meo. [17] Panes meos dabam esurientibus et vestimenta nudis et, si
quem videbam mortuum et proiectum post murum Nineves ex na-
tione mea, sepeliebam illum. [18] Et, si quem occidebat Sennacherib rex,

[1] [6] *Ovium*: cum S; cfr. m b x g h l f – *portabam*: cum x h l f – *in Ierusalem*: cum S; cfr. c

[7] *Et*: cum S B x h l t – *ea*: cum S; cfr. B – *decimam*: cum S; cfr. c m – *filiis Levi*: cum S B c – *computabam*: cum R – *Ierusalem* (2): cum S B b

[8] *Et proselytis*: cum S – *adpositis*: cum S c – *inferebam*: cum S m c – *manducabamus*: cum S; cfr. m (consumebamus) – *secundum mandata, quae mandaverat*: cum S c

[9] *Semine*: cum B S c

[10] *Cum captivus morarer*: cum S c – *gentium*: cum S c

[12] *Mei*: cum S; cfr. x – *anima*: cum S B c

[13] *Excelsus*: cum b; cfr. c – *et speciem*: cum S B c

[15] *Secesserunt*: cum S; cfr. c – *non potui*: cum S B b – *in Mediam*: cum B S c

[16] *Qui erant ex genere meo*: cum S m

[17] *Panes meos*: cum S B b m – *dabam*: cum S B c m – *vestimenta nudis*: cum S B c – *si quem*: cum B S c – *videbam mortuum et proiectum*: cum B S c – *sepeliebam illum*: cum B S c

[18] *Et si quem*: cum B S c

ubi venit de Iudaea fugiens in diebus iudicii, quod fecit Rex caeli
ex illo de blasphemiis, quibus blasphemaverat — multos enim filio-
rum Israel occidit in ira sua — ego autem corpora illorum invola-
bam et sepeliebam; et quaesivit illa Sennacherib et non invenit illa.
19 Et abiit quidam ex Ninevitis et indicavit regi de me quoniam ego
sepelio illos, et abscondi me et, ubi cognovi quod rex sciebat de me
et quod inquiror, ut occidar, timui et refugi. 20 Et direpta est omnis
substantia mea, et nihil mihi derelictum est, quod non assumptum
esset in fiscum regis, nisi uxor mea Anna et Thobias filius meus.
21 Et non transierunt dies quadraginta, quousque occiderent illum
duo filii ipsius et fugerunt in montes Ararat; et regnavit Asarhaddon
filius eius pro illo et constituit Achicarum filium fratris mei Anael
super omnem exactionem regni eius, et ipse habebat potestatem su-
per omnem regionem. 22 Tunc petiit Achicarus pro me, et descendi
in Nineven. Achicarus enim erat praepositus pincernarum et super
anulum et procurator et exactor sub Sennacherib rege Assyriorum;
et constituit illum Asarhaddon. Erat enim ex fratribus meis et ex
cognatione mea.

2 1 Et sub Asarhaddon rege descendi in domum meam, et reddita
est mihi uxor mea Anna et filius meus Thobias. In Pentecoste, die
festo nostro, qui est sanctus a Septimanis, factum est mihi prandium
bonum, et discubui, ut pranderem. 2 Et apposita est mihi mensa,
et vidi pulmentaria complura. Et dixi Thobiae filio meo: «Vade et,
quemcumque pauperem inveneris ex fratribus nostris, qui sunt cap-
tivi in Nineve, qui in mente habet Dominum in toto corde suo,
hunc adduc, et manducabit pariter mecum; ecce sustineo te, fili,
donec venias». 3 Et abiit Thobias quaerere aliquem pauperem ex
fratribus nostris et reversus dixit mihi: «Pater!». Et ego dixi illi:
«Ecce ego, fili». Et respondens ait: «Ecce unus ex natione nostra oc-
cisus est et proiectus est in foro et nunc ibidem laqueo suffocatus est».

[1] 18 *In diebus iudicii, quod*: cum S c – *rex*: cum S c – *de blasphemiis, quibus blasphemaverat*: cum S c

19 *Abiit quidam*: cum S c; cfr. B – *ex Ninevitis*: cum S; cfr. B c – *et indicavit*: cum S; cfr. B c – *regi*: cum B S R – *abscondi me*: cum B S c – *timui*: cum S; cfr. c – *et refugi*: cum S c

20 *Derelictum est*: cum B S c – *in fiscum regis*: cum S; cfr. c

21 *Quousque*: cum S B c m – *ipsius*: cum S B m – *exactionem*: cum S c; cfr. m

22 *Ex fratribus meis*; ex adelphon (*o x*) et Pesh hic et in 11, 18-19; cfr. 11, 19.

[2] 2 *Et adposita*: cum S g m – *Dominum*: cum B R – *et manducabit*: cum S, Cypriano et Pseudo-Basilio; cfr. x – *mecum*: cum S b

3 *Natione nostra*: cum S b x g – *et proiectus est*: cum S; cfr. x – *foro*: cum S B m g x – *suffocatus est*: cum c

4 Et exsiliens reliqui prandium, antequam ex illo gustarem, et sustuli
eum de platea in unam domum, donec sol caderet, et illum sepelirem.
5 Et reversus lavi et manducavi panem meum cum luctu 6 et rememora-
tus sum sermonis prophetae Amos, quem locutus est in Bethel dicens:
« Convertentur omnes dies festi vestri in luctum
et omnia cantica vestra in lamentationem ».

7 Et lacrimatus sum. Et, postquam sol occidit, abii et fodiens
sepelivi illum. 8 Et proximi mei deridebant me dicentes: « Non
timet adhuc hic homo; iam enim inquisitus est huius rei causa,
ut occideretur, et fugit et ecce iterum sepelit mortuos ». 9 Et lavi
ea nocte, postquam illum sepelivi, et introivi in atrium meum et
obdormivi circa parietem atrii, et facies mea nuda erat propter
aestum. 10 Et ignorabam quoniam passeres in pariete super me
erant, quorum stercora insederunt in oculos meos calida et indu-
xerunt albugines. Et ibam ad medicos, ut curarer, et, quanto inun-
xerunt me medicamentis, tanto magis oculi mei excaecabantur ma-
culis, donec perexcaecatus sum. Et eram inutilis meis oculis annis
quattuor, et omnes fratres mei dolebant pro me. Achicarus autem
pascebat me annis duobus, priusquam iret in Elymaida. 11 In illo
tempore Anna uxor mea mercede deserviebat operibus mulierum
lanam faciens. 12 Et remittebat dominis eorum, et dabant ei mer-
cedem. Septima autem die mensis Dystri detexuit texturam et red-
didit illam dominis, et dederunt ei mercedem totam et dederunt ei
pro textura haedum de capris. 13 Et cum introisset ad me haedus,
coepit clamare. Et vocavi eam et dixi: « Unde est hic haedus? Ne
forte furtivus sit, redde illum dominis suis; nobis enim non licet
manducare quidquam furtivum ». 14 Et illa mihi dixit: « Munere mihi
datus est supra mercedem ». Et ego non credebam ei, sed dicebam,
ut restitueret illum dominis, et erubescebam coram illa huius rei
causa. Et respondens dixit mihi: « Et ubi sunt eleemosynae tuae?
Ubi sunt iustitiae tuae? Ecce, omnia tibi nota sunt ».

[2] 4 *Reliqui*: cum S; cfr. c
6 *Sermonis*: cum S g – *quem*: cum g – *Bethel*: cum S R c x – *luctum*: cum S B c r p – *lamentationem*: cum S B r p
7 *Fodiens*: cum S B; cfr. x
8 *Ecce*: cum S B c b – *sepelit*: cum S B c
10 *Erant*: cum m c
11 *Mercede*: cum m g; cfr. x R
12 *Remittebat*: cum S B c – *Dystri*: cum S b r p – *detexuit*: cum c – *textura*: estia = istia
14 *Et*: cum B S; cfr. x – *ut restitueret*: cum B S c – *eleemosynae tuae*: cum B S; cfr. c b g – *omnia*: cum B S c

3 1 Et contristatus animo et suspirans ploravi et coepi orare cum
gemitibus: 2 « Iustus es, Domine, et omnia opera tua iusta sunt et
omnes viae tuae misericordia et veritas, et tu iudicas saeculum. 3 Et
nunc, Domine, memor esto mei et respice in me; ne vindictam su-
mas de me pro peccatis meis et pro neglegentiis meis et parentum
meorum, quibus peccaverunt ante te, 4 quoniam non oboedivimus
praeceptis tuis, et tradidisti nos in direptionem et captivitatem
et mortem et in parabolam et fabulam et improperium in omnibus
nationibus, in quas nos dispersisti. 5 Et nunc multa sunt iudicia tua
vera, quae de me exigas pro peccatis meis et parentum meorum,
quia non egimus secundum praecepta tua et non ambulavimus sin-
ceriter coram te. 6 Et nunc secundum quod tibi placet fac mecum
et praecipe recipi spiritum meum, ut dimittar a facie terrae et fiam
terra, quia expedit mihi mori magis quam vivere, quoniam impro-
peria falsa audivi, et tristitia multa est in me. Praecipe, Domine,
ut dimittar ab hac necessitate, et dimitte me in locum aeternum et
noli avertere a me faciem tuam, Domine, quia expedit mihi mori
magis quam videre tantam necessitatem in vita mea, et ne impro-
peria audiam ».
7 Eadem die contigit Sarae filiae Raguel, qui erat Ecbatanis Me-
diae, ut et ipsa audiret improperia ab una ex ancillis patris sui, 8 quon-
iam tradita erat viris septem, et Asmodeus daemonium nequissi-
mum occidebat eos, antequam cum illa fierent, sicut est solitum
mulieribus. Et dixit illi ancilla: « Tu es, quae suffocas viros tuos!
Ecce iam tradita es viris septem, et nemine eorum fruita es. 9 Quid
nos flagellas causa virorum tuorum, quia mortui sunt? Vade cum
illis, nec ex te videamus filium aut filiam in perpetuum ». 10 In illa
die contristata est animo puella et lacrimata est et ascendens in su-
periorem locum patris sui voluit laqueo se suspendere. Et cogitavit
iterum et dixit: « Ne forte improperent patri meo et dicant: " Uni-
cam habuisti filiam carissimam, et haec laqueo se suspendit ex ma-

[3] 1 *Et suspirans ploravi*: cum S c

2 *Iusta*: cum S R g Sin – *misericordia*: cum S r Sin – *veritas*: cum B S b R Sin – *iudicas*: cum B S x

4 *Et in parabolam*: cum B S c

6 *A facie terrae*: cum S c – *audivi*: cum B S m c – *tristitia multa est*: cum S B c – *dimitte me*: cum S; cfr. c – *Domine* (2): cum S c

7 *Ecbatanis*: S B; cfr. c – *improperia*: cum S B c b

8 *Antequam*: cum S B c – *cum illa fierent*: cum S B c (2 m.)

9 *Nec*: cum x

10 *Die*: cum B S c – *animo*: cum S x g – *laqueo se suspendit*: cum S c (2 m.)

lis"; et deducam senectam patris mei cum tristitia ad inferos. Uti-
lius mihi est non me laqueo suspendere, sed deprecari Dominum,
ut moriar et iam improperia non audiam in vita mea». [11] Eodem
tempore, porrectis manibus ad fenestram, deprecata est et dixit:
«Benedictus es, Domine Deus misericors, et benedictum est nomen
tuum sanctum et honorabile in saecula. Benedicant tibi omnia opera
tua in aeternum. [12] Et nunc, Domine, ad te faciem meam et oculos
meos direxi. [13] Iube me dimitti desuper terram, et ne audiam iam
improperia. [14] Tu scis, Domine, quoniam munda sum ab omni im-
munditia viri [15] et non coinquinavi nomen meum neque nomen pa-
tris mei in terra captivitatis meae. Unica sum patri meo, et non
habet alium filium, qui possideat hereditatem illius, neque frater est
illi proximus neque propinquus illi, ut custodiam me illi uxorem.
Iam perierunt mihi septem, et ut quid mihi adhuc vivere? Et si non
tibi videtur, Domine, occidere me, impera, ut respiciatur in me et
misereatur mei, et ne iam improperium audiam».

[16] In ipso tempore exaudita est oratio amborum in conspectu cla-
ritatis Dei, [17] et missus est Raphael angelus sanare duos, Thobin
desquamare ab albuginibus oculorum eius, ut videret oculis lumen
Dei, et Saram filiam Raguel dare Thobiae filio Thobis uxorem, et
colligare Asmodeum daemonium nequissimum, quoniam Thobiae
contigit possidere eam prae omnibus, qui volebant accipere eam. In
illo tempore reversus est Thobi de atrio in domum suam, et Sara
filia Raguel descendit et ipsa de loco superiori.

4 [1] In illa die rememoratus est Thobi pecuniae, quam commendaverat
Gabael in Rages Mediae. [2] Et dixit in corde suo: «Ecce ego postu-
lavi mortem. Quid non voco Thobiam filium meum et indicabo illi
de hac pecunia, quam commendavi, antequam moriar?». [3] Et voca-
vit Thobiam filium suum, et venit ad illum, et dixit illi: «Fili, cum
mortuus fuero, sepeli me diligenter et honorem habe matri tuae et
noli derelinquere illam omnibus diebus vitae suae et fac, quod bo-
num est in conspectu eius, et noli contristare spiritum eius in ullo.

[3] [11] *Misericors*: cum S c – *honorabile*: cum B m R b g r c

[15] *Nomen*: cum S B m c – *ut quid*: cum S c m – *occidere*: cum S B c – *impera*: cum B c

[16] *Oratio*: B S c

[17] *Thobin*: cum S c b – *desquamare*: cum B c – *contigit possidere eam*: cum S c – *prae*: cum x – *volebant accipere eam*: cum S c

[4] [1] *Quam commendaverat*: cum S B c

[3] *Thobiam*: cum S b

4 Memor esto eius, fili, quoniam multa pericula vidit propter te in
utero. Cum mortua fuerit, sepeli illam iuxta me in uno sepulcro.
5 Et omnibus diebus tuis, fili, Dominum in mente habe et noli velle
peccare et praeterire praecepta illius. Iustitiam fac omnibus diebus
vitae tuae et noli ire in vias iniquitatis, 6 quoniam, agente te verita-
tem, prospera erunt itinera in operibus tuis et in omnibus, qui fa-
ciunt iustitiam. 7 Ex substantia tua, fili, fac eleemosynam et noli
avertere faciem tuam ab ullo paupere, ne a te avertatur facies Dei.
8 Quomodo habueris, fili, secundum multitudinem fac ex ipsis elee-
mosynam. Si tibi fuerit largior substantia, plus ex illa fac eleemo-
synam. Si exiguum habueris, secundum exiguum ne timueris facere
eleemosynam: 9 praemium enim bonum reponis tibi in diem neces-
sitatis, 10 quoniam eleemosyna a morte liberat et non sinit ire in te-
nebras. 11 Munus enim bonum est eleemosyna omnibus, qui faciunt
illam coram Excelso. 12 Attende tibi, fili, ab omni fornicatione. Uxo-
rem primum accipe ex semine parentum tuorum et noli sumere uxo-
rem alienam, quae non est ex tribu patris tui, quoniam filii pro-
phetarum sumus: Noe et Abraham et Isaac et Iacob patres nostri
a saeculo. Rememorare, fili, quoniam hi omnes acceperunt uxores
ex semine patrum suorum et benedicti sunt in filiis suis, et semen
illorum possidebit hereditatem terrae. 13 Et tu, fili, dilige fratres tuos
et noli fastidire in corde tuo a fratribus tuis et a filiis et filiabus po-
puli tui, ut accipias uxorem ex illis, quoniam in fastidio perditio et
inconstantia magna est, et in nugacitate diminutio et exiguitas magna
est. Nugacitas enim mater est famis. 14 Merces omnis hominis, qui-
cumque penes te operatus fuerit, non maneat penes te, sed redde ei
statim, et merces tua non minorabitur; si servieris Deo in veritate,
reddetur tibi. Attende tibi, fili, in omnibus operibus tuis et esto
sapiens in omnibus sermonibus tuis 15 et, quod oderis, nemini fece-
ris. Noli bibere vinum in ebrietatem, et non comitetur te ebrietas
in via tua. 16 De pane tuo communica esurienti et de vestimentis
tuis nudis; ex omnibus, quaecumque tibi abundaverint, fac eleemosy-
nam, et non invideat oculus tuus, cum facis eleemosynam. 17 Frange
panem tuum et effunde vinum tuum super sepulcra iustorum et noli
dare peccatoribus. 18 Consilium ab omni sapiente inquire et noli
contemnere omne consilium utile. 19 Omni tempore benedic Domi-
num et postula ab illo, ut dirigantur viae tuae et omnes semitae

[4] 12 *Patres*: cum B c x – *saeculo*: cum B c – *semine*: cum c – *possidebit*: cum B c r p

19 *Dominum*: cum c b m

tuae et consilia bene disponantur, quoniam omnes gentes non ha-
bent consilium bonum, sed ipse Dominus dabit ipsis bonum con-
silium. Quem enim voluerit, allevat et, quem voluerit, Dominus de-
mergit usque ad inferos deorsum. Et nunc, fili, memor esto prae-
ceptorum meorum, et non deleantur de corde tuo. [20] Et nunc, fili,
indico tibi commendasse me decem talenta argenti Gabael filio Ga-
briae in Rages Mediae. [21] Noli vereri, fili, quia pauperem vitam ges-
simus. Habes multa bona, si timueris Deum et recesseris ab omni
peccato et bene egeris in conspectu Domini Dei tui ».

5 [1] Tunc Thobias respondens Thobi patri suo dixit: « Omnia, quae-
cumque mihi praecepisti, pater, faciam. [2] Quomodo autem potero
hanc pecuniam recipere ab illo? Neque ille me novit neque ego novi
illum. Quod signum dabo illi, ut me cognoscat et credat et det mihi
hanc pecuniam? Sed neque vias, quae ad Mediam, novi, ut eam illuc ».
[3] Tunc respondens Thobi Thobiae filio suo dixit: « Chirographum
dedit mihi, et chirographum meum dedi illi et divisi in duas partes,
et unusquisque unam accepimus, et posui cum ipsa pecunia. Et
ecce nunc anni sunt viginti, ex quibus penes illum commendavi hanc
pecuniam. Et nunc, fili, inquire tibi hominem fidelem, qui eat te-
cum, et dabimus illi mercedem, donec venias. Et, dum vivo, recipe
pecuniam ab illo ».
[4] Et exiit Thobias quaerere hominem, qui iret cum ipso in Me-
diam et qui haberet notitiam viae. Et invenit Raphael angelum stan-
tem ante ipsum et nesciebat illum angelum Dei esse. [5] Et dixit illi:
« Unde es, iuvenis? ». Et dixit illi: « Ex filiis Israel fratribus tuis et
veni huc, ut operer ». Et dixit illi Thobias: « Nosti viam, quae ducit
in Mediam? ». [6] Et ille dixit: « Utique, aliquotiens fui ibi et habeo
notitiam et scio omnes vias et aliquotiens ibam in Mediam et ma-
nebam penes Gabael fratrem nostrum, qui commoratur in Rages
Mediae, et abest iter bidui statuti ex Ecbatanis usque Rages. Nam
posita est in monte et Ecbatana in medio campo ». [7] Et dixit illi
Thobias: « Sustine me, iuvenis, donec intrans patri meo nuntiem.
Necessarium est enim mihi, ut eas mecum, et dabo tibi mercedem
tuam ». [8] Et dixit illi: « Ecce sustineo; tantum noli tardare ». [9] Et
introiens Thobias renuntiavit Thobi patri suo et dixit ei: « Ecce

[4] [19] *Omnes gentes*: cum B c

[5] [3] *Viginti*: cum S r p

[4] *Ante ipsum*: cum S; cfr. x – *nesciebat*: cum S B c m

[7] *Me*: cum S B x

[8] *Tantum*: cum S R c m x g

inveni hominem ex fratribus nostris, de filiis Israel, qui eat mecum ». Et dixit illi: « Roga mihi hominem, ut sciam quid sit genus eius, et ex qua tribu sit et an fidelis sit, ut eat tecum, fili ». [10] Et exivit Thobias et vocavit illum et dixit ei: « Iuvenis, pater te rogat ». Et introivit ad eum, et prior Thobis salutavit eum. Et ille dixit ei: « Gaudium tibi magnum sit! ». Et respondens Thobi dixit illi: « Quid mihi adhuc gaudium est? Homo sum inutilis oculis et non video lumen caelorum, sed in tenebris positus sum sicut mortui, qui non amplius vident lumen. Vivus ego sum inter mortuos. Vocem hominum audio et ipsos non video ». Et dixit ei: « Forti esto animo; in proximo est, ut a Deo cureris. Forti animo esto! ». Et respondit illi Thobi: « Thobias filius meus vult ire in Mediam. Nonne poteris ire cum illo et ducere illum? Et dabo tibi mercedem tuam, frater ». Et dixit illi: « Potero ire cum illo, quoniam novi omnes vias et aliquotiens ivi in Mediam et perambulavi omnes campos eius et montes et omnes commeatus scio ». [11] Et dixit ei: « Frater, ex qua patria es et ex qua tribu? Narra mihi, frater ». [12] Et ille dixit: « Quid tibi necesse est tribus? ». Et dixit ei: « Volo scire ex veritate cuius sis et nomen tuum ». [13] Et dixit: « Ego sum Azarias Ananiae magni filius, ex fratribus tuis ». [14] Et dixit illi Thobi: « Salvus et sanus venias, frater, sed ne irascaris, frater, quod voluerim verum scire et patriam tuam. Tu frater meus es et de genere bono et optimo! Noveram Ananiam et Nathan duos filios Semeliae magni; et ipsi mecum ibant in Ierusalem et adorabant ibi mecum et non exerraverunt. Fratres tui viri optimi sunt; ex bona radice es. Et gaudens venias! ». [15] Et dixit ei: « Ego tibi dabo mercedis nomine drachmam diurnam et, quaecumque necessaria sunt tibi et filio meo, similiter; et vade cum illo, [16] et adiciam tibi ad mercedem ». [17] Et dixit illi: « Ibo cum illo, ne timueris; salvi ibimus et salvi revertemur ad te, quoniam via tuta est ». Et dixit ei: « Benedictio sit tibi, frater! ». Et vocavit filium suum et dixit illi: « Fili, praepara, quae ad viam, et exi cum fratre tuo. Deus autem, qui in caelo est, protegat vos ibi et reducat vos ad me salvos; et angelus illius comitetur vos cum sanitate, fili! ».

Et exiit, ut iret viam suam, et osculatus est patrem suum et ma-

[5] [10] *Introivit ad eum*: cum S c
[11] *Patria*: cum B S c
[12] *Volo scire ex veritate*: cum B c – *cuius sis et nomen tuum*: cum B c
[13] *Et dixit*: cum B c
[14] *Semeliae*: cum S b m; cfr. x
[17] *Fili*: cum S c – *ad viam*: cum S B b – *ad me*: cum S x

trem. Et dixit illi Thobi: « Vade sanus! ». 18 Et lacrimata est mater
illius et dixit Thobi: « Quid dimisisti filium meum? Nonne ipse
est virga manus nostrae et ipse intrat et exit coram nobis? 19 Pecunia
ne adveniat pecuniae, sed purgamentum sit filii nostri. 20 Quomodo
datum est nos a Domino vivere, hoc sufficiebat nobis ». 21 Et dixit
illi: « Noli computare: salvus ibit filius noster et salvus revertetur
ad nos, et oculi tui videbunt eum illa die, qua venerit ad te sanus.
Ne computaveris, ne timueris de illis, soror. 22 Angelus enim bonus
ibit cum illo, et bene disponetur via illius, et revertetur sanus ».

6 1 Et cessavit plorare. 2 Et profectus est puer et angelus cum illo;
et canis exiit cum illo et secutus est eos. Et abierunt ambo, et com-
prehendit illos prima nox; et manserunt super flumen Tigrin. 3 Et
descendit puer lavare pedes in flumen, et exsiliens piscis de aqua
magnus volebat gluttire pedem pueri, et exclamavit. 4 Et ait illi
angelus: « Comprehende et tene! ». Et comprehendit puer piscem
et eduxit illum in terram. 5 Et dixit angelus illi: « Exintera hunc
piscem et tolle fel et cor et iecur illius et repone ea tecum et in-
teranea proice. Sunt enim fel et cor et iecur eius ad medicamen-
tum utilia ». 6 Et exinterans puer piscem illum collegit fel, cor et
iecur; et piscem assavit et manducavit et reliquit ex illo salitum.
Et abierunt ambo pariter, donec appropinquarent ad Mediam. 7 Et
tunc interrogavit puer angelum et dixit ei: « Azaria frater, quod
remedium est in corde et iecore piscis et in felle? ». 8 Et dixit illi:
« Cor et iecur piscis fumiga coram viro aut muliere, qui occursum
daemonii aut spiritus nequissimi habet, et fugiet ab illo omnis oc-
cursus, et ne maneant cum illo in aeternum. 9 Et fel ad inungen-
dos oculos hominis, in quos ascenderunt albugines, ad flandum in
ipsis super albugines, et ad sanitatem perveniunt ».
10 Et postquam intravit in Mediam et iam appropinquabat ad Ec-
batana, 11 dixit Raphael puero: « Thobia frater! ». Et dixit ei: « Ecce
ego ». Et dixit illi: « In eis, quae sunt Raguel, hac nocte manere

[5] 18 *Thobi*: cum B S R; cfr. m 2 m. – *Quid*: cum B S R
19 *Purgamentum*: cum B S b
20 *Nos*: cum c
22 *Enim*: cum S b
[6] 2 *Puer*: cum S c
3 *Flumen*: cum S b; cfr. c x – *exsiliens*: cum S m – *aqua*: cum S b m g r p
5 *Illius*: cum S b g p
8 *Illi*: cum B s b – *nequissimi*: cum R b m
11 *In eis, quae sunt Raguel*: cum S c

nos oportet. Et homo est propinquus tuus et habet filiam nomine Saram, [12] sed neque masculum neque filiam aliam praeter Saram solam habet, et tu proximus es illius prae omnibus hominibus, ut possideas eam; et iustum est, ut possideas, quae sunt patri eius. Et haec puella sapiens et fortis et bona valde, et pater ipsius diligit illam ». [13] Et dixit: « Iustum est, ut accipias illam. Et audi me, frater, et loquar de puella hac nocte, ut accipiamus illam tibi uxorem et, cum reversi fuerimus ex Rages, faciemus nuptias eius. Scio autem quoniam Raguel non potest denegare illam tibi. Novit enim quia, si dederit illam viro alteri, morte periet, secundum iudicium libri Moysis, quia tibi aptum est accipere hereditatem et filiam illius magis quam omni homini. Et nunc, frater, audi me, et loquemur de hac puella hac nocte et desponsabimus illam tibi et, cum reversi fuerimus ex Rages, accipiemus illam et ducemus eam nobiscum in domum tuam ». [14] Tunc respondens Thobias dixit Raphael: « Azaria frater, audivi quoniam iam tradita est viris septem, et mortui sunt in cubiculis suis noctu; cum intrabant ad illam, moriebantur. Audivi etiam quosdam dicentes quoniam daemonium illos occidit [15] et timeo nunc, quoniam diligit illam et ipsam quidem non vexat, sed eum, qui illi voluerit propinquare, ipsum occidit. Unicus sum patri meo; ne forte moriar et deducam patris mei vitam et matris meae cum dolore super me in sepulcrum eorum. Sed neque alium filium habent, qui sepeliat illos ». [16] Et dixit illi angelus: « Non es memor mandatorum patris tui, quoniam praecepit tibi accipere uxorem ex domo patris tui? Et nunc audi me, frater: noli computare daemonium illud, sed accipe illam, et scio quoniam dabitur tibi hac nocte uxor. [17] Et cum intraveris in cubiculum, tolle de iecore piscis et cor et impone super cinerem incensi. Et odor manabit, et odorabitur illud daemonium et fugiet et non apparebit circa illam omnino in perpetuo. [18] Et, cum coeperis esse cum illa, surgite primum ambo et orate et deprecamini Dominum caeli, ut detur vobis misericordia et sanitas. Noli timere: tibi enim destinata est ante saeculum, et tu illam sanabis, et ibit tecum, et credo quoniam habebis ex illa filios, et erunt tibi sicut fratres. Noli computare ». Et cum audisset Thobias sermones Raphael quoniam soror est illius et de semine patris illius, dilexit eam valde, et cor eius haesit illi.

[6] [13] *Potest denegare*: cum *d p*; cfr. x – *novit enim quia, si dederit viro alteri*: cum *d p*
[15] *In sepulcrum eorum*: cum b
[16] *Non es memor*: S B *d p* R b m g – *ex domo*: cum S r p
[17] *Cinerem*: cum B S b – *incensi*: cum b; cfr. B S *d p*

7 1 Et cum venisset in Ecbatana, dixit illi: « Azaria frater, duc
me ad Raguel, fratrem nostrum, viam rectam ». Et duxit eum ad
domum Raguel, et invenerunt illum sedentem circa ostium atrii sui
et salutaverunt illum priores. Et ille dixit eis: « Bene valeatis, fra-
tres, intrate salvi et sani ». Et induxit eos in domum suam. 2 Et dixit
Ednae uxori suae: « Quam similis est hic iuvenis Thobi fratri
meo! ». 3 Et interrogavit illos Edna et dixit eis: « Unde estis, fra-
tres? ». Et dixerunt illi: « Ex filiis Nephthali nos sumus captivis
in Nineve ». 4 Et dixit eis: « Nostis Thobin fratrem nostrum? ». Et
dixerunt ei: « Novimus illum ». Et dixit eis: « Fortis est? ». 5 Et
dixerunt illi: « Fortis est et vivit ». Et Thobias dixit: « Pater meus
est ». 6 Et exsilivit Raguel et osculatus est illum lacrimans 7 et dixit:
« Benedictio tibi sit, fili, boni et optimi patris fili. O infelicitas ma-
lorum, quia excaecatus est vir iustus et faciens eleemosynas! ». Et
incubuit lacrimans super collum Thobiae filii fratris sui. 8 Et Edna
uxor eius lacrimata est super eum et Sara filia eorum lacrimata est
et ipsa. 9 Et occidit arietem ex ovibus et suscepit illos libenter. Et,
postquam laverunt et se purificaverunt et discubuerunt ad cenan-
dum, dixit Thobias ad Raphael: « Azaria frater, dic Raguel, ut det
mihi Saram sororem meam ». 10 Et audivit Raguel hunc sermonem
et dixit puero: « Manduca et bibe et suaviter tibi sit hac nocte. Non
est enim homo, quem oporteat accipere Saram filiam meam nisi
tu, frater. Similiter et mihi non licet eam dare alii viro nisi tibi,
quia tu proximus mihi es. Verum autem tibi dicam, fili. 11 Tradidi
illam viris septem fratribus nostris et omnes mortui sunt nocte, cum
intrabant ad eam. Et nunc, fili, manduca et bibe, et Dominus faciet
in vobis ». Et dixit Thobias: « Hinc non edam neque bibam, do-
nec, quae sunt ad me, confirmes ». Et Raguel dixit ei: « Facio; et
ipsa datur tibi secundum iudicium libri Moysis, et de caelo iudi-
catum est tibi illam dari. Duc sororem tuam; amodo tu illius frater
es, et haec tua soror est. Datur tibi ex hodierno et in aeternum. Et
Dominus caeli bene disponat vobis, fili, hac nocte et faciat miseri-
cordiam et pacem ». 12 Et accersivit Raguel Saram filiam suam, et
accessit ad illum. Et, apprehensa manu illius, tradidit eam illi et
dixit: « Duc secundum legem et iudicium, quod scriptum est in
libro Moysis dari tibi uxorem. Habe et duc ad patrem tuum sanus.

[7] 1 *Viam rectam*: cum S p r
4 *Fortis*: cum m g p r
10 *Homo*: cum S R – *nisi*: cum S x
11 *Iudicium*: cum S B R b m g x r p – *libri*: cum S R m x g r p
12 *Libro*: cum S R B m g x

Et Deus caeli det vobis bonum iter et pacem ». [13] Et vocavit matrem eius et praecepit afferri chartam, ut faceret conscriptionem coniugii et quemadmodum tradidit illam uxorem ei secundum iudicium legis Moysis. Et attulit mater illius chartam, et ille scripsit et signavit. [14] Et ex illa hora coeperunt manducare et bibere. [15] Et vocavit Raguel Ednam uxorem suam et dixit illi: « Soror, praepara cubiculum aliud et introduc eam illuc ». [16] Et abiens stravit, sicut illi dixit, et introduxit eam illuc et lacrimata est causa illius et extersit lacrimas et dixit illi: [17] « Forti animo esto, filia. Dominus caeli det tibi gaudium pro taedio tuo. Forti animo esto! ». Et exiit.

8 [1] Et cum consummaverunt manducare et bibere, voluerunt dormire et deduxerunt iuvenem et induxerunt eum in cubiculum. [2] Et rememoratus est Thobias sermonum Raphael et sustulit de saccello, quem habebat, cor et iecur piscis et imposuit super cinerem incensi. [3] Et odor piscis prohibuit et refugit daemonium in superiores partes Aegypti. Et abiens Raphael colligavit eum ibi et reversus est continuo. [4] Et exierunt et clauserunt ostium cubiculi. Et exsurrexit Thobias de lecto et dixit ei: « Surge, soror! Oremus et deprecemur Dominum nostrum, ut faciat super nos misericordiam et sanitatem. [5] Et surrexit, et coeperunt orare et deprecari Dominum, ut daretur illis sanitas. Et coeperunt dicere: « Benedictus es, Deus patrum nostrorum, et benedictum nomen tuum in omnia saecula saeculorum! Benedicant tibi caeli et omnis creatura tua in omnia saecula! [6] Tu fecisti Adam et dedisti illi adiutorium firmum Evam, et ex ambobus factum est semen hominum. Et dixisti non esse bonum hominem solum: " Faciamus ei adiutorium simile sibi ". [7] Et nunc non luxuriae causa accipio hanc sororem meam, sed in veritate. Praecipe, ut miserearis mei et illius, et consenescamus pariter sani ». [8] Et dixerunt: « Amen, amen! ». [9] Et dormierunt per noctem.

Et surgens Raguel accersivit servos secum, et abierunt et foderunt foveam. [10] Dixit enim: « Ne forte moriatur, et omnibus simus derisio et opprobrium ». [11] Et, ut consummaverunt fossuram, reversus est Raguel domum et vocavit uxorem suam [12] et dixit: « Mitte unam ex ancillis, et intrans videat an vivat; et, si mortuus est, ut sepeliamus illum, nemine sciente ». [13] Et miserunt ancillam et accenderunt

[7] [12] *Caeli*: cum S b m g

[8] [1] *Voluerunt dormire*: cum S R b g r p – *et deduxerunt*: cum S b r p – *iuvenem*: cum S R r p

[2] *Saccello*: cum S b x – *cinerem incensi*: cum S b; cfr. B

[7] *Hanc*: cum S B b

lucernam et aperuerunt ostium, et intravit et invenit illos iacentes et
pariter dormientes. [14] Et reversa puella nuntiavit eis illum vivere et
nihil mali esse. [15] Et benedixerunt Deum caeli et dixerunt: « Bene-
dictus es, Deus, in omni benedictione sancta et munda, et bene-
dicant tibi omnes sancti tui et omnis creatura tua; et omnes angeli
tui et electi tui benedicant tibi in omnia saecula! [16] Benedictus es,
quoniam laetificasti me, et non contigit mihi, sicut putabam, sed se-
cundum magnam misericordiam tuam egisti nobiscum. [17] Et benedic-
tus es, quoniam misertus es duorum unicorum. Fac illis, Domine,
misericordiam et sanitatem et consumma vitam illorum cum miseri-
cordia et laetitia ». [18] Tunc praecepit servis suis, ut replerent fossam
priusquam lucesceret.

[19] Et praecepit uxori suae, ut faceret panes multos; et abiens ipse
ad gregem adduxit vaccas duas et quattuor arietes et iussit consum-
mari eos, et coeperunt praeparare. [20] Et vocavit Thobiam et iuravit
illi et dixit ei: « Diebus quattuordecim hinc non recedes, sed hic
manebis, manducans et bibens mecum, et laetificabis animam filiae
meae multis afflictam doloribus. [21] Et ex eo, quod possideo, accipe
partem dimidiam et vade sanus ad patrem tuum. Et alia dimidia
pars, cum mortui fuerimus ego et uxor mea, vestra erit. Forti
animo esto, fili! Ego pater tuus sum et Edna mater tua; et tui
sumus nos et sororis tuae amodo et in perpetuum. Forti animo
esto, fili! ».

9 [1] Tunc accersivit Thobias Raphael et dixit illi: [2] « Azaria frater,
adsume tecum hinc servos quattuor et camelos duos et perveni in
Rages et vade ad Gabael et da illi chirographum et recipe pecuniam
et adduc illum tecum ad nuptias. [3] Scis enim quoniam numerat dies
pater et, si tardavero diem unum, contristabo eum valde. [4] Sed vi-
des quomodo Raguel iuraverit, cuius iuramentum spernere non pos-
sum ». [5] Et abiit Raphael et quattuor pueri et duo cameli in Rages
Mediae, et manserunt penes Gabael, et dedit illi Raphael chirogra-

[8] [14] *Puella*: cum S b – *eis*: cum S B b
[15] *Benedixerunt*: cum S m – *et dixerunt*: cum S m – *Deus*: cum S R g m – *in*: cum S B b – *sancti*: cum B b g – *et omnes angeli tui et electi tui*: cum B *d p* Pesh
[18] *Tunc*: cum S R b m g
[19] *Abiens*: cum S x
[21] *et tui*: cum S R

[9] [3] *Diem unum*: cum S b – *valde*: cum S b
[5] *Et quattuor pueri et duo cameli*: cum S b

phum eius et indicavit illi de Thobia filio Thobis quoniam accepit
uxorem filiam Raguel et quia rogat illum ad nuptias. Et surrexit
Gabael et protulit folles cum sigillis suis et numeravit pecuniam et
composuit supra camelos. 6 Et vigilaverunt simul et venerunt ad
nuptias et intraverunt in ea, quae Raguel, et invenerunt Thobiam
discumbentem. Et exsiliit et salutavit illum et lacrimatus est et bene-
dixit eum et dixit illi Gabael: « Benedictus Dominus, qui dedit tibi
pacem, quoniam boni et optimi et iusti viri et eleemosynas facientis
filius es! Det tibi benedictionem Dominus caeli et uxori tuae et
patri tuo et matri tuae et patri et matri uxoris tuae. Et benedictus
Deus, quoniam video Thobiam consobrinum meum similem illi! ».

10 1 Et cotidie ex illo die computabat Thobi dies, in quibus iret
et in quibus reverteretur filius eius. Et, postquam consummati sunt
dies, et filius eius non veniebat, 2 dixit: « Numquid detentus est ibi?
Aut numquid Gabael mortuus est, et nemo illi reddit pecuniam? ».
3 Et contristari coepit. 4 Et Anna uxor illius dixit: « Periit filius meus
et iam non est inter vivos. Quare tardat? ». Et coepit plorare et
lugere filium suum et dixit: 5 « Vae mihi, fili, quia te dimisi ire, lu-
men oculorum meorum! ». 6 Cui Thobi dicebat: « Tace, noli com-
putare, soror; salvus est filius noster, sed certe mora fuit illis ibi,
et homo, qui cum illo ivit, fidelis est et est ex fratribus nostris. Noli
taediare pro illo, soror, iam veniet ». 7 Et illa dixit: « Tace a me; noli
me seducere! Periit filius meus ». Et exsiliens circumspiciebat cotidie
viam, qua filius eius profectus erat, et nihil gustabat; et, cum occi-
disset sol, introibat et lugebat lacrimans tota nocte et non dormiebat.

Et, ut consummati sunt quattuordecim dies nuptiarum, quos
iuraverat Raguel facere filiae suae, exiit ad illum Thobias et dixit:
« Dimitte me. Scio enim quia pater meus et mater mea non credunt
se adhuc visuros me. Nunc itaque peto, pater, ut dimittas me, et eam
ad patrem meum; iam tibi indicavi quomodo illum reliquerim ».

[9] 5 *Eius*: cum S R b – *quia*: cum S b – *Gabael*: cum *d p* Pesh; cfr. x – *et protulit*: cum *d p* Pesh x – *folles*: cum R b; cfr. v – *et numeravit pecuniam*: cum *d p* Pesh; cfr. x – *et composuit*: cum *d p* Pesh m

6 *Et invenerunt*: cum S b – *Gabael*: cum *d p* Pesh – *tuo*: cum S m – *tuae et patri et matri*: cum m – *Deus*: cum S m r p

[10] 2 *Numquid* (2): cum S B R b m g

4 *Dixit*: cum B b; cfr. S

5 *Dimisi*: cum B b; cfr. S

6 *Veniet*: cum S b m g

7 *Dixit*: cum S B b – *quos*: cum B S x

8 Et dixit Raguel Thobiae: « Remane, fili, remane penes me, et ego
nuntios mitto ad Thobin patrem tuum, et indicabunt illi de te ». 9 Et
dixit illi: « Minime; peto, ut dimittas me hinc ad patrem meum ».
10 Et surgens Raguel tradidit Thobiae Saram uxorem eius et dimi-
diam partem substantiae suae, pueros et puellas, oves et boves, asi-
nos et camelos, vestem et pecuniam et vasa. 11 Et dimisit illos et
vale illi fecit et dixit illi: « Sanus sis, fili, et vade sanus! Dominus
caeli bene dirigat vias vestras; et videam ex vobis filios, antequam
moriar ». 12 Et osculatus est Saram filiam suam et dixit illi: « Filia,
honorem habe socero tuo et socrui tuae, quia ipsi amodo sunt pa-
rentes tui tamquam hi qui te genuerunt. Vade in pacem, filia! Au-
diam de te auditionem bonam in vita mea ». Et osculatus est eam
et dimisit illos. Et Edna dixit Thobiae: « Fili et frater dilecte, te
restituat Dominus caeli, et videam filios tuos et Sarae filiae meae,
antequam moriar, ut delecter coram Domino. Ego trado tibi filiam
meam tamquam depositum, ut non vexes eam omnibus diebus vi-
tae tuae. Vade, fili, in pacem. Ego mater tua amodo, et Sara soror
tua. Bene dirigamur omnes in ipso omnibus diebus vitae nostrae ».
Et osculata est ambos et dimisit illos sanos. 13 Et discessit Thobias
a Raguel gaudens et benedicens Dominum caeli et terrae, regem
omnium, quia direxerat viam eius. Et benedixit Raguel et Ednae
uxori eius et dixit eis: « Fiat mihi honorare vos tamquam parentes
meos omnibus diebus vitae vestrae ».

11 1 Et abierunt viam suam et pervenerunt Charran, quae est contra
Nineven. 2 Tunc dixit Raphael: « Scis quomodo dereliquerimus pa-
trem tuum. 3 Praecedamus uxorem tuam et praeparemus domum,
dum veniunt ». 4 Et processerunt ambo pariter. Et dixit illi: « Tolle
tecum fel ». Et abiit cum illis canis ex eis, qui sequebantur eum et
Thobiam. 5 Et Anna sedebat circumspiciens viam filii sui. 6 Et co-
gnovit illum venientem et dixit patri eius: « Ecce filius tuus venit,
et homo, qui cum illo ierat ». 7 Et Raphael dixit Thobiae, antequam
appropinquaret patri: « Scio quia oculi eius aperientur. 8 Asperge

[10] 8 *Indicabunt*: cum S b
11 *Et vasa*: cum S R x m (2 m)
11 *Illos*: cum S B x
12 *Hi qui*: cum S x – *tuos*: cum S R b x
13 *Regem*: cum S m x g r p
[11] 5 *Anna*: cum S B r p – *sedebat*: cum S B b m g r p – *viam*: cum S; cfr. B R b x g r p
6 *Ierat*: cum S B b g

fel piscis in oculis eius; et detrahet medicamentum et decoriabit al-
bugines de oculis eius. Et respiciet pater tuus et videbit lumen».
9 Et occurrit ei Anna et irruit collo filii sui et dixit illi: «Fili, video
te; amodo moriar!». Et lacrimata est. 10 Et surrexit Thobi et offen-
debat pedibus et egressus est ad ostium atrii. Et occurrit illi Tho-
bias, 11 et fel piscis in manu sua, et insufflavit in oculis illius et appre-
hendit illum et dixit: «Forti animo esto, pater!». Et iniecit medi-
camentum super eum et imposuit. 12 Et decoriavit duabus manibus
suis albugines ab angulis oculorum illius. 13 Et videns filium suum
irruit collo eius 14 et lacrimatus est et dixit ei: «Video te, fili, lumen
oculorum meorum!». Et dixit: «Benedictus Deus, et benedictum
nomen illius magnum, et benedicti omnes sancti angeli eius in omnia
saecula, 15 quoniam ipse flagellavit me, et ecce ego video Thobiam
filium meum!». Et introivit Thobi et Anna uxor eius in domum
gaudentes et benedicentes Deum toto ore suo pro omnibus, quae
sibi evenerant. Et indicavit patri suo Thobias, quoniam perfecta erat
via illius bene a Domino Deo, et quia attulerat pecuniam et quemad-
modum acceperat Saram filiam Raguel uxorem, et quia ecce venit
et ipsa in proximo est portae Nineves. Et gavisi sunt Thobi et Anna
16 et exierunt in obviam nurui suae ad portam Nineves. Et videntes
Thobin, qui erant in Nineve, venientem et ambulantem cum omni vir-
tute sua et a nemine manu deductum mirabantur, 17 et confitebatur
Thobi et benedicebat magna voce Deum coram illis, quoniam miser-
tus est illius Deus et aperuit oculos eius. Et appropinquavit Thobi ad
Saram uxorem Thobiae filii sui et benedixit illi et dixit ei: «Intres
sana, filia! Et benedictus Deus tuus, qui adduxit te ad nos, filia!
Et benedictus pater tuus et benedictus Thobias filius meus et bene-
dicta tu, filia! Intra in domum tuam sana in benedictione et gaudio;
intra, filia!». In illo die factum est gaudium omnibus Iudaeis, qui
erant in Nineve. 18 Et venerunt Achicarus et Nadab ex fratribus
illius gaudentes ad Thobiam. Et consummatae sunt nuptiae cum
gaudio septem diebus, et data sunt illi munera multa.

12 1 Et, postquam consummatae sunt nuptiae, vocavit Thobi filium
suum Thobiam et dixit illi: «Homini illi, qui tecum ivit, reddamus

[11] 8 *Detrahet*: cum g
10 *Ostium atrii*: cum S b m g R
11 *Illius*: cum S x
12 *Suis*: cum S m
13 *Videns*: cum B x
17 *Et benedictus Thobias filius meus*: cum S b g r p x – *factum est*: cum S m
18 *Venerunt*: cum S B R – *Nadab*: cum S m – *ex fratribus*: cum Pesh; cfr. 1, 22

honorem et adiciamus ad mercedem suam ». [2] Et dixit illi: « Pater,
quantam illi dabo mercedem? Non laedor, si dedero illi ex his, quae
mecum contulit, dimidiam partem. [3] Duxit me sanum et uxorem
meam curavit et pecuniam mecum attulit et te curavit! Quantam
illi dabo mercedem adhuc? ». [4] Et dixit illi Thobi: « Iustum est illum,
fili, dimidium omnium horum, quae tecum attulit, accipere ». [5] Et
vocavit illum et dixit: « Accipe dimidium omnium horum, quae te-
cum attulisti, in mercedem tuam et vade sanus ». [6] Tunc Raphael
vocavit ambos abscondite et dixit illis: « Deum benedicite et illi
confitemini coram omnibus viventibus, quae fecit nobiscum bona,
ut benedicatis et decantetis nomini eius; sermones Dei honorifice
ostendite et ne cunctemini confiteri illi. [7] Sacramentum regis bonum
est abscondere, opera autem Dei revelare et confiteri honorificum
est. Bonum facite, et malum non inveniet vos. [8] Bona est oratio cum
ieiunio, et eleemosyna cum iustitia. Melius est modicum cum iusti-
tia quam plurimum cum iniquitate. Bonum est facere eleemosynam
magis quam thesauros auri condere. [9] Eleemosyna a morte liberat et
ipsa purgat omne peccatum. Qui faciunt eleemosynam, saturabuntur
vita; [10] qui faciunt peccatum et iniquitatem, hostes sunt animae suae.
[11] Omnem veritatem vobis manifestabo et non abscondam a vobis
ullum sermonem. Iam demonstravi vobis et dixi: Sacramentum re-
gis bonum est abscondere, opera autem Dei revelare honorificum
est. [12] Et nunc, quando orabas tu et Sara, ego obtuli memoriam ora-
tionis vestrae in conspectu claritatis Domini; et, cum sepeliebas
mortuos, similiter. [13] Et quia non es cunctatus exsurgere et relin-
quere prandium tuum et abisti et sepelisti mortuum, tunc missus
sum ad te tentare te. [14] Et iterum me misit Deus curare te et Sa-
ram nurum tuam. [15] Ego sum Raphael, unus ex septem angelis sanc-
tis, qui assistimus et ingredimur ante claritatem Domini ». [16] Et
conturbati sunt ambo et ceciderunt in faciem suam et timuerunt.
[17] Et dixit illis: « Nolite timere; pax vobis. Deum benedicite in omne
aevum. [18] Cum essem vobiscum, non mea gratia eram vobiscum,
sed voluntate Dei. Ipsi benedicite omnibus diebus, decantate ei.
[19] Et videbatis me quia nihil manducabam, sed visus vobis videba-
tur. [20] Et nunc benedicite Dominum super terra et confitemini Deo.

[12] [8] *Ieiunio*: cum B *d p*
[12] *Sepeliebas*: cum S B b
[13] *Mortuum*: cum S B R m r p – *tunc*: cum S b
[17] *Deum*: cum S B b g r p
[18] *Vobiscum* (2): cum S R m
[20] *Benedicite Dominum*: cum S R

Ecce ego ascendo ad eum, qui me misit. Scribite omnia haec, quae
contigerunt vobis ». Et ascendit. [21] Et surrexerunt et iam non pote-
rant illum videre. [22] Et benedicebant et decantabant Deo et confi-
tebantur illi in omnibus his magnis operibus illius, quia apparuerat
illis angelus Dei.

13 [1] Et scripsit orationem Thobi in laetitiam et dixit:
[2] « Benedictus Deus vivens in aevum,
et regnum illius,
quia ipse flagellat et miseretur,
deducit usque ad inferos deorsum
et reducit a perditione maiestate sua,
et non est qui effugiat manum eius.
[3] Confitemini illi, filii Israel, coram nationibus,
quia ipse dispersit vos in illis
[4] et ibi ostendit maiestatem suam.
Et exaltate illum coram omni vivente,
quoniam Dominus noster, et ipse est pater noster
et ipse est Deus noster in omnia saecula.
[5] Flagellabit vos ob iniquitates vestras
et omnium miserebitur vestrum
et colliget vos ab omnibus nationibus,
ubicumque dispersi fueritis.
[6] Cum conversi fueritis ad illum
in toto corde vestro et in tota anima vestra,
ut faciatis coram illo veritatem,
tunc revertetur ad vos
et non abscondet a vobis faciem suam amplius.
Et nunc aspicite, quae fecit vobiscum,
et confitemini illi in toto ore vestro.
Benedicite Dominum iustitiae
et exaltate regem saeculorum.
Ego in terra captivitatis meae confiteor illi
et ostendo virtutem et maiestatem eius genti peccatorum.
Convertimini, peccatores, et facite iustitiam coram illo.
Quis scit, si velit vos et faciat vobis misericordiam?
[7] Ego et anima mea regi caeli laetationes dicimus,
et anima mea laetabitur omnibus diebus vitae suae.

[13] [4] *Ostendit*: cum S m
[6] *Abscondet*: cum S B R Sin – *vobiscum*: cum S B Sin b x – *iustitiae*: cum S B m x – *vos*: cum B b x m – *et*: cum B x

8 Benedicite Dominum, omnes electi,
et, omnes, laudate maiestatem illius.
Agite dies laetitiae et confitemini illi.
9 Ierusalem, civitas sancta,
flagellabit te in operibus manuum tuarum.
10 Confitere Domino in bono opere et benedic regem saeculorum,
ut iterum tabernaculum tuum aedificetur in te cum gaudio
et laetos faciat in te omnes captivos
et diligat in te omnes miseros in omnia saecula saeculorum.
11 Lux splendida fulgebit in omnibus finibus terrae;
nationes multae venient tibi ex longinquo
et a novissimis partibus terrae ad nomen sanctum tuum
et munera sua in manibus suis habentes regi caeli.
Generationes generationum dabunt in te laetitiam,
et nomen electae erit in saecula saeculorum.
12 Maledicti omnes, qui dixerint verbum durum.
Maledicti erunt omnes, qui deponunt te
et destruunt muros tuos,
et omnes, qui subvertunt turres tuas
et qui incendunt habitationes tuas.
Et benedicti erunt omnes, qui timent te in aevum.
13 Tunc gaude et laetare in filiis iustorum,
quoniam omnes colligentur
et benedicent Domino aeterno.
14 Felices, qui diligunt te,
et felices, qui gaudebunt in pace tua.
Et beati omnes homines,
qui contristabuntur in omnibus flagellis tuis,
quoniam in te gaudebunt
et videbunt omne gaudium tuum in aeternum.
15 Anima mea, benedic Domino regi magno,
16 quia in Ierusalem civitate aedificabitur
domus illius in omnia saecula.
Felix ero, si fuerint reliquiae seminis mei
ad videndam claritatem tuam
et confitendum regi caeli.

[13] [10] *Regem*: cum B m
[12] *Incendunt*: cum R m
[14] *Et*: cum m Sin
[16] *Seminis mei*: cum x

Ostia Ierusalem sapphiro et smaragdo aedificabuntur,
et lapide pretioso omnes muri tui;
et turres Ierusalem auro aedificabuntur,
et propugnacula eius auro mundo.
17 Plateae Ierusalem carbunculo sternentur
et lapide Ophir;
18 et ostia Ierusalem cantica laetitiae dicent,
et omnes vici eius loquentur: " Alleluia.
Benedictus Deus Israel,
et benedicti, qui benedicent nomen sanctum,
in aeternum et adhuc! " ».

14 1 Et consummati sunt sermones confessionis Thobis.
Et mortuus est in pace annorum centum duodecim et sepultus
est praeclare in Nineve. 2 Sexaginta autem et duorum annorum erat,
cum invalidus oculis factus est; et, postquam lucem recepit, vixit in
bonis et fecit eleemosynas et proposuit benedicere Deum et con-
fiteri magnitudini Dei. 3 Et, cum moreretur, vocavit Thobiam filium
suum et praecepit illi dicens: « Fili, duc filios tuos 4 et recurre in
Mediam, quoniam credo ego verbo Dei, quod locutus est Nahum
in Nineven quia omnia erunt et venient super Assyriam et Nineven,
quae locuti sunt prophetae Israel, quos misit Deus; omnia evenient,
nihilque minuetur ex omnibus verbis, sed omnia contingent tempo-
ribus suis. Et in Media erit salus magis quam in Assyriis et quam
in Babylone, quia scio ego et credo quoniam omnia, quae dixit Deus,
erunt. Et perficientur, et non excidet verbum de sermonibus. Et fra-
tres nostri, qui habitant in terra Israel, omnes dispergentur et cap-
tivi ducentur a terra optima. Et erit omnis terra Israel deserta, et
Samaria et Ierusalem erit deserta, et domus Dei in tristitia erit et
incendetur et erit deserta usque in tempus. 5 Et iterum misericor-
diam faciet illorum Deus et convertetur ad illos Deus in terram
Israel, et iterum aedificabunt domum, sed non sicut prius, quoad-
usque repleatur tempus maledictionum. Et postea revertentur a cap-
tivitate sua omnes et aedificabunt Ierusalem honorifice, et domus
Dei aedificabitur in ea, sicut locuti sunt de illa omnes prophetae
Israel. 6 Et omnes nationes in tota terra convertentur et timebunt

[13] 16 *Ierusalem*: cum S b
[14] 2 *Dei*: cum S b m
3 *Vocavit*: cum S b
4 *Deus*: cum S R – *Deus* (2): cum S R b m x – *excidet*: cum S R m
5 *Maledictionum*: katarōn

Deum vere et relinquent omnes idola sua, quae seducunt false se-
ductione eorum. 7 Et benedicent Deo aeterno in iustitia. Omnes
filii Israel, qui liberabuntur in diebus illis, memores Dei in veritate,
colligentur et venient in Ierusalem et habitabunt in aeternum in
terra Abraham cum tutela, et tradetur eis. Et gaudebunt, qui dili-
gunt Deum in veritate; qui autem faciunt iniquitatem et peccatum,
deficient de terris omnibus. 8 Et nunc, filii, mando vobis: Servite
Deo in veritate et facite coram illo, quod ipsi placet. Et filiis vestris
mandabitur, ut faciant iustitias et eleemosynam et ut sint memores
Dei et benedicant nomini ipsius in omni tempore in veritate et in
tota virtute sua. 9 Nunc vero, fili, exi a Nineve et noli manere hic,
10 sed, quocumque die sepelieris matrem tuam circa me, eodem die
noli manere in finibus eius. Video enim quia multa iniquitas est in
illa, et fictio multa perficitur in illa, et non confunduntur. Vide,
fili, quae fecit Nadab Achicaro, qui eum nutrivit. Nonne vivus de-
ductus est in terram? Sed tradidit Deus infamiam ante faciem ipsius,
et Achicarus exiit ad lucem, Nadab autem intravit in tenebras aeter-
nas, quia quaesivit occidere Achicarum. Cum faciebat eleemosynam,
exiit de laqueo mortis, quem fixerat ei Nadab, et Nadab cecidit in
laqueum mortis, et perdidit illum. 11 Et nunc, filii, videte quid fa-
ciat eleemosyna et quid faciat iniquitas, quoniam occidit. Et ecce
anima mea deficit! ». Et posuerunt eum super lectum, et mortuus
est et sepultus est praeclare.

12 Et, cum mortua est mater eius, Thobias sepelivit eam iuxta pa-
trem suum et abiit ipse et uxor eius in Mediam et habitavit in Ecba-
tanis cum Raguel socero suo. 13 Et curam habuit senectutis eorum
honorifice et sepelivit illos in Ecbatanis Mediae et hereditatem per-
cepit domus Raguel et Thobis patris sui. 14 Et mortuus est anno-
rum centum decem et septem cum claritate. 15 Et, antequam more-
retur, vidit et audivit perditionem Nineves et vidit captivitatem
illius in Mediam adductam, quam adduxit Asuerus rex Mediae, et
benedixit Deum in omnibus, quae fecit filiis Nineves et Assyriae.
Et gavisus est, antequam moreretur, in Nineve, et benedixit Domi-
num Deum in omnia saecula saeculorum.

[14] 7 *Cum tutela*: cum S R m x – *in veritate*: cum x
8 *Deo*: cum b m x
15 *Deum*: cum S b m R

LIBER IUDITH

1 1 Anno duodecimo regni Nabuchodonosor, qui regnavit in Assyriis in Nineve civitate magna, in diebus Arphaxad, qui regnavit in Medis in Ecbatanis 2 et aedificavit in Ecbatanis et in circuitu muros ex lapidibus excisis in latitudinem cubitorum trium et in longitudinem cubitorum sex et fecit altitudinem muri cubitorum septuaginta et latitudinem eius cubitorum quinquaginta 3 et turres eius constituit super portas eius cubitorum centum et latitudinem earum fundavit in cubitos sexaginta. 4 Et fecit portas eius portas exsurgentes in altitudinem cubitorum septuaginta et in latitudinem earum cubitis quadraginta in exitum virtutis potentium eius et in dispositiones peditum eius. 5 Et fecit bellum in diebus illis rex Nabuchodonosor ad Arphaxad regem in campo magno, hic est campus in finibus Ragau. 6 Et convenerunt in pugnam omnes inhabitantes montanam et omnes inhabitantes Euphraten et Tigrin et Hidaspen et campos Arioch regis Elymaeorum. Et convenerunt gentes multae valde ad bellum filiorum Chaldaeorum. 7 Et misit Nabuchodonosor

Sigla codicum:

Pro veteri versione *Latina* imprimitur codex Bernensis, saeculi x, et conferuntur: x: Complutensis 1, saec. ix; g: Sangermanensis 15, saec. ix; R: Rhodensis, saec. x; o: Oxoniensis, saec. xii; n: Pechianus, saec. ix; m: Monacensis 6239, saec. viii-ix; c: Corbeiensis 7, saec. xii; s: Stuttgartensis, saec. viii; r: Regius 3564, saec. ix; p: Parisinus 11505, a. 822; d: Divodurensis 7, saec. ix; e: Parisinus 78, saec. xii; v: Vercellensis XXII, saec. x; t: Darmstadiensis; l: Legionensis Gothicus. a. 960; h: Oscensis, saec. xii; f: Parisinus 161, saec. xiii; Sin: Sinaiticus Slavonicus 5 (Canticum Iudith); Reg: Reginensis Lat. 11, saec. viii; a: Fragmentum Harvard; k: Fragmentum Hannoverense; L: Fragmentum Leidense; Mi: Liturgia Ambrosiana; AU: Augustinus; LU: Lucifer Calaritanus.

Pro textu *Graeco*: *f*: Parisinus Graecus 1087; *k*: Reginensis Graecus 10.

[1] 1 *Regni*: cum o m v f h l R r e p g – *in Medis*: cum f h l r p

2 *In latitudinem*: cum g – *et in longitudinem*: cfr. R – *muri*: cum v t r x e f p g h l – *et latitudinem eius cubitorum quinquaginta*: cum r

3 *Earum*: cum o r e f p h l

4 *Exsurgentes*: cum t f h – *in altitudinem*: cum o R x; cfr. g – *septuaginta*: cum s l (2 m.)

5 *Hic est campus*: cum g m b v f R etc.

6 *In pugnam*: cum t r e f s p h l – *montanam*: cfr. g – *Chaldeorum*: cfr. Pesh

rex Assyriorum ad omnes inhabitantes Persidem et ad omnes inha-
bitantes ad occasum: inhabitantes Ciliciam et Damascum et Libanum
et Antilibanum et ad omnes inhabitantes circa faciem maritimae;
8 et ad eos, qui sunt in nationibus Carmeli et Galaad, et ad superio-
rem Galilaeam et ad campum magnum Esdrelon; 9 et ad omnes, qui
in Samaria et civitatibus eius, et trans Iordanen usque in Ierusalem
et Bathanam et Chelus et Cades et flumen Aegypti et Taphnas et Ra-
messes et omnem terram Gessen, 10 usquedum veniatur supra Tanim
et Memphin et ad omnes inhabitantes Aegyptum, usquedum venia-
tur ad fines Aethiopiae. 11 Et contempserunt omnes inhabitantes uni-
versam terram verbum Nabuchodonosor regis Assyriorum et non
convenerunt cum eo in pugnam, quoniam non timuerunt eum, sed
erat adversus eos quasi vir unus. Et remiserunt legatos eius vacuos
in despectu faciei eorum. 12 Et indignatus est rex Nabuchodonosor
ad omnem terram istam vehementer. Et iuravit per thronum et re-
gnum suum se vindicaturum esse omnes fines Ciliciae et Damascenae
et Syriae, sublaturum se gladio suo et omnes inhabitantes Moab et
filios Ammon et omnem Iudaeam et omnes, qui in Aegypto, usque-
dum veniatur ad fines duorum marium. 13 Et praeparavit se in vir-
tute sua adversus regem Arphaxad in anno septimo decimo et in-
valuit in pugna sua et evertit omnem virtutem Arphaxad et omnem
equitatum eius et omnes currus ipsius 14 et dominatus est civitatibus
eius. Et abiit usque ad Ecbatana et obtinuit turres et praedavit pla-
teas eius et ornatum eius posuit in improperium illius. 15 Et cepit
Arphaxad in montibus Ragau et iaculatus est eum iaculis suis et
disperdidit eum usque in illum diem. 16 Et reversus est postea in
Nineven ipse et commixtura eius, multitudo hominum pugnatorum
multa valde. Et erat ibi requiescens et epulans ipse et virtus eius
per dies centum viginti.

[1] 7 *Inhabitantes*: cum o m v t r e f p h – *et ad omnes*: cum m (2 m.) s (2 m.)

8 *In nationibus*: cum v r t e f p h l – *Carmeli*: cum R r x t e f p g h l

9 *Terram*: cum o v r t e f p h l

11 *In despectu*: cum x; cfr. R

12 *Thronum*: cum o m R x – *et regnum suum*: cum m – *omnes fines*: cum R – *sublaturum se*: cum R x – *qui in Aegypto*: cum g – *fines*: cum x – *duorum*: cum v r t e f p – *marium*: cfr. x

13 *Evertit*: cum x

14 *Civitatibus*: cum m – *turres*: cum m – *eius*: cum o; cfr. g R – *ornatum*: cum o – *improperium*: cum m

15 *Iaculatus est*: cum m – *eum*: cum s o m R – *iaculis*: cum R

2 [1] Et in anno octavo decimo, secundo et vicesimo die mensis primi
factum est verbum Nabuchodonosor regis Assyriorum, ut vindica-
ret omnem terram, sicut locutus est. [2] Et convocavit omnes famulos
suos et omnes magnates suos et posuit cum eis secretum con-
silii sui et consummavit omne malum terrae ex ore suo; [3] et ipsi
iudicaverunt exterminare omnem carnem eorum, qui non sunt ob-
secuti verbo oris eius. [4] Et factum est, cum consummasset consilium
suum, vocavit Nabuchodonosor rex Assyriorum Holofernen prin-
cipem militiae virtutis suae, qui erat secundus post se, [5] et dixit ad
eum: « Haec dicit rex magnus, universae terrae dominus. Ecce tu
exies a facie mea et accipies tecum viros fidentes in virtute sua: in
centum viginti milia peditum et multitudinem equorum cum ascen-
soribus duodecim milia; [6] et exies in obviam universae terrae ad
occasum, quia non crediderunt verbo oris mei. [7] Et denuntiabis eis,
ut praeparent mihi terram et aquam, quoniam ego exeam in ira mea
ad eos et cooperiam omnem faciem terrae in pedibus virtutis meae
et dabo eos in rapinam, [8] et vulnerati illorum replebunt valles eorum,
et omnis torrens et flumen inundans mortuis eorum replebuntur.
[9] Et adducam captivitatem eorum ad extrema universae terrae. [10] Tu
autem exiens praeoccupabis mihi omnem finem eorum, et tradent
se tibi, et reservabis mihi in diem redargutionis eorum. [11] Super eos
autem, qui non oboediunt, non parcet oculus tuus, ut des eos in
occisionem et rapinam in tota terra tua, [12] quoniam vivo ego et po-
testas regni mei: locutus sum et faciam omnia haec in manu mea.
[13] Et tu non praeteries unum verbum domini tui, sed consummans
consummabis, sicut praecepi tibi, et non prolongabis, ut facias ea ».
[14] Et exiit Holofernes a facie domini sui et vocavit omnes praefectos
et duces et magistratus virtutis Assyriae [15] et numeravit electos
viros in expeditionem, quemadmodum praeceperat ei dominus suus,

[2] [1] *Primi*: cfr. x – *ut vindicaret*: cum o g
[2] *Et convocavit omnes famulos suos*: cum o
[3] *Eorum*: cum o R x
[4] *Post se*: cum o
[6] *Crediderunt*: cum R x
[7] *Quoniam*: cum o m R g – *ad*: cum R x g – *omnem*: cum g o R – *rapinam*: cum o m R x g
[8] *Vulnerati*: cum t – *inundans*: cum o R p g etc.
[9] *Extrema*: cum o R g
[10] *Praeoccupabis*: cum o R x g etc.
[11] *Qui non oboediunt*: cum v r p t e
[12] *Potestas*: cum g R o

in centum viginti milia et equitum sagittariorum duodecim milia.
[16] Et disposuit eos, quemadmodum belli multitudo constituitur. [17] Et
accepit camelos et asinos et mulos ad utensilia eorum, multitudinem
magnam valde, et oves et boves et capras in praeparationem eorum,
quorum non erat numerus, [18] et epimenia omni viro in multitudi-
nem. Et aurum et argentum de domo regis multum valde. [19] Et exiit
a Nineve ipse et omnis virtus eius in profectionem, ut praecederet
regem Nabuchodonosor et cooperiret omnem faciem terrae, quae
est ad occasum, in quadrigis et equitibus et peditibus electis suis.
[20] Et multa mixtura sicut locusta convenerunt cum eis et sicut arena
terrae; non enim erat numerus prae multitudine eorum. [21] Et exie-
runt ex Nineve viam dierum trium super faciem campi Bectileth et
posuerunt tabernacula sua a Bectileth iuxta montem, qui est in si-
nistra superioris Ciliciae. [22] Et accepit omnem virtutem suam, pedi-
tes et equites et quadrigas suas et abiit inde in montanam [23] et con-
cidit Phut et Lud et praedaverunt omnes filios Rassis et filios Ismael,
qui erant contra faciem deserti ad austrum Chelaeorum. [24] Et trans-
gressus est Euphraten et transiit Mesopotamiam et diruit omnes ci-
vitates excelsas, quae erant ad torrentem Abronam, usquequo ve-
niatur ad mare. [25] Et occupavit terminos Ciliciae et concidit omnes
adversantes sibi et venit usque ad terminos Iapheth, qui sunt ad
austrum contra faciem Arabiae. [26] Et circuivit omnes filios Madian
et succendit tabernacula eorum et praedavit stabula eorum. [27] Et
descendit in campum Damasci in diebus messis frumenti et succen-
dit omnes agros eorum; greges et armenta dedit in exterminium et
civitates eorum spoliavit et campos eorum ventilavit et percussit
omnes iuvenes eorum in ore gladii. [28] Et incidit timor et tremor
eius super inhabitantes maritimam, qui erant in Sidone et Tyro, et
inhabitantes Sur et Ochina et omnes, qui incolebant Iamniam; et
habitantes in Azoto et Ascalone et Gaza timuerunt eum valde.

[2] [16] *Belli*: cum o R n g
[17] *Mulos*: cum x – *magnam valde*: cum o R x etc.
[18] *Multitudinem*: cum m
[19] *Omnem*: cum o R x g
[20] *Mixtura*: cum m – *numerus*: cum x – *prae*: cum n
[22] *Montanam*: cum m v t
[23] *Erant*: cum m
[24] *Transgressus est*: cum g R – *Abronam*: cum o
[25] *Concidit*: cum m x – *Arabiae*: cum m o R x g
[28] *Incidit*: cum m – *maritimam*: cum R t – *et omnes qui incolebant*: cum o R x – *in Azoto*: cum g o m R x – *Ascalone*: cum o t – *Gaza*: cum *f k* m o v R t e r p g

3 1 Et miserunt ad eum legatos verbis pacificis dicentes: 2 « Ecce
nos pueri Nabuchodonosor regis magni adstamus coram te; utere
nobis, quemadmodum placet faciei tuae. 3 Ecce villae nostrae et
omnis locus noster et omnis campus frumenti et greges et armenta
et omnia stabula iumentorum nostrorum adstant ante faciem tuam;
utere, quemadmodum placet tibi. 4 Ecce et civitates nostrae et, qui
inhabitant in eis, servi tui sunt; veniens occurre eis, sicut est bonum
in oculis tuis ». 5 Et venerunt viri ad Holofernen et nuntiaverunt ei
secundum verba haec. 6 Et descendit ad maritimam ipse et virtus
eius et custodivit civitates excelsas et accepit ex eis in auxilium viros
electos. 7 Et exceperunt eum ipsi et omnis circumregio eorum cum
coronis et choris et tympanis. 8 Et destruxit omnes fines eorum et
lucos eorum excidit, et datum ei erat omnes deos terrae extermina-
re, ut ipsi soli Nabuchodonosor servirent omnes gentes et omnes lin-
guae et omnes tribus eorum invocarent eum deum. 9 Et venit contra
faciem Esdrelon prope Dothain, quae est contra descensum magnum
Iudaeae, 10 et castra posuerunt inter Gabaa et Scytharum civitatem. Et
erat ibi mensem dierum, ut colligeret omnia utensilia virtutis suae.

4 1 Et audierunt filii Israel, qui habitabant in Iudaea, omnia, quae-
cumque fecerat gentibus Holofernes princeps militiae Nabuchodo-
nosor regis Assyriorum, et quemadmodum spoliaverat omnia sancta
eorum et dederat ea in exterminium. 2 Et timuerunt multum valde
a facie eius et pro Ierusalem et pro templo Domini Dei sui turbati
sunt, 3 quoniam nuper ascenderant de captivitate et nuper omnis
populus Iudaeae collectus erat, et vasa et altare et domus ex com-
maculatione sanctificata erant. 4 Et miserunt in omnem finem Sa-
mariae et in vicos et Bethoron et Abelmain et Iericho et Choba
et Aisora et convallem Salem. 5 Et praeoccupaverunt omnes vertices
montium excelsorum et muris circumdederunt vicos, qui in eis
sunt, et reposuerunt epimenia in praeparationem pugnae, quoniam
nuper erant campi eorum demessi. 6 Et scripsit Ioachim sacerdos

[3] 2 *Magni*: cum o v n R t e x r p g – *adstamus*: cum e r p ; cfr. v t – *faciei tuae*: cum x

5 *Venerunt viri*: cum m – *haec*: cum o R x m

6 *Custodivit*: cum R g

7 *Omnis circumregio*: cum R

8 *Fines*: cum o R x g

10 *Mensem*: cum g – *dierum*: cum R o g

[4] 1 *Fecerat*: cum x

3 *Iudaeae*: cum x – *commaculatione*: cum o

magnus, qui erat in diebus illis in Ierusalem, inhabitantibus Betu-
liam et Betomesthaim, quae est supra descensum contra Esdrelon,
contra faciem campi prope Dothain, 7 dicens ut obtinerent ascensus
montanae, quoniam per eos erat introitus in Iudaeam et erat facile
prohibere ascendentes, eo quod angustus esset accessus viris plus
quam duobus. 8 Et fecerunt filii Israel, sicut constituerat illis Ioa-
chim sacerdos magnus et seniores totius plebis Israel, qui sedebant
in Ierusalem. 9 Et exclamavit omnis vir Israel ad Deum in instantia
magna, et humiliaverunt animas suas in ieiunio magno; 10 ipsi et mu-
lieres eorum et infantes eorum et iumenta eorum et omnis advena
et mercennarius et argento emptus eorum posuerunt cilicia super
lumbos suos. 11 Et omnis vir Israel et mulier et pueri, qui habita-
bant in Ierusalem, prociderunt ante faciem templi et cineraverunt
capita sua et extenderunt cilicia sua contra faciem templi Domini.
12 Et altare cilicio cooperuerunt et clamaverunt ad Deum Israel una-
nimes instanter, ut non daret in rapinam infantes eorum et mulieres
in praedam et civitates hereditatis eorum in exterminium et sancta
in maculationem et in improperium, gaudium gentibus. 13 Et audivit
Dominus vocem eorum et vidit angustiam eorum; et erat populus
ieiunans dies plures in tota Iudaea et Ierusalem, et prociderunt con-
tra faciem sanctorum Domini omnipotentis. 14 Et Ioachim sacerdos
magnus et omnes adstantes ante conspectum Domini sacerdotes et
deservientes Domino praecincti ciliciis lumbos suos offerebant holo-
caustum instantiae et vota et voluntaria munera populi. 15 Et erat
cinis super cidares eorum, et clamabant ad Dominum ex omni vir-
tute, ut in bonum visitaret omnem domum Israel.

5 1 Et renuntiatum est Holoferni principi militiae virtutis Assyriae
quoniam filii Israel praeparaverant se ad pugnam et transitus mon-
tanae concluserant et muris cinxerant omnem verticem montis ex-
celsi et posuerant in campis offendicula. 2 Et iratus est iracundia
valde et convocavit omnes principes Moab et duces Ammon et

[4] 6 *Prope*: cum R x o
9 *Deum*: cum o R t – *in instantia*: cum m – *ieiunio magno*: cum S o v n R x t e r g p
10 *Et iumenta*: cum o n R x – *argento emptus*: cum R
12 *Deum*: cum o R t; cfr. x – *gaudium*: cum o; cfr. R x
13 *Dies plures*: cum o n R x
14 *Et voluntaria munera*: cum o
15 *Ex*: cum o R x

[5] 1 *Omnem*: cum m R g – *verticem*: cum m – *montis*: cum R g

omnes magistratus maritimae [3] et dixit eis: « Renuntiate mihi, filii Chanaan: Quis est iste populus, qui sedet in montanis? Quae sunt autem, quas inhabitant, civitates, et quae est multitudo virtutis eorum? Et in quo est potestas et fortitudo eorum, et quis praeest super eos rex, dux militiae eorum? [4] Et quare terga verterunt, ne venirent in obviam mihi prae omnibus, qui inhabitant ad occasum? ». [5] Et dixit ad eum Achior dux filiorum Ammon: « Audiat dominus meus verbum ex ore servi tui, et referam tibi veritatem de populo isto, qui inhabitat montana ista iuxta te, et non exibit mendacium ex ore servi tui. [6] Populus hic est ex progenie Chaldaeorum [7] et inhabitaverunt primum in Mesopotamia, quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum, qui fuerunt in terra Chaldaeorum praeclari. [8] Et declinaverunt de via parentum suorum et adoraverunt Deum caeli, Deum, quem cognoverunt; et eiecerunt eos a facie deorum suorum et fugerunt in Mesopotamiam et inhabitaverunt ibi dies multos. [9] Et dixit Deus eorum, ut exirent de peregrinatione ipsorum et irent in terram Chanaan. Et inhabitaverunt ibi et repleti sunt auro et argento et pecoribus multis valde. [10] Et descenderunt in Aegyptum — cooperuerat enim fames faciem terrae Chanaan — et commorati sunt ibi, usquedum enutriti sunt et facti sunt ibi in multitudinem magnam, nec erat numerus generis eorum. [11] Et insurrexerunt super eos Aegyptii et circumvenerunt eos in luto et latere, humiliaverunt eos et posuerunt eos in servos. [12] Et clamaverunt ad Deum suum, et percussit totam terram Aegypti plagis, in quibus non erat medicina, et eiecerunt eos Aegyptii a facie sua. [13] Et exsiccavit Deus Rubrum mare ante eos [14] et eduxit eos in viam Sinai et Cadesbarne. Et eiecerunt omnes inhabitantes in eremo [15] et habitaverunt in terra Amorraeorum et omnes Hesebonitas exstirpaverunt in virtute sua. Et transeuntes Iordanem possederunt totam montanam [16] et eiecerunt a facie sua Chananaeum et Pherezaeum et Iebusaeum et Sichem et omnes Gergesaeos et habitaverunt in ea diebus

[5] [3] *Quo*: cum o n g – *et fortitudo*: cum x
[5] *Tui*: cum n – *referam*: cum g o n x AU; cfr. R – *iuxta te*: cum AU
[7] *Sequi*: cum o AU; cfr. R g – *deos*: cum g o m R AU – *praeclari*: cum *f k* Pesh g o R x
[8] *Dies multos*: cum r AU
[9] *De peregrinatione*: cum v t e r p – *ipsorum*: cum R
[10] *Ibi*: cum R o m p; cfr. g
[11] *Circumvenerunt*: cum g
[12] *Deum*: cum o R x t r
[13] *Ante eos*: cum t e r v

multis. [17] Et, usquedum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum ipsis bona, quia Deus odiens iniquitatem cum ipsis est. [18] Sed, cum recesserunt a via, quam disposuerat illis, exterminati sunt in bellis multis multum valde et captivi ducti sunt in terram non suam, et templum Dei eorum devenit ad solum, et civitates eorum comprehensae sunt ab adversariis. [19] Et nunc revertentes ad Deum suum ascenderunt a dispersione, qua dispersi fuerant, et possederunt Ierusalem, ubi sanctuarium eorum est, et inhabitaverunt in montana, quia erat deserta. [20] Et nunc, dominator domine, siquidem est ignorantia in populo isto, et peccant in Deum suum, inspiciemus quoniam est in illis offendiculum hoc et ascendemus et expugnabimus eos; [21] si autem non est iniquitas in ipsa gente, transeat dominus meus, ne forte protegat eos Dominus eorum et Deus eorum, et erimus in improperium coram omni terra ». [22] Et factum est, ut desiit loqui Achior verba haec, murmuravit omnis populus, qui erat in circuitu tabernaculi. Et dixerunt magnates Holoferni et omnes, qui habitabant maritimam et Moab, ut configerent eum: [23] « Non enim timebimus a filiis Israel; ecce enim populus, in quo non est virtus neque potestas in pugnam validam. [24] Propter hoc ascendemus, et erunt in escam militiae tuae, dominator Holofernes ».

6 [1] Et, cum cessasset tumultus virorum, qui erant in circuitu concilii, dixit Holofernes princeps militiae virtutis Assyriae ad Achior coram omni populo alienigenarum et ad omnes filios Moab: [2] « Et quis es tu, Achior, et mercennarii Ephraim, quoniam prophetasti nobis sicut hodie et dixisti quoniam genus filiorum Israel non expugnatur, quoniam Deus eorum proteget eos? Et quis est Deus nisi Nabuchodonosor rex omnis terrae? Hic mittet potestatem suam et disperdet eos a facie terrae, et non liberabit eos Deus eorum. [3] Sed nos servi illius percutiemus eos sicut hominem unum, nec sustinebunt vim equorum nostrorum. [4] Inundabimus enim eos in ipsis, et montes eorum inebriabuntur sanguine eorum, et campi eorum re-

[5] [17] *Cum ipsis*: cum o
[19] *Sanctuarium*: cum v – *deserta*: cum g
[20] *Illis*: cum x t r
[21] *In ipsa gente*: cum g o R n Pesh
[22] *Ut desiit*: cum o x; cfr. g R m – *maritimam*: cum n
[23] *Filiis*: cum n x
[24] *Escam*: cum x R
[6] [1] *Tumultus*: cum o R n x – *coram omni populo*: cum o g n x
[3] *Illius*: cum m e; cfr. x o R n – *vim*: cum o g
[4] *In ipsis*: cum m

plebuntur mortuis eorum, et non resistet vestigium pedum eorum
contra faciem nostram, sed perditione perient. Dicit rex Nabucho-
donosor, dominus universae terrae: dixit enim, et non frustrabuntur
verba oris eius. 5 Tu autem, Achior, mercennari Ammon, qui locu-
tus es verba haec in die iniquitatis tuae, non videbis faciem meam
iam ex hac die, quoadusque ulciscar in genus illorum, qui ascende-
runt ex Aegypto. 6 Et tunc pertransiet ferrum militiae meae et po-
pulus famulorum meorum latera tua et cades cum vulneratis eorum,
cum venero. 7 Et deducent te servi mei in montanam et ponent te
in una civitatum ascensuum 8 et non peries, donec extermineris cum
eis. 9 Et, si speras corde tuo quoniam non capientur, non concidat
facies tua. Locutus sum, et nihil decidet verborum meorum ».

10 Et praecepit Holofernes servis suis, qui erant adstantes in taber-
naculo eius, ut comprehenderent Achior et ducerent eum in Betu-
liam et traderent in manus filiorum Israel. 11 Et comprehenderunt
eum servi eius et duxerunt illum extra castra in campum et promo-
verunt ex medio campo in montanam et advenerunt ad fontes, qui
erant sub Betulia. 12 Et, ut viderunt eos viri civitatis super verticem
montis, acceperunt arma sua et exierunt extra civitatem supra cacu-
men montis, et omnis vir fundibalarius occupavit ascensus eorum et
mittebat lapides super eos. 13 Et accedentes sub monte alligaverunt
Achior et reliquerunt proiectum sub radice montis et reversi sunt
ad dominum suum. 14 Descendentes autem filii Israel de civitate sua
adstiterunt ei et solventes eum perduxerunt in Betuliam et adduxe-
runt eum ad principes civitatis suae, 15 qui erant in diebus illis Ozias
filius Michae de tribu Simeon et Chabris filius Gothoniel et Char-
mis filius Melchiel. 16 Et convocaverunt omnes seniores civitatis et
concurrerunt omnes iuvenes eorum et mulieres et pueri eorum in
ecclesiam et statuerunt Achior in medio omnis populi ipsorum, et
interrogavit eum Ozias, quid contigisset. 17 Et respondens indicavit

[6] 4 *Rex*: cum x; cfr. e r v

5 *In genus*: cum x g

6 *Ferrum*: cum g o; cfr R – *populus*: cum m

7 *Montanam*: cum e

10 *In tabernaculo eius*: cum x

11 *Comprehenderunt*: cum g o R n t e – *illum*: cum g p m t r v – *et promoverunt*: cum o R n g

12 *Fundibalarius occupavit*: cum g o R n

14 *Adstiterunt ei*: cum x

16 *Concurrerunt*: cum p m e r v – *ecclesiam*: cum o m g R p – *omnis*: cum R; cfr. x – *ipsorum*: cum R t e r v

17 *Respondens*: cum o n g

eis verba consilii Holofernis et omnia verba, quaecumque locutus
est in medio principum filiorum Assyriae, et quaecumque magniver-
batus est Holofernes adversus domum Israel. 18 Et procidens omnis
populus adoraverunt Deum et clamaverunt dicentes: 19 « Domine,
Deus caeli, respice ad superbiam eorum et miserere humilitatis gene-
ris nostri et respice ad faciem eorum, qui sanctificati sunt tibi in hac
die ». 20 Et consolati sunt Achior et laudaverunt eum valde. 21 Et susce-
pit eum Ozias de ecclesia in domum suam et fecit cenam senioribus,
et invocaverunt Deum Israel in adiutorium per totam noctem illam.

7 1 Crastina autem die praecepit Holofernes omni militiae suae et
omni populo suo, qui affuerunt in auxilium illius, ut pararent se
ad Betuliam et ascensus montanae praeoccuparent et facerent pu-
gnam adversus filios Israel. 2 Et paraverunt se in illa die omnis vir
potens eorum; et virtus eorum virorum bellatorum erat centum
septuaginta milia peditum et equitum duodecim milia, praeter im-
pedimenta et viros, qui erant pedites in eis, multitudo magna valde.
3 Et castra collocaverunt in convallem iuxta Betuliam ad fontem et
praetenderunt in latitudinem contra Dothain usque ad Abelmain
et in longitudinem a Betulia usque Chyamonem, quae est contra
Esdrelon. 4 Filii autem Israel, ut viderunt multitudinem eorum, tur-
bati sunt valde et dixerunt unusquisque ad proximum suum: « Nunc
lingent isti faciem totius terrae, nec montes alti neque valles neque
colles sustinebunt pondus eorum ». 5 Et accipientes unusquisque
vasa sua bellica et accendentes ignem in turribus murorum suorum
manebant custodientes per totam noctem illam. 6 Altera autem die
eduxit Holofernes omnem equitatum suum contra faciem filiorum
Israel, qui erant in Betulia, 7 et visitavit ascensus civitatis eorum et
fontes aquarum perambulavit et praeoccupavit eos. Et praeposuit
eis castra virorum bellatorum et ipse convertit in populum suum.
8 Et accedentes ad eum omnes principes filiorum Esau et omnes du-

[6] 17 *Adversus*: cum m
18 *Procidens*: cum g
20 *Consolati sunt*: cum t e r
21 *Ecclesia*: cum g – *per totam noctem illam*: cum x
[7] 1 *Crastina*: cum x – *montanae*: cum x – *facerent*: cum m x g
2 *Vir*: cum g m R – *duodecim*: cum m x t e
3 *Iuxta*: cum x g
4 *Lingent*: cum v
5 *Accendentes*: cum x – *per totam noctem illam*: cum x
6 *Equitatum*: cum x m p
7 *Castra*: cum e t r

ces populi Moab et magistratus maritimae dixerunt: 9 « Audiat ver-
bum dominator noster, ne fiat confractio in virtute tua. 10 Populus
enim hic filiorum Israel non fidit in lanceis suis, sed in altitudinibus
montium, in quibus inhabitant; non enim est facile ascendere ver-
tices montium ipsorum. 11 Et nunc, dominator, noli pugnare ad eos
sicut pugna fit belli, et non cadet ex populo tuo vir unus; 12 sed
mane in castris tuis custodiens omnem virum virtutis tuae, et obti-
neant pueri tui fontem aquarum, qui emanat a radice montis, 13 quia
inde hauriunt aquas omnes inhabitantes Betuliam. Et interficiet eos
sitis, et tradent civitatem suam, et nos et populus tuus ascendemus
super vertices montium proximos et obsidebimus in eis in custo-
diam, ut non exeat de civitate vir unus. 14 Et destilliscent in fame
et siti ipsi et mulieres eorum et filii eorum et, priusquam veniat
gladius super eos, prosternentur in plateis habitationis suae, 15 et re-
tribues eis retributionem malam, eo quod secesserunt et non obvia-
verunt faciei tuae in pace ». 16 Et placuerunt verba eorum coram
Holoferne et coram omnibus famulis eius, et constituit facere, ut lo-
cuti sunt. 17 Et promoverunt castra filii Moab et cum eis quinque
milia filiorum Assyriae et castra constituerunt in convalle et prae-
occupaverunt aquas et fontes aquarum filiorum Israel. 18 Et ascen-
derunt filii Ammon et filii Esau et castra constituerunt in montana
contra Dothain. Et miserunt ex eis ad austrum et orientem contra
Egrebel, quae est iuxta Chus, quae est ad rivum Mochmur. Et reli-
qua militia Assyriorum castra constituerunt in campo et operuerunt
omnem faciem terrae; et tabernacula et impedimenta eorum con-
stituerunt in turba multa, et erant in multitudinem magnam valde.
19 Et filii Israel clamaverunt ad Dominum Deum suum, quoniam
minorabatur spiritus eorum, quoniam circumdederant eos omnes
inimici eorum, et non poterant effugere de medio eorum. 20 Et man-
serunt in circuitu eorum omnia castra Assyriae, pedites et quadrigae
et equites eorum per dies triginta quattuor. Et deficiebant omnibus

[7] 8 *Maritimae*: cum e t r; cfr. x
9 *Confractio*: cum R p; cfr. m g
10 *Ipsorum*: cum o R m g
11 *Pugna fit belli*: cum o
12 *Sed*: cum *f k* – *fontem*: cum x – *emanat*: cum x
13 *Hauriunt aquas*: cum m
15 *Retributionem*: cum e p; cfr. R – *malam*: cum m – *faciei tuae*: cum x
16 *Ut*: cum x
18 *Orientem*: cum x – *impedimenta*: cum o
20 *Et manserunt in circuitu eorum*: cum g n o R t r

inhabitantibus Betuliam omnia vasa aquarum eorum, [21] et cisternae
eorum evacuabantur, et non habebant quod biberent in satietatem
aquam unam diem, quoniam in mensura dabant eis bibere. [22] Et
anxiati sunt infantes eorum, et mulieres et iuvenes deficiebant a siti
et cadebant in plateis civitatis et in transitu portarum, et non erat
virtus adhuc in eis. [23] Et collegit se omnis populus ad Oziam et ad
principes civitatis, iuvenes et mulieres et infantes et clamaverunt
voce magna et dixerunt coram omnibus senioribus: [24] « Iudicet Deus
inter vos et nos, quoniam fecistis in nobis iniquitatem magnam non
loquentes pacifica cum filiis Assyriae. [25] Et nunc non est qui nos
adiuvet, sed vendidit nos Deus in manus eorum, ut prosterneremur
ante eos in siti et perditione magna. [26] Et nunc convocate eos et
tradite civitatem totam in captivitatem populo Holofernis et omni
virtuti eius. [27] Melius est enim nos fieri illis in rapinam; erimus enim
eis in servos et ancillas, et vivet anima nostra, et non videbimus
mortem infantium nostrorum in oculis nostris et mulieres et filios
nostros deficientes in animabus suis. [28] Contestamur vobis caelum et
terram et Deum eorum et Dominum patrum nostrorum, qui ulci-
scitur in nos secundum peccata nostra et secundum peccata patrum
nostrorum, ut non faciat secundum verba haec in hac die ». [29] Et
factus est fletus magnus in medio ecclesiae omnium unanimiter, et
clamaverunt ad Dominum Deum voce magna.

[30] Et dixit ad eos Ozias: « Aequo animo estote, fratres, et susti-
neamus adhuc dies quinque, in quibus convertet Dominus Deus
noster misericordiam suam super nos; non enim derelinquet nos in
consummationem. [31] Si autem transierint isti quinque dies, et non
fuerit super nos adiutorium, faciam secundum verba vestra ». [32] Et
dispersit plebem unumquemque in castra sua, et super muros et tur-
res civitatis abierunt, et mulieres et filios in domus suas dimiserunt;
et erant in magna humilitate valde.

8 [1] Et erat in civitate commorans in diebus illis Iudith filia Merari
filii Ox filii Ioseph filii Oziel filii Elchiae filii Ananiae filii Gedeon
filii Rafain filii Achitob filii Eliab filii Nathanael filii Salamiel filii Su-
risaddai filii Simeon filii Israel. [2] Et vir eius Manasses erat ex tribu
eius et patria eius; et mortuus est in diebus messis hordiariae. [3] Ste-

[7] [24] *Deus*: cum g n p o m R x
[25] *Vendidit*: cum p m
[28] *Ulciscitur in*: cum x
[29] *Omnium*: cum x – *unanimiter*: cum n o – *et clamaverunt*: cum o m n

terat enim super alligantes manipulos in campo, et aestus introivit in caput eius, et incidit in lectum et mortuus est in Betulia civitate sua. Et sepelierunt eum cum patribus suis in agro, qui est inter Dothain et Balamon. [4] Et erat Iudith in domo sua vidua per annos tres et menses quattuor. [5] Et fecit sibi tabernaculum super tectum domus suae et imposuit super lumbos suos cilicium, et erant super eam vestimenta viduitatis suae, [6] et ieiunabat per omnes dies viduitatis suae praeter pridie sabbatorum et sabbata et pridie neomeniarum et neomenias et dies festos et gaudimonia domus Israel. [7] Et erat bona in aspectu et formosa facie valde et prudens in corde et bona in sensu et erat honesta valde, quia reliquerat ei Manasses vir eius filius Ioseph filii Achitob filii Melchis filii Eliab filii Nathanael filii Surisaddai filii Simeon filii Israel aurum et argentum et pueros et puellas et pecora et praedia, et manebat in eis; [8] et non erat qui inferret ei verbum malum, quia timebat Deum valde.

[9] Et audivit verba populi maligna super principem quoniam defecerunt animo super penuriam aquarum. Et audivit omnia verba Iudith, quae locutus est ad eos Ozias, quemadmodum iuraverat eis, ut post quinque dies traderet civitatem Assyriis. [10] Et mittens abram suam, quae erat super omnia bona eius, vocavit Oziam et Chabrin et Charmin seniores civitatis suae.

[11] Et venerunt ad eam. Et dixit ad eos: « Audite me, principes inhabitantium in Betulia, quoniam non est rectum verbum vestrum, quod locuti estis coram plebe in hac die et statuistis iuramentum istud, quod locuti estis inter Deum et vos, et dixistis tradituros vos civitatem inimicis nostris, si non in illis diebus converterit Dominus Deus noster audiutorium nobis. [12] Et nunc qui estis vos, qui tentastis Deum in hodierno die et astitistis pro Deo in medio filiorum hominum? [13] Et nunc Dominum omnipotentem tentatis et nihil intellegetis usque in sempiternum. [14] Quoniam altitudinem cordis hominis non invenietis et cogitatus sensus eius non comprehendetis, quomodo Deum, qui fecit omnia ista, inquiretis et sensum eius cognoscetis et cogitationem eius inspicietis? Minime, fratres, nolite exacerbare Dominum Deum nostrum; [15] quoniam, si noluerit in his quinque diebus adiuvare nos, ipse habet potestatem, in quibus die-

[8] [4] *Per annos tres et menses*: cum x
[5] *Tectum*: cum p m Spec
[7] *Et pueros*: cum x – *manebat*: cum x
[9] *Penuriam*: cum x
[13] *Nunc Dominum omnipotentem*: cum m
[14] *Altitudinem*: cum m x – *invenietis*: cum R x m – *inspicietis*: cum o

bus velit, protegere aut disperdere nos ante faciem inimicorum no-
strorum. [16] Vos autem nolite praepignorare voluntates Domini Dei
nostri, quoniam non sicut homo Deus est, ut minis terreatur, aut
sicut filius hominis, ut iudicetur. [17] Propter quod sustinentes salva-
tionem ab eo, invocemus ipsum in adiutorium nostrum, et exaudiet
vocem nostram, si fuerit ipsi placitum.

[18] Quoniam non exsurrexit in progenie nostra, nec est in hodierna
die neque tribus neque patria neque populus neque civitas ex nobis,
qui adorent deos manufactos, sicut factum est in primis diebus,
[19] pro quibus traditi sunt in gladium et in rapinam patres nostri et
ceciderunt casum magnum ante conspectum inimicorum nostrorum.
[20] Nos autem alium Deum nescimus praeter eum, a quo speramus
quia non despiciet nos, nec auferet salutare suum a genere nostro.

[21] Quoniam in eo quod capti sumus, sic et capietur omnis Iudaea,
et praedabuntur sancta nostra, et exquiret Deus coinquinationem
eorum ex sanguine nostro [22] et mortem fratrum nostrorum et capti-
vitatem terrae et desertionem hereditatis nostrae reducet in caput
nostrum in gentibus, ubicumque servierimus. Et erimus in offendi-
culum et in improperium ante omnes, qui possidebunt nos, [23] quon-
iam non dirigetur servitus nostra in gratiam, sed in inhonoratio-
nem ponet eam Dominus Deus noster. [24] Et nunc, fratres, ostenda-
mus fratribus nostris quoniam ex nobis pendet anima eorum, et
sancta et domus et altare incumbit in nobis.

[25] Praeter haec omnia gratias agamus Domino Deo nostro, qui
tentat nos sicut et patres nostros. [26] Memores estote quanta fecerit
cum Abraham et Isaac, et quanta facta sint Iacob in Mesopotamia
Syriae pascenti oves Laban fratris matris suae. [27] Quia non sicut illos
combussit in inquisitionem cordis illorum et in nos non ultus est,
sed in monitionem flagellat Dominus appropinquantes sibi ».

[28] Et dixit ad eam Ozias: « Omnia, quaecumque dixisti, in bono
corde locuta es, et non est qui resistat verbis tuis, [29] quoniam non
ex hodierna die sapientia tua manifesta est, sed ab initio dierum
tuorum scit omnis populus sensum tuum, quoniam bona sunt fig-

[8] [16] *Praepignorare*: cum g n – *Deus*: cum o m n p g
[18] *Est in hodierna die*: cum x – *adorent*: cum o t r e
[20] *Salutare*: cum o m x
[22] *Desertionem*: cum x t e r
[24] *Ostendamus fratribus*: cum o – *altare*: cum o
[26] *Quanta fecerit*: cum x t e r – *quanta*: cum x – *oves*: cum x
[29] *Sensum tuum*: cum x

menta cordis tui. 30 Sed populus sitiit valde, et coegerunt nos sic
facere, ut locuti sumus eis, et inducere super nos iuramentum, quod
non praeteriemus. 31 Et nunc ora pro nobis, et forte exaudiet te
Deus noster, quoniam tu mulier sancta es, et dimittet Dominus
pluviam in repletionem lacuum nostrorum, et non deficiemus iam ».
32 Et dixit ad eos Iudith: « Audite me, et faciam opus prudentiae,
quod perveniet in generationes generationum filiis generis nostri.
33 Vos enim stabitis ad portam hac nocte, et exeam ego cum
abra mea, et in diebus, post quos dixistis civitatem traditUros vos
inimicis nostris, visitabit Dominus Israel in manu mea, sicut ego
fido. 34 Vos autem non scrutabitis actum meum; non enim renun-
tiabo vobis, quousque consummentur, quae ego facio ». 35 Et dixit
Ozias et principes ad eam: « Vade in pacem, et Dominus Deus sit
ante te in ultionem inimicorum nostrorum ». 36 Et revertentes de-
scenderunt de tabernaculo eius et abierunt ad dispositiones suas.

9 1 Iudith autem procidit in faciem suam et imposuit cinerem super
caput suum et scidit tunicam suam et denudavit, quod induerat, ci-
licium; et, in ipso quod oblatum erat in Ierusalem in domum Dei
incensum vespere illo, clamavit Iudith voce magna ad Dominum et
dixit: 2 « Domine, Deus patris mei Simeon, cui dedisti in manu gla-
dium in ultionem alienigenarum, qui solverunt cingulum virginis in
coinquinationem et denudaverunt femur in confusionem et coin-
quinaverunt matricem in improperium. Dixisti enim: " Non sic
erit! "; et fecerunt. 3 Pro quibus dedisti principes eorum in occi-
sionem et torum eorum, qui erubuit seductione eorum, seductum
in sanguinem; et percussisti servos super potentes et potentes super
thronos eorum. 4 Et dedisti mulieres eorum in praedam et filias in
captivitatem et omnia spolia in divisionem filiorum a te delectorum,
qui zelaverunt zelum tuum et abominaverunt coinquinationem san-
guinis sui et invocaverunt te in adiutorium. Deus, Deus meus,
exaudi me viduam. 5 Tu enim fecisti priora illorum et illa et, quae
postea et quae nunc et quae futura sunt, cogitasti, et facta sunt,

[8] 30 *Coegerunt*: cum o n R; cfr. x m
32 *Opus*: cum x – *perveniet*: cum x
33 *Vos*: cum n x t e r – *visitabit*: cum x
35 *Sit*: cum m

[9] 1 *Oblatum erat*: cum m n R g
2 *Cingulum*: mitran – *fecerunt*: cum n g
3 *Percussisti*: cum o R x LU m – *et potentes*: cum o x
4 *Omnia spolia*: cum t e r – *abominaverunt*: cum n R LU

quae cogitasti. 6 Et astiterunt, quae voluisti, et dixerunt: "Ecce adsumus". Omnes enim viae tuae paratae, et creatura tua in praescientia.

7 Ecce enim Assyrii repleti sunt in virtute sua et exaltati sunt in equo et ascensore, gloriati sunt in brachio peditum, speraverunt in clipeis et lancea et arcu et fundibula et nescierunt quoniam tu es Dominus, qui conteris bella; 8 Dominus nomen est tibi. Tu allide illorum vires, aeterne Deus, comminue illorum plenitudinem in virtute tua et deduc fortitudinem eorum in ira tua. Voluerunt enim polluere sancta tua, coinquinare tabernaculum requiei nominis maiestatis tuae et deicere ferro cornu altaris tui. 9 Respice in superbiam eorum, dimitte iram tuam in capita eorum; da in manu mea viduae, quam cogitavi, virtutem, 10 et percute servum ex labiis seductionis meae super principem et principem super servum eius; quassa elationem in manu viduae. 11 Non enim in multitudine virtus tua, nec potentia tua neque datum tuum in fortibus, sed humilium es Deus et minorum adiutorium, infirmorum susceptor, abiectorum protector, desperatorum salvator.

12 Etiam, etiam, Deus patris mei et Deus hereditatis Israel, dominator caelorum et terrae, creator aquarum, rex totius creaturae tuae, exaudi deprecationem meam 13 et da verbum meum et suasionem in vulnus et livorem eorum, qui adversum testamentum tuum et domum tuam sanctam et verticem Sion et domum retentionis filiorum tuorum cogitaverunt dura. 14 Et fac super omnem gentem tuam et omnem tribum scientiam, ut sciant quoniam tu Deus es universae potestatis et virtutis, et non est alius defensor generis Israel praeter te ».

10 1 Et factum est, ut cessavit clamans ad Deum Israel et consummavit omnia verba ista, 2 surrexit de prostratione sua et vocavit abram suam et descendit in domum suam, in qua commorabatur in diebus sabbatorum et in diebus festis suis. 3 Et abstulit cilicium, quod induerat, et exuit se vestimenta viduitatis suae et lavit corpus

[9] 6 *Praescientia*: cum x

8 *Allide*: cum x p – *vires*: cum o m R LU – *fortitudinem*: cum R – *voluerunt*: cum p – *polluere*: cum x – *maiestatis tuae*: cum r e – *et deicere ferro cornu altaris tui*: cum r o

10 *Seductionis*: cum o – *elationem*: cum o

11 *Minorum*; cum p – *abiectorum protector*: cum Mi

12 *Deprecationem*: cum x g m

13 *Da verbum meum*: cum x

[10] 3 *Vestimenta*: cum p

suum aqua et unxit se unguento spisso et pectinavit capillos capitis
sui et imposuit mitram super caput suum et induit se vestimenta
iucunditatis suae, quibus vestiebatur in diebus vitae viri sui Ma-
nasses. 4 Et accepit soleas in pedes suos et imposuit periscelides
et dextralia et anulos et inaures et omnem ornatum suum et com-
posuit se nimis in seductionem oculorum virorum, quicumque
viderent eam. 5 Et porrexit abrae suae ascopam vini et vas olei et
peram implevit alphitis et massa fici et panibus et caseo et plicavit
omnia vasa sua et imposuit ei.

6 Et abierunt ad portam civitatis Betuliae et invenerunt adstan-
tem ad eam Oziam et seniores civitatis Chabrin et Charmin. 7 Qui
cum vidissent eam, et erat mutata facies eius, et vestem mutatam,
mirati sunt valde et dixerunt ei: 8 « Deus patrum nostrorum det
te in gratiam et consummet cogitationes tuas in gloriam filiorum
Israel et in exaltationem Ierusalem ». 9 Et procidens in faciem ado-
ravit Deum et dixit ad eos: « Praecipite aperiri portam civitatis,
et exeam in consummationen verborum, quae locuti estis mecum ».
Et constituerunt iuvenibus aperiri ei, sicut locuti sunt; 10 et fecerunt
sic. Et exiit Iudith, ipsa et ancilla eius cum ea; et speculabantur eam
viri civitatis, quoadusque descendit montem, usquedum transiit
convallem, et iam non videbant eam.

11 Et ibant in convallem in directum, et obviavit ei prima custodia
Assyriorum. 12 Et comprehenderunt eam et interrogaverunt eam:
« Quorum es et unde venis et quo vadis? ». Dixitque eis: « Filia
sum ego Hebraeorum et recedo a facie ipsorum, quoniam incipiunt
tradi vobis in devorationem. 13 Et ego venio ad faciem Holofernis
principis militiae virtutis vestrae, ut renuntiem ei verba veritatis
et ostendam ante faciem ipsius viam, per quam vadat, et dominetur
universae montanae, et non discumveniat ex viris eius caro una,
nec spiritus vitae ». 14 Et, ut audierunt viri verba eius et inspexe-
runt faciem eius — et erat in conspectu eorum mirabilis specie
valde — dixerunt ad eam: 15 « Salvasti animam tuam in bonum
festinans descendere ad faciem domini nostri. Et nunc accede ad

[10] 3 *Quibus*: cum x
4 *Ornatum*: cum x
5 *Alphitis*: cum x – *panibus*: cum x
7 *Ei*: cum x
8 *Exaltationem*: cum o
9 *Aperiri*: cum t r
11 *Ibant*: cum o
12 *Devorationem*: cum o x
14 *Ut audierunt*: cum x – *inspexerunt*: cum x

tabernaculum eius; et ex nostris praemittent te, quousque tradant
te in manibus eius. [16] Si autem steteris in conspectu eius, noli timere
corde tuo, sed renuntia illi secundum verba tua, et bene tibi faciet ».
[17] Et elegerunt ex seipsis viros centum et adiunxerunt ei et abrae
eius et perduxerunt eas ad tabernaculum Holofernis. [18] Et factus est
concursus in omnibus castris; innotuit enim in tabernaculis adven-
tus eius. Et venerunt et circumdederunt eam stantem extra taber-
naculum Holofernis, quoadusque nuntiaverunt ei de ea. [19] Et mira-
bantur ad speciem eius et percipiebant verba eius, quia erant bona
valde, et laudabant filios Israel propter eam. Et dixit unusquisque ad
proximum suum: « Quis contemnet populum hunc, qui habet in se
mulieres tales? Quoniam non est bonum derelinquere virum unum
ex eis, qui relicti possint decipere totam terram ». [20] Et exierunt
omnes cubicularii Holofernis et omnes famuli eius et induxerunt
eam in tabernaculum eius.
[21] Et erat Holofernes requiescens in lectu suo in conopeo, quod
erat ex purpura et auro et smaragdo et lapidibus pretiosissimis con-
textum. [22] Et nuntiaverunt ei de ea. Qui cum audisset, exiit in pro-
scaenium; et lampades argenteae praecedentes eum multae valde.
Et induxerunt eam ad eum. [23] Cum autem venit contra faciem eius
Iudith et famulorum eius, laudaverunt omnes speciem faciei eius;
procidensque in faciem adoravit eum, et suscitaverunt eam servi eius.

11 [1] Dixitque ad eam Holofernes: « Aequo animo esto, mulier, et
noli pavere corde tuo, quoniam ego non nocui viro cuicumque
placuit servire Nabuchodonosor regi totius terrae. [2] Et nunc plebs
tua, quae habitat montanam, nisi sprevissent me, non elevassem
lanceam meam super ipsos, sed sibi ipsi fecerunt haec. [3] Et nunc
dic mihi: Qua ex causa recessisti ab eis et venisti ad nos? Venisti
enim ad salutem. Aequo animo esto, in hac nocte vives et deinceps.
[4] Non enim est qui tibi noceat, sed bene tibi faciam, sicut fit servis
domini mei ».
[5] Et dixit ad eum Iudith: « Sume verba ancillae tuae, et loquatur
ancilla tua ante faciem tuam et non nuntiabo mendacium domino
meo in hac nocte. [6] Et, si secutus fueris verba ancillae tuae, con-

[10] [16] *Sed renuntia illi*: cum x
[19] *In se*; cum x
[22] *Proscaenium*: cum m
[11] [2] *Sprevissent*: cum x
[5] *Nuntiabo*: cum x
[6] *Ancillae tuae*: cum x

summabis omnia in manibus tuis, quae faciet Deus tecum, et non
excidet dominus meus de adinventionibus suis quoadusque vivit.
[7] Vivit enim Nabuchodonosor rex totius terrae, et vivit virtus eius,
qui misit te in correctionem omnium animarum, quoniam non
solum homines per te servient ei, sed et bestiae agri et iumenta et
volatilia caeli et per virtutem tuam vivent in Nabuchodonosor
et omni domo eius.

[8] Audivimus enim sapientiam tuam et adinventiones animi tui,
et nuntiatum est universae terrae quoniam tu solus bonus in universo
regno et potens in prudentia et admirabilis in militia belli. [9] Et nunc,
domine meus, verbum, quod locutus est Achior in consilio tuo,
audivimus verba eius quoniam susceperunt viri in Betulia, et nun-
tiavit eis omnia, quae locutus est apud te. [10] Propter quod, dominator
domine, non transeas verbum eius, sed conde illud in corde tuo,
quia est verum. Non enim ultio cadit in genus nostrum, neque do-
minatur gladius super eos, nisi peccent in Deum suum. [11] Et nunc,
ne fiat dominus meus frustratus et sine actu, cadet mors super fa-
ciem eorum, et comprehendet eos peccatum magnum, in quo exa-
cerbaverint Dominum suum; mox ut fecerint illud, erunt tibi in
consummationem. [12] Postquam enim defecerunt eis escae, et va-
cuefactae sunt ab eis aquae, voluerunt inicere manus iumentis suis
et omnia, quae praecepit eis Deus legibus suis, ne manducarent,
cogitaverunt consummare. [13] Et primitias frumenti et decimas vini
et olei, quae conservaverunt sanctificantes sacerdotibus, qui praesunt
in Ierusalem ante faciem Dei nostri, iudicaverunt consumere,
quae nec manibus licet tangere neminem ex populo. [14] Et miserunt
in Ierusalem — quia et, qui ibi inhabitant, fecerunt omnia haec —
eos, qui transtulerint eis illationem a senioribus. [15] Et erit ut, cum
nuntiatum fuerit, et fecerint, dentur tibi in perditionem in illa die.

[16] Unde ego ancilla tua, cum cognovissem haec omnia, refugi a
facie eorum, et misit me Deus facere tecum rem, in qua mirabitur
tota terra, quicumque audierint ea. [17] Quoniam ancilla tua Deum
colit et servit nocte ac die Deo caeli. Et nunc manebo penes te,
domine meus, et exiet ancilla tua per noctem ad vallem et orabo
ad Deum, et indicabit mihi quando fecerint peccata eorum. [18] Et
veniens indicabo illud tibi, et exies in omni virtute tua, et non erit,

[11] [8] *Animi tui*: cum x – *potens*: cum x – *admirabilis*: cum x
[12] *Legibus suis*: cum x
[13] *Iudicaverunt*: cum R
[17] *Fecerint*: cum m R x g p
[18] *Omni*: cum x

qui resistat tibi ex eis. [19] Et adducam te per mediam Iudaeam, usque
veniam contra Ierusalem et ponam sedem tuam in medio eius, et
adduces eos sicut oves, quibus non est pastor. Et non muttiet canis
lingua sua contra te, quoniam haec dicta sunt mihi secundum prae-
scientiam meam et renuntiata sunt mihi, et missa sum nuntiare
tibi ».

[20] Et placuerunt verba eius coram Holoferne et coram omnibus
famulis eius, et mirati sunt in specie et in sapientia eius et dixerunt:
[21] « Non est talis mulier a summo usque ad summum terrae in specie
faciei et sensu verborum ». [22] Et dixit Holofernes ad eam: « Bene
fecit Deus, qui misit te ante filios plebis tuae, ut fiat in manibus
nostris virtus, in eis autem, qui spreverunt dominum meum per-
ditio. [23] Et nunc tu es speciosa in aspectu et bona in verbis tuis.
Quoniam, si feceris secundum quod locuta es, Deus tuus erit Deus
meus, et tu in domo Nabuchodonosor regis sedebis et eris nominata
per omnem terram ».

12 [1] Et iussit introduci eam, ubi reponebatur argentum ipsius. Et prae-
cepit sterni ei et dare ei ex obsoniis suis et ex vino suo bibere. [2] Et
dixit Iudith: « Non manducabo ex eis, ne fiat mihi offensio, sed ex
eis, quae allata sunt, praebebitur mihi ».

[3] Et dixit ad eam Holofernes: « Si autem defecerint, quae tecum
sunt, unde afferemus et dabimus tibi similia eis? Non enim est homo
nobiscum ex genere tuo, qui habeat similia ». [4] Dixitque ad eum
Iudith: « Vivit anima tua, domine mi, quoniam non impendet an-
cilla tua, quae sunt mecum, quousque faciat Dominus in manu mea,
quae voluit ». [5] Et induxerunt eam servi Holofernis in tabernaculum,
et dormivit usque in mediam noctem. Surrexitque ante vigiliam ma-
tutinam [6] et misit ad Holofernen dicens: « Praecipiat nunc dominus
meus permitti ancillam suam exire ad orationem ». [7] Et praecepit
Holofernes custodibus suis, ne prohiberent eam. Et permansit in ca-
stris triduum. Et exiebat per noctem in vallem Betuliae et baptizabat
se in fontem aquae. [8] Et, ut ascendebat, orabat Dominum, Deum
Israel, ut dirigeret viam eius in exaltationem populi sui. [9] Et intro-

[11] [19] *Adduces*: cum x R g – *muttiet*: cum AU – *dicta*: cum m R x g – *praescientiam*: cum x

[21] *Summo*: cum x

[22] *Ante*: cum m R n x g p – *manibus nostris*: cum t r

[23] *Speciosa*: cum g – *Nabuchodonosor*: cum x

[12] [4] *Mecum*: cum x – *Dominus*: cum x

[7] *Custodibus*: cum x

iens munda manebat in tabernaculo, usque dum afferretur esca eius
in vesperum.
10 Et factum est, in quarta die fecit Holofernes cenam famulis
suis solis et neminem eorum, qui erant super officia, vocavit ad
convivium. 11 Et dixit Bagoae spadoni, qui erat praepositus super
omnia ipsius: « Vadens suade mulieri Hebraeae, quae est apud te,
ut veniat ad nos et manducet et bibat nobiscum. 12 Ecce enim turpe
est in conspectu nostro, ut mulierem talem dimittamus non fabu-
lantes ei, quoniam, si non eam attraxerimus, deridebit nos ». 13 Et
exiit Bagoas a facie Holofernis et introivit ad eam et dixit ei: « Non
pigeat puellam bonam hanc introeuntem ad dominum meum glori-
ficari ante faciem eius et bibere nobiscum vinum in iucunditatem
et fieri in hodierno die honorificam sicut unam filiarum magnatorum
Assyriae, quae assistunt in domo Nabuchodonosor ». 14 Dixitque ad
eum Iudith: « Et quae sum ego, ut contradicam domino meo? Quon-
iam omne, quod erit optimum in oculis eius, festinans faciam, et
erit hoc mihi gaudium usque ad diem mortis meae ».
15 Et surgens exornavit se vestimento suo et omni muliebri or-
natu, et praecessit ancilla eius et stravit ei contra Holofernen in
terra stragula, quae acceperat a Bagoa in cotidianum usum, ut man-
ducaret discumbens super ea. 16 Et introiens Iudith discubuit. Et
obstupuit cor Holofernis in eam, et commota est anima eius et erat
concupiscens valde, ut concumberet cum ea; quaerebatque tempus
seducendi eam ex die, quo viderat illam. 17 Et dixit ad eam Holofer-
nes: « Bibe et esto nobiscum in iucunditatem ». 18 Et dixit Iudith:
« Bibam, domine, quia magnificata est vita mea in me hodie prae
omnibus diebus nativitatis meae ». 19 Et accipiens manducavit et bi-
bit coram illo ea, quae praeparaverat ipsi ancilla sua. 20 Et iucunda-
tus est Holofernes de ea et bibit multum vinum, quantum numquam
bibit in uno die, ex quo natus est.

13 1 Et, ut vesper factus est, festinaverunt servi eius abire, et Bagoas
conclusit tabernaculum a foris et dimisit adstantes a facie domini
sui. Et abierunt omnes in cubilia sua; erant enim omnes fatigati,
quoniam plurimus factus erat potus. 2 Derelicta est autem sola Iu-

[12] 11 *Praepositus*: cum x
12 *Attraxerimus*: cum x
13 *Glorificari*: cum x
14 *In*: cum x – *festinans*: cum x
15 *Vestimento suo*: cum p – *praecessit*: cum x – *usum*: cum t e r
[13] 1 *Vesper*: cum m – *festinaverunt*: cum x g p

dith in tabernaculo, et Holofernes prociderat in lectum suum; cir-
cumfusum enim erat ei vinum. [3] Et dixit Iudith ancillae suae, ut sta-
ret extra cubiculum et observaret exitum eius sicut cotidie; exire
enim se dixit ad orationem suam, et Bagoae locuta est secundum
verba haec.

[4] Discesseruntque omnes a facie, et nemo relictus est in cubiculo
eius, a minimo usque ad magnum. Et stans Iudith ad caput eius
dixit: « Domine, Domine, Deus omnium virtutum, respice in hac
hora ad opera manuum mearum, ut exaltetur Ierusalem. [5] Quia
nunc est tempus, ut suscipias hereditatem tuam et facias cogitatio-
nem meam in quassationem inimicorum, qui insurrexerunt super
nos ». [6] Et accedens ad columnam lectus, quae erat ad caput Holo-
fernis, deposuit pugionem illius ab illa. [7] Et accedens ad lectum
comprehendit comam capitis eius et dixit: « Deus Israel, confirma
me, Domine, Deus Israel, in hoc die ». [8] Et percussit in cervicem
eius bis in virtute sua et abstulit caput eius ab eo. [9] Et volutavit
corpus eius a toro et abstulit conopeum eius a columnis; et post
pusillum exiit et tradidit abrae suae caput Holofernis, [10] et misit
illud in peram escarum suarum. Et exierunt ambae simul secundum
consuetudinem suam quasi ad orationem. Transeuntesque castra
gyraverunt totam vallem illam et subascenderunt montem Betuliae
et venerunt ad portas eius.

[11] Et dixit Iudith a longe eis, qui custodiebant in portis: « Ape-
rite, aperite portam! Nobiscum est Deus, Deus noster, ut faciat ad-
huc virtutem in Israel et potentiam adversus inimicos nostros, sicut
et hodie fecit ». [12] Et factum est, ut audierunt viri civitatis vocem
eius, festinaverunt descendere ad portam civitatis suae et convoca-
verunt seniores civitatis. [13] Et concurrerunt omnes a minimo usque
ad magnum, quoniam mirum erat eis illam reversam esse. Et ape-
ruerunt portam et receperunt eas et accendentes ignem ad lumen
congyraverunt eam. [14] Quae dixit ad eos voce magna: « Laudate Do-
minum nostrum, laudate, quia non abstulit misericordiam suam a
domo Israel, sed conteruit inimicos nostros per manum meam in
hac nocte ». [15] Et proferens caput de pera sua ostendit et dixit eis:
« Ecce caput Holofernis principis militiae virtutis Assyriorum et ecce
conopeum, in quo recumbebat in ebrietate sua. Et percussit eum

[13] [7] *Hoc*: cum x
[10] *Montem*: cum x e t r
[12] *Ut audierunt*: cum x – *seniores*: cum x
[14] *Conteruit*: cum m – *per manum meam*: cum t e r; cfr. x

Dominus in manu feminae. [16] Et vivit Dominus, qui custodivit me
in via mea, qua profecta sum, quoniam seduxit eum facies mea in
perditionem eius, et non fecit peccatum mecum in coinquinationem
et confusionem ».

[17] Et obstupuit omnis populus valde et inclinantes se adorave-
runt Deum et dixerunt unanimes: « Benedictus es, Deus noster,
qui ad nihilum redegisti inimicos populi tui in hodierna die ». [18] Et
dixit ad eam Ozias: « Benedicta tu es, filia, a Deo excelso prae omni-
bus mulieribus, quae sunt super terram. Et benedictus Dominus
Deus noster, qui creavit caelum et terram, qui direxit te in vulnus
capitis principis inimicorum nostrorum. [19] Quoniam non discedet
laus tua a corde hominum memorantium virtutis Dei usque in sem-
piternum. [20] Et faciat tibi ea Deus in exaltationem aeternam, ut vi-
sitet te in bonis, pro eo quod non pepercisti animae tuae propter
humilitatem generis nostri, sed prosilisti in ruinam nostram in di-
rectum ambulans in conspectu Dei nostri ». Et dixit omnis popu-
lus: « Fiat, fiat! ».

14 [1] Et dixit Iudith ad illos: « Audite me, fratres, et accipientes caput
hoc suspendite illud super propugnaculum muri nostri. [2] Et, cum
aurora illuxerit, et exierit sol super terram, accipite unusquisque
vasa bellica vestra et exietis omnis vir potens extra civitatem et da-
bitis initium adversus eos tamquam descendentes in campum ad
primam custodiam filiorum Assyriae; et non descendetis. [3] Et acci-
pientes illi arma sua ibunt in castra sua et suscitabunt duces vir-
tutis Assyriae concurrentque ad tabernaculum Holofernis et non in-
venient illum, et incidet in illos timor, et fugient a facie vestra. [4] Et
subsecuti vos et omnes, qui incolunt omnem finem Israel, proster-
nite illos in viis illorum.

[5] Ante autem quam faciatis ista, vocate mihi Achior Ammoniten,
ut videns recognoscat eum, qui vituperavit domum Israel et ipsum
quasi in mortem misit ad nos ». [6] Et vocaverunt Achior de domo
Oziae, qui, ut venit et vidit caput Holofernis in manu viri unius in
ecclesia populi, cecidit in faciem, et resolutus est spiritus ipsius.
[7] Ut autem resuscitaverunt eum, procidit ad pedes Iudith et adora-

[13] [16] *Seduxit*: cum r t e
[17] *Obstupuit*: cum p x – *unanimes*: cum x – *populi tui*: cum x

[14] [2] *Aurora illuxerit*: cum x
[3] *Accipientes*: cum o m p – *suscitabunt*: cum o m R g
[7] *Resuscitaverunt eum*: cum g

vit faciem ipsius et dixit: « Benedicta tu in omni tabernaculo Iudae
et in omni gente, quicumque audientes nomen tuum turbabuntur.
[8] Et nunc annuntia mihi, quaecumque fecisti in diebus istis ». Et ret-
tulit illi Iudith in medio populi omnia, quaecumque fecerat, ex qua
die exivit usque in diem, qua loquebatur illis. [9] Ut autem desiit
loqui, exsultavit omnis populus voce magna et dedit vocem iucun-
ditatis in civitate sua. [10] Videns autem Achior omnia, quaecumque
fecit Deus Israel, credidit Deo valde et circumcidit carnem praeputii
sui, et appositus est ad domum Israel usque in diem hanc.

[11] Postquam autem aurora orta est, suspenderunt caput Holofernis
super murum; et accepit omnis vir arma sua, et exierunt secundum
cohortes ad ascensiones montis. [12] Filii autem Assyriae, ut viderunt
illos, miserunt ad praepositos suos, et illi venerunt ad duces et ad
tribunos et ad omnes principes suos. [13] Et venerunt ad tabernaculum
Holofernis et dixerunt Bagoae, qui erat super omnia eius: « Suscita
dominum nostrum, quoniam ausi sunt Iudaei descendere ad nos in
bellum, ut pereant usque ad finem ». [14] Introivitque Bagoas et pul-
savit cortinam; suspicabatur enim illum cum Iudith dormire. [15] Cum
autem nemo responderet, aperiens cortinam intravit in cubiculum
et invenit illum in scabello proiectum, mortuum, nudum, et caput
illius sublatum ab eo. [16] Et exclamavit voce magna cum fletu et ge-
mitu et clamore magno et scidit vestimenta sua. [17] Et intravit in
tabernaculum, ubi Iudith fuerat hospitata, et non invenit eam. Et
exsilivit ad populum et clamavit: [18] « Inique gesserunt servi! Fecit
confusionem una mulier Hebraeorum in domum regis Nabuchodo-
nosor, quoniam ecce Holofernes in terra, et caput ipsius non est in
illo! ». [19] Ut autem audierunt verba haec, principes virtutis Assyriae
sciderunt tunicas suas, et conturbata est anima eorum valde, et fac-
tus est clamor et ululatus magnus in medio castrorum.

15 [1] Ut autem audierunt hi, qui in tabernaculis erant, obstupuerunt
super quod factum erat. [2] Et incidit in illos timor et tremor, et non
erat homo, qui maneret contra faciem proximi sui adhuc, sed effusi

[14] [7] *Audientes*: cum R x
[8] *Adnuntia*: cum x – *fecerat*: cum R x
[9] *Exsultavit*: cum g R
[10] *Videns*: cum o m R – *Deus*: cum o m R x
[15] *Proiectum*: cum o m R
[17] *Fuerat hospitata*: cum o n g
[18] *Inique gesserunt*: cum x – *Hebraeorum*: cum x

simul fugiebant in omnem viam campi et montanae. [3] Et qui castra collocaverant in montana circa Betuliam, in fugam conversi sunt. Et tunc filii Israel, omnis vir bellator eorum, diffusi sunt in illos. [4] Et misit Ozias Betomesthaim et Bemen et Chobam et Cholam in omnem finem Israel, qui renuntiarent de his rebus, quae consummata erant, et ut omnes in hostes effunderentur in interfectionem eorum. [5] Ut autem audierunt filii Israel, omnes simul irruerunt in illos et concidebant illos usque Chobam. Similiter autem et, qui in Ierusalem erant, advenerunt ex omni montana; renuntiata enim sunt illis, quae facta sunt in castris inimicorum illorum. Et qui in Galaad et qui in Galilaea erant, persecuti sunt illos et percusserunt eos plaga magna, donec transirent Damascum et terminos eorum. [6] Reliqui autem, qui inhabitabant Betuliam, irruerunt in castra Assyriae et exspoliaverunt eos et locupletati sunt valde. [7] Filii autem Israel regressi a caede dominati sunt reliquiis; et vici et villae in montana et in campestri multa spolia possederunt: multitudo enim magna erat.

[8] Et venit Ioachim sacerdos magnus et seniores filiorum Israel, qui inhabitabant Ierusalem, ut viderent bona, quae fecit Dominus Israel, et ut viderent Iudith et loquerentur cum illa in pace. [9] Et, ut exiit ad illos Iudith, benedixerunt simul eam omnes et dixerunt ad illam: « Tu exaltatio Ierusalem, tu gloria magna Israel, tu laus magna generis nostri. [10] Fecisti omnia haec in manu tua, fecisti bona cum Israel, et complacuit in illis Deus. Benedicta esto tu, mulier, apud Deum omnipotentem in aeternum tempus ». Et dixit omnis populus: « Fiat, fiat! ».

[11] Et exspoliavit populus castra per dies triginta, et dederunt Iudith tabernaculum Holofernis et omne argentum et lectus et vasa et omnem apparatum illius. Et accipiens illa imposuit in mulas et iunxit currus suos et congessit illa in ipsis. [12] Et concurrit omnis mulier Israel, ut videret eam, et benedixerunt eam et fecerunt ei chorum de se. Et accepit thyrsos in manibus suis et dedit mulieribus, quae

[15] [3] *Conversi sunt*: cum o m R n – *diffusi sunt*: cum o m R n g
[4] *Finem*: cum x – *qui renuntiarent*: cum o n; cfr. R x
[5] *Irruerunt*: cum R o m n x g – *in castris*: cum o n x g – *inimicorum*: cum o m R n x g – *persecuti sunt*: cum x
[7] *Regressi*: cum x; cfr. n o – *reliquiis*: cum o; cfr. R
[9] *Exaltatio*: cum x o m – *generis*: cum x R m
[10] *Complacuit*: cum x; cfr. o m
[11] *Accipiens*: cum g x – *illa*: cum x
[12] *Manibus*: cum x

secum erant. [13] Et coronatae sunt oliva, ipsa et quae cum illa erant.
Et antecessit omni populo in chorea dux omnium mulierum, et se-
quebatur omnis vir Israel armatus, cum coronis et hymnis in ore
ipsorum. [14] Et exordiebatur Iudith confessionem hanc in omni Israel,
et acclamabat omnis populus laudationem hanc Domini.

16 [1] Dixitque Iudith:
« Incipite Deo meo in tympanis,
cantate Domino meo in cymbalis,
modulamini illi psalmum novum,
exaltate et invocate nomen ipsius.
[2] Tu es Deus conterens bella,
qui ponis castra in medio populi tui,
ut eripias me de manu persequentium me.
[3] Venit Assur a montibus, a borra,
venit in milibus virtutum suarum,
quorum multitudo obturavit torrentes,
et equitatus ipsorum texit colles.
[4] Et dixit incensurum se fines meos
et iuvenes meos occisurum gladio
et mammantes meos daturum ad solum
et infantes meos daturum in partitionem
et virgines spoliaturum.
[5] Dominus omnipotens sprevit illos
et confudit illos in manu feminae!
[6] Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus,
nec filii Titanum percusserunt illum,
nec alti gigantes superposuerunt se illi,
sed Iudith filia Merari
in specie faciei suae dissolvit illum.
[7] Dispoliavit enim se stola viduitatis suae
in exaltationem dolentium in Israel.
Unxit faciem suam unguento
[8] et colligavit capillos suos in mitra
et accepit stolam lineam in seductionem eius.
[9] Sandalum eius rapuit oculum ipsius,

[15] [13] *Coronatae sunt*: cum x – *ipsa*: cum o m R – *antecessit omni populo*: cum x
[14] *Hanc*: cum o
[16] [1] *Deo*: cum Sin x g r – *exaltate*: cum o v r e g p
[6] *Titanum*: cum x

et species eius captivam fecit animam illius,
et transiit gladius cervicem eius.
10 Horruerunt Persae audaciam eius,
et Medi turbati sunt constantia ipsius.
11 Tunc ululaverunt humiles mei,
et exclamaverunt aegrotantes et territi sunt,
in altum extulerunt vocem suam
et conversi sunt.
12 Filii puellarum compunxerunt illos
et tamquam pueros ultroneos vulnerabant;
perierunt a praelio Domini mei.
13 Cantabo Deo meo hymnum novum:
Domine, magnus es tu et clarus,
mirabilis in virtute et insuperabilis.
14 Tibi serviat omnis creatura tua,
quoniam dixisti, et facta sunt,
misisti spiritum tuum, et aedificata sunt,
et non est qui resistat voci tuae.
15 Montes enim a fundamentis agitabuntur cum aquis,
petrae autem a facie tua tamquam cera liquescent.
Illis autem qui timent te
propitius adhuc eris.
16 Quoniam pusillum omne sacrum ad odorem suavitatis,
et minimus omnis adeps in holocaustum tibi.
Qui autem timet Dominum,
magnus apud eum semper.
17 Vae gentibus assurgentibus generi meo!
Dominus omnipotens vindicabit illos,
in die iudicii visitabit eos,
ut det ignem et vermes in carnes eorum,
et comburentur, ut sentiant usque in aeternum».
18 Ut autem venerunt in Ierusalem, adoraverunt Deum; et, post-
quam mundatus est populus, rettulerunt holocaustum Domino et
voluntaria sua et munera. 19 Et attulit Iudith omnia vasa Holofernis,
quaecumque dederat ei populus, et conopeum, quod sustulerat de
cubiculo ipsius, in consecrationem Domino dedit. 20 Et populus
laetabatur in Ierusalem contra faciem sanctorum per menses tres,
et Iudith cum illis mansit.

[16] 13 *Insuperabilis*: cum x
18 *Ut*: *cum* o m n – *Deum*: cum o R n

[21] Post illos autem dies rediit unusquisque in hereditatem suam,
et Iudith abiit in Betuliam et demorata est in possessione sua. Et
facta est secundum tempus suum clara in omni terra, [22] et multi
concupierunt eam, et non cognovit vir illam omnibus diebus vitae
eius, ex qua die mortuus est Manasses maritus illius et appositus
est ad populum suum. [23] Et procedens magna facta est valde et se-
nuit in domo mariti sui Manasses annos centum quinque; et dimisit
abram suam liberam. Et mortua est in Betulia, et sepelierunt eam
in spelunca.

[24] Et planxit eam omnis Israel diebus septem. Divisitque bona
sua, priusquam moreretur, omnibus proximis viri sui Manasses et
proximis ex genere suo. [25] Et non fuit adhuc, qui in timorem mit-
teret filios Israel in diebus Iudith et post mortem eius diebus multis.

[16] [21] *Possessione*: cum R g; cfr. o m n – *secundum tempus suum*: cum R m
[22] *Non cognovit*: cum o m R – *die*: cum x

LIBER ESTHER

1 1a Anno secundo, regnante Artaxerxe rege magno, prima die mensis
Nisan vidit somnium Mardochaeus filius Iair filii Semei filii Cis de
tribu Beniamin, 1b vir magnus, qui ministrabat in aula regia.
1c Et hoc eius somnium fuit: apparuerunt voces et tumultus et
tonitrua et terraemotus et conturbatio magna super terram. 1d Et
ecce duo dracones magni parati prodierunt uterque luctari; 1e et
facta est illorum magna pugna, et dominabantur, et congregatae sunt
nationes 1f in die tenebroso et malo, et fuit perturbatio magna in
habitantibus super terram. 1g Et timuerunt perditionem 1h clama-
veruntque ad Deum. Et a voce clamoris eorum factus est fons par-
vus, qui crevit in fluvium maximum et in aquas plurimas redun-
davit. 1i Lux et sol ortus est, et humiles exaltati sunt et devora-
verunt inclitos. 1k Quod cum vidisset somnium Mardochaeus et
surrexisset de strato, cogitabat quid Deus facere vellet; et fixum
habebat in animo, quousque revelaretur.
1 Et fuit in diebus Asueri, qui regnavit ab India usque Aethio-
piam super centum viginti septem provincias, 2 quando sedit in
solio regni sui in castris Susan, 3 tertio igitur anno imperii sui,
fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis, fortissimis
Persarum et Medorum, inclitis et praefectis provinciarum coram se,
4 ut ostenderet divitias gloriae regni sui ac splendorem atque iactan-
tiam magnitudinis suae multo tempore, centum videlicet et octo-
ginta diebus.
5 Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum,
qui inventus est in Susan, a maximo usque ad minimum; et septem
diebus iussit convivium praeparari in vestibulo horti palatii regis.
6 Et pendebant ex omni parte tentoria lintea et carbasina ac hyacin-
thina sustentata funibus byssinis atque purpureis, qui argenteis circulis
inserti erant et columnis marmoreis fulciebantur; lectuli quoque aurei
et argentei dispositi erant super pavimentum smaragdino et pario
stratum lapide aliisque varii coloris. 7 Bibebant autem, qui invitati
erant, aureis poculis, aliis atque aliis; vinum quoque, ut magnificentia
regia dignum erat, abundans et praecipuum ponebatur. 8 Nec erat
qui cogeret ad bibendum, quoniam sic rex statuerat omnibus praepo-
sitis domus suae, ut facerent secundum uniuscuiusque voluntatem.

[1] 1a-k = Vg 11[2-12]

[9] Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum in palatio re-
gio, ubi rex Asuerus manere consueverat.
[10] Itaque die septimo, cum rex esset hilarior potione meri, prae-
cepit Mauman et Bazatha et Harbona et Bagatha et Abgatha et Ze-
thar et Charchas, septem eunuchis, qui in conspectu eius ministra-
bant, [11] ut introducerent reginam Vasthi coram rege, posito super
caput eius diademate regni, ut ostenderet cunctis populis et princi-
pibus pulchritudinem illius: erat enim pulchra valde.
[12] Quae renuit et ad regis imperium, quod per eunuchos manda-
verat, venire contempsit; unde iratus rex et nimio furore succensus
[13] interrogavit sapientes, qui tempora noverant, et illorum faciebat
cuncta consilio scientium leges ac iura maiorum — [14] erant autem
ei proximi Charsena et Sethar et Admatha et Tharsis et Mares et
Marsana et Mamuchan, septem duces Persarum atque Medorum,
qui videbant faciem regis et primi sedebant in regno —: [15] « Secun-
dum legem quid oportet fieri Vasthi reginae, quae Asueri regis im-
perium, quod per eunuchos mandaverat, facere noluit? ».
[16] Responditque Mamuchan, audiente rege atque principibus:
« Non solum regem laesit regina Vasthi, sed et omnes principes et
populos, qui sunt in cunctis provinciis regis Asueri. [17] Egredietur
enim sermo reginae ad omnes mulieres, ut contemnant viros suos
et dicant: " Rex Asuerus iussit, ut regina Vasthi intraret ad eum,
et illa noluit ". [18] Atque hac ipsa die dicent omnes principum con-
iuges Persarum atque Medorum quem audierint sermonem reginae
principibus regis; unde despectio et indignatio. [19] Si tibi, rex, placet,
egrediatur edictum a facie tua et scribatur inter leges Persarum
atque Medorum, quas immutari illicitum est, ut nequaquam ultra
Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera, quae melior
illa est, accipiat. [20] Et hoc in omne, quod latissimum est, provincia-
rum tuarum divulgetur imperium, et cunctae uxores, tam maiorum
quam minorum, deferent maritis suis honorem ».
[21] Placuit consilium eius regi et principibus, fecitque rex iuxta
consilium Mamuchan. [22] Et misit epistulas ad universas provincias
regni sui, ut quaeque gens audire et legere poterat, diversis linguis
et litteris, esse viros principes ac maiores in domibus suis et sub-
ditas habere omnes mulieres, quae essent cum eis.

[1] [22] *Et subditas habere omnes mulieres, quae essent cum eis* – Lege *ûmadbîr kôln'šê 'immô* (cfr. II « et fuit timor magnus in omni muliere »); TM « et loquens secundum linguam populi sui »

2 [1] His ita gestis, postquam regis Asueri deferbuerat indignatio, re-
cordatus est Vasthi, et, quae fecisset vel quae passa esset. [2] Dixerunt-
que pueri regis ac ministri eius: « Quaerantur regi puellae virgines
ac speciosae, [3] et constituantur, qui considerent per universas provin-
cias puellas speciosas et virgines et adducant eas ad civitatem Susan
et tradant in domum feminarum sub manu Egei eunuchi, qui est
praepositus et custos mulierum regiarum; et accipiant mundum mu-
liebrem. [4] Et quaecumque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa re-
gnet pro Vasthi ». Placuit sermo regi; et ita, ut suggesserant, iussit fieri.
[5] Erat vir Iudaeus in Susan civitate vocabulo Mardochaeus filius
Iair filii Semei filii Cis de tribu Beniamin, [6] qui translatus fuerat de
Ierusalem cum captivis, qui ducti fuerant cum Iechonia rege Iudae,
quem Nabuchodonosor rex Babylonis transtulerat. [7] Qui fuit nutri-
cius filiae patrui sui Edissae, quae altero nomine Esther vocabatur et
utrumque parentem amiserat: pulchra aspectu et decora facie. Mor-
tuisque patre eius ac matre, Mardochaeus sibi eam adoptavit in filiam.
[8] Et factum est, cum percrebruisset regis imperium, et iuxta man-
datum illius multae virgines pulchrae adducerentur Susan et Egeo
traderentur, Esther quoque in domum regis in manus Egei custodis
feminarum tradita est. [9] Quae placuit ei et invenit gratiam in con-
spectu illius; et acceleravit mundum muliebrem et tradidit ei partes
suas et septem puellas speciosissimas de domo regis, et tam ipsam
quam pedisequas eius transtulit in optimam partem domus femina-
rum. [10] Quae non indicaverat ei populum et cognationem suam;
Mardochaeus enim praeceperat, ut de hac re omnino reticeret. [11] Qui
deambulabat cotidie ante vestibulum domus, in qua electae virgines
servabantur, curam agens salutis Esther et scire volens quid ei ac-
cideret.
[12] Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum,
ut intrarent ad regem, expletis omnibus, quae ad cultum muliebrem
pertinebant, per menses duodecim; ita dumtaxat, ut sex mensibus
oleo ungerentur myrrhino et aliis sex feminarum pigmentis et aro-
matibus uterentur, [13] ingredientesque ad regem, quidquid postulas-
sent, accipiebant, ut portarent secum de triclinio feminarum ad regis
cubiculum. [14] Et quae intraverat vespere, mane iterum in domum
feminarum deducebatur, sub manu Sasagazi eunuchi, qui concu-
binis praesidebat. Nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi,
nisi voluisset rex et eam venire iussisset ex nomine.

[2] [14] *Iterum* – Lege cum II *šēnît* (cfr. 2, 19); TM « (in domum feminarum) secundam (*šēnî*) »

15 Evoluto autem tempore per ordinem, instabat dies, quo Esther
filia Abihail patrui Mardochaei, quam sibi adoptaverat in filiam, in-
trare deberet ad regem. Quae non quaesivit quidquam nisi, quae vo-
luit Egeus eunuchus custos feminarum, et omnium oculis gratiosa
et amabilis videbatur. 16 Ducta est itaque ad cubiculum regis Asueri
mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni eius. 17 Et
amavit eam rex plus quam omnes mulieres; habuitque gratiam et
favorem coram eo super omnes virgines, et posuit diadema regni in
capite eius fecitque eam regnare in loco Vasthi. 18 Et iussit convi-
vium praeparari magnificum cunctis principibus et servis suis, con-
vivium Esther; et dedit remissionem tributi universis provinciis ac
dona largitus est iuxta magnificentiam principalem.
19 Mardochaeus autem manebat ad regis ianuam, 20 necdum prodi-
derat Esther cognationem et populum suum iuxta mandatum eius;
quidquid enim ille praecipiebat, observabat Esther, ut eo tempore
solita erat, quo eam parvulam nutriebat.
21 Eo igitur tempore, quo Mardochaeus ad regis ianuam morabatur,
irati sunt Bagathan et Thares, duo eunuchi regis, qui ianitores erant
volueruntque in regem mittere manus. 22 Quod Mardochaeum non
latuit; statimque nuntiavit reginae Esther, et illa regi ex nomine
Mardochaei. 23 Quaesitum est et inventum, et appensus uterque
eorum in patibulo; mandatumque est libro annalium coram rege.

3 1 Post haec rex Asuerus exaltavit Aman filium Amadathi, qui
erat de stirpe Agag, et posuit solium eius super omnes principes,
quos habebat. 2 Cunctique servi regis, qui in foribus palatii versa-
bantur, flectebant genua et adorabant Aman; sic enim praeceperat
rex pro illo. Solus Mardochaeus non flectebat genu neque adorabat
eum. 3 Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores palatii praesidebant:
« Cur non observas mandatum regis? ». 4 Cumque hoc crebrius di-
cerent, et ille nollet audire, nuntiaverunt Aman scire cupientes
utrum perseveraret in sententia; dixerat enim eis se esse Iudaeum.
5 Cumque Aman experimento probasset quod Mardochaeus non
sibi flecteret genu nec se adoraret, iratus est valde 6 et pro nihilo
duxit in unum Mardochaeum mittere manus suas — audierat enim
quod esset gentis Iudaeae — magisque voluit omnem Iudaeorum,
qui erant in regno Asueri, perdere nationem.

[2] 19 Il et Lys omittunt « Cumque congregarentur virgines secundo » (TM); « cumque congregarentur virgines » est lectio varians ad 2,8; « secundo » est recta lectio ad 2, 14 « secundam »

7 Mense primo, cuius vocabulum est Nisan, anno duodecimo regni Asueri, missa est in urnam sors, quae dicitur Phur, coram Aman, quo die et quo mense gens Iudaeorum deberet interfici; et exivit dies tertia decima mensis duodecimi, qui vocatur Adar. 8 Dixitque Aman regi Asuero: « Est populus per omnes provincias regni tui dispersus, segregatus inter populos alienisque utens legibus, quas ceteri non cognoscunt, insuper et regis scita contemnens; non expedit regi, ut det illis requiem. 9 Si tibi placet, scriptis decerne, ut pereat, et decem milia talentorum argenti appendam arcariis gazae tuae ». 10 Tulit ergo rex anulum, quo utebatur, de manu sua et dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag, hosti Iudaeorum. 11 Dixitque ad eum: « Argentum, quod polliceris, tuum sit; de populo age, quod tibi placet ».

12 Vocatique sunt scribae regis mense primo, tertia decima die eius, et scriptum est, ut iusserat Aman, ad omnes satrapas regis et duces provinciarum et principes diversarum gentium, ut quaeque gens legere poterat et audire pro varietate linguarum, ex nomine regis Asueri; et litterae ipsius signatae anulo. 13 Missae sunt epistulae per cursores ad universas provincias regis, ut perderent, occiderent atque delerent omnes Iudaeos, a puero usque ad senem, parvulos et mulieres uno die, hoc est tertio decimo mensis duodecimi, qui vocatur Adar, et bona eorum diriperent.

13a Epistulae autem hoc exemplar fuit:

« Rex magnus Artaxerxes centum viginti septem ab India usque Aethiopiam provinciarum satrapis et ducibus, qui eius imperio subiecti sunt, haec scribit: 13b Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem meae dicioni subiugassem, volui nequaquam abuti potentiae magnitudine, sed semper clementer et leniter agens gubernare subiectorum vitam absque ullo terrore, regnumque quietum et usque ad fines pervium praestans, optatam cunctis mortalibus pacem renovare. 13c Quaerente autem me a consiliariis meis, quomodo hoc posset impleri, unus qui prudentia, bona voluntate et fide stabili ceteros praecellit, et est post regem secundus, Aman nomine, 13d indicavit mihi in totius orbis terrarum tribubus popu-

[3] 7 TM omittit per homoeoteleuton, quod in II et Lys conservatur: (ad litteram) « (de die in diem et de mense in *mensem*) ut gens Iudaeorum in una die deleatur, et cecidit sors in tertiam decimam diem *mensis* (duodecimi...) ». II et Lys « in quartam decimam diem »; Lysimachus hic II non aptavit textui Hebraico, qui iam tunc mancus erat

13a-h = Vg 12^{6b}-13^{7}

lum hostilem esse dispersum, qui, legibus suis contra omnium gen-
tium faciens consuetudinem, regum iussa in perpetuum contemnat,
ne consistat concordia nationum a nobis consolidata. 13e Quod
cum didicissemus, videntes unam hanc gentem rebellem adversus
omne hominum genus perversis uti legibus nostrisque negotiis con-
traire, pessima conficere et regni impedire pacem, 13f iussimus, ut
quoscumque Aman, qui negotiis publicis praepositus est et quem
patris loco colimus, per litteras monstraverit, cum coniugibus ac
liberis radicitus deleantur inimicorum gladiis, nullusque eorum mi-
sereatur, quarta decima die duodecimi mensis Adar anni praesen-
tis; 13g ut, qui iam olim sunt nefarii homines, uno die violenter
ad inferos descendentes stabiles in posterum et quietas reddant
nobis plene res publicas. 13h Qui autem celaverit genus eorum,
inhabitabilis erit non solum inter homines, sed nec inter aves, et
igne sancto comburetur; et substantia eorum in regnum confere-
tur. Valete ».

14 Exemplar autem epistularum ut lex in omnibus provinciis pro-
mulgandum erat, ut scirent omnes populi et pararent se ad prae-
dictam diem. 15 Festinabant cursores, qui missi erant, regis imperium
explere; statimque in Susan pependit edictum, rege et Aman cele-
brante convivium, dum civitas ipsa esset conturbata.

15a Et convivium fecerunt omnes gentes; rex autem et Aman,
cum introisset regiam, cum amicis luxuriabatur. 15b Ubicumque
igitur proponebatur exemplum epistulae, ploratio et luctus ingens
fiebat apud omnes Iudaeos. 15c Et invocabant Iudaei Deum patrum
suorum et dicebant:

15d « Domine Deus, tu solus Deus in caelo sursum,
et non est alius Deus praeter te.
15e Si enim fecissemus legem tuam et praecepta,
habitassemus cum securitate et pace
per omne tempus vitae nostrae.
15f Nunc autem, quoniam non fecimus praecepta tua,
venit super nos omnis tribulatio ista.
15g Iustus es et clemens et excelsus et magnus, Domine,
et omnes viae tuae iudicia.
15h Et nunc, Domine, non des filios tuos in captivitatem
neque uxores nostras in violationem neque in perditionem,
qui factus es nobis propitius ab Aegypto usque nunc.
15i Miserere principali tuae parti
et non tradas in infamiam hereditatem tuam,
ut hostes dominentur nostri ».

4 1 Cum comperisset Mardochaeus omnia, quae acciderant, scidit ve-
stimenta sua et indutus est sacco spargens cinerem capiti. Et in pla-
tea mediae civitatis voce magna et amara clamabat 2 usque ad fores
palatii gradiens; non enim erat licitum indutum sacco aulam regis
intrare. 3 In omnibus quoque provinciis, quocumque edictum et
dogma regis pervenerat, planctus ingens erat apud Iudaeos, ieiunium,
ululatus et fletus, sacco et cinere multis pro strato utentibus.

4 Ingressae sunt autem puellae Esther et eunuchi nuntiaveruntque
ei. Quod audiens consternata est valde et misit vestem, ut, ablato
sacco, induerent eum; quam accipere noluit. 5 Accitoque Athach
eunucho, quem rex ministrum ei dederat, praecepit ei, ut iret ad
Mardochaeum et disceret ab eo cur hoc faceret. 6 Egressusque Athach
ivit ad Mardochaeum stantem in platea civitatis ante ostium palatii.
7 Qui indicavit ei omnia, quae ei acciderant, quantum Aman pro-
misisset, ut in thesauros regis pro Iudaeorum nece inferret argen-
tum. 8 Exemplar quoque edicti, quod pendebat in Susan ad perden-
dum eos, dedit ei, ut reginae ostenderet et moneret eam, ut intraret
ad regem et deprecaretur eum et rogaret pro populo suo. 8a « Me-
mor, inquit, dierum humilitatis tuae, quando nutrita sis in manu
mea, quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mor-
tem. Et tu invoca Dominum et loquere regi pro nobis et libera
nos de morte ».

9 Regressus Athach nuntiavit Esther omnia, quae Mardochaeus
dixerat. 10 Quae respondit ei et iussit, ut diceret Mardochaeo:
11 « Omnes servi regis et cunctae, quae sub dicione eius sunt, norunt
provinciae, quod cuique sive viro sive mulieri, qui non vocatus
interius atrium regis intraverit, una lex sit, ut statim interficiatur,
nisi forte rex auream virgam ad eum tetenderit, ut possit vivere;
ego autem triginta iam diebus non sum vocata ad regem ». 12 Quod
cum audisset Mardochaeus, 13 rursum mandavit Esther dicens: « Ne
putes quod animam tuam tantum liberes, quia in domo regis
es, prae cunctis Iudaeis. 14 Si enim nunc silueris, aliunde Iudaeis
liberatio et salvatio exsurget, et tu et domus patris tui peribitis;
et quis novit utrum idcirco ad regnum veneris, ut in tali tempore
parareris? ».

15 Rursumque Esther haec Mardochaeo verba mandavit: 16 « Vade
et congrega omnes Iudaeos, qui in Susan reperiuntur; et ieiunate
pro me. Non comedatis et non bibatis tribus diebus et tribus nocti-
bus, et ego cum ancillis meis similiter ieiunabo; et tunc ingrediar
ad regem contra legem faciens: si pereo, pereo ». 17 Ivit itaque Mar-
dochaeus et fecit omnia, quae ei Esther mandaverat.

17a Mardochaeus autem scidit vestimenta sua et substravit cilicium
et cecidit super faciem suam in terram, et seniores populi a mane
usque ad vesperam, 17b et dixit:
« Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob, benedictus es.
17c Domine, Domine rex omnipotens,
in dicione enim tua cuncta sunt posita,
et non est qui possit tuae resistere voluntati,
si decreveris salvare Israel.
17d Tu enim fecisti caelum et terram
et quidquid mirabile caeli ambitu continetur;
17e Dominus omnium es,
nec est qui resistat maiestati tuae.
17f Tu scis, Domine, quia libenter adorarem
plantas pedum Aman pro salute Israel;
17g hoc autem non feci,
ne gloriam hominis ponerem super gloriam Dei mei,
et alium non adorabo nisi te, Domine, Deus meus.
17h Et non facio ea in arrogantia
neque in gloriae cupiditate, Domine.
Appare, Domine; manifestare, Domine!
17i Et nunc, Domine rex, Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob,
parce populo tuo,
quia volunt nos inimici nostri perdere
et delere hereditatem tuam.
17k Ne despicias partem tuam,
quam redemisti tibi de terra Aegypti.
17l Exaudi deprecationem meam
et propitius esto sorti tuae;
et converte luctum nostrum in gaudium,
ut viventes laudemus nomen tuum, Domine,
et ne claudas ora te canentium ».

17m Omnis quoque Israel ex totis viribus clamavit ad Dominum,
eo quod eis certa mors impenderet.

17n Esther quoque regina confugit ad Dominum pavens periculum
mortis, quod imminebat. 17o Cumque deposuisset vestes gloriae,
suscepit indumenta luctus et pro unguentis superbiae implevit ca-
put suum cinere et corpus suum humiliavit ieiuniis valde. 17p Et
cecidit super terram cum ancillis suis a mane usque ad vesperam
et dixit:

[4] 17a-zz = Vg 13^{8}-14^{19}

17q « Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob, benedictus es.
Suffraga mihi soli
et non habenti defensorem praeter te, Domine,
17r quoniam periculum in manu mea est.
17s Ego audivi ex libris maiorum meorum, Domine,
quoniam tu Noe in aqua diluvii conservasti.
17t Ego audivi ex libris maiorum meorum, Domine,
quoniam tu Abrahae in trecentis et decem octo viris
novem reges tradidisti.
17u Ego audivi ex libris maiorum meorum, Domine,
quoniam tu Ionam de ventre ceti liberasti.
17v Ego audivi ex libris maiorum meorum, Domine,
quoniam tu Ananiam, Azariam et Misael de camino ignis liberasti.
17x Ego audivi ex libris maiorum meorum, Domine,
quoniam tu Daniel de lacu leonum eruisti.
17y Ego audivi ex libris maiorum meorum, Domine,
quoniam tu Ezechiae, regi Iudaeorum,
morte damnato et oranti pro vita misertus es
et donasti ei vitae annos quindecim.
17z Ego audivi ex libris maiorum meorum, Domine,
quoniam tu Annae petenti in desiderio animae
filii generationem donasti.
17aa Ego audivi ex libris maiorum meorum, Domine,
quoniam tu omnes complacentes tibi liberas, Domine,
usque in finem.
17bb Et nunc adiuva me solitariam
et neminem habentem nisi te,
Domine, Deus meus.
17cc Tu nosti
quoniam abominata est ancilla tua concubitum incircumcisorum.
17dd Deus, tu nosti
quoniam non manducavi de mensa exsecrationum
et vinum libationum eorum non bibi.
17ee Tu nosti
quoniam a die translationis meae
non sum laetata, Domine,
nisi in te solo.
17ff Tu scis, Deus,
quoniam, ex quo vestimentum hoc super caput meum est,
exsecror illud tamquam pannum menstruatae
et non indui illud in die bona.

17gg Et nunc subveni orphanae mihi
et verbum concinnum da in os meum in conspectu leonis
et gratam me fac coram eo
et converte cor eius in odium oppugnantis nos,
in perditionem eius et eorum, qui consentiunt ei.
17hh Nos autem libera de manu inimicorum nostrorum;
converte luctum nostrum in laetitiam
et dolores nostros in sanitatem.
17ii Surgentes autem supra partem tuam, Deus,
fac in exemplum.
17kk Appare, Domine; manifestare, Domine! ».

5 1 Et factum est die tertio, induta Esther regalibus vestimentis stetit
in atrio domus regiae, quod erat interius contra basilicam regis. At
ille sedebat super solium suum in consistorio palatii contra ostium
domus. 2 Et factum est cum vidisset Esther reginam stantem, pla-
cuit oculis eius, et extendit contra eam virgam auream, quam tenebat
manu; quae accedens tetigit summitatem virgae eius.

2a Cumque regio fulgeret habitu et invocasset omnium rectorem
et salvatorem Deum, assumpsit duas famulas 2b et super unam
quidem innitebatur, quasi in deliciis; 2c altera autem sequebatur
dominam defluentia in humum indumenta sustentans. 2d Ipsa autem
roseo vultu colore perfusa et gratis ac nitentibus oculis tristem
celabat animum et mortis timore contractum. 2e Ingressa igitur
cuncta per ordinem ostia, stetit in aula interiore contra regem, ubi
ille residebat super solium regni sui indutus vestibus regiis auro-
que fulgens et pretiosis lapidibus: eratque terribilis aspectu, et virga
aurea in manu eius.

2f Cumque elevasset faciem, vidit eam sicut taurus in impetu
irae suae et cogitans eam perdere clamavit ambiguus: « Quis ausus
est introire in aulam non vocatus? ». Et regina corruit et, in pallo-
rem colore mutato, lassa se reclinavit super caput ancillulae, quae
antecedebat. 2g Convertitque Iudaeorum Deus et universae creaturae
Dominus spiritum regis in mansuetudinem, et festinus ac metuens
exilivit de solio; et sustentans eam ulnis suis, donec rediret ad se,
verbis pacificis ei blandiebatur: 2h « Quid habes, Esther regina, soror
mea et consors regni? Ego sum frater tuus, noli metuere. 2i Non
morieris; non enim pro te, sed pro omnibus haec lex constituta
est. 2k Accede! ».

[5] 2a-p = Vg 15^4-19

[2l] Et elevans auream virgam posuit super collum eius et oscu-
latus est eam et ait: « Loquere mihi ». [2m] Quae respondit: « Vidi
te, domine, quasi angelum Dei, et conturbatum est cor meum prae
timore gloriae tuae; [2n] valde enim mirabilis es, domine, et facies tua
plena est gratiarum ». [2o] Cumque loqueretur, rursus corruit et paene
exanimata est. [2p] Rex autem turbabatur, et omnes ministri eius.
[3] Dixitque ad eam rex: « Quid vis, Esther regina? Quae est pe-
titio tua? Etiamsi dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi ».
[4] At illa respondit: « Si regi placet, obsecro, ut venias ad me hodie
et Aman tecum ad convivium, quod paravi ». [5] Statimque rex: « Vo-
cate, inquit, cito Aman, ut fiat verbum Esther ».

Venerunt itaque rex et Aman ad convivium, quod eis regina pa-
raverat. [6] Dixitque ei rex, postquam vinum biberat: « Quid petis, ut
detur tibi, et pro qua re postulas? Etiamsi dimidiam partem regni
mei petieris, impetrabis ». [7] Cui respondit Esther: « Petitio mea et
preces: [8] Si inveni in conspectu regis gratiam, et si regi placet, ut det
mihi, quod postulo et meam impleat petitionem, veniat rex et Aman
ad convivium, quod parabo eis, et cras faciam secundum verbum
regis ».

[9] Egressus est itaque illo die Aman laetus et alacer corde. Cum-
que vidisset Mardochaeum sedentem in foribus palatii, et non solum
non assurrexisse sibi, sed nec motum quidem de loco sessionis suae,
indignatus est valde. [10] Et, dissimulata ira, reversus in domum suam
convocavit ad se amicos suos et Zares uxorem suam [11] et exposuit
illis magnitudinem divitiarum suarum filiorumque turbam et quanta
eum gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset. [12] Et
post haec ait: « Regina quoque Esther nullum alium vocavit ad con-
vivium cum rege praeter me; apud quam etiam cras cum rege pran-
surus sum. [13] Et cum omnia haec habeam, nihil me habere puto,
quamdiu videro Mardochaeum Iudaeum sedentem in foribus regis ».
[14] Responderuntque ei Zares uxor eius et ceteri amici: « Iube parari
excelsam trabem habentem altitudinis quinquaginta cubitos et dic
mane regi, ut appendatur super eam Mardochaeus; et sic ibis cum
rege laetus ad convivium ». Placuit ei consilium et iussit excelsam
parari trabem.

6 [1] Noctem illam duxit rex insomnem iussitque afferri sibi librum
memorialium, annales priorum temporum. Quae cum illo praesente
legerentur, [2] ventum est ad eum locum, ubi scriptum erat quomodo
nuntiasset Mardochaeus insidias Bagathan et Thares duorum eunu-
chorum ianitorum, qui voluerant manus mittere in regem Asuerum.

[3] Quod cum audisset rex, ait: « Quid pro hac fide honoris ac prae-
mii Mardochaeus consecutus est? ». Dixeruntque ei servi illius ac mi-
nistri: « Nihil omnino mercedis accepit ». [4] Statimque rex: « Quis
est, inquit, in atrio? ». Aman quippe exterius atrium domus regiae
intraverat, ut suggereret regi, ut iuberet Mardochaeum suspendi in
patibulo, quod ei fuerat praeparatum. [5] Responderunt pueri: « Ecce
Aman stat in atrio ». Dixitque rex: « Ingrediatur ».
[6] Cumque esset ingressus, ait illi: « Quid debet fieri viro, quem
rex honorare desiderat? ». Cogitans autem in corde suo Aman et
reputans quod nullum alium rex nisi se vellet honorare [7] respondit:
« Homo, quem rex honorare cupit, [8] debet indui vestibus regiis, qui-
bus rex indutus erat, et imponi super equum, qui de sella regis est,
et acceperit regium diadema super caput suum; [9] et primus de re-
giis principibus nobilissimis induat eum et teneat equum eius et
per plateam civitatis incedens clamet et dicat: " Sic honorabitur
quemcumque voluerit rex honorare " ».
[10] Dixitque ei rex: « Festina et, sumpta stola et equo, fac, ut lo-
cutus es, Mardochaeo Iudaeo, qui sedet in foribus palatii; cave, ne
quidquam de his, quae locutus es, praetermittas ». [11] Tulit itaque
Aman stolam et equum; indutumque Mardochaeum et impositum
equo praecedebat in platea civitatis atque clamabat: « Hoc honore
condignus est quemcumque rex voluerit honorare ».
[12] Reversusque est Mardochaeus ad ianuam palatii; et Aman festi-
navit ire in domum suam lugens et operto capite. [13] Narravitque
Zares uxori suae et amicis omnia, quae evenissent sibi; cui respon-
derunt sapientes, quos habebat in consilio, et uxor eius: « Si de se-
mine Iudaeorum est Mardochaeus, ante quem cadere coepisti, non
poteris praevalere contra eum, sed cades in conspectu eius ». [14] Ad-
huc illis loquentibus, venerunt eunuchi regis et cito eum ad convi-
vium, quod regina paraverat, pergere compulerunt.

7 [1] Intravit itaque rex et Aman, ut biberent cum regina. [2] Dixitque
ei rex etiam in secundo die, postquam vino incaluerat: « Quae est pe-
titio tua, Esther, ut detur tibi, et quid vis fieri? Etiamsi dimidiam
regni mei partem petieris, impetrabis ». [3] Ad quem illa respondit:
« Si inveni gratiam in oculis tuis, o rex, et si tibi placet, dona mihi
animam meam, pro qua rogo, et populum meum, pro quo obsecro.
[4] Traditi enim sumus, ego et populus meus, ut conteramur, iugu-
lemur et pereamus. Atque utinam in servos et famulas venderemur:
tacuissem, quia tribulatio haec non esset digna conturbare regem ».
[5] Respondensque rex Asuerus ait: « Quis est iste et ubi est, ut

haec audeat facere? ». 6 Dixit Esther: « Hostis et inimicus noster
pessimus iste est Aman ». Quod ille audiens ilico obstupuit coram
rege ac regina.

7 Rex autem surrexit iratus et de loco convivii intravit in hortum
palatii. Aman quoque surrexit, ut rogaret Esther reginam pro anima
sua; intellexit enim a rege sibi decretum esse malum. 8 Qui cum
reversus esset de horto et intrasset convivii locum, repperit Aman
super lectulum corruisse, in quo iacebat Esther, et ait: « Etiam re-
ginam vult opprimere, me praesente, in domo mea? ». Necdum ver-
bum de ore regis exierat, et statim operuerunt faciem eius. 9 Dixit-
que Harbona, unus de eunuchis, qui stabant in ministerio regis:
« En etiam lignum, quod paraverat Mardochaeo, qui locutus est
bonum pro rege, stat in domo Aman habens altitudinis quinqua-
ginta cubitos ». Cui dixit rex: « Appendite eum in eo ». 10 Suspensus
est itaque Aman in patibulo, quod paraverat Mardochaeo; et regis
ira quievit.

8 1 Die illo dedit rex Asuerus Esther reginae domum Aman adver-
sarii Iudaeorum, et Mardochaeus ingressus est ante faciem regis; con-
fessa est enim ei Esther quid esset sibi. 2 Tulitque rex anulum suum,
quem ab Aman recipi iusserat, et tradidit Mardochaeo; Esther autem
constituit Mardochaeum super domum Aman.

3 Et adiecit Esther loqui coram rege et procidit ad pedes eius
flevitque et locuta ad eum oravit, ut malitiam Aman Agagitae et
machinationes eius pessimas, quas excogitaverat contra Iudaeos, iu-
beret irritas fieri. 4 At ille ex more sceptrum aureum protendit manu;
illaque consurgens stetit ante eum 5 et ait: « Si placet regi et si in-
veni gratiam coram eo, et deprecatio mea non ei videtur esse con-
traria, et accepta sum in oculis eius, obsecro, ut novis epistulis ve-
teres litterae Aman filii Amadathi, Agagitae, insidiatoris et hostis
Iudaeorum, quibus eos in cunctis regis provinciis perire praecepe-
rat, corrigantur. 6 Quomodo enim potero sustinere malum, quod
passurus est populus meus, et interitum cognationis meae? ».

7 Responditque rex Asuerus Esther reginae et Mardochaeo Iudaeo:
« Domum Aman concessi Esther et ipsum iussi appendi in patibulo,
quia ausus est manum in Iudaeos mittere. 8 Scribite ergo Iudaeis si-
cut vobis placet, ex regis nomine, signantes litteras anulo meo, quia
epistulae ex regis nomine scriptae et illius anulo signatae non pos-
sunt immutari ».

9 Accitisque scribis regis — erat autem tempus tertii mensis, qui
appellatur Sivan, vicesima et tertia illius die — scriptae sunt epi-

stulae, ut Mardochaeus voluerat, ad Iudaeos et ad satrapas procuratoresque et principes, qui centum viginti septem provinciis ab India usque ad Aethiopiam praesidebant, provinciae atque provinciae, populo et populo, iuxta linguas et litteras suas, et Iudaeis iuxta linguam et litteras suas. [10] Ipsaeque epistulae, quae ex regis nomine mittebantur, anulo ipsius obsignatae sunt et missae per veredarios electis equis regiis discurrentes. [11] Quibus permisit rex Iudaeis in singulis civitatibus, ut in unum congregarentur et starent pro animabus suis et omnes inimicos suos cum coniugibus ac liberis interficerent atque delerent et spolia eorum diriperent; [12] et constituta est per omnes provincias una ultionis dies, id est tertia decima mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

[12a] Quomodo praecepit eis uti suis legibus in omni civitate et auxiliari illis et uti inimicis et adversariis ipsorum, sicut vellent, in uno die, [12b] in omni regno Artaxerxis, quarta decima die duodecimi mensis, id est Adar.

[12c] Hoc est exemplar epistulae:

[12d] « Rex magnus Artaxerxes ab India usque Aethiopiam centum viginti septem provinciarum satrapis ac omnibus, qui nostrae iussioni oboediunt, salutem dicit. [12e] Multi nimia bonitate principum et honore, qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam; [12f] et non solum subiectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes in ipsos, qui dederunt, moliuntur insidias. [12g] Nec contenti sunt gratiarum actionem ex hominibus auferre, sed etiam vaniloquiis eorum, qui bono imperiti sunt inflati, Dei quoque cuncta cernentis et malum odientis arbitrantur se posse fugere sententiam. [12h] Saepe autem et multi in potestate constituti, amicorum, quibus credita erant officia consilio, participes facti sunt effusionis sanguinis innocentis et implicati calamitatibus insanabilibus, [12i] cum isti perversis et mendacibus cuniculis deciperent sinceram principum benignitatem. [12k] Quae res non tam ex veteribus probatur historiis quam ex his, quae in promptu sunt, intuentibus, quae pestilentia indigne dominantium perpetrata sunt. [12l] Unde in posterum providendum est paci omnium provinciarum. [12m] Si diversa iubeamus, quae sub oculis veniunt, discernimus semper cum clementissima attentione.

[12n] Aman enim filius Amadathi, Macedo, alienusque a Persarum sanguine et a pietate nostra multum distans, a nobis hospitio susceptus est. [12o] Et tantam in se expertus humanitatem, quam erga omnem gentem habemus, ut pater noster publice vocaretur et ado-

[8] 12d-cc = Vg 16^{1-24}

raretur ab omnibus post regem semper secundus. 12p Qui in tantum
arrogantiae tumorem sublatus est, ut regno nos privare niteretur et
spiritu. 12q Nam nostrum servatorem et permanentem benefactorem
Mardochaeum et irreprehensibilem consortem regni nostri Esther
cum omni gente ipsorum tortuosis quibusdam atque fallacibus ma-
chinis expetivit in mortem; 12r hoc cogitans, ut, illis interfectis,
insidiaretur nostrae solitudini et regnum Persarum transferret in
Macedonas.

12s Nos autem a pessimo mortalium Iudaeos neci destinatos in
nulla penitus culpa repperimus; sed e contrario iustissimis utentes
legibus 12t et filios altissimi et maximi semperque viventis Dei, cuius
beneficio et nobis et patribus nostris regnum est optima disposi-
tione directum.

12u Bene igitur facietis non utentes litteris, quas Aman filius Ama-
dathi direxerat. 12v Pro quo scelere ante portas huius urbis, id est
Susan, ipse, qui machinatus est cum omni cognatione sua, pendet
in patibulo, Deo qui gubernat omnia celeriter ei reddente quod
meruit.

12x Exemplar autem huius edicti, quod nunc mittimus, in cunctis
urbibus proponatur, ut liceat Iudaeis uti legibus suis. 12y Quibus de-
betis esse adminiculo, ut contra eos, qui in tempore tribulationis
eos aggrediuntur, se possint defendere quarta decima die mensis duo-
decimi, qui vocatur Adar. 12z Hanc enim diem omnipotens Deus de-
stinatam in interitum electi generis eis vertit in gaudium. 12aa Unde
et vos inter sollemnes vestros dies hanc habetote diem insignem et
celebrate eam cum omni laetitia, 12bb ut nunc et in posterum illa
nobis et benevolis Persis sit salus, illis autem, qui nobis insidian-
tur, memoria perditionis.

12cc Omnis autem civitas et provincia, quae noluerit sollemnitatis
huius esse particeps, gladio et igne in ira pereat; et sic deleatur, ut
non solum hominibus invia, sed etiam bestiis et volatilibus in sem-
piternum abominabilis relinquatur. Valete ».

13 Exemplar epistulae in forma legis in omnibus provinciis pro-
mulgandum erat, ut omnibus populis notum fieret paratos esse
Iudaeos in diem illam ad capiendam vindictam de hostibus suis.
14 Egressique sunt veredarii celeres nuntios perferentes, et edictum
regis pependit in Susan.

15 Mardochaeus autem de palatio et de conspectu regis egrediens
fulgebat vestibus regiis, hyacinthinis videlicet et albis, coronam ma-
gnam auream portans in capite et amictus pallio serico atque pur-
pureo; omnisque civitas exsultavit atque laetata est. 16 Iudaeis autem

nova lux oriri visa est, gaudium, honor et tripudium. 17 Apud omnes
populos, urbes atque provincias, quocumque regis iussa veniebant,
Iudaeis fuit exsultatio, epulae atque convivia et festus dies, in tantum
ut plures alterius gentis et sectae eorum religioni et caeremoniis
iungerentur; grandis enim cunctos Iudaici nominis terror invaserat.

9 1 Igitur duodecimi mensis — id est Adar — tertia decima die,
quando verbum et edictum regis explendum erat, et hostes Iudae-
orum sperabant quod dominarentur ipsis, versa vice Iudaei supera-
verunt adversarios suos. 2 Congregatique sunt per singulas civitates,
ut extenderent manum contra inimicos et persecutores suos; nullus-
que ausus est resistere, eo quod omnes populos invaserat formido
eorum. 3 Nam et omnes provinciarum principes et satrapae et procu-
ratores omnisque dignitas, quae singulis locis ac operibus praeerat,
sustinebant Iudaeos timore Mardochaei, 4 quem principem esse
palatii et plurimum posse cognoverant; fama quoque nominis eius
crescebat cotidie et per cunctorum ora volitabat.

5 Itaque percusserunt Iudaei omnes inimicos suos plaga gladii et
necis et interitus, reddentes eis, quod sibi paraverant facere. 6 In
Susan quingentos viros interfecerunt, extra decem filios Aman Aga-
gitae hostis Iudaeorum, quorum ista sunt nomina: 7 Pharsandatha
et Delphon et Esphatha 8 et Phoratha et Adalia et Aridatha 9 et
Phermesta et Arisai et Aridai et Iezatha. 10 Quos cum occidissent,
praedas de substantiis eorum tangere noluerunt.

11 Statimque numerus eorum, qui occisi erant in Susan, ad regem
relatus est. 12 Qui dixit reginae: « In urbe Susan interfecerunt et
deleverunt Iudaei quingentos viros et decem filios Aman. Quantam
putas eos exercuisse caedem in universis provinciis? Quid ultra
postulas et quid vis, ut fieri iubeam? ».

13 Cui illa respondit: « Si regi placet, detur potestas Iudaeis, qui
in Susan sunt, ut sicut hodie fecerunt, sic et cras faciant, et decem
filii Aman in patibulo suspendantur ». 14 Praecepitque rex, ut ita fie-
ret. Statimque in Susan pependit edictum, et decem filii Aman sus-
pensi sunt. 15 Congregatis igitur Iudaeis, qui in Susan erant, quarta
decima die mensis Adar, interfecti sunt in Susan trecenti viri, nec
eorum ab illis direpta substantia est.

16 Reliqui autem Iudaei per omnes provincias, quae dicioni regis
subiacebant, congregati pro animabus suis steterunt, ut requiescerent
ab hostibus, ac interfecerunt de persecutoribus suis septuaginta quin-
que milia, sed nullus de substantiis eorum quidquam contigit.

17 Dies autem tertius decimus mensis Adar, dies apud omnes in-

terfectionis fuit, et quarta decima die requieverunt. Quem constitue-
runt esse diem epularum et laetitiae. [18] At hi, qui in urbe Susan con-
gregati sunt, tertio decimo et quarto decimo die eiusdem mensis in
caede versati sunt, quinto decimo autem die requieverunt; et idcirco
eundem diem constituerunt sollemnem epularum atque laetitiae.
[19] Hi vero Iudaei, qui in oppidis non muratis ac villis morabantur,
quartum decimum diem mensis Adar conviviorum et gaudii decreve-
runt, ita ut exsultent in eo et mittant sibi mutuo partes epularum.
Illi autem, qui in urbibus habitant, agunt etiam quintum decimum
diem mensis Adar cum gaudio et convivio et ut diem festum, in
quo mittunt sibi mutuo partes epularum.

[19a] Et satrapae provinciarum et principes et scribae regis hono-
rificabant Deum, quia timor Mardochaei eos invaserat. Factum erat
enim, ut praeceptum regis in toto regno nominaretur.

[20] Scripsit itaque Mardochaeus omnia haec et litteris comprehensa
misit ad omnes Iudaeos, qui in omnibus regis provinciis moraban-
tur, tam in vicino positis quam procul, [21] ut quartam decimam et
quintam decimam diem mensis Adar pro festis susciperent et, re-
vertente semper anno, sollemni honore celebrarent [22] secundum dies,
in quibus requieverunt Iudaei ab inimicis suis, et mensem, qui de
luctu atque tristitia in hilaritatem gaudiumque ipsis conversus est,
essentque istae dies epularum atque laetitiae, et mitterent sibi invi-
cem ciborum partes et pauperibus munuscula largirentur.

[23] Susceperuntque Iudaei in sollemnem ritum cuncta, quae eo tem-
pore facere coeperant, et quae Mardochaeus litteris facienda manda-
verat. [24] Aman enim filius Amadathi stirpis Agag, adversarius om-
nium Iudaeorum, cogitavit contra eos malum, ut deleret illos, et
misit Phur, id est sortem, ut eos conturbaret atque deleret. [25] Sed
postquam ingressa est Esther ad regem, mandavit ille simul cum
litteris, ut malum, quod iste contra Iudaeos cogitaverat, revertere-
tur in caput eius, et suspenderentur ipse et filii eius in patibulo.
[26] Atque ex illo tempore dies isti appellati sunt Phurim propter
nomen Phur. Propter cuncta illa, quae in hac epistula continentur,
[27] et propter ea, quae de his viderant et quae eis acciderant, statue-
runt et in sollemnem ritum numquam mutandum susceperunt Iudaei
super se et semen suum et super cunctos, qui religioni eorum vo-
luerint copulari, ut duos hos dies secundum praeceptum et tempus
eorum singulis annis celebrarent. [28] Isti dies memorarentur et cele-
brarentur per singulas generationes in singulis cognationibus, pro-
vinciis et civitatibus, nec esset ulla civitas, in qua dies Phurim non
observarentur a Iudaeis et ab eorum progenie.

[29] Scripserunt que Esther regina filia Abihail et Mardochaeus Iu-
daeus omni studio ad confirmandam hanc secundam epistulam Phu-
rim. [30] Et miserunt ad omnes Iudaeos, qui in centum viginti septem
provinciis regis Asueri versabantur, verba pacis et veritatis, [31] sta-
tuentes dies Phurim pro temporibus suis, sicut constituerant
Mardochaeus et Esther, et sicut illi statuerant pro seipsis et pro
semine suo, praecepta ieiuniorum et clamorum. [32] Et mandatum
Esther confirmavit praecepta Phurim et scriptum est in libro.

10 [1] Rex vero Asuerus terrae et maris insulis imposuit tributum.
[2] Cuius fortitudo et imperium et dignitas atque sublimitas, qua exal-
tavit Mardochaeum, scripta sunt in libro annalium regum Medorum
atque Persarum, [3] et quomodo Mardochaeus Iudaici generis secundus
a rege Asuero fuerit et magnus apud Iudaeos et acceptabilis plebi
fratrum suorum, quaerens bona populo suo et loquens ea, quae ad
pacem seminis sui pertinerent.
[3a] Dixitque Mardochaeus ad omnes: « A Deo facta sunt ista! ».
[3b] Recordatus est enim Mardochaeus somnii, quod viderat, haec
eadem significantis; nec eorum quidquam irritum fuit. [3c] « Quod
parvus fons crevit in fluvium, et erat lux et sol et aqua plurima:
fons et flumen est Esther, quam rex accepit uxorem et voluit esse
reginam; [3d] duo autem dracones, ego sum et Aman; [3e] gentes, quae
convenerant, hi sunt, qui conati sunt delere nomen Iudaeorum;
[3f] gens autem mea, id est Israel, sunt illi, qui clamaverunt ad Do-
minum; et salvum fecit Dominus populum suum liberavitque nos
de omnibus malis et fecit signa magna atque portenta, quae non
sunt facta inter gentes. [3g] Et duas sortes esse praecepit, unam po-
puli Dei et alteram cunctarum gentium. [3h] Venitque utraque sors
in statutum tempus et in diem iudicii coram Deo universis genti-
bus. [3i] Et recordatus est Deus populi sui ac iustificavit heredita-
tem suam. [3k] Et observabuntur dies isti in mense Adar, quarta de-
cima et quinta decima die eiusdem mensis, dies congregationis et
hilaritatis et gaudii coram Deo per vestras deinceps generationes in
populo Israel ».

[10] 3a-k = Vg 10^{4-13}

LIBER IOB

1 1 Vir erat in terra Us nomine Iob et erat vir ille simplex et rectus
ac timens Deum et recedens a malo. 2 Natique sunt ei septem filii
et tres filiae. 3 Et fuit possessio eius septem milia ovium et tria milia
camelorum, quingenta quoque iuga boum et quingentae asinae ac
familia multa nimis; eratque vir ille magnus inter omnes Orientales.

4 Et ibant filii eius et faciebant convivium per domos unusquisque
in die suo; et mittentes vocabant tres sorores suas, ut comederent
et biberent cum eis. 5 Cumque in orbem transisissent dies convivii,
mittebat ad eos Iob et sanctificabat illos; consurgensque diluculo
offerebat holocausta pro singulis. Dicebat enim: « Ne forte pecca-
verint filii mei et benedixerint Deo in cordibus suis ». Sic faciebat
Iob cunctis diebus.

6 Quadam autem die, cum venissent filii Dei, ut assisterent coram
Domino, affuit inter eos etiam Satan. 7 Cui dixit Dominus: « Unde
venis? ». Qui respondens ait: « Circuivi terram et perambulavi
eam ». 8 Dixitque Dominus ad eum: « Numquid considerasti ser-
vum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, homo simplex et
rectus ac timens Deum et recedens a malo? ».

9 Cui respondens Satan ait: « Numquid Iob frustra timet Deum?
10 Nonne tu vallasti eum ac domum eius universamque substantiam
per circuitum, operibus manuum eius benedixisti, et possessio eius
crevit in terra? 11 Sed extende paululum manum tuam et tange cunc-
ta, quae possidet, nisi in faciem benedixerit tibi ». 12 Dixit ergo Do-
minus ad Satan: « Ecce, universa, quae habet, in manu tua sunt;
tantum in eum ne extendas manum tuam ». Egressusque est Satan
a facie Domini.

13 Cum autem quadam die filii et filiae eius comederent et bibe-
rent vinum in domo fratris sui primogeniti, 14 nuntius venit ad Iob,
qui diceret: « Boves arabant, et asinae pascebantur iuxta eos; 15 et
irruerunt Sabaei tuleruntque eos et pueros percusserunt gladio, et
evasi ego solus, ut nuntiarem tibi ».

16 Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter et dixit: « Ignis Dei
cecidit e caelo et ussit oves puerosque consumpsit, et effugi ego
solus, ut nuntiarem tibi ». 17 Sed et illo adhuc loquente, venit alius
et dixit: « Chaldaei fecerunt tres turmas et invaserunt camelos et
tulerunt eos necnon et pueros percusserunt gladio, et ego fugi solus,
ut nuntiarem tibi ».

18 Adhuc loquebatur ille, et ecce alius intravit et dixit: « Filiis
tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui
primogeniti, 19 repente ventus vehemens irruit a regione deserti et
concussit quattuor angulos domus; quae corruens oppressit liberos
tuos, et mortui sunt, et effugi ego solus, ut nuntiarem tibi ».

20 Tunc surrexit Iob et scidit vestimenta sua et, tonso capite,
corruens in terram adoravit 21 et dixit:
« Nudus egressus sum de utero matris meae
et nudus revertar illuc.
Dominus dedit, Dominus abstulit;
sicut Domino placuit, ita factum est:
sit nomen Domini benedictum ».

22 In omnibus his non peccavit Iob labiis suis neque stultum
quid contra Deum locutus est.

2 1 Factum est autem cum quadam die venissent filii Dei, ut starent
coram Domino, venit quoque Satan inter eos, ut staret in conspectu
eius. 2 Dixit Dominus ad Satan: « Unde venis? ». Qui respondens
ait: « Circuivi terram et perambulavi eam ».

3 Et dixit Dominus ad Satan: « Numquid considerasti servum
meum Iob, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus ac
timens Deum et recedens a malo et adhuc retinens innocentiam?
Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem eum frustra ».
4 Cui respondens Satan ait: « Pellem pro pelle et cuncta, quae habet,
homo dabit pro anima sua. 5 Alioquin mitte manum tuam et tange
os eius et carnem; et tunc videbis, si in faciem benedicet tibi ». 6 Di-
xit ergo Dominus ad Satan: « Ecce, in manu tua est; verumtamen
animam illius serva ».

7 Egressus igitur Satan a facie Domini, percussit Iob ulcere pes-
simo a planta pedis usque ad verticem eius. 8 Qui testa saniem ra-
debat, sedens in sterquilinio. 9 Dixit autem illi uxor sua:
« Adhuct u permanes in simplicitate tua?
Benedic Deo et morere ».
10 Qui ait ad illam:
« Quasi una de stultis mulieribus
locuta es!
Si bona suscepimus de manu Dei,
mala quare non suscipiamus? ».

In omnibus his non peccavit Iob labiis suis.

11 Igitur, audientes tres amici Iob omne malum, quod accidisset
ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites et Baldad Su-

hites et Sophar Naamathites. Condixerant enim, ut pariter venien-
tes visitarent eum et consolarentur. 12 Cumque elevassent procul
oculos suos, non cognoverunt eum et exclamantes ploraverunt;
scissisque vestibus, sparserunt pulverem super caput suum in cae-
lum. 13 Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem nocti-
bus, et nemo loquebatur ei verbum; videbant enim dolorem esse
vehementem.

3 1 Post haec aperuit Iob os suum et maledixit diei suo 2 et locu-
tus est:
3 « Pereat dies, in qua natus sum,
et nox, in qua dictum est: " Conceptus est homo ".
4 Dies ille vertatur in tenebras;
non requirat eum Deus desuper,
et non illustretur lumine.
5 Obscurent eum tenebrae et umbra mortis;
occupet eum caligo,
et involvatur amaritudine.
6 Noctem illam tenebrosus turbo possideat;
non computetur in diebus anni
nec numeretur in mensibus.
7 Sit nox illa solitaria nec laude digna;
8 maledicant ei, qui maledicunt diei,
qui parati sunt suscitare Leviathan.
9 Obtenebrentur stellae crepusculi eius;
exspectet lucem, et non sit,
nec videat palpebras aurorae,
10 quia non conclusit ostia ventris, qui portavit me,
nec abstulit mala ab oculis meis.
11 Quare non in vulva mortuus sum?
Egressus ex utero non statim perii?
12 Quare exceptus genibus?
Cur lactatus uberibus?
13 Nunc enim dormiens silerem
et somno meo requiescerem
14 cum regibus et consulibus terrae,
qui aedificant sibi solitudines,
15 aut cum principibus, qui possident aurum
et replent domos suas argento.
16 Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem,
vel qui concepti non viderunt lucem.

17 Ibi impii cessaverunt a tumultu,
et ibi requieverunt fessi robore.
18 Et quondam vincti pariter sine molestia
non audierunt vocem exactoris.
19 Parvus et magnus ibi sunt,
et servus liber a domino suo.
20 Quare misero data est lux
et vita his, qui in amaritudine animae sunt?
21 Qui exspectant mortem, et non venit,
et effodiunt quaerentes illam magis quam thesauros;
22 gaudentque vehementer
et laetantur sepulcro.
23 Viro, cuius abscondita est via,
et circumdedit eum Deus tenebris.
24 Antequam comedam, suspiro,
et quasi inundantes aquae sic rugitus meus.
25 Quia timor, quem timebam, evenit mihi,
et, quod verebar, accidit.
26 Non dissimulavi, non silui, non quievi,
et venit super me indignatio ».

4 1 Respondens autem Eliphaz Themanites dixit:
2 « Si coeperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies;
sed conceptum sermonem tenere quis poterit?
3 Ecce, docuisti multos
et manus lassas roborasti;
4 vacillantes confirmaverunt sermones tui
et genua trementia confortasti.
5 Nunc autem venit super te plaga, et defecisti;
tetigit te, et conturbatus es.
6 Nonne timor tuus est fiducia tua,
spes tua est perfectio viarum tuarum?
7 Recordare, obsecro te, quis umquam innocens periit,
aut quando recti deleti sunt?
8 Quin potius vidi eos, qui operantur iniquitatem
et seminant dolores et metunt eos,
9 flante Deo perisse,
et spiritu irae eius esse consumptos.
10 Rugitus leonis et vox leaenae
et dentes catulorum leonum contriti sunt.

[3] 20 *Data est* – Lege *iuttan*, retenta Vg cum verss antiquis; TM « dabit, dat »

11 Leo periit, eo quod non haberet praedam,
et catuli leonis dissipati sunt.
12 Porro ad me furtive verbum delatum est,
et suscepit auris mea sussurrum eius.
13 In horrore visionis nocturnae,
quando solet sopor occupare homines,
14 pavor tenuit me et tremor,
et omnia ossa mea perterrita sunt.
15 Et cum spiritus, me praesente, transiret,
inhorruerunt pili carnis meae.
16 Stetit quidam, cuius non agnoscebam vultum,
imago coram oculis meis,
et vocem quasi aurae lenis audivi:
17 " Numquid homo Dei comparatione iustificabitur
aut factore suo purior erit vir? ".
18 Ecce in servis suis fiduciam non habet
et in angelis suis reperit pravitatem.
19 Quanto magis hi, qui habitant domos luteas,
quorum fundamentum est in pulvere.
Consumentur velut tinea!
20 De mane usque ad vesperam succidentur
et, quia nullus intellegit, in aeternum peribunt.
21 Nonne evulsum est reliquum eorum ab eis?
Morientur, et non in sapientia.

5 1 Voca ergo, si est qui tibi respondeat!
Ad quem sanctorum converteris?
2 Vere stultum interficit iracundia,
et fatuum occidit invidia.
3 Ego vidi stultum firma radice,
et maledixi sedi eius statim.
4 Longe fient filii eius a salute
et conterentur in porta, et non erit qui eruat.
5 Cuius messem famelicus comedet,
et ipsum rapiet armatus, et bibent sitientes divitias eius.
6 Quia non egreditur ex pulvere nequitia,
et de humo non oritur dolor.
7 Sed homo generat laborem,
et aves elevant volatum.

[5] 7 *Generat* – Lege *iôlîd*, ex consideratione contextus; TM « nascitur »
Aves – Stat pro TM « filii fulguris », i. e. aquilae

8 Quam ob rem ego deprecabor Dominum
et ad Deum ponam eloquium meum,
9 qui facit magna et inscrutabilia
et mirabilia absque numero;
10 qui dat pluviam super faciem terrae
et irrigat aquis rura;
11 qui ponit humiles in sublime
et maerentes erigit sospitate;
12 qui dissipat cogitationes malignorum,
ne possint implere manus eorum, quod coeperant;
13 qui apprehendit sapientes in astutia eorum
et consilium pravorum dissipat.
14 Per diem incurrent tenebras
et, quasi in nocte, sic palpabunt in meridie.
15 Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum
et de manu violenti pauperem;
16 et erit egeno spes,
iniquitas autem contrahet os suum.
17 Beatus homo, qui corripitur a Deo;
increpationem ergo Omnipotentis ne reprobes.
18 Quia ipse vulnerat et medetur,
percutit, et manus eius sanabunt.
19 In sex tribulationibus liberabit te,
et in septem non tanget te malum.
20 In fame eruet te de morte
et in bello de manu gladii.
21 A flagello linguae absconderis
et non timebis vastationem, cum venerit.
22 In vastitate et fame ridebis
et bestias terrae non formidabis.
23 Sed cum lapidibus campi pactum tuum,
et bestiae terrae pacificae erunt tibi.
24 Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum,
et visitans habitationem tuam non falleris.
25 Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum
et progenies tua quasi herba terrae.
26 Ingredieris in abundantia sepulcrum,
sicut infertur acervus tritici in tempore suo.
27 Ecce hoc, ut investigavimus, ita est;
oboedi illi et tu sapias tibi ».

6 [1] Respondens autem Iob dixit:
[2] « Utinam appenderetur aegritudo mea,
et calamitatem meam assumerent in statera!
[3] Nunc vero arena maris haec gravior apparet,
inde verbis meis haesito.
[4] Quia sagittae Omnipotentis in me sunt,
quarum venenum ebibit spiritus meus;
et terrores Dei militant contra me.
[5] Numquid rugiet onager, cum habuerit herbam?
Aut mugiet bos, cum ante praesepe plenum steterit?
[6] Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum?
Aut poterit gustari herba insulsa?
[7] Quae prius nolebat tangere anima mea,
nunc prae angustia cibi mei sunt.
[8] Quis det, ut veniat petitio mea
et, quod exspecto, tribuat mihi Deus?
[9] Utinam Deus me conterat;
solvat manum suam et succidat me!
[10] Et haec mihi sit consolatio,
et exsultabo vel in pavore, qui non parcat,
nec celabo sermones Sancti.
[11] Quae est enim fortitudo mea, ut sustineam?
Aut quis finis meus, ut patienter agam?
[12] Num fortitudo lapidum, fortitudo mea?
Num caro mea aenea est?
[13] An non est auxilium mihi in me,
et virtus quoque remota est a me?
[14] Qui tollit ab amico suo misericordiam,
timorem Omnipotentis derelinquit.
[15] Fratres mei mentiti sunt me
sicut alveus torrentium, qui evanescunt
[16] nigrescentes glacie,
cum ingruit super eos nix.
[17] Tempore, quo diffluunt, arescunt
et, ut incaluerit, solvuntur de loco suo.
[18] Deflectunt viatorum turmae de viis suis,
ascendentes per desertum pereunt.

[6] [6] *Herba insulsa* – Est versio ad sensum. Verbum Hebraicum *ḥallamuth* est incertae significationis: *albumen ovi*, vel *(herba) anchusa* (terminus technicus)

19 Commeatus Thema consideraverunt,
viatores Saba speraverunt in eis.
20 Confusi sunt, quia speraverunt;
venerunt eo usque, et pudore cooperti sunt.
21 Ita nunc vos facti estis mihi;
videntes plagam meam, timetis.
22 Numquid dixi: Afferte mihi,
et de substantia vestra donate mihi?
23 vel: Liberate me de manu hostis
et de manu robustorum eruite me?
24 Docete me, et ego tacebo,
et, si quid forte ignoravi, instruite me.
25 Quare detraxistis sermonibus veritatis,
cum e vobis nullus sit, qui possit arguere me?
26 Ad increpandum tantum eloquia concinnatis,
sed in ventum verba desperati.
27 Super pupillum irruitis
et subvertere nitimini amicum vestrum.
28 Nunc, quaeso, convertimini ad me,
et in faciem vestram non mentiar.
29 Revertite! Nulla erit improbitas.
Revertite! Adhuc praesens adest iustitia mea.
30 Estne in lingua mea improbitas?
An palatum meum non discernit nequitiam?

7 1 Nonne militia est vita hominis super terram,
et sicut dies mercennarii dies eius?
2 Sicut servus desiderat umbram,
et sicut mercennarius praestolatur mercedem suam,
3 sic et ego habui menses vacuos
et noctes laboriosas enumeravi mihi.
4 Si dormiero, dicam: Quando consurgam?
Et rursum exspectabo vesperam
et replebor doloribus usque crepusculum.
5 Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris;
cutis mea scinditur et diffluit.
6 Dies mei velocius transierunt quam navicula texentis
et consumpti sunt deficiente filo.

[6] 21 *Ita...mihi* – Lege *kēn...lî*; TM « non »

[7] Memento quia ventus est vita mea,
et non revertetur oculus meus, ut videat bona.
[8] Nec aspiciet me visus hominis;
oculi tui in me, et non subsistam.
[9] Sicut consumitur nubes et pertransit,
sic, qui descenderit ad inferos, non ascendet
[10] nec revertetur ultra in domum suam,
neque cognoscet eum amplius locus eius.
[11] Quapropter et ego non parcam ori meo;
loquar in tribulatione spiritus mei,
confabulabor cum amaritudine animae meae.
[12] Numquid mare ego sum aut cetus,
quia posuisti super me custodiam?
[13] Si dixero: Consolabitur me lectulus meus,
et assumet stratum meum querelam meam,
[14] terrebis me per somnia
et per visiones horrore concuties.
[15] Quam ob rem eligit suspendium anima mea,
et mortem ossa mea.
[16] Desperavi; nequaquam ultra iam vivam.
Parce mihi, nihil enim sunt dies mei.
[17] Quid est homo, quia magnificas eum?
Aut quid apponis erga eum cor tuum?
[18] Visitas eum diluculo
et singulis momentis probas illum.
[19] Usquequo non avertes oculos a me?
Nec dimittis me, ut glutiam salivam meam?
[20] Peccavi: quid faciam tibi,
o custos hominum?
Quare posuisti me contrarium tibi,
et factus sum mihimetipsi gravis?
[21] Cur non tollis peccatum meum
et quare non aufers iniquitatem meam?
Ecce nunc in pulvere dormiam;
et, si mane me quaesieris, non subsistam! ».

8 [1] Respondens autem Baldad Suhites dixit:
[2] « Usquequo loqueris talia,
et spiritus vehemens sermones oris tui?
[3] Numquid Deus supplantat iudicium,
aut Omnipotens subvertit, quod iustum est?

4 Et si filii tui peccaverunt ei,
et dimisit eos in manu iniquitatis suae,
5 tu tamen, si diluculo consurrexeris ad Deum
et Omnipotentem fueris deprecatus,
6 si mundus et rectus incesseris,
statim evigilabit ad te
et pacatum reddet habitaculum iustitiae tuae;
7 in tantum ut, si priora tua fuerint parva,
et novissima tua multiplicentur nimis.
8 Interroga enim generationem pristinam
et diligenter investiga patrum memoriam.
9 Hesterni quippe sumus et ignoramus,
quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram.
10 Nonne ipsi docebunt te, loquentur tibi
et de corde suo proferent eloquia?
11 Numquid virere potest scirpus absque umore,
aut crescere carectum sine aqua?
12 Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu,
ante omnes herbas arescit.
13 Sic viae omnium, qui obliviscuntur Deum,
et spes impii peribit.
14 Cuius spes filum tenue,
et sicut tela aranearum fiducia eius.
15 Innitetur super domum suam, et non stabit;
fulciet eam, et non consurget.
16 Umectus videtur antequam veniat sol,
et in horto suo germen eius egredietur.
17 Super acervum petrarum radices eius densabuntur,
et inter lapides commorabitur.
18 Si absorbuerit eum de loco suo,
negabit eum et dicet: " Non novi te ".
19 Haec est enim laetitia viae eius,
ut rursum de terra alii germinentur.
20 Deus non proiciet simplicem,
nec porriget manum malignis,
21 donec impleatur risu os tuum,
et labia tua iubilo.
22 Qui oderunt te, induentur confusione,
et tabernaculum impiorum non subsistet ».

[8] 14 *Filium tenue* – Lege *qûr*; TM « fastidio est » (*iaqûṭ*)

9 [1] Et respondens Iob ait:
[2] « Vere scio quod ita sit,
et quomodo iustificabitur homo compositus Deo?
[3] Si voluerit contendere cum eo,
non poterit ei respondere unum pro mille.
[4] Sapiens corde est et fortis robore;
quis restitit ei, et pacem habuit?
[5] Qui transtulit montes, et nescierunt
hi, quos subvertit in furore suo.
[6] Qui commovet terram de loco suo,
et columnae eius concutiuntur.
[7] Qui praecipit soli, et non oritur,
et stellas claudit quasi sub signaculo.
[8] Qui extendit caelos solus
et graditur super fluctus maris.
[9] Qui facit Arcturum et Oriona
et Hyadas et interiora austri.
[10] Qui facit magna et incomprehensibilia
et mirabilia, quorum non est numerus.
[11] Si venerit ad me, non videbo eum;
si abierit, non intellegam.
[12] Si repente arripiet, quis eum impediet?
Vel quis dicere potest: " Quid facis? ".
[13] Deus non retinet iram suam,
et sub eo curvantur auxilia Rahab.
[14] Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei
et loquar delectis verbis cum eo?
[15] Quia, etiamsi iustus essem, non responderem,
sed meum iudicem deprecarer;
[16] et, cum invocantem exaudierit me,
non credam quod audierit vocem meam.
[17] In turbine enim conteret me
et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa.
[18] Non concedit requiescere spiritum meum
et implet me amaritudinibus.
[19] Si fortitudo quaeritur, robustissimus est;
si iudicium, quis eum arcesserit?
[20] Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me;
si innocentem ostendero, pravum me comprobabit.

[9] [19] *Quis eum arcesserit* – Lege *iô'îdênû*; TM « quis me arcesserit »

21 Etiamsi simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea,
et contemnam vitam meam.
22 Unum est, quod locutus sum:
Et innocentem et impium ipse consumit.
23 Si subito flagellum occidat,
de afflictione innocentium ridebit.
24 Terra data est in manus impii,
vultum iudicum eius operit;
quod si non ille est, quis ergo est?
25 Dies mei velociores fuerunt cursore:
fugerunt et non viderunt bonum;
26 pertransierunt quasi naves arundineae,
sicut aquila volans ad escam.
27 Cum dixero: Obliviscar maerorem meum,
commutabo faciem meam et hilaris fiam,
28 vereor omnes dolores meos,
sciens quod non iustificaveris me.
29 Si autem et sic impius sum,
quare frustra laboravi?
30 Si lotus fuero quasi aquis nivis,
et lixivo mundavero manus meas,
31 tamen sordibus intinges me,
et abominabuntur me vestimenta mea.
32 Neque enim viro, qui similis mei est, respondebo;
nec vir, quocum in iudicio contendam.
33 Non est qui utrumque valeat arguere
et ponere manum suam in ambobus.
34 Auferat a me virgam suam,
et pavor eius non me terreat.
35 Loquar et non timebo eum;
quia sic non mecum ipse sum.

10 1 Taedet animam meam vitae meae;
dimittam adversum me eloquium meum,
loquar in amaritudine animae meae.
2 Dicam Deo: Noli me condemnare,
indica mihi cur me ita iudices.
3 Numquid bonum tibi videtur, si opprimas me
et calumnieris me, opus manuum tuarum,
et super consilium impiorum arrideas?

4 Numquid oculi carnei tibi sunt,
aut, sicut videt homo, et tu videbis?
5 Numquid sicut dies hominis dies tui,
et anni tui sicut humana sunt tempora,
6 ut quaeras iniquitatem meam
et peccatum meum scruteris,
7 cum scias quia nihil impium fecerim,
et sit nemo, qui de manu tua possit eruere?
8 Manus tuae fecerunt me
et plasmaverunt me totum in circuitu;
et sic repente praecipitas me?
9 Memento, quaeso, quod sicut lutum feceris me,
et in pulverem reduces me.
10 Nonne sicut lac mulsisti me
et sicut caseum me coagulasti?
11 Pelle et carnibus vestisti me;
ossibus et nervis compegisti me.
12 Vitam et misericordiam tribuisti mihi,
et visitatio tua custodivit spiritum meum.
13 Licet haec celes in corde tuo,
tamen scio haec in animo tuo versari.
14 Si peccaverim, observas me
et ab iniquitate mea mundum me esse non pateris.
15 Et si impius fuero, vae mihi est;
et si iustus, non levabo caput,
saturatus afflictione et miseria.
16 Si superbia extollar, quasi catulum leonis capies me
et iterum mirabilem te exhibebis in me.
17 Instauras testes tuos contra me
et multiplicas iram tuam adversum me,
et poenae militant in me.
18 Quare de vulva eduxisti me?
Qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret!
19 Fuissem quasi non essem,
de utero translatus ad tumulum.
20 Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi?
Dimitte ergo me, ut refrigerem paululum dolorem meum,
21 antequam vadam, et non revertar,

[10] 15 Omitte cum Vg *ûrĕ'ēh* (et vide); TM « afflictione et videns miseriam »
16 Vertitur secundum Syr., contextus et parallelismi causa

ad terram tenebrarum et umbrae mortis,
22 terram caliginis et tenebrarum,
ubi umbra mortis et nullus ordo,
sed sempiternus horror inhabitat ».

11 1 Respondens autem Sophar Naamathites dixit:
2 « Numquid illi, qui multa loquitur, non et respondetur?
Aut vir verbosus iustificabitur?
3 Vaniloquium tuum viros tacere faciet,
et, cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis?
4 Dixisti enim: " Purus est sermo meus,
et mundus sum in conspectu tuo ".
5 Atque utinam Deus ipse loqueretur tecum
et aperiret labia sua tibi,
6 ut ostenderet tibi secreta sapientiae
et arcana consilia eius,
et intellegeres quod multo minora quaerat a te,
quam meretur iniquitas tua.
7 Forsitan vestigia Dei comprehendes
et usque ad perfectum Omnipotentem reperies?
8 Excelsior caelo est, et quid facies?
Profundior inferno, et quid cognosces?
9 Longior terra mensura eius
et latior mari.
10 Si subverterit vel concluserit et coarctaverit,
quis contradicet ei?
11 Ipse enim novit hominum vanitatem;
et videns iniquitatem nonne considerat?
12 Sed et vir vacuus cordatus fit,
et homo tamquam pullum onagri nascitur.
13 Tu autem, si cor tuum firmaveris
et expanderis ad eum manus tuas,
14 si iniquitatem, quae est in manu tua, abstuleris a te,
et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia,
15 tunc levare poteris faciem tuam absque macula
et eris stabilis et non timebis.
16 Miseriae quoque oblivisceris
et quasi aquarum, quae praeterierunt, recordaberis.
17 Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam,
et, cum te caligine tectum putaveris, orieris ut lucifer.

18 Et habebis fiduciam, proposita tibi spe,
et defossus securus dormies.
19 Requiesces, et non erit qui te exterreat;
et deprecabuntur faciem tuam plurimi.
20 Oculi autem impiorum deficient,
et effugium peribit ab eis;
et spes illorum exhalatio animae ».

12 1 Respondens autem Iob dixit:
2 « Ergo vos estis soli homines,
et vobiscum morietur sapientia.
3 Et mihi est cor sicut et vobis,
nec inferior vestri sum;
quis enim haec, quae nostis, ignorat?
4 Qui deridetur ab amico suo sicut ego,
invocabit Deum, et exaudiet eum;
deridetur enim iusti integritas.
5 Lampas contempta apud cogitationes eorum, qui securi sunt,
parata iis, qui vacillant pede.
6 Tranquilla sunt tabernacula praedonum
et secura iis, qui provocant Deum,
iis, qui Deum tenent manu sua.
7 Nimirum interroga iumenta, et docebunt te,
et volatilia caeli, et indicabunt tibi.
8 Loquere terrae, et docebit te;
et narrabunt pisces maris.
9 Quis ignorat in omnibus his
quod manus Domini hoc fecerit?
10 In cuius manu anima omnis viventis
et spiritus universae carnis hominis.
11 Nonne auris verba diiudicat,
et palatum cibum sibi gustat?
12 In senibus est sapientia
et in longaevis prudentia.
13 Apud ipsum est sapientia et fortitudo;
ipse habet consilium et intellegentiam.

[11] 18 *Defossus* – TM « fodisti » (*ḥāfartā*); alii vertunt *protectus*, coniectura a verbo *ḥāfaf* vel *ḥāfāh*

[12] 5 *Lampas* – Lege cum Vg *lappîd*; TM « calamitati » derivatum a substantivo *pîd* cum articulo

14 Si destruxerit, nemo est, qui aedificet;
si incluserit hominem, nullus est, qui aperiat.
15 Si continuerit aquas, arescent;
et, si emiserit eas, subvertent terram.
16 Apud ipsum est fortitudo et sapientia;
ipse novit et decipientem et eum qui decipitur.
17 Inducit consiliarios spoliatos
et iudices in stuporem.
18 Balteum regum dissolvit
et praecingit fune renes eorum.
19 Inducit sacerdotes spoliatos
et optimates supplantat;
20 commutans labium veracium
et doctrinam senum auferens.
21 Effundit despectionem super principes
et cingulum fortium relaxat.
22 Qui revelat profunda de tenebris
et producit in lucem umbram mortis.
23 Qui multiplicat gentes et perdit eas
et subversas in integrum restituit.
24 Qui immutat cor principum populi terrae et decipit eos
et errare eos faciet per invium desertum.
25 Palpabunt quasi in tenebris et non in luce,
et errare eos faciet quasi ebrios.

13 1 Ecce omnia haec vidit oculus meus,
et audivit auris mea, et intellexi singula.
2 Secundum scientiam vestram, et ego novi;
nec inferior vestri sum.
3 Sed tamen ad Omnipotentem loquar,
et disputare cum Deo cupio;
4 vos autem ostendam fabricatores mendacii,
medicos vanos vos omnes.
5 Atque utinam taceretis,
ut sit vobis in sapientiam!
6 Audite ergo correptionem meam
et contentiones labiorum meorum attendite.
7 Numquid pro Deo profertis mendacium
et pro illo loquimini dolos?
8 Numquid faciem eius accipitis
et pro Deo in iudicio contendere nitimini?
9 Aut bonum est quod vos excutiat?

Aut, ut illuditur homini, illudetis ei?
10 Ipse vos arguet,
cum in abscondito faciem accipitis.
11 Nonne maiestas eius turbabit vos,
et terror eius irruet super vos?
12 Sententiae vestrae sunt proverbia cineris;
thoraces lutei thoraces vestri.
13 Tacete paulisper, ut loquar ipse,
et transeat super me quodcumque.
14 Quare sumam carnes meas dentibus meis
et animam meam ponam in manibus meis?
15 Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo;
verumtamen vias meas in conspectu eius arguam.
16 Et hoc erit salus mea:
non enim veniet in conspectu eius omnis impius.
17 Audite sermonem meum
et explicationem meam percipite auribus vestris.
18 Ecce iudicium paravi;
scio quod iustus inveniar.
19 Quis est qui contendat mecum?
Tunc enim tacebo et consummabor.
20 Duo tantum ne facias mihi,
et tunc a facie tua non abscondar:
21 Manum tuam longe fac a me,
et formido tua non me terreat.
22 Voca me, et ego respondebo tibi;
aut ipse loquar, et tu respondebis mihi.
23 Quantas habeo iniquitates et peccata?
Scelera mea et delicta ostende mihi.
24 Cur faciem tuam abscondis
et arbitraris me inimicum tuum?
25 Contra folium, quod vento rapitur, dure agis
et stipulam siccam persequeris.
26 Scribis enim contra me amaritudines
et occupatum me vis peccatis adulescentiae meae.
27 Posuisti in nervo pedem meum
et observasti omnes semitas meas
et vestigia pedum meorum considerasti.
28 Qui quasi uter consumendus sum,
et quasi vestimentum, quod comeditur a tinea.

[13] 28 *Uter* – Lege cum Gr; TM « putredo »

14 1 Homo natus de muliere,
brevi vivens tempore, commotione satiatur.
2 Qui quasi flos egreditur et arescit
et fugit velut umbra et non permanet.
3 Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos
et adducere eum tecum in iudicium?
4 Quis potest facere mundum de immundo?
Ne unus quidem!
5 Si statuti dies hominis sunt,
et numerus mensium eius apud te est,
et constituti sunt termini eius, quos non praeteribit,
6 averte oculos tuos ab eo, ut quiescat,
donec solvat, sicut mercennarius, dies suos.
7 Nam lignum habet spem;
si praecisum fuerit, rursum virescet,
et rami eius non deficient.
8 Si senuerit in terra radix eius,
et in pulvere emortuus fuerit truncus illius,
9 ad odorem aquae germinabit
et faciet comam quasi novellae.
10 Homo vero cum mortuus fuerit et debilitatur,
exspirat homo et, ubi, quaeso, est?
11 Recedent aquae de mari,
et fluvius vacuefactus arescet;
12 sic homo, cum dormierit, non resurget:
donec atteratur caelum, non evigilabit,
nec consurget de somno suo.
13 Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno seponas me
et abscondas me, donec pertranseat furor tuus,
et constituas mihi tempus, in quo recorderis mei?
14 Putasne mortuus homo rursum vivat?
Cunctis diebus, quibus nunc milito,
exspectarem, donec veniat immutatio mea.
15 Vocares me, et ego responderem tibi;
opus manuum tuarum requireres.
16 Tu quidem nunc gressus meos dinumerares,
sed parceres peccatis meis.
17 Signares quasi in sacculo delicta mea,
sed dealbares iniquitatem meam.
18 Mons cadens decidit,
et saxum transfertur de loco suo;

19 lapides excavant aquae,
et alluvione terra inundatur:
et spem hominis perdes.
20 Praevales adversus eum, et in perpetuum transiet;
immutas faciem eius et emittis eum.
21 Sive nobiles fuerint filii eius, non novit;
sive ignobiles, non intellegit.
22 Attamen caro eius, dum vivet, dolet,
et anima illius super semetipso luget ».

15 1 Respondens autem Eliphaz Themanites dixit:
2 « Numquid sapiens respondebit sapientia ventosa
et implebit vento urente stomachum suum?
3 Arguens verbis, quae nihil prosunt,
et sententiis, quae nihil iuvant?
4 Tu autem pietatem dissolvis
et detrahis meditationi coram Deo.
5 Docet enim iniquitas tua os tuum,
et assumis linguam callidorum.
6 Condemnabit te os tuum et non ego,
et labia tua respondebunt tibi.
7 Numquid primus homo tu natus es
et ante colles formatus?
8 Numquid consilium Dei audisti
et tibi attrahis sapientiam?
9 Quid nosti, quod nos ignoremus?
Quid intellegis, quod nos nesciamus?
10 Et senes et antiqui sunt inter nos,
multo vetustiores quam pater tuus.
11 Numquid parum tibi sunt consolationes Dei?
Et verbum lene tecum factum?
12 Quid te elevat cor tuum,
et cur attonitos habes oculos?
13 Quid vertis contra Deum spiritum tuum
et profers de ore tuo huiuscemodi sermones?
14 Quid est homo, ut immaculatus sit
et ut iustus appareat natus de muliere?
15 Ecce sanctis suis non fidit,
et caeli non sunt mundi in conspectu eius;

[15] 8 *Attrahis* – Lege *t'gāra'* (piel); TM « detrahis »

16 quanto magis abominabilis et corruptus homo,
qui bibit quasi aquam iniquitatem.
17 Ostendam tibi, audi me;
quod vidi, narrabo tibi,
18 quod sapientes confitentur,
et non celaverunt eos patres eorum:
19 quibus solis data est terra,
et non transivit alienus per eos.
20 Cunctis diebus suis impius cruciatur,
et numerus annorum incertus est tyranno.
21 Sonitus terroris semper in auribus illius,
quasi, cum pax sit, vastator irruat in eum.
22 Non credit quod reverti possit de tenebris,
cum sit destinatus gladio.
23 Cum se moverit ad quaerendum panem: "Ubinam?",
novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies.
24 Terrebit eum tribulatio et angustia,
vallabit eum sicut regem, qui praeparatur ad proelium.
25 Tetendit enim adversus Deum manum suam,
et contra Omnipotentem roboratus est.
26 Cucurrit adversus eum erecto collo,
spisso scuto armatus.
27 Operuit faciem eius crassitudo,
et de lateribus eius arvina dependet.
28 Habitavit in civitatibus desolatis
et in domibus desertis, quae in tumulos sunt redactae.
29 Non ditabitur, nec perseverabit substantia eius;
nec mittet in terra radicem suam.
30 Non recedet de tenebris;
ramos eius arefaciet flamma,
et auferet ventus florem eius.
31 Ne credat vanitati errore deceptus,
quia vanitas erit remuneratio eius.
32 Antequam dies eius impleantur, abscindentur,
et ramus eius non virescet.
33 Laedetur quasi vinea in primo flore botrus eius,
et quasi oliva proiciens florem suum.
34 Congregatio enim impii sterilis,
et ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.

[15] 18 *Eos patres eorum* – TM « de patribus eorum »

35 Concepit dolorem et peperit iniquitatem,
et venter eius praeparat dolos.

16 1 Respondens autem Iob dixit:
2 « Audivi frequenter talia!
Consolatores molesti omnes vos estis.
3 Numquid habebunt finem verba ventosa,
aut quid te exacerbat, ut respondeas?
4 Poteram et ego similia vestri loqui,
si esset anima vestra pro anima mea!
Concinnarem super vos sermones
et moverem caput meum super vos.
5 Roborarem vos ore meo
et motum labiorum meorum non cohiberem.
6 Si locutus fuero, non quiescet dolor meus
et, si tacuero, non recedet a me;
7 nunc autem defatigavit me dolor meus,
et tu vastasti omnem coetum meum.
8 Rugae meae testimonium dicunt contra me;
et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi.
9 Ira eius discerpsit me et adversata est mihi
et infremuit contra me dentibus suis.
Hostis meus acuit oculos suos in me.
10 Aperuerunt super me ora sua
et exprobrantes percusserunt maxillam meam,
simul conferti contra me.
11 Concludit me Deus apud iniquum
et manibus impiorum me tradit.
12 Ego, ille quondam tranquillus, repente contritus sum.
Tenuit cervicem meam, confregit me
et posuit me sibi quasi in signum.
13 Circumdedit me lanceis suis,
scidit lumbos meos, non pepercit
et effudit in terra iecur meum.
14 Dirupit me rumpens et diruens,
irruit in me quasi gigas.
15 Saccum consui super cutem meam
et dimisi in terram cornu meum.

[16] 5 *Non cohiberem* – Lege ita cum Gr et Syr
13 *Lanceis* – Retine Vg cum verss et Targ; TM « iaculis suis »

16 Facies mea rubuit a fletu,
et palpebrae meae caligaverunt:
17 attamen absque iniquitate manus meae,
cum haberem mundas preces.
18 Terra, ne operias sanguinem meum,
neque inveniat in te locum latendi clamor meus.
19 Ecce enim in caelo testis meus
et conscius meus in excelsis.
20 Interpretes mei sunt cogitationes meae:
ad Deum stillat oculus meus.
21 Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo,
sicut iudicatur filius hominis cum collega suo.
22 Ecce enim breves anni transeunt,
et semitam, per quam non revertar, ambulo.

17 1 Spiritus meus attenuatus est,
dies mei exstincti,
et solum mihi superest sepulcrum.
2 Nonne irrisiones circumdant me,
et in amaritudinibus moratur oculus meus?
3 Pone pignus pro me iuxta te;
et quis umquam spondens percutiet manum meam?
4 Cor eorum longe fecisti a disciplina;
propterea non exaltabuntur.
5 Praedam pollicetur sociis,
sed oculi filiorum eius deficient.
6 Posuit me quasi in proverbium vulgi
et conspuendum in faciem.
7 Caligavit ab indignatione oculus meus,
et membra mea quasi in umbram redacta sunt.
8 Stupebunt iusti super hoc,
et innocens contra impium excitabitur.
9 Et tenebit iustus viam suam,
et mundus manibus addet fortitudinem.
10 Igitur omnes vos convertimini et venite,
et non inveniam in vobis ullum sapientem.
11 Dies mei transierunt, cogitationes meae dissipatae sunt
et desideria cordis mei.

[16] 20 *Cogitationes* – Derivatum a *ra'iiôn*; TM « amici mei »

12 Noctem verterunt in diem;
et rursum post tenebras properat lux.
13 Si sustinuero, infernus domus mea est;
et in tenebris stravi lectulum meum.
14 Putredini dixi: Pater meus es!;
Mater mea et soror mea! vermibus.
15 Ubi est ergo nunc praestolatio mea,
et patientiam meam quis considerat?
16 In profundissimum infernum descendent omnia mea;
simul in pulvere erit requies mihi? ».

18 1 Respondens autem Baldad Suhites dixit:
2 « Usque ad quem finem verba iactabitis?
Intellegite prius, et sic loquamur.
3 Quare reputati sumus ut iumenta
et sorduimus coram vobis?
4 Qui perdis animam tuam in furore tuo,
numquid propter te derelinquetur terra,
et transferentur rupes de loco suo?
5 Etenim lux impii exstinguetur,
nec splendebit flamma ignis eius.
6 Lux obtenebrescet in tabernaculo illius,
et lucerna, quae super eum est, exstinguetur.
7 Arctabuntur gressus virtutis eius,
et praecipitabit eum consilium suum.
8 Immissi sunt in rete pedes eius,
et in reticulo ambulat.
9 Tenet plantam illius laqueus,
et firmatur super eum tendiculum.
10 Abscondita est in terra pedica eius
et decipula illius super semitam.
11 Undique terrent eum formidines
et involvunt pedes eius.
12 Attenuatur fame robur eius,
et pernicies parata costis illius.
13 Devorat partes cutis eius,
consumat membra illius primogenitus mortis.
14 Avellitur de tabernaculo suo fiducia eius,
et urges eum ad regem formidinum.
15 Habitas in tabernaculo, quod iam non est ei;
aspergitur in habitatione eius sulphur.

16 Deorsum radices eius siccantur,
sursum autem atteruntur rami eius.
17 Memoria illius periit de terra,
et non celebrabitur nomen eius in plateis.
18 Expellent eum de luce in tenebras
et de orbe transferent eum.
19 Non erit semen eius neque progenies in populo suo,
nec ullae reliquiae in commoratione eius.
20 In die eius stupebunt novissimi,
et primos invadet horror.
21 Haec sunt ergo tabernacula iniqui;
et iste locus eius, qui ignorat Deum ».

19 1 Respondens autem Iob dixit:
2 « Usquequo affligitis animam meam
et atteritis me sermonibus?
3 En decies obiurgatis me
et non erubescitis opprimentes me.
4 Nempe, etsi erravi,
mecum erit error meus.
5 Si vos contra me erigimini
et arguitis me opprobriis meis,
6 saltem nunc intellegite quia Deus non aequo iudicio afflixerit me
et rete suo me cinxerit.
7 Etsi clamo: Vim patior!, non exaudior;
si vociferor, non est qui iudicet.
8 Semitam meam circumsaepsit, et transire non possum;
et in calle meo tenebras posuit.
9 Spoliavit me gloria mea
et abstulit coronam de capite meo.
10 Destruxit me undique, et pereo,
et evellit quasi arborem spem meam.
11 Iratus est contra me furor eius,
et sic me habuit quasi hostem suum.
12 Simul venerunt turmae eius
et fecerunt sibi viam adversus me
et obsederunt in gyro tabernaculum meum.
13 Fratres meos longe fecit a me,
et noti mei quasi alieni recesserunt a me.
14 Dereliquerunt me propinqui mei,
et, qui me noverant, obliti sunt mei.

[15] Inquilini domus meae et ancillae meae sicut alienum habuerunt me,
et quasi peregrinus fui in oculis eorum.
[16] Servum meum vocavi, et non respondit;
ore proprio deprecabar illum.
[17] Halitum meum exhorruit uxor mea,
et fetui filiis uteri mei.
[18] Vel infantes despiciebant me
et, cum surgerem, detrahebant mihi.
[19] Abominati sunt me quondam consiliarii mei;
et, quem maxime diligebam, aversatus est me.
[20] Pelli meae, consumptis carnibus, adhaesit os meum,
et evanuit cutis mea circa dentes meos.
[21] Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos, amici mei,
quia manus Domini tetigit me.
[22] Quare persequimini me sicut Deus
et carnibus meis non saturamini?
[23] Quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei?
Quis mihi det, ut exarentur in libro
[24] stilo ferreo et plumbeo,
in aeternum sculpantur in silice?
[25] Scio enim quod redemptor meus vivit
et in novissimo super pulvere stabit;
[26] et post pellem meam hanc, quam abstraxerunt,
et de carne mea videbo Deum.
[27] Quem visurus sum ego ipse,
et oculi mei conspecturi sunt, et non alienum.
Consumpti sunt renes mei in sinu meo.
[28] Si ergo nunc dicitis: " Quomodo persequemur eum
et radicem verbi inveniemus contra eum? ",
[29] timete a facie gladii,
quoniam ultor iniquitatum gladius est;
et scitote esse iudicium ».

20 [1] Respondens autem Sophar Naamathites dixit:
[2] « Idcirco cogitationes meae reducunt me,
eo quod intellectus effulsit in me.
[3] Doctrinam, qua me arguis, audiam,
at spiritus intellegentiae meae respondebit mihi.

[19] [25] *Super pulvere stabit* (*iāqûm*) TM; Vg « de pulvere surrecturus sum »

4 Scisne hoc a principio,
ex quo positus est homo super terram,
5 quod exsultatio iniquorum brevis sit,
et gaudium impiorum ad instar puncti?
6 Si ascenderit usque ad caelum superbia eius,
et caput eius nubes tetigerit,
7 quasi sterquilinium in finem perdetur,
et, qui eum viderant, dicent: " Ubi est? ".
8 Velut somnium avolans non invenietur,
transiet sicut visio nocturna.
9 Oculus, qui eum viderat, non videbit,
neque ultra intuebitur eum locus suus.
10 Filii eius satagent complacere pauperibus,
et manus illius reddent ei possessionem suam.
11 Ossa eius, quae implebantur adulescentia,
cum eo in pulvere dormient.
12 Cum enim dulce fuerit in ore eius malum,
abscondet illud sub lingua sua.
13 Parcet illi et non derelinquet illud
et celabit in gutture suo.
14 Panis eius in visceribus illius
vertetur in fel aspidum intrinsecus.
15 Divitias, quas devoravit, evomet,
et de ventre illius extrahet eas Deus.
16 Venenum aspidum sugebat,
et occidet eum lingua viperae.
17 Non videat rivulos olei,
torrentes mellis et butyri.
18 Restituet quaestum suum, nec deglutiet,
de opibus venditionum non laetabitur.
19 Quoniam confringens deseruit pauperes,
domum rapuit et non aedificavit eam.
20 Nec est satiatus venter eius;
et cum desideriis suis evadere non potuit.
21 Non fuerunt reliquiae de cibo eius,
et propterea nihil permanebit de bonis eius.
22 Cum satiatus fuerit, arctabitur;
et omnis dolor irruet super eum.

 [17] *Rivulos olei* – Lege *iiṣhar;* TM « flumina »

23 Impleat ventrem suum:
emittet Deus in eum iram furoris sui
et pluet super illum bellum suum.
24 Fugiet arma ferrea
et irruet in arcum aereum.
25 Sagitta transverberabit corpus eius,
et fulgur iecur eius;
vadent et venient super eum horribilia.
26 Omnes tenebrae absconditae sunt in occultis eius,
devorabit eum ignis, qui non succenditur;
affligetur relictus in tabernaculo suo.
27 Revelabunt caeli iniquitatem eius,
et terra consurget adversus eum.
28 Auferetur germen domus illius,
detrahetur in die furoris Dei.
29 Haec est pars hominis impii a Deo
et hereditas verborum eius a Domino ».

21 1 Respondens autem Iob dixit:
2 « Audite, quaeso, sermones meos,
et sint haec consolationes vestrae.
3 Sustinete me, et ego loquar;
et post verba mea ridebitis.
4 Numquid contra hominem disputatio mea est,
ut merito non debeam impatiens fieri?
5 Attendite me et obstupescite
et superponite digitum ori vestro.
6 Et ego, quando recordatus fuero, pertimesco,
et concutit carnem meam tremor.
7 Quare ergo impii vivunt,
senuerunt confortatique sunt divitiis?
8 Semen eorum permanet coram eis
et progenies eorum in conspectu eorum.
9 Domus eorum securae sunt et pacatae,
et non est virga Dei super illos.
10 Bos eorum concepit et non abortivit,
vacca peperit et non est privata fetu suo.
11 Egrediuntur quasi greges parvuli eorum,
et infantes eorum exsultant lusibus.

[20] 25 Versio secundum Gr

12 Tenent tympanum et citharam
et gaudent ad sonitum organi.
13 Ducunt in bonis dies suos
et in puncto ad inferna descendunt.
14 Qui dixerant Deo: "Recede a nobis!
Scientiam viarum tuarum nolumus.
15 Quis est Omnipotens, ut serviamus ei,
et quid nobis prodest, si oraverimus illum?".
16 Sint in manu eorum bona sua;
consilium vero impiorum longe sit a me.
17 Quam saepe lucerna impiorum exstinguitur,
et superveniet eis pernicies,
et dolores dividet in furore suo?
18 Erunt sicut paleae ante faciem venti
et sicut favilla, quam turbo dispergit.
19 "Servabitne Deus filiis iniquitatem eius?".
Retribuat illi, ut sciat.
20 Videbunt oculi eius interfectionem suam,
et de furore Omnipotentis bibet.
21 Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se,
et si numerus mensium eius recidetur?
22 Numquid Deum docebit quispiam scientiam,
qui excelsos iudicat?
23 Iste moritur robustus et sanus,
dives et felix;
24 viscera eius plena sunt adipe,
et medullis ossa illius irrigantur.
25 Alius vero moritur in amaritudine animae
absque ullis opibus;
26 et tamen simul in pulvere dormient,
et vermes operient eos.
27 Certe novi cogitationes vestras
et sententias contra me iniquas.
28 Dicitis enim: "Ubi est domus principis
et ubi tabernacula impiorum?".
29 Nonne interrogastis quemlibet de viatoribus
et signa eorum non agnovistis?
30 Quia in diem perditionis servatur malus
et ad diem furoris abducetur.

[21] 16 *Sint in manu* – Lege *lu'*; TM «non sunt»

31 Quis arguet coram eo viam eius,
et, quae fecit, quis reddet illi?
32 Ipse ad sepulcra ducetur,
et super tumulum vigilabunt.
33 Dulces erunt ei glebae vallis,
et post se omnem hominem trahet
et ante se innumerabiles.
34 Quomodo igitur consolamini me frustra,
et responsionis vestrae restat perfidia? ».

22 1 Respondens autem Eliphaz Themanites dixit:
2 « Numquid Deo prodesse potest homo,
cum vix intellegens sibi ipse proderit?
3 Quid prodest Omnipotenti, si iustus fueris,
aut quid ei confers, si immaculatam feceris viam tuam?
4 Numquid pro tua pietate arguet te
et veniet tecum in iudicium?
5 Et non propter malitiam tuam plurimam
et infinitas iniquitates tuas?
6 Sumpsisti enim pignori fratres tuos sine causa
et nudos spoliasti vestibus.
7 Aquam lasso non dedisti
et esurienti cohibuisti panem.
8 Numquid viro forti brachio erit terra,
et acceptus sedebit in ea?
9 Viduas dimisisti vacuas
et lacertos pupillorum comminuisti.
10 Propterea circumdatus es laqueis,
et conturbat te subita formido.
11 Vel tenebras non vides,
et impetus aquarum opprimit te.
12 " Nonne Deus excelsior caelo?
Et inspice stellarum verticem: quam sublimis! ".
13 Et dicis: " Quid enim novit Deus
et quasi per caliginem iudicat?
14 Nubes latibulum eius, nec nostra considerat;
et circa orbem caeli perambulat ".
15 Numquid semitam saeculorum custodire cupis,
quam calcaverunt viri iniqui?
16 Qui sublati ante tempus suum,
et fluvius subvertit fundamentum eorum.

17 Qui dicebant Deo: " Recede a nobis! "
et " Quid faciet Omnipotens nobis? ".
18 Cum ille implesset domos eorum bonis,
quorum sententia procul erat ab eo.
19 Videbunt iusti et laetabuntur,
et innocens subsannabit eos:
20 " Vere succisus est status eorum,
et reliquias eorum devoravit ignis ".
21 Acquiesce igitur ei, et habeto pacem;
et per haec habebis fructus optimos.
22 Suscipe ex ore illius legem
et pone sermones eius in corde tuo.
23 Si reversus fueris ad Omnipotentem, aedificaberis
et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo.
24 Comparabis tamquam terram aurum
et tamquam glaream torrentis Ophir.
25 Eritque Omnipotens metallum tuum,
et argentum coacervabitur tibi.
26 Tunc super Omnipotentem deliciis afflues
et elevabis ad Deum faciem tuam.
27 Supplex rogabis eum, et exaudiet te,
et vota tua reddes.
28 Decernes rem, et veniet tibi,
et in viis tuis splendebit lumen.
29 Quia humiliat eum, qui loquitur superba,
et demissus oculis ipse salvabitur.
30 Eripiet innocentem,
eripietur autem in munditia manuum suarum ».

23 1 Respondens autem Iob ait:
2 « Nunc quoque in amaritudine est querela mea,
et manus eius aggravata est super gemitum meum.
3 Quis mihi tribuat, ut cognoscam et inveniam illum
et veniam usque ad solium eius?.

[22] 17 *(Onnipotens) nobis* – Lege *lānû*; TM « sibi »
29 *Humiliat eum, qui loquitur* – Lege *hašpîl 'ōmēr*; TM «humiliaverunt et dices»
Salvabitur – Retine Vg cum Syr; TM « salvat »
30 *Innocentem* – Lege *'îš*; TM *'î*
Eripietur... manuum suarum – Lege *iimalēṭ... kappāw*; TM « et salvaberis... manuum tuarum »

[23] 2 *Manus eius* – Lege *iadô*; TM « manus mea »

4 Ponam coram eo iudicium
et os meum replebo increpationibus,
5 ut sciam verba, quae mihi respondeat,
et intellegam quid loquatur mihi.
6 Num multa fortitudine contendet mecum?
Non! Ipse tantum audiat!
7 Tunc iustus disceptabit cum illo,
et ego evaderem in perpetuo a iudice meo.
8 Si ad orientem iero, non apparet;
si ad occidentem, non intellegam eum.
9 Si ad sinistram pergam, non apprehendam eum;
si me vertam ad dexteram, non videbo illum.
10 Ipse vero scit viam meam,
et, si probaverit me, quasi aurum egrediar.
11 Vestigia eius secutus est pes meus,
viam eius custodivi et non declinavi ex ea.
12 A mandatis labiorum eius non recessi
et in sinu meo abscondi verba oris eius.
13 Ipse enim solus est, et quis repellet eum?
Et anima eius, quodcumque voluit, hoc fecit.
14 Cum expleverit in me voluntatem suam,
et alia multa similia praesto sunt ei;
15 et idcirco a facie eius turbatus sum
et considerans eum timore sollicitor.
16 Deus mollivit cor meum,
et Omnipotens conturbavit me.
17 Non enim perii propter imminentes tenebras,
nec faciem meam operuit caligo.

24 1 Cur ab Omnipotente non sunt abscondita tempora,
qui autem noverunt eum, ignorant dies illius?
2 Alii terminos transtulerunt,
diripuerunt greges et paverunt eos.
3 Asinum pupillorum abegerunt
et abstulerunt pro pignore bovem viduae.
4 Subverterunt pauperum viam,
et simul se occultare coacti sunt mansueti terrae.
5 Alii, quasi onagri in deserto,
egrediuntur ad opus suum:

[23] 6 *Audiat* – Lege *iišma'*; TM « imponat »

vigilantes ad praedam
in terra arida ad panem liberis.
6 Agrum non suum demetunt
et vineam peccatoris vindemiant.
7 Nudi pernoctant sine indumento,
nec est eis operimentum in frigore.
8 Imbre montium rigantur
et non habentes refugium adhaerent rupibus.
9 Abripuerunt pupillum ab ubere
et pauperem pignori sumpserunt;
10 nudi et incedentes absque vestitu
et esurientes portant spicas.
11 Inter muros oleum expresserunt
et calcatis torcularibus sitiunt.
12 De civitatibus morientes ingemuerunt,
et anima vulneratorum clamavit,
et Deus non ponit aurem ad precem.
13 Ipsi fuerunt rebelles lumini,
nescierunt vias eius,
nec morati sunt in semitis eius.
14 Mane primo consurgit homicida,
interficit egenum et pauperem;
per noctem vero erit quasi fur.
15 Oculus adulteri observat caliginem
dicens: " Non me videbit oculus ";
et operiet vultum suum.
16 Perfodit in tenebris domos, interdiu sese abdiderunt
et ignoraverunt lucem.
17 Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis,
nam sunt assueti terroribus umbrae mortis.
18 " Levis est super faciem aquae;
maledicta est pars eius in terra,
nec est qui se dirigat ad vineas eius.
19 Siccitas et calor abstulerunt aquas nivium,
et inferi eos, qui peccaverunt.
20 Sinus matris obliviscatur eius,
dulcedo illius vermes fiant;
non sit in recordatione,
sed conteratur quasi lignum iniquitas.

[24] 18c Lege *dōrēk k^{e}rāmô*

21 Male egit cum sterili, quae non parit,
et viduae bene non fecit.
22 Detraxit fortes in fortitudine sua
et, cum steterit, ille non credet vitae suae.
23 Dedit ei locum securitatis, quo sustentetur;
oculi autem eius sunt in viis illius.
24 Elevati sunt ad modicum et non subsistent,
et humiliabuntur sicut omnia et auferentur
et sicut summitates spicarum conterentur ".
25 Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum
et ponere in nihilum verba mea? ».

25 1 Respondens autem Baldad Suhites dixit:
2 « Potestas et terror apud eum est,
qui facit pacem in sublimibus suis.
3 Numquid est numerus militum eius?
Et super quem non surget lumen illius?
4 Numquid iustificari potest homo comparatus Deo,
aut apparere mundus natus de muliere?
5 Ecce luna etiam non splendet,
et stellae non sunt mundae in conspectu eius;
6 quanto magis homo putredo,
et filius hominis vermis ».

26 1 Respondens autem Iob dixit:
2 « Quomodo adiuvisti imbecillem?
Et sustentas brachium eius, qui non est fortis?
3 Quod dedisti illi consilium, qui non habet sapientiam?
Et prudentiam tuam ostendisti plurimam!
4 Quem docere voluisti?
Et cuius est spiritus, qui egreditur ex te?
5 Ecce umbrae gemunt sub aquis,
et qui habitant cum eis.
6 Nudus est infernus coram illo,
et nullum est operimentum Perditioni.
7 Qui extendit aquilonem super vacuum
et appendit terram super nihilum.
8 Qui ligat aquas in nubibus suis,
ut non erumpant pariter deorsum.

[24] 21 *Male egit* – Lege cum Targ *hēra'*; TM « pastor » (error ex transpositione litterarum)

9 Qui operit faciem solii sui
expandens super illud nebulam suam.
10 Terminum circumdedit aquis,
usque dum finiantur lux et tenebrae.
11 Columnae caeli contremiscunt
et pavent ab increpatione eius.
12 In fortitudine sua terruit mare
et prudentia sua percussit Rahab.
13 Spiritus eius serenavit caelos,
et manus eius confodit colubrum fugientem.
14 Ecce haec sunt termini viarum eius;
et, cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus,
quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri? ».

27 1 Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit:
2 « Vivit Deus, qui abstulit ius meum,
et Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam,
3 quia, donec superest halitus in me,
et spiritus Dei in naribus meis,
4 non loquentur labia mea iniquitatem,
nec lingua mea meditabitur mendacium!
5 Absit a me, ut iustos vos esse iudicem;
donec exspirem, non recedam ab innocentia mea.
6 Iustificationem meam, quam coepi tenere, non deseram,
neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.
7 Sit ut impius inimicus meus
et adversarius meus quasi iniquus.
8 Quae est enim spes impii, cum secet,
cum rapiat Deus animam eius?
9 Numquid Deus audiet clamorem eius,
cum venerit super eum angustia?
10 Aut poterit in Omnipotente delectari
et invocare Deum omni tempore?
11 Docebo vos manum Dei,
quae Omnipotens habeat, nec abscondam.
12 Ecce vos omnes observastis,
et quid sine causa vana loquimini?
13 Haec est pars hominis impii apud Deum,
et hereditas violentorum, quam ab Omnipotente suscipient.
14 Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio erunt,
et nepotes eius non saturabuntur pane.

15 Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitu,
et viduae illius non plorabunt.
16 Si comportaverit quasi terram argentum,
et sicut lutum praeparaverit vestimenta,
17 praeparabit quidem, sed iustus vestietur illis,
et argentum innocens dividet.
18 Aedificavit sicut aranea domum suam,
et sicut custos fecit umbraculum.
19 Dives, cum dormierit, nihil secum auferet;
aperiet oculos suos et nihil inveniet.
20 Apprehendet eum quasi aqua inopia,
nocte opprimet eum tempestas.
21 Tollet eum ventus urens et auferet,
et velut turbo rapiet eum de loco suo.
22 Et mittet super eum et non parcet;
de manu eius fugiens fugiet.
23 Complodet super eum manus suas
et sibilabit eum de loco suo.

28 1 Habet argentum venarum principia,
et auro locus est, in quo conflatur.
2 Ferrum de terra tollitur,
et lapis solutus calore in aes vertitur.
3 Terminum posuit tenebris
et universorum finem ipse scrutatur,
lapidem quoque caliginis et umbrae.
4 Aperuit cuniculos gens peregrina,
ipsique obliti sunt pedes,
penduli haerent plus quam vir nutans.
5 Terra, de qua oriebatur panis,
in profundo subversa est sicut per ignem.
6 Locus sapphiri lapides eius,
et glebae illius aurum.
7 Semitam ignoravit avis rapax,
nec intuitus est eam oculus vulturis.

[27] 18 *Sicut aranea* – Lege cum Gr *kā'akkabîš*; TM « sicut tinea »
19 *Auferet* – Lege cum Vg, Gr et Syr *iôsîf* (derivatum a *iāsaf*); TM « collegit » (derivatum a *'āsaf*)

[28] 4 *Cuniculos gens peregrina* – Lege *naḥălîm 'am gār*; TM (corr.) *naḥal mē'im-gār*

8 Non calcaverunt eam filii superbiae,
nec pertransivit per eam leaena.
9 Ad silicem extendit manum suam,
subvertit a radicibus montes.
10 In petris canales excidit,
et omne pretiosum vidit oculus eius.
11 Profunda quoque fluviorum scrutatus est
et abscondita in lucem produxit.
12 Sapientia vero ubi invenitur?
Et quis est locus intellegentiae?
13 Nescit homo structuram eius,
nec invenitur in terra viventium.
14 Abyssus dicit: "Non est in me";
et mare loquitur: "Non est mecum".
15 Non dabitur aurum obryzum pro ea,
nec appendetur argentum in commutatione eius.
16 Non appendetur auro Ophir,
nec lapidi sardonycho pretiosissimo vel sapphiro.
17 Non adaequabitur ei aurum vel vitrum,
nec commutabuntur pro ea vasa auri.
18 Corallia et crystallum non memorabuntur comparatione eius;
et possessio sapientiae potior margaritis.
19 Non adaequabitur ei topazius de Aethiopia,
nec auro mundissimo componetur.
20 Unde ergo sapientia venit,
et quis est locus intellegentiae?
21 Abscondita est ab oculis omnium viventium,
volucres quoque caeli latet.
22 Perditio et mors dixerunt:
"Auribus nostris audivimus famam eius".
23 Deus intellegit viam eius
et ipse novit locum illius.
24 Ipse enim fines mundi intuetur
et omnia, quae sub caelo sunt, respicit.
25 Qui fecit ventis pondus
et aquas appendit in mensura,
26 quando ponebat pluviis legem
et viam procellis sonantibus,

[28] 11 *Scrutatus est* – Lege cum Gr *hippēś*; TM «ligavit»

27 tunc vidit illam et enarravit
et praeparavit et investigavit.
28 Et dixit homini: "Ecce timor Domini, ipsa est sapientia;
et recedere a malo intellegentia" ».

29 1 Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit:
2 « Quis mihi tribuat, ut sim iuxta menses pristinos,
secundum dies, quibus Deus custodiebat me?
3 Quando splendebat lucerna eius super caput meum,
et ad lumen eius ambulabam in tenebris.
4 Sicut fui in diebus adulescentiae meae,
quando familiaris Deus erat in tabernaculo meo,
5 quando erat Omnipotens mecum,
et in circuitu meo pueri mei,
6 quando lavabam pedes meos lacte,
et petra fundebat mihi rivos olei.
7 Quando procedebam ad portam civitatis
et in platea parabam cathedram mihi,
8 videbant me iuvenes et abscondebantur,
et senes assurgentes stabant.
9 Principes cessabant loqui
et digitum superponebant ori suo.
10 Vocem suam cohibebant duces,
et lingua eorum palato suo adhaerebat.
11 Auris audiens beatificabat me,
et oculus videns testimonium reddebat mihi,
12 eo quod liberassem pauperem vociferantem
et pupillum, cui non esset adiutor.
13 Benedictio perituri super me veniebat,
et cor viduae iubilare feci.
14 Iustitia indutus sum et vestivi me,
sicut vestimento et diademate, iudicio meo.
15 Oculus fui caeco
et pes claudo;
16 pater eram pauperum
et causam viri ignoti diligentissime investigabam.
17 Conterebam molas iniqui
et de dentibus illius auferebam praedam.
18 Dicebamque: In nidulo meo moriar
et sicut palma multiplicabo dies.

19 Radix mea aperta est secus aquas,
et ros morabitur in ramis meis.
20 Gloria mea semper innovabitur,
et arcus meus in manu mea instaurabitur.
21 Qui me audiebant, blandiebantur
et intenti tacebant ad consilium meum.
22 Verbis meis addere nihil audebant,
et super illos stillabat eloquium meum.
23 Exspectabant me sicut pluviam
et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum.
24 Si quando ridebam ad eos, non credebant,
et lux vultus mei non cadebat in terram.
25 Si voluissem ire ad eos, sedebam primus;
cumque sederem quasi rex, circumstante exercitu,
eram tamen maerentium consolator.

30 1 Nunc autem derident me
iuniores tempore,
quorum non dignabar patres
ponere cum canibus gregis mei;
2 quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo,
et robur iuvenile perierat totum.
3 Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine,
serotino tempore fiebant turbo et vastatio;
4 et mandebant herbas et arborum frutices,
et radix iuniperorum erat cibus eorum.
5 De medio eiciebantur,
clamabant contra eos tamquam fures;
6 ad ripas habitabant torrentium
et in cavernis terrae et petrarum;
7 inter frutices rudebant,
sub sentibus se congerebant;
8 filii stultorum et ignobilium
et de terra penitus exturbati.
9 Nunc in eorum canticum versus sum
et factus sum eis in proverbium.
10 Abominantur me et longe fugiunt a me
et faciem meam conspuere non verentur.

[30] 2 *Robur iuvenile* – Lege *'ălûmîm* (cfr. 20, 11; 33, 23); TM « eis »
Totum – Lege *kullôh*; TM *kalaḥ*, forma pausalis verbi *kelaḥ* « senectus »
3 *Fiebant* – Additum claritatis causa

11 Pharetram enim suam aperuit et afflixit me
et frenum in os meum immisit.
12 Ad dexteram progenies surrexerunt;
pedes meos subverterunt
et complanaverunt contra me semitas ruinae.
13 Dissipaverunt itinera mea,
insidiati sunt mihi et praevaluerunt,
et non fuit qui ferret auxilium.
14 Quasi rupto muro et aperto irruerunt super me
et sub ruinis devoluti sunt.
15 Versi sunt contra me in terrores,
persequitur quasi ventus principatum meum,
et velut nubes pertransiit salus mea.
16 Nunc autem in memetipso effunditur anima mea;
et possident me dies afflictionis.
17 Nocte os meum perforatur doloribus,
et, qui me comedunt, non dormiunt.
18 In multitudine roboris tenent vestimentum meum
et quasi capitio tunicae succinxerunt me.
19 Proiecit me in lutum,
et assimilatus sum favillae et cineri.
20 Clamo ad te, et non exaudis me;
sto, et non respicis me.
21 Mutatus es mihi in crudelem
et in duritia manus tuae adversaris mihi.
22 Elevasti me
et quasi super ventum ponens dissolvisti me.
23 Scio quia morti trades me,
ubi constituta est domus omni viventi.
24 Verumtamen non ad ruinam mittit manum;
et in exitio eius erit salvatio.
25 An non flebam quondam super eo, qui afflictus erat,
et compatiebatur anima mea pauperi?
26 Exspectabam bona, et venerunt mihi mala;
praestolabar lucem, et eruperunt tenebrae.
27 Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie;
praevenerunt me dies afflictionis.

[30] 11 *Immisit* – Lege cum Gr *šillaḥ* (sing.); TM plur., sed non concordant critici
15 *Versi sunt* – Lege plur.; TM sing.

28 Taetro vultu incedebam sine consolatione,
consurgens in turba clamabam.
29 Frater fui draconum
et socius struthionum.
30 Cutis mea denigrata est super me,
et ossa mea aruerunt prae caumate.
31 Versa est in luctum cithara mea,
et organum meum in vocem flentium.

31 1 Pepigi foedus cum oculis meis,
ut ne cogitarem quidem de virgine.
2 Quae enim pars mea apud Deum desuper,
et quae hereditas apud Omnipotentem in excelsis?
3 Numquid non perditio est iniquo,
et alienatio operantibus iniustitiam?
4 Nonne ipse considerat vias meas
et cunctos gressus meos dinumerat?
5 Si ambulavi in vanitate,
et festinavit in dolo pes meus,
6 appendat me in statera iusta
et sciat Deus integritatem meam.
7 Si declinavit gressus meus de via,
et si secutum est oculos meos cor meum,
et si manibus meis adhaesit macula,
8 seram, et alius comedat,
et progenies mea eradicetur.
9 Si deceptum est cor meum super muliere,
et si ad ostium amici mei insidiatus sum,
10 molat pro alio uxor mea,
et super illam incurventur alii.
11 Hoc enim nefas est
et iniquitas iudicialis;
12 ignis est usque ad perditionem devorans
et omnia eradicans genimina.
13 Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea,
cum disceptarent adversum me,
14 quid enim faciam, cum surrexerit ad iudicandum Deus,
et, cum quaesierit, quid respondebo illi?
15 Numquid non in ventre fecit me,
qui et illum operatus est,
et formavit me in visceribus unus?

16 Si negavi, quod volebant, pauperibus
et oculos viduae languescere feci;
17 si comedi buccellam meam solus,
et non comedit pupillus ex ea,
18 quia ab infantia mea educavi eum ut pater
et de ventre matris meae direxi eam;
19 si despexi pereuntem, eo quod non habuerit indumentum,
et absque operimento pauperem;
20 si non benedixerunt mihi latera eius,
et de velleribus ovium mearum calefactus est;
21 si levavi super pupillum manum meam,
cum viderem in porta adiutorium mihi,
22 umerus meus a iunctura sua cadat,
et brachium meum cum ossibus lacertorum confringatur,
23 quia timor super me calamitas a Deo,
et contra maiestatem eius nihil valerem!
24 Si putavi aurum securitas mea
et obryzo dixi: Fiducia mea!;
25 si laetatus sum super multis divitiis meis,
et quia plurima repperit manus mea;
26 si vidi solem, cum fulgeret,
et lunam incedentem clare,
27 et decepit me in abscondito cor meum,
et osculatus sum manum meam ore meo,
28 quae est iniquitas iudicialis,
eo quod negassem Deum desuper;
29 si gavisus sum ad ruinam eius, qui me oderat,
et exsultavi quod invenisset eum malum,
30 cum non dederim ad peccandum guttur meum,
ut expeterem maledicens animam eius;
31 si non dixerunt viri tabernaculi mei:
"Quis det, qui de carnibus eius non saturatus sit?";
32 foris non mansit peregrinus,
ostium meum viatori patuit;
33 si abscondi quasi homo peccatum meum
et celavi in sinu meo iniquitatem meam;
34 si expavi ad multitudinem nimiam,
et despectio propinquorum terruit me,
et magis tacui, nec egressus sum ostium.
35 Quis mihi tribuat auditorem?
Ecce signum meum! Omnipotens respondeat mihi!

Ecce liber, quem scripsit vir litis meae,
36 ut in umero meo portem illum
et alligem illum quasi coronam mihi.
37 Numerum graduum meorum pronuntiabo illi
et quasi principem adibo eum.
38 Si adversum me terra mea clamat,
et cum ipsa sulci eius deflent;
39 si fructus eius comedi absque pecunia
et animam agricolarum eius afflixi,
40 pro frumento oriatur mihi tribulus
et pro hordeo herba foetida! ».
Finita sunt verba Iob.

32 1 Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob, eo quod iustus sibi
videretur. 2 Et iratus indignatusque est Eliu filius Barachel Buzites de
cognatione Ram; iratus est autem adversum Iob, eo quod iustum se
esse diceret coram Deo. 3 Porro adversum amicos eius indignatus est,
eo quod non invenissent responsionem, sed tantummodo condem-
nassent Iob. 4 Igitur Eliu exspectavit Iob loquentem, eo quod senio-
res essent, qui loquebantur; 5 cum autem vidisset Eliu quod tres re-
spondere non potuissent, iratus est vehementer. 6 Respondensque
Eliu filius Barachel Buzites dixit:
« Iunior sum tempore,
vos autem antiquiores;
idcirco veritus sum et timui
vobis indicare meam sententiam.
7 Dixi: Aetas loquetur,
et annorum multitudo docebit sapientiam.
8 Sed, ut video, spiritus est in hominibus,
et inspiratio Omnipotentis dat intellegentiam.
9 Non sunt longaevi sapientes,
nec senes intellegunt iudicium.
10 Ideo dicam: Audite me,
ostendam vobis etiam ego meam sapientiam.
11 Exspectavi enim sermones vestros,
intendi aurem in prudentiam vestram, donec investigaretis,
12 et ut vos intellegerem nitebar.
Sed, ut video, non est qui possit arguere Iob
et respondere ex vobis sermonibus eius.
13 Ne forte dicatis: " Invenimus sapientiam;
Deus proiecit eum, non homo ".

14 Non parabo mihi verba,
et ego non secundum sermones vestros respondebo illi.
15 Extimuerunt nec responderunt ultra;
abstuleruntque a se eloquia.
16 Quoniam igitur exspectavi, et non sunt locuti,
steterunt, nec ultra responderunt,
17 respondebo et ego partem meam
et ostendam scientiam meam.
18 Plenus sum enim sermonibus,
et coarctat me spiritus pectoris mei;
19 en venter meus quasi mustum absque spiraculo,
quod lagunculas novas disrumpit.
20 Loquar et respirabo paululum,
aperiam labia mea et respondebo.
21 Non accipiam personam viri
et nulli homini blandiar.
22 Nescio enim blandiri,
quia in brevi tolleret me Factor meus.

33 1 Audi igitur, Iob, eloquia mea
et omnes sermones meos ausculta.
2 Ecce aperui os meum,
loquatur lingua mea in faucibus meis.
3 Ex recto corde sermones mei sunt,
et sententiam puram labia mea loquentur.
4 Spiritus Dei fecit me,
et spiraculum Omnipotentis vivificavit me.
5 Si potes, responde mihi,
praepara te coram me et consiste.
6 Ecce ego sicut tu coram Deo sum
et de eodem luto abscissus sum et ego.
7 Verumtamen terror meus non te terreat,
et onus meum non sit tibi grave.
8 Dixisti ergo in auribus meis,
et vocem verborum tuorum audivi:
9 “ Mundus sum ego et absque delicto;
immaculatus, et non est iniquitas in me.
10 Quia querelas in me repperit,
ideo arbitratus est me inimicum sibi;

[32] 14 *Parabo* – Lege *'e'erok* cum Syr; TM « paravit »

11 posuit in nervo pedes meos,
custodivit omnes semitas meas ".
12 Hoc est ergo, in quo non es iustificatus, respondebo tibi,
quia maior est Deus homine.
13 Quare adversus eum contendis,
quod non ad omnia verba responderit tibi?
14 Semel loquitur Deus,
et secundo idipsum non repetit.
15 Per somnium in visione nocturna,
quando irruit sopor super homines,
et dormiunt in lectulo,
16 tunc aperit aures virorum
et in visionibus terret eos,
17 ut avertat hominem ab his, quae facit,
et liberet eum de superbia,
18 eruens animam eius a fovea
et vitam illius, ut non transeat canalem mortis.
19 Increpat quoque per dolorem in lectulo,
et tremitus ossium eius continuus.
20 Abominabilis ei fit in vita sua panis,
et animae illius cibus ante desiderabilis.
21 Tabescet caro eius in conspectu,
et ossa, quae non videbantur, nudabuntur.
22 Appropinquavit corruptioni foveae,
et vita illius mortiferis sedibus.
23 Si fuerit apud eum angelus, unus de milibus interpres,
ut annuntiet homini aequitatem,
24 miserebitur eius et dicet:
" Libera eum, ut non descendat in foveam;
inveni, in quo ei propitier ".
25 Virescet caro eius plus quam in iuventute,
revertetur ad dies adulescentiae suae.
26 Deprecabitur Deum, et placabilis ei erit;
et videbit faciem eius in iubilo,
et reddet homini iustitiam suam.
27 Canit ad homines et dicit: " Peccavi et iustitiam perverti
et non debui satisfacere.

[33] [16] *In visionibus* – Lege cum Gr *b^{e}mŏra'im* vel *b^{e}mar'im*; TM « in castigationibus eorum »
[19] *Tremitus* – Significatio verbi *rîb* desumitur ex lingua Accadica
[27] *Canit ad* – Lege *iāšir* a verbo *šîr*; TM inf. qal *iāšōr* a *iāšar*

28 Liberavit animam suam, ne pergeret in foveam,
sed vivens lucem videret ".
29 Ecce haec omnia operatur Deus
duobus, tribus vicibus cum homine,
30 ut revocet animas eorum a fovea
et illuminet luce viventium.
31 Attende, Iob, et audi me
et tace, dum ego loquor.
32 Si autem habes quod loquaris, responde mihi;
loquere, volo enim te apparere iustum.
33 Quod si non habes, audi me;
tace, et docebo te sapientiam ».

34 1 Pronuntians itaque Eliu etiam haec locutus est:
2 « Audite, sapientes, verba mea,
et, eruditi, auscultate me.
3 Auris enim verba probat,
et guttur escas gustu diiudicat.
4 Iudicium eligamus nobis
et inter nos videamus quid sit melius.
5 Quia dixit Iob: " Iustus sum,
et Deus avertit iudicium meum;
6 in iudicando enim me mendacium est,
violenta sagitta mea absque ullo peccato ".
7 Quis est vir, ut est Iob,
qui bibit subsannationem quasi aquam,
8 qui graditur una cum operantibus iniquitatem
et ambulat cum viris impiis?
9 Dixit enim: " Non prodest viro,
etiamsi cum Deo familiariter agit ".
10 Ideo, viri cordati, audite me:
Absit a Deo impietas, et ab Omnipotente iniquitas.
11 Opus enim hominis reddet ei
et iuxta vias singulorum restituet eis.
12 Vere enim Deus non operatur malum,
nec Omnipotens subvertet iudicium.
13 Quis commisit ei terram suam,
aut quis posuit totum orbem?

[34] 13 *Terram suam* – Lege *'arṣô*; TM *'arṣāh* (suff. fem.?)

14 Si direxerit ad se cor suum,
spiritum illius et halitum ad se trahat,
15 deficiet omnis caro simul,
et homo in cinerem revertetur.
16 Si habes ergo intellectum, audi hoc
et ausculta vocem eloquii mei:
17 Numquid, qui non amat iudicium, reget imperio?
Num iustum magnum condemnabis,
18 qui dicet regi: "Nequam!",
qui vocabit duces: "Impios!",
19 qui non accipit personas principum,
nec cognovit opulentum,
cum disceptaret contra pauperem?
Opus enim manuum eius sunt universi.
20 Subito morientur; et in media nocte
turbabuntur populi et pertransibunt
et auferent violentum absque conatu.
21 Oculi enim eius super vias hominum,
et omnes gressus eorum considerat.
22 Non sunt tenebrae, et non est umbra mortis,
ut abscondantur ibi, qui operantur iniquitatem.
23 Nec enim ultra homini ponit conveniendi locum,
ut veniat ad Deum in iudicium.
24 Conteret potentes sine inquisitione
et stare faciet alios pro eis.
25 Novit enim opera eorum
et idcirco inducet noctem, et conterentur.
26 Quasi impios percussit eos
in loco videntium,
27 qui quasi de industria recesserunt ab eo
et omnes vias eius intellegere noluerunt,
28 cum induceret ad se clamorem egeni
et audiret vocem pauperum.
29 Ipse enim si quieverit, quis est qui condemnet?
Et si absconderit vultum, quis est qui contempletur eum,
super gentem et super homines simul?

[34] 14 Sic Vg (et TM *iāśîm* «ponet»); Gr et mss Hebraici *iāšîb* «converterit, reduxerit»
23 *Conveniendi locum* – Lege *mō'ēd*; TM «adhuc»

30 Ne regnet homo impius,
ne sint laquei populo.
31 Si enim dixit quispiam Deo:
" Ferre debui! Iam non perverse agam.
32 Dum videam, tu doce me;
si iniquitatem operatus sum, ultra non addam ".
33 Numquid pro te Deus satisfaciet,
quia respuisti?
Tu enim eliges, et non ego;
et si quid nosti melius, loquere.
34 Viri intellegentes loquentur mihi,
et vir sapiens, qui audiet me:
35 " Iob autem non in sapientia locutus est,
et verba illius non sonant disciplinam ".
36 Utique, probetur Iob usque ad finem
de responsionibus hominum iniquitatis.
37 Quia addit super peccata sua delictum,
inter nos plaudit manibus
et multiplicat sermones suos contra Deum ».

35 1 Igitur Eliu haec rursum locutus est:
2 « Numquid aequa tibi videtur tua cogitatio,
ut diceres: " Iustificatio mea coram Deo "?
3 Dixisti enim: " Quid ad te?
Vel quid tibi proderit, si ego peccavero? ".
4 Itaque ego respondebo sermonibus tuis
et amicis tuis tecum.
5 Suspice caelum et intuere
et contemplare nubes quod altiores te sint.
6 Si peccaveris, quid facies ei?
Et si multiplicatae fuerint iniquitates tuae, quid facies contra eum?
7 Porro si iuste egeris, quid donabis ei?
Aut quid de manu tua accipiet?
8 Homini, qui similis tui est, nocebit impietas tua,
et filium hominis adiuvabit iustitia tua.
9 Propter multitudinem oppressorum clamabunt
et eiulabunt propter vim brachii tyrannorum,
10 sed nemo dixit: " Ubi est Deus, qui fecit me,
qui dedit carmina in nocte,

[34] 36 *Utique* – Lege *'abal*; TM « Pater mi »

11 qui docet nos super iumenta terrae
et super volucres caeli erudit nos? ".
12 Ibi clamabunt, et non exaudiet,
propter superbiam malorum.
13 Etiam, frustra: non audiet Deus,
et Omnipotens non intuebitur.
14 Omnino cum dixeris: " Non considerat ",
iudicium est coram illo, et exspectas eum.
15 Et nunc cum dicis: " Ira eius poenas non infert,
nec ulciscitur scelus valde ",
16 Iob frustra aperit os suum
et absque scientia verba multiplicat ».

36 1 Addens quoque Eliu haec locutus est:
2 « Sustine me paululum, et indicabo tibi:
adhuc enim habeo quod pro Deo loquar.
3 Repetam scientiam meam a longe
et Factori meo tribuam iustitiam.
4 Vere enim absque mendacio sermones mei,
et perfectus scientia adest tecum.
5 Deus potens est; non abicit,
potens virtute cordis.
6 Non vivere faciet impium,
sed iudicium pauperibus tribuit.
7 Non auferet a iusto oculos suos
et reges in solio collocat in perpetuum,
et illi eriguntur.
8 Et si fuerint vincti compedibus
et vinciantur funibus paupertatis,
9 indicabit eis opera eorum
et scelera eorum, quia violenti fuerunt.
10 Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat,
et loquetur, ut revertantur ab iniquitate.
11 Si audierint et observaverint,
complebunt dies suos in bono
et annos suos in deliciis.
12 Si autem non audierint, transibunt per canalem mortis
et consumentur in stultitia.
13 Impii corde sibi reponent iram Dei
neque clamabunt, cum vincti fuerint.

14 Morietur in iuventute anima eorum
et vita eorum in adulescentia.
15 Eripiet de angustia sua pauperem
et revelabit in tribulatione aurem eius.
16 Igitur salvabit te de ore angusto,
amplitudo et non angustiae erunt sub te;
requies autem mensae tuae erit plena pinguedine.
17 Causa tua quasi impii iudicata est,
causam iudiciumque tenebunt.
18 Cave, ne te seducat abundantia,
nec multitudo donorum inclinet te.
19 Nonne proferetur clamor tuus nisi in angustia?
Et omnes conatus roboris?
20 Ne inhies nocti,
ut ascendat turba pro eis.
21 Cave, ne declines ad iniquitatem;
propter hoc enim expertus es miseriam.
22 Ecce, Deus excelsus in fortitudine sua.
Quis ei similis doctor?
23 Quis poterit scrutari vias eius,
aut quis potest ei dicere: " Operatus es iniquitatem "?
24 Memento, ut magnifices opus eius,
de quo cecinerunt viri.
25 Omnes homines vident eum,
unusquisque intuetur procul.
26 Ecce, Deus magnus vincens scientiam nostram;
numerus annorum eius inaestimabilis.
27 Qui aufert stillas pluviae
et effundit imbres ad instar fluminis,
28 quos nubes effundunt,
stillantes super homines multos.
29 Profecto quis intellegit dilatationem nubium,
strepitum tabernaculi eius?
30 Ecce extendit circum se lumen suum
et fundamenta maris texit.
31 Per haec enim iudicat populos
et dat escas copiose.
32 In manibus abscondit lucem
et praecipit ei, ut percutiat.

[36] 20 Sensus obscurus; an 20b ponendus ante 20a?

33 Fragor eius de eo annuntiat,
zelans ira contra iniquitatem.

37 1 Super hoc expavit cor meum
et emotum est de loco suo.
2 Audite fremitum vocis eius
et murmur de ore illius procedens.
3 Subter omnes caelos ipsum revolvit,
et lumen illius super terminos terrae.
4 Post eum rugiet sonitus,
tonabit voce magnitudinis suae;
et non retardabit, cum audita fuerit vox eius.
5 Tonabit Deus in voce sua mirabiliter,
qui facit magna et inscrutabilia.
6 Qui praecipit nivi, ut descendat in terram,
et hiemis pluviis et imbri, ut roborentur.
7 Qui in manu omnium hominum signat,
ut noverint singuli opera sua.
8 Ingredietur bestia latibulum
et in antro suo morabitur.
9 Ab interioribus egredietur tempestas
et ab Arcturo frigus.
10 Flante Deo, datur gelu,
et expansio aquarum solidatur.
11 Fulgur proicitur a nube,
et nubes spargunt lumen suum;
12 quae lustrant per circuitum,
quocumque eas voluntas gubernantis duxerit,
ad omne, quod praeceperit illis super faciem orbis terrarum,
13 sive in castigatione terrae suae,
sive in misericordia eas iusserit inveniri.
14 Ausculta haec, Iob;
sta et considera mirabilia Dei.
15 Numquid scis quando praeceperit Deus,
ut ostenderent lucem nubes eius?
16 Numquid nosti semitas nubium magnas
et mirabilia perfecti scientia?
17 Nonne vestimenta tua calida sunt,
cum quieverit terra austro?

[36] 33 *Zelans* – Lege *m^eqanneh* (piel derivatum a *qânâ'*); TM (= Vg « possessio »)
[37] 11 *Fulgur* – Lege *bārāq*; TM (= Vg « frumentum »)

18 Tu forsitan cum eo expandisti caelos,
qui solidissimi, quasi aere, fusi sunt?
19 Ostende nobis quid dicamus illi;
nos disponere verba nescimus propter tenebras.
20 Quis narrabit ei, quae loquor?
Et, si locutus fuerit, homo deglutietur.
21 At nunc non vident lucem:
aer offuscatus est nubibus,
sed ventus transiens fugabit eas.
22 Ab aquilone splendor auri venit;
et circa Deum terribilis maiestas.
23 Omnipotentem attingere non possumus: magnus fortitudine;
et iudicium et multam iustitiam deprimere non potest.
24 Ideo timebunt eum homines,
non contemplabitur omnes, qui sibi videntur corde sapientes ».

38 1 Respondens autem Dominus Iob de turbine dixit:
2 « Quis est iste obscurans consilium
sermonibus imperitis?
3 Accinge sicut vir lumbos tuos;
interrogabo te, et edoce me.
4 Ubi eras, quando ponebam fundamenta terrae?
Indica mihi, si habes intellegentiam.
5 Quis posuit mensuras eius, si nosti?
Vel quis tetendit super eam lineam?
6 Super quo bases illius solidatae sunt?
Aut quis demisit lapidem angularem eius,
7 cum clamarent simul astra matutina,
et iubilarent omnes filii Dei?
8 Quis conclusit ostiis mare,
quando erumpebat quasi de visceribus procedens,
9 cum ponerem nubem vestimentum eius
et caligine illud quasi fascia obvolverem?
10 Definivi illud terminis meis
et posui vectem et ostia
11 et dixi: Usque huc venies et non procedes amplius
et hic confringes tumentes fluctus tuos.
12 Numquid in diebus tuis praecepisti diluculo
et assignasti aurorae locum suum,

[37] 22 *Splendor* – Lege *zōhar*; TM « aurum » (*zāhāb*)

13 et, cum extrema terrae teneres,
excussi sunt impii ex ea?
14 Vertetur in lutum signatum
et stabit sicut vestimentum.
15 Cohibetur ab impiis lux sua,
et brachium excelsum confringetur.
16 Numquid ingressus es scaturigines maris
et in novissimis abyssi deambulasti?
17 Numquid apertae sunt tibi portae mortis,
et ostia tenebrosa vidisti?
18 Numquid considerasti latitudinem terrae?
Indica mihi, si nosti omnia:
19 In qua via lux habitet,
et tenebrarum quis locus sit;
20 ut ducas unumquodque ad terminos suos
et intellegas semitas domus eius?
21 Novisti, nam tunc natus eras,
et numerus dierum tuorum multus!
22 Numquid ingressus es thesauros nivis
aut thesauros grandinis aspexisti,
23 quae praeparavi in tempus angustiae,
in diem pugnae et belli?
24 Per quam viam spargitur lux,
diffunditur ventus urens super terram?
25 Quis dedit vehementissimo imbri cursum
et viam fulmini tonanti,
26 ut plueret super terram absque homine,
in deserto, ubi nullus mortalium commoratur,
27 ut impleret inviam et desolatam
et produceret herbas in terra arida?
28 Quis est pluviae pater,
vel quis genuit stillas roris?
29 De cuius sinu egressa est glacies,
et pruinam de caelo quis genuit?
30 In similitudinem lapidis aquae durantur,
et superficies abyssi constringitur.
31 Numquid coniungere valebis nexus stellarum Pleiadum,
aut funiculum Arcturi poteris solvere?
32 Numquid produces Coronam in tempore suo
et Ursam cum filiis ducis tu?

33 Numquid nosti leges caeli
et pones scripturam eius in terra?
34 Numquid elevabis in nebula vocem tuam,
et impetus aquarum operiet te?
35 Numquid mittes fulgura, et ibunt
et dicent tibi: "Adsumus!"?
36 Quis posuit in visceribus ibis sapientiam,
vel quis dedit gallo intellegentiam?
37 Quis recensebit nubes in sapientia,
et utres caeli quis declinabit,
38 quando funditur pulvis in solidum,
et glebae compinguntur?
39 Numquid capies leaenae praedam
et animam catulorum eius implebis,
40 quando cubant in antris
et in specubus insidiantur?
41 Quis praeparat corvo escam suam,
quando pulli eius clamant ad Deum vagantes,
eo quod non habeant cibos?

39 1 Numquid nosti tempus partus ibicum in petris,
vel parturientes cervas observasti?
2 Dinumerasti menses conceptus earum
et scisti tempus partus earum?
3 Incurvantur ad fetum et pariunt
et fetus suos emittunt.
4 Impinguantur filii earum et adolescunt in campo,
egrediuntur et non revertuntur ad eas.
5 Quis dimisit onagrum liberum,
et vincula ipsius quis solvit?
6 Cui dedi in solitudine domum
et tabernacula eius in terra salsuginis.
7 Contemnit multitudinem civitatis,
clamorem exactoris non audit.
8 Explorat montes pascuae suae
et virentia quaeque perquirit.
9 Numquid volet taurus ferus servire tibi
aut morabitur ad praesepe tuum?
10 Numquid alligabis taurum ferum ad arandum loro tuo,
aut confringet glebas vallium post te?

11 Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius
et derelinques ei labores tuos?
12 Numquid credes illi quod revertatur
et sementem in aream tuam congreget?
13 Ala struthionis laeta est,
penna vero ciconiae et avolat.
14 Quando derelinquit ova sua in terra,
in pulvere calefiunt.
15 Obliviscitur quod pes conculcet ea,
aut bestia agri conterat.
16 Duratur ad filios suos quasi non sint sui;
frustra laborans nullo timore anxiatur.
17 Privavit enim eam Deus sapientia,
nec dedit illi intellegentiam.
18 Cum tempus fuerit, in altum alas erigit,
deridet equum et ascensorem eius.
19 Numquid praebebis equo fortitudinem
aut circumdabis collo eius iubam?
20 Numquid suscitabis eum quasi locustas?
Gloria hinnitus eius terror;
21 vallem ungula fodit, exsultat audacter,
in occursum pergit armatis.
22 Contemnit pavorem, nec territur
neque cedit gladio.
23 Super ipsum sonabit pharetra,
micat hasta et acinaces.
24 Fervens et fremens sorbet terram,
nec consistet, cum tubae sonaverit clangor.
25 Ubi audierit bucinam, dicit: "Uah!".
Procul odoratur bellum,
exhortationem ducum et ululatum exercitus.
26 Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter,
expandens alas suas ad austrum?
27 Numquid ad praeceptum tuum elevabitur aquila
et in arduis ponet nidum suum?
28 In petris manet
et in praeruptis silicibus commoratur
atque in culmine et arce.
29 Inde contemplatur escam,
et de longe oculi eius prospiciunt.
30 Pulli eius lambent sanguinem;
et, ubicumque cadaver fuerit, statim adest ».

40 [1] Et respondens Dominus locutus est ad Iob:
[2] « Numquid contendit cum Omnipotente reprehensor?
Qui arguit Deum, debet respondere ad ea ».
[3] Respondens autem Iob Domino dixit:
[4] « Ecce leviter locutus sum, quid respondebo tibi?
Manum meam ponam super os meum.
[5] Unum locutus sum, quod non repetam,
et alterum, quibus ultra non addam ».
[6] Respondens autem Dominus Iob de turbine dixit:
[7] « Accinge sicut vir lumbos tuos;
interrogabo te, et edoce me.
[8] Numquid irritum facies iudicium meum
et condemnabis me, ut tu iustificeris?
[9] Et si habes brachium sicut Deus
et si voce simili tonas?
[10] Circumda tibi decorem et sublimitatem;
gloria et decore induere.
[11] Effunde vehementiam furoris tui
et respiciens omnem arrogantem humilia.
[12] Respice cunctos superbos et confunde eos
et contere impios in loco suo.
[13] Absconde eos in pulvere simul
et facies eorum claude in fovea;
[14] et ego confitebor
quod salvare te possit dextera tua.
[15] Ecce Behemoth, quem feci tecum;
fenum quasi bos comedit.
[16] Fortitudo eius in lumbis eius,
et virtus illius in umbilico ventris eius.
[17] Stringit caudam suam quasi cedrum,
nervi femorum eius perplexi sunt.
[18] Ossa eius velut fistulae aeris,
cartilago illius quasi laminae ferreae.
[19] Ipse est principium viarum Dei;
qui fecit eum, applicabit gladium eius.
[20] Huic montes tributum ferunt,
omnes bestiae agri ludunt ibi.
[21] Sub lotis silvestribus dormit,
in secreto calami et in locis umentibus;
[22] loti silvestres umbra eum protegunt,
circumdant eum salices torrentis.

23 Si fluvius intumescat, non tremit;
securus est, si prorumpat fluctus ad os eius.
24 In oculis eius quis capiet eum,
et in sudibus perforabit nares eius?
25 An extrahere poteris Leviathan hamo
et fune ligabis linguam eius?
26 Numquid pones iuncum in naribus eius
aut spina perforabis maxillam eius?
27 Numquid multiplicabit ad te preces
aut loquetur tibi mollia?
28 Numquid feriet tecum pactum,
et accipies eum servum sempiternum?
29 Numquid illudes ei quasi avi
aut ligabis eum pro puellis tuis?
30 Speculabuntur super eum socii,
divident illum negotiatores?
31 Numquid implebis telis pellem eius
et iaculo hamato piscium caput illius?
32 Pone super eum manum tuam;
memento belli nec ultra addas.

41 1 Ecce spes eius frustrabitur eum,
et aspectu eius praecipitabitur.
2 Nemo tam audax, ut suscitet eum.
Quis enim resistere potest vultui eius?
3 Quis eum aggressus est et salvus fuit?
Sub omni caelo quisnam?
4 Non tacebo super membra eius
et eloquar robur et gratiam struis.
5 Quis revelabit faciem indumenti eius,
et duplicia mandibulae eius quis intrabit?
6 Portas vultus eius quis aperiet?
Per gyrum dentium eius formido.
7 Corpus illius quasi scuta fusilia,
compactum sigillo siliceo:
8 unum uni coniungitur,
et ne spiraculum quidem incedit per ea;
9 unum alteri adhaeret,
et tenentes se nequaquam separantur.
10 Sternutatio eius favillae ignis
et oculi eius ut palpebrae diluculi.

[11] De ore eius lampades procedunt,
sicut scintillae ignis emittuntur.
[12] De naribus eius procedit fumus,
sicut ollae succensae atque ferventis.
[13] Halitus eius prunas ardere facit,
et flamma de ore eius egreditur.
[14] In collo eius morabitur fortitudo,
et faciem eius praecedit angor.
[15] Palearia eius cohaerentia sibi;
compressa non moventur.
[16] Cor eius induratur tamquam lapis
et duratur quasi mola inferior.
[17] Cum surrexerit, tremunt fortes
et ab undis retrorsum convertuntur.
[18] Qui impegerit in eum, gladius eius non stabit
nec hasta neque pilum neque thorax;
[19] reputat enim quasi paleas ferrum
et quasi lignum putridum aes.
[20] Non fugat eum vir sagittarius,
in stipulam versi sunt ei lapides fundae.
[21] Quasi stipulam aestimat fustem
et deridet vibrantem acinacem.
[22] Sub ipso acumina testae,
et sternit tribula super lutum.
[23] Fervescere facit quasi ollam profundum
et mare ponit quasi vas unguentarium.
[24] Post se illuminat semitam,
aestimatur abyssus quasi canescens.
[25] Non est super terram potestas, quae comparetur ei,
qui factus est, ut nullum timeret.
[26] Omne sublime videt:
ipse est rex super universos filios superbiae ».

42 [1] Respondens autem Iob Domino dixit:
[2] « Scio quia omnia potes,
et nulla te latet cogitatio.
[3] Quis est iste, qui celat consilium
absque scientia?
Ideo insipienter locutus sum
et mirabilia, quae excederent scientiam meam.
[4] Audi, et ego loquar;
interrogabo te, et responde mihi.

5 Auditu auris audivi te;
nunc autem oculus meus videt te.
6 Idcirco ipse me reprehendo
et ago paenitentiam in favilla et cinere ».

7 Postquam autem locutus est Dominus verba haec ad Iob, dixit
ad Eliphaz Themanitem: « Iratus est furor meus in te et in duos
amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum sicut ser-
vus meus Iob. 8 Sumite ergo vobis septem tauros et septem arietes
et ite ad servum meum Iob et offerte holocaustum pro vobis; Iob
autem servus meus orabit pro vobis. Faciem eius suscipiam, ut non
vobis imputetur stultitia; neque enim locuti estis ad me recta sicut
servus meus Iob ». 9 Abierunt ergo Eliphaz Themanites et Baldad
Suhites et Sophar Naamathites et fecerunt, sicut locutus fuerat Do-
minus ad eos, et suscepit Dominus faciem Iob.

10 Dominus vertit sortem Iob, cum oraret ille pro amicis suis; et
addidit Dominus omnia, quaecumque fuerant Iob, duplicia. 11 Vene-
runt autem ad eum omnes fratres sui et universae sorores suae et
cuncti, qui noverant eum prius; et comederunt cum eo panem in
domo eius et moverunt super eum caput et consolati sunt eum
super omni malo, quod intulerat Dominus super eum; et dederunt
ei unusquisque argenteum unum et inaurem auream unam.

12 Dominus autem benedixit novissimis Iob magis quam principio
eius; et facta sunt ei quattuordecim milia ovium et sex milia ca-
melorum et mille iuga boum et mille asinae. 13 Et fuerunt ei sep-
tem filii et tres filiae; 14 et vocavit nomen unius Columbam et no-
men secundae Cassiam et nomen tertiae Cornustibii. 15 Non sunt
autem inventae mulieres speciosae sicut filiae Iob in universa terra;
deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. 16 Vixit
autem Iob post haec centum quadraginta annis et vidit filios suos
et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem; et mor-
tuus est senex et plenus dierum.

LIBER PSALMORUM

LIBER I (*Psalmi* 1-41)

PSALMUS 1

1 Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum
et in via peccatorum non stetit
et in conventu derisorum non sedit,
2 sed in lege Domini voluntas eius,
et in lege eius meditatur die ac nocte.

3 Et erit tamquam lignum plantatum secus decursus aquarum,
quod fructum suum dabit in tempore suo;
et folium eius non defluet,
et omnia, quaecumque faciet, prosperabuntur.

4 Non sic impii, non sic,
sed tamquam pulvis, quem proicit ventus.
5 Ideo non consurgent impii in iudicio
neque peccatores in concilio iustorum.

6 Quoniam novit Dominus viam iustorum,
et iter impiorum peribit.

PSALMUS 2

1 Quare fremuerunt gentes,
et populi meditati sunt inania?
2 Astiterunt reges terrae,
et principes convenerunt in unum
adversus Dominum et adversus christum eius:
3 « Dirumpamus vincula eorum
et proiciamus a nobis iugum ipsorum! ».

4 Qui habitat in caelis, irridebit eos,
Dominus subsannabit eos.
5 Tunc loquetur ad eos in ira sua
et in furore suo conturbabit eos:
6 « Ego autem constitui regem meum
super Sion, montem sanctum meum! ». —

 6 Signum — in ima pagina finem strophae psalmicae indicat

7 Praedicabo decretum eius.
Dominus dixit ad me: « Filius meus es tu;
ego hodie genui te.
8 Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam
et possessionem tuam terminos terrae.
9 Reges eos in virga ferrea
et tamquam vas figuli confringes eos ».

10 Et nunc, reges, intellegite;
erudimini, qui iudicatis terram.
11 Servite Domino in timore
et exsultate ei cum tremore.
12 Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur,
et pereatis de via,
cum exarserit in brevi ira eius.
Beati omnes, qui confidunt in eo.

PSALMUS 3

1 *Psalmus. David, cum fugit a filio suo Absalom.*
2 Domine, quid multiplicati sunt, qui tribulant me?
Multi insurgunt adversum me,
3 multi dicunt animae meae:
« Non est salus ipsi in Deo ».

4 Tu autem, Domine, protector meus es,
gloria mea et exaltans caput meum.
5 Voce mea ad Dominum clamavi,
et exaudivit me de monte sancto suo.

6 Ego obdormivi et soporatus sum,
exsurrexi, quia Dominus suscepit me.
7 Non timebo milia populi circumdantis me.
Exsurge, Domine, salvum me fac, Deus meus;

8 quoniam tu percussisti in maxillam omnes adversantes mihi,
dentes peccatorum contrivisti.
9 Domini est salus,
et super populum tuum benedictio tua.

[2] 12 *Apprehendite disciplinam* – Lege cum Gr; TM «osculamini filium» (?) (*naššeqû bar*); verisimile est textum esse corruptum

Psalmus 4

1 *Magistro chori. Fidibus. Psalmus. David.*
2 Cum invocarem, exaudivit me Deus iustitiae meae.
In tribulatione dilatasti mihi;
miserere mei et exaudi orationem meam.

3 Filii hominum, usquequo gravi corde?
Ut quid diligitis vanitatem et quaeritis mendacium?
4 Et scitote quoniam mirificavit Dominus sanctum suum;
Dominus exaudiet, cum clamavero ad eum.

5 Irascimini et nolite peccare;
loquimini in cordibus vestris,
in cubilibus vestris et conquiescite.
6 Sacrificate sacrificium iustitiae
et sperate in Domino.

7 Multi dicunt: « Quis ostendit nobis bona? ».
Leva in signum super nos lumen vultus tui, Domine!
8 Maiorem dedisti laetitiam in corde meo,
quam cum multiplicantur frumentum et vinum eorum.
9 In pace in idipsum dormiam et requiescam,
quoniam tu, Domine, singulariter in spe constituisti me.

Psalmus 5

1 *Magistro chori. Ad tibias. Psalmus. David.*
2 Verba mea auribus percipe, Domine;
intellege gemitum meum.
3 Intende voci clamoris mei,
rex meus et Deus meus.

4 Quoniam ad te orabo, Domine,
mane exaudies vocem meam;
mane astabo tibi et exspectabo.
5 Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es;
neque habitabit iuxta te malignus,
6 neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. —

[4] 3 *Usquequo gravi corde* – Lege cum Gr *kibdê lēb lāmmāh*; TM « gloria mea in vituperium » (*kĕbōdî likelimmāh*)

7 Odisti omnes, qui operantur iniquitatem,
perdes omnes, qui loquuntur mendacium;
virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus.
8 Ego autem in multitudine misericordiae tuae
introibo in domum tuam;
adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

9 Domine, deduc me in iustitia tua propter inimicos meos,
dirige in conspectu meo viam tuam.
10 Quoniam non est in ore eorum veritas,
cor eorum fovea;
sepulcrum patens est guttur eorum,
molliunt linguas suas.
11 Iudica illos, Deus; decidant a cogitationibus suis;
secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos,
quoniam irritaverunt te, Domine.

12 Et omnes, qui sperant in te,
laetentur, in aeternum exsultent.
Obumbrabis eis, et gloriabuntur in te,
qui diligunt nomen tuum;
13 quoniam tu benedices iusto, Domine,
quasi scuto, bona voluntate coronabis eum.

PSALMUS 6

1 *Magistro chori. Fidibus. Super octavam. Psalmus. David.*
2 Domine, ne in furore tuo arguas me
neque in ira tua corripias me.

3 Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum;
sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
4 Et anima mea turbata est valde,
sed tu, Domine, usquequo?

5 Convertere, Domine, eripe animam meam;
salvum me fac propter misericordiam tuam.
6 Quoniam non est in morte, qui memor sit tui,
in inferno autem quis confitebitur tibi?

7 Laboravi in gemitu meo,
lavabam per singulas noctes lectum meum;
lacrimis meis stratum meum rigabam.

8 Turbatus est a maerore oculus meus,
inveteravi inter omnes inimicos meos.

9 Discedite a me, omnes, qui operamini iniquitatem,
quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.
10 Exaudivit Dominus deprecationem meam,
Dominus orationem meam suscepit.

11 Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei;
convertantur et erubescant valde velociter.

Psalmus 7

1 *Lamentatio David, quam cantavit Domino propter Chus Beniaminitam.*
2 Domine Deus meus, in te speravi;
salvum me fac ex omnibus persequentibus me et libera me,
3 ne quando rapiat ut leo animam meam
discerpens, dum non est qui salvum faciat.

4 Domine Deus meus, si feci istud,
si est iniquitas in manibus meis,
5 si reddidi retribuenti mihi mala
et exspoliavi inimicum meum dimittens inanem,
6 persequatur inimicus animam meam et comprehendat
et conculcet in terra vitam meam
et gloriam meam in pulverem deducat.

7 Exsurge, Domine, in ira tua
et exaltare contra indignationem inimicorum meorum
et exsurge, Deus meus, in iudicio, quod mandasti.
8 Et synagoga populorum circumdabit te,
et super hanc in altum regredere:
9 Dominus iudicat populos.
Iudica me, Domine, secundum iustitiam meam
et secundum innocentiam meam, quae est in me.
10 Consumatur nequitia peccatorum;
et iustum confirma:
scrutans corda et renes Deus iustus.

11 Adiutorium meum apud Deum,
qui salvos facit rectos corde.

[7] 5 *Dimittens* – Haec vox perspicuitatis causa est addita

12 Deus iudex iustus,
fortis, irascens per singulos dies.
13 Nonne iterum gladium suum exacuit,
arcum suum tetendit et paravit illum?
14 Et paravit sibi vasa mortis,
sagittas suas ardentes effecit.

15 Ecce parturiit iniustitiam,
concepit dolorem et peperit iniquitatem;
16 lacum aperuit et effodit eum
et incidit in foveam, quam fecit.
17 Convertetur dolor eius in caput eius,
et in verticem ipsius iniquitas eius descendet.
18 Confitebor Domino secundum iustitiam eius
et psallam nomini Domini Altissimi.

Psalmus 8

1 *Magistro chori. Ad modum cantici « Torcularia... ». Psalmus. David.*
2 Domine, Dominus noster,
quam admirabile est nomen tuum in universa terra,
quoniam elevata est magnificentia tua super caelos.

3 Ex ore infantium et lactantium perfecisti laudem
propter inimicos tuos,
ut destruas inimicum et ultorem.

4 Quando video caelos tuos, opera digitorum tuorum,
lunam et stellas, quae tu fundasti,
5 quid est homo, quod memor es eius,
aut filius hominis, quoniam visitas eum?

6 Minuisti eum paulo minus ab angelis,
gloria et honore coronasti eum
7 et constituisti eum super opera manuum tuarum.

Omnia subiecisti sub pedibus eius,
8 oves et boves universas,
insuper et pecora campi,
9 volucres caeli et pisces maris,
quaecumque perambulant semitas maris.

10 Domine, Dominus noster,
quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

Psalmus 9

1 *Magistro chori. Ad modum cantici « Mut labben ». Psalmus. David.*
2 Aleph. Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo,
narrabo omnia mirabilia tua.
3 Laetabor et exsultabo in te,
psallam nomini tuo, Altissime.

4 Beth. Cum convertuntur inimici mei retrorsum,
infirmantur et pereunt a facie tua.
5 Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam,
sedisti super thronum, qui iudicas iustitiam.

6 Ghimel. Increpasti gentes, perdidisti impium;
nomen eorum delesti in aeternum et in saeculum saeculi.
7 Inimici defecerunt, solitudines sempiternae factae sunt;
et civitates destruxisti: periit memoria eorum cum ipsis.

8 He. Dominus autem in aeternum sedebit,
paravit in iudicium thronum suum
9 et ipse iudicabit orbem terrae in iustitia,
iudicabit populos in aequitate.

10 Vau. Et erit Dominus refugium oppresso,
refugium in opportunitatibus, in tribulatione.
11 Et sperent in te, qui noverunt nomen tuum,
quoniam non dereliquisti quaerentes te, Domine.

12 Zain. Psallite Domino, qui habitat in Sion;
annuntiate inter gentes studia eius.
13 Quoniam requirens sanguinem recordatus est eorum,
non est oblitus clamorem pauperum.

14 Heth. Miserere mei, Domine;
vide afflictionem meam de inimicis meis,
qui exaltas me de portis mortis,
15 ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiae Sion,
exsultem in salutari tuo.

16 Teth. Infixae sunt gentes in fovea, quam fecerunt;
in laqueo isto, quem absconderunt,
comprehensus est pes eorum.
17 Manifestavit se Dominus iudicium faciens;
in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. —

18 Iod. Convertentur peccatores in infernum,
omnes gentes, quae obliviscuntur Deum.
19 Caph. Quoniam non in finem oblivio erit pauperis;
exspectatio pauperum non peribit in aeternum.

20 Exsurge, Domine, non confortetur homo;
iudicentur gentes in conspectu tuo.
21 Constitue, Domine, terrorem super eos,
sciant gentes quoniam homines sunt.

Psalmus 10 (Vg 9, 22-39)

1 Lamed. Ut quid, Domine, stas a longe,
abscondis te in opportunitatibus, in tribulatione?
2 Dum superbit, impius insequitur pauperem;
comprehendantur in consiliis, quae cogitant.
3 Quoniam gloriatur peccator in desideriis animae suae,
et avarus sibi benedicit.
4 Nun. Spernit Dominum peccator in arrogantia sua:
« Non requiret; non est Deus ».

5 Hae sunt omnes cogitationes eius;
prosperantur viae illius in omni tempore.
Excelsa nimis iudicia tua a facie eius;
omnes inimicos suos aspernatur.

6 Dixit enim in corde suo: « Non movebor;
in generationem et generationem ero sine malo ».
7 Phe. Cuius maledictione os plenum est et fraudulentia et dolo,
sub lingua eius labor et nequitia.
8 Sedet in insidiis ad vicos,
in occultis interficit innocentem.
9 Sade. Oculi eius in pauperem respiciunt;
insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua.
Insidiatur, ut rapiat pauperem;
rapit pauperem, dum attrahit in laqueum suum.
10 Irruit et inclinat se, et miseri cadunt
in fortitudine brachiorum eius.
11 Dixit enim in corde suo: « Oblitus est Deus,
avertit faciem suam, non videbit in finem ». —

12 Coph. Exsurge, Domine Deus, exalta manum tuam,
ne obliviscaris pauperum.
13 Propter quid spernit impius Deum?
Dixit enim in corde suo: « Non requires ».

14 Res. Vidisti: tu laborem et dolorem consideras,
ut tradas eos in manus tuas.
Tibi derelictus est pauper,
orphano tu factus es adiutor.
15 Sin. Contere brachium peccatoris et maligni;
quaeres peccatum illius et non invenies.

16 Dominus rex in aeternum et in saeculum saeculi:
perierunt gentes de terra illius.
17 Tau. Desiderium pauperum exaudisti, Domine;
confirmabis cor eorum, intendes aurem tuam
18 iudicare pupillo et humili,
ut non apponat ultra inducere timorem homo de terra.

Psalmus 11 (10)

1 *Magistro chori. David.*
In Domino confido, quomodo dicitis animae meae:
« Transmigra in montem sicut passer!

2 Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum,
paraverunt sagittas suas super nervum,
ut sagittent in obscuro rectos corde.
3 Quando fundamenta evertuntur,
iustus quid faciat? ».

4 Dominus in templo sancto suo,
Dominus, in caelo sedes eius.
Oculi eius in pauperem respiciunt,
palpebrae eius interrogant filios hominum.
5 Dominus interrogat iustum et impium;
qui autem diligit iniquitatem, odit anima eius.
6 Pluet super peccatores carbones ignis et sulphur;
et spiritus procellarum pars calicis eorum.

7 Quoniam iustus Dominus et iustitias dilexit,
recti videbunt vultum eius.

Psalmus 12 (11)

1 *Magistro chori. Super octavam. Psalmus. David.*
2 Salvum me fac, Domine, quoniam defecit sanctus,
quoniam deminuti sunt fideles a filiis hominum.
3 Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum;
in labiis dolosis, in duplici corde locuti sunt.

4 Disperdat Dominus universa labia dolosa
et linguam magniloquam.
5 Qui dixerunt: « Lingua nostra magnificabimur,
labia nostra a nobis sunt;
quis noster dominus est? ».

6 « Propter miseriam inopum et gemitum pauperum,
nunc exsurgam, dicit Dominus;
ponam in salutari illum, quem despiciunt ».
7 Eloquia Domini eloquia casta,
argentum igne examinatum, separatum a terra,
purgatum septuplum.

8 Tu, Domine, servabis nos et custodies nos
a generatione hac in aeternum.
In circuitu impii ambulant,
cum exaltantur sordes inter filios hominum.

Psalmus 13 (12)

1 *Magistro chori. Psalmus. David.*
2 Usquequo, Domine, oblivisceris me in finem?
Usquequo avertes faciem tuam a me?
3 Usquequo ponam consilia in anima mea,
dolorem in corde meo per diem?
Usquequo exaltabitur inimicus meus super me?

4 Respice et exaudi me, Domine Deus meus.
Illumina oculos meos, ne quando obdormiam in morte,
5 ne quando dicat inimicus meus: « Praevalui adversus eum! »;
neque exsultent, qui tribulant me, si motus fuero.

6 Ego autem in misericordia tua speravi.
Exsultabit cor meum in salutari tuo,
cantabo Domino, qui bona tribuit mihi.

Psalmus 14 (13)

1 *Magistro chori. David.*
Dixit insipiens in corde suo: « Non est Deus ».
Corrupti sunt et abominationes operati sunt;
non est qui faciat bonum.
2 Dominus de caelo prospexit super filios hominum,
ut videret si est intellegens aut requirens Deum.

3 Omnes declinaverunt, simul corrupti sunt;
non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
4 Nonne scient omnes, qui operantur iniquitatem,
qui devorant plebem meam sicut escam panis?

Dominum non invocaverunt,
5 illic trepidaverunt timore,
quoniam Deus cum generatione iusta est.
6 Vos consilium inopis confundetis,
Dominus autem spes eius est.
7 Quis dabit ex Sion salutare Israel?
Cum converterit Dominus captivitatem plebis suae,
exsultabit Iacob et laetabitur Israel.

Psalmus 15 (14)

1 *Psalmus. David.*
Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo?
Quis requiescet in monte sancto tuo?

2 Qui ingreditur sine macula et operatur iustitiam,
qui loquitur veritatem in corde suo,
3 qui non egit dolum in lingua sua,
nec fecit proximo suo malum
et opprobrium non intulit proximo suo.

4 Ad nihilum reputatus est in conspectu eius malignus,
timentes autem Dominum glorificat.
Qui iuravit in detrimentum suum et non mutat,
5 qui pecuniam suam non dedit ad usuram
et munera super innocentem non accepit.

Qui facit haec, non movebitur in aeternum.

Psalmus 16 (15)

1 *Miktam. David.*
Conserva me, Deus, quoniam speravi in te.

2 Dixi Domino: « Dominus meus es tu,
bonum mihi non est sine te ».
3 In sanctos, qui sunt in terra, inclitos viros,
omnis voluntas mea in eos.
4 Multiplicantur dolores eorum, qui post deos alienos acceleraverunt.
Non effundam libationes eorum de sanguinibus
neque assumam nomina eorum in labiis meis.

5 Dominus pars hereditatis meae et calicis mei:
tu es qui detines sortem meam.
6 Funes ceciderunt mihi in praeclaris;
insuper et hereditas mea speciosa est mihi.
7 Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum;
insuper et in noctibus erudierunt me renes mei.
8 Proponebam Dominum in conspectu meo semper;
quoniam a dextris est mihi, non commovebor.
9 Propter hoc laetatum est cor meum,
et exsultaverunt praecordia mea;
insuper et caro mea requiescet in spe.

10 Quoniam non derelinques animam meam in inferno
nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.
11 Notas mihi facies vias vitae,
plenitudinem laetitiae cum vultu tuo,
delectationes in dextera tua usque in finem.

Psalmus 17 (16)

1 *Precatio. David.*
Exaudi, Domine, iustitiam meam,
intende deprecationem meam.
Auribus percipe orationem meam,
non in labiis dolosis.
2 De vultu tuo iudicium meum prodeat;
oculi tui videant aequitates.

3 Proba cor meum et visita nocte;
igne me examina, et non invenies in me iniquitatem.
4 Non transgreditur os meum ad opera hominum,
propter verba labiorum tuorum custodivi me a viis violenti.

5 Retine gressus meos in semitis tuis,
ut non moveantur vestigia mea.

6 Ego ad te clamavi, quoniam exaudis me, Deus;
inclina aurem tuam mihi et exaudi verba mea.
7 Mirifica misericordias tuas,
qui salvos facis ab insurgentibus
sperantes in dextera tua.
8 Custodi me ut pupillam oculi,
sub umbra alarum tuarum protege me
9 a facie impiorum, qui me afflixerunt.

Inimici mei in furore circumdederunt me,
10 adipem suum concluserunt;
os eorum locutum est superbiam.
11 Incedentes nunc circumdederunt me,
oculos suos statuerunt prosternere in terram.
12 Aspectus eorum quasi leonis parati ad praedam
et sicut catuli leonis recubantis in abditis.

13 Exsurge, Domine, praeveni eum, supplanta eum;
eripe animam meam ab impio framea tua,
14 a mortuis manu tua, Domine,
a mortuis, quorum defecit portio vitae.
De reconditis tuis adimpleas ventrem eorum,
saturentur filii et dimittant reliquias parvulis suis.
15 Ego autem in iustitia videbo faciem tuam,
satiabor, cum evigilavero, conspectu tuo.

Psalmus 18 (17)

1 *Magistro chori. David, servi Domini,*
qui locutus est ad Dominum verba huius cantici,
quando Dominus eum liberaverat
e potestate omnium inimicorum suorum
2 *et e manu Saul. Dixit igitur:*

Diligam te, Domine, fortitudo mea.
3 Domine, firmamentum meum et refugium meum et liberator meus;
Deus meus, adiutor meus, et sperabo in eum;
protector meus et cornu salutis meae et susceptor meus.

[17] 14 *Defecit* – Lege *ḥādal* loco *mēḥeled* (de terra, mundo). Textus est corruptus

4 Laudabilem invocabo Dominum,
et ab inimicis meis salvus ero.

5 Circumdederunt me fluctus mortis,
et torrentes Belial conturbaverunt me;
6 funes inferni circumdederunt me,
praeoccupaverunt me laquei mortis.
7 In tribulatione mea invocavi Dominum
et ad Deum meum clamavi;
exaudivit de templo suo vocem meam,
et clamor meus in conspectu eius introivit in aures eius.

8 Commota est et contremuit terra;
fundamenta montium concussa sunt
et commota sunt, quoniam iratus est.
9 Ascendit fumus de naribus eius,
et ignis de ore eius devorans;
carbones succensi processerunt ab eo.
10 Inclinavit caelos et descendit,
et caligo sub pedibus eius.

11 Et ascendit super cherub et volavit,
ferebatur super pennas ventorum.
12 Et posuit tenebras latibulum suum,
in circuitu eius tabernaculum eius,
tenebrosa aqua, nubes aeris.
13 Prae fulgore in conspectu eius nubes transierunt,
grando et carbones ignis.

14 Et intonuit de caelo Dominus,
et Altissimus dedit vocem suam:
grando et carbones ignis.
15 Et misit sagittas suas et dissipavit eos,
fulgura iecit et conturbavit eos.
16 Et apparuerunt fontes aquarum,
et revelata sunt fundamenta orbis terrarum
ab increpatione tua, Domine,
ab inspiratione spiritus irae tuae.

17 Misit de summo et accepit me
et assumpsit me de aquis multis;
18 eripuit me de inimicis meis fortissimis
et ab his, qui oderunt me,
quoniam confortati sunt super me.

19 Oppugnaverunt me in die afflictionis meae,
et factus est Dominus fulcimentum meum;
20 et eduxit me in latitudinem,
salvum me fecit, quoniam voluit me.

21 Et retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam
et secundum puritatem manuum mearum reddet mihi,
22 quia custodivi vias Domini
nec impie recessi a Deo meo.
23 Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo,
et iustitias eius non reppuli a me;
24 et fui immaculatus cum eo
et observavi me ab iniquitate.
25 Et retribuit mihi Dominus secundum iustitiam meam
et secundum puritatem manuum mearum
in conspectu oculorum eius.

26 Cum sancto sanctus eris
et cum viro innocente innocens eris
27 et cum electo electus eris
et cum perverso callidus eris.
28 Quoniam tu populum humilem salvum facies
et oculos superborum humiliabis.
29 Quoniam tu accendis lucernam meam, Domine;
Deus meus illuminat tenebras meas.
30 Quoniam in te aggrediar hostium turmas
et in Deo meo transiliam murum.

31 Deus, impolluta via eius,
eloquia Domini igne examinata;
protector est omnium sperantium in se.
32 Quoniam quis Deus praeter Dominum?
Aut quae munitio praeter Deum nostrum?
33 Deus, qui praecinxit me virtute
et posuit immaculatam viam meam;
34 qui perfecit pedes meos tamquam cervorum
et super excelsa statuit me;
35 qui docet manus meas ad proelium,
et tendunt arcum aereum brachia mea.

36 Et dedisti mihi scutum salutis tuae,
et dextera tua suscepit me,
et exauditio tua magnificavit me.

37 Dilatasti gressus meos subtus me,
et non sunt infirmata vestigia mea.
38 Persequebar inimicos meos et comprehendebam illos
et non convertebar, donec deficerent.
39 Confringebam illos, nec poterant stare,
cadebant subtus pedes meos.
40 Et praecinxisti me virtute ad bellum
et supplantasti insurgentes in me subtus me.

41 Et inimicos meos dedisti mihi dorsum
et odientes me disperdidisti.
42 Clamaverunt, nec erat qui salvos faceret,
ad Dominum, nec exaudivit eos.
43 Et comminui eos ut pulverem ante faciem venti,
ut lutum platearum contrivi eos.
44 Eripuisti me de contradictionibus populi,
constituisti me in caput gentium.
Populus, quem non cognovi, servivit mihi,
45 in auditu auris oboedivit mihi.
Filii alieni blanditi sunt mihi,
46 filii alieni inveterati sunt,
contremuerunt in abditis suis.

47 Vivit Dominus et benedictus Adiutor meus,
et exaltetur Deus salutis meae.
48 Deus, qui das vindictas mihi
et subdis populos sub me,
liberator meus de inimicis meis iracundis;
49 et ab insurgentibus in me exaltas me,
a viro iniquo eripis me.

50 Propterea confitebor tibi in nationibus, Domine,
et nomini tuo psalmum dicam,
51 magnificans salutes regis sui
et faciens misericordiam christo suo
David et semini eius usque in saeculum.

Psalmus 19 (18)

1 *Magistro chori. Psalmus. David.*
2 Caeli enarrant gloriam Dei,
et opera manuum eius annuntiat firmamentum.

3 Dies diei eructat verbum,
et nox nocti indicat scientiam.

4 Non sunt loquelae neque sermones,
quorum non intellegantur voces:
5 in omnem terram exivit sonus eorum
et in fines orbis terrae verba eorum.

6 Soli posuit tabernaculum in eis,
et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo,
exsultavit ut gigas ad currendam viam.
7 A finibus caelorum egressio eius
et occursus eius usque ad fines eorum,
nec est quod se abscondat a calore eius.

8 Lex Domini immaculata, reficiens animam,
testimonium Domini fidele, sapientiam praestans parvulis.
9 Iustitiae Domini rectae, laetificantes corda,
praeceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

10 Timor Domini mundus, permanens in saeculum saeculi,
iudicia Domini vera, iusta omnia simul,
11 desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum
et dulciora super mel et favum stillantem.

12 Etenim servus tuus eruditur in eis;
in custodiendis illis retributio multa.
13 Errores quis intellegit?
Ab occultis munda me,
14 et a superbia custodi servum tuum, ne dominetur mei.
Tunc immaculatus ero
et emundabor a delicto maximo.

15 Sint ut complaceant eloquia oris mei
et meditatio cordis mei in conspectu tuo.
Domine, adiutor meus et redemptor meus.

Psalmus 20 (19)

1 *Magistro chori. Psalmus. David.*
2 Exaudiat te Dominus in die tribulationis,
protegat te nomen Dei Iacob.
3 Mittat tibi auxilium de sancto
et de Sion tueatur te. —

4 Memor sit omnis sacrificii tui
et holocaustum tuum pingue habeat.
5 Tribuat tibi secundum cor tuum
et omne consilium tuum adimpleat.

6 Laetabimur in salutari tuo
et in nomine Dei nostri levabimus signa;
impleat Dominus omnes petitiones tuas.

7 Nunc cognovi quoniam salvum fecit Dominus christum suum:
exaudivit illum de caelo sancto suo,
in virtutibus salutis dexterae eius.

8 Hi in curribus et hi in equis,
nos autem nomen Domini Dei nostri invocavimus.
9 Ipsi incurvati sunt et ceciderunt,
nos autem surreximus et erecti sumus.

10 Domine, salvum fac regem,
et exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

PSALMUS 21 (20)

1 *Magistro chori. Psalmus. David.*
2 Domine, in virtute tua laetabitur rex,
et super salutare tuum exsultabit vehementer.
3 Desiderium cordis eius tribuisti ei
et voluntatem labiorum eius non denegasti.
4 Quoniam praevenisti eum in benedictionibus dulcedinis;
posuisti in capite eius coronam de auro purissimo.
5 Vitam petiit a te, et tribuisti ei
longitudinem dierum in saeculum et in saeculum saeculi.

6 Magna est gloria eius in salutari tuo,
magnificentiam et decorem impones super eum;
7 quoniam pones eum benedictionem in saeculum saeculi,
laetificabis eum in gaudio ante vultum tuum.
8 Quoniam rex sperat in Domino
et in misericordia Altissimi non commovebitur.

9 Inveniet manus tua omnes inimicos tuos,
dextera tua inveniet, qui te oderunt.
10 Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui:

Dominus in ira sua deglutiet eos,
et devorabit eos ignis.
11 Fructum eorum de terra perdes
et semen eorum de filiis hominum.

12 Quoniam intenderunt in te mala,
cogitaverunt consilia: nihil potuerunt.
13 Quoniam pones eos dorsum,
arcus tuos tendes in vultum eorum.

14 Exaltare, Domine, in virtute tua;
cantabimus et psallemus virtutes tuas.

Psalmus 22 (21)

1 *Magistro chori. Ad modum cantici « Cerva diluculo ». Psalmus. David.*
2 Deus, Deus meus, quare me dereliquisti?
Longe a salute mea verba rugitus mei.
3 Deus meus, clamo per diem, et non exaudis,
et nocte, et non est requies mihi.

4 Tu autem sanctus es,
qui habitas in laudibus Israel.
5 In te speraverunt patres nostri,
speraverunt et liberasti eos;
6 ad te clamaverunt et salvi facti sunt,
in te speraverunt et non sunt confusi.

7 Ego autem sum vermis et non homo,
opprobrium hominum et abiectio plebis.
8 Omnes videntes me deriserunt me;
torquentes labia moverunt caput:
9 « Speravit in Domino: eripiat eum,
salvum faciat eum, quoniam vult eum ».

10 Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre,
spes mea ad ubera matris meae.
11 In te proiectus sum ex utero,
de ventre matris meae Deus meus es tu.
12 Ne longe fias a me,
quoniam tribulatio proxima est,
quoniam non est qui adiuvet. —

13 Circumdederunt me vituli multi,
tauri Basan obsederunt me.
14 Aperuerunt super me os suum
sicut leo rapiens et rugiens.
15 Sicut aqua effusus sum,
et dissoluta sunt omnia ossa mea.
Factum est cor meum tamquam cera
liquescens in medio ventris mei.
16 Aruit tamquam testa palatum meum,
et lingua mea adhaesit faucibus meis,
et in pulverem mortis deduxisti me.

17 Quoniam circumdederunt me canes multi,
concilium malignantium obsedit me.
Foderunt manus meas et pedes meos,
18 et dinumeravi omnia ossa mea.
Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me;
19 diviserunt sibi vestimenta mea
et super vestem meam miserunt sortem.

20 Tu autem, Domine, ne elongaveris,
fortitudo mea, ad adiuvandum me festina.
21 Erue a framea animam meam
et de manu canis unicam meam.
22 Salva me ex ore leonis
et a cornibus unicornium humilitatem meam.
23 Narrabo nomen tuum fratribus meis,
in medio ecclesiae laudabo te.

24 Qui timetis Dominum, laudate eum;
universum semen Iacob, glorificate eum.
Metuat eum omne semen Israel,
25 quoniam non sprevit neque despexit afflictionem pauperis,
nec avertit faciem suam ab eo
et, cum clamaret ad eum, exaudivit.

26 Apud te laus mea in ecclesia magna;
vota mea reddam in conspectu timentium eum.
27 Edent pauperes et saturabuntur,
et laudabunt Dominum, qui requirunt eum:
« Vivant corda eorum in saeculum saeculi! ».
28 Reminiscentur et convertentur ad Dominum
universi fines terrae,

et adorabunt in conspectu eius
universae familiae gentium.

29 Quoniam Domini est regnum,
et ipse dominabitur gentium.
30 Ipsum solum adorabunt omnes, qui dormiunt in terra;
in conspectu eius procident omnes, qui descendunt in pulverem.

Anima autem mea illi vivet,
31 et semen meum serviet ipsi.
Narrabitur de Domino generationi venturae,
32 et annuntiabunt iustitiam eius
populo, qui nascetur: « Haec fecit Dominus! ».

PSALMUS 23 (22)

1 *Psalmus. David.*
Dominus pascit me, et nihil mihi deerit:
2 in pascuis virentibus me collocavit,
super aquas quietis eduxit me,
3 animam meam refecit.
Deduxit me super semitas iustitiae propter nomen suum.

4 Nam et si ambulavero in valle umbrae mortis,
non timebo mala, quoniam tu mecum es.
Virga tua et baculus tuus,
ipsa me consolata sunt.

5 Parasti in conspectu meo mensam
adversus eos, qui tribulant me;
impinguasti in oleo caput meum,
et calix meus redundat.

6 Etenim benignitas et misericordia subsequentur me
omnibus diebus vitae meae,
et inhabitabo in domo Domini
in longitudinem dierum.

PSALMUS 24 (23)

1 *David. Psalmus.*
Domini est terra et plenitudo eius,
orbis terrarum et qui habitant in eo.
2 Quia ipse super maria fundavit eum
et super flumina firmavit eum. —

3 Quis ascendet in montem Domini,
aut quis stabit in loco sancto eius?
4 Innocens manibus et mundo corde,
qui non levavit ad vana animam suam,
nec iuravit in dolum.
5 Hic accipiet benedictionem a Domino
et iustificationem a Deo salutari suo.
6 Haec est generatio quaerentium eum,
quaerentium faciem Dei Iacob.

7 Attollite, portae, capita vestra,
et elevamini, portae aeternales,
et introibit rex gloriae.
8 Quis est iste rex gloriae?
Dominus fortis et potens,
Dominus potens in proelio.

9 Attollite, portae, capita vestra,
et elevamini, portae aeternales,
et introibit rex gloriae.
10 Quis est iste rex gloriae?
Dominus virtutum ipse est rex gloriae.

Psalmus 25 (24)

1 *David.*
Aleph. Ad te, Domine, levavi animam meam,
2 Beth. Deus meus, in te confido; non erubescam.
Neque exsultent super me inimici mei,
3 Ghimel. etenim universi, qui sustinent te, non confundentur.
Confundantur infideliter agentes propter vanitatem.

4 Daleth. Vias tuas, Domine, demonstra mihi
et semitas tuas edoce me.
5 He. Dirige me in veritate tua et doce me,
quia tu es Deus salutis meae,
Vau. et te sustinui tota die.

6 Zain. Reminiscere miserationum tuarum, Domine,
et misericordiarum tuarum, quoniam a saeculo sunt.
7 Heth. Peccata iuventutis meae et delicta mea ne memineris;
secundum misericordiam tuam memento mei tu,
propter bonitatem tuam, Domine. —

8 TETH. Dulcis et rectus Dominus,
propter hoc peccatores viam docebit;
9 IOD. diriget mansuetos in iudicio,
docebit mites vias suas.

10 CAPH. Universae viae Domini misericordia et veritas
custodientibus testamentum eius et testimonia eius.
11 LAMED. Propter nomen tuum, Domine,
propitiaberis peccato meo: multum est enim.

12 MEM. Quis est homo, qui timet Dominum?
Docebit eum viam, quam eligat.
13 NUN. Anima eius in bonis demorabitur,
et semen eius hereditabit terram.

14 SAMECH. Familiariter aget Dominus cum timentibus eum,
ut testamentum suum manifestet illis.
15 AIN. Oculi mei semper ad Dominum,
quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.

16 PHE. Respice in me et miserere mei,
quia unicus et pauper sum ego.
17 SADE. Dilata angustias cordis mei
et de necessitatibus meis erue me.

18 Vide humilitatem meam et laborem meum
et dimitte universa delicta mea.
19 RES. Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt
et odio crudeli oderunt me.

20 SIN. Custodi animam meam et erue me;
non erubescam, quoniam speravi in te.
21 TAU. Innocentia et aequitas custodiant me,
quia sustinui te.

22 PHE. Libera, Deus, Israel
ex omnibus tribulationibus suis.

PSALMUS 26 (25)

1 *David.*
Iudica me, Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum
et in Domino sperans non infirmabor.
2 Proba me, Domine, et tenta me;
ure renes meos et cor meum. —

3 Quoniam misericordia tua ante oculos meos est,
et ambulavi in veritate tua.
4 Non sedi cum viris vanitatis
et cum occulte agentibus non introibo.
5 Odivi ecclesiam malignantium
et cum impiis non sedebo.

6 Lavabo in innocentia manus meas
et circumdabo altare tuum, Domine,
7 ut auditas faciam voces laudis
et enarrem universa mirabilia tua.
8 Domine, dilexi habitaculum domus tuae
et locum habitationis gloriae tuae.

9 Ne colligas cum impiis animam meam
et cum viris sanguinum vitam meam,
10 in quorum manibus iniquitates sunt,
dextera eorum repleta est muneribus.
11 Ego autem in innocentia mea ingressus sum,
redime me et miserere mei.

12 Pes meus stetit in directo,
in ecclesiis benedicam Domino.

Psalmus 27 (26)

1 *David.*
Dominus illuminatio mea et salus mea, quem timebo?
Dominus protector vitae meae, a quo trepidabo?
2 Dum appropiant super me nocentes,
ut edant carnes meas;
qui tribulant me et inimici mei,
ipsi infirmati sunt et ceciderunt.

3 Si consistant adversum me castra,
non timebit cor meum;
si exsurgat adversum me proelium,
in hoc ego sperabo.

4 Unum petii a Domino, hoc requiram:
ut inhabitem in domo Domini
omnibus diebus vitae meae,
ut videam voluptatem Domini
et visitem templum eius. —

5 Quoniam occultabit me in tentorio suo,
in die malorum.
Abscondet me in abscondito tabernaculi sui,
in petra exaltabit me.
6 Et nunc exaltatur caput meum
super inimicos meos in circuitu meo.
Immolabo in tabernaculo eius hostias vociferationis,
cantabo et psalmum dicam Domino.

7 Exaudi, Domine, vocem meam, qua clamavi,
miserere mei et exaudi me.
8 De te dixit cor meum: « Exquirite faciem meam! ».
Faciem tuam, Domine, exquiram.

9 Ne avertas faciem tuam a me,
ne declines in ira a servo tuo.
Adiutor meus es tu, ne me reicias
neque derelinquas me, Deus salutis meae.
10 Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me,
Dominus autem assumpsit me.

11 Ostende mihi, Domine, viam tuam
et dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.

12 Ne tradideris me in animam tribulantium me;
quoniam insurrexerunt in me testes iniqui
et qui violentiam spirant.

13 Credo videre bona Domini in terra viventium.
14 Exspecta Dominum, viriliter age,
et confortetur cor tuum, et sustine Dominum.

Psalmus 28 (27)

1 *David.*
Ad te, Domine, clamabo;
Deus meus, ne sileas a me.
Ne quando taceas a me,
et assimilabor descendentibus in lacum.

2 Exaudi vocem deprecationis meae, dum clamo ad te,
dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

3 Ne simul trahas me cum peccatoribus
et cum operantibus iniquitatem.
Qui loquuntur pacem cum proximo suo,
mala autem in cordibus eorum.

4 Da illis secundum opera eorum
et secundum nequitiam adinventionum ipsorum.
Secundum opus manuum eorum tribue illis,
redde retributionem eorum ipsis.
5 Quoniam non intellexerunt opera Domini
et opus manuum eius,
destruet illos et non aedificabit eos.

6 Benedictus Dominus,
quoniam exaudivit vocem deprecationis meae;
7 Dominus adiutor meus et protector meus,
in ipso speravit cor meum, et adiutus sum,
et exsultavit cor meum,
et in cantico meo confitebor ei.

8 Dominus fortitudo plebi suae
et refugium salvationum christi sui est.
9 Salvum fac populum tuum et benedic hereditati tuae
et pasce eos et extolle illos usque in aeternum.

Psalmus 29 (28)

1 *Psalmus. David.*
Afferte Domino, filii Dei,
afferte Domino gloriam et potentiam,
2 afferte Domino gloriam nominis eius,
adorate Dominum in splendore sancto.

3 Vox Domini super aquas;
Deus maiestatis intonuit,
Dominus super aquas multas.
4 Vox Domini in virtute,
vox Domini in magnificentia.

5 Vox Domini confringentis cedros;
et confringet Dominus cedros Libani.
6 Et saltare faciet, tamquam vitulum, Libanum,
et Sarion, quemadmodum filium unicornium. —

7 Vox Domini intercidentis flammam ignis,
8 vox Domini concutientis desertum,
et concutiet Dominus desertum Cades.
9 Vox Domini properantis partum cervarum,
et denudabit condensa;
et in templo eius omnes dicent gloriam.

10 Dominus super diluvium habitat,
et sedebit Dominus rex in aeternum.
11 Dominus virtutem populo suo dabit,
Dominus benedicet populo suo in pace.

PSALMUS 30 (29)

1 *Psalmus. Canticum festi Dedicationis Templi. David.*
2 Exaltabo te, Domine, quoniam extraxisti me,
nec delectasti inimicos meos super me.
3 Domine Deus meus, clamavi ad te, et sanasti me.
4 Domine, eduxisti ab inferno animam meam,
vivificasti me, ut non descenderem in lacum.

5 Psallite Domino, sancti eius,
et confitemini memoriae sanctitatis eius,
6 quoniam ad momentum indignatio eius
et per vitam voluntas eius.
Ad vesperum demoratur fletus,
ad matutinum laetitia.

7 Ego autem dixi in securitate mea:
« Non movebor in aeternum ».
8 Domine, in voluntate tua
praestitisti decori meo virtutem;
avertisti faciem tuam a me,
et factus sum conturbatus.
9 Ad te, Domine, clamabam
et ad Deum meum deprecabar.

10 Quae utilitas in sanguine meo,
dum descendo in corruptionem?
Numquid confitebitur tibi pulvis
aut annuntiabit veritatem tuam? —

11 Audivit Dominus et misertus est mei,
Dominus factus est adiutor meus.

12 Convertisti planctum meum in choros mihi,
conscidisti saccum meum et accinxisti me laetitia,
13 ut cantet tibi gloria mea et non taceat.
Domine Deus meus, in aeternum confitebor tibi.

PSALMUS 31 (30)

1 *Magistro chori. Psalmus. David.*
2 In te, Domine, speravi, non confundar in aeternum;
in iustitia tua libera me.
3 Inclina ad me aurem tuam,
accelera, ut eruas me.
Esto mihi in rupem praesidii
et in domum munitam, ut salvum me facias.

4 Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu
et propter nomen tuum deduces me et pasces me.
5 Educes me de laqueo, quem absconderunt mihi,
quoniam tu es fortitudo mea.

6 In manus tuas commendo spiritum meum;
redemisti me, Domine, Deus veritatis.
7 Odisti observantes vanitates supervacuas,
ego autem in Domino speravi.
8 Exsultabo et laetabor in misericordia tua,
quoniam respexisti humilitatem meam;
agnovisti necessitates animae meae
9 nec conclusisti me in manibus inimici;
statuisti in loco spatioso pedes meos.

10 Miserere mei, Domine, quoniam tribulor;
conturbatus est in maerore oculus meus,
anima mea et venter meus.
11 Quoniam defecit in dolore vita mea
et anni mei in gemitibus;
infirmata est in paupertate virtus mea,
et ossa mea contabuerunt.

12 Apud omnes inimicos meos factus sum opprobrium
et vicinis meis valde et timor notis meis:
qui videbant me foras, fugiebant a me.

13 Oblivioni a corde datus sum tamquam mortuus;
factus sum tamquam vas perditum.
14 Quoniam audivi vituperationem multorum: horror in circuitu;
in eo dum convenirent simul adversum me,
auferre animam meam consiliati sunt.

15 Ego autem in te speravi, Domine;
dixi: « Deus meus es tu,
16 in manibus tuis sortes meae ».
Eripe me de manu inimicorum meorum
et a persequentibus me;
17 illustra faciem tuam super servum tuum,
salvum me fac in misericordia tua.

18 Domine, non confundar, quoniam invocavi te;
erubescant impii et obmutescant in inferno.
19 Muta fiant labia dolosa,
quae loquuntur adversus iustum proterva
in superbia et in abusione.

20 Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine,
quam abscondisti timentibus te.
Perfecisti eis, qui sperant in te,
in conspectu filiorum hominum.
21 Abscondes eos in abscondito faciei tuae
a conturbatione hominum;
proteges eos in tabernaculo
a contradictione linguarum.

22 Benedictus Dominus,
quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.
23 Ego autem dixi in trepidatione mea:
« Praecisus sum a conspectu oculorum tuorum ».
Verumtamen exaudisti vocem orationis meae,
dum clamarem ad te.

24 Diligite Dominum, omnes sancti eius:
fideles conservat Dominus
et retribuit abundanter facientibus superbiam.
25 Viriliter agite, et confortetur cor vestrum,
omnes, qui speratis in Domino.

Psalmus 32 (31)

1 *David. Maskil.*
Beatus, cui remissa est iniquitas
et obtectum est peccatum.
2 Beatus vir, cui non imputavit Dominus delictum,
nec est in spiritu eius dolus.

3 Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea,
dum rugirem tota die.
4 Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua,
immutatus est vigor meus in ardoribus aestatis.

5 Peccatum meum cognitum tibi feci
et delictum meum non abscondi.
Dixi: « Confitebor adversum me iniquitatem meam Domino ».
Et tu remisisti impietatem peccati mei.

6 Propter hoc orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno.
Et in diluvio aquarum multarum
ad eum non approximabunt.
7 Tu es refugium meum, a tribulatione conservabis me;
exsultationibus salutis circumdabis me.

8 Intellectum tibi dabo et instruam te in via, qua gradieris;
firmabo super te oculos meos.
9 Nolite fieri sicut equus et mulus,
quibus non est intellectus;
in camo et freno si accedis ad constringendum,
non approximant ad te.

10 Multi dolores impii,
sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.
11 Laetamini in Domino et exsultate, iusti,
et gloriamini, omnes recti corde.

[32] 9 *Si accedis* – Quae dictio probatur, si legitur '*dwj* ('*adūj*, ptc. pass. ex '*ādāh*', quod idem valet atque appropinquare, progredi). Cfr. *Iob* 28, 8 et lexica; praeterea in primo versu eiusdem Psalmi duo participia *nĕśūj* et *kĕsūj* eandem formam praeferunt

PSALMUS 33 (32)

1 Exsultate, iusti, in Domino;
rectos decet collaudatio.
2 Confitemini Domino in cithara,
in psalterio decem chordarum psallite illi.
3 Cantate ei canticum novum,
bene psallite ei in vociferatione,
4 quia rectum est verbum Domini,
et omnia opera eius in fide.

5 Diligit iustitiam et iudicium;
misericordia Domini plena est terra.
6 Verbo Domini caeli facti sunt,
et spiritu oris eius omnis virtus eorum.
7 Congregans sicut in utre aquas maris,
ponens in thesauris abyssos.

8 Timeat Dominum omnis terra,
a facie autem eius formident omnes inhabitantes orbem.
9 Quoniam ipse dixit, et facta sunt,
ipse mandavit, et creata sunt.
10 Dominus dissipat consilia gentium,
irritas facit cogitationes populorum.
11 Consilium autem Domini in aeternum manet,
cogitationes cordis eius in generatione et generationem.

12 Beata gens, cui Dominus est Deus,
populus, quem elegit in hereditatem sibi.
13 De caelo respexit Dominus,
vidit omnes filios hominum.
14 De loco habitaculi sui respexit
super omnes, qui habitant terram,
15 qui finxit singillatim corda eorum,
qui intellegit omnia opera eorum.

16 Non salvatur rex per multam virtutem,
et gigas non liberabitur in multitudine virtutis suae.
17 Fallax equus ad salutem,
in abundantia autem virtutis suae non salvabit.
18 Ecce oculi Domini super metuentes eum,
in eos, qui sperant super misericordia eius,

19 ut eruat a morte animas eorum
et alat eos in fame.

20 Anima nostra sustinet Dominum,
quoniam adiutor et protector noster est;
21 quia in eo laetabitur cor nostrum,
et in nomine sancto eius speravimus.
22 Fiat misericordia tua, Domine, super nos,
quemadmodum speravimus in te.

Psalmus 34 (33)

1 *David, quando se mente alienatum simulavit*
coram Abimelech et, ab illo dimissus, abiit.
2 Aleph. Benedicam Dominum in omni tempore,
semper laus eius in ore meo.
3 Beth. In Domino gloriabitur anima mea,
audiant mansueti et laetentur.
4 Ghimel. Magnificate Dominum mecum,
et exaltemus nomen eius in idipsum.

5 Daleth. Exquisivi Dominum, et exaudivit me
et ex omnibus terroribus meis eripuit me.
6 He. Respicite ad eum, et illuminamini
et facies vestrae non confundentur.
7 Zain. Iste pauper clamavit, et Dominus exaudivit eum
et de omnibus tribulationibus eius salvavit eum.
8 Heth. Vallabit angelus Domini in circuitu timentes eum
et eripiet eos.

9 Teth. Gustate et videte quoniam suavis est Dominus;
beatus vir, qui sperat in eo.
10 Iod. Timete Dominum, sancti eius,
quoniam non est inopia timentibus eum.
11 Caph. Divites eguerunt et esurierunt,
inquirentes autem Dominum non deficient omni bono.

12 Lamed. Venite, filii, audite me:
timorem Domini docebo vos.
13 Mem. Quis est homo, qui vult vitam,
diligit dies, ut videat bonum? —

14 NUN. Prohibe linguam tuam a malo,
et labia tua, ne loquantur dolum.
15 SAMECH. Diverte a malo et fac bonum,
inquire pacem et persequere eam.

16 AIN. Oculi Domini super iustos,
et aures eius in clamorem eorum.
17 PHE. Vultus autem Domini super facientes mala,
ut perdat de terra memoriam eorum.

18 SADE. Clamaverunt, et Dominus exaudivit
et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.
19 COPH. Iuxta est Dominus iis, qui contrito sunt corde,
et confractos spiritu salvabit.

20 RES. Multae tribulationes iustorum,
et de omnibus his liberabit eos Dominus.
21 SIN. Custodit omnia ossa eorum,
unum ex his non conteretur.

22 TAU. Interficiet peccatorem malitia,
et, qui oderunt iustum, punientur.
23 PHE. Redimet Dominus animas servorum suorum,
et non punientur omnes, qui sperant in eo.

PSALMUS 35 (34)

1 *David.*
Iudica, Domine, iudicantes me;
impugna impugnantes me.
2 Apprehende clipeum et scutum
et exsurge in adiutorium mihi.
3 Effunde frameam et securim
adversus eos, qui persequuntur me.
Dic animae meae: « Salus tua ego sum ».

4 Confundantur et revereantur
quaerentes animam meam;
avertantur retrorsum et confundantur
cogitantes mihi mala.
5 Fiant tamquam pulvis ante ventum,
et angelus Domini impellens eos;
6 fiat via illorum tenebrae et lubricum,
et angelus Domini persequens eos. —

7 Quoniam gratis absconderunt mihi laqueum suum,
gratis foderunt foveam animae meae.
8 Veniat illi calamitas, quam ignorat,
et captio, quam abscondit, apprehendat eum,
et in eandem calamitatem ipse cadat.

9 Anima autem mea exsultabit in Domino
et delectabitur super salutari suo.
10 Omnia ossa mea dicent:
« Domine, quis similis tibi?
Eripiens inopem de manu fortiorum eius,
egenum et pauperem a diripientibus eum ».

11 Surgentes testes iniqui,
quae ignorabam, interrogabant me;
12 retribuebant mihi mala pro bonis,
desolatio est animae meae.

13 Ego autem, cum infirmarentur,
induebar cilicio,
humiliabam in ieiunio animam meam,
et oratio mea in sinu meo convertebatur.
14 Quasi pro proximo et quasi pro fratre meo ambulabam,
quasi lugens matrem contristatus incurvabar.

15 Cum autem vacillarem, laetati sunt et convenerunt;
convenerunt contra me percutientes, et ignoravi.
16 Diripuerunt et non desistebant;
tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione,
frenduerunt super me dentibus suis.

17 Domine, quamdiu aspicies?
Restitue animam meam a malignitate eorum,
a leonibus unicam meam.
18 Confitebor tibi in ecclesia magna,
in populo multo laudabo te.

19 Non supergaudeant mihi inimici mei mendaces,
qui oderunt me gratis et annuunt oculis.
20 Etenim non pacifice loquebantur
et contra mansuetos terrae dolos cogitabant.
21 Et dilataverunt super me os suum;
dixerunt: « Euge, euge, viderunt oculi nostri ». —

22 Vidisti, Domine, ne sileas;
Domine, ne discedas a me.
23 Exsurge et evigila ad iudicium meum,
Deus meus et Dominus meus, ad causam meam.

24 Iudica me secundum iustitiam tuam, Domine Deus meus,
et non supergaudeant mihi.
25 Non dicant in cordibus suis:
« Euge animae nostrae »;
nec dicant: « Devoravimus eum ».

26 Erubescant et revereantur simul, qui gratulantur malis meis;
induantur confusione et reverentia,
qui magna loquuntur super me.
27 Exsultent et laetentur, qui volunt iustitiam meam,
et dicant semper: « Magnificetur Dominus,
qui vult pacem servi sui ».

28 Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam,
tota die laudem tuam.

PSALMUS 36 (35)

1 *Magistro chori. David, servi Domini.*
2 Susurrat iniquitas ad impium in medio cordis eius;
non est timor Dei ante oculos eius.

3 Quoniam blanditur ipsi in conspectu eius,
ut non inveniat iniquitatem suam et oderit.
4 Verba oris eius iniquitas et dolus,
desiit intellegere, ut bene ageret.
5 Iniquitatem meditatus est in cubili suo,
astitit omni viae non bonae,
malitiam autem non odivit.

6 Domine, in caelo misericordia tua
et veritas tua usque ad nubes;
7 iustitia tua sicut montes Dei,
iudicia tua abyssus multa:
homines et iumenta salvabis, Domine.

8 Quam pretiosa misericordia tua, Deus!
Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt;

9 inebriabuntur ab ubertate domus tuae,
et torrente voluptatis tuae potabis eos.
10 Quoniam apud te est fons vitae,
et in lumine tuo videbimus lumen.

11 Praetende misericordiam tuam scientibus te
et iustitiam tuam his, qui recto sunt corde.
12 Non veniat mihi pes superbiae,
et manus peccatoris non moveat me.
13 Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem,
expulsi sunt nec potuerunt stare.

PSALMUS 37 (36)

1 *David.*
ALEPH. Noli aemulari in malignantibus
neque zelaveris facientes iniquitatem,
2 quoniam tamquam fenum velociter arescent
et quemadmodum herba virens decident.

3 BETH. Spera in Domino et fac bonitatem,
et inhabitabis terram et pasceris in fide.
4 Delectare in Domino,
et dabit tibi petitiones cordis tui.

5 GHIMEL. Committe Domino viam tuam et spera in eo,
et ipse faciet;
6 et educet quasi lumen iustitiam tuam
et iudicium tuum tamquam meridiem.

7 DALETH. Quiesce in Domino et exspecta eum;
noli aemulari in eo, qui prosperatur in via sua,
in homine, qui molitur insidias.
8 HE. Desine ab ira et derelinque furorem,
noli aemulari, quod vertit ad malum,
9 quoniam qui malignantur, exterminabuntur,
sustinentes autem Dominum ipsi hereditabunt terram.

10 VAU. Et adhuc pusillum et non erit peccator,
et quaeres locum eius et non invenies.
11 Mansueti autem hereditabunt terram
et delectabuntur in multitudine pacis.

12 ZAIN. Insidiabitur peccator iusto
et stridebit super eum dentibus suis.

13 Dominus autem irridebit eum,
quoniam prospicit quod veniet dies eius.

14 HETH. Gladium evaginaverunt peccatores,
intenderunt arcum suum,
ut deiciant pauperem et inopem,
ut trucident recte ambulantes in via.
15 Gladius eorum intrabit in corda ipsorum,
et arcus eorum confringetur.

16 TETH. Melius est modicum iusto
super divitias peccatorum multas,
17 quoniam brachia peccatorum conterentur,
confirmat autem iustos Dominus.

18 IOD. Novit Dominus dies immaculatorum,
et hereditas eorum in aeternum erit.
19 Non confundentur in tempore malo
et in diebus famis saturabuntur.

20 CAPH. Quia peccatores peribunt,
inimici vero Domini ut decor camporum deficient,
quemadmodum fumus deficient.
21 LAMED. Mutuatur peccator et non solvet,
iustus autem miseretur et tribuet.

22 Quia benedicti eius hereditabunt terram,
maledicti autem eius exterminabuntur.
23 MEM. A Domino gressus hominis confirmantur,
et viam eius volet.
24 Cum ceciderit, non collidetur,
quia Dominus sustentat manum eius.

25 NUN. Iunior fui et senui
et non vidi iustum derelictum
nec semen eius quaerens panem.
26 Tota die miseretur et commodat,
et semen illius in benedictione erit.

27 SAMECH. Declina a malo et fac bonum,
et inhabitabis in saeculum saeculi,
28 quia Dominus amat iudicium
et non derelinquet sanctos suos.
AIN. Iniusti in aeternum disperibunt,
et semen impiorum exterminabitur.

29 Iusti autem hereditabunt terram
et inhabitabunt in saeculum saeculi super eam.

30 PHE. Os iusti meditabitur sapientiam,
et lingua eius loquetur iudicium;
31 lex Dei eius in corde ipsius,
et non vacillabunt gressus eius.
32 SADE. Considerat peccator iustum
et quaerit mortificare eum;
33 Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius
nec damnabit eum, cum iudicabitur illi.

34 COPH. Exspecta Dominum et custodi viam eius,
et exaltabit te, ut hereditate capias terram;
cum exterminabuntur peccatores, videbis.
35 RES. Vidi impium superexaltatum
et elevatum sicut cedrum virentem;
36 et transivi, et ecce non erat,
et quaesivi eum, et non est inventus.

37 SIN. Observa innocentiam et vide aequitatem,
quoniam est posteritas homini pacifico.
38 Iniusti autem disperibunt simul,
posteritas impiorum exterminabitur.
39 TAU. Salus autem iustorum a Domino,
et protector eorum in tempore tribulationis.
40 Et adiuvabit eos Dominus et liberabit eos
et eruet eos a peccatoribus et salvabit eos,
quia speraverunt in eo.

PSALMUS 38 (37)

1 *Psalmus. David. Ad commemorandum.*
2 Domine, ne in furore tuo arguas me
neque in ira tua corripias me,
3 quoniam sagittae tuae infixae sunt mihi,
et descendit super me manus tua.

4 Non est sanitas in carne mea a facie indignationis tuae,
non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.
5 Quoniam iniquitates meae supergressae sunt caput meum
et sicut onus grave gravant me nimis. —

6 Putruerunt et corrupti sunt livores mei
a facie insipientiae meae.
7 Inclinatus sum et incurvatus nimis;
tota die contristatus ingrediebar.

8 Quoniam lumbi mei impleti sunt ardoribus,
et non est sanitas in carne mea.
9 Afflictus sum et humiliatus sum nimis,
rugiebam a gemitu cordis mei.

10 Domine, ante te omne desiderium meum,
et gemitus meus a te non est absconditus.
11 Palpitavit cor meum, dereliquit me virtus mea,
et lumen oculorum meorum, et ipsum non est mecum.

12 Amici mei et proximi mei
procul a plaga mea steterunt,
et propinqui mei de longe steterunt.
13 Et laqueos posuerunt, qui quaerebant animam meam;
et, qui requirebant mala mihi, locuti sunt insidias
et dolos tota die meditabantur.

14 Ego autem tamquam surdus non audiebam
et sicut mutus non aperiens os suum;
15 et factus sum sicut homo non audiens
et non habens in ore suo redargutiones.

16 Quoniam in te, Domine, speravi,
tu exaudies, Domine Deus meus.
17 Quia dixi: « Ne quando supergaudeant mihi;
dum commoventur pedes mei,
magnificantur super me ».

18 Quoniam ego in lapsum paratus sum,
et dolor meus in conspectu meo semper.
19 Quoniam iniquitatem meam annuntiabo
et sollicitus sum de peccato meo.

20 Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt;
et multiplicati sunt, qui oderunt me inique.
21 Retribuentes mala pro bonis detrahebant mihi
pro eo quod sequebar bonitatem.

22 Ne derelinquas me, Domine;
Deus meus, ne discesseris a me.
23 Festina in adiutorium meum,
Domine, salus mea.

Psalmus 39 (38)

1 *Magistro chori, Idithun. Psalmus. David.*
2 Dixi: « Custodiam vias meas,
ut non delinquam in lingua mea;
ponam ori meo custodiam,
donec consistit peccator adversum me ».

3 Tacens obmutui et silui absque ullo bono,
et dolor meus renovatus est.
4 Concaluit cor meum intra me,
et in meditatione mea exarsit ignis.
5 Locutus sum in lingua mea:
« Notum fac mihi, Domine, finem meum;
et numerum dierum meorum quis est,
ut sciam quam brevis sit vita mea ».

6 Ecce paucorum palmorum fecisti dies meos,
et spatium vitae meae tamquam nihilum ante te.
Etenim universa vanitas omnis homo constitutus est.
7 Etenim ut imago pertransit homo.
Etenim vanitas est et concitatur;
thesaurizat et ignorat quis congregabit ea.

8 Et nunc quae est exspectatio mea, Domine?
Spes mea apud te est.
9 Ab omnibus iniquitatibus meis erue me,
opprobrium insipienti ne ponas me.
10 Obmutui et non aperiam os meum,
quoniam tu fecisti.

11 Amove a me plagas tuas:
ab ictu manus tuae ego defeci.
12 In increpationibus, propter iniquitatem, corripuisti hominem,
et tabescere fecisti sicut tinea desiderabilia eius.
Etenim vanitas omnis homo.

13 Exaudi orationem meam, Domine,
et clamorem meum auribus percipe.
Ad lacrimas meas ne obsurdescas,
quoniam advena ego sum apud te,
peregrinus sicut omnes patres mei.
14 Avertere a me, ut refrigerer,
priusquam abeam et non sim amplius.

Psalmus 40 (39)

1 *Magistro chori. David. Psalmus.*
2 Exspectans exspectavi Dominum,
et intendit mihi.
3 Et exaudivit clamorem meum
et eduxit me de lacu miseriae et de luto faecis;
et statuit super petram pedes meos
et firmavit gressus meos.
4 Et immisit in os meum canticum novum,
carmen Deo nostro.

Videbunt multi et timebunt
et sperabunt in Domino.
5 Beatus vir, qui posuit Dominum spem suam
et non respexit superbos et declinantes in mendacium.
6 Multa fecisti tu, Domine Deus meus, mirabilia tua,
et cogitationes tuas pro nobis: non est qui similis sit tibi.
Si nuntiare et eloqui voluero,
multiplicabuntur super numerum.

7 Sacrificium et oblationem noluisti,
aures autem fodisti mihi.
Holocaustum et pro peccato non postulasti,
8 tunc dixi: « Ecce venio.
In volumine libri scriptum est de me.
9 Facere voluntatem tuam,
Deus meus, volui;
et lex tua in praecordiis meis ».

10 Annuntiavi iustitiam tuam in ecclesia magna;
ecce labia mea non prohibebo, Domine, tu scisti.
11 Iustitiam tuam non abscondi in corde meo,
veritatem tuam et salutare tuum dixi.
Non abscondi misericordiam tuam
et veritatem tuam ab ecclesia magna.

12 Tu autem, Domine, ne prohibeas miserationes tuas a me;
misericordia tua et veritas tua semper suscipiant me,
13 quoniam circumdederunt me mala,
quorum non est numerus;
comprehenderunt me iniquitates meae,
et non potui videre.

Multiplicatae sunt super capillos capitis mei,
et cor meum dereliquit me.

14 Complaceat tibi, Domine, ut eruas me;
Domine, ad adiuvandum me festina.
15 Confundantur et revereantur simul,
qui quaerunt animam meam, ut auferant eam.
Avertantur retrorsum et erubescant,
qui volunt mihi mala.
16 Obstupescant propter confusionem suam,
qui dicunt mihi: « Euge, euge ».

17 Exsultent et laetentur in te omnes quaerentes te;
et dicant semper: « Magnificetur Dominus »,
qui diligunt salutare tuum.
18 Ego autem egenus et pauper sum;
Dominus sollicitus est mei.
Adiutor meus et liberator meus tu es;
Deus meus, ne tardaveris.

Psalmus 41 (40)

1 *Magistro chori. Psalmus. David.*
2 Beatus, qui intellegit de egeno:
in die mala liberabit eum Dominus.
3 Dominus servabit eum et vivificabit eum
et beatum faciet eum in terra
et non tradet eum in animam inimicorum eius.
4 Dominus opem feret illi super lectum doloris eius;
universum stratum eius versabis in infirmitate eius.

5 Ego dixi: « Domine, miserere mei;
sana animam meam, quia peccavi tibi ».
6 Inimici mei dixerunt mala mihi:
« Quando morietur, et peribit nomen eius? ».
7 Et si ingrediebatur, ut visitaret, vana loquebatur;
cor eius congregabat iniquitatem sibi,
egrediebatur foras et detrahebat.

8 Simul adversum me susurrabant omnes inimici mei;
adversum me cogitabant mala mihi:
9 « Maleficium effusum est in eo;
et, qui decumbit, non adiciet ut resurgat ».

10 Sed et homo pacis meae, in quo speravi,
qui edebat panem meum, levavit contra me calcaneum.

11 Tu autem, Domine, miserere mei
et resuscita me, et retribuam eis.
12 In hoc cognovi quoniam voluisti me,
quia non gaudebit inimicus meus super me;
13 me autem propter innocentiam suscepisti
et statuisti me in conspectu tuo in aeternum.

14 Benedictus Dominus, Deus Israel,
a saeculo et usque in saeculum. Fiat, fiat.

LIBER II (*Psalmi* 42-72)

PSALMUS 42 (41)

1 *Magistro chori. Maskil. Filiorum Core.*
2 Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum,
ita desiderat anima mea ad te, Deus.
3 Sitivit anima mea ad Deum, Deum vivum;
quando veniam et apparebo ante faciem Dei?

4 Fuerunt mihi lacrimae meae panis die ac nocte,
dum dicitur mihi cotidie: « Ubi est Deus tuus? ».
5 Haec recordatus sum et effudi in me animam meam;
quoniam transibam in locum tabernaculi admirabilis
usque ad domum Dei
in voce exsultationis et confessionis
multitudinis festa celebrantis.

6 Quare tristis es, anima mea, et quare conturbaris in me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi,
salutare vultus mei et Deus meus.

7 In meipso anima mea contristata est;
propterea memor ero tui
de terra Iordanis et Hermonim, de monte Misar.
8 Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum;
omnes gurgites tui et fluctus tui super me transierunt.

9 In die mandavit Dominus misericordiam suam,
et nocte canticum eius apud me est:
oratio ad Deum vitae meae.
10 Dicam Deo: « Susceptor meus es.
Quare oblitus es mei,
et quare contristatus incedo,
dum affligit me inimicus? ».
11 Dum confringuntur ossa mea,
exprobraverunt mihi, qui tribulant me,
dum dicunt mihi quotidie: « Ubi est Deus tuus? ». —

12 Quare tristis es, anima mea, et quare conturbaris in me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi,
salutare vultus mei et Deus meus.

Psalmus 43 (42)

1 Iudica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta;
ab homine iniquo et doloso erue me.
2 Quia tu es Deus refugii mei;
quare me reppulisti,
et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

3 Emitte lucem tuam et veritatem tuam;
ipsae me deducant et adducant
in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.
4 Et introibo ad altare Dei,
ad Deum laetitiae exsultationis meae.
Confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus.

5 Quare tristis es, anima mea, et quare conturbaris in me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi,
salutare vultus mei et Deus meus.

Psalmus 44 (43)

1 *Magistro chori. Filiorum Core. Maskil.*
2 Deus, auribus nostris audivimus;
patres nostri annuntiaverunt nobis
opus, quod operatus es in diebus eorum, in diebus antiquis.
3 Tu manu tua gentes depulisti et plantasti illos,
afflixisti populos et dilatasti eos.

4 Nec enim in gladio suo possederunt terram,
et brachium eorum non salvavit eos;
sed dextera tua et brachium tuum
et illuminatio vultus tui,
quoniam complacuisti in eis.

5 Tu es rex meus et Deus meus,
qui mandas salutes Iacob.
6 In te inimicos nostros proiecimus,
et in nomine tuo conculcavimus insurgentes in nos. —

7 Non enim in arcu meo sperabo,
et gladius meus non salvabit me.
8 Tu autem salvasti nos de affligentibus nos
et odientes nos confudisti.
9 In Deo gloriabimur tota die
et in nomine tuo confitebimur in saeculum.

10 Nunc autem reppulisti et confudisti nos
et non egredieris, Deus, cum virtutibus nostris.
11 Convertisti nos retrorsum coram inimicis nostris,
et, qui oderunt nos, diripuerunt sibi.
12 Dedisti nos tamquam oves ad vescendum
et in gentibus dispersisti nos.

13 Vendidisti populum tuum sine lucro
nec ditior factus es in commutatione eorum.
14 Posuisti nos opprobrium vicinis nostris,
subsannationem et derisum his, qui sunt in circuitu nostro.
15 Posuisti nos similitudinem in gentibus,
commotionem capitis in populis.

16 Tota die verecundia mea contra me est,
et confusio faciei meae cooperuit me
17 a voce exprobrantis et obloquentis,
a facie inimici et ultoris.

18 Haec omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te;
et inique non egimus in testamentum tuum.
19 Et non recessit retro cor nostrum,
nec declinaverunt gressus nostri a via tua;
20 sed humiliasti nos in loco vulpium
et operuisti nos umbra mortis.

21 Si obliti fuerimus nomen Dei nostri
et si expanderimus manus nostras ad deum alienum,
22 nonne Deus requiret ista?
Ipse enim novit abscondita cordis.
23 Quoniam propter te mortificamur tota die,
aestimati sumus sicut oves occisionis.

24 Evigila, quare obdormis, Domine?
Exsurge et ne repellas in finem.

25 Quare faciem tuam avertis,
oblivisceris inopiae nostrae et tribulationis nostrae?

26 Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra,
conglutinatus est in terra venter noster.
Exsurge, Domine, adiuva nos
et redime nos propter misericordiam tuam.

Psalmus 45 (44)

1 *Magistro chori. Secundum « Lilia... ». Filiorum Core.*
Maskil. Canticum amoris.
2 Eructavit cor meum verbum bonum,
dico ego opera mea regi.
Lingua mea calamus scribae velociter scribentis.

3 Speciosus forma es prae filiis hominum,
diffusa est gratia in labiis tuis,
propterea benedixit te Deus in aeternum.
4 Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime,
magnificentia tua et ornatu tuo.
5 Et ornatu tuo procede, currum ascende
propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam.
Et doceat te mirabilia dextera tua:
6 sagittae tuae acutae
— populi sub te cadent —
in corda inimicorum regis.

7 Sedes tua, Deus, in saeculum saeculi;
sceptrum aequitatis sceptrum regni tui.
8 Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem,
propterea unxit te Deus, Deus tuus,
oleo laetitiae prae consortibus tuis.

9 Myrrha et aloe et casia omnia vestimenta tua;
e domibus eburneis chordae delectant te.
10 Filiae regum in pretiosis tuis;
astitit regina a dextris tuis ornata auro ex Ophir. —

[45] 5c TM est incertae lectionis: Et ornatu tuo procede, currum ascende, *et sagittabit pro te mirabiliter dextera tua,* verbo *wĕtôrĕkā* (*nôrā'ôt jĕmînekā*) deducto ab *jārāh*, cuius vis est '*iacere, conicere* (sagittas)', et respectu habito v. 6a; *nôrā'ôt* pro adverbio habetur

11 Audi, filia, et vide et inclina aurem tuam
et obliviscere populum tuum et domum patris tui;
12 et concupiscet rex speciem tuam.
Quoniam ipse est dominus tuus, et adora eum.
13 Filia Tyri cum muneribus;
vultum tuum deprecabuntur divites plebis.

14 Gloriosa nimis filia regis intrinsecus,
texturis aureis circumamicta.
15 In vestibus variegatis adducetur regi;
virgines post eam, proximae eius, afferuntur tibi.
16 Afferuntur in laetitia et exsultatione,
adducuntur in domum regis.

17 Pro patribus tuis erunt tibi filii;
constitues eos principes super omnem terram.
18 Memor ero nominis tui
in omni generatione et generatione;
propterea populi confitebuntur tibi in aeternum
et in saeculum saeculi.

Psalmus 46 (45)

1 *Magistro chori. Filiorum Core. Secundum « Virgines... ». Canticum.*
2 Deus est nobis refugium et virtus,
adiutorium in tribulationibus inventus est nimis.
3 Propterea non timebimus, dum turbabitur terra,
et transferentur montes in cor maris.
4 Fremant et intumescant aquae eius,
conturbentur montes in elatione eius.

5 Fluminis rivi laetificant civitatem Dei,
sancta tabernacula Altissimi.
6 Deus in medio eius, non commovebitur;
adiuvabit eam Deus mane diluculo.
7 Fremuerunt gentes, commota sunt regna;
dedit vocem suam, liquefacta est terra.

8 Dominus virtutum nobiscum,
refugium nobis Deus Iacob.
9 Venite et videte opera Domini,
quae posuit prodigia super terram.

Auferet bella usque ad finem terrae,
10 arcum conteret et confringet arma
et scuta comburet igne.
11 Vacate et videte quoniam ego sum Deus:
exaltabor in gentibus et exaltabor in terra.

12 Dominus virtutum nobiscum,
refugium nobis Deus Iacob.

PSALMUS 47 (46)

1 *Magistro chori. Filiorum Core. Psalmus.*
2 Omnes gentes, plaudite manibus,
iubilate Deo in voce exsultationis,
3 quoniam Dominus Altissimus, terribilis,
rex magnus super omnem terram.

4 Subiecit populos nobis
et gentes sub pedibus nostris.
5 Elegit nobis hereditatem nostram,
gloriam Iacob, quem dilexit.
6 Ascendit Deus in iubilo,
et Dominus in voce tubae.

7 Psallite Deo, psallite;
psallite regi nostro, psallite.
8 Quoniam rex omnis terrae Deus,
psallite sapienter.

9 Regnavit Deus super gentes,
Deus sedet super sedem sanctam suam.
10 Principes populorum congregati sunt
cum populo Dei Abraham,
quoniam Dei sunt scuta terrae:
vehementer elevatus est.

PSALMUS 48 (47)

1 *Canticum. Psalmus. Filiorum Core.*
2 Magnus Dominus et laudabilis nimis
in civitate Dei nostri.
3 Mons sanctus eius collis speciosus,
exsultatio universae terrae.

Mons Sion, extrema aquilonis,
civitas regis magni.
4 Deus in domibus eius notus
factus est ut refugium.

5 Quoniam ecce reges congregati sunt,
convenerunt in unum.
6 Ipsi cum viderunt, sic admirati sunt,
conturbati sunt, diffugerunt;
7 illic tremor apprehendit eos,
dolores ut parturientis.
8 In spiritu orientis
conteres naves Tharsis.

9 Sicut audivimus, sic vidimus
in civitate Domini virtutum,
in civitate Dei nostri;
Deus fundavit eam in aeternum.
10 Recogitamus, Deus, misericordiam tuam
in medio templi tui.
11 Secundum nomen tuum, Deus,
sic et laus tua in fines terrae;
iustitia plena est dextera tua.
12 Laetetur mons Sion, et exsultent filiae Iudae
propter iudicia tua.

13 Circumdate Sion et complectimini eam,
numerate turres eius.
14 Ponite corda vestra in virtute eius
et percurrite domos eius,
ut enarretis in progenie altera.
15 Quoniam hic est Deus, Deus noster
in aeternum et in saeculum saeculi;
ipse ducet nos in saecula.

Psalmus 49 (48)

1 *Magistro chori. Filiorum Core. Psalmus.*
2 Audite haec, omnes gentes,
auribus percipite, omnes, qui habitatis orbem:
3 quique humiles et viri nobiles,
simul in unum dives et pauper!

4 Os meum loquetur sapientiam
et meditatio cordis mei prudentiam.
5 Inclinabo in parabolam aurem meam,
aperiam in psalterio aenigma meum.

6 Cur timebo in diebus malis,
cum iniquitas supplantantium circumdabit me?
7 Qui confidunt in virtute sua
et in multitudine divitiarum suarum gloriantur.

8 Etenim seipsum non redimet homo;
non dabit Deo propitiationem suam.
9 Nimium est pretium redemptionis animae eius:
ad ultimum deficiet,
10 ut vivat usque in finem, nec videat interitum.
11 Et videbit sapientes morientes;
simul insipiens et stultus peribunt
et relinquent alienis divitias suas.

12 Sepulcra eorum domus illorum in aeternum;
tabernacula eorum in progeniem et progeniem,
etsi vocaverunt nominibus suis terras suas.
13 Et homo, cum sit in honore, non permanebit;
comparatus est iumentis, quae pereunt,
et similis factus est illis.

14 Haec via illorum, quorum fiducia in semetipsis,
et finis eorum, qui complacent in ore suo.
15 Sicut oves in inferno positi sunt,
mors depascet eos;
descendent praecipites ad sepulcrum,
et figura eorum erit in consumptionem:
infernus habitaculum eorum.

16 Verumtamen Deus redimet animam meam,
de manu inferi vere suscipiet me.
17 Ne timueris, cum dives factus fuerit homo
et cum multiplicata fuerit gloria domus eius,
18 quoniam, cum interierit, non sumet omnia,
neque descendet cum eo gloria eius.

19 Cum animae suae in vita ipsius benedixerit:
« Laudabunt te quod benefecisti tibi »,

[49] 8a Ut est in 8 mss, legitur *'āk* loco *'aḥ*; legiturque *jippāde(h)* loco *jiphde(h)*

20 tamen introibit ad progeniem patrum suorum,
qui in aeternum non videbunt lumen.

21 Homo, cum in honore esset, non intellexit;
comparatus est iumentis, quae pereunt,
et similis factus est illis.

Psalmus 50 (49)

1 *Psalmus. Asaph.*
Deus deorum Dominus locutus est
et vocavit terram a solis ortu usque ad occasum.
2 Ex Sion speciosa decore Deus illuxit,
3 Deus noster veniet et non silebit:
ignis consumens est in conspectu eius
et in circuitu eius tempestas valida.

4 Advocabit caelum desursum
et terram discernere populum suum:
5 « Congregate mihi sanctos meos,
qui disposuerunt testamentum meum in sacrificio ».
6 Et annuntiabunt caeli iustitiam eius,
quoniam Deus iudex est.

7 « Audi, populus meus, et loquar,
Israel, et testificabor adversum te:
Deus, Deus tuus ego sum.
8 Non in sacrificiis tuis arguam te;
holocausta enim tua in conspectu meo sunt semper.
9 Non accipiam de domo tua vitulos
neque de gregibus tuis hircos.

10 Quoniam meae sunt omnes ferae silvarum,
iumentorum mille in montibus.
11 Cognovi omnia volatilia caeli,
et, quod movetur in agro, meum est.
12 Si esuriero non dicam tibi;
meus est enim orbis terrae et plenitudo eius.

13 Numquid manducabo carnes taurorum
aut sanguinem hircorum potabo?
14 Immola Deo sacrificium laudis
et redde Altissimo vota tua;

15 et invoca me in die tribulationis:
eruam te, et honorificabis me ».

16 Peccatori autem dixit Deus:
« Quare tu enarras praecepta mea
et assumis testamentum meum in os tuum?
17 Tu vero odisti disciplinam
et proiecisti sermones meos retrorsum.

18 Si videbas furem, currebas cum eo;
et cum adulteris erat portio tua.
19 Os tuum dimittebas ad malitiam,
et lingua tua concinnabat dolos.

20 Sedens adversus fratrem tuum loquebaris
et adversus filium matris tuae proferebas opprobrium.
21 Haec fecisti, et tacui.
Existimasti quod eram tui similis.
Arguam te et statuam illa contra faciem tuam.

22 Intellegite haec, qui obliviscimini Deum,
ne quando rapiam, et non sit qui eripiat.
23 Qui immolabit sacrificium laudis, honorificabit me,
et, qui immaculatus est in via, ostendam illi salutare Dei ».

Psalmus 51 (50)

1 *Magistro chori. Psalmus. David,*
2 *cum venit ad eum Nathan propheta,*
postquam cum Bethsabee peccavit.
3 Miserere mei, Deus, secundum misericordiam tuam;
et secundum multitudinem miserationum tuarum
dele iniquitatem meam.
4 Amplius lava me ab iniquitate mea
et a peccato meo munda me.

5 Quoniam iniquitatem meam ego cognosco,
et peccatum meum contra me est semper.

6 Tibi, tibi soli peccavi et malum coram te feci,
ut iustus inveniaris in sententia tua et aequus in iudicio tuo.

7 Ecce enim in iniquitate generatus sum,
et in peccato concepit me mater mea.

8 Ecce enim veritatem in corde dilexisti
et in occulto sapientiam manifestasti mihi.

9 Asperges me hyssopo, et mundabor;
lavabis me, et super nivem dealbabor.
10 Audire me facies gaudium et laetitiam,
et exsultabunt ossa, quae contrivisti.

11 Averte faciem tuam a peccatis meis
et omnes iniquitates meas dele.
12 Cor mundum crea in me, Deus,
et spiritum firmum innova in visceribus meis.

13 Ne proicias me a facie tua
et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.
14 Redde mihi laetitiam salutaris tui
et spiritu promptissimo confirma me.

15 Docebo iniquos vias tuas,
et impii ad te convertentur.
16 Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae,
et exsultabit lingua mea iustitiam tuam.

17 Domine, labia mea aperies,
et os meum annuntiabit laudem tuam.
18 Non enim sacrificio delectaris;
holocaustum, si offeram, non placebit.
19 Sacrificium Deo spiritus contribulatus;
cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.

20 Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion,
ut aedificentur muri Ierusalem.
21 Tunc acceptabis sacrificium iustitiae, oblationes et holocausta;
tunc imponent super altare tuum vitulos.

Psalmus 52 (51)

1 *Magistro chori. Maskil. David,*
2 *postquam Doeg Edomita ad Saul venit*
eique narravit dicens:
« David intravit in domum Abimelech ».
3 Quid gloriaris in malitia,
qui potens es iniquitate?

[52] 3b Textus est corruptus; in versione servata est Graeca interpretatio

4 Tota die insidias cogitasti;
lingua tua sicut novacula acuta, qui facis dolum.
5 Dilexisti malitiam super benignitatem,
mendacium magis quam loqui aequitatem.
6 Dilexisti omnia verba perditionis, lingua dolosa.

7 Propterea Deus destruet te in finem;
evellet te et emigrabit te de tabernaculo
et radicem tuam de terra viventium.
8 Videbunt iusti et timebunt
et super eum ridebunt:
9 « Ecce homo, qui non posuit Deum refugium suum,
sed speravit in multitudine divitiarum suarum
et praevaluit in insidiis suis ».

10 Ego autem sicut virens oliva in domo Dei.
Speravi in misericordia Dei
in aeternum et in saeculum saeculi.
11 Confitebor tibi in saeculum, quia fecisti;
et exspectabo nomen tuum,
quoniam bonum est, in conspectu sanctorum tuorum.

PSALMUS 53 (52)

1 *Magistro chori. Secundum « Mahalat ». Maskil. David.*
Dixit insipiens in corde suo: « Non est Deus ».
2 Corrupti sunt et abominationes operati sunt;
non est qui faciat bonum.
3 Deus de caelo prospexit super filios hominum,
ut videat si est intellegens aut requirens Deum.

4 Omnes declinaverunt, simul corrupti sunt;
non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
5 Nonne scient omnes, qui operantur iniquitatem,
qui devorant plebem meam ut cibum panis?

Deum non invocaverunt;
6 illic trepidaverunt timore, et non erat timor.
Quoniam Deus dissipavit ossa eorum, qui te obsidebant,
confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos. —

7 Quis dabit ex Sion salutare Israel?
Cum converterit Deus captivitatem plebis suae,
exsultabit Iacob, et laetabitur Israel.

Psalmus 54 (53)

1 *Magistro chori. Fidibus. Maskil. David,*
2 *postquam Ziphaei ad Saul venerunt dicentes:*
« Ecce, David apud nos abditus latet ».
3 Deus, in nomine tuo salvum me fac
et in virtute tua iudica me.
4 Deus, exaudi orationem meam,
auribus percipe verba oris mei!

5 Quoniam superbi insurrexerunt adversum me,
et fortes quaesierunt animam meam
et non proposuerunt Deum ante conspectum suum.
6 Ecce enim Deus adiuvat me,
et Dominus susceptor est animae meae.

7 Converte mala super inimicos meos
et in veritate tua disperde illos.
8 Voluntarie sacrificabo tibi,
confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est;
9 quoniam ex omni tribulatione eripuit me,
et super inimicos meos despexit oculus meus.

Psalmus 55 (54)

1 *Magistro chori. Fidibus. Maskil. David.*
2 Auribus percipe, Deus, orationem meam
et ne abscondaris a deprecatione mea;
3 intende mihi et exaudi me.
Excussus sum in meditatione mea et conturbatus sum
4 a voce inimici et a tribulatione peccatoris.

Quoniam devolverunt in me iniquitatem
et in ira molesti erant mihi.
5 Cor meum torquetur intra me,
et formido mortis cecidit super me.
6 Timor et tremor venerunt super me,
et contexit me pavor. —

7 Et dixi: « Quis dabit mihi pennas sicut columbae,
et volabo et requiescam?
8 Ecce elongabo fugiens
et manebo in solitudine.
9 Exspectabo eum, qui salvum me faciat
a spiritu procellae et tempestate ».

10 Dissipa, Domine, divide linguas eorum,
quoniam vidi violentiam et contentionem in civitate.
11 Die ac nocte circumeunt eam super muros eius,
12 iniquitas et labor et insidiae in medio eius;
et non defecit de plateis eius fraudulentia et dolus.

13 Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi,
sustinuissem utique;
et si is qui oderat me, super me magnificatus fuisset,
abscondissem me forsitan ab eo.
14 Tu vero, homo coaequalis meus,
familiaris meus et notus meus,
15 qui simul habuimus dulce consortium:
in domo Dei ambulavimus in concursu.

16 Veniat mors super illos,
et descendant in infernum viventes,
quoniam nequitiae in habitaculis eorum,
in medio eorum.
17 Ego autem ad Deum clamabo,
et Dominus salvabit me.
18 Vespere et mane et meridie meditabor et ingemiscam,
et exaudiet vocem meam.
19 Redimet in pace animam meam ab his, qui impugnant me,
quoniam in multis sunt adversum me.
20 Exaudiet Deus et humiliabit illos,
qui est ante saecula.

Non enim est illis commutatio,
et non timuerunt Deum.
21 Extendit manum suam in socios;
contaminavit foedus suum.
22 Lene super butyrum est os eius,
pugna autem cor illius:
molliti sunt sermones eius super oleum,
et ipsi sunt gladii destricti. —

23 Iacta super Dominum curam tuam,
et ipse te enutriet;
non dabit in aeternum fluctuationem iusto.

24 Tu vero, Deus, deduces eos in puteum interitus.
Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos;
ego autem sperabo in te, Domine.

Psalmus 56 (55)

1 *Magistro chori. Secundum « Ionat elem rehoqim ».*
David. Miktam. Cum Gath Philistaei eum tenerent.
2 Miserere mei, Deus, quoniam conculcavit me homo,
tota die impugnans oppressit me.
3 Conculcaverunt me inimici mei tota die,
quoniam multi pugnant adversum me, Altissime.

4 In quacumque die timebo,
ego in te sperabo.
5 In Deo, cuius laudabo sermonem,
in Deo speravi;
non timebo: quid faciet mihi caro?
6 Tota die rem meam perturbabant,
adversum me omnes cogitationes eorum in malum.
7 Concitabant iurgia, insidiabantur,
ipsi calcaneum meum observabant.

Sicut quaesierunt animam meam,
8 ita pro iniquitate retribue illis,
in ira populos prosterne, Deus.
9 Peregrinationes meas tu numerasti:
pone lacrimas meas in utre tuo;
nonne in supputatione tua?

10 Tunc convertentur inimici mei retrorsum,
in quacumque die invocavero:
ecce cognovi quoniam Deus meus es.

11 In Deo, cuius laudabo sermonem,
in Domino, cuius laudabo sermonem,
12 in Deo speravi;
non timebo: quid faciet mihi homo? —

13 Super me sunt, Deus, vota tua;
reddam laudationes tibi,
14 quoniam eripuisti animam meam de morte
et pedes meos de lapsu,
ut ambulem coram Deo in lumine viventium

Psalmus 57 (56)

1 *Magistro chori. Secundum « Ne destruxeris ». David.*
Miktam. Quando a Saul in cavernam fugit.
2 Miserere mei, Deus, miserere mei,
quoniam in te confugit anima mea;
et in umbra alarum tuarum confugiam,
donec transeant insidiae.
3 Clamabo ad Deum Altissimum,
Deum, qui benefecit mihi.

4 Mittet de caelo et liberabit me;
dabit in opprobrium conculcantes me.
Mittet Deus misericordiam suam et veritatem suam.
5 Anima mea recumbit in medio catulorum leonum
devorantium filios hominum.
Dentes eorum arma et sagittae
et lingua eorum gladius acutus.

6 Exaltare super caelos, Deus,
super omnem terram gloria tua.

7 Laqueum paraverunt pedibus meis,
et incurvavit se anima mea;
foderunt ante faciem meam foveam,
et ipsi inciderunt in eam.

8 Paratum cor meum, Deus,
paratum cor meum;
9 cantabo et psalmum dicam.
Exsurge, gloria mea,
exsurge, psalterium et cithara,
excitabo auroram.
10 Confitebor tibi in populis, Domine,
et psalmum dicam tibi in nationibus,

11 quoniam magnificata est usque ad caelos misericordia tua
et usque ad nubes veritas tua.
12 Exaltare super caelos, Deus,
super omnem terram gloria tua.

PSALMUS 58 (57)

1 *Magistro chori. Secundum « Ne destruxeris ».*
David. Miktam.
2 Numquid vere, potentes, iustitiam loquimini,
recte iudicatis filios hominum?
3 Etenim in corde iniquitates operamini,
in terra violentiam manus vestrae concinnant.

4 Alienati sunt peccatores ab utero,
erraverunt a ventre, qui loquuntur falsa.
5 Venenum illis in similitudinem serpentis,
sicut aspidis surdae et obturantis aures suas,
6 quae non exaudiet vocem incantantium
et venefici incantantis sapienter.

7 Deus, contere dentes eorum in ore ipsorum,
molas leonum confringe, Domine.
8 Diffluant tamquam aqua decurrens,
sicut fenum conculcatum arescant.

9 Sicut limax, quae tabescens transit,
sicut abortivum mulieris, quod non vidit solem.
10 Priusquam sentiant ollae vestrae rhamnum,
sicut viventes, sicut ardor irae absorbet eos.

11 Laetabitur iustus, cum viderit vindictam,
pedes suos lavabit in sanguine peccatoris.
12 Et dicet homo: « Utique est fructus iusto,
utique est Deus iudicans eos in terra ».

PSALMUS 59 (58)

1 *Magistro chori. Secundum « Ne destruxeris ».*
David. Miktam. Quando Saul viros misit,
qui domum observarent et eum occiderent.
2 Eripe me de inimicis meis, Deus meus,
et ab insurgentibus in me protege me.

3 Eripe me de operantibus iniquitatem
et de viris sanguinum salva me.

4 Quia ecce insidiati sunt animae meae,
irruerunt in me fortes.
5 Neque delictum neque peccatum in me est, Domine;
sine iniquitate mea currunt et praeparantur.

Exsurge in occursum meum et vide;
6 et tu, Domine, Deus virtutum, Deus Israel,
evigila ad visitandas omnes gentes;
non miserearis omnibus, qui infideliter operantur.

7 Revertentur ad vesperam et latrabunt ut canes
et circuibunt civitatem.
8 Ecce eructabunt ore suo,
et gladius in labiis eorum: « Quis enim audit? ».
9 Et tu, Domine, deridebis eos;
subsannabis omnes gentes.
10 Fortitudo mea, tibi attendam;
quia, Deus, praesidium meum es.
11 Deus meus, misericordia eius praeveniet me.
Deus faciet ut despiciam inimicos meos.

12 Ne occidas eos, ne quando obliviscatur populus meus;
disperge illos in virtute tua
et prosterne eos, protector meus, Domine.
13 Peccatum oris eorum, sermo labiorum ipsorum,
et comprehendantur in superbia sua.
Propter exsecrationem et mendacium, quod loquuntur,
14 consume eos in furore,
consume, et non erunt;
et scient quia Deus dominabitur Iacob et finium terrae.

15 Revertentur ad vesperam et latrabunt ut canes
et circuibunt civitatem.
16 Ipsi errabunt ad manducandum;
si vero non fuerint saturati, murmurabunt.

17 Ego autem cantabo fortitudinem tuam
et exsultabo mane misericordiam tuam,
quia factus es praesidium meum
et refugium meum in die tribulationis meae.

18 Fortitudo mea, tibi psallam,
quia, Deus, praesidium meum es:
Deus meus misericordia mea.

Psalmus 60 (59)

1 *Magistro chori. Secundum « Lilium praecepti ».*
Miktam. David. Ad docendum.
2 *Quando contra Aram Naharaim et Aram Soba egressus est,*
et quando Ioab reversus devicit Edom in valle Salis:
duodecim milia (hominum).
3 Deus, reppulisti nos, destruxisti nos.
Iratus es. Convertere ad nos!

4 Concussisti terram, confregisti eam;
sana contritiones eius, quia commota est.
5 Ostendisti populo tuo dura,
potasti nos vino vertiginis.

6 Dedisti metuentibus te signum,
ut fugiant a facie arcus.
7 Ut liberentur dilecti tui,
salvos fac dextera tua et exaudi nos.

8 Deus locutus est in sancto suo:
« Laetabor et partibor Sichimam
et convallem Succoth metibor.
9 Meus est Galaad et meus est Manasses
et Ephraim fortitudo capitis mei.
Iuda sceptrum meum,
10 Moab olla lavacri mei.
Super Idumaeam extendam calceamentum meum,
super Philistaeam vociferabor ».

11 Quis adducet me in civitatem munitam?
Quis deducet me usque in Idumaeam?
12 Nonne tu, Deus, qui reppulisti nos;
et non egredieris, Deus, in virtutibus nostris?

Da nobis auxilium de tribulatione,
quia vana salus hominis.
13 In Deo faciemus virtutem,
et ipse conculcabit tribulantes nos.

Psalmus 61 (60)

1 *Magistro chori. Fidibus. David.*
2 Exaudi, Deus, deprecationem meam,
intende orationi meae.
3 A finibus terrae ad te clamavi,
dum anxiaretur cor meum.
In petram inaccessam mihi deduc me!

4 Quia factus es spes mea,
turris fortitudinis a facie inimici.
5 Inhabitabo in tabernaculo tuo in saecula,
protegar in velamento alarum tuarum,
6 quoniam tu, Deus meus, exaudisti vota mea,
dedisti hereditatem timentium nomen tuum.

7 Dies super dies regis adicies,
annos eius usque in diem generationis et generationis.
8 Sedeat in aeternum in conspectu Dei;
misericordia et veritas servent eum.

9 Sic psalmum dicam nomini tuo in saeculum saeculi,
ut reddam vota mea de die in diem.

Psalmus 62 (61)

1 *Magistro chori. Secundum Iduthun. Psalmus. David.*
2 In Deo tantum quiesce, anima mea,
ab ipso enim salutare meum.
3 Verumtamen ipse refugium meum et salutare meum,
praesidium meum, non movebor amplius.

4 Quousque irruitis in hominem, contunditis universi vos
tamquam parietem inclinatum et maceriam depulsam?
5 Verumtamen de excelso suo cogitaverunt depellere;
delectabantur mendacio.
Ore suo benedicebant et corde suo maledicebant.

6 In Deo tantum quiesce, anima mea,
quoniam ab ipso patientia mea.
7 Verumtamen ipse Deus meus et salutare meum,
praesidium meum, non movebor. —

8 In Deo salutare meum et gloria mea;
Deus fortitudinis meae, et refugium meum in Deo est.
9 Sperate in eo, omnis congregatio populi,
effundite coram illo corda vestra;
Deus refugium nobis.
10 Verumtamen vanitas filii Adam,
mendacium filii hominum.
In stateram si conscendant,
super fumum leves sunt omnes.

11 Nolite sperare in violentia
et in rapina nolite decipi;
divitiae si affluant, nolite cor apponere.
12 Semel locutus est Deus,
duo haec audivi:
quia potestas Deo est,
13 et tibi, Domine, misericordia;
quia tu reddes unicuique iuxta opera sua.

Psalmus 63 (62)

1 *Psalmus. David, cum in deserto Iudae commoraretur.*
2 Deus, Deus meus es tu, ad te de luce vigilo.
Sitivit in te anima mea,
te desideravit caro mea.
In terra deserta et arida et inaquosa,
3 sic in sancto apparui tibi,
ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam.
4 Quoniam melior est misericordia tua super vitas,
labia mea laudabunt te.

5 Sic benedicam te in vita mea
et in nomine tuo levabo manus meas.
6 Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea,
et labiis exsultationis laudabit os meum.
7 Cum memor ero tui super stratum meum,
in matutinis meditabor de te,
8 quia fuisti adiutor meus,
et in velamento alarum tuarum exsultabo.

9 Adhaesit anima mea post te,
me suscepit dextera tua.

10 Ipsi vero in ruinam quaesierunt animam meam,
introibunt in inferiora terrae,
11 tradentur in potestatem gladii,
partes vulpium erunt.
12 Rex vero laetabitur in Deo;
gloriabuntur omnes, qui iurant in eo,
quia obstructum est os loquentium iniqua.

Psalmus 64 (63)

1 *Magistro chori. Psalmus. David.*
2 Exaudi, Deus, vocem meam in meditatione mea;
a timore inimici custodi animam meam.
3 Protege me a conventu malignantium,
a multitudine operantium iniquitatem.

4 Qui exacuerunt ut gladium linguas suas,
intenderunt sagittas suas, venefica verba,
5 ut sagittent in occultis immaculatum.
Subito sagittabunt eum et non timebunt,
6 firmaverunt sibi consilium nequam.
Disputaverunt, ut absconderent laqueos,
dixerunt: « Quis videbit eos? ».
7 Excogitaverunt iniqua, perfecerunt excogitata consilia.
Interiora hominis et cor eius abyssus.

8 Et sagittavit illos Deus;
subito factae sunt plagae eorum,
9 et infirmavit eos lingua eorum.
Caput movebunt omnes, qui videbunt eos,
10 et timebit omnis homo;
et annuntiabunt opera Dei
et facta eius intellegent.

11 Laetabitur iustus in Domino et sperabit in eo,
et gloriabuntur omnes recti corde.

Psalmus 65 (64)

1 *Magistro chori. Psalmus. David. Canticum.*
2 Te decet hymnus, Deus, in Sion;
et tibi reddetur votum in Ierusalem.

3 Qui audis orationem,
ad te omnis caro veniet propter iniquitatem.
4 Etsi praevaluerunt super nos impietates nostrae,
tu propitiaberis eis.

5 Beatus, quem elegisti et assumpsisti;
inhabitabit in atriis tuis.
Replebimur bonis domus tuae,
sanctitate templi tui.
6 Mirabiliter in aequitate
exaudies nos, Deus salutis nostrae,
spes omnium finium terrae et maris longinqui.

7 Firmans montes in virtute tua,
accinctus potentia.
8 Compescens sonitum maris,
sonitum fluctuum eius
et tumultum populorum.
9 Et timebunt, qui habitant terminos terrae, a signis tuis;
exitus orientis et occidentis delectabis.

10 Visitasti terram et inebriasti eam;
multiplicasti locupletare eam.
Flumen Dei repletum est aquis;
parasti frumenta illorum,
quoniam ita parasti eam.
11 Sulcos eius irrigans, glebas eius complanans;
imbribus emollis eam, benedicis germini eius.

12 Coronasti annum benignitate tua,
et vestigia tua stillabunt pinguedinem.
13 Stillabunt pascua deserti,
et exsultatione colles accingentur.
14 Induta sunt ovibus prata,
et valles abundabunt frumento;
clamabunt, etenim hymnum dicent.

PSALMUS 66 (65)

1 *Magistro chori. Canticum. Psalmus.*
Iubilate Deo, omnis terra,
2 psalmum dicite gloriae nominis eius,
glorificate laudem eius.

3 Dicite Deo: « Quam terribilia sunt opera tua.
Prae multitudine virtutis tuae blandientur tibi inimici tui.
4 Omnis terra adoret te et psallat tibi,
psalmum dicat nomini tuo ».

5 Venite et videte opera Dei,
terribilis in adinventionibus super filios hominum.
6 Convertit mare in aridam,
et in flumine pertransibunt pede;
ibi laetabimur in ipso.
7 Qui dominatur in virtute sua in aeternum,
oculi eius super gentes respiciunt;
rebelles non exaltentur in semetipsis.

8 Benedicite, gentes, Deum nostrum,
et auditam facite vocem laudis eius;
9 qui posuit animam nostram ad vitam
et non dedit in commotionem pedes nostros.

10 Quoniam probasti nos, Deus;
igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.
11 Induxisti nos in laqueum,
posuisti tribulationes in dorso nostro.
12 Imposuisti homines super capita nostra,
transivimus per ignem et aquam,
et eduxisti nos in refrigerium.

13 Introibo in domum tuam in holocaustis;
reddam tibi vota mea,
14 quae protulerunt labia mea,
et locutum est os meum in tribulatione mea.
15 Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum,
offeram tibi boves cum hircis.

16 Venite, audite, et narrabo, omnes, qui timetis Deum,
quanta fecit animae meae.
17 Ad ipsum ore meo clamavi
et exaltavi in lingua mea.
18 Iniquitatem si aspexi in corde meo,
non exaudiet Dominus.
19 Propterea exaudivit Deus,
attendit voci deprecationis meae.

20 Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam
et misericordiam suam a me.

Psalmus 67 (66)

1 *Magistro chori. Fidibus. Psalmus. Canticum.*
2 Deus misereatur nostri et benedicat nobis;
illuminet vultum suum super nos,
3 ut cognoscatur in terra via tua,
in omnibus gentibus salutare tuum.

4 Confiteantur tibi populi, Deus;
confiteantur tibi populi omnes.
5 Laetentur et exsultent gentes,
quoniam iudicas populos in aequitate
et gentes in terra dirigis.

6 Confiteantur tibi populi, Deus;
confiteantur tibi populi omnes.
7 Terra dedit fructum suum;
benedicat nos Deus, Deus noster,
8 benedicat nos Deus,
et metuant eum omnes fines terrae.

Psalmus 68 (67)

1 *Magistro chori. David. Psalmus. Canticum.*
2 Exsurgit Deus, et dissipantur inimici eius;
et fugiunt, qui oderunt eum, a facie eius.
3 Sicut dissipatur fumus, tu dissipas;
sicut fluit cera a facie ignis,
sic pereunt peccatores a facie Dei.
4 Et iusti laetentur et exsultent in conspectu Dei
et delectentur in laetitia.

5 Cantate Deo, psalmum dicite nomini eius;
iter facite ei, qui fertur super nubes:
Dominus nomen illi.
Iubilate in conspectu eius;
6 pater orphanorum et iudex viduarum,
Deus in habitaculo sancto suo.
7 Deus, qui inhabitare facit desolatos in domo,
qui educit vinctos in prosperitatem;
verumtamen rebelles habitabunt in arida terra. —

8 Deus, cum egredereris in conspectu populi tui,
cum pertransires in deserto,
9 terra mota est, etiam caeli distillaverunt
a facie Dei Sinai, a facie Dei Israel.
10 Pluviam voluntariam effundebas, Deus;
hereditatem tuam infirmatam, tu refecisti eam.
11 Animalia tua habitabant in ea,
parasti in bonitate tua pauperi, Deus.

12 Dominus dat verbum;
virgines annuntiantes bona sunt agmen ingens:
13 « Reges exercituum fugiunt, fugiunt,
et species domus dividit spolia.
14 Et vos dormitis inter medias caulas:
alae columbae nitent argento,
et pennae eius pallore auri.
15 Dum dispergit Omnipotens reges super eam,
nive dealbatur Selmon ».

16 Mons Dei mons Basan,
mons cacuminum mons Basan.
17 Ut quid invidetis, montes cacuminum,
monti, in quo beneplacitum est Deo inhabitare?
Etenim Dominus habitabit in finem.
18 Currus Dei decem milia milium:
Dominus venit de Sinai in sancta.
19 Ascendisti in altum, captivam duxisti captivitatem;
accepisti in donum homines,
ut etiam rebelles habitent apud Dominum Deum.

20 Benedictus Dominus die cotidie;
portabit nos Deus salutarium nostrorum.
21 Deus noster, Deus ad salvandum;
et Domini, Domini exitus mortis.
22 Verumtamen Deus confringet capita inimicorum suorum,
verticem capillatum perambulantium in delictis suis.

23 Dixit Dominus: « Ex Basan reducam,
reducam de profundo maris,
24 ut intingatur pes tuus in sanguine,
lingua canum tuorum ex inimicis portionem inveniat ».

25 Viderunt ingressus tuos, Deus,
ingressus Dei mei, regis mei in sancta.

26 Praecedunt cantores, postremi veniunt psallentes,
in medio iuvenculae tympanistriae.
27 « In ecclesiis benedicite Deo,
Domino, vos de fontibus Israel ».
28 Ibi Beniamin adulescentulus ducens eos,
principes Iudae cum turma sua,
principes Zabulon, principes Nephthali.

29 Manda, Deus, virtuti tuae;
confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis.
30 A templo tuo in Ierusalem
tibi afferent reges munera.
31 Increpa feram arundinis,
congregationem taurorum in vitulis populorum:
prosternant se cum laminis argenti.
Dissipa gentes, quae bella volunt.
32 Venient optimates ex Aegypto,
Aethiopia praeveniet manus suas Deo.

33 Regna terrae, cantate Deo,
psallite Domino, psallite Deo,
34 qui fertur super caelum caeli ad orientem;
ecce dabit vocem suam, vocem virtutis.

35 Tribuite virtutem Deo.
Super Israel magnificentia eius
et virtus eius in nubibus.
36 Mirabilis, Deus, de sanctuario tuo!
Deus Israel ipse tribuet virtutem et fortitudinem plebi suae.
Benedictus Deus!

PSALMUS 69 (68)

1 *Magistro chori. Secundum « Lilia... ». David.*
2 Salvum me fac, Deus,
quoniam venerunt aquae usque ad guttur meum.
3 Infixus sum in limo profundi, et non est substantia;
veni in profunda aquarum, et fluctus demersit me.
4 Laboravi clamans, raucae factae sunt fauces meae;
defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.
5 Multiplicati sunt super capillos capitis mei,
qui oderunt me gratis.

Confortati sunt, qui persecuti sunt me inimici mei mendaces;
quae non rapui, tunc exsolvebam.

6 Deus, tu scis insipientiam meam,
et delicta mea a te non sunt abscondita.
7 Non erubescant in me, qui exspectant te,
Domine, Domine virtutum.
Non confundantur super me,
qui quaerunt te, Deus Israel.

8 Quoniam propter te sustinui opprobrium,
operuit confusio faciem meam;
9 extraneus factus sum fratribus meis
et peregrinus filiis matris meae.

10 Quoniam zelus domus tuae comedit me,
et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.
11 Et flevi in ieiunio animam meam,
et factum est in opprobrium mihi.

12 Et posui vestimentum meum cilicium,
et factus sum illis in parabolam.
13 Adversum me loquebantur, qui sedebant in porta,
et in me canebant, qui bibebant vinum.

14 Ego vero orationem meam ad te, Domine,
in tempore beneplaciti, Deus.
In multitudine misericordiae tuae exaudi me,
in veritate salutis tuae.
15 Eripe me de luto, ut non infigar,
eripiar ab iis, qui oderunt me,
et de profundis aquarum.
16 Non me demergat fluctus aquarum,
neque absorbeat me profundum,
neque urgeat super me puteus os suum.

17 Exaudi me, Domine, quoniam benigna est misericordia tua;
secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.
18 Et ne avertas faciem tuam a puero tuo;
quoniam tribulor, velociter exaudi me.

19 Accede ad animam meam, vindica eam,
propter inimicos meos redime me.
20 Tu scis opprobrium meum
et confusionem meam et reverentiam meam. —

In conspectu tuo sunt omnes, qui tribulant me;
21 opprobrium contrivit cor meum, et elangui.
Et sustinui, qui simul contristaretur, et non fuit,
et qui consolaretur, et non inveni.
22 Et dederunt in escam meam fel,
et in siti mea potaverunt me aceto.

23 Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum
et in retributiones et in scandalum.
24 Obscurentur oculi eorum, ne videant,
et lumbos eorum semper infirma.

25 Effunde super eos iram tuam,
et furor irae tuae comprehendat eos.
26 Fiat commoratio eorum deserta,
et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.

27 Quoniam, quem tu percussisti, persecuti sunt,
et super dolorem eius, quem vulnerasti, addiderunt.
28 Appone iniquitatem super iniquitatem eorum,
et non veniant ad iustitiam tuam.
29 Deleantur de libro viventium
et cum iustis non scribantur.

30 Ego autem sum pauper et dolens;
salus tua, Deus, suscipit me.
31 Laudabo nomen Dei cum cantico
et magnificabo eum in laude.
32 Et placebit Domino super taurum,
super vitulum cornua producentem et ungulas.

33 Videant humiles et laetentur;
quaerite Deum, et vivet cor vestrum,
34 quoniam exaudivit pauperes Dominus
et vinctos suos non despexit.
35 Laudent illum caeli et terra,
maria et omnia reptilia in eis.

36 Quoniam Deus salvam faciet Sion
et aedificabit civitates Iudae;
et inhabitabunt ibi et possidebunt eam.
37 Et semen servorum eius hereditabunt eam;
et, qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea.

Psalmus 70 (69)

1 *Magistro chori. David. Ad commemorandum.*
2 Deus, in adiutorium meum intende;
Domine, ad adiuvandum me festina.

3 Confundantur et revereantur,
qui quaerunt animam meam.
Avertantur retrorsum et erubescant,
qui volunt mihi mala.

4 Convertantur propter confusionem suam,
qui dicunt mihi: « Euge, euge ».
5 Exsultent et laetentur in te omnes, qui quaerunt te;
et dicant semper: « Magnificetur Deus »,
qui diligunt salutare tuum.

6 Ego vero egenus et pauper sum;
Deus, ad me festina.
Adiutor meus et liberator meus es tu;
Domine, ne moreris.

Psalmus 71 (70)

1 In te, Domine, speravi,
non confundar in aeternum.
2 In iustitia tua libera me et eripe me;
inclina ad me aurem tuam et salva me.

3 Esto mihi in rupem praesidii
et in domum munitam, ut salvum me facias,
quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu.
4 Deus meus, eripe me de manu peccatoris
et de manu contra legem agentis et iniqui.

5 Quoniam tu es exspectatio mea, Domine;
Domine, spes mea a iuventute mea.
6 Super te innixus sum ex utero,
de ventre matris meae tu es susceptor meus;
in te laus mea semper.
7 Tamquam prodigium factus sum multis,
et tu adiutor fortis. —

8 Repleatur os meum laude tua,
tota die magnitudine tua.
9 Ne proicias me in tempore senectutis;
cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.

10 Quia dixerunt inimici mei mihi,
et, qui observabant animam meam,
consilium fecerunt in unum
11 dicentes: « Deus dereliquit eum!
Persequimini et comprehendite eum,
quia non est qui eripiat ».

12 Deus, ne elongeris a me;
Deus meus, in auxilium meum festina.
13 Confundantur et deficiant adversantes animae meae;
operiantur confusione et pudore, qui quaerunt mala mihi.

14 Ego autem semper sperabo
et adiciam super omnem laudem tuam.
15 Os meum annuntiabit iustitiam tuam,
tota die salutare tuum:
quae dinumerare nescivi.

16 Veniam ad potentias Domini;
Domine, memorabor iustitiae tuae solius.
17 Deus, docuisti me a iuventute mea;
et usque nunc annuntiabo mirabilia tua.
18 Et usque in senectam et senium,
Deus, ne derelinquas me,
donec annuntiem brachium tuum
generationi omni, quae ventura est.

Potentia tua
19 et iustitia tua, Deus,
usque in altissima, qui fecisti magnalia:
Deus, quis similis tibi?
20 Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas;
iterum vivificasti me
et de abyssis terrae iterum reduxisti me.
21 Multiplicabis magnitudinem meam
et conversus consolaberis me.

22 Nam et ego confitebor tibi,
in psalterio veritatem tuam, Deus meus;
psallam tibi in cithara, Sanctus Israel.

23 Exsultabunt labia mea, cum cantavero tibi,
et anima mea, quam redemisti;
24 sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam,
cum confusi et reveriti fuerint, qui quaerunt mala mihi.

Psalmus 72 (71)

1 *Salomonis.*
Deus, iudicium tuum regi da
et iustitiam tuam filio regis;
2 iudicet populum tuum in iustitia
et pauperes tuos in iudicio.

3 Afferant montes pacem populo,
et colles iustitiam.
4 Iudicabit pauperes populi
et salvos faciet filios inopis
et humiliabit calumniatorem.
5 Et permanebit cum sole et ante lunam,
in generatione et generationem.

6 Descendet sicut pluvia in gramen
et sicut imber irrigans terram.
7 Florebit in diebus eius iustitia et abundantia pacis,
donec auferatur luna.
8 Et dominabitur a mari usque ad mare
et a Flumine usque ad terminos orbis terrarum.

9 Coram illo procident incolae deserti,
et inimici eius terram lingent.
10 Reges Tharsis et insulae munera offerent,
reges Arabum et Saba dona adducent.
11 Et adorabunt eum omnes reges,
omnes gentes servient ei.

12 Quia liberabit inopem clamantem
et pauperem, cui non erat adiutor.
13 Parcet pauperi et inopi
et animas pauperum salvas faciet.
14 Ex oppressione et violentia redimet animas eorum,
et pretiosus erit sanguis eorum coram illo. —

15 Et vivet, et dabitur ei de auro Arabiae,
et orabunt pro ipso semper;
tota die benedicent ei.
16 Et erit ubertas frumenti in terra,
in summis montium fluctuabit,
sicut Libanus fructus eius;
et florebunt de civitate sicut fenum terrae.

17 Sit nomen eius benedictum in saecula,
ante solem permanebit nomen eius.
Et benedicentur in ipso omnes tribus terrae,
omnes gentes magnificabunt eum.

18 Benedictus Dominus Deus, Deus Israel,
qui facit mirabilia solus.
19 Et benedictum nomen maiestatis eius in aeternum;
et replebitur maiestate eius omnis terra. Fiat, fiat.

LIBER III (*Psalmi* 73-89)

PSALMUS 73 (72)

1 *Psalmus. Asaph.*
Quam bonus rectis est Deus,
Deus his, qui mundo sunt corde!
2 Mei autem paene moti sunt pedes,
paene effusi sunt gressus mei,
3 quia zelavi super gloriantes,
pacem peccatorum videns.

4 Quia non sunt eis impedimenta,
sanus et pinguis est venter eorum.
5 In labore mortalium non sunt
et cum hominibus non flagellantur.

6 Ideo quasi torques est eis superbia,
et tamquam indumentum operuit eos violentia.
7 Prodit quasi ex adipe iniquitas eorum,
erumpunt cogitationes cordis.
8 Subsannaverunt et locuti sunt nequitiam,
iniquitatem ab excelso locuti sunt.

9 Posuerunt in caelo os suum,
et lingua eorum transivit in terra.
10 Ideo in alto sedent,
et aquae plenae non pervenient ad eos.
11 Et dixerunt: « Quomodo scit Deus,
et, si est scientia in Excelso? ».
12 Ecce ipsi peccatores et abundantes in saeculo
multiplicaverunt divitias.

[73] 10 Textus est valde corruptus: versiones et auctores inter se discrepant. Sensus satis aptus, ratione habita contextae orationis, oritur, si litterae invertuntur, legendo *ma'lāh* '*sursum*', loco '*amw hlm*

Adverbium *ma'lāh* in Ps 74, 5 et notio, quae ex hac correctione percipitur, in Ps 32, 6b occurrunt. Unde consequitur, ut hic sit textus consonanticus: *lākēn jāš'bû ma'lāh (vel mimma'lāh) ûmajim lō jimš''û lāmō*

13 Et dixi: « Ergo sine causa mundavi cor meum
et lavi in innocentia manus meas;
14 et fui flagellatus tota die,
et castigatio mea in matutinis ».

15 Si dixissem: « Loquar ut illi »,
ecce generationem filiorum tuorum prodidissem.
16 Et cogitabam, ut cognoscerem hoc;
labor erat in oculis meis,
17 donec intravi in sanctuarium Dei
et intellexi novissima eorum.
18 Verumtamen in lubrico posuisti eos,
deiecisti eos in ruinas.

19 Quomodo facti sunt in desolationem!
Subito defecerunt, perierunt prae horrore.
20 Velut somnium evigilantis, Domine,
surgens imaginem ipsorum contemnes.

21 Quia exacerbatum est cor meum,
et renes mei compuncti sunt;
22 et ego insipiens factus sum et nescivi:
ut iumentum factus sum apud te.
23 Ego autem semper tecum;
tenuisti manum dexteram meam.
24 In consilio tuo deduces me
et postea cum gloria suscipies me.

25 Quis enim mihi est in caelo?
Et tecum nihil volui super terram.
26 Defecit caro mea et cor meum;
Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum.
27 Quia ecce, qui elongant se a te, peribunt,
perdidisti omnes, qui fornicantur abs te.
28 Mihi autem adhaerere Deo bonum est,
ponere in Domino Deo spem meam,
ut annuntiem omnes operationes tuas
in portis filiae Sion.

Psalmus 74 (73)

1 *Maskil. Asaph.*
Ut quid, Deus, reppulisti in finem,
iratus est furor tuus super oves pascuae tuae?

2 Memor esto congregationis tuae,
quam possedisti ab initio.
Redemisti virgam hereditatis tuae:
mons Sion, in quo habitasti.
3 Leva gressus tuos in ruinas sempiternas:
omnia vastavit inimicus in sancto.

4 Rugierunt, qui oderunt te,
in medio congregationis tuae;
posuerunt signa sua in signa.
5 Visi sunt quasi in altum securim vibrantes
in silva condensa.
6 Exciderunt ianuas eius in idipsum;
in securi et ascia deiecerunt.

7 Incenderunt igni sanctuarium tuum,
in terram polluerunt tabernaculum nominis tui;
8 dixerunt in corde suo: « Opprimamus eos simul ».
Combusserunt omnes congregationes Dei in terra.
9 Signa nostra non vidimus,
iam non est propheta,
et apud nos non est qui cognoscat amplius.

10 Usquequo, Deus, improperabit inimicus,
spernet adversarius nomen tuum in finem?
11 Ut quid avertis manum tuam
et tenes dexteram tuam in medio sinu tuo?
12 Deus autem rex noster ante saecula,
operatus est salutes in medio terrae.

13 Tu conscidisti in virtute tua mare,
contribulasti capita draconum in aquis.
14 Tu confregisti capita Leviathan,
dedisti eum escam monstris maris.
15 Tu dirupisti fontes et torrentes;
tu siccasti fluvios perennes.
16 Tuus est dies et tua est nox,
tu fabricatus es luminaria et solem.
17 Tu statuisti omnes terminos terrae,
aestatem et hiemem, tu plasmasti ea.

18 Memor esto huius:
inimicus improperavit Domino,
et populus insipiens sprevit nomen tuum.

19 Ne tradas bestiis animas confitentes tibi
et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem.
20 Respice in testamentum,
quia repleta sunt latibula terrae tentoriis violentiae.

21 Ne revertatur humilis factus confusus;
pauper et inops laudabunt nomen tuum.
22 Exsurge, Deus, iudica causam tuam;
memor esto improperiorum tuorum,
quae ab insipiente fiunt tota die.
23 Ne obliviscaris voces inimicorum tuorum;
tumultus adversariorum tuorum ascendit semper.

Psalmus 75 (74)

1 *Magistro chori. Secundum « Ne destruxeris ».*
Psalmus. Asaph. Canticum.
2 Confitebimur tibi, Deus;
confitebimur et invocabimus nomen tuum:
narrabimus mirabilia tua.

3 Cum statuero tempus,
ego iustitias iudicabo.
4 Si liquefacta est terra et omnes, qui habitant in ea,
ego confirmavi columnas eius.

5 Dixi gloriantibus: « Nolite gloriari! »
et delinquentibus: « Nolite exaltare cornu!
6 Nolite exaltare in altum cornu vestrum;
nolite loqui adversus Deum proterva ».

7 Quia neque ab oriente neque ab occidente
neque a desertis exaltatio.
8 Quoniam Deus iudex est:
hunc humiliat et hunc exaltat.

9 Quia calix in manu Domini
vini meri plenus mixto.
Et inclinavit ex hoc in hoc;
verumtamen usque ad faeces epotabunt,
bibent omnes peccatores terrae.

10 Ego autem annuntiabo in saeculum,
cantabo Deo Iacob.
11 Et omnia cornua peccatorum confringam,
et exaltabuntur cornua iusti.

Psalmus 76 (75)

1 *Magistro chori. Fidibus. Psalmus. Asaph. Canticum.*
2 Notus in Iudaea Deus,
in Israel magnum nomen eius.
3 Et est in Salem tabernaculum eius,
et habitatio eius in Sion.
4 Ibi confregit coruscationes arcus,
scutum, gladium et bellum.

5 Illuminans tu, Mirabilis,
a montibus direptionis.
6 Spoliati sunt potentes corde, dormierunt somnum suum,
et non invenerunt omnes viri fortes manus suas.
7 Ab increpatione tua, Deus Iacob,
dormitaverunt auriga et equus.

8 Tu terribilis es, et quis resistet tibi?
Ex tunc ira tua.
9 De caelo auditum fecisti iudicium;
terra tremuit et quievit,
10 cum exsurgeret in iudicium Deus,
ut salvos faceret omnes mansuetos terrae.

11 Quoniam furor hominis confitebitur tibi,
et reliquiae furoris diem festum agent tibi.
12 Vovete et reddite Domino Deo vestro;
omnes in circuitu eius afferant munera Terribili,
13 ei, qui aufert spiritum principum,
terribili apud reges terrae.

Psalmus 77 (76)

1 *Magistro chori. Secundum Idithun. Asaph. Psalmus.*
2 Voce mea ad Dominum clamavi;
voce mea ad Deum, et intendit mihi.
3 In die tribulationis meae Deum exquisivi,
manus meae nocte expansae sunt
et non fatigantur.
Renuit consolari anima mea;
4 memor sum Dei et ingemisco,
exerceor, et deficit spiritus meus. —

5 Vigiles tenuisti palpebras oculi mei;
turbatus sum et non sum locutus.
6 Cogitavi dies antiquos
et annos aeternos in mente habui.
7 Meditatus sum nocte cum corde meo
et exercitabar et scobebam spiritum meum.

8 Numquid in aeternum proiciet Deus,
aut non apponet, ut complacitior sit adhuc?
9 Aut deficiet in finem misericordia sua,
cessabit verbum a generatione in generationem?
10 Aut obliviscetur misereri Deus,
aut continebit in ira sua misericordias suas?

11 Et dixi: « Hoc vulnus meum,
mutatio dexterae Excelsi ».
12 Memor ero operum Domini,
memor ero ab initio mirabilium tuorum.
13 Et meditabor in omnibus operibus tuis
et in adinventionibus tuis exercebor.

14 Deus, in sancto via tua;
quis deus magnus sicut Deus noster?
15 Tu es Deus, qui facis mirabilia,
notam fecisti in populis virtutem tuam.
16 Redemisti in brachio tuo populum tuum,
filios Iacob et Ioseph.

17 Viderunt te aquae, Deus,
viderunt te aquae et doluerunt;
etenim commotae sunt abyssi.
18 Effuderunt aquas nubila,
vocem dederunt nubes,
etenim sagittae tuae transeunt.
19 Vox tonitrui tui in rota;
illuxerunt coruscationes tuae orbi terrae,
commota est et contremuit terra.

20 In mari via tua et semitae tuae in aquis multis;
et vestigia tua non cognoscuntur.
21 Deduxisti sicut oves populum tuum
in manu Moysi et Aaron.

PSALMUS 78 (77)

1 *Maskil. Asaph.*
Attendite, popule meus, doctrinam meam;
inclinate aurem vestram in verba oris mei.
2 Aperiam in parabolis os meum,
eloquar arcana aetatis antiquae.

3 Quanta audivimus et cognovimus ea,
et patres nostri narraverunt nobis,
4 non occultabimus a filiis eorum,
generationi alteri narrantes
laudes Domini et virtutes eius
et mirabilia eius, quae fecit.

5 Constituit testimonium in Iacob
et legem posuit in Israel;
quanta mandaverat patribus nostris
nota facere ea filiis suis,
6 ut cognoscat generatio altera,
filii, qui nascentur.
Exsurgent et narrabunt filiis suis,
7 ut ponant in Deo spem suam
et non obliviscantur operum Dei
et mandata eius custodiant.
8 Ne fiant sicut patres eorum,
generatio rebellis et exasperans;
generatio, quae non firmavit cor suum,
et non fuit fidelis Deo spiritus eius.

9 Filii Ephraim, intendentes et mittentes arcum,
conversi sunt in die belli.
10 Non custodierunt testamentum Dei
et in lege eius renuerunt ambulare.
11 Et obliti sunt factorum eius
et mirabilium eius, quae ostendit eis.
12 Coram patribus eorum fecit mirabilia
in terra Aegypti, in campo Taneos.
13 Scidit mare et perduxit eos
et statuit aquas quasi in utre.
14 Et deduxit eos in nube per diem
et per totam noctem in illuminatione ignis.

15 Scidit petram in eremo
et adaquavit eos velut abyssus multa.
16 Et eduxit rivulos de petra
et deduxit tamquam flumina aquas.

17 Et apposuerunt adhuc peccare ei,
in iram excitaverunt Excelsum in inaquoso.
18 Et tentaverunt Deum in cordibus suis,
petentes escas animabus suis;
19 et contra Deum locuti sunt,
dixerunt: « Numquid poterit Deus parare mensam in deserto? ».
20 Ecce percussit petram, et fluxerunt aquae,
et torrentes inundaverunt.
« Numquid et panem poterit dare
aut parare carnes populo suo? ».
21 Ideo audivit Dominus et exarsit,
et ignis accensus est in Iacob,
et ira ascendit in Israel.
22 Quia non crediderunt in Deo
nec speraverunt in salutari eius.

23 Verumtamen mandavit nubibus desuper
et ianuas caeli aperuit;
24 et pluit illis manna ad manducandum
et panem caeli dedit eis:
25 panem angelorum manducavit homo;
cibaria misit eis ad abundantiam.
26 Excitavit austrum in caelo
et induxit in virtute sua africum;
27 et pluit super eos sicut pulverem carnes
et sicut arenam maris volatilia pennata:
28 et ceciderunt in medio castrorum eorum,
circa tabernacula eorum.
29 Et manducaverunt et saturati sunt nimis,
et desiderium eorum attulit eis.
30 Nondum recesserant a desiderio suo,
adhuc escae eorum erant in ore ipsorum,
31 et ira Dei ascendit super eos,
et occidit pingues eorum
et electos Israel prostravit.

32 In omnibus his peccaverunt adhuc
et non crediderunt in mirabilibus eius;

33 et consumpsit in halitu dies eorum
et annos eorum cum festinatione.
34 Cum occideret eos, quaerebant eum
et conversi veniebant diluculo ad eum;
35 et rememorati sunt quia Deus adiutor est eorum
et Deus Excelsus redemptor eorum est.
36 Et suaserunt ei in ore suo
et lingua sua mentiti sunt ei;
37 cor autem eorum non erat rectum cum eo,
nec fideles erant in testamento eius.
38 Ipse autem est misericors
et propitiatur iniquitati et non disperdit.
Saepe avertit iram suam
et non accendit omnem furorem suum.
39 Et recordatus est quia caro sunt,
spiritus vadens et non rediens.

40 Quoties exacerbaverunt eum in deserto,
in iram concitaverunt eum in inaquoso!
41 Et reversi sunt et tentaverunt Deum
et Sanctum Israel exacerbaverunt.
42 Non sunt recordati manus eius,
diei, qua redemit eos de manu tribulantis.

43 Cum posuit in Aegypto signa sua
et prodigia sua in campo Taneos.
44 Convertit in sanguinem flumina eorum
et rivulos eorum, ne biberent.
45 Misit in eos coenomyiam et comedit eos,
ranam et perdidit eos.
46 Dedit brucho fructus eorum,
labores eorum locustae.
47 Occidit in grandine vineas eorum,
moros eorum in pruina.
48 Tradidit grandini iumenta eorum
et greges eorum flammae ignis.

49 Misit in eos ardorem irae suae,
indignationem et comminationem et angustiam,
immissionem angelorum malorum.
50 Complanavit semitam irae suae;
non pepercit a morte animabus eorum
et vitam eorum in peste conclusit.

51 Percussit omne primogenitum in terra Aegypti,
primitias roboris eorum in tabernaculis Cham.

52 Abstulit sicut oves populum suum
et perduxit eos tamquam gregem in deserto.
53 Deduxit eos in spe, et non timuerunt,
et inimicos eorum operuit mare.
54 Et induxit eos in fines sanctificationis suae,
in montem, quem acquisivit dextera eius.
55 Et eiecit a facie eorum gentes
et divisit eis terram in funiculo hereditatis
et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israel.

56 Et tentaverunt et exacerbaverunt Deum Excelsum
et testimonia eius non custodierunt.
57 Recesserunt et praevaricati sunt,
quemadmodum patres eorum,
conversi sunt retro ut arcus pravus.
58 In iram concitaverunt eum in collibus suis
et in sculptilibus suis ad aemulationem eum provocaverunt.

59 Audivit Deus et exarsit
et sprevit valde Israel.
60 Et reppulit habitaculum Silo,
tabernaculum, ubi habitavit in hominibus.
61 Et tradidit in captivitatem virtutem suam
et pulchritudinem suam in manus inimici.
62 Et conclusit in gladio populum suum
et in hereditatem suam exarsit.
63 Iuvenes eorum comedit ignis,
et virgines eorum non sunt desponsatae.
64 Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt,
et viduae eorum non plorabantur.

65 Et excitatus est tamquam dormiens Dominus,
tamquam potens crapulatus a vino.
66 Et percussit inimicos suos in posteriora,
opprobrium sempiternum dedit illis.
67 Et reppulit tabernaculum Ioseph
et tribum Ephraim non elegit,
68 sed elegit tribum Iudae,
montem Sion, quem dilexit.

69 Et aedificavit sicut excelsum sanctuarium suum,
sicut terram, quam fundavit in saecula.
70 Et elegit David servum suum
et sustulit eum de gregibus ovium,
71 de post fetantes accepit eum:
pascere Iacob populum suum
et Israel hereditatem suam.
72 Et pavit eos in innocentia cordis sui
et in prudentia manuum suarum deduxit eos.

Psalmus 79 (78)

1 *Psalmus. Asaph.*
Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam,
polluerunt templum sanctum tuum,
posuerunt Ierusalem in ruinas.
2 Dederunt morticina servorum tuorum escas volatilibus caeli,
carnes sanctorum tuorum bestiis terrae.
3 Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam
in circuitu Ierusalem, et non erat qui sepeliret.
4 Facti sumus opprobrium vicinis nostris,
subsannatio et illusio his, qui in circuitu nostro sunt.

5 Usquequo, Domine? Irasceris in finem?
Accendetur velut ignis zelus tuus?
6 Effunde iram tuam in gentes, quae te non noverunt,
et in regna, quae nomen tuum non invocaverunt,
7 quia comederunt Iacob
et sedem eius desolaverunt.

8 Ne memineris iniquitatum patrum nostrorum,
cito anticipent nos misericordiae tuae,
quia pauperes facti sumus nimis.
9 Adiuva nos, Deus salutaris nostri,
propter gloriam nominis tui et libera nos;
et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

10 Quare dicent in gentibus: « Ubi est Deus eorum? ».
Innotescat in nationibus coram oculis nostris
ultio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est.
11 Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum;
secundum magnitudinem brachii tui
superstites relinque filios mortis.

12 Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum,
improperium ipsorum, quod exprobraverunt tibi, Domine.

13 Nos autem, populus tuus et oves pascuae tuae,
confitebimur tibi in saeculum;
in generationem et generationem annuntiabimus laudem tuam.

Psalmus 80 (79)

1 *Magistro chori. Secundum « Lilium praecepti ».*
Asaph. Psalmus.
2 Qui pascis Israel, intende,
qui deducis velut ovem Ioseph.
Qui sedes super cherubim, effulge
3 coram Ephraim, Beniamin et Manasse.
Excita potentiam tuam et veni,
ut salvos facias nos.

4 Deus, converte nos,
illustra faciem tuam, et salvi erimus.

5 Domine, Deus virtutum,
quousque irasceris super orationem populi tui?
6 Cibasti nos pane lacrimarum
et potum dedisti nobis in lacrimis copiose.
7 Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris,
et inimici nostri subsannaverunt nos.

8 Deus virtutum, converte nos,
illustra faciem tuam, et salvi erimus.

9 Vineam de Aegypto transtulisti,
eiecisti gentes et plantasti eam.
10 Purgasti locum in conspectu eius,
plantasti radices eius, et implevit terram.
11 Operti sunt montes umbra eius
et ramis eius cedri Dei;
12 extendit palmites suos usque ad mare
et usque ad Flumen propagines suas.

13 Ut quid destruxisti maceriam eius,
et vindemiant eam omnes, qui praetergrediuntur viam?
14 Exterminavit eam aper de silva,
et singularis ferus depastus est eam. —

15 Deus virtutum, convertere,
respice de caelo et vide et visita vineam istam.

16 Et protege eam, quam plantavit dextera tua,
et super filium hominis, quem confirmasti tibi.
17 Incensa est igni et suffossa;
ab increpatione vultus tui peribunt.
18 Fiat manus tua super virum dexterae tuae,
super filium hominis, quem confirmasti tibi.
19 Et non discedemus a te, vivificabis nos,
et nomen tuum invocabimus.

20 Domine, Deus virtutum, converte nos
et illustra faciem tuam, et salvi erimus.

Psalmus 81 (80)

1 *Magistro chori. Secundum « Torcularia... ». Asaph.*
2 Exsultate Deo adiutori nostro,
iubilate Deo Iacob.
3 Sumite psalmum et date tympanum,
psalterium iucundum cum cithara.
4 Bucinate in neomenia tuba,
in die plenae lunae, in sollemnitate nostra.

5 Quia praeceptum in Israel est,
et iudicium Deo Iacob.
6 Testimonium in Ioseph posuit illud,
cum exiret de terra Aegypti;
sermonem, quem non noveram, audivi:

7 « Diverti ab oneribus dorsum eius;
manus eius a cophino recesserunt.
8 In tribulatione invocasti me et liberavi te,
exaudivi te in abscondito tempestatis,
probavi te apud aquam Meriba.

9 Audi, populus meus, et contestabor te;
Israel, utinam audias me!
10 Non erit in te deus alienus,
neque adorabis deum extraneum.

11 Ego enim sum Dominus Deus tuus,
qui eduxi te de terra Aegypti;
dilata os tuum, et implebo illud.

12 Et non audivit populus meus vocem meam,
et Israel non intendit mihi.
13 Et dimisi eos secundum duritiam cordis eorum,
ibunt in adinventionibus suis.

14 Si populus meus audisset me,
Israel si in viis meis ambulasset!
15 In brevi inimicos eorum humiliassem
et super tribulantes eos misissem manum meam.

16 Inimici Domini blandirentur ei,
et esset sors eorum in saecula;
17 et cibarem eos ex adipe frumenti
et de petra melle saturarem eos ».

Psalmus 82 (81)

1 *Psalmus. Asaph.*
Deus stetit in concilio divino,
in medio deorum iudicat.

2 « Usquequo iudicabitis inique
et facies peccatorum sumetis?
3 Iudicate egeno et pupillo,
humilem et pauperem iustificate.
4 Eripite pauperem
et egenum de manu peccatoris liberate ».

5 Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant;
movebuntur omnia fundamenta terrae.
6 Ego dixi: « Dii estis
et filii Excelsi omnes ».
7 Vos autem sicut homines moriemini
et sicut unus de principibus cadetis.

8 Surge, Deus, iudica terram,
quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

Psalmus 83 (82)

1 *Canticum. Psalmus. Asaph.*
2 Deus, ne quiescas, ne taceas
neque compescaris, Deus,
3 quoniam ecce inimici tui fremuerunt,
et, qui oderunt te, extulerunt caput.

4 Adversus populum tuum malignaverunt consilium
et cogitaverunt adversus eos, quos abscondisti tibi.
5 Dixerunt: « Venite, et disperdamus eos de gente,
et non memoretur nomen Israel ultra! ».

6 Quoniam cogitaverunt unanimiter,
adversum te testamentum statuerunt:
7 tabernacula Idumaeorum et Ismaelitae,
Moab et Agareni,
8 Gebal et Ammon et Amalec,
Philistaea cum habitantibus Tyrum.
9 Etenim Assur sociabatur cum illis;
facti sunt in adiutorium filiis Lot.

10 Fac illis sicut Madian et Sisarae,
sicut Iabin in torrente Cison.
11 Disperierunt in Endor,
facti sunt ut stercus super terram.
12 Pone duces eorum sicut Oreb et Zeb
et Zebee et Salmana, omnes principes eorum,
13 qui dixerunt:
« Hereditate possideamus pascua Dei! ».

14 Deus meus, pone illos ut rotam
et sicut stipulam ante ventum.
15 Sicut ignis, qui comburit silvam,
et sicut flamma devorans montes,
16 ita persequeris illos in tempestate tua
et in procella tua turbabis eos.

17 Imple facies eorum ignominia,
et quaerent nomen tuum, Domine.
18 Erubescant et conturbentur in saeculum saeculi
et confundantur et pereant;
19 et cognoscant quia nomen tibi Dominus:
tu solus Altissimus super omnem terram.

Psalmus 84 (83)

1 *Magistro chori. Secundum « Torcularia ».*
Filiorum Core. Psalmus.
2 Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum!
3 Concupiscit et deficit anima mea in atria Domini.
Cor meum et caro mea exsultaverunt in Deum vivum.
4 Etenim passer invenit sibi domum,
et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos:
altaria tua, Domine virtutum, rex meus et Deus meus.
5 Beati, qui habitant in domo tua:
in perpetuum laudabunt te.

6 Beatus vir, cuius est auxilium abs te,
ascensiones in corde suo disposuit.
7 Transeuntes per vallem sitientem
in fontem ponent eam,
etenim benedictionibus vestiet eam pluvia matutina.
8 Ibunt de virtute in virtutem,
videbitur Deus deorum in Sion.

9 Domine, Deus virtutum, exaudi orationem meam;
auribus percipe, Deus Iacob.
10 Protector noster aspice, Deus,
et respice in faciem christi tui.

11 Quia melior est dies una in atriis tuis super milia,
elegi ad limen esse in domo Dei mei
magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

12 Quia sol et scutum est Dominus Deus,
gratiam et gloriam dabit Dominus;
non privabit bonis eos,
qui ambulant in innocentia.
13 Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.

Psalmus 85 (84)

1 *Magistro chori. Filiorum Core. Psalmus.*
2 Complacuisti tibi, Domine, in terra tua,
convertisti captivitatem Iacob.

3 Remisisti iniquitatem plebis tuae,
operuisti omnia peccata eorum.
4 Contraxisti omnem iram tuam,
revertisti a furore indignationis tuae.

5 Converte nos, Deus, salutaris noster,
et averte iram tuam a nobis.
6 Numquid in aeternum irasceris nobis
aut extendes iram tuam a generatione in generationem?
7 Nonne tu conversus vivificabis nos,
et plebs tua laetabitur in te?
8 Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam
et salutare tuum da nobis.

9 Audiam, quid loquatur Dominus Deus,
quoniam loquetur pacem ad plebem suam et sanctos suos
et ad eos, qui convertuntur corde.
10 Vere prope timentes eum salutare ipsius,
ut inhabitet gloria in terra nostra.
11 Misericordia et veritas obviaverunt sibi,
iustitia et pax osculatae sunt.
12 Veritas de terra orta est,
et iustitia de caelo prospexit.

13 Etenim Dominus dabit benignitatem,
et terra nostra dabit fructum suum.
14 Iustitia ante eum ambulabit,
et ponet in via gressus suos.

Psalmus 86 (85)

1 *Precatio. David.*
Inclina, Domine, aurem tuam et exaudi me,
quoniam inops et pauper sum ego.
2 Custodi animam meam, quoniam sanctus sum;
salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te

3 Miserere mei, Domine, quoniam ad te clamavi tota die.
4 Laetifica animam servi tui,
quoniam ad te, Domine, animam meam levavi.
5 Quoniam tu, Domine, suavis et mitis
et multae misericordiae omnibus invocantibus te. —

6 Auribus percipe, Domine, orationem meam
et intende voci deprecationis meae.
7 In die tribulationis meae clamavi ad te,
quia exaudies me.

8 Non est similis tui in diis, Domine,
et nihil sicut opera tua.
9 Omnes gentes, quascumque fecisti, venient
et adorabunt coram te, Domine,
et glorificabunt nomen tuum,
10 quoniam magnus es tu et faciens mirabilia:
tu es Deus solus.

11 Doce me, Domine, viam tuam,
et ingrediar in veritate tua;
simplex fac cor meum,
ut timeat nomen tuum.
12 Confitebor tibi, Domine Deus meus, in toto corde meo
et glorificabo nomen tuum in aeternum,
13 quia misericordia tua magna est super me,
et eruisti animam meam ex inferno inferiori.

14 Deus, superbi insurrexerunt super me,
et synagoga potentium quaesierunt animam meam
et non proposuerunt te in conspectu suo.
15 Et tu, Domine, Deus miserator et misericors,
patiens et multae misericordiae et veritatis,
16 respice in me et miserere mei;
da fortitudinem tuam puero tuo
et salvum fac filium ancillae tuae.

17 Fac mecum signum in bonum,
ut videant, qui oderunt me, et confundantur,
quoniam tu, Domine, adiuvisti me et consolatus es me.

Psalmus 87 (86)

1 *Filiorum Core. Psalmus. Canticum.*
Fundamenta eius in montibus sanctis;
2 diligit Dominus portas Sion
super omnia tabernacula Iacob.
3 Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei! —

4 Memor ero Rahab et Babylonis inter scientes me;
ecce Philistaea et Tyrus cum Aethiopia:
hi nati sunt illic.
5 Et de Sion dicetur: « Hic et ille natus est in ea;
et ipse firmavit eam Altissimus ».

6 Dominus referet in librum populorum:
« Hi nati sunt illic ».
7 Et cantant sicut choros ducentes:
« Omnes fontes mei in te ».

Psalmus 88 (87)

1 *Canticum. Psalmus. Filiorum Core. Magistro chori.*
Secundum « Mahalat ». Ad cantandum.
Maskil. Heman Ezrahitae.
2 Domine, Deus salutis meae,
in die clamavi et nocte coram te.
3 Intret in conspectu tuo oratio mea;
inclina aurem tuam ad precem meam.

4 Quia repleta est malis anima mea,
et vita mea inferno appropinquavit.
5 Aestimatus sum cum descendentibus in lacum,
factus sum sicut homo sine adiutorio.
6 Inter mortuos liber,
sicut vulnerati dormientes in sepulcris;
quorum non es memor amplius,
et ipsi de manu tua abscissi sunt.

7 Posuisti me in lacu inferiori,
in tenebrosis et in umbra mortis.
8 Super me gravatus est furor tuus,
et omnes fluctus tuos induxisti super me.

9 Longe fecisti notos meos a me,
posuisti me abominationem eis;
conclusus sum et non egrediar.
10 Oculi mei languerunt prae afflictione.
Clamavi ad te, Domine, tota die,
expandi ad te manus meas. —

11 Numquid mortuis facies mirabilia,
aut surgent umbrae et confitebuntur tibi?
12 Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam
et veritatem tuam in loco perditionis?
13 Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua
et iustitia tua in terra oblivionis?

14 Et ego ad te, Domine, clamavi,
et mane oratio mea praeveniet te.
15 Ut quid, Domine, repellis animam meam,
abscondis faciem tuam a me?
16 Pauper sum ego et moriens a iuventute mea;
portavi pavores tuos et conturbatus sum.
17 Super me transierunt irae tuae,
et terrores tui exciderunt me.
18 Circuierunt me sicut aqua tota die,
circumdederunt me simul.
19 Elongasti a me amicum et proximum,
et noti mei sunt tenebrae.

Psalmus 89 (88)

1 *Maskil. Ethan Ezrahitae.*
2 Misericordias Domini in aeternum cantabo,
in generationem et generationem
annuntiabo veritatem tuam in ore meo.
3 Quoniam dixisti: « In aeternum misericordia aedificabitur »,
in caelis firmabitur veritas tua.

4 « Disposui testamentum electo meo,
iuravi David servo meo:
5 Usque in aeternum confirmabo semen tuum
et aedificabo in generationem et generationem sedem tuam ».

6 Confitebuntur caeli mirabilia tua, Domine,
etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.
7 Quoniam quis in nubibus aequabitur Domino,
similis erit Domino in filiis Dei?
8 Deus, metuendus in consilio sanctorum,
magnus et terribilis super omnes, qui in circuitu eius sunt.

9 Domine, Deus virtutum, quis similis tibi?
Potens es, Domine, et veritas tua in circuitu tuo.

10 Tu dominaris superbiae maris,
elationes fluctuum eius tu mitigas.
11 Tu conculcasti sicut vulneratum Rahab,
in brachio virtutis tuae dispersisti inimicos tuos.

12 Tui sunt caeli, et tua est terra,
orbem terrae et plenitudinem eius tu fundasti.
13 Aquilonem et austrum tu creasti,
Thabor et Hermon in nomine tuo exsultabunt.
14 Tibi brachium cum potentia;
firma est manus tua, et exaltata dextera tua.
15 Iustitia et iudicium firmamentum sedis tuae.
Misericordia et veritas praecedent faciem tuam.

16 Beatus populus, qui scit iubilationem.
Domine, in lumine vultus tui ambulabunt
17 et in nomine tuo exsultabunt tota die
et in iustitia tua exaltabuntur,
18 quoniam decor virtutis eorum tu es,
et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum.
19 Quia Domini est scutum nostrum,
et Sancti Israel rex noster.

20 Tunc locutus es in visione sanctis tuis et dixisti:
« Posui adiutorium in potente
et exaltavi electum de plebe.
21 Inveni David servum meum;
oleo sancto meo unxi eum.
22 Manus enim mea firma erit cum eo,
et brachium meum confortabit eum.

23 Nihil proficiet inimicus in eo,
et filius iniquitatis non opprimet eum.
24 Et concidam a facie ipsius inimicos eius
et odientes eum percutiam.
25 Et veritas mea et misericordia mea cum ipso,
et in nomine meo exaltabitur cornu eius.
26 Et ponam super mare manum eius
et super flumina dexteram eius.

27 Ipse invocabit me: " Pater meus es tu,
Deus meus et refugium salutis meae ".
28 Et ego primogenitum ponam illum,
excelsum prae regibus terrae.

29 In aeternum servabo illi misericordiam meam
et testamentum meum fidele ipsi.
30 Et ponam in saeculum saeculi semen eius
et thronum eius sicut dies caeli.

31 Si autem dereliquerint filii eius legem meam
et in iudiciis meis non ambulaverint,
32 si iustificationes meas profanaverint
et mandata mea non custodierint,
33 visitabo in virga delictum eorum
et in verberibus iniquitatem eorum.

34 Misericordiam autem meam non avertam ab eo
neque mentiar in veritate mea.
35 Non profanabo testamentum meum
et, quae procedunt de labiis meis, non faciam irrita.
36 Semel iuravi in sancto meo: David non mentiar.
37 Semen eius in aeternum manebit,
et thronus eius sicut sol in conspectu meo
38 et sicut luna firmus stabit in aeternum
et testis in caelo fidelis ».

39 Tu vero reppulisti et reiecisti,
iratus es contra christum tuum;
40 evertisti testamentum servi tui,
profanasti in terram diadema eius.
41 Destruxisti omnes muros eius,
posuisti munitiones eius in ruinas.
42 Diripuerunt eum omnes transeuntes viam,
factus est opprobrium vicinis suis.

43 Exaltasti dexteram deprimentium eum,
laetificasti omnes inimicos eius.
44 Avertisti aciem gladii eius
et non es auxiliatus ei in bello.
45 Finem posuisti splendori eius
et sedem eius in terram collisisti.
46 Minorasti dies iuventutis eius,
perfudisti eum confusione.

47 Usquequo, Domine, absconderis in finem,
exardescet sicut ignis ira tua?
48 Memorare, quam brevis mea substantia.
Ad quam vanitatem creasti omnes filios hominum?

49 Quis est homo, qui vivet et non videbit mortem,
eruet animam suam de manu inferi?

50 Ubi sunt misericordiae tuae antiquae, Domine,
sicut iurasti David in veritate tua?
51 Memor esto, Domine, opprobrii servorum tuorum,
quod continui in sinu meo, multarum gentium,
52 quo exprobraverunt inimici tui, Domine,
quo exprobraverunt vestigia christi tui.

53 Benedictus Dominus in aeternum. Fiat, fiat.

LIBER IV (*Psalmi* 90-106)

PSALMUS 90 (89)

1 *Precatio. Moysis viri Dei.*
Domine, refugium factus es nobis
a generatione in generationem.
2 Priusquam montes nascerentur aut gigneretur terra et orbis,
a saeculo et usque in saeculum tu es Deus.

3 Reducis hominem in pulverem;
et dixisti: « Revertimini, filii hominum ».
4 Quoniam mille anni ante oculos tuos
tamquam dies hesterna, quae praeteriit,
et custodia in nocte.

5 Auferes eos, somnium erunt:
6 mane sicut herba succrescens,
mane floret et crescit,
vespere decidit et arescit.

7 Quia defecimus in ira tua
et in furore tuo turbati sumus.
8 Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo,
occulta nostra in illuminatione vultus tui.

9 Quoniam omnes dies nostri evanuerunt in ira tua,
consumpsimus ut suspirium annos nostros.
10 Dies annorum nostrorum sunt septuaginta anni
aut in valentibus octoginta anni,
et maior pars eorum labor et dolor,
quoniam cito transeunt, et avolamus.
11 Quis novit potestatem irae tuae
et secundum timorem tuum indignationem tuam?

12 Dinumerare dies nostros sic doce nos,
ut inducamus cor ad sapientiam.

13 Convertere, Domine, usquequo?
Et deprecabilis esto super servos tuos.
14 Reple nos mane misericordia tua,
et exsultabimus et delectabimur omnibus diebus nostris.
15 Laetifica nos pro diebus, quibus nos humiliasti,
pro annis, quibus vidimus mala.

16 Appareat servis tuis opus tuum
et decor tuus filiis eorum.
17 Et sit splendor Domini Dei nostri super nos,
et opera manuum nostrarum confirma super nos
et opus manuum nostrarum confirma.

Psalmus 91 (90)

1 Qui habitat in protectione Altissimi,
sub umbra Omnipotentis commorabitur.
2 Dicet Domino: « Refugium meum
et fortitudo mea, Deus meus, sperabo in eum ».

3 Quoniam ipse liberabit te de laqueo venantium
et a verbo maligno.
4 Alis suis obumbrabit tibi,
et sub pennas eius confugies;
scutum et lorica veritas eius.
5 Non timebis a timore nocturno,
a sagitta volante in die,
6 a peste perambulante in tenebris,
ab exterminio vastante in meridie.

7 Cadent a latere tuo mille
et decem milia a dextris tuis;
ad te autem non appropinquabit.
8 Verumtamen oculis tuis considerabis,
et retributionem peccatorum videbis.
9 Quoniam tu es, Domine, refugium meum.
Altissimum posuisti habitaculum tuum.
10 Non accedet ad te malum,
et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo,
11 quoniam angelis suis mandabit de te,
ut custodiant te in omnibus viis tuis.

12 In manibus portabunt te,
ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
13 Super aspidem et basiliscum ambulabis
et conculcabis leonem et draconem.

14 Quoniam mihi adhaesit, liberabo eum;
suscipiam eum, quoniam cognovit nomen meum.
15 Clamabit ad me, et ego exaudiam eum;
cum ipso sum in tribulatione,
eripiam eum et glorificabo eum.
16 Longitudine dierum replebo eum
et ostendam illi salutare meum.

Psalmus 92 (91)

1 *Psalmus. Canticum. Pro die Sabbati.*
2 Bonum est confiteri Domino
et psallere nomini tuo, Altissime,
3 annuntiare mane misericordiam tuam
et veritatem tuam per noctem,
4 in decachordo et psalterio,
cum cantico in cithara.

5 Quia delectasti me, Domine, in factura tua,
et in operibus manuum tuarum exsultabo.

6 Quam magnificata sunt opera tua, Domine:
nimis profundae factae sunt cogitationes tuae.
7 Vir insipiens non cognoscet,
et stultus non intelleget haec.
8 Cum germinaverint peccatores sicut fenum,
et floruerint omnes, qui operantur iniquitatem,
hoc tamen erit ad interitum in saeculum saeculi;
9 tu autem altissimus in aeternum, Domine.

10 Quoniam ecce inimici tui, Domine,
quoniam ecce inimici tui peribunt,
et dispergentur omnes, qui operantur iniquitatem.
11 Exaltabis sicut unicornis cornu meum,
perfusus sum oleo uberi.
12 Et despiciet oculus meus inimicos meos,
et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. —

13 Iustus ut palma florebit,
sicut cedrus Libani succrescet.
14 Plantati in domo Domini,
in atriis Dei nostri florebunt.
15 Adhuc fructus dabunt in senecta,
uberes et bene virentes erunt,
16 ut annuntient quoniam rectus Dominus,
refugium meum, et non est iniquitas in eo.

Psalmus 93 (92)

1 Dominus regnavit! Decorem indutus est;
indutus est Dominus, fortitudine praecinxit se.
Etenim firmavit orbem terrae, qui non commovebitur.
2 Firmata sedes tua ex tunc,
a saeculo tu es.

3 Elevaverunt flumina, Domine
elevaverunt flumina vocem suam,
elevaverunt flumina fragorem suum.
4 Super voces aquarum multarum,
super potentes elationes maris,
potens in altis Dominus.

5 Testimonia tua credibilia facta sunt nimis;
domum tuam decet sanctitudo, Domine, in longitudinem dierum.

Psalmus 94 (93)

1 Deus ultionum, Domine,
Deus ultionum, effulge.
2 Exaltare, qui iudicas terram,
redde retributionem superbis.

3 Usquequo peccatores, Domine,
usquequo peccatores exsultabunt?
4 Effabuntur et loquentur proterva,
gloriabuntur omnes, qui operantur iniquitatem. —

5 Populum tuum, Domine, humiliant
et hereditatem tuam vexant.
6 Viduam et advenam interficiunt
et pupillos occidunt.
7 Et dixerunt: « Non videbit Dominus
nec intelleget Deus Iacob ».

8 Intellegite, insipientes in populo,
et, stulti, quando sapietis?
9 Qui plantavit aurem, non audiet,
aut qui finxit oculum, non respiciet?
10 Qui corripit gentes, non arguet,
qui docet hominem scientiam?
11 Dominus scit cogitationes hominum
quoniam vanae sunt.

12 Beatus homo, quem tu erudieris, Domine,
et de lege tua docueris eum,
13 ut mitiges ei a diebus malis,
donec fodiatur peccatori fovea.
14 Quia non repellet Dominus plebem suam
et hereditatem suam non derelinquet.
15 Quia ad iustitiam revertetur iudicium,
et sequentur illam omnes, qui recto sunt corde.

16 Quis consurget mihi adversus malignantes,
aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?
17 Nisi quia Dominus adiuvit me,
paulo minus habitasset in loco silentii anima mea.
18 Si dicebam: « Motus est pes meus »,
misericordia tua, Domine, sustentabat me.
19 In multitudine sollicitudinum mearum in corde meo,
consolationes tuae laetificaverunt animam meam.

20 Numquid sociabitur tibi sedes iniquitatis,
quae fingit molestiam contra praeceptum?
21 Irruunt in animam iusti
et sanguinem innocentem condemnant.
22 Et factus est mihi Dominus in praesidium
et Deus meus in rupem refugii mei;
23 et reddet illis iniquitatem ipsorum,
et in malitia eorum disperdet eos,
24 disperdet illos Dominus Deus noster.

Psalmus 95 (94)

1 Venite, exsultemus Domino;
iubilemus Deo salutari nostro.
2 Praeoccupemus faciem eius in confessione
et in psalmis iubilemus ei.

3 Quoniam Deus magnus Dominus
et rex magnus super omnes deos.
4 Quia in manu eius sunt profunda terrae,
et altitudines montium ipsius sunt.
5 Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud,
et siccam manus eius formaverunt.

6 Venite, adoremus et procidamus
et genua flectamus ante Dominum, qui fecit nos,
7 quia ipse est Deus noster,
et nos populus pascuae eius et oves manus eius.

8 Utinam hodie vocem eius audiatis:
« Nolite obdurare corda vestra,
9 sicut in Meriba secundum diem Massa in deserto,
ubi tentaverunt me patres vestri:
probaverunt me, etsi viderunt opera mea.

10 Quadraginta annis taeduit me generationis illius
et dixi: Populus errantium corde sunt isti.
11 Et ipsi non cognoverunt vias meas;
ideo iuravi in ira mea:
Non introibunt in requiem meam ».

Psalmus 96 (95)

1 Cantate Domino canticum novum,
cantate Domino, omnis terra.
2 Cantate Domino, benedicite nomini eius,
annuntiate de die in diem salutare eius.
3 Annuntiate inter gentes gloriam eius,
in omnibus populis mirabilia eius.

4 Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis,
terribilis est super omnes deos.

5 Quoniam omnes dii gentium inania,
Dominus autem caelos fecit.
6 Magnificentia et pulchritudo in conspectu eius,
potentia et decor in sanctuario eius.

7 Afferte Domino, familiae populorum,
afferte Domino gloriam et potentiam,
8 afferte Domino gloriam nominis eius.
Tollite hostias et introite in atria eius,
9 adorate Dominum in splendore sancto.
Contremiscite a facie eius, universa terra,
10 dicite in gentibus: « Dominus regnavit! ».
Etenim correxit orbem terrae, qui non commovebitur;
iudicabit populos in aequitate.

11 Laetentur caeli, et exsultet terra,
sonet mare et plenitudo eius;
12 gaudebunt campi et omnia, quae in eis sunt.
Tunc exsultabunt omnia ligna silvarum
13 a facie Domini, quia venit,
quoniam venit iudicare terram.
Iudicabit orbem terrae in iustitia
et populos in veritate sua.

Psalmus 97 (96)

1 Dominus regnavit! Exsultet terra,
laetentur insulae multae.
2 Nubes et caligo in circuitu eius,
iustitia et iudicium firmamentum sedis eius.
3 Ignis ante ipsum praecedet
et inflammabit in circuitu inimicos eius.
4 Illustrarunt fulgura eius orbem terrae:
vidit et contremuit terra.
5 Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini,
a facie Domini omnis terra.
6 Annuntiaverunt caeli iustitiam eius,
et viderunt omnes populi gloriam eius.

7 Confundantur omnes, qui adorant sculptilia
et qui gloriantur in simulacris suis.
Adorate eum, omnes angeli eius.

8 Audivit et laetata est Sion,
et exsultaverunt filiae Iudae
propter iudicia tua, Domine.
9 Quoniam tu Dominus, Altissimus super omnem terram,
nimis exaltatus es super omnes deos.

10 Qui diligitis Dominum, odite malum;
custodit ipse animas sanctorum suorum,
de manu peccatoris liberabit eos.
11 Lux orta est iusto,
et rectis corde laetitia.
12 Laetamini, iusti, in Domino
et confitemini memoriae sanctitatis eius.

PSALMUS 98 (97)

1 *Psalmus.*
Cantate Domino canticum novum,
quia mirabilia fecit.

Salvavit sibi dextera eius,
et brachium sanctum eius.
2 Notum fecit Dominus salutare suum,
in conspectu gentium revelavit iustitiam suam.
3 Recordatus est misericordiae suae
et veritatis suae domui Israel.
Viderunt omnes termini terrae
salutare Dei nostri.

4 Iubilate Deo, omnis terra,
erumpite, exsultate et psallite.
5 Psallite Domino in cithara,
in cithara et voce psalmi;
6 in tubis ductilibus et voce tubae corneae,
iubilate in conspectu regis Domini.

7 Sonet mare et plenitudo eius,
orbis terrarum et qui habitant in eo.
8 Flumina plaudent manu,
simul montes exsultabunt
9 a conspectu Domini, quoniam venit iudicare terram.
Iudicabit orbem terrarum in iustitia
et populos in aequitate.

Psalmus 99 (98)

1 Dominus regnavit! Commoveantur populi;
sedet super cherubim, moveatur terra.
2 Dominus in Sion magnus
et excelsus super omnes populos.

3 Confiteantur nomini tuo magno et terribili,
quoniam sanctum est.
4 Rex potens iudicium diligit:
tu statuisti, quae recta sunt,
iudicium et iustitiam in Iacob tu fecisti.

5 Exaltate Dominum Deum nostrum
et adorate ad scabellum pedum eius,
quoniam sanctus est.

6 Moyses et Aaron in sacerdotibus eius
et Samuel inter eos, qui invocant nomen eius.
Invocabant Dominum, et ipse exaudiebat eos,
7 in columna nubis loquebatur ad eos.
Custodiebant testimonia eius
et praeceptum, quod dedit illis.
8 Domine Deus noster, tu exaudiebas eos;
Deus, tu propitius fuisti eis,
ulciscens autem adinventiones eorum.

9 Exaltate Dominum Deum nostrum
et adorate ad montem sanctum eius,
quoniam sanctus Dominus Deus noster.

Psalmus 100 (99)

1 *Psalmus. Ad gratiarum actionem.*
2 Iubilate Domino, omnis terra,
servite Domino in laetitia;
introite in conspectu eius in exsultatione.

3 Scitote quoniam Dominus ipse est Deus;
ipse fecit nos, et ipsius sumus,
populus eius et oves pascuae eius.

4 Introite portas eius in confessione,
atria eius in hymnis,
confitemini illi, benedicite nomini eius.

5 Quoniam suavis est Dominus;
in aeternum misericordia eius,
et usque in generationem et generationem veritas eius.

Psalmus 101 (100)

1 *David. Psalmus.*
Misericordiam et iudicium cantabo;
tibi, Domine, psallam.
2 Intellegam in via immaculata;
quando venies ad me?

Perambulabo in innocentia cordis mei,
in medio domus meae.
3 Non proponam ante oculos meos rem iniustam,
facientem praevaricationes odio habebo,
non adhaerebit mihi.

4 Cor pravum recedet a me,
malignum non cognoscam.
5 Detrahentem secreto proximo suo,
hunc cessare faciam;
superbum oculo et inflatum corde,
hunc non sustinebo.

6 Oculi mei ad fideles terrae, ut sedeant mecum;
qui ambulat in via immaculata, hic mihi ministrabit.
7 Non habitabit in medio domus meae, qui facit superbiam;
qui loquitur iniqua, non stabit in conspectu oculorum meorum.
8 In matutino cessare faciam omnes peccatores terrae,
ut disperdam de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

Psalmus 102 (101)

1 *Preces afflicti, qui defessus*
angorem suum ante Dominum profundit.
2 Domine, exaudi orationem meam,
et clamor meus ad te veniat.
3 Non abscondas faciem tuam a me;
in quacumque die tribulor,
inclina ad me aurem tuam.

In quacumque die invocavero te,
velociter exaudi me.

4 Quia defecerunt sicut fumus dies mei,
et ossa mea sicut cremium aruerunt.
5 Percussum est ut fenum et aruit cor meum,
etenim oblitus sum comedere panem meum.
6 A voce gemitus mei
adhaesit os meum carni meae.

7 Similis factus sum pellicano solitudinis,
factus sum sicut nycticorax in ruinis.
8 Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto.
9 Tota die exprobrabant mihi inimici mei,
exardescentes in me per me iurabant.
10 Quia cinerem tamquam panem manducabam
et potum meum cum fletu miscebam,
11 a facie irae et increpationis tuae,
quia elevans allisisti me.
12 Dies mei sicut umbra declinaverunt,
et ego sicut fenum arui.

13 Tu autem, Domine, in aeternum permanes,
et memoriale tuum in generationem et generationem.
14 Tu exsurgens misereberis Sion,
quia tempus miserendi eius,
quia venit tempus,
15 quoniam placuerunt servis tuis lapides eius
et pulveris eius miserentur.

16 Et timebunt gentes nomen tuum, Domine,
et omnes reges terrae gloriam tuam,
17 quia aedificavit Dominus Sion
et apparuit in gloria sua.
18 Respexit in orationem inopum
et non sprevit precem eorum.

19 Scribantur haec pro generatione altera,
et populus, qui creabitur, laudabit Dominum.
20 Quia prospexit de excelso sanctuario suo,
Dominus de caelo in terram aspexit,
21 ut audiret gemitus compeditorum,
ut solveret filios mortis;
22 ut annuntient in Sion nomen Domini

et laudem eius in Ierusalem,
23 cum congregati fuerint populi in unum
et regna, ut serviant Domino.

24 Humiliavit in via virtutem meam,
abbreviavit dies meos.
Dicam: « Deus meus,
25 ne auferas me in dimidio dierum meorum;
in generationem et generationem sunt anni tui.
26 Initio terram fundasti;
et opera manuum tuarum sunt caeli.
27 Ipsi peribunt, tu autem permanes;
et omnes sicut vestimentum veterascent,
et sicut opertorium mutabis eos, et mutabuntur.

28 Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient.
29 Filii servorum tuorum habitabunt,
et semen eorum in conspectu tuo firmabitur ».

Psalmus 103 (102)

1 *David.*
Benedic, anima mea, Domino,
et omnia, quae intra me sunt, nomini sancto eius.
2 Benedic, anima mea, Domino
et noli oblivisci omnes retributiones eius.

3 Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis,
qui sanat omnes infirmitates tuas;
4 qui redimit de interitu vitam tuam,
qui coronat te in misericordia et miserationibus;
5 qui replet in bonis aetatem tuam:
renovabitur ut aquilae iuventus tua.

6 Faciens iustitias Dominus
et iudicium omnibus iniuriam patientibus.
7 Notas fecit vias suas Moysi,
filiis Israel adinventiones suas. —

[103] 5 *Aetatem* – Qui sensus deductus est a voce Hebraica *'ādāh*, i. e. « appropinquare, progredi (aetate) », in TM scriptum invenitur « ornamentum », quod cum contextu orationis non congruit

8 Miserator et misericors Dominus,
longanimis et multae misericordiae.
9 Non in perpetuum contendet
neque in aeternum irascetur.
10 Non secundum peccata nostra fecit nobis
neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.

11 Quoniam, quantum exaltatur caelum a terra,
praevaluit misericordia eius super timentes eum;
12 quantum distat ortus ab occidente,
longe fecit a nobis iniquitates nostras.
13 Quomodo miseretur pater filiorum,
misertus est Dominus timentibus se.

14 Quoniam ipse cognovit figmentum nostrum,
recordatus est quoniam pulvis sumus.
15 Homo: sicut fenum dies eius,
tamquam flos agri sic efflorebit.
16 Spirat ventus in illum, et non subsistet,
et non cognoscet eum amplius locus eius.

17 Misericordia autem Domini ab aeterno
et usque in aeternum super timentes eum;
et iustitia illius in filios filiorum,
18 in eos, qui servant testamentum eius
et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea.
19 Dominus in caelo paravit sedem suam,
et regnum ipsius omnibus dominabitur.

20 Benedicite Domino, omnes angeli eius,
potentes virtute, facientes verbum illius
in audiendo vocem sermonum eius.
21 Benedicite Domino, omnes virtutes eius,
ministri eius, qui facitis voluntatem eius.
22 Benedicite Domino, omnia opera eius,
in omni loco dominationis eius.
Benedic, anima mea, Domino.

Psalmus 104 (103)

1 Benedic, anima mea, Domino.
Domine Deus meus, magnificatus es vehementer!
Maiestatem et decorem induisti,
2 amictus lumine sicut vestimento. —

Extendens caelum sicut velum,
3 qui exstruis in aquis cenacula tua.
Qui ponis nubem ascensum tuum,
qui ambulas super pennas ventorum.
4 Qui facis angelos tuos spiritus
et ministros tuos ignem urentem.

5 Qui fundasti terram super stabilitatem suam,
non inclinabitur in saeculum saeculi.
6 Abyssus sicut vestimentum operuit eam,
super montes stabant aquae.
7 Ab increpatione tua fugiunt,
a voce tonitrui tui formidant.
8 Ascendunt in montes et descendunt in valles,
in locum, quem statuisti eis.
9 Terminum posuisti, quem non transgredientur,
neque convertentur operire terram.

10 Qui emittis fontes in torrentes;
inter medium montium pertransibunt,
11 potabunt omnes bestias agri,
exstinguent onagri sitim suam.
12 Super ea volucres caeli habitabunt,
de medio ramorum dabunt voces.

13 Rigas montes de cenaculis tuis,
de fructu operum tuorum satias terram.
14 Producis fenum iumentis
et herbam servituti hominum,
educens panem de terra
15 et vinum, quod laetificat cor hominis;
exhilarans faciem in oleo,
panis autem cor hominis confirmat.

16 Saturabuntur ligna Domini
et cedri Libani, quas plantavit.
17 Illic passeres nidificabunt,
erodii domus in vertice earum.
18 Montes excelsi cervis,
petrae refugium hyracibus.

19 Fecit lunam ad tempora signanda,
sol cognovit occasum suum.

20 Posuisti tenebras, et facta est nox:
in ipsa reptabunt omnes bestiae silvae,
21 catuli leonum rugientes, ut rapiant
et quaerant a Deo escam sibi.
22 Oritur sol, et congregantur,
et in cubilibus suis recumbunt.
23 Exit homo ad opus suum
et ad operationem suam usque ad vesperum.

24 Quam multiplicata sunt opera tua, Domine!
Omnia in sapientia fecisti,
impleta est terra creatura tua.
25 Hoc mare magnum et spatiosum et latum:
illic reptilia, quorum non est numerus,
animalia pusilla cum magnis;
26 illic naves pertransibunt,
Leviathan, quem formasti ad ludendum cum eo.

27 Omnia a te exspectant,
ut des illis escam in tempore suo.
28 Dante te illis, colligent,
aperiente te manum tuam, implebuntur bonis.
29 Avertente autem te faciem, turbabuntur;
auferes spiritum eorum, et deficient
et in pulverem suum revertentur.
30 Emittes spiritum tuum, et creabuntur,
et renovabis faciem terrae.

31 Sit gloria Domini in saeculum;
laetetur Dominus in operibus suis.
32 Qui respicit terram et facit eam tremere,
qui tangit montes, et fumigant.
33 Cantabo Domino in vita mea,
psallam Deo meo quamdiu sum.
34 Iucundum sit ei eloquium meum,
ego vero delectabor in Domino.

35 Deficiant peccatores a terra
et iniqui, ita ut non sint.
Benedic, anima mea, Domino.

Psalmus 105 (104)

1 Alleluia.
Confitemini Domino et invocate nomen eius,
annuntiate inter gentes opera eius.
2 Cantate ei et psallite ei,
meditamini in omnibus mirabilibus eius.
3 Laudamini in nomine sancto eius,
laetetur cor quaerentium Dominum.

4 Quaerite Dominum et potentiam eius,
quaerite faciem eius semper.
5 Mementote mirabilium eius, quae fecit,
prodigia eius et iudicia oris eius,
6 semen Abraham, servi eius,
filii Iacob, electi eius.

7 Ipse Dominus Deus noster;
in universa terra iudicia eius.
8 Memor fuit in saeculum testamenti sui,
verbi, quod mandavit in mille generationes,
9 quod disposuit cum Abraham,
et iuramenti sui ad Isaac.

10 Et statuit illud Iacob in praeceptum
et Israel in testamentum aeternum
11 dicens: « Tibi dabo terram Chanaan
funiculum hereditatis vestrae ».
12 Cum essent numero brevi,
paucissimi et peregrini in ea
13 et pertransirent de gente in gentem
et de regno ad populum alterum,
14 non permisit hominem nocere eis
et corripuit pro eis reges:
15 « Nolite tangere christos meos
et in prophetis meis nolite malignari ».

16 Et vocavit famem super terram
et omne baculum panis contrivit.
17 Misit ante eos virum,
in servum venumdatus est Ioseph.
18 Strinxerunt in compedibus pedes eius,
in ferrum intravit collum eius,

19 donec veniret verbum eius,
eloquium Domini purgaret eum.
20 Misit rex et solvit eum,
princeps populorum, et dimisit eum;
21 constituit eum dominum domus suae
et principem omnis possessionis suae,
22 ut erudiret principes eius sicut semetipsum
et senes eius prudentiam doceret.

23 Et intravit Israel in Aegyptum,
et Iacob peregrinus fuit in terra Cham.
24 Et auxit populum suum vehementer
et confortavit eum super inimicos eius.
25 Convertit cor eorum, ut odirent populum eius
et dolum facerent in servos eius.
26 Misit Moysen servum suum,
Aaron, quem elegit.
27 Posuit in eis verba signorum suorum
et prodigiorum in terra Cham.

28 Misit tenebras et obscuravit,
et restiterunt sermonibus eius.
29 Convertit aquas eorum in sanguinem
et occidit pisces eorum.
30 Edidit terra eorum ranas
in penetralibus regum ipsorum.
31 Dixit, et venit coenomyia
et scinifes in omnibus finibus eorum.
32 Posuit pluvias eorum grandinem,
ignem comburentem in terra ipsorum.
33 Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum
et contrivit lignum finium eorum.

34 Dixit, et venit locusta
et bruchus, cuius non erat numerus,
35 et comedit omne fenum in terra eorum
et comedit fructum terrae eorum.
36 Et percussit omne primogenitum in terra eorum,
primitias omnis roboris eorum.

37 Et eduxit eos cum argento et auro;
et non erat in tribubus eorum infirmus.

38 Laetata est Aegyptus in profectione eorum,
quia incubuit timor eorum super eos.
39 Expandit nubem in protectionem
et ignem, ut luceret eis per noctem.

40 Petierunt, et venit coturnix,
et pane caeli saturavit eos.
41 Dirupit petram, et fluxerunt aquae,
abierunt in sicco flumina.
42 Quoniam memor fuit verbi sancti sui
ad Abraham puerum suum.

43 Et eduxit populum suum in exsultatione,
electos suos in laetitia.
44 Et dedit illis regiones gentium,
et labores populorum possederunt,
45 ut custodiant iustificationes eius
et leges eius servent.
ALLELUIA.

PSALMUS 106 (105)

1 ALLELUIA.
Confitemini Domino, quoniam bonus,
quoniam in saeculum misericordia eius.

2 Quis loquetur potentias Domini,
auditas faciet omnes laudes eius?
3 Beati, qui custodiunt iudicium
et faciunt iustitiam in omni tempore.

4 Memento nostri, Domine, in beneplacito populi tui,
visita nos in salutari tuo,
5 ut videamus bona electorum tuorum,
ut laetemur in laetitia gentis tuae,
ut gloriemur cum hereditate tua.

6 Peccavimus cum patribus nostris,
iniuste egimus, iniquitatem fecimus.
7 Patres nostri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua,
non fuerunt memores multitudinis misericordiarum tuarum
et irritaverunt ascendentes in mare, mare Rubrum.
8 Et salvavit eos propter nomen suum,
ut notam faceret potentiam suam. —

9 Et increpuit mare Rubrum et exsiccatum est,
et deduxit eos in abyssis sicut in deserto.
10 Et salvavit eos de manu odientis
et redemit eos de manu inimici.
11 Et operuit aqua tribulantes eos:
unus ex eis non remansit.
12 Et crediderunt verbis eius
et cantaverunt laudem eius.

13 Cito obliti sunt operum eius
et non sustinuerunt consilium eius;
14 et concupierunt concupiscentiam in deserto
et tentaverunt Deum in inaquoso.
15 Et dedit eis petitionem ipsorum
et misit saturitatem in animas eorum.

16 Et zelati sunt Moysen in castris,
Aaron sanctum Domini.
17 Aperta est terra et deglutivit Dathan
et operuit super congregationem Abiram.
18 Et exarsit ignis in synagoga eorum,
flamma combussit peccatores.

19 Et fecerunt vitulum in Horeb
et adoraverunt sculptile;
20 et mutaverunt gloriam suam
in similitudinem tauri comedentis fenum.
21 Obliti sunt Deum, qui salvavit eos,
qui fecit magnalia in Aegypto,
22 mirabilia in terra Cham,
terribilia in mari Rubro.
23 Et dixit quia disperderet eos,
nisi affuisset Moyses electus eius:
stetit in confractione in conspectu eius,
ut averteret iram eius, ne destrueret eos.

24 Et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem,
non crediderunt verbo eius.
25 Et murmuraverunt in tabernaculis suis,
non exaudierunt vocem Domini.
26 Et elevavit manum suam super eos,
ut prosterneret eos in deserto

27 et ut deiceret semen eorum in nationibus
et dispergeret eos in regionibus.

28 Et adhaeserunt Baalphegor
et comederunt sacrificia mortuorum;
29 et irritaverunt eum in adinventionibus suis,
et irrupit in eos ruina.
30 Et stetit Phinees et fecit iudicium,
et cessavit quassatio,
31 et reputatum est ei in iustitiam,
in generationem et generationem usque in sempiternum.

32 Et irritaverunt eum ad aquas Meriba,
et vexatus est Moyses propter eos,
33 quia exacerbaverunt spiritum eius,
et temere locutus est in labiis suis.

34 Non disperdiderunt gentes,
quas dixit Dominus illis.
35 Et commixti sunt inter gentes
et didicerunt opera eorum.
36 Et servierunt sculptilibus eorum,
et factum est illis in scandalum.

37 Et immolaverunt filios suos
et filias suas daemoniis.
38 Et effuderunt sanguinem innocentem,
sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum,
quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan.
Et infecta est terra in sanguinibus,
39 et contaminati sunt in operibus suis
et fornicati sunt in adinventionibus suis.

40 Et exarsit ira Dominus in populum suum
et abominatus est hereditatem suam
41 et tradidit eos in manus gentium,
et dominati sunt eorum, qui oderunt eos.
42 Et tribulaverunt eos inimici eorum,
et humiliati sunt sub manibus eorum.

43 Saepe liberavit eos;
ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo
et corruerunt in iniquitatibus suis.
44 Et vidit tribulationem eorum,
cum audivit clamorem eorum. —

45 Et memor fuit testamenti sui
et paenituit eum secundum multitudinem misericordiae suae.
46 Et dedit eos in miserationes
in conspectu omnium, qui captivos duxerant eos.

47 Salvos nos fac, Domine Deus noster,
et congrega nos de nationibus,
ut confiteamur nomini sancto tuo
et gloriemur in laude tua.

48 Benedictus Dominus, Deus Israel,
a saeculo et usque in saeculum.
Et dicet omnis populus: « Fiat, fiat ».

LIBER V (*Psalmi* 107-150)

PSALMUS 107 (106)

1 ALLELUIA.
Confitemini Domino, quoniam bonus,
quoniam in saeculum misericordia eius.
2 Dicant, qui redempti sunt a Domino,
quos redemit de manu adversarii,
3 et de regionibus congregavit eos,
a solis ortu et occasu,
ab aquilone et mari.

4 Erraverunt in solitudine, in inaquoso,
viam civitatis habitationis non invenerunt.
5 Esurientes et sitientes,
anima eorum in ipsis defecit.
6 Et clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur,
et de necessitatibus eorum eripuit eos.

7 Et deduxit eos in viam rectam,
ut irent in civitatem habitationis.
8 Confiteantur Domino propter misericordiam eius
et mirabilia eius in filios hominum,
9 quia satiavit animam sitientem
et animam esurientem replevit bonis.

10 Sedentes in tenebris et umbra mortis,
vincti in mendicitate et ferro,
11 quia exacerbaverunt eloquia Dei
et consilium Altissimi spreverunt.
12 Et humiliavit in laboribus cor eorum,
infirmati sunt, nec fuit qui adiuvaret.
13 Et clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur,
et de necessitatibus eorum liberavit eos.

14 Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis
et vincula eorum dirupit.

15 Confiteantur Domino propter misericordiam eius
et mirabilia eius in filios hominum,
16 quia contrivit portas aereas
et vectes ferreos confregit.

17 Stulti facti sunt in via iniquitatis suae
et propter iniustitias suas afflicti sunt;
18 omnem escam abominata est anima eorum,
et appropinquaverunt usque ad portas mortis.
19 Et clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur,
et de necessitatibus eorum liberavit eos.

20 Misit verbum suum et sanavit eos
et eripuit eos de interitionibus eorum.
21 Confiteantur Domino propter misericordiam eius
et mirabilia eius in filios hominum,
22 et sacrificent sacrificium laudis
et annuntient opera eius in exsultatione.

23 Qui descendunt mare in navibus,
facientes operationem in aquis multis,
24 ipsi viderunt opera Domini
et mirabilia eius in profundo.
25 Dixit et excitavit spiritum procellae,
et exaltati sunt fluctus eius.
26 Ascendunt usque ad caelos
et descendunt usque ad abyssos;
anima eorum in malis tabescebat.
27 Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius,
et omnis sapientia eorum devorata est.
28 Et clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur,
et de necessitatibus eorum eduxit eos.

29 Et statuit procellam eius in auram,
et tacuerunt fluctus eius.
30 Et laetati sunt quia siluerunt,
et deduxit eos in portum voluntatis eorum.
31 Confiteantur Domino propter misericordiam eius
et mirabilia eius in filios hominum,
32 et exaltent eum in ecclesia plebis
et in conventu seniorum laudent eum.

33 Posuit flumina in desertum
et exitus aquarum in sitim,

34 terram fructiferam in salsuginem
a malitia inhabitantium in ea.
35 Posuit desertum in stagna aquarum
et terram sine aqua in exitus aquarum.

36 Et collocavit illic esurientes,
et constituerunt civitatem habitationis.
37 Et seminaverunt agros et plantaverunt vineas
et fecerunt fructum in proventum suum.
38 Et benedixit eis, et multiplicati sunt nimis,
et iumenta eorum non minoravit.
39 Et pauci facti sunt et vexati sunt
a tribulatione malorum et dolore.

40 Effudit contemptionem super principes
et errare fecit eos in deserto invio.
41 Et suscepit pauperem de inopia
et posuit sicut oves familias.
42 Videbunt recti et laetabuntur,
et omnis iniquitas oppilabit os suum.
43 Quis sapiens, et custodiet haec
et intelleget misericordias Domini?

Psalmus 108 (107)

1 *Canticum. Psalmus. David.*
2 Paratum cor meum, Deus,
paratum cor meum,
cantabo et psallam. Euge, gloria mea!
3 Exsurge, psalterium et cithara,
excitabo auroram.

4 Confitebor tibi in populis, Domine,
et psallam tibi in nationibus,
5 quia magna est usque ad caelos misericordia tua
et usque ad nubes veritas tua.
6 Exaltare super caelos, Deus,
et super omnem terram gloria tua.
7 Ut liberentur dilecti tui,
salvum fac dextera tua et exaudi me.

8 Deus locutus est in sancto suo:
« Exsultabo et dividam Sichimam
et convallem Succoth dimetiar;

9 meus est Galaad et meus est Manasses
et Ephraim fortitudo capitis mei,
Iuda sceptrum meum.
10 Moab lebes lavacri mei;
super Idumaeam extendam calceamentum meum,
super Philistaeam vociferabor ».

11 Quis deducet me in civitatem munitam?
Quis deducet me usque in Idumaeam?
12 Nonne, Deus, qui reppulisti nos?
Et non exibis, Deus, in virtutibus nostris?
13 Da nobis auxilium de tribulatione,
quia vana salus hominis.
14 In Deo faciemus virtutem,
et ipse conculcabit inimicos nostros.

PSALMUS 109 (108)

1 *Magistro chori. David. Psalmus.*
Deus laudis meae, ne tacueris,
2 quia os peccatoris et os dolosi super me apertum est.

Locuti sunt adversum me lingua dolosa
3 et sermonibus odii circumdederunt me
et expugnaverunt me gratis.
4 Pro dilectione mea adversabantur mihi;
ego autem orabam.
5 Et posuerunt adversum me mala pro bonis
et odium pro dilectione mea.

6 Constitue super eum peccatorem,
et adversarius stet a dextris eius.
7 Cum iudicatur, exeat condemnatus,
et oratio eius fiat in peccatum.
8 Fiant dies eius pauci,
et ministerium eius accipiat alter.
9 Fiant filii eius orphani,
et uxor eius vidua.
10 Instabiles vagentur filii eius et mendicent
et eiciantur de ruinis suis. —

11 Scrutetur fenerator omnem substantiam eius,
et diripiant alieni labores eius.
12 Non sit qui praebeat illi misericordiam,
nec sit qui misereatur pupillis eius.
13 Fiant nati eius in interitum,
in generatione una deleatur nomen eorum.
14 In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini,
et peccatum matris eius non deleatur.
15 Fiant contra Dominum semper,
et disperdat de terra memoriam eorum.

16 Pro eo quod non est recordatus facere misericordiam
et persecutus est hominem inopem et mendicum
et compunctum corde, ut mortificaret.
17 Et dilexit maledictionem: et veniat ei;
et noluit benedictionem: et elongetur ab eo.
18 Et induit maledictionem sicut vestimentum:
et intret sicut aqua in interiora eius
et sicut oleum in ossa eius.
19 Fiat ei sicut indumentum, quo operitur,
et sicut zona, qua semper praecingitur.
20 Haec retributio eorum, qui adversantur mihi apud Dominum
et qui loquuntur mala adversus animam meam.

21 Et tu, Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum,
quia suavis est misericordia tua;
libera me, 22 quia egenus et pauper ego sum,
et cor meum vulneratum est intra me.
23 Sicut umbra, cum declinat, pertransii,
excussus sum sicut locustae.
24 Genua mea infirmata sunt ieiunio,
et caro mea contabuit absque oleo.
25 Et ego factus sum opprobrium illis:
viderunt me et moverunt capita sua.

26 Adiuva me, Domine Deus meus,
salvum me fac secundum misericordiam tuam.
27 Et sciant quia manus tua haec:
tu, Domine, hoc fecisti.
28 Maledicant illi, et tu benedicas;
qui insurgunt in me, confundantur,
servus autem tuus laetabitur.

29 Induantur, qui detrahunt mihi, pudore
et operiantur sicut diploide confusione sua.

30 Confitebor Domino nimis in ore meo
et in medio multorum laudabo eum,
31 quia astitit a dextris pauperis,
ut salvam faceret a iudicantibus animam eius.

PSALMUS 110 (109)

1 *David. Psalmus.*
Dixit Dominus Domino meo: « Sede a dextris meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum ».

2 Virgam potentiae tuae emittet Dominus ex Sion:
dominare in medio inimicorum tuorum.
3 Tecum principatus in die virtutis tuae,
in splendoribus sanctis,
ex utero ante luciferum genui te.

4 Iuravit Dominus et non paenitebit eum:
« Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech ».
5 Dominus a dextris tuis,
conquassabit in die irae suae reges.
6 Iudicabit in nationibus: cumulantur cadavera,
conquassabit capita in terra spatiosa.

7 De torrente in via bibet,
propterea exaltabit caput.

PSALMUS 111 (110)

1 ALLELUIA.
ALEPH. Confitebor Domino in toto corde meo,
BETH. in consilio iustorum et congregatione.

2 GHIMEL. Magna opera Domini,
DALETH. exquirenda omnibus, qui cupiunt ea.
3 HE. Decor et magnificentia opus eius,
VAU. et iustitia eius manet in saeculum saeculi.

[110] [3] Totus versus corruptus est; attendantur commentaria de hoc loco; idem dicendum de v. 6

4 Zain. Memoriam fecit mirabilium suorum,
Heth. misericors et miserator Dominus.
5 Teth. Escam dedit timentibus se;
Iod. memor erit in saeculum testamenti sui.

6 Caph. Virtutem operum suorum annuntiavit populo suo,
Lamed. ut det illis hereditatem gentium;
7 Mem. opera manuum eius veritas et iudicium.
Nun. Fidelia omnia mandata eius,
8 Samech. confirmata in saeculum saeculi,
Ain. facta in veritate et aequitate.
9 Phe. Redemptionem misit populo suo,
Sade. mandavit in aeternum testamentum suum.

Coph. Sanctum et terribile nomen eius.
10 Res. Initium sapientiae timor Domini,
Sin. intellectus bonus omnibus facientibus ea;
Tau. laudatio eius manet in saeculum saeculi.

Psalmus 112 (111)

1 Alleluia.
Aleph. Beatus vir, qui timet Dominum,
Beth. in mandatis eius cupit nimis.
2 Ghimel. Potens in terra erit semen eius,
Daleth. generatio rectorum benedicetur.
3 He. Gloria et divitiae in domo eius,
Vau. et iustitia eius manet in saeculum saeculi.

4 Zain. Exortum est in tenebris lumen rectis,
Heth. misericors et miserator et iustus.
5 Teth. Iucundus homo, qui miseretur et commodat,
Iod. disponet res suas in iudicio,
6 Caph. quia in aeternum non commovebitur.

Lamed. In memoria aeterna erit iustus,
7 Mem. ab auditione mala non timebit.
Nun. Paratum cor eius, sperans in Domino,
8 Samech. confirmatum est cor eius, non timebit,
Ain. donec despiciat inimicos suos.
9 Phe. Distribuit, dedit pauperibus;
Sade. iustitia eius manet in saeculum saeculi,
Coph. cornu eius exaltabitur in gloria. —

10 Res. Peccator videbit et irascetur,
Sin. dentibus suis fremet et tabescet.
Tau. Desiderium peccatorum peribit.

Psalmus 113 (112)

1 Alleluia.
Laudate, pueri Domini,
laudate nomen Domini.
2 Sit nomen Domini benedictum
ex hoc nunc et usque in saeculum.
3 A solis ortu usque ad occasum
laudabile nomen Domini.

4 Excelsus super omnes gentes Dominus,
super caelos gloria eius.
5 Quis sicut Dominus Deus noster,
qui in altis habitat
6 et se inclinat, ut respiciat
in caelum et in terram?

7 Suscitans de terra inopem,
de stercore erigens pauperem,
8 ut collocet eum cum principibus,
cum principibus populi sui.

9 Qui habitare facit sterilem in domo,
matrem filiorum laetantem.

Psalmus 114 (113 A)

1 Alleluia.
In exitu Israel de Aegypto,
domus Iacob de populo barbaro,
2 factus est Iuda sanctuarium eius,
Israel potestas eius.

3 Mare vidit et fugit,
Iordanis conversus est retrorsum;
4 montes saltaverunt ut arietes,
et colles sicut agni ovium. —

5 Quid est tibi, mare, quod fugisti?
Et tu, Iordanis, quia conversus es retrorsum?
6 Montes, quod saltastis sicut arietes,
et colles, sicut agni ovium?

7 A facie Domini contremisce, terra,
a facie Dei Iacob,
8 qui convertit petram in stagna aquarum
et silicem in fontes aquarum.

PSALMUS 115 (113 B)

1 Non nobis, Domine, non nobis,
sed nomini tuo da gloriam
super misericordia tua et veritate tua.
2 Quare dicent gentes:
« Ubi est Deus eorum? ».
3 Deus autem noster in caelo;
omnia, quaecumque voluit, fecit.

4 Simulacra gentium argentum et aurum,
opera manuum hominum.
5 Os habent et non loquentur,
oculos habent et non videbunt.
6 Aures habent et non audient,
nares habent et non odorabunt.
7 Manus habent et non palpabunt,
pedes habent et non ambulabunt;
non clamabunt in gutture suo.
8 Similes illis erunt, qui faciunt ea,
et omnes, qui confidunt in eis.

9 Domus Israel speravit in Domino:
adiutorium eorum et scutum eorum est.
10 Domus Aaron speravit in Domino:
adiutorium eorum et scutum eorum est.
11 Qui timent Dominum, speraverunt in Domino:
adiutorium eorum et scutum eorum est.

12 Dominus memor fuit nostri
et benedicet nobis:
benedicet domui Israel,

benedicet domui Aaron,
13 benedicet omnibus, qui timent Dominum,
pusillis cum maioribus.

14 Adiciat Dominus super vos,
super vos et super filios vestros.
15 Benedicti vos a Domino,
qui fecit caelum et terram.

16 Caeli, caeli sunt Domino,
terram autem dedit filiis hominum.
17 Non mortui laudabunt te, Domine,
neque omnes, qui descendunt in silentium,
18 sed nos, qui vivimus, benedicimus Domino
ex hoc nunc et usque in saeculum.

PSALMUS 116 (114, 1-9; 115)

1 ALLELUIA.

Dilexi, quoniam exaudit Dominus
vocem deprecationis meae.
2 Quia inclinavit aurem suam mihi,
cum in diebus meis invocabam.

3 Circumdederunt me funes mortis,
et angustiae inferni invenerunt me.
Tribulationem et dolorem inveni
4 et nomen Domini invocabam:
« O Domine, libera animam meam ».

5 Misericors Dominus et iustus,
et Deus noster miseretur.
6 Custodiens parvulos Dominus;
humiliatus sum, et salvum me faciet.

7 Convertere, anima mea, in requiem tuam,
quia Dominus benefecit tibi;
8 quia eripuit animam meam de morte,
oculos meos a lacrimis,
pedes meos a lapsu.
9 Ambulabo coram Domino
in regione vivorum. —

10 Credidi, etiam cum locutus sum:
« Ego humiliatus sum nimis ».
11 Ego dixi in trepidatione mea:
« Omnis homo mendax ».

12 Quid retribuam Domino
pro omnibus, quae retribuit mihi?
13 Calicem salutaris accipiam
et nomen Domini invocabo.

14 Vota mea Domino reddam
coram omni populo eius.
15 Pretiosa in conspectu Domini
mors sanctorum eius.

16 O Domine, ego servus tuus,
ego servus tuus et filius ancillae tuae.
Dirupisti vincula mea:
17 tibi sacrificabo hostiam laudis
et nomen Domini invocabo.

18 Vota mea Domino reddam
coram omni populo eius
19 in atriis domus Domini,
in medio tui, Ierusalem.

Psalmus 117 (116)

1 Alleluia.

Laudate Dominum, omnes gentes,
collaudate eum, omnes populi.

2 Quoniam confirmata est super nos misericordia eius,
et veritas Domini manet in aeternum.

Psalmus 118 (117)

1 Alleluia.

Confitemini Domino, quoniam bonus,
quoniam in saeculum misericordia eius.

2 Dicat nunc Israel, quoniam bonus,
quoniam in saeculum misericordia eius.

3 Dicat nunc domus Aaron,
quoniam in saeculum misericordia eius.
4 Dicant nunc, qui timent Dominum,
quoniam in saeculum misericordia eius.

5 De tribulatione invocavi Dominum,
et exaudivit me educens in latitudinem Dominus.
6 Dominus mecum,
non timebo, quid faciat mihi homo.
7 Dominus mecum adiutor meus,
et ego despiciam inimicos meos.

8 Bonum est confugere ad Dominum
quam confidere in homine.
9 Bonum est confugere ad Dominum
quam confidere in principibus.

10 Omnes gentes circuierunt me,
et in nomine Domini excidi eos.
11 Circumdantes circumdederunt me,
et in nomine Domini excidi eos.
12 Circumdederunt me sicut apes
et exarserunt sicut ignis in spinis,
et in nomine Domini excidi eos.
13 Impellentes impulerunt me, ut caderem,
et Dominus adiuvit me.
14 Fortitudo mea et laus mea Dominus
et factus est mihi in salutem.

15 Vox iubilationis et salutis
in tabernaculis iustorum:
« Dextera Domini fecit virtutem!
16 Dextera Domini exaltata est;
dextera Domini fecit virtutem! ».

17 Non moriar, sed vivam
et narrabo opera Domini.
18 Castigans castigavit me Dominus
et morti non tradidit me.
19 Aperite mihi portas iustitiae;
ingressus in eas confitebor Domino.

20 Haec porta Domini;
iusti intrabunt in eam. —

21 Confitebor tibi, quoniam exaudisti me
et factus es mihi in salutem.

22 Lapidem quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli;
23 a Domino factum est istud
et est mirabile in oculis nostris.
24 Haec est dies, quam fecit Dominus:
exsultemus et laetemur in ea.

25 O Domine, salvum me fac;
o Domine, da prosperitatem!

26 Benedictus, qui venit in nomine Domini.
Benedicimus vobis de domo Domini.

27 Deus Dominus et illuxit nobis.
Instruite sollemnitatem in ramis condensis
usque ad cornua altaris.

28 Deus meus es tu, et confitebor tibi,
Deus meus, et exaltabo te.

29 Confitemini Domino, quoniam bonus,
quoniam in saeculum misericordia eius.

Psalmus 119 (118)

1 Alleluia.

Aleph. Beati immaculati in via,
qui ambulant in lege Domini.
2 Beati, qui servant testimonia eius,
in toto corde exquirunt eum.
3 Non enim operati sunt iniquitatem,
in viis eius ambulaverunt.
4 Tu mandasti
mandata tua custodiri nimis.
5 Utinam dirigantur viae meae
ad custodiendas iustificationes tuas!
6 Tunc non confundar,
cum perspexero in omnibus praeceptis tuis.
7 Confitebor tibi in directione cordis,
in eo quod didici iudicia iustitiae tuae.
8 Iustificationes tuas custodiam,
non me derelinquas usquequaque. —

9 BETH. In quo mundabit adulescentior viam suam?
In custodiendo sermones tuos.
10 In toto corde meo exquisivi te,
ne errare me facias a praeceptis tuis.
11 In corde meo abscondi eloquia tua,
ut non peccem tibi.
12 Benedictus es, Domine;
doce me iustificationes tuas.
13 In labiis meis
numeravi omnia iudicia oris tui.
14 In via testimoniorum tuorum delectatus sum
sicut in omnibus divitiis.
15 In mandatis tuis exercebor
et considerabo vias tuas.
16 In iustificationibus tuis delectabor,
non obliviscar sermonem tuum.

17 GHIMEL. Benefac servo tuo, et vivam
et custodiam sermonem tuum.
18 Revela oculos meos,
et considerabo mirabilia de lege tua.
19 Incola ego sum in terra,
non abscondas a me praecepta tua.
20 Defecit anima mea in desiderando iudicia tua
in omni tempore.
21 Increpasti superbos;
maledicti, qui errant a praeceptis tuis.
22 Aufer a me opprobrium et contemptum,
quia testimonia tua servavi.
23 Etsi principes sedent et adversum me loquuntur,
servus tamen tuus exercetur in iustificationibus tuis.
24 Nam et testimonia tua delectatio mea,
et consilium meum iustificationes tuae.

25 DALETH. Adhaesit pulveri anima mea;
vivifica me secundum verbum tuum.
26 Vias meas enuntiavi, et exaudisti me;
doce me iustificationes tuas.
27 Viam mandatorum tuorum fac me intellegere,
et exercebor in mirabilibus tuis.
28 Lacrimata est anima mea prae maerore;
erige me secundum verbum tuum.

29 Viam mendacii averte a me
et legem tuam da mihi benigne.
30 Viam veritatis elegi,
iudicia tua proposui mihi.
31 Adhaesi testimoniis tuis, Domine;
noli me confundere.
32 Viam mandatorum tuorum curram,
quia dilatasti cor meum.

33 HE. Legem pone mihi, Domine, viam iustificationum tuarum,
et servabo eam semper.
34 Da mihi intellectum, et servabo legem tuam
et custodiam illam in toto corde meo.
35 Deduc me in semitam praeceptorum tuorum,
quia ipsam volui.
36 Inclina cor meum in testimonia tua
et non in avaritiam.
37 Averte oculos meos, ne videant vanitatem;
in via tua vivifica me.
38 Suscita servo tuo eloquium tuum,
quod est ad timorem tuum.
39 Amove opprobrium meum, quod suspicatus sum,
quia iudicia tua iucunda.
40 Ecce concupivi mandata tua;
in iustitia tua vivifica me.

41 VAU. Et veniat super me misericordia tua, Domine,
salutare tuum secundum eloquium tuum.
42 Et respondebo exprobrantibus mihi verbum,
quia speravi in sermonibus tuis.
43 Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque,
quia in iudiciis tuis supersperavi.
44 Et custodiam legem tuam semper,
in saeculum et in saeculum saeculi.
45 Et ambulabo in latitudine,
quia mandata tua exquisivi.
46 Et loquar de testimoniis tuis in conspectu regum
et non confundar.
47 Et delectabor in praeceptis tuis,
quae dilexi.
48 Et levabo manus meas ad praecepta tua, quae dilexi;
et exercebor in iustificationibus tuis. —

49 ZAIN. Memor esto verbi tui servo tuo,
in quo mihi spem dedisti.
50 Hoc me consolatum est in humiliatione mea,
quia eloquium tuum vivificavit me.
51 Superbi deriserunt me vehementer;
a lege autem tua non declinavi.
52 Memor fui iudiciorum tuorum a saeculo, Domine,
et consolatus sum.
53 Indignatio tenuit me
propter peccatores derelinquentes legem tuam.
54 Cantica factae sunt mihi iustificationes tuae
in loco peregrinationis meae.
55 Memor fui nocte nominis tui, Domine,
et custodiam legem tuam.
56 Hoc factum est mihi,
quia mandata tua servavi.

57 HETH. Portio mea Dominus:
dixi custodire verba tua.
58 Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo;
miserere mei secundum eloquium tuum.
59 Cogitavi vias meas
et converti pedes meos in testimonia tua.
60 Festinavi et non sum moratus,
ut custodiam praecepta tua.
61 Funes peccatorum circumplexi sunt me,
et legem tuam non sum oblitus.
62 Media nocte surgebam ad confitendum tibi
super iudicia iustitiae tuae.
63 Particeps ego sum omnium timentium te
et custodientium mandata tua.
64 Misericordia tua, Domine, plena est terra;
iustificationes tuas doce me.

65 TETH. Bonitatem fecisti cum servo tuo, Domine,
secundum verbum tuum.
66 Bonitatem et prudentiam et scientiam doce me,
quia praeceptis tuis credidi.
67 Priusquam humiliarer ego erravi;
nunc autem eloquium tuum custodiam.
68 Bonus es tu et benefaciens,
doce me iustificationes tuas.

69 Excogitaverunt contra me dolosa superbi,
ego autem in toto corde meo servabo mandata tua.
70 Incrassatum est sicut adeps cor eorum,
ego vero in lege tua delectatus sum.
71 Bonum mihi quia humiliatus sum,
ut discam iustificationes tuas.
72 Bonum mihi lex oris tui
super milia auri et argenti.

73 Iod. Manus tuae fecerunt me et plasmaverunt me;
da mihi intellectum, et discam praecepta tua.
74 Qui timent te, videbunt me et laetabuntur,
quia in verba tua supersperavi.
75 Cognovi, Domine, quia aequitas iudicia tua,
et in veritate humiliasti me.
76 Fiat misericordia tua, ut consoletur me,
secundum eloquium tuum servo tuo.
77 Veniant mihi miserationes tuae, et vivam,
quia lex tua delectatio mea est.
78 Confundantur superbi, quoniam dolose incurvaverunt me,
ego autem exercebor in mandatis tuis.
79 Convertantur mihi timentes te
et qui noverunt testimonia tua.
80 Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis,
ut non confundar.

81 Caph. Defecit in salutare tuum anima mea,
et in verbum tuum supersperavi.
82 Defecerunt oculi mei in eloquium tuum,
dicentes: « Quando consolaberis me? ».
83 Quia factus sum sicut uter in fumo;
iustificationes tuas non sum oblitus.
84 Quot sunt dies servi tui?
Quando facies de persequentibus me iudicium?
85 Foderunt mihi foveas superbi,
qui non sunt secundum legem tuam.
86 Omnia praecepta tua veritas;
dolose persecuti sunt me: adiuva me.
87 Paulo minus consummaverunt me in terra,
ego autem non dereliqui mandata tua.
88 Secundum misericordiam tuam vivifica me,
et custodiam testimonia oris tui. —

89 LAMED. In aeternum, Domine,
verbum tuum constitutum est in caelo.
90 In generationem et generationem veritas tua;
firmasti terram, et permanet.
91 Secundum iudicia tua permanent hodie,
quoniam omnia serviunt tibi.
92 Nisi quod lex tua delectatio mea est,
tunc forte periissem in humiliatione mea.
93 In aeternum non obliviscar mandata tua,
quia in ipsis vivificasti me.
94 Tuus sum ego: salvum me fac,
quoniam mandata tua exquisivi.
95 Me exspectaverunt peccatores, ut perderent me;
testimonia tua intellexi.
96 Omni consummationi vidi finem,
latum praeceptum tuum nimis.

97 MEM. Quomodo dilexi legem tuam, Domine;
tota die meditatio mea est.
98 Super inimicos meos sapientem me fecit praeceptum tuum,
quia in aeternum mihi est.
99 Super omnes docentes me prudens factus sum,
quia testimonia tua meditatio mea est.
100 Super senes intellexi,
quia mandata tua servavi.
101 Ab omni via mala prohibui pedes meos,
ut custodiam verba tua.
102 A iudiciis tuis non declinavi,
quia tu legem posuisti mihi.
103 Quam dulcia faucibus meis eloquia tua,
super mel ori meo.
104 A mandatis tuis intellexi;
propterea odivi omnem viam mendacii.

105 NUN. Lucerna pedibus meis verbum tuum
et lumen semitis meis.
106 Iuravi et statui
custodire iudicia iustitiae tuae.
107 Humiliatus sum usquequaque, Domine;
vivifica me secundum verbum tuum.
108 Voluntaria oris mei beneplacita sint, Domine,
et iudicia tua doce me.

109 Anima mea in manibus meis semper,
et legem tuam non sum oblitus.
110 Posuerunt peccatores laqueum mihi,
et de mandatis tuis non erravi.
111 Hereditas mea testimonia tua in aeternum,
quia exsultatio cordis mei sunt.
112 Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas
in aeternum, in finem.

113 SAMECH. Duplices corde odio habui
et legem tuam dilexi.
114 Tegmen et scutum meum es tu,
et in verbum tuum supersperavi.
115 Declinate a me, maligni,
et servabo praecepta Dei mei.
116 Suscipe me secundum eloquium tuum, et vivam;
et non confundas me ab exspectatione mea.
117 Sustenta me, et salvus ero
et delectabor in iustificationibus tuis semper.
118 Sprevisti omnes discedentes a iustificationibus tuis,
quia mendacium cogitatio eorum.
119 Quasi scoriam delesti omnes peccatores terrae;
ideo dilexi testimonia tua.
120 Horruit a timore tuo caro mea;
a iudiciis enim tuis timui.

121 AIN. Feci iudicium et iustitiam;
non tradas me calumniantibus me.
122 Sponde pro servo tuo in bonum;
non calumnientur me superbi.
123 Oculi mei defecerunt in desiderio salutaris tui
et eloquii iustitiae tuae.
124 Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam
et iustificationes tuas doce me.
125 Servus tuus sum ego;
da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua.
126 Tempus faciendi Domino;
dissipaverunt legem tuam.
127 Ideo dilexi praecepta tua
super aurum et obryzum.
128 Propterea ad omnia mandata tua dirigebar,
omnem viam mendacii odio habui. —

129 PHE. Mirabilia testimonia tua,
ideo servavit ea anima mea.
130 Declaratio sermonum tuorum illuminat
et intellectum dat parvulis.
131 Os meum aperui et attraxi spiritum,
quia praecepta tua desiderabam.
132 Convertere in me et miserere mei
secundum iudicium tuum cum diligentibus nomen tuum.
133 Gressus meos dirige secundum eloquium tuum,
et non dominetur mei omnis iniquitas.
134 Redime me a calumniis hominum,
ut custodiam mandata tua.
135 Faciem tuam illumina super servum tuum
et doce me iustificationes tuas.
136 Rivulos aquarum deduxerunt oculi mei,
quia non custodierunt legem tuam.

137 SADE. Iustus es, Domine,
et rectum iudicium tuum.
138 Mandasti in iustitia testimonia tua
et in veritate nimis.
139 Consumpsit me zelus meus,
quia obliti sunt verba tua inimici mei.
140 Ignitum eloquium tuum vehementer,
et servus tuus dilexit illud.
141 Adulescentulus sum ego et contemptus;
mandata tua non sum oblitus.
142 Iustitia tua iustitia in aeternum,
et lex tua veritas.
143 Tribulatio et angustia invenerunt me;
praecepta tua delectatio mea est.
144 Iustitia testimonia tua in aeternum;
intellectum da mihi, et vivam.

145 COPH. Clamavi in toto corde, exaudi me, Domine;
iustificationes tuas servabo.
146 Clamavi ad te, salvum me fac,
ut custodiam testimonia tua.
147 Praeveni diluculo et clamavi,
in verba tua supersperavi.
148 Praevenerunt oculi mei vigilias,
ut meditarer eloquia tua.

149 Vocem meam audi secundum misericordiam tuam, Domine,
secundum iudicium tuum vivifica me.
150 Appropinquaverunt persequentes me in malitia,
a lege autem tua longe facti sunt.
151 Prope es tu, Domine,
et omnia praecepta tua veritas.
152 Ab initio cognovi de testimoniis tuis,
quia in aeternum fundasti ea.

153 Res. Vide humiliationem meam et eripe me,
quia legem tuam non sum oblitus.
154 Iudica causam meam et redime me;
propter eloquium tuum vivifica me.
155 Longe a peccatoribus salus,
quia iustificationes tuas non exquisierunt.
156 Misericordiae tuae multae, Domine;
secundum iudicia tua vivifica me.
157 Multi, qui persequuntur me et tribulant me;
a testimoniis tuis non declinavi.
158 Vidi praevaricantes, et taeduit me,
quia eloquia tua non custodierunt.
159 Vide quoniam mandata tua dilexi, Domine;
secundum misericordiam tuam vivifica me.
160 Principium verborum tuorum veritas,
in aeternum omnia iudicia iustitiae tuae.

161 Sin. Principes persecuti sunt me gratis,
et a verbis tuis formidavit cor meum.
162 Laetabor ego super eloquia tua,
sicut qui invenit spolia multa.
163 Mendacium odio habui et abominatus sum;
legem autem tuam dilexi.
164 Septies in die laudem dixi tibi
super iudicia iustitiae tuae.
165 Pax multa diligentibus legem tuam,
et non est illis scandalum.
166 Exspectabam salutare tuum, Domine,
et praecepta tua feci.
167 Custodivit anima mea testimonia tua
et dilexi ea vehementer.
168 Servavi mandata tua et testimonia tua,
quia omnes viae meae in conspectu tuo. —

169 TAU. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo, Domine;
iuxta verbum tuum da mihi intellectum.
170 Intret postulatio mea in conspectu tuo,
secundum eloquium tuum libera me.
171 Eructabunt labia mea hymnum,
cum docueris me iustificationes tuas.
172 Cantet lingua mea eloquium tuum,
quia omnia praecepta tua iustitia.
173 Fiat manus tua, ut adiuvet me,
quoniam mandata tua elegi.
174 Concupivi salutare tuum, Domine,
et lex tua delectatio mea est.
175 Vivet anima mea et laudabit te,
et iudicia tua adiuvabunt me.
176 Erravi sicut ovis, quae periit;
quaere servum tuum, quia praecepta tua non sum oblitus.

PSALMUS 120 (119)

1 *Canticum ascensionum.*
Ad Dominum, cum tribularer, clamavi,
et exaudivit me.

2 Domine, libera animam meam a labiis mendacii,
a lingua dolosa.
3 Quid detur tibi aut quid apponatur tibi,
lingua dolosa?
4 Sagittae potentis acutae
cum carbonibus iuniperorum.

5 Heu mihi, quia peregrinatus sum in Mosoch,
habitavi ad tabernacula Cedar!
6 Multum incola fuit anima mea
cum his, qui oderunt pacem.
7 Ego eram pacificus;
cum loquebar, illi impugnabant me.

PSALMUS 121 (120)

1 *Canticum ascensionum.*
Levabo oculos meos in montes:
unde veniet auxilium mihi?

2 Auxilium meum a Domino,
qui fecit caelum et terram.

3 Non dabit in commotionem pedem tuum
neque dormitabit, qui custodit te.
4 Ecce non dormitabit neque dormiet,
qui custodit Israel.

5 Dominus custodit te,
Dominus umbraculum tuum
ad manum dexteram tuam.
6 Per diem sol non percutiet te,
neque luna per noctem.
7 Dominus custodiet te ab omni malo;
custodiet animam tuam Dominus.
8 Dominus custodiet introitum tuum et exitum tuum
ex hoc nunc et usque in saeculum.

Psalmus 122 (121)

1 *Canticum ascensionum. David.*
Laetatus sum in eo quod dixerunt mihi:
« In domum Domini ibimus ».
2 Stantes iam sunt pedes nostri
in portis tuis, Ierusalem.

3 Ierusalem, quae aedificata est ut civitas,
sibi compacta in idipsum.
4 Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini,
testimonium Israel, ad confitendum nomini Domini.
5 Quia illic sederunt sedes ad iudicium,
sedes domus David.

6 Rogate, quae ad pacem sunt Ierusalem:
« Securi sint diligentes te!
7 Fiat pax in muris tuis,
et securitas in turribus tuis! ».

8 Propter fratres meos et proximos meos
loquar: « Pax in te! ».
9 Propter domum Domini Dei nostri
exquiram bona tibi.

Psalmus 123 (122)

1 *Canticum ascensionum.*
Ad te levavi oculos meos,
qui habitas in caelis.

2 Ecce sicut oculi servorum ad manus dominorum suorum,
sicut oculi ancillae ad manus dominae suae,
ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum,
donec misereatur nostri.

3 Miserere nostri, Domine, miserere nostri,
quia multum repleti sumus despectione;
4 quia multum repleta est anima nostra
derisione abundantium et despectione superborum.

Psalmus 124 (123)

1 *Canticum ascensionum. David.*
Nisi quia Dominus erat in nobis,
dicat nunc Israel,
2 nisi quia Dominus erat in nobis,
cum exsurgerent homines in nos:
3 forte vivos deglutissent nos,
cum irasceretur furor eorum in nos.
4 Forsitan aqua absorbuisset nos,
torrens pertransisset animam nostram;
5 forsitan pertransissent animam nostram
aquae intumescentes.

6 Benedictus Dominus,
qui non dedit nos in direptionem dentibus eorum.
7 Anima nostra sicut passer erepta est
de laqueo venantium:
laqueus contritus est,
et nos erepti sumus.

8 Adiutorium nostrum in nomine Domini,
qui fecit caelum et terram.

Psalmus 125 (124)

1 *Canticum ascensionum.*
Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion:
non commovebitur, in aeternum manet.

2 Ierusalem, montes in circuitu eius,
et Dominus in circuitu populi sui
ex hoc nunc et usque in saeculum.
3 Quia non requiescet virga iniquitatis super sortem iustorum,
ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

4 Benefac, Domine, bonis
et rectis corde.
5 Declinantes autem per vias pravas
adducet Dominus cum operantibus iniquitatem.
Pax super Israel!

Psalmus 126 (125)

1 *Canticum ascensionum.*
In convertendo Dominus captivitatem Sion,
facti sumus quasi somniantes.
2 Tunc repletum est gaudio os nostrum,
et lingua nostra exsultatione.
Tunc dicebant inter gentes:
« Magnificavit Dominus facere cum eis ».
3 Magnificavit Dominus facere nobiscum;
facti sumus laetantes.

4 Converte, Domine, captivitatem nostram,
sicut torrentes in austro.
5 Qui seminant in lacrimis,
in exsultatione metent.

6 Euntes ibant et flebant
semen spargendum portantes;
venientes autem venient in exsultatione
portantes manipulos suos.

Psalmus 127 (126)

1 *Canticum ascensionum. Salomonis.*
Nisi Dominus aedificaverit domum,
in vanum laborant, qui aedificant eam.
Nisi Dominus custodierit civitatem,
frustra vigilat, qui custodit eam.

2 Vanum est vobis ante lucem surgere et sero quiescere,
qui manducatis panem laboris,
quia dabit dilectis suis somnum.

3 Ecce hereditas Domini filii,
merces fructus ventris.
4 Sicut sagittae in manu potentis,
ita filii iuventutis.
5 Beatus vir, qui implevit pharetram suam ex ipsis:
non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta.

Psalmus 128 (127)

1 *Canticum ascensionum.*
Beatus omnis, qui timet Dominum,
qui ambulat in viis eius.

2 Labores manuum tuarum manducabis,
beatus es, et bene tibi erit.
3 Uxor tua sicut vitis fructifera
in lateribus domus tuae;
filii tui sicut novellae olivarum
in circuitu mensae tuae.

4 Ecce sic benedicetur homo,
qui timet Dominum.
5 Benedicat tibi Dominus ex Sion,
et videas bona Ierusalem
omnibus diebus vitae tuae;
6 et videas filios filiorum tuorum.
Pax super Israel!

Psalmus 129 (128)

1 *Canticum ascensionum.*
Saepe expugnaverunt me a iuventute mea,
dicat nunc Israel,
2 saepe expugnaverunt me a iuventute mea,
etenim non potuerunt adversum me.
3 Supra dorsum meum araverunt aratores,
prolongaverunt sulcos suos.
4 Dominus autem iustus
concidit cervices peccatorum.

5 Confundantur et convertantur retrorsum
omnes, qui oderunt Sion.
6 Fiant sicut fenum tectorum,
quod, priusquam evellatur, exaruit;
7 de quo non implevit manum suam, qui metit,
et sinum suum, qui manipulos colligit.
8 Et non dixerunt, qui praeteribant:
« Benedictio Domini super vos,
benedicimus vobis in nomine Domini ».

Psalmus 130 (129)

1 *Canticum ascensionum.*
De profundis clamavi ad te, Domine;
2 Domine exaudi vocem meam.
Fiant aures tuae intendentes
in vocem deprecationis meae.

3 Si iniquitates observaveris, Domine,
Domine, quis sustinebit?
4 Quia apud te propitiatio est,
ut timeamus te.
5 Sustinui te, Domine,
sustinuit anima mea in verbo eius;
speravit 6 anima mea in Domino
magis quam custodes auroram.

Magis quam custodes auroram
7 speret Israel in Domino,

quia apud Dominum misericordia,
et copiosa apud eum redemptio.
8 Et ipse redimet Israel
ex omnibus iniquitatibus eius.

PSALMUS 131 (130)

1 *Canticum ascensionum. David.*
Domine, non est exaltatum cor meum,
neque elati sunt oculi mei,
neque ambulavi in magnis
neque in mirabilibus super me.

2 Vere pacatam et quietam
feci animam meam;
sicut ablactatus in sinu matris suae,
sicut ablactatus, ita in me est anima mea.

3 Speret Israel in Domino
ex hoc nunc et usque in saeculum.

PSALMUS 132 (131)

1 *Canticum ascensionum.*
Memento, Domine, David
et omnis mansuetudinis eius,
2 quia iuravit Domino,
votum vovit Potenti Iacob:

3 « Non introibo in tabernaculum domus meae,
non ascendam in lectum strati mei,
4 non dabo somnum oculis meis
et palpebris meis dormitationem,
5 donec inveniam locum Domino,
tabernaculum Potenti Iacob ».

6 Ecce audivimus eam esse in Ephratha,
invenimus eam in campis Iaar.
7 Ingrediamur in tabernaculum eius,
adoremus ad scabellum pedum eius. —

8 Surge, Domine, in requiem tuam,
tu et arca fortitudinis tuae.
9 Sacerdotes tui induantur iustitiam,
et sancti tui exsultent.
10 Propter David servum tuum
non avertas faciem christi tui.

11 Iuravit Dominus David veritatem
et non recedet ab ea:
« De fructu ventris tui
ponam super sedem tuam.
12 Si custodierint filii tui testamentum meum
et testimonia mea, quae docebo eos,
filii eorum usque in saeculum
sedebunt super sedem tuam ».

13 Quoniam elegit Dominus Sion,
desideravit eam in habitationem sibi:
14 « Haec requies mea in saeculum saeculi;
hic habitabo, quoniam desideravi eam.

15 Cibaria eius benedicens benedicam,
pauperes eius saturabo panibus.
16 Sacerdotes eius induam salutari,
et sancti eius exsultatione exsultabunt.

17 Illic germinare faciam cornu David,
parabo lucernam christo meo.
18 Inimicos eius induam confusione,
super ipsum autem efflorebit diadema eius ».

Psalmus 133 (132)

1 *Canticum ascensionum. David.*
Ecce quam bonum et quam iucundum
habitare fratres in unum:
2 sicut unguentum optimum in capite,
quod descendit in barbam, barbam Aaron,
quod descendit in oram vestimenti eius;
3 sicut ros Hermon, qui descendit in montes Sion,
quoniam illic mandavit Dominus benedictionem,
vitam usque in saeculum.

PSALMUS 134 (133)

1 *Canticum ascensionum.*
Ecce benedicite Dominum,
omnes servi Domini,
qui statis in domo Domini per noctes.
2 Extollite manus vestras ad sanctuarium
et benedicite Dominum.

3 Benedicat te Dominus ex Sion,
qui fecit caelum et terram.

PSALMUS 135 (134)

1 ALLELUIA.

Laudate nomen Domini,
laudate, servi Domini,
2 qui statis in domo Domini,
in atriis domus Dei nostri.

3 Laudate Dominum, quia bonus Dominus;
psallite nomini eius, quoniam suave.
4 Quoniam Iacob elegit sibi Dominus,
Israel in peculium sibi.

5 Quia ego cognovi quod magnus est Dominus
et Deus noster prae omnibus diis.
6 Omnia, quaecumque voluit,
Dominus fecit in caelo et in terra,
in mari et in omnibus abyssis.
7 Adducens nubes ab extremo terrae,
fulgura in pluviam facit,
producit ventos de thesauris suis.

8 Qui percussit primogenita Aegypti
ab homine usque ad pecus.
9 Misit signa et prodigia in medio tui, Aegypte,
in pharaonem et in omnes servos eius.
10 Qui percussit gentes multas
et occidit reges fortes:
11 Sehon regem Amorraeorum
et Og regem Basan
et omnia regna Chanaan.

12 Et dedit terram eorum hereditatem,
hereditatem Israel populo suo.

13 Domine, nomen tuum in aeternum;
Domine, memoriale tuum in generationem et generationem.
14 Quia iudicabit Dominus populum suum
et servorum suorum miserebitur.

15 Simulacra gentium argentum et aurum,
opera manuum hominum.
16 Os habent et non loquentur,
oculos habent et non videbunt.
17 Aures habent et non audient;
neque enim est spiritus in ore ipsorum.
18 Similes illis erunt, qui faciunt ea,
et omnes, qui confidunt in eis.

19 Domus Israel, benedicite Domino;
domus Aaron, benedicite Domino;
20 domus Levi, benedicite Domino;
qui timetis Dominum, benedicite Domino.

21 Benedictus Dominus ex Sion,
qui habitat in Ierusalem. ALLELUIA.

PSALMUS 136 (135)

1 ALLELUIA.
Confitemini Domino, quoniam bonus,
quoniam in aeternum misericordia eius.
2 Confitemini Deo deorum,
quoniam in aeternum misericordia eius.
3 Confitemini Domino dominorum,
quoniam in aeternum misericordia eius.

4 Qui facit mirabilia magna solus,
quoniam in aeternum misericordia eius.
5 Qui fecit caelos in intellectu,
quoniam in aeternum misericordia eius.
6 Qui expandit terram super aquas,
quoniam in aeternum misericordia eius.
7 Qui fecit luminaria magna,
quoniam in aeternum misericordia eius;

8 solem, ut praeesset diei,
quoniam in aeternum misericordia eius;
9 lunam et stellas, ut praeessent nocti,
quoniam in aeternum misericordia eius.

10 Qui percussit Aegyptum in primogenitis eorum,
quoniam in aeternum misericordia eius.
11 Qui eduxit Israel de medio eorum,
quoniam in aeternum misericordia eius;
12 in manu potenti et brachio extento,
quoniam in aeternum misericordia eius.

13 Qui divisit mare Rubrum in divisiones,
quoniam in aeternum misericordia eius.
14 Et traduxit Israel per medium eius,
quoniam in aeternum misericordia eius.
15 Et excussit pharaonem et virtutem eius in mari Rubro,
quoniam in aeternum misericordia eius.

16 Qui traduxit populum suum per desertum,
quoniam in aeternum misericordia eius.
17 Qui percussit reges magnos,
quoniam in aeternum misericordia eius;
18 et occidit reges potentes,
quoniam in aeternum misericordia eius:
19 Sehon regem Amorraeorum,
quoniam in aeternum misericordia eius;
20 et Og regem Basan,
quoniam in aeternum misericordia eius.
21 Et dedit terram eorum hereditatem,
quoniam in aeternum misericordia eius;
22 hereditatem Israel servo suo,
quoniam in aeternum misericordia eius.

23 Qui in humilitate nostra memor fuit nostri,
quoniam in aeternum misericordia eius;
24 et redemit nos ab inimicis nostris,
quoniam in aeternum misericordia eius.
25 Qui dat escam omni carni,
quoniam in aeternum misericordia eius.

26 Confitemini Deo caeli,
quoniam in aeternum misericordia eius.

Psalmus 137 (136)

1 Super flumina Babylonis,
illic sedimus et flevimus,
cum recordaremur Sion.
2 In salicibus in medio eius
suspendimus citharas nostras.

3 Quia illic rogaverunt nos,
qui captivos duxerunt nos,
verba cantionum,
et, qui affligebant nos, laetitiam:
« Cantate nobis de canticis Sion ».

4 Quomodo cantabimus canticum Domini
in terra aliena?
5 Si oblitus fuero tui, Ierusalem,
oblivioni detur dextera mea;
6 adhaereat lingua mea faucibus meis,
si non meminero tui,
si non praeposuero Ierusalem
in capite laetitiae meae.

7 Memor esto, Domine, adversus filios Edom
diei Ierusalem;
qui dicebant: « Exinanite, exinanite
usque ad fundamentum in ea ».

8 Filia Babylonis devastans,
beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam,
quam retribuisti nobis;
9 beatus, qui tenebit
et allidet parvulos tuos ad petram.

Psalmus 138 (137)

1 *David.*
Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo,
quoniam audisti verba oris mei.
In conspectu angelorum psallam tibi,
2 adorabo ad templum sanctum tuum;

et confitebor nomini tuo
propter misericordiam tuam et veritatem tuam,
quoniam magnificasti super omne nomen eloquium tuum.

3 In quacumque die invocavero te, exaudi me;
multiplicabis in anima mea virtutem.
4 Confitebuntur tibi, Domine, omnes reges terrae,
quia audierunt eloquia oris tui.
5 Et cantabunt vias Domini,
quoniam magna est gloria Domini;
6 quoniam excelsus Dominus et humilem respicit,
et superbum a longe cognoscit.

7 Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me;
et contra iram inimicorum meorum extendes manum tuam,
et salvum me faciet dextera tua.
8 Dominus perficiet pro me;
Domine, misericordia tua in saeculum:
opera manuum tuarum ne despicias.

Psalmus 139 (138)

1 *Magistro chori. David. Psalmus.*
Domine, scrutatus es et cognovisti me,
2 tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam.
Intellexisti cogitationes meas de longe,
3 semitam meam et accubitum meum investigasti.
Et omnes vias meas perspexisti,
4 quia nondum est sermo in lingua mea,
et ecce, Domine, tu novisti omnia.

5 A tergo et a fronte coartasti me
et posuisti super me manum tuam.
6 Mirabilis nimis facta est scientia tua super me,
sublimis, et non attingam eam.

7 Quo ibo a spiritu tuo
et quo a facie tua fugiam?
8 Si ascendero in caelum, tu illic es;
si descendero in infernum, ades.
9 Si sumpsero pennas aurorae
et habitavero in extremis maris,

10 etiam illuc manus tua deducet me,
et tenebit me dextera tua.
11 Si dixero: « Forsitan tenebrae compriment me,
et nox illuminatio erit circa me »,
12 etiam tenebrae non obscurabuntur a te,
et nox sicut dies illuminabitur
— sicut tenebrae eius ita et lumen eius —.

13 Quia tu formasti renes meos,
contexuisti me in utero matris meae.
14 Confitebor tibi, quia mirabiliter plasmatus sum;
mirabilia opera tua,
et anima mea cognoscit nimis.

15 Non sunt abscondita ossa mea a te,
cum factus sum in occulto,
contextus in inferioribus terrae.
16 Imperfectum adhuc me viderunt oculi tui,
et in libro tuo scripti erant omnes dies:
ficti erant, et nondum erat unus ex eis.
17 Mihi autem nimis pretiosae cogitationes tuae, Deus;
nimis gravis summa earum.
18 Si dinumerabo eas, super arenam multiplicabuntur;
si ad finem pervenerim, adhuc sum tecum.

19 Utinam occidas, Deus, peccatores;
viri sanguinum, declinate a me.
20 Qui loquuntur contra te maligne:
exaltantur in vanum contra te.
21 Nonne, qui oderunt te, Domine, oderam
et insurgentes in te abhorrebam?
22 Perfecto odio oderam illos,
et inimici facti sunt mihi.
23 Scrutare me, Deus, et scito cor meum;
proba me et cognosce semitas meas
24 et vide, si via vanitatis in me est,
et deduc me in via aeterna.

[139] 18 Loco *hēqîṣôti* (expergefactus sum), lege *haqiṣṣôtî* (a verbo *qāṣaṣ* [ad finem pervenire])

Psalmus 140 (139)

1 *Magistro chori. Psalmus. David.*
2 Eripe me, Domine, ab homine malo,
a viro violentiae serva me.
3 Qui cogitaverunt mala in corde,
tota die constituebant proelia.
4 Acuerunt linguas suas sicut serpentis,
venenum aspidum sub labiis eorum.

5 Custodi me, Domine, de manu peccatoris
et a viro violentiae serva me,
qui cogitaverunt supplantare gressus meos.
6 Absconderunt superbi laqueum mihi
et funes extenderunt in rete,
iuxta iter offendicula posuerunt mihi.

7 Dixi Domino: « Deus meus es tu;
auribus percipe, Domine, vocem deprecationis meae ».
8 Domine, Domine, virtus salutis meae,
obumbrasti caput meum in die belli.

9 Ne concedas, Domine, desideria impii;
consilia eius ne perficias.
Exaltant 10 caput, qui circumdant me;
malitia labiorum ipsorum operiat eos.
11 Cadant super eos carbones ignis,
in foveas deicias eos, et non exsurgant.
12 Vir linguosus non firmabitur in terra,
virum violentiae mala capient in interitu.

13 Cognovi quia faciet Dominus iudicium inopis
et vindictam pauperum.
14 Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo,
et habitabunt recti in conspectu tuo.

Psalmus 141 (140)

1 *Psalmus. David.*
Domine, clamavi ad te, ad me festina;
intende voci meae, cum clamo ad te.
2 Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo,
elevatio manuum mearum ut sacrificium vespertinum. —

3 Pone, Domine, custodiam ori meo
et vigiliam ad ostium labiorum meorum.
4 Non declines cor meum in verbum malitiae
ad machinandas machinationes in impietate
cum hominibus operantibus iniquitatem;
et non comedam ex deliciis eorum.
5 Percutiat me iustus in misericordia et increpet me;
oleum autem peccatoris non impinguet caput meum,
quoniam adhuc et oratio mea in malitiis eorum.

6 Deiecti in manus duras iudicum eorum,
audient verba mea, quoniam suavia erant.
7 Sicut frusta dolantis et dirumpentis in terra,
dissipata sunt ossa eorum ad fauces inferni.

8 Quia ad te, Domine, Domine, oculi mei;
ad te confugi, non effundas animam meam.
9 Custodi me a laqueo, quem statuerunt mihi,
et a scandalis operantium iniquitatem.
10 Cadent in retiacula sua peccatores simul,
ego autem ultra pertranseam.

Psalmus 142 (141)

1 *Maskil. David, cum esset in caverna. Precatio.*
2 Voce mea ad Dominum clamo,
voce mea ad Dominum deprecor;
3 effundo in conspectu eius lamentationem meam,
et tribulationem meam ante ipsum pronuntio.

4 Cum deficit in me spiritus meus,
tu nosti semitas meas.
In via, qua ambulabam,
absconderunt laqueum mihi.
5 Considerabam ad dexteram et videbam,
et non erat qui cognosceret me.
Periit fuga a me,
et non est qui requirat animam meam. —

[141] 6-7 Textus est valde incertus varioque modo ab auctoribus restitutus. Secuti sumus TM, sed in v. 7b secundum exempla Graeca (mss) et Syriaca legimus *ossa eorum*, loco *ossa nostra*, ut est in TM

6 Clamavi ad te, Domine;
dixi: « Tu es refugium meum,
portio mea in terra viventium.
7 Intende ad deprecationem meam,
quia humiliatus sum nimis.
Libera me a persequentibus me,
quia confortati sunt super me.

8 Educ de custodia animam meam
ad confitendum nomini tuo;
me circumdabunt iusti,
cum retribueris mihi ».

PSALMUS 143 (142)

1 *Psalmus. David.*
Domine, exaudi orationem meam,
auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua;
exaudi me in tua iustitia.
2 Et non intres in iudicium cum servo tuo,
quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

3 Quia persecutus est inimicus animam meam,
contrivit in terra vitam meam,
collocavit me in obscuris sicut mortuos a saeculo.
4 Et anxiatus est in me spiritus meus,
in medio mei obriguit cor meum.
5 Memor fui dierum antiquorum,
meditatus sum in omnibus operibus tuis,
in factis manuum tuarum recogitabam.
6 Expandi manus meas ad te,
anima mea sicut terra sine aqua tibi.

7 Velociter exaudi me, Domine;
defecit spiritus meus.
Non abscondas faciem tuam a me,
ne similis fiam descendentibus in lacum.
8 Auditam fac mihi mane misericordiam tuam,
quia in te speravi.
Notam fac mihi viam, in qua ambulem,
quia ad te levavi animam meam.

9 Eripe me de inimicis meis,
Domine, ad te confugi.
10 Doce me facere voluntatem tuam,
quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam;
11 propter nomen tuum, Domine, vivificabis me.
In iustitia tua educes de tribulatione animam meam
12 et in misericordia tua disperdes inimicos meos;
et perdes omnes, qui tribulant animam meam,
quoniam ego servus tuus sum.

Psalmus 144 (143)

1 *David.*
Benedictus Dominus, adiutor meus,
qui docet manus meas ad proelium
et digitos meos ad bellum.
2 Misericordia mea et fortitudo mea,
refugium meum et liberator meus;
scutum meum, et in ipso speravi,
qui subdit populum meum sub me.

3 Domine, quid est homo, quod agnoscis eum,
aut filius hominis, quod reputas eum?
4 Homo vanitati similis factus est,
dies eius sicut umbra praeteriens.

5 Domine, inclina caelos tuos et descende;
tange montes, et fumigabunt.
6 Fulgura coruscationem et dissipa eos;
emitte sagittas tuas et conturba eos.
7 Emitte manum tuam de alto;
eripe me et libera me de aquis multis,
de manu filiorum alienigenarum,
8 quorum os locutum est vanitatem,
et dextera eorum dextera mendacii.

9 Deus, canticum novum cantabo tibi,
in psalterio decachordo psallam tibi,
10 qui das salutem regibus,
qui redimis David servum tuum de gladio maligno.

11 Eripe me et libera me
de manu filiorum alienigenarum,
quorum os locutum est vanitatem,
et dextera eorum dextera mendacii.

12 Filii nostri sicut novellae crescentes
in iuventute sua;
filiae nostrae sicut columnae angulares,
sculptae ut structura templi.
13 Promptuaria nostra plena,
redundantia omnibus bonis;
oves nostrae in milibus
innumerabiles in campis nostris,
14 boves nostrae crassae.
Non est ruina maceriae neque egressus
neque clamor in plateis nostris.
15 Beatus populus, cui haec sunt;
beatus populus, cui Dominus est Deus.

PSALMUS 145 (144)

1 *Laudes. David.*
ALEPH. Exaltabo te, Deus meus, rex,
et benedicam nomini tuo
in saeculum et in saeculum saeculi.
2 BETH. Per singulos dies benedicam tibi
et laudabo nomen tuum
in saeculum et in saeculum saeculi.

3 GHIMEL. Magnus Dominus et laudabilis nimis,
et magnitudinis eius non est investigatio.
4 DALETH. Generatio generationi laudabit opera tua,
et potentiam tuam pronuntiabunt.
5 HE. Magnificentiam gloriae maiestatis tuae loquentur
et mirabilia tua enarrabunt.
6 VAU. Et virtutem terribilium tuorum dicent
et magnitudinem tuam narrabunt.
7 ZAIN. Memoriam abundantiae suavitatis tuae eructabunt
et iustitia tua exsultabunt.
8 HETH. Miserator et misericors Dominus,
longanimis et multae misericordiae.

9 TETH. Suavis Dominus universis,
et miserationes eius super omnia opera eius.

10 IOD. Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua;
et sancti tui benedicant tibi.
11 CAPH. Gloriam regni tui dicant
et potentiam tuam loquantur,
12 LAMED. ut notas faciant filiis hominum potentias tuas
et gloriam magnificentiae regni tui.
13 MEM. Regnum tuum regnum omnium saeculorum,
et dominatio tua in omnem generationem et generationem.

NUN. Fidelis Dominus in omnibus verbis suis
et sanctus in omnibus operibus suis.
14 SAMECH. Allevat Dominus omnes, qui corruunt,
et erigit omnes depressos.
15 AIN. Oculi omnium in te sperant,
et tu das illis escam in tempore opportuno.
16 PHE. Aperis tu manum tuam
et imples omne animal in beneplacito.

17 SADE. Iustus Dominus in omnibus viis suis
et sanctus in omnibus operibus suis.
18 COPH. Prope est Dominus omnibus invocantibus eum,
omnibus invocantibus eum in veritate.
19 RES. Voluntatem timentium se faciet
et deprecationem eorum exaudiet et salvos faciet eos.
20 SIN. Custodit Dominus omnes diligentes se
et omnes peccatores disperdet.

21 TAU. Laudationem Domini loquetur os meum,
et benedicat omnis caro nomini sancto eius
in saeculum et in saeculum saeculi.

PSALMUS 146 (145)

1 ALLELUIA.

Lauda, anima mea, Dominum;
2 laudabo Dominum in vita mea,
psallam Deo meo, quamdiu fuero.

3 Nolite confidere in principibus,
in filiis hominum, in quibus non est salus.

4 Exibit spiritus eius, et revertetur in terram suam;
in illa die peribunt cogitationes eorum.

5 Beatus, cuius Deus Iacob est adiutor,
cuius spes in Domino Deo suo,
6 qui fecit caelum et terram,
mare et omnia, quae in eis sunt;
qui custodit veritatem in saeculum,
7 facit iudicium oppressis,
dat escam esurientibus.

Dominus solvit compeditos,
8 Dominus illuminat caecos,
Dominus erigit depressos,
Dominus diligit iustos,
9 Dominus custodit advenas,
pupillum et viduam sustentat
et viam peccatorum disperdit.

10 Regnabit Dominus in saecula,
Deus tuus, Sion,
in generationem et generationem.

PSALMUS 147 (146, 1-11; 147)

1 ALLELUIA.
Laudate Dominum, quoniam bonum est psallere Deo nostro,
quoniam iucundum est celebrare laudem.

2 Aedificans Ierusalem Dominus,
dispersos Israelis congregabit.
3 Qui sanat contritos corde
et alligat plagas eorum;
4 qui numerat multitudinem stellarum
et omnibus eis nomina vocat.
5 Magnus Dominus noster et magnus virtute,
sapientiae eius non est numerus.
6 Sustentat mansuetos Dominus,
humilians autem peccatores usque ad terram.

7 Praecinite Domino in confessione,
psallite Deo nostro in cithara.
8 Qui operit caelum nubibus
et parat terrae pluviam.

Qui producit in montibus fenum
et herbam servituti hominum.
9 Qui dat iumentis escam ipsorum
et pullis corvorum invocantibus eum.
10 Non in fortitudine equi delectatur
nec in tibiis viri beneplacitum est ei.
11 Beneplacitum est Domino super timentes eum
et in eis, qui sperant super misericordia eius.

12 Lauda, Ierusalem, Dominum;
collauda Deum tuum, Sion.

13 Quoniam confortavit seras portarum tuarum,
benedixit filiis tuis in te.
14 Qui ponit fines tuos pacem
et adipe frumenti satiat te.
15 Qui emittit eloquium suum terrae,
velociter currit verbum eius.
16 Qui dat nivem sicut lanam,
pruinam sicut cinerem spargit.

17 Mittit crystallum suam sicut buccellas;
ante faciem frigoris eius quis sustinebit?
18 Emittet verbum suum et liquefaciet ea,
flabit spiritus eius, et fluent aquae.
19 Qui annuntiat verbum suum Iacob,
iustitias et iudicia sua Israel.
20 Non fecit taliter omni nationi,
et iudicia sua non manifestavit eis. ALLELUIA.

PSALMUS 148

1 ALLELUIA.

Laudate Dominum de caelis,
laudate eum in excelsis.
2 Laudate eum, omnes angeli eius,
laudate eum, omnes virtutes eius.

3 Laudate eum, sol et luna,
laudate eum, omnes stellae lucentes.
4 Laudate eum, caeli caelorum
et aquae omnes, quae super caelos sunt. —

5 Laudent nomen Domini,
quia ipse mandavit, et creata sunt;
6 statuit ea in aeternum et in saeculum saeculi;
praeceptum posuit, et non praeteribit.

7 Laudate Dominum de terra,
dracones et omnes abyssi,
8 ignis, grando, nix, fumus,
spiritus procellarum, qui facit verbum eius,
9 montes et omnes colles,
ligna fructifera et omnes cedri,
10 bestiae et universa pecora,
serpentes et volucres pennatae.

11 Reges terrae et omnes populi,
principes et omnes iudices terrae,
12 iuvenes et virgines,
senes cum iunioribus,
13 laudent nomen Domini,
quia exaltatum est nomen eius solius.

Magnificentia eius super caelum et terram,
14 et exaltavit cornu populi sui.
Hymnus omnibus sanctis eius,
filiis Israel, populo, qui propinquus est ei. ALLELUIA.

PSALMUS 149

1 ALLELUIA.
Cantate Domino canticum novum;
laus eius in ecclesia sanctorum.
2 Laetetur Israel in eo, qui fecit eum,
et filii Sion exsultent in rege suo.
3 Laudent nomen eius in choro,
in tympano et cithara psallant ei,
4 quia beneplacitum est Domino in populo suo,
et honorabit mansuetos in salute.

5 Iubilent sancti in gloria,
laetentur in cubilibus suis.
6 Exaltationes Dei in gutture eorum
et gladii ancipites in manibus eorum,

7 ad faciendam vindictam in nationibus,
castigationes in populis,
8 ad alligandos reges eorum in compedibus
et nobiles eorum in manicis ferreis,
9 ad faciendum in eis iudicium conscriptum:
gloria haec est omnibus sanctis eius. ALLELUIA.

PSALMUS 150

1 ALLELUIA.
Laudate Dominum in sanctuario eius,
laudate eum in firmamento virtutis eius.
2 Laudate eum in magnalibus eius,
laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.

3 Laudate eum in sono tubae,
laudate eum in psalterio et cithara,
4 laudate eum in tympano et choro,
laudate eum in chordis et organo,
5 laudate eum in cymbalis benesonantibus,
laudate eum in cymbalis iubilationis:
omne quod spirat, laudet Dominum. ALLELUIA.

LIBER PROVERBIORUM

1 [1] Parabolae Salomonis filii David regis Israel
[2] ad sciendam sapientiam et disciplinam,
ad intellegenda verba prudentiae;
[3] ad suscipiendam eruditionem doctrinae,
iustitiam et iudicium et aequitatem,
[4] ut detur parvulis astutia,
adulescenti scientia et recogitatio.
[5] Audiat sapiens et addet doctrinam,
et intellegens dispositiones possidebit:
[6] animadvertet parabolam et allegoriam,
verba sapientium et aenigmata eorum.
[7] Timor Domini principium scientiae.
Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt.
[8] Audi, fili mi, disciplinam patris tui
et ne reicias legem matris tuae,
[9] quia diadema gratiae sunt capiti tuo
et torques collo tuo.
[10] Fili mi, si te lactaverint peccatores,
ne acquiescas eis.
[11] Si dixerint: « Veni nobiscum, insidiemur sanguini,
abscondamus tendiculas contra insontem frustra;
[12] deglutiamus eos sicut infernus viventes
et integros quasi descendentes in lacum:
[13] omnem pretiosam substantiam reperiemus,
implebimus domos nostras spoliis;
[14] sortem mitte nobiscum,
marsupium unum sit omnium nostrum »;
[15] fili mi, ne ambules cum eis,
prohibe pedem tuum a semitis eorum.
[16] Pedes enim illorum ad malum currunt
et festinant, ut effundant sanguinem.
[17] Frustra autem iacitur rete ante oculos pinnatorum.
[18] Ipsique contra sanguinem suum insidiantur
et moliuntur fraudes contra animas suas.
[19] Sic semitae omnis ad rapinam intenti:
animam ipsius possidentis rapiunt.

20 Sapientia foris praedicat,
in plateis dat vocem suam,
21 in capite viarum frequentium clamitat,
in foribus portarum urbis profert verba sua:
22 « Usquequo, parvuli, diligitis infantiam,
et derisores sibi derisionem cupient,
et imprudentes odibunt scientiam?
23 Convertimini ad correptionem meam;
en proferam vobis spiritum meum
et ostendam vobis verba mea.
24 Quia vocavi, et renuistis,
extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret;
25 despexistis omne consilium meum
et increpationes meas neglexistis.
26 Ego quoque in interitu vestro ridebo
et subsannabo, cum terror vobis advenerit,
27 cum irruerit ut procella terror,
et interitus quasi tempestas ingruerit,
quando venerit super vos tribulatio et angustia ».
28 Tunc invocabunt me, et non exaudiam,
instanter quaerent me et non invenient me,
29 eo quod exosam habuerint disciplinam
et timorem Domini non elegerint
30 nec acquieverint consilio meo
et despexerint universam correptionem meam.
31 Comedent igitur fructus viae suae
suisque consiliis saturabuntur.
32 Aversio parvulorum interficiet eos,
et securitas stultorum perdet illos.
33 Qui autem me audierit, absque terrore requiescet
et tranquillus erit timore malorum sublato.

2 1 Fili mi, si susceperis sermones meos
et mandata mea absconderis penes te,
2 intendens ad sapientiam aurem tuam,
inclinans cor tuum ad cognoscendam prudentiam;
3 si enim sapientiam invocaveris
et dederis vocem tuam prudentiae,
4 si quaesieris eam quasi pecuniam
et sicut thesauros conquisieris illam,

5 tunc intelleges timorem Domini
et scientiam Dei invenies.
6 Quia Dominus dat sapientiam,
et ex ore eius scientia et prudentia.
7 Thesaurizabit rectis sollertiam
et clipeus erit gradientibus simpliciter
8 servans semitas iustitiae
et vias sanctorum custodiens.
9 Tunc intelleges iustitiam et iudicium
et aequitatem et omnem semitam bonam,
10 quia intrabit sapientia cor tuum,
et scientia animae tuae placebit.
11 Consilium custodiet te,
et prudentia servabit te,
12 ut eruaris a via mala
et ab homine, qui perversa loquitur;
13 qui relinquunt iter rectum,
ut ambulent per vias tenebrosas;
14 qui laetantur, cum malefecerint,
et exsultant in rebus pessimis:
15 quorum viae perversae sunt,
et pravi gressus eorum.
16 Ut eruaris a muliere aliena
et ab extranea, quae mollit sermones suos
17 et relinquit ducem pubertatis suae
et pacti Dei sui oblita est.
18 Inclinata est enim ad mortem domus eius,
et ad inferos semitae ipsius;
19 omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur,
nec apprehendent semitas vitae.
20 Ut ambules in via bonorum
et calles iustorum custodias:
21 qui enim recti sunt, habitabunt in terra,
et simplices permanebunt in ea;
22 impii vero de terra perdentur,
et, qui inique agunt, auferentur ex ea.

3 1 Fili mi, ne obliviscaris legis meae,
et praecepta mea cor tuum custodiat;
2 longitudinem enim dierum et annos vitae
et pacem apponent tibi.

3 Misericordia et veritas te non deserant;
circumda eas gutturi tuo
et describe in tabulis cordis tui,
4 et invenies gratiam et successum bonum
coram Deo et hominibus.
5 Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo
et ne innitaris prudentiae tuae.
6 In omnibus viis tuis cogita illum,
et ipse diriget gressus tuos.
7 Ne sis sapiens apud temetipsum;
time Dominum et recede a malo.
8 Sanitas quippe erit umbilico tuo,
et irrigatio ossibus tuis.
9 Honora Dominum de tua substantia
et de primitiis omnium frugum tuarum,
10 et implebuntur horrea tua frumento,
et vino torcularia tua redundabunt.
11 Disciplinam Domini, fili mi, ne abicias
nec asperneris, cum ab eo corriperis:
12 quem enim diligit, Dominus corripit
et quasi pater in filio complacet sibi.
13 Beatus homo, qui invenit sapientiam
et qui affluit prudentia:
14 melior est acquisitio eius negotiatione argenti,
et auro primo fructus eius.
15 Pretiosior est cunctis gemmis,
et omnia pretiosa tua huic non valent comparari;
16 longitudo dierum in dextera eius,
et in sinistra illius divitiae et gloria.
17 Viae eius viae pulchrae,
et omnes semitae illius pacificae.
18 Lignum vitae est his, qui apprehenderint eam;
et, qui tenuerit eam, beatus.
19 Dominus sapientia fundavit terram,
stabilivit caelos prudentia;
20 sapientia illius eruperunt abyssi,
et nubes rorem stillant.
21 Fili mi, ne effluant haec ab oculis tuis;

[3] 10 *Frumento* – Sic concrete sumendum est verbum *šābāʿ* in parallelismo cum *tîrōš* (cfr. ANET[2], p. 500[5])

custodi prudentiam atque consilium,
22 et erit vita animae tuae
et gratia collo tuo;
23 tunc ambulabis fiducialiter in via tua,
et pes tuus non impinget.
24 Si dormieris, non timebis;
quiesces, et suavis erit somnus tuus.
25 Ne paveas repentino terrore
et irruentem tibi turbinem impiorum, cum venerit.
26 Dominus enim erit in latere tuo
et custodiet pedem tuum, ne capiaris.
27 Noli prohibere beneficium ab eo, cui debetur,
si in potestate manus tuae est, ut facias.
28 Ne dicas amico tuo: « Vade et revertere,
cras dabo tibi », cum statim possis dare.
29 Ne moliaris amico tuo malum,
cum ille apud te sedeat cum fiducia.
30 Ne contendas adversus hominem frustra,
cum ipse tibi nihil mali fecerit.
31 Ne aemuleris hominem iniustum,
nec imiteris omnes vias eius,
32 quia abominatio Domini est omnis pravus,
et cum simplicibus societas eius.
33 Maledictio a Domino in domo impii,
habitacula autem iustorum benedicentur.
34 Ipse deludet illusores
et mansuetis dabit gratiam;
35 gloriam sapientes possidebunt,
stultorum exaltatio ignominia.

4 1 Audite, filii, disciplinam patris
et attendite, ut sciatis prudentiam;
2 quoniam doctrinam bonam tribuam vobis,
legem meam ne derelinquatis.
3 Nam et ego filius fui patris mei,
tenellus et unigenitus coram matre mea;
4 et docebat me atque dicebat:
« Suscipiat verba mea cor tuum,
custodi praecepta mea et vives.
5 Posside sapientiam, posside prudentiam,
ne obliviscaris neque declines a verbis oris mei.

6 Ne dimittas eam, et custodiet te,
dilige eam, et servabit te.
7 Principium sapientiae: posside sapientiam
et in omni possessione tua acquire prudentiam.
8 Arripe illam, et exaltabit te,
glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.
9 Dabit capiti tuo diadema gratiae,
et corona inclita proteget te ».
10 Audi, fili mi, et suscipe verba mea,
ut multiplicentur tibi anni vitae.
11 Viam sapientiae monstravi tibi;
duxi te per semitas aequitatis,
12 quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui,
et currens non habebis offendiculum.
13 Tene disciplinam, nec laxes;
custodi illam, quia ipsa est vita tua.
14 Ne ingrediaris in semitas impiorum
nec procedas in malorum via.
15 Fuge ab ea nec transeas per illam;
declina et desere eam.
16 Non enim dormiunt, nisi malefecerint,
et rapitur somnus ab eis, nisi supplantaverint.
17 Comedunt enim panem impietatis
et vinum iniquitatis bibunt.
18 Iustorum autem semita quasi lux splendens
procedit et crescit usque ad perfectam diem.
19 Via impiorum tenebrosa;
nesciunt, ubi corruant.
20 Fili mi, ausculta sermones meos
et ad eloquia mea inclina aurem tuam;
21 ne recedant ab oculis tuis,
custodi ea in medio cordis tui:
22 vita enim sunt invenientibus ea
et universae carni sanitas.
23 Omni custodia serva cor tuum,
quia ex ipso vita procedit.
24 Remove a te os pravum,
et detrahentia labia sint procul a te.
25 Oculi tui recta videant,
et palpebrae tuae dirigantur coram te.

26 Observa semitam pedum tuorum,
et omnes viae tuae stabilientur.
27 Ne declines ad dexteram neque ad sinistram,
averte pedem tuum a malo.

5 1 Fili mi, attende ad sapientiam meam,
et prudentiae meae inclina aurem tuam,
2 ut custodias cogitationes,
et disciplinam labia tua conservent.
3 Favum enim stillant labia meretricis,
et nitidius oleo guttur eius;
4 novissima autem illius amara quasi absinthium
et acuta quasi gladius biceps.
5 Pedes eius descendunt in mortem,
et ad inferos gressus illius tendunt;
6 cum non observet semitam vitae,
vagi sunt gressus eius, et ipsa nescit.
7 Nunc ergo, fili mi, audi me
et ne recedas a verbis oris mei.
8 Longe fac ab ea viam tuam
et ne appropinques foribus domus eius.
9 Ne des alienis honorem tuum
et annos tuos crudeli,
10 ne forte impleantur extranei viribus tuis,
et labores tui sint in domo aliena,
11 et gemas in novissimis,
quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum
12 et dicas: « Cur detestatus sum disciplinam,
et increpationes renuit cor meum,
13 nec audivi vocem docentium me
et magistris non inclinavi aurem meam?
14 Paene fui in omni malo,
in medio ecclesiae et synagogae ».
15 Bibe aquam de cisterna tua
et fluenta putei tui,
16 ne deriventur fontes tui foras,
et in plateis rivi aquarum;
17 habeto eas solus,
nec sint alieni participes tui.

[5] 7 *Fili mi, audi* – Sing. cum Gr contra TM. Cfr. versus seqq.
16 *Ne* – Praemittitur cum Gr; in TM *pen*, vel *'al* excisum

18 Sit vena tua benedicta,
et laetare cum muliere adulescentiae tuae;
19 cerva carissima et gratissimus hinnulus,
blanditiae eius inebrient te in omni tempore,
in amore eius delectare iugiter.
20 Quare seduceris, fili mi, ab aliena
et foveris in sinu extraneae?
21 Quoniam ante Dominum viae hominis,
et omnes gressus eius considerat.
22 Iniquitates suae capient impium,
et funibus peccatorum suorum constringetur.
23 Ipse morietur, quia non habuit disciplinam,
et in multitudine stultitiae suae decipietur.

6 1 Fili mi, si spoponderis pro amico tuo,
defixisti apud extraneum manum tuam;
2 illaqueatus es verbis oris tui
et captus propriis sermonibus.
3 Fac ergo, quod dico, fili mi, et temetipsum libera,
quia incidisti in manum proximi tui;
discurre, prosternere, insta amico tuo.
4 Ne dederis somnum oculis tuis
nec palpebris tuis dormitationem.
5 Eruere quasi dammula de rete,
et quasi avis de manu aucupis.
6 Vade ad formicam, o piger,
et considera vias eius et disce sapientiam.
7 Quae, cum non habeat ducem
nec praeceptorem nec principem,
8 parat in aestate cibum sibi
et congregat in messe, quod comedat.
9 Usquequo, piger, dormies?
Quando consurges e somno tuo?
10 Paululum dormis, paululum dormitas,
paululum conseres manus, ut dormias;
11 et veniet tibi quasi viator egestas
et pauperies quasi vir armatus.
12 Homo iniquus, vir inutilis,
graditur ore perverso;

[5] 19 *Blanditiae* – Lege *dōdê-*; TM « ubera ». Cfr. 7, 18 parallelismum terminorum
[6] 5 *De rete* – Lege cum Gr *mimmaṣôd*; TM de « manu »

13 annuit oculis, terit pede,
digito loquitur.
14 Prava in corde suo machinatur,
malum in omni tempore, iurgia seminat.
15 Ideo extemplo veniet perditio sua,
et subito conteretur nec habebit medicinam.
16 Sex sunt, quae odit Dominus,
et septem detestatur anima eius:
17 oculos sublimes, linguam mendacem,
manus effundentes innoxium sanguinem,
18 cor machinans cogitationes pravas,
pedes veloces ad currendum in malum,
19 proferentem mendacia, testem fallacem
et eum, qui seminat inter fratres discordias.
20 Conserva, fili mi, praecepta patris tui
et ne reicias legem matris tuae;
21 liga ea in corde tuo iugiter
et circumda gutturi tuo.
22 Cum ambulaveris, dirigent te,
cum dormieris, custodient te
et, cum evigilaveris, colloquentur tecum.
23 Quia mandatum lucerna est, et lex lux,
et via vitae increpatio disciplinae,
24 ut custodiant te a muliere mala
et a blanda lingua extraneae;
25 non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum,
nec capiaris nutibus illius:
26 pretium enim scorti vix est torta panis,
mulier autem viri pretiosam animam capit.
27 Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo,
et vestimenta illius non ardebunt?
28 Aut ambulare super prunas,
et non comburentur plantae eius?
29 Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui;
non erit mundus, quicumque tetigerit eam.
30 Non contemptui erit fur, cum furatus fuerit,
ut esurientem impleat animam.

[6] 25 *Capiaris* – Lege *tōqiḥăkā*, deductum a verbo *lāqaḥ*, mutatis tantum punctis in TM

31 Deprehensus quoque reddet septuplum
et omnem substantiam domus suae tradet.
32 Qui autem adulter est cum muliere, vecors est;
perdet animam suam, qui hoc fecerit.
33 Plagam et ignominiam congregat sibi,
et opprobrium illius non delebitur.
34 Quia zelus est furor viri,
et non parcet in die vindictae
35 nec accipiet personam tuam in piaculum
nec suscipiet dona plurima.

7 1 Fili mi, custodi sermones meos
et praecepta mea reconde tibi.
2 Serva mandata mea et vives,
et legem meam quasi pupillam oculi tui.
3 Liga ea in digitis tuis,
scribe illa in tabulis cordis tui.
4 Dic sapientiae: « Soror mea es »
et prudentiam voca Amicam,
5 ut custodiat te a muliere extranea
et ab aliena, quae verba sua dulcia facit.
6 De fenestra enim domus meae
per cancellos prospexi
7 et video inter parvulos;
considero inter filios vecordem iuvenem,
8 qui transit per plateam iuxta angulum
et prope viam domus illius graditur
9 in obscuro advesperascente die,
in mediis tenebris et caligine.
10 Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio,
cauta corde, garrula et rebellans,
11 quietis impatiens,
nec valens in domo consistere pedibus suis:
12 nunc foris, nunc in plateis
et iuxta angulos insidians.
13 Apprehensumque deosculatur iuvenem
et procaci vultu blanditur dicens:
14 « Victimas pro salute vovi,
hodie reddidi vota mea;

[6] 35 *Personam tuam in piaculum* – Lege *pānêkā l*e*kōpher*; TM *p*e*nê kol-kōpher*

15 idcirco egressa sum in occursum tuum
desiderans te videre et repperi.
16 Stragulatis vestibus lectulum meum stravi,
linteis pictis ex Aegypto;
17 aspersi cubile meum myrrha
et aloe et cinnamomo.
18 Veni, inebriemur voluptatibus,
usque mane fruamur amoribus.
19 Non est enim vir in domo sua;
abiit via longissima,
20 sacculum pecuniae secum tulit,
in die plenae lunae reversurus est in domum suam ».
21 Irretivit eum multis sermonibus
et blanditiis labiorum protraxit illum.
22 Stultus eam sequitur quasi bos ductus ad victimam,
sicut irretitur vinculo cervus,
23 donec transfigat sagitta iecur eius;
velut si avis festinet ad laqueum
et nescit quod de periculo animae illius agitur.
24 Nunc ergo, fili mi, audi me
et attende verbis oris mei.
25 Ne abstrahatur in viis illius mens tua,
neque decipiaris semitis eius.
26 Multos enim vulneratos deiecit,
et fortissimi quique interfecti sunt ab ea:
27 viae inferi domus eius
penetrantes in interiora mortis.

8 1 Numquid non sapientia clamitat,
et prudentia dat vocem suam?
2 In summis verticibus
supra viam in mediis semitis stans,
3 iuxta portas ad introitum civitatis,
in ipsis foribus conclamat:
4 « O viri, ad vos clamito,
et vox mea ad filios hominum.
5 Intellegite, parvuli, astutiam,
et, insipientes, animadvertite;

[7] 22 *Stultus* – Lege cum Gr *petî*; TM « statim, subito »
Corr.: *sicut irretitur (ka'ăkōs) vinculo ('el môsēr) cervus ('ajjāl)*, iisdem fere litteris TM

6 audite quoniam de rebus magnis locutura sum,
et aperientur labia mea, ut recta praedicent.
7 Veritatem meditabitur guttur meum,
et labia mea detestabuntur impium.
8 Iusti sunt omnes sermones oris mei,
non est in eis pravum quid neque perversum;
9 omnes recti sunt intellegentibus
et aequi invenientibus scientiam.
10 Accipite disciplinam meam et non pecuniam,
doctrinam magis quam aurum electum.
11 Melior est enim sapientia gemmis,
et omne desiderabile ei non potest comparari ».
12 Ego sapientia habito cum prudentia
et artem excogitandi invenio.
13 Timor Domini odisse malum;
arrogantiam et superbiam et viam pravam
et os bilingue detestor.
14 Meum est consilium et prudentia,
mea est intellegentia, mea est fortitudo.
15 Per me reges regnant,
et principes iusta decernunt;
16 per me duces imperant,
et potentes decernunt iustitiam.
17 Ego diligentes me diligo;
et, qui mane vigilant ad me, invenient me.
18 Mecum sunt divitiae et gloria,
opes superbae et iustitia.
19 Melior est enim fructus meus auro et obryzo,
et genimina mea argento electo.
20 In viis iustitiae ambulo,
in medio semitarum iudicii,
21 ut ditem diligentes me
et thesauros eorum repleam.
22 Dominus possedit me in initio viarum suarum,
antequam quidquam faceret a principio;
23 ab aeterno ordinata sum
et ex antiquis, antequam terra fieret.
24 Nondum erant abyssi, et ego iam concepta eram,
necdum fontes graves aquis,

[8] 22 *In initio* – Sic Vg cum Syr, Targ et Hier

25 priusquam montes demergerentur,
ante colles ego parturiebar.
26 Adhuc terram non fecerat et campos
et initium glebae orbis terrae.
27 Quando praeparabat caelos, aderam,
quando certa lege et gyro vallabat abyssos,
28 quando nubes firmabat sursum,
et praevaluerunt fontes abyssi,
29 quando circumdabat mari terminum suum
et aquis, ne transirent fines suos,
quando iecit fundamenta terrae,
30 cum eo eram ut artifex:
delectatio eius per singulos dies
ludens coram eo omni tempore,
31 ludens in orbe terrarum,
et deliciae meae esse cum filiis hominum.
32 Nunc ergo, filii, audite me:
beati, qui custodiunt vias meas;
33 audite disciplinam et estote sapientes
et nolite abicere eam.
34 Beatus homo, qui audit me
et qui vigilat ad fores meas cotidie
et observat ad postes ostii mei.
35 Qui me invenerit, inveniet vitam
et hauriet delicias a Domino.
36 Qui autem in me peccaverit, laedet animam suam:
omnes, qui me oderunt, diligunt mortem.

9 1 Sapientia aedificavit sibi domum,
excidit columnas septem;
2 immolavit victimas suas, miscuit vinum
et proposuit mensam suam.
3 Misit ancillas suas, ut vocarent
ad arcem et ad excelsa civitatis:
4 « Si quis est parvulus, veniat ad me ».
Et vecordi locuta est:
5 « Venite, comedite panem meum
et bibite vinum, quod miscui vobis;
6 relinquite infantiam et vivite
et ambulate per vias prudentiae ».
7 Qui erudit derisorem, ipse iniuriam sibi facit;
et, qui arguit impium, sibi maculam generat.

8 Noli arguere derisorem, ne oderit te;
argue sapientem, et diliget te.
9 Da sapienti, et sapientior fiet;
doce iustum, et addet doctrinam.
10 Principium sapientiae timor Domini,
et scientia Sancti est prudentia.
11 Per me enim multiplicabuntur dies tui,
et addentur tibi anni vitae.
12 Si sapiens fueris, tibimetipsi eris;
si autem illusor, solus portabis malum.
13 Mulier stulta est clamosa,
fatua et nihil sciens;
14 sedit in foribus domus suae
super sellam in excelsis urbis,
15 ut vocaret transeuntes per viam
et pergentes itinere suo:
16 « Qui est parvulus, declinet ad me ».
Et vecordi locuta est:
17 « Aquae furtivae dulciores sunt,
et panis in abscondito suavior ».
18 Et ignoravit quod ibi sint umbrae,
et in profundis inferni convivae eius.

10 1 Parabolae Salomonis.
Filius sapiens laetificat patrem,
filius vero stultus maestitia est matris suae.
2 Nil proderunt thesauri impietatis,
iustitia vero liberabit a morte.
3 Non affliget Dominus fame animam iusti
et cupiditatem impiorum subvertet.
4 Egestatem operata est manus remissa,
manus autem fortium divitias parat.
5 Qui congregat in messe, filius sapiens est;
qui autem stertit aestate, filius confusionis.
6 Benedictiones Domini super caput iusti,
os autem impiorum operit violentiam.
7 Memoria iusti in benedictione erit,
et nomen impiorum putrescet.

[10] 6 Vg cum Gr addit *Domini*; TM omittit

8 Sapiens corde praecepta suscipit,
et stultus labiis corruet.
9 Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter;
qui autem depravat vias suas, manifestus erit.
10 Qui annuit oculo, dabit dolorem,
et stultus labiis corruet.
11 Vena vitae os iusti,
et os impiorum operit violentiam.
12 Odium suscitat rixas,
et universa delicta operit caritas.
13 In labiis sapientis invenitur sapientia,
et virga in dorso eius, qui indiget corde.
14 Sapientes recondunt scientiam,
os autem stulti ruinae proximum est.
15 Substantia divitis urbs fortitudinis eius,
ruina pauperum egestas eorum.
16 Opus iusti ad vitam,
fructus autem impii ad peccatum.
17 Graditur ad vitam, qui custodit disciplinam;
qui autem increpationes relinquit, errat.
18 Abscondunt odium labia mendacia;
qui profert contumeliam, insipiens est.
19 In multiloquio non deerit peccatum;
qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est.
20 Argentum electum lingua iusti,
cor autem impiorum pro nihilo.
21 Labia iusti erudiunt plurimos;
qui autem indocti sunt, in cordis egestate morientur.
22 Benedictio Domini divites facit,
nec addet ei labor quidquam.
23 Quasi per risum stultus operatur scelus,
sapientia autem est viro prudentiae.
24 Quod timet impius, veniet super eum;
desiderium suum iustis dabitur.
25 Quasi tempestas transiens non erit impius,
iustus autem quasi fundamentum sempiternum.
26 Sicut acetum dentibus et fumus oculis,
sic piger his, qui miserunt eum.

[10] [17] *Graditur* – Lege *'ōrēaḥ*, prtc.; TM « semita, via »
[21] *Erudiunt* – Retine Vg cum Gr

27 Timor Domini apponet dies,
et anni impiorum breviabuntur.
28 Exspectatio iustorum laetitia,
spes autem impiorum peribit.
29 Fortitudo simplici via Domini
et ruina his, qui operantur malum.
30 Iustus in aeternum non commovebitur,
impii autem non habitabunt super terram.
31 Os iusti germinabit sapientiam,
lingua prava abscindetur.
32 Labia iusti considerant placita,
et os impiorum perversa.

11 1 Statera dolosa abominatio est apud Dominum,
et pondus aequum voluntas eius.
2 Venit superbia, veniet et contumelia;
apud humiles autem sapientia.
3 Simplicitas iustorum diriget eos,
et supplantatio perversorum vastabit illos.
4 Non proderunt divitiae in die ultionis,
iustitia autem liberabit a morte.
5 Iustitia simplicis diriget viam eius,
et in impietate sua corruet impius.
6 Iustitia rectorum liberabit eos,
et in insidiis suis capientur iniqui.
7 Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes;
et exspectatio divitiarum peribit.
8 Iustus de angustia liberatus est,
et tradetur impius pro eo.
9 Simulator ore decipit amicum suum,
iusti autem liberabuntur scientia.
10 In bonis iustorum exsultabit civitas,
et in perditione impiorum erit laudatio.
11 Benedictione iustorum exaltabitur civitas
et ore impiorum subvertetur.
12 Qui despicit amicum suum, indigens corde est,
vir autem prudens tacebit.
13 Qui ambulat susurrans, revelat arcana;
qui autem fidelis est animi, celat commissum.
14 Ubi non adsunt dispositiones, populus corruet;
salus autem, ubi multa consilia.

15 Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo;
qui autem odit sponsores, securus erit.
16 Mulier gratiosa inveniet gloriam,
et robusti habebunt divitias.
17 Benefacit animae suae vir misericors;
qui autem crudelis est, carnem suam affligit.
18 Impius facit opus fallax,
seminanti autem iustitiam merces fidelis.
19 Firmus in iustitia praeparat vitam,
et sectator malorum mortem.
20 Abominabile Domino cor pravum,
et voluntas eius in iis, qui simpliciter ambulant.
21 Manus in manu, non erit impunitus malus,
semen autem iustorum salvabitur.
22 Circulus aureus in naribus suis
mulier pulchra et fatua.
23 Desiderium iustorum omne bonum est,
praestolatio impiorum furor.
24 Alii dividunt propria et ditiores fiunt,
alii parciores iusto semper in egestate sunt.
25 Anima, quae benedicit, impinguabitur;
et qui inebriat, ipse quoque inebriatur.
26 Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis,
benedictio autem super caput vendentium.
27 Qui instanter quaerit bonum, quaerit beneplacitum;
qui autem investigator malorum est, haec advenient ei.
28 Qui confidit in divitiis suis, corruet,
iusti autem quasi virens folium germinabunt.
29 Qui conturbat domum suam, possidebit ventos;
et qui stultus est, serviet sapienti.
30 Fructus iusti lignum vitae;
et suscipit animas, qui sapiens est.
31 Si iustus in terra rependitur,
quanto magis impius et peccator.

12 1 Qui diligit disciplinam, diligit scientiam;
qui autem odit increpationes, insipiens est.
2 Qui bonus est, hauriet gratiam a Domino,
virum autem versutum ipse condemnabit.
3 Non roborabitur homo ex impietate,
et radix iustorum non commovebitur.

4 Mulier diligens corona est viro suo,
et quasi putredo in ossibus eius, quae est inhonesta.
5 Cogitationes iustorum iudicia,
et consilia impiorum fraudulentia.
6 Verba impiorum insidiantur sanguini,
os iustorum liberabit eos.
7 Subvertuntur impii et iam non sunt,
domus autem iustorum permanebit.
8 Ad doctrinam suam laudabitur vir;
qui autem perversus corde est, patebit contemptui.
9 Melior est pauper, qui ministrat sibi,
quam gloriosus et indigens pane.
10 Curat iustus iumentorum suorum animas,
viscera autem impiorum crudelia.
11 Qui operatur terram suam, satiabitur panibus;
qui autem sectatur vana, vecors est.
12 Desiderat impius laqueum pessimorum,
radix autem iustorum proficiet.
13 Propter peccata labiorum irretitur malus,
effugiet autem iustus de angustia.
14 De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis,
et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei.
15 Via stulti recta in oculis eius;
qui autem sapiens est, audit consilia.
16 Fatuus statim indicat iram suam,
dissimulat autem iniuriam callidus.
17 Qui spirat veritatem, index iustitiae est,
testis autem mendax, fraudulentiae.
18 Est qui temere loquitur et quasi gladio pungit,
lingua autem sapientium sanitas est.
19 Labium veritatis firmum erit in perpetuum,
ad momentum autem lingua mendacii.
20 Dolus in corde cogitantium mala;
qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium.
21 Nulla calamitas obveniet iusto,
impii autem replebuntur malo.
22 Abominatio est Domino labia mendacia,
qui autem fideliter agunt, placent ei.

[12] 9 *Qui ministrat sibi* – Lege cum Gr et Syr '*ōbēd*, prtc; TM '*ebed*
13 *Irretitur* – Lege cum Gr *nôqaš*; TM « tendiculum »

23 Homo versutus celat scientiam,
et cor insipientium provocat stultitiam.
24 Manus fortium dominabitur,
quae autem remissa est, tributis serviet.
25 Maeror in corde viri humiliabit illum,
et sermo bonus laetificabit eum.
26 In rectum ducit amicum iustus.
iter autem impiorum decipiet eos.
27 Non assabit ignavia praedam suam,
sed substantia pretiosa erit viro industrio.
28 In semita iustitiae vita,
est autem etiam iter apertum ad mortem.

13 1 Filius sapiens disciplina patris;
qui autem illusor est, non audit, cum arguitur.
2 De fructu oris sui homo satiabitur bonis,
anima autem praevaricatorum violentia.
3 Qui custodit os suum, custodit animam suam;
qui autem incautus est eloquio, ruina est ei.
4 Vult et non habet piger,
anima autem operantium impinguabitur.
5 Verbum mendax iustus detestabitur,
impius autem confundit et dehonestat.
6 Iustitia custodit innocentem in via,
impietas autem peccatorem supplantat.
7 Est qui quasi dives habetur, cum nihil habeat;
et est qui quasi pauper, cum in multis divitiis sit.
8 Redemptio animae viri divitiae suae;
qui autem pauper est, increpationem non sustinet.
9 Lux iustorum laetificat,
lucerna autem impiorum exstinguetur.
10 Inter superbos tantum iurgia sunt,
et apud humiles sapientia.
11 Substantia festinata minuetur;
qui autem colligit manu, multiplicat.
12 Spes, quae differtur, affligit animam,
lignum vitae desiderium veniens.

[12] 26 *In rectum ducit* – Lege *išar*, scriptio defectiva imperfecti, ut e. g. in 1 Sam 18, 20. 26
27 *Pretiosa erit viro* – Lege cum Gr
[13] 10 *Humiles* – Lege *ṣ*ᵉ*nûnîm* (cfr. 11, 2 et parallelismum); TM *nôʿaṣîm*

13 Qui contemnit verbum, ipse se obligat;
qui autem timet praeceptum, retribuetur ei.
14 Lex sapientis fons vitae,
ut declinet a laqueis mortis.
15 Intellegentia bona dabit gratiam,
in itinere infidelium vorago.
16 Omnis astutus agit cum consilio;
qui autem fatuus est, aperit stultitiam.
17 Nuntius impius cadet in malum,
legatus autem fidelis sanitas.
18 Egestas et ignominia ei, qui deserit disciplinam;
qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.
19 Desiderium, si compleatur, delectat animam;
detestantur stulti fugere mala.
20 Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit;
amicus stultorum malus efficietur.
21 Peccatores persequitur malum,
et iustis retribuentur bona.
22 Bonus relinquit heredes filios et nepotes;
et custoditur iusto substantia peccatoris.
23 Multi cibi in novalibus pauperum,
et est qui perit, deficiente iudicio.
24 Qui parcit virgae, odit filium suum;
qui autem diligit illum, instanter erudit.
25 Iustus comedit et replet animam suam,
venter autem impiorum insaturabilis.

14 1 Sapientia mulierum aedificat domum suam,
insipientia eam manibus destruet.
2 Ambulans recto itinere timet Deum;
despicit illum, qui infami graditur via.
3 In ore stulti virga superbiae,
labia autem sapientium custodiunt eos.
4 Ubi non sunt boves, praesepe vacuum est;
plurimae autem segetes in fortitudine bovis.
5 Testis fidelis non mentitur,
profert autem mendacium dolosus testis.

[13] 15 *Vorago* – Lege cum Gr et Vg *'êdām*; TM « perennitas »
20 Retine Vg cum Syr, Targ et Gr (mss)

[6] Quaerit derisor sapientiam et non invenit;
doctrina prudentibus facilis.
[7] Cede coram viro stulto,
quia nescies labia prudentiae.
[8] Sapientia callidi est intellegere viam suam,
et imprudentia stultorum errans.
[9] Stulti parvipendent peccatum,
et inter iustos morabitur gratia.
[10] Cor novit amaritudinem animae suae,
in gaudio eius non miscebitur extraneus.
[11] Domus impiorum delebitur,
tabernacula vero iustorum germinabunt.
[12] Est via, quae videtur homini recta,
novissima autem eius deducunt ad mortem.
[13] Etiam in risu cor dolore miscebitur,
et extrema gaudii luctus occupat.
[14] Viis suis replebitur stultus,
et super eum erit vir bonus.
[15] Simplex credit omni verbo,
astutus considerat gressus suos.
[16] Sapiens timet et declinat a malo,
stultus transilit et confidit.
[17] Impatiens operabitur stultitiam,
et vir versutus odiosus est.
[18] Possidebunt simplices stultitiam,
et astuti coronabuntur scientia.
[19] Procumbunt mali ante bonos,
et impii ante portas iustorum.
[20] Etiam proximo suo pauper odiosus erit,
amici vero divitum multi.
[21] Qui despicit proximum suum, peccat;
qui autem miseretur pauperis, beatus erit.
[22] Nonne errant, qui operantur malum?
Misericordia et veritas iis, qui praeparant bona.
[23] In omni labore erit abundantia;
verbum autem labiorum tendit tantummodo ad egestatem.
[24] Corona sapientium divitiae eorum,
fatuitas stultorum fatuitas est.
[25] Liberat animas testis fidelis,
et profert mendacia versipellis.

[14] [25] *Versipellis* – Lege cum Targ et Vg *m^{e}rammeh*; TM « fraus »

26 In timore Domini fiducia fortis,
et filiis eius erit spes.
27 Timor Domini fons vitae,
declinans a laqueis mortis.
28 In multitudine populi dignitas regis,
et in paucitate plebis ruina principis.
29 Qui patiens est, multa gubernatur prudentia;
qui autem impatiens est, exaltat stultitiam.
30 Vita carnium sanitas cordis,
putredo ossium invidia.
31 Qui calumniatur egentem, exprobrat Factori eius;
honorat autem eum, qui miseretur pauperis.
32 In malitia sua impelletur impius,
sperat autem iustus in integritate sua.
33 In corde prudentis requiescit sapientia,
at in medio stultorum agnoscetur?
34 Iustitia elevat gentem,
vituperium autem populorum est peccatum.
35 Acceptus est regi minister intellegens,
et iracundia ei, qui turpiter agit.

15 1 Responsio mollis frangit iram,
sermo durus suscitat furorem.
2 Lingua sapientium stillat scientiam,
os fatuorum ebullit stultitiam.
3 In omni loco oculi Domini
contemplantur malos et bonos.
4 Lingua placabilis lignum vitae,
sed obliquitas in ea conteret spiritum.
5 Stultus irridet disciplinam patris sui;
qui autem custodit increpationes, astutior fiet.
6 In domo iusti divitiae plurimae,
et in fructibus impii conturbatio.
7 Labia sapientium disseminabunt scientiam;
cor stultorum non rectum erit.
8 Victimae impiorum abominabiles Domino;
vota iustorum grata sunt ei.

[14] 26 *Fortis* – Lege *'āz*, loco *'ōz* « fortitudo »
38 *Integritate* – Lege cum Gr et Syr *b^etummô*; TM *b^emôtô*
[15] 2 *Stillat* – Lege *taṭṭîf*; TM « bene facit ». Cfr. parallelismum

9 Abominatio est Domino via impii;
qui sequitur iustitiam, diligetur.
10 Admonitio mala deserenti viam;
qui increpationes odit, morietur.
11 Infernus et Perditio coram Domino,
quanto magis corda filiorum hominum!
12 Non amat derisor eum, qui se corripit,
nec ad sapientes graditur.
13 Cor gaudens exhilarat faciem,
in maerore animi deicitur spiritus.
14 Cor sapientis quaerit doctrinam,
et os stultorum pascitur stultitia.
15 Omnes dies pauperis mali;
hilaris autem corde quasi iuge convivium.
16 Melius est parum cum timore Domini
quam thesauri magni cum sollicitudine.
17 Melius est demensum holerum cum caritate
quam vitulus saginatus cum odio.
18 Vir iracundus provocat rixas;
qui patiens est, mitigat lites.
19 Iter pigrorum quasi saepes spinarum,
via sollertium complanata.
20 Filius sapiens laetificat patrem,
et stultus homo despicit matrem suam.
21 Stultitia gaudium sensu carenti;
et vir prudens dirigit gressus suos.
22 Dissipantur cogitationes, ubi non est consilium;
ubi vero sunt plures consiliarii, confirmantur.
23 Laetatur homo in responsione oris sui,
et sermo opportunus est optimus.
24 Semita vitae sursum est viro erudito,
ut declinet de inferno deorsum.
25 Domum superborum demolietur Dominus
et firmos faciet terminos viduae.
26 Abominatio Domini cogitationes malae,
et purus sermo pulcherrimus.
27 Conturbat domum suam, qui sectatur avaritiam;
qui autem odit munera, vivet.
28 Mens iusti meditatur, ut respondeat;
os impiorum redundat malis.

[15] 19 *Sollertium* – Lege cum Gr *ḥārûṣîm*; TM « iustorum »

29 Longe est Dominus ab impiis
et orationes iustorum exaudiet.
30 Lux oculorum laetificat animam,
fama bona impinguat ossa.
31 Auris, quae audit increpationes vitae,
in medio sapientium commorabitur.
32 Qui abicit disciplinam, despicit animam suam;
qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis.
33 Timor Domini disciplina sapientiae,
et gloriam praecedit humilitas.

16 1 Hominis est animum praeparare,
et Domini est responsio linguae.
2 Omnes viae hominis purae sunt oculis eius,
spirituum ponderator est Dominus.
3 Revela Domino opera tua,
et dirigentur cogitationes tuae.
4 Universa secundum proprium finem operatus est Dominus;
impium quoque ad diem malum.
5 Abominatio Domini est omnis arrogans;
manus in manu, non erit innocens.
6 Misericordia et veritate redimitur iniquitas,
et in timore Domini declinatur a malo.
7 Cum placuerint Domino viae hominis,
inimicos quoque eius convertet ad pacem.
8 Melius est parum cum iustitia
quam multi fructus sine aequitate.
9 Cor hominis disponit viam suam,
sed Domini est dirigere gressus eius.
10 Divinatio in labiis regis,
in iudicio non errabit os eius.
11 Pondus et statera iusta Domini sunt,
et opera eius omnes lapides sacculi.
12 Abominantur reges agere impie,
quoniam iustitia firmatur solium.
13 Voluntas regum labia iusta;
qui recta loquitur, diligetur.
14 Indignatio regis nuntii mortis,
et vir sapiens placabit eam.
15 In lumine vultus regis vita,
et voluntas eius quasi imber serotinus.

16 Possidere sapientiam quanto melius est auro;
et acquirere prudentiam pretiosius est argento.
17 Semita iustorum declinare a malo;
custos animae suae, qui servat viam suam.
18 Contritionem praecedit superbia,
et ante ruinam exaltatio spiritus.
19 Melius est humiliari cum mitibus
quam dividere spolia cum superbis.
20 Eruditus in verbo reperiet bona;
et qui sperat in Domino, beatus est.
21 Qui sapiens est corde, appellabitur prudens;
et dulcedo labiorum addet doctrinam.
22 Fons vitae eruditio possidentis;
poena stultorum stultitia.
23 Cor sapientis erudiet os eius
et labiis eius addet doctrinam.
24 Favus mellis composita verba,
dulcedo animae et sanitas ossium.
25 Est via, quae videtur homini recta,
et novissima eius ducunt ad mortem.
26 Anima laborantis laborat sibi,
quia compulit eum os suum.
27 Vir impius fodit malum,
et in labiis eius quasi ignis ardens.
28 Homo perversus suscitat lites,
et mussitator separat familiares.
29 Vir iniquus lactat amicum suum
et ducit eum per viam non bonam.
30 Qui attonitis oculis cogitat prava,
comprimens labia sua perficit malum.
31 Corona dignitatis canities,
quae in viis iustitiae reperietur.
32 Melior est patiens viro forti,
et, qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.
33 Sortes mittuntur in sinum,
sed a Domino temperantur.

17 1 Melior est buccella sicca cum pace
quam domus plena victimis cum iurgio.
2 Servus sapiens dominabitur filiis inhonestis
et inter fratres hereditatem dividet.

3 Sicut igne probatur argentum et aurum camino,
ita corda probat Dominus.
4 Malus oboedit labio iniquo,
et fallax obtemperat linguae mendaci.
5 Qui despicit pauperem, exprobrat Factori eius;
et, qui in ruina laetatur alterius, non erit impunitus.
6 Corona senum filii filiorum,
et gloria filiorum patres eorum.
7 Non decent stultum verba composita,
nec principem labium mentiens.
8 Gemma gratissima munus in oculis domini eius;
quocumque se verterit, prospere aget.
9 Qui celat delictum, quaerit amicitias;
qui sermone repetit, separat foederatos.
10 Plus proficit correptio apud prudentem
quam centum plagae apud stultum.
11 Semper iurgia quaerit malus;
angelus autem crudelis mittetur contra eum.
12 Expedit magis ursae occurrere, raptis fetibus,
quam fatuo confidenti in stultitia sua.
13 Qui reddit mala pro bonis,
non recedet malum de domo eius.
14 Aquarum proruptio initium est iurgiorum;
et, antequam exacerbetur contentio, desere.
15 Qui iustificat impium et qui condemnat iustum,
abominabilis est uterque apud Dominum.
16 Ad quid pretium in manu stulti?
Ad emendam sapientiam, cum careat corde?
17 Omni tempore diligit, qui amicus est,
et frater ad angustiam natus est.
18 Stultus homo iungit manus,
cum spoponderit pro amico suo.
19 Qui diligit delictum, diligit rixas;
et, qui exaltat ostium, quaerit effracturam.
20 Qui perversi cordis est, non inveniet bonum;
et, qui vertit linguam, incidet in malum.
21 Qui generat stultum, maerorem generat sibi,
sed nec pater in fatuo laetabitur.
22 Animus gaudens aetatem floridam facit,
spiritus tristis exsiccat ossa.
23 Munera de sinu impius accipit,
ut pervertat semitas iudicii.

[24] In facie prudentis lucet sapientia,
oculi stultorum in finibus terrae.
[25] Ira patris filius stultus
et dolor matris, quae genuit eum.
[26] Non est bonum multam inferre iusto
nec percutere principem contra rectitudinem.
[27] Qui moderatur sermones suos, novit scientiam,
et lenis spiritu est vir prudens.
[28] Stultus quoque, si tacuerit, sapiens reputabitur
et, si compresserit labia sua, intellegens.

18 [1] Occasiones quaerit, qui vult recedere ab amico;
omni consilio exacerbatur.
[2] Non delectatur stultus prudentia,
sed in revelatione cordis sui.
[3] Cum venerit impius, veniet et contemptio,
et cum ignominia opprobrium.
[4] Aqua profunda verba ex ore viri,
et torrens redundans fons sapientiae.
[5] Accipere personam impii non est bonum,
ut declines iustum in iudicio.
[6] Labia stulti miscent se rixis,
et os eius plagas provocat.
[7] Os stulti ruina eius,
et labia ipsius laqueus animae eius.
[8] Verba susurronis quasi dulcia
et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris.
[9] Qui mollis et dissolutus est in opere suo,
frater est viri dissipantis.
[10] Turris fortissima nomen Domini;
ad ipsum currit iustus et exaltabitur.
[11] Substantia divitis urbs roboris eius
et quasi murus excelsus in cogitatione eius.
[12] Antequam conteratur, exaltatur cor hominis
et, antequam glorificetur, humiliatur.
[13] Qui prius respondet quam audiat,
stultitia est ei et contumelia.
[14] Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam;
spiritum vero confractum, quis poterit sustinere?

[18] [1] *Occasiones* – Lege cum Gr *tō'ănāh* (cfr. Idc 14, 4); TM « desiderium »

15 Cor prudens possidebit scientiam,
et auris sapientium quaerit doctrinam.
16 Donum hominis dilatat viam eius
et ante principes deducit eum.
17 Qui prior in contentione loquitur, putatur iustus;
venit amicus eius et arguet eum.
18 Lites comprimit sors
et inter potentes quoque diiudicat.
19 Frater, qui offenditur, durior est civitate firma,
et lites quasi vectes urbium.
20 De fructu oris viri replebitur venter eius,
et genimina labiorum ipsius saturabunt eum.
21 Mors et vita in manu linguae;
qui diligunt eam, comedent fructus eius.
22 Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum
et hausit gratiam a Domino.
23 Cum obsecrationibus loquetur pauper,
et dives effabitur rigide.
24 Vir cum amicis concuti potest,
sed est amicus, qui adhaereat magis quam frater.

19 1 Melior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua,
quam qui torquet labia et est insipiens.
2 Ubi non est scientia animae, non est bonum;
et, qui festinus est pedibus, offendit.
3 Stultitia hominis supplantat gressus eius,
et contra Deum fervet animo suo.
4 Divitiae addunt amicos plurimos;
pauper autem ab amico suo separatur.
5 Testis falsus non erit impunitus;
et, qui mendacia loquitur, non effugiet.
6 Multi blandiuntur faciei potentis,
et omnes amici sunt dona tribuenti.
7 Omnes fratres hominis pauperis oderunt eum,
insuper et amici procul recesserunt ab eo;
qui tantum verba sectatur, nihil habebit.
8 Qui autem possessor est mentis, diligit animam suam
et custos prudentiae inveniet bona.
9 Falsus testis non erit impunitus;
et, qui loquitur mendacia, peribit.

[18] 22 *Bonam* – Addit Vg cum Gr, Syr et Targ

10 Non decent stultum deliciae,
nec servum dominari principibus.
11 Doctrina viri mitigat iram eius,
et gloria eius est iniqua praetergredi.
12 Sicut fremitus leonis ita et regis ira,
et sicut ros super herbam ita et gratia eius.
13 Calamitas patris filius stultus;
et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier.
14 Domus et divitiae hereditas patrum,
a Domino autem uxor prudens.
15 Pigredo immittit soporem,
et anima dissoluta esuriet.
16 Qui custodit mandatum, custodit animam suam;
qui autem neglegit viam suam, mortificabitur.
17 Feneratur Domino, qui miseretur pauperis,
et vicissitudinem suam reddet ei.
18 Erudi filium tuum, dum spes est;
ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam.
19 Qui impatiens est, sustinebit multam;
et, si eum abripere vis, aliud appones.
20 Audi consilium et suscipe disciplinam,
ut sis sapiens in novissimis tuis.
21 Multae cogitationes in corde viri,
voluntas autem Domini permanebit.
22 Desiderabile in homine est misericordia eius;
et melior est pauper quam vir mendax.
23 Timor Domini ad vitam,
et in plenitudine commorabitur absque visitatione mali.
24 Abscondit piger manum suam in catino
nec ad os suum applicat eam.
25 Derisore flagellato vel parvulus sapientior erit;
si autem corripueris sapientem, intelleget disciplinam.
26 Qui affligit patrem et fugat matrem,
filius inhonestus et ignominiosus.
27 Acquiesce, fili, ut audias doctrinam
nec erres a sermonibus scientiae.
28 Testis iniquus deridet iudicium,
et os impiorum devorat iniquitatem.
29 Paratae sunt derisoribus virgae,
et plagae stultorum corporibus.

[19] [29] *Virgae* – Lege cum Gr *šôṭîm*, *šᵉbāṭîm*; TM « iudicia »

20 1 Luxuriosa res vinum et tumultuosa sicera;
quicumque his delectatur, non erit sapiens.
2 Sicut rugitus leonis ita et terror regis:
qui provocat eum, peccat in animam suam.
3 Honor est homini separari a contentionibus;
omnes autem stulti miscentur contumeliis.
4 Propter frigus piger arare noluit;
mendicabit ergo aestate, et non dabitur illi.
5 Sicut aqua profunda consilium in corde viri,
sed homo sapiens exhauriet illud.
6 Multi homines misericordes vocantur;
virum autem fidelem quis inveniet?
7 Iustus, qui ambulat in simplicitate sua,
beatos post se filios derelinquet.
8 Rex, qui sedet in solio iudicii,
dissipat omne malum intuitu suo.
9 Quis potest dicere: « Mundavi cor meum,
purus sum a peccato »?
10 Pondus et pondus, mensura et mensura,
utrumque abominabile est apud Dominum.
11 Ex studiis suis intellegitur puer,
si munda et recta sint opera eius.
12 Aurem audientem et oculum videntem,
Dominus fecit utrumque.
13 Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat;
aperi oculos tuos et saturare panibus.
14 « Malum est, malum est! » dicit omnis emptor
et, cum recesserit, tunc gloriabitur.
15 Est aurum et multitudo gemmarum
et vas pretiosum labia scientiae.
16 Tolle vestimentum eius, quia fideiussor exstitit alieni,
et pro extraneis aufer pignus ab eo.
17 Suavis est homini panis mendacii,
et postea implebitur os eius calculo.
18 Cogitationes consiliis firmantur,
et dispensationibus tractanda sunt bella.
19 Ei, qui revelat mysteria et calumniatur
et dilatat labia sua, ne commiscearis.
20 Qui maledicit patri suo et matri,
exstinguetur lucerna eius in mediis tenebris.
21 Hereditas, ad quam festinatur in principio,
in novissimo benedictione carebit.

[22] Ne dicas: « Reddam malum »;
exspecta Dominum, et liberabit te.
[23] Abominatio est apud Dominum pondus et pondus;
statera dolosa non est bona in oculis eius.
[24] A Domino diriguntur gressus viri;
quis autem hominum intellegere potest viam suam?
[25] Laqueus est homini inconsulte dicere: « Sanctum! »
et post vota retractare.
[26] Ventilat impios rex sapiens
et incurvat super eos rotam.
[27] Lucerna Domini spiraculum hominis,
quae investigat omnia secreta ventris.
[28] Misericordia et veritas custodiunt regem,
et roboratur clementia thronus eius.
[29] Ornamentum iuvenum fortitudo eorum,
et honor senum canities.
[30] Livor vulneris absterget mala,
et plagae in secretioribus ventris.

21 [1] Sicut rivi aquarum cor regis in manu Domini:
quocumque voluerit, inclinabit illud.
[2] Omnis via viri recta sibi videtur;
appendit autem corda Dominus.
[3] Facere misericordiam et iudicium
magis placet Domino quam victimae.
[4] Exaltatio oculorum et dilatatio cordis,
lucerna impiorum: peccatum.
[5] Cogitationes sollertis semper in abundantiam;
omnis autem festinus semper in egestate est.
[6] Qui congregat thesauros lingua mendacii,
vento impingetur ad laqueos mortis.
[7] Violentia impiorum detrahet eos,
quia noluerunt facere iudicium.
[8] Perversa via viri aliena est;
qui autem mundus est, rectum opus eius.
[9] Melius est sedere in angulo domatis
quam cum muliere litigiosa et in domo communi.

[20] [23] *In oculis eius* – Cum Gr additum
[21] [6] *Laqueos* – Lege cum Gr *môqšê*; TM « quaerentes »

10 Anima impii desiderat malum;
non miserebitur proximo suo.
11 Multato derisore sapientior erit parvulus;
et, si instruatur sapiens, sumet scientiam.
12 Excogitat Iustus de domo impii,
ut praecipitet impios in malum.
13 Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis,
et ipse clamabit, et non exaudietur.
14 Munus absconditum exstinguit iras,
et donum in sinu indignationem maximam.
15 Gaudium iusto est facere iudicium,
et ruina operantibus iniquitatem.
16 Vir, qui erraverit a via prudentiae,
in coetu umbrarum commorabitur.
17 Qui diligit convivia, in egestate erit;
qui amat vinum et pinguia, non ditabitur.
18 Redemptio pro iusto impius,
et pro rectis iniquus.
19 Melius est habitare in terra deserta
quam cum muliere rixosa et iracunda.
20 Thesaurus desiderabilis et pinguis in habitaculo sapientis,
et imprudens homo dissipabit illum.
21 Qui sequitur iustitiam et misericordiam,
inveniet vitam et iustitiam et gloriam.
22 Civitatem fortium ascendit sapiens
et destruit robur fiduciae eius.
23 Qui custodit os suum et linguam suam,
custodit ab angustiis animam suam.
24 Superbus et arrogans vocatur derisor,
qui operatur in ira superbiae.
25 Desideria occidunt pigrum;
noluerunt enim quidquam manus eius operari:
26 tota die concupiscit et desiderat;
qui autem iustus est, tribuet et non parcit.
27 Hostiae impiorum abominabiles,
eo magis quia offeruntur ex scelere.
28 Testis mendax peribit;
vir oboediens loquetur in victoriam.
29 Vir impius obfirmat vultum suum;
qui autem rectus est, corrigit viam suam.

[21] 20 *Pinguis* – Lege *šāmēn*; TM « oleum »

30 Non est sapientia, non est prudentia,
non est consilium contra Dominum.
31 Equus paratur ad diem belli,
Dominus autem salutem tribuit.

22 1 Melius est nomen bonum quam divitiae multae,
super argentum et aurum gratia bona.
2 Dives et pauper obviaverunt sibi:
utriusque operator est Dominus.
3 Callidus vidit malum et abscondit se;
simplices pertransierunt et afflicti sunt damno.
4 Praemium modestiae timor Domini,
divitiae et gloria et vita.
5 Spinae et laquei in via perversi,
custos autem animae suae longe recedit ab eis.
6 Institue adulescentem iuxta viam suam;
etiam cum senuerit, non recedet ab ea.
7 Dives pauperibus imperat;
et qui accipit mutuum, servus est fenerantis.
8 Qui seminat iniquitatem, metet mala
et virga irae suae consummabitur.
9 Qui bono oculo est, benedicetur,
de panibus enim suis dedit pauperi.
10 Eice derisorem, et exibit cum eo iurgium;
cessabuntque causae et contumeliae.
11 Qui diligit cordis munditiam,
propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem.
12 Oculi Domini custodiunt scientiam,
et supplantantur verba iniqui.
13 Dicit piger: « Leo est foris,
in medio platearum occidendus sum ».
14 Fovea profunda os alienae;
cui iratus est Dominus, incidet in eam.
15 Stultitia colligata est in corde pueri,
et virga disciplinae fugabit eam.
16 Opprimis pauperem? Ipse augebit divitias suas.
Donas ditiori? Ipse egebis.
17 Inclina aurem tuam et audi verba sapientium,
appone autem cor ad doctrinam meam,
18 quia pulchra erunt, cum servaveris ea in ventre tuo,
et redundabunt in labiis tuis.

19 Ut sit in Domino fiducia tua,
ostendi ea tibi hodie.
20 Nonne descripsi ea tibi nudiustertius
in cogitationibus et scientia,
21 ut ostenderem tibi firmitatem verborum veritatis,
ut respondeas illi, qui misit te?
22 Non facias violentiam pauperi, quia pauper est,
neque conteras egenum in porta,
23 quia iudicabit Dominus causam eorum,
et anima spoliabit spoliatores.
24 Noli esse amicus homini iracundo,
neque ambules cum viro furioso,
25 ne forte discas semitas eius
et sumas scandalum animae tuae.
26 Noli esse cum his, qui iungunt manus suas
et qui vades se offerunt pro debitis:
27 si enim non habes unde restituas,
quid causae est ut tollat lectum tuum subter te?
28 Ne transferas terminos antiquos,
quos posuerunt patres tui.
29 Vidisti virum velocem in opere suo:
coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

23 1 Quando sederis, ut comedas cum principe,
diligenter attende, quae apposita sunt ante faciem tuam,
2 et statue cultrum in gutture tuo,
si avidus es.
3 Ne desideres de cibis eius,
quia est panis mendacii.
4 Noli laborare, ut diteris,
sed in prudentia tua acquiesce.
5 Si erigas oculos tuos ad opes, iam non sunt;
quia facient sibi pennas quasi aquilae et volabunt in caelum.
6 Ne comedas cum homine invido
et ne desideres cibos eius;
7 quoniam sicut aestimavit in animo suo,
ita ipse est.
« Comede et bibe » dicet tibi,
et mens eius non est tecum.
8 Buccellam, quam comederas, evomes
et perdes pulchros sermones tuos.

9 In auribus insipientium ne loquaris,
quia despicient doctrinam eloquii tui.
10 Ne attingas terminos viduae
et agrum pupillorum ne introeas:
11 redemptor enim illorum fortis est,
et ipse iudicabit contra te causam illorum.
12 Introduc ad doctrinam cor tuum
et aures tuas ad verba scientiae.
13 Noli subtrahere a puero disciplinam;
si enim percusseris eum virga, non morietur:
14 tu virga percuties eum
et animam eius de inferno liberabis.
15 Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum,
gaudebit tecum et cor meum,
16 et exsultabunt renes mei,
cum locuta fuerint rectum labia tua.
17 Non aemuletur cor tuum peccatores,
sed in timore Domini esto tota die,
18 quia est tibi posteritas,
et praestolatio tua non auferetur.
19 Audi, fili mi, et esto sapiens
et dirige in via animum tuum.
20 Noli esse in conviviis potatorum
nec in comissationibus carnis,
21 quia vacantes potibus et comissatores consumentur,
et vestietur pannis dormitatio.
22 Audi patrem tuum, qui genuit te,
et ne contemnas, cum senuerit mater tua.
23 Veritatem eme et noli vendere;
sapientiam eme et doctrinam et intellegentiam.
24 Exsultat gaudio pater iusti;
qui sapientem genuit, laetabitur in eo;
25 gaudeat pater tuus et mater tua,
et exsultet, quae genuit te.
26 Praebe, fili mi, cor tuum mihi,
et oculi tui vias meas custodiant.
27 Fovea enim profunda est meretrix,

[23] 10 *Viduae* – Lege *'almānāh*; TM « aeterni »; cfr. 15, 25; 22, 28 non obstante
18 *Tibi* – Cum Gr, Syr et Targ
26 *Custodiant* – Lege cum Gr, Syr, Targ et TM qere *tiṣṣornāh*

et puteus angustus aliena,
28 nam insidiatur ipsa in via quasi latro
et iniquos in hominibus addet.
29 Cui « Vae »? Cui « Eheu »?
Cui rixae? Cui querela?
Cui sine causa vulnera? Cui suffusio oculorum?
30 His, qui commorantur in vino
et eunt, ut scrutentur mixtum.
31 Ne intuearis vinum, quando flavescit,
cum splenduerit in calice color eius:
ingreditur blande,
32 sed in novissimo mordebit ut coluber
et sicut regulus vulnerat.
33 Oculi tui videbunt extranea,
et cor tuum loquetur perversa;
34 et eris sicut dormiens in medio mari
et quasi sopitus ad malum navis:
35 « Verberaverunt me, sed non dolui,
percusserunt me, et ego non sensi;
quando evigilabo et rursus illud requiram? ».

24 1 Ne aemuleris viros malos,
nec desideres esse cum eis,
2 quia rapinas meditatur mens eorum,
et perniciem labia eorum loquuntur.
3 Sapientia aedificabitur domus,
et prudentia roborabitur.
4 In doctrina replebuntur cellaria,
universa substantia pretiosa et pulcherrima.
5 Vir sapiens fortis est,
et vir doctus firmat robur.
6 Quia cum dispositione parabis tibi bellum,
et erit salus, ubi multa consilia sunt.
7 Excelsa stulto sapientia,
in porta non aperiet os suum.
8 Qui cogitat mala facere,
vir perniciosus vocabitur.
9 Cogitatio stulti peccatum est,
et abominatio hominum detractor.
10 Si fueris lassus in die angustiae,
coartabitur fortitudo tua.

11 Erue eos, qui ducuntur ad mortem;
et, qui trahuntur ad interitum, retine.
12 Si dixeris: « Nesciebamus hoc »;
nonne qui ponderator est cordis, ipse intellegit,
et servatorem animae tuae nihil fallit
reddetque homini iuxta opera sua?
13 Comede, fili mi, mel, quia bonum est
et favum dulcissimum gutturi tuo.
14 Sic, scito, est sapientia animae tuae;
quam cum inveneris, erit tibi posteritas,
et spes tua non peribit.
15 Ne insidieris, o nequam, domui iusti
neque vastes requiem eius.
16 Septies enim cadet iustus et resurget;
impii autem corruent in malum.
17 Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas,
et in ruina eius ne exsultet cor tuum,
18 ne forte videat Dominus, et displiceat ei
et auferat ab eo iram suam.
19 Ne succendas ira in pessimos,
nec aemuleris impios,
20 quoniam non erit posteritas maligno,
et lucerna impiorum exstinguetur.
21 Time Dominum, fili mi, et regem,
et cum nova sectantibus non commiscearis,
22 quoniam repente consurget perditio eorum,
et ruinam utriusque quis novit?
23 Haec quoque sapientibus:
Dignoscere personam in iudicio non est bonum.
24 Qui dicit impio; « Iustus es »,
maledicent ei populi, et detestabuntur eum tribus.
25 Qui vero arguunt eum, laudabuntur,
et super ipsos veniet benedictio boni.
26 Labia deosculatur,
qui recta verba respondet.
27 Praepara foris opus tuum
et diligenter exerce illud in agro tuo,
ut postea aedifices domum tuam.
28 Ne sis testis frustra contra proximum tuum
nec decipias quemquam labiis tuis.
29 Ne dicas: « Quomodo fecit mihi, sic faciam ei,
reddam viro secundum opus suum ».

30 Per agrum hominis pigri transivi
et per vineam viri sensu carentis:
31 et ecce totum repleverant urticae,
et operuerant superficiem eius spinae,
et maceria lapidum destructa erat;
32 quod cum vidissem, posui in corde meo,
vidi, didici disciplinam:
33 « Parum dormies, modicum dormitabis,
pauxillum manus conseres, ut quiescas,
34 et veniet tibi quasi cursor egestas
et mendicitas quasi vir armatus ».

25 1 Hae quoque parabolae Salomonis, quas transcripserunt viri Eze-
chiae regis Iudae.
2 Gloria Dei est celare verbum,
et gloria regum investigare sermonem.
3 Caelum prae altitudine et terra prae profunditate,
et cor regum inscrutabile.
4 Aufer scorias de argento,
et egredietur vas pro argentario.
5 Aufer impium de conspectu regis,
et firmabitur iustitia thronus eius.
6 Ne gloriosus appareas coram rege
et in loco magnorum ne steteris.
7 Melius est enim ut dicatur tibi: « Ascende huc »,
quam ut humilieris coram principe.
8 Quae viderunt oculi tui,
ne proferas in iurgio cito,
quoniam quid facies postea,
cum dehonestaverit te amicus tuus?
9 Causam tuam tracta cum amico tuo
et secretum extranei ne reveles,
10 ne forte insultet tibi, cum audierit,
et contumelia tua revocari non poterit.
11 Mala aurea in ornatibus argenteis,
verbum prolatum in tempore suo.
12 Inauris aurea et margaritum fulgens
sapiens, qui arguit super aurem audientem.
13 Sicut frigus nivis in die messis,
ita legatus fidelis ei, qui misit eum:
animam ipsius recreat.

[14] Nubes et ventus et pluviae non sequentes
vir gloriosus et promissa non complens.
[15] Patientia lenietur princeps,
et lingua mollis confringet ossa.
[16] Mel invenisti? Comede, quod sufficit tibi,
ne forte satiatus evomas illud.
[17] Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui,
ne quando satiatus oderit te.
[18] Malleus et gladius et sagitta acuta
homo, qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.
[19] Dens putridus et pes vacillans,
qui sperat super infideli in die angustiae.
[20] Sicut exuens pallium in die frigoris,
sicut acetum in nitro,
qui cantat carmina cordi tristi.
[21] Si esurierit inimicus tuus, ciba illum;
si sitierit, pota illum:
[22] prunas enim congregabis super caput eius,
et Dominus reddet tibi.
[23] Ventus aquilo parturit pluvias,
et faciem tristem lingua detrahens.
[24] Melius est sedere in angulo domatis
quam cum muliere litigiosa et in domo communi.
[25] Aqua frigida animae sitienti
et nuntius bonus de terra longinqua.
[26] Fons turbatus pede et vena corrupta
iustus cadens coram impio.
[27] Mel nimium comedere non est bonum,
nec quaestus gloriae est gloria.
[28] Urbs diruta et absque muro
vir, qui non potest cohibere spiritum suum.

26 [1] Quomodo nix in aestate et pluvia in messe,
sic indecens est stulto gloria.
[2] Sicut avis ad alia transvolans et hirundo volitans,
sic maledictum frustra prolatum non superveniet.
[3] Flagellum equo et camus asino
et virga dorso stultorum.

[25] [21] Vg cum Gr et Syr omittit *pane* post *ciba illum*; Gr et Syr omittunt *aquam* post *pota illum*, contra TM

4 Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam,
ne tu quoque efficiaris ei similis;
5 responde stulto iuxta stultitiam suam,
ne sibi sapiens esse videatur.
6 Amputat sibi pedes et iniuriam bibit,
qui mittit verba per manum stulti.
7 Quomodo molles claudo tibiae,
sic in ore stultorum parabola.
8 Sicut qui celat lapidem in acervo,
ita qui tribuit insipienti honorem.
9 Spina crescens in manu temulenti,
sic parabola in ore stultorum.
10 Sagittarius, qui conicit ad omnia,
ita qui stultum conducit et qui vagos conducit.
11 Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum,
sic stultus, qui iterat stultitiam suam.
12 Vidisti hominem sapientem sibi videri?
Magis illo spem habebit stultus.
13 Dicit piger: « Leaena est in via,
et leo in plateis ».
14 Ostium vertitur in cardine suo,
et piger in lectulo suo.
15 Abscondit piger manum in catino
et laborat, si ad os suum eam converterit.
16 Sapientior sibi piger videtur
septem viris respondentibus sententias.
17 Apprehendit auribus canem,
qui transiens commiscetur rixae alterius.
18 Sicut insanit, qui mittit sagittas
et lanceas in mortem,
19 ita vir, qui decipit amicum suum
et dicit: « Nonne ludens feci? ».
20 Cum defecerint ligna, exstinguetur ignis,
et, susurrone subtracto, iurgia conquiescent.
21 Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem,
sic homo litigiosus ad inflammandas rixas.
22 Verba susurronis quasi dulcia
et ipsa perveniunt ad intima ventris.

[26] 17 *Commiscetur* – Lege cum Syr *mit'ārēb*, ex radice *'rb* deductum; TM *mit'abbēr*, lapsus scribae (?) propter *'obēr*, quod immediate praecedit

[23] Sicut argentum sordidum ornans vas fictile,
sic labia levia et cor malum.
[24] Labiis suis se dissimulabit inimicus,
cum in corde tractaverit dolos:
[25] quando mollierit vocem suam, ne credideris ei,
quoniam septem abominationes sunt in corde illius;
[26] operiet odium fraudulenter,
revelabitur autem malitia eius in concilio.
[27] Qui fodit foveam, incidet in eam;
et, qui volvit lapidem, revertetur ad eum.
[28] Lingua fallax non amat veritatem,
et os lubricum operatur ruinas.

27 [1] Ne glorieris in crastinum
ignorans, quid superventura pariat dies.
[2] Laudet te alienus et non os tuum,
extraneus et non labia tua.
[3] Grave est saxum et onerosa arena,
sed ira stulti utroque gravior.
[4] Saevitas et erumpens furor,
et coram zelo consistere quis poterit?
[5] Melior est manifesta correptio
quam amor absconditus.
[6] Veriora sunt vulnera diligentis
quam fraudulenta oscula odientis.
[7] Anima saturata calcabit favum,
et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.
[8] Sicut avis transmigrans de nido suo,
sic vir errans longe a loco suo.
[9] Unguento et ture delectatur cor
et dulcedine amici in consilio ex animo.
[10] Amicum tuum et amicum patris tui ne dimiseris
et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuae.
Melior est vicinus iuxta quam frater procul.
[11] Stude sapientiae, fili mi, et laetifica cor meum,
ut possim exprobranti mihi respondere sermonem.
[12] Astutus videns malum absconditus est;
simplices transeuntes multati sunt.

[26] [23] *Levia* – Lege cum Gr *ḥălāqîm*; TM « ardentia »
[28] *Veritatem* – Lege cum Gr

13 Tolle vestimentum eius, qui spopondit pro extraneo,
et pro alienis aufer ei pignus.
14 Qui benedicit proximo suo voce grandi mane consurgens,
maledictio reputabitur ei.
15 Tecta perstillantia in die frigoris
et litigiosa mulier comparantur;
16 qui retinet eam, quasi qui ventum teneat,
et oleum dextera sua tenere reperietur.
17 Ferrum ferro exacuitur,
et homo exacuit faciem amici sui.
18 Qui servat ficum, comedet fructus eius;
et, qui custos est domini sui, glorificabitur.
19 Quomodo in aqua facies prospicit ad faciem,
sic cor hominis ad hominem.
20 Infernus et Perditio numquam implentur,
similiter et oculi hominum insatiabiles.
21 Quomodo probatur in conflatorio argentum et in fornace aurum,
sic probatur homo ore laudantis.
22 Si pilo contuderis stultum in pila quasi ptisanas,
non auferetur ab eo stultitia eius.
23 Diligenter agnosce vultum pecoris tui;
appone cor tuum ad greges,
24 non enim habebis iugiter divitias.
Num corona tribuetur in generationem et generationem?
25 Nudata sunt prata, et apparuerunt herbae virentes,
et collecta sunt fena de montibus;
26 agni ad vestimentum tuum,
et haedi ad agri pretium;
27 sufficiat tibi lac caprarum in cibum tuum
et in cibum domus tuae et ad victum ancillis tuis.

28 1 Fugit impius, nemine persequente;
iustus autem quasi leo confidens.
2 Propter peccata terrae multi principes eius;
et propter hominem intellegentem et sapientem
rectus ordo longior erit.
3 Vir pauper et calumnians pauperes
similis est imbri vehementi, in quo paratur fames.

[27] 13 *Alienis* – Lege cum Gr
17 *Exacuitur* – Lege cum Vg et Targ *juḥād*
Exacuit – Lege cum Gr, Syr, Vg et Targ *jāḥēd*

4 Qui derelinquunt legem, laudant impium;
qui custodiunt, succenduntur contra eum.
5 Viri mali non intellegunt iudicium;
qui autem requirunt Dominum, animadvertunt omnia.
6 Melior est pauper ambulans in simplicitate sua
quam perversus in viis suis, quamquam dives.
7 Qui custodit legem, filius sapiens est;
qui autem comissatores pascit, confundit patrem suum.
8 Qui coacervat divitias suas usuris et fenore,
liberali in pauperes congregat eas.
9 Qui declinat aures suas, ne audiat legem,
oratio quoque eius erit exsecrabilis.
10 Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet,
et simplices possidebunt bona eius.
11 Sapiens sibi videtur vir dives,
pauper autem prudens scrutabitur eum.
12 In exsultatione iustorum multa gloria est,
et, cum exaltantur impii, abscondit se homo.
13 Qui abscondit scelera sua, non prosperabit;
qui autem confessus fuerit et reliquerit ea,
misericordiam consequetur.
14 Beatus homo, qui semper est pavidus;
qui vero indurat cor suum, corruet in malum.
15 Leo rugiens et ursus esuriens
princeps impius super populum pauperem.
16 Dux indigens prudentia multos opprimet;
qui autem odit avaritiam, longi fient dies eius.
17 Hominem, animae cuiusdam sanguine gravatum,
si usque ad lacum fugerit, nemo sustineat.
18 Qui ambulat simpliciter, salvus erit;
qui perversis graditur viis, subito concidet.
19 Qui operatur terram suam, satiabitur panibus;
qui autem sectatur otium, replebitur egestate.
20 Vir fidelis multum laudabitur;
qui autem festinat ditari, non erit innocens.
21 Qui dignoscit in iudicio faciem, non benefacit;
et pro buccella panis praevaricatur homo.
22 Festinat ditari vir invidus,
ignorat quod egestas superveniet ei.
23 Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet
magis quam ille, qui lingua blanditur.

24 Qui abripit aliquid a patre suo et a matre
et dicit: « Hoc non est peccatum »,
particeps homicidae est.
25 Qui desiderium dilatat, iurgia concitat;
qui vero sperat in Domino, impinguabitur.
26 Qui confidit in corde suo, stultus est;
qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur.
27 Qui dat pauperi, non indigebit;
qui autem occultat oculos, abundabit maledictis.
28 Cum surrexerint impii, abscondentur homines;
cum illi perierint, multiplicabuntur iusti.

29 1 Vir, qui correptiones dura cervice contemnit,
subito conteretur absque sanatione.
2 In multiplicatione iustorum laetabitur vulgus;
et in dominatione impii gemet populus.
3 Vir, qui amat sapientiam, laetificat patrem suum;
qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.
4 Rex in iustitia erigit terram;
vir acceptor donorum destruet eam.
5 Homo, qui blanditur amico suo,
rete expandit gressibus eius.
6 In peccato vir iniquus irretitur laqueo,
et iustus exsultabit atque gaudebit.
7 Novit iustus causam pauperum,
impius ignorat scientiam.
8 Homines pestilentes dissipant civitatem;
sapientes vero avertunt furorem.
9 Vir sapiens, si cum stulto iudicio contenderit,
sive irascatur sive rideat, non inveniet requiem.
10 Viri sanguinum oderunt simplicem;
iusti autem quaerunt animam eius.
11 Totum spiritum suum profert stultus;
sapiens mitigat eum in posterum.
12 Princeps, qui libenter audit verba mendacii,
omnes ministros habet impios.
13 Pauper et oppressor obviaverunt sibi,
utriusque oculorum illuminator est Dominus.

[29] [6] *Irretitur laqueo* – Lege *mûqaš*; TM « laqueus »

14 Rex, qui iudicat in veritate pauperes,
thronus eius in aeternum firmabitur.
15 Virga atque correptio tribuit sapientiam;
puer autem, qui dimittitur voluntati suae, confundit matrem suam.
16 In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera,
et iusti ruinas eorum videbunt.
17 Erudi filium tuum, et refrigerabit te
et dabit delicias animae tuae.
18 Cum visio defecerit, dissipabitur populus;
qui vero custodit legem, beatus est.
19 Servus verbis non potest erudiri,
quia intellegit et respondere contemnit.
20 Vidisti hominem velocem ad loquendum?
Magis illo spem habebit insipiens.
21 Qui delicate a pueritia nutrit servum suum,
postea sentiet eum contumacem.
22 Vir iracundus provocat rixas;
et, qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.
23 Superbia hominis humiliabit eum,
et humilis spiritu suscipiet gloriam.
24 Qui cum fure participat, odit animam suam;
adiuramentum audit et non indicat.
25 Timor hominis inducit laqueum;
qui sperat in Domino, sublevabitur.
26 Multi requirunt faciem principis;
et iudicium a Domino egreditur singulorum.
27 Abominantur iusti virum impium;
et abominantur impii eos, qui recta sunt via.

30 1 Verba Agur filii Iaces ex Massa.
Oraculum hominis ad Itiel,
ad Itiel et Ucal.
2 Quoniam stultissimus sum virorum,
et sapientia hominum non est mecum;
3 et non didici sapientiam
et scientiam sanctorum non novi.
4 Quis ascendit in caelum atque descendit?
Quis continuit spiritum in manibus suis?
Quis colligavit aquas quasi in vestimento?
Quis statuit omnes terminos terrae?
Quod nomen est eius, et quod nomen filii eius, si nosti?

5 Omnis sermo Dei probatus
clipeus est sperantibus in eum.
6 Ne addas quidquam verbis illius,
et arguaris inveniarisque mendax.
7 Duo rogavi te,
ne deneges mihi, antequam moriar:
8 vanitatem et verba mendacia longe fac a me,
mendicitatem et divitias ne dederis mihi,
tribue tantum victum demensum mihi,
9 ne forte satiatus illiciar ad negandum
et dicam: « Quis est Dominus? »
aut egestate compulsus furer
et periurem nomen Dei mei.
10 Ne calumnieris servum ad dominum suum,
ne forte maledicat tibi, et puniaris.
11 Generatio, quae patri suo maledicit
et quae matri suae non benedicit.
12 Generatio, quae sibi munda videtur
et non est lota a sordibus suis.
13 Generatio, cuius oculi quam excelsi sunt
et palpebrae eius in alta surrectae!
14 Generatio, quae pro dentibus gladios habet,
et cultri molares eius,
ut comedat inopes de terra
et pauperes ex hominibus.
15 Sanguisugae duae sunt filiae:
« Affer, affer! ».
Tria sunt insaturabilia,
et quattuor, quae numquam dicunt: « Sufficit! »:
16 infernus et venter sterilis,
terra, quae non satiatur aqua,
ignis, qui numquam dicit: « Sufficit! ».
17 Oculum, qui subsannat patrem
et qui despicit obsequium matris suae,
effodiant eum corvi de torrente,
et comedant eum filii aquilae.
18 Tria sunt nimis difficilia mihi,
et quattuor penitus ignoro:
19 viam aquilae in caelo,
viam colubri super petram,
viam navis in medio mari
et viam viri in adulescentula.

[20] Talis est et via mulieris adulterae,
quae comedit et tergens os suum dicit:
« Non sum operata malum ».
[21] Per tria movetur terra,
et quattuor non potest sustinere:
[22] per servum, cum regnaverit,
per stultum, cum saturatus fuerit cibo,
[23] per odiosam mulierem, cum in matrimonio fuerit assumpta,
et per ancillam, cum fuerit heres dominae suae.
[24] Quattuor sunt minima terrae,
et ipsa sunt sapientiora sapientibus:
[25] formicae populus infirmus,
quae praeparant in messe cibum sibi;
[26] hyraces plebs invalida,
qui collocant in petra cubile suum;
[27] regem locusta non habet
et egreditur universa per turmas suas;
[28] stellio manibus nititur
et moratur in aedibus regis.
[29] Tria sunt, quae bene gradiuntur,
et quattuor, quae incedunt feliciter:
[30] leo fortissimus bestiarum
ad nullius pavebit occursum,
[31] gallus succinctus lumbos et aries
et rex, qui secum habet exercitum.
[32] Si stultum te praebuisti, postquam elevatus es in sublime,
et si considerasti, ori impone manum.
[33] Qui enim fortiter premit lac, exprimit butyrum,
et, qui vehementer emungit nares, elicit sanguinem,
et, qui provocat iras, producit discordias.

31 [1] Verba Lamuelis regis Massa, quae erudivit eum mater eius.
[2] Quid, fili mi? Quid, fili uteri mei?
Quid, fili votorum meorum?
[3] Ne dederis mulieribus substantiam tuam
et vias tuas illis, quae delent reges.
[4] Non decet reges, o Lamuel, non decet reges bibere vinum,
nec magistratus desiderare siceram,
[5] ne forte bibant et obliviscantur iudiciorum
et mutent causam omnium filiorum pauperis.

6 Date siceram pereunti
et vinum his, qui amaro sunt animo:
7 bibat et obliviscatur egestatis suae
et doloris sui non recordetur amplius.
8 Aperi os tuum pro muto
et causis omnium filiorum, qui pereunt;
9 aperi os tuum, decerne, quod iustum est,
et iudica inopem et pauperem.
10 ALEPH. Mulierem fortem quis inveniet?
Longe super gemmas pretium eius.
11 BETH. Confidit in ea cor viri sui et spoliis non indigebit.
12 GHIMEL. Reddet ei bonum et non malum omnibus diebus vitae suae.
13 DALETH. Quaesivit lanam et linum
et operata est delectatione manuum suarum.
14 HE. Facta est quasi navis institoris
de longe portans panem suum.
15 VAU. Et de nocte surrexit
deditque praedam domesticis suis
et cibaria ancillis suis.
16 ZAIN. Consideravit agrum et emit eum;
de fructu manuum suarum plantavit vineam.
17 HETH. Accinxit fortitudine lumbos suos
et roboravit brachium suum.
18 TETH. Gustavit et vidit quia bona est negotiatio eius;
non exstinguetur in nocte lucerna eius.
19 IOD. Manum suam misit ad colos,
et digiti eius apprehenderunt fusum.
20 CAPH. Palmas suas aperuit inopi
et manum suam extendit ad pauperem.
21 LAMED. Non timebit domui suae a frigoribus nivis:
omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.
22 MEM. Stragulatam vestem fecit sibi;
byssus et purpura indumentum eius.
23 NUN. Nobilis in portis vir eius,
quando sederit cum senatoribus terrae.
24 SAMECH. Sindonem fecit et vendidit
et cingulum tradidit Chananaeo.
25 AIN. Fortitudo et decor indumentum eius,
et ridebit in die novissimo.
26 PHE. Os suum aperuit sapientiae,
et lex clementiae in lingua eius.

27 SADE. Consideravit semitas domus suae
et panem otiosa non comedit.
28 COPH. Surrexerunt filii eius et beatissimam praedicaverunt,
vir eius et laudavit eam:
29 RES. « Multae filiae fortiter operatae sunt,
tu supergressa es universas ».
30 SIN. Fallax gratia et vana est pulchritudo;
mulier timens Dominum ipsa laudabitur.
31 TAU. Date ei de fructu manuum suarum,
et laudent eam in portis opera eius.

LIBER ECCLESIASTES

1 [1] Verba Ecclesiastes filii David regis Ierusalem.
[2] « Vanitas vanitatum,
dixit Ecclesiastes,
vanitas vanitatum et omnia vanitas ».
[3] Quid lucri est homini
de universo labore suo, quo laborat sub sole?
[4] Generatio praeterit, et generatio advenit,
terra autem in aeternum stat.
[5] Oritur sol, et occidit sol
et ad locum suum anhelat ibique renascitur.
[6] Gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem,
lustrans universa in circuitu pergit spiritus
et in circulos suos revertitur.
[7] Omnia flumina pergunt ad mare, et mare non redundat;
ad locum, unde exeunt, flumina illuc revertuntur in cursu suo.
[8] Cunctae res difficiles;
non potest eas homo explicare sermone.
Non saturatur oculus visu,
nec auris auditu impletur.
[9] Quod fuit,
ipsum est, quod futurum est.
Quod factum est,
ipsum est, quod faciendum est:
[10] nihil sub sole novum.
Si de quadam re dicitur: « Ecce hoc novum est »,
iam enim praecessit in saeculis, quae fuerunt ante nos.
[11] Non est priorum memoria,
sed nec eorum quidem, qui postea futuri sunt,
erit recordatio apud eos,
qui futuri sunt in novissimo.
[12] Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Ierusalem [13] et proposui in
animo meo quaerere et investigare sapienter de omnibus, quae fiunt
sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum,
ut occuparentur in ea. [14] Vidi cuncta, quae fiunt sub sole; et ecce
universa vanitas et afflictio spiritus.
[15] Quod est curvum, rectum fieri non potest;
et, quod deficiens est, numerari non potest.

16 Locutus sum ego in corde meo dicens: « Ecce ego magnificavi
et apposui sapientiam super omnes, qui fuerunt ante me in Ierusa-
lem; et mens mea contemplata est multam sapientiam et scientiam ».
17 Dedique cor meum, ut scirem sapientiam et scientiam, insipien-
tiam et stultitiam. Et agnovi quod in his quoque esset afflictio spi-
ritus, eo quod
18 in multa sapientia multus sit maeror;
et, qui addit scientiam, addit et laborem.

2 1 Dixi ego in corde meo: « Veni, tentabo te gaudio: fruere bo-
nis »; et ecce hoc quoque vanitas.
2 De risu dixi: « Insania »
et de gaudio: « Quid prodest? ».
3 Tractavi in corde meo detinere in vino carnem meam, cum
cor meum duceretur in sapientia, et amplecti stultitiam, donec
viderem quid esset utile filiis hominum, ut faciant sub sole paucis
diebus vitae suae. 4 Magnificavi opera mea: aedificavi mihi domos
et plantavi vineas, 5 feci hortos et pomaria et consevi ea arboribus
cuncti generis fructuum 6 et exstruxi mihi piscinas aquarum, ut irri-
garem silvam lignorum germinantium. 7 Possedi servos et ancillas
et habui multam familiam, habui armenta quoque et magnos ovium
greges ultra omnes, qui fuerunt ante me in Ierusalem. 8 Coacervavi
mihi etiam argentum et aurum et substantias regum ac provincia-
rum, feci mihi cantores et cantatrices et delicias filiorum hominum,
scyphos et urceos in ministerio ad vina fundenda 9 et crevi, super-
gressus sum omnes, qui ante me fuerunt in Ierusalem; sapientia
quoque mea perseveravit mecum. 10 Et omnia, quae desideraverunt
oculi mei, non negavi eis, nec prohibui cor meum ab omni volup-
tate, et oblectatum est ex omnibus laboribus, et hanc ratus sum par-
tem meam ab omnibus aerumnis meis. 11 Cumque me convertissem
ad universa opera, quae fecerant manus meae, et ad labores, in
quibus sudaveram, et ecce in omnibus vanitas et afflictio spiritus,
et nihil lucri esse sub sole.
12 Verti me ad contemplandam sapientiam et insipientiam et stul-
titiam: « Quid faciet, inquam, homo, qui veniet post regem? Id
quod antea fecerunt ». 13 Et vidi quod tantum praecederet sapientia
stultitiam, quantum lux praecedit tenebras.
14 « Sapientis oculi in capite eius,
stultus in tenebris ambulat »;
et didici quod unus utriusque
esset interitus.

15 Et dixi in corde meo: « Si unus et stulti et meus occasus erit,
quid mihi prodest quod maiorem sapientiae dedi operam? ». Locu-
tusque cum mente mea, animadverti quod hoc quoque esset vani-
tas. 16 Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpe-
tuum; siquidem futura tempora oblivione cuncta pariter operient:
moritur doctus similiter ut indoctus.

17 Et idcirco taeduit me vitae meae, quia malum mihi est, quod
sub sole fit; cuncta enim vanitas et afflictio spiritus. 18 Rursus de-
testatus sum omnem laborem meum, quo sub sole laboravi, quem
relicturus sum homini, qui erit post me; 19 et quis scit utrum sa-
piens an stultus futurus sit? Et dominabitur in laboribus meis, qui-
bus desudavi et sollicitus fui sub sole. Hoc quoque vanitas. 20 Verti
me exasperans cor meum de omni labore, quo laboravi sub sole.
21 Nam est qui laborat in sapientia et doctrina et sollicitudine, et
homini, qui non laboraverit, dabit portionem suam; et hoc ergo
vanitas et magnum malum.

22 Quid enim proderit homini de universo labore suo et afflictione
cordis, qua sub sole laboravit? 23 Cuncti dies eius dolores sunt, et
aerumnae occupatio eius, nec per noctem cor eius requiescit; et hoc
quoque vanitas est. 24 Nihil melius est homini quam comedere et
bibere et ostendere animae suae bona de laboribus suis. Et hoc vidi
de manu Dei esse. 25 Quis enim comedet et deliciis affluet sine eo?

26 Quia homini bono in conspectu suo dedit sapientiam et scien-
tiam et laetitiam; peccatori autem dedit afflictionem colligendi et
congregandi, ut tradat ei, qui placuit Deo; sed et hoc vanitas est
et afflictio spiritus.

3 1 Omnia tempus habent,
et momentum suum cuique negotio sub caelo:
2 tempus nascendi et tempus moriendi,
tempus plantandi et tempus evellendi quod plantatum est,
3 tempus occidendi et tempus sanandi,
tempus destruendi et tempus aedificandi,
4 tempus flendi et tempus ridendi,
tempus plangendi et tempus saltandi,
5 tempus spargendi lapides et tempus eos colligendi,
tempus amplexandi et tempus longe fieri ab amplexibus,
6 tempus quaerendi et tempus perdendi,
tempus custodiendi et tempus abiciendi,

[2] 25 *Sine eo* – Lege cum Gr, Syr et octo mss Hebraicis *mimmennû*; TM « praeter me »

[7] tempus scindendi et tempus consuendi,
tempus tacendi et tempus loquendi,
[8] tempus dilectionis et tempus odii,
tempus belli et tempus pacis.
[9] Quid lucri habet, qui operatur, de labore suo?

[10] Vidi occupationem, quam dedit Deus filiis hominum, ut occuparentur in ea.
[11] Cuncta fecit bona in tempore suo; et mundum tradidit cordi eorum, et non inveniet homo opus, quod operatus est Deus ab initio usque ad finem.
[12] Cognovi quod nihil boni esset in eis nisi laetari et facere bene in vita sua.
[13] Omnis enim homo, qui comedit et bibit et videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est.
[14] Didici quod omnia opera, quae fecit Deus, perseverent in perpetuum; non possumus eis quidquam addere nec auferre, quae fecit Deus, ut timeatur.
[15] Quod iam fuit, ipsum est; et quod futurum est, iam fuit, et Deus requirit, quod abiit.

[16] Et adhuc vidi sub sole: in loco iudicii ibi impietas, et in loco iustitiae ibi iniquitas;
[17] et dixi in corde meo: « Iustum et impium iudicabit Deus, quia tempus omni rei et omnibus occasio ».

[18] Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus et ostenderet eos in semetipsis similes esse bestiis.
[19] Quoniam sors filiorum hominis et iumentorum una est atque eadem: sicut moritur homo, sic et illa moriuntur; et idem spiritus omnibus: nihil habet homo iumento amplius, quia omnia vanitas.
[20] Et omnia pergunt ad unum locum:
de terra facta sunt omnia
et in terram omnia pariter revertuntur.

[21] Quis novit si spiritus filiorum hominis ascendat sursum, et si spiritus iumentorum descendat deorsum in terram?
[22] Et deprehendi nihil esse melius quam laetari hominem in opere suo; nam haec est pars illius. Quis enim eum adducet, ut post se futura cognoscat?

4 [1] Verti me ad alia et vidi calumnias, quae sub sole geruntur, et ecce lacrimae oppressorum, et nemo consolator; et ex parte opprimentium violentia, et nemo consolator.
[2] Et laudavi magis mortuos, qui iam defuncti sunt, quam viventes, qui adhuc vitam agunt,
[3] et feliciorem utroque iudicavi, qui necdum natus est, nec vidit opera mala, quae sub sole fiunt.

[4] Rursum contemplatus sum omnes labores et omnem successum operis, et hoc esse zelum in proximum suum. Et in hoc ergo vanitas et afflictio spiritus.

[3] [18] *Ut ostenderet* – Lege cum Gr, Syr^{h}, Syr et Hier *lar'ôt*; TM « ut videret »

5 Stultus complicat manus suas
et comedit carnes suas.
6 Melior est pugillus cum requie
quam plena utraque manus cum labore et afflictione spiritus.
7 Iterum repperi et aliam vanitatem sub sole: 8 unus est et se-
cundum non habet, non filium, non fratrem, et tamen laborare non
cessat, nec satiantur oculi eius divitiis, nec recogitat dicens: « Cui
laboro et fraudo animam meam bonis? ». In hoc quoque vanitas
est et occupatio pessima. 9 Melius est duos esse simul quam unum:
habent enim emolumentum in labore suo, 10 quia si unus ceciderit,
ab altero fulcietur. Vae soli! Cum ceciderit, non habet sublevantem
se. 11 Insuper, si dormierint duo, fovebuntur mutuo; unus quomodo
calefiet? 12 Et, si quispiam praevaluerit contra unum, duo resistent
ei. Et funiculus triplex non cito rumpitur.
13 Melior est puer pauper et sapiens
rege sene et stulto,
qui iam nescit erudiri.
14 Ille enim de domo carceris exivit, ut regnaret, etiamsi in regno
istius natus sit pauper. 15 Vidi cunctos viventes, qui ambulant sub
sole, cum adulescente illo secundo, qui consurgebat pro eo. 16 Infi-
nitus numerus erat populi, omnium, quos ipse praecedebat; sed qui
postea futuri sunt, non laetabuntur in eo. Et hoc vanitas et afflictio
spiritus.
17 Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, nam accedere,
ut audias, melius est quam cum stulti offerunt victimas: multo enim
melior est oboedientia quam stultorum victimae, qui nesciunt se
malum facere.

5 1 Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad profe-
rendum sermonem coram Deo; Deus enim in caelo, et tu super
terram: idcirco sint pauci sermones tui.
2 Multas curas sequuntur somnia,
et in multis sermonibus invenietur stultitia.
3 Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei stulta
promissio; sed, quodcumque voveris, redde. 4 Multoque melius est
non vovere, quam post votum promissa non reddere. 5 Ne dederis
os tuum, ut peccare faciat carnem tuam, neque dicas coram angelo:
« Error fuit »; ne forte iratus Deus contra sermones tuos dissipet
opera manuum tuarum. 6 Ubi multa sunt somnia, plurimae sunt va-
nitates et sermones innumeri; tu vero Deum time.

7 Si videris calumnias egenorum et subreptionem iudicii et iusti-
tiae in provincia, non mireris super hoc negotio, quia excelso excel-
sior vigilat, et super hos quoque eminentiores sunt alii; 8 et terrae
lucrum in omnibus est rex, cuius agri culti sunt. 9 Qui diligit pe-
cuniam, pecunia non implebitur, et qui amat divitias fructum non
capiet ex eis; et hoc ergo vanitas. 10 Ubi multae sunt opes, multi
et qui comedunt eas; et quid prodest possessori, nisi quod cernit
divitias oculis suis?

11 Dulcis est somnus operanti,
sive parum sive multum comedat;
saturitas autem divitis
non sinit eum dormire.

12 Est et infirmitas pessima, quam vidi sub sole: divitiae conser-
vatae in malum domini sui. 13 Perierunt enim in negotio pessimo;
si generavit filium, in summa egestate erit. 14 Sicut egressus est de
utero matris suae, nudus iterum abibit, sicut venit, et nihil auferet
secum de labore suo, quod tollat in manu sua. 15 Miserabilis pror-
sus infirmitas: quomodo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei
quod laboravit in ventum? 16 Cunctis enim diebus vitae suae come-
dit in tenebris et in curis multis et in aerumna atque tristitia. 17 Ecce
quod ego vidi bonum, quod pulchrum, ut comedat quis et bibat
et fruatur laetitia ex labore suo, quo laboravit ipse sub sole, nu-
mero dierum vitae suae, quos dedit ei Deus; haec enim est pars
illius. 18 Et quidem omni homini, cui dedit Deus divitias atque sub-
stantiam, potestatemque ei tribuit, ut comedat ex eis et tollat par-
tem suam et laetetur de labore suo: hoc est donum Dei. 19 Non
enim satis recordabitur dierum vitae suae, eo quod Deus occupet
deliciis cor eius.

6 1 Est et aliud malum, quod vidi sub sole, et quidem grave apud
homines: 2 vir, cui dedit Deus divitias et substantiam et honorem,
et nihil deest animae suae ex omnibus, quae desiderat; nec tribuit ei
potestatem Deus, ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit
illud: hoc vanitas et miseria mala est. 3 Si genuerit quispiam cen-
tum liberos et vixerit multos annos et plures dies aetatis habuerit,
et anima illius non sit satiata bonis substantiae suae, immo et sepul-
tura careat, de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus.
4 Frustra enim venit et pergit ad tenebras, et in tenebris absconde-
tur nomen eius. 5 Etsi non vidit solem neque cognovit, maior est
requies isti quam illi. 6 Etiamsi duobus milibus annis vixerit et non
fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum properant omnes?

7 « Omnis labor hominis est ad os eius,
sed anima eius non implebitur ».
8 Quid habet amplius sapiens prae stulto? Et quid pauper, qui sciat
ambulare coram vivis? 9 « Melior est oculorum visio quam vana per-
sequi desideria »; sed et hoc vanitas est et afflictio spiritus. 10 Quid-
quid est, iam vocatum est nomen eius; et scitur quod homo sit et
non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. 11 Ubi verba
sunt plurima, multiplicant vanitatem; quid lucri habet homo? 12 Quon-
iam quis scit quid homini bonum sit in vita, in paucis diebus va-
nitatis suae, quos peragit velut umbra? Aut quis ei poterit indicare
quid post eum futurum sub sole sit?

7 1 Melius est nomen bonum quam unguenta pretiosa,
et dies mortis die nativitatis.
2 Melius est ire ad domum luctus
quam ad domum convivii;
in illa enim finis cunctorum hominum,
et vivens hoc conferet in corde.
3 Melior est tristitia risu,
quia per tristitiam vultus corrigitur animus.
4 Cor sapientium in domo luctus,
et cor stultorum in domo laetitiae.
5 Melius est a sapiente corripi
quam laetari stultorum canticis,
6 quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla,
sic risus stulti.
Sed et hoc vanitas.
7 Quia calumnia stultum facit sapientem,
et munus cor insanire facit.
8 « Melior est finis negotii quam principium,
melior est patiens arrogante ».
9 Ne sis velox in animo ad irascendum, quia ira in sinu stulti
requiescit. 10 Ne dicas: « Quid, putas, causae est quod priora tem-
pora meliora fuere quam nunc sunt? ». Non enim ex sapientia
interrogas de hoc. 11 Bona est sapientia cum divitiis et prodest
videntibus solem. 12 Sicut enim protegit sapientia, sic protegit
pecunia; hoc autem plus habet eruditio quod sapientia vitam tri-
buit possessori suo. 13 Considera opera Dei: quod nemo possit cor-
rigere, quod ille curvum fecerit. 14 In die bona fruere bonis et in die
mala considera: Sicut hanc, sic et illam fecit Deus, ita ut non in-
veniat homo quidquam de futuro.

[15] Cuncta vidi in diebus vanitatis meae: est iustus, qui perit in
iustitia sua, et impius, qui multo vivit tempore in malitia sua.
16 Noli esse nimis iustus
neque sapiens supra modum!
Cur te perdere vis?
17 Ne agas nimis impie
et noli esse stultus!
Cur mori debeas in tempore non tuo?
[18] Bonum est ut, quod habes, teneas, sed et ab illo ne subtrahas
manum tuam, quia qui timet Deum, utrumque devitat. [19] Sapientia
confortabit sapientem super decem principes civitatis. [20] Nullus
enim homo iustus in terra, qui faciat bonum et non peccet. [21] Sed
et cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum, ne
forte audias servum tuum maledicentem tibi; [22] scit enim conscientia
tua, quia et tu crebro maledixisti aliis.
[23] Cuncta tentavi in sapientia, dixi: « Sapiens efficiar ». [24] Et ipsa
longius recessit a me. Longe est, quod fuit; et alta est profunditas.
Quis inveniet eam?
[25] Lustravi universa animo meo, ut scirem et considerarem et
quaererem sapientiam et rationem et ut cognoscerem impietatem
esse stultitiam et errorem imprudentiam. [26] Et invenio amariorem
morte mulierem, quae laqueus venatorum est, et sagena cor eius,
vincula sunt manus illius. Qui placet Deo, effugiet eam; qui autem
peccator est, capietur ab illa. [27] Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes,
unum et alterum, ut invenirem rationem, [28] quam adhuc quaerit
anima mea, et non inveni:
Hominem de mille unum repperi,
mulierem ex omnibus non inveni.
[29] Ecce solummodo hoc inveni:
Quod fecerit Deus hominem rectum,
et ipsi quaesierint infinitas quaestiones.

8 1 Quis talis, ut sapiens est?
Et quis cognovit solutionem rerum?
Sapientia hominis illuminat vultum eius,
et durities faciei illius commutatur.
2 Os regis observa et propter iuramenta Dei [3] ne festines recedere a
facie eius, neque permaneas in re mala, quia omne, quod voluerit, faciet. [4] Quia sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei

[8] [2] *Observa* – Lege cum verss antiquis *'et* particulam accusativi; TM «ego»

quisquam potest: « Quare ita facis? ». 5 Qui custodit praeceptum,
non experietur quidquam mali; tempus et iudicium cor sapientis
intellegit. 6 Omni enim negotio tempus est et iudicium, et multa
hominis afflictio; 7 ignorat enim quid futurum sit, nam quomodo
sit futurum, quis nuntiabit ei? 8 Non est in hominis potestate
dominari super spiritum nec cohibere spiritum, nec habet pote-
statem supra diem mortis, nec ulla remissio est ingruente bello,
neque salvabit impietas impium.

9 Omnia haec consideravi et dedi cor meum cunctis operibus, quae
fiunt sub sole, quo tempore dominatur homo homini in malum
suum. 10 Et ita vidi impios sepultos, discedentes de loco sancto; in
oblivionem cadere in civitate, quod ita egerunt: sed et hoc vanitas
est. 11 Etenim, quia non profertur cito sententia contra opera mala,
ideo cor filiorum hominum repletur, ut perpetrent mala. 12 Nam
peccator centies facit malum et prolongat sibi dies; verumtamen
novi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem eius.
13 Non sit bonum impio, nec prolongabit dies suos quasi umbram,
qui non timet faciem Domini. 14 Est vanitas, quae fit super terram:
sunt iusti, quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum,
et sunt impii, quibus bona proveniunt, quasi iustorum facta ha-
beant; sed et hoc vanissimum iudico. 15 Laudavi igitur laetitiam
quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet et
biberet atque gauderet et hoc solum secum auferret de labore suo
in diebus vitae suae, quos dedit ei Deus sub sole. 16 Cum apposui
cor meum, ut scirem sapientiam et intellegerem occupationem, quae
versatur in terra, quod diebus et noctibus somnum non capit oculis,
17 ecce intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo in-
venire rationem eorum, quae fiunt sub sole; et quanto plus labo-
raverit homo ad quaerendum, tanto minus inveniet; etiamsi dixerit
sapiens se nosse, non poterit reperire.

9 1 Omnia haec contuli in corde meo, ut curiose intellegerem quod
iusti atque sapientes et opera eorum sunt in manu Dei. Utrum amor
sit an odium, omnino nescit homo: coram illis omnia.

2 Sicut omnibus sors una:
iusto et impio,
bono et malo,
mundo et immundo,
immolanti victimas et non immolanti.
Sicut bonus sic et peccator;
ut qui iurat, ita et ille qui iuramentum timet.

3 Hoc est pessimum inter omnia, quae sub sole fiunt, quia sors
eadem cunctis; unde et corda filiorum hominum implentur malitia
et stultitia in vita sua, et novissima eorum apud mortuos. 4 Qui
enim sociatur omnibus viventibus, habet fiduciam: melior est canis
vivus leone mortuo. 5 Viventes enim sciunt se esse morituros; mor-
tui vero nihil noverunt amplius nec habent ultra mercedem, quia
oblivioni tradita est memoria eorum. 6 Amor quoque eorum et
odium et invidiae simul perierunt, nec iam habent partem in hoc
saeculo et in opere, quod sub sole geritur.

7 Vade ergo et comede in laetitia panem tuum
et bibe cum gaudio vinum tuum,
etenim iam diu placuerunt Deo opera tua.
8 Omni tempore sint vestimenta tua candida,
et oleum de capite tuo non deficiat.

9 Perfruere vita cum uxore, quam diligis, cunctis diebus vitae in-
stabilitatis tuae, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis
tuae: haec est enim pars in vita et in labore tuo, quo laboras sub
sole. 10 Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare,
quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud in-
feros, quo tu properas.

11 Verti me ad aliud et vidi sub sole nec velocium esse cursum
nec fortium bellum nec sapientium panem nec doctorum divitias
nec prudentium gratiam, sed tempus casumque in omnibus. 12 In-
super nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur sagena
mala, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines
in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit.

13 Hanc quoque sub sole vidi sapientiam et probavi maximam:
14 civitas parva et pauci in ea viri; venit contra eam rex magnus et
vallavit eam exstruxitque munitiones magnas per gyrum. 15 Inventus-
que est in ea vir pauper et sapiens et liberavit urbem per sapientiam
suam; et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis.

16 Et dicebam ego meliorem esse sapientiam fortitudine,
sed sapientia pauperis contemnitur,
et verba eius non sunt audita.

17 Verba sapientium cum lenitate audiuntur
plus quam clamor principis inter stultos.
18 Melior est sapientia quam arma bellica;
sed unus, qui peccaverit, multa bona perdet.

[9] 14 *Munitiones* – Lege cum verss antiquis *meṣûrîm*; TM « captura, rete »

10 1 Muscae morientes perdunt et corrumpunt oleum unguentarii.
Gravior quam sapientia et gloria est parva stultitia.
2 Cor sapientis in dextera eius,
et cor stulti in sinistra illius.
3 Sed et in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes
stultos aestimat.
4 Si spiritus potestatem habentis ascenderit contra te, locum tuum
ne dimiseris, quia lenitas faciet cessare peccata maxima.
5 Est malum, quod vidi sub sole quasi errorem egredientem a
facie principis: 6 positum stultum in dignitate sublimi et divites se-
dere deorsum. 7 Vidi servos in equis et principes ambulantes super
terram quasi servos.
8 Qui fodit foveam, incidet in eam;
et, qui dissipat murum, mordebit eum coluber.
9 Qui excidit lapides, affligetur in eis;
et, qui scindit ligna, periclitabitur ex eis.
10 Si retusum fuerit ferrum, et aciem eius non exacueris, labor
multiplicabitur, sed lucrum industriae erit sapientia.
11 Si mordeat serpens incantatione neglecta, nihil lucri habet in-
cantator.
12 Verba oris sapientis gratia,
et labia insipientis praecipitabunt eum.
13 Initium verborum eius stultitia,
et novissimum oris illius insipientia mala.
14 Stultus verba multiplicat: «Ignorat homo quid futurum sit;
et, quid post se futurum sit, quis ei poterit indicare?».
15 Labor stultorum affliget eos,
qui nesciunt in urbem pergere.
16 Vae tibi, terra, cuius rex puer est
et cuius principes mane comedunt.
17 Beata terra, cuius rex nobilis est
et cuius principes vescuntur in tempore suo
ad reficiendum et non ad luxuriam.
18 In pigris manibus humiliabitur contignatio,
et in remissis perstillabit domus.
19 In risum faciunt epulas;
vinum laetificat vitam,
et pecunia praestat omnia.
20 In cognitatione tua regi ne detrahas,
et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti,
quia et aves caeli portabunt vocem tuam,
et qui habet pennas, annuntiabit sententiam.

11 [1] Mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post tempora
multa invenies illum.
[2] Da partem septem necnon et octo, quia ignoras, quid futurum
sit mali super terram.
[3] Si repletae fuerint nubes,
imbrem super terram effundent;
si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem,
in quocumque loco ceciderit, ibi erit.
[4] Qui observat ventum, non seminat,
et, qui considerat nubes, numquam metet.
[5] Quomodo ignoras, quae sit via spiritus et qua ratione compin-
gantur ossa in ventre praegnantis, sic nescis opera Dei, qui fabri-
cator est omnium.
[6] Mane semina semen tuum,
et vespere ne cesset manus tua,
quia nescis quid magis prosit,
hoc aut illud,
et si utrumque simul melius erit.
[7] Dulce lumen
et delectabile est oculis videre solem.
[8] Si annis multis vixerit homo
et in his omnibus laetatus fuerit,
meminisse debet tenebrosi temporis,
quod multum erit:
omne, quod venerit, vanitas.
[9] Laetare ergo, iuvenis, in adulescentia tua,
et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tuae,
et ambula in viis cordis tui
et in intuitu oculorum tuorum;
et scito quod pro omnibus his
adducet te Deus in iudicium.
[10] Aufer curam a corde tuo
et amove malum a carne tua;
adulescentia enim et iuventus vanae sunt.

12 [1] Memento Creatoris tui
in diebus iuventutis tuae,
antequam veniat tempus afflictionis,
et appropinquent anni, de quibus dicas:
« Non mihi placent »;

2 antequam tenebrescat
sol et lumen et luna et stellae,
et revertantur nubes post pluviam;
3 quando commovebuntur custodes domus,
et nutabunt viri fortissimi,
et otiosae erunt molentes imminuto numero,
et tenebrescent videntes per foramina,
4 et claudentur ostia in platea
submissa voce molentis,
et consurgent ad vocem volucris,
et subsident omnes filiae carminis;
5 excelsa quoque timebunt
et formidabunt in via.
Florebit amygdalus,
reptabit locusta,
et dissipabitur capparis,
quoniam ibit homo in domum aeternitatis suae,
et circuibunt in platea plangentes,
6 antequam rumpatur funiculus argenteus,
et frangatur lecythus aureus,
et conteratur hydria super fontem,
et confringatur rota super cisternam,
7 et revertatur pulvis in terram suam, unde erat,
et spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.
8 Vanitas vanitatum,
dixit Ecclesiastes,
et omnia vanitas.

9 Cumque esset sapientissimus, Ecclesiastes docuit insuper popu-
lum scientiam; ponderavit et investigans composuit parabolas mul-
tas. 10 Quaesivit Ecclesiastes verba delectabilia et conscripsit sermo-
nes rectissimos ac veritate plenos. 11 Verba sapientium sicut stimuli,
et quasi clavi defixi sunt magistri collationum; data sunt a pastore
uno. 12 His amplius, fili mi, ne requiras: faciendi plures libros nul-
lus est finis, frequensque meditatio carnis afflictio est. 13 Finis lo-
quendi, omnibus auditis: Deum time et mandata eius observa; hoc
est enim omnis homo. 14 Et cuncta, quae fiunt, adducet Deus in
iudicium circa omne occultum, sive bonum sive malum.

CANTICUM CANTICORUM

1 [1] Canticum Canticorum Salomonis.
[2] Osculetur me osculo oris sui!
Nam meliores sunt amores tui vino:
[3] in fragrantiam unguentorum tuorum optimorum.
Oleum effusum nomen tuum;
ideo adulescentulae dilexerunt te.
[4] Trahe me post te. Curramus!
Introducat me rex in cellaria sua;
exsultemus et laetemur in te
memores amorum tuorum super vinum;
recte diligunt te.
[5] Nigra sum sed formosa,
filiae Ierusalem,
sicut tabernacula Cedar,
sicut pelles Salma.
[6] Nolite me considerare quod fusca sim,
quia decoloravit me sol.
Filii matris meae irati sunt mihi;
posuerunt me custodem in vineis,
vineam meam non custodivi.
[7] Indica mihi tu, quem diligit anima mea,
ubi pascas,
ubi cubes in meridie,
ne vagari incipiam
post greges sodalium tuorum.
[8] Si ignoras,
o pulcherrima inter mulieres,
egredere et abi post vestigia gregum
et pasce haedos tuos
iuxta tabernacula pastorum.
[9] Equae in curribus pharaonis
assimilavi te, amica mea.

[1] [3] *Effusum* – Lege *mûrāq*; TM *tûraq*, 3 sg. fem. imperfecti hofal eiusdem verbi *rjq*

[7] *Vagari* – Lege *ṭō'ijjāh*, deductum ex *ṭā'āh*; TM « velata »

10 Pulchrae sunt genae tuae inter inaures,
collum tuum inter monilia.
11 Inaures aureas faciemus tibi
vermiculatas argento.
12 Dum esset rex in accubitu suo,
nardus mea dedit odorem suum.
13 Fasciculus myrrhae dilectus meus mihi,
qui inter ubera mea commoratur.
14 Botrus cypri dilectus meus mihi
in vineis Engaddi.
15 Ecce tu pulchra es, amica mea,
ecce tu pulchra es:
oculi tui columbarum.
16 Ecce tu pulcher es, dilecte mi,
et decorus.
Lectulus noster floridus,
17 tigna domorum nostrarum cedrina,
laquearia nostra cupressina.

2 1 Ego flos campi
et lilium convallium.
2 Sicut lilium inter spinas,
sic amica mea inter filias.
3 Sicut malus inter ligna silvarum,
sic dilectus meus inter filios.
Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi,
et fructus eius dulcis gutturi meo.
4 Introduxit me in cellam vinariam,
et vexillum eius super me est caritas.
5 Fulcite me uvarum placentis,
stipate me malis,
quia amore langueo.
6 Laeva eius sub capite meo,
et dextera illius amplexatur me.
7 Adiuro vos, filiae Ierusalem,
per capreas cervasque camporum,
ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam,
quoadusque ipsa velit.
8 Vox dilecti mei!
Ecce iste venit

saliens in montibus,
transiliens colles.
9 Similis est dilectus meus capreae
hinnuloque cervorum.
En ipse stat
post parietem nostrum
respiciens per fenestras,
prospiciens per cancellos.
10 En dilectus meus loquitur mihi:
« Surge, amica mea,
columba mea, formosa mea, et veni.
11 Iam enim hiems transiit,
imber abiit et recessit.
12 Flores apparuerunt in terra,
tempus putationis advenit;
vox turturis audita est
in terra nostra,
13 ficus protulit grossos suos,
vineae florentes dederunt odorem suum:
surge, amica mea,
speciosa mea, et veni,
14 columba mea, in foraminibus petrae,
in caverna abrupta.
Ostende mihi faciem tuam,
sonet vox tua in auribus meis;
vox enim tua dulcis,
et facies tua decora ».
15 Capite nobis vulpes, vulpes parvulas,
quae demoliuntur vineas,
nam vineae nostrae florescunt.
16 Dilectus meus mihi, et ego illi,
qui pascitur inter lilia,
17 antequam aspiret dies,
et festinent umbrae.
Revertere; similis esto,
dilecte mi, capreae
hinnuloque cervorum super montes Bether.

3 1 In lectulo meo per noctes
quaesivi, quem diligit anima mea;
quaesivi illum et non inveni.

2 « Surgam et circuibo civitatem;
per vicos et plateas
quaeram, quem diligit anima mea ».
Quaesivi illum et non inveni.
3 Invenerunt me vigiles,
qui circumeunt civitatem:
« Num, quem diligit anima mea, vidistis? ».
4 Paululum cum pertransissem eos,
inveni, quem diligit anima mea;
tenui eum nec dimittam,
donec introducam illum in domum matris meae
et in cubiculum genetricis meae.
5 Adiuro vos, filiae Ierusalem,
per capreas cervasque camporum,
ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam,
donec ipsa velit.
6 Quid hoc, quod ascendit per desertum
sicut virgula fumi,
aromatizans tus et myrrham
et universum pulverem pigmentarii?
7 En lectulum Salomonis.
Sexaginta fortes ambiunt illum
ex fortissimis Israel,
8 omnes tenentes gladios
et ad bella doctissimi,
uniuscuiusque ensis super femur suum
propter timores nocturnos.
9 Ferculum fecit sibi rex Salomon
de lignis Libani;
10 columnas eius fecit argenteas,
reclinatorium aureum,
sedile purpureum:
medium eius stratum ebeneum.
Filiae Ierusalem,
11 egredimini et videte,
filiae Sion,

[3] 10 *Ebeneum* – Lege *hobnîm*, vel *'ăbānîm*; TM « amor », extra contextum orationis

Filiae – Omittendum *mi(n)* « ex » ante *bᵉnôt*, et transferendum *atnaḥ* ante idem verbum

regem Salomonem
in diademate, quo coronavit illum mater sua
in die desponsationis illius
et in die laetitiae cordis eius.

4 1 Quam pulchra es, amica mea,
quam pulchra es:
oculi tui columbarum
per velamen tuum.
Capilli tui sicut grex caprarum,
quae descenderunt de monte Galaad;
2 dentes tui sicut grex tonsarum,
quae ascenderunt de lavacro:
omnes gemellis fetibus,
et sterilis non est inter eas.
3 Sicut vitta coccinea labia tua,
et eloquium tuum dulce;
sicut fragmen mali punici, ita genae tuae
per velamen tuum.
4 Sicut turris David collum tuum,
quae aedificata est cum propugnaculis:
mille clipei pendent ex ea,
omnis armatura fortium.
5 Duo ubera tua sicut duo hinnuli,
capreae gemelli,
qui pascuntur in liliis.
6 Antequam aspiret dies,
et festinent umbrae,
vadam ad montem myrrhae
et ad collem turis.
7 Tota pulchra es, amica mea,
et macula non est in te.
8 Veni de Libano, sponsa,
veni de Libano,
ingredere;
respice de capite Amana,
de vertice Sanir et Hermon,
de cubilibus leonum,
de montibus pardorum.

[4] [8] *Veni*[2] – Lege cum Gr et Syr *'ĕtî*, ex verbo *'ātāh*; TM « mecum »

9 Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa,
vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum
et in uno monili torquis tui.
10 Quam pulchri sunt amores tui, soror mea sponsa;
meliores sunt amores tui vino,
et odor unguentorum tuorum super omnia aromata.
11 Favus distillans labia tua, sponsa;
mel et lac sub lingua tua,
et odor vestimentorum tuorum
sicut odor Libani.
12 Hortus conclusus, soror mea sponsa,
hortus conclusus, fons signatus;
13 propagines tuae paradisus malorum punicorum
cum optimis fructibus,
cypri cum nardo.
14 Nardus et crocus,
fistula et cinnamomum
cum universis lignis turiferis,
myrrha et aloe
cum omnibus primis unguentis.
15 Fons hortorum,
puteus aquarum viventium,
quae fluunt impetu de Libano.
16 Surge, aquilo,
et veni, auster;
perfla hortum meum,
et fluant aromata illius.

5 1 Veniat dilectus meus in hortum suum
et comedat fructus eius optimos.
Veni in hortum meum, soror mea sponsa;
messui myrrham meam cum aromatibus meis,
comedi favum cum melle,
bibi vinum cum lacte meo.
Comedite, amici, et bibite
et inebriamini, carissimi.
2 Ego dormio, et cor meum vigilat.
Vox dilecti mei pulsantis:
« Aperi mihi, soror mea, amica mea,

[4] 12 *Hortus*[2] – Lege cum multis mss, Gr et Syr *gan*; TM « fluctus »

columba mea, immaculata mea,
quia caput meum plenum est rore,
et cincinni mei guttis noctium ».
3 « Exspoliavi me tunica mea,
quomodo induar illa?
Lavi pedes meos,
quomodo inquinabo illos? ».
4 Dilectus meus misit manum suam per foramen,
et venter meus ilico intremuit.
5 Surrexi, ut aperirem dilecto meo;
manus meae stillaverunt myrrham,
et digiti mei pleni myrrha probatissima
super ansam pessuli.
6 Aperui dilecto meo;
at ille declinaverat atque transierat.
Anima mea liquefacta est, quia discesserat.
Quaesivi et non inveni illum;
vocavi, et non respondit mihi.
7 Invenerunt me custodes,
qui circumeunt civitatem;
percusserunt me et vulneraverunt me,
tulerunt pallium meum mihi
custodes murorum.
8 Adiuro vos, filiae Ierusalem:
si inveneritis dilectum meum,
quid nuntietis ei?
« Quia amore langueo ».
9 Quid est dilecto tuo prae ceteris,
o pulcherrima mulierum?
Quid est dilecto tuo prae ceteris,
quia sic adiurasti nos? .
10 Dilectus meus candidus et rubicundus
dignoscitur ex milibus.
11 Caput eius aurum optimum,
cincinni eius sicut racemi palmarum,
nigri quasi corvus.
12 Oculi eius sicut columbae
super rivulos aquarum,

[5] [6] *Discesserat* – Significatio verbi *b*^{e}*dabrô* sumitur ex verbo Arabo *dabara* « abire, fugere »

quae lacte sunt lotae
et resident iuxta fluenta plenissima.
13 Genae illius sicut areolae aromatum,
turriculae unguentorum;
labia eius lilia
distillantia myrrham primam.
14 Manus illius tornatiles aureae,
plenae hyacinthis;
venter eius opus eburneum
distinctum sapphiris.
15 Crura illius columnae marmoreae,
quae fundatae sunt super bases aureas;
species eius ut Libani,
electus ut cedri.
16 Guttur illius suavissimum,
et totus desiderabilis.
Talis est dilectus meus, et ipse est amicus meus,
filiae Ierusalem.

6 1 Quo abiit dilectus tuus,
o pulcherrima mulierum?
Quo declinavit dilectus tuus,
et quaeremus eum tecum?
2 Dilectus meus descendit in hortum suum
ad areolam aromatum,
ut pascatur in hortis
et lilia colligat.
3 Ego dilecto meo, et dilectus meus mihi,
qui pascitur inter lilia.
4 Pulchra es, amica mea, sicut Thersa,
decora sicut Ierusalem,
terribilis ut castrorum acies ordinata.
5 Averte oculos tuos a me,
quia ipsi me conturbant.
Capilli tui sicut grex caprarum,
quae descenderunt de Galaad.
6 Dentes tui sicut grex ovium,
quae ascenderunt de lavacro:
omnes gemellis fetibus,
et sterilis non est in eis.

7 Sicut fragmen mali punici, sic genae tuae
per velamen tuum.
8 Sexaginta sunt reginae
et octoginta concubinae,
et adulescentularum non est numerus;
9 una est columba mea, perfecta mea,
una est matri suae,
electa genetrici suae.
Viderunt eam filiae et beatissimam praedicaverunt;
reginae et concubinae, et laudaverunt eam:
10 « Quae est ista, quae progreditur quasi aurora consurgens,
pulchra ut luna,
electa ut sol,
terribilis ut castrorum acies ordinata? ».
11 Descendi in hortum nucum,
ut viderem poma convallium
et inspicerem, si floruisset vinea,
et germinassent mala punica.
12 Non advertit animus meus,
cum posuit me in quadrigas principis populi mei.

7 1 Convertere, convertere, Sulamitis;
convertere, convertere, ut intueamur te.
Quid aspicitis in Sulamitem,
cum saltat inter binos choros?
2 Quam pulchri sunt pedes tui in calceamentis,
filia principis!
Flexurae femorum tuorum sicut monilia,
quae fabricata sunt manu artificis.
3 Gremium tuum crater tornatilis:
numquam indigeat vino mixto;
venter tuus sicut acervus tritici
vallatus liliis.
4 Duo ubera tua sicut duo hinnuli,
gemelli capreae,
5 collum tuum sicut turris eburnea.
Oculi tui sicut piscinae in Hesebon,
quae sunt ad portam Bathrabbim;

[6] 12 *Principis populi* – Lege *nādîb 'ammî*; TM *'ammî nādîb*

nasus tuus sicut turris Libani,
quae respicit contra Damascum.
6 Caput tuum ut Carmelus,
et comae capitis tui sicut purpura;
rex vincitur cincinnis.
7 Quam pulchra es et quam decora,
carissima, in deliciis!
8 Statura tua assimilata est palmae
et ubera tua botris.
9 Dixi: « Ascendam in palmam
et apprehendam fructus eius ».
Et erunt ubera tua sicut botri vineae,
et odor oris tui sicut malorum.
10 Guttur tuum sicut vinum optimum,
dignum dilecto meo ad potandum,
labiisque et dentibus illius ad ruminandum.
11 Ego dilecto meo,
et ad me appetitus eius.
12 Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum,
commoremur in villis;
13 mane properabimus ad vineas,
videbimus si floruit vinea,
si flores aperiuntur,
si floruerunt mala punica;
ibi dabo tibi amores meos.
14 Mandragorae dederunt odorem;
in portis nostris omnia poma optima,
nova et vetera,
dilecte mi, servavi tibi.

8 1 Quis mihi det te fratrem meum,
sugentem ubera matris meae,
ut inveniam te foris et deosculer te,
et iam me nemo despiciat?
2 Apprehenderem te et ducerem in domum matris meae;
ibi me doceres,
et darem tibi poculum ex vino condito
et mustum malorum granatorum meorum.
3 Laeva eius sub capite meo,
et dextera illius amplexatur me.
4 Adiuro vos, filiae Ierusalem,

ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam,
donec ipsa velit.
5 Quae est ista, quae ascendit de deserto
innixa super dilectum suum?
Sub arbore malo suscitavi te;
ibi parturivit te mater tua,
ibi parturivit te genetrix tua.
6 Pone me ut signaculum super cor tuum,
ut signaculum super brachium tuum,
quia fortis est ut mors dilectio,
dura sicut infernus aemulatio;
lampades eius lampades ignis
atque flammae divinae.
7 Aquae multae non potuerunt exstinguere caritatem,
nec flumina obruent illam;
si dederit homo omnem substantiam domus suae pro dilectione,
quasi nihil despicient eum.
8 Soror nostra parva
et ubera non habet;
quid faciemus sorori nostrae
in die, quando alloquenda est?
9 Si murus est,
aedificemus super eum propugnacula argentea;
si ostium est,
compingamus illud tabulis cedrinis.
10 Ego murus,
et ubera mea sicut turris;
ex quo facta sum coram eo
quasi pacem reperiens.
11 Vinea fuit Salomoni
in Baalhamon.
Tradidit eam custodibus;
vir affert pro fructu eius
mille argenteos.
12 Vinea mea coram me est;
mille tibi, Salomon,
et ducenti his, qui custodiunt fructus eius.

[8] [5] *Genetrix* – Lege *jōladtēk* cum Gr et Syr; TM « parturivit », quod est repetitio sine sensu

[6] *Flammae divinae* – Divide *šalhebet jāh*, quod in TM unum verbum facit

13 Quae habitas in hortis,
amici auscultant,
fac me audire vocem tuam.
14 Fuge, dilecte mi,
et assimilare capreae
hinnuloque cervorum
super montes aromatum.

LIBER SAPIENTIAE

1 [1] Diligite iustitiam, qui iudicatis terram,
sentite de Domino in bonitate
et in simplicitate cordis quaerite illum,
[2] quoniam invenitur ab his, qui non tentant illum,
se autem manifestat eis, qui fidem habent in illum.
[3] Perversae enim cogitationes separant a Deo,
probata autem virtus corripit insipientes.
[4] Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia
nec habitabit in corpore subdito peccatis.
[5] Spiritus enim sanctus disciplinae effugiet fictum
et auferet se a cogitationibus insensatis
et corripietur a superveniente iniquitate.
[6] Spiritus enim diligens hominem est sapientia,
et non absolvet maledicum a labiis suis,
quoniam renum illius testis est Deus
et cordis illius scrutator verus
et linguae eius auditor;
[7] quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum,
et ipse, qui continet omnia, scientiam habet vocis.
[8] Propter hoc, qui loquitur iniqua, non potest latere,
nec praeteriet illum iudicium corripiens.
[9] In cogitationibus enim impii interrogatio erit,
sermonum autem illius auditio ad Dominum veniet
ad correptionem iniquitatum illius;
[10] quoniam auris zeli audit omnia,
et tumultus murmurationum non absconditur.
[11] Custodite ergo vos a murmuratione, quae nihil prodest,
et a detractione parcite linguae,
quoniam sermo absconditus in vacuum non ibit;
os autem, quod mentitur, occidit animam.
[12] Nolite zelare mortem in errore vitae vestrae
neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum,
[13] quoniam Deus mortem non fecit
nec laetatur in perditione vivorum;
[14] creavit enim, ut essent omnia,

et sanabiles sunt generationes orbis terrarum,
et non est in illis medicamentum exterminii,
nec inferorum regnum in terra:
15 iustitia enim est immortalis.
16 Impii autem manibus et verbis accersierunt illam;
aestimantes illam amicam defluxerunt
et sponsionem posuerunt ad illam,
quoniam digni sunt, qui sint ex parte illius.

2 1 Dixerunt enim cogitantes apud se non recte:
« Exiguum et cum taedio est tempus vitae nostrae,
et non est refrigerium in fine hominis,
et non est agnitus, qui sit reversus ab inferis.
2 Quia ex tempore nati sumus
et post hoc erimus, tamquam non fuerimus,
quoniam fumus flatus est in naribus nostris,
et sermo scintilla in motu cordis nostri;
3 qua exstincta, cinis fiet corpus nostrum,
et spiritus diffundetur tamquam mollis aer.
4 Et nomen nostrum oblivioni tradetur per tempus,
et nemo memoriam habebit operum nostrorum;
et transibit vita nostra tamquam vestigium nubis,
et sicut nebula dissolvetur,
quae fugata est a radiis solis
et a calore illius aggravata.
5 Umbrae enim transitus est tempus nostrum,
et non est reversio finis nostri,
quoniam consignata est, et nemo revertitur.
6 Venite ergo, et fruamur bonis, quae sunt,
et utamur creatura tamquam in iuventute sollicite.
7 Vino pretioso et unguentis nos impleamus,
et non praetereat nos flos temporis verni;
8 coronemus nos calycibus rosarum, antequam marcescant,
9 nullum pratum exsors sit luxuriae nostrae;
ubique relinquamus signa laetitiae,
quoniam haec est pars nostra, et haec est sors.
10 Opprimamus pauperem iustum
et non parcamus viduae
nec veterani revereamur canos multi temporis.
11 Sit autem fortitudo nostra lex iustitiae;
quod enim infirmum est, inutile invenitur.

12 Circumveniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis
et contrarius est operibus nostris
et improperat nobis peccata legis
et diffamat in nos peccata disciplinae nostrae.
13 Promittit se scientiam Dei habere
et filium Dei se nominat.
14 Factus est nobis in accusationem cogitationum nostrarum;
gravis est nobis etiam ad videndum,
15 quoniam dissimilis est aliis vita illius,
et immutatae sunt viae eius.
16 Tamquam scoria aestimati sumus ab illo,
et abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis;
beata dicit novissima iustorum
et gloriatur patrem se habere Deum.
17 Videamus ergo si sermones illius veri sint,
et tentemus, quae in exitu eius erunt:
18 si enim est verus filius Dei, suscipiet illum
et liberabit eum de manibus contrariorum.
19 Contumelia et tormento interrogemus eum,
ut sciamus modestiam eius
et probemus patientiam illius;
20 morte turpissima condemnemus eum:
erit enim ei visitatio ex sermonibus illius ».
21 Haec cogitaverunt et erraverunt;
excaecavit enim illos malitia eorum,
22 et nescierunt sacramenta Dei
neque mercedem speraverunt sanctitatis
nec iudicaverunt honorem animarum immaculatarum.
23 Quoniam Deus creavit hominem in incorruptibilitate
et imaginem similitudinis suae fecit illum;
24 invidia autem Diaboli mors introivit in orbem terrarum;
experiuntur autem illam, qui sunt ex parte illius.

3 1 Iustorum autem animae in manu Dei sunt,
et non tanget illos tormentum mortis.
2 Visi sunt oculis insipientium mori,
et aestimata est afflictio exitus illorum
3 et, quod a nobis est iter, exterminium;
illi autem sunt in pace.
4 Etenim, si coram hominibus tormenta passi sunt,
spes illorum immortalitate plena est;

5 et in paucis correpti, in multis bene disponentur
quoniam Deus tentavit eos
et invenit illos dignos se.
6 Tamquam aurum in fornace probavit illos
et quasi holocausti hostiam accepit illos,
7 et in tempore visitationis illorum fulgebunt
et tamquam scintillae in arundineto discurrent;
8 iudicabunt nationes et dominabuntur populis,
et regnabit Dominus illorum in perpetuum.
9 Qui confidunt in illo, intellegent veritatem,
et fideles in dilectione acquiescent illi,
quoniam gratia et misericordia est sanctis eius,
et visitatio electis eius.
10 Impii autem, secundum quae cogitaverunt, correptionem habebunt;
qui neglexerunt iustum et a Domino recesserunt.
11 Sapientiam enim et disciplinam qui despicit, infelix est,
et vacua est spes illorum, et labores sine fructu,
et inutilia opera eorum.
12 Mulieres eorum insensatae sunt,
et nequissimi filii eorum,
maledicta generatio eorum.
13 Quoniam felix est sterilis et incoinquinata,
quae nescivit torum in delicto;
habebit fructum in respectione animarum.
14 Et spado, qui non operatus est per manus suas iniquitatem
nec cogitavit adversus Dominum nequissima,
dabitur enim illi fidei donum electum,
et sors in templo Domini acceptissima.
15 Bonorum enim laborum gloriosus est fructus;
et, quae non concidat, radix sapientiae.
16 Filii autem adulterorum in inconsummatione erunt,
et ab iniquo toro semen exterminabitur.
17 Et, si quidem longae vitae erunt, in nihilum computabuntur,
et sine honore erit in novissimo senectus illorum;
18 et, si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem
nec in die agnitionis allocutionem:
19 generationis enim iniquae dirae sunt consummationes.

4 1 Melius est absque liberis esse cum virtute;
immortalitas est enim in memoria illius,
quoniam et apud Deum nota est et apud homines.

2 Cum praesens est, imitantur illam;
et desiderant eam, cum se eduxerit;
et in perpetuum coronata triumphat,
incoinquinatorum certaminum praemium vincens.
3 Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis,
et spuriis vitulaminibus non dabit radicem in profundum altam,
nec stabile firmamentum collocabit.
4 Etenim, si in ramis ad tempus germinaverit,
infirmiter posita a vento commovebitur
et a nimietate ventorum eradicabitur.
5 Confringentur rami inconsummati,
et fructus illorum inutilis et acerbus ad manducandum
et ad nihilum aptus.
6 Ex iniquis enim somnis filii, qui nascuntur,
testes sunt nequitiae adversus parentes
in interrogatione sua.
7 Iustus autem, si morte praeoccupatus fuerit,
in refrigerio erit.
8 Senectus enim venerabilis, non quae est diuturna,
neque annorum numero computatur;
9 cani autem sunt sensus hominis,
et aetas senectutis vita immaculata.
10 Placens Deo factus est dilectus
et vivens inter peccatores translatus est;
11 raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius,
aut ne fictio deciperet animam illius.
12 Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona,
et inconstantia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia.
13 Consummatus in brevi
explevit tempora multa;
14 placita enim erat Deo anima illius,
propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatis.
Populi autem videntes et non intellegentes,
nec ponentes in praecordiis talia,
15 quoniam gratia et misericordia est in electis eius,
et visitatio in sanctis illius.
16 Condemnat autem iustus mortuus vivos impios,
et iuventus celerius consummata longaevam senectutem iniusti.
17 Videbunt enim finem sapientis
et non intellegent quid cogitaverit de illo Deus,
et quare munierit illum Dominus.

18 Videbunt et contemnent;
illos autem Dominus irridebit.
19 Et erunt post haec tamquam corpus sine honore,
et in contumeliam inter mortuos in perpetuum,
quoniam disrumpet illos praecipites sine voce
et commovebit illos a fundamentis,
et usque ad supremum desolabuntur
et erunt in dolore,
et memoria illorum peribit.
20 Venient in computatione peccatorum suorum timidi,
et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

5 1 Tunc stabit iustus in magna constantia
adversus eos, qui angustiaverunt illum
et qui spreverunt labores eius.
2 Videntes turbabuntur timore horribili
et mirabuntur in subitatione insperatae salutis
3 dicentes intra se, paenitentiam agentes
et prae angustia spiritus gementes:
4 « Hic erat, quem habuimus aliquando in derisum
et in similitudinem improperii.
Nos insensati vitam eius aestimabamus insaniam
et finem illius sine honore.
5 Quomodo computatus est inter filios Dei,
et inter sanctos sors illius est?
6 Ergo erravimus a via veritatis,
et iustitiae lumen non luxit nobis,
et sol non est ortus nobis;
7 implicati sumus tribulis iniquitatis et perditionis
et ambulavimus per deserta inaccessa,
viam autem Domini ignoravimus.
8 Quid nobis profuit superbia?
Aut divitiae cum iactantia quid contulerunt nobis?
9 Transierunt omnia illa tamquam umbra
et tamquam nuntius percurrens
10 et tamquam navis, quae pertransit fluctuantem aquam,
cuius, cum praeterierit, non est vestigium invenire,
neque semitam carinae illius in fluctibus;
11 aut tamquam avis, quae transvolat in aere,
nullum invenitur argumentum itineris,

sed alarum sonitu ventus levis verberatus
et scissus per vim stridoris
commotis alis permeatur,
et post hoc nullum signum invenitur itineris;
12 aut tamquam sagittae emissae in locum destinatum:
divisus aer continuo in se resolvitur,
ut ignoretur transitus illius.
13 Sic et nos, nati, continuo desivimus esse
et virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere;
in malignitate autem nostra consumpti sumus ».
14 Quoniam spes impii tamquam lanugo est, quae a vento tollitur,
et tamquam spuma gracilis, quae a procella dispergitur,
et tamquam fumus, qui a vento diffusus est,
et tamquam memoria hospitis unius diei praeteriit.
15 Iusti autem in perpetuum vivunt,
et in Domino est merces eorum,
et cogitatio illorum apud Altissimum.
16 Ideo accipient coronam decoris
et diadema speciei de manu Domini,
quoniam dextera sua teget eos
et brachio suo defendet illos.
17 Accipiet pro armatura zelum suum
et armabit creaturam ad ultionem inimicorum,
18 induet pro thorace iustitiam
et accipiet pro galea iudicium non fictum;
19 sumet pro scuto inexpugnabili sanctitatem.
20 Acuet autem duram iram in lanceam
et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.
21 Ibunt recta emissiones fulgurum
et tamquam a bene curvato arcu nubium ad signum insilient,
22 et ab ira saxa iaculante
ira plenae mittentur grandines;
excandescet in illos aqua maris,
et flumina concurrent duriter.
23 Contra illos stabit spiritus virtutis,
et tamquam turbo dissipabit illos.
Et ad eremum perducet omnem terram iniquitas,
et malignitas evertet sedes potentium.

6 1 Audite ergo, reges, et intellegite;
discite, iudices finium terrae.
2 Praebete aures, vos, qui continetis multitudines
et placetis vobis in turbis nationum.
3 Quoniam data est a Domino potestas vobis
et dominatio ab Altissimo,
qui interrogabit opera vestra
et cogitationes scrutabitur,
4 quoniam, cum essetis ministri regni illius,
non recte iudicastis
nec custodistis legem
neque secundum voluntatem Dei ambulastis.
5 Horrende et cito instabit vobis,
quoniam iudicium durissimum his, qui praesunt, fiet;
6 exiguo enim conceditur misericordia,
potentes autem potenter tormento interrogabuntur.
7 Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus
nec verebitur magnitudinem cuiusquam,
quoniam pusillum et magnum ipse fecit,
et aequaliter cura est illi de omnibus;
8 potentibus autem durum instat scrutinium.
9 Ad vos ergo, reges, sunt hi sermones mei,
ut discatis sapientiam et non excidatis.
10 Qui enim custodierint iusta iuste, iustificabuntur;
et, qui didicerint ista, invenient defensionem.
11 Concupiscite ergo sermones meos,
diligite illos et habebitis disciplinam.
12 Clara est et, quae numquam marcescit, sapientia;
et facile videtur ab his, qui diligunt eam,
et invenitur ab his, qui quaerunt illam.
13 Praeoccupat, qui eam concupiscunt,
ut prior se ostendat illis.
14 Qui de luce vigilaverit ad illam, non laborabit,
assidentem enim illam foribus suis inveniet.
15 Cogitare ergo de illa sensus est consummatio;
et, qui vigilaverit propter illam, cito securus erit.
16 Quoniam dignos se ipsa circuit quaerens
et in viis ostendit se illis hilariter
et in omni providentia occurrit illis.
17 Initium enim illius verissima est disciplinae concupiscentia,
cura vero disciplinae dilectio est,

18 et dilectio custodia legum illius est,
custoditio autem legum confirmatio incorruptionis est,
19 incorruptio autem facit esse proximum Deo;
20 concupiscentia itaque sapientiae deducit ad regnum.
21 Si ergo delectamini sedibus et sceptris, o reges populi,
colite sapientiam, ut in perpetuum regnetis.
22 Quid est autem sapientia et quemadmodum facta sit, referam
et non abscondam a vobis sacramenta Dei,
sed ab initio nativitatis investigabo
et ponam in lucem scientiam illius
et non praeteribo veritatem.
23 Neque cum invidia tabescente iter habebo,
quoniam ista non erit particeps sapientiae.
24 Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum,
et rex sapiens stabilimentum populi est.
25 Ergo accipite disciplinam per sermones meos,
et proderit vobis.

7 1 Sum quidem et ego mortalis homo similis omnibus
et ex genere terreni illius, qui prior factus est,
et in ventre matris figuratus sum caro;
2 decem mensium tempore coagulatus in sanguine
ex semine viri et delectamento somni conveniente.
3 Et ego natus traxi communem aerem
et decidi in terram, quae omnia similiter patitur,
prima voce simili omnibus pariter plorans.
4 In involumentis nutritus sum et curis;
5 nullus enim rex aliud habuit nativitatis initium.
6 Unus autem introitus est omnibus ad vitam
et similis exitus.
7 Propter hoc optavi, et datus est mihi sensus;
et invocavi, et venit in me spiritus sapientiae.
8 Praeposui illam regnis et sedibus
et divitias nihil esse duxi in comparatione illius;
9 nec comparavi illi lapidem pretiosum,
quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua,
et tamquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius.
10 Super salutem et speciem dilexi illam
et proposui pro luce habere illam,
quoniam inexstinguibile est lumen illius.
11 Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa,

innumerabiles divitiae in manibus illius,
12 et laetatus sum in omnibus, quoniam sapientia antecedit ista,
et ignorabam quoniam horum omnium mater est;
13 quam sine fictione didici et sine invidia communico;
divitias illius non abscondo.
14 Infinitus enim thesaurus est hominibus;
quem qui acquisierunt, ad amicitiam in Deum se paraverunt
propter disciplinae dona commendati.
15 Mihi autem det Deus dicere secundum sententiam
et sentire digna horum, quae mihi data sunt,
quoniam ipse sapientiae dux est
et sapientium emendator;
16 in manu enim illius et nos et sermones nostri
et omnis sapientia et operum scientia.
17 Ipse enim dedit mihi horum, quae sunt, scientiam veram,
ut sciam dispositionem orbis terrarum et virtutes elementorum,
18 initium et consummationem et medietatem temporum,
vicissitudinum permutationes et commutationes temporum,
19 anni cursus et stellarum dispositiones,
20 naturas animalium et iras bestiarum,
vim spirituum et cogitationes hominum,
differentias virgultorum et virtutes radicum.
21 Et, quaecumque sunt absconsa et manifesta, didici;
omnium enim artifex docuit me sapientia.
22 Est enim in illa spiritus intellegens, sanctus,
unicus, multiplex, subtilis,
mobilis, perspicuus, incoinquinatus,
lucidus, innocens, amans bonum, acutus,
23 quem nihil vetat, benefaciens, humanus, benignus,
stabilis, certus, securus,
omnem habens virtutem, omnia prospiciens
et penetrans omnes spiritus
intellegibiles, mundos, subtilissimos.
24 Omni enim motu mobilior est sapientia;
pertransit autem et penetrat omnia propter munditiam.
25 Halitus est enim virtutis Dei
et emanatio claritatis Omnipotentis sincera;
ideo nihil inquinatum in eam incurrit:
26 candor est enim lucis aeternae
et speculum sine macula Dei potentiae
et imago bonitatis illius.

27 Et, cum sit una, omnia potest;
et in se permanens omnia innovat
et per generationes in animas sanctas se transferens
amicos Dei et prophetas constituit.
28 Nihil enim diligit Deus,
nisi eum, qui cum sapientia inhabitat.
29 Est enim haec speciosior sole
et super omnem dispositionem stellarum;
luci comparata invenitur splendidior:
30 illi enim succedit nox,
sapientiam autem non vincit malitia.

8 1 Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter
et disponit omnia suaviter.
2 Hanc amavi et exquisivi a iuventute mea
et quaesivi sponsam mihi eam assumere
et amator factus sum formae illius.
3 Generositatem suam glorificat contubernium habens Dei,
sed et omnium Dominus dilexit illam.
4 Doctrix enim est disciplinae Dei
et electrix operum illius.
5 Et si divitiae sunt desiderabilis possessio in vita,
quid sapientia locupletius,
quae operatur omnia?
6 Si autem sensus operatur,
quis horum, quae sunt, magis quam illa est artifex?
7 Et, si iustitiam quis diligit,
labores huius sunt virtutes:
sobrietatem enim et prudentiam docet,
iustitiam et fortitudinem,
quibus utilius nihil est in vita hominibus.
8 Et, si multam peritiam desiderat quis,
scit praeterita et futura conicit,
novit versutias sermonum et solutiones aenigmatum,
signa et monstra scit, antequam fiant,
et eventus momentorum et temporum.
9 Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum,
sciens quoniam erit mihi consiliaria bonorum
et consolatio sollicitudinum et taedii.
10 Habebo propter hanc claritatem ad turbas
et honorem apud seniores iuvenis;

11 acutus inveniar in iudicio
et in conspectu potentium admirabilis ero.
12 Tacentem me sustinebunt
et loquentem me respicient
et, sermocinante me plura,
manus ori suo imponent.
13 Habebo per hanc immortalitatem
et memoriam aeternam his, qui post me futuri sunt, relinquam.
14 Disponam populos,
et nationes mihi erunt subditae;
15 timebunt me audientes reges horrendi,
in multitudine videbor bonus
et in bello fortis.
16 Intrans in domum meam, conquiescam cum illa;
non enim habet amaritudinem conversatio illius
nec taedium convictus illius,
sed laetitiam et gaudium.
17 Haec cogitans apud me
et commemorans in corde meo
quoniam immortalitas est in cognatione sapientiae,
18 et in amicitia illius delectatio bona,
et in laboribus manuum illius divitiae sine defectione,
et in certamine loquelae illius sapientia,
et praeclaritas in communicatione sermonum ipsius,
circuibam quaerens, ut mihi illam assumerem.
19 Puer autem eram ingeniosus
et sortitus sum animam bonam;
20 quin potius, cum essem bonus,
veni in corpus incoinquinatum.
21 Et, ut scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det,
— et hoc ipsum erat sapientiae scire, cuius esset hoc donum —
adii Dominum et deprecatus sum illum
et dixi ex toto corde meo:

9 1 « Deus patrum meorum et Domine misericordiae,
qui fecisti omnia verbo tuo
2 et sapientia tua constituisti hominem,
ut dominaretur creaturis, quae a te factae sunt,
3 et disponeret orbem terrarum in sanctitate et iustitia
et in directione cordis iudicium iudicaret,
4 da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam

et noli me reprobare a pueris tuis,
5 quoniam servus tuus sum ego et filius ancillae tuae,
homo infirmus et exigui temporis
et minor ad intellectum iudicii et legum.
6 Nam, et si quis erit consummatus inter filios hominum,
si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur.
7 Tu elegisti me regem populo tuo
et iudicem filiorum tuorum et filiarum;
8 dixisti me aedificare templum in monte sancto tuo
et in civitate habitationis tuae altare,
similitudinem tabernaculi sancti,
quod praeparasti ab initio.
9 Et tecum sapientia, quae novit opera tua,
quae et affuit tunc, cum orbem terrarum faceres,
et sciebat quid esset placitum in oculis tuis
et quid directum in praeceptis tuis.
10 Emitte illam de caelis sanctis tuis
et a sede magnitudinis tuae mitte illam,
ut mecum sit et mecum laboret,
ut sciam quid acceptum sit apud te.
11 Scit enim illa omnia et intellegit
et deducet me in operibus meis sobrie
et custodiet me in sua gloria.
12 Et erunt accepta opera mea,
et diiudicabo populum tuum iuste
et ero dignus sedium patris mei.
13 Quis enim hominum poterit scire consilium Dei?
Aut quis poterit cogitare quid velit Dominus?
14 Cogitationes enim mortalium timidae
et incertae providentiae nostrae:
15 corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam,
et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.
16 Et difficile conicimus, quae in terra sunt,
et, quae in prospectu sunt, invenimus cum labore;
quae autem in caelis sunt, quis investigabit?
17 Consilium autem tuum quis sciet,
nisi tu dederis sapientiam
et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis?
18 Et sic correctae sunt semitae eorum, qui sunt in terris;
et, quae tibi placent, didicerunt homines
et salvati per sapientiam sunt ».

10 1 Haec illum, qui primus formatus est, pater orbis terrarum,
cum solus esset creatus, custodivit
et eduxit illum a delicto suo
2 et dedit illi virtutem continendi omnia.
3 Ab hac ut recessit iniustus in ira sua,
in furoribus fraternae caedis deperiit;
4 propter quem, cum demergeretur terra,
sanavit eam iterum sapientia
per contemptibile lignum iustum gubernans.
5 Haec et in consensu nequitiae, cum se nationes confudissent,
scivit iustum et conservavit sine querela Deo,
et super filii viscera fortem custodivit.
6 Haec iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem,
descendente igne in Pentapolim;
7 cuius adhuc in testimonium nequitiae
fumigabunda constat deserta terra
et incertis temporibus fructus habentes arbores
et incredibilis animae memoria stans figmentum salis.
8 Sapientiam enim praetereuntes
non tantum in hoc lapsi sunt, ut ignorarent bona,
sed et insipientiae suae reliquerunt hominibus memoriam,
ut in his, quae peccaverunt, nec latere potuissent.
9 Sapientia autem hos, qui eam observant, a laboribus liberavit.
10 Haec profugum irae fratris iustum
deduxit per vias rectas
et ostendit illi regnum Dei
et dedit illi scientiam sanctorum;
honestavit illum in laboribus
et complevit labores illius.
11 In avaritia circumvenientium illum affuit illi
et honestum fecit illum.
12 Custodivit illum ab inimicis
et ab insidiantibus tutavit illum;
et post certamen forte bravium dedit illi,
ut sciret quoniam omnium potentior est pietas.
13 Haec venditum iustum non dereliquit,
sed a peccato liberavit eum;
14 descenditque cum illo in foveam
et in vinculis non dereliquit illum,
donec afferret illi sceptrum regni
et potentiam adversus eos, qui eum deprimebant,

et mendaces ostendit, qui maculaverunt illum,
et dedit illi claritatem aeternam.
[15] Haec populum sanctum et semen sine querela
liberavit a nationibus, quae illum deprimebant.
[16] Intravit in animam servi Domini
et stetit contra reges horrendos in portentis et signis.
[17] Reddidit sanctis mercedem laborum suorum
et deduxit illos in via mirabili
et fuit illis in velamento diei
et in luce stellarum per noctem.
[18] Transtulit illos per mare Rubrum
et transvexit illos per aquam nimiam;
[19] inimicos autem illorum demersit
et ab altitudine abyssi eduxit illos.
[20] Ideo iusti tulerunt spolia impiorum
et decantaverunt, Domine, nomen sanctum tuum
et victricem manum tuam laudaverunt unanimiter,
[21] quoniam sapientia aperuit os mutorum
et linguas infantium fecit disertas.

11 [1] Direxit opera eorum
in manibus prophetae sancti.
[2] Iter fecerunt per deserta, quae non habitabantur,
et in locis inviis fixerunt casas;
[3] steterunt contra hostes
et de inimicis se vindicaverunt.
[4] Sitierunt et invocaverunt te;
et data est illis aqua de petra altissima
et remedium sitis de lapide duro.
[5] Per quae enim poenas passi sunt inimici illorum,
per haec, cum illis deessent, bene cum illis actum est.
[6] Nam pro fonte quidem perennis fluminis,
tabescente sanguine turbidi
[7] in traductionem decreti infanticidae,
dedisti illis abundantem aquam insperate,
[8] ostendens per sitim, quae tunc fuit,
quemadmodum adversarios excruciares.
[9] Cum enim tentati sunt,
etsi cum misericordia disciplinam accipientes,
scierunt quemadmodum cum ira iudicati
impii tormenta paterentur.

10 Hos quidem tamquam pater monens probasti,
illos autem tamquam durus rex condemnans tormento interrogasti.
11 Absentes enim et praesentes similiter torquebantur;
12 duplex enim illos acceperat taedium
et gemitus cum memoria praeteritorum.
13 Cum enim audirent per sua tormenta
bene secum agi,
senserunt Dominum.
14 Quem enim in expositione olim proiectum reiecerunt deridentes,
in finem eventuum mirati sunt,
non similiter iustis sitientes.
15 Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum,
in quibus errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas,
immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam,
16 ut scirent quia, per quae peccat quis, per haec et torquetur.
17 Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua,
quae creavit orbem terrarum ex materia informi,
immittere illis multitudinem ursorum aut audaces leones
18 aut recens conditas ira plenas ignotas bestias
aut vaporem igneum spirantes
aut fumi fremitum proferentes
aut horrendas ab oculis scintillas fulgurantes,
19 quarum non solum laesura poterat illos exterminare,
sed et aspectus per timorem occidere.
20 Sed et sine his uno spiritu poterant occidi,
persecutionem passi a iustitia,
et dispersi per spiritum virtutis tuae.
Sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti.
21 Multum enim valere tibi soli subest semper,
et virtuti brachii tui quis resistet?
22 Quoniam tamquam momentum staterae,
sic est ante te totus orbis terrarum,
et tamquam gutta roris antelucani, quae descendit in terram.
23 Sed misereris omnium, quia omnia potes;
et dissimulas peccata hominum propter paenitentiam.
24 Diligis enim omnia, quae sunt,
et nihil odisti eorum, quae fecisti;
nec enim, si odisses, aliquid constituisses.
25 Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses?
Aut, quod a te vocatum non esset, conservaretur?
26 Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt,
Domine, qui amas animas.

12 1 Incorruptibilis enim spiritus tuus est in omnibus.
2 Ideoque eos, qui exerrant, paulatim corripis
et, de quibus peccant, admones et corrigis,
ut, relicta malitia, credant in te, Domine.
3 Illos enim antiquos inhabitatores terrae sanctae tuae,
quos exhorruisti,
4 quoniam odibilia faciebant,
opera medicaminum et sacrificia impia;
5 et filiorum necatores sine misericordia
et comestores viscerum
— humanarum carnium epulationem et sanguinis —
participes mysteriorum e medio comissationis
6 et auctores caedis parentes ipsos animarum inauxiliatarum
perdere voluisti per manus parentum nostrorum,
7 ut dignam perciperet peregrinationem puerorum Dei,
quae tibi omnium carissima est terra.
8 Sed et his tamquam hominibus pepercisti
et misisti antecessores exercitus tui vespas,
ut illos paulatim exterminarent.
9 Non quia impotens eras in acie subicere impios iustis
aut bestiis saevis aut verbo duro simul exterminare;
10 sed, paulatim iudicans, dabas locum paenitentiae,
non ignorans quoniam nequam erat generatio eorum,
et naturalis malitia ipsorum,
et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum:
11 semen enim erat maledictum ab initio.
Nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum;
12 quis enim dicet tibi: « Quid fecisti? ».
Aut quis stabit contra iudicium tuum?
Aut quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti?
Aut quis in contentionem tecum veniet,
vindex iniquorum hominum?
13 Non enim est alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus,
ut ostendas quoniam non iniuste iudicasti.
14 Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo
resistere poterit tibi de his, quos perdidisti.
15 Cum autem sis iustus, iuste omnia disponis;
ipsum quoque, qui non debet puniri, condemnare
exterum aestimas a tua virtute.
16 Fortitudo enim tua iustitiae initium est,
et ob hoc, quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facit.

17 Fortitudinem enim ostendis,
cum non crederis esse in potentia consummatus,
et horum, qui te nesciunt, audaciam traducis.
18 Tu autem, dominator virtutis, cum clementia iudicas
et cum magna indulgentia disponis nos:
subest enim tibi, cum volueris, posse.
19 Docuisti autem populum tuum per talia opera,
quoniam oportet iustum esse humanum,
et bonae spei fecisti filios tuos,
quoniam das super peccatis paenitentiam.
20 Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti
cum tanta castigasti attentione et remissione
dans tempus et locum, per quae possent mutari a malitia,
21 cum quanta diligentia iudicasti filios tuos,
quorum parentibus iuramenta
et conventiones dedisti bonarum promissionum!
22 Cum ergo das nobis disciplinam,
inimicos nostros multipliciter flagellas,
ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes
et, cum de nobis iudicatur, speremus misericordiam.
23 Unde et illis, qui in insipientia vitae iniuste vixerunt,
per abominationes suas dedisti tormenta.
24 Etenim in erroris viis diutius erraverunt,
deos aestimantes, quae etiam inter animalia e turpibus sunt vilia,
infantium insensatorum more decepti:
25 propter hoc, tamquam pueris insensatis,
iudicium in derisum dedisti.
26 Qui autem ludibriis increpationis non sunt correcti,
dignum Dei iudicium experientur;
27 in quibus enim ipsi patientes indignabantur,
per haec, quos putabant deos,
in ipsis, cum exterminarentur, videntes,
illum, quem olim negabant se nosse, verum Deum agnoverunt;
propter quod et finis condemnationis venit super illos.

13 1 Vani autem sunt natura omnes homines,
in quibus non subest scientia Dei;
et de his, quae videntur bonis,
non potuerunt intellegere eum, qui est,
neque operibus attendentes agnoverunt artificem.

2 Sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem
aut gyrum stellarum aut violentam aquam aut luminaria caeli,
rectores orbis terrarum, deos putaverunt.
3 Quorum si specie delectati, illa deos putaverunt,
sciant quanto his dominator eorum melior est:
speciei enim principium et auctor constituit ea.
4 Si autem virtutem et operationem eorum mirati,
intellegant ab illis quanto, qui haec fecit, fortior est illis:
5 a magnitudine enim et pulchritudine creaturarum
cognoscibiliter potest creator horum videri.
6 Sed tamen in his minor est querela,
et hi enim fortasse errant
Deum quaerentes et volentes invenire.
7 Etenim, cum in operibus illius conversentur, inquirunt
et credunt visui,
quoniam pulchra sunt, quae videntur.
8 Iterum autem nec his potest ignosci:
9 si enim tantum valuerunt scire, ut possent aestimare saeculum,
quomodo huius Dominum non facilius invenerunt?
10 Infelices autem, et in rebus mortuis sunt spes illorum,
qui appellaverunt deos opera manuum hominum,
aurum et argentum, artis inventionem
et similitudines animalium,
aut lapidem inutilem, opus manus antiquae.
11 Aut si quis artifex faber de silva tractabile lignum secuerit
— huius docte erasit omnem corticem
et arte sua usus diligenter
fabricavit vas utile in conversationem vitae;
12 reliquiis autem eius operis
ad praeparationem escae abusus, satiatus est,
13 et reliquum horum, quod ad nullos usus facit,
lignum curvum et nodis concretum accipiens,
sculpsit diligenter per vacuitatem suam
et per scientiam tempore requiei figuravit illud —
assimilavit illud imagini hominis
14 aut alicui ex vilibus animalibus illud comparavit,
perliniens rubrica et rubicundum faciens fuco colorem illius
et omnem maculam, quae in illo erat, perliniens
15 et faciens ei dignam habitationem
in pariete posuit illud, confirmans ferro.
16 Ne igitur forte caderet providit illi,

sciens quoniam non potest se ipsum adiuvare:
imago enim est et opus est illi adiutorium.
17 Et de substantiis et de nuptiis et de filiis votum faciens,
non erubescit loqui cum illo, quod sine anima est,
et pro sanitate quidem infirmum deprecatur
18 et pro vita rogat mortuum
et in adiutorium rem omnino inutilem invocat,
et pro itinere petit ab eo, quod ambulare non potest,
19 et de acquirendo et de operando et de bono manuum eventu
petit utilitatem ab eo, quod prorsus inutile est manibus.

14 1 Iterum alius navigare cogitans
et per feros fluctus iter facere incipiens,
ligno portante se, fragilius lignum invocat.
2 Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit,
et artifex sapientia fabricavit.
3 Tua autem, Pater, providentia gubernat,
quoniam dedisti et in mari viam
et inter fluctus semitam firmissimam,
4 ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare,
etiamsi sine arte aliquis adeat mare.
5 Tu autem vis, ut non sint vacua sapientiae tuae opera,
propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas suas
et, transeuntes fluctus per ratem, liberati sunt.
6 Sed et ab initio, cum perirent superbi gigantes,
spes orbis terrarum ad ratem confugiens,
reliquit saeculo semen nativitatis,
quae manu tua erat gubernata.
7 Benedictum est enim lignum, per quod fit iustitia;
8 per manus autem, quod fit, maledictum et ipsum et qui fecit illud,
quia ille quidem operatus est,
illud autem, cum esset corruptibile, deus cognominatus est.
9 Similiter autem odio sunt Deo impius et impietas eius:
10 etenim, quod factum est, cum illo, qui fecit, tormenta patietur.
11 Propter hoc et in idolis nationum erit visitatio,
quoniam in creatura Dei in abominationem facta sunt
et in tentationem animabus hominum
et in muscipulam pedibus insipientium.
12 Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum,
et adinventio illorum corruptio vitae est;
13 neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum.

14 Supervacuitate enim hominum haec advenerunt in orbem terrarum,
et ideo brevis illorum finis est inventus.
15 Acerbo enim luctu dolens pater,
cito sibi rapti filii fecit imaginem
et illum, qui tunc homo mortuus fuerat,
nunc tamquam deum colere coepit
et tradidit subiectis sacra et sacrificia.
16 Deinde, interveniente tempore, convalescens iniqua consuetudo
tamquam lex custodita est,
et tyrannorum imperio colebantur figmenta;
17 quos cum in palam homines honorare non possent,
propter hoc quod longe essent,
e longinquo figura eorum efficta,
evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt,
ut illum, qui aberat, tamquam praesentem colerent sua sollicitudine.
18 Ad incrementum autem huius culturae
provexit et hos, qui ignorabant, artificis eximia diligentia;
19 ille enim volens forsitan placere illi, qui se assumpsit,
elaboravit arte sua, ut similitudinem in melius figuraret.
20 Multitudo autem hominum abducta per speciem operis
eum, qui paulo ante tamquam homo honoratus fuerat,
nunc deum aestimaverunt.
21 Et haec fuit vitae humanae deceptio,
quoniam aut necessitati aut regibus deservientes homines
incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt.
22 Postea non suffecit errasse eos circa Dei scientiam,
sed et in magno viventes inscientiae bello,
tot et tam magna mala pacem appellant.
23 Aut enim filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes
aut insaniae plenas peregrinorum rituum vigilias habentes,
24 neque vitam neque nuptias mundas iam custodiunt,
sed alius alium per insidias occidit aut adulterans contristat.
25 Et omnia commixta sunt:
sanguis et homicidium, furtum et fictio,
corruptio et infidelitas, turbatio et periurium,
26 tumultus bonorum, gratiarum immemoratio,
animarum inquinatio, generis immutatio,
nuptiarum inordinatio, moechia et impudicitia.
27 Infandorum enim idolorum cultura
omnis mali initium et causa est et finis.

28 Aut enim, dum laetantur, insaniunt aut vaticinantur falsa
aut vivunt iniuste aut peierant cito.
29 Dum enim confidunt in idolis, quae sine anima sunt,
male iurantes noceri se non sperant.
30 Utraque autem illis evenient digne,
quoniam male censerunt de Deo attendentes idolis
et iuraverunt iniuste in dolo contemnentes sanctitatem.
31 Non enim iuratorum virtus,
sed peccantium poena
perambulat semper iniustorum praevaricationem.

15 1 Tu autem, Deus noster, suavis et verus es,
patiens et in misericordia disponens omnia.
2 Etenim, si peccaverimus, tui sumus, scientes potentiam tuam;
non peccabimus autem scientes quoniam apud te sumus computati.
3 Nosse enim te consummata iustitia est,
et scire virtutem tuam radix est immortalitatis.
4 Nec enim in errorem induxit nos hominum malae artis excogitatio,
nec adumbrantium labor sine fructu,
effigies maculata per varios colores,
5 cuius aspectus insensatis in concupiscentiam venit,
et diligit mortuae imaginis effigiem sine anima.
6 Malorum amatores digni sunt, qui spem habeant in talibus
et qui faciunt illos et qui diligunt et qui colunt.
7 Sed et figulus, mollem terram premens laboriose,
fingit ad usus nostros unumquodque vas;
et de eodem luto fingit,
quae mundis operibus in usum sunt, vasa,
et quae his sunt contraria, omnia similiter;
horum autem singulorum vasorum quis utriusque sit usus,
iudex est figulus.
8 Et cum malo labore deum vanum fingit de eodem luto
ille, qui paulo ante de terra factus fuerat,
et post pusillum reducit se, unde acceptus est,
repetitus animae debitum.
9 Sed cura est illi, non quia laboraturus est,
nec quoniam brevis illi vita est,
sed concertatur aurificibus et argentariis
et aerarios imitatur
et gloriam praefert, quoniam res supervacuas fingit.
10 Cinis est cor eius

et terra despectior spes illius,
et luto vilior vita eius,
11 quoniam ignoravit, qui se finxit
et qui inspiravit illi animam, quae operatur,
et qui insufflavit ei spiritum vitalem.
12 Sed et aestimavit lusum esse vitam nostram
et conversationem vitae compositam ad lucrum;
oportere enim dicit undecumque etiam ex malo acquirere.
13 Hic enim scit se super omnes delinquere,
qui ex terrae materia
fragilia vasa et sculptilia fingit.
14 Omnes enim insipientes et infelices supra modum animae infantis
sunt inimici populi tui et per potentiam opprimentes illum.
15 Quoniam omnia idola nationum deos aestimaverunt,
quibus neque oculorum usus est ad videndum,
neque nares ad percipiendum spiritum,
neque aures ad audiendum,
neque digiti manuum ad tractandum,
sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.
16 Homo enim fecit illos,
et, qui spiritum mutuatus est, is finxit illos;
nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere:
17 cum autem sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis.
Melior enim est ipse his, quos colit,
quia ipse quidem vixit, cum esset mortalis, illi autem numquam.
18 Sed et animalia miserrima colunt;
in insipientia enim, aliis comparata, his sunt deteriora.
19 Nec pulchra in his inveniuntur, quantum desiderari possit,
ut fit in animalium conspectu;
effugerunt autem et Dei laudem et benedictionem eius.

16 1 Propter haec per his similia castigati sunt digne
et per multitudinem bestiarum tormenta passi sunt.
2 Pro qua castigatione bene disponens populum tuum
ad concupiscentiam delectamenti sui,
novum saporem, escam parasti eis ortygometram:
3 ut illi quidem concupiscentes escam
propter foeditatem eorum animalium, quae missa sunt,
etiam a necessaria concupiscentia averterentur;
hi autem in brevi inopes facti
etiam novam gustarent escam.

4 Oportebat enim illis quidem sine excusatione
supervenire interitum exercentibus tyrannidem,
his autem tantum ostendere
quemadmodum inimici eorum exterminabantur.
5 Etenim, cum illis supervenit saeva bestiarum ira,
morsibus perversorum colubrorum exterminabantur;
sed non in perpetuum ira tua permansit,
6 sed ad correptionem in brevi turbati sunt,
signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tuae.
7 Qui enim conversus est, non per hoc, quod videbat, sanabatur,
sed per te omnium salvatorem.
8 In hoc autem ostendisti inimicis nostris
quia tu es, qui liberas ab omni malo.
9 Illos enim locustarum et muscarum occiderunt morsus,
et non est inventa sanitas animae illorum,
quia digni erant ab huiusmodi exterminari;
10 filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes:
misericordia enim tua adveniens sanabat illos.
11 In memoriam enim sermonum tuorum
pungebantur et velociter salvabantur,
ne in altam incidentes oblivionem
non possent distrahi a tua beneficientia.
12 Etenim neque herba neque malagma sanavit eos,
sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia.
13 Tu enim vitae et mortis habes potestatem,
et deducis ad portas mortis et reducis.
14 Homo autem occidit quidem per malitiam suam
et spiritum, qui exierit, restituere non potest,
nec liberare animam, quae recepta est.
15 Sed tuam manum effugere impossibile est:
16 negantes enim te nosse impii
per fortitudinem brachii tui flagellati sunt,
novis pluviis et grandinibus et imbribus persecutionem passi
et per ignem consumpti.
17 Quod enim valde mirabile erat,
in aqua, quae omnia exstinguit, plus ignis valebat;
vindex est enim orbis iustorum.
18 Quodam enim tempore mansuetabatur flamma,
ne combureret, quae ad impios missa erant, animalia,
sed ut ipsi videntes
scirent quoniam Dei iudicio patiuntur persecutionem.

19 Quodam autem tempore et in medio aquarum
supra virtutem ignis exardescit,
ut iniquae terrae genimina exterminet.
20 Pro quibus angelorum esca nutrivisti populum tuum
et paratum panem de caelo praestitisti illis sine labore,
omne delectamentum in se habentem
et ad omnem gustum aptum.
21 Substantia enim tua dulcedinem tuam in filios ostendebat;
et deserviens sumentis voluntati,
ad quod quisque volebat, convertebatur.
22 Nix autem et glacies sustinebant ignem et non tabescebant,
ut scirent quoniam fructus inimicorum
exterminabat ignis ardens in grandine et in pluviis coruscans;
23 hic autem iterum, ut nutrirentur iusti,
etiam suae virtutis oblitus est.
24 Creatura enim tibi Factori deserviens
invalescit in tormentum adversus iniustos
et lenior fit ad benefaciendum
pro his, qui in te confidunt.
25 Propter hoc, et tunc in omnia transfigurata,
omnium nutrici gratiae tuae deserviebat
ad voluntatem eorum, qui a te desiderabant,
26 ut discerent filii tui, quos dilexisti, Domine,
quoniam non nativitates fructuum pascunt homines,
sed sermo tuus credentes in te conservat.
27 Quod enim ab igne non poterat exterminari,
statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat,
28 ut notum esset quoniam oportet praevenire solem
ad benedictionem tuam
et ad ortum lucis te adorare.
29 Ingrati enim spes tamquam hibernalis glacies tabescet
et disperiet tamquam aqua supervacua.

17 1 Magna sunt enim iudicia tua et inenarrabilia;
propter hoc indisciplinatae animae erraverunt.
2 Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctae,
captivi tenebrarum et longae noctis compediti,
inclusi sub tectis, fugitivi perpetuae providentiae iacuerunt.
3 Et dum putant se latere in obscuris peccatis,
tenebroso oblivionis velamento

dispersi sunt, paventes horrende,
et umbris perturbati.
4 Neque enim, quae continebat illos, spelunca sine timore custodiebat,
quoniam sonitus descendentes perturbabant illos,
et phantasmata tristi vultu maerentia apparebant.
5 Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen praebere,
nec siderum limpidae flammae
illuminare poterant illam noctem horrendam.
6 Apparebat autem illis tantum subitaneus ignis timore plenus,
et timore perculsi illius, quae non videbatur, visionis
aestimabant deteriora esse, quae videbantur;
7 et magicae artis appositi erant derisus,
et in sapientia gloriae correptio cum contumelia.
8 Illi enim, qui promittebant
timores et perturbationes expellere se ab anima languente,
hi cum ridiculo timore languebant.
9 Nam, etsi nihil turbulenti illos terrebat,
transitu animalium et serpentium sibilatione commoti,
tremebundi peribant,
et aerem, quem nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre.
10 Formidinis enim suae propriae nequitia dat testimonium,
cum sit condemnata;
semper autem praesumit saeva perturbata conscientia.
11 Nihil enim est timor nisi proditio auxiliorum, quae sunt a cogitatione;
12 et, dum ab intus minor est exspectatio,
maiorem computat inscientiam eius causae, quae tormentum praestat.
13 Illi autem per impotentem vere noctem
et ab impotentis inferni speluncis supervenientem,
eundem somnum dormientes,
14 aliquando a monstris exagitabantur phantasmatum,
aliquando animae deficiebant proditione:
subitaneus enim illis et insperatus timor infundebatur.
15 Itaque, si quisquam illic decidisset,
custodiebatur in carcere sine ferro reclusus.
16 Sive enim rusticus quis erat aut pastor
aut agri laborum operarius praeoccupatus,
ineffugibilem sustinebat necessitatem,
una enim catena tenebrarum omnes erant colligati.
17 Sive spiritus sibilans
aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis
aut numerus aquae decurrentis nimium

aut sonus durus praecipitatarum petrarum
18 aut ludentium animalium cursus invisus
aut mugientium ferissimarum bestiarum vox
aut resonans de cavitate montium echo
deficientes faciebant illos prae timore.
19 Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine
et non impeditis operibus continebatur;
20 solis autem illis superposita erat gravis nox,
imago tenebrarum, quae illos recepturae erant:
ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

18 1 Sanctis autem tuis maxima erat lux;
et horum quidem vocem illi audiebant, sed figuram non videbant
et, quia non et ipsi eadem passi erant, magnificabant;
2 quoniam autem, qui ante laesi erant, non laedebant, gratias agebant
et, quod eos ante distulissent, donum petebant.
3 Propter quod ignis ardentem columnam,
ducem ignotae viae,
et solem sine laesura gloriosae peregrinationis praestitisti.
4 Digni quidem illi carere luce
et pati carcerem tenebrarum,
qui inclusos custodierant filios tuos,
per quos incipiebat incorruptum legis lumen saeculo dari.
5 Cum cogitarent iustorum occidere infantes
— et uno exposito filio et liberato —
in traductionem illorum multitudinem filiorum abstulisti
et pariter illos perdidisti in aqua valida.
6 Illa nox ante cognita est a patribus nostris,
ut vere scientes, quibus iuramentis crediderunt,
animaequiores essent.
7 Suscepta est a populo tuo sanitas quidem iustorum,
iniustorum autem exterminatio;
8 sicut enim punivisti adversarios,
sic et nos provocans magnificasti.
9 Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum
et divinitatis legem in concordia disposuerunt;
similiter et bona et pericula recepturos sanctos
patrum iam ante decantantes laudes.
10 Resonabat autem inconveniens inimicorum clamor,
et flebilis perferebatur vox ploratorum infantium.
11 Simili autem poena servus cum domino afflictus est,
et popularis homo regi similia passus;

12 similiter ergo omnes uno nomine mortis
mortuos habebant innumerabiles.
Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant,
quoniam uno momento,
quae erat praeclarior generatio illorum, exterminata erat.
13 De omnibus enim non credentes propter veneficia,
in exterminio primogenitorum
confessi sunt populum filium Dei esse.
14 Cum enim quietum silentium contineret omnia,
et nox in suo cursu medium iter haberet,
15 omnipotens sermo tuus de caelo a regalibus sedibus
durus bellator in mediam exterminii terram prosilivit,
gladium acutum insimulatum imperium tuum portans;
16 et stans replevit omnia morte
et usque ad caelum attingebat stans in terra.
17 Tunc continuo visus somniorum terribilium turbaverunt illos,
et timores supervenerunt insperati,
18 et alius alibi proiectus semivivus,
propter quam moriebatur causam, demonstrabat.
19 Visiones enim, quae illos turbaverunt, haec praemonebant,
ne inscii quare mala patiebantur, perirent.
20 Tetigit autem et iustos tentatio mortis,
et interitus in eremo factus est multitudinis,
sed non diu permansit ira tua.
21 Properans enim homo sine querela propugnavit,
proferens servitutis suae scutum:
orationem et per incensum deprecationem;
restitit irae et finem imposuit necessitati,
ostendens quoniam tuus est famulus.
22 Vicit autem iram, non in virtute corporis,
nec armaturae potentia,
sed verbo illum, qui se vexabat, subiecit,
iuramenta parentum et testamentum commemorans.
23 Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui,
interstitit et amputavit impetum
et divisit illam, quae ad vivos ducebat, viam.
24 In veste enim poderis, quam habebat, totus erat orbis terrarum,
et parentum magnalia in quattuor ordinum lapidum sculptura,
et magnificentia tua in diademate capitis illius.
25 His cessit, qui exterminabat, et haec extimuit;
erat enim sola tentatio irae sufficiens.

19 [1] Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit;
praesciebat enim et futura illorum,
[2] quoniam, cum ipsi permisissent, ut se educerent,
et cum magna sollicitudine praemisissent illos,
consequebantur illos paenitentia acti.
[3] Adhuc enim inter manus habentes luctus
et deplorantes ad monumenta mortuorum,
aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientiae
et, quos rogantes proiecerant,
hos tamquam fugitivos persequebantur.
[4] Trahebat enim illos ad hunc finem digna necessitas;
et horum, quae acciderant, oblivionem immisit,
ut eam, quae deerat tormentis, suppleret punitionem,
[5] et populus quidem tuus mirabile iter tentaret,
illi autem novam mortem invenirent.
[6] Omnis enim creatura in suo genere iterum ab initio refigurabatur,
deserviens tuis praeceptis,
ut pueri tui custodirentur illaesi.
[7] Nam nubes castra eorum obumbrans
et ex aqua, quae ante erat, emersio terrae aridae apparuit:
e mari Rubro via sine impedimento
et campus germinans de fluctu violento,
[8] per quem cum tota natione transierunt, qui tegebantur tua manu,
videntes tua mirabilia monstra.
[9] Tamquam enim equi depaverunt escam
et tamquam agni exsultaverunt,
magnificantes te, Domine, qui liberasti illos.
[10] Memores enim erant adhuc eorum,
quae in incolatu illorum facta fuerant,
quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas,
et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.
[11] Novissime autem viderunt novam creaturam avium,
cum, adducti concupiscentia, postulaverunt escas epulationis:
[12] in consolationem enim desiderii ascendit illis de mari ortygometra.
[13] Et vexationes peccatoribus supervenerunt,
non sine illis, quae ante facta erant, argumentis per vim fulminum:
iuste enim patiebantur secundum suas nequitias;
etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt.
[14] Alii quidem ignotos non recipiebant advenas,
isti autem beneficos hospites in servitutem redigebant.
[15] Et non solum haec, sed et alius quidam respectus erit illorum,

quoniam inviti recipiebant extraneos;
16 isti autem, qui cum laetitia receperunt hos,
qui eisdem usi erant iustitiis,
saevissimis afflixerunt doloribus.
17 Percussi sunt autem caecitate
sicut illi in foribus iusti,
cum, vastis cooperti tenebris,
unusquisque transitum ostii sui quaerebat.
18 Inter se enim elementa convertuntur,
sicut in psalterio voces numeri nomen immutant,
semper tamen suum sonum custodiunt;
quod quidem ex ipso visu eorum, quae facta sunt,
certo aestimari potest.
19 Agrestia enim in aquatica convertebantur,
et quaecumque erant natantia, in terram transibant.
20 Ignis in aqua valebat supra suam virtutem,
et aqua exstinguentis naturae obliviscebatur.
21 Flammae e contrario corruptibilium animalium
non vexaverunt carnes inambulantium,
nec dissolvebant illud, quod facile dissolvebatur,
glaciei simile genus immortalis escae.
22 In omnibus enim magnificasti populum tuum, Domine,
et honorasti et non despexisti,
in omni tempore et in omni loco assistens eis.

LIBER ECCLESIASTICUS

PROLOGUS

Cum multa nobis et magna per Legem et Prophetas aliosque, qui secuti sunt illos, data sint, in quibus oportet laudare Israel doctrinae et sapientiae causa, cumque non solum ipsos legentes necesse sit fieri peritos, sed etiam extraneis posse sapientiae studiosos et dicentes et scribentes utiles fieri, avus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis Legis et Prophetarum et aliorum librorum, qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, atque in his sufficientem usum acquisivit, voluit et ipse scribere aliquid horum, quae ad doctrinam et sapientiam pertinent, ut desiderantes discere et illorum periti facti magis magisque attendant animo et confirmentur per legitimam vitam.

Hortor itaque venire vos cum benevolentia et attentiore studio lectionem facere et veniam habere in illis, in quibus interpretationi adlaborantes videamur quibusdam verbis deficere. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint translata ad alteram linguam; non autem solum haec, sed et ipsa Lex et Prophetae ceteraque aliorum librorum non parvam habent differentiam, quando ipsa per se leguntur.

Nam in octavo et trigesimo anno temporibus Ptolemaei Evergetis regis, postquam perveni in Aegyptum et, cum multum temporis ibi fecissem, inveni ibi exemplar non parvae neque contemnendae doctrinae. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librum istum; et multam vigiliam attuli et doctrinam in spatio temporis, ut perducens ad finem, librum istum ederem etiam pro illis, qui in terra aliena, cum iam moribus instituti sint, sibi proposuerint secundum legem vitam agere.

1 [1] Omnis sapientia a Domino Deo est
et cum illo fuit semper et est ante aevum.
[2] Arenam maris et pluviae guttas
et dies saeculi quis dinumeravit?
Altitudinem caeli et latitudinem terrae
et profundum abyssi quis mensus est?
[3] Sapientiam Dei praecedentem omnia quis investigavit?
[4] Prior omnium creata est sapientia,
et intellectus prudentiae ab aevo.
[5] Fons sapientiae verbum Dei in excelsis,
et ingressus illius mandata aeterna.
[6] Radix sapientiae cui revelata est?
Et astutias illius quis agnovit?
[7] Disciplina sapientiae cui revelata est et manifestata?
Et multiplicem peritiam illius quis intellexit?
[8] Unus est Altissimus, creator omnipotens
et rex potens et metuendus nimis,
sedens super thronum suum et dominans, Deus.
[9] Ipse creavit illam in spiritu sancto
et vidit et dinumeravit et mensus est;
[10] et effudit illam super omnia opera sua
et super omnem carnem secundum largitatem suam
et praebuit illam diligentibus se.
[11] Timor Domini gloria et gloriatio
et laetitia et corona exsultationis.
[12] Timor Domini delectabit cor
et dabit laetitiam et gaudium et longitudinem dierum.
[13] Timenti Dominum bene erit in extremis
et in die defunctionis suae benedicetur.
[14] Dilectio Dei honorabilis sapientia;
[15] quibus autem apparuerit, dispertit eam in visionem sui ipsius
et in agnitione magnalium suorum.
[16] Initium sapientiae timor Domini
et cum fidelibus in vulva concreata est;
cum hominibus veritatis ab aevo fundata est
et semini eorum se credet.
[17] Timor Domini scientiae religiositas;

[1] La: 3. 9 *in spiritu sancto.* 15b. 17
Gr II: 5. 7

18 religiositas custodiet et iustificabit cor,
iucunditatem atque gaudium dabit. (19)
20 Plenitudo sapientiae est timere Deum;
et inebriat eos fructibus suis.
21 Omnem domum illius implebit rebus pretiosis
et receptacula thesauris illius.
22 Corona sapientiae timor Domini,
repollens pacem et salutis fructum:
23 utraque autem sunt dona Dei.
24 Scientiam et intellectum prudentiae sapientia effundit quasi pluviam;
et gloriam tenentium se exaltat.
25 Radix sapientiae est timere Dominum,
et rami illius longaevi.
26 In thesauris sapientiae intellectus et scientiae religiositas;
exsecratio autem peccatoribus sapientia.
27 Timor Domini expellit peccatum;
cum autem adsit, omnem avertit iram.
28 Nam, qui sine timore est, non poterit iustificari;
iracundia enim animositatis illius subversio illi erit.
29 Usque in tempus sustinebit patiens,
et postea erit redditio iucunditatis.
30 Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius,
et labia multorum enarrabunt sensum illius.
31 In thesauris sapientiae parabola disciplinae;
32 exsecratio autem peccatori cultura Dei.
33 Fili, concupiscens sapientiam conserva iustitiam,
et Deus praebebit illam tibi.
34 Sapientia enim et disciplina timor Domini,
et quod beneplacitum est illi, 35 fides et mansuetudo.
36 Ne sis incredibilis timori Domini
et ne accesseris ad illum duplici corde.
37 Ne fueris hypocrita in conspectu hominum
et cave a labiis tuis.
38 Ne extollas teipsum, ne forte cadas
et adducas animae tuae inhonorationem,
39 et revelet Deus absconsa tua
et in medio synagogae elidat te;
40 quoniam accessisti maligne ad timorem Domini,
et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

[1] La: 18. 26
Gr II: 23. 27

2 1 Fili, accedens ad servitutem Dei
sta in iustitia et timore,
et praepara animam tuam ad tentationem.
2 Dirige cor tuum et sustine,
inclina aurem tuam et suscipe verba intellectus
et ne sollicitus sis in tempore calamitatis.
3 Sustine sustentationes Dei, coniungere Deo et ne laxes,
ut sapiens fias in viis tuis.
4 Omne, quod tibi applicitum fuerit, accipe et in dolore sustine
et in humilitate tua patientiam habe,
5 quoniam in igne probatur aurum et argentum,
homines vero receptibiles in camino humiliationis.
6 Crede Deo, et recuperabit te,
et spera in illum, et diriget viam tuam;
serva timorem illius et in illo veterasce.
7 Metuentes Dominum, sustinete misericordiam eius
et non deflectatis ab illo, ne cadatis.
8 Qui timetis Dominum, credite illi,
et non evacuabitur merces vestra.
9 Qui timetis Dominum, sperate in bona
et in oblectationem aevi et in misericordiam.
10 Qui timetis Dominum, diligite illum,
et illuminabuntur corda vestra.
11 Respicite, filii, generationes antiquas et videte:
quis speravit in Domino et confusus est?
12 Aut quis permansit in mandatis eius et derelictus est?
Aut quis invocavit eum, et despexit illum?
13 Quoniam pius et misericors est Dominus
et remittet in die tribulationis peccata
et protector est omnibus exquirentibus se in veritate.
14 Vae duplici corde et labiis scelestis et manibus dissolutis
et peccatori terram ingredienti duabus viis!
15 Vae dissolutis corde, qui non credunt,
et ideo non protegentur!
16 Vae vobis, qui perdidistis sustinentiam
et qui dereliquistis vias rectas et divertistis in vias pravas!
17 Et quid facietis, cum inspicere coeperit Dominus?
18 Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius;
et, qui diligunt illum, conservabunt viam illius.

[2] La: 1b. 2b. 6c. 10. 13c. 16b

19 Qui timent Dominum, inquirent quae beneplacita sunt ei;
et, qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius.
20 Qui timent Dominum, praeparabunt corda sua
et in conspectu illius sanctificabunt animas suas.
21 Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius
et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius
22 dicentes: « Si paenitentiam non egerimus,
incidemus in manus Domini et non in manus hominum;
23 secundum enim magnitudinem ipsius,
sic et misericordia illius ».

3 1 Filii sapientiae ecclesia iustorum,
et natio illorum oboedientia et dilectio.
2 Indicium patris audite, filii,
et sic facite, ut salvi sitis.
3 Deus enim honoravit patrem in filiis
et iudicium matris firmavit in filios.
4 Qui honorat patrem, exorabit pro peccatis
et continebit se ab illis
et in oratione dierum exaudietur.
5 Et, sicut qui thesaurizat,
ita et qui honorificat matrem suam.
6 Qui honorat patrem suum, iucundabitur in filiis
et in die orationis suae exaudietur;
7 qui honorat patrem suum, vita vivet longiore,
et, qui oboedit patri, refrigerabit matrem.
8 Qui timet Dominum, honorat parentes
et quasi dominis serviet his, qui se genuerunt.
9 In opere et sermone honora patrem tuum,
10 ut superveniat tibi benedictio ab eo.
11 Benedictio patris firmat domos filiorum;
maledictio autem matris eradicat fundamenta.
12 Ne glorieris in contumelia patris tui,
non est enim tibi gloria eius confusio;
13 gloria enim hominis ex honore patris sui
et dedecus filii mater sine honore.
14 Fili, suscipe senectam patris tui
et non contristes eum in vita illius

[2] La: 21a. 22a
[3] La: 1. 4bc

15 et, si defecerit sensu, veniam da
et ne spernas eum omnibus diebus vitae eius.
Eleemosyna enim patris non erit in oblivione,
16 nam pro peccatis ipsa plantabitur
17 et in iustitia aedificabitur tibi;
et in die tribulationis commemorabitur tui,
et sicut in sereno glacies solventur tua peccata.
18 Quam malae famae est, qui derelinquit patrem;
et maledictus a Deo, qui exasperat matrem.
19 Fili, in mansuetudine opera tua perfice
et super hominem datorem diligeris.
20 Quanto magnus es, humilia te in omnibus
et coram Deo invenies gratiam.
Multi sunt excelsi et gloriosi,
sed mansuetis revelat mysteria sua.
21 Quoniam magna potentia Dei solius,
et ab humilibus honoratur.
22 Altiora te ne quaesieris
et fortiora te ne scrutatus fueris;
sed, quae praecepit tibi Deus, illa cogita semper
et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.
23 Non est enim tibi necessarium
ea, quae abscondita sunt, videre oculis tuis.
24 In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter;
25 plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi.
26 Multos quoque supplantavit suspicio illorum,
et species vana decepit sensus illorum.
Sine pupilla deerit lux,
sine scientia deerit sapientia.
27 Cor durum male habebit in novissimo,
et qui amat periculum, in illo peribit.
28 Cor ingrediens duas vias non habebit successus,
et pravus corde in illis scandalizabitur.
29 Cor nequam gravabitur doloribus,
et peccator adiciet peccatum ad peccatum.
30 Plagis superborum non erit sanitas,
frutex enim peccati radicabitur in illis et non intellegetur.
31 Cor sapientis intelleget verba sapientium,
et auris audiens concupiscet sapientiam.

[3] Gr II: 20cd
La: 22d. 28

32 Sapiens cor et intellegibile abstinebit se a peccatis
et in operibus iustitiae successus habebit.
33 Ignem ardentem exstinguit aqua,
sic eleemosyna expiat peccata.
34 Deus prospector est eius, qui reddit gratiam;
meminit eius in posterum,
et in tempore casus sui inveniet firmamentum.

4 1 Fili, eleemosynam pauperis ne defraudes
et oculos tuos ne transvertas a paupere.
2 Animam esurientem ne contristaveris
et non exasperes pauperem in inopia sua.
3 Cor inopis ne afflixeris
et non protrahas datum angustianti.
4 Rogationem contribulati ne abicias
et non avertas faciem tuam ab egeno.
5 Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram
et non des ei locum tibi retro maledicendi;
6 maledicentis enim tibi in amaritudine animae,
exaudietur precatio illius:
exaudiet autem eum, qui fecit illum.
7 Congregationi affabilem te facito
et presbytero humilia animam tuam
et magnato humilia caput tuum.
8 Declina pauperi sine tristitia aurem tuam
et redde debitum tuum
et responde illi pacifica in mansuetudine.
9 Libera eum, qui iniuriam patitur, de manu opprimentis eum
et non acide feras in anima tua in iudicando.
10 Esto pupillis misericors ut pater
et pro viro matri illorum;
11 et eris velut filius Altissimi oboediens,
et miserebitur tui magis quam mater.
12 Sapientia filiis suis vitam inspiravit
et suscipit inquirentes se.
13 Qui illam diligit, diligit vitam;
et, qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem a Domino.
14 Qui tenuerint illam, gloriam hereditabunt,
et, quo introibit, benedicet Deus.

[3] La: 32
[4] La: 7b. 8b

15 Qui serviunt ei, obsequentes erunt Sancto,
et eos, qui diligunt illam, diligit Deus.
16 Qui audit illam, iudicabit gentes;
et, qui intuetur illam, permanebit confidens.
17 Si crediderit ei, hereditabit illam,
et erunt in possessione generationes illius.
18 Quoniam in simulatione ambulat cum eo
et in primis explorat eum,
19 timorem et tremorem inducet super illum
et probabit illum in tentatione doctrinae suae,
donec ipse teneat eam in cogitationibus suis
et credat animae illius.
20 Et redibit recta ad illum et firmabit illum
et laetificabit illum 21 et denudabit illi absconsa sua,
et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iustitiae.
22 Si autem oberraverit, derelinquet eum
et tradet eum in manus inimici sui.
23 Fili, observa tempus et devita a malo
24 et pro anima tua ne confundaris;
25 est enim confusio adducens peccatum,
et est confusio adducens gloriam et gratiam.
26 Ne accipias faciem adversus animam tuam
nec adversus animam tuam mendacium.
27 Ne reverearis proximum tuum in casu suo
28 nec retineas verbum in tempore suo;
non abscondas sapientiam tuam in decorem.
29 In verbo enim agnoscitur sapientia,
et sensus in responsione linguae.
30 Non contradicas verbo veritatis ullo modo
et de ineruditione tua confundere.
31 Non confundaris confiteri peccata tua
et ne subicias te omni homini pro peccato.
32 Noli resistere contra faciem potentis
nec coneris contra ictum fluvii.
33 Usque ad mortem agonizare pro iustitia,
et Deus expugnabit pro te inimicos tuos.
34 Noli citatus esse in lingua tua
et pavidus et remissus in operibus tuis.

[4] La: 21b. 26b

35 Noli esse sicut leo in domo tua
evertens domesticos tuos et opprimens subiectos tibi.
36 Non sit porrecta manus tua ad accipiendum
et ad dandum collecta.

5 1 Ne innitaris possessionibus tuis
et ne dixeris: « Est mihi sufficiens vita ».
2 Ne sequaris fortitudinem tuam,
ut ambules in concupiscentiis cordis tui,
3 et ne dixeris: « Quis praevalebit in me? »
aut « Quis me subiciet propter facta mea? ».
Deus enim vindicans vindicabit.
4 Ne dixeris: « Peccavi, et quid mihi accidit triste? ».
Altissimus enim est patiens redditor.
5 De propitiato peccato noli esse sine metu
neque adicias peccatum super peccatum
6 et ne dicas: « Miseratio Domini magna est,
multitudinis peccatorum meorum miserebitur »;
7 misericordia enim et ira ab illo cito proximant,
et super peccatores requiescit ira illius.
8 Non tardes converti ad Dominum
et ne differas de die in diem.
9 Subito enim veniet ira illius,
et in tempore vindictae abripieris.
10 Ne innitaris divitiis iniustis,
nihil enim proderunt in die calamitatis.
11 Non ventiles in omnem ventum
et non eas in omnem viam;
sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua.
12 Esto firmus in sensu tuo
et in veritate sensus tui et scientia;
et prosequatur te verbum pacis et iustitiae.
13 Esto velox ad audiendum verbum, ut intellegas
et cum tarditate proferas responsum.
14 Si est tibi intellectus, responde proximo;
sin autem, sit manus tua super os tuum,
ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris.
15 Honor et ignominia in sermone;
lingua vero homini subversio est ipsius.

[5] La: 1b. 3b. 12b. 14c

16 Non appelleris susurro,
et lingua tua ne calumnieris.
17 Super furem enim est confusio,
et denotatio pessima super bilinguem,
susurratori autem odium et inimicitia et contumelia.

6 1 Nec pusillum nec multum noceas
et noli fieri pro amico inimicus.
Nomen enim malum et improperium et contumeliam hereditabis;
sic omnis peccator invidus et bilinguis.
2 Non te extollas in cogitatione animae tuae velut taurus,
ne forte elidatur virtus tua per stultitiam,
3 et folia tua comedat et fructus tuos perdat,
et relinquaris velut lignum aridum in eremo.
4 Anima enim nequam disperdet eum, qui se habet,
et in gaudium inimicis dat illum
et deducet in sortem impiorum.
5 Os dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos;
et lingua eucharis salutem dicit.
6 Multi pacifici sint tibi,
et consiliarius sit tibi unus de mille.
7 Si possides amicum, in tentatione posside eum
et ne facile credas ei.
8 Est enim amicus secundum opportunitatem suam
et non permanebit in die tribulationis.
9 Et est amicus, qui convertitur ad inimicitiam
et rixam convicii tui denudabit.
10 Est autem amicus socius mensae
et non permanebit in die necessitatis;
11 in prosperis erit tibi quasi coaequalis
et in domesticis tuis fiducialiter aget.
12 Si humiliatus fueris, convertetur contra te
et a facie tua abscondet se.
13 Ab inimicis tuis separare
et de amicis tuis attende.
14 Amicus fidelis protectio fortis;
qui autem invenit illum, invenit thesaurum.
15* Amico fideli nulla est comparatio,
et non est ponderatio contra bonitatem illius.

[5] La: 17c
[6] La: 4c

16 Amicus fidelis medicamentum vitae,
et, qui metuunt Dominum, invenient illum.
17 Qui timet Deum, aeque habebit amicitiam eius,
quoniam secundum illum erit amicus illius.
18 Fili, a iuventute tua excipe doctrinam
et usque ad canos invenies sapientiam.
19 Quasi is qui arat et seminat, accede ad eam
et sustine bonos fructus illius.
20 In opere enim ipsius exiguum laborabis
et cito edes de generationibus illius.
21 Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus,
et non permanebit in illa excors.
22 Quasi lapis probationis gravis erit super illum,
et non demorabitur proicere illam.
23 Doctrina est enim secundum nomen eius
et non est multis manifesta;
quibus autem cognita est, permanet usque ad conspectum Dei.
24 Audi, fili, et accipe sententiam meam
et ne abicias consilium meum.
25 Inice pedem tuum in compedes illius
et in torques illius collum tuum;
26 subice umerum tuum et porta illam
et ne acedieris vinculis eius.
27 In omni animo tuo accede ad illam
et in omni virtute tua conserva vias eius.
28 Investiga et scrutare, exquire et invenies,
et continens factus ne derelinquas eam.
29 In novissimis enim invenies requiem in ea,
et convertetur tibi in oblectationem.
30 Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis
et torques illius in stolam gloriae;
31 decor enim aureus est in illa
et vincula illius alligatura hyacinthina.
32 Stolam gloriae indues eam
et coronam gratulationis superpones tibi.
33 Fili, si attenderis, disces;
et, si accommodaveris animum tuum, prudens eris.
34 Si dilexeris audire, excipies doctrinam;
et, si inclinaveris aurem tuam, sapiens eris.

[6] La: 23c

35 In multitudine presbyterorum sta
et sapientiae illorum ex corde coniungere,
ut omnem narrationem Dei velis audire,
et proverbia intellectus non effugiant a te.
36 Et, si videris sensatum, evigila ad eum,
et gradus ostiorum illius exterat pes tuus.
37 Cogitatum tuum habe in praeceptis Dei
et in mandatis illius maxime assiduus esto;
et ipse firmabit tibi cor,
et concupiscentia sapientiae dabitur tibi.

7 1 Noli facere mala, et mala non te apprehendent;
2 discede ab iniquitate, et deficiet abs te.
3 Fili, non semines in sulcis iniustitiae
et non metes ea in septuplum.
4 Noli quaerere a Domino ducatum
neque a rege cathedram honoris.
5 Non te iustifices ante Deum,
quoniam agnitor cordis ipse est;
et penes regem noli velle videri sapiens.
6 Noli quaerere fieri iudex,
nisi valeas virtute irrumpere iniquitates;
ne forte extimescas faciem potentis
et ponas scandalum in aequitate tua.
7 Non pecces in multitudinem civitatis
nec te immittas in populum.
8 Neque alliges duplicia peccata;
nec enim in uno eris immunis.
9 Noli esse pusillanimis in oratione tua;
10 exorare et facere eleemosynam ne despicias.
11 Ne dicas: « In multitudine munerum meorum respiciet Deus
et, offerente me Deo altissimo, munera mea suscipiet ».
12 Non irrideas hominem in amaritudine animae;
est enim, qui humiliat et exaltat, circumspector Deus.
13 Noli arare mendacium adversus fratrem tuum
neque in amicum similiter facias.
14 Noli velle mentiri omne mendacium,
assiduitas enim illius non est bona.

[7] La: 5b

15 Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum
et non iteres verbum in oratione tua.
16 Non oderis laboriosa opera
et rusticationem creatam ab Altissimo.
17 Non te reputes in multitudine indisciplinatorum;
18 memento irae, quoniam non tardabit.
19 Humilia valde spiritum tuum,
quoniam vindicta carnis impii ignis et vermis.
20 Noli commutare amicum cum pecunia
neque fratrem carissimum cum auro Ophir.
21 Noli discedere a muliere sensata et bona,
quam sortitus es in timore Domini;
gratia enim verecundiae illius super aurum.
22 Non laedas servum operantem in veritate
neque mercennarium dantem animam suam.
23 Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua;
non defraudes illum libertate
neque inopem derelinquas illum.
24 Pecora tibi sunt? Attende illis,
et, si sunt utilia, perseverent apud te.
25 Filii tibi sunt? Erudi illos
et curva a pueritia cervicem illorum.
26 Filiae tibi sunt? Serva corpus illarum
et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.
27 Trade filiam, et grande opus feceris,
et homini sensato da illam.
28 Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proicias illam,
sed odibili non credas teipsum.
In toto corde tuo 29 honora patrem tuum
et gemitus matris tuae ne obliviscaris.
30 Memento quoniam, nisi per illos, natus non fuisses;
et quid retribues illis, quomodo et illi tibi?
31 In tota anima tua time Dominum
et sacerdotes illius sanctifica.
32 In omni virtute tua dilige eum, qui te fecit,
et ministros eius ne derelinquas.
33 Honora Deum ex tota anima tua
et honorifica sacerdotes.
34 Da illis partem, sicut mandatum est tibi,

[7] La: 21b. 23c. 33a

primitiarum et purgationis et de neglegentia,
35 et armum in oblationem
et sacrificium sanctificationis et primitias sanctorum.
36 Et pauperi porrige manum tuam,
ut perficiatur propitiatio et benedictio tua.
37 Gratia dati in conspectu omnis viventis,
sed et mortuo non prohibeas gratiam.
38 Non desis plorantibus in consolatione
et cum lugentibus luge.
39 Non te pigeat visitare infirmum,
ex his enim in dilectione firmaberis.
40 In omnibus operibus tuis memorare novissima tua
et in aeternum non peccabis.

8 1 Non litiges cum homine potente,
ne forte incidas in manus illius.
2 Non contendas cum viro locuplete,
ne forte contra te constituat pondus tuum:
3 multos enim perdidit aurum,
et argentum etiam cor regum subvertit.
4 Non litiges cum homine linguato
et non struas in ignem illius ligna.
5 Non communices homini indocto,
ne contemnaris a principibus.
6 Ne despicias hominem avertentem se a peccato
neque improperes ei;
memento quoniam omnes in correptione sumus.
7 Ne spernas hominem in sua senectute,
etenim ex nobis senescunt.
8 Noli de mortuo inimico tuo gaudere;
memento quoniam omnes morimur et in gaudium nolumus venire.
9 Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium
et in proverbiis eorum conversare;
10 ab ipsis enim disces sapientiam et doctrinam intellectus
et servire magnatis sine querela.
11 Non te praetereat narratio seniorum:
ipsi enim didicerunt a patribus suis;
12 quoniam ab ipsis disces intellectum
et in tempore necessitatis dare responsum.

[8] La: 6b

13 Non incendas carbones peccatorum arguens eos
et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.
14 Ne contra faciem stes contumeliosi,
ne sedeat quasi insidiator ori tuo.
15 Noli fenerari homini fortiori te;
quod si feneraveris, quasi perditum habe.
16 Non spondeas super virtutem tuam;
quod si spoponderis, quasi restituens cogita.
17 Non litiges contra iudicem,
quoniam secundum placitum suum iudicat.
18 Cum audace non eas in via,
ne forte aggraves mala tua:
ipse enim secundum voluntatem suam vadit,
et simul cum stultitia illius peries.
19 Cum iracundo non facias rixam
et cum ipso non eas in desertum,
quoniam quasi nihil est ante illum sanguis
et, ubi non est adiutorium, elidet te.
20 Cum fatuis consilium non habeas;
non enim poterunt occultare secretum tuum.
21 Coram extraneo nihil facias cautum;
nescis enim quid pariet.
22 Non omni homini cor tuum manifestes,
ne forte repellas a te bonum.

9 1 Non zeles mulierem sinus tui,
ne doceas contra te notitiam nequam.
2 Non des mulieri potestatem animae tuae,
ne ingrediatur in virtutem tuam, et confundaris.
3 Ne adeas ad mulierem multivolam,
ne forte incidas in laqueos illius.
4 Cum psaltria ne assiduus sis nec audias illam,
ne forte pereas in efficacitate illius.
5 Virginem ne conspicias,
ne forte scandalizeris in decore illius.
6 Ne des fornicariis animam tuam in ullo,
ne perdas te et hereditatem tuam.
7 Noli circumspicere in vicis civitatis,
nec oberraveris in plateis illius.
8 Averte faciem tuam a muliere compta
et ne circumspicias speciem alienam.

9 Propter speciem mulieris multi perierunt,
et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. (10. 11)
12 Cum alterius muliere ne sedeas omnino
nec accumbas cum ea super cubitum in vino,
13 ne forte declinet cor tuum in illam,
et sanguine tuo labaris in perditionem.
14 Ne derelinquas amicum antiquum:
novus enim non erit similis illi.
15 Vinum novum amicus novus:
veterascet, et cum suavitate bibes illud.
16 Non zeles gloriam et opes peccatoris;
non enim scis quae futura sit illius subversio.
17 Non placeat tibi prosperitas iniustorum
sciens quoniam usque ad inferos non iustificabuntur.
18 Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi
et non suspicaberis timorem mortis;
19 et, si accesseris ad illum, noli aliquid committere,
ne forte auferat vitam tuam.
20 Communionem mortis scito,
quoniam in medio laqueorum ingredieris
et super retia ambulabis.
21 Secundum virtutem tuam conversare cum proximo tuo
et cum sapientibus et prudentibus tracta.
22 Et cum sensato sit cogitatus tuus,
et omnis enarratio tua in praeceptis Altissimi.
23 Viri iusti sint tibi convivae,
et in timore Dei sit tibi gloriatio.
24 In manu artificum opera laudabuntur,
et princeps populi in sapientia sermonis sui,
in sensu vero seniorum verbum.
25 Terribilis est in civitate sua homo linguosus
et temerarius in verbo suo odibilis erit.

10 1 Iudex sapiens instituet populum suum,
et principatus sensati stabilis erit.
2 Secundum iudicem populi sic et ministri eius,
et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea.
3 Rex insipiens perdet populum suum,
et civitates inhabitabuntur per sensum potentium.

[9] La: 20a. 24c

4 In manu Dei potestas terrae,
et utilem rectorem suscitabit in tempus super illam.
5 In manu Dei prosperitas hominis,
et super faciem scribae imponet honorem suum.
6 Pro omni iniuria proximi ne rependas
et nihil agas in operibus superbiae.
7 Odibilis coram Deo est et hominibus superbia,
et utrisque execrabilis omnis vexatio.
8 Regnum a gente in gentem transfertur
propter iniustitias et contumelias et divitias dolosas.
9 Avaro autem nihil est scelestius,
hic enim et animam suam venalem habet.
10 Quid superbit terra et cinis?
Quoniam in vita sua proiecit intima sua.
11 Languor prolixior gravat medicum,
brevis languor serenat medicum.
12 Omnis potentatus brevis vita,
sic et rex hodie est et cras morietur.
13 Cum enim morietur homo,
hereditabit serpentes et bestias et vermes.
14 Initium superbiae hominis apostatare a Deo;
15 et ab eo, qui fecit illum, recessit cor eius.
Quoniam initium omnis peccati est superbia,
qui tenuerit illam, ebulliet maledictum,
et subvertet eum in finem.
16 Propterea mirabiles fecit Dominus plagas malorum
et destruxit eos usque in finem.
17 Sedes ducum superborum destruxit Deus
et sedere fecit mites pro eis.
18 Radices gentium superbarum eradicavit Deus
et plantavit humiles pro ipsis.
19 Terras gentium evertit Dominus
et perdidit eas usque ad fundamentum.
20 Arefecit ex ipsis et disperdidit eos
et cessare fecit memoriam eorum a terra.
21 Memoriam superborum perdidit Deus
et reliquit memoriam humilium sensu.
22 Non est creata hominibus superbia
neque iracundia nato mulierum.

[10] Gr II: 9
La: 21
9-12 Vv. aliter ac in Vg ordinantur

23 Semen hominum honoratum hoc, quod timet Deum;
semen autem hoc exhonorabitur, quod praeterit mandata Domini.
24 In medio fratrum rector illorum in honore;
et, qui timent Dominum, erunt in oculis illius.
25 Peregrinus, advena et pauper:
timor Dei est gloria eorum.
26 Noli despicere hominem iustum pauperem
et noli magnificare virum peccatorem divitem.
27 Magnus et iudex et potens est in honore,
sed non est maior illo, qui timet Deum.
28 Servo sensato liberi servient;
et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus.
29 Noli extollere te in faciendo opere tuo
et noli gloriari in tempore angustiae tuae.
30 Melior est, qui operatur et abundat in omnibus,
quam qui gloriatur et eget pane.
31 Fili, in mansuetudine honora animam tuam
et da illi victum cultumque secundum meritum suum.
32 Peccantem in animam suam quis iustificabit?
Et quis honorificabit exhonorantem animam suam?
33 Est pauper, qui honoratur propter disciplinam et timorem suum,
et est homo, qui honorificatur propter substantiam suam.
34 Qui autem honoratur in paupertate, quanto magis in substantia!
Et, qui exhonoratur in substantia, quanto magis in paupertate!

11 1 Sapientia humiliati exaltabit caput illius
et in medio magnatorum consedere illum faciet.
2 Non laudes virum in specie sua
neque spernas hominem deformem in visu suo.
3 Brevis in volatilibus est apis,
et initium dulcoris habet fructus illius.
4 In vestitu ne glorieris umquam
nec in die honoris tui extollaris,
quoniam mirabilia opera Altissimi solius,
et absconsa et invisa hominibus opera illius.
5 Multi tyranni sederunt in terra,
et insuspicabilis portavit diadema.
6 Multi potentes exhonorati sunt valide,
et gloriosi traditi sunt in manus alterorum.
7 Priusquam interroges, ne vituperes quemquam,
sed, postquam interrogaveris, corripe iuste.

8 Priusquam audias, ne respondeas verbum
et in medio sermonum ne adicias loqui.
9 De ea re, quae te non molestat, ne certeris
et in iudicio peccantium ne consistas.
10 Fili, ne in multis sint actus tui;
etsi festinaveris, non eris immunis a delicto:
si enim persecutus fueris, non apprehendes,
et non effugies, si discurreris.
11 Est homo laborans et festinans et dolens
et tanto magis non abundabit.
12 Est homo marcidus egens susceptione,
plus deficiens virtute et abundans paupertate;
13 et oculus Dei respexit illum in bono
et erexit eum ab humilitate ipsius
et exaltavit caput eius:
et mirati sunt in illo multi.
14 Bona et mala, vita et mors,
paupertas et honestas a Deo sunt.
15 Sapientia et disciplina et scientia legis apud Dominum;
dilectio et viae bonorum apud ipsum.
16 Error et tenebrae peccatoribus concreata sunt;
qui autem exsultant in malis, consenescunt in malo.
17 Datio Dei permanet iustis,
et beneplacitum illius successus habebit in aeternum.
18 Est qui locupletatur parce agendo,
et haec est pars mercedis illius
19 in eo quod dicit: « Inveni requiem mihi,
et nunc manducabo de bonis meis solus »;
20 et nescit quod tempus praeteriet, et mors appropinquet,
et relinquet omnia aliis et morietur.
21 Sta in mandato tuo et in illo conversare
et in opere mandatorum tuorum veterasce.
22 Ne mireris in operibus peccatorum;
confide autem in Deo et mane in labore tuo.
23 Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.
24 Benedictio Dei in mercede iusti continuo,
et in hora veloci successus illius fructificat.
25 Ne dicas: « Quid est mihi opus?
Et, quae erunt mihi ex hoc bona? ».

[11] Gr II: 15-16

26 Ne dicas: « Sufficiens mihi sum;
et, quid ex hoc nunc pessimabor? ».
27 In die bonorum ne immemor sis malorum
et in die malorum ne immemor sis bonorum,
28 quoniam facile est coram Deo in die obitus
retribuere unicuique secundum vias suas.
29 Malitia horae oblivionem facit luxuriae magnae,
et in fine hominis denudatio operum illius.
30 Ante mortem ne laudes hominem quemquam,
quoniam in extremis suis agnoscitur vir.
31 Non omnem hominem inducas in domum tuam,
multae enim sunt insidiae dolosi.
32 Sicut enim eructant praecordia foetentium,
et sicut perdix inducitur in caveam,
et ut caprea in laqueum, sic et cor superborum,
et sicut prospector videns casum proximi sui.
33 Bona enim in mala convertens insidiator
et in electis imponet maculam.
34 A scintilla una augentur carbones,
et ab uno doloso augetur sanguis;
homo vero peccator sanguini insidiatur.
35 Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala;
ne forte inducat super te maculam in perpetuum.
36 Admitte ad te alienigenam, et subvertet te in turbore
et abalienabit te a tuis propriis.

12 1 Si benefeceris, scito cui feceris,
et erit gratia in bonis tuis multa.
2 Benefac iusto et invenies retributionem magnam
et, si non ab ipso, certe a Domino.
3 Non est enim ei bene, qui assiduus est in malis
et eleemosynas non dat,
quoniam et Altissimus odio habet peccatores
et misertus est paenitentibus.
4 Da misericordi et ne suscipias peccatorem,
et impiis et peccatoribus reddet vindictam
custodiens eos in diem vindictae.
5 Da bono et non receperis peccatorem.

[11] La: 32acd. 34b
[12] La: 3c-4

6 Benefac humili et non dederis impio;
vasa belli ne dederis illi,
ne in ipsis potentior te sit.
7 Nam duplicia mala invenies
in omnibus bonis quaecumque feceris illi,
quoniam et Altissimus odio habet peccatores
et impiis reddet vindictam.
8 Non agnoscetur in bonis amicus,
et non abscondetur in malis inimicus.
9 In bonis viri etiam inimici illius sunt amici,
et in malis etiam amicus discedit.
10 Non credas inimico tuo in aeternum,
sicut enim aeramentum aeruginat nequitia illius;
11 et, si humiliatus vadat curvus,
adice animum tuum et custodi te ab illo
et fias ei sicut qui extergit speculum,
et cognosces quoniam in finem aeruginavit.
12 Non statuas illum penes te,
nec sedeat ad dexteram tuam,
ne forte conversus in locum tuum
inquirat cathedram tuam,
et in novissimo agnoscas verba mea
et in sermonibus meis stimuleris.
13 Quis miserebitur incantatori a serpente percusso
et omnibus, qui appropiant bestiis?
Et sic qui comitatur cum viro iniquo
et obvolutus est in peccatis eius:
non evadet, donec incendat eum ignis.
14 Una hora tecum permanebit;
si autem declinaveris, non supportabit.
15 In labiis suis indulcat inimicus
et in corde suo insidiatur, ut subvertat te in foveam.
16 In oculis suis lacrimatur inimicus
et, si invenerit opportunitatem, non satiabitur sanguine.
17 Si incurrerint tibi mala,
invenies eum illic priorem,
18 et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas.
19 Caput suum movebit et plaudet manu
et multa susurrans commutabit vultum suum.

13 1 Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea;
et, qui communicaverit superbo, induet superbiam.

2 Pondus super te ne tollas
et honestiori et ditiori te ne socius fueris.
3 Quid communicabit caccabus ad ollam?
Quando enim se colliserint, confringetur.
4 Dives iniuste egit et fremet,
pauper autem laesus, ipse supplicabit.
5 Si utilis fueris, assumet te
et, si non habueris, derelinquet te.
6 Si habes, convivet tecum et evacuabit te
et ipse non dolebit super te.
7 Si necessarius illi fueris, ludet te
et subridens spem dabit narrans tibi bona
et dicet: « Quid opus est tibi? ».
8 Et confundet te in cibis suis,
donec te exinaniat bis et ter
et in novissimo deridebit te;
et postea videns derelinquet te
et caput suum movebit ad te.
9 Humiliare Deo et exspecta manus eius.
10 Attende, ne seductus in stultitiam humilieris.
11 Noli esse humilis in sapientia tua,
ne humiliatus in stultitiam seducaris.
12 Advocatus a potentiore discede,
et eo magis te advocabit.
13 Ne accedas, ne impingaris;
et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem.
14 Ne retineas ex aequo loqui cum illo
nec credas multis verbis illius;
ex multa enim loquela tentabit te
et subridens inquiret de absconditis tuis.
15 Immitis animus illius conservabit verba tua
et non parcet de malitia et de vinculis.
16 Cave tibi et attende diligenter auditui tuo,
quoniam cum subversione tua ambulas.
17 Audiens vero illa
ex somno evigila.
18 Omni vita tua dilige Deum
et invoca illum in salutem tuam.

[13] La: 9. 11
Gr II: 17-18

19 Omne animal diligit simile sibi:
sic et omnis homo proximum sibi.
20 Omnis caro ad similem sibi coniungetur,
et omnis homo simili sui sociabitur.
21 Quid communicabit lupus agno?
Sic peccator iusto.
22 Quae pax hyaenae ad canem?
Aut quae pars diviti ad pauperem?
23 Venatio leonis onager in eremo,
sic et pascua divitum sunt pauperes.
24 Et sicut abominatio est superbo humilitas,
sic et exsecratio divitis pauper.
25 Dives commotus confirmatur ab amicis suis,
humilis autem, cum ceciderit, expelletur et a notis.
26 Diviti decepto multi recuperatores:
locutus est nefaria, et iustificaverunt illum;
27 humilis deceptus est, insuper et arguitur:
locutus est sensate, et non est datus ei locus.
28 Dives locutus est, et omnes tacuerunt,
et verbum illius usque ad nubes perducent;
29 pauper locutus est, et dicunt: « Quis est hic? »
et, si offenderit, insuper subvertent illum.
30 Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia,
et nequissima paupertas in ore impii.
31 Cor hominis immutat faciem illius
sive in bona sive in mala.
32 Vestigium cordis boni facies hilaris:
difficile invenies et cum labore.

14 1 Beatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo
et non est stimulatus in tristitia delicti.
2 Felix, quem non condemnat anima sua,
et non excidit a spe sua.
3 Viro tenaci sine ratione est substantia;
et homini livido ad quid aurum?
4 Qui denegat animo suo iniuste, aliis congregat,
et in bonis illius alius luxuriabitur.
5 Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit?
Et non iucundabitur in bonis suis.
6 Qui sibi invidet, nihil est illo nequius;
et haec redditio est malitiae illius.

7 Et, si bene fecerit, ignoranter et non volens facit
et in novissimo manifestat malitiam suam.
8 Nequam est oculus lividi
et avertens faciem suam et despiciens animas.
9 Insatiabilis oculus cupidi in parte non satiabitur,
donec consumat arefaciens animam suam.
10 Oculus malus lividus irruit in panem
et neglegens est mensae suae.
11 Fili, si habes, benefac tecum
et Deo dignas oblationes offer.
12 Memor esto quoniam mors non tardat,
et decretum inferorum quia non demonstratum est tibi;
decretum enim huius mundi: morte morietur.
13 Ante mortem benefac amico tuo
et secundum vires tuas exporrigens da ei.
14 Non defrauderis a bono diei,
et particula desiderii boni non te praetereat.
15 Nonne aliis relinques res dolore partas
et labores tuos in divisione sortis?
16 Da et accipe et oblecta animam tuam;
17 ante obitum tuum operare iustitiam,
quoniam non est apud inferos quaerere voluptates.
18 Omnis caro sicut vestimentum veterascet
et sicut folium fructificans in arbore viridi:
19 alia generantur, et alia deiciuntur;
sic generatio carnis et sanguinis:
alia finitur, et alia nascitur.
20 Omne opus corruptibile in fine deficiet,
et, qui illud operatur, ibit cum illo;
21 et omne opus electum iustificabitur,
et, qui operatur illud, honorabitur in illo.
22 Beatus vir, qui in sapientia morabitur
et qui in iustitia sua meditabitur
et in sensu cogitabit circumspectionem Dei;
23 qui excogitat vias illius in corde suo
et in absconditis suis intellegens,
vadens post illam quasi investigator
et in viis illius consistens;
24 qui respicit per fenestras illius
et in ianuis illius audiens;

[14] La: 12c. 17a. 21. 22c

25 qui requiescit iuxta domum illius
et in parietibus illius figens palum,
statuet casulam suam ad manus illius
et requiescet in deversorio bonorum per aevum.
26 Statuet filios suos sub tegmine illius
et sub ramis eius morabitur;
27 protegetur sub tegmine illius a fervore
et in gloria eius requiescet.

15 1 Qui timet Deum, faciet haec,
et, qui continens est legis, apprehendet illam;
2 et obviabit illi quasi mater honorificata
et quasi mulier a virginitate suscipiet illum.
3 Cibabit illum pane vitae et intellectus
et aqua sapientiae salutaris potabit illum,
et firmabitur in illa et non flectetur
4 et confidet in illam et non confundetur;
et exaltabit illum prae proximis suis
5 et in medio ecclesiae aperiet os eius
et adimplebit illum spiritu sapientiae et intellectus
et stola gloriae vestiet illum;
6 iucunditatem et exsultationem thesaurizabit super illum
et nomine aeterno hereditabit illum.
7 Homines stulti non apprehendent illam,
et homines sensati obviabunt illi;
homines peccatores non videbunt eam,
longe enim abest a superbia et dolo.
8 Viri mendaces non erunt illius memores;
et viri veraces invenientur in illa
et successum habebunt usque ad inspectionem Dei.
9 Non est speciosa laus in ore peccatoris,
10 quoniam non a Deo tributa est ei;
sapientiae enim Dei astabit laus,
et in ore sapientis dicetur laus,
et dominator illius docebit eam.
11 Ne dixeris: « A Deo peccatum meum »;
quae enim odit, ipse non facit.
12 Non dicas: « Ille in me impegit »;
non enim necessarii sunt ei homines impii.

[15] La: 5bc. 7b. 8bc

13 Omne exsecramentum erroris odit Dominus,
et non erit amabile timentibus eum.
14 Deus ab initio constituit hominem
et reliquit illum in manu consilii sui
et dedit eum in manum concupiscentiae suae.
15 Adiecit mandata et praecepta sua
et intellegentiam ad faciendum placitum eius.
16 Si volueris mandata servare, conservabunt te;
si confidis in illo, etiam tu vives.
17 Apposuit tibi aquam et ignem;
ad quod volueris, porrige manum tuam.
18 Ante hominem vita et mors, bonum et malum:
quod placuerit ei, dabitur illi.
19 Quoniam multa sapientia Dei,
et fortis in potentia videns omnes sine intermissione.
20 Oculi Domini ad timentes eum,
et ipse agnoscit omnem operam hominis.
21 Nemini mandavit impie agere
et nemini dedit spatium peccandi.
22 Non concupiscas multitudinem filiorum infidelium et iniquorum.

16 1 Ne iucunderis in filiis impiis;
si multiplicentur, non oblecteris super ipsos,
si non est timor Dei cum illis.
2 Non credas vitae illorum
et ne respexeris in labores eorum.
3 Melior est enim unus timens Deum
quam mille filii impii;
4 et potius est mori sine filiis
quam relinquere filios impios.
5 Ab uno sensato inhabitabitur patria,
tribus autem impiorum deseretur.
6 Multa talia vidit oculus meus,
et fortiora horum audivit auris mea.
7 In synagoga peccantium exardebit ignis,
et in gente incredibili exardescet ira.
8 Non exoraverunt eum antiqui gigantes,
qui rebelles fuerunt confidentes suae virtuti.
9 Et non pepercit accolis Lot
et exsecratus est eos prae superbia verbi illorum;

[15] La: 15a

10 non misertus est gentis anathematis,
qui depulsi sunt in peccatis suis.
11 Et sicut sescenta milia peditum,
qui congregati sunt in duritia cordis sui;
et, si unus fuisset cervicatus,
mirum si fuisset immunis:
12 misericordia enim et ira est cum illo,
sustinens, exorabilis et effundens iram.
13 Secundum multam misericordiam suam, sic et correptio illius:
hominem secundum opera sua iudicat.
14 Non effugiet in rapina peccator,
et non irrita erit sustinentia iusti.
15 Omni misericordiae erit merces:
unusquisque secundum meritum operum suorum inveniet coram se
et secundum intellectum peregrinationis ipsius.
Dominus induravit cor pharaonis, ne agnosceret illum,
ut opera sua innotescerent sub caelo.
Misericordia eius apparuit omnibus creaturis eius,
lucem suam et tenebras dispertiit filiis hominum.
16 Non dicas: « A Deo abscondar!
Et, ex summo quis mei memorabitur?
17 In populo magno non agnoscar;
quae est enim anima mea in tam immensa creatura? ».
18 Ecce caelum et caeli caelorum,
abyssus et universa terra et quae in eis sunt,
in visitatione illius commovebuntur;
19 montes simul et colles et fundamenta terrae,
cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur.
20 Et in omnibus his non apponet cor,
etenim omne cor intellegitur ab illo.
21 Et vias illius quis intellegit
et procellam, quam nec oculus videbit hominis?
22 Nam plurima illius opera sunt in absconsis,
et opera iustitiae eius quis enuntiabit, aut quis sustinebit?
Longe enim est decretum,
et interrogatio omnium in consummatione est.
23 Qui minoratur corde, cogitat ista,
et vir imprudens et errans cogitat stulta.

[16] 15 *Merces* – Lege « tókon »; Gr « tópon », La « locum »
La: 15c. 20b
Gr II: 22d

24 Audi me, fili, et disce prudentiam sensus,
25 et dicam in aequitate disciplinam
et scrutabor enarrare sapientiam;
et in verbis meis attende in corde tuo.
Edico in aequitate spiritus virtutes,
quas posuit Deus in opera sua ab initio,
et in veritate enuntio scientiam eius.
26 Quando creavit Deus opera sua ab initio,
et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum,
27 ornavit in aeternum opera illorum,
et dominatum eorum in generationibus suis.
Nec esurierunt, nec laboraverunt
et non destiterunt ab operibus suis.
28 Unusquisque proximum sibi non angustiavit
29 et usque in aeternum non erunt incredibiles verbo illius.
30 Post haec Deus in terram respexit
et complevit illam bonis suis;
31 anima omnis vitalis cooperuit faciem ipsius,
et in ipsam iterum reversio illorum.

17 1 Deus creavit de terra hominem
et secundum imaginem suam fecit illum;
2 et iterum convertit illum in ipsam
et secundum se vestivit illum virtute.
3 Numerum dierum et tempus dedit illi
et dedit illi potestatem eorum, quae sunt super terram.
4 Posuit timorem illius super omnem carnem,
ut dominaretur bestiarum et volatilium.
5 Creavit illis consilium et linguam et oculos et aures
et cor dedit illis excogitandi,
et disciplina intellectus replevit illos.
6 Creavit illis scientiam spiritus,
sensu implevit cor illorum
et mala et bona ostendit illis.
7 Posuit timorem suum super corda illorum
ostendens illis magnalia operum suorum,
8 et dedit illis gloriari in mirabilibus illius,
ut nomen sanctificationis collaudent
et magnalia enarrent operum eius.

[16] La: 25abe

9 Addidit illis disciplinam
et legem vitae hereditavit illos.
10 Testamentum aeternum constituit cum illis
et iustitiam et iudicia sua ostendit illis.
11 Et magnalia honoris eius vidit oculus illorum,
et honorem vocis eius audierunt aures illorum,
et dixit illis: « Attendite ab omni iniquo ».
12 Et mandavit illis unicuique de proximo suo.
13 Viae illorum coram ipso sunt semper:
non sunt absconsae ab oculis ipsius.
14 In unamquamque gentem praeposuit rectorem,
15 et pars Dei Israel factus est.
16 Et omnia opera illorum velut sol in conspectu eius;
et oculi eius sine intermissione inspicientes in viis eorum.
17 Non sunt absconsae iniquitates illorum
et omnia peccata eorum in conspectu Dei.
18 Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso,
et gratiam hominis quasi pupillam conservabit.
19 Et postea resurget et retribuet illis
et retributionem unicuique in caput ipsorum convertet.
20 Paenitentibus autem dedit viam reditus
et confirmavit deficientes sustinere
et destinavit illis sortem veritatis.
21 Convertere ad Dominum et relinque peccata tua;
22 precare ante faciem Domini et minue offendicula.
23 Revertere ad Altissimum et avertere ab iniustitia tua
et nimis odito exsecrationem.
24 Et cognosce iustitias et iudicia Dei
et sta in sorte propositionis et orationis altissimi Dei.
25 Altissimum quis laudabit in inferis
pro vivis et dantibus confessionem Deo?
26 Non demoreris in errore impiorum;
ante mortem confitere:
a mortuo, quasi nihil sit, perit confessio.
27 Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis
et laudabis Deum et gloriaberis in miserationibus illius.
28 Quam magna misericordia Domini,
et propitiatio illius convertentibus ad se!
29 Nec enim omnia possunt esse in hominibus,
quoniam non est immortalis filius hominis.

[17] La: 20c. 24. 26ab. 27b

30 Quid lucidius sole? Et hic deficiet.
Aut quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis?
Et hoc arguetur.
31 Virtutem altitudinis caeli ipse conspicit,
et omnes homines terra et cinis.

18 1 Qui vivit in aeternum, creavit omnia simul.
Deus solus iustificabitur et manet invictus rex in aeternum.
2 Quis sufficit enarrare opera illius?
3 Et quis investigabit magnalia eius?
4 Virtutem autem magnitudinis eius quis enuntiabit?
Aut quis adiciet enarrare misericordiam eius?
5 Non est minuere neque adicere
nec est invenire magnalia Dei;
6 cum consummaverit homo, tunc incipiet
et, cum quieverit, aporiabitur.
7 Quid est homo, quis defectus, et quae est utilitas illius?
Et quid est bonum, aut quid nequam illius?
8 Numerus dierum hominum ut multum centum anni,
quasi gutta aquae maris deputati sunt,
et sicut calculus arenae, sic exigui anni in die aevi.
9 Propter hoc patiens est Deus in illis
et effundit super eos misericordiam suam.
10 Vidit praesumptionem cordis eorum, quoniam mala est;
et cognovit subversionem illorum, quoniam nequam est.
11 Ideo adimplevit propitiationem suam in illis
et ostendit eis viam aequitatis.
12 Miseratio hominis circa proximum suum,
misericordia autem Dei super omnem carnem.
13 Qui reprehendit, docet et erudit
quasi pastor dirigens gregem suum.
14 Miseretur excipientibus doctrinam miserationis
et festinantibus in iudiciis eius.
15 Fili, in bonis non des querelam
et in omni dato non des tristitiam verbi mali.
16 Nonne ardorem refrigerabit ros?
Sic et verbum melius quam datum.
17 Nonne ecce verbum super datum bonum?
Sed utraque cum homine gratioso.
18 Stultus acriter improperabit,
et datus indisciplinati tabescere facit oculos.
19 Ante iudicium para advocatum tibi
et, antequam loquaris, disce.

20 Ante languorem adhibe medicinam
et ante iudicium interroga teipsum
et in hora visitationis invenies propitiationem.
21 Ante languorem humilia te
et in tempore peccati ostende conversionem tuam.
22 Non sinas te impediri reddere votum tempore opportuno
et ne tardes usque ad mortem iustificari,
quoniam merces Dei manet in aeternum.
23 Ante votum praepara animam tuam
et noli esse quasi homo, qui tentat Dominum.
24 Memento irae in die consummationis
et, suo tempore, retributionis in conversione faciei.
25 Memento famis in tempore abundantiae
et necessitatum paupertatis in die divitiarum.
26 A mane usque ad vesperam mutatur tempus,
et haec omnia citata in oculis Dei.
27 Homo sapiens in omnibus metuet
et in diebus delictorum cavebit a malitia.
28 Omnis astutus agnoscit sapientiam
et invenienti eam dabit confessionem.
29 Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt
et intellexerunt veritatem et iustitiam
et effuderunt tamquam pluviam proverbia et iudicia.
30 De continentia animae.
Post concupiscentias tuas non eas
et a voluptatibus tuis te contine;
31 si praestes animae tuae beneplacitum concupiscentiae,
faciet te in gaudium inimicis tuis.
32 Ne oblecteris in multa epulatione;
duplex enim portio est paupertas illius.
33 Ne fueris ganeo et potator,
cum nihil tibi est in sacculo:
eris enim invidus vitae tuae.

19 1 Operarius ebriosus non locupletabitur;
et, qui spernit modica, paulatim decidet.
2 Vinum et mulieres apostatare faciunt sensatos;
et, qui se iungit fornicariis, peribit:
putredo et vermes hereditabunt illum.

[18] La: 22c. 29b
Gr II: 33c

3 Anima audax perdet dominum suum;
et tolletur de numero anima eius,
et extolletur in exemplum maius.
4 Qui credit cito, levis corde est et minorabitur;
et, qui delinquit in animam suam, quis innoxium faciet?
5 Qui gaudet iniquitate, denotabitur,
et, qui odit correptionem, minuetur vita,
et, qui odit loquacitatem, exstinguit malitiam.(6)
7 Ne umquam iteres verbum nequam et durum
et prorsus non minoraberis.
8 De amico et inimico noli narrare
et, si notum est tibi delictum, noli denudare:
9 audiet enim te et cavebit te
et quasi defendens peccatum odiet te.
10 Audisti verbum adversus proximum tuum?
Commoriatur in te fidens quoniam non te dirumpet.
11 A facie verbi parturiet fatuus
tamquam parturiens a facie infantis;
12 sagitta infixa femori carnis,
sic verbum in corde stulti.
13 Corripe amicum, ne forte fecerit malum et ipse dicat: « Non feci »;
aut, si fecerit, ne iterum addat facere.
14 Corripe proximum, ne forte dixerit
et, si dixerit, ne forte iteret.
15 Corripe amicum, saepe enim fit criminatio,
16 et non omni verbo credas.
Est qui labitur lingua, sed non ex animo;
17 quis est enim qui non deliquerit in lingua sua?
Corripe proximum, antequam commineris,
18 et da locum legi Altissimi.
Quia omnis sapientia timor Dei et in illa timere Deum,
et in omni sapientia dispositio legis.
19 Et non est sapientia nequitiae scientia,
et non est consilium peccatorum prudentia.
20 Est astutia et ipsa exsecratio,
et est insipiens, qui minuitur sapientia.
21 Melior est homo, qui minuitur sapientia et deficiens sensu in timore,
quam qui abundat sensu et transgreditur legem Altissimi.
22 Est solertia certa et ipsa iniqua.

[19] La: 3c

23 Et est qui pervertit gratiam, ut proferat iudicium;
est qui videtur oppressus et fractus animo,
et interiora eius plena sunt dolo.
24 Et est qui se nimium submittit a multa humilitate;
et est qui inclinat faciem suam
et fingit se non audire:
ubi ignoratus est, praeveniet te.
25 Et, si ab imbecillitate virium vetetur peccare,
si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.
26 Ex visu cognoscitur vir,
et ab occursu faciei cognoscitur sensatus:
27 amictus corporis et risus dentium
et gressus hominis enuntiant de illo.
28 Est correptio inopportuna,
et est indicium, quod non probatur esse bonum;
et est tacens, et ipse est prudens.

20 1 Quam bonum est arguere quam irasci,
et confitentem in oratione non prohibere!
2 Concupiscentia spadonis devirginans iuvenculam:
3 sic qui facit per vim iudicium iniquum.
4 Quam bonum est correptum manifestare paenitentiam!
Sic enim effugies voluntarium peccatum.
5 Est tacens, qui invenitur sapiens,
et est odibilis, quia procax est ad loquendum.
6 Est tacens non habens responsum,
et est tacens sciens tempus aptum.
7 Homo sapiens tacebit usque ad tempus,
lascivus autem et imprudens non servabunt tempus.
8 Qui multis utitur verbis, exsecrabitur;
et, qui potestatem sibi assumit iniuste, odietur.
9 Est processus in malis viro indisciplinato,
et est inventio in detrimentum.
10 Est datum, quod non est utile,
et est datum, cuius retributio duplex.
11 Est propter gloriam minoratio,
et est qui ab humilitate levat caput.
12 Est qui multa redimat modico pretio
et restituens ea in septuplum.

[19] La: 28b
[20] La: 4

13 Sapiens in verbis seipsum amabilem facit,
gratiae autem fatuorum effundentur.
14 Datum insipientis non erit utile tibi,
oculi enim illius septemplices sunt:
15 exigua dabit et multa improperabit,
et apertio oris illius quasi clamantis.
16 Hodie feneratur quis et cras expetit:
odibilis est homo huiusmodi.
17 Fatuus dicit: « Non est mihi amicus,
et non est gratia bonis meis ».
18 Qui enim edunt panem illius, falsae linguae sunt.
Quoties et quanti irridebunt eum!
19 Neque enim, quod habendum erat, directo sensu distribuit,
similiter et, quod non erat habendum, est indifferens ei.
20 Melius lapsus in pavimento quam lapsus linguae:
sic casus malorum festinanter veniet.
21 Homo acharis quasi fabula importuna;
in ore indisciplinatorum assidua erit.
22 Ex ore fatui reprobabitur parabola,
non enim dicit illam in tempore suo.
23 Est qui vetatur peccare prae inopia,
et in requie sua non stimulabitur.
24 Est qui perdit animam suam prae confusione,
et ab imprudenti persona perdet eam;
personae autem acceptione perdet se.
25 Est qui prae confusione promittit amico,
et lucratus est eum inimicum gratis.
26 Opprobrium nequam in homine mendacium,
et in ore indisciplinatorum assidue erit.
27 Potior fur quam assiduitas viri mendacis;
perditionem autem ambo hereditabunt.
28 Mos hominis mendacis est sine honore,
et confusio illius cum ipso sine intermissione.
29 Verbum parabolarum.
Sapiens in verbis producet seipsum,
et homo prudens placebit magnatis.
30 Qui operatur terram suam, inaltabit acervum frugum,
et, qui operatur iustitiam, ipse exaltabitur;
qui vero placet magnatis, effugiet iniquitatem.

[20] Gr II: 19
La: 24c. 30b

31 Xenia et dona excaecant oculos iudicum
et quasi camus in ore avertunt correptiones eorum.
32 Sapientia absconsa et thesaurus invisus,
quae utilitas in utrisque?
33 Melior est, qui celat insipientiam suam,
quam homo, qui abscondit sapientiam suam.

21 1 Fili, peccasti? Non adicias iterum,
sed et de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.
2 Quasi a facie colubri fuge peccata:
et, si accesseris ad illa, mordebunt te.
3 Dentes leonis dentes eorum
interficientes animas hominum.
4 Quasi romphaea bis acuta omnis iniquitas:
plagae illius non est sanitas.
5 Terror et iniuriae annullabunt substantiam,
et domus, quae nimis locuples est, annullabitur superbia;
sic substantia superbi eradicabitur.
6 Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures Dei perveniet,
et iudicium festinato adveniet illi.
7 Qui odit correptionem, in vestigio est peccatoris;
et, qui timet Deum, convertet illam ad cor suum.
8 Notus a longe potens lingua audaci,
et sensatus novit illum labi.
9 Qui aedificat domum suam impendiis alienis,
quasi qui colligit lapides suos in hiemem.
10 Stuppa collecta synagoga peccantium,
et consummatio illorum flamma ignis.
11 Via peccantium complanata lapidibus,
et in fine illius fovea inferi.
12 Qui custodit legem, continebit sensum suum;
13 consummatio timoris Dei sapientia et sensus.
14 Non erudietur, qui non est prudens;
15 est autem astutia, quae abundat in malo,
et non est sensus, ubi est amaritudo.
16 Scientia sapientis tamquam inundatio abundabit,
et consilium illius sicut fons vitae permanet.
17 Cor fatui quasi vas confractum
et omnem sapientiam non tenebit.
18 Verbum sapiens, quodcumque audierit scius,
laudabit et ad illud adiciet;

[21] La: 15b

audivit luxuriosus, et displicebit illi,
et proiciet illud post dorsum suum.
19 Narratio fatui quasi sarcina in via,
sed in labiis sensati invenietur gratia.
20 Os prudentis quaeretur in ecclesia,
et verba illius cogitabunt in cordibus suis.
21 Tamquam domus exterminata sic fatuo sapientia;
et scientia insensati inenarrabilia verba.
22 Compedes in pedibus stulto doctrina,
et quasi vincula manuum super manum dexteram.
23 Fatuus in risu exaltat vocem suam;
vir autem sapiens vix tacite ridebit.
24 Tamquam ornamentum aureum prudenti doctrina
et quasi brachiale in brachio dextro.
25 Pes fatui facilis in domum proximi,
sed homo peritus verebitur personam.
26 Stultus a fenestra respiciet in domum,
vir autem eruditus foris stabit.
27 Ineruditio hominis auscultare per ostium,
et prudenti gravis contumelia.
28 Labia imprudentium stulta narrabunt,
verba autem prudentium statera ponderabuntur.
29 In ore fatuorum cor illorum,
et in corde sapientium os illorum.
30 Dum maledicit impius adversarium,
maledicit ipse animam suam.
31 Susurro coinquinabit animam suam et in omnibus odietur;
et, qui cum eo manserit, odiosus erit:
tacitus et sensatus honorabitur.

22 1 Lapidi luteo comparatus est piger,
et omnes sibilabunt super aspernationem illius;
2 fimo boum comparatus est piger:
et omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus.
3 Confusio patris est de filio indisciplinato,
filia autem in deminorationem generatur.
4 Filia prudens hereditas viro suo,
nam, quae confundit, in contumeliam fit genitoris.
5 Patrem et virum confundit filia audax,
ab utrisque autem inhonorabitur.

[21] Gr II: 31c

6 Musica in luctu importuna narratio;
disciplina et doctrina in omni tempore sapientia.
7 Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam;
8 qui narrat verbum non audienti,
quasi qui excitat dormientem de gravi somno.
9 Cum dormiente loquitur, qui enarrat stulto sapientiam,
et in fine narrationis dicit: « Quis est hic? ».
10 Supra mortuum plora, defecit enim lux,
et supra fatuum plora, defecit enim sensus.
11 Modicum plora supra mortuum, quoniam requievit;
12 nequissima enim vita fatui super mortem.
13 Luctus mortui septem dies,
fatui autem et impii omnes dies vitae illorum.
14 Cum stulto ne multum loquaris
et cum insensato ne abieris.
15 Serva te ab illo, ut non molestiam habeas,
et non coinquinaberis impactione illius.
16 Deflecte ab illo et invenies requiem
et non acediaberis in stultitia illius.
17 Super plumbum quid gravius?
Et quod illi aliud nomen quam fatuus?
18 Arenam et salem et massam ferri facilius est ferre
quam hominem imprudentem et fatuum et impium.
19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento aedificii
non dissolvetur;
sic et cor confirmatum in cogitatione consilii,
nullus timor illud commovebit.
20 Cor firmatum in cogitatu intellegentiae
sicut ornatus in pariete polito.
21 Sicut pali in excelsis et caementa sine impensa posita
contra faciem venti non permanebunt,
22 sic et cor timidum in cogitatione stulti
contra impetum timoris non resistet. (23)
24 Pungens oculum deducit lacrimas,
et qui pungit cor, pellit amicitiam.
25 Mittens lapidem in volatilia fugat illa;
sic et qui conviciatur amico, dissolvit amicitiam.
26 Ad amicum etsi produxeris gladium,
non desperes: est enim regressus;

[22] La: 7-8

ad amicum [27] si aperueris os triste,
non timeas: est enim concordatio,
excepto convicio et improperio et superbia
et mysterii revelatione et plaga dolosa;
in his omnis effugiet amicus.
[28] Fidem posside cum amico in paupertate illius,
ut et in bonis illius communices;
[29] in tempore tribulationis illius permane illi fidelis,
ut et in hereditate illius coheres sis.
[30] Ante ignem camini vapor et fumus,
sic et ante sanguinem maledicta et contumeliae et minae.
[31] Amicum tegere non confundar,
a facie illius non me abscondam;
et, si mala mihi evenerint per illum, sustinebo:
[32] omnis, qui audiet, cavebit se ab eo.
[33] Quis dabit ori meo custodiam
et super labia mea signaculum aptum,
ut non cadam ab ipsis, et lingua mea perdat me?

23 [1] Domine, pater et dominator vitae meae,
ne derelinquas me in consilio eorum
nec sinas me cadere in illis.
[2] Quis superponet in cogitatu meo flagella
et in corde meo doctrinam sapientiae,
ut ignorationibus meis non parcant mihi,
et non appareant delicta mea,
[3] et ne adincrescant ignorantiae meae,
et multiplicentur delicta mea, et peccata mea abundent,
et incidam in conspectu adversariorum meorum,
et gaudeat super me inimicus meus?
[4] Domine, pater et Deus vitae meae,
ne derelinquas me in cogitatu illorum.
[5] Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi
et omne desiderium averte a me.
[6] Aufer a me ventris concupiscentias,
et concubitus concupiscentiae ne apprehendant me,
et animae irreverenti et infrunitae ne tradas me.
[7] De doctrina oris.
Doctrinam oris audite, filii;
et, qui custodierit illam, non capietur labiis
nec scandalizabitur in operibus nequissimis.

[23] La: 7c

8 In labiis suis apprehendetur peccator,
et maledicus et superbus scandalizabitur in illis.
9 Iurationi non assuescas os tuum:
multi enim casus in illa.
10 Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo,
et nominibus sanctorum non admiscearis,
quoniam non eris immunis ab eis.
11 Sicut enim servus exquisitus assidue
livore carere non poterit,
sic omnis iurans et nominans in toto
a peccato non purgabitur.
12 Vir multum iurans implebitur iniquitate,
et non discedet a domo illius plaga.
13 Et, si frustraverit, delictum illius super ipsum erit;
et, si dissimulaverit, delinquet dupliciter.
14 Et, si in vacuum iuraverit, non iustificabitur:
replebitur enim malis domus illius.
15 Est et alia loquela morti comparanda:
non inveniatur in hereditate Iacob.
16 Etenim a timoratis omnia haec sunt remota,
et in delictis non volutabuntur.
17 Indisciplinatae turpitudini non assuescat os tuum:
est enim in illa verbum peccati.
18 Memento patris et matris tuae,
in medio enim magnatorum consistis;
19 ne forte obliviscaris tui in conspectu illorum
et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris,
et maluisses non nasci et diem nativitatis tuae maledicas.
20 Homo assuetus in verbis improperii
in omnibus diebus suis non erudietur.
21 Duo genera abundant in peccatis,
et tertium adducit iram et perditionem:
22 anima calida quasi ignis ardens
non exstinguetur, donec consumatur,
23 et homo fornicarius in corpore carnis suae
non desinet, donec incendat ignem.
24 Homini fornicario omnis panis dulcis:
non cessabit nisi in morte.
25 Omnis homo, qui transgreditur super lectum suum
contemnens in anima sua et dicens: « Quis me videt?

[23] La: 9b. 10bc

26 Tenebrae circumdant me, et parietes cooperiunt me,
et nemo circumspicit me; quem vereor?
Delictorum meorum non memorabitur Altissimus »;
27 et non intellegit quoniam omnia videt oculus illius,
quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor.
Et oculi hominum sunt timor illius,
28 et non cognovit quoniam oculi Domini
multo plus lucidiores sunt super solem
circumspicientes omnes vias hominum et profundum abyssi
et hominum corda intuentes in absconditas partes.
29 Domino enim Deo, antequam crearentur, omnia sunt agnita;
sic et, postquam perfecta sunt, respicit omnia.
30 Hic in plateis civitatis vindicabitur
et quasi pullus equinus fugabitur
et, ubi non speravit, apprehendetur;
31 et erit dedecus omnibus,
eo quod non intellexerit timorem Domini.
32 Sic et mulier omnis relinquens virum suum
et statuens hereditatem ex alieno matrimonio.
33 Primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit,
secundo in virum suum deliquit,
tertio in adulterio fornicata est
et ex alio viro filios statuit sibi.
34 Haec in ecclesiam adducetur,
et in filios eius respicietur;
35 non tradent filii eius radices,
et rami eius non dabunt fructum:
36 derelinquet in maledictum memoriam suam,
et dedecus illius non delebitur.
37 Et agnoscent, qui derelicti sunt,
quoniam nihil melius est quam timor Dei
et nihil dulcius quam attendere mandatis Domini.
38 Gloria magna est sequi Dominum;
longitudo enim dierum assumetur ab eo.

24 1 Laus sapientiae.
Sapientia laudabit animam suam et in Deo honorabitur
et in medio populi sui gloriabitur

[23] La: 27ab. 30b. 31
Gr II: 38

2 et in ecclesia Altissimi aperiet os suum
et in conspectu virtutis illius gloriabitur
3 et in medio populi sui exaltabitur
et in plenitudine sancta admirabitur
4 et in multitudine electorum habebit laudem
et inter benedictos benedicetur dicens:
5 « Ego ex ore Altissimi prodivi,
primogenita ante omnem creaturam.
6 Ego feci in caelis, ut oriretur lumen indeficiens,
et sicut nebula texi omnem terram.
7 Ego in altissimis habitavi,
et thronus meus in columna nubis.
8 Gyrum caeli circuivi sola
et in profundum abyssi ambulavi,
9 in fluctibus maris et in omni terra steti
10 et in omni populo et in omni gente primatum habui
11 et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi.
In his omnibus requiem quaesivi:
cuius in hereditate morabor?
12 Tunc praecepit et dixit mihi Creator omnium
et, qui creavit me, quietem dedit tabernaculo meo
13 et dixit mihi: " In Iacob inhabita
et in Israel hereditare
et in electis meis mitte radices ".
14 Ab initio ante saecula creata sum
et usque ad futurum saeculum non desinam.
15 Et in tabernaculo sancto coram ipso ministravi,
et sic in Sion firmata sum
et in civitate similiter dilecta requievi,
et in Ierusalem potestas mea.
16 Et radicavi in populo honorificato
et in parte Domini, in hereditate illius,
et in plenitudine sanctorum detentio mea.
17 Quasi cedrus exaltata sum in Libano
et quasi cupressus in montibus Hermon.
18 Quasi palma exaltata sum in Engaddi
et quasi plantatio rosae in Iericho.
19 Quasi oliva speciosa in campis
et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis.

[24] La: 3-4. 5b-6a. 11a. 13c. 16c

20 Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi;
quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris.
21 Et quasi storax et galbanus et ungula et gutta
et quasi libani vapor in tabernaculo.
22 Ego quasi terebinthus extendi ramos meos,
et rami mei rami honoris et gratiae.
23 Ego quasi vitis germinavi gratiam,
et flores mei fructus honoris et honestatis.
24 Ego mater pulchrae dilectionis et timoris
et agnitionis et sanctae spei.
25 In me gratia omnis viae et veritatis,
in me omnis spes vitae et virtutis.
26 Transite ad me, omnes qui concupiscitis me,
et a generationibus meis implemini.
27 Doctrina enim mea super mel dulcis,
et hereditas mea super mel et favum;
28 memoria mea in generationes saeculorum.
29 Qui edunt me, adhuc esurient;
et, qui bibunt me, adhuc sitient.
30 Qui audit me, non confundetur;
et, qui operantur in me, non peccabunt:
31 qui elucidant me, vitam aeternam habebunt».
32 Haec omnia liber testamenti Altissimi,
33 lex, quam mandavit nobis Moyses,
hereditas domui Iacob.
34 Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum,
et in throno honoris sedentem in sempiternum.
35 Lex, quae implet quasi Phison sapientiam
et sicut Tigris in diebus novorum,
36 quae adimplet quasi Euphrates sensum
et quasi Iordanis in tempore messis,
37 quae redundavit disciplina sicut Nilus
et assistens quasi Geon in die vindemiae.
38 Non perfecit primus scire ipsam,
sic nec ultimus investigavit eam.
39 Super mare enim abundavit cogitatio eius,
et consilium illius super abyssum magnam.
40 Ego sapientia effudi flumina,
41 ego quasi trames aquae immensae de fluvio
et sicut aquaeductus exivi in paradisum.

[24] Gr II: 24
La: 25. 28. 31. 34. 40

42 Dixi: « Rigabo hortum meum plantationum
et inebriabo prati mei fructum ».
43 Et ecce factus est mihi trames in fluvium,
et fluvius meus appropinquavit ad mare.
44 Quoniam doctrinam quasi antelucanum illuminabo
et enarrabo illam usque ad longinquum.
45 Penetrabo omnes inferiores partes terrae
et inspiciam omnes dormientes
et illuminabo omnes sperantes in Domino;
46 adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam
et relinquam illam in generationes saeculorum
et non desinam in progenies illorum usque in aevum sanctum.
47 Videte quoniam non soli mihi laboravi,
sed omnibus exquirentibus illam.

25 1 In tribus placitum est spiritui meo,
quae sunt probata coram Deo et hominibus:
2 concordia fratrum et amor proximorum
et vir et mulier bene sibi consentientes.
3 Tres species odivit anima mea,
et aggravor valde animae illorum:
4 pauperem superbum, divitem mendacem,
senem fatuum et insensatum.
5 In iuventute tua non congregasti;
quomodo in senectute tua invenies?
6 Quam speciosum canitiei iudicium,
et presbyteris cognoscere consilium!
7 Quam speciosa veteranis sapientia,
et gloriosis intellectus et consilium!
8 Corona senum multa peritia,
et gloria illorum timor Dei.
9 Novem insuspicabilia cordis magnificavi,
et decimum dicam in lingua hominibus:
10 homo, qui iucundatur in filiis,
vivens et videns subversionem inimicorum suorum;
11 beatus, qui habitat cum muliere sensata
et non arat in bove et in asino simul;
et qui lingua sua non est lapsus,
et qui non servivit indigno se;
12 beatus, qui invenit amicum verum,
et qui enarrat iustitiam auri audienti;

[24] La: 45. 46c

13 quam magnus, qui invenit sapientiam et scientiam,
sed non est super timentem Dominum.
14 Timor Dei super omnia excedit;
15 qui tenet illum, cui assimilabitur?
16 Timor Dei initium dilectionis eius;
fides autem initium adhaesionis ei.
17 Omnis plaga tristitia cordis est,
et omnis malitia nequitia mulieris.
18 Et omnem plagam et non plagam cordis;
19 et omnem nequitiam et non nequitiam mulieris;
20 et omnem calamitatem et non calamitatem odientium;
21 et omnem vindictam et non vindictam inimicorum.
22 Non est venenum nequius super venenum colubri,
23 et non est ira super iram mulieris;
commorari leoni et draconi placebit
quam habitare cum muliere nequam.
24 Nequitia mulieris immutat faciem eius
et obscurat vultum eius tamquam ursus.
In medio proximorum eius accumbet vir eius
25 et invitus suspirabit amare.
26 Parva omnis malitia prae malitia mulieris:
sors peccatorum cadat super illam.
27 Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani,
sic mulier linguata homini quieto.
28 Ne incidas in mulieris speciem
et non concupiscas mulieris opes.
29 Ira et irreverentia et confusio magna
30 mulier, si primatum habeat super virum suum.
31 Cor humile et facies tristis
et plaga cordis mulier nequam.
32 Manus debiles et genua dissoluta
mulier, quae non beatificat virum suum.
33 A muliere initium factum est peccati,
et per illam omnes morimur.
34 Non des aquae tuae exitum, nec modicum,
nec mulieri nequam veniam prodeundi.
35 Si non ambulaverit ad manum tuam,
confundet te in conspectu inimicorum;
36 a carnibus tuis abscinde illam
et dimitte illam de domo tua.

[25] Gr II: 16
La: 35b
Syr: 36b

26 1 Mulieris bonae beatus vir:
numerus enim dierum illius duplex.
2 Mulier fortis oblectat virum suum
et annos vitae illius in pace implebit.
3 Pars bona mulier bona;
in parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis.
4 Divitis autem vel pauperis cor bonum;
in omni tempore vultus illorum hilaris.
5 A tribus timuit cor meum,
et de quarto facies mea metuit:
6 delaturam civitatis et collectionem populi,
7 calumniam mendacem, super mortem omnia gravia;
8 dolor cordis et luctus mulier zelotypa in mulierem;
9 et flagellum linguae omnibus communicans.
10 Sicut boum iugum, quod movetur, ita et mulier nequam;
qui tenet illam, quasi qui apprehendat scorpionem.
11 Mulier ebriosa ira magna et contumelia,
et turpitudo illius non tegetur.
12 Fornicatio mulieris in extollentia oculorum
et in palpebris illius agnoscetur.
13 In filia pervicaci firma custodiam,
ne, inventa occasione, utatur sibi.
14 Ab omni irreverentia oculorum eius cave
et ne mireris, si te neglexerit.
15 Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet
et ab omni aqua proxima bibet
et contra omnem palum sedebit
et contra omnem sagittam aperiet pharetram, donec deficiat.
16 Gratia mulieris sedulae delectabit virum suum,
et ossa illius impinguabit 17 disciplina illius.
Datum Dei est 18 mulier sensata et tacita;
non est commutatio eruditae animae.
19 Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata;
20 omnis autem ponderatio non est digna continentis animae.
21 Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei,
sic mulieris bonae species in ornamentum domus eius.
22 Lucerna splendens super candelabrum sanctum,
et species faciei super staturam stabilem;
23 columnae aureae super bases argenteas,
et pedes speciosi super plantas stabiles mulieris.

24 Fundamenta aeterna supra petram solidam,
et mandata Dei in corde mulieris sanctae.
25 In duobus contristatum est cor meum,
et in tertio iracundia mihi advenit:
26 vir bellator deficiens per inopiam
et vir sensatus contemptus
27 et qui transgreditur a iustitia ad peccatum;
Deus parabit eum ad romphaeam.
28 Duae species difficiles et periculosae mihi apparuerunt:
. difficile eruitur negotians a neglegentia,
et non iustificabitur caupo a peccatis.

27 1 Propter lucrum multi deliquerunt;
et, qui quaerit locupletari, avertet oculum suum.
2 Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur,
sic et inter medium venditionis et emptionis constringitur peccatum.(3)
4 Si non in timore Domini tenueris te,
instanter cito subvertetur domus tua.
5 Sicut in percussura cribri remanent quisquiliae,
sic peripsemata hominis in cogitatu illius.
6 Vasa figuli probat fornax,
et homines iustos tentatio tribulationis.
7 Sicut rusticationem ligni ostendit fructus illius,
sic verbum ex cogitatu cordis hominis.
8 Ante sermonem non laudes virum:
haec enim tentatio est hominum.
9 Si sequaris iustitiam, apprehendes illam
et indues quasi poderem honoris
et inhabitabis cum ea, et proteget te in sempiternum,
et in die agnitionis invenies firmamentum.
10 Volatilia ad sibi similia conveniunt,
et veritas ad eos, qui operantur illam, revertetur.
11 Leo venationi insidiatur semper,
sic peccata operantibus iniquitates.
12 Loquela timorati semper in sapientia manet;
stultus autem sicut luna mutatur.
13 In medio insensatorum serva tempus,
in medio autem cogitantium assiduus esto.

[26] La: 24. 28a
[27] La: 9cd

14 Loquela stultorum odiosa,
et risus illorum in deliciis peccati.
15 Loquacitas multum iurantis horripilationem capiti statuet,
et rixa illorum obturatio aurium.
16 Effusio sanguinis rixa superborum,
et maledictio illorum auditus gravis.
17 Qui denudat arcana, amici fidem perdit
et non inveniet amicum ad animum suum:
18 dilige amicum et coniungere fide cum illo;
19 quod, si denudaveris absconsa illius,
non persequeris post eum.
20 Sicut enim homo, qui extulit mortuum suum,
sic et qui perdit amicitiam proximi sui;
21 et sicut qui dimittit avem de manu sua,
sic dereliquisti proximum tuum et non eum capies.
22 Non illum sequaris, quoniam longe abest;
effugit enim quasi caprea de laqueo,
quoniam vulnerata est anima eius;
23 ultra eum non poteris colligare.
Et maledicti est concordatio,
24 denudare autem amici mysteria
amputatio spei est.
25 Annuens oculo fabricat iniqua;
qui novit eum, recedet ab illo.
26 In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum
et super sermones tuos admirabitur;
novissime autem pervertet os suum
et in verbis tuis dabit scandalum.
27 Multa odivi et non coaequavi ei,
et Dominus odiet illum.
28 Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet,
et plaga dolosa dolosi dividet vulnera.
29 Qui foveam fodit, incidet in eam,
et, qui statuit lapidem proximo, offendet in eo,
et, qui laqueum alii ponit, capietur in illo.
30 Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur,
et non agnoscet, unde adveniat illi.
31 Illusio et improperium superbo,
et vindicta sicut leo insidiabitur illi.

[27] La: 23a. 29b

32 Laqueo capientur, qui oblectantur casu iustorum,
dolor autem consumet illos, antequam moriantur.
33 Ira et furor utraque exsecrabilia sunt,
et vir peccator continens erit illorum.

28 1 Qui vindicari vult, a Domino inveniet vindictam,
et peccata illius servans servabit.
2 Dimitte proximo tuo nocenti te,
et tunc deprecanti tibi peccata tua solventur.
3 Homo homini reservat iram
et a Deo quaerit medelam?
4 In hominem similem sibi non habet misericordiam
et de peccatis suis deprecatur?
5 Ipse, cum caro sit, reservat iram:
et propitiationem petit a Deo?
Quis exorabit pro delictis illius?
6 Memento novissimorum et desine inimicari,
7 tabitudinis et mortis et permane in mandatis eius.
8 Memorare mandatorum et non irascaris proximo.
9 Memorare testamentum Altissimi
et ne respicias ignorantiam proximi.
10 Abstine te a lite et minues peccata:
11 homo enim iracundus incendit litem,
et vir peccator turbabit amicos
et in medio pacem habentium immittet inimicitiam.
12 Secundum enim ligna silvae sic ignis exardescit,
et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit,
et secundum substantiam suam exaltabit iram suam.
13 Certamen festinatum incendit ignem,
et lis festinans effundit sanguinem,
et lingua testificans adducit mortem.
14 Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardebit;
et, si exspueris super illam, exstinguetur:
utraque ex ore tuo proficiscuntur.
15 Susurro et bilinguis maledictus:
multos enim perdidit pacem habentes.
16 Lingua tertia multos commovit
et dispersit illos de gente in gentem;
17 civitates muratas divitum destruxit
et domos magnatorum evertit;

[28] La: 5b. 13c

18 virtutes populorum concidit
et gentes fortes dissolvit.
19 Lingua tertia mulieres viratas eiecit
et privavit illas laboribus suis.
20 Qui respicit illam, non habebit requiem
nec habebit amicum, in quo requiescat.
21 Flagelli plaga livorem facit,
plaga autem linguae comminuet ossa;
22 multi ceciderunt in ore gladii,
sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.
23 Beatus, qui tectus est ab ea,
qui in iracundiam illius non transivit,
et qui non attraxit iugum illius
et in vinculis eius non est ligatus.
24 Iugum enim illius iugum ferreum est,
et vinculum illius vinculum aereum est;
25 mors illius mors nequissima,
et utilis potius infernus quam illa.
26 Non obtinebit imperium iustorum,
et in flamma eius non comburentur;
27 qui relinquunt Deum, incident in illam,
et exardebit in illis et non exstinguetur
et immittetur in illos quasi leo
et quasi pardus laedet illos.
28 Saepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire,
et ori tuo facito ostia et seras.
29 Aurum tuum et argentum tuum obsigna
et verbis tuis facito stateram et frenos ori tuo rectos.
30 Et attende, ne forte labaris in lingua,
ne cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi,
et sit casus tuus insanabilis in mortem.

29 1 Qui facit misericordiam, feneratur proximo suo;
et, qui confortat manu, mandata servat.
2 Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius
et iterum redde proximo in tempore suo.
3 Confirma verbum et fideliter age cum illo,
et omni tempore invenies, quod tibi necessarium est.
4 Multi quasi inventionem aestimaverunt fenus
et praestiterunt molestiam his, qui se adiuverunt.

[28] La: 18. 28a. 30c

5 Donec accipiat, osculatur manus dantis
et de possessionibus proximi humiliat vocem suam;
6 et in tempore redditionis postulabit tempus,
et reddet verba taedii et murmurationum et tempus causabitur.
7 Si autem potuerit reddere, adversabitur;
solidi vix reddet dimidium
et computabit illud quasi inventionem.
8 Sin autem, fraudabit illum pecunia sua
et possidebit illum inimicum gratis.
9 Et convicia et maledicta reddet illi
et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam.
10 Multi non causa nequitiae non fenerati sunt,
sed fraudari gratis timuerunt.
11 Verumtamen super humilem longanimis esto
et pro eleemosyna non trahas illum.
12 Propter mandatum assume pauperem
et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum.
13 Perde pecuniam propter fratrem et amicum tuum
et non abscondas illam sub lapide in perditionem.
14 Pone thesaurum tuum in praeceptis Altissimi,
et proderit tibi magis quam aurum.
15 Conclude eleemosynam in corde pauperis,
et haec pro te exorabit ab omni malo. (16. 17)
18 Super scutum roboris et super lanceam ponderis
adversus inimicum tuum pugnabit pro te.
19 Vir bonus fidem facit pro proximo suo;
et, qui perdiderit confusionem, fugiet repromissorem.
20 Gratiam fideiussoris ne obliviscaris:
dedit enim pro te animam suam. (21)
22 Bona repromissoris dissipabit peccator,
et ingratus sensu derelinquet liberantem se. (23)
24 Repromissio multos perdidit recte agentes
et commovit illos quasi fluctus maris;
25 viros potentes transmigrare fecit,
et vagati sunt in gentibus alienis.
26 Peccator transgrediens mandata Domini
incidet in repromissionem,
et, qui conatur lucrum sectari, incidet in iudicium.
27 Sponde pro proximo secundum virtutem tuam,
sed attende tibi, ne incidas.
28 Initium vitae hominis aqua et panis et vestimentum
et domus protegens turpitudinem.

29 Melior est victus pauperis sub tegmine asserum
quam epulae splendidae in peregre sine domicilio.
30 Super parvo et magno placeat tibi,
et improperium peregrinationis non audies.
31 Vita nequam hospitandi de domo in domum,
et ubi hospitabitur, non fiducialiter aget, nec aperiet os.
32 Hospitaberis et pasceris et potaberis sine gratia,
et ad haec amara audiet:
33 « Transi, hospes, et orna mensam
et, si quae in manu habes, ciba me! ».
34 « Exi a facie honoratioris!
Necessitudine domus meae hospitio mihi factus est frater ».
35 Gravia haec homini habenti sensum:
obiurgatio peregrinationis et improperium feneratoris.

30 1 De filiis.
Qui diligit filium suum, assiduat illi flagella,
ut laetetur in novissimo suo.
2 Qui docet filium suum, fructum habebit in illo
et in medio domesticorum in illo gloriabitur.
3 Qui docet filium suum, in zelum mittet inimicum
et in medio amicorum gloriabitur in illo.
4 Mortuus est pater eius et quasi non est mortuus:
similem enim reliquit sibi post se.
5 In vita sua vidit et laetatus est in illo,
in obitu suo non est contristatus.
Nec confusus est coram inimicis:
6 reliquit enim defensorem domus contra inimicos
et amicis reddentem gratiam.
7 Qui blanditur filio, colligabit vulnera eius,
et super omnem vocem turbabuntur viscera sua.
8 Equus indomitus evadit durus,
et filius remissus evadet praeceps.
9 Lacta filium, et paventem te faciet;
lude cum eo, et contristabit te.
10 Non corrideas illi, ne doleas,
et in novissimo obstupescent dentes tui.
11 Non des illi potestatem in iuventute
et ne despicias errata illius.
12 Curva cervicem eius in iuventute
et tunde latera eius, dum infans est,

ne forte induret et non credat tibi,
et erit tibi ab illo dolor animae.
13 Doce filium tuum et operare in illo,
ne in turpitudinem illius offendas.
14 Melior est pauper sanus et fortis viribus
quam dives imbecillis et flagellatus in carne sua.
15 Salus carnis melior est omni auro et argento,
et spiritus validus quam census immensus.
16 Non est census super censum salutis corporis,
et non est oblectatio super cordis gaudium.
17 Melior est mors quam vita amara,
et requies aeterna quam languor perseverans.
18 Bona effusa in ore clauso
quasi appositiones epularum circumpositae sepulcro.
19 Quid proderit libatio idolo?
Nec enim manducabit, nec odorabitur:
20 sic qui effugatur a Domino
portans mercedes iniquitatis,
21 videns oculis et ingemiscens
sicut spado complectens virginem et suspirans.
22 Tristitiam non des animae tuae
et non affligas temetipsum in consilio tuo.
23 Iucunditas cordis haec est vita hominis
et thesaurus sine defectione sanctitatis,
et exsultatio viri est longaevitas.
24 Indulge animae tuae et consolare cor tuum
et tristitiam longe repelle a te.
25 Multos enim occidit tristitia,
et non est utilitas in illa;
26 zelus et iracundia minuunt dies,
et ante tempus senectam adducet cogitatus.
27 Splendidum cor et bonum in epulis est;
epulae enim illius diligenter fiunt.

31 1 Vigilia divitis tabefacit carnes,
et cogitatus illius aufert somnum;
2 cogitatus victus avertit somnum,
et infirmitas gravis a somno excitat.

[30] La: 20b. 23b

3 Laboravit dives in congregatione substantiae
et, si requiescit, replebitur deliciis suis;
4 laboravit pauper in penuria victus
et, si requiescit, inops fit.
5 Qui aurum diligit, non iustificabitur,
et, qui insequitur lucrum, in eo oberrabit.
6 Multi dati sunt in ruinam auri gratia,
et facta est in facie ipsorum perditio illorum.
7 Lignum offensionis est aurum sacrificantium;
vae illis, qui sectantur illud:
et omnis imprudens capietur in illo.
8 Beatus dives, qui inventus est sine macula
et qui post aurum non abiit
nec speravit in pecunia et thesauris.
9 Quis est hic, et laudabimus eum?
Fecit enim mirabilia in populo suo.
10 Quis probatus est in illo et perfectus est?
Erit illi gloria aeterna.
Quis potuit transgredi et non est transgressus,
facere mala et non fecit?
11 Ideo stabilita sunt bona illius in Domino,
et eleemosynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum.
12 De continentia.
Supra mensam magnam sedisti?
Non aperias super illam faucem tuam prior.
13 Non dicas: « Multa sunt, quae super illam sunt! ».
14 Memento quoniam malum est oculus nequam;
oculum nequam odit Deus.
15 Nequius oculo quid creatum est?
Ideo ab omni facie lacrimatur.
16 Quocumque aspexerit, ne extendas manum tuam prior
et invidia contaminatus erubescas;
17 nec comprimaris cum eo in catino.
18 Intellege, quae sunt proximi tui, ex teipso
et de omni verbo cogita;
19 utere quasi homo frugi his, quae tibi apponuntur,
ne, cum manducas multum, odio habearis.
20 Cessa prior disciplinae causa
et noli nimius esse, ne forte offendas.

[31] La: 7b. 8c. 14b. 16b

21 Et, si in medio multorum sedisti,
prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere.
22 Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum!
Et in dormiendo non laborabis ab illo et non senties dolorem.
23 Vigilia, cholera et tortura ventris viro infrunito;
24 somnus sanitatis in homine parco:
dormiet usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur.
25 Et, si coactus fueris in edendo multum,
surge e medio, evome, et refrigerabit te,
et non adduces corpori tuo infirmitatem.
26 Audi me, fili, et ne spernas me,
et in novissimo invenies verba mea.
27 In omnibus operibus tuis esto modestus,
et omnis infirmitas non occurret tibi.
28 Splendidum in panibus benedicent labia multorum,
et testimonium bonitatis illius fidele;
29 nequissimo in pane murmurabit civitas,
et testimonium nequitiae illius verum est.
30 In vino noli provocare;
multos enim exterminavit vinum.
31 Fornax probat aciem ferri in intinctione:
sic vinum in lite corda superborum.
32 Quasi vita hominibus vinum,
si bibas illud moderate.
33 Quae est vita ei, qui minuitur vino?
34 Quid defraudat vitam? Mors.
35 Vinum in iucunditatem creatum est
et non in ebrietatem, ab initio.
36 Exsultatio animae et gaudium et voluptas cordis
vinum moderate potatum in tempore;
37 sanitas est animae et corpori sobrius potus.
38 Vinum multum potatum irritationem
et iram et ruinas multas facit.
39 Amaritudo animae vinum multum potatum
in irritatione et ruina.
40 Ebrietas multiplicat animositatem imprudentis in offensionem,
minorans virtutem et faciens vulnera.
41 In convivio vini non arguas proximum
et non despicias eum in iucunditate illius;
42 verba improperii non dicas illi
et non premas illum in repetendo.

[31] La: 25c. 34. 37-38

32 1 Rectorem te posuerunt? Noli extolli:
esto in illis quasi unus ex ipsis.
2 Curam illorum habe et sic conside
et omni cura tua explicita recumbe,
3 ut laeteris propter illos
et decentiae gratia accipias coronam
et dignationem consequaris corrogationis.
4 Loquere, maior natu: decet enim te
5 primum verbum in diligenti scientia;
et non impedias musicam.
6 Ubi convivium, non effundas sermonem
et importune noli extolli in sapientia tua.
7 Gemmula carbunculi in ornamento auri,
et concentus musicorum in convivio vini;
8 sicut in fabricatione aurea signum est smaragdi,
sic numerus musicorum in iucundo et moderato vino.
9 Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.
10 Adulescens, loquere in tua causa vix;
11 bis, si interrogatus fueris.
12 Recapitula sermonem, in paucis multa;
esto quasi scius et simul tacens.
13 In medio magnatorum non praesumas
et, ubi sunt senes, non multum loquaris.
14 Ante tonitruum praeibit coruscatio,
et ante verecundum praeibit gratia.
15 Et hora surgendi non te trices;
praecurre autem prior in domum tuam
et illic avocare et illic lude
16 et age conceptiones tuas
et noli peccare in verbo superbo.
17 Et super his omnibus benedicito Dominum, qui fecit te,
et inebriantem te ab omnibus bonis suis.
18 Qui timet Dominum, excipiet doctrinam;
et, qui vigilaverint ad illum, invenient benedictionem.
19 Qui quaerit legem, replebitur ab ea;
et, qui insidiose agit, scandalizabitur in ea.
20 Qui timent Dominum, invenient iudicium iustum
et iustitias quasi lumen accendent.
21 Peccator homo vitabit correptionem
et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.

[32] La: 9

22 Vir consilii non despiciet intellegentiam;
alienus et superbus non pertimescet timorem. (23)
24 Fili, sine consilio nihil facias
et post factum non paenitebis.
25 In via ruinae non eas
et non offendes bis in lapides;
ne credas te viae inexploratae,
ne ponas animae tuae scandalum.
26 Et a filiis tuis cave
et a domesticis tuis attende.
27 In omni opere tuo confide animae tuae:
haec est enim conservatio mandatorum.
28 Qui credit legi, attendit mandatis;
et, qui confidit in Domino, non minorabitur.

33 1 Timenti Dominum non occurrent mala,
sed in tentatione Deus illum iterum conservabit et liberabit a malis.
2 Sapiens non odit mandata et iustitias
et non illidetur quasi in procella navis.
3 Homo sensatus credit verbo Dei,
et lex illi fidelis sicut qui interrogationem manifestat.
4 Para verba et sic deprecatus exaudieris
et conservabis disciplinam et tunc respondebis.
5 Praecordia fatui quasi rota carri,
et quasi axis versatilis cogitatus illius.
6 Equus admissarius, sic et amicus subsannator:
sub omni suprasedente hinnit.
7 Quare dies diem superat,
si omnis lux anni a sole?
8 A Domini scientia separati sunt,
9 et immutavit tempora et dies festos ipsorum.
10 Ex ipsis exaltavit et magnificavit Deus
et ex ipsis posuit in numerum dierum.
Et omnes homines de solo,
et ex terra creatus est Adam.
11 In multitudine disciplinae Dominus separavit eos
et immutavit vias eorum:
12 ex ipsis benedixit et exaltavit
et ex ipsis sanctificavit et ad se applicavit;
ex ipsis maledixit et humiliavit
et convertit illos a statione ipsorum.

[32] La: 25d. 26b

13 Quasi lutum figuli in manu ipsius
plasmare illud et disponere 14 secundum beneplacitum eius,
sic homo in manu illius, qui se fecit
et reddet illi secundum iudicium suum.
15 Contra malum bonum est,
et contra mortem vita;
sic et contra virum iustum peccator.
Et sic intuere in omnia opera Altissimi,
duo et duo, et unum contra unum.
16 Et ego novissimus evigilavi
et, quasi qui colligit acinos post vindemiatores,
17 in benedictione Dei et ipse praecessi
et, quasi qui vindemiat, replevi torcular.
18 Respicite quoniam non mihi soli laboravi,
sed omnibus exquirentibus disciplinam.
19 Audite me, magnates populi,
et, rectores ecclesiae, auribus percipite.
20 Filio et mulieri, fratri et amico
non des potestatem super te in vita tua;
et non dederis alii possessionem tuam,
ne forte paeniteat te et depreceris pro illis.
21 Dum adhuc superes et aspiras,
non commutes teipsum cum omni carne.
22 Melius est enim, ut filii tui te rogent,
quam te respicere in manus filiorum tuorum.
23 In omnibus operibus tuis praecellens esto,
24 ne dederis maculam in gloria tua.
In die consummationis dierum vitae tuae
et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam.
25 Cibaria et virga et onus asino,
panis et disciplina et opus servo.
26 Operare per servum et invenies requiem;
laxa manus illi, et quaeret libertatem.
27 Iugum et lorum curvant collum,
et servum inclinant operationes assiduae.
28 Servo malevolo tortura et compedes,
mitte illum in operationem, ne vacet:
29 multam enim malitiam docuit otiositas.
30 In opera constitue eum, sic enim condecet illum;

quod si non obaudierit, curva illum compedibus,
sed non immoderate in omnem carnem;
verum sine iudicio nihil facias grave.
31 Si est tibi servus unicus, sit tibi quasi anima tua,
quoniam sicut te indigebis illo.
Si est tibi servus unicus, quasi fratrem sic eum tracta,
ne in sanguinem animae tuae irascaris.
32 Si laeseris eum iniuste, in fugam convertetur;
33 et, si surgens discesserit,
in qua via quaeras illum, nescis.

34 1 Vana spes et mendax viro insensato,
et somnia extollunt imprudentes.
2 Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum,
sic et qui attendit ad visa noctis.
3 Hoc secundum hoc visio somniorum,
ante faciem hominis similitudo faciei.
4 Ab immundo quid mundabitur?
Et a mendace quid verum dicetur?
5 Divinationes et auguria et somnia vanitas est,
6 et, sicut parturientis, cor phantasias patitur.
Nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio,
ne dederis in illis cor tuum.
7 Multos enim errare fecerunt somnia,
et exciderunt sperantes in illis.
8 Sine mendacio consummabitur verbum legis,
et sapientia in ore fideli consummatio.
9 Vir, qui peregrinatus est, multa didicit,
et, qui multa expertus est, enarrabit scienter.
10 Qui non est expertus, pauca recognoscit,
qui autem peregrinatus est, multiplicat astutiam. (11)
12 Multa vidi errando
et plurima verba intellexi;
13 aliquoties usque ad mortem periclitatus sum
et horum causa liberatus sum.
14 Spiritus timentium Dominum vivet,
et in respectu illius benedicetur.
15 Spes enim illorum in salvantem illos,
et oculi Dei in diligentes se.

[34] La: 14b. 15b

16 Qui timet Dominum, nihil trepidabit
et non pavebit, quoniam ipse est spes eius.
17 Timentis Dominum beata est anima eius.
18 Ad quem respicit? Et quis est fortitudo eius?
19 Oculi Domini super timentes eum:
protector potentiae, firmamentum virtutis,
tegimen ardoris et umbraculum meridiani,
20 custodia offensionis et adiutorium casus,
exaltans animam et illuminans oculos,
dans sanitatem vitae et benedictionem.
21 Dominus solus sustinentibus se
in via veritatis et iustitiae.
22 Immolantis ex iniquo, oblatio maculata,
et non sunt beneplacitae hostiae iniustorum.
23 Dona iniquorum non probat Altissimus
nec respicit in oblationes iniquorum
nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.
24 Qui offert sacrificium ex substantia pauperum,
quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.
25 Panis egentium vita pauperum est;
qui defraudat illum, homo sanguinis est.
26 Qui aufert in sudore panem,
quasi qui occidit proximum suum;
27 et effundit sanguinem,
qui fraudem facit mercennario.
28 Unus aedificans et unus destruens;
quid prodest illis nisi labor?
29 Unus orans et unus maledicens;
cuius vocem exaudiet Deus?
30 Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit eum:
quid proficit lavatio illius?
31 Sic homo, qui ieiunat pro peccatis suis,
et iterum vadens et eadem faciens.
Orationem illius quis exaudiet?
Aut quid proficit humiliando se?

35 1 Qui conservat legem, multiplicat oblationes:
2 sacrificium salutare est attendere mandatis. (3)
4 Qui retribuit gratiam, offert similaginem,
et, qui facit eleemosynam, offert sacrificium laudis.

[34] La: 21. 26a

5 Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate,
et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia.
6 Non apparebis ante conspectum Domini vacuus:
7 haec enim omnia propter mandatum Dei fiunt.
8 Oblatio iusti impinguat altare,
et odor suavitatis illius est in conspectu Altissimi;
9 sacrificium iusti acceptum est,
et memoriam eius non obliviscetur Dominus.
10 Bono oculo gloriam redde Deo
et non minuas primitias manuum tuarum;
11 in omni dato hilarem fac vultum tuum
et in exsultatione sanctifica decimas tuas;
12 da Altissimo secundum datum eius
et in bono oculo ad inventionem facito manuum tuarum,
13 quoniam Dominus retribuens est
et septies tantum reddet tibi.
14 Noli offerre munera prava,
non enim suscipiet illa;
15 et noli confidere in sacrificio iniusto,
quoniam Dominus iudex est,
et non est apud illum gloria personae.
16 Non accipiet personam in pauperem
et deprecationem laesi exaudiet.
17 Non despiciet preces pupilli
nec viduam, si effundat loquelam gemitus.
18 Nonne lacrimae viduae ad maxillam descendunt,
et exclamatio eius super deducentem eas?
19 A maxilla enim ascendunt usque ad caelum,
et Dominus exauditor non delectabitur in illis.
20 Qui adorat Deum, in beneplacito suscipietur,
et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit.
21 Oratio humilis nubes penetrabit
et, donec propinquet, non consolabitur;
et non discedet, donec Altissimus aspiciat
et iudex iustus faciat iudicium.
22 Et Dominus non tardabit,
et Fortissimus non habebit in illis patientiam,
donec contribulet dorsum crudelium
23 et gentibus reddet vindictam,

[35] La: 19

donec tollat multitudinem superborum
et sceptra iniquorum contribulet,
24 donec reddat hominibus secundum actus suos
et opera Adae secundum praesumptionem illius,
25 donec iudicet iudicium plebis suae
et oblectabit istos misericordia sua.
26 Speciosa misericordia in tempore tribulationis,
quasi nubes pluviae in tempore siccitatis.

36 1 Miserere nostri, Deus omnium, et respice nos
et ostende nobis lucem miserationum tuarum;
2 et immitte timorem tuum super gentes,
quae non exquisierunt te,
ut cognoscant quia non est Deus nisi tu,
et enarrent magnalia tua.
3 Alleva manum tuam super gentes alienas,
ut videant potentiam tuam.
4 Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis,
sic in conspectu nostro magnificaberis in eis,
5 ut cognoscant, sicut et nos cognovimus,
quoniam non est Deus praeter te, Domine.
6 Innova signa et itera mirabilia,
7 glorifica manum et firma brachium dextrum,
8 excita furorem et effunde iram,
9 tolle adversarium et afflige inimicum.
10 Festina tempus et memento praefinitionis,
et enarrentur mirabilia tua.
11 In ira flammae devoretur, qui salvatur;
et, qui pessimant plebem tuam, inveniant perditionem.
12 Contere caput principum inimicorum
dicentium: « Non est alius praeter nos! ».
13 Congrega omnes tribus Iacob,
et hereditabis eos sicut ab initio.
14 Miserere plebi tuae, super quam invocatum est nomen tuum,
et Israel, quem coaequasti primogenito tuo.
15 Miserere civitati sanctificationis tuae,
Ierusalem, loco requiei tuae.
16 Reple Sion maiestate tua
et gloria tua templum tuum.

[36] La: 1b. 2bc

17 Da testimonium his, qui ab initio creaturae tuae sunt,
et suscita praedicationes, quas locuti sunt in nomine tuo.
18 Da mercedem sustinentibus te,
ut prophetae tui fideles inveniantur.
Et exaudi orationes servorum tuorum,
19 secundum beneplacitum super populo tuo,
et dirige nos in viam iustitiae,
et sciant omnes, qui habitant terram,
quia tu es Deus saeculorum.
20 Omnem escam manducabit venter,
et est cibus cibo melior;
21 fauces percipiunt cibum ferae,
et cor sensatum verba mendacia.
22 Cor pravum dabit tristitiam,
et homo peritus retribuet illi.
23 Omnem masculum excipiet mulier,
est autem filia melior filia.
24 Species mulieris exhilarat faciem viri sui,
et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium.
25 Insuper, si est super lingua eius curatio
et mitigatio et misericordia,
non est vir illius secundum filios hominum.
26 Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem,
adiutorium secundum illum est et columna requiei.
27 Ubi non est saepes, diripietur vinea,
et ubi non est mulier, ingemiscet errans.
28 Quis credit ei, qui non habet nidum,
et deflectens ubicumque obscuraverit,
quasi succinctus latro exsiliens de civitate in civitatem?

37 1 Omnis amicus dicet: « Et ego amicitiam copulavi! »;
sed est amicus solo nomine amicus.
Nonne tristitia appropinquans usque ad mortem:
2 sodalis et amicus ad inimicitiam conversus?
3 O praesumptio nequissima, unde creata es
cooperire aridam malitia et dolositate illius?
4 Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus,
et in tempore tribulationis adversarius erit;
5 sodalis amico condolet causa ventris
et contra hostem accipiet scutum.

[36] La: 19b

6 Non obliviscaris amici tui in animo tuo
et non immemor sis illius in opibus tuis.
7 Noli consiliari cum eo, qui tibi insidiatur,
et a zelantibus te absconde consilium.
8 Omnis consiliarius prodit consilium,
sed est consiliarius pro semetipso.
9 A consiliario serva animam tuam
et prius scito quae sit illius necessitas,
— et ipse enim animo suo cogitabit —
10 ne forte mittat super te sortem
et dicat tibi: 11 « Bona est via tua »
et stet e contrario videre quid tibi eveniat.
12 Noli consiliari cum invido
et a zelante te consilium absconde;
nec cum muliere de ea, quae ei aemulatur,
cum timido de bello,
cum negotiatore de traiecticio,
cum emptore de venditione,
cum viro livido de gratiis agendis,
13 cum impio de pietate,
cum inhonesto de honestate,
cum operario otioso de omni opere,
14 cum mercennario annuali de consummatione anni,
cum servo pigro de multa operatione:
non attendas his in omni consilio.
15 Sed cum viro timorato assiduus esto,
quemcumque cognoveris observantem mandata,
16 cuius anima est secundum animam tuam,
et qui, cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi.
17 Et consilium cordis statue tecum;
non est enim tibi aliud fidelius illo.
18 Anima viri enuntiat aliquando vera
quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum.
19 Et in his omnibus deprecare Altissimum,
ut dirigat in veritate viam tuam.
20 Ante omnia opera verbum verax praecedat te,
et ante omnem actum consilium stabile.
21 Radix consiliorum cor,
ex quo partes quattuor oriuntur:
bonum et malum, vita et mors;
et dominatrix illorum est assidua lingua.

[37] La: 7

22 Est vir peritus multorum eruditor
et animae suae inutilis est.
23 Est qui sophistice loquitur et odibilis est;
in omni cibo voluptatis defraudabitur.
24 Non est illi data a Domino gratia:
omni enim sapientia defraudatus est.
25 Est sapiens animae suae sapiens,
et fructus sensus illius super corpus suum.
26 Vir sapiens plebem suam erudit,
et fructus sensus illius fideles sunt.
27 Vir sapiens implebitur benedictionibus,
et omnes videntes illum beatum dicent.
28 Vita viri in numero dierum;
dies autem Israel innumerabiles sunt.
29 Sapiens in populo hereditabit honorem,
et nomen illius erit vivens in aeternum.
30 Fili, in vita tua tenta animam tuam
et vide si quid obnoxium ei est: non des illi.
31 Non enim omnia omnibus expediunt,
et non omni animae omne genus placet.
32 Noli avidus esse in omni epulatione
et non te effundas super omnem escam.
33 In multis enim escis erit infirmitas,
et aviditas appropinquabit usque ad choleram.
34 Propter crapulam multi obierunt;
qui autem abstinens est, adiciet vitam.

38 1 Honora medicum propter necessitatem;
etenim illum creavit Altissimus.
2 A Deo est enim illi sapientia,
et a rege accipiet donationem.
3 Disciplina medici exaltabit caput illius,
et in conspectu magnatorum collaudabitur.
4 Altissimus creavit de terra medicamenta,
et vir prudens non abhorrebit illa.
5 Nonne a ligno indulcata est aqua amara,
6 ut agnoscerent homines virtutem illius?
Et dedit hominibus scientiam Altissimus,
ut honoraretur in mirabilibus suis.
7 In his curans mitigabit dolorem,
et unguentarius faciet pigmenta suavitatis,

ut non consumantur opera eius:
8 et salus super faciem terrae.
9 Fili, in tua infirmitate ne despicias teipsum;
sed ora Dominum, et ipse curabit te.
10 Averte a delicto et dirige manus
et ab omni peccato munda cor tuum;
11 da suavitatem et memoriam similaginis
et impingua oblationem pro opibus tuis.
Et da locum medico,
12 etenim illum Dominus creavit;
et non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria.
13 Est enim tempus, quando per manus illorum est solacium.
14 Ipsi vero Dominum deprecabuntur,
ut dirigat ad rectam cognitionem
et prosperet curationem.
15 Qui delinquit in conspectu eius, qui fecit eum,
incidet in manus medici.
16 Fili, in mortuum produc lacrimas
et, quasi dira passus, incipe lamentationem
et secundum iudicium contege corpus illius
et non despicias sepulturam illius.
17 Amare fer fletum et perfice lamentum
18 et fac luctum secundum meritum eius,
uno die vel duobus propter detractionem,
et consolare propter tristitiam.
19 A tristitia enim festinat mors,
et tristitia cordis flectit virtutem.
20 In abductione permanet tristitia,
et vita inopis maledictio cordis.
21 Ne dederis in tristitia cor tuum,
sed repelle eam a te et memento novissimorum.
22 Ne ultra memineris: neque enim est conversio;
et huic nihil proderis et teipsum pessimabis.
23 Memor esto iudicii eius, sic enim erit et tuum:
mihi heri, et tibi hodie.
24 In requie mortui requiescere fac memoriam eius
et consolare in illo in exitu spiritus sui.
25 Sapientia scribae in opportunitate vacationis;
et, qui minoratur operatione, ipse sapientia replebitur.
Qua sapientia replebitur,
26 qui tenet aratrum
et qui gloriatur in iaculo stimuli?
Boves agitat et conversatur in operibus eorum,
et enarratio eius in filiis taurorum.

27 Cor suum dabit ad versandos sulcos,
et vigilia eius in sagina vaccarum.
28 Sic omnis faber et architectus,
qui noctem tamquam diem transigit,
qui sculpit signacula sculptilia,
et assiduitas eius variare picturam;
cor suum dabit in similitudinem picturae,
et vigilia sua perficere opus.
29 Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem
et considerans opus ferri;
vapor ignis uret carnes eius,
et in calore fornacis concertatur.
30 Vox mallei exsurdat aurem eius,
et contra similitudinem vasis oculus eius.
31 Cor suum dabit in consummationem operum,
et vigilia sua ornare in perfectionem.
32 Sic figulus sedens ad opus suum,
convertens pedibus suis rotam,
qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum,
et in numero est omnis operatio eius;
33 in brachio suo formabit lutum
et ante canos suos curvabit virtutem suam:
34 cor suum dabit, ut consummet linitionem,
et vigilia sua mundare fornacem.
35 Omnes hi in manibus suis speraverunt,
et unusquisque in arte sua sapiens est.
36 Sine his omnibus non aedificabitur civitas,
37 et non inhabitabunt, nec inambulabunt.
Verumtamen in consilium populi non requirentur
et in ecclesiam non transilient;
38 super sellam iudicis non sedebunt
et decretum iudicii non intellegent,
neque palam facient disciplinam et iudicium
et in parabolis non invenientur;
39 sed creaturam laboris confirmabunt,
et sollicitudo illorum in operatione artis.

[38] 30 *Exsurdat* – Lege H *iaḥăriš* (a verbo *ḥārēš*); Gr « kainiei = (pro « knaiei »?); La « innovabit » (a *iḥdš*); H deest

33 *Canos* – Lege « poliōn » (loco Gr « podōn », La « pedes »); H deest

39 *Laboris* – Lege H '*āmāl*; Gr « aiōnos », La « aevi » (= '*ôlām*); H deest

39 [1] Qui autem accommodat animam suam ad timorem Dei
et in lege Altissimi meditatur,
sapientiam omnium antiquorum exquiret
et in prophetiis vacabit.
[2] Narrationem virorum nominatorum conservabit
et in versutias parabolarum simul introibit.
[3] Occulta proverbiorum exquiret
et in absconditis parabolarum conversabitur.
[4] In medio magnatorum ministrabit
et in conspectu principum apparebit.
[5] In terram alienigenarum gentium pertransiet;
bona enim et mala in hominibus tentabit.
[6] Cor suum tradet ad vigilandum diluculo
ad Dominum, qui fecit illum,
et in conspectu Altissimi deprecabitur.
[7] Aperiet os suum in oratione
et pro delictis suis deprecabitur.
[8] Si enim Dominus magnus voluerit,
spiritu intellegentiae replebitur.
[9] Ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiae suae
et in oratione confitebitur Domino.
[10] Et ipse diriget consilium et disciplinam
et in absconditis eius considerabit.
[11] Ipse palam faciet disciplinam doctrinae suae
et in lege testamenti Domini gloriabitur.
[12] Collaudabunt multi sapientiam eius,
et usque in saeculum non delebitur.
[13] Non recedet memoria eius,
et nomen eius requiretur a generatione in generationem;
[14] sapientiam eius enarrabunt gentes,
et laudem eius enuntiabit ecclesia.
[15] Si permanserit, nomen derelinquet plus quam mille,
et, si requieverit, proderit sibi.
[16] Adhuc meditabor et enarrabo;
ut luna die duodecimo repletus sum.
[17] Obaudite me, filii pii,
et quasi rosa plantata super rivos aquarum florebit caro vestra;
[18] quasi libanus odorem suavitatis habete,
[19] florete flores quasi lilium.

[39] [13] *Requiretur* – Lege « zetesetai » cum Gr mss.; La « vivet »; H deest

Date vocem et collaudate canticum
et benedicite Dominum in omnibus operibus suis.
20 Date nomini eius magnificentiam
et confitemini illi in laudatione eius
et in canticis labiorum et citharis;
et sic dicetis in confessione:
21 « Opera Domini universa bona valde,
et omne, quod praecepit, tempore suo erit! ».
Non est dicere: « Quid est hoc? » aut « Ad quid istud? »;
omnia enim in tempore suo conquirentur.
22 In verbo eius stetit aqua sicut congeries,
et in sermone oris illius exceptoria aquarum;
23 quoniam in praecepto ipsius placor fit,
et non est minoratio in salutare ipsius.
24 Opera omnis carnis coram illo,
et non est quidquam absconditum ab oculis eius.
25 A saeculo usque in saeculum respicit,
et nihil est mirabile in conspectu eius.
26 Non est dicere: « Quid est hoc! » aut « Ad quid istud? »;
omnia enim in usum suum creata sunt.
27 Benedictio illius quasi fluvius inundavit
28 et sicut cataclysmus aridam inebriavit.
Sic ira ipsius gentes, quae non exquisierunt eum, disperdet,
29 quomodo convertit aquas in salsuginem.
Viae illius sanctis directae sunt;
sic peccatoribus offensiones in ira eius.
30 Bona bonis creata sunt ab initio,
sic peccatoribus bona et mala.
31 Primum necessaria vitae hominum aqua, ignis et ferrum,
sal, lac et panis similagineus et mel
et sanguis uvae et oleum et vestimentum:
32 haec omnia sanctis in bona,
sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur.
33 Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt
et in furore suo confirmaverunt tormenta sua;
34 in tempore consummationis effundent virtutem
et furorem eius, qui fecit illos, placabunt:
35 ignis, grando, fames et mors,
omnia haec ad vindictam creata sunt;
36 bestiarum dentes et scorpii et serpentes
et romphaea vindicans in exterminium impios:

37 in mandatis eius gaudebunt
et super terram in necessitates praeparabuntur
et in temporibus suis non praeterient verbum.
38 Propterea ab initio confirmatus
et consiliatus sum et cogitavi et scriptis mandavi:
39 « Opera Domini omnia bona,
et omnem usum hora sua subministrabit ».
40 Non est dicere: « Hoc illo nequius est »:
omnia enim in tempore suo comprobabuntur.
41 Et nunc in omni corde et ore collaudate
et benedicite nomen Domini.

40 1 Occupatio magna creata est omnibus hominibus,
et iugum grave super filios Adam,
a die exitus de ventre matris eorum
usque in diem reditus in matrem omnium:
2 cogitationes eorum et timores cordis,
adinventio exspectationis, dies finitionis.
3 A residente super sedem gloriosam,
usque ad humiliatum in terra et cinere;
4 ab eo, qui portat hyacinthum et coronam,
usque ad eum, qui operitur lino crudo:
furor, zelus, tumultus, fluctuatio
et timor mortis et iracundia perseverans et contentio.
5 Et in tempore requiei in cubili
somnus noctis immutat scientiam eius.
6 Modicum tamquam nihil in requie,
et ab eo in somnis quasi in die laborat
7 conturbatus in visu cordis sui
tamquam qui evaserit a facie belli;
in tempore somni necessarii exsurrexit,
et admirans ad nullum timorem.
8 Cum omni carne ab homine usque ad pecus;
et super peccatores septuplum amplius:
9 ad haec mors, sanguis, contentio et romphaea,
oppressiones, fames et contritio et flagella.
10 Super iniquos creata sunt haec omnia,
et propter illos factus est cataclysmus.
11 Omnia, quae de terra sunt, in terram convertentur,
et omnia, quae de aquis sunt, in mare revertentur.
12 Omne munus corruptionis et iniquitas delebitur,
et fides in saeculum stabit.

13 Substantiae iniustorum sicut fluvius siccabuntur
et sicut tonitruum magnum in pluvia evanescent.
14 In aperiendo manus suas laetabitur,
sic praevaricatores in consummationem deficient.
15 Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos,
et radices immundae super cacumen petrae.
16 Viriditas super omnem aquam et ad oram fluminis,
ante omne fenum evelletur.
17 Gratia sicut paradisus in benedictionibus,
et eleemosyna in saeculum permanet.
18 Vita sibi sufficientis et operarii condulcabitur,
et super utrumque, eius qui inveniet thesaurum.
19 Filii et aedificatio civitatis confirmant nomen,
et super haec mulier immaculata computabitur.
20 Vinum et musica laetificant cor,
et super utraque dilectio sapientiae.
21 Tibiae et psalterium suavem faciunt melodiam,
et super utraque lingua suavis.
22 Gratiam et speciem desiderabit oculus,
et super haec virides sationes.
23 Amicus et sodalis in tempore convenientes,
et super utrosque mulier cum viro.
24 Fratres et adiutorium in tempore tribulationis,
et super utraque eleemosyna liberabit.
25 Aurum et argentum firmant pedem,
et super utrumque consilium acceptum habetur.
26 Facultates et virtutes exaltant cor,
et super haec timor Domini.
27 Non est in timore Domini minoratio,
et non est super eo inquirere adiutorium.
28 Timor Domini sicut paradisus benedictionis,
et super omnem gloriam obumbratio eius.
29 Fili, in tempore vitae tuae ne indigeas;
melius est enim mori quam indigere.
30 Vir respiciens in mensam alienam,
non est vita eius in computatione vitae.

[40] 16 *Viriditas* – Vertit Gr « achi » (« achei »), verbum Aegypt. et Copt. (Boh. « achi »), *herba palustris*, proprie *scirpus, iuncus*; H *'aḥû* (cfr. Gn 41, 2. 18; Is 19, 7 [Gr]: Iob 8, 11); H *qdmwt*, idem valet

Contaminat enim animam suam cibis alienis;
31 vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se.
32 In ore impudentis condulcabitur mendicatio,
et in ventre eius ignis ardebit.

41 1 O mors, quam amara est memoria tua
homini pacem habenti in substantiis suis,
2 viro quieto et, cuius viae directae sunt in omnibus,
et adhuc valenti accipere voluptatem!
3 O mors, bonum est iudicium tuum
homini indigenti et, qui minoratur viribus,
4 defecto aetate et, cui de omnibus cura est,
qui fiduciam amisit et perdidit patientiam!
5 Noli metuere iudicium mortis;
memento eorum, qui ante te fuerunt
et qui superventuri sunt tibi:
hoc iudicium a Domino omni carni,
6 et quid resistis beneplacito Altissimi?
Sive decem sive centum sive mille anni,
7 non est enim in inferno accusatio vitae.
8 Filii abominationum fiunt filii peccatorum,
et qui conversantur in sedibus impiorum;
9 filiorum peccatorum periet hereditas,
et cum semine illorum assiduitas opprobrii.
10 De patre impio queruntur filii,
quoniam propter illum sunt in opprobrio.
11 Vae vobis, viri impii,
qui dereliquistis legem Domini Altissimi!
12 Et, si nati fueritis, in maledictione nascemini;
et, si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.
13 Omnia, quae de terra sunt, in terram convertentur,
sic impii a maledicto in perditionem.
14 Luctus hominum in corpore ipsorum;
nomen autem impiorum non bonum delebitur.
15 Curam habe de bono nomine;
hoc enim magis permanebit tibi
quam mille thesauri pretiosi et magni:
16 bonae vitae numerus dierum,
bonum autem nomen permanebit in aevum.
17 Melior est homo, qui abscondit stultitiam suam,
quam homo, qui abscondit sapientiam suam.

Sapientia enim abscondita et thesaurus invisibilis,
quae utilitas in utrisque?
18 Disciplinam in pace conservate, filii;
19 verumtamen reveremini iudicium meum:
20 non est enim bonum omnem reverentiam observare,
et non omnis pudor probatus.
21 Erubescite a patre et a matre de fornicatione
et a praesidente et a potente de mendacio,
22 a principe et a iudice de delicto,
a synagoga et plebe de iniquitate,
23 a socio et amico de iniustitia
et de loco, in quo habitas, 24 de furto,
de veritate Dei et testamento,
de impositione cubiti super mensam
et a despectione dati et accepti,
25 a salutantibus de silentio,
a respectu mulieris fornicariae
et ab aversione vultus cognati
26 et ab auferendo partem et non restituendo
27 et a respiciendo mulierem alieni viri
et a curiositate in ancillam eius,
neque steteris ad lectum eius;
28 ab amicis de sermonibus improperii,
et, cum dederis, ne improperes;
42 1 et ab iteratione sermonis auditus
et a revelatione sermonis absconditi.
Et eris vere sine confusione
et invenies gratiam in conspectu omnium hominum.
Ne pro his omnibus confundaris,
ne accipias personam, ut delinquas:
2 de lege Altissimi et testamento
et de iudicio, iustificans impium,
3 de ratione sociorum et viatorum
et de datione hereditatis alienorum,
4 de aequalitate staterae et ponderum,
de acquisitione multorum et paucorum,
5 de pretio emptionis negotiatorum
et de multa disciplina filiorum
et servo pessimo latus sanguinare.
6 Super mulierem nequam bonum est signum;

7 ubi manus multae sunt, claude
et, quodcumque trades, numera et appende:
datum vero et acceptum omne describe.
8 De disciplina insensati et fatui
et de seniore, qui iudicatur de fornicatione;
et eris eruditus in veritate,
et probatus in conspectu omnium vivorum.
9 Filia patri est abscondita vigilia,
et sollicitudo eius aufert somnum:
in adulescentia sua, ne forte adulta efficiatur,
viro nuptum locata, ne odibilis fiat;
10 ne quando polluatur in virginitate sua
et in paternis suis gravida inveniatur;
ne forte viro desponsata transgrediatur
aut, cum eo commorata, ne sterilis inveniatur.
11 Super filiam immodestam confirma custodiam,
ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis,
in detractionem in civitate et obiectionem plebis,
et confundat te in multitudine populi.
12 Omni homini ne det speciem
et in medio mulierum non commoretur;
13 de vestimentis enim procedit tinea
et a muliere iniquitas mulieris.
14 Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens,
et mulier confundens in opprobrium.
15 Memor ero igitur operum Domini
et, quae vidi, annuntiabo:
in sermonibus Domini opera eius,
et factum est in voluntate sua iudicium.
16 Sol illuminans per omnia respexit,
et gloria Domini plenum est opus eius.
17 Non valent sancti Domini
enarrare omnia mirabilia eius.
Confirmavit Dominus exercitus suos
stabiliri coram gloria sua.
18 Abyssum et cor hominum investigavit
et in astutia eorum excogitavit.
19 Cognovit enim Dominus omnem scientiam
et inspexit in signum aevi
annuntians, quae praeterierunt et quae superventura sunt,
et revelans vestigia occultorum.

[20] Non praeterit illum omnis cogitatus,
et non abscondit se ab eo ullus sermo.
[21] Magnalia sapientiae suae ordinavit,
unicus est ante saeculum et usque in saeculum;
neque augetur [22] neque minuitur
et non eget alicuius consilio.
[23] Quam desiderabilia omnia opera eius,
et tamquam scintilla spectatu!
[24] Omnia haec vivunt et manent in saeculum,
et in omni necessitate omnia obaudiunt ei;
[25] omnia duplicia, unum contra unum,
et non fecit quidquam deficiens.
[26] Alterum alterius confirmat bonum;
et quis satiabitur videns gloriam eius?

43 [1] Gloria altitudinis firmamentum puritatis,
species caeli in visione gloriae.
[2] Sol in apparitione annuntians in processu:
vas admirabile, opus Excelsi.
[3] In meridiano suo exurit terram,
et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere?
Fornacem ventilans in operibus ardoris tripliciter,
[4] sol exurens montes, vapores igneos exsufflans
et refulgens radiis suis obcaecat oculos.
[5] Magnus Dominus, qui fecit illum
et sermonibus eius festinavit iter.
[6] Et luna stat in tempus suum,
in ostensionem temporis et signum aevi.
[7] A luna signum diei festi;
luminare, quod minuitur in consummatione.
[8] Mensis secundum nomen eius est,
crescens mirabiliter in consummatione.
[9] Vas castrorum in excelsis,
in firmamento caeli resplendens gloriose.
[10] Species caeli gloria stellarum,
mundum illuminans in excelsis Domini.
[11] In verbis Sancti stabunt iuxta praeceptum
et non deficient in vigiliis suis.
[12] Vide arcum et benedic eum, qui fecit illum;
valde speciosus est in splendore suo.

[42] [23] *Scintilla* – Cum Gr « spinthēros estin », H *nîṣôṣ* (cfr. Is 1, 31)

13 Gyravit caelum in circuitu gloriae suae,
manus Excelsi tetenderunt illum.
14 Imperio suo acceleravit nivem
et properat coruscationes iudicii sui.
15 Propterea aperti sunt thesauri,
et evolaverunt nebulae sicut aves.
16 In magnitudine sua firmavit nubes,
et confracti sunt lapides grandinis.
Vox tonitrui eius tremefacit terram,
17 in conspectu eius commovebuntur montes.
In voluntate eius aspirabit notus,
18 tempestas aquilonis et congregatio spiritus.
19 Et, sicut aves deponentes ad sedendum, aspergit nivem,
et, sicut locusta demergens, descensus eius:
20 pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus,
et super imbrem eius expavescet cor.
21 Gelu sicut salem effundet super terram,
et, dum gelaverit, fit tamquam cacumina tribuli.
22 Frigidus ventus aquilo flabit,
et gelabit crystallus super aquam;
super omnem congregationem aquarum requiescet,
et sicut lorica induet se aqua.
23 Devorabit montes et exuret desertum
et exstinguet viridem sicut ignis.
24 Medicina omnium in festinatione nebulae,
et ros obvians ab ardore hilarescet.
25 Cogitatione sua placavit abyssum
et plantavit in illa insulas.
26 Qui navigant mare, enarrant pericula eius,
et audientes auribus nostris admiramur.
27 Illic praeclara opera et mirabilia,
varia bestiarum genera et omnium pecorum et creatura belluarum.
28 Propter ipsum iter prosperat angelus eius,
et in sermone eius composita sunt omnia.
29 Multa dicemus et deficiemus verbis;
consummatio autem sermonum: « Ipse est omnia! ».
30 Glorificantes ad quid valebimus?
Ipse enim Magnus super omnia opera sua.
31 Terribilis Dominus et magnus vehementer,
et mirabilis potentia ipsius.

[43] La: 25a

32 Glorificantes Dominum exaltate, quantumcumque potueritis:
supervalebit enim adhuc,
et admirabilis magnificentia eius. (33)
34 Exaltantes eum replemini virtute;
ne laboretis, non enim pervenietis usquam.
35 Quis vidit eum et enarrabit?
Et quis magnificabit eum sicut est?
36 Multa abscondita sunt maiora his;
pauca enim vidimus operum eius.
37 Omnia autem Dominus fecit
et pie agentibus dedit sapientiam.

44 1 Laus patrum.
Laudemus viros gloriosos
et parentes nostros in generatione sua.
2 Multam gloriam fecit Dominus,
magnificentiam suam a saeculo.
3 Dominantes in potestatibus suis,
homines magni virtute
et prudentia sua praediti,
nuntiantes in prophetiis,
4 regentes populum in consiliis
et peritia scripturae populos;
verba sapientiae in disciplina eorum,
5 requirentes modos musicos
et narrantes carmina scripturarum;
6 homines divites innixi virtute,
pulchritudinis studium habentes,
pacificantes in domibus suis.
7 Omnes isti in generationibus gentis suae gloriam adepti sunt
et a diebus suis habentur in laudibus.
8 De illis nati sunt, qui reliquerunt nomen
narrandi laudes eorum.
9 Et sunt quorum non est memoria:
perierunt quasi qui non fuerint;
et nati sunt quasi non nati,
et filii ipsorum post ipsos.

[44] 6 Gr: « homines divites impendentes (secundum) suam substantiam »; Syr et H: « homines divites, innitentes super virtutem »
La: 6b

10 Sed hi viri misericordiae sunt,
quorum pietates non fuerunt in oblivione.
11 Cum semine eorum permanent,
bona hereditas, nepotes eorum,
12 et in testamentis stetit semen eorum;
13 et filii eorum propter illos.
Usque in aeternum manet semen eorum,
et gloria eorum non derelinquetur.
14 Corpora ipsorum in pace sepulta sunt,
et nomen eorum vivit in generationem et generationem;
15 sapientiam ipsorum narrent populi,
et laudem eorum nuntiet ecclesia.
16 Henoch placuit Deo et translatus est in paradisum,
ut det gentibus paenitentiam.
17 Noe inventus est perfectus iustus
et in tempore iracundiae factus est reconciliatio;
18 propter eum dimissum est reliquum terrae,
cum factum est diluvium:
19 testamenta saeculi posita sunt apud illum,
ne deleri posset diluvio omnis caro.
20 Abraham magnus pater multitudinis gentium,
et non est inventa macula in gloria eius;
qui conservavit legem Excelsi
et fuit in testamento cum illo.
21 In carne eius stare fecit testamentum,
et in tentatione inventus est fidelis.
22 Ideo iure iurando statuit illi
benedici gentes in semine eius,
crescere illum quasi terrae cumulum
23 et ut stellas exaltare semen eius
et hereditare illos a mari usque ad mare
et a Flumine usque ad terminos terrae.
24 Et in Isaac eodem modo statuit
propter Abraham patrem eius.
25 Benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus
et testamentum confirmavit super caput Iacob.
26 Agnovit eum in benedictionibus suis
et dedit illi hereditatem
et divisit illi partem in tribubus duodecim.
27 Et eduxit ex illo hominem misericordiae
invenientem gratiam in oculis omnis carnis,

[44] La: 16 addit *in paradisum*

45 1 dilectum a Deo et hominibus
Moysen, cuius memoria in benedictione est.
2 Similem illum fecit in gloria sanctorum
et magnificavit eum in timore inimicorum
et in verbis suis signa acceleravit.
3 Glorificavit illum in conspectu regum
et ius dedit illi ad populum suum
et ostendit illi gloriam suam.
4 In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum
et elegit eum ex omni carne.
5 Auditam fecit illi vocem suam
et induxit illum in nubem;
6 et dedit illi coram praecepta
et legem vitae et disciplinae,
docere Iacob testamentum suum
et iudicia sua Israel.
7 Excelsum fecit Aaron sanctum similem ei,
fratrem eius de tribu Levi.
8 Statuit illum in testamentum aeternum
et dedit illi sacerdotium gentis,
et beatificavit illum in gloria
9 et circumcinxit eum zona gloriae.
Et induit eum perfecto decore
et coronavit eum in vasis virtutis:
10 femoralia et tunicam et umerale posuit ei
et cinxit illum tintinnabulis aureis,
malis granatis plurimis in gyro,
11 ut daret sonitum in incessu suo,
auditum faceret sonitum in templo
in memoriam filiis gentis suae.
12 Stola sancta auro et hyacintho et purpura,
opus textile rationale iudicii et cingulum,
13 tortum coccum opere artificis,
gemmae pretiosae super rationale
in ligatura auri, opere lapidarii sculptis,
in memoriam cum scriptura sculpta
secundum numerum tribuum Israel.
14 Corona aurea super mitram eius,
lamina cum signo sanctitatis, gloria honoris,
opus virtutis et desideria oculorum, perfecta pulchritudo.

[45] 7-27 *Aaron* – Pericope de Aaron fere ad textum Hebraicum accommodata est

15 Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia in sempiternum;
16 non induet illa alienigena aliquis,
sed tantum filii ipsius soli
et nepotes eius per omne tempus.
17 Sacrificium ipsius consumitur
igne cotidie iuge bis.
18 Complevit Moyses manus eius
et unxit illum oleo sancto.
19 Factum est illi in testamentum aeternum
et semini eius sicut dies caeli:
ministrare illi et fungi sacerdotio
et benedicere populum suum in nomine eius.
20 Ipsum elegit ab omni vivente
offerre sacrificium Deo, incensum et adipes
et incendere bonum odorem et memoriale
et placare pro populo suo.
21 Et dedit illi in praeceptis suis potestatem,
in testamentis iudiciorum:
docere Iacob testimonia
et in lege sua lucem dare Israel.
22 Quia contra illum steterunt alieni,
et propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto,
qui erant cum Dathan et Abiram,
et congregatio Core in iracundia furoris sui.
23 Vidit Dominus Deus, et non placuit illi,
et consumpti sunt in impetu iracundiae eius.
24 Fecit illis monstra
et consumpsit illos in flamma ignis.
25 Et addidit Aaron gloriam
et dedit illi hereditatem
et primitias frugum terrae divisit illi.
26 Panem ipsis in primis paravit in satietatem,
nam et sacrificia Domini edent,
quae dedit illi et semini eius.
27 Ceterum in terra gentis non hereditabit,
et pars non est illi in gente:
ipse est enim pars eius et hereditas.
28 Et Phinees filius Eleazari tertius in gloria est,
zelando timorem Domini;
29 et stetit in ruptura pro gente,
in bonitate et alacritate animae suae placuit Deo pro Israel.

30 Ideo statuit illi testamentum pacis,
principem sanctorum et gentis suae,
ut sit illi et semini eius
sacerdotii dignitas in aeternum.
31 Et testamentum David regi filio Iesse de tribu Iudae,
hereditas viri coram gloria eius,
hereditas Aaron et semini eius.
Det vobis sapientiam in cor vestrum
iudicare gentem suam in iustitia,
ne abolerentur bona ipsorum,
et gloria ipsorum in generationes aeternas.

46 1 Fortis in bello Iesus filius Nun,
successor Moysi in prophetis,
qui fuit secundum nomen suum
2 maximus in salutem electorum Dei,
qui vindicet in insurgentes hostes,
ut heredem faciat Israel.
3 Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas
et iactando contra civitatem acinacem!
4 Quis ante illum restitit?
Nam bella Domini ipse perduxit.
5 An non in manu eius impeditus est sol,
et una dies facta est quasi duo?
6 Invocavit Altissimum potentem
in oppugnando inimicos undique;
et audivit illum magnus Dominus
in saxis grandinis virtutis valde fortis.
7 Impetum fecit contra gentem hostilem
et in descensu perdidit contrarios,
8 ut cognoscant gentes armaturam eius,
quia contra Deum bellum eorum est:
etenim secutus est a tergo Potentis.
9 Et in diebus Moysi misericordiam fecit,
ipse et Chaleb filius Iephonne,
stare contra congregationem,
prohibere gentem a peccatis
et perfringere murmur malitiae.
10 Ideo et ipsi duo liberati sunt
a numero sescentorum milium peditum,
ut inducerent illos in hereditatem,
in terram, quae manat lac et mel.

11 Et dedit Dominus ipsi Chaleb fortitudinem,
et usque in senectutem permansit illi,
ut ascenderet in excelsum terrae locum;
et semen ipsius obtinuit hereditatem,
12 ut viderent omnes filii Israel
quia bonum est obsequi Domino.
13 Et iudices singuli suo nomine,
quorum non est corruptum cor,
qui non aversi sunt a Domino:
14 sit memoria illorum in benedictione,
et ossa eorum pullulent de loco suo,
15 et nomen eorum renovet
filiis illorum sanctorum virorum.
16 Dilectus a Domino suo Samuel
propheta Domini instituit imperium
et unxit principes in gente sua.
17 In lege Domini congregationem iudicavit,
et visitavit Deus Iacob,
et in fide sua probatus est propheta;
18 et cognitus est in verbis suis fidelis in visione.
19 Et invocavit Dominum omnipotentem,
in oppugnando hostes circumstantes undique,
in oblatione agni lactentis.
20 Et intonuit de caelo Dominus
et in sonitu magno auditam fecit vocem suam
21 et contrivit principes Tyriorum
et omnes duces Philisthim.
22 Et ante tempus dormitionis aeternae
testimonium praebuit in conspectu Domini et christi eius:
« Pecunias et usque ad calceamenta
ab omni carne non accepi »;
et non accusavit illum homo.
23 Et, postquam dormivit, prophetavit
et notum fecit regi et ostendit illi finem vitae suae
et exaltavit vocem suam de terra in prophetia
ad delendam impietatem gentis.

47 1 Post hunc surrexit Nathan
propheta in diebus David.
2 Et quasi adeps separatus a sacrificio salutari,
sic David a filiis Israel.

3 Cum leonibus lusit quasi cum agnis
et in ursis similiter fecit, sicut in agnis ovium.
4 In iuventute sua numquid non occidit gigantem
et abstulit opprobrium de gente?
5 In agitando manu fundam
deiecit exsultationem Goliath.
6 Nam invocavit Dominum altissimum,
et dedit in dextera eius virtutem
tollere hominem fortem in bello
et exaltare cornu gentis suae.
7 Sic de decem milibus glorificaverunt eum
et laudaverunt eum in benedictionibus Domini,
in offerendo illi coronam gloriae.
8 Contrivit enim inimicos undique
et humiliavit Philisthim contrarios,
usque in hodiernum diem contrivit cornu ipsorum.
9 In omni opere suo dedit confessionem
Sancto et Excelso in verbo gloriae;
10 de omni corde suo laudavit Dominum
et dilexit Deum, qui fecit illum.
11 Et stare fecit cantores contra altare
et in sono eorum dulces fecit modos.
12 Dedit in celebrationibus decus
et ornavit tempora usque ad consummationem anni,
dum laudarent nomen sanctum Domini,
et ante mane resonaret sanctuarium.
13 Dominus purgavit peccata ipsius
et exaltavit in aeternum cornu eius
et dedit illi testamentum regni
et sedem gloriae in Israel.
14 Post ipsum surrexit filius sensatus,
et propter illum habitavit in securitate.
15 Salomon imperavit in diebus pacis;
cui Deus requiem dedit in circuitu,
ut conderet domum in nomine suo
et pararet sanctuarium in sempiternum.
Quemadmodum eruditus es in iuventute tua
16 et impletus es quasi flumen sapientia!
Terram retexit anima tua,
17 et replesti eam in comparationibus aenigmatum.
Ad insulas longe divulgatum est nomen tuum,
et dilectus es in pace tua.

18 In cantilenis et proverbiis
et comparationibus et interpretationibus
te miratae sunt terrae.
19 In nomine Domini Dei,
cui est cognomen Deus Israel,
20 collegisti quasi orichalcum aurum
et ut plumbum cumulasti argentum.
21 Sed reclinasti femora tua mulieribus,
subiugatus es in corpore tuo.
22 Dedisti maculam in gloria tua
et profanasti semen tuum,
inducens iracundiam ad liberos tuos
et ingemiscere faciens super stultitia tua,
23 ut fieret imperium bipartitum,
et ex Ephraim inciperet imperium infidele.
24 Deus autem non derelinquet misericordiam suam
et non corrumpet nec delebit verba sua
neque perdet a stirpe nepotes electi sui
et semen eius, qui diligit Dominum, non corrumpet.
25 Dedit autem reliquum Iacob
et David de ipso stirpem.
26 Et finem habuit Salomon cum patribus suis
27 et dereliquit post se de semine suo
gentis stultitiam 28 et imminutum prudentia,
Roboam, qui avertit gentem consilio suo.
29 Et Ieroboam filius Nabat, qui peccare fecit Israel
et dedit viam peccandi Ephraim;
et plurima redundaverunt peccata ipsorum valde,
30 ita ut expelleret illos a terra sua.
31 Et exquisierunt omnes nequitias,
usque dum perveniret super illos vindicta.

48 1 Et surrexit Elias propheta quasi ignis,
et verbum ipsius quasi facula ardebat.
2 Qui induxit in illos famem
et zelo suo paucos fecit eos.
3 Verbo Domini continuit caelum
et deiecit de caelo ignem ter.
4 Quam amplificatus es, Elias, in mirabilibus tuis!
Et quis potest similiter gloriari tibi?

5 Qui suscitasti mortuum de sorte mortis
ab inferis in verbo Domini.
6 Qui deiecisti reges ad perniciem
et gloriosos de lecto suo
et confregisti facile potentiam ipsorum;
7 qui audis in Sinai indicium
et in Horeb iudicia vindictae.
8 Qui ungis reges ad retributionem
et prophetas facis successores post te;
9 qui receptus es in turbine ignis
et in curru equorum igneorum;
10 qui scriptus es paratus in tempora
lenire iracundiam Domini ante furorem,
convertere cor patris ad filium
et restituere tribus Iacob.
11 Beati sunt, qui te viderunt
et in amicitia tua dormierunt!
12 Nam et nos vita quidem vivemus,
post mortem autem non erit tale nomen nostrum.
13 Elias quidem in turbine tectus est,
et in Eliseo completus est spiritus eius.
In diebus suis non pertimuit principem,
et potentia nemo vicit illum;
14 nec superavit illum verbum aliquod,
et mortuum prophetavit corpus eius.
15 In vita sua fecit monstra
et in morte mirabilia operatus est.
16 In omnibus istis non paenituit populum,
et non recesserunt a peccatis suis,
usque dum eiecti sunt de terra sua
et dispersi sunt in omnem terram;
17 et relicta est gens perpauca,
et princeps in domo David.
18 Quidam ipsorum fecerunt, quod placeret Deo;
alii autem multiplicaverunt peccata.
19 Ezechias munivit civitatem suam
et induxit in medium ipsius aquam
et fodit ferro rupem
et aedificavit ad aquam puteum.

[48] La: 6

20 In diebus ipsius ascendit Sennacherib
et misit Rabsacen et discessit,
et sustulit manum suam in Sion
et superbus factus est in exaltatione sua.
21 Tunc mota sunt corda et manus ipsorum,
et doluerunt quasi parturientes mulieres
22 et invocaverunt Dominum misericordem
et expandentes manus suas extulerunt ad eum,
et Sanctus audivit cito vocem ipsorum.
23 Non est commemoratus peccatorum illorum,
neque dedit illos inimicis suis,
sed purgavit eos in manu Isaiae sancti prophetae;
24 percussit castra Assyriorum
et contrivit illos angelus eius.
25 Nam fecit Ezechias quod placuit Deo
et fortiter ivit in via David patris sui,
quam mandavit illi Isaias propheta,
magnus et fidelis in visione sua.
26 In diebus ipsius retro rediit sol,
et addidit regi vitam.
27 Spiritu magno vidit ultima
et consolatus est lugentes in Sion;
usque in sempiternum ostendit futura
28 et abscondita, antequam evenirent.

49 1 Memoria Iosiae in compositionem odoris
facta opere pigmentarii;
2 in omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria
et ut musica in convivio vini.
3 Ipse est directus divinitus in paenitentia gentis
et tulit abominationes impietatis;
4 et gubernavit ad Dominum cor suum
et in diebus peccatorum corroboravit pietatem.
5 Praeter David et Ezechiam et Iosiam,
omnes peccatum commiserunt;
6 nam reliquerunt legem Altissimi reges Iudae
et contempserunt timorem Dei;
7 dederunt enim regnum suum aliis
et gloriam suam alienae genti;

[48] La: 23ab

8 incenderunt electam sanctuarii civitatem
et desertas fecerunt vias ipsius in manu Ieremiae.
9 Nam male tractaverunt illum,
ipse autem a ventre matris consecratus est propheta
evertere et eruere et perdere
et iterum aedificare et plantare et renovare.
10 Ezechiel, qui vidit visionem gloriae,
quam ostendit illi in curru cherubim.
11 Nam et commemoratus est inimicorum in imbre
et benefacere illis, qui ostenderunt rectas vias.
12 Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo;
nam corroboraverunt Iacob
et redemerunt eos in fide virtutis.
13 Quomodo amplificemus Zorobabel?
Nam et ipse quasi signum in dextera manu;
14 sic et Iesua filius Iosedec.
Qui in diebus suis aedificaverunt domum
et exaltaverunt templum sanctum Domino
paratum in gloriam sempiternam.
15 Et Nehemias: in memoria multi temporis,
qui erexit nobis muros eversos
et stare fecit portas et seras:
qui erexit domos nostras.
16 Nemo creatus est in terra qualis Henoch;
nam et ipse assumptus est a terra.
17 Neque ut Ioseph natus est homo,
princeps fratrum, firmamentum gentis;
18 et ossa ipsius visitata sunt
et post mortem prophetaverunt.
19 Seth et Sem apud homines gloriam adepti sunt
et super omnem animam in origine Adam.

50 1 Simon, Oniae filius, sacerdos magnus,
qui in vita sua suffulsit domum
et in diebus suis corroboravit templum.
2 Templi etiam altitudo ab ipso fundata est,
substructura elata parietis templi.
3 In diebus ipsius excisa est piscina aquarum,
lacus, quasi maris superficies eius.

[49] La: 18b

4 Qui curavit gentem suam a latrone
et firmavit eam ab obsidione.
5 Quam gloriosus apparuit, cum prospiceret e tabernaculo
in egressu domus velamenti!
6 Quasi stella matutina in medio nebulae
et quasi luna plena in diebus festi
7 et quasi sol refulgens super templum Dei.
8 Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriae
et quasi flos rosarum in diebus vernis
et quasi lilia, quae sunt in transitu aquae,
et quasi flos Libani in diebus aestatis;
9 quasi ignis effulgens et tus ardens in igne,
10 quasi vas auri solidum
ornatum omni lapide pretioso,
11 quasi oliva pullulans fructibus
et cupressus in nubes se extollens,
in accipiendo ipsum stolam gloriae
et vestiri eum in consummationem magnificentiae.
12 In ascensu altaris sancti,
cum gloriam daret peribolo sanctuarii
13 et acciperet partes de manu sacerdotum,
et ipse stans iuxta aram,
et circa illum corona fratrum,
quasi plantatio cedri in monte Libano,
14 sic circa illum steterunt quasi rami palmae
omnes filii Aaron in gloria sua.
15 Oblatio autem Domini in manibus ipsorum
coram omni synagoga Israel,
et consummatione fungens in ara,
ordinans oblationem Omnipotentis.
16 Porrexit manum suam in libatione
et libavit de sanguine uvae;
17 effudit in fundamento altaris
odorem divinum excelso Principi.
18 Tunc exclamaverunt filii Aaron,
in tubis productilibus sonuerunt
et auditam fecerunt vocem magnam.
in memoriam coram Deo altissimo.
19 Tunc omnis populus simul properaverunt
et ceciderunt in faciem super terram
adorare Dominum Deum suum
et dare preces omnipotenti Deo excelso.

20 Et laudaverunt psallentes in vocibus suis,
et magnus resonabat cantus suavitatis plenus.
21 Et rogavit populus Dominum excelsum in prece coram Misericorde,
usque dum perfectus est honor Domini;
et munus suum perfecerunt.
22 Tunc descendens manus suas extulit
in omnem congregationem filiorum Israel
dare benedictionem Domini in labiis suis
et in nomine ipsius gloriari;
23 et iteraverunt adorationem suam,
ut acciperent benedictionem Altissimi.
24 Et nunc benedicite Deum omnium,
qui magna facit in omni terra,
exaltans dies nostros a ventre matris nostrae
et faciens nobiscum secundum suam misericordiam.
25 Det nobis iucunditatem cordis
et fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos;
26 credere Israel nobiscum esse Dei misericordiam,
ut liberet nos in diebus nostris.
27 Duas gentes odit anima mea,
tertia autem non est quidem gens:
28 qui sedent in monte Seir et Philisthim
et stultus populus, qui habitat in Sichimis.
29 Doctrinam sapientiae et disciplinae
scripsit in codice isto Iesus filius Sirach, Ierosolymita,
qui effudit sapientiam de corde suo.
30 Beatus, qui in istis versatur sermonibus;
qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper.
31 Si enim haec fecerit, ad omnia valebit,
quia timor Domini vestigium eius est.

51 1 Oratio Iesu filii Sirach.
« Confitebor tibi, Domine rex;
et collaudabo te Deum salvatorem meum.
2 Confitebor nomini tuo,
quoniam adiutor et protector factus es mihi
3 et liberasti corpus meum a perditione,
a laqueo linguae iniquae
et a labiis operantium mendacium,
et in conspectu insurgentium factus es mihi adiutor.

4 Et liberasti me,
secundum magnitudinem misericordiae et nominis tui,
a laqueis praeparatis ad escam,
5 de manibus quaerentium animam meam
et de multis tribulationibus, quae circumdederunt me,
6 a pressura flammae, quae circumdedit me,
et de medio ignis, ubi non sum aestuatus;
7 de altitudine ventris inferi
et a lingua coinquinata et a verbo mendacii,
a iaculo linguae iniustae.
8 Appropinquavit usque ad mortem anima mea,
9 et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum.
10 Circumdederunt me undique, et non erat qui adiuvaret;
respiciens eram ad adiutorium hominum, et non erat.
11 Memoratus autem sum misericordiae tuae, Domine,
et operationis tuae, quae a saeculo est,
12 quoniam eruis sustinentes te, Domine,
et liberas eos de manibus iniquorum.
13 Exaltavi de terra supplicationem meam
et pro morte defluente deprecatus sum.
14 Invocavi Dominum: « Pater meus es tu,
ne derelinquas me in die tribulationis meae
et in tempore superborum sine adiutorio.
15 Laudabo nomen tuum assidue
et collaudabo illud in confessione ».
Et exaudita est oratio mea.
16 Et liberasti me de perditione
et eripuisti me de tempore iniquo.
17 Propterea confitebor et laudem dicam tibi
et benedicam nomini Domini.
18 Cum adhuc iunior essem, priusquam oberrarem,
quaesivi sapientiam palam in oratione mea;
19 ante templum postulabam pro illa
et usque in novissimis inquiram eam,
et effloruit tamquam praecox uva.
20 Laetatum est cor meum in ea,
ambulavit pes meus iter rectum;
a iuventute mea investigabam eam.
21 Inclinavi modice aurem meam et excepi illam
22 et multam inveni mihimetipsi sapientiam
et multum profeci in ea:
23 danti mihi sapientiam dabo gloriam.

24 Consiliatus sum enim, ut facerem illam;
et quaesivi bonum et non confundar.
25 Colluctata est anima mea in illa,
et in faciendo legem diligens fui.
26 Manus meas extendi in altum
et incognoscibilia eius intellexi.
27 Animam meam direxi ad illam
et in purificatione inveni eam.
28 Possedi cum ipsa cor ab initio;
propter hoc non derelinquar.
29 Venter meus conturbatus est quaerendo illam;
propterea bonam possedi possessionem.
30 Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam,
et in ipsa laudabo eum.
31 Appropiate ad me, indocti,
et congregate vos in domo disciplinae.
32 Quid adhuc retardatis in his,
dum animae vestrae sitiunt vehementer?
33 Aperui os meum et locutus sum:
« Comparate vobis sine argento
34 et collum vestrum subicite iugo,
et suscipiat anima vestra disciplinam:
in proximo est enim invenire eam.
35 Videte oculis vestris quia modicum laboravi
et inveni mihi multam requiem.
36 Assumite disciplinam in multo numero argenti
et copiosum aurum possidete in ea.
37 Laetetur anima vestra in misericordia eius,
et non confundemini in laude ipsius.
38 Operamini opus vestrum ante tempus,
et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo ».

[51] 32 *Retardatis* – Cum Gr « hystereite »; HS « indigetis », ex altera connotatione eiusdem verbi

LIBER ISAIAE

1 1 Visio Isaiae filii Amos, quam vidit super Iudam et Ierusalem
in diebus Oziae, Ioatham, Achaz, Ezechiae regum Iudae.

2 Audite, caeli, et auribus percipe, terra,
quoniam Dominus locutus est:
« Filios enutrivi et exaltavi,
ipsi autem spreverunt me.
3 Cognovit bos possessorem suum,
et asinus praesepe domini sui;
Israel non cognovit,
populus meus non intellexit ».
4 Vae genti peccatrici,
populo gravi iniquitate,
semini nequam, filiis sceleratis!
Dereliquerunt Dominum,
blasphemaverunt Sanctum Israel,
abalienati sunt retrorsum.
5 Super quo percutiemini vos ultra,
addentes praevaricationem?
Omne caput languidum,
et omne cor maerens.
6 A planta pedis usque ad verticem
non est in eo sanitas;
vulnus et livor et plaga tumens
non est circumligata
nec curata medicamine neque fota oleo.
7 Terra vestra deserta,
civitates vestrae succensae igni;
regionem vestram coram vobis alieni devorant,
et desolabitur sicut in vastitate hostili.
8 Et derelinquetur filia Sion
ut umbraculum in vinea,
sicut tugurium in cucumerario,
sicut civitas, quae obsessa est.
9 Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen,
quasi Sodoma fuissemus
et quasi Gomorra similes essemus.

[1] 9 *Semen* – Omittitur cum Gr, Syr et Vg *kim'āṭ* = *sicut parvum*, id est « omnino parvum »

10 Audite verbum Domini,
principes Sodomorum;
percipite auribus legem Dei nostri,
populus Gomorrae.
11 « Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum?,
dicit Dominus.
Plenus sum holocaustis arietum
et adipe pinguium;
et sanguinem vitulorum
et agnorum et hircorum nolui.
12 Cum veneritis ante conspectum meum,
quis quaesivit haec de manibus vestris,
ut ambularetis in atriis meis?
13 Ne afferatis ultra sacrificium vanum;
abominatio mihi incensum,
neomenia et sabbatum et conventus;
non feram scelus cum coetu sollemni;
14 calendas vestras et sollemnitates vestras odivit anima mea,
facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens.
15 Et cum extenderitis manus vestras,
avertam oculos meos a vobis;
et cum multiplicaveritis orationem,
non exaudiam:
manus enim vestrae sanguine plenae sunt.
16 Lavamini, mundi estote,
auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis;
quiescite agere perverse,
17 discite benefacere:
quaerite iudicium, subvenite oppresso,
iudicate pupillo, defendite viduam.
18 Et venite, et iudicio contendamus,
dicit Dominus.
Si fuerint peccata vestra ut coccinum,
quasi nix dealbabuntur;
et, si fuerint rubra quasi vermiculus,
velut lana erunt.
19 Si volueritis et audieritis,
bona terrae comedetis;
20 quod si nolueritis et me ad iracundiam provocaveritis,
gladius devorabit vos,
quia os Domini locutum est ».

21 Quomodo facta est meretrix
civitas fidelis, plena iudicii?
Iustitia habitavit in ea,
nunc autem homicidae.
22 Argentum tuum versum est in scoriam,
vinum tuum mixtum est aqua;
23 principes tui infideles, socii furum:
omnes diligunt munera, sequuntur retributiones,
pupillo non iudicant, et causa viduae non ingreditur ad illos.
24 Propter hoc ait Dominus, Deus exercituum, Fortis Israel:
« Heu, consolabor super hostibus meis
et vindicabor de inimicis meis.
25 Et convertam manum meam ad te
et excoquam ad purum scoriam tuam
et auferam omne stannum tuum.
26 Et restituam iudices tuos, ut fuerunt prius,
et consiliarios tuos sicut antiquitus;
post haec vocaberis Civitas iustitiae, Urbs fidelis ».
27 Sion in iudicio redimetur
et, qui in ea reversi sunt, in iustitia.
28 Erit autem ruina scelestis et peccatoribus simul;
et, qui dereliquerunt Dominum, consumentur.
29 Confundemini enim terebinthis, in quibus delectati estis,
et erubescetis super hortis, quos elegistis.
30 Nam eritis velut quercus, defluentibus foliis,
et velut hortus absque aqua;
31 et erit fortitudo vestra ut favilla stuppae,
et opus eius quasi scintilla,
et succendetur utrumque simul, et non erit qui exstinguat.

2 1 Verbum, quod vidit Isaias filius Amos super Iudam et Ierusalem.
2 Et erit in novissimis diebus
praeparatus mons domus Domini in vertice montium,
et elevabitur super colles;
et fluent ad eum omnes gentes.
3 Et ibunt populi multi et dicent:
« Venite, et ascendamus ad montem Domini,
ad domum Dei Iacob,

[1] 29 *Confundemini* – Lege cum Targ et nonnullis mss Hebraicis *têbōšû*; TM « confundentur »

ut doceat nos vias suas,
et ambulemus in semitis eius »;
quia de Sion exibit lex,
et verbum Domini de Ierusalem.
4 Et iudicabit gentes
et arguet populos multos;
et conflabunt gladios suos in vomeres
et lanceas suas in falces;
non levabit gens contra gentem gladium,
nec exercebuntur ultra ad proelium.
5 Domus Iacob, venite,
et ambulemus in lumine Domini.
6 Proiecisti enim populum tuum, domum Iacob,
quia repleti sunt hariolis orientalibus
et augures habuerunt ut Philisthim
et manus alienis porrigunt.
7 Repleta est terra eius argento et auro,
et non est finis thesaurorum eius;
8 et repleta est terra eius equis,
et innumerabiles quadrigae eius;
et repleta est terra eius idolis:
opus manuum suarum adoraverunt,
quod fecerunt digiti eorum.
9 Et incurvavit se homo,
et humiliatus est vir:
ne dimittas eis.
10 Ingredere in petram, abscondere in pulvere
a facie timoris Domini et a gloria maiestatis eius.
11 Oculi sublimes hominis humiliabuntur,
et incurvabitur altitudo virorum;
exaltabitur autem Dominus solus in die illa.
12 Quia dies Domini exercituum
super omnem superbum et excelsum
et super omnem arrogantem, et humiliabitur;
13 et super omnes cedros Libani sublimes et erectas
et super omnes quercus Basan
14 et super omnes montes excelsos
et super omnes colles elevatos

[2] [6] *Hariolis orientalibus* – Lege *qōsᵉmîm miqqedem*; TM « ab oriente »
Et manus – Lege *ûbidê*; TM « et filiis (alienorum) »

15 et super omnem turrim excelsam
et super omnem murum munitum
16 et super omnes naves Tharsis
et super omnia navigia pulchra.
17 Et incurvabitur sublimitas hominum,
et humiliabitur altitudo virorum;
et elevabitur Dominus solus in die illa,
18 et idola penitus conterentur.
19 Et introibunt in speluncas petrarum
et in voragines terrae
a facie formidinis Domini et a gloria maiestatis eius,
cum surrexerit percutere terram.

20 In die illa proiciet homo idola sua argentea et simulacra sua
aurea, quae fecerat sibi, ut adoraret, ad talpas et vespertiliones. 21 Et
ingredietur scissuras petrarum et cavernas saxorum a facie formi-
dinis Domini et a gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere
terram. 22 Quiescite ergo ab homine, cuius spiritus in naribus eius.
Quanti enim aestimabitur ipse?

3 1 Ecce enim Dominator, Dominus exercituum,
aufert a Ierusalem et a Iuda robur et praesidium,
omne robur panis et omne robur aquae,
2 fortem et virum bellatorem,
iudicem et prophetam et hariolum et senem,
3 principem super quinquaginta et honorabilem vultu
et consiliarium et sapientem magum
et prudentem incantatorem.
4 Et dabo pueros principes eorum;
et infantes dominabuntur eis.
5 Et irruet populus, vir ad virum,
unusquisque ad proximum suum:
tumultuabitur puer contra senem,
et ignobilis contra nobilem.
6 Apprehendet enim vir fratrem suum
in domo patris sui:
« Vestimentum tibi est,
princeps esto noster,
ruina autem haec sub manu tua ».
7 Clamabit in die illa dicens:
« Non sum medicus,
et in domo mea non est panis neque vestimentum;
nolite constituere me principem populi ».

8 Ruit enim Ierusalem, et Iudas concidit,
quia lingua eorum et adinventiones eorum contra Dominum,
ut provocarent oculos maiestatis eius.
9 Procacitas vultus eorum accusat eos,
et peccatum suum quasi Sodoma praedicaverunt nec absconderunt;
vae animae eorum,
quoniam reddita sunt eis mala!
10 Dicite iusto: « Bene! »,
quoniam fructum adinventionum suarum comedet.
11 Vae impio in malum:
retributio enim manuum eius fiet ei!
12 Populum meum opprimit infans,
et mulieres dominantur ei.
Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt
et viam gressuum tuorum dissipant.
13 Surgit ad arguendum Dominus
et stat ad iudicandos populos.
14 Dominus ad iudicium veniet
cum senibus populi sui et principibus eius:
« Vos enim depasti estis vineam,
et rapina pauperis in domibus vestris.
15 Quare atteritis populum meum
et facies pauperum commolitis? »,
dicit Dominus, Deus exercituum.
16 Et dixit Dominus:
« Pro eo quod elevatae sunt filiae Sion
et ambulaverunt extento collo et nutibus oculorum,
parvis passibus incedebant
et catenulis pedum tinniebant,
17 decalvabit Dominus verticem filiarum Sion
et Dominus crinem earum nudabit ».
18 In die illa auferet Dominus
ornamentum calceamentorum et torques
19 et lunulas et inaures
et armillas et mitras,
20 discriminalia et periscelidas
et fascias et olfactoriola
21 et anulos et ornamenta narium,
22 mutatoria et palliola
et linteamina et marsupia,
23 specula et sindones
et vittas et pallia.

24 Et erit pro suavi odore foetor,
et pro zona funiculus,
et pro crispante crine calvitium,
et pro fascia pectorali cilicium,
stigma pro pulchritudine.
25 Viri tui gladio cadent,
et fortes tui in proelio,
26 et maerebunt atque lugebunt portae eius,
et desolata in terra sedebit.

4 1 Et apprehendent septem mulieres
virum unum in die illa dicentes:
« Panem nostrum comedemus
et vestimentis nostris operiemur,
tantummodo vocetur nomen tuum super nos:
aufer opprobrium nostrum ».
2 In die illa erit germen Domini in splendorem et gloriam
et fructus terrae sublimis et exsultatio
his, qui salvati fuerint de Israel.
3 Et erit: omnis, qui relictus fuerit in Sion
et residuus in Ierusalem, sanctus vocabitur,
omnis, qui scriptus est ad vitam in Ierusalem.
4 Cum abluerit Dominus sordem filiarum Sion
et sanguinem Ierusalem laverit de medio eius
spiritu iudicii et spiritu ardoris,
5 et creabit Dominus super omnem locum montis Sion
et super coetum eius
nubem per diem
et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte:
super omnem enim gloriam protectio,
6 et tabernaculum erit in umbraculum diei ab aestu
et in securitatem et absconsionem a turbine et a pluvia.

5 1 Cantabo dilecto meo
canticum amici mei de vinea sua:
Vinea facta est dilecto meo
in colle pingui;
2 et saepivit eam
et lapides elegit ex illa
et plantavit in ea vites electas
et aedificavit turrim in medio eius

et torcular exstruxit in ea;
et exspectavit, ut faceret uvas,
et fecit labruscas.
3 Nunc ergo, habitator Ierusalem
et vir Iudae,
iudicate inter me et vineam meam.
4 Quid est quod debui ultra facere vineae meae
et non feci ei?
Cur exspectavi, ut faceret uvas,
et fecit labruscas?
5 Et nunc ostendam vobis
quid ego faciam vineae meae:
auferam saepem eius,
et erit in direptionem;
diruam maceriam eius,
et erit in conculcationem.
6 Et ponam eam desertam:
non putabitur et non fodietur,
et ascendent vepres et spinae;
et nubibus mandabo, ne pluant super eam imbrem.
7 Vinea enim Domini exercituum domus Israel est,
et vir Iudae germen eius delectabile;
et exspectavi, ut faceret iudicium, et ecce iniquitas,
et iustitiam, et ecce nequitia.
8 Vae, qui coniungunt domum ad domum
et agrum agro copulant usque ad terminum loci!
Numquid habitabitis vos soli in medio terrae?
9 In auribus meis iuravit Dominus exercituum:
« Certe domus multae desertae erunt,
grandes et pulchrae absque habitatore ».
10 Decem enim iugera vinearum facient laguncularn unam,
et triginta modii sementis facient modios tres.
11 Vae, qui consurgunt mane ad ebrietatem sectandam
et ad potandum usque ad vesperam,
ut vinum inflammet eos!
12 Cithara et lyra
et tympanum et tibia
et vinum in conviviis eorum,
et opus Domini non respiciunt,
nec opera manuum eius considerant.
13 Propterea captivus ductus est populus meus,

quia non habuit scientiam,
et nobiles eius interierunt fame,
et multitudo eius siti exaruit.
14 Propterea dilatavit infernus fauces suas
et aperuit os suum absque ullo termino;
et descendunt fortes Ierusalem, et populus eius,
et sublimes et tripudiantes in ea.
15 Et incurvabitur homo et humiliabitur vir,
et oculi sublimium deprimentur;
16 et exaltabitur Dominus exercituum in iudicio,
et Deus sanctus sanctificabitur in iustitia,
17 et pascentur agni iuxta ordinem suum velut in prato suo,
et alieni comedent in ruinis pinguium.
18 Vae, qui trahunt iniquitatem in funiculis vanitatis,
et quasi vinculum plaustri peccatum!
19 Qui dicunt: « Festinet,
et cito veniat opus eius, ut videamus;
et appropiet et veniat consilium Sancti Israel,
et sciemus illud! ».
20 Vae, qui dicunt malum bonum et bonum malum,
ponentes tenebras in lucem et lucem in tenebras,
ponentes amarum in dulce et dulce in amarum!
21 Vae, qui sapientes sunt in oculis suis
et coram ipsis prudentes!
22 Vae, qui potentes sunt ad bibendum vinum,
et viri fortes ad miscendam ebrietatem!
23 Qui absolvunt impium pro muneribus
et iustitiam iusti auferunt ab eo!
24 Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis,
et palea flamma consumitur,
sic radix eorum quasi tabes erit,
et flos eorum sicut putredo ascendet;
abiecerunt enim legem Domini exercituum
et eloquium Sancti Israel blasphemaverunt.
25 Ideo exarsit furor Domini in populum suum
et extendit manum suam super eum et percussit eum,
et conturbati sunt montes;
et facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearum.

[5] 23 *Iusti* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Syr, Gr et Vg *ṣaddîq*; TM « iustorum »

In his omnibus non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.
[26] Et levabit signum nationibus procul;
et sibilabit ad eum de finibus terrae;
et ecce festinus velociter veniet.
[27] Non est deficiens neque laborans in eo,
non dormitabit neque dormiet;
neque solvetur cingulum renum eius,
nec rumpetur corrigia calceamenti eius.
[28] Sagittae eius acutae et omnes arcus eius extenti;
ungulae equorum eius ut silex reputantur,
et rotae eius quasi impetus tempestatis.
[29] Rugitus eius ut leonis:
rugiet ut catuli leonum et frendet;
et arripiet praedam et in tuto collocabit,
et non erit qui eruat.
[30] Et sonabit super eum in die illa sicut sonitus maris.
Aspiciet in terram: et ecce tenebrae tribulationis,
et lux obtenebrata est in caligine eius.

6 [1] In anno, quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem
super solium excelsum et elevatum; et fimbriae eius replebant tem-
plum. [2] Seraphim stabant iuxta eum; sex alae uni et sex alae alteri:
duabus velabat faciem suam et duabus velabat pedes suos et duabus
volabat. [3] Et clamabat alter ad alterum et dicebat:
« Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus exercituum;
plena est omnis terra gloria eius ».

[4] Et commota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis, et
domus repleta est fumo.

[5] Et dixi:
« Vae mihi, quia perii!
Quia vir pollutus labiis ego sum
et in medio populi polluta labia habentis ego habito
et regem, Dominum exercituum, vidi oculis meis ».

[6] Et volavit ad me unus de seraphim, et in manu eius calculus,
quem forcipe tulerat de altari, [7] et tetigit os meum et dixit:
« Ecce tetigit hoc labia tua,
et auferetur iniquitas tua,
et peccatum tuum mundabitur ».

[8] Et audivi vocem Domini dicentis: « Quem mittam? Et quis ibit

nobis? ». Et dixi: « Ecce ego, mitte me ». 9 Et dixit: « Vade, et dices
populo huic:
" Audientes audite et nolite intellegere,
et videntes videte et nolite cognoscere ".
10 Pingue redde cor populi huius
et aures eius aggrava
et oculos eius excaeca,
ne forte videat oculis suis
et auribus suis audiat
et corde suo intellegat et convertatur
et sanetur ».
11 Et dixi: « Usquequo, Domine? ». Et dixit:
« Donec desolentur
civitates absque habitatore,
et domus sine homine,
et terra relinquatur deserta ».
12 Et longe adducet Dominus homines,
et magna erit desolatio in medio terrae;
13 et adhuc in ea decimatio,
et rursus excisioni tradetur
sicut terebinthus et sicut quercus,
in quibus deiectis manebit aliquid stabile.
Semen sanctum erit id quod steterit in ea.

7 1 Et factum est in diebus Achaz filii Ioatham filii Oziae regis
Iudae, ascendit Rasín rex Syriae et Phacee filius Romeliae rex Israel
in Ierusalem ad proeliandum contra eam; et non potuerunt debellare
eam. 2 Et nuntiaverunt domui David dicentes: « Requievit Syria
super Ephraim ». Et commotum est cor eius et cor populi eius, sicut
moventur ligna silvarum a facie venti. 3 Et dixit Dominus ad Isaiam:
« Egredere in occursum Achaz, tu et Seariasub (*id est Reliquiae
revertentur*) filius tuus, ad extremum aquaeductus piscinae superioris
in viam agri fullonis; 4 et dices ad eum; Vide, ut sileas; noli timere,
et cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium
istorum, ob ardorem irae Rasin et Syriae et filii Romeliae, 5 eo quod
consilium malum inierit contra te Syria, Ephraim et filius Romeliae
dicentes: 6 " Ascendamus ad Iudam et terrorem iniciamus ei et
avellamus eum ad nos et ponamus regem in medio eius filium
Tabeel " ».

[6] 11 *Relinquatur* – Lege cum Gr et Vg *tiššā'ēr*; TM « devastetur »

7 Haec dicit Dominus Deus:
« Non stabit et non erit!
8 Caput enim Syriae Damascus,
et caput Damasci Rasin;
et adhuc sexaginta et quinque anni,
et desinet Ephraim esse populus;
9 et caput Ephraim Samaria,
et caput Samariae filius Romeliae.
Si non credideritis, non permanebitis ».

10 Et adiecit Dominus loqui ad Achaz dicens: 11 « Pete tibi signum
a Domino Deo tuo in profundum inferni sive in excelsum supra ».
12 Et dixit Achaz: « Non petam et non tentabo Dominum ». 13 Et
dixit: « Audite ergo, domus David; numquid parum vobis est mole-
stos esse hominibus, quia molesti estis et Deo meo? 14 Propter hoc
dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce, virgo concipiet et pariet
filium et vocabit nomen eius Emmanuel; 15 butyrum et mel comedet,
ut ipse sciat reprobare malum et eligere bonum. 16 Quia antequam
sciat puer reprobare malum et eligere bonum, desolabitur terra,
cuius tu formidas duos reges; 17 adducet Dominus super te et super
populum tuum et super domum patris tui dies, qui non venerunt
a diebus separationis Ephraim a Iuda, regem Assyriorum ».

18 Et erit in die illa:
sibilabit Dominus muscae,
quae est in extremo fluminum Aegypti,
et api, quae est in terra Assur;
19 et venient et requiescent omnes
in vallibus praeruptis
et in cavernis petrarum
et in omnibus frutetis
et in omnibus pascuis.
20 In die illa radet Dominus
in novacula conducta e regione trans flumen
— in rege Assyriorum —
caput et pilos pedum
et barbam quoque abradet.
21 Et erit in die illa:
nutriet homo vitulam et duas oves
22 et prae ubertate lactis
comedet butyrum;
butyrum enim et mel manducabit omnis,
qui relictus fuerit in medio terrae.

23 Et erit in die illa:
omnis locus, ubi fuerint mille vites mille argenteis,
spinae et vepres erunt.
24 Cum sagittis et arcu ingredientur illuc,
vepres enim et spinae erit universa terra.
25 Et in omnes montes, qui in sarculo sarriebantur,
nemo veniet prae terrore spinarum et veprium,
et erit in pascua bovis et in conculcationem pecoris.

8 1 Et dixit Dominus ad me: « Sume tibi tabulam grandem et scribe
in ea stilo hominis: Maher Salal Has Baz (*id est Velociter spolia
detrahe, cito praedare*). 2 Et adhibui mihi testes fideles, Uriam
sacerdotem et Zachariam filium Barachiae; 3 et accessi ad prophetissam,
et concepit et peperit filium. Et dixit Dominus ad me: « Voca nomen
eius Maher Salal Has Baz, 4 quia antequam sciat puer clamare:
" Pater mi " et " Mater mea ", afferentur opes Damasci et spolia
Samariae coram rege Assyriorum ». 5 Et adiecit Dominus loqui ad
me adhuc dicens:
6 « Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloae,
quae vadunt cum silentio,
et defecit coram Rasin et filio Romeliae,
7 propter hoc ecce Dominus adducet super eos
aquas Fluminis fortes et multas,
regem Assyriorum et omnem gloriam eius,
et ascendet super omnes rivos eius
et fluet super universas ripas eius;
8 et ibit per Iudam inundans et diffluens,
usque ad collum veniet.
Et erit extensio alarum eius
implens latitudinem terrae tuae, o Emmanuel ».
9 Clamorem tollite, populi, et consternemini;
et audite, universae procul terrae:
accingimini et perterremini,
accingimini et perterremini.
10 Inite consilium, et dissipabitur;
loquimini verbum, et non fiet,
quia nobiscum Deus.
11 Haec enim ait Dominus ad me, cum apprehendit me manu et
monuit, ne irem in via populi huius, dicens:
12 « Ne vocetis coniurationem,
quodcumque populus iste vocat coniurationem,
et timorem eius ne timeatis neque paveatis ».

13 Dominum exercituum ipsum sanctificate:
ipse pavor vester et ipse terror vester;
14 et erit in sanctuarium,
in lapidem offensionis et in petram scandali
duabus domibus Israel,
in laqueum et in insidias habitantibus Ierusalem.
15 Et offendent ex eis plurimi
et cadent et conterentur
et irretientur et capientur.

16 Liga testimonium, signa legem in discipulis meis. 17 Et exspec-
tabo Dominum, qui abscondit faciem suam a domo Iacob, et prae-
stolabor eum. 18 Ecce ego et pueri, quos dedit mihi Dominus in
signum et in portentum Israel a Domino exercituum, qui habitat
in monte Sion. 19 Et cum dixerint ad vos: « Quaerite a pythonibus
et a divinis, qui susurrant et murmurant; numquid non populus a
deo suo requiret, pro vivis a mortuis? ». 20 Ad legem et ad testi-
monium! Quod si non dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis ma-
tutina lux.

21 Et transibit per eam afflictus et esuriens
et, cum esurierit, irascetur
et maledicet regi suo et deo suo
et suspiciet sursum
22 et ad terram intuebitur:
et ecce tribulatio et tenebrae,
caligo opprimens et obscuritas diffusa.
23 Non erit enim amplius caligo,
ubi erat oppressio.

Primo tempore contemptibilem reddidit terram Zabulon et terram Nephthali; et novissimo glorificavit viam maris, trans Iordanem, Galilaeam gentium.

9 1 Populus, qui ambulabat in tenebris,
vidit lucem magnam;
habitantibus in regione umbrae mortis
lux orta est eis.
2 Multiplicasti exsultationem
et magnificasti laetitiam;
laetantur coram te
sicut laetantes in messe,
sicut exsultant, quando dividunt spolia.

3 Iugum enim oneris eius
et virgam umeri eius
et sceptrum exactoris eius
fregisti, sicut in die Madian.
4 Quia omnis caliga incedentis cum tumultu
et vestimentum mixtum sanguine
erit in combustionem, cibus ignis.
5 Parvulus enim natus est nobis,
filius datus est nobis;
et factus est principatus super umerum eius;
et vocabitur nomen eius
admirabilis Consiliarius, Deus fortis,
Pater aeternitatis, Princeps pacis.
6 Magnum erit eius imperium,
et pacis non erit finis
super solium David et super regnum eius,
ut confirmet illud et corroboret in iudicio et iustitia
amodo et usque in sempiternum:
zelus Domini exercituum faciet hoc.
7 Verbum misit Dominus in Iacob, et cecidit in Israel.
8 Et sciet omnis populus Ephraim et habitantes Samariam,
in superbia et magnitudine cordis dicentes:
9 « Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus aedificabimus;
sycomori succisae sunt, sed cedris commutabimus ».
10 Et elevavit Dominus hostes super eum
et inimicos eius excitavit,
11 Syriam ab oriente et Philisthim ab occidente,
qui devoraverunt Israel toto ore.
In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.
12 Et populus non est reversus ad percutientem se,
et Dominum exercituum non inquisierunt.
13 Et succidit Dominus ab Israel caput et caudam,
palmam et arundinem die una:
14 longaevus et honorabilis vultu ipse est caput,
et propheta docens mendacium ipse est cauda;
15 rectores populi istius seducentes,
et, qui regebantur, perierunt.

[9] [10] *Hostes* – Lege *ṣārîm*; TM « hostes Rasin »

16 Propter hoc super adulescentulis eius non laetabitur Dominus
et pupillorum eius et viduarum non miserebitur,
quia omnis impius est et nequam,
et universum os loquitur stultitiam.
In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.
17 Succensa est enim quasi ignis impietas,
veprem et spinam vorat,
et succenditur in densitate saltus,
et convolvuntur columnae fumi.
18 In ira Domini exercituum incenditur terra;
et est populus quasi esca ignis:
vir fratri suo non parcit.
19 Et devorat ad dexteram et esurit
et comedit ad sinistram et non saturatur;
unusquisque carnem proximi sui vorat:
20 Manasses Ephraim et Ephraim Manassen,
simul ipsi contra Iudam.
In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.

10 1 Vae, qui condunt leges iniquas
et scribentes iniustitiam scribunt,
2 ut opprimant in iudicio pauperes
et vim faciant causae humilium populi mei,
ut fiant viduae praeda eorum,
et pupillos diripiant!
3 Quid facietis in die visitationis
et calamitatis de longe venientis?
Ad cuius confugietis auxilium
et ubi derelinquetis gloriam vestram?
4 Nam incurvabimini subter captivos
et infra occisos cadetis.
In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.
5 Vae Assur, virga furoris mei
et baculus in manu mea, indignatio mea!
6 Ad gentem impiam mitto eum
et contra populum furoris mei mando illi,

[9] 19 *Proximi sui* – Lege cum Targ et Sym *rē'ô*; TM « brachii sui »

ut auferat spolia et diripiat praedam
et ponat illum in conculcationem
quasi lutum platearum.
7 Ipse autem non sic arbitratur,
et cor eius non ita existimat;
sed in corde suo ad conterendum
et ad internecionem gentium non paucarum.
8 Dicet enim: « Numquid non principes mei omnes reges sunt?
9 Numquid non ut Charcamis sic Chalano?
Numquid non ut Arphad sic Emath?
Numquid non ut Damascus sic Samaria?
10 Quomodo apprehendit manus mea regna idololatra,
quorum simulacra plura sunt quam in Ierusalem et in Samaria,
11 numquid non sicut feci Samariae et idolis eius,
sic faciam Ierusalem et simulacris eius? ».
12 Et erit: cum impleverit Dominus cuncta opera sua in monte
Sion et in Ierusalem, visitabo super fructum superbiae cordis regis
Assyriae et super arrogantiam altitudinis oculorum eius. 13 Dixit enim:
« In fortitudine manus meae feci
et in sapientia mea, prudens sum enim;
et abstuli terminos populorum,
et scrinia eorum depraedatus sum
et detraxi quasi potens in sublimi sedentes;
14 et apprehendit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum;
et sicut colliguntur ova derelicta,
sic universam terram ego congregavi,
et non fuit qui moveret pennam aut aperiret os et ganniret ».
15 Numquid gloriabitur securis
contra eum, qui secat in ea?
Aut exaltabitur serra
contra eum, qui trahit eam?
Quomodo si agitet virga elevantem eam,
et exaltet baculus eum, qui non est lignum.
16 Propter hoc mittet Dominator Dominus exercituum
in pingues eius tenuitatem;
et subtus gloriam eius
ardor ardebit quasi combustio ignis.
17 Et erit Lumen Israel ignis,
et Sanctus eius flamma;
et succendetur et devorabit spinas eius
et vepres in die una.

[18] Et gloriam saltus eius et horti eius
ab anima usque ad carnem consumet,
et erit sicut aeger tabescens;
[19] et reliquiae ligni saltus eius
tam paucae erunt,
ut puer scribat ea.
[20] Et erit in die illa:
non adiciet residuum Israel
et, qui effugerint de domo Iacob,
inniti super eo, qui percutit eos,
sed innitentur super Dominum
Sanctum Israel in veritate.
[21] Reliquiae revertentur,
reliquiae, inquam, Iacob ad Deum fortem.
[22] Si enim fuerit populus tuus, Israel, quasi arena maris,
reliquiae revertentur ex eo;
consummatio decreta redundat in iustitia:
[23] interitum enim, qui decretus est,
Dominus Deus exercituum faciet in medio omnis terrae.

[24] Propter hoc haec dicit Dominus Deus exercituum: « Noli time-
re, populus meus habitator Sion, ab Assur; in virga percutiet te et
baculum suum levabit super te sicut Aegyptus. [25] Adhuc enim pau-
lulum modicumque, et consummabitur indignatio et furor meus ad
destructionem eorum ». [26] Et suscitabit super eum Dominus exerci-
tuum flagellum iuxta plagam Madian in Petra Oreb et virgam suam
super mare et levabit eam sicut in Aegypto.

[27] Et erit in die illa:
auferetur onus eius de umero tuo
et iugum eius de collo tuo.
Et vastator ascendit a Remmon.
[28] Veniet in Aiath, transibit per Magron,
apud Machmas deponit sarcinas suas;
[29] transeunt vadum cursim; in Geba pernoctabimus;
trepidat Rama, Gabaa Saulis fugit.
[30] Hinni voce tua, Bathgallim;
attende, Laisa; responde, Anathoth.
[31] Migrat Medemena, habitatores Gabim fugiunt;

[10] [27] *Vastator ascendit a Remmon* – Ratione contextus legitur *w^{e}ḥōbēl ʿālāh mipp^{e}nê Rimmôn*; textus Hebraicus corruptus est (= *et destruetur iugum a facie pinguedinis* [?])

32 hodie in Nob stabit:
agitabit manum suam ad montem filiae Sion,
collem Ierusalem.
33 Ecce Dominator Dominus exercituum
amputat ramos in terrore,
et extrema acumina succiduntur
et sublimes humiliantur;
34 et caeduntur condensa saltus ferro,
et Libanus cum excelsis suis cadet.

11 1 Et egredietur virga de stirpe Iesse,
et flos de radice eius ascendet;
2 et requiescet super eum spiritus Domini:
spiritus sapientiae et intellectus,
spiritus consilii et fortitudinis,
spiritus scientiae et timoris Domini;
3 et deliciae eius in timore Domini.
Non secundum visionem oculorum iudicabit
neque secundum auditum aurium decernet;
4 sed iudicabit in iustitia pauperes
et decernet in aequitate pro mansuetis terrae;
et percutiet terram virga oris sui
et spiritu labiorum suorum interficiet impium.
5 Et erit iustitia cingulum lumborum eius,
et fides cinctorium renum eius.
6 Habitabit lupus cum agno,
et pardus cum haedo accubabit;
vitulus et leo simul saginabuntur,
et puer parvulus minabit eos.
7 Vitula et ursus pascentur,
simul accubabunt catuli eorum;
et leo sicut bos comedet paleas.
8 Et ludet infans ab ubere
super foramine aspidis;
et in cavernam reguli,
qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.
9 Non nocebunt et non occident
in universo monte sancto meo,

[11] [3] *Non* – Lege cum multis mss Hebraicis et verss *lō'*; TM « et non »
[6] *Saginabuntur* – Lege cum 1QIs[a] *jimrû*; TM « et saginatus »

quia plena erit terra scientia Domini,
sicut aquae mare operiunt.
10 In die illa radix Iesse
stat in signum populorum;
ipsam gentes requirent,
et erit sedes eius gloriosa.
11 Et erit in die illa: rursus extendet Dominus manum suam
ad possidendum residuum populi sui,
quod relictum erit ab Assyria et ab Aegypto
et a Phatros et ab Aethiopia
et ab Elam et a Sennaar
et ab Emath et ab insulis maris;
12 et levabit signum in nationes
et congregabit profugos Israel
et dispersos Iudae colliget a quattuor plagis terrae.
13 Et auferetur zelus Ephraim,
et hostes Iudae abscindentur;
Ephraim non aemulabitur Iudam,
et Iudas non pugnabit contra Ephraim.
14 Et volabunt in umeros Philisthim ad mare,
simul praedabuntur filios orientis:
in Edom et Moab extendent manus suas,
et filii Ammon oboedient eis.
15 Et exsiccabit Dominus linguam maris Aegypti
et levabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui
et percutiet illud in septem rivos,
ita ut transire faciat eos calceatos.
16 Et erit via residuo populo meo,
qui relinquetur ab Assyria,
sicut fuit Israeli in die illa,
qua ascendit de terra Aegypti.

12 1 Et dices in die illa:
« Confitebor tibi, Domine,
quoniam cum iratus eras mihi,
conversus est furor tuus, et consolatus es me.
2 Ecce Deus salutis meae;
fiducialiter agam et non timebo,

[11] 15 *Exsiccabit* – Lege cum Targ, Gr et Syr *w*e*heḥĕrîb*; TM « exstirpabit »

quia fortitudo mea et laus mea Dominus,
et factus est mihi in salutem ».
3 Et haurietis aquas in gaudio de fontibus salutis.
4 Et dicetis in die illa:
« Confitemini Domino et invocate nomen eius,
notas facite in populis adinventiones eius;
mementote quoniam excelsum est nomen eius.
5 Cantate Domino, quoniam magnifice fecit;
notum sit hoc in universa terra.
6 Exsulta et lauda, quae habitas in Sion,
quia magnus in medio tui Sanctus Israel ».

13 1 Oraculum Babylonis, quod vidit Isaias filius Amos.
2 Super montem decalvatum levate signum,
exaltate vocem, levate manum,
et ingrediantur portas ducum.
3 Ego mandavi sanctificatis meis
et vocavi fortes meos ad iram meam,
exsultantes in gloria mea.
4 Vox multitudinis in montibus quasi populi ingentis,
vox sonitus regnorum gentium congregatarum.
Dominus exercituum recenset militiam belli;
5 veniunt de terra procul a termino caeli,
Dominus et vasa furoris eius,
ut disperdat omnem terram.
6 Ululate, quia prope est dies Domini;
quasi vastitas a Domino veniet.
7 Propter hoc omnes manus dissolventur,
et omne cor hominis tabescet.
8 Perterrebuntur.
Torsiones et dolores tenebunt eos,
quasi parturiens dolebunt;
unusquisque ad proximum suum stupebit:
facies combustae vultus eorum.
9 Ecce dies Domini venit,
crudelis et indignationis plenus
et irae furorisque,
ad ponendam terram in solitudinem,
et peccatores eius conteret de ea.
10 Quoniam stellae caeli et sidera eius
non expandent lumen suum;

obtenebratus est sol in ortu suo,
et luna non splendebit in lumine suo.
11 Et visitabo super orbem propter mala
et super impios propter iniquitatem eorum;
et quiescere faciam superbiam protervorum
et arrogantiam fortium humiliabo.
12 Pretiosior erit vir auro
et homo mundo obryzo.
13 Super hoc caelum turbabo,
et movebitur terra de loco suo
in indignatione Domini exercituum
et in die irae furoris eius.
14 Et erit quasi damula fugiens et quasi ovis,
et non erit qui congreget;
unusquisque ad populum suum convertetur,
et singuli ad terram suam fugient.
15 Omnis, qui inventus fuerit, occidetur,
et omnis, qui captus fuerit, cadet in gladio;
16 infantes eorum allidentur in oculis eorum,
diripientur domus eorum,
et uxores eorum violabuntur.
17 Ecce ego suscitabo super eos Medos,
qui argentum non quaerant nec aurum velint;
18 sed arcus pueros prosternent
et fructui uteri non miserebuntur.
19 Et erit Babylon, splendor regnorum,
inclita superbia Chaldaeorum,
sicut cum subvertit Dominus Sodomam et Gomorram.
20 Non habitabitur usque in finem
et non fundabitur usque ad generationem et generationem,
nec ponet ibi tentoria Arabs
nec pastores accubare facient ibi,
21 sed accubabunt ibi bestiae,
et replebunt domus eorum ululae,
et habitabunt ibi struthiones,
et pilosi saltabunt ibi;
22 et respondebunt ibi hyaenae in aedibus eius,
et thoes in delubris voluptatis.
Prope est ut veniat tempus eius,
et dies eius non elongabuntur.

14 [1] Miserebitur enim Dominus Iacob
et eliget adhuc de Israel
et requiescere eos faciet super humum suam;
adiungetur advena ad eos
et adhaerebit domui Iacob.
[2] Et tenebunt eos populi
et adducent eos in locum suum;
et possidebit eos domus Israel
super terram Domini in servos et ancillas;
et erunt capientes eos, qui se ceperant,
et subicient exactores suos.
[3] Et erit in die illa:
cum requiem dederit tibi Dominus
a labore tuo et a concussione tua
et a servitute dura, qua ante servisti,
[4] proferes parabolam istam contra regem Babylonis et dices:
« Quomodo cessavit exactor, quievit oppressio?
[5] Contrivit Dominus baculum impiorum,
virgam dominantium,
[6] caedentem populos in indignatione plaga sine remissione,
subicientem in furore gentes persecutione sine fine.
[7] Conquievit et siluit omnis terra,
gavisa est, et exsultaverunt.
[8] Abietes quoque laetatae sunt super te et cedri Libani:
" Ex quo dormisti, non ascendit, qui succidat nos ".
[9] Infernus subter conturbatus est
in occursum adventus tui;
suscitat tibi umbras, omnes principes terrae
surgere fecit de soliis suis,
omnes reges nationum.
[10] Universi respondebunt et dicent tibi:
" Et tu vulneratus es sicut nos,
nostri similis effectus es ".
[11] Detracta est ad inferos superbia tua,
sonitus nablorum tuorum;
subter te sternitur tinea,
et operimentum tuum sunt vermes.
[12] Quomodo cecidisti de caelo, lucifer,
fili aurorae?
Deiectus es in terram, qui deiciebas gentes,
[13] qui dicebas in corde tuo:

" In caelum conscendam,
super astra Dei exaltabo solium meum,
sedebo in monte conventus
in lateribus aquilonis;
14 ascendam super altitudinem nubium,
similis ero Altissimo ".
15 Verumtamen ad infernum detractus es,
in profundum laci.
16 Qui te viderint, te intuentur
teque prospicient:
" Numquid iste est vir, qui conturbavit terram,
qui concussit regna,
17 qui posuit orbem desertum
et urbes eius destruxit,
vinctis eius non aperuit carcerem?
18 Omnes reges gentium universi dormiunt in gloria,
vir in domo sua;
19 tu autem proiectus es de sepulcro tuo
quasi stirps abominabilis,
obvolutus cum his, qui interfecti sunt gladio
et descenderunt ad lapides sepulcri,
quasi cadaver conculcatum.
20 Non habebis consortium cum eis in sepultura;
tu enim terram tuam disperdidisti,
tu populum tuum occidisti:
non vocabitur in aeternum semen malefactorum.
21 Praeparate filios eius occisioni
ob iniquitatem patrum suorum;
ne consurgant, ut hereditent terram,
neque impleant faciem orbis civitatum " ».
22 « Et consurgam contra eos,
dicit Dominus exercituum;
et perdam Babylonis nomen et reliquias
et germen et progeniem, dicit Dominus;
23 et ponam eam in possessionem ericii
et in paludes aquarum,
et scopabo eam in scopa destructionis »,
dicit Dominus exercituum.
24 Iuravit Dominus exercituum dicens:
« Profecto, ut putavi, ita erit;
et quomodo mente tractavi, sic eveniet.

25 Conteram Assyrium in terra mea
et in montibus meis conculcabo eum;
et auferetur ab eis iugum eius,
et onus illius ab umero eorum tolletur ».
26 Hoc consilium, quod initum est
super omnem terram,
et haec est manus extenta
super universas gentes.
27 Dominus enim exercituum decrevit,
et quis poterit infirmare?
Et manus eius extenta,
et quis avertet eam?
28 In anno, quo mortuus est rex Achaz, factum est oraculum istud:
29 « Ne laeteris, Philisthaea omnis tu,
quoniam comminuta est virga percussoris tui;
de radice enim colubri egredietur regulus,
et semen eius draco volans.
30 Et pascentur primogeniti egenorum
et pauperes fiducialiter requiescent;
et interire faciam in fame radicem tuam
et reliquias tuas interficiam.
31 Ulula, porta! Clama, civitas!
Contremisce, Philisthaea omnis;
ab aquilone enim fumus venit,
et non est fugitivus in agminibus eius ».
32 Et quid respondebitur nuntiis gentis?
« Quia Dominus fundavit Sion,
et in ipsam confugiunt pauperes populi eius ».

15 1 Oraculum Moab.
Quia nocte vastata est Armoab, conticuit;
quia nocte vastata est Cirmoab, conticuit.
2 Ascendit filia Dibon ad excelsa in planctum;
super Nabo et super Medaba Moab ululavit;
in cunctis capitibus eius calvitium,
omnis barba rasa.

[14] 25 *Umero eorum* – Lege cum Gr et Vg *šikmām*; TM « umero eius »
30 *Interficiam* – Lege cum lQIs[a] et Vg *'ehĕrōg*; TM « interficiet »
[15] 2 *Ascendit filia Dibon* – Lege *'ālᵉtāh bat-dibôn*; TM « ascendit domus et Dibon »

3 In triviis eius accincti sunt sacco;
super tecta eius et in plateis eius
omnes ululant, prorumpunt in fletum.
4 Clamat Hesebon et Eleale,
usque Iasa auditur vox eorum;
super hoc expediti Moab fremunt,
anima eius fremit sibi.
5 Cor meum super Moab clamat,
vectes eius usque ad Segor, Eglatselisiam;
per ascensum enim Luith flentes ascendunt
et in via Oronaim clamorem contritionis levant.
6 Aquae enim Nemrim desertae erunt,
quia aruit herba, defecit germen,
viror omnis interiit.
7 Ideo supellectiles colligunt, copias divitiarum suas
trans torrentem Salicum ducunt.
8 Quoniam circuivit clamor terminum Moab;
usque ad Eglaim ululatus eius,
et usque ad Beerelim clamor eius.
9 Quia aquae Dimon repletae sunt sanguine;
ponam enim super Dimon additamenta
his, qui fugerint de Moab leonem, et reliquiis terrae.

16 1 Emittite agnum dominatori terrae,
de Petra deserti ad montem filiae Sion.
2 Et erit: sicut avis fugiens
et pulli de nido avolantes,
sic erunt filiae Moab
ad vada Arnon.
3 Affer consilium, fac iudicium;
pone quasi noctem umbram tuam in meridie,
absconde fugientes et vagos ne prodas.
4 Habitent apud te profugi Moab;
esto latibulum eorum a facie vastatoris;
finitus est enim exactor,

[16] 3 *Affer ... fac* – Lege cum qere et verss *habî'î* ... *'ăśî*; qetib « afferte ... facite »

4 *Profugi Moab* – Lege cum Targ, Gr, Aq, Sym, Theod et Syr *nidd^eḥê Mô'āb*; TM « profugi mei; Moab »

consummata est devastatio,
defecit calcator a terra.
5 Et firmabitur in misericordia solium;
et sedebit super illud in veritate,
in tabernaculo David, iudicans et quaerens iudicium
et velociter reddens, quod iustum est.
6 Audivimus superbiam Moab
— superbus est valde —
superbiam eius et arrogantiam eius et indignationem eius
et iactantiam eius non rectam.
7 Idcirco ululabit Moab super Moab,
omnes ululabunt;
super placentas Cirhareseth
lamentantur percussi.
8 Quoniam suburbana Hesebon deserta sunt et vinea Sabama;
dominos gentium perdiderunt uvae eius;
usque ad Iazer pervenerunt,
erraverunt in deserto:
propagines eius diffusae sunt,
transierunt mare.
9 Super hoc plorabo in fletu Iazer vineam Sabama;
inebriabo te lacrima mea, Hesebon et Eleale,
quoniam super vindemiam tuam et super messem tuam
clamor cecidit.
10 Et ablata est laetitia et exsultatio de hortis,
et in vineis non exsultant neque iubilant.
Vinum in torculari non calcabit, qui calcare consueverat;
clamor cessavit.
11 Ideo venter meus super Moab quasi cithara fremit,
et viscera mea super Cirhareseth.
12 Et erit: cum apparuerit
et laboraverit Moab super excelsis,
ingredietur ad sancta sua, ut obsecret,
et non valebit.

13 Et hoc verbum, quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc;
14 nunc autem loquitur Dominus dicens: « In tribus annis, quasi
anni mercennarii, auferetur gloria Moab cum omni populo multo,
et residuum parvum et modicum nequaquam ingens erit ».

[16] [4] *Defecit* – Lege cum $1QIs^a$, Syr, Gr et Vg *tam*; TM « defecerunt »
[10] *Cessavit* – Lege cum Gr *hošbāt*; TM « cessare feci »

17 [1] Oraculum Damasci.
« Ecce Damascus desinet esse civitas
et erit sicut acervus ruinarum.
[2] Derelictae civitates Aroer gregibus erunt;
et requiescent ibi, et non erit qui exterreat.
[3] Et auferetur munimentum ab Ephraim
et regnum a Damasco,
et reliquiae Syriae sicut gloria filiorum Israel erunt,
dicit Dominus exercituum.
[4] Et erit in die illa: attenuabitur gloria Iacob,
et pinguedo carnis eius marcescet;
[5] et erit, sicut cum messor arripit culmos,
et brachium eius spicas legit;
et erit, sicut cum quis quaerit spicas in valle Raphaim.
[6] Et relinquetur in eo racemus,
et sicut cum excutitur olea:
duae vel tres olivae in summitate rami
sive quattuor aut quinque in cacuminibus arboris fructiferae »,
dicit Dominus Deus Israel.
[7] In die illa attendet homo ad factorem suum,
et oculi eius ad Sanctum Israel respicient;
[8] et non attendet ad altaria,
quae fecerunt manus eius,
et quae operati sunt digiti eius;
non respiciet lucos et thymiateria.
[9] In die illa erunt civitates fortitudinis eius derelictae,
sicut civitates, quas dereliquerunt Hevaei et Amorraei
a facie filiorum Israel;
et erit desolatio,
[10] quia oblita es Dei salutis tuae
et petrae fortitudinis tuae non es recordata:
propterea plantabis plantationes iucundas
et germen alienum seminabis.
[11] In ipso die plantationis tuae saepies eas
et mane semen tuum florere facies;

[17] [5] *Messor* – Lege *qōṣēr*; TM « messis » (Vg « in messe »)
[8] *Lucos* – Ita Vg; TM « et lucos »
[9] *Derelictae ... Amorraei* – Iuxta Gr; TM « sicut intermissio silvae et cacuminis, quae dereliquerunt a facie ... »

evanescet messis in die penuriae,
et dolor insanabilis erit.
12 Heu!, strepitus populorum multorum;
strepunt quasi strepitu maris,
et tumultus turbarum
quasi sonitu aquarum sonabunt.
13 Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium,
et increpabit eum, et fugiet procul;
et rapietur sicut pulvis montium a facie venti
et sicut turbo coram tempestate.
14 In tempore vespere, et ecce turbatio,
ante matutinum non subsistet:
haec est pars eorum, qui vastaverunt nos,
et sors diripientium nos.

18 1 Vae terrae alarum strepitantium,
quae est trans flumina Aethiopiae!
2 Quae mittit in mari legatos,
et in vasis papyri super aquas:
« Ite, nuntii veloces,
ad gentem proceram et lucidam,
ad populum terribilem,
prope et procul,
gentem robustam et conculcantem,
cuius flumina scindunt terram ».
3 Omnes habitatores orbis
et in terra commorantes,
cum elevatum fuerit signum in montibus, videbitis
et, cum clanguerit tuba, audietis.
4 Quia haec dixit Dominus ad me:
« Quiescam et considerabo in loco meo,
sicut calor torrens orta iam luce
et sicut nubes roris in aestu messis ».
5 Etenim ante vindemiam, cum consummatus fuerit flos
et uva germinans maturescens erit,
praecidet ramusculos falcibus
et propagines abscindet et proiciet;
6 et relinquentur simul avibus montium
et bestiis terrae;
et aestate erunt super ea volucres,
et omnes bestiae terrae super illa hiemabunt.

7 In tempore illo deferetur munus Domino exercituum a populo
procero et lucido, a populo terribili, prope et procul, a gente robusta
et conculcante, cuius terram flumina scindunt, ad locum nominis
Domini exercituum, montem Sion.

19 1 Oraculum Aegypti.
Ecce Dominus vehitur super nubem levem
et ingreditur Aegyptum;
et commovebuntur simulacra Aegypti a facie eius,
et cor Aegypti tabescet in medio eius.
2 «Et concurrere faciam Aegyptios adversus Aegyptios;
et pugnabit vir contra fratrem suum
et vir contra amicum suum,
civitas adversus civitatem,
regnum adversus regnum.
3 Et dirumpetur spiritus Aegypti in visceribus eius,
et consilium eius confundam;
et interrogabunt simulacra et divinos
et pythones et hariolos.
4 Et tradam Aegyptios in manu domini crudelis,
et rex fortis dominabitur eorum»,
ait Dominus Deus exercituum.
5 Et arescet aqua de mari,
et fluvius desolabitur atque siccabitur,
6 et putrida fient flumina;
attenuabuntur et siccabuntur rivi Aegypti,
calamus et iuncus marcescent;
7 nudabuntur ripae Nili,
et omnis planta Nili siccabitur;
arescet et non erit.
8 Et maerebunt piscatores,
et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum;
et expandentes rete super faciem aquarum languebunt.
9 Confundentur, qui operantur linum,
pectentes et texentes byssum.
10 Et opifices eius deprimentur,
omnes mercennarii omnino deficient.
11 Quam stulti principes Taneos!
Sapientes consiliarii pharaonis dederunt consilium insipiens;

[18] 7 A *populo* – Lege cum 1QIs[a], Gr et Vg *mē'ām*; TM «populus»

quomodo dicetis pharaoni:
« Filius sapientium ego, filius regum antiquorum »?
12 Ubi nunc sunt sapientes tui?
Annuntient tibi et indicent
quid cogitaverit Dominus exercituum super Aegyptum.
13 Stulti facti sunt principes Taneos,
decepti sunt principes Mempheos,
deceperunt Aegyptum anguli tribuum eius.
14 Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis,
et errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo,
sicut errat ebrius in vomitu suo;
15 et non erit Aegypto opus,
quod faciat, caput vel cauda, palma vel arundo.

16 In die illa erunt Aegyptii quasi mulieres et stupebunt et time-
bunt a facie commotionis manus Domini exercituum, quam ipse
movebit super eam. 17 Et erit terra Iudae Aegypto in pavorem:
omnis, qui illius fuerit recordatus, pavebit a facie consilii Domini
exercituum, quod ipse cogitavit super eam.

18 In die illa erunt quinque civitates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaan et iurantes per Dominum exercituum. Civitas Solis vocabitur una.

19 In die illa erit altare Domino in medio terrae Aegypti, et ti-
tulus iuxta terminum eius Domino. 20 Et erit in signum et in testi-
monium Domino exercituum in terra Aegypti. Clamabunt enim ad
Dominum a facie tribulantium, et mittet eis salvatorem et propu-
gnatorem, qui liberet eos. 21 Et cognoscetur Dominus ab Aegypto,
et cognoscent Aegyptii Dominum in die illa; et colent eum in ho-
stiis et in muneribus et vota vovebunt Domino et solvent. 22 Et per-
cutiet Dominus Aegyptum plaga et sanabit; et revertentur ad Do-
minum, et placabitur eis et sanabit eos.

23 In die illa erit via de Aegypto in Assyriam; et intrabit Assyrius Aegyptum et Aegyptius in Assyriam, et servient Aegyptii cum Assyriis.

24 In die illa erit Israel tertius cum Aegypto et Assyria; benedictio
in medio terrae, 25 cui benedicet Dominus exercituum dicens:
« Benedictus populus meus Aegyptius, et opus manuum mearum
Assyrius, et hereditas mea Israel ».

20 1 In anno quo ingressus est Tharthan in Azotum, cum misisset eum Sargon rex Assyriorum, et pugnasset contra Azotum et cepisset

[19] 18 *Solis* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, 1QIs[a], Sym et Vg (cfr. Targ et Gr) *haḥeres*; TM « Destructionis »

eam, 2 in tempore illo locutus est Dominus in manu Isaiae filii Amos
dicens: « Vade et solve saccum de lumbis tuis et calceamenta tua
tolle de pedibus tuis ». Et fecit sic, vadens nudus et discalceatus.
3 Et dixit Dominus: « Sicut ambulavit servus meus Isaias nudus
et discalceatus, tribus annis signum et portentum super Aegyptum
et super Aethiopiam, 4 sic minabit rex Assyriorum captivos Ae-
gypti et exsules Aethiopiae, iuvenes et senes, nudos et discalceatos,
discoopertis natibus ad ignominiam Aegypti. 5 Et timebunt et con-
fundentur ab Aethiopia spe sua et ab Aegypto gloria sua. 6 Et dicet
habitator maritimae regionis huius in die illa: " Ecce, haec erat spes
nostra, quo confugimus in auxilium, ut liberaremur a facie regis
Assyriorum; et quomodo effugere poterimus nos? " ».

21 1 Oraculum deserti maris.
Sicut turbines per austrum transeuntes,
de deserto venit, de terra horribili.
2 Visio dura nuntiata est mihi:
praedo praedatur,
et vastator vastat.
Ascende, Elam;
obside, Media;
omnem gemitum eius cessare feci.
3 Propterea repleti sunt lumbi mei tremore,
angustia possedit me sicut angustia parientis;
corrui, cum audirem;
conturbatus sum, cum viderem.
4 Vacillat cor meum,
pavor invadit me:
crepusculum optatum
posuit mihi in terrorem.
5 Ponunt mensam,
stragulum pandunt, comedunt, bibunt.
Surgite, principes,
ungite clipeum.
6 Haec enim dixit mihi Dominus:
« Vade et pone speculatorem;
quodcumque viderit, annuntiet.
7 Si viderit currum, bigam equitum,
ascensorem asini et ascensorem cameli,
intueatur diligenter multo intuitu ».

8 Et clamavit speculator:
« Super specula, Domine,
ego sum stans iugiter per diem,
et super custodiam meam
ego sum stans totis noctibus.
9 Ecce huc venit agmen virorum,
biga equitum ».
Et respondit et dixit:
« Cecidit, cecidit Babylon,
et omnia sculptilia deorum eius
contrita sunt in terram ».
10 Tritura mea et fili areae meae,
quae audivi a Domino exercituum, Deo Israel,
annuntiavi vobis.
11 Oraculum Duma.
Ad me clamat ex Seir:
« Custos, quid de nocte?
Custos, quid de nocte? ».
12 Dixit custos:
« Venit mane, sed etiam nox;
si quaeritis, quaerite,
revertimini, venite ».
13 Oraculum in solitudine.
In saltu, in solitudine dormietis,
turmae Dedanim.
14 Occurrentes sitienti ferte aquam,
qui habitatis terram Thema;
cum panibus occurrite fugienti:
15 a facie enim gladiorum fugerunt,
a facie gladii nudati,
a facie arcus extenti,
a facie gravis proelii.
16 Quoniam haec dicit Dominus ad me: « Adhuc anno sicut anni
mercennarii, et auferetur omnis gloria Cedar; 17 et reliquiae numeri
arcuum fortium filiorum Cedar imminuentur; Dominus enim Deus
Israel locutus est ».

[21] 8 *Speculator* – Lege cum 1QIs[a] et Syr *hārō'eh*; TM « leo »
9 *Contrita sunt* – Lege cum 1QIs[a], Targ, Gr, Syr et Vg *šib*ᵉ*rû*; TM « contrivit »

22 [1] Oraculum vallis Visionis.
Quidnam tibi est,
quia ascendisti omnis in tecta,
[2] clamoris plena, urbs tumultuans,
civitas exsultans?
Interfecti tui non interfecti gladio
nec mortui in bello;
[3] cuncti principes tui fugerunt,
simul, sine arcu capti;
omnes, qui inventi sunt, capti sunt simul,
procul fugerunt.
[4] Propterea dixi: « Recedite a me,
amare flebo;
nolite incumbere, ut consolemini me
super vastitate filiae populi mei ».
[5] Dies enim confusionis
et conculcationis et fletus
Domino, Deo exercituum, in valle Visionis,
eversio murorum et vociferatio ad montem.
[6] Et Elam sumpsit pharetram,
in agmine hominum equitum,
et Cir nudavit clipeum.
[7] Et electae valles tuae
plenae sunt quadrigarum,
et equites ponunt sedes suas in porta.
[8] Et revelatum est operimentum Iudae,
et respexisti in die illa armamentarium domus Saltus;
[9] et scissuras civitatis David vidistis,
quia multiplicatae sunt;
et congregastis aquas piscinae inferioris.
[10] Et domos Ierusalem numerastis
et destruxistis domos
ad muniendum murum;
[11] et lacum fecistis inter duos muros
pro aqua piscinae veteris;
sed non suspexistis ad eum, qui fecit haec,
et eum, qui haec de longe formavit, non vidistis.
[12] Et vocavit Dominus, Deus exercituum, in die illa
ad fletum et ad planctum,
ad calvitium et ad cingendum saccum;
[13] et ecce gaudium et laetitia

occidere boves et iugulare pecus,
comedere carnes et bibere vinum:
« Comedamus et bibamus,
cras enim moriemur ».
14 Et revelatum est in auribus meis
a Domino exercituum:
« Certe non dimittetur iniquitas haec vobis, donec moriamini! »,
dicit Dominus, Deus exercituum.
15 Haec dicit Dominus, Deus exercituum:
« Vade, ingredere ad procuratorem istum,
ad Sobnam praepositum palatii:
16 " Quid tibi hic? Aut quis tibi hic,
quia excidisti tibi hic sepulcrum? ".
Effodiens in excelso sepulcrum suum,
excavabat in petra tabernaculum sibi.
17 Ecce Dominus vehementer proiciet te, homo,
violenter te apprehendens.
18 In globum te convolvet glomerans;
quasi pilam mittet te
in terram latam et spatiosam:
ibi morieris,
et ibi erunt currus gloriae tuae,
ignominia domus domini tui.
19 Et expellam te de statione tua
et de ministerio tuo deponam te.
20 Et erit in die illa:
vocabo servum meum Eliachim filium Helciae
21 et induam illum tunicam tuam
et cingulo tuo cingam eum
et potestatem tuam dabo in manu eius;
et erit in patrem habitantibus Ierusalem
et domui Iudae.
22 Et dabo clavem domus David
super umerum eius;
et aperiet, et non erit qui claudat;
et claudet, et non erit qui aperiat.
23 Et figam illum paxillum in loco securo,
et erit in solium gloriae domui patris sui.
24 Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris sui,

[22] 19 *Deponam te* – Lege cum Targ, Syr et Vg *'ehersekā*; TM « deponet te »

propagines et stirpes, omne vas parvulum, a pelvibus ad ampho-
ras. 25 In die illa, dicit Dominus exercituum, auferetur paxillus, qui
fixus fuerat in loco securo, et frangetur et cadet; et peribit, quod
pependerat in eo, quia Dominus locutus est ».

23 1 Oraculum Tyri.
Ululate, naves Tharsis,
quia vastatum est refugium vestrum;
cum redirent de terra Cetthim, revelatum est eis.
2 Obstupescite, qui habitatis in insula;
negotiatores Sidonis
transfretantes mare repleverunt te.
3 In aquis multis semen Nili,
messis fluminis fruges eius;
et facta est negotiatio gentium.
4 Erubesce, Sidon, ait enim mare,
fortitudo maris, dicens:
« Non parturivi et non peperi;
et non enutrivi iuvenes,
nec virgines educavi ».
5 Cum auditum fuerit in Aegypto,
dolebunt cum audierint de Tyro.
6 Transite ad Tharsis,
ululate, qui habitatis in insula.
7 Estne vestra haec, quae gloriabatur?
A diebus pristinis antiquitas eius.
Ducebant eam pedes sui longe
ad peregrinandum.
8 Quis cogitavit hoc
super Tyrum quondam coronatam,
cuius negotiatores principes,
institores eius incliti terrae?
9 Dominus exercituum cogitavit hoc,
ut detraheret superbiam omnis gloriae
et viles faceret universos inclitos terrae.
10 Excole terram tuam sicut litus Nili,
filia Tharsis, iam non est portus.

[23] 1 *Refugium vestrum* – Lege *mā'uzz'ken*; TM « a (vel *sine*) domo »
8 *Coronatam* – Lege cum 1QIs[a], Syr et Vg *ham'uṭṭārāh*; TM « quae coronat »
10 *Excole* – Lege cum 1QIs[a], Gr et VL *'ib'dî*; TM « transi »
Portus – Lege *māḥōz* (cfr. Ps 107,30); TM « cingulum »

11 Manum suam extendit super mare,
conturbavit regna.
Dominus mandavit adversus Chanaan,
ut contereret munimenta eius,
12 et dixit: « Non adicies ultra ut glorieris,
violata virgo filia Sidonis;
in Cetthim consurgens transfreta:
ibi quoque non erit requies tibi ».
13 Ecce terra Chaldaeorum:
talis populus non fuit;
Assyria fundavit eam pro feris.
Erexerunt turres suas;
suffoderunt domos eius,
posuerunt eam in ruinam.
14 Ululate, naves Tharsis,
quia devastatum est praesidium vestrum.

15 Et erit in die illa: in oblivione erit Tyrus septuaginta annis, sicut dies regis unius. Post septuaginta autem annos erit Tyro iuxta canticum meretricis:

16 « Sume citharam, circui civitatem,
meretrix oblivioni tradita;
bene cane, frequenta canticum,
ut memoria tui sit ».

17 Et erit: post septuaginta annos visitabit Dominus Tyrum, et
redibit ad mercedes suas et rursum fornicabitur cum universis re-
gnis terrae super faciem terrae. 18 Et erunt negotiatio eius et mer-
ces eius sanctificatae Domino; non condentur neque reponentur, quia his, qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio eius, ut manducent in saturitate et vestiantur splendide.

24 1 Ecce Dominus dissipat terram et frangit eam
et conturbat faciem eius
et dispergit habitatores eius.
2 Et erit sicut populus sic sacerdos,
et sicut servus sic dominus eius,
sicut ancilla sic domina eius,
sicut emens sic ille qui vendit,
sicut fenerator sic is qui mutuum accipit,
sicut qui repetit sic qui debet.
3 Dissipatione dissipabitur terra
et direptione praedabitur:
Dominus enim locutus est verbum hoc.

4 Luget, languet terra,
marcescit, languet orbis,
marcescit altitudo simul cum terra.
5 Et terra infecta est sub habitatoribus suis,
quia transgressi sunt leges,
violaverunt mandatum,
dissipaverunt foedus sempiternum.
6 Propter hoc maledictio voravit terram,
et poenas exsolverunt habitatores eius;
ideoque imminuti sunt cultores eius,
et relicti sunt homines pauci.
7 Luget mustum,
emarcuit vitis,
ingemiscunt omnes, qui laetabantur corde.
8 Cessavit gaudium tympanorum,
quievit sonitus laetantium,
cessavit gaudium citharae;
9 cum cantico non bibent vinum,
amara erit potio bibentibus illam.
10 Attrita est civitas inanitatis,
clausa est omnis domus, ut nemo introeat;
11 clamor est super vino in plateis,
occidit omnis laetitia,
translatum est gaudium terrae.
12 Relicta est in urbe solitudo,
et in ruinam confracta est porta;
13 quia haec erunt in medio terrae,
in medio populorum,
quomodo si olivae excutiantur,
et finita vindemia colligantur racemi.
14 Hi levabunt vocem suam,
laudabunt maiestatem Domini,
hinnient de mari.
15 Propter hoc in regionibus lucis glorificate Dominum,
in insulis maris nomen Domini, Dei Israel.
16 A finibus terrae laudes audivimus:
« Gloria iusto ».
Et dixi: « Secretum meum mihi,
secretum meum mihi.

[24] 4 *Altitudo simul cum* – Lege (cfr. vv. 18 et 21) *mārôm* '*im*; TM « altitudo populi (terrae) »

Vae mihi! ».
Praevaricantes praevaricati sunt
et praevaricatione praevaricantium praevaricati sunt.
17 Formido et fovea et laqueus super te,
habitator terrae.
18 Et erit: qui fugerit a voce formidinis,
cadet in foveam;
et, qui ascenderit de fovea,
tenebitur laqueo,
quia cataractae de excelsis apertae sunt,
et concussa sunt fundamenta terrae.
19 Confractione confracta est terra,
contritione contrita est terra,
commotione commota est terra,
20 agitatione agitabitur terra sicut ebrius
et fluctuabit quasi tabernaculum;
et gravis erit super eam iniquitas eius,
et corruet et non adiciet ut resurgat.
21 Et erit in die illa:
visitabit Dominus super militiam caeli in excelso
et super reges terrae super terram;
22 et congregabuntur et vincientur in lacu
et claudentur in carcere;
et post multos dies visitabuntur.
23 Et erubescet luna, et confundetur sol,
quia regnavit Dominus exercituum
in monte Sion et in Ierusalem
et in conspectu senum suorum glorificabitur.

25 1 Domine, Deus meus es tu;
exaltabo te, confitebor nomini tuo,
quoniam fecisti mirabilia,
cogitationes antiquas, fideles, veraces.
2 Quia posuisti civitatem in tumulum,
urbem munitam in ruinam:
arx superborum non amplius est civitas,
in sempiternum non reaedificabitur.

[24] 23 *Glorificabitur* – Lege cum Gr, Syr et Vg *jikkābēd*; TM « gloria ».
[25] 2 *Superborum* – Lege cum Gr *zēdîm*; TM « alienorum »

3 Super hoc glorificabit te populus fortis,
civitas gentium robustarum timebit te;
4 quia factus es fortitudo pauperi,
fortitudo egeno in tribulatione sua,
protectio a turbine,
umbraculum ab aestu:
spiritus enim robustorum
quasi imber hiemalis.
5 Sicut aestus in arida
tumultum superborum humiliabis;
sicut aestus in umbra nubis
canticum fortium reprimes.
6 Et faciet Dominus exercituum
omnibus populis in monte hoc
convivium pinguium,
convivium vini meri,
pinguium medullatorum,
vini deliquati.
7 Et praecipitabit in monte isto
faciem vinculi colligati super omnes populos
et telam, quam orditus est super omnes nationes.
8 Praecipitabit mortem in sempiternum
et absterget Dominus Deus lacrimam ab omni facie
et opprobrium populi sui auferet de universa terra,
quia Dominus locutus est.
9 Et dicetur in die illa: « Ecce Deus noster iste,
exspectavimus eum, ut salvaret nos;
iste Dominus, sustinuimus eum:
exsultabimus et laetabimur in salutari eius.
10 Quia requiescet manus Domini in monte isto ».
Et triturabitur Moab in loco suo,
sicuti teruntur paleae in sterquilinio;
11 et extendet manus suas in medio eius,
sicut extendit natans ad natandum;
et humiliabitur superbia eius
cum allisione manuum eius.
12 Et firmum munimentum murorum tuorum evertit,
deiecit, prostravit in terram usque ad pulverem.

[25] 4 *Hiemalis* – Lege *qōr* (cfr. Gn 8, 22); TM « parietis ».
5 *Superborum* – Lege cum Gr et Targ *zēdîm*; TM « alienorum »

26 1 In die illa cantabitur canticum istud
in terra Iudae:
« Urbs fortis nobis in salutem;
posuit muros et antemurale.
2 Aperite portas, et ingrediatur gens iusta,
quae servat fidem.
3 Propositum eius est firmum;
servabis pacem,
quia in te speravit.
4 Sperate in Dominum in saeculis aeternis,
Dominus est petra aeterna.
5 Quia evertit habitantes in excelso,
civitatem sublimem humiliabit;
humiliabit eam usque ad terram,
detrahet eam usque ad pulverem.
6 Conculcabit eam pes, pedes pauperis,
gressus egenorum.
7 Semita iusti recta est;
rectum callem iusti complanas.
8 Et in semita iudiciorum tuorum, Domine, speravimus in te;
ad nomen tuum et ad memoriale tuum desiderium animae.
9 Anima mea desiderat te in nocte,
sed et spiritu meo in praecordiis meis te quaero.
Cum resplenduerint iudicia tua in terra,
iustitiam discent habitatores orbis.
10 Fit misericordia impio,
non discet iustitiam;
in terra probitatis inique gerit
et non videt maiestatem Domini.
11 Domine, exaltata est manus tua, et non vident;
videant confusi zelum tuum in populum,
et ignis hostium tuorum devorabit eos.
12 Domine, dabis pacem nobis;
omnia enim opera nostra operatus es nobis.
13 Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te;
tantum in te recordemur nominis tui.
14 Mortui non reviviscent,
defuncti non resurgent;

[26] 3 *Propositum eius* – Lege secundum *Hexapla* Heb. *jiṣrô*; TM « propositum »

propterea visitasti et contrivisti eos
et perdidisti omnem memoriam eorum.
15 Auxisti gentem, Domine,
auxisti gentem, glorificatus es;
elongasti omnes terminos terrae.
16 Domine, in angustia quaesierunt te,
fuderunt incantationem, castigatio tua in eis.
17 Sicut quae concipit, cum appropinquaverit ad partum
dolens clamat in doloribus suis,
sic facti sumus a facie tua, Domine.
18 Concepimus et parturivimus,
quasi peperimus ventum.
Salutes non fecimus in terra,
ideo non nati sunt habitatores terrae.
19 Reviviscent mortui tui, interfecti mei resurgent.
Expergiscimini et laudate, qui habitatis in pulvere,
quia ros lucis ros tuus,
et terra defunctos suos edet in lucem.
20 Vade, populus meus, intra in cubicula tua,
claude ostia tua super te,
abscondere modicum ad momentum,
donec pertranseat indignatio.
21 Ecce enim Dominus egredietur de loco suo,
ut visitet iniquitatem habitatoris terrae contra eum;
et revelabit terra sanguinem suum
et non operiet ultra interfectos suos ».

27 1 In die illa visitabit Dominus
in gladio suo duro et forti et grandi
super Leviathan serpentem fugacem
et super Leviathan serpentem tortuosum
et occidet draconem, qui in mari est.
2 In die illa vinea erit iucunda;
cantate ei.
3 Ego Dominus, qui servo eam;
per singula momenta irrigabo eam.
Ne forte visitetur contra eam,
nocte et die servo eam.

[27] [2] *Iucunda* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Syr et Targ (cfr. Gr) *ḥemed*; TM « meri » (cfr. Vg)
[3] *Visitetur* – Lege cum Targ et Vg *jippāqēd*; TM « visitet »

4 Indignatio non est mihi.
Quis dabit mihi spinam et veprem?
In proelio gradiar super eam,
succendam eam pariter,
5 nisi forte protectionem meam apprehendat,
faciat pacem mecum,
pacem faciat mecum.
6 Diebus futuris radices mittet Iacob,
florebit et germinabit Israel,
et implebunt faciem orbis fructibus.
7 Numquid iuxta plagam percutientis eum percussit eum?
Aut, sicut occiduntur occisi eius, occisus est?
8 In mensura punit eum deiciens eum,
impellit in spiritu suo duro, tempore quo spirat eurus.
9 Idcirco super hoc dimittetur iniquitas Iacob,
et hic erit omnis fructus ablationis peccati eius:
ut scilicet ponat omnes lapides altaris
sicut lapides calcis comminutos,
ne exstent luci et thymiateria.
10 Civitas enim munita desolata est,
habitaculum derelictum et dimissum quasi desertum;
ibi pascetur vitulus et ibi accubabit
et consumet arbusta eius.
11 In siccitate frondes illius conterentur;
mulieres venient et comburent eas.
Ipse enim non est populus sapiens,
propterea non miserebitur eius, qui fecit eum,
et, qui formavit eum, non parcet ei.
12 Et erit: in die illa percutiet spicas Dominus
a Flumine usque ad torrentem Aegypti;
et vos congregabimini
unus et unus, filii Israel.
13 Et erit: in die illa clangetur in tuba magna;
et venient, qui perditi fuerant de terra Assyriorum
et qui eiecti erant in terra Aegypti,
et adorabunt Dominum
in monte sancto in Ierusalem.

28 1 Vae coronae superbiae ebriorum Ephraim
et flori decidenti gloriae maiestatis eius,
qui erant in vertice vallis pinguissimae,
errantes a vino!

2 Ecce validus et fortis Domino
sicut impetus grandinis, turbo confringens,
sicut impetus aquarum multarum inundantium,
et deiciet in terram violenter.
3 Pedibus conculcabitur
corona superbiae ebriorum Ephraim;
4 et erit flos decidens gloriae maiestatis eius,
qui est super verticem vallis pinguium,
quasi ficus praecox ante messem,
quam quis, ut viderit,
manu statim arreptam devorabit.
5 In die illa erit Dominus exercituum
corona gloriae
et sertum maiestatis
residuo populi sui
6 et spiritus iudicii
sedenti ad iudicandum
et fortitudo
vertentibus proelium usque ad portam.
7 Verum hi quoque prae vino vacillant
et prae ebrietate nutant;
sacerdos et propheta vacillant prae ebrietate,
absorpti sunt a vino,
nutant in ebrietate,
vacillant in visione,
fluctuant in iudicio.
8 Omnes enim mensae repletae sunt vomitu sordiumque,
ita ut non esset ultra locus.
9 Quem docebit scientiam?
Et quem intellegere faciet auditum?
Ablactatos a lacte,
avulsos ab uberibus.
10 Etenim praeceptum ad praeceptum, praeceptum ad praeceptum,
regula ad regulam, regula ad regulam,
modicum ibi, modicum ibi.
11 Balbis enim labiis et lingua altera
loquetur ad populum istum,
12 cui dixerat: « Haec requies, reficite lassum;
et hoc est refrigerium ».
Et noluerunt audire.
13 Et erit eis verbum Domini:

« Praeceptum ad praeceptum, praeceptum ad praeceptum,
regula ad regulam, regula ad regulam,
modicum ibi, modicum ibi »,
ut vadant et cadant retrorsum et conterantur
et illaqueentur et capiantur.
14 Propter hoc audite verbum Domini,
viri illusores, qui dominamini super populum meum,
qui est in Ierusalem.
15 Dixistis enim: « Percussimus foedus cum morte
et cum inferno fecimus pactum;
flagellum inundans cum transierit,
non veniet super nos,
quia posuimus mendacium spem nostram
et in fallacia absconditi sumus ».
16 Idcirco haec dicit Dominus Deus:
« Ecce ego fundamentum ponam in Sion, lapidem,
lapidem probatum, angularem, pretiosum, fundatum;
qui crediderit, non turbabitur.
17 Et ponam iudicium tamquam normam
et iustitiam tamquam perpendiculum;
et subvertet grando spem mendacii,
et latibulum aquae inundabunt.
18 Et delebitur foedus vestrum cum morte,
et pactum vestrum cum inferno non stabit;
flagellum inundans cum transierit,
eritis ei in conculcationem.
19 Quandocumque pertransierit, tollet vos;
quoniam mane diluculo pertransibit,
in die et in nocte,
et erit tantummodo horrendum intellegere auditum ».
20 Coangustatum est enim stratum, ut quis se extendat,
et pallium brevius, ut quis se operire possit.
21 Sicut enim in monte Pharasim stabit Dominus,
sicut in valle, quae est in Gabaon, irascetur,
ut faciat opus suum, novum opus suum,
ut operetur operationem suam,
peregrinam operationem suam.
22 Et nunc nolite illudere,
ne forte constringantur vincula vestra;
decretum enim destructionis audivi
a Domino, Deo exercituum,
super universam terram.

23 Auribus percipite et audite vocem meam,
attendite et audite eloquium meum.
24 Numquid tota die arat arans, ut serat,
proscindit et sarrit humum suam?
25 Nonne, cum adaequaverit faciem eius,
spargit nigellam et serit cuminum,
ponit triticum et hordeum
et far in finibus suis?
26 Erudit enim illum recte,
Deus suus docet illum.
27 Non enim in serris trituratur nigella,
nec rota plaustri super cuminum circuit;
sed in virga excutitur nigella
et cuminum in baculo.
28 Numquid comminuitur triticum?
Verum non in perpetuum triturans triturabit illum,
neque vexabit eum rota plaustri,
nec ungulis suis comminuet eum.
29 Et hoc a Domino, Deo exercituum, exivit;
mirabile fecit consilium,
magnificavit sapientiam.

29 1 Vae Ariel, Ariel, civitas,
quam circumdedit David!
Addite annum ad annum,
sollemnitates evolvantur;
2 et circumvallabo Ariel,
et erit maeror et maestitia,
et erit mihi quasi Ariel.
3 Et circumdabo te quasi sphaeram
et iaciam contra te aggerem
et munimenta ponam in obsidionem tuam.
4 Humiliaberis, de terra loqueris,
et de pulvere vix audietur eloquium tuum,
et erit quasi pythonis de terra vox tua,
et de humo eloquium tuum mussitabit.
5 Et erit sicut pulvis tenuis multitudo superborum tuorum,
et sicut palea volans multitudo fortium.

[29] 5 *Superborum tuorum* – Lege cum 1QIs^a et Gr *zēdājik*; TM « inimicorum tuorum »

Eritque repente confestim,
6 a Domino exercituum visitaberis
in tonitruo et commotione terrae,
magno fragore, turbine et tempestate
et flamma ignis devorantis.
7 Et erit sicut somnium visionis nocturnae
multitudo omnium gentium, quae dimicant contra Ariel,
et omnes, qui pugnant contra eam
et contra munimenta eius et oppressores eius.
8 Et sicut somniat esuriens, et ecce comedit,
cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius;
et sicut somniat sitiens, et ecce bibit
et, postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit,
et anima eius vacua est,
sic erit multitudo omnium gentium
dimicantium contra montem Sion.
9 Obstupescite et admiramini,
excaecamini et caeci estote,
inebriamini et non a vino,
vacillate et non ab ebrietate.
10 Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis,
clausit oculos vestros,
et capita vestra operuit.
11 Et erit vobis visio omnis sicut verba libri signati; quem cum
dederint scienti litteras dicentes: « Lege istum », respondebit: « Non
possum, signatus est enim ». 12 Et dabitur liber nescienti litteras
diceturque ei: « Lege », et respondebit: « Nescio litteras ».
13 Et dixit Dominus:
« Eo quod appropinquat populus iste ore suo
et labiis suis glorificat me,
cor autem eius longe est a me,
et est timor eorum erga me
velut mandatum hominum perceptum,
14 ideo ecce ego addam ut admirationem faciam
populo huic miraculo grandi et stupendo:
peribit sapientia sapientium eius,
et prudentia prudentium eius abscondetur ».

[29] 9 *Obstupescite* – Lege (cfr. Hab 1, 5 et Syr, Gr et Vg) *hittamᵉhû*; TM « moramini »

10 *Oculos vestros* – TM addit glossam « prophetas » et, post *capita vestra*, « videntes »

15 Vae, qui profunde a Domino
consilium abscondunt,
quorum sunt in tenebris opera, et dicunt:
« Quis videt nos, et quis novit nos? ».
16 Perversa cogitatio vestra!
Numquid quasi lutum reputabitur figulus,
ut dicat opus factori suo:
« Non fecisti me »;
et figmentum dicat fictori suo:
« Non intellegis »?
17 Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur Libanus in hortum,
et hortus in saltum reputabitur?
18 Et audient in die illa surdi verba libri,
et de tenebris et caligine oculi caecorum videbunt.
19 Et addent mites in Domino laetitiam,
et pauperrimi hominum in Sancto Israel exsultabunt;
20 quoniam defecit, qui praevalebat,
consummatus est illusor,
et succisi sunt omnes, qui vigilabant super iniquitatem,
21 qui peccare faciebant homines in verbo
et arguentem in porta supplantabant
et deiecerunt inanibus verbis iustum.
22 Propter hoc haec dicit Dominus
ad domum Iacob, qui redemit Abraham:
« Non modo confundetur Iacob,
nec modo vultus eius erubescet;
23 sed, cum viderit opera manuum mearum,
in medio sui sanctificabunt nomen meum
et sanctificabunt Sanctum Iacob
et Deum Israel pavebunt,
24 et scient errantes spiritu sapientiam,
et mussitatores discent doctrinam ».

30 1 « Vae, filii desertores, dicit Dominus,
eo quod facitis consilium et non ex me,
et pactum statuitis et non per spiritum meum,
ut addatis peccatum super peccatum!
2 Qui ambulatis, ut descendatis in Aegyptum,
et os meum non interrogastis,

[29] 23 *Viderit* – TM addit « natos suos »

sperantes auxilium in fortitudine pharaonis
et habentes fiduciam in umbra Aegypti.
3 Et erit vobis fortitudo pharaonis in confusionem,
et fiducia sub umbra Aegypti in ignominiam.
4 Cum fuerint enim in Tani principes tui,
et nuntii tui usque ad Hanes pervenerint,
5 omnes confundentur
super populo, qui eis prodesse non potest;
non erit in auxilium et in utilitatem,
sed in confusionem et opprobrium ».
6 Oraculum iumentorum Nageb.
In terra tribulationis et angustiae,
leaenae et leonis rugientis,
viperae et draconis volantis
portant super umeros iumentorum divitias suas
et super gibbum camelorum thesauros suos
ad populum, qui eis prodesse non poterit.
7 Aegyptus enim frustra et vane auxiliabitur;
ideo vocavi Rahab otiosam.
8 Nunc ingredere, scribe coram eis super buxum
et in libro diligenter exara illud,
et erit in posterum
in testimonium usque in aeternum.
9 Populus enim rebellis est,
et filii mendaces,
filii nolentes audire legem Domini;
10 qui dicunt videntibus: « Nolite videre »
et aspicientibus: « Nolite aspicere nobis ea, quae recta sunt;
loquimini nobis placentia, aspicite nobis illusiones.
11 Recedite a via, declinate a semita,
tollite a facie nostra Sanctum Israel ».
12 Propterea haec dicit Sanctus Israel:
« Pro eo quod reprobastis verbum hoc
et sperastis in perversitatem et in perfidiam
et innixi estis super eis,
13 propterea erit vobis iniquitas haec
sicut interruptio cadens, locus tumens in muro excelso,

[30] 6 *Rugientis* – Lege *nōhēm*; TM « ex eis »
7 *Otiosam* – Lege *ḥammašbît*; TM « ipsi, otium (?) »
12 *In perversitatem* – Lege *be'iqqēš*; TM « in violentiam »

cuius confractio subito, dum non speratur,
venit improviso;
14 et comminuetur, sicut conteritur lagoena figuli
contritione absque misericordia,
et non invenietur de fragmentis eius testa,
in qua capiatur igniculus de incendio,
aut hauriatur aqua de fovea ».
15 Quia haec dixit Dominus Deus, Sanctus Israel:
« In conversione et quiete salvi eritis;
in silentio et in spe erit fortitudo vestra ».
Et noluistis
16 et dixistis:
« Nequaquam, sed super equis fugiemus »,
ideo fugietis;
et: « Super veloces ascendemus »,
ideo veloces erunt, qui persequentur vos.
17 Mille pavebunt a facie terroris unius,
et a facie terroris quinque fugietis,
donec relinquamini
quasi malus in vertice montis
et quasi signum super collem.
18 Propterea exspectat Dominus, ut misereatur vestri,
et ideo exaltabitur parcens vobis,
quia Deus iudicii Dominus;
beati omnes, qui exspectant eum.
19 Nam, popule Sion, qui habitas in Ierusalem,
plorans nequaquam plorabis:
miserans miserebitur tui ad vocem clamoris tui;
statim ut audierit, respondebit tibi.
20 Et dabit vobis Dominus
panem angustiae et aquam afflictionis,
sed non amplius avolabit a te doctor tuus;
et erunt oculi tui videntes praeceptorem tuum,
21 et aures tuae audient verbum post tergum monentis:
« Haec via, ambulate in ea »,
si declinaveritis ad dexteram vel ad sinistram.
22 Et contaminabis laminas sculptilium argentorum tuorum

[30] [17] *Pavebunt*– Lege (cfr. Gr) *jeḥĕrad*; TM « unus »
[21] *Declinaveritis ad dexteram* – Lege cum Targ, Gr, Syr, et Vg *têmînû*; TM « fiduciam habeatis »
[22] *Et contaminabis* – Lege cum Vg et quibusdam mss Graecis *wᵉṭimmēʼtā*; TM « et contaminabitis »

et vestimentum conflatilis aurei tui;
disperges ea sicut immunditiam menstruatae:
« Egredere » dices ei.
23 Et dabit pluviam semini tuo,
quod seminaveris in terra,
et panis frugum terrae erit uberrimus et pinguis;
pascetur pecus tuum in die illo, agnus in pascuis spatiosis,
24 et boves tui et asini, qui operantur terram,
commixtum migma comedent
ventilatum in pala et ventilabro.
25 Et erunt super omnem montem excelsum
et super omnem collem elevatum
rivi currentium aquarum
in die interfectionis multorum,
cum ceciderint turres.
26 Et erit lux lunae sicut lux solis,
et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum
in die, qua alligaverit Dominus vulnus populi sui
et percussuram plagae eius sanaverit.
27 Ecce nomen Domini venit de longinquo,
ardens furor eius et gravis eius fragor;
labia eius repleta sunt indignatione
et lingua eius quasi ignis devorans.
28 Spiritus eius velut torrens inundans,
usque ad collum pertingens,
ad cribrandas gentes in cribro funesto,
et frenum dolosum in maxillis populorum.
29 Canticum erit vobis
sicut nox sanctificatae sollemnitatis
et laetitia cordis
sicut eius, qui ad sonum tibiae pergit
in montem Domini,
ad petram Israel.
30 Et auditam faciet Dominus
gloriam vocis suae
et terrorem brachii sui
ostendet in comminatione furoris
et flamma ignis devorantis,
in turbine et in imbre et in lapide grandinis.
31 A voce enim Domini pavebit
Assyrius virga percussus.

32 Et erit omnis ictus baculi percutientis,
quem requiescere faciet Dominus
super eum in tympanis et citharis,
et in bellis agitatis expugnabit eos.
33 Praeparata est enim ab heri Topheth,
praeparata, profunda et dilatata,
in pyra eius ignis et ligna multa;
flatus Domini sicut torrens sulphuris
succendit eam.

31 1 Vae, qui descendunt in Aegyptum ad auxilium,
in equis sperantes
et habentes fiduciam super quadrigis, quia multae sunt,
et super equitibus, quia praevalidi nimis,
et non intendunt in Sanctum Israel
et Dominum non requirunt!
2 Tamen et ipse sapiens adducit malum
et verba sua non retractat;
et consurget contra domum pessimorum
et contra auxilium operantium iniquitatem.
3 Aegyptius homo et non Deus,
et equi eorum caro et non spiritus;
et Dominus inclinabit manum suam,
et corruet auxiliator,
et cadet, cui praestatur auxilium,
simulque omnes consumentur.
4 Quia haec dicit Dominus ad me:
« Quomodo si rugit leo et catulus leonis super praedam suam,
cum occurrerit ei multitudo pastorum,
a voce eorum non formidabit et a multitudine eorum non pavebit,
sic descendet Dominus exercituum,
ut proelietur super montem Sion et super collem eius.
5 Sicut aves volantes,
sic proteget Dominus exercituum Ierusalem,
protegens et liberans,
parcens et salvans ».

[30] 32 *Percutientis* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis (cfr. Syr) *mûsārōh*; TM (= Vg « fundatus »)

Eos – Lege cum multis mss Hebraicis, qere, Targ et Vg *bām*; ketib « eam »

33 *Topheth* – TM addit « etiam ipsa regi est »

6 Convertimini ad eum, a quo penitus recesseratis,
filii Israel.
7 In die enim illa abiciet vir
idola argentea sua et idola aurea sua,
quae fecerunt vobis manus vestrae in peccatum;
8 et cadet Assyria in gladio non viri,
et gladius non hominis vorabit eum,
et fugiet a facie gladii,
et iuvenes eius vectigales erunt.
9 Et fortitudo eius prae terrore transibit,
et pavebunt signum principes eius,
dixit Dominus, cuius ignis est in Sion,
et caminus eius in Ierusalem.

32 1 Ecce in iustitia regnabit rex,
et principes in iudicio praeerunt.
2 Et erit vir sicut latibulum a vento
et refugium a tempestate,
sicut rivi aquarum in sitiente terra
et umbra petrae magnae in terra arida.
3 Non caligabunt oculi videntium,
et aures audientium diligenter auscultabunt,
4 et cor stultorum intelleget scientiam,
et lingua balborum velociter loquetur et plane.
5 Non vocabitur ultra is, qui insipiens est, nobilis,
neque fraudulentus appellabitur maior;
6 stultus enim fatua loquitur,
et cor eius cogitat iniquitatem,
ut perficiat impietatem
et loquatur contra Dominum errores
et vacuam faciat animam esurientem
et potum sitienti auferat.
7 Fraudulenti fraudes pessimae sunt;
ipse enim cogitationes concinnat
ad perdendos mites in sermone mendaci,
etiam quando pauper iudicium vindicat.
8 Nobilis vero consilia nobilia dat
et ipse ad nobilia assurget.

[32] 1 *Et principes* – Lege cum Targ, Syr, Gr et Vg *wᵉśārîm*; TM « et principibus »
6 *Cogitat* – Lege cum Targ, Syr, Gr et VL *jaḥăšob*; TM « faciet »

9 Mulieres vanae, surgite, audite vocem meam;
filiae confidentes, percipite auribus eloquium meum.
10 Post dies enim et annum
vos pavebitis confidentes;
consummata est enim vindemia,
collectio ultra non veniet.
11 Obstupescite, vanae;
pavete, confidentes,
exuite vos et nudate vos,
accingite lumbos vestros.
12 Super ubera plangite,
super regione desiderabili,
super vinea fertili.
13 Super humum populi mei
spinae et vepres ascendent,
super omnes domos gaudii,
super civitatem exsultantem.
14 Domus enim dimissa est;
multitudo urbis relicta est,
Ophel et Bahan erunt speluncae
usque in aeternum,
gaudium onagrorum,
pascua gregum,
15 donec effundatur super nos
spiritus de excelso.
Et erit desertum in hortum,
et hortus in saltum reputabitur,
16 et habitabit in solitudine iudicium,
et iustitia in horto sedebit;
17 et erit opus iustitiae pax,
et cultus iustitiae silentium,
et securitas usque in sempiternum.
18 Et sedebit populus meus in habitatione pacis
et in tabernaculis fiduciae
et in locis securis.
19 Et penitus cadet saltus,
et profunde deprimetur civitas.
20 Beati, qui seminatis super omnes aquas,
immittentes pedem bovis et asini.

[32] 19 *Cadet* – Lege *wᵉjārad*; TM « et grando »

33 1 Vae, qui praedaris, cum nemo te praedatus sit;
qui devastas, cum nemo te devastaverit!
Cum consummaveris depraedationem, depraedaberis;
cum perfeceris devastationem, te devastabunt.
2 Domine, miserere nostri,
te enim exspectavimus;
esto brachium nostrum in mane
et salus nostra in tempore tribulationis.
3 A voce fragoris fugerunt populi,
ab exaltatione tua dispersae sunt gentes.
4 Et congregabuntur spolia, sicut colligitur bruchus;
sicut discurrunt locustae, ad ea discurritur.
5 Sublimis est Dominus, quoniam habitat in excelso;
implet Sion iudicio et iustitia.
6 Et erit firmitas in temporibus tuis;
divitiae salutis sapientia et scientia:
timor Domini ipse est thesaurus eius.
7 Ecce praecones clamabunt foris,
angeli pacis amare flebunt.
8 Dissipatae sunt viae, cessavit transiens per semitam;
irritum fecit pactum,
reiecit testes,
non reputavit homines.
9 Luget et elanguescit terra,
confusus est Libanus et obsorduit,
et factus est Saron sicut desertum,
et exaruerunt Basan et Carmelus.
10 « Nunc consurgam, dicit Dominus,
nunc exaltabor, nunc sublevabor.
11 Concipietis fenum, parietis stipulam;
spiritus meus ut ignis vorabit vos.
12 Et erunt populi fornaces calcis:
spinae congregatae igne comburentur.

[33] 2 *Brachium nostrum* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Targ, Syr et Vg *z^erō'ēnû*; TM « brachium eorum »

4 *Spolia sicut* – Lege cum Targ (cfr. Syr, Gr et Vg) *šālāl k^emô*; TM « spolia vestra »

7 *Praecones* – Lege *'er'elim* (TM *'er'ellām*); iuxta traditionem Hebraicam (cfr. Comm. Hieronymi) = angeli, nuntii

8 *Testes* – Lege cum 1QIs^a *'ēdîm*; TM « civitates »

11 *Spiritus meus ut* – Lege cum Targ *rûḥî k^emô*; TM « spiritus vester »

13 Audite, qui longe estis, quae fecerim,
et cognoscite, vicini, fortitudinem meam ».
14 Conterriti sunt in Sion peccatores,
possedit tremor impios.
Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante?
Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?
15 Qui ambulat in iustitiis et loquitur aequitates,
qui reicit lucra ex rapinis
et excutit manus suas, ne munera accipiat,
qui obturat aures suas, ne audiat sanguinem,
et claudit oculos suos, ne videat malum:
16 iste in excelsis habitabit,
munimenta saxorum refugium eius;
panis ei datus est, aquae eius fideles sunt.
17 Regem in decore suo videbunt oculi tui,
cernent terram longinquam.
18 Cor tuum cum timore inquiret:
« Ubi est scriba? Ubi ponderator?
Ubi computator turrium? ».
19 Populum impudentem non videbis,
populum profundi sermonis, ininterpretabilis,
linguae barbarae absque intellegentia.
20 Respice Sion civitatem sollemnitatum nostrarum!
Oculi tui videbunt Ierusalem,
habitationem securam,
tabernaculum quod nequaquam transferri poterit;
nec auferentur clavi eius in sempiternum,
et omnes funiculi eius non rumpentur.
21 Quia ibi potens Dominus pro nobis
loco fluviorum, rivorum late patentium;
non transibit ibi navis remigum,
neque navis magna transgredietur eum.
22 Dominus enim iudex noster, Dominus legifer noster,
Dominus rex noster: ipse salvabit nos.
23 Laxati sunt funiculi tui
nec sustinent malum suum,
ut dilatare velum non queant.
Tunc divident caeci praedam multam;
claudi diripient rapinam.

[33] 23 *Divident caeci praedam* – Lege *je ḥallēq ʿiwwēr*; TM « dividetur praeda »

24 Nec dicet incola: « Elangui ».
Populus, qui habitat in ea,
auferetur ab eo iniquitas.

34 1 Accedite, gentes, ad audiendum,
et, populi, attendite;
audiat terra et plenitudo eius,
orbis et omne germen eius.
2 Quia indignatio Domini super omnes gentes
et furor super universam militiam eorum:
ad interitum devovit eos et dedit eos in occisionem.
3 Interfecti eorum proicientur,
et de cadaveribus eorum ascendet foetor;
dissolventur montes sanguine eorum.
4 Et tabescet omnis militia caelorum,
et complicabuntur sicut liber caeli,
et omnis militia eorum defluet,
sicut defluit folium de vinea et arida frons de ficu.
5 Quoniam inebriatus est in caelo gladius meus:
ecce super Edom descendet
et super populum interfectionis meae ad iudicium.
6 Gladius Domini repletus est sanguine,
incrassatus est adipe,
de sanguine agnorum et hircorum,
de adipe viscerum arietum;
victima enim Domini in Bosra,
et interfectio magna in terra Edom.
7 Cadunt bubali cum eis,
iuvenci cum tauris;
inebriabitur terra eorum sanguine
et humus eorum adipe pinguium,
8 quia dies ultionis Domini,
annus retributionum ad vindicandam Sion.
9 Et convertentur torrentes eius in picem
et humus eius in sulphur,
et erit terra eius in picem ardentem.
10 Nocte et die non exstinguetur,
in sempiternum ascendet fumus eius,
a generatione in generationem desolabitur,
in saecula saeculorum non erit transiens per eam.

11 Et possidebunt illam onocrotalus et ericius,
noctua et corvus habitabunt in ea;
et extendet super eam mensuram solitudinis
et perpendiculum desolationis.
12 Nobiles eius non erunt,
nec regnum proclamabunt;
et omnes principes eius erunt in nihilum.
13 Et orientur in domibus eius spinae,
urticae et paliurus in munitionibus eius;
et erit cubile draconum
et pascua struthionum.
14 Et occurrent hyaenae thoibus,
et pilosus clamat ad amicum suum;
ibi cubat lamia
et invenit sibi requiem.
15 Ibi nidificat serpens ovaque deponit
et circumfodit et fovet in umbra eius;
illuc congregantur milvi alter ad alterum.
16 Requirite in libro Domini et legite:
unum ex eis non deest,
alter alterum exspectare non debet;
quia os Domini praecepit,
et spiritus eius ipse congregavit ea.
17 Et ipse misit eis sortem,
et manus eius divisit terram illis in mensura;
usque in aeternum possidebunt eam,
in generatione et generatione habitabunt in ea.

35 1 Laetentur deserta et invia,
et exsultet solitudo et floreat quasi lilium.
2 Germinet et exsultet
laetabunda et laudans.
Gloria Libani data est ei,
decor Carmeli et Saron;
ipsi videbunt gloriam Domini,
maiestatem Dei nostri.
3 Confortate manus dissolutas
et genua debilia roborate.

[34] 12 *Non erunt* – Lege cum Gr et Syr *lō' jihjû*; TM omittit
16 *Os Domini* – Lege *pî jhwh*; TM « os meum, ipse »

4 Dicite pusillanimis:
« Confortamini, nolite timere!
Ecce Deus vester,
ultio veniet, retributio Dei;
ipse veniet et salvabit vos ».
5 Tunc aperientur oculi caecorum,
et aures surdorum patebunt.
6 Tunc saliet sicut cervus claudus,
et exsultabit lingua mutorum,
quia erumpent in deserto aquae
et torrentes in solitudine.
7 Et terra arida erit in stagnum
et sitiens in fontes aquarum;
in cubilibus, in quibus dracones habitabant,
erit locus calami et iunci.
8 Et erit ibi semita et via;
et via sancta vocabitur:
non transibit per eam pollutus;
et erit eis directa via,
ita ut stulti non errent per eam.
9 Non erit ibi leo,
et rapax bestia non ascendet per eam
nec invenietur ibi;
et ambulabunt, qui liberati fuerint,
10 et redempti a Domino revertentur.
Et venient in Sion cum laude,
et laetitia sempiterna super caput eorum:
gaudium et laetitiam obtinebunt,
et fugiet maeror et gemitus.

36 1 Et factum est in quarto decimo anno regis Ezechiae, ascendit
Sennacherib rex Assyriorum super omnes civitates Iudae munitas
et cepit eas. 2 Et misit rex Assyriorum Rabsacen de Lachis in Ie-
rusalem ad regem Ezechiam in manu gravi et stetit in aquaeductu
piscinae superioris in via agri fullonis. 3 Et egressus est ad eum Elia-
chim filius Helciae, qui erat super domum, et Sobna scriba et Ioah
filius Asaph a commentariis. 4 Et dixit ad eos Rabsaces: « Dicite
Ezechiae: Haec dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quae est ista
fiducia, qua confidis? 5 Dixisti: " Verbum labiorum est consilium et

[36] 5 *Dixisti* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, 1QIs[a], Syr et 2 Reg 18, 20 *'āmartā*; TM « dixi »

fortitudo ad bellum ". Nunc super quem habes fiduciam, quia re-
cessisti a me? 6 Ecce confidis super baculum arundineum con-
fractum istum, super Aegyptum; cui si innixus fuerit homo, intrabit
in manum eius et perforabit eam: sic pharao rex Aegypti omni-
bus, qui confidunt in eo. 7 Quod si responderis mihi: " In Domino
Deo nostro confidimus "; nonne ipse est cuius abstulit Ezechias
excelsa et altaria, et dixit Iudae et Ierusalem: " Coram altari isto
adorabitis "? 8 Et nunc sponde domino meo regi Assyriorum, et
dabo tibi duo milia equorum, si poteris ex te praebere ascensores
eorum. 9 Et quomodo averteris faciem unius ex servis domini mei
minoribus? Et tamen confidis in Aegypto, in quadriga et in equiti-
bus; 10 et nunc, numquid sine Domino ascendi ad terram istam, ut
disperderem eam? Dominus dixit ad me: " Ascende super terram
istam et disperde eam " ».

11 Et dixit Eliachim et Sobna et Ioah ad Rabsacen: « Loquere ad
servos tuos Aramaice; intellegimus enim. Ne loquaris ad nos Iudaice
in auribus populi, qui est super murum ». 12 Et dixit Rabsaces:
« Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus,
ut loquerer omnia verba ista? Et non potius ad viros, qui sedent in
muro, ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum? ».

13 Et stetit Rabsaces et clamavit voce magna Iudaice et dixit:
« Audite verba regis magni, regis Assyriorum: 14 Haec dicit rex:
Non seducat vos Ezechias, quia non poterit eruere vos. 15 Et non
vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino dicens: " Eruens libe-
rabit nos Dominus; non dabitur civitas ista in manu regis Assyrio-
rum ". 16 Nolite audire Ezechiam. Haec enim dicit rex Assyriorum:
Facite mecum benedictionem et egredimini ad me; et comedite
unusquisque vineam suam et unusquisque ficum suam, et bibite
unusquisque aquam de cisterna sua, 17 donec veniam et tollam vos
ad terram, quae est ut terra vestra, terram frumenti et vini, terram
panis et vinearum. 18 Ne illudat vos Ezechias dicens: " Dominus
liberabit nos ". Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque ter-
ram suam de manu regis Assyriorum? 19 Ubi sunt dii Emath et
Arphad? Ubi sunt dii Sepharvaim? Numquid liberaverunt Samariam
de manu mea? 20 Quinam ex omnibus diis terrarum istarum eruerunt
terram suam de manu mea? Numquid eruet Dominus Ierusalem de
manu mea? ».

21 Et siluerunt et non responderunt ei verbum; mandaverat enim
rex dicens: « Ne respondeatis ei ». 22 Et ingressus est Eliachim filius

[36] 9 *Faciem* – TM addit *paḥat* (= titulus Aramaicus tempore Persarum)

Helciae, qui erat super domum, et Sobna scriba et Ioah filius Asaph
a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus; et nuntiaverunt ei
verba Rabsacis.

37 1 Et factum est cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua
et obvolutus est sacco et intravit in domum Domini; 2 et misit
Eliachim, qui erat super domum, et Sobnam scribam et seniores de
sacerdotibus opertos saccis ad Isaiam filium Amos prophetam,
3 et dixerunt ad eum: « Haec dicit Ezechias: Dies tribulationis et
correptionis et contumeliae dies haec, quia venerunt filii usque ad
partum, et virtus non est pariendi. 4 Forsitan audiet Dominus Deus
tuus verba Rabsacis, quem misit rex Assyriorum, dominus suus, ad
blasphemandum Deum viventem, et puniet sermones, quos audivit
Dominus Deus tuus; leva ergo orationem pro reliquiis, quae re-
pertae sunt ».

5 Et venerunt servi regis Ezechiae ad Isaiam; 6 et dixit ad eos
Isaias: « Haec dicetis domino vestro: Haec dicit Dominus: Ne ti-
meas a facie verborum, quae audisti, quibus blasphemaverunt pueri
regis Assyriorum me. 7 Ecce ego dabo ei spiritum, et audiet nuntium
et revertetur ad terram suam, et corruere eum faciam gladio in terra
sua ».

8 Reversus est autem Rabsaces et invenit regem Assyriorum
proeliantem adversus Lobnam; audierat enim quia profectus esset
de Lachis. 9 Et audivit de Tharaca rege Aethiopiae dicentes: « Egres-
sus est, ut pugnet contra te ».

Quod cum audisset, misit nuntios ad Ezechiam dicens: 10 « Haec
dicetis Ezechiae regi Iudae loquentes: Non te decipiat Deus tuus,
in quo tu confidis, dicens: " Non dabitur Ierusalem in manu regis
Assyriorum ". 11 Ecce tu audisti omnia, quae fecerunt reges Assyrio-
rum omnibus terris, quas ad interitum devoverunt, et tu poteris
liberari? 12 Numquid eruerunt eos dii gentium, quos subverterunt
patres mei, Gozan et Charran et Reseph et filios Eden, qui erant in
Thelassar? 13 Ubi est rex Emath et rex Arphad et rex urbis Sephar-
vaim, Ana et Ava? ».

14 Et tulit Ezechias epistulam de manu nuntiorum et legit eam.
Et ascendit in domum Domini et expandit eam Ezechias coram
Domino.

15 Et oravit Ezechias ad Dominum dicens:

16 « Domine exercituum, Deus Israel, qui sedes super cherubim,
tu es Deus solus omnium regnorum terrae, tu fecisti caelum et ter-
ram. 17 Inclina, Domine, aurem tuam et audi; aperi, Domine, oculos

tuos et vide et audi omnia verba Sennacherib, quae misit ad blas-
phemandum Deum viventem. 18 Vere enim, Domine, dissipaverunt
reges Assyriorum gentes et regiones earum 19 et dederunt deos
earum igni: non enim erant dii, sed opera manuum hominum, li-
gnum et lapis; et comminuerunt eos. 20 Et nunc, Domine Deus
noster, salva nos de manu eius; et cognoscant omnia regna terrae
quia tu, Domine, es solus Deus ».

21 Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam dicens: « Haec dicit
Dominus, Deus Israel: Pro quibus rogasti me de Sennacherib rege
Assyriorum, 22 hoc est verbum, quod locutus est Dominus super
eum:

Despexit te, subsannavit te virgo filia Sion;
post te caput movit filia Ierusalem.
23 Cui exprobrasti et quem blasphemasti?
Et super quem exaltasti vocem
et levasti altitudinem oculorum tuorum?
Contra Sanctum Israel!
24 In manu servorum tuorum exprobrasti Domino
et dixisti: " In multitudine quadrigarum mearum
ego ascendi altitudinem montium, iuga Libani;
et succidi excelsa cedrorum eius
et electas abietes illius
et introivi altitudinem summitatis eius,
silvam condensam.
25 Ego fodi et bibi aquam alienam
et exsiccavi vestigio pedis mei
omnes rivos Aegypti ".
26 Numquid non audisti?
A saeculo feci illud; a diebus antiquis
ego plasmavi illud et nunc adduxi,
ut fiat in eradicationem,
in lapides eversos civitates munitae.
27 Habitatores earum breviata manu
contremuerunt et confusi sunt;
facti sunt sicut fenum agri

[37] 18 *Gentes* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis et 2 Reg 19, 17 *haggôjim*; TM « terras »
20 *Deus*[2] – Adde cum 1QIs[a], Gr et 2 Reg 19, 19 *'ĕlōhîm*
25 *Alienam* – Insere cum 1QIs[a] et 2 Reg 19, 24 *zārîm*
26 Ante *ego plasmavi* omissa est copula cum 1QIs[a], Vg et Syr

et gramen viride et herba tectorum,
quae exaruit a facie austri.
28 Sessionem tuam
et egressum tuum et introitum tuum cognovi
et insaniam tuam contra me.
29 Cum fureris adversum me,
et superbia tua ascenderit in aures meas,
ponam circulum in naribus tuis
et frenum in labiis tuis
et reducam te in viam,
per quam venisti.
30 Tibi autem hoc erit signum:
Comedantur hoc anno, quae colligi poterunt,
et in anno secundo, quae sponte nascuntur;
in anno autem tertio seminate et metite
et plantate vineas et comedite fructum earum.
31 Et mittet id quod salvatum fuerit de domo Iudae,
quod reliquum est, radicem deorsum
et faciet fructum sursum.
32 Quia de Ierusalem exibit residuum,
et, quod salvum fuerit, de monte Sion.
Zelus Domini exercituum faciet istud.
33 Propterea haec dicit Dominus de rege Assyriorum:
Non introibit civitatem hanc
et non iaciet ibi sagittam
et non opponet ei clipeum
et non mittet contra eam aggerem.
34 In via, qua venit, per eam revertetur,
et civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus.
35 Et protegam civitatem istam, ut salvem eam
propter me et propter David servum meum ».

36 Egressus est autem angelus Domini et percussit in castris Assy-
riorum centum octoginta quinque milia; et surrexerunt mane, et
ecce omnes illi cadavera mortuorum.

37 Et egressus est et abiit; et reversus est Sennacherib rex Assy-
riorum et habitavit in Nineve. 38 Et factum est, cum adoraret in
templo Nesroch dei sui, Adramelech et Sarasar filii eius percusse-
runt eum gladio fugeruntque in terram Ararat. Et regnavit Asarhaddon
filius eius pro eo.

[37] [27] *Quae exaruit a facie austri* – TM corruptus est; lege cum 1QIs[a] *hanniśdaf lipnê qādîm*

38 1 In diebus illis aegrotavit Ezechias usque ad mortem. Et introivit
ad eum Isaias filius Amos propheta et dixit ei: « Haec dicit Domi-
nus: Dispone domui tuae, quia morieris tu et non vives ». 2 Et
convertit Ezechias faciem suam ad parietem et oravit ad Dominum
3 et dixit: « Obsecro, Domine; memento, quaeso, quomodo ambu-
laverim coram te in veritate et in corde perfecto et, quod bonum
est in oculis tuis, fecerim ». Et flevit Ezechias fletu magno.

4 Et factum est verbum Domini ad Isaiam dicens: 5 « Vade et
dic Ezechiae: " Haec dicit Dominus, Deus David patris tui: Audivi
orationem tuam, vidi lacrimas tuas; ecce ego adiciam super dies
tuos quindecim annos, 6 et de manu regis Assyriorum eruam te
et civitatem istam, et protegam hanc civitatem ". 7 Hoc autem tibi
erit signum a Domino quia faciet Dominus verbum hoc, quod lo-
cutus est: 8 Ecce ego reverti faciam umbram graduum, per quos
descenderat in horologio Achaz in sole retrorsum decem gradibus ».
Et reversus est sol decem gradibus per gradus, quos descenderat.

9 Scriptura Ezechiae regis Iudae, cum aegrotasset et convaluisset
de infirmitate sua:

10 « Ego dixi: In dimidio dierum meorum
vadam ad portas inferi;
quaesivi residuum annorum meorum.
11 Dixi: Non videbo Dominum Deum in terra viventium,
non aspiciam hominem ultra
inter habitatores orbis.
12 Habitaculum meum ablatum est et abductum longe a me
quasi tabernaculum pastorum;
convolvit sicut textor vitam meam;
de stamine succidit me.
De mane usque ad vesperam confecisti me.
13 Prostratus sum usque ad mane,
quasi leo sic conterit omnia ossa mea;
de mane usque ad vesperam confecisti me.
14 Sicut pullus hirundinis, sic mussitabo,
meditabor ut columba;
attenuati sunt oculi mei
suspicientes in excelsum.
Domine, vim patior,
sponde pro me.

[38] 11 *Orbis* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis *ḥāled*; TM « quietis »
12 *Pastorum* – Lege cum Targ, Syr, Sym et Vg *rō'îm*; TM « pastoris mei »

15 Quid dicam, aut quid respondebit mihi?
Ipse fecit!
Incedam per omnes annos meos
in amaritudine animae meae.
16 Domine, in te sperat cor meum;
vivat spiritus meus,
sana me et vivifica me;
17 ecce in pacem versa est amaritudo mea.
Tu autem eruisti animam meam
a fovea consumptionis,
proiecisti enim post tergum tuum
omnia peccata mea.
18 Quia non infernus confitebitur tibi,
neque mors laudabit te;
non exspectabunt, qui descendunt in lacum,
veritatem tuam.
19 Vivens, vivens ipse confitebitur tibi,
sicut et ego hodie;
pater filiis notam faciet veritatem tuam.
20 Domine, salvum me fac,
et ad sonum citharae cantabimus
cunctis diebus vitae nostrae
in domo Domini ».

21 Et iussit Isaias, ut tollerent massam de ficis et cataplasmarent
super vulnus, et sanaretur. 22 Et dixit Ezechias: « Quod erit signum
quia ascendam in domum Domini? ».

39 1 In tempore illo misit Merodachbaladan filius Baladan rex Baby-
lonis litteras et munera ad Ezechiam; audierat enim quod aegro-
tasset et convaluisset. 2 Laetatus est autem super eis Ezechias et
ostendit eis cellam thesauri sui et argentum et aurum et aromata et
oleum optimum et omnes apothecas supellectilis suae et universa,
quae inventa sunt in thesauris eius. Nihil fuit, quod non ostenderet
eis Ezechias in domo sua et in omni potestate sua.
3 Introivit autem Isaias propheta ad Ezechiam regem et dixit ei:
« Quid dixerunt viri isti et unde venerunt ad te? ». Et dixit Ezechias:

[38] 16 TM, corruptus, ad verbum dicit: « Domine super eos, vivent et unicuique in eis vita spiritus mei; sanum me reddes et vivifica me ». Lege *'ădōnāj 'ālêkā m'jaḥēl libbî: j'ḥî rûḥî; haḥălîmênî w'haḥăjenî*

17 *Eruisti* – Lege cum Gr et Vg *ḥaśaktā*; TM « adhaesisti »

« De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone ». 4 Et dixit:
« Quid viderunt in domo tua? ». Et dixit Ezechias: « Omnia, quae
in domo mea sunt, viderunt; non fuit res, quam non ostenderim eis
in thesauris meis ».
5 Et dixit Isaias ad Ezechiam: « Audi verbum Domini exercituum:
6 Ecce dies venient, et auferentur omnia, quae in domo tua sunt
et quae thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc, in Babylo-
nem; non relinquetur quidquam, dicit Dominus. 7 Et de filiis tuis,
qui exibunt de te, quos genueris, tollent, et erunt eunuchi in palatio
regis Babylonis ». 8 Et dixit Ezechias ad Isaiam: « Bonum verbum
Domini, quod locutus est ». Et dixit: « Dummodo fiat pax et secu-
ritas in diebus meis ».

40 1 Consolamini, consolamini populum meum,
dicit Deus vester.
2 Loquimini ad cor Ierusalem
et clamate ad eam,
quoniam completa est militia eius,
expiata est iniquitas illius;
suscepit de manu Domini
duplicia pro omnibus peccatis suis.
3 Vox clamantis:
« In deserto parate viam Domini,
rectas facite in solitudine
semitas Dei nostri.
4 Omnis vallis exaltetur,
et omnis mons et collis humilietur;
et fiant prava in directa,
et aspera in plana:
5 et revelabitur gloria Domini,
et videbit omnis caro pariter
quod os Domini locutum est ».
6 Vox dicentis: « Clama! ».
Et dixi: « Quid clamabo? ».
Omnis caro fenum,
et omnis gloria eius quasi flos agri;
7 exsiccatum est fenum, et cecidit flos,
quia spiritus Domini sufflavit in eo.
Vere fenum est populus.

[40] 6 *Et dixi* – Lege cum 1QIs[a], Gr et Vg *wā'ōmar*; TM « et dixit »

8 Exsiccatum est fenum, et cecidit flos;
verbum autem Dei nostri manet in aeternum.
9 Super montem excelsum ascende,
tu, quae evangelizas Sion;
exalta in fortitudine vocem tuam,
quae evangelizas Ierusalem;
exalta, noli timere;
dic civitatibus Iudae:
« Ecce Deus vester,
10 ecce Dominus Deus in virtute venit,
et brachium eius dominatur:
ecce merces eius cum eo
et praemium illius coram illo.
11 Sicut pastor gregem suum pascit,
in brachio suo congregat agnos
et in sinu suo levat;
fetas ipse portat ».
12 Quis mensus est pugillo aquas
et caelos palmo disposuit,
modio continuit pulverem terrae
et libravit in pondere montes
et colles in statera?
13 Quis direxit spiritum Domini?
Aut quis consilium suum
ostendit illi?
14 Cum quo iniit consilium et instruxit eum
et docuit eum semitam iustitiae
et erudivit eum scientiam
et viam prudentiae ostendit illi?
15 Ecce gentes quasi stilla situlae
et quasi momentum pulveris in statera reputantur;
ecce insulae quasi pulvis exiguus.
16 Et Libanus non sufficiet ad succendendum,
et animalia eius non sufficient ad holocaustum.
17 Omnes gentes, quasi non sint, coram eo;
quasi nihilum et inane reputantur ab eo.
18 Cui ergo similem facitis Deum?
Aut quam imaginem ponitis ei?

[40] 17 *Quasi nihilum* – Lege cum 1QIs^a (cfr. Vg) *k^e'efes*; TM « ex nihilo »

19 Sculptile conflat faber,
et aurifex auro figurat illud
et laminis argenteis argentarius.
20 Nimis pauper, ut offerat lignum imputribile:
exquirit sibi sapientem artificem
ut statuat simulacrum,
quod non moveatur.
21 Numquid non scitis? Numquid non audistis?
Numquid non annuntiatum est vobis ab initio?
Numquid non intellexistis fundamenta terrae?
22 Qui sedet super gyrum terrae,
et habitatores eius sunt quasi locustae;
qui extendit sicut velum caelos
et expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum;
23 qui redigit in nihilum principes,
iudices terrae velut inane facit.
24 Et quidem neque plantatus neque satus
neque radicatus in terra truncus eorum;
repente flavit in eos, et aruerunt,
et turbo quasi stipulam aufert eos.
25 « Et cui assimilabitis me,
quasi aequalis ei sim ego? »,
dicit Sanctus.
26 Levate in excelsum oculos vestros
et videte: Quis creavit haec?
Qui educit in numero militiam eorum
et omnes ex nomine vocat;
prae multitudine fortitudinis et roboris virtutisque eius
neque unum deest.
27 Quare dicis, Iacob,
et loqueris, Israel:
« Abscondita est via mea a Domino,
et a Deo meo iudicium meum transit? ».
28 Numquid nescis? Aut non audisti?
Deus sempiternus Dominus,
qui creavit terminos terrae;
non deficiet neque laborabit,
nec est investigatio sapientiae eius.
29 Qui dat lasso virtutem
et invalido robur multiplicat.

30 Deficient pueri et laborabunt
et iuvenes lapsu labentur;
31 qui autem sperant in Domino,
mutabunt fortitudinem,
assument pennas sicut aquilae,
current et non laborabunt,
ambulabunt et non deficient.

41 1 Taceant ante me insulae,
et gentes renovent fortitudinem;
accedant et tunc loquantur,
simul ad iudicium propinquemus.
2 Quis suscitavit ab oriente eum,
cuius gressum sequitur iustitia?
Dabit in conspectu eius gentes
et subiciet ei reges,
quos reddet quasi pulverem gladius eius,
sicut stipulam vento raptam arcus eius.
3 Persequetur eos, transibit in pace;
semita sub pedibus eius non apparebit.
4 Quis operatus est et fecit,
vocans generationes ab exordio?
Ego Dominus, primus
et cum novissimis ego sum.
5 Viderunt insulae et timuerunt,
extrema terrae obstupuerunt,
appropinquaverunt et accesserunt.
6 Unusquisque proximo suo auxiliabitur
et fratri suo dicet: « Confortare ».
7 Confortabit faber aurificem,
percutiens malleo eum, qui cudit,
dicens de glutino: « Bonum est »;
et roborat eum clavis,
ut non moveatur.
8 Tu autem, Israel, serve meus,
Iacob, quem elegi,
semen Abraham amici mei,
9 quem apprehendi ab extremis terrae,
et a longinquis eius vocavi te
et dixi tibi: « Servus meus es tu;
elegi te et non abieci te ».

10 Ne timeas, quia ego tecum sum;
ne declines, quia ego Deus tuus:
confortabo te et auxiliabor tibi
et sustentabo te dextera iustitiae meae.
11 Ecce confundentur et erubescent
omnes, qui irascuntur adversum te;
erunt, quasi non sint,
et peribunt viri, qui contradicunt tibi.
12 Quaeres eos et non invenies
viros, qui rixantur tecum;
erunt, quasi non sint et veluti nihilum,
viri bellantes adversum te.
13 Quia ego Dominus Deus tuus
apprehendens manum tuam
dicensque tibi: « Ne timeas;
ego auxiliabor tibi.
14 Noli timere, vermis Iacob,
homines ex Israel.
Ego auxiliabor tibi », dicit Dominus
et redemptor tuus Sanctus Israel.
15 Ecce posui te quasi plaustrum triturans novum,
habens rostra serrantia.
Triturabis montes et comminues
et colles quasi pulverem pones.
16 Ventilabis eos, et ventus tollet eos,
et turbo disperget eos;
et tu exsultabis in Domino,
in Sancto Israel laetaberis.
17 Egeni et pauperes quaerunt aquas, et non sunt,
lingua eorum siti aruit.
Ego, Dominus, exaudiam eos,
Deus Israel non derelinquam eos.
18 Aperiam in decalvatis collibus flumina
et in medio vallium fontes;
ponam desertum in stagna aquarum
et terram aridam in rivos aquarum.
19 Plantabo in deserto cedrum,
acaciam et myrtum et lignum olivae;
ponam in solitudine abietem,
ulmum et cupressum simul,

20 ut videant et sciant
et recogitent et intellegant pariter
quia manus Domini fecit hoc,
et Sanctus Israel creavit illud.
21 Proferte causam vestram, dicit Dominus;
afferte, si quid firmum habetis, dixit Rex Iacob.
22 Accedant et nuntient nobis, quaecumque ventura sunt.
Priora, quae fuerunt, nuntiate,
ut ponamus cor nostrum et sciamus novissima eorum;
et quae ventura sunt, indicate nobis.
23 Annuntiate, quae ventura sunt in futurum,
ut sciamus quia dii estis vos;
bene quoque aut male facite,
ut inspiciamus et videamus simul.
24 Ecce vos estis nihilum,
et opus vestrum nihil valet;
abominatio est, qui eligit vos.
25 Suscitavi ab aquilone,
et venit ab ortu solis;
vocavi eum nomine;
et conculcabit potentes quasi lutum
et velut plastes calcans humum.
26 Quis annuntiavit ab exordio, ut sciamus,
et a principio, ut dicamus: « Iustum est »?
Non est neque annuntians neque praedicens
neque audiens sermones vestros.
27 Primus ad Sion: Ecce adsunt;
et Ierusalem laeta nuntiantem do.
28 Et vidi, et nemo erat,
ex istis nullus consiliator,
ut, si eos interrogarem,
responderent verbum.
29 Ecce omnes iniquitas,
vana opera eorum;
ventus et inane
simulacra eorum.

[41] 22 *Accedant* – Lege cum Targ, Gr, Sym, Syr et Vg *jiggᵉšû*; TM « accedere faciant »

25 *Vocavi eum nomine* – Lege (cfr. 45, 3) *'eqrāh bišmô*; TM « vocavit me nomine »

Et conculcabit – Lege cum Targ *wᵉjābōs*; TM « et veniet »

42 1 Ecce servus meus, suscipiam eum;
electus meus, complacet sibi in illo anima mea;
dedi spiritum meum super eum,
iudicium gentibus proferet.
2 Non clamabit neque vociferabitur,
nec audietur vox eius foris.
3 Calamum quassatum non conteret
et linum fumigans non exstinguet;
in veritatem proferet iudicium.
4 Non languebit nec frangetur,
donec ponat in terra iudicium;
et legem eius insulae exspectant.
5 Haec dicit Dominus Deus,
creans caelos et extendens eos,
firmans terram et quae germinant ex ea,
dans flatum populo, qui est super eam,
et spiritum calcantibus eam:
6 « Ego, Dominus, vocavi te in iustitia
et apprehendi manum tuam;
et formavi te et dedi te
in foedus populi, in lucem gentium,
7 ut aperires oculos caecorum
et educeres de conclusione vinctum,
de domo carceris sedentes in tenebris.
8 Ego Dominus: hoc est nomen meum;
et gloriam meam alteri non dabo
et laudem meam sculptilibus.
9 Quae prima fuerunt, ecce venerunt;
nova quoque ego annuntio:
antequam oriantur, audita vobis faciam ».
10 Cantate Domino canticum novum,
laus eius ab extremis terrae;
qui descenditis in mare et plenitudo eius,
insulae et habitatores earum.
11 Exsultent desertum et civitates eius,
vici, quos habitat Cedar.
Iubilent habitatores Petrae,
de vertice montium clament.

[42] 11 *Exsultent* – Lege cum Gr, Syr et Targ *jāśûśû*; TM « extollent »

12 Ponant Domino gloriam
et laudem eius in insulis nuntient.
13 Dominus sicut fortis egredietur,
sicut vir proeliator suscitabit zelum;
vociferabitur et conclamabit,
super inimicos suos praevalebit.
14 « Tacui semper, silui, patiens fui;
sicut parturiens ululabo,
gemam et fremam simul.
15 Desertos faciam montes et colles
et omne gramen eorum exsiccabo;
et ponam flumina in insulas
et stagna arefaciam.
16 Et ducam caecos in viam, quam nesciunt,
et in semitis, quas ignoraverunt, ambulare eos faciam;
ponam tenebras coram eis in lucem
et prava in recta.
Haec verba faciam eis
et non dereliquam eos ».
17 Conversi sunt retrorsum;
confundantur confusione, qui confidunt in sculptili,
qui dicunt conflatili:
« Vos dii nostri ».
18 Surdi, audite,
et, caeci, intuemini ad videndum.
19 Quis caecus sicut servus meus
et surdus sicut nuntius, quem ego mittam?
Quis caecus sicut qui restitutus est?
Et quis caecus sicut servus Domini?
20 Multa vidisti, sed non servas;
aures aperuisti, sed non audis.
21 Dominus voluit propter iustitiam suam
magnificare legem et extollere.
22 Ipse autem populus direptus et vastatus;
in foveis conclusi omnes,
et in domibus carcerum absconditi sunt.
Facti sunt in rapinam, nec est qui eruat;
in direptionem, nec est qui dicat: « Redde! ».
23 Quis est in vobis, qui audiat hoc,
attendat et auscultet futura?

24 Quis dedit in direptionem Iacob
et Israel vastantibus?
Nonne Dominus ipse, cui peccavimus?
Et noluerunt in viis eius ambulare
et non audierunt legem eius.
25 Et effudit super eum indignationem furoris sui
et forte bellum.
Et combussit eum in circuitu, et non cognovit;
et succendit eum, et non intellexit.

43 1 Et nunc haec dicit Dominus,
qui creavit te, Iacob, et formavit te, Israel:
« Noli timere, quia redemi te
et vocavi te nomine tuo; meus es tu.
2 Cum transieris per aquas, tecum ero,
et flumina non operient te;
cum ambulaveris in igne, non combureris,
et flamma non ardebit in te,
3 quia ego Dominus Deus tuus,
Sanctus Israel, salvator tuus:
dedi propitiationem tuam Aegyptum,
Aethiopiam et Saba pro te.
4 Quoniam pretiosus factus es in oculis meis
et gloriosus, ego diligo te
et dabo homines pro te
et populos pro anima tua.
5 Noli timere, quoniam ego tecum sum:
ab oriente adducam semen tuum
et ab occidente congregabo te.
6 Dicam aquiloni: " Da "
et austro: " Noli prohibere;
affer filios meos de longinquo
et filias meas ab extremis terrae.
7 Omnem, qui vocatur nomine meo,
in gloriam meam creavi eum,
formavi eum et feci eum ".
8 Educ foras populum caecum, et oculos habentem,
surdos, et aures eis sunt.

[43] [1] *Vocavi te* – Lege cum Targ, Gr, Syr et Vg *qᵉrāʼtîkā*; TM omittit pronomen

9 Omnes gentes congregentur simul,
et colligantur nationes:
quis in eis annuntiabit istud
et priora audire nos faciet?
Dent testes suos et iustificentur
et audiant et dicant: " Vere ".
10 Vos testes mei, dicit Dominus,
et servus meus, quem elegi,
ut sciatis et credatis mihi
et intellegatis quia ego ipse sum;
ante me non est formatus Deus
et post me non erit.
11 Ego, ego sum Dominus,
et non est absque me salvator.
12 Ego annuntiavi et salvavi;
auditum feci, et non fuit in vobis alienus;
et vos testes mei, dicit Dominus,
et ego Deus,
13 iam ab initio ego ipse.
Et non est qui de manu mea eruat;
operabor, et quis avertet illud? ».
14 Haec dicit Dominus, redemptor vester,
Sanctus Israel:
« Propter vos misi in Babylonem
et detraxi fugitivos universos
et Chaldaeos in navibus suis gloriantes.
15 Ego Dominus, Sanctus vester,
creans Israel, rex vester ».
16 Haec dicit Dominus,
qui dedit in mari viam
et in aquis torrentibus semitam;
17 qui eduxit quadrigam et equum,
agmen et robustum;
simul iacuerunt, nec resurgent,
contriti sunt quasi linum et exstincti sunt.
18 « Ne memineritis priorum
et antiqua ne intueamini:
19 ecce ego facio nova,
et nunc orientur: nonne cognoscitis ea?

[43] 13 *Ab initio* – Targ, Gr et Vg ita; TM « a die »

Utique ponam in deserto viam
et in invio flumina.
20 Glorificabit me bestia agri,
dracones et struthiones,
quia dedi in deserto aquas,
flumina in invio,
ut darem potum populo meo, electo meo.
21 Populum istum formavi mihi;
laudem meam narrabunt.
22 Non me invocasti, Iacob;
immo taedio mei affectus es, Israel.
23 Non obtulisti mihi agnos holocausti tui
et victimis tuis non glorificasti me;
non te gravavi in oblatione,
nec laborem tibi praebui in ture.
24 Non emisti mihi argento calamum
et adipe victimarum tuarum non inebriasti me;
verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis,
praebuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.
25 Ego, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me,
et peccatorum tuorum non recordabor.
26 Memorem me redde, iudicium agamus simul:
narra, ut iustificeris.
27 Pater tuus primus peccavit,
et interpretes tui praevaricati sunt in me;
28 et contaminavi principes sanctuarii,
dedi ad internecionem Iacob
et Israel in opprobrium ».

44 1 Et nunc audi, Iacob, serve meus,
et Israel, quem elegi.
2 Haec dicit Dominus, qui fecit te
et formavit te ab utero,
auxiliator tuus:
« Noli timere, serve meus Iacob
et dilecte, quem elegi.
3 Effundam enim aquas super terram sitientem
et fluenta super aridam;
effundam spiritum meum super semen tuum
et benedictionem meam super stirpem tuam:
4 et germinabunt inter herbas
quasi salices iuxta praeterfluentes aquas.

5 Iste dicet: " Domini ego sum ",
et ille vocabit se nomine Iacob;
et hic scribet manu sua: " Domino ",
et inscribetur nomine Israel ».
6 Haec dicit Dominus, rex Israel
et redemptor eius, Dominus exercituum:
« Ego primus et ego novissimus,
et absque me non est Deus.
7 Quis similis mei? Conclamet et annuntiet
et exponat mihi,
ex quo constitui populum antiquum;
ventura, et quae futura sunt, annuntiet nobis.
8 Nolite timere, neque conturbemini;
nonne ex tunc audire te feci et annuntiavi?
Vos estis testes mei.
Numquid est Deus absque me
aut petra, quam ego non noverim? ».

9 Plastae idoli omnes nihil sunt, et pretiosa eorum non proderunt eis; testes eorum non vident, neque intellegunt, ut confundantur.
10 Quis formavit deum et sculptile conflavit lucrum non quaerens?
11 Ecce omnes participes eius confundentur; fabri enim sunt ex hominibus: conveniant omnes, stent; pavebunt, confundentur simul.
12 Faber ferrarius securim operatur in prunis et in malleis format illam et polit eam in brachio fortitudinis suae; esurit et deficit, non bibit aquam et lassescit.

13 Artifex lignarius extendit normam, describit illud stilo, operatur illud scalpellis et circino describit illud quasi imaginem viri, quasi
speciosum hominem, qui resideat in domo.
14 Succidit sibi cedros, et arripit ilicem et quercum, quae steterat inter ligna saltus; plantavit pinum, quam pluvia nutrivit.
15 Homini facta sunt ad comburendum; sumit ex eis, ut calefaciat, et succendit et coquit panes. De reliquo autem operatur deum et adorat; facit sculptile et curvatur ante illud.
16 Medium eius comburit igne et medio eius carnes assat, manducat assaturam et saturatur et calefit et dicit: « Vah, calefactus sum, vidi focum ».
17 Reliquum autem eius deum fecit, sculptile sibi; curvatur ante illud et adorat illud et obsecrat dicens: « Libera me, quia deus meus es tu ».

[44] 7 *Annuntiet nobis* – Lege (cfr. Targ) *jāggîd lānû*; TM « annuntient eis »
12 *Operatur* – Lege (cfr. Vg) *jif'al*; TM « et operatus est »
14 *Succidit* – Lege cum Gr et Vg *kārat*; TM « ut succidat »

18 Nescierunt neque intellexerunt; nam clausit oculos eorum, ne
videant et ne intellegant corde suo. 19 Non recogitant in corde suo,
scientia et intellegentia carent, ut dicant: « Medietatem eius comb-
ussi igne et coxi super carbones eius panes, coxi carnes et comedi
et de reliquo eius abominationem faciam; ante truncum ligni pro-
cidam? ». 20 Cinere vescitur; cor insipiens decepit eum, et non
liberabit animam suam, neque dicet: « Nonne mendacium est in
dextera mea? ».

21 Memento horum, Iacob
et Israel, quoniam servus meus es tu;
formavi te, servus meus es tu,
Israel, non decipies me.
22 Delevi ut nubem iniquitates tuas
et quasi nebulam peccata tua;
revertere ad me,
quoniam redemi te.
23 Exsultate, caeli, quoniam hoc fecit Dominus;
iubilate, fundamenta terrae,
resonate, montes, laudationem,
saltus et omne lignum eius,
quoniam redemit Dominus Iacob
et in Israel glorificabitur.
24 Haec dicit Dominus, redemptor tuus et formator tuus ex utero:
« Ego sum Dominus, qui feci omnia,
extendi caelos solus,
expandi terram; et quis mecum?
25 Qui irrita facio signa divinorum,
et hariolos stultos reddo;
compello sapientes retrorsum,
et scientiam eorum vanam facio;
26 qui suscito verbum servi mei
et consilium nuntiorum meorum compleo.
Qui dico Ierusalem: " Habitaberis ",
et civitatibus Iudae: " Aedificabimini ",
et deserta eius suscitabo;
27 qui dico profundo: " Desolare,
et flumina tua arefaciam ";
28 qui dico de Cyro: " Pastor meus est

[44] 24 *Quis mecum* – Lege cum ketib, Gr et Vg *mî 'ittî*; qere « ex me »

et omnem voluntatem meam complebit";
qui dico Ierusalem: "Aedificaberis",
et templo: "Fundaberis" ».

45 [1] Haec dicit Dominus de uncto suo Cyro:
« Apprehendi dexteram eius,
ut subiciam ante faciem eius gentes
et dorsa regum vertam
et aperiam coram eo ianuas;
et portae non claudentur.
[2] Ego ante te ibo
et montes humiliabo;
portas aereas conteram
et vectes ferreos confringam.
[3] Et dabo tibi thesauros absconditos
et divitias occultas,
ut scias quia ego Dominus,
qui vocavi te nomine tuo, Deus Israel.
[4] Propter servum meum Iacob
et Israel electum meum,
et vocavi te nomine tuo;
designavi te, et non cognovisti me.
[5] Ego Dominus, et non est amplius:
extra me non est Deus.
Accinxi te, et non cognovisti me,
[6] ut sciant ab ortu solis et ab occidente
quoniam absque me nullus est.
Ego Dominus, et non est alter,
[7] formans lucem et creans tenebras,
faciens pacem et creans malum:
ego Dominus faciens omnia haec.
[8] Rorate, caeli, desuper, et nubes pluant iustitiam;
aperiatur terra
et germinet salvationem;
et iustitia oriatur simul:
ego Dominus creavi eam ».
[9] Vae, qui contradicit fictori suo,
testa de vasis fictilibus terrae!

[44] [28] *Qui dico* – Lege cum Gr et Vg *hā'ōmēr*; TM « et dicens »
[45] [2] *Et montes* – Lege cum 1QIs[a], 1QIs[b] et Gr *wahărārîm*; TM (cfr. Vg) « et honoratos (?) » vel « et aspera (?) »

Numquid dicet lutum figulo suo: « Quid facis? »
et « Opus tuum absque manibus est »?
10 Vae, qui dicit patri: « Quid generas? »
et mulieri: « Quid parturis? ».
11 Haec dicit Dominus,
Sanctus Israel, plastes eius:
« Numquid ventura interrogatis me super filios meos
et super opus manuum mearum mandatis mihi?
12 Ego feci terram
et hominem super eam creavi ego;
manus meae tetenderunt caelos,
et omni militiae eorum mandavi.
13 Ego suscitavi eum in iustitia
et omnes vias eius dirigam;
ipse aedificabit civitatem meam
et captivitatem meam dimittet
non in pretio neque in muneribus »,
dicit Dominus exercituum.
14 Haec dicit Dominus:
« Labor Aegypti et negotiatio Aethiopiae
et Sabaim viri sublimes
ad te transibunt et tui erunt;
post te ambulabunt,
vincti manicis pergent et te adorabunt
teque deprecabuntur:
" Tantum in te est Deus,
et non est absque te Deus! " ».
15 Vere tu es Deus absconditus,
Deus Israel, salvator.
16 Confusi sunt et erubuerunt omnes,
simul abierunt in confusionem fabricatores idolorum.
17 Israel salvatus est in Domino salute aeterna;
non confundemini et non erubescetis
usque in saeculum saeculi.
18 Quia haec dicit Dominus,
qui creavit caelos, ipse Deus,
qui formavit terram et fecit eam, ipse fundavit eam;
non ut vacua esset, creavit eam,

[45] 14 *Teque* – Lege cum quibusdam mss Hebraicis et verss *w^e'ēlajik*; TM « te »

ut habitaretur, formavit eam:
« Ego Dominus, et non est alius.
19 Non in abscondito locutus sum,
in loco terrae tenebroso;
non dixi semini Iacob:
" Frustra quaerite me ".
Ego Dominus loquens iustitiam,
annuntians recta.
20 Congregamini et venite et accedite simul,
qui salvati estis ex gentibus.
Nescierunt, qui levant lignum sculpturae suae
et rogant deum non salvantem.
21 Annuntiate et venite et consiliamini simul.
Quis auditum fecit hoc ab initio,
ex tunc praedixit illud?
Numquid non ego Dominus,
et non est ultra Deus absque me?
Deus iustus et salvans non est praeter me.
22 Convertimini ad me et salvi eritis,
omnes fines terrae,
quia ego Deus, et non est alius.
23 In memetipso iuravi:
Egressa est de ore meo iustitia,
verbum, quod non revertetur;
quia mihi curvabitur omne genu,
et iurabit omnis lingua ».
24 « Tantum in Domino » dicent
« sunt iustitiae et robur! ».
Ad eum venient et confundentur
omnes, qui repugnant ei;
25 in Domino iustificabitur et laudabitur
omne semen Israel.

46 1 Concidit Bel, incurvavit se Nabo;
fuerunt simulacra eorum bestiis et iumentis.
Statuae vestrae portantur, onera lassis.

[45] 21 *Consiliamini* – Lege cum Targ, Syr et Vg *tiwwā'ăṣû*; TM « consilientur »
24 *Dicent* – Lege cum Gr *lē'mōr*; TM « mihi dicet »
Venient – Lege cum multis mss Hebraicis (etiam 1QIs[a]) et verss *jābō'û*; TM « veniet »

[2] Se incurvaverunt et conciderunt simul;
non potuerunt salvare onus
et ipsi in captivitatem ibunt.
[3] Audite me, domus Iacob
et omne residuum domus Israel,
qui portamini ab utero,
qui gestamini a vulva.
[4] Usque ad senectam ego ipse
et usque ad canos ego portabo;
et ego feci et ego feram,
ego portabo et salvabo.
[5] Cui assimilatis me et adaequatis
et comparatis me, et erimus similes?
[6] Qui effundunt aurum de sacculo
et argentum statera ponderant,
conducunt aurificem, ut faciat deum,
et procidunt et adorant.
[7] Portant illum in umeris gestantes
et ponentes in loco suo;
et stabit ac de loco suo non movebitur;
sed et si quis clamat ad eum, non respondet;
de tribulatione eius non salvabit eum.
[8] Mementote istud et confundamini;
redite, praevaricatores, ad cor.
[9] Recordamini prioris saeculi,
quoniam ego sum Deus,
et non est ultra Deus,
nec est similis mei.
[10] Annuntians ab exordio novissimum
et ab initio, quae necdum facta sunt,
dicens: « Consilium meum stabit
et omnem voluntatem meam faciam ».
[11] Vocans ab oriente avem rapacem
et de terra longinqua virum consilii mei;
et locutus sum et adducam illud,
decrevi et faciam illud.
[12] Audite me, duri corde,
qui longe estis a iustitia.
[13] Prope feci iustitiam meam, non elongabitur;

[46] [8] *Et confundamini* – Lege cum Vg *w*ᵉ*hitbôšāšû*; TM « fortes vos praebete »

et salus mea non morabitur:
et dabo in Sion salutem
et Israeli gloriam meam.

47 1 Descende, sede in pulvere,
virgo filia Babylon;
sede in terra sine solio,
filia Chaldaeorum,
quia ultra non vocaberis
mollis et tenera.
2 Tolle molam et mole farinam;
depone velum tuum,
subleva stolam, revela crura,
transi flumina.
3 Revelabitur ignominia tua,
et videbitur opprobrium tuum.
« Ultionem capiam,
nemini parcam »,
4 dicit Redemptor noster, Dominus exercituum nomen illius,
Sanctus Israel.
5 Sede tacens et intra in tenebras,
filia Chaldaeorum,
quia non vocaberis ultra
Domina regnorum.
6 Iratus sum super populum meum,
contaminavi hereditatem meam
et dedi eos in manu tua;
non posuisti eis misericordias,
super senem aggravasti iugum tuum valde
7 et dixisti: « In sempiternum ero domina ».
Non posuisti haec super cor tuum
neque recordata es novissimi tui.
8 Et nunc audi haec, delicata,
quae habitas confidenter
et dicis in corde tuo:
« Ego, et praeter me non est altera,
non sedebo vidua et orbitatem ignorabo ».

[47] 4 *Dicit* – Insere cum Gr *'āmar*
7 *Novissimi tui* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Gr et Vg *'aḥărîtēk*; TM « novissimi sui »

9 Venient tibi duo haec
subito in die una,
orbitas et viduitas;
repente venerunt super te
propter multitudinem maleficiorum tuorum,
propter abundantiam incantationum tuarum.
10 Et fiduciam habuisti in malitia tua
et dixisti: « Non est qui videat me ».
Sapientia tua et scientia tua,
haec decepit te.
Et dixisti in corde tuo:
« Ego, et praeter me non est altera ».
11 Veniet super te malum,
et nescies avertere;
et irruet super te calamitas,
quam non poteris expiare;
veniet super te repente
miseria, quam nescies.
12 Sta cum incantationibus tuis
et cum multitudine maleficiorum tuorum,
in quibus laborasti ab adulescentia tua:
forte poteris iuvari, forte terrebis.
13 Defecisti in multitudine consiliorum tuorum;
stent et salvent te, qui metiuntur caelum,
qui contemplantur sidera
et annuntiant singulis noviluniis
ventura tibi.
14 Ecce facti sunt quasi stipula,
ignis combussit eos.
Non liberabunt seipsos
de manu flammae;
non sunt prunae, quibus calefiant,
nec focus, ut sedeant ad eum.
15 Sic fiunt tibi incantatores tui,
in quibuscumque laborasti ab adulescentia tua;
unusquisque in via sua errat,
non est qui salvet te.

[47] 9 *Repente* – Lege cum nonnullis mss Graecis et Syr *piṯ'ōm*; TM « sicut plenitudo eorum »

48 [1] Audite hoc, domus Iacob,
qui vocamini nomine Israel
et de aquis Iudae existis,
qui iuratis in nomine Domini
et Deum Israel invocatis
non in veritate neque in iustitia.
[2] De civitate enim sancta vocati sunt
et super Deum Israel constabiliti sunt;
Dominus exercituum nomen eius.
[3] Priora ex tunc annuntiavi,
et ex ore meo exierunt,
et audita feci ea;
repente operatus sum, et venerunt.
[4] Scivi enim quia durus es tu,
et nervus ferreus cervix tua
et frons tua aerea.
[5] Praedixi tibi ex tunc;
antequam venirent, indicavi tibi,
ne forte diceres: « Idolum meum operatum est haec,
et sculptile meum et conflatile mandaverunt ista ».
[6] Quae audisti, vide omnia;
vos autem num annuntiabitis?
Audita facio tibi nova ex nunc
et occulta, quae nescis.
[7] Nunc creata sunt et non ex tunc,
et ante eorum diem, et non audisti ea,
ne forte diceres: « Ecce ego cognovi ea ».
[8] Neque audisti neque cognovisti,
neque ex tunc aperta est auris tua;
scio enim quia praevaricans praevaricaris
et transgressor ex utero vocaris.
[9] Propter nomen meum longe faciam furorem meum
et propter laudem meam infrenabo me super te,
ne perdam te.
[10] Ecce excoxi te, sed non quasi argentum;
probavi te in camino paupertatis.
[11] Propter me, propter me faciam,

[48] [7] *Eorum diem* – Lege *jômô*; TM « diem »
[10] *Quasi argentum* – Lege (cfr. Vg) *k^{e}kāsef*; TM « in argento »

ut non blasphemer;
et gloriam meam alteri non dabo.
12 Audi me, Iacob
et Israel, quem ego vocavi;
ego, ego primus
et ego novissimus.
13 Manus mea fundavit terram,
et dextera mea expandit caelos;
ego voco eos, et stant simul.
14 Congregamini, omnes vos, et audite:
Quis de eis annuntiavit haec?
Dominus dilexit eum;
faciet voluntatem suam in Babylone
et brachium suum in Chaldaeis.
15 Ego, ego locutus sum et vocavi eum;
adduxi eum, et prospera fuit via eius.
16 Accedite ad me et audite hoc:
Non a principio in abscondito locutus sum;
ex tempore, antequam fieret, ibi eram;
et nunc Dominus Deus misit me cum spiritu suo.
17 Haec dicit Dominus,
redemptor tuus, Sanctus Israel:
Ego Dominus Deus tuus docens te utilia,
gubernans te in via, qua ambulas.
18 Utinam attendisses mandata mea!
Facta fuisset sicut flumen pax tua,
et iustitia tua sicut gurgites maris;
19 et fuisset quasi arena semen tuum,
et stirps uteri tui ut lapilli eius;
non interisset et non fuisset attritum
nomen eius a facie mea.
20 Egredimini de Babylone, fugite a Chaldaeis,
in voce exsultationis annuntiate;
auditum facite hoc, efferte illud usque ad extrema terrae,
dicite: « Redemit Dominus servum suum Iacob ».
21 Non sitierunt, cum per desertum duceret eos;
aquam de petra produxit eis
et scidit petram, et fluxerunt aquae.
22 Non est pax impiis, dicit Dominus.

[48] 11 *Blasphemer* – Lege cum 1QIs[a] et Vg *'ēḥal*; TM « blasphemetur »

49 1 Audite me, insulae, et attendite, populi de longe:
Dominus ab utero vocavit me,
de ventre matris meae recordatus est nominis mei;
2 et posuit os meum quasi gladium acutum,
in umbra manus suae protexit me
et posuit me sicut sagittam electam,
in pharetra sua abscondit me
3 et dixit mihi: « Servus meus es tu,
Israel, in quo gloriabor ».
4 Et ego dixi: « In vacuum laboravi,
sine causa et vane fortitudinem meam consumpsi;
verumtamen iudicium meum cum Domino,
et merces mea cum Deo meo ».
5 Et nunc dicit Dominus,
qui formavit me ex utero servum sibi,
ut reducerem Iacob ad eum,
et Israel ei congregaretur;
et glorificatus sum in oculis Domini,
et Deus meus factus est fortitudo mea.
6 Et dixit: « Parum est ut sis mihi servus
ad suscitandas tribus Iacob
et reliquias Israel reducendas:
dabo te in lucem gentium,
ut sit salus mea usque ad extremum terrae ».
7 Haec dicit Dominus,
redemptor Israel, Sanctus eius,
ad contemptum in anima,
ad abominatum in gente,
ad servum dominorum:
« Reges videbunt et consurgent,
principes quoque et adorabunt
propter Dominum, quia fidelis est,
Sanctum Israel, qui elegit te ».
8 Haec dicit Dominus:
« In tempore beneplaciti exaudivi te
et in die salutis auxiliatus sum tui;
et servavi te et dedi te in foedus populi,
ut suscitares terram
et distribueres hereditates dissipatas;

[49] 7 *Ad contemptum* – Lege cum 1QIs[a], Aq et Sym *libzûj*; TM « ad contemptionem »

9 ut diceres his, qui vincti sunt: " Exite ",
et his, qui in tenebris: " Revelamini ".
Super vias pascentur,
et in omnibus collibus decalvatis pascua eorum;
10 non esurient neque sitient,
et non percutiet eos aestus vel sol,
quia miserator eorum reget eos
et ad fontes aquarum adducet eos.
11 Et ponam omnes montes meos in viam,
et semitae meae exaltabuntur.
12 Ecce isti de longe venient,
et ecce illi ab aquilone et mari,
et isti de terra Sinim ».
13 Laudate, caeli, et exsulta, terra;
iubilate, montes, laudem,
quia consolatur Dominus populum suum
et pauperum suorum miseretur.
14 Et dixit Sion: « Dereliquit me Dominus,
et Dominus oblitus est mei ».
15 Numquid oblivisci potest mulier infantem suum,
ut non misereatur filio uteri sui?
Et si illa oblita fuerit,
ego tamen non obliviscar tui.
16 Ecce in manibus meis descripsi te;
muri tui coram me semper.
17 Festinant structores tui;
destruentes te et dissipantes a te exibunt.
18 Leva in circuitu oculos tuos et vide:
omnes isti congregati sunt, venerunt tibi.
« Vivo ego, dicit Dominus,
quia omnibus his velut ornamento vestieris
et circumdabis tibi eos quasi sponsa ».
19 Quia ruinae tuae et solitudines tuae
et terra eversa:
nunc angusta eris prae habitatoribus;
et longe erunt, qui devorabant te.
20 Adhuc dicent in auribus tuis
filii orbitatis tuae:

[49] 17 *Structores tui* – Lectio Vg (cfr. Targ, Theod et Gr) comprobata a 1QIs[a] legit *bwnjk*, dum TM habet *bānājk* « filii tui »

« Angustus est mihi locus;
fac spatium mihi, ut habitem ».
21 Et dices in corde tuo:
« Quis genuit mihi istos?
Ego orbata et non pariens,
transmigrata et captiva;
et istos quis enutrivit?
Ecce ego relicta eram sola;
et isti ubi erant? ».
22 Haec dicit Dominus Deus:
« Ecce levabo ad gentes manum meam
et ad populos exaltabo signum meum;
et afferent filios tuos in ulnis,
et filiae tuae super umeros portabuntur.
23 Et erunt reges nutricii tui,
et reginae nutrices tuae;
vultu in terram demisso adorabunt te
et pulverem pedum tuorum lingent.
Et scies quia ego Dominus:
non confundentur, qui sperant in me ».
24 Numquid tolletur a forti praeda,
aut, quod captum fuerit, a robusto salvari poterit?
25 Quia haec dicit Dominus:
« Equidem et captivus a forti tolletur,
et, quod ablatum fuerit a robusto, salvabitur;
cum his, qui contendebant tecum, ego contendam
et filios tuos ego salvabo.
26 Et cibabo hostes tuos carnibus suis,
et quasi musto sanguine suo inebriabuntur;
et sciet omnis caro quia ego Dominus salvator tuus
et redemptor tuus Fortis Iacob ».

50 1 Haec dicit Dominus:
« Ubinam est liber repudii matris vestrae,
quo dimisi eam?
Aut quis est creditor meus,
cui vendidi vos?

[49] 21 *Et captiva* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Syr-hex, Sym et Vg *wᵉ'asûrāh*; TM « et remota (?) »

24 *Robusto* – Lege cum 1QIs[a], Gr, Syr et Vg *'ārîṣ*; TM « iusto »

Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis,
et in sceleribus vestris dimissa est mater vestra.
2 Cur veni, et non erat vir,
vocavi, et non erat qui responderet?
Numquid abbreviata est manus mea,
ut non possim redimere?
Aut non est in me virtus ad liberandum?
Ecce in increpatione mea exsiccabo mare,
ponam flumina in siccum;
computrescent pisces sine aqua
et morientur in siti.
3 Induam caelos luctu
et saccum ponam operimentum eorum ».
4 Dominus Deus dedit mihi linguam eruditam,
ut sciam sustentare eum, qui lassus est, verbo;
excitat mane, mane excitat mihi aurem,
ut audiam quasi discipulus.
5 Dominus Deus aperuit mihi aurem;
ego autem non rebellavi, retrorsum non abii.
6 Dorsum meum dedi percutientibus
et genas meas vellentibus:
faciem meam non averti
ab increpationibus et sputis.
7 Dominus Deus auxiliator meus;
ideo non sum confusus,
ideo posui faciem meam ut petram durissimam,
et scio quoniam non confundar.
8 Iuxta est qui iustificat me;
quis contradicet mihi? Stemus simul.
Quis est adversarius meus? Accedat ad me.
9 Ecce Dominus Deus auxiliator meus;
quis est qui condemnet me?
Ecce omnes quasi vestimentum conterentur,
tinea comedet eos.
10 Quis ex vobis timet Dominum,
audiens vocem servi sui?
Qui ambulavit in tenebris,
et non est lumen ei,
speret in nomine Domini
et innitatur super Deum suum.
11 Ecce vos omnes, qui accenditis ignem,

accincti sagittis,
ambulate in lumine ignis vestri
et in sagittis, quas succendistis.
De manu mea factum est hoc vobis;
in doloribus recumbetis.

51 1 Audite me, qui sequimini iustitiam,
qui quaeritis Dominum;
attendite ad petram, unde excisi estis,
et ad cavernam laci, de qua praecisi estis.
2 Attendite ad Abraham patrem vestrum
et ad Saram, quae peperit vos;
quia unum vocavi eum
et benedixi ei et multiplicavi eum.
3 Consolatur enim Dominus Sion,
consolatur omnes ruinas eius;
et ponit desertum eius quasi Eden
et solitudinem eius quasi hortum Domini.
Gaudium et laetitia invenietur in ea,
gratiarum actio et vox laudis.
4 Attendite ad me, popule meus,
et, nationes, me audite,
quia lex a me exiet,
et iudicium meum in lucem populorum statuam.
5 Prope est iustitia mea,
egressa est salus mea,
et brachia mea populos iudicabunt;
in me insulae sperabunt
et ad brachium meum attendent.
6 Levate in caelum oculos vestros
et inspicite in terram deorsum,
quia caeli sicut fumus liquescent,
et terra sicut vestimentum atteretur,
et habitatores eius sicut haec interibunt.
Salus autem mea in sempiternum erit,
et iustitia mea non deficiet.
7 Audite me, qui scitis iustitiam,
popule, in cuius corde est lex mea:
nolite timere opprobrium hominum
et blasphemias eorum ne metuatis.

[51] 4 *Nationes* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis et Syr *lᵉʾummîm*; TM « natio »
6 *Deficiet* – Lege cum Gr et Vg *teḥdāl*; TM « frangetur »

8 Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis,
et sicut lanam sic devorabit eos tinea;
iustitia autem mea in sempiternum erit
et salus mea in generationes generationum.
9 Consurge, consurge, induere fortitudinem,
brachium Domini;
consurge sicut in diebus antiquis,
in generationibus saeculorum.
Numquid non tu percussisti Rahab,
vulnerasti draconem?
10 Numquid non tu siccasti mare,
aquam abyssi vehementis,
qui posuisti profundum maris viam,
ut transirent liberati?
11 Et redempti a Domino revertentur
et venient in Sion laudantes;
et laetitia sempiterna super capita eorum,
gaudium et laetitiam obtinebunt;
fugiet dolor et gemitus.
12 Ego, ego ipse consolator vester.
Quis tu, ut timeas ab homine mortali
et a filio hominis, qui quasi fenum ita arescet?
13 Et oblitus es Domini factoris tui,
qui tetendit caelos et fundavit terram;
et formidasti iugiter tota die
a facie furoris eius, qui te tribulabat,
cum parabat ad perdendum.
Ubi nunc est furor tribulantis?
14 Cito captivus liberabitur
et non morietur in fovea,
nec deficiet panis eius.
15 Ego enim sum Dominus Deus tuus,
qui conturbo mare,
et intumescunt fluctus eius;
Dominus exercituum nomen eius.
16 Posui verba mea in ore tuo
et in umbra manus meae protexi te,
cum extendebam caelos et fundabam terram
et dicebam ad Sion: « Populus meus es tu ».

[51] 16 *Cum extendebam* – Lege cum Syr *linṭōt*; TM « cum plantabam »

17 Elevare, elevare, consurge, Ierusalem,
quae bibisti de manu Domini calicem irae eius;
poculum soporis bibisti,
epotasti.
18 Non est qui sustentet eam
ex omnibus filiis, quos genuit;
et non est qui apprehendat manum eius
ex omnibus filiis, quos enutrivit.
19 Duo sunt quae occurrerunt tibi;
quis contristabitur super te?
Vastitas et contritio et fames et gladius;
quis consolabitur te?
20 Filii tui defecerunt,
iacent in capite omnium viarum
sicut oryx illaqueatus,
pleni indignatione Domini,
increpatione Dei tui.
21 Idcirco audi hoc, paupercula
et ebria, sed non a vino.
22 Haec dicit dominator tuus,
Dominus et Deus tuus, qui contendit pro populo suo:
« Ecce tuli de manu tua calicem soporis,
poculum indignationis meae;
non adicies, ut bibas illum ultra.
23 Et ponam illum in manu eorum, qui te humiliaverunt
et dixerunt tibi: " Incurvare, ut transeamus ";
et ponebas ut terram dorsum tuum
et quasi viam transeuntibus ».

52 1 Consurge, consurge,
induere fortitudine tua, Sion;
induere vestimentis gloriae tuae,
Ierusalem, civitas sanctitatis,
quia non adiciet ultra, ut pertranseat per te
incircumcisus et immundus.
2 Excutere de pulvere, consurge,
captiva Ierusalem;

[51] 17 *Poculum* – Omitte cum Gr *kôs* (= calicem), glossam verbi praecedentis
19 *Consolabitur te* – Lege cum 1QIs^a et verss *j^{e}naḥămēk*; TM « consolabor te »

solve vincula colli tui,
captiva filia Sion.
3 Quia haec dicit Dominus: « Gratis venumdati estis et sine argen-
to redimemini ». 4 Quia haec dicit Dominus Deus: « In Aegyptum
descendit populus meus in principio, ut colonus esset ibi; et Assur
sine causa oppressit eum. 5 Et nunc quid mihi est hic, dicit Domi-
nus, quoniam ablatus est populus meus gratis? Dominatores eius
ululant, dicit Dominus, et iugiter tota die nomen meum blasphe-
matur. 6 Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa,
quia ego ipse, qui loquebar: " Ecce adsum " ».
7 Quam pulchri super montes
pedes annuntiantis, praedicantis pacem,
annuntiantis bonum, praedicantis salutem,
dicentis Sion: « Regnavit Deus tuus! ».
8 Vox speculatorum tuorum: levaverunt vocem,
simul exsultabunt,
quia oculo ad oculum videbunt,
cum redierit Dominus ad Sion.
9 Gaudete et exsultate simul,
deserta Ierusalem,
quia consolatus est Dominus populum suum,
redemit Ierusalem.
10 Nudavit Dominus brachium sanctum suum
in oculis omnium gentium;
et videbunt omnes fines terrae
salutare Dei nostri.
11 Recedite, recedite, exite inde,
pollutum nolite tangere;
exite de medio eius, mundamini,
qui fertis vasa Domini.
12 Quoniam non in festinatione exibitis,
nec in fuga properabitis;
praecedet enim vos Dominus,
et colliget vos Deus Israel.
13 Ecce prospere aget servus meus;
exaltabitur et elevabitur et sublimis erit valde.
14 Sicut obstupuerunt super eum multi,
sic deformis erat, quasi non esset hominis species eius,

[52] 14 *Super eum* – Lege cum Syr, Gr et Targ *'ālāw*; TM « super te »

filiorum hominis aspectus eius,
15 sic disperget gentes multas.
Super ipsum continebunt reges os suum,
quia, quae non sunt narrata eis, viderunt
et, quae non audierunt, contemplati sunt.

53 1 « Quis credidit auditui nostro,
et brachium Domini cui revelatum est?
2 Et ascendit sicut virgultum coram eo
et sicut radix de terra sitienti.
Non erat species ei neque decor, ut aspiceremus eum,
et non erat aspectus, ut desideraremus eum.
3 Despectus erat et novissimus virorum,
vir dolorum et sciens infirmitatem,
et quasi abscondebamus vultum coram eo;
despectus, unde nec reputabamus eum.
4 Vere languores nostros ipse tulit
et dolores nostros ipse portavit;
et nos putavimus eum quasi plagatum,
percussum a Deo et humiliatum.
5 Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras,
attritus est propter scelera nostra;
disciplina pacis nostrae super eum,
et livore eius sanati sumus.
6 Omnes nos quasi oves erravimus,
unusquisque in viam suam declinavit;
et posuit Dominus in eo
iniquitatem omnium nostrum ».
7 Afflictus est et ipse subiecit se
et non aperuit os suum;
sicut agnus, qui ad occisionem ducitur,
et quasi ovis, quae coram tondentibus se obmutuit
et non aperuit os suum.
8 Angustia et iudicio sublatus est.
De generatione eius quis curabit?
Quia abscissus est de terra viventium;
propter scelus populi mei percussus est ad mortem.

[53] 8 *Percussus est ad mortem* – Lege cum Gr (cfr. Vg) *nugga' lammāwet*; TM « percussio ad eum »

9 Et posuerunt sepulcrum eius cum impiis,
cum divitibus tumulum eius,
eo quod iniquitatem non fecerit,
neque dolus fuerit in ore eius.
10 Et Dominus voluit conterere eum infirmitate.
Si posuerit in piaculum animam suam,
videbit semen longaevum,
et voluntas Domini in manu eius prosperabitur.
11 Propter laborem animae eius
videbit lucem, saturabitur in scientia sua.
Iustificabit iustus servus meus multos
et iniquitates eorum ipse portabit.
12 Ideo dispertiam ei multos,
et cum fortibus dividet spolia,
pro eo quod tradidit in mortem animam suam
et cum sceleratis reputatus est;
et ipse peccatum multorum tulit
et pro transgressoribus rogat.

54 1 Exsulta, sterilis, quae non peperisti,
laetare, gaude, quae non parturisti,
quoniam multi sunt filii desertae
magis quam filii nuptae, dicit Dominus.
2 Dilata locum tentorii tui
et pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas;
longos fac funiculos tuos
et clavos tuos consolida.
3 Ad dexteram enim et ad laevam penetrabis,
et semen tuum hereditabit gentes,
quae civitates desertas inhabitabunt.
4 Noli timere, quia non confunderis,
neque erubescas, quia non te pudebit;
nam confusionis adulescentiae tuae oblivisceris
et opprobrii viduitatis tuae non recordaberis amplius.
5 Qui enim fecit te, erit sponsus tuus,
Dominus exercituum nomen eius;

[53] 9 *Tumulum eius* – Lege (cfr. 1QIs^a) *bāmātô*; TM « in morte eius (?), tumulos eius (?) »
10 *Posuerit* – Lege cum Vg *jāśim*; TM « posueris »
11 *Lucem* – Lege cum Gr et duobus mss Qumranicis *'ôr*
[54] 2 *Extende* – Lege cum verss *haṭṭî*; TM « extenderunt »

et redemptor tuus Sanctus Israel,
Deus omnis terrae vocabitur.
6 Quia ut mulierem derelictam et maerentem spiritu
vocavit te Dominus,
et uxorem ab adulescentia abiectam
dixit Deus tuus.
7 Ad punctum in modico dereliqui te
et in miserationibus magnis congregabo te.
8 In momento indignationis
abscondi faciem meam parumper a te
et in misericordia sempiterna misertus sum tui,
dixit redemptor tuus Dominus.
9 Sicut in diebus Noe istud mihi est,
cui iuravi, ne inducerem aquas Noe ultra supra terram;
sic iuravi, ut non irascar tibi
et non increpem te.
10 Montes enim recedent,
et colles movebuntur,
misericordia autem mea non recedet a te,
et foedus pacis meae non movebitur,
dixit miserator tuus Dominus.
11 Paupercula, tempestate convulsa absque ulla consolatione,
ecce ego sternam super carbunculos lapides tuos
et fundabo te in sapphiris;
12 et ponam iaspidem propugnacula tua
et portas tuas in lapides pretiosos
et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.
13 Universi filii tui erunt discipuli Domini,
et magna erit pax filiis tuis;
14 in iustitia fundaberis.
Procul eris ab oppressione, quia non timebis,
et a pavore, quia non appropinquabit tibi.
15 Ecce, si impetus fiet, non erit ex me;
qui impetum fecerit in te, cadet contra te.
16 Ecce, ego creavi fabrum
sufflantem in igne prunas
et proferentem vas in opus suum;
et ego creavi etiam vastatorem ad disperdendum.
17 Omne vas, quod fictum est contra te, frustra erit.
Et omnem linguam insurgentem tibi in iudicio confutabis:
haec est hereditas servorum Domini
et iustitia eorum ex me, dicit Dominus.

55 1 Heu! Omnes sitientes, venite ad aquas;
et, qui non habetis argentum, properate,
emite et comedite, venite, emite absque argento
et absque ulla commutatione vinum et lac.
2 Quare appenditis argentum non in panibus
et laborem vestrum non in saturitate?
Audite, audientes me, et comedite bonum,
ut delectetur in crassitudine anima vestra.
3 Inclinate aurem vestram et venite ad me;
audite, ut vivat anima vestra,
et feriam vobiscum pactum sempiternum,
misericordias David fideles.
4 Ecce testem populis dedi eum,
ducem ac praeceptorem gentibus.
5 Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis,
et gentes, quae te non cognoverunt, ad te current,
propter Dominum Deum tuum
et Sanctum Israel, quia glorificavit te.
6 Quaerite Dominum, dum inveniri potest;
invocate eum, dum prope est.
7 Derelinquat impius viam suam,
et vir iniquus cogitationes suas;
et revertatur ad Dominum, et miserebitur eius,
et ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum.
8 Non enim cogitationes meae cogitationes vestrae,
neque viae vestrae viae meae, dicit Dominus.
9 Quia sicut exaltantur caeli a terra,
sic exaltatae sunt viae meae a viis vestris
et cogitationes meae a cogitationibus vestris.
10 Et quomodo descendit imber et nix de caelo
et illuc ultra non revertitur,
sed inebriat terram et infundit eam
et germinare eam facit
et dat semen serenti et panem comedenti,
11 sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo:
non revertetur ad me vacuum,
sed faciet, quaecumque volui,
et prosperabitur in his, ad quae misi illud.

[55] [1] *Venite, emite* – Est glossa; omittitur a Syr, Gr et a 1QIs[a]
[9] *Sicut exaltantur* – Lege cum verss *kigbôah*; TM « exaltantur »

12 Quia in laetitia egrediemini
et in pace deducemini;
montes et colles cantabunt coram vobis laudem,
et omnia ligna regionis plaudent manu.
13 Pro vepribus ascendet cupressus,
et pro urtica crescet myrtus;
et erit Domino in gloriam,
in signum aeternum, quod non auferetur.

56 1 Haec dicit Dominus:
« Custodite iudicium et facite iustitiam,
quia iuxta est salus mea, ut veniat,
et iustitia mea, ut reveletur ».
2 Beatus vir, qui facit hoc,
et filius hominis, qui apprehendit istud,
custodiens sabbatum, ne polluat illud,
custodiens manum suam, ne faciat omne malum.
3 Et non dicat filius advenae, qui adhaeret Domino,
dicens: « Separatione dividet me Dominus a populo suo ».
Et non dicat eunuchus:
« Ecce, ego lignum aridum ».
4 Quia haec dicit Dominus eunuchis:
« Qui custodierint sabbata mea
et elegerint, quae ego volui,
et tenuerint foedus meum,
5 dabo eis in domo mea et in muris meis
locum et nomen melius a filiis et filiabus:
nomen sempiternum dabo eis,
quod non peribit.
6 Et filios advenae, qui adhaerent Domino,
ut colant eum,
ut diligant nomen Domini,
ut sint ei in servos,
omnes custodientes sabbatum, ne polluant illud,
et tenentes foedus meum,
7 adducam eos in montem sanctum meum
et laetificabo eos in domo orationis meae:
holocausta eorum et victimae eorum

[55] 13 *Et pro* – Lege cum qere et verss *w^e taḥat*; TM « pro »
[56] 5 *Eis*² – Lege cum 1QIs^a et verss *lāmô*; TM « ei »

placebunt mihi super altari meo,
quia domus mea domus orationis
vocabitur cunctis populis ».
8 Ait Dominus Deus, qui congregat dispersos Israel:
« Adhuc congregabo ad eum praeter congregatos eius ».
9 Omnes bestiae agri, venite ad devorandum,
universae bestiae saltus.
10 Speculatores eius caeci, omnes nescierunt;
universi sunt canes muti non valentes latrare,
insanientes, cubantes, amantes soporem;
11 et canes voraces nescierunt saturitatem,
ipsi pastores ignoraverunt intellegentiam:
omnes in viam suam declinaverunt,
unusquisque ad avaritiam suam,
a summo usque ad novissimum.
12 « Venite, sumam vinum, et impleamur ebrietate;
et cras erit sicut hodie
et multo amplius ».

57 1 Iustus perit, et non est qui recogitet in corde suo;
et viri misericordiae colliguntur,
tamen non est qui intellegat:
a facie enim malitiae collectus est iustus.
2 In pacem ingreditur, requiescit in cubili suo,
qui ambulat in directione sua.
3 Vos autem accedite huc, filii auguratricis,
semen adulteri et fornicariae.
4 Super quem luditis?
Super quem dilatatis os et eicitis linguam?
Numquid non vos filii scelesti, semen mendax,
5 qui exardescitis in terebinthis
subter omne lignum frondosum,
immolantes parvulos in vallibus
subter scissuras petrarum?
6 In partibus vallis pars tua,
hae sunt sors tua;
et ipsis effundisti libamen, obtulisti sacrificium.
Numquid super his consolabor?
7 Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tuum,
et illuc ascendisti, ut immolares hostias.

[57] 3 *Et fornicariae* – Lege (cfr. Gr, Sym, Syr et Vg) *wᵉzōnāh*; TM « et fornicasti »

8 Et post ostium et postem posuisti memoriale tuum;
nam longe a me discooperuisti et ascendisti,
dilatasti cubile tuum,
et pepigisti cum eis foedus;
dilexisti stratum eorum, manum respexisti.
9 Et ingressa es ad regem cum unguento
et multiplicasti pigmenta tua;
misisti legatos tuos procul
et humiliata es usque ad inferos.
10 In multitudine viae tuae laborasti;
non dixisti: « Vanum est! ».
Vitam manus tuae invenisti,
propterea non aegrotasti.
11 Pro quo sollicita timuisti,
quia mentita es et mei non es recordata
neque cogitasti in corde tuo?
Nonne, quia ego tacui et longo tempore,
me non times?
12 Ego annuntiabo iustitiam tuam
et opera tua, quae non proderunt tibi.
13 Cum clamaveris, liberent te lucra tua;
et omnia illa auferet ventus, tollet aura.
Qui autem fiduciam habet in me, hereditabit terram
et possidebit montem sanctum meum.
14 Et dicent: « Sternite, sternite,
parate viam, auferte offendicula de via populi mei ».
15 Quia haec dicit Excelsus et Sublimis,
habitans aeternitatem, et sanctum nomen eius:
« Excelsus et sanctus habito,
et cum contrito et humili spiritu,
ut vivificem spiritum humilium
et vivificem cor contritorum.
16 Non enim in sempiternum litigabo,
neque usque ad finem irascar,
quia spiritus a facie mea deficeret,
halitus, quem ego feci.
17 Propter iniquitatem avaritiae eius iratus sum et percussi eum,
abscondi faciem meam et indignatus sum;
et abiit vagus in via cordis sui.

[57] 17 *Et percussi eum* – Lege cum verss *wa'akkēhû*; TM « et percutiam eum »

18 Vias eius vidi et sanabo eum et reducam eum
et reddam consolationes ipsi et lugentibus eius.
19 Creo fructum labiorum pacem;
pacem ei, qui longe est et qui prope, dixit Dominus,
et sanabo eum ».
20 Impii autem quasi mare fervens,
quod quiescere non potest,
et redundant fluctus eius in limum et lutum.
21 Non est pax impiis, dicit Deus meus.

58 1 Clama fortiter, ne cesses;
quasi tuba exalta vocem tuam
et annuntia populo meo scelera eorum
et domui Iacob peccata eorum.
2 Me etenim de die in diem quaerunt
et scire vias meas volunt,
quasi gens, quae iustitiam fecerit
et iudicium Dei sui non dereliquerit.
Rogant me iudicia iustitiae,
appropinquare Deum volunt.
3 « Quare ieiunavimus, et non aspexisti,
humiliavimus animam nostram, et nescisti? ».
Ecce, in die ieiunii vestri agitis negotia
et omnes operarios vestros opprimitis.
Ecce, ad lites et contentiones ieiunatis
et percutitis pugno impie.
Nolite ieiunare sicut hodie,
ut audiatur in excelso clamor vester.
5 Numquid tale est ieiunium, quod elegi,
dies, quo homo affligit animam suam?
Numquid contorquere quasi iuncum caput suum
et saccum et cinerem sternere?
Numquid istud vocabis ieiunium
et diem acceptabilem Domino?
6 Nonne hoc est ieiunium, quod elegi:
dissolvere vincula iniqua,
solvere funes iugi,
dimittere eos, qui confracti sunt, liberos,
et omne iugum dirumpere?

[58] 6 *Dirumpere* – Lege cum Gr, Sym, VL et Vg *t^{e}nattēq*: TM « dirumpite »

7 Nonne frangere esurienti panem tuum,
et egenos, vagos inducere in domum?
Cum videris nudum, operi eum
et carnem tuam ne despexeris.
8 Tunc erumpet quasi aurora lumen tuum,
et sanatio tua citius orietur;
et anteibit faciem tuam iustitia tua,
et gloria Domini colliget te.
9 Tunc invocabis, et Dominus exaudiet,
clamabis, et dicet: « Ecce adsum ».
Si abstuleris de medio tui iugum
et desieris extendere digitum
et loqui iniquitatem;
10 si effuderis esurienti animam tuam
et animam afflictam satiaveris,
orietur in tenebris lux tua,
et caligo tua erit sicut meridies.
11 Et te ducet Dominus semper,
et satiabit in locis aridis animam tuam
et ossa tua firmabit;
et eris quasi hortus irriguus
et sicut fons aquarum,
cuius non deficient aquae.
12 Et reaedificabit gens tua ruinas antiquas;
fundamenta generationis et generationis suscitabis:
et vocaberis restitutor ruinarum,
instaurator viarum, ut habitentur.
13 Si averteris a sabbato pedem tuum
facere negotia tua in die sancto meo
et vocaveris sabbatum delicias
et diem Domino sacrum gloriosum
et glorificaveris eum relinquens vias tuas
et negotia tua et sermones tuos,
14 tunc delectaberis super Domino;
et vehi te faciam super altitudines terrae
et cibabo te hereditate Iacob patris tui.
Os enim Domini locutum est.

59 1 Ecce non est abbreviata manus Domini,
ut salvare nequeat,
neque aggravata est auris eius,
ut non exaudiat;

2 sed iniquitates vestrae diviserunt
inter vos et Deum vestrum,
et peccata vestra absconderunt faciem eius
a vobis, ne exaudiret.
3 Manus enim vestrae pollutae sunt sanguine
et digiti vestri iniquitate;
labia vestra locuta sunt mendacium,
et lingua vestra iniquitatem fatur.
4 Non est qui invocet iustitiam,
neque est qui iudicet vere;
confidunt in nihilo et loquuntur vanitates:
conceperunt laborem et pepererunt iniquitatem.
5 Ova aspidum rumpunt
et telas araneae texunt;
qui comederit de ovis eorum, morietur,
et, quod fractum est, erumpet in regulum.
6 Telae eorum non erunt in vestimentum,
neque operientur operibus suis;
opera eorum opera iniquitatis
et facinora violentiae in manibus eorum.
7 Pedes eorum ad malum currunt
et festinant, ut effundant sanguinem innocentem;
cogitationes eorum cogitationes iniquitatis,
vastitas et contritio in viis eorum.
8 Viam pacis nescierunt,
et non est iudicium in gressibus eorum;
semitae eorum incurvatae sunt eis:
omnis, qui calcat in eis, ignorat pacem.
9 Propter hoc elongatum est iudicium a nobis,
et non apprehendit nos iustitia;
exspectamus lucem, et ecce tenebrae,
splendorem, et in caligine ambulamus.
10 Palpamus sicut caeci parietem
et quasi absque oculis attrectamus;
impegimus meridie quasi in crepusculo,
inter sanos quasi mortui.
11 Rugimus quasi ursi omnes
et quasi columbae gementes gemimus;

[59] [9] *Et in caligine* – Lege cum Syr et Vg *ûba'ăfēlôt*; TM « in caligine »

exspectamus iudicium, et non est,
salutem, et elongata est a nobis.
12 Multiplicatae sunt enim iniquitates nostrae coram te,
et peccata nostra respondent nobis;
quia scelera nostra nobiscum,
et iniquitates nostras cognovimus:
13 peccare et mentiri contra Dominum
et recedere a Deo nostro,
loqui violentiam et transgressionem,
concipere et murmurare de corde verba mendacii.
14 Et conversum est retrorsum iudicium,
et iustitia longe stat,
quia corruit in platea veritas,
et aequitas non potuit ingredi.
15 Et facta est veritas in oblivionem,
et, qui recedit a malo, spoliatur.
Et vidit Dominus, et malum apparuit in oculis eius,
quia non est iudicium.
16 Et vidit quia non est vir,
et aporiatus est, quia non est qui occurrat;
et salvavit sibi brachium suum,
et iustitia eius ipsa confirmavit eum.
17 Indutus est iustitia ut lorica,
et galea salutis in capite eius;
indutus est vestimentis ultionis
et operuit se zelo quasi pallio.
18 Secundum opera sic retribuet:
iram hostibus suis,
retributionem inimicis suis,
insulis vicem reddet.
19 Et timebunt, qui ab occidente, nomen Domini
et, qui ab ortu solis, gloriam eius,
cum venerit quasi fluvius violentus,
quem spiritus Domini cogit.
20 Et veniet pro Sion redemptor,
et eis, qui redeunt ab iniquitate in Iacob,
dixit Dominus.
21 Hoc foedus meum cum eis,
dixit Dominus:

[59] 18 *Insulis vicem reddet* – Probabiliter est glossa; deest in Gr

« Spiritus meus, qui est super te,
et verba mea, quae posui in ore tuo,
non recedent de ore tuo
et de ore seminis tui
et de ore seminis seminis tui,
dixit Dominus, amodo et usque in sempiternum ».

60 1 Surge, illuminare, quia venit lumen tuum,
et gloria Domini super te orta est.
2 Quia ecce tenebrae operient terram
et caligo populos;
super te autem orietur Dominus,
et gloria eius in te videbitur.
3 Et ambulabunt gentes in lumine tuo,
et reges in splendore ortus tui.
4 Leva in circuitu oculos tuos et vide:
omnes isti congregati sunt, venerunt tibi;
filii tui de longe veniunt,
et filiae tuae in ulnis gestantur.
5 Tunc videbis et illuminaberis,
et palpitabit et dilatabitur cor tuum,
quia confluet ad te multitudo maris,
fortitudo gentium veniet tibi;
6 inundatio camelorum operiet te,
dromedarii Madian et Epha;
omnes de Saba venient,
aurum et tus deferentes
et laudem Domini annuntiantes.
7 Omne pecus Cedar congregabitur tibi,
arietes Nabaioth ministrabunt tibi;
offerentur super placabili altari meo,
et domum gloriae meae glorificabo.
8 Quae sunt istae, quae ut nubes volant
et quasi columbae ad fenestras suas?
9 Me enim insulae exspectabunt,
et in principio naves Tharsis,
ut adducant filios tuos de longe,
argentum eorum et aurum eorum cum eis,
nomini Domini Dei tui et Sancto Israel,
quia glorificavit te.
10 Et aedificabunt filii peregrinorum muros tuos,

et reges eorum ministrabunt tibi;
in indignatione enim mea percussi te,
sed in beneplacito meo misertus sum tui.
11 Et aperientur portae tuae iugiter,
die ac nocte non claudentur,
ut afferatur ad te fortitudo gentium,
et reges earum adducantur.
12 Gens enim et regnum, quod non servierint tibi, peribunt,
et gentes vastitate vastabuntur.
13 Gloria Libani ad te veniet,
cupressus, ulmus et abies simul,
ad ornandum locum sanctuarii mei;
et locum pedum meorum glorificabo.
14 Et venient ad te curvi filii eorum, qui humiliaverunt te,
et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi,
et vocabunt te Civitatem Domini,
Sion Sancti Israel.
15 Pro eo quod fuisti derelicta et odio habita,
et non erat qui per te transiret,
ponam te in superbiam saeculorum,
gaudium in generationem et generationem;
16 et suges lac gentium
et mamilla regum lactaberis
et scies quia ego Dominus salvator tuus,
et redemptor tuus Fortis Iacob.
17 Pro aere afferam aurum
et pro ferro afferam argentum
et pro lignis aes
et pro lapidibus ferrum;
et ponam custodes tuos pacem
et praepositos tuos iustitiam.
18 Non audietur ultra violentia in terra tua,
vastitas et contritio in terminis tuis;
et vocabis Salutem muros tuos
et portas tuas Laudem.
19 Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem,
nec splendor lunae illuminabit te,
sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam,
et Deus tuus in gloriam tuam.

[60] 11 Et *aperientur* – Lege cum verss *w^{e}nift^{e}ḥû*; TM « et aperient »

20 Non occidet ultra sol tuus,
et luna tua non minuetur,
quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam,
et complebuntur dies luctus tui.
21 Populus autem tuus omnes iusti;
in perpetuum hereditabunt terram,
germen plantationis meae,
opus manus meae ad glorificandum.
22 Minimus erit in mille,
et parvulus in gentem fortem.
Ego Dominus in tempore eius subito faciam istud.

61 1 Spiritus Domini Dei super me,
eo quod unxerit Dominus me;
ad annuntiandum laeta mansuetis misit me,
ut mederer contritis corde
et praedicarem captivis liberationem
et clausis apertionem;
2 ut praedicarem annum placabilem Domino
et diem ultionis Deo nostro;
ut consolarer omnes lugentes,
3 ut ponerem lugentibus Sion
et darem eis coronam pro cinere,
oleum gaudii pro luctu,
pallium laudis pro spiritu maeroris.
Et vocabuntur Terebinthi iustitiae,
plantatio Domini ad glorificandum.
4 Et aedificabunt deserta a saeculo
et ruinas antiquas erigent
et instaurabunt civitates desertas,
dissipatas in generatione et generatione.
5 Et stabunt alieni et pascent pecora vestra,
et filii peregrinorum agricolae et vinitores vestri erunt;
6 vos autem Sacerdotes Domini vocabimini,
Ministri Dei nostri dicetur vobis;
fortitudinem gentium comedetis
et in gloria earum superbietis.

[60] 21 *Plantationis meae* – Lege cum qere, Targ, Syr et Vg *maṭā'aj*; ketib « plantationis suae »

7 Pro confusione eorum duplici
et ignominia laudabunt partem suam;
propterea in terra sua duplicia possidebunt,
laetitia sempiterna erit eis.
8 Quia ego Dominus diligens iudicium,
odio habens rapinam et iniquitatem;
et dabo opus eorum in veritate
et foedus perpetuum feriam eis.
9 Et scietur in gentibus semen eorum,
et germen eorum in medio populorum;
omnes, qui viderint eos, cognoscent illos,
quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.
10 Gaudens gaudebo in Domino,
et exsultabit anima mea in Deo meo,
quia induit me vestimentis salutis
et indumento iustitiae circumdedit me,
quasi sponsum decoratum corona
et quasi sponsam ornatam monilibus suis.
11 Sicut enim terra profert germen suum,
et sicut hortus semen suum germinat,
sic Dominus Deus germinabit iustitiam
et laudem coram universis gentibus.

62 1 Propter Sion non tacebo
et propter Ierusalem non quiescam,
donec egrediatur ut splendor iustitia eius,
et salus eius ut lampas accendatur.
2 Et videbunt gentes iustitiam tuam,
et cuncti reges gloriam tuam;
et vocaberis nomine novo,
quod os Domini nominabit.
3 Et eris corona gloriae in manu Domini
et diadema regni in manu Dei tui.
4 Non vocaberis ultra Derelicta,
et terra tua non vocabitur amplius Desolata;
sed vocaberis Beneplacitum meum in ea,
et terra tua Nupta,

[61] 7 *Confusione eorum* – Lege cum Theod *boštām*; TM « confusione vestra »
8 *Et iniquitatem* – Lege cum Targ et Syr *wᵉʿawlāh*; TM « in holocausto »
10 *Decoratum* – Lege (cfr. Gr, Sym et Vg) *jākîn*; TM « sacerdotio fungitur »

quia complacuit Domino in te,
et terra tua erit nupta.
5 Nam ut iuvenis uxorem ducit virginem,
ita ducent te filii tui;
ut gaudet sponsus super sponsam,
ita gaudebit super te Deus tuus.
6 Super muros tuos Ierusalem constitui custodes;
tota die et tota nocte, in perpetuo non tacebunt.
Qui commonetis Dominum, ne taceatis
7 et ne detis silentium ei,
donec stabiliat et donec ponat Ierusalem
laudem in terra.
8 Iuravit Dominus in dextera sua
et in brachio fortitudinis suae:
« Non dabo triticum tuum ultra
cibum inimicis tuis,
neque bibent filii alieni
vinum tuum, in quo laborasti.
9 Quia, qui collegerint illud, comedent
et laudabunt Dominum;
et, qui vindemiam fecerint,
illud bibent in atriis sanctuarii mei.
10 Transite, transite per portas,
parate viam populo.
Sternite, sternite semitam, eligite lapides,
elevate signum ad populos ».
11 Ecce Dominus auditum fecit in extremis terrae:
« Dicite filiae Sion:
Ecce salus tua venit,
ecce merces eius cum eo
et praemium eius coram illo.
12 Et vocabunt eos Populus sanctus,
Redempti a Domino;
tu autem vocaberis Quaesita,
Civitas non derelicta ».

63 1 « Quis est iste, qui venit de Edom,
tinctis vestibus de Bosra?
Iste formosus in stola sua,
gradiens in multitudine fortitudinis suae ».

[63] 1 *Gradiens* – Lege cum Sym et Vg *ṣō'ēd*; TM « curvatus »

« Sum ego qui loquor iustitiam,
potens ad salvandum ».
2 « Quare ergo rubrum est indumentum tuum,
et vestimenta tua sicut calcantis in torculari? ».
3 « Torcular calcavi solus,
et de gentibus non erat vir mecum;
calcavi eos in furore meo
et conculcavi eos in ira mea.
Et aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea,
et omnia indumenta mea inquinavi.
4 Dies enim ultionis in corde meo,
annus redemptionis meae venit.
5 Circumspexi, et non erat auxiliator,
miratus sum, et non fuit qui adiuvaret;
et salvavit mihi brachium meum,
et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.
6 Et conculcavi populos in furore meo
et contrivi eos in indignatione mea
et effudi in terram sanguinem eorum ».
7 Miserationum Domini recordabor,
laudum Domini
super omnibus, quae reddidit nobis Dominus,
et super multitudinem bonorum domui Israel,
quae largitus est eis secundum misericordias suas
et secundum multitudinem miserationum suarum.
8 Et dixit: « Verumtamen populus meus est,
filii, qui non deludent »;
et factus est eis salvator.
9 In omni tribulatione eorum non legatus neque angelus,
sed ipse salvavit eos.
In dilectione sua et in indulgentia sua
ipse redemit eos
et sustulit eos et portavit eos
cunctis diebus saeculi.
10 Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt
et afflixerunt spiritum sanctitatis eius;

[63] 6 *Et contrivi eos* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis et Targ *wa'ăšabbᵉrem*; TM « et inebriavi eos »
9 *Legatus* – Lege *ṣir*; TM « angustiae »

et conversus est eis in inimicum
et ipse debellavit eos.
11 Et recordatus est dierum antiquorum,
Moysi et populi sui.
Ubi est qui eduxit eos de mari
cum pastore gregis sui?
Ubi est qui posuit in medio eius
spiritum sanctitatis suae?
12 Qui adduxit ad dexteram Moysi
brachium maiestatis suae,
qui scidit aquas ante eos,
ut faceret sibi nomen sempiternum,
13 qui deduxit eos per abyssos
quasi equum per desertum, et non impingebant?
14 Sicut armentum, quod descendit per vallem,
spiritus Domini fecit eos quiescere;
sic conduxisti populum tuum,
ut faceres tibi nomen gloriae.
15 Attende de caelo et vide
de habitaculo sancto tuo et gloriae tuae;
ubi est zelus tuus et fortitudo tua?
Commotio viscerum tuorum et misericordiae tuae
super me continuerunt se.
16 Tu enim pater noster.
Abraham enim nescit nos,
et Israel ignorat nos;
tu, Domine, pater noster,
redemptor noster: a saeculo nomen tuum.
17 Quare errare nos fecisti, Domine, de viis tuis,
indurasti cor nostrum, ne timeremus te?
Convertere propter servos tuos,
tribus hereditatis tuae.
18 Brevi tempore hereditaverunt populum sanctum tuum,
hostes nostri conculcaverunt sanctuarium tuum.
19 Facti sumus a saeculo,
cum non dominareris nostri,
neque invocaretur nomen tuum super nos.
Utinam dirumperes caelos et descenderes!
A facie tua montes defluerent.

[63] 10 *Et ipse* – Lege cum multis mss Hebraicis et verss *w^ehû*; TM « ipse »
11 *Et populi sui* – Lege cum Vg *w^eʿammô*; TM omittit « et »

64 1 Sicut ignis succendit sarmenta,
aquam ebullire facit ignis,
ut notum facias nomen tuum inimicis tuis,
a facie tua gentes turbentur,
2 cum feceris mirabilia,
quae non sperabamus.
Descendisti, et a facie tua montes defluxerunt.
3 A saeculo non audierunt, neque aures perceperunt;
oculus non vidit Deum, absque te,
qui operaretur pro sperantibus in eum.
4 Occurris laetanti, facienti iustitiam
et his, qui in viis tuis recordantur tui.
Ecce tu iratus es, et peccavimus;
in ipsis a saeculo nos salvabimur.
5 Et facti sumus ut immundus omnes nos,
et quasi pannus inquinatus universae iustitiae nostrae;
et marcuimus quasi folium universi,
et iniquitates nostrae quasi ventus abstulerunt nos.
6 Non est qui invocet nomen tuum,
qui consurgat et adhaereat tibi,
quia abscondisti faciem tuam a nobis
et dissolvisti nos in manu iniquitatis nostrae.
7 Et nunc, Domine, pater noster es tu,
nos vero lutum; et fictor noster tu,
et opera manuum tuarum omnes nos.
8 Ne irascaris, Domine, nimis
et ne ultra memineris iniquitatis;
ecce, respice: populus tuus omnes nos.
9 Urbes sanctitatis tuae factae sunt in desertum,
Sion deserta facta est,
Ierusalem desolata est.
10 Domus sanctitatis nostrae et gloriae nostrae,
ubi laudaverunt te patres nostri,
facta est in exustionem ignis,
et omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas.
11 Numquid super his continebis te, Domine,
tacebis et affliges nos vehementer?

65 1 « Quaesitus sum ab his, qui non consulebant me,
inventus sum ab his, qui non quaerebant me.

[65] [1] *Consulebant me* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis (etiam 1QIs^a) et verss *š^e'ēlûnî*; TM « consulebant »

Dixi: " Ecce ego, ecce ego! "
ad gentem, quae non invocabat nomen meum.
2 Expandi manus meas tota die
ad populum rebellem,
qui graditur in via non bona
post cogitationes suas;
3 populus, qui ad iracundiam provocat me
ante faciem meam semper,
qui immolant in hortis
et sacrificant super lateres,
4 qui morantur in sepulcris
et in locis occultis pernoctant,
qui comedunt carnem suillam
et ius abominabile in vasis eorum,
5 qui dicunt: " Recede!
Non appropinques mihi, quia sanctificarem te ".
Isti fumus sunt in naribus meis,
ignis ardens tota die.
6 Ecce scriptum est coram me;
non tacebo, sed retribuam,
et retribuam in sinum eorum
7 iniquitates vestras et iniquitates patrum vestrorum
simul, dicit Dominus,
qui sacrificaverunt super montes
et super colles exprobraverunt mihi;
et remetiar opus eorum primo
in sinu eorum ».
8 Haec dicit Dominus:
« Quomodo si inveniatur mustum in botro
et dicatur: " Ne dissipes illud,
quoniam benedictio est in eo ",
sic faciam propter servos meos,
ut non disperdam totum.
9 Et educam de Iacob semen
et de Iuda possidentem montes meos;
et hereditabunt terram electi mei,
et servi mei habitabunt ibi.
10 Et erit Saron in pascua gregum
et vallis Achor in cubile armentorum
populo meo, qui quaesierunt me.
11 Vos autem, qui derelinquitis Dominum,

qui obliviscimini montem sanctum meum,
qui ponitis Gad mensam
et amphoram impletis Meni,
12 numerabo vos in gladio,
et omnes in caede corruetis;
pro eo quod vocavi, et non respondistis,
locutus sum, et non audistis,
sed fecistis malum in oculis meis
et, quod displicet mihi, elegistis ».
13 Propter hoc haec dicit Dominus Deus:
« Ecce servi mei comedent,
et vos esurietis;
ecce servi mei bibent,
et vos sitietis;
ecce servi mei laetabuntur,
et vos confundemini;
14 ecce servi mei laudabunt in exsultatione cordis,
et vos clamabitis prae dolore cordis
et prae contritione spiritus ululabitis.
15 Et relinquetis nomen vestrum
in iuramentum electis meis:
" Interficiat te Dominus Deus ",
et servos suos vocabit nomine alio.
16 Quicumque benedicit sibi in terra,
benedicet sibi in Deo Amen;
et, quicumque iurat in terra,
iurabit in Deo Amen;
quia oblivioni tradentur angustiae priores
et quia abscondentur ab oculis meis.
17 Ecce enim ego creo
caelos novos et terram novam,
et non erunt in memoria priora
et non ascendent super cor.
18 Sed gaudebunt et exsultabunt usque in sempiternum
in his, quae ego creo,
quia ecce ego creo Ierusalem exsultationem
et populum eius gaudium.
19 Et exsultabo in Ierusalem
et gaudebo in populo meo,
et non audietur in ea ultra
vox fletus et vox clamoris.

20 Non erit ibi amplius infans dierum
et senex, qui non impleat dies suos.
Quoniam puer erit,
qui centenarius moriatur;
et, qui non attingat centum annos,
maledictus erit.
21 Et aedificabunt domos et habitabunt
et plantabunt vineas et comedent fructus earum.
22 Non aedificabunt, ut alius habitet,
non plantabunt, ut alius comedat:
secundum enim dies ligni erunt dies populi mei,
et operibus manuum suarum diu fruentur electi mei.
23 Non laborabunt frustra
neque generabunt in interitum repentinum,
quia semen benedictorum erunt Domini,
et nepotes eorum cum eis.
24 Eritque: antequam clament, ego respondebo;
adhuc illis loquentibus, ego exaudiam.
25 Lupus et agnus pascentur simul,
et leo sicut bos comedet paleas,
et serpenti pulvis panis eius.
Non nocebunt neque occident
in omni monte sancto meo »,
dicit Dominus.

66 1 Haec dicit Dominus:
« Caelum thronus meus,
terra autem scabellum pedum meorum.
Quae ista domus, quam aedificabitis mihi,
et quis iste locus quietis meae?
2 Omnia haec manus mea fecit,
et mea sunt universa ista,
dicit Dominus.
Ad hunc autem respiciam,
ad pauperculum et contritum spiritu
et trementem sermones meos.
3 Qui immolat bovem, interficit virum;
qui sacrificat ovem, excerebrat canem;

[66] [2] *Mea sunt* – Lege cum Gr et Syr (cfr. 1QIs[a]) *w'lî hājû*; TM « fuerant »

qui offert oblationem, idemque sanguinem suillum;
qui adolet incensum, benedicit idolo.
Sicut isti elegerunt vias suas,
et in abominationibus suis anima eorum delectatur,
4 sic ego eligam malam sortem eorum
et, quae timebant, adducam eis;
quia vocavi, et non erat qui responderet,
locutus sum, et non audierunt
feceruntque malum in oculis meis
et, quod displicet mihi, elegerunt ».
5 Audite verbum Domini,
qui tremitis ad verbum eius.
Dixerunt fratres vestri odientes vos
et abicientes vos propter nomen meum:
« Gloriam suam manifestet Dominus,
ut videamus laetitiam vestram »;
ipsi autem confundentur.
6 Vox clamoris de civitate,
vox de templo,
vox Domini
reddentis retributionem inimicis suis.
7 Antequam parturiret, peperit;
antequam veniret partus eius, peperit masculum.
8 Quis audivit umquam tale?
Et quis vidit huic simile?
Numquid oritur terra in die una,
aut parietur gens in momento?
Quia parturivit, iam peperit Sion filios suos.
9 « Numquid aperiam uterum et parere non faciam? »,
dicit Dominus.
« Aut ego, qui parere facio, uterum claudam? »,
ait Deus tuus.
10 Laetamini cum Ierusalem et exsultate in ea,
omnes, qui diligitis eam;
gaudete cum ea gaudio,
universi, qui lugebatis super eam,
11 ut sugatis et repleamini
ab ubere consolationis eius,

[66] 9 *Dicit* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Targ, Syr, Gr et Vg *'amar*; TM « dicet »

ut mulgeatis et deliciis affluatis
ex uberibus gloriae eius.
12 Quia haec dicit Dominus:
« Ecce ego dirigam ad eam quasi fluvium pacem
et quasi torrentem inundantem gloriam gentium.
Sugetis, in ulnis portabimini,
et super genua blandientur vobis.
13 Quomodo si quem mater consolatur,
ita ego consolabor vos;
et in Ierusalem consolabimini.
14 Videbitis, et gaudebit cor vestrum,
et ossa vestra quasi herba germinabunt,
et manifestabitur manus Domini in servis eius,
et indignabitur inimicis suis.
15 Quia ecce Dominus in igne veniet,
et quasi turbo quadrigae eius,
reddere in indignatione furorem suum
et increpationem suam in flamma ignis;
16 quia in igne Dominus diiudicabit
et in gladio suo omnem carnem,
et multiplicabuntur interfecti a Domino.
17 Qui sanctificantur et purificantur, ut ingrediantur
in hortos post aliquem stantem in medio,
qui comedunt carnem suillam
et abominationem et murem,
simul consumentur,
dicit Dominus.

18 Ego autem cognoscens opera eorum et cogitationes eorum ve-
niam, ut congregem omnes gentes et linguas; et venient et videbunt
gloriam meam. 19 Et ponam in eis signum et mittam ex eis, qui sal-
vati fuerint, ad gentes in Tharsis, Phut, Lud, Mosoch, Ros, Thubal et
Iavàn, ad insulas longinquas, ad eos, qui non audierunt de me et non
viderunt gloriam meam, et annuntiabunt gloriam meam gentibus;
20 et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus oblationem
Domino, in equis et in quadrigis et in lecticis et in mulis et in dro-
medariis, ad montem sanctum meum Ierusalem, dicit Dominus:

[66] 18 *Cognoscens* – Insere (cfr. Gr et Syr) *jāda'tî*
Veniam – Lege cum Gr et Syr (cfr. Targ et Vg) *ûba'tî*; TM « veniet »
19 *Mosoch, Ros* – Lege (cfr. Gr et Ez 38,2; 39,1) *Mešek Rō'š*; TM « tendentes arcum »

quomodo si inferant filii Israel oblationem in vase mundo in domum
Domini. 21 Et assumam ex eis in sacerdotes et Levitas, dicit Dominus.

22 Quia sicut caeli novi
et terra nova, quae ego faciam,
stabunt coram me,
dicit Dominus,
sic stabit semen vestrum et nomen vestrum.
23 Et erit: unoquoque novilunio
et quovis sabbato
veniet omnis caro, ut adoret coram facie mea,
dicit Dominus.
24 Et egredientur et videbunt cadavera virorum,
qui praevaricati sunt in me;
nam vermis eorum non morietur,
et ignis eorum non exstinguetur,
et erunt abominationi omni carni ».

[66] 21 *Et Levitas* – Lege cum multis mss Hebraicis et verss *w^{e}lelwîm*; TM « levitas »

LIBER IEREMIAE

1 1 Verba Ieremiae filii Helciae de sacerdotibus, qui fuerunt in Ana-
thoth in terra Beniamin. 2 Quod factum est verbum Domini ad eum
in diebus Iosiae filii Amon regis Iudae, in tertio decimo anno regni
eius. 3 Et factum est in diebus Ioachim filii Iosiae regis Iudae, usque
ad consummationem undecimi anni Sedeciae filii Iosiae regis Iudae,
usque ad transmigrationem Ierusalem in mense quinto.
4 Et factum est verbum Domini ad me dicens:
5 « Priusquam te formarem in utero, novi te
et, antequam exires de vulva, sanctificavi te
et prophetam gentibus dedi te ».
6 Et dixi: « Heu, Domine Deus! Ecce nescio loqui, quia puer
ego sum ».
7 Et dixit Dominus ad me: « Noli dicere: " Puer sum ",
quoniam, ad quoscumque mittam te, ibis
et universa, quaecumque mandavero tibi, loqueris.
8 Ne timeas a facie eorum,
quia tecum ego sum, ut eruam te »,
dicit Dominus.
9 Et misit Dominus manum suam et tetigit os meum et dixit Do-
minus ad me:
« Ecce dedi verba mea in ore tuo;
10 ecce constitui te hodie super gentes et super regna,
ut evellas et destruas
et disperdas et dissipes
et aedifices et plantes ».
11 Et factum est verbum Domini ad me dicens: « Quid tu vides,
Ieremia? ». Et dixi: « Virgam amygdali vigilantis ego video ». 12 Et
dixit Dominus ad me: « Bene vidisti, quia vigilo ego super verbo
meo, ut faciam illud ».
13 Et factum est verbum Domini secundo ad me dicens: « Quid
tu vides? ». Et dixi: « Ollam succensam ego video; et facies eius a
facie aquilonis ». 14 Et dixit Dominus ad me:
« Ab aquilone pandetur malum
super omnes habitatores terrae;
15 quia ecce ego convocabo
omnia regna aquilonis,

[1] 15 *Omnia regna* – Omitte cum Gr *mišpᵉḥôt*; TM (cfr. Vg) « omnes familias regnorum »

ait Dominus,
et venient et ponent unusquisque solium suum
in introitu portarum Ierusalem
et contra omnes muros eius in circuitu
et contra universas urbes Iudae;
16 et loquar iudicia mea cum eis
super omnem malitiam eorum,
qui dereliquerunt me
et incensum obtulerunt diis alienis
et adoraverunt opus manuum suarum.
17 Tu ergo accinge lumbos tuos
et surge et loquere ad eos omnia,
quae ego praecipio tibi:
ne timeas a facie eorum,
alioquin timere te faciam vultum eorum.
18 Ego quippe dedi te hodie
in civitatem munitam
et in columnam ferream
et in murum aereum
contra omnem terram
regibus Iudae, principibus eius
et sacerdotibus et populo terrae;
19 et bellabunt adversum te et non praevalebunt,
quia tecum ego sum,
ait Dominus,
ut eripiam te ».

2 1 Et factum est verbum Domini ad me dicens:
2 « Vade et clama in auribus Ierusalem dicens:
Haec dicit Dominus:
Recordatus sum tui, caritatis adulescentiae tuae
et amoris desponsationis tuae,
quando secuta es me in deserto,
in terra, quae non seminatur.
3 Sanctus Domino Israel,
primitiae frugum eius;
omnes, qui devorabant eum, delinquebant;
mala veniebant super eos,
dicit Dominus.
4 Audite verbum Domini, domus Iacob
et omnes cognationes domus Israel.

5 Haec dicit Dominus:
Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis,
quia elongaverunt a me
et ambulaverunt post vanitatem
et vani facti sunt?
6 Et non dixerunt: " Ubi est Dominus,
qui ascendere nos fecit de terra Aegypti,
qui traduxit nos per desertum,
per terram inhabitabilem et inviam,
per terram sitis et caliginis,
per terram, in qua non ambulavit vir
neque habitavit homo? ".
7 Et induxi vos in terram hortorum,
ut comederetis fructum eius et optima illius,
et ingressi contaminastis terram meam
et hereditatem meam posuistis in abominationem.
8 Sacerdotes non dixerunt:
" Ubi est Dominus? ".
Et tractantes legem nescierunt me,
et pastores praevaricati sunt in me,
et prophetae prophetaverunt in Baal
et, quae nihil prosunt, secuti sunt.
9 Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum,
ait Dominus,
et cum filiis filiorum vestrorum disceptabo.
10 En transite ad insulas Cetthim et videte
et in Cedar mittite et considerate vehementer
et videte, si factum est huiuscemodi:
11 si mutavit gens deos,
et certe ipsi non sunt dii;
populus vero meus mutavit gloriam suam
in id quod nihil prodest.
12 Obstupescite, caeli, super hoc
et inhorrescite supra modum,
dicit Dominus.
13 Duo enim mala fecit populus meus:
me dereliquerunt fontem aquae vivae,
ut foderent sibi cisternas,

[2] 12 *Supra modum* – Lege cum Gr et VL *harbēh*; TM « desolamini »

cisternas dissipatas,
quae continere non valent aquas.
14 Numquid servus est Israel
aut vernaculus?
Quare ergo factus est in praedam?
15 Super eum rugierunt leones
et dederunt vocem suam;
posuerunt terram eius in solitudinem:
civitates eius exustae sunt,
et non est qui habitet in eis.
16 Filii quoque Mempheos et Taphnes
decalvabunt tibi verticem.
17 Numquid non istud factum est tibi,
quia dereliquisti Dominum Deum tuum
eo tempore, quo ducebat te per viam?
18 Et nunc quid tibi vis in via Aegypti,
ut bibas aquam Nili?
Et quid tibi cum via Assyriorum,
ut bibas aquam Fluminis?
19 Arguet te malitia tua,
et aversio tua increpabit te;
scito et vide quia malum et amarum est
reliquisse te Dominum Deum tuum
et non esse timorem mei apud te,
dicit Dominus, Deus exercituum.
20 A saeculo confregisti iugum tuum,
rupisti vincula tua
et dixisti: " Non serviam ".
In omni enim colle sublimi
et sub omni ligno frondoso
tu prosternebaris meretrix.
21 Ego autem plantavi te vineam electam,
omne semen verum;
quomodo ergo conversa es
in palmites vineae alienae?
22 Si laveris te nitro
et multiplicaveris tibi herbam fullonum,
maculata es in iniquitate tua coram me,
dicit Dominus Deus.

[2] 16 *Decalvabunt tibi* – Lege *je'ārûk*; TM « pascent te »

23 Quomodo dicis: " Non sum polluta,
post Baalim non ambulavi "?
Vide viam tuam in convalle,
scito quid feceris:
camelus levis contorquens vias suas.
24 Onager assuetus in solitudine
in desiderio animae suae attrahit aerem;
libidinem eius quis avertet?
Omnes, qui quaerunt eam, non deficient,
in menstruis eius invenient eam.
25 Prohibe pedem tuum a nuditate
et guttur tuum a siti.
Et dixisti: " Vanum est, nequaquam;
adamavi quippe alienos
et post eos ambulabo ".
26 Quomodo confunditur fur, quando deprehenditur,
sic confusi sunt domus Israel,
ipsi et reges eorum, principes
et sacerdotes et prophetae eorum
27 dicentes ligno: " Pater meus es tu "
et lapidi: " Tu me genuisti ".
Verterunt ad me tergum et non faciem,
sed in tempore afflictionis suae dicent:
" Surge et libera nos! ".
28 Ubi sunt dii tui, quos fecisti tibi?
Surgant et liberent te in tempore afflictionis tuae;
secundum numerum quippe civitatum tuarum
facti sunt dii tui, Iuda.
29 Quid vultis mecum iudicio contendere?
Omnes praevaricati estis in me,
dicit Dominus.
30 Frustra percussi filios vestros:
disciplinam non receperunt.
Devoravit gladius vester prophetas vestros:
quasi leo vastator.
31 O generatio, vos videte verbum Domini:
numquid solitudo factus sum Israeli
aut terra tenebrarum?

[2] 27 *Tu me genuisti* – Lege cum ketib et verss *j^elidtinî*; qere « tu nos genuisti »

Quare ergo dixit populus meus: " Recessimus,
non veniemus ultra ad te "?
32 Numquid obliviscitur virgo ornamenti sui,
sponsa fasciae pectoralis suae?
Populus vero meus oblitus est mei
diebus innumeris.
33 Quam bene paras viam tuam
ad quaerendum amorem!
Et insuper in malum
docuisti vias tuas,
34 et in fimbriis tuis inventus est
sanguis animarum pauperum innocentium:
non effringentes invenisti eos;
sed in omnibus his
35 dixisti: " Innocens ego sum,
propterea aversus est furor eius a me ".
Ecce ego iudicio contendam tecum,
eo quod dixeris: " Non peccavi ".
36 Quam leviter mutas vias tuas!
Et ab Aegypto confunderis,
sicut confusa es ab Assyria.
37 Nam et ab ista egredieris,
et manus tuae erunt super caput tuum,
quoniam obtrivit Dominus illos, quibus confisus es,
et nihil habebis prosperum in eis.

3 1 Si dimiserit vir uxorem suam,
et recedens ab eo
duxerit virum alterum,
numquid revertetur ad eam ultra?
Numquid non polluta
et contaminata est terra illa?
Tu autem fornicata es cum amatoribus multis,
et reverteris ad me?,
dicit Dominus.
2 Leva oculos tuos ad colles et vide,
ubi non prostrata sis.

[2] 36 *Leviter mutas* – Lege (cfr. verss) *tāzēllî*; TM « abis »
[3] 1 TM incipit cum *lē'mōr* (= *dicens*), quod omittendum videtur (cfr. Gr et Syr)

In viis sedebas exspectans eos
quasi Arabs in solitudine;
et polluisti terram
in fornicationibus tuis et in malitia tua.
3 Quam ob rem prohibitae sunt stillae pluviarum,
et serotinus imber non fuit.
Frons mulieris meretricis facta est tibi;
noluisti erubescere.
4 Nonne amodo vocas me: " Pater meus,
dux adulescentiae meae tu es!
5 Numquid irascetur in perpetuum
aut perseverabit in finem? ".
Ecce locuta es
et fecisti mala et praevaluisti ».

6 Et dixit Dominus ad me in diebus Iosiae regis: « Numquid vi-
disti, quae fecerit aversatrix Israel? Abiit sibimet super omnem
montem excelsum et sub omni ligno frondoso et fornicata est ibi.
7 Et dixi: " Cum fecerit haec omnia, ad me revertetur "; et non est
reversa. Et vidit praevaricatrix soror eius, Iuda; 8 et vidit quia pro
eo quod moechata esset aversatrix Israel, dimisissem eam et dedis-
sem ei libellum repudii, et non timuit praevaricatrix Iuda, soror
eius, sed abiit et fornicata est etiam ipsa; 9 et facilitate fornicationis
suae contaminavit terram et moechata est cum lapide et ligno. 10 Sed
in omnibus his non est reversa ad me praevaricatrix soror eius Iuda
in toto corde suo, sed in mendacio », ait Dominus.

11 Et dixit Dominus ad me: « Iustificavit animam suam aversatrix
Israel comparatione praevaricatricis Iudae. 12 Vade et clama sermo-
nes istos contra aquilonem et dices:
Revertere, aversatrix Israel,
ait Dominus,
et non avertam faciem meam a vobis,
quia pius ego sum,
dicit Dominus,
et non irascar in perpetuum.
13 Verumtamen scito iniquitatem tuam,
quia in Dominum Deum tuum praevaricata es
et dispersisti vias tuas alienis
sub omni ligno frondoso;
et vocem meam non audistis,
ait Dominus.

[3] 8 *Et vidit* – Lege cum Syr et nonnullis mss Graecis *wattēreh*; TM « et vidi »

[14] Convertimini, filii, qui aversi estis a me, dicit Dominus, quia
ego Dominus vester sum; et assumam vos unum de civitate et duos
de cognatione et introducam vos in Sion; [15] et dabo vobis pastores
iuxta cor meum, et pascent vos scientia et doctrina. [16] Cumque mul-
tiplicati fueritis et creveritis in terra in diebus illis, ait Dominus, non
dicent ultra: " Arca testamenti Domini ", neque ascendet super cor,
neque recordabuntur illius, nec requiretur, nec fiet ultra. [17] In tem-
pore illo vocabunt Ierusalem Solium Domini, et congregabuntur
ad eam omnes gentes in nomine Domini in Ierusalem; et non am-
bulabunt ultra post pravitatem cordis sui pessimi. [18] In diebus illis
ibit domus Iudae ad domum Israel, et venient simul de terra aqui-
lonis ad terram, quam dedi in hereditatem patribus vestris.

[19] Ego autem dixi:
Quomodo ponam te in filiis
et tribuam tibi terram desiderabilem,
hereditatem praeclarissimam inter gentes?
Et dixi: Patrem vocabitis me
et post me ingredi non cessabitis.
[20] Sed, quomodo contemnit mulier amatorem suum,
sic contempsistis me, domus Israel »,
dicit Dominus.
[21] Vox in collibus audita est,
ploratus et supplicatio filiorum Israel,
quoniam iniquam fecerunt viam suam,
obliti sunt Domini Dei sui.
[22] « Convertimini, filii, qui aversi estis a me,
et sanabo aversiones vestras ».
« Ecce nos venimus ad te;
tu enim es Dominus Deus noster.
[23] Vere mendaces erant colles
et tumultus montium;
vere in Domino Deo nostro
salus Israel.
[24] Confusio comedit laborem patrum nostrorum
ab adulescentia nostra,

[3] [19] *Vocabitis ... cessabitis* – Lege cum ketib, Gr et Syr *tiqr^{e}'û ... tāšûbû*; qere « vocabis, cessabis » (cfr. Vg)

[20] *Sed, quomodo contemnit* – Lege cum Gr et Vg *'ak kib^{e}gōd*; TM « profecto (vel " tamen ") contemnit »

[23] *Colles et tumultus* – Lege cum Syr, Gr et Vg *hagg^{e}bā'ôt wahămôn*; TM « ex collibus, tumultus »

greges eorum et armenta eorum,
filios eorum et filias eorum.
25 Dormiemus in confusione nostra,
et operiet nos ignominia nostra,
quoniam Domino Deo nostro peccavimus
nos et patres nostri
ab adulescentia nostra usque ad hanc diem
et non audivimus vocem Domini Dei nostri ».

4 1 « Si converteris, Israel,
ait Dominus,
ad me convertere;
si abstuleris abominationes tuas a facie mea,
non effugies.
2 Et iurabis: " Vivit Dominus! "
in veritate et in iudicio et in iustitia,
et benedicentur in ipso gentes
et in ipso gloriabuntur.
3 Haec enim dicit Dominus
viro Iudae et Ierusalem:
Novate vobis novale
et nolite serere super spinas.
4 Circumcidimini Domino
et auferte praeputia cordium vestrorum,
viri Iudae et habitatores Ierusalem,
ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea
et succendatur, et non sit qui exstinguat,
propter malitiam operum vestrorum.
5 Annuntiate in Iuda
et in Ierusalem auditum facite;
et loquimini et canite tuba in terra,
clamate fortiter et dicite:
" Congregamini, et ingrediamur civitates munitas ".
6 Levate signum in Sion,
fugite, nolite stare,
quia malum ego adduco ab aquilone
et contritionem magnam.
7 Ascendit leo de cubili suo,
et praedo gentium se levavit;

[4] 1 *Non* – Lege cum verss *lō'*; TM « et non »

egressus est de loco suo,
ut ponat terram tuam in solitudinem:
civitates tuae vastabuntur,
remanentes absque habitatore.
8 Super hoc accingite vos ciliciis,
plangite et ululate,
quia non est aversa ira furoris Domini a nobis.
9 Et erit in die illa,
dicit Dominus,
peribit cor regis
et cor principum,
et obstupescent sacerdotes,
et prophetae consternabuntur ».
10 Et dixi: « Heu, Domine Deus!
Ergo decepisti populum istum et Ierusalem
dicens: " Pax erit vobis ";
et ecce pervenit gladius usque ad animam ».
11 In tempore illo dicetur populo huic et Ierusalem:
« Ventus urens collium, qui sunt in deserto,
invadit filiam populi mei,
non ad ventilandum et ad purgandum.
12 Ventus plenior his veniet mihi,
nunc et ego loquar iudicia mea cum eis ».
13 Ecce quasi nubes ascendet,
et quasi tempestas currus eius;
velociores aquilis equi illius.
Vae nobis, quoniam vastati sumus!
14 Lava a malitia cor tuum,
Ierusalem, ut salva fias;
usquequo morabuntur in te
cogitationes iniquae?
15 Vox enim annuntiantis a Dan
et notam facientis calamitatem de monte Ephraim.
16 Nuntiate gentibus. Ecce adsunt!
Auditum facite hoc super Ierusalem:
« Custodes venerunt de terra longinqua
et dederunt super civitates Iudae vocem suam;
17 quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro,
quia adversus me contumax erat »,
dicit Dominus.
18 Via tua et opera tua
fecerunt haec tibi;

ista malitia tua, quia amara,
quia tetigit cor tuum.
19 Viscera mea, viscera mea! Doleo.
Parietes cordis mei!
Turbatur in me cor meum:
non tacebo,
quoniam vocem bucinae audivit anima mea,
clamorem proelii.
20 Contritio super contritionem vocata est,
quoniam vastata est omnis terra,
repente vastata sunt tabernacula mea,
subito tentoria mea.
21 Usquequo videbo vexillum,
audiam vocem bucinae?
22 « Quia stultus populus meus:
me non cognoverunt;
filii insipientes sunt et vecordes:
sapientes sunt, ut faciant mala,
bene autem facere nesciunt ».
23 Aspexi terram, et ecce vacua erat et deserta;
et caelos, et non erat lux in eis.
24 Aspexi montes, et ecce movebantur,
et omnes colles conturbati sunt.
25 Aspexi, et ecce non erat homo,
et omne volatile caeli recesserat.
26 Aspexi, et ecce hortus desertus,
et omnes urbes eius destructae sunt
a facie Domini et a facie irae furoris eius.
27 Haec enim dicit Dominus:
« Deserta erit omnis terra,
sed tamen consummationem non faciam.
28 Super hoc lugebit terra,
et maerebunt caeli desuper,
eo quod locutus sum,
statui et non paenitet me,
nec avertar ab eo ».
29 A voce equitis et mittentis sagittam
fugit omnis civitas;
ingressi sunt silvas condensas
et ascenderunt rupes;
universae urbes derelictae sunt,
et non habitat in eis homo.

30 Tu autem, vastata, quid facies?
Cum vestieris te coccino,
cum ornata fueris monili aureo,
et pinxeris stibio oculos tuos,
frustra componeris;
contempserunt te amatores tui,
animam tuam quaerent.
31 Vocem enim quasi parturientis audivi,
angustias ut puerperae;
vox filiae Sion
intermorientis expandentisque manus suas:
« Vae mihi, quia defecit anima mea
propter interfectores! ».

5 1 Circuite vias Ierusalem
et aspicite et considerate
et quaerite in plateis eius,
an inveniatis virum,
an sit qui faciat iudicium, et quaerentem fidem,
et propitius ero ei.
2 Quod si etiam « Vivit Dominus! » dixerint,
certe falso iurabunt.
3 Domine, nonne oculi tui respiciunt fidem?
Percussisti eos, et non doluerunt,
attrivisti eos, et renuerunt accipere disciplinam:
induraverunt facies suas supra petram,
noluerunt reverti.
4 Ego autem dixi: « Ecce pauperes illi stulte agunt,
quia ignorant viam Domini,
iudicium Dei sui.
5 Ibo igitur ad optimates
et loquar eis;
ipsi enim noverunt viam Domini,
iudicium Dei sui ».
Ecce hi simul confregerunt iugum,
ruperunt vincula.
6 Idcirco percussit eos leo de silva,
lupus deserti vastabit eos,
pardus vigilans super civitates eorum:

[5] [2] *Certe* – Lege cum multis mss Hebraicis *'ākēn*; TM « ideo »

omnis, qui egressus fuerit ex eis, lacerabitur,
quia multiplicatae sunt praevaricationes eorum,
confortatae sunt aversiones eorum.
7 « Super quo propitius tibi esse potero?
Filii tui dereliquerunt me
et iuraverunt in his, qui non sunt dii;
saturavi eos, et moechati sunt
et in domum meretricis gregatim confluebant.
8 Equi impinguati et admissarii facti sunt:
unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat.
9 Numquid super his non visitabo,
dicit Dominus,
et in gente tali non ulciscetur anima mea?
10 Ascendite muros eius et dissipate,
consummationem autem nolite facere;
auferte propagines eius,
quia non sunt Domini.
11 Praevaricatione enim praevaricata est in me
domus Israel et domus Iudae »,
ait Dominus.
12 Negaverunt Dominum
et dixerunt: « Non est ipse;
neque veniet super nos malum,
et gladium et famem non videbimus.
13 Prophetae erunt in ventum,
et responsum non est in eis.
Haec ergo evenient illis ».
14 Propterea haec dicit Dominus, Deus exercituum:
« Quia locuti estis verbum istud,
ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem
et populum istum in ligna,
et vorabit eos.
15 Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo,
domus Israel,
ait Dominus,
gentem robustam,
gentem antiquam,
gentem, cuius ignorabis linguam,
nec intelleges quid loquatur.

[5] 7 *Gregatim confluebant* – Lege cum Gr et VL *jitgôrārû*; TM « sibi incisiones faciebant »

16 Pharetra eius quasi sepulcrum patens;
universi fortes.
17 Et comedet segetes tuas et panem tuum,
devorabit filios tuos et filias tuas,
comedet gregem tuum et armenta tua,
comedet vineam tuam et ficum tuam;
et conteret urbes munitas tuas,
in quibus tu habes fiduciam, gladio.
18 Verumtamen et in diebus illis,
ait Dominus,
non faciam in vobis consummationem ».
19 Quod si dixeritis: « Quare fecit nobis Dominus Deus noster
haec omnia? », dices ad eos: « Sicut dereliquistis me et servistis
diis alienis in terra vestra, sic servietis alienis in terra non vestra ».
20 Annuntiate hoc domui Iacob
et auditum facite in Iuda dicentes:
21 « Audi, popule stulte, qui non habes cor,
qui habentes oculos non vident,
et aures et non audiunt.
22 Numquid me non timebitis,
ait Dominus,
et a facie mea non trepidabitis?
Qui posui arenam terminum mari,
praeceptum sempiternum, quod non praeteribit;
et commovebuntur et non poterunt,
et intumescent fluctus eius, et non transibunt illud ».
23 Populo autem huic factum est cor contumax et rebelle;
recesserunt et abierunt
24 et non dixerunt in corde suo:
« Metuamus Dominum Deum nostrum,
qui dat nobis pluviam
temporaneam et serotinam in tempore suo,
hebdomadas statutas messis
custodientem nobis ».
25 Iniquitates vestrae declinaverunt haec,
et peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis,
26 quia inventi sunt in populo meo impii,
insidiantes quasi incurvati aucupes,
laqueos ponentes ad capiendos viros.

[5] 26 *Insidiantes* – Lege *j^ešûrû*; TM « insidiatur » (= insidians)

27 Sicut decipula plena avibus,
sic domus eorum plenae dolo;
ideo magnificati sunt et ditati,
28 incrassati sunt et impinguati:
et transgressi sunt terminos mali.
Causam non iudicaverunt,
causam pupilli, ut ipsi prospere agant,
et iudicium pauperum non iudicaverunt.
29 Numquid super his non visitabo,
dicit Dominus,
aut super gentem huiuscemodi
non ulciscetur anima mea?
30 Stupor et mirabilia
facta sunt in terra:
31 prophetae prophetabant mendacium,
et sacerdotes applaudebant manibus suis,
et populus meus dilexit talia.
Quid igitur facietis in novissimo eius?

6 1 Fugite, filii Beniamin,
de medio Ierusalem;
et in Thecua clangite bucina
et super Bethcharem levate vexillum,
quia malum visum est ab aquilone
et contritio magna.
2 Speciosam et delicatam silere feci
filiam Sion.
3 Ad eam venient pastores et greges eorum,
figent in ea tentoria in circuitu;
pascet unusquisque partem suam.
4 « Sanctificate super eam bellum,
consurgite, et ascendamus in meridie;
vae nobis, quia declinavit dies,
quia longiores factae sunt umbrae vesperi!
5 Surgite, et ascendamus in nocte
et dissipemus domos eius ».
6 Quia haec dicit Dominus exercituum:
« Caedite lignum eius
et fundite circa Ierusalem aggerem;

[6] 6 *Lignum eius* – Lege cum verss *ʿēṣāh*; TM omittit pronomen

haec est civitas visitationis,
omnis calumnia in medio eius.
7 Sicut effluere facit cisterna aquam suam,
sic illa effluere facit malitiam suam;
violentia et vastitas auditur in ea,
coram me semper afflictio et plaga.
8 Erudire, Ierusalem,
ne forte recedat anima mea a te,
ne forte ponam te desertam,
terram inhabitabilem ».
9 Haec dicit Dominus exercituum:
« Usque ad racemum colligent quasi in vinea
reliquias Israel.
Converte manum tuam
quasi vindemiator ad palmites ».
10 Cui loquar et quem contestabor, ut audiat?
Ecce incircumcisae aures eorum,
et audire non possunt;
ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium,
et non suscipient illud.
11 Idcirco furore Domini plenus sum,
laboravi sustinens.
« Effunde super parvulum foris
et super concilium iuvenum simul;
etiam vir cum muliere capietur,
senex cum pleno dierum.
12 Et transibunt domus eorum ad alteros,
agri et uxores pariter,
quia extendam manum meam
super habitantes terram »,
dicit Dominus.
13 A minore quippe usque ad maiorem
omnes avaritiae student,
et a propheta usque ad sacerdotem
cuncti faciunt dolum.
14 Et curant contritionem populi mei in levitate,
dicentes: « Pax, pax »; et non est pax.
15 Confusi sunt, quia abominationem fecerunt;
quin potius confusione non sunt confusi
et erubescere nescierunt.
« Quam ob rem cadent inter ruentes;

tempore, quo visitavero eos, corruent »,
dicit Dominus.
16 Haec dicit Dominus:
« State super vias et videte
et interrogate de semitis antiquis,
quae sit via bona, et ambulate in ea
et invenietis refrigerium animabus vestris ».
Et dixerunt: « Non ambulabimus! ».
17 Et constitui super vos speculatores:
« Audite vocem tubae ».
Et dixerunt: « Non audiemus! ».
18 Ideo audite, gentes,
et cognosce, congregatio,
quanta ego faciam eis.
19 Audi terra: « Ecce ego adducam mala super populum istum,
fructum cogitationum eorum,
quia verba mea non audierunt
et legem meam proiecerunt.
20 Ut quid mihi tus, quod de Saba venit,
et calamus suave olens de terra longinqua?
Holocautomata vestra non sunt accepta,
et victimae vestrae non placent mihi ».
21 Propterea haec dicit Dominus:
« Ecce ego dabo in populum istum offendicula,
et offendent in eis patres et filii simul,
vicinus et proximus peribunt ».
22 Haec dicit Dominus:
« Ecce populus venit de terra aquilonis,
et gens magna consurget a finibus terrae;
23 arcum et acinacem arripiet,
crudelis est et non miserebitur;
vox eorum quasi mare sonabit,
et super equos ascendent,
praeparati quasi vir ad proelium
adversum te, filia Sion ».
24 « Audivimus famam eius;
dissolutae sunt manus nostrae,
tribulatio apprehendit nos,
dolores ut parturientem ».
25 Nolite exire ad agros
et in via ne ambuletis,

quoniam gladius inimici,
pavor in circuitu.
[26] Filia populi mei, accingere cilicio
et volutare in cinere,
luctum unigeniti fac tibi,
planctum amarum,
quia repente veniet vastator super nos.
[27] Probatorem dedi te in populo meo;
et scies et probabis viam eorum.
[28] Omnes isti principes rebelles,
ambulantes fraudulenter.
Aes et ferrum,
omnia isti corrumpunt.
[29] Sufflavit sufflatorium in igne,
consumptum est plumbum;
frustra conflavit conflator,
scoriae enim non sunt separatae.
[30] Argentum reprobum vocate eos,
quia Dominus proiecit illos.

7 [1] Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino dicens:
[2] « Sta in porta domus Domini et praedica ibi verbum istud et dic:
Audite verbum Domini, omnis Iuda, qui ingredimini per portas
has, ut adoretis Dominum. [3] Haec dicit Dominus exercituum, Deus
Israel: Bonas facite vias vestras et opera vestra, et habitare vos fa-
ciam in loco isto. [4] Nolite confidere in verbis mendacii dicentes:
" Templum Domini, templum Domini, templum Domini est ".
[5] Quoniam, si bene direxeritis vias vestras et opera vestra, si fece-
ritis iudicium inter virum et proximum eius, [6] advenae et pupillo
et viduae non feceritis calumniam nec sanguinem innocentem effu-
deritis in loco hoc et post deos alienos non ambulaveritis in malum
vobismetipsis, [7] habitare vos faciam in loco isto, in terra, quam dedi
patribus vestris a saeculo usque in saeculum.

[8] Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non
proderunt. [9] Quid? Furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter,
incensum offerre Baal et ire post deos alienos, quos ignoratis; [10] et

[6] [27] *Populo meo* – TM addit « munimentum » (cfr. Vg « robustum »)

[28] *Principes* – Lege (cfr. Targ, Syr, Vg et Aq) *śārîm* (vel *śārê*); TM « degeneres (inter) »

[29] *In igne, consumptum est* – Divide (cum multis mss) verbum Hebraicum in *mē'ēš tam*

venitis et statis coram me in domo hac, super quam invocatum est
nomen meum, et dicitis: "Liberati sumus", eo quod faciatis omnes
abominationes istas. 11 Numquid spelunca latronum facta est domus
ista, super quam invocatum est nomen meum in oculis vestris?

Ecce, etiam ego vidi, dicit Dominus. 12 Ite ad locum meum in
Silo, ubi habitavit nomen meum a principio, et videte, quae fecerim
ei propter malitiam populi mei Israel. 13 Et nunc, quia fecistis omnia
opera haec, dicit Dominus, et locutus sum ad vos mane consurgens
et loquens, et non audistis, et vocavi vos, et non respondistis, 14 fa-
ciam domui huic, super quam invocatum est nomen meum et in qua
vos habetis fiduciam, et loco, quem dedi vobis et patribus vestris,
sicut feci Silo; 15 et proiciam vos a facie mea, sicut proieci omnes
fratres vestros, universum semen Ephraim.

16 Tu ergo, noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis de-
precationem et orationem et non obsistas mihi, quia non exaudiam
te. 17 Nonne vides, quid isti faciant in civitatibus Iudae et in plateis
Ierusalem? 18 Filii colligunt ligna, et patres succendunt ignem, et
mulieres commiscent farinam, ut faciant placentas reginae caeli et
libent diis alienis, ut me ad iracundiam provocent. 19 Numquid
me ad iracundiam provocant, dicit Dominus, nonne semetipsos in
confusionem vultus sui? 20 Ideo haec dicit Dominus Deus: Ecce
furor meus et indignatio mea effunditur super locum istum, super
homines et super iumenta et super lignum regionis et super fruges
terrae et succendetur et non exstinguetur.

21 Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Holocautomata
vestra addite victimis vestris et comedite carnes, 22 quia non sum
locutus cum patribus vestris et non praecepi eis in die, qua eduxi
eos de terra Aegypti, de verbo holocautomatum et victimarum.
23 Sed hoc verbum praecepi eis dicens: Audite vocem meam, et
ero vobis Deus, et vos eritis mihi populus; et ambulate in omni
via, quam mandaverim vobis, ut bene sit vobis. 24 Et non audie-
runt nec inclinaverunt aurem suam, sed abierunt in voluntatibus et
in pravitate cordis sui mali factique sunt retrorsum et non in ante,
25 a die qua egressi sunt patres eorum de terra Aegypti usque ad
diem hanc. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas, per diem
consurgens diluculo et mittens; 26 et non audierunt me nec incli-
naverunt aurem suam, sed induraverunt cervicem suam et peius
operati sunt quam patres eorum. 27 Et loqueris ad eos omnia verba
haec, et non audient te; et vocabis eos, et non respondebunt tibi;
28 et dices ad eos: Haec est gens, quae non audivit vocem Domini Dei
sui nec recepit disciplinam. Periit fides et ablata est de ore eorum.

29 Tonde capillum tuum et proice
et sume in collibus planctum,
quia sprevit Dominus
et proiecit generationem furoris sui.
30 Quia fecerunt filii Iudae malum in oculis meis, dicit Dominus;
posuerunt abominationes suas in domo, super quam invocatum est
nomen meum, ut polluerent eam; 31 et aedificaverunt excelsa To-
pheth, quae est in valle Benennom, ut incenderent filios suos et
filias suas igni: quae non praecepi nec cogitavi in corde meo. 32 Ideo
ecce dies venient, dicit Dominus, et non dicetur amplius Topheth
et vallis Benennom, sed vallis Interfectionis; et sepelient in Topheth,
eo quod non sit locus. 33 Et erit morticinum populi huius in cibum
volucribus caeli et bestiis terrae, et non erit qui abigat. 34 Et quie-
scere faciam de urbibus Iudae et de plateis Ierusalem vocem gaudii
et vocem laetitiae, vocem sponsi et vocem sponsae: in desolatio-
nem enim erit terra ».

8 1 « In illo tempore, ait Dominus, eicient ossa regum Iudae et ossa
principum eius et ossa sacerdotum et ossa prophetarum et ossa
eorum, qui habitaverunt Ierusalem de sepulcris suis; 2 et expandent
ea ad solem et lunam et omnem militiam caeli, quae dilexerunt et
quibus servierunt et post quae ambulaverunt et quae quaesierunt
et adoraverunt; non colligentur et non sepelientur: in sterquilinium
super faciem terrae erunt. 3 Et eligent magis mortem quam vitam,
omnes, qui residui fuerint de cognatione hac pessima in universis
locis, ad quae eiecero eos, dicit Dominus exercituum.
4 Et dices ad eos: Haec dicit Dominus:
Numquid, qui cadit, non resurget
et, qui aversus est, non revertetur?
5 Quare ergo aversus est populus iste,
Ierusalem aversione perpetua?
Apprehenderunt mendacium
et noluerunt reverti.
6 Attendi et auscultavi:
nemo, quod bonum est, loquitur,
nullus est, qui agat paenitentiam
super malitia sua dicens:
" Quid feci? ".
Omnes conversi sunt ad cursum suum,
quasi equus impetu vadens in proelio.

[8] 3 *Locis* – TM (cfr. Vg) addit « quae derelicta sunt »

7 Etiam ciconia in caelo
novit tempus suum;
turtur et hirundo et turdus
custodierunt tempus adventus sui;
populus autem meus non novit
iudicium Domini.
8 Quomodo dicitis: " Sapientes nos sumus,
et lex Domini nobiscum est "?
Vere mendacium operatus est
stilus mendax scribarum.
9 Confusi sunt sapientes,
perterriti et capti sunt;
verbum enim Domini proiecerunt,
et sapientia nulla est in eis.
10 Propterea dabo mulieres eorum exteris,
agros eorum expugnatoribus,
quia a minimo usque ad maximum
omnes avaritiam sequuntur,
a propheta usque ad sacerdotem
cuncti faciunt mendacium.
11 Et sanant contritionem
filiae populi mei in levitate
dicentes: " Pax, pax ", cum non sit pax.
12 Confusi sunt, quia abominationem fecerunt;
quin immo confusione non sunt confusi
et erubescere nescierunt,
idcirco cadent inter corruentes,
in tempore visitationis suae corruent,
dicit Dominus.
13 Congregans congregabo eos,
ait Dominus;
non est uva in vitibus,
et non sunt ficus in ficulnea,
folium defluxit,
et dabo eis gradientes super eos.
14 " Quare sedemus?
Convenite, et ingrediamur civitates munitas
et pereamus ibi,
quia Dominus Deus noster tradidit nos in interitum
et potum dedit nobis aquam fellis;
peccavimus enim Domino.

[15] Exspectavimus pacem, et non est bonum,
tempus medelae, et ecce formido ".
[16] A Dan auditus est fremitus equorum eius,
a voce hinnituum fortium equorum eius
commota est omnis terra;
et venient et devorabunt terram et plenitudinem eius,
urbem et habitatores eius.
[17] Quia ecce ego mittam vobis
serpentes regulos,
quibus non est incantatio,
et mordebunt vos »,
ait Dominus.
[18] Hilaritas mea facta est dolor in me,
cor meum maerens.
[19] Ecce vox clamoris filiae populi mei
de terra longinqua:
« Numquid Dominus non est in Sion?
Aut rex eius non est in ea? ».
« Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis
et in vanitatibus alienis? ».
[20] « Transiit messis, finita est aestas,
et nos salvati non sumus ».
[21] Super contritione filiae populi mei
contritus sum et contristatus;
stupor obtinuit me.
[22] Numquid resina non est in Galaad?
Aut medicus non est ibi?
Quare enim non est obducta
cicatrix filiae populi mei?
[23] Quis dabit capiti meo aquam
et oculis meis fontem lacrimarum,
et plorabo die ac nocte
interfectos filiae populi mei?

9 [1] Quis dabit mihi in solitudine deversorium viatorum,
et derelinquam populum meum et recedam ab eis?
Quia omnes adulteri sunt,
coetus praevaricatorum.

[8] [18] *Dolor in me* – TM praemittit « super » et coniungit *in me* cum verbis quae sequuntur

2 « Et tenderunt linguam suam quasi arcum;
mendacium, et non veritas, invaluit in terra,
quia de malo ad malum egressi sunt
et me non cognoverunt,
dicit Dominus.
3 Unusquisque se a proximo suo custodiat
et in omni fratre suo non habeat fiduciam,
quia omnis frater supplantat,
et omnis amicus fraudulenter incedit,
4 et vir fratrem suum decipit,
et veritatem non loquuntur;
docuerunt enim linguam suam loqui mendacium,
inique egerunt, noluerunt converti.
5 Iniuria super iniuriam,
dolus super dolum.
Renuerunt scire me »,
dicit Dominus.
6 Propterea haec dicit Dominus exercituum:
« Ecce ego conflabo et probabo eos;
quid enim aliud faciam filiae populi mei?
7 Sagitta vulnerans lingua eorum;
dolum locuta est in ore suo:
pacem cum amico suo loquitur
et occulte ponit ei insidias.
8 Numquid super his non visitabo eos,
dicit Dominus,
aut in gente huiusmodi
non ulciscetur anima mea? ».
9 Super montes assumam fletum ac lamentum
et super pascua deserti planctum,
quoniam incensa sunt,
eo quod non sit vir pertransiens,
et non audiunt vocem gregis;
a volucre caeli usque ad pecora
transmigraverunt, recesserunt.

[9] [2] *Veritas, invaluit* – Lege (cfr. Gr, VL et Vg) *'ĕmûnah gāb'rāh*; TM « veritati, invaluerunt »

[4-5] *Inique ... iniuria* – Lege (cfr. Gr et VL) *he'ĕwû nil'û šûb; tōk*; TM « inique agendo (?) laboraverunt; habitatio tua »

[7] *Vulnerans* – Lege cum ketib, Gr, VL et Vg *šôḥēt*; qere « vulneratus »

[10] « Et dabo Ierusalem in acervos arenae
et cubilia thoum,
et civitates Iudae dabo in desolationem,
eo quod non sit habitator ».
[11] Quis est vir sapiens, qui intellegat hoc
et ad quem verbum oris Domini fiat,
ut annuntiet istud:
Quare perierit terra,
exusta sit quasi desertum,
eo quod non sit qui pertranseat?
[12] Et dixit Dominus: « Quia dereliquerunt legem meam, quam
dedi eis, et non audierunt vocem meam et non ambulaverunt in ea;
[13] et abierunt post pravitatem cordis sui et post Baalim, quos didi-
cerunt a patribus suis ». [14] Idcirco haec dicit Dominus exercituum,
Deus Israel: « Ecce ego cibabo populum istum absinthio et potum
dabo eis aquam fellis; [15] et dispergam eos in gentibus, quas non no-
verunt ipsi et patres eorum, et mittam post eos gladium, donec con-
sumantur.
[16] Haec dicit Dominus exercituum:
Attendite et vocate lamentatrices, et veniant;
et ad eas, quae sapientes sunt, mittite, et properent! ».
[17] Festinent
et assumant super nos lamentum:
deducant oculi nostri lacrimas,
et palpebrae nostrae defluant aquis.
[18] Quia vox lamentationis audita est de Sion:
« Quomodo vastati sumus et confusi vehementer,
quia dereliquimus terram,
quoniam deiecta sunt tabernacula nostra ».
[19] Audite ergo, mulieres, verbum Domini;
et assumant aures vestrae sermonem oris eius,
et docete filias vestras lamentum,
et unaquaeque proximam suam planctum.
[20] Quia ascendit mors per fenestras nostras,
ingressa est domos nostras,
disperdere parvulos deforis,
iuvenes de plateis.

[9] [14] *Cibabo populum istum* – TM (cum glossa) « cibabo eos, populum istum »; Gr omittit « populum istum »

21 Loquere. Haec dicit Dominus:
« Et cadet morticinum hominis
quasi stercus super faciem regionis
et quasi manipulus post tergum metentis,
et non est qui colligat ».
22 Haec dicit Dominus:
« Non glorietur sapiens in sapientia sua,
et non glorietur fortis in fortitudine sua,
et non glorietur dives in divitiis suis;
23 sed in hoc glorietur, qui gloriatur:
scire et nosse me,
quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam
et iudicium et iustitiam in terra;
haec enim placent mihi,
ait Dominus.

24 Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et visitabo super omnem,
qui circumcisum habet praeputium, 25 super Aegyptum et super
Iudam et super Edom et super filios Ammon et super Moab et
super omnes, qui attonsi sunt in comam, habitantes in deserto, quia
omnes gentes habent praeputium, omnis autem domus Israel incircumcisi sunt corde ».

10 1 Audite verbum, quod locutus est Dominus super vos, domus
Israel. 2 Haec dicit Dominus:
« Iuxta vias gentium nolite discere
et a signis caeli nolite metuere,
quae timent gentes,
3 quia leges populorum vanae sunt.
Quia lignum de saltu praecidit
opus manuum artificis in ascia,
4 argento et auro decoravit illud,
clavis et malleis firmavit,
ut non moveatur;
5 sicut formido in cucumerario sunt
et non loquentur,
portantur, quia incedere non valent:
nolite ergo timere ea,
quia nec male possunt facere nec bene ».
6 Non est similis tui, Domine;
magnus es tu,
et magnum nomen tuum in fortitudine.

7 Quis non timebit te, o rex gentium?
Te enim decet,
quoniam inter cunctos sapientes gentium
et in universis regnis earum nullus est similis tui.
8 Pariter insipientes et fatui sunt;
doctrina vanitatis eorum lignum est.
9 Argentum involutum, quod de Tharsis affertur,
et aurum de Ophaz,
opus artificis et manuum aurificis,
hyacinthus et purpura indumentum eorum;
opus artificum universa haec.
10 Dominus autem Deus verus est,
ipse Deus vivens et rex sempiternus;
ab indignatione eius commovebitur terra,
et non sustinebunt gentes comminationem eius.

11 Sic ergo dicetis eis: « Dii, qui caelos et terram non fecerunt,
pereant de terra et de his, quae sub caelis sunt ».

12 Qui fecit terram in fortitudine sua,
firmavit orbem in sapientia sua
et prudentia sua extendit caelos.
13 Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in caelo
et elevat nebulas ab extremitatibus terrae;
fulgura in pluviam facit
et educit ventum de thesauris suis.
14 Stultus factus est omnis homo absque scientia;
confusus est omnis artifex in sculptili,
quoniam falsum est, quod conflavit,
et non est spiritus in eis.
15 Vana sunt et opus risu dignum;
in tempore visitationis suae peribunt.
16 Non est his similis pars Iacob:
qui enim formavit omnia, ipse est,
et Israel tribus hereditatis eius,
Dominus exercituum nomen illi.
17 Congrega de terra sarcinam tuam,
quae habitas in obsidione,
18 quia haec dicit Dominus:
« Ecce ego longe proiciam habitatores terrae in hac vice
et tribulabo eos, ita ut inveniant me ».

[10] 11 Glossa in lingua Aramaica
18 *Inveniant me* – Lege (cfr. Syr) *jimṣā'ûnî*; TM « inveniant »

19 Vae mihi super contritione mea,
pessima plaga mea!
Ego autem dixi:
« Plane haec infirmitas mea est,
et portabo illam ».
20 Tabernaculum meum vastatum est,
omnes funiculi mei dirupti sunt;
filii mei exierunt a me et non subsistunt,
non est qui extendat ultra tentorium meum
et erigat pelles meas.
21 Quia stulte egerunt pastores
et Dominum non quaesierunt;
propterea non prosperati sunt,
et omnis grex eorum dispersus est.
22 Vox auditionis ecce venit
et commotio magna de terra aquilonis,
ut ponat civitates Iudae solitudinem
et habitaculum thoum.
23 « Scio, Domine, quia non est hominis via eius
nec viri est, ut ambulet et dirigat gressus suos.
24 Corripe me, Domine,
verumtamen in iudicio et non in furore tuo,
ne forte ad nihilum redigas me ».
25 Effunde indignationem tuam super gentes,
quae non cognoverunt te,
et super cognationes,
quae nomen tuum non invocaverunt;
quia comederunt Iacob
et devoraverunt eum
et consumpserunt illum
et pascua eius dissipaverunt.

11 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino dicens: 2 « Au-
dite verba pacti huius et loquimini ad viros Iudae et habitatores
Ierusalem. 3 Et dices ad eos: Haec dicit Dominus, Deus Israel:
Maledictus vir, qui non audierit verba pacti huius, 4 quod prae-
cepi patribus vestris in die, qua eduxi eos de terra Aegypti, de for-
nace ferrea, dicens: Audite vocem meam et facite omnia, quae prae-

[10] 19 *Infirmitas mea* – Lege cum verss *ḥoljî*; TM « infirmitas »
23 *Nec* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis et verss *wᵉlō'*; TM « non »
[11] 4 *Facite* – TM addit « ea »

cipio vobis, et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum;
5 ut suscitem iuramentum, quod iuravi patribus vestris, daturum me
eis terram fluentem lacte et melle, sicut est dies haec ». Et respondi
et dixi: « Amen, Domine ».

6 Et dixit Dominus ad me: « Vociferare omnia verba haec in ci-
vitatibus Iudae et in foris Ierusalem dicens: Audite verba pacti
huius et facite illa. 7 Quia contestans contestatus sum patres ve-
stros in die, qua eduxi eos de terra Aegypti, usque ad diem hanc;
mane consurgens contestatus sum et dixi: Audite vocem meam.
8 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam, sed abierunt
unusquisque in pravitate cordis sui mali; et induxi super eos omnia
verba pacti huius, quod praecepi, ut facerent, et non fecerunt ».

9 Et dixit Dominus ad me: « Inventa est coniuratio in viris Iudae
et in habitatoribus Ierusalem. 10 Reversi sunt ad iniquitates patrum
suorum priorum, qui noluerunt audire verba mea; et hi ergo abie-
runt post deos alienos, ut servirent eis: irritum fecerunt domus
Israel et domus Iudae pactum meum, quod pepigi cum patribus
eorum. 11 Quam ob rem haec dicit Dominus: Ecce ego inducam su-
per eos mala, de quibus exire non poterunt; et clamabunt ad me,
et non exaudiam eos. 12 Et ibunt civitates Iudae et habitatores Ieru-
salem et clamabunt ad deos, quibus sacrificant, et non salvabunt eos
in tempore afflictionis eorum. 13 Secundum numerum enim civita-
tum tuarum erant dii tui, Iuda, et secundum numerum viarum Ieru-
salem posuistis aras confusioni, aras ad sacrificandum Baal.

14 Tu ergo noli orare pro populo hoc et ne assumas pro eis de-
precationem et orationem, quia non exaudiam in tempore clamoris
eorum ad me, in tempore afflictionis eorum.

15 Quid est dilectae meae,
ut in domo mea perficiat consilia mala?
Numquid vota et carnes sanctae
auferent a te malitias tuas,
in quibus glorieris? ».
16 Olivam uberem, pulchram, fructibus speciosam,
vocabit Dominus nomen tuum;
ad vocem strepitus grandis
succendit ignem in ea,
et combusti sunt rami eius.

[11] 15 *Dilectae meae* – Lege (cfr. Syr et Gr) *lîdîdātî*; TM « dilecto meo »
Numquid vota – Lege cum Gr *han*ᵉ*dārîm*; TM « multi » (*harābbîm*)
Auferent – Lege cum verss *ja'ǎbirû*; TM « transibunt ». Omitte *kî* (dittographia)
16 *Combusti sunt* – Lege cum Vg *ba'ǎrû*; TM « confregerunt (?) »

17 Et Dominus exercituum, qui plantavit te, locutus est super te
malum, pro malis domus Israel et domus Iudae, quae fecerunt sibi
ad irritandum me, sacrificantes Baal.

18 Tu autem, Domine, demonstrasti mihi, et cognovi;
tunc ostendisti mihi opera eorum.

19 Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam; et
non cognovi quia super me cogitaverunt consilia: « Caedamus li-
gnum in vigore eius et eradamus eum de terra viventium, et nomen
eius non memoretur amplius ».

20 Tu autem, Domine exercituum,
qui iudicas iuste et probas renes et corda:
videam ultionem tuam ex eis;
tibi enim revelavi causam meam.

21 Propterea haec dicit Dominus super viros Anathoth, qui quae-
runt animam tuam et dicunt: « Non prophetabis in nomine Domini
et non morieris in manibus nostris ». 22 Propterea haec dicit Domi-
nus exercituum: « Ecce ego visitabo super eos: iuvenes morientur
in gladio, filii eorum et filiae eorum morientur in fame, 23 et reli-
quiae non erunt eis; inducam enim malum super viros Anathoth,
annum visitationis eorum ».

12 1 Iustus quidem tu es, Domine, si disputem tecum;
verumtamen de iudiciis loquar ad te.
Quare via impiorum prosperatur?
Bene est omnibus, qui praevaricantur et inique agunt.

2 Plantasti eos, et radicem miserunt,
proficiunt et faciunt fructum;
prope es tu ori eorum
et longe a renibus eorum.

3 Et tu, Domine, nosti me, vidisti me
et probasti cor meum tecum;
segrega eos quasi gregem ad victimam
et sanctifica eos in diem occisionis.

4 Usquequo lugebit terra,
et herba omnis regionis siccabitur
propter malitiam habitantium in ea?
Consumptum est animal et volucre,
quoniam dixerunt: « Non videbit novissima nostra ».

[11] 19 *In vigore eius* – Lege *bᵉlēḥô*; TM « in pane eius » (*bᵉlaḥmô*)

5 « Si cum peditibus currens laborasti,
quomodo contendere poteris cum equis?
Cum autem in terra pacis securus fueris,
quid facies in silva condensa Iordanis?
6 Nam et fratres tui et domus patris tui,
etiam ipsi fraudulenter egerunt adversum te
et clamaverunt post te plena voce;
ne credas eis, cum locuti fuerint tibi bona ».
7 « Reliqui domum meam,
dimisi hereditatem meam;
dedi dilectam animae meae
in manu inimicorum eius.
8 Facta est mihi hereditas mea
quasi leo in silva;
dedit contra me vocem, ideo odivi eam.
9 Numquid avis discolor hereditas mea mihi?
Numquid aves in circuitu contra eam?
Venite, congregamini, omnes bestiae campi,
properate ad devorandum.
10 Pastores multi demoliti sunt vineam meam,
conculcaverunt partem meam;
dederunt portionem meam desiderabilem
in desertum solitudinis.
11 Posuerunt eam in dissipationem;
lugetque coram me desolata,
vastata est omnis terra,
quia nullus est qui recogitet corde ».
12 Super omnes colles in deserto venerunt vastatores,
quia gladius Domini devorat
ab extremo terrae usque ad extremum eius;
non est pax universae carni.
13 Seminaverunt triticum et spinas messuerunt,
laboraverunt, et non eis proderit;
confundemini a fructibus vestris
propter iram furoris Domini.

14 Haec dicit Dominus adversum omnes vicinos meos pessimos,
qui tangunt hereditatem, quam distribui populo meo Israel: « Ecce

[12] 9 *Properate* – Lege cum Vg et nonnullis mss Hebraicis (cfr. Gr) *'ētāû*; TM « adducite »

11 *Posuerunt eam* – Lege cum Syr, Targ et Vg *śāmuhā*; TM « posuit eam »

ego evellam eos de terra sua et domum Iudae evellam de medio
eorum. 15 Et erit: cum evulsero eos, convertar et miserebor eorum
et reducam eos, virum ad hereditatem suam et virum in terram suam.
16 Et erit: si eruditi didicerint vias populi mei, ut iurent in nomine
meo: " Vivit Dominus! ", sicut docuerunt populum meum iurare in
Baal, aedificabuntur in medio populi mei. 17 Quod si non audierint,
evellam gentem illam evulsione et perditione », ait Dominus.

13 1 Haec dixit Dominus ad me: « Vade et posside tibi lumbare lineum
et pones illud super lumbos tuos et in aquam non inferes illud ».
2 Et possedi lumbare iuxta verbum Domini et posui circa lumbos
meos. 3 Et factus est sermo Domini ad me secundo dicens: 4 « Tolle
lumbare, quod possedisti, quod est circa lumbos tuos, et surgens
vade ad Euphraten et absconde ibi illud in foramine petrae ». 5 Et
abii et abscondi illud ad Euphraten, sicut praeceperat mihi Domi-
nus. 6 Et factum est post dies plurimos dixit Dominus ad me:
« Surge, vade ad Euphraten et tolle inde lumbare, quod praecepi
tibi ut absconderes ibi ». 7 Et abii ad Euphraten et fodi et tuli lum-
bare de loco, ubi absconderam illud; et ecce computruerat lumbare,
ita ut nulli usui aptum esset. 8 Et factum est verbum Domini ad me
dicens: 9 « Haec dicit Dominus: Sic putrescere faciam superbiam
Iudae et superbiam Ierusalem multam; 10 populus iste pessimus
— qui nolunt audire verba mea et ambulant in pravitate cordis sui
abieruntque post deos alienos, ut servirent eis et adorarent eos —
erit sicut lumbare istud, quod nulli usui aptum est. 11 Sicut enim
adhaeret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi mihi omnem domum
Israel et omnem domum Iudae, dicit Dominus, ut esset mihi in
populum et in nomen et in laudem et in gloriam, et non audierunt.

12 Dices ergo ad eos sermonem istum: Haec dicit Dominus, Deus
Israel: Omnis laguncula implebitur vino. Et dicent ad te: " Num-
quid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino? ". 13 Et dices
ad eos: Haec dicit Dominus: Ecce ego implebo omnes habitatores
terrae huius et reges, qui sedent de stirpe David super thronum
eius, et sacerdotes et prophetas et omnes habitatores Ierusalem
ebrietate; 14 et collidam eos, virum in fratrem suum et patres et
filios pariter, ait Dominus; non parcam et non concedam neque
miserebor, ut non disperdam eos ».

15 Audite et auribus percipite; nolite elevari,
quia Dominus locutus est.
16 Date Domino Deo vestro gloriam,
antequam contenebrescat,

et antequam offendant pedes vestri
ad montes caliginosos;
exspectabitis lucem,
et ponet eam in umbram mortis
et in caliginem.
17 Quod si hoc non audieritis,
in abscondito plorabit anima mea
a facie superbiae;
plorans plorabit
et deducet oculus meus lacrimam,
quia captus est grex Domini.
18 « Dic regi et dominatrici:
In humo sedete,
quoniam descendit de capite vestro
corona gloriae vestrae.
19 Civitates austri clausae sunt,
et non est qui aperiat;
translata est omnis Iuda
transmigratione perfecta.
20 Leva oculos tuos et vide
venientes ab aquilone:
Ubi est grex, qui datus est tibi,
pecus inclitum tuum?
21 Quid dices, cum visitaverit te?
Tu enim ipsa docuisti eos adversum te,
amicos in caput tuum;
numquid non dolores apprehendent te
quasi mulierem parturientem?
22 Quod si dixeris in corde tuo:
" Quare venerunt mihi haec? ".
Propter multitudinem iniquitatis tuae
revelatae sunt laciniae tuae,
pollutae sunt plantae tuae.
23 Numquid mutare potest Aethiops pellem suam
aut pardus varietates suas?
Tunc et vos poteritis benefacere,
cum didiceritis malum.
24 Et disseminabo eos quasi stipulam,
quae raptatur in vento deserti.

[13] [20] *Leva ... et vide* – Lege cum ketib et Gr *śᵉʾi ... ûrᵉʾî*; qere « levate ... et videte »

25 Haec sors tua parsque mensurae tuae a me,
dicit Dominus,
quia oblita es mei
et confisa es in mendacio.
26 Unde et ego sublevabo lacinias tuas super faciem tuam,
et apparebit ignominia tua,
27 adulteria tua et hinnitus tuus,
scelus fornicationis tuae.
Super colles in agro vidi abominationes tuas.
Vae tibi, Ierusalem! Non mundaberis;
usquequo adhuc? ».

14 1 Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam de siccitate.
2 Luget Iuda,
et portae eius languescunt
et contristatae iacent in terra,
et clamor Ierusalem ascendit.
3 Maiores eorum miserunt minores suos ad aquam:
venerunt ad cisternas,
non invenerunt aquam;
reportaverunt vasa sua vacua,
confusi sunt et afflicti
et operuerunt capita sua.
4 Propter terrae vastitatem,
quia non venit pluvia in terram,
confusi sunt agricolae,
operuerunt capita sua.
5 Nam et cerva in agro peperit et reliquit,
quia non erat herba.
6 Et onagri steterunt in collibus,
traxerunt aerem quasi thoes;
defecerunt oculi eorum,
quia non erat herba.
7 « Si iniquitates nostrae testificantur adversus nos,
Domine, fac propter nomen tuum,
quoniam multae sunt aversiones nostrae,
tibi peccavimus.
8 Exspectatio Israel,
salvator eius in tempore tribulationis,
quare quasi peregrinus es in terra
et quasi viator declinans ad pernoctandum?

9 Quare es velut vir attonitus,
ut fortis, qui non potest salvare?
Tu autem in medio nostri es, Domine,
et nomen tuum invocatum est super nos;
ne derelinquas nos ».

10 Haec dicit Dominus populo huic: « Ita diligunt vagari, pedes
suos non prohibent et Domino non placent ». Nunc recordatus est
iniquitatum eorum et visitat peccata eorum.

11 Et dixit Dominus ad me: « Noli orare pro populo isto in bo-
num. 12 Cum ieiunaverint, non exaudiam preces eorum; et, si obtu-
lerint holocautomata et oblationes, non suscipiam ea; quoniam
gladio et fame et peste consumam eos ». 13 Et dixi: « Heu, Domine
Deus! Ecce prophetae dicunt eis: " Non videbitis gladium, et fames
non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto " ». 14 Et
dixit Dominus ad me: « Falso prophetae vaticinantur in nomine
meo: non misi eos et non praecepi eis neque locutus sum ad eos;
visionem mendacem et divinationem et fraudulentiam et seductio-
nem cordis sui prophetant vobis. 15 Idcirco haec dicit Dominus
contra prophetas, qui prophetant in nomine meo, quos ego non
misi, dicentes: " Gladius et fames non erit in terra hac ": In gladio
et fame consumentur prophetae illi; 16 et homines, quibus prophe-
tant, erunt proiecti in viis Ierusalem prae fame et gladio, et non erit
qui sepeliat eos: ipsi et uxores eorum, filii et filiae eorum, et effun-
dam super eos malum suum.

17 Et dices ad eos verbum istud:
Deducant oculi mei lacrimam
per noctem et diem, et non taceant,
quoniam contritione magna contrita est
virgo filia populi mei,
plaga pessima vehementer.

18 Si egressus fuero ad agros,
ecce occisi gladio;
et, si introiero in civitatem,
ecce attenuati fame;
propheta quoque et sacerdos
abierunt per terram nescientes ».

19 Numquid proiciens abiecisti Iudam,
aut Sion abominata est anima tua?
Quare ergo percussisti nos,
ita ut nulla sit sanitas?
Exspectavimus pacem, et non est bonum,
et tempus curationis, et ecce turbatio.

[20] Cognovimus, Domine, impietates nostras,
iniquitates patrum nostrorum, quia peccavimus tibi.
[21] Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum,
ne facias contumeliam solio gloriae tuae;
recordare, ne irritum facias foedus tuum nobiscum.
[22] Numquid sunt in sculptilibus gentium, qui pluant,
aut caeli possunt dare imbres?
Nonne tu es Dominus Deus noster,
quem exspectamus?
Tu enim fecisti omnia haec.

15 [1] Et dixit Dominus ad me: « Si steterit Moyses et Samuel coram
me, non est anima mea ad populum istum; eice illos a facie mea,
et egrediantur. [2] Quod si dixerint ad te: " Quo egrediemur? ", dices
ad eos: Haec dicit Dominus:
Qui ad mortem, ad mortem;
et qui ad gladium, ad gladium;
et qui ad famem, ad famem;
et qui ad captivitatem, ad captivitatem.
[3] Et mandabo super eos quattuor species, dicit Dominus: gladium
ad occisionem et canes ad lacerandum et volatilia caeli et bestias
terrae ad devorandum et dissipandum. [4] Et dabo eos in commotio-
nem universis regnis terrae, propter Manassem filium Ezechiae re-
gem Iudae, super omnibus, quae fecit in Ierusalem.
[5] Quis enim miserebitur tui, Ierusalem,
aut quis contristabitur pro te,
aut quis ibit ad rogandum de pace tua?
[6] Tu reppulisti me,
dicit Dominus,
retrorsum abiisti;
et extendi manum meam super te et interfeci te:
laboravi miserans.
[7] Et ventilavi eos ventilabro
in portis terrae;
orbavi et disperdidi populum meum:
a viis suis non sunt reversi.
[8] Multiplicatae sunt mihi viduae eius
super arenam maris,
induxi eis super matrem
militem vastatorem meridie,
misi super eam repente
perturbationem et terrorem.

9 Infirmata est, quae peperit septem,
exhalavit animam suam;
occidit ei sol, cum adhuc esset dies,
confusa est et erubuit,
et residuos eorum in gladium dabo
in conspectu inimicorum eorum »,
ait Dominus.
10 Vae mihi, mater mea,
quoniam genuisti me virum rixae
et virum discordiae in universa terra!
Non feneravi, nec feneravit mihi quisquam;
omnes maledicunt mihi.
11 Amen, Domine, ministravi tibi in bonum,
intercessi apud te in tempore afflictionis
et in tempore tribulationis pro inimico.
12 Numquid frangitur ferro
ferrum aquilonis et aes?
13 « Divitias tuas et thesauros tuos
in direptionem dabo gratis,
propter omnia peccata tua,
in omnibus terminis tuis.
14 Et servire te faciam inimicis tuis
in terra, quam nescis,
quia ignis succensus est in furore meo:
super vos ardebit ».
15 Tu scis, Domine;
recordare mei et visita me
et vindica me de his, qui persequuntur me;
noli in patientia tua abripere me,
scito quoniam sustinui pro te opprobrium.
16 Inventi sunt sermones tui, et comedi eos,
et factum est mihi verbum tuum
in gaudium et in laetitiam cordis mei,
quoniam invocatum est nomen tuum super me,
Domine, Deus exercituum.

[15] [11] *Amen ... ministravi tibi* – Lege (cfr. Gr et VL) *'āmēn ... šērattîkā*; TM « dixit ... liberavi te »

Pro inimico – Lege *lā'ōjēb*; TM « inimicum »

[14] *Et servire te faciam* – Lege (cfr. 17,4) cum duobus mss Hebraicis, Syr, Gr et VL *wᵉhaʿăbadtîkā*; TM « et transire faciam »

[16] *Verbum tuum* – Lege cum multis mss Hebraicis, qere et verss *dᵉbārᵉkā*; TM « verba tua »

17 Non sedi in concilio ludentium
et gloriatus sum;
a facie manus tuae solus sedebam,
quoniam indignatione replesti me.
18 Quare factus est dolor meus perpetuus,
et plaga mea desperabilis renuit curari?
Factus es mihi quasi rivus mendax,
aquae infideles.
19 Propter hoc haec dixit Dominus:
« Si converteris, convertam te,
et ante faciem meam stabis;
et si separaveris pretiosum a vili,
quasi os meum eris;
convertentur ipsi ad te,
et tu non converteris ad eos.
20 Et dabo te populo huic
in murum aereum fortem;
et bellabunt adversum te
et non praevalebunt,
quia ego tecum sum,
ut salvem te et eruam te,
dicit Dominus.
21 Et liberabo te de manu pessimorum
et redimam te de manu fortium ».

16 1 Et factum est verbum Domini ad me dicens: 2 « Non accipies
uxorem, et non erunt tibi filii et filiae in loco isto. 3 Quia haec dicit
Dominus super filios et filias, qui generantur in loco isto, et super
matres eorum, quae genuerunt eos, et super patres eorum, de quo-
rum stirpe sunt nati in terra hac: 4 Mortibus aegrotationum mo-
rientur, non plangentur et non sepelientur; in sterquilinium super
faciem terrae erunt et gladio et fame consumentur, et erit cada-
ver eorum in escam volatilibus caeli et bestiis terrae ». 5 Haec enim
dixit Dominus: « Ne ingrediaris domum convivii neque vadas ad
plangendum neque lugebis eos, quia abstuli pacem meam a po-
pulo isto, dicit Dominus, misericordiam et miserationes. 6 Et mo-
rientur grandes et parvi in terra ista, non sepelientur neque plangen-
tur, et non se incident, neque calvitium fiet pro eis. 7 Et non fran-
gent lugenti panem ad consolandum super mortuo et non dabunt

[16] 7 *Lugenti panem* – Lege cum Gr et duobus mss Hebraicis (cfr. Vg) *leḥem 'al 'ābēl*; TM « eis super luctum »

ei calicem ad consolandum super patre suo et matre. [8] Et domum
convivii non ingredieris, ut sedeas cum eis et comedas et bibas.
[9] Quia haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego aufe-
ram de loco isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem gaudii
et vocem laetitiae, vocem sponsi et vocem sponsae.

[10] Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba haec, et dixerint
tibi: " Quare locutus est Dominus super nos omne malum grande
istud? Quae iniquitas nostra et quod peccatum nostrum, quod pec-
cavimus Domino Deo nostro? ", [11] dices ad eos: Quia derelique-
runt me patres vestri, ait Dominus, et abierunt post deos alienos et
servierunt eis et adoraverunt eos et me dereliquerunt et legem meam
non custodierunt. [12] Sed et vos peius operati estis quam patres ve-
stri: ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui
mali, ut me non audiat. [13] Et eiciam vos de terra hac in terram, quam
ignoratis, vos et patres vestri; et servietis ibi diis alienis, die ac nocte,
quia non dabo vobis gratiam.

[14] Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicetur
ultra: " Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aegypti! ",
[15] sed: " Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra aquilonis
et de universis terris, ad quas eieci eos! ". Et reducam eos in terram
suam, quam dedi patribus eorum.

[16] Ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, et pisca-
buntur eos; et post haec mittam eis multos venatores, et venabun-
tur eos de omni monte et de omni colle et de cavernis petrarum.
[17] Quia oculi mei super omnes vias eorum: non sunt absconditae
a facie mea, et non est occulta iniquitas eorum ab oculis meis. [18] Et
reddam primum dupliciter iniquitates et peccata eorum, quia con-
taminaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum et abo-
minationibus suis impleverunt hereditatem meam ».

[19] Domine, fortitudo mea et praesidium meum
et refugium meum in die tribulationis;
ad te gentes venient ab extremis terrae et dicent:
« Vere mendacium possederunt patres nostri,
vanitatem, quae nihil prodest ».
[20] Numquid faciet sibi homo deos,
et ipsi non sunt dii?
[21] « Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc,
ostendam eis manum meam et virtutem meam,
et scient quia nomen mihi Dominus ».

[16] [7] *Ei* – Lege cum Gr *'ôtî*; TM « eis »

17 [1] Peccatum Iudae scriptum est stilo ferreo,
in ungue adamantino exaratum
super tabulam cordis eorum
et in cornibus ararum eorum,
[2] ut recordarentur filii eorum ararum suarum,
et palorum suorum iuxta ligna frondentia
in collibus excelsis,
[3] montibus in campo.
« Divitias tuas, omnes thesauros tuos
in direptionem dabo,
excelsa tua propter peccata
in universis finibus tuis.
[4] Et relinques hereditatem tuam,
quam dedi tibi;
et servire te faciam inimicis tuis
in terra, quam ignoras,
quoniam ignem succendistis in naribus meis;
usque in aeternum ardebit ».
[5] Haec dicit Dominus:
« Maledictus homo, qui confidit in homine
et ponit carnem brachium suum,
et a Domino recedit cor eius;
[6] erit enim quasi myricae in deserto,
et non videbit, cum venerit bonum,
sed habitabit in siccitate in deserto,
in terra salsuginis et inhabitabili.
[7] Benedictus vir, qui confidit in Domino,
et erit Dominus fiducia eius;
[8] et erit quasi lignum,
quod transplantatur super aquas,
quod ad humorem mittit radices suas
et non timebit, cum venerit aestus:
et erit folium eius viride,
et in anno siccitatis non erit sollicitum,
nec aliquando desinet facere fructum.
[9] Dolosum est cor super omnia et insanabile;
quis cognoscet illud?
[10] Ego Dominus scrutans cor et probans renes,

[17] [1] *Ararum eorum* – Lege cum multis mss Hebraicis, Targ, Syr, Theod et Vg *mizbeḥôtêhem*; TM « ararum vestrarum »

qui do unicuique iuxta viam suam
et iuxta fructum operum suorum.
11 Perdix fovit, quae non peperit,
ita faciens divitias, sed non in iudicio.
In dimidio dierum suorum derelinquet eas
et in novissimo suo erit insipiens ».
12 Solium gloriae, altitudo a principio,
locus sanctificationis nostrae!
13 Exspectatio Israel, Domine,
omnes, qui te derelinquunt, confundentur;
recedentes a te in terra scribentur,
quoniam dereliquerunt venam
aquarum viventium, Dominum.
14 Sana me, Domine, et sanabor;
salvum me fac, et salvus ero,
quoniam laus mea tu es.
15 Ecce ipsi dicunt ad me:
« Ubi est verbum Domini? Veniat ».
16 Et ego non institi pro malo apud te
et diem calamitatis non desideravi,
tu scis: quod egressum est de labiis meis,
rectum in conspectu tuo fuit.
17 Non sis mihi tu formidini;
refugium meum tu in die afflictionis.
18 Confundantur, qui me persequuntur,
et non confundar ego;
paveant illi, et non paveam ego;
induc super eos diem afflictionis
et duplici contritione contere eos.

19 Haec dixit Dominus ad me: « Vade et sta in porta Filiorum
populi, per quam ingrediuntur reges Iudae et egrediuntur, et in cunc-
tis portis Ierusalem; 20 et dices ad eos: Audite verbum Domini,
reges Iudae et omnis Iuda cunctique habitatores Ierusalem, qui ingre-
dimini per portas istas. 21 Haec dicit Dominus: Custodite animas
vestras et nolite portare pondera in die sabbati, nec inferatis per
portas Ierusalem; 22 et nolite efferre onera de domibus vestris in
die sabbati et omne opus non facietis: sanctificate diem sabbati,

[17] 10 *Qui do* – Lege cum verss *lātēt* (= ut dem); TM « et ut dem »
13 *Recedentes a te* – Lege *w*ᵉ*sûrêkā*; TM est incertus (= et degeneres mei?)
16 *Pro malo* – Lege cum Aq, Sym (cfr. Syr) *mērāʿāh*; TM « ex pastore »

sicut praecepi patribus vestris. [23] Et non audierunt nec inclinave-
runt aurem suam; sed induraverunt cervicem suam, ne audirent
me et ne acciperent disciplinam. [24] Et erit: si audieritis me, dicit Do-
minus, ut non inferatis onera per portas civitatis huius in die sabbati,
et si sanctificaveritis diem sabbati, ne faciatis in eo omne opus,
[25] ingredientur per portas civitatis huius reges et principes sedentes
super solium David et ascendentes in curribus et equis, ipsi et prin-
cipes eorum, viri Iudae et habitatores Ierusalem; et habitabitur ci-
vitas haec in sempiternum. [26] Et venient de civitatibus Iudae et de
circuitu Ierusalem et de terra Beniamin et de Sephela et de mon-
tuosis et a Nageb, portantes holocaustum et victimam et sacrifi-
cium et tus, et inferent oblationem laudis in domum Domini. [27] Si
autem non audieritis me, ut sanctificetis diem sabbati et ne portetis
onus intrantes per portas Ierusalem in die sabbati, succendam ignem
in portis eius, et devorabit domos Ierusalem et non exstinguetur ».

18 [1] Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino dicens: [2] « Surge
et descende in domum figuli et ibi audies verba mea ». [3] Et descendi
in domum figuli, et ecce ipse faciebat opus super rotam; [4] et dissi-
patum est vas, quod ipse faciebat e luto manibus suis, et rursus
fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius, ut faceret.
[5] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [6] « Numquid sicut
figulus iste non potero vobis facere, domus Israel?, ait Dominus.
Ecce, sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, domus Israel.
[7] Repente loquar adversum gentem et adversum regnum, ut era-
dicem et destruam et disperdam illud; [8] si paenitentiam egerit gens
illa a malo suo, propter quod locutus sum adversus eam, agam et
ego paenitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei. [9] Et su-
bito loquar de gente et de regno, ut aedificem et plantem illud; [10] si
fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam, paeni-
tentiam agam super bono, quod locutus sum ut facerem ei. [11] Nunc
ergo, dic viro Iudae et habitatoribus Ierusalem dicens: Haec dicit
Dominus: Ecce ego fingo contra vos malum et cogito contra vos
cogitationem; revertatur unusquisque a via sua mala, et dirigite vias
vestras et opera vestra ». [12] Qui dixerunt: « Vanum est; post cogi-
tationes enim nostras ibimus et unusquisque pravitatem cordis sui
mali faciemus ».

[13] Ideo haec dicit Dominus:
« Interrogate gentes:
quis audivit talia horribilia,
quae fecit nimis virgo Israel?

14 Numquid deficiet de petra agri
nix Libani,
aut arescent aquae erumpentes
frigidae et defluentes?
15 Quia oblitus est mei populus meus,
vanitati sacrificantes
et impingentes in viis suis,
in semitis antiquis,
ut ambularent per calles
in itinere non trito,
16 ut poneret terram eorum in desolationem
et in sibilum sempiternum:
omnis, qui praeterierit per eam, obstupescet
et movebit caput suum.
17 Sicut ventus urens dispergam eos
coram inimico;
dorsum et non faciem ostendam eis
in die perditionis eorum ».

18 Et dixerunt: « Venite, et cogitemus contra Ieremiam cogitatio-
nes; non enim peribit lex a sacerdote, neque consilium a sapiente,
nec sermo a propheta. Venite, et percutiamus eum lingua et non
attendamus ad universos sermones eius ».

19 Attende, Domine, ad me
et audi vocem adversariorum meorum.
20 Numquid redditur pro bono malum,
quia foderunt foveam animae meae?
Recordare quod steterim in conspectu tuo,
ut loquerer pro eis bonum
et averterem indignationem tuam ab eis.
21 Propterea da filios eorum in famem
et deduc eos in manus gladii;
fiant uxores eorum absque liberis et viduae,
et viri eorum interficiantur morte,
iuvenes eorum confodiantur gladio in proelio.
22 Audiatur clamor de domibus eorum;
adduces enim super eos latronem repente,

[18] 14 Textus probabiliter corruptus; TM loquitur de aquis alienis vel peregrinis (Vg *erumpentes*)

15 *Impingentes* – Lege cum Syr, Gr et Vg *wajjikkāš^{e}lû*; TM « eos impingere fecerunt »

17 *Ostendam eis* – Lege cum Syr, Gr et Vg *'ar'ēm*; TM « videbo eos »

quia foderunt foveam, ut caperent me,
et laqueos absconderunt pedibus meis.
23 Tu autem, Domine, scis omne consilium eorum
adversum me in mortem;
ne propitieris iniquitati eorum,
et peccatum eorum a facie tua non deleatur.
Fiant corruentes in conspectu tuo;
in tempore furoris tui abutere eis.

19 1 Haec dicit Dominus: « Vade et eme lagunculam figuli testeam et
accipe de senioribus populi et de senioribus sacerdotum 2 et egre-
dere ad vallem Benennom, quae est iuxta introitum portae Ficti-
lium, et praedicabis ibi verba, quae ego loquar ad te, 3 et dices:
Audite verbum Domini, reges Iudae et habitatores Ierusalem: Haec
dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego inducam afflictio-
nem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illam, tinniant
aures eius, 4 eo quod dereliquerint me et alienum fecerint locum
istum et sacrificaverint in eo diis alienis, quos nescierunt ipsi et
patres eorum et reges Iudae; et repleverunt locum istum sanguine
innocentium; 5 et aedificaverunt excelsa Baal ad comburendos filios
suos igne in holocaustum Baal: quae non praecepi nec locutus sum,
nec ascenderunt in cor meum. 6 Propterea ecce dies veniunt, dicit
Dominus, et non vocabitur amplius locus iste Topheth et vallis
Benennom, sed vallis Occisionis. 7 Et dissipabo consilium Iudae et
Ierusalem in loco isto; et subvertam eos gladio in conspectu inimi-
corum suorum et in manu quaerentium animas eorum et dabo ca-
davera eorum escam volatilibus caeli et bestiis terrae. 8 Et ponam
civitatem hanc in stuporem et in sibilum; omnis, qui praeterierit
per eam, obstupescet et sibilabit super universa plaga eius. 9 Et ci-
babo eos carnibus filiorum suorum et carnibus filiarum suarum; et
unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione et in angustia, in
qua concludent eos inimici eorum et qui quaerunt animas eorum.
10 Et conteres lagunculam in oculis virorum, qui ibunt tecum,
11 et dices ad eos: Haec dicit Dominus exercituum: Sic conteram
populum istum et civitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod
non potest ultra instaurari; et in Topheth sepelientur, eo quod non
sit alius locus ad sepeliendum. 12 Sic faciam loco huic, ait Dominus,
et habitatoribus eius, ut ponam civitatem istam sicut Topheth; 13 et
erunt domus Ierusalem et domus regum Iudae sicut locus Topheth,

[19] 1 *Et accipe* – Insere (cfr. Targ, Syr et Gr) *wᵉlaqaḥtā*

immundae: omnes domus, in quarum domatibus sacrificaverunt omni militiae caeli et libaverunt libamina diis alienis ».

14 Venit autem Ieremias de Topheth, quo miserat eum Dominus
ad prophetandum, et stetit in atrio domus Domini et dixit ad om-
nem populum: 15 « Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel:
Ecce ego inducam super civitatem hanc et super omnes urbes eius universa mala, quae locutus sum adversum eam, quoniam induraverunt cervicem suam, ut non audirent sermones meos ».

20 1 Et audivit Phassur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat
princeps in domo Domini, Ieremiam prophetantem sermones istos;
2 et percussit Phassur Ieremiam prophetam et misit eum in nervum,
quod erat in porta Beniamin superiore in domo Domini. 3 Cumque
illuxisset in crastinum, eduxit Phassur Ieremiam de nervo, et dixit
ad eum Ieremias: « Non Phassur vocavit Dominus nomen tuum, sed
Pavorem undique. 4 Quia haec dicit Dominus: Ecce ego dabo
te in pavorem, te et omnes amicos tuos, et corruent gladio inimico-
rum suorum, et oculi tui videbunt; et omnem Iudam dabo in manu
regis Babylonis, et traducet eos in Babylonem et percutiet eos gladio.
5 Et dabo universam substantiam civitatis huius et omnem laborem
eius omneque pretium et cunctos thesauros regum Iudae dabo in
manu inimicorum eorum, et diripient eos et tollent et ducent in
Babylonem. 6 Tu autem, Phassur, et omnes habitatores domus tuae,
ibitis in captivitatem; et in Babylonem venies et ibi morieris ibique
sepelieris, tu et omnes amici tui, quibus prophetasti mendacium ».

7 Seduxisti me, Domine, et seductus sum;
fortior me fuisti et invaluisti.
Factus sum in derisum tota die,
omnes subsannant me.
8 Quia quotiescumque loquor, vociferor,
iniquitatem et vastitatem clamito;
et factus est mihi sermo Domini
in opprobrium et in derisum tota die.
9 Et dixi: « Non recordabor eius
neque loquar ultra in nomine illius ».
Et factus est in corde meo quasi ignis exaestuans
claususque in ossibus meis:
et defeci, ferre non sustinens.
10 Audivi enim contumelias multorum
et terrorem in circuitu:
« Denuntiate, et denuntiemus eum ».

Omnes pacifici mei observabant lapsum meum:
« Forte decipietur, et praevalebimus adversus eum
et consequemur ultionem ex eo ».
11 Dominus autem mecum est quasi bellator fortis;
idcirco, qui persequuntur me,
cadent et infirmi erunt.
Confundentur vehementer, quia non prosperati sunt;
opprobrium sempiternum, quod numquam delebitur.
12 Et tu, Domine exercituum,
probator iusti, qui vides renes et cor,
videam, quaeso, ultionem tuam ex eis;
tibi enim revelavi causam meam.
13 Cantate Domino, laudate Dominum,
quia liberavit animam pauperis
de manu malorum.
14 Maledicta dies, in qua natus sum;
dies, in qua peperit me mater mea,
non sit benedicta.
15 Maledictus vir, qui annuntiavit patri meo
dicens: « Natus est tibi puer masculus »
et gaudio laetificavit eum;
16 sit homo ille, ut sunt civitates,
quas subvertit Dominus
et non paenituit eum:
audiat clamorem mane
et ululatum in tempore meridiano,
17 qui non me interfecit a vulva,
ut fieret mihi mater mea sepulcrum,
et vulva eius conceptus aeternus.
18 Quare de vulva egressus sum,
ut viderem laborem et dolorem,
et consumerentur in confusione dies mei?

21 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, quando misit
ad eum rex Sedecias Phassur filium Melchiae et Sophoniam filium
Maasiae sacerdotem dicens: 2 « Interroga pro nobis Dominum, quia
Nabuchodonosor rex Babylonis proeliatur adversum nos; si forte
faciat Dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua, et recedat
a nobis ». 3 Et dixit Ieremias ad eos: « Sic dicetis Sedeciae: 4 Haec
dicit Dominus, Deus Israel: Ecce ego convertam vasa belli, quae in
manibus vestris sunt et quibus vos pugnatis adversum regem Baby-

lonis et Chaldaeos, qui obsident vos in circuitu murorum; et con-
gregabo eos in medio civitatis huius. 5 Et debellabo ego vos in manu
extenta et in brachio forti et in furore et in indignatione et in ira
grandi 6 et percutiam habitatores civitatis huius, homines et bestias:
pestilentia magna morientur. 7 Et post haec, ait Dominus, dabo Se-
deciam regem Iudae et servos eius et populum eius, qui derelicti
sunt in civitate hac a peste et gladio et fame, in manu Nabuchodo-
nosor regis Babylonis et in manu inimicorum eorum et in manu
quaerentium animam eorum; et percutiet eos in ore gladii et non
flectetur neque parcet nec miserebitur.

8 Et ad populum hunc dices: Haec dicit Dominus: Ecce ego do
coram vobis viam vitae et viam mortis: 9 qui habitaverit in urbe
hac, morietur gladio et fame et peste; qui autem egressus fuerit et
transfugerit ad Chaldaeos, qui obsident vos, vivet, et erit ei anima
sua quasi spolium. 10 Posui enim faciem meam super civitatem hanc
in malum et non in bonum, ait Dominus: in manu regis Babylonis
dabitur, et exuret eam igni.

11 Et domui regis Iudae:
Audite verbum Domini,
12 domus David. Haec dicit Dominus:
Iudicate mane iudicium
et eruite vi oppressum de manu expoliantis,
ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea
et succendatur, et non sit qui exstinguat,
propter malitiam operum vestrorum.
13 Ecce ego ad te, habitatricem vallis,
petram in planitie,
ait Dominus;
qui dicitis: " Quis invadet nos?
Et quis ingredietur domos nostras? ".
14 Et visitabo super vos iuxta fructum operum vestrorum,
dicit Dominus;
et succendam ignem in saltu eius,
et devorabit omnia in circuitu eius ».

22 1 Haec dicit Dominus: « Descende in domum regis Iudae et loque-
ris ibi verbum hoc 2 et dices: Audi verbum Domini, rex Iudae, qui
sedes super solium David, tu et servi tui et populus tuus, qui in-

[21] 7 *Qui* – Ita novem mss Hebraici, Syr et Gr; TM praemittit « et »
13 *Operum vestrorum* – Lege cum verss *ma'alᵉlêkem*; TM « operum eorum »

gredimini per portas istas. 3 Haec dicit Dominus: Facite iudicium
et iustitiam et liberate vi oppressum de manu expoliantis et adve-
nam et pupillum et viduam nolite affligere, neque opprimatis ini-
que et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto. 4 Si enim
facientes feceritis verbum istud, ingredientur per portas domus huius
reges, sedentes de genere David super thronum eius et ascendentes
currus et equos, ipsi et servi et populus eorum. 5 Quod si non audie-
ritis verba haec, in memetipso iuravi, dicit Dominus, quia in soli-
tudinem erit domus haec.

6 Quia haec dicit Dominus super domum regis Iudae:
Galaad tu mihi,
caput Libani,
verumtamen ponam te solitudinem,
urbes inhabitabiles,
7 et sanctificabo super te
interficientem virum et arma eius,
et succident electas cedros tuas
et praecipitabunt in ignem.

8 Et pertransibunt gentes multae per civitatem hanc, et dicet unus-
quisque proximo suo: " Quare fecit Dominus sic civitati huic gran-
di? ". 9 Et respondebunt: " Eo quod dereliquerint pactum Domini
Dei sui et adoraverint deos alienos et servierint eis " ».

10 Nolite flere mortuum,
neque lugeatis super eum fletu;
plangite eum, qui egreditur,
quia non revertetur ultra,
nec videbit terram nativitatis suae.

11 Quia haec dicit Dominus ad Sellum filium Iosiae regem Iudae,
qui regnavit pro Iosia patre suo: « Qui egressus est de loco isto, non
revertetur huc amplius, 12 sed in loco, ad quem transtulerunt eum,
ibi morietur et terram istam non videbit amplius ».

13 Vae, qui aedificat domum suam in iniustitia
et cenacula sua non in iudicio,
proximum suum servire facit gratis,
et mercedem eius non reddet ei;
14 qui dicit: « Aedificabo mihi domum latam
et cenacula spatiosa »;
qui aperit sibi fenestras
et facit laquearia cedrina
pingitque sinopide!

15 Numquid regnabis,
quoniam gloriaris in cedris?
Pater tuus numquid non comedit et bibit?
Sed fecit iudicium et iustitiam,
tunc bene erat ei.
16 Iudicavit causam pauperis et egeni,
tunc bene.
« Numquid non hoc est nosse me? »,
dicit Dominus.
17 Tui vero oculi et cor tuum nonnisi ad avaritiam
et ad sanguinem innocentem fundendum
et ad calumniam et ad oppressionem faciendam.

18 Propterea haec dicit Dominus ad Ioachim filium Iosiae regem
Iudae:
« Non plangent eum:
" Vae, frater meus! " et " Vae, soror! ".
Non concrepabunt ei:
" Vae, domine! " et " Vae, inclite! ".
19 Sepultura asini sepelietur,
tractus et proiectus longe
extra portas Ierusalem ».
20 Ascende Libanum et clama
et in Basan da vocem tuam
et clama de Abarim,
quia contriti sunt omnes amatores tui.
21 Locutus sum ad te in securitate tua,
et dixisti: « Non audiam! ».
Haec est via tua ab adulescentia tua,
quia non audisti vocem meam.
22 Omnes pastores tuos pascet ventus,
et amatores tui in captivitatem ibunt,
quia tunc confunderis et erubesces
ab omni malitia tua.
23 Quae sedes in Libano
et nidificas in cedris,
quomodo congemisces,
cum venerint tibi dolores
quasi dolores parturientis!

[22] 23 *Congemisces* – Lege cum Syr, Gr et Vg *ne'ĕnaḥat*; TM « misericordia digna eris »

[24] « Vivo ego, dicit Dominus, quia si fuerit Iechonias, filius Ioachim
rex Iudae, anulus in manu dextera mea, inde evellam eum [25] et dabo
te in manu quaerentium animam tuam et in manu, quorum tu for-
midas faciem, in manu Nabuchodonosor, regis Babylonis, et in
manu Chaldaeorum; [26] et mittam te et matrem tuam, quae genuit
te, in terram alienam, in qua nati non estis, ibique moriemini; [27] et
in terram, ad quam ipsi levant animam suam, ut revertantur, illuc
non revertentur ».

[28] Numquid vas despectum et contritum, vir iste Iechonias? Num-
quid vas absque omni voluptate? Quare abiecti sunt, ipse et semen
eius, et proiecti in terram, quam ignoraverunt? [29] Terra, terra, terra,
audi sermonem Domini! [30] Haec dicit Dominus: « Scribite virum
istum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur; nec
enim erit de semine eius vir, qui sedeat super solium David et po-
testatem habeat ultra in Iuda ».

23 [1] « Vae pastoribus, qui disperdunt et dissipant gregem pascuae
meae!, dicit Dominus. [2] Ideo haec dicit Dominus, Deus Israel, ad
pastores, qui pascunt populum meum: Vos dissipastis gregem
meum et eiecistis eos et non visitastis eos; ecce ego visitabo super
vos malitiam operum vestrorum, ait Dominus. [3] Et ego congregabo
reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas eiecero eos, et con-
vertam eos ad rura sua, et crescent et multiplicabuntur. [4] Et suscitabo
super eos pastores, et pascent eos; non formidabunt ultra et non
pavebunt, et nullus quaeretur ex numero, dicit Dominus.

[5] Ecce dies veniunt,
dicit Dominus,
et suscitabo David germen iustum;
et regnabit rex et sapiens erit
et faciet iudicium et iustitiam in terra.
[6] In diebus illis salvabitur Iuda,
et Israel habitabit confidenter;
et hoc est nomen, quod vocabunt eum:
Dominus iustitia nostra.

[7] Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicent
ultra: " Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aegypti! ",
[8] sed: " Vivit Dominus, qui eduxit et adduxit semen domus Israel
de terra aquilonis et de cunctis terris! ", ad quas eieceram eos; et
habitabunt in terra sua ».

[22] [27] *Illuc* – Lege cum Syr et Vg *šammāh*; TM « ibi, illuc »

9 Ad prophetas.
Contritum est cor meum in medio mei,
contremuerunt omnia ossa mea;
factus sum quasi vir ebrius
et quasi homo madidus a vino,
a facie Domini
et a facie verborum sanctorum eius;
10 quia adulteris repleta est terra,
quia a facie maledictionis luxit terra,
arefacta sunt arva deserti,
factus est cursus eorum malus,
et fortitudo eorum iniustitia.
11 « Propheta namque et sacerdos polluti sunt,
et in domo mea inveni malum eorum,
ait Dominus.
12 Idcirco via eorum erit quasi lubricum;
in tenebras proicientur et cadent in eis;
afferam enim super eos mala,
annum visitationis eorum,
ait Dominus.
13 Et in prophetis Samariae vidi fatuitatem:
prophetabant in Baal
et decipiebant populum meum Israel.
14 Et in prophetis Ierusalem vidi horribilia:
adulterium faciunt et in mendacio ambulant;
et confortaverunt manus pessimorum,
ut non converteretur unusquisque a malitia sua:
facti sunt mihi omnes ut Sodoma,
et habitatores eius quasi Gomorra ».
15 Propterea haec dicit Dominus exercituum ad prophetas:
« Ecce ego cibabo eos absinthio
et potabo eos felle;
a prophetis enim Ierusalem
egressa est pollutio super omnem terram.
16 Haec dicit Dominus exercituum: Nolite audire verba pro-
phetarum, qui prophetant vobis et decipiunt vos; visionem cordis
sui loquuntur, non de ore Domini.
17 Dicunt his, qui despiciunt me:
" Locutus est Dominus: Pax erit vobis ";

[23] 17 *Dicunt* – TM post participium (ad litteram « dicentes ») addit « dixerunt »

et omni, qui ambulat in pravitate cordis sui,
dixerunt: " Non veniet super vos malum ".
18 Quis enim affuit in consilio Domini et vidit et audivit sermo-
nem eius? Quis consideravit verbum illius et audivit?
19 Ecce turbo Domini, indignatio egressa est,
et tempestas erumpens super caput impiorum irruet.
20 Non cessabit furor Domini, usque dum faciat
et usque dum compleat cogitationes cordis sui;
in novissimis diebus intellegetis consilium eius.
21 Non mittebam prophetas,
et ipsi currebant;
non loquebar ad eos,
et ipsi prophetabant.
22 Si stetissent in consilio meo,
nota fecissent verba mea populo meo
et avertissent utique eos a via sua mala
et ab operibus suis pessimis.
23 Putasne Deus e vicino ego sum,
dicit Dominus,
et non Deus de longe?
24 Si occultabitur vir in absconditis,
ego non videbo eum?,
dicit Dominus.
Numquid non caelum et terram ego impleo?,
dicit Dominus.
25 Audivi, quae dixerunt prophetae prophetantes in nomine meo
mendacium atque dicentes: " Somniavi, somniavi ". 26 Usquequo
istud est in corde prophetarum vaticinantium mendacium et prophe-
tantium seductionem cordis sui? 27 Qui volunt facere, ut obliviscatur
populus meus nominis mei, propter somnia eorum, quae narrat unus-
quisque ad proximum suum, sicut obliti sunt patres eorum nominis
mei propter Baal. 28 Propheta, qui habet somnium, narret somnium
et, qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere.
Quid paleis ad triticum?,
dicit Dominus.

[23] 17 *Et omni* – Lege cum Gr, VL et Vg *ûlᵉkōl*; TM « et omnis »

18 *Et vidit et audivit* – Lege cum Syr, Targ, Gr et Vg *wajjar' wajjišma'*; TM « et videbit »

Verbum illius – Lege cum multis mss Hebraicis, qere, Targ, Syr et Vg *dᵉbārô*; TM « verbum meum »

26 *Istud est* – Lege cum verss *jēš*; TM « num est »

[29] Numquid non verba mea sunt quasi ignis,
dicit Dominus,
et quasi malleus conterens petram?
[30] Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus, qui furantur
verba mea unusquisque a proximo suo. [31] Ecce ego ad prophetas,
ait Dominus, qui assumunt linguas suas et aiunt: " Dicit Dominus ".
[32] Ecce ego ad prophetantes somnia mendacii, ait Dominus, qui
narraverunt ea et seduxerunt populum meum in mendaciis suis et
in iactantia sua, cum ego non misissem eos, nec mandassem eis:
qui nihil profuerunt populo huic, dicit Dominus.
[33] Si interrogaverit te populus iste vel propheta aut sacerdos
dicens: " Quod est onus Domini? ", dices ad eos: Vos estis onus;
proiciam quippe vos, dicit Dominus. [34] Et propheta et sacerdos
et populus, qui dicit: " Onus Domini ", visitabo super virum illum
et super domum eius. [35] Haec dicetis unusquisque ad proximum
et ad fratrem suum: " Quid respondit Dominus? " et " Quid locu-
tus est Dominus? ". [36] Sed " Onus Domini " ultra non memorabitis,
quia onus erit unicuique sermo suus, et pervertitis verba Dei vi-
ventis, Domini exercituum, Dei nostri. [37] Haec dices ad prophetam:
" Quid respondit tibi Dominus? " et " Quid locutus est Dominus? ".
[38] Si autem " Onus Domini " dixeritis, propter hoc haec dicit Dominus:
Quia dixistis sermonem istum: " Onus Domini ", et misi ad vos
dicens: Nolite dicere: " Onus Domini "; [39] propterea, ecce ego tollam
vos portans et proiciam vos et civitatem, quam dedi vobis et pa-
tribus vestris, a facie mea; [40] et dabo vos in opprobrium sempiternum
et in ignominiam aeternam, quae numquam oblivione delebitur ».

24 [1] Ostendit mihi Dominus, et ecce duo calathi pleni ficis positi
ante templum Domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex
Babylonis Iechoniam filium Ioachim regem Iudae et principes
eius et fabrum et inclusorem de Ierusalem et adduxit eos in Ba-
bylonem. [2] Calathus unus ficus bonas habebat nimis, ut solent ficus
esse primi temporis; et calathus unus ficus habebat malas nimis,
quae comedi non poterant, eo quod essent malae.

[23] [29] *Non* – TM addit « ita »
[33] *Vos estis onus* – Lege cum Gr, VL et Vg *'attem hammaśśā'*; TM « quodnam onus? »
[39] *Tollam ... portans* – Lege cum verss *wᵉnāśā'tî ... nāśō'*; TM legit verbum *nāšāh* (= « oblivisci » vel « mutuum pecuniam dare »)

[24] [1] *Positi* – Verss forsan legerunt verbum *'āmad*; TM habet verbum *jā'ad* (= *definire*; in hophal = *collocari?*)

[3] Et dixit Dominus ad me: « Quid tu vides, Ieremia? ». Et dixi:
« Ficus, ficus bonas, bonas valde, et malas, malas valde, quae com-
edi non possunt, eo quod sint malae ». [4] Et factum est verbum
Domini ad me dicens: [5] « Haec dicit Dominus, Deus Israel: Sicut
ficus hae bonae, sic cognoscam transmigrationem Iudae, quam emisi
de loco isto in terram Chaldaeorum, in bonum. [6] Et ponam oculos
meos super eos ad placandum et reducam eos in terram hanc et
aedificabo eos et non destruam et plantabo eos et non evellam.
[7] Et dabo eis cor, ut sciant me quia ego sum Dominus; et erunt
mihi in populum, et ego ero eis in Deum, quia revertentur ad me in
toto corde suo.

[8] Et sicut ficus pessimae, quae comedi non possunt, eo quod sint
malae, haec dicit Dominus, sic dabo Sedeciam regem Iudae et prin-
cipes eius et reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in terra hac
et qui habitant in terra Aegypti. [9] Et dabo eos in vexationem afflic-
tionemque omnibus regnis terrae, in opprobrium et in proverbium
et in derisum et in maledictionem in universis locis, ad quae eieci
eos. [10] Et mittam in eis gladium et famem et pestem, donec con-
sumantur de terra, quam dedi eis et patribus eorum ».

25 [1] Verbum, quod factum est ad Ieremiam de omni populo Iudae in
anno quarto Ioachim filii Iosiae regis Iudae — ipse est annus primus
Nabuchodonosor regis Babylonis — [2] quod locutus est Ieremias
propheta ad omnem populum Iudae et ad universos habitatores
Ierusalem dicens:

[3] « A tertio decimo anno Iosiae filii Amon regis Iudae usque ad
diem hanc, iste tertius et vicesimus est annus, factum est verbum
Domini ad me, et locutus sum ad vos de nocte consurgens et lo-
quens, et non audistis. [4] Et misit Dominus ad vos omnes servos
suos prophetas, consurgens diluculo mittensque; et non audistis
neque inclinastis aures vestras, ut audiretis, [5] cum diceret: " Rever-
timini unusquisque a via sua mala et a pessimis cogitationibus ve-
stris, et habitabitis in terra, quam dedit Dominus vobis et patribus
vestris, a saeculo et usque in saeculum; [6] et nolite ire post deos alie-
nos, ut serviatis eis adoretisque eos, neque me ad iracundiam pro-
vocetis in operibus manuum vestrarum, et non affligam vos. [7] Et
non audistis me, dicit Dominus, ut me ad iracundiam provocaretis
in operibus manuum vestrarum, in malum vestrum ".

[8] Propterea haec dicit Dominus exercituum: Pro eo quod non
audistis verba mea, [9] ecce ego mittam et assumam universas cogna-
tiones aquilonis, ait Dominus, et Nabuchodonosor regem Babylo-

nis, servum meum, et adducam eos super terram istam et super
habitatores eius et super omnes nationes, quae in circuitu illius
sunt; et interficiam eos et ponam eos in stuporem et in sibilum
et in ruinas sempiternas. 10 Perdamque ex eis vocem gaudii et vo-
cem laetitiae, vocem sponsi et vocem sponsae, vocem molae et lu-
men lucernae, 11 et erit universa terra haec in solitudinem et in stu-
porem, et servient omnes gentes istae regi Babylonis septuaginta
annis. 12 Cumque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super
regem Babylonis et super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem
eorum et super terram Chaldaeorum; et ponam illam in solitudines
sempiternas. 13 Et adducam super terram illam omnia verba mea,
quae locutus sum contra eam, omne, quod scriptum est in libro
isto, quaecumque prophetavit Ieremias adversum omnes gentes.
14 Quia servient eis etiam illi, gentes multae et reges magni, et reddam
eis secundum opera eorum et secundum facta manuum suarum ».

15 Quia sic dicit Dominus, Deus Israel, ad me: « Sume calicem
vini furoris huius de manu mea et propinabis de illo cunctis genti-
bus, ad quas ego mittam te; 16 et bibent et turbabuntur et insanient
a facie gladii, quem ego mittam inter eos ».

17 Et accepi calicem de manu Domini et propinavi cunctis genti-
bus, ad quas misit me Dominus, 18 Ierusalem et civitatibus Iudae
et regibus eius et principibus eius, ut darem eos in solitudinem et
in stuporem, in sibilum et in maledictionem, sicut est dies ista;
19 pharaoni regi Aegypti et servis eius et principibus eius et omni
populo eius; 20 et omni vulgo promiscuo et cunctis regibus terrae
Us et cunctis regibus terrae Philisthim et Ascaloni et Gazae et Ac-
caroni et reliquiis Azoti, 21 Edom et Moab et filiis Ammon; 22 et
cunctis regibus Tyri et universis regibus Sidonis et regibus terrae
insularum, qui sunt trans mare; 23 et Dedan et Thema et Buz et
universis, qui attonsi sunt in comam; 24 et cunctis regibus Arabiae
et cunctis regibus vulgi promiscui, qui habitant in deserto, 25 et
cunctis regibus Zimri et cunctis regibus Elam et cunctis regibus
Medorum, 26 cunctis quoque regibus aquilonis de prope et de longe,
unicuique post fratrem suum et omnibus regnis terrae, quae super
faciem eius sunt; et rex Sesach bibet post eos.

27 « Et dices ad eos: Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel:
Bibite et inebriamini et vomite; et cadite neque surgatis a facie

[25] 9 *Nationes* – Ita Gr et Vg; TM addit « illas »

18 *Et (principibus)* – Lege cum multis mss Hebraicis et verss w^{e}*'et*; TM omittit « et »

gladii, quem ego mittam inter vos. [28] Cumque noluerint accipere
calicem de manu tua ut bibant, dices ad eos: Haec dicit Dominus
exercituum: Bibentes bibetis; [29] quia ecce in civitate, super quam
invocatum est nomen meum, ego incipio affligere, et vos immunes
eritis? Non eritis immunes; gladium enim ego voco super omnes
habitatores terrae, dicit Dominus exercituum.

[30] Et tu prophetabis ad eos omnia verba haec et dices ad illos:
Dominus de excelso rugiet
et de habitaculo sancto suo dabit vocem suam;
rugiens rugiet super pascua sua,
celeuma quasi calcantium concinetur
adversus omnes habitatores terrae.
[31] Pervenit sonitus usque ad extrema terrae,
quia iudicium Domino cum gentibus;
in iudicium venit ipse cum omni carne;
impios tradidit gladio,
dicit Dominus.
[32] Haec dicit Dominus exercituum:
Ecce afflictio egreditur de gente in gentem,
et turbo magnus surgit a summitatibus terrae ».

[33] Et erunt interfecti Domini in die illa a summo terrae usque ad
summum eius; non plangentur et non colligentur neque sepelien-
tur: in sterquilinium super faciem terrae erunt.
[34] Ululate, pastores, et clamate;
et volutamini vos in pulvere, optimates gregis,
quia completi sunt dies vestri ad occisionem
et ad dispersionem vestram,
et cadetis quasi vasa pretiosa.
[35] Et peribit fuga a pastoribus
et salvatio ab optimatibus gregis.
[36] Vox clamoris pastorum
et ululatus optimatium gregis,
quia vastavit Dominus pascua eorum.
[37] Et conticuerunt arva pacis
a facie irae furoris Domini.
[38] Dereliquit quasi leo umbraculum suum,
quia facta est terra eorum in desolationem,
a facie irae violentae
et a facie irae furoris Domini.

26 [1] In principio regni Ioachim filii Iosiae regis Iudae factum est ver-
bum istud a Domino dicens: [2] « Haec dicit Dominus: Sta in atrio

domus Domini et loqueris ad omnes civitates Iudae, de quibus ve-
niunt, ut adorent in domo Domini, universos sermones, quos ego
mandavi tibi ut loquaris ad eos: noli subtrahere verbum, [3] si forte
audiant et convertantur unusquisque a via sua mala, et paeniteat
me mali, quod cogito facere eis propter malitiam operum eorum.
[4] Et dices ad eos: Haec dicit Dominus: Si non audieritis me, ut
ambuletis in lege mea, quam dedi vobis, [5] ut audiatis sermones ser-
vorum meorum prophetarum, quos ego misi ad vos de nocte con-
surgens et dirigens, et non audistis, [6] dabo domum istam sicut Silo
et urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terrae ».

[7] Et audierunt sacerdotes et prophetae et omnis populus Ieremiam
loquentem verba haec in domo Domini. [8] Cumque complesset Ie-
remias loquens omnia, quae praeceperat ei Dominus, ut loqueretur
ad universum populum, apprehenderunt eum sacerdotes et prophe-
tae et omnis populus dicens: « Morte moriaris! [9] Quare prophe-
tasti in nomine Domini dicens: " Sicut Silo erit domus haec, et
urbs ista desolabitur, eo quod non sit habitator "? ».

Et congregatus est omnis populus adversus Ieremiam in domo
Domini. [10] Et audierunt principes Iudae verba haec et ascenderunt
de domo regis in domum Domini et sederunt in introitu portae
domus Domini Novae. [11] Et locuti sunt sacerdotes et prophetae ad
principes et ad omnem populum dicentes: « Iudicium mortis est
viro huic, quia prophetavit adversus civitatem istam, sicut audistis
auribus vestris ». [12] Et ait Ieremias ad omnes principes et ad univer-
sum populum dicens: « Dominus misit me, ut prophetarem ad do-
mum istam et ad civitatem hanc omnia verba, quae audistis. [13] Nunc
ergo bonas facite vias vestras et opera vestra et audite vocem Do-
mini Dei vestri, et paenitebit Dominum mali, quod locutus est ad-
versum vos. [14] Ego autem ecce in manibus vestris sum, facite mihi,
quod bonum et rectum est in oculis vestris; [15] verumtamen scitote
et cognoscite quod si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis
contra vosmetipsos et contra civitatem istam et habitatores eius; in
veritate enim misit me Dominus ad vos, ut loquerer in auribus
vestris omnia verba haec ». [16] Et dixerunt principes et omnis popu-
lus ad sacerdotes et prophetas: « Non est viro huic iudicium mor-
tis, quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos ».

[17] Surrexerunt ergo viri de senioribus terrae et dixerunt ad omnem
coetum populi loquentes: [18] « Michaeas Morasthites fuit propheta

[26] [8] *Praeceperat ei* – Lege cum Syr, Gr et Vg *ṣiwwāhû*; TM omittit pronomen
[10] *Domus* – Insere cum multis mss Hebraicis, Targ, Syr et Vg *bêt*

in diebus Ezechiae regis Iudae et ait ad omnem populum Iudae
dicens: " Haec dicit Dominus exercituum:
Sion quasi ager arabitur,
et Ierusalem in acervum lapidum erit,
et mons domus in excelsa silvarum ".
[19] Numquid morte condemnavit eum Ezechias rex Iudae et omnis
Iuda? Numquid non timuerunt Dominum et deprecati sunt faciem
Domini, et paenituit Dominum mali, quod locutus fuerat adversum
eos? Et nos facimus malum grande contra animas nostras! ».
[20] Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini Urias filius Se-
mei de Cariathiarim et prophetavit adversus civitatem istam et ad-
versus terram hanc iuxta omnia verba Ieremiae. [21] Et audivit rex
Ioachim et omnes potentes et principes eius verba haec, et quaesivit
rex interficere eum; et audivit Urias et timuit fugitque et ingressus
est Aegyptum. [22] Et misit rex Ioachim viros in Aegyptum, Elnathan
filium Achobor et viros cum eo in Aegyptum; [23] et eduxerunt Uriam
de Aegypto et adduxerunt eum ad regem Ioachim, et percussit eum
gladio et proiecit cadaver eius in sepulcris filiorum vulgi. [24] Igitur
manus Ahicam filii Saphan fuit cum Ieremia, ut non traderetur in
manus populi et interficerent eum.

27 [1] In principio regni Sedeciae filii Iosiae regis Iudae factum est ver-
bum istud ad Ieremiam a Domino dicens: [2] « Haec dicit Dominus
ad me: Fac tibi vincula et iuga et pones ea in collo tuo [3] et mittes
ea ad regem Edom et ad regem Moab et ad regem filiorum Ammon
et ad regem Tyri et ad regem Sidonis in manu nuntiorum, qui ve-
nerunt Ierusalem ad Sedeciam regem Iudae; [4] et praecipies eis, ut
ad dominos suos loquantur: Haec dicit Dominus exercituum, Deus
Israel: Haec dicetis ad dominos vestros: [5] Ego feci terram et homi-
nem et iumenta, quae sunt super faciem terrae, in fortitudine mea
magna et in brachio meo extento et dedi eam ei, qui placuit in ocu-
lis meis. [6] Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Na-
buchodonosor regis Babylonis servi mei, insuper et bestias agri dedi
ei, ut serviant illi; [7] et servient ei omnes gentes et filio eius et filio
filii eius, donec veniat tempus terrae eius etiam ipsius: et servient
ei gentes multae et reges magni. [8] Gens autem et regnum, quod non
servierit Nabuchodonosor regi Babylonis, et quicumque non curva-
verit collum suum sub iugo regis Babylonis, in gladio et in fame
et in peste visitabo super gentem illam, ait Dominus, donec con-

[27] [1] *Sedeciae* – Hoc nomen exigitur a vv. 3 et 12; TM « Ioachim »

sumam eos in manu eius. [9] Vos ergo nolite audire prophetas vestros
et divinos et somniatores et augures et maleficos, qui dicunt vobis:
" Non servietis regi Babylonis ", [10] quia mendacium prophetant
vobis, ut longe vos faciant de terra vestra, et eiciam vos, et pereatis.
[11] Porro gens, quae subiecerit cervicem suam sub iugo regis Baby-
lonis et servierit ei, dimittam eam in terra sua, dicit Dominus, et
colet eam et habitabit in ea ».

[12] Et ad Sedeciam regem Iudae locutus sum secundum omnia
verba haec dicens: « Subicite colla vestra sub iugo regis Babylonis
et servite ei et populo eius, et vivetis. [13] Quare moriemini tu et po-
pulus tuus gladio, fame et peste, sicut locutus est Dominus ad gen-
tem, quae servire noluerit regi Babylonis? [14] Nolite audire verba
prophetarum dicentium vobis: " Non servietis regi Babylonis ",
quia mendacium ipsi loquuntur vobis. [15] Quia non misi eos, ait
Dominus, et ipsi prophetant in nomine meo mendaciter, ut eiciam
vos et pereatis, tam vos quam prophetae, qui vaticinantur vobis ».

[16] Et ad sacerdotes et ad populum istum locutus sum dicens:
« Haec dicit Dominus: Nolite audire verba prophetarum vestro-
rum, qui prophetant vobis dicentes: " Ecce vasa domus Domini rever-
tentur de Babylone nunc cito ". Mendacium enim prophetant vobis.
[17] Nolite ergo audire eos, sed servite regi Babylonis, ut vivatis. Quare
datur haec civitas in solitudinem? [18] Et si prophetae sunt, et est ver-
bum Domini in eis, occurrant Domino exercituum, ut non veniant
vasa, quae derelicta fuerant in domo Domini et in domo regis Iudae
et in Ierusalem, in Babylonem ». [19] Quia haec dicit Dominus exer-
cituum ad columnas et ad mare et ad bases et ad reliqua vasorum,
quae remanserunt in civitate hac, [20] quae non tulit Nabuchodonosor
rex Babylonis, cum transferret Iechoniam filium Ioachim regem
Iudae de Ierusalem in Babylonem et omnes optimates Iudae et Ieru-
salem. [21] Quia haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel, ad vasa,
quae derelicta sunt in domo Domini et in domo regis Iudae et Ieru-
salem: [22] « In Babylonem transferentur et ibi erunt usque ad diem
visitationis eorum, dicit Dominus; et afferri faciam ea et restitui
in loco isto ».

28 [1] Et factum est in anno illo, in principio regni Sedeciae regis Iu-
dae, in anno quarto in mense quinto, dixit ad me Hananias filius
Azur propheta de Gabaon in domo Domini coram sacerdotibus et
omni populo dicens: [2] « Haec dicit Dominus exercituum, Deus

[27] [9] *Somniatores (vestros)* – Lege cum verss *ḥōlemêkem*; TM « somnia (vestra) »

Israel: Contrivi iugum regis Babylonis. 3 Adhuc duo anni dierum,
et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domus Domini,
quae tulit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, et transtulit
ea in Babylonem. 4 Et Iechoniam filium Ioachim regem Iudae et
omnem transmigrationem Iudae, qui ingressi sunt in Babylonem,
ego convertam ad locum istum, ait Dominus; conteram enim iugum
regis Babylonis ». 5 Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam pro-
phetam in oculis sacerdotum et in oculis omnis populi, qui stabat
in domo Domini, 6 et ait Ieremias propheta: « Amen, sic faciat Do-
minus! Suscitet Dominus verba tua, quae prophetasti, ut referantur
vasa in domum Domini et omnis transmigratio de Babylone ad
locum istum. 7 Verumtamen audi verbum hoc, quod ego loquor in
auribus tuis et in auribus universi populi: 8 Prophetae, qui fuerunt
ante me et ante te ab initio et prophetaverunt super terras multas
et super regna magna de proelio et de afflictione et de peste; 9 pro-
pheta, qui vaticinatur pacem, cum venerit verbum eius, scietur
propheta, quem misit Dominus in veritate ».

10 Et tulit Hananias propheta iugum de collo Ieremiae prophetae
et confregit illud; 11 et ait Hananias in conspectu omnis populi di-
cens: « Haec dicit Dominus: Sic confringam iugum Nabuchodo-
nosor regis Babylonis post duos annos dierum de collo omnium
gentium ». Et abiit Ieremias propheta in viam suam.

12 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, postquam confregit
Hananias propheta iugum de collo Ieremiae prophetae, dicens:
13 « Vade, et dices Hananiae: Haec dicit Dominus: Iuga lignea con-
trivisti et facies pro eis iuga ferrea. 14 Quia haec dicit Dominus exer-
cituum, Deus Israel: Iugum ferreum posui super collum cunctarum
gentium istarum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis, et
servient ei; insuper et bestias terrae dedi ei ».

15 Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam prophetam: « Audi,
Hanania! Non misit te Dominus, et tu confidere fecisti populum
istum in mendacio. 16 Idcirco haec dicit Dominus: Ecce emittam
te a facie terrae; hoc anno morieris, adversum enim Dominum
praevaricationem locutus es ». 17 Et mortuus est Hananias propheta
in anno illo, mense septimo.

29 1 Et haec sunt verba epistulae, quam misit Ieremias propheta de
Ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis et ad sacerdotes et
ad prophetas et ad omnem populum, quem traduxerat Nabuchodo-

[28] 9 *Verbum eius* – Vg legit *d*ᵉ*bārô*; TM « verbum prophetae »

nosor de Ierusalem in Babylonem, 2 postquam egressus est Iecho-
nias rex et domina et eunuchi et principes Iudae et Ierusalem et
faber et inclusor de Ierusalem, 3 in manu Elasa filii Saphan et Ga-
mariae filii Helciae, quos misit Sedecias rex Iudae ad Nabuchodo-
nosor regem Babylonis in Babylonem dicens:
4 « Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel, omni transmi-
grationi, quam transtuli de Ierusalem in Babylonem: 5 Aedificate
domos et habitate et plantate hortos et comedite fructum eorum,
6 accipite uxores et generate filios et filias et date filiis vestris uxores
et filias vestras date viris, et pariant filios et filias, et multiplicamini
ibi et nolite esse pauci numero. 7 Et quaerite pacem civitatis, ad
quam transmigrare vos feci, et orate pro ea ad Dominum, quia in
pace illius erit pax vobis. 8 Haec enim dicit Dominus exercituum,
Deus Israel: Non vos seducant prophetae vestri, qui sunt in me-
dio vestrum, et divini vestri, et ne attendatis ad somnia vestra, quae
vos somniatis, 9 quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo, et
non misi eos, dicit Dominus. 10 Quia haec dicit Dominus: Cum
impleti fuerint in Babylone septuaginta anni, visitabo vos et susci-
tabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum
istum. 11 Ego enim scio cogitationes, quas ego cogito super vos, ait
Dominus, cogitationes pacis et non afflictionis, ut dem vobis poste-
ritatem et spem. 12 Et invocabitis me et ibitis; et orabitis me, et
ego exaudiam vos. 13 Quaeretis me et invenietis, cum quaesieritis me
in toto corde vestro. 14 Et inveniar a vobis, ait Dominus, et reducam
captivitatem vestram et congregabo vos de universis gentibus et de
cunctis locis, ad quae expuli vos, dicit Dominus; et reverti vos fa-
ciam ad locum, de quo transmigrare vos feci.
15 Quia dixistis: " Suscitavit nobis Dominus prophetas in Ba-
bylone ".
16 Quia haec dicit Dominus ad regem, qui sedet super solium
David, et ad omnem populum habitatorem urbis huius, ad fratres
vestros, qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem, 17 haec
dicit Dominus exercituum: Ecce mittam in eis gladium et famem
et pestem et ponam eos quasi ficus malas, quae comedi non pos-
sunt, eo quod pessimae sint; 18 et persequar eos in gladio et in fame
et in pestilentia et dabo eos in vexationem universis regnis terrae,
in maledictionem et in stuporem et in sibilum et in opprobrium
cunctis gentibus, ad quas ego eieci eos, 19 eo quod non audierint
verba mea, dicit Dominus, quae misi ad eos per servos meos pro-

[29] [2] *Et principes* – Ita Syr et Vg cum nonnullis mss Hebraicis; TM omittit « et »

phetas, de nocte consurgens et mittens, et non audistis, dicit Dominus. [20] Vos ergo audite verbum Domini, omnis transmigratio, quam emisi de Ierusalem in Babylonem.

[21] Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel, ad Achab filium Colaiae et ad Sedeciam filium Maasiae, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et percutiet eos in oculis vestris; [22] et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Iudae, quae est in Babylone, dicentium: " Ponat te Dominus sicut Sedeciam et sicut Achab, quos frixit rex Babylonis in igne! "; [23] pro eo quod fecerint stultitiam in Israel et moechati sunt in uxores amicorum suorum et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis. Ego enim scio et sum testis, dicit Dominus.

[24] Et ad Semeiam Nehelamiten dices: [25] Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel, pro eo quod misisti in nomine tuo epistulas ad omnem populum, qui est in Ierusalem, et ad Sophoniam filium Maasiae, sacerdotem, et ad universos sacerdotes dicens: [26] " Dominus dedit te sacerdotem pro Ioiada sacerdote, ut sis praefectus in domo Domini super omnem virum arrepticium et prophetantem, ut mittas eum in nervum et in vincula. [27] Et nunc quare non increpasti Ieremiam Anathothiten, qui prophetat vobis? [28] Quia super hoc misit ad nos in Babylonem dicens: Longum est; aedificate domos et habitate et plantate hortos et comedite fructum eorum " ».

[29] Legit ergo Sophonias sacerdos epistulam istam in auribus Ieremiae prophetae. [30] Et factum est verbum Domini ad Ieremiam dicens: [31] « Mitte ad omnem transmigrationem dicens: Haec dicit Dominus ad Semeiam Nehelamiten: Pro eo quod prophetavit vobis Semeias, et ego non misi eum, et fecit vos confidere in mendacio, [32] idcirco haec dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeiam Nehelamiten et super semen eius; non erit ei vir sedens in medio populi huius, et non videbit bonum, quod ego faciam populo meo, ait Dominus, quia praevaricationem locutus est adversus Dominum ».

30 [1] Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino dicens: [2] « Haec dicit Dominus, Deus Israel, dicens: Scribe tibi omnia verba, quae locutus sum ad te in libro; [3] ecce enim dies veniunt, dicit Dominus, et convertam sortem populi mei Israel et Iudae, ait Dominus, et convertam eos ad terram, quam dedi patribus eorum, et possidebunt

[29] [24] *Dices* – TM (contra Syr, Gr et Vg) addit « dicens »
[26] *Praefectus* – Lege cum verss *pāqîd*; TM « (sint) praefecti »

eam ». [4] Et haec verba, quae locutus est Dominus ad Israel et ad Iudam:

5 « Quoniam haec dicit Dominus:
Vocem terroris audivimus,
formido et non est pax.
6 Interrogate et videte si generat masculus;
quare ergo vidi omnis viri manum
super lumbum suum quasi parturientis,
et conversae sunt universae facies in auruginem?
7 Vae, quia magna dies illa,
nec est similis eius,
tempusque tribulationis est Iacob,
et ex ipso salvabitur.

8 Et erit: in die illa, ait Dominus exercituum, conteram iugum
eius de collo tuo et vincula tua dirumpam; et non dominabuntur
ei amplius alieni, 9 sed servient Domino Deo suo et David regi suo,
quem suscitabo eis.

10 Tu ergo ne timeas, serve meus Iacob,
ait Dominus,
neque paveas, Israel,
quia ecce ego salvabo te de terra longinqua
et semen tuum de terra captivitatis eorum;
et revertetur Iacob et quiescet
et securus erit, et non erit quem formidet;
11 quoniam tecum ego sum,
ait Dominus,
ut salvem te.
Faciam enim consummationem in cunctis gentibus,
in quibus dispersi te;
te autem non faciam in consummationem,
sed castigabo te in iudicio
nec quasi innocenti parcam tibi.
12 Quia haec dicit Dominus:
Insanabilis fractura tua,
pessima plaga tua;
13 non est qui iudicet iudicium tuum;
sunt ulceri medicamina,
tibi vero cicatrix non obducitur.
14 Omnes amatores tui obliti sunt tui,
te non quaerunt;
plaga enim inimici percussi te

castigatione crudeli:
propter multitudinem iniquitatis tuae
dura facta sunt peccata tua.
15 Quid clamas super contritione tua?
Insanabilis est dolor tuus.
Propter multitudinem iniquitatis tuae
et propter dura peccata tua feci haec tibi.
16 Propterea omnes, qui comedunt te, devorabuntur,
et universi hostes tui in captivitatem ducentur,
et, qui te vastant, vastabuntur,
cunctosque praedatores tuos dabo in praedam.
17 Obducam enim cicatricem tibi
et a vulneribus tuis sanabo te,
dicit Dominus,
quia Eiectam vocaverunt te,
Sion haec, quae non habebat requirentem.
18 Haec dicit Dominus:
Ecce ego convertam sortem tabernaculorum Iacob
et tectis eius miserebor,
et aedificabitur civitas in ruinis suis,
et arx in loco suo fundabitur;
19 et egredietur de eis laus voxque ludentium.
Et multiplicabo eos, et non imminuentur,
et glorificabo eos, et non attenuabuntur.
20 Et erunt filii eius sicut a principio,
et coetus eius coram me permanebit,
et visitabo adversum omnes, qui tribulant eum.
21 Et erit dux eius ex eo,
et princeps de medio eius procedet;
et applicabo eum, et accedet ad me.
Quis enim iste est, qui pignori dabit cor suum,
ut appropinquet mihi?,
ait Dominus.
22 Et eritis mihi in populum,
et ego ero vobis in Deum.
23 Ecce turbo Domini, furor egrediens,
procella ruens;
in capite impiorum conquiescet.

[30] 16 *Tui* – Ita cum Syr, Gr et Vg; TM addit « hi omnes »

24 Non cessabit ab ira indignationis Dominus,
donec faciat et compleat
cogitationes cordis sui;
in novissimo dierum intellegetis ea.

31 1 In tempore illo,
dicit Dominus,
ero Deus universis cognationibus Israel,
et ipsi erunt mihi in populum.
2 Haec dicit Dominus:
Invenit gratiam in deserto
populus, qui remanserat a gladio;
vadet ad requiem suam Israel ».
3 De longe Dominus apparuit mihi:
« In caritate perpetua dilexi te;
ideo attraxi te in misericordia.
4 Rursumque aedificabo te, et aedificaberis,
virgo Israel;
adhuc ornaberis tympanis tuis
et egredieris in choro ludentium.
5 Adhuc plantabis vineas in montibus Samariae;
plantabunt plantantes
et vindemiabunt.
6 Quia erit dies, in qua clamabunt custodes
in monte Ephraim:
" Surgite, et ascendamus in Sion
ad Dominum Deum nostrum ".
7 Quia haec dicit Dominus:
Exsultate in laetitia propter Iacob
et hinnite capiti gentium;
personate, canite et dicite:
" Salva, Domine, populum tuum,
reliquias Israel ".
8 Ecce ego adducam eos de terra aquilonis
et congregabo eos ab extremis terrae;
inter quos erunt caecus et claudus,
praegnans et pariens simul:
coetus magnus revertentium huc.

[31] 2 *Ad requiem suam* – Lege cum Vg (cfr. Targ) *l*e*margô*'*ô*; TM « ut requiem det ei »

9 In fletu venient,
et in deprecatione reducam eos
et adducam eos per torrentes aquarum
in via recta, et non impingent in ea,
quia factus sum Israeli pater,
et Ephraim primogenitus meus est ».
10 Audite verbum Domini, gentes,
et annuntiate in insulis, quae procul sunt, et dicite:
« Qui dispersit Israel, congregabit eum
et custodiet eum sicut pastor gregem suum ».
11 Redemit enim Dominus Iacob
et liberavit eum de manu potentioris.
12 Et venient et laudabunt in monte Sion
et confluent ad bona Domini
super frumento et vino et oleo
et fetu pecorum et armentorum;
eritque anima eorum quasi hortus irriguus,
et ultra non esurient.
13 Tunc laetabitur virgo in choro,
iuvenes et senes simul.
« Et convertam luctum eorum in gaudium
et consolabor eos et laetificabo a dolore suo.
14 Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine,
et populus meus bonis meis adimplebitur »,
ait Dominus.
15 Haec dicit Dominus:
« Vox in Rama audita est
lamentationis, luctus et fletus
Rachel plorantis filios suos
et nolentis consolari super eis, quia non sunt ».
16 Haec dicit Dominus:
« Quiescat vox tua a ploratu,
et oculi tui a lacrimis,
quia est merces operi tuo,
ait Dominus,
et revertentur de terra inimici.
17 Et est spes novissimis tuis,
ait Dominus,
et revertentur filii ad terminos suos.
18 Audiens audivi Ephraim transmigrantem:
" Castigasti me, et eruditus sum

quasi iuvenculus indomitus;
converte me, et convertar,
quia tu Dominus Deus meus.
19 Postquam enim convertisti me,
egi paenitentiam;
et postquam ostendisti mihi,
percussi femur meum;
confusus sum et erubui,
quoniam sustinui opprobrium adulescentiae meae ".
20 Estne filius honorabilis mihi Ephraim
aut puer delectabilis,
quia ex quo locutus sum de eo,
adhuc recordabor eius?
Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum:
miserans miserebor eius »,
ait Dominus.
21 Statue tibi lapides,
pone tibi signa,
dirige cor tuum in iter,
viam, in qua ambulasti;
revertere, virgo Israel,
revertere ad civitates tuas istas.
22 Usquequo vagaberis,
filia rebellis?
Quia creavit Dominus novum super terram:
femina circumdabit virum.

23 Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: « Adhuc dicent
verbum istud in terra Iudae et in urbibus eius, cum convertero
sortem eorum: " Benedicat tibi Dominus, habitaculum iustitiae,
mons sanctus ". 24 Et habitabunt in eo Iudas et omnes civitates eius
simul, agricolae et minantes greges. 25 Quia inebriavi animam lassam
et omnem animam esurientem saturavi ».

26 Ideo quasi de somno suscitatus sum et vidi, et somnus meus
dulcis mihi.

27 « Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et seminabo domum Israel
et domum Iudae semine hominum et semine iumentorum. 28 Et
sicut vigilavi super eos, ut evellerem et demolirer et dissiparem

[31] 20 *Super eum* – Verss legerunt *'ālāw*; TM *lô* (= ei)
24 *Et minantes* – Lege cum Targ, Aq, Sym et Vg *wᵉnōsᵉ'ê*; TM « et minabant »
26 Probabiliter est glossa

et disperderem et affligerem, sic vigilabo super eos, ut aedificem
et plantem, ait Dominus.
[29] In diebus illis non dicent ultra:
" Patres comederunt uvam acerbam,
et dentes filiorum obstupuerunt ",
[30] sed unusquisque in iniquitate sua morietur; omnis homo, qui
comederit uvam acerbam, obstupescent dentes eius.
[31] Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et feriam domui Israel et
domui Iudae pactum novum; [32] non secundum pactum, quod pepigi
cum patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum, ut
educerem eos de terra Aegypti, pactum, quod irritum fecerunt, et
ego dominatus sum eorum, dicit Dominus. [33] Sed hoc erit pactum,
quod feriam cum domo Israel post dies illos, dicit Dominus: Dabo
legem meam in visceribus eorum et in corde eorum scribam eam;
et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum. [34] Et non do-
cebit ultra vir proximum suum, et vir fratrem suum dicens: " Co-
gnosce Dominum "; omnes enim cognoscent me, a minimo eorum
usque ad maximum, ait Dominus, quia propitiabor iniquitati eorum
et peccati eorum non memorabor amplius ».
[35] Haec dicit Dominus,
qui dat solem in lumine diei,
ordinem lunae et stellarum in lumine noctis,
qui turbat mare et fremunt fluctus eius,
Dominus exercituum nomen illi:
[36] « Si defecerint leges istae coram me,
dicit Dominus,
tunc et semen Israel deficiet,
ut non sit gens coram me cunctis diebus ».
[37] Haec dicit Dominus:
« Si mensurari potuerint caeli sursum
et investigari fundamenta terrae deorsum,
et ego abiciam universum semen Israel
propter omnia, quae fecerunt,
dicit Dominus.
[38] Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et aedificabitur civitas Do-
mino a turre Hananeel usque ad portam Anguli, [39] et exibit ultra
norma mensurae in conspectu eius super collem Gareb et vertetur
in Goa, [40] et omnis vallis cadaverum et cineris et universa regio

[31] [38] *Veniunt* – Insere cum multis mss Hebraicis, qere et verss *bā'îm*
Usque ad – Insere cum verss *'ad*

usque ad torrentem Cedron et usque ad angulum portae Equorum
orientalis sanctum Domini; non evelletur et non destruetur ultra
in perpetuum ».

32 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino in anno decimo
Sedeciae regis Iudae; ipse est annus decimus octavus Nabuchodo-
nosor. 2 Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Ierusalem, et Ie-
remias propheta erat clausus in atrio custodiae, qui erat in domo re-
gis Iudae. 3 Clauserat enim eum Sedecias rex Iudae dicens: « Quare
vaticinaris dicens: " Haec dicit Dominus: Ecce ego dabo civitatem
istam in manu regis Babylonis, et capiet eam; 4 et Sedecias rex
Iudae non effugiet de manu Chaldaeorum, sed tradetur in manus
regis Babylonis, et loquetur os eius cum ore illius, et oculi eius
oculos illius videbunt; 5 et in Babylonem ducet Sedeciam, et ibi
erit, donec visitem eum, ait Dominus; si autem dimicaveritis ad-
versum Chaldaeos, nihil prosperum habebitis "? ».
6 Et dixit Ieremias: « Factum est verbum Domini ad me dicens:
7 Ecce Hanameel filius Sellum patruelis tuus veniet ad te dicens:
" Eme tibi agrum meum, qui est in Anathoth; tibi enim competit ex
propinquitate, ut emas ". 8 Et venit ad me Hanameel filius patrui
mei secundum verbum Domini ad vestibulum custodiae et ait ad
me: " Posside agrum meum, qui est in Anathoth in terra Beniamin,
quia tibi competit hereditas, et tu propinquus es, ut possideas ". In-
tellexi autem quod verbum Domini esset 9 et emi agrum ab Ha-
nameel filio patrui mei, qui est in Anathoth, et appendi ei argen-
tum: septem et decem siclos argenteos. 10 Et scripsi in libro et si-
gnavi et adhibui testes et appendi argentum in statera. 11 Et accepi
librum possessionis signatum, continentem stipulationes et rata,
et apertum; 12 et dedi librum possessionis Baruch filio Neriae filii
Maasiae in oculis Hanameel patruelis mei et in oculis testium, qui
obsignaverant in libro emptionis, et in oculis omnium Iudaeorum,
qui sedebant in atrio custodiae. 13 Et praecepi Baruch coram eis di-
cens: 14 Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Sume
libros istos, librum emptionis hunc signatum et librum hunc, qui
apertus est; et pones illos in vase fictili, ut permanere possint die-
bus multis. 15 Haec enim dicit Dominus exercituum, Deus Israel:
Adhuc possidebuntur domus et agri et vineae in terra ista.
16 Et oravi ad Dominum, postquam tradidi librum possessionis

[32] 12 *Et in oculis*[2] – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Syr, Gr et Vg *ûl^{e}'ênê*; TM omittit « et »

Baruch filio Neriae, dicens: 17 Heu, Domine Deus, ecce tu fecisti
caelum et terram in fortitudine tua magna et in brachio tuo extento;
non erit tibi difficile omne verbum, 18 qui facis misericordiam in
milibus et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum
post eos; Deus magne, potens, Dominus exercituum nomen eius:
19 magnus consilio et potens in operibus, cuius oculi aperti sunt
super omnes vias filiorum Adam, ut reddas unicuique secundum
vias suas et secundum fructum operum eius. 20 Qui posuisti signa
et portenta in terra Aegypti usque ad diem hanc et in Israel et in
hominibus; et fecisti tibi nomen, sicut est dies haec. 21 Et eduxisti
populum tuum Israel de terra Aegypti in signis et in portentis et
in manu robusta et in brachio extento et in terrore magno. 22 Et
dedisti eis terram hanc, quam iurasti patribus eorum ut dares eis,
terram fluentem lacte et melle. 23 Et ingressi sunt et possederunt
eam; et non oboedierunt voci tuae et in lege tua non ambulaverunt:
omnia, quae mandasti eis ut facerent, non fecerunt; et occurrere
fecisti eis omnia mala haec. 24 Ecce munitiones exstructae sunt ad-
versum civitatem, ut capiatur, et urbs data est in manu Chaldaeorum,
qui proeliantur adversus eam, in gladio et fame et pestilentia; et
quaecumque locutus es, acciderunt, ut tu ipse cernis. 25 Et tu dicis
mihi, Domine Deus: Eme agrum argento et adhibe testes, cum urbs
data sit in manu Chaldaeorum».

26 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam dicens: 27 «Ecce
ego Dominus, Deus universae carnis; numquid mihi difficile erit
omne verbum? 28 Propterea haec dicit Dominus: Ecce ego tradam
civitatem istam in manus Chaldaeorum et in manus regis Babylo-
nis, et capiet eam. 29 Et venient Chaldaei proeliantes adversum ur-
bem hanc et succendent eam igni et comburent eam et domos, in
quarum domatibus sacrificabant Baal et libabant diis alienis liba-
mina ad irritandum me. 30 Erant enim filii Israel et filii Iudae iugiter
facientes malum in oculis meis ab adulescentia sua, filii Israel, qui
usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum, dicit Domi-
nus. 31 Quia in furorem et in indignationem meam facta est mihi
civitas haec a die, qua aedificaverunt eam, usque ad diem istam,
qua auferetur de conspectu meo, 32 propter omnem malitiam filiorum
Israel et filiorum Iudae, quam fecerunt, ad iracundiam me provo-
cantes, ipsi et reges eorum, principes eorum et sacerdotes eorum
et prophetae eorum, viri Iudae et habitatores Ierusalem. 33 Et verte-
runt ad me terga et non facies, cum docerem eos diluculo consurgens
et erudiens, et nollent audire, ut acciperent disciplinam. 34 Et posue-
runt idola sua in domo, super quam invocatum est nomen meum, ut

polluerent eam; [35] et aedificaverunt excelsa Baal, quae sunt in valle
Benennom, ut initiarent filios suos et filias suas Moloch; quod
non mandavi eis, nec ascendit in cor meum, ut facerent abomina-
tionem hanc et in peccatum deducerent Iudam ».
[36] Et nunc propter ista, haec dicit Dominus, Deus Israel, ad civi-
tatem hanc, de qua vos dicitis quod tradatur in manus regis Baby-
lonis in gladio et in fame et in peste: [37] « Ecce ego congregabo eos
de universis terris, ad quas eieci eos in furore meo et in ira mea
et in indignatione grandi; et reducam eos ad locum istum et habi-
tare eos faciam confidenter. [38] Et erunt mihi in populum, et ego
ero eis in Deum. [39] Et dabo eis cor unum et viam unam, ut timeant
me universis diebus, et bene sit eis et filiis eorum post eos. [40] Et
feriam eis pactum sempiternum et non desinam eis benefacere et
timorem meum dabo in corde eorum, ut non recedant a me. [41] Et
laetabor super eis, cum bene eis fecero, et plantabo eos in terra
ista in veritate, in toto corde meo et in tota anima mea. [42] Quia
haec dicit Dominus: Sicut adduxi super populum istum omne ma-
lum hoc grande, sic adducam super eos omne bonum, quod ego
loquor ad eos, [43] et possidebuntur agri in terra ista, de qua vos di-
citis quod deserta sit, eo quod non remanserit homo et iumentum
et data sit in manu Chaldaeorum. [44] Agri ementur pecunia et scri-
bentur in libro, et imprimetur signum et testes adhibebuntur in terra
Beniamin et in circuitu Ierusalem, in civitatibus Iudae et in civita-
tibus montanis et in civitatibus Sephelae et in civitatibus, quae ad
austrum sunt, quia convertam sortem eorum », ait Dominus.

33 [1] Et factum est verbum Domini ad Ieremiam secundo, cum adhuc
clausus esset in atrio custodiae, dicens: [2] « Haec dicit Dominus, qui
facturus est id, Dominus, qui formaturus est illud et paraturus, Do-
minus nomen eius: [3] Clama ad me, et exaudiam te et annuntiabo tibi
grandia et inaccessibilia, quae nescis. [4] Quia haec dicit Dominus,
Deus Israel, super domos urbis huius et ad domos regis Iudae, quae
destructae sunt, pro munitionibus et pro gladio [5] venientium, ut
dimicent cum Chaldaeis et impleant eas cadaveribus hominum, quos
percussi in furore meo et in indignatione mea, abscondens faciem
meam a civitate hac propter omnem malitiam eorum. [6] Ecce ego
obducam ei cicatricem et sanitatem et curabo eos et revelabo illis
abundantiam pacis et veritatis [7] et convertam sortem Iudae et sortem
Israel et aedificabo eos sicut a principio. [8] Et emundabo illos ab

[33] [4] *Regis* – Ita Gr et Vg; TM « regum »

omni iniquitate sua, in qua peccaverunt mihi, et propitius ero cunctis
iniquitatibus eorum, in quibus deliquerunt mihi et spreverunt me;
9 et erit mihi in nomen et in gaudium et in laudem et in exsulta-
tionem cunctis gentibus terrae, quae audierint omnia bona, quae
ego facturus sum eis; et pavebunt et turbabuntur in universis bonis
et in omni pace, quam ego faciam eis.
10 Haec dicit Dominus: Adhuc audietur in loco isto, quem vos
dicitis esse desertum, eo quod non sit homo et iumentum in ci-
vitatibus Iudae et foris Ierusalem, quae desolatae sunt absque ho-
mine et absque habitatore et absque pecore, 11 vox gaudii et vox
laetitiae, vox sponsi et vox sponsae, vox dicentium:
" Confitemini Domino exercituum, quoniam bonus Dominus,
quoniam in aeternum misericordia eius ";
et portantium vota in domum Domini: reducam enim sortem terrae
sicut a principio, dicit Dominus.
12 Haec dicit Dominus exercituum: Adhuc erit in loco isto deserto,
absque homine et absque iumento, et in cunctis civitatibus eius
habitaculum pastorum accubantium gregum. 13 In civitatibus mon-
tuosis et in civitatibus Sephelae et in civitatibus, quae ad austrum
sunt, et in terra Beniamin et in circuitu Ierusalem et in civitati-
bus Iudae adhuc transibunt greges ad manum numerantis, ait Do-
minus.
14 Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et suscitabo verbum bonum,
quod locutus sum ad domum Israel et ad domum Iudae. 15 In die-
bus illis et in tempore illo germinare faciam David germen iustitiae,
et faciet iudicium et iustitiam in terra. 16 In diebus illis salvabitur
Iuda, et Ierusalem habitabit confidenter; et hoc est nomen, quod
vocabit eam: Dominus iustitia nostra. 17 Quia haec dicit Domi-
nus: Non interibit de David vir, qui sedeat super thronum domus
Israel; 18 et de sacerdotibus Levitis non interibit vir a facie mea,
qui offerat holocautomata et incendat sacrificium et caedat victi-
mas omnibus diebus ».
19 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam dicens: 20 « Haec
dicit Dominus: Si irritum potest fieri pactum meum cum die et
pactum meum cum nocte, ut non sit dies et nox in tempore suo,

[33] 9 *Eis*[2] – Lege cum verss *lāhem*; TM « ei »

16 *Nomen* – Insere (cfr. 23,6) cum Theod et Vg *haššēm*

20 *Irritum potest fieri* – Lege cum Targ, Vg et nonnullis mss Graecis *tûfar*; TM « irritum feceritis »

Ut non – TM praemittit « et », omissum a Theod, Syr et Vg

21 et pactum meum irritum esse poterit cum David servo meo, ut
non sit ex eo filius, qui regnet in throno eius, et cum Levitis sacer-
dotibus ministris meis. 22 Sicuti enumerari non possunt stellae caeli
et metiri arena maris, sic multiplicabo semen David servi mei et
Levitas ministros meos ».

23 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam dicens: 24 « Num-
quid non vidisti quid populus hic locutus sit dicens: " Duae cogna-
tiones, quas elegerat Dominus, abiectae sunt ", et populum meum
despexerunt, eo quod non sit ultra gens coram eis? 25 Haec dicit
Dominus: Si pactum meum inter diem et noctem et leges caelo et
terrae non posui, 26 equidem et semen Iacob et David servi mei pro-
iciam, ut non assumam de semine eius principes seminis Abraham
et Isaac et Iacob; reducam enim sortem eorum et miserebor eis ».

34 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, quando Na-
buchodonosor rex Babylonis et omnis exercitus eius universaque
regna terrae, quae erant sub potestate manus eius, et omnes populi
bellabant contra Ierusalem et contra omnes urbes eius, dicens:
2 « Haec dicit Dominus, Deus Israel: Vade et loquere ad Sedeciam
regem Iudae et dices ad eum: Haec dicit Dominus: Ecce ego tra-
dam civitatem hanc in manus regis Babylonis, et succendet eam igni;
3 et tu non effugies de manu eius, sed comprehensione capieris et in
manu eius traderis, et oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, et
os eius cum ore tuo loquetur, et Babylonem introibis. 4 Attamen
audi verbum Domini, Sedecia rex Iudae. Haec dicit Dominus ad
te: Non morieris in gladio, 5 sed in pace morieris et secundum comb-
ustiones patrum tuorum regum priorum, qui fuerunt ante te, sic
comburent tibi et " Vae, domine! " plangent te, quia verbum ego
locutus sum », dicit Dominus. 6 Et locutus est Ieremias propheta ad
Sedeciam regem Iudae universa verba haec in Ierusalem; 7 et exer-
citus regis Babylonis pugnabat contra Ierusalem et contra omnes
civitates Iudae, quae reliquae erant, contra Lachis et contra Azeca:
hae enim supererant de civitatibus Iudae urbes munitae.

8 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, postquam
percussit rex Sedecias foedus cum omni populo in Ierusalem prae-
dicans eis libertatem, 9 ut dimitteret unusquisque servum suum et
unusquisque ancillam suam, Hebraeum et Hebraeam, liberos, et ne-
quaquam dominarentur eis, id est in Iudaeo et fratre suo. 10 Audie-
runt ergo omnes principes et universus populus, qui inierant pac-
tum, ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancil-
lam suam liberos et ultra non dominarentur eis; audierunt igitur

et dimiserunt. [11] Et conversi sunt deinceps et retraxerunt servos et
ancillas suas, quos dimiserant liberos, et subiugaverunt in famulos
et in famulas. [12] Et factum est verbum Domini ad Ieremiam a Do-
mino dicens: [13] « Haec dicit Dominus, Deus Israel: Ego percussi
foedus cum patribus vestris in die, qua eduxi eos de terra Aegypti
de domo servitutis, dicens: [14] Cum completi fuerint septem anni,
dimittat unusquisque fratrem suum Hebraeum, qui venditus est ei,
et serviet tibi sex annis et dimittes eum a te liberum, et non audie-
runt patres vestri me, nec inclinaverunt aurem suam. [15] Et conversi
estis vos hodie et fecistis, quod rectum est in oculis meis, ut prae-
dicaretis libertatem unusquisque ad proximum suum; et inistis pac-
tum in conspectu meo in domo, super quam invocatum est nomen
meum. [16] Et reversi estis et commaculastis nomen meum et reduxi-
stis unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam,
quos dimiseratis, ut essent liberi et suae potestatis, et subiugastis
eos, ut sint vobis servi et ancillae.

[17] Propterea haec dicit Dominus: Vos non audistis me, ut prae-
dicaretis libertatem unusquisque fratri suo et unusquisque amico
suo; ecce ego praedico vobis libertatem, ait Dominus, ad gladium
et pestem et famem et dabo vos in commotionem cunctis regnis
terrae. [18] Et dabo viros, qui praevaricantur foedus meum et non
observaverunt verba foederis, quibus assensi sunt in conspectu meo,
sicut vitulum, quem conciderunt in duas partes, et transierunt inter
divisiones eius, [19] principes Iudae et principes Ierusalem, eunuchi et
sacerdotes et omnis populus terrae, qui transierunt inter divisiones
vituli; [20] et dabo eos in manu inimicorum suorum et in manu quae-
rentium animam eorum, et erit morticinum eorum in escam vola-
tilibus caeli et bestiis terrae. [21] Et Sedeciam regem Iudae et prin-
cipes eius dabo in manus inimicorum suorum et in manus quae-
rentium animas eorum et in manus exercituum regis Babylonis, qui
recesserunt a vobis. [22] Ecce ego praecipio, dicit Dominus, et redu-
cam eos in civitatem hanc; et proeliabuntur adversus eam et ca-
pient eam et incendent igni; et civitates Iudae dabo in solitudinem,
eo quod non sit habitator ».

35 [1] Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino in diebus Ioa-
chim filii Iosiae regis Iudae dicens: [2] « Vade ad domum Rechabita-
rum et loquere eis et introduces eos in domum Domini in unam
exedram et dabis eis bibere vinum ». [3] Et assumpsi Iezoniam filium
Ieremiae filii Habsaniae et fratres eius et omnes filios eius et univer-
sam domum Rechabitarum; [4] et introduxi eos in domum Domini

ad exedram filiorum Hanan filii Iegdaliae hominis Dei, quod erat
iuxta exedram principum super exedram Maasiae filii Sellum, qui
erat custos vestibuli. 5 Et posui coram filiis domus Rechabitarum
scyphos plenos vino et calices et dixi ad eos: « Bibite vinum ».

6 Qui responderunt: « Non bibemus vinum, quia Ionadab filius
Rechab pater noster praecepit nobis dicens: " Non bibetis vinum,
vos et filii vestri, usque in sempiternum 7 et domum non aedifica-
bitis et sementem non seretis et vineas non plantabitis, nec habebitis,
sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis die-
bus multis super faciem terrae, in qua vos peregrinamini ". 8 Oboe-
divimus ergo voci Ionadab filii Rechab patris nostri in omnibus,
quae praecepit nobis, ita ut non biberemus vinum cunctis diebus
nostris, nos et mulieres nostrae, filii et filiae nostrae, 9 et non aedi-
ficaremus domos ad habitandum et vineam et agrum et sementem
non habuimus, 10 sed habitavimus in tabernaculis; et oboedientes
fecimus iuxta omnia, quae praecepit nobis Ionadab pater noster.
11 Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram,
diximus: Venite, et ingrediamur Ierusalem a facie exercitus Chal-
daeorum et a facie exercitus Syriae. Et mansimus in Ierusalem ».

12 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam dicens: 13 « Haec
dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Vade et dic viris Iudae et
habitatoribus Ierusalem: Numquid non recipietis disciplinam, ut
oboediatis verbis meis?, dicit Dominus. 14 Praevaluerunt sermones
Ionadab filii Rechab, quos praecepit filiis suis, ut non biberent vi-
num, et non biberunt usque ad diem hanc, quia oboedierunt prae-
cepto patris sui; ego autem locutus sum ad vos de mane consur-
gens et loquens, et non oboedistis mihi. 15 Misique ad vos omnes
servos meos prophetas, consurgens diluculo mittensque et dicens:
Convertimini unusquisque a via sua pessima et bona facite opera
vestra et nolite sequi deos alienos, neque colatis eos, et habitabitis
in terra, quam dedi vobis et patribus vestris, et non inclinastis aurem
vestram, neque audistis me. 16 Firmaverunt igitur filii Ionadab filii
Rechab praeceptum patris sui, quod praeceperat eis; populus autem
iste non oboedivit mihi. 17 Idcirco haec dicit Dominus exercituum,
Deus Israel: Ecce ego adducam super Iudam et super omnes habi-
tatores Ierusalem universam afflictionem, quam locutus sum adver-
sum illos, eo quod locutus sum ad illos, et non audierunt, vocavi
illos, et non responderunt mihi ».

18 Domui autem Rechabitarum dixit Ieremias: « Haec dicit Domi-
nus exercituum, Deus Israel: Pro eo quod oboedistis praecepto Io-
nadab patris vestri et custodistis omnia mandata eius et fecistis uni-

versa, quae praecepit vobis, [19] propterea haec dicit Dominus exer-
cituum, Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filii Rechab
stans in conspectu meo cunctis diebus ».

36 [1] Et factum est in anno quarto Ioachim filii Iosiae regis Iudae,
factum est verbum hoc ad Ieremiam a Domino dicens: [2] « Tolle
volumen libri et scribes in eo omnia verba, quae locutus sum tibi
adversum Israel et Iudam et adversum omnes gentes a die qua lo-
cutus sum ad te ex diebus Iosiae usque ad diem hanc, [3] si forte,
audiente domo Iudae universa mala, quae ego cogito facere eis, re-
vertatur unusquisque a via sua pessima, et propitius ero iniquitati
et peccato eorum ».

[4] Vocavit ergo Ieremias Baruch filium Neriae; et scripsit Baruch
ex ore Ieremiae omnes sermones Domini, quos locutus est ad eum,
in volumine libri. [5] Et praecepit Ieremias Baruch dicens: « Ego im-
peditus sum nec valeo ingredi domum Domini. [6] Ingredere ergo tu
et lege de volumine, in quo scripsisti ex ore meo verba Domini,
audiente populo in domo Domini, in die ieiunii; insuper et audiente
universo Iuda, qui veniunt de civitatibus suis, leges eis, [7] si forte
cadat oratio eorum in conspectu Domini, et revertatur unusquisque
a via sua pessima, quoniam magnus furor et indignatio est, quam
locutus est Dominus adversus populum hunc ».

[8] Et fecit Baruch filius Neriae iuxta omnia, quae praeceperat ei
Ieremias propheta, legens ex volumine sermones Domini in domo
Domini.

[9] Factum est autem in anno quinto Ioachim filii Iosiae regis Iudae,
in mense nono, praedicaverunt ieiunium in conspectu Domini omni
populo in Ierusalem et universae multitudini, quae confluxerat de
civitatibus Iudae in Ierusalem. [10] Legitque Baruch ex volumine ser-
mones Ieremiae in domo Domini, in exedra Gamariae filii Saphan
scribae in vestibulo superiore, in introitu portae Novae domus Do-
mini, audiente omni populo.

[11] Cumque audisset Michaeas filius Gamariae filii Saphan omnes
sermones Domini ex libro, [12] descendit in domum regis ad exedram
scribae; et ecce ibi omnes principes sedebant: Elisama scriba et
Dalaias filius Semiae et Elnathan filius Achobor et Gamarias filius
Saphan et Sedecias filius Hananiae et universi principes. [13] Et nun-
tiavit eis Michaeas omnia verba, quae audivit, legente Baruch ex
volumine in auribus populi. [14] Miserunt itaque omnes principes ad
Baruch Iudi filium Nathaniae filii Selemiae filii Chusi dicentes:
« Volumen, ex quo legisti audiente populo, sume in manu tua et

veni ». Tulit ergo Baruch filius Neriae volumen in manu sua et ve-
nit ad eos. [15] Et dixerunt ad eum: « Sede et lege haec in auribus
nostris »; et legit Baruch in auribus eorum. [16] Igitur cum audissent
omnia verba, obstupuerunt unusquisque ad proximum suum; et di-
xerunt ad Baruch: « Nuntiare debemus regi omnes sermones istos ».
[17] Et interrogaverunt Baruch dicentes: « Indica nobis, quomodo
scripsisti omnes sermones istos ex ore eius ». [18] Dixit autem eis
Baruch: « Ex ore suo loquebatur ad me omnes sermones istos, et
ego scribebam in volumine atramento ». [19] Et dixerunt principes ad
Baruch: « Vade et abscondere, tu et Ieremias, et nemo sciat, ubi
sitis ». [20] Et ingressi sunt ad regem in atrium, porro volumen de-
posuerunt in exedra Elisamae scribae; et nuntiaverunt audiente rege
omnes sermones.

[21] Misitque rex Iudi, ut sumeret volumen; qui, tollens illud de
exedra Elisamae scribae, legit audiente rege et universis principibus,
qui stabant circa regem. [22] Rex autem sedebat in domo hiemali in
mense nono, et posita erat arula coram eo plena prunis; [23] cumque
legisset Iudi tres pagellas vel quattuor, scidit eas scalpello scribae
et proiecit in ignem, qui erat super arulam, donec consumeretur
omne volumen igni, qui erat in arula. [24] Et non timuerunt neque
sciderunt vestimenta sua rex et omnes servi eius, qui audierunt
universos sermones istos. [25] Verumtamen Elnathan et Dalaias et
Gamarias instanter rogaverunt regem, ne combureret librum, et non
audivit eos. [26] Et praecepit rex Ierameel filio regis et Saraiae filio
Azriel et Selemiae filio Abdeel, ut comprehenderent Baruch scribam
et Ieremiam prophetam; abscondit autem eos Dominus.

[27] Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, postquam comb-
usserat rex volumen et sermones, quos scripserat Baruch ex ore
Ieremiae, dicens: [28] « Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo
omnes sermones priores, qui erant in primo volumine, quod comb-
ussit Ioachim rex Iudae. [29] Et super Ioachim regem Iudae dices:
Haec dicit Dominus: Tu combussisti volumen illud dicens: " Quare
scripsisti in eo annuntians: Certe veniet rex Babylonis et vastabit
terram hanc et cessare faciet ex illa hominem et iumentum? ". [30] Prop-
terea haec dicit Dominus contra Ioachim regem Iudae: Non erit ex
eo, qui sedeat super solium David, et cadaver eius proicietur ad
aestum per diem et ad gelu per noctem; [31] et visitabo contra eum
et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas; et addu-
cam super eos et super habitatores Ierusalem et super viros Iudae
omne malum, quod locutus sum ad eos, et non audierunt ».

[32] Ieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud Baruch filio

Neriae scribae; qui scripsit in eo ex ore Ieremiae omnes sermones libri, quem combusserat Ioachim rex Iudae igni; et insuper additi sunt multi sermones similes illis.

37 1 Et regnavit rex Sedecias filius Iosiae pro Iechonia filio Ioachim; quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Iudae. 2 Et non oboedivit, ipse et servi eius et populus terrae, verbis Domini, quae locutus est in manu Ieremiae prophetae.

3 Et misit rex Sedecias Iuchal filium Selemiae et Sophoniam filium Maasiae sacerdotem ad Ieremiam prophetam dicens: « Ora pro nobis Dominum Deum nostrum ». 4 Ieremias autem libere ambulabat in medio populi, non enim miserant eum in custodiam carceris. 5 Igitur exercitus pharaonis egressus est de Aegypto, et audientes Chaldaei, qui obsidebant Ierusalem, huiuscemodi nuntium recesserunt ab Ierusalem. 6 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam dicens: 7 « Haec dicit Dominus, Deus Israel: Sic dicetis regi Iudae, qui misit vos ad me interrogandum: Ecce exercitus pharaonis, qui egressus est vobis in auxilium, revertetur in terram suam in Aegyptum; 8 et redient Chaldaei et bellabunt contra civitatem hanc et capient eam et succendent eam igni. 9 Haec dicit Dominus: Nolite decipere animas vestras dicentes: " Euntes abibunt et recedent a nobis Chaldaei ", quia non abibunt. 10 Sed et si percusseritis omnem exercitum Chaldaeorum, qui proeliantur adversum vos, et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati, singuli de tentorio suo consurgent et incendent civitatem hanc igni ».

11 Ergo cum recessisset exercitus Chaldaeorum ab Ierusalem propter exercitum pharaonis, 12 egressus est Ieremias de Ierusalem, ut iret in terram Beniamin et divideret ibi possessionem in conspectu populi. 13 Cumque pervenisset ad portam Beniamin, erat ibi custos portae nomine Ierias filius Selemiae filii Hananiae; et apprehendit Ieremiam prophetam dicens: « Ad Chaldaeos profugis ». 14 Et respondit Ieremias: « Falsum est! Non fugio ad Chaldaeos ». Et non audivit eum; sed comprehendit Ierias Ieremiam et adduxit eum ad principes. 15 Et irati sunt principes contra Ieremiam, quem caesum miserunt in carcerem, qui erat in domo Ionathan scribae: eam enim in carcerem fecerant. 16 Itaque ingressus est Ieremias in domum laci fornice tectam; et sedit ibi Ieremias diebus multis. 17 Mittens autem Sedecias rex tulit eum et interrogavit eum in domo sua abscondite et dixit: « Putasne est sermo a Domino? ». Et dixit Ieremias: « Est »; et ait: « In manus regis Babylonis traderis ». 18 Et dixit Ieremias ad regem Sedeciam: « Quid peccavi tibi et servis tuis

et populo isti, quia misistis me in domum carceris? [19] Ubi sunt
prophetae vestri, qui prophetabant vobis et dicebant: " Non veniet
rex Babylonis super vos et super terram hanc "? [20] Nunc ergo audi,
obsecro, domine mi rex: valeat deprecatio mea in conspectu tuo,
et ne me remittas in domum Ionathan scribae, ne moriar ibi ».

[21] Praecepit ergo rex Sedecias, ut traderetur Ieremias in vestibulo
custodiae et daretur ei torta panis cotidie ex vico Pistorum, donec
consumerentur omnes panes de civitate. Et mansit Ieremias in ve-
stibulo custodiae.

38 [1] Audivit autem Saphatias filius Matthan et Godolias filius Phassur
et Iuchal filius Selemiae et Phassur filius Melchiae sermones, quos
Ieremias loquebatur ad omnem populum dicens: [2] « Haec dicit Do-
minus: Quicumque manserit in civitate hac, morietur gladio et
fame et peste; qui autem profugerit ad Chaldaeos, vivet, et erit anima
eius quasi spolium et vivet. [3] Haec dicit Dominus: Certe tradetur
civitas haec in manu exercitus regis Babylonis, et capiet eam ».

[4] Et dixerunt principes regi: « Rogamus, ut occidatur homo iste;
de industria enim dissolvit manus virorum bellantium, qui reman-
serunt in civitate hac, et manus universi populi loquens ad eos iuxta
verba haec; siquidem homo iste non quaerit pacem populo huic,
sed malum ». [5] Et dixit rex Sedecias: « Ecce ipse in manibus vestris
est; nequit enim rex vobis quidquam negare ». [6] Tulerunt ergo
Ieremiam et proiecerunt eum in lacum Melchiae filii regis, qui erat
in vestibulo custodiae. Et submiserunt Ieremiam funibus. Et in lacu
non erat aqua, sed lutum; descendit itaque Ieremias in caenum.

[7] Audivit autem Abdemelech Aethiops, vir eunuchus, qui erat in
domo regis, quod misissent Ieremiam in lacum; porro rex sedebat
in porta Beniamin. [8] Et egressus est Abdemelech de domo regis et
locutus est ad regem dicens: [9] « Domine mi rex, malefecerunt viri
isti omnia, quaecumque perpetrarunt contra Ieremiam prophetam,
mittentes eum in lacum, ut moriatur ibi fame; non sunt enim panes
ultra in civitate ». [10] Praecepit itaque rex Abdemelech Aethiopi di-
cens: « Tolle tecum hinc triginta viros et leva Ieremiam prophetam
de lacu, antequam moriatur ». [11] Assumptis ergo Abdemelech secum
viris, ingressus est domum regis, in conclave, quod erat sub the-
sauro, et tulit inde pannos ex vestibus veteribus et scissis et submisit
eos ad Ieremiam in lacum per funiculos. [12] Dixitque Abdemelech
Aethiops ad Ieremiam: « Pone veteres pannos et haec scissa sub

[38] [10] *Triginta* – Multi interpretes praeferunt, sicut unus ms Hebraicus, *tres*

scapulis et postea funes ». Fecit ergo Ieremias sic; 13 et extraxerunt
Ieremiam funibus et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem Ieremias
in vestibulo custodiae.

14 Et misit rex Sedecias et tulit ad se Ieremiam prophetam ad
ostium tertium, quod erat in domo Domini; et dixit rex ad Iere-
miam: « Interrogo ego te sermonem, ne abscondas a me aliquid ».
15 Dixit autem Ieremias ad Sedeciam: « Si annuntiavero tibi, num-
quid non interficies me? Et si consilium dedero tibi, non me au-
dies ». 16 Iuravit ergo rex Sedecias Ieremiae clam dicens: « Vivit
Dominus, qui fecit nobis animam hanc, non occidam te et non
tradam te in manu virorum istorum, qui quaerunt animam tuam ».
17 Et dixit Ieremias ad Sedeciam: « Haec dicit Dominus exercituum,
Deus Israel: Si profectus exieris ad principes regis Babylonis, vi-
vet anima tua, et civitas haec non succendetur igni, et salvus eris
tu et domus tua; 18 si autem non exieris ad principes regis Baby-
lonis, tradetur civitas haec in manu Chaldaeorum, et succendent
eam igni, et tu non effugies de manu eorum ». 19 Et dixit rex Se-
decias ad Ieremiam: « Sollicitus sum propter Iudaeos, qui transfu-
gerunt ad Chaldaeos, ne forte tradar in manus eorum, et illudant
mihi ». 20 Respondit autem Ieremias: « Non te tradent; audi, quaeso,
vocem Domini, quam ego loquor ad te, et bene tibi erit, et vivet
anima tua. 21 Quod si nolueris egredi, iste est sermo, quem ostendit
mihi Dominus: 22 Ecce omnes mulieres, quae remanserunt in domo
regis Iudae, educentur ad principes regis Babylonis et ipsae dicent:
" Seduxerunt te et praevaluerunt adversum te
viri pacifici tui;
demersi sunt in caeno pedes tui,
illi autem recesserunt a te ".

23 Et omnes uxores tuae et filii tui educentur ad Chaldaeos, et
non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capieris;
et civitatem hanc comburet igni ».

24 Dixit ergo Sedecias ad Ieremiam: « Nullus sciat verba haec, et
non morieris. 25 Si autem audierint principes quia locutus sum te-
cum, et venerint ad te et dixerint tibi: " Indica nobis, quid locutus
sis cum rege, ne celes nos, et non te interficiemus, et quid locutus
est tecum rex ", 26 dices ad eos: " Prostravi ego preces meas coram
rege, ne me reduci iuberet in domum Ionathan, et ibi morerer " ».

[38] 22 *Pedes tui* – Ita cum multis mss Hebraicis, Gr et Vg; TM « pes tuus »
23 *Comburet* – TM « combures » (= *tiśrōf*; sed nonnulli mss Hebraici cum Targ et Gr legerunt *tiśśārēf* = « comburetur »)

[27] Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam et interrogaverunt eum, et locutus est eis iuxta omnia verba, quae praeceperat ei rex; et cessaverunt ab eo: nihil enim fuerat auditum. [28] Mansit vero Ieremias in vestibulo custodiae usque ad diem, quo capta est Ierusalem.

Et factum est ut caperetur Ierusalem.

39 [1] Anno nono Sedeciae regis Iudae, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis et omnis exercitus eius ad Ierusalem, et obsidebant eam. [2] Undecimo autem anno Sedeciae, mense quarto, nona mensis, aperta est civitas; [3] et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis et sederunt in porta Media: Nergelsereser Samegarnabu, Sarsachim princeps eunuchorum, Nergelsereser princeps magorum et omnes reliqui principes regis Babylonis.

[4] Cumque vidisset eos Sedecias rex Iudae et omnes viri bellatores, fugerunt et egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis et per portam, quae erat inter duos muros, et egressi sunt ad viam Arabae. [5] Persecutus est autem eos exercitus Chaldaeorum; et comprehenderunt Sedeciam in campestribus Iericho et captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Rebla, quae est in terra Emath; et locutus est ad eum iudicia.

[6] Et occidit rex Babylonis filios Sedeciae in Rebla in oculis eius et omnes nobiles Iudae occidit rex Babylonis; [7] oculos quoque Sedeciae eruit et vinxit eum compedibus, ut duceretur in Babylonem. [8] Domum quoque regis et domum vulgi succenderunt Chaldaei igni; et murum Ierusalem subverterunt. [9] Et reliquias populi, quae remanserant in civitate, et perfugas, qui transfugerant ad eum, et superfluos artificum, qui remanserant, transtulit Nabuzardan magister satellitum in Babylonem. [10] Et de plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabuzardan magister satellitum in terra Iudae; et dedit eis vineas et agros in die illa.

[11] Praeceperat autem Nabuchodonosor rex Babylonis de Ieremia Nabuzardan magistro satellitum dicens: [12] « Tolle illum et pone super eum oculos tuos nihilque ei mali facias, sed, ut voluerit, sic facies ei ». [13] Misit ergo Nabuzardan princeps satellitum, et Nabusezban princeps eunuchorum et Nergelsereser princeps magorum

[38] [27] *Praeceperat ei* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Syr, Gr et Vg *ṣiwwāhû*; TM « praeceperat »

[39] [4] *Et egressi sunt*[2] – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Syr, Theod et Vg *wajjēṣ'û*; TM « et egressus est ».

[9] *Artificum* – Lege (cfr. 52, 15) *hā'āmôn*; TM « populi »

et omnes optimates regis Babylonis 14 miserunt et tulerunt Ieremiam
de vestibulo custodiae et tradiderunt eum Godoliae filio Ahicam filii
Saphan, ut duceret domum. Et habitavit in populo.
15 Ad Ieremiam autem factus fuerat sermo Domini, cum clausus
esset in vestibulo custodiae, dicens: 16 « Vade et dic Abdemelech
Aethiopi dicens: Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce
ego inducam sermones meos super civitatem hanc in malum et non
in bonum; et erunt in conspectu tuo in die illa. 17 Et liberabo te
in die illa, ait Dominus, et non traderis in manus virorum, quos
tu formidas; 18 sed eruens liberabo te, et gladio non cades, sed erit
tibi anima tua quasi spolium, quia in me habuisti fiduciam », ait
Dominus.

40 1 Sermo, qui factus est ad Ieremiam a Domino, postquam dimissus
est a Nabuzardan magistro satellitum de Rama, quando tulit eum
vinctum catenis in medio omnium, qui migrabant de Ierusalem et
Iuda et ducebantur in Babylonem. 2 Tollens ergo princeps satelli-
tum Ieremiam, dixit ad eum: « Dominus Deus tuus locutus est ma-
lum hoc super locum istum 3 et adduxit; et fecit Dominus, sicut
locutus est, quia peccastis Domino et non audistis vocem eius, et
factus est vobis sermo hic. 4 Nunc ergo ecce solvi te hodie de ca-
tenis, quae sunt in manibus tuis. Si placet tibi, ut venias mecum in
Babylonem, veni, et ponam oculos meos super te; si autem displi-
cet tibi venire mecum in Babylonem, reside; ecce omnis terra in
conspectu tuo est: quod elegeris et quo placuerit tibi ut vadas, illuc
perge ». 5 Cum nondum reverteretur, dixit: « Revertere ad Godoliam
filium Ahicam filii Saphan, quem praeposuit rex Babylonis civitati-
bus Iudae; habita ergo cum eo in medio populi vel quocumque
placuerit tibi ut vadas, vade ». Dedit quoque ei magister satellitum
cibaria et munuscula et dimisit eum. 6 Venit autem Ieremias ad Go-
doliam filium Ahicam in Maspha et habitavit cum eo in medio po-
puli, qui relictus fuerat in terra.
7 Cumque audissent omnes principes exercitus, qui dispersi fue-
rant per regiones, ipsi et viri eorum, quod praefecisset rex Baby-
lonis Godoliam filium Ahicam terrae et quod commendasset ei
viros et mulieres et parvulos et de pauperibus terrae, qui non fue-
rant translati in Babylonem, 8 venerunt ad Godoliam in Maspha,
Ismael, inquam, filius Nathaniae et Iohanan et Ionathan filii Caree

[40] 4 *In manibus tuis* – Ita multi mss Hebraici, Syr, Gr et Vg; TM « in (super) manu tua »

et Saraia filius Thanehumeth et filii Ophi, qui erant de Netopha,
et Iezonias filius Maachathi, ipsi et viri eorum. 9 Et iuravit eis Go-
dolias filius Ahicam filii Saphan et comitibus eorum, dicens: « No-
lite timere servire Chaldaeis; habitate in terra et servite regi Baby-
lonis, et bene erit vobis. 10 Ecce ego habito in Maspha, ut stem co-
ram Chaldaeis, qui veniunt ad nos; vos autem colligite vindemiam
et messem et oleum et condite in vasis vestris et manete in urbibus
vestris, quas tenetis ».

11 Sed et omnes Iudaei, qui erant in Moab et in filiis Ammon
et in Edom et in universis regionibus, audito quod dedisset rex
Babylonis reliquias in Iudaea et quod praeposuisset super eos Go-
doliam filium Ahicam filii Saphan, 12 reversi sunt, inquam, omnes
Iudaei de universis locis, ad quae profugerant, et venerunt in ter-
ram Iudae ad Godoliam in Maspha et collegerunt vinum et messem
multam nimis.

13 Iohanan autem filius Caree et omnes principes exercitus, qui
dispersi fuerant in regionibus, venerunt ad Godoliam in Maspha
14 et dixerunt ei: « Scito quod Baalis rex filiorum Ammon misit
Ismael filium Nathaniae percutere animam tuam »; et non credidit
eis Godolias filius Ahicam. 15 Iohanan vero filius Caree dixit ad
Godoliam seorsum in Maspha loquens: « Ibo et percutiam Ismael
filium Nathaniae, nullo sciente, ne interficiat animam tuam, et dis-
sipentur omnes Iudaei, qui congregati sunt ad te, et peribunt reli-
quiae Iudae ». 16 Et ait Godolias filius Ahicam ad Iohanan filium Ca-
ree: « Noli facere verbum hoc; falsum enim tu loqueris de Ismael ».

41 1 Et factum est in mense septimo, venit Ismael filius Nathaniae
filii Elisama de semine regali, et optimates regis et decem viri cum
eo ad Godoliam filium Ahicam in Maspha; et comederunt ibi pa-
nes simul in Maspha. 2 Surrexit autem Ismael filius Nathaniae et
decem viri, qui cum eo erant, et percusserunt Godoliam filium Ahi-
cam filii Saphan gladio; et interfecerunt eum, quem praefecerat rex
Babylonis terrae. 3 Omnes quoque Iudaeos, qui erant cum Godolia
in Maspha, et Chaldaeos, qui reperti sunt ibi, et viros bellatores
percussit Ismael.

4 Secundo autem die postquam occiderat Godoliam, nullo adhuc
sciente, 5 venerunt viri de Sichem et de Silo et de Samaria, octo-
ginta viri, rasi barba et scissis vestibus et incisi in cute, et munera
et tus habebant in manu, ut offerrent in domo Domini. 6 Egressus

[41] 2 *Interfecerunt* – Ita Syr et Vg; TM « interfecit »

ergo Ismael filius Nathaniae in occursum eorum de Maspha, incedens et plorans ibat. Cum autem occurrisset eis, dixit ad eos: « Venite ad Godoliam filium Ahicam ». [7] Qui cum venissent ad medium civitatis, interfecit eos Ismael filius Nathaniae et proiecit in medium laci, ipse et viri, qui erant cum eo. [8] Decem autem viri reperti sunt inter eos, qui dixerunt ad Ismael: « Noli occidere nos, quia habemus thesauros in agro, frumenti et hordei et olei et mellis »; et cessavit et non interfecit eos cum fratribus suis. [9] Lacus autem, in quem proiecerat Ismael omnia cadavera virorum, quos percussit, est lacus magnus, quem fecit rex Asa propter Baasa regem Israel; ipsum replevit Ismael filius Nathaniae occisis. [10] Et captivas duxit Ismael omnes reliquias populi, qui erant in Maspha, filias regis et universum populum, qui remanserat in Maspha, quos commendaverat Nabuzardan princeps satellitum Godoliae filio Ahicam; et cepit eos Ismael filius Nathaniae et abiit, ut transiret ad filios Ammon.

[11] Audivit autem Iohanan filius Caree et omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, omne malum, quod fecerat Ismael filius Nathaniae, [12] et, assumptis universis viris, profecti sunt, ut bellarent adversum Ismael filium Nathaniae; et invenerunt eum ad aquas multas, quae sunt in Gabaon. [13] Cumque vidisset omnis populus, qui erat cum Ismael, Iohanan filium Caree et universos principes bellatorum, qui erant cum eo, laetati sunt. [14] Et omnis populus, quem ceperat Ismael in Maspha, reversus est et abiit ad Iohanan filium Caree; [15] Ismael autem filius Nathaniae fugit cum octo viris a facie Iohanan et abiit ad filios Ammon.

[16] Tulit ergo Iohanan filius Caree et omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, universas reliquias vulgi, quas reduxerat ab Ismael filio Nathaniae venientes de Maspha, postquam percussit Godoliam filium Ahicam, viros fortes ad proelium et mulieres et pueros et eunuchos, quos reduxerat de Gabaon. [17] Et abierunt et sederunt in Gherutchamaam, quae est iuxta Bethlehem, ut pergerent et introirent Aegyptum [18] a facie Chaldaeorum; timebant enim eos, quia percusserat Ismael filius Nathaniae Godoliam filium Ahicam, quem praeposuerat rex Babylonis in regione.

42 [1] Et accesserunt omnes principes bellatorum, scilicet Iohanan filius Caree et Iezonias filius Osaiae et universum vulgus, a parvo

[41] [7] *Et proiecit* – Insere cum Syr *wajjaślēk*
[9] *Lacus magnus* – Lege cum Gr *bôr gādôl*; TM « per manum Godoliae »

usque ad magnum, 2 dixeruntque ad Ieremiam prophetam: « Cadat
oratio nostra in conspectu tuo, et ora pro nobis ad Dominum Deum
tuum pro universis reliquiis istis, quia derelicti sumus pauci de plu-
ribus, sicut oculi tui nos intuentur; 3 et annuntiet nobis Dominus
Deus tuus viam, per quam pergamus, et verbum, quod faciamus ».
4 Dixit autem ad eos Ieremias propheta: « Audivi. Ecce ego oro ad
Dominum Deum vestrum secundum verba vestra; omne verbum,
quodcumque responderit pro vobis, indicabo vobis nec celabo vos
quidquam ». 5 Et illi dixerunt ad Ieremiam: « Sit Dominus inter
nos testis verax et fidelis, si non iuxta omne verbum, in quo mi-
serit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus. 6 Sive bonum
est sive malum, voci Domini Dei nostri, ad quem mittimus te,
oboediemus, ut bene sit nobis, cum audierimus vocem Domini Dei
nostri ».

7 Cum autem completi essent decem dies, factum est verbum Do-
mini ad Ieremiam, 8 vocavitque Iohanan filium Caree et omnes prin-
cipes bellatorum, qui erant cum eo, et universum populum a mi-
nimo usque ad magnum 9 et dixit ad eos: « Haec dicit Dominus,
Deus Israel, ad quem misistis me, ut prosternerem preces vestras
in conspectu eius: 10 Si quiescentes manseritis in terra hac, aedi-
ficabo vos et non destruam, plantabo et non evellam; iam enim pla-
catus sum super malo, quod feci vobis. 11 Nolite timere a facie regis
Babylonis, quem vos pavidi formidatis; nolite metuere eum, dicit
Dominus, quia vobiscum sum ego, ut salvos vos faciam et eruam
de manu eius; 12 et dabo vobis, ut misericordiam inveniatis, et ipse
miserebitur vestri et habitare vos faciet in terra vestra.

13 Si autem dixeritis vos: " Non habitabimus in terra ista ", nec
audieritis vocem Domini Dei vestri 14 dicentes: " Nequaquam, sed
ad terram Aegypti pergemus, ubi non videbimus bellum et clangorem
tubae non audiemus et famem non sustinebimus et ibi habitabi-
mus ", 15 propter hoc nunc audite verbum Domini, reliquiae Iudae:
Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Si posueritis faciem
vestram, ut ingrediamini Aegyptum, et intraveritis, ut ibi peregrine-
mini, 16 gladius, quem vos formidatis, ibi comprehendet vos in terra
Aegypti, et fames, pro qua estis solliciti, adhaerebit vobis in Aegypto,
et ibi moriemini. 17 Omnesque viri, qui posuerunt faciem suam, ut
ingrediantur Aegyptum et peregrinentur ibi, morientur gladio et
fame et peste: nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali, quod
ego afferam super eos. 18 Quia haec dicit Dominus exercituum,

[42] 10 *Quiescentes* – Lege cum Targ, Gr et Vg *jāšôb*; TM « revertentes »

Deus Israel: Sicut effusus est furor meus et indignatio mea super
habitatores Ierusalem, sic effundetur indignatio mea super vos, cum
ingressi fueritis Aegyptum, et eritis in exsecrationem et in stupo-
rem et in maledictum et in opprobrium et nequaquam ultra vide-
bitis locum istum ».

[19] Verbum Domini super vos, reliquiae Iudae: « Nolite intrare
Aegyptum; scientes scietis quia obtestatus sum vos hodie, [20] quia
decepistis animas vestras. Vos enim misistis me ad Dominum Deum
nostrum dicentes: " Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum et
iuxta omnia, quaecumque dixerit tibi Dominus Deus noster, sic
annuntia nobis, et faciemus ". [21] Et annuntiavi vobis hodie, et non
audistis vocem Domini Dei vestri super universis, pro quibus misit
me ad vos. [22] Nunc ergo scientes scietis quia gladio et fame et peste
moriemini in loco, ad quem voluistis intrare et ibi peregrinari ».

43 [1] Factum est autem cum complesset Ieremias loquens ad populum
universos sermones Domini Dei eorum, pro quibus miserat eum
Dominus Deus eorum ad illos omnia verba haec, [2] dixit Azarias
filius Osaiae et Iohanan filius Caree et omnes viri superbi dicentes
ad Ieremiam: « Mendacium tu loqueris; non misit te Dominus
Deus noster dicens: " Ne ingrediamini Aegyptum, ut illic peregri-
nemini ", [3] sed Baruch filius Neriae incitat te adversum nos, ut tra-
dat nos in manu Chaldaeorum, ut interficiant nos et traducant in
Babylonem ».

[4] Et non audivit Iohanan filius Caree et omnes principes bella-
torum et universus populus vocem Domini, ut manerent in terra
Iudae. [5] Sed tollens Iohanan filius Caree et universi principes bel-
latorum universos reliquiarum Iudae, qui reversi fuerant de cunctis
gentibus, ad quas fuerant ante dispersi, ut peregrinarentur in terra
Iudae, [6] viros et mulieres et parvulos et filias regis et omnem ani-
mam, quam reliquerat Nabuzardan princeps satellitum cum Godolia
filio Ahicam filii Saphan, et Ieremiam prophetam et Baruch filium
Neriae, [7] et ingressi sunt terram Aegypti, quia non oboedierunt voci
Domini; et venerunt usque ad Taphnas.

[8] Et factus est sermo Domini ad Ieremiam in Taphnis dicens:
[9] « Sume lapides grandes in manu tua et absconde eos in caemento,
sub pavimento, quod est ad portam domus pharaonis in Taphnis,
cernentibus viris Iudaeis; [10] et dices ad eos: Haec dicit Dominus

[42] [21] *Super universis* – Lege cum Vg et nonnullis mss Hebraicis et Graecis *l^{e}kōl*; TM « et super universis »

exercituum, Deus Israel: Ecce ego mittam et assumam Nabuchodo-
nosor regem Babylonis servum meum et ponam thronum eius su-
per lapides istos, quos abscondi, et statuet solium suum super eos;
[11] veniensque percutiet terram Aegypti, quos in mortem, in mortem
et, quos in captivitatem, in captivitatem et, quos in gladium, in
gladium; [12] et succendet ignem in delubris deorum Aegypti et comb-
uret ea et captivos ducet illos et excutiet terram Aegypti, sicut
pastor pediculis excutit pallium suum, et egredietur inde in pace;
[13] et conteret statuas domus Solis, quae sunt in terra Aegypti, et
delubra deorum Aegypti comburet igni ».

44 [1] Verbum, quod factum est per Ieremiam ad omnes Iudaeos, qui
habitabant in terra Aegypti, habitantes in Magdolo et in Taphnis
et in Memphi et in terra Phatures, dicens: [2] « Haec dicit Dominus
exercituum, Deus Israel: Vos vidistis omne malum istud, quod
adduxi super Ierusalem et super omnes urbes Iudae; et ecce desertae
sunt hodie, et non est in eis habitator [3] propter malitiam, quam fe-
cerunt, ut me ad iracundiam provocarent et irent, ut sacrificarent
et colerent deos alienos, quos nesciebant et illi et vos et patres ve-
stri. [4] Et misi ad vos omnes servos meos prophetas, de nocte con-
surgens mittensque et dicens: Nolite facere verbum abominationis
huiuscemodi, quam odivi. [5] Et non audierunt nec inclinaverunt
aurem suam, ut converterentur a malis suis et non sacrificarent diis
alienis; [6] et effusa est indignatio mea et furor meus et succensa est
in civitatibus Iudae et in plateis Ierusalem, et versae sunt in soli-
tudinem et vastitatem secundum diem hanc.

[7] Et nunc haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Quare vos
facitis malum grande contra animas vestras, ut intereat ex vobis vir
et mulier, parvulus et lactans de medio Iudae, nec relinquatur vobis
quidquam residuum, [8] provocantes me in operibus manuum vestra-
rum, sacrificando diis alienis in terra Aegypti, in quam ingressi estis,
ut ibi peregrinemini, et dissipet vos et sitis in maledictionem et in
opprobrium cunctis gentibus terrae? [9] Numquid obliti estis mala
patrum vestrorum et mala regum Iudae et mala uxorum eius et
mala vestra et mala uxorum vestrarum, quae fecerunt in terra Iudae

[43] [12] *Et succendet* – Lege cum Syr, Gr et Vg *wᵉhiṣṣît*; TM « et succendam »
[44] [2] *Desertae* – Ita Syr, Gr, Sym et Vg; TM « (sunt) ruinae »
[6] *Et vastitatem* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis et verss *wᵉlišmāmāh*; TM omittit « et »

et in plateis Ierusalem? [10] Non sunt contriti usque ad diem hanc et
non timuerunt et non ambulaverunt in lege mea et in praeceptis
meis, quae dedi coram vobis et coram patribus vestris. [11] Ideo haec
dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego ponam faciem
meam in vobis in malum et disperdam omnem Iudam. [12] Et assu-
mam reliquias Iudae, qui posuerunt facies suas, ut ingrederentur
terram Aegypti et peregrinarentur ibi, et consumentur omnes in
terra Aegypti: cadent in gladio et in fame et consumentur a minimo
usque ad maximum, in gladio et in fame morientur; et erunt in
exsecrationem et in stuporem et in maledictionem et in opprobrium.
[13] Et visitabo super habitatores terrae Aegypti, sicut visitavi super
Ierusalem, in gladio et in fame et in peste: [14] et non erit qui effu-
giat et sit residuus de reliquiis Iudaeorum, qui venerunt, ut peregri-
narentur in terra Aegypti et reverterentur in terram Iudae, ad quam
ipsi elevant animas suas, ut revertantur et habitent ibi; non rever-
tentur, nisi qui fugerint ».

[15] Responderunt autem Ieremiae omnes viri, scientes quod sacri-
ficarent uxores eorum diis alienis, et universae mulieres, quarum
stabat multitudo grandis, et omnis populus habitantium in terra
Aegypti in Phatures, dicentes: [16] « Sermonem, quem locutus es ad
nos in nomine Domini, non audiemus ex te, [17] sed facientes facie-
mus omne verbum, quod egressum est de ore nostro, ut sacrifice-
mus reginae caeli et libemus ei libamina, sicut fecimus nos et patres
nostri, reges nostri et principes nostri in urbibus Iudae et in plateis
Ierusalem, et saturati sumus panibus et bene nobis erat malumque
non vidimus. [18] Ex eo autem tempore, quo cessavimus sacrificare
reginae caeli et libare ei libamina, indigemus omnibus et gladio et
fame consumpti sumus. [19] Quod si nos sacrificamus reginae caeli et
libamus ei libamina, numquid sine viris nostris fecimus ei placentas
ad effingendum eam et libandum ei libamina? ».

[20] Et dixit Ieremias ad omnem populum, adversum viros et ad-
versum mulieres et adversum universam plebem, qui responderant
ei verbum, dicens: [21] « Numquid non sacrificium, quod sacrificastis
in civitatibus Iudae et in plateis Ierusalem, vos et patres vestri, re-
ges vestri et principes vestri et populus terrae, horum recordatus
est Dominus, et ascendit super cor eius? [22] Et non poterat Dominus
ultra portare propter malitiam operum vestrorum et propter abo-

[44] [12] *Et in fame* – Lege cum multis mss Hebraicis et verss *ûbārā'āb*; TM omittit « et »

minationes, quas fecistis; et facta est terra vestra in desolationem
et in stuporem et in maledictum, eo quod non sit habitator, sicut
est dies haec. [23] Propterea quod sacrificaveritis et peccaveritis Do-
mino et non audieritis vocem Domini et in lege et in praeceptis
et in testimoniis eius non ambulaveritis, idcirco evenerunt vobis
mala haec, sicut est dies haec ».

[24] Dixit autem Ieremias ad omnem populum et ad universas mu-
lieres: « Audite verbum Domini, omnis Iuda, qui estis in terra
Aegypti. [25] Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel, dicens: Vos
et uxores vestrae locuti estis ore vestro et manibus vestris implestis
dicentes: " Faciamus vota nostra, quae vovimus, ut sacrificemus
reginae caeli et libemus ei libamina ". Implete vota vestra et opere
perpetrate ea. [26] Ideo audite verbum Domini, omnis Iuda, qui
habitatis in terra Aegypti: Ecce ego iuravi in nomine meo magno,
ait Dominus, quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore
omnis viri Iudae dicentis: " Vivit Dominus Deus ", in omni terra
Aegypti. [27] Ecce ego vigilabo super eos in malum et non in bonum,
et consumentur omnes viri Iudae, qui sunt in terra Aegypti, gladio
et fame, donec penitus consumantur. [28] Et, qui fugerint gladium,
revertentur de terra Aegypti in terram Iudae, viri pauci, et scient
omnes reliquiae Iudae, quae ingressae sunt terram Aegypti, ut per-
egrinarentur ibi, cuius sermo compleatur, meus an illorum.

[29] Et hoc vobis signum, ait Dominus, quod visitem ego super vos
in loco isto, ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei con-
tra vos in malum. [30] Haec dicit Dominus: Ecce ego tradam pha-
raonem Ophree, regem Aegypti, in manu inimicorum eius et in
manu quaerentium animam illius, sicut tradidi Sedeciam regem
Iudae in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui et quae-
rentis animam eius ».

45 [1] Verbum, quod locutus est Ieremias propheta ad Baruch filium
Neriae, cum scriberet verba haec in libro ex ore Ieremiae, anno
quarto Ioachim filii Iosiae regis Iudae, dicens: [2] « Haec dicit Domi-
nus, Deus Israel, super te, Baruch. [3] Dixisti: " Vae misero mihi,
quoniam addidit Dominus dolorem maerori meo; laboravi in gemitu
meo et requiem non inveni ". [4] Haec dices ad eum: Sic dicit Domi-
nus: Ecce, quod aedificavi, ego destruo et, quod plantavi, ego evello,
universam terram hanc; [5] et tu quaeris tibi grandia? Noli quaerere,
quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus,
et dabo tibi animam tuam quasi spolium in omnibus locis, ad quae-
cumque perrexeris ».

46 [1] Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra gentes.

[2] Ad Aegyptum.

Adversum exercitum pharaonis Nechao regis Aegypti, qui erat iuxta fluvium Euphraten in Charchamis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis in quarto anno Ioachim filii Iosiae regis Iudae.

[3] « Praeparate scutum et clipeum
et procedite ad bellum.
[4] Iungite equos et ascendite, equites;
state in galeis, polite lanceas, induite vos loricis.
[5] Quid igitur? Vidi ipsos pavidos et terga vertentes,
fortes eorum caesos;
fugerunt conciti nec respexerunt:
terror undique,
ait Dominus.
[6] Non fugiat velox,
nec salvari se putet fortis;
ad aquilonem iuxta flumen Euphraten
victi sunt et ruerunt.
[7] Quis est iste, qui quasi Nilus ascendit,
et veluti fluviorum intumescunt gurgites eius?
[8] Aegyptus Nili instar ascendit,
et velut flumina moventur fluctus eius,
et dixit: " Ascendens operiam terram,
perdam civitatem et habitatores eius ".
[9] Ascendite, equi, et irruite, currus;
et procedant fortes,
Aethiopia et Phut tenentes scutum
et Ludii arripientes et iacientes sagittas.
[10] Dies autem ille Domini, Dei exercituum, dies ultionis,
ut sumat vindictam de inimicis suis:
devorat gladius, et saturatur,
et inebriatur sanguine eorum;
victima enim Domini, Dei exercituum,
in terra aquilonis iuxta flumen Euphraten.
[11] Ascende in Galaad et tolle resinam,
virgo filia Aegypti;
frustra multiplicas medicamina,
tibi vero cicatrix non obducitur.
[12] Audierunt gentes ignominiam tuam,
et ululatus tuus replevit terram,

quia fortis impegit in fortem,
et ambo pariter conciderunt ».
13 Verbum, quod locutus est Dominus ad Ieremiam prophetam super eo quod veniret Nabuchodonosor rex Babylonis percussurus terram Aegypti.
14 « Annuntiate Aegypto
et auditum facite in Magdolo,
et resonet in Memphi et in Taphnis,
dicite: " Sta et praepara te,
quia devoravit gladius ea,
quae per circuitum tuum sunt ".
15 Quare deiectus est fortis tuus?
Non stetit, quoniam Dominus subvertit eum.
16 Multiplicavit ruentes,
ceciditque vir ad proximum suum,
et dixerunt: " Surge,
et revertamur ad populum nostrum
et ad terram nativitatis nostrae,
a facie gladii saevientis ".
17 Vocate nomen pharaonis regis Aegypti:
Tumultum, qui praetermisit tempus opportunum.
18 Vivo ego, inquit rex,
Dominus exercituum nomen eius,
quoniam sicut Thabor in montibus
et sicut Carmelus ad mare veniet.
19 Vasa transmigrationis fac tibi,
habitatrix filia Aegypti,
quia Memphis in solitudinem erit
et destruetur et inhabitabilis erit.
20 Vitula elegans atque formosa Aegyptus,
stimulus ab aquilone venit ei.
21 Mercennarii quoque eius,
qui versabantur in medio eius quasi vituli saginati,
versi sunt et fugerunt simul,
nec stare potuerunt,

[46] 15 *Fortis tuus* – Lege cum multis mss Hebraicis, Gr et Vg *'abbîrekā*; TM « fortes tui »

17 *Vocate nomen* – Lege cum Gr et Vg *qir'û šēm*; TM « vocaverunt ibi »

20 *Ei* – Lege cum plurimis mss Hebraicis, Syr, Gr et Vg *bāh*; TM « venit » (*bā'*)

quia dies interfectionis eorum venit super eos,
tempus visitationis eorum.
22 Vox eius quasi serpentis sibilantis,
quoniam cum exercitu properabunt
et cum securibus venient ei,
quasi caedentes ligna.
23 Succiderunt saltum eius,
ait Dominus,
qui supputari non potest;
multiplicati sunt enim super locustas,
et non est eis numerus.
24 Confusa est filia Aegypti
et tradita in manu populi aquilonis ».
25 Dixit Dominus exercituum, Deus Israel: « Ecce ego visitabo su-
per Amon de No et super pharaonem et super Aegyptum et super
deos eius et super reges eius et super pharaonem et super eos, qui
confidunt in eo; 26 et dabo eos in manu quaerentium animam eorum
et in manu Nabuchodonosor regis Babylonis et in manu servorum
eius; et post haec habitabitur sicut diebus pristinis, ait Dominus.
27 Et tu ne timeas, serve meus Iacob,
et ne paveas, Israel,
quia ecce ego salvum te faciam de longinquo
et semen tuum de terra captivitatis eorum;
et revertetur Iacob et requiescet,
securus erit, et non erit qui exterreat eum.
28 Et tu noli timere, serve meus Iacob,
ait Dominus,
quia tecum ego sum,
quia ego consumam cunctas gentes,
ad quas eieci te;
te vero non consumam,
sed castigabo te in iudicio
nec quasi innocenti parcam tibi ».

47 1 Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam con-
tra Philisthim, antequam percuteret pharao Gazam.
2 Haec dicit Dominus:
« Ecce, aquae ascendunt ab aquilone
et erunt quasi torrens inundans

[46] 22 *Sibilantis* – Lege (cfr. Gr et Vg) *šōrēq*; TM « ibit »

et operient terram et plenitudinem eius,
urbem et habitatores eius.
Clamabunt homines,
et ululabunt omnes habitatores terrae
3 a strepitu ungularum fortium equorum eius,
a commotione quadrigarum eius
et tumultu rotarum illius;
non respexerunt patres filios, manibus dissolutis,
4 pro adventu diei, in quo vastabuntur omnes Philisthim,
et dissipabitur Tyro et Sidoni omnis superstes auxiliator:
depopulatus est enim Dominus Philisthim,
reliquias insulae Caphtor.
5 Venit calvitium super Gazam,
conticuit Ascalon;
reliquiae Enacim,
usquequo incidetis vos?
6 O mucro Domini,
usquequo non quiesces?
Ingredere in vaginam tuam,
refrigerare et sile.
7 Quomodo quiescet,
cum Dominus praeceperit ei adversus Ascalonem
et adversus maritimas regiones,
ibique condixerit illi? ».

48 1 Ad Moab.
Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel:
« Vae super Nabo, quoniam vastata est et confusa!
Capta est Cariathaim, confusa est arx et tremuit.
2 Non est ultra exsultatio in Moab;
in Hesebon cogitaverunt malum contra eam:
" Venite et disperdamus eam de gente ".
Tu quoque, Madmen, conticesces,
sequeturque te gladius.
3 Vox clamoris de Oronaim:
" Vastitas et contritio magna ".
4 Contrita est Moab,
auditum fecerunt clamorem usque ad Segor.

[47] 5 *Enacim* – Lege cum Gr (cfr. Ios 11, 22) *'ănāqîm*; TM « vallis eorum »
7 *Quiescet* – Lege cum Syr, Gr et Vg *tišqōṭ*; TM « quiesce »
[48] 4 *Usque ad Segor* – Lege cum Gr (cfr. Is 15, 5) *ṣō'ărāh*; TM « parvuli eius »

5 Per ascensum enim Luith
plorans ascendit in fletu,
quoniam in descensu Oronaim
hostes ululatum contritionis audierunt:
6 " Fugite, salvate animas vestras
et eritis quasi myricae in deserto ".
7 Pro eo enim quod habuisti fiduciam
in operibus tuis et in thesauris tuis,
tu quoque capieris;
et ibit Chamos in transmigrationem,
sacerdotes eius et principes eius simul.
8 Et veniet praedo ad omnem urbem,
et urbs nulla salvabitur;
et peribit vallis, et dissipabuntur campestria,
quoniam dixit Dominus.
9 Date pennas ad volandum;
et civitates eius desertae erunt et inhabitabiles.
10 Maledictus, qui facit opus Domini neglegenter,
et maledictus, qui prohibet gladium suum a sanguine.
11 Securus fuit Moab ab adulescentia sua
et requievit in faecibus suis,
nec transfusus est de vase in vas
et in transmigrationem non abiit;
idcirco permansit gustus eius in eo,
et odor eius non est immutatus.
12 Propterea, ecce, dies veniunt,
dicit Dominus,
et mittam ei stratores laguncularum;
et sternent eum
et vasa eius exhaurient
et lagunculas eorum collident.
13 Et confundetur Moab a Chamos, sicut confusa est domus Israel
a Bethel, in qua habebat fiduciam.
14 Quomodo dicitis: " Fortes sumus
et viri robusti ad proeliandum "?
15 Vastata est Moab,
et ascenderunt civitates illius,
et electi iuvenes eius descenderunt in occisionem,
ait rex, Dominus exercituum nomen eius.

[48] 6 *Quasi myricae* – Lege cum Vg *k^{e}ʿarʿār*; TM « quasi Aroer » (cfr. v. 19)

16 Prope est interitus Moab ut veniat,
et malum eius velociter accurret nimis.
17 Lugete super eum,
omnes, qui estis in circuitu eius;
et universi, qui scitis nomen eius,
dicite: " Quomodo confracta est virga fortis,
baculus gloriosus? ".
18 Descende de gloria et sede in siti,
habitatrix filia Dibon,
quoniam vastator Moab ascendit ad te,
dissipavit munitiones tuas.
19 Ad viam sta et prospice,
habitatrix Aroer;
interroga fugientem
et eam, quae evasit.
Dic: " Quid accidit? ".
20 Confusus est Moab, quoniam victus est.
Ululate et clamate;
annuntiate in Arnon,
quoniam vastatus est Moab.

21 Et iudicium venit ad terram campestrem super Helon et super
Iasa et super Mephaath 22 et super Dibon et super Nabo et super
Bethdeblathaim, 23 et super Cariathaim et super Bethgamul et su-
per Bethmaon 24 et super Carioth et super Bosra et super omnes
civitates terrae Moab, quae longe et quae prope sunt.

25 Abscissum est cornu Moab,
et brachium eius contritum est,
ait Dominus.

26 Inebriate eum, quoniam contra Dominum erectus est; et allidet
manum Moab in vomitu suo, et erit in derisum etiam ipse. 27 Nonne
in derisum tibi fuit Israel? Num inter fures repertus est? Quoties-
cumque enim adversum illum loquebaris, caput movebas.

28 Relinquite civitates et habitate in petra,
habitatores Moab,
et estote quasi columba nidificans
in parietibus apertae voraginis.

[48] 20 *Ululate et clamate* – Lege cum qere, Targ, Syr et Vg *hêlîlû wᵉzaʿăqû*; ketib « ulula et clama »

27 *Loquebaris* – Lege cum Sym *dabberkā*; TM « verba tua »

29 Audivimus superbiam Moab,
superbus est valde;
sublimitatem eius et arrogantiam
et superbiam et altitudinem cordis eius.
30 Ego scio, ait Dominus, iactantiam eius, et quod non sint rectae
fabulationes, nec recta fecerint. 31 Ideo super Moab eiulabo et su-
per Moab universam clamabo, super viros Cirhareseth plorabitur.
32 Plus quam in planctu Iazer plorabo tibi,
vinea Sabama;
propagines tuae transierunt mare,
usque ad Iazer pervenerunt.
Super messem tuam et vindemiam tuam
praedo irruit.
33 Ablata est laetitia et exsultatio
de horto et de terra Moab,
et vinum de torcularibus sustuli;
nequaquam calcator uvae
solitum celeuma cantabit.
34 De clamore Hesebon usque Eleale et Iasa dederunt vocem
suam, a Segor usque ad Oronaim, ad Eglatselisiam; aquae quoque
Nemrim pessimae erunt. 35 Et auferam de Moab, ait Dominus, offe-
rentem in excelsis et sacrificantem diis eius. 36 Propterea cor meum
ad Moab quasi tibia resonabit, et cor meum ad viros Cirhareseth
dabit sonitum tibiarum; quia depositum, quod acquisierunt, periit.
37 Omne enim caput calvitium et omnis barba rasa erit, in cunctis
manibus incisiones et super lumbos cilicium. 38 Super omnia tecta
Moab et in plateis eius omnis planctus, quoniam contrivi Moab
sicut vas, quod nemini placet, ait Dominus. 39 Quomodo victa est,
et ululaverunt? Quomodo vertit dorsum Moab et confusus est?
Eritque Moab in derisum et in terrorem omnibus in circuitu suo.
40 Haec dicit Dominus:
Ecce quasi aquila volabit
et extendet alas suas ad Moab.
41 Capta sunt oppida,
et munitiones comprehensae sunt,

[48] [32] *Ad Iazer* – Lege (cfr. Is 16, 8) *'ad ja'zēr*; TM « ad mare Iazer »

[33] *Calcator uvae* – Lege (cfr. Is 16, 10) cum Vg *haddōrēk*; TM « iubilatio » (*hêdād*). Servata est translatio Vg; TM ad litteram (cum emendatione) « non calcabit calcator (uvae); iubilatio (= *celeuma* Vg) non erit iubilatio »

[35] *In excelsis* – Lege cum verss *'al habbāmāh*; TM « excelsa »

et erit cor fortium Moab in die illa
sicut cor mulieris parturientis.
42 Et cessabit Moab esse populus,
quoniam contra Dominum gloriatus est.
43 Pavor et fovea et laqueus super te,
o habitator Moab,
dicit Dominus.
44 Qui fugerit a facie pavoris, cadet in foveam,
et qui conscenderit de fovea, capietur laqueo;
adducam enim super Moab
annum visitationis eorum,
ait Dominus.
45 In umbra Hesebon steterunt sine viribus fugientes,
sed ignis egressus est de Hesebon
et flamma de medio Sehon,
et devoravit tempora Moab
et verticem filiorum tumultus.
46 Vae tibi, Moab!
Periit populus Chamos,
quia comprehensi sunt filii tui
et filiae tuae in captivitatem.
47 Et convertam sortem Moab in novissimis diebus »,
ait Dominus.
Hucusque iudicia Moab.

49 1 Ad filios Ammon.
Haec dicit Dominus:
« Numquid filii non sunt Israel,
aut heres non est ei?
Cur igitur hereditate possedit Melchom Gad,
et populus eius in urbibus eius habitavit?
2 Ideo ecce dies veniunt,
dicit Dominus,
et auditum faciam super Rabba filiorum Ammon
fremitum proelii;
et erit in tumulum dissipata,

[48] 44 *Qui fugerit* – Lege cum qere et verss (cfr. Is 24, 18) *hannās*; ketib « fugitivus (?) »
47 *Hucusque ... Moab* – Est glossa redactoris
[49] 1.3 *Melchom* – Lege cum Syr, Gr et Vg *Milkōm*; TM « rex eorum »

filiaeque eius igni succendentur,
et possidebit Israel possessores suos,
ait Dominus.
3 Ulula, Hesebon, quoniam vastata es,
ut sis in acervum lapidum;
clamate, filiae Rabba,
accingite vos ciliciis, plangite
et circuite per muros,
quoniam Melchom in transmigrationem ducetur,
sacerdotes eius et principes eius simul.
4 Quid gloriaris in vallibus?
Copiose fluxit vallis tua, filia rebellis,
quae confidebas in thesauris tuis
et dicebas: " Quis veniet ad me? ".
5 Ecce ego inducam super te terrorem,
ait Dominus, Deus exercituum,
ab omnibus, qui sunt in circuitu tuo;
et dispergemini singuli in viam suam,
nec erit qui congreget fugientes.
6 Et post haec convertam
sortem filiorum Ammon »,
ait Dominus.
7 Ad Edom.
Haec dicit Dominus exercituum:
« Numquid non ultra est sapientia in Theman?
Periit consilium a prudentibus,
inutilis facta est sapientia eorum.
8 Fugite, terga vertite, descendite in voraginem,
habitatores Dedan,
quoniam perditionem Esau adduxi super eum,
tempore quo visitavi eum.
9 Si vindemiatores veniunt super te,
non relinquent racemum;
si fures in nocte,
diripiunt, quod placet sibi.
10 Ego vero discooperui Esau,
revelavi abscondita eius,
et celari non poterit;
vastatum est semen eius
et fratres eius et vicini eius, et non erit.
11 Relinque pupillos tuos, ego faciam eos vivere;
et viduae tuae in me sperabunt.

12 Quia haec dicit Dominus: Ecce quibus non erat iudicium, ut
biberent calicem, bibentes bibent; et tu quasi innocens relinqueris?
Non eris innocens, sed bibens bibes. 13 Quia per memetipsum iuravi,
dicit Dominus, quod in solitudinem et in opprobrium et in deser-
tum et in maledictionem erit Bosra; et omnes civitates eius erunt
in solitudines sempiternas ».

14 Auditum audivi a Domino,
et legatus ad gentes missus est:
« Congregamini et venite contra eam
et consurgite in proelium ».
15 « Ecce enim parvulum dedi te in gentibus,
contemptibilem inter homines.
16 Arrogantia tua decepit te
et superbia cordis tui,
qui habitas in cavernis petrae
et tenes altitudinem collis;
cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum,
inde detraham te,
dicit Dominus.

17 Et erit Edom in desolationem: omnis, qui transibit per eam,
stupebit et sibilabit super omnes plagas eius. 18 Sicut subversa est
Sodoma et Gomorra et vicinae eius, ait Dominus, non habitabit
ibi vir, et non peregrinabitur in ea filius hominis. 19 Ecce quasi leo
ascendet de silva condensa Iordanis ad prata semper virentia, quia
subito currere faciam eos ex illa; et qui erit electus, illum praepo-
nam ei. Quis enim similis mei? Et quis vocabit me in iudicium?
Et quis est iste pastor, qui resistat vultui meo? 20 Propterea audite
consilium Domini, quod iniit de Edom, et cogitationes eius, quas
cogitavit de habitatoribus Theman:

Certe abstrahent parvulos gregis,
certe desolabuntur super eos pascua eorum.
21 A voce ruinae eorum commota est terra,
clamor in mari Rubro auditus est vocis eius.
22 Ecce quasi aquila ascendet et volabit
et expandet alas suas super Bosram;
et erit cor fortium Edom in die illa
quasi cor mulieris parturientis ».

23 Ad Damascum.
« Confusa est Emath et Arphad,

[49] 19 *Currere faciam eos* – Lege cum Syr, Gr et Vg *'ărîṣēm*; TM « currere faciam eum »

quia auditum pessimum audierunt;
turbati sunt in mari sollicitudinis,
quod quiescere non potuit.
[24] Dissoluta est Damascus, versa in fugam;
tremor apprehendit eam,
angustia et dolores tenuerunt eam
quasi parturientem.
[25] Quomodo non erit derelicta civitas laudabilis,
urbs laetitiae?
[26] Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius,
et omnes viri proelii conticescent in die illa,
ait Dominus exercituum.
[27] Et succendam ignem in muro Damasci,
et devorabit moenia Benadad ».

[28] Ad Cedar et ad regna Asor, quae percussit Nabuchodonosor rex Babylonis.
Haec dicit Dominus:
« Surgite, ascendite ad Cedar
et vastate filios orientis.
[29] Tabernacula eorum et greges eorum capient;
tentoria eorum et omnia vasa eorum
et camelos eorum tollent sibi;
et vocabunt super eos formidinem in circuitu.
[30] Fugite, abite vehementer,
in voraginibus sedete,
qui habitatis Asor,
ait Dominus;
iniit enim contra vos
Nabuchodonosor rex Babylonis consilium
et cogitavit adversum vos cogitationes.
[31] Consurgite, et ascendite
ad gentem quietam et habitantem confidenter,
ait Dominus;
non ostia, nec vectes eis:
soli habitant.
[32] Et erunt cameli eorum in direptionem,
et multitudo iumentorum in praedam;
et dispergam eos in omnem ventum,

[49] [25] *Laetitiae* – Lege cum verss *māśôś*; TM « laetitiae meae »

qui sunt attonsi in comam,
et ex omni confinio eorum
adducam interitum super eos,
ait Dominus.
33 Et erit Asor in habitaculum thoum,
deserta usque in aeternum;
non manebit ibi vir,
nec peregrinabitur in ea filius hominis ».
34 Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam su-
per Elam, in principio regni Sedeciae regis Iudae, dicens:
35 « Haec dicit Dominus exercituum:
Ecce ego confringam arcum Elam,
summam fortitudinem eorum;
36 et inducam super Elam
quattuor ventos a quattuor plagis caeli,
et ventilabo eos in omnes ventos istos,
et non erit gens,
ad quam non perveniant profugi Elam.
37 Et pavere faciam Elam coram inimicis suis
et in conspectu quaerentium animam eorum;
et adducam super eos malum
iram furoris mei,
dicit Dominus,
et mittam post eos gladium,
donec consumam eos.
38 Et ponam solium meum in Elam
et perdam inde regem et principes,
ait Dominus.
39 In novissimis autem diebus
convertam sortem Elam »,
dicit Dominus.

50 1 Verbum, quod locutus est Dominus de Babylone et de terra
Chaldaeorum in manu Ieremiae prophetae:
2 « Annuntiate in gentibus et auditum facite,
levate signum;

[49] 32 *Confinio eorum* – Lege cum Targ, Syr, Gr et Vg *'ebrêhem*; TM « confinio eius »
36 *Perveniant* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Targ, Sym et Vg *jābō'û*; TM « perveniat »
Elam – Lege cum qere et verss *'êlām*; ketib « aeternitatis »

praedicate et nolite celare, dicite:
" Capta est Babylon,
confusus est Bel,
victus est Merodach.
Confusa sunt sculptilia eius,
superata sunt idola eorum ".

3 Quoniam ascendit contra eam gens ab aquilone, quae ponet ter-
ram eius in solitudinem, et non erit qui habitet in ea ab homine
usque ad pecus: et moti sunt et abierunt. 4 In diebus illis et in tem-
pore illo, ait Dominus, venient filii Israel ipsi et filii Iudae simul;
ambulantes et flentes properabunt et Dominum Deum suum quae-
rent. 5 De Sion interrogabunt, ad cuius viam facies eorum: " Ve-
nite, et apponamur ad Dominum foedere sempiterno, quod nulla
oblivione delebitur ". 6 Grex perditus factus est populus meus,
pastores eorum seduxerunt eos feceruntque vagari in montibus; de
monte in collem transierunt, obliti sunt cubilis sui. 7 Omnes, qui
invenerunt, comederunt eos, et hostes eorum dixerunt: " Non de-
linquimus, pro eo quod peccaverunt Domino, habitaculo iustitiae
et exspectationi patrum eorum Domino ".

8 Recedite de medio Babylonis
et de terra Chaldaeorum egredimini;
et estote quasi haedi ante gregem.
9 Quoniam ecce ego suscito et adducam in Babylonem
congregationem gentium magnarum
de terra aquilonis;
et praeparabuntur adversus eam,
et inde capietur:
sagitta eorum quasi bellatoris electi
non revertetur vacua.
10 Et erit Chaldaea in praedam;
omnes vastantes eam replebuntur »,
ait Dominus.
11 Dum exsultatis et magna loquimini
diripientes hereditatem meam,
dum effusi estis sicut vituli super herbam,

[50] 5 *Apponamur* – Lege cum Syr *w^{e}nillāweh*; TM « apponentur (?) »
6 *Fecerunt vagari* – Lege cum qere, Gr et Vg *šôb^{e}bûm*; ketib « vagantes »
8 *Egredimini* – Lege cum qere, Targ, Syr et Vg *ṣ^{e}'û*; ketib « egredientur »
9 *Electi* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Syr, Gr et Sym *maśkîl*; TM « filiis privantis »
11 *Sicut vituli super herbam* – Lege cum Gr et Vg *k^{e}'eglê baddeše'*; TM « sicut vitula conculcans »

et hinnitis sicut equi fortes,
12 confusa est mater vestra nimis,
et in opprobrium facta est, quae genuit vos;
ecce novissima erit in gentibus,
deserta, invia et arens.
13 Ab ira Domini non habitabitur,
sed redigetur tota in solitudinem;
omnis, qui transibit per Babylonem, stupebit
et sibilabit super universis plagis eius.
14 Praeparamini contra Babylonem per circuitum
omnes, qui tenditis arcum;
debellate eam, non parcatis iaculis,
quia Domino peccavit.
15 Clamate adversus eam;
ubique dedit manum,
ceciderunt fundamenta eius,
destructi sunt muri eius,
quoniam ultio Domini est;
ultionem accipite de ea:
sicut fecit, facite ei.
16 Disperdite satorem de Babylone
et tenentem falcem in tempore messis;
a facie gladii saevientis
unusquisque ad populum suum convertetur,
et singuli ad terram suam fugient.
17 Ovis dispersa Israel;
leones eiecerunt eum.
Primus comedit eum rex Assyriae;
iste novissimus exossavit eum
Nabuchodonosor rex Babylonis.

18 Propterea haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: « Ecce
ego visitabo regem Babylonis et terram eius, sicut visitavi regem
Assyriae; 19 et reducam Israel ad pascua sua, et pascetur Carmelum
et Basan, et in monte Ephraim et Galaad saturabitur anima eius.
20 In diebus illis et in tempore illo, ait Dominus, quaeretur iniquitas
Israel et non erit, et peccatum Iudae et non invenietur, quoniam
propitius ero eis, quos reliquero.

21 Super terram Merataim ascende
et super habitatores Phacud.
Dissipa et interfice persequens eos,
ait Dominus,
et fac iuxta omnia, quae praecepi tibi ».

22 Vox belli in terra
et contritio magna.
23 Quomodo confractus est et contritus
malleus universae terrae?
Quomodo versa est in desolationem
Babylon in gentibus?
24 Illaqueavi te, et capta es, Babylon,
et nesciebas;
inventa es et apprehensa,
quoniam Dominum provocasti.
25 Aperuit Dominus thesaurum suum
et protulit vasa irae suae,
quoniam opus est Domino Deo exercituum
in terra Chaldaeorum.
26 Venite ad eam ab extremis finibus,
aperite horrea eius;
redigite eam in acervos lapidum quasi manipulos
et interficite eam,
nec sit quidquam reliquum.
27 Dissipate universos tauros eius,
descendant in occisionem.
Vae eis, quia venit dies eorum,
tempus visitationis eorum!
28 Vox fugientium
et eorum, qui evaserunt de terra Babylonis,
ut annuntient in Sion
ultionem Domini Dei nostri,
ultionem templi eius.
29 Convocate in Babylonem sagittarios,
omnes, qui tendunt arcum;
consistite adversus eam per gyrum,
et nullus evadat:
reddite ei secundum opus suum,
iuxta omnia, quae fecit, facite illi,
quia contra Dominum erecta est,
adversum Sanctum Israel.
30 « Idcirco cadent iuvenes eius in plateis eius,
et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa,
ait Dominus.

[50] 29 *Sagittarios* – Lege *rōbîm*; TM « multos »

31 Ecce ego ad te, Superbia,
dicit Dominus, Deus exercituum,
quia venit dies tuus,
tempus visitationis tuae.
32 Et cadet Superbia et corruet,
et non erit qui suscitet eam;
et succendam ignem in urbibus eius,
et devorabit omnia in circuitu eius ».
33 Haec dicit Dominus exercituum: « Calumniam sustinent filii
Israel et filii Iudae simul; omnes, qui ceperunt eos, tenent, nolunt
dimittere eos. 34 Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum
nomen eius, iudicio defendet causam eorum, ut quietem det terrae
et conturbet habitatores Babylonis.
35 Gladius ad Chaldaeos,
ait Dominus,
et ad habitatores Babylonis
et ad principes et ad sapientes eius!
36 Gladius ad divinos eius, qui stulti erunt!
Gladius ad fortes illius, qui timebunt!
37 Gladius ad equos eius et ad currus eius
et ad omne vulgus, quod est in medio eius;
et erunt quasi mulieres!
Gladius ad thesauros eius, qui diripientur!
38 Siccitas super aquas eius erit, et arescent,
quia terra sculptilium est,
et in portentis insaniunt.
39 Propterea habitabunt dracones cum thoibus, et habitabunt in
ea struthiones; et non inhabitabitur ultra usque in sempiternum
nec exstruetur usque ad generationem et generationem. 40 Sicut sub-
vertit Deus Sodomam et Gomorram et vicinas eius, ait Dominus,
non habitabit ibi vir, et non peregrinabitur in ea filius hominis.
41 Ecce populus venit ab aquilone, et gens magna et reges multi con-
surgent a finibus terrae. 42 Arcum et acinacem apprehendent, crudeles
sunt et immisericordes; vox eorum quasi mare sonabit, et super
equos ascendent sicut vir paratus ad proelium contra te, filia Ba-
bylon. 43 Audivit rex Babylonis famam eorum, et dissolutae sunt
manus eius; angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem.

[50] 33 *Omnes* – Ita Targ, Gr et Vg; TM « et omnes » (dittographia)
36 *Divinos eius* – Lege cum Theod et Vg (cfr. Targ et Syr) *baddêhā*; TM « divinos »

[44] Ecce quasi leo ascendet de silva condensa Iordanis ad prata sem-
per virentia, quia subito currere faciam eos ex illa et, qui erit elec-
tus, illum praeponam ei. Quis enim similis mei? Et quis vocabit
me in iudicium? Et quis est iste pastor, qui resistat vultui meo? ».
[45] Propterea audite consilium Domini, quod mente concepit adver-
sum Babylonem, et cogitationes eius, quas cogitavit super terram
Chaldaeorum: certe abstrahent parvulos gregis, certe desolabuntur
super eos pascua eorum. [46] A voce captivitatis Babylonis commota
est terra, et clamor inter gentes auditus est.

51 [1] Haec dicit Dominus:
« Ecce ego suscitabo super Babylonem
et super habitatores Chaldaeae
quasi ventum pestilentem;
[2] et mittam in Babylonem ventilatores,
et ventilabunt eam
et demolientur terram eius,
quoniam venerunt super eam undique
in die afflictionis.
[3] Non tendat, qui tendit arcum suum,
et non ascendat loricatus;
nolite parcere iuvenibus eius,
interficite omnem militiam eius ».
[4] Et cadent interfecti in terra Chaldaeorum
et vulnerati in plateis eius,
[5] quoniam non est viduatus Israel et Iuda
a Deo suo, Domino exercituum;
terra autem eorum repleta est delicto
in conspectu Sancti Israel.
[6] Fugite de medio Babylonis,
et salvet unusquisque animam suam;
nolite perire in poena eius,
quoniam tempus ultionis est Domino:
vicissitudinem ipse retribuet ei.

[50] [46] *Pascua eorum* – Lege cum Targ, Syr et Vg (cfr. 49, 20) *n^{e}wēhem*; TM omittit pronomen (haplographia)

[51] [1] *Chaldaeae* – Ita Gr; TM « cordis hostium meorum » (= mutatio litterarum secundum « Atbaš » pro *kaśdîm*, sicut in 25, 26 *Sesach* = *Babel*, id est Babylon)

[2] *Ventilatores* – Lege cum Aq, Sym et Vg *zōrîm*; TM « alienos »

[3] *Non* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Targ, Syr et Vg *'al*; TM « ad ». Omitte cum qere et verss, ut dittographiam, alterum *jidrōk*

Et non – Lege cum verss *w^e'al*; TM « et ad »

7 Calix aureus Babylon in manu Domini
inebrians omnem terram;
de vino eius biberunt gentes,
et ideo insaniunt.
8 Subito cecidit Babylon et contrita est.
Ululate super eam;
tollite resinam ad dolorem eius,
si forte sanetur.
9 « Curavimus Babylonem,
et non est sanata.
Derelinquite eam,
et eamus unusquisque in terram suam,
quoniam pervenit usque ad caelos iudicium eius
et elevatum est usque ad nubes.
10 Protulit Dominus iustitias nostras;
venite, et narremus in Sion
opus Domini Dei nostri ».
11 Acuite sagittas, implete pharetras;
suscitavit Dominus spiritum regum Medorum,
et contra Babylonem mens eius est,
ut perdat eam,
quoniam ultio Domini
est ultio templi sui.
12 Super muros Babylonis levate signum,
augete custodiam,
ponite custodes, praeparate insidias,
quia cogitavit Dominus,
et facit quaecumque locutus est
contra habitatores Babylonis.
13 Quae habitas super aquas multas,
locuples in thesauris,
venit finis tuus,
pedalis praecisionis tuae.
14 Iuravit Dominus exercituum per animam suam:
« Quoniam, etsi replevero te hominibus quasi brucho,
super te celeuma cantabitur ».
15 Qui fecit terram in fortitudine sua,
praeparavit orbem in sapientia sua
et prudentia sua extendit caelos;

[51] 7 *Insaniunt* – Ita Syr, Gr, VL et Vg; TM addit « gentes »
11 *Pharetras* – Ita Gr et Vg; TM « clipeos »

16 dante eo vocem, multiplicantur aquae in caelo;
qui levat nubes ab extremo terrae,
fulgura in pluviam facit
et producit ventum de thesauris suis.
17 Stultus factus est omnis homo, absque scientia;
confusus est omnis conflator in sculptili,
quia mendax conflatio eius,
nec est spiritus in eis.
18 Vana sunt opera et risu digna,
in tempore visitationis suae peribunt.
19 Non sicut haec pars Iacob,
quia, qui fecit omnia, ipse est,
et Israel tribus hereditatis eius:
Dominus exercituum nomen eius.
20 « Malleus tu mihi, vas belli:
et ego collisi in te gentes
et dispersi in te regna
21 et collisi in te equum et equitem eius
et collisi in te currum et ascensorem eius
22 et collisi in te virum et mulierem
et collisi in te senem et puerum
et collisi in te iuvenem et virginem
23 et collisi in te pastorem et gregem eius
et collisi in te agricolam et iugales eius
et collisi in te duces et magistratus.
24 Et reddam Babyloni et cunctis habitatoribus Chaldaeae omne
malum suum, quod fecerunt in Sion in oculis vestris, ait Dominus.
25 Ecce ego ad te, mons pestifer,
ait Dominus,
qui corrumpis universam terram;
et extendam manum meam super te
et evolvam te de petris,
et dabo te in montem combustionis.
26 Et non tollent de te lapidem in angulum
et lapidem in fundamenta,
sed perditus in aeternum eris »,
ait Dominus.
27 Levate signum in terra,
clangite bucina in gentibus,

[51] 19 *Et Israel* – Insere cum nonnullis mss Hebraicis, Targ, Gr et Vg *wᵉjiśrā'ēl*, sed omitte *et* ante *tribus*
20 *Vas* – Lege *kᵉlî*; TM « vasa »

sanctificate super eam gentes,
vocate contra illam regna
Ararat, Menni et Aschenez.
Constituite super eam scribas,
adducite equos quasi bruchum aculeatum.
28 Sanctificate contra eam gentes, reges Mediae, duces eius, et
universos magistratus eius cunctamque terram potestatis eius.
29 Et commovebitur terra et conturbabitur,
quia impletur contra Babylonem cogitatio Domini,
ut ponat terram Babylonis
desertam et inhabitabilem.
30 Cessaverunt fortes Babylonis a proelio,
habitaverunt in praesidiis;
devoratum est robur eorum,
et facti sunt quasi mulieres;
incensa sunt tabernacula eius,
contriti sunt vectes eius.
31 Currens obviam currenti veniet,
et nuntius obvius nuntianti,
ut annuntiet regi Babylonis
quia capta est civitas eius
a summo usque ad summum.
32 Et vada praeoccupata sunt,
et paludes incensae sunt igni;
et viri bellatores conturbati sunt.
33 Quia haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel:
« Filia Babylonis quasi area tempore triturae eius;
adhuc modicum, et veniet tempus messionis eius ».
34 « Comedit me, devoravit me Nabuchodonosor;
rex Babylonis reddidit me quasi vas inane,
absorbuit me quasi draco,
replevit ventrem suum deliciis meis et eiecit me ».
35 « Iniquitas adversum me et caro mea super Babylonem! »,
dicit habitatio Sion.
« Et sanguis meus super habitatores Chaldaeae! »,
dicit Ierusalem.
36 Propterea haec dicit Dominus:
« Ecce ego iudicabo causam tuam
et ulciscar ultionem tuam
et desertum faciam mare eius
et siccabo venam eius;

[51] 34 Legantur, cum qere et verss, suffixa primae (non tertiae) personae

37 et erit Babylon in tumulos,
habitatio thoum,
stupor et sibilus,
eo quod non sit habitator.
38 Simul ut leones rugient,
frement veluti catuli leonum.
39 In calore eorum ponam potus eorum
et inebriabo eos, ut sopiantur
et dormiant somnum sempiternum
et non consurgant,
dicit Dominus.
40 Deducam eos quasi agnos ad victimam,
quasi arietes cum haedis ».
41 Quomodo capta est Babel,
et comprehensa est gloria universae terrae?
Quomodo facta est in stuporem
Babylon inter gentes?
42 Ascendit super Babylonem mare,
multitudine fluctuum eius operta est.
43 Factae sunt civitates eius in stuporem,
terra inhabitabilis et deserta,
terra, in qua nullus habitet,
nec transeat per eam filius hominis.
44 « Et visitabo super Bel in Babylone
et eiciam, quod absorbuerat, de ore eius;
et non confluent ad eum ultra gentes,
siquidem et murus Babylonis corruet.
45 Egredimini de medio eius, populus meus,
ut salvet unusquisque animam suam
ab ira furoris Domini.

46 Et ne forte mollescat cor vestrum, et timeatis auditum, qui audie-
tur in terra; et veniet in anno auditio et post hunc annum auditio, et
iniquitas in terra et dominator super dominatorem. 47 Propterea ecce
dies veniunt, et visitabo super sculptilia Babylonis, et omnis terra
eius confundetur, et universi interfecti eius cadent in medio eius.
48 Et laudabunt super Babylonem caeli et terra et omnia, quae in eis
sunt, quia ab aquilone venient ei praedones, ait Dominus. 49 Et Ba-
bylon cadet, occisi in Israel, sicut pro Babylone ceciderunt occisi
universae terrae. 50 Qui fugistis gladium, ite, nolite stare; recorda-
mini procul Domini, et Ierusalem ascendat super cor vestrum.

[51] 39 *Ut sopiantur* – Lege cum verss *j*e*'ullafû*; TM « ut exsultent »

51 " Confusi sumus, quoniam audivimus opprobrium; operuit
ignominia facies nostras, quia venerunt alieni super sanctificationem
domus Domini ".
52 Propterea ecce dies veniunt, ait Dominus, et visitabo super
sculptilia eius, et in omni terra eius gemet vulneratus. 53 Si ascen-
derit Babylon in caelum et firmaverit in excelso robur suum, a me
venient vastatores eius », ait Dominus.
54 Vox clamoris de Babylone et contritio magna de terra Chal-
daeorum, 55 quoniam vastavit Dominus Babylonem et perdidit ex
ea vocem magnam; et sonabunt fluctus eorum quasi aquae multae,
dedit sonitum vox eorum. 56 Quia venit super eam, id est super
Babylonem, praedo; et apprehensi sunt fortes eius, et fractus est
arcus eorum, quia Deus ultor Dominus reddens retribuet. 57 « Et
inebriabo principes eius et sapientes eius et duces eius et magistratus
eius et fortes eius; et dormient somnum sempiternum et non
expergiscentur », ait rex, Dominus exercituum nomen eius.
58 Haec dicit Dominus exercituum:
« Murus Babylonis ille latissimus funditus suffodietur,
et portae eius excelsae igni comburentur;
et laboraverunt populi pro nihilo
et gentes pro igni lassatae sunt ».
59 Verbum, quod praecepit Ieremias propheta Saraiae filio Neriae
filii Maasiae, cum pergeret cum Sedecia rege Iudae in Babylonem
in anno quarto regni eius; Saraias autem erat princeps, qui mansio-
nibus praeerat. 60 Et scripsit Ieremias omne malum, quod venturum
erat super Babylonem, in libro uno, omnia verba haec, quae scripta
sunt contra Babylonem. 61 Et dixit Ieremias ad Saraiam: « Cum ve-
neris in Babylonem et videris et legeris omnia verba haec, 62 dices:
" Domine, tu locutus es contra locum istum, ut disperderes eum, ne
sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus, et ut sit perpetua
solitudo ". 63 Cumque compleveris legere librum istum, ligabis ad
eum lapidem et proicies illum in medium Euphraten 64 et dices:
" Sic submergetur Babylon et non consurget, a facie afflictionis,
quam ego adduco super eam, et dissolvetur " ».
Hucusque verba Ieremiae.

52 1 Filius viginti et unius anni erat Sedecias, cum regnare coepisset,
et undecim annis regnavit in Ierusalem; et nomen matris eius Ami-

[51] 58 *Murus* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Gr et Vg *ḥômat*; TM « muri »
64 In fine adest glossa redactoris (cfr. v. 58)

tal filia Ieremiae de Lobna. [2] Et fecit malum in oculis Domini iuxta
omnia, quae fecerat Ioachim, [3] quoniam furor Domini erat in Ieru-
salem et in Iuda, usquequo proiceret eos a facie sua.

Et recessit Sedecias a rege Babylonis. [4] Factum est autem in anno
nono regni eius, in mense decimo decima mensis, venit Nabucho-
donosor rex Babylonis, ipse et omnis exercitus eius, adversus Ieru-
salem; et obsederunt eam et aedificaverunt contra eam munitiones
in circuitu. [5] Et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum
regis Sedeciae. [6] Mense autem quarto, nona mensis, obtinuit fames
in civitate, et non erant alimenta populo terrae. [7] Et dirupta est ci-
vitas, et omnes viri bellatores fugerunt exieruntque de civitate nocte
per viam portae, quae est inter duos muros et ducit ad hortum
regis, Chaldaeis obsidentibus urbem in gyro, et abierunt per viam,
quae ducit in Arabam. [8] Persecutus est autem Chaldaeorum exercitus
regem, et apprehenderunt Sedeciam in campestribus Iericho, et
omnis comitatus eius diffugit ab eo. [9] Cumque comprehendissent
regem, adduxerunt eum ad regem Babylonis in Rebla, quae est in
terra Emath; et locutus est ad eum iudicia. [10] Et iugulavit rex Baby-
lonis filios Sedeciae in oculis eius, sed et omnes principes Iudae
occidit in Rebla; [11] et oculos Sedeciae eruit et vinxit eum compe-
dibus et adduxit eum rex Babylonis in Babylonem et posuit eum
in domo carceris usque ad diem mortis eius.

[12] In mense autem quinto, decima mensis, ipse est annus nonus
decimus Nabuchodonosor regis Babylonis, venit Nabuzardan prin-
ceps satellitum, qui stabat coram rege Babylonis, in Ierusalem.
[13] Et incendit domum Domini et domum regis; et omnes domos
Ierusalem et omnem domum magnam igni combussit; [14] et totum
murum Ierusalem per circuitum destruxit cunctus exercitus Chal-
daeorum, qui erat cum magistro satellitum.

[15] De pauperibus autem populi et de reliquo vulgo, quod reman-
serat in civitate, et de perfugis, qui transfugerant ad regem Baby-
lonis, et superfluos artificum transtulit Nabuzardan princeps satel-
litum. [16] De pauperibus vero terrae reliquit Nabuzardan princeps
satellitum in vinitores et in agricolas.

[17] Columnas quoque aereas, quae erant in domo Domini, et ba-
ses et mare aereum, quod erat in domo Domini, confregerunt
Chaldaei et tulerunt omne aes eorum in Babylonem. [18] Et lebetes

[52] [3] *Et in Iuda* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis (cfr. 2 Reg 24, 20) *ûbihûdāh*; TM « et Iuda »

[12] *Qui stabat* – Lege cum Gr et Vg *'ōmēd*; TM « stetit »

et vatilla et cultros et phialas et mortariola et omnia vasa aerea,
quae in ministerio fuerant, tulerunt; 19 et pelves et thymiamateria
et phialas et lebetes et candelabra et mortaria et cyathos, quotquot
aurea aurea, et quotquot argentea argentea, tulit magister satellitum;
20 columnas duas et mare unum et vitulos duodecim aereos, qui
erant subtus basi, quam fecerat rex Salomon domui Domini. Non
erat pondus aeris omnium horum vasorum. 21 De columnis autem,
decem et octo cubiti altitudinis erant in columna una, et funiculus
duodecim cubitorum circuibat eam; porro grossitudo eius quattuor
digitorum, et intrinsecus cava erat. 22 Et capitella super utramque
aerea: altitudo capitelli unius quinque cubitorum, et retiacula et
malogranata super capitellum in circuitu omnia aerea; similiter co-
lumnae secundae. 23 Et malogranata nonaginta sex dependentia;
omnia malogranata centum super retiacula in circuitu.

24 Et tulit magister satellitum Saraiam sacerdotem primum et So-
phoniam sacerdotem secundum et tres custodes vestibuli. 25 Et de
civitate tulit eunuchum unum, qui erat praepositus super viros bel-
latores, et septem viros de his, qui videbant faciem regis, qui in-
venti sunt in civitate, et scribam principis militum, qui ex populo
terrae probabat tirones, et sexaginta viros de populo terrae, qui
inventi sunt in medio civitatis. 26 Tulit autem eos Nabuzardan ma-
gister satellitum et duxit eos ad regem Babylonis in Rebla; 27 et
percussit eos rex Babylonis et interfecit eos in Rebla in terra Emath.

Et translatus est Iuda de terra sua.

28 Iste est populus, quem transtulit Nabuchodonosor: in anno
septimo, Iudaeos tria millia et viginti tres; 29 in anno octavo decimo
Nabuchodonosor de Ierusalem animas octingentas triginta duas;
30 in anno vicesimo tertio Nabuchodonosor transtulit Nabuzardan
magister satellitum animas Iudaeorum septingentas quadraginta
quinque; omnes ergo animae quattuor milia sescentae.

31 Et factum est in tricesimo septimo anno transmigrationis Ioa-
chin regis Iudae, duodecimo mense vicesima quinta mensis, elevavit
Evilmerodach rex Babylonis, ipso anno regni sui, caput Ioachin
regis Iudae; et eduxit eum de domo carceris. 32 Et locutus est cum
eo bona et posuit thronum eius super thronos regum, qui erant
secum in Babylone. 33 Et mutavit vestimenta carceris eius, et come-
debat panem coram eo semper cunctis diebus vitae suae. 34 Et ci-
baria eius, cibaria perpetua dabantur ei a rege Babylonis statuta per
singulos dies, usque ad diem mortis suae, cunctis diebus vitae eius.

[52] 22 In fine omitte (cfr. 2 Reg 25, 17) *werimmônîm* (= et malogranata)

LAMENTATIONES

1 [1] ALEPH. Quomodo sedet sola
civitas plena populo!
Facta est quasi vidua
domina gentium;
princeps provinciarum
facta est sub tributo.
[2] BETH. Plorans plorat in nocte,
et lacrimae eius in maxillis eius;
non est qui consoletur eam
ex omnibus caris eius:
omnes amici eius spreverunt eam
et facti sunt ei inimici.
[3] GHIMEL. Migravit Iudas prae afflictione
et multitudine servitutis;
habitat inter gentes
nec invenit requiem:
omnes persecutores eius apprehenderunt eam
inter angustias.
[4] DALETH. Viae Sion lugent,
eo quod non sint qui veniant ad sollemnitatem;
omnes portae eius destructae,
sacerdotes eius gementes,
virgines eius afflictae,
et ipsa oppressa amaritudine.
[5] HE. Facti sunt hostes eius in caput,
inimici eius in securitate,
quia Dominus afflixit eam
propter multitudinem iniquitatum eius;
parvuli eius ducti sunt captivi
ante faciem tribulantis.
[6] VAU. Et egressus est a filia Sion
omnis decor eius;
facti sunt principes eius velut cervi
non invenientes pascua
et abierunt absque fortitudine
ante faciem persequentis.

[1] [2] *In maxillis eius* – Ita pauci mss Hebraici, Syr, Gr et Vg; TM «in maxilla eius»

7 ZAIN. Recordata est Ierusalem
dierum afflictionis suae et peregrinationis,
omnium desiderabilium suorum,
quae habuerat a diebus antiquis,
cum caderet populus eius in manu hostili,
et non esset auxiliator;
viderunt eam hostes
et deriserunt interitum eius.
8 HETH. Peccatum peccavit Ierusalem,
propterea abominabilis facta est;
omnes, qui glorificabant eam, spreverunt illam,
quia viderunt ignominiam eius:
ipsa autem gemens
conversa est retrorsum.
9 TETH. Sordes eius in fimbriis eius,
nec recordata est finis sui;
deposita est vehementer,
non habens consolatorem.
« Vide, Domine, afflictionem meam,
quoniam erectus est inimicus! ».
10 IOD. Manum suam misit hostis
ad omnia desiderabilia eius,
quia vidit gentes
ingressas sanctuarium suum,
de quibus praeceperas,
ne intrarent in ecclesiam tuam.
11 CAPH. Omnis populus eius gemens
et quaerens panem;
dederunt pretiosa quaeque pro cibo
ad refocillandam animam.
« Vide, Domine, et considera,
quoniam facta sum vilis!
12 LAMED. O vos omnes, qui transitis per viam,
attendite et videte,
si est dolor sicut dolor meus,
quem paravit mihi,
quo afflixit me Dominus
in die irae furoris sui.
13 MEM. De excelso misit ignem,

[1] 12 O *vos* – Lege cum Vg *lû 'attem*; TM « non ad vos »

in ossa mea immisit eum;
expandit rete pedibus meis,
convertit me retrorsum:
posuit me desolatam,
tota die maerore confectam.
14 NUN. Vigilavit super iniquitates meas,
in manu eius convolutae sunt
et impositae collo meo;
debilitavit virtutem meam:
dedit me Dominus in manu,
de qua non potero surgere.
15 SAMECH. Sprevit omnes fortes meos
Dominus in medio mei;
vocavit adversum me conventum,
ut contereret iuvenes meos:
torcular calcavit Dominus
virgini filiae Iudae.
16 AIN. Idcirco ego plorans,
et oculus meus deducens aquas,
quia longe factus est a me consolator
reficiens animam meam;
facti sunt filii mei desolati,
quoniam invaluit inimicus ».
17 PHE. Expandit Sion manus suas,
non est qui consoletur eam;
mandavit Dominus adversum Iacob
in circuitu eius hostes eius:
facta est Ierusalem
quasi polluta menstruis inter eos.
18 SADE. « Iustus est Dominus,
quia contra os eius rebellis fui.
Audite, obsecro, universi populi,
et videte dolorem meum:
virgines meae et iuvenes mei
abierunt in captivitatem.
19 COPH. Vocavi amicos meos,
et ipsi deceperunt me;

[1] 13 *Immisit eum* – Lege (cfr. nonnullos mss Graecos et Syr) *hôrîdāh*; TM « et subegit eum »
14 *Vigilavit super* – Lege cum multis mss Hebraicis (cfr. Gr et Vg) *nišqad ʿal*; TM « colligatum (?) est iugum »
16 *Oculus meus* – Bis scribitur in TM

sacerdotes mei et senes mei
in urbe consumpti sunt,
quia quaesierunt cibum sibi,
ut refocillarent animam suam.
20 RES. Vide, Domine, quoniam tribulor;
efferbuerunt viscera mea,
subversum est cor meum in memetipsa,
quoniam valde rebellis fui;
foris orbavit me gladius
et domi mors.
21 SIN. Audi, quia ingemisco ego,
et non est qui consoletur me;
omnes inimici mei audierunt malum meum,
laetati sunt quoniam tu fecisti.
Adduc diem, quem proclamasti,
et fient similes mei.
22 THAU. Ingrediatur omne malum eorum coram te,
et fac eis,
sicut fecisti mihi
propter omnes iniquitates meas;
multi enim gemitus mei,
et cor meum maerens ».

2 1 ALEPH. Quomodo obtexit caligine in furore suo
Dominus filiam Sion!
Proiecit de caelo in terram
gloriam Israel
et non est recordatus scabelli pedum suorum
in die furoris sui.
2 BETH. Praecipitavit Dominus
nec pepercit omnia pascua Iacob;
destruxit in furore suo
munitiones filiae Iudae;
deiecit in terram, polluit
regnum et principes eius.
3 GHIMEL. Confregit in ira furoris sui
omne cornu Israel;
avertit retrorsum dexteram suam

[1] 20 *Mors* – Lege cum Syr *māwet*; TM « sicut mors »
21 *Adduc* – Lege cum Syr, *hābē' 'et-*; TM « adduxisti »
[2] 2 *Nec* – Lege cum qere, Syr et Vg *w*e*lō'*; ketib « non »
3 *Furoris sui* – Lege cum Syr, Gr et Vg *'appô*; TM « furoris »

a facie inimici
et succendit in Iacob quasi ignem flammae
devorantis in gyro.
4 DALETH. Tetendit arcum suum quasi inimicus,
firmavit dexteram suam quasi hostis
et occidit omne,
quod pulchrum erat visu,
in tabernaculo filiae Sion;
effudit quasi ignem indignationem suam.
5 HE. Factus est Dominus velut inimicus,
deglutivit Israel,
deglutivit omnia moenia eius,
dissipavit munitiones eius
et multiplicavit in filia Iudae
maerorem et maestitiam.
6 VAU. Et dissipavit quasi hortum saepem suam,
demolitus est tabernaculum suum;
oblivioni tradidit Dominus in Sion
festivitatem et sabbatum
et despexit in indignatione furoris sui
regem et sacerdotem.
7 ZAIN. Reppulit Dominus altare suum,
maledixit sanctuario suo;
tradidit in manu inimici
muros domorum eius:
vocem dederunt in domo Domini
sicut in die sollemni.
8 HETH. Cogitavit Dominus dissipare
murum filiae Sion;
tetendit funiculum,
non avertit manum suam a perditione:
et in luctum redegit antemurale et murum.
pariter elanguerunt.
9 TETH. Defixae sunt in terra portae eius;
perdidit et contrivit vectes eius.
Rex eius et principes eius in gentibus;
non est lex,
et prophetae eius non invenerunt
visionem a Domino.
10 IOD. Sederunt in terra,
conticuerunt senes filiae Sion,

[2] 6 *Tabernaculum suum* – Lege cum Vg *miškānô*; TM « coetum suum »

consperserunt cinere capita sua,
accincti sunt ciliciis;
abiecerunt in terram capita sua
virgines Ierusalem.
11 CAPH. Defecerunt prae lacrimis oculi mei,
efferbuerunt viscera mea;
effusum est in terra iecur meum
super contritione filiae populi mei,
cum deficeret parvulus et lactans
in plateis oppidi.
12 LAMED. Matribus suis dixerunt:
« Ubi est triticum et vinum? »,
cum deficerent quasi vulnerati
in plateis civitatis,
cum exhalarent animas suas
in sinu matrum suarum.
13 MEM. Cui comparabo te vel cui assimilabo te,
filia Ierusalem?
Cui exaequabo te et consolabor te,
virgo filia Sion?
Magna est enim velut mare contritio tua;
quis medebitur tui?
14 NUN. Prophetae tui viderunt tibi
falsa et stulta
nec aperiebant iniquitatem tuam,
ut converterent sortem tuam;
viderunt autem tibi oracula
mendacii et seductionis.
15 SAMECH. Plauserunt super te manibus
omnes transeuntes per viam;
sibilaverunt et moverunt caput suum
super filiam Ierusalem:
« Haeccine est urbs, quam vocabant perfectum decorem,
gaudium universae terrae? ».
16 PHE. Aperuerunt super te os suum
omnes inimici tui;
sibilaverunt et fremuerunt dentibus
et dixerunt: « Devoravimus;

[2] [13] *Comparabo* – Lege cum Vg *'e'ĕrōk*; TM « testimonium reddam tibi » *Vel cui* – Lege cum multis mss Hebraicis, Syr, Gr et Vg *ûmāh*; TM omittit copulam

en ista est dies, quam exspectabamus:
invenimus, vidimus ».
17 AIN. Fecit Dominus, quae cogitavit;
complevit sermonem suum,
quem praeceperat a diebus antiquis:
destruxit et non pepercit.
Et laetificavit super te inimicum
et exaltavit cornu hostium tuorum.
18 SADE. Clamet cor tuum ad Dominum
super muros filiae Sion;
deduc quasi torrentem lacrimas
per diem et noctem.
Non des requiem tibi,
neque taceat pupilla oculi tui.
19 COPH. Consurge, lamentare in nocte
in principio vigiliarum,
effunde sicut aquam cor tuum
ante conspectum Domini;
leva ad eum manus tuas
pro anima parvulorum tuorum,
qui defecerunt in fame
in capite omnium compitorum.
20 RES. « Vide, Domine, et considera,
cui feceris ita;
ergone comedent mulieres fructum suum,
parvulos diligenter fovendos?
Num occidetur in sanctuario Domini
sacerdos et propheta?
21 SIN. Iacuerunt in terra foris
puer et senex;
virgines meae et iuvenes mei
ciciderunt in gladio:
interfecisti in die furoris tui,
percussisti nec misertus es.
22 THAU. Vocasti quasi ad diem sollemnem,
qui terrerent me de circuitu,
et non fuit in die furoris Domini,

[2] 18 *Cor tuum* – Lege *libbēk*; TM « cor eorum »
Neque – Lege cum multis mss Hebraicis, Targ, Syr et Vg *wᵉʾal*; TM « non »
21 *Foris* – Lege cum Syr *baḥuṣôt*; TM « viae » vel « plateae »
Nec – Lege cum multis mss Hebraicis, Syr et Vg *wᵉlōʾ*; TM « non »
22 *Qui terrerent me* – Lege cum Vg *mᵉgôrᵉraj*; TM « habitatio mea »

qui effugeret et relinqueretur:
quos fovi et enutrivi,
inimicus meus consumpsit eos ».

3 [1] ALEPH. Ego vir videns paupertatem meam
in virga indignationis eius.
[2] ALEPH. Me minavit et adduxit
in tenebras et non in lucem.
[3] ALEPH. Tantum in me vertit et convertit
manum suam tota die.
[4] BETH. Consumpsit pellem meam et carnem meam,
contrivit ossa mea.
[5] BETH. Aedificavit in gyro meo
et circumdedit me felle et labore.
[6] BETH. In tenebrosis collocavit me
quasi mortuos sempiternos.
[7] GHIMEL. Circumaedificavit adversum me, ut non egrediar,
aggravavit compedem meum.
[8] GHIMEL. Sed et cum clamavero et rogavero,
exclusit orationem meam.
[9] GHIMEL. Conclusit vias meas lapidibus quadris,
semitas meas subvertit.
[10] DALETH. Ursus insidians factus est mihi,
leo in absconditis.
[11] DALETH. Semitas meas subvertit et confregit me,
posuit me desolatam.
[12] DALETH. Tetendit arcum suum et posuit me
quasi signum ad sagittam.
[13] HE. Misit in renibus meis
filias pharetrae suae.
[14] HE. Factus sum in derisum omni populo meo,
canticum eorum tota die.
[15] HE. Replevit me amaritudinibus,
inebriavit me absinthio.
[16] VAU. Et fregit in glarea dentes meos,
depressit me cinere.
[17] VAU. Et repulsa est a pace anima mea,
oblitus sum bonorum.

[3] [1] *Videns* – Lege cum Gr, VL et Vg *rō'eh*; TM « vidit »
[4] *Pellem meam et carnem meam* – Ita Syr et Vg; TM « carnem meam et pellem meam »
[17] *Et repulsa est* – Lege cum Syr et Vg *wattizzānaḥ*; TM « et repulisti »

18 VAU. Et dixi: « Periit splendor meus
et spes mea a Domino ».
19 ZAIN. Recordare paupertatis et peregrinationis meae,
absinthii et fellis.
20 ZAIN. Memoria memor est
et tabescit in me anima mea.
21 ZAIN. Haec recolam in corde meo,
ideo sperabo.
22 HETH. Misericordiae Domini, quia non sumus consumpti,
quia non defecerunt miserationes eius.
23 HETH. Novae sunt omni mane,
magna est fides tua.
24 HETH. « Pars mea Dominus, dixit anima mea;
propterea exspectabo eum ».
25 TETH. Bonus est Dominus sperantibus in eum,
animae quaerenti illum.
26 TETH. Bonum est praestolari cum silentio
salutare Domini.
27 TETH. Bonum est viro, cum portaverit
iugum ab adulescentia sua.
28 IOD. Sedebit solitarius et tacebit,
cum istud imponitur ei.
29 IOD. Ponet in pulvere os suum,
si forte sit spes.
30 IOD. Dabit percutienti se maxillam,
saturabitur opprobriis.
31 CAPH. Quia non repellet in sempiternum
Dominus.
32 CAPH. Quia si afflixit, et miserebitur
secundum multitudinem misericordiarum suarum.
33 CAPH. Non enim humiliat ex corde suo
et affligit filios hominum.
34 LAMED. Conterere sub pedibus suis
omnes vinctos terrae.
35 LAMED. Declinare iudicium viri
in conspectu vultus Altissimi.
36 LAMED. Pervertere hominem in iudicio suo,
num Dominus haec ignorat?

[3] 27 *Ab adulescentia sua* – Ita multi mss Hebraici et Graeci, VL et Vg; TM « in adulescentia sua »

37 MEM. Quis est iste, qui dixit, et factum est?
Dominus non iussit?
38 MEM. Ex ore Altissimi nonne egrediuntur
et mala et bona?
39 MEM. Quid murmurabit homo vivens,
vir pro peccatis suis?
40 NUN. « Scrutemur vias nostras et quaeramus
et revertamur ad Dominum.
41 NUN. Levemus corda nostra cum manibus
ad Dominum in caelos.
42 NUN. Nos inique egimus et rebelles fuimus;
idcirco tu inexorabilis fuisti.
43 SAMECH. Operuisti in furore et percussisti nos;
occidisti nec pepercisti.
44 SAMECH. Opposuisti nubem tibi,
ne transeat oratio.
45 SAMECH. In eradicationem et abiectionem posuisti nos
in medio populorum.
46 PHE. Aperuerunt super nos os suum
omnes inimici nostri.
47 PHE. Formido et fovea facta est nobis,
vastatio et contritio ».
48 PHE. Rivos aquarum deducit oculus meus
in contritione filiae populi mei.
49 AIN. Oculus meus lacrimas effundit nec tacet,
eo quod non sit requies.
50 AIN. Donec respiciat et videat
Dominus de caelis.
51 AIN. Oculus meus affligit animam meam
prae cunctis filiabus urbis meae.
52 SADE. Venatione venati sunt me quasi avem
inimici mei gratis.
53 SADE. Perdiderunt in lacu vitam meam
et iecerunt lapides super me.
54 SADE. Inundaverunt aquae super caput meum,
dixi: « Perii ».
55 COPH. Invocavi nomen tuum, Domine,
de profunditate lacus.

[3] 41 *Corda* nostra – Ita nonnulli mss Hebraici, Syr, Gr, VL et Vg; TM « cor nostrum »
Cum manibus – Ita Vg (cfr. Syr et Gr); TM « ad manus »
43 *Nec* – Lege cum multis mss Hebraicis et verss *w*[e]*lō'*; TM « non »

56 COPH. Vocem meam audisti: « Ne avertas
aurem tuam a singultu meo et clamoribus ».
57 COPH. Appropinquasti in die, quando invocavi te,
dixisti: « Ne timeas ».
58 RES. Iudicasti, Domine, causam animae meae,
redemisti vitam meam.
59 RES. Vidisti, Domine, afflictionem meam;
iudica iudicium meum.
60 RES. Vidisti omnem furorem eorum,
universas cogitationes eorum adversum me.
61 SIN. Audisti opprobrium eorum, Domine,
omnes cogitationes eorum adversum me.
62 SIN. Labia insurgentium mihi et meditationes eorum
adversum me tota die.
63 SIN. Sessionem eorum et resurrectionem eorum vide;
ego sum psalmus eorum.
64 THAU. Reddes eis vicem, Domine,
iuxta opera manuum suarum.
65 THAU. Dabis eis duritiam cordis,
exsecrationem tuam.
66 THAU. Persequeris in furore et conteres eos
sub caelis tuis, Domine.

4 1 ALEPH. Quomodo obscuratum est aurum,
mutatum est obryzum optimum!
Dispersi sunt lapides sancti
in capite omnium platearum.
2 BETH. Filii Sion incliti
et ponderati auro primo,
quomodo reputati sunt in vasa testea,
opus manuum figuli!
3 GHIMEL. Sed et thoes nudaverunt mammam,
lactaverunt catulos suos;
filia populi mei crudelis
quasi struthio in deserto.
4 DALETH. Adhaesit lingua lactantis
ad palatum eius in siti;
parvuli petierunt panem,
et non erat qui frangeret eis.

[3] 66 *Caelis tuis, Domine* – Lege cum Vg (cfr. Gr) *šāmêkā jhwh*; TM « caelis Domini »

5 HE. Qui vescebantur voluptuose,
interierunt in viis;
qui nutriebantur in coccinis,
amplexati sunt stercora.
6 VAU. Et maior effecta est iniquitas filiae populi mei
peccato Sodomae,
quae subversa est in momento,
et non laborabant in ea manus.
7 ZAIN. Candidiores nazaraei eius nive,
nitidiores lacte,
rubicundiores in corpore coralliis,
sapphirus aspectus eorum.
8 HETH. Denigrata est super carbones facies eorum,
et non sunt cogniti in plateis:
adhaesit cutis eorum ossibus,
aruit et facta est quasi lignum.
9 TETH. Melius fuit occisis gladio
quam interfectis fame,
quoniam isti extabuerunt consumpti
a sterilitate terrae.
10 IOD. Manus mulierum misericordium
coxerunt filios suos:
facti sunt cibus earum
in contritione filiae populi mei.
11 CAPH. Complevit Dominus furorem suum,
effudit iram indignationis suae;
et succendit ignem in Sion,
qui devoravit fundamenta eius.
12 LAMED. Non crediderunt reges terrae
et universi habitatores orbis,
quoniam ingrederetur hostis et inimicus
per portas Ierusalem.
13 MEM. Propter peccata prophetarum eius
et iniquitates sacerdotum eius,
qui effuderunt in medio eius
sanguinem iustorum.
14 NUN. Erraverunt caeci in plateis,
polluti sunt in sanguine,
ita ut nemo posset attingere
lacinias eorum.
15 SAMECH. « Recedite! Pollutus est », clamaverunt eis;
« Recedite, abite, nolite tangere! ».

Cum fugerent et errarent, dixerunt inter gentes:
« Non addent ultra ut incolant ».
16 PHE. Facies Domini dispersit eos,
non addet ut respiciat eos;
facies sacerdotum non respexerunt
neque senum miserti sunt.
17 AIN. Adhuc deficiunt oculi nostri
ad auxilium nostrum vanum?
In specula nostra respeximus
ad gentem, quae salvare non potest.
18 SADE. Insidiati sunt vestigiis nostris,
ne iremus per plateas nostras.
« Appropinquavit finis noster, completi sunt dies nostri,
quia venit finis noster ».
19 COPH. Velociores fuerunt persecutores nostri
aquilis caeli;
super montes persecuti sunt nos,
in deserto insidiati sunt nobis.
20 RES. Spiritus oris nostri, unctus Domini,
captus est in foveis eorum,
de quo dicebamus: « Sub umbra sua
vivemus in gentibus ».
21 SIN. Gaude et laetare, filia Edom,
quae habitas in terra Us;
ad te quoque perveniet calix,
inebriaberis atque nudaberis.
22 THAU. Completa est iniquitas tua, filia Sion,
non addet ultra ut transmigret te;
visitavit iniquitatem tuam, filia Edom,
discooperuit peccata tua.

5 1 Recordare, Domine, quid acciderit nobis;
intuere et respice opprobrium nostrum.
2 Hereditas nostra versa est ad alienos,
domus nostrae ad extraneos.
3 Pupilli facti sumus absque patre,
matres nostrae quasi viduae.
4 Aquam nostram pecunia bibimus,
ligna nostra pretio comparamus.

[5] 3 *Absque* – Lege cum ketib, Syr, Gr et Vg *'ên*; qere praemittit « et »

5 Iugum in cervicibus nostris minamur,
lassis non datur requies.
6 Aegyptiis dedimus manum et Assyriis,
ut saturaremur pane.
7 Patres nostri peccaverunt et non sunt,
et nos iniquitates eorum portamus.
8 Servi dominantur nostri;
non est qui redimat de manu eorum.
9 Vitae nostrae periculo afferimus panem nobis
a facie gladii in deserto.
10 Pellis nostra quasi clibanus exusta est
propter aestum famis.
11 Mulieres in Sion humiliaverunt
et virgines in civitatibus Iudae.
12 Principes manu eorum suspensi sunt;
facies senum honorem non habuerunt.
13 Adulescentes molam portaverunt,
et pueri sub lignis corruerunt.
14 Senes deficiunt de portis,
iuvenes de choro psallentium.
15 Defecit gaudium cordis nostri;
versus est in luctum chorus noster.
16 Cecidit corona capitis nostri;
vae nobis, quia peccavimus!
17 Propterea maestum factum est cor nostrum,
ideo contenebrati sunt oculi nostri,
18 propter montem Sion, quia desolatus est:
vulpes ambulant in eo.
19 Tu autem, Domine, in aeternum permanebis,
solium tuum in generationem et generationem.
20 Quare in perpetuum oblivisceris nostri,
derelinques nos in longitudinem dierum?
21 Converte nos, Domine, ad te, et convertemur;
innova dies nostros sicut a principio.
22 Ergone proiciens reppulisti nos,
iratus es contra nos vehementer?

[5] 5 *Iugum* – Insere cum Sym et Vg *'ōl*
10 *Exusta est* – Lege cum Gr, VL et Vg *nikmār*; TM « exustae sunt »
19 *Tu autem* – Lege cum Syr, Gr, VL et Vg w^{e}*'attāh*; TM « tu »

LIBER BARUCH

1 [1] Et haec verba, quae scripsit Baruch filius Neriae filii Maasiae filii
Sedeciae filii Asadei filii Helciae in Babylone, [2] in anno quinto,
in septima die mensis, in tempore quo ceperunt Chaldaei Ierusalem
et incenderunt eam igni. [3] Et legit Baruch verba libri huius in aures
Iechoniae filii Ioachim regis Iudae et in aures omnis populi ve-
nientis ad librum [4] et in aures potentium et filiorum regum et in
aures seniorum et in aures omnis populi a minimo usque ad maxi-
mum universorum habitantium in Babylonia, ad flumen Sud. [5] Et
flebant et ieiunabant et orabant in conspectu Domini. [6] Et college-
runt argentum, prout poterant manus singulorum, [7] et miserunt in
Ierusalem ad Ioachim filium Helciae filii Salom sacerdotem et ad
sacerdotes et ad omnem populum, qui inventi sunt cum illo in Ie-
rusalem, [8] cum acciperet vasa domus Domini, quae ablata fuerant
de templo, ut referret ea in terram Iudae, decima die mensis Sivan:
vasa argentea, quae fecit Sedecias filius Iosiae rex Iudae, [9] post-
quam adduxit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam et prin-
cipes et inclusores et potentes et populum terrae ex Ierusalem et
induxit eos in Babylonem. [10] Et dixerunt: « Ecce misimus ad vos
pecuniam; emite ex ea pecunia holocausta et pro peccato et tus
et facite oblationem et afferte super altare Domini Dei nostri;
[11] et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis et pro vita
Balthasar filii eius, ut sint dies eorum, sicuti sunt dies caeli super
terram; [12] et dabit Dominus virtutem nobis et illuminabit oculos
nostros, et vivemus sub umbra Nabuchodonosor regis Babylonis
et sub umbra Balthasar filii eius et serviemus eis multis diebus et
inveniemus gratiam in conspectu eorum. [13] Et orate pro nobis ad
Dominum Deum nostrum, quia peccavimus Domino Deo nostro,
et non avertit se indignatio Domini et ira eius a nobis usque in
hunc diem. [14] Et legetis librum hunc, quem misimus ad vos recita-
ri in domo Domini, in die sollemni et in diebus constitutis, [15] et
dicetis:

Domino Deo nostro iustitia, nobis autem confusio faciei, sicut
hodiernus dies homini Iudae et habitatoribus Ierusalem [16] et regi-
bus nostris et principibus nostris et sacerdotibus nostris et prophetis
nostris et patribus nostris: [17] peccavimus enim ante Dominum et
non credidimus ei [18] et non audivimus vocem Domini Dei nostri,

ut ambularemus in mandatis Domini, quae dedit ante faciem no-
stram. [19] A die qua Dominus eduxit patres nostros de terra Aegypti
et usque ad hanc diem eramus contumaces in Dominum Deum no-
strum et temere egimus, ne audiremus vocem eius, [20] et adhaese-
runt nobis mala et maledictio, quam constituit Dominus Moysi
servo suo in die qua eduxit patres nostros de terra Aegypti dare
nobis terram fluentem lac et mel, sicut hic dies. [21] Et non audi-
vimus vocem Domini Dei nostri secundum omnia verba prophe-
tarum, quos misit ad nos, [22] et abivimus unusquisque in sensu cordis
nostri mali ad serviendum diis alienis, facientes mala sub oculis
Dei nostri.

2 [1] Et statuit Dominus verbum suum, quod locutus est super nos et
super iudices nostros, qui iudicabant Israel, et super reges nostros
et super principes nostros et super omnem hominem Israel et Iu-
dae, [2] ut induceret super nos mala magna, quae non sunt facta sub
omni caelo, secundum quae fecit in Ierusalem, secundum ea quae
scripta sunt in lege Moysi, [3] comedere nos, unumquemque carnes
filii sui et unumquemque carnes filiae suae. [4] Et dedit illos subditos
omnibus regnis, quae in circuitu nostro sunt, in opprobrium et in
desolationem in omnibus populis, qui in circuitu nostro sunt, quo
dispersit illos Dominus, [5] et facti sunt subtus et non supra, quia
peccavimus Deo nostro non oboediendo voci eius. [6] Domino Deo
nostro iustitia, nobis autem et patribus nostris confusio faciei, sicut
hic dies; [7] quae locutus est Dominus super nos, omnia mala haec ve-
nerunt super nos, [8] et non sumus deprecati faciem Domini, ut averte-
remur unusquisque a cogitationibus cordis nostri pessimi. [9] Et vigilavit
Dominus super mala et induxit ea super nos, quia iustus est Domi-
nus in omnibus operibus suis, quae mandavit nobis. [10] Et non oboe-
divimus voci eius, ut ambularemus in praeceptis Domini, quae
dedit ante faciem nostram.

[11] Et nunc, Domine, Deus Israel, qui eduxisti populum tuum de
terra Aegypti in manu valida, in signis et portentis et in virtute
magna et in brachio excelso et fecisti tibi nomen, sicut hic dies,
[12] peccavimus, impie fecimus, inique egimus, Domine Deus noster,
in omnibus iustificationibus tuis. [13] Avertatur ira tua a nobis, quia
derelicti sumus pauci in gentibus, quo dispersisti nos. [14] Exaudi,
Domine, orationem nostram et deprecationem nostram et eripe
nos propter te et da nobis gratiam ante faciem eorum, qui nos
abduxerunt, [15] ut sciat omnis terra quia tu es Dominus Deus noster
et quia nomen tuum invocatum est super Israel et super genus eius.

16 Domine, prospice de domo sancta tua et attende in nos; inclina,
Domine, aurem tuam et audi. 17 Aperi, Domine, oculos tuos et vide,
quia non mortui, qui in inferno sunt, quorum spiritus ablatus est
a visceribus eorum, dabunt gloriam et iustificationem Domino,
18 sed anima, quae tristis est super magnitudinem, quae incedit
curva et infirma, et oculi deficientes et anima esuriens dabunt tibi
gloriam et iustitiam, Domine. 19 Quia non in iustificationibus pa-
trum nostrorum et regum nostrorum nos prosternimus preces
nostras ante faciem tuam, Domine Deus noster; 20 quia immisisti
indignationem tuam et iram tuam super nos, sicut locutus es in
manibus puerorum tuorum prophetarum dicens: 21 " Sic dicit
Dominus: Inclinate umerum vestrum et servite regi Babylonis et
sedebitis super terram, quam dedi patribus vestris. 22 Et si non
audieritis vocem Domini, ut serviatis regi Babylonis, deficere fa-
ciam a civitatibus Iudae et a plateis Ierusalem 23 vocem laetitiae
et vocem iucunditatis et vocem sponsi et vocem sponsae, et erit
omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus ". 24 Et non audivimus vo-
cem tuam, ut serviremus regi Babylonis; et statuisti verba tua, quae
locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum, ut eiceren-
tur ossa regum nostrorum et ossa patrum nostrorum de loco suo;
25 et ecce sunt proiecta in calore diei et in gelu noctis, et mortui
sunt in doloribus malis, in fame et in gladio et in peste. 26 Et po-
suisti domum, super quam invocatum est nomen tuum, sicut hic
dies propter malitiam domus Israel et domus Iudae. 27 Et fecisti in
nos, Domine Deus noster, secundum omnem moderationem tuam
et secundum omnem miserationem tuam magnam, 28 sicut locutus
es in manu pueri tui Moysi in die quo mandasti ei scribere legem
tuam coram filiis Israel 29 dicens: " Si non audieritis vocem meam,
profecto turba haec magna et multa convertetur in parvam inter
gentes, quo eos dispergam; 30 quia scivi quod me non audient, quia
populus est dura cervice. Et convertentur ad cor suum in terra cap-
tivitatis suae 31 et scient quia ego Dominus Deus illorum, et dabo
illis cor intellegens et aures audientes, 32 et laudabunt me in terra
captivitatis suae et memores erunt nominis mei; 33 et avertent se a
dorso suo duro et a nequissimis adinventionibus suis, quia memo-
res erunt viae patrum suorum, qui peccaverunt coram Domino.
34 Et convertam eos in terram, quam iuravi patribus eorum, Abra-
ham, Isaac et Iacob; et possidebunt eam et multiplicabo eos, et non
minorabuntur; 35 et statuam illis testamentum aeternum, ut sim illis
in Deum, et ipsi erunt mihi in populum, et ultra iam non movebo
populum meum Israel a terra, quam dedi illis ".

3 [1] Domine omnipotens, Deus Israel, anima in angustiis et spiritus
anxius clamat ad te. [2] Audi, Domine, et miserere, quia peccavimus
in conspectu tuo; [3] quia tu sedens es in aeternum, et nos pereuntes
in aeternum. [4] Domine omnipotens, Deus Israel, audi nunc oratio-
nem defunctorum Israel et filiorum eorum, qui peccaverunt in
conspectu tuo, qui non audierunt vocem Domini Dei sui, et ad-
haeserunt nobis mala. [5] Noli memor esse iniquitatum patrum no-
strorum, sed memor esto manus tuae et nominis tui in hoc tem-
pore, [6] quia tu es Dominus Deus noster, et laudabimus te, Domine,
[7] quia propter hoc dedisti timorem tuum in cor nostrum, ut invo-
caremus nomen tuum; et laudabimus te in captivitate nostra, quia
avertimus a corde nostro omnem iniquitatem patrum nostrorum,
qui peccaverunt in conspectu tuo. [8] Ecce nos hodie in captivitate
nostra, quo nos dispersisti in opprobrium et in maledictum et in
expiationem, secundum omnes iniquitates patrum nostrorum, qui
discesserunt a Domino Deo nostro ».

[9] Audi, Israel, mandata vitae;
auribus percipite, ut sciatis prudentiam.
[10] Quid est, Israel?
Quid est quod in terra es inimicorum?
[11] Invetustatus es in terra aliena,
coinquinatus es mortuis,
reputatus es cum eis, qui apud inferos sunt.
[12] Dereliquisti fontem sapientiae!
[13] Si in via Dei ambulasses,
habitasses in pace in aeternum.
[14] Disce, ubi sit prudentia,
ubi fortitudo, ubi sit intellectus,
ut scias simul, ubi sit longiturnitas dierum et vita,
ubi sit lumen oculorum et pax.
[15] Quis invenit locum eius?
Et quis intravit in thesauros eius?
[16] Ubi sunt principes gentium
et qui dominantur bestiis, quae sunt super terram,
[17] qui in avibus caeli ludunt,
[18] qui argentum thesaurizant et aurum,
in quo confidunt homines,
neque est finis acquisitionis eorum;
qui argentum fabricant et solliciti sunt,
nec est inquisitio operum illorum?

19 Exterminati sunt et ad inferos descenderunt,
et alii loco eorum surrexerunt.
20 Iuvenes viderunt lumen et habitaverunt super terram;
viam autem disciplinae non cognoverunt,
21 nec intellexerunt semitas eius;
neque susceperunt eam filii eorum,
a via eorum longe facti sunt.
22 Neque audita est in Chanaan,
neque visa est in Theman.
23 Filii quoque Agar, qui exquirunt sapientiam super terram,
negotiatores Merran et Theman
et fabulatores et inquisitores prudentiae:
viam autem sapientiae non cognoverunt,
neque commemorati sunt semitas eius.
24 O Israel, quam magna est domus Dei,
et ingens locus possessionis eius!
25 Magnus est et non habet finem,
excelsus est et immensus.
26 Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt,
statura magna, scientes bellum.
27 Non illos elegit Deus
neque viam disciplinae dedit illis;
28 et perierunt, quia non habuerunt prudentiam,
perierunt propter insipientiam suam.
29 Quis ascendit in caelum et accepit eam
et deduxit eam de nubibus?
30 Quis transfretavit mare et invenit eam
et apportabit eam auro electo?
31 Non est qui noverit viam eius,
neque qui cogitet semitam eius.
32 Sed qui scit omnia, novit eam,
adinvenit eam prudentia sua;
qui composuit terram in aeternum tempus,
implevit eam iumentis quadrupedibus;
33 qui mittit lumen et vadit,
vocavit illud, et oboedivit ei in tremore.
34 Stellae autem splenduerunt in custodiis suis
et laetatae sunt.
35 Vocavit eas, et dixerunt: « Adsumus »;
luxerunt cum laetitia ei, qui fecit eas.

36 Hic est Deus noster,
non aestimabitur alter adversus eum.
37 Invenit omnem viam disciplinae
et dedit eam Iacob puero suo
et Israel dilecto suo.
38 Post haec super terram visa est
et inter homines conversata est.

4 1 Ipsa est liber praeceptorum Dei
et lex, quae permanet in aeternum.
Omnes, qui tenent eam, ad vitam;
qui autem relinquunt eam, morientur.
2 Convertere, Iacob, et apprehende eam;
perambula ad splendorem in lumine eius.
3 Noli dare alteri gloriam tuam
et dignitates tuas genti alienae.
4 Beati sumus, Israel,
quia, quae placent Deo, nobis nota sunt.
5 Confide, popule meus,
memoria Israel:
6 venumdati estis gentibus
non in perditionem,
sed, quia irritastis Deum,
traditi estis adversariis.
7 Exacerbastis enim eum, qui fecit vos,
sacrificantes daemonibus et non Deo.
8 Obliti autem estis Deum, qui vos pavit, Deum aeternum,
et contristastis eam, quae vos enutrivit, Ierusalem.
9 Vidit enim supervenientem vobis iram a Deo
et dixit: « Audite, vicinae Sion:
Superinduxit mihi Deus luctum magnum.
10 Vidi enim captivitatem filiorum meorum et filiarum,
quam superinduxit illis Aeternus.
11 Nutrivi enim illos cum iucunditate,
dimisi autem illos cum fletu et luctu.
12 Nemo gaudeat super me, viduam et derelictam a multis;
desolata sum propter peccata filiorum meorum,
quia declinaverunt a lege Dei.
13 Iustificationes autem eius non cognoverunt,
neque ambulaverunt in viis mandatorum Dei,
neque semitas disciplinae in iustitia eius ingressi sunt.

14 Veniant vicinae Sion;
et memores estote captivitatis filiorum meorum et filiarum,
quam superinduxit illis Aeternus.
15 Superinduxit enim illis gentem de longinquo,
gentem improbam et alterius linguae,
qui non sunt reveriti senem,
neque parvulorum miserti sunt,
16 et abduxerunt dilectos viduae
et a filiabus unicam desolaverunt ».
17 Ego autem, quid possum adiuvare vos?
18 Qui enim superinduxit in vos mala,
eripiet vos de manu inimicorum vestrorum.
19 Abite, filii, abite;
ego enim derelicta sum sola.
20 Exui me stola pacis,
indui autem me cilicio obsecrationis meae,
clamabo ad Aeternum in diebus meis.
21 Confidite, filii, clamate ad Deum,
et eripiet vos de dominatione, de manu inimicorum.
22 Ego enim speravi ab Aeterno salutem vestram;
et venit mihi gaudium a Sancto,
super misericordia, quae veniet vobis cito
ab Aeterno, salutari vestro.
23 Emisi enim vos cum luctu et fletu;
reddet autem mihi vos Deus
cum gaudio et laetitia in aeternum.
24 Nam, sicut nunc viderunt vicinae Sion vestram captivitatem,
sic videbunt cito a Deo vestram salutem,
quae superveniet vobis cum magna gloria et splendore Aeterni.
25 Filii, patienter sustinete iram, quae vobis a Deo supervenit;
persecutus est te inimicus tuus,
sed cito videbis perditionem
in cervicem eorum ascendentem.
26 Delicati mei ambulaverunt vias asperas,
ducti sunt ut grex direptus ab inimicis.
27 Confidite, filii, et clamate ad Deum;
erit enim vestra ab inductore memoria.
28 Nam sicut fuit mens vestra, ut erraretis a Deo,
conversi decuplate studium quaerendi eum;
29 qui enim induxit in vos mala,
inducet in vos aeternam iucunditatem cum salute vestra.

30 Confide, Ierusalem;
consolabitur enim te, qui te nominavit.
31 Miseri, qui te nocuerunt
et qui exsultati sunt in casu tuo!
32 Miserae civitates, quibus servierunt filii tui;
misera, quae accepit filios tuos!
33 Sicut enim gavisa est in tua ruina
et laetata est in tuo casu,
ita contristabitur in sua solitudine.
34 Et amputabo exsultationem multitudinis,
et laetitia eius erit in luctum.
35 Ignis enim superveniet illi ab Aeterno
in dies longinquos,
et inhabitabitur a daemoniis plurimum temporis.
36 Circumspice ad orientem, Ierusalem,
et vide iucunditatem, quae a Deo tibi superventura est.
37 Ecce veniunt filii tui, quos emisisti,
veniunt congregati ab ortu usque ad occasum
verbo Sancti, gaudentes in Dei gloria.

5 1 Exue te, Ierusalem, stola luctus et vexationis tuae
et indue te decore eius
quae a Deo tibi data est gloriae in aeternum.
2 Circumda te diploide iustitiae, quae a Deo est,
et impone mitram capiti tuo gloriae Aeterni.
3 Deus enim ostendet omni, quod sub caelo est,
splendorem tuum.
4 Vocabitur enim nomen tuum a Deo in aeternum:
Pax iustitiae et Gloria culturae Dei.
5 Surge, Ierusalem, et sta in excelso
et circumspice ad orientem et vide congregatos filios tuos
a solis ortu usque ad occasum
verbo Sancti, gaudentes in memoria Dei.
6 Exierunt enim abs te pedites abducti ab inimicis;
inducet autem illos ad te
portatos cum gloria sicut thronum regni;
7 constituit enim Deus humiliare
omnem montem excelsum et rupes perennes
et convalles implere ad aequalitatem terrae,
ut ingrediatur Israel in securitate gloriae Dei.

8 Obumbrabunt autem et silvae et omne lignum suavitatis
Israel ex praecepto Dei.
9 Praeibit enim Deus Israel cum laetitia
in lumine maiestatis suae,
cum misericordia et iustitia,
quae est ab ipso.

6 Exemplum epistulae, quam misit Ieremias ad abducendos captivos
in Babyloniam a rege Babyloniorum, ut nuntiaret illis secundum
quod praeceptum est ei a Deo.

1 Propter peccata, quae peccastis ante Deum, abducemini in Ba-
byloniam captivi a Nabuchodonosor rege Babyloniorum. 2 Ingressi
itaque in Babylonem, eritis illic annis pluribus et tempus longum
usque ad generationes septem; post hoc autem educam vos inde
cum pace. 3 Nunc autem videbitis in Babylone deos argenteos et
aureos et ligneos in umeris portari, ostentantes metum gentibus.
4 Cavete ergo, ne et vos assimilati assimilemini alienigenis, et metus
vos capiat in ipsis. 5 Videntes turbam ante et retro adorantem eos,
dicite autem in corde vestro: « Te oportet adorare, Domine ». 6 An-
gelus enim meus vobiscum est; ipse autem exquiret animas vestras.
7 Nam lingua eorum polita a fabro; ipsa etiam inaurata et inargen-
tata falsa sunt et non possunt loqui. 8 Et sicut virgini ornatum amanti,
accepto auro fabricantur 9 coronas super capita deorum suorum.
Interdum autem accidit etiam, ut sacerdotes, subtrahentes a diis
aurum et argentum, erogent illud in semetipsos 10 et dent ex ipso
et prostitutis in lupanari. Et ornant illos ut homines vestimentis,
deos argenteos et aureos et ligneos. 11 Hi autem non liberantur ab
aerugine et tinea. 12 Opertis illis veste purpurea, extergunt faciem
eorum propter pulverem domus, qui est plurimus super eos. 13 Et
sceptrum habet ut homo, iudex regionis, qui in se peccantem non
interficiet. 14 Habet etiam gladium in manu dextera et securim, se
autem de bello et a latronibus non liberabit. Unde notum est quia
non sunt dii; 15 non ergo timueritis eos.

Sicut enim vas hominis confractum inutile fit, tales sunt dii eorum.
16 Collocatis illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere ex pedi-
bus introeuntium. 17 Et sicut alicui, qui regem offendit, circumsaeptae
sunt aulae, tamquam ad mortem ducto, domus eorum muniunt
sacerdotes ostiis et clausuris et seris, ne a latronibus exspolientur.
18 Lucernas accendunt et quidem plures quam sibi ipsis, quarum
nullam videre possunt. 19 Sunt autem sicut trabes in domo; corda vero

eorum dicunt elingere serpentes, qui de terra sunt; dum comedunt
eos et vestimentum eorum, non sentiunt. 20 Nigrae fiunt facies eorum
a fumo, qui in domo fit. 21 Super corpus eorum et super caput vo-
litant noctuae et hirundines et aves, similiter et cattae. 22 Unde scietis
quia non sunt dii; non ergo timueritis eos.

23 Aurum enim, quod circa se habent ad speciem, nisi aliquis
exterserit aeruginem, non fulgebit; neque enim, cum conflabantur,
sentiebant. 24 Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non est.
25 Sine pedibus, in umeris portantur, ostentantes ignobilitatem suam
hominibus; confunduntur et, qui excolunt ea, 26 propter quod, ne
forte cadat in terram, per ipsos erigetur. Neque, si quis illud erectum
statuerit, per semetipsum movebitur neque, si inclinatum fuerit,
erigetur; sed sicut mortuis munera illis apponuntur. 27 Hostias vero
eorum sacerdotes eorum vendunt et abutuntur; similiter et uxores
eorum, ex ipsis partes sale condientes, neque mendico neque infirmo
aliquid impertiunt. De sacrificiis eorum menstruatae et fetae contin-
gunt. 28 Scientes itaque ex his quia non sunt dii, ne timueritis eos.

29 Unde enim vocabuntur dii? Quia mulieres apponunt diis argen-
teis et aureis et ligneis, 30 et in domibus illorum sacerdotes sedent ha-
bentes tunicas scissas et capita et barbam rasam, quorum capita nuda
sunt. 31 Rugiunt autem clamantes coram diis suis sicut in cena mortui.
32 A vestimento eorum auferunt sacerdotes et vestiunt uxores suas et
filios suos. 33 Neque si quid mali patiantur ab aliquo neque si bo-
num, poterint retribuere; neque constituere regem possunt neque
auferre. 34 Similiter neque divitias neque aes poterunt dare. Si quis
illis votum voverit nec reddiderit, non requirent. 35 De morte ho-
minem non liberabunt neque infirmiorem a potentiore eripient.
36 Hominem caecum ad visum non restituent, de necessitate homi-
nem non liberabunt. 37 Viduae non miserebuntur neque orphano
benefacient. 38 Lapidibus de monte similes sunt, lignea et inaurata
et inargentata; qui autem excolunt illa, confundentur. 39 Quomodo
ergo aestimandum aut dicendum est esse illos deos?

40 Adhuc etiam ipsi Chaldaei non honorant ea; qui cum viderint
mutum non posse loqui, afferunt Bel postulantes illum loqui, 41 quasi
ipse possit sentire. Et non possunt ipsi, cum intellexerint, relinquere
ea; sensum enim non habent. 42 Mulieres autem circumdatae funibus
in viis sedent succendentes furfurem; 43 cum autem aliqua ex ipsis,
attracta ab aliquo transeunte, dormierit cum eo, proximae suae
exprobrat quod ea non sit digna habita, sicut ipsa, neque funis eius
diruptus. 44 Omnia autem, quae illis fiunt, falsa sunt; quomodo ergo
aestimandum est aut dicendum illos esse deos?

45 A fabris et ab aurificibus facti sunt; nihil aliud erunt, nisi id
quod volunt artifices. 46 Ipsi etiam, qui ea faciunt, non erunt multi
temporis; itaque numquid possunt, quae ab ipsis fabricata sunt,
esse dii? 47 Reliquerunt enim falsa et opprobrium postea futuris.
48 Nam cum supervenerit illis proelium et mala, cogitant apud se
sacerdotes, ubi se abscondant cum illis. 49 Quomodo ergo non est
sentiendum quia non sunt dii, qui nec liberant se de bello nec de
malis? 50 Nam cum sint lignea et inaurata et inargentata, scietur
postea quia falsa sunt; gentibus universis et regibus manifestum erit
quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum Dei
opus in illis est. 51 Cui ergo non notum est quod non sunt dii?

52 Regem enim regioni non suscitabunt, neque pluviam hominibus
dabunt. 53 Iudicium quoque eorum non discernent, nec regiones
liberabunt iniuriam patientes, quia nihil possunt sicut corniculae
inter medium caeli et terrae. 54 Etenim cum inciderit in domum
deorum ligneorum vel inauratorum vel inargentatorum ignis, sacer-
dotes quidem ipsorum fugient et liberabuntur; ipsi vero sicut trabes
in medio comburentur. 55 Regi autem et hostibus non resistent.
Quomodo ergo aestimandum est aut recipiendum quia dii sunt?

56 Neque a furibus neque a latronibus se liberabunt dii lignei et
inaurati et inargentati; 57 quibus hi fortiores sunt, quia aurum et
argentum et vestimentum, quo operti sunt, auferent illis et abibunt;
nec illi sibi auxilium ferent. 58 Itaque melius est esse regem osten-
tantem virtutem suam aut vas in domo utile, quo uti potest is, qui
possidet illud, quam falsi dii, aut etiam ostium in domo, quod cu-
stodit, quae in ea sunt, quam falsi dii, et columna lignea in regiis quam
falsi dii. 59 Sol quidem et luna et sidera, cum sint splendida et emissa
ad utilitates, oboediunt; 60 similiter et fulgur cum apparuerit, perspi-
cuum est; eodem modo et spiritus in omni regione spirat; 61 et nubes,
quibus cum imperatum fuerit a Deo perambulare universum orbem,
perficiunt, quod imperatum est; 62 ignis etiam missus desuper, ut
consumat montes et silvas, facit, quod praeceptum est: haec autem
neque speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt. 63 Unde
neque aestimandum est neque dicendum illos esse deos, quando
non possunt neque iudicium iudicare neque benefacere hominibus.
64 Scientes itaque quia non sunt dii, ne timueritis eos.

65 Neque enim regibus maledicent neque benedicent. 66 Signa in
caelo gentibus non ostendent neque ut sol lucebunt neque illumi-
nabunt sicut luna. 67 Bestiae meliores sunt illis, quae possunt, fugien-
tes sub tegumentum, prodesse sibi. 68 Nullo itaque modo nobis est
manifestum quia sunt dii; propter quod ne timueritis eos. 69 Nam

sicut in cucumerario formido nihil custodit, ita sunt dii illorum
lignei et inaurati et inargentati. 70 Eodem modo et in horto spinae
albae, super quam omnis avis sedet; similiter et mortuo proiecto in
tenebris similes sunt dii eorum lignei et inaurati et inargentati. 71 A
purpura et bysso, quae super illos tineant, scietis quia non sunt dii;
ipsa etiam postremo comeduntur, et erit opprobrium in regione.
72 Melior est ergo homo iustus, qui non habet simulacra, nam erit
longe ab opprobriis.

[6] 71 *Bysso* – Gr *marmárou*; confusio circa sensum verbi Hebraici *šēš* (= *byssus* et *marmor*)

PROPHETIA EZECHIELIS

1 1 Et factum est in tricesimo anno, in quarto mense, in quinta
mensis, cum essem in medio captivorum iuxta fluvium Chobar,
aperti sunt caeli, et vidi visiones Dei. 2 In quinta mensis, ipse est
annus quintus transmigrationis regis Ioachin, 3 factum est verbum
Domini ad Ezechielem filium Buzi, sacerdotem, in terra Chaldaeo-
rum secus flumen Chobar, et facta est super eum ibi manus Domini.
4 Et vidi: et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone et nubes
magna et ignis conglobatus, et splendor in circuitu eius, et de me-
dio eius quasi species electri, id est de medio ignis; 5 et ex medio
eius similitudo quattuor animalium, et hic aspectus eorum: simili-
tudo hominis erat eis. 6 Quattuor facies uni et quattuor pennae
uni; 7 pedes eorum pedes recti, et planta pedis eorum quasi planta
pedis vituli, et scintillabant quasi aspectus aeris candentis. 8 Et ma-
nus hominis erant sub pennis eorum in quattuor partibus. Facies
autem et pennae illorum quattuor: 9 iunctae erant pennae eorum
altera ad alteram; non revertebantur, cum incederent, sed unum-
quodque ante faciem suam gradiebatur.
10 Similitudo autem vultus eorum: facies hominis et facies leonis
a dextris ipsorum quattuor, facies autem bovis a sinistris ipsorum
quattuor et facies aquilae ipsorum quattuor.
11 Et pennae eorum extentae desuper; duae pennae singulorum
iungebantur, et duae tegebant corpora eorum. 12 Et unumquodque
coram facie sua ambulabat: ubi erat impetus spiritus, illuc gradie-
bantur nec revertebantur, cum ambularent.
13 Et in medio animalium, aspectus quasi carbonum ignis arden-
tium, quasi aspectus lampadarum discurrentium in medio anima-
lium; et splendor erat ignis, et de igne fulgur egrediens. 14 Et ani-
malia ibant et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis.
15 Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram
iuxta singula animalia. 16 Et aspectus rotarum et opus earum quasi
species chrysolithi, et una similitudo ipsarum quattuor; et aspectus

[1] 11 Omitte (in initio) cum Gr « facies eorum »

13 *Et in medio* – Lege cum Gr *ûbênôt* (cfr. 10, 6s); TM « et similitudo »
Aspectus – Lege cum Gr *mar'eh*; TM « aspectus eorum »

15 *Singula* – Lege cum Gr *lᵉ'arbaʿtān* (litteraliter « quoad illa quattuor »); TM « quoad quattuor facies »

earum et opera, quasi sit rota in medio rotae. [17] Per quattuor partes
earum euntes ibant et non revertebantur, cum ambularent. [18] Can-
this autem earum erat altitudo et horribilis aspectus; et canthi earum
erant oculis pleni in circuitu ipsarum quattuor. [19] Cumque ambula-
rent animalia, ambulabant pariter et rotae iuxta ea; et cum eleva-
rentur animalia de terra, elevabantur simul et rotae. [20] Quocumque
impellebat spiritus ut irent, ibant, et rotae pariter levabantur se-
quentes eum; spiritus enim animalium erat in rotis. [21] Cum euntibus
ibant et cum stantibus stabant; et cum elevatis a terra pariter eleva-
bantur, et rotae sequentes ea, quia spiritus animalium erat in rotis.

[22] Et similitudo super capita animalium firmamenti quasi aspectus
crystalli horribilis et extenti super capita eorum desuper. [23] Sub
firmamento autem pennae eorum rectae altera ad alteram; unum-
quodque duabus alis velabat corpus suum.

[24] Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum,
quasi sonum Omnipotentis: cum ambularent, erat strepitus vehe-
mens ut sonus castrorum; cumque starent, demittebantur pennae
eorum. [25] Nam cum fieret vox supra firmamentum, quod erat super
caput eorum, stabant et submittebant alas suas.

[26] Et super firmamentum, quod erat imminens capiti eorum,
quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni; et super similitu-
dinem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper. [27] Et vidi
quasi speciem electri, velut aspectum ignis per circuitum ab aspectu
lumborum eius et desuper; et ab aspectu lumborum eius usque
deorsum vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu. [28] Velut
aspectus arcus, cum fuerit in nube in die pluviae: sic erat aspectus
splendoris per gyrum. Haec visio similitudinis gloriae Domini. Et
vidi et cecidi in faciem meam et audivi vocem loquentis.

2 [1] Et dixit ad me: « Fili hominis, sta super pedes tuos, et loquar
tecum ». [2] Et ingressus est in me spiritus, postquam locutus est
mihi et statuit me supra pedes meos, et audivi loquentem ad me
[3] et dicentem: « Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad gentes
apostatrices, quae recesserunt a me; ipsi et patres eorum praevari-
cati sunt in me usque ad diem hanc. [4] Et filii dura facie et obstinato
corde sunt, ad quos ego mitto te; et dices ad eos: Haec dicit Do-
minus Deus. [5] Ipsi sive audiant, sive contemnant — quoniam do-
mus exasperans est — sciant tamen quia propheta fuerit in medio
eorum. [6] Tu ergo, fili hominis, ne timeas eos, neque sermones eo-
rum metuas, etsi cardui et spinae te circumdant et cum scorpionibus
habitas. Verba eorum ne timeas et vultus eorum ne formides, quia

domus exasperans est. [7] Loqueris ergo verba mea ad eos, sive audiant, sive contemnant, quoniam exasperantes sunt.

[8] Tu autem, fili hominis, audi, quaecumque loquor ad te, et noli esse exasperans, sicut domus exasperatrix est; aperi os tuum et comede, quaecumque ego do tibi ». [9] Et vidi: et ecce manus missa ad me, in qua erat involutus liber; et expandit illum coram me, qui erat scriptus intus et foris, et scriptae erant in eo lamentationes et gemitus et vae.

3 [1] Et dixit ad me: « Fili hominis, quodcumque inveneris, comede; comede volumen istud et vadens loquere ad filios Israel ». [2] Et aperui os meum, et cibavit me volumine illo [3] et dixit ad me: « Fili hominis, venter tuus comedet, et viscera tua complebuntur volumine isto, quod ego do tibi ». Et comedi illud, et factum est in ore meo sicut mel dulce.

[4] Et dixit ad me: « Fili hominis, vade ad domum Israel et loqueris verba mea ad eos. [5] Non enim ad populum profundi sermonis et ignotae linguae tu mitteris, ad domum Israel; [6] neque ad populos multos profundi sermonis et ignotae linguae, quorum non possis audire sermones; et si ad illos mittereris, ipsi audirent te. [7] Domus autem Israel nolunt audire te, quia nolunt audire me; omnis quippe domus Israel dura fronte est et obstinato corde. [8] Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum et frontem tuam duriorem frontibus eorum; [9] ut adamantem et duriorem silice dedi faciem tuam: ne timeas eos neque metuas a facie eorum, quia domus exasperans est ». [10] Et dixit ad me: « Fili hominis, omnes sermones meos, quos loquor ad te, assume in corde tuo et auribus tuis audi. [11] Et vade, ingredere ad transmigrationem, ad filios populi tui, et loqueris ad eos et dices eis: Haec dicit Dominus Deus; sive audiant, sive contemnant ».

[12] Et assumpsit me spiritus, et audivi post me vocem commotionis magnae, cum elevaretur gloria Domini de loco suo; [13] et vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram et vocem rotarum sequentium animalia et vocem commotionis magnae. [14] Spiritus quoque levavit me et assumpsit me; et abii amarus in indignatione spiritus mei: manus enim Domini erat super me gravis. [15] Et veni ad transmigrationem, ad Telabib, ad eos, qui habitabant iuxta flumen Chobar; et sedi, ubi illi sedebant, et mansi ibi septem diebus obstupefactus in medio eorum.

[3] [1] *Filios* – Lege cum 23 mss Hebraicis, Gr, Syr et Vg *b^{e}nê*; TM « domum »
[12] *Cum elevaretur* – Lege *b^{e}rûm* (cfr. 10, 4); TM « benedicta »

[16] Cum autem pertransissent septem dies, factum est verbum Do-
mini ad me dicens: [17] « Fili hominis, speculatorem dedi te domui
Israel; et audies de ore meo verbum et commonebis eos ex me.
[18] Si, dicente me ad impium: Morte morieris, non commonueris
eum neque locutus fueris ei, ut avertatur a via sua impia et vivat,
ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de
manu tua requiram. [19] Si autem tu commonueris impium, et ille
non fuerit conversus ab impietate sua et a via sua impia, ipse qui-
dem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti.
[20] Sed et si conversus iustus a iustitia sua, fecerit iniquitatem, po-
nam offendiculum coram eo; ipse morietur, quia non commonuisti
eum: in peccato suo morietur, et non erunt in memoria iustitiae
eius, quas fecit; sanguinem vero eius de manu tua requiram. [21] Si
autem tu commonueris iustum, ut non peccet iustus, et ille non
peccaverit, vivens vivet, quia commonuisti eum et tu animam tuam
liberasti ».

[22] Et facta est super me manus Domini, et dixit ad me: « Sur-
gens egredere in campum, et ibi loquar tecum ». [23] Et surgens egres-
sus sum in campum, et ecce ibi gloria Domini stabat quasi gloria,
quam vidi iuxta fluvium Chobar, et cecidi in faciem meam. [24] Et
ingressus est in me spiritus et statuit me super pedes meos et locu-
tus est mihi et dixit ad me: « Ingredere et includere in medio domus
tuae. [25] Et tu, fili hominis, ecce data sunt super te vincula, et liga-
bunt te in eis, et non egredieris in medio eorum; [26] et linguam tuam
adhaerere faciam palato tuo, et eris mutus nec quasi vir obiurgans,
quia domus exasperans est. [27] Cum autem locutus fuero tibi, aperiam
os tuum, et dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus. Qui audit, au-
diat; et, qui contemnit, contemnat, quia domus exasperans est ».

4 [1] « Et tu, fili hominis, sume tibi laterem et pones eum coram te
et describes in eo civitatem Ierusalem. [2] Et ordinabis adversus eam
obsidionem et aedificabis munitiones et comportabis aggerem et da-
bis contra eam castra et pones arietes in gyro. [3] Et tu sume tibi sar-
taginem ferream et pones eam in murum ferreum inter te et inter
civitatem; et obfirmabis faciem tuam ad eam, et erit in obsidionem,
et circumdabis eam: signum est domui Israel.

[4] Et tu recumbes super latus tuum sinistrum et pones iniquitates
domus Israel super eo; numero dierum, quibus recumbes super
illud, assumes iniquitatem eorum. [5] Ego autem dedi tibi annos ini-
quitatis eorum numero dierum trecentos et nonaginta dies, et por-
tabis iniquitatem domus Israel. [6] Et cum compleveris haec, recum-

bes super latus tuum dextrum secundo et assumes iniquitatem domus Iudae quadraginta diebus; diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi. [7] Et ad obsidionem Ierusalem convertes faciem tuam, et brachium tuum erit exsertum, et prophetabis adversus eam. [8] Ecce circumdedi te vinculis, et non te convertes a latere tuo in latus aliud, donec compleas dies obsidionis tuae.

[9] Et tu sume tibi frumentum et hordeum et fabam et lentem et milium et far et mittes ea in vas unum et facies tibi panes numero dierum, quibus recumbes super latus tuum: trecentis et nonaginta diebus comedes illud. [10] Cibus autem tuus, quo vesceris, erit in pondere viginti stateres in die; a tempore usque ad tempus comedes illud. [11] Et aquam in mensura bibes, sextam partem hin; a tempore usque ad tempus bibes illud. [12] Et quasi subcinericium hordeaceum comedes illud et stercore, quod egreditur de homine, coques illud in oculis eorum ». [13] Et dixit Dominus: « Sic comedent filii Israel panem suum pollutum inter gentes, ad quas eiciam eos ». [14] Et dixi: « Heu, Domine Deus, ecce anima mea non est polluta, et morticinum et laceratum a bestiis non comedi ab infantia mea usque nunc, et non est ingressa in os meum caro immunda ». [15] Et dixit ad me: « Ecce dedi tibi fimum boum pro stercoribus humanis, et facies panem tuum in eo ». [16] Et dixit ad me: « Fili hominis, ecce ego conteram baculum panis in Ierusalem, et comedent panem in pondere et in sollicitudine et aquam in mensura et in desolatione bibent, [17] ut, deficientibus pane et aqua, desoletur unusquisque cum fratre suo, et contabescant in iniquitatibus suis.

5 [1] Et tu, fili hominis, sume tibi gladium acutum radentem pilos et assumes eum et duces per caput tuum et per barbam tuam et assumes tibi stateram ponderis et divides eos. [2] Tertiam partem igne combures in medio civitatis, post completionem dierum obsidionis; et assumens tertiam partem, concides gladio in circuitu eius; tertiam vero aliam disperges in ventum, et gladium nudabo post eos. [3] Et sumes inde parvum numerum et ligabis eos in summitate pallii tui; [4] et ex eis rursum tolles et proicies eos in medio ignis et combures eos igne; ex eo egredietur ignis. Et dices ad omnem domum Israel:

[5] Haec dicit Dominus Deus: Ista est Ierusalem! In medio gentium posui eam et in circuitu eius terras. [6] Et contempsit iudicia mea, ut plus esset impia quam gentes, et praecepta mea ultra quam ter-

[5] [4] *Et dices* – Lege cum Gr *w*^{e}*ʾāmartā*; TM omittit

rae, quae in circuitu eius sunt: iudicia enim mea proiecerunt et in
praeceptis meis non ambulaverunt.
7 Idcirco haec dicit Dominus Deus: Quia tumultuati estis magis
quam gentes, quae in circuitu vestro sunt, et in praeceptis meis
non ambulastis et iudicia mea non fecistis et iuxta iudicia gentium,
quae in circuitu vestro sunt, non estis operati, 8 ideo haec dicit Do-
minus Deus: Ecce ego ad te et ipse ego faciam in medio tui iudicia
in oculis gentium 9 et faciam in te, quae non feci et quibus similia
ultra non faciam, propter omnes abominationes tuas. 10 Ideo patres
comedent filios in medio tui, et filii comedent patres suos, et fa-
ciam in te iudicia et ventilabo universas reliquias tuas in omnem
ventum. 11 Idcirco vivo ego, dicit Dominus Deus, vere pro eo quod
sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis et in omni-
bus abominationibus tuis, ego quoque radam, et non parcet oculus
meus, et non miserebor. 12 Tertia tui pars peste morietur et fame
consumetur in medio tui, et tertia tui pars in gladio cadet in cir-
cuitu tuo, tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam
et gladium evaginabo post eos. 13 Et complebo furorem meum et
requiescere faciam indignationem meam in eis et consolabor; et
scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cum implevero
indignationem meam in eis. 14 Et dabo te in desertum et in oppro-
brium in gentibus, quae in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis
praetereuntis; 15 et eris opprobrium et blasphemia, exemplum et
stupor in gentibus, quae in circuitu tuo sunt, cum fecero in te iudi-
cia in furore et in indignatione et in castigationibus irae. 16 Ego
Dominus locutus sum. Quando misero sagittas famis pessimas in
vos, quae erunt mortiferae, et quas mittam, ut destruam vos, et
famem congregabo super vos et conteram vobis baculum panis;
17 et immittam in vos famem et bestias pessimas, et absque liberis
facient te, et pestilentia et sanguis transibunt per te, et gladium
inducam super te. Ego Dominus locutus sum ».

6 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 2 « Fili hominis, pone
faciem tuam ad montes Israel et prophetabis ad eos 3 et dices:
Montes Israel, audite verbum Domini Dei. Haec dicit Dominus
Deus montibus et collibus, voraginibus et vallibus: Ecce ego indu-
cam super vos gladium et destruam excelsa vestra; 4 et demoliar
aras vestras, et confringentur delubra vestra, et deiciam interfectos

[5] 15 *Et eris* – Lege cum Gr et Vg *wehājītā*; TM « et erit »
16 *In vos* – Lege *bākem*; TM « in eos »

vestros ante idola vestra. 5 Et dabo cadavera filiorum Israel ante
faciem simulacrorum vestrorum et dispergam ossa vestra circum
aras vestras; 6 in omnibus habitationibus vestris urbes desertae
erunt, et excelsa demolientur, ut dissipentur et intereant arae ve-
strae, et confringantur et cessent idola vestra, et conterantur de-
lubra vestra, et deleantur opera vestra. 7 Et cadet interfectus in
medio vestri, et scietis quia ego Dominus.

8 Et relinquam in vobis eos, qui fugerint gladium in gentibus,
cum dispersero vos in terris; 9 et recordabuntur mei liberati vestri
in gentibus, ad quas captivi ducti sunt, quia contrivi cor eorum
fornicans et recedens a me, et oculos eorum fornicantes post idola
sua; et displicebunt sibimet super malis, quae fecerunt in universis
abominationibus suis, 10 et scient quia ego Dominus non frustra
locutus sum, ut facerem eis malum hoc.

11 Haec dicit Dominus Deus: Plaude manu tua et percute pede
tuo et dic: Heu, ad omnes abominationes malas domus Israel, quia
gladio, fame et peste ruituri sunt! 12 Qui longe est, peste morietur,
qui autem prope, gladio corruet et, qui relictus fuerit et obsessus,
fame morietur, et complebo indignationem meam in eis. 13 Et scietis
quia ego Dominus, cum fuerint interfecti eorum in medio idolorum
suorum, in circuitu ararum suarum, in omni colle excelso, in cunctis
summitatibus montium et subtus omne lignum nemorosum et subtus
universam quercum frondosam, locum ubi obtulerunt tura redolentia
universis idolis suis. 14 Et extendam manum meam super eos et fa-
ciam terram desolatam et destitutam a deserto usque Rebla in omni-
bus habitationibus eorum, et scient quia ego Dominus ».

7 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 2 « Et tu, fili homi-
nis, loquere. Haec dicit Dominus Deus terrae Israel: Finis venit,
finis super quattuor plagas terrae; 3 nunc finis super te, et immit-
tam furorem meum in te et iudicabo te iuxta vias tuas et ponam
super te omnes abominationes tuas. 4 Et non parcet oculus meus
super te, et non miserebor, sed vias tuas ponam super te, et abo-
minationes tuae in medio tui erunt, et scietis quia ego Dominus.

5 Haec dicit Dominus Deus: Afflictio super afflictionem ecce ve-
nit. 6 Finis venit, venit finis; evigilavit adversum te, ecce venit. 7 Ve-
nit contractio super te, qui habitas in terra; venit tempus, prope

[6] 14 *Usque Rebla* – Lege *riblātāh* (cfr. Ier 52, 8s); TM « usque Debla »
[7] 2 *Loquere* – Insere cum Gr et Syr *'ĕmōr* (cfr. 11, 5)
3 *Super* – Lege cum 30 mss Hebraicis et Targ (cfr. Syr) *'aḥar* (= post); TM « una »

est dies turbationis et non iubilationis in montibus. [8] Nunc de pro-
pinquo effundam iram meam super te et complebo furorem meum
in te et iudicabo te iuxta vias tuas et imponam tibi omnia scelera
tua; [9] et non parcet oculus meus, nec miserebor, sed vias tuas im-
ponam tibi, et abominationes tuae in medio tui erunt, et scietis
quia ego sum Dominus percutiens.

[10] Ecce dies, ecce venit; egressa est contractio, floruit iniustitia,
germinavit superbia; [11] violentia surrexit, ut esset virga impietatis:
non ex eis et non ex pompa eorum neque ex sonitu eorum; et
non erit requies in eis. [12] Venit tempus, appropinquavit dies: qui
emit, non laetetur et, qui vendit, non lugeat, quia ira super omnem
pompam eius. [13] Quia, qui vendit, ad id quod vendidit non rever-
tetur, cum adhuc sit in viventibus vita eorum. Visio enim ad om-
nem pompam eius non regredietur, et unusquisque in iniquitate
sua vitam suam non confortabit. [14] Canite tuba, praeparentur omnia,
sed non est qui vadat ad proelium; ira enim mea super universam
pompam eius.

[15] Gladius foris, pestis et fames intrinsecus. Qui in agro est, gladio
morietur; et, qui in civitate, fame et pestilentia devorabuntur. [16] Et
salvabuntur, qui fugerint ex eis, et erunt in montibus quasi columbae
convallium omnes gementes, unusquisque in iniquitate sua.

[17] Omnes manus dissolventur, et omnia genua fluent aquis. [18] Et
accingent se ciliciis, et operiet eos formido; et in omni facie con-
fusio, et in universis capitibus eorum calvitium. [19] Argentum suum
foras proicient, et aurum eorum in immunditiam erit; argentum eo-
rum et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini;
animam suam non saturabunt, et ventres eorum non implebuntur,
quia scandalum iniquitatis eorum factum est, [20] et ornamentum mo-
nilium suorum in superbiam posuerunt et imagines abominationum
suarum et simulacrorum fecerunt ex eo; propter hoc dedi eis illud
in immunditiam. [21] Et dabo illud in manus alienorum ad diripien-
dum et impiis terrae in praedam, et contaminabunt illud. [22] Et
avertam faciem meam ab eis, et violabunt thesaurum meum abscon-
ditum; et introibunt in illud praedones et contaminabunt illud
[23] et facient ex illo catenas; quoniam terra plena est iudicio sangui-
num, et civitas plena iniquitate. [24] Et adducam pessimos de genti-

[7] [10] *Iniustitia* – Lege *hammuṭṭeh* (cfr. 9, 9); TM « virga »
[22] *In illud* – Lege *bô*; TM « in illam »
Et contaminabunt illud – Lege *w^{e}ḥill^{e}lûhû*; TM « et contaminabunt illam »
[23] *Et facient ex illo catenas* – Lege *w^{e}ʿāśûhû rattôq* (cfr. Gr); TM « fac catenam »

bus, et possidebunt domos eorum; et quiescere faciam superbiam
potentium, et possidebunt sanctuaria eorum. [25] Angustia superve-
niente, requirent pacem, et non erit. [26] Calamitas super calamitatem
veniet, et auditus super auditum; et quaerent visionem de propheta,
et lex peribit a sacerdote et consilium a senioribus. [27] Rex lugebit,
et princeps induetur horrore, et manus populi terrae conturbabun-
tur. Secundum viam eorum faciam eis et secundum iudicia eorum
iudicabo eos, et scient quia ego Dominus ».

8 [1] Et factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis,
ego sedebam in domo mea, et senes Iudae sedebant coram me, et
cecidit super me ibi manus Domini Dei, [2] et vidi: et ecce simi-
litudo quasi aspectus viri, ab aspectu lumborum eius et deorsum
ignis, et a lumbis eius et sursum quasi aspectus splendoris ut visio
electri. [3] Emisit similitudinem manus et apprehendit me in cincinno
capitis mei; et elevavit me spiritus inter terram et caelum et ad-
duxit in Ierusalem, in visionibus Dei, iuxta ostium interius, quod re-
spiciebat aquilonem, ubi erat statutum idolum zeli ad provocandam
aemulationem. [4] Et ecce ibi gloria Dei Israel secundum visionem,
quam videram in campo; [5] et dixit ad me: « Fili hominis, leva
oculos tuos ad viam aquilonis ». Et levavi oculos meos ad viam
aquilonis, et ecce ab aquilone portae altaris hoc idolum zeli in
introitu. [6] Et dixit ad me: « Fili hominis, putasne vides tu, quid
isti faciunt, abominationes magnas, quas domus Israel facit hic, ut
procul recedam a sanctuario meo? Et adhuc conversus videbis abo-
minationes maiores ».

[7] Et duxit me ad ostium atrii, et vidi, et ecce foramen unum in
pariete. [8] Et dixit ad me: « Fili hominis, fode parietem »; et cum
perfodissem parietem, apparuit ostium unum. [9] Et dixit ad me:
« Ingredere et vide abominationes pessimas, quas isti faciunt hic ».
[10] Et ingressus vidi: et ecce omnis similitudo reptilium et animalium
abominatio et universa idola domus Israel depicta erant in pariete
in circuitu per totum; [11] et septuaginta viri de senioribus domus
Israel, et Iezonias filius Saphan stabat in medio eorum stantium
ante picturas, et unusquisque habebat turibulum in manu sua, et
vapor nebulae de ture consurgebat. [12] Et dixit ad me: « Certe vides,
fili hominis, quae seniores domus Israel faciunt in tenebris, unus-

[8] [2] *Viri* – Lege cum Gr *'îš*; TM « ignis »

[3] *Ad provocandam aemulationem* (Dei) – Lege cum 3 mss Hebraicis, Targ et Vg *hammaqnî*; TM « quod acquirit »

quisque in cubiculo simulacri sui; dicunt enim: "Non videt Do-
minus nos, dereliquit Dominus terram" ». [13] Et dixit ad me: « Ad-
huc videbis abominationes maiores, quas isti faciunt ».

[14] Et duxit me ad ostium portae domus Domini, quod respiciebat
ad aquilonem, et ecce ibi mulieres sedebant plangentes Thammuz.
[15] Et dixit ad me: « Certe vidisti, fili hominis; adhuc videbis abo-
minationes maiores his ».

[16] Et introduxit me in atrium domus Domini interius, et ecce in
ostio templi Domini, inter vestibulum et altare, quasi viginti quin-
que viri dorsa habentes contra templum Domini et facies ad orien-
tem, et adorabant ad ortum solis. [17] Et dixit ad me: « Certe vidisti,
fili hominis; numquid parum est hoc domui Iudae, ut facerent abo-
minationes istas, quas fecerunt hic, quia replentes terram iniquitate
iterum irritaverunt me et ecce applicant ramum ad nares suas.
[18] Ergo et ego faciam in furore: non parcet oculus meus, nec mi-
serebor et, cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exau-
diam eos ».

9 [1] Et clamavit in auribus meis voce magna dicens: « Appropinqua-
verunt visitationes urbis, et unusquisque vas interfectionis habet in
manu sua ». [2] Et ecce sex viri veniebant de via portae superioris,
quae respicit ad aquilonem, et uniuscuiusque vas interitus in manu
eius; vir quoque unus in medio eorum vestitus lineis, et atramen-
tarium scriptoris ad renes eius; et ingressi sunt et steterunt iuxta
altare aereum. [3] Et gloria Dei Israel elevata est de cherub, super
quem erat, ad limen domus; et vocavit virum, qui indutus erat lineis
et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis. [4] Et dixit Do-
minus ad eum: « Transi per mediam civitatem in medio Ierusalem
et signa thau super frontes virorum gementium et dolentium super
cunctis abominationibus, quae fiunt in medio eius ». [5] Et illis dixit,
audiente me: « Transite per civitatem sequentes eum et percutite;
non parcat oculus vester, neque misereamini: [6] senem, adulescen-
tulum et virginem et parvulum et mulieres interficite usque ad in-
ternecionem; omnem autem, super quem videritis thau, ne occi-
datis, et a sanctuario meo incipite ». Coeperunt ergo a viris senio-
ribus, qui erant ante faciem domus. [7] Et dixit ad eos: « Contami-
nate domum et implete atria interfectis. Egredimini ». Et egressi
sunt et percutiebant eos, qui erant in civitate.

[8] Et caede completa, remansi ego ruique super faciem meam et
clamans aio: « Heu, Domine Deus! Ergone disperdes omnes reli-
quias Israel, effundens furorem tuum super Ierusalem? ». [9] Et dixit

ad me: « Iniquitas domus Israel et Iudae magna est nimis valde;
et repleta est terra sanguinibus, et civitas repleta est iniustitia. Di-
xerunt enim: " Dereliquit Dominus terram, et Dominus non vi-
det "; 10 igitur et meus non parcet oculus, neque miserebor: viam
eorum super caput eorum reddam ». 11 Et ecce vir, qui indutus erat
lineis, qui habebat atramentarium in lumbis suis, respondit verbum
dicens: « Feci, sicut praecepisti mihi ».

10 1 Et vidi: et ecce super firmamentum, quod erat super caput che-
rubim, quasi lapis sapphirus, quasi species similitudinis solii appa-
ruit super ea. 2 Et dixit ad virum, qui indutus erat lineis, et ait:
« Ingredere in medio rotarum, quae sunt subtus cherub, et imple
manus tuas prunis ignis, quae sunt inter cherubim, et effunde super
civitatem ». Ingressusque est in conspectu meo.

3 Cherubim autem stabant a dextris domus, cum ingrederetur
vir, et nubes implevit atrium interius. 4 Et elevata est gloria Domini
desuper cherub ad limen domus, et repleta est domus nube, et
atrium repletum est splendore gloriae Domini. 5 Et sonitus alarum
cherubim audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox Dei omni-
potentis loquentis.

6 Cumque praecepisset viro, qui indutus erat lineis, dicens: « Sume
ignem de medio rotarum, de medio cherubim », ingressus ille stetit
iuxta rotam; 7 et extendit cherub manum de medio cherubim ad
ignem, qui erat inter cherubim, et sumpsit et dedit in manus eius,
qui indutus erat lineis; qui accipiens egressus est. 8 Et apparuit in
cherubim similitudo manus hominis subtus pennas eorum, 9 et vidi:
et ecce quattuor rotae iuxta cherubim; rota una iuxta cherub unum,
et rota alia iuxta cherub unum, species autem rotarum erat quasi
species lapidis chrysolithi, 10 et aspectus earum similitudo una illis
quattuor, quasi sit rota in medio rotae. 11 Cumque ambularent in
quattuor partes, gradiebantur et non convertebantur ambulantes,
sed ad locum, ad quem ire declinabat quae prima erat, sequebantur
et ceterae nec convertebantur, cum ambularent. 12 Et omne corpus
eorum et terga et manus et pennae et rotae plena erant oculis in
circuitu illis quattuor; 13 et rotae istae vocatae sunt Volubiles,
audiente me. 14 Quattuor autem facies habebat unumquodque: fa-
cies prima facies cherub, et facies secunda facies hominis, et tertia
facies leonis, et quarta facies aquilae. 15 Et elevati sunt cherubim:
ipsum est animal, quod videram iuxta fluvium Chobar. 16 Cumque

[10] 12 Omitte (in fine) « rotarum eorum »

ambularent, cherubim ibant pariter, et rotae iuxta ea; et cum ele-
varent cherubim alas suas, ut exaltarentur de terra, non converte-
bantur rotae, sed et ipsae iuxta erant. [17] Stantibus illis, stabant et
cum elevatis elevabantur; spiritus enim animalium erat in eis.

[18] Et egressa est gloria Domini a limine templi et stetit super che-
rubim; [19] et elevantes cherubim alas suas exaltata sunt a terra co-
ram me, et, illis egredientibus, rotae quoque subsecutae sunt; et
stetit in introitu portae domus Domini orientalis, et gloria Dei Israel
erat super eos. [20] Ipsum est animal, quod vidi subter Deum Israel
iuxta fluvium Chobar, et intellexi quia cherubim essent. [21] Quattuor
per quattuor vultus unicuique, et quattuor alae unicuique, et simi-
litudo manus hominis sub alis eorum; [22] et similitudo vultuum
eorum, ipsi vultus quorum aspectum videram iuxta fluvium Chobar.
Et singuli ante faciem suam gradiebantur.

11 [1] Et elevavit me spiritus et duxit me ad portam domus Domini
orientalem, quae respicit solis ortum; et ecce in introitu portae vi-
ginti quinque viri, et vidi in medio eorum Iezoniam filium Azur
et Pheltiam filium Banaiae, principes populi. [2] Dixitque ad me:
« Fili hominis, hi sunt viri, qui cogitant iniquitatem et tractant con-
silium pessimum in urbe ista [3] dicentes: " Nonne dudum aedifica-
tae sunt domus? Haec est lebes, nos autem carnes ". [4] Idcirco vati-
cinare de eis; vaticinare, fili hominis ». [5] Et irruit in me spiritus
Domini et dixit ad me: « Loquere. Haec dicit Dominus: Sic locuti
estis, domus Israel, et cogitationes cordis vestri ego novi. [6] Plurimos
occidistis in urbe hac et implestis vias eius interfectis. [7] Propterea
haec dicit Dominus Deus: Interfecti vestri, quos posuistis in medio
eius, hi sunt carnes et haec est lebes, et educam vos de medio eius.
[8] Gladium metuitis, et gladium inducam super vos, ait Dominus
Deus. [9] Et eiciam vos de medio eius daboque vos in manu hostium
et faciam in vobis iudicia. [10] Gladio cadetis, in finibus Israel iudi-
cabo vos, et scietis quia ego Dominus. [11] Haec non erit vobis in
lebetem, et vos non eritis in medio eius in carnes: in finibus Israel
iudicabo vos; [12] et scietis quia ego Dominus, qui in praeceptis meis
non ambulastis et iudicia mea non fecistis, sed iuxta iudicia gen-
tium, quae in circuitu vestro sunt, estis operati ».

[13] Et factum est cum prophetarem, Pheltias filius Banaiae mor-

[11] [3] *Nonne ... aedificatae sunt domus* – Lege cum Gr et Vg (cfr. Syr) *hălō' ... nibnû habbātim*; TM « non est prope, ut aedificentur domus »

[7] *Educam* – Lege cum multis mss, Gr, Syr et Targ *'ôṣî'*; TM « eduxit »

tuus est; et cecidi in faciem meam, clamans voce magna, et dixi:
«Heu, Domine Deus, consummationem tu facis reliquiarum Israel!».
[14] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [15] «Fili hominis,
fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui et omnis domus Israel,
universi, quibus dixerunt habitatores Ierusalem: "Longe sunt a
Domino; nobis data est terra in possessionem". [16] Propterea haec
dicit Dominus Deus: Quia longe feci eos in gentibus et quia di-
spersi eos in terris, ero eis in sanctificationem modicam in terris,
ad quas venerunt. [17] Propterea loquere: Haec dicit Dominus Deus:
Congregabo vos de populis et adunabo de terris, in quibus dispersi
estis, daboque vobis humum Israel. [18] Et ingredientur illuc et aufe-
rent omnes offensiones cunctasque abominationes eius de illa. [19] Et
dabo eis cor aliud et spiritum novum tribuam in visceribus eorum;
et auferam cor lapideum de carne eorum et dabo eis cor carneum,
[20] ut in praeceptis meis ambulent et iudicia mea custodiant faciant-
que ea et sint mihi in populum, et ego sim eis in Deum. [21] Quo-
rum cor post offendicula et abominationes suas ambulat, horum
viam in capite suo ponam», dicit Dominus Deus.

[22] Et elevaverunt cherubim alas suas, et rotae cum eis, et gloria
Dei Israel erat super eos; [23] et ascendit gloria Domini de medio
civitatis stetitque super montem, qui est ad orientem urbis.

[24] Et spiritus levavit me adduxitque in Chaldaeam ad transmigra-
tionem in visione in spiritu Dei; et sublata est a me visio, quam
videram. [25] Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba Do-
mini, quae ostenderat mihi.

12 [1] Et factus est sermo Domini ad me dicens: [2] «Fili hominis, in
medio domus exasperantis tu habitas, qui oculos habent ad viden-
dum et non vident, et aures ad audiendum et non audiunt, quia
domus exasperans est. [3] Tu ergo, fili hominis, fac tibi vasa transmi-
grationis et transmigrabis per diem coram eis; transmigrabis autem
de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum, si forte aspi-
ciant, quia domus exasperans est. [4] Et efferes foras vasa tua quasi
vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum; tu autem egre-
dieris vespere coram eis, sicut egreditur migrans. [5] Ante oculos
eorum perfode tibi parietem et efferes per eum; [6] in conspectu
eorum in umeris portabis, in caligine efferes: faciem tuam velabis
et non videbis terram, quia portentum dedi te domui Israel».

[11] [19] *Aliud* – Lege cum Gr *'aḥēr*; TM «unum»

7 Feci ergo, sicut praeceperat mihi Dominus: vasa mea protuli
quasi vasa transmigrantis per diem et vespere perfodi mihi parietem
manu; et in caligine extuli in umeris portans in conspectu eorum.
8 Et factus est sermo Domini ad me mane dicens: 9 « Fili homi-
nis, numquid non dixerunt ad te domus Israel, domus exasperans:
" Quid tu facis? ". 10 Dic ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Super
ducem onus istud, qui est in Ierusalem, et super omnem domum
Israel, quae est in medio eius. 11 Dic: Ego portentum vestrum. Quo-
modo feci, sic fiet illis: in transmigrationem et in captivitatem ibunt.
12 Et dux, qui est in medio eorum, in umeris portabit, in caligine,
et egredietur; parietem perfodient, ut transitus fiat per eum; faciem
suam operiet, ut non videat oculo terram. 13 Et extendam rete meum
super illum, et capietur in tendicula mea; et adducam eum in Ba-
bylonem in terram Chaldaeorum, et ipsam non videbit ibique mo-
rietur. 14 Et omnes, qui circa eum sunt, praesidium eius et agmina
eius, dispergam in omnem ventum; et gladium evaginabo post eos.
15 Et scient quia ego Dominus, quando dispersero illos in gentibus
et disseminavero eos in terris. 16 Et relinquam ex eis viros paucos
a gladio et fame et pestilentia, ut narrent omnia scelera eorum in
gentibus, ad quas ingredientur, et scient quia ego Dominus ».
17 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 18 « Fili hominis,
panem tuum in conturbatione comede; sed et aquam tuam in tre-
pidatione et sollicitudine bibe. 19 Et dices ad populum terrae: Haec
dicit Dominus Deus ad eos, qui habitant in Ierusalem in terra Israel:
Panem suum in sollicitudine comedent et aquam suam in desolatione
bibent, quia desolabitur terra a plenitudine sua propter violentiam
omnium, qui habitant in ea; 20 et civitates, quae nunc habitantur,
desolatae erunt, terraque deserta, et scietis quia ego Dominus ».
21 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 22 « Fili hominis,
quod est proverbium istud vobis in terra Israel dicentibus: " In
longum differentur dies, et peribit omnis visio "? 23 Ideo dic ad eos:
Haec dicit Dominus Deus: Quiescere faciam proverbium istud, ne-
que vulgo dicetur ultra in Israel; et loquere ad eos quod appropin-
quaverint dies et sermo omnis visionis. 24 Non enim erit ultra omnis
visio vana neque divinatio ambigua in medio filiorum Israel, 25 quia
ego Dominus loquar; quodcumque locutus fuero verbum, et fiet:
non prolongabitur amplius, sed in diebus vestris, domus exaspe-
rans, loquar verbum et faciam illud », dicit Dominus Deus.
26 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 27 « Fili hominis,

[12] 10 *In medio eius* – Lege *b*^{e}*tôkāh*; TM « in medio eorum »

ecce domus Israel dicentium: " Visio, quam hic videt, in dies mul-
tos et in tempora longa iste prophetat "; 28 propterea dic ad eos:
Haec dicit Dominus Deus: Non differetur ultra omnis sermo meus;
verbum, quod locutus fuero, complebitur », dicit Dominus Deus.

13 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 2 « Fili hominis, va-
ticinare ad prophetas Israel, qui prophetant; et dices prophetanti-
bus de corde suo: Audite verbum Domini. 3 Haec dicit Dominus
Deus: Vae prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum et
nihil vident! 4 Quasi vulpes in ruinis prophetae tui, Israel, facti
sunt. 5 Non ascendistis confractiones, neque opposuistis murum
pro domo Israel, ut staretis in proelio in die Domini. 6 Vident vana
et divinant mendacium dicentes: " Ait Dominus ", cum Dominus
non miserit eos; et exspectant, ut confirmet sermonem. 7 Numquid
non visionem cassam vidistis et divinationem mendacem locuti estis,
et dicitis: " Ait Dominus ", cum ego non sim locutus?

8 Propterea haec dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana
et vidistis mendacium, ideo ecce ego ad vos, ait Dominus Deus;
9 et erit manus mea super prophetas, qui vident vana et divinant
mendacium: in consilio populi mei non erunt et in scriptura do-
mus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur, et scie-
tis quia ego Dominus Deus. 10 Eo quod deceperint populum meum
dicentes: " Pax ", et non est pax; et ipse aedificabat parietem, illi
autem liniebant eum calce. 11 Dic ad eos, qui liniunt calce, quod
casurus sit; erit enim imber inundans, et dabo lapides grandinis
desuper irruentes et ventum procellae dissipantem. 12 Siquidem ecce
cecidit paries; numquid non dicetur vobis: " Ubi est litura, quam
levistis? ". 13 Propterea haec dicit Dominus Deus: Et erumpere fa-
ciam spiritum tempestatum in indignatione mea, et imber inundans
in furore meo erit, et lapides grandinis in ira in consumptionem;
14 et destruam parietem, quem levistis calce, et adaequabo eum ter-
rae, et revelabitur fundamentum eius et cadet, et consumemini in
medio eius et scietis quia ego sum Dominus.

15 Et complebo indignationem meam in pariete et in his, qui le-
verunt eum calce, dicamque vobis: Non est paries, et non sunt
qui leverunt eum; 16 prophetae Israel, qui prophetant ad Ierusalem
et vident ei visionem pacis, et non est pax, ait Dominus Deus.

17 Et tu, fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui,
quae prophetant de corde suo, et vaticinare super eas 18 et dic:

[13] 11 *Et dabo* – Lege cum Gr, Syr et Vg *we'ettenāh*; TM « et vos » (?)

Haec dicit Dominus Deus: Vae, quae consuunt fascias pro omni
articulo manus et faciunt velamina pro capite omnis staturae ad
capiendas animas! Numquid capietis animas de populo meo et vi-
vificabitis animas vobis? [19] Et violastis me ad populum meum pro
pugillo hordei et fragmento panis, ut interficeretis animas, quae
mori non deberent, et vivificastis animas, quae non deberent vivere,
mentientes populo meo credenti mendaciis.

[20] Propter hoc haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad fascias
vestras, quibus vos capitis animas quasi volatilia, et disrumpam eas
de brachiis vestris; et dimittam animas, quas vos cepistis, animas
quasi volatilia, [21] et disrumpam velamina vestra et liberabo popu-
lum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris
ad praedandum, et scietis quia ego Dominus.

[22] Pro eo quod maerere fecistis cor iusti mendaciter, quem ego
non contristavi, et confortastis manus impii, ut non reverteretur a
via sua mala et viveret, [23] propterea vana non videbitis et divina-
tiones non divinabitis amplius, et eruam populum meum de manu
vestra, et scietis quia ego Dominus ».

14 [1] Et venerunt ad me viri seniorum Israel et sederunt coram me.
[2] Et factus est sermo Domini ad me dicens: [3] « Fili hominis, viri
isti posuerunt idola sua in cordibus suis et scandalum iniquitatis
suae statuerunt contra faciem suam; numquid interrogatus respon-
debo eis? [4] Propter hoc loquere eis et dices ad eos: Haec dicit Do-
minus Deus: Omnis homo de domo Israel, qui posuerit idola sua
in corde suo et scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem
suam et venerit ad prophetam interrogans per eum me, ego Do-
minus respondebo ei per me pro multitudine idolorum suorum,
[5] ut capiam domum Israel in corde suo, quo recesserunt a me in
cunctis idolis suis.

[6] Propterea dic ad domum Israel: Haec dicit Dominus Deus:
Convertimini et recedite ab idolis vestris et ab universis contamina-
tionibus vestris avertite facies vestras. [7] Quia omnis homo de domo
Israel et de advenis, quicumque advena fuerit in Israel, si alienatus
fuerit a me et posuerit idola sua in corde suo et scandalum iniqui-
tatis suae statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam, ut
interroget per eum me, ego Dominus respondebo ei per me; [8] et
ponam faciem meam contra hominem illum et faciam eum in exem-

[13] [18] *Manus* – Lege cum Gr et Vg *jād* (pauci mss Hebraici, Syr et Targ *jādîm*); TM « manuum mearum »

[14] [4] *Per me* – Lege cum Targ *bî* (cfr. 14, 7); TM « in ea » vel qere: « (qui) venit »

plum et in proverbium et disperdam eum de medio populi mei, et
scietis quia ego Dominus. 9 Et propheta cum erraverit et locutus
fuerit verbum, ego Dominus decepi prophetam illum et extendam
manum meam contra eum et delebo eum de medio populi mei
Israel. 10 Et portabunt iniquitatem suam: sicut iniquitas interrogan-
tis, sic et iniquitas prophetae erit, 11 ut non erret ultra domus Israel
a me, neque polluatur in universis praevaricationibus suis, sed sit
mihi in populum, et ego sim eis in Deum », ait Dominus Deus.
12 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 13 « Fili hominis,
terra cum peccaverit mihi, ut praevaricetur praevaricans, extendam
manum meam super eam et conteram virgam panis eius et immit-
tam in eam famem et interficiam de ea hominem et iumentum;
14 et si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, Danel et Iob, ipsi
iustitia sua liberabunt animas suas, ait Dominus Deus. 15 Quod si et
bestias pessimas induxero super terram, ut absque liberis faciant eam,
et fuerit deserta, in qua nullus pertranseat propter bestias, 16 tres
viri isti si fuerint in ea, vivo ego, dicit Dominus Deus, quia nec
filios nec filias liberabunt, sed ipsi soli liberabuntur, terra autem
desolabitur. 17 Vel si gladium induxero super terram illam et dixero
gladio: Transi per terram, et interfecero de ea hominem et iumen-
tum, 18 et tres viri isti fuerint in medio eius, vivo ego, dicit Domi-
nus Deus, non liberabunt filios neque filias, sed ipsi soli liberabun-
tur. 19 Vel si pestilentiam immisero super terram illam et effudero
indignationem meam super eam in sanguine, ut auferam ex ea ho-
minem et iumentum, 20 et Noe et Danel et Iob fuerint in medio
eius, vivo ego, dicit Dominus Deus, quia filium et filiam non libe-
rabunt, sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas.
21 Quoniam haec dicit Dominus Deus: Quod si et quattuor iudicia
mea pessima, gladium et famem et bestias malas et pestilentiam
misero in Ierusalem, ut interficiam de ea hominem et pecus, 22 ta-
men relinquetur in ea salvatio educentium filios et filias: ecce ipsi
egredientur ad vos, et videbitis viam eorum et opera eorum et con-
solabimini super malo, quod induxi in Ierusalem in omnibus, quae
importavi super eam. 23 Et consolabuntur vos, cum videritis viam
eorum et opera eorum, et cognoscetis quod non frustra fecerim
omnia, quae feci in ea », ait Dominus Deus.

15 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens:
2 « Fili hominis, quid habet lignum vitis
prae omnibus lignis sarmentorum,
quae sunt inter ligna silvarum?

[3] Numquid tolletur de ea lignum,
ut fiat opus,
aut fabricabitur de ea paxillus,
ut dependeat in eo quodcumque vas?
[4] Ecce igni datum est in escam,
utramque partem eius consumpsit ignis,
et medietas eius adusta est;
numquid utile erit ad opus?
[5] Etiam cum esset integrum,
non erat aptum ad opus;
quanto magis cum ignis illud devoraverit et combusserit,
nihil ex eo fiet operis.
[6] Propterea haec dicit Dominus Deus:
Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum,
quod dedi igni ad devorandum,
sic tradam habitatores Ierusalem.
[7] Et ponam faciem meam in eos:
de igne egressi sunt,
et ignis consumet eos.
Et scietis quia ego Dominus,
cum posuero faciem meam in eos
[8] et dedero terram inviam et desolatam,
eo quod praevaricatores exstiterint »,
dicit Dominus Deus.

16 [1] Et factus est sermo Domini ad me dicens: [2] « Fili hominis, no-
tas fac Ierusalem abominationes suas [3] et dices: Haec dicit Domi-
nus Deus ad Ierusalem: Radix tua et generatio tua de terra Cha-
naan, pater tuus Amorraeus et mater tua Hetthaea. [4] Et quando
nata es, in die ortus tui non est praecisus umbilicus tuus, et in aqua
non es lota in emundationem nec sale salita nec involuta pannis.
[5] Non pepercit super te oculus, ut faceret tibi unum de his, mise-
ratus tui, sed proiecta es super faciem terrae in abiectione animae
tuae in die, qua nata es.

[6] Praeteriens autem te, vidi te palpitare in sanguine tuo et dixi
tibi, cum esses in sanguine tuo: Vive. Dixi, inquam, tibi: In san-
guine tuo vive. [7] Crescentem quasi germen agri dedi te, et crevisti
et grandis effecta es et pervenisti ad mundum muliebrem: ubera tua
intumuerunt, et pilus tuus germinavit; sed eras nuda et confusione
plena. [8] Et transivi per te et vidi te; et ecce tempus tuum, tempus
amantium. Et expandi amictum meum super te et operui ignomi-

niam tuam; et iuravi tibi et ingressus sum pactum tecum, ait Domi-
nus Deus, et facta es mea. [9] Et lavi te aqua et emundavi sanguinem
tuum ex te et unxi te oleo; [10] et vestivi te discoloribus et calceavi te
calceis corii delphini et cinxi te bysso et indui te serico. [11] Et ornavi
te ornamento et dedi armillas in manibus tuis et torquem circa col-
lum tuum; [12] et dedi inaurem super os tuum et circulos auribus tuis
et coronam decoris in capite tuo. [13] Et ornata es auro et argento et
vestita es bysso et serico et multicoloribus. Similam et mel et oleum
comedisti et decora facta es vehementer nimis et apta ad regnum.
[14] Et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam,
quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit
Dominus Deus.

[15] Et habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es in nomine
tuo et exposuisti fornicationem tuam omni transeunti, quisquis
fuerit. [16] Et sumens de vestimentis tuis fecisti tibi excelsa variegata
et fornicata es super eis, sicut non est factum neque futurum est.
[17] Et tulisti vasa decoris tui de auro meo atque argento meo, quae
dedi tibi, et fecisti tibi imagines masculinas et fornicata es in eis.
[18] Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria et operuisti illas et oleum
meum et thymiama meum posuisti coram eis. [19] Et panem meum,
quem dedi tibi, similam et oleum et mel, quibus enutrivi te, po-
suisti in conspectu eorum in odorem suavitatis, et factum est, ait
Dominus Deus.

[20] Et tulisti filios tuos et filias tuas, quas generasti mihi, et immo-
lasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua? [21] Immo-
lasti filios meos et dedisti illos consecrans eis. [22] Et post omnes
abominationes tuas et fornicationes non es recordata dierum adu-
lescentiae tuae, quando eras nuda et confusione plena, palpitans
in sanguine tuo.

[23] Et accidit post omnem malitiam tuam — vae, vae tibi!, ait Do-
minus Deus — [24] et aedificasti tibi fornicem et fecisti tibi excelsum in
cunctis plateis; [25] ad omne caput viae aedificasti locum elevatum
tuum et abominabilem fecisti decorem tuum et divisisti pedes tuos
omni transeunti et multiplicasti fornicationes tuas. [26] Et fornicata
es cum filiis Aegypti vicinis tuis magnorum membrorum et multi-
plicasti fornicationem tuam ad irritandum me. [27] Ecce ego extendi
manum meam super te et imminui portionem tuam et dedi te in
animam odientium te, filiarum Palaestinarum, quae erubescunt in
via tua scelerata.

[28] Et fornicata es in filiis Assyriorum, eo quod necdum fueris
expleta; et, postquam fornicata es, nec sic es satiata. [29] Et multi-

plicasti fornicationem tuam usque ad terram mercatorum Chal-
daeam, et nec sic satiata es. 30 In quo mundabo cor tuum, ait Do-
minus Deus, cum faceres omnia haec opera mulieris meretricis et
procacis? 31 Quia fabricasti fornicem tuum in capite omnis viae et
excelsum tuum fecisti in omni platea; nec facta es quasi meretrix,
quia sprevisti pretium. 32 Mulier adultera loco viri sui accipit alienos.
33 Omnibus meretricibus dantur mercedes, tu autem dedisti mer-
cedes cunctis amatoribus tuis et donabas eis, ut intrarent ad te undi-
que ad fornicandum tecum. 34 Factumque in te est contra consue-
tudinem mulierum in fornicationibus tuis, et post te non sunt for-
nicati; in eo enim quod dedisti mercedes et mercedes non accepisti,
factum est in te contrarium.

35 Propterea, meretrix, audi verbum Domini. 36 Haec dicit Domi-
nus Deus: Quia effusum est aes tuum, et revelata est ignominia tua
in fornicationibus tuis ad amatores tuos et ad omnia idola abomi-
nabilia tua, in sanguine filiorum tuorum, quos dedisti eis, 37 ideo
ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus iucunda fuisti,
et omnes, quos dilexisti, cum universis, quos oderas; et congregabo
eos super te undique et nudabo ignominiam tuam coram eis, et vi-
debunt omnem turpitudinem tuam. 38 Et iudicabo te iudiciis adul-
terarum et effundentium sanguinem et dabo te in sanguinem furoris
et zeli. 39 Et dabo te in manus eorum, et destruent fornicem tuum
et demolientur excelsa tua et denudabunt te vestimentis tuis et aufe-
rent vasa decoris tui et derelinquent te nudam plenamque ignomi-
nia. 40 Et convocabunt contra te congregationem et lapidabunt te
lapidibus et trucidabunt te gladiis suis. 41 Et comburent domos tuas
igni et facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum; et fa-
ciam ut desinas fornicari, et mercedes ultra non dabis. 42 Et satiabo
indignationem meam in te, et auferetur zelus meus a te; et quiescam
nec irascar amplius. 43 Eo quod non fueris recordata dierum adu-
lescentiae tuae et provocasti me in omnibus his, propterea et ego
vias tuas in capite tuo dabo, ait Dominus Deus, et non feci iuxta
scelera tua in omnibus abominationibus tuis.

44 Ecce omnis, qui dicit vulgo proverbium in te, assumet illud di-
cens: " Sicut mater, ita et filia eius ". 45 Filia matris tuae es tu, quae
sprevit virum suum et filios suos; et soror sororum tuarum es tu,
quae spreverunt viros suos et filios suos. Mater vestra Hetthaea et
pater vester Amorraeus. 46 Et soror tua maior Samaria, ipsa et filiae

[16] 45 *Sororum tuarum* – Lege cum duobus mss Hebraicis, Gr et Vg (cfr. Syr et Targ) *'aḥjôtajik*; TM « sororis tuae »

eius, quae habitat ad sinistram tuam; soror autem tua minor te,
quae habitat a dextris tuis, Sodoma et filiae eius. [47] Sed nec in viis
earum ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti; quasi
parum fuisset, sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. [48] Vivo
ego, dicit Dominus Deus, non fecit Sodoma soror tua, ipsa et filiae
eius, sicut fecisti tu et filiae tuae. [49] Ecce haec fuit iniquitas Sodo-
mae, sororis tuae: superbia, saturitas panis et securum otium erat
ei et filiabus eius, et manum egeni et pauperis non sustentabant;
[50] et elevatae sunt et fecerunt abominationes coram me, et abstuli
eas, sicut vidisti. [51] Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non
peccavit, sed vicisti eas sceleribus tuis et iustificasti sorores tuas
in omnibus abominationibus tuis, quas operata es.

[52] Ergo et tu porta confusionem tuam, quae absolvisti sorores
tuas peccatis tuis, sceleratius agens quam illae; iustificatae sunt enim
a te. Ergo et tu confundere et porta ignominiam tuam, quae iusti-
ficasti sorores tuas. [53] Et convertam sortem earum, sortem Sodomo-
rum cum filiabus suis et sortem Samariae et filiarum eius; et con-
vertam sortem tuam in medio earum, [54] ut portes ignominiam tuam
et confundaris in omnibus, quae fecisti consolans eas. [55] Et soror
tua Sodoma et filiae eius revertentur ad pristinum statum suum, et
Samaria et filiae eius revertentur ad pristinum statum suum, et tu
et filiae tuae revertimini ad pristinum statum vestrum. [56] Nonne
fuit Sodoma, soror tua, in fabulam in ore tuo in die superbiae tuae,
[57] antequam revelaretur malitia tua, sicut hoc tempore tu es in op-
probrium filiarum Syriae et cunctarum in circuitu tuo filiarum Pa-
laestinarum, quae ambiunt te per gyrum? [58] Scelus tuum et ignomi-
niam tuam tu portabis, ait Dominus.

[59] Quia haec dicit Dominus Deus: Et faciam tibi, sicut fecisti, qui
despexisti iuramentum, ut irritum faceres pactum.

[60] Et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adulescentiae
tuae et suscitabo tibi pactum sempiternum. [61] Et recordaberis via-
rum tuarum et confunderis, cum receperis sorores tuas te maiores
cum minoribus tuis, et dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo.
[62] Et suscitabo ego pactum meum tecum, et scies quia ego Dominus,
[63] ut recorderis et confundaris, et non sit tibi ultra aperire os prae
confusione tua, cum placatus fuero tibi in omnibus, quae fecisti »,
ait Dominus Deus.

[16] [52] *Sorores tuas* – Lege cum Gr, Syr et Vg *la'aḥjôtajik*; TM « sororem tuam »
[53] *Et convertam*[a] – Lege cum Gr, Syr, Targ et Vg *wešabtî*; TM « et conversionem » (= sortem); qetib « captivitatem »

17 [1] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [2] « Fili hominis,
propone aenigma et narra parabolam ad domum Israel [3] et dices:
Haec dicit Dominus Deus:
Aquila grandis
magnarum alarum,
longo pennarum ductu,
plena plumis et varietate,
venit ad Libanum
et tulit cacumen cedri;
[4] summitatem frondium eius avellit
et transportavit eam in terram Chanaan,
in urbem negotiatorum posuit illam.
[5] Et tulit de semine terrae
et posuit illud in terra pro semine,
super aquas multas,
quasi salicem posuit illud,
[6] ut germinaret et cresceret in vineam latiorem
humili statura,
respicientibus ramis eius ad illam,
et radices eius sub illa essent.
Facta est ergo vinea
et fructificavit in palmites
et emisit propagines.
[7] Et fuit aquila altera grandis,
magnis alis
multisque plumis;
et ecce vinea ista,
quasi mittens radices suas ad eam,
palmites suos extendit ad illam,
ut irrigaret eam abundantius
quam areolae, in quibus erat plantata.
[8] In terra bona
super aquas multas
plantata est,
ut faciat frondes
et portet fructum
et sit in vineam grandem.

[17] [5] *Semine* – Omitte cum Gr et Syr *qāḥ* (= « sume »?)
[6] *Ut germinaret et cresceret* – Lege *w*ᵉ*jiṣmaḥ wîhî*; TM « et germinavit et crevit »
[7] *Altera* – Lege (cfr. 19, 5; 37, 16) cum Gr, Syr et Vg *'aḥēr*; TM « una »

9 Dic: Haec dicit Dominus Deus:
Ergone prosperabitur?
Nonne radices eius evellet
et fructum eius distringet,
et marcescent omnia recentia germina eius, et arescet?
Et non opus erit brachio grandi neque populo multo,
ut evellat eam radicitus.
10 Ecce plantata est; ergone prosperabitur?
Nonne, cum tetigerit eam ventus urens,
siccabitur,
et in areis, in quibus germinaverat, arescet? ».

11 Et factum est verbum Domini ad me dicens: 12 « Dic ad do-
mum exasperantem: Nescitis quid ista significent? Dic: Ecce venit
rex Babylonis Ierusalem et assumpsit regem et principes eius et
adduxit eos ad semetipsum in Babylonem; 13 et tulit de semine re-
gni pepigitque cum eo foedus et accepit ab eo iusiurandum, sed et
fortes terrae sustulit, 14 ut esset regnum humile et non elevaretur,
sed custodiret pactum eius et servaret illud. 15 Qui recedens ab eo,
misit nuntios ad Aegyptum, ut daret sibi equos et populum mul-
tum. Numquid prosperabitur vel consequetur salutem, qui fecit
haec? Et qui dissolvit pactum, numquid effugiet? 16 Vivo ego, dicit
Dominus Deus, quoniam in loco regis, qui constituit eum regem,
cuius fecit irritum iuramentum et solvit pactum, quod habebat cum
eo, in medio Babylonis morietur. 17 Et non in exercitu grandi neque
in populo multo adiuvabit eum pharao in proelio, in iactu aggeris
et in exstructione munitionum, ut interficiat animas multas. 18 Spre-
verat enim iuramentum, ut solveret foedus, et ecce dedit manum
suam et, cum omnia haec fecerit, non effugiet.

19 Propterea haec dicit Dominus Deus: Vivo ego, quoniam iura-
mentum meum, quod sprevit, et foedus meum, quod praevaricatus
est, ponam in caput eius 20 et expandam super eum rete meum, et
comprehendetur tendicula mea, et adducam eum in Babylonem et
iudicabo illum ibi in praevaricatione, qua praevaricatus est in me.
21 Et omnes electi eius in universo agmine suo gladio cadent; residui
autem in omnem ventum dispergentur, et scietis quia ego Dominus
locutus sum.

22 Haec dicit Dominus Deus:
Et sumam ego de cacumine cedri sublimis et ponam;

[17] 21 *Electi eius* – Lege cum multis mss Hebraicis, Syr et Targ *mibḥārô*; TM « profugi eius »

de vertice ramorum eius tenerum distringam,
et plantabo super montem excelsum et eminentem.
23 In monte sublimi Israel plantabo illud;
et erumpet in germen et faciet fructum
et erit in cedrum magnam;
et habitabunt sub ea omnes volucres,
et universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit.
24 Et scient omnia ligna regionis
quia ego Dominus
humiliavi lignum sublime
et exaltavi lignum humile
et siccavi lignum viride
et frondere feci lignum aridum.
Ego Dominus locutus sum et feci ».

18 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 2 « Quid est vobis
quod vulgo dicitis proverbium istud in terra Israel dicentes:
" Patres comederunt uvam acerbam,
et dentes filiorum obstupescunt "?
3 Vivo ego, dicit Dominus Deus, non dicetis ultra hoc prover-
bium in Israel. 4 Ecce omnes animae meae sunt: ut anima patris,
ita et anima filii mea est; anima, quae peccaverit, ipsa morietur.
5 Et vir, si fuerit iustus et fecerit iudicium et iustitiam, 6 in mon-
tibus non comederit et oculos suos non levaverit ad idola domus
Israel et uxorem proximi sui non violaverit et ad mulierem men-
struatam non accesserit 7 et hominem non afflixerit, pignus debitori
reddiderit, per vim nihil rapuerit, panem suum esurienti dederit et
nudum operuerit vestimento, 8 ad usuram non commodaverit et
fenus non acceperit, ab iniquitate averterit manum suam, iudicium
verum fecerit inter virum et virum, 9 in praeceptis meis ambulaverit
et iudicia mea custodierit, ut faciat veritatem, hic iustus est, vita
vivet, ait Dominus Deus.
10 Quod si genuerit filium latronem, effundentem sanguinem et
facientem unum de istis, 11 cum ipse haec omnia non fecerit, et
etiam in montibus comedentem et uxorem proximi sui polluentem,
12 egenum et pauperem affligentem, rapientem rapinas, pignus non
reddentem et ad idola levantem oculos suos, abominationem facien-
tem, 13 ad usuram dantem et fenus accipientem, numquid vivet?
Non vivet. Cum universa detestanda haec fecerit, morte morietur;
sanguis eius in ipso erit.
14 Quod si genuerit filium, qui videns omnia peccata patris sui,

quae fecit, timuerit et non fecerit simile eis: [15] super montes non
comederit et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel et
uxorem proximi sui non violaverit [16] et virum non afflixerit, pignus
non retinuerit et rapinam non rapuerit, panem suum esurienti de-
derit et nudum operuerit vestimento, [17] ab iniuria averterit manum
suam, usuram et fenus non acceperit, iudicia mea fecerit, in prae-
ceptis meis ambulaverit, hic non morietur in iniquitate patris sui,
sed vita vivet. [18] Pater eius, quia calumniatus est et fecit rapinas
nec bonum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in
iniquitate sua. [19] Et dicitis: " Quare non portavit filius iniquitatem
patris? ". Videlicet, quia filius iudicium et iustitiam operatus est,
omnia praecepta mea custodivit et fecit illa, vivet vita. [20] Anima,
quae peccaverit, ipsa morietur; filius non portabit iniquitatem pa-
tris, et pater non portabit iniquitatem filii. Iustitia iusti super eum
erit, et impietas impii erit super eum.

[21] Si autem impius egerit paenitentiam ab omnibus peccatis suis,
quae operatus est, et custodierit universa praecepta mea et fecerit
iudicium et iustitiam, vita vivet, non morietur. [22] Omnes iniquitates
eius, quas operatus est, non memorabuntur ei; in iustitia sua, quam
operatus est, vivet. [23] Numquid voluntatis meae est mors impii, di-
cit Dominus Deus, et non ut convertatur a viis suis et vivat?

[24] Si autem averterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem
secundum omnes abominationes, quas operari solet impius, num-
quid vivet? Omnes iustitiae eius, quas fecerat, non recordabuntur;
in praevaricatione, qua praevaricatus est, et in peccato suo, quod
peccavit, in ipsis morietur. [25] Et dixistis: " Non est aequa via Do-
mini ". Audite ergo, domus Israel: Numquid via mea non est aequa,
et non magis viae vestrae pravae sunt? [26] Cum enim averterit se
iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem, morietur; in iniustitia,
quam operatus est, morietur. [27] Et cum averterit se impius ab im-
pietate sua, quam operatus est, et fecerit iudicium et iustitiam, ipse
animam suam vivificabit; [28] considerans enim et avertens se ab om-
nibus iniquitatibus suis, quas operatus est, vita vivet, non morietur.
[29] Et dicunt domus Israel: " Non est aequa via Domini ". Numquid
viae meae non sunt aequae, domus Israel, et non magis viae vestrae
pravae?

[18] [14] *Timuerit* – Lege cum multis mss Hebraicis, Gr et Vg *wajjirā'*; TM « et viderit »

[17] *Ab iniuria* – Lege cum Gr (cfr. v. 8) *mē'āwèl*; TM « a paupere »

[18] *Rapinas* – Lege cum Gr (cfr. vv. 7. 12. 16) *g^ezēlāh*; TM « rapinas fratri »

[26] Omitte cum Gr et Syr *'ălêhem* (TM = Vg « in eis ») post *morietur*[1]

30 Idcirco unumquemque iuxta vias suas iudicabo, domus Israel,
ait Dominus Deus. Convertimini et agite paenitentiam ab omnibus
iniquitatibus vestris, et non erit vobis in scandalum iniquitatis.
31 Proicite a vobis omnes praevaricationes vestras, in quibus prae-
varicati estis, et facite vobis cor novum et spiritum novum. Et quare
moriemini, domus Israel? 32 Quia nolo mortem morientis, dicit Do-
minus Deus. Revertimini et vivite.

19 1 Et tu assume planctum super principes Israel 2 et dices:
Qualis erat mater tua leaena
inter leones!
Cubavit in medio leunculorum,
enutrivit catulos suos.
3 Et educavit unum de leunculis suis;
leo factus est
et didicit capere praedam,
homines devoravit.
4 Et convocaverunt contra eum gentes,
in fovea earum captus est;
et adduxerunt eum in circulis
in terram Aegypti.
5 Quae cum vidisset quoniam exspectaverat
et perierat spes eius,
tulit alium de leunculis suis,
leonem constituit eum.
6 Qui incedebat inter leones,
factus est leo
et didicit praedam capere,
homines devoravit;
7 et fregit arces eorum
et civitates eorum vastavit.
Et obstupuit terra et plenitudo eius
a voce rugitus illius.
8 Et convenerunt adversum eum gentes
undique de provinciis
et expanderunt super eum rete suum,
in fovea earum captus est.

[19] 4 *Et convocaverunt contra eum* – Lege *waješammeʿû* (cfr. 1 Sam 15, 4; 23, 8) *ʿālāw* (cfr. v. 8); TM « et audierunt ad eum »
5 *Alium* – Lege cum Gr *'aḥēr*; TM « unum »
7 *Et fregit* – Lege cum Targ et Aq *wajjārōaʿ*; TM « et cognovit »
Arces eorum – Lege cum Targ et Theod *'armenôtêhem*; TM « viduas suas »

9 Et miserunt eum in caveam in circulis
et adduxerunt eum ad regem Babylonis;
qui misit eum in carcerem,
ne audiretur vox eius ultra
super montes Israel.
10 Mater tua vineae assimilabatur
super aquam plantata.
Fructus eius et frondes eius creverunt
ex aquis multis;
11 et factae sunt ei virgae solidae
in sceptra dominantium,
et exaltata est statura eius
usque in nubes,
et apparuit in altitudine sua,
in multitudine palmitum suorum.
12 Et evulsa est in ira
in terramque proiecta,
et ventus urens siccavit fructum eius;
abrepta et arefacta est virga roboris eius,
ignis comedit eam.
13 Et nunc transplantata est in desertum,
in terra invia et sitienti.
14 Et egressus est ignis de virga ramorum eius,
qui fructum eius comedit;
et non fuit in ea virga fortis,
sceptrum regni ».
Planctus est, et erit in planctum.

20 1 Et factum est in anno septimo, in quinto mense, in decima men-
sis, venerunt viri de senioribus Israel, ut interrogarent Dominum,
et sederunt coram me. 2 Et factus est sermo Domini ad me dicens:
3 « Fili hominis, loquere senioribus Israel et dices ad eos: Haec di-
cit Dominus Deus: Num ad interrogandum me vos venistis? Vivo
ego, quia non respondebo vobis, ait Dominus Deus. 4 Numquid
iudicabis eos, numquid iudicabis, fili hominis? Abominationes pa-
trum eorum ostende eis.
5 Et dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus: In die qua elegi
Israel et levavi manum meam pro stirpe domus Iacob et apparui

[19] 9 *Qui misit eum* – Lege cum Gr et Syr *j^{e}bi'ēhû*; TM « miserunt eum »
12 *Abrepta et arefacta est* – Lege *hitpārēq* et cum Gr *w^{e}jābēš*; TM « abreptae et arefactae sunt »

eis in terra Aegypti et levavi manum meam pro eis dicens: Ego
Dominus Deus vester; [6] in die illa levavi manum meam pro eis, ut
educerem eos de terra Aegypti in terram, quam provideram eis
fluentem lacte et melle, quae est egregia inter omnes terras. [7] Et
dixi ad eos: Unusquisque abominationes oculorum suorum abiciat,
et in idolis Aegypti nolite pollui: ego Dominus Deus vester. [8] Et
irritaverunt me nolueruntque me audire; unusquisque abominatio-
nes oculorum suorum non proiecit, nec idola Aegypti reliquerunt.
Et dixi, ut effunderem indignationem meam super eos et consum-
marem iram meam in eis in medio terrae Aegypti. [9] Et feci propter
nomen meum, ut non violaretur coram gentibus, in quarum medio
erant, et inter quas apparui eis, ut educerem eos de terra Aegypti.

[10] Eduxi ergo eos de terra Aegypti et duxi in desertum. [11] Et dedi
eis praecepta mea et iudicia mea ostendi eis, quae faciat homo et
vivat in eis.

[12] Insuper et sabbata mea dedi eis, ut essent signum inter me et
eos, et scirent quia ego Dominus sanctificans eos. [13] Et irritaverunt
me domus Israel in deserto: in praeceptis meis non ambulaverunt
et iudicia mea proiecerunt, quae faciens homo vivet in eis, et sab-
bata mea violaverunt vehementer. Dixi ergo, ut effunderem furo-
rem meum super eos in deserto et consumerem eos. [14] Et feci prop-
ter nomen meum, ne violaretur coram gentibus, de quibus eduxi
eos in conspectu earum. [15] Attamen ego levavi quoque manum
meam super eos in deserto, ne inducerem eos in terram, quam dedi
eis fluentem lacte et melle, praecipuam terrarum omnium; [16] quia
iudicia mea proiecerunt et in praeceptis meis non ambulaverunt et
sabbata mea violaverunt, post idola enim sua cor eorum gradieba-
tur. [17] Et pepercit oculus meus super eos, ut non interficerem eos;
nec consumpsi eos in deserto.

[18] Dixi autem ad filios eorum in solitudine: In praeceptis patrum
vestrorum nolite incedere, nec iudicia eorum custodiatis, nec in
idolis eorum polluamini. [19] Ego Dominus Deus vester. In praeceptis
meis ambulate et iudicia mea custodite et facite ea [20] et sabbata
mea sanctificate, ut sint signum inter me et vos, et sciatur quia ego
Dominus Deus vester. [21] Et exacerbaverunt me filii; in praeceptis
meis non ambulaverunt et iudicia mea non custodierunt, ut face-
rent ea, quae cum fecerit homo, vivet in eis, et sabbata mea viola-
verunt. Et comminatus sum, ut effunderem furorem meum super
eos et consummarem iram meam in eis in deserto. [22] Averti autem
manum meam et feci propter nomen meum, ut non violaretur co-
ram gentibus, de quibus eduxi eos in oculis earum. [23] Iterum levavi

manum meam in eos in solitudine, ut dispergerem illos in nationes
et ventilarem in terras, [24] eo quod iudicia mea non fecissent et prae-
cepta mea reprobassent et sabbata mea violassent et post idola pa-
trum suorum fuissent oculi eorum. [25] Ergo et ego dedi eis prae-
cepta non bona et iudicia, in quibus non vivent; [26] et pollui eos in
muneribus suis, cum offerrent omne, quod aperit vulvam, ut hor-
rorem eis incuterem, et sciant quia ego Dominus.

[27] Quam ob rem loquere ad domum Israel, fili hominis, et dices
ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Adhuc et in hoc blasphemave-
runt me patres vestri, cum sprevissent me contemnentes, [28] et in-
duxissem eos in terram, super quam levavi manum meam, ut darem
eis. Viderunt omnem collem excelsum et omne lignum nemorosum
et immolaverunt ibi victimas suas et dederunt ibi irritationem obla-
tionis suae et posuerunt ibi odorem suavitatis suae et libaverunt liba-
tiones suas. [29] Et dixi ad eos: Quid est excelsum, ad quod vos ingre-
dimini? Et vocatum est nomen eius Excelsum usque ad hanc diem.

[30] Propterea dic ad domum Israel: Haec dicit Dominus Deus:
Certe in via patrum vestrorum vos polluimini et post offendicula
eorum vos fornicamini [31] et in oblatione donorum vestrorum, cum
traducitis filios vestros per ignem; vos polluimini in omnibus idolis
vestris usque hodie, et ego respondebo vobis, domus Israel? Vivo
ego, dicit Dominus Deus, quia non respondebo vobis. [32] Neque co-
gitatio mentis vestrae fiet dicentium: " Erimus sicut gentes et sicut
cognationes terrarum, ut colamus ligna et lapides ".

[33] Vivo ego, dicit Dominus Deus, quoniam in manu forti et bra-
chio extento et in furore effuso regnabo super vos. [34] Et educam
vos de populis et congregabo vos de terris, in quibus dispersi estis;
in manu valida et brachio extento et in furore effuso. [35] Et addu-
cam vos in desertum populorum et iudicio contendam vobiscum
ibi facie ad faciem. [36] Sicut iudicio contendi adversum patres vestros
in deserto terrae Aegypti, sic iudicio contendam vobiscum, dicit
Dominus Deus, [37] et transire vos faciam sub baculo meo et indu-
cam vos in vinculis foederis. [38] Et segregabo de vobis transgressores
et impios et de terra incolatus eorum educam eos, et terram Israel
non ingredientur, et scietis quia ego Dominus. [39] Et vos, domus
Israel, haec dicit Dominus Deus: Singuli post idola vestra ambu-
late et servite eis. Sed postea nonne audietis me et nomen meum
sanctum non polluetis ultra in muneribus vestris et in idolis vestris?
[40] In monte enim sancto meo, in monte excelso Israel, ait Dominus
Deus, ibi serviet mihi omnis domus Israel: omnes, inquam, in terra,
in qua placebunt mihi; et ibi quaeram donaria vestra et primitias

oblationum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris. [41] In
odorem suavitatis suscipiam vos, cum eduxero vos de populis et
congregavero vos de terris, in quas dispersi estis, et sanctificabor
in vobis in oculis nationum. [42] Et scietis quia ego Dominus, cum
induxero vos ad terram Israel, in terram, pro qua levavi manum
meam, ut darem eam patribus vestris. [43] Et recordabimini ibi viarum
vestrarum et omnium scelerum vestrorum, quibus polluti estis, et
displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris,
quas fecistis. [44] Et scietis quia ego Dominus, cum benefecero
vobis propter nomen meum, non secundum vias vestras malas
neque secundum scelera vestra pessima, domus Israel », ait Dominus Deus.

21 [1] Et factus est sermo Domini ad me dicens: [2] « Fili hominis,
pone faciem tuam contra meridiem et stilla ad austrum et propheta
ad saltum agri Nageb. [3] Et dices saltui Nageb: Audi verbum Domini.
Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem,
et comburet in te omne lignum viride et omne lignum aridum;
non exstinguetur flamma succensionis, et comburetur in ea omnis
facies ab austro usque ad aquilonem. [4] Et videbit universa caro
quia ego Dominus succendi eam, nec exstinguetur ». [5] Et dixi: « Heu,
Domine Deus! Ipsi dicunt de me: " Numquid non per parabolas
loquitur iste? " ».

[6] Et factus est sermo Domini ad me dicens: [7] « Fili hominis,
pone faciem tuam ad Ierusalem et stilla ad sanctuaria et propheta
contra humum Israel. [8] Et dices terrae Israel: Haec dicit Dominus
Deus: Ecce ego ad te, et eiciam gladium meum de vagina sua et
occidam in te iustum et impium. [9] Pro eo autem quod occidi in
te iustum et impium, idcirco egredietur gladius meus de vagina
sua ad omnem carnem, ab austro ad aquilonem, [10] ut sciat omnis
caro quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem.

[11] Et tu, fili hominis, ingemisce in contritione lumborum et in amaritudinibus
ingemisce coram eis. [12] Cumque dixerint ad te: " Quare
tu gemis? ", dices: Pro auditu, quia venit et tabescet omne cor, et
dissolventur universae manus, et infirmabitur omnis spiritus, et per
cuncta genua fluent aquae; ecce venit et fiet », ait Dominus Deus.

[13] Et factus est sermo Domini ad me dicens: [14] « Fili hominis,
propheta et dices: Haec dicit Dominus Deus: Loquere:
Gladius, gladius exacutus est
et etiam limatus;

15 ut caedat victimas exacutus est,
ut splendeat limatus est.
16 Et datus est ad levigandum,
ut teneatur manu.
Iste exacutus est gladius et iste limatus,
ut sit in manu interficientis.
17 Clama et ulula, fili hominis,
quia hic directus est in populum meum,
hic in cunctos duces Israel,
qui gladio traditi sunt cum populo meo.
18 Idcirco plaude super femur,
quia probatio est,
dicit Dominus Deus.
19 Tu ergo, fili hominis,
propheta et percute manu ad manum.
Et duplicetur gladius,
ac triplicetur gladius interfectorum:
hic est gladius occisionis magnae,
qui eos circumdat,
20 ut cor tabescat,
et multiplicentur corruentes.
In omnibus portis eorum
dedi occisionem gladii:
eheu, facti acuti et limati ad fulgendum,
politi ad caedem!
21 " Exacuere, vade ad dexteram sive ad sinistram,
quocumque acies tuae sunt destinatae ".
22 Quin et ego plaudam manu ad manum
et saturabo indignationem meam,
ego Dominus locutus sum ».

23 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 24 « Et tu, fili ho-
minis, pone tibi duas vias, ut veniat gladius regis Babylonis: de
terra una egrediantur ambae; et indicem statue, in capite viae civi-
tatis statue. 25 Viam pones, quo veniat gladius, ad Rabba filiorum
Ammon et ad Iudam in Ierusalem munitissimam. 26 Stat enim rex

[21] 15b Interrumpit contextum et sensus eius est occultus: « vel gaudebimus, o virga filii mei (cfr. 19, 11. 14). Contemnens est (scilicet gladius) omne lignum! » (partic. *fem.* referendum ést ad fem. *ḥereb* [gladius], non ad masc. *šēbet* [virga])

17 Qui... *traditi* sunt – Lege *muggārē*; TM « timores » (?)

18b Sicut 15b textus obscurus; « et quid, si etiam, (o) virga, contemnens (*fem.* ergo " gladius ") non erit? »

Babylonis in bivio in capite duarum viarum, divinationem quae-
rens, commiscens sagittas; interrogat teraphim, iecur consulit. [27] Ad
dexteram eius facta est divinatio super Ierusalem, ut ponat arietes,
ut aperiat os ad caedem, ut elevet vocem in ululatu, ut ponat arie-
tes contra portas, ut comportet aggerem, ut aedificet munitiones.
[28] Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum, et
iuramenta sanctissima sunt eis; ipse autem in memoriam revocabit
iniquitatem ad capiendum. [29] Idcirco haec dicit Dominus Deus:
Pro eo quod in memoriam revocastis iniquitatem vestram et re-
velatae sunt praevaricationes vestrae, et apparuerunt peccata vestra
in omnibus operibus vestris; pro eo, inquam, quod in memoriam
revocati estis, manu capiemini. [30] Tu autem, profane, impie dux
Israel, cuius venit dies in tempore iniquitatis finitae — [31] haec dicit
Dominus Deus — auferatur cidaris, tollatur corona; hoc non erit
amplius. Humile sublevetur, et sublime humilietur. [32] Ruinam, rui-
nam, ruinam ponam illud; et hoc non fiet, donec veniat, cuius est
iudicium, et tradam ei.

[33] Et tu, fili hominis, propheta et dic: Haec dicit Dominus Deus
ad filios Ammon et ad opprobrium eorum; et dices: Gladius, gla-
dius est evaginatus ad occidendum, limatus ad consumendum, ut
fulgeat, [34] cum tibi videntur vana et divinantur mendacia, ut pona-
tur gladius ad colla profanorum impiorum, quorum venit dies in
tempore iniquitatis finitae. [35] Revertatur ad vaginam suam. In loco,
in quo creatus es, in terra nativitatis tuae iudicabo te. [36] Et effun-
dam super te indignationem meam, in igne furoris mei sufflabo in
te; daboque te in manus hominum insipientium et fabricantium
interitum. [37] Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terrae; obli-
vioni traderis, quia ego Dominus locutus sum ».

22 [1] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [2] « Et tu, fili ho-
minis, num iudicas, num iudicas civitatem sanguinum? [3] Et osten-
des ei omnes abominationes suas et dices: Haec dicit Dominus
Deus: Civitas effundens sanguinem in medio sui, ut veniat tempus
eius et, quae fecit idola contra semetipsam, ut pollueretur. [4] In
sanguine tuo, qui a te effusus est, deliquisti; et in idolis tuis, quae
fecisti, polluta es; et appropinquare fecisti dies tuos et adduxisti
tempus annorum tuorum. Propterea dedi te opprobrium gentibus
et irrisionem universis terris. [5] Quae iuxta sunt et quae procul a

[22] [4] *Et adduxisti* – Lege cum Gr et Vg *wattabî'î*; TM « et venisti »
Tempus – Lege cum nonnullis mss Hebraicis et verss *'ēt*; TM « usque ad »

te, triumphabunt de te, sordibus famosa, grandis tumultu. 6 Ecce
principes Israel singuli pro brachio suo fuerunt in te ad effunden-
dum sanguinem. 7 Pater et mater contempti sunt in te, advena op-
pressus est in medio tui, pupillum et viduam afflixerunt apud te.
8 Sanctuaria mea sprevisti et sabbata mea profanasti. 9 Viri detrac-
tores fuerunt in te ad effundendum sanguinem et super montes com-
ederunt in te; scelus operati sunt in medio tui. 10 Verecundiora
patris discooperuerunt in te, immunditiam menstruatae humiliave-
runt in te; 11 et unus in uxorem proximi sui operatus est abomina-
tionem, et alter nurum suam polluit nefarie; frater sororem suam,
filiam patris sui, oppressit in te. 12 Munera acceperunt apud te ad
effundendum sanguinem, usuram et fenus accepisti et avare proxi-
mos tuos calumniabaris meique oblita es, ait Dominus Deus.

13 Ecce complosi manus meas super lucrum tuum, quod fecisti,
et super sanguinem, qui effusus est in medio tui. 14 Numquid susti-
nebit cor tuum, aut praevalebunt manus tuae in diebus, quos ego
faciam tibi? Ego Dominus locutus sum et faciam; 15 et dispergam
te in nationes et ventilabo te in terras et deficere faciam immundi-
tiam tuam a te: 16 et profanabo me in te in conspectu gentium, et
scies quia ego Dominus ».

17 Et factum est verbum Domini ad me dicens: 18 « Fili hominis,
versa est mihi domus Israel in scoriam; omnes isti argentum et aes
et stannum et ferrum et plumbum in medio fornacis, scoria facti
sunt. 19 Propterea haec dicit Dominus Deus: Eo quod versi estis
omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio
Ierusalem 20 congregatione argenti et aeris et ferri et plumbi et stanni
in medio fornacis, ut succendatur in ea ignis ad conflandum: sic
congregabo in furore meo et in ira mea et ponam et conflabo vos
21 et congregabo vos et succendam vos in igne furoris mei, et con-
flabimini in medio eius. 22 Ut conflatur argentum in medio fornacis,
sic conflabimini in medio eius; et scietis quia ego Dominus effu-
derim indignationem meam super vos ».

23 Et factum est verbum Domini ad me dicens: 24 « Fili hominis,
dic ei: Tu es terra, super quam non cecidit pluvia neque imber in
die furoris, 25 cuius duces in medio eius sicut leo rugiens capiensque

[22] 16 *Profanabo me* – Lege cum ms Hebraico et verss *wᵉniḥaltî*; TM « et profanaberis »

18 *Argentum* – Transpone huc ex fine versus (cfr. v. 20); TM « scoria argentum »

24 *Super quam non cecidit pluvia* – Lege cum Gr *lōʼ mᵉmuttārāh*; TM « non mundata »

25 *Cuius duces* – Lege cum Gr *ʼăšer nᵉśîʼêhā*; TM « coniuratio prophetarum »

praedam: animas devoraverunt, opes et pretium acceperunt, viduas
eius multiplicaverunt in medio illius. 26 Sacerdotes eius contempse-
runt legem meam et polluerunt sanctuaria mea, inter sanctum et
profanum non habuerunt distantiam et inter pollutum et mundum
non docuerunt distinguere et a sabbatis meis averterunt oculos suos,
et coinquinabar in medio eorum. 27 Principes eius in medio illius
quasi lupi rapientes praedam ad effundendum sanguinem et perden-
das animas et avare sectanda lucra. 28 Prophetae autem eius linie-
bant eis omnia calce, videntes vana et divinantes eis mendacium,
dicentes: " Haec dicit Dominus Deus ", cum Dominus non sit locu-
tus. 29 Populus terrae calumniabatur calumniam et rapiebat violenter;
egenum et pauperem affligebant et advenam opprimebant absque
iudicio. 30 Et quaesivi de eis virum, qui interponeret saepem et staret
in confractione contra me pro terra, ne dissiparem eam, et non in-
veni. 31 Et effudi super eos indignationem meam, in igne irae meae
consumpsi eos, viam eorum in caput eorum reddidi », ait Domi-
nus Deus.

23 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 2 « Fili hominis, duae
mulieres filiae matris unius fuerunt 3 et fornicatae sunt in Aegypto,
in adulescentia sua fornicatae sunt; ibi subacta sunt ubera earum,
et tactae sunt mammae virginitatis earum. 4 Nomina autem earum
Oolla maior et Ooliba soror eius; et habui eas, et pepererunt filios
et filias: porro earum nomina Samaria Oolla et Ierusalem Ooliba.
5 Fornicata est igitur Oolla discedens a me; et insanivit in ama-
tores suos, in Assyrios: bellatores 6 vestitos hyacintho, principes
et magistratus, iuvenes desiderabiles universi, equites ascensores
equorum. 7 Et dedit fornicationes suas ad eos electos filiorum Assy-
riae universos; et apud omnes, in quos insanivit, in omnibus idolis
eorum polluta est. 8 Insuper et fornicationes suas, quas habuerat
in Aegypto, non reliquit; nam et illi dormierunt cum ea in adu-
lescentia eius et illi tetigerant ubera virginitatis eius et effuderant
fornicationem suam super eam. 9 Propterea tradidi eam in manus
amatorum suorum, in manus filiorum Assyriae, in quos insanivit;
10 ipsi discooperuerunt ignominiam eius, filios et filias illius tule-
runt et ipsam occiderunt gladio; et facta est famosa mulieribus, et
iudicia perpetrarunt in ea.

11 Quod cum vidisset soror eius Ooliba, plus quam illa insanivit
libidine et fornicatione sua super fornicationem sororis suae. 12 In
filios Assyriorum amore exarsit: duces et magistratus, bellatores
indutos veste pretiosa, equites, qui vectabantur equis, adulescentes

cuncti desiderabiles. 13 Et vidi quod polluta esset: via una ambarum;
14 et auxit fornicationes suas. Cumque vidisset viros depictos in pa-
riete, imagines Chaldaeorum expressas sinopide 15 et accinctos balteis
renes, et tiaras defluentes in capitibus eorum; aspectus essedariorum
omnibus, similitudo filiorum Babylonis, quorum patria Chaldaea.
16 Et insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum et misit
nuntios ad eos in Chaldaeam. 17 Cumque venissent ad eam filii Ba-
bylonis ad cubile amoris, polluerunt eam stupris suis; et, cum pol-
luta esset ab eis, recessit anima eius ab illis. 18 Cum manifestasset
fornicationes suas et discooperuisset ignominiam suam, recessit anima
mea ab ea, sicut recesserat anima mea a sorore eius. 19 Multiplicavit
autem fornicationes suas, recordans dies adulescentiae suae, quibus
fornicata est in terra Aegypti; 20 et insanivit libidine in amatores suos,
quorum membra sunt ut membra asinorum, et sicut fluxus equorum
fluxus eorum. 21 Et desiderasti scelus adulescentiae tuae, quando sub-
acta sunt in Aegypto ubera tua, et tactae mammae pubertatis tuae.

22 Propterea, Ooliba, haec dicit Dominus Deus: Ecce ego susci-
tabo amatores tuos contra te, de quibus recessit anima tua; et con-
gregabo eos adversum te in circuitu, 23 filios Babylonis et universos
Chaldaeos, Phacud et Sue et Cue omnes filios Assyriorum cum eis
iuvenes desiderabiles, duces et magistratus universos, essedarios et no-
minatos, ascensores equorum omnes. 24 Et venient super te instructi
curru et rota, cum multitudine populorum; scuto et clipeo et galea
armabuntur contra te undique, et dabo coram eis iudicium, et iudi-
cabunt te iudiciis suis. 25 Et ponam zelum meum in te, quem exer-
cent tecum in furore: nasum tuum et aures tuas praecident et, quae
remanserint de te, gladio concident; ipsi filios tuos et filias tuas ca-
pient, et novissimum tuum devorabitur igni. 26 Et denudabunt te
vestimentis tuis et tollent vasa gloriae tuae; 27 et cessare faciam sce-
lus tuum de te et fornicationem tuam de terra Aegypti, nec levabis
oculos tuos ad eos et Aegypti non recordaberis amplius. 28 Quia
haec dicit Dominus Deus: Ecce ego tradam te in manu eorum,
quos odisti, in manu, de quibus recessit anima tua, 29 et agent tecum
in odio et tollent omnes labores tuos et dimittent te nudam et igno-
minia plenam, et revelabitur ignominia fornicationum tuarum, sce-
lus tuum et fornicationes tuae. 30 Fecerunt haec tibi, quia fornicata
es post gentes, inter quas polluta es in idolis earum. 31 In via sororis
tuae ambulasti, et dabo calicem eius in manu tua.

[23] 21 *In Aegypto* – Lege cum Gr, Syr et Vg *b^{e}miṣrajim*; TM « ab Aegypto (–iis) »
Et tactae – Lege *l^{e}ma‘ēk* (cfr. Syr et Vg); TM « propter »

32 Haec dicit Dominus Deus:
Calicem sororis tuae bibes
profundum et latum
— eris in derisum et in subsannationem —:
est capacissimus.
33 Ebrietate et dolore repleberis,
calice stuporis et horroris,
calice sororis tuae Samariae,
34 et bibes illum et epotabis usque ad faeces;
et fragmenta eius rodes
et ubera tua lacerabis,
quia ego locutus sum »,
ait Dominus Deus.

35 Propterea haec dicit Dominus Deus: « Quia oblita es mei et
proiecisti me post tergum tuum, tu quoque porta scelus tuum et
fornicationes tuas ». 36 Et ait Dominus ad me: « Fili hominis, num-
quid iudicas Oollam et Oolibam? Annuntia ergo eis scelera earum.
37 Quia adulteratae sunt, et sanguis in manibus earum, et cum idolis
suis fornicatae sunt; insuper et filios suos, quos genuerunt mihi,
obtulerunt eis ad devorandum. 38 Sed et hoc fecerunt mihi: pollue-
runt sanctuarium meum in die illa et sabbata mea profanaverunt.
39 Cumque immolarent filios suos idolis suis et ingrederentur sanc-
tuarium meum in die illa, ut polluerent illud, ecce haec fecerunt
in medio domus meae. 40 Quin et miserunt ad viros venientes de
longe, ad quos nuntius missus erat; itaque ecce venerunt. Quibus
te lavisti et circumlevisti stibio oculos tuos et ornata es mundo mu-
liebri; 41 sedisti in lecto pulcherrimo, et mensa ornata est ante te,
thymiama meum et unguentum meum posuisti super eam. 42 Et vox
multitudinis exsultantis erat apud eam et apud viros multitudo ho-
minum, qui adducebantur de deserto; et posuerunt armillas in ma-
nibus earum et coronas speciosas in capitibus earum. 43 Et dixi de
ea, quae attrita est in adulteriis: Nunc fornicabitur in fornicatione
sua etiam haec. 44 Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem me-
retricem; sic ingrediebantur ad Oollam et ad Oolibam mulieres ne-
farias. 45 Viri ergo iusti sunt; hi iudicabunt eas iudicio adulterarum
et iudicio effundentium sanguinem, quia adulterae sunt et sanguis
in manibus earum ».

[23] 42 *Multitudo* – Lege *rōb* (dittographia); TM « prae (a) multitudine »
Adducebantur – Omitte cum Gr *sôbᵉʼîm* (potatores) vel *sābāʼîm* (Sabaei)
44 *Et ingressi* sunt – Lege cum duobus mss Hebraicis et Vg *wajjābôʼû*; TM « et ingressus est »

[46] Haec enim dicit Dominus Deus: « Adduc ad eas congregationem et trade eas in terrorem et in rapinam; [47] et lapidentur lapidibus congregationis et confodiantur gladiis eorum; filios et filias earum interficiant et domos earum igne succendant. [48] Et auferam scelus de terra, et discent omnes mulieres, ne faciant secundum scelus vestrum; [49] et dabunt scelus vestrum super vos, et peccata idolorum vestrorum portabitis et scietis quia ego Dominus Deus ».

24 [1] Et factum est verbum Domini ad me in anno nono, in mense
decimo, decima mensis, dicens: [2] « Fili hominis, scribe tibi nomen
diei huius, in qua aggressus est rex Babylonis adversum Ierusalem
hodie. [3] Et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam
et loqueris ad eos: Haec dicit Dominus Deus:
Pone ollam; pone, inquam,
et mitte in ea aquam.
[4] Congere frusta eius in ea,
omnem partem bonam, femur et armum,
electis ossibus imple eam,
[5] pinguissimum pecus assume.
Compone quoque struem lignorum sub ea;
effervescant frusta eius,
et coque ossa illius in medio eius.
[6] Propterea haec dicit Dominus Deus:
Vae civitati sanguinum,
ollae, cuius rubigo in ea est,
et rubigo eius non exivit de ea!
Per partes et per partes suas eice ex ea,
neque cadat super eam sors.
[7] Sanguis enim eius in medio eius est,
super limpidissimam petram effudit illum;
non effudit illum super terram,
ut possit operiri pulvere;
[8] ut superducerem indignationem meam
et vindicta ulciscerer,
dedi sanguinem eius
super petram limpidissimam, ne operiretur.

[24] [5] *Lignorum* – Lege *hā'ēsîm* (cfr. v. 10); TM « ossium »
Frusta eius – Lege cum duobus mss Hebraicis *n'tāḥêhā* (cfr. v. 4); TM (= Vg « coctio eius »)
Coque – Lege *baššēl*; TM « coquite »

9 Propterea haec dicit Dominus Deus:
Vae civitati sanguinum,
cuius ego grandem faciam pyram!
10 Congere ligna, succende ignem,
coque carnes usque ad consumptionem
et effunde ius,
et ossa comburentur.
11 Relinque quoque eam super prunas vacuam,
ut incalescat, et ardescat aes eius,
et confletur in medio eius inquinamentum eius,
et consumatur rubigo eius.
12 Multo labore sudatum est,
et non exibit de ea nimia rubigo eius,
neque per ignem.

13 Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, et non es
mundata a sordibus tuis; sed nec mundaberis prius, donec quie-
scere faciam indignationem meam in te. 14 Ego Dominus locutus
sum; veniet et faciam: non indulgebo nec parcam nec placabor.
Iuxta vias tuas et iuxta opera tua iudicabo te », dicit Dominus.

15 Et factum est verbum Domini ad me dicens: 16 « Fili hominis,
ecce ego tollo a te delicias oculorum tuorum in plaga, et non plan-
ges neque plorabis, neque fluent lacrimae tuae. 17 Ingemisce tacens,
mortuorum luctum non facies, corona tua circumligata sit tibi, et
calceamenta tua pones in pedibus tuis nec amictu ora velabis nec
cibos lugentium comedes ». 18 Locutus sum ergo ad populum mane,
et mortua est uxor mea vespere; fecique mane, sicut praeceperat
mihi. 19 Et dixit ad me populus: « Quare non indicas nobis, quid
ista significent, quae tu facis? ». 20 Et dixi ad eos: « Sermo Domini
factus est ad me dicens: 21 Loquere domui Israel: Haec dicit Do-
minus Deus: Ecce ego polluam sanctuarium meum, superbiam ro-
boris vestri et delicias oculorum vestrorum et sollicitudinem animae
vestrae. Filii vestri et filiae, quas reliquistis, gladio cadent. 22 Et
facietis, sicut feci: ora amictu non velabitis et cibos lugentium
non comedetis, 23 coronas habebitis in capitibus vestris et calcea-
menta in pedibus, non plangetis neque flebitis, sed tabescetis in

[24] 10 *Effunde* – Lege *wᵉhārēq* (cfr. Gr); TM « coque » (?)

17 *Lugentium* – Lege cum Targ et Vg *'ônîm* (cfr. Os 9, 4) (vel *'ănûšîm* = desperatorum?); TM « virorum »

22 *Lugentium* – Lege cum Targ et Vg *'ônîm* (cfr. Os 9, 4) (vel *'ănûšîm* = desperatorum?); TM « virorum »

iniquitatibus vestris, et unusquisque gemet ad fratrem suum.
24 Eritque Ezechiel vobis in portentum: iuxta omnia, quae fecit,
facietis, cum venerit istud, et scietis quia ego Dominus Deus.
25 Et tu, fili hominis, ecce in die, quo tollam ab eis fortitudinem
eorum et gaudium magnificentiae et delicias oculorum eorum et
desiderium animae eorum, filios et filias eorum; 26 in die illa, cum
venerit fugiens ad te, ut annuntiet tibi, 27 in die, inquam, illa ape-
rietur os tuum cum eo, qui fugit; et loqueris et non silebis ultra
erisque eis in portentum, et scient quia ego Dominus ».

25 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 2 « Fili hominis, pone
faciem tuam contra filios Ammon et propheta de eis 3 et dices filiis
Ammon: Audite verbum Domini Dei.
Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixisti: " Euge! " super
sanctuarium meum, quia pollutum est, et super terram Israel, quon-
iam desolata est, et super domum Iudae, quoniam ducti sunt in
captivitatem, 4 idcirco ego tradam te filiis orientalibus in heredita-
tem, et collocabunt castra sua in te et ponent in te tentoria sua; ipsi
comedent fruges tuas et ipsi bibent lac tuum. 5 Daboque Rabba
in pascua camelorum et filios Ammon in cubile pecorum, et scietis
quia ego Dominus.
6 Quia haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod plausisti manu et
percussisti pede et gavisa es ex toto affectu super terram Israel,
7 idcirco ecce ego extendam manum meam super te et tradam te
in direptionem gentium et interficiam te de populis et perdam de
terris et conteram, et scies quia ego Dominus.
8 Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixerunt Moab et Seir:
" Ecce sicut omnes gentes domus Iudae! ", 9 idcirco ecce ego aperiam
latus Moab privans eam civitatibus, civitatibus, inquam, eius, a fi-
nibus eius, decore terrae: Bethiesimoth et Baalmeon et Cariathaim;
10 filiis orientis cum filiis Ammon dabo eam in hereditatem, ut
non sit memoria ultra filiorum Ammon in gentibus. 11 Et in Moab
faciam iudicia, et scient quia ego Dominus.
12 Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecit Idumaea ultio-
nem, ut se vindicaret de domo Iudae, peccavitque delinquens et
vindictam expetivit de eis, 13 idcirco haec dicit Dominus Deus:
Extendam manum meam super Idumaeam et auferam de ea hominem
et iumentum et faciam eam desertum; de Theman et usque Dedan
gladio cadent. 14 Et dabo ultionem meam super Idumaeam per ma-
num populi mei Israel, et facient in Edom iuxta iram meam et fu-
rorem meum et scient vindictam meam, dicit Dominus Deus.

15 Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecerunt Palaestini in
vindicta et ulti se sunt toto animo interficientes et implentes inimi-
citias sempiternas, 16 propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego
extendam manum meam super Palaestinos et interficiam Cherethaeos
et perdam reliquias maritimae regionis; 17 faciamque in eis ultiones
magnas, arguens in furore, et scient quia ego Dominus, cum de-
dero vindictam meam super eos ».

26 1 Et factum est in undecimo anno, prima mensis, factus est sermo
Domini ad me dicens: 2 « Fili hominis, pro eo quod dixit Tyrus
de Ierusalem:
" Euge, confracta est
porta populorum!
Conversa est ad me;
quae erat plena, deserta est ",
3 propterea haec dicit Dominus Deus:
Ecce ego super te, Tyre,
et ascendere faciam ad te gentes multas,
sicut ascendit mare fluctuans;
4 et dissipabunt muros Tyri
et destruent turres eius,
et radam pulverem eius de ea,
et dabo eam in limpidissimam petram.
5 Siccatio sagenarum
erit in medio maris,
quia ego locutus sum,
ait Dominus Deus;
et erit in direptionem gentibus.
6 Filiae quoque eius, quae sunt in agro,
gladio interficientur,
et scient quia ego Dominus.
7 Quia haec dicit Dominus Deus:
Ecce ego adducam ad Tyrum
Nabuchodonosor, regem Babylonis,
ab aquilone, regem regum,
cum equis et curribus et equitibus
et coetu populoque magno.
8 Filias tuas, quae sunt in agro,
gladio interficiet,

[26] 2 *Quae erat plena* – Lege cum Gr et Targ (cfr. Syr) *hamm*ᵉ*lē'āh*; TM « implear »

et circumdabit te munitionibus
et comportabit aggerem in gyro
et levabit contra te clipeum
9 et vineas et arietes temperabit in muros tuos
et turres tuas destruet in armatura sua.
10 Inundatione equorum eius
operiet te pulvis eorum,
a sonitu equitum
et rotarum et curruum
movebuntur muri tui,
dum ingressus fuerit portas tuas
quasi per introitus urbis dissipatae.
11 Ungulis equorum suorum
conculcabit omnes plateas tuas,
populum tuum gladio caedet,
et columnae tuae fortissimae
in terram corruent.
12 Vastabunt opes tuas,
diripient negotiationes tuas
et destruent muros tuos
et domos tuas praeclaras subvertent
et lapides tuos et ligna tua et pulverem tuum
in medio aquarum ponent.
13 Et quiescere faciam tumultum canticorum tuorum,
et sonitus cithararum tuarum non audietur amplius,
14 et dabo te in limpidissimam petram;
siccatio sagenarum eris,
nec aedificaberis ultra,
quia ego locutus sum,
dicit Dominus Deus.

15 Haec dicit Dominus Deus Tyro: Numquid non a sonitu rui-
nae tuae et gemitu interfectorum tuorum, cum occisi fuerint in me-
dio tui, commovebuntur insulae? 16 Et descendent de sedibus suis
omnes principes maris et auferent pallia sua et vestimenta sua va-
ria abicient; et induentur stupore, in terra sedebunt et attoniti et
tremefacti stupebunt super te. 17 Et assumentes super te lamentum
dicent tibi:

"Quomodo peristi, quae habitas in mari,
urbs inclita,
quae fuisti fortis in mari
cum habitatoribus tuis,
quos formidabant universi!

[18] Nunc stupebunt naves
in die ruinae tuae,
et turbabuntur insulae in mari
ob exitum tuum ".

[19] Quia haec dicit Dominus Deus: Cum dedero te urbem deso-
latam sicut civitates, quae non habitantur, et adduxero super te
abyssum, et operuerint te aquae multae, [20] detraham te cum his,
qui descendunt in lacum, ad populum pristinum et collocabo te in
profundis terrae sicut ruinas a saeculo cum his, qui descendunt in
lacum, ut non habiteris et consistas in terra viventium; [21] in nihi-
lum redigam te, et non eris et requisita non invenieris ultra in sem-
piternum », dicit Dominus Deus.

27 [1] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [2] « Tu ergo, fili
hominis, assume super Tyrum lamentum [3] et dices Tyro, quae
habitat in introitu maris, negotiatrici populorum ad insulas multas:
Haec dicit Dominus Deus:
O Tyre, tu dixisti: " Perfecti decoris ego sum! ".

[4] In corde maris fines tui;
qui te aedificaverunt, impleverunt decorem tuum.
[5] Abietibus de Sanir exstruxerunt
tibi omnia tabulata;
cedrum de Libano tulerunt,
ut facerent tibi malum;
[6] quercus de Basan
dolaverunt in remos tuos
et transtra tua fecerunt ex ebore
et cypressis de insulis Cetthim.
[7] Byssus varia texta de Aegypto
erat tibi in velum,
ut poneretur in malo,
hyacinthus et purpura de insulis Elisa
facta sunt operimentum tuum.
[8] Habitatores Sidonis et Aradii
fuerunt remiges tui;
sapientes tui, Tyre,
facti sunt nautae tui.
[9] Senes Gibli et prudentes eius fuerunt in te,
ut sarcirent rimas tuas.

[26] [20] *Et consistas* – Lege cum Gr *wᵉtitiaṣṣᵉbî*; TM « et dabo ornatum »

Omnes naves maris et nautae earum
fuerunt in te, ut mercarentur merces tuas.
10 Persae et Lud et Phut
erant in exercitu tuo,
viri bellatores tui.
Clipeum et galeam suspenderunt in te;
ipsi dederunt tibi splendorem.
11 Filii Aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in cir-
cuitu; et Gammadii erant in turribus tuis. Clipeos suos suspende-
runt in muris tuis per gyrum, ipsi compleverunt pulchritudinem
tuam. 12 Tharsis negotiatrix tua propter multitudinem cunctarum
divitiarum; argentum, ferrum, stannum plumbumque dederunt pro
mercibus tuis. 13 Iavan, Thubal et Mosoch ipsi institores tui; man-
cipia et vasa aerea adduxerunt tibi in commutationem populo tuo.
14 De domo Thogorma equos et equites et mulos adduxerunt pro
mercibus tuis ad forum tuum; 15 filii Rhodi negotiatores tui; insulae
multae negotiatio manus tuae: dentes eburneos et ebenina red-
diderunt tibi ut tributum. 16 Edom negotiator tuus propter mul-
titudinem operum tuorum: carbunculum, purpuram et scutulata
et byssum et corallia et rubinum attulerunt pro mercibus tuis.
17 Iuda et terra Israel ipsi institores tui, frumentum primum, balsa-
mum et mel et oleum et resinam attulerunt tibi in commutationem.
18 Damascenus negotiator tuus propter multitudinem operum tuo-
rum, propter multitudinem diversarum opum, vinum de Helbon
et lanam de Sahar 19 et vinum de Uzal pro mercibus tuis dederunt;
ferrum fabrefactum, cassia et calamus in commutatione tua erat.
20 Dedan institores tui in tapetibus ad equitandum. 21 Arabia et
universi principes Cedar ipsi negotiatores manus tuae; cum agnis
et arietibus et haedis, cum quibus erant negotiatores tui. 22 Vendi-
tores Saba et Regma, ipsi negotiatores tui, universa prima aromata
et omnem lapidem pretiosum et aurum dederunt pro mercibus tuis.
23 Charran et Chenne et Eden negotiatores tui; Saba, Assyria et Chel-
mad venditores tui. 24 Ipsi negotiatores tui cum vestibus splendidis,
involucris hyacinthinis et polymitis texturisque discoloribus, funi-
bus obvolutis et cedris in negotiationibus tuis.
25 Naves Tharsis, principes tui
in negotiatione tua;

[27] 15 *Rhodi* – Lege cum Gr *rōdān*; TM « Dedan »
16 *Edom* – Lege cum 25 mss Hebraicis, Syr, Aq et Gr *'ĕdōm*; TM « Aram »
19 *Et vinum* – Lege cum Gr *w'jajin*; TM « et Dan et Iavan »

et repleta es et glorificata nimis
in corde maris.
26 In aquis multis adduxerunt te
remiges tui;
ventus auster contrivit te
in corde maris.
27 Divitiae tuae et thesauri tui et multiplices merces tuae,
nautae tui et gubernatores tui,
resarcientes rimas tuas et commutantes merces tuas
omnes quoque viri bellatores tui,
qui sunt in te,
cum universa multitudine tua,
quae est in medio tui,
cadent in corde maris
in die ruinae tuae.
28 A sonitu clamoris gubernatorum tuorum
conturbabuntur litora.
29 Et descendent de navibus suis
omnes, qui tenebant remum;
nautae et universi gubernatores maris
in terra stabunt.
30 Et eiulabunt super te voce magna
et clamabunt amare;
et superiacient pulverem capitibus suis,
in cinere volutabuntur.
31 Et radent super te calvitium
et accingentur ciliciis
et plorabunt te in amaritudine animae
ploratu amarissimo;
32 et assument super te congementes carmen lugubre
et plangent te:
" Quae est ut Tyrus, quae obmutuit
in medio maris?
33 Cum venissent merces tuae de mari,
satiasti populos multos;
in multitudine divitiarum tuarum et mercium tuarum
ditasti reges terrae.
34 Nunc contrita es a mari
in profundis aquarum.
Opes tuae et omnis multitudo tua,
quae erat in medio tui,
ceciderunt.

35 Universi habitatores insularum
obstupuerunt super te,
et reges earum horrore formidarunt
vultu conturbato;
36 negotiatores in populis sibilaverunt super te.
In horrorem facta es
et non eris usque in perpetuum " ».

28 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 2 « Fili hominis, dic
principi Tyri: Haec dicit Dominus Deus:
Eo quod elevatum est cor tuum,
et dixisti: " Deus ego sum
et in cathedra deorum sedeo
in corde maris! ",
cum sis homo et non deus,
et dedisti cor tuum quasi cor Dei.
3 Ecce sapientior es tu Danel,
omne secretum non est absconditum a te,
4 in sapientia et prudentia tua
fecisti tibi opes
et acquisisti aurum et argentum
in thesauris tuis;
5 in multitudine sapientiae tuae et in negotiatione tua
multiplicasti tibi opes,
et elevatum est cor tuum in opibus tuis.
6 Propterea haec dicit Dominus Deus:
Eo quod fecisti cor tuum quasi cor Dei,
7 idcirco ecce ego adducam super te
alienos violentissimos gentium;
et nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientiae tuae
et polluent splendorem tuum.
8 In fossam detrahent te, et morieris
interitu occisorum in corde maris.
9 Numquid dicens loqueris: " Deus ego sum! "
coram interficientibus te,
cum sis homo et non deus
in manu occidentium te?
10 Morte incircumcisorum morieris
in manu alienorum,
quia ego locutus sum »,
ait Dominus Deus.

11 Et factus est sermo Domini ad me dicens: « Fili hominis, leva
planctum super regem Tyri 12 et dices ei: Haec dicit Dominus Deus:
Tu signaculum perfectum,
plenus sapientia et perfectus decore;
13 in deliciis paradisi Dei fuisti,
omnis lapis pretiosus operimentum tuum:
sardius, topazius et iaspis,
chrysolithus et onyx et beryllus,
sapphirus et carbunculus et smaragdus,
aurum opus caelaturae in te;
in die, qua conditus es, praeparata sunt.
14 Cum cherub extento et protegente te posui te,
in monte sancto Dei fuisti,
in medio lapidum ignitorum ambulasti,
15 perfectus in viis tuis
a die conditionis tuae,
donec inventa est iniquitas in te.
16 In multitudine negotiationis tuae repleta sunt interiora tua
iniquitate, et peccasti.
Et eieci te de monte Dei,
et perdidit te cherub protegens
de medio lapidum ignitorum.
17 Elevatum est cor tuum in decore tuo;
perdidisti sapientiam tuam propter splendorem tuum:
in terram proieci te,
ante faciem regum dedi te, ut cernerent te.
18 In multitudine iniquitatum tuarum
et iniquitate negotiationis tuae
polluisti sanctuaria tua;
producam ergo ignem de medio tui,
qui comedat te,
et dabo te in cinerem super terram
in conspectu omnium videntium te.
19 Omnes, qui viderint te, in gentibus
obstupescent super te;
in horrorem factus es
et non eris in perpetuum ».

[28] 14 *Cum* – Lege cum Gr et Syr *'et*; TM « tu »
Posui te – Lege cum Gr *n*ᵉ*tattîkā*; TM « et posui te »
16 *Et perdidit te* – Lege *w*ᵉ*'ibbedkā*; TM « et perdidi te »

[20] Et factus est sermo Domini ad me dicens: [21] « Fili hominis,
pone faciem tuam contra Sidonem et propheta de ea [22] et dices:
Haec dicit Dominus Deus:
Ecce ego ad te, Sidon,
et glorificabor in medio tui,
et scient quia ego Dominus,
cum fecero in ea iudicia
et sanctificatus fuero in ea.
[23] Et immittam ei pestilentiam
et sanguinem in plateis eius,
et corruent interfecti in medio eius
gladio per circuitum,
et scient quia ego Dominus.
[24] Et non erit ultra domui Israel stimulus amaritudinis et spina
dolorem inferens undique per circuitum eorum, qui adversantur
eis, et scient quia ego Dominus Deus.
[25] Haec dicit Dominus Deus: Quando congregavero domum Israel
de populis, in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram genti-
bus, et habitabunt in terra sua, quam dedi servo meo Iacob; [26] et
habitabunt in ea securi et aedificabunt domos plantabuntque vineas
et habitabunt confidenter, cum fecero iudicia in omnibus, qui adver-
santur eis per circuitum, et scient quia ego Dominus Deus eorum ».

29 [1] In anno decimo, in decimo mense, duodecima mensis, factum
est verbum Domini ad me dicens: [2] « Fili hominis, pone faciem
tuam contra pharaonem, regem Aegypti, et prophetabis de eo et
de Aegypto universa. [3] Loquere et dices: Haec dicit Dominus Deus:
Ecce ego ad te, pharao,
rex Aegypti,
draco magne, qui cubas
in medio fluminum tuorum
et dicis: " Meus est fluvius,
et ego feci memetipsum! ".
[4] Et ponam uncos in maxillis tuis
et agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis
et extraham te de medio fluminum tuorum,
et universi pisces tui squamis tuis adhaerebunt.
[5] Et proiciam te in desertum
et omnes pisces fluminum tuorum.
Super faciem terrae cades;
non colligeris neque congregaberis.

Bestiis terrae et volatilibus caeli
dedi te ad devorandum.
6 Et scient omnes habitatores Aegypti
quia ego Dominus,
pro eo quod fuisti baculus arundineus
domui Israel:
7 quando apprehenderunt te manu,
confractus es et lacerasti omnem umerum eorum
et, innitentibus eis super te,
comminutus es
et dissolvisti omnes lumbos eorum.

8 Propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam super
te gladium et interficiam de te hominem et iumentum; 9 et erit terra
Aegypti in desertum et solitudinem, et scient quia ego Dominus. Pro
eo quod dixeris: " Fluvius meus est, et ego feci! ", 10 idcirco ecce
ego ad te et ad flumina tua, daboque terram Aegypti in solitudines,
gladio dissipatam a Magdolo ad Syenen et usque ad terminos Chus.
11 Non pertransibit eam pes hominis, neque pes iumenti gradietur
in ea, et non habitabitur quadraginta annis; 12 daboque terram Ae-
gypti desertam in medio terrarum desertarum, et civitates eius in
medio urbium subversarum erunt desolatae quadraginta annis, et
dispergam Aegyptios in nationes et ventilabo eos in terras.

13 Quia haec dicit Dominus Deus: Post finem quadraginta anno-
rum congregabo Aegyptios de populis, in quibus dispersi fuerunt,
14 et convertam sortem Aegypti et collocabo eos in terra Phatures,
in terra nativitatis suae; et erunt ibi in regnum humile. 15 Inter re-
gna cetera erit humillima et non elevabitur ultra super nationes, et
imminuam eos, ne imperent gentibus. 16 Neque erunt ultra domui
Israel in confidentiam, in memoriam revocans iniquitatem, cum
sequerentur eos, et scient quia ego Dominus Deus ».

17 Et factum est in vicesimo et septimo anno, in primo, in una
mensis, factum est verbum Domini ad me dicens: 18 « Fili hominis,
Nabuchodonosor, rex Babylonis, servire fecit exercitum suum ser-
vitute magna adversus Tyrum; omne caput decalvatum et omnis
umerus attritus est, et merces non est reddita ei neque exercitui
eius de Tyro pro servitute, qua servivit adversum eam.

19 Propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Nabucho-
donosor, regi Babylonis, terram Aegypti, et accipiet opes eius et

[29] 6 *Fuisti* – Lege cum Gr, Syr et Vg *hĕjôtᵉkā*; TM « fuerunt »
9 *Dixeris* – Lege cum Gr, Syr et Vg *'āmorkā*; TM « dixerit »

depraedabitur manubias eius et diripiet spolia eius, et erit merces
exercitui illius, [20] ut stipendium eius, pro quo servivit adversum
eam. Dedi ei terram Aegypti pro eo quod laboraverunt mihi, ait
Dominus Deus. [21] In die illo germinare faciam cornu domui Israel,
et tibi dabo apertum os in medio eorum, et scient quoniam ego
Dominus ».

30 [1] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [2] « Fili hominis,
propheta et dic: Haec dicit Dominus Deus:
Ululate, vae diei,
[3] quia iuxta est dies,
et appropinquat dies Domini,
dies nubis; tempus gentium erit.
[4] Et veniet gladius in Aegyptum,
et erit pavor in Chus,
cum ceciderint vulnerati in Aegypto,
et ablatae fuerint opes illius,
et destructa fundamenta eius.
[5] Chus et Phut et Lud et omne vulgus promiscuum
et Chub et filii terrae foederis
cum eis gladio cadent.
[6] Haec dicit Dominus Deus:
Et corruent fulcientes Aegyptum,
et destruetur superbia potentiae eius;
a Magdolo usque ad Syenen gladio cadent in ea,
ait Dominus Deus.

[7] Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum, et urbes eius
in medio civitatum desertarum erunt; [8] et scient quia ego Dominus,
cum dedero ignem in Aegyptum, et attriti fuerint omnes auxiliatores eius.

[9] In die illa egredientur nuntii a facie mea in navibus ad conterendam confidentiam Chus, et erit pavor in eis in die Aegypti,
quia veniet.

[10] Haec dicit Dominus Deus: Cessare faciam pompam Aegypti
in manu Nabuchodonosor, regis Babylonis. [11] Ipse et populus eius
cum eo violentissimi gentium adducentur ad disperdendam terram;
et evaginabunt gladios suos super Aegyptum et implebunt terram
interfectis. [12] Et faciam alveos fluminum aridos et tradam terram in
manu pessimorum et dissipabo terram et plenitudinem eius in manu
alienorum. Ego Dominus locutus sum.

13 Haec dicit Dominus Deus:
Et disperdam simulacra
et cessare faciam idola de Memphi,
et dux de terra Aegypti
non erit amplius,
et dabo terrorem in terra Aegypti.
14 Et disperdam terram Phatures
et dabo ignem in Tani
et faciam iudicia in No.

15 Et effundam indignationem meam super Sin, robur Aegypti,
et interficiam multitudinem No. 16 Et dabo ignem in Aegypto; quasi
parturiens dolebit Sin, et in No scissura erit, et contra Memphin
hostes plena die. 17 Iuvenes Heliopoleos et Bubasti gladio cadent, et
ipsae captivae ducentur. 18 Et in Taphnis nigrescet dies, cum contri-
vero ibi sceptra Aegypti, et defecerit in ea superbia potentiae eius;
ipsam nubes operiet, filiae autem eius in captivitatem ducentur. 19 Et
faciam iudicia in Aegypto, et scient quia ego Dominus ».

20 Et factum est in undecimo anno, in primo, in septima mensis,
factum est verbum Domini ad me dicens: 21 « Fili hominis, bra-
chium pharaonis, regis Aegypti, confregi, et ecce non est obvolutum,
ut restitueretur ei sanitas, ut ligaretur pannis et farciretur linteolis,
ut recepto robore posset tenere gladium. 22 Propterea haec dicit Do-
minus Deus: Ecce ego ad pharaonem, regem Aegypti, et commi-
nuam brachium eius forte, sed confractum, et deiciam gladium de
manu eius 23 et dispergam Aegyptum in gentibus et ventilabo eos in
terris. 24 Et confortabo brachia regis Babylonis daboque gladium
meum in manu eius; et confringam brachia pharaonis, et gemet ge-
mitibus sicut transfixus coram facie eius. 25 Et confortabo brachia
regis Babylonis, et brachia pharaonis concident; et scient quia ego
Dominus, cum dedero gladium meum in manu regis Babylonis, et
extenderit eum super terram Aegypti. 26 Et dispergam Aegyptum in
nationes et ventilabo eos in terras, et scient quia ego Dominus ».

31 1 Et factum est in anno undecimo, in tertio, una mensis, factum
est verbum Domini ad me dicens: 2 « Fili hominis, dic pharaoni,
regi Aegypti, et pompae eius:
Cui similis factus es in magnitudine tua?
3 Ecce abies, quasi cedrus in Libano,
pulcher ramis et frondibus nemorosus
excelsusque altitudine,
et inter nubes elevatum est cacumen eius;

4 aquae nutrierunt illum,
abyssus exaltavit eum,
flumina eius manabant
in circuitu radicum eius,
et rivos suos emisit
ad universa ligna campi.
5 Propterea elevata est altitudo eius
super omnia ligna campi,
et multiplicata sunt arbusta eius,
et elevati sunt rami eius
propter aquas multas.
6 Cumque extendisset umbram suam,
in ramis eius fecerunt nidos
omnia volatilia caeli,
et sub frondibus eius genuerunt
omnes bestiae campi,
et sub umbra illius habitabat
universa multitudo gentium;
7 eratque pulcherrimus in magnitudine sua
et in dilatatione arbustorum suorum,
erat enim radix illius
iuxta aquas multas.
8 Cedri non fuerunt pares illi
in paradiso Dei;
abietes non adaequaverunt
ramos eius,
et platani non fuerunt
aequae frondibus illius;
omne lignum paradisi Dei
non est assimilatum illi et pulchritudini eius,
9 quoniam speciosum feci eum
et multis condensisque frondibus:
et aemulata sunt eum omnia ligna Eden,
quae erant in paradiso Dei.

10 Propterea haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod sublimatus
est in altitudine et dedit summitatem suam usque in nubes et ele-
vatum est cor eius in altitudine sua, 11 tradam eum in manu potentis
principis gentium; faciens faciet ei: iuxta impietatem eius eieci
eum. 12 Et succident illum alieni, violentissimi nationum; et proi-
cient eum super montes, et in cunctis convallibus corruent rami
eius et confringentur arbusta eius in universis voraginibus terrae,
et recedent de umbra eius omnes populi terrae et relinquent eum.

[13] Super ruinam eius habitabunt
omnia volatilia caeli,
et in ramis eius erunt
universae bestiae campi,
[14] ne eleventur in altitudine sua omnia ligna aquarum neque po-
nant sublimitatem suam inter nubes nec stent apud eas in subli-
mitate sua omnia, quae irrigantur aquis, quia
omnes traditi sunt in mortem
ad inferiora terrae,
in medio filiorum hominum,
ad eos, qui descendunt in lacum.
[15] Haec dicit Dominus Deus: In die, quando descendit ad inferos,
induxi luctum, operui propter eum abyssum et prohibui flumina eius
et coercui aquas multas; obscuravi super eum Libanum, et omnia
ligna agri concussa sunt. [16] A sonitu ruinae eius commovi gentes,
cum deducerem eum ad infernum cum his, qui descendebant in
lacum; et consolata sunt in inferioribus terrae omnia ligna Eden,
egregia atque praeclara in Libano, universa, quae irrigabantur aquis.
[17] Nam et ipsi cum eo descenderunt ad infernum ad interfectos gladio
et auxiliatores eius, qui sederant sub umbra eius in medio nationum.
[18] Cui assimilatus es, o inclite atque sublimis inter ligna Eden?
Et ecce deductus es cum lignis Eden ad inferiora terrae; in medio
incircumcisorum dormies cum his, qui interfecti sunt gladio. Ipse
est pharao et omnis pompa eius », dicit Dominus Deus.

32 [1] Et factum est duodecimo anno, in mense duodecimo, in una
mensis, factum est verbum Domini ad me dicens: [2] « Fili homi-
nis, assume lamentum super pharaonem, regem Aegypti, et dices
ad eum:
Leo gentium peristi,
et eras sicut draco in mari;
et bulliebas in fluminibus tuis
et conturbabas aquas pedibus tuis
et turbida faciebas flumina earum.
[3] Haec dicit Dominus Deus:
Expandam super te rete meum
in coetu populorum multorum,
et extrahent te in sagena mea;

[31] [17] *Et auxiliatores eius, qui sederant* – Lege *w^{e}'ōz^{e}rāw* (cfr. 32, 21) *jōš^{e}bê* (Gr); TM « et brachium eius, sederunt »

4 et proiciam te in terram,
super faciem agri abiciam te
et habitare faciam super te omnia volatilia caeli
et saturabo de te bestias universae terrae;
5 et dabo carnes tuas super montes
et implebo valles sanie tua.
6 Et irrigabo terram paedore
sanguinis tui super montes,
et voragines implebuntur ex te;
7 et operiam, cum exstinctus fueris, caelum
et nigrescere faciam stellas eius:
solem nube tegam,
et luna non dabit lumen suum;
8 omnia luminaria caeli
maerere faciam super te
et dabo tenebras super terram tuam,
dicit Dominus Deus.

9 Et commovebo cor populorum multorum, cum induxero con-
tritionem tuam in gentibus super terras, quas nescis. 10 Et stupe-
scere faciam super te populos multos, et reges eorum horrore ni-
mio formidabunt super te, cum volare coeperit gladius meus coram
facie eorum, et obstupescet tremefactus unusquisque pro anima sua
in die ruinae tuae. 11 Quia haec dicit Dominus Deus: Gladius regis
Babylonis veniet tibi,
12 in gladiis fortium deiciam multitudinem tuam;
violentissimae gentium omnium hae
et vastabunt superbiam Aegypti,
et dissipabitur omnis pompa eius.
13 Et perdam omnia iumenta eius,
quae erant super aquas plurimas,
et non conturbabit eas pes hominis ultra,
neque ungula iumentorum turbabit eas;
14 tunc purissimas reddam aquas eorum
et flumina eorum quasi oleum adducam,
ait Dominus Deus.
15 Cum dedero terram Aegypti desolatam,
deseretur autem terra a plenitudine sua,
quando percussero omnes habitatores eius,
scient quia ego Dominus.

16 Planctus est, et plangent eum; filiae gentium plangent eum, su-
per Aegyptum et super omnem pompam eius plangent eum », ait
Dominus Deus.

[17] Et factum est in duodecimo anno, in quinta decima mensis,
factum est verbum Domini ad me dicens: [18] « Fili hominis, cane
lugubre super pompam Aegypti et detrahe eam, ipsam et filias gen-
tium robustarum ad inferiora terrae cum his, qui descendunt in
lacum.

[19] Quo pulchrior es?
Descende et dormi cum incircumcisis.

[20] In medio interfectorum gladio cadent; gladius datus est, attra-
xerunt eam et omnes populos eius. [21] Loquentur ei potentissimi ro-
bustorum de medio inferni, cum auxiliatoribus eius descenderunt:
" Tacent incircumcisi interfecti gladio! ".

[22] Ibi Assyria et omnis multitudo eius, in circuitu illius sepulcra
eius, omnes interfecti, qui ceciderunt gladio; [23] quorum data sunt
sepulcra in profundissimis laci, et facta est multitudo eius per gy-
rum sepulcri eius; universi interfecti, cadentes gladio, qui dederant
quondam formidinem in terra viventium.

[24] Ibi Elam et omnis pompa eius per gyrum sepulcri sui; omnes
hi interfecti ruentesque gladio, qui descenderunt incircumcisi ad
inferiora terrae, qui dederant quondam formidinem suam in terra vi-
ventium et sustulerunt ignominiam suam cum his, qui descendunt
in lacum. [25] In medio interfectorum posuerunt cubile eius, in omni
pompa eius, in circuitu eius sepulcra illius, omnes hi incircumcisi
interfectique gladio; dederant enim terrorem suum in terra viven-
tium et sustulerunt ignominiam suam cum his, qui descendunt in
lacum, in medio interfectorum positi sunt.

[26] Ibi Mosoch, Thubal et omnis pompa eius, in circuitu illius
sepulcra eius, omnes hi incircumcisi interfectique gladio, quia de-
derunt formidinem suam in terra viventium; [27] et non dormient
cum fortibus, qui ceciderunt a saeculo et descenderunt ad infernum
cum armis suis et posuerunt gladios suos sub capitibus suis, et fue-
runt scuta eorum super ossa eorum, quia terror fortium erat in
terra viventium. [28] Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris
et dormies cum interfectis gladio.

[29] Ibi Idumaea, reges eius et omnes duces eius, qui dati sunt in
robore suo cum interfectis gladio et qui cum incircumcisis dor-
miunt et cum his, qui descenderunt in lacum.

[30] Ibi principes aquilonis omnes et universi Sidonii, qui deducti
sunt cum interfectis in terrore suo, in sua fortitudine confusi; qui

[32] [27] A *saeculo* – Lege cum Gr *mē'ôlām*; TM « ex incircumcisis »
Scuta eorum – Lege *ṣinnôtām*; TM « iniquitates eorum »

dormiunt incircumcisi cum interfectis gladio et sustulerunt confu-
sionem suam cum his, qui descendunt in lacum.
[31] Videbit eos pharao et consolabitur super universa pompa sua.
Interfecti sunt gladio pharaonis et omnis exercitus eius, ait Domi-
nus Deus, [32] quia dedi terrorem meum in terra viventium; et pro-
stratus est in medio incircumcisorum cum interfectis gladio pha-
raonis et omnis pompa eius », ait Dominus Deus.

33 [1] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [2] « Fili hominis,
loquere ad filios populi tui et dices ad eos: Terra, cum induxero
super eam gladium, et tulerit populus terrae virum unum de finibus
suis et constituerit eum sibi speculatorem, [3] et ille viderit gladium
venientem super terram et cecinerit bucina et annuntiaverit populo;
[4] audiens autem quisquis ille est sonum bucinae, non se observa-
verit, veneritque gladius et tulerit eum: sanguis ipsius super caput
eius erit; [5] sonum bucinae audivit et non se observavit, sanguis
eius in ipso erit. Si autem se custodierit, animam suam salvavit.
[6] Quod si speculator viderit gladium venientem et non insonuerit
bucina, et populus non se custodierit; veneritque gladius et tulerit
de eis animam: ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem
autem eius de manu speculatoris requiram.
[7] Te autem, fili hominis, speculatorem dedi domui Israel. Audiens
ergo ex ore meo sermonem, commonebis eos ex me. [8] Si, me dicente
ad impium: Impie, morte morieris, non fueris locutus, ut se custo-
diat impius a via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, san-
guinem autem eius de manu tua requiram. [9] Si autem commonueris
impium, ut a viis suis convertatur, et ille non fuerit conversus a via
sua, ipse in iniquitate sua morietur, porro tu animam tuam liberasti.
[10] Tu ergo, fili hominis, dic ad domum Israel: Sic locuti estis,
dicentes: " Iniquitates nostrae et peccata nostra super nos sunt, et
in ipsis nos tabescimus; quomodo ergo vivere poterimus? ". [11] Dic
ad eos: Vivo ego, dicit Dominus Deus; nolo mortem impii, sed
ut revertatur impius a via sua et vivat. Convertimini, convertimini
a viis vestris pessimis; et quare moriemini, domus Israel?
[12] Tu itaque, fili hominis, dic ad filios populi tui: Iustitia iusti
non liberabit eum in quacumque die praevaricatus fuerit, et impietas
impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impie-
tate sua, et iustus non poterit vivere in iustitia sua, in quacumque
die peccaverit. [13] Etiamsi dixero iusto quod vita vivat, et, confisus
in iustitia sua, fecerit iniquitatem, omnes iustitiae eius oblivioni
tradentur, et in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur.

14 Sin autem dixero impio: Morte morieris, et egerit paenitentiam
a peccato suo feceritque iudicium et iustitiam, 15 pignus restituerit
ille impius rapinamque reddiderit, in mandatis vitae ambulaverit,
nec fecerit quidquam iniustum, vita vivet et non morietur; 16 omnia
peccata eius, quae peccavit, non imputabuntur ei: iudicium et iusti-
tiam fecit, vita vivet.

17 Et dicunt filii populi tui: "Non est aequa via Domini"; et
ipsorum via iniqua est. 18 Cum enim recesserit iustus a iustitia sua
feceritque iniquitates, morietur in eis; 19 et cum recesserit impius
ab impietate sua feceritque iudicium et iustitiam, vivet in eis. 20 Et
dicitis: "Non est recta via Domini". Unumquemque iuxta vias
suas iudicabo de vobis, domus Israel».

21 Et factum est in duodecimo anno, in decimo, in quinta mensis
transmigrationis nostrae, venit ad me, qui fugerat de Ierusalem, di-
cens: «Vastata est civitas». 22 Manus autem Domini facta fuerat
ad me vespere, antequam veniret qui fugerat; aperuitque os meum,
donec veniret ad me mane, et, aperto ore meo, non silui amplius.
23 Et factum est verbum Domini ad me dicens: 24 «Fili hominis,
qui habitant in ruinosis his super humum Israel, loquentes aiunt:
"Unus erat Abraham et hereditate possedit terram; nos autem
multi, nobis data est terra in possessionem". 25 Idcirco dices ad
eos: Haec dicit Dominus Deus: Qui in sanguine comeditis et ocu-
los vestros levatis ad idola vestra et sanguinem funditis, numquid
terram hereditate possidebitis? 26 Stetistis in gladiis vestris, fecistis
abominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluit, et ter-
ram hereditate possidebitis? 27 Haec dices ad eos: Sic dicit Domi-
nus Deus: Vivo ego, qui in ruinosis habitant, gladio cadent; et, qui
in agro est, bestiis tradetur ad devorandum; qui autem in praesidiis
et in speluncis sunt, peste morientur. 28 Et dabo terram in solitu-
dinem et desertum, et deficiet superba fortitudo eius, et desolabun-
tur montes Israel, ita ut nullus sit qui per eos transeat; 29 et scient
quia ego Dominus, cum dedero terram desolatam et desertam,
propter universas abominationes suas, quas operati sunt.

30 Et tu, fili hominis, filii populi tui, qui loquuntur de te iuxta
parietes et in ostiis domorum et dicunt unus ad alterum, vir ad
fratrem suum, loquentes: "Venite et audite, qui sit sermo egrediens
a Domino". 31 Et veniunt ad te quasi si conveniat populus, et
sedent coram te populus meus; et audiunt sermones tuos et non
faciunt eos, quia quasi amatores loquuntur, et avaritiam suam
sequitur cor eorum. 32 Et es eis quasi carmen amatorum, quod
suavi voce et cum dulci chordarum sono canitur, et audiunt ver-

ba tua et non faciunt ea. [33] Et cum venerit, quod praedictum est
— ecce enim venit — tunc scient quod prophetes fuerit inter
eos ».

34 [1] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [2] « Fili hominis,
propheta de pastoribus Israel, propheta et dices pastoribus: Haec
dicit Dominus Deus: Vae pastoribus Israel, qui pascebant semetip-
sos! Nonne greges pascuntur a pastoribus? [3] Lac comedebatis et
lana operiebamini et, quod crassum erat, occidebatis, gregem autem
non pascebatis; [4] quod infirmum fuit, non consolidastis et, quod
aegrotum, non sanastis; quod fractum est, non alligastis et, quod
eiectum est, non reduxistis et, quod perierat, non quaesistis et su-
per forte imperabatis cum violentia. [5] Et dispersae sunt oves meae,
eo quod non esset pastor; et factae sunt in devorationem omnium
bestiarum agri et dispersae sunt. [6] Erraverunt greges mei in cunctis
montibus et in universo colle excelso, et super omnem faciem ter-
rae dispersi sunt greges mei; et non erat qui requireret, non erat
qui requireret.

[7] Propterea, pastores, audite verbum Domini: [8] Vivo ego, dicit
Dominus Deus, pro eo quod factus est grex meus in rapinam et
oves meae in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non
esset pastor, neque enim quaesierunt pastores mei gregem meum,
sed pascebant pastores semetipsos et gregem meum non pascebant,
[9] propterea, pastores, audite verbum Domini. [10] Haec dicit Dominus
Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de
manu eorum et cessare eos faciam, ut ultra non pascant gregem,
nec pascant amplius pastores semetipsos; et liberabo gregem meum
de ore eorum, et non erit ultra eis in escam.

[11] Quia haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves
meas et visitabo eas. [12] Sicut visitat pastor gregem suum in die,
quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum, sic visitabo
oves meas et liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersae
fuerant in die nubis et caliginis. [13] Et educam eas de populis et con-
gregabo eas de terris et inducam eas in terram suam et pascam eas
in montibus Israel, in rivis et in cunctis sedibus terrae. [14] In pascuis
uberrimis pascam eas, et in montibus excelsis Israel erunt pascua

[34] [3] *Lac* – Lege cum Gr et Vg *heḥālāb*; TM « adipem »
[4] *Et super forte* – Lege cum Gr *ûbaḥăzāqāh* (cfr. v. 16); TM « et cum fortitudine »
Omitte (post *imperabatis*) cum Gr « eis et »

earum; ibi requiescent in herbis virentibus et in pascuis pinguibus
pascentur super montes Israel. [15] Ego pascam oves meas et ego eas
accubare faciam, dicit Dominus Deus. [16] Quod perierat, requiram
et, quod eiectum erat, reducam et, quod confractum fuerat, alli-
gabo et, quod infirmum erat, consolidabo et, quod pingue et forte,
custodiam et pascam illas in iudicio.

[17] Vos autem, grex meus, haec dicit Dominus Deus: Ecce ego
iudico inter pecus et pecus, inter arietes et hircos. [18] Nonne satis
vobis erat pascuam bonam depasci? Insuper et reliquias pascuarum
vestrarum conculcastis pedibus vestris et, cum purissimam aquam
biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis; [19] et oves meae his,
quae conculcata pedibus vestris fuerant, pascebantur et, quae pedes
vestri turbaverant, haec bibebant.

[20] Propterea haec dicit Dominus Deus ad eos: Ecce ego ipse iu-
dico inter pecus pingue et macilentum; [21] pro eo quod lateribus et
umeris impingebatis et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma
pecora, donec dispergerentur foras, [22] salvabo gregem meum, et non
erit ultra in rapinam, et iudicabo inter pecus et pecus.

[23] Et suscitabo super eas pastorem unum, qui pascat eas, servum
meum David; ipse pascet eas et ipse erit eis in pastorem. [24] Ego
autem Dominus ero eis in Deum, et servus meus David princeps
in medio eorum. Ego Dominus locutus sum. [25] Et faciam cum eis
pactum pacis et cessare faciam bestias pessimas de terra, et habi-
tabunt in deserto securi et dormient in saltibus; [26] et ponam eos
et, quae sunt in circuitu collis mei, benedictionem et deducam im-
brem in tempore suo: pluviae benedictionis erunt. [27] Et dabit lignum
agri fructum suum, et terra dabit germen suum, et erunt in terra
sua absque timore et scient quia ego Dominus, cum contrivero
vectes iugi eorum et eruero eos de manu imperantium sibi. [28] Et
non erunt ultra in rapinam gentibus, neque bestiae terrae devora-
bunt eos, sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. [29] Et sus-
citabo eis germen nominatum, et non erunt ultra imminuti fame
in terra neque portabunt ultra opprobrium gentium; [30] et scient
quia ego Dominus Deus eorum cum eis, et ipsi populus meus do-
mus Israel, ait Dominus Deus. [31] Vos autem grex meus, grex pascuae
meae vos, et ego Dominus Deus vester », dicit Dominus Deus.

[34] [16] *Custodiam* – Lege cum Gr, Syr et Vg *'ešmōr* (2 mss Hebraici *'ašmîr*); TM « delebo »

[31] *Meae* – Omitte cum Gr « homines » (assimilatio ad 36, 37?)

35 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 2 « Fili hominis,
pone faciem tuam adversum montem Seir et propheta de eo et
dices illi: 3 Haec dicit Dominus Deus:
Ecce ego ad te, mons Seir;
et extendam manum meam super te
et dabo te desolatum atque desertum.
4 Urbes tuas demoliar,
et tu desertus eris
et scies quia ego Dominus.

5 Eo quod fueris inimicus sempiternus et concluseris filios Israel
in manus gladii in tempore afflictionis eorum, in tempore poenae
extremae; 6 propterea, vivo ego, dicit Dominus Deus, sanguini tra-
dam te, et sanguis te persequetur et, cum sanguinem non oderis,
sanguis persequetur te. 7 Et dabo montem Seir desolatum atque de-
sertum et auferam de eo euntem et redeuntem 8 et implebo montes
eius occisorum suorum, in collibus tuis et in vallibus tuis, atque
in omnibus torrentibus tuis interfecti gladio cadent. 9 In solitudines
sempiternas tradam te, et civitates tuae non habitabuntur, et scietis
quoniam ego Dominus.

10 Eo quod dixeris: " Duae gentes et duae terrae meae erunt, et
hereditate possidebo eas! ", cum Dominus esset ibi; 11 propterea,
vivo ego, dicit Dominus Deus, faciam iuxta iram tuam et secundum
zelum tuum, quem fecisti, odio habens eos, et notus efficiar in eis,
cum te iudicavero. 12 Et scies quia ego Dominus audivi universa
opprobria tua, quae locutus es de montibus Israel dicens: " Deserti
nobis ad devorandum dati sunt! ". 13 Et insurrexistis super me ore
vestro et vociferati estis vobis adversum me verba vestra; ego audivi.
14 Haec dicit Dominus Deus: Laetante universa terra, in solitudinem
te redigam; 15 sicuti gavisus es super hereditatem domus Israel, eo
quod fuerit dissipata, sic faciam tibi: dissipatus eris, mons Seir, et
Idumaea omnis, et scient quia ego Dominus.

36 1 Tu autem, fili hominis, propheta super montes Israel et dices:
Montes Israel, audite verbum Domini. 2 Haec dicit Dominus Deus:
Eo quod dixerit inimicus de vobis: " Euge, altitudines sempiternae
in hereditatem datae sunt nobis "; 3 propterea vaticinare et dic:
Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod desolati estis et inhiaverunt
vobis per circuitum, ut fieretis in hereditatem reliquis gentibus,
et ascendistis super labium linguae et opprobrium populi; 4 propter-

[35] 10 *Et hereditate possidebo eas* – Lege cum Gr, Syr, Targ et Vg *wîrištîn*; TM « et hereditate possidebimus eam »

ea, montes Israel, audite verbum Domini Dei: Haec dicit Dominus
Deus montibus et collibus, torrentibus vallibusque et desertis dis-
sipatis et urbibus derelictis, quae depopulatae sunt et subsannatae
a reliquis gentibus per circuitum; 5 propterea haec dicit Dominus
Deus: In igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus et de Idumaea
universa, quae dederunt terram meam sibi in hereditatem cum
gaudio et toto corde et ex animo maligno, ut pascua eius depraeda-
rentur. 6 Idcirco vaticinare super humum Israel et dices montibus
et collibus, torrentibus et vallibus: Haec dicit Dominus Deus:
Ecce ego in zelo meo et in furore meo locutus sum, eo quod con-
fusionem gentium sustinueritis; 7 idcirco haec dicit Dominus Deus:
Ego levavi manum meam: gentes, quae in circuitu vestro sunt, ipsae
confusionem suam portabunt; 8 vos autem, montes Israel, ramos
vestros germinabitis et fructum vestrum afferetis populo meo Israel,
prope est enim ut veniat. 9 Quia ecce ego ad vos et convertar ad
vos, et arabimini et accipietis sementem; 10 et multiplicabo in vobis
homines, omnem domum Israel, et habitabuntur civitates et rui-
nosa instaurabuntur. 11 Et replebo vos hominibus et iumentis, et
multiplicabuntur et crescent; et habitari vos faciam, sicut a prin-
cipio bonisque donabo maioribus quam habuistis ab initio, et scietis
quia ego Dominus. 12 Et adducam super vos homines, populum
meum Israel, et hereditate possidebunt te, et eris eis in hereditatem
et non addes ultra ut eos facias absque liberis.

13 Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dicunt de vobis: " De-
voratrix hominum es et faciens gentem tuam absque liberis "; 14 prop-
terea homines non comedes amplius et gentem tuam non facies
ultra absque liberis, ait Dominus Deus. 15 Nec auditam faciam in
te amplius ignominiam gentium, et opprobrium populorum nequa-
quam portabis ultra et gentem tuam non facies amplius absque libe-
ris », ait Dominus Deus.

16 Et factum est verbum Domini ad me dicens: 17 « Fili hominis,
domus Israel habitaverunt in humo sua et polluerunt eam in viis
suis et in operibus suis; iuxta immunditiam menstruatae facta est
via eorum coram me. 18 Et effudi indignationem meam super eos
pro sanguine, quem fuderunt super terram, et in idolis suis pollue-
runt eam. 19 Et dispersi eos in gentes, et ventilati sunt in terras; iuxta
vias eorum et iuxta opera eorum iudicavi eos. 20 Et ingressi sunt
ad gentes, ad quas introierunt, et polluerunt nomen sanctum meum,
cum diceretur de eis: " Populus Domini iste est, et de terra eius
egressi sunt ". 21 Et peperci nomini meo sancto, quod polluerat do-
mus Israel in gentibus, ad quas ingressi sunt.

22 Idcirco dices domui Israel: Haec dicit Dominus Deus: Non
propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum
meum, quod polluistis in gentibus, ad quas intrastis; 23 et sanctifi-
cabo nomen meum magnum, quod pollutum est inter gentes, quod
polluistis in medio earum, ut sciant gentes quia ego Dominus, ait
Dominus Deus, cum sanctificatus fuero in vobis coram eis. 24 Tol-
lam quippe vos de gentibus et congregabo vos de universis terris et
adducam vos in terram vestram; 25 et effundam super vos aquam
mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et ab
universis idolis vestris mundabo vos. 26 Et dabo vobis cor novum
et spiritum novum ponam in medio vestri et auferam cor lapideum
de carne vestra et dabo vobis cor carneum; 27 et spiritum meum
ponam in medio vestri et faciam, ut in praeceptis meis ambuletis
et iudicia mea custodiatis et operemini. 28 Et habitabitis in terra,
quam dedi patribus vestris, et eritis mihi in populum, et ego ero
vobis in Deum. 29 Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris
et vocabo frumentum et multiplicabo illud et non imponam vobis
famem. 30 Et multiplicabo fructum ligni et genimina agri, ut non
portetis ultra opprobrium famis in gentibus. 31 Et recordabimini
viarum vestrarum pessimarum operumque non bonorum, et displi-
cebunt vobis iniquitates vestrae et scelera vestra. 32 Non propter
vos ego faciam, ait Dominus Deus, notum sit vobis; confundimini
et erubescite super viis vestris, domus Israel.

33 Haec dicit Dominus Deus: In die, qua mundavero vos ex om-
nibus iniquitatibus vestris et inhabitari fecero urbes et instauravero
ruinosa, 34 et terra deserta fuerit exculta, quae quondam erat deso-
lata in oculis omnis viatoris, 35 dicent: " Terra illa inculta facta est
ut hortus Eden, et civitates desertae et destitutae atque destructae
munitae inhabitantur ". 36 Et scient gentes, quaecumque derelictae
fuerint in circuitu vestro, quia ego Dominus aedificavi dissipata
plantavique inculta; ego Dominus locutus sum et facio.

37 Haec dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc exorabor a domo
Israel, ut faciam eis: multiplicabo eos sicut gregem hominum, 38 ut
gregem sanctum, ut gregem Ierusalem in sollemnitatibus eius; sic
erunt civitates desertae plenae gregibus hominum, et scient quia
ego Dominus ».

37 1 Facta est super me manus Domini et eduxit me in spiritu Do-
mini et posuit me in medio campi, qui erat plenus ossibus, 2 et cir-
cumduxit me per ea in gyro: erant autem multa valde super faciem
campi siccaque vehementer. 3 Et dixit ad me: « Fili hominis, putasne

vivent ossa ista? ». Et dixi: « Domine, tu nosti ». 4 Et dixit ad me:
« Vaticinare super ossa ista et dices eis: Ossa arida, audite verbum
Domini. 5 Haec dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intro-
mittam in vos spiritum, et vivetis, 6 et dabo super vos nervos et
succrescere faciam super vos carnes et superextendam in vobis cutem
et dabo vobis spiritum, et vivetis et scietis quia ego Dominus ».
7 Et prophetavi, sicut praeceperat mihi. Factus est autem sonitus,
prophetante me, et ecce commotio; et accesserunt ossa ad ossa,
unumquodque ad iuncturam suam. 8 Et vidi: et ecce super ea nervi
et carnes ascenderunt, et extenta est in eis cutis desuper, sed spiri-
tum non habebant. 9 Et dixit ad me: « Vaticinare ad spiritum; vati-
cinare, fili hominis, et dices ad spiritum: Haec dicit Dominus Deus:
A quattuor ventis veni, spiritus, et insuffla super interfectos istos, ut
reviviscant ». 10 Et prophetavi, sicut praeceperat mihi, et ingressus
est in ea spiritus; et vixerunt steteruntque super pedes suos, exercitus
grandis nimis valde.

11 Et dixit ad me: « Fili hominis, ossa haec universa domus Israel
est. Ipsi dicunt: " Aruerunt ossa nostra, et periit spes nostra, et
abscissi sumus ". 12 Propterea vaticinare et dices ad eos: Haec dicit
Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros et educam vos
de sepulcris vestris, populus meus, et inducam vos in terram Israel;
13 et scietis quia ego Dominus, cum aperuero sepulcra vestra et edu-
xero vos de tumulis vestris, populus meus. 14 Et dabo spiritum
meum in vobis, et vivetis, et collocabo vos super humum vestram, et
scietis quia ego Dominus. Locutus sum et facio », ait Dominus Deus.

15 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 16 « Et tu, fili ho-
minis, sume tibi lignum unum et scribe super illud: Iudae et filiis
Israel sociis eius. Et tolle lignum alterum et scribe super illud: Io-
seph, lignum Ephraim, et cunctae domui Israel sociis eius. 17 Et
adiunge illa unum ad alterum tibi in lignum unum; et erunt in unio-
nem in manu tua. 18 Cum autem dixerint ad te filii populi tui lo-
quentes: " Nonne indicas nobis, quid in his tibi velis? ", 19 loqueris
ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam lignum Io-
seph, quod est in manu Ephraim, et tribus Israel, quae iunctae
sunt ei, et dabo eas pariter cum ligno Iudae et faciam eas in lignum
unum, et erunt unum in manu mea. 20 Erunt autem ligna, super
quae scripseris, in manu tua in oculis eorum, 21 et dices ad eos: Haec
dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam filios Israel de medio na-
tionum, ad quas abierunt, et congregabo eos undique et adducam
eos ad humum suam 22 et faciam eos in gentem unam in terra, in
montibus Israel; et rex unus erit omnibus imperans, et non erunt

ultra duae gentes nec dividentur amplius in duo regna. 23 Neque
polluentur ultra in idolis suis et abominationibus suis et in cunctis
iniquitatibus suis, et salvos eos faciam de universis aversionibus
suis, quibus peccaverunt, et mundabo eos, et erunt mihi populus,
et ego ero eis Deus. 24 Et servus meus David rex super eos, et
pastor unus erit omnium eorum; in iudiciis meis ambulabunt et
mandata mea custodient et facient ea. 25 Et habitabunt super ter-
ram, quam dedi servo meo Iacob, in qua habitaverunt patres
vestri; et habitabunt super eam, ipsi et filii eorum et filii filiorum
eorum usque in sempiternum, et David servus meus princeps eorum
in perpetuum. 26 Et percutiam illis foedus pacis, pactum sempiter-
num erit eis, et fundabo eos et multiplicabo; et dabo sanctuarium
meum in medio eorum in perpetuum, 27 et erit habitaculum meum
in eis, et ero eis Deus, et ipsi erunt mihi populus; 28 et scient gen-
tes quia ego Dominus sanctificator Israel, cum fuerit sanctuarium
meum in medio eorum in perpetuum ».

38 1 Et factus est sermo Domini ad me dicens: 2 « Fili hominis, pone
faciem tuam contra Gog, in terra Magog, principem summum Mo-
soch et Thubal, et vaticinare de eo 3 et dices: Haec dicit Dominus
Deus: Ecce ego ad te, Gog, principem summum Mosoch et Thubal,
4 et circumagam te et ponam uncos in maxillis tuis et educam te et
omnem exercitum tuum, equos et equites vestitos perfecte uni-
versos, multitudinem magnam cum scuto et clipeo arripientes gla-
dium. 5 Persae, Chus et Phut cum eis, omnes scutati et galeati;
6 Gomer et universa agmina eius, domus Thogorma de extremo
aquilone et totum robur eius, populi multi tecum. 7 Praepara et
instrue te et omnem multitudinem tuam, quae coacervata est ad
te, et esto mihi in custodiam. 8 Post dies multos evocaberis; in
novissimo annorum venies ad terram, quae reversa est a gladio,
congregata est de populis multis ad montes Israel, qui fuerunt de-
serti iugiter: haec de populis educta est, et habitant in ea confidenter
universi. 9 Ascendens autem quasi tempestas venies, quasi nubes,
ut operias terram, tu et omnia agmina tua et populi multi tecum.
10 Haec dicit Dominus Deus: In die illa ascendent sermones super
cor tuum, et cogitabis cogitationem pessimam 11 et dices: " Ascen-
dam ad terram absque muro, veniam ad quiescentes habitantesque
secure; hi omnes habitant sine muro, vectes et portae non sunt

[37] 23 *Aversionibus* – Lege *m^{e}šûbōtêhem*; TM « sedibus eorum »
[38] 7 *Mihi* – Lege cum Gr *lî*; TM « eis »

eis"; 12 ut diripias spolia et capias praedam, ut inferas manum tuam
super deserta iterum inhabitata et super populum, qui est congre-
gatus ex gentibus, qui acquisivit pecora et substantiam et habitat
in umbilico terrae. 13 Saba et Dedan et negotiatores Tharsis et omnes
principes eius dicent tibi: "Numquid ad sumenda spolia tu venis?
Numquid ad diripiendam praedam congregasti multitudinem tuam,
ut tollas argentum et aurum, auferas pecora atque substantiam et
diripias manubias infinitas?".

14 Propterea vaticinare, fili hominis, et dices ad Gog: Haec dicit
Dominus Deus: Numquid non in die illo, cum habitaverit populus
meus Israel confidenter, consurges? 15 Et venies de loco tuo ab ex-
tremo aquilone, tu et populi multi tecum, ascensores equorum uni-
versi, coetus magnus et exercitus vehemens. 16 Et ascendes super
populum meum Israel quasi nubes, ut operias terram. In novissi-
mis diebus erit, et adducam te super terram meam, ut sciant gentes
me, cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum, o Gog.

17 Haec dicit Dominus Deus: Tu ergo ille es, de quo locutus sum
in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum Israel,
qui prophetaverunt in diebus illis per annos, ut adducerem te super
eos. 18 Et erit in die illa, in die adventus Gog super terram Israel,
ait Dominus Deus, ascendet indignatio mea in furore meo. 19 Et in
zelo meo, in igne irae meae locutus sum: In die illa erit commotio
magna super terram Israel, 20 et commovebuntur a facie mea pisces
maris et volucres caeli et bestiae agri et omne reptile, quod mo-
vetur super humum, cunctique homines, qui sunt super faciem
terrae; et subvertentur montes, et cadent rupes, et omnis murus in
terram corruet. 21 Et convocabo adversus eum in cunctis montibus
meis gladium, ait Dominus Deus; gladius uniuscuiusque in fratrem
suum dirigetur. 22 Et iudicabo eum peste et sanguine et imbre vehe-
menti et lapidibus grandinis; ignem et sulphur pluam super eum
et super exercitum eius et super populos multos, qui sunt cum eo,
23 et magnificabor et sanctificabor et notus ero in oculis multarum
gentium, et scient quia ego Dominus.

39 1 Tu autem, fili hominis, vaticinare adversum Gog et dices: Haec
dicit Dominus Deus: Ecce ego super te, Gog, principem summum
Mosoch e Thubal; 2 et circumagam te et seducam te et ascendere

[38] 13 *Principes eius* – Ad verbum «leones eius» (cfr. 32, 2); Syr, Gr et Theod legunt k^{e}*fārêhā* (villae eius)

14 *Consurges* – Lege cum Gr *tē'ōr*; TM «scies»

faciam de extremo aquilone et adducam te super montes Israel.
3 Et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua et sagittas tuas de
manu dextera tua deiciam. 4 Super montes Israel cades, tu et omnia
agmina tua et populi, qui sunt tecum; feris avibus, omni volatili
et bestiis terrae dedi te devorandum: 5 super faciem agri cades, quia
ego locutus sum, ait Dominus Deus. 6 Et emittam ignem in Magog
et in his, qui habitant in insulis confidenter, et scient quia ego Do-
minus. 7 Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi
mei Israel et non polluam nomen sanctum meum amplius, et scient
gentes quia ego Dominus, sanctus in Israel. 8 Ecce venit et fit, ait
Dominus Deus; haec est dies, de qua locutus sum.

9 Et egredientur habitatores de civitatibus Israel et succendent et
comburent arma, clipeum et scutum, arcum et sagittas et baculos,
manus et contos, et succendent ea igne septem annis. 10 Et non por-
tabunt ligna de campis neque succident de saltibus, quoniam arma
succendent igne et depraedabuntur eos, quibus praedae fuerant, et
diripient vastatores suos, ait Dominus Deus.

11 Et erit, in die illa dabo Gog locum nominatum sepulcrum in
Israel, vallem viatorum ad orientem maris, quae oppilat viam prae-
tereuntibus; et sepelient ibi Gog et omnem multitudinem eius, et
vocabitur vallis Multitudinis Gog. 12 Et sepelient eos domus Israel,
ut mundent terram septem mensibus; 13 sepeliet autem eum omnis
populus terrae, et erit eis nominata dies, in qua glorificatus sum,
ait Dominus Deus. 14 Et viros iugiter constituent lustrantes terram,
qui sepeliant eos, qui remanserant super faciem terrae, ut emundent
eam; post menses autem septem quaerere incipient 15 et circuibunt
peragrantes terram; cumque viderint os hominis, statuent iuxta
illud titulum, donec sepeliant illud pollinctores in valle Multitudinis
Gog. 16 Nomen quoque civitatis Amona, et mundabunt terram.

17 Tu ergo, fili hominis, haec dicit Dominus Deus, dic volucri,
universis avibus cunctisque bestiis agri: Convenite, properate, con-
currite undique ad victimam meam, quam ego immolo vobis, victi-
mam grandem super montes Israel, ut comedatis carnes et bibatis
sanguinem. 18 Carnes fortium comedetis et sanguinem principum
terrae bibetis: arietes, agni et hirci taurique saginati de Basan sunt
omnes; 19 et comedetis adipem in saturitatem et bibetis sanguinem
in ebrietatem de victima, quam ego immolabo vobis. 20 Et satura-
bimini super mensam meam de equo et de iugali currus, de forti
et de universis viris bellatoribus, ait Dominus Deus.

[39] 14 *Sepeliant* – Omitte cum Gr et Syr « praetereuntes » (lectio varians)

21 Et ponam gloriam meam in gentibus, et videbunt omnes gentes
iudicium meum, quod fecerim, et manum meam, quam posuerim
super eos; 22 et scient domus Israel quia ego Dominus Deus eorum
a die illa et deinceps, 23 et scient gentes quoniam in iniquitate sua
capta sit domus Israel, eo quod reliquerint me, et absconderim fa-
ciem meam ab eis et tradiderim eos in manus hostium suorum, et
ceciderint in gladio universi. 24 Iuxta immunditiam eorum et scelera
eorum feci eis et abscondi faciem meam ab illis.

25 Propterea haec dicit Dominus Deus: Nunc restituam Iacob
et miserebor omnis domus Israel et assumam zelum pro nomine
sancto meo. 26 Et portabunt confusionem suam et omnem praeva-
ricationem, quam praevaricati sunt in me, cum habitaverint in terra
sua confidenter; et nemo erit qui exterreat. 27 Et reduxero eos de
populis et congregavero de terris inimicorum suorum et sanctificatus
fuero in eis in oculis gentium plurimarum, 28 et scient quia ego Do-
minus Deus eorum, eo quod transtulerim eos in nationes et con-
gregaverim eos super terram suam et non dereliquerim quemquam
ex eis ibi. 29 Et non abscondam ultra faciem meam ab eis, eo quod
effuderim spiritum meum super domum Israel », ait Dominus Deus.

40 1 In vicesimo et quinto anno transmigrationis nostrae, in exordio
anni, decima mensis, quarto decimo anno, postquam percussa est
civitas, in ipsa hac die facta est super me manus Domini et adduxit
me illuc. 2 In visionibus Dei adduxit me in terram Israel et posuit
me super montem excelsum nimis, super quem erat quasi aedifi-
cium civitatis ad austrum. 3 Et introduxit me illuc; et ecce vir, cuius
erat species quasi species aeris, et funiculus lineus in manu eius,
et calamus mensurae in manu eius, stabat autem in porta. 4 Et lo-
cutus est ad me idem vir: « Fili hominis, vide oculis tuis et auribus
tuis audi et pone cor tuum in omnia, quae ego ostendam tibi, quia
ut ostendantur tibi, adductus es huc; annuntia omnia, quae tu vides,
domui Israel ».

5 Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique, et in manu
viri calamus mensurae sex cubitorum, qui habebant cubitum et pal-
mum; et mensus est latitudinem aedificii calamo uno, altitudinem
quoque calamo uno.

6 Et venit ad portam, quae respiciebat viam orientalem, et ascendit
per gradus eius et mensus est limen portae calamo uno latitudinem,

[40] 6 *Latitudinem* – Omitte cum Gr « limen unum calamus unus latitudo » (ditto-
graphia vel glossa)

[7] et cubiculum uno calamo in longum et uno calamo in latum et inter cubicula quinque cubitos et limen portae iuxta vestibulum portae intrinsecus calamo uno. [8] Et mensus est vestibulum portae [9] octo cubitorum et postem eius duobus cubitis; vestibulum autem portae erat intrinsecus. [10] Porro cubicula portae ad viam orientalem, tria hinc et tria inde, mensura una trium et mensura una postium ex utraque parte. [11] Et mensus est latitudinem ostii portae decem cubitorum et longitudinem portae tredecim cubitorum, [12] et saeptum ante cubicula cubiti unius utrimque; cubicula autem sex cubitorum erant hinc et inde. [13] Et mensus est portam a tecto cubiculi usque ad tectum eius a contra, latitudinem viginti et quinque cubitorum, ostium contra ostium, [(14)] [15] et a facie ingressus portae usque ad faciem vestibuli portae intrinsecus, quinquaginta cubitos. [16] Et erant fenestrae marginatae in cubiculis et in postibus intra portam undique per circuitum; similiter autem erant et in vestibulo fenestrae per gyrum intrinsecus, et ante postes pictura palmarum.

[17] Et eduxit me ad atrium exterius, et ecce exedrae et pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum, triginta exedrae in circuitu pavimenti; [18] et pavimentum ad latus portarum secundum longitudinem portarum; hoc erat pavimentum inferius. [19] Et mensus est latitudinem a facie portae inferioris usque ad frontem portae interioris extrinsecus, centum cubitos. Sic oriens. Et sic aquilo.

[20] Portam quoque, quae respiciebat viam aquilonis atrii exterioris, mensus est, tam in longitudine quam in latitudine; [21] et cubicula eius, tria hinc et tria inde, et postes eius et vestibulum eius secundum mensuram portae prioris; quinquaginta cubitorum longitudo eius et latitudo viginti quinque cubitorum. [22] Et fenestrae vestibuli eius et sculpturae palmarum secundum mensuram portae, quae respiciebat ad orientem; et septem graduum erat ascensus eius, et vestibulum intrinsecus. [23] Et porta atrii interioris contra portam aquilonis sicut in porta orientali; et mensus est a porta usque ad portam centum cubitos.

[40] [8] Omitte (post *portae*) cum multis mss Hebraicis, Syr et Vg « intrinsecus calamo uno et mensus est vestibulum portae » (dittographia)

[14] Textus obscurus qui interrumpit contextum: « et fecit postes sexaginta cubitos et ad postem atrii porta in circuitu in circuitu »

[15] *Et a facie* – Lege *ûmillifnê* (sicut v. 19); TM « et contra faciem »

[19] *Portae*[2] – Lege cum Gr *haššaʿar*; TM « atrii »

[22] *Et fenestrae vestibuli eius* – Lege *wᵉḥallônê ʾêlammô*; TM « et fenestrae eius et vestibula eius »

24 Et duxit me ad viam australem, et ecce porta, quae respiciebat
ad austrum; et mensus est postes eius et vestibulum eius iuxta men-
suras superiores. 25 Et fenestrae eius et vestibuli in circuitu sicut
fenestrae ceterae; quinquaginta cubitorum longitudo erat et latitudo
viginti quinque cubitorum. 26 Et in gradibus septem ascendebatur
ad eam, et vestibulum erat intrinsecus, et caelatae palmae erant,
una hinc et altera inde, in postibus eius. 27 Et porta erat atrio inte-
riori in via australi, et mensus est a porta usque ad portam in via
australi centum cubitos.

28 Et introduxit me in atrium interius per portam australem et
mensus est portam iuxta mensuras superiores; 29 cubicula eius et
postes eius, et vestibulum eius eisdem mensuris; et fenestrae erant
ei et vestibulo eius in circuitu. Quinquaginta cubitorum longitudo
erat et latitudo viginti quinque cubitorum. (30) 31 Et vestibulum eius
respiciebat ad atrium exterius, et palmae in postibus eius, et octo
gradus erant, quibus ascendebatur ad eam.

32 Et introduxit me in atrium interius per viam orientalem et
mensus est portam secundum mensuras superiores; 33 cubicula eius
et postes eius et vestibulum eius sicut supra; et fenestrae erant ei
et vestibulo eius in circuitu. Longitudo erat quinquaginta cubitorum
et latitudo viginti quinque cubitorum. 34 Et vestibulum eius respi-
ciebat ad atrium exterius, et palmae caelatae in postibus eius hinc
et inde et in octo gradibus ascensus eius.

35 Et introduxit me ad portam, quae respiciebat ad aquilonem, et
mensus est secundum mensuras superiores 36 cubicula eius et postes
eius et vestibulum eius; et fenestrae ei erant per circuitum. Longi-
tudo quinquaginta cubitorum erat et latitudo viginti quinque cubi-
torum. 37 Et vestibulum eius respiciebat ad atrium exterius, et cae-
latura palmarum in postibus illius hinc et inde et in octo gradibus
ascensus eius.

38 Et erat exedra, cuius ostium in vestibulo portae; ibi lavabunt
holocaustum. 39 Et in vestibulo portae duae mensae hinc et duae
mensae inde, ut mactetur super eas holocaustum et pro peccato et
pro delicto. 40 Et ad latus extra vestibulum ad ostium portae, quae
respicit ad aquilonem, duae mensae; et ad latus alterum vestibuli

[40] 30 « Et vestibula per gyrum longitudine viginti quinque cubitorum et latitudine quinque cubitorum » – Omitte cum paucis mss Hebraicis et Gr (est varia lectio v. 29b)

38 In *vestibulo portae* – Lege cum Gr et Syr *bᵉ'ûlam haššaʿar*; TM « in postibus, portae »

40 *Vestibulum* – Lege *lā'ûlām* (cfr. 40b); TM « ascendenti »

portae duae mensae. 41 Quattuor mensae hinc et quattuor mensae inde ad latus portae: octo mensae erant, super quas mactabunt. 42a Quattuor autem mensae ad holocaustum de lapidibus quadris exstructae longitudine cubiti unius et dimidii et latitudine cubiti unius et dimidii et altitudine cubiti unius, 43a et labia palmi unius reflexa intrinsecus per circuitum; 42b super ista ponant vasa, quibus mactetur holocaustum et victima, 43b super mensas autem carnes oblationis. 44 Et extra portam interiorem exedrae duae, in atrio interiori; una erat in latere portae respicientis ad aquilonem, et facies eius contra viam australem, et una ex latere portae australis, quae respiciebat ad viam aquilonis. 45 Et dixit ad me: « Haec est exedra, quae respicit viam meridianam; sacerdotum erit, qui excubant in custodiis templi. 46 Porro exedra, quae respicit ad viam aquilonis, sacerdotum erit, qui excubant ad ministerium altaris: isti sunt filii Sadoc, qui accedunt de filiis Levi ad Dominum, ut ministrent ei ».

47 Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum et latitudine centum cubitorum per quadrum. Altare autem erat ante faciem templi.

48 Et introduxit me in vestibulum templi; et mensus est postes vestibuli quinque cubitis hinc et quinque cubitis inde et latitudinem portae quattuordecim cubitorum et latera portae trium cubitorum hinc et trium cubitorum inde; 49 longitudinem autem vestibuli viginti cubitorum et latitudinem duodecim cubitorum, et decem gradibus ascendebatur ad illud, et columnae erant in postibus, una hinc et altera inde.

41 1 Et introduxit me in templum et mensus est postes: sex cubitos latitudinis hinc et sex cubitos latitudinis inde. 2 Et latitudo portae decem cubitorum erat, et latera portae quinque cubitis hinc et quin-

[40] 42b Erat propter homoeoarcton omissum et postea ex margine falso loco insertum; secundum contextum pertinet ante v. 43b
44 *Duae* – Lege cum Gr *šᵉttajim*; TM « cantorum »
*Una*¹ – Lege cum Gr *'aḥat*; TM « quod »
Et facies eius – Lege *ûfānêhā*; TM « et facies eorum »
Et una – Lege cum Gr *wᵉ'aḥat*; TM « unus »?
Australis – Lege cum Gr *haddārôm*; TM « orientalis »
Quae respiciebat – Lege cum Gr *ûfānêhā*; TM « facies (*pᵉnê*) »
48 *Postes* – Lege cum Gr *'êlê*; TM « postem »
Quattuordecim cubitorum et latera portae – Adde cum Gr *'arba' 'eśrēh 'ammāh wᵉkitfôt haššā'ar*; TM omittit propter homoeoteleuton
49 *Duodecim* – Lege cum Gr *šᵉttê 'eśrēh*; TM « undecim »
Decem – Lege cum Gr *'eśer*; TM « quibus » (?)
[41] 1 Omitte (post *inde*) cum Gr « latitudinem tabernaculi »

que cubitis inde; et mensus est longitudinem eius quadraginta cu-
bitorum et latitudinem viginti cubitorum.
3 Et introgressus intrinsecus, mensus est in poste portae duos cu-
bitos et portam sex cubitorum et latitudinem laterum portae septem
cubitorum hinc et septem cubitorum inde. 4 Et mensus est longitu-
dinem eius viginti cubitorum et latitudinem viginti cubitorum versus
faciem templi. Et dixit ad me: « Hoc est Sanctum sanctorum ».
5 Et mensus est parietem domus sex cubitorum et latitudinem
aedificii adiacentis quattuor cubitorum undique per circuitum do-
mus; 6 cubicula autem adiacentia, cubiculum super cubiculum, in
tribus tabulatis. Et erant margines eminentes in pariete domus pro
cubiculis adiacentibus per circuitum, ut essent fulcra, neque essent
fulcra intra parietem domus, 7 et latitudo ambitus sursum ascendens
iuxta cubicula adiacentia, quia circumdata erat domus usque sur-
sum circa domum; idcirco amplificata erat domus usque sursum,
et de inferiore tabulato ascendebatur ad superius per medium. 8 Et
vidi in domo altitudinem per circuitum, fundamenta aedificii adia-
centis mensura calami pleni, id est sex cubitorum, in altitudine.
9 Et latitudo parietis aedificii adiacentis forinsecus erat quinque
cubitorum. Et area vacua inter cubicula domui adiacentia, 10 et inter
exedras habebat latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus
undique. 11 Et ostia aedificii adiacentis ad aream vacuam, ostium
unum ad viam aquilonis et ostium unum ad viam australem; et
latitudo muri areae vacuae quinque cubitorum in circuitu.
12 Et aedificium, quod erat ex adverso areae separatae versumque
ad viam respicientem ad mare, latitudinis septuaginta cubitorum;
paries autem aedificii quinque cubitorum latitudinis per circuitum
et longitudo eius nonaginta cubitorum. 13 Et mensus est domus lon-
gitudinem centum cubitorum et areae separatae et aedificii et pa-
rietum eius longitudinem centum cubitorum; 14 latitudinem autem
faciei domus et areae separatae contra orientem centum cubitorum.
15 Et mensus est longitudinem aedificii ex adverso areae separatae

[41] 3 *Laterum* – Adde cum Gr *kitfôṭ*
Hinc et septem cubitorum inde – Adde cum Gr *mippōh weševaʿ ʾammōt mippōh*
6 Omitte (post *tribus*) « et triginta »
7 *Ambitus* – Lege cum Targ *hammesibbāh*; TM « et se vertebat »
Et de – Lege cum Gr et Syr *ûmin*; TM « et sic »
9 *Inter* – Lege cum Gr *bên*; TM « domus »
11 *Et ostia* – Lege cum Gr *ûfitḥê*; TM « et ostium »
Muri – Adde cum Gr *geder*

ad dorsum et parietum eius ex utraque parte centum cubitorum.
Et templum interius et vestibulum exterius 16 strata erant ligno, et
fenestrae marginatae et margines in circuitu triplices contra limen
erant strato ligno per gyrum in circuitu, et a terra usque ad fenestras
— et fenestrae poterant claudi — usque ad superiora ostii; 17 et usque
ad domum interiorem et forinsecus et per omnem parietem in cir-
cuitu, intrinsecus et forinsecus, ad mensuram 18 fabrefacti cherubim
et palmae, et palma inter cherub et cherub; duasque facies habebat
cherub, 19 faciem hominis versam ad palmam ex hac parte et faciem
leonis versam ad palmam ex alia parte: expressi per omnem do-
mum in circuitu. 20 De terra usque ad superiora portae cherubim
et palmae caelatae erant. In pariete templi 21 postes portae quadru-
plices, et coram sanctuario aspectus quasi aspectus 22 altaris lignei
trium cubitorum altitudo, et longitudo eius duorum cubitorum, et
anguli eius et bases eius et parietes eius lignei. Et locutus est ad
me: « Haec est mensa coram Domino ».

23 Et duo ostia erant templo et sanctuario 24 duo ostia. Ostiis
erant duae valvae versatiles usque ad parietem, valvae duae ostio
uni et valvae duae ostio alteri. 25 Et caelati erant in ipsis ostiis tem-
pli cherubim et sculpturae palmarum, sicut in parietibus quoque
expressi erant; et tectum ligneum erat in vestibuli fronte forinsecus.
26 Et fenestrae marginatae et similitudo palmarum hinc atque inde
in lateribus vestibuli et in cubiculis adiacentibus domus.

42 1 Et eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad aquilo-
nem; et duxit me ad exedram, quae erat contra aream separatam,
et contra aedem ad aquilonem. 2 Longitudo erat centum cubitorum
in latere aquilonis et latitudo quinquaginta cubitorum. 3 Contra
viginti cubitos atrii interioris et contra pavimentum stratum lapide
atrii exterioris elevabatur pars iuxta partem in tribus gradibus. 4 Et
ante exedras deambulatio decem cubitorum latitudinis, ad interiora

[41] 15 *Exterius* – Lege cum Gr *haḥîṣôn*; TM « atrii »
16 *Strata erant ligno* – Lege cum Gr *sᵉfunîm*; TM « limina »
Et a terra – Lege cum Gr (cfr. v. 20) *ûmēhā'āreṣ*; TM « et terra »
Usque[2] – Lege cum ms et Targ *'ad*; TM « super »
22 *Et bases eius* – Lege *wᵉ'adnāw*; TM « et longitudo eius »
24 *Duo* – TM praemittit « et »
26 Ultimi vocabuli *wᵉhā'ubbîm* significatio ignoratur, sicut vocabulum eiusdem radicis *'āb* (ligneum) v. 25, quod vel « tectum » vel « saeptum » significare conicitur

[42] 2 *In latere* – Lege cum Gr *pᵉ'at*; TM « ostium »

respiciens, longitudinis centum cubitorum; et ostia eorum ad aqui-
lonem. 5 Exedrae superiores angustiores erant, quia gradus aufere-
bant eis spatium, prae inferioribus et mediis aedificii. 6 Tristega
enim erant et non habebant columnas, sicut erant columnae exte-
riorum; sic ergo in gradibus de inferioribus, et de mediis a terra sur-
gebat aedificium. 7 Et murus exterior secundum exedras erat in via
atrii exterioris ante exedras, longitudo eius quinquaginta cubitorum,
8 quia longitudo erat exedrarum atrii exterioris quinquaginta cubi-
torum, quae erant ante faciem illarum, totum erat centum cubito-
rum. 9 Et erat subter exedras has introitus ab oriente ingredientibus
in ea de atrio exteriori 10 in capite muri atrii. Contra viam meridia-
nam in facie areae separatae, et erant exedrae ante aedificium, 11 et
via ante faciem earum iuxta similitudinem exedrarum, quae erant in
via aquilonis; secundum longitudinem earum et latitudinem earum,
sic et omnes exitus earum et dispositiones et ostia earum. 12 Et ad
ostia exedrarum, quae erant in via respiciente ad notum, ostium in
capite viae, quae via erat ante murum protegentem per viam orien-
talem ingredientibus. 13 Et dixit ad me: « Exedrae aquilonis et exe-
drae austri, quae sunt ante aream separatam, hae sunt exedrae san-
ctae, in quibus vescuntur sacerdotes, qui appropinquant ad Domi-
num sancta sanctorum: ibi ponent sancta sanctorum et oblationem
et pro peccato et pro delicto, locus enim sanctus est. 14 Cum autem
ingressi fuerint sacerdotes, non egredientur de sanctis in atrium
exterius, sed ibi reponent vestimenta sua, in quibus ministrant,
quia sancta sunt; vestienturque vestimentis aliis et sic procedent
ad locum populi ».

15 Cumque complesset mensuras interioris areae domus, eduxit
me per viam portae, quae respiciebat ad viam orientalem, et mensus
est ibi undique per circuitum. 16 Mensus est autem contra ventum
orientalem calamo mensurae quingentos calamos in calamo mensu-
rae per circuitum. 17 Et mensus est contra ventum aquilonis quin-
gentos calamos in calamo mensurae per gyrum. 18 Et ad ventum
australem mensus est quingentos calamos in calamo mensurae per

[42] 4 *Longitudinis centum cubitorum* – Lege cum Gr et Syr *'ōrek mē'āh 'ammôt*; TM « viae cubiti unius »

6 *Exteriorum* – Lege cum Gr *haḥiṣônōt*; TM « atriorum »

8 *Quae erant ante faciem illarum* – Lege cum Gr *wᵉhēnnāh 'al pānêhā hakkōl*; TM « et ecce ante faciem templi »

10 *In capite* – Lege cum Gr *bᵉrō'š*; TM « in latitudine »
Meridianam – Lege cum Gr *haddārôm*; TM « orientalem »

12 *Et ad ostia* – Lege *wᵉfitḥê*; TM « et sicut ostia »

circuitum. [19] Et conversus ad ventum occidentalem mensus est quin-
gentos calamos in calamo mensurae. [20] Per quattuor ventos mensus
est illud; murus ei erat undique per circuitum longitudine quin-
gentorum cubitorum et latitudine quingentorum cubitorum, divi-
dens inter sanctuarium et locum profanum.

43 [1] Et duxit me ad portam, quae respiciebat ad viam orientalem,
[2] et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem, et vox
erat ei quasi vox aquarum multarum, et terra splendebat a maiestate
eius. [3] Et vidi visionem secundum speciem, quam videram, quando
venit, ut disperderet civitatem, et species secundum aspectum, quem
videram iuxta fluvium Chobar; et cecidi super faciem meam.

[4] Et maiestas Domini ingressa est templum per viam portae, quae
respiciebat ad orientem. [5] Et levavit me spiritus et introduxit me in
atrium interius; et ecce repleta erat gloria Domini domus. [6] Et audivi
loquentem ad me de domo, cum vir staret iuxta me, [7] et dixit
ad me: « Fili hominis, locus solii mei et locus vestigiorum pedum
meorum, ubi habitabo in medio filiorum Israel in aeternum; et non
polluent ultra domus Israel nomen sanctum meum, ipsi et reges
eorum, in fornicationibus suis et in cadaveribus regum suorum in
morte eorum, [8] qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum
et postes suos iuxta postes meos, et paries erat inter me et eos, et
polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus, quas fece-
runt; propter quod consumpsi eos in ira mea. [9] Nunc ergo repel-
lant procul fornicationem suam et cadavera regum suorum a me,
et habitabo in medio eorum semper.

[10] Tu autem, fili hominis, ostende domui Israel templum, et con-
fundantur ab iniquitatibus suis et metiantur fabricam. [11] Et si erubue-
rint ex omnibus, quae fecerunt, describe domum et supellectilem
eius, exitus et introitus, et omnem figuram eius et universa prae-
cepta eius et omnes leges eius ostende eis et scribes oculis eorum,
ut custodiant omnem figuram eius et omnia praecepta illius et faciant
ea. [12] Ista est lex domus in summitate montis: omnes fines eius in
circuitu sanctum sanctorum sunt; haec est ergo lex domus ».

[13] Istae autem mensurae altaris in cubitis, cubitus habebat cubitum

[43] [7] *In morte eorum* – Lege cum nonnullis mss, Theod et Targ *bᵉmôtām*; TM « excelsa sua »

[11] *Describe* – Lege cum Gr *wᵉṣartā* (ad litt. « et formabis »); TM « figura »
Figuram eius – Lege (cfr. v. 12) *ṣûrātô*; TM « figuras eius »
Omitte (post *praecepta eius*) cum Gr « et omnes figuras eius »

et palmum; fossae in circuitu eius erat cubitus in altitudine et cu-
bitus in latitudine; et saepto eius ad marginem eius in circuitu pal-
mus unus. Haec autem erat altitudo altaris: [14] de fossa terrae usque
ad crepidinem inferiorem duo cubiti, et latitudo cubiti unius; et a
crepidine minore usque ad crepidinem maiorem quattuor cubiti, et
latitudo unius cubiti. [15] Ipse autem focus quattuor cubitorum, et a
foco usque sursum cornua quattuor. [16] Et focus duodecim cubito-
rum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis, quadrangula-
tum aequis lateribus. [17] Et crepido quattuordecim cubitorum longi-
tudinis per quattuordecim cubitos latitudinis in quattuor angulis
eius; et saeptum in circuitu eius dimidii cubiti, et fossa eius unius
cubiti per circuitum; gradus autem eius versi ad orientem.

[18] Et dixit ad me: « Fili hominis, haec dicit Dominus Deus: Hi
sunt ritus altaris: in qua die fuerit fabricatum, ut offeratur super
illud holocaustum, et effundatur sanguis, [19] dabis sacerdotibus levitis,
qui sunt de semine Sadoc, qui accedunt ad me, ait Dominus Deus,
ut ministrent mihi, vitulum de armento pro peccato. [20] Et assumens
de sanguine eius, pones super quattuor cornua eius et super quat-
tuor angulos crepidinis et super saeptum in circuitu et mundabis
illud et expiabis. [21] Et tolles vitulum, qui oblatus fuerit pro peccato,
et combures illum in destinato loco domus extra sanctuarium. [22] Et
in die secunda offeres hircum caprarum immaculatum pro peccato,
et expiabunt altare, sicut expiaverunt in vitulo. [23] Cumque comple-
veris expians illud, offeres vitulum de armento immaculatum et arie-
tem de grege immaculatum; [24] et offeres eos in conspectu Domini,
et mittent sacerdotes super eos sal et offerent eos holocaustum Do-
mino. [25] Septem diebus facies hircum pro peccato cotidie, et vitu-
lum de armento et arietem de pecoribus immaculatos offerent.
[26] Septem diebus expiabunt altare et mundabunt illud et consecra-
bunt illud. [27] Expletis autem diebus, in die octava et ultra facient
sacerdotes super altare holocausta vestra et pacifica, et placatus ero
vobis », ait Dominus Deus.

44 [1] Et convertit me ad viam portae sanctuarii exterioris, quae respi-
ciebat ad orientem, et erat clausa; [2] et dixit Dominus ad me: « Porta
haec clausa erit; non aperietur, et vir non transibit per eam, quoniam
Dominus, Deus Israel, ingressus est per eam, eritque clausa. [3] Princeps,
ut princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino;
per viam vestibuli portae ingredietur et per eandem viam egredietur ».

[43] [13] *In altitudine* – Adde cum Gr *gōbah*

4 Et adduxit me per viam portae aquilonis in conspectum domus;
et vidi: et ecce implevit gloria Domini domum Domini, et cecidi
in faciem meam. 5 Et dixit ad me Dominus: « Fili hominis, pone
cor tuum et vide oculis tuis et auribus tuis audi omnia, quae ego
loquor ad te de universis caeremoniis domus Domini et de cunctis
legibus eius; et pones cor tuum in introitu templi et in omni exitu
sanctuarii 6 et dices ad exasperantem me domum Israel: Haec dicit
Dominus Deus: Sufficiant vobis omnes abominationes vestrae, do-
mus Israel, 7 eo quod induxistis alienigenas incircumcisos corde et
incircumcisos carne, ut essent in sanctuario meo et polluerent do-
mum meam, cum offertis panem meum, adipem et sanguinem; et
dissolvistis pactum meum in omnibus abominationibus vestris 8 et
non explevistis ministerium sanctorum meorum et posuistis illos
ministrantes mihi in sanctuario meo. Propterea 9 haec dicit Do-
minus Deus: Omnis alienigena incircumcisus corde et incircumcisus
carne non ingredietur sanctuarium meum, omnis alienigena, qui est
in medio filiorum Israel.

10 Sed Levitae, qui longe recesserint a me in errore filiorum Israel,
qui erraverunt a me post idola sua, portabunt iniquitatem suam,
11 et erunt in sanctuario meo aeditui et ianitores portarum domus
et ministri domus: ipsi mactabunt holocausta et victimas populo et
ipsi stabunt in conspectu eorum, ut ministrent eis. 12 Pro eo quod
ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum et facti sunt do-
mui Israel in offendiculum iniquitatis, idcirco levavi manum meam
super eos, dicit Dominus Deus; portabunt iniquitatem suam. 13 Et
non appropinquabunt ad me, ut sacerdotio fungantur mihi, neque
accedent ad omnia sancta mea, ad sanctissima, sed portabunt con-
fusionem suam et abominationes suas, quas fecerunt. 14 Et faciam
eos ministros in omni ministerio domus et in universis, quae facienda
sunt in ea.

15 Sacerdotes autem levitae filii Sadoc, qui custodierunt caeremo-
nias sanctuarii mei, cum errarent filii Israel a me, ipsi accedent ad
me, ut ministrent mihi, et stabunt in conspectu meo, ut offerant
mihi adipem et sanguinem, ait Dominus Deus. 16 Ipsi ingredientur
sanctuarium meum et ipsi accedent ad mensam meam, ut serviant
mihi et custodiant ministerium meum. 17 Cumque ingredientur por-
tas atrii interioris, vestibus lineis induentur, nec ascendet super
eos quidquam laneum, quando ministrant in portis atrii interioris
et in domo. 18 Vittae lineae erunt in capitibus eorum, et feminalia

[44] 8 *Propterea* – Lege cum Gr *lākēn*; TM « vobis »

linea erunt in lumbis eorum, et non accingentur in sudore. [19] Cum-
que egredientur atrium exterius ad populum, exuent se vestimenta
sua, in quibus ministraverunt, et reponent ea in exedris sanctis et
vestient se vestimentis aliis et non sanctificabunt populum in vesti-
bus suis. [20] Caput autem suum non radent, neque comam nutrient,
sed tondentes attondent capita sua. [21] Et vinum non bibet omnis
sacerdos, quando ingressurus est atrium interius. [22] Et viduam et
repudiatam non accipient sibi uxores, sed virgines de semine domus
Israel; sed et viduam, quae fuerit vidua a sacerdote, accipient. [23] Et
populum meum docebunt quid sit inter sanctum et profanum, et
inter mundum et immundum ostendent eis. [24] Et cum fuerit con-
troversia, stabunt ad iudicandum et in iudiciis meis iudicabunt; le-
ges meas et praecepta mea in omnibus sollemnitatibus meis custo-
dient et sabbata mea sanctificabunt. [25] Et ad mortuum hominem
non ingredientur, ne polluantur, nisi ad patrem et matrem et filium
et filiam et fratrem et sororem, quae virum non habuit: in quibus
contaminabuntur. [26] Et postquam fuerit emundatus, septem dies nu-
merabuntur ei, [27] et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium
interius, ut ministret mihi in sanctuario, offeret pro peccato suo,
ait Dominus Deus. [28] Et erit eis in hereditatem: ego hereditas eorum;
et possessionem non dabitis eis in Israel: ego enim possessio eorum.
[29] Oblationem et pro peccato et pro delicto ipsi comedent, et omne
anathema in Israel ipsorum erit; [30] et primitiva omnium primogeni-
torum, et omnia libamenta ex omnibus, quae offertis, sacerdotum
erunt; et primitiva farinae vestrae dabitis sacerdoti, ut reponat bene-
dictionem domui tuae. [31] Omne morticinum et captum a bestia de
avibus et de pecoribus non comedent sacerdotes.

45 [1] Cumque coeperitis terram dividere sortito, separate oblationem
Domino sanctificatum de terra, longitudine viginti quinque milia
et latitudine viginti milia: sanctificatum erit in omni termino suo
per circuitum; [2] ex quo sanctuarium obtinebit quingentos per quin-
gentos, quadrifariam per circuitum, et quinquaginta cubitos pascua
eius per gyrum. [3] Et a mensura ista mensurabis longitudinem viginti
quinque milium et latitudinem decem milium, et in ipso erit tem-
plum, Sanctum sanctorum. [4] Sanctificatum de terra erit sacerdotibus
ministris sanctuarii, qui accedunt ad ministerium Domini; et erit
eis locus in domos et in pascua pecoribus. [5] Viginti quinque autem

[45] [1] *Viginti* – Lege cum Gr *'eśrîm*; TM « decem »
[4] *Et in pascua pecoribus* – Lege cum Gr *ûmigrāš lᵉmiqneh*; TM « et in sanctuarium sanctuario »

milia longitudinis et decem milia latitudinis erunt Levitis, qui mini-
strant domui; ipsis in possessionem, civitates ad habitandum. [6] Et
possessionem civitatis dabitis quinque milia latitudinis, et longitu-
dinis viginti quinque milia, iuxta oblationem sacram; omni domui
Israel erit.

[7] Principi quoque ex utraque parte oblationis sacrae et possessio-
nis civitatis, secundum oblationem sacram et possessionem urbis,
a latere maris usque ad mare et a latere orientis versus orientem,
longitudinem autem iuxta unamquamque partium, a termino occi-
dentali usque ad terminum orientalem. [8] Haec terra erit ei pos-
sessio in Israel, et non depopulabuntur ultra principes mei popu-
lum meum; sed terram dabunt domui Israel secundum tribus eorum.

[9] Haec dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis, principes Israel; vio-
lentiam et rapinas omittite, et iudicium et iustitiam facite: auferte
exactiones vestras a populo meo, ait Dominus Deus. [10] Statera iusta
et ephi iustum et batus iustus sit vobis; [11] ephi et batus aequalia et
unius mensurae sint, ut capiat decimam partem homer batus, et
decimam partem homer ephi: iuxta mensuram homer sit aequa
libratio eorum. [12] Siclus autem viginti gera habeat; quinque sicli
sint quinque, et decem sicli sint decem, et quinquaginta sint
vobis mina.

[13] Haec est oblatio, quam offeratis: Sextam partem ephi de gomor
frumenti et sextam partem ephi de gomor hordei. [14] Praeceptum
quoque de oleo — batus est mensura olei —: Decimam partem
bati offeratis de choro — decem bati homer faciunt, quia decem bati
implent chorum —. [15] Et pecus unum de grege ducentorum, de pa-
scuis irriguis Israel, in oblationem et in holocaustum et in pacifica
ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus. [16] Omnis populus terrae
tenebitur ad hanc oblationem principi in Israel; [17] et super princi-
pem erunt holocausta et oblationes et libamina in diebus festis et
in calendis et in sabbatis et in universis sollemnitatibus domus
Israel: ipse faciet pro peccato et oblationem et holocaustum et
pacifica ad expiandum pro domo Israel.

[18] Haec dicit Dominus Deus: In primo mense, una mensis, sumes
vitulum de armento immaculatum et expiabis sanctuarium. [19] Et

[45] [6] *Civitates ad habitandum* – Lege cum Gr *'ārîm lāšābet*; TM « viginti exedras »
[12] *Quinque* – Lege cum Gr *hāmiššāh*; TM « viginti »
Et decem – Lege cum Gr *w^e'ăšārāh*; TM « et viginti »
Et quinquaginta – Lege cum Gr *wa'ăšarāh waḥămiššîm*; TM « et quinque »
[14] *Chorum* – Lege *kōr*; TM « gomor »

tollet sacerdos de sanguine hostiae pro peccato et ponet in posti-
bus domus et in quattuor angulis crepidinis altaris et in postibus
portae atrii interioris. [20] Et sic facies in septima mensis pro unoquo-
que, qui ignoravit et errore deceptus est, et expiabitis pro domo.
[21] In primo mense, quarta decima die mensis, erit vobis Paschae
sollemnitas; septem diebus azyma comedentur. [22] Et faciet princeps
in die illa pro se et pro universo populo terrae vitulum pro pecca-
to; [23] et in septem dierum sollemnitate faciet holocaustum Domino
septem vitulos et septem arietes immaculatos cotidie septem die-
bus et pro peccato hircum caprarum cotidie; [24] et oblationem ephi
per vitulum et ephi per arietem faciet et olei hin per singula ephi.
[25] Septimo mense, quinta decima die mensis, in sollemnitate fa-
ciet, sicut supra dicta sunt, per septem dies, tam pro peccato quam
pro holocausto et in oblatione et in oleo.

46 [1] Haec dixit Dominus Deus: Porta atrii interioris, quae respicit
ad orientem, erit clausa sex diebus, in quibus opus fit; die autem
sabbati aperietur, sed et in die calendarum aperietur, [2] et intrabit
princeps per viam vestibuli portae deforis et stabit in poste portae,
et facient sacerdotes holocaustum eius et pacifica eius, et adorabit
super limen portae et egredietur; porta autem non claudetur usque
ad vesperam. [3] Et adorabit populus terrae ad ostium portae illius
in sabbatis et in calendis coram Domino. [4] Holocaustum autem hoc
offeret princeps Domino: in die sabbati sex agnos immaculatos et
arietem immaculatum [5] et oblationem ephi per arietem, per agnos
autem oblationem, quantum dederit manus eius, et olei hin per sin-
gula ephi; [6] in die autem calendarum vitulum de armento immacu-
latum et sex agni et aries immaculati erunt [7] et ephi per vitulum,
ephi quoque per arietem faciet oblationem, per agnos autem sicut
invenerit manus eius, et olei hin per singula ephi.
[8] Cumque ingressurus est princeps, per viam vestibuli portae in-
grediatur et per eandem viam exeat. [9] Et cum intrabit populus terrae
in conspectu Domini in sollemnitatibus, qui ingreditur per portam
aquilonis, ut adoret, egrediatur per viam portae meridianae; porro
qui ingreditur per viam portae meridianae, egrediatur per viam por-
tae aquilonis: non revertetur per viam portae, per quam ingressus
est, sed e regione illius egredietur. [10] Princeps autem in medio eorum
cum ingredientibus ingredietur et cum egredientibus egredietur. [11] Et
in diebus festis et in sollemnitatibus erit oblatio ephi per vitulum

[46] [10] *Egredietur* – Lege cum multis mss Hebraicis et verss *jēṣē'*; TM « egredientur »

et ephi per arietem, per agnos autem erit oblatio, quantum invenerit
manus eius, et olei hin per singula ephi. [12] Cum autem fecerit prin-
ceps spontaneum holocaustum aut pacifica voluntaria Domino, ape-
rietur ei porta, quae respicit ad orientem, et faciet holocaustum
suum et pacifica sua, sicut facere solet in die sabbati, et egredietur,
claudeturque porta, postquam exierit.

[13] Et agnum anniculum immaculatum facies holocaustum cotidie
Domino; semper mane facies illud. [14] Et oblationem facies super
eo mane mane sextam partem ephi, et de oleo tertiam partem hin,
ut conspergatur simila; oblatio Domino, legitimum iuge atque per-
petuum. [15] Facient agnum et oblationem et oleum mane mane, ho-
locaustum sempiternum.

[16] Haec dixit Dominus Deus: Si dederit princeps donum alicui
de filiis suis de hereditate sua, filiorum suorum erit; possidebunt
illud hereditarie. [17] Si autem dederit legatum de hereditate sua uni
servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis et rever-
tetur ad principem; sola hereditas filiorum eius illorum erit. [18] Et
non accipiet princeps de hereditate populi, ut expellat eos de pos-
sessione eorum, sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis,
ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua ».

[19] Et introduxit me per ingressum, qui erat ex latere portae, in
exedras sacras sacerdotum, quae respiciebant ad aquilonem, et erat
ibi locus in extrema parte vergens ad occidentem; [20] et dixit ad me:
« Iste est locus, ubi coquent sacerdotes pro delicto et pro peccato,
ubi coquent oblationem, ut non efferant in atrium exterius, et sanc-
tificetur populus ». [21] Et eduxit me in atrium exterius et circum-
duxit me per quattuor angulos atrii, et ecce atriola singula per
angulos atrii. [22] In quattuor angulis atrii atriola inclusa quadraginta
cubitorum per longum et triginta per latum: mensurae unius quat-
tuor erant. [23] Et paries per circuitum ambiens quattuor atriola, et
culinae fabricatae erant subter parietes per gyrum. [24] Et dixit ad
me: « Hae sunt domus culinarum, in quibus coquent ministri do-
mus Domini victimas populi ».

47 [1] Et convertit me ad portam domus, et ecce aquae egrediebantur
subter limen domus ad orientem; facies enim domus respiciebat ad
orientem, aquae autem descendebant a latere templi dextro a me-

[46] [16] *De hereditate sua* – Lege cum Gr *minnaḥălātô* (cfr. v. 17); TM « heredi-
tas eius »

[19] *Sacerdotum* – Lege cum Gr, Syr et Targ *lakkōhănîm*; TM « ad sacerdotes »

ridie altaris. [2] Et eduxit me per viam portae aquilonis et convertit
me ad viam foras ad portam exteriorem, quae respiciebat ad orien-
tem; et ecce aquae exeuntes a latere dextro. [3] Cum egrederetur vir
ad orientem, qui habebat funiculum in manu sua, mensus est mille
cubitos et traduxit me per aquam usque ad talos. [4] Rursumque
mensus est mille et traduxit me per aquam usque ad genua. [5] Et
mensus est mille et traduxit me per aquam usque ad renes. Et men-
sus est mille; torrens, quem non potui pertransire, quoniam intu-
muerant aquae, aquae ad natandum; torrens, qui non poterat trans-
vadari. [6] Et dixit ad me: « Certe vidisti, fili hominis »; et duxit
me et convertit ad ripam torrentis. [7] Cumque me convertissem,
ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte; [8] et ait
ad me: « Aquae istae, quae egrediuntur ad regionem orientalem et
descendunt ad Arabam, intrabunt mare, aquas salsas, et sanabuntur
aquae: [9] et omnis anima vivens, quae movetur, quocumque venerit
torrens, vivet, et erunt pisces multi satis, postquam venerint illuc
aquae istae, et sanabuntur et vivent omnia, ad quae venerit torrens.
[10] Et stabunt super mare piscatores; ab Engaddi usque ad Engallim
siccatio sagenarum erit; plurimae species erunt piscium eius, sicut
pisces maris Magni, multitudinis nimiae. [11] Palustria autem eius et
stagna non sanabuntur, quia in salinas dabuntur. [12] Et super tor-
rentem orietur in ripis eius ex utraque parte omne lignum pomife-
rum; non defluet folium ex eo, et non deficiet fructus eius: per
singulos menses afferet primitiva, quia aquae eius de sanctuario
egredientur, et erunt fructus eius in cibum et folia eius ad medicinam.

[13] Haec dicit Dominus Deus: Hic est terminus, in quo posside-
bitis terram in duodecim tribubus Israel, quia Ioseph duplicem fu-
niculum habet; [14] possidebitis autem eam, singuli aeque ut frater
suus, super quam levavi manum meam, ut darem patribus vestris;
et cadet terra haec vobis in possessionem. [15] Hic est autem terminus
terrae: ad plagam septentrionalem a mari Magno via Hethalon ad
introitum Emath, [16] Sedada, Berotha, Sabarim, quae est inter ter-
minum Damasci et confinium Emath, usque ad Asarenon, quae

[47] [8] *Aquas* – Lege cum Gr et Syr *hammajim*; TM « mare »
Salsas – Lege cum Gr (marg) *haḥămûṣîm*; TM « emissae »
[13] *Hic* – Lege cum Gr, Targ et Vg *zeh*; TM *gēh* (?)
Duplicem funiculum – Lege cum Targ et Vg *ḥablajim*; TM « funiculos »
[15] *Emath* – Transpone cum Gr huc (cfr. 48, 1; Nm 34, 8); TM « Sadada »
[16] *Sedada* – Transpone cum Gr huc (cfr. Nm 34, 8); TM « Emath »
Asarenon – Lege *hăsar* ʿ*ênôn* (cfr. Gr et v. 17; Nm 34, 9); TM « Aser medium »

est iuxta terminum Auran; 17 erit ergo terminus a mari usque ad
Asarenon, cum fines Damasci et fines Emath sint in aquilone;
haec est plaga septentrionalis. 18 Porro plaga orientalis de loco inter
Auran et inter Damascum et in medio inter Galaad et terram Israel,
Iordanis disterminans usque ad mare orientale, usque Thamar; haec
est plaga orientalis. 19 Plaga autem australis meridiana a Thamar
usque ad aquas Meribathcades et torrentem usque ad mare Ma-
gnum; haec est plaga ad meridiem australis. 20 Et plaga maris, mare
Magnum a confinio per directum, donec venias Emath; haec est
plaga maris. 21 Et dividetis terram istam vobis per tribus Israel 22 et
mittetis eam in hereditatem, vobis et advenis, qui accesserint ad
vos, qui genuerint filios in medio vestrum, et erunt vobis sicut in-
digenae inter filios Israel: vobiscum divident possessionem in me-
dio tribuum Israel; 23 in tribu autem quacumque fuerit advena, ibi
dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus.

48 1 Et haec nomina tribuum: in finibus aquilonis iuxta viam He-
thalon ad introitum Emath, Asarenon — fines Damasci ad aqui-
lonem iuxta Emath — erit a plaga orientali usque ad mare, Dan
pars una. 2 Et iuxta terminum Dan a plaga orientali usque ad pla-
gam maris, Aser una. 3 Et iuxta terminum Aser a plaga orientali
usque ad plagam maris, Nephthali una. 4 Et iuxta terminum Neph-
thali a plaga orientali usque ad plagam maris, Manasse una. 5 Et
iuxta terminum Manasse a plaga orientali usque ad plagam maris,
Ephraim una. 6 Et iuxta terminum Ephraim a plaga orientali usque
ad plagam maris, Ruben una. 7 Et iuxta terminum Ruben a plaga
orientali usque ad plagam maris, Iudae una. 8 Et iuxta terminum
Iudae a plaga orientali usque ad plagam maris oblatio, quam sepa-
rabitis viginti quinque milibus latitudinis et longitudinis, sicuti sin-
gulae partes a plaga orientali usque ad plagam maris; et erit sanctua-
rium in medio eius.

9 Oblatio, quam separabitis Domino, longitudo viginti quinque

[47] 17 *Haec* – Lege *zo't*; TM (particula accusativi)

18 *Usque Thamar* – Lege cum Gr et Syr *tāmārāh* (cfr. v. 19; 48, 28); TM « metiemini »

Haec – Lege cum paucis mss Hebraicis, Gr et Syr *zō't*; TM (particula accusativi)

19 *Haec* – Lege cum paucis mss Hebraicis, Gr et Syr *zō't*; TM (particula accusativi)

[48] 1 *A plaga orientali usque ad mare* – Lege *mipp*ᵉ*'at kādîmāh jāmāh* (cfr. vv. 3-5 et Gr); TM « plaga orientalis mare »

9 *Viginti* – Lege *'eśrîm* (cfr. v. 13; 45, 1); TM « decem »

milibus et latitudo viginti milibus. [10] His autem est oblatio sacra: sacerdotibus, ad aquilonem viginti quinque milia et ad mare latitudinis decem milia et ad orientem latitudinis decem milia et ad meridiem longitudinis viginti quinque milia; et erit sanctuarium Domini in medio eius. [11] Sacerdotibus consecratis erit, filiis Sadoc, qui custodierunt caeremonias meas et non erraverunt, cum errarent filii Israel, sicut erraverunt Levitae. [12] Et erit eis oblatio de oblatione terrae sanctum sanctorum iuxta terminum Levitarum; [13] sed et Levitis similiter secundum fines sacerdotum, viginti quinque milia longitudinis et latitudinis decem milia, totum in longitudine viginti et quinque milia et in latitudine viginti milia; [14] et non venumdabunt ex eo, neque mutabunt neque transferetur oblatio terrae, quia sanctificata est Domino.

[15] Quinque milia autem, quae supersunt in latitudine per viginti quinque milia, profana erunt urbi in habitaculum et in pascua, et erit civitas in medio eius. [16] Et hae mensurae eius: ad plagam septentrionalem quingenti et quattuor milia et ad plagam meridianam quingenti et quattuor milia et ad plagam orientalem quingenti et quattuor milia et ad plagam occidentalem quingenti et quattuor milia. [17] Erunt autem pascua civitatis ad aquilonem ducenti quinquaginta et ad meridiem ducenti quinquaginta et ad orientem ducenti quinquaginta et ad mare ducenti quinquaginta. [18] Quod autem reliquum fuerit in longitudine iuxta oblationem sacram, decem milia ad orientem et decem milia ad occidentem, erunt iuxta oblationem sacram, et erunt fruges eius in panem his, qui serviunt civitati. [19] Servientes autem civitati operabuntur ex omnibus tribubus Israel. [20] Tota oblatio viginti quinque milium, per viginti quinque milia: in quadrum; separabitis oblationem sacram una cum possessione civitatis. [21] Quod autem reliquum fuerit, principis erit, ex utraque parte oblationis sacrae et possessionis civitatis, e regione viginti quinque milium oblationis usque ad terminum orientalem, sed et ad mare e regione viginti quinque milium usque ad terminum maris secundum partes tribuum, principis erit. Et erit oblatio sacra et sanctuarium templi in medio eius, [22] segregata a possessione Levitarum et a possessione civitatis in medio partium principis: inter terminum Iudae et inter terminum Beniamin erit possessio principis.

[48] [11] *Consecratis ... filiis* – Lege cum Gr (cfr. Syr) *hammᵉquddāšîm bᵉnê*; TM « sanctificatum de filiis »

[13] *Totum* – Lege *hakkōl* (cfr. Syr); TM « omnis » (longitudo)

Viginti – Lege cum Gr *'eśrîm*; TM « decem »

[23] Et reliquis tribubus: a plaga orientali usque ad plagam occi-
dentalem, Beniamin una. [24] Et iuxta terminum Beniamin a plaga
orientali usque ad plagam occidentalem, Simeon una. [25] Et iuxta
terminum Simeonis a plaga orientali usque ad plagam occidentalem,
Issachar una. [26] Et iuxta terminum Issachar a plaga orientali usque
ad plagam occidentalem, Zabulon una. [27] Et iuxta terminum Zabu-
lon a plaga orientali usque ad plagam maris, Gad una. [28] Et iuxta
terminum Gad ad plagam austri in meridiem, erit finis de Thamar
usque ad aquas Meribathcades, ad torrentem usque ad mare Ma-
gnum. [29] Haec est terra, quam mittetis in sortem tribubus Israel, et
hae partitiones earum, ait Dominus Deus.

[30] Et hi egressus civitatis: a plaga septentrionali, cuius mensura
quingenti et quattuor milia, [31] portae civitatis in nominibus tribuum
Israel: portae tres a septentrione, porta Ruben una, porta Iudae
una, porta Levi una. [32] Et ad plagam orientalem quingentorum et
quattuor milium, portae tres: porta Ioseph una, porta Beniamin
una, porta Dan una. [33] Et ad plagam meridianam, cuius mensura
quingenti et quattuor milia, portae tres: porta Simeonis una, porta
Issachar una, porta Zabulon una. [34] Et ad plagam occidentalem quin-
gentorum et quattuor milium, portae tres: porta Gad una, porta
Aser una, porta Nephthali una. [35] Per circuitum decem et octo mi-
lia, et nomen civitatis ex illa die: Dominus ibidem ».

PROPHETIA DANIELIS

1 [1] Anno tertio regni Ioachim regis Iudae venit Nabuchodonosor rex Babylonis Ierusalem et obsedit eam; [2] et tradidit Dominus in manu eius Ioachim regem Iudae et partem vasorum domus Dei, et asportavit ea in terram Sennaar in domum deorum suorum et vasa intulit in domum thesauri deorum suorum.

[3] Et ait rex Asfanaz praeposito eunuchorum suorum, ut introduceret de filiis Israel et de semine regio et tyrannorum [4] pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma et eruditos omni sapientia, cautos scientia et doctos disciplina, et qui possent stare in palatio regis, et ut docerent eos litteras et linguam Chaldaeorum. [5] Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino, unde bibebat ipse, ut enutriti tribùs annis postea starent in conspectu regis. [6] Fuerunt ergo inter eos de filiis Iudae Daniel, Ananias, Misael et Azarias. [7] Et imposuit eis praepositus eunuchorum nomina: Danieli Baltassar et Ananiae Sedrac, Misaeli Misac et Azariae Abdenago.

[8] Proposuit autem Daniel in corde suo, ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius, et rogavit eunuchorum praepositum, ne contaminaretur. [9] Dedit autem Deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum; [10] et ait princeps eunuchorum ad Daniel: « Timeo ego dominum meum regem, qui constituit vobis cibum et potum; qui si viderit vultus vestros macilentiores prae ceteris adulescentibus coaevis vestris, condemnabitis caput meum regi ». [11] Et dixit Daniel ad custodem, quem constituerat princeps eunuchorum super Daniel, Ananiam, Misael et Azariam: [12] « Tenta nos, obsecro, servos tuos diebus decem, et dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum; [13] et videantur in conspectu tuo vultus nostri et vultus puerorum, qui vescuntur cibo regio, et, sicut videris, facies cum servis tuis ».

[14] Qui, audito sermone huiuscemodi, tentavit eos diebus decem. [15] Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores prae omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio. [16] Porro custos tollebat cibaria et vinum potus eorum dabatque eis legumina.

[17] Quattuor autem pueris his dedit Deus scientiam et disciplinam in omni scriptura et sapientia, Danieli autem intellegentiam omnium visionum et somniorum. [18] Completis itaque diebus, post quos di-

xerat rex, ut introducerentur, introduxit eos praepositus eunuchorum
in conspectu Nabuchodonosor. 19 Cumque locutus eis fuisset rex,
non sunt inventi de universis tales ut Daniel, Ananias, Misael et
Azarias; et steterunt in conspectu regis. 20 Et omne verbum sapien-
tiae et intellectus, quod sciscitatus est ab eis, rex invenit in eis de-
cuplum super cunctos hariolos et magos, qui erant in universo regno
eius. 21 Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis.

2 1 In anno secundo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor
somnium, et conterritus est spiritus eius, et somnus eius fugit ab
eo. 2 Praecepit autem rex, ut convocarentur harioli et magi et male-
fici et Chaldaei et indicarent regi somnia sua; qui cum venissent,
steterunt coram rege. 3 Et dixit ad eos rex: « Vidi somnium, et spi-
ritus meus conterritus est, ut intellegat somnium ». 4 Responderuntque
Chaldaei regi Aramaice: « Rex, in sempiternum vive! Dic somnium
servis tuis, et interpretationem eius indicabimus ». 5 Et respondens
rex ait Chaldaeis: « Sermo recessit a me. Nisi indicaveritis mihi
somnium et coniecturam eius, in frusta concidemini et domus ve-
strae in sterquilinium ponentur; 6 si autem somnium et coniecturam
eius narraveritis, praemia et dona et honorem multum accipietis a
me. Somnium igitur et interpretationem eius indicate mihi ». 7 Re-
sponderunt secundo atque dixerunt: « Rex somnium dicat servis
suis, et interpretationem illius indicabimus ». 8 Respondit rex et
ait: « Certe novi quia tempus redimitis, scientes quod recesserit a
me sermo. 9 Si ergo somnium non indicaveritis mihi, una est de
vobis sententia. Et verbum fallax et deceptione plenum composuistis,
ut loquamini mihi, donec tempus pertranseat; somnium itaque dicite
mihi, ut sciam quod interpretationem eius loquamini mihi ». 10 Re-
spondentes ergo Chaldaei coram rege dixerunt: « Non est homo
super terram qui sermonem regis possit indicare; quapropter ne-
que regum quisquam magnus et potens verbum huiuscemodi sci-
scitatur ab omni hariolo et mago et Chaldaeo. 11 Sermo enim, quem
tu quaeris, rex, gravis est, nec reperietur quisquam qui indicet illum
in conspectu regis, exceptis diis, quorum non est cum hominibus
conversatio ». 12 Quo audito, rex in furore et in ira magna praecepit,
ut perirent omnes sapientes Babylonis.

13 Et egressa sententia, ut sapientes interficerentur, quaerebantur
Daniel et socii eius, ut perirent.

14 Tunc Daniel interrogavit cum consilio et prudentia Arioch,
principem militiae regis, qui egressus fuerat ad interficiendos sa-
pientes Babylonis; 15 respondens dixit ad Arioch, qui a rege pote-

statem acceperat, quam ob causam tam crudelis sententia a facie
esset regis egressa. Cum ergo rem indicasset Arioch Danieli, [16] Da-
niel ingressus rogavit regem, ut tempus daret sibi ad solutionem
indicandam regi; [17] et ingressus est domum suam Ananiaeque, Mi-
saeli et Azariae sociis suis indicavit negotium, [18] ut quaererent mi-
sericordiam a facie Dei caeli super sacramento isto et non perirent
Daniel et socii eius cum ceteris sapientibus Babylonis. [19] Tunc Da-
nieli per visionem nocte mysterium revelatum est, et benedixit Da-
niel Deo caeli [20] et locutus Daniel ait:
« Sit nomen Dei benedictum
a saeculo et usque in saeculum,
quia sapientia et fortitudo eius sunt;
21 et ipse mutat tempora et aetates,
transfert atque constituit reges,
dat sapientiam sapientibus
et scientiam intellegentibus disciplinam:
22 ipse revelat profunda et abscondita
et novit in tenebris constituta,
et lux cum eo inhabitat,
23 Tibi, Deus patrum meorum, confiteor teque laudo,
quia sapientiam et fortitudinem dedisti mihi
et nunc ostendisti mihi, quae rogavimus te,
quia sermonem regis aperuisti nobis ».

[24] Propterea Daniel, ingressus ad Arioch, quem constituerat rex,
ut perderet sapientes Babylonis, sic ei locutus est: « Sapientes Ba-
bylonis ne perdas; introduc me in conspectu regis et solutionem
regi enarrabo ». [25] Tunc Arioch festinus introduxit Danielem ad re-
gem et dixit ei: « Inveni hominem de filiis transmigrationis Iudae,
qui solutionem regi annuntiet ». [26] Respondit rex et dixit Danieli,
cuius nomen erat Baltassar: « Putasne vere potes mihi indicare
somnium, quod vidi, et interpretationem eius? ». [27] Et respondens
Daniel coram rege ait: « Mysterium, quod rex interrogat, sapientes,
magi et harioli et haruspices non queunt indicare regi; [28] sed est Deus
in caelo revelans mysteria, qui indicavit tibi, rex Nabuchodonosor,
quae ventura sunt in novissimis temporibus. Somnium tuum et vi-
siones capitis tui in cubili tuo huiuscemodi sunt:

[29] Tu, rex, cogitare coepisti in strato tuo quid esset futurum post
haec; et, qui revelat mysteria, ostendit tibi, quae ventura sunt. [30] Mihi
quoque non in sapientia, quae est in me plus quam in cunctis vi-
ventibus, sacramentum hoc revelatum est, sed ut interpretatio regi
manifesta fieret, et cogitationes mentis tuae scires.

31 Tu, rex, videbas, et ecce statua una grandis: statua illa ma-
gna et statura sublimis stabat contra te, et intuitus eius erat ter-
ribilis. 32 Huius statuae caput ex auro optimo erat, pectus autem et
brachia de argento, porro venter et femora ex aere, 33 tibiae autem
ferreae, pedum quaedam pars erat ferrea, quaedam autem fictilis.
34 Videbas ita, donec abscissus est lapis sine manibus et percussit
statuam in pedibus eius ferreis et fictilibus et comminuit eos; 35 tunc
contrita sunt pariter ferrum, testa, aes, argentum et aurum, et fue-
runt quasi folliculus ex areis aestivis, et rapuit ea ventus, nullusque
locus inventus est eis; lapis autem, qui percusserat statuam, factus
est mons magnus et implevit universam terram.

36 Hoc est somnium; interpretationem quoque eius dicemus co-
ram te, rex. 37 Tu rex regum es, et Deus caeli regnum et forti-
tudinem et imperium et gloriam dedit tibi; 38 et omnia, in quibus
habitant filii hominum et bestiae agri volucresque caeli, dedit in
manu tua et te dominum universorum constituit: tu es caput au-
reum. 39 Et post te consurget regnum aliud minus te et regnum
tertium aliud aereum, quod imperabit universae terrae. 40 Et regnum
quartum erit robustum velut ferrum; quomodo ferrum comminuit
et domat omnia, et sicut ferrum comminuens conteret et commi-
nuet omnia haec. 41 Porro quia vidisti pedum et digitorum partem
testae figuli et partem ferream, regnum divisum erit; et robur ferri
erit ei, secundum quod vidisti ferrum mixtum testae ex luto. 42 Et
digitos pedum ex parte ferreos et ex parte fictiles, ex parte regnum
erit solidum et ex parte contritum. 43 Quod autem vidisti ferrum
mixtum testae ex luto, commiscebuntur quidem humano semine,
sed non adhaerebunt sibi, sicuti ferrum misceri non potest testae.
44 In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus caeli regnum,
quod in aeternum non dissipabitur, et regnum populo alteri non
tradetur: comminuet et consumet universa regna haec, et ipsum
stabit in aeternum. 45 Secundum quod vidisti quod de monte abscisus
est lapis sine manibus et comminuit testam et ferrum et aes et
argentum et aurum, Deus magnus ostendit regi, quae ventura sunt
postea; et verum est somnium et fidelis interpretatio eius ».

46 Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciem suam et Danielem
adoravit et hostias et incensum praecepit, ut sacrificarent ei. 47 Lo-
quens ergo rex ait Danieli: « Vere Deus vester Deus deorum est et
Dominus regum et revelans mysteria, quoniam potuisti aperire sa-
cramentum hoc ». 48 Tunc rex Danielem in sublime extulit et munera
multa et magna dedit ei et constituit eum principem super omnes
provincias Babylonis et principem praefectorum super cunctos sa-

pientes Babylonis. [49] Daniel autem postulavit a rege et constituit
super opera provinciae Babylonis Sedrac, Misac et Abdenago; ipse
autem Daniel erat in foribus regis.

3 [1] Nabuchodonosor rex fecit statuam auream altitudine cubitorum
sexaginta, latitudine cubitorum sex; et statuit eam in campo Dura
in provincia Babylonis. [2] Itaque Nabuchodonosor rex misit ad congregandos satrapas, magistratus et iudices, duces et tyrannos et praefectos omnesque principes provinciarum, ut convenirent ad dedicationem statuae, quam erexerat Nabuchodonosor rex. [3] Tunc congregati sunt satrapae, magistratus et iudices, duces et tyranni et optimates, qui erant in potestatibus constituti, et universi principes provinciarum ad dedicationem statuae, quam erexerat Nabuchodonosor rex. Stabant autem in conspectu statuae, quam posuerat Nabuchodonosor, [4] et praeco clamabat valenter: « Vobis dicitur, populi, tribus et linguae: [5] in hora, qua audieritis sonitum tubae et fistulae et citharae, sambucae et psalterii et symphoniae et universi generis musicorum, cadentes adorate statuam auream, quam constituit Nabuchodonosor rex. [6] Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis ». [7] Post haec igitur, statim ut audierunt omnes populi sonitum tubae, fistulae et citharae, sambucae et psalterii et symphoniae et omnis generis musicorum, cadentes omnes populi tribus et linguae adoraverunt statuam auream, quam constituerat Nabuchodonosor rex.

[8] Statimque et in ipso tempore accedentes viri Chaldaei accusaverunt Iudaeos [9] dixeruntque Nabuchodonosor regi: « Rex, in aeternum vive! [10] Tu, rex, posuisti decretum, ut omnis homo, qui audierit sonitum tubae, fistulae et citharae, sambucae et psalterii et symphoniae et universi generis musicorum, prosternat se et adoret statuam auream; [11] si quis autem non procidens adoraverit, mittetur in fornacem ignis ardentis. [12] Sunt ergo viri Iudaei, quos constituisti super opera provinciae Babylonis, Sedrac, Misac et Abdenago; viri isti te, rex, non honorant: deos tuos non colunt et statuam auream, quam erexisti, non adorant ».

[13] Tunc Nabuchodonosor in furore et in ira praecepit, ut adducerentur Sedrac, Misac et Abdenago; tunc viri illi adducti sunt in conspectu regis. [14] Pronuntiansque Nabuchodonosor rex ait eis: « Verene, Sedrac, Misac et Abdenago, deos meos non colitis et statuam auream, quam constitui, non adoratis? [15] Numquid estis nunc parati, quacumque hora audieritis sonitum tubae, fistulae, citharae, sambucae, psalterii et symphoniae omnisque generis musicorum,

prosternere vos et adorare statuam, quam feci? Quod si non adora-
veritis, eadem hora mittemini in fornacem ignis ardentis; et quis
est deus, qui eripiat vos de manu mea? ».

[16] Respondentes Sedrac, Misac et Abdenago dixerunt regi Nabu-
chodonosor: « Non oportet nos de hac re respondere tibi: [17] si
enim Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino
ignis ardentis, et de manu tua, rex, liberabit. [18] Quod si noluerit, no-
tum sit tibi, rex, quia deos tuos non colimus et statuam auream,
quam erexisti, non adoramus ».

[19] Tunc Nabuchodonosor repletus est furore, et aspectus faciei
illius immutatus est super Sedrac, Misac et Abdenago; et respon-
dens praecepit, ut succenderetur fornax septuplum quam succendi
consueverat; [20] et viris fortissimis de exercitu suo iussit, ut li-
garent Sedrac, Misac et Abdenago et mitterent eos in fornacem
ignis ardentis; [21] Et confestim viri illi vincti, cum bracis suis et
tiaris et calceamentis et vestibus missi sunt in medium fornacis
ignis ardentis; [22] itaque, quia iussio regis urgebat, et fornax succensa
erat nimis, viros illos, qui miserant Sedrac, Misac et Abdenago,
interfecit flamma ignis. [23] Viri autem tres, Sedrac, Misac et Abde-
nago, ceciderunt in medio camino ignis ardentis colligati.

(*Quae sequuntur in Hebraeis voluminibus non repperi*).

[24] Et ambulabant in medio flammae laudantes Deum et benedi-
centes Domino. [25] Stans autem Azarias oravit sic aperiensque os
suum in medio ignis ait:

26 « Benedictus es, Domine, Deus patrum nostrorum,
et laudabilis et gloriosum nomen tuum in saecula,
27 quia iustus es in omnibus, quae fecisti nobis,
et universa opera tua vera, et viae tuae rectae,
et omnia iudicia tua veritas.
28 Iudicia enim vera fecisti
iuxta omnia, quae induxisti super nos,
et super civitatem sanctam patrum nostrorum Ierusalem,
quia in veritate et in iudicio induxisti omnia haec
propter peccata nostra.
29 Peccavimus enim et inique egimus
recedentes a te et deliquimus in omnibus;
30 et praecepta tua non audivimus
nec observavimus
nec fecimus, sicut praeceperas nobis,
ut bene nobis esset.

31 Omnia ergo, quae induxisti super nos,
et universa, quae fecisti nobis,
vero iudicio fecisti;
32 et tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum
iniquorum et pessimorum praevaricatorumque
et regi iniusto et pessimo ultra omnem terram.
33 Et nunc non possumus aperire os;
confusio et opprobrium facta sunt
servis tuis et his, qui colunt te.
34 Ne, quaesumus, tradas nos in perpetuum
propter nomen tuum
et ne dissipes testamentum tuum,
35 neque auferas misericordiam tuam a nobis
propter Abraham dilectum tuum
et Isaac servum tuum
et Israel sanctum tuum,
36 quibus dixisti
quod multiplicares semen eorum sicut stellas caeli
et sicut arenam, quae est in litore maris;
37 quia, Domine,
imminuti sumus plus quam omnes gentes
sumusque humiles in universa terra
hodie propter peccata nostra;
38 et non est in tempore hoc
princeps et propheta et dux
neque holocaustum neque sacrificium
neque oblatio neque incensum
neque locus primitiarum coram te,
ut possimus invenire misericordiam;
39 sed in anima contrita et spiritu humilitatis suscipiamur
sicut in holocausto arietum et taurorum
40 et sicut in milibus agnorum pinguium,
sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie,
et perfice subsequentes te,
quoniam non est confusio confidentibus in te.
41 Et nunc sequimur te in toto corde
et timemus te et quaerimus faciem tuam;
42 ne confundas nos,
sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam
et secundum multitudinem misericordiae tuae
43 et erue nos in mirabilibus tuis
et da gloriam nomini tuo, Domine.

44 Et confundantur omnes, qui ostendunt servis tuis mala;
confundantur absque ulla potentia,
et robur eorum conteratur.
45 Sciant quia tu es Dominus,
Deus solus et gloriosus super orbem terrarum ».

46 Et non cessabant, qui immiserant eos, ministri regis succendere
fornacem naphta et stuppa et pice et malleolis, 47 et effundebatur
flamma super fornacem cubitis quadraginta novem 48 et erupit et
incendit, quos repperit iuxta fornacem de Chaldaeis. 49 Angelus
autem Domini descendit cum Azaria et sociis eius in fornacem et
excussit flammam ignis de fornace 50 et fecit medium fornacis quasi
ventum roris flantem; et non tetigit eos omnino ignis neque contristavit nec quidquam molestiae intulit.

51 Tunc hi tres, quasi ex uno ore, laudabant et glorificabant et benedicebant Deo in fornace dicentes:

52 « Benedictus es, Domine, Deus patrum nostrorum,
et laudabilis et superexaltatus in saecula;
et benedictum nomen gloriae tuae sanctum
et superlaudabile et superexaltatum in saecula.
53 Benedictus es in templo sanctae gloriae tuae
et superlaudabilis et supergloriosus in saecula.
54 Benedictus es in throno regni tui
et superlaudabilis et superexaltatus in saecula.
55 Benedictus es, qui intueris abyssos sedens super cherubim,
et laudabilis et superexaltatus in saecula.
56 Benedictus es in firmamento caeli
et laudabilis et gloriosus in saecula.
57 Benedicite, omnia opera Domini, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
58 Benedicite, caeli, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
59 Benedicite, angeli Domini, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
60 Benedicite, aquae omnes, quae super caelos sunt, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
61 Benedicat omnis virtus Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
62 Benedicite, sol et luna, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
63 Benedicite, stellae caeli, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.

64 Benedicite, omnis imber et ros, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
65 Benedicite, omnes venti, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
66 Benedicite, ignis et aestus, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
67 Benedicite, frigus et aestus, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
68 Benedicite, rores et pruina, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
69 Benedicite, gelu et frigus, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
70 Benedicite, glacies et nives, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
71 Benedicite, noctes et dies, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
72 Benedicite, lux et tenebrae, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
73 Benedicite, fulgura et nubes, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
74 Benedicat terra Dominum,
laudet et superexaltet eum in saecula.
75 Benedicite, montes et colles, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
76 Benedicite, universa germinantia in terra, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
77 Benedicite, maria et flumina, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
78 Benedicite, fontes, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
79 Benedicite, cete et omnia quae moventur in aquis, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
80 Benedicite, omnes volucres caeli, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
81 Benedicite, omnes bestiae et pecora, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
82 Benedicite, filii hominum, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
83 Benedic, Israel, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.

84 Benedicite, sacerdotes Domini, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
85 Benedicite, servi Domini, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
86 Benedicite, spiritus et animae iustorum, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
87 Benedicite, sancti et humiles corde, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula.
88 Benedicite, Anania, Azaria, Misael, Domino,
laudate et superexaltate eum in saecula;
quia eruit nos de inferno et salvos fecit de manu mortis
et liberavit nos de medio fornacis ardentis flammae
et de medio ignis eruit nos.
89 Confitemini Domino, quoniam bonus,
quoniam in saeculum misericordia eius.
90 Benedicite, omnes, qui timetis Dominum, Deo deorum;
laudate et confitemini ei, quia in saecula misericordia eius ».

(*Hucusque non habetur in Hebraeo et, quae posuimus, de Theodotionis editione translata sunt*).

91 (24) Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit et surrexit propere;
respondens ait optimatibus suis: « Nonne tres viros misimus in me-
dium ignis compeditos? ». Qui respondentes dixerunt regi: « Vere,
rex ». 92 (25) Respondit et ait: « Ecce ego video viros quattuor solutos
et ambulantes in medio ignis, et nihil corruptionis in eis est, et spe-
cies quarti similis filio deorum ». 93 (26) Tunc accessit Nabuchodono-
sor ad ostium fornacis ignis ardentis et ait: « Sedrac, Misac et Abde-
nago, servi Dei excelsi, egredimini et venite ». Statimque egressi
sunt Sedrac, Misac et Abdenago de medio ignis. 94 (27) Et congregati
satrapae, magistratus et iudices et potentes regis contemplabantur
viros illos, quoniam nihil potestatis habuisset ignis in corporibus
eorum, et capillus capitis eorum non esset adustus, et sarabara eo-
rum non fuissent immutata, et odor ignis non transisset per eos.
95 (28) Et erumpens Nabuchodonosor ait: « Benedictus Deus eorum,
Sedrac, Misac et Abdenago, qui misit angelum suum et eruit servos
suos, qui crediderunt in eo, et verbum regis immutaverunt et tra-
diderunt corpora sua, ne servirent et ne adorarent omnem deum,
excepto Deo suo. 96 (29) A me ergo positum est decretum, ut omnis
populus, tribus et lingua quaecumque locuta fuerit blasphemiam
contra Deum Sedrac, Misac et Abdenago, in frusta concidatur, et
domus eius in sterquilinium fiat, eo quod non est Deus alius, qui

possit ita salvare ». [97] (30) Tunc rex promovit Sedrac, Misac et Abde-
nago in provincia Babylonis.
[98] (31) Nabuchodonosor rex omnibus populis, gentibus et linguis,
quae habitant in universa terra: « Pax vobis multiplicetur. [99] (32) Signa
et mirabilia, quae fecit apud me Deus excelsus, placuit mihi praedi-
care:

100 (33) Signa eius quam magna sunt,
et mirabilia eius quam fortia!
Et regnum eius regnum sempiternum,
et potestas eius in generationem et generationem ».

4 [1] Ego Nabuchodonosor quietus eram in domo mea et florens in
palatio meo; [2] somnium vidi, quod perterruit me, et cogitationes in
stratu meo et visiones capitis mei conturbaverunt me. [3] Et per me
propositum est decretum, ut introducerentur in conspectu meo
cuncti sapientes Babylonis, ut solutionem somnii indicarent mihi.
[4] Tunc ingrediebantur harioli, magi, Chaldaei et haruspices; et som-
nium narravi in conspectu eorum, et solutionem eius non indica-
verunt mihi; [5] donec denique ingressus est in conspectu meo Daniel,
cui nomen Baltassar secundum nomen dei mei et qui habet spiri-
tum deorum sanctorum in semetipso. Et somnium coram ipso lo-
cutus sum: [6] « Baltassar, princeps hariolorum, quem ego scio quod
spiritum deorum sanctorum habeas in te, et omne sacramentum
non est impossibile tibi, visiones somnii mei, quas vidi, et solutio-
nem eius narra. [7] Visio capitis mei in cubili meo:
Videbam, et ecce arbor in medio terrae,
et altitudo eius nimia.
8 Magna arbor et fortis
et proceritas eius contingens caelum;
aspectus illius erat usque ad terminos universae terrae.
9 Folia eius pulcherrima
et fructus eius nimius,
et esca universorum in ea.
Subter eam habitabant bestiae agri,
et in ramis eius conversabantur volucres caeli,
et ex ea vescebatur omnis caro.
10 Videbam in visione capitis mei super stratum meum,
et ecce vigil et sanctus de caelo descendit.
11 Clamavit fortiter et sic ait:
" Succidite arborem et praecidite ramos eius,
excutite folia eius et dispergite fructus eius.

Fugiant bestiae de sub ea
et volucres de ramis eius.
12 Verumtamen germen radicum eius in terra sinite
et in vinculo ferreo et aereo in herbis agri,
et rore caeli tingatur,
et cum feris pars eius in herba terrae.
13 Cor eius ab humano commutetur,
et cor ferae detur ei,
et septem tempora mutentur super eum.
14 In sententia vigilum decretum est
et sermo sanctorum petitio,
ut cognoscant viventes
quoniam dominatur Excelsus in regno hominum
et, cuicumque voluerit, dabit illud
et humillimum hominem constituet super eo ".

15 Hoc somnium vidi ego rex Nabuchodonosor. Tu ergo, Baltas-
sar, interpretationem narra, quia omnes sapientes regni mei non
queunt solutionem edicere mihi; tu autem potes, quia spiritus deo-
rum sanctorum in te est ».

16 Tunc Daniel, cuius nomen Baltassar, obstupuit quasi una hora,
et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex ait:
« Baltassar, somnium et interpretatio eius non conturbent te ».
Respondit Baltassar et dixit: « Domine mi, somnium his, qui te
oderunt, et interpretatio eius hostibus tuis sit. 17 Arborem, quam
vidisti sublimem atque robustam, cuius altitudo pertingit ad caelum,
et aspectus illius in omnem terram, 18 et rami eius pulcherrimi et
fructus eius nimius et esca omnium in ea, subter eam habitantes
bestiae agri et in ramis eius commorantes aves caeli, 19 tu es, rex,
qui magnificatus es et invaluisti, et magnitudo tua crevit et pervenit
usque ad caelum et potestas tua in terminos terrae. 20 Quod autem
vidit rex vigilem et sanctum descendere de caelo et dicere: " Suc-
cidite arborem et dissipate illam; attamen germen radicum eius in
terra dimittite, et vinculo ferreo et aereo in herbis agri, et rore caeli
conspergatur et cum feris sit pars eius, donec septem tempora mu-
tentur super eum ", 21 haec est interpretatio, rex, et sententia Altis-
simi, quae pervenit super dominum meum regem: 22 et eicient te
ab hominibus, et cum bestiis feris erit habitatio tua, et fenum ut
boves comedes et rore caeli infunderis; septem quoque tempora
mutabuntur super te, donec scias quod dominetur Excelsus super
regnum hominum et, cuicumque voluerit, det illud. 23 Quod autem
praeceperunt, ut relinqueretur germen radicum eius, id est arboris,

regnum tuum tibi manebit, postquam cognoveris potestatem caeli.
24 Quam ob rem, rex, consilium meum placeat tibi et peccata tua
eleemosynis redime et iniquitates tuas misericordiis pauperum: sic
longitudo erit prosperitati tuae ».

25 Omnia haec venerunt super Nabuchodonosor regem. 26 Post
finem mensium duodecim in palatio regni Babylonis deambulabat;
27 responditque rex et ait: « Nonne haec est Babylon magna, quam
ego aedificavi in domum regni, in robore fortitudinis meae et in
gloria decoris mei? ». 28 Cum adhuc sermo esset in ore regis, vox
de caelo ruit: « Tibi dicitur, Nabuchodonosor rex: Regnum tuum
transiit a te, 29 et ab hominibus te eicient, et cum bestiis feris erit
habitatio tua: fenum quasi boves comedes; et septem tempora mu-
tabuntur super te, donec scias quod dominetur Excelsus in regno
hominum et, cuicumque voluerit, det illud ». 30 Eadem hora sermo
completus est super Nabuchodonosor, et ex hominibus abiectus est
et fenum ut boves comedit, et rore caeli corpus eius infectum est,
donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent et ungues
eius quasi avium.

31 « Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad
caelum levavi, et sensus meus redditus est mihi, et Altissimo bene-
dixi et Viventem in sempiternum laudavi et glorificavi,
quia potestas eius potestas sempiterna,
et regnum eius in generationem et generationem;
32 et omnes habitatores terrae apud eum in nihilum reputati sunt:
iuxta voluntatem enim suam facit
tam in virtutibus caeli quam in habitatoribus terrae,
et non est qui resistat manui eius
et dicat ei: " Quid facis? ".

33 In ipso tempore sensus meus reversus est ad me, et ad hono-
rem regni mei maiestas mea et splendor meus reversa sunt ad me;
et optimates mei et magistratus mei requisierunt me, et in regno
meo constitutus sum, et magnificentia amplior addita est mihi.
34 Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico
Regem caeli, quia omnia opera eius veritas et viae eius iudicium, et
gradientes in superbia potest humiliare ».

5 1 Balthasar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille et
coram his milibus vinum bibebat. 2 Balthasar ergo praecepit iam te-
mulentus, ut afferrentur vasa aurea et argentea, quae asportaverat
Nabuchodonosor pater eius de templo, quod fuit in Ierusalem, ut
biberent in eis rex et optimates eius uxoresque eius et concubinae.

3 Tunc allata sunt vasa aurea, quae asportaverat de templo, quod
fuerat in Ierusalem; et biberunt in eis rex et optimates eius, uxores
et concubinae illius: 4 bibebant vinum et laudabant deos suos aureos
et argenteos, aereos, ferreos ligneosque et lapideos.

5 In eadem hora apparuerunt digiti manus hominis et scripserunt
contra candelabrum in superficie parietis palatii regis; et rex aspi-
ciebat articulos manus scribentis. 6 Tunc regis facies commutata
est, et cogitationes eius conturbabant eum, et compages renum eius
solvebantur, et genua eius ad se invicem collidebantur. 7 Exclamavit
itaque rex fortiter, ut introducerent magos, Chaldaeos et haruspices;
et proloquens rex ait sapientibus Babylonis: « Quicumque legerit
scripturam hanc et interpretationem eius manifestam mihi fecerit,
purpura vestietur et torquem auream habebit in collo et tertius in
regno meo dominabitur ». 8 Tunc ingressi sunt omnes sapientes regis
et non potuerunt nec scripturam legere nec interpretationem indi-
care regi; 9 unde rex Balthasar satis conturbatus est, et vultus illius
immutatus est super eum, sed et optimates eius turbabantur. 10 Re-
gina autem, sermonum regis optimatiumque eius causa, domum convi-
vii ingressa est; et regina proloquens ait: « Rex, in aeternum vive! Non
te conturbent cogitationes tuae, neque facies tua immutetur. 11 Est vir
in regno tuo, qui spiritum deorum sanctorum habet in se, et in die-
bus patris tui scientia et intellegentia et sapientia quasi sapientia deo-
rum inventae sunt in eo; nam et rex Nabuchodonosor pater tuus
principem magorum, incantatorum, Chaldaeorum et haruspicum
constituit eum; pater tuus, o rex, 12 quia spiritus amplior et prudentia
intellegentiaque et interpretatio somniorum et ostensio secretorum
ac solutio ligatorum inventae sunt in eo, in Daniele, cui rex posuit
nomen Baltassar. Nunc itaque Daniel vocetur et interpretationem
narrabit ».

13 Igitur introductus est Daniel coram rege; ad quem praefatus
rex ait: « Tu es Daniel de filiis captivitatis Iudae, quem adduxit rex
pater meus de Iuda? 14 Audivi de te quoniam spiritum deorum ha-
beas, et scientia intellegentiaque ac sapientia ampliores inventae sint
in te. 15 Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes, magi,
ut scripturam hanc legerent et interpretationem eius indicarent mihi
et nequiverunt sensum huius sermonis edicere. 16 Porro ego audivi
de te quod possis obscura interpretari et ligata dissolvere; si ergo
vales scripturam legere et interpretationem eius indicare mihi, pur-
pura vestieris et torquem auream circa collum tuum habebis et ter-
tius in regno meo princeps eris ».

17 Tunc respondens Daniel ait coram rege: « Munera tua sint

tibi, et dona tua alteri da; scripturam autem legam tibi, rex, et in-
terpretationem eius ostendam tibi. [18] O rex, Deus altissimus regnum
et magnificentiam et gloriam et honorem dedit Nabuchodonosor
patri tuo. [19] Et propter magnificentiam, quam dederat ei, universi
populi, tribus et linguae tremebant et metuebant eum; quos volebat,
interficiebat et, quos volebat, percutiebat et, quos volebat, exaltabat
et, quos volebat, humiliabat. [20] Quando autem elevatum est cor eius,
et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio
regni sui, et gloria eius ablata est ab eo; [21] et a filiis hominum eiectus
est, sed et cor eius cum bestiis positum est, et cum onagris erat ha-
bitatio eius, fenum quoque ut boves comedebat, et rore caeli cor-
pus eius infectum est, donec cognosceret quod potestatem haberet
Deus altissimus in regno hominum et, quemcumque voluerit, susci-
tabit super illud. [22] Tu quoque filius eius, Balthasar, non humiliasti
cor tuum, cum scires haec omnia, [23] sed adversum Dominum caeli
elevatus es, et vasa domus eius allata sunt coram te, et tu et opti-
mates tui et uxores tuae et concubinae tuae vinum bibistis in eis;
deos quoque argenteos et aureos et aereos, ferreos ligneosque et la-
pideos, qui non vident neque audiunt neque sentiunt, laudasti,
porro Deum, qui habet flatum tuum in manu sua et omnes vias tuas,
non glorificasti. [24] Idcirco ab eo missi sunt articuli manus, et scriptura
haec exarata est. [25] Haec est autem scriptura, quae digesta est: mane,
thecel, upharsin. [26] Et haec est interpretatio sermonis: mane, nume-
ravit Deus regnum tuum et complevit illud; [27] thecel, appensus es
in statera et inventus es minus habens; [28] phares, divisum est regnum
tuum et datum est Medis et Persis ». [29] Tunc, iubente Balthasar,
indutus est Daniel purpura, et circumdata est torques aurea collo
eius, et praedicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in
regno suo. [30] Eadem nocte interfectus est Balthasar rex Chaldaeorum.

6 [1] Et Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duos.
[2] Placuit Dario et constituit super regnum satrapas centum viginti,
ut essent in toto regno suo, [3] et super eos principes tres, ex quibus
Daniel unus erat, ut satrapae illis redderent rationem, et rex non
sustineret molestiam. [4] Igitur ille Daniel superabat omnes principes
et satrapas, quia spiritus Dei amplior erat in eo. Porro rex cogi-
tabat constituere eum super omne regnum; [5] unde principes et sa-
trapae quaerebant, ut invenirent occasionem Danieli ex latere regni,
nullamque causam et suspicionem reperire potuerunt, eo quod fi-
delis esset, et omnis culpa et suspicio non inveniretur in eo. [6] Dixe-
runt ergo viri illi: « Non inveniemus Danieli huic aliquam occasio-

nem, nisi forte inveniamus adversus eum in lege Dei sui ». 7 Tunc
principes et satrapae illi concurrerunt ad regem et sic locuti sunt ei:
« Darie rex, in aeternum vive! 8 Consilium inierunt cuncti principes
regni, magistratus et satrapae, optimates et iudices, ut decretum re-
gis promulget et edictum confirmet, ut omnis, qui petierit aliquam
petitionem a quocumque deo et homine usque ad dies triginta, nisi
a te, rex, mittatur in lacum leonum. 9 Nunc itaque, rex, confirma
sententiam et signa decretum, ut non immutetur iuxta legem Me-
dorum et Persarum, quam praevaricari non licet ». 10 Porro rex
Darius signavit edictum et decretum.

11 Daniel autem, cum comperisset decretum signatum esse, ingres-
sus est domum suam et, fenestris apertis in cenaculo suo contra
Ierusalem, tribus temporibus in die flectebat genua sua et adorabat
confitebaturque coram Deo suo, sicut et ante facere consueverat.
12 Viri ergo illi accesserunt et invenerunt Danielem orantem et obse-
crantem Deum suum. 13 Tunc accesserunt et locuti sunt coram rege
super edicto: « Rex, numquid non signasti decretum, ut omnis homo,
qui rogaret quemquam de diis et hominibus usque ad dies triginta,
nisi a te, rex, mitteretur in lacum leonum? ». Respondens rex ait:
« Verus est sermo iuxta decretum Medorum atque Persarum, quod
praevaricari non licet ». 14 Tunc respondentes dixerunt coram rege:
« Daniel de filiis captivitatis Iudae non curavit de te, rex, et de edicto,
quod constituisti, sed tribus temporibus per diem orat obsecratione
sua ». 15 Quod verbum cum audisset, rex satis contristatus est; et
pro Daniele posuit cor ut liberaret eum et usque ad occasum solis
laborabat, ut erueret illum. 16 Viri autem illi accesserunt ad regem
et dixerunt ei: « Scito, rex, quia lex Medorum est atque Persarum,
ut omne decretum et edictum, quod constituit rex, non liceat im-
mutari ».

17 Tunc rex praecepit, et adduxerunt Danielem et miserunt eum
in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: « Deus tuus, quem colis
semper, ipse liberet te ». 18 Allatusque est lapis unus et positus est
super os laci; quem obsignavit rex anulo suo et anulo optimatum
suorum, ne quid fieret contra Danielem.

19 Et abiit rex in domum suam et dormivit incenatus, cibique non
sunt illati coram eo; insuper et somnus recessit ab eo. 20 Tunc rex
primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum perrexit; 21 ap-
propinquansque lacui Danielem voce lacrimabili inclamavit et affa-
tus est Danielem: « Daniel, serve Dei viventis, Deus tuus, cui tu
servis semper, putasne valuit liberare te a leonibus? ». 22 Et Daniel
regi respondens ait: « Rex, in aeternum vive! 23 Deus meus misit

angelum suum et conclusit ora leonum, et non nocuerunt mihi, quia
coram eo iustitia inventa est in me; sed et coram te, rex, delictum
non feci ». [24] Tunc rex vehementer gavisus est super eo et Danie-
lem praecepit educi de lacu; eductusque est Daniel de lacu, et nulla
laesio inventa est in eo, quia credidit Deo suo. [25] Dixit autem rex,
et adducti sunt viri illi, qui accusaverant Danielem, et in lacum leo-
num missi sunt, ipsi et filii eorum et uxores eorum, et non perve-
nerunt usque ad pavimentum laci, donec potirentur eis leones et
omnia ossa eorum comminuerunt.

[26] Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus et linguis,
habitantibus in universa terra: « Pax vobis multiplicetur! [27] A me
constitutum est decretum, ut in universo imperio regni mei tre-
mescant et paveant Deum Danielis:

ipse est enim Deus vivens
et permanens in saecula,
et regnum eius non dissipabitur,
et potestas eius usque in aeternum;
28 ipse liberator atque salvator
et faciens signa et mirabilia
in caelo et in terra.
Liberavit autem Danielem
de manu leonum ».

[29] Porro Daniel prosperatus est in regno Darii et in regno Cyri
Persae.

7 [1] Anno primo Balthasar regis Babylonis Daniel somnium vidit
et visionem capitis eius in cubili suo; tunc et somnium scripsit.
Caput verborum, quae locutus est. [2] Respondit Daniel et dixit: « Vi-
debam in visione mea nocte: et ecce quattuor venti caeli conturbabant
mare Magnum, [3] et quattuor bestiae grandes ascendebant de mari di-
versae inter se. [4] Prima quasi leaena et alas habebat aquilae; aspicie-
bam, donec evulsae sunt alae eius; et sublata est de terra, et super
pedes quasi homo stetit, et cor hominis datum est ei. [5] Et ecce bestia
alia, secunda, similis urso in parte stetit, et tres costae erant in ore
eius et in dentibus eius; et sic dicebant ei: " Surge, comede carnes
plurimas ". [6] Post hoc aspiciebam, et ecce alia quasi pardus et alas
habebat avis quattuor super se, et quattuor capita erant in bestia; et
potestas data est ei. [7] Post hoc aspiciebam in visione noctis, et ecce
bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis nimis; dentes ferreos
habebat magnos, comedens atque comminuens et reliqua pedibus
suis conculcans; dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram

ante eam, et habebat cornua decem. 8 Considerabam cornua, et ecce
cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum, et tria de cor-
nibus primis evulsa sunt a facie eius; et ecce oculi quasi oculi ho-
minis erant in cornu isto, et os loquens ingentia.
9 Aspiciebam,
donec throni positi sunt,
et Antiquus dierum sedit.
Vestimentum eius quasi nix candidum,
et capilli capitis eius quasi lana munda;
thronus eius flammae ignis,
rotae eius ignis accensus.
10 Fluvius igneus effluebat
et egrediebatur a facie eius;
milia milium ministrabant ei
et decies milies centena milia assistebant ei:
iudicium sedit,
et libri aperti sunt.
11 Aspiciebam tunc propter vocem sermonum grandium, quos
cornu illud loquebatur; et vidi quoniam interfecta esset bestia, et
perisset corpus eius et tradita esset ad comburendum igni; 12 alia-
rum quoque bestiarum ablata esset potestas, et tempora vitae con-
stituta essent eis usque ad tempus et tempus.
13 Aspiciebam ergo in visione noctis:
et ecce cum nubibus caeli
quasi Filius hominis veniebat
et usque ad Antiquum dierum pervenit,
et in conspectu eius obtulerunt eum;
14 et data sunt ei potestas et honor et regnum;
et omnes populi, tribus et linguae
ipsi servierunt:
potestas eius potestas aeterna,
quae non auferetur,
et regnum eius, quod non corrumpetur.
15 Horruit spiritus meus: ego Daniel territus sum in his, et visio-
nes capitis mei conturbaverunt me. 16 Accessi ad unum de assisten-
tibus et veritatem quaerebam ab eo de omnibus his; qui dixit mihi
et interpretationem sermonum edocuit me: 17 " Hae bestiae magnae
quattuor, quattuor regna consurgent de terra; 18 suscipient autem
regnum sancti Dei altissimi et obtinebunt regnum usque in saecu-
lum et saeculum saeculorum ".
19 Post hoc volui diligenter discere de bestia quarta, quae erat dis-

similis valde ab omnibus his et terribilis nimis, dentes ferrei et un-
gues eius aerei, comedens et comminuens et reliquias pedibus suis
conculcans, 20 et de cornibus decem, quae habebat in capite, et de
alio, quod ortum fuerat ante et ceciderant tria cornua, de cornu
illo, quod habebat oculos et os loquens grandia et maius erat ceteris.
21 Aspiciebam, et ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos
et praevalebat eis, 22 donec venit Antiquus dierum et iudicium dedit
sanctis Excelsi, et tempus advenit, et regnum obtinuerunt sancti.
23 Et sic ait: " Bestia quarta regnum quartum erit in terra, quod
maius erit omnibus regnis et devorabit universam terram et con-
culcabit et comminuet eam. 24 Porro cornua decem regni decem reges
erunt; et alius consurget post eos et ipse potentior erit prioribus et
tres reges humiliabit 25 et sermones contra Excelsum loquetur et
sanctos Altissimi conteret et putabit quod possit mutare tempora et
legem, et tradentur in manu eius usque ad tempus et tempora et
dimidium temporis; 26 et iudicium sedebit, et potentiam eius aufe-
rent, ut conteratur et dispereat usque in finem; 27 regnum autem et
potestas et magnitudo regnorum, quae sunt subter omne caelum,
detur populo sanctorum Altissimi, cuius regnum regnum sempiter-
num est, et omnes reges servient ei et oboedient " ». 28 Hucusque
finis verbi. Ego Daniel multum cogitationibus meis conturbabar, et
facies mea mutata est in me; verbum autem in corde meo conservavi.

8 1 Anno tertio regni Balthasar regis visio apparuit mihi, ego Daniel,
post id quod mihi apparuerat in principio. 2 Vidi in visione et factum
est, dum viderem, eram in Susis castro, quod est in Elam provincia;
vidi autem in visione esse me super rivum Ulai. 3 Et levavi oculos
meos et vidi: et ecce aries unus stabat ante rivum habens cornua et
cornua excelsa et unum excelsius altero et excelsius crescebat in
postero. 4 Vidi arietem cornibus ventilantem contra occidentem et
contra aquilonem et contra meridiem, et omnes bestiae non poterant
resistere ei neque liberari de manu eius; fecitque secundum volunta-
tem suam et magnificatus est. 5 Et ego intellegebam: ecce autem hir-
cus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terrae et non
tangebat terram; porro hircus habebat cornu insigne inter oculos
suos. 6 Et venit usque ad arietem illum cornutum, quem videram
stantem ante rivum, et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suae.
7 Vidi eum appropinquantem prope arietem, et efferatus est in eum
et percussit arietem et comminuit duo cornua eius, et non poterat
aries resistere ei; cumque eum misisset in terram, conculcavit, et
nemo quibat liberare arietem de manu eius. 8 Hircus autem capra-

rum magnus factus est nimis; cumque crevisset, fractum est cornu
magnum, et orta sunt quattuor cornua loco illius per quattuor ven-
tos caeli. [9] De uno autem ex eis egressum est cornu unum modi-
cum et factum est grande contra meridiem et contra orientem et
contra fortitudinem [10] et magnificatum est usque ad fortitudinem
caeli et deiecit de fortitudine et de stellis et conculcavit eas, [11] et
usque ad principem fortitudinis magnificatum est et ab eo tulit iuge
sacrificium et deiecit locum sanctificationis eius. [12] Militia autem
data est contra iuge sacrificium propter peccata, et prostrata est
veritas in terra; cornu autem fecit et prosperatum est.

[13] Et audivi unum de sanctis loquentem, et dixit unus sanctus
alteri, nescio cui, loquenti: « Usquequo visio et iuge sacrificium et
peccatum desolationis, quae facta est, et sanctuarium et fortitudo
conculcabitur? ». [14] Et dixit ei: « Usque ad vesperam et mane, dies
duo milia trecenti; et mundabitur sanctuarium ».

[15] Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem et quae-
rerem intellegentiam, ecce stetit in conspectu meo quasi species viri;
[16] et audivi vocem viri inter Ulai, et clamavit et ait: « Gabriel, fac
intellegere istum visionem ». [17] Et venit et stetit iuxta, ubi ego sta-
bam; cumque venisset, pavens corrui in faciem meam, et ait ad
me: « Intellege, fili hominis, quoniam in tempore finis complebitur
visio ». [18] Cumque loqueretur ad me, collapsus sum pronus in ter-
ram, et tetigit me et statuit me in gradu meo [19] dixitque: « Ecce
ego ostendam tibi, quae futura sint in novissimo maledictionis,
quoniam in tempore erit finis.

[20] Aries, quem vidisti habere cornua, reges Medorum est atque
Persarum; [21] porro hircus caprarum rex Graecorum est, et cornu
grande, quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. [22] Quod
autem, fracto illo, surrexerunt quattuor pro eo, quattuor regna de
gente eius consurgent, sed non in fortitudine eius. [23] Et post regnum
eorum, cum creverint iniquitate, consurget rex impudens facie et in-
tellegens propositiones; [24] et roborabitur fortitudo eius, sed non in
viribus suis, et supra quam credi potest universa vastabit et prospe-
rabitur et faciet et interficiet robustos et populum sanctorum, [25] et
secundum sapientiam suam prosperabitur dolus in manu eius, et
in corde suo magnificabitur et in tranquillitate occidet plurimos et
contra principem principum consurget et sine manu conteretur. [26] Et
visio vespere et mane, quae dicta est, vera est; tu ergo signa visio-
nem, quia post dies multos erit ». [27] Et ego Daniel langui et aegro-
tavi per dies; cumque surrexissem, faciebam opera regis et stupebam
ad visionem, et non erat qui intellegeret.

9 [1] In anno primo Darii filii Asueri de semine Medorum, qui impe-
ravit super regnum Chaldaeorum, [2] anno uno regni eius, ego Daniel
intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Do-
mini ad Ieremiam prophetam, ut complerentur desolationes Ierusa-
lem, septuaginta anni; [3] et posui faciem meam ad Dominum Deum
meum, ut quaererem rogationem et deprecationem in ieiuniis, sacco
et cinere. [4] Et oravi Dominum Deum et confessus sum et dixi:
« Obsecro, Domine, Deus magne et terribilis, custodiens pactum
et misericordiam diligentibus eum et custodientibus mandata eius;
[5] peccavimus, inique fecimus, impie egimus et recessimus et decli-
navimus a mandatis tuis ac iudiciis tuis; [6] non oboedivimus servis
tuis prophetis, qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris, prin-
cipibus nostris, patribus nostris omnique populo terrae. [7] Tibi, Do-
mine, iustitia; nobis autem confusio faciei, sicut est hodie viro Iudae
et habitatoribus Ierusalem et omni Israel, his qui prope sunt et his
qui procul in universis terris, ad quas eiecisti eos propter iniquita-
tes eorum, in quibus peccaverunt in te. [8] Domine, nobis confusio
faciei, regibus nostris, principibus nostris et patribus nostris, quia
peccavimus tibi; [9] Domino autem, Deo nostro, misericordia et
propitiatio, quia recessimus a te. [10] Et non audivimus vocem Domini
Dei nostri, ut ambularemus in lege eius, quam posuit nobis per ser-
vos suos prophetas; [11] et omnis Israel praevaricati sunt legem tuam
et declinaverunt, ne audirent vocem tuam, et stillavit super nos ma-
ledictio et detestatio, quae scripta est in libro Moysis servi Dei, quia
peccavimus ei. [12] Et statuit sermones suos, quos locutus est super
nos et super iudices nostros, qui iudicaverunt nos, ut superduce-
rent in nos magnum malum, quale numquam fuit sub omni caelo,
secundum quod factum est in Ierusalem. [13] Sicut scriptum est in
lege Moysis, omne malum hoc venit super nos, et non rogavimus
faciem Domini Dei nostri, ut reverteremur ab iniquitatibus nostris
et cogitaremus veritatem tuam. [14] Et vigilavit Dominus super mali-
tiam et adduxit eam super nos, quia iustus Dominus Deus noster
in omnibus operibus suis, quae fecit: non enim audivimus vocem
eius. [15] Et nunc, Domine Deus noster, qui eduxisti populum tuum
de terra Aegypti in manu forti et fecisti tibi nomen secundum diem
hanc, peccavimus, iniquitatem fecimus, [16] Domine, in omnem iusti-
tiam tuam; avertatur, obsecro, ira tua et furor tuus a civitate tua
Ierusalem et monte sancto tuo: propter peccata enim nostra et ini-
quitates patrum nostrorum Ierusalem et populus tuus in oppro-
brium sunt omnibus per circuitum nostrum. [17] Nunc ergo exaudi,
Deus noster, orationem servi tui et preces eius et ostende faciem

tuam super sanctuarium tuum, quod desertum est, propter temet-
ipsum. 18 Inclina, Deus meus, aurem tuam et audi; aperi oculos
tuos et vide desolationem nostram et civitatem, super quam invo-
catum est nomen tuum; neque enim in iustificationibus nostris pro-
sternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis mul-
tis. 19 Exaudi, Domine! Placare, Domine! Attende et fac! Ne moreris
propter temetipsum, Deus meus, quia nomen tuum invocatum est
super civitatem et super populum tuum ».

20 Cumque adhuc loquerer et orarem et confiterer peccata mea
et peccata populi mei Israel et prosternerem preces meas in con-
spectu Dei mei pro monte sancto Dei mei, 21 adhuc me loquente
in oratione, ecce vir Gabriel, quem videram in visione principio,
cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini; 22 et docuit
me et locutus est mihi dixitque: « Daniel, nunc egressus sum, ut
docerem te, et intellegeres. 23 Ab exordio precum tuarum egressus
est sermo; ego autem veni, ut indicarem, quia vir desideriorum es
tu; ergo animadverte sermonem et intellege visionem.

24 Septuaginta hebdomades decretae sunt
super populum tuum et super urbem sanctam tuam,
ut consummetur praevaricatio,
et finem accipiat peccatum,
et deleatur iniquitas,
et adducatur iustitia sempiterna,
et impleatur visio et prophetes,
et ungatur Sanctus sanctorum.
25 Scito ergo et animadverte:
ab exitu sermonis
ut iterum aedificetur Ierusalem
usque ad christum ducem,
hebdomades septem.
Et hebdomades sexaginta duae erunt;
et rursum aedificabitur platea et muri
in angustia temporum.
26 Et post hebdomades sexaginta duas
occidetur christus;
et nihil erit ei.
Et civitatem et sanctuarium dissipabit
populus ducis venturi,
et finis eius vastitas,
et usque ad finem belli
statuta desolatio.

27 Confirmabit autem pactum multis
hebdomade una;
et in dimidio hebdomadis
deficiet hostia et sacrificium,
et erit super alam abominationis vastator,
et usquedum consummatio et decretum
effundantur super vastatorem ».

10 1 Anno tertio Cyri regis Persarum verbum revelatum est Danieli
cognomento Baltassar, et verum verbum et acies magna; intellexit-
que sermonem, intellegentia enim fuit ei in visione. 2 In diebus illis
ego Daniel lugebam tribus hebdomadis dierum, 3 panem deside-
rabilem non comedi, et caro et vinum non introierunt in os meum,
sed neque unguento unctus sum, donec complerentur tres hebdo-
mades dierum.

4 Die autem vicesima et quarta mensis primi eram iuxta fluvium
magnum, qui est Tigris, 5 et levavi oculos meos et vidi: et ecce vir
unus vestitus lineis, et renes eius accincti auro obryzo; 6 et corpus
eius quasi chrysolithus, et facies eius velut species fulgoris, et oculi
eius ut lampas ardens, et brachia eius et, quae deorsum sunt usque
ad pedes, quasi species aeris candentis, et vox sermonum eius ut
vox multitudinis. 7 Vidi autem ego Daniel solus visionem; porro
viri, qui erant mecum, visionem non viderunt, sed terror nimius
irruit super eos, et fugerunt in absconditum. 8 Ego autem relictus
solus vidi visionem grandem hanc, et non remansit in me fortitudo,
sed et species mea immutata est in me usque ad dissipationem, nec
habui quidquam virium. 9 Et audivi vocem sermonum eius; et au-
diens vocem sermonum eius iacebam consternatus super faciem
meam, et vultus meus haerebat terrae.

10 Et ecce manus tetigit me et erexit me super genua mea et su-
per palmas manuum mearum, 11 et dixit ad me: « Daniel, vir desi-
deriorum, intellege verba, quae ego loquor ad te, et sta in gradu
tuo; nunc enim sum missus ad te ». Cumque dixisset mihi sermo-
nem istum, steti tremens. 12 Et ait ad me: « Noli metuere, Daniel,
quia ex die primo, quo posuisti cor tuum ad intellegendum et ad
humiliandum te in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua; et
ego veni propter sermones tuos. 13 Princeps autem regni Persarum
restitit mihi viginti et uno diebus; et ecce Michael, unus de prin-
cipibus primis, venit in adiutorium meum; et ego remansi ibi iuxta
regem Persarum. 14 Veni autem, ut docerem te, quae ventura sunt
populo tuo in novissimis diebus, quoniam adhuc visio in dies ».

[15] Cumque loqueretur mihi huiuscemodi verbis, deieci vultum meum
ad terram et tacui. [16] Et ecce quasi similitudo filiorum hominis te-
tigit labia mea; et aperiens os meum locutus sum et dixi ad eum,
qui stabat contra me: « Domine mi, in visione angustiae venerunt
super me, et nihil in me remansit virium. [17] Et quomodo poterit
servus domini mei loqui cum hoc domino meo? Nihil enim in me
remansit virium, et halitus meus non remansit in me ». [18] Rursum
ergo tetigit me quasi visio hominis et confortavit me [19] et dixit:
« Noli timere, vir desideriorum; pax tibi, confortare et esto robu-
stus ». Cumque loqueretur mecum, convalui et dixi: « Loquere,
domine mi, quia confortasti me ».

[20] Et ait: « Numquid scis, quare venerim ad te? Et nunc revertar,
ut proelier adversum principem Persarum. Et ego egrediar, et ecce
princeps Graecorum veniens. [21] Verumtamen annuntiabo tibi, quod
expressum est in scriptura veritatis; et nemo est adiutor meus ad-
versus hos, nisi Michael princeps vester.

11 [1] Ego autem ab anno primo Darii Medi astabam ei, ut conforta-
retur et roboraretur. [2] Et nunc veritatem annuntiabo tibi: Ecce adhuc
tres reges stabunt pro Perside, et quartus ditabitur opibus nimis
super omnes et, cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnia adver-
sum regnum Graeciae. [3] Surget vero rex fortis et dominabitur do-
minatione multa et faciet, quod placuerit ei; [4] et cum steterit, con-
teretur regnum eius et dividetur in quattuor ventos caeli, sed non in
posteros eius, neque secundum potentiam illius, qua dominatus est:
lacerabitur enim regnum eius etiam ad alios, exceptis his. [5] Et con-
fortabitur rex austri, et unus de principibus eius praevalebit super
eum et dominabitur dominatione super dominationem eius. [6] Et
post finem annorum foederabuntur; filiaque regis austri veniet ad
regem aquilonis facere amicitiam. Et non obtinebit fortitudinem
brachii, nec stabit brachium eius; et tradetur ipsa, et qui adduxe-
runt eam, et adulescens eius, et qui confortabat eam in temporibus.
[7] Et stabit de germine radicum eius plantatio loco eius et veniet
ad exercitum et ingredietur oppidum regis aquilonis et faciet adver-
sus eos et confortabitur. [8] Insuper et deos eorum cum sculptilibus
eorum et vasis pretiosis argenti et auri captivos ducet in Aegyptum:
ipse per aliquot annos praevalebit adversus regem aquilonis. [9] Et in-
trabit in regnum regis austri et revertetur ad terram suam. [10] Filii
autem eius provocabuntur et congregabunt multitudinem exercituum
plurimorum; et veniet properans et inundans et revertetur et conci-
tabitur et congredietur usque ad oppidum eius. [11] Et provocabitur

rex austri et egredietur et pugnabit adversus eum, adversus regem
aquilonis; et praeparabit multitudinem nimiam, et dabitur multi-
tudo in manu eius. [12] Et tolletur multitudo, et exaltabitur cor eius,
et deiciet multa milia, sed non praevalebit. [13] Revertetur enim rex
aquilonis et praeparabit multitudinem maiorem quam prius; et in
fine temporum annorumque veniet properans cum exercitu magno
et opibus nimis. [14] Et in temporibus illis multi consurgent adversus
regem austri, filii quoque praevaricatorum populi tui extollentur, ut
impleant visionem, et corruent. [15] Et veniet rex aquilonis et compor-
tabit aggerem et capiet urbem munitissimam; et brachia austri non
sustinebunt, et populo electorum eius non erit fortitudo ad resisten-
dum. [16] Et faciet veniens super eum iuxta placitum suum, et non
erit qui stet contra faciem eius; et stabit in terra inclita, et con-
sumptio in manu eius. [17] Et ponet faciem suam, ut veniat ad tenen-
dum universum regnum eius, et recta faciet cum eo et filiam femi-
narum dabit ei, ut evertat illud; et non stabit nec illius erit. [18] Et
convertet faciem suam ad insulas et capiet multas et cessare faciet
princeps opprobrium eius, et opprobrium eius convertetur in eum.
[19] Et convertet faciem suam ad oppida terrae suae et impinget et
corruet, et non invenietur. [20] Et stabit in loco eius, qui mittat exac-
torem in decus regni; et in paucis diebus conteretur, non in furore
nec in proelio.

[21] Et stabit in loco eius despectus, et non tribuetur ei honor re-
gius; et veniet clam et obtinebit regnum in fraudulentia. [22] Et bra-
chia pugnantis expugnabuntur a facie eius et conterentur; insuper
et dux foederis. [23] Et post amicitias, cum eo faciet dolum et ascen-
det et superabit in modico populo. [24] In prosperitate uberes urbes
ingredietur et faciet, quae non fecerunt patres eius et patres patrum
eius: rapinas et praedam et divitias eorum dissipabit et contra op-
pida cogitationes inibit, et hoc usque ad tempus. [25] Et concitabitur
fortitudo eius et cor eius adversum regem austri in exercitu magno;
et rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis et fortibus ni-
mis, et non stabit, quia inibunt adversus eum consilia. [26] Et come-
dentes panem cum eo conterent illum; exercitusque eius opprime-
tur, et cadent interfecti plurimi. [27] Duorum quoque regum cor erit,
ut malefaciant et ad mensam unam mendacium loquentur et non
proficient, quia adhuc finis in aliud tempus. [28] Et revertetur in ter-
ram suam cum opibus multis, et cor eius adversum testamentum
sanctum; et faciet et revertetur in terram suam. [29] Statuto tempore
revertetur et veniet ad austrum, et non erit priori simile novissi-
mum. [30] Et venient super eum trieres, Romani; et percutietur et

revertetur et indignabitur contra testamentum sanctum et faciet re-
verteturque et cogitabit adversum eos, qui dereliquerunt testamen-
tum sanctum. 31 Et brachia ex eo stabunt et polluent sanctuarium
fortitudinis et auferent iuge sacrificium et dabunt abominationem
vastatoris. 32 Et impios in testamentum errare faciet fraudulenter;
populus autem scientium Deum suum obtinebit et faciet. 33 Et docti
in populo docebunt plurimos; et ruent in gladio et in flamma et
in captivitate et in rapina per dies. 34 Cumque corruerint, subleva-
buntur auxilio parvulo, et applicabuntur eis plurimi fraudulenter.
35 Et de eruditis ruent, ut aliqui eorum conflentur et purgentur
et dealbentur usque ad tempus praefinitum, quia adhuc aliud tem-
pus erit.

36 Et faciet iuxta voluntatem suam rex et elevabitur et magnifica-
bitur adversus omnem deum et adversus Deum deorum loquetur
magnifica et prosperabitur, donec compleatur iracundia; perpetrata
quippe est definitio. 37 Et deos patrum suorum non reputabit neque
concupiscentiam feminarum nec quemquam deorum curabit, quia
super universa magnificabit se; 38 deum autem oppidorum in loco
suo venerabitur et deum, quem ignoraverunt patres eius, colet auro
et argento et lapide pretioso rebusque pretiosis 39 et faciet adver-
sus oppida munita cum deo alieno; qui cognoverit eum, multi-
plicabit gloriam eius et dabit eis potestatem in multis et terram
dividet pretio.

40 Et in tempore praefinito proeliabitur adversus eum rex austri,
et quasi tempestas veniet contra illum rex aquilonis in curribus et
in equitibus et in classe magna, et ingredietur terras et conteret et
pertransiet. 41 Et introibit in terram gloriosam, et multae corruent;
hae autem solae salvabuntur de manu eius: Edom et Moab et prin-
cipium filiorum Ammon. 42 Et mittet manum suam in terras, et
terra Aegypti non effugiet; 43 et dominabitur thesaurorum auri et
argenti et in omnibus pretiosis Aegypti, et Libyes et Aethiopes in
vestigia eius transibunt. 44 Et fama turbabit eum ab oriente et ab
aquilone; et veniet in ira magna, ut conterat et interficiat pluri-
mos, 45 et figet tabernacula palatii sui inter maria super montem
sanctum decoris; et veniet usque ad summitatem eius, et nemo
auxiliabitur ei.

12 1 In tempore autem illo consurget Michael, princeps magnus, qui
stat pro filiis populi tui, et erit tempus angustiae, quale non fuit
ab eo, quo gentes esse coeperunt, usque ad tempus illud. Et in tem-
pore illo salvabitur populus tuus, omnis, qui inventus fuerit scrip-

tus in libro. 2 Et multi de his, qui dormiunt in terra pulveris, evi-
gilabunt: alii in vitam aeternam et alii in opprobrium sempiternum.
3 Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; et,
qui ad iustitiam erudierint multos, quasi stellae in perpetuas aeter-
nitates. 4 Tu autem, Daniel, claude sermones et signa librum usque
ad tempus finis; pertransibunt plurimi, et multiplex erit scientia ».
5 Et vidi ego Daniel: et ecce duo alii stabant, unus hinc super
ripam fluminis, et alius inde ex altera ripa fluminis. 6 Et dixit viro,
qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis: « Usquequo
finis horum mirabilium? ». 7 Et audivi virum, qui indutus erat lineis,
qui stabat super aquas fluminis, cum levasset dexteram et sinistram
suam in caelum et iurasset per Viventem in aeternum: « Quia in
tempus, tempora et dimidium temporis; et cum completa fuerit
dispersio manus populi sancti, complebuntur universa haec ». 8 Et
ego audivi et non intellexi et dixi: « Domine mi, quid erit finis
horum? ». 9 Et ait: « Vade, Daniel, quia clausi sunt signatique ser-
mones usque ad tempus praefinitum. 10 Purificabuntur et dealba-
buntur et probabuntur multi, et impie agent impii, neque intellegent
omnes impii; porro docti intellegent. 11 Et a tempore, cum ablatum
fuerit iuge sacrificium, et posita fuerit abominatio vastatoris, dies
mille ducenti nonaginta. 12 Beatus, qui exspectat et pervenit usque
ad dies mille trecentos triginta quinque. 13 Tu autem vade ad finem
et requiesce; et stabis in sorte tua in fine dierum ».

(Hucusque Daniel in Hebraeo volumine legimus. Cetera, quae sequuntur usque ad finem libri, de Theodotionis editione translata sunt).

13 1 Et erat vir habitans in Babylone, et nomen eius Ioachim; 2 et
accepit uxorem nomine Susannam, filiam Helciae, pulchram nimis
et timentem Dominum: 3 parentes enim illius, cum essent iusti, eru-
dierunt filiam suam secundum legem Moysis. 4 Erat autem Ioachim
dives valde, et erat ei pomerium vicinum domui suae; et ad ipsum
confluebant Iudaei, eo quod esset honorabilior omnium. 5 Et consti-
tuti sunt de populo duo senes iudices in anno illo, de quibus lo-
cutus est Dominus quia egressa est iniquitas de Babylone a senibus
iudicibus, qui videbantur regere populum. 6 Isti frequentabant do-
mum Ioachim, et veniebant ad eos omnes, qui habebant iudicia.
7 Cum autem populus revertisset per meridiem, ingrediebatur Su-
sanna et deambulabat in pomerio viri sui. 8 Et videbant eam duo
senes cotidie ingredientem et deambulantem et facti sunt in concu-
piscentia eius 9 et everterunt sensum suum et declinaverunt oculos

suos, ut non viderent caelum neque recordarentur iudiciorum iusto-
rum. 10 Erant ergo ambo vulnerati amore eius nec indicaverunt sibi
vicissim dolorem suum; 11 erubescebant enim indicare concupiscen-
tiam suam, volentes concumbere cum ea. 12 Et observabant cotidie
sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alterum: 13 « Eamus do-
mum, quia prandi hora est ». Et egressi recesserunt a se. 14 Cum-
que revertissent, venerunt in unum et, sciscitantes ab invicem cau-
sam, confessi sunt concupiscentiam suam; et tunc in commune sta-
tuerunt tempus, quando eam possent invenire solam.

15 Factum est autem cum observarent diem aptum, ingressa est
aliquando sicut heri et nudiustertius cum duabus solis puellis vo-
luitque lavari in pomerio, aestus quippe erat. 16 Et non erat ibi quis-
quam, praeter duos senes absconditos et contemplantes eam. 17 Di-
xit ergo puellis: « Afferte mihi oleum et smegmata et ostia pomerii
claudite, ut laver ». 18 Et fecerunt, sicut praeceperat; clauseruntque
ostia pomerii et egressae sunt per posticium, ut afferrent, quae ius-
serat: nesciebantque senes intus esse absconditos. 19 Cum autem
egressae essent puellae, surrexerunt duo senes et accurrerunt ad
eam et dixerunt: 20 « Ecce ostia pomerii clausa sunt, et nemo nos
videt, et in concupiscentia tui sumus; quam ob rem assentire nobis
et commiscere nobiscum. 21 Quod si nolueris, dicemus testimonium
contra te, quod fuerit tecum iuvenis et ob hanc causam emiseris
puellas a te ». 22 Ingemuit Susanna et ait: « Angustiae sunt mihi un-
dique: si enim hoc egero, mors mihi est; si autem non egero, non
effugiam manus vestras; 23 sed melius mihi est absque opere inci-
dere in manus vestras quam peccare in conspectu Domini ». 24 Et
exclamavit voce magna Susanna; exclamaverunt autem et senes ad-
versus eam, 25 et, cum cucurrisset unus, aperuit ostia pomerii.

26 Cum ergo audissent clamorem in pomerio famuli domus, ir-
ruerunt per posticam, ut viderent quidnam esset ei. 27 Postquam
autem senes locuti sunt sermones suos, erubuerunt servi vehemen-
ter, quia numquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de Susanna.
Et factum est die crastina, 28 cum venisset populus ad virum eius
Ioachim, venerunt et duo presbyteri pleni iniqua cogitatione adver-
sum Susannam, ut interficerent eam; 29 et dixerunt coram populo:
« Mittite ad Susannam, filiam Helciae, quae est uxor Ioachim »; et
miserunt. 30 Et venit cum parentibus et filiis et universis cognatis
suis. 31 Porro Susanna erat delicata nimis et pulchra specie. 32 At
iniqui illi iusserunt, ut discooperiretur — erat enim cooperta — ut
satiarentur decore eius. 33 Flebant igitur sui et omnes, qui videbant
eam. 34 Consurgentes autem duo presbyteri in medio populi, posue-

runt manus super caput eius; 35 quae flens suspexit ad caelum: erat
enim cor eius fiduciam habens in Domino. 36 Et dixerunt presby-
teri: « Cum deambularemus in pomerio soli, ingressa est haec cum
duabus puellis et clausit ostia pomerii et dimisit puellas; 37 venit-
que ad eam adulescens, qui erat absconditus, et concubuit cum ea.
38 Porro nos cum essemus in angulo pomerii, videntes iniquitatem
cucurrimus ad eos et vidimus eos commisceri. 39 Et illum quidem
non quivimus comprehendere, quia fortior nobis erat et, apertis
ostiis, exilivit. 40 Hanc autem cum apprehendissemus, interrogavi-
mus, quisnam esset adulescens, et noluit indicare nobis. Huius rei
testes sumus ». 41 Credidit eis multitudo quasi senibus populi et
iudicibus, et condemnaverunt eam ad mortem.

42 Exclamavit autem voce magna Susanna et dixit: « Deus aeterne,
qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant,
43 tu scis quoniam falsum contra me tulerunt testimonium; et ecce
morior, cum nihil horum fecerim, quae isti malitiose composuerunt
adversum me ».

44 Exaudivit autem Dominus vocem eius. 45 Cumque duceretur ad
mortem, suscitavit Deus spiritum sanctum pueri iunioris, cuius no-
men Daniel; 46 et exclamavit voce magna: « Innocens ego sum a
sanguine huius ». 47 Et conversus omnis populus ad eum dixit:
« Quis est iste sermo, quem tu locutus es? ». 48 Qui cum staret in
medio eorum, ait: « Sic fatui, filii Israel? Non iudicantes neque, quod
verum est, cognoscentes, condemnastis filiam Israel! 49 Revertimini
ad iudicium, quia falsum testimonium locuti sunt adversum eam ».
50 Reversus est ergo omnis populus cum festinatione, et dixerunt ei
senes: « Veni et sede in medio nostrum et indica nobis, quia tibi
dedit Deus honorem senectutis ». 51 Et dixit ad eos Daniel: « Sepa-
rate illos ab invicem procul, et diiudicabo eos ». 52 Cum ergo divisi
essent alter ab altero, vocavit unum de eis et dixit ad eum: « Inve-
terate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quae opera-
baris prius, 53 iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens et di-
mittens noxios, dicente Domino: " Innocentem et iustum non inter-
ficies ". 54 Nunc ergo, si vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos
loquentes sibi ». Qui ait: « Sub schino ». 55 Dixit autem Daniel:
« Recte mentitus es in caput tuum; ecce enim angelus Dei, accepta
sententia a Deo, scindet te medium ». 56 Et amoto eo, iussit adduci
alium et dixit ei: « Semen Chanaan et non Iudae, species decepit
te, et concupiscentia subvertit cor tuum. 57 Sic faciebatis filiabus
Israel, et illae timentes loquebantur vobis, sed non filia Iudae susti-
nuit iniquitatem vestram. 58 Nunc ergo dic mihi sub qua arbore

comprehenderis eos colloquentes sibi». Qui ait: «Sub prino».
59 Dixit autem ei Daniel: «Recte mentitus es et tu in caput tuum;
manet enim angelus Dei, gladium habens, ut secet te medium et
interficiat vos». 60 Exclamavit itaque omnis coetus voce magna et
benedixerunt Deo, qui salvat sperantes in se. 61 Et consurrexerunt
adversum duos presbyteros — convicerat enim eos Daniel ex ore suo
falsum dixisse testimonium — feceruntque eis, sicut male egerant
adversum proximum, 62 ut facerent secundum legem Moysis; et
interfecerunt eos, et salvatus est sanguis innoxius in die illa. 63 Hel-
cias autem et uxor eius laudaverunt Deum pro filia sua Susanna,
cum Ioachim marito eius et cognatis omnibus, quia non esset inventa
in ea res turpis. 64 Daniel autem factus est magnus in conspectu
populi a die illa et deinceps.

14 1 Et rex Astyages appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus
Perses regnum eius.

2 Erat autem Daniel conviva regis et honoratus super omnes ami-
cos eius. 3 Erat quoque idolum nomine Bel apud Babylonios, et im-
pendebantur in eo per dies singulos similae artabae duodecim et oves
quadraginta vinique metretae sex. 4 Rex quoque colebat eum et ibat
per singulos dies adorare eum; porro Daniel adorabat Deum suum.
Dixitque ei rex: «Quare non adoras Bel?». 5 Qui respondens ait ei:
«Quia non colo idola manufacta sed viventem Deum, qui creavit
caelum et terram et habet potestatem omnis carnis». 6 Et dixit ad
eum rex: «Non tibi videtur esse Bel vivens deus? An non vides,
quanta comedat et bibat cotidie?». 7 Et ait Daniel arridens: «Ne
erres, rex; iste enim intrinsecus luteus est et forinsecus aereus, ne-
que comedit neque bibit aliquando». 8 Et iratus rex vocavit sacer-
dotes eius et ait eis: «Nisi dixeritis mihi, quis est qui comedat im-
pensas has, moriemini; 9 si autem ostenderitis quoniam Bel come-
dat haec, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel». Et dixit Da-
niel regi: «Fiat iuxta verbum tuum». 10 Erant autem sacerdotes Bel
septuaginta, exceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum
Daniele in templum Belis. 11 Et dixerunt sacerdotes Belis: «Ecce
nos egredimur foras; et tu, rex, affer escas et vinum miscens pone
et claude ostium et signa anulo tuo; 12 et, cum ingressus fueris mane,
nisi inveneris omnia comesta a Bel, morte moriemur, vel Daniel,
qui mentitus est adversum nos». 13 Contemnebant autem, quia fe-
cerant sub mensa absconditum introitum et per illum ingredieban-
tur semper et devorabant ea. 14 Factum est igitur, postquam egressi
sunt illi, et rex posuit cibos ante Bel; et praecepit Daniel pueris

suis, et attulerunt cinerem et cribraverunt per totum templum co-
ram rege solo et egressi clauserunt ostium et signantes anulo regis
abierunt. 15 Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudi-
nem suam et uxores et filii eorum et comederunt omnia et bibe-
runt. 16 Surrexit autem rex primo diluculo, et Daniel cum eo; 17 et
ait rex: « Salvane sunt signa, Daniel? ». Qui respondit: « Salva,
rex ». 18 Statimque cum aperuisset ostium, intuitus rex mensam, ex-
clamavit voce magna: « Magnus es, Bel, et non est apud te dolus
quisquam ». 19 Et risit Daniel et tenuit regem, ne ingrederetur intro,
et dixit: « Ecce pavimentum; animadverte, cuius vestigia sunt haec ».
20 Et dixit rex: « Video vestigia virorum et mulierum et infantium ».
Et iratus est rex. 21 Tunc apprehendit sacerdotes et uxores et filios
eorum, et ostenderunt ei abscondita ostiola, per quae ingredieban-
tur et consumebant, quae erant super mensam. 22 Occidit ergo illos
rex et tradidit Bel in potestate Danieli, qui subvertit eum et tem-
plum eius.

23 Et erat draco magnus, et colebant eum Babylonii. 24 Et dixit
rex Danieli: « Non potes dicere quia iste non sit deus vivens; adora
ergo eum ». 25 Dixitque Daniel: « Dominum Deum meum adoro,
quia ipse est Deus vivens. 26 Tu autem, rex, da mihi potestatem, et
interficiam draconem absque gladio et fuste ». Et ait rex: « Do tibi ».
27 Tulit ergo Daniel picem et adipem et pilos et coxit pariter; fecit-
que massas et dedit in os draconis et, cum comedisset, diruptus
est draco. Et dixit: « Ecce, quae colebatis ». 28 Cum audissent Baby-
lonii, indignati sunt vehementer et congregati adversum regem dixe-
runt: « Iudaeus factus est rex; Bel destruxit, draconem interfecit et
sacerdotes occidit ». 29 Et dixerunt, cum venissent ad regem: « Trade
nobis Danielem; alioquin interficiemus te et domum tuam ». 30 Vidit
ergo rex quod irruerent in eum vehementer et, necessitate com-
pulsus, tradidit eis Danielem. 31 Qui miserunt eum in lacum leonum,
et erat ibi diebus sex. 32 Porro in lacu erant septem leones, et daban-
tur eis cotidie duo corpora et duae oves; et tunc non data sunt eis,
ut devorarent Danielem. 33 Erat autem Abacuc propheta in Iudaea
et ipse coxerat pulmentum et intriverat panes in alveolo et ibat in
campum, ut ferret messoribus. 34 Dixitque angelus Domini ad Aba-
cuc: « Fer prandium, quod habes, in Babylonem Danieli, qui est in
lacu leonum ». 35 Et dixit Abacuc: « Domine, Babylonem non vidi et
lacum nescio ». 36 Et apprehendit eum angelus Domini in vertice eius
et portavit eum capillo capitis sui posuitque eum in Babylone su-
pra lacum in impetu spiritus sui. 37 Et clamavit Abacuc dicens:
« Daniel, Daniel, tolle prandium, quod misit tibi Deus ». 38 Et ait

Daniel: « Recordatus es enim mei, Deus, et non dereliquisti dili-
gentes te ». [39] Surgensque Daniel comedit. Porro angelus Dei resti-
tuit Abacuc confestim in loco suo. [40] Venit ergo rex die septima,
ut lugeret Danielem; et venit ad lacum et introspexit, et ecce Da-
niel sedens. [41] Et exclamavit rex voce magna dicens: « Magnus es,
Domine, Deus Danielis, et non est alius praeter te ». [42] Porro illos,
qui perditionis eius causa fuerant, intromisit in lacum; et devorati
sunt in momento coram eo.

PROPHETIA OSEE

1 1 Verbum Domini, quod factum est ad Osee filium Beeri in die-
bus Oziae, Ioatham, Achaz, Ezechiae regum Iudae, et in diebus
Ieroboam filii Ioas regis Israel.
2 Principium verbi Domini per Osee. Dixit Dominus ad Osee:
« Vade, sume tibi mulierem fornicationum
et filios fornicationum,
quia fornicans fornicatur terra a Domino ».
3 Et abiit et accepit Gomer filiam Debelaim, quae concepit et
peperit ei filium. 4 Et dixit Dominus ad eum: « Voca nomen eius
' Iezrahel ', quoniam adhuc modicum et visitabo sanguinem Iezrahel
super domum Iehu et cessare faciam regnum domus Israel; 5 et in
illa die conteram arcum Israel in valle Iezrahel ».
6 Et concepit adhuc et peperit filiam; et dixit ei: « Voca nomen
eius ' Absque misericordia ', quia non addam ultra misereri domui
Israel, ut ignoscam eis. 7 Et domui Iudae miserebor et salvabo eos
in Domino Deo suo et non salvabo eos in arcu et gladio et in bello
et in equis et in equitibus ». 8 Et ablactavit eam, quae erat ' Absque
misericordia ', et concepit et peperit filium. 9 Et dixit: « Voca no-
men eius ' Non populus meus ', quia vos non populus meus, et
ego ' Non sum ' vobis.

2 1 Et erit numerus filiorum Israel
quasi arena maris,
quae sine mensura est et non numerabitur.
Et erit: in loco, ubi dicebatur eis:
" Non populus meus vos ",
dicetur eis: " Filii Dei viventis ".
2 Et congregabuntur filii Iudae
et filii Israel pariter
et ponent sibimet caput unum
et ascendent de terra,
quia magnus dies Iezrahel.
3 Dicite fratribus vestris: " Populus meus "
et sororibus vestris: " Misericordiam consecuta ".
4 Contendite adversum matrem vestram; contendite,
quoniam ipsa non uxor mea,
et ego non vir eius;

auferat fornicationes suas a facie sua
et adulteria sua de medio uberum suorum,
5 ne forte exspoliem eam nudam
et statuam eam secundum diem nativitatis suae
et ponam eam quasi solitudinem
et statuam eam velut terram aridam
et interficiam eam siti.
6 Et filiorum illius non miserebor,
quoniam filii fornicationum sunt,
7 quia fornicata est mater eorum,
turpiter egit, quae concepit eos;
quia dixit: " Vadam post amatores meos,
qui dant panes mihi et aquas meas,
lanam meam et linum meum,
oleum meum et potum meum ".
8 Propter hoc ecce ego saepiam
viam tuam spinis
et saepiam eam maceria,
et semitas suas non inveniet;
9 et sequetur amatores suos
et non apprehendet eos;
et quaeret eos et non inveniet
et dicet: " Vadam et revertar
ad virum meum priorem,
quia bene mihi erat tunc magis quam nunc ".
10 Et haec nescivit quia ego
dedi ei frumentum et vinum et oleum
et argentum multiplicavi ei
et aurum, quae fecerunt Baal.
11 Idcirco convertar et sumam
frumentum meum in tempore suo
et vinum meum in tempore suo;
et auferam lanam meam et linum meum,
quae operiebant pudenda eius,
12 et nunc revelabo ignominiam eius
in oculis amatorum eius,
et nullus est qui eruat eam de manu mea.
13 Et cessare faciam omne gaudium eius,
sollemnitatem eius, neomeniam eius,
sabbatum eius et omnia festa tempora eius;
14 et corrumpam vineam eius et ficum eius,

de quibus dixit: " Mercedes hae meae sunt,
quas dederunt mihi amatores mei ".
Et ponam eas in saltum,
et comedet illas bestia agri.
15 Et visitabo super eam dies Baalim,
quibus accendebat incensum
et ornabatur inaure sua et monili suo,
et ibat post amatores suos,
sed mei obliviscebatur,
dicit Dominus.
16 Propter hoc ecce ego lactabo eam
et ducam eam in solitudinem
et loquar ad cor eius;
17 et dabo ei vineas eius ex eodem loco
et vallem Achor, portam spei,
et respondebit ibi
iuxta dies iuventutis suae
et iuxta dies ascensionis suae de terra Aegypti.
18 Et erit: in die illa,
ait Dominus,
vocabis me: " Vir meus "
et non vocabis me ultra: " Baal meus ".
19 Et auferam nomina Baalim de ore eius,
et non recordabitur ultra nominis eorum.
20 Et percutiam eis foedus in die illa
cum bestia agri et cum volucre caeli et cum reptili terrae;
et arcum et gladium et bellum
conteram de terra
et cubare eos faciam confidenter.
21 Et sponsabo te mihi in sempiternum;
et sponsabo te mihi in iustitia et iudicio
et in misericordia et miserationibus.
22 Et sponsabo te mihi in fide,
et cognosces Dominum.
23 Et erit: in illa die exaudiam,
dicit Dominus,
exaudiam caelos,
et illi exaudient terram;
24 et terra exaudiet
triticum et vinum ed oleum,
et haec exaudient Iezrahel.

[25] Et seminabo eam mihi in terram
et miserebor eius, quae fuit ‘Absque misericordia’;
[26] et dicam ‘Non populo meo’: ‘Populus meus tu’;
et ipse dicet: “Deus meus es tu” ».

3 [1] Et dixit Dominus ad me: « Adhuc vade, dilige mulierem dilec-
tam amico et adulteram, sicut diligit Dominus filios Israel, et ipsi
respectant ad deos alienos et diligunt placentas uvarum ».

[2] Et emi eam mihi quindecim argenteis et choro hordei et dimidio
choro hordei. [3] Et dixi ad eam: « Dies multos exspectabis me; non
fornicaberis et non eris viro, neque ibo ego ad te ». [4] Quia dies mul-
tos sedebunt filii Israel sine rege et sine principe et sine sacrificio
et sine lapide et sine ephod et sine theraphim. [5] Et post haec rever-
tentur filii Israel et quaerent Dominum Deum suum et David regem
suum et pavebunt ad Dominum et ad bonum eius in fine dierum.

4 [1] « Audite verbum Domini,
filii Israel,
quia iudicium Domino
cum habitatoribus terrae:
non est enim veritas, et non est benignitas,
et non est scientia Dei in terra;
[2] maledictum et mendacium
et homicidium et furtum et adulterium inundaverunt,
et sanguis sanguinem tetigit.
[3] Propter hoc lugebit terra,
et infirmabitur omnis, qui habitat in ea,
cum bestia agri et volucre caeli,
sed et pisces maris auferentur.
[4] Verumtamen non sit qui contendat
nec qui arguat,
sed tecum iudicium meum, sacerdos.
[5] Et corrues plena die,
et corruet etiam propheta tecum nocte;
et perdam matrem tuam.
[6] Perit populus meus,
eo quod non habuerit scientiam.
Quia tu scientiam reppulisti,

[4] [4] *Sed tecum iudicium meum* – Lege *‘immĕkā m°rîbātî* (? vel *rîbî*); TM « populus tuus sicut adversantes » (sacerdoti)

repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi;
et quia oblitus es legis Dei tui,
obliviscar filiorum tuorum et ego.
7 Secundum multitudinem eorum, sic peccaverunt mihi;
gloriam eorum in ignominiam commutabo.
8 Peccatum populi mei comedunt
et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum.
9 Et erit sicut populus sic sacerdos;
et visitabo super eum vias eius
et opera eius reddam ei.
10 Et comedent et non saturabuntur;
fornicabuntur et non multiplicabuntur,
quoniam Dominum reliquerunt
in non custodiendo.
11 Fornicatio et vinum et ebrietas auferunt cor.
12 Populus meus in ligno suo interrogat,
et baculus eius annuntiat ei;
spiritus enim fornicationum decepit eos,
et fornicantur a Deo suo.
13 Super capita montium sacrificant
et super colles accendunt thymiama,
subtus quercum et populum et terebinthum,
quia bona est umbra eius;
ideo fornicantur filiae vestrae,
et sponsae vestrae adulterae sunt.
14 Non visitabo super filias vestras,
cum fuerint fornicatae,
et super sponsas vestras,
cum adulteraverint,
quoniam hi ipsi cum meretricibus secedunt
et cum prostibulis delubrorum sacrificant,
et populus non intellegens corruet.
15 Si fornicaris tu, Israel,
non delinquat saltem Iuda;
et nolite ingredi in Galgala
et ne ascenderitis in Bethaven
neque iuraveritis: " Vivit Dominus ".
16 Quoniam sicut vacca lasciviens
Israel contumax est;
nunc pascet eos Dominus
quasi agnum in latitudine?

[17] Particeps idolorum Ephraim,
dimitte eum.
[18] Transiit convivium eorum,
fornicatione fornicati sunt,
diligunt vehementer
ignominiam impudicitiae.
[19] Ligabit spiritus eos in alis suis,
et confundentur a sacrificiis suis.

5 [1] Audite hoc, sacerdotes,
et attendite, domus Israel,
et, domus regis, auscultate,
quia vobis iudicium est;
quoniam laqueus facti estis pro Maspha
et rete expansum super Thabor.
[2] Et foveam Settim profundam fecerunt;
ego autem castigabo vos omnes.
[3] Ego scio Ephraim,
et Israel non est absconditus a me;
quia nunc fornicatus es, Ephraim,
contaminatus est Israel.
[4] Non dabunt opera sua,
ut revertantur ad Deum suum,
quia spiritus fornicationis in medio eorum,
et Dominum non cognoverunt.
[5] Et testatur arrogantia Israel in faciem suam,
et Israel et Ephraim ruent in iniquitate sua:
ruet etiam Iudas cum eis.
[6] In gregibus suis et in armentis suis
vadent ad quaerendum Dominum
et non invenient;
subtraxit se ab eis.
[7] In Dominum praevaricati sunt,
quia filios alienos genuerunt;
nunc devorabit eos uno mense cum partibus suis.

[4] [18] *Diligunt vehementer ignominiam impudicitiae* – Lege *'āhōb 'āhăbû qᵉlôn mᵉginnāh*; TM « diligunt afferte (?) ignominiam scutorum eius »
[19] *Eos* – Lege *'ôtām*; TM « eam »

[5] [2] *Et foveam Settim* – Lege *wᵉšaḥat haššiṭṭîm*; TM « immolationem aberrantes (profundam fecerunt) » (?)

8 Clangite bucina in Gabaa,
tuba in Rama,
conclamate in Bethaven,
exterrete Beniamin.
9 Ephraim vastabitur in die correptionis;
in tribubus Israel annuntio rem certam.
10 Facti sunt principes Iudae
quasi transferentes terminos;
super eos effundam
quasi aquam iram meam.
11 Oppressus est Ephraim,
fractum est ius,
quoniam voluit abire post sordem.
12 Et ego quasi sanies Ephraim,
et quasi putredo domui Iudae.
13 Et vidit Ephraim languorem suum,
et Iuda ulcus suum;
et abiit Ephraim ad Assyriam
et misit ad regem magnum;
sed et ipse non poterit sanare vos,
nec solvere poterit vos ab ulcere.
14 Quoniam ego quasi leaena Ephraim
et quasi catulus leonis domui Iudae;
ego, ego capiam et vadam,
tollam, et non est qui eruat.
15 Vadens revertar ad locum meum,
donec poenas solvant
et quaerant faciem meam,
in tribulatione sua me desiderent.

6 1 "Venite, et revertamur ad Dominum,
quia ipse laceravit et sanabit nos,
percussit et curabit nos.
2 Vivificabit nos post duos dies,
in die tertia suscitabit nos,
et vivemus in conspectu eius.
3 Sciamus sequamurque,
ut cognoscamus Dominum.
Quasi diluculum praeparatus est egressus eius,

[6] [1] *Percussit* – Lege *wajjak*; TM « percutiat » (haplographia *w*)

et veniet quasi imber nobis temporaneus,
quasi imber serotinus irrigans terram ".
4 Quid faciam tibi, Ephraim?
Quid faciam tibi, Iuda?
Caritas vestra quasi nubes matutina
et quasi ros mane pertransiens.
5 Propter hoc dolavi per prophetas,
occidi eos in verbis oris mei,
sed ius meum quasi lux egredietur;
6 quia caritatem volo et non sacrificium,
et scientiam Dei plus quam holocausta.
7 Ipsi autem in Adam transgressi sunt pactum;
ibi praevaricati sunt in me.
8 Galaad civitas operantium iniquitatem
maculata sanguine.
9 Et quasi insidiantes virum latrones
caterva sacerdotum;
in via interficiunt pergentes Sichem,
vere scelus operantur.
10 In domo Israel vidi horrendum:
ibi fornicationes Ephraim,
contaminatus est Israel.
11 Sed et tibi, Iuda, parata est messis,
cum convertero sortem populi mei.

7 1 Cum sanare vellem Israel,
revelata est iniquitas Ephraim
et malitia Samariae,
quia operati sunt mendacium;
et fur ingressus est,
foris autem spoliat turma latronum.
2 Et non dicunt in cordibus suis
omnem malitiam eorum me recordari.
Nunc circumdederunt eos opera sua,
coram facie mea facta sunt.
3 In malitia sua laetificaverunt regem
et in mendaciis suis principes.
4 Omnes adulterantes;

[6] 5 *Sed ius meum quasi lux* – Lege cum Gr, Syr et Targ *ûmišpāṭî kā'ôr*; TM « et iudicia tua (ut) lux »

quasi clibanus succensus illi,
pistor cessat excitare ignem
a commixtione fermenti, donec fermentetur totum.
5 Die regis nostri
infirmi facti sunt principes ardore vini,
quod apprehendit protervos.
6 Quia applicuerunt quasi clibanum cor suum,
in insidiando;
tota nocte dormivit ira eorum,
mane ipsa ardet quasi ignis flammae.
7 Omnes calefacti sunt quasi clibanus
et devorant iudices suos.
Omnes reges eorum ceciderunt;
non est qui clamet in eis ad me.
8 Ephraim in populis ipse commiscebatur;
Ephraim factus est subcinericius panis, qui non reversatur.
9 Comederunt alieni robur eius,
et ipse nescit;
sed et cani effusi sunt in eo,
et ipse ignorat.
10 Et testatur superbia Israel in faciem suam,
nec reversi sunt ad Dominum Deum suum,
et non quaesierunt eum in omnibus his.
11 Et factus est Ephraim quasi columba
insipiens non habens sensum:
Aegyptum invocabant,
ad Assyrios abierunt.
12 Et cum profecti fuerint,
expandam super eos rete meum;
quasi volucrem caeli detraham eos,
corripiam eos secundum auditionem coetus eorum.
13 Vae eis, quoniam recesserunt a me!
Vastabuntur, quia praevaricati sunt in me.
Et ego redimam eos,
cum ipsi locuti sint contra me mendacia?
14 Et non clamaverunt ad me in corde suo,
sed ululabant in cubilibus suis;

[7] [4] *Succensus illi, pistor* – Lege *bōʿēr hēm ʾōpheh*; TM « succensus a pistore »
[6] *Ira eorum* – Lege (cfr. Targ et Syr) *ʾappᵉhem*; TM « pistor eorum »

super triticum et vinum se incidebant,
contumaces sunt adversum me.
15 Et ego erudivi eos et confortavi brachia eorum,
et in me cogitaverunt malitiam.
16 Convertuntur ad eum, qui non prodest,
facti sunt quasi arcus dolosus;
cadent in gladio principes eorum
propter execrationem linguae suae:
ista subsannatio eorum in terra Aegypti.

8 1 In gutture tuo sit tuba!
Quasi aquila super domum Domini
pro eo quod transgressi sunt foedus meum
et legem meam praevaricati sunt.
2 Me invocant: "Deus meus";
cognovimus te, Israel.
3 Proiecit Israel bonum;
inimicus persequetur eum.
4 Ipsi constituerunt reges, et non ex me;
principes constituerunt, et non cognovi:
argentum suum et aurum suum
fecerunt sibi idola,
ut interirent.
5 Proiectus est vitulus tuus, Samaria;
iratus est furor meus in eos.
Usquequo non poterunt emundari?
6 Quia ex Israel et ipse est:
artifex fecit illum,
et non est deus;
quoniam in scintillas erit
vitulus Samariae.
7 Quia ventum seminabunt
et turbinem metent;
cum culmus non sit in eo,
germen non faciet farinam:
quod et si fecerit,
alieni comedent eam.

[7] 14 *Se incidebant* – Lege cum mss et Gr *jitgôdādû*; TM « se excitant » (?)
16 *Ad eum, qui non prodest* – Lege *'el lō'jô'îl*; TM « non super » (?)
[8] 5 *Proiectus est* – Lege cum Vg *zānūaḥ*; TM « proiecit »

8 Devoratus est Israel,
nunc factus est in nationibus
quasi vas immundum.
9 Quia ipsi ascenderunt ad Assyriam,
onager est solitarius sibi;
Ephraim autem munera dederunt amatoribus.
10 Sed et cum mercede conduxerint nationes,
nunc compellam eos,
et trement paulisper sub onere regis principum.
11 Cum multiplicaret Ephraim altaria pro peccato,
factae sunt ei arae in peccatum.
12 Scribebam ei multiplices leges meas;
velut alienae computatae sunt.
13 Hostias amant,
immolant carnes et comedunt;
sed Dominus non suscipiet eas.
Nunc recordabitur iniquitatis eorum
et visitabit peccata eorum:
ipsi in Aegyptum convertentur.
14 Et oblitus est Israel factoris sui
et aedificavit delubra;
et Iudas multiplicavit urbes munitas.
Et mittam ignem in civitates eius,
et devorabit aedes illius.

9 1 Noli laetari, Israel;
noli exsultare sicut populi,
quia fornicatus es a Deo tuo,
dilexisti mercedem super omnes areas tritici.
2 Area et torcular non pascet eos,
et vinum mentietur eis.
3 Non manebunt in terra Domini:
revertetur Ephraim in Aegyptum,
et in Assyria pollutum comedent.
4 Non libabunt Domino vinum
et non placebunt ei sacrificia eorum;

[8] [10] *Et trement* – Lege *wᵉjāḥilû*; TM « et coeperunt »

[11] *Pro peccato* – Lege *lᵉḥaṭṭē'* (litteraliter: ad expiandum peccatum); TM « ad peccandum »

[13] *Hostias amant* – Lege *zebaḥ 'āhōb 'āhǎbû* (cfr. 4, 18); TM « hostias donationum mearum »

quasi panis lugentium erunt eis:
omnes, qui comedent eum, contaminabuntur,
quia panis eorum erit tantummodo pro vita ipsorum;
non intrabit in domum Domini.
5 Quid facietis in die sollemni,
in die festivitatis Domini?
6 Ecce enim profecti sunt a vastitate;
Aegyptus congregabit eos,
Memphis sepeliet eos:
desiderabile argentum eorum
urtica hereditabit,
spina in tabernaculis eorum.
7 Venerunt dies visitationis,
venerunt dies retributionis:
sciat Israel!
" Stultus — clamet — est propheta;
insanus vir spiritalis ".
Secundum multitudinem iniquitatis tuae
multae sunt inimicitiae tuae.
8 Speculatur Ephraim, populus Dei mei, prophetam;
laqueus aucupis super omnes vias eius,
inimicitiae in ipsa domo Dei eius.
9 Profunde peccaverunt
sicut in diebus Gabaa;
recordabitur iniquitatis eorum
et visitabit peccata eorum.
10 Quasi uvas in deserto
inveni Israel,
quasi prima poma ficulneae in initio eius
vidi patres vestros;
ipsi autem intraverunt ad Baalphegor
et se consecraverunt Confusioni
et facti sunt abominabiles
sicut id, quod dilexerunt.
11 Ephraim quasi avis avolabit gloria eorum,
a partu et ab utero et a conceptu.
12 Quod si et enutrierint filios suos,
absque liberis eos faciam, absque hominibus;

[9] 8 *Populus* – Lege *'am*; TM « cum »

sed et vae eis,
cum recessero ab eis!
13 Ephraim, ut vidi, in venationem posuit sibi filios suos,
et Ephraim educit ad interfectorem filios suos.
14 " Da eis, Domine! Quid dabis eis?
Da eis vulvam sine liberis et ubera arentia! ".
15 Omnes nequitiae eorum in Galgala,
profecto ibi exosos habui eos.
Propter malitiam operum eorum
de domo mea eiciam eos.
Non addam ut diligam eos;
omnes principes eorum rebelles.
16 Percussus est Ephraim,
radix eorum exsiccata est,
fructum nequaquam facient;
quod si et genuerint,
interficiam amantissima uteri eorum ».
17 Abiciet eos Deus meus,
quia non audierunt eum;
et erunt vagi in nationibus.

10 1 Vitis frondosa Israel,
fructum producens sibi;
secundum multitudinem fructus sui
multiplicavit altaria,
iuxta ubertatem terrae suae
decoravit simulacra.
2 Divisum est cor eorum,
nunc poenas solvent;
ipse confringet aras eorum,
depopulabitur simulacra eorum.
3 Profecto nunc dicent:
« Non est rex nobis;
non enim timemus Dominum,
et rex quid faciet nobis? ».
4 Loqui verba, iurare in vanum,
ferire foedus;

[9] 12 *Cum recessero* – Lege cum Vg *b*[e]*śûrî*; TM « cum contendero » (?)
13 *In venationem posuit sibi filios suos* – Lege *l*[e]*ṣajid* (= Gr) *šāt* (cfr. Gr) *lô bānāw*; TM « angustiis (Tyro?) plantata in pascua » (textus obscurus)
[10] 4 *Loqui* – Lege *dabbēr*; TM « locuti sunt »

et germinabit quasi venenum ius
super sulcos agri.
5 De vitulo Bethaven
trement habitatores Samariae;
quia luget super eum populus eius,
dum sacerdotes eius super eum
exsultant in gloria eius;
vere migrabit ab eo.
6 Siquidem et ipse in Assyriam delatus est,
munus regi magno;
confusio Ephraim capiet,
et confundetur Israel in consilio suo.
7 Perit Samaria,
rex eius quasi festuca super faciem aquae.
8 Et disperdentur excelsa impietatis,
peccatum Israel;
spina et tribulus ascendet
super aras eorum,
et dicent montibus: « Operite nos! »
et collibus: « Cadite super nos! ».
9 Ex diebus Gabaa peccavit Israel;
ibi perstiterunt.
Non comprehendet eos in Gabaa
proelium super filios iniquitatis?
10 « Iuxta desiderium meum corripiam eos;
congregabuntur super eos populi,
cum corripientur propter duas iniquitates suas.
11 Ephraim vitula docta,
diligens trituram.
Et ego transivi super pulchritudinem colli eius;
iunxi Ephraim aratro,
arabit Iudas,
sarriet sibi Iacob.
12 Seminate vobis in iustitia,
metite secundum caritatem;
innovate vobis novale.
Tempus est requirendi Dominum,
donec veniat, ut pluat vobis iustitiam.

[10] 5 *De vitulo* – Lege cum Gr, Theod et Syr *lᵉʿēgel*; TM « de vitulis »
9 *Peccavit* – Lege cum paucis mss (cfr. Gr et Vg) *ḥaṭṭa't* (peccatum); TM « peccasti »

[13] Arastis impietatem,
iniquitatem messuistis,
comedistis frugem mendacii,
quia confisus es in curribus tuis,
in multitudine fortium tuorum.
[14] Consurget tumultus in populo tuo,
et omnes munitiones tuae vastabuntur,
sicut vastavit Salman Betharbeel
in die proelii,
matre super filios allisa.
[15] Sic faciet vobis Bethel
propter maximam nequitiam vestram.
Mane interibit rex Israel.

11 [1] Cum puer esset Israel, dilexi eum
et ex Aegypto vocavi filium meum.
[2] Quanto magis vocabam eos,
tanto recesserunt a facie mea;
ipsi Baalim immolabant
et simulacris sacrificabant.
[3] Et ego dirigebam gressus Ephraim,
portabam eos in brachiis meis,
et nescierunt quod curarem eos.
[4] In funiculis humanitatis trahebam eos,
in vinculis caritatis;
et fui eis, quasi qui elevant infantem ad maxillas suas,
et declinavi ad eum, ut vesceretur.
[5] Revertetur in terram Aegypti,
et Assur ipse rex eius,
quoniam noluerunt converti.
[6] Saeviet gladius in civitatibus eius
et consumet garrulos eius
et comedet eos propter consilia eorum.
[7] Populus meus pendet ad praevaricandum contra me;
vocant eum ad altum, sed simul non erigunt eum.
[8] Quomodo dabo te, Ephraim,
tradam te, Israel?

[10] [13] *In curribus tuis* – Lege cum Gr *b^erikb^ekā*; TM « in via tua »
[11] [2] *Quanto ... vocabam* – Lege cum Gr *k^eqor'î*; TM « vocaverunt »
A facie mea; *ipsi* – Lege cum Gr et Syr *mippānai hēm*; TM « a facie sua »
[4] *Infantem* – Lege *'ûl*; TM « iugum »

Quomodo dabo te sicut Adama,
ponam te ut Seboim?
Convertitur in me cor meum,
simul exardescit miseratio mea.
9 Non faciam furorem irae meae,
non convertar, ut disperdam Ephraim,
quoniam Deus ego
et non homo,
in medio tui Sanctus
et non veniam in terrore.
10 Post Dominum ambulabunt;
quasi leo rugiet,
quia ipse rugiet,
et in tremore accurrent filii ab occidente.
11 Et avolabunt quasi avis ex Aegypto
et quasi columba de terra Assyriae;
et collocabo eos in domibus suis,
dicit Dominus.

12 1 Circumdedit me in fraude Ephraim
et in dolo domus Israel;
— Iudas autem, dum adhuc vagatur, est cum Deo
et cum Sancto fidelis » —.
2 Ephraim pascit ventum
et sequitur aestum;
tota die mendacium et violentiam multiplicat,
et foedus cum Assyriis init
et oleum in Aegyptum fert.
3 Iudicium ergo Domini cum Iuda
et visitatio super Iacob;
iuxta vias eius et iuxta opera eius reddet ei.
4 In utero supplantavit fratrem suum
et in robore suo luctatus est cum Deo.
5 Et luctatus est cum angelo et praevaluit;
flevit et deprecatus est eum.
In Bethel invenit eum
et ibi locutus est nobiscum
6 Dominus, Deus exercituum:
Dominus memoriale eius.
7 « Et tu ad Deum tuum converteris;
caritatem et iudicium custodi
et spera in Deo tuo semper ».

8 Chanaan, in manu eius statera dolosa,
fraudem diligit.
9 Et dixit Ephraim: « Verumtamen dives effectus sum,
inveni opes mihi,
omnes labores mei non invenient mihi
iniquitatem, quam peccavi ».
10 « Ego autem Dominus, Deus tuus
ex terra Aegypti;
adhuc sedere te faciam in tabernaculis,
sicut in diebus conventus.
11 Et loquar ad prophetas
et ego visionem multiplicabo
et in manu prophetarum proponam similitudines ».
12 Si Galaad iniquitas fuerat,
prorsus inanes facti sunt;
in Galgala bobus immolantes,
etiam altaria eorum erunt quasi acervi
super sulcos agri.
13 Fugit Iacob in regionem Aram;
et servivit Israel pro uxore
et pro uxore custos fuit.
14 Per prophetam autem eduxit Dominus
Israel de Aegypto,
et per prophetam custoditus est.
15 Ad iracundiam provocavit Ephraim amarissime,
sed sanguinem eius super eum relinquet,
et opprobrium eius retribuet ei Dominus suus.

13 1 Loquente Ephraim, horror factus est;
dux erat in Israel.
Et deliquit in Baal
et mortuus est.
2 Et nunc addunt ad peccandum
faciuntque sibi conflatile de argento suo
secundum intellegentiam suam simulacra;
factura artificum totum est.
« His — ipsi dicunt — immolate! ».
Homines vitulos osculantur.

[12] 12 *Bobus* – Lege cum Vg *lišwārîm*; TM « boves ». (haplographia)
[13] 1 *Dux* – Lege *nāśî'* (cfr. Syr et Targ); TM « levavit »
2 *Immolate* – Lege cum Gr et Vg *zib*e*ḥû*; TM « immolantes »

3 Idcirco erunt quasi nubes matutina
et sicut ros matutinus praeteriens,
sicut palea turbine rapta ex area
et sicut fumus de fumario.
4 « Ego autem Dominus, Deus tuus
ex terra Aegypti;
et Deum absque me nescies,
et salvator non est praeter me.
5 Ego pavi te in deserto,
in terra ardenti solitudinis.
6 Iuxta pascua sua saturati sunt
et saturati elevaverunt cor suum,
propterea obliti sunt mei.
7 Et ego ero eis quasi leaena,
sicut pardus iuxta viam insidiabor.
8 Occurram eis quasi ursa, raptis catulis,
et dirumpam claustrum cordis eorum:
et consumam eos ibi quasi leo;
bestia agri scindet eos.
9 Perdo te, Israel;
quis est auxiliator tuus?
10 Ubinam est rex tuus,
ut salvet te in omnibus urbibus tuis,
et iudices tui, de quibus dixisti:
" Da mihi regem et principes "?
11 Do tibi regem in furore meo
et aufero in indignatione mea.
12 Colligata est iniquitas Ephraim,
absconditum peccatum eius.
13 Dolores parturientis venient ei;
erit filius non sapiens:
suo enim tempore non stabit
in ore vulvae.
14 De manu inferni liberabo eos,
de morte redimam eos?
Ubi pestilentiae tuae, o mors?

[13] 5 *Pavi* – Lege cum Gr et Syr *re'îtîkā*; TM « cognovi te »
7 *Et ego ero* – Lege cum Gr et Vg *we'ehjeh*; TM « et fui »
9 *Perdo te* – Lege cum Syr *šiḥattîkā*; TM « perdidit te »
Quis – Lege cum Gr et Syr *mî*; TM « quia in me »
10 *Ubinam* – Lege cum verss *'ajjeh*; TM « ero »

Ubi pestis tua, inferne?
Consolatio abscondita est ab oculis meis ».
15 Dum ipse inter fratres fructificat,
veniet ventus urens, ventus Domini
de deserto ascendens,
et siccabit venas eius
et desolabit fontem eius.
Ipse diripiet thesaurum,
omne vas desiderabile.

14 1 Poenas solvet Samaria,
quoniam rebellavit contra Deum suum:
in gladio peribunt,
parvuli eorum elidentur,
et praegnantes discindentur.
2 Convertere, Israel, ad Dominum Deum tuum,
quoniam corruisti in iniquitate tua.
3 Tollite vobiscum verba
et convertimini ad Dominum;
dicite ei: « Omnem aufer iniquitatem
et accipe bonum,
et reddemus fructum labiorum nostrorum.
4 Assyria non salvabit nos;
super equum non ascendemus
nec vocabimus ultra: " Deos nostros! "
opera manuum nostrarum,
quia in te misericordiam consequetur pupillus ».
5 « Sanabo praevaricationem eorum,
diligam eos spontanee,
quia aversus est furor meus ab eis.
6 Ero quasi ros pro Israel;
germinabit quasi lilium
et mittet radices suas ut Libanus.
7 Expandentur rami eius;
et erit quasi oliva gloria eius,
et odor eius ut Libani.
8 Convertentur sedentes in umbra mea,

[13] 14 *Ubi* – Lege cum Gr (cfr. Syr) *'ajjeh*; TM « ero »
[14] 3 *Fructum* – Lege cum Gr et Syr *p^{e}rî*; TM « vitulos »
8 *In umbra mea* – Lege *b^{e}ṣillî*; TM « in umbra eius »

colent triticum
et germinabunt quasi vinea;
memoriale eius sicut vinum Libani.
9 Ephraim, quid ei ultra idola?
Ego exaudio et respicio in eum.
Ego ut abies virens:
ex me fructus tuus invenitur ».
10 Qui sapiens est, intellegat ista,
intellegens sciat haec!
Quia rectae viae Domini,
et iusti ambulabunt in eis;
praevaricatores vero corruent in eis.

[14] 9 *Ei* – Lege *lô*; TM « mihi »

PROPHETIA IOEL

1 [1] Verbum Domini, quod factum est ad Ioel filium Phatuel.
[2] Audite hoc, senes,
et auribus percipite, omnes habitatores terrae,
si factum est istud in diebus vestris,
aut in diebus patrum vestrorum.
[3] Super hoc filiis vestris narrate,
et filii vestri filiis suis,
et filii eorum generationi alterae.
[4] Residuum erucae comedit locusta,
et residuum locustae comedit bruchus,
et residuum bruchi comedit gryllus.
[5] Expergiscimini, ebrii, et flete,
et ululate, omnes, qui bibitis vinum,
propter mustum,
quoniam periit ab ore vestro.
[6] Gens enim ascendit super terram meam
fortis et innumerabilis;
dentes eius ut dentes leonis,
et molares leaenae sunt ei.
[7] Posuit vineam meam in desertum
et ficum meam in lignum confractum;
nudans spoliavit eam et proiecit,
albi facti sunt rami eius.
[8] Plange, quasi virgo accincta sacco
super virum pubertatis suae.
[9] Periit oblatio et libatio
de domo Domini;
luxerunt sacerdotes
ministri Domini.
[10] Depopulata est regio;
luxit humus,
quoniam devastatum est triticum,
defecit mustum,
elanguit oleum.
[11] Confundemini, agricolae,
ululate, vinitores,
super frumento et hordeo,
quia periit messis agri.

12 Vinea exaruit
et ficus elanguit,
malogranatum et palma et malum
et omnia ligna agri aruerunt,
quia evanuit gaudium
a filiis hominum.
13 Accingite vos et plangite, sacerdotes;
ululate, ministri altaris.
Ingredimini, cubate in sacco,
ministri Dei mei,
quoniam interiit de domo Dei vestri
oblatio et libatio.
14 Sanctificate ieiunium,
vocate coetum,
congregate senes,
omnes habitatores terrae
in domum Dei vestri,
et clamate ad Dominum:
15 « Heu diei!
Quia prope est dies Domini,
et quasi vastitas a potente veniet.
16 Numquid non coram oculis vestris
alimenta perierunt,
de domo Dei nostri
laetitia et exsultatio? ».
17 Computruerunt semina
subtus glebas suas,
demolita sunt horrea,
dissipatae sunt apothecae,
eo quod exaruit triticum.
18 Quid ingemuit animal,
perterrita sunt armenta boum,
quia non est pascua eis?
Sed et greges pecorum disperierunt.
19 Ad te, Domine, clamo,
quia ignis comedit
pascua deserti,
et flamma succendit
omnia ligna agri.

[1] 18 *Disperierunt* – Lege cum verss *nāšammû*; TM « poenas luere coacti sunt »

20 Sed et bestiae agri
suspirant ad te,
quoniam exsiccati sunt fontes aquarum,
et ignis devoravit
pascua deserti.

2 1 Canite tuba in Sion,
ululate in monte sancto meo;
conturbentur omnes habitatores terrae,
quia venit dies Domini,
quia prope est.
2 Dies tenebrarum et caliginis,
dies nubis et turbinis;
quasi aurora expansa super montes
populus multus et fortis:
similis ei non fuit a principio,
et post eum non erit
usque in annos generationis et generationis.
3 Ante faciem eius ignis vorat,
et post eum exurit flamma.
Quasi hortus Eden terra coram eo,
et post eum solitudo deserti;
neque est quod effugiat eum.
4 Quasi aspectus equorum aspectus eorum,
et quasi equites sic current.
5 Sicut sonitus quadrigarum
super capita montium exsiliunt,
sicut sonitus flammae ignis
devorantis stipulam,
velut populus fortis
praeparatus ad proelium.
6 A facie eius cruciabuntur populi,
omnes vultus candentes.
7 Sicut fortes currunt,
quasi viri bellatores ascendunt murum;
unusquisque in viis suis graditur,
et non declinant a semitis suis.
8 Unusquisque fratrem suum non coarctat,
singuli in calle suo ambulant,

[1] 20 *Suspirant* – Lege *ta'ărōgnāh*; TM « suspirat »

per media tela prorumpunt
sine intermissione.
9 Urbem ingrediuntur,
in murum discurrunt,
domos conscendunt,
per fenestras intrant quasi fur.
10 A facie eius contremuit terra,
moti sunt caeli,
sol et luna obtenebrati sunt,
et stellae retraxerunt splendorem suum.
11 Et Dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui,
quia multa sunt nimis castra eius,
quia fortia et facientia verbum eius;
magnus enim dies Domini
et terribilis valde, et quis sustinebit eum?
12 « Nunc ergo,
dicit Dominus,
convertimini ad me in toto corde vestro,
in ieiunio et in fletu et in planctu;
13 et scindite corda vestra et non vestimenta vestra,
et convertimini ad Dominum Deum vestrum,
quia benignus et misericors est,
patiens et multae misericordiae,
et placabilis super malitia ».
14 Quis scit, si convertatur et ignoscat
et relinquat post se benedictionem,
oblationem et libationem
Domino Deo vestro?
15 Canite tuba in Sion,
sanctificate ieiunium, vocate coetum;
16 congregate populum, sanctificate conventum,
coadunate senes,
congregate parvulos et sugentes ubera,
egrediatur sponsus de cubili suo
et sponsa de thalamo suo.
17 Inter vestibulum et altare plorent
sacerdotes ministri Domini
et dicant: « Parce, Domine, populo tuo
et ne des hereditatem tuam in opprobrium,
ut dominentur eis nationes ».
Quare dicent in populis:
« Ubi est deus eorum »?

18 Zelatus est Dominus terram suam
et pepercit populo suo.
19 Et respondit Dominus et dixit populo suo:
« Ecce ego mittam vobis
frumentum et vinum et oleum,
et replebimini eis;
et non dabo vos ultra
opprobrium in gentibus.
20 Et eum, qui ab aquilone est,
procul faciam a vobis
et expellam eum in terram
inviam et desertam:
facies eius contra mare orientale,
et extremum eius ad mare occidentale;
et ascendet foetor eius,
et ascendet putredo eius,
quia magna operatus est.
21 Noli timere, terra;
exsulta et laetare,
quoniam magna Dominus operatus est.
22 Nolite timere, animalia regionis,
quia germinaverunt pascua deserti,
quia lignum attulit fructum suum,
ficus et vinea dederunt divitias suas.
23 Et, filii Sion, exsultate
et laetamini in Domino Deo vestro,
quia dedit vobis
pluviam iustitiae
et descendere fecit ad vos
imbrem matutinum et serotinum sicut prius.
24 Et implebuntur areae frumento,
et redundabunt torcularia
vino et oleo;
25 et reddam vobis annos,
quos comedit locusta, bruchus
et gryllus et eruca,
exercitus meus magnus,
quem misi in vos.

[2] 23 *Sicut prius* – Lege cum ms Graeco, Syr et Vg *kāri'šon*; TM « in principio »

26 Et comedetis vescentes et saturabimini
et laudabitis nomen Domini Dei vestri,
qui mirabilia fecit vobiscum;
et non confundetur populus meus in sempiternum.
27 Et scietis quia in medio Israel ego sum,
et ego Dominus Deus vester,
et non est amplius;
et non confundetur populus meus in aeternum ».

3 1 Et erit post haec:
effundam spiritum meum super omnem carnem,
et prophetabunt filii vestri et filiae vestrae,
senes vestri somnia somniabunt,
et iuvenes vestri visiones videbunt;
2 sed et super servos meos et ancillas
in diebus illis effundam spiritum meum.
3 Et dabo prodigia in caelo et in terra,
sanguinem et ignem et columnas fumi;
4 sol convertetur in tenebras
et luna in sanguinem,
antequam veniat dies Domini
magnus et horribilis.
5 Et erit:
omnis, qui invocaverit nomen Domini, salvus erit,
quia in monte Sion et in Ierusalem
erit salvatio, sicut dixit Dominus,
et in residuis, quos Dominus vocaverit.

4 1 Quia ecce in diebus illis
et in tempore illo,
cum convertero sortem
Iudae et Ierusalem,
2 congregabo omnes gentes
et deducam eas in vallem Iosaphat
et disceptabo cum eis ibi
super populo meo et hereditate mea Israel,
quos disperserunt in nationibus,
et terram meam diviserunt.
3 Et super populum meum miserunt sortem;
et dederunt puerum pro meretrice
et puellam vendiderunt pro vino, ut biberent.

[4] Verum quid vobis et mihi, Tyrus et Sidon et omnes termini
Philisthaeae? Numquid ultionem vos reddetis mihi? Et si ulciscimini
vos contra me, cito velociter reddam ultionem vestram super caput
vestrum. [5] Argentum enim meum et aurum tulistis et pretiosa bona
mea intulistis in delubra vestra. [6] Et filios Iudae et filios Ierusalem
vendidistis filiis Graecorum, ut longe faceretis eos de finibus suis.
[7] Ecce ego suscitabo eos de loco, in quo vendidistis eos, et reddam
ultionem vestram in caput vestrum. [8] Et vendam filios vestros et
filias vestras in manibus filiorum Iudae; et venumdabunt eos Sabaeis,
genti longinquae, quia Dominus locutus est.

[9] Clamate hoc in gentibus,
sanctificate bellum,
suscitate robustos;
accedant, ascendant
omnes viri bellatores.
[10] Concidite vomeres vestros in gladios
et falces vestras in lanceas;
infirmus dicat:
« Fortis ego sum ».
[11] Erumpite et venite,
omnes gentes de circuitu,
et congregamini ibi!
Deduc, Domine, robustos tuos!
[12] Consurgant et ascendant gentes
in vallem Iosaphat,
quia ibi sedebo, ut iudicem
omnes gentes in circuitu.
[13] Mittite falces,
quoniam maturavit messis;
venite et premite,
quia plenum est torcular:
exuberant torcularia,
quia magna est malitia eorum.
[14] Populi, populi
in valle Decisionis,
quia iuxta est dies Domini
in valle Decisionis.
[15] Sol et luna obtenebrati sunt,
et stellae retraxerunt splendorem suum.

[4] [11] *Et congregamini* – Lege cum Gr et Vg *hiqqab*ᵉ*ṣû*; TM « et congregentur »

16 Et Dominus de Sion rugiet
et de Ierusalem dabit vocem suam;
et movebuntur caeli et terra,
et Dominus refugium populo suo
et fortitudo filiis Israel.
17 Et scietis quia ego Dominus Deus vester
habitans in Sion monte sancto meo;
et erit Ierusalem locus sanctus,
et alieni non transibunt per eam amplius.
18 Et erit in die illa:
stillabunt montes mustum,
et colles fluent lacte;
et per omnes rivos Iudae ibunt aquae,
et fons de domo Domini egredietur
et irrigabit torrentem Settim.
19 Aegyptus in desolationem erit,
et Idumaea in desertum desolationis,
pro eo quod inique egerint in filios Iudae
et effuderint sanguinem innocentem in terra eorum.
20 Et Iuda in aeternum habitabitur,
et Ierusalem in generationem et generationem;
21 et vindicabo sanguinem eorum, quem non relinquam impunitum;
et Dominus commoratur in Sion.

[4] [21] *Et vindicabo* – Lege cum Gr *wᵉniqqamtî*; TM « et mundabo »
Non relinquam impunitum – Lege cum Gr *wᵉlo'-'ănaqqeh*; TM « non mundavi »

PROPHETIA AMOS

1 [1] Verba Amos, qui fuit in pastoribus de Thecua; quae vidit super
Israel in diebus Oziae regis Iudae et in diebus Ieroboam filii Ioas
regis Israel, duobus annis ante terraemotum.
[2] Et dixit:
« Dominus de Sion rugit
et de Ierusalem dat vocem suam;
et lugent pascua pastorum,
et exsiccatur vertex Carmeli ».
[3] Haec dicit Dominus:
« Super tribus sceleribus Damasci
et super quattuor verbum non revocabo:
eo quod trituraverint in plaustris ferreis Galaad,
[4] mittam ignem in domum Hazael,
et devorabit aedes Benadad;
[5] conteram vectem Damasci
et disperdam habitatorem de Biceataven
et tenentem sceptrum de Betheden;
et transferetur populus Syriae Cir »,
dicit Dominus.
[6] Haec dicit Dominus:
« Super tribus sceleribus Gazae
et super quattuor verbum non revocabo:
eo quod transtulerint captivitatem perfectam,
ut traderent eam in Edom,
[7] mittam ignem in murum Gazae,
et devorabit aedes eius;
[8] disperdam habitatorem de Azoto
et tenentem sceptrum de Ascalone;
convertam manum meam super Accaron,
et peribunt reliqui Philisthinorum »,
dicit Dominus Deus.
[9] Haec dicit Dominus:
« Super tribus sceleribus Tyri
et super quattuor verbum non revocabo:
eo quod tradiderint captivitatem perfectam in Edom
et non sint recordati foederis fratrum,

10 mittam ignem in murum Tyri,
et devorabit aedes eius ».
11 Haec dicit Dominus:
« Super tribus sceleribus Edom
et super quattuor verbum non revocabo:
eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum
et violaverit misericordiam eius
et tenuerit ultra furorem suum
et indignationem suam servaverit usque in finem,
12 mittam ignem in Theman,
et devorabit aedes Bosrae ».
13 Haec dicit Dominus:
« Super tribus sceleribus filiorum Ammon
et super quattuor verbum non revocabo:
eo quod dissecuerint praegnantes Galaad
ad dilatandum terminum suum,
14 succendam ignem in muro Rabba,
et devorabit aedes eius in ululatu in die belli
et in turbine in die procellae;
15 et ibit rex eorum in captivitatem,
ipse et principes eius simul »,
dicit Dominus.

2 1 Haec dicit Dominus:
« Super tribus sceleribus Moab
et super quattuor verbum non revocabo:
eo quod incenderit ossa regis Edom
usque ad cinerem,
2 mittam ignem in Moab,
et devorabit aedes Carioth,
et morietur in tumultu Moab,
in clamore et voce tubae;
3 disperdam iudicem de medio eius
et omnes principes eius interficiam cum eo »,
dicit Dominus.
4 Haec dicit Dominus:
« Super tribus sceleribus Iudae

[1] 11 *Et tenuerit* – Lege cum Syr et Vg *wajjiṭṭor*; TM « et rapuerit »
[2] 2 *Et voce* – Lege cum paucis mss Hebraicis et Graecis et Syr *ûbᵉqôl*; TM « voce »

et super quattuor verbum non revocabo:
eo quod abiecerint legem Domini
et mandata eius non custodierint
— deceperunt enim eos idola sua,
post quae abierant patres eorum —
5 mittam ignem in Iudam,
et devorabit aedes Ierusalem ».
6 Haec dicit Dominus:
« Super tribus sceleribus Israel
et super quattuor verbum non revocabo:
eo quod vendiderint pro argento iustum
et pauperem pro calceamentis;
7 qui contriverint super pulverem terrae capita pauperum
et viam humilium declinaverint,
et filius ac pater eius iverint ad puellam,
ut violarent nomen sanctum meum;
8 et super vestimentis pignoratis accubuerint
iuxta omne altare,
et vinum damnatorum biberint
in domo Dei sui.
9 Ego autem exterminaveram
Amorraeum a facie eorum,
cuius altitudo sicut altitudo cedrorum
et fortitudo quasi quercuum;
exterminaveram fructum eius desuper
et radices eius subter.
10 Ego ascendere vos feci
de terra Aegypti
et duxi vos in deserto
quadraginta annis,
ut possideretis terram Amorraei;
11 et suscitavi de filiis vestris prophetas
et de iuvenibus vestris nazaraeos.
Numquid non ita est, filii Israel?,
dicit Dominus.
12 Et propinastis nazaraeis vinum
et prophetis mandastis dicentes:
" Ne prophetetis ".

[2] [7] *Qui contriverint* – Lege cum Gr et Vg *gaššāfim*; TM « qui anhelaverint »

13 Ecce ego comprimam vos ad solum,
sicut comprimit plaustrum
onustum feno;
14 deerit fuga a veloce,
et fortis non firmabit virtutem suam,
et robustus non salvabit animam suam;
15 tenens arcum non stabit,
et velox pedibus suis non salvabitur;
ascensor equi non salvabit animam suam,
16 et fortissimus corde inter robustos
nudus fugiet in illa die »,
dicit Dominus.

3 1 Audite verbum hoc, quod locutus est Dominus super vos, filii
Israel, super omnem cognationem, quam eduxi de terra Aegypti,
dicens:
2 « Tantummodo vos cognovi
ex omnibus cognationibus terrae;
idcirco visitabo super vos
omnes iniquitates vestras.
3 Numquid ambulabunt duo pariter,
nisi convenerint?
4 Numquid rugiet leo in saltu,
nisi habuerit praedam?
Numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo,
nisi aliquid apprehenderit?
5 Numquid cadet avis super terram
absque laqueo?
Numquid laxatur laqueus de terra,
antequam quid ceperit?
6 Si clanget tuba in civitate,
populus non expavescet?
Si erit malum in civitate,
nonne Dominus fecit?
7 Nihil enim faciet Dominus Deus,
nisi revelaverit secretum suum
ad servos suos prophetas.

[2] 15 *Salvabitur* – Lege cum Gr, Syr, Targ et Vg *jimmālēṭ*; TM « non salvabit »
[3] 5 *Super terram* – Lege cum Gr *'al-hā'āreṣ*; TM « super laqueum terrae »

8 Leo rugit,
quis non timebit?
Dominus Deus locutus est,
quis non prophetabit?
9 Auditum facite in aedibus Assyriae
et in aedibus terrae Aegypti
et dicite: " Congregamini super montes Samariae "
et videte insanias multas in medio eius
et oppressos in sinu eius.
10 Et nescierunt facere rectum,
dicit Dominus,
thesaurizantes violentiam et rapinas
in aedibus suis ».
11 Propterea haec dicit Dominus Deus:
« Inimicus circumdabit terram,
et detrahetur ex te fortitudo tua,
et diripientur aedes tuae ».
12 Haec dicit Dominus:
« Quomodo si eruat pastor de ore leonis
duo crura aut extremum auriculae,
sic eruentur filii Israel,
qui habitant in Samaria,
in margine lectuli
et in Damasci grabato.
13 Audite et contestamini in domo Iacob,
dicit Dominus, Deus exercituum:
14 In die cum visitavero praevaricationes Israel,
super eum visitabo et super altaria Bethel,
et amputabuntur cornua altaris
et cadent in terram;
15 et percutiam domum hiemalem
cum domo aestiva,
et peribunt domus eburneae,
et dissipabuntur aedes magnae »,
dicit Dominus.

[3] 9 *Assyriae* (ad litt. *in Assyria*) – Lege cum Gr *bᵉʾaššûr*; TM « in Azoto »
11 *Circumdabit* – Lege cum Syr *jᵉsôbēb*; TM « et circum »
Detrahetur – Lege cum paucis mss Syriacis, Targ et Vg *wᵉhûrad*; TM « detrahet »
12 *Et in Damasci grabato* – Lege *ûbʿereś dammeśeq*; TM « et in Damasco grabatum »

4 [1] Audite verbum hoc,
vaccae Basan,
quae estis in monte Samariae,
quae opprimitis egenos
et vexatis pauperes,
quae dicitis dominis vestris:
« Affer, ut bibamus ».
[2] Iuravit Dominus Deus
in sanctitate sua:
« Ecce dies venient super vos,
et levabunt vos in contis
et posteros vestros in hamis piscatoriis;
[3] et per aperturas exibitis altera contra alteram,
et proiciemini in Armon »,
dicit Dominus.
[4] « Venite in Bethel et impie agite,
ad Galgalam et multiplicate praevaricationem;
et offerte mane victimas vestras,
tribus diebus decimas vestras,
[5] et sacrificate de fermentato laudem
et vocate voluntarias oblationes et annuntiate;
sic enim diligitis, filii Israel »,
dicit Dominus Deus.
[6] « Unde et ego dedi vobis
vacuitatem dentium in cunctis urbibus vestris
et indigentiam panis in omnibus locis vestris;
et non estis reversi ad me »,
dicit Dominus.
[7] « Ego quoque prohibui a vobis imbrem,
cum adhuc tres menses superessent usque ad messem;
et plui super unam civitatem
et super alteram civitatem non plui:
pars una compluta est,
et pars, super quam non plui, aruit.

[4] [1] *Dominis vestris* – Lege cum Vg *la'adonêken*; TM « dominis earum »
[2] *Super vos* – Lege *'alêken*; TM habet suffixum masculinum
Vos – Lege *'ethken*; TM habet suffixum masculinum
[3] *Et proiciemini* – Lege cum Gr, Syr et Vg *w^{e}hošlaktenāh*; TM « et proicietis »
[4] *Et multiplicate* – Lege cum Vg *w^{e}harbû*; TM « multiplicate »
[5] *Et sacrificate* – Lege cum Vg *w^{e}qaṭṭ^{e}rû*; TM « et sacrifica »
[7] *Non plui*[2] – Lege cum paucis mss Graecis et Vg *lo'-'amṭîr*; TM « non pluisti »

8 Tunc fugiebant duae, tres civitates
ad unam civitatem, ut biberent aquam,
et non satiabantur;
sed non redistis ad me »,
dicit Dominus.
9 « Percussi vos in vento urente et in aurugine;
multitudinem hortorum vestrorum et vinearum vestrarum,
ficeta vestra et oliveta vestra
comedit eruca;
sed non redistis ad me »,
dicit Dominus.
10 « Misi in vos pestem
sicut pestem Aegypti,
percussi in gladio iuvenes vestros,
captis equis vestris;
et ascendere feci putredinem
castrorum vestrorum in nares vestras;
sed non redistis ad me »,
dicit Dominus.
11 « Subverti vos,
sicut subvertit Deus Sodomam et Gomorram,
et facti estis quasi torris
raptus ab incendio;
sed non redistis ad me »,
dicit Dominus.
12 Quapropter haec faciam tibi, Israel,
et quia haec faciam tibi,
praeparare in occursum Dei tui, Israel;
13 quia ecce formans montes et creans ventum
et annuntians homini cogitationem eius,
faciens auroram et tenebras
et gradiens super excelsa terrae;
Dominus, Deus exercituum, nomen eius.

5 1 Audite verbum istud,
quod ego levo super vos,
planctum, domus Israel:
2 Cecidit, non adiciet ut resurgat
virgo Israel;

[4] 10 *Sicut pestem* – Lege *k*[e]*deber*; TM « in via »
In nares vestras – Lege *b*[e]*'appêkem*; TM « et in nare vestra »

proiecta est in terram suam,
non est qui suscitet eam.
3 Quia haec dicit Dominus Deus:
« Urbs, de qua egrediebantur mille,
relinquentur in ea centum;
et de qua egrediebantur centum,
relinquentur in ea decem
pro domo Israel ».
4 Quia haec dicit Dominus domui Israel:
« Quaerite me et vivetis;
5 et nolite quaerere Bethel
et in Galgalam nolite intrare
et in Bersabee nolite transire,
quia Galgala captiva ducetur,
et Bethel erit iniquitas ».
6 Quaerite Dominum et vivite;
ne forte invadat sicut ignis
domum Ioseph,
et devoret, et non sit
qui exstinguat Bethel.
7 Qui convertunt in absinthium iudicium
et iustitiam in terram deiciunt.
8 Qui facit stellas Pliadis et Orionem
et convertit in mane tenebras
et diem in noctem obscurat;
qui vocat aquas maris
et effundit eas super faciem terrae:
Dominus nomen eius.
9 Qui micare facit vastitatem super robustum
et vastitatem super arcem affert.
10 Odio habuerunt corripientem in porta,
et loquentem perfecte abominati sunt.
11 Idcirco, pro eo quod conculcastis pauperem
et portionem frumenti abstulistis ab eo,
domos quadro lapide aedificastis
et non habitabitis in eis,
vineas plantastis amantissimas
et non bibetis vinum earum.

[5] [9] *Affert* – Lege cum Syr, Gr et Vg *jābî'*; TM « venit »

12 Quia cognovi multa scelera vestra
et fortia peccata vestra,
opprimentes iustum, accipientes munus
et pauperes deprimentes in porta.
13 Ideo prudens in tempore illo tacet,
quia tempus malum est.
14 Quaerite bonum et non malum,
ut vivatis,
ita ut sit Dominus, Deus exercituum,
vobiscum, sicut dixistis.
15 Odite malum et diligite bonum
et constituite in porta iudicium,
si forte misereatur Dominus, Deus exercituum,
reliquiis Ioseph.
16 Propterea haec dicit Dominus,
Deus exercituum, dominator:
« In omnibus plateis planctus,
et in cunctis viis dicetur: " Vae, vae! ";
et vocabunt agricolam ad luctum
et ad planctum eos, qui sciunt lamentationem.
17 Et in omnibus vineis erit luctus,
quia pertransibo in medio tui »,
dicit Dominus.
18 Vae desiderantibus diem Domini!
Ad quid vobis dies Domini?
Tenebrae et non lux.
19 Quomodo si fugiat vir a facie leonis,
et occurrat ei ursus;
et ingrediatur domum
et innitatur manu sua super parietem,
et mordeat eum coluber.
20 Numquid non tenebrae dies Domini et non lux?
Et caligo sine splendore in ea?
21 « Odi, proieci festivitates vestras
et non delector coetibus vestris.
22 Quod si obtuleritis mihi holocautomata,
oblationes vestras non suscipiam
et sacrificia pinguium vestrorum non respiciam.

[5] 16 *Et ad planctum* – Lege *we'el-mispēd*; TM « et planctus ad »
22 *Et sacrificia* – Lege *wešalmê*; TM « et sacrificium »

23 Aufer a me tumultum carminum tuorum,
et canticum lyrarum tuarum non audiam.
24 Et affluat quasi aqua iudicium,
et iustitia quasi torrens perennis.
25 Numquid hostias et oblationes obtulistis mihi in deserto
quadraginta annis, domus Israel?
26 Et portastis Saccut regem vestrum,
et Caivan, imagines vestras,
sidus deorum vestrorum, quae fecistis vobis.
27 Et migrare vos faciam trans Damascum »,
dicit Dominus; Deus exercituum nomen eius.

6 1 Vae, qui tranquilli sunt in Sion
et confidunt in monte Samariae;
designati primitiae populorum,
ad quos venit domus Israel!
2 Transite in Chalanne et videte,
et ite inde in Emath magnam
et descendite in Geth Palaestinorum.
Numquid meliores regnis istis vos
aut latior terminus eorum termino vestro est?
3 Qui removetis diem malum
et appropinquare facitis solium violentiae.
4 Qui dormiunt in lectis eburneis,
recumbentes in stratis suis,
comedentes agnos de grege
et vitulos de medio armenti;
5 canentes ad vocem psalterii,
sicut David excogitant sibi vasa cantici;
6 bibentes vinum in phialis,
optimis unguentis delibuti,
et non sunt contristati super ruina Ioseph.
7 Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium,
et auferetur factio lascivientium.
8 Iuravit Dominus Deus in anima sua,
dicit Dominus, Deus exercituum:
« Detestor ego superbiam Iacob

[5] 25 *Et oblationes* – Lege cum Targ, Syr et Gr *ûminḥot*; TM « et oblationem »
26 *Caivan* – Lege *kêwān*; TM « statuam »
[6] 8 *Detestor* – Lege cum vers *m^{e}tā'ēb*; TM « cupio »

et domos eius odi
et tradam civitatem et plenitudinem eius ».
9 Quod si reliqui fuerint
decem viri in domo una,
et ipsi morientur;
10 et tollet eum propinquus suus
et comburet eum, ut efferat ossa de domo,
et dicet ei, qui in penetralibus domus est:
« Numquid adhuc est penes te? ».
Et respondebit: « Non est »;
et dicet ei: « Tace! »;
non est qui recordetur nominis Domini.
11 Quia ecce Dominus mandat
et percutiet domum maiorem ruinis
et domum minorem scissionibus.
12 Numquid currunt in petris equi,
aut aratur mare in bobus,
quoniam convertistis in venenum iudicium
et fructum iustitiae in absinthium?
13 Qui laetantur pro Lodabar,
qui dicunt: « Numquid non in fortitudine nostra
cepimus nobis Carnaim? ».
14 « Ecce enim suscitabo super vos, domus Israel,
dicit Dominus, Deus exercituum, gentem;
et oppriment vos ab introitu Emath
usque ad torrentem Arabae ».

7 1 Haec ostendit mihi Dominus Deus: et ecce, ipse formabat lo-
custas in principio, cum germinarent serotinae fruges, et ecce fruges
serotinae post fruges demessas regis. 2 Et factum est cum consum-
masset comedere herbam terrae, dixi: « Domine Deus, propitius
esto, obsecro; quomodo stabit Iacob, quia parvulus est? ». 3 Mi-
sertus est Dominus super hoc. « Non erit », dixit Dominus Deus.
4 Haec ostendit mihi Dominus Deus: et ecce, vocabat ad iudicium
per ignem Dominus Deus, et devoravit abyssum magnam et com-
edit simul partem. 5 Et dixi: « Domine Deus, quiesce, obsecro;
quomodo stabit Iacob, quia parvulus est? ». 6 Misertus est Dominus
super hoc. « Sed et istud non erit », dicit Dominus Deus.
7 Haec ostendit mihi Dominus Deus: ecce vir stans super mu-

[7] 7 *Dominus Deus* – Lege *'adonāj jhwh*; TM « Dominus » post « ecce »

rum litum, et in manu eius trulla caementarii. 8 Et dixit Dominus
ad me: « Quid tu vides, Amos? ». Et dixi: « Trullam caementarii ».
Et dixit Dominus: « Ecce ego ponam trullam in medio populi mei
Israel; non adiciam ultra ignoscere ei. 9 Et demolientur excelsa Isaac,
et sanctuaria Israel desolabuntur, et consurgam super domum Iero-
boam in gladio ».

10 Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Ieroboam regem Israel
dicens: « Conspiravit contra te Amos in medio domus Israel; non
poterit terra sustinere universos sermones eius. 11 Haec enim dicit
Amos: " In gladio morietur Ieroboam, et Israel captivus migrabit
de terra sua " ». 12 Et dixit Amasias ad Amos: « Qui vides, gra-
dere. Fuge in terram Iudae et comede ibi panem et prophetabis
ibi; 13 et in Bethel non adicies ultra ut prophetes, quia sanctuarium
regis est, et domus regni est ». 14 Responditque Amos et dixit ad
Amasiam:

« Non sum propheta
et non sum filius prophetae;
sed armentarius ego sum, vellicans sycomoros.
15 Et tulit me Dominus,
cum sequerer gregem,
et dixit Dominus ad me:
" Vade, propheta ad populum meum Israel ".

16 Et nunc audi verbum Domini. Tu dicis: " Non prophetabis
super Israel et non stillabis verba super domum Isaac ". 17 Propter
hoc haec dicit Dominus: " Uxor tua in civitate fornicabitur, et filii
tui et filiae tuae in gladio cadent, et humus tua funiculo metietur;
et tu in terra polluta morieris, et Israel captivus migrabit de terra
sua " ».

8 1 Haec ostendit mihi Dominus Deus:
et ecce canistrum pomorum.
2 Et dixit: « Quid tu vides, Amos? ».
Et dixi: « Canistrum pomorum ».
Et dixit Dominus ad me:
« Venit finis super populum meum Israel;
non adiciam ultra ignoscere ei.
3 Et lugent cantatrices palatii in die illa,
dicit Dominus Deus;

[8] 3 *Cantatrices* – Lege *šārôt*; TM « cantus »

multa erunt cadavera,
in omni loco proicientur: silentium.
4 Audite hoc, qui conteritis pauperem
et deficere facitis egenos terrae,
5 dicentes: " Quando transibit neomenia,
et venumdabimus merces?
Et sabbatum, et aperiemus frumentum,
ut imminuamus mensuram et augeamus siclum
et supponamus stateras dolosas,
6 ut possideamus in argento egenos
et pauperem pro calceamentis
et quisquilias frumenti vendamus? ».
7 Iuravit Dominus in superbia Iacob:
« Non obliviscar in perpetuum omnia opera eorum.
8 Numquid super isto non commovebitur terra,
et lugebit omnis habitator eius,
et ascendet quasi fluvius universa,
fervebit et decrescet quasi flumen Aegypti?
9 Et erit: in die illa,
dicit Dominus Deus,
occidere faciam solem in meridie
et tenebrescere faciam terram in die luminis
10 et convertam festivitates vestras in luctum
et omnia cantica vestra in planctum;
et inducam super omnes lumbos saccum
et super omne caput calvitium,
et ponam eam quasi luctum unigeniti
et novissima eius quasi diem amarum.
11 Ecce dies veniunt,
dicit Dominus,
et mittam famem in terram;
non famem panis neque sitim aquae,
sed audiendi verbum Domini ».
12 Et fugient a mari usque ad mare;
et ab aquilone usque ad orientem circuibunt,

[8] [4] *Qui conteritis* – Lege *haššāfîm*; TM « qui anhelatis »

[8] *Quasi fluvius* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis, Targ, Syr, Gr et Vg (cfr. 9, 5) *kaj'ōr*; TM « quasi lumen »

[11] *Verbum* – Lege cum paucis mss Hebraicis et Graecis, Syr et Vg *dᵉbar*; TM « verba »

quaerentes verbum Domini,
et non invenient.
13 In die illa deficient virgines pulchrae
et adulescentes in siti.
14 Qui iurant in delicto Samariae
et dicunt: « Vivit Deus tuus, Dan! »
et « Vivit via, Bersabee! »,
et cadent et non resurgent ultra.

9 1 Vidi Dominum
stantem super altare,
et dixit: « Percute capitellum,
et commoveantur superliminaria;
frange eos in capite omnes,
et novissimum eorum in gladio interficiam;
non fugiet ex eis fugitivus,
et non salvabitur superstes eis.
2 Si descenderint usque ad infernum,
inde manus mea educet eos;
et si ascenderint usque in caelum,
inde detraham eos.
3 Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli,
inde quaeram et auferam eos;
et si celaverint se ab oculis meis
in profundo maris,
ibi mandabo serpenti, et mordebit eos;
4 et si abierint in captivitatem
coram inimicis suis,
ibi mandabo gladio, et occidet eos,
et ponam oculos meos super eos
in malum et non in bonum ».
5 Et Dominus, Deus exercituum,
qui tangit terram, et tabescet.
Et lugebunt omnes habitantes in ea,
et ascendet sicut fluvius ea omnis
et decrescet sicut flumen Aegypti.
6 Qui aedificat in caelo ascensus suos
et cameram suam super terram fundat,
qui vocat aquas maris
et effundit eas super faciem terrae;
Dominus nomen eius.

7 « Numquid non ut filii Aethiopum
vos estis mihi, filii Israel?,
ait Dominus.
Numquid non Israel ascendere feci
de terra Aegypti
et Philisthim de Caphtor
et Syros de Cir?
8 Ecce oculi Domini Dei
super regnum peccans,
et conteram illud
a facie terrae;
verumtamen conterens non conteram
domum Iacob,
dicit Dominus.
9 Ecce enim mandabo ego
et concutiam in omnibus gentibus domum Israel,
sicut concutitur triticum in cribro,
et non cadet lapillus super terram.
10 In gladio morientur omnes peccatores populi mei,
qui dicunt: " Non appropinquabit et non veniet
super nos malum ".
11 In die illa suscitabo
tabernaculum David, quod cecidit,
et reaedificabo rupturas eius;
et ea, quae corruerant, instaurabo
et reaedificabo illud sicut diebus antiquis,
12 ut possideant
reliquias Edom
et omnes nationes,
super quas invocatum est nomen meum,
dicit Dominus, qui faciet haec.
13 Ecce dies veniunt,
dicit Dominus,
et comprehendet arator messorem
et calcator uvae mittentem semen;
et stillabunt montes mustum,
et omnes colles liquefient.

[9] 10 *Non appropinquabit et non veniet* – Lege cum verss *lo'-tiggaš wᵉlō' tᵉqaddēm*; TM « non facies appropinquare et facies venire »
11 *Rupturas eius* – Lege cum Gr et Vg *pᵉrāṣêhā*; TM « rupturas earum »

14 Et convertam captivitatem populi mei Israel;
et aedificabunt civitates vastatas et inhabitabunt
et plantabunt vineas et bibent vinum earum
et facient hortos et comedent fructus eorum.
15 Et plantabo eos super humum suam,
et non evellentur ultra
de terra sua, quam dedi eis »,
dicit Dominus Deus tuus.

PROPHETIA ABDIAE

1 Visio Abdiae.
Haec dicit Dominus Deus ad Edom.
Auditum audivimus a Domino,
et legatus ad gentes missus est:
« Surgite, et consurgamus
adversus eum in proelium! ».
2 « Ecce parvulum te dabo in gentibus,
contemptibilis tu es valde.
3 Superbia cordis tui decepit te
habitantem in scissuris petrae,
exaltantem solium suum;
qui dicit in corde suo:
" Quis detrahet me in terram? ".
4 Si exaltatus fueris ut aquila
et si inter sidera posueris nidum tuum,
inde detraham te »,
dicit Dominus.
5 Si fures introissent ad te,
si latrones per noctem,
quomodo periisses!
Nonne furati essent sufficientia sibi?
Si vindemiatores introissent ad te,
nonne racemos tantum reliquissent?
6 Quomodo scrutati sunt Esau?
Investigaverunt abscondita eius.
7 Usque ad terminum eiecerunt te,
omnes viri foederis tui deceperunt te,
invaluerunt adversum te viri pacis tuae;
qui comedunt tecum, ponent insidias subter te.
Non est prudentia in eo.
8 « Numquid non in die illa,
dicit Dominus,
perdam sapientes de Edom
et prudentiam de monte Esau?

[3] *Exaltantem* – Lege cum Gr et Vg *mērîm*; TM « altitudo »
[4] *Posueris* – Lege cum Gr, Syr et Targ *tāśîm*; TM « posuit »
[7] *Qui comedunt tecum* – Lege cum Targ et Vg *lōḥămĕkā*; TM « panem tuum »

[9] Et timebunt fortes tui Theman,
ut intereat omnis vir de monte Esau.
[10] Propter interfectionem
et propter iniquitatem
in fratrem tuum Iacob
operiet te confusio,
et peribis in aeternum.
[11] In die cum stares ex adverso,
quando capiebant alieni exercitum eius,
et extranei ingrediebantur portas eius
et super Ierusalem mittebant sortem,
tu quoque eras quasi unus ex eis ».
[12] Et non respicies diem fratris tui,
diem calamitatis eius;
et non laetaberis super filios Iudae
in die perditionis eorum;
et non magnificabis os tuum
in die angustiae.
[13] Neque ingredieris portam populi mei
in die ruinae eorum;
neque respicies et tu malum eius
in die vastitatis illius
et non mittes manum in opes eius
in die vastitatis illius;
[14] neque stabis in exitibus,
ut interficias eos, qui fugerint,
et non trades reliquos eius
in die tribulationis.
[15] Quoniam iuxta est dies Domini
super omnes gentes:
sicut fecisti, fiet tibi,
retributio tua convertetur in caput tuum.
[16] Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum,
bibent omnes gentes iugiter;
et bibent et absorbebunt
et erunt quasi non fuerint.
[17] Et in monte Sion erit salvatio,
et erit sanctum;
et possidebit domus Iacob
eos, qui se possederant.

[17] *Eos qui se possederant* – Lege cum Gr, Syr et Vg *mōrîšêhem*; TM « possessiones eorum »

18 Et erit domus Iacob ignis
et domus Ioseph flamma
et domus Esau stipula;
et succendentur in eis, et devorabunt eos,
et non erunt reliquiae domus Esau,
quia Dominus locutus est.
19 Et hereditabunt austrum,
montem Esau,
et Sephelam Philisthim;
et possidebunt regionem Ephraim
et regionem Samariae,
et Beniamin possidebit Galaad;
20 et transmigratio prima filiorum Israel
possidebit terram Chananaeorum usque ad Sareptam;
et transmigratio Ierusalem, quae in Sapharad est,
possidebit civitates austri.
21 Et ascendent salvatores in montem Sion
iudicare montem Esau,
et erit Domino regnum.

20 *Prima* – Lege cum Gr et Syr *hatt^e ḥillāh zeh* (ad verbum « initii quae »); TM (= Vg « exercitus huius »)?

Terram – Lege cum Gr *'eres*; TM *'ăšer* (particula relationis)

PROPHETIA IONAE

1 [1] Et factum est verbum Domini ad Ionam filium Amathi dicens:
[2] « Surge et vade in Nineven civitatem grandem et praedica in ea,
quia ascendit malitia eius coram me ». [3] Et surrexit Ionas, ut fuge-
ret in Tharsis a facie Domini; et descendit Ioppen et invenit navem
euntem in Tharsis et dedit naulum eius et descendit in eam, ut iret
cum eis in Tharsis a facie Domini.

[4] Dominus autem misit ventum magnum in mare, et facta est
tempestas magna in mari, et navis periclitabatur conteri. [5] Et ti-
muerunt nautae et clamaverunt unusquisque ad deum suum et
miserunt vasa, quae erant in navi, in mare, ut alleviaretur ab eis.
Ionas autem descenderat ad interiora navis et, cum recubuisset,
dormiebat sopore gravi. [6] Et accessit ad eum gubernator et dixit
ei: « Quid? Tu sopore deprimeris? Surge, invoca Deum tuum, si
forte recogitet Deus de nobis, et non pereamus ».

[7] Et dixit unusquisque ad collegam suum: « Venite, et mittamus
sortes, ut sciamus quare hoc malum sit nobis ». Et miserunt sortes,
et cecidit sors super Ionam. [8] Et dixerunt ad eum: « Indica nobis
cuius causa malum istud sit nobis. Quod est opus tuum et unde
venis? Quae terra tua et ex quo populo es tu? ». [9] Et dixit ad eos:
« Hebraeus ego sum et Dominum, Deum caeli, ego timeo, qui fecit
mare et aridam ». [10] Et timuerunt viri timore magno et dixerunt
ad eum: « Quid hoc fecisti? ». Cognoverant enim viri quod a facie
Domini fugeret, quia indicaverat eis.

[11] Et dixerunt ad eum: « Quid faciemus tibi, ut conticescat mare
a nobis? ». Mare enim magis ac magis intumescebat. [12] Et dixit ad
eos: « Tollite me et mittite in mare, et cessabit mare a vobis; scio
enim ego quoniam propter me tempestas haec grandis super vos ».

[13] Et remigabant viri, ut reverterentur ad aridam; et non valebant,
quia mare magis intumescebat super eos. [14] Et clamaverunt ad Do-
minum et dixerunt: « Quaesumus, Domine, ne pereamus in anima
viri istius, et ne des super nos sanguinem innocentem; quia tu, Do-
mine, sicut voluisti, fecisti ». [15] Et tulerunt Ionam et miserunt in
mare; et stetit mare a fervore suo. [16] Et timuerunt viri timore magno
Dominum et immolaverunt hostias Domino et voverunt vota.

2 [1] Et praeparavit Dominus piscem grandem, ut deglutiret Ionam;
et erat Ionas in ventre piscis tribus diebus et tribus noctibus.

[2] Et oravit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre piscis [3] et
dixit:
« Clamavi de tribulatione mea ad Dominum,
et respondit mihi;
de ventre inferi clamavi,
et exaudisti vocem meam.
[4] Et proiecisti me in profundum in corde maris,
et flumen circumdedit me;
omnes gurgites tui et fluctus tui
super me transierunt.
[5] Et ego dixi: " Abiectus sum
a conspectu oculorum tuorum;
verumtamen rursus videbo
templum sanctum tuum ".
[6] Circumdederunt me aquae usque ad guttur,
abyssus vallavit me,
iuncus alligatus est capiti meo.
[7] Ad extrema montium descendi,
terrae vectes concluserunt me in aeternum,
sed eduxisti de fovea vitam meam,
Domine Deus meus.
[8] Cum angustiaretur in me anima mea,
Domini recordatus sum,
et venit ad te oratio mea,
ad templum sanctum tuum.
[9] Qui colunt idola vana,
pietatem suam derelinquunt;
[10] ego autem in voce laudis
immolabo tibi,
quaecumque vovi, reddam;
salus Domini est ».

[11] Et dixit Dominus pisci, et evomuit Ionam in aridam.

3 [1] Et factum est verbum Domini ad Ionam secundo dicens:
[2] « Surge, vade in Nineven civitatem magnam et praedica in ea
praedicationem, quam ego loquor ad te ». [3] Et surrexit Ionas et
abiit in Nineven iuxta verbum Domini.

Et Nineve erat civitas magna coram Deo, itinere trium dierum.
[4] Et coepit Ionas introire in civitatem itinere diei unius; et clamavit
et dixit: « Adhuc quadraginta dies, et Nineve subvertetur ».

5 Et crediderunt viri Ninevitae in Deo; et praedicaverunt ieiu-
nium et vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem. 6 Et per-
venit verbum ad regem Nineve; et surrexit de solio suo et abiecit
pallium suum a se et indutus est sacco et sedit in cinere. 7 Et cla-
mavit et dixit in Nineve decreto regis et principum eius dicens:
« Homines et iumenta et boves et pecora non gustent quidquam,
nec pascantur et aquam non bibant; 8 et operiantur saccis homines
et iumenta et clament ad Deum in fortitudine, et convertatur vir
a via sua mala et a violentia, quae est in manibus eorum. 9 Quis scit
si convertatur et ignoscat Deus et revertatur a furore irae suae,
et non peribimus? ».

10 Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala;
et misertus est Deus super malum, quod locutus fuerat ut faceret
eis, et non fecit.

4 1 Et afflictus est Ionas afflictione magna et iratus est; 2 et oravit
ad Dominum et dixit: « Obsecro, Domine, numquid non hoc est
verbum meum, cum adhuc essem in terra mea? Propter hoc prae-
occupavi ut fugerem in Tharsis. Sciebam enim quia tu Deus clemens
et misericors es, longanimis et multae miserationis et ignoscens su-
per malitia. 3 Et nunc, Domine, tolle, quaeso, animam meam a me,
quia melior est mihi mors quam vita ». 4 Et dixit Dominus: « Pu-
tasne bene irasceris tu? ».

5 Et egressus est Ionas de civitate et sedit contra orientem civi-
tatis et fecit sibimet umbraculum ibi et sedebat subter illud in
umbra, donec videret quid accideret in civitate. 6 Et praeparavit
Dominus Deus hederam, et ascendit super Ionam, ut esset umbra
super caput eius et protegeret eum ab afflictione sua. Et laetatus est
Ionas super hedera laetitia magna.

7 Et paravit Deus vermem, cum surgeret aurora in crastinum, et
percussit hederam, quae exaruit. 8 Et cum ortus fuisset sol, praecepit
Deus vento orientali calido; et percussit sol super caput Ionae, et
elanguit; et petivit animae suae, ut moreretur et dixit: « Melius est
mihi mori quam vivere ».

9 Et dixit Deus ad Ionam: « Putasne bene irasceris tu super he-
dera? ». Et dixit: « Bene irascor ego usque ad mortem ». 10 Et dixit
Dominus: « Tu doles super hederam, in qua non laborasti, neque
fecisti, ut cresceret, quae sub una nocte nata est et sub una nocte
periit. 11 Et ego non parcam Nineve civitati magnae, in qua sunt
plus quam centum viginti milia hominum, qui nesciunt quid sit
inter dexteram et sinistram suam, et iumenta multa? ».

PROPHETIA MICHAEAE

1 [1] Verbum Domini, quod factum est ad Michaeam Morasthiten in
diebus Ioatham, Achaz, Ezechiae regum Iudae, quod vidit super
Samariam et Ierusalem.

[2] Audite, populi omnes,
et attendat terra et plenitudo eius;
et sit Dominus Deus vobis in testem,
Dominus de templo sancto suo.
[3] Quia ecce Dominus egreditur de loco suo
et descendet et calcabit
super excelsa terrae;
[4] et liquescent montes subtus eum,
et valles scindentur
sicut cera a facie ignis,
sicut aquae, quae decurrunt in praeceps.
[5] In scelere Iacob omne istud
et in peccatis domus Israel.
Quod scelus Iacob?
Nonne Samaria?
Et quae excelsa Iudae?
Nonne Ierusalem?
[6] Et ponam Samariam in acervum lapidum,
in agrum, ubi plantatur vinea;
et detraham in vallem lapides eius
et fundamenta eius revelabo.
[7] Et omnia sculptilia eius concidentur,
et omnes mercedes eius comburentur igne,
et omnia idola eius ponam in perditionem,
quia de mercedibus meretricis congregata sunt
et usque ad mercedem meretricis revertentur.
[8] Super hoc plangam et ululabo;
vadam spoliatus et nudus,
faciam planctum velut thoum
et luctum quasi struthionum,
[9] quia desperata est plaga eius,
quia venit usque ad Iudam,
tetigit portam populi mei
usque ad Ierusalem.

10 In Geth nolite annuntiare,
lacrimis ne ploretis,
in Bethleaphra in pulvere volutamini.
11 Et transite vobis, habitatores Saphir,
confusi ignominia;
non sunt egressi habitatores Saanan.
Planctus Bethesel
auferet a vobis mansionem suam.
12 Profecto trement de bono
habitatores Maroth,
quia descendit malum a Domino
in portam Ierusalem.
13 Iungite quadrigae equos, habitatores Lachis;
principium peccati est filiae Sion,
quia in te inventa sunt scelera Israel.
14 Propterea dabis dimissionem
super Moresethgeth.
Domus Achzib in deceptionem
regibus Israel.
15 Adhuc expugnatorem adducam tibi,
quae habitas in Maresa;
usque Odollam veniet
gloria Israel.
16 Decalvare et tondere
super filios deliciarum tuarum;
dilata calvitium tuum sicut aquila,
quoniam captivi ducti sunt ex te.

2 1 Vae, qui cogitant iniquitatem
et operantur malum in cubilibus suis!
In luce matutina faciunt illud,
quoniam est in potestate manus eorum.
2 Concupiscunt agros, et violenter tollunt,
domos, et rapiunt.
Et opprimunt virum et domum eius,
hominem et hereditatem eius.
3 Idcirco haec dicit Dominus:
« Ecce ego cogito
super familiam istam malum,
unde non auferetis
colla vestra;

[1] 10 *Volutamini* – Lege cum Gr et Syr *hitpall^{e}šû*; TM « volutare »

et non ambulabitis erecti,
quoniam tempus pessimum est.
4 In die illa
sumetur super vos parabola,
et assumetur lamentum dicentium:
" Depopulatione vastati sumus;
pars populi mei commutatur,
quam nemo ei restituet;
infideli regiones nostrae dividuntur ".
5 Propter hoc non erit tibi
mittens funiculum sortis
in coetu Domini ».
6 « Ne vaticinemini! ». « Vaticinentur,
non vaticinentur de his,
non cedet confusio! ».
7 Numquid maledicta est domus Iacob?
Numquid abbreviatus est spiritus Domini,
aut tales sunt actiones eius?
Nonne verba eius bona sunt
cum eo, qui recte graditur?
8 Vos autem contra populum meum
ut adversarium consurgitis.
Desuper tunica pallium tollitis ei;
qui transibant fiducialiter,
fiunt quasi bello capti.
9 Mulieres populi mei eicitis
de domo deliciarum suarum;
a parvulis earum aufertis
decorem meum in perpetuum.
10 « Surgite et ite,
quia non habetis hic requiem! ».
Propter immunditiam peribitis
perditione pessima.

[2] 4 *Nemo ei restituet* – Lege cum Gr et Syr *'ên mêšîb lô*; TM « quomodo recedere faciet mihi »

7 *Numquid maledicta est* – Lege *ha'ārûr*; TM « numquid dicta est »

Verba eius – Lege cum Gr *dᵉbārāw*; TM « verba mea »

8 *Vos autem contra populum meum* – Lege *wᵉ'attem lᵉ'ammî*; TM « et heri populus meus »

Consurgitis – Lege *qāmîm*; TM « eriget »

10 *Peribitis perditione* – Lege cum Gr *tᵉḥubbᵉlû ḥebel* (cfr. Vg); TM « perdes et perditio »

11 Si esset vir vento excitatus
et mendacium loqueretur:
« Vaticinabor tibi de vino et sicera »,
hic esset vates populi istius.
12 Congregatione congregabo, Iacob, totum te;
in unum conducam reliquias Israel,
pariter ponam illum quasi gregem in ovili,
quasi pecus in medio pascuae;
et tumultuabuntur a multitudine hominum.
13 Ascendet enim pandens iter ante eos;
erumpent et transibunt portam, egredientur per eam.
Et transibit rex eorum coram eis,
et Dominus in capite eorum.

3 1 Et dixi:
« Audite, principes Iacob
et duces domus Israel:
Numquid non vestrum est scire iudicium? ».
2 Sed odio habetis bonum et diligitis malum.
Violenter tollitis pelles eorum desuper eos
et carnem eorum desuper ossibus eorum.
3 Qui comedunt carnem populi mei
et pellem eorum desuper excoriant;
et ossa eorum confringunt
et secant sicut carnem assam in lebete
et quasi carnem in medio ollae.
4 Tunc clamabunt ad Dominum,
et non exaudiet eos
et abscondet faciem suam ab eis
in tempore illo,
sicut pessima fecerunt opera sua.
5 Haec dicit Dominus super prophetas,
qui seducunt populum meum,
qui cum habent, quid mordeant dentibus suis,
praedicant pacem;
et si quis non dederit in ore eorum quippiam,
sanctificant super eum proelium.
6 Propterea nox vobis sine visione erit,
et tenebrae vobis sine divinatione;

[2] 12 *Pascuae; et tumultuabuntur* – Lege *haddōber ûtehĕmênāh*; TM « pascuae eius, perturbant(-ur?) »

et occumbet sol super prophetas,
et obtenebrabitur super eos dies.
7 Et confundentur videntes,
et confundentur divini,
et operient labia sua omnes,
quia non est responsum Dei.
8 Verumtamen ego repletus sum
fortitudine spiritus Domini,
iudicio et virtute,
ut annuntiem Iacob scelus suum
et Israel peccatum suum.
9 Audite hoc, principes domus Iacob
et iudices domus Israel,
qui abominamini iudicium
et omnia recta pervertitis,
10 qui aedificatis Sion in sanguinibus
et Ierusalem in iniquitate.
11 Principes eius in muneribus iudicant,
et sacerdotes eius in mercede docent,
et prophetae eius in pecunia divinant;
et super Dominum requiescunt dicentes:
« Numquid non Dominus in medio nostrum?
Non venient super nos mala ».
12 Propter hoc causa vestri
Sion quasi ager arabitur,
et Ierusalem quasi acervus lapidum erit,
et mons templi in excelsa silvarum.

4 1 Et erit in novissimis diebus:
Erit mons domus Domini
praeparatus in vertice montium
et sublimis super colles;
et fluent ad eum populi.
2 Et properabunt gentes multae et dicent:
« Venite, ascendamus ad montem Domini
et ad domum Dei Iacob,
et docebit nos de viis suis,
et ibimus in semitis eius »;
quia de Sion egredietur lex,
et verbum Domini de Ierusalem.
3 Et iudicabit inter populos multos
et decernet gentibus fortibus usque in longinquum;

et concident gladios suos in vomeres
et hastas suas in falces;
non sumet gens adversus gentem gladium,
et non discent ultra belligerare.
4 Et sedebit unusquisque subtus vitem suam
et subtus ficum suam,
et non erit qui deterreat;
quia os Domini exercituum locutum est.
5 Quia omnes populi ambulabunt
unusquisque in nomine dei sui;
nos autem ambulabimus in nomine Domini
Dei nostri in aeternum et ultra.
6 « In die illa, dicit Dominus,
congregabo claudicantem,
et eam, quam eieceram, colligam
et, quam afflixeram;
7 et ponam claudicantem in reliquias
et eam, quae laboraverat, in gentem robustam ».
Et regnabit Dominus super eos in monte Sion
ex hoc nunc et usque in aeternum.
8 Et tu, turris gregis,
collis filiae Sion,
usque ad te veniet et perveniet
potestas prima,
regnum filiae Ierusalem.
9 Nunc quare clamas clamore magno?
Numquid rex non est in te,
aut consiliarius tuus periit,
quia comprehendit te dolor sicut parturientem?
10 Dole et satage,
filia Sion, quasi parturiens;
quia nunc egredieris de civitate
et habitabis in campo
et venies usque ad Babylonem;
ibi liberaberis,
ibi redimet te Dominus
de manu inimicorum tuorum.
11 Nunc autem congregatae sunt super te
gentes multae,

[4] 7 *Et eam, quae laboraverat* – Lege cum Vg *w*e*hannil'āh*; TM « et procul repulsam » (?)

quae dicunt: « Profanetur,
et aspiciat in Sion oculus noster ».
12 Ipsi autem non cognoverunt
cogitationes Domini
et non intellexerunt consilium eius,
quia congregavit eos quasi manipulos in area.
13 Surge et tritura, filia Sion,
quia cornu tuum ponam ferreum
et ungulas tuas ponam aereas,
et comminues populos multos
et vovebis Domino rapinas eorum
et divitias eorum Domino universae terrae.
14 Nunc incide te, filia incisionis!
Obsidionem posuerunt super nos;
in virga percutiunt
maxillam iudicis Israel.

5 1 Sed tu, Bethlehem Ephratha,
parvulus in milibus Iudae,
ex te mihi egredietur,
qui sit dominator in Israel;
et egressus eius a temporibus antiquis,
a diebus aeternitatis.
2 Propter hoc dabit eos
usque ad tempus, in quo parturiens pariet;
et reliquiae fratrum eius
convertentur ad filios Israel.
3 Et stabit et pascet in fortitudine Domini,
in sublimitate nominis Domini Dei sui;
et habitabunt secure, quia nunc magnus erit
usque ad terminos terrae,
4 et erit iste pax.
Assyrius cum venerit in terram nostram
et quando calcaverit in domibus nostris,
suscitabimus super eum septem pastores
et octo primates hominum.
5 Et pascent terram Assyriae in gladio
et terram Nemrod in lanceis;

[4] 14 *Posuerunt* – Lege cum Syr, Targ et Vg *śāmû*; TM « posuit »
[5] 5 *In lanceis* – Lege *bappᵉtîḥāh* (cfr. Vg et Quinta); TM « in aperturis eius » (ad litteram « in aperto [e vagina tracto] gladio »)

et liberabit ab Assyrio,
cum venerit in terram nostram
et cum calcaverit in finibus nostris.
6 Et erunt reliquiae Iacob
in medio populorum multorum
quasi ros a Domino
et quasi imbres super herbam,
quae non exspectat virum
et non praestolatur filios hominum.
7 Et erunt reliquiae Iacob in gentibus,
in medio populorum multorum,
quasi leo in iumentis silvarum
et quasi catulus leonis in gregibus pecorum;
qui cum transierit et conculcaverit et ceperit,
non est qui eruat.
8 Exaltabitur manus tua super hostes tuos,
et omnes inimici tui interibunt.
9 « Et erit in die illa,
dicit Dominus,
auferam equos tuos de medio tui
et disperdam quadrigas tuas
10 et perdam civitates terrae tuae
et destruam omnes munitiones tuas.
11 Et auferam veneficia de manu tua,
et divini non erunt in te.
12 Et perire faciam sculptilia tua
et lapides tuos de medio tui,
et non adorabis ultra
opera manuum tuarum;
13 et evellam palos tuos de medio tui
et conteram idola tua.
14 Et faciam in furore
et in indignatione ultionem
in omnibus gentibus,
quae non audierunt ».

6 1 Audite, quae Dominus loquitur:
« Surge, contende iudicio coram montibus,
et audiant colles vocem tuam ».

[5] 13 *Idola tua* – Lege *ṣîrêkā*; TM « civitates tuas » (sed cfr. v. 10)

2 Audite, montes, iudicium Domini,
et auscultate, fundamenta terrae;
quia iudicium Domini cum populo suo
et cum Israel iudicio contendit.
3 « Popule meus, quid feci tibi
et quid molestus fui tibi?
Responde mihi.
4 Ego eduxi te de terra Aegypti
et de domo servientium liberavi te
et misi ante faciem tuam Moysen
et Aaron et Mariam.
5 Popule meus, memento, quaeso,
quid cogitaverit Balac rex Moab,
et quid responderit ei Balaam filius Beor,
de Settim usque ad Galgalam,
ut cognoscas iustitias Domini ».
6 « Quid dignum offeram Domino,
dum curvo genu Deo excelso?
Numquid offeram ei holocautomata
et vitulos anniculos?
7 Numquid placebunt Domino milia arietum,
multa milia torrentium olei?
Numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo,
fructum ventris mei pro peccato animae meae? ».
8 Indicatum est tibi, o homo, quid sit bonum,
et quid Dominus quaerat a te:
utique facere iudicium et diligere caritatem
et sollicitum ambulare cum Deo tuo.
9 Vox Domini ad civitatem clamat
— et sapientia est timere nomen tuum —:
« Audite, tribus et coetus civitatis!
10 Numquid tolerabo batum iniquum
et ephi minus maledictum?
11 Numquid iustificabo stateram impiam
et saccelli pondera dolosa?

[6] [2] *Et auscultate* – Lege *wᵉha'ăzînû*; TM « et firma (perennia) »
[8] *Indicatum est* – Lege cum Gr et Theod *huggad*; TM « indicavit »
[9] *Et coetus civitatis* – Lege *ûmô'ēd hā'îr* (cfr. Gr); TM « et quis destinavit eam (vel: id) adhuc »
[10] *Numquid tolerabo batum* – Lege *ha'eššā' bat*; TM « numquid vir domus »

12 Quia divites eius repleti sunt iniquitate,
et habitantes in ea loquebantur mendacium,
et lingua eorum fraudulenta in ore eorum.
13 Ego ergo coepi percutere te
perditione super peccatis tuis.
14 Tu comedes et non saturaberis,
et sordes tuae in medio tui.
Tu removebis et non salvabis;
et, quos salvaveris, in gladium dabo.
15 Tu seminabis et non metes,
tu calcabis olivam et non ungeris oleo,
mustum et non bibes vinum.
16 Custodisti praecepta Amri
et omne opus domus Achab;
et ambulasti in voluntatibus eorum,
ut darem te in perditionem
et habitantes tuos in sibilum:
et opprobrium populorum portabitis ».

7 1 Vae mihi, quia factum est mihi
sicut congregata messe,
sicut collecta vindemia!
Non est botrus ad comedendum,
nec praecoqua ficus, quam desideravit anima mea.
2 Periit pius de terra,
et rectus in hominibus non est;
omnes in sanguine insidiantur,
vir fratrem suum rete venatur.
3 Ad malum manus eorum paratae sunt;
princeps postulat,
et iudex est pro mercede,
et magnus manifestat desiderium animae suae;
vae eis, qui pervertunt illud!
4 Qui optimus in eis, est quasi paliurus,
et, qui rectus, quasi spina de saepe;
dies speculatorum tuorum, visitatio tua venit:
nunc erit confusio eorum.

[6] 16 *Et habitantes tuos* – Lege *wᵉjōšᵉbêkā*; TM « et habitantes eius »
Populorum – Lege cum Gr *'ammîm*; TM « populi mei »
[7] 3 *Vae* – Lege cum Targ *hôj*; TM « ipse »

5 Nolite credere amico,
nolite confidere in proximo;
ab ea, quae dormit in sinu tuo,
custodi claustra oris tui;
6 quia filius contumeliam facit patri,
filia consurgit adversus matrem suam,
nurus adversus socrum suam:
inimici hominis domestici eius.
7 Ego autem ad Dominum aspiciam,
exspectabo Deum salvatorem meum;
audiet me Deus meus.
8 Ne laeteris, inimica mea, super me
quia cecidi: consurgam;
cum sedeo in tenebris,
Dominus lux mea est.
9 Iram Domini porto,
quoniam peccavi ei,
donec iudicet causam meam
et faciat iudicium meum;
educet me in lucem,
videbo iustitiam eius.
10 Et aspiciet inimica mea
et operietur confusione,
quae dicit ad me:
« Ubi est Dominus Deus tuus? ».
Oculi mei videbunt in eam;
nunc erit in conculcationem
ut lutum platearum.
11 Dies veniet ut aedificentur maceriae tuae;
in die illa dilatabuntur fines tui.
12 In die illa usque ad te venient
habitantes ab Assyria usque ad Aegyptum
et ab Aegypto usque ad flumen
et a mari usque ad mare
et a monte usque ad montem.

[7] 11 *Fines tui* – Lege cum Gr *ḥuqqēk*; TM « terminus »
12 *Usque ad*[a] – Lege *waʿădê*; TM « et urbes »
Et a mari usque ad mare – Lege cum Syr *ûmijjām wᵉjāmāh*; TM « et mare a mari »
Et a monte usque ad montem – Lege *ûmēhar hārāh*; TM « et mons montis »

13 Terra autem erit in desolationem
propter habitatores suos
et propter fructum operum eorum.
14 Pasce populum tuum in virga tua,
gregem hereditatis tuae,
habitantes solos in saltu,
in medio hortorum;
pascantur Basan et Galaad
iuxta dies antiquos.
15 Secundum dies egressionis tuae de terra Aegypti
ostende nobis mirabilia.
16 Videbunt gentes et confundentur
super omni fortitudine sua,
ponent manum super os,
aures eorum surdae erunt;
17 lingent pulverem sicut serpens,
velut reptilia terrae.
Trementes exibunt de aedibus suis
— ad Dominum Deum nostrum —
formidabunt et timebunt te.
18 Quis Deus similis tui,
qui aufers iniquitatem
et transis peccatum
reliquiarum hereditatis tuae?
Non servat in aeternum furorem suum,
quoniam volens misericordiam est.
19 Revertetur et miserebitur nostri,
calcabit iniquitates nostras
et proiciet in profundum maris
omnia peccata nostra.
20 Dabis veritatem Iacob,
misericordiam Abraham,
quae iurasti patribus nostris
a diebus antiquis.

[7] 15 *Ostende nobis* – Lege *har'ēnû*; TM « ostendam ei »
19 *Peccata nostra* – Lege cum paucis mss, Gr, Syr et Vg *ḥaṭṭ'ôtênû*; TM « peccata eorum »

PROPHETIA NAHUM

1 [1] Oraculum Nineve. Liber visionis Nahum Elcesaei.
[2] Deus aemulator et ulciscens Dominus,
ulciscens Dominus et habens furorem,
ulciscens Dominus in hostes suos
et servans iram inimicis suis.
[3] Dominus patiens et magnus fortitudine,
nullumque impunitum derelinquet Dominus.
In tempestate et turbine via eius,
et nubes pulvis pedum eius.
[4] Increpans mare et exsiccans illud
et omnia flumina ad desertum deducens.
Elanguit Basan et Carmelus,
et flos Libani elanguit.
[5] Montes commoti sunt ab eo
et colles conturbati;
et contremuit terra a facie eius
et orbis et omnes habitantes in eo.
[6] Ante faciem indignationis eius quis stabit,
et quis resistet in aestu furoris eius?
Indignatio eius effusa est ut ignis,
et petrae dissolutae sunt ab eo.
[7] Bonus Dominus,
refugium in die tribulationis
et sciens sperantes in se
[8] et in diluvio transeunte;
consummationem faciet adversariorum suorum,
et inimicos eius persequentur tenebrae.
[9] Quid cogitatis contra Dominum?
Consummationem ipse faciet;
non consurget duplex tribulatio.
[10] Sicut spinae condensae se invicem complectentes
et sicut potatores inebriati
consumentur quasi stipula omnino arida.

[1] [8] *Adversariorum suorum* – Lege *bᵉqāmāw* (cfr. Gr et Targ); TM « loci eius »
[10] *Sicut spinae condensae* – Lege *kᵉjaʿar sîrîm* (sicut silva spinarum); TM « quia usque ad spinas »
Et sicut potatores – Lege *ûkᵉsōbᵉʾim*; TM « et sicut potu suo » (probabiliter varians lectio corrupta ad 10a, cfr. Gr « et quasi smilax (volvola) complexa »

11 Ex te exivit cogitans contra Dominum malitiam,
mente pertractans praevaricationem.
12 Haec dicit Dominus:
« Et si incolumes fuerint et numerosi,
sic quoque attondentur et pertransibunt;
afflixi te et non affligam te ultra.
13 Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo
et vincula tua disrumpam ».
14 Et praecipiet super te Dominus:
« Non seminabitur ex nomine tuo amplius.
De domo dei tui disperdam sculptile et conflatile;
ponam sepulcrum tuum,
quia inhonoratus es ».

2 1 Ecce super montes pedes evangelizantis
et annuntiantis pacem.
Celebra, Iuda, festivitates tuas
et redde vota tua,
quia non adiciet ultra ut pertranseat in te Belial:
totus interiit.
2 Ascendit, qui dispergat, contra te.
« Custodi munitionem,
contemplare viam, conforta lumbos,
robora virtutem valde ».
3 Quia restituet Dominus magnificentiam Iacob
sicut magnificentiam Israel,
quia praedones praedati sunt eos
et propagines eorum corruperunt.
4 Clipeus fortium eius ruber,
viri exercitus in coccineis;
ignitae laminae ferreae curruum,
quando praeparat bellum,
et equites agitantur.
5 In viis furibundae currunt quadrigae,
invicem colliduntur in plateis;

[1] 12 *Et pertransibunt; afflixi te* – Lege *w*e*'ābārû 'innîtîk*; TM « et pertransibit et affligam te »
13 *Virgam eius* – Lege cum Gr et Vg *maṭṭēhû*; TM « iugum eius » (?)
[2] 4 *Et equites* – Lege cum Gr et Syr *w*e*happārāšîm*; TM « et cupressi » (= hastae cupressinae?)

aspectus eorum quasi lampades,
quasi fulgura discurrentia.
6 Recordatur fortium suorum,
ruunt in itineribus suis;
currunt ad murum,
et praeparatur umbraculum.
7 Portae fluviorum apertae sunt,
palatium tremit.
8 Et speciosa denudatur, tollitur,
et ancillae eius gemunt ut columbae
et percutiunt corda sua.
9 Et Nineve quasi piscina aquarum,
cuius aquae fugiunt.
« State, state! »;
sed non est qui revertatur.
10 « Diripite argentum, diripite aurum! ».
Et non est finis divitiarum;
thesaurus ex omnibus vasis desiderabilibus.
11 Dissipata et vastata et dilacerata,
et cor tabescens,
et dissolutio geniculorum;
et tremor in cunctis renibus,
et facies omnium eorum candentes.
12 Ubi est habitaculum leonum
et spelunca catulorum leonum,
ad quam ivit leo, ut duceret illuc catulum leonis,
et non erat qui exterreret?
13 Leo cepit sufficienter catulis suis
et necavit leaenis suis;
et implevit praeda speluncas suas
et cubile suum rapina.
14 « Ecce ego ad te,
dicit Dominus exercituum,
et succendam usque ad fumum quadrigas tuas;

[2] 8 *Et speciosa* – Lege *wᵉhaṣṣᵉbî* (= et decus, scil. Istar, dea Nineve); textus incertus; TM « et stabilitur » (Gr « et substantia »)

9 *Cuius aquae* – Lege cum Gr *mêmêhā*; TM « ex diebus (quibus fuit) illa »

12 *Et spelunca* – Lege *ûmᵉʿārāh*; TM « pascua »

Ut duceret – *lābî* = *lābî'*

14 *Quadrigas tuas* – Lege cum Vg *rikbēk* (cfr. Gr et Syr *rubbēk* = multitudinem tuam); TM « quadrigam eius »

et leunculos tuos comedet gladius,
et exterminabo de terra praedam tuam,
et non audietur ultra vox nuntiorum tuorum ».

3 1 Vae, civitas sanguinum,
universa mendacii
praeda plena!
Non recedet a te rapina.
2 Vox flagellorum et vox strepitus rotarum,
equi frementes et quadrigae ferventes,
equites irruentes
3 et gladii micantes et hastae fulgurantes
et multitudo interfectorum et acervi mortuorum;
nec est finis cadaverum,
et corruunt super corpora.
4 Hoc propter multitudinem fornicationum meretricis
speciosae et gratae et habentis maleficia,
quae vendidit gentes fornicationibus suis
et nationes maleficiis suis.
5 « Ecce ego ad te,
dicit Dominus exercituum;
et levabo vestimentum tuum in faciem tuam
et ostendam gentibus nuditatem tuam
et regnis ignominiam tuam.
6 Et proiciam super te abominationes
et contumeliis te afficiam;
et ponam te in exemplum.
7 Et erit: omnis, qui viderit te,
resiliet a te et dicet:
" Vastata est Nineve!
Quis dolebit super eam?
Unde quaeram consolatorem tibi? ".
8 Numquid melior es quam Noamon,
quae habitabat in fluminibus?
Aquae in circuitu eius:
cuius vallum mare,
aquae muri eius.

[3] 8 *Cuius vallum* – Lege cum Gr, Syr et Vg *ḥêlāh*; TM « vallum »
Aquae[2] – Lege cum Gr, Syr et Vg *majim*; TM « a mare »

9 Chus fuit fortitudo eius
et Aegyptus, cuius non est finis;
Phut et Libyes fuerunt in auxilio eius.
10 Sed et ipsa in transmigrationem ducta est,
ivit in captivitatem.
Parvuli eius elisi sunt
in capite omnium viarum;
et super inclitos eius miserunt sortem,
et omnes optimates eius constricti sunt in compedibus.
11 Et tu ergo inebriaberis,
eris despecta;
et tu quaeres
refugium ab inimico.
12 Omnes munitiones tuae sicut ficus,
cum ficis praecocibus:
si concussae fuerint,
cadent in os comedentis.
13 Ecce populus tuus,
mulieres in medio tui;
inimicis tuis late patebunt
portae terrae tuae;
devorabit ignis vectes tuos.
14 Aquam propter obsidionem hauri tibi,
firma munitiones tuas;
intra in lutum et calca argillam,
tene typum laterum.
15 Ibi comedet te ignis,
peribis gladio,
devorabit te ut bruchus.
Augere ut bruchus,
multiplicare ut locusta.
16 Plures fecisti negotiatores tuos
quam stellae sint caeli;
bruchus exuit pellem
et avolavit.
17 Custodes tui quasi locustae,
et scribae tui quasi agmen locustarum,

[3] 9 *Fortitudo eius* – Lege cum Gr, Syr, Targ et Vg *'oṣmāh*; TM « fortitudo »
In auxilio eius – Lege cum Gr et Syr *b''ezrātāh*; TM « in auxilio tuo »
15 *Augere* – Lege cum Vg *hitkabb'dî* (cfr. Gr et Syr); TM *hitkabbēd* (imp. masc.)

quae considunt in saepibus
in die frigoris;
sol ortus est,
et avolaverunt,
non est cognitus locus earum,
ubi fuerint.
18 Dormiunt pastores tui, rex Assyriae,
requiescunt principes tui;
dispersus est populus tuus in montibus,
et non est qui congreget.
19 Non est remedium fracturae tuae,
insanabilis est plaga tua;
omnes, qui audierint auditionem tuam,
plaudent manibus super te,
quia super quem non transiit
malitia tua semper? ».

[3] 17 *Avolaverunt, non* – Lege cum Vg *wᵉnôdᵉdû lōʾ*; TM « avolavit et non »

PROPHETIA HABACUC

1 1 Oraculum, quod vidit Habacuc propheta.
2 Usquequo, Domine, clamabo,
et non exaudis?
Vociferabor ad te: « Violentia! »,
et non salvas?
3 Quare ostendisti mihi iniquitatem
et malitiam vides?
Et vastitas et violentia est coram me,
et facta est contentio, et iurgium exoritur.
4 Propter hoc languet lex,
et non pervenit usque ad finem iudicium.
Quia impius praevalet adversus iustum,
propterea egreditur iudicium perversum.
5 « Aspicite in gentibus et videte,
admiramini et obstupescite,
quia opus facio in diebus vestris,
quod nemo credet, cum narrabitur.
6 Quia ecce ego suscitabo Chaldaeos,
gentem amaram et velocem,
ambulantem super latitudinem terrae,
ut possideat tabernacula non sua.
7 Horribilis et terribilis est,
ex semetipsa iudicium eius
et maiestas eius egredietur.
8 Leviores pardis equi eius
et saeviores lupis deserti;
et accurrunt equites eius:
equites namque eius de longe venient,
volabunt quasi aquila
festinans ad comedendum.
9 Omnes, ut violentiam faciant, venient,
omnes facies eorum ventus urens;
et congregabunt quasi arenam captivos.

[1] 8 *Deserti* – *'ereb* = *'ărābāh* (cfr. Ier 5, 6; 25, 24; Gr « Arabiae » = *'ărāb*); Syr et Vg « vespertinis » (*'ereb* = vesper)

10 Et ipsa reges subsannabit,
tyrannis illudet;
ipsa super omnem munitionem ridebit
et comportabit aggerem et capiet eam.
11 Tunc ultra progrediens quasi ventus pertransibit
et constituet fortitudinem suam deum suum ».
12 Numquid non tu a principio, Domine,
Deus meus, sanctus meus,
qui non morieris?
Domine, ad iudicium posuisti eam;
petra mea, ad corripiendum fundasti eam.
13 Mundi sunt oculi tui, ne videas malum;
et respicere ad iniquitatem non poteris.
Quare respicis super inique agentes
et taces, devorante impio iustiorem se?
14 Fecisti homines quasi pisces maris,
quasi reptile non habens principem super se.
15 Omnes in hamo sublevat,
trahit eos in sagena sua
et congregat in rete suo;
super hoc laetatur et exsultat.
16 Propterea immolat sagenae suae
et sacrificat reti suo,
quia in ipsis incrassata est portio eius,
et cibus eius pinguis.
17 Propter hoc ergo evaginabit gladium suum semper,
ut interficiat gentes sine misericordia?

2 1 Super custodiam meam stabo
et consistam super speculam
et contemplabor, ut videam quid dicat mihi
et quid respondeat ad querelam meam.

[1] 11 *Et constituet* – Lege *w^{e}śām* (cfr. 1QPHab); TM « et deliquit »
12 *Qui non morieris* – Lege *lō' tāmût*; TM « non moriamur » (*tiqûn sôph^{e}rîm*, correctio scribarum)
17 *Propter hoc* – Lege cum 1QPHab, Gr, Syr, Targ et Vg *'al-kēn*; TM « num propter hoc »
Glaudium suum semper – Lege cum 1QPHab *ḥarbô tāmid*; TM « sagenam suam et semper »

[2] 1 *Respondeat* – Lege cum Syr *jāšîb* (cfr. Targ); TM « respondeam »

2 Et respondit mihi Dominus et dixit:
« Scribe visum
et explana eum super tabulas,
ut percurrat, qui legerit eum.
3 Quia adhuc visus ad tempus constitutum,
sed anhelat in finem et non mentietur;
si moram fecerit, exspecta illum,
quia veniens veniet et non tardabit.
4 Ecce languidus, in quo non est anima recta;
iustus autem in fide sua vivet ».
5 Et profecto divitiae decipiunt virum superbum,
et non perveniet ad finem;
qui dilatat quasi infernus fauces suas
et ipse quasi mors et non adimpletur:
et congregat ad se omnes gentes
et coacervat ad se omnes populos.
6 Numquid non omnes isti super eum parabolam sument
et loquelam aenigmatum dicentes:
« Vae ei, qui multiplicat non sua — usquequo? —
et aggravat pignora super se! ».
7 Numquid non repente consurgent, qui mordeant te,
et evigilabunt agitantes te,
et eris in rapinam eis?
8 Quia tu spoliasti gentes multas,
spoliabunt te omnes, qui reliqui fuerint de populis;
propter sanguinem hominum et oppressionem terrae,
civitatum et omnium habitantium in eis.
9 Vae, qui congregat lucrum iniustum
in malum domui suae,
ut ponat in excelso nidum suum
et salvet se de manu mali!
10 Consilium cepisti in confusionem domui tuae,
concidendi populos multos,
et peccasti in animam tuam.
11 Quia lapis de pariete clamabit,
et trabes de contignatione respondebit ei.

[2] [4] *Languidus* – Lege *'ull'pheh* (cfr. Gr et Ez 31, 15); TM « tumida » (scl. anima)

[5] *Divitiae* – Lege cum 1QPHab *hôn*; TM « vinum »

[6] *Dicentes* – Lege cum 1QPHab *w'jō'm'rû*; TM « et dicit »

12 Vae, qui aedificat civitatem in sanguinibus
et condit urbem in iniquitate!
13 Numquid non haec a Domino sunt exercituum,
ut laborent populi pro igne,
et gentes in vacuum fatigentur?
14 Quia replebitur terra cognitione gloriae Domini,
sicut aquae operiunt mare.
15 Vae, qui potum dat amico suo,
mittens venenum suum et inebrians eum,
ut aspiciat nuditatem eius!
16 Repleris ignominia pro gloria;
bibe tu quoque et denudare!
Transibit ad te calix dexterae Domini,
et veniet ignominia super gloriam tuam.
17 Quia vastitas Libani operiet te,
et miseria animalium deterrebit te
propter sanguinem hominum et oppressionem terrae,
civitatum et omnium habitantium in eis.
18 Quid prodest sculptile,
quia sculpsit illud fictor suus;
conflatile et oraculum mendax,
quia speravit in figmento fictor eius,
ut faceret simulacra muta?
19 Vae, qui dicit ligno: « Expergiscere! »,
« Surge! » lapidi tacenti!
Numquid ipse docere poterit?
Ecce iste coopertus est auro et argento,
et omnis spiritus non est in visceribus eius.
20 Dominus autem in templo sancto suo;
sileat a facie eius omnis terra.

3 1 Oratio Habacuc prophetae. Secundum melodiam lamentationum.
2 Domine, audivi auditionem tuam
et timui, Domine, opus tuum.
In medio annorum vivifica illud,
in medio annorum notum facies.
Cum iratus fueris, misericordiae recordaberis.

[2] 13 *Haec* – Lege cum Gr, Syr et Vg *hēnnāh*; TM « ecce »
15 *Venenum suum* – Lege cum 1QPHab et Vg *ḥămātô*; TM « venenum tuum »
17 *Deterrebit te* – Lege cum Gr, Syr et Targ *jᵉhittekā*; TM « deterrebit ea »

3 Deus a Theman veniet,
et Sanctus de monte Pharan. – Selah.
Operit caelos gloria eius,
et laudis eius plena est terra.
4 Splendor eius ut lux erit,
radii ex manibus eius:
ibi abscondita est fortitudo eius.
5 Ante faciem eius ibit mors,
et egredietur pestis post pedes eius.
6 Stetit et concussit terram,
aspexit et dissolvit gentes.
Et contriti sunt montes saeculi,
incurvati sunt colles antiqui
ab itineribus aeternitatis eius.
7 In afflictione vidi tentoria Chusan;
turbantur pelles terrae Madian.
8 Numquid in fluminibus iratus es, Domine,
aut in fluminibus furor tuus
vel in mari indignatio tua?
Quia ascendes super equos tuos,
quadrigas tuas victrices.
9 Suscitans suscitabis arcum tuum,
sagittis replevisti pharetram tuam. – Selah.
In fluvios scindes terram,
10 viderunt te et doluerunt montes.
Effuderunt aquas nubes,
dedit abyssus vocem suam,
in altum levavit manus suas.
11 Sol et luna steterunt in habitaculo suo,
prae luce sagittarum tuarum discedunt,
prae splendore fulgurantis hastae tuae.
12 In fremitu calcabis terram,
in furore conteres gentes.

[3] [6] *Et concussit* – Lege cum Targ *waj*ᵉ*moṭēṭ* (cfr. Gr); TM « et mensus est »
[9] *Suscitans suscitabis* – Lege cum Gr et Vg *hāʿēr* (vel *ʿōr*) *tāʿîr* (cfr. Syr); TM « nuditate nudabitur »
Replevisti pharetram tuam – Lege (cfr. mss Graecos) *šibbaʿtā... ʾašpātekā*; TM « iuramenta ... eloquium »
[10] *Effuderunt aquas nubes* – Lege cum Ps 77 (76), 18 *zōr*ᵉ*mû majim ʿābōt*; TM « tempestas aquarum transit »

13 Egressus es in salutem populi tui,
in salutem cum christo tuo.
Percussisti caput de domo impii,
denudasti fundamentum usque ad petram. – Selah.
14 Confodisti iaculis tuis caput bellatorum eius,
venientium ut turbo ad dispergendum me;
exsultatio eorum, sicut eius, qui devorat pauperem in abscondito.
15 Viam fecisti in mari equis tuis,
in luto aquarum multarum.
16 Audivi, et conturbatus est venter meus,
ad vocem contremuerunt labia mea.
Ingreditur putredo in ossibus meis,
et subter me vacillant gressus mei.
Conquiescam in die tribulationis,
ut ascendat super populum, qui invadit nos.
17 Ficus enim non florebit,
et non erit fructus in vineis;
mentietur opus olivae,
et arva non afferent cibum;
abscissum est de ovili pecus,
et non est armentum in praesepibus.
18 Ego autem in Domino gaudebo
et exsultabo in Deo salvatore meo.
19 Dominus Deus fortitudo mea
et ponet pedes meos quasi cervorum
et super excelsa mea deducet me.
Magistro chori. Ad sonitum chordarum.

[3] 13 *Denudasti* – Lege cum Syr et Vg *'ĕrîtā* (cfr. Gr); TM « denudare » (infinitivus)

Petram – Lege *ṣûr*; TM « collum »

14 *Iaculis tuis* – Lege *bᵉmattêkā*; TM « iaculis eius »

16 *Vacillant gressus mei* – Lege *jrgᵉzū 'ăšurai* (cfr. Gr et Syr); TM « vacillabo qui »

17 *Abscissum est* – Lege cum Vg *guzzar* (cfr. Gr et Syr); TM « abscidit »

PROPHETIA SOPHONIAE

1 [1] Verbum Domini, quod factum est ad Sophoniam filium Chusi
filii Godoliae filii Amariae filii Ezechiae, in diebus Iosiae filii Amon
regis Iudae.
[2] « Auferens auferam omnia
a facie terrae,
dicit Dominus,
[3] auferam hominem et pecus,
auferam volatile caeli
et pisces maris.
Et ruinae impiorum erunt;
et disperdam homines a facie terrae,
dicit Dominus.
[4] Et extendam manum meam super Iudam
et super omnes habitantes Ierusalem;
et disperdam de loco hoc reliquias Baal
et nomina aedituorum cum sacerdotibus
[5] et eos, qui adorant super tecta
militiam caeli,
et adorant et iurant in Domino
et iurant in Melchom,
[6] et qui avertuntur de post tergum Domini
et qui non quaerunt Dominum nec investigant eum ».
[7] Silete a facie Domini Dei,
quia iuxta est dies Domini;
quia praeparavit Dominus hostiam,
sanctificavit vocatos suos.
[8] « Et erit in die hostiae Domini:
visitabo super principes
et super filios regis
et super omnes, qui induti sunt
veste peregrina;
[9] et visitabo super omnem,
qui arroganter ingreditur super limen in die illa,
qui complent domum domini sui
iniquitate et dolo.
[10] Et erit in die illa,
dicit Dominus,

vox clamoris a porta Piscium,
et ululatus ab urbe Nova
et contritio magna a collibus.
11 Ululate, habitatores Pilae,
quia interiit omnis populus Chanaan,
disperierunt omnes involuti argento.
12 Et erit in tempore illo:
scrutabor Ierusalem in lucernis
et visitabo super viros
defixos in faecibus suis,
qui dicunt in cordibus suis:
" Non faciet bene Dominus
et non faciet male ".
13 Et erunt opes eorum in direptionem
et domus eorum in desertum;
et aedificabunt domos
et non habitabunt,
et plantabunt vineas
et non bibent vinum earum ».
14 Iuxta est dies Domini magnus,
iuxta et velox nimis;
vox diei Domini amara,
tribulabitur ibi fortis.
15 Dies irae dies illa,
dies tribulationis et angustiae,
dies vastitatis et desolationis,
dies tenebrarum et caliginis,
dies nebulae et turbinis,
16 dies tubae et clangoris
super civitates munitas
et super angulos excelsos.
17 Et tribulabo homines,
et ambulabunt ut caeci,
quia Domino peccaverunt;
et effundetur sanguis eorum sicut humus,
et viscera eorum sicut stercora.
18 Sed et argentum eorum et aurum eorum
non poterit liberare eos
in die irae Domini;
in igne zeli eius
devorabitur omnis terra,

quia consummationem cum festinatione faciet
cunctis habitantibus terram.

2 [1] Convenite, congregamini,
gens non amabilis,
[2] priusquam dispergamini
quasi pulvis transeuntes,
antequam veniat super vos
ira furoris Domini,
antequam veniat super vos
dies furoris Domini.
[3] Quaerite Dominum,
omnes mansueti terrae,
qui iudicium eius estis operati;
quaerite iustitiam, quaerite mansuetudinem,
si quomodo abscondamini
in die furoris Domini.
[4] Quia Gaza deserta erit,
et Ascalon desolata,
Azotum in meridie eicient,
et Accaron eradicabitur.
[5] Vae, qui habitatis funiculum maris,
gens Cretensium!
Verbum Domini super vos,
Chanaan, terra Philisthinorum:
« Disperdam te,
ita ut non sit inhabitator ».
[6] Et erit funiculus maris
requies pastorum et caulae pecorum.
[7] Et erit funiculus maris
reliquiis domus Iudae:
ibi pascentur,
in domibus Ascalonis ad vesperam requiescent,
quia visitabit eos Dominus Deus eorum
et convertet sortem eorum.

[2] [2] *Dispergamini ... transeuntes* – Lege *lō' tiddāḥēkū ... 'ōb'rîm*; TM « pariat praeceptum ... transiit dies »

[6] Vg omittit *k'rōt*; probabiliter glossa marginalis = Creta (sic Gr), inepte in textum posita

[7] *Maris* – Lege cum Gr et Syr *hajjām* (cfr. v. 5); TM omittit

8 « Audivi opprobrium Moab
et blasphemias filiorum Ammon,
qui exprobraverunt populo meo
et magnificati sunt super terminos eorum.
9 Propterea vivo ego,
dicit Dominus exercituum, Deus Israel,
quia Moab ut Sodoma erit
et filii Ammon quasi Gomorra,
possessio spinarum et acervi salis
et desertum usque in aeternum;
reliquiae populi mei diripient eos,
et residui gentis meae possidebunt illos ».
10 Hoc eis eveniet pro superbia sua,
quia blasphemaverunt et magnificati sunt
super populum Domini exercituum.
11 Horribilis Dominus super eos,
quia attenuabit omnes deos terrae;
et adorabunt eum, singuli de loco suo,
omnes insulae gentium.
12 « Sed et vos, Aethiopes,
interfecti gladio meo eritis ».
13 Et extendet manum suam super aquilonem
et perdet Assyriam;
et ponet Nineven in solitudinem
et in aridam, quasi desertum.
14 Et accubabunt in medio eius greges,
omne genus animalium.
Et onocrotalus et ulula
in capitellis eius morabuntur;
vox cantat in fenestra,
corvus in limine,
quoniam tabulatum cedrinum sublatum est.
15 Haec est civitas exsultans,
habitans in confidentia,
quae dicebat in corde suo:
« Ego sum, et extra me non est alia amplius! ».

[2] 14 *Corvus* – Lege cum Gr et Vg *'ōrēb*; TM « desolatio »
Tabulatum cedrinum sublatum est – Lege *'erez hō'ŏrāh*; TM « tabulatum cedrinum abstulit »

Quomodo facta est in desertum,
cubile bestiae?
Omnis, qui transit per eam,
sibilabit et movebit manum suam.

3 1 Vae, provocatrix et inquinata,
civitas violenta!
2 Non audivit vocem,
non suscepit disciplinam;
in Domino non est confisa,
ad Deum suum non appropiavit.
3 Principes eius in medio eius
leones rugientes;
iudices eius lupi deserti,
ossa non relinquunt in mane.
4 Prophetae eius vaniloqui,
viri fallaces;
sacerdotes eius polluerunt sanctum,
iniuste egerunt contra legem.
5 Dominus iustus in medio eius
non faciet iniquitatem;
mane, mane iudicium suum dabit,
sicut lucem, quae non deficit;
nescivit autem iniquus confusionem.
6 « Disperdidi gentes,
dissipati sunt anguli earum;
desertas feci vias eorum,
dum non est qui transeat;
desolatae sunt civitates eorum,
non remanente viro nec ullo habitatore.
7 Dixi: Nunc timebis me,
suscipies disciplinam!
Et non evanescent ab oculis eius
omnia, in quibus visitavi eam.
Verumtamen acceleraverunt corrumpere
omnes actiones suas.
8 Quapropter exspecta me,

[3] [3] *Deserti* – *'ereb* = *'ărābā* (cfr. Hab 1, 8)
[7] *Ab oculis* – Lege cum Gr et Syr *mĕ'ênêhā*; TM « habitaculum eius »
[8] *Exspecta* – Lege cum Gr et Vg *ḥakkî*; TM « exspectate »

dicit Dominus,
in die qua surgam ut testis;
quia iudicium meum, ut congregem gentes
et colligam regna,
ut effundam super eas indignationem meam,
omnem iram furoris mei;
in igne enim zeli mei
devorabitur omnis terra.
9 Quia tunc reddam populis
labium purum,
ut invocent omnes in nomine Domini
et serviant ei umero uno.
10 Ultra flumina Aethiopiae,
inde supplices mei,
filii dispersorum meorum
deferent munus mihi.
11 In die illa non confunderis
super cunctis actionibus tuis,
quibus praevaricata es in me;
quia tunc auferam de medio tui
magniloquos superbos tuos,
et non adicies exaltari amplius
in monte sancto meo.
12 Et derelinquam in medio tui
populum pauperem et egenum ».
Et sperabunt in nomine Domini
reliquiae Israel.
13 Non facient iniquitatem
nec loquentur mendacium;
et non invenietur in ore eorum
lingua dolosa,
quoniam ipsi pascentur et accubabunt,
et non erit qui exterreat.
14 Lauda, filia Sion;
iubilate, Israel!
Laetare et exsulta in omni corde,
filia Ierusalem!

[3] [8] *Testis* – Lege cum Gr et Syr (cfr. Targ) *l*e*'ēd*; TM « in aeternum » (vel « in praedam »)

15 Abstulit Dominus iudicium tuum,
avertit inimicos tuos;
rex Israel Dominus in medio tui,
non timebis malum ultra.
16 In die illa dicetur Ierusalem:
« Noli timere, Sion;
ne dissolvantur manus tuae!
17 Dominus Deus tuus in medio tui,
fortis ipse salvabit;
gaudebit super te in laetitia,
commotus in dilectione sua;
exsultabit super te in laude
18 sicut in die conventus ».
« Auferam a te calamitatem,
ut non ultra habeas super ea opprobrium.
19 Ecce ego interficiam
omnes, qui afflixerunt te
in tempore illo;
et salvabo claudicantem
et eam, quae eiecta fuerat, congregabo;
et ponam eos in laudem et in nomen
in omni terra confusionis eorum,
20 in tempore illo, quo adducam vos,
et in tempore, quo congregabo vos.
Dabo enim vos in nomen et in laudem
omnibus populis terrae,
cum convertero sortem vestram
coram oculis vestris »,
dicit Dominus.

[3] 15 *Inimicos tuos* – Lege cum multis mss Hebraicis, Targ, Syr, Gr et Vg *'ōjᵉbājik*; TM « inimicum tuum »

17 *Commotus* – Lege *jirḥaš*; TM « silebit »

18 *Sicut in die conventus* – Lege cum Gr et Syr *kᵉjōm mō'ēd*; TM « afflictos (procul) a conventu (festo) »

Calamitatem – Lege *hōwāh*; TM « sunt » (vel « fuerunt »)

Ut non ultra habeas – Lege cum Vg *miśś'ēt* (= a portando); TM « portatio »

19 *Interficiam* – Lege cum Targ et Vg *'ōśeh kālāh* (= faciam consummationem); TM « faciam »

PROPHETIA AGGAEI

1 1 In anno secundo Darii regis, in mense sexto, in die prima men-
sis, factum est verbum Domini in manu Aggaei prophetae ad Zo-
robabel filium Salathiel ducem Iudae et ad Iesua filium Iosedec
sacerdotem magnum dicens: 2 « Haec ait Dominus exercituum di-
cens: Populus iste dicit: " Nondum venit tempus domus Domini
aedificandae " ». 3 Et factum est verbum Domini in manu Aggaei
prophetae dicens: 4 « Numquid tempus vobis est, ut habitetis in
domibus laqueatis, et domus ista deserta? 5 Et nunc haec dicit Do-
minus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras: 6 semi-
nastis multum et intulistis parum, comedistis et non estis satiati,
bibistis et non estis inebriati, operuistis vos et non estis calefacti,
et, qui pro mercede operatus est, misit eam in sacculum pertusum.
7 Haec dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias
vestras. 8 Ascendite in montem, portate lignum et aedificate do-
mum, et acceptabilis mihi erit et glorificabor, dicit Dominus. 9 Re-
spexistis ad amplius, et ecce factum est minus; et intulistis in do-
mum, et exsufflavi illud. Quam ob causam?, dicit Dominus exerci-
tuum. Quia domus mea deserta est, et vos festinatis unusquisque
in domum suam. 10 Propter hoc super vos prohibiti sunt caeli, ne
darent rorem, et terra prohibita est, ne daret fructum suum. 11 Et
vocavi siccitatem super terram et super montes et super triticum
et super vinum et super oleum et, quaecumque profert humus, et
super homines et super iumenta et super omnem laborem manuum ».
12 Et audivit Zorobabel filius Salathiel et Iesua filius Iosedec sa-
cerdos magnus et omnes reliquiae populi vocem Domini Dei sui
et verba Aggaei prophetae, sicut misit eum Dominus Deus eorum
ad ipsos; et timuit populus a facie Domini.
13 Et dixit Aggaeus nuntius Domini secundum mandatum Domini
populo dicens: « Ego vobiscum, dicit Dominus ». 14 Et suscitavit
Dominus spiritum Zorobabel filii Salathiel ducis Iudae et spiritum
Iesua filii Iosedec sacerdotis magni et spiritum reliquorum omnium
de populo; et ingressi sunt et faciebant opus in domo Domini exer-
cituum Dei sui. 15 In die vicesima et quarta mensis, in sexto mense,
in anno secundo Darii regis.

2 1 In septimo mense, vicesima et prima mensis, factum est verbum
Domini in manu Aggaei prophetae dicens: 2 « Loquere ad Zoro-

babel filium Salathiel ducem Iudae et ad Iesua filium Iosedec sacerdotem magnum et ad reliquos populi dicens: [3] Quis in vobis est derelictus, qui vidit domum istam in gloria sua prima? Et quid vos videtis eam nunc? Numquid non ita est quasi non sit in oculis vestris? [4] Sed et nunc confortare, Zorobabel, dicit Dominus, et confortare, Iesua fili Iosedec sacerdos magne, et confortare, omnis popule terrae, dicit Dominus exercituum; et facite, quoniam ego vobiscum sum, dicit Dominus exercituum. [5] Verbum quod pepigi vobiscum, cum egrederemini de terra Aegypti, et spiritus meus stat in medio vestrum: nolite timere. [6] Quia haec dicit Dominus exercituum: Adhuc unum modicum est, et ego commovebo caelum et terram et mare et aridam. [7] Et movebo omnes gentes, et venient thesauri cunctarum gentium, et implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. [8] Meum est argentum et meum est aurum, dicit Dominus exercituum. [9] Maior erit gloria domus istius novissima plus quam prima, dicit Dominus exercituum; et in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum ».

[10] In vicesima et quarta noni mensis, in anno secundo Darii, factum est verbum Domini ad Aggaeum prophetam dicens: [11] « Haec dicit Dominus exercituum: Interroga sacerdotes legem dicens: [12] Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui et tetigerit de summitate eius panem aut pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem cibum, numquid sanctificabitur? ». Respondentes autem sacerdotes dixerunt: « Non ». [13] Et dixit Aggaeus: « Si tetigerit pollutus cadavere omnia haec, numquid contaminabuntur? ». Et responderunt sacerdotes et dixerunt: « Contaminabuntur ». [14] Et respondit Aggaeus et dixit: « Sic populus iste et sic gens ista ante faciem meam, dicit Dominus, et sic omne opus manuum eorum et omnia, quae offerunt ibi, contaminata sunt.

[15] Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra: Antequam poneretur lapis super lapidem in templo Domini, [16] quid fuistis? Cum accederetis ad acervum viginti modiorum, erant decem; cum intraretis ad torcular, ut hauriretis quinquaginta lagenas, erant viginti. [17] Percussi vos ariditate et rubigine et grandine omnia opera manuum vestrarum, et non fuit in vobis qui reverteretur ad me, dicit Dominus. [18] Ponite corda vestra ex die ista et in futurum, a die vicesima et quarta noni mensis, a die, qua fundamenta iacta sunt templi Domini, ponite super cor vestrum. [19] Numquid adhuc semen in horreo est, et adhuc vinea et ficus et malo-

[2] [16] *Quid fuistis* – Lege cum Gr *mah-hĕjîtem*; TM « antequam fuerunt »

granatum et lignum olivae non portavit fructum? Ex die hac be-
nedicam ».

20 Et factum est verbum Domini secundo ad Aggaeum in vice-
sima et quarta mensis dicens: 21 « Loquere ad Zorobabel ducem
Iudae dicens: Ego movebo caelum pariter et terram 22 et subver-
tam solium regnorum et conteram fortitudinem regnorum gentium
et subvertam quadrigam et ascensores eius; et descendent equi et
ascensores eorum, unusquisque percussus gladio fratris sui. 23 In
die illo, dicit Dominus exercituum, assumam te, Zorobabel fili
Salathiel, serve meus, dicit Dominus, et ponam te quasi signacu-
lum, quia te elegi », dicit Dominus exercituum.

PROPHETIA ZACHARIAE

1 [1] In mense octavo, in anno secundo Darii, factum est verbum
Domini ad Zachariam filium Barachiae filii Addo prophetam dicens:
[2] « Iratus est Dominus super patres vestros iracundia. [3] Et dices ad
eos: Haec dicit Dominus exercituum: Convertimini ad me, ait
Dominus exercituum; et convertar ad vos, dicit Dominus exerci-
tuum. [4] Ne sitis sicut patres vestri, ad quos clamabant prophetae
priores dicentes: Haec dicit Dominus exercituum: Convertimini de
viis vestris malis et de cogitationibus vestris malis; et non audie-
runt neque attenderunt ad me, dicit Dominus. [5] Patres vestri ubi
sunt? Et prophetae numquid in sempiternum vivent? [6] Verumta-
men verba mea et praecepta mea, quae mandavi servis meis pro-
phetis, numquid non attigerunt patres vestros? Et conversi sunt et
dixerunt: " Sicut cogitavit Dominus exercituum facere nobis, secun-
dum vias nostras et secundum adinventiones nostras fecit nobis " ».
[7] In die vicesima et quarta undecimi mensis, qui est mensis Sabath,
in anno secundo Darii, factum est verbum Domini ad Zachariam
filium Barachiae filii Addo prophetam dicens: [8] « Vidi per noctem,
et ecce vir sedens super equum rufum et ipse stabat inter myrteta,
quae erant in profundo; et post eum equi rufi, fulvi et albi. [9] Et
dixi: " Quid sunt isti, domine mi? ". Et dixit ad me angelus, qui
loquebatur in me: " Ego ostendam tibi quid sint isti ". [10] Et respon-
dit vir, qui stabat inter myrteta, et dixit: " Isti sunt quos misit Do-
minus, ut perambularent terram ". [11] Et responderunt angelo Do-
mini, qui stabat inter myrteta, et dixerunt: " Perambulavimus ter-
ram, et ecce omnis terra habitatur et quiescit ".
[12] Et respondit angelus Domini et dixit: " Domine exercituum,
usquequo tu non misereberis Ierusalem et urbium Iudae, quibus
iratus es? Iste septuagesimus annus est! ". [13] Et respondit Dominus
angelo, qui loquebatur in me verba bona, verba consolatoria. [14] Et
dixit ad me angelus, qui loquebatur in me: " Clama dicens: Haec
dixit Dominus exercituum: Zelatus sum Ierusalem et Sion zelo ma-
gno, [15] sed ira magna ego irascor super gentes opulentas, quia ego
iratus sum parum, ipsi vero adiuverunt in malum. [16] Propterea haec
dicit Dominus: Revertar ad Ierusalem in misericordiis. Domus
mea aedificabitur in ea, ait Dominus exercituum, et perpendiculum
extendetur super Ierusalem. [17] Adhuc clama dicens: Haec dicit Do-
minus exercituum: Adhuc affluent civitates meae bonis, et conso-
labitur adhuc Dominus Sion et eliget adhuc Ierusalem ".

2 1 Et levavi oculos meos et vidi, et ecce quattuor cornua; 2 et dixi
ad angelum, qui loquebatur in me: " Quid sunt haec? ". Et dixit
ad me: " Haec sunt cornua, quae ventilaverunt Iudam et Israel et
Ierusalem ". 3 Et ostendit mihi Dominus quattuor fabros; 4 et dixi:
" Quid isti veniunt facere? ". Qui respondit dicens: " Haec sunt
cornua, quae ventilaverunt Iudam per singulos viros, ut nemo eorum
levaret caput suum; et venerunt isti deterrere ea, ut deiciant cornua
gentium, quae levaverunt cornu super terram Iudae, ut dispergerent
eam ".

5 Et levavi oculos meos et vidi; et ecce vir, et in manu eius funi-
culus mensorum. 6 Et dixi: " Quo tu vadis? ". Et dixit ad me: " Ut
metiar Ierusalem et videam, quanta sit latituto eius et quanta lon-
gitudo eius ".

7 Et ecce angelus, qui loquebatur in me, egrediebatur, et angelus
alius egrediebatur in occursum eius; 8 et dixit ad eum: " Curre,
loquere ad puerum istum dicens: Absque muris habitabitur Ieru-
salem prae multitudine hominum et iumentorum in medio eius.
9 Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu et in gloria ero
in medio eius.

10 Heu, heu! Fugite de terra aquilonis, dicit Dominus, quoniam
in quattuor ventos caeli dispersi vos, dicit Dominus. 11 Heu, Sion,
fuge, quae habitas apud filiam Babylonis! 12 Quia haec dicit Domi-
nus exercituum, cuius gloria misit me ad gentes, quae spoliaverunt
vos: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. 13 Quia ecce ego
levo manum meam super eos, et erunt praeda servorum suorum;
et cognoscetis quia Dominus exercituum misit me.

14 Iubila et laetare, filia Sion,
quia ecce ego venio
et habitabo in medio tui,
ait Dominus.

15 Et applicabuntur gentes multae
ad Dominum in die illa
et erunt ei in populum.
Et habitabo in medio tui,
et scies quia Dominus exercituum
misit me ad te.

[2] 12 *Cuius gloria* – Lege 'ăšer k^{e}bôdô; TM « post gloriam »
Oculi mei – Lege cum Gr et Vg 'ênî; TM « oculi eius »
15 *Ei* – Lege cum Gr lô; TM « mihi »

[16] Et possidebit Dominus Iudam
partem suam super terram sanctam
et eliget adhuc Ierusalem.
[17] Sileat omnis caro a facie Domini,
quia consurrexit de habitaculo sancto suo ".

3 [1] Et ostendit mihi Iesua sacerdotem magnum stantem coram angelo
Domini; et Satan stabat a dextris eius, ut adversaretur ei.
[2] Et dixit angelus Domini ad Satan: " Increpet Dominus in te,
Satan! Et increpet Dominus in te, qui elegit Ierusalem! Numquid
non iste torris est erutus de igne? ". [3] Et Iesua erat indutus vesti-
bus sordidis et stabat ante faciem angeli. [4] Qui respondit et ait ad
eos, qui stabant coram se, dicens: " Auferte vestimenta sordida
ab eo ". Et dixit ad eum: " Ecce abstuli a te iniquitatem tuam;
induam te mutatoriis ". [5] Et dixit: " Ponite cidarim mundam super
caput eius ". Et posuerunt cidarim mundam super caput eius et
induerunt eum vestibus; et angelus Domini stabat.
[6] Et contestabatur angelus Domini Iesua dicens: [7] " Haec dicit
Dominus exercituum: Si in viis meis ambulaveris et ministerium
meum custodieris, tu quoque iudicabis domum meam et custodies
atria mea; et dabo tibi accessum inter eos, qui nunc hic assistunt.
[8] Audi, Iesua sacerdos magne, tu et amici tui, qui sedent coram
te, quia viri portendentes sunt: Ecce enim ego adduco servum meum
Germen. [9] Quia ecce lapis, quem dedi coram Iesua: super lapidem
unum septem oculi sunt; ecce ego caelabo sculpturam eius, ait Do-
minus exercituum, et auferam iniquitatem terrae illius in die una.
[10] In die illa, oraculum Domini exercituum, vocabit vir amicum
suum subter vitem et subter ficum ".

4 [1] Et reversus est angelus, qui loquebatur in me, et excitavit me
quasi virum, qui excitatur de somno suo. [2] Et dixit ad me: " Quid
tu vides? ". Et dixi: " Vidi: et ecce candelabrum aureum totum,
et ampulla super caput ipsius, et septem lucernae eius super illud,
et septena infusoria lucernis, quae erant super caput eius. [3] Et duae
olivae super illud, una a dextris ampullae et una a sinistris eius ".

[3] [2] *Angelus* – Lege cum Syr *mal'ak*; TM omittit
[5] *Et dixit: Ponite* – Lege cum Vg *wajjô'mer śimû* (cfr. Targ et Syr); TM « et dixi: Ponent »

[4] [2] *Et dixi* – Lege cum qere multorum mss et verss *wā'ōmer*; TM « et dixit »
Et ampulla – Lege cum multis mss Hebraicis et Graecis, Syr et Targ *wᵉgullāh*; TM « et ampulla (?) eius »

4 Et respondi et aio ad angelum, qui loquebatur in me, dicens:
" Quid sunt haec, domine mi? ". 5 Et respondit angelus, qui loque-
batur in me, et dixit ad me: " Numquid nescis quid sunt haec? ".
Et dixi: " Non, domine mi ".
6 Et respondit et ait ad me dicens: " Hoc est verbum Domini
ad Zorobabel dicens: Non in exercitu nec in robore, sed in spiritu
meo, dicit Dominus exercituum. 7 Quis tu, mons magne, coram
Zorobabel? Eris in planum. Et educet lapidem primarium inter cla-
mores: Quam venustus! 8 Et factum est verbum Domini ad me
dicens: 9 Manus Zorobabel fundaverunt domum istam et manus
eius perficient eam, et scietis quia Dominus exercituum misit me
ad vos. 10 Quis enim despexit diem initiorum parvorum? Et laeta-
buntur et videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel. Septem
illae oculi sunt Domini, qui discurrunt in universa terra ".
11 Et respondi et dixi ad eum: " Quid sunt duae olivae istae ad
dexteram candelabri et ad sinistram eius? ". 12 Et respondi secundo
et dixi ad eum: " Quid sunt duo rami olivarum, qui duabus fistulis
aureis effundunt ex se aurum? ". 13 Et ait ad me dicens: " Numquid
nescis quid sunt haec? ". Et dixi: " Non, domine mi ". 14 Et dixit:
" Isti sunt duo filii olei, qui assistunt Dominatori universae terrae ".

5 1 Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi: et ecce volu-
men volans. 2 Et dixit ad me: " Quid tu vides? ". Et dixi: " Ego
video volumen volans; longitudo eius viginti cubitorum et latitudo
eius decem cubitorum ". 3 Et dixit ad me: " Haec est maledictio,
quae egreditur super faciem omnis terrae; quia omnis fur hinc iuxta
illud expurgatur, et omnis periurus illinc iuxta illud expurgatur.
4 Educo illud, dicit Dominus exercituum, et veniet ad domum furis
et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter; et commorabitur
in medio domus eius, et consumet eam et ligna eius et lapides eius ".
5 Et egressus est angelus, qui loquebatur in me, et dixit ad me:
" Leva, quaeso, oculos tuos et vide. Quid est hoc, quod egredi-
tur? ". 6 Et dixi: " Quidnam est? ". Et ait: " Haec est epha egre-
diens ". Et dixit: " Hoc est peccatum eorum in universa terra ".
7 Et ecce operculum plumbi elevatum est, et ecce mulier una sedens
in medio ephae. 8 Et dixit: " Haec est impietas ". Et proiecit eam
in epham et misit massam plumbeam in os eius.

[4] 9 *Et scietis* – Lege cum paucis mss Syriacis, Targ et Vg *wîda'tem*; TM « et scies »
[5] 6 *Peccatum eorum* – Lege cum Gr et Syr *'awônām*; TM « oculus eorum »
7 *Et ecce*[2] – Lege cum Gr et Vg *w^ehinnēh*; TM « et haec »

[9] Et levavi oculos meos et vidi: et ecce duae mulieres egredientes,
et ventus in alis earum, et habebant alas quasi alas milvi; et leva-
verunt epham inter terram et caelum. [10] Et dixi ad angelum, qui
loquebatur in me: " Quo istae deferunt epham? ". [11] Et dixit ad me:
" Ut aedificetur ei domus in terra Sennaar; et, postquam constructa
fuerit, ponetur ibi super basem suam ".

6 [1] Et rursus levavi oculos meos et vidi: et ecce quattuor quadrigae
egredientes de medio duorum montium; et montes, montes aerei.
[2] In quadriga prima equi rufi, et in quadriga secunda equi nigri,
[3] et in quadriga tertia equi albi, et in quadriga quarta equi varii.
[4] Et respondi et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: " Quid sunt
haec, domine mi? ". [5] Et respondit angelus et ait ad me: " Isti sunt
quattuor venti caeli, qui egrediuntur, postquam steterunt coram
Dominatore omnis terrae ". [6] In qua erant equi nigri, egrediebantur
in terram aquilonis, et albi egressi sunt post eos, et varii egressi sunt
ad terram austri. [7] Et equi fortes exierunt et quaerebant ire et discur-
rere per terram. Et dixit: " Ite, perambulate terram ". Et peram-
bulaverunt terram. [8] Et vocavit me et locutus est ad me dicens:
" Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fecerunt
spiritum meum in terra aquilonis ".

[9] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [10] " Sume ab his,
qui de captivitate sunt, ab Holdai et a Thobia et ab Iedaia, et venies
tu in die illa et intrabis domum Iosiae filii Sophoniae, qui vene-
runt de Babylone. [11] Et sumes argentum et aurum et facies coro-
nam et pones in capite Iesua filii Iosedec, sacerdotis magni, [12] et
loqueris ad eum dicens: Haec ait Dominus exercituum dicens:
Ecce vir, Germen nomen eius: et in loco suo aliquid germinabit,
et aedificabit templum Domini. [13] Et ipse exstruet templum Domini;
et ipse portabit gloriam et sedebit et dominabitur super solio suo;
et erit sacerdos ad dexteram eius, et consilium pacis erit inter illos
duos. [14] Et corona erit Helem et Thobiae et Iedaiae et Hen filio So-
phoniae memoriale in templo Domini. [15] Et qui procul sunt, ve-
nient et aedificabunt in templo Domini; et scietis quia Dominus
exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc, si oboedieritis voci
Domini Dei vestri " ».

[6] [8] *Varii* – TM « varii, fortes »

[11] *Coronam* – Lege cum paucis mss Hebraicis, Gr, Syr et Targ *'ăṭeret*; TM « coronas »

[13] *Ad dexteram eius* – Lege cum Gr *'al-j^emînô*; TM « super solio suo »

[14] *Et corona* – Lege cum Gr, Syr et Targ *w^ehā'ăṭeret*; TM « et coronae »

7 [1] Et factum est in anno quarto Darii regis, factum est verbum
Domini ad Zachariam in quarta mensis noni, qui est Casleu.
[2] Et Bethel miserat Sarasar et Regemmelech et viros, qui erant
cum eo, ad deprecandam faciem Domini, [3] ut dicerent sacerdoti-
bus domus Domini exercituum et prophetis loquentes: « Numquid
flendum est mihi in quinto mense vel ieiunandum, sicut iam feci
multis annis? ».

[4] Et factum est verbum Domini exercituum ad me dicens: [5] « Lo-
quere ad omnem populum terrae et ad sacerdotes dicens: Cum
ieiunaretis et plangeretis in quinto et septimo mense per hos septua-
ginta annos, numquid revera ieiunastis mihi? [6] Et cum comedistis
et bibistis, numquid non vobis comedistis et vobismetipsis bibistis?
[7] Numquid non sunt verba, quae locutus est Dominus in manu pro-
phetarum priorum, cum adhuc Ierusalem habitaretur et esset opu-
lenta, ipsa et urbes in circuitu eius, et Nageb habitaretur simul cum
Sephela? ».

[8] Et factum est verbum Domini ad Zachariam dicens: [9] « Haec
ait Dominus exercituum dicens: Iudicium verum iudicate et mise-
ricordiam et miserationes facite unusquisque cum fratre suo; [10] et
viduam et pupillum et advenam et pauperem nolite calumniari, et
malum unusquisque contra fratrem suum nolite cogitare in corde
vestro. [11] Et noluerunt attendere; et opposuerunt dorsum rebelle
et aures suas aggravaverunt, ne audirent. [12] Et cor suum posuerunt
adamantem, ne audirent legem et verba, quae misit Dominus exer-
cituum in spiritu suo per manum prophetarum priorum, et facta
est indignatio magna a Domino exercituum. [13] Et factum est sicut
cum clamaret, et ipsi non audierunt, sic clamabunt, et non exau-
diam, dicit Dominus exercituum. [14] Et disperdam eos per omnes
gentes, quas nesciunt; et terra desolata est post eos, ita ut non esset
transiens et revertens. Et posuerunt terram desiderabilem in de-
sertum ».

8 [1] Et factum est verbum Domini exercituum dicens: [2] « Haec dicit
Dominus exercituum:
Zelatus sum Sion zelo magno
et ardore magno zelatus sum eam.

[3] Haec dicit Dominus: Reversus sum ad Sion et habitabo in
medio Ierusalem; et vocabitur Ierusalem civitas Veritatis, et mons
Domini exercituum mons Sanctitatis.

[4] Haec dicit Dominus exercituum: Adhuc sedebunt senes et anus
in plateis Ierusalem et unusquisque cum baculo suo in manu sua

prae multitudine dierum; 5 et plateae civitatis complebuntur pueris
et puellis ludentibus in plateis eius.
6 Haec dicit Dominus exercituum: Si videbitur difficile in oculis
reliquiarum populi huius in diebus illis, numquid etiam in oculis
meis difficile erit?, dicit Dominus exercituum.
7 Haec dicit Dominus exercituum:
Ecce ego salvabo populum meum de terra orientis
et de terra occasus solis:
8 et adducam eos,
et habitabunt in medio Ierusalem;
et erunt mihi in populum,
et ego ero eis in Deum
in veritate et iustitia.
9 Haec dicit Dominus exercituum: Confortentur manus vestrae,
qui auditis in his diebus sermones istos per os prophetarum in die,
qua fundata est domus Domini exercituum, ut templum aedifica-
retur.
10 Siquidem ante dies istos
merces hominis non erat,
nec merces iumenti erat,
neque introeunti neque exeunti
erat pax prae tribulatione;
et dimisi omnes homines,
unumquemque contra proximum suum.
11 Nunc autem non iuxta dies priores ego sum
reliquiis populi huius,
dicit Dominus exercituum;
12 sed semen pacis erit:
vinea dabit fructum suum,
et terra dabit proventum suum,
et possidere faciam
reliquias populi huius
universa haec.
13 Et erit: sicut eratis maledictio in gentibus, domus Iudae et do-
mus Israel, sic salvabo vos, et eritis benedictio. Nolite timere; con-
fortentur manus vestrae. 14 Quia haec dicit Dominus exercituum:
Sicut cogitavi, ut affligerem vos, cum ad iracundiam provocassent

[8] 6 *Numquid etiam* – Lege *hăgam*; TM « etiam »
10 *Istos* – Lege *hā'ēlleh*; TM « illos »
Et dimisi – Lege cum Vg *wā'ăšallaḥ*; TM « et dimittam »

patres vestri me, dicit Dominus exercituum, [15] et non sum misertus,
sic conversus cogitavi in diebus istis, ut benefaciam Ierusalem et
domui Iudae; nolite timere.
[16] Haec sunt ergo, quae facietis: Loquimini veritatem unusquisque
cum proximo suo et iudicium pacis iudicate in portis vestris [17] et
unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus
vestris et iuramentum mendax ne diligatis: omnia enim haec sunt
quae odi », dicit Dominus.
[18] Et factum est verbum Domini exercituum ad me dicens:
[19] « Haec dicit Dominus exercituum: Ieiunium quarti et ieiunium
quinti et ieiunium septimi et ieiunium decimi erit domui Iudae in
gaudium et laetitiam et in sollemnitates praeclaras; veritatem tan-
tum et pacem diligite. [20] Haec dicit Dominus exercituum: Adhuc
venient populi et habitatores civitatum magnarum, [21] et ibunt habi-
tatores unius ad alteram dicentes: " Eamus, ut deprecemur faciem
Domini et quaeramus Dominum exercituum; vadam etiam ego ".
[22] Et venient populi multi et gentes robustae ad quaerendum Do-
minum exercituum in Ierusalem et deprecandam faciem Domini.
[23] Haec dicit Dominus exercituum: In diebus illis apprehendent
decem homines ex omnibus linguis gentium, apprehendent fimbriam
viri Iudaei dicentes: " Ibimus vobiscum; audivimus enim quoniam
Deus vobiscum est " ».

9 [1] Oraculum.
« Verbum Domini in terra Hadrach
et Damasci requiei eius,
quia Domini est oculus Aram
sicut omnes tribus Israel.
[2] Emath quoque in terminis eius
et Tyrus et Sidon, quae sapiens est valde.
[3] Et aedificavit Tyrus munitionem suam
et coacervavit argentum quasi pulverem
et aurum ut lutum platearum.
[4] Ecce Dominus possidebit eam
et percutiet in mari fortitudinem eius;
et haec igni devorabitur.
[5] Videbit Ascalon et timebit,

[8] [16] *Et iudicium* – Lege cum Gr *ûmišpaṭ*; TM « veritatem et iudicium »
[9] [1] *Aram* – Lege *'ărām*; TM « hominis »
Sicut omnes – Lege *kᵉkōl*; TM « et omnes »

et Gaza dolore torquetur nimis,
et Accaron, quoniam confusa est spes eius;
et peribit rex de Gaza,
et Ascalon non habitabitur.
6 Et habitabit spurius in Azoto,
et disperdam superbiam Philisthim.
7 Et auferam sanguinem eius de ore eius
et abominationes eius de medio dentium eius,
et relinquetur etiam ipse Deo nostro,
et erit quasi dux in Iuda,
et Accaron quasi Iebusaeus.
8 Et circumdabo domum meam ut praesidium
contra euntes et revertentes;
et non transibit super eos ultra exactor,
quia nunc vidi in oculis meis.
9 Exsulta satis, filia Sion;
iubila, filia Ierusalem.
Ecce rex tuus venit tibi
iustus et salvator ipse,
pauper et sedens super asinum
et super pullum filium asinae.
10 Et disperdam currum ex Ephraim
et equum de Ierusalem;
et confringetur arcus belli,
et loquetur pacem gentibus.
Et imperium eius a mari usque ad mare
et a flumine usque ad fines terrae.
11 Tu quoque: in sanguine testamenti tui
extraho vinctos tuos de lacu,
in quo non est aqua.
12 Convertimini ad munitionem,
vincti spei;
hodie quoque annuntians:
Duplicia reddam tibi.
13 Nam extendi mihi Iudam quasi arcum,
implevi Ephraim;
et suscitabo filios tuos, Sion,
super filios tuos, Graecia,
et ponam te quasi gladium fortium.

[9] 8 *Ut praesidium* – Lege *maṣṣābāh*; TM « ex exercitu »

14 Et Dominus super eos videbitur,
et exibit ut fulgur iaculum eius;
et Dominus Deus in tuba canet
et vadet in procellis austri.
15 Dominus exercituum proteget eos;
et devorabunt et conculcabunt lapides fundae
et bibent, agitabuntur quasi vino
et replebuntur ut phialae et quasi cornua altaris.
16 Et salvabit eos Dominus Deus eorum
in die illa
ut gregem populi sui,
quia lapides coronae
fulgebunt super terram eius.
17 Quid enim bonum eius est
et quid pulchrum eius!
Frumentum succrescere facit iuvenes
et mustum virgines.

10 1 Petite a Domino pluviam
in tempore pluviae serotinae.
Dominus facit fulgura
et pluviam imbris dabit eis,
singulis herbam in agro.
2 Quia theraphim loquuntur inania,
et divini vident mendacium,
et somnia loquuntur vana,
vane consolantur;
idcirco migrant quasi grex,
affliguntur, quia non est eis pastor.
3 Super pastores iratus est furor meus,
et super hircos visitabo:
certe visitat Dominus exercituum
gregem suum, domum Iudae,
et faciet eos quasi equum gloriae suae
in bello.
4 Ex ipso angulus,
ex ipso paxillus,
ex ipso arcus proelii,
ex ipso egredietur omnis exactor simul.
5 Et erunt quasi fortes
conculcantes lutum viarum in proelio

et bellabunt, quia Dominus cum eis;
et confundentur ascensores equorum.
6 Et confortabo domum Iudae
et domum Ioseph salvabo
et reducam eos, quia miserebor eorum;
et erunt, sicut non proiecissem eos:
ego enim Dominus Deus eorum et exaudiam eos.
7 Et erunt quasi fortes Ephraim,
et laetabitur cor eorum quasi a vino,
et filii eorum videbunt et laetabuntur,
et exsultabit cor eorum in Domino.
8 Sibilabo eis et congregabo illos,
quia redemi eos,
et multi erunt, sicut multi ante fuerant.
9 Et seminabo eos in populis,
et de longe recordabuntur mei;
et alent filios suos et revertentur.
10 Et reducam eos de terra Aegypti
et de Assyria congregabo eos
et ad terram Galaad et Libani adducam eos,
et non invenietur eis locus.
11 Et transibunt per mare angustiae,
et percutiet in mari fluctus,
et exiccabuntur omnia profunda fluminis;
et humiliabitur superbia Assyriae,
et sceptrum Aegypti recedet.
12 Confortabo eos in Domino,
et in nomine eius ambulabunt »,
dicit Dominus.

11 1 Aperi, Libane, portas tuas,
et comedat ignis cedros tuas.
2 Ulula, abies, quia cecidit cedrus,
quoniam magnifici vastati sunt;
ululate, quercus Basan,
quoniam corruit saltus impervius.
3 Vox ululatus pastorum,

[10] 9 *Et alent* – Lege cum Gr *wᵉḥijjû*; TM « et vivent »
10 *Locus* – TM omittit
11 *Et transibunt* – Lege *wᵉʿābᵉrû*; TM « et transibit »

quia vastata est magnificentia eorum;
vox rugitus leonum,
quoniam vastata est superbia Iordanis.
[4] Haec dicit Dominus Deus meus: « Pasce pecora occisionis.
[5] Quae, qui emunt, occidunt et non dolent; et, qui vendunt ea,
dicunt: " Benedictus Dominus! Dives factus sum ". Et pastores
eorum non miserentur eorum.
[6] Et ego non miserebor ultra super habitantes terram, dicit Do-
minus; ecce ego tradam homines, unumquemque in manu proximi
sui et in manu regis sui; et concident terram, et non eruam de manu
eorum ».
[7] Et ego pavi pecus occisionis pro mercatoribus gregis. Et assumpsi
mihi duas virgas: unam vocavi Gratiam et alteram vocavi Funiculum;
et pavi gregem. [8] Et succidi tres pastores in mense uno, et taeduit
eorum animam meam; siquidem et animam eorum taeduit mei.
[9] Et dixi: « Non pascam vos. Quae moritura est, moriatur; et,
quae succidenda est, succidatur; et reliquae devorent unaquaeque
carnem proximae suae ». [10] Et tuli virgam meam, quae vocabatur
Gratia, et abscidi eam, ut irritum facerem foedus meum, quod
percussi cum omnibus populis. [11] Et irritum factum est in die illa;
et cognoverunt mercatores gregis, qui observabant me, quia verbum
Domini est. [12] Et dixi ad eos: « Si bonum est in oculis vestris, afferte
mercedem meam et, si non, quiescite ». Et appenderunt mercedem
meam triginta siclos argenteos. [13] Et dixit Dominus ad me: « Proice
illud in thesaurum, decorum pretium, quo appretiatus sum ab eis ».
Et tuli triginta siclos argenteos et proieci illos in domum Domini in
thesaurum. [14] Et praecidi virgam meam secundam, quae appellabatur
Funiculus, ut dissolverem germanitatem inter Iudam et Israel.
[15] Et dixit Dominus ad me: « Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti;
16 quia ecce ego suscitabo pastorem in terra,
qui perituram ovem non visitabit,
dispersam non quaeret
et contritam non sanabit

[11] [5] *Dicunt* – Lege *jō'mᵉrû*; TM « dicit »
Miserentur – Lege (cfr. Gr) *jaḥmᵉlû*; TM « miseretur »
[7] *Pro mercatoribus* – Lege *likna'ănijjê*; TM « propterea pauperes »
[10] *Quae vocabatur* – TM omittit
[11] *Mercatores* – Lege *kᵉna'ănijjê*; TM « ita pauperes »
[14] *Quae appellabatur* – TM omittit
[16] *Perituram* – Lege cum Vg *hannikḥedet*; TM « perituras »
Dispersam – Lege cum Vg *hanne'deret*; TM « iuvenem »

et stantem non sustinebit
et carnes pinguium comedet
et ungulas earum confringet.
[17] Vae stulto meo pastori
derelinquenti gregem!
Gladius super brachium eius
et super oculum dextrum eius;
brachium eius ariditate siccetur,
et oculus dexter eius tenebrescens obscuretur ».

12 [1] Oraculum. Verbum Domini super Israel et super Iudam. Ora-
culum Domini, qui extendit caelum et fundat terram et fingit spi-
ritum hominis in eo: [2] « Ecce ego pono Ierusalem pateram crapulae
omnibus populis in circuitu. Hoc erit in obsidione contra Ierusa-
lem. [3] Et erit: in die illa ponam Ierusalem lapidem portandum cunc-
tis populis; omnes portantes eam concisione lacerabuntur, et col-
ligentur adversus eam omnes gentes terrae. [4] In die illa, dicit Do-
minus, percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius
in amentiam; et super domum Iudae aperiam oculos meos et om-
nem equum populorum percutiam caecitate. [5] Et dicent duces Iudae
in corde suo: " Robur habitantium Ierusalem est in Domino exer-
cituum, Deo eorum ". [6] In die illa ponam duces Iudae sicut ollam
ignis super ligna et sicut facem ignis super fenum; et devorabunt
ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu, et habita-
bitur Ierusalem rursus in loco suo. [7] Et salvabit Dominus prius
tabernacula Iudae, ut non elevetur gloria domus David et gloria
habitantium Ierusalem contra Iudam. [8] In die illa proteget Dominus
habitatores Ierusalem; et erit, qui offenderit ex eis in die illa quasi
David, et domus David quasi Deus, sicut angelus Domini in con-
spectu eorum.
[9] Et erit: in die illa quaeram conterere omnes gentes, quae ve-
niunt contra Ierusalem, [10] et effundam super domum David et super
habitatores Ierusalem spiritum gratiae et precum; et aspicient ad

[11] [17] *Stulto meo* – Lege cum Syr et Targ *hā'ēwîlî*; TM « idolum »
[12] [5] *Habitantium* – Lege cum ms Targ *lᵉjōšᵉbê*; TM « mihi habitantes »
[6] *In loco suo* – Ita cum ms Graeco; TM addit « in Ierusalem »
[7] *Habitantium* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis et verss *jōšᵉbê*; TM « habitantis »
[8] *Habitatores* – Lege cum nonnullis mss Hebraicis et verss *jōšᵉbê*; TM « habitatorem »
[10] *Habitatores* – Lege cum multis mss Hebraicis et verss *jōšᵉbê*; TM « habitatorem »

me. Quem confixerunt, plangent quasi planctu super unigenitum et
dolebunt super eum, ut doleri solet super primogenitum. 11 In die
illa magnus erit planctus in Ierusalem sicut planctus Adadremmon
in campo Mageddo; 12 et planget terra, singulae familiae seorsum:
familia domus David seorsum
et mulieres eorum seorsum;
familia domus Nathan seorsum
et mulieres eorum seorsum;
13 familia domus Levi seorsum
et mulieres eorum seorsum;
familia Semei seorsum
et mulieres eorum seorsum;
14 omnes reliquae familiae, singulae familiae seorsum
et mulieres eorum seorsum.

13 1 In die illa erit fons patens domui David et habitantibus Ierusa-
lem pro peccatis et immunditia. 2 Et erit in die illa, dicit Dominus
exercituum, disperdam nomina idolorum de terra, et non memora-
buntur ultra; et pseudoprophetas et spiritum immundum auferam
de terra. 3 Et erit: cum prophetaverit quispiam ultra, dicent ei pater
eius et mater eius, qui genuerunt eum: " Non vives, quia menda-
cium locutus es in nomine Domini "; et configent eum pater eius
et mater eius, qui genuerunt eum, cum prophetaverit. 4 Et erit: in
die illa confundentur prophetae, unusquisque ex visione sua, cum
prophetaverit; nec operientur pallio saccino, ut mentiantur, 5 sed
dicet: " Non sum propheta; homo operans terram ego sum, quon-
iam terra est possessio mea ab adulescentia mea ". 6 Et dicetur ei:
" Quid sunt plagae istae in medio manuum tuarum? ". Et dicet:
" His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me ".
7 Framea, suscitare super pastorem meum
et super virum cohaerentem mihi,
dicit Dominus exercituum.
Percute pastorem, et dispergentur oves,
et convertam manum meam contra parvulos.
8 Et erit in omni terra,
dicit Dominus:
partes duae in ea dispergentur et deficient,
et tertia pars relinquetur in ea;

[12] 10 *Dolebunt* – Lege cum Vg *wᵉhāmᵉrû*; TM « et dolebit »

[13] 8 *Et deficient* – Lege cum multis mss Graecis, Syr, Targ et Vg *wᵉjjigwāʿû*; TM « deficient »

9 et ducam tertiam partem per ignem
et purgabo eos, sicut purgatur argentum,
et probabo eos, sicut probatur aurum:
ipse vocabit nomen meum,
et ego exaudiam eum.
Dicam: Populus meus est ille;
et ipse dicet: " Dominus est Deus meus ".

14 1 Ecce venit dies Domino, et dividentur spolia tua in medio tui,
2 et congregabo omnes gentes ad Ierusalem in proelium, et capietur
civitas, et vastabuntur domus, et mulieres violabuntur; et egredietur
media pars civitatis in captivitatem, et reliquum populi non aufe-
retur ex urbe. 3 Et egredietur Dominus et proeliabitur contra gentes
illas, sicut proeliatus est in die certaminis. 4 Et stabunt pedes eius
in die illa super montem Olivarum, qui est contra Ierusalem ad
orientem; et scindetur mons Olivarum ex media parte sui ad orien-
tem et ad occidentem, praerupto grandi valde, et separabitur me-
dium montis ad aquilonem et medium eius ad meridiem. 5 Et fu-
gietis ad vallem montium eorum, quoniam vallis montium pertinget
usque ad Iasol; et fugietis, sicut fugistis a facie terraemotus in die-
bus Oziae regis Iudae, et veniet Dominus Deus meus, omnesque
sancti cum eo.

6 Erit: in die illa non erit lux, sed frigus et gelu; 7 et erit dies una,
quae nota est Domino, non dies neque nox; et in tempore vesperi
erit lux. 8 Et erit: in die illa exibunt aquae vivae de Ierusalem, me-
dium earum ad mare orientale, et medium earum ad mare occiden-
tale: in aestate et in hieme erunt. 9 Et erit Dominus rex super om-
nem terram: in die illa erit Dominus unus, et erit nomen eius unum.
10 Et revertetur omnis terra in desertum, a Gabaa usque ad Remmon
ad austrum Ierusalem, quae exaltabitur et habitabitur in loco suo,
a porta Beniamin usque ad locum portae Prioris, et usque ad por-
tam Angulorum, et a turre Hananeel usque ad Torcularia regis.
11 Et habitabunt in ea, et anathema non erit amplius; sed habita-
bitur Ierusalem secura.

[14] 5 *Iasol* – Lege cum Gr *jāṣōl*; TM « Asel »

6 *Frigus et gelu* – Lege cum Gr et Vg *w^{e}qārût w^{e}qippā'ôn*; TM « res pretiosae gelu »

10 *Et revertetur* – Lege cum Gr, Vg *w^{e}tissōb*; TM « revertetur »

Et a turre – Lege cum multis mss Syriacis et Vg *ûmimmigdal*; TM « et turris »

12 Et haec erit plaga, qua percutiet Dominus omnes gentes, quae
pugnaverunt adversus Ierusalem: tabescet caro uniuscuiusque stan-
tis super pedes suos, et oculi eius contabescent in foraminibus suis,
et lingua eius contabescet in ore suo. 13 In die illa erit tumultus Do-
mini magnus in eis, et apprehendet vir manum proximi sui, et ele-
vabitur manus eius super manum proximi sui. 14 Sed et Iudas pu-
gnabit in Ierusalem, et congregabuntur divitiae omnium gentium
in circuitu, aurum et argentum et vestes multae nimis. 15 Et sic erit
ruina equi, muli, cameli et asini et omnium iumentorum, quae fue-
rint in castris illis, sicut ruina haec.

16 Et omnes, qui reliqui fuerint de universis gentibus, quae ve-
nerunt contra Ierusalem, ascendent ab anno in annum, ut adorent
Regem, Dominum exercituum, et celebrent festivitatem Tabernacu-
lorum. 17 Et erit: qui non ascenderit de familiis terrae ad Ierusalem,
ut adoret Regem, Dominum exercituum, non erit super eos imber.
18 Quod et si familia Aegypti non ascenderit et non venerit, super
eos erit plaga, qua percutit Dominus gentes, quae non ascenderint
ad celebrandam festivitatem Tabernaculorum. 19 Haec erit poena
Aegypti, et haec poena omnium gentium, quae non ascenderint ad
celebrandam festivitatem Tabernaculorum. 20 In die illa erit super
tintinnabula equorum: " Sanctum Domino "; et erunt lebetes in
domo Domini quasi phialae coram altari. 21 Et erit omnis lebes in
Ierusalem et in Iuda sanctificatus Domino exercituum; et venient
omnes immolantes et sument ex eis et coquent in eis, et non erit
mercator ultra in domo Domini exercituum in die illo ».

[14] 12 *Tabescet* – Lege cum Gr, Syr et Vg *himmaq*; TM « tabescere faciet »
In ore suo – Lege cum Vg *b^efîhû*; TM « in ore eorum »

18 *Super eos* – Lege cum paucis mss Graecis et Syr *wa'ălêhem*; TM « et non super eos »

PROPHETIA MALACHIAE

1 [1] Oraculum. Verbum Domini ad Israel in manu Malachiae.
[2] « Dilexi vos, dicit Dominus, et dixistis: " In quo dilexisti nos? ".
Nonne frater erat Esau Iacob?, dicit Dominus; et dilexi Iacob,
[3] Esau autem odio habui et posui montes eius in solitudinem et
hereditatem eius thoibus deserti. [4] Quod si dixerit Edom: " De-
structi sumus, sed revertentes aedificabimus, quae destructa sunt ",
haec dicit Dominus exercituum: Isti aedificabunt, et ego destruam;
et vocabuntur ' Termini impietatis ' et ' Populus, cui iratus est
Dominus usque in aeternum '. [5] Et oculi vestri videbunt et vos di-
cetis: " Magnificatus est Dominus ultra terminos Israel ".
[6] Filius honorat patrem et servus dominum suum. Si ergo pater
ego sum, ubi est honor meus? Et si Dominus ego sum, ubi est ti-
mor meus?, dicit Dominus exercituum ad vos, o sacerdotes, qui
despicitis nomen meum et dicitis: " In quo despeximus nomen
tuum? ". [7] Offertis super altare meum panem pollutum et dici-
tis: " In quo polluimus te? ". In eo quod dicitis: " Mensa Domini
contemptibilis est ". [8] Si offeratis caecum ad immolandum, nonne
malum est? Et si offeratis claudum et languidum, nonne malum est?
Offer illud duci tuo, si placuerit ei aut si susceperit faciem tuam!,
dicit Dominus exercituum. [9] Sed nunc deprecamini vultum Dei, ut
misereatur vestri! De manu enim vestra factum est hoc. Num sus-
cipiet facies vestras?, dicit Dominus exercituum. [10] Quis est in vo-
bis, qui claudat ostia, ne incendatis altare meum gratuito? Non est
mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum; et munus non
suscipiam de manu vestra. [11] Ab ortu enim solis usque ad occasum
magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et
offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum nomen meum in
gentibus, dicit Dominus exercituum. [12] Vos autem polluistis illud in
eo quod dicitis: " Mensa Domini contaminata est, et contemptibilis
esca eius ". [13] Et dicitis: " Quantus labor! ", et despicitis illam, dicit
Dominus exercituum. Et infertis de rapinis claudum et languidum
et infertis sicut munus. Numquid suscipiam illud de manu vestra?,
dicit Dominus. [14] Maledictus dolosus, qui habet in grege suo mascu-
lum et votum faciens immolat debile Domino. Quia Rex magnus ego,
dicit Dominus exercituum, et nomen meum horribile in gentibus.

2 [1] Et nunc ad vos mandatum hoc, o sacerdotes. [2] Si nolueritis audire
et si nolueritis ponere super cor, ut detis gloriam nomini meo, ait
Dominus exercituum, mittam in vos maledictionem et maledicam

benedictionibus vestris; et maledicam illis, quoniam non posuistis
super cor.
3 Ecce ego abscindam vobis brachium
et dispergam stercus super vultum vestrum,
stercus sollemnitatum vestrarum,
et assumet vos secum;
4 et scietis quia misi ad vos mandatum istud,
ut esset pactum meum cum Levi,
dicit Dominus exercituum.
5 Pactum meum fuit cum eo vitae et pacis,
et dedi haec ei simul cum timore, et timuit me
et a facie nominis mei pavebat.
6 Lex veritatis fuit in ore eius,
et iniquitas non est inventa in labiis eius;
in pace et in aequitate ambulavit mecum
et multos avertit ab iniquitate.
7 Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam,
et legem requirunt ex ore eius,
quia angelus Domini exercituum est.
8 Vos autem recessistis de via
et scandalizastis plurimos in lege;
irritum fecistis pactum Levi,
dicit Dominus exercituum;
9 propter quod et ego dedi vos
contemptibiles et humiles omnibus populis,
sicut non servastis vias meas
et accepistis personam in lege.

10 Numquid non pater unus omnium nostrum? Numquid non
Deus unus creavit nos? Quare ergo dolum facit unusquisque no-
strum cum fratre suo, violans pactum patrum nostrorum? 11 Dolum
fecit Iuda, et abominatio facta est in Israel et in Ierusalem, quia
contaminavit Iuda sanctuarium Domini, quod diligit, et accepit
uxorem filiam dei alieni. 12 Disperdet Dominus virum, qui fecerit
hoc, filium et nepotem, de tabernaculis Iacob et de offerentibus
munus Domino exercituum.

13 Et hoc rursum facitis: operitis lacrimis altare Domini, fletu et
mugitu, ita ut non respiciam ultra ad sacrificium nec accipiam pla-
cabile quid de manu vestra; 14 et dicitis: " Quam ob causam? ". Quia

[2] 3 *Abscindam* – Lege *gōdēa'* (cfr. Gr); TM « increpabo »
Brachium – Lege cum Vg *hazz'rōa'* (cfr. Gr « umerum »); TM « semen »
12 *Et de offerentibus* – Lege cum Gr *ûmimmaggîšê*; TM « et offerentem »

Dominus testificatus est inter te et uxorem adulescentiae tuae, cui
tu factus es infidelis; et haec particeps tua et uxor foederis tui.
15 Nonne unitatem fecit carnis et spiritus? Et quid unitas quaerit
nisi semen a Deo? Custodite ergo spiritum vestrum; et uxori adu-
lescentiae tuae noli esse infidelis. 16 Si quis odio dimittit, dicit Do-
minus, Deus Israel, operit iniquitas vestimentum eius, dicit Domi-
nus exercituum. Custodite spiritum vestrum et nolite esse infideles.
17 Laborare facitis Dominum in sermonibus vestris et dicitis:
" In quo eum facimus laborare? ". In eo quod dicitis: " Omnis, qui
facit malum, bonus est in conspectu Domini, et tales ei placent "
aut: " Ubi est Deus iudicii? ".

3 1 Ecce ego mittam angelum meum, et praeparabit viam ante fa-
ciem meam; et statim veniet ad templum suum Dominator, quem
vos quaeritis, et angelus testamenti, quem vos vultis. Ecce venit,
dicit Dominus exercituum; 2 et quis poterit sustinere diem adventus
eius, et quis stabit, cum apparebit? Ipse enim quasi ignis conflans
et quasi herba fullonum; 3 et sedebit conflans et emundans argen-
tum et purgabit filios Levi et colabit eos quasi aurum et quasi ar-
gentum, et erunt Domino offerentes sacrificia in iustitia. 4 Et pla-
cebit Domino sacrificium Iudae et Ierusalem sicut diebus pristinis
et sicut annis antiquis. 5 Et accedam ad vos in iudicio; et ero testis
velox maleficis et adulteris et periuris et, qui opprimunt mercenna-
rios, viduas et pupillos et flectunt ius peregrinorum nec timuerunt
me, dicit Dominus exercituum.

6 Ego enim Dominus et non mutatus sum;
sed vos, filii Iacob, nondum ad finem pervenistis.
7 A diebus enim patrum vestrorum
recessistis a praeceptis legitimis meis
et non custodistis ea.
Revertimini ad me,
et revertar ad vos,
dicit Dominus exercituum.
Et dicitis: " In quo revertemur? ".
8 Numquid homo potest defraudare Deum?
Sed vos defraudatis me.
Et dicitis: " In quo defraudavimus te? ".
In decimis et in primitiis.
9 Maledictione vos maledicti estis,
quia me vos defraudatis, gens tota.
10 Inferte omnem decimam in horreum,
et sit cibus in domo mea;

et probate me super hoc,
dicit Dominus exercituum:
si non aperuero vobis cataractas caeli
et effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam
11 et increpabo pro vobis devorantem,
et non corrumpet fructum terrae,
nec erit sterilis vobis vinea in agro,
dicit Dominus exercituum.
12 Et beatos vos dicent omnes gentes;
eritis enim vos terra desiderabilis,
dicit Dominus exercituum.

13 Invaluerunt super me verba vestra, dicit Dominus; 14 et dicitis:
" Quid locuti sumus contra te? ". Dicitis: " Vanum est servire Deo;
et, quod emolumentum, quia custodivimus praecepta eius et quia
ambulavimus tristes coram Domino exercituum? 15 Ergo nunc beatos
dicimus arrogantes; siquidem aedificati sunt facientes impietatem et
tentaverunt Deum et salvi facti sunt ". 16 Tunc locuti sunt timentes
Dominum, unusquisque cum proximo suo. Et attendit Dominus et
audivit; et scriptus est liber memorabilium coram eo timentibus
Dominum et cogitantibus nomen eius. 17 Erunt mihi, ait Dominus
exercituum, in die, qua ego facio in peculium; et parcam eis, sicut
parcit vir filio suo servienti sibi. 18 Rursum videbitis quid sit inter
iustum et impium, inter servientem Deo et non servientem ei.

19 Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus; et erunt omnes
superbi et omnes facientes impietatem stipula; et inflammabit eos
dies veniens, dicit Dominus exercituum, quae non derelinquet eis
radicem et ramum. 20 Et orietur vobis timentibus nomen meum sol
iustitiae et sanitas in pennis eius; et egrediemini et salietis sicut
vituli saginati 21 et calcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta
pedum vestrorum in die, quam ego facio, dicit Dominus exercituum.

22 Mementote legis Moysi servi mei,
cui mandavi
in Horeb ad omnem Israel
praecepta et iudicia.
23 Ecce ego mittam vobis
Eliam prophetam,
antequam veniat dies Domini
magnus et horribilis;
24 et convertet cor patrum ad filios
et cor filiorum ad patres eorum,
ne veniam et percutiam
terram anathemate ».

LIBER PRIMUS MACCABAEORUM

1 [1] Et factum est, postquam percussit Alexander Philippi Mace-
do, qui prius regnavit in Graecia, egressus de terra Cetthim, Da-
rium regem Persarum et Medorum, [2] constituit proelia multa et
obtinuit munitiones et interfecit reges terrae; [3] et pertransiit usque
ad fines terrae et accepit spolia multitudinis gentium, et siluit terra
in conspectu eius, et exaltatum est et elevatum est cor eius. [4] Et
congregavit virtutem fortem nimis et obtinuit regiones gentium et
tyrannos, et facti sunt illi in tributum. [5] Et post haec decidit in
lectum et cognovit quia moreretur; [6] et vocavit pueros suos nobiles,
qui secum erant nutriti a iuventute, et divisit illis regnum suum,
cum adhuc viveret. [7] Et regnavit Alexander annis duodecim et mor-
tuus est. [8] Et obtinuerunt pueri eius regnum, unusquisque in loco
suo; [9] et imposuerunt omnes sibi diademata post mortem eius, et
filii eorum post eos annis multis. Et multiplicata sunt mala in terra.
[10] Et exiit ex eis radix peccatrix, Antiochus Epiphanes filius
Antiochi regis, qui fuerat Romae obses, et regnavit in anno cen-
tesimo tricesimo septimo regni Graecorum. [11] In diebus illis exie-
runt ex Israel filii iniqui et suaserunt multis dicentes: « Eamus et
disponamus testamentum cum gentibus, quae circa nos sunt, quia,
ex quo recessimus ab eis, invenerunt nos multa mala ». [12] Et bonus
visus est sermo in oculis eorum; [13] et destinaverunt aliqui de po-
pulo et abierunt ad regem, et dedit illis potestatem, ut facerent
iustitias gentium. [14] Et aedificaverunt gymnasium in Hierosolymis
secundum leges nationum; [15] et fecerunt sibi praeputia et reces-
serunt a testamento sancto et iuncti sunt nationibus et venumdati
sunt, ut facerent malum.

Sigla Codicum:

Signa, quibus usus est ipse De Bruyne ad singulas indicandas recensiones, sunt sequentes litterae: L = codex *Lugdunensis* ineuntis saeculi IX; G = codex S. *Germani* primi medii saeculi IX; X = codex Cardinalis *Ximenes* exeuntis saeculi IX, qui nunc Matriti invenitur; B = codex Studiorum Universitatis *Bononiensis* saec. XI-XII; Vg = textus *Vulgatae*; M = sive loci libri primi Maccabaeorum, qui relati sunt in *Speculo* Pseudoaugustini, sive codex libri secundi bibliothecae *Ambrosianae* (saec. XI-XII).

Alia signa breviora: La = versiones Latinae; Arm = versio Armenia; Gr = textus Graecus; Syr = versio Syriaca; Syr II = recensio versionis Syriacae (tantum usque ad 1 Mac 14, 25), quae invenitur in codice Ambrosiano (edito ab A. M. Ceriani, Mediolani 1876 ss.).

[16] Et paratum est regnum in conspectu Antiochi, et coepit regnare
in terra Aegypti, ut regnaret super duo regna. [17] Et intravit in Ae-
gyptum in multitudine gravi, in curribus et elephantis et equitibus
et navium multitudine; [18] et constituit bellum adversus Ptolemaeum
regem Aegypti, et veritus est Ptolemaeus a facie eius et fugit, et
ceciderunt vulnerati multi. [19] Et comprehenderunt civitates mu-
nitas in terra Aegypti, et accepit spolia terrae Aegypti. [20] Et reversus
est Antiochus, postquam percussit Aegyptum in centesimo et qua-
dragesimo tertio anno, et ascendit ad Israel et ad Hierosolyma in
multitudine gravi [21] et intravit in sanctificationem cum superbia
et accepit altare aureum et candelabrum luminis et universa vasa
eius [22] et mensam propositionis et libatoria et phialas et pateras
aureas et velum et coronas et ornamentum aureum, quod in facie
templi erat; et comminuit omnia. [23] Et accepit argentum et aurum
et vasa concupiscibilia et accepit thesauros occultos, quos invenit;
[24] et, sublatis omnibus, abiit in terram suam et fecit caedem homi-
num et locutus est superbia magna.

[25] Et factus est planctus magnus in Israel et in omni loco eorum;
[26] et ingemuerunt principes et seniores, virgines et iuvenes infirmati
sunt, et speciositas mulierum immutata est, [27] omnis maritus sumpsit
lamentum, et quae sedebat in toro maritali, lugebat; [28] et commota
est terra super habitantes in ea, et universa domus Iacob induit
confusionem.

[29] Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in
civitates Iudae et venit Ierusalem cum turba magna; [30] et locutus
est ad eos verba pacifica in dolo, et crediderunt ei. Et irruit super
civitatem repente et percussit eam plaga magna et perdidit populum
multum ex Israel. [31] Et accepit spolia civitatis et succendit eam igne
et destruxit domos eius et muros eius in circuitu; [32] et captivas
duxerunt mulieres et natos et pecora possederunt. [33] Et aedificave-
runt civitatem David muro magno et firmo et turribus firmis; et
facta est illis in arcem. [34] Et posuerunt illic gentem peccatricem,
viros iniquos, et convaluerunt in ea; [35] et posuerunt arma et escas
et, congregatis spoliis Ierusalem, reposuerunt illic; et facti sunt
in laqueum magnum. [36] Et factum est hoc ad insidias sanctificationi
et in diabolum malum in Israel semper; [37] et effuderunt sanguinem
innocentem per circuitum sanctificationis et contaminaverunt sancti-
ficationem. [38] Et fugerunt habitatores Ierusalem propter eos, et
facta est habitatio exterorum et facta est extera semini suo; et nati
eius reliquerunt eam. [39] Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo,
dies festi eius conversi sunt in luctum, sabbata eius in opprobrium,

honor eius in nihilum. 40 Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius, et sublimitas eius conversa est in luctum.

41 Et scripsit rex Antiochus omni regno suo, ut essent universi populus unus, 42 et relinqueret unusquisque legem suam. Et receperunt omnes gentes secundum verbum regis Antiochi; 43 et multi ex Israel consenserunt cultui eius et sacrificaverunt idolis et coinquinaverunt sabbatum. 44 Et misit rex libros per manus nuntiorum in Ierusalem et in civitates Iudae, ut sequerentur leges gentium terrae, 45 et prohibere holocausta et sacrificia et placationes fieri in templo Dei et contaminare sabbata et dies sollemnes 46 et polluere sancta et sanctos, 47 instruere aras et templa et idola et immolare porcina et pecora communia 48 et relinquere filios suos incircumcisos et polluere animas eorum in omni immundo et abominatione, 49 ita ut obliviscerentur legem et immutarent omnes iustificationes; 50 et, quicumque non fecerit secundum verbum regis Antiochi, morietur. 51 Secundum omnia verba haec scripsit omni regno suo et praeposuit consideratores super omnem populum et mandavit civitatibus Iudae immolare per civitatem et civitatem. 52 Et congregati sunt multi de populo ad eos, omnes, qui dereliquerant legem Domini, et fecerunt mala in terra; 53 et posuerunt Israel in abditis et in absconditis fugitivorum locis.

54 Die quinta decima mensis Casleu, quinto et quadragesimo et centesimo anno, aedificavit abominationem desolationis super altare; et per civitates Iudae in circuitu aedificaverunt aras 55 et ante ianuas domorum et in plateis sacrificabant. 56 Et libros legis, quos invenerunt, combusserunt igne scindentes eos; 57 et ubicumque inveniebatur apud aliquem liber testamenti, et si quis consentiebat legi, constitutio regis interficiebat eum. 58 In virtute sua faciebant haec Israeli, omnibus, qui inveniebantur in omni mense et mense in civitatibus. 59 Et quinta et vicesima die mensis sacrificabant super aram, quae erat super altare; 60 et mulieres, quae circumciderant filios suos, interficiebant secundum iussum 61 — et suspendebant infantes a cervicibus eorum — et domos eorum et eos, qui circumciderant illos. 62 Et multi in Israel obtinuerunt et confortati sunt apud se, ut non manducarent immunda, 63 et elegerunt mori, ut non polluerentur escis et non profanarent testamentum sanctum, et moriebantur. 64 Et facta est ira magna super Israel valde.

2 1 In diebus illis surrexit Matthathias filius Ioannis filii Simeonis sacerdos ex filiis Ioarib ab Ierusalem et consedit in Modin. 2 Et habebat filios quinque: Ioannem, qui cognominabatur Gaddis,

3 et Simonem, qui vocabatur Thasi, 4 et Iudam, qui vocabatur Mac-
cabaeus, 5 et Eleazarum, qui vocabatur Abaran, et Ionathan, qui
vocabatur Apphus.

6 Et vidit blasphemias, quae fiebant in Iuda et in Ierusalem, 7 et
dixit: « Vae mihi! Ut quid natus sum videre contritionem populi
mei et contritionem civitatis sanctae? Et sederunt illic, cum daretur
ea in manibus inimicorum, sanctificatio in manu extraneorum.
8 Factum est templum eius sicut homo ignobilis, 9 vasa gloriae eius
captiva abducta sunt, trucidati sunt parvuli eius in plateis eius,
iuvenes eius in gladio inimicorum. 10 Quae gens non hereditavit
regnum eius et non obtinuit spolia eius? 11 Omnis ornatus eius
ablatus est; quae erat libera, facta est ancilla. 12 Et ecce sancta nostra
et pulchritudo nostra et gloria nostra desolata est, et polluerunt ea
gentes. 13 Ut quid nobis adhuc vita? ». 14 Et scidit vestimenta sua
Matthathias et filii eius et operuerunt se ciliciis et planxerunt valde.

15 Et venerunt, qui ex rege compellebant discessionem, in civitatem
Modin, ut sacrificarent. 16 Et multi de Israel accesserunt ad eos,
et Matthathias et filii eius congregati sunt. 17 Et responderunt, qui
missi erant a rege, et dixerunt Matthathiae: « Princeps et nobilis et
magnus es in hac civitate et confirmatus filiis et fratribus. 18 Nunc
accede primus et fac iussum regis, sicut fecerunt omnes gentes et
viri Iudae et qui remanserunt in Ierusalem, et eris tu et filii tui inter
amicos regis et tu et filii tui glorificabimini et argento et auro et
muneribus multis ». 19 Et respondit Matthathias et dixit magna voce:
« Etsi omnes gentes, quae in domo regni sunt, regi oboediunt, ut
discedat unusquisque ab officio patrum suorum, et consentiunt
mandatis eius, 20 et ego et filii mei et fratres mei ibimus in testa-
mento patrum nostrorum. 21 Propitius sit nobis Dominus, ne de-
relinquamus legem et iustificationes. 22 Non audiemus verba regis,
ut praetereamus officium nostrum dextra vel sinistra ». 23 Et, ut ces-
savit loqui verba haec, accessit quidam Iudaeus in omnium oculis
sacrificare super aram in Modin secundum iussum regis. 24 Et vidit
Matthathias et zelatus est, et contremuerunt renes eius; et attulit
iram secundum iudicium et insiliens trucidavit eum super aram.
25 Et virum regis, qui cogebat immolare, occidit in ipso tempore et
aram destruxit; 26 et zelatus est legem, sicut fecit Phinees Zambri
filio Salom. 27 Et exclamavit Matthathias voce magna in civitate di-
cens: « Omnis, qui zelum habet legis statuens testamentum, exeat
post me ». 28 Et fugit ipse et filii eius in montes, et reliquerunt quae-
cumque habebant in civitate. 29 Tunc descenderunt multi quaerentes
iustitiam et iudicium in desertum, ut sederent ibi, 30 ipsi et filii eorum

et mulieres eorum et pecora eorum, quoniam induraverant super
eos mala.

31 Et renuntiatum est viris regis et exercitui, qui erat in Ierusalem
civitate David, quoniam descenderunt viri quidam, qui dissipave-
rant mandatum regis, in loca occulta in deserto. 32 Et cucurrerunt
post illos multi, et deprehendentes eos applicaverunt contra eos et
constituerunt adversus eos proelium in die sabbatorum 33 et dixe-
runt ad eos: « Usque hoc nunc! Exite et facite secundum verbum
regis et vivetis ». 34 Et dixerunt: « Non exibimus neque faciemus
verbum regis, ut polluamus diem sabbatorum ». 35 Et concitaverunt
adversus eos proelium. 36 Et non responderunt eis nec lapidem mi-
serunt in eos nec oppilaverunt loca occulta 37 dicentes: « Moriamur
omnes in simplicitate nostra, et testes erunt super nos caelum et
terra quod iniuste perditis nos ». 38 Et insurrexerunt in eos in bello
sabbatis; et mortui sunt ipsi et uxores eorum et filii eorum et pecora
eorum usque ad mille animas hominum.

39 Et cognovit Matthathias et amici eius et luctum habuerunt super
eos valde; 40 et dixit vir proximo suo: « Si omnes fecerimus, sicut
fratres nostri fecerunt, et non pugnaverimus adversus gentes pro
animabus nostris et iustificationibus nostris, nunc citius disperdent
nos a terra ». 41 Et cogitaverunt in die illa dicentes: « Omnis homo,
quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum, pugnemus adver-
sus eum et non moriemur omnes, sicut mortui sunt fratres nostri
in occultis ». 42 Tunc congregata est ad eos synagoga Asidaeorum
fortis viribus ex Israel, omnis voluntarius in lege; 43 et omnes, qui
fugiebant a malis, additi sunt ad eos et facti sunt illis ad firmamen-
tum. 44 Et constituerunt exercitum et percusserunt peccatores in ira
sua et viros iniquos in indignatione sua; et ceteri fugerunt ad na-
tiones, ut se liberarent. 45 Et circuivit Matthathias et amici eius, et
destruxerunt aras; 46 et circumciderunt pueros incircumcisos, quot-
quot invenerunt in finibus Israel, in fortitudine. 47 Et persecuti sunt
filios superbiae, et prosperatum est opus in manu eorum; 48 et obti-
nuerunt legem de manu gentium et de manu regum et non dederunt
cornu peccatori.

49 Et appropinquaverunt dies Matthathiae moriendi, et dixit filiis
suis: « Nunc confirmata est superbia et castigatio et tempus ever-
sionis et ira indignationis. 50 Nunc, o filii, aemulatores estote legis;
et date animas vestras pro testamento patrum vestrorum: 51 et me-
mentote operum patrum, quae fecerunt in generationibus suis, et
accipietis gloriam magnam et nomen aeternum. 52 Abraham, nonne
in tentatione inventus est fidelis, et reputatum est ei ad iustitiam?

53 Ioseph in tempore angustiae suae custodivit mandatum et factus
est dominus Aegypti. 54 Phinees pater noster zelando zelum Dei acce-
pit testamentum sacerdotii aeterni. 55 Iosue, dum implet verbum, fac-
tus est iudex in Israel. 56 Chaleb, dum testificatur in ecclesia, accepit
hereditatem. 57 David in sua misericordia consecutus est sedem regni
in saecula. 58 Elias, dum zelat zelum legis, receptus est in caelum.
59 Ananias et Azarias et Misael credentes liberati sunt de flamma.
60 Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. 61 Et ita
cogitate per generationem et generationem, quia omnes, qui sperant
in eum, non infirmabuntur. 62 Et a verbis viri peccatoris ne timueritis,
quia gloria eius in stercora et in vermes; 63 hodie extolletur et cras
non invenietur, quia conversus est in pulverem suam, et cogitatio
eius peribit.

64 Filii, confortamini et viriliter agite in lege, quia in ipsa gloriosi
eritis. 65 Et ecce Simon frater vester, scio quod vir consilii est: ipsum
audite semper; ipse erit vobis pater. 66 Et Iudas Maccabaeus fortis
viribus a iuventute sua erit vobis princeps militiae; et ipse pugnabit
bellum populi. 67 Et adducetis ad vos omnes factores legis et vin-
dicate vindictam populi vestri; 68 retribuite retributionem gentibus
et intendite in praeceptum legis ».

69 Et benedixit eos et appositus est ad patres suos. 70 Et defunctus
est anno centesimo et quadragesimo sexto; et sepultus est in se-
pulcris patrum suorum in Modin, et planxerunt eum omnis Israel
planctu magno.

3 1 Et surrexit Iudas, qui vocabatur Maccabaeus, filius eius pro eo.
2 Et adiuvabant eum omnes fratres eius et universi, qui se coniunxe-
rant patri eius; et proeliabantur proelium Israel cum laetitia. 3 Et
dilatavit gloriam populo suo et induit se loricam sicut gigas et suc-
cinxit se arma bellica sua et proelia constituit protegens castra gla-
dio. 4 Similis factus est leoni in operibus suis et sicut catulus leonis
rugiens in venationem; 5 et persecutus est iniquos perscrutans et
eos, qui conturbabant populum suum, succendit. 6 Et subducti sunt
iniqui prae timore eius, et omnes operarii iniquitatis conturbati
sunt; et prosperata est salus in manu eius. 7 Et exacerbabat reges
multos; et laetificabat Iacob in operibus suis, et in saeculum me-
moria eius in benedictionem. 8 Et perambulavit in civitatibus Iudae
et disperdidit impios ex ea et avertit iram ab Israel; 9 et nominatus
est usque ad ultimum terrae et congregavit pereuntes.

10 Et congregavit Apollonius gentes et a Samaria virtutem ma-
gnam ad bellandum contra Israel. 11 Et cognovit Iudas et exiit obviam

illi; et percussit eum et occidit, et ceciderunt vulnerati multi, et re-
liqui fugerunt. 12 Et acceperunt spolia eorum, et gladium Apollonii
accepit Iudas; et erat pugnans in eo omnibus diebus. 13 Et audivit
Seron, princeps exercitus Syriae, quod congregavit Iudas congre-
gationem et convocationem fidelium secum et egredientium in proe-
lium, 14 et ait: « Faciam mihi nomen et glorificabor in regno et de-
bellabo Iudam et eos, qui cum ipso sunt, qui spernunt verbum regis ».
15 Et accessit, et ascendit cum eo exercitus impiorum fortis auxi-
liari ei, ut faceret vindictam in filios Israel. 16 Et appropinquavit
usque ad ascensum Bethoron, et exivit Iudas obviam illi cum paucis.
17 Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviam dixerunt
Iudae: « Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem
tantam, fortem, et nos fatigati sumus ieiunio hodie? ». 18 Et ait Iudas:
« Facile est concludi multos in manibus paucorum; et non est diffe-
rentia in conspectu caeli liberare in multis aut in paucis, 19 quoniam
non in multitudine exercitus victoria belli, sed de caelo fortitudo
est. 20 Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumeliae et iniquitatis,
ut disperdant nos et uxores nostras et filios nostros et ut spolient
nos; 21 nos vero pugnamus pro animabus nostris et pro legitimis
nostris, 22 et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram; vos
autem ne timueritis eos ». 23 Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos
subito; et contritus est Seron et exercitus eius in conspectu ipsius.
24 Et persequebantur eum in descensu Bethoron usque ad campum,
et ceciderunt ex eis octingenti viri; reliqui autem fugerunt in terram
Philisthim. 25 Et coepit timor Iudae ac fratrum eius, et formido ce-
cidit super gentes in circuitu eorum; 26 et pervenit ad regem nomen
eius, et de proeliis Iudae narrabant omnes gentes.

27 Ut audivit autem Antiochus sermones istos, iratus est animo;
et misit et congregavit exercitum universi regni sui, castra fortia
valde. 28 Et aperuit aerarium suum et dedit stipendia exercitui in
annum et mandavit illis, ut essent parati ad omnia. 29 Et vidit quod
defecit pecunia de thesauris suis et tributa regionis modica propter
dissensionem et plagam, quam fecit in terra, ut tolleret legitima,
quae erant a primis diebus; 30 et timuit, ne non haberet ut semel
et bis in sumptus et donaria, quae dederat antea larga manu, et abun-
daverat super reges, qui ante eum fuerant. 31 Et consternatus erat
animo valde et cogitavit ire in Persidem et accipere tributa regionum
et congregare argentum multum. 32 Et reliquit Lysiam hominem
nobilem de genere regali super negotia regia a flumine Euphrate
usque ad fines Aegypti 33 et ut nutriret Antiochum filium suum,
donec rediret. 34 Et tradidit ei dimidium exercitum et elephantos et

mandavit ei de omnibus, quae volebat, et de inhabitantibus Iudaeam et Ierusalem, [35] ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam et exstirpandam virtutem Israel et reliquias Ierusalem et auferendam memoriam eorum de loco, [36] et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum et sorte distribueret terram eorum. [37] Et rex assumpsit dimidium exercitum residuum et exivit ab Antiochia de civitate regni sui anno centesimo et quadragesimo septimo et transfretavit Euphratem flumen et perambulabat superiores regiones. [38] Et elegit Lysias Ptolemaeum filium Dorymeni et Nicanorem et Gorgiam viros potentes ex amicis regis [39] et misit cum eis quadraginta milia virorum et septem milia equitum, ut venirent in terram Iudae et disperderent eam secundum verbum regis. [40] Et processerunt cum universa virtute sua; et venerunt et applicaverunt prope Emmaum in terra campestri. [41] Et audierunt mercatores regionis nomen eorum et acceperunt argentum et aurum multum valde et compedes et venerunt in castra, ut acciperent filios Israel in servos, et additi sunt ad eos exercitus Syriae et terrae alienigenarum.

[42] Et vidit Iudas et fratres eius quia multiplicata sunt mala, et exercitus applicabant ad fines eorum, et cognoverunt verba regis, quae mandavit facere populo in interitum et consummationem. [43] Et dixerunt unusquisque ad proximum suum: « Erigamus deiectionem populi nostri et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris ». [44] Et congregatus est conventus, ut essent parati in proelium et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes. [45] Et Ierusalem non habitabatur sicut desertum; non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius, et sanctum conculcabatur, et filii alienigenarum erant in arce; ibi erat habitatio gentibus. Et ablata est voluptas a Iacob, et defecit tibia et cithara.

[46] Et congregati sunt et venerunt in Maspha contra Ierusalem, quia in Maspha erat antea locus orationis Israeli ; [47] et ieiunaverunt illa die et induerunt se ciliciis et cinerem imposuerunt capiti suo et disciderunt vestimenta sua [48] et expanderunt librum Legis, de quibus scrutabantur gentes similitudines simulacrorum suorum; [49] et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primitias et decimas et suscitaverunt nazaraeos, qui impleverunt dies, [50] et clamaverunt voce in caelum dicentes: « Quid faciemus istis et quo eos ducemus? [51] Et sancta tua conculcata sunt et contaminata, et sacerdotes tui in luctu et humiliatione; [52] et ecce nationes convenerunt adversum nos, ut

[3] [41] *Compedes* – Lege cum Syr et *Ant. Iud.* XII, 299 *pédas*; Gr et La « pueros » (*paidas*)

nos disperdant: tu scis, quae cogitant in nos. [53] Quomodo poterimus
subsistere ante faciem eorum, nisi tu adiuves nos?». [54] Et tubis buci-
naverunt et clamaverunt voce magna. [55] Et post haec constituit Iudas
duces populi, tribunos et centuriones et pentacontarchos et decu-
riones [56] et dixit his, qui aedificabant domos et sponsabant uxores
et plantabant vineas, et formidolosis, ut redirent unusquisque in do-
mum suam secundum legem. [57] Et moverunt castra et collocaverunt
ad austrum Emmaum. [58] Et ait Iudas: «Accingimini et estote filii po-
tentes et estote parati in mane, ut pugnetis adversus nationes has, quae
convenerunt adversus nos disperdere nos et sancta nostra; [59] quon-
iam melius est nos mori in bello quam respicere mala gentis nostrae
et sanctorum. [60] Sicut autem fuerit voluntas in caelo, sic faciet».

4 [1] Et assumpsit Gorgias quinque milia virorum et mille equites
electos, et moverunt castra nocte, [2] ut applicarent ad castra Iudaeo-
rum et percuterent eos subito; et, qui erant ex arce, erant illis duces.
[3] Et audivit Iudas et surrexit ipse et potentes percutere exercitum
regis, qui erat in Emmaum, [4] dum adhuc dispersus esset exercitus
a castris. [5] Et venit Gorgias in castra Iudae noctu et neminem invenit;
et quaerebat eos in montibus, quoniam dixit: « Fugiunt hi a nobis ».
[6] Et simul ut dies factus est, apparuit Iudas in campo cum tribus
milibus virorum, tantum quod tegumenta et gladios non habebant
ut volebant. [7] Et viderunt castra gentium valida et loricatos et equi-
tatus in circuitu eorum, et hi docti ad proelium. [8] Et ait Iudas viris,
qui secum erant: « Ne timueritis multitudinem eorum et impetum
eorum ne formidetis; [9] mementote qualiter salvi facti sunt patres
nostri in mari Rubro, cum sequeretur eos pharao cum exercitu.
[10] Et nunc clamemus in caelum, si miserebitur nostri et memor erit
testamenti patrum nostrorum et conteret exercitum istum ante
faciem nostram hodie; [11] et scient omnes gentes quia est, qui redimat
et liberet Israel ».

[12] Et levaverunt alienigenae oculos suos et viderunt eos venientes
ex adverso [13] et exierunt de castris in proelium. Et tuba cecinerunt
hi, qui erant cum Iuda, [14] et commiserunt bellum; et contritae sunt
gentes et fugerunt in campum. [15] Novissimi autem omnes cecide-
runt in gladio, et persecuti sunt eos usque Gazeron et usque in cam-
pos Idumaeae et Azoti et Iamniae; et ceciderunt ex illis usque ad tria
milia virorum. [16] Et reversus est Iudas et exercitus eius a persecu-
tione eorum; [17] dixitque ad populum: « Non concupiscatis spolia,

[4] [15] *Idumaeae* – Ita cum Syr et La; Gr « Iudaeae »

quia bellum contra nos est, 18 et Gorgias et exercitus eius prope
nos in monte, sed state nunc contra inimicos nostros et expugnate
eos et post haec accipite spolia confidenter ». 19 Et, adhuc loquente
Iuda haec, apparuit pars quaedam prospiciens de monte. 20 Et vidit
quod in fugam conversi sunt sui, et succenderunt castra; fumus
enim, qui videbatur, declarabat, quod factum est. 21 Quibus illi con-
spectis, timuerunt valde; aspicientes vero et Iudae exercitum in
campo paratum ad proelium 22 fugerunt omnes in terram alienige-
narum. 23 Et Iudas reversus est ad spolia castrorum; et acceperunt
aurum multum et argentum et hyacinthum et purpuram marinam
et opes magnas. 24 Et conversi hymnum canebant et benedicebant
in caelum: « Quoniam bonum, quoniam in saeculum misericordia
eius ». 25 Et facta est salus magna in Israel in die illa.

26 Quicumque autem alienigenarum evaserunt, venerunt et nun-
tiaverunt Lysiae universa, quae acciderant; 27 quibus ille auditis,
consternatus est et animo deficiebat, quod non, qualia voluit, talia
contigerant in Israel, et, qualia mandaverat ei rex, evenerant.

28 Et sequenti anno congregavit virorum electorum sexaginta milia
et equitum quinque milia, ut debellaret eos. 29 Et venerunt in Idu-
maeam et castra posuerunt in Bethsuris; et occurrit illis Iudas cum
decem milibus viris. 30 Et vidit exercitum fortem et oravit et dixit:
« Benedictus es, Salvator Israel, qui contrivisti impetum potentis
in manu servi tui David et tradidisti castra alienigenarum in manu
Ionathae filii Saul et armigeri eius. 31 Conclude exercitum istum in
manu populi tui Israel, et confundantur in exercitu suo et equitibus
suis. 32 Da illis formidinem et tabefac audaciam virtutis eorum, et
commoveantur contritione sua; 33 deice illos gladio diligentium te,
et collaudent te omnes, qui noverunt nomen tuum, in hymnis ».

34 Et commiserunt invicem proelium, et ceciderunt de exercitu
Lysiae quinque milia virorum et prociderunt ex adverso eorum.
35 Videns autem Lysias factam eversionem exercitus sui, Iudae vero
audaciam et quemadmodum parati sunt aut vivere aut mori fortiter,
abiit Antiochiam et colligebat externos, ut multo numero rursus
venirent in Iudaeam. 36 Dixit autem Iudas et fratres eius: « Ecce
contriti sunt inimici nostri; ascendamus mundare sancta et reno-
vare ». 37 Et congregatus est omnis exercitus, et ascenderunt in mon-
tem Sion. 38 Et viderunt sanctificationem desertam et altare profa-
natum et portas exustas et in atriis virgulta nata, sicut in saltu vel

[4] 29 *Idumaeam* – Ita cum La^{LXG} et nonnullis mss *Ant. Iud.* XII, 313; Gr et La^{BV} « Iudaeam »

in uno ex montibus, et pastophoria diruta. [39] Et sciderunt vestimenta
sua et planxerunt planctu magno et imposuerunt cinerem [40] et ce-
ciderunt in faciem super terram et exclamaverunt tubis signorum
et clamaverunt in caelum. [41] Tunc ordinavit Iudas viros, ut pugna-
rent adversus eos, qui erant in arce, donec mundaret sancta.

[42] Et elegit sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege;
[43] et mundaverunt sancta et tulerunt lapides contaminationis in lo-
cum immundum. [44] Et cogitaverunt de altari holocaustorum, quod
profanatum erat, quid de eo facerent. [45] Et incidit illis consilium
bonum, ut destruerent illud, ne umquam illis esset in opprobrium,
quia contaminaverunt illud gentes; et demoliti sunt altare [46] et re-
posuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoadusque veniret
propheta, ut responderet de eis. [47] Et acceperunt lapides integros
secundum legem et aedificaverunt altare novum secundum illud,
quod fuit prius. [48] Et aedificaverunt sancta et, quae intra domum
erant, et atria sanctificaverunt. [49] Et fecerunt vasa sancta nova et
intulerunt candelabrum et altare incensorum et mensam in templum.
[50] Et incenderunt super altare et accenderunt lucernas, quae super
candelabrum erant et lucebant in templo, [51] et posuerunt super
mensam panes et appenderunt vela et consummaverunt omnia opera,
quae fecerant. [52] Et ante lucem surrexerunt quinta et vicesima die
mensis noni — hic est mensis Casleu — centesimi quadragesimi
octavi anni [53] et obtulerunt sacrificium secundum legem super
altare holocaustorum novum, quod fecerunt: [54] secundum tempus
et secundum diem, in qua contaminaverunt illud gentes, in ipsa
renovatum est in canticis et citharis et cinyris et cymbalis. [55] Et ce-
cidit omnis populus in faciem, et adoraverunt et benedixerunt in
caelum eum, qui prosperavit eis; [56] et fecerunt dedicationem altaris
diebus octo et obtulerunt holocausta cum laetitia et sacrificaverunt
sacrificium salutaris et laudis [57] et ornaverunt faciem templi coronis
aureis et scutulis et dedicaverunt portas et pastophoria et imposue-
runt eis ianuas. [58] Et facta est laetitia in populo magna valde, et
aversum est opprobrium gentium.

[59] Et statuit Iudas et fratres eius et universa ecclesia Israel, ut
agantur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum
per dies octo, a quinta et vicesima die mensis Casleu, cum laetitia
et gaudio. [60] Et aedificaverunt in tempore illo montem Sion per
circuitum muros altos et turres firmas, ne quando venirent gentes
et conculcarent ea, sicut antea fecerunt. [61] Et collocavit illic exerci-
tum, ut servarent eum, et munivit eum ad custodiendam Bethsu-
ram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumaeae.

5 1 Et factum est, ut audierunt gentes in circuitu quia aedificatum
est altare et dedicatum est sanctuarium sicut prius, iratae sunt
valde 2 et cogitabant tollere genus Iacob, qui erant inter eos, et coe-
perunt occidere in populo et persequi. 3 Et bellabat Iudas adversus
filios Esau in Idumaea, in Acrabattane, quia circumsedebant Israel;
et percussit eos plaga magna, compressit eos et cepit spolia eorum.
4 Et recordatus est malitiam filiorum Bean, qui erant populo in la-
queum et in scandalum insidiantes eis in viis. 5 Et conclusi sunt ab
eo in turribus, et applicuit ad eos et anathematizavit eos et incendit
turres eius igne cum omnibus, qui intus erant. 6 Et transivit ad filios
Ammon et invenit manum fortem et populum copiosum et Timo-
theum ducem ipsorum. 7 Et commisit cum eis proelia multa, et
contriti sunt in conspectu eius, et percussit eos. 8 Et cepit Iazer et
filias eius et reversus est in Iudaeam.

9 Et congregatae sunt gentes, quae sunt in Galaad, adversus Israel,
qui erant in finibus eorum, ut tollerent eos; et fugerunt in Dathe-
man munitionem 10 et miserunt litteras ad Iudam et fratres eius
dicentes: « Congregatae sunt adversum nos gentes per circuitum, ut
nos auferant, 11 et parant venire et occupare munitionem, in quam
confugimus, et Timotheus est dux exercitus eorum. 12 Nunc ergo
veni et eripe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis,
13 et omnes fratres nostri, qui erant in locis Tubin, interfecti sunt,
et captivas duxerunt uxores eorum et natos et sarcinas et peremerunt
illic fere mille viros ».

14 Adhuc epistulae legebantur, et ecce alii nuntii venerunt de
Galilaea, conscissis tunicis, nuntiantes secundum verba haec, 15 di-
centes convenisse adversum se a Ptolemaida et Tyro et Sidone et
omnem Galilaeam alienigenarum, ut nos consumant. 16 Ut audivit
autem Iudas et populus sermones istos, convenit ecclesia magna
cogitare quid facerent fratribus suis, qui in tribulatione erant et
expugnabantur ab eis. 17 Dixitque Iudas Simoni fratri suo: « Elige
tibi viros et vade et libera fratres tuos, qui sunt in Galilaea; ego autem
et frater meus Ionathas ibimus in Galaaditim ». 18 Et reliquit Iose-
phum filium Zachariae et Azariam ducem populi cum residuo exer-
citu in Iudaea ad custodiam. 19 Et praecepit illis dicens: « Praeestote
populo huic et nolite bellum committere adversum gentes, donec
revertamur ». 20 Et partiti sunt Simoni virorum tria milia, ut iret
in Galilaeam, Iudae autem octo milia in Galaaditim. 21 Et abiit Simon

[5] 8 *Iudaeam* – Ita cum Syr II, La^{XGBV} et *Ant. Iud.* XII, 329; Gr et La^{L}
« Idumaeam »

in Galilaeam et commisit proelia multa cum gentibus; et contritae sunt gentes a facie eius, 22 et persecutus est eos usque ad portam Ptolemaidis: et ceciderunt de gentibus fere tria milia virorum, et accepit spolia eorum. 23 Et assumpsit eos, qui erant de Galilaea et in Arbattis, cum uxoribus et natis et omnibus, quae erant illis, et adduxit in Iudaeam cum laetitia magna.

24 Et Iudas Maccabaeus et Ionathas frater eius transierunt Iordanem et abierunt viam trium dierum in deserto; 25 et occurrerunt Nabathaeis et obviaverunt eis pacifice et narraverunt eis omnia, quae acciderant fratribus eorum in Galaaditide, 26 et quia multi ex eis comprehensi sunt in Bosora et Bosor in Alimis, Chaspho, Maced et Carnain; hae omnes civitates munitae et magnae. 27 Et in ceteris civitatibus Galaaditidis tenentur comprehensi; in crastinum constituerunt admovere ad munitiones et comprehendere et tollere omnes eos in una die. 28 Et convertit Iudas et exercitus eius viam in desertum Bosora repente et occupavit civitatem et occidit omnem masculum in ore gladii et accepit omnia spolia eorum et succendit eam igne; 29 et profectus est inde nocte, et ibant usque ad munitionem. 30 Et factum est diluculo, cum levassent oculos suos, ecce populus multus, cuius non erat numerus, portantes scalas et machinas, ut comprehenderent munitionem, et expugnabant eos. 31 Et vidit Iudas quia coepit bellum, et clamor civitatis ascendit ad caelum sicut tuba et clamor magnus; 32 et dixit viris exercitus: « Pugnate hodie pro fratribus nostris ». 33 Et exiit tribus ordinibus post eos, et exclamaverunt tubis et clamaverunt in oratione. 34 Et cognoverunt castra Timothei quia Maccabaeus est, et refugerunt a facie eius; et percussit eos plaga magna, et ceciderunt ex eis in die illa fere octo milia virorum. 35 Et divertit Iudas in Maspha et expugnavit et cepit eam. Et occidit omnem masculinum eius et sumpsit spolia eius et succendit eam igne. 36 Inde perrexit et cepit Chaspho, Maced et Bosor et reliquas civitates Galaaditidis. 37 Post haec autem verba congregavit Timotheus exercitum alium et castra posuit contra Raphon trans torrentem. 38 Et misit Iudas speculari exercitum, et renuntiaverunt ei dicentes: « Convenerunt ad eum omnes gentes, quae in circuitu nostro sunt, exercitus multus nimis; 39 et Arabas conduxit in auxilium sibi, et castra posuerunt trans torrentem, parati ad te venire in proelium ». Et abiit Iudas obviam illis. 40 Et ait Timotheus principibus exercitus sui: « Cum appropinquaverit Iudas et exercitus

[5] . 22 *Portam* – Lege cum Syr II, La et *Ant. Iud.* XII, 334 *tes pyles*; Gr « portas » vel « urbes » (*tōn póleon*)

eius ad torrentem aquae, si transierit ad nos prior, non poterimus
sustinere eum, quia potens poterit adversum nos; [41] si vero timuerit
transire et posuerit castra ultra flumen, transfretemus ad eos et po-
terimus adversus illum ». [42] Ut autem appropinquavit Iudas ad tor-
rentem aquae, statuit scribas populi secus torrentem et mandavit
eis dicens: « Neminem hominum reliqueritis, sed veniant omnes in
proelium ». [43] Et transfretavit ad illos prior, et omnis populus post
eum. Et contritae sunt omnes gentes a facie eorum et proiecerunt
arma sua et fugerunt ad fanum in Carnain. [44] Et occupaverunt ipsam
civitatem et fanum succenderunt igne cum omnibus, qui erant in
ipso; et oppressa est Carnain et non potuit sustinere contra faciem
Iudae. [45] Et congregavit Iudas universum Israel, qui erant in Ga-
laaditide, a minimo usque ad maximum et uxores eorum et natos
et sarcinas, exercitum magnum valde, ut venirent in terram Iudae.
[46] Et venerunt usque Ephron. Et haec civitas magna in via, munita
valde: non erat declinare ab ea dextera vel sinistra, sed per mediam
iter erat. [47] Et incluserunt se, qui erant in civitate, et obstruxerunt
portas lapidibus. Et misit ad eos Iudas verbis pacificis [48] dicens:
« Transeamus per terram vestram, ut eamus in terram nostram, et
nemo vobis nocebit; tantum pedibus transibimus ». Et nolebant
eis aperire. [49] Et praecepit Iudas praedicare in castris, ut applicarent
se unusquisque in quo erat loco. [50] Et applicuerunt se viri virtutis,
et oppugnavit civitatem illam tota die et tota nocte; et tradita est
civitas in manu eius. [51] Et peremit omnem masculinum in ore gladii
et eradicavit eam et accepit spolia eius et transivit per civitatem super
interfectos. [52] Et transgressi sunt Iordanem in campum magnum
contra faciem Bethsan. [53] Et erat Iudas congregans extremos et
exhortabatur populum per totam viam, donec veniret in terram
Iudae. [54] Et ascenderunt in montem Sion cum laetitia et gaudio et
obtulerunt holocausta, quod nemo ex eis cecidisset, donec rever-
terentur in pace.

[55] Et in diebus, quibus erat Iudas et Ionathas in terra Galaad, et
Simon frater eius in Galilaea contra faciem Ptolemaidis, [56] audivit
Iosephus Zachariae filius et Azarias princeps virtutis res bene gestas
et proelia, quae fecerunt, [57] et dixerunt: « Faciamus et ipsi nobis
nomen et eamus pugnare adversus gentes, quae in circuitu nostro
sunt ». [58] Et nuntiaverunt his, qui erant de exercitu suo, et abierunt
ad Iamniam. [59] Et exivit Gorgias de civitate et viri eius obviam illis
in pugnam; [60] et fugati sunt Iosephus et Azarias et impulsi sunt
usque in fines Iudaeae, et ceciderunt illo die de populo Israel ad duo
milia viri; et facta est fuga magna in populo, [61] quia non audierunt

Iudam et fratres eius existimantes fortiter se facturos. 62 Ipsi autem
non erant de semine virorum illorum, per quorum manum salus
data est Israel.

63 Et vir Iudas et fratres eius magnificati sunt valde in conspectu
omnis Israel et gentium omnium, ubi audiebatur nomen eorum;
64 et conveniebant ad eos fausta acclamantes. 65 Et exivit Iudas et
fratres eius et expugnabant filios Esau in terra, quae ad austrum est.
Et percussit Hebron et filias eius et destruxit munitiones eius et
turres eius succendit in circuitu. 66 Et movit castra, ut iret in terram
alienigenarum, et perambulabat Maresam. 67 In die illa ceciderunt
sacerdotes in bello, dum volunt fortiter facere, dum sine consilio
exeunt in proelium. 68 Et declinavit Iudas in Azotum terram alieni-
genarum et diruit aras eorum et sculptilia deorum ipsorum succendit
igne et expoliavit exuvias civitatum. Et reversus est in terram Iudae.

6 1 Et rex Antiochus perambulabat superiores regiones et audivit
esse Elymaida in Perside civitatem gloriosam divitiis argento et auro
2 templumque in ea locuples valde et illic velamina aurea et lori-
cae et scuta, quae reliquit ibi Alexander Philippi rex Macedo, qui
regnavit primus in Graecia. 3 Et venit et quaerebat capere civita-
tem et depraedari eam et non potuit, quoniam innotuit sermo his,
qui erant in civitate. 4 Et restiterunt ei in proelium. Et fugit inde et
abiit cum tristitia magna, ut reverteretur in Babyloniam. 5 Et venit,
qui nuntiaret ei in Perside quia fugata sunt castra, quae iverant in
terram Iudae, 6 et quia abiit Lysias cum virtute forti in primis et
fugatus est a facie eorum, et invaluerunt armis et viribus et spoliis
multis, quae ceperunt de castris quae exciderunt, 7 et quia diruerunt
abominationem, quam aedificaverat super altare, quod erat in Ieru-
salem, et sanctificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis
et Bethsuram civitatem eius. 8 Et factum est, ut audivit rex sermones
istos, expavit et commotus est valde et decidit in lectum et incidit
in languorem prae tristitia, quia non factum est ei, sicut cogitabat.
9 Et erat illic per dies multos, quia renovata est in eo tristitia magna,
et arbitratus est se mori. 10 Et vocavit omnes amicos suos et dixit
illis: « Recessit somnus ab oculis meis, et concidi corde prae solli-
citudine 11 et dixi in corde meo: Quousque tribulationis deveni et
tempestatis magnae, in qua nunc sum? Quia iucundus eram et di-
lectus in potestate mea! 12 Nunc vero reminiscor malorum, quae
feci in Ierusalem, unde et abstuli omnia vasa aurea et argentea, quae

[5] 66 *Maresam* – Ita La^{LXGB} et *Ant. Iud.* XII, 353; Gr, Syr et Vg « Samariam »

erant in ea, et misi auferre habitantes Iudam sine causa. 13 Cognovi
quia propterea invenerunt me mala ista; et ecce pereo tristitia magna
in terra aliena ». 14 Et vocavit Philippum, unum de amicis suis, et
praeposuit eum super universum regnum suum; 15 et dedit ei diadema
et stolam suam et anulum, ut adduceret Antiochum filium suum
et nutriret eum, ut regnaret. 16 Et mortuus est illic Antiochus rex
anno centesimo quadragesimo nono.

17 Et cognovit Lysias quoniam mortuus est rex, et constituit regnare Antiochum filium eius pro eo, quem nutrivit adulescentiorem,
et vocavit nomen eius Eupatorem. 18 Et hi, qui erant in arce, con-
cluserant Israel in circuitu sanctorum et quaerebant eis mala sem-
per et firmamentum gentium. 19 Et cogitavit Iudas disperdere eos et
convocavit universum populum, ut obsiderent eos. 20 Et convenerunt
simul et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo et fecerunt
ballistas et machinas. 21 Et exierunt quidam ex eis, qui obsidebantur,
et adiunxerunt se illis aliqui impii ex Israel 22 et abierunt ad regem
et dixerunt: « Quousque non facis iudicium et vindicabis fratres no-
stros? 23 Nos decrevimus servire patri tuo et ambulare in praeceptis
eius et obsequi edictis eius; 24 et filii populi nostri propter hoc
obsederunt arcem et alienabant se a nobis, et, quicumque invenie-
bantur ex nobis, interficiebantur, et hereditates nostrae diripieban-
tur. 25 Et non ad nos tantum extenderunt manum, sed et in omnes
fines suos; 26 et ecce applicuerunt hodie ad arcem in Ierusalem oc-
cupare eam et sancta et Bethsuram munierunt. 27 Et, nisi praevene-
ris eos velocius, maiora quam haec facient, et non poteris conti-
nere eos ».

28 Et iratus est rex, ut audivit, et convocavit omnes amicos suos
et principes exercitus sui et eos, qui super vehicula erant; 29 sed et
de regnis aliis et de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus
conducticii. 30 Et erat numerus exercitus eius centum milia peditum
et viginti milia equitum et elephanti triginta duo docti ad proelium.
31 Et venerunt per Idumaeam et applicuerunt ad Bethsuram. Et pu-
gnaverunt dies multos et fecerunt machinas et exierunt et succen-
derunt eas igne et pugnaverunt viriliter. 32 Et recessit Iudas ab arce
et movit castra ad Bethzacharam contra castra regis. 33 Et surrexit
rex ante lucem et excitavit exercitum in impetu suo contra viam
Bethzacharam, et comparaverunt se exercitus in proelium et tubis
cecinerunt 34 et elephantis ostenderunt sanguinem uvae et mori ad
acuendos eos in proelium. 35 Et diviserunt bestias per legiones et
astiterunt singulis elephantis mille viri in loricis concatenatis, et
galeae aereae in capitibus eorum, et quingenti equites ordinati uni-

cuique bestiae electi. [36] Hi ante tempus, ubicumque erat bestia, ibi erant et, quocumque ibat, ibant; non discedebant ab ea. [37] Et turres ligneae super eos firmae, protectae super singulas bestias, praecinctae super eas machinis, et super singulas viri virtutis quattuor, qui pugnabant desuper, et Indus eius. [38] Et residuos equites hinc et inde statuit in duas partes exercitus excitaturos et protecturos in legionibus. [39] Et, ut refulsit sol in clipeos aureos et aereos, resplenduerunt montes ab eis et resplenduerunt sicut lampades ignis. [40] Et distincta est pars exercitus regis super montes excelsos et quidam per loca humilia; et ibant caute et ordinate. [41] Et commovebantur omnes audientes vocem multitudinis et incessum turbae et collisionem armorum; erat enim exercitus magnus valde et fortis. [42] Et appropiavit Iudas et exercitus eius in proelium, et ceciderunt de exercitu regis sescenti viri.

[43] Et vidit Eleazar Abaran unam de bestiis loricatam loricis regis, et erat eminens super ceteras bestias, et visum est ei quod in ea esset rex; [44] et dedit se, ut liberaret populum suum et acquireret sibi nomen aeternum. [45] Et cucurrit ad eam audacter, in medio legionis interficiens a dextris et a sinistris, et findebantur ab eo huc atque illuc; [46] et ivit sub elephantum et supposuit se ei et occidit eum; et cecidit in terram super ipsum, et mortuus est illic.

[47] Et videntes virtutem regni et impetum exercituum diverterunt se ab eis. [48] Qui autem erant de castris regis, ascenderunt obviam illis in Ierusalem, et applicuit rex ad Iudaeam et montem Sion. [49] Et fecit pacem cum his, qui erant in Bethsura; et exierunt de civitate, quia non erant eis ibi alimenta, eo quod conclusi essent in ea, quia sabbatum erat terrae. [50] Et comprehendit rex Bethsuram et constituit illic custodiam servare eam. [51] Et applicuit castra ad locum sanctificationis dies multos; et statuit illic ballistas et machinas et ignis iacula et tormenta ad lapides iactandos et scorpios ad mittendas sagittas et fundibula. [52] Fecerunt autem et ipsi machinas adversus machinas eorum et pugnaverunt dies multos; [53] escae autem non erant in horreis, eo quod septimus annus esset, et, qui evaserant in Iudaeam de gentibus, consumpserant reliquias repositionis. [54] Et remanserunt in sanctis viri pauci, quoniam obtinuerat eos fames, et dispersi sunt unusquisque in locum suum.

[55] Et audivit Lysias quod Philippus, quem constituerat rex Antiochus, cum adhuc viveret, ut nutriret Antiochum filium suum ut regnaret, [56] reversus esset a Perside et Media, et exercitus, qui abierat

 [37] *Quattuor* – Est coniectura; Gr « triginta » vel « triginta duo »

cum ipso, et quia quaerebat suscipere regni negotia. [57] Festinavit
et significavit ire dixitque ad regem et duces exercitus et viros: « De-
ficimus cotidie, et esca nobis modica est, et locus, quem obsidemus,
est munitus, et incumbunt nobis negotia regni. [58] Nunc itaque de-
mus dextras hominibus istis et faciamus cum illis pacem et cum
omni gente eorum [59] et constituamus illis, ut ambulent in legitimis
suis sicut prius: propter legitima enim ipsorum, quae dispersimus,
irati sunt et fecerunt omnia haec ». [60] Et placuit sermo in conspectu
regis et principum, et misit ad eos pacem facere, et receperunt illam.
[61] Et iuravit illis rex et principes. His condicionibus exierunt de
munitione. [62] Et intravit rex in montem Sion et vidit munitionem
loci et rupit iuramentum, quod iuravit, et mandavit destruere mu-
rum in gyro. [63] Et discessit festinanter et reversus est Antiochiam;
et invenit Philippum dominantem civitati et pugnavit adversus eum
et occupavit civitatem per vim.

7 [1] Anno centesimo quinquagesimo primo exiit Demetrius Seleuci
filius a Roma; et ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam
et regnavit illic. [2] Et factum est, ut ingressus est domum regni pa-
trum suorum, comprehendit exercitus Antiochum et Lysiam, ut
adduceret eos ad eum. [3] Et res ei innotuit, et ait: « Nolite mihi osten-
dere facies eorum ». [4] Et occidit eos exercitus, et sedit Demetrius
super sedem regni sui. [5] Et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex
Israel, et Alcimus dux erat eorum, qui volebat fieri sacerdos; [6] et
accusaverunt populum apud regem dicentes: « Perdidit Iudas et
fratres eius omnes amicos tuos et nos dispersit de terra nostra;
[7] nunc ergo mitte virum, cui credis, ut eat et videat exterminium
omne, quod fecit nobis et regioni regis, et puniat eos et omnes
adiutores eorum ».

[8] Et elegit rex ex amicis suis Bacchidem, qui dominabatur trans
flumen, magnum in regno et fidelem regi. Et misit eum [9] et Alcimum
impium et constituit ei sacerdotium et mandavit ei facere ultionem
in filios Israel. [10] Et surrexerunt et venerunt cum exercitu magno in
terram Iudae; et misit nuntios ad Iudam et ad fratres eius verbis
pacificis in dolo. [11] Et non intenderunt sermonibus eorum; viderunt
enim quia venerunt cum exercitu magno. [12] Et convenerunt ad Alci-
mum et Bacchidem congregatio scribarum requirere iusta; [13] et
primi Asidaei erant in filiis Israel et exquirebant ab eis pacem.
[14] Dixerunt enim: « Homo sacerdos de semine Aaron venit et non
decipiet nos ». [15] Et locutus est cum eis verba pacifica et iuravit illis
dicens: « Non inferemus vobis malum neque amicis vestris ». [16] Et

crediderunt ei. Et comprehendit ex eis sexaginta viros et occidit
eos in una die, secundum verbum quod scripsit:
17 « Carnes sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt
in circuitu Ierusalem, et non erat qui sepeliret ».
18 Et incubuit timor eorum et tremor in omnem populum, quia
dixerunt: « Non est in eis veritas et iudicium; transgressi sunt enim
constitutum et iusiurandum, quod iuraverunt ». 19 Et movit Bacchi-
des ab Ierusalem et applicuit in Bethzaith; et misit et comprehendit
multos ex eis, qui ad se refugerant, et quosdam de populo mactavit
in puteum magnum. 20 Et commisit regionem Alcimo et reliquit
cum eo auxilium in adiutorium ipsi; et abiit Bacchides ad regem.
21 Et contendebat Alcimus pro principatu sacerdotii sui; 22 et con-
venerunt ad eum omnes, qui perturbabant populum suum, et obti-
nuerunt terram Iudae et fecerunt plagam magnam in Israel. 23 Et vidit
Iudas omnem malitiam, quam fecit Alcimus et, qui cum eo erant,
filiis Israel multo plus quam gentes; 24 et exiit in omnes fines Iudaeae
in circuitu et fecit vindictam in viros desertores, et cessaverunt ultra
exire in regionem. 25 Ut vidit autem Alcimus quod praevaluit Iudas
et, qui cum eo erant, et cognovit quia non potest sustinere eos; et
regressus est ad regem et accusavit eos criminibus.
26 Et misit rex Nicanorem unum ex principibus suis nobilioribus,
qui oderat et inimicitias exercebat contra Israel; et mandavit ei
evertere populum. 27 Et venit Nicanor in Ierusalem cum exercitu
magno et misit ad Iudam et ad fratres eius verbis pacificis cum dolo
28 dicens: « Non sit pugna inter me et vos; veniam cum viris paucis,
ut videam facies vestras cum pace ». 29 Et venit ad Iudam, et salu-
taverunt se invicem pacifice, et hostes parati erant rapere Iudam.
30 Et innotuit sermo Iudae quoniam cum dolo venerat ad eum,
et conterritus est ab eo et amplius noluit videre faciem eius. 31 Et
cognovit Nicanor quoniam denudatum est consilium eius et exivit
obviam Iudae in pugnam iuxta Chapharsalama; 32 et ceciderunt de
Nicanoris exercitu fere quingenti viri, et fugerunt in civitatem David.
33 Et post haec verba ascendit Nicanor in montem Sion; et exierunt
quidam ex sacerdotibus de sanctis et quidam ex senioribus populi
salutare eum pacifice et demonstrare ei holocaustum, quod offere-
batur pro rege. 34 Et irridens sprevit eos et polluit eos et locutus est
superbe 35 et iuravit cum ira dicens: « Nisi traditus fuerit Iudas et
exercitus eius in manus meas continuo, et erit, si regressus fuero in
pace, succendam domum istam ». Et exiit cum ira magna. 36 Et
intraverunt sacerdotes et steterunt ante faciem altaris et templi et
flentes dixerunt: 37 « Tu elegisti domum istam ad invocandum nomen

tuum super eam, ut esset domus orationis et obsecrationis populo
tuo; [38] fac vindictam in homine isto et exercitu eius, et cadant in
gladio. Memento blasphemias eorum et ne dederis eis mansionem».
[39] Et exiit Nicanor ab Ierusalem et applicuit ad Bethoron; et
occurrit illi exercitus Syriae. [40] Et Iudas applicuit in Hadasa cum tribus
milibus viris. Et oravit Iudas et dixit: [41] «Qui missi erant a rege
cum male locuti sunt; exiit angelus et percussit in eis centum octo-
ginta quinque milia. [42] Sic contere exercitum istum in conspectu
nostro hodie, et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua,
et iudica illum secundum malitiam illius». [43] Et commiserunt exer-
citus proelium tertia decima die mensis Adar; et contrita sunt castra
Nicanoris, et cecidit ipse primus in proelio. [44] Ut autem vidit exer-
citus eius quia cecidit Nicanor, proiecerunt arma et fugerunt. [45] Et
persecuti sunt eos viam unius diei ab Hadasa usquequo veniatur in
Gazara et tubis cecinerunt post eos cum significationibus. [46] Et
exierunt de omnibus castellis Iudaeae in circuitu et ventilabant eos
et conversi sunt ad eos; et ceciderunt omnes gladio, et non est re-
lictus ex eis nec unus. [47] Et acceperunt spolia eorum et praedam et
caput Nicanoris amputaverunt et dexteram eius, quam extenderat
superbe, et attulerunt et suspenderunt contra Ierusalem. [48] Et lae-
tatus est populus valde; et egerunt diem illam in laetitia magna
[49] et constituerunt agere omnibus annis diem istam tertia decima die
Adar. [50] Et siluit terra Iudae dies paucos.

8 [1] Et audivit Iudas nomen Romanorum quia sunt potentes viribus
et consentiunt omnibus, quae postulantur ab eis, et, quicumque
accesserint ad eos, statuerunt cum eis amicitiam, [2] et quia sunt po-
tentes viribus. Et narraverunt proelia eorum et virtutes bonas, quas
fecerunt in Galatia, quia obtinuerunt eos et duxerunt eos sub tri-
butum, [3] et quanta fecerunt in regione Hispaniae, quod in potesta-
tem redegerunt metalla argenti et auri, quae illic sunt; [4] et posse-
derunt omnem locum consilio suo et patientia — et locus erat longe
distans ab eis — et reges, qui supervenerant eis ab extremis terrae,
donec contriverunt eos et percusserunt eos plaga magna; ceteri
autem dant eis tributum omnibus annis; [5] et Philippum et Persea
Citiorum regem et, quotquot adversum eos arma tulerant, contri-
verunt in bello et obtinuerunt eos; [6] et Antiochum magnum regem
Asiae, qui eis pugnam intulerat habens centum viginti elephantos
et equitatum et currus et exercitum magnum valde, contritum ab
eis: [7] et ceperunt eum vivum et statuerunt, ut eis daret ipse et, qui
regnarent post ipsum, tributum magnum et daret obsides et consti-

tutum; 8 et regionem Indorum et Mediam et Lydiam et de optimis
regionibus eorum et acceptas eas ab illo dederunt Eumeni regi;
9 et quia, qui erant de Hellade, voluerunt ire et tollere eos, et innotuit
sermo his, 10 et miserunt ad eos ducem unum et pugnaverunt contra
illos et ceciderunt ex eis multi et captivas duxerunt uxores eorum
et filios et diripuerunt eos et terram eorum possederunt et destruxe-
runt munitiones eorum et in servitutem illos redegerunt usque in
hunc diem; 11 et residua regna et insulas, quae aliquando restiterant
illis, exterminaverunt et in potestatem redegerunt; 12 cum amicis
autem suis et, qui in ipsis requiem habebant, conservaverunt ami-
citiam; et obtinuerunt reges, qui prope et qui longe erant; et qui-
cumque audiebant nomen eorum, timebant eos; 13 quibus vero
vellent auxilio esse et regnare, regnabant; quos autem vellent, amo-
vebant: et exaltati sunt valde. 14 Et in omnibus istis nemo portabat
diadema, nec induebatur purpura, ut magnificaretur in ea; 15 et cu-
riam fecerunt sibi et cotidie consulebant trecenti et viginti con-
sulentes semper de multitudine, ut quiete agerent; 16 et committunt
uni homini regnare eis per singulos annos et dominari universae
terrae suae, et omnes oboediunt uni, et non est invidia neque zelus
inter eos.

17 Et elegit Iudas Eupolemum filium Ioannis filii Accos et Iasonem
filium Eleazari et misit eos Romam constituere cum illis amicitiam
et societatem 18 et ut auferrent ab eis iugum, quia viderunt quod
regnum Graecorum in servitutem premeret Israel. 19 Et abierunt
Romam — et via multa valde — et introierunt curiam et respon-
derunt et dixerunt: 20 «Iudas Maccabaeus et fratres eius et populus
Iudaeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem et
pacem et conscribere nos socios et amicos vestros». 21 Et placuit
sermo in conspectu eorum. 22 Et hoc est rescriptum epistulae, quam
rescripserunt in tabulis aereis et miserunt in Ierusalem, ut esset
apud eos ibi memoriale pacis et societatis: 23 «Bene sit Romanis
et genti Iudaeorum in mari et in terra in aeternum, gladiusque et
hostis procul sit ab eis. 24 Quod si institerit bellum Romanis prius
aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum, 25 auxilium
feret gens Iudaeorum, prout tempus dictaverit illis, corde pleno;
26 et proeliantibus non dabunt neque subministrabunt triticum,
arma, argentum, naves, sicut placuit Romae; et custodient mandata
eorum, nihil accipientes. 27 Similiter autem et si genti Iudaeorum
prius acciderit bellum, adiuvabunt Romani ex animo, prout eis
tempus permiserit; 28 et adiuvantibus non dabitur triticum, arma,
argentum, naves, sicut placuit Romae; et custodient mandata haec

absque dolo. [29] Secundum haec verba ita constituerunt Romani populo Iudaeorum. [30] Quod si post haec verba cogitaverint hi aut illi addere aut demere, facient ex proposito suo; et quaecumque addiderint vel dempserint, rata erunt. [31] Et de malis, quae Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei dicentes: " Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros, socios Iudaeos? [32] Si ergo iterum adierint nos adversum te, faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum mari terraque " ».

9 [1] Et audivit Demetrius quia cecidit Nicanor et exercitus eius in proelio et apposuit Bacchidem et Alcimum rursum mittere in terram Iudaeae et dextrum cornu cum illis. [2] Et abierunt viam, quae ducit in Galgala, et castra posuerunt in Masaloth, quae est in Arbelis, et occupaverunt eam et peremerunt animas hominum multas. [3] Et mense primo anni centesimi et quinquagesimi secundi applicuerunt ad Ierusalem; [4] et surrexerunt et abierunt in Bereth in viginti milibus virorum et duobus milibus equitum. [5] Et Iudas posuerat castra in Elasa, et tria milia viri electi cum eo; [6] et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt et timuerunt valde; et multi subtraxerunt se de castris, et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. [7] Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suus, et bellum perurgebat eum; et confractus est corde, quia non habebat tempus congregandi eos, [8] et dissolutus est. Et dixit his, qui residui erant: « Surgamus et ascendamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos ». [9] Et avertebant eum dicentes: « Non poterimus, sed liberemus animas nostras modo et revertamur nos et fratres nostri et pugnabimus adversus eos; nos autem pauci sumus ». [10] Et ait Iudas: « Absit istam rem facere, ut fugiamus ab eis; et si appropiavit tempus nostrum, et moriamur in virtute propter fratres nostros et non inferamus crimen gloriae nostrae ». [11] Et movit exercitus de castris, et steterunt illis obviam; et divisi sunt equites in duas partes, et fundibularii et sagittarii praeibant exercitum, et primi certaminis omnes potentes. [12] Bacchides autem erat in dextro cornu; et proximavit legio ex duabus partibus, et clamabant tubis; et clamaverunt hi, qui erant ex parte Iudae, etiam ipsi in tubis; [13] et commota est terra a voce exercituum; et commissum est proelium a mane usque ad vesperam.

[14] Et vidit Iudas quod Bacchides et firmior pars exercitus erat in dextris, et convenerunt cum ipso omnes constantes corde; [15] et con-

[9] [2] *Galgala* – Ita cum La; Gr « Galaad »
[4] *Bereth* – Est coniectura (cfr. La^{LXGB}); Gr et La^{V} « Beroeam »

trita est dextera pars ab eis, et persecutus est eos usque ad montem
Azoti. [16] Et, qui in sinistro cornu erant, viderunt quod contritum est
dextrum cornu, et secuti sunt post Iudam et eos, qui cum ipso erant,
a tergo. [17] Et ingravatum est proelium, et ceciderunt vulnerati multi
ex his et ex illis; [18] et Iudas cecidit, et ceteri fugerunt. [19] Et Ionathas
et Simon tulerunt Iudam fratrem suum et sepelierunt eum in se-
pulcro patrum suorum in Modin. [20] Et fleverunt eum et planxerunt
omnis populus Israel planctu magno et lugebant dies multos [21] et
dixerunt: « Quomodo cecidit potens, qui salvum faciebat populum
Israel! ».

[22] Et cetera verborum Iudae et bellorum et virtutum, quas fecit,
et magnitudinis eius non sunt descripta; multa enim erant valde.

[23] Et factum est, post obitum Iudae emerserunt iniqui in omni-
bus finibus Israel, et exorti sunt omnes, qui operabantur iniquita-
tem. [24] In diebus illis facta est fames magna valde, et tradidit se
regio cum ipsis. [25] Et elegit Bacchides viros impios et constituit eos
dominos regionis; [26] et exquirebant et perscrutabantur amicos
Iudae et adducebant eos ad Bacchidem, et vindicabat in illos et
illudebat. [27] Et facta est tribulatio magna in Israel, qualis non fuit
ex die, qua non est visus propheta illis.

[28] Et congregati sunt omnes amici Iudae et dixerunt Ionathae:
[29] « Ex quo frater tuus Iudas defunctus est, et vir similis ei non est,
qui exeat contra inimicos, et Bacchidem et eos, qui inimici sunt
gentis nostrae; [30] nunc itaque te hodie elegimus esse pro eo nobis
in principem et ducem ad bellandum bellum nostrum ». [31] Et suscepit
Ionathas tempore illo principatum et surrexit loco Iudae fratris sui.

[32] Et cognovit Bacchides et quaerebat eum occidere; [33] et cognovit
Ionathas et Simon frater eius et omnes, qui cum eo erant, et fuge-
runt in desertum Thecue et consederunt ad aquam lacus Asphar.
[34] Et cognovit Bacchides die sabbatorum et venit ipse et omnis
exercitus eius trans Iordanem. [35] Et Ionathas misit fratrem suum
ducem populi et rogavit Nabathaeos amicos suos, ut commodarent
illis apparatum suum, qui erat copiosus. [36] Et exierunt filii Iambri
ex Medaba et comprehenderunt Ioannem et omnia, quae habebat,
et abierunt habentes ea. [37] Post haec verba renuntiatum est Ionathae
et Simoni fratri eius quia filii Iambri faciunt nuptias magnas et
ducunt sponsam ex Nadabath filiam unius de magnis principibus
Chanaan cum ambitione magna. [38] Et recordati sunt sanguinis Ioannis
fratris sui et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento montis;
[39] et elevaverunt oculos suos et viderunt: et ecce tumultus et appa-
ratus multus, et sponsus processit et amici eius et fratres eius obviam

illis cum tympanis et musicis et armis multis. 40 Et surrexerunt ad
eos ex insidiis et occiderunt eos, et ceciderunt vulnerati multi; et
residui fugerunt in montes, et acceperunt omnia spolia eorum.
41 Et conversae sunt nuptiae in luctum, et vox musicorum ipsorum
in lamentum. 42 Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui et
reversi sunt ad ripam Iordanis.

43 Et audivit Bacchides et venit die sabbatorum usque ad oram
Iordanis in virtute magna. 44 Et dixit ad suos Ionathas: « Surgamus
et pugnemus pro animabus nostris; non est enim hodie sicut heri
et nudiustertius: 45 ecce enim bellum ex adverso nostrum, aqua
vero Iordanis hinc et inde, et paludes et saltus, et non est locus di-
vertendi. 46 Nunc ergo clamate in caelum, ut liberemini de manu
inimicorum vestrorum ». Et commissum est bellum. 47 Et extendit
Ionathas manum suam percutere Bacchidem et divertit ab eo retro.
48 Et dissiliit Ionathas et, qui cum eo erant, in Iordanem et transna-
taverunt in ulteriora; et non transierunt ad eos Iordanem. 49 Et ce-
ciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri. Et reversi sunt in Ieru-
salem. 50 Et aedificaverunt civitates munitas in Iudaea: munitionem,
quae erat in Iericho, et Emmaus et Bethoron et Bethel et Thamnata
et Pharathon et Tephon muris excelsis et portis et seris; 51 et posuit
custodiam in eis, ut inimicitias exercerent in Israel. 52 Et munivit
civitatem Bethsuram et Gazaram et arcem et posuit in eis auxilia et
apparatum escarum. 53 Et accepit filios principum regionis obsides
et posuit eos in arce in Ierusalem in custodia.

54 Et anno centesimo quinquagesimo tertio, mense secundo, prae-
cepit Alcimus destrui murum atrii sanctorum interioris et destruxit
opera prophetarum. Et coepit destruere. 55 In tempore illo percussus
est Alcimus, et impedita sunt opera illius, et occlusum est os eius,
et dissolutus est, nec ultra poterat loqui verbum et mandare de domo
sua; 56 et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno.
57 Et vidit Bacchides quoniam mortuus est Alcimus et reversus est
ad regem; et siluit terra Iudae annis duobus.

58 Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: « Ecce Ionathas et, qui
cum eo sunt, in silentio habitant confidentes; nunc ergo adducamus
Bacchidem, et comprehendet eos omnes una nocte ». 59 Et abierunt
et consilium ei dederunt. 60 Et surrexit, ut veniret cum exercitu multo,
et misit occulte epistulas sociis suis, qui erant in Iudaea, ut com-
prehenderent Ionathan et eos, qui cum eo erant; et non potuerunt,
quia innotuit eis consilium eorum. 61 Et apprehenderunt de viris
regionis, qui principes erant malitiae, quinquaginta viros et occi-
derunt eos. 62 Et secessit Ionathas et Simon et, qui cum eo erant, in

Bethbasi, quae est in deserto; et exstruxit diruta eius, et firmaverunt
eam. 63 Et cognovit Bacchides et congregavit universam multitudinem
suam et his, qui de Iudaea erant, denuntiavit; 64 et venit et castra
posuit ad Bethbasi et oppugnavit eam dies multos et fecit machinas.
65 Et reliquit Ionathas Simonem fratrem suum in civitate et exiit in
regionem et venit cum numero; 66 et percussit Odomera et fratres
eius et filios Phasiron in tabernaculo ipsorum et coepit caedere et
crescere in virtutibus. 67 Simon vero et, qui cum ipso erant, exierunt
de civitate et succenderunt machinas 68 et pugnaverunt contra Bac-
chidem, et contritus est ab eis, et afflixerunt eum valde, quoniam
consilium eius et adventus eius erat inanis. 69 Et iratus est animo
contra viros iniquos, qui ei consilium dederant, ut veniret in regio-
nem, et multos ex eis occiderunt et cogitaverunt abire in regionem
eius. 70 Et cognovit Ionathas et misit ad eum legatos componere
pacem cum ipso et reddere ei captivitatem. 71 Et accepit et fecit se-
cundum verba eius et iuravit se nihil facturum ei mali omnibus
diebus vitae eius; 72 et reddidit ei captivitatem, quam prius erat
praedatus de terra Iudae, et conversus abiit in terram suam et non
apposuit amplius venire in fines eius. 73 Et cessavit gladius ex Israel,
et habitavit Ionathas in Machmas; et coepit Ionathas ibi iudicare
populum et exterminabat impios ex Israel.

10 1 Et anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander Antiochi
filius, Epiphanes, et occupavit Ptolemaidam; et receperunt eum, et
regnavit illic. 2 Et audivit Demetrius rex et congregavit exercitum
copiosum valde et exivit obviam illi in proelium. 3 Et misit Deme-
trius epistulam ad Ionathan verbis pacificis, ut magnificaret eum.
4 Dixit enim: « Anticipemus facere pacem cum eo, priusquam faciat
cum Alexandro adversum nos; 5 recordabitur enim omnium malo-
rum, quae consummavimus in eum et in fratrem eius et in gentem
eius ». 6 Et dedit ei potestatem congregare exercitum et fabrificare
arma et esse ipsum socium eius; et obsides, qui erant in arce, dixit
tradi ei. 7 Et venit Ionathas in Ierusalem et legit epistulas in auditu
omnis populi et eorum, qui in arce erant; 8 et timuerunt timore
magno, cum audirent quoniam dedit ei rex potestatem congregandi
exercitum. 9 Et tradiderunt, qui erant in arce, Ionathae obsides, et
reddidit eos parentibus ipsorum. 10 Et habitavit Ionathas in Ierusa-
lem et coepit aedificare et innovare civitatem; 11 et dixit facientibus
opera, ut exstruerent muros et montem Sion in circuitu lapidibus
quadratis ad munitionem: et ita fecerunt. 12 Et fugerunt alienigenae,
qui erant in munitionibus, quas Bacchides aedificaverat, 13 et reliquit

unusquisque locum suum et abiit in terram suam; 14 tantum in
Bethsura remanserunt aliqui ex his, qui reliquerant legem et prae-
cepta; erat enim ad refugium.

15 Et audivit Alexander rex promissa, quae misit Demetrius Iona-
thae, et narraverunt ei proelia et virtutes, quas ipse fecit et fratres
eius, et labores, quos habuerunt. 16 Et ait: « Numquid inveniemus
aliquem virum talem? Et nunc faciemus eum amicum et socium
nostrum ». 17 Et scripsit epistulam et misit ei secundum haec verba
dicens: 18 « Rex Alexander fratri Ionathae salutem. 19 Audivimus
de te quod vir potens es viribus et aptus es, ut sis amicus noster;
20 et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tuae et
ut amicus voceris regis — et misit ei purpuram et coronam auream —
et, quae nostra sunt, sentias nobiscum et conserves amicitias ad nos ».
21 Et induit se Ionathas stola sancta septimo mense, anno centesimo
sexagesimo, in die sollemni Scenopegiae; et congregavit exercitum
et fecit arma copiosa.

22 Et audivit Demetrius verba ista et contristatus est nimis et
ait: 23 « Quid hoc fecimus quod praeoccupavit nos Alexander appre-
hendere amicitiam Iudaeorum ad firmamentum? 24 Scribam et ego
illis verba deprecatoria et dignitates et dona, ut sint mecum in adiu-
torium ». 25 Et misit eis secundum haec verba: « Rex Demetrius
genti Iudaeorum salutem. 26 Quoniam servastis ad nos pactum et
mansistis in amicitia nostra et non accessistis ad inimicos nostros,
audivimus et gavisi sumus. 27 Et nunc perseverate adhuc conservare
ad nos fidem, et retribuemus vobis bona pro his, quae facitis no-
biscum, 28 et remittemus vobis praestationes multas et dabimus vobis
donationes. 29 Et nunc absolvo vos et remitto Iudaeos a tributis et
pretio salis et a coronis; 30 et pro tertia parte seminis et pro dimidia
parte fructus ligni, quod debetur mihi accipere, remitto ex hodierno
die et deinceps accipere a terra Iudae et a tribus regionibus, quae
additae sunt illi ex Samaritide et Galilaea, ex hodierna die et in
totum tempus; 31 et Ierusalem sit sancta et libera et fines eius et de-
cimae et tributa. 32 Remitto etiam potestatem arcis, quae est in
Ierusalem, et do eam summo sacerdoti, ut constituat in ea viros,
quoscumque ipse elegerit, qui custodiant eam. 33 Et omnem animam
Iudaeorum, quae captiva est a terra Iudae in omni regno meo, re-
linquo liberam gratis, et omnes a tributis solvantur etiam pecorum
suorum. 34 Et omnes dies sollemnes et sabbata et neomeniae et dies
decreti et tres dies ante diem sollemnem et tres dies post diem sol-
lemnem sint omnes immunitatis et remissionis omnibus Iudaeis,
qui sunt in regno meo; 35 et nemo habebit potestatem agere et per-

turbare aliquem illorum de omni causa. [36] Et ascribantur ex Iudaeis
in exercitu regis ad triginta milia virorum, et dabuntur illis copiae,
ut oportet omnibus exercitibus regis. [37] Et ex eis constituentur, qui
sint in munitionibus regis magnis, et ex his constituentur super
negotia regni, quae aguntur ex fide, et praepositi eorum et principes
sint ex eis et ambulent in legibus suis, sicut praecepit rex in terra
Iudae. [38] Et tres regiones, quae additae sunt Iudaeae ex regione Samariae,
addatur Iudaeae reputari, ut sint sub uno et non oboediant
alii potestati, nisi summi sacerdotis. [39] Ptolemaida et confines eius
dedi donum sanctis, quae sunt in Ierusalem, ad necessarios sumptus
sanctis. [40] Et ego do singulis annis quindecim milia siclorum argenti
de rationibus regis ex locis, quae me contingunt; [41] et omne, quod
reliquum fuerit, quod non reddiderant, qui super negotia erant, annis
prioribus, ex hoc dabunt in opera domus. [42] Et super haec quinque
milia siclorum argenti, quanta accipiebant de sanctorum ratione per
singulos annos, et haec remittuntur eo quod ipsa ad sacerdotes pertineant,
qui ministerio funguntur. [43] Et quicumque confugerint in
templum, quod est Hierosolymis, et in omnibus finibus eius debentes
regalia et quamlibet rem, dimittantur, et universa, quae sunt eis in
regno meo. [44] Et ad aedificanda vel restauranda opera sanctorum
sumptus dabitur de ratione regis; [45] et ad exstruendos muros Ierusalem
et communiendum in circuitu sumptus dabitur de ratione
regis et ad construendos muros in Iudaea ».

[46] Ut audivit autem Ionathas et populus sermones istos, non crediderunt
eis, nec receperunt, quia recordati sunt malitiae magnae,
quam fecerat in Israel et tribulaverat eos valde. [47] Et complacuit
eis in Alexandro, quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis, et
ipsi auxilium ferebant omnibus diebus. [48] Et congregavit rex Alexander
exercitum magnum et admovit castra contra Demetrium. [49] Et
commiserunt proelium duo reges, et fugit exercitus Alexandri,
et insecutus est eum Demetrius et praevaluit adversus eos; [50] et confirmavit
proelium nimis, donec occidit sol, et cecidit Demetrius in
die illa.

[51] Et misit Alexander ad Ptolemaeum regem Aegypti legatos secundum
haec verba dicens: [52] « Quoniam regressus sum in regnum
meum et sedi in sede patrum meorum et obtinui principatum et
contrivi Demetrium et possedi regionem nostram [53] et commisi
pugnam cum eo, et contritus est ipse et castra eius a nobis, et sedi-

[10] [49] *Alexandri... Demetrius* – In multis mss (Gr et verss) « Demetrii... Alexander »

mus in sede regni eius; [54] et nunc statuamus ad invicem amicitiam,
et da mihi filiam tuam uxorem, et ego ero gener tuus et dabo tibi
dona et ipsi digna te». [55] Et respondit rex Ptolemaeus dicens: «Felix
dies, in qua reversus es ad terram patrum tuorum et sedisti in sede
regni eorum! [56] Et nunc faciam tibi, quae scripsisti, sed occurre in
Ptolemaidam, ut videamus invicem nos, et socer fiam tibi sicut
dixisti». [57] Et exivit Ptolemaeus de Aegypto, ipse et Cleopatra filia
eius, et venit Ptolemaidam anno centesimo sexagesimo secundo.
[58] Et occurrit ei Alexander rex, et dedit ei Cleopatram filiam suam et
fecit nuptias eius Ptolemaidae sicut reges in magna gloria.

[59] Et scripsit rex Alexander Ionathae, ut veniret obviam sibi.
[60] Et abiit cum gloria Ptolemaidam et occurrit ibi duobus regibus
et dedit illis argentum multum et aurum et dona et invenit gratiam
in conspectu eorum. [61] Et convenerunt adversus eum viri pestilentes
ex Israel, viri iniqui interpellantes adversus eum; et non intendit
ad eos rex. [62] Et iussit rex, et exspoliaverunt Ionathan vestibus suis
et induerunt eum purpura; et ita fecerunt. Et collocavit eum rex
sedere secum. [63] Dixitque principibus suis: « Exite cum eo in medium
civitatis et praedicate, ut nemo adversus eum interpellet de ullo ne-
gotio, nec quisquam ei molestus sit de ulla ratione ». [64] Et factum est,
ut viderunt, qui interpellabant gloriam eius, quae praedicabatur, et
opertum eum purpura, fugerunt omnes. [65] Et magnificavit eum rex
et scripsit eum inter primos amicos et posuit eum ducem et parti-
cipem principatus. [66] Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum
pace et laetitia.

[67] In anno centesimo sexagesimo quinto venit Demetrius filius De-
metrii a Creta in terram patrum suorum; [68] et audivit Alexander rex
et contristatus est valde et reversus est Antiochiam. [69] Et constituit
Demetrius rex Apollonium, qui praeerat Coelesyriae, et congregavit
exercitum magnum; et accessit ad Iamniam et misit ad Ionathan
summum sacerdotem [70] dicens: «Tu omnino solus resistis nobis;
ego autem factus sum in derisum et in opprobrium propter te; et
quare tu potestatem adversum nos exerces in montibus? [71] Nunc
ergo si confidis in virtutibus tuis, descende ad nos in campum, et
comparemus illic invicem, quia mecum est virtus civitatum. [72] Inter-
roga et disce quis sum ego et ceteri, qui auxilio sunt nobis et dicunt:
" Non potest stare pes vester ante faciem nostram, quia bis in fugam
conversi sunt patres tui in terra sua ". [73] Et nunc non poteris susti-
nere equitatum et exercitum talem in campo, ubi non est lapis neque
silex neque locus fugiendi ».

[74] Ut audivit autem Ionathas sermones Apollonii, motus est

animo et elegit decem milia virorum et exiit ab Ierusalem et occurrit
ei Simon frater eius in adiutorium. [75] Et applicuit castra in Ioppen;
et excluserunt eum, qui erant de civitate, quia custodia Apollonii
in Ioppe erat, et oppugnaverunt eam. [76] Et exterriti, qui erant in
civitate, aperuerunt ei, et obtinuit Ionathas Ioppen. [77] Et audivit
Apollonius et admovit tria milia equitum et exercitum multum.
Et abiit Azotum tamquam iter faciens et statim exiit in campum,
eo quod haberet multitudinem equitum et confideret in eis. [78] Et
insecutus est eum Ionathas in Azotum, et exercitus commiserunt
proelium. [79] Et reliquit Apollonius mille equites post eos occulte.
[80] Et cognovit Ionathas quoniam insidiae sunt post se; et circuierunt
castra eius et iecerunt iacula in populum a mane usque ad vesperam.
[81] Populus autem stabat, sicut praeceperat Ionathas, et laboraverunt
equi eorum. [82] Et eiecit Simon exercitum suum et commisit contra
legionem; equites enim fatigati erant. Et contriti sunt ab eo et fu-
gerunt, [83] et equi dispersi sunt in campo et fugerunt in Azotum et
intraverunt in Bethdagon idolum suum, ut ibi se liberarent. [84] Et
succendit Ionathas Azotum et civitates, quae erant in circuitu eius,
et accepit spolia eorum et templum Dagon et omnes, qui fugerunt
in illud, succendit igne. [85] Et fuerunt, qui ceciderunt gladio cum his
qui succensi sunt, fere octo milia virorum. [86] Et movit inde Ionathas
castra et applicuit ad Ascalonem, et exierunt de civitate obviam illi
in magna gloria. [87] Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum suis
habentibus spolia multa. [88] Et factum est, ut audivit Alexander rex
sermones istos, et addidit adhuc glorificare Ionathan [89] et misit
ei fibulam auream, sicut consuetudo est dari cognatis regum, et
dedit ei Accaron et omnes fines eius in possessionem.

11 [1] Et rex Aegypti congregavit exercitum sicut arena, quae est circa
oram maris, et naves multas et quaerebat obtinere regnum Ale-
xandri dolo et addere illud regno suo. [2] Et exiit in Syriam verbis
pacificis, et aperiebant ei civitates et occurrebant ei, quia manda-
verat Alexander rex exire ei obviam, eo quod socer suus esset. [3] Cum
autem introiret civitatem, Ptolemaeus ponebat custodias militum
in singulis civitatibus. [4] Et, ut appropiavit Azoto, ostenderunt ei
templum Dagon succensum et Azotum et suburbana eius demo-
lita et corpora proiecta et combustos, quos combusserat in bello;
fecerant enim tumulos eorum in via eius. [5] Et narraverunt regi, quae
fecit Ionathas, ut vituperarent eum; et tacuit rex. [6] Et occurrit Iona-
thas regi in Ioppen cum gloria, et invicem se salutaverunt et dor-
mierunt illic. [7] Et abiit Ionathas cum rege usque ad fluvium, qui

vocatur Eleutherus, et reversus est in Ierusalem. [8] Rex autem Pto-
lemaeus obtinuit dominium civitatum maritimarum usque Seleuciam
maritimam et cogitabat in Alexandrum consilia mala. [9] Et misit
legatos ad Demetrium dicens: « Veni, componamus inter nos pactum,
et dabo tibi filiam meam, quam habet Alexander, et regnabis in regno
patris tui; [10] paenitet enim me quod dederim illi filiam meam: quae-
sivit enim me occidere ». [11] Et vituperavit eum, propterea quod
concupisceret regnum eius. [12] Et abstulit filiam suam et dedit eam
Demetrio et alienavit se ab Alexandro, et manifestatae sunt ini-
micitiae eorum. [13] Et intravit Ptolemaeus Antiochiam et imposuit
duo diademata capiti suo, Aegypti et Asiae. [14] Alexander autem rex
erat in Cilicia illis temporibus, quia rebellabant, qui erant de locis
illis; [15] et audivit Alexander et venit ad eum in bello. Et produxit
Ptolemaeus exercitum et occurrit ei in manu valida et fugavit eum.
[16] Et fugit Alexander in Arabiam, ut ibi protegeretur; rex autem
Ptolemaeus exaltatus est. [17] Et abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri
et misit Ptolemaeo. [18] Et rex Ptolemaeus mortuus est in die tertia; et
qui erant in munitionibus, perierunt ab his, qui erant in munitionibus.
[19] Et regnavit Demetrius anno centesimo sexagesimo septimo.

[20] In diebus illis congregavit Ionathas eos, qui erant de Iudaea,
ut expugnarent arcem, quae est in Ierusalem; et fecerunt contra eam
machinas multas. [21] Et abierunt quidam, qui oderant gentem suam,
viri iniqui ad regem et renuntiaverunt ei quod Ionathas obsideret
arcem. [22] Et audiens iratus est et statim, ut audivit, movit castra
et venit ad Ptolemaidam et scripsit Ionathae, ne obsideret arcem
et ut occurreret sibi ad colloquium in Ptolemaidam festinato. [23] Ut
audivit autem Ionathas, iussit obsidere et elegit de senioribus Israel
et de sacerdotibus et dedit se periculo [24] et accepit argentum et
aurum et vestem et alia xenia multa et abiit ad regem in Ptolemaidam
et invenit gratiam in conspectu eius. [25] Et interpellabant adversus
eum quidam iniqui ex gente sua. [26] Et fecit ei rex, sicut fecerant ei
qui ante eum fuerant, et exaltavit eum in conspectu omnium ami-
corum suorum [27] et statuit ei principatum sacerdotii et, quaecumque
alia habuit prius pretiosa, et fecit eum principem primorum ami-
corum.

[28] Et postulavit Ionathas a rege, ut immunem faceret Iudaeam
et tres toparchias et Samaritidem, et promisit ei talenta trecenta.
[29] Et consensit rex et scripsit Ionathae epistulas de his omnibus
hunc modum continentes: [30] « Rex Demetrius fratri Ionathae sa-
lutem et genti Iudaeorum. [31] Exemplum epistulae, quam scripsimus
Lastheni parenti nostro de vobis, scripsimus et ad vos, ut sciretis:

32 " Rex Demetrius Lastheni patri salutem. 33 Genti Iudaeorum
amicis nostris et conservantibus, quae iusta sunt apud nos, decre-
vimus benefacere propter benignitatem ipsorum, quam erga nos
habent. 34 Statuimus ergo illis fines Iudaeae et tres regiones, Aphe-
rema et Lydda et Ramathaim, quae additae sunt Iudaeae ex Sama-
ritide, et omnia confinia earum, omnibus sacrificantibus in Hieroso-
lymis, pro regalibus, quae ab eis prius accipiebat rex per singulos
annos de fructibus terrae et pomorum; 35 et alia, quae ad nos perti-
nent ex hoc tempore decimarum et tributorum pertinentium ad
nos, et salis stagna et pertinentes ad nos coronas, omnia ipsis con-
cedimus. 36 Et nihil horum irritum erit ex hoc et in omne tempus.
37 Nunc ergo curate facere horum exemplum, et detur Ionathae
et ponatur in monte sancto in loco celebri " ».

38 Et videns Demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo,
et nihil ei resistit, dimisit totum exercitum suum, unumquemque
in locum suum, excepto peregrino exercitu, quem contraxit ab
insulis gentium; et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius.
39 Tryphon autem erat quidam partium Alexandri prius et vidit
quoniam omnis exercitus murmurabat contra Demetrium et ivit ad
Imalcue Arabem, qui nutriebat Antiochum filium Alexandri; 40 et
assidebat ei, ut traderet eum ipsi, ut regnaret loco patris sui. Et enun-
tiavit ei quanta constituerat Demetrius et inimicitias exercituum
eius adversus illum et mansit ibi diebus multis.

41 Et misit Ionathas ad Demetrium regem, ut eiceret eos, qui in
arce erant in Ierusalem et qui in praesidiis erant, quia impugnabant
Israel. 42 Et misit Demetrius ad Ionathan dicens: « Non haec tantum
faciam tibi et genti tuae, sed gloria illustrabo te et gentem tuam,
cum fuerit opportunum; 43 nunc ergo recte feceris, si miseris in
auxilium mihi viros, quia discessit omnis exercitus meus ». 44 Et misit
ei Ionathas tria milia virorum fortium Antiochiam, et venerunt ad
regem, et delectatus est rex in adventu eorum. 45 Et convenerunt, qui
erant de civitate, centum viginti milia virorum, et volebant interficere
regem; 46 et fugit rex in aulam, et occupaverunt, qui erant de civitate,
itinera civitatis et coeperunt pugnare. 47 Et vocavit rex Iudaeos in
auxilium, et convenerunt omnes simul ad eum et dispersi sunt per
civitatem; et occiderunt in illa die centum milia hominum. 48 Et suc-
cenderunt civitatem et ceperunt spolia multa in die illa et liberave-
runt regem. 49 Et viderunt, qui erant de civitate, quod obtinuissent
Iudaei civitatem, sicut volebant, et infirmati sunt mente sua et clama-
verunt ad regem cum precibus dicentes: 50 « Da nobis dextras, et
cessent Iudaei oppugnare nos et civitatem ». 51 Et proiecerunt arma

sua et fecerunt pacem; et glorificati sunt Iudaei in conspectu regis
et in conspectu omnium, qui erant in regno eius, et nominati sunt in
regno et regressi sunt in Ierusalem habentes spolia multa. 52 Et sedit
Demetrius rex in sede regni sui, et siluit terra in conspectu eius.
53 Et mentitus est omnia, quaecumque dixit, et abalienavit se a
Ionatha et non retribuit ei secundum beneficia, quae sibi tribuerat,
et vexabat eum valde.

54 Post haec autem reversus est Tryphon, et Antiochus cum eo
puer adulescentior; et regnavit et imposuit sibi diadema. 55 Et con-
gregati sunt ad eum omnes exercitus, quos disperserat Demetrius,
et pugnaverunt contra eum, et fugit et terga vertit. 56 Et accepit
Tryphon bestias et obtinuit Antiochiam. 57 Et scripsit Antiochus
adulescentior Ionathae dicens: « Constituo tibi summum sacerdo-
tium et constituo te super quattuor regiones et ut sis de amicis regis ».
58 Et misit illi vasa aurea et ministerium et dedit ei potestatem bi-
bendi in auro et esse in purpura et habere fibulam auream. 59 Et Si-
monem fratrem eius constituit ducem a descensu Tyri usque ad
fines Aegypti. 60 Et exiit Ionathas et perambulabat trans flumen et
in civitatibus, et congregatus est ad eum omnis exercitus Syriae in
auxilium; et venit Ascalonem, et occurrerunt ei honorifice de civi-
tate. 61 Et abiit inde Gazam, et concluserunt, qui erant Gazae; et obse-
dit eam et succendit, quae erant in circuitu civitatis, et praedatus
est ea. 62 Et rogaverunt Gazenses Ionathan, et dedit illis dexteram
et accepit filios principum eorum obsides et misit illos in Ierusalem;
et perambulavit regionem usque Damascum. 63 Et audivit Ionathas
quod aderant principes Demetrii in Cades, quae est in Galilaea, cum
exercitu multo volentes eum removere a negotio; 64 et occurrit illis,
fratrem autem suum Simonem reliquit in regione. 65 Et applicuit
Simon ad Bethsuram et expugnabat eam diebus multis et conclusit
eos. 66 Et postulaverunt ab eo dextras accipere, et dedit illis; et eiecit
eos inde et cepit civitatem et posuit in ea praesidium.

67 Et Ionathas et castra eius applicuerunt ad aquam Gennesar
et ante lucem vigilaverunt in campo Asor. 68 Et ecce castra alieni-
genarum occurrebant ei in campo et tendebant ei insidias in mon-
tibus; ipsi autem occurrerunt ex adverso. 69 Insidiae vero exsur-
rexerunt de locis suis et commiserunt proelium. 70 Et fugerunt, qui
erant ex parte Ionathae omnes, et nemo relictus est ex eis, nisi Mat-
thathias filius Absalomi et Iudas filius Chalphi princeps militiae exer-
citus. 71 Et scidit Ionathas vestimenta sua et posuit terram in capite
suo et oravit. 72 Et reversus est ad eos in proelium et convertit eos
in fugam; et fugerunt. 73 Et viderunt, qui fugiebant partis illius, et

reversi sunt ad eum et insequebantur cum eo usque Cades, usque ad
castra ipsorum, et applicuerunt illic. 74 Et ceciderunt de alienigenis
in die illa tria milia virorum; et reversus est Ionathas in Ierusalem.

12 1 Et vidit Ionathas quia tempus eum adiuvat; et elegit viros et
misit Romam statuere et renovare cum eis amicitiam; 2 et ad Spar-
tiatas et ad alia loca misit epistulas secundum eadem. 3 Et abierunt
Romam et intraverunt curiam et dixerunt: « Ionathas summus sa-
cerdos et gens Iudaeorum miserunt nos renovare amicitiam et socie-
tatem secundum pristinum ». 4 Et dederunt illis epistulas ad ipsos per
loca, ut deducerent eos in terram Iudae cum pace. 5 Et hoc est exem-
plum epistularum, quas scripsit Ionathas Spartiatis: 6 « Ionathas
summus sacerdos et seniores gentis et sacerdotes et reliquus populus
Iudaeorum Spartiatis fratribus salutem. 7 Iampridem missae erant
epistulae ad Oniam summum sacerdotem ab Ario, qui regnabat
apud vos, quoniam estis fratres nostri, sicut rescriptum continet,
quod subiectum est. 8 Et suscepit Onias virum, qui missus fuerat,
cum honore; et accepit epistulas, in quibus significabatur de societate
et amicitia. 9 Nos igitur, cum nullo horum indigeremus, exhortatio-
nem habentes sanctos libros, qui sunt in manibus nostris, 10 tenta-
vimus mittere ad vos renovare fraternitatem et amicitiam, ne forte
alieni efficiamur a vobis; multa enim tempora transierunt, ex quo
misistis ad nos. 11 Nos ergo in omni tempore sine intermissione in
diebus sollemnibus et ceteris, quibus oportet, memores sumus vestri
in sacrificiis, quae offerimus, et in obsecrationibus, sicut fas est et
decet meminisse fratrum. 12 Laetamur itaque de gloria vestra. 13 Nos
autem circumdederunt multae tribulationes et multa proelia; et
impugnaverunt nos reges, qui sunt in circuitu nostro. 14 Noluimus
ergo vobis molesti esse et ceteris sociis et amicis nostris in his proeliis;
15 habemus enim de caelo auxilium, quod nos adiuvat, et liberati
sumus nos ab inimicis nostris, et humiliati sunt inimici nostri. 16 Ele-
gimus itaque Numenium Antiochi filium et Antipatrem Iasonis
filium et misimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam et socie-
tatem pristinam; 17 mandavimus itaque eis, ut veniant etiam ad vos
et salutent vos et reddant vobis epistulas nostras de innovatione et
fraternitate nostra. 18 Et nunc bene facietis respondentes nobis ad
haec ».

19 Et hoc est rescriptum epistularum, quas miserunt Oniae:
20 « Arius rex Spartiatarum Oniae sacerdoti magno salutem. 21 Inven-

[12] 7 *Ario* – Ita in *Ant. Iud.* XIII, 167; Gr et verss « Dario »

tum est in scriptura de Spartiatis et Iudaeis quoniam sunt fratres
et quod sunt de genere Abraham. [22] Et nunc, ex quo haec cogno-
vimus, bene facietis scribentes nobis de pace vestra. [23] Sed et nos
rescribimus vobis. Pecora vestra et possessiones vestrae nostrae
sunt, et quae nostra vestra sunt. Mandamus itaque, ut annuntient
vobis secundum haec ».

[24] Et audivit Ionathas quoniam regressi sunt principes Demetrii
cum exercitu multo supra quam prius pugnare adversus eum. [25] Et
exiit ab Ierusalem et occurrit eis in Amathitem regionem; non enim
dedit eis spatium, ut ingrederentur regionem eius. [26] Et misit specu-
latores in castra eorum, et reversi renuntiaverunt ei quod ita consti-
tuunt supervenire illis nocte. [27] Cum occidisset autem sol, praecepit
Ionathas suis vigilare et esse in armis paratos ad pugnam tota nocte;
et emisit custodes per circuitum castrorum. [28] Et audierunt adversarii
quod paratus est Ionathas cum suis in bellum, et timuerunt et for-
midaverunt in corde suo et accenderunt focos in castris suis. [29] Iona-
thas autem et, qui cum eo erant, non cognoverunt usque mane; vi-
debant enim luminaria ardentia. [30] Et insecutus est eos Ionathas et
non comprehendit eos; transierant enim flumen Eleutherum. [31] Et
divertit Ionathas ad Arabas, qui vocantur Zabadaei, et percussit eos
et accepit spolia eorum. [32] Et iunxit et venit Damascum et perambu-
labat omnem regionem illam. [33] Simon autem exiit et venit usque ad
Ascalonem et ad proxima praesidia et declinavit in Ioppen et occu-
pavit eam; [34] audivit enim quod vellent praesidium tradere partibus
Demetrii, et posuit ibi custodes, ut custodirent eam.

[35] Et reversus est Ionathas et convocavit seniores populi et cogi-
tavit cum eis aedificare praesidia in Iudaea [36] et altius extollere mu-
ros Ierusalem et exaltare altitudinem magnam inter medium arcis
et civitatis, ut separaret eam a civitate, ut esset ipsa singulariter,
ut neque emant neque vendant. [37] Et convenerunt, ut aedificarent
civitatem; et cecidit de muro, qui erat super torrentem a subso-
lano, et reparavit eum, qui vocatur Chaphenatha. [38] Et Simon aedifi-
cavit Adida in Sephela et munivit eam et imposuit portas et seras.

[39] Et quaesivit Tryphon regnare Asiae et imponere sibi diadema
et extendere manum in Antiochum regem. [40] Et veritus est, ne forte
non permitteret eum Ionathas et ne forte pugnaret adversus eum,
et quaerebat comprehendere eum et occidere et exsurgens abiit in
Bethsan. [41] Et exivit Ionathas obviam illi cum quadraginta milibus
virorum electorum in proelium et venit Bethsan. [42] Et vidit Tryphon
quia venit cum exercitu multo et extendere in eum manus timuit
[43] et excepit eum cum honore et commendavit eum omnibus amicis

suis et dedit ei munera et praecepit exercitibus suis, ut oboedirent
ei sicut sibi. 44 Et dixit Ionathae: « Ut quid vexasti universum po-
pulum, cum bellum nobis non sit? 45 Et nunc remitte eos in domos
suas. Elige autem tibi viros paucos, qui tecum sint, et veni mecum
Ptolemaidam, et tradam eam tibi et reliqua praesidia et reliquum
exercitum et universos praepositos negotiis et conversus abibo;
propterea enim veni ». 46 Et credidit ei et fecit, sicut dixit, et dimisit
exercitum, et abierunt in terram Iudae. 47 Retinuit autem secum tria
milia virorum, ex quibus remisit in Galilaeam duo milia; mille autem
venerunt cum eo. 48 Ut autem intravit Ptolemaidam Ionathas, clau-
serunt portas Ptolemenses et comprehenderunt eum et omnes, qui
cum eo intraverant, gladio interfecerunt. 49 Et misit Tryphon exer-
citum et equites in Galilaeam et in campum magnum, ut perderent
omnes socios Ionathae. 50 At illi, cum cognovissent quia compre-
hensus est Ionathas et periit, et omnes, qui cum eo erant, hortati
sunt semetipsos et ibant conglobati parati in proelium. 51 Et videntes
hi, qui insecuti fuerant, quia pro anima res est illis, reversi sunt;
52 illi autem venerunt omnes cum pace in terram Iudae et planxe-
runt Ionathan et eos, qui cum ipso fuerant, et timuerunt valde; et
luxit Israel luctu magno. 53 Et quaesierunt omnes gentes, quae erant
in circuitu eorum, conterere eos; dixerunt enim: 54 « Non habent
principem et adiuvantem; nunc ergo expugnemus illos et tollamus
de hominibus memoriam eorum ».

13 1 Et audivit Simon quod congregavit Tryphon exercitum copio-
sum, ut veniret in terram Iudae et attereret eam. 2 Videns quia in
tremore populus est et in timore, ascendit Ierusalem et congregavit
populum 3 et exhortatus est eos et dixit illis: « Vos scitis quanta
ego et fratres mei et domus patris mei fecimus pro legibus et pro
sanctis proelia et angustias quales vidimus. 4 Horum gratia perierunt
fratres mei omnes propter Israel, et relictus sum ego solus. 5 Et nunc
non mihi contingat parcere animae meae in omni tempore tribula-
tionis; non enim melior sum fratribus meis. 6 Vindicabo tamen
gentem meam et sancta, uxores quoque et natos vestros, quia con-
gregatae sunt universae gentes conterere nos inimicitiae gratia ».
7 Et accensus est spiritus populi, simul ut audivit sermones istos,
8 et responderunt voce magna dicentes: « Tu es dux noster loco
Iudae et Ionathae fratris tui; 9 pugna proelium nostrum, et omnia,
quaecumque dixeris nobis, faciemus ». 10 Et congregans omnes viros
bellatores acceleravit consummare universos muros Ierusalem et
munivit eam in gyro. 11 Et misit Ionathan filium Absalomi et cum

eo exercitum magnum in Ioppen et, eiectis his, qui erant in ea, re-
mansit illic in ea.
12 Et movit Tryphon a Ptolemaida cum exercitu multo, ut veniret
in terram Iudae, et Ionathas cum eo in custodia. 13 Simon autem
applicuit in Adidis contra faciem campi. 14 Et ut cognovit Tryphon
quia surrexit Simon loco fratris sui Ionathae et quia commissurus
esset cum eo proelium, misit ad eum legatos 15 dicens: « Pro argento,
quod debebat frater tuus Ionathas fisco regis propter negotia, quae
habuit, detinuimus eum; 16 et nunc mitte argenti talenta centum et
duos filios eius obsides, ut non dimissus fugiat a nobis, et remittemus
eum ». 17 Et cognovit Simon quia cum dolo loquuntur secum; misit
tamen accipere argentum et pueros, ne inimicitiam magnam sumeret
ad populum, 18 qui dicerent: « Quia non misit ei argentum et pueros,
periit ». 19 Et misit pueros et centum talenta. Et mentitus est et non
dimisit Ionathan; 20 et post haec venit Tryphon intrare in regionem,
ut contereret eam, et gyraverunt per viam, quae ducit Adoram.
Et Simon et castra eius ambulabant in omnem locum, quocumque
ibant. 21 Qui autem in arce erant, miserunt ad Tryphonem legatos
urgentes eum, ut veniret ad eos per desertum et mitteret illis ali-
monias. 22 Et paravit Tryphon omnem equitatum suum, ut veniret;
et in illa nocte fuit nix multa valde, et non venit propter nivem et
discessit et abiit in Galaaditim.
23 Et cum appropinquasset Bascaman, occidit Ionathan, et se-
pultus est illic; 24 et convertit Tryphon et abiit in terram suam.
25 Et misit Simon et accepit ossa Ionathae fratris sui et sepelivit
eum in Modin civitate patrum eius. 26 Et planxerunt eum omnis
Israel planctu magno et luxerunt eum dies multos. 27 Et aedificavit
Simon super sepulcrum patris sui et fratrum suorum et exaltavit illud
visu, lapide polito retro et ante; 28 et statuit septem pyramidas, unam
contra unam, patri et matri et quattuor fratribus. 29 Et his fecit ma-
chinamenta circumponens columnas magnas et super columnas arma
ad memoriam aeternam et iuxta arma naves sculptas, quae vide-
rentur ab omnibus navigantibus mare. 30 Hoc est sepulcrum, quod
fecit in Modin, usque in hunc diem.
31 Tryphon autem iter faciebat dolo cum Antiocho rege adules-
centiore et occidit eum 32 et regnavit loco eius et imposuit sibi
diadema Asiae et fecit plagam magnam in terra. 33 Et aedificavit
Simon praesidia Iudaeae muniens ea turribus excelsis et muris magnis
et portis et seris; et posuit alimenta in munitionibus. 34 Et elegit
Simon viros et misit ad Demetrium regem, ut faceret remissionem
regioni, quia actus omnes Tryphonis fuerant rapinae.

[35] Et Demetrius rex ad verba ista respondit ei et scripsit epistulam
talem: [36] « Rex Demetrius Simoni summo sacerdoti et amico regum
et senioribus et genti Iudaeorum salutem. [37] Coronam auream et
baen, quam misistis, suscepimus; et parati sumus facere vobiscum
pacem magnam et scribere praepositis regis remittere vobis, quae
indulsimus. [38] Quaecumque enim constituimus vobis, constant;
munitiones, quas aedificastis, vobis sint. [39] Remittimus quoque
ignorantias et peccata usque in hodiernum diem et coronam, quam
debebatis; et, si quid aliud erat tributarium in Ierusalem, iam non
sit tributarium. [40] Et, si qui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros,
conscribantur, et sit inter nos pax ».

[41] Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab
Israel. [42] Et coepit populus Israel scribere in conscriptionibus et
commutationibus: « Anno primo sub Simone summo sacerdote
magno duce et principe Iudaeorum ».

[43] In diebus illis applicuit Simon ad Gazaram et circumdedit eam
castris et fecit machinam et applicuit ad civitatem et percussit tur-
rim unam et comprehendit. [44] Et eruperant, qui erant intra machi-
nam, in civitatem; et factus est motus magnus in civitate. [45] Et ascen-
derunt, qui erant in civitate, cum uxoribus et filiis supra murum,
scissis tunicis suis, et clamaverunt voce magna postulantes a Simone
dextras sibi dari [46] et dixerunt: « Non nobis reddas secundum ma-
litias nostras, sed secundum misericordiam tuam ». [47] Et consensit
illis Simon et non debellavit eos; eiecit tamen eos de civitate et mun-
davit aedes, in quibus fuerant simulacra, et tunc intravit in eam ca-
nens et benedicens. [48] Et, eiecta ab ea omni immunditia, collocavit
in ea viros, qui legem facerent, et munivit eam et aedificavit sibi
habitationem.

[49] Qui autem erant in arce Ierusalem, prohibebantur egredi et
ingredi regionem et emere ac vendere; et esurierunt valde, et multi
ex eis fame perierunt. [50] Et clamaverunt ad Simonem, ut dextras
acciperent, et dedit illis et eiecit eos inde et mundavit arcem a
contaminationibus. [51] Et intraverunt in eam tertia et vicesima die
secundi mensis, anno centesimo septuagesimo primo, cum laude
et ramis palmarum et cinyris et cymbalis et nablis et hymnis et
canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel. [52] Et constituit,
ut omnibus annis agerentur dies hi cum laetitia. [53] Et munivit mon-
tem templi, qui erat secus arcem, et habitavit ibi ipse et qui cum

[13] [43] *Gazaram* – Ita cum *Ant. Iud.* XIII, 215 (cfr. 13, 54; 14, 7. 34); Gr
et verss « Gazam »

eo erant. 54 Et vidit Simon Ioannem filium suum quod vir esset et
posuit eum ducem virtutum universarum et habitavit in Gazaris.

14 1 Anno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum et abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia,
ut expugnaret Tryphonem. 2 Et audivit Arsaces rex Persidis et Mediae, quia intravit Demetrius confines suos, et misit unum de principibus suis, ut comprehenderet eum vivum. 3 Et abiit et percussit
castra Demetrii et comprehendit eum et duxit eum ad Arsacem et posuit eum in custodiam.

4 Et siluit terra Iudae omnibus diebus Simonis;
et quaesivit bona genti suae,
et placuit illis potestas eius,
et gloria eius omnibus diebus.
5 Et cum omni gloria sua
accepit Ioppen in portum
et fecit introitum insulis maris.
6 Et dilatavit fines gentis suae
et obtinuit regionem.
7 Et congregavit captivitatem multam
et dominatus est Gazarae et Bethsurae et arci;
et abstulit immunditias ex ea,
et non erat qui resisteret ei.
8 Et unusquisque colebat terram suam cum pace;
et terra dabat fructus suos,
et ligna camporum fructum suum.
9 Seniores in plateis sedebant,
omnes de bonis communiter tractabant,
et iuvenes induebant se gloriam
et stolas belli.
10 Et civitatibus tribuebat alimonias
et constituebat eas, ut essent vasa munitionis,
quoadusque nominatum est nomen gloriae eius
usque ad extremum terrae.
11 Fecit pacem super terram,
et laetatus est Israel laetitia magna.
12 Et sedit unusquisque sub vite sua
et sub ficulnea sua,
et non erat qui eos terreret.

[14] 5 *Insulis* – Syr et nonnulli mss Graeci « navibus »

13 Defecit impugnans eos super terram;
reges contriti sunt in diebus illis.
14 Et confirmavit omnes humiles populi sui
et legem exquisivit et abstulit omnem iniquum et malum.
15 Sancta glorificavit
et multiplicavit vasa sanctorum.

16 Et auditum est Romae quia defunctus esset Ionathas, et usque
in Spartiatas, et contristati sunt valde. 17 Ut audierunt autem quod
Simon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius et ipse
obtineret regionem et civitates in ea, 18 scripserunt ad eum in tabulis
aereis, ut renovarent cum eo amicitias et societatem, quam fecerant
cum Iuda et cum Ionatha fratribus eius; 19 et lectae sunt in conspectu
ecclesiae in Ierusalem. Et hoc exemplum epistularum, quas Spar-
tiatae miserunt: 20 « Spartianorum principes et civitas Simoni sa-
cerdoti magno et senioribus et sacerdotibus et reliquo populo Iu-
daeorum fratribus salutem. 21 Legati, qui missi sunt ad populum
nostrum, nuntiaverunt nobis de vestra gloria et honore, et gavisi
sumus in introitu eorum 22 et scripsimus, quae ab eis erant dicta in
conciliis populi sic: " Numenius Antiochi et Antipater Iasonis
filius, legati Iudaeorum, venerunt ad nos renovantes nobiscum
amicitiam ". 23 Et placuit populo excipere viros gloriose et ponere
exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris, ut sit ad
memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsi-
mus Simoni magno sacerdoti ». 24 Post haec autem misit Simon Nu-
menium Romam habentem clipeum aureum magnum pondo mna-
rum mille ad statuendam cum eis societatem.

25 Cum autem audisset populus sermones istos, dixerunt: « Quam
gratiarum actionem reddemus Simoni et filiis eius? 26 Invaluit enim
ipse et fratres eius et domus patris eius et expugnavit inimicos
Israel ab eis; et statuerunt ei libertatem ». Et descripserunt in tabulis
aereis et posuerunt in titulis in monte Sion. 27 Et hoc est exemplum
scripturae: « Octava decima die Elul, anno centesimo septuagesimo
secundo, anno tertio sub Simone sacerdote magno, in Asaramel,
28 in conventu magno sacerdotum et populi et principum gentis et
seniorum regionis nota facta sunt nobis haec: 29 Quoniam frequenter
facta sunt proelia in regione, Simon autem filius Matthathiae, filius
ex filiis Ioarib, et fratres eius dederunt se periculo et restiterunt

[14] 28 *Nota facta sunt nobis* – Lege (cfr. La[MV]) *egnoristhe*; Gr « nota fecit nobis » vel « nota fecimus vobis »

adversariis gentis suae, ut starent sancta ipsorum et lex; et gloria
magna glorificaverunt gentem suam. 30 Et congregavit Ionathas gen-
tem suam et factus est illis sacerdos magnus et appositus est ad po-
pulum suum. 31 Et voluerunt inimici eorum calcare et atterere re-
gionem ipsorum et extendere manus in sancta eorum. 32 Tunc restitit
Simon et pugnavit pro gente sua et erogavit pecunias multas et
armavit viros virtutis gentis suae et dedit illis stipendia. 33 Et mu-
nivit civitates Iudaeae et Bethsuram, quae erat in finibus Iudaeae,
ubi erant arma hostium antea, et posuit illic praesidium viros Iu-
daeos; 34 et Ioppen munivit, quae erat ad mare, et Gazaram, quae
est in finibus Azoti, in qua hostes antea habitabant, et collocavit
illic Iudaeos et, quaecumque apta erant ad correptionem eorum,
posuit in eis. 35 Et vidit populus fidem Simonis et gloriam, quam
cogitabat facere genti suae; et posuerunt eum ducem suum et prin-
cipem sacerdotum, eo quod ipse fecerat haec omnia et iustitiam et
fidem, quam conservavit genti suae, et exquisivit omni modo exal-
tare populum suum. 36 Et in diebus eius prosperatum est in manibus
eius, ut tollerentur gentes de regione ipsorum et qui in civitate
David erant in Ierusalem, qui fecerant sibi arcem, de qua proce-
debant et contaminabant omnia, quae in circuitu sanctorum sunt,
et inferebant plagam magnam castitati; 37 et collocavit in ea viros
Iudaeos et munivit eam ad tutamentum regionis et civitatis et exal-
tavit muros Ierusalem. 38 Et rex Demetrius statuit illi summum sa-
cerdotium secundum haec 39 et fecit eum amicum suum et glori-
ficavit eum gloria magna. 40 Audivit enim quod appellati sunt Iudaei
a Romanis amici et socii et fratres, et quia susceperunt legatos Si-
monis gloriose; 41 et quia Iudaei et sacerdotes consenserunt eum
esse ducem suum et summum sacerdotem in aeternum, donec surgat
propheta fidelis, 42 et ut sit super eos dux, et ut cura esset illi pro
sanctis, ut constitueret per eum super opera eorum et super regionem
et super arma et super praesidia, 43 et cura sit illi de sanctis, et ut au-
diatur ab omnibus, et scribantur in nomine eius omnes conscriptio-
nes in regione, et ut operiatur purpura et aurum portet, 44 et ne liceat
ulli ex populo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum et con-
tradicere his, quae ab eo dicuntur, aut convocare conventum in re-
gione sine ipso et vestiri purpura et uti fibula aurea; 45 qui autem fe-
cerit extra haec aut irritum fecerit aliquid horum, reus erit. 46 Et com-
placuit omni populo statuere Simoni facere secundum verba ista.
47 Et suscepit Simon et placuit ei, ut summo sacerdotio fungeretur
et esset dux et princeps gentis Iudaeorum et sacerdotum et praeesset
omnibus ». 48 Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis aereis

et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri; 49 exemplum
autem eorum ponere in aerario, ut habeat Simon et filii eius.

15 1 Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistulas ab insulis maris
Simoni sacerdoti et principi gentis Iudaeorum et universae genti,
2 et erant continentes hunc modum: « Rex Antiochus Simoni sa-
cerdoti magno et gentis principi et genti Iudaeorum salutem. 3 Quon-
iam quidam pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum,
volo autem vindicare regnum, ut restituam illud, sicut erat antea,
delectumque feci multitudinis exercitus et feci naves bellicas; 4 volo
autem procedere per regionem, ut ulciscar in eos, qui corruperunt
regionem nostram et qui desolaverunt civitates multas in regno meo.
5 Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes, quas remiserunt tibi ante
me reges, et quaecumque alia dona remiserunt tibi. 6 Et permisi tibi
facere monetam propriam numisma regioni tuae; 7 Ierusalem autem
et sancta esse libera, et omnia arma, quae fabricatus es, et praesidia,
quae construxisti, quae tenes, maneant tibi; 8 et omne debitum
regis et quae futura sunt regi ex hoc et in totum tempus, remittantur
tibi. 9 Cum autem obtinuerimus regnum nostrum, glorificabimus te
et gentem tuam et templum gloria magna, ita ut manifestetur gloria
vestra in universa terra ».

10 Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram
patrum suorum, et convenerunt ad eum omnes exercitus, ita ut
pauci relicti essent cum Tryphone. 11 Et insecutus est eum Antiochus
rex, et venit Doram fugiens, quae est ad mare; 12 sciebat enim quod
congregata sunt mala in eum, et reliquit eum exercitus. 13 Et appli-
cuit Antiochus ad Doram cum centum viginti milibus virorum
belligeratorum et octo milibus equitum 14 et circuivit civitatem, et
naves a mari accesserunt; et vexabat civitatem a terra et mari et
neminem sinebat ingredi vel egredi.

15 Venit autem Numenius et, qui cum eo fuerant, ab urbe Roma
habentes epistulas regibus et regionibus scriptas, in quibus contine-
bantur haec: 16 « Lucius consul Romanorum Ptolemaeo regi salu-
tem. 17 Legati Iudaeorum venerunt ad nos amici nostri et socii re-
novantes pristinam amicitiam et societatem, missi a Simone prin-
cipe sacerdotum et populo Iudaeorum. 18 Attulerunt autem et cli-
peum aureum mnarum mille. 19 Placuit itaque nobis scribere regibus
et regionibus, ut non exquirant illis mala neque impugnent eos et
civitates eorum et regionem eorum et ut non ferant auxilium pugnan-
tibus adversus eos. 20 Visum autem est nobis accipere ab eis clipeum.
21 Si qui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos,

tradite eos Simoni principi sacerdotum, ut vindicet in eos secundum
legem suam ». 22 Haec eadem scripsit Demetrio regi et Attalo et
Ariarathae et Arsacae 23 et in omnes regiones et Sampsacae et Spar-
tiatis et in Delum et in Myndum et in Sicyonem et in Carida et in
Samum et in Pamphyliam et in Lyciam et in Alicarnassum et in
Rhodum et in Phaselidam et in Cho et in Siden et in Aradon et
in Gortynam et Cnidum et Cyprum et Cyrenen. 24 Exemplum
autem eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum et populo
Iudaeorum.

25 Antiochus autem rex applicuit castra in Doram in secunda die
admovens ei semper manus et machinas faciens et conclusit Trypho-
nem, ne exiret aut introiret. 26 Et misit ad eum Simon duo milia vi-
rorum electorum in auxilium et argentum et aurum et vasa copiosa.
27 Et noluit ea accipere, sed rupit omnia, quae pactus est cum eo
antea, et alienavit se ab eo. 28 Et misit ad eum Athenobium unum de
amicis suis, ut tractaret cum ipso dicens: « Vos tenetis Ioppen et
Gazaram et arcem, quae est in Ierusalem, civitates regni mei; 29 fines
earum desolastis et fecistis plagam magnam in terra et dominati estis
per loca multa in regno meo. 30 Nunc ergo tradite civitates, quas
occupastis, et tributa locorum, in quibus dominati estis extra fines
Iudaeae; 31 sin autem, date pro illis quingenta talenta argenti, et
exterminii, quod exterminastis, et tributorum civitatum alia talenta
quingenta: sin autem, veniemus et expugnabimus vos ». 32 Et venit
Athenobius amicus regis in Ierusalem et vidit gloriam Simonis et
claritatem in auro et argento et apparatum copiosum et obstupuit
et rettulit ei verba regis. 33 Et respondit ei Simon et dixit ei: « Neque
alienam terram sumpsimus neque aliena detinemus, sed hereditatem
patrum nostrorum, quae iniuste ab inimicis nostris aliquo tempore
possessa est. 34 Nos vero tempus habentes vindicamus hereditatem
patrum nostrorum; 35 nam de Ioppe et Gazara, quae expostulas,
ipsae faciebant in populo plagam magnam et in regione nostra:
horum damus talenta centum ». Et non respondit ei verbum. 36 Re-
versus autem cum ira ad regem renuntiavit ei verba ista et gloriam
Simonis et universa, quae vidit, et iratus est rex ira magna. 37 Tryphon
autem ascendit in navem et fugit in Orthosiam.

38 Et constituit rex Cendebaeum ducem maritimum et exercitum
peditum et equitum dedit illi; 39 et mandavit illi movere castra contra
faciem Iudaeae et mandavit ei aedificare Cedron et obstruere portas

[15] 25 *Die* – Deest in multis mss Graecis et in La^{LV}; La^{X} omittit etiam *in secunda*; La^{V} vertit « secundo » (sine *in*)

civitatis et ut debellaret populum. Rex autem persequebatur Try-
phonem. 40 Et pervenit Cendebaeus Iamniam et coepit irritare plebem
et conculcare Iudaeam et captivare populum et interficere. 41 Et
aedificavit Cedron et collocavit illic equites et exercitum, ut egressi
perambularent vias Iudaeae, sicut constituit ei rex.

16 1 Et ascendit Ioannes de Gazaris et nuntiavit Simoni patri suo,
quae fecit Cendebaeus. 2 Et vocavit Simon duos filios seniores, Iudam
et Ioannem, et ait illis: « Ego et fratres mei et domus patris mei
expugnavimus hostes Israel ab adulescentia usque in hunc diem, et
prosperatum est in manibus nostris liberare Israel saepius. 3 Nunc
autem senui, vos autem in misericordia sufficientes estis in annis;
estote loco meo et fratris mei et egressi pugnate pro gente nostra:
auxilium vero de caelo vobiscum sit ». 4 Et elegit de regione viginti
milia virorum belligeratorum et equites; et profecti sunt ad Cende-
baeum et dormierunt in Modin 5 et surrexerunt mane et abierunt
in campum. Et ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum et
equitum, et fluvius torrens erat inter medium ipsorum. 6 Et admovit
castra contra faciem eorum ipse et populus eius et vidit populum
trepidantem ad transfretandum torrentem; et transfretavit primus,
et viderunt eum viri et transierunt post eum. 7 Et divisit populum,
et equites in medio peditum; erat autem equitatus adversariorum
copiosus nimis. 8 Et exclamaverunt tubis, et in fugam conversus est
Cendebaeus et castra eius, et ceciderunt ex eis multi vulnerati; residui
autem in munitionem fugerunt. 9 Tunc vulneratus est Iudas frater
Ioannis; Ioannes autem insecutus est eos, donec venit Cedron,
quam aedificavit. 10 Et fugerunt usque ad turres, quae erant in agris
Azoti, et succendit eas igni; et ceciderunt ex illis duo milia virorum.
Et reversus est in Iudaeam in pace.

11 Et Ptolemaeus filius Abubi constitutus erat dux in campo Iericho
et habebat argentum et aurum multum; 12 erat enim gener summi
sacerdotis. 13 Et exaltatum est cor eius, et volebat obtinere regionem
et cogitabat dolum adversus Simonem et filios eius, ut tolleret eos.
14 Simon autem perambulans civitates, quae erant in regione, et sol-
licitudinem gerens earum descendit in Iericho ipse et Matthathias
et Iudas filii eius, anno centesimo septuagesimo septimo, mense
undecimo, hic est mensis Sabath. 15 Et suscepit eos filius Abubi in
munitiunculam, quae vocatur Doc, cum dolo, quam aedificavit; et
fecit eis convivium magnum et abscondit illic viros. 16 Et, cum
inebriatus esset Simon et filii eius, surrexit Ptolemaeus cum suis et
sumpserunt arma sua et intraverunt in convivium et occiderunt eum

et duos filios eius et quosdam pueros eius. [17] Et fecit deceptionem
magnam et reddidit mala pro bonis. [18] Et scripsit haec Ptolemaeus et
misit regi, ut mitteret ei exercitum in auxilium et traderet ei civitates
et regionem. [19] Et misit alios in Gazaram tollere Ioannem; et tribunis
misit epistulas, ut venirent ad se, et daret eis argentum et aurum et
dona. [20] Et alios misit occupare Ierusalem et montem templi. [21] Et
praecurrens quidam nuntiavit Ioanni in Gazara quia periit pater
eius et fratres eius et quia: « Misit te quoque interfici ». [22] Ut audivit
autem, vehementer expavit et comprehendit viros, qui venerant
perdere eum, et occidit eos; cognovit enim quia quaerebant eum
perdere.

[23] Et cetera sermonum Ioannis et bellorum eius et bonarum vir-
tutum, quibus fortiter gessit, et aedificii murorum, quos exstruxit,
et rerum gestarum eius, [24] ecce haec scripta sunt in libro dierum
sacerdotii eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem
suum.

LIBER SECUNDUS MACCABAEORUM

1 1 Fratribus, qui sunt per Aegyptum, Iudaeis salutem dicunt fratres,
qui sunt in Hierosolymis Iudaei et qui in regione Iudaeae, pacem bo-
nam. 2 Et benefaciat vobis Deus et meminerit testamenti sui, quod
locutus est ad Abraham et Isaac et Iacob servorum suorum fide-
lium; 3 et det vobis cor omnibus, ut colatis eum et faciatis eius vo-
luntatem corde magno et animo volenti; 4 et adaperiat cor vestrum
in lege sua et in praeceptis suis et faciat pacem; 5 et exaudiat ora-
tiones vestras et reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore
malo. 6 Et nunc hic sumus orantes pro vobis. 7 Regnante Demetrio,
anno centesimo sexagesimo nono, nos Iudaei scripsimus vobis in
tribulatione et impetu, qui supervenit nobis in istis annis, ex quo
recessit Iason et, qui cum eo erant, a sancta terra et a regno, 8 et
portam succenderunt et effuderunt sanguinem innocentem; et ora-
vimus ad Dominum et exauditi sumus et obtulimus sacrificia et
similaginem et accendimus lucernas et proposuimus panes. 9 Et
nunc ut frequentetis dies Scenopegiae mensis Casleu, 10 anno cente-
simo octogesimo octavo.
Qui sunt Hierosolymis et in Iudaea, senatusque et Iudas Aristobulo
magistro Ptolemaei regis, qui est de genere christorum sacerdotum,
et his, qui in Aegypto sunt, Iudaeis salutem et sanitatem. 11 De magnis
periculis a Deo liberati magnifice gratias agimus ipsi, utpote qui
adversus regem dimicavimus; 12 ipse enim effervere fecit eos, qui
pugnaverunt contra sanctam civitatem. 13 Nam cum in Perside esset
dux ipse et qui cum ipso videbatur esse intolerabilis exercitus, con-
cisi sunt in templo Naneae, fraude utentibus sacerdotibus Naneae.

Sigla Codicum:

Signa, quibus usus est ipse De Bruyne ad singulas indicandas recensiones, sunt sequentes litterae: L = codex *Lugdunensis* ineuntis saeculi IX; G = codex *S. Germani* primi medii saeculi IX; X = codex Cardinalis *Ximenes* exeuntis saeculi IX, qui nunc Matriti invenitur; B = codex Studiorum Universitatis *Bononiensis* saec. XI-XII; Vg = textus *Vulgatae*; M = sive loci libri primi Maccabaeorum, qui relati sunt in *Speculo* Pseudoaugustini, sive codex libri secundi bibliothecae *Ambrosianae* (saec. XI-XII).

Alia signa breviora: La = versiones Latinae; Arm = versio Armenia; Gr = textus Graecus; Syr = versio Syriaca.

14 Etenim quasi cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus et,
qui cum ipso erant, amici, ut acciperet pecunias multas dotis no-
mine. 15 Cumque proposuissent eas sacerdotes Naneae, et ipse cum
paucis ingressus esset intra ambitum fani, clauserunt templum; cum
intrasset Antiochus, 16 aperto occulto aditu laquearis, mittentes lapi-
des percusserunt ducem et diviserunt membratim et, capitibus am-
putatis, foras proiecerunt. 17 Per omnia benedictus Deus, qui tradidit
eos, qui impie gesserunt.

18 Facturi igitur quinta et vicesima die mensis Casleu purificatio-
nem templi, necessarium duximus significare vobis, ut et vos quoque
agatis diem Scenopegiae et ignis, qui datus est, quando Nehemias, ae-
dificato templo et altari, obtulit sacrificia. 19 Nam cum in Persidem
ducerentur patres nostri, sacerdotes, qui tunc cultores Dei erant,
acceptum ignem de altari occulte absconderunt in cavo putei situm
habentis siccum, in quo contutati sunt eum, ita ut omnibus ignotus
esset locus. 20 Cum autem praeterissent anni multi, et placuit Deo,
ut mitteretur Nehemias a rege Persidis, nepotes sacerdotum illorum,
qui absconderant, misit ad ignem. 21 Sicut narraverunt nobis, non
invenerunt ignem, sed aquam crassam. Et iussit eos haurire et afferre.
Utque imposita sunt sacrificia, iussit sacerdotes Nehemias aspergere
aqua et ligna et, quae erant superposita. 22 Utque hoc factum est,
et tempus transiit, et sol refulsit, qui prius erat in nubilo, accensus
est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. 23 Orationem autem facie-
bant sacerdotes, dum consummaretur sacrificium, et sacerdotes et
omnes, Ionatha inchoante, ceteris autem respondentibus ut Nehemias.

24 Erat autem oratio hunc habens modum: « Domine, Domine
Deus, omnium creator, terribilis et fortis, iustus et misericors, qui
solus es rex et bonus, 25 solus praestans, solus iustus et omnipotens
et aeternus; qui liberas Israel de omni malo, qui fecisti patres elec-
tos et sanctificasti eos, 26 accipe sacrificium pro universo populo tuo
Israel et custodi partem tuam et sanctifica. 27 Congrega dispersionem
nostram, libera eos, qui serviunt gentibus, et contemptos et abomi-
natos respice, ut sciant gentes quia tu es Deus noster. 28 Affige op-
primentes nos et contumeliam facientes in superbia. 29 Constitue
populum tuum in loco sancto tuo, sicut dixit Moyses ». 30 Sacer-
dotes autem psallebant hymnos. 31 Cum autem consumptum esset
sacrificium, ex residua aqua Nehemias iussit lapides maiores perfundi;
32 quod ut factum est, flamma accensa est, sed a lumine, quod re-
fulsit ex altari, consumpta est. 33 Ut vero manifestata est res, et re-
nuntiatum est regi Persarum quod in loco, in quo ignem abscon-
derant hi, qui translati fuerant, sacerdotes, aqua apparuit, de qua

Nehemias et, qui cum eo erant, purificaverunt ea, quae essent sacri-
ficii, 34 circumsaepiens autem rex et rem diligenter examinans, tem-
plum fecit. 35 Et quibus gratificabatur rex, multa dona accipiebat et
tribuebat. 36 Appellaverunt autem, qui cum Nehemia erant, hunc lo-
cum Nephthar, quod interpretatur Purificatio; vocatur autem apud
plures Nephthai.

2 1 Invenitur autem in descriptionibus quod Ieremias propheta ius-
sit eos ignem accipere, qui trasmigrabant, ut significatum est 2 et ut
mandavit propheta transmigratis dans illis legem, ne obliviscerentur
praecepta Domini et ut non exerrarent mentibus videntes simulacra
aurea et argentea et ornamenta eorum. 3 Et alia huiusmodi dicens
hortabatur, ne legem amoverent a corde suo. 4 Erat autem in ipsa
scriptura quomodo tabernaculum et arcam iussit propheta, divino
responso ad se facto, comitari secum, usquequo exiit in montem, in
quo Moyses ascendit et vidit Dei hereditatem. 5 Et veniens Ieremias
invenit domum speluncae; et tabernaculum et arcam et altare in-
censi intulit illuc et ostium obstruxit. 6 Et accesserunt quidam ex
his, qui simul sequebantur, ut notarent viam, et non potuerunt inve-
nire. 7 Ut autem cognovit Ieremias, culpans illos dixit quod ignotus
erit locus, donec congreget Deus congregationem populi et miseri-
cordia fiat; 8 et tunc Dominus ostendet haec, et apparebit maiestas
Domini, et nubes erit, sicut et sub Moyse manifestabatur, sicut et
Salomon petiit, ut locus sanctificaretur magnifice. 9 Manifestabatur
autem et ut sapientiam habens obtulit sacrificium dedicationis et
consummationis templi. 10 Sicut et Moyses orabat ad Dominum, et
descendit ignis de caelo et consumpsit sacrificia, sic et Salomon ora-
vit, et descendit ignis de caelo et consumpsit holocausta. 11 Et dixit
Moyses: « Eo quod non sit comestum, quod erat pro peccato, con-
sumptum est ». 12 Similiter et Salomon octo dies celebravit.

13 Inferebantur autem in descriptionibus et commentariis secun-
dum Nehemiam haec eadem, et ut construens bibliothecam congre-
gavit libros de regibus et prophetis et libros David et epistulas re-
gum de donariis. 14 Similiter autem et Iudas ea, quae deciderant per
bellum, quod nobis acciderat, congregavit omnia, et sunt apud nos.
15 Si ergo desideratis haec, mittite, qui perferant vobis.

16 Acturi itaque purificationem, scripsimus vobis; bene ergo fa-
cietis, si egeritis hos dies. 17 Deus autem, qui liberavit universum
populum suum et reddidit hereditatem omnibus et regnum et sa-
cerdotium et sanctificationem, 18 sicut promisit in lege. Speramus
enim in Deo quod cito nostri miserebitur et congregabit de sub

caelo in locum sanctum: eripuit enim nos de magnis periculis et
locum purgavit.
[19] De Iuda vero Maccabaeo et fratribus eius et de templi magni
purificatione et de arae dedicatione, [20] sed et de proeliis, quae per-
tinent ad Antiochum Epiphanem et filium eius Eupatorem, [21] et de
illuminationibus, quae de caelo factae sunt ad eos, qui generose pro
Iudaismo fortiter fecerunt, ita ut universam regionem, cum pauci
essent, vindicarent et barbaram multitudinem fugarent [22] et famosis-
simum in toto orbe templum recuperarent et civitatem liberarent
et leges, quae futurum erat ut abolerentur, restituerentur, Domino
cum omni clementia propitio facto illis, [23] quae omnia ab Iasone
Cyrenaeo quinque libris declarata sunt, tentavimus nos uno volu-
mine breviare. [24] Considerantes enim multitudinem numerorum et
difficultatem, quae adest volentibus aggredi narrationes historiarum
propter multitudinem rerum, [25] curavimus volentibus quidem legere,
ut esset animi oblectatio, studiosis vero, ut facilius possint memo-
riae commendare, omnibus autem legentibus utilitas conferatur. [26] Et
nobis quidem ipsis, qui hoc opus breviandi causa suscepimus, non
facilem laborem, immo vero negotium plenum vigiliarum et sudoris
assumpsimus. [27] Sicut praeparanti convivium et quaerenti aliorum
utilitatem non facile est, tamen propter multorum gratiam libenter
laborem sustinebimus, [28] accurate quidem de singulis elaborare auc-
tori concedentes, ipsi autem persequi datam formam brevitati stu-
dentes. [29] Sicut enim novae domus architecto de universa structura
curandum est, ei vero, qui inurere et pingere curat, quae apta sunt
ad ornatum exquirenda sunt, ita aestimo et in nobis. [30] Inire qui-
dem et deambulacrum facere verborum et curiosius partes singulas
quasque disquirere historiae congruit auctori; [31] brevitatem vero dic-
tionis sectari et exsecutionem rerum vitare brevianti concedendum
est. [32] Hinc ergo narrationem incipiemus, praedictis tantulo sub-
iuncto; stultum etenim est ante historiam effluere, ipsam autem
historiam concidere.

3 [1] Cum sancta civitas habitaretur cum omni pace, et leges quam
optime custodirentur propter Oniae pontificis pietatem et odium
malitiae, [2] fiebat ut et ipsi reges locum honorarent et templum ma-
ximis muneribus illustrarent, [3] ita ut Seleucus quoque Asiae rex de
redditibus suis praestaret omnes sumptus ad ministeria sacrificiorum
pertinentes. [4] Simon autem de tribu Belgae praepositus templi con-

[3] [4] *Belgae* – Ita cum La^{LBMX} (cfr. Ne 12, 5. 18); Gr «Beniamin»

stitutus dissentiebat a principe sacerdotum de dispensatione in civitate. [5] Et cum vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium Tharseae filium, qui eo tempore erat dux Coelesyriae et Phoenicis, [6] et nuntiavit pecuniis inenarrabilibus plenum esse aerarium Hierosolymis, ita ut multitudo vectigalium innumerabilis esset et ea non pertinere ad rationem sacrificiorum; esse autem possibile sub potestate regis haec cadere.

[7] Collocutus autem Apollonius cum rege, de indicatis sibi pecuniis aperuit; at ille vocans Heliodorum, qui erat super negotia, misit datis mandatis, ut praedictam pecuniam transportaret. [8] Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Coelesyriam et Phoenicen civitates esset peragraturus, re vera autem regis propositum perfecturus. [9] Sed cum venisset Hierosolymam et benigne a summo sacerdote civitatis esset exceptus, narravit de dato indicio, et cuius rei gratia adesset aperuit; interrogabat autem, si vere haec ita essent. [10] Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse viduarum et pupillorum; [11] quaedam vero esse Hircani Thobiae, viri valde eminentis, non sicut detulerat obtrectans impius Simon; universa autem argenti talenta esse quadringenta et auri ducenta; [12] decipi vero eos, qui credidissent loci sanctitati et honorati per universum mundum templi venerationi inviolabili tutelae, omnino impossibile esse.

[13] At ille, pro his, quae habebat, mandatis a rege, omnino dicebat in regium fiscum ea esse deferenda. [14] Constituta autem die, intrabat de his visitationem ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. [15] Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactaverunt se et invocabant in caelum eum, qui de deposito legem posuit, ut his, qui deposuerant, ea salva custodiret. [16] Erat autem, ut qui videret summi sacerdotis vultum, mente vulneraretur: facies enim et color immutatus declarabat internum animi dolorem. [17] Circumfusus enim erat metus quidam viro, et horror corporis, unde manifestus aspicientibus dolor instans cordi efficiebatur. [18] Alii autem de domibus gregatim prosiliebant ad publicam supplicationem, pro eo quod in contemptum locus esset venturus. [19] Accinctaeque mulieres ciliciis sub mammis per vias confluebant; sed et virgines, quae conclusae erant, aliae quidem procurrebant ad ianuas, aliae autem ad muros, quaedam vero per fenestras aspiciebant; [20] universae autem protendentes manus in caelum deprecabantur. [21] Erat enim misereri commixtae multitudinis prostrationem

[3] [5] *Tharseae filium* – Textus incertus: « filium » legitur tantum in La^{VBMP}; in Gr legitur « Thrasei » (cfr. La^{P}) vel « Tharsei » (cfr. La^{LXVB})

et summi sacerdotis in magna agonia constituti exspectationem. 22 Et
hi quidem invocabant omnipotentem Dominum, ut credita salva his,
qui crediderant, conservaret cum omni tutela.

23 Heliodorus autem, quod fuerat decretum, perficiebat. 24 Eodem
loco, ipso cum satellitibus circa aerarium praesente, spirituum et
omnis potestatis Dominus magnam fecit ostensionem, ita ut om-
nes, qui ausi fuerant convenire, perterriti virtute Dei in dissolutio-
nem et formidinem converterentur. 25 Apparuit enim illis quidam
equus terribilem habens sessorem et optimo operimento adornatus;
isque cum impetu invectus Heliodoro priores calces impegit, qui
autem supersedebat videbatur arma habere aurea. 26 Alii etiam ap-
paruerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria speciosique
amictu, qui etiam circumsteterunt eum et ex utraque parte flagella-
bant sine intermissione multas inferentes ei plagas. 27 Subito autem
concidit in terram; eumque multa caligine circumfusum rapuerunt
atque in sellam gestatoriam imposuerunt; 28 et eum, qui cum
multis cursoribus et satellitibus praedictum ingressus erat aerarium,
portabant carentem auxilio ex armis constitutum, manifeste Dei
virtutem cognoscentem. 29 Et ille quidem per divinam virtutem
iacebat mutus atque omni spe et salute privatus; 30 hi autem Do-
minum benedicebant, qui magnificabat locum suum et templum,
quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omni-
potente Domino, gaudio et laetitia impletum est. 31 Confestim vero
ex amicis Heliodori quidam rogabant Oniam, ut invocaret Altis-
simum, ut vitam donaret ei, qui prorsus in supremo spiritu erat
constitutus. 32 Suspectus autem factus summus sacerdos, ne forte
rex opinaretur malitiam aliquam ex Iudaeis circa Heliodorum con-
summatam, obtulit hostiam pro salute viri. 33 Cumque summus
sacerdos litationem perficeret, iidem iuvenes rursus apparuerunt He-
liodoro eisdem vestibus amicti et astantes dixerunt: « Oniae summo
sacerdoti multas gratias age, nam propter eum Dominus tibi vitam
donavit; 34 tu autem a caelo flagellatus nuntia omnibus magnam Dei
potestatem ». Et his dictis, non comparuerunt.

35 Heliodorus autem, hostia Domino oblata et votis magnis pro-
missis ei, qui vivere concessit, et Oniam acceptum habens cum exer-
citu repedavit ad regem; 36 testabatur autem omnibus ea, quae sub
oculis suis viderat, opera maximi Dei. 37 Cum autem rex interrogasset
Heliodorum quis esset aptus adhuc semel Hierosolymam mitti, ait:
38 « Si quem habes hostem aut rerum insidiatorem, mitte eum illuc
et flagellatum eum recipies, si tamen evaserit, eo quod in loco sit
vere Dei quaedam virtus; 39 nam ipse, qui habet in caelis habitatio-

nem, visitator et adiutor est loci illius et venientes ad malefaciendum
percutit ac perdit». 40 Igitur de Heliodoro et aerarii custodia ita
res processerunt.

4 1 Simon autem praedictus, qui pecuniarum et patriae delator ex-
stitit, male loquebatur de Onia, tamquam ipse Heliodorum insti-
gasset et malorum auctor fuisset; 2 benefactoremque civitatis et cu-
ratorem gentis suae et aemulatorem legum audebat insidiatorem re-
rum dicere. 3 Sed cum inimicitia in tantum procederet, ut etiam per
quendam eorum, qui a Simone probati essent, homicidia fierent,
4 considerans Onias periculum contentionis et Apollonium Menes-
thei, ducem Coelesyriae et Phoenicis, augentem malitiam Simonis,
5 ad regem se contulit, non ut civium accusator, sed quod utile esset
in commune et singulariter universae multitudinis prospiciens. 6 Vi-
debat enim sine regali providentia impossibile esse pacem adhuc
rebus obtingere, nec Simonem cessaturum a stultitia.

7 Sed post Seleuci vitae excessum, cum suscepisset regnum Antio-
chus, qui Epiphanes appellabatur, ambiebat Iason frater Oniae sum-
mum sacerdotium, 8 promittens regi per interpellationem argenti ta-
lenta trecenta sexaginta et ex reditu quodam alio talenta octoginta,
9 super haec autem promittebat et alia centum quinquaginta se per-
scripturum, si concederetur per potestatem eius gymnasium et ephe-
biam sibi constituere et eos, qui in Hierosolymis erant, Antiochenos
scribere. 10 Quod cum rex annuisset et obtinuisset principatum, sta-
tim ad Graecam consuetudinem contribules suos transferre coepit.
11 Et, amotis his, quae humanitatis causa Iudaeis a regibus fuerant
constituta per Ioannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de
amicitia et societate functus est legatione, et legitima civium iura
destituens, pravos mores innovabat. 12 Prompte enim sub ipsa arce
gymnasium constituit et optimos quosque epheborum subigens sub
petasum ducebat. 13 Erat autem sic culmen quoddam Graecae con-
versationis et profectus alienigenarum moris, propter impii et non
summi sacerdotis Iasonis inauditam contaminationem, 14 ita ut sa-
cerdotes iam non circa altaris officia dediti essent, sed contempto
templo et sacrificiis neglectis, festinarent participes fieri iniquae in
palaestra praebitionis post disci provocationem 15 et patrios quidem
honores nihil habentes, Graecas autem glorias optimas aestimantes.
16 Quarum gratia periculosa eos contentio habebat, et quorum insti-
tuta aemulabantur ac per omnia consimiles esse cupiebant, hos

[4] 4 *Menesthei* – Ita cum La^{LXMBP}; Gr legit verbum *mainomai* (cfr. La^{V} «insanire»)

hostes et ultores habuerunt. [17] In leges enim divinas impie agere
non est facile, sed haec tempus sequens declarabit.

[18] Cum autem quinquennalis agon Tyri celebraretur, et rex prae-
sens esset, [19] misit Iason facinorosus ab Hierosolymis spectatores An-
tiochenses portantes argenti drachmas trecentas in sacrificium Her-
culis; quas etiam postulaverunt hi, qui asportaverant, ne in sacrifi-
cium erogarentur, quia non oporteret, sed in alium sumptum eas
deputari. [20] Sed haec ceciderunt: propter illum quidem, qui miserat,
in sacrificium Herculis; propter eos autem, qui afferebant, in fabri-
cam triremium. [21] Misso autem in Aegyptum Apollonio Menesthei
filio propter ascensum ad solium Philometoris regis, cum cognovis-
set Antiochus alienum se ab illius negotiis effectum, propriae secu-
ritati consuluit; inde cum Ioppen venisset, se contulit Hierosolymam.
[22] Et magnifice ab Iasone et civitate susceptus, cum facularum lumi-
nibus et acclamationibus introductus est; deinde sic in Phoenicen
exercitum convertit.

[23] Et post triennii tempus misit Iason Menelaum supradicti Simo-
nis fratrem portantem pecunias regi et de negotiis necessariis com-
monitiones perlaturum. [24] At ille commendatus regi, cum se magni-
ficasset facie potestatis, in semetipsum contulit summum sacerdo-
tium superponens Iasoni talenta argenti trecenta; [25] acceptisque re-
giis mandatis, venit nihil quidem gerens dignum sacerdotio, animos
vero crudelis tyranni et ferae barbarae iram habens. [26] Et Iason qui-
dem, qui proprium fratrem circumvenerat, ipse circumventus ab
alio profugus in Ammanitem expulsus est regionem. [27] Menelaus
autem principatum quidem obtinuit; de pecuniis vero regi promissis
nihil debite agebat, [28] cum vero exactionem faceret Sostratus, qui
arci erat praepositus, nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat.
Quam ob causam utrique a rege sunt advocati; [29] et Menelaus qui-
dem reliquit summi sacerdotii successorem Lysimachum fratrem
suum, Sostratus autem Cratetem, qui praeerat Cypriis.

[30] Talibus autem constitutis, contigit Tarsenses et Mallotas sedi-
tionem movere, eo quod Antiochidi, regis concubinae, dono essent
dati. [31] Festinanter itaque rex venit sedare illos, relicto suffecto uno
ex iis in dignitate constitutis Andronico. [32] Ratus autem Menelaus
accepisse se tempus opportunum, aurea quaedam vasa e templo fu-
ratus donavit Andronico et alia vendiderat Tyri et per vicinas civi-
tates. [33] Quod cum certissime cognovisset Onias, arguebat eum, ipse
in loco tuto se continens in Daphne secus Antiochiam. [34] Unde
Menelaus seorsum apprehendens Andronicum rogabat, ut Oniam
interficeret. At vero ille, cum venisset ad Oniam et cum fidem dolo

dedisset ac dexteram accepisset dedissetque cum iureiurando, quam-
vis esset ei suspectus, suasit de asylo procedere, quem statim pere-
mit, non veritus iustitiam. 35 Ob quam causam non solum Iudaei,
sed multi quoque ex aliis nationibus indignabantur et moleste fere-
bant de nece viri iniusta. 36 Sed regressum regem de Ciliciae locis
interpellabant, qui erant per civitatem Iudaei, simul et Graecis scelus
conquerentibus, de eo quod sine ratione Onias interfectus esset.
37 Contristatus itaque animo Antiochus et flexus ad misericordiam
lacrimas fudit, propter defuncti sobrietatem et multam modestiam;
38 accensusque animis, confestim ablata Andronici purpura ac tunicis
eius discissis, circumduxit per totam civitatem usque ad eundem
locum, in quo in Oniam impietatem commiserat, atque illic sacri-
legum interfectorem e mundo sustulit, Domino illi condignam re-
tribuente poenam.

39 Multis autem sacrilegiis per civitatem a Lysimacho commissis
Menelai consilio, et divulgata foris fama, congregata est multitudo
adversum Lysimachum, vasis aureis iam multis dissipatis. 40 Turbis
autem insurgentibus et ira repletis, Lysimachus, armatis fere tribus
milibus, iniquis manibus coepit, duce quodam Aurano aetate non
minus ac dementia provecto. 41 Sed ut intellexerunt conatum Lysi-
machi, alii lapides, alii fustes validos arripuere, quidam vero ex
adiacente cinere manu apprehenderunt et mixtim iecerunt in eos,
qui circa Lysimachum erant. 42 Quam ob causam multos quidem
vulneraverunt, quosdam autem et prostraverunt, omnes vero in fugam
compulerunt, ipsum vero sacrilegum secus aerarium interfecerunt.

43 De his ergo coepit iudicium adversus Menelaum agitari. 44 Et
cum venisset rex Tyrum, apud ipsum causam egerunt missi tres viri
a senatu. 45 Et cum iam superaretur Menelaus, promisit Ptolemaeo
Dorymenis multas pecunias ad suadendum regi. 46 Unde Ptolemaeus,
excipiens seorsum in quoddam atrium columnatum quasi refrige-
randi gratia regem, deduxit a sententia. 47 Et Menelaum quidem uni-
versae malitiae reum criminibus absolvit; miseros autem, qui etiam
si apud Scythas causam dixissent innocentes iudicarentur, hos morte
damnavit. 48 Cito ergo iniustam poenam dederunt, qui pro civitate et
populo et sacris vasis causam prosecuti sunt. 49 Quam ob rem Tyrii
quoque in malefactum indignati, quaeque ad sepulturam eorum ne-
cessaria essent, magno sumptu praestiterunt. 50 Menelaus autem prop-
ter eorum, qui in potentia erant, avaritiam permanebat in potestate,
crescens in malitia magnus civium insidiator constitutus.

[4] 40 *Aurano* – Fere omnes mss Graeci et verss « tyranno »

5 [1] Circa hoc autem tempus Antiochus secundam profectionem pa-
ravit in Aegyptum. [2] Contigit autem per universam civitatem fere
per dies quadraginta videri per aera equites discurrentes, auratas
stolas habentes et hastas, ad modum cohortium armatos, et gla-
diorum evaginationes [3] et turmas equorum per ordinem digestas et
congressiones fieri et decursus utrorumque et scutorum motus et
contorum multitudinem et telorum iactus et aureorum ornamento-
rum fulgores omnisque generis loricationes. [4] Quapropter omnes ro-
gabant pro bono factam esse ostensionem.

[5] Sed cum falsus rumor exisset tamquam vita excessisset Antio-
chus, assumptis Iason non minus mille viris repente aggressus est
civitatem; illis autem, qui erant in muro, compulsis in fugam et ad
ultimum iam apprehensa civitate, Menelaus fugit in arcem. [6] Iason
vero caedes civium suorum perpetrabat nulli parcens, non intelle-
gens prosperitatem adversum cognatos calamitatem esse maximam,
arbitrans autem hostium et non civium se trophaea constituere.
[7] Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum sua-
rum confusionem adeptus, profugus iterum abiit in Ammanitidem.
[8] Ad ultimum igitur malam reversionem sortitus est; conclusus apud
Aretam Arabum tyrannum, fugiens de civitate in civitatem, expul-
sus ab omnibus, odiosus ut refuga legum et exsecrabilis ut patriae
et civium carnifex in Aegyptum extrusus est. [9] Et qui multos de
patria expulerat, peregre periit ad Lacedaemonios pervectus, quasi
pro cognatione habiturus protectionem; [10] et qui insepultos multos
abiecerat, ipse illamentatus permansit, nec exsequiis ullis neque
patrio sepulcro participavit.

[11] Cum autem nuntia ad regem pervenissent de his, quae gesta
erant, suspicatus est rex a societate defecturam Iudaeam; et ob hoc
profectus ex Aegypto efferatus animo civitatem quidem armis cepit
[12] et iussit militibus interficere occursantes nemini parcendo et eos,
qui in domos ascenderent, trucidare. [13] Fiebant ergo iuvenum ac se-
niorum caedes, mulierum et natorum exterminium virginumque et
parvulorum neces. [14] Erant autem toto triduo octoginta milia perditi,
quadraginta quidem milia in ipso manuum conflictu, non minus
autem quam qui iugulati fuerant, venumdati sunt. [15] Non contentus
autem his, ausus est intrare templum universae terrae sanctissimum,
ducem habens Menelaum, qui legum et patriae fuit proditor, [16] et
scelestis manibus sumens sancta vasa et, quae ab aliis regibus et civi-
tatibus erant posita ad augmentum et gloriam loci et honorem, pro-
fanis manibus contrectans. [17] Ita extollebatur mente Antiochus non
considerans quod propter peccata habitantium civitatem modicum

Dominus fuerat iratus; propter quod accidit circa locum despectio.
[18] Alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut
Heliodorus, qui missus est a Seleuco rege ad inspectionem aerarii,
et ipse, mox ut accessisset, confestim flagellatus repulsus fuisset ab
audacia. [19] Verum non propter locum gentem, sed propter gentem
locum Dominus elegit. [20] Ideoque et ipse locus particeps factus po-
puli malorum, postea factus est socius beneficiorum; et, qui dere-
lictus in ira Omnipotentis est, iterum in magni Domini reconcilia-
tione cum omni gloria restitutus est.

[21] Igitur Antiochus mille et octingentis ablatis de templo talentis,
velocius Antiochiam regressus est, existimans se prae superbia ter-
ram ad navigandum, pelagus vero ad ambulandum deducturum prop-
ter mentis elationem. [22] Reliquit autem et praepositos ad affligendam
gentem: Hierosolymis quidem Philippum, genere Phrygem, moribus
barbariorem eo ipso, a quo constitutus est; [23] in Garizim autem An-
dronicum; praeter autem hos Menelaum, qui gravius quam ceteri
imminebat civibus. [24] Misit autem Apollonium Mysarcham cum exer-
citu — viginti vero et duo milia virorum — praecipiens omnes per-
fectae aetatis interficere, mulieres autem ac iuniores vendere. [25] Qui
cum venisset Hierosolymam et pacificum se simulasset, quievit usque
ad diem sanctum sabbati et, cum comprehenderet feriatos Iudaeos,
arma capere suis praecepit; [26] omnesque, qui ad spectaculum pro-
cesserant, trucidavit et civitatem cum armatis discurrens ingentem
multitudinem peremit. [27] Iudas autem, qui et Maccabaeus, decimus
factus secesserat in eremum et ferarum more in montibus vitam cum
suis agebat; et feni cibo vescentes demorabantur, ne participes essent
coinquinationis.

6 [1] Sed non post multum temporis misit rex senem quendam Athe-
niensem, qui compelleret Iudaeos, ut se transferrent a patriis legibus
et Dei legibus ne uterentur; [2] contaminare etiam, quod in Hieroso-
lymis erat, templum et cognominare Iovis Olympii, et in Garizim,
prout erant hi, qui locum inhabitabant, Iovis Hospitalis. [3] Pessima
autem et universis gravis erat malorum incursio. [4] Nam templum
luxuria et comissationibus gentium erat plenum, scortantium cum
meretricibus et in sacratis porticibus mulieribus adhaerentium, insu-
per et intro inferentium ea, quae non licebat; [5] altare etiam plenum
erat illicitis, quae legibus prohibebantur. [6] Neque autem sabbata cu-
stodiebantur, neque dies sollemnes patrii servabantur, nec simpliciter
Iudaeum se esse quisquam confitebatur. [7] Ducebantur autem cum
amara necessitate per singulos menses in die natalis regis ad sacri-

ficium et, cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur hedera coro-
nati pompam Libero celebrare. [8] Decretum autem exiit in proximas
Graecorum civitates, suggerente Ptolemaeo, ut pari modo et ipsi ad-
versus Iudaeos agerent, ut sacrificarent; [9] eos autem, qui nollent
transire ad instituta Graecorum, interficerent: erat ergo videre in-
stantem miseriam. [10] Duae enim mulieres delatae sunt natos suos
circumcidisse; quas infantibus ad ubera suspensis, cum publice per
civitatem circumduxissent, per muros praecipitaverunt. [11] Alii vero
ad proximas coeuntes speluncas, ut latenter septimam diem cele-
brarent, cum indicati essent Philippo, flammis succensi sunt, eo
quod verebantur propter religionem sibimet auxilium ferre pro cla-
ritate sanctissimi diei.

[12] Obsecro autem eos, qui hunc librum lecturi sunt, ne abhor-
rescant propter adversos casus, sed reputent illas poenas non ad
interitum, sed ad correptionem esse generis nostri. [13] Etenim multo
tempore non sinere eos, qui gerunt impie, sed statim ultiones adhi-
bere, magni beneficii est indicium. [14] Non enim, sicut et in aliis na-
tionibus, Dominus patienter ferens exspectat, ut eas, cum pervene-
rint in plenitudinem peccatorum, puniat, ita et in nobis statuit esse,
[15] ne, peccatis nostris in finem devolutis, demum in nos vindicet;
[16] propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amo-
vet, corripiens vero per aerumnas populum suum non derelinquit.
[17] Sed haec nobis ad commonitionem dicta sint; paucis autem ve-
niendum est ad narrationem.

[18] Eleazarus quidam, unus de primoribus scribarum, vir iam aetate
provectus et aspectu faciei decorus, aperto ore compellebatur car-
nem porcinam manducare. [19] At ille magis cum illustri fama mor-
tem quam cum exsecratione vitam complectens, voluntarie praeibat
ad supplicium, [20] exspuens autem, quemadmodum oportet accedere
eos, qui sustinent non admittere illa, quae non est fas gustare, propter
nimium vivendi amorem. [21] Hi autem, qui iniquo sacrificio praepo-
siti erant, propter antiquam cum viro amicitiam tollentes eum se-
creto rogabant, ut afferret carnes, quibus uti ei liceret quaeque ab
ipso paratae essent, et fingeret se eas manducare, quas rex impera-
verat de sacrificii carnibus, [22] ut hoc facto a morte liberaretur et
propter veterem cum illis amicitiam consequeretur humanitatem.
[23] At ille, consilio decoro inito ac digno aetate et senectutis emi-
nentia et acquisita nobilique canitie atque optima a puero vitae di-

[6] [8] *Suggerente Ptolemaeo* – Nonnulli mss Graeci, Syr et La^{LXV} « suggerentibus Ptolomaeis »; La^{BM} « ... civitates... Ptolomaeorum »

sciplina, magis autem sancta et a Deo condita legislatione, conse-
quenter sententiam ostendit: cito, dicens, dimitterent ad inferos.
[24] « Non enim aetati nostrae dignum est fingere, ut multi adulescen-
tium arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad morem
alienigenarum [25] et ipsi propter meam simulationem et propter mo-
dicum et pusillum vitae tempus decipiantur propter me, et exsecra-
tionem atque maculam meae senectuti conquiram. [26] Nam etsi in
praesenti tempore evasero eam, quae ex hominibus est, poenam,
manus tamen Omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam.
[27] Quam ob rem viriliter nunc vita excedendo senectute quidem di-
gnus apparebo, [28] adulescentibus autem exemplum forte reliquero,
ut prompto animo ac fortiter pro sacris ac sanctis legibus honesta
morte perfungantur ». Et cum haec dixisset, confestim ad suppli-
cium venit, [29] ipsis autem, qui eum ducebant, illam, quam paulo ante
habuerant erga eum benevolentiam, in iram convertentibus, propter-
ea quod sermones dicti, sicut ipsi arbitrabantur, essent amentia.
[30] Cumque coepisset plagis mori, ingemiscens dixit: « Domino, qui
habet sanctam scientiam, manifestum est quia cum a morte possem
liberari, duros secundum corpus sustineo dolores flagellatus, secun-
dum animam vero propter ipsius timorem libenter haec patior ».
[31] Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solum iuvenibus, sed
et plurimis ex gente mortem suam ad exemplum fortitudinis et me-
moriam virtutis relinquens.

7 [1] Contigit autem et septem fratres una cum matre apprehensos
compelli a rege attingere contra fas carnes porcinas, flagris et nervis
cruciatos. [2] Unus autem ex illis exstans prior locutor sic ait: « Quid
es quaesiturus et quid vis discere a nobis? Parati sumus mori magis
quam patrias leges praevaricari ». [3] Iratus itaque rex iussit sartagines
et ollas succendi. [4] Quibus statim succensis, iussit ei, qui prior illo-
rum fuerat locutus, amputari linguam et, cute capitis abstracta, sum-
mas quoque manus et pedes ei praescindi, ceteris eius fratribus et
matre inspicientibus. [5] Et cum iam per omnia inutilis factus esset,
iussit eum igne admoveri adhuc spirantem et torreri in sartagine.
Cum autem vapor sartaginis diu diffunderetur, ceteri una cum matre
invicem se hortabantur mori fortiter ita dicentes: [6] « Dominus Deus
aspicit et veritate in nobis consolatur, quemadmodum per personam
contestantis cantici declaravit Moyses: " Et in servis suis consola-
bitur " ». [7] Mortuo itaque illo primo hoc modo, sequentem dedu-
cebant ad illudendum; et cute capitis eius cum capillis abstracta,
interrogabant, si manducaret prius quam toto corpore per membra

singula puniretur. [8] At ille respondens patria voce dixit: « Non fa-
ciam ». Propter quod et iste, sequenti loco, tormenta suscepit sicut
primus. [9] Et in ultimo spiritu constitutus sic ait: « Tu quidem, sce-
lestissime, de praesenti vita nos perdis; sed rex mundi defunctos
nos pro suis legibus in aeternam vitae resurrectionem suscitabit ».
[10] Post hunc tertius illudebatur; et linguam postulatus cito protulit
et manus constanter extendit [11] et fortiter ait: « E caelo ista possideo
et propter illius leges haec ipsa despicio et ab ipso rursus me ea
recepturum spero », [12] ita ut rex et, qui cum ipso erant, mirarentur
adulescentis animum, quomodo pro nihilo duceret cruciatus. [13] Et
hoc ita defuncto, quartum vexabant similiter torquentes; [14] et, cum
iam esset ad mortem, sic ait: « Potius est ab hominibus morti datos
spem exspectare a Deo iterum ab ipso resuscitandos; tibi enim re-
surrectio ad vitam non erit ». [15] Et deinceps quintum, cum admovis-
sent, vexabant; [16] at ille respiciens in eum dixit: « Potestatem inter
homines habens, cum sis corruptibilis, facis, quod vis; noli autem
putare genus nostrum a Deo esse derelictum: [17] tu autem patienter
sustine et videbis maiestatem virtutis ipsius, qualiter te et semen
tuum torquebit ». [18] Post hunc ducebant sextum, et is mori inci-
piens ait: « Noli frustra errare; nos enim propter nosmetipsos haec
patimur peccantes in Deum nostrum, et digna admiratione facta
sunt in nobis: [19] tu autem ne existimes tibi impune futurum quod
contra Deum pugnare tentaveris ».

[20] Supra modum autem mater mirabilis et bona memoria digna,
quae pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens
bono animo ferebat propter spem, quam in Dominum habebat.
[21] Singulos illorum hortabatur voce patria, forti repleta sensu et fe-
mineam cogitationem masculino excitans animo, dicens ad eos:
[22] « Nescio qualiter in utero meo apparuistis neque ego spiritum et
vitam donavi vobis et singulorum vestrorum compagem non sum
ego modulata; [23] sed enim mundi creator, qui formavit hominis na-
tivitatem quique omnium invenit originem et spiritum et vitam vobis
iterum cum misericordia reddet, sicut nunc vosmetipsos despicitis
propter leges eius ». [24] Antiochus autem contemni se arbitratus, si-
mul et exprobrantem dedignans vocem, cum adhuc adulescentior
superesset, non solum verbis hortabatur, sed et cum iuramento affir-
mabat se divitem simul et beatum facturum, translatum a patriis
legibus, et amicum habiturum et officia ei crediturum. [25] Sed ad
haec cum adulescens nequaquam intenderet, vocavit rex matrem et
suadebat ei, ut adulescenti fieret suasor in salutem. [26] Cum autem
multis eam verbis esset hortatus, promisit suasuram se filio. [27] Itaque

inclinata ad illum, irridens crudelem tyrannum sic ait patria voce:
« Fili, miserere mei, quae te in utero novem mensibus portavi et
lac triennio dedi et alui et in aetatem istam perduxi et nutricem me
tibi exhibui. [28] Peto, nate, ut aspicias ad caelum et terram et quae
in ipsis sunt, universa videns intellegas quia non ex his, quae erant,
fecit illa Deus; et hominum genus ita fit. [29] Ne timeas carnificem
istum, sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem, ut in illa
miseratione cum fratribus tuis te recipiam ». [30] Cum haec illa adhuc
diceret, ait adulescens: « Quem sustinetis? Non oboedio praecepto
regis, sed obtempero praecepto legis, quae data est patribus nostris
per Moysen. [31] Tu vero, qui inventor omnis malitiae factus es in
Hebraeos, non effugies manus Dei. [32] Nos enim pro peccatis nostris
haec patimur; [33] et si nobis propter increpationem et correptionem
ille vivens Dominus noster modicum iratus est, sed iterum recon-
ciliabitur servis suis. [34] Tu autem, o sceleste et omnium hominum
flagitiosissime, noli frustra extolli elatus vanis spebus, in filios caeli
levata manu; [35] nondum enim omnipotentis atque intuitoris Dei
iudicium effugisti. [36] Nam fratres nostri, modico nunc dolore susten-
tato, sub Dei testamentum aeternae vitae reciderunt; tu vero iudicio
Dei iustas superbiae tuae poenas exsolves. [37] Ego autem, sicut et
fratres mei, et corpus et animam trado pro patriis legibus invocans
Deum maturius genti nostrae propitium fieri teque cum tormentis
et verberibus confiteri quod ipse est Deus solus, [38] in me vero et
in fratribus meis restitit Omnipotentis ira, quae super omne genus
nostrum iuste superducta est ». [39] Tunc rex accensus ira in hunc
super omnes crudelius desaevit, indigne ferens se derisum. [40] Et hic
itaque mundus obiit per omnia in Domino confidens. [41] Novissima
autem post filios et mater consumpta est. [42] Igitur de sacrificiis et
de nimiis crudelitatibus satis sit dictum.

8 [1] Iudas vero Maccabaeus et, qui cum illo erant, introeuntes latenter
in castella convocabant cognatos et, eos, qui permanserunt in Iu-
daismo, assumentes, collegerunt circiter sex milia virorum. [2] Et invo-
cabant Dominum, ut respiceret in populum, qui ab omnibus calca-
batur, et misereretur templo, quod contaminabatur ab impiis; [3] et
misereretur etiam pereunti civitati et incipienti solo complanari et
vocem sanguinis ad se clamantis exaudiret, [4] memoraretur quoque
iniquas mortes parvulorum innocentum et blasphemias nomini suo
illatas et indignaretur super his. [5] At Maccabaeus, congregata multi-
tudine, intolerabilis iam gentibus efficiebatur, ira Domini in mise-
ricordiam conversa. [6] Et civitates et castella superveniens improvi-

sus succendebat et opportuna loca occupans non paucos hostium
in fugam convertens, [7] maxime noctes in huiusmodi excursus coope-
rantes captabat. Et fama virtutis eius ubique diffundebatur.
[8] Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire ac
frequentius in prosperitatibus procedere, ad Ptolemaeum ducem Coe-
lesyriae et Phoenicis scripsit, ut auxilium ferret regis negotiis. [9] At
ille velociter sumpsit Nicanorem Patrocli de primoribus amicis et
misit, datis ei de permixtis gentibus armatis non minus viginti mi-
libus, ut universum Iudaeorum genus deleret; adiunxit autem ei et
Gorgiam virum militarem et in bellicis rebus expertum. [10] Constituit
autem Nicanor, ut regi tributum, quod Romanis erat dandum, duo
milia talentorum de captivitate Iudaeorum suppleret; [11] statimque
ad maritimas civitates misit convocans ad coemptionem Iudaicorum
mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distractu-
rum non exspectans vindictam, quae eum ab Omnipotente esset
consecutura. [12] Iudas autem, ubi comperit de Nicanoris adventu,
indicavit his, qui secum erant, exercitus praesentiam; [13] ex quibus
quidam formidantes et non credentes Dei iustitiae in fugam verte-
bantur et in alios locos seipsos transferebant, [14] alii vero omnia,
quae eis supererant, vendebant simulque Dominum deprecabantur,
ut eriperet eos, qui ab impio Nicanore, prius quam comminus ve-
nirent, venumdati essent: [15] et si non propter eos, sed tamen prop-
ter testamenta ad patres eorum et propter invocationem sancti et
magnifici nominis eius super ipsos. [16] Convocatis autem Maccabaeus
sex milibus, qui cum ipso erant, rogabat ne ab hostibus perterre-
rentur, neque metuerent inique venientium adversum se gentium
multitudinem, sed fortiter contenderent, [17] ante oculos habentes
contumeliam, quae in locum sanctum ab his iniuste esset consum-
mata, itemque et ludibrio habitae civitatis iniuriam, adhuc etiam
veterum instituta convulsa. [18] « Nam illi quidem armis confidunt,
ait, simul et audacia; nos autem in omnipotente Deo, qui potest
et venientes adversum nos et universum mundum uno nutu delere,
confidimus ». [19] Cum autem admonuisset eos et de auxiliis, quae
facta sunt erga parentes, et de illo sub Sennacherib, ut centum octo-
ginta quinque milia perierunt, [20] et de illo in Babilonia, in proelio
quod eis adversus Galatas fuit, ut omnes ad rem venerunt, octo mi-
lia cum quattuor milibus Macedonum — Macedonibus haesitantibus
ipsi octo milia peremerunt centum viginti milia propter auxilium
illis datum de caelo et beneficia plurima consecuti sunt —; [21] quibus
verbis cum eos constantes effecisset et paratos pro legibus et patria
mori, in quattuor quasdam partes exercitum divisit. [22] Constitutis

itaque fratribus suis ducibus uniuscuiusque ordinis, Simone et Io-
sepho et Ionatha, subiectis unicuique millenis et quingentenis, [23] in-
super et Eleazaro, lecto sancto libro et dato signo adiutorii Dei,
primae cohortis ipse ductor commisit cum Nicanore. [24] Et facto sibi
adiutore Omnipotente, interfecerunt super novem milia hostium,
saucios autem et membris debilitatos maiorem partem exercitus Ni-
canoris reddiderunt, omnes vero fugere compulerunt. [25] Pecunias
autem eorum, qui ad emptionem illorum advenerant, abstulerunt et,
cum persecuti eos fuissent satis longe, reversi sunt hora conclusi;
[26] nam erat ante sabbatum, quam ob causam non perseveraverunt
insequentes eos. [27] Cum autem ipsorum arma collegissent spoliisque
hostes exuissent, circa sabbatum versabantur impensius benedicen-
tes et confitentes Domino, qui liberavit eos in isto die misericor-
diae initium constituens in eos. [28] Post sabbatum vero debilitatis et
viduis et orphanis portione de spoliis data, residua ipsi cum pueris
partiti sunt. [29] His itaque gestis et communi facta obsecratione, mi-
sericordem Dominum postulabant, ut in finem servis suis recon-
ciliaretur.

[30] Et contendentes cum his, qui cum Timotheo et Bacchide erant,
super viginti milia eorum interfecerunt et munitiones excelsas facile
obtinuerunt; et plures praedas diviserunt, aequaliter seipsos parti-
cipes cum debilitatis et orphanis et viduis, sed et senioribus facien-
tes. [31] Et cum arma eorum diligenter collegissent, omnia composue-
runt in locis opportunis, residua vero spolia Hierosolymam detule-
runt. [32] Et phylarchen eorum, qui cum Timotheo erant, interfece-
runt, virum scelestissimum, qui in multis Iudaeos afflixerat; [33] et cum
epinicia agerent in patria, eos, qui sacras ianuas incenderant et Cal-
listhenem succenderunt, qui in quoddam domicilium fugerat; et di-
gnam pro impietate mercedem tulit. [34] Facinorosissimus autem Ni-
canor, qui mille negotiantes ad Iudaeorum venditionem adduxerat,
[35] humiliatus ab his, qui secundum ipsum exsistimabantur exigui
esse, auxilio Domini, deposita veste gloriae, per mediterranea fugi-
tivi more solitarius effectus venit Antiochiam, super omnia pro-
speratus in interitu exercitus. [36] Et, qui Romanis promiserat se tri-
butum de captivitate Hierosolymorum redigere, praedicabat propu-
gnatorem habere Iudaeos et hoc modo invulnerabiles esse, eo quod
sequerentur leges ab ipso constitutas.

[8] [23] *Eleazaro* – Ita cum mss 55 (cfr. 1 Mac 2, 5); alii mss (cfr. La) « Esdra »,
qui – iuxta La[VBM] et Arm – legit librum

9 1 Eodem autem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de regionibus circa Persidem. 2 Intraverat enim in eam, quae dicitur Persepolis, et tentavit exspoliare templum et civitatem opprimere; quapropter, multitudine ad armorum auxilium concurrente, in fugam versi sunt, et contigit ut Antiochus in fugam versus ab indigenis turpiter rediret. 3 Et cum esset circa Ecbatana, nuntiata sunt ea, quae erga Nicanorem et Timotheum gesta sunt. 4 Elatus autem ira arbitrabatur se etiam iniuriam illorum, qui se fugaverant, in Iudaeos retorquere; ideoque iussit, ut auriga sine intermissione iter perficeret, caelesti iam eum comitante iudicio. Ita enim superbe locutus erat: « Congeriem sepulcri Iudaeorum Hierosolymam faciam, cum venero illo ».

5 Sed qui universa conspicit, Dominus, Deus Israel, percussit eum insanabili et invisibili plaga; et continuo ut is finivit sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum et amara internorum tormenta, 6 perquam iuste, quippe qui multis et novis cruciatibus aliorum torserat viscera. 7 Ille vero nullo modo ab arrogantia cessabat; super hoc autem superbia repletus erat, ignem spirans animo in Iudaeos et praecipiens iter accelerari. Contigit autem, ut et ille caderet de curru, qui ferebatur impetu, et gravi lapsu corruens in omnibus corporis membris vexaretur. 8 Isque, qui nuper videbatur fluctibus maris imperare propter super hominem iactantiam et in statera montium altitudines appendere, humiliatus ad terram in gestatorio portabatur manifestam Dei virtutem omnibus ostendens, 9 ita ut de oculis impii vermes scaturirent, ac viventis in doloribus et maeroribus carnes eius diffluerent, illiusque odore totus exercitus gravaretur propter putredinem. 10 Et qui paulo ante sidera caeli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerabilem foetoris gravitatem portare.

11 Hinc igitur coepit multum superbiae deponere confractus et ad agnitionem venire divina plaga, per momenta doloribus extensus. 12 Et, cum nec ipse foetorem suum ferre posset, ita ait: « Iustum est subditum esse Deo et mortalem non superbe sentire ». 13 Orabat autem hic scelestus Dominum, ei non amplius miserturum, ita dicens: 14 sanctam quidem civitatem, ad quam festinans veniebat, ut eam solo aequalem faceret ac sepulcrum congestorum strueret, liberam ostendere; 15 Iudaeos autem, quos decreverat nec sepultura quidem se dignos habiturum, sed avibus devorandos cum parvulis se feris proiecturum, omnes hos aequales Atheniensibus facturum; 16 templum vero sanctum, quod prius exspoliaverat, pulcherrimis donis ornaturum et sacra vasa multiplicia cuncta se redditurum, et

pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis praestaturum;
[17] super haec autem et Iudaeum se futurum et omnem locum ha-
bitabilem perambulaturum praedicantem Dei potestatem.
[18] Sed omnino non cessantibus doloribus — supervenerat enim
in eum iustum Dei iudicium — semetipsum desperans scripsit ad
Iudaeos hanc infra rescriptam epistulam modum deprecationis ha-
bentem, haec continentem: [19] « Optimis civibus Iudaeis plurimam
salutem et bene valere et esse felices, rex et dux Antiochus. [20] Si
bene valetis et filii vestri, et res vestrae ex sententia sunt vobis, pre-
cans refero quidem Deo maximam gratiam, in caelum spem habens;
[21] ego vero in infirmitate constitutus eram, vestri autem honoris et
benevolentiae memineram cum affectione. Reversus de Persidis locis
et in infirmitatem incidens molestiam habentem, necessarium duxi
pro communi omnium securitate curam habere. [22] Non desperans
memetipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem,
[23] respiciens autem quod et pater meus, quibus temporibus in su-
periora loca duxit exercitum, ostendit, qui susciperet principatum,
[24] ut, si quid contrarium accideret aut etiam quid difficile nuntia-
retur, scientes hi, qui circa regionem erant, cui esset rerum summa
derelicta, non turbarentur. [25] Ad haec autem considerans de proximo
potentes et vicinos regno temporibus insidiantes et eventum exspec-
tantes, designavi filium Antiochum regem, quem saepe recurrens in
superiora regna plurimis vestrum committebam et commendabam;
et scripsi ad eum, quae subiecta sunt. [26] Oro itaque vos et peto me-
mores beneficiorum publice et privatim, ut unusquisque conservet
hanc, quam habetis benevolentiam in me et in filium. [27] Confido
enim eum modeste et humane, sequentem propositum meum, vo-
biscum acturum ».
[28] Igitur homicida et blasphemus pessima perpessus, ut ipse alios
tractaverat, peregre in montibus miserabili obitu vita functus est.
[29] Transferebat autem corpus Philippus collactaneus eius, qui etiam
metuens filium Antiochi ad Ptolemaeum Philometorem in Aegyp-
tum se contulit.

10 [1] Maccabaeus autem et, qui cum eo erant, Domino eos praeeunte,
templum quidem et civitatem receperunt; [2] aras autem, quas alieni-
genae per plateam exstruxerant, itemque delubra demoliti sunt [3] et,
purgato templo, aliud altare fecerunt et succensis lapidibus igneque
de his concepto sacrificia obtulerunt post biennium et incensum et
lucernas et panum propositionem fecerunt. [4] Quibus autem gestis,
rogaverunt Dominum prostrati in ventrem, ne amplius talibus malis

incíderent, sed et, si quando peccassent, ut ab ipso cum clementia
corriperentur et non blasphemis ac barbaris gentibus traderentur.
5 Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit
eadem die purificationem fieri templi vicesima quinta illius mensis,
qui est Casleu. 6 Et cum laetitia diebus octo egerunt in modum Ta-
bernaculorum, recordantes quod ante modicum temporis diem sol-
lemnem Tabernaculorum in montibus et in speluncis more bestiarum
egerant. 7 Propter quod thyrsos et ramos virides, adhuc et palmas
habentes, hymnos tollebant ei, qui prosperavit mundari locum suum.
8 Et decreverunt communi praecepto et decreto universae genti Iu-
daeorum omnibus annis agere dies istos. 9 Res itaque de fine An-
tiochi, qui appellatus est Epiphanes, ita se habuerunt.

10 Nunc autem res de Antiocho Eupatore, qui vero filius erat im-
pii, narrabimus, illa breviantes, quae continent bellorum mala. 11 Hic
enim, suscepto regno, constituit super negotia regni Lysiam quen-
dam Coelesyriae et Phoenicis ducem primarium. 12 Nam Ptolemaeus,
qui dicebatur Macron, quod esset iustum conservare praeferens erga
Iudaeos propter in eos factam iniquitatem, conabatur, quae ad illos
spectabant, pacifice peragere. 13 Unde accusatus ab amicis apud Eupa-
torem et cum frequenter se proditorem esse audiret, eo quod Cy-
prum creditam sibi a Philometore deseruisset et ad Antiochum Epi-
phanem transiisset, cumque amplius nobilem potestatem digne ferre
non posset, veneno hausto vitam finivit.

14 Gorgias autem, cum esset dux locorum, externos milites alebat
et frequenter adversus Iudaeos bellum instruebat. 15 Atque una cum
ipso etiam Idumaei, qui tenebant opportunas munitiones, exercebant
Iudaeos et fugatos ab Hierosolymis suscipientes bellum alere tenta-
bant. 16 Hi vero, qui erant cum Maccabaeo, supplicatione facta et
rogato Deo, ut esset sibi adiutor, impetum fecerunt in munitiones
Idumaeorum, 17 quas fortiter aggressi, loca obtinuerunt et omnes, qui
pugnabant in muris, propulerunt et occurrentes interemerunt et non
minus viginti milibus trucidaverunt. 18 Quidam autem, cum confu-
gissent non minus quam novem milia in duas turres valde munitas
et omnia ad repugnandum habentes, 19 Maccabaeus, ad eorum expu-
gnationem relicto Simone et Iosepho itemque Zacchaeo eisque, qui
cum ipso erant satis multis, ipse ad ea, quae amplius perurgebant,
loca discessit. 20 Hi vero, qui cum Simone erant, cupiditate ducti a
quibusdam, qui in turribus erant, suasi sunt pecunia et, septuaginta

[10] 10 *Bellorum* – Lege cum Syr et La^{VMP} *polémōn*; Gr « hostium » vel (cfr. La^{LXB}) « civitatum » (*polemion* vel *póleon*)

milibus drachmis acceptis, dimiserunt quosdam effugere. 21 Cum
autem Maccabaeo nuntiatum esset, quod factum est, principibus
populi congregatis accusavit quod pecunia fratres vendidissent, ad-
versariis eorum dimissis. 22 Hos igitur proditores factos interfecit et
confestim duas turres occupavit. 23 Armis autem in manibus omnia
prospere agendo in duabus munitionibus plus quam viginti milia
peremit.

24 At Timotheus, qui prius a Iudaeis fuerat superatus, convocatis
peregrinis copiis valde multis et congregatis equis, qui erant ex Asia,
non paucis, adfuit quasi armis victam Iudaeam capturus. 25 Qui
autem cum Maccabaeo erant, appropinquante illo, ad supplicationem
Dei terra capita aspergentes lumbosque ciliciis praecincti 26 super
crepidinem contra altare provoluti rogabant, ut sibi propitius factus
inimicis eorum esset inimicus et adversariis adversaretur, sicut lex
declarat. 27 Digressi autem ab oratione, sumptis armis, longius de
civitate processerunt et, proximi hostibus effecti, separatim stete-
runt. 28 Cum autem lux oriens coepisset diffundi, utrique commise-
runt, isti quidem prosperitatis et victoriae tamquam sponsorem ha-
bentes cum virtute refugium in Dominum, illi autem ut ducem
certaminum sibi ipsis statuentes animum. 29 Sed, cum vehemens pu-
gna esset, apparuerunt adversariis de caelo viri quinque in equis,
frenis aureis decori et ducatum Iudaeis praestantes; 30 ex quibus duo
Maccabaeum medium accipientes suisque armis protegentes incolu-
mem conservabant, in adversarios autem tela et fulmina iaciebant,
ex quo caecitate confusi evolaverunt repleti perturbatione. 31 Inter-
fecti sunt autem viginti milia quingenti et equites sescenti.

32 Timotheus vero confugit in praesidium, quod Gazara dicitur,
optimam munitionem, ducatum illic habente Chaerea. 33 Qui autem
cum Maccabaeo erant laetantes obsederunt munitionem diebus quat-
tuor. 34 At hi qui intus erant, loci munimento confisi, supra modum
maledicebant et sermones nefandos iactabant; 35 sed, cum dies quinta
illucesceret, viginti iuvenes ex his, qui cum Maccabaeo erant, accensi
animis propter blasphemias murum viriliter aggressi feroci animo
occursantem quemque caedebant; 36 sed et alii similiter ascendentes
in circumflexione contra eos, qui intus erant, turres incendebant
atque ignes inferentes ipsos maledicos vivos concremabant, alii autem
portas concidebant et, recepto residuo exercitu, occupaverunt civita-
tem 37 et Timotheum occultantem se in quodam lacu peremerunt
et fratrem illius Chaeream et Apollophanem. 38 Quibus gestis, in
hymnis et confessionibus benedicebant Dominum, qui magnifice
Israel benefaciebat et victoriam dabat illis.

11 1 Sed parvo prorsus post tempore Lysias procurator regis et pro-
pinquus ac negotiorum praepositus graviter ferens de his, quae acci-
derant, 2 congregatis octoginta milibus et equitatu universo, veniebat
adversus Iudaeos existimans se civitatem quidem Graecis habitacu-
lum facturum, 3 templum vero in pecuniae quaestum sicut cetera
delubra gentium habiturum et per singulos annos venale sacerdo-
tium facturum, 4 nequaquam recogitans Dei potestatem, sed elatus
multitudine peditum et milibus equitum et octoginta elephantis.
5 Ingressus autem Iudaeam et appropians Bethsuris, munito quidem
praesidio, distanti autem ab Hierosolymis intervallo quinque sta-
diorum, illud obsidione premebat. 6 Ut autem, qui cum Maccabaeo
erant, cognoverunt eum expugnare praesidia, cum fletibus et lacrimis
rogabant Dominum et omnis turba simul, ut bonum angelum mit-
teret ad salutem Israel. 7 Et ipse primus Maccabaeus, sumptis armis,
ceteros adhortatus est simul secum periculum subire et ferre auxi-
lium fratribus suis; simul autem et prompto animo impetum fece-
runt. 8 Ilico vero, cum prope Hierosolymam essent, apparuit prae-
cedens eos eques in veste candida armaturam auream vibrans. 9 Tunc
omnes simul benedixerunt misericordem Deum et convaluerunt ani-
mis non solum homines, sed et bestias ferocissimas et muros ferreos
parati penetrare. 10 Praeibant in apparatu de caelo habentes adiuto-
rem, miserante super eos Domino. 11 Leonum autem more impetu
irruentes in hostes prostraverunt ex eis undecim milia peditum et
equitum mille sescentos, universos autem in fugam verterunt. 12 Plu-
res autem ex eis vulnerati, nudi evaserunt: sed et ipse Lysias turpi-
ter fugiens evasit.

13 Et, quia non insensatus erat, secum ipse reputans factam erga
se deminutionem et intellegens invictos esse Hebraeos, potente Deo
auxiliante, misit ad eos 14 suasitque eis se consensurum omnibus,
quae iusta sunt, et regem quoque persuasurum, ut necessarium cre-
deret se amicum eis esse. 15 Annuit autem Maccabaeus in omnibus,
quae Lysias rogabat, utilitati consulens; quaecumque enim Macca-
baeus scriptis tradidit Lysiae de Iudaeis, rex concessit.

16 Nam erant scriptae Iudaeis epistulae a Lysia quidem hunc mo-
dum continentes: « Lysias populo Iudaeorum salutem. 17 Ioannes et
Abessalom, qui missi fuerant a vobis tradentes responsum rescrip-
tum, postulabant circum ea, quae per illud significabantur. 18 Quae-
cumque igitur oportebat etiam regi perferri, exposui; et quae res
permittebat, concessit. 19 Si igitur in negotiis benevolentiam conser-
vaveritis, et deinceps bonorum vobis causa esse tentabo. 20 De ce-
teris autem per singula mandavi et istis et his, qui a me missi sunt,

colloqui vobiscum. 21 Bene valete. Anno centesimo quadragesimo
octavo, mensis Iovis Corinthii die vicesima et quarta ».

22 Regis autem epistula ista continebat: « Rex Antiochus Lysiae
fratri salutem. 23 Patre nostro inter deos translato, nos volentes eos,
qui sunt in regno nostro, sine tumultu attendere ad rerum suarum
curam, 24 audientes Iudaeos non consensisse patri, ut transferrentur
ad Graecas institutiones, sed suo ipsorum instituto adhaerentes po-
stulare sibi concedi legitima sua, 25 cupientes igitur hanc quoque
gentem extra tumultum esse iudicamus templum illis restitui remque
agi secundum suorum maiorum consuetudinem. 26 Bene igitur fece-
ris, si miseris ad eos et dexteram dederis ut, cognita nostra volun-
tate, bono animo sint et libenter propriarum rerum instaurationi
deserviant ».

27 Ad gentem vero regis epistula talis erat: « Rex Antiochus se-
natui Iudaeorum et ceteris Iudaeis salutem. 28 Si valetis, sic est, ut
volumus; sed et ipsi bene valemus. 29 Manifestavit nobis Menelaus
velle vos redire et in negotiis propriis versari. 30 His igitur, qui com-
meant usque ad diem tricesimum mensis Xanthici, erit dextera cum
securitate, 31 ut Iudaei utantur cibis et legibus suis sicut et prius,
et nemo eorum ullo modo molestiam patietur de his, quae per igno-
rantiam gesta sunt. 32 Misimus autem et Menelaum, qui vos allo-
quatur. 33 Valete. Anno centesimo quadragesimo octavo, Xanthici
mensis quinta decima die ».

34 Miserunt autem etiam Romani epistulam ita se habentem:
« Quintus Memmius, Titus Manius, legati Romanorum populo Iu-
daeorum salutem. 35 De his, quae Lysias cognatus regis concessit vo-
bis, et nos consentimus. 36 De quibus autem ad regem iudicavit re-
ferendum, confestim aliquem mittite inter vos conferentes de his,
ut proponamus, sicut congruit vobis; nos enim Antiochiam accedi-
mus. 37 Ideoque festinate et mittite aliquos, ut nos quoque sciamus
cuius estis voluntatis. 38 Bene valete. Anno centesimo quadragesimo
octavo, quinta decima die mensis Xanthici ».

12 1 His factis pactionibus, Lysias pergebat ad regem, Iudaei autem
agriculturae operam dabant. 2 Sed ex his, qui duces erant in singulis
locis, Timotheus et Apollonius Gennaei filius, sed et Hieronymus et
Demophon, super hos et Nicanor Cypriarches, non sinebant eos in
silentio agere et quiete. 3 Ioppitae vero tale quoddam flagitium per-
petrarunt: cum rogavissent Iudaeos, cum quibus habitabant, ascen-
dere scaphas, quas ipsi paraverant, cum uxoribus et filiis, quasi nullis
inimicitiis in eos subiacentibus, 4 secundum autem commune civi-

tatis decretum et ipsis acquiescentibus, utpote qui pacem obtinere
cuperent et nihil suspectum haberent, eos provectos in altum sub-
merserunt non minus ducentos. 5 Quam crudelitatem Iudas in suae
gentis homines factam ut cognovit, praecepit viris, qui erant cum
ipso, et, invocato iusto iudice Deo, 6 venit adversus interfectores
fratrum et portum quidem noctu succendit, scaphas exussit, eos
autem, qui illuc refugerant, gladio peremit. 7 Et, cum conclusus esset
locus, discessit quasi iterum reversurus et universam Ioppitarum ci-
vitatem eradicaturus. 8 Sed, cum cognovisset et eos, qui erant Iam-
niae, velle pari modo facere habitantibus secum Iudaeis, 9 Iamnitis
quoque nocte supervenit et portum cum navibus succendit, ita ut
lumen ignis appareret Hierosolymis a stadiis ducentis quadraginta.

10 Inde, cum iam abiissent novem stadiis et iter facerent ad Ti-
motheum, commiserunt cum eo Arabes non minus quam quinque
milia viri et equites quingenti. 11 Cumque pugna valida fieret et hi,
qui circa Iudam erant, per auxilium Dei prospere gessissent, noma-
des victi petebant a Iuda dextram sibi dari promittentes se pascua
daturos et in ceteris profuturos eis. 12 Iudas autem arbitratus vere
in multis eos utiles promisit se pacem acturum cum eis; dextrisque
acceptis, discessere ad tabernacula sua. 13 Aggressus est autem et ci-
vitatem quandam firmam pontibus murisque circumsaeptam, quae
a promiscuis gentibus habitabatur, cui nomen Caspin. 14 Hi vero,
qui intus erant, confidentes in stabilitate murorum et apparatu ali-
moniarum contumeliosius agebant cum eis, qui circa Iudam erant,
maledictis lacessentes et blasphemantes ac loquentes, quae fas non
est. 15 Qui autem cum Iuda erant, invocato magno mundi Principe,
qui sine arietibus et machinis organicis temporibus Iosue praecipi-
tavit Iericho, irruerunt ferociter muris 16 et, capta civitate per Dei
voluntatem, inenarrabiles caedes fecerunt, ita ut adiacens stagnum
latitudinem habens stadiorum duorum defluere repletum sanguine
videretur.

17 Inde autem discesserunt stadia septingenta quinquaginta et
pervenerunt in Characa ad eos, qui dicuntur Tubiani, Iudaeos.
18 Et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, qui,
nullo negotio perfecto, tunc de locis regressus erat, relicto tamen
in quodam loco firmissimo praesidio. 19 Dositheus autem et Sosi-
pater, ex ducibus, qui cum Maccabaeo erant, exeuntes peremerunt a
Timotheo relictos in praesidio plures quam decem milia viros. 20 At
Maccabaeus, ordinato exercitu circum se per cohortes, constituit eos
super cohortes et adversus Timotheum processit habentem secum
centum viginti milia peditum equitumque duo milia quingentos.

[21] Cognito autem Iudae adventu, Timotheus praemisit mulieres et
filios et reliquum apparatum in locum, qui Carnion dicitur; erat
enim inexpugnabile et accessu difficile praesidium propter locorum
angustias. [22] Cumque cohors Iudae prima apparuisset et pavor factus
esset super hostes ac timor ex praesentia illius, qui universa conspicit,
super eos esset, in fugam exsiluerunt, alius alio se ferens, ita ut saepe
a suis laederentur et gladiorum acuminibus configerentur. [23] Iudas
autem vehementer instabat confodiens impios et prostravit ad tri-
ginta milia virorum. [24] Ipse vero Timotheus incidens in eos, qui
erant cum Dositheo et Sosipatre, cum multa adulatione postulabat,
ut vivus dimitteretur, eo quod multorum quidem parentes, alio-
rum autem fratres haberet, et contingeret horum curam non haberi.
[25] Et cum pluribus modis fidem dedisset secundum hoc constitu-
tum, restituturum se eos illaesos, dimiserunt eum propter fratrum
salutem.

[26] Egressus autem ad Carnion et Atergation interfecit viginti quin-
que milia corporum. [27] Post autem horum fugam et necem movit
exercitum etiam adversus Ephron civitatem munitam, in qua mul-
titudo diversarum gentium inhabitabat, et robusti iuvenes pro muris
consistentes fortiter repugnabant; in hac autem machinarum et telo-
rum multi erant apparatus. [28] Sed, cum Potentem invocassent, qui
potestate sua vires hostium confringit, ceperunt subiectam civitatem
et ex eis, qui intus erant, ad viginti quinque milia prostraverunt.
[29] Inde profecti ad civitatem Scytharum perrexerunt, quae ab Hiero-
solymis sescentis stadiis aberat. [30] Contestantibus autem his, qui
erant illic Iudaei, benevolentiam, quam Scythopolitae erga eos ha-
bebant, et mitem occursum temporibus infelicitatis, [31] gratias agentes
et exhortati etiam de cetero erga genus ipsum benignos esse vene-
runt Hierosolymam die sollemni Septimanarum instante.

[32] Post eam vero, quae dicitur Pentecoste, abierunt contra Gor-
giam praepositum Idumaeae. [33] Exivit autem cum peditibus tribus mi-
libus et equitibus quadringentis. [34] Quibus autem congressis, contigit
paucos ruere Iudaeorum. [35] Dositheus vero quidam de iis, qui Ba-
cenoris erant, eques vir et fortis, Gorgiam tenuit chlamydeque appre-
hensum ducebat eum fortiter; et, cum vellet illum capere vivum,
eques quidam de Thracibus irruit in eum umerumque amputavit, et
Gorgias effugit in Maresa. [36] At illis, qui cum Esdrin erant, diutius
pugnantibus et fatigatis, cum invocasset Iudas Dominum, ut adiu-
torem se ostenderet et ducem belli, [37] incipiens patria voce clamo-
rem cum hymnis, irruens improviso in eos, qui circa Gorgiam erant,
fugam eis incussit.

38 Iudas autem, collecto exercitu, venit in civitatem Odollam et,
cum septima dies superveniret, secundum consuetudinem purificati in
eodem loco sabbatum egerunt. 39 Et sequenti die venerunt, qui cum
Iuda erant, eo tempore, quo necessarium factum erat, ut corpora pro-
stratorum tollerent et cum parentibus reponerent in sepulcris paternis.
40 Invenerunt autem sub tunicis uniuscuiusque interfectorum donaria
idolorum, quae apud Iamniam fuerunt, a quibus lex prohibet Iudaeos.
Omnibus ergo manifestum factum est ob hanc causam eos corruisse.
41 Omnes itaque, cum benedixissent, quae sunt iusti iudicis, Do-
mini, qui occulta manifesta facit, 42 ad obsecrationem conversi sunt,
rogantes, ut id, quod factum erat, delictum oblivioni ex integro tra-
deretur. At vero fortissimus Iudas hortatus est populum conservare
se sine peccato, cum sub oculis vidissent, quae facta sunt propter
peccatum eorum, qui prostrati sunt. 43 Et, facta viritim collatione
ad duo milia drachmas argenti, misit Hierosolymam offerri pro pec-
catis sacrificium, valde bene et honeste de resurrectione cogitans.
44 Nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum
et vanum esset orare pro mortuis. 45 Deinde considerans quod hi,
qui cum pietate dormitionem acceperant, optimum haberent repo-
situm gratiae donum: 46 sancta et pia cogitatio. Unde pro defunctis
expiationem fecit, ut a peccato solverentur.

13 1 Anno centesimo quadragesimo nono his, qui erant circa Iudam,
notum factum est Antiochum Eupatorem venire cum multitudine
adversus Iudaeam 2 et cum eo Lysiam procuratorem et praepositum
negotiorum, unumquemque habentem exercitum Graecum peditum
centum decem milia et equitum quinque milia trecentos et elephan-
tos viginti duos, currus autem cum falcibus trecentos. 3 Commiscuit
autem se illis et Menelaus et cum multa fallacia hortabatur Antio-
chum non pro patriae salute, sed sperans se constitui in principa-
tum. 4 Sed Rex regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem; et,
suggerente Lysia hunc esse causam omnium malorum, iussit, ut est
consuetudo in loco, adductum in Beroeam necari. 5 Erat autem in
loco turris quinquaginta cubitorum, cineris plena, et machinam ha-
bebat volubilem undique praecipitem in cinerem. 6 Illic reum sacri-
legii vel quorundam etiam aliorum malorum summitatem factum,
omnes propellunt ad interitum. 7 Et tali lege praevaricatorem legis
contigit mori, nec terram adeptum Menelaum. 8 Valde iuste: nam,
quia multa erga aram delicta commisit, cuius ignis et cinis erat san-
ctus, ipse in cinere mortem reportavit.
9 Sed rex mente efferatus veniebat peiora quam quae sub patre

suo facta erant, ostensurus Iudaeis. 10 Quibus Iudas cognitis, prae-
cepit populo, ut die ac nocte Dominum invocarent, si quando et
alias etiam nunc adiuvaret eos, 11 quippe qui lege et patria sanctoque
templo in eo essent ut privarentur, ac populum, qui nuper paululum
respirasset, ne sineret blasphemis nationibus subdi. 12 Omnibus ita-
que simul idem facientibus et rogantibus misericordem Dominum
cum fletu et ieiuniis et prostratione per triduum sine intermissione
hortatus eos Iudas praecepit adesse. 13 Ipse vero seorsum cum se-
nioribus cogitavit, prius quam regis exercitus invaderet Iudaeam et
obtinerent civitatem, egressos res adiudicare auxilio Dei. 14 Dans
itaque procurationem Creatori mundi, exhortatus suos, ut fortiter
dimicarent usque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria,
institutionibus, circa Modin exercitum constituit. 15 Cumque suis
dedisset signum: «Victoriam Dei», cum iuvenibus fortissimis electis
nocte aggressus castra adversus aulam regiam, interfecit viros ad duo
milia et primarium elephantorum una cum eo, qui intra habitaculum
erat; 16 et postremo metu ac perturbatione castra repleverunt re-
busque prospere gestis abierunt. 17 Die autem iam illucescente hoc
factum erat, adiuvante eum Domini protectione.

18 Sed rex, accepto gustu audaciae Iudaeorum, artibus loca ten-
tavit. 19 Et Bethsuris, quae erat Iudaeorum praesidium munitum, ca-
stra admovebat; sed fugabatur, impingebat, minorabatur. 20 His au-
tem, qui intus erant, Iudas necessaria mittebat. 21 Enuntiavit autem
mysteria hostibus Rhodocus quidam de Iudaico exercitu, qui requi-
situs comprehensus est et conclusus.

22 Iterum rex sermonem habuit ad eos, qui erant in Bethsuris,
dextram dedit, accepit, abiit, 23 commisit cum his, qui erant cum
Iuda, superatus est, cognovit rebellasse Philippum Antiochiae, qui
relictus erat super negotia, confusus est, Iudaeos deprecatus est,
subditus est, iuravit de omnibus, quae iusta erant, reconciliatus est
et obtulit sacrificium, honoravit templum et loco exhibuit humani-
tatem; 24 Maccabaeum excepit, reliquit ducem a Ptolemaide usque ad
Gerrenos Hegemonidem, 25 venit Ptolemaidam: graviter ferebant
Ptolemenses amicitiae conventiones — indignabantur enim supra
modum — voluerunt irrita facere pacta. 26 Accessit Lysias ad tri-
bunal, exposuit rationem congruenter, persuasit, sedavit, tranquillos
fecit, regressus est Antiochiam. Hoc modo res gestae a rege, adven-
tus et profectionis eius, processerunt.

14 1 Sed post triennii tempus cognoverunt, qui cum Iuda erant, De-
metrium Seleuci per portum apud Tripolim adnavigantem cum mul-

titudine valida et navibus, [2] tenuisse regionem sublato Antiocho et
procuratore eius Lysia. [3] Alcimus autem quidam, qui summus sa-
cerdos fuerat, sed voluntarie coinquinatus temporibus seditionis,
considerans nullo modo sibi esse salutem neque accessum ultra ad
sanctum altare [4] venit ad regem Demetrium centesimo quinquage-
simo primo anno offerens ei coronam auream et palmam, super
haec et thallos, qui templi esse videbantur; et ipsa quidem die siluit.
[5] Tempus autem opportunum dementiae suae nactus, convocatus a
Demetrio ad consilium et interrogatus quo proposito et consilio Iu-
daei niterentur, [6] ad haec respondit: « Ipsi, qui dicuntur Asidaei,
Iudaeorum, quibus praeest Iudas Maccabaeus, bella nutriunt et sedi-
tiones movent, nec patiuntur regnum esse quietum. [7] Unde ego de-
fraudatus parentum gloria, dico autem summo sacerdotio, huc nunc
veni, [8] primo quidem de his, quae pertinent ad regem, mera fide sen-
tiens, secundo autem etiam civibus meis consulens; nam illorum
praedictorum inconsiderantia universum genus nostrum non modice
laborat. [9] Sed his singulis, tu rex, cognitis, et regioni et obsesso
generi nostro, secundum quam habes omnibus obviam humanitatem,
prospice; [10] nam, quamdiu superest Iudas, impossibile est pacem
esse negotiis ».

[11] Talibus autem ab hoc dictis, velocius ceteri amici hostiliter se
habentes adversus Iudam inflammaverunt Demetrium. [12] Qui statim
assumens Nicanorem, qui fuit praepositus elephantorum, et ducem
ostendens Iudaeae misit, [13] datis mandatis, ut ipsum quidem Iudam
occideret, eos vero, qui cum illo erant, dispergeret et constitueret Al-
cimum maximi templi summum sacerdotem. [14] Tunc gentes, quae
de Iudaea fugerant Iudam, gregatim se Nicanori miscebant, miserias
et clades Iudaeorum prosperitates rerum suarum existimantes fore.

[15] Audito itaque Nicanoris adventu et conventu nationum, con-
spersi terra rogabant eum, qui populum suum constituit usque in
aeternum quique suam portionem signis evidentibus protegit. [16] Im-
perante autem duce, statim inde profectus congreditur eis ad castel-
lum Dessau. [17] Simon vero frater Iudae commiserat cum Nicanore,
sed lente ob repentinum adversariorum silentium victus evaserat.

[18] Nicanor tamen audiens quam virtutem haberent, qui cum Iuda
erant, et animi magnitudinem pro patriae certaminibus, sanguine
iudicium facere metuebat. [19] Quam ob rem misit Posidonium et
Theodotum et Matthathiam, ut darent dextras atque acciperent. [20] Et,
cum diu de his consilium ageretur et ipse dux ad multitudinem ret-
tulisset et paribus suffragiis pareret sententia, sponsionibus pacis
annuerunt. [21] Itaque diem constituerunt, qua secreto convenirent

eodem, et processit utrimque currus, posuerunt sellas, 22 disposuit Iudas armatos paratos locis opportunis, ne forte ab hostibus repente mali aliquid fieret, congruum colloquium fecerunt. 23 Morabatur Nicanor Hierosolymis nihilque inique agebat gregesque turbarum, quae congregatae fuerant, dimisit. 24 Habebat autem Iudam semper in conspectu, ex animo erat viro inclinatus. 25 Rogavit eum ducere uxorem filiosque procreare. Nuptias fecit, quiete egit, communiter vivebat.

26 Alcimus autem videns mutuam illorum benevolentiam et factas conventiones accipiens venit ad Demetrium et dicebat Nicanorem aliena sentire a rebus; Iudam enim regni insidiatorem socium sibi designavit. 27 Itaque rex exasperatus et pessimi huius criminationibus irritatus scripsit Nicanori dicens graviter quidem se ferre de conventionibus, iubere tamen Maccabaeum citius vinctum mittere Antiochiam. 28 Quibus cognitis, Nicanor confusus erat et aegre ferebat, si ea, quae convenerant, irrita faceret, nulla a viro facta iniuria; 29 sed, quia regi resisti non poterat, opportunitatem observabat, ut artificio illud perficeret. 30 At Maccabaeus videns secum austerius agere Nicanorem et consuetum occursum ferocius exhibentem, intellegens non ex optimo esse austeritatem, non paucis suorum congregatis, occultavit se a Nicanore. 31 Quod cum ille cognovit fortiter se a viro astutia praeventum, venit ad maximum et sanctum templum et sacerdotibus solitas hostias offerentibus iussit sibi tradi virum. 32 Quibus cum iuramento dicentibus nescire se ubi esset, qui quaerebatur, extendens dexteram ad templum 33 iuravit haec: « Nisi Iudam mihi vinctum tradideritis, istud Dei fanum in planitiem deducam et altare effodiam et templum hic Libero illustre erigam ». 34 Et, his dictis, abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in caelum invocabant eum, qui semper propugnator fuit gentis nostrae, haec dicentes: 35 « Tu, Domine universorum, qui nullius indiges, voluisti templum habitationis tuae fieri in nobis; 36 et nunc, Sancte, omnis sanctificationis Domine, conserva in aeternum impollutam domum istam, quae nuper mundata est ».

37 Razis autem quidam de senioribus ab Hierosolymis delatus est Nicanori, vir amator civitatis et valde bene audiens, qui pro affectu pater Iudaeorum appellabatur. 38 Hic enim pristinis temporibus seditionis iudicium pertulerat Iudaismi corpusque et animam pro Iudaismo tradiderat cum omni perseverantia. 39 Volens autem Nicanor manifestare odium, quod habebat in Iudaeos, misit milites supra quingentos, ut eum comprehenderent; 40 putabat enim, si illum cepisset, se cladem istis illaturum. 41 Turbis autem turrim iam occu-

paturis et atrii ianuae vim facientibus atque iubentibus ignem ad-
movere et portas incendi, ipse undique comprehensus supposuit
sibi gladium 42 volens nobiliter mori potius quam subditus fieri pec-
catoribus et nobilitate sua indignis iniuriis affici. 43 Sed, cum per
contentionis festinationem non certo ictu plagam dedisset, et turbae
intra ostia irrumperent, recurrens audacter ad murum praecipitavit
semetipsum viriliter in turbas; 44 quibus velociter locum dantibus
intervallo facto, venit per medium spatium vacuum. 45 Et, cum ad-
huc spiraret, accensus animis surrexit et, cum sanguis ad modum
fontis deflueret, et gravissima essent vulnera, cursu turbas pertrans-
iens et stans supra quandam petram praeruptam, 46 prorsus exsan-
guis iam effectus, proferens intestina et sumens utrisque manibus
proiecit super turbas et invocans Dominatorem vitae ac spiritus,
ut haec ipsi iterum redderet, ita vita defunctus est.

15 1 Nicanor autem, ut comperit eos, qui cum Iuda erant, in locis
esse iuxta Samariam, cogitavit requietionis die cum omni securitate
eos aggredi. 2 Iudaeis vero, qui illum per necessitatem sequebantur,
dicentibus: « Ne ita ferociter et barbare disperdas, sed honorem
tribue praehonoratae diei cum sanctificatione ab eo, qui universa
conspicit », 3 ille infelix interrogavit, si est potens in caelo, qui im-
peravit agi diem sabbatorum. 4 Et respondentibus illis: « Est Domi-
nus vivus ipse in caelo potens, qui iussit colere septimam diem »;
5 at ille ait: « Et ego potens sum super terram, qui impero sumi
arma et negotia regis impleri ». Tamen non obtinuit, ut nefarium
consilium perficeret.

6 Et Nicanor quidem cum summa superbia cervicem erigens co-
gitaverat commune trophaeum statuere de iis, qui cum Iuda erant.
7 Maccabaeus autem sine intermissione confidebat cum omni spe
auxilium se consequi a Domino, 8 et hortabatur suos, ne formida-
rent adventum nationum, sed in mente habentes adiutoria sibi facta
de caelo et nunc sperarent ab Omnipotente sibi affuturam victoriam.
9 Et allocutus eos de Lege et Prophetis, admonens eos etiam de cer-
taminibus, quae perfecerant, promptiores constituit eos. 10 Et, animis
eorum excitatis, denuntiavit simul ostendens gentium fallaciam et
iuramentorum praevaricationem. 11 Cum autem singulos illorum ar-
mavisset, non tam clipeorum et hastarum munitione quam per bo-
nos sermones exhortatione, cumque somnium fide dignum expo-
suisset, supra modum universos laetificavit.

12 Erat autem huiuscemodi visus eius: Oniam, qui fuerat summus
sacerdos, virum honestum et bonum, verecundum occursu, mode-

stum moribus et eloquium digne proferentem et qui a puero omnes
virtutes domesticas exercuerat, manus protendentem orare pro omni
populo Iudaeorum. 13 Post hoc sic apparuisse virum canitie et gloria
praestantem et mirabilem quandam et magni decoris esse eminen-
tiam circa illum. 14 Respondentem vero Oniam dixisse: « Hic est
fratrum amator, qui multum orat pro populo et sancta civitate, Ie-
remias propheta Dei ». 15 Protendentem autem Ieremiam dextram
dedisse Iudae gladium aureum et, cum daret, dixisse haec: 16 « Accipe
sanctum gladium munus a Deo, in quo confringes adversarios ».

17 Exhortati itaque Iudae sermonibus bonis valde, et qui poterant
ad virtutem incitare et animos iuvenum confortare, statuerunt castra
non tendere, sed fortiter inferri et cum omni virtute confligentes
de negotiis iudicare, eo quod civitas et sancta et templum pericli-
tarentur. 18 Erat enim timor pro uxoribus et filiis itemque pro fra-
tribus et cognatis in minore parte iacens, maximus vero et primus
pro sanctificato templo. 19 Sed et eos, qui in civitate erant compre-
hensi, non minima sollicitudo habebat propter illum sub aperto
concursum. 20 Et, cum iam omnes exspectarent iudicium futurum,
hostesque iam committerent, atque exercitus esset ordinatus, et be-
stiae opportuno in loco constitutae, et equitatus dispositus, 21 con-
siderans Maccabaeus adventum multitudinis et apparatum varium ar-
morum et ferocitatem bestiarum, extendens manus in caelum pro-
digia facientem Dominum invocavit sciens quoniam non est per
arma, sed prout ab ipso iudicatum fuerit dignis tribuit victoriam.
22 Dixit autem invocans hoc modo: « Tu, Domine, qui misisti ange-
lum tuum sub Ezechia rege Iudaeae, et interfecit de castris Senna-
cherib ad centum octoginta quinque milia, 23 et nunc, Dominator
caelorum, mitte angelum bonum ante nos in timorem et tremorem;
24 magnitudine brachii tui exterreantur, qui cum blasphemia veniunt
adversus sanctum populum tuum ». Et hic quidem in his finem fecit.

25 Qui autem cum Nicanore erant, cum tubis et canticis admove-
bant; 26 hi vero qui erant cum Iuda, cum invocatione et orationibus
congressi sunt cum hostibus. 27 Et manibus quidem pugnantes, sed
Dominum cordibus orantes prostraverunt non minus triginta quin-
que milia praesentia Dei magnifice delectati. 28 Cumque cessassent
ab opere et cum gaudio redirent, cognoverunt Nicanorem proruisse
cum armis suis; 29 facto itaque clamore et tumultu, patria voce omni-
potentem Dominum benedicebant. 30 Et praecepit ille, qui per omnia
corpore et animo primus fuerat in certamine pro civibus, qui iuven-
tutis benevolentiam in suam gentem conservaverat, caput Nicanoris
abscindi et manum cum umero ac Hierosolymam perferri. 31 Quo cum

pervenisset, convocatis contribulibus et sacerdotibus, ante altare
stans accersiit eos, qui in arce erant, 32 et, ostenso capite iniqui Ni-
canoris et manu nefarii, quam extendens contra domum sanctam
omnipotentis Dei magnifice gloriatus est, 33 linguam etiam impii Ni-
canoris praecisam dixit particulatim avibus daturum, pretia autem
dementiae contra templum suspendere.

34 Omnes igitur in caelum benedixerunt manifestum Dominum
dicentes: « Benedictus, qui locum suum incontaminatum servavit! ».
35 Alligavit autem Nicanoris caput de summa arce evidens omnibus
et manifestum signum auxilii Domini. 36 Itaque omnes communi
consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate prae-
terire, habere autem celebrem tertiam decimam diem, mensis duode-
cimi — Adar dicitur voce Syriaca — pridie Mardochaei diei.

37 Igitur his erga Nicanorem sic gestis, et ex illis temporibus ab
Hebraeis civitate possessa, ego quoque hic faciam finem sermonis.
38 Et, siquidem bene et apte compositioni, hoc et ipse volebam; sin
autem exigue et modice, hoc est, quod assequi poteram. 39 Sicut
enim vinum solummodo bibere, similiter autem rursus et aquam,
contrarium est, quemadmodum autem vinum aquae contemperatum
iam et delectabilem gratiam perficit, huiusmodi etiam structura ser-
monis delectat aures eorum, quibus contingat compositionem legere.
Hic autem erit finis.

NOVUM
TESTAMENTUM

EVANGELIUM
SECUNDUM MATTHAEUM

1 1 Liber generationis Iesu Christi filii David filii Abraham.
2 Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob, Iacob autem
genuit Iudam et fratres eius, 3 Iudas autem genuit Phares et Zara
de Thamar, Phares autem genuit Esrom, Esrom autem genuit Aram,
4 Aram autem genuit Aminadab, Aminadab autem genuit Naasson,
Naasson autem genuit Salmon, 5 Salmon autem genuit Booz de Ra-
hab, Booz autem genuit Obed ex Ruth, Obed autem genuit Iesse,
6 Iesse autem genuit David regem.
David autem genuit Salomonem ex ea, quae fuit Uriae, 7 Salomon
autem genuit Roboam, Roboam autem genuit Abiam, Abia autem
genuit Asa, 8 Asa autem genuit Iosaphat, Iosaphat autem genuit
Ioram, Ioram autem genuit Oziam, 9 Ozias autem genuit Ioatham,
Ioatham autem genuit Achaz, Achaz autem genuit Ezechiam, 10 Eze-
chias autem genuit Manassen, Manasses autem genuit Amon, Amon
autem genuit Iosiam, 11 Iosias autem genuit Iechoniam et fratres
eius in transmigratione Babylonis.
12 Et post transmigrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel,
Salathiel autem genuit Zorobabel, 13 Zorobabel autem genuit Abiud,
Abiud autem genuit Eliachim, Eliachim autem genuit Azor, 14 Azor
autem genuit Sadoc, Sadoc autem genuit Achim, Achim autem ge-
nuit Eliud, 15 Eliud autem genuit Eleazar, Eleazar autem genuit Mat-
than, Matthan autem genuit Iacob, 16 Iacob autem genuit Ioseph
virum Mariae, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.
17 Omnes ergo generationes ab Abraham usque ad David genera-
tiones quattuordecim; et a David usque ad transmigrationem Baby-
lonis generationes quattuordecim; et a transmigratione Babylonis
usque ad Christum generationes quattuordecim.
18 Iesu Christi autem generatio sic erat.
Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conve-
nirent inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.
19 Ioseph autem vir eius, cum esset iustus et nollet eam traducere,
voluit occulte dimittere eam. 20 Haec autem eo cogitante, ecce angelus
Domini in somnis apparuit ei dicens: « Ioseph fili David, noli timere
accipere Mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est, de
Spiritu Sancto est; 21 pariet autem filium, et vocabis nomen eius
Iesum: ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum ».

[1] 18 Christi autem generatio

[22] Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur id, quod dictum
est a Domino per prophetam dicentem: [23] « *Ecce, virgo in utero ha-*
bebit et pariet filium, et vocabunt nomen eius Emmanuel », quod est
interpretatum *Nobiscum Deus.*
[24] Exsurgens autem Ioseph a somno fecit, sicut praecepit ei angelus
Domini, et accepit coniugem suam; [25] et non cognoscebat eam, do-
nec peperit filium, et vocavit nomen eius Iesum.

2 [1] Cum autem natus esset Iesus in Bethlehem Iudaeae in diebus
Herodis regis, ecce Magi ab oriente venerunt Hierosolymam [2] dicen-
tes: « Ubi est, qui natus est, rex Iudaeorum? Vidimus enim stellam
eius in oriente et venimus adorare eum ». [3] Audiens autem Herodes
rex turbatus est et omnis Hierosolyma cum illo; [4] et congregans
omnes principes sacerdotum et scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi
Christus nasceretur. [5] At illi dixerunt ei: « In Bethlehem Iudaeae.
Sic enim scriptum est per prophetam:
[6] “ *Et tu, Bethlehem* terra Iudae,
nequaquam *minima es in principibus Iudae;*
ex te enim exiet dux,
qui reget populum meum Israel ” ».
[7] Tunc Herodes, clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tem-
pus stellae, quae apparuit eis, [8] et mittens illos in Bethlehem dixit:
« Ite et interrogate diligenter de puero; et cum inveneritis renun-
tiate mihi, ut et ego veniens adorem eum ».
[9] Qui cum audissent regem, abierunt. Et ecce stella, quam vide-
rant in oriente, antecedebat eos, usque dum veniens staret supra,
ubi erat puer. [10] Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno
valde. [11] Et intrantes domum viderunt puerum cum Maria matre
eius, et procidentes adoraverunt eum; et apertis thesauris suis, obtu-
lerunt ei munera, aurum et tus et myrrham. [12] Et responso accepto
in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in
regionem suam.
[13] Qui cum recessissent, ecce angelus Domini apparet in somnis
Ioseph dicens: « Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in
Aegyptum et esto ibi, usque dum dicam tibi; futurum est enim
ut Herodes quaerat puerum ad perdendum eum ».

[1] [25] Donec peperit filium suum primogenitum
[2] [1] Cum ergo natus esset
[11] invenerunt puerum
[13] apparuit in somnis

[14] Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et recessit
in Aegyptum [15] et erat ibi usque ad obitum Herodis, ut adimple-
retur, quod dictum est a Domino per prophetam dicentem:
« *Ex Aegypto vocavi filium meum* ».
[16] Tunc Herodes videns quoniam illusus esset a Magis, iratus est
valde et mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem et
in omnibus finibus eius, a bimatu et infra, secundum tempus, quod
exquisierat a Magis. [17] Tunc adimpletum est, quod dictum est per
Ieremiam prophetam dicentem:
18 « *Vox in Rama audita est,*
ploratus et ululatus multus:
Rachel plorans filios suos,
et noluit consolari, quia non sunt ».
[19] Defuncto autem Herode, ecce apparet angelus Domini in somnis
Ioseph in Aegypto [20] dicens: « Surge et accipe puerum et matrem
eius et vade in terram Israel; defuncti sunt enim, qui quaerebant
animam pueri ». [21] Qui surgens accepit puerum et matrem eius et
venit in terram Israel. [22] Audiens autem quia Archelaus regnaret in
Iudaea pro Herode patre suo, timuit illuc ire; et admonitus in som-
nis, secessit in partes Galilaeae [23] et veniens habitavit in civitate,
quae vocatur Nazareth, ut adimpleretur, quod dictum est per Pro-
phetas: « Nazaraeus vocabitur ».

3 [1] In diebus autem illis venit Ioannes Baptista praedicans in de-
serto Iudaeae [2] et dicens: « Paenitentiam agite; appropinquavit enim
regnum caelorum ».
[3] Hic est enim, qui dictus est per Isaiam prophetam dicentem:
« *Vox clamantis in deserto:*
" *Parate viam Domini,*
rectas facite semitas eius! " ».
[4] Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis cameli et zonam
pelliceam circa lumbos suos; esca autem eius erat locustae et mel
silvestre.
[5] Tunc exibat ad eum Hierosolyma et omnis Iudaea et omnis regio
circa Iordanem, [6] et baptizabantur in Iordane flumine ab eo, con-
fitentes peccata sua.

[2] [19] apparuit angelus
[23] quoniam Nazaraeus vocabitur
[3] [4] de pilis camelorum
[6] in Iordane ab eo

7 Videns autem multos pharisaeorum et sadducaeorum venientes
ad baptismum suum, dixit eis: « Progenies viperarum, quis demon-
stravit vobis fugere a futura ira? 8 Facite ergo fructum dignum pae-
nitentiae 9 et ne velitis dicere intra vos: " Patrem habemus Abra-
ham "; dico enim vobis quoniam potest Deus de lapidibus istis
suscitare Abrahae filios. 10 Iam enim securis ad radicem arborum
posita est; omnis ergo arbor, quae non facit fructum bonum, exci-
ditur et in ignem mittitur. 11 Ego quidem vos baptizo in aqua in
paenitentiam; qui autem post me venturus est, fortior me est, cuius
non sum dignus calceamenta portare; ipse vos baptizabit in Spiritu
Sancto et igni, 12 cuius ventilabrum in manu sua, et permundabit
aream suam et congregabit triticum suum in horreum, paleas autem
comburet igni inexstinguibili ».

13 Tunc venit Iesus a Galilaea in Iordanem ad Ioannem, ut bapti-
zaretur ab eo. 14 Ioannes autem prohibebat eum dicens: « Ego a te
debeo baptizari, et tu venis ad me? ». 15 Respondens autem Iesus
dixit ei: « Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam ».
Tunc dimittit eum. 16 Baptizatus autem Iesus, confestim ascendit de
aqua; et ecce aperti sunt ei caeli, et vidit Spiritum Dei descenden-
tem sicut columbam et venientem super se. 17 Et ecce vox de caelis
dicens: « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui ».

4 1 Tunc Iesus ductus est in desertum a Spiritu, ut tentaretur a
Diabolo. 2 Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta
noctibus, postea esuriit. 3 Et accedens tentator dixit ei: « Si Filius
Dei es, dic, ut lapides isti panes fiant ». 4 Qui respondens dixit:
« Scriptum est:
" *Non in pane solo vivet homo,*
sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei " ».

5 Tunc assumit eum Diabolus in sanctam civitatem et statuit eum
supra pinnaculum templi 6 et dicit ei: « Si Filius Dei es, mitte te
deorsum. Scriptum est enim:
" *Angelis suis mandabit de te,*
et *in manibus tollent te,*
ne forte offendas ad lapidem pedem tuum " ».

[3] 9 suscitare filios Abrahae
10 excidetur et in ignem mittetur
15 Tunc dimisit eum
16 sicut columbam venientem super se
[4] 4 vivit homo
6 et dixit ei | scriptum est enim quia | mandavit

[7] Ait illi Iesus: « Rursum scriptum est: " *Non tentabis Dominum*
Deum tuum " ».
[8] Iterum assumit eum Diabolus in montem excelsum valde et
ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum [9] et dicit illi: « Haec
tibi omnia dabo, si cadens adoraveris me ». [10] Tunc dicit ei Iesus:
« Vade, Satanas! Scriptum est enim:
" *Dominum Deum tuum adorabis*
et illi soli *servies* " ».
[11] Tunc reliquit eum Diabolus, et ecce angeli accesserunt et mini-
strabant ei.
[12] Cum autem audisset quod Ioannes traditus esset, secessit in
Galilaeam. [13] Et relicta Nazareth, venit et habitavit in Capharnaum
maritimam [14] in finibus Zabulon et Nephthali, ut impleretur, quod
dictum est per Isaiam prophetam dicentem:
15 « *Terra Zabulon et terra Nephthali,*
ad viam maris, trans Iordanem,
Galilaea gentium;
16 *populus, qui sedebat in tenebris,*
lucem vidit magnam,
et sedentibus in regione et umbra mortis
lux orta est eis ».
[17] Exinde coepit Iesus praedicare et dicere: « Paenitentiam agite;
appropinquavit enim regnum caelorum ».
[18] Ambulans autem iuxta mare Galilaeae, vidit duos fratres, Si-
monem, qui vocatur Petrus, et Andream fratrem eius, mittentes
rete in mare; erant enim piscatores. [19] Et ait illis: « Venite post me,
et faciam vos piscatores hominum ». [20] At illi continuo, relictis reti-
bus, secuti sunt eum.
[21] Et procedens inde vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedaei
et Ioannem fratrem eius, in navi cum Zebedaeo patre eorum refi-
cientes retia sua, et vocavit eos. [22] Illi autem statim, relicta navi et
patre suo, secuti sunt eum.
[23] Et circumibat Iesus totam Galilaeam, docens in synagogis eorum
et praedicans evangelium regni et sanans omnem languorem et
omnem infirmitatem in populo. [24] Et abiit opinio eius in totam Sy-

[4] [9] et dixit illi
[13] relicta civitate Nazareth
[14] per Isaiam prophetam terra Zabulon
[15] via maris
[19] faciam vos fieri piscatores
[22] relictis retibus et patre

riam; et obtulerunt ei omnes male habentes, variis languoribus et
tormentis comprehensos, et qui daemonia habebant, et lunaticos et
paralyticos, et curavit eos. [25] Et secutae sunt eum turbae multae de
Galilaea et Decapoli et Hierosolymis et Iudaea et de trans Iordanem.

5 [1] Videns autem turbas, ascendit in montem; et cum sedisset, acces-
serunt ad eum discipuli eius; [2] et aperiens os suum docebat eos
dicens:
[3] « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum.
[4] Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.
[5] Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.
[6] Beati, qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.
[7] Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur.
[8] Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.
[9] Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.
[10] Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam
ipsorum est regnum caelorum.
[11] Beati estis cum maledixerint vobis et persecuti vos fuerint et
dixerint omne malum adversum vos, mentientes, propter me. [12] Gau-
dete et exsultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis; sic
enim persecuti sunt prophetas, qui fuerunt ante vos.
[13] Vos estis sal terrae; quod si sal evanuerit, in quo salietur? Ad
nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus.
[14] Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra mon-
tem posita; [15] neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio,
sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt. [16] Sic
luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra bona opera
et glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est.
[17] Nolite putare quoniam veni solvere Legem aut Prophetas; non
veni solvere, sed adimplere. [18] Amen quippe dico vobis: Donec
transeat caelum et terra, iota unum aut unus apex non praeteribit
a Lege, donec omnia fiant. [19] Qui ergo solverit unum de mandatis
istis minimis et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno
caelorum; qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in
regno caelorum.
[20] Dico enim vobis: Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam
scribarum et pharisaeorum, non intrabitis in regnum caelorum.

[5] [4] *loco huius versiculi ponitur quintus*
[5] *loco quinti versiculi ponitur quartus*
[20] Dico enim vobis quia

21 Audistis quia dictum est antiquis: " *Non occides*; qui autem occiderit, reus erit iudicio ". 22 Ego autem dico vobis: Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio; qui autem dixerit fratri suo: " Racha ", reus erit concilio; qui autem dixerit: " Fatue ", reus erit gehennae ignis. 23 Si ergo offeres munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, 24 relinque ibi munus tuum ante altare et vade prius, reconciliare fratri tuo et tunc veniens offer munus tuum. 25 Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via cum eo, ne forte tradat te adversarius iudici, et iudex tradat te ministro, et in carcerem mittaris. 26 Amen dico tibi: Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem.

27 Audistis quia dictum est: " *Non moechaberis* ". 28 Ego autem dico vobis: Omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo. 29 Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum et proice abs te; expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. 30 Et si dextera manus tua scandalizat te, abscide eam et proice abs te; expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum abeat in gehennam.

31 Dictum est autem: " *Quicumque dimiserit uxorem suam, det illi libellum repudii* ". 32 Ego autem dico vobis: Omnis, qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam moechari; et, qui dimissam duxerit, adulterat.

33 Iterum audistis quia dictum est antiquis: " *Non periurabis; reddes* autem *Domino iuramenta tua* ". 34 Ego autem dico vobis: Non iurare omnino, neque per *caelum*, quia *thronus Dei est*, 35 neque per *terram*, quia *scabellum est pedum eius*, neque per Hierosolymam, quia *civitas* est *magni Regis*; 36 neque per caput tuum iuraveris, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum. 37 Sit autem sermo vester: " Est, est ", " Non, non "; quod autem his abundantius est, a Malo est.

38 Audistis quia dictum est: " *Oculum pro oculo* et *dentem pro dente* ". 39 Ego autem dico vobis: Non resistere malo; sed si quis te percusserit in dextera maxilla tua, praebe illi et alteram; 40 et ei, qui vult tecum iudicio contendere et tunicam tuam tollere, remitte

[5] 22 dico vobis quia
24 offers munus
27 dictum est antiquis
28 dico vobis quoniam
32 dico vobis quia
33 non peierabis

ei et pallium; [41] et quicumque te angariaverit mille passus, vade cum
illo duo. [42] Qui petit a te, da ei; et volenti mutuari a te, ne avertaris.

[43] Audistis quia dictum est: "*Diliges proximum tuum* et odio ha-
bebis inimicum tuum". [44] Ego autem dico vobis: Diligite inimicos
vestros et orate pro persequentibus vos, [45] ut sitis filii Patris vestri,
qui in caelis est, quia solem suum oriri facit super malos et bonos
et pluit super iustos et iniustos. [46] Si enim dilexeritis eos, qui vos
diligunt, quam mercedem habetis? Nonne et publicani hoc faciunt?
[47] Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis?
Nonne et ethnici hoc faciunt? [48] Estote ergo vos perfecti, sicut Pater
vester caelestis perfectus est.

6 [1] Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut vi-
deamini ab eis; alioquin mercedem non habetis apud Patrem ve-
strum, qui in caelis est. [2] Cum ergo facies eleemosynam, noli tuba
canere ante te, sicut hypocritae faciunt in synagogis et in vicis, ut
honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis: Receperunt merce-
dem suam.

[3] Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat
dextera tua, [4] ut sit eleemosyna tua in abscondito, et Pater tuus,
qui videt in abscondito, reddet tibi.

[5] Et cum oratis, non eritis sicut hypocritae, qui amant in syna-
gogis et in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab homi-
nibus. Amen dico vobis: Receperunt mercedem suam. [6] Tu autem
cum orabis, intra in cubiculum tuum et, clauso ostio tuo, ora Pa-
trem tuum, qui est in abscondito; et Pater tuus, qui videt in ab-
scondito, reddet tibi. [7] Orantes autem nolite multum loqui sicut
ethnici: putant enim quia in multiloquio suo exaudiantur. [8] Nolite
ergo assimilari eis; scit enim Pater vester, quibus opus sit vobis,
antequam petatis eum.

[9] Sic ergo vos orabitis:
Pater noster, qui es in caelis,
sanctificetur nomen tuum,

[5] [41] vade cum illo alia duo
[42] volenti mutuari ne avertaris
[44] diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos et orate pro persequentibus et calumniantibus vos
[45] qui solem suum | super bonos et malos
[46] si enim diligatis | mercedem habebitis

[6] [1] mercedem non habebitis
[6] ora Patrem tuum in abscondito

10 adveniat regnum tuum,
fiat voluntas tua,
sicut in caelo, et in terra.
11 Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie;
12 et dimitte nobis debita nostra,
sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;
13 et ne inducas nos in tentationem,
sed libera nos a Malo.

14 Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis
Pater vester caelestis; 15 si autem non dimiseritis hominibus, nec
Pater vester dimittet peccata vestra.

16 Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritae tristes; demoliuntur enim facies suas, ut pareant hominibus ieiunantes. Amen
dico vobis: Receperunt mercedem suam. 17 Tu autem cum ieiunas,
unge caput tuum et faciem tuam lava, 18 ne videaris hominibus ieiunans sed Patri tuo, qui est in abscondito; et Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.

19 Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi aerugo et tinea
demolitur, et ubi fures effodiunt et furantur; 20 thesaurizate autem
vobis thesauros in caelo, ubi neque aerugo neque tinea demolitur,
et ubi fures non effodiunt nec furantur; 21 ubi enim est thesaurus
tuus, ibi erit et cor tuum.

22 Lucerna corporis est oculus. Si ergo fuerit oculus tuus simplex,
totum corpus tuum lucidum erit; 23 si autem oculus tuus nequam
fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen, quod in te est, tenebrae sunt, tenebrae quantae erunt!

24 Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit et alterum diliget aut unum sustinebit et alterum contemnet; non potestis Deo servire et mammonae.

25 Ideo dico vobis: Ne solliciti sitis animae vestrae quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est
quam esca, et corpus quam vestimentum? 26 Respicite volatilia caeli,
quoniam non serunt neque metunt neque congregant in horrea, et Pater vester caelestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis?
27 Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad aetatem suam cubi-

[6] 14 Pater vester caelestis delicta vestra
16 Amen dico vobis quia
21 ibi est et cor tuum
22 si fuerit oculus
27 adicere ad staturam suam

tum unum? 28 Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia
agri quomodo crescunt: non laborant neque nent. 29 Dico autem
vobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut
unum ex istis. 30 Si autem fenum agri, quod hodie est et cras in cli-
banum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos, modicae fidei?
31 Nolite ergo solliciti esse dicentes: " Quid manducabimus? ", aut:
" Quid bibemus? ", aut: " Quo operiemur? ". 32 Haec enim omnia
gentes inquirunt; scit enim Pater vester caelestis quia his omnibus
indigetis. 33 Quaerite autem primum regnum Dei et iustitiam eius,
et haec omnia adicientur vobis. 34 Nolite ergo esse solliciti in cra-
stinum; crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse. Sufficit diei
malitia sua.

7 1 Nolite iudicare, ut non iudicemini; 2 in quo enim iudicio iudi-
caveritis, iudicabimini, et in qua mensura mensi fueritis, metietur
vobis. 3 Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, et trabem
in oculo tuo non vides? 4 Aut quomodo dices fratri tuo: " Sine,
eiciam festucam de oculo tuo ", et ecce trabes est in oculo tuo?
5 Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis
eicere festucam de oculo fratris tui.

6 Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras
ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis et conversi dirum-
pant vos.

7 Petite, et dabitur vobis; quaerite et invenietis; pulsate, et ape-
rietur vobis. 8 Omnis enim qui petit, accipit; et, qui quaerit, invenit;
et pulsanti aperietur. 9 Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit
filius suus panem, numquid lapidem porriget ei? 10 Aut si piscem
petierit, numquid serpentem porriget ei? 11 Si ergo vos, cum sitis
mali, nostis dona bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester,
qui in caelis est, dabit bona petentibus se.

12 Omnia ergo, quaecumque vultis ut faciant vobis homines, ita
et vos facite eis; haec est enim Lex et Prophetae.

13 Intrate per angustam portam, quia lata porta et spatiosa via,
quae ducit ad perditionem, et multi sunt, qui intrant per eam;
14 quam angusta porta et arta via, quae ducit ad vitam, et pauci sunt,
qui inveniunt eam!

[6] 30 minimae fidei
32 Pater vester quia
[7] 4 quomodo dicis
11 bona data dare
12 et vos facite illis

[15] Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. [16] A fructibus eorum cognoscetis eos: numquid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus? [17] Sic omnis arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor fructus malos facit: [18] non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. [19] Omnis arbor, quae non facit fructum bonum, exciditur et in ignem mittitur. [20] Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

[21] Non omnis, qui dicit mihi: " Domine Domine ", intrabit in regnum caelorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est. [22] Multi dicent mihi in illa die: " Domine, Domine, nonne in tuo nomine prophetavimus, et in tuo nomine daemonia eiecimus, et in tuo nomine virtutes multas fecimus? ". [23] Et tunc confitebor illis: Numquam novi vos; discedite a me, qui operamini iniquitatem.

[24] Omnis ergo, qui audit verba mea haec et facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui aedificavit domum suam supra petram. [25] Et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti et irruerunt in domum illam, et non cecidit; fundata enim erat supra petram.

[26] Et omnis, qui audit verba mea haec et non facit ea, similis erit viro stulto, qui aedificavit domum suam supra arenam. [27] Et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti et irruerunt in domum illam, et cecidit, et fuit ruina eius magna ».

[28] Et factum est cum consummasset Iesus verba haec, admirabantur turbae super doctrinam eius; [29] erat enim docens eos sicut potestatem habens et non sicut scribae eorum.

8 [1] Cum autem descendisset de monte, secutae sunt eum turbae multae.

[2] Et ecce leprosus veniens adorabat eum dicens: « Domine, si vis, potes me mundare ». [3] Et extendens manum, tetigit eum dicens: « Volo, mundare! »; et confestim mundata est lepra eius. [4] Et ait illi Iesus: « Vide, nemini dixeris; sed vade, ostende te sacerdoti et offer munus, quod praecepit Moyses, in testimonium illis ».

[5] Cum autem introisset Capharnaum, accessit ad eum centurio rogans eum [6] et dicens: « Domine, puer meus iacet in domo para-

[7] [21] sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum

[23] confitebor illis quia

[29] sicut scribae eorum et pharisaei

[8] [3] tetigit eum Iesus

lyticus et male torquetur ». [7] Et ait illi: « Ego veniam et curabo eum ». [8] Et respondens centurio ait: « Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus. [9] Nam et ego homo sum sub potestate, habens sub me milites, et dico huic: " Vade ", et vadit; et alii: " Veni ", et venit; et servo meo: " Fac hoc ", et facit ».

[10] Audiens autem Iesus, miratus est et sequentibus se dixit: « Amen dico vobis: Apud nullum inveni tantam fidem in Israel! [11] Dico autem vobis quod multi ab oriente et occidente venient et recumbent cum Abraham et Isaac et Iacob in regno caelorum; [12] filii autem regni eicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium ». [13] Et dixit Iesus centurioni: « Vade; sicut credidisti fiat tibi ». Et sanatus est puer in hora illa.

[14] Et cum venisset Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem et febricitantem; [15] et tetigit manum eius, et dimisit eam febris; et surrexit et ministrabat ei.

[16] Vespere autem facto, obtulerunt ei multos daemonia habentes; et eiciebat spiritus verbo et omnes male habentes curavit, [17] ut adimpleretur, quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem:
« *Ipse infirmitates nostras accepit*
et aegrotationes portavit ».

[18] Videns autem Iesus turbas multas circum se, iussit ire trans fretum. [19] Et accedens unus scriba ait illi: « Magister, sequar te quocumque ieris ». [20] Et dicit ei Iesus: « Vulpes foveas habent et volucres caeli tabernacula, Filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet ».

[21] Alius autem de discipulis eius ait illi: « Domine, permitte me primum ire et sepelire patrem meum ». [22] Iesus autem ait illi: « Sequere me et dimitte mortuos sepelire mortuos suos ».

[23] Et ascendente eo in naviculam, secuti sunt eum discipuli eius. [24] Et ecce motus magnus factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus; ipse vero dormiebat. [25] Et accesserunt et suscitaverunt eum dicentes: « Domine, salva nos, perimus! ». [26] Et dicit eis: « Quid timidi estis, modicae fidei? ». Tunc surgens increpavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna. [27] Porro homines mirati sunt dicentes: « Qualis est hic, quia et venti et mare oboediunt ei? ».

[8] [7] Ait illi Iesus
[10] non inveni
[13] et sicut credidisti
[15] ministrabat eis
[26] increpavit vento

[28] Et cum venisset trans fretum in regionem Gadarenorum, occur-
rerunt ei duo habentes daemonia, de monumentis exeuntes, saevi
nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam. [29] Et ecce clama-
verunt dicentes: « Quid nobis et tibi, Fili Dei? Venisti huc ante
tempus torquere nos? ».

[30] Erat autem longe ab illis grex porcorum multorum pascens.
[31] Daemones autem rogabant eum dicentes: « Si eicis nos, mitte nos
in gregem porcorum ». [32] Et ait illis: « Ite ». Et illi exeuntes abierunt
in porcos; et ecce impetu abiit totus grex per praeceps in mare, et
mortui sunt in aquis. [33] Pastores autem fugerunt et venientes in civi-
tatem nuntiaverunt omnia et de his, qui daemonia habuerant. [34] Et
ecce tota civitas exiit obviam Iesu, et viso eo rogabant, ut transiret
a finibus eorum.

9 [1] Et ascendens in naviculam transfretavit et venit in civitatem
suam. [2] Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. Et vi-
dens Iesus fidem illorum, dixit paralytico: « Confide, fili; remittun-
tur peccata tua ». [3] Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se:
« Hic blasphemat ». [4] Et cum vidisset Iesus cogitationes eorum,
dixit: « Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? [5] Quid enim est
facilius, dicere: " Dimittuntur peccata tua ", aut dicere: " Surge et
ambula "? [6] Ut sciatis autem quoniam Filius hominis habet pote-
statem in terra dimittendi peccata — tunc ait paralytico —: Surge,
tolle lectum tuum et vade in domum tuam ». [7] Et surrexit et abiit
in domum suam. [8] Videntes autem turbae timuerunt et glorificave-
runt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.

[9] Et cum transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in teloneo,
Matthaeum nomine, et ait illi: « Sequere me ». Et surgens secutus
est eum.

[10] Et factum est, discumbente eo in domo, ecce multi publicani
et peccatores venientes simul discumbebant cum Iesu et discipulis
eius. [11] Et videntes pharisaei dicebant discipulis eius: « Quare cum
publicanis et peccatoribus manducat magister vester? ». [12] At ille
audiens ait: « Non est opus valentibus medico, sed male habentibus.

[8] [28] **in regionem Gerasenorum**
[30] **Erat autem non longe ab illis**
[32] **At illi exeuntes**

[9] [2] **remittuntur tibi**
[5] **Quid est facilius**
[12] **At Iesus audiens**

13 Euntes autem discite quid est: " *Misericordiam volo et non sacrificium* ". Non enim veni vocare iustos, sed peccatores ».

14 Tunc accedunt ad eum discipuli Ioannis dicentes: « Quare nos et pharisaei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? ».
15 Et ait illis Iesus: « Numquid possunt convivae nuptiarum lugere, quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt.
16 Nemo autem immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus; tollit enim supplementum eius a vestimento, et peior scissura fit.
17 Neque mittunt vinum novum in utres veteres, alioquin rumpuntur utres, et vinum effunditur, et utres pereunt; sed vinum novum in utres novos mittunt, et ambo conservantur ».

18 Haec illo loquente ad eos, ecce princeps unus accessit et adorabat eum dicens: « Filia mea modo defuncta est; sed veni, impone manum tuam super eam, et vivet ».
19 Et surgens Iesus sequebatur eum et discipuli eius.

20 Et ecce mulier, quae sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius.
21 Dicebat enim intra se: « Si tetigero tantum vestimentum eius, salva ero ».
22 At Iesus conversus et videns eam dixit: « Confide, filia; fides tua te salvam fecit ». Et salva facta est mulier ex illa hora.

23 Et cum venisset Iesus in domum principis et vidisset tibicines et turbam tumultuantem,
24 dicebat: « Recedite; non est enim mortua puella, sed dormit ». Et deridebant eum.
25 At cum eiecta esset turba, intravit et tenuit manum eius, et surrexit puella.
26 Et exiit fama haec in universam terram illam.

27 Et transeunte inde Iesu, secuti sunt eum duo caeci clamantes et dicentes: « Miserere nostri, fili David! ».
28 Cum autem venisset domum, accesserunt ad eum caeci, et dicit eis Iesus: « Creditis quia possum hoc facere? ». Dicunt ei: « Utique, Domine ».
29 Tunc tetigit oculos eorum dicens: « Secundum fidem vestram fiat vobis ».
30 Et aperti sunt oculi illorum. Et comminatus est illis Iesus dicens: « Videte, ne quis sciat ».
31 Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in universa terra illa.

32 Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum, daemonium habentem.
33 Et eiecto daemone, locutus est mutus. Et mi-

[9] 14 Tunc accesserunt
15 possunt filii sponsi
16 tollit enim plenitudinem eius
28 quia possum hoc facere vobis

ratae sunt turbae dicentes: « Numquam apparuit sic in Israel! ».
34 Pharisaei autem dicebant: « In principe daemoniorum eicit dae-
mones ».

35 Et circumibat Iesus civitates omnes et castella, docens in syna-
gogis eorum et praedicans evangelium regni et curans omnem lan-
guorem et omnem infirmitatem. 36 Videns autem turbas, misertus
est eis quia erant vexati et iacentes sicut oves non habentes pasto-
rem. 37 Tunc dicit discipulis suis: « Messis quidem multa, operarii
autem pauci; 38 rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios
in messem suam ».

10 1 Et convocatis Duodecim discipulis suis, dedit illis potestatem
spirituum immundorum, ut eicerent eos et curarent omnem languo-
rem et omnem infirmitatem.

2 Duodecim autem apostolorum nomina sunt haec: primus Si-
mon, qui dicitur Petrus, et Andreas frater eius, et Iacobus Zebedaei
et Ioannes frater eius, 3 Philippus et Bartholomaeus, Thomas et
Matthaeus publicanus, Iacobus Alphaei et Thaddaeus, 4 Simon Cha-
nanaeus et Iudas Iscariotes, qui et tradidit eum.

5 Hos Duodecim misit Iesus praecipiens eis et dicens: « In viam
gentium ne abieritis et in civitates Samaritanorum ne intraveritis;
6 sed potius ite ad oves, quae perierunt domus Israel. 7 Euntes autem
praedicate dicentes: « Appropinquavit regnum caelorum. 8 Infirmos
curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, daemones eicite; gratis
accepistis, gratis date. 9 Nolite possidere aurum neque argentum ne-
que pecuniam in zonis vestris, 10 non peram in via neque duas tu-
nicas neque calceamenta neque virgam; dignus enim est operarius
cibo suo.

11 In quamcumque civitatem aut castellum intraveritis, interrogate
quis in ea dignus sit; et ibi manete donec exeatis. 12 Intrantes autem
in domum, salutate eam; 13 et siquidem fuerit domus digna, veniat
pax vestra super eam; si autem non fuerit digna, pax vestra ad vos
revertatur. 14 Et quicumque non receperit vos neque audierit ser-
mones vestros, exeuntes foras de domo vel de civitate illa, excutite
pulverem de pedibus vestris. 15 Amen dico vobis: Tolerabilius erit
terrae Sodomorum et Gomorraeorum in die iudicii quam illi civitati.

[9] 38 ut eiciat operarios
[10] 2 Iacobus Zebedaei
7 dicentes quia appropinquavit
14 vel de civitate excutite

16 Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum; estote ergo
prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbae. 17 Cavete
autem ab hominibus; tradent enim vos in conciliis, et in synagogis
suis flagellabunt vos; 18 et ad praesides et ad reges ducemini propter
me in testimonium illis et gentibus. 19 Cum autem tradent vos, nolite
cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa
hora quid loquamini. 20 Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spi-
ritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.

21 Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater filium; et in-
surgent filii in parentes et morte eos afficient. 22 Et eritis odio omni-
bus propter nomen meum; qui autem perseveraverit in finem, hic
salvus erit. 23 Cum autem persequentur vos in civitate ista, fugite in
aliam; amen enim dico vobis: Non consummabitis civitates Israel,
donec veniat Filius hominis.

24 Non est discipulus super magistrum nec servus super dominum
suum. 25 Sufficit discipulo, ut sit sicut magister eius, et servus sicut
dominus eius. Si patrem familias Beelzebul vocaverunt, quanto ma-
gis domesticos eius!

26 Ne ergo timueritis eos. Nihil enim est opertum, quod non reve-
labitur, et occultum, quod non scietur. 27 Quod dico vobis in tene-
bris, dicite in lumine; et quod in aure auditis, praedicate super tecta.
28 Et nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non
possunt occidere; sed potius eum timete, qui potest et animam et
corpus perdere in gehenna. 29 Nonne duo passeres asse veneunt? Et
unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro.

30 Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt. 31 Nolite
ergo timere; multis passeribus meliores estis vos.

32 Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor
et ego eum coram Patre meo, qui est in caelis; 33 qui autem nega-
verit me coram hominibus, negabo et ego eum coram Patre meo,
qui est in caelis.

34 Nolite arbitrari quia venerim mittere pacem in terram; non
veni pacem mittere sed gladium. 35 Veni enim separare
hominem *adversus patrem suum*
et filiam adversus matrem suam
et nurum adversus socrum suam:
36 et *inimici hominis domestici eius.*

37 Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me di-
gnus; et, qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus;

[10] 28 perdere in gehennam

38 et, qui non accipit crucem suam et sequitur me, non est me dignus.
39 Qui invenerit animam suam, perdet illam; et, qui perdiderit animam
suam propter me, inveniet eam.
40 Qui recipit vos, me recipit; et, qui me recipit, recipit eum, qui
me misit. 41 Qui recipit prophetam in nomine prophetae, mercedem
prophetae accipiet; et, qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem
iusti accipiet. 42 Et, quicumque potum dederit uni ex minimis istis
calicem aquae frigidae tantum in nomine discipuli, amen dico vobis:
Non perdet mercedem suam ».

11 1 Et factum est cum consummasset Iesus praecipiens Duodecim
discipulis suis, transiit inde, ut doceret et praedicaret in civitatibus
eorum.
2 Ioannes autem, cum audisset in vinculis opera Christi, mittens
per discipulos suos 3 ait illi: « Tu es qui venturus es, an alium exspec-
tamus? ». 4 Et respondens Iesus ait illis: « Euntes renuntiate Ioanni,
quae auditis et videtis: 5 *caeci vident* et claudi ambulant, leprosi
mundantur et surdi audiunt et mortui resurgunt et *pauperes evan-
gelizantur*; 6 et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me ».
7 Illis autem abeuntibus, coepit Iesus dicere ad turbas de Ioanne:
« Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam?
8 Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce, qui
mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. 9 Sed quid existis vi-
dere? Prophetam? Etiam, dico vobis, et plus quam prophetam.
10 Hic est, de quo scriptum est:
" *Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam,*
qui praeparabit viam tuam *ante* te ".
11 Amen dico vobis: Non surrexit inter natos mulierum maior
Ioanne Baptista; qui autem minor est in regno caelorum, maior
est illo. 12 A diebus autem Ioannis Baptistae usque nunc regnum
caelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. 13 Omnes enim Pro-
phetae et Lex usque ad Ioannem prophetaverunt; 14 et si vultis reci-
pere, ipse est Elias, qui venturus est. 15 Qui habet aures, audiat.
16 Cui autem similem aestimabo generationem istam? Similis est
pueris sedentibus in foro, qui clamantes coaequalibus 17 dicunt:

[11] 2 mittens duos de discipulis suis
4 quae audistis et vidistis
5 vident, claudi | mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes
11 Hic enim est
15 aures audiendi audiat

" Cecinimus vobis, et non saltastis;
lamentavimus, et non planxistis ".
18 Venit enim Ioannes neque manducans neque bibens, et dicunt:
" Daemonium habet! "; 19 venit Filius hominis manducans et bibens,
et dicunt: " Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum amicus
et peccatorum! ". Et iustificata est sapientia ab operibus suis ».

20 Tunc coepit exprobrare civitatibus, in quibus factae sunt plu-
rimae virtutes eius, quia non egissent paenitentiam: 21 « Vae tibi,
Chorazin! Vae tibi, Bethsaida! Quia si in Tyro et Sidone factae essent
virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cilicio et cinere paeni-
tentiam egissent. 22 Verumtamen dico vobis: Tyro et Sidoni remis-
sius erit in die iudicii quam vobis. 23 Et tu, Capharnaum, numquid
usque in caelum exaltaberis? Usque in infernum descendes! Quia si
in Sodomis factae fuissent virtutes, quae factae sunt in te, mansis-
sent usque in hunc diem. 24 Verumtamen dico vobis: Terrae Sodo-
morum remissius erit in die iudicii quam tibi ».

25 In illo tempore respondens Iesus dixit: « Confiteor tibi, Pater,
Domine caeli et terrae, quia abscondisti haec a sapientibus et pru-
dentibus et revelasti ea parvulis. 26 Ita, Pater, quoniam sic fuit pla-
citum ante te. 27 Omnia mihi tradita sunt a Patre meo; et nemo novit
Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit nisi Filius et cui voluerit
Filius revelare.

28 Venite ad me, omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego refi-
ciam vos. 29 Tollite iugum meum super vos et discite a me, quia
mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris.
30 Iugum enim meum suave et onus meum leve est ».

12 1 In illo tempore abiit Iesus sabbatis per sata; discipuli autem
eius esurierunt et coeperunt vellere spicas et manducare. 2 Pharisaei
autem videntes dixerunt ei: « Ecce discipuli tui faciunt, quod non
licet facere sabbato ». 3 At ille dixit eis: « Non legistis quid fecerit
David, quando esuriit, et qui cum eo erant? 4 Quomodo intravit in
domum Dei et panes propositionis comedit, quod non licebat ei
edere neque his, qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus? 5 Aut
non legistis in Lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum

[11] 19 sapientia a filiis suis
23 forte mansissent usque
30 suave est
[12] 1 sabbato per sata | esurientes coeperunt
2 facere sabbatis

violant et sine crimine sunt? 6 Dico autem vobis quia templo maior
est hic. 7 Si autem sciretis quid est: " *Misericordiam volo et non*
sacrificium ", numquam condemnassetis innocentes. 8 Dominus est
enim Filius hominis sabbati ».

9 Et cum inde transisset, venit in synagogam eorum; 10 et ecce
homo manum habens aridam. Et interrogabant eum dicentes: « Licet
sabbatis curare? », ut accusarent eum. 11 Ipse autem dixit illis: « Quis
erit ex vobis homo, qui habeat ovem unam et, si ceciderit haec sab-
batis in foveam, nonne tenebit et levabit eam? 12 Quanto igitur me-
lior est homo ove! Itaque licet sabbatis bene facere ». 13 Tunc ait
homini: « Extende manum tuam ». Et extendit, et restituta est sana
sicut altera. 14 Exeuntes autem pharisaei consilium faciebant adversus
eum, quomodo eum perderent.

15 Iesus autem sciens secessit inde. Et secuti sunt eum multi, et
curavit eos omnes 16 et comminatus est eis, ne manifestum eum fa-
cerent, 17 ut adimpleretur, quod dictum est per Isaiam prophetam
dicentem:

18 « *Ecce puer meus, quem elegi,*
dilectus meus, in quo bene placuit animae meae;
ponam Spiritum meum super eum,
et iudicium gentibus nuntiabit.
19 *Non contendet neque clamabit,*
neque audiet aliquis in plateis vocem eius.
20 *Arundinem quassatam non confringet*
et linum fumigans non exstinguet,
donec eiciat ad victoriam iudicium;
21 *et in nomine eius gentes sperabunt* ».

22 Tunc oblatus est ei daemonium habens, caecus et mutus, et cu-
ravit eum, ita ut mutus loqueretur et videret. 23 Et stupebant omnes
turbae et dicebant: « Numquid hic est filius David? ». 24 Pharisaei
autem audientes dixerunt: « Hic non eicit daemones nisi in Beel-
zebul, principe daemonum ».

25 Sciens autem cogitationes eorum dixit eis: « Omne regnum di-

[12] 8 etiam sabbati Filius hominis
10 dicentes: si licet
12 Quanto magis melior
13 restituta est sanitati
16 et praecepit eis
22 ita ut loqueretur
24 Beelzebub
25 Iesus autem sciens

visum contra se desolatur, et omnis civitas vel domus divisa contra se non stabit. 26 Et si Satanas Satanam eicit, adversus se divisus est; quomodo ergo stabit regnum eius? 27 Et si ego in Beelzebul eicio daemones, filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices erunt vestri. 28 Si autem in Spiritu Dei ego eicio daemones, igitur pervenit in vos regnum Dei. 29 Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis et vasa eius diripere, nisi prius alligaverit fortem? Et tunc domum illius diripiet. 30 Qui non est mecum, contra me est; et, qui non congregat mecum, spargit.

31 Ideo dico vobis: Omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus, Spiritus autem blasphemia non remittetur. 32 Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc saeculo neque in futuro.

33 Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum, aut facite arborem malam et fructum eius malum: siquidem ex fructu arbor agnoscitur. 34 Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur. 35 Bonus homo de bono thesauro profert bona, et malus homo de malo thesauro profert mala. 36 Dico autem vobis: Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii: 37 ex verbis enim tuis iustificaberis, et ex verbis tuis condemnaberis ».

38 Tunc responderunt ei quidam de scribis et pharisaeis dicentes: « Magister, volumus a te signum videre ». 39 Qui respondens ait illis: « Generatio mala et adultera signum requirit, et signum non dabitur ei nisi signum Ionae prophetae. 40 Sicut enim *fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus,* sic erit Filius hominis in corde terrae tribus diebus et tribus noctibus. 41 Viri Ninevitae surgent in iudicio cum generatione ista et condemnabunt eam, quia paenitentiam egerunt in praedicatione Ionae; et ecce plus quam Iona hic! 42 Regina austri surget in iudicio cum generatione ista et condemnabit eam, quia venit a finibus terrae audire sapientiam Salomonis; et ecce plus quam Salomon hic!

43 Cum autem immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida quaerens requiem et non invenit. 44 Tunc dicit: "Revertar in domum meam unde exivi"; et veniens invenit vacantem, scopis mundatam et ornatam. 45 Tunc vadit et assumit secum septem alios

[12] 29 Et tunc domum illus diripiat
36 quoniam omne verbum
39 signum quaerit
45 assumit septem alios spiritus secum

spiritus nequiores se, et intrantes habitant ibi; et fiunt novissima
hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi huic pessimae ».
46 Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater et fratres eius stabant
foris quaerentes loqui ei. 47 Dixit autem ei quidam: « Ecce mater
tua et fratres tui foris stant quaerentes loqui tecum ». 48 At ille re-
spondens dicenti sibi ait: « Quae est mater mea, et qui sunt fratres
mei? ». 49 Et extendens manum suam in discipulos suos dixit: « Ecce
mater mea et fratres mei. 50 Quicumque enim fecerit voluntatem
Patris mei, qui in caelis est, ipse meus frater et soror et mater est ».

13 1 In illo die exiens Iesus de domo sedebat secus mare; 2 et con-
gregatae sunt ad eum turbae multae, ita ut in naviculam ascendens
sederet, et omnis turba stabat in litore.
3 Et locutus est eis multa in parabolis dicens: « Ecce exiit, qui se-
minat, seminare. 4 Et dum seminat, quaedam ceciderunt secus viam,
et venerunt volucres et comederunt ea. 5 Alia autem ceciderunt in
petrosa, ubi non habebant terram multam, et continuo exorta sunt,
quia non habebant altitudinem terrae; 6 sole autem orto, aestua-
verunt et, quia non habebant radicem, aruerunt. 7 Alia autem ceci-
derunt in spinas, et creverunt spinae et suffocaverunt ea. 8 Alia vero
ceciderunt in terram bonam et dabant fructum: aliud centesimum,
aliud sexagesimum, aliud tricesimum. 9 Qui habet aures, audiat ».
10 Et accedentes discipuli dixerunt ei: « Quare in parabolis loqueris
eis? ». 11 Qui respondens ait illis: « Quia vobis datum est nosse my-
steria regni caelorum, illis autem non est datum. 12 Qui enim habet,
dabitur ei, et abundabit; qui autem non habet, et quod habet, aufe-
retur ab eo. 13 Ideo in parabolis loquor eis, quia videntes non vident
et audientes non audiunt neque intellegunt; 14 et adimpletur eis pro-
phetia Isaiae dicens:
“ *Auditu audietis et non intellegetis*
et videntes videbitis et non videbitis.
15 *Incrassatum est enim cor populi huius,*
et auribus graviter audierunt
et oculos suos clauserunt,
ne quando oculis videant
et auribus audiant

[12] 46 mater eius et fratres stabant
47 quaerentes te
49 extendens manum in discipulos
50 ipse meus et frater
[13] 9 aures audiendi

et corde intellegant et convertantur,
et sanem eos ".

16 Vestri autem beati oculi, quia vident, et aures vestrae, quia audiunt. 17 Amen quippe dico vobis: Multi prophetae et iusti cupierunt videre, quae videtis, et non viderunt, et audire, quae auditis, et non audierunt!

18 Vos ergo audite parabolam seminantis. 19 Omnis, qui audit verbum regni et non intellegit, venit Malus et rapit, quod seminatum est in corde eius; hic est, qui secus viam seminatus est. 20 Qui autem supra petrosa seminatus est, hic est, qui verbum audit et continuo cum gaudio accipit illud, 21 non habet autem in se radicem, sed est temporalis; facta autem tribulatione vel persecutione propter verbum, continuo scandalizatur. 22 Qui autem est seminatus in spinis, hic est, qui verbum audit, et sollicitudo saeculi et fallacia divitiarum suffocat verbum, et sine fructu efficitur. 23 Qui vero in terra bona seminatus est, hic est, qui audit verbum et intellegit et fructum affert et facit aliud quidem centum, aliud autem sexaginta, porro aliud triginta ».

24 Aliam parabolam proposuit illis dicens: « Simile factum est regnum caelorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo. 25 Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius et superseminavit zizania in medio tritici et abiit. 26 Cum autem crevisset herba et fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania. 27 Accedentes autem servi patris familias dixerunt ei: " Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? ". 28 Et ait illis: " Inimicus homo hoc fecit ". Servi autem dicunt ei: " Vis, imus et colligimus ea? ". 29 Et ait: " Non; ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis triticum, 30 sinite utraque crescere usque ad messem. Et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum ea, triticum autem congregate in horreum meum " ».

31 Aliam parabolam proposuit eis dicens: « Simile est regnum caelorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo. 32 Quod minimum quidem est omnibus seminibus; cum autem creverit, maius est holeribus et fit arbor, ita ut volucres caeli veniant et habitent in ramis eius ».

[13] 17 dico vobis quia
21 tribulatione et persecutione
22 saeculi istius
28 Servi autem dixerunt ei
30 et alligate ea fasciculos ad comburendum
32 maius est omnibus holeribus

33 Aliam parabolam locutus est eis: « Simile est regnum caelorum
fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinae satis tribus,
donec fermentatum est totum ».

34 Haec omnia locutus est Iesus in parabolis ad turbas et sine
parabola nihil loquebatur eis, 35 ut adimpleretur, quod dictum erat
per prophetam dicentem:
« *Aperiam in parabolis os meum,*
eructabo abscondita a constitutione mundi ».

36 Tunc dimissis turbis venit in domum, et accesserunt ad eum
discipuli eius dicentes: « Dissere nobis parabolam zizaniorum agri ».
37 Qui respondens ait: « Qui seminat bonum semen, est Filius ho-
minis; 38 ager autem est mundus; bonum vero semen, hi sunt filii
regni; zizania autem filii sunt Mali; 39 inimicus autem, qui seminavit
ea, est Diabolus; messis vero consummatio saeculi est, messores
autem angeli sunt. 40 Sicut ergo colliguntur zizania et igni comburun-
tur, sic erit in consummatione saeculi: 41 mittet Filius hominis an-
gelos suos, et colligent de regno eius omnia scandala et eos, qui
faciunt iniquitatem, 42 et mittent eos in caminum ignis; ibi erit fletus
et stridor dentium. 43 Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno Patris
eorum. Qui habet aures, audiat.

44 Simile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro, quem
qui invenit homo abscondit et prae gaudio illius vadit et vendit
universa, quae habet, et emit agrum illum.

45 Iterum simile est regnum caelorum homini negotiatori quae-
renti bonas margaritas. 46 Inventa autem una pretiosa margarita, abiit
et vendidit omnia, quae habuit, et emit eam.

47 Iterum simile est regnum caelorum sagenae missae in mare et
ex omni genere congreganti; 48 quam, cum impleta esset, educentes
secus litus et sedentes collegerunt bonos in vasa, malos autem foras
miserunt. 49 Sic erit in consummatione saeculi: exibunt angeli et
separabunt malos de medio iustorum 50 et mittent eos in caminum
ignis; ibi erit fletus et stridor dentium.

51 Intellexistis haec omnia? ». Dicunt ei: « Etiam ». 52 Ait autem
illis: « Ideo omnis scriba doctus in regno caelorum similis est ho-
mini patri familias, qui profert de thesauro suo nova et vetera ».

53 Et factum est cum consummasset Iesus parabolas istas, transiit
inde. 54 Et veniens in patriam suam, docebat eos in synagoga eorum,

[13] 34 sine parabolis non loquebatur eis
38 filii sunt nequam
48 educentes et secus litus sedentes elegerunt bonos
54 in synagogis eorum

ita ut mirarentur et dicerent: « Unde huic sapientia haec et virtutes?
55 Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria, et
fratres eius Iacobus et Ioseph et Simon et Iudas? 56 Et sorores eius
nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? ». 57 Et
scandalizabantur in eo. Iesus autem dixit eis: « Non est propheta
sine honore nisi in patria et in domo sua ». 58 Et non fecit ibi vir-
tutes multas propter incredulitatem illorum.

14 1 In illo tempore audivit Herodes tetrarcha famam Iesu 2 et ait
pueris suis: « Hic est Ioannes Baptista; ipse surrexit a mortuis, et
ideo virtutes operantur in eo ». 3 Herodes enim tenuit Ioannem et
alligavit eum et posuit in carcere propter Herodiadem uxorem Phi-
lippi fratris sui. 4 Dicebat enim illi Ioannes: « Non licet tibi habere
eam ». 5 Et volens illum occidere, timuit populum, quia sicut pro-
phetam eum habebant.

6 Die autem natalis Herodis saltavit filia Herodiadis in medio et
placuit Herodi, 7 unde cum iuramento pollicitus est ei dare, quod-
cumque postulasset. 8 At illa, praemonita a matre sua: « Da mihi,
inquit, hic in disco caput Ioannis Baptistae ». 9 Et contristatus rex
propter iuramentum et eos, qui pariter recumbebant, iussit dari
10 misitque et decollavit Ioannem in carcere; 11 et allatum est caput
eius in disco et datum est puellae, et tulit matri suae. 12 Et acce-
dentes discipuli eius tulerunt corpus et sepelierunt illud et venientes
nuntiaverunt Iesu.

13 Quod cum audisset Iesus, secessit inde in navicula in locum
desertum seorsum; et cum audissent, turbae secutae sunt eum pe-
destres de civitatibus. 14 Et exiens vidit turbam multam et misertus
est eorum et curavit languidos eorum. 15 Vespere autem facto, acces-
serunt ad eum discipuli dicentes: « Desertus est locus, et hora iam
praeteriit; dimitte turbas, ut euntes in castella emant sibi escas ».
16 Iesus autem dixit eis: « Non habent necesse ire; date illis vos
manducare ». 17 Illi autem dicunt ei: « Non habemus hic nisi quinque
panes et duos pisces ». 18 Qui ait: « Afferte illos mihi huc ». 19 Et
cum iussisset turbas discumbere supra fenum, acceptis quinque pa-

[13] 57 in patria sua
[14] 3 uxorem fratris sui
7 quodcumque postulasset ab eo
9 et contristatus est rex; propter iuramentum autem
15 accesserunt ad eum discipuli eius
17 Responderunt ei
18 Qui ait eis: adferte

nibus et duobus piscibus, aspiciens in caelum benedixit et fregit et
dedit discipulis panes, discipuli autem turbis. [20] Et manducaverunt
omnes et saturati sunt; et tulerunt reliquias fragmentorum duodecim
cophinos plenos. [21] Manducantium autem fuit numerus fere quinque
milia virorum, exceptis mulieribus et parvulis.

[22] Et statim iussit discipulos ascendere in naviculam et praecedere
eum trans fretum, donec dimitteret turbas. [23] Et dimissis turbis,
ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto, solus erat ibi.

[24] Navicula autem iam multis stadiis a terra distabat, fluctibus
iactata; erat enim contrarius ventus. [25] Quarta autem vigilia noctis
venit ad eos ambulans supra mare. [26] Discipuli autem, videntes eum
supra mare ambulantem, turbati sunt dicentes: « Phantasma est »,
et prae timore clamaverunt. [27] Statimque Iesus locutus est eis di-
cens: « Habete fiduciam, ego sum; nolite timere! ». [28] Respondens
autem ei Petrus dixit: « Domine, si tu es, iube me venire ad te su-
per aquas ». [29] At ipse ait: « Veni! ». Et descendens Petrus de navi-
cula ambulavit super aquas et venit ad Iesum. [30] Videns vero ventum
validum timuit et, cum coepisset mergi, clamavit dicens: « Domine,
salvum me fac! ». [31] Continuo autem Iesus extendens manum appre-
hendit eum et ait illi: « Modicae fidei, quare dubitasti? ». [32] Et cum
ascendissent in naviculam, cessavit ventus. [33] Qui autem in navicula
erant, adoraverunt eum dicentes: « Vere Filius Dei es! ».

[34] Et cum transfretassent, venerunt in terram Gennesaret. [35] Et
cum cognovissent eum viri loci illius, miserunt in universam regio-
nem illam et obtulerunt ei omnes male habentes, [36] et rogabant eum,
ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent; et, quicumque tetigerunt,
salvi facti sunt.

15 [1] Tunc accedunt ad Iesum ab Hierosolymis pharisaei et scribae
dicentes: [2] « Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem senio-
rum? Non enim lavant manus suas, cum panem manducant ». [3] Ipse

[14] [20] tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos
[21] numerus quinque milia
[23] dimissa turba
[24] Navicula autem in medio mari iactabatur fluctibus
[26] Et videntes eum supra mare | dicentes quia
[28] Respondens autem Petrus
[29] ambulabat super aquam, ut veniret
[31] Et continuo Iesus
[33] venerunt et adoraverunt eum
[34] in terra Gennesar
[15] [1] Tunc accesserunt ad eum | scribae et pharisaei

autem respondens ait illis: « Quare et vos transgredimini mandatum
Dei propter traditionem vestram? [4] Nam Deus dixit: " *Honora pa-*
trem tuum et matrem " et: " *Qui maledixerit patri vel matri, morte*
moriatur ". [5] Vos autem dicitis: " Quicumque dixerit patri vel ma-
tri: Munus est, quodcumque ex me profuerit, [6] non honorificabit
patrem suum "; et irritum fecistis verbum Dei propter traditionem
vestram. [7] Hypocritae! Bene prophetavit de vobis Isaias dicens:
8 " *Populus hic labiis me honorat,*
cor autem eorum longe est a me;
9 *sine causa autem colunt me*
docentes doctrinas mandata hominum " ».

[10] Et convocata ad se turba, dixit eis: « Audite et intellegite: [11] Non
quod intrat in os, coinquinat hominem; sed quod procedit ex ore,
hoc coinquinat hominem! ».

[12] Tunc accedentes discipuli dicunt ei: « Scis quia pharisaei, audito
verbo, scandalizati sunt? ». [13] At ille respondens ait: « Omnis plan-
tatio, quam non plantavit Pater meus caelestis, eradicabitur. [14] Sinite
illos: caeci sunt duces caecorum. Caecus autem si caeco ducatum
praestet, ambo in foveam cadent ». [15] Respondens autem Petrus
dixit ei: « Edissere nobis parabolam istam ». [16] At ille dixit: « Adhuc
et vos sine intellectu estis? [17] Non intellegitis quia omne quod in
os intrat, in ventrem vadit et in secessum emittitur? [18] Quae autem
procedunt de ore, de corde exeunt, et ea coinquinant hominem.
[19] De corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria,
fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae. [20] Haec sunt, quae
coinquinant hominem; non lotis autem manibus manducare non
coinquinat hominem ».

[21] Et egressus inde Iesus, secessit in partes Tyri et Sidonis. [22] Et
ecce mulier Chananaea a finibus illis egressa clamavit dicens: « Mi-
serere mei, Domine, fili David! Filia mea male a daemonio vexatur ».
[23] Qui non respondit ei verbum.

Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes: « Dimitte
eam, quia clamat post nos ». [24] Ipse autem respondens ait: « Non
sum missus nisi ad oves, quae perierunt domus Israel ». [25] At illa
venit et adoravit eum dicens: « Domine, adiuva me! ». [26] Qui re-

[15] [5] munus quodcumque est ex me tibi proderit

[6] et non honorificabit patrem suum aut matrem et irritum fecistis mandatum Dei

[12] discipuli eius dixerunt ei

[14] in foveam cadunt

[22] clamavit dicens ei

spondens ait: « Non est bonum sumere panem filiorum et mittere catellis ». [27] At illa dixit: « Etiam, Domine, nam et catelli edunt de micis, quae cadunt de mensa dominorum suorum ». [28] Tunc respondens Iesus ait illi: « O mulier, magna est fides tua! Fiat tibi, sicut vis ». Et sanata est filia illius ex illa hora.

[29] Et cum transisset inde, Iesus venit secus mare Galilaeae et ascendens in montem sedebat ibi. [30] Et accesserunt ad eum turbae multae habentes secum claudos, caecos, debiles, mutos et alios multos et proiecerunt eos ad pedes eius, et curavit eos, [31] ita ut turba miraretur videntes mutos loquentes, debiles sanos, et claudos ambulantes, et caecos videntes. Et magnificabant Deum Israel.

[32] Iesus autem convocatis discipulis suis dixit: « Misereor turbae, quia triduo iam perseverant mecum et non habent, quod manducent; et dimittere eos ieiunos nolo, ne forte deficiant in via ». [33] Et dicunt ei discipuli: « Unde nobis in deserto panes tantos, ut saturemus turbam tantam? ». [34] Et ait illis Iesus: « Quot panes habetis? ». At illi dixerunt: « Septem et paucos pisciculos ». [35] Et praecepit turbae, ut discumberet super terram; [36] et accipiens septem panes et pisces et gratias agens fregit et dedit discipulis, discipuli autem turbis. [37] Et comederunt omnes et saturati sunt; et, quod superfuit de fragmentis, tulerunt septem sportas plenas. [38] Erant autem, qui manducaverant, quattuor milia hominum extra mulieres et parvulos. [39] Et dimissis turbis, ascendit in naviculam et venit in fines Magadan.

16 [1] Et accesserunt ad eum pharisaei et sadducaei tentantes et rogaverunt eum, ut signum de caelo ostenderet eis. [2] At ille respondens ait eis: « Facto vespere dicitis: " Serenum erit, rubicundum est enim caelum "; [3] et mane: " Hodie tempestas, rutilat enim triste caelum ". Faciem quidem caeli diiudicare nostis, signa autem temporum non potestis. [4] Generatio mala et adultera signum quaerit, et signum non dabitur ei nisi signum Ionae ». Et, relictis illis, abiit.

[5] Et cum venissent discipuli trans fretum, obliti sunt panes acci-

[15] [30] mutos, claudos, caecos, debiles
[31] turbae mirarentur videntes mutos loquentes, claudos ambulantes, caecos videntes
[32] ne deficiant
[33] Unde ergo nobis
[36] dedit discipulis suis et discipuli dederunt populo
[38] extra parvulos et mulieres
[39] dimissa turba | Magedan

[16] [3] faciem ergo caeli
[5] cum venissent discipuli eius

pere. 6 Iesus autem dixit illis: « Intuemini et cavete a fermento pha-
risaeorum et sadducaeorum ». 7 At illi cogitabant inter se dicentes:
« Panes non accepimus! ». 8 Sciens autem Iesus dixit: « Quid cogi-
tatis inter vos, modicae fidei, quia panes non habetis? 9 Nondum
intellegitis neque recordamini quinque panum quinque milium ho-
minum, et quot cophinos sumpsistis? 10 Neque septem panum quat-
tuor milium hominum, et quot sportas sumpsistis? 11 Quomodo non
intellegitis quia non de panibus dixi vobis? Sed cavete a fermento
pharisaeorum et sadducaeorum ». 12 Tunc intellexerunt quia non
dixerit cavendum a fermento panum, sed a doctrina pharisaeorum
et sadducaeorum.

13 Venit autem Iesus in partes Caesareae Philippi et interrogabat
discipulos suos dicens: « Quem dicunt homines esse Filium homi-
nis? ». 14 At illi dixerunt: « Alii Ioannem Baptistam, alii autem Eliam,
alii vero Ieremiam, aut unum ex prophetis ». 15 Dicit illis: « Vos
autem quem me esse dicitis? ». 16 Respondens Simon Petrus dixit:
« Tu es Christus, Filius Dei vivi ». 17 Respondens autem Iesus dixit
ei: « Beatus es, Simon Bariona, quia caro et sanguis non revelavit
tibi, sed Pater meus, qui in caelis est. 18 Et ego dico tibi: Tu es Pe-
trus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam; et portae in-
feri non praevalebunt adversum eam. 19 Tibi dabo claves regni
caelorum; et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in
caelis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum in caelis ».
20 Tunc praecepit discipulis, ut nemini dicerent quia ipse esset
Christus.

21 Exinde coepit Iesus ostendere discipulis suis quia oporteret eum
ire Hierosolymam et multa pati a senioribus et principibus sacer-
dotum et scribis et occidi et tertia die resurgere. 22 Et assumens
eum Petrus coepit increpare illum dicens: « Absit a te, Domine,
non erit tibi hoc ». 23 Qui conversus dixit Petro: « Vade post me,
Satana! Scandalum es mihi, quia non sapis ea, quae Dei sunt, sed
ea quae hominum! ».

24 Tunc Iesus dixit discipulis suis: « Si quis vult post me venire,
abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. 25 Qui

[16] 6 Qui dixit illis
7 dicentes quia
11 Quare non intelligitis quia non de pane dixi vobis. Cavete
18 ego dico tibi quia
19 et tibi dabo
20 praecepit discipulis suis | ipse esset Iesus Christus
21 et scribis et principibus sacerdotum

enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam; qui autem
perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. [26] Quid enim
prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae
detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro
anima sua? [27] Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui
cum angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opus eius.
[28] Amen dico vobis: Sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt
mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo ».

17 [1] Et post dies sex assumit Iesus Petrum et Iacobum et Ioannem
fratrem eius et ducit illos in montem excelsum seorsum. [2] Et transfi-
guratus est ante eos; et resplenduit facies eius sicut sol, vestimenta
autem eius facta sunt alba sicut lux. [3] Et ecce apparuit illis Moyses
et Elias cum eo loquentes. [4] Respondens autem Petrus dixit ad Ie-
sum: « Domine, bonum est nos hic esse. Si vis, faciam hic tria ta-
bernacula: tibi unum et Moysi unum et Eliae unum ». [5] Adhuc eo
loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos; et ecce vox de nube
dicens: « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui;
ipsum audite ». [6] Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam
et timuerunt valde. [7] Et accessit Iesus et tetigit eos dixitque eis:
« Surgite et nolite timere ». [8] Levantes autem oculos suos, neminem
viderunt nisi solum Iesum.

[9] Et descendentibus illis de monte, praecepit eis Iesus dicens: « Ne-
mini dixeritis visionem, donec Filius hominis a mortuis resurgat ».

[10] Et interrogaverunt eum discipuli dicentes: « Quid ergo scribae
dicunt quod Eliam oporteat primum venire? ». [11] At ille respondens
ait: « Elias quidem venturus est et restituet omnia. [12] Dico autem
vobis quia Elias iam venit, et non cognoverunt eum, sed fecerunt in
eo, quaecumque voluerunt; sic et Filius hominis passurus est ab eis ».
[13] Tunc intellexerunt discipuli quia de Ioanne Baptista dixisset eis.

[14] Et cum venissent ad turbam, accessit ad eum homo genibus pro-
volutus ante eum [15] et dicens: « Domine, miserere filii mei, quia
lunaticus est et male patitur; nam saepe cadit in ignem et crebro
in aquam. [16] Et obtuli eum discipuliis tuis, et non potuerunt curare
eum ». [17] Respondens autem Iesus ait: « O generatio incredula et

[17] [1] assumpsit Iesus
[2] alba sicut nix
[4] faciamus hic tria tabernacula
[11] respondens ait eis
[14] cum venisset
[15] ante eum dicens

perversa, quousque ero vobiscum? Usquequo patiar vos? Afferte
huc illum ad me ». [18] Et increpavit eum Iesus, et exiit ab eo daemo-
nium, et curatus est puer ex illa hora. [19] Tunc accesserunt discipuli
ad Iesum secreto et dixerunt: « Quare nos non potuimus eicere
illum? ». [20] Ille autem dicit illis: « Propter modicam fidem vestram.
Amen quippe dico vobis: Si habueritis fidem sicut granum sinapis,
dicetis monti huic: " Transi hinc illuc! ", et transibit, et nihil im-
possibile erit vobis ». [(21)]

[22] Conversantibus autem eis in Galilaea, dixit illis Iesus: « Filius
hominis tradendus est in manus hominum, [23] et occident eum, et
tertio die resurget ». Et contristati sunt vehementer.

[24] Et cum venissent Capharnaum, accesserunt, qui didrachma acci-
piebant, ad Petrum et dixerunt: « Magister vester non solvit di-
drachma? ». [25] Ait: « Etiam ». Et cum intrasset domum, praevenit
eum Iesus dicens: « Quid tibi videtur, Simon? Reges terrae a quibus
accipiunt tributum vel censum? A filiis suis an ab alienis? ». [26] Cum
autem ille dixisset: « Ab alienis », dixit illi Iesus: « Ergo liberi sunt
filii. [27] Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare et mitte ha-
mum; et eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, et aperto ore
eius invenies staterem. Illum sumens, da eis pro me et te ».

18 [1] In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: « Quis putas
maior est in regno caelorum? ». [2] Et advocans parvulum, statuit eum
in medio eorum [3] et dixit: « Amen dico vobis: Nisi conversi fueritis
et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum caelorum.
[4] Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior
in regno caelorum. [5] Et, qui susceperit unum parvulum talem in
nomine meo, me suscipit.

[6] Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me cre-
dunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo eius et de-
mergatur in profundum maris. [7] Vae mundo ab scandalis! Necesse
est enim ut veniant scandala; verumtamen vae homini, per quem
scandalum venit!

[8] Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide eum et
proice abs te: bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum,
quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem aeter-
num. [9] Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum et proice abs te:

[17] [20] propter incredulitatem vestram
[21] Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem et ieiunium (cfr. Mc 9, 29)
[26] Et ille dixit
[18] [2] advocans Iesus parvulum

bonum tibi est unoculum in vitam intrare, quam duos oculos haben-
tem mitti in gehennam ignis.

[10] Videte, ne contemnatis unum ex his pusillis; dico enim vobis
quia angeli eorum in caelis semper vident faciem Patris mei, qui
in caelis est. (11)

[12] Quid vobis videtur? Si fuerint alicui centum oves, et erraverit
una ex eis, nonne relinquet nonaginta novem in montibus et vadit
quaerere eam, quae erravit? [13] Et si contigerit ut inveniat eam, amen
dico vobis quia gaudebit super eam magis quam super nonaginta
novem, quae non erraverunt. [14] Sic non est voluntas ante Patrem
vestrum, qui in caelis est, ut pereat unus de pusillis istis.

[15] Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, corripe eum inter
te et ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum; [16] si
autem non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut *in ore
duorum testium vel trium stet omne verbum;* [17] quod si noluerit audire
eos, dic ecclesiae; si autem et ecclesiam noluerit audire, sit tibi sicut
ethnicus et publicanus. [18] Amen dico vobis: Quaecumque alligave-
ritis super terram, erunt ligata in caelo, et quaecumque solveritis
super terram, erunt soluta in caelo.

[19] Iterum dico vobis: Si duo ex vobis consenserint super terram
de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in caelis
est. [20] Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi
sum in medio eorum ».

[21] Tunc accedens Petrus dixit ei: « Domine, quotiens peccabit in
me frater meus, et dimittam ei? Usque septies? ». [22] Dicit illi Iesus:
« Non dico tibi usque septies sed usque septuagies septies.

[23] Ideo assimilatum est regnum caelorum homini regi, qui voluit
rationem ponere cum servis suis. [24] Et cum coepisset rationem po-
nere, oblatus est ei unus, qui debebat decem milia talenta. [25] Cum
autem non haberet, unde redderet, iussit eum dominus venumdari
et uxorem et filios et omnia, quae habebat, et reddi. [26] Procidens
igitur servus ille adorabat eum dicens: " Patientiam habe in me, et

[18] [11] Venit enim Filius hominis salvare quod perierat
[15] vade et corripe | lucratus eris
[16] Si autem non te audierit
[17] si autem et ecclesiam non audierit
[18] erunt ligata et in caelo | soluta et in caelo
[19] dico vobis quia si duo
[21] accedens Petrus ad eum dixit
[25] et uxorem eius et filios
[26] Procidens autem servus ille orabat eum

omnia reddam tibi ". 27 Misertus autem dominus servi illius dimisit
eum et debitum dimisit ei. 28 Egressus autem servus ille invenit
unum de conservis suis, qui debebat ei centum denarios, et tenens
suffocabat eum dicens: " Redde, quod debes! ". 29 Procidens igitur
conservus eius rogabat eum dicens: " Patientiam habe in me, et
reddam tibi ". 30 Ille autem noluit, sed abiit et misit eum in carce-
rem, donec redderet debitum.

31 Videntes autem conservi eius, quae fiebant, contristati sunt
valde et venerunt et narraverunt domino suo omnia, quae facta
erant. 32 Tunc vocavit illum dominus suus et ait illi: " Serve nequam,
omne debitum illud dimisi tibi, quoniam rogasti me; 33 non oportuit
et te misereri conservi tui, sicut et ego tui misertus sum? ". 34 Et
iratus dominus eius tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet
universum debitum. 35 Sic et Pater meus caelestis faciet vobis, si
non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris ».

19 1 Et factum est cum consummasset Iesus sermones istos, migravit
a Galilaea et venit in fines Iudaeae trans Iordanem. 2 Et secutae sunt
eum turbae multae, et curavit eos ibi.

3 Et accesserunt ad eum pharisaei tentantes eum et dicentes: « Li-
cet homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa? ». 4 Qui
respondens ait: « Non legistis quia, qui creavit ab initio, *masculum
et feminam fecit eos* 5 et dixit: " *Propter hoc dimittet homo patrem et
matrem et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una?* ". 6 Itaque
iam non sunt duo sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo
non separet ». 7 Dicunt illi: « Quid ergo Moyses mandavit *dari libel-
lum repudii et dimittere?* ». 8 Ait illis: « Moyses ad duritiam cordis
vestri permisit vobis dimittere uxores vestras; ab initio autem non
sic fuit. 9 Dico autem vobis quia quicumque dimiserit uxorem suam,
nisi ob fornicationem, et aliam duxerit, moechatur ».

10 Dicunt ei discipuli eius: « Si ita est causa hominis cum uxore,
non expedit nubere ». 11 Qui dixit eis: « Non omnes capiunt verbum
istud, sed quibus datum est. 12 Sunt enim eunuchi, qui de matris

[18] 29 Et procidens conservus eius | et omnia reddam tibi
32 omne debitum dimisi
33 non ergo oportuit
[19] 3 et dicentes: si licet
4 Qui respondens ait eis | qui fecit ab initio
7 et dimittere illam
8 Quonian Moses
9 et qui dimissam duxerit moechatur
11 Qui dixit: non omnes

utero sic nati sunt; et sunt eunuchi, qui facti sunt ab hominibus; et sunt eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum caelorum. Qui potest capere, capiat ».

[13] Tunc oblati sunt ei parvuli, ut manus eis imponeret et oraret; discipuli autem increpabant eis. [14] Iesus vero ait: « Sinite parvulos et nolite eos prohibere ad me venire; talium est enim regnum caelorum ». [15] Et cum imposuisset eis manus, abiit inde.

[16] Et ecce unus accedens ait illi: « Magister, quid boni faciam, ut habeam vitam aeternam? ». Qui dixit ei: [17] « Quid me interrogas de bono? Unus est bonus. Si autem vis ad vitam ingredi, serva mandata ». [18] Dicit illi: « Quae? ». Iesus autem dixit: « *Non homicidium facies, non adulterabis, non facies furtum, non falsum testimonium dices,* [19] *honora patrem et matrem* et *diliges proximum tuum sicut teipsum* ». [20] Dicit illi adulescens: « Omnia haec custodivi. Quid adhuc mihi deest? ». [21] Ait illi Iesus: « Si vis perfectus esse, vade, vende, quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo; et veni, sequere me ». [22] Cum audisset autem adulescens verbum, abiit tristis; erat enim habens multas possessiones.

[23] Iesus autem dixit discipulis suis: « Amen dico vobis: Dives difficile intrabit in regnum caelorum. [24] Et iterum dico vobis: Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei ». [25] Auditis autem his, discipuli mirabantur valde dicentes: « Quis ergo poterit salvus esse? ». [26] Aspiciens autem Iesus dixit illis: « Apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possibilia sunt ».

[27] Tunc respondens Petrus dixit ei: « Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? ». [28] Iesus autem dixit illis: « Amen dico vobis quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in throno gloriae suae, sedebitis et vos super thronos duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. [29] Et omnis, qui reliquit domos vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut filios aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet et vitam aeternam possidebit.

[30] Multi autem erunt primi novissimi, et novissimi primi.

[19] [14] Iesus vero ait eis
[16] Magister bone
[17] Unus est bonus, Deus
[23] Amen dico vobis quia
[24] intrare in regnum caelorum
[28] in sede gloriae | super sedes duodecim
[29] qui reliquit domum | aut matrem aut uxorem

20 [1] Simile est enim regnum caelorum homini patri familias, qui exiit
primo mane conducere operarios in vineam suam; [2] conventione
autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam
suam. [3] Et egressus circa horam tertiam vidit alios stantes in foro
otiosos [4] et illis dixit: " Ite et vos in vineam; et, quod iustum fuerit,
dabo vobis ". [5] Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam
et nonam horam et fecit similiter. [6] Circa undecimam vero exiit et
invenit alios stantes et dicit illis: " Quid hic statis tota die otiosi? ".
[7] Dicunt ei: " Quia nemo nos conduxit ". Dicit illis: " Ite et vos
in vineam ".

[8] Cum sero autem factum esset, dicit dominus vineae procuratori
suo: " Voca operarios et redde illis mercedem incipiens a novissimis
usque ad primos ". [9] Et cum venissent, qui circa undecimam horam
venerant, acceperunt singuli denarium. [10] Venientes autem primi ar-
bitrati sunt quod plus essent accepturi; acceperunt autem et ipsi
singuli denarium. [11] Accipientes autem murmurabant adversus pa-
trem familias [12] dicentes: " Hi novissimi una hora fecerunt, et pares
illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei et aestum! ". [13] At
ille respondens uni eorum dixit: " Amice, non facio tibi iniuriam;
nonne ex denario convenisti mecum? [14] Tolle, quod tuum est, et
vade; volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi. [15] Aut non
licet mihi, quod volo, facere de meis? An oculus tuus nequam est,
quia ego bonus sum? ".

[16] Sic erunt novissimi primi, et primi novissimi ».

[17] Et ascendens Iesus Hierosolymam assumpsit Duodecim discipulos
secreto et ait illis in via: [18] « Ecce ascendimus Hierosolymam, et Fi-
lius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis, et con-
demnabunt eum morte [19] et tradent eum gentibus ad illudendum et
flagellandum et crucifigendum, et tertia die resurget ».

[20] Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedaei cum filiis suis,
adorans et petens aliquid ab eo. [21] Qui dixit ei: « Quid vis? ». Ait
illi: « Dic ut sedeant hi duo filii mei unus ad dexteram tuam et
unus ad sinistram in regno tuo ». [22] Respondens autem Iesus dixit:
« Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus

[20] [9] Cum venissent ergo | acceperunt singulos denarios

[10] Venientes autem et primi | singulos denarios

[11] Et accipentes | pondus diei et aestus

[16] Sic erunt novissimi primi, et primi novissimi; multi sunt enim vocati, pauci autem electi

[17] et ait illis: ecce ascendimus

[19] ad deludendum

sum?». Dicunt ei: «Possumus». 23 Ait illis: «Calicem quidem
meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam et sinistram non
est meum dare illud, sed quibus paratum est a Patre meo».
24 Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. 25 Iesus
autem vocavit eos ad se et ait: «Scitis quia principes gentium do-
minantur eorum et, qui magni sunt, potestatem exercent in eos.
26 Non ita erit inter vos, sed quicumque voluerit inter vos magnus
fieri, erit vester minister; 27 et, quicumque voluerit inter vos primus
esse, erit vester servus; 28 sicut Filius hominis non venit ministrari
sed ministrare et dare animam suam redemptionem pro multis».
29 Et egredientibus illis ab Iericho, secuta est eum turba multa.
30 Et ecce duo caeci sedentes secus viam audierunt quia Iesus trans-
iret et clamaverunt dicentes: «Domine, miserere nostri, fili Da-
vid!». 31 Turba autem increpabat eos, ut tacerent; at illi magis cla-
mabant dicentes: «Domine, miserere nostri, fili David!». 32 Et stetit
Iesus et vocavit eos et ait: «Quid vultis, ut faciam vobis?». 33 Dicunt
illi: «Domine, ut aperiantur oculi nostri». 34 Misertus autem Iesus,
tetigit oculos eorum; et confestim viderunt et secuti sunt eum.

21 1 Et cum appropinquassent Hierosolymis et venissent Bethfage, ad
montem Oliveti, tunc Iesus misit duos discipulos 2 dicens eis: «Ite
in castellum, quod contra vos est, et statim invenietis asinam alli-
gatam et pullum cum ea; solvite et adducite mihi. 3 Et si quis vobis
aliquid dixerit, dicite: "Dominus eos necessarios habet", et con-
festim dimittet eos». 4 Hoc autem factum est, ut impleretur, quod
dictum est per prophetam dicentem:
5 «*Dicite filiae Sion:*
Ecce Rex tuus venit tibi,
mansuetus et sedens super asinam
et super pullum filium subiugalis».
6 Euntes autem discipuli fecerunt, sicut praecepit illis Iesus, 7 et
adduxerunt asinam et pullum, et imposuerunt super eis vestimenta
sua, et sedit super ea. 8 Plurima autem turba straverunt vestimenta
sua in via; alii autem caedebant ramos de arboribus et sternebant

[20] 23 non est meum dare vobis
25 et qui maiores sunt
26 maior fieri sit vester minister
27 et qui voluerit
34 misertus autem eorum Iesus
[21] 3 quia Dominus his opus habet
5 super asinam et pullum
7 et eum desuper sedere fecerunt

in via. 9 Turbae autem, quae praecedebant eum et quae sequebantur, clamabant dicentes: « *Hosanna* filio David! *Benedictus, qui venit in nomine Domini! Hosanna* in altissimis! ».

10 Et cum intrasset Hierosolymam, commota est universa civitas dicens: « Quis est hic? ». 11 Turbae autem dicebant: « Hic est Iesus propheta a Nazareth Galilaeae ».

12 Et intravit Iesus in templum et eiciebat omnes vendentes et ementes in templo, et mensas nummulariorum evertit et cathedras vendentium columbas, 13 et dicit eis: « Scriptum est: " *Domus mea domus orationis vocabitur* ". Vos autem facitis eam *speluncam latronum* ».

14 Et accesserunt ad eum caeci et claudi in templo, et sanavit eos. 15 Videntes autem principes sacerdotum et scribae mirabilia, quae fecit, et pueros clamantes in templo et dicentes: « Hosanna filio David », indignati sunt 16 et dixerunt ei: « Audis quid isti dicant? ». Iesus autem dicit eis: « Utique; numquam legistis: " *Ex ore infantium et lactantium perfecisti laudem* "? ». 17 Et relictis illis, abiit foras extra civitatem in Bethaniam ibique mansit.

18 Mane autem revertens in civitatem, esuriit. 19 Et videns fici arborem unam secus viam, venit ad eam; et nihil invenit in ea nisi folia tantum et ait illi: « Numquam ex te fructus nascatur in sempiternum ». Et arefacta est continuo ficulnea. 20 Et videntes discipuli mirati sunt dicentes: « Quomodo continuo aruit ficulnea? ». 21 Respondens autem Iesus ait eis: « Amen dico vobis: Si habueritis fidem et non haesitaveritis, non solum de ficulnea facietis, sed et si monti huic dixeritis: " Tolle et iacta te in mare ", fiet. 22 Et omnia, quaecumque petieritis in oratione credentes, accipietis ».

23 Et cum venisset in templum, accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum et seniores populi dicentes: « In qua potestate haec facis? Et quis tibi dedit hanc potestatem? ». 24 Respondens autem Iesus dixit illis: « Interrogabo vos et ego unum sermonem, quem si dixeritis mihi, et ego vobis dicam, in qua potestate haec facio: 25 Baptismum Ioannis unde erat? A caelo an ex hominibus? ». At illi cogitabant inter se dicentes: « Si dixerimus: " E caelo ", dicet nobis: " Quare ergo non credidistis illi? "; 26 si autem dixerimus: " Ex ho-

[21] 9 quae praecedebant et quae sequebantur
11 Populi autem dicebant
12 mensas nummulariorum et cathedras vendentium columbas evertit
13 vos autem fecistis
16 numquam legistis quia
20 Quomodo continuo aruit?
24 Respondens Iesus

minibus ", timemus turbam; omnes enim habent Ioannem sicut
prophetam ». 27 Et respondentes Iesu dixerunt: « Nescimus ». Ait
illis et ipse: « Nec ego dico vobis in qua potestate haec facio ».
28 « Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat duos filios.
Et accedens ad primum dixit: " Fili, vade hodie, operare in vinea ".
29 Ille autem respondens ait: " Nolo "; postea autem paenitentia
motus abiit. 30 Accedens autem ad alterum dixit similiter. At ille
respondens ait: " Eo, domine "; et non ivit. 31 Quis ex duobus fecit
voluntatem patris? ». Dicunt: « Primus ». Dicit illis Iesus: « Amen
dico vobis: Publicani et meretrices praecedunt vos in regnum Dei.
32 Venit enim ad vos Ioannes in via iustitiae, et non credidistis ei;
publicani autem et meretrices crediderunt ei. Vos autem videntes
nec paenitentiam habuistis postea, ut crederetis ei.
33 Aliam parabolam audite. Homo erat pater familias, qui *plan-
tavit vineam et saepem circumdedit ei et fodit in ea torcular et aedi-
ficavit turrim* et locavit eam agricolis et peregre profectus est. 34 Cum
autem tempus fructuum appropinquasset, misit servos suos ad agri-
colas, ut acciperent fructus eius. 35 Et agricolae, apprehensis servis
eius, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt.
36 Iterum misit alios servos plures prioribus, et fecerunt illis simi-
liter. 37 Novissime autem misit ad eos filium suum dicens: " Vere-
buntur filium meum ". 38 Agricolae autem videntes filium dixerunt
intra se: " Hic est heres. Venite, occidamus eum et habebimus here-
ditatem eius ". 39 Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam et occi-
derunt. 40 Cum ergo venerit dominus vineae, quid faciet agricolis
illis? ». 41 Aiunt illi: « Malos male perdet et vineam locabit aliis agri-
colis, qui reddant ei fructum temporibus suis ». 42 Dicit illis Iesus:
« Numquam legistis in Scripturis:
" *Lapidem quem reprobaverunt aedificantes,*
hic factus est in caput anguli;
a Domino factum est istud
et est mirabile in oculis nostris "?
43 Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum Dei et dabitur
genti facienti fructus eius. 44 Et, qui ceciderit super lapidem istum
confringetur; super quem vero ceciderit, conteret eum ».
45 Et cum audissent principes sacerdotum et pharisaei parabolas
eius, cognoverunt quod de ipsis diceret; 46 et quaerentes eum tenere,
timuerunt turbas, quoniam sicut prophetam eum habebant.

[21] 28 operare in vinea mea
31 dico vobis quia

22 [1] Et respondens Iesus dixit iterum in parabolis eis dicens: [2] « Si-
mile factum est regnum caelorum homini regi, qui fecit nuptias
filio suo. [3] Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias, et nole-
bant venire. [4] Iterum misit alios servos dicens: " Dicite invitatis:
Ecce prandium meum paravi, tauri mei et altilia occisa, et omnia
parata; venite ad nuptias ". [5] Illi autem neglexerunt et abierunt, alius
in villam suam, alius vero ad negotiationem suam; [6] reliqui vero
tenuerunt servos eius et contumelia affectos occiderunt.

[7] Rex autem iratus est et, missis exercitibus suis, perdidit homi-
cidas illos et civitatem illorum succendit. [8] Tunc ait servis suis:
" Nuptiae quidem paratae sunt, sed qui invitati erant, non fuerunt
digni; [9] ite ergo ad exitus viarum et quoscumque inveneritis, vocate
ad nuptias ". [10] Et egressi servi illi in vias, congregaverunt omnes, quos
invenerunt, malos et bonos; et impletae sunt nuptiae discumben-
tium. [11] Intravit autem rex, ut videret discumbentes, et vidit ibi ho-
minem non vestitum veste nuptiali [12] et ait illi: " Amice, quomodo
huc intrasti, non habens vestem nuptialem? ". At ille obmutuit.
[13] Tunc dixit rex ministris: " Ligate pedes eius et manus et mit-
tite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium ".
[14] Multi enim sunt vocati, pauci vero electi ».

[15] Tunc abeuntes pharisaei consilium inierunt, ut caperent eum
in sermone. [16] Et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicen-
tes: « Magister, scimus quia verax es et viam Dei in veritate doces
et non est tibi cura de aliquo; non enim respicis personam homi-
num. [17] Dic ergo nobis quid tibi videatur: Licet censum dare Cae-
sari an non? ». [18] Cognita autem Iesus nequitia eorum, ait: « Quid
me tentatis, hypocritae? [19] Ostendite mihi nomisma census ». At illi
obtulerunt ei denarium. [20] Et ait illis: « Cuius est imago haec et su-
prascriptio? ». [21] Dicunt ei: « Caesaris ». Tunc ait illis: « Reddite
ergo, quae sunt Caesaris, Caesari et, quae sunt Dei, Deo ». [22] Et
audientes mirati sunt et relicto eo abierunt.

[23] In illo die accesserunt ad eum sadducaei, qui dicunt non
esse resurrectionem, et interrogaverunt eum [24] dicentes: « Magister,
Moyses dixit, *si quis mortuus fuerit non habens filios, ut ducat
frater eius uxorem illius et suscitet semen fratri suo.* [25] Erant autem
apud nos septem fratres: et primus, uxore ducta, defunctus est et

[22] [7] Rex autem cum audisset iratus est
[10] Et egressi servi eius
[13] ligatis pedibus eius et manibus mittite
[14] Multi autem

non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo; [26] similiter secun-
dus et tertius usque ad septimum. [27] Novissime autem omnium mulier
defuncta est. [28] In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor?
Omnes enim habuerunt eam ». [29] Respondens autem Iesus ait illis:
« Erratis nescientes Scripturas neque virtutem Dei; [30] in resurrec-
tione enim neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli in
caelo. [31] De resurrectione autem mortuorum non legistis, quod dic-
tum est vobis a Deo dicente: [32] " *Ego sum Deus Abraham et Deus
Isaac et Deus Iacob* "? Non est Deus mortuorum sed viventium ».
[33] Et audientes turbae mirabantur in doctrina eius.

[34] Pharisaei autem audientes quod silentium imposuisset saddu-
caeis, convenerunt in unum. [35] Et interrogavit unus ex eis legis
doctor tentans eum: [36] « Magister, quod est mandatum magnum in
Lege? ». [37] Ait autem illi: « *Diliges Dominum Deum tuum in toto
corde tuo et in tota anima tua* et in tota mente tua: [38] hoc est ma-
gnum et primum mandatum. [39] Secundum autem simile est huic:
Diliges proximum tuum sicut teipsum. [40] In his duobus mandatis
universa Lex pendet et Prophetae ».

[41] Congregatis autem pharisaeis, interrogavit eos Iesus [42] dicens:
« Quid vobis videtur de Christo? Cuius filius est? ». Dicunt ei:
« David ». [43] Ait illis: « Quomodo ergo David in Spiritu vocat eum
Dominum dicens:

[44] " *Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis,*
donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis "?

[45] Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius eius est? ».
[46] Et nemo poterat respondere ei verbum, neque ausus fuit quis-
quam ex illa die eum amplius interrogare.

23 [1] Tunc Iesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos [2] dicens:
« Super cathedram Moysis sederunt scribae et pharisaei. [3] Omnia
ergo, quaecumque dixerint vobis, facite et servate; secundum opera
vero eorum nolite facere: dicunt enim et non faciunt. [4] Alligant

[22] [25] non habens filium
[27] et mulier defuncta est
[30] erunt sicut angeli Dei
[31] quod dictum est a Deo dicente vobis
[35] Et interrogavit eum unus ex eis
[37] Ait illi Iesus
[38] Hoc est maximum et primum
[44] inimicos tuos scabellum pedum tuorum

[23] [3] servate et facite

autem onera gravia et importabilia et imponunt in umeros homi-
num, ipsi autem digito suo nolunt ea movere. [5] Omnia vero opera
sua faciunt, ut videantur ab hominibus: dilatant enim phylacteria
sua et magnificant fimbrias, [6] amant autem primum recubitum in
cenis et primas cathedras in synagogis [7] et salutationes in foro et
vocari ab hominibus Rabbi. [8] Vos autem nolite vocari Rabbi; unus
enim est Magister vester, omnes autem vos fratres estis. [9] Et Patrem
nolite vocare vobis super terram, unus enim est Pater vester, cae-
lestis. [10] Nec vocemini Magistri, quia Magister vester unus est, Chri-
stus. [11] Qui maior est vestrum, erit minister vester. [12] Qui autem se
exaltaverit, humiliabitur; et, qui se humiliaverit, exaltabitur.

[13] Vae autem vobis, scribae et pharisaei hypocritae, quia clauditis
regnum caelorum ante homines! Vos enim non intratis nec in-
troeuntes sinitis intrare. [(14)]

[15] Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae, quia circuitis mare
et aridam, ut faciatis unum proselytum, et cum fuerit factus, facitis
eum filium gehennae duplo quam vos!

[16] Vae vobis, duces caeci, qui dicitis: " Quicumque iuraverit per
templum, nihil est; quicumque autem iuraverit in auro templi, de-
bet ". [17] Stulti et caeci! Quid enim maius est: aurum an templum,
quod sanctificat aurum? [18] Et: " Quicumque iuraverit in altari,
nihil est; quicumque autem iuraverit in dono, quod est super
illud, debet ". [19] Caeci! Quid enim maius est: donum an altare,
quod sanctificat donum? [20] Qui ergo iuraverit in altari, iurat in eo
et in omnibus, quae super illud sunt; [21] et, qui iuraverit in templo,
iurat in illo et in eo, qui inhabitat in ipso; [22] et, qui iuraverit in
caelo, iurat in throno Dei et in eo, qui sedet super eum.

[23] Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae, quia decimatis men-
tam et anethum et cyminum et reliquistis, quae graviora sunt legis:
iudicium et misericordiam et fidem! Haec oportuit facere et illa
non omittere. [24] Duces caeci, excolantes culicem, camelum autem
glutientes.

[25] Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae, quia mundatis, quod
de foris est calicis et paropsidis, intus autem pleni sunt rapina et

[23] [4] digito autem suo

[6] amant autem primos recubitus

[9] unus enim est Pater vester, qui in caelis est

[14] *Ed. Clem. cum aliq. codd.*: Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae, quia comeditis domos viduarum orationes longas orantes! Propter hoc amplius accipietis iudicium

[16] qui autem iuraverit in auro

immunditia! 26 Pharisaee caece, munda prius, quod intus est calicis,
ut fiat et id, quod de foris eius est, mundum.
27 Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae, quia similes estis
sepulcris dealbatis, quae a foris quidem parent speciosa, intus vero
plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia! 28 Sic et vos a foris
quidem paretis hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocrisi
et iniquitate.
29 Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae, qui aedificatis sepul-
cra prophetarum et ornatis monumenta iustorum 30 et dicitis: " Si
fuissemus in diebus patrum nostrorum, non essemus socii eorum
in sanguine prophetarum "! 31 Itaque testimonio estis vobismetipsis
quia filii estis eorum, qui prophetas occiderunt. 32 Et vos implete
mensuram patrum vestrorum. 33 Serpentes, genimina viperarum, quo-
modo fugietis a iudicio gehennae? 34 Ideo ecce ego mitto ad vos
prophetas et sapientes et scribas; ex illis occidetis et crucifigetis et
ex eis flagellabitis in synagogis vestris et persequemini de civitate in
civitatem, 35 ut veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus
est super terram a sanguine Abel iusti usque ad sanguinem Zachariae
filii Barachiae, quem occidistis inter templum et altare. 36 Amen dico
vobis: Venient haec omnia super generationem istam.
37 Ierusalem, Ierusalem, quae occidis prophetas et lapidas eos, qui
ad te missi sunt, quotiens volui congregare filios tuos, quemadmo-
dum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluistis! 38 Ecce *re-
linquitur vobis domus vestra deserta!* 39 Dico enim vobis: Non me
videbitis amodo, donec dicatis: " *Benedictus, qui venit in nomine
Domini!* " ».

24 1 Et egressus Iesus de templo ibat, et accesserunt discipuli eius,
ut ostenderent ei aedificationes templi; 2 ipse autem respondens dixit
eis: « Non videtis haec omnia? Amen dico vobis: Non relinquetur
hic lapis super lapidem, qui non destruetur ». 3 Sedente autem eo
super montem Oliveti, accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes:
« Dic nobis: Quando haec erunt, et quod signum adventus tui et
consummationis saeculi? ».
4 Et respondens Iesus dixit eis: « Videte, ne quis vos seducat.
5 Multi enim venient in nomine meo dicentes: " Ego sum Christus ",

[23] 26 quod intus est calicis et parapsidis
27 quae a foris parent hominibus speciosa
34 et ex illis occidetis
37 et noluisti
[24] 2 Videtis haec omnia? | qui non destruatur

et multos seducent. [6] Audituri enim estis proelia et opiniones proeliorum. Videte, ne turbemini; oportet enim fieri, sed nondum est finis. [7] Consurget enim gens in gentem, et regnum in regnum, et erunt fames et terrae motus per loca; [8] haec autem omnia initia sunt dolorum. [9] Tunc tradent vos in tribulationem et occident vos, et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. [10] Et tunc scandalizabuntur multi et invicem tradent et odio habebunt invicem; [11] et multi pseudoprophetae surgent et seducent multos. [12] Et, quoniam abundavit iniquitas, refrigescet caritas multorum; [13] qui autem permanserit usque in finem, hic salvus erit. [14] Et praedicabitur hoc evangelium regni in universo orbe in testimonium omnibus gentibus; et tunc veniet consummatio.

[15] Cum ergo videritis *abominationem desolationis*, quae dicta est a Daniele propheta, stantem *in loco sancto*, qui legit, intellegat: [16] tunc qui in Iudaea sunt, fugiant ad montes; [17] qui in tecto, non descendat tollere aliquid de domo sua; [18] et, qui in agro, non revertatur tollere pallium suum. [19] Vae autem praegnantibus et nutrientibus in illis diebus!

[20] Orate autem, ut non fiat fuga vestra hieme vel sabbato: [21] erit enim tunc *tribulatio* magna, *qualis non fuit ab initio mundi usque modo* neque fiet. [22] Et nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro; sed propter electos breviabuntur dies illi. [23] Tunc si quis vobis dixerit: " Ecce hic Christus " aut: " Hic ", nolite credere. [24] Surgent enim pseudochristi et pseudoprophetae et dabunt signa magna et prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi. [25] Ecce praedixi vobis. [26] Si ergo dixerint vobis: " Ecce in deserto est ", nolite exire; " Ecce in penetralibus ", nolite credere: [27] sicut enim fulgur exit ab oriente et paret usque in occidentem, ita erit adventus Filii hominis. [28] Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur aquilae.

[29] Statim autem post tribulationem dierum illorum, *sol obscurabitur, et luna non dabit lumen suum, et stellae cadent* de caelo, *et virtutes caelorum* commovebuntur. [30] Et tunc parebit signum Filii

[24] [6] oportet enim haec fieri
[7] et erunt pestilentiae et fames et terrae motus
[12] quoniam abundabit
[17] et qui in tecto
[18] tollere tunicam suam
[19] praegnatibus
[23] aut illic
[27] in occidente ita erit et adventus

hominis in caelo, et tunc *plangent omnes tribus terrae* et videbunt
Filium hominis venientem in nubibus caeli cum virtute et gloria
multa; 31 et mittet angelos suos cum tuba magna, et congregabunt
electos eius a quattuor ventis, a summis caelorum usque ad termi-
nos eorum.

32 Ab arbore autem fici discite parabolam: cum iam ramus eius
tener fuerit, et folia nata, scitis quia prope est aestas. 33 Ita et vos,
cum videritis haec omnia, scitote quia prope est in ianuis. 34 Amen
dico vobis: Non praeteribit haec generatio, donec omnia haec fiant.
35 Caelum et terra transibunt, verba vero mea non praeteribunt.

36 De die autem illa et hora nemo scit, neque angeli caelorum ne-
que Filius, nisi Pater solus. 37 Sicut enim dies Noe, ita erit adventus
Filii hominis. 38 Sicut enim erant in diebus ante diluvium come-
dentes et bibentes, nubentes et nuptum tradentes, usque ad eum
diem, quo introivit in arcam Noe, 39 et non cognoverunt, donec ve-
nit diluvium et tulit omnes, ita erit et adventus Filii hominis. 40 Tunc
duo erunt in agro: unus assumitur, et unus relinquitur; 41 duae mo-
lentes in mola: una assumitur, et una relinquitur.

42 Vigilate ergo, quia nescitis qua die Dominus vester venturus sit.
43 Illud autem scitote quoniam si sciret pater familias qua hora
fur venturus esset, vigilaret utique et non sineret perfodi domum
suam. 44 Ideo et vos estote parati, quia, qua nescitis hora, Filius
hominis venturus est. 45 Quis putas est fidelis servus et prudens,
quem constituit dominus supra familiam suam, ut det illis cibum in
tempore? 46 Beatus ille servus, quem cum venerit dominus eius in-
venerit sic facientem. 47 Amen dico vobis quoniam super omnia
bona sua constituet eum. 48 Si autem dixerit malus servus ille in
corde suo: " Moram facit dominus meus venire ", 49 et coeperit
percutere conservos suos, manducet autem et bibat cum ebriis,
50 veniet dominus servi illius in die, qua non sperat, et in hora, qua
ignorat, 51 et dividet eum partemque eius ponet cum hypocritis; illic
erit fletus et stridor dentium.

[24] 30 cum virtute multa et maiestate
31 cum tuba et voce magna
36 neque angeli caelorum nisi Pater solus
37 Sicut autem in diebus Noe, ita erit et adventus
40 unus assumetur et unus relinquetur
41 una assumetur et una relinquetur
42 nescitis qua hora
44 Ideoque et vos
45 quem constituit dominus suus
50 et hora qua ignorat

25 [1] Tunc simile erit regnum caelorum decem virginibus, quae acci-
pientes lampades suas exierunt obviam sponso. [2] Quinque autem ex
eis erant fatuae et quinque prudentes. [3] Fatuae enim, acceptis lam-
padibus suis, non sumpserunt oleum secum; [4] prudentes vero acce-
perunt oleum in vasis cum lampadibus suis. [5] Moram autem faciente
sponso, dormitaverunt omnes et dormierunt. [6] Media autem nocte
clamor factus est: " Ecce sponsus! Exite obviam ei ". [7] Tunc sur-
rexerunt omnes virgines illae et ornaverunt lampades suas. [8] Fatuae
autem sapientibus dixerunt: " Date nobis de oleo vestro, quia lam-
pades nostrae exstinguuntur ". [9] Responderunt prudentes dicentes:
" Ne forte non sufficiat nobis et vobis, ite potius ad vendentes et
emite vobis ". [10] Dum autem irent emere, venit sponsus, et quae
paratae erant, intraverunt cum eo ad nuptias; et clausa est ianua.
[11] Novissime autem veniunt et reliquae virgines dicentes: " Domine,
Domine, aperi nobis ". [12] At ille respondens ait: " Amen dico vobis:
Nescio vos ". [13] Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.

[14] Sicut enim homo peregre proficiscens vocavit servos suos et tra-
didit illis bona sua. [15] Et uni dedit quinque talenta, alii autem duo,
alii vero unum, unicuique secundum propriam virtutem, et profectus
est. Statim [16] abiit, qui quinque talenta acceperat, et operatus est in
eis et lucratus est alia quinque; [17] similiter qui duo acceperat, lucra-
tus est alia duo. [18] Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terra
et abscondit pecuniam domini sui. [19] Post multum vero temporis
venit dominus servorum illorum et ponit rationem cum eis. [20] Et
accedens, qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta
dicens: " Domine, quinque talenta tradidisti mihi; ecce alia quinque
superlucratus sum ". [21] Ait illi dominus eius: " Euge, serve bone et
fidelis. Super pauca fuisti fidelis; supra multa te constituam: intra
in gaudium domini tui ". [22] Accessit autem et qui duo talenta acce-
perat, et ait: " Domine, duo talenta tradidisti mihi; ecce alia duo
lucratus sum ". [23] Ait illi dominus eius: " Euge, serve bone et fidelis.

[25] [1] obviam sponso et sponsae
[3] sed quinque fatuae acceptis lampadibus
[4] oleum in vasis suis cum lampadibus
[6] Ecce sponsus venit
[11] Novissime veniunt
[15] et profectus est statim
[16] Abiit autem
[19] et posuit rationem
[20] et ecce alia quinque
[21] quia super pauca

Super pauca fuisti fidelis; supra multa te constituam: intra in gau-
dium domini tui ". [24] Accedens autem et qui unum talentum acce-
perat, ait: " Domine, novi te quia homo durus es: metis, ubi non
seminasti, et congregas, ubi non sparsisti; [25] et timens abii et abscondi
talentum tuum in terra. Ecce habes, quod tuum est ". [26] Respondens
autem dominus eius dixit ei: " Serve male et piger! Sciebas quia
meto, ubi non seminavi, et congrego, ubi non sparsi? [27] Oportuit
ergo te mittere pecuniam meam nummulariis, et veniens ego rece-
pissem, quod meum est cum usura. [28] Tollite itaque ab eo talentum
et date ei, qui habet decem talenta: [29] omni enim habenti dabitur,
et abundabit; ei autem, qui non habet, et quod habet, auferetur ab
eo. [30] Et inutilem servum eicite in tenebras exteriores: illic erit fletus
et stridor dentium ".

[31] Cum autem venerit Filius hominis in gloria sua, et omnes an-
geli cum eo, tunc sedebit super thronum gloriae suae. [32] Et congre-
gabuntur ante eum omnes gentes; et separabit eos ab invicem, sicut
pastor segregat oves ab haedis, [33] et statuet oves quidem a dextris
suis, haedos autem a sinistris. [34] Tunc dicet Rex his, qui a dextris
eius erunt: " Venite, benedicti Patris mei; possidete paratum vobis
regnum a constitutione mundi. [35] Esurivi enim, et dedistis mihi
manducare; sitivi, et dedistis mihi bibere; hospes eram, et collegistis
me; [36] nudus, et operuistis me; infirmus, et visitastis me; in carcere
eram, et venistis ad me ". [37] Tunc respondebunt ei iusti dicentes:
" Domine, quando te vidimus esurientem et pavimus, aut sitientem
et dedimus tibi potum? [38] Quando autem te vidimus hospitem et
collegimus, aut nudum et cooperuimus? [39] Quando autem te vidi-
mus infirmum aut in carcere et venimus ad te? ". [40] Et respondens
Rex dicet illis: " Amen dico vobis: Quamdiu fecistis uni de his fra-
tribus meis minimis, mihi fecistis ". [41] Tunc dicet et his, qui a si-
nistris erunt: " Discedite a me, maledicti, in ignem aeternum, qui
praeparatus est Diabolo et angelis eius. [42] Esurivi enim, et non de-
distis mihi manducare; sitivi, et non dedistis mihi potum; [43] hospes
eram, et non collegistis me; nudus, et non operuistis me; infirmus

[25] [23] quia super pauca
[24] Domine, scio quia | et metis
[26] ubi non semino
[27] recepissem utique
[29] et quod videtur habere
[31] in maiestate sua | super sedem maiestatis suae
[37] sitientem et dedimus
[39] Aut quomodo te vidimus

et in carcere, et non visitastis me ". [44] Tunc respondebunt et ipsi
dicentes: " Domine, quando te vidimus esurientem aut sitientem aut
hospitem aut nudum aut infirmum vel in carcere et non ministravi-
mus tibi? ". [45] Tunc respondebit illis dicens: " Amen dico vobis:
Quamdiu non fecistis uni de minimis his, nec mihi fecistis ". [46] Et
ibunt hi in supplicium aeternum, iusti autem in vitam aeternam ».

26 [1] Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos omnes,
dixit discipulis suis: [2] « Scitis quia post biduum Pascha fiet, et Filius
hominis traditur, ut crucifigatur ».

[3] Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in
aulam principis sacerdotum, qui dicebatur Caiphas, [4] et consilium
fecerunt, ut Iesum dolo tenerent et occiderent; [5] dicebant autem:
« Non in die festo, ne tumultus fiat in populo ».

[6] Cum autem esset Iesus in Bethania, in domo Simonis leprosi,
[7] accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi et effu-
dit super caput ipsius recumbentis. [8] Videntes autem discipuli, indi-
gnati sunt dicentes: « Ut quid perditio haec? [9] Potuit enim istud
venumdari multo et dari pauperibus ». [10] Sciens autem Iesus ait illis:
« Quid molesti estis mulieri? Opus enim bonum operata est in me;
[11] nam semper pauperes habetis vobiscum, me autem non semper
habetis. [12] Mittens enim haec unguentum hoc supra corpus meum,
ad sepeliendum me fecit. [13] Amen dico vobis: Ubicumque praedica-
tum fuerit hoc evangelium in toto mundo, dicetur et quod haec
fecit in memoriam eius ».

[14] Tunc abiit unus de Duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes,
ad principes sacerdotum [15] et ait: « Quid vultis mihi dare, et ego
vobis eum tradam? ». *At illi constituerunt* ei *triginta argenteos.* [16] Et
exinde quaerebat opportunitatem, ut eum traderet.

[17] Prima autem Azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicen-
tes: « Ubi vis paremus tibi comedere Pascha? ». [18] Ille autem dixit:
« Ite in civitatem ad quendam et dicite ei: " Magister dicit: Tempus
meum prope est; apud te facio Pascha cum discipulis meis " ». [19] Et
fecerunt discipuli, sicut constituit illis Iesus, et paraverunt Pascha.

[25] [45] uni de minoribus
[26] [2] Filius hominis tradetur
[3] in atrium principis sacerdotum
[5] ne forte tumultus fieret
[10] opus bonum operata est
[15] et ait illis
[18] At Iesus dixit

[20] Vespere autem facto, discumbebat cum Duodecim. [21] Et eden-
tibus illis, dixit: « Amen dico vobis: Unus vestrum me traditurus
est ». [22] Et contristati valde, coeperunt singuli dicere ei: « Numquid
ego sum, Domine? ». [23] At ipse respondens ait: « Qui intingit me-
cum manum in paropside, hic me tradet. [24] Filius quidem hominis
vadit, sicut scriptum est de illo; vae autem homini illi, per quem
Filius hominis traditur! Bonum erat ei, si natus non fuisset homo
ille ». [25] Respondens autem Iudas, qui tradidit eum, dixit: « Num-
quid ego sum, Rabbi? ». Ait illi: « Tu dixisti ».

[26] Cenantibus autem eis, accepit Iesus panem et benedixit ac fregit
deditque discipulis et ait: « Accipite, comedite: hoc est corpus
meum ». [27] Et accipiens calicem, gratias egit et dedit illis dicens:
« Bibite ex hoc omnes: [28] hic est enim sanguis meus novi testamenti,
qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum. [29] Dico autem
vobis: Non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum,
cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei ».

[30] Et hymno dicto, exierunt in montem Oliveti. [31] Tunc dicit illis
Iesus: « Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scrip-
tum est enim: " *Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis* " ».
[32] Postquam autem resurrexero, praecedam vos in Galilaeam ». [33] Re-
spondens autem Petrus ait illi: « Et si omnes scandalizati fuerint in
te, ego numquam scandalizabor ». [34] Ait illi Iesus: « Amen dico tibi:
In hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis ». [35] Ait illi
Petrus: « Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo ». Si-
militer et omnes discipuli dixerunt.

[36] Tunc venit Iesus cum illis in praedium, quod dicitur Gethse-
mani. Et dicit discipulis: « Sedete hic, donec vadam illuc et orem ».
[37] Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedaei, coepit contristari et
maestus esse. [38] Tunc ait illis: « Tristis est anima mea usque ad mor-
tem; sustinete hic et vigilate mecum ». [39] Et progressus pusillum,
procidit in faciem suam orans et dicens: « Pater mi, si possibile est,
transeat a me calix iste; verumtamen non sicut ego volo, sed sicut
tu ». [40] Et venit ad discipulos et invenit eos dormientes; et dicit

[26] [20] cum duodecim discipulis
[21] quia unus vestrum
[22] coeperunt singuli dicere
[26] deditque discipulis suis | Accipite et comedite
[28] *Clem.*: qui pro multis effundetur
[34] quia in haec nocte
[36] in villam quae dicitur Gethsemani. Et dixit discipulis suis
[39] Mi Pater, si possible est

Petro: « Sic non potuistis una hora vigilare mecum? 41 Vigilate et
orate, ut non intretis in tentationem; spiritus quidem promptus est,
caro autem infirma ». 42 Iterum secundo abiit et oravit dicens: « Pa-
ter mi, si non potest hoc transire, nisi bibam illud, fiat voluntas
tua ». 43 Et venit iterum et invenit eos dormientes: erant enim oculi
eorum gravati. 44 Et relictis illis, iterum abiit et oravit tertio, eundem
sermonem iterum dicens. 45 Tunc venit ad discipulos et dicit illis:
« Dormite iam et requiescite; ecce appropinquavit hora, et Filius
hominis traditur in manus peccatorum. 46 Surgite, eamus; ecce ap-
propinquavit, qui me tradit ».

47 Et adhuc ipso loquente, ecce Iudas, unus de Duodecim, venit
et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus, missi a principibus
sacerdotum et senioribus populi. 48 Qui autem tradidit eum, dedit
illis signum dicens: « Quemcumque osculatus fuero, ipse est; tenete
eum! ». 49 Et confestim accedens ad Iesum dixit: « Ave, Rabbi! »
et osculatus est eum. 50 Iesus autem dixit illi: « Amice, ad quod ve-
nisti! ». Tunc accesserunt et manus iniecerunt in Iesum et tenue-
runt eum. 51 Et ecce unus ex his, qui erant cum Iesu, extendens ma-
num exemit gladium suum et percutiens servum principis sacerdo-
tum amputavit auriculam eius.

52 Tunc ait illi Iesus: « Converte gladium tuum in locum suum.
Omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt. 53 An putas
quia non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi modo plus
quam duodecim legiones angelorum? 54 Quomodo ergo implebuntur
Scripturae quia sic oportet fieri? ». 55 In illa hora dixit Iesus turbis:
« Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehen-
dere me? Cotidie sedebam docens in templo, et non me tenuistis ».
56 Hoc autem totum factum est, ut implerentur scripturae Prophe-
tarum. Tunc discipuli omnes, relicto eo, fugerunt.

57 Illi autem tenentes Iesum duxerunt ad Caipham principem sa-
cerdotum, ubi scribae et seniores convenerant. 58 Petrus autem se-
quebatur eum a longe usque in aulam principis sacerdotum; et
ingressus intro sedebat cum ministris, ut videret finem.

59 Principes autem sacerdotum et omne concilium quaerebant fal-

[26] 44 eundem sermonem dicens
45 venit ad discipulos suos | Filius hominis tradetur
47 Adhuc ipso loquente
50 Dixitque illi Iesus
55 cotidie apud vos sedebam
57 At illi tenentes
58 in atrium principis sacerdotum

sum testimonium contra Iesum, ut eum morti traderent, 60 et non
invenerunt, cum multi falsi testes accessissent. Novissime autem ve-
nientes duo 61 dixerunt: « Hic dixit: " Possum destruere templum
Dei et post triduum aedificare illud " ». 62 Et surgens princeps sa-
cerdotum ait illi: « Nihil respondes? Quid isti adversum te testifi-
cantur? ». 63 Iesus autem tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi:
« Adiuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus Filius
Dei ». 64 Dicit illi Iesus: « Tu dixisti. Verumtamen dico vobis:
Amodo videbitis *Filium hominis sedentem a dextris Virtutis* et *ve-
nientem in nubibus caeli* ».

65 Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens: « Blas-
phemavit! Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphe-
miam. 66 Quid vobis videtur? ». Illi autem respondentes dixerunt:
« Reus est mortis! ». 67 Tunc exspuerunt in faciem eius et colaphis
eum ceciderunt; alii autem palmas in faciem ei dederunt 68 dicentes:
« Prophetiza nobis, Christe: Quis est, qui te percussit? ».

69 Petrus vero sedebat foris in atrio; et accessit ad eum una ancilla
dicens: « Et tu cum Iesu Galilaeo eras! ». 70 At ille negavit coram
omnibus dicens: « Nescio quid dicis! ». 71 Exeunte autem illo ad
ianuam, vidit eum alia et ait his, qui erant ibi: « Hic erat cum Iesu
Nazareno! ». 72 Et iterum negavit cum iuramento: « Non novi homi-
nem! ». 73 Post pusillum autem accesserunt, qui stabant et dixerunt
Petro: « Vere et tu ex illis es, nam et loquela tua manifestum te
facit ». 74 Tunc coepit detestari et iurare: « Non novi hominem! ».
Et continuo gallus cantavit; 75 et recordatus est Petrus verbi Iesu,
quod dixerat: « Priusquam gallus cantet, ter me negabis ». Et egres-
sus foras ploravit amare.

27 1 Mane autem facto, consilium inierunt omnes principes sacerdo-
tum et seniores populi adversus Iesum, ut eum morti traderent. 2 Et
vinctum adduxerunt eum et tradiderunt Pilato praesidi.

3 Tunc videns Iudas, qui eum tradidit, quod damnatus esset, pae-
nitentia ductus, rettulit triginta argenteos principibus sacerdotum et

[26] 60 Novissime autem venerunt duo falsi testes
61 et dixerunt
62 Nihil respondes ad ea quae isti adversum te testificantur
66 At illi respondentes
71 Exeunte autem illo ianuam | Et hic erat
72 negavit cum iuramento quia
73 Et post pusillum accesserunt
74 quia non novisset hominem
[27] 2 tradiderunt Pontio Pilato

senioribus [4] dicens: « Peccavi tradens sanguinem innocentem ». At
illi dixerunt: « Quid ad nos? Tu videris! ». [5] Et proiectis argenteis
in templo, recessit et abiens laqueo se suspendit. [6] Principes autem
sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: « Non licet mittere eos in
corbanam, quia pretium sanguinis est ». [7] Consilio autem inito, eme-
runt ex illis agrum Figuli in sepulturam peregrinorum. [8] Propter
hoc vocatus est ager ille ager Sanguinis usque in hodiernum diem.
[9] Tunc impletum est quod dictum est per Ieremiam prophetam di-
centem: « *Et acceperunt triginta argenteos, pretium appretiati quem
appretiaverunt a filiis Israel,* [10] *et dederunt eos in agrum Figuli, sicut
constituit* mihi *Dominus* ».

[11] Iesus autem stetit ante praesidem; et interrogavit eum praeses
dicens: « Tu es Rex Iudaeorum? ». Dixit autem Iesus: « Tu dicis ».
[12] Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus, nihil
respondit. [13] Tunc dicit illi Pilatus: « Non audis quanta adversum
te dicant testimonia? ». [14] Et non respondit ei ad ullum verbum, ita
ut miraretur praeses vehementer.

[15] Per diem autem sollemnem consueverat praeses dimittere turbae
unum vinctum, quem voluissent. [16] Habebant autem tunc vinctum
insignem, qui dicebatur Barabbas. [17] Congregatis ergo illis dixit Pi-
latus: « Quem vultis dimittam vobis: Barabbam an Iesum, qui dici-
tur Christus? ». [18] Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum.

[19] Sedente autem illo pro tribunali, misit ad illum uxor eius di-
cens: « Nihil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum
propter eum ». [20] Principes autem sacerdotum et seniores persuase-
runt turbis, ut peterent Barabbam, Iesum vero perderent. [21] Respon-
dens autem praeses ait illis: « Quem vultis vobis de duobus dimit-
tam? ». At illi dixerunt: « Barabbam! ». [22] Dicit illis Pilatus: « Quid
igitur faciam de Iesu, qui dicitur Christus? ». Dicunt omnes: « Cru-
cifigatur! ». [23] Ait autem: « Quid enim mali fecit? ». At illi magis
clamabant dicentes: « Crucifigatur! ».

[24] Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus
fieret, accepta aqua, lavit manus coram turba dicens: « Innocens

[27] [4] tradens sanguinem iustum
[8] Achéldemach, ager Sanguinis
[11] Dicit ei Iesus
[15] dimittere populo
[16] Habebat autem
[20] persuaserunt populis
[23] Ait illis praeses
[24] coram populo

ego sum a sanguine hoc; vos videritis! ». [25] Et respondens universus populus dixit: « Sanguis eius super nos et super filios nostros ». [26] Tunc dimisit illis Barabbam; Iesum autem flagellatum tradidit, ut crucifigeretur.

[27] Tunc milites praesidis suscipientes Iesum in praetorio congregaverunt ad eum universam cohortem. [28] Et exuentes eum, clamydem coccineam circumdederunt ei [29] et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius et arundinem in dextera eius et, genu flexo ante eum, illudebant ei dicentes: « Ave, rex Iudaeorum! ». [30] Et exspuentes in eum acceperunt arundinem et percutiebant caput eius. [31] Et postquam illuserunt ei, exuerunt eum clamyde et induerunt eum vestimentis eius et duxerunt eum, ut crucifigerent.

[32] Exeuntes autem invenerunt hominem Cyrenaeum nomine Simonem; hunc angariaverunt, ut tolleret crucem eius. [33] Et venerunt in locum, qui dicitur Golgotha, quod est Calvariae locus, [34] et *dederunt* ei vinum *bibere* cum *felle* mixtum; et cum gustasset, noluit bibere. [35] Postquam autem crucifixerunt eum, *diviserunt vestimenta* eius *sortem mittentes* [36] et sedentes servabant eum ibi. [37] Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam: « Hic est Iesus Rex Iudaeorum ».

[38] Tunc crucifiguntur cum eo duo latrones: unus a dextris et unus a sinistris. [39] Praetereuntes autem blasphemabant eum *moventes capita sua* [40] et dicentes: « Qui destruis templum et in triduo illud reaedificas, salva temetipsum; si Filius Dei es, descende de cruce! ». [41] Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus dicebant: [42] « Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Rex Israel est; descendat nunc de cruce, et credemus in eum. [43] *Confidit in Deo; liberet* nunc, *si vult eum*. Dixit enim: " Dei Filius sum " ». [44] Idipsum autem et latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei.

[45] A sexta autem hora tenebrae factae sunt super universam terram usque ad horam nonam. [46] Et circa horam nonam clamavit Iesus voce magna dicens: « *Eli, Eli, lema sabacthani?* », hoc est: « *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* ». [47] Quidam autem ex illic stantibus audientes dicebant: « Eliam vocat iste ». [48] Et continuo

[27] [24] a sanguine iusti huius
[26] tradidit eis ut crucifigeretur
[36] servabant eum
[38] Tunc crucifixi sunt
[40] templum Dei
[42] si rex Israel est | et credimus ei
[43] liberet nunc eum
[47] Quidam autem illic stantes et audientes

currens unus ex eis acceptam spongiam implevit *aceto* et imposuit
arundini et *dabat* ei *bibere*. 49 Ceteri vero dicebant: « Sine, videa-
mus an veniat Elias liberans eum ». 50 Iesus autem iterum clamans
voce magna emisit spiritum.
51 Et ecce velum templi scissum est a summo usque deorsum in
duas partes, et terra mota est, et petrae scissae sunt, 52 et monu-
menta aperta sunt et multa corpora sanctorum, qui dormierant, sur-
rexerunt 53 et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius ve-
nerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. 54 Centurio autem
et, qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terrae motu et his,
quae fiebant, timuerunt valde dicentes: « Vere Dei Filius erat iste! ».
55 Erant autem ibi mulieres multae a longe aspicientes, quae secu-
tae erant Iesum a Galilaea ministrantes ei; 56 inter quas erat Maria
Magdalene et Maria Iacobi et Ioseph mater et mater filiorum Ze-
bedaei.
57 Cum sero autem factum esset, venit homo dives ab Arimathaea
nomine Ioseph, qui et ipse discipulus erat Iesu. 58 Hic accessit ad
Pilatum et petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi. 59 Et accepto
corpore, Ioseph involvit illud in sindone munda 60 et posuit illud
in monumento suo novo, quod exciderat in petra, et advolvit saxum
magnum ad ostium monumenti et abiit. 61 Erat autem ibi Maria
Magdalene et altera Maria sedentes contra sepulcrum.
62 Altera autem die, quae est post Parascevem, convenerunt prin-
cipes sacerdotum et pharisaei ad Pilatum 63 dicentes: « Domine, re-
cordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens: " Post tres dies
resurgam ". 64 Iube ergo custodiri sepulcrum usque in diem tertium,
ne forte veniant discipuli eius et furentur eum et dicant plebi: " Sur-
rexit a mortuis ", et erit novissimus error peior priore ». 65 Ait illis
Pilatus: « Habetis custodiam; ite, custodite, sicut scitis ». 66 Illi autem
abeuntes munierunt sepulcrum, signantes lapidem, cum custodia.

28 1 Sero autem post sabbatum, cum illucesceret in primam sabbati,
venit Maria Magdalene et altera Maria videre sepulcrum. 2 Et ecce
terrae motus factus est magnus: angelus enim Domini descendit de
caelo et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum. 3 Erat autem

[27] 51 in duas partes a summo usque deorsum
55 a longe quae secutae erant
57 venit quidam homo dives
58 iussit reddi corpus
66 lapidem cum custodibus
[28] 1 Vespere autem sabbati quae lucescit

aspectus eius sicut fulgur, et vestimentum eius candidum sicut nix.
4 Prae timore autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt velut
mortui. 5 Respondens autem angelus dixit mulieribus: « Nolite ti-
mere vos! Scio enim quod Iesum, qui crucifixus est, quaeritis. 6 Non
est hic: surrexit enim, sicut dixit. Venite, videte locum, ubi positus
erat. 7 Et cito euntes dicite discipulis eius: " Surrexit a mortuis et
ecce praecedit vos in Galilaeam; ibi eum videbitis ". Ecce dixi vobis ».
8 Et exeuntes cito de monumento cum timore et magno gaudio cu-
currerunt nuntiare discipulis eius.

9 Et ecce Iesus occurrit illis dicens: « Avete ». Illae autem acces-
serunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt eum. 10 Tunc ait illis
Iesus: « Nolite timere; ite, nuntiate fratribus meis, ut eant in Gali-
laeam et ibi me videbunt ».

11 Quae cum abiissent, ecce quidam de custodia venerunt in civi-
tatem et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia, quae facta
fuerant. 12 Et congregati cum senioribus, consilio accepto, pecuniam
copiosam dederunt militibus 13 dicentes: « Dicite: " Discipuli eius
nocte venerunt et furati sunt eum, nobis dormientibus ". 14 Et si
hoc auditum fuerit a praeside, nos suadebimus ei et securos vos
faciemus ». 15 At illi, accepta pecunia, fecerunt, sicut erant docti.
Et divulgatum est verbum istud apud Iudaeos usque in hodiernum
diem.

16 Undecim autem discipuli abierunt in Galilaeam, in montem ubi
constituerat illis Iesus, 17 et videntes eum adoraverunt; quidam autem
dubitaverunt. 18 Et accedens Iesus locutus est eis dicens: « Data est
mihi omnis potestas in caelo et in terra. 19 Euntes ergo docete omnes
gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti,
20 docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis. Et ecce
ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem
saeculi ».

[28] 3 vestimentum eius sicut nix
6 ubi positus erat Dominus
7 dicite discipulis eius quia surrexit | Ecce praedixi vobis
8 et exierunt | currentes nuntiare
10 in Galilaeam ibi me videbunt
11 quidam de custodibus
13 dicite quia discipuli

EVANGELIUM
SECUNDUM MARCUM

1 [1] Initium evangelii Iesu Christi Filii Dei.
[2] Sicut scriptum est in Isaia propheta:
« *Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam,*
qui praeparabit viam tuam;
[3] *vox clamantis in deserto:*
" *Parate viam Domini, rectas facite semitas* eius " »,
[4] fuit Ioannes Baptista in deserto praedicans baptismum paeniten-
tiae in remissionem peccatorum. [5] Et egrediebatur ad illum omnis
Iudaeae regio et Hierosolymitae universi et baptizabantur ab illo in
Iordane flumine confitentes peccata sua. [6] Et erat Ioannes vestitus
pilis cameli, et zona pellicea circa lumbos eius, et locustas et mel
silvestre edebat.
[7] Et praedicabat dicens: « Venit fortior me post me, cuius non
sum dignus procumbens solvere corrigiam calceamentorum eius.
[8] Ego baptizavi vos aqua; ille vero baptizabit vos in Spiritu Sancto ».
[9] Et factum est in diebus illis, venit Iesus a Nazareth Galilaeae et
baptizatus est in Iordane ab Ioanne. [10] Et statim ascendens de aqua
vidit apertos caelos et Spiritum tamquam columbam descendentem
in ipsum; [11] et vox facta est de caelis: « Tu es Filius meus dilectus;
in te complacui ».
[12] Et statim Spiritus expellit eum in desertum. [13] Et erat in deserto
quadraginta diebus et tentabatur a Satana; eratque cum bestiis, et
angeli ministrabant illi.
[14] Postquam autem traditus est Ioannes, venit Iesus in Galilaeam
praedicans evangelium Dei [15] et dicens: « Impletum est tempus, et
appropinquavit regnum Dei; paenitemini et credite evangelio ».
[16] Et praeteriens secus mare Galilaeae vidit Simonem et Andream
fratrem Simonis mittentes in mare; erant enim piscatores. [17] Et dixit
eis Iesus: « Venite post me, et faciam vos fieri piscatores homi-

[1] [4] fuit Ioannes in deserto baptizans et
[8] vos Spiritu sancto
[10] descendentem et manentem in ipso
[13] et quadraginta noctibus
[14] evangelium regni Dei
[15] dicens quoniam
[16] fratrem eius | mittentes retia in mare

num ». [18] Et protinus, relictis retibus, secuti sunt eum. [19] Et progressus
pusillum vidit Iacobum Zebedaei et Ioannem fratrem eius, et ipsos
in navi componentes retia, [20] et statim vocavit illos. Et, relicto patre
suo Zebedaeo in navi cum mercennariis, abierunt post eum.

[21] Et ingrediuntur Capharnaum. Et statim sabbatis ingressus syna-
gogam docebat. [22] Et stupebant super doctrina eius: erat enim do-
cens eos quasi potestatem habens et non sicut scribae. [23] Et statim
erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo; et exclamavit
[24] dicens: « Quid nobis et tibi, Iesu Nazarene? Venisti perdere nos?
Scio qui sis: Sanctus Dei ». [25] Et comminatus est ei Iesus dicens:
« Obmutesce et exi de homine! ». [26] Et discerpens eum spiritus im-
mundus et exclamans voce magna exivit ab eo. [27] Et mirati sunt
omnes, ita ut conquirerent inter se dicentes: « Quidnam est hoc?
Doctrina nova cum potestate; et spiritibus immundis imperat, et
oboediunt ei ». [28] Et processit rumor eius statim ubique in omnem
regionem Galilaeae.

[29] Et protinus egredientes de synagoga venerunt in domum Simo-
nis et Andreae cum Iacobo et Ioanne. [30] Socrus autem Simonis de-
cumbebat febricitans; et statim dicunt ei de illa. [31] Et accedens ele-
vavit eam apprehensa manu; et dimisit eam febris, et ministrabat eis.

[32] Vespere autem facto, cum occidisset sol, afferebant ad eum
omnes male habentes et daemonia habentes; [33] et erat omnis civitas
congregata ad ianuam. [34] Et curavit multos, qui vexabantur variis
languoribus, et daemonia multa eiecit et non sinebat loqui daemo-
nia, quoniam sciebant eum.

[35] Et diluculo valde mane surgens egressus est et abiit in desertum
locum ibique orabat. [36] Et persecutus est eum Simon et, qui cum
illo erant; [37] et cum invenissent eum, dixerunt ei: « Omnes quaerunt
te! ». [38] Et ait illis: « Eamus alibi in proximos vicos, ut et ibi prae-

[1] [19] progressus inde pusillum
[20] secuti sunt eum
[21] docebat eos
[23] Et erat
[27] Quae doctrina haec nova? Quia in potestate
[28] statim in omnem
[30] Decumbebat autem socrus Simonis
[31] adprehensa manu eius et continuo dimisit
[34] eiciebat | loqui ea
[35] valde surgens egressus abiit
[37] dixerunt ei quia
[38] eamus in proximos vicos et civitates

dicem: ad hoc enim veni ». 39 Et venit praedicans in synagogis
eorum per omnem Galilaeam et daemonia eiciens.
40 Et venit ad eum leprosus deprecans eum et genu flectens et
dicens ei: « Si vis, potes me mundare ». 41 Et misertus extendens
manum suam tetigit eum et ait illi: « Volo, mundare! »; 42 et statim
discessit ab eo lepra, et mundatus est. 43 Et infremuit in eum sta-
timque eiecit illum 44 et dicit ei: « Vide, nemini quidquam dixeris;
sed vade, ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua, quae
praecepit Moyses, in testimonium illis ». 45 At ille egressus coepit
praedicare multum et diffamare sermonem, ita ut iam non posset
manifesto in civitatem introire, sed foris in desertis locis erat; et
conveniebant ad eum undique.

2 1 Et iterum intravit Capharnaum post dies, et auditum est quod
in domo esset. 2 Et convenerunt multi, ita ut non amplius caperentur
neque ad ianuam, et loquebatur eis verbum. 3 Et veniunt ferentes
ad eum paralyticum, qui a quattuor portabatur. 4 Et cum non pos-
sent offerre eum illi prae turba, nudaverunt tectum, ubi erat, et
perfodientes summittunt grabatum, in quo paralyticus iacebat. 5 Cum
vidisset autem Iesus fidem illorum, ait paralytico: « Fili, dimittuntur
peccata tua ».
6 Erant autem illic quidam de scribis sedentes et cogitantes in cor-
dibus suis: 7 « Quid hic sic loquitur? Blasphemat! Quis potest dimit-
tere peccata nisi solus Deus? ». 8 Quo statim cognito Iesus spiritu
suo quia sic cogitarent intra se, dicit illis: « Quid ista cogitatis in
cordibus vestris? 9 Quid est facilius, dicere paralytico: "Dimittuntur
peccata tua", an dicere: "Surge et tolle grabatum tuum et am-
bula"? 10 Ut autem sciatis quia potestatem habet Filius hominis in
terra dimittendi peccata — ait paralytico —: 11 Tibi dico: Surge,

[1] 39 erat praedicans | et omni Galilaea
40 Et genu flexo dixit
41 Iesus autem misertus eius | tangens eum ait
42 et cum dixisset statim
43 comminatus ei statim
44 nemini dixeris | principi sacerdotum
45 praedicare et diffamare sermonem | manifeste | in desertis locis esse
[2] 2 non caperet neque ad ianuam
3 et venerunt
4 patefacientes | submiserunt
5 tibi peccata
9 tibi peccata

tolle grabatum tuum et vade in domum tuam ». [12] Et surrexit et protinus sublato grabato abiit coram omnibus, ita ut admirarentur omnes et glorificarent Deum dicentes: « Numquam sic vidimus! ».

[13] Et egressus est rursus ad mare; omnisque turba veniebat ad eum, et docebat eos. [14] Et cum praeteriret, vidit Levin Alphaei sedentem ad teloneum et ait illi: « Sequere me ». Et surgens secutus est eum. [15] Et factum est cum accumberet in domo illius, et multi publicani et peccatores simul discumbebant cum Iesu et discipulis eius; erant enim multi et sequebantur eum. [16] Et scribae pharisaeorum, videntes quia manducaret cum peccatoribus et publicanis, dicebant discipulis eius: « Quare cum publicanis et peccatoribus manducat? ». [17] Et Iesus hoc audito ait illis: « Non necesse habent sani medicum, sed qui male habent; non veni vocare iustos, sed peccatores ».

[18] Et erant discipuli Ioannis et pharisaei ieiunantes. Et veniunt et dicunt illi: « Cur discipuli Ioannis et discipuli pharisaeorum ieiunant, tui autem discipuli non ieiunant? ». [19] Et ait illis Iesus: « Numquid possunt convivae nuptiarum, quamdiu sponsus cum illis est, ieiunare? Quanto tempore habent secum sponsum, non possunt ieiunare; [20] venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt in illa die. [21] Nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri; alioquin supplementum aufert aliquid ab eo, novum a veteri, et peior scissura fit. [22] Et nemo mittit vinum novellum in utres veteres, alioquin dirumpet vinum utres et vinum perit et utres; sed vinum novum in utres novos ».

[23] Et factum est cum ipse sabbatis ambularet per sata, discipuli eius coeperunt praegredi vellentes spicas. [24] Pharisaei autem dicebant ei: « Ecce, quid faciunt sabbatis, quod non licet? ». [25] Et ait illis: « Numquam legistis quid fecerit David, quando necessitatem habuit et esuriit ipse et qui cum eo erant? [26] Quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum et panes propositionis manducavit, quos non licet manducare nisi sacerdotibus,

[2] [12] Et statim ille surrexit et sublato | honorificarent Deum dicentes quia
[15] qui et sequebantur
[16] manducat et bibit magister vester?
[17] Hoc audito Iesus
[18] et pharisaeorum
[19] possunt filii nuptiarum
[21] aufert supplementum | et maior scissura
[22] et vinum effunditur et utres peribunt | in utres novos mitti debet
[23] factum est iterum | et discipuli | et vellere

et dedit etiam eis, qui cum eo erant? ». [27] Et dicebat eis: « Sabbatum propter hominem factum est, et non homo propter sabbatum; [28] itaque dominus est Filius hominis etiam sabbati ».

3 [1] Et introivit iterum in synagogam. Et erat ibi homo habens manum aridam; [2] et observabant eum, si sabbatis curaret illum, ut accusarent eum. [3] Et ait homini habenti manum aridam: « Surge in medium ». [4] Et dicit eis: « Licet sabbatis bene facere an male? Animam salvam facere an perdere? ». At illi tacebant. [5] Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super caecitate cordis eorum, dicit homini: « Extende manum ». Et extendit, et restituta est manus eius. [6] Et exeuntes pharisaei statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent.

[7] Et Iesus cum discipulis suis secessit ad mare. Et multa turba a Galilaea secuta est et a Iudaea [8] et ab Hierosolymis et ab Idumaea; et, qui trans Iordanem et circa Tyrum et Sidonem, multitudo magna, audientes, quae faciebat, venerunt ad eum. [9] Et dixit discipulis suis, ut navicula sibi praesto esset propter turbam, ne comprimerent eum. [10] Multos enim sanavit, ita ut irruerent in eum, ut illum tangerent, quotquot habebant plagas. [11] Et spiritus immundi, cum illum videbant, procidebant ei et clamabant dicentes: « Tu es Filius Dei! ». [12] Et vehementer comminabatur eis, ne manifestarent illum.

[13] Et ascendit in montem et vocat ad se, quos voluit ipse, et venerunt ad eum. [14] Et fecit Duodecim, ut essent cum illo, et ut mitteret eos praedicare [15] habentes potestatem eiciendi daemonia: [16] et imposuit Simoni nomen Petrum; [17] et Iacobum Zebedaei et Ioannem fratrem Iacobi, et imposuit eis nomina Boanerges, quod est Filii tonitrui; [18] et Andream et Philippum et Bartholomaeum et Matthaeum et Thomam et Iacobum Alphaei et Thaddaeum et Simonem Chananaeum [19] et Iudam Iscarioth, qui et tradidit illum.

[20] Et venit ad domum; et convenit iterum turba, ita ut non pos-

[2] [26] et dedit eis
[3] [2] curaret ut accusarent illum
[5] manum tuam | manus illi
[7] a Galilaea et Iudaea secuta est cum
[8] et trans Iordanen et qui circa Tyrum
[9] sibi deserviret propter
[10] sanabat
[14] Et fecit ut essent Duodecim cum illo
[15] et dedit illis potestatem curandi infirmitates et eiciendi
[16] nomen Petrus
[20] Et veniunt

sent neque panem manducare. [21] Et cum audissent sui, exierunt tenere eum; dicebant enim: « In furorem versus est ».

[22] Et scribae, qui ab Hierosolymis descenderant, dicebant: « Beelzebul habet » et: « In principe daemonum eicit daemonia ». [23] Et convocatis eis, in parabolis dicebat illis: « Quomodo potest Satanas Satanam eicere? [24] Et si regnum in se dividatur, non potest stare regnum illud; [25] et si domus in semetipsam dispertiatur, non poterit domus illa stare. [26] Et si Satanas consurrexit in semetipsum et dispertitus est, non potest stare, sed finem habet. [27] Nemo autem potest in domum fortis ingressus vasa eius diripere, nisi prius fortem alliget; et tunc domum eius diripiet. [28] Amen dico vobis: Omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiae, quibus blasphemaverint; [29] qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum, non habet remissionem in aeternum, sed reus est aeterni delicti ». [30] Quoniam dicebant: « Spiritum immundum habet ».

[31] Et venit mater eius et fratres eius et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. [32] Et sedebat circa eum turba, et dicunt ei: « Ecce mater tua et fratres tui et sorores tuae foris quaerunt te ». [33] Et respondens eis ait: « Quae est mater mea et fratres mei? ». [34] Et circumspiciens eos, qui in circuitu eius sedebant, ait: « Ecce mater mea et fratres mei. [35] Qui enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus et soror mea et mater est ».

4 [1] Et iterum coepit docere ad mare. Et congregatur ad eum turba plurima, ita ut in navem ascendens sederet in mari, et omnis turba circa mare super terram erant. [2] Et docebat eos in parabolis multa et dicebat illis in doctrina sua: [3] « Audite. Ecce exiit seminans ad seminandum. [4] Et factum est dum seminat, aliud cecidit circa viam, et venerunt volucres et comederunt illud. [5] Aliud cecidit super petrosa, ubi non habebat terram multam, et statim exortum est, quoniam non habebat altitudinem terrae; [6] et quando exortus est sol, ex-

[3] [21] dicebant enim quonian
[22] quoniam Beelzebub habet et quia in principe
[25] super semetipsam
[26] dispertitus est et non potest
[27] Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere
[29] reus erit
[31] Et veniunt mater eius et fratres
[32] et fratres tui foris quaerunt te

[4] [1] turba multa
[4] et dum seminat
[5] aliud vero cecidit | non habuit terram

aestuavit et, eo quod non haberet radicem, exaruit. 7 Et aliud cecidit
in spinas, et ascenderunt spinae et suffocaverunt illud, et fructum
non dedit. 8 Et alia ceciderunt in terram bonam et dabant fructum:
ascendebant et crescebant et afferebant unum triginta et unum
sexaginta et unum centum ». 9 Et dicebat: « Qui habet aures audien-
di, audiat ».

10 Et cum esset singularis, interrogaverunt eum hi, qui circa eum
erant cum Duodecim, parabolas. 11 Et dicebat eis: « Vobis datum
est mysterium regni Dei; illis autem, qui foris sunt, in parabolis
omnia fiunt,

12 ut *videntes videant et non videant,*
et audientes audiant et non intellegant,
ne quando convertantur,
et dimittatur eis ».

13 Et ait illis: « Nescitis parabolam hanc, et quomodo omnes pa-
rabolas cognoscetis? 14 Qui seminat, verbum seminat. 15 Hi autem
sunt, qui circa viam, ubi seminatur verbum: et cum audierint, con-
festim venit Satanas et aufert verbum, quod seminatum est in eos.
16 Et hi sunt, qui super petrosa seminantur: qui cum audierint ver-
bum, statim cum gaudio accipiunt illud 17 et non habent radicem in
se, sed temporales sunt; deinde orta tribulatione vel persecutione
propter verbum, confestim scandalizantur. 18 Et alii sunt, qui in
spinis seminantur: hi sunt, qui verbum audierunt, 19 et aerumnae
saeculi et deceptio divitiarum et circa reliqua concupiscentiae in-
troeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur. 20 Et hi sunt, qui
super terram bonam seminati sunt: qui audiunt verbum et suscipiunt
et fructificant unum triginta et unum sexaginta et unum centum ».

21 Et dicebat illis: « Numquid venit lucerna, ut sub modio ponatur
aut sub lecto? Nonne ut super candelabrum ponatur? 22 Non enim
est aliquid absconditum, nisi ut manifestetur, nec factum est occul-
tum, nisi ut in palam veniat. 23 Si quis habet aures audiendi, audiat ».

[4] 7 et offocaverunt illud
8 Et aliud cecidit | et dabat fructum ascendentem et crescentem et adferebat
10 qui cum eo
11 datum est scire mysterium
12 dimittantur eis peccata
15 seminatum est in corda eorum
16 hi sunt similiter
17 et persecutione
18 verbum audiunt
22 quod non manifestetur | sed ut in palam

[24] Et dicebat illis: « Videte quid audiatis. In qua mensura mensi
fueritis, remetietur vobis et adicietur vobis. [25] Qui enim habet, da-
bitur illi; et, qui non habet, etiam quod habet, auferetur ab illo ».

[26] Et dicebat: « Sic est regnum Dei, quemadmodum si homo
iaciat sementem in terram [27] et dormiat et exsurgat nocte ac die, et
semen germinet et increscat, dum nescit ille. [28] Ultro terra fructi-
ficat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in
spica. [29] Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam
adest messis ».

[30] Et dicebat: « Quomodo assimilabimus regnum Dei aut in qua
parabola ponemus illud? [31] Sicut granum sinapis, quod cum semi-
natum fuerit in terra, minus est omnibus seminibus, quae sunt in
terra; [32] et cum seminatum fuerit, ascendit et fit maius omnibus ho-
leribus et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra eius aves
caeli habitare ».

[33] Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum, prout pote-
rant audire; [34] sine parabola autem non loquebatur eis. Seorsum
autem discipulis suis disserebat omnia.

[35] Et ait illis illa die, cum sero esset factum: « Transeamus con-
tra ». [36] Et dimittentes turbam, assumunt eum, ut erat in navi; et
aliae naves erant cum illo. [37] Et exoritur procella magna venti, et
fluctus se mittebant in navem, ita ut iam impleretur navis. [38] Et erat
ipse in puppi supra cervical dormiens; et excitant eum et dicunt ei:
« Magister, non ad te pertinet quia perimus? ». [39] Et exsurgens com-
minatus est vento et dixit mari: « Tace, obmutesce! ». Et cessavit
ventus, et facta est tranquillitas magna. [40] Et ait illis: « Quid timidi
estis? Necdum habetis fidem? ». [41] Et timuerunt magno timore et
dicebant ad alterutrum: « Quis putas est iste, quia et ventus et mare
oboediunt ei? ».

5 [1] Et venerunt trans fretum maris in regionem Gerasenorum. [2] Et
exeunte eo de navi, statim occurrit ei de monumentis homo in spi-
ritu immundo, [3] qui domicilium habebat in monumentis; et neque
catenis iam quisquam eum poterat ligare, [4] quoniam saepe compe-
dibus et catenis vinctus dirupisset catenas et compedes comminuis-
set, et nemo poterat eum domare; [5] et semper nocte ac die in mo-

[4] [28] ultro enim terra
[30] cui adsimilabimus regnum Dei aut cui parabolae conparabimus illud
[36] ita ut erat
[37] facta est procella | fluctus mittebat | ut impleretur

[5] [2] Et exeunti ei | occurrit de monumentis

numentis et in montibus erat clamans et concidens se lapidibus. 6 Et videns Iesum a longe cucurrit et adoravit eum 7 et clamans voce magna dicit: « Quid mihi et tibi, Iesu, fili Dei Altissimi? Adiuro te per Deum, ne me torqueas ». 8 Dicebat enim illi: « Exi, spiritus immunde, ab homine ». 9 Et interrogabat eum: « Quod tibi nomen est? ». Et dicit ei: « Legio nomen mihi est, quia multi sumus ». 10 Et deprecabatur eum multum, ne se expelleret extra regionem.

11 Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens; 12 et deprecati sunt eum dicentes: « Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus ». 13 Et concessit eis. Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos. Et magno impetu grex ruit per praecipitium in mare, ad duo milia, et suffocabantur in mari. 14 Qui autem pascebant eos, fugerunt et nuntiaverunt in civitatem et in agros; et egressi sunt videre quid esset facti. 15 Et veniunt ad Iesum; et vident illum, qui a daemonio vexabatur, sedentem, vestitum et sanae mentis, eum qui legionem habuerat, et timuerunt. 16 Et qui viderant, narraverunt illis qualiter factum esset ei, qui daemonium habuerat, et de porcis. 17 Et rogare eum coeperunt, ut discederet a finibus eorum. 18 Cumque ascenderet navem, qui daemonio vexatus fuerat, deprecabatur eum, ut esset cum illo. 19 Et non admisit eum, sed ait illi: « Vade in domum tuam ad tuos, et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit et misertus sit tui ». 20 Et abiit et coepit praedicare in Decapoli quanta sibi fecisset Iesus, et omnes mirabantur.

21 Et cum transcendisset Iesus in navi rursus trans fretum, convenit turba multa ad illum, et erat circa mare. 22 Et venit quidam de archisynagogis nomine Iairus et videns eum procidit ad pedes eius 23 et deprecatur eum multum dicens: « Filiola mea in extremis est; veni, impone manus super eam, ut salva sit et vivat ». 24 Et abiit cum illo. Et sequebatur eum turba multa et comprimebant illum.

25 Et mulier, quae erat in profluvio sanguinis annis duodecim 26 et fuerat multa perpessa a compluribus medicis et erogaverat omnia sua nec quidquam profecerat sed magis deterius habebat, 27 cum audisset de Iesu, venit in turba retro et tetigit vestimentum eius; 28 dicebat enim: « Si vel vestimenta eius tetigero, salva ero ». 29 Et

[5] 7 fili Dei summi
12 deprecabantur eum spiritus
13 concessit eis statim Iesus | suffocati sunt in mare
15 sanae mentis et timuerunt
18 coepit illum deprecari qui daemonio vexatus fuerat
23 deprecabatur | dicens quoniam filia mea
28 dicebat enim quia | vestimentum

confestim siccatus est fons sanguinis eius, et sensit corpore quod
sanata esset a plaga. 30 Et statim Iesus cognoscens in semetipso vir-
tutem, quae exierat de eo, conversus ad turbam aiebat: « Quis tetigit
vestimenta mea? ». 31 Et dicebant ei discipuli sui: « Vides turbam
comprimentem te et dicis: "Quis me tetigit?" ». 32 Et circumspiciebat
videre eam, quae hoc fecerat. 33 Mulier autem timens et tremens,
sciens quod factum esset in se, venit et procidit ante eum et dixit
ei omnem veritatem. 34 Ille autem dixit ei: « Filia, fides tua te salvam
fecit. Vade in pace et esto sana a plaga tua ».

35 Adhuc eo loquente, veniunt ab archisynagogo dicentes: « Filia
tua mortua est; quid ultra vexas magistrum? ». 36 Iesus autem, verbo,
quod dicebatur, audito, ait archisynagogo: « Noli timere; tantum-
modo crede! ». 37 Et non admisit quemquam sequi se nisi Petrum
et Iacobum et Ioannem fratrem Iacobi. 38 Et veniunt ad domum
archisynagogi; et videt tumultum et flentes et eiulantes multum,
39 et ingressus ait eis: « Quid turbamini et ploratis? Puella non est
mortua, sed dormit ». 40 Et irridebant eum. Ipse vero, eiectis omni-
bus, assumit patrem puellae et matrem et, qui secum erant, et ingre-
ditur, ubi erat puella; 41 et tenens manum puellae ait illi: « Talitha,
qum! » — quod est interpretatum: « Puella, tibi dico: Surge! » —.
42 Et confestim surrexit puella et ambulabat; erat enim annorum
duodecim. Et obstupuerunt continuo stupore magno. 43 Et praece-
pit illis vehementer, ut nemo id sciret, et dixit dari illi manducare.

6 1 Et egressus est inde et venit in patriam suam, et sequuntur illum
discipuli sui. 2 Et facto sabbato, coepit in synagoga docere; et multi
audientes admirabantur dicentes: « Unde huic haec, et quae est sa-
pientia, quae data est illi, et virtutes tales, quae per manus eius effi-
ciuntur? 3 Nonne iste est faber, filius Mariae et frater Iacobi et
Iosetis et Iudae et Simonis? Et nonne sorores eius hic nobiscum
sunt? ». Et scandalizabantur in illo. 4 Et dicebat eis Iesus: « Non
est propheta sine honore nisi in patria sua et in cognatione sua et
in domo sua ». 5 Et non poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos

[5] 35 dicentes quia
38 veniunt in domum
40 puella iacens
41 Talitha cumi
42 erat autem | obstupuerunt stupore maximo
[6] 1 et egressus inde abiit in patriam suam et sequebantur illum
2 admirabantur in doctrina eius dicentes unde huic haec omnia
3 Mariae, frater Iacobi et Ioseph | nonne et

infirmos impositis manibus curavit; 6 et mirabatur propter incredu-
litatem eorum.

Et circumibat castella in circuitu docens.

7 Et convocat Duodecim et coepit eos mittere binos et dabat illis
potestatem in spiritus immundos; 8 et praecepit eis, ne quid tol-
lerent in via nisi virgam tantum: non panem, non peram neque in
zona aes, 9 sed ut calcearentur sandaliis et ne induerentur duabus
tunicis. 10 Et dicebat eis: « Quocumque introieritis in domum, illic
manete, donec exeatis inde. 11 Et quicumque locus non receperit vos
nec audierint vos, exeuntes inde excutite pulverem de pedibus ve-
stris in testimonium illis ». 12 Et exeuntes praedicaverunt, ut paeni-
tentiam agerent; 13 et daemonia multa eiciebant et ungebant oleo
multos aegrotos et sanabant.

14 Et audivit Herodes rex; manifestum enim factum est nomen
eius. Et dicebant: « Ioannes Baptista resurrexit a mortuis, et propter-
ea inoperantur virtutes in illo ». 15 Alii autem dicebant: « Elias est ».
Alii vero dicebant: « Propheta est, quasi unus ex prophetis ». 16 Quo au-
dito, Herodes aiebat: « Quem ego decollavi Ioannem, hic resurrexit! ».

17 Ipse enim Herodes misit ac tenuit Ioannem et vinxit eum in
carcere propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxe-
rat eam. 18 Dicebat enim Ioannes Herodi: « Non licet tibi habere
uxorem fratris tui ». 19 Herodias autem insidiabatur illi et volebat
occidere eum nec poterat: 20 Herodes enim metuebat Ioannem, sciens
eum virum iustum et sanctum, et custodiebat eum, et audito eo
multum haesitabat et libenter eum audiebat. 21 Et cum dies oppor-
tunus accidisset, quo Herodes natali suo cenam fecit principibus
suis et tribunis et primis Galilaeae, 22 cumque introisset filia ipsius
Herodiadis et saltasset, placuit Herodi simulque recumbentibus. Rex
ait puellae: « Pete a me, quod vis, et dabo tibi ». 23 Et iuravit illi
multum: « Quidquid petieris a me, dabo tibi, usque ad dimidium

[6] 7 convocavit | potestatem spirituum immundorum
8 non peram non panem
9 sed calciatos
11 quicumque non receperint
12 praedicabant
14 et dicebat quia
16 Herodes ait | a mortuis rexurrexit
20 audito eo multa faciebat
21 accidisset Herodes natalis sui fecit cenam principibus et tribunis
22 saltasset et placuisset
23 illi quia quicquid petieris dabo tibi licet dimidium

regni mei ». 24 Quae cum exisset, dixit matri suae: « Quid petam? ».
At illa dixit: « Caput Ioannis Baptistae ». 25 Cumque introisset sta-
tim cum festinatione ad regem, petivit dicens: « Volo ut protinus
des mihi in disco caput Ioannis Baptistae ». 26 Et contristatus rex
propter iusiurandum et propter recumbentes noluit eam decipere
27 et statim misso spiculatore rex praecepit afferri caput eius. Et
abiens decollavit eum in carcere 28 et attulit caput eius in disco et
dedit illud puellae et puella dedit illud matri suae. 29 Quo audito
discipuli eius venerunt et tulerunt corpus eius et posuerunt illud
in monumento.

30 Et convenientes apostoli ad Iesum renuntiaverunt illi omnia,
quae egerant et docuerant. 31 Et ait illis: « Venite vos ipsi seorsum
in desertum locum et requiescite pusillum ». Erant enim, qui venie-
bant et redibant multi, et nec manducandi spatium habebant. 32 Et
abierunt in navi in desertum locum seorsum.

33 Et viderunt eos abeuntes et cognoverunt multi, et pedestre de
omnibus civitatibus concurrerunt illuc et praevenerunt eos. 34 Et
exiens vidit multam turbam et misertus est super eos, quia erant
sicut oves non habentes pastorem, et coepit docere illos multa. 35 Et
cum iam hora multa facta esset, accesserunt discipuli eius dicentes:
« Desertus est locus hic, et hora iam est multa; 36 dimitte illos, ut
euntes in villas et vicos in circuitu emant sibi, quod manducent ».
37 Respondens autem ait illis: « Date illis vos manducare ». Et dicunt
ei: « Euntes emamus denariis ducentis panes et dabimus eis man-
ducare? ». 38 Et dicit eis: « Quot panes habetis? Ite, videte ». Et cum
cognovissent, dicunt: « Quinque et duos pisces ». 39 Et praecepit illis,
ut accumbere facerent omnes secundum contubernia super viride
fenum. 40 Et discubuerunt secundum areas per centenos et per quin-
quagenos. 41 Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus, intuens
in caelum benedixit et fregit panes et dabat discipulis suis, ut pone-

[6] 26 simul recumbentes noluit eam contristare
27 sed misso speculatore praecepit afferri caput eius in disco et decollavit
31 Venite seorsum
32 Et ascendentes in navi abierunt
33 et pedestre et de
34 multam turbam Iesus
35 hora multa fieret | et iam hora praeterivit
36 in proximas villas | cibos quos manducent
37 date illis manducare et dixerunt ei
38 ite et videte
40 discubuerunt in partes per
41 et dedit discipulis

rent ante eos; et duos pisces divisit omnibus. 42 Et manducaverunt
omnes et saturati sunt; 43 et sustulerunt fragmenta duodecim cophi-
nos plenos, et de piscibus. 44 Et erant, qui manducaverunt panes,
quinque milia virorum.

45 Et statim coegit discipulos suos ascendere navem, ut praecede-
rent trans fretum ad Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum.
46 Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare. 47 Et cum sero fac-
tum esset, erat navis in medio mari, et ipse solus in terra. 48 Et vi-
dens eos laborantes in remigando, erat enim ventus contrarius eis,
circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans super mare et
volebat praeterire eos. 49 At illi, ut viderunt eum ambulantem super
mare, putaverunt phantasma esse et exclamaverunt; 50 omnes enim
eum viderunt et conturbati sunt. Statim autem locutus est cum eis
et dicit illis: « Confidite, ego sum; nolite timere! ». 51 Et ascendit
ad illos in navem, et cessavit ventus. Et valde nimis intra se stu-
pebant: 52 non enim intellexerant de panibus, sed erat cor illorum
obcaecatum.

53 Et cum transfretassent in terram, pervenerunt Gennesaret et
applicuerunt. 54 Cumque egressi essent de navi, continuo cognove-
runt eum 55 et percurrentes universam regionem illam coeperunt in
grabatis eos, qui se male habebant, circumferre, ubi audiebant eum
esse. 56 Et quocumque introibat in vicos aut in civitates vel in villas,
in plateis ponebant infirmos, et deprecabantur eum ut vel fim-
briam vestimenti eius tangerent; et, quotquot tangebant eum, salvi
fiebant.

7 1 Et conveniunt ad eum pharisaei et quidam de scribis venientes
ab Hierosolymis; 2 et cum vidissent quosdam ex discipulis eius com-
munibus manibus, id est non lotis, manducare panes 3 — pharisaei
enim et omnes Iudaei, nisi pugillo lavent manus, non manducant,

[6] 43 et sustulerunt reliquias fragmentorum
44 qui manducaverant quinque milia
45 ut praecederent eum
47 cum sero esset
48 et circa quartam vigiliam
51 et plus magis
52 erat enim cor
53 cum transfretassent pervenerunt in terram Gennesareth
56 in vicos vel in villas aut civitates
[7] 2 panes, vituperaverunt
3 nisi crebro lavent

tenentes traditionem seniorum; [4] et a foro nisi baptizentur, non com-
edunt; et alia multa sunt, quae acceperunt servanda: baptismata
calicum et urceorum et aeramentorum et lectorum — [5] et interro-
gant eum pharisaei et scribae: « Quare discipuli tui non ambulant
iuxta traditionem seniorum, sed communibus manibus manducant
panem? ». [6] At ille dixit eis: « Bene prophetavit Isaias de vobis hy-
pocritis, sicut scriptum est:
" *Populus hic labiis me honorat,*
cor autem eorum longe est a me;
7 *in vanum autem me colunt*
docentes doctrinas praecepta hominum ".
[8] Relinquentes mandatum Dei tenetis traditionem hominum ». [9] Et
dicebat illis: « Bene irritum facitis praeceptum Dei, ut traditionem
vestram servetis. [10] Moyses enim dixit: " *Honora patrem tuum et*
matrem tuam " et: " *Qui maledixerit patri aut matri, morte moria-*
tur "; [11] vos autem dicitis: " Si dixerit homo patri aut matri: Cor-
ban, quod est donum, quodcumque ex me tibi profuerit ", [12] ultra
non permittitis ei facere quidquam patri aut matri [13] rescindentes
verbum Dei per traditionem vestram, quam tradidistis; et similia
huiusmodi multa facitis ».
[14] Et advocata iterum turba, dicebat illis: « Audite me, omnes, et
intellegite: [15] Nihil est extra hominem introiens in eum, quod possit
eum coinquinare; sed quae de homine procedunt, illa sunt, quae
coinquinant hominem! ». [(16)]
[17] Et cum introisset in domum a turba, interrogabant eum disci-
puli eius parabolam. [18] Et ait illis: « Sic et vos imprudentes estis?
Non intellegitis quia omne extrinsecus introiens in hominem non
potest eum coinquinare, [19] quia non introit in cor eius sed in ven-
trem et in secessum exit? », purgans omnes escas. [20] Dicebat autem:
« Quod de homine exit, illud coinquinat hominem; [21] ab intus enim

[7] [4] quae tradita sunt illis servare
[6] At ille respondens dixit eis
[8] relinquentes enim mandatum | traditionem hominum, baptismata urceorum et calicum et alia similia his facitis multa
[12] et ultra non dimittitis eum quicquam facere patri suo
[14] Et advocans iterum turbam
[15] quae communicant hominem
[16] Si quis habet aures audiendi audiat
[18] eum communicare
[19] exit purgans
[20] Dicebat autem quoniam quae de homine exeunt illa communicant hominem

de corde hominum cogitationes malae procedunt, fornicationes, furta, homicidia, [22] adulteria, avaritiae, nequitiae, dolus, impudicitia, oculus malus, blasphemia, superbia, stultitia: [23] omnia haec mala ab intus procedunt et coinquinant hominem ».

[24] Inde autem surgens abiit in fines Tyri et Sidonis. Et ingressus domum neminem voluit scire et non potuit latere. [25] Sed statim ut audivit de eo mulier, cuius habebat filia spiritum immundum, veniens procidit ad pedes eius. [26] Erat autem mulier Graeca, Syrophoenissa genere. Et rogabat eum, ut daemonium eiceret de filia eius. [27] Et dicebat illi: « Sine prius saturari filios; non est enim bonum sumere panem filiorum et mittere catellis ». [28] At illa respondit et dicit ei: « Domine, etiam catelli sub mensa comedunt de micis puerorum ». [29] Et ait illi: « Propter hunc sermonem vade; exiit daemonium de filia tua ». [30] Et cum abisset domum suam, invenit puellam iacentem supra lectum et daemonium exisse.

[31] Et iterum exiens de finibus Tyri venit per Sidonem ad mare Galilaeae inter medios fines Decapoleos. [32] Et adducunt ei surdum et mutum et deprecantur eum, ut imponat illi manum. [33] Et apprehendens eum de turba seorsum misit digitos suos in auriculas eius et exspuens tetigit linguam eius [34] et suspiciens in caelum ingemuit et ait illi: « Effetha », quod est: « Adaperire ». [35] Et statim apertae sunt aures eius, et solutum est vinculum linguae eius, et loquebatur recte. [36] Et praecepit illis, ne cui dicerent; quanto autem eis praecipiebat, tanto magis plus praedicabant. [37] Et eo amplius admirabantur dicentes: « Bene omnia fecit, et surdos facit audire et mutos loqui! ».

8 [1] In illis diebus iterum cum turba multa esset, nec haberent, quod manducarent, convocatis discipulis, ait illis: [2] « Misereor super turbam, quia iam triduo sustinent me, nec habent, quod manducent; [3] et si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via; et

[7] [21] adulteria fornicationes homicidia
[22] furta avaritiae
[23] procedunt et communicant hominem
[24] Et inde surgens
[25] mulier enim statim ut audivit de eo | intravit et procidit
[26] mulier gentilis
[27] Qui dixit illi | et mittere canis
[28] utique Domine nam et catelli
[33] in auriculas et exspuens
[37] surdos fecit audire

[8] [2] quia ecce iam

quidam ex eis de longe venerunt ». [4] Et responderunt ei discipuli sui:
« Unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine? ». [5] Et
interrogabat eos: « Quot panes habetis? ». Qui dixerunt: « Septem ».
[6] Et praecipit turbae discumbere supra terram; et accipiens septem
panes, gratias agens fregit et dabat discipulis suis, ut apponerent; et
apposuerunt turbae. [7] Et habebant pisciculos paucos; et benedicens
eos, iussit hos quoque apponi. [8] Et manducaverunt et saturati sunt;
et sustulerunt, quod superaverat de fragmentis, septem sportas.
[9] Erant autem quasi quattuor milia. Et dimisit eos.

[10] Et statim ascendens navem cum discipulis suis venit in partes
Dalmanutha. [11] Et exierunt pharisaei et coeperunt conquirere cum
eo quaerentes ab illo signum de caelo, tentantes eum. [12] Et inge-
miscens spiritu suo ait: « Quid generatio ista quaerit signum? Amen
dico vobis: Non dabitur generationi isti signum ». [13] Et dimittens
eos, iterum ascendens, abiit trans fretum.

[14] Et obliti sunt sumere panes et nisi unum panem non habebant
secum in navi. [15] Et praecipiebat eis dicens: « Videte, cavete a fer-
mento pharisaeorum et fermento Herodis! ». [16] Et disputabant ad
invicem, quia panes non haberent. [17] Quo cognito ait illis: « Quid
disputatis, quia panes non habetis? Nondum cognoscitis nec intel-
legitis? Caecatum habetis cor vestrum? [18] *Oculos habentes non videtis,
et aures habentes non auditis?* Nec recordamini, [19] quando quinque
panes fregi in quinque milia, quot cophinos fragmentorum plenos
sustulistis? ». Dicunt ei: « Duodecim ». [20] « Quando illos septem in
quattuor milia, quot sportas plenas fragmentorum tulistis? ». Et di-
cunt ei: « Septem ». [21] Et dicebat eis: « Nondum intellegitis? ».

[22] Et veniunt Bethsaida. Et adducunt ei caecum et rogant eum, ut
illum tangat. [23] Et apprehendens manum caeci eduxit eum extra vi-
cum et exspuens in oculos eius, impositis manibus ei, interrogabat

[8] [3] quidam enim ex eis
[5] Et interrogavit
[7] et ipsos benedixit et iussit adponi
[9] erant autem qui manducaverunt
[12] ingemiscens spiritu ait | si dabitur
[13] ascendens iterum abiit
[16] Et cogitabant ad alterutrum dicentes quia panes non habemus
[17] Quo cognito Iesus ait illis: Quid cogitatis
[20] Quando et septem panes | sportas fragmentorum
[21] dicebat eis quomodo nondum
[22] rogabant eum ut illum tangeret
[23] inpositis manibus suis interrogavit

eum: « Vides aliquid? ». [24] Et aspiciens dicebat: « Video homines,
quia velut arbores video ambulantes ». [25] Deinde iterum imposuit
manus super oculos eius; et coepit videre et restitutus est et videbat
clare omnia. [26] Et misit illum in domum suam dicens: « Nec in
vicum introieris ».

[27] Et egressus est Iesus et discipuli eius in castella Caesareae Phi-
lippi; et in via interrogabat discipulos suos dicens eis: « Quem me
dicunt esse homines? ». [28] Qui responderunt illi dicentes: « Ioannem
Baptistam, alii Eliam, alii vero unum de prophetis ». [29] Et ipse interro-
gabat eos: « Vos vero quem me dicitis esse? ». Respondens Petrus ait
ei: « Tu es Christus ». [30] Et comminatus est eis, ne cui dicerent de illo.

[31] Et coepit docere illos: « Oportet Filium hominis multa pati et
reprobari a senioribus et a summis sacerdotibus et scribis et occidi
et post tres dies resurgere »; [32] et palam verbum loquebatur. Et ap-
prehendens eum Petrus coepit increpare eum. [33] Qui conversus et
videns discipulos suos comminatus est Petro et dicit: « Vade retro me,
Satana, quoniam non sapis, quae Dei sunt, sed quae sunt hominum ».

[34] Et convocata turba cum discipulis suis, dixit eis: « Si quis vult
post me sequi, deneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur
me. [35] Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam;
qui autem perdiderit animam suam propter me et evangelium, salvam
eam faciet. [36] Quid enim prodest homini, si lucretur mundum totum et
detrimentum faciat animae suae? [37] Quid enim dabit homo commuta-
tionem pro anima sua? [38] Qui enim me confusus fuerit et mea verba in
generatione ista adultera et peccatrice, et Filius hominis confunde-
tur eum, cum venerit in gloria Patris sui cum angelis sanctis ».

9 [1] Et dicebat illis: « Amen dico vobis: Sunt quidam de hic stan-
tibus, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei ve-
nisse in virtute ».

[2] Et post dies sex assumit Iesus Petrum et Iacobum et Ioannem,

[8] [23] si aliquid videret
[24] ait: Video homines velut arbores ambulantes
[25] ita ut videret clare
[26] vade in domum tuam et si in vicum introieris nemini dixeris
[28] alii vero quasi unum
[29] Tunc dicit illis
[31] quoniam oportet
[33] Petro dicens
[36] proderit homini
[37] Aut quid
[9] [1] Dico vobis quia sunt | veniens in virtute

et ducit illos in montem excelsum seorsum solos. Et transfiguratus
est coram ipsis; 3 et vestimenta eius facta sunt splendentia, candida
nimis, qualia fullo super terram non potest tam candida facere. 4 Et
apparuit illis Elias cum Moyse, et erant loquentes cum Iesu. 5 Et
respondens Petrus ait Iesu: « Rabbi, bonum est nos hic esse; et fa-
ciamus tria tabernacula: tibi unum et Moysi unum et Eliae unum ».
6 Non enim sciebat quid responderet, erant enim exterriti. 7 Et facta
est nubes obumbrans eos, et venit vox de nube: « Hic est Filius
meus dilectus; audite illum ». 8 Et statim circumspicientes neminem
amplius viderunt nisi Iesum tantum secum.

9 Et descendentibus illis de monte, praecepit illis, ne cui, quae
vidissent, narrarent, nisi cum Filius hominis a mortuis resurrexerit.
10 Et verbum continuerunt apud se, conquirentes quid esset illud:
« a mortuis resurgere ». 11 Et interrogabant eum dicentes: « Quid
ergo dicunt scribae quia Eliam oporteat venire primum? ». 12 Qui
ait illis: « Elias veniens primo, restituit omnia; et quomodo scriptum
est super Filio hominis, ut multa patiatur et contemnatur? 13 Sed
dico vobis: Et Elias venit; et fecerunt illi, quaecumque volebant,
sicut scriptum est de eo ».

14 Et venientes ad discipulos viderunt turbam magnam circa eos
et scribas conquirentes cum illis. 15 Et confestim omnis populus vi-
dens eum stupefactus est, et accurrentes salutabant eum. 16 Et inter-
rogavit eos: « Quid inter vos conquiritis? ». 17 Et respondit ei unus
de turba: « Magister, attuli filium meum ad te habentem spiritum
mutum; 18 et ubicumque eum apprehenderit, allidit eum, et spumat
et stridet dentibus et arescit. Et dixi discipulis tuis, ut eicerent illum,
et non potuerunt ». 19 Qui respondens eis dicit: « O generatio incre-
dula, quamdiu apud vos ero? Quamdiu vos patiar? Afferte illum
ad me ». 20 Et attulerunt illum ad eum. Et cum vidisset illum, spi-
ritus statim conturbavit eum, et corruens in terram volutabatur

[9] 3 candida nimis velut nix | non potest tam candida
6 quid diceret | timore exterriti
7 vox de nube dicens | filius meus carissimus
10 quid esset: Cum a mortuis resurrexerit
11 pharisaei et scribae
12 respondens ait | cum venerit primo restituet | in Filium hominis
13 Quia et Elias | quaecumque voluerunt
14 veniens ad discipulos suos vidit
17 Et respondens unus de turba dixit
18 qui ubicumque
20 adtulerunt eum | statim spiritus | elisus in terram

spumans. [21] Et interrogavit patrem eius: « Quantum temporis est,
ex quo hoc ei accidit? ». At ille ait: « Ab infantia; [22] et frequenter
eum etiam in ignem et in aquas misit, ut eum perderet; sed si quid
potes, adiuva nos, misertus nostri ». [23] Iesus autem ait illi: « " Si
potes! ". Omnia possibilia credenti ». [24] Et continuo exclamans pater
pueri aiebat: « Credo; adiuva incredulitatem meam ». [25] Et cum vi-
deret Iesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui immun-
do dicens illi: « Mute et surde spiritus, ego tibi praecipio: Exi ab
eo et amplius ne introeas in eum ». [26] Et clamans et multum discer-
pens eum exiit; et factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerent:
« Mortuus est! ». [27] Iesus autem tenens manum eius elevavit illum,
et surrexit.

[28] Et cum introisset in domum, discipuli eius secreto interroga-
bant eum: « Quare nos non potuimus eicere eum? ». [29] Et dixit illis:
« Hoc genus in nullo potest exire nisi in oratione ».

[30] Et inde profecti peragrabant Galilaeam; nec volebat quemquam
scire. [31] Docebat enim discipulos suos et dicebat illis: « Filius homi-
nis traditur in manus hominum, et occident eum, et occisus post
tres dies resurget ». [32] At illi ignorabant verbum et timebant eum
interrogare.

[33] Et venerunt Capharnaum. Qui cum domi esset, interrogabat eos:
« Quid in via tractabatis? ». [34] At illi tacebant. Siquidem inter se in
via disputaverant, quis esset maior. [35] Et residens vocavit Duodecim
et ait illis: « Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus et
omnium minister ». [36] Et accipiens puerum, statuit eum in medio
eorum; quem ut complexus esset, ait illis: [37] « Quisquis unum ex
huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit; et, qui-
cumque me susceperit, non me suscipit, sed eum qui me misit ».

[38] Dixit illi Ioannes: « Magister, vidimus quendam in nomine tuo
eicientem daemonia, et prohibebamus eum, quia non sequebatur
nos ». [39] Iesus autem ait: « Nolite prohibere eum. Nemo est enim,
qui faciat virtutem in nomine meo et possit cito male loqui de me;

[9] [22] eum et in ignem
[23] si potes credere
[24] cum lacrimis aiebat
[26] exiit ab eo | quia mortuus est
[29] in oratione et ieiunio
[30] praetergrediebantur Galilaeam
[31] docebat autem | quoniam filius | tertia die
[34] quis esset illorum maior
[38] Respondit illi Ioannes dicens | qui non sequitur nos et prohibuimus eum

[40] qui enim non est adversum nos, pro nobis est. [41] Quisquis enim
potum dederit vobis calicem aquae in nomine, quia Christi estis,
amen dico vobis: Non perdet mercedem suam.

[42] Et quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in
me, bonum est ei magis, ut circumdetur mola asinaria collo eius,
et in mare mittatur.

[43] Et si scandalizaverit te manus tua, abscide illam: bonum est
tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in
gehennam, in ignem inexstinguibilem. [(44)]

[45] Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum: bonum est tibi claudum
introire in vitam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam. [(46)]

[47] Et si oculus tuus scandalizat te, eice eum: bonum est tibi luscum
introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in ge-
hennam, [48] ubi *vermis eorum non moritur et ignis non exstinguitur;*
[49] omnis enim igne salietur. [50] Bonum est sal; quod si sal insulsum
fuerit, in quo illud condietis? Habete in vobis sal et pacem habete
inter vos ».

10 [1] Et inde exsurgens venit in fines Iudaeae ultra Iordanem, et con-
veniunt iterum turbae ad eum, et, sicut consueverat, iterum docebat
illos. [2] Et accedentes pharisaei interrogabant eum, si licet viro uxo-
rem dimittere, tentantes eum. [3] At ille respondens dixit eis: « Quid
vobis praecepit Moyses? ». [4] Qui dixerunt: « Moyses permisit *libel-
lum repudii scribere et dimittere* ». [5] Iesus autem ait eis: « Ad duri-
tiam cordis vestri scripsit vobis praeceptum istud. [6] Ab initio autem
creaturae *masculum et feminam fecit eos.* [7] *Propter hoc relinquet homo
patrem suum et matrem et adhaerebit ad uxorem suam,* [8] *et erunt
duo in carne una;* itaque iam non sunt duo sed una caro. [9] Quod
ergo Deus coniunxit, homo non separet ». [10] Et domo iterum disci-
puli de hoc interrogabant eum. [11] Et dicit illis: « Quicumque dimi-

[9] [40] adversum vos, pro vobis
[41] in nomine meo
[42] si circumdaretur | mitteretur
[44] ubi vermis eorum non moritur et ignis non exstinguitur
[45] in vitam aeternam | in gehennam ignis inexstinguibilis
[46] ubi vermis eorum non moritur et ignis non exstinguitur
[47] in gehennam ignis
[49] et omnis victima salietur
[10] [5] quibus respondens Iesus ait
[6] fecit eos Deus
[9] Deus iunxit
[10] discipuli eius de eodem interrogaverunt

serit uxorem suam et aliam duxerit, adulterium committit in eam;
[12] et si ipsa dimiserit virum suum et alii nupserit, moechatur ».
[13] Et offerebant illi parvulos, ut tangeret illos; discipuli autem com-
minabantur eis. [14] At videns Iesus, indigne tulit et ait illis: « Sini-
te parvulos venire ad me. Ne prohibueritis eos; talium est enim
regnum Dei. [15] Amen dico vobis: Quisquis non receperit regnum
Dei velut parvulus, non intrabit in illud ». [16] Et complexans eos be-
nedicebat imponens manus super illos.
[17] Et cum egrederetur in viam, accurrens quidam et, genu flexo
ante eum, rogabat eum: « Magister bone, quid faciam ut vitam
aeternam percipiam? ». [18] Iesus autem dixit ei: « Quid me dicis bo-
num? Nemo bonus nisi unus Deus. [19] Praecepta nosti: *ne occidas,
ne adulteres, ne fureris, ne falsum testimonium dixeris,* ne fraudem
feceris, *honora patrem tuum et matrem* ».
[20] Ille autem dixit ei: « Magister, haec omnia conservavi a iuven-
tute mea ». [21] Iesus autem intuitus eum dilexit eum et dixit illi:
« Unum tibi deest: vade, quaecumque habes, vende et da pauperibus
et habebis thesaurum in caelo et veni, sequere me ». [22] Qui contristatus
in hoc verbo, abiit maerens: erat enim habens possessiones multas.
[23] Et circumspiciens Iesus ait discipulis suis: « Quam difficile, qui
pecunias habent, in regnum Dei introibunt ». [24] Discipuli autem
obstupescebant in verbis eius. At Iesus rursus respondens ait illis:
« Filii, quam difficile est in regnum Dei introire. [25] Facilius est ca-
melum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum
Dei ». [26] Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos: « Et quis
potest salvus fieri? ». [27] Intuens illos Iesus ait: « Apud homines im-
possibile est sed non apud Deum: omnia enim possibilia sunt apud
Deum ».
[28] Coepit Petrus ei dicere: « Ecce nos dimisimus omnia et secuti
sumus te ». [29] Ait Iesus: « Amen dico vobis: Nemo est, qui reli-

[10] [11] committit super eam
[12] si uxor dimiserit
[13] comminabantur offerentibus
[14] quos cum videret Iesus | et ne prohibueritis
[16] et complexans eos et imponens manus super illos benedicebat eos
[17] cum egressus esset in viam procurrens quidam
[19] ne adulteres, ne occidas
[20] et ille respondens ait | omnia observavi
[22] contristatus in verbo
[24] Filioli, quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum
[29] Respondens Iesus ait

querit domum aut fratres aut sorores aut matrem aut patrem aut
filios aut agros propter me et propter evangelium, [30] qui non acci-
piat centies tantum nunc in tempore hoc, domos et fratres et sorores
et matres et filios et agros cum persecutionibus, et in saeculo futuro
vitam aeternam. [31] Multi autem erunt primi novissimi et novissimi
primi ».

[32] Erant autem in via ascendentes in Hierosolymam, et praecedebat
illos Iesus, et stupebant; illi autem sequentes timebant. Et assu-
mens iterum Duodecim coepit illis dicere, quae essent ei eventura:
[33] « Ecce ascendimus in Hierosolymam; et Filius hominis tradetur
principibus sacerdotum et scribis, et damnabunt eum morte et tra-
dent eum gentibus [34] et illudent ei et conspuent eum et flagellabunt
eum et interficient eum, et post tres dies resurget ».

[35] Et accedunt ad eum Iacobus et Ioannes filii Zebedaei dicentes
ei: « Magister, volumus, ut quodcumque petierimus a te, facias no-
bis ». [36] At ille dixit eis: « Quid vultis, ut faciam vobis? ». [37] Illi
autem dixerunt ei: « Da nobis, ut unus ad dexteram tuam et alius
ad sinistram sedeamus in gloria tua ». [38] Iesus autem ait eis: « Ne-
scitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibo, aut bap-
tismum, quo ego baptizor, baptizari? ». [39] At illi dixerunt ei: « Pos-
sumus ». Iesus autem ait eis: « Calicem quidem, quem ego bibo,
bibetis et baptismum, quo ego baptizor, baptizabimini; [40] sedere
autem ad dexteram meam vel ad sinistram non est meum dare, sed
quibus paratum est ».

[41] Et audientes decem coeperunt indignari de Iacobo et Ioanne.
[42] Et vocans eos Iesus ait illis: « Scitis quia hi, qui videntur princi-
pari gentibus, dominantur eis, et principes eorum potestatem habent
ipsorum. [43] Non ita est autem in vobis, sed quicumque voluerit fieri
maior inter vos, erit vester minister; [44] et, quicumque voluerit in
vobis primus esse, erit omnium servus; [45] nam et Filius hominis
non venit, ut ministraretur ei, sed ut ministraret et daret animam
suam redemptionem pro multis ».

[46] Et veniunt Ierichum. Et proficiscente eo de Iericho et discipulis
eius et plurima multitudine, filius Timaei Bartimaeus caecus sedebat

[10] [32] et sequentes timebant
[33] quia ecce ascendimus
[34] et tertia die resurget
[35] dicentes: Magister | quodcumque petierimus facias
[37] et dixerunt | ad sinistram tuam
[42] Iesus autem vocans eos
[43] fieri maior erit vester minister

iuxta viam mendicans. [47] Qui cum audisset quia Iesus Nazarenus
est, coepit clamare et dicere: « Fili David Iesu, miserere mei! ».
[48] Et comminabantur ei multi, ut taceret; at ille multo magis cla-
mabat: « Fili David, miserere mei! ». [49] Et stans Iesus dixit: « Vo-
cate illum ». Et vocant caecum dicentes ei: « Animaequior esto.
Surge, vocat te ». [50] Qui, proiecto vestimento suo, exsiliens venit
ad Iesum. [51] Et respondens ei Iesus dixit: « Quid vis tibi faciam? ».
Caecus autem dixit ei: « Rabboni, ut videam ». [52] Et Iesus ait illi:
« Vade; fides tua te salvum fecit ». Et confestim vidit et sequebatur
eum in via.

11 [1] Et cum appropinquarent Hierosolymae, Bethphage et Bethaniae
ad montem Olivarum, mittit duos ex discipulis suis [2] et ait illis:
« Ite in castellum, quod est contra vos, et statim introeuntes illud
invenietis pullum ligatum, super quem nemo adhuc hominum sedit;
solvite illum et adducite. [3] Et si quis vobis dixerit: " Quid facitis
hoc? ", dicite: " Domino necessarius est, et continuo illum remittit
iterum huc " ». [4] Et abeuntes invenerunt pullum ligatum ante ianuam
foris in bivio et solvunt eum. [5] Et quidam de illic stantibus dicebant
illis: « Quid facitis solventes pullum? ». [6] Qui dixerunt eis, sicut
dixerat Iesus; et dimiserunt eis. [7] Et ducunt pullum ad Iesum et
imponunt illi vestimenta sua; et sedit super eum. [8] Et multi vesti-
menta sua straverunt in via, alii autem frondes, quas exciderant in
agris. [9] Et qui praeibant et qui sequebantur, clamabant: « *Hosanna!*
Benedictus, qui venit in nomine Domini! [10] Benedictum, quod venit
regnum patris nostri David! *Hosanna* in excelsis! ».

[11] Et introivit Hierosolymam in templum; et circumspectis omni-
bus, cum iam vespera esset hora, exivit in Bethaniam cum Duodecim.

[12] Et altera die cum exirent a Bethania, esuriit. [13] Cumque vidisset
a longe ficum habentem folia, venit si quid forte inveniret in ea;
et cum venisset ad eam, nihil invenit praeter folia: non enim erat

[10] [49] Iesus praecepit illum vocari
[50] venit ad eum
[51] respondens Iesus dixit illi
[52] Iesus autem

[11] [1] Hierosolymae et Bethaniae
[3] quid facitis dicite quia Domino | illum dimittet huc
[6] sicut praeceperat illis Iesus
[7] et duxerunt
[8] multi autem | frondes caedebant de arboribus et sternebant in via
[9] clamabant dicentes
[12] Et alia die

tempus ficorum. [14] Et respondens dixit ei: « Iam non amplius in
aeternum quisquam fructum ex te manducet ». Et audiebant disci-
puli eius.

[15] Et veniunt Hierosolymam. Et cum introisset in templum, coepit
eicere vendentes et ementes in templo et mensas nummulariorum et
cathedras vendentium columbas evertit, [16] et non sinebat, ut quis-
quam vas transferret per templum. [17] Et docebat dicens eis: « Non
scriptum est: " *Domus mea domus orationis vocabitur omnibus gen-*
tibus "? Vos autem fecistis eam *speluncam latronum* ».

[18] Quo audito, principes sacerdotum et scribae quaerebant quo-
modo eum perderent; timebant enim eum, quoniam universa turba
admirabatur super doctrina eius. [19] Et cum vespera facta esset, egre-
diebantur de civitate.

[20] Et cum mane transirent, viderunt ficum aridam factam a radi-
cibus. [21] Et recordatus Petrus dicit ei: « Rabbi, ecce ficus, cui male-
dixisti, aruit ». [22] Et respondens Iesus ait illis: « Habete fidem Dei!
[23] Amen dico vobis: Quicumque dixerit huic monti: " Tollere et
mittere in mare ", et non haesitaverit in corde suo, sed crediderit
quia, quod dixerit, fiat, fiet ei. [24] Propterea dico vobis: Omnia,
quaecumque orantes petitis, credite quia iam accepistis, et erunt vo-
bis. [25] Et cum statis in oratione, dimittite, si quid habetis adversus
aliquem, ut et Pater vester, qui in caelis est, dimittat vobis peccata
vestra ». [(26)]

[27] Et veniunt rursus Hierosolymam. Et cum ambularet in templo,
accedunt ad eum summi sacerdotes et scribae et seniores [28] et dice-
bant illi: « In qua potestate haec facis? Vel quis tibi dedit hanc po-
testatem, ut ista facias? ». [29] Iesus autem ait illis: « Interrogabo vos
unum verbum, et respondete mihi, et dicam vobis, in qua potestate
haec faciam: [30] Baptismum Ioannis de caelo erat an ex hominibus?
Respondete mihi ». [31] At illi cogitabant secum dicentes: « Si dixeri-
mus: " De caelo ", dicet: " Quare ergo non credidistis ei? "; [32] si autem
dixerimus: " Ex hominibus? " ». Timebant populum: omnes enim habe-

[11] [17] scriptum est quia
[19] egrediebatur
[23] quia quicumque | quodcumque dixerit
[24] quia accipietis et veniet vobis
[25] cum stabitis ad orandum
[26] quod si vos non dimiseritis nec Pater vester qui in caelis est dimittet peccata vestra (cfr. Mt 6, 15)
[28] et dicunt illi | et quis
[29] respondens ait illis: interrogabo vos et ego
[32] Sed dicemus (*Clem.*: si dixerimus)

bant Ioannem quia vere propheta esset. 33 Et respondentes dicunt Iesu: « Nescimus ». Et Iesus ait illis: « Neque ego dico vobis in qua potestate haec faciam ».

12 1 Et coepit illis in parabolis loqui: « *Vineam pastinavit* homo *et circumdedit saepem et fodit lacum et aedificavit turrim* et locavit eam agricolis et peregre profectus est. 2 Et misit ad agricolas in tempore servum, ut ab agricolis acciperet de fructu vineae; 3 qui apprehensum eum caeciderunt et dimiserunt vacuum. 4 Et iterum misit ad illos alium servum; et illum in capite vulneraverunt et contumeliis affecerunt. 5 Et alium misit, et illum occiderunt, et plures alios, quosdam caedentes, alios vero occidentes. 6 Adhuc unum habebat, filium dilectum. Misit illum ad eos novissimum dicens: " Reverebuntur filium meum ". 7 Coloni autem illi dixerunt ad invicem: " Hic est heres. Venite, occidamus eum, et nostra erit hereditas ". 8 Et apprehendentes eum occiderunt et eiecerunt extra vineam. 9 Quid ergo faciet dominus vineae? Veniet et perdet colonos et dabit vineam aliis. 10 Nec Scripturam hanc legistis:
" *Lapidem quem reprobaverunt aedificantes,*
hic factus est in caput anguli;
11 *a Domino factum est istud*
et est mirabile in oculis nostris "? ».

12 Et quaerebant eum tenere et timuerunt turbam; cognoverunt enim quoniam ad eos parabolam hanc dixerit. Et relicto eo abierunt.

13 Et mittunt ad eum quosdam ex pharisaeis et herodianis, ut eum caperent in verbo. 14 Qui venientes dicunt ei: « Magister, scimus quia verax es et non curas quemquam, nec enim vides in faciem hominum, sed in veritate viam Dei doces. Licet dare tributum Caesari an non? Dabimus an non dabimus? ». 15 Qui sciens versutiam eorum ait illis: « Quid me tentatis? Afferte mihi denarium, ut videam ». 16 At illi attulerunt. Et ait illis: « Cuius est imago haec et inscriptio? ». Illi autem dixerunt ei: « Caesaris ». 17 Iesus autem dixit illis: « Quae sunt Caesaris, reddite Caesari et, quae sunt Dei, Deo ». Et mirabantur super eo.

[11] 33 Respondens Iesus ait illis
[12] 4 et illum capite
5 et rursum alium
6 adhuc ergo unum habens filium carissimum et illum misit | dicens quia
7 coloni autem dixerunt
14 in faciem hominis | dari tributum Caesari an non dabimus
16 dicunt illi
17 Respondens autem Iesus | reddite igitur quae sunt Caesaris Caesari

18 Et veniunt ad eum sadducaei, qui dicunt resurrectionem non
esse, et interrogabant eum dicentes: 19 « Magister, Moyses nobis
scripsit, ut *si cuius frater mortuus fuerit* et reliquerit uxorem *et filium*
non reliquerit, accipiat frater eius uxorem et resuscitet semen fratri
suo. 20 Septem fratres erant: et primus accepit uxorem et moriens
non reliquit semen; 21 et secundus accepit eam et mortuus est, non
relicto semine; et tertius similiter; 22 et septem non reliquerunt se-
men. Novissima omnium defuncta est et mulier. 23 In resurrectione,
cum resurrexerint, cuius de his erit uxor? Septem enim habuerunt
eam uxorem ». 24 Ait illis Iesus: « Non ideo erratis, quia non scitis
Scripturas neque virtutem Dei? 25 Cum enim a mortuis resurrexe-
rint, neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli in caelis.
26 De mortuis autem quod resurgant, non legistis in libro Moysis
super rubum, quomodo dixerit illi Deus inquiens: " *Ego sum Deus*
Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob "? 27 Non est Deus mortuo-
rum sed vivorum! Multum erratis ».

28 Et accessit unus de scribis, qui audierat illos conquirentes, vi-
dens quoniam bene illis responderit, interrogavit eum: « Quod est
primum omnium mandatum? ». 29 Iesus respondit: « Primum est:
" *Audi, Israel: Dominus Deus noster Dominus unus* est, 30 *et diliges*
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex
tota mente tua *et ex tota virtute tua* ". 31 Secundum est illud: " *Diliges*
proximum tuum tamquam teipsum ". Maius horum aliud mandatum
non est ». 32 Et ait illi scriba: « Bene, Magister, in veritate dixisti:
" *Unus est, et non est alius praeter eum;* 33 et *diligere eum ex toto corde*
et ex toto intellectu et ex tota fortitudine " et: " *Diligere proximum*
tamquam seipsum " maius est omnibus holocautomatibus et sacrifi-

[12] 18 Et venerunt
19 dimiserit uxorem et filios | uxorem ipsius
20 septem ergo fratres | et mortuus est non relicto semine
21 mortuus est et nec iste reliquit semen
22 et acceperunt eam similiter septem et non reliquerunt semen
23 in resurrectione ergo
24 Et respondens Iesus ait illis | non scientes scripturas
27 vos ergo multum erratis
28 et videns quoniam | quod esset primum
29 Iesus autem respondit ei quia primum omnium mandatum est | Deus unus est
30 virtute tua hoc est primum mandatum
31 secundum autem simile est illi
32 quia unus est
33 ut diligatur | ex toto intellectu et ex tota anima

ciis ». 34 Et Iesus videns quod sapienter respondisset, dixit illi:
« Non es longe a regno Dei ». Et nemo iam audebat eum interrogare.
35 Et respondens Iesus dicebat docens in templo: « Quomodo di-
cunt scribae Christum filium esse David? 36 Ipse David dixit in Spi-
ritu Sancto:
" *Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis,*
donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis ".
37 Ipse David dicit eum Dominum, et unde est filius eius? ». Et
multa turba eum libenter audiebat.
38 Et dicebat in doctrina sua: « Cavete a scribis, qui volunt in
stolis ambulare et salutari in foro 39 et in primis cathedris sedere in
synagogis et primos discubitus in cenis; 40 qui devorant domos vi-
duarum et ostentant prolixas orationes. Hi accipient amplius iudi-
cium ».
41 Et sedens contra gazophylacium aspiciebat quomodo turba iac-
taret aes in gazophylacium; et multi divites iactabant multa. 42 Et
cum venisset una vidua pauper, misit duo minuta, quod est qua-
drans. 43 Et convocans discipulos suos ait illis: « Amen dico vobis:
Vidua haec pauper plus omnibus misit, qui miserunt in gazophyla-
cium: 44 omnes enim ex eo, quod abundabat illis, miserunt; haec
vero de penuria sua omnia, quae habuit, misit, totum victum suum ».

13 1 Et cum egrederetur de templo, ait illi unus ex discipulis suis:
« Magister, aspice quales lapides et quales structurae ». 2 Et Iesus ait
illi: « Vides has magnas aedificationes? Hic non relinquetur lapis
super lapidem, qui non destruatur ». 3 Et cum sederet in montem
Olivarum contra templum, interrogabat eum separatim Petrus et Ia-
cobus et Ioannes et Andreas: 4 « Dic nobis: Quando ista erunt, et
quod signum erit, quando haec omnia incipient consummari? ».

[12] 34 Iesus autem
36 David dicit | scabillum pedum tuorum
37 ipse ergo David dicit | libenter audivit
38 Et dicebat eis
40 viduarum sub obtentu prolixae orationis | prolixius iudicium
41 Et sedens Iesus
42 cum venisset autem
43 quoniam vidua
[13] 2 Et respondens Iesus ait illi vides has omnes magnas aedificationes non relinquetur
3 interrogabant eum
4 ista fient

5 Iesus autem coepit dicere illis: « Videte, ne quis vos seducat.
6 Multi venient in nomine meo dicentes: " Ego sum ", et multos
seducent. 7 Cum audieritis autem bella et opiniones bellorum, ne
timueritis; oportet fieri sed nondum finis. 8 Exsurget enim gens su-
per gentem, et regnum super regnum, erunt terrae motus per loca,
erunt fames; initium dolorum haec.

9 Videte autem vosmetipsos. Tradent vos conciliis et in synagogis
vapulabitis et ante praesides et reges stabitis propter me in testimo-
nium illis. 10 Et in omnes gentes primum oportet praedicari evan-
gelium. 11 Et cum duxerint vos tradentes, nolite praecogitare quid
loquamini, sed, quod datum vobis fuerit in illa hora, id loquimini:
non enim estis vos loquentes sed Spiritus Sanctus. 12 Et tradet frater
fratrem in mortem, et pater filium; et consurgent filii in parentes et
morte afficient eos; 13 et eritis odio omnibus propter nomen meum.
Qui autem sustinuerit in finem, hic salvus erit.

14 Cum autem videritis *abominationem desolationis* stantem, ubi
non debet, qui legit intellegat: tunc, qui in Iudaea sunt, fugiant in
montes; 15 qui autem super tectum, ne descendat nec introeat, ut
tollat quid de domo sua; 16 et, qui in agro erit, non revertatur retro
tollere vestimentum suum. 17 Vae autem praegnantibus et nutrienti-
bus in illis diebus! 18 Orate vero, ut hieme non fiat: 19 erunt enim
dies illi *tribulatio talis, qualis non fuit ab initio creaturae,* quam
condidit Deus, *usque nunc,* neque fiet. 20 Et nisi breviasset Dominus
dies, non fuisset salva omnis caro. Sed propter electos, quos elegit,
breviavit dies. 21 Et tunc, si quis vobis dixerit: " Ecce hic est Christus,
ecce illic ", ne credideritis. 22 Exsurgent enim pseudochristi et pseudo-
prophetae et dabunt signa et portenta ad seducendos, si potest fieri,
electos. 23 Vos autem videte; praedixi vobis omnia.

24 Sed in illis diebus post tribulationem illam *sol contenebrabitur,*
et luna non dabit splendorem suum, 25 *et erunt stellae* de caelo deci-
dentes, *et virtutes, quae sunt in caelis,* movebuntur.

[13] 5 Et respondens Iesus
6 multi enim venient | dicentes quia
7 oportet enim fieri
8 et erunt terrae motus per loca et fames
9 tradent enim vos
12 tradet autem
15 et qui super tectum ne descendat in domum nec introeat
17 praegnatibus
18 non fiant
19 tribulationes tales quales non fuerunt
23 vos ergo videte ecce praedixi
25 stellae caeli

[26] Et tunc videbunt *Filium hominis venientem in nubibus* cum vir-
tute multa et gloria. [27] Et tunc mittet angelos et congregabit electos
suos a quattuor ventis, a summo terrae usque ad summum caeli.
[28] A ficu autem discite parabolam: cum iam ramus eius tener fuerit
et germinaverit folia, cognoscitis quia in proximo sit aestas. [29] Sic
et vos, cum videritis haec fieri, scitote quod in proximo sit in ostiis.
[30] Amen dico vobis: Non transiet generatio haec, donec omnia ista
fiant. [31] Caelum et terra transibunt, verba autem mea non transi-
bunt. [32] De die autem illo vel hora nemo scit, neque angeli in caelo
neque Filius, nisi Pater.
[33] Videte, vigilate; nescitis enim, quando tempus sit. [34] Sicut homo,
qui peregre profectus reliquit domum suam et dedit servis suis po-
testatem, unicuique opus suum, ianitori quoque praecepit, ut vigi-
laret. [35] Vigilate ergo; nescitis enim quando dominus domus veniat,
sero an media nocte an galli cantu an mane; [36] ne, cum venerit re-
pente, inveniat vos dormientes. [37] Quod autem vobis dico, omnibus
dico: Vigilate! ».

14 [1] Erat autem Pascha et Azyma post biduum. Et quaerebant summi
sacerdotes et scribae, quomodo eum dolo tenerent et occiderent;
[2] dicebant enim: « Non in die festo, ne forte tumultus fieret populi ».
[3] Et cum esset Bethaniae in domo Simonis leprosi et recumberet,
venit mulier habens alabastrum unguenti nardi puri pretiosi; fracto
alabastro, effudit super caput eius. [4] Erant autem quidam indigne
ferentes intra semetipsos: « Ut quid perditio ista unguenti facta est?
[5] Poterat enim unguentum istud veniri plus quam trecentis denariis
et dari pauperibus ». Et fremebant in eam.
[6] Iesus autem dixit: « Sinite eam; quid illi molesti estis? Bonum
opus operata est in me. [7] Semper enim pauperes habetis vobiscum
et, cum volueritis, potestis illis bene facere; me autem non semper
habetis. [8] Quod habuit, operata est: praevenit ungere corpus meum
in sepulturam. [9] Amen autem dico vobis: Ubicumque praedicatum

[13] [27] mittet angelos suos
[28] nata fuerint folia
[30] quoniam non
[33] vigilate et orate
[34] potestatem cuiusque operis et ianitori praecipiat ut vigilet
[14] [3] nardi spicati
[4] semetipsos et dicentes ut quid
[5] *Clem.*: venundari
[8] Quod habuit haec fecit
[9] amen dico vobis

fuerit evangelium in universum mundum, et, quod fecit haec, narrabitur in memoriam eius ».

[10] Et Iudas Iscarioth, unus de Duodecim, abiit ad summos sacerdotes, ut proderet eum illis. [11] Qui audientes gavisi sunt et promiserunt ei pecuniam se daturos. Et quaerebat quomodo illum opportune traderet.

[12] Et primo die Azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei discipuli eius: « Quo vis eamus et paremus, ut manduces Pascha? ». [13] Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis: « Ite in civitatem, et occurret vobis homo lagoenam aquae baiulans; sequimini eum [14] et, quocumque introierit, dicite domino domus: " Magister dicit: Ubi est refectio mea, ubi Pascha cum discipulis meis manducem? ". [15] Et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum paratum; et illic parate nobis ». [16] Et abierunt discipuli et venerunt in civitatem et invenerunt, sicut dixerat illis, et paraverunt Pascha.

[17] Et vespere facto venit cum Duodecim. [18] Et discumbentibus eis et manducantibus, ait Iesus: « Amen dico vobis: Unus ex vobis me tradet, *qui manducat mecum* ». [19] Coeperunt contristari et dicere ei singillatim: « Numquid ego? ». [20] Qui ait illis: « Unus ex Duodecim, qui intingit mecum in catino. [21] Nam Filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de eo. Vae autem homini illi, per quem Filius hominis traditur! Bonum est ei, si non esset natus homo ille ».

[22] Et manducantibus illis, accepit panem et benedicens fregit et dedit eis et ait: « Sumite: hoc est corpus meum ». [23] Et accepto calice, gratias agens dedit eis, et biberunt ex illo omnes. [24] Et ait illis: « Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effunditur. [25] Amen dico vobis: Iam non bibam de genimine vitis usque in diem illum, cum illud bibam novum in regno Dei ».

[26] Et hymno dicto, exierunt in montem Olivarum. [27] Et ait eis Iesus: « Omnes scandalizabimini, quia scriptum est: " *Percutiam pastorem, et dispergentur oves* ".

[14] [9] evangelium istud
[12] discipuli quo vis eamus et paremus tibi
[14] quia magister
[15] stratum et illic
[16] discipuli eius
[18] quia unus
[19] At illi coeperunt contristari
[21] Et Filius quidem hominis
[22] accepit Iesus panem
[24] *Clem.*: pro multis effundetur
[25] amen dico vobis quod
[27] omnes scandalizabimini in nocte ista

28 Sed posteaquam resurrexero, praecedam vos in Galilaeam ».
29 Petrus autem ait ei: « Et si omnes scandalizati fuerint, sed non
ego ». 30 Et ait illi Iesus: « Amen dico tibi: Tu hodie, in nocte hac,
priusquam bis gallus vocem dederit, ter me es negaturus ». 31 At ille
amplius loquebatur: « Et si oportuerit me commori tibi, non te ne-
gabo ». Similiter autem et omnes dicebant.

32 Et veniunt in praedium, cui nomen Gethsemani, et ait discipulis
suis: « Sedete hic, donec orem ». 33 Et assumit Petrum et Iacobum
et Ioannem secum et coepit pavere et taedere 34 et ait illis: « Tristis
est anima mea usque ad mortem; sustinete hic et vigilate ». 35 Et
cum processisset paululum, procidebat super terram et orabat, ut,
si fieri posset, transiret ab eo hora, 36 et dicebat: « Abba, Pater!
Omnia tibi possibilia sunt. Transfer calicem hunc a me; sed non
quod ego volo, sed quod tu ». 37 Et venit et invenit eos dormien-
tes et ait Petro: « Simon, dormis? Non potuisti una hora vigilare?
38 Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem; spiritus quidem
promptus, caro vero infirma ». 39 Et iterum abiens oravit, eundem
sermonem dicens. 40 Et veniens denuo invenit eos dormientes; erant
enim oculi illorum ingravati, et ignorabant quid responderent ei.
41 Et venit tertio et ait illis: « Dormite iam et requiescite? Sufficit,
venit hora: ecce traditur Filius hominis in manus peccatorum. 42 Sur-
gite, eamus; ecce, qui me tradit, prope est ».

43 Et confestim, adhuc eo loquente, venit Iudas unus ex Duode-
cim, et cum illo turba cum gladiis et lignis a summis sacerdotibus
et scribis et senioribus. 44 Dederat autem traditor eius signum eis
dicens: « Quemcumque osculatus fuero, ipse est; tenete eum et du-
cite caute ». 45 Et cum venisset, statim accedens ad eum ait: « Rab-
bi », et osculatus est eum. 46 At illi manus iniecerunt in eum et te-
nuerunt eum. 47 Unus autem quidam de circumstantibus educens
gladium percussit servum summi sacerdotis et amputavit illi auricu-
lam. 48 Et respondens Iesus ait illis: « Tamquam ad latronem existis
cum gladiis et lignis comprehendere me? 49 Cotidie eram apud vos
in templo docens et non me tenuistis; sed adimpleantur Scripturae ».

[14] 30 amen dico tibi quia
31 simul commori
36 et dixit Abba, Pater, omnia possibilia tibi
40 et reversus denuo
42 *Clem.*: me tradet
43 Et adhuc | Iudas Scarioth | turba multa | et a scribis et a senioribus
49 sed ut adimpleantur

[50] Et relinquentes eum omnes fugerunt. [51] Et adulescens quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo, et tenent eum; [52] at ille, reiecta sindone, nudus profugit.

[53] Et adduxerunt Iesum ad summum sacerdotem, et conveniunt omnes summi sacerdotes et seniores et scribae. [54] Et Petrus a longe secutus est eum usque intro in atrium summi sacerdotis et sedebat cum ministris et calefaciebat se ad ignem. [55] Summi vero sacerdotes et omne concilium quaerebant adversus Iesum testimonium, ut eum morte afficerent, nec inveniebant. [56] Multi enim testimonium falsum dicebant adversus eum, et convenientia testimonia non erant. [57] Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant adversus eum dicentes: [58] « Nos audivimus eum dicentem: " Ego dissolvam templum hoc manu factum et intra triduum aliud non manu factum aedificabo " ». [59] Et ne ita quidem conveniens erat testimonium illorum. [60] Et exsurgens summus sacerdos in medium interrogavit Iesum dicens: « Non respondes quidquam ad ea, quae isti testantur adversum te? ». [61] Ille autem tacebat et nihil respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat eum et dicit ei: « Tu es Christus filius Benedicti? ». [62] Iesus autem dixit: « Ego sum, et *videbitis Filium hominis a dextris sedentem Virtutis* et *venientem cum nubibus caeli* ».

[63] Summus autem sacerdos scindens vestimenta sua ait: « Quid adhuc necessarii sunt nobis testes? [64] Audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? ». Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis.

[65] Et coeperunt quidam conspuere eum et velare faciem eius et colaphis eum caedere et dicere ei: « Prophetiza »; et ministri alapis eum caedebant.

[66] Et cum esset Petrus in atrio deorsum, venit una ex ancillis summi sacerdotis [67] et, cum vidisset Petrum calefacientem se, aspiciens illum ait: « Et tu cum hoc Nazareno, Iesu, eras! ». [68] At ille

[14] [50] Tunc discipuli eius relinquentes
[51] adulescens autem | tenuerunt eum
[52] nudus profugit ab eis
[53] omnes sacerdotes et scribae et seniores
[54] Petrus autem usque in atrium
[57] dicentes quoniam
[58] et per triduum
[59] et non erat conveniens
[60] ad ea quae tibi obiciuntur ab his?
[62] Iesus autem dixit illi
[63] Quid adhuc desideramus testes?
[67] cum Iesu Nazareno eras

negavit dicens: « Neque scio neque novi quid tu dicas! ». Et exiit
foras ante atrium, et gallus cantavit. [69] Et ancilla, cum vidisset illum,
rursus coepit dicere circumstantibus: « Hic ex illis est! ». [70] At ille
iterum negabat. Et post pusillum rursus, qui astabant, dicebant Pe-
tro: « Vere ex illis es, nam et Galilaeus es ». [71] Ille autem coepit
anathematizare et iurare: « Nescio hominem istum, quem dicitis! ».
[72] Et statim iterum gallus cantavit; et recordatus est Petrus verbi,
sicut dixerat ei Iesus: « Priusquam gallus cantet bis, ter me nega-
bis ». Et coepit flere.

15 [1] Et confestim mane consilium facientes summi sacerdotes cum
senioribus et scribis, id est universum concilium, vincientes Iesum
duxerunt et tradiderunt Pilato. [2] Et interrogavit eum Pilatus: « Tu
es rex Iudaeorum? ». At ille respondens ait illi: « Tu dicis ». [3] Et
accusabant eum summi sacerdotes in multis. [4] Pilatus autem rursum
interrogabat eum dicens: « Non respondes quidquam? Vide in quan-
tis te accusant ». [5] Iesus autem amplius nihil respondit, ita ut mira-
retur Pilatus.

[6] Per diem autem festum dimittere solebat illis unum ex vinctis,
quem peterent. [7] Erat autem qui dicebatur Barabbas, vinctus cum
seditiosis, qui in seditione fecerant homicidium. [8] Et cum ascendisset
turba, coepit rogare, sicut faciebat illis. [9] Pilatus autem respondit
eis et dixit: « Vultis dimittam vobis regem Iudaeorum? ». [10] Sciebat
enim quod per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes. [11] Pon-
tifices autem concitaverunt turbam, ut magis Barabbam dimitteret
eis. [12] Pilatus autem iterum respondens aiebat illis: « Quid ergo vultis
faciam regi Iudaeorum? ». [13] At illi iterum clamaverunt: « Crucifige
eum! ». [14] Pilatus vero dicebat eis: « Quid enim mali fecit? ». At illi
magis clamaverunt: « Crucifige eum! ». [15] Pilatus autem, volens po-
pulo satisfacere, dimisit illis Barabbam et tradidit Iesum flagellis
caesum, ut crucifigeretur.

[14] [68] quid dicas
[69] rursus autem cum vidisset illum ancilla | quia hic
[70] iterum negavit
[71] iurare quia
[72] verbi quod
[15] [1] et universo concilio
[4] interrogavit eum
[6] quemcumque petissent
[7] Barabbas qui cum seditiosis erat vinctus
[12] ait illis
[14] magis clamabant

16 Milites autem duxerunt eum intro in atrium, quod est praeto-
rium, et convocant totam cohortem. 17 Et induunt eum purpuram
et imponunt ei plectentes spineam coronam, 18 et coeperunt salutare
eum: « Ave, rex Iudaeorum! », 19 et percutiebant caput eius arun-
dine et conspuebant eum et ponentes genua adorabant eum. 20 Et
postquam illuserunt ei, exuerunt illum purpuram et induerunt eum
vestimentis suis. Et educunt illum, ut crucifigerent eum.

21 Et angariant praetereuntem quempiam Simonem Cyrenaeum ve-
nientem de villa, patrem Alexandri et Rufi, ut tolleret crucem eius.
22 Et perducunt illum in Golgotha locum, quod est interpretatum
Calvariae locus. 23 Et dabant ei myrrhatum vinum, ille autem non
accepit.

24 Et crucifigunt eum et *dividunt vestimenta* eius, *mittentes sortem
super eis* quis quid tolleret. 25 Erat autem hora tertia, et crucifixerunt
eum. 26 Et erat titulus causae eius inscriptus: « Rex Iudaeorum ».
27 Et cum eo crucifigunt duos latrones, unum a dextris et alium a
sinistris eius. (28)

29 Et praetereuntes blasphemabant eum *moventes capita* sua et di-
centes: « Vah, qui destruit templum et in tribus diebus aedificat;
30 salvum fac temetipsum descendens de cruce! ». 31 Similiter et summi
sacerdotes ludentes ad alterutrum cum scribis dicebant: « Alios sal-
vos fecit, seipsum non potest salvum facere. 32 Christus rex Israel
descendat nunc de cruce, ut videamus et credamus ». Etiam qui
cum eo crucifixi erant, conviciabantur ei.

33 Et, facta hora sexta, tenebrae factae sunt per totam terram
usque in horam nonam. 34 Et hora nona exclamavit Iesus voce ma-
gna: « *Heloi, Heloi, lema sabacthani?* », quod est interpretatum:
« *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* ». 35 Et quidam de
circumstantibus audientes dicebant: « Ecce Eliam vocat ». 36 Currens
autem unus et implens spongiam *aceto* circumponensque calamo *po-
tum dabat* ei dicens: « Sinite, videamus, si veniat Elias ad depo-
nendum eum ». 37 Iesus autem, emissa voce magna, exspiravit.

[15] 16 in atrium praetorii
21 Et angariaverunt
22 et non accepit
23 dabant ei bibere myrrhatum vinum
24 crucifigentes eum diviserunt
28 Et adimpleta est scriptura quae dicit: et cum iniquis reputatus est (cfr. Lc 22, 37)
32 Et qui cum eo
34 exclamavit voce magna dicens

38 Et velum templi scissum est in duo a sursum usque deorsum.
39 Videns autem centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans
exspirasset, ait: « Vere homo hic Filius Dei erat ».
40 Erant autem et mulieres de longe aspicientes, inter quas et
Maria Magdalene et Maria Iacobi minoris et Iosetis mater et
Salome, 41 quae, cum esset in Galilaea, sequebantur eum et mi-
nistrabant ei, et aliae multae, quae simul cum eo ascenderant
Hierosolymam.
42 Et cum iam sero esset factum, quia erat Parasceve, quod est ante
sabbatum, 43 venit Ioseph ab Arimathaea nobilis decurio, qui et ipse
erat exspectans regnum Dei, et audacter introivit ad Pilatum et
petiit corpus Iesu. 44 Pilatus autem miratus est si iam obisset, et,
accersito centurione, interrogavit eum si iam mortuus esset, 45 et,
cum cognovisset a centurione, donavit corpus Ioseph. 46 Is autem
mercatus sindonem et deponens eum involvit sindone et posuit eum
in monumento, quod erat excisum de petra, et advolvit lapidem ad
ostium monumenti. 47 Maria autem Magdalene et Maria Iosetis aspi-
ciebant, ubi positus esset.

16 1 Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene et Maria Iacobi
et Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent eum. 2 Et valde
mane, prima sabbatorum, veniunt ad monumentum, orto iam sole.
3 Et dicebant ad invicem: « Quis revolvet nobis lapidem ab ostio
monumenti? ». 4 Et respicientes vident revolutum lapidem; erat
quippe magnus valde. 5 Et introeuntes in monumentum viderunt
iuvenem sedentem in dextris, coopertum stola candida, et obstu-
puerunt. 6 Qui dicit illis: « Nolite expavescere! Iesum quaeritis Na-
zarenum crucifixum. Surrexit, non est hic; ecce locus, ubi posuerunt
eum. 7 Sed ite, dicite discipulis eius et Petro: " Praecedit vos in
Galilaeam. Ibi eum videbitis, sicut dixit vobis " ». 8 Et exeuntes fuge-
runt de monumento; invaserat enim eas tremor et pavor, et nemini
quidquam dixerunt, timebant enim.

[15] 40 Ioseph mater
41 et cum esset in Galilaea
44 Pilatus autem mirabatur
46 Ioseph autem
47 Maria Ioseph aspiciebant ubi poneretur
[16] 2 una sabbatorum
5 obstipuerunt
7 sed ite et dicite
8 At illae exeuntes

9 Surgens autem mane, prima sabbati, apparuit primo Mariae Mag-
dalenae, de qua eiecerat septem daemonia. 10 Illa vadens nuntiavit
his, qui cum eo fuerant, lugentibus et flentibus; 11 et illi audientes
quia viveret et visus esset ab ea, non crediderunt. 12 Post haec autem
duobus ex eis ambulantibus ostensus est in alia effigie euntibus in
villam; 13 et illi euntes nuntiaverunt ceteris, nec illis crediderunt.

14 Novissime recumbentibus illis Undecim apparuit, et exprobravit
incredulitatem illorum et duritiam cordis, quia his, qui viderant
eum resuscitatum, non crediderant. 15 Et dixit eis: « Euntes in mun-
dum universum praedicate evangelium omni creaturae. 16 Qui cre-
diderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, con-
demnabitur. 17 Signa autem eos, qui crediderint, haec sequentur: in
nomine meo daemonia eicient, linguis loquentur novis, 18 serpentes
tollent, et, si mortiferum quid biberint, non eos nocebit, super
aegrotos manus imponent et bene habebunt ».

19 Et Dominus quidem Iesus, postquam locutus est eis, assumptus
est in caelum et sedit a dextris Dei.

20 Illi autem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante
et sermonem confirmante, sequentibus signis.

[16] 9-20 *desunt in aliq. codd.*
14 eum resurrexisse
19 Et Dominus quidem postquam
20 sequentibus signis. Amen

EVANGELIUM
SECUNDUM LUCAM

1 [1] Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem, quae
in nobis completae sunt, rerum, [2] sicut tradiderunt nobis, qui ab
initio ipsi viderunt et ministri fuerunt verbi, [3] visum est et mihi,
adsecuto a principio omnia, diligenter ex ordine tibi scribere, optime
Theophile, [4] ut cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es,
firmitatem.
[5] Fuit in diebus Herodis regis Iudaeae sacerdos quidam nomine
Zacharias de vice Abiae et uxor illi de filiabus Aaron, et nomen
eius Elisabeth. [6] Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in
omnibus mandatis et iustificationibus Domini, irreprehensibiles. [7] Et
non erat illis filius eo quod esset Elisabeth sterilis, et ambo pro-
cessissent in diebus suis.
[8] Factum est autem cum sacerdotio fungeretur in ordine vicis
suae ante Deum, [9] secundum consuetudinem sacerdotii sorte exiit,
ut incensum poneret ingressus in templum Domini; [10] et omnis mul-
titudo erat populi orans foris hora incensi. [11] Apparuit autem illi
angelus Domini stans a dextris altaris incensi; [12] et Zacharias tur-
batus est videns, et timor irruit super eum. [13] Ait autem ad illum
angelus: « Ne timeas, Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua,
et uxor tua Elisabeth pariet tibi filium, et vocabis nomen eius Ioan-
nem. [14] Et erit gaudium tibi et exsultatio, et multi in nativitate eius
gaudebunt: [15] erit enim magnus coram Domino et vinum et siceram
non bibet et Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris suae
[16] et multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum.
[17] Et ipse praecedet ante illum in spiritu et virtute Eliae, *ut convertat
corda patrum in filios* et incredibiles ad prudentiam iustorum, parare
Domino plebem perfectam ». [18] Et dixit Zacharias ad angelum: « Un-
de hoc sciam? Ego enim sum senex et uxor mea processit in diebus
suis ». [19] Et respondens angelus dixit ei: « Ego sum Gabriel, qui
adsto ante Deum, et missus sum loqui ad te et haec tibi evangeli-
zare. [20] Et ecce: eris tacens et non poteris loqui usque in diem, quo
haec fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis, quae implebuntur
in tempore suo ».

[1] [2] fuerunt sermonis
[4] eruditus es veritatem
[6] Domini sine querela

[21] Et erat plebs exspectans Zachariam, et mirabantur quod tardaret
ipse in templo. [22] Egressus autem non poterat loqui ad illos, et co-
gnoverunt quod visionem vidisset in templo; et ipse erat innuens
illis et permansit mutus.
[23] Et factum est ut impleti sunt dies officii eius, abiit in domum
suam. [24] Post hos autem dies concepit Elisabeth uxor eius et occul-
tabat se mensibus quinque dicens: [25] « Sic mihi fecit Dominus in
diebus, quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines ».
[26] In mense autem sexto missus est angelus Gabriel a Deo in civi-
tatem Galilaeae, cui nomen Nazareth, [27] ad virginem desponsatam
viro, cui nomen erat Ioseph de domo David, et nomen virginis
Maria. [28] Et ingressus ad eam dixit: « Ave, gratia plena, Dominus
tecum ». [29] Ipsa autem turbata est in sermone eius et cogitabat qualis
esset ista salutatio. [30] Et ait angelus ei: « Ne timeas, Maria; invenisti
enim gratiam apud Deum. [31] Et ecce concipies in utero et paries
filium, et vocabis nomen eius Iesum. [32] Hic erit magnus et Filius
Altissimi vocabitur, et dabit illi Dominus Deus sedem David patris
eius, [33] et regnabit super domum Iacob in aeternum, et regni eius
non erit finis ».
[34] Dixit autem Maria ad angelum: « Quomodo fiet istud, quoniam
virum non cognosco? ». [35] Et respondens angelus dixit ei: « Spiritus
Sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque
et quod nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei. [36] Et ecce Elisa-
beth cognata tua et ipsa concepit filium in senecta sua, et hic mensis
est sextus illi, quae vocatur sterilis, [37] quia *non erit impossibile apud
Deum omne verbum* ». [38] Dixit autem Maria: « Ecce ancilla Domini;
fiat mihi secundum verbum tuum ». Et discessit ab illa angelus.
[39] Exsurgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum
festinatione in civitatem Iudae [40] et intravit in domum Zachariae et
salutavit Elisabeth. [41] Et factum est ut audivit salutationem Mariae
Elisabeth, exsultavit infans in utero eius, et repleta est Spiritu Sancto
Elisabeth [42] et exclamavit voce magna et dixit: « Benedicta tu inter
mulieres, et benedictus fructus ventris tui. [43] Et unde hoc mihi, ut
veniat mater Domini mei ad me? [44] Ecce enim ut facta est vox salu-
tationis tuae in auribus meis, exsultavit in gaudio infans in utero

[1] [25] quia sic mihi fecit
[28] ingressus angelus | tecum benedicta tu in mulieribus
[29] quae cum vidisset turbata
[31] Ecce concipies
[33] regnabit in domo

meo. 45 Et beata, quae credidit, quoniam perficientur ea, quae dicta
sunt ei a Domino ».

46 Et ait Maria:
« Magnificat *anima mea Dominum,*
47 et *exsultavit* spiritus meus *in Deo salvatore meo,*
48 quia *respexit humilitatem ancillae* suae.
Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes,
49 quia fecit mihi magna, qui potens est,
et sanctum nomen eius,
50 et misericordia eius in progenies et progenies
timentibus eum.
51 Fecit potentiam in brachio suo,
dispersit superbos mente cordis sui;
52 deposuit potentes de sede
et exaltavit humiles;
53 esurientes implevit bonis
et divites dimisit inanes.
54 Suscepit Israel puerum suum,
recordatus misericordiae,
55 sicut locutus est ad patres nostros,
Abraham et semini eius in saecula ».

56 Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus et reversa
est in domum suam. 57 Elisabeth autem impletum est tempus pa-
riendi, et peperit filium. 58 Et audierunt vicini et cognati eius quia
magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa, et congratula-
bantur ei. 59 Et factum est in die octavo venerunt circumcidere pue-
rum et vocabant eum nomine patris eius Zachariam. 60 Et respondens
mater eius dixit: « Nequaquam, sed vocabitur Ioannes ». 61 Et dixe-
runt ad illam: « Nemo est in cognatione tua, qui vocetur hoc no-
mine ». 62 Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum. 63 Et
postulans pugillarem scripsit dicens: « Ioannes est nomen eius ». Et
mirati sunt universi. 64 Apertum est autem ilico os eius et lingua
eius, et loquebatur benedicens Deum. 65 Et factus est timor super
omnes vicinos eorum, et super omnia montana Iudaeae divulgabantur
omnia verba haec. 66 Et posuerunt omnes, qui audierant, in corde
suo dicentes: « Quid putas puer iste erit? ». Etenim manus Domini
erat cum illo.

[1] 47 in Deo salutari meo
54 recordatus misericordiae suae
61 dixerunt ad illam quia

67 Et Zacharias pater eius impletus est Spiritu Sancto et prophetavit dicens:
68 « *Benedictus Dominus, Deus Israel,*
quia visitavit et fecit redemptionem plebi suae
69 et erexit cornu salutis nobis
in domo David pueri sui,
70 sicut locutus est per os sanctorum,
qui a saeculo sunt, prophetarum eius,
71 salutem ex inimicis nostris
et de manu omnium, qui oderunt nos;
72 ad faciendam misericordiam cum patribus nostris
et memorari testamenti sui sancti,
73 iusiurandum, quod iuravit ad Abraham patrem nostrum,
daturum se nobis,
74 ut sine timore, de manu inimicorum liberati,
serviamus illi
75 in sanctitate et iustitia coram ipso
omnibus diebus nostris.
76 Et tu, puer, propheta Altissimi vocaberis:
praeibis enim *ante faciem Domini parare vias eius,*
77 ad dandam scientiam salutis plebi eius
in remissionem peccatorum eorum,
78 per viscera misericordiae Dei nostri,
in quibus visitabit nos oriens ex alto,
79 *illuminare his, qui in tenebris et in umbra mortis sedent,*
ad dirigendos pedes nostros in viam pacis ».
80 Puer autem crescebat et confortabatur spiritu et erat in deserto usque in diem ostensionis suae ad Israel.

2 1 Factum est autem in diebus illis exiit edictum a Caesare Augu-
sto, ut describeretur universus orbis. 2 Haec descriptio prima facta
est praeside Syriae Quirino. 3 Et ibant omnes, ut profiterentur, sin-
guli in suam civitatem. 4 Ascendit autem et Ioseph a Galilaea de
civitate Nazareth in Iudaeam in civitatem David, quae vocatur Beth-
lehem, eo quod esset de domo et familia David, 5 ut profiteretur
cum Maria desponsata sibi, uxore praegnante. 6 Factum est autem

[1] 68 Benedictus Deus Israel
74 inimicorum nostrorum
78 in quibus visitavit
[2] 4 in Iudaeam civitatem

cum essent ibi, impleti sunt dies, ut pareret, 7 et peperit filium suum
primogenitum; et pannis eum involvit et reclinavit eum in praesepio,
quia non erat eis locus in deversorio.
8 Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vi-
gilias noctis supra gregem suum. 9 Et angelus Domini stetit iuxta
illos, et claritas Domini circumfulsit illos, et timuerunt timore magno.
10 Et dixit illis angelus: « Nolite timere; ecce enim evangelizo vobis
gaudium magnum, quod erit omni populo, 11 quia natus est vobis
hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David. 12 Et
hoc vobis signum: invenietis infantem pannis involutum et positum
in praesepio ». 13 Et subito facta est cum angelo multitudo militiae
caelestis laudantium Deum et dicentium:
14 « Gloria in altissimis Deo,
et super terram pax in hominibus bonae voluntatis ».
15 Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in caelum, pastores
loquebantur ad invicem: « Transeamus usque Bethlehem et videa-
mus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis ».
16 Et venerunt festinantes et invenerunt Mariam et Ioseph et infan-
tem positum in praesepio. 17 Videntes autem notum fecerunt ver-
bum, quod dictum erat illis de puero hoc. 18 Et omnes, qui audie-
runt, mirati sunt de his, quae dicta erant a pastoribus ad ipsos.
19 Maria autem conservabat omnia verba haec conferens in corde suo.
20 Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes Deum in omni-
bus, quae audierant et viderant, sicut dictum est ad illos.
21 Et postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur,
vocatum est nomen eius Iesus, quod vocatum est ab angelo, prius-
quam in utero conciperetur.
22 Et postquam impleti sunt dies purgationis eorum secundum
legem Moysis, tulerunt illum in Hierosolymam, ut sisterent Domino,
23 sicut scriptum est in lege Domini: « *Omne masculinum adaperiens
vulvam sanctum Domino vocabitur* », 24 et ut darent hostiam secun-
dum quod dictum est in lege Domini: *par turturum aut duos pullos
columbarum*.

[2] 9 Et ecce angelus | claritas Dei circumfulsit
14 in terra pax hominibus bonae voluntatis
15 quod fecit Dominus et ostendit nobis
17 cognoverunt de verbo
18 mirati sunt et de his
20 laudantes Deum in omnibus
22 dies purgationis eius | ut sisterent eum Domino
23 quia omne masculinum

25 Et ecce homo erat in Ierusalem, cui nomen Simeon, et homo
iste iustus et timoratus, exspectans consolationem Israel, et Spiritus
Sanctus erat super eum, 26 et responsum acceperat ab Spiritu Sancto
non visurum se mortem nisi prius videret Christum Domini. 27 Et
venit in Spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Iesum pa-
rentes eius, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, 28 et
ipse accepit eum in ulnas suas et benedixit Deum et dixit:

29 « Nunc dimittis servum tuum, Domine,
secundum verbum tuum in pace,
30 quia viderunt oculi mei
salutare tuum,
31 quod parasti
ante faciem omnium populorum,
32 lumen ad revelationem gentium
et gloriam plebis tuae Israel ».

33 Et erat pater eius et mater mirantes super his, quae dicebantur
de illo. 34 Et benedixit illis Simeon et dixit ad Mariam matrem eius:
« Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum in
Israel et in signum, cui contradicetur 35 — et tuam ipsius animam
pertransiet gladius — ut revelentur ex multis cordibus cogitationes ».

36 Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel, de tribu Aser. Haec
processerat in diebus multis et vixerat cum viro annis septem a virgi-
nitate sua; 37 et haec vidua usque ad annos octoginta quattuor, quae
non discedebat de templo, ieiuniis et obsecrationibus serviens nocte
ac die. 38 Et haec ipsa hora superveniens confitebatur Deo et loque-
batur de illo omnibus, qui exspectabant redemptionem Ierusalem.

39 Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt
in Galilaeam in civitatem suam Nazareth. 40 Puer autem crescebat et
confortabatur plenus sapientia; et gratia Dei erat super illum.

41 Et ibant parentes eius per omnes annos in Ierusalem in die
festo Paschae. 42 Et cum factus esset annorum duodecim, ascenden-
tibus illis secundum consuetudinem diei festi, 43 consummatisque
diebus, cum redirent, remansit puer Iesus in Ierusalem, et non co-
gnoverunt parentes eius. 44 Existimantes autem illum esse in comi-

[2] 25 erat in eo
35 *Clem.*: pertransibit gladius
36 cum viro suo
38 confitebatur Domino
40 erat in illo
41 in die sollemni Paschae
42 ascendentibus illis in Hierosolymam

tatu, venerunt iter diei et requirebant eum inter cognatos et notos
[45] et non invenientes regressi sunt in Ierusalem requirentes eum.
[46] Et factum est post triduum invenerunt illum in templo sedentem
in medio doctorum, audientem illos et interrogantem eos; [47] stupe-
bant autem omnes, qui eum audiebant, super prudentia et responsis
eius. [48] Et videntes eum admirati sunt, et dixit Mater eius ad illum:
« Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quae-
rebamus te ». [49] Et ait ad illos: « Quid est quod me quaerebatis?
Nesciebatis quia in his, quae Patris mei sunt, oportet me esse? ».
[50] Et ipsi non intellexerunt verbum, quod locutus est ad illos.

[51] Et descendit cum eis et venit Nazareth et erat subditus illis. Et
mater eius conservabat omnia verba in corde suo. [52] Et Iesus *profi-
ciebat* sapientia et aetate *et gratia apud Deum et homines.*

3 [1] Anno autem quinto decimo imperii Tiberii Caesaris, procurante
Pontio Pilato Iudaeam, tetrarcha autem Galilaeae Herode, Philippo
autem fratre eius tetrarcha Ituraeae et Trachonitidis regionis, et Ly-
sania Abilinae tetrarcha, [2] sub principe sacerdotum Anna et Caipha,
factum est verbum Dei super Ioannem Zachariae filium in deserto.
[3] Et venit in omnem regionem circa Iordanem praedicans baptismum
paenitentiae in remissionem peccatorum, [4] sicut scriptum est in libro
sermonum Isaiae prophetae:

« *Vox clamantis in deserto:*
" *Parate viam Domini,*
rectas facite semitas eius.
[5] *Omnis vallis implebitur,*
et omnis mons et collis humiliabitur;
et erunt prava in directa,
et aspera in vias planas:
[6] *et videbit omnis caro salutare Dei* " ».

[7] Dicebat ergo ad turbas, quae exibant, ut baptizarentur ab ipso:
« Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira?
[8] Facite ergo fructus dignos paenitentiae et ne coeperitis dicere in

[2] [46] et interrogantem
[48] et videntes
[51] omnia verba haec
[52] sapientia, aetate
[3] [2] sub principibus
[3] regionem Iordanis
[7] quae exiebant
[8] ne coeperitis dicere: Patrem

vobis ipsis: "Patrem habemus Abraham"; dico enim vobis quia
potest Deus de lapidibus istis suscitare Abrahae filios. 9 Iam enim
et securis ad radicem arborum posita est; omnis ergo arbor non
faciens fructum bonum exciditur et in ignem mittitur ».

10 Et interrogabant eum turbae dicentes: « Quid ergo faciemus? ».
11 Respondens autem dicebat illis: « Qui habet duas tunicas, det non
habenti; et qui habet escas, similiter faciat ». 12 Venerunt autem et
publicani, ut baptizarentur, et dixerunt ad illum: « Magister, quid
faciemus? ». 13 At ille dixit ad eos: « Nihil amplius quam constitutum
est vobis, faciatis ». 14 Interrogabant autem eum et milites dicentes:
« Quid faciemus et nos? ». Et ait illis: « Neminem concutiatis, neque
calumniam faciatis et contenti estote stipendiis vestris ».

15 Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus
suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus, 16 respondit Ioannes
dicens omnibus: « Ego quidem aqua baptizo vos. Venit autem for-
tior me, cuius non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum
eius; ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto et igni, 17 cuius ventilabrum
in manu eius ad purgandam aream suam et ad congregandum triti-
cum in horreum suum, paleas autem comburet igni inexstinguibili ».

18 Multa quidem et alia exhortans evangelizabat populum. 19 He-
rodes autem tetrarcha, cum corriperetur ab illo de Herodiade uxore
fratris sui et de omnibus malis, quae fecit Herodes, 20 adiecit et hoc
supra omnia et inclusit Ioannem in carcere.

21 Factum est autem cum baptizaretur omnis populus et Iesu bap-
tizato et orante, apertum est caelum, 22 et descendit Spiritus Sanctus
corporali specie sicut columba super ipsum; et vox de caelo facta
est: « Tu es Filius meus dilectus; in te complacui mihi ».

23 Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur,
filius Ioseph, qui fuit Heli, 24 qui fuit Matthat, qui fuit Levi, qui
fuit Melchi, qui fuit Iannae, qui fuit Ioseph, 25 qui fuit Matthathiae,
qui fuit Amos, qui fuit Nahum, qui fuit Esli, qui fuit Naggae, 26 qui
fuit Maath, qui fuit Matthathiae, qui fuit Semei, qui fuit Iosech, qui
fuit Ioda, 27 qui fuit Ioanna, qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui
fuit Salathiel, qui fuit Neri, 28 qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui
fuit Cosam, qui fuit Elmadam, qui fuit Her, 29 qui fuit Iesu, qui fuit
Eliezer, qui fuit Iorim, qui fuit Matthat, qui fuit Levi, 30 qui fuit
Simeon, qui fuit Iudae, qui fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui fuit Elia-

[3] 8 suscitare filios Abrahae
9 Iam enim securis | non faciens fructum exciditur
17 et purgabit | et congregabit
22 in ipsum

chim, [31] qui fuit Melea, qui fuit Menna, qui fuit Matthatha, qui fuit
Nathan, qui fuit David, [32] qui fuit Iesse, qui fuit Obed, qui fuit
Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naasson, [33] qui fuit Aminadab, qui
fuit Admin, qui fuit Arni, qui fuit Esrom, qui fuit Phares, qui fuit
Iudae, [34] qui fuit Iacob, qui fuit Isaac, qui fuit Abrahae, qui fuit
Thare, qui fuit Nachor, [35] qui fuit Seruch, qui fuit Ragau, qui fuit
Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sala, [36] qui fuit Cainan, qui fuit
Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit Noe, qui fuit Lamech, [37] qui fuit
Mathusala, qui fuit Henoch, qui fuit Iared, qui fuit Malaleel, qui fuit
Cainan, [38] qui fuit Enos, qui fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit Dei.

4 [1] Iesus autem plenus Spiritu Sancto regressus est ab Iordane et
agebatur in Spiritu in deserto [2] diebus quadraginta et tentabatur a
Diabolo. Et nihil manducavit in diebus illis et, consummatis illis,
esuriit. [3] Dixit autem illi Diabolus: « Si Filius Dei es, dic lapidi huic,
ut panis fiat ». [4] Et respondit ad illum Iesus: « Scriptum est: " *Non
in pane solo vivet homo* " ». [5] Et sustulit illum et ostendit illi omnia
regna orbis terrae in momento temporis; [6] et ait ei Diabolus: « Tibi
dabo potestatem hanc universam et gloriam illorum, quia mihi tra-
dita est, et, cui volo, do illam: [7] tu ergo, si adoraveris coram me,
erit tua omnis ». [8] Et respondens Iesus dixit illi: « Scriptum est:
" *Dominum Deum tuum adorabis et illi* soli *servies* " ». [9] Duxit autem
illum in Ierusalem et statuit eum supra pinnam templi et dixit illi:
« Si Filius Dei es, mitte te hinc deorsum. [10] Scriptum est enim:
" *Angelis suis mandabit de te,*
ut conservent te "
11 et: " *In manibus tollent te,*
ne forte offendas ad lapidem pedem tuum " ».

[12] Et respondens Iesus ait illi: « Dictum est: " *Non tentabis Do-
minum Deum tuum* " ». [13] Et consummata omni tentatione, Diabolus
recessit ab illo usque ad tempus.

[14] Et regressus est Iesus in virtute Spiritus in Galilaeam. Et fama
exiit per universam regionem de illo. [15] Et ipse docebat in synagogis
eorum et magnificabatur ab omnibus.

[3] [33] Aminadab qui fuit Aram qui fuit Esrom
[4] [1] in desertum
[4] quia non in pane solo vivet homo, sed in omni verbo Dei
[5] Et duxit illum diabolus
[6] et ait ei: Tibi dabo | mihi tradita sunt | do illa
[7] erunt tua omnia
[9] Et duxit illum
[10] quod angelis
[11] et quia in manibus

16 Et venit Nazareth, ubi erat nutritus, et intravit secundum con-
suetudinem suam die sabbati in synagogam et surrexit legere. 17 Et
traditus est illi liber prophetae Isaiae; et ut revolvit librum, invenit
locum, ubi scriptum erat:

18 « *Spiritus Domini super me;*
propter quod unxit me
evangelizare pauperibus,
misit me praedicare captivis remissionem
et caecis visum,
dimittere confractos in remissione,
19 *praedicare annum Domini acceptum* ».

20 Et cum plicuisset librum, reddidit ministro et sedit; et omnium
in synagoga oculi erant intendentes in eum. 21 Coepit autem dicere
ad illos: « Hodie impleta est haec Scriptura in auribus vestris ».
22 Et omnes testimonium illi dabant et mirabantur in verbis gratiae,
quae procedebant de ore ipsius, et dicebant: « Nonne hic filius est
Ioseph? ». 23 Et ait illis: « Utique dicetis mihi hanc similitudinem:
" Medice, cura teipsum; quanta audivimus facta in Capharnaum, fac
et hic in patria tua " ». 24 Ait autem: « Amen dico vobis: Nemo pro-
pheta acceptus est in patria sua. 25 In veritate autem dico vobis:
Multae viduae erant in diebus Eliae in Israel, quando clausum est
caelum annis tribus et mensibus sex, cum facta est fames magna in
omni terra; 26 et ad nullam illarum missus est Elias nisi in Sarepta
Sidoniae ad mulierem viduam. 27 Et multi leprosi erant in Israel sub
Eliseo propheta; et nemo eorum mundatus est nisi Naaman Syrus ».

28 Et repleti sunt omnes in synagoga ira haec audientes 29 et sur-
rexerunt et eiecerunt illum extra civitatem et duxerunt illum usque
ad supercilium montis, supra quem civitas illorum erat aedificata, ut
praecipitarent eum. 30 Ipse autem transiens per medium illorum ibat.

31 Et descendit in Capharnaum civitatem Galilaeae. Et docebat
illos sabbatis, 32 et stupebant in doctrina eius, quia in potestate erat
sermo ipsius. 33 Et in synagoga erat homo habens spiritum daemonii
immundi; et exclamavit voce magna: 34 « Sine; quid nobis et tibi,

[4] 18 in remissionem
19 annum Domini acceptum et diem retributionis
21 dicere ad illos quia
24 dico vobis quia
25 In veritate dico vobis
27 Neman Syrus
31 ibique docebat illos
33 habens daemonium immundum
34 dicens: Sine

Iesu Nazarene? Venisti perdere nos? Scio te qui sis: Sanctus Dei ».
[35] Et increpavit illi Iesus dicens: « Obmutesce et exi ab illo! ». Et
cum proiecisset illum daemonium in medium, exiit ab illo nihilque
illum nocuit. [36] Et factus est pavor in omnibus; et colloquebantur
ad invicem dicentes: « Quod est hoc verbum, quia in potestate et
virtute imperat immundis spiritibus, et exeunt? ». [37] Et divulgabatur
fama de illo in omnem locum regionis.

[38] Surgens autem de synagoga introivit in domum Simonis. Socrus
autem Simonis tenebatur magna febri; et rogaverunt illum pro ea.
[39] Et stans super illam imperavit febri, et dimisit illam; et continuo
surgens ministrabat illis.

[40] Cum sol autem occidisset, omnes, qui habebant infirmos variis
languoribus, ducebant illos ad eum; at ille singulis manus imponens
curabat eos. [41] Exibant autem daemonia a multis clamantia et dicen-
tia: « Tu es Filius Dei ». Et increpans non sinebat ea loqui, quia
sciebant ipsum esse Christum. [42] Facta autem die, egressus ibat in
desertum locum; et turbae requirebant eum et venerunt usque ad
ipsum et detinebant illum, ne discederet ab eis. [43] Quibus ille ait:
« Et aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum Dei, quia ideo
missus sum ». [44] Et erat praedicans in synagogis Iudaeae.

5 [1] Factum est autem cum turba urgeret illum et audiret verbum
Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth [2] et vidit duas naves
stantes secus stagnum; piscatores autem descenderant de illis et la-
vabant retia. [3] Ascendens autem in unam navem, quae erat Simonis,
rogavit eum a terra reducere pusillum; et sedens docebat de navicula
turbas.

[4] Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: « Duc in altum
et laxate retia vestra in capturam ». [5] Et respondens Simon dixit:
« Praeceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus; in verbo
autem tuo laxabo retia ». [6] Et cum hoc fecissent, concluserunt pi-
scium multitudinem copiosam; rumpebantur autem retia eorum.
[7] Et annuerunt sociis, qui erant in alia navi, ut venirent et adiuva-

[4] [38] tenebatur magnis febribus
[41] exiebant | et dicentia quia
[43] ille ait quia
[44] in synagogis Galilaeae

[5] [1] cum turbae inruerent in eum ut audirent
[2] descenderant et lavabant
[5] dixit illi | laxabo rete
[6] rumpebatur autem rete eorum

rent eos; et venerunt et impleverunt ambas naviculas, ita ut mergerentur. 8 Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Iesu dicens: « Exi a me, quia homo peccator sum, Domine ». 9 Stupor enim circumdederat eum et omnes, qui cum illo erant, in captura piscium, quos ceperant; 10 similiter autem et Iacobum et Ioannem, filios Zebedaei, qui erant socii Simonis. Et ait ad Simonem Iesus: « Noli timere; ex hoc iam homines eris capiens ». 11 Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus, secuti sunt illum.

12 Et factum est cum esset in una civitatum, et ecce vir plenus lepra; et videns Iesum et procidens in faciem rogavit eum dicens: « Domine, si vis, potes me mundare ». 13 Et extendens manum tetigit illum dicens: « Volo, mundare! »; et confestim lepra discessit ab illo. 14 Et ipse praecepit illi, ut nemini diceret, sed: « Vade, ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua, sicut praecepit Moyses, in testimonium illis ». 15 Perambulabat autem magis sermo de illo, et conveniebant turbae multae, ut audirent et curarentur ab infirmitatibus suis; 16 ipse autem secedebat in desertis et orabat.

17 Et factum est in una dierum, et ipse erat docens, et erant pharisaei sedentes et legis doctores, qui venerant ex omni castello Galilaeae et Iudaeae et Ierusalem; et virtus Domini erat ei ad sanandum. 18 Et ecce viri portantes in lecto hominem, qui erat paralyticus, et quaerebant eum inferre et ponere ante eum. 19 Et non invenientes qua parte illum inferrent prae turba, ascenderunt supra tectum et per tegulas summiserunt illum cum lectulo in medium ante Iesum. 20 Quorum fidem ut vidit, dixit: « Homo, remittuntur tibi peccata tua ». 21 Et coeperunt cogitare scribae et pharisaei dicentes: « Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus? ». 22 Ut cognovit autem Iesus cogitationes eorum, respondens dixit ad illos: « Quid cogitatis in cordibus vestris? 23 Quid est facilius, dicere: " Dimittuntur tibi peccata tua ", an dicere: " Surge et ambula "? 24 Ut autem sciatis quia Filius hominis potestatem habet in terra dimittere peccata — ait paralytico —: Tibi dico: Surge, tolle lectulum tuum et vade in domum tuam». 25 Et confestim surgens coram illis tulit, in quo iacebat, et abiit in domum

[5] 9 in captura piscium quam ceperant
10 similiter autem Iacobum
16 secedebat in deserto
17 et ipse sedebat docens | et virtus erat Domini ad sanandum eos
19 supra tectum per tegulas
23 dimittuntur tibi peccata
24 tolle lectum tuum

suam magnificans Deum. [26] Et stupor apprehendit omnes, et magni-
ficabant Deum, et repleti sunt timore dicentes: « Vidimus mirabilia
hodie ».

[27] Et post haec exiit et vidit publicanum nomine Levi sedentem
ad teloneum et ait illi: « Sequere me ». [28] Et relictis omnibus, sur-
gens secutus est eum. [29] Et fecit ei convivium magnum Levi in domo
sua; et erat turba multa publicanorum et aliorum, qui cum illis erant
discumbentes. [30] Et murmurabant pharisaei et scribae eorum adver-
sus discipulos eius dicentes: « Quare cum publicanis et peccatoribus
manducatis et bibitis? ». [31] Et respondens Iesus dixit ad illos: « Non
egent, qui sani sunt, medico, sed qui male habent. [32] Non veni vo-
care iustos, sed peccatores in paenitentiam ».

[33] At illi dixerunt ad eum: « Discipuli Ioannis ieiunant frequenter
et obsecrationes faciunt, similiter et pharisaeorum; tui autem edunt
et bibunt ». [34] Quibus Iesus ait: « Numquid potestis convivas nup-
tiarum, dum cum illis est sponsus, facere ieiunare? [35] Venient autem
dies, et cum ablatus fuerit ab illis sponsus, tunc ieiunabunt in illis
diebus ». [36] Dicebat autem et similitudinem ad illos: « Nemo abscin-
dit commissuram a vestimento novo et immittit in vestimentum
vetus; alioquin et novum rumpet, et veteri non conveniet commis-
sura a novo. [37] Et nemo mittit vinum novum in utres veteres, alio-
quin rumpet vinum novum utres et ipsum effundetur, et utres
peribunt; [38] sed vinum novum in utres novos mittendum est. [39] Et
nemo bibens vetus vult novum; dicit enim: " Vetus melius est! " ».

6 [1] Factum est autem in sabbato cum transiret per sata, et vellebant
discipuli eius spicas et manducabant confricantes manibus. [2] Quidam
autem pharisaeorum dixerunt: « Quid facitis, quod non licet in sab-
batis? ». [3] Et respondens Iesus ad eos dixit: « Nec hoc legistis, quod
fecit David, cum esurisset ipse et qui cum eo erant? [4] Quomodo

[5] [26] dicentes quia vidimus
[30] scribae eorum dicentes ad discipulos eius
[33] Quare discipuli Ioannis
[34] Quibus ipse ait | filios sponsi
[35] *Clem.*: dies cum ablatus fuerit
[36] Quia nemo commissuram a vestimento novo immittit | et novum rumpit | non convenit
[38] mittendum est et utraque conservantur
[39] statim vult novum

[6] [1] in sabbato secundo primo per sata vellebant discipuli
[2] dicebant illis

intravit in domum Dei et panes propositionis sumpsit et manducavit
et dedit his, qui cum ipso erant, quos non licet manducare nisi tan-
tum sacerdotibus? ». 5 Et dicebat illis: « Dominus est sabbati Filius
hominis ».

6 Factum est autem in alio sabbato ut intraret in synagogam et
doceret; et erat ibi homo, et manus eius dextra erat arida. 7 Obser-
vabant autem illum scribae et pharisaei si sabbato curaret, ut inve-
nirent accusare illum. 8 Ipse vero sciebat cogitationes eorum et ait
homini, qui habebat manum aridam: « Surge et sta in medium ». Et
surgens stetit. 9 Ait autem ad illos Iesus: « Interrogo vos si licet
sabbato bene facere an male, animam salvam facere an perdere? ».
10 Et circumspectis omnibus illis, dixit illi: « Extende manum tuam ».
Et fecit, et restituta est manus eius. 11 Ipsi autem repleti sunt insi-
pientia et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Iesu.

12 Factum est autem in illis diebus, exiit in montem orare et erat
pernoctans in oratione Dei. 13 Et cum dies factus esset, vocavit disci-
pulos suos et elegit Duodecim ex ipsis, quos et apostolos nomi-
navit: 14 Simonem, quem et cognominavit Petrum, et Andream fratrem
eius et Iacobum et Ioannem et Philippum et Bartholomaeum 15 et
Matthaeum et Thomam et Iacobum Alphaei et Simonem, qui vocatur
Zelotes, 16 et Iudam Iacobi et Iudam Iscarioth, qui fuit proditor.

17 Et descendens cum illis stetit in loco campestri, et turba multa
discipulorum eius, et multitudo copiosa plebis ab omni Iudaea et
Ierusalem et maritima Tyri et Sidonis, 18 qui venerunt, ut audirent
eum et sanarentur a languoribus suis; et qui vexabantur a spiritibus
immundis, curabantur. 19 Et omnis turba quaerebant eum tangere,
quia virtus de illo exibat et sanabat omnes.

20 Et ipse, elevatis oculis suis in discipulos suos, dicebat:

« Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei.

21 Beati, qui nunc esuritis, quia saturabimini.

Beati, qui nunc fletis, quia ridebitis.

22 Beati eritis, cum vos oderint homines et cum separaverint vos
et exprobraverint et eiecerint nomen vestrum tamquam malum

[6] 5 dicebat illis quia Dominus est Filius hominis etiam sabbati
6 et in alio sabbato
7 observant autem scribae et pharisaei
10 circumspectis omnibus dixit homini | et extendit et restituta est
14 quem cognominavit | Iacobum et Iohannem, Philippum et Bartholomeum
15 Mattheum et Thomam, Iacobum Alphei
16 Iudam Iacobi
17 turba discipulorum | et maritimae Tyri et Sidonis

propter Filium hominis. [23] Gaudete in illa die et exsultate, ecce enim
merces vestra multa in caelo; secundum haec enim faciebant pro-
phetis patres eorum.

[24] Verumtamen vae vobis divitibus, quia habetis consolationem
vestram!

[25] Vae vobis, qui saturati estis nunc, quia esurietis!

Vae vobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis et flebitis!

[26] Vae, cum bene vobis dixerint omnes homines! Secundum haec
enim faciebant pseudoprophetis patres eorum.

[27] Sed vobis dico, qui auditis: Diligite inimicos vestros, bene fa-
cite his, qui vos oderunt; [28] benedicite maledicentibus vobis, orate
pro calumniantibus vos. [29] Ei qui te percutit in maxillam, praebe et
alteram; et ab eo, qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli
prohibere. [30] Omni petenti te tribue; et ab eo, qui aufert, quae tua
sunt, ne repetas. [31] Et prout vultis, ut faciant vobis homines, facite
illis similiter. [32] Et si diligitis eos, qui vos diligunt, quae vobis est
gratia? Nam et peccatores diligentes se diligunt. [33] Et si bene feceritis
his, qui vobis bene faciunt, quae vobis est gratia? Siquidem et pec-
catores idem faciunt. [34] Et si mutuum dederitis his, a quibus spe-
ratis recipere, quae vobis gratia est? Nam et peccatores peccatoribus
fenerantur, ut recipiant aequalia.

[35] Verumtamen diligite inimicos vestros et bene facite et mutuum
date nihil desperantes; et erit merces vestra multa, et eritis filii Al-
tissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos. [36] Estote
misericordes, sicut et Pater vester misericors est. [37] Et nolite iudicare
et non iudicabimini; et nolite condemnare et non condemnabimini.
Dimittite et dimittemini; [38] date, et dabitur vobis: mensuram bo-
nam, confertam, coagitatam, supereffluentem dabunt in sinum ve-
strum; eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis ».

[39] Dixit autem illis et similitudinem: « Numquid potest caecus
caecum ducere? Nonne ambo in foveam cadent?

[6] [25] qui saturati estis quia esurietis
[26] secundum haec faciebant prophetis
[30] omni autem petenti | et qui aufert
[31] et vos facite
[33] et peccatores hoc faciunt
[34] quae gratia est vobis
[35] *Clem.*: mutuum date nihil inde sperantes
[36] estote ergo misericordes
[37] Nolite iudicare | nolite condemnare
[38] confersam et coagitatam et supereffluentem
[39] Dicebat autem

[40] Non est discipulus super magistrum; perfectus autem omnis
erit sicut magister eius.
[41] Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem,
quae in oculo tuo est, non consideras? [42] Quomodo potes dicere
fratri tuo: " Frater, sine eiciam festucam, quae est in oculo tuo ",
ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, eice primum
trabem de oculo tuo et tunc perspicies, ut educas festucam, quae
est in oculo fratris tui.
[43] Non est enim arbor bona faciens fructum malum, neque iterum
arbor mala faciens fructum bonum. [44] Unaquaeque enim arbor de
fructu suo cognoscitur; neque enim de spinis colligunt ficus, neque
de rubo vindemiant uvam. [45] Bonus homo de bono thesauro cordis
profert bonum, et malus homo de malo profert malum: ex abun-
dantia enim cordis os eius loquitur.
[46] Quid autem vocatis me: " Domine, Domine ", et non facitis, quae
dico? [47] Omnis, qui venit ad me et audit sermones meos et facit
eos, ostendam vobis cui similis sit: [48] similis est homini aedificanti
domum, qui fodit in altum et posuit fundamentum supra petram;
inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, et non potuit
eam movere, bene enim aedificata erat. [49] Qui autem audivit et non
fecit, similis est homini aedificanti domum suam supra terram sine
fundamento, in quam illisus est fluvius, et continuo cecidit, et facta
est ruina domus illius magna ».

7 [1] Cum autem implesset omnia verba sua in aures plebis, intravit
Capharnaum. [2] Centurionis autem cuiusdam servus male habens erat
moriturus, qui illi erat pretiosus. [3] Et cum audisset de Iesu, misit
ad eum seniores Iudaeorum, rogans eum, ut veniret et salvaret ser-
vum eius. [4] At illi cum venissent ad Iesum, rogabant eum sollicite
dicentes: « Dignus est, ut hoc illi praestes: [5] diligit enim gentem
nostram et synagogam ipse aedificavit nobis ». [6] Iesus autem ibat
cum illis. At cum iam non longe esset a domo, misit centurio amicos
dicens ei: « Domine, noli vexari; non enim dignus sum, ut sub tec-

[6] [42] Et quomodo | festucam de oculo tuo | festucam de oculo fratris tui
[43] quae facit fructus malos | neque arbor mala
[45] de bono thesauro cordis sui | os loquitur
[47] cui similis est
[48] posuit fundamenta | fundata enim erat supra petram
[49] et continuo concidit
[7] [4] dicentes ei quia
[6] Et cum iam | misit ad eum centurio amicos dicens

tum meum intres, 7 propter quod et meipsum non sum dignum
arbitratus, ut venirem ad te; sed dic verbo, et sanetur puer meus.
8 Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me
milites, et dico huic: " Vade ", et vadit; et alii: " Veni ", et venit;
et servo meo: " Fac hoc ", et facit ». 9 Quo audito, Iesus miratus
est eum et conversus sequentibus se turbis dixit: « Dico vobis, nec
in Israel tantam fidem inveni! ». 10 Et reversi, qui missi fuerant do-
mum, invenerunt servum sanum.

11 Et factum est deinceps, ivit in civitatem, quae vocatur Naim, et
ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa. 12 Cum autem appro-
pinquaret portae civitatis, et ecce defunctus efferebatur filius unicus
matri suae, et haec vidua erat, et turba civitatis multa cum illa.
13 Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super ea dixit
illi: « Noli flere! ». 14 Et accessit et tetigit loculum; hi autem, qui
portabant, steterunt. Et ait: « Adulescens, tibi dico: Surge! ». 15 Et
resedit, qui erat mortuus, et coepit loqui; et dedit illum matri suae.
16 Accepit autem omnes timor, et magnificabant Deum dicentes:
« Propheta magnus surrexit in nobis » et: « Deus visitavit plebem
suam ». 17 Et exiit hic sermo in universam Iudaeam de eo et omnem
circa regionem.

18 Et nuntiaverunt Ioanni discipuli eius de omnibus his. 19 Et con-
vocavit duos de discipulis suis Ioannes et misit ad Dominum dicens:
« Tu es qui venturus es, an alium exspectamus? ». 20 Cum autem
venissent ad eum viri, dixerunt: « Ioannes Baptista misit nos ad te
dicens: " Tu es qui venturus es, an alium exspectamus? " ». 21 In
ipsa hora curavit multos a languoribus et plagis et spiritibus malis
et caecis multis donavit visum. 22 Et respondens dixit illis: « Euntes
nuntiate Ioanni, quae vidistis et audistis: *caeci vident*, claudi ambu-
lant, leprosi mundantur et surdi audiunt, mortui resurgunt, *pauperes
evangelizantur*; 23 et beatus est, quicumque non fuerit scandalizatus
in me ».

24 Et cum discessissent nuntii Ioannis, coepit dicere de Ioanne
ad turbas: « Quid existis in desertum videre? Arundinem vento

[7] 7 et sanabitur
9 Iesus miratus est et conversus | Amen dico vobis
10 invenerunt servum qui languerat sanum
11 deinceps ibat in civitatem
16 dicentes quia Propheta | et quia Deus visitavit
21 In ipsa autem hora
22 et audistis quia | leprosi mundantur surdi audiunt
24 *Clem.*: vento agitatam

moveri? [25] Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimentis
indutum? Ecce, qui in veste pretiosa sunt et deliciis, in domibus
regum sunt. [26] Sed quid existis videre? Prophetam? Utique, dico
vobis, et plus quam prophetam. [27] Hic est, de quo scriptum est:
" *Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam,*
qui praeparabit viam tuam *ante te* ".

[28] Dico vobis: Maior inter natos mulierum Ioanne nemo est; qui
autem minor est in regno Dei, maior est illo. [29] Et omnis populus
audiens et publicani iustificaverunt Deum, baptizati baptismo Ioan-
nis; [30] pharisaei autem et legis periti consilium Dei spreverunt in
semetipsos, non baptizati ab eo.

[31] Cui ergo similes dicam homines generationis huius, et cui si-
miles sunt? [32] Similes sunt pueris sedentibus in foro et loquentibus
ad invicem, quod dicit:
" Cantavimus vobis tibiis, et non saltastis;
lamentavimus, et non plorastis! ".

[33] Venit enim Ioannes Baptista neque manducans panem neque
bibens vinum, et dicitis: " Daemonium habet! "; [34] venit Filius ho-
minis manducans et bibens, et dicitis: " Ecce homo devorator et
bibens vinum, amicus publicanorum et peccatorum! ". [35] Et iusti-
ficata est sapientia ab omnibus filiis suis ».

[36] Rogabat autem illum quidam de pharisaeis, ut manducaret cum
illo; et ingressus domum pharisaei discubuit. [37] Et ecce mulier, quae
erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubuit in domo pha-
risaei, attulit alabastrum unguenti [38] et stans retro secus pedes eius
flens lacrimis coepit rigare pedes eius et capillis capitis sui tergebat,
et osculabatur pedes eius et unguento ungebat.

[39] Videns autem pharisaeus, qui vocaverat eum, ait intra se dicens:
« Hic si esset propheta sciret utique quae et qualis mulier, quae
tangit eum, quia peccatrix est ». [40] Et respondens Iesus dixit ad
illum: « Simon, habeo tibi aliquid dicere ». At ille ait: « Magister,
dic ». [41] « Duo debitores erant cuidam feneratori: unus debebat de-
narios quingentos, alius quinquaginta. [42] Non habentibus illis, unde
redderent, donavit utrisque. Quis ergo eorum plus diliget eum? ».
[43] Respondens Simon dixit: « Aestimo quia is, cui plus donavit ».
At ille dixit ei: « Recte iudicasti ». [44] Et conversus ad mulierem,

[7] [28] Dico enim vobis | propheta Iohanne Baptista
[32] ad invicem et dicentibus
[38] pedes eius lacrimis coepit rigare
[42] quis ergo eum plus diliget

dixit Simoni: « Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam:
aquam pedibus meis non dedisti; haec autem lacrimis rigavit pedes
meos et capillis suis tersit. [45] Osculum mihi non dedisti; haec autem,
ex quo intravi, non cessavit osculari pedes meos. [46] Oleo caput
meum non unxisti; haec autem unguento unxit pedes meos. [47] Prop-
ter quod dico tibi: Remissa sunt peccata eius multa, quoniam dilexit
multum; cui autem minus dimittitur, minus diligit ». [48] Dixit autem
ad illam: « Remissa sunt peccata tua ». [49] Et coeperunt, qui simul
accumbebant, dicere intra se: « Quis est hic, qui etiam peccata di-
mittit? ». [50] Dixit autem ad mulierem: « Fides tua te salvam fecit;
vade in pace! ».

8 [1] Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat per civitatem et ca-
stellum praedicans et evangelizans regnum Dei; et Duodecim cum
illo [2] et mulieres aliquae, quae erant curatae ab spiritibus malignis
et infirmitatibus, Maria, quae vocatur Magdalene, de qua daemonia
septem exierant, [3] et Ioanna uxor Chuza, procuratoris Herodis, et
Susanna et aliae multae, quae ministrabant eis de facultatibus suis.

[4] Cum autem turba plurima conveniret et de singulis civitatibus
properarent ad eum, dixit per similitudinem: [5] « Exiit, qui seminat,
seminare semen suum. Et dum seminat ipse, aliud cecidit secus
viam et conculcatum est, et volucres caeli comederunt illud. [6] Et
aliud cecidit super petram et natum aruit, quia non habebat umo-
rem. [7] Et aliud cecidit inter spinas, et simul exortae spinae suffoca-
verunt illud. [8] Et aliud cecidit in terram bonam et ortum fecit fruc-
tum centuplum ». Haec dicens clamabat: « Qui habet aures audiendi,
audiat ».

[9] Interrogabant autem eum discipuli eius quae esset haec parabola.
[10] Quibus ipse dixit: « Vobis datum est nosse mysteria regni Dei,
ceteris autem in parabolis, ut *videntes non videant et audientes non
intellegant*.

[11] Est autem haec parabola: Semen est verbum Dei. [12] Qui autem
secus viam, sunt qui audiunt; deinde venit Diabolus et tollit verbum
de corde eorum, ne credentes salvi fiant. [13] Qui autem supra pe-
tram: qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum; et hi radi-

[7] [47] remittentur ei peccata multa
[48] remittuntur tibi peccata
[8] [4] et de civitatibus
[5] Et dum seminat, aliud
[10] nosse mysterium
[13] nam qui supra petram

ces non habent, qui ad tempus credunt, et in tempore tentationis
recedunt. 14 Quod autem in spinis cecidit: hi sunt, qui audierunt et
a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vitae euntes suffocantur
et non referunt fructum. 15 Quod autem in bonam terram: hi sunt,
qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent et fructum
afferunt in patientia.

16 Nemo autem lucernam accendens operit eam vaso aut subtus
lectum ponit, sed supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lu-
men. 17 Non enim est occultum, quod non manifestetur, nec abscon-
ditum, quod non cognoscatur et in palam veniat. 18 Videte ergo
quomodo audiatis: qui enim habet, dabitur illi; et, quicumque non
habet, etiam quod putat se habere, auferetur ab illo ».

19 Venerunt autem ad illum mater et fratres eius, et non poterant
adire ad eum prae turba. 20 Et nuntiatum est illi: « Mater tua et
fratres tui stant foris volentes te videre ». 21 Qui respondens dixit
ad eos: « Mater mea et fratres mei hi sunt, qui verbum Dei audiunt
et faciunt ».

22 Factum est autem in una dierum, et ipse ascendit in navem et
discipuli eius, et ait ad illos: « Transfretemus trans stagnum ». Et
ascenderunt. 23 Navigantibus autem illis, obdormivit. Et descendit
procella venti in stagnum, et complebantur et periclitabantur. 24 Ac-
cedentes autem suscitaverunt eum dicentes: « Praeceptor, praeceptor,
perimus! ». At ille surgens increpavit ventum et tempestatem aquae,
et cessaverunt, et facta est tranquillitas. 25 Dixit autem illis: « Ubi
est fides vestra? ». Qui timentes mirati sunt dicentes ad invicem:
« Quis putas hic est, quia et ventis imperat et aquae, et oboe-
diunt ei? ».

26 Enavigaverunt autem ad regionem Gergesenorum, quae est con-
tra Galilaeam. 27 Et cum egressus esset ad terram, occurrit illi vir
quidam de civitate, qui habebat daemonia et iam tempore multo
vestimento non induebatur, neque in domo manebat sed in monu-
mentis. 28 Is ut vidit Iesum, exclamans procidit ante illum et voce
magna dixit: « Quid mihi et tibi est, Iesu, Fili Dei Altissimi? Ob-
secro te, ne me torqueas ». 29 Praecipiebat enim spiritui immundo,
ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum, et

[8] 24 Praeceptor, perimus | et cessavit
25 ventis imperat et mari
26 ad regionem Gerasenorum
27 vir quidam qui habebat daemonium iam temporibus multis et vestimento
28 Iesum, procidit ante illum et exclamans voce magna dixit

vinciebatur catenis et compedibus custoditus; et ruptis vinculis,
agebatur a daemonio in deserta. 30 Interrogavit autem illum Iesus
dicens: « Quod tibi nomen est? ». At ille dixit: « Legio », quia in-
traverunt daemonia multa in eum. 31 Et rogabant eum, ne imperaret
illis, ut in abyssum irent.

32 Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte;
et rogaverunt eum, ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit
illis. 33 Exierunt ergo daemonia ab homine et intraverunt in porcos, et
impetu abiit grex per praeceps in stagnum et suffocatus est. 34 Quod
ut viderunt factum, qui pascebant, fugerunt et nuntiaverunt in civi-
tatem et in villas. 35 Exierunt autem videre, quod factum est, et ve-
nerunt ad Iesum, et invenerunt hominem sedentem, a quo daemonia
exierant, vestitum ac sana mente ad pedes Iesu, et timuerunt. 36 Nun-
tiaverunt autem illis hi, qui viderant, quomodo sanus factus esset,
qui a daemonio vexabatur. 37 Et rogaverunt illum omnis multitudo
regionis Gergesenorum, ut discederet ab ipsis, quia timore magno
tenebantur. Ipse autem ascendens navem reversus est. 38 Et rogabat
illum vir, a quo daemonia exierant, ut cum eo esset. Dimisit autem
eum dicens: 39 « Redi domum tuam et narra quanta tibi fecit Deus ».
Et abiit per universam civitatem praedicans quanta illi fecisset Iesus.

40 Cum autem rediret Iesus, excepit illum turba; erant enim omnes
exspectantes eum. 41 Et ecce venit vir, cui nomen Iairus, et ipse prin-
ceps synagogae erat, et cecidit ad pedes Iesu rogans eum, ut intraret
in domum eius, 42 quia filia unica erat illi fere annorum duodecim,
et haec moriebatur. Et dum iret, a turbis comprimebatur. 43 Et mu-
lier quaedam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quae in
medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit
curari; 44 accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius, et con-
festim stetit fluxus sanguinis eius. 45 Et ait Iesus: « Quis est qui me
tetigit? ». Negantibus autem omnibus, dixit Petrus: « Praeceptor,
turbae te comprimunt et affligunt ». 46 At dixit Iesus: « Tetigit me

[8] 31 et rogabant illum
32 et rogabant eum ut permitteret eis | et permisit illos
35 ad pedes eius
36 autem illis et qui viderant quomodo sanus factus esset a legione
37 Gerasenorum
38 dimisit autem eum Iesus dicens
40 Factum est autem cum rediret
42 et contigit dum iret
45 dixit Petrus et qui cum illo erant | turbae te conprimunt et adfligunt et dicis quis me tetigit
46 Et dixit Iesus

aliquis; nam et ego novi virtutem de me exisse ». [47] Videns autem
mulier quia non latuit, tremens venit et procidit ante eum et ob
quam causam tetigerit eum indicavit coram omni populo et quemad-
modum confestim sanata sit. [48] At ipse dixit illi: « Filia, fides tua
te salvam fecit. Vade in pace ».

[49] Adhuc illo loquente, venit quidam e domo principis synagogae
dicens: « Mortua est filia tua; noli amplius vexare magistrum ».
[50] Iesus autem, audito hoc verbo, respondit ei: « Noli timere; crede
tantum, et salva erit ». [51] Et cum venisset domum, non permisit in-
trare secum quemquam nisi Petrum et Ioannem et Iacobum et pa-
trem puellae et matrem. [52] Flebant autem omnes et plangebant illam.
At ille dixit: « Nolite flere; non est enim mortua, sed dormit ».
[53] Et deridebant eum scientes quia mortua esset. [54] Ipse autem tenens
manum eius clamavit dicens: « Puella, surge! ». [55] Et reversus est
spiritus eius, et surrexit continuo; et iussit illi dari manducare. [56] Et
stupuerunt parentes eius, quibus praecepit, ne alicui dicerent, quod
factum erat.

9 [1] Convocatis autem Duodecim, dedit illis virtutem et potestatem
super omnia daemonia et ut languores curarent, [2] et misit illos prae-
dicare regnum Dei et sanare infirmos; [3] et ait ad illos: « Nihil tule-
ritis in via, neque virgam neque peram neque panem neque pecu-
niam, neque duas tunicas habeatis. [4] Et in quamcumque domum
intraveritis, ibi manete et inde exite. [5] Et quicumque non receperint
vos, exeuntes de civitate illa pulverem pedum vestrorum excutite in
testimonium supra illos ». [6] Egressi autem circumibant per castella
evangelizantes et curantes ubique.

[7] Audivit autem Herodes tetrarcha omnia, quae fiebant, et haesita-
bat, eo quod diceretur a quibusdam: « Ioannes surrexit a mortuis »; [8] a
quibusdam vero: « Elias apparuit »; ab aliis autem: « Propheta unus
de antiquis surrexit ». [9] Et ait Herodes: « Ioannem ego decollavi; quis
autem est iste, de quo audio ego talia? ». Et quaerebat videre eum.

[8] [47] ante pedes illius
[49] venit a principe dicens ei quia | noli vexare illum
[50] respondit patri puellae
[51] et patrem et matrem puellae
[52] non est mortua
[9] [1] Convocatis autem duodecim Apostolis
[4] et inde ne exeatis
[5] etiam pulverem pedum
[7] omnia quae fiebant ab eo | quod diceretur a quibusdam quia
[8] a quibusdam vero quia | ab aliis autem quia

[10] Et reversi apostoli narraverunt illi, quaecumque fecerunt. Et
assumptis illis, secessit seorsum ad civitatem, quae vocatur Beth-
saida. [11] Quod cum cognovissent turbae, secutae sunt illum. Et exce-
pit illos et loquebatur illis de regno Dei, et eos, qui cura indigebant,
sanabat. [12] Dies autem coeperat declinare; et accedentes Duodecim
dixerunt illi: « Dimitte turbam, ut euntes in castella villasque, quae
circa sunt, divertant et inveniant escas, quia hic in loco deserto
sumus ». [13] Ait autem ad illos: « Vos date illis manducare ». At illi
dixerunt: « Non sunt nobis plus quam quinque panes et duo pisces,
nisi forte nos eamus et emamus in omnem hanc turbam escas ».
[14] Erant enim fere viri quinque milia. Ait autem ad discipulos
suos: « Facite illos discumbere per convivia ad quinquagenos ». [15] Et
ita fecerunt et discumbere fecerunt omnes. [16] Acceptis autem quinque
panibus et duobus piscibus, respexit in caelum et benedixit illis et
fregit et dabat discipulis suis, ut ponerent ante turbam. [17] Et man-
ducaverunt et saturati sunt omnes; et sublatum est, quod superfuit
illis, fragmentorum cophini duodecim.

[18] Et factum est cum solus esset orans, erant cum illo discipuli,
et interrogavit illos dicens: « Quem me dicunt esse turbae? ». [19] At
illi responderunt et dixerunt: « Ioannem Baptistam, alii autem Eliam,
alii vero: Propheta unus de prioribus surrexit ». [20] Dixit autem illis:
« Vos autem quem me esse dicitis? ». Respondens Petrus dixit:
« Christum Dei ». [21] At ille increpans illos praecepit, ne cui dicerent
hoc, [22] dicens: « Oportet Filium hominis multa pati et reprobari a
senioribus et principibus sacerdotum et scribis et occidi et tertia
die resurgere ».

[23] Dicebat autem ad omnes: « Si quis vult post me venire, abneget
semetipsum et tollat crucem suam cotidie et sequatur me. [24] Qui
enim voluerit animam suam salvam facere, perdet illam; qui autem
perdiderit animam suam propter me, hic salvam faciet illam. [25] Quid
enim proficit homo, si lucretur universum mundum, se autem ipsum

[9] [10] seorsum in locum desertum qui est Bethsaida
[12] dimitte turbas
[14] erant autem | per convivia quinquagenos
[16] et fregit et distribuit | ante turbas
[17] et manducaverunt omnes et saturati sunt
[18] erant cum illo et discipuli
[19] alii quia propheta
[20] Respondens Simon Petrus
[22] dicens quia oportet
[24] nam qui perdiderit | propter me salvam faciet

perdat vel detrimentum sui faciat? 26 Nam qui me erubuerit et meos
sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in gloria sua et
Patris et sanctorum angelorum. 27 Dico autem vobis vere: Sunt aliqui
hic stantes, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei ».

28 Factum est autem post haec verba fere dies octo, et assumpsit
Petrum et Ioannem et Iacobum et ascendit in montem, ut oraret.
29 Et facta est, dum oraret, species vultus eius altera, et vestitus eius
albus, refulgens. 30 Et ecce duo viri loquebantur cum illo, et erant
Moyses et Elias, 31 qui visi in gloria dicebant exodum eius, quem
completurus erat in Ierusalem. 32 Petrus vero et qui cum illo gra-
vati erant somno; et evigilantes viderunt gloriam eius et duos viros,
qui stabant cum illo. 33 Et factum est cum discederent ab illo, ait
Petrus ad Iesum: « Praeceptor, bonum est nos hic esse; et faciamus
tria tabernacula: unum tibi et unum Moysi et unum Eliae », nesciens
quid diceret. 34 Haec autem illo loquente, facta est nubes et obum-
bravit eos; et timuerunt intrantibus illis in nubem. 35 Et vox facta
est de nube dicens: « Hic est Filius meus electus; ipsum audite ».
36 Et dum fieret vox, inventus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt et
nemini dixerunt in illis diebus quidquam ex his, quae viderant.

37 Factum est autem in sequenti die, descendentibus illis de monte,
occurrit illi turba multa. 38 Et ecce vir de turba exclamavit dicens:
« Magister, obsecro te, respice in filium meum, quia unicus est mihi;
39 et ecce spiritus apprehendit illum, et subito clamat et dissipat eum
cum spuma et vix discedit ab eo dilanians eum; 40 et rogavi disci-
pulos tuos, ut eicerent illum, et non potuerunt ». 41 Respondens
autem Iesus dixit: « O generatio infidelis et perversa, usquequo ero
apud vos et patiar vos? Adduc huc filium tuum ». 42 Et cum acce-
deret, elisit illum daemonium et dissipavit. Et increpavit Iesus spi-
ritum immundum et sanavit puerum et reddidit illum patri eius.
43 Stupebant autem omnes in magnitudine Dei.

Omnibusque mirantibus in omnibus, quae faciebat, dixit ad di-
scipulos suos: 44 « Ponite vos in auribus vestris sermones istos: Fi-

[9] 25 et detrimentum sui
26 in maiestate sua
27 dico autem vobis: Vere sunt
30 erant autem Moses et Helias
31 visi in maiestate et dicebant excessum eius
32 viderunt maiestatem eius
35 Filius meus dilectus
39 clamat et elidit et dissipat eum | vix discedit dilanians eum
44 ponite vos in cordibus vestris

lius enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum ».
[45] At illi ignorabant verbum istud, et erat velatum ante eos, ut non
sentirent illud, et timebant interrogare eum de hoc verbo.
[46] Intravit autem cogitatio in eos, quis eorum maior esset. [47] At
Iesus sciens cogitationem cordis illorum, apprehendens puerum sta-
tuit eum secus se [48] et ait illis: « Quicumque susceperit puerum istum
in nomine meo, me recipit; et, quicumque me receperit, recipit eum,
qui me misit; nam qui minor est inter omnes vos, hic maior est ».
[49] Respondens autem Ioannes dixit: « Praeceptor, vidimus quen-
dam in nomine tuo eicientem daemonia, et prohibuimus eum, quia
non sequitur nobiscum ». [50] Et ait ad illum Iesus: « Nolite prohi-
bere; qui enim non est adversus vos, pro vobis est ».
[51] Factum est autem dum complerentur dies assumptionis eius,
et ipse faciem suam firmavit, ut iret Ierusalem, [52] et misit nuntios
ante conspectum suum. Et euntes intraverunt in castellum Samari-
tanorum, ut pararent illi. [53] Et non receperunt eum, quia facies eius
erat euntis Ierusalem. [54] Cum vidissent autem discipuli Iacobus et
Ioannes dixerunt: « Domine, vis dicamus, ut *ignis descendat de
caelo et consumat* illos? ». [55] Et conversus increpavit illos. [56] Et
ierunt in aliud castellum.
[57] Et euntibus illis in via, dixit quidam ad illum: « Sequar te,
quocumque ieris ». [58] Et ait illi Iesus: « Vulpes foveas habent et
volucres caeli nidos, Filius autem hominis non habet, ubi caput re-
clinet ». [59] Ait autem ad alterum: « Sequere me ». Ille autem dixit:
« Domine, permitte mihi primum ire et sepelire patrem meum ».
[60] Dixitque ei Iesus: « Sine, ut mortui sepeliant mortuos suos; tu
autem vade, annuntia regnum Dei ». [61] Et ait alter: « Sequar te,
Domine, sed primum permitte mihi renuntiare his, qui domi sunt ».
[62] Ait ad illum Iesus: « Nemo mittens manum suam in aratrum et
aspiciens retro, aptus est regno Dei ».

10 [1] Post haec autem designavit Dominus alios septuaginta duos et
misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum,

[9] [47] At Iesus videns cogitationes
[52] in civitatem Samaritanorum
[54] vis dicimus
[55] et conversus increpavit illos et dixit: Nescitis cuius spiritus estis
[56] *Ed. Clem. cum aliq. codd.*: Filius hominis non venit animas perdere sed salvare. Et abierunt in aliud castellum
[57] Factum est autem ambulantibus illis
[10] [1] Dominus et alios septuaginta duos

quo erat ipse venturus. 2 Et dicebat illis: « Messis quidem multa,
operarii autem pauci; rogate ergo Dominum messis, ut mittat ope-
rarios in messem suam. 3 Ite; ecce ego mitto vos sicut agnos inter
lupos. 4 Nolite portare sacculum, neque peram neque calceamenta,
et neminem per viam salutaveritis. 5 In quamcumque domum intra-
veritis, primum dicite: " Pax huic domui ". 6 Et si ibi fuerit filius
pacis, requiescet super illam pax vestra; sin autem ad vos revertetur.
7 In eadem autem domo manete edentes et bibentes, quae apud illos
sunt: dignus enim est operarius mercede sua. Nolite transire de
domo in domum. 8 Et in quamcumque civitatem intraveritis, et sus-
ceperint vos, manducate, quae apponuntur vobis, 9 et curate infir-
mos, qui in illa sunt, et dicite illis: " Appropinquavit in vos re-
gnum Dei ". 10 In quamcumque civitatem intraveritis, et non rece-
perint vos, exeuntes in plateas eius dicite: 11 " Etiam pulverem, qui
adhaesit nobis ad pedes de civitate vestra, extergimus in vos; tamen
hoc scitote quia appropinquavit regnum Dei ". 12 Dico vobis quia
Sodomis in die illa remissius erit quam illi civitati.

13 Vae tibi, Chorazin! Vae tibi, Bethsaida! Quia si in Tyro et Si-
done factae fuissent virtutes, quae in vobis factae sunt, olim in cilicio
et cinere sedentes paeniterent. 14 Verumtamen Tyro et Sidoni remis-
sius erit in iudicio quam vobis.

15 Et tu, Capharnaum, numquid *usque in caelum exaltaberis?*
Usque ad infernum demergeris!

16 Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit; qui
autem me spernit, spernit eum, qui me misit ».

17 Reversi sunt autem septuaginta duo cum gaudio dicentes: « Do-
mine, etiam daemonia subiciuntur nobis in nomine tuo! ». 18 Et ait
illis: « Videbam Satanam sicut fulgur de caelo cadentem. 19 Ecce
dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones et su-
pra omnem virtutem inimici; et nihil vobis nocebit. 20 Verumtamen
in hoc nolite gaudere quia spiritus vobis subiciuntur; gaudete autem
quod nomina vestra scripta sunt in caelis ».

21 In ipsa hora exsultavit Spiritu Sancto et dixit: « Confiteor tibi,
Pater, Domine caeli et terrae, quod abscondisti haec a sapientibus et
prudentibus et revelasti ea parvulis; etiam, Pater, quia sic placuit ante
te. 22 Omnia mihi tradita sunt a Patre meo; et nemo scit qui sit Filius
nisi Pater, et qui sit Pater nisi Filius et cui voluerit Filius revelare ».

[10] 2 operarios in messem
11 qui adhesit nobis de civitate vestra
15 Capharnaum, usque in caelum exaltata

[23] Et conversus ad discipulos seorsum dixit: « Beati oculi, qui vident, quae videtis. [24] Dico enim vobis: Multi prophetae et reges voluerunt videre, quae vos videtis, et non viderunt, et audire, quae auditis, et non audierunt ».

[25] Et ecce quidam legis peritus surrexit tentans illum dicens: « Magister, quid faciendo vitam aeternam possidebo? ». [26] At ille dixit ad eum: « In Lege quid scriptum est? Quomodo legis? ». [27] Ille autem respondens dixit: « *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex omnibus viribus tuis* et ex omni mente tua et *proximum tuum sicut teipsum* ». [28] Dixitque illi: « Recte respondisti; hoc fac et vives ». [29] Ille autem, volens iustificare seipsum, dixit ad Iesum: « Et quis est meus proximus? ».

[30] Suscipiens autem Iesus dixit: « Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho et incidit in latrones, qui etiam despoliaverunt eum et, plagis impositis, abierunt, semivivo relicto. [31] Accidit autem, ut sacerdos quidam descenderet eadem via et, viso illo, praeterivit; [32] similiter et Levita, cum esset secus locum et videret eum, pertransiit. [33] Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum et videns eum misericordia motus est, [34] et appropians alligavit vulnera eius infundens oleum et vinum; et imponens illum in iumentum suum duxit in stabulum et curam eius egit. [35] Et altera die protulit duos denarios et dedit stabulario et ait: " Curam illius habe, et, quodcumque supererogaveris, ego, cum rediero, reddam tibi ". [36] Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones? ». [37] At ille dixit: « Qui fecit misericordiam in illum ». Et ait illi Iesus: « Vade et tu fac similiter ».

[38] Cum autem irent, ipse intravit in quoddam castellum, et mulier quaedam Martha nomine excepit illum. [39] Et huic erat soror nomine Maria, quae etiam sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius. [40] Martha autem satagebat circa frequens ministerium; quae stetit et ait: « Domine, non est tibi curae quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi, ut me adiuvet ». [41] Et respondens dixit illi Dominus: « Martha, Martha, sollicita es et turbaris erga plurima, [42] porro unum est necessarium; Maria enim optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea ».

[10] [23] ad discipulos suos dixit
[25] temptans illum et dicens
[27] Ille respondens
[38] Factum est autem dum irent et ipse itravit | excepit illum in domum suam
[42] Maria optimam partem elegit

11 1 Et factum est cum esset in loco quodam orans, ut cessavit, dixit
unus ex discipulis eius ad eum: « Domine, doce nos orare, sicut et
Ioannes docuit discipulos suos ». 2 Et ait illis: « Cum oratis, dicite:
Pater, sanctificetur nomen tuum,
adveniat regnum tuum;
3 panem nostrum cotidianum da nobis cotidie,
4 et dimitte nobis peccata nostra,
siquidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis,
et ne nos inducas in tentationem ».

5 Et ait ad illos: « Quis vestrum habebit amicum et ibit ad illum
media nocte et dicet illi: " Amice, commoda mihi tres panes, 6 quon-
iam amicus meus venit de via ad me, et non habeo, quod ponam
ante illum "; 7 et ille de intus respondens dicat: " Noli mihi mo-
lestus esse; iam ostium clausum est, et pueri mei mecum sunt in
cubili; non possum surgere et dare tibi ". 8 Dico vobis: Et si non
dabit illi surgens, eo quod amicus eius sit, propter improbitatem
tamen eius surget et dabit illi, quotquot habet necessarios.

9 Et ego vobis dico: Petite, et dabitur vobis; quaerite, et inve-
nietis; pulsate, et aperietur vobis. 10 Omnis enim qui petit, accipit;
et, qui quaerit, invenit; et pulsanti aperietur. 11 Quem autem ex vobis
patrem filius petierit piscem, numquid pro pisce serpentem dabit
illi? 12 Aut si petierit ovum, numquid porriget illi scorpionem? 13 Si
ergo vos, cum sitis mali, nostis dona bona dare filiis vestris, quanto
magis Pater de caelo dabit Spiritum Sanctum petentibus se ».

14 Et erat eiciens daemonium, et illud erat mutum; et factum est
cum daemonium exisset, locutus est mutus. Et admiratae sunt tur-
bae; 15 quidam autem ex eis dixerunt: « In Beelzebul principe dae-
moniorum eicit daemonia ». 16 Et alii tentantes signum de caelo
quaerebant ab eo. 17 Ipse autem sciens cogitationes eorum dixit eis:
« Omne regnum in seipsum divisum desolatur, et domus supra
domum cadit. 18 Si autem et Satanas in seipsum divisus est, quo-
modo stabit regnum ipsius? Quia dicitis in Beelzebul eicere me dae-
monia. 19 Si autem ego in Beelzebul eicio daemonia, filii vestri in
quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt. 20 Porro si in digito Dei
eicio daemonia, profecto pervenit in vos regnum Dei.

[11] 11 Quis autem ex vobis patrem petet panem, numquid lapidem dabit illi? Aut si piscem

13 nostis bona data dare filiis vestris quanto magis Pater vester | dabit Spiritum bonum

14 et cum eiecisset daemonium

17 ut vidit cogitationes | supra domum cadet

20 profecto praevenit

[21] Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea,
quae possidet; [22] si autem fortior illo superveniens vicerit eum, uni-
versa arma eius auferet, in quibus confidebat, et spolia eius distribuet.
[23] Qui non est mecum, adversum me est; et, qui non colligit me-
cum, dispergit.
[24] Cum immundus spiritus exierit de homine, perambulat per loca
inaquosa quaerens requiem et non inveniens dicit: " Revertar in do-
mum meam unde exivi ". [25] Et cum venerit, invenit scopis mundatam
et exornatam. [26] Et tunc vadit et assumit septem alios spiritus ne-
quiores se, et ingressi habitant ibi; et sunt novissima hominis illius
peiora prioribus ».
[27] Factum est autem cum haec diceret, extollens vocem quaedam
mulier de turba dixit illi: « Beatus venter, qui te portavit, et ubera,
quae suxisti! ». [28] At ille dixit: « Quinimmo beati, qui audiunt ver-
bum Dei et custodiunt! ».
[29] Turbis autem concurrentibus, coepit dicere: « Generatio haec
generatio nequam est; signum quaerit, et signum non dabitur illi
nisi signum Ionae. [30] Nam sicut Ionas fuit signum Ninevitis, ita erit
et Filius hominis generationi isti. [31] Regina austri surget in iudicio
cum viris generationis huius et condemnabit illos, quia venit a fini-
bus terrae audire sapientiam Salomonis, et ecce plus Salomone hic.
[32] Viri Ninevitae surgent in iudicio cum generatione hac et con-
demnabunt illam, quia paenitentiam egerunt ad praedicationem Io-
nae, et ecce plus Iona hic.
[33] Nemo lucernam accendit et in abscondito ponit neque sub
modio, sed supra candelabrum, ut, qui ingrediuntur, lumen videant.
[34] Lucerna corporis est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex,
totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam fuerit, etiam
corpus tuum tenebrosum erit. [35] Vide ergo, ne lumen, quod in te
est, tenebrae sint. [36] Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit,
non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, sicut
quando lucerna in fulgore suo illuminat te ».
[37] Et cum loqueretur, rogavit illum quidam pharisaeus, ut pran-
deret apud se; et ingressus recubuit. [38] Pharisaeus autem videns mi-
ratus est quod non baptizatus esset ante prandium. [39] Et ait Dominus

[11] [25] invenit scopis mundatam et tunc vadit
[28] Quippini beati
[34] Lucerna corporis tui
[36] et sicut lucerna fulgoris illuminabit te
[38] Pharisaeus autem coepit intra se reputans dicere, quare non baptizatus esset ante prandium

ad illum: « Nunc vos pharisaei, quod de foris est calicis et catini,
mundatis, quod autem intus est vestrum, plenum est rapina et ini-
quitate. [40] Stulti! Nonne, qui fecit, quod de foris est, etiam id, quod
de intus est, fecit? [41] Verumtamen, quae insunt, date eleemosynam,
et ecce omnia munda sunt vobis. [42] Sed vae vobis pharisaeis, quia
decimatis mentam et rutam et omne holus et praeteritis iudicium
et caritatem Dei! Haec autem oportuit facere et illa non omittere.
[43] Vae vobis pharisaeis, quia diligitis primam cathedram in synagogis
et salutationes in foro! [44] Vae vobis, quia estis ut monumenta, quae
non parent, et homines ambulantes supra nesciunt! ».

[45] Respondens autem quidam ex legis peritis ait illi: « Magister,
haec dicens etiam nobis contumeliam facis ». [46] At ille ait: « Et vobis
legis peritis: Vae, quia oneratis homines oneribus, quae portari non
possunt, et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas! [47] Vae vobis,
quia aedificatis monumenta prophetarum, patres autem vestri occi-
derunt illos! [48] Profecto testificamini et consentitis operibus patrum
vestrorum, quoniam ipsi quidem eos occiderunt, vos autem aedifi-
catis. [49] Propterea et sapientia Dei dixit: Mittam ad illos prophetas
et apostolos, et ex illis occident et persequentur, [50] ut requiratur
sanguis omnium prophetarum, qui effusus est a constitutione mundi,
a generatione ista, [51] a sanguine Abel usque ad sanguinem Zachariae,
qui periit inter altare et aedem. Ita dico vobis: Requiretur ab hac
generatione. [52] Vae vobis legis peritis, quia tulistis clavem scientiae!
Ipsi non introistis et eos, qui introibant, prohibuistis ».

[53] Cum autem inde exisset, coeperunt scribae et pharisaei graviter
insistere et eum allicere in sermone de multis [54] insidiantes ei, ut
caperent aliquid ex ore eius.

12 [1] Interea multis turbis circumstantibus, ita ut se invicem concul-
carent, coepit dicere ad discipulos suos primum: « Attendite a fer-
mento pharisaeorum, quod est hypocrisis. [2] Nihil autem opertum
est, quod non reveletur, neque absconditum, quod non sciatur.

[11] [41] Verumtamen quod superest
[43] diligitis primas cathedras
[48] testificamini quod | vos autem aedificatis eorum sepulcra
[50] ut inquiratur
[51] Et dico vobis
[53] Cum haec ad illos diceret | pharisaei et legis periti graviter insistere et os eius opprimere de multis
[54] insidiantes ei et quaerentes capere aliquid ex ore eius ut accusarent eum

[12] [1] Multis autem turbis | ad discipulos suos: Attendite | quae est hypocrisis

[3] Quoniam, quae in tenebris dixistis, in lumine audientur, et quod
in aurem locuti estis in cubiculis, praedicabitur in tectis.

[4] Dico autem vobis amicis meis: Ne terreamini ab his, qui occi-
dunt corpus, et post haec non habent amplius, quod faciant. [5] Osten-
dam autem vobis quem timeatis: Timete eum, qui postquam occi-
derit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis: Hunc
timete. [6] Nonne quinque passeres veneunt dipundio? Et unus ex illis
non est in oblivione coram Deo. [7] Sed et capilli capitis vestri omnes
numerati sunt. Nolite timere; multis passeribus pluris estis.

[8] Dico autem vobis: Omnis, quicumque confessus fuerit in me
coram hominibus, et Filius hominis confitebitur in illo coram an-
gelis Dei; [9] qui autem negaverit me coram hominibus, denegabitur
coram angelis Dei.

[10] Et omnis, qui dicet verbum in Filium hominis, remittetur illi;
ei autem, qui in Spiritum Sanctum blasphemaverit, non remittetur.

[11] Cum autem inducent vos in synagogas et ad magistratus et po-
testates, nolite solliciti esse qualiter aut quid respondeatis aut quid
dicatis: [12] Spiritus enim Sanctus docebit vos in ipsa hora, quae opor-
teat dicere ».

[13] Ait autem quidam ei de turba: « Magister, dic fratri meo, ut
dividat mecum hereditatem ». [14] At ille dixit ei: « Homo, quis me
constituit iudicem aut divisorem super vos? ». [15] Dixitque ad illos:
« Videte et cavete ab omni avaritia, quia si cui res abundant, vita
eius non est ex his, quae possidet ». [16] Dixit autem similitudinem ad
illos dicens: « Hominis cuiusdam divitis uberes fructus ager attulit.
[17] Et cogitabat intra se dicens: " Quid faciam, quod non habeo, quo
congregem fructus meos? ". [18] Et dixit: " Hoc faciam: destruam
horrea mea et maiora aedificabo, et illuc congregabo omne triticum
et bona mea, [19] et dicam animae meae: Anima, habes multa bona
posita in annos plurimos; requiesce, comede, bibe, epulare ". [20] Dixit
autem illi Deus: " Stulte! Hac nocte animam tuam repetunt a te;
quae autem parasti, cuius erunt? ". [21] Sic est qui sibi thesaurizat et
non fit in Deum dives ».

[22] Dixitque ad discipulos suos: « Ideo dico vobis: nolite solliciti
esse animae quid manducetis, neque corpori quid vestiamini.

[12] [3] in lumine dicentur
[7] nolite ergo timere
[10] qui dicit
[15] quia non in abundantia cuiusquam vita eius est
[18] maiora faciam et illuc congregabo omnia quae nata sunt mihi et bona mea
[21] et non est in Deum dives

23 Anima enim plus est quam esca, et corpus quam vestimentum.
24 Considerate corvos quia non seminant neque metunt, quibus non
est cellarium neque horreum, et Deus pascit illos; quanto magis
vos pluris estis volucribus. 25 Quis autem vestrum cogitando potest
adicere ad aetatem suam cubitum? 26 Si ergo neque, quod minimum
est, potestis, quid de ceteris solliciti estis? 27 Considerate lilia quo-
modo crescunt: non laborant, neque nent; dico autem vobis: Nec
Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis. 28 Si
autem fenum, quod hodie in agro est et cras in clibanum mittitur,
Deus sic vestit, quanto magis vos, pusillae fidei. 29 Et vos nolite
quaerere quid manducetis aut quid bibatis, et nolite solliciti esse.
30 Haec enim omnia gentes mundi quaerunt; Pater autem vester scit
quoniam his indigetis. 31 Verumtamen quaerite regnum eius; et haec
adicientur vobis.

32 Noli timere, pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare
vobis regnum. 33 Vendite, quae possidetis, et date eleemosynam.
Facite vobis sacculos, qui non veterescunt, thesaurum non deficien-
tem in caelis, quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit; 34 ubi
enim thesaurus vester est, ibi et cor vestrum erit.

35 Sint lumbi vestri praecincti et lucernae ardentes, 36 et vos similes
hominibus exspectantibus dominum suum, quando revertatur a nup-
tiis, ut, cum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei. 37 Beati
servi illi, quos cum venerit dominus invenerit vigilantes. Amen dico
vobis, quod praecinget se et faciet illos discumbere, et transiens mi-
nistrabit illis. 38 Et si venerit in secunda vigilia et si in tertia vigilia
venerit et ita invenerit, beati sunt illi. 39 Hoc autem scitote quia, si
sciret pater familias qua hora fur veniret, non sineret perfodi do-
mum suam. 40 Et vos estote parati, quia, qua hora non putatis, Fi-
lius hominis venit ».

41 Ait autem Petrus: « Domine, ad nos dicis hanc parabolam an
et ad omnes? ». 42 Et dixit Dominus: « Quis putas est fidelis dispen-

[12] 23 anima plus est
24 pluris estis illis
25 ad staturam suam cubitum unum
27 non laborant, non nent
29 et nolite in sublime tolli
31 regnum Dei et haec omnia adicientur
32 Nolite timere
38 beati sunt servi illi
39 vigilaret utique et non sineret
41 Ait autem ei Petrus
42 Dixit autem

sator et prudens, quem constituet dominus super familiam suam,
ut det illis in tempore tritici mensuram? 43 Beatus ille servus, quem
cum venerit dominus eius invenerit ita facientem. 44 Vere dico vobis:
Supra omnia, quae possidet, constituet illum. 45 Quod si dixerit servus
ille in corde suo: " Moram facit dominus meus venire ", et coeperit
percutere pueros et ancillas et edere et bibere et inebriari, 46 veniet
dominus servi illius in die, qua non sperat, et hora, qua nescit, et
dividet eum partemque eius cum infidelibus ponet. 47 Ille autem
servus, qui cognovit voluntatem domini sui et non praeparavit vel
non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis; 48 qui autem
non cognovit et fecit digna plagis, vapulabit paucis. Omni autem,
cui multum datum est, multum quaeretur ab eo, et cui commenda-
verunt multum, plus petent ab eo.

49 Ignem veni mittere in terram et quid volo? Si iam accensus
esset! 50 Baptisma autem habeo baptizari et quomodo coartor, usque
dum perficiatur! 51 Putatis quia pacem veni dare in terram? Non,
dico vobis, sed separationem. 52 Erunt enim ex hoc quinque in
domo una divisi: tres in duo et duo in tres; 53 dividentur pater in
filium et *filius in patrem*, mater in filiam et *filia in matrem*, socrus
in nurum suam et *nurus in socrum* ».

54 Dicebat autem et ad turbas: « Cum videritis nubem orientem
ab occasu, statim dicitis: " Nimbus venit ", et ita fit; 55 et cum
austrum flantem, dicitis: " Aestus erit ", et fit. 56 Hypocritae, faciem
terrae et caeli nostis probare, hoc autem tempus quomodo nescitis
probare? 57 Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis, quod iu-
stum est?

58 Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem, in via da
operam liberari ab illo, ne forte trahat te apud iudicem, et iudex
tradat te exactori, et exactor mittat te in carcerem. 59 Dico tibi: Non
exies inde, donec etiam novissimum minutum reddas ».

13 1 Aderant autem quidam ipso in tempore nuntiantes illi de Gali-
laeis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. 2 Et
respondens dixit illis: « Putatis quod hi Galilaei prae omnibus Gali-

[12] 43 cum venerit dominus invenerit
44 quia supra omnia
47 et non fecit
49 et quid volo si accendatur (*Clem.*: nisi ut accendatur)
53 et filius in patrem suum | et nurus in socrum suam
55 quia aestus erit
56 quomodo non probatis

laeis peccatores fuerunt, quia talia passi sunt? [3] Non, dico vobis, sed
nisi paenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. [4] Vel illi decem
et octo, supra quos cecidit turris in Siloam et occidit eos, putatis
quia et ipsi debitores fuerunt praeter omnes homines habitantes in
Ierusalem? [5] Non, dico vobis, sed si non paenitentiam egeritis,
omnes similiter peribitis ».

[6] Dicebat autem hanc similitudinem: « Arborem fici habebat qui-
dam plantatam in vinea sua et venit quaerens fructum in illa et non
invenit. [7] Dixit autem ad cultorem vineae: " Ecce anni tres sunt,
ex quo venio quaerens fructum in ficulnea hac, et non invenio. Suc-
cide ergo illam. Ut quid etiam terram evacuat? ". [8] At ille respon-
dens dicit illi: " Domine, dimitte illam et hoc anno, usque dum
fodiam circa illam et mittam stercora, [9] et siquidem fecerit fructum
in futurum; sin autem succides eam ».

[10] Erat autem docens in una synagogarum sabbatis. [11] Et ecce mu-
lier, quae habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo, et erat
inclinata nec omnino poterat sursum respicere. [12] Quam cum vidis-
set Iesus vocavit et ait illi: « Mulier, dimissa es ab infirmitate tua »,
[13] et imposuit illi manus; et confestim erecta est et glorificabat Deum.

[14] Respondens autem archisynagogus, indignans quia sabbato cu-
rasset Iesus, dicebat turbae: « Sex dies sunt, in quibus oportet ope-
rari; in his ergo venite et curamini et non in die sabbati ». [15] Respon-
dit autem ad illum Dominus et dixit: « Hypocritae, unusquisque
vestrum sabbato non solvit bovem suum aut asinum a praesepio et
ducit adaquare? [16] Hanc autem filiam Abrahae, quam alligavit Sata-
nas ecce decem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto die
sabbati? ». [17] Et cum haec diceret, erubescebant omnes adversarii eius,
et omnis populus gaudebat in universis, quae gloriose fiebant ab eo.

[18] Dicebat ergo: « Cui simile est regnum Dei, et cui simile existi-
mabo illud? [19] Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit
in hortum suum, et crevit et factum est in arborem, et volucres
caeli requieverunt in ramis eius ».

[13] [3] nisi paenitentiam habueritis
[4] Sicut illi decem et octo
[7] terram occupat
[8] dixit illi
[9] fecerit fructum sin autem in futurum
[10] in synagoga eorum sabbatis
[12] cum videret Iesus, vocavit ad se et ait
[18] et cui simile esse existimabo illud
[19] in arborem magnam

[20] Et iterum dixit: « Cui simile aestimabo regnum Dei? [21] Simile
est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinae sata tria,
donec fermentaretur totum ».

[22] Et ibat per civitates et castella docens et iter faciens in Hierosolymam.
[23] Ait autem illi quidam: « Domine, pauci sunt, qui salvantur? ».
Ipse autem dixit ad illos: [24] « Contendite intrare per angustam portam,
quia multi, dico vobis, quaerent intrare et non poterunt. [25] Cum
autem surrexerit pater familias et clauserit ostium, et incipietis foris
stare et pulsare ostium dicentes: " Domine, aperi nobis "; et respondens
dicet vobis: " Nescio vos unde sitis ". [26] Tunc incipietis dicere:
" Manducavimus coram te et bibimus, et in plateis nostris docuisti ";
[27] et dicet loquens vobis: " Nescio vos unde sitis; discedite a me,
omnes operarii iniquitatis ". [28] Ibi erit fletus et stridor dentium, cum
videritis Abraham et Isaac et Iacob et omnes prophetas in regno
Dei, vos autem expelli foras. [29] Et venient ab oriente et occidente
et aquilone et austro et accumbent in regno Dei. [30] Et ecce sunt
novissimi, qui erunt primi, et sunt primi, qui erunt novissimi ».

[31] In ipsa hora accesserunt quidam pharisaeorum dicentes illi:
« Exi et vade hinc, quia Herodes vult te occidere ». [32] Et ait illis: « Ite,
dicite vulpi illi: " Ecce eicio daemonia et sanitates perficio hodie et
cras et tertia consummor. [33] Verumtamen oportet me hodie et cras et
sequenti ambulare, quia non capit prophetam perire extra Ierusalem ".

[34] Ierusalem, Ierusalem, quae occidis prophetas et lapidas eos, qui
missi sunt ad te, quotiens volui congregare filios tuos, quemadmodum
avis nidum suum sub pinnis, et noluistis. [35] Ecce *relinquitur
vobis domus vestra*. Dico autem vobis: Non videbitis me, donec
veniat cum dicetis: " *Benedictus, qui venit in nomine Domini* " ».

14 [1] Et factum est cum intraret in domum cuiusdam principis pharisaeorum
sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum. [2] Et
ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. [3] Et respondens Iesus
dixit ad legis peritos et pharisaeos dicens: « Licet sabbato curare an

[13] [22] in Ierusalem
[23] Domine, si pauci sunt
[24] quaerunt intrare
[25] Cum autem intraverit
[27] et dicet vobis
[31] In ipsa die
[34] qui mittuntur | et noluisti
[35] dico autem vobis quia

[14] [3] si licet sabbato curare

non? ». 4 At illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanavit eum ac dimisit. 5 Et ad illos dixit: « Cuius vestrum filius aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahet illum die sabbati? ». 6 Et non poterant ad haec respondere illi.

7 Dicebat autem ad invitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: 8 « Cum invitatus fueris ab aliquo ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit invitatus ab eo, 9 et veniens is qui te et illum vocavit, dicat tibi: " Da huic locum "; et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere. 10 Sed cum vocatus fueris, vade, recumbe in novissimo loco, ut, cum venerit qui te invitavit, dicat tibi: " Amice, ascende superius "; tunc erit tibi gloria coram omnibus simul discumbentibus. 11 Quia omnis, qui se exaltat, humiliabitur; et, qui se humiliat, exaltabitur ».

12 Dicebat autem et ei, qui se invitaverat: « Cum facis prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos neque vicinos divites, ne forte et ipsi te reinvitent et fiat tibi retributio. 13 Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, caecos; 14 et beatus eris, quia non habent retribuere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum ».

15 Haec cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi: « Beatus, qui manducabit panem in regno Dei ». 16 At ipse dixit ei: « Homo quidam fecit cenam magnam et vocavit multos; 17 et misit servum suum hora cenae dicere invitatis: " Venite, quia iam paratum est ". 18 Et coeperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: " Villam emi et necesse habeo exire et videre illam; rogo te, habe me excusatum ". 19 Et alter dixit: " Iuga boum emi quinque et eo probare illa; rogo te, habe me excusatum ". 20 Et alius dixit: " Uxorem duxi et ideo non possum venire ". 21 Et reversus servus nuntiavit haec domino suo. Tunc iratus pater familias dixit servo suo: " Exi cito in plateas et vicos civitatis et pauperes ac debiles et caecos et claudos introduc huc ". 22 Et ait servus: " Domine, factum est ut imperasti, et adhuc locus est ". 23 Et ait dominus servo: " Exi in vias et saepes, et compelle intrare, ut impleatur domus mea. 24 Dico autem vobis quod nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cenam meam " ».

[14] 5 Et respondens ad illos dixit: Cuius vestrum asinus aut bos
7 Dicebat autem et ad invitatos parabolam
8 Cum invitatus fueris ad nuptias
10 gloria coram simul discumbentibus
17 dicere invitatis ut venirent quia iam parata sunt omnia

[25] Ibant autem turbae multae cum eo, et conversus dixit ad illos:
[26] « Si quis venit ad me et non odit patrem suum et matrem et uxo-
rem et filios et fratres et sorores, adhuc et animam suam, non potest
esse meus discipulus. [27] Et, qui non baiulat crucem suam et venit
post me, non potest esse meus discipulus.

[28] Quis enim ex vobis volens turrem aedificare, non prius sedens
computat sumptus, si habet ad perficiendum? [29] Ne, posteaquam
posuerit fundamentum et non potuerit perficere, omnes, qui vident,
incipiant illudere ei [30] dicentes: " Hic homo coepit aedificare et non
potuit consummare ". [31] Aut quis rex, iturus committere bellum ad-
versus alium regem, non sedens prius cogitat si possit cum decem
milibus occurrere ei, qui cum viginti milibus venit ad se? [32] Alio-
quin, adhuc illo longe agente, legationem mittens rogat ea, quae
pacis sunt. [33] Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus,
quae possidet, non potest meus esse discipulus.

[34] Bonum est sal; si autem sal quoque evanuerit, in quo condie-
tur? [35] Neque in terram neque in sterquilinium utile est, sed foras
proiciunt illud. Qui habet aures audiendi, audiat ».

15 [1] Erant autem appropinquantes ei omnes publicani et peccatores,
ut audirent illum. [2] Et murmurabant pharisaei et scribae dicentes:
« Hic peccatores recipit et manducat cum illis ». [3] Et ait ad illos
parabolam istam dicens: [4] « Quis ex vobis homo, qui habet centum
oves, et si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem
in deserto et vadit ad illam, quae perierat, donec inveniat illam?
[5] Et cum invenerit eam, imponit in umeros suos gaudens [6] et veniens
domum convocat amicos et vicinos dicens illis: " Congratulamini
mihi, quia inveni ovem meam, quae perierat ". [7] Dico vobis: Ita gau-
dium erit in caelo super uno peccatore paenitentiam agente quam
super nonaginta novem iustis, qui non indigent paenitentia.

[8] Aut quae mulier habens drachmas decem, si perdiderit drach-
mam unam, nonne accendit lucernam et everrit domum et quaerit
diligenter, donec inveniat? [9] Et cum invenerit, convocat amicas et
vicinas dicens: " Congratulamini mihi, quia inveni drachmam, quam

[14] [26] adhuc autem et
[28] computat sumptus qui necessarii sunt
[30] dicentes quia hic homo
[35] foras mittetur

[15] [1] ei publicani
[2] dicentes quia
[7] Dico vobis quod ita | paenitentiam habente

perdideram ". 10 Ita dico vobis: Gaudium fit coram angelis Dei super uno peccatore paenitentiam agente ».

11 Ait autem: « Homo quidam habebat duos filios. 12 Et dixit adulescentior ex illis patri: " Pater, da mihi portionem substantiae, quae me contingit ". Et divisit illis substantiam. 13 Et non post multos dies, congregatis omnibus, adulescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose. 14 Et postquam omnia consummasset, facta est fames valida in regione illa, et ipse coepit egere. 15 Et abiit et adhaesit uni civium regionis illius, et misit illum in villam suam, ut pasceret porcos; 16 et cupiebat saturari de siliquis, quas porci manducabant, et nemo illi dabat. 17 In se autem reversus dixit: " Quanti mercennarii patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo. 18 Surgam et ibo ad patrem meum et dicam illi: Pater, peccavi in caelum et coram te 19 et iam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut unum de mercennariis tuis ". 20 Et surgens venit ad patrem suum.

Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius et misericordia motus est et accurrens cecidit supra collum eius et osculatus est illum. 21 Dixitque ei filius: " Pater, peccavi in caelum et coram te; iam non sum dignus vocari filius tuus ". 22 Dixit autem pater ad servos suos: " Cito proferte stolam primam et induite illum et date anulum in manum eius et calceamenta in pedes 23 et adducite vitulum saginatum, occidite et manducemus et epulemur, 24 quia hic filius meus mortuus erat et revixit, perierat et inventus est ". Et coeperunt epulari.

25 Erat autem filius eius senior in agro et, cum veniret et appropinquaret domui, audivit symphoniam et choros, 26 et vocavit unum de servis et interrogavit quae haec essent. 27 Isque dixit illi: " Frater tuus venit, et occidit pater tuus vitulum saginatum, quia salvum illum recepit ". 28 Indignatus est autem et nolebat introire. Pater ergo illius egressus coepit rogare illum. 29 At ille respondens dixit patri suo: " Ecce tot annis servio tibi et numquam mandatum tuum praeterii, et numquam dedisti mihi haedum, ut cum amicis meis epularer, 30 sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam tuam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum ".

[15] 10 gaudium erit
11 Homo quidam habuit
16 et cupiebat implere ventrem suum
23 saginatum et occidite
25 et chorum
30 substantiam suam

31 At ipse dixit illi: " Fili, tu semper mecum es, et omnia mea tua
sunt; 32 epulari autem et gaudere oportebat, quia frater tuus hic
mortuus erat et revixit, perierat et inventus est " ».

16 1 Dicebat autem et ad discipulos: « Homo quidam erat dives, qui
habebat vilicum, et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset
bona ipsius. 2 Et vocavit illum et ait illi: " Quid hoc audio de te?
Redde rationem vilicationis tuae; iam enim non poteris vilicare ".
3 Ait autem vilicus intra se: " Quid faciam, quia dominus meus
aufert a me vilicationem? Fodere non valeo, mendicare erubesco.
4 Scio quid faciam, ut, cum amotus fuero a vilicatione, recipiant me
in domos suas ". 5 Convocatis itaque singulis debitoribus domini
sui, dicebat primo: " Quantum debes domino meo? ". 6 At ille
dixit: " Centum cados olei ". Dixitque illi: " Accipe cautionem
tuam et sede cito, scribe quinquaginta ". 7 Deinde alii dixit: " Tu
vero quantum debes? ". Qui ait: " Centum coros tritici ". Ait illi:
" Accipe litteras tuas et scribe octoginta ". 8 Et laudavit dominus
vilicum iniquitatis, quia prudenter fecisset, quia filii huius saeculi
prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.

9 Et ego vobis dico: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis,
ut, cum defecerit, recipiant vos in aeterna tabernacula.

10 Qui fidelis est in minimo, et in maiori fidelis est; et qui in modico iniquus est, et in maiori iniquus est.

11 Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quod verum
est, quis credet vobis? 12 Et si in alieno fideles non fuistis, quod
vestrum est, quis dabit vobis?

13 Nemo servus potest duobus dominis servire: aut enim unum odiet et alterum diliget, aut uni adhaerebit et alterum contemnet. Non potestis Deo servire et mammonae ».

14 Audiebant autem omnia haec pharisaei, qui erant avari, et deri-
debant illum. 15 Et ait illis: « Vos estis qui iustificatis vos coram
hominibus; Deus autem novit corda vestra, quia, quod hominibus
altum est, abominatio est ante Deum.

16 Lex et Prophetae usque ad Ioannem; ex tunc regnum Dei evangelizatur, et omnis in illud vim facit.

17 Facilius est autem caelum et terram praeterire, quam de Lege unum apicem cadere.

[16] 1 et ad discipulos suos
7 Deinde alio dixit
9 cum defeceritis
16 ex eo regnum Dei

18 Omnis, qui dimittit uxorem suam et ducit alteram, moechatur;
et qui dimissam a viro ducit, moechatur.

19 Homo quidam erat dives et induebatur purpura et bysso et
epulabatur cotidie splendide. 20 Quidam autem pauper nomine La-
zarus iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus 21 et cupiens saturari
de his, quae cadebant de mensa divitis; sed et canes veniebant et
lingebant ulcera eius. 22 Factum est autem ut moreretur pauper et
portaretur ab angelis in sinum Abrahae; mortuus est autem et dives
et sepultus est. 23 Et in inferno elevans oculos suos cum esset in tor-
mentis, videbat Abraham a longe et Lazarum in sinu eius. 24 Et ipse
clamans dixit: " Pater Abraham, miserere mei et mitte Lazarum, ut
intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam,
quia crucior in hac flamma ". 25 At dixit Abraham: " Fili, recordare
quia recepisti bona tua in vita tua, et Lazarus similiter mala; nunc
autem hic consolatur, tu vero cruciaris. 26 Et in his omnibus inter
nos et vos chaos magnum firmatum est, ut hi, qui volunt hinc trans-
ire ad vos, non possint, neque inde ad nos transmeare ". 27 Et ait:
" Rogo ergo te, Pater, ut mittas eum in domum patris mei 28 — ha-
beo enim quinque fratres — ut testetur illis, ne et ipsi veniant in
locum hunc tormentorum ". 29 Ait autem Abraham: " Habent Moy-
sen et Prophetas; audiant illos ". 30 At ille dixit: " Non, pater Abra-
ham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, paenitentiam agent ". 31 Ait
autem illi: " Si Moysen et Prophetas non audiunt, neque si quis
ex mortuis resurrexerit, credent " ».

17 1 Et ad discipulos suos ait: « Impossibile est ut non veniant scan-
dala; vae autem illi, per quem veniunt! 2 Utilius est illi si lapis mo-
laris imponatur circa collum eius et proiciatur in mare, quam ut
scandalizet unum de pusillis istis. 3 Attendite vobis!

Si peccaverit frater tuus, increpa illum, et si paenitentiam egerit,
dimitte illi; 4 et si septies in die peccaverit in te et septies conversus
fuerit ad te dicens: " Paenitet me ", dimittes illi ».

[16] 20 et erat quidam mendicus nomine Lazarus qui iacebat
21 cupiens saturari de micis
22 ut moreretur mendicus | et sepultus est in inferno
23 Elevans oculos suos
24 in aqua
25 Et dixit illi Abraham | recepisti bona in vita tua
26 chasma magnum | neque inde huc transmeare
29 Et ait illi Abraham

[17] 4 et septies in die conversus fuerit | dimitte illi

5 Et dixerunt apostoli Domino: « Adauge nobis fidem! ». 6 Dixit
autem Dominus: « Si haberetis fidem sicut granum sinapis, diceretis
huic arbori moro: " Eradicare et transplantare in mare ", et oboe-
diret vobis.

7 Quis autem vestrum habens servum arantem aut pascentem, qui
regresso de agro dicet illi: " Statim transi, recumbe ", 8 et non dicet
ei: " Para, quod cenem, et praecinge te et ministra mihi, donec man-
ducem et bibam, et post haec tu manducabis et bibes "? 9 Numquid
gratiam habet servo illi, quia fecit, quae praecepta sunt? 10 Sic et
vos, cum feceritis omnia, quae praecepta sunt vobis, dicite: " Servi
inutiles sumus; quod debuimus facere, fecimus " ».

11 Et factum est dum iret in Ierusalem, et ipse transibat per me-
diam Samariam et Galilaeam. 12 Et cum ingrederetur quoddam ca-
stellum, occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe,
13 et levaverunt vocem dicentes: « Iesu praeceptor, miserere nostri! ».
14 Quos ut vidit, dixit: « Ite, ostendite vos sacerdotibus ». Et factum
est dum irent, mundati sunt. 15 Unus autem ex illis, ut vidit quia
sanatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum 16 et
cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens ei; et hic erat Samari-
tanus. 17 Respondens autem Iesus dixit: « Nonne decem mundati
sunt? Et novem ubi sunt? 18 Non sunt inventi qui redirent, ut darent
gloriam Deo, nisi hic alienigena? ». 19 Et ait illi: « Surge, vade; fides
tua te salvum fecit ».

20 Interrogatus autem a pharisaeis: « Quando venit regnum Dei? »,
respondit eis et dixit: « Non venit regnum Dei cum observatione,
21 neque dicent: " Ecce hic " aut: " Illic "; ecce enim regnum Dei
intra vos est ».

22 Et ait ad discipulos: « Venient dies, quando desideretis videre
unum diem Filii hominis et non videbitis. 23 Et dicent vobis: " Ecce
hic ", " Ecce illic "; nolite ire neque sectemini. 24 Nam sicut fulgur co-
ruscans de sub caelo in ea, quae sub caelo sunt, fulget, ita erit Filius
hominis in die sua. 25 Primum autem oportet illum multa pati et
reprobari a generatione hac. 26 Et sicut factum est in diebus Noe,

[17] 9 quae sibi imperaverat? Non puto
11 in Ierusalem, transiebat
15 quia mundatus est
16 gratias agens et hic erat
18 Non est inventus qui rediret et daret
19 quia fides tua
21 aut ecce illic

ita erit et in diebus Filii hominis: [27] edebant, bibebant, uxores ducebant, dabantur ad nuptias, usque in diem, qua intravit Noe in arcam, et venit diluvium et perdidit omnes. [28] Similiter sicut factum est in diebus Lot: edebant, bibebant, emebant, vendebant, plantabant, aedificabant; [29] qua die autem exiit Lot a Sodomis, pluit ignem et sulphur de caelo et omnes perdidit. [30] Secundum haec erit, qua die Filius hominis revelabitur. [31] In illa die, qui fuerit in tecto et vasa eius in domo, ne descendat tollere illa, et qui in agro, similiter non redeat retro. [32] Memores estote uxoris Lot. [33] Quicumque quaesierit animam suam salvam facere, perdet illam; et, quicumque perdiderit illam, vivificabit eam. [34] Dico vobis: Illa nocte erunt duo in lecto uno: unus assumetur, et alter relinquetur; [35] duae erunt molentes in unum: una assumetur, et altera relinquetur ». [(36)]

[37] Respondentes dicunt illi: « Ubi, Domine? ». Qui dixit eis: « Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilae ».

18 [1] Dicebat autem parabolam ad illos quoniam oportet semper orare et non deficere, [2] dicens: « Iudex quidam erat in quadam civitate, qui Deum non timebat et hominem non reverebatur. [3] Vidua autem erat in civitate illa et veniebat ad eum dicens: " Vindica me de adversario meo ". [4] Et nolebat per multum tempus; post haec autem dixit intra se: " Etsi Deum non timeo nec hominem revereor, [5] tamen quia molesta est mihi haec vidua, vindicabo illam, ne in novissimo veniens suggillet me " ». [6] Ait autem Dominus: « Audite quid iudex iniquitatis dicit; [7] Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, et patientiam habebit in illis? [8] Dico vobis: Cito faciet vindictam illorum. Verumtamen Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra? ».

[9] Dixit autem et ad quosdam, qui in se confidebant tamquam iusti et aspernabantur ceteros, parabolam istam: [10] « Duo homines ascenderunt in templum, ut orarent: unus pharisaeus et alter publicanus. [11] Pharisaeus stans haec apud se orabat: " Deus, gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam

[17] [27] edebant et bibebant, uxores ducebant et dabantur
[28] edebant et bibebant, emebant et vendebant
[31] In illa hora
[36] Duo in agro: unus assumetur et alter relinquetur (cfr. Mt 24, 40)
[37] congregabuntur aquilae

[18] [1] Dicebat autem et parabolam
[3] Vidua autem quaedam
[8] Dico vobis quia

hic publicanus; [12] ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium, quae
possideo ". [13] Et publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad
caelum levare, sed percutiebat pectus suum dicens: " Deus, propi-
tius esto mihi peccatori ". [14] Dico vobis: Descendit hic iustificatus
in domum suam ab illo. Quia omnis, qui se exaltat, humiliabitur;
et, qui se humiliat, exaltabitur ».

[15] Afferebant autem ad illum et infantes, ut eos tangeret; quod
cum viderent, discipuli increpabant illos. [16] Iesus autem convocans
illos dixit: « Sinite pueros venire ad me et nolite eos vetare; talium
est enim regnum Dei. [17] Amen dico vobis: Quicumque non acce-
perit regnum Dei sicut puer, non intrabit in illud ».

[18] Et interrogavit eum quidam princeps dicens: « Magister bone,
quid faciens vitam aeternam possidebo? ». [19] Dixit autem ei Iesus:
« Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus Deus. [20] Mandata
nosti: *non moechaberis, non occides, non furtum facies, non falsum
testimonium dices, honora patrem tuum et matrem* ». [21] Qui ait:
« Haec omnia custodivi a iuventute ». [22] Quo audito Iesus ait ei:
« Adhuc unum tibi deest: omnia, quaecumque habes, vende et da
pauperibus et habebis thesaurum in caelo et veni, sequere me ». [23] His
ille auditis, contristatus est, quia dives erat valde. [24] Videns autem
illum Iesus tristem factum dixit: « Quam difficile, qui pecunias habent,
in regnum Dei intrant. [25] Facilius est enim camelum per foramen acus
transire, quam divitem intrare in regnum Dei ». [26] Et dixerunt, qui
audiebant: « Et quis potest salvus fieri? ». [27] Ait autem illis: « Quae
impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum ».

[28] Ait autem Petrus: « Ecce nos dimisimus nostra et secuti sumus
te ». [29] Qui dixit eis: « Amen dico vobis: Nemo est, qui reliquit
domum aut uxorem aut fratres aut parentes aut filios propter re-
gnum Dei, [30] et non recipiat multo plura in hoc tempore et in sae-
culo venturo vitam aeternam ».

[31] Assumpsit autem Duodecim et ait illis: « Ecce ascendimus Ieru-
salem, et consummabuntur omnia, quae scripta sunt per Prophetas
de Filio hominis: [32] tradetur enim gentibus et illudetur et contu-

[18] [20] non occides, non moechaberis
[21] a iuventute mea
[24] in regnum Dei intrabunt
[27] Ait illis
[28] dimisimus omnia
[29] domum aut parentes aut fratres aut uxorem aut filios
[31] Assumpsit autem Iesus | ascendimus Hierosolyma
[32] et inludetur et flagellabitur et conspuetur

meliis afficietur et conspuetur, 33 et, postquam flagellaverint, occident eum, et die tertia resurget ». 34 Et ipsi nihil horum intellexerunt; et erat verbum istud absconditum ab eis, et non intellegebant, quae dicebantur.

35 Factum est autem cum appropinquaret Iericho, caecus quidam sedebat secus viam mendicans. 36 Et cum audiret turbam praetereuntem, interrogabat quid hoc esset. 37 Dixerunt autem ei: « Iesus Nazarenus transit ». 38 Et clamavit dicens: « Iesu, fili David, miserere mei! ». 39 Et qui praeibant, increpabant eum, ut taceret; ipse vero multo magis clamabat: « Fili David, miserere mei! ». 40 Stans autem Iesus iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset, interrogavit illum: 41 « Quid tibi vis faciam? ». At ille dixit: « Domine, ut videam ». 42 Et Iesus dixit illi: « Respice! Fides tua te salvum fecit ». 43 Et confestim vidit et sequebatur illum magnificans Deum. Et omnis plebs, ut vidit, dedit laudem Deo.

19 1 Et ingressus perambulabat Iericho. 2 Et ecce vir nomine Zacchaeus, et hic erat princeps publicanorum et ipse dives. 3 Et quaerebat videre Iesum quis esset, et non poterat prae turba, quia statura pusillus erat. 4 Et praecurrens ascendit in arborem sycomorum, ut videret illum, quia inde erat transiturus. 5 Et cum venisset ad locum, suspiciens Iesus dixit ad eum: « Zacchaee, festinans descende, nam hodie in domo tua oportet me manere ». 6 Et festinans descendit et excepit illum gaudens. 7 Et cum viderent, omnes murmurabant dicentes: « Ad hominem peccatorem divertit! ». 8 Stans autem Zacchaeus dixit ad Dominum: « Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus et, si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum ». 9 Ait autem Iesus ad eum: « Hodie salus domui huic facta est, eo quod et ipse filius sit Abrahae; 10 venit enim Filius hominis quaerere et salvum facere, quod perierat ».

11 Haec autem illis audientibus, adiciens dixit parabolam, eo quod esset prope Ierusalem, et illi existimarent quod confestim regnum Dei manifestaretur. 12 Dixit ergo: « Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reverti. 13 Vocatis

[18] 37 Dixerunt autem ei quod Iesus Nazarenus transiret
41 dicens: Quid tibi

[19] 5 Iesus vidit illum et dixit | quia hodie
7 dicentes quod ad hominem peccatorem divertisset
9 Ait Iesus ad eum quia
11 Haec illis audientibus | et quia existimarent

autem decem servis suis, dedit illis decem minas et ait ad illos:
" Negotiamini, dum venio ". 14 Cives autem eius oderant illum et
miserunt legationem post illum dicentes: " Nolumus hunc regnare
super nos! ". 15 Et factum est ut rediret, accepto regno, et iussit ad
se vocari servos illos, quibus dedit pecuniam, ut sciret quantum
negotiati essent. 16 Venit autem primus dicens: " Domine, mina tua
decem minas acquisivit ". 17 Et ait illi: " Euge, bone serve; quia in
modico fidelis fuisti, esto potestatem habens supra decem civitates ".
18 Et alter venit dicens: " Mina tua, domine, fecit quinque minas ".
19 Et huic ait: " Et tu esto supra quinque civitates ". 20 Et alter venit
dicens: " Domine, ecce mina tua, quam habui repositam in sudario;
21 timui enim te, quia homo austerus es: tollis, quod non posuisti,
et metis, quod non seminasti ". 22 Dicit ei: " De ore tuo te iudico,
serve nequam! Sciebas quod ego austerus homo sum, tollens quod
non posui et metens quod non seminavi? 23 Et quare non dedisti
pecuniam meam ad mensam? Et ego veniens cum usuris utique
exegissem illud ". 24 Et adstantibus dixit: " Auferte ab illo minam
et date illi, qui decem minas habet ". 25 Et dixerunt ei: " Domine,
habet decem minas! ". 26 Dico vobis: " Omni habenti dabitur; ab
eo autem, qui non habet, et, quod habet, auferetur. 27 Verumtamen
inimicos meos illos, qui noluerunt me regnare super se, adducite
huc et interficite ante me! ».

28 Et his dictis, praecedebat ascendens Hierosolymam.

29 Et factum est cum appropinquasset ad Bethfage et Bethaniam,
ad montem, qui vocatur Oliveti, misit duos discipulos 30 dicens:
« Ite in castellum, quod contra est, in quod introeuntes invenietis
pullum asinae alligatum, cui nemo umquam hominum sedit; solvite
illum et adducite. 31 Et si quis vos interrogaverit: " Quare solvitis? ", sic dicetis: " Dominus eum necessarium habet " ». 32 Abie-

[19] 13 decem mnas
15 et iussit vocari servos illos | ut sciret quantum quisque negotiatus esset
16 mna tua decem mnas
17 eris potestatem habens
18 Domine, mna tua fecit quinque mnas
20 Ecce mna tua
21 austeris es
22 austeris homo
24 Ab illo mnam | qui decem mnas habet
25 Domine, decem mnas habet
26 Dico autem vobis quia | auferetur ab eo
29 misit duos discipulos suos
31 sic dicetis ei quia Dominus operam eius desiderat

runt autem, qui missi erant, et invenerunt, sicut dixit illis. 33 Sol-
ventibus autem illis pullum, dixerunt domini eius ad illos: « Quid
solvitis pullum? ». 34 At illi dixerunt: « Dominus eum necessarium
habet ». 35 Et duxerunt illum ad Iesum; et iactantes vestimenta sua
supra pullum imposuerunt Iesum. 36 Eunte autem illo, substernebant
vestimenta sua in via. 37 Et cum appropinquaret iam ad descensum
montis Oliveti, coeperunt omnis multitudo discipulorum gaudentes
laudare Deum voce magna super omnibus, quas viderant, virtutibus
38 dicentes:
« *Benedictus, qui venit* rex *in nomine Domini!*
Pax in caelo et gloria in excelsis! ».

39 Et quidam pharisaeorum de turbis dixerunt ad illum: « Ma-
gister, increpa discipulos tuos! ». 40 Et respondens dixit: « Dico
vobis: Si hi tacuerint, lapides clamabunt! ».

41 Et ut appropinquavit, videns civitatem flevit super illam 42 di-
cens: « Si cognovisses et tu in hac die, quae ad pacem tibi! Nunc
autem abscondita sunt ab oculis tuis. 43 Quia venient dies in te, et
circumdabunt te inimici tui vallo et obsidebunt te et coangustabunt
te undique 44 et ad terram prosternent te et filios tuos, qui in te
sunt, et non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non
cognoveris tempus visitationis tuae ».

45 Et ingressus in templum, coepit eicere vendentes 46 dicens illis:
« Scriptum est: " *Et erit domus mea domus orationis* ". Vos autem
fecistis illam *speluncam latronum* ».

47 Et erat docens cotidie in templo. Principes autem sacerdotum et
scribae et principes plebis quaerebant illum perdere 48 et non invenie-
bant quid facerent; omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

20 1 Et factum est in una dierum, docente illo populum in templo
et evangelizante, supervenerunt principes sacerdotum et scribae cum
senioribus 2 et aiunt dicentes ad illum: « Dic nobis: In qua potestate

[19] 33 sicut dixit illis stantem pullum
34 At illi dixerunt quia
37 omnes turbae discentium
40 Quibus ipse dixit: Dico vobis quia
42 Quia si cognovisses et tu et quidem in hac die tua
43 circumdabunt te
44 ad terram | et filios qui
45 eicere vendentes in illo et ementes
46 quia domus mea domus orationis est
48 quid facerent illi
[20] 1 convenerunt principes sacerdotum

haec facis aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem? ». [3] Respon-
dens autem dixit ad illos: « Interrogabo vos et ego verbum; et dicite
mihi: [4] Baptismum Ioannis de caelo erat an ex hominibus? ». [5] At
illi cogitabant inter se dicentes: « Si dixerimus: " De caelo ", dicet:
" Quare non credidistis illi? "; [6] si autem dixerimus: " Ex hominibus ",
plebs universa lapidabit nos; certi sunt enim Ioannem prophetam
esse ». [7] Et responderunt se nescire unde esset. [8] Et Iesus ait illis:
« Neque ego dico vobis in qua potestate haec facio ».

[9] Coepit autem dicere ad plebem parabolam hanc: « Homo *plan-
tavit vineam* et locavit eam colonis et ipse peregre fuit multis tem-
poribus. [10] Et in tempore misit ad cultores servum, ut de fructu
vineae darent illi; cultores autem caesum dimiserunt eum inanem.
[11] Et addidit alterum servum mittere; illi autem hunc quoque cae-
dentes et afficientes contumelia dimiserunt inanem. [12] Et addidit ter-
tium mittere; qui et illum vulnerantes eiecerunt. [13] Dixit autem do-
minus vineae: " Quid faciam? Mittam filium meum dilectum; for-
sitan hunc verebuntur ". [14] Quem cum vidissent coloni, cogitaverunt
inter se dicentes: " Hic est heres. Occidamus illum, ut nostra fiat
hereditas ". [15] Et eiectum illum extra vineam occiderunt. Quid ergo
faciet illis dominus vineae? [16] Veniet et perdet colonos istos et dabit
vineam aliis ».

Quo audito, dixerunt: « Absit! ». [17] Ille autem aspiciens eos ait:
« Quid est ergo hoc, quod scriptum est:
" *Lapidem quem reprobaverunt aedificantes,*
hic factus est in caput anguli "?

[18] Omnis, qui ceciderit supra illum lapidem, conquassabitur; su-
pra quem autem ceciderit, comminuet illum ». [19] Et quaerebant scri-
bae et principes sacerdotum mittere in illum manus in illa hora et
timuerunt populum; cognoverunt enim quod ad ipsos dixerit simi-
litudinem istam.

[20] Et observantes miserunt insidiatores, qui se iustos simularent,
ut caperent eum in sermone, et sic traderent illum principatui et po-
testati praesidis. [21] Et interrogaverunt illum dicentes: « Magister, sci-
mus quia recte dicis et doces et non accipis personam, sed in veri-

[20] [3] respondete mihi
[5] dicentes quia | quare ergo
[10] qui caesum dimiserunt
[13] forsitan cum hunc viderint verebuntur
[16] dixerunt illi
[19] quaerebant principes sacerdotum et scribae | illa hora
[20] et traderent illum

tate viam Dei doces. [22] Licet nobis dare tributum Caesari an non? ».
[23] Considerans autem dolum illorum dixit ad eos: [24] « Ostendite
mihi denarium. Cuius habet imaginem et inscriptionem? ». [25] At illi
dixerunt: « Caesaris ». Et ait illis: « Reddite ergo, quae Caesaris
sunt, Caesari et, quae Dei sunt, Deo ». [26] Et non potuerunt verbum
eius reprehendere coram plebe et mirati in responso eius tacuerunt.

[27] Accesserunt autem quidam sadducaeorum, qui negant esse re-
surrectionem, et interrogaverunt eum [28] dicentes: « Magister, Moyses
scripsit nobis, si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem et
hic sine filiis fuerit, ut accipiat eam frater eius uxorem et suscitet
semen fratri suo. [29] Septem ergo fratres erant: et primus accepit
uxorem et mortuus est sine filiis; [30] et sequens [31] et tertius accepit
illam, similiter autem et septem non reliquerunt filios et mortui
sunt. [32] Novissima mortua est et mulier. [33] Mulier ergo in resurrec-
tione cuius eorum erit uxor? Siquidem septem habuerunt eam uxo-
rem ». [34] Et ait illis Iesus: « Filii saeculi huius nubunt et traduntur
ad nuptias; [35] illi autem, qui digni habentur saeculo illo et resurrec-
tione ex mortuis, neque nubunt neque ducunt uxores. [36] Neque
enim ultra mori possunt: aequales enim angelis sunt et filii sunt
Dei, cum sint filii resurrectionis. [37] Quia vero resurgant mortui et
Moyses ostendit secus rubum, sicut dicit: " *Dominum Deum Abra-
ham et Deum Isaac et Deum Iacob* ". [38] Deus autem non est mor-
tuorum sed vivorum: omnes enim vivunt ei ». [39] Respondentes
autem quidam scribarum dixerunt: « Magister, bene dixisti ». [40] Et
amplius non audebant eum quidquam interrogare.

[41] Dixit autem ad illos: « Quomodo dicunt Christum filium David
esse? [42] Ipse enim David dicit in libro Psalmorum:
" *Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis,*
[43] *donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum* ".

[44] David ergo Dominum illum vocat; et quomodo filius eius est? ».

[45] Audiente autem omni populo, dixit discipulis suis: [46] « Attendite
a scribis, qui volunt ambulare in stolis et amant salutationes in foro
et primas cathedras in synagogis et primos discubitus in conviviis,

[20] [23] dixit ad eos: Quid me temptatis
[25] Respondentes dixerunt
[30] et sequens accepit illam et ipse mortuus est sine filio
[31] similiter et omnes septem et non reliquerunt semen
[32] Novissima omnium
[33] In resurrectione ergo cuius eorum
[36] mori poterunt
[42] Et ipse David

[47] qui devorant domos viduarum et simulant longam orationem. Hi accipient damnationem maiorem ».

21 [1] Respiciens autem vidit eos, qui mittebant munera sua in gazo-
phylacium, divites. [2] Vidit autem quandam viduam pauperculam
mittentem illuc minuta duo [3] et dixit: « Vere dico vobis: Vidua
haec pauper plus quam omnes misit. [4] Nam omnes hi ex abundantia
sua miserunt in munera; haec autem ex inopia sua omnem victum
suum, quem habebat, misit ».

[5] Et quibusdam dicentibus de templo quod lapidibus bonis et do-
nis ornatum esset dixit: [6] « Haec, quae videtis, venient dies in qui-
bus non relinquetur lapis super lapidem, qui non destruatur ». [7] In-
terrogaverunt autem illum dicentes: « Praeceptor, quando ergo haec
erunt, et quod signum, cum fieri incipient? ». [8] Qui dixit: « Videte,
ne seducamini. Multi enim venient in nomine meo dicentes: " Ego
sum " et: " Tempus appropinquavit ". Nolite ergo ire post illos.
[9] Cum autem audieritis proelia et seditiones, nolite terreri; oportet
enim primum haec fieri, sed non statim finis ».

[10] Tunc dicebat illis: « Surget gens contra gentem et regnum ad-
versus regnum; [11] et terrae motus magni et per loca fames et pesti-
lentiae erunt, terroresque et de caelo signa magna erunt. [12] Sed ante
haec omnia inicient vobis manus suas et persequentur tradentes in
synagogas et custodias, et trahemini ad reges et praesides propter
nomen meum; [13] continget autem vobis in testimonium. [14] Ponite ergo
in cordibus vestris non praemeditari quemadmodum respondeatis;
[15] ego enim dabo vobis os et sapientiam, cui non poterunt resistere vel
contradicere omnes adversarii vestri. [16] Trademini autem et a parenti-
bus et fratribus et cognatis et amicis, et morte afficient ex vobis, [17] et
eritis odio omnibus propter nomen meum. [18] Et capillus de capite
vestro non peribit. [19] In patientia vestra possidebitis animas vestras.

[20] [47] simulantes longam orationem
[21] [2] et quandam viduam | mittentem aera minuta duo
[3] quia vidua haec
[4] ex abundanti sibi miserunt in munera Dei haec autem ex eo quod deest illi omnem victum suum quem habuit
[7] quando haec erunt
[8] dicentes quia
[9] oportet primum
[11] et terrae motus magni erunt per loca et pestilentiae et fames terroresque de caelo et signa
[12] trahentes ad reges
[15] et contradicere

[20] Cum autem videritis circumdari ab exercitu Ierusalem, tunc
scitote quia appropinquavit desolatio eius. [21] Tunc, qui in Iudaea
sunt, fugiant in montes; et, qui in medio eius, discedant; et, qui in
regionibus, non intrent in eam. [22] Quia dies ultionis hi sunt, ut im-
pleantur omnia, quae scripta sunt. [23] Vae autem praegnantibus et
nutrientibus in illis diebus! Erit enim pressura magna super terram
et ira populo huic, [24] et cadent in ore gladii et captivi ducentur in
omnes gentes, et Ierusalem calcabitur a gentibus, donec impleantur
tempora nationum.

[25] Et erunt signa in sole et luna et stellis, et super terram pressura
gentium prae confusione sonitus maris et fluctuum, [26] arescentibus
hominibus prae timore et exspectatione eorum, quae supervenient
orbi, nam *virtutes caelorum* movebuntur. [27] Et tunc videbunt *Filium
hominis venientem in nube* cum potestate et gloria magna.

[28] His autem fieri incipientibus, respicite et levate capita vestra,
quoniam appropinquat redemptio vestra ».

[29] Et dixit illis similitudinem: « Videte ficulneam et omnes arbo-
res: [30] cum iam germinaverint, videntes vosmetipsi scitis quia iam
prope est aestas. [31] Ita et vos, cum videritis haec fieri, scitote quon-
iam prope est regnum Dei. [32] Amen dico vobis: Non praeteribit
generatio haec, donec omnia fiant. [33] Caelum et terra transibunt,
verba autem mea non transibunt.

[34] Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vestra in cra-
pula et ebrietate et curis huius vitae, et superveniat in vos repentina
dies illa; [35] tamquam laqueus enim superveniet in omnes, qui sedent
super faciem omnis terrae. [36] Vigilate itaque omni tempore orantes,
ut possitis fugere ista omnia, quae futura sunt, et stare ante Filium
hominis ».

[37] Erat autem diebus docens in templo, noctibus vero exiens mo-
rabatur in monte, qui vocatur Oliveti. [38] Et omnis populus mani-
cabat ad eum in templo audire eum.

22 [1] Appropinquabat autem dies festus Azymorum, qui dicitur Pas-
cha. [2] Et quaerebant principes sacerdotum et scribae quomodo eum

[21] [23] praegnatibus
[25] et in terris
[26] quae supervenient universo orbi
[27] cum potestate magna et maiestate
[30] cum producunt iam ex se fructum scitis quoniam
[32] Amen dico vobis quia
[36] ut digni habeamini fugere

interficerent; timebant vero plebem. 3 Intravit autem Satanas in Iu-
dam, qui cognominabatur Iscarioth, unum de Duodecim; 4 et abiit
et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus quemad-
modum illum traderet eis. 5 Et gavisi sunt et pacti sunt pecuniam
illi dare. 6 Et spopondit et quaerebat opportunitatem, ut eis traderet
illum sine turba.

7 Venit autem dies Azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha.
8 Et misit Petrum et Ioannem dicens: « Euntes parate nobis Pascha,
ut manducemus ». 9 At illi dixerunt ei: « Ubi vis paremus? ». 10 Et
dixit ad eos: « Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis
homo amphoram aquae portans; sequimini eum in domum, in
quam intrat. 11 Et dicetis patri familias domus: " Dicit tibi Magister:
Ubi est deversorium ubi Pascha cum discipulis meis manducem? ".
12 Ipse vobis ostendet cenaculum magnum stratum; ibi parate ».
13 Euntes autem invenerunt, sicut dixit illis, et paraverunt Pascha.

14 Et cum facta esset hora, discubuit, et apostoli cum eo. 15 Et ait
illis: « Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, ante-
quam patiar. 16 Dico enim vobis: Non manducabo illud, donec im-
pleatur in regno Dei ». 17 Et accepto calice, gratias egit et dixit:
« Accipite hoc et dividite inter vos. 18 Dico enim vobis: Non bibam
amodo de generatione vitis, donec regnum Dei veniat ». 19 Et accepto
pane, gratias egit et fregit et dedit eis dicens: « Hoc est corpus meum,
quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem ».
20 Similiter et calicem, postquam cenavit, dicens: « Hic calix novum
testamentum est in sanguine meo, qui pro vobis funditur.

21 Verumtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa;
22 et quidem Filius hominis, secundum quod definitum est, vadit;
verumtamen vae illi homini, per quem traditur! ». 23 Et ipsi coepe-
runt quaerere inter se quis esset ex eis, qui hoc facturus esset.

24 Facta est autem et contentio inter eos, quis eorum videretur
esse maior. 25 Dixit autem eis: « Reges gentium dominantur eorum

[22] 6 ut traderet illum sine turbis
9 At illi dixerunt: Ubi
10 in domum in qua
12 Et ipse vobis | et ibi parate
14 et duodecim apostoli
16 Dico enim vobis quia ex hoc non manducabo
17 accipite et dividite
18 quod non bibam de generatione vitis
20 Hic est calix novum testamentum | quod pro vobis funditur (*Clem.*: fundetur)

et, qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. [26] Vos autem
non sic, sed qui maior est in vobis, fiat sicut iunior; et, qui praecessor
est, sicut ministrator. [27] Nam quis maior est: qui recumbit, an qui
ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum
sicut qui ministrat.

[28] Vos autem estis qui permansistis mecum in tentationibus meis;
[29] et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum,
[30] ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedeatis
super thronos iudicantes duodecim tribus Israel.

[31] Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut tri-
ticum; [32] ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu,
aliquando conversus, confirma fratres tuos ». [33] Qui dixit ei: « Do-
mine, tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire ». [34] Et
ille dixit: « Dico tibi, Petre, non cantabit hodie gallus donec ter
abneges nosse me ».

[35] Et dixit eis: « Quando misi vos sine sacculo et pera et calcea-
mentis, numquid aliquid defuit vobis? ». At illi dixerunt: « Nihil ».
[36] Dixit ergo eis: « Sed nunc, qui habet sacculum, tollat, similiter et
peram; et, qui non habet, vendat tunicam suam et emat gladium.
[37] Dico enim vobis: Hoc, quod scriptum est, oportet impleri in me,
illud: "*Cum iniustis deputatus est*". Etenim ea, quae sunt de me,
adimpletionem habent ». [38] At illi dixerunt: « Domine, ecce gladii
duo hic ». At ille dixit eis: « Satis est ».

[39] Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem Oliva-
rum; secuti sunt autem illum et discipuli. [40] Et cum pervenisset ad
locum, dixit illis: « Orate, ne intretis in tentationem ». [41] Et ipse
avulsus est ab eis, quantum iactus est lapidis, et, positis genibus,
orabat [42] dicens: « Pater, si vis, transfer calicem istum a me; verum-
tamen non mea voluntas sed tua fiat ». [43] Apparuit autem illi angelus
de caelo confortans eum. Et factus in agonia prolixius orabat. [44] Et
factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis in terram.
[45] Et cum surrexisset ab oratione et venisset ad discipulos, invenit
eos dormientes prae tristitia [46] et ait illis: « Quid dormitis? Surgite;
orate, ne intretis in tentationem ».

[22] [26] *Clem.*: sicut minor
[30] in regno et sedeatis
[31] Ait autem Dominus: Simon, Simon
[37] quoniam adhuc hoc | et quod cum iniustis | de me finem habent
[43-44] *desunt in aliq. codd.*
[45] ad discipulos suos

47 Adhuc eo loquente, ecce turba, et qui vocabatur Iudas, unus
de Duodecim, antecedebat eos, et appropinquavit Iesu, ut osculare-
tur eum. 48 Iesus autem dixit ei: « Iuda, osculo Filium hominis tra-
dis? ». 49 Videntes autem hi, qui circa ipsum erant, quod futurum
erat, dixerunt: « Domine, si percutimus in gladio? ». 50 Et percussit
unus ex illis servum principis sacerdotum et amputavit auriculam
eius dextram. 51 Respondens autem Iesus ait: « Sinite usque huc! ».
Et cum tetigisset auriculam eius, sanavit eum. 52 Dixit autem Iesus
ad eos, qui venerant ad se principes sacerdotum et magistratus tem-
pli et seniores: « Quasi ad latronem existis cum gladiis et fustibus?
53 Cum cotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus
in me; sed haec est hora vestra et potestas tenebrarum ».

54 Comprehendentes autem eum, duxerunt et introduxerunt in
domum principis sacerdotum. Petrus vero sequebatur a longe. 55 Ac-
censo autem igni in medio atrio et circumsedentibus illis, sedebat
Petrus in medio eorum. 56 Quem cum vidisset ancilla quaedam se-
dentem ad lumen et eum fuisset intuita, dixit: 57 « Et hic cum illo
erat! ». At ille negavit eum dicens: 58 « Mulier, non novi illum! ».
Et post pusillum alius videns eum dixit: « Et tu de illis es! ». Petrus
vero ait: « O homo, non sum! ». 59 Et intervallo facto quasi horae
unius, alius quidam affirmabat dicens: « Vere et hic cum illo erat,
nam et Galilaeus est! ». 60 Et ait Petrus: « Homo, nescio quid di-
cis! ». Et continuo adhuc illo loquente cantavit gallus. 61 Et con-
versus Dominus respexit Petrum; et recordatus est Petrus verbi Do-
mini, sicut dixit ei: « Priusquam gallus cantet hodie, ter me nega-
bis ». 62 Et egressus foras flevit amare.

63 Et viri, qui tenebant illum, illudebant ei caedentes, 64 et vela-
verunt eum et interrogabant eum dicentes: « Prophetiza: Quis est,
qui te percussit? ». 65 Et alia multa blasphemantes dicebant in eum.

66 Et ut factus est dies, convenerunt seniores plebis et principes
sacerdotum et scribae et duxerunt illum in concilium suum 67 dicen-
tes: « Si tu es Christus, dic nobis ». Et ait illis: « Si vobis dixero,
non credetis; 68 si autem interrogavero, non respondebitis mihi.

[22] 49 dixerunt ei
54 duxerunt ad domum
55 erat Petrus in medio eorum
61 sicut dixit quia priusquam gallus cantet ter
62 Petrus flevit amare
64 et velaverunt eum et percutiebant faciem eius
67 non credetis mihi
68 si autem et interrogavero non respondetis mihi neque dimittetis

[69] Ex hoc autem erit *Filius hominis sedens a dextris virtutis Dei* ».
[70] Dixerunt autem omnes: « Tu ergo es Filius Dei? ». Qui ait ad
illos: « Vos dicitis quia ego sum ». [71] At illi dixerunt: « Quid adhuc
desideramus testimonium? Ipsi enim audivimus de ore eius! ».

23 [1] Et surgens omnis multitudo eorum, duxerunt illum ad Pilatum.
[2] Coeperunt autem accusare illum dicentes: « Hunc invenimus sub-
vertentem gentem nostram et prohibentem tributa dare Caesari et
dicentem se Christum regem esse ». [3] Pilatus autem interrogavit eum
dicens: « Tu es rex Iudaeorum? ». At ille respondens ait: « Tu di-
cis ». [4] Ait autem Pilatus ad principes sacerdotum et turbas: « Nihil
invenio causae in hoc homine ». [5] At illi invalescebant dicentes:
« Commovet populum docens per universam Iudaeam et incipiens
a Galilaea usque huc! ».

[6] Pilatus autem audiens interrogavit si homo Galilaeus esset [7] et ut
cognovit quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem,
qui et ipse Hierosolymis erat illis diebus. [8] Herodes autem, viso Iesu,
gavisus est valde: erat enim cupiens ex multo tempore videre eum,
eo quod audiret de illo et sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.
[9] Interrogabat autem illum multis sermonibus; at ipse nihil illi re-
spondebat. [10] Stabant etiam principes sacerdotum et scribae con-
stanter accusantes eum. [11] Sprevit autem illum Herodes cum exercitu
suo et illusit indutum veste alba et remisit ad Pilatum. [12] Facti sunt
autem amici inter se Herodes et Pilatus in ipsa die, nam antea ini-
mici erant ad invicem.

[13] Pilatus autem, convocatis principibus sacerdotum et magistrati-
bus et plebe, [14] dixit ad illos: « Obtulistis mihi hunc hominem quasi
avertentem populum, et ecce ego coram vobis interrogans nullam
causam inveni in homine isto ex his, in quibus eum accusatis, [15] sed
neque Herodes: remisit enim illum ad nos. Et ecce nihil dignum
morte actum est ei. [16] Emendatum ergo illum dimittam ». [(17)]

[18] Exclamavit autem universa turba dicens: « Tolle hunc et di-
mitte nobis Barabbam! », [19] qui erat propter seditionem quandam
factam in civitate et homicidium missus in carcerem.

[22] [70] Qui ait: Vos
[23] [2] tributa dari
[6] audiens Galilaeam
[8] audiret multa de illo
[12] Et facti sunt amici Herodes et Pilatus
[15] nam remisi vos ad illum
[17] Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum (cfr. Mt 17, 15)
[18] Exclamavit autem simul universa turba

[20] Iterum autem Pilatus locutus est ad illos volens dimittere Iesum, [21] at illi succlamabant dicentes: « Crucifige, crucifige illum! ». [22] Ille autem tertio dixit ad illos: « Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis invenio in eo; corripiam ergo illum et dimittam ». [23] At illi instabant vocibus magnis postulantes, ut crucifigeretur, et invalescebant voces eorum. [24] Et Pilatus adiudicavit fieri petitionem eorum: [25] dimisit autem eum, qui propter seditionem et homicidium missus fuerat in carcerem, quem petebant, Iesum vero tradidit voluntati eorum.

[26] Et cum abducerent eum, apprehenderunt Simonem quendam Cyrenensem venientem de villa et imposuerunt illi crucem portare post Iesum.

[27] Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum, quae plangebant et lamentabant eum. [28] Conversus autem ad illas Iesus dixit: « Filiae Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete et super filios vestros, [29] quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: " Beatae steriles et ventres, qui non genuerunt, et ubera, quae non lactaverunt! ".

[30] Tunc incipient *dicere montibus: " Cadite super nos! ", et collibus: " Operite nos! "*, [31] quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet? ».

[32] Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo, ut interficerentur.

[33] Et postquam venerunt in locum, qui vocatur Calvariae, ibi crucifixerunt eum et latrones, unum a dextris et alterum a sinistris. [34] Iesus autem dicebat: « Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt ».

Dividentes vero *vestimenta eius miserunt sortes.* [35] Et stabat populus *exspectans*. Et *deridebant* illum et principes dicentes: « Alios salvos fecit; se salvum faciat, si hic est Christus Dei electus! ». [36] Illudebant autem ei et milites accedentes, *acetum* offerentes illi [37] et dicentes: « Si tu es rex Iudaeorum, salvum te fac! ». [38] Erat autem et superscriptio super illum: « Hic est rex Iudaeorum ».

[39] Unus autem de his, qui pendebant, latronibus blasphemabat eum dicens: « Nonne tu es Christus? Salvum fac temetipsum et

[23] [25] Dimisit autem illis eum | propter homicidium et seditionem

[26] Et cum ducerent eum

[35] illum principes cum eis dicentes

[36] et acetum offerentes illi

[37] illi dicentes

[38] superscriptio inscripta super illum litteris graecis et latinis et hebraicis (cfr. Io 19, 20)

[39] Si tu es Christus

nos! ». [40] Respondens autem alter increpabat illum dicens: « Neque
tu times Deum, quod in eadem damnatione es? [41] Et nos quidem
iuste, nam digna factis recipimus! Hic vero nihil mali gessit ». [42] Et
dicebat: « Iesu, memento mei cum veneris in regnum tuum ». [43] Et
dixit illi: « Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso ».

[44] Et erat iam fere hora sexta, et tenebrae factae sunt in universa
terra usque in horam nonam, [45] et obscuratus est sol, et velum tem-
pli scissum est medium. [46] Et clamans voce magna Iesus ait: « Pater,
in manus tuas commendo spiritum meum »; et haec dicens exspiravit.

[47] Videns autem centurio, quod factum fuerat, glorificavit Deum
dicens: « Vere hic homo iustus erat! ». [48] Et omnis turba eorum,
qui simul aderant ad spectaculum istud et videbant, quae fiebant,
percutientes pectora sua revertebantur.

[49] Stabant autem omnes noti eius a longe et mulieres, quae se-
cutae erant eum a Galilaea, haec videntes.

[50] Et ecce vir nomine Ioseph, qui erat decurio, vir bonus et iustus
[51] — hic non consenserat consilio et actibus eorum — ab Arima-
thaea civitate Iudaeorum, qui exspectabat regnum Dei, [52] hic accessit
ad Pilatum et petiit corpus Iesu [53] et depositum involvit sindone
et posuit eum in monumento exciso, in quo nondum quisquam po-
situs fuerat. [54] Et dies erat Parasceves, et sabbatum illucescebat.
[55] Subsecutae autem mulieres, quae cum ipso venerant de Galilaea,
viderunt monumentum et quemadmodum positum erat corpus eius,
[56] et revertentes paraverunt aromata et unguenta et sabbato quidem
siluerunt secundum mandatum.

24 [1] Prima autem sabbatorum, valde diluculo venerunt ad monu-
mentum portantes, quae paraverant, aromata. [2] Et invenerunt lapi-
dem revolutum a monumento [3] et ingressae non invenerunt corpus
Domini Iesu. [4] Et factum est, dum mente haesitarent de isto, ecce
duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. [5] Cum timerent autem
et declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: « Quid quaeritis
viventem cum mortuis? [6] Non est hic, sed surrexit. Recordamini
qualiter locutus est vobis, cum adhuc in Galilaea esset, [7] dicens:

[23] [42] Et dicebat ad Iesum: Domine, memento mei
[43] Et dixit illi Iesus
[44] Erat autem fere
[51] civitate Iudaeae qui exspectabat et ipse
[24] [1] Una autem sabbati
[4] dum mente consternatae essent
[7] dicens quia

" Oportet Filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et
crucifigi et die tertia resurgere " ». [8] Et recordatae sunt verborum
eius [9] et regressae a monumento nuntiaverunt haec omnia illis Un-
decim et ceteris omnibus. [10] Erat autem Maria Magdalene et Ioanna
et Maria Iacobi; et ceterae cum eis dicebant ad apostolos haec. [11] Et
visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, et non credebant
illis. [12] Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum et procumbens
videt linteamina sola; et rediit ad sua mirans, quod factum fuerat.

[13] Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum, quod erat in
spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalem nomine Emmaus, [14] et ipsi
loquebantur ad invicem de his omnibus, quae acciderant. [15] Et fac-
tum est, dum fabularentur et secum quaererent, et ipse Iesus appro-
pinquans ibat cum illis; [16] oculi autem illorum tenebantur, ne eum
agnoscerent. [17] Et ait ad illos: « Qui sunt hi sermones, quos confertis
ad invicem ambulantes? ». Et steterunt tristes. [18] Et respondens unus,
cui nomen Cleopas, dixit ei: « Tu solus peregrinus es in Ierusalem
et non cognovisti, quae facta sunt in illa his diebus? ». [19] Quibus
ille dixit: « Quae? ». Et illi dixerunt ei: « De Iesu Nazareno, qui
fuit vir propheta, potens in opere et sermone coram Deo et omni
populo, [20] et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes et prin-
cipes nostri in damnationem mortis, et crucifixerunt eum. [21] Nos
autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel; at nunc super
haec omnia tertia dies hodie quod haec facta sunt. [22] Sed et mulieres
quaedam ex nostris terruerunt nos, quae ante lucem fuerunt ad mo-
numentum [23] et, non invento corpore eius, venerunt dicentes se etiam
visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere. [24] Et abierunt
quidam ex nostris ad monumentum et ita invenerunt, sicut mulieres
dixerunt, ipsum vero non viderunt ».

[25] Et ipse dixit ad eos: « O stulti et tardi corde ad credendum in
omnibus, quae locuti sunt Prophetae! [26] Nonne haec oportuit pati
Christum et intrare in gloriam suam? ». [27] Et incipiens a Moyse et
omnibus Prophetis interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quae
de ipso erant. [28] Et appropinquaverunt castello, quo ibant, et ipse
se finxit longius ire. [29] Et coegerunt illum dicentes: « Mane nobis-
cum, quoniam advesperascit et inclinata est iam dies ». Et intravit,

[24] [10] et ceterae quae cum eis erant quae dicebant
[12] procumbens vidit linteamina posita et abiit secum mirans
[17] ambulantes et estis tristes
[19] Et dixerunt: de Iesu Nazareno
[26] et ita intrare
[29] Et intravit cum illis

ut maneret cum illis. [30] Et factum est, dum recumberet cum illis,
accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. [31] Et aperti
sunt oculi eorum et cognoverunt eum; et ipse evanuit ab eis. [32] Et
dixerunt ad invicem: « Nonne cor nostrum ardens erat in nobis,
dum loqueretur nobis in via et aperiret nobis Scripturas? ». [33] Et
surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem et invenerunt con-
gregatos Undecim et eos, qui cum ipsis erant, [34] dicentes: « Surrexit
Dominus vere et apparuit Simoni ». [35] Et ipsi narrabant, quae gesta
erant in via, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis.

[36] Dum haec autem loquuntur, ipse stetit in medio eorum et dicit
eis: « Pax vobis! ». [37] Conturbati vero et conterriti existimabant se
spiritum videre. [38] Et dixit eis: « Quid turbati estis, et quare cogi-
tationes ascendunt in corda vestra? [39] Videte manus meas et pedes
meos, quia ipse ego sum! Palpate me et videte, quia spiritus carnem
et ossa non habet, sicut me videtis habere ». [40] Et cum hoc dixisset,
ostendit eis manus et pedes. [41] Adhuc autem illis non credentibus
prae gaudio et mirantibus, dixit eis: « Habetis hic aliquid, quod
manducetur? ». [42] At illi obtulerunt ei partem piscis assi. [43] Et su-
mens coram eis manducavit.

[44] Et dixit ad eos: « Haec sunt verba, quae locutus sum ad vos,
cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia,
quae scripta sunt in Lege Moysis et Prophetis et Psalmis de me ».
[45] Tunc aperuit illis sensum, ut intellegerent Scripturas. [46] Et dixit
eis: « Sic scriptum est, Christum pati et resurgere a mortuis die
tertia, [47] et praedicari in nomine eius paenitentiam in remissionem
peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ierusalem. [48] Vos estis
testes horum. [49] Et ecce ego mitto promissum Patris mei in vos;
vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtutem ex
alto ».

[24] [31] evanuit ex oculis eorum
[32] dum loqueretur in via
[34] dicentes quod
[36] Iesus stetit in medio eorum | Pax vobis, ego sum nolite timere
[38] et cogitationes ascendunt
[39] et pedes quia ipse ego | palpate et videte
[41] non credentibus et mirantibus prae gaudio dixit
[42] partem piscis assi et favum mellis
[43] Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis
[46] dixit eis quoniam sic scriptum est et sic oportebat Christum pati
[47] paenitentiam et remissionem
[48] vos autem estis testes horum
[49] Et ego mitto

[50] Eduxit autem eos foras usque in Bethaniam et, elevatis manibus suis, benedixit eis. [51] Et factum est dum benediceret illis, recessit ab eis et ferebatur in caelum. [52] Et ipsi adoraverunt eum et regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno [53] et erant semper in templo benedicentes Deum.

[24] [50] foras in Bethaniam
[52] et ipsi adorantes regressi sunt
[53] laudantes et benedicentes Deum. Amen

EVANGELIUM
SECUNDUM IOANNEM

1 [1] In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus
erat Verbum. [2] Hoc erat in principio apud Deum. [3] Omnia per
ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod factum est;
[4] in ipso vita erat, et vita erat lux hominum, [5] et lux in tenebris
lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt.

[6] Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Ioannes; [7] hic venit
in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes
crederent per illum. [8] Non erat ille lux, sed ut testimonium perhi-
beret de lumine.

[9] Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem, veniens in mun-
dum. [10] In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus
eum non cognovit. [11] In propria venit, et sui eum non receperunt.

[12] Quotquot autem acceperunt eum, dedit eis potestatem filios
Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius, [13] qui non ex sanguinibus
neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati
sunt.

[14] Et Verbum caro factum est et habitavit in nobis; et vidimus
gloriam eius, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiae et
veritatis.

[15] Ioannes testimonium perhibet de ipso et clamat dicens: « Hic
erat, quem dixi: Qui post me venturus est, ante me factus est, quia
prior me erat ».

[16] Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, et gratiam pro
gratia; [17] quia lex per Moysen data est, gratia et veritas per Iesum
Christum facta est. [18] Deum nemo vidit umquam; unigenitus Deus,
qui est in sinum Patris, ipse enarravit.

[19] Et hoc est testimonium Ioannis, quando miserunt ad eum Iu-
daei ab Hierosolymis sacerdotes et Levitas, ut interrogarent eum:
« Tu quis es? ». [20] Et confessus est et non negavit; et confessus est:
« Non sum ego Christus ». [21] Et interrogaverunt eum: « Quid ergo?
Elias es tu? ». Et dicit: « Non sum ». « Propheta es tu? ». Et re-

[1] [9] hominem venientem in mundum
[12] receperunt
[15] quem dixi vobis
[18] Unigenitus Filius qui est in sinu Patris
[19] quando miserunt Iudaei | et Levitas ad eum
[20] confessus est quia

spondit: « Non ». 22 Dixerunt ergo ei: « Quis es? Ut responsum
demus his, qui miserunt nos. Quid dicis de teipso? ». 23 Ait:
« Ego *vox clamantis in deserto:*
" *Dirigite viam Domini* ",
sicut dixit Isaias propheta ». 24 Et qui missi fuerant, erant ex pha-
risaeis; 25 et interrogaverunt eum et dixerunt ei: « Quid ergo bapti-
zas, si tu non es Christus neque Elias neque propheta? ». 26 Respon-
dit eis Ioannes dicens: « Ego baptizo in aqua; medius vestrum stat,
quem vos non scitis, 27 qui post me venturus est, cuius ego non
sum dignus, ut solvam eius corrigiam calceamenti ». 28 Haec in
Bethania facta sunt trans Iordanem, ubi erat Ioannes baptizans.

29 Altera die videt Iesum venientem ad se et ait: « Ecce agnus
Dei, qui tollit peccatum mundi. 30 Hic est, de quo dixi: Post me
venit vir, qui ante me factus est, quia prior me erat. 31 Et ego ne-
sciebam eum, sed ut manifestetur Israel, propterea veni ego in aqua
baptizans ». 32 Et testimonium perhibuit Ioannes dicens: « Vidi Spi-
ritum descendentem quasi columbam de caelo, et mansit super eum;
33 et ego nesciebam eum, sed, qui misit me baptizare in aqua, ille
mihi dixit: " Super quem videris Spiritum descendentem et manen-
tem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu Sancto ". 34 Et ego
vidi et testimonium perhibui quia hic est Filius Dei ».

35 Altera die iterum stabat Ioannes et ex discipulis eius duo, 36 et
respiciens Iesum ambulantem dicit: « Ecce agnus Dei ». 37 Et audierunt
eum duo discipuli loquentem et secuti sunt Iesum. 38 Conversus autem
Iesus et videns eos sequentes se dicit eis: « Quid quaeritis? ». Qui dixe-
runt ei: « Rabbi — quod dicitur interpretatum Magister — ubi ma-
nes? ». 39 Dicit eis: « Venite et videbitis ». Venerunt ergo et viderunt,
ubi maneret, et apud eum manserunt die illo; hora erat quasi decima.

40 Erat Andreas, frater Simonis Petri, unus ex duobus, qui audie-
rant ab Ioanne et secuti fuerant eum. 41 Invenit hic primum fratrem
suum Simonem et dicit ei: « Invenimus Messiam » — quod est inter-
pretatum Christus —; 42 adduxit eum ad Iesum. Intuitus eum Iesus
dixit: « Tu es Simon filius Ioannis; tu vocaberis Cephas » — quod
interpretatur Petrus —.

[1] 26 medius autem vestrum stetit
27 ipse est qui post me venturus est qui ante me factus est
29 videt Ioannes Iesum
32 dicens quia
39 venite et videte | venerunt et viderunt | hora autem erat
40 Erat autem Andreas
42 Et adduxit eum | intuitus autem eum | filius Iohanna

43 In crastinum voluit exire in Galilaeam et invenit Philippum. Et dicit ei Iesus: « Sequere me ». 44 Erat autem Philippus a Bethsaida, civitate Andreae et Petri. 45 Invenit Philippus Nathanael et dicit ei: « Quem scripsit Moyses in Lege et Prophetae invenimus, Iesum filium Ioseph a Nazareth ». 46 Et dixit ei Nathanael: « A Nazareth potest aliquid boni esse? ». Dicit ei Philippus: « Veni et vide ». 47 Vidit Iesus Nathanael venientem ad se et dicit de eo: « Ecce vere Israelita, in quo dolus non est ». 48 Dicit ei Nathanael: « Unde me nosti? ». Respondit Iesus et dixit ei: « Priusquam te Philippus vocaret, cum esses sub ficu, vidi te ». 49 Respondit ei Nathanael: « Rabbi, tu es Filius Dei, tu rex es Israel! ». 50 Respondit Iesus et dixit ei: « Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis? Maiora his videbis ». 51 Et dicit ei: « Amen, amen dico vobis: Videbitis *caelum* apertum et *angelos Dei ascendentes et descendentes* supra Filium hominis ».

2 1 Et die tertio nuptiae factae sunt in Cana Galilaeae, et erat mater Iesu ibi; 2 vocatus est autem et Iesus et discipuli eius ad nuptias. 3 Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum: « Vinum non habent ». 4 Et dicit ei Iesus: « Quid mihi et tibi, mulier? Nondum venit hora mea ». 5 Dicit mater eius ministris: « Quodcumque dixerit vobis, facite ».

6 Erant autem ibi lapideae hydriae sex positae secundum purificationem Iudaeorum, capientes singulae metretas binas vel ternas. 7 Dicit eis Iesus: « Implete hydrias aqua ». Et impleverunt eas usque ad summum. 8 Et dicit eis: « Haurite nunc et ferte architriclino ». Illi autem tulerunt. 9 Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factam et non sciebat unde esset, ministri autem sciebant, qui haurierant aquam, vocat sponsum architriclinus 10 et dicit ei: « Omnis homo primum bonum vinum ponit et, cum inebriati fuerint, id quod deterius est; tu servasti bonum vinum usque adhuc ». 11 Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilaeae et manifestavit gloriam suam, et crediderunt in eum discipuli eius.

12 Post hoc descendit Capharnaum ipse et mater eius et fratres eius et discipuli eius, et ibi manserunt non multis diebus.

13 Et prope erat Pascha Iudaeorum, et ascendit Hierosolymam Iesus. 14 Et invenit in templo vendentes boves et oves et columbas, et num-

[1] 49 Respondit ei Nathanahel et ait
50 Maius his videtis

[2] 2 Vocatus est autem ibi
4 Quid mihi et tibi est, mulier?
8 Et dicit eis Iesus | architriclino et tulerunt
10 tunc id quod

mularios sedentes; [15] et cum fecisset flagellum de funiculis, omnes
eiecit de templo, oves quoque et boves, et nummulariorum effudit
aes et mensas subvertit; [16] et his, qui columbas vendebant, dixit:
« Auferte ista hinc! Nolite facere domum Patris mei domum nego-
tiationis ». [17] Recordati sunt discipuli eius quia scriptum est: « *Zelus
domus tuae comedit me* ». [18] Responderunt ergo Iudaei et dixerunt
ei: « Quod signum ostendis nobis, quia haec facis? ». [19] Respondit
Iesus et dixit eis: « Solvite templum hoc et in tribus diebus excitabo
illud ». [20] Dixerunt ergo Iudaei: « Quadraginta et sex annis aedifica-
tum est templum hoc, et tu tribus diebus excitabis illud? ». [21] Ille
autem dicebat de templo corporis sui. [22] Cum ergo resurrexisset a
mortuis, recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat, et credide-
runt Scripturae et sermoni, quem dixit Iesus.

[23] Cum autem esset Hierosolymis in Pascha, in die festo, multi cre-
diderunt in nomine eius, videntes signa eius, quae faciebat. [24] Ipse
autem Iesus non credebat semetipsum eis, eo quod ipse nosset
omnes, [25] et quia opus ei non erat, ut quis testimonium perhiberet
de homine: ipse enim sciebat quid esset in homine.

3 [1] Erat autem homo ex pharisaeis, Nicodemus nomine, princeps
Iudaeorum; [2] hic venit ad eum nocte et dixit ei: « Rabbi, scimus
quia a Deo venisti magister: nemo enim potest haec signa facere,
quae tu facis, nisi fuerit Deus cum eo ». [3] Respondit Iesus et dixit
ei: « Amen, amen dico tibi: Nisi quis natus fuerit desuper, non po-
test videre regnum Dei ». [4] Dicit ad eum Nicodemus: « Quomodo
potest homo nasci, cum senex sit? Numquid potest in ventrem ma-
tris suae iterato introire et nasci? ». [5] Respondit Iesus: « Amen,
amen dico tibi: Nisi quis natus fuerit ex aqua et Spiritu, non potest
introire in regnum Dei. [6] Quod natum est ex carne, caro est; et,
quod natum est ex Spiritu, spiritus est. [7] Non mireris quia dixi tibi:
Oportet vos nasci denuo. [8] Spiritus, ubi vult, spirat, et vocem eius
audis, sed non scis unde veniat et quo vadat; sic est omnis, qui
natus est ex Spiritu ». [9] Respondit Nicodemus et dixit ei: « Quo-
modo possunt haec fieri? ». [10] Respondit Iesus et dixit ei: « Tu es
magister Israel et haec ignoras? [11] Amen, amen dico tibi: Quod sci-
mus, loquimur et, quod vidimus, testamur, et testimonium nostrum

[2] [15] quasi flagellum
[17] Recordati vero sunt
[3] [5] renatus fuerit
[11] dico tibi quia quod scimus

non accipitis. 12 Si terrena dixi vobis, et non creditis, quomodo, si
dixero vobis caelestia, credetis? 13 Et nemo ascendit in caelum, nisi
qui descendit de caelo, Filius hominis. 14 Et sicut Moyses exaltavit
serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, 15 ut
omnis, qui credit, in ipso habeat vitam aeternam ».

16 Sic enim dilexit Deus mundum, ut Filium suum unigenitum
daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam
aeternam. 17 Non enim misit Deus Filium in mundum, ut iudicet
mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. 18 Qui credit in eum,
non iudicatur; qui autem non credit, iam iudicatus est, quia non
credidit in nomen Unigeniti Filii Dei. 19 Hoc est autem iudicium:
Lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam
lucem; erant enim eorum mala opera. 20 Omnis enim, qui mala agit,
odit lucem et non venit ad lucem, ut non arguantur opera eius;
21 qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur eius
opera, quia in Deo sunt facta.

22 Post haec venit Iesus et discipuli eius in Iudaeam terram, et
illic demorabatur cum eis et baptizabat. 23 Erat autem et Ioannes
baptizans in Enon iuxta Salim, quia aquae multae erant illic, et
adveniebant et baptizabantur; 24 nondum enim missus fuerat in car-
cerem Ioannes.

25 Facta est ergo quaestio ex discipulis Ioannis cum Iudaeo de
purificatione. 26 Et venerunt ad Ioannem et dixerunt ei: « Rabbi,
qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce
hic baptizat et omnes veniunt ad eum! ». 27 Respondit Ioannes et
dixit: « Non potest homo accipere quidquam, nisi fuerit ei datum
de caelo. 28 Ipsi vos mihi testimonium perhibetis quod dixerim: Non
sum ego Christus, sed: Missus sum ante illum. 29 Qui habet spon-
sam, sponsus est; amicus autem sponsi, qui stat et audit eum, gaudio
gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum
est. 30 Illum oportet crescere, me autem minui ».

31 Qui de sursum venit, supra omnes est; qui est de terra, de
terra est et de terra loquitur. Qui de caelo venit, supra omnes est;
32 et quod vidit et audivit, hoc testatur, et testimonium eius nemo
accipit. 33 Qui accipit eius testimonium, signavit quia Deus verax est.

[3] 13 Filius hominis qui est in caelo
15 qui credit in ipso non pereat, sed habeat
17 Deus Filium suum
19 iudicium quia lux
25 cum Iudaeis
28 ego non sum Christus, sed quia missus sum

[34] Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur, non enim ad men-
suram dat Spiritum. [35] Pater diligit Filium et omnia dedit in manu
eius. [36] Qui credit in Filium, habet vitam aeternam; qui autem in-
credulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.

4 [1] Ut ergo cognovit Iesus quia audierunt pharisaei quia Iesus plures
discipulos facit et baptizat quam Ioannes, [2] — quamquam Iesus ipse
non baptizaret sed discipuli eius — [3] reliquit Iudaeam et abiit iterum
in Galilaeam. [4] Oportebat autem eum transire per Samariam. [5] Venit
ergo in civitatem Samariae, quae dicitur Sichar, iuxta praedium,
quod dedit Iacob Ioseph filio suo; [6] erat autem ibi fons Iacob. Iesus
ergo fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem; hora erat quasi
sexta. [7] Venit mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus: « Da
mihi bibere »; [8] discipuli enim eius abierant in civitatem, ut cibos
emerent. [9] Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: « Quomodo tu Iu-
daeus cum sis, bibere a me poscis, quae sum mulier Samaritana? ».
Non enim coutuntur Iudaei Samaritanis. [10] Respondit Iesus et dixit
ei: « Si scires donum Dei et quis est, qui dicit tibi: " Da mihi bi-
bere ", tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam ».
[11] Dicit ei mulier: « Domine, neque in quo haurias habes, et puteus
altus est; unde ergo habes aquam vivam? [12] Numquid tu maior es
patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum, et ipse ex eo bibit et
filii eius et pecora eius? ». [13] Respondit Iesus et dixit ei: « Omnis,
qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum; [14] qui autem biberit ex aqua,
quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum, sed aqua, quam dabo ei,
fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam ». [15] Dicit ad eum
mulier: « Domine, da mihi hanc aquam, ut non sitiam neque ve-
niam huc haurire ». [16] Dicit ei: « Vade, voca virum tuum et veni
huc ». [17] Respondit mulier et dixit ei: « Non habeo virum ». Dicit
ei Iesus: « Bene dixisti: " Non habeo virum "; [18] quinque enim viros
habuisti, et nunc, quem habes, non est tuus vir. Hoc vere dixisti ».
[19] Dicit ei mulier: « Domine, video quia propheta es tu. [20] Patres
nostri in monte hoc adoraverunt, et vos dicitis quia in Hierosolymis
est locus, ubi adorare oportet ». [21] Dicit ei Iesus: « Crede mihi, mu-

[3] [34] dat Deus Spiritum
[4] [2] quamquam Iesus non baptizaret
[16] Dicit ei Iesus
[17] et dixit: non habeo | bene dixisti quia
[20] quia Hierosolymis
[21] Mulier, crede mihi quia veniet hora

lier, quia venit hora quando neque in monte hoc neque in Hieroso-
lymis adorabitis Patrem. [22] Vos adoratis, quod nescitis; nos adora-
mus, quod scimus, quia salus ex Iudaeis est. [23] Sed venit hora, et
nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in Spiritu et
veritate; nam et Pater tales quaerit, qui adorent eum. [24] Spiritus est
Deus, et eos, qui adorant eum, in Spiritu et veritate oportet ado-
rare ». [25] Dicit ei mulier: « Scio quia Messias venit — qui dicitur
Christus —; cum venerit ille, nobis annuntiabit omnia ». [26] Dicit ei
Iesus: « Ego sum, qui loquor tecum ».

[27] Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur quia cum
muliere loquebatur; nemo tamen dixit: « Quid quaeris aut quid
loqueris cum ea? ». [28] Reliquit ergo hydriam suam mulier et abiit
in civitatem et dicit illis hominibus: [29] « Venite, videte hominem,
qui dixit mihi omnia, quaecumque feci; numquid ipse est Chri-
stus? ». [30] Exierunt de civitate et veniebant ad eum.

[31] Interea rogabant eum discipuli dicentes: « Rabbi, manduca ».
[32] Ille autem dixit eis: « Ego cibum habeo manducare, quem vos
nescitis ». [33] Dicebant ergo discipuli ad invicem: « Numquid aliquis
attulit ei manducare? ». [34] Dicit eis Iesus: « Meus cibus est, ut faciam
voluntatem eius, qui misit me, et ut perficiam opus eius. [35] Nonne
vos dicitis: " Adhuc quattuor menses sunt, et messis venit "? Ecce
dico vobis: Levate oculos vestros et videte regiones quia albae sunt
ad messem! Iam [36] qui metit, mercedem accipit et congregat fructum
in vitam aeternam, ut et qui seminat, simul gaudeat et qui metit.
[37] In hoc enim est verbum verum: Alius est qui seminat, et alius est
qui metit. [38] Ego misi vos metere, quod vos non laborastis; alii
laboraverunt, et vos in laborem eorum introistis ».

[39] Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum
propter verbum mulieris testimonium perhibentis: « Dixit mihi
omnia, quaecumque feci! ». [40] Cum venissent ergo ad illum Sama-
ritani, rogaverunt eum, ut apud ipsos maneret; et mansit ibi duos
dies. [41] Et multo plures crediderunt propter sermonem eius; [42] et mu-
lieri dicebant: « Iam non propter tuam loquelam credimus; ipsi
enim audivimus et scimus quia hic est vere Salvator mundi! ».

[4] [25] cum ergo venerit ille
[34] misit me ut perficiam opus eius
[35] dicitis quod | albae sunt iam ad messem
[37] quia alius est
[39] testimonium perhibentis quia
[40] ut ibi maneret
[42] dicebant quia iam non

[43] Post duos autem dies exiit inde in Galilaeam; [44] ipse enim Iesus testimonium perhibuit quia propheta in sua patria honorem non habet. [45] Cum ergo venisset in Galilaeam, exceperunt eum Galilaei, cum omnia vidissent, quae fecerat Hierosolymis in die festo; et ipsi enim venerant in diem festum.

[46] Venit ergo iterum in Cana Galilaeae, ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam regius, cuius filius infirmabatur Capharnaum; [47] hic cum audisset quia Iesus advenerit a Iudaea in Galilaeam, abiit ad eum et rogabat, ut descenderet et sanaret filium eius; incipiebat enim mori. [48] Dixit ergo Iesus ad eum: « Nisi signa et prodigia videritis, non credetis ». [49] Dicit ad eum regius: « Domine, descende priusquam moriatur puer meus ». [50] Dicit ei Iesus: « Vade. Filius tuus vivit ». Credidit homo sermoni, quem dixit ei Iesus, et ibat. [51] Iam autem eo descendente, servi eius occurrerunt ei dicentes quia puer eius vivit. [52] Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerit. Dixerunt ergo ei: « Heri hora septima reliquit eum febris ». [53] Cognovit ergo pater quia illa hora erat, in qua dixit ei Iesus: « Filius tuus vivit », et credidit ipse et domus eius tota. [54] Hoc iterum secundum signum fecit Iesus, cum venisset a Iudaea in Galilaeam.

5 [1] Post haec erat dies festus Iudaeorum, et ascendit Iesus Hierosolymam. [2] Est autem Hierosolymis, super Probatica, piscina, quae cognominatur Hebraice Bethsatha, quinque porticus habens. [3] In his iacebat multitudo languentium, caecorum, claudorum, aridorum. [(4)]

[5] Erat autem quidam homo ibi triginta et octo annos habens in infirmitate sua. [6] Hunc cum vidisset Iesus iacentem, et cognovisset quia multum iam tempus habet, dicit ei: « Vis sanus fieri? ». [7] Respondit ei languidus: « Domine, hominem non habeo, ut, cum tur-

[4] [43] exiit inde et abiit
[46] quidam regulus
[47] quia Iesus adveniret | rogabat eum
[48] non creditis
[49] regulus | moriatur filius meus
[51] servi occurrerunt ei et nuntiaverunt dicentes quia filius eius viveret
[52] et dixerunt ei heri

[5] [1] Hierosolymis
[2] hebraice Bethsaida
[3] multitudo magna languentium | aridorum exspectantium aquae motum
[4] *Ed. Clem. cum aliq. codd.*: Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam et movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquae, sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate
[7] dum venio enim ego

bata fuerit aqua, mittat me in piscinam; dum autem venio ego, alius
ante me descendit ». [8] Dicit ei Iesus: « Surge, tolle grabatum tuum
et ambula ». [9] Et statim sanus factus est homo, et sustulit grabatum
suum et ambulabat.

Erat autem sabbatum in illo die. [10] Dicebant ergo Iudaei illi, qui
sanatus fuerat: « Sabbatum est, et non licet tibi tollere grabatum
tuum ». [11] Ille autem respondit eis: « Qui me fecit sanum, ille mihi
dixit: " Tolle grabatum tuum et ambula " ». [12] Interrogaverunt eum:
« Quis est ille homo, qui dixit tibi: " Tolle et ambula "? ». [13] Is
autem, qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset; Iesus enim
declinavit a turba constituta in loco. [14] Postea invenit eum Iesus in
templo et dixit illi: « Ecce sanus factus es; iam noli peccare, ne
deterius tibi aliquid contingat ». [15] Abiit ille homo et nuntiavit Iu-
daeis quia Iesus esset, qui fecit eum sanum. [16] Et propterea perse-
quebantur Iudaei Iesum, quia haec faciebat in sabbato. [17] Iesus
autem respondit eis: « Pater meus usque modo operatur, et ego
operor ». [18] Propterea ergo magis quaerebant eum Iudaei interficere,
quia non solum solvebat sabbatum, sed et Patrem suum dicebat
Deum, aequalem se faciens Deo.

[19] Respondit itaque Iesus et dixit eis: « Amen, amen dico vobis:
Non potest Filius a se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem
facientem; quaecumque enim ille faciat, haec et Filius similiter facit.
[20] Pater enim diligit Filium et omnia demonstrat ei, quae ipse facit,
et maiora his demonstrabit ei opera, ut vos miremini. [21] Sicut enim
Pater suscitat mortuos et vivificat, sic et Filius, quos vult, vivificat.
[22] Neque enim Pater iudicat quemquam, sed iudicium omne dedit
Filio, [23] ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem.
Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum.
[24] Amen, amen dico vobis: Qui verbum meum audit et credit ei,
qui misit me, habet vitam aeternam et in iudicium non venit, sed
transiit a morte in vitam. [25] Amen, amen dico vobis: Venit hora,
et nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei et, qui audierint,
vivent. [26] Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et

[5] [10] Dicebant Iudaei illi | sabbatum est, non licet
[11] Respondit eis
[12] Interrogaverunt ergo eum | tolle grabattum tuum et ambula
[13] declinavit turba
[16] Propterea
[19] ille fecerit
[24] dico vobis quia | sed transit
[25] quia venit hora

Filio vitam habere in semetipso; [27] et potestatem dedit ei iudicium
facere, quia Filius hominis est. [28] Nolite mirari hoc, quia venit hora,
in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem eius [29] et
procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitae, qui vero mala
egerunt, in resurrectionem iudicii. [30] Non possum ego a meipso facere
quidquam; sicut audio, iudico, et iudicium meum iustum est, quia
non quaero voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me.
[31] Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum
non est verum; [32] alius est, qui testimonium perhibet de me, et scio
quia verum est testimonium, quod perhibet de me. [33] Vos misistis
ad Ioannem, et testimonium perhibuit veritati; [34] ego autem non ab
homine testimonium accipio, sed haec dico, ut vos salvi sitis. [35] Ille
erat lucerna ardens et lucens, vos autem voluistis exsultare ad horam
in luce eius.

[36] Ego autem habeo testimonium maius Ioanne; opera enim, quae
dedit mihi Pater, ut perficiam ea, ipsa opera, quae ego facio, testi-
monium perhibent de me quia Pater me misit; [37] et, qui misit me,
Pater, ipse testimonium perhibuit de me. Neque vocem eius um-
quam audistis, neque speciem eius vidistis, [38] et verbum eius non
habetis in vobis manens, quia, quem misit ille, huic vos non creditis.
[39] Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam aeternam
habere; et illae sunt, quae testimonium perhibent de me. [40] Et non
vultis venire ad me, ut vitam habeatis.

[41] Gloriam ab hominibus non accipio, [42] sed cognovi vos, quia
dilectionem Dei non habetis in vobis. [43] Ego veni in nomine Patris
mei, et non accipitis me; si alius venerit in nomine suo, illum acci-
pietis. [44] Quomodo potestis vos credere, qui gloriam ab invicem
accipitis, et gloriam, quae a solo est Deo, non quaeritis? [45] Nolite
putare quia ego accusaturus sim vos apud Patrem; est qui accuset
vos: Moyses, in quo vos speratis. [46] Si enim crederetis Moysi, cre-
deretis forsitan et mihi; de me enim ille scripsit. [47] Si autem illius
litteris non creditis, quomodo meis verbis credetis? ».

6 [1] Post haec abiit Iesus trans mare Galilaeae, quod est Tiberiadis.
[2] Et sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa, quae
faciebat super his, qui infirmabantur. [3] Subiit autem in montem Iesus
et ibi sedebat cum discipulis suis. [4] Erat autem proximum Pascha,

[5] [27] et iudicium facere
[31] de me testimonium
[41] Claritatem ab hominibus
[6] [3] Subiit ergo in montem

dies festus Iudaeorum. 5 Cum sublevasset ergo oculos Iesus et vidis-
set quia multitudo magna venit ad eum, dicit ad Philippum: « Unde
ememus panes, ut manducent hi? ». 6 Hoc autem dicebat tentans
eum; ipse enim sciebat quid esset facturus. 7 Respondit ei Philippus:
« Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque
modicum quid accipiat! ». 8 Dicit ei unus ex discipulis eius, Andreas
frater Simonis Petri: 9 « Est puer hic, qui habet quinque panes hor-
deaceos et duos pisces; sed haec quid sunt propter tantos? ». 10 Dixit
Iesus: « Facite homines discumbere ». Erat autem fenum multum in
loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia. 11 Accepit
ergo panes Iesus et, cum gratias egisset, distribuit discumbentibus,
similiter et ex piscibus, quantum volebant. 12 Ut autem impleti sunt,
dicit discipulis suis: « Colligite, quae superaverunt, fragmenta, ne
quid pereat ». 13 Collegerunt ergo et impleverunt duodecim cophinos
fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, quae superfuerunt
his, qui manducaverunt.

14 Illi ergo homines, cum vidissent quod fecerat signum, dicebant:
« Hic est vere propheta, qui venit in mundum! ». 15 Iesus ergo, cum
cognovisset quia venturi essent, ut raperent eum et facerent eum
regem, secessit iterum in montem ipse solus.

16 Ut autem sero factum est, descenderunt discipuli eius ad mare
17 et, cum ascendissent navem, veniebant trans mare in Capharnaum.
Et tenebrae iam factae erant, et nondum venerat ad eos Iesus. 18 Mare
autem, vento magno flante, exsurgebat. 19 Cum remigassent ergo
quasi stadia viginti quinque aut triginta, vident Iesum ambulantem
super mare et proximum navi fieri, et timuerunt. 20 Ille autem dicit
eis: « Ego sum, nolite timere! ». 21 Volebant ergo accipere eum in
navem, et statim fuit navis ad terram, in quam ibant.

22 Altera die turba, quae stabat trans mare, vidit quia navicula alia
non erat ibi nisi una et quia non introisset cum discipulis suis Iesus
in navem, sed soli discipuli eius abiissent; 23 aliae supervenerunt na-
ves a Tiberiade iuxta locum, ubi manducaverant panem, gratias

[6] 5 multitudo maxima
9 Est puer unus hic | inter tantos
10 Dixit ergo Iesus
12 dixit discipulis suis | ne pereant
14 dicebant quia | qui venturus est
15 fugit iterum in montem
17 venerunt trans mare | et non venerat
21 Voluerunt ergo accipere eum in navi | ad terram quam ibant
23 alia vero

agente Domino. [24] Cum ergo vidisset turba quia Iesus non esset ibi neque discipuli eius, ascenderunt ipsi naviculas et venerunt Capharnaum quaerentes Iesum. [25] Et cum invenissent eum trans mare, dixerunt ei: « Rabbi, quando huc venisti? ».

[26] Respondit eis Iesus et dixit: « Amen, amen dico vobis: Quaeritis me non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus et saturati estis. [27] Operamini non cibum, qui perit, sed cibum, qui permanet in vitam aeternam, quem Filius hominis vobis dabit; hunc enim Pater signavit Deus! ». [28] Dixerunt ergo ad eum: « Quid faciemus, ut operemur opera Dei? ». [29] Respondit Iesus et dixit eis: « Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille ».

[30] Dixerunt ergo ei: « Quod ergo tu facis signum, ut videamus et credamus tibi? Quid operaris? [31] Patres nostri manna manducaverunt in deserto, sicut scriptum est: " *Panem de caelo dedit eis manducare* " ». [32] Dixit ergo eis Iesus: « Amen, amen dico vobis: Non Moyses dedit vobis panem de caelo, sed Pater meus dat vobis panem de caelo verum: [33] panis enim Dei est, qui descendit de caelo et dat vitam mundo ». [34] Dixerunt ergo ad eum: « Domine, semper da nobis panem hunc ». [35] Dixit eis Iesus: « Ego sum panis vitae. Qui venit ad me, non esuriet; et, qui credit in me, non sitiet umquam. [36] Sed dixi vobis quia et vidistis me, et non creditis. [37] Omne, quod dat mihi Pater, ad me veniet; et eum, qui venit ad me, non eiciam foras, [38] quia descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam sed voluntatem eius, qui misit me. [39] Haec est autem voluntas eius, qui misit me, ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die. [40] Haec est enim voluntas Patris mei, ut omnis, qui videt Filium et credit in eum, habeat vitam aeternam; et resuscitabo ego eum in novissimo die ».

[41] Murmurabant ergo Iudaei de illo quia dixisset: « Ego sum panis, qui de caelo descendi », [42] et dicebant: « Nonne hic est Iesus filius Ioseph, cuius nos novimus patrem et matrem? Quomodo dicit nunc: " De caelo descendi "? ».

[43] Respondit Iesus et dixit eis: « Nolite murmurare in invicem. [44] Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum;

[6] [24] ascenderunt naviculas
[27] sed qui permanet
[35] Dixit autem eis
[39] qui misit me Patris | resuscitem illum novissimo die
[40] voluntas Patris mei qui misit me
[42] quomodo ergo dicit hic quia
[43] Respondit ergo Iesus

et ego resuscitabo eum in novissimo die. 45 Est scriptum in Pro-
phetis: " *Et erunt omnes docibiles Dei* ". Omnis, qui audivit a Patre
et didicit, venit ad me. 46 Non quia Patrem vidit quisquam, nisi is
qui est a Deo, hic vidit Patrem. 47 Amen, amen dico vobis: Qui
credit, habet vitam aeternam.

48 Ego sum panis vitae. 49 Patres vestri manducaverunt in deserto
manna et mortui sunt. 50 Hic est panis de caelo descendens, ut, si
quis ex ipso manducaverit, non moriatur. 51 Ego sum panis vivus, qui
de caelo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeter-
num; panis autem, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita ».

52 Litigabant ergo Iudaei ad invicem dicentes: « Quomodo potest
hic nobis carnem suam dare ad manducandum? ». 53 Dixit ergo eis
Iesus: « Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem Filii
hominis et biberitis eius sanguinem, non habetis vitam in vobis-
metipsis. 54 Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem,
habet vitam aeternam; et ego resuscitabo eum in novissimo die.
55 Caro enim mea verus est cibus, et sanguis meus verus est potus.
56 Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me
manet, et ego in illo. 57 Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo
propter Patrem; et, qui manducat me, et ipse vivet propter me. 58 Hic
est panis, qui de caelo descendit, non sicut manducaverunt patres
et mortui sunt; qui manducat hunc panem, vivet in aeternum ».

59 Haec dixit in synagoga docens in Capharnaum. 60 Multi ergo
audientes ex discipulis eius dixerunt: « Durus est hic sermo! Quis
potest eum audire? ». 61 Sciens autem Iesus apud semetipsum quia
murmurarent de hoc discipuli eius, dixit eis: « Hoc vos scandalizat?
62 Si ergo videritis Filium hominis ascendentem, ubi erat prius?
63 Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam; verba,
quae ego locutus sum vobis, Spiritus sunt et vita sunt. 64 Sed sunt
quidam ex vobis, qui non credunt ». Sciebat enim ab initio Iesus,
qui essent non credentes, et quis traditurus esset eum. 65 Et dicebat:
« Propterea dixi vobis: Nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei
datum a Patre ».

[6] 47 qui credit in me
51 et panis quem
53 in vobis
55 vere est cibus | vere est potus
58 manducaverunt patres vestri manna
63 spiritus et vita sunt
64 qui essent credentes
65 dixi vobis quia | datum a Patre meo

66 Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro et iam non cum
illo ambulabant. 67 Dixit ergo Iesus ad Duodecim: « Numquid et
vos vultis abire? ». 68 Respondit ei Simon Petrus: « Domine, ad
quem ibimus? Verba vitae aeternae habes; 69 et nos credidimus et co-
gnovimus quia tu es Sanctus Dei ». 70 Respondit eis Iesus: « Nonne
ego vos Duodecim elegi? Et ex vobis unus Diabolus est ». 71 Dicebat
autem Iudam Simonis Iscariotis: hic enim erat traditurus eum, cum
esset unus ex Duodecim.

7 1 Et post haec ambulabat Iesus in Galilaeam; non enim volebat in
Iudaeam ambulare, quia quaerebant eum Iudaei interficere.

2 Erat autem in proximo dies festus Iudaeorum, Scenopegia. 3 Di-
xerunt ergo ad eum fratres eius: « Transi hinc et vade in Iudaeam,
ut et discipuli tui videant opera tua, quae facis. 4 Nemo quippe in
occulto quid facit et quaerit ipse in palam esse. Si haec facis, mani-
festa teipsum mundo ». 5 Neque enim fratres eius credebant in eum.
6 Dicit ergo eis Iesus: « Tempus meum nondum adest, tempus autem
vestrum semper est paratum. 7 Non potest mundus odisse vos, me
autem odit, quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera eius
mala sunt. 8 Vos ascendite ad diem festum, ego non ascendo ad
diem festum istum, quia meum tempus nondum impletum est ».
9 Haec autem cum dixisset, ipse mansit in Galilaea.

10 Ut autem ascenderunt fratres eius ad diem festum, tunc et ipse
ascendit, non manifeste sed quasi in occulto. 11 Iudaei ergo quaere-
bant eum in die festo et dicebant: « Ubi est ille? ». 12 Et murmur
multus de eo erat in turba. Alii quidem dicebant: « Bonus est! »;
alii autem dicebant: « Non, sed seducit turbam! ». 13 Nemo tamen
palam loquebatur de illo propter metum Iudaeorum.

14 Iam autem die festo mediante, ascendit Iesus in templum et
docebat. 15 Mirabantur ergo Iudaei dicentes: « Quomodo hic litteras
scit, cum non didicerit? ». 16 Respondit ergo eis Iesus et dixit: « Mea

[6] 68 Respondit ergo ei
69 tu es Christus Filius Dei

[7] 1 Post haec
3 Dixerunt autem
6 tempus meum nondum advenit
9 Haec cum dixisset
10 ascenderunt fratres eius tunc et ipse ascendit ad diem festum
12 Quidam enim dicebant | sed seducit turbas
15 et mirabantur Iudaei
16 Respondit eis

doctrina non est mea sed eius, qui misit me. [17] Si quis voluerit vo-
luntatem eius facere, cognoscet de doctrina utrum ex Deo sit, an
ego a meipso loquar. [18] Qui a semetipso loquitur, gloriam propriam
quaerit; qui autem quaerit gloriam eius, qui misit illum, hic verax
est, et iniustitia in illo non est. [19] Nonne Moyses dedit vobis le-
gem? Et nemo ex vobis facit legem. Quid me quaeritis interficere? ».
[20] Respondit turba: « Daemonium habes! Quis te quaerit interfi-
cere? ». [21] Respondit Iesus et dixit eis: « Unum opus feci, et omnes
miramini. [22] Propterea Moyses dedit vobis circumcisionem — non
quia ex Moyse est sed ex patribus — et in sabbato circumciditis
hominem. [23] Si circumcisionem accipit homo in sabbato, ut non
solvatur lex Moysis, mihi indignamini quia totum hominem sanum
feci in sabbato? [24] Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum
iudicium iudicate ».

[25] Dicebant ergo quidam ex Hierosolymitis: « Nonne hic est, quem
quaerunt interficere? [26] Et ecce palam loquitur, et nihil ei dicunt.
Numquid vere cognoverunt principes quia hic est Christus? [27] Sed
hunc scimus unde sit, Christus autem cum venerit, nemo scit unde
sit ». [28] Clamavit ergo docens in templo Iesus et dicens: « Et me
scitis et unde sim scitis. Et a meipso non veni, sed est verus, qui
misit me, quem vos non scitis. [29] Ego scio eum, quia ab ipso sum,
et ipse me misit ». [30] Quaerebant ergo eum apprehendere, et nemo
misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius. [31] De turba
autem multi crediderunt in eum et dicebant: « Christus cum venerit,
numquid plura signa faciet quam quae hic fecit? ».

[32] Audierunt pharisaei turbam murmurantem de illo haec et mi-
serunt pontifices et pharisaei ministros, ut apprehenderent eum.
[33] Dixit ergo Iesus: « Adhuc modicum tempus vobiscum sum et
vado ad eum, qui misit me. [34] Quaeretis me et non invenietis; et
ubi sum ego, vos non potestis venire ». [35] Dixerunt ergo Iudaei ad
seipsos: « Quo hic iturus est, quia nos non inveniemus eum? Num-
quid in dispersionem Graecorum iturus est et docturus Graecos?
[36] Quis est hic sermo, quem dixit: " Quaeretis me et non invenie-
tis " et: " Ubi sum ego, vos non potestis venire "? ».

[7] [20] Respondit turba et dixit
[25] ex Hierosolymis
[28] clamabat ergo
[31] quae hic facit
[32] miserunt principes
[35] quia non inveniemus | dispersionem gentium | docturus gentes

37 In novissimo autem die magno festivitatis stabat Iesus et clamavit
dicens: « Si quis sitit, veniat ad me et bibat, 38 qui credit in me. Sicut
dixit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquae vivae ». 39 Hoc
autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant qui crediderant in eum.
Nondum enim erat Spiritus, quia Iesus nondum fuerat glorificatus.

40 Ex illa ergo turba, cum audissent hos sermones, dicebant: « Hic
est vere propheta! »; 41 alii dicebant: « Hic est Christus! »; quidam
autem dicebant: « Numquid a Galilaea Christus venit? 42 Nonne
Scriptura dixit: " Ex *semine David*, et *de Bethlehem* castello, ubi erat
David, *venit* Christus "? ». 43 Dissensio itaque facta est in turba
propter eum.

44 Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum, sed nemo
misit super illum manus. 45 Venerunt ergo ministri ad pontifices et
pharisaeos, et dixerunt eis illi: « Quare non adduxistis eum? ».
46 Responderunt ministri: « Numquam sic locutus est homo ». 47 Re-
sponderunt ergo eis pharisaei: « Numquid et vos seducti estis?
48 Numquid aliquis ex principibus credidit in eum aut ex pharisaeis?
49 Sed turba haec, quae non novit legem, maledicti sunt! ». 50 Dicit
Nicodemus ad eos, ille qui venit ad eum antea, qui unus erat ex
ipsis: 51 « Numquid lex nostra iudicat hominem, nisi audierit ab
ipso prius et cognoverit quid faciat? ». 52 Responderunt et dixerunt
ei: « Numquid et tu ex Galilaea es? Scrutare et vide quia propheta a
Galilaea non surgit! ». 53 Et reversi sunt unusquisque in domum suam.

8 1 Iesus autem perrexit in montem Oliveti. 2 Diluculo autem iterum
venit in templum, et omnis populus veniebat ad eum, et sedens do-
cebat eos. 3 Adducunt autem scribae et pharisaei mulierem in adul-
terio deprehensam et statuerunt eam in medio 4 et dicunt ei: « Ma-
gister, haec mulier manifesto deprehensa est in adulterio. 5 In lege
autem Moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare; tu ergo quid
dicis? ». 6 Hoc autem dicebant tentantes eum, ut possent accusare

[7] 37 et clamabat dicens
40 sermones eius
42 Nonne Scriptura dicit quia | et Bethleem castello
46 numquam sic locutus est homo sicut hic homo
50 qui venit ad eum nocte
52 Galilaeus es
[8] 1-11 *desunt in aliq. codd.*
2 et diluculo | venit ad eum
4 et dixerunt ei | modo deprehensa est
6 Haec autem dicebant

eum. Iesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra.
[7] Cum autem perseverarent interrogantes eum, erexit se et dixit eis:
« Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat »;
[8] et iterum se inclinans scribebat in terra. [9] Audientes autem unus
post unum exibant, incipientes a senioribus, et remansit solus, et
mulier in medio stans. [10] Erigens autem se Iesus dixit ei: « Mulier,
ubi sunt? Nemo te condemnavit? ». [11] Quae dixit: « Nemo, Do-
mine ». Dixit autem Iesus: « Nec ego te condemno; vade et amplius
iam noli peccare ».

[12] Iterum ergo locutus est eis Iesus dicens: « Ego sum lux mundi;
qui sequitur me, non ambulabit in tenebris, sed habebit lucem vi-
tae ». [13] Dixerunt ergo ei pharisaei: « Tu de teipso testimonium
perhibes; testimonium tuum non est verum ». [14] Respondit Iesus et
dixit eis: « Et si ego testimonium perhibeo de meipso, verum est
testimonium meum, quia scio unde veni et quo vado; vos autem
nescitis unde venio aut quo vado. [15] Vos secundum carnem iudicatis,
ego non iudico quemquam. [16] Et si iudico ego, iudicium meum ve-
rum est, quia solus non sum, sed ego et, qui me misit, Pater. [17] Sed
et in lege vestra scriptum est quia duorum hominum testimonium
verum est. [18] Ego sum, qui testimonium perhibeo de meipso, et
testimonium perhibet de me, qui misit me, Pater ». [19] Dicebant ergo
ei: « Ubi est Pater tuus? ». Respondit Iesus: « Neque me scitis neque
Patrem meum; si me sciretis, forsitan et Patrem meum sciretis ».
[20] Haec verba locutus est in gazophylacio docens in templo; et nemo
apprehendit eum, quia necdum venerat hora eius.

[21] Dixit ergo iterum eis: « Ego vado, et quaeretis me et in peccato
vestro moriemini! Quo ego vado, vos non potestis venire ». [22] Dice-
bant ergo Iudaei: « Numquid interficiet semetipsum, quia dicit:
" Quo ego vado, vos non potestis venire "? ». [23] Et dicebat eis:
« Vos de deorsum estis, ego de supernis sum; vos de mundo hoc
estis, ego non sum de hoc mundo. [24] Dixi ergo vobis quia morie-
mini in peccatis vestris; si enim non credideritis quia ego sum,
moriemini in peccatis vestris ». [25] Dicebant ergo ei: « Tu quis es? ».
Dixit eis Iesus: « In principio: id quod et loquor vobis! [26] Multa
habeo de vobis loqui et iudicare; sed, qui misit me, verax est, et

[8] [11] te condemnabo
[17] Et in lege
[21] iterum eis Iesus | et quaeritis me
[24] quia ego sum, moriemini in peccato vestro
[25] principium quia et loquor

ego, quae audivi ab eo, haec loquor ad mundum ». 27 Non cogno-
verunt quia Patrem eis dicebat. 28 Dixit ergo eis Iesus: « Cum exal-
taveritis Filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, et a meipso
facio nihil, sed, sicut docuit me Pater, haec loquor. 29 Et qui me
misit, mecum est; non reliquit me solum, quia ego, quae placita sunt
ei, facio semper ». 30 Haec illo loquente, multi crediderunt in eum.
31 Dicebat ergo Iesus ad eos, qui crediderunt ei, Iudaeos: « Si vos
manseritis in sermone meo, vere discipuli mei estis 32 et cognoscetis
veritatem, et veritas liberabit vos ». 33 Responderunt ei: « Semen
Abrahae sumus et nemini servivimus umquam! Quomodo tu dicis:
" Liberi fietis "? ». 34 Respondit eis Iesus: « Amen, amen dico vobis:
Omnis, qui facit peccatum, servus est. 35 Servus autem non manet
in domo in aeternum; filius manet in aeternum. 36 Si ergo Filius vos
liberaverit, vere liberi eritis. 37 Scio quia semen Abrahae estis; sed
quaeritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis. 38 Ego,
quae vidi apud Patrem, loquor; et vos ergo, quae audivistis a patre,
facitis ». 39 Responderunt et dixerunt ei: « Pater noster Abraham
est ». Dicit eis Iesus: « Si filii Abrahae essetis, opera Abrahae face-
retis. 40 Nunc autem quaeritis me interficere, hominem, qui verita-
tem vobis locutus sum, quam audivi a Deo; hoc Abraham non fecit.
41 Vos facitis opera patris vestri ». Dixerunt itaque ei: « Nos ex for-
nicatione non sumus nati; unum patrem habemus Deum! ». 42 Dixit
eis Iesus: « Si Deus pater vester esset, diligeretis me; ego enim ex
Deo processi et veni, neque enim a meipso veni, sed ille me misit.
43 Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire
sermonem meum. 44 Vos ex patre Diabolo estis et desideria patris
vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio et in veritate non
stabat, quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium, ex pro-
priis loquitur, quia mendax est et pater eius. 45 Ego autem quia veri-
tatem dico non creditis mihi. 46 Quis ex vobis arguit me de peccato?
Si veritatem dico, quare vos non creditis mihi? 47 Qui est ex Deo,
verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis ».

[8] 27 Et non cognoverunt
31 discipuli mei eritis
33 liberi eritis
34 quia omnis qui facit
37 Scio quia filii Abrahae
38 Ego quod vidi | et vos quae vidistis apud patrem vestrum
39 si filii Abrahae estis opera Abrahae facite
42 Dixit ergo eis Iesus | diligeretis utique me
44 in veritate non stetit

[48] Responderunt Iudaei et dixerunt ei: « Nonne bene dicimus nos
quia Samaritanus es tu et daemonium habes? ». [49] Respondit Iesus:
« Ego daemonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, et vos
inhonoratis me. [50] Ego autem non quaero gloriam meam; est qui
quaerit et iudicat. [51] Amen, amen dico vobis: Si quis sermonem
meum servaverit, mortem non videbit in aeternum ». [52] Dixerunt
ergo ei Iudaei: « Nunc cognovimus quia daemonium habes. Abra-
ham mortuus est et prophetae, et tu dicis: " Si quis sermonem
meum servaverit, non gustabit mortem in aeternum ". [53] Numquid
tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est? Et prophetae
mortui sunt! Quem teipsum facis? ». [54] Respondit Iesus: « Si ego
glorifico meipsum, gloria mea nihil est; est Pater meus, qui glorificat
me, quem vos dicitis: " Deus noster est! ", [55] et non cognovistis
eum. Ego autem novi eum. Et si dixero: Non scio eum, ero similis
vobis, mendax; sed scio eum et sermonem eius servo. [56] Abraham
pater vester exsultavit, ut videret diem meum, et vidit et gavisus
est ». [57] Dixerunt ergo Iudaei ad eum: « Quinquaginta annos nondum
habes et Abraham vidisti? ». [58] Dixit eis Iesus: « Amen, amen dico
vobis: Antequam Abraham fieret, ego sum ». [59] Tulerunt ergo lapides,
ut iacerent in eum; Iesus autem abscondit se et exivit de templo.

9 [1] Et praeteriens vidit hominem caecum a nativitate. [2] Et interro-
gaverunt eum discipuli sui dicentes: « Rabbi, quis peccavit, hic aut
parentes eius, ut caecus nasceretur? ». [3] Respondit Iesus: « Neque
hic peccavit neque parentes eius, sed ut manifestentur opera Dei in
illo. [4] Nos oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est;
venit nox, quando nemo potest operari. [5] Quamdiu in mundo sum,
lux sum mundi ». [6] Haec cum dixisset, exspuit in terram et fecit lu-
tum ex sputo et linivit lutum super oculos eius [7] et dixit ei: « Vade,
lava in natatoria Siloae! » — quod interpretatur Missus —. Abiit ergo
et lavit et venit videns. [8] Itaque vicini et, qui videbant eum
prius quia mendicus erat, dicebant: « Nonne hic est, qui sedebat et
mendicabat? »; [9] alii dicebant: « Hic est! »; alii dicebant: « Nequa-

[8] [48] Responderunt igitur Iudaei
[52] Dixerunt ergo Iudaei
[54] dicitis quia
[55] si dixero quia
[9] [2] discipuli sui: Rabbi
[4] me oportet
[8] Alii dicebant quia
[9] Alii autem: Nequaquam

quam, sed similis est eius! ». Ille dicebat: « Ego sum! ». 10 Dicebant
ergo ei: « Quomodo igitur aperti sunt oculi tibi? ». 11 Respondit ille:
« Homo, qui dicitur Iesus, lutum fecit et unxit oculos meos et dixit
mihi: " Vade ad Siloam et lava! ". Abii ergo et lavi et vidi ». 12 Et
dixerunt ei: « Ubi est ille? ». Ait: « Nescio ».

13 Adducunt eum ad pharisaeos, qui caecus fuerat. 14 Erat autem
sabbatum, in qua die lutum fecit Iesus et aperuit oculos eius. 15 Ite-
rum ergo interrogabant et eum pharisaei quomodo vidisset. Ille
autem dixit eis: « Lutum posuit super oculos meos, et lavi et video ».
16 Dicebant ergo ex pharisaeis quidam: « Non est hic homo a Deo,
quia sabbatum non custodit! »; alii autem dicebant: « Quomodo
potest homo peccator haec signa facere? ». Et schisma erat in eis.
17 Dicunt ergo caeco iterum: « Tu quid dicis de eo quia aperuit ocu-
los tuos? ». Ille autem dixit: « Propheta est! ». 18 Non crediderunt
ergo Iudaei de illo quia caecus fuisset et vidisset, donec vocaverunt
parentes eius, qui viderat. 19 Et interrogaverunt eos dicentes: « Hic
est filius vester, quem vos dicitis quia caecus natus est? Quomodo
ergo nunc videt? ». 20 Responderunt ergo parentes eius et dixerunt:
« Scimus quia hic est filius noster et quia caecus natus est. 21 Quo-
modo autem nunc videat nescimus, aut quis eius aperuit oculos nos
nescimus; ipsum interrogate. Aetatem habet; ipse de se loquetur! ».
22 Haec dixerunt parentes eius, quia timebant Iudaeos; iam enim
conspiraverant Iudaei, ut, si quis eum confiteretur Christum, extra
synagogam fieret. 23 Propterea parentes eius dixerunt: « Aetatem ha-
bet; ipsum interrogate! ».

24 Vocaverunt ergo rursum hominem, qui fuerat caecus, et dixe-
runt ei: « Da gloriam Deo! Nos scimus quia hic homo peccator
est ». 25 Respondit ergo ille: « Si peccator est nescio; unum scio
quia caecus cum essem, modo video ». 26 Dixerunt ergo illi: « Quid

[9] 9 Ille dicebat quia
10 Quomodo aperti sunt
11 ad natatoriam Siloae | et abii et lavi
12 Dixerunt
14 sabbatum quando lutum
15 interrogabant eum pharisaei quomodo | mihi super oculos et lavi
16 Alii dicebant
17 qui aperuit oculos
20 Responderunt eis parentes eius
21 ipse de se loquatur
23 dixerunt quia
25 Dixit ergo ille

fecit tibi? Quomodo aperuit oculos tuos? ». [27] Respondit eis: « Dixi
vobis iam, et non audistis; quid iterum vultis audire? Numquid et
vos vultis discipuli eius fieri? ». [28] Et maledixerunt ei et dixerunt:
« Tu discipulus illius es, nos autem Moysis discipuli sumus. [29] Nos
scimus quia Moysi locutus est Deus, hunc autem nescimus unde
sit ». [30] Respondit homo et dixit eis: « In hoc enim mirabile est
quia vos nescitis unde sit, et aperuit meos oculos! [31] Scimus quia
peccatores Deus non audit, sed si quis Dei cultor est et voluntatem
eius facit, hunc exaudit. [32] A saeculo non est auditum quia aperuit
quis oculos caeci nati; [33] nisi esset hic a Deo, non poterat facere
quidquam ». [34] Responderunt et dixerunt ei: « In peccatis tu natus
es totus et tu doces nos? ». Et eiecerunt eum foras.

[35] Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras et, cum invenisset eum,
dixit ei: « Tu credis in Filium hominis? ». [36] Respondit ille et dixit:
« Et quis est, Domine, ut credam in eum? ». [37] Dixit ei Iesus: « Et
vidisti eum; et, qui loquitur tecum, ipse est ». [38] At ille ait: « Credo,
Domine! »; et adoravit eum. [39] Et dixit Iesus: « In iudicium ego in
hunc mundum veni, ut, qui non vident, videant, et, qui vident,
caeci fiant ». [40] Audierunt haec ex pharisaeis, qui cum ipso erant,
et dixerunt ei: « Numquid et nos caeci sumus? ». [41] Dixit eis Iesus:
« Si caeci essetis, non haberetis peccatum. Nunc vero dicitis: " Videmus! "; peccatum vestrum manet ».

10 [1] « Amen, amen dico vobis: Qui non intrat per ostium in ovile
ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro; [2] qui autem intrat
per ostium, pastor est ovium. [3] Huic ostiarius aperit, et oves vocem
eius audiunt, et proprias oves vocat nominatim et educit eas. [4] Cum
proprias omnes emiserit, ante eas vadit, et oves illum sequuntur,
quia sciunt vocem eius; [5] alienum autem non sequentur, sed fugient

[9] [26] aperuit tibi oculos
[27] et audistis
[28] Maledixerunt
[30] Respondit ille homo
[31] Scimus autem quia
[34] in peccatis natus es
[35] credis in Filium Dei
[36] Quis est
[37] Et dixit
[38] et procidens adoravit eum
[39] Dixit ei Iesus
[40] Et audierunt ex pharisaeis
[41] nunc vero dicitis quia

[10] [4] Et cum
[5] non sequuntur

ab eo, quia non noverunt vocem alienorum ». 6 Hoc proverbium
dixit eis Iesus; illi autem non cognoverunt quid esset, quod loque-
batur eis.
7 Dixit ergo iterum Iesus: « Amen, amen dico vobis: Ego sum
ostium ovium. 8 Omnes, quotquot venerunt ante me, fures sunt et
latrones, sed non audierunt eos oves. 9 Ego sum ostium: per me si
quis introierit, salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua in-
veniet. 10 Fur non venit, nisi ut furetur et mactet et perdat; ego veni,
ut vitam habeant et abundantius habeant. 11 Ego sum pastor bonus:
bonus pastor animam suam ponit pro ovibus; 12 mercennarius et,
qui non est pastor, cuius non sunt oves propriae, videt lupum ve-
nientem et dimittit oves et fugit — et lupus rapit eas et dispergit —
13 quia mercennarius est, et non pertinet ad eum de ovibus. 14 Ego
sum pastor bonus: et cognosco meas, et cognoscunt me meae, 15 si-
cut cognoscit me Pater, et ego cognosco Patrem; et animam meam
pono pro ovibus. 16 Et alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili,
et illas oportet me adducere, et vocem meam audient et fient unus
grex, unus pastor. 17 Propterea me Pater diligit, quia ego pono ani-
mam meam, ut iterum sumam eam. 18 Nemo tollit eam a me, sed ego
pono eam a meipso. Potestatem habeo ponendi eam et potestatem
habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a Patre meo ».
19 Dissensio iterum facta est inter Iudaeos propter sermones hos.
20 Dicebant autem multi ex ipsis: « Daemonium habet et insanit! Quid
eum auditis? ». 21 Alii dicebant: « Haec verba non sunt daemonium
habentis! Numquid daemonium potest caecorum oculos aperire? ».
22 Facta sunt tunc Encaenia in Hierosolymis. Hiems erat; 23 et am-
bulabat Iesus in templo in porticu Salomonis. 24 Circumdederunt
ergo eum Iudaei et dicebant ei: « Quousque animam nostram tollis?
Si tu es Christus, dic nobis palam! ». 25 Respondit eis Iesus: « Dixi
vobis, et non creditis; opera, quae ego facio in nomine Patris mei,
haec testimonium perhibent de me. 26 Sed vos non creditis, quia
non estis ex ovibus meis. 27 Oves meae vocem meam audiunt, et

[10] 6 quid loqueretur eis
7 Dixit ergo eis iterum | dico vobis quia
8 quotquot venerunt fures sunt
11 dat pro ovibus
12 et lupus rapit et dispergit oves
13 mercennarius autem fugit, quia mercennarius est
15 novit | agnosco
16 et fiet unum ovile et unus pastor
22 Facta sunt autem | et hiems erat
25 loquor vobis et non creditis

ego cognosco eas, et sequuntur me, [28] et ego vitam aeternam do eis,
et non peribunt in aeternum, et non rapiet eas quisquam de manu
mea. [29] Pater meus quod dedit mihi, maius omnibus est, et nemo
potest rapere de manu Patris. [30] Ego et Pater unum sumus ».

[31] Sustulerunt iterum lapides Iudaei, ut lapidarent eum. [32] Respon-
dit eis Iesus: « Multa opera bona ostendi vobis ex Patre; propter
quod eorum opus me lapidatis? ». [33] Responderunt ei Iudaei: « De
bono opere non lapidamus te sed de blasphemia, et quia tu, homo
cum sis, facis teipsum Deum ». [34] Respondit eis Iesus: « Nonne
scriptum est in lege vestra: " *Ego dixi: Dii estis?* ". [35] Si illos dixit
deos ad quos sermo Dei factus est, et non potest solvi Scriptura,
[36] quem Pater sanctificavit et misit in mundum, vos dicitis: " Blas-
phemas! ", quia dixi: Filius Dei sum? [37] Si non facio opera Patris
mei, nolite credere mihi; [38] si autem facio, et si mihi non vultis cre-
dere, operibus credite, ut cognoscatis et sciatis quia in me est Pater,
et ego in Patre ». [39] Quaerebant ergo iterum eum prehendere; et
exivit de manibus eorum.

[40] Et abiit iterum trans Iordanem, in eum locum, ubi erat Ioannes
baptizans primum, et mansit illic. [41] Et multi venerunt ad eum et
dicebant: « Ioannes quidem signum fecit nullum; omnia autem,
quaecumque dixit Ioannes de hoc, vera erant ». [42] Et multi credi-
derunt in eum illic.

11 [1] Erat autem quidam languens Lazarus a Bethania, de castello Ma-
riae et Marthae sororis eius. [2] Maria autem erat, quae unxit Domi-
num unguento et extersit pedes eius capillis suis, cuius frater Lazarus
infirmabatur. [3] Miserunt ergo sorores ad eum dicentes: « Domine,
ecce, quem amas, infirmatur ».

[4] Audiens autem Iesus dixit: « Infirmitas haec non est ad mortem
sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam ». [5] Diligebat
autem Iesus Martham et sororem eius et Lazarum. [6] Ut ergo audivit

[10] [29] de manu Patris mei
[31] Sustulerunt lapides
[32] ex Patre meo
[34] quia ego dixi
[36] vos dicitis quia
[38] ut cognoscatis et credatis
[39] Quaerebant ergo eum
[42] crediderunt in eum
[11] [4] dixit eis
[5] sororem eius Mariam

quia infirmabatur, tunc quidem mansit in loco, in quo erat, duobus
diebus; 7 deinde post hoc dicit discipulis: « Eamus in Iudaeam ite-
rum ». 8 Dicunt ei discipuli: « Rabbi, nunc quaerebant te Iudaei
lapidare, et iterum vadis illuc? ». 9 Respondit Iesus: « Nonne duo-
decim horae sunt diei? Si quis ambulaverit in die, non offendit,
quia lucem huius mundi videt; 10 si quis autem ambulaverit in nocte,
offendit, quia lux non est in eo ». 11 Haec ait et post hoc dicit eis:
« Lazarus amicus noster dormit, sed vado, ut a somno exsuscitem
eum ». 12 Dixerunt ergo ei discipuli: « Domine, si dormit, salvus erit ».
13 Dixerat autem Iesus de morte eius, illi autem putaverunt quia
de dormitione somni diceret. 14 Tunc ergo dixit eis Iesus manifeste:
« Lazarus mortuus est, 15 et gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam
non eram ibi; sed eamus ad eum ». 16 Dixit ergo Thomas, qui dicitur
Didymus, ad condiscipulos: « Eamus et nos, ut moriamur cum eo! ».

17 Venit itaque Iesus et invenit eum quattuor dies iam in monu-
mento habentem. 18 Erat autem Bethania iuxta Hierosolymam quasi
stadiis quindecim. 19 Multi autem ex Iudaeis venerant ad Martham
et Mariam, ut consolarentur eas de fratre. 20 Martha ergo ut audivit
quia Iesus venit, occurrit illi; Maria autem domi sedebat. 21 Dixit
ergo Martha ad Iesum: « Domine, si fuisses hic, frater meus non
esset mortuus! 22 Sed et nunc scio quia, quaecumque poposceris a
Deo, dabit tibi Deus ». 23 Dicit illi Iesus: « Resurget frater tuus ».
24 Dicit ei Martha: « Scio quia resurget in resurrectione in novissimo
die ». 25 Dixit ei Iesus: « Ego sum resurrectio et vita. Qui credit in me,
etsi mortuus fuerit, vivet; 26 et omnis, qui vivit et credit in me, non
morietur in aeternum. Credis hoc? ». 27 Ait illi: « Utique, Domine;
ego credidi quia tu es Christus Filius Dei, qui in mundum venisti ».

28 Et cum haec dixisset, abiit et vocavit Mariam sororem suam
silentio dicens: « Magister adest et vocat te ». 29 Illa autem ut audivit,
surrexit cito et venit ad eum; 30 nondum enim venerat Iesus in ca-
stellum, sed erat adhuc in illo loco, ubi occurrerat ei Martha. 31 Iu-
daei igitur, qui erant cum ea in domo et consolabantur eam, cum
vidissent Mariam quia cito surrexit et exiit, secuti sunt eam putan-

[11] 6 mansit in eodem loco
7 Deinde post haec dicit discipulis suis
10 si autem ambulaverit nocte
12 Dixerunt ergo discipuli eius
19 de fratre suo
21 non fuisset mortuus
29 Illa ut audivit surgit
31 secuti sunt eam dicentes quia

tes: « Vadit ad monumentum, ut ploret ibi ». 32 Maria ergo, cum
venisset, ubi erat Iesus, videns eum cecidit ad pedes eius dicens ei:
« Domine, si fuisses hic, non esset mortuus frater meus! ». 33 Iesus
ergo, ut vidit eam plorantem et Iudaeos, qui venerant cum ea, plo-
rantes, fremuit spiritu et turbavit seipsum 34 et dixit: « Ubi posuistis
eum? ». Dicunt ei: « Domine, veni et vide ». 35 Lacrimatus est Iesus.
36 Dicebant ergo Iudaei: « Ecce quomodo amabat eum! ». 37 Quidam
autem dixerunt ex ipsis: « Non poterat hic, qui aperuit oculos caeci,
facere, ut et hic non moreretur? ».

38 Iesus ergo rursum fremens in semetipso, venit ad monumen-
tum; erat autem spelunca, et lapis superpositus erat ei. 39 Ait Iesus:
« Tollite lapidem! ». Dicit ei Martha, soror eius, qui mortuus fuerat:
« Domine, iam foetet; quatriduanus enim est! ». 40 Dicit ei Iesus:
« Nonne dixi tibi quoniam si credideris, videbis gloriam Dei? ».
41 Tulerunt ergo lapidem. Iesus autem, elevatis sursum oculis, dixit:
« Pater, gratias ago tibi quoniam audisti me. 42 Ego autem sciebam
quia semper me audis, sed propter populum, qui circumstat dixi,
ut credant quia tu me misisti ». 43 Et haec cum dixisset, voce magna
clamavit: « Lazare, veni foras! ». 44 Prodiit, qui fuerat mortuus, liga-
tus pedes et manus institis; et facies illius sudario erat ligata. Dicit
Iesus eis: « Solvite eum et sinite eum abire ».

45 Multi ergo ex Iudaeis, qui venerant ad Mariam et viderant,
quae fecit, crediderunt in eum; 46 quidam autem ex ipsis abierunt
ad pharisaeos et dixerunt eis, quae fecit Iesus. 47 Collegerunt ergo
pontifices et pharisaei concilium et dicebant: « Quid facimus, quia
hic homo multa signa facit? 48 Si dimittimus eum sic, omnes credent
in eum, et venient Romani et tollent nostrum et locum et gentem! ».
49 Unus autem ex ipsis, Caiphas, cum esset pontifex anni illius,
dixit eis: « Vos nescitis quidquam, 50 nec cogitatis quia expedit vo-
bis, ut unus moriatur homo pro populo, et non tota gens pereat! ».
51 Hoc autem a semetipso non dixit, sed cum esset pontifex anni
illius, prophetavit quia Iesus moriturus erat pro gente 52 et non
tantum pro gente, sed et ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret
in unum. 53 Ab illo ergo die cogitaverunt, ut interficerent eum.

[11] 33 et dixit ei
35 Et lacrimatus est
36 Dixerunt ergo Iudaei
43 Haec cum dixisset
44 Et statim prodiit | sinite abire
50 expedit nobis

54 Iesus ergo iam non in palam ambulabat apud Iudaeos, sed abiit
inde in regionem iuxta desertum, in civitatem, quae dicitur Ephraim,
et ibi morabatur cum discipulis.
55 Proximum autem erat Pascha Iudaeorum, et ascenderunt multi
Hierosolymam de regione ante Pascha, ut sanctificarent seipsos.
56 Quaerebant ergo Iesum et colloquebantur ad invicem in templo
stantes: « Quid videtur vobis? Numquid veniet ad diem festum? ».
57 Dederant autem pontifices et pharisaei mandatum, ut si quis co-
gnoverit, ubi sit, indicet, ut apprehendant eum.

12 1 Iesus ergo ante sex dies Paschae venit Bethaniam, ubi erat La-
zarus, quem suscitavit a mortuis Iesus. 2 Fecerunt ergo ei cenam ibi,
et Martha ministrabat, Lazarus vero unus erat ex discumbentibus
cum eo. 3 Maria ergo accepit libram unguenti nardi puri, pretiosi et
unxit pedes Iesu et extersit capillis suis pedes eius; domus autem
impleta est ex odore unguenti. 4 Dicit autem Iudas Iscariotes, unus
ex discipulis eius, qui erat eum traditurus: 5 « Quare hoc unguentum
non veniit trecentis denariis et datum est egenis? ». 6 Dixit autem
hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat et,
loculos habens, ea, quae mittebantur, portabat. 7 Dixit ergo Iesus:
« Sine illam, ut in diem sepulturae meae servet illud. 8 Pauperes
enim semper habetis vobiscum, me autem non semper habetis ».
9 Cognovit ergo turba multa ex Iudaeis quia illic est, et venerunt
non propter Iesum tantum, sed ut et Lazarum viderent, quem susci-
tavit a mortuis. 10 Cogitaverunt autem principes sacerdotum, ut et
Lazarum interficerent, 11 quia multi propter illum abibant ex Iudaeis
et credebant in Iesum.
12 In crastinum turba multa, quae venerat ad diem festum, cum
audissent quia venit Iesus Hierosolymam, 13 acceperunt ramos pal-
marum et processerunt obviam ei et clamabant:
« *Hosanna!*
Benedictus, qui venit in nomine Domini,
et rex Israel! ».

[11] 54 sed abiit in regionem | Ephrem
56 quid putatis quia non veniat
[12] 1 ubi fuerat Lazarus mortuus quem suscitavit Iesus
2 Fecerunt autem ei
3 nardi pistici | et domus impleta est
4 Dicit ergo unus ex discipulis eius, Iudas Scariotis
9 sed ut Lazarum
12 In crastinum autem
13 Domini rex Israhel

14 Invenit autem Iesus asellum et sedit super eum, sicut scriptum
est:
15 « *Noli timere, filia Sion.*
Ecce rex tuus venit
sedens super pullum asinae ».
16 Haec non cognoverunt discipuli eius primum, sed quando glo-
rificatus est Iesus, tunc recordati sunt quia haec erant scripta de eo,
et haec fecerunt ei. 17 Testimonium ergo perhibebat turba, quae erat
cum eo, quando Lazarum vocavit de monumento et suscitavit eum
a mortuis. 18 Propterea et obviam venit ei turba, quia audierunt eum
fecisse hoc signum. 19 Pharisaei ergo dixerunt ad semetipsos: « Vi-
detis quia nihil proficitis? Ecce mundus post eum abiit! ».
20 Erant autem Graeci quidam ex his, qui ascenderant, ut adora-
rent in die festo; 21 hi ergo accesserunt ad Philippum, qui erat a
Bethsaida Galilaeae, et rogabant eum dicentes: « Domine, volumus
Iesum videre ». 22 Venit Philippus et dicit Andreae; venit Andreas
et Philippus et dicunt Iesu. 23 Iesus autem respondet eis dicens:
« Venit hora, ut glorificetur Filius hominis. 24 Amen, amen dico vo-
bis: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum
solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.
25 Qui amat animam suam, perdit eam; et, qui odit animam suam in
hoc mundo, in vitam aeternam custodiet eam. 26 Si quis mihi mi-
nistrat, me sequatur, et ubi sum ego, illic et minister meus erit; si
quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater. 27 Nunc anima mea
turbata est. Et quid dicam? Pater, salvifica me ex hora hac? Sed
propterea veni in horam hanc. 28 Pater, glorifica tuum nomen! ». Ve-
nit ergo vox de caelo: « Et glorificavi et iterum glorificabo ».
29 Turba ergo, quae stabat et audierat, dicebat tonitruum factum
esse; alii dicebant: « Angelus ei locutus est ». 30 Respondit Iesus et
dixit: « Non propter me vox haec facta est sed propter vos. 31 Nunc
iudicium est huius mundi, nunc princeps huius mundi eicietur foras;

[12] 14 Et invenit Iesus
19 nihil proficimus ecce mundus totus
20 gentiles quidam
22 Andreae; Andreas rursum et Philippus dixerunt Iesu
23 respondit eis | ut clarificetur
25 perdet eam | custodit eam
26 honorificabit eum Pater meus
28 clarifica | Et clarificavi | clarificabo
30 vox haec venit
31 iudicium est mundi

32 et ego, si exaltatus fuero a terra, omnes traham ad meipsum ».
33 Hoc autem dicebat significans, qua morte esset moriturus. 34 Re-
spondit ergo ei turba: « Nos audivimus ex lege quia Christus manet
in aeternum; et quomodo tu dicis: " Oportet exaltari Filium ho-
minis "? Quis est iste Filius hominis? ». 35 Dixit ergo eis Iesus:
« Adhuc modicum tempus lumen in vobis est. Ambulate, dum lu-
cem habetis, ut non tenebrae vos comprehendant; et, qui ambulat
in tenebris, nescit quo vadat. 36 Dum lucem habetis, credite in lucem,
ut filii lucis fiatis ». Haec locutus est Iesus et abiit et abscondit se
ab eis.

37 Cum autem tanta signa fecisset coram eis, non credebant in
eum, 38 ut sermo Isaiae prophetae impleretur, quem dixit:
« *Domine, quis credidit auditui nostro,*
et brachium Domini cui revelatum est? ».

39 Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias:
40 « *Excaecavit oculos eorum*
et induravit eorum cor,
ut non videant oculis
et intellegant corde et convertantur,
et sanem eos ».

41 Haec dixit Isaias, quia vidit gloriam eius et locutus est de eo.
42 Verumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum, sed
propter pharisaeos non confitebantur, ut de synagoga non eiceren-
tur; 43 dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei.

44 Iesus autem clamavit et dixit: « Qui credit in me, non credit
in me sed in eum, qui misit me; 45 et, qui videt me, videt eum, qui
misit me. 46 Ego lux in mundum veni, ut omnis, qui credit in me,
in tenebris non maneat. 47 Et si quis audierit verba mea et non cu-
stodierit, ego non iudico eum; non enim veni, ut iudicem mundum,
sed ut salvificem mundum. 48 Qui spernit me et non accipit verba
mea, habet, qui iudicet eum: sermo, quem locutus sum, ille iudi-
cabit eum in novissimo die, 49 quia ego ex meipso non sum locutus,
sed, qui misit me, Pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam et
quid loquar. 50 Et scio quia mandatum eius vita aeterna est. Quae
ergo ego loquor, sicut dixit mihi Pater, sic loquor ».

[12] 32 omnia traham
34 Respondit ei turba
35 adhuc modicum lumen
36 filii lucis sitis
41 quando vidit

13 [1] Ante diem autem festum Paschae, sciens Iesus quia venit eius
hora, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos,
qui erant in mundo, in finem dilexit eos. [2] Et in cena, cum Diabolus
iam misisset in corde, ut traderet eum Iudas Simonis Iscariotis,
[3] sciens quia omnia dedit ei Pater in manus et quia a Deo exivit et
ad Deum vadit, [4] surgit a cena et ponit vestimenta sua et, cum acce-
pisset linteum, praecinxit se. [5] Deinde mittit aquam in pelvem et
coepit lavare pedes discipulorum et extergere linteo, quo erat prae-
cinctus. [6] Venit ergo ad Simonem Petrum. Dicit ei: « Domine, tu
mihi lavas pedes? ». [7] Respondit Iesus et dixit ei: « Quod ego facio,
tu nescis modo, scies autem postea ». [8] Dicit ei Petrus: « Non lava-
bis mihi pedes in aeternum! ». Respondit Iesus ei: « Si non lavero
te, non habes partem mecum ». [9] Dicit ei Simon Petrus: « Domine,
non tantum pedes meos, sed et manus et caput! ». [10] Dicit ei Iesus:
« Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus to-
tus; et vos mundi estis, sed non omnes ». [11] Sciebat enim quisnam
esset, qui traderet eum; propterea dixit: « Non estis mundi omnes ».

[12] Postquam ergo lavit pedes eorum et accepit vestimenta sua, cum
recubuisset iterum, dixit eis: « Scitis quid fecerim vobis? [13] Vos vo-
catis me: " Magister " et: " Domine ", et bene dicitis; sum etenim.
[14] Si ergo ego lavi vestros pedes, Dominus et Magister, et vos debetis
alter alterius lavare pedes. [15] Exemplum enim dedi vobis, ut, quem-
admodum ego feci vobis, et vos faciatis. [16] Amen, amen dico vobis:
Non est servus maior domino suo, neque apostolus maior eo, qui
misit illum. [17] Si haec scitis, beati estis, si facitis ea. [18] Non de omni-
bus vobis dico, ego scio, quos elegerim, sed ut impleatur Scriptura:
" *Qui manducat meum panem, levavit contra me calcaneum suum* ".
[19] Amodo dico vobis priusquam fiat, ut credatis, cum factum fuerit,
quia ego sum. [20] Amen, amen dico vobis: Qui accipit, si quem mi-
sero, me accipit; qui autem me accipit, accipit eum, qui me misit ».

[21] Cum haec dixisset Iesus, turbatus est spiritu et protestatus est
et dixit: « Amen, amen dico vobis: Unus ex vobis tradet me ».

[13] [2] Et cena facta
[6] et dicit ei Petrus: Domine
[7] et dicit ei
[8] Iesus et dicit ei
[10] non indiget ut lavet
[15] ita et vos faciatis
[17] beati eritis si feceritis ea
[18] Qui manducat mecum panem
[21] dico vobis quia

[22] Aspiciebant ad invicem discipuli, haesitantes de quo diceret. [23] Erat
recumbens unus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus.
[24] Innuit ergo huic Simon Petrus, ut interrogaret: « Quis est, de quo
dicit? ». [25] Cum ergo recumberet ille ita supra pectus Iesu, dicit ei:
« Domine, quis est? ». [26] Respondet Iesus: « Ille est, cui ego intinc-
tam buccellam porrexero ». Cum ergo intinxisset buccellam, dat
Iudae Simonis Iscariotis. [27] Et post buccellam tunc introivit in illum
Satanas. Dicit ergo ei Iesus: « Quod facis, fac citius ». [28] Hoc autem
nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei; [29] quidam enim pu-
tabant quia loculos habebat Iudas, quia dicit ei Iesus: « Eme ea,
quae opus sunt nobis ad diem festum », aut egenis ut aliquid daret.
[30] Cum ergo accepisset ille buccellam, exivit continuo; erat au-
tem nox.

[31] Cum ergo exisset, dicit Iesus: « Nunc clarificatus est Filius ho-
minis, et Deus clarificatus est in eo; [32] si Deus clarificatus est in eo,
et Deus clarificabit eum in semetipso, et continuo clarificabit eum.
[33] Filioli, adhuc modicum vobiscum sum; quaeretis me, et sicut dixi
Iudaeis: Quo ego vado, vos non potestis venire, et vobis dico modo.
[34] Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem; sicut dilexi vos,
ut et vos diligatis invicem. [35] In hoc cognoscent omnes quia mei
discipuli estis: si dilectionem habueritis ad invicem ».

[36] Dicit ei Simon Petrus: « Domine, quo vadis? ». Respondit
Iesus: « Quo vado, non potes me modo sequi, sequeris autem
postea ». [37] Dicit ei Petrus: « Domine, quare non possum te sequi
modo? Animam meam pro te ponam ». [38] Respondet Iesus: « Ani-
mam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi: Non cantabit
gallus, donec me ter neges.

14 [1] Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum et in me credite.
[2] In domo Patris mei mansiones multae sunt; si quo minus, dixissem
vobis quia vado parare vobis locum? [3] Et si abiero et praeparavero

[13] [22] Aspiciebant ergo ad invicem
[23] Erat ergo recumbens
[24] Simon Petrus et dicit ei
[25] Itaque cum recubuisset ille
[26] Respondit Iesus | intinctum panem et cum intinxisset panem dedit Iudae
[27] Dicit ei Iesus
[36] Quo ego vado
[37] Petrus quare non possum
[38] Respondit Iesus | pro me ponis

vobis locum, iterum venio et accipiam vos ad meipsum, ut, ubi
sum ego, et vos sitis. 4 Et quo ego vado, scitis viam ».
5 Dicit ei Thomas: « Domine, nescimus quo vadis; quomodo pos-
sumus viam scire? ». 6 Dicit ei Iesus: « Ego sum via et veritas et
vita; nemo venit ad Patrem nisi per me. 7 Si cognovistis me, et Pa-
trem meum utique cognoscetis; et amodo cognoscitis eum et vidistis
eum ». 8 Dicit ei Philippus: « Domine, ostende nobis Patrem, et
sufficit nobis ». 9 Dicit ei Iesus: « Tanto tempore vobiscum sum, et
non cognovisti me, Philippe? Qui vidit me, vidit Patrem. Quomodo
tu dicis: " Ostende nobis Patrem "? 10 Non credis quia ego in Patre,
et Pater in me est? Verba, quae ego loquor vobis, a meipso non
loquor; Pater autem in me manens facit opera sua. 11 Credite mihi quia
ego in Patre, et Pater in me est; alioquin propter opera ipsa credite.
12 Amen, amen dico vobis: Qui credit in me, opera, quae ego facio,
et ipse faciet et maiora horum faciet, quia ego ad Patrem vado. 13 Et
quodcumque petieritis in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur
Pater in Filio; 14 si quid petieritis me in nomine meo, ego faciam.
15 Si diligitis me, mandata mea servabitis; 16 et ego rogabo Patrem,
et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum,
17 Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non
videt eum nec cognoscit. Vos cognoscitis eum, quia apud vos manet;
et in vobis erit. 18 Non relinquam vos orphanos, venio ad vos. 19 Ad-
huc modicum, et mundus me iam non videt; vos autem videtis me,
quia ego vivo et vos vivetis. 20 In illo die vos cognoscetis quia ego
sum in Patre meo, et vos in me et ego in vobis. 21 Qui habet mandata
mea et servat ea, ille est qui diligit me; qui autem diligit me, diligetur
a Patre meo, et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum ».
22 Dicit ei Iudas, non ille Iscariotes: « Domine, et quid factum
est, quia nobis manifestaturus es teipsum et non mundo? ». 23 Re-
spondit Iesus et dixit ei: « Si quis diligit me, sermonem meum ser-

[14] 4 et quo ego vado scitis et viam scitis
5 et quomodo
7 Si cognovissetis me | utique cognovissetis
9 non cognovistis | vidit et Patrem
10 ipse facit opera sua
11 non creditis quia ego
14 hoc faciam
15 mandata mea servate
17 nec scit eum vos autem cognoscitis eum quia apud vos manebit
18 veniam ad vos
22 Domine, quid factum est

vabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus et mansionem
apud eum faciemus; [24] qui non diligit me, sermones meos non servat.
Et sermo quem auditis, non est meus, sed eius qui misit me, Patris.
[25] Haec locutus sum vobis apud vos manens. [26] Paraclitus autem,
Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit
omnia et suggeret vobis omnia, quae dixi vobis. [27] Pacem relinquo
vobis, pacem meam do vobis; non quomodo mundus dat, ego do
vobis. Non turbetur cor vestrum neque formidet. [28] Audistis quia
ego dixi vobis: Vado et venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis
quia vado ad Patrem, quia Pater maior me est. [29] Et nunc dixi vobis,
priusquam fiat, ut, cum factum fuerit, credatis. [30] Iam non multa
loquar vobiscum, venit enim princeps mundi et in me non habet
quidquam, [31] sed, ut cognoscat mundus quia diligo Patrem, et sicut
mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.

15 [1] Ego sum vitis vera, et Pater meus agricola est. [2] Omnem palmi-
tem in me non ferentem fructum, tollit eum; et omnem, qui fert
fructum, purgat eum, ut fructum plus afferat. [3] Iam vos mundi estis
propter sermonem, quem locutus sum vobis. [4] Manete in me, et
ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso,
nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. [5] Ego sum
vitis, vos palmites. Qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum
multum, quia sine me nihil potestis facere. [6] Si quis in me non man-
serit, missus est foras sicut palmes et aruit, et colligunt eos et in
ignem mittunt, et ardent. [7] Si manseritis in me, et verba mea in vobis
manserint, quodcumque volueritis, petite, et fiet vobis. [8] In hoc cla-
rificatus est Pater meus, ut fructum multum afferatis et efficiamini
mei discipuli. [9] Sicut dilexit me Pater, et ego dilexi vos; manete in
dilectione mea. [10] Si praecepta mea servaveritis, manebitis in dilec-
tione mea, sicut ego Patris mei praecepta servavi et maneo in eius
dilectione. [11] Haec locutus sum vobis, ut gaudium meum in vobis
sit, et gaudium vestrum impleatur.

[14] [24] Et sermonem quem audistis
[26] quaecumque dixero vobis
[28] gauderetis utique
[30] princeps mundi huius
[15] [2] tollet eum | purgabit eum
[6] mittetur foras | colligent eos
[7] petetis et fiet
[8] ut fructum plurimum
[10] sicut et ego

[12] Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos; [13] maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam quis ponat pro amicis suis. [14] Vos amici mei estis, si feceritis, quae ego praecipio vobis. [15] Iam non dico vos servos, quia servus nescit quid facit dominus eius; vos autem dixi amicos, quia omnia, quae audivi a Patre meo, nota feci vobis. [16] Non vos me elegistis, sed ego elegi vos et posui vos, ut vos eatis et fructum afferatis, et fructus vester maneat, ut quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, det vobis. [17] Haec mando vobis, ut diligatis invicem.

[18] Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. [19] Si de mundo essetis, mundus, quod suum est, diligeret; quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. [20] Mementote sermonis, quem ego dixi vobis: Non est servus maior domino suo. Si me persecuti sunt, et vos persequentur; si sermonem meum servaverunt, et vestrum servabunt. [21] Sed haec omnia facient vobis propter nomen meum, quia nesciunt eum, qui misit me. [22] Si non venissem et locutus fuissem eis, peccatum non haberent; nunc autem excusationem non habent de peccato suo. [23] Qui me odit, et Patrem meum odit. [24] Si opera non fecissem in eis, quae nemo alius fecit, peccatum non haberent; nunc autem et viderunt et oderunt et me et Patrem meum. [25] Sed ut impleatur sermo, qui in lege eorum scriptus est: " *Odio me habuerunt gratis* ".

[26] Cum autem venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me; [27] sed et vos testimonium perhibetis, quia ab initio mecum estis.

16 [1] Haec locutus sum vobis, ut non scandalizemini. [2] Absque synagogis facient vos; sed venit hora, ut omnis, qui interficit vos, arbitretur obsequium se praestare Deo. [3] Et haec facient, quia non noverunt Patrem neque me. [4] Sed haec locutus sum vobis, ut, cum venerit hora eorum, reminiscamini eorum, quia ego dixi vobis. Haec autem vobis ab initio non dixi, quia vobiscum eram.

[15] [14] si feceritis quae
[15] quaecumque audivi
[16] ut eatis
[19] si de mundo fuissetis | quod suum erat
[20] mementote sermonis mei
[25] scriptus est quia
[27] et vos
[16] [4] reminiscamini quia

5 At nunc vado ad eum, qui me misit, et nemo ex vobis interro-
gat me: " Quo vadis? ". 6 Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia
implevit cor vestrum. 7 Sed ego veritatem dico vobis: Expedit vobis,
ut ego vadam. Si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos;
si autem abiero, mittam eum ad vos. 8 Et cum venerit ille, arguet
mundum de peccato et de iustitia et de iudicio: 9 de peccato quidem,
quia non credunt in me; 10 de iustitia vero, quia ad Patrem vado, et
iam non videtis me; 11 de iudicio autem, quia princeps mundi huius
iudicatus est.

12 Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo.
13 Cum autem venerit ille, Spiritus veritatis, deducet vos in omnem
veritatem; non enim loquetur a semetipso, sed quaecumque audiet,
loquetur et, quae ventura sunt, annuntiabit vobis. 14 Ille me clari-
ficabit, quia de meo accipiet et annuntiabit vobis. 15 Omnia, quae-
cumque habet Pater, mea sunt; propterea dixi quia de meo accipit
et annuntiabit vobis.

16 Modicum, et iam non videtis me, et iterum modicum, et vide-
bitis me ». 17 Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem: « Quid
est hoc, quod dicit nobis: " Modicum, et non videtis me, et iterum
modicum, et videbitis me " et: " Vado ad Patrem "? ». 18 Dicebant
ergo: « Quid est hoc, quod dicit: " Modicum "? Nescimus quid
loquitur ». 19 Cognovit Iesus quia volebant eum interrogare et dixit
eis: « De hoc quaeritis inter vos quia dixi: " Modicum, et non vi-
detis me, et iterum modicum, et videbitis me "? 20 Amen, amen
dico vobis quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit;
vos contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. 21 Mulier,
cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius; cum autem pepe-
rerit puerum, iam non meminit pressurae propter gaudium quia na-
tus est homo in mundum. 22 Et vos igitur nunc quidem tristitiam
habetis; iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gau-
dium vestrum nemo tollit a vobis. 23 Et in illo die me non rogabitis
quidquam.

Amen, amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo,
dabit vobis. 24 Usque modo non petistis quidquam in nomine meo.

[16] 10 non videbitis me
13 docebit vos omnem veritatem
15 quia de meo accipiet
16 non videbitis me | et videbitis me, quia vado ad Patrem
17 non videbitis me | et quia vado ad Patrem
19 cognovit autem Iesus | non videbitis me

Petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. 25 Haec in pro-
verbiis locutus sum vobis; venit hora, cum iam non in proverbiis
loquar vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis. 26 Illo die in
nomine meo petetis, et non dico vobis quia ego rogabo Patrem de
vobis; 27 ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis et credi-
distis quia ego a Deo exivi. 28 Exivi a Patre et veni in mundum;
iterum relinquo mundum et vado ad Patrem ». 29 Dicunt discipuli
eius: « Ecce nunc palam loqueris, et proverbium nullum dicis.
30 Nunc scimus quia scis omnia et non opus est tibi, ut quis te in-
terroget; in hoc credimus quia a Deo existi ». 31 Respondit eis Iesus:
« Modo creditis? 32 Ecce venit hora et iam venit, ut dispergamini unus-
quisque in propria et me solum relinquatis; et non sum solus, quia
Pater mecum est. 33 Haec locutus sum vobis, ut in me pacem habea-
tis; in mundo pressuram habetis, sed confidite, ego vici mundum ».

17 1 Haec locutus est Iesus; et sublevatis oculis suis in caelum dixit:
« Pater, venit hora: clarifica Filium tuum, ut Filius clarificet te,
2 sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne, quod dedisti ei,
det eis vitam aeternam. 3 Haec est autem vita aeterna, ut cognoscant
te solum verum Deum et, quem misisti, Iesum Christum. 4 Ego te
clarificavi super terram: opus consummavi, quod dedisti mihi, ut
faciam; 5 et nunc clarifica me tu, Pater, apud temetipsum claritate,
quam habebam, priusquam mundus esset, apud te.

6 Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mun-
do. Tui erant, et mihi eos dedisti, et sermonem tuum servaverunt.
7 Nunc cognoverunt quia omnia, quae dedisti mihi, abs te sunt,
8 quia verba, quae dedisti mihi, dedi eis, et ipsi acceperunt et cogno-
verunt vere quia a te exivi, et crediderunt quia tu me misisti. 9 Ego
pro eis rogo; non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi,
quia tui sunt, 10 et mea omnia tua sunt et tua mea; et clarificatus
sum in eis. 11 Et iam non sum in mundo, et hi in mundo sunt, et
ego ad te venio.

Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quod dedisti mihi, ut sint
unum sicut nos. 12 Cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine
tuo, quod dedisti mihi, et custodivi, et nemo ex his periit nisi filius

[16] 29 dicunt ei discipuli eius
[17] 1 et sublevatis oculis in caelum
5 claritatem quam habui
10 et tua mea sunt
11 quos dedisti mihi | sicut et nos
12 quos dedisti mihi custodivi

perditionis, ut Scriptura impleatur. [13] Nunc autem ad te venio et
haec loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum in
semetipsis. [14] Ego dedi eis sermonem tuum, et mundus odio eos
habuit, quia non sunt de mundo, sicut ego non sum de mundo.
[15] Non rogo, ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos ex Malo.
[16] De mundo non sunt, sicut ego non sum de mundo. [17] Sanctifica
eos in veritate; sermo tuus veritas est. [18] Sicut me misisti in mun-
dum, et ego misi eos in mundum; [19] et pro eis ego sanctifico me-
ipsum, ut sint et ipsi sanctificati in veritate.
[20] Non pro his autem rogo tantum, sed et pro eis, qui credituri
sunt per verbum eorum in me, [21] ut omnes unum sint, sicut tu,
Pater, in me et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint: ut mundus
credat quia tu me misisti. [22] Et ego claritatem, quam dedisti mihi,
dedi illis, ut sint unum, sicut nos unum sumus; [23] ego in eis, et tu
in me, ut sint consummati in unum: ut cognoscat mundus quia tu
me misisti et dilexisti eos, sicut me dilexisti.
[24] Pater, quod dedisti mihi, volo, ut ubi ego sum, et illi sint me-
cum, ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi, quia dilexisti
me ante constitutionem mundi.
[25] Pater iuste, et mundus te non cognovit; ego autem te cognovi
et hi cognoverunt quia tu me misisti, [26] et notum feci eis nomen
tuum et notum faciam, ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit,
et ego in ipsis ».

18 [1] Haec cum dixisset Iesus, egressus est cum discipulis suis trans
torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse et disci-
puli eius. [2] Sciebat autem et Iudas, qui tradebat eum, locum, quia
frequenter Iesus convenerat illuc cum discipulis suis. [3] Iudas ergo,
cum accepisset cohortem et a pontificibus et pharisaeis ministros,
venit illuc cum lanternis et facibus et armis. [4] Iesus itaque sciens
omnia, quae ventura erant super eum, processit et dicit eis: « Quem
quaeritis? ». [5] Responderunt ei: « Iesum Nazarenum ». Dicit eis:
« Ego sum! ». Stabat autem et Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis.
[6] Ut ergo dixit eis: « Ego sum! », abierunt retrorsum et ceciderunt
in terram. [7] Iterum ergo eos interrogavit: « Quem quaeritis? ». Illi

[17] [14] sicut et ego
[16] sicut et ego
[23] et cognoscat
[24] quos dedisti
[18] [2] ipsum locum
[5] Dicit eis Iesus

autem dixerunt: « Iesum Nazarenum ». 8 Respondit Iesus: « Dixi vo-
bis: Ego sum! Si ergo me quaeritis, sinite hos abire », 9 ut impleretur
sermo, quem dixit: « Quos dedisti mihi, non perdidi ex ipsis quem-
quam ». 10 Simon ergo Petrus, habens gladium, eduxit eum et percus-
sit pontificis servum et abscidit eius auriculam dextram. Erat autem
nomen servo Malchus. 11 Dixit ergo Iesus Petro: « Mitte gladium
in vaginam; calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum? ».

12 Cohors ergo et tribunus et ministri Iudaeorum comprehende-
runt Iesum et ligaverunt eum 13 et adduxerunt ad Annam primum;
erat enim socer Caiphae, qui erat pontifex anni illius. 14 Erat autem
Caiphas, qui consilium dederat Iudaeis: « Expedit unum hominem
mori pro populo ».

15 Sequebatur autem Iesum Simon Petrus et alius discipulus. Di-
scipulus autem ille erat notus pontifici et introivit cum Iesu in
atrium pontificis; 16 Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo
discipulus alius, qui erat notus pontifici, et dixit ostiariae et intro-
duxit Petrum. 17 Dicit ergo Petro ancilla ostiaria: « Numquid et tu
ex discipulis es hominis istius? ». Dicit ille: « Non sum! ». 18 Stabant
autem servi et ministri, qui prunas fecerant, quia frigus erat, et ca-
lefaciebant se; erat autem cum eis et Petrus stans et calefaciens se.

19 Pontifex ergo interrogavit Iesum de discipulis suis et de doc-
trina eius. 20 Respondit ei Iesus: « Ego palam locutus sum mundo;
ego semper docui in synagoga et in templo, quo omnes Iudaei con-
veniunt, et in occulto locutus sum nihil. 21 Quid me interrogas? In-
terroga eos, qui audierunt quid locutus sum ipsis; ecce hi sciunt,
quae dixerim ego ». 22 Haec autem cum dixisset, unus assistens mi-
nistrorum dedit alapam Iesu dicens: « Sic respondes pontifici? ».
23 Respondit ei Iesus: « Si male locutus sum, testimonium perhibe
de malo; si autem bene, quid me caedis? ». 24 Misit ergo eum Annas
ligatum ad Caipham pontificem.

25 Erat autem Simon Petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo
ei: « Numquid et tu ex discipulis eius es? ». Negavit ille et dixit:
« Non sum! ». 26 Dicit unus ex servis pontificis, cognatus eius, cuius
abscidit Petrus auriculam: « Nonne ego te vidi in horto cum illo? ».
27 Iterum ergo negavit Petrus; et statim gallus cantavit.

[18] 8 dixi vobis quia
9 dixit quia
13 Et adduxerunt eum
14 quia expedit
18 ministri ad prunas quia
24 Et misit eum

[28] Adducunt ergo Iesum a Caipha in praetorium. Erat autem
mane. Et ipsi non introierunt in praetorium, ut non contamina-
rentur, sed manducarent Pascha. [29] Exivit ergo Pilatus ad eos foras
et dicit: « Quam accusationem affertis adversus hominem hunc? ».
[30] Responderunt et dixerunt ei: « Si non esset hic malefactor, non
tibi tradidissemus eum ». [31] Dixit ergo eis Pilatus: « Accipite eum
vos et secundum legem vestram iudicate eum! ». Dixerunt ei Iu-
daei: « Nobis non licet interficere quemquam », [32] ut sermo Iesu
impleretur, quem dixit, significans qua esset morte moriturus.

[33] Introivit ergo iterum in praetorium Pilatus et vocavit Iesum et
dixit ei: « Tu es rex Iudaeorum? ». [34] Respondit Iesus: « A temet-
ipso tu hoc dicis, an alii tibi dixerunt de me? ». [35] Respondit Pilatus:
« Numquid ego Iudaeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te
mihi; quid fecisti? ». [36] Respondit Iesus: « Regnum meum non est
de mundo hoc; si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei
decertarent, ut non traderer Iudaeis; nunc autem meum regnum
non est hinc ». [37] Dixit itaque ei Pilatus: « Ergo rex es tu? ». Re-
spondit Iesus: « Tu dicis quia rex sum. Ego in hoc natus sum et
ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati; omnis,
qui est ex veritate, audit meam vocem ». [38] Dicit ei Pilatus: « Quid
est veritas? ». Et cum hoc dixisset, iterum exivit ad Iudaeos et dicit
eis: « Ego nullam invenio in eo causam. [39] Est autem consuetudo
vobis, ut unum dimittam vobis in Pascha; vultis ergo dimittam vobis
regem Iudaeorum? ». [40] Clamaverunt ergo rursum dicentes: « Non
hunc, sed Barabbam! ». Erat autem Barabbas latro.

19 [1] Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum et flagellavit. [2] Et milites,
plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius et veste pur-
purea circumdederunt eum; [3] et veniebant ad eum et dicebant:
« Ave, rex Iudaeorum! », et dabant ei alapas. [4] Et exiit iterum Pila-
tus foras et dicit eis: « Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis
quia in eo invenio causam nullam ». [5] Exiit ergo Iesus foras, portans
spineam coronam et purpureum vestimentum. Et dicit eis: « Ecce
homo! ». [6] Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri, clamave-
runt dicentes: « Crucifige, crucifige! ». Dicit eis Pilatus: « Accipite

[18] [29] foras et dixit
[31] Dixerunt ergo ei Iudaei
[34] Et respondit Iesus
[37] quia rex sum ego
[40] Clamaverunt rursum omnes dicentes
[19] [4] Exiit iterum
[5] Exiit ergo Iesus portans
[6] Clamabant dicentes

eum vos et crucifigite; ego enim non invenio in eo causam ». 7 Re-
sponderunt ei Iudaei: « Nos legem habemus, et secundum legem
debet mori, quia Filium Dei se fecit ».

8 Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit 9 et
ingressus est praetorium iterum et dicit ad Iesum: « Unde es tu? ».
Iesus autem responsum non dedit ei. 10 Dicit ergo ei Pilatus: « Mihi
non loqueris? Nescis quia potestatem habeo dimittere te et potesta-
tem habeo crucifigere te? ». 11 Respondit Iesus: « Non haberes po-
testatem adversum me ullam, nisi tibi esset datum desuper; prop-
terea, qui tradidit me tibi, maius peccatum habet ».

12 Exinde quaerebat Pilatus dimittere eum; Iudaei autem clama-
bant dicentes: « Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris! Omnis,
qui se regem facit, contradicit Caesari ». 13 Pilatus ergo, cum audisset
hos sermones, adduxit foras Iesum et sedit pro tribunali in locum,
qui dicitur Lithostrotos, Hebraice autem Gabbatha. 14 Erat autem
Parasceve Paschae, hora erat quasi sexta. Et dicit Iudaeis: « Ecce
rex vester! ». 15 Clamaverunt ergo illi: « Tolle, tolle, crucifige eum! ».
Dicit eis Pilatus: « Regem vestrum crucifigam? ». Responderunt pon-
tifices: « Non habemus regem nisi Caesarem ». 16 Tunc ergo tradidit
eis illum, ut crucifigeretur. Susceperunt ergo Iesum.

17 Et baiulans sibi crucem exivit in eum, qui dicitur Calvariae lo-
cum, quod Hebraice dicitur Golgotha, 18 ubi eum crucifixerunt et
cum eo alios duos hinc et hinc, medium autem Iesum. 19 Scripsit
autem et titulum Pilatus et posuit super crucem; erat autem scrip-
tum: « Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum ». 20 Hunc ergo titulum
multi legerunt Iudaeorum, quia prope civitatem erat locus, ubi cru-
cifixus est Iesus; et erat scriptum Hebraice, Latine, Graece. 21 Dice-
bant ergo Pilato pontifices Iudaeorum: « Noli scribere: Rex Iudae-
orum, sed: Ipse dixit: " Rex sum Iudaeorum " ». 22 Respondit Pila-
tus: « Quod scripsi, scripsi! ».

23 Milites ergo cum crucifixissent Iesum, acceperunt vestimenta eius
et fecerunt quattuor partes, unicuique militi partem, et tunicam.
Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. 24 Dixe-

[19] 10 potestatem habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te
14 hora quasi sexta
15 Illi autem clamabant | Dixit eis Pilatus
16 Susceperunt autem Iesum et eduxerunt
17 Calvariae locum hebraice Golgotha
20 hebraice, graece et latine
23 cum crucifixissent eum

runt ergo ad invicem: « Non scindamus eam, sed sortiamur de illa,
cuius sit », ut Scriptura impleatur dicens:
« *Partiti sunt vestimenta mea sibi*
et in vestem meam miserunt sortem ».
Et milites quidem haec fecerunt.

[25] Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius et soror matris
eius, Maria Cleopae, et Maria Magdalene. [26] Cum vidisset ergo Iesus
matrem et discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri: « Mu-
lier, ecce filius tuus ». [27] Deinde dicit discipulo: « Ecce mater tua ».
Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua.

[28] Post hoc sciens Iesus quia iam omnia consummata sunt, ut
consummaretur Scriptura, dicit: « Sitio ». [29] Vas positum erat aceto
plenum; spongiam ergo plenam aceto hyssopo circumponentes, ob-
tulerunt ori eius. [30] Cum ergo accepisset acetum, Iesus dixit: « Con-
summatum est! ». Et inclinato capite tradidit spiritum.

[31] Iudaei ergo, quoniam Parasceve erat, ut non remanerent in
cruce corpora sabbato, erat enim magnus dies illius sabbati, roga-
verunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, et tollerentur. [32] Ve-
nerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura et alterius, qui
crucifixus est cum eo; [33] ad Iesum autem cum venissent, ut viderunt
eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, [34] sed unus militum
lancea latus eius aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. [35] Et
qui vidit, testimonium perhibuit, et verum est eius testimonium, et
ille scit quia vera dicit, ut et vos credatis. [36] Facta sunt enim haec,
ut Scriptura impleatur: « *Os non comminuetur eius* », [37] et iterum
alia Scriptura dicit: « *Videbunt in quem transfixerunt* ».

[38] Post haec autem rogavit Pilatum Ioseph ab Arimathaea, qui
erat discipulus Iesu, occultus autem propter metum Iudaeorum, ut
tolleret corpus Iesu; et permisit Pilatus. Venit ergo et tulit corpus
eius. [39] Venit autem et Nicodemus, qui venerat ad eum nocte pri-
mum, ferens mixturam myrrhae et aloes quasi libras centum. [40] Acce-
perunt ergo corpus Iesu et ligaverunt illud linteis cum aromatibus,
sicut mos Iudaeis est sepelire. [41] Erat autem in loco, ubi crucifixus
est, hortus, et in horto monumentum novum, in quo nondum quis-

[19] [26] dicit matri suae
[29] Vas ergo positum erat aceto plenum; illi autem spongiam plenam
[31] dies ille sabbati
[36] os non comminuetis ex eo
[38] eo quod esset discipulus Iesu | tulit corpus Iesu
[39] qui venerat ad Iesum
[40] ligaverunt eum

quam positus erat. [42] Ibi ergo propter Parascevem Iudaeorum, quia
iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum.

20 [1] Prima autem sabbatorum Maria Magdalene venit mane, cum ad-
huc tenebrae essent, ad monumentum et videt lapidem sublatum a
monumento. [2] Currit ergo et venit ad Simonem Petrum et ad alium
discipulum, quem amabat Iesus, et dicit eis: « Tulerunt Dominum
de monumento, et nescimus, ubi posuerunt eum! ». [3] Exiit ergo Pe-
trus et ille alius discipulus, et veniebant ad monumentum. [4] Curre-
bant autem duo simul, et ille alius discipulus praecucurrit citius
Petro et venit primus ad monumentum; [5] et cum se inclinasset, videt
posita linteamina, non tamen introivit. [6] Venit ergo et Simon Petrus
sequens eum et introivit in monumentum; et videt linteamina posita
[7] et sudarium, quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus
positum, sed separatim involutum in unum locum. [8] Tunc ergo intro-
ivit et alter discipulus, qui venerat primus ad monumentum, et vidit
et credidit. [9] Nondum enim sciebant Scripturam quia oportet eum a
mortuis resurgere. [10] Abierunt ergo iterum ad semetipsos discipuli.
[11] Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo
fleret, inclinavit se in monumentum [12] et videt duos angelos in albis
sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat
corpus Iesu. [13] Et dicunt ei illi: « Mulier, quid ploras? ». Dicit eis:
« Tulerunt Dominum meum, et nescio, ubi posuerunt eum ». [14] Haec
cum dixisset, conversa est retrorsum et videt Iesum stantem et non
sciebat quia Iesus est. [15] Dicit ei Iesus: « Mulier, quid ploras? Quem
quaeris? ». Illa, existimans quia hortulanus esset, dicit ei: « Domine,
si tu sustulisti eum, dicito mihi, ubi posuisti eum, et ego eum tol-
lam ». [16] Dicit ei Iesus: « Maria! ». Conversa illa dicit ei Hebraice:
« Rabbuni! » — quod dicitur Magister —. [17] Dicit ei Iesus: « Iam noli
me tenere, nondum enim ascendi ad Patrem; vade autem ad fratres
meos et dic eis: Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum, et

[20] [1] Una autem sabbati
[2] Cucurrit ergo
[3] et venerunt ad monumentum
[6] Venit ergo Simon Petrus
[8] et ille discipulus
[11] inclinavit se et prospexit in monumentum
[12] et vidit duos angelos
[13] Dicunt ei illi | dicit eis quia
[16] dicit ei: Rabboni
[17] noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum

Deum meum et Deum vestrum ». 18 Venit Maria Magdalene annun-
tians discipulis: « Vidi Dominum! » et quia haec dixit ei.
19 Cum esset ergo sero die illa prima sabbatorum, et fores essent
clausae, ubi erant discipuli propter metum Iudaeorum, venit Iesus
et stetit in medio et dicit eis: « Pax vobis! ». 20 Et hoc cum dixisset,
ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo discipuli, viso Domino.
21 Dixit ergo eis iterum: « Pax vobis! Sicut misit me Pater, et ego
mitto vos ». 22 Et cum hoc dixisset, insufflavit et dicit eis: « Accipite
Spiritum Sanctum. 23 Quorum remiseritis peccata, remissa sunt eis;
quorum retinueritis, retenta sunt ».
24 Thomas autem, unus ex Duodecim, qui dicitur Didymus, non
erat cum eis, quando venit Iesus. 25 Dicebant ergo ei alii discipuli:
« Vidimus Dominum! ». Ille autem dixit eis: « Nisi videro in mani-
bus eius signum clavorum et mittam digitum meum in signum cla-
vorum et mittam manum meam in latus eius, non credam ».
26 Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus, et Thomas
cum eis. Venit Iesus ianuis clausis et stetit in medio et dixit: « Pax
vobis! ». 27 Deinde dicit Thomae: « Infer digitum tuum huc et vide
manus meas et affer manum tuam et mitte in latus meum, et noli
fieri incredulus sed fidelis! ». 28 Respondit Thomas et dixit ei: « Do-
minus meus et Deus meus! ». 29 Dicit ei Iesus: « Quia vidisti me,
credidisti. Beati, qui non viderunt et crediderunt! ».
30 Multa quidem et alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum
suorum, quae non sunt scripta in libro hoc; 31 haec autem scripta
sunt, ut credatis quia Iesus est Christus Filius Dei, et ut credentes
vitam habeatis in nomine eius.

21 1 Postea manifestavit se iterum Iesus discipulis ad mare Tiberiadis;
manifestavit autem sic. 2 Erant simul Simon Petrus et Thomas, qui
dicitur Didymus, et Nathanael, qui erat a Cana Galilaeae, et filii
Zebedaei et alii ex discipulis eius duo. 3 Dicit eis Simon Petrus:
« Vado piscari ». Dicunt ei: « Venimus et nos tecum ». Exierunt et
ascenderunt in navem; et illa nocte nihil prendiderunt.

[20] 18 adnuntians discipulis quia | et haec dixit mihi
19 una sabbatorum
22 Hoc cum dixisset
23 remittuntur eis et quorum | detenta sunt
25 Dixerunt ergo | fixuram clavorum | in locum clavorum
27 noli esse
[21] 1 Iesus ad mare
3 Et exierunt et ascenderunt

4 Mane autem iam facto, stetit Iesus in litore; non tamen sciebant
discipuli quia Iesus est. 5 Dicit ergo eis Iesus: « Pueri, numquid
pulmentarium habetis? ». Responderunt ei: « Non ». 6 Ille autem
dixit eis: « Mittite in dexteram navigii rete et invenietis ». Miserunt
ergo et iam non valebant illud trahere a multitudine piscium. 7 Dicit
ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus, Petro: « Dominus est! ».
Simon ergo Petrus, cum audisset quia Dominus est, tunicam suc-
cinxit se, erat enim nudus, et misit se in mare; 8 alii autem discipuli
navigio venerunt, non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis
ducentis, trahentes rete piscium.

9 Ut ergo descenderunt in terram, vident prunas positas et piscem
superpositum et panem. 10 Dicit eis Iesus: « Afferte de piscibus,
quos prendidistis nunc ». 11 Ascendit ergo Simon Petrus et traxit
rete in terram, plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus;
et cum tanti essent, non est scissum rete. 12 Dicit eis Iesus: « Venite,
prandete ». Nemo autem audebat discipulorum interrogare eum:
« Tu quis es? », scientes quia Dominus est.

13 Venit Iesus et accipit panem et dat eis et piscem similiter. 14 Hoc
iam tertio manifestatus est Iesus discipulis, cum resurrexisset a
mortuis.

15 Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Iesus: « Simon Ioan-
nis, diligis me plus his? ». Dicit ei: « Etiam, Domine, tu scis quia
amo te ». Dicit ei: « Pasce agnos meos ». 16 Dicit ei iterum secundo:
« Simon Ioannis, diligis me? ». Ait illi: « Etiam, Domine, tu scis
quia amo te ». Dicit ei: « Pasce oves meas ». 17 Dicit ei tertio: « Si-
mon Ioannis, amas me? ». Contristatus est Petrus quia dixit ei tertio:
« Amas me? », et dicit ei: « Domine, tu omnia scis, tu cognoscis
quia amo te ». Dicit ei: « Pasce oves meas. 18 Amen, amen dico tibi:
Cum esses iunior, cingebas teipsum et ambulabas, ubi volebas; cum
autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget et ducet,
quo non vis ». 19 Hoc autem dixit significans qua morte clarifica-
turus esset Deum. Et hoc cum dixisset, dicit ei: « Sequere me ».

[21] 4 non tamen cognoverunt
6 Dicit eis
7 Simon Petrus
9 viderunt prunas
11 Ascendit Simon Petrus
12 Et nemo audebat discentium | quia Dominus esset
13 Et venit Iesus et accepit
16 Dicit ei iterum Simon Ioannis | Pasce agnos meos
18 cingebas te et ambulabas

20 Conversus Petrus videt illum discipulum, quem diligebat Iesus,
sequentem, qui et recubuit in cena super pectus eius et dixit: « Do-
mine, quis est qui tradit te? ». 21 Hunc ergo cum vidisset Petrus,
dicit Iesu: « Domine, hic autem quid? ». 22 Dicit ei Iesus: « Si eum
volo manere donec veniam, quid ad te? Tu me sequere ». 23 Exivit
ergo sermo iste in fratres quia discipulus ille non moritur. Non
autem dixit ei Iesus: « Non moritur », sed: « Si eum volo manere
donec veniam, quid ad te? ».

24 Hic est discipulus, qui testimonium perhibet de his et scripsit
haec, et scimus quia verum est testimonium eius. 25 Sunt autem et
alia multa, quae fecit Iesus, quae si scribantur per singula, nec ipsum
arbitror mundum capere eos, qui scribendi sunt, libros.

[21] 20 Petrus vidit
22 si sic eum volo manere
23 sed si sic eum volo manere donec venio

ACTUS APOSTOLORUM

1 1 Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quae
coepit Iesus facere et docere, 2 usque in diem, qua, cum praecepisset
apostolis per Spiritum Sanctum, quos elegit, assumptus est; 3 quibus
et praebuit seipsum vivum post passionem suam in multis argu-
mentis, per dies quadraginta apparens eis et loquens ea, quae sunt
de regno Dei. 4 Et convescens praecepit eis ab Hierosolymis ne dis-
cederent, sed exspectarent promissionem Patris: « Quam audistis a
me, 5 quia Ioannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini
in Spiritu Sancto non post multos hos dies ».
6 Igitur qui convenerant, interrogabant eum dicentes: « Domine,
si in tempore hoc restitues regnum Israeli? ». 7 Dixit autem eis:
« Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quae Pater posuit
in sua potestate, 8 sed accipietis virtutem superveniente Sancto Spi-
ritu in vos et eritis mihi testes et in Ierusalem et in omni Iudaea
et Samaria et usque ad ultimum terrae ».
9 Et cum haec dixisset, videntibus illis, elevatus est, et nubes sus-
cepit eum ab oculis eorum. 10 Cumque intuerentur in caelum eunte
illo, ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, 11 qui et
dixerunt: « Viri Galilaei, quid statis aspicientes in caelum? Hic Iesus,
qui assumptus est a vobis in caelum, sic veniet quemadmodum vi-
distis eum euntem in caelum ».
12 Tunc reversi sunt in Ierusalem a monte, qui vocatur Oliveti,
qui est iuxta Ierusalem sabbati habens iter. 13 Et cum introissent, in
cenaculum ascenderunt, ubi manebant et Petrus et Ioannes et Iaco-
bus et Andreas, Philippus et Thomas, Bartholomaeus et Matthaeus,
Iacobus Alphaei et Simon Zelotes et Iudas Iacobi. 14 Hi omnes erant
perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et Maria matre
Iesu et fratribus eius.

[1] 2 qua praecipiens apostolis
3 et loquens de Regno Dei
4 quam audistis per os meum
5 vos autem baptizabimini Spiritu Sancto
6 regnum Israel
8 supervenientis Spiritus Sancti | et eritis mihi testes in Hierusalem
12 tunc reversi sunt Hierosolymam
13 ubi manebant Petrus et Ioannes Iacobus et Andreas

15 Et in diebus illis exsurgens Petrus in medio fratrum dixit — erat
autem turba hominum simul fere centum viginti —: 16 « Viri fratres,
oportebat impleri Scripturam, quam praedixit Spiritus Sanctus per
os David de Iuda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Iesum,
17 quia connumeratus erat in nobis et sortitus est sortem ministerii
huius. 18 Hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis et pro-
nus factus crepuit medius, et diffusa sunt omnia viscera eius. 19 Et
notum factum est omnibus habitantibus Ierusalem, ita ut appella-
retur ager ille lingua eorum Aceldamach, hoc est ager Sanguinis.
20 Scriptum est enim in libro Psalmorum:
" *Fiat commoratio eius deserta,*
et non sit qui inhabitet in ea "
et: " *Episcopatum eius accipiat alius* ".

21 Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati erant in omni
tempore, quo intravit et exivit inter nos Dominus Iesus, 22 incipiens
a baptismate Ioannis usque in diem, qua assumptus est a nobis,
testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis ».

23 Et statuerunt duos, Ioseph, qui vocabatur Barsabbas, qui cogno-
minatus est Iustus, et Matthiam. 24 Et orantes dixerunt: « Tu, Domine,
qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum
25 accipere locum ministerii huius et apostolatus, de quo praevaricatus
est Iudas, ut abiret in locum suum ». 26 Et dederunt sortes eis, et ce-
cidit sors super Matthiam, et annumeratus est cum undecim apostolis.

2 1 Et cum compleretur dies Pentecostes, erant omnes pariter in
eodem loco. 2 Et factus est repente de caelo sonus tamquam adve-
nientis spiritus vehementis et replevit totam domum, ubi erant se-
dentes. 3 Et apparuerunt illis dispertitae linguae tamquam ignis, se-
ditque supra singulos eorum; 4 et repleti sunt omnes Spiritu Sancto
et coeperunt loqui aliis linguis, prout Spiritus dabat eloqui illis.

5 Erant autem in Ierusalem habitantes Iudaei, viri religiosi ex
omni natione, quae sub caelo est; 6 facta autem hac voce, convenit
multitudo et confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua

[1] 16 oportet impleri Scripturam
18 Et hic quidem | et suspensus crepuit medius
21 congregati sunt
23 Ioseph qui vocabatur Barsabban
[2] 1 Et cum conplerentur dies pentecostes
4 prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis
5 quae sub caelo sunt
6 convenit multitudo et mente confusa est

illos loquentes. 7 Stupebant autem et mirabantur dicentes: « Nonne
ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilaei sunt? 8 Et quomodo nos
audimus unusquisque propria lingua nostra, in qua nati sumus?
9 Parthi et Medi et Elamitae et qui habitant Mesopotamiam, Iu-
daeam quoque et Cappadociam, Pontum et Asiam, 10 Phrygiam
quoque et Pamphyliam, Aegyptum et partes Libyae, quae est circa
Cyrenem, et advenae Romani, 11 Iudaei quoque et proselyti, Cretes
et Arabes, audimus loquentes eos nostris linguis magnalia Dei ».
12 Stupebant autem omnes et haesitabant ad invicem dicentes: « Quid-
nam hoc vult esse? »; 13 alii autem irridentes dicebant: « Musto pleni
sunt isti ».

14 Stans autem Petrus cum Undecim levavit vocem suam et locu-
tus est eis: « Viri Iudaei et qui habitatis Ierusalem universi, hoc
vobis notum sit, et auribus percipite verba mea. 15 Non enim, sicut
vos aestimatis, hi ebrii sunt, est enim hora diei tertia, 16 sed hoc
est, quod dictum est per prophetam Ioel:

17 " *Et erit:* in novissimis diebus, dicit Deus,
effundam de Spiritu meo super omnem carnem,
et prophetabunt filii vestri et filiae vestrae,
et iuvenes vestri visiones videbunt,
et seniores vestri somnia somniabunt;
18 *et quidem super servos meos et super ancillas meas*
in diebus illis effundam de Spiritu meo,
et prophetabunt.
19 *Et dabo prodigia in caelo* sursum *et* signa *in terra* deorsum,
sanguinem et ignem et vaporem fumi;
20 *sol convertetur in tenebras*
et luna in sanguinem,
antequam veniat dies Domini
magnus et manifestus.
21 Et *erit:*
omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit".

[2] 7 Stupebant autem omnes | Nonne omnes ecce isti
8 Et quomodo nos audivimus unusquisque lingua nostra
9 et Iudaeam et Cappadociam
10 Phrygiam et Pamphyliam
11 audivimus loquentes eos
12 Stupebant autem omnes et mirabantur ad invicem
13 dicebant quia
15 cum sit hora diei tertia
17 Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus

22 Viri Israelitae, audite verba haec: Iesum Nazarenum, virum
approbatum a Deo apud vos virtutibus et prodigiis et signis, quae
fecit per illum Deus in medio vestri, sicut ipsi scitis, 23 hunc definito
consilio et praescientia Dei traditum per manum iniquorum affi-
gentes interemistis, 24 quem Deus suscitavit solutis doloribus mortis,
iuxta quod impossibile erat teneri illum ab ea. 25 David enim dicit
circa eum:

" *Providebam Dominum coram me semper,*
quoniam a dextris meis est, ne commovear.
26 *Propter hoc laetatum est cor meum,*
et exsultavit lingua mea;
insuper et caro mea requiescet in spe.
27 *Quoniam non derelinques animam meam in inferno*
neque dabis Sanctum tuum videre corruptionem.
28 *Notas fecisti mihi vias vitae,*
replebis me iucunditate cum facie tua ".

29 Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de patriarcha David
quoniam et defunctus est et sepultus est et sepulcrum eius est apud
nos usque in hodiernum diem; 30 propheta igitur cum esset et sciret
quia iure iurando *iurasset illi* Deus *de fructu lumbi eius sedere super*
sedem eius, 31 providens locutus est de resurrectione Christi quia
neque derelictus est in inferno, neque caro eius *vidit corruptionem.*
32 Hunc Iesum resuscitavit Deus, cuius omnes nos testes sumus.
33 Dextera igitur Dei exaltatus et, promissione Spiritus Sancti accepta
a Patre, effudit hunc, quem vos videtis et auditis. 34 Non enim David
ascendit in caelos; dicit autem ipse:

" *Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis,*
35 *donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum* ".

36 Certissime ergo sciat omnis domus Israel quia et Dominum
eum et Christum Deus fecit, hunc Iesum, quem vos crucifixistis ».
37 His auditis, compuncti sunt corde et dixerunt ad Petrum et
reliquos apostolos: « Quid faciemus, viri fratres? ». 38 Petrus vero
ad illos: « Paenitentiam, inquit, agite, et baptizetur unusquisque ve-
strum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum,

[2] 22 virum adprobatum a Deo in vobis | sicut vos scitis
23 per manus
24 solutis doloribus inferni | teneri illum ab eo
25 David enim dicit in eum
32 cui omnes nos testes sumus
33 videtis et audistis
37 et ad reliquos apostolos

et accipietis donum Sancti Spiritus; [39] vobis enim est repromissio
et filiis vestris et omnibus, qui longe sunt, quoscumque advocaverit
Dominus Deus noster ». [40] Aliis etiam verbis pluribus testificatus
est et exhortabatur eos dicens: « Salvamini a generatione ista prava ».
[41] Qui ergo, recepto sermone eius, baptizati sunt; et appositae sunt
in illa die animae circiter tria milia.

[42] Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum et commu-
nicatione, in fractione panis et orationibus. [43] Fiebat autem omni
animae timor; multa quoque prodigia et signa per apostolos fiebant.
[44] Omnes autem, qui crediderant, erant pariter et habebant omnia
communia, [45] et possessiones et substantias vendebant et dividebant
illas omnibus, prout cuique opus erat; [46] cotidie quoque perdurantes
unanimiter in templo et frangentes circa domos panem, sumebant
cibum cum exsultatione et simplicitate cordis, [47] collaudantes Deum
et habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat,
qui salvi fierent cotidie in idipsum.

3 [1] Petrus autem et Ioannes ascendebant in templum ad horam ora-
tionis nonam. [2] Et quidam vir, qui erat claudus ex utero matris suae,
baiulabatur, quem ponebant cotidie ad portam templi, quae dicitur
Speciosa, ut peteret eleemosynam ab introeuntibus in templum; [3] is
cum vidisset Petrum et Ioannem incipientes introire in templum,
rogabat, ut eleemosynam acciperet. [4] Intuens autem in eum Petrus
cum Ioanne dixit: « Respice in nos ». [5] At ille intendebat in eos,
sperans se aliquid accepturum ab eis. [6] Petrus autem dixit: « Argen-
tum et aurum non est mihi; quod autem habeo, hoc tibi do: In
nomine Iesu Christi Nazareni surge et ambula! ». [7] Et apprehensa
ei manu dextera, allevavit eum; et protinus consolidatae sunt bases
eius et tali, [8] et exsiliens stetit et ambulabat et intravit cum illis in
templum, ambulans et exsiliens et laudans Deum. [9] Et vidit omnis
populus eum ambulantem et laudantem Deum; [10] cognoscebant
autem illum quoniam ipse erat, qui ad eleemosynam sedebat ad
Speciosam portam templi, et impleti sunt stupore et exstasi in eo,
quod contigerat illi.

[2] [41] Qui ergo receperunt sermonem eius
[42] et communicatione fractionis panis
[43] per apostolos fiebant in Hierusalem et metus erat magnus in universis
[44] omnes etiam qui credebant erant pariter
[45] possessiones et substantias vendebant
[3] [7] bases eius et plantae
[8] et laudans Dominum

11 Cum teneret autem Petrum et Ioannem, concurrit omnis popu-
lus ad eos ad porticum, qui appellatur Salomonis, stupentes. 12 Vi-
dens autem Petrus respondit ad populum: « Viri Israelitae, quid
miramini in hoc aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute aut
pietate fecerimus hunc ambulare? 13 *Deus Abraham et Deus Isaac et
Deus Iacob, Deus patrum nostrorum* glorificavit puerum suum Iesum,
quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem Pilati, iudicante
illo dimitti; 14 vos autem Sanctum et Iustum negastis et petistis vi-
rum homicidam donari vobis, 15 ducem vero vitae interfecistis, quem
Deus suscitavit a mortuis, cuius nos testes sumus. 16 Et in fide no-
minis eius hunc, quem videtis et nostis, confirmavit nomen eius,
et fides, quae per eum est, dedit huic integritatem istam in conspectu
omnium vestrum.

17 Et nunc, fratres, scio quia per ignorantiam fecistis, sicut et
principes vestri; 18 Deus autem, quae praenuntiavit per os omnium
prophetarum pati Christum suum, implevit sic. 19 Paenitemini igitur
et convertimini, ut deleantur vestra peccata, 20 ut veniant tempora
refrigerii a conspectu Domini, et mittat eum, qui praedestinatus est
vobis Christus, Iesum, 21 quem oportet caelum quidem suscipere
usque in tempora restitutionis omnium, quae locutus est Deus per
os sanctorum a saeculo suorum prophetarum. 22 Moyses quidem
dixit: " *Prophetam vobis suscitabit Dominus Deus vester de fratribus
vestris tamquam me; ipsum audietis iuxta omnia, quaecumque locu-
tus fuerit* vobis. 23 *Erit autem: omnis anima, quae non audierit pro-
phetam illum, exterminabitur de plebe* ". 24 Et omnes prophetae
a Samuel et deinceps quotquot locuti sunt, etiam annuntiaverunt
dies istos.

25 Vos estis filii prophetarum et testamenti, quod disposuit Deus
ad patres vestros dicens ad Abraham: " *Et in semine tuo benedi-
centur omnes familiae terrae* ". 26 Vobis primum Deus suscitans
Puerum suum, misit eum benedicentem vobis in avertendo unum-
quemque a nequitiis vestris ».

[3] 13 glorificavit Filium suum Iesum
15 auctorem vero vitae
16 dedit integram sanitatem istam
20 ut cum venerint tempora refrigerii | et miserit eum qui praedicatus est vobis Iesum Christum
21 per os sanctorum suorum a saeculo prophetarum
22 dixit quia
24 et deinceps qui locuti sunt et adnuntiaverunt
26 suscitans Filium suum | ut convertat se unusquisque a nequitia sua

4 1 Loquentibus autem illis ad populum, supervenerunt eis sacer-
dotes et magistratus templi et sadducaei, 2 dolentes quod docerent
populum et annuntiarent in Iesu resurrectionem ex mortuis, 3 et
iniecerunt in eos manus et posuerunt in custodiam in crastinum;
erat enim iam vespera. 4 Multi autem eorum, qui audierant verbum,
crediderunt; et factus est numerus virorum quinque milia.
5 Factum est autem in crastinum, ut congregarentur principes
eorum et seniores et scribae in Ierusalem, 6 et Annas princeps sacer-
dotum et Caiphas et Ioannes et Alexander et quotquot erant de ge-
nere sacerdotali, 7 et statuentes eos in medio interrogabant: « In qua
virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos? ». 8 Tunc Petrus repletus
Spiritu Sancto dixit ad eos: « Principes populi et seniores, 9 si nos
hodie diiudicamur in benefacto hominis infirmi, in quo iste salvus
factus est, 10 notum sit omnibus vobis et omni plebi Israel quia in
nomine Iesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus
suscitavit a mortuis, in hoc iste astat coram vobis sanus. 11 Hic est
lapis, qui reprobatus est a vobis *aedificatoribus,*
qui factus est in caput anguli.
12 Et non est in alio aliquo salus, nec enim nomen aliud est sub
caelo datum in hominibus, in quo oportet nos salvos fieri ».
13 Videntes autem Petri fiduciam et Ioannis, et comperto quod
homines essent sine litteris et idiotae, admirabantur et cognoscebant
eos quoniam cum Iesu fuerant; 14 hominem quoque videntes stantem
cum eis, qui curatus fuerat, nihil poterant contradicere. 15 Iubentes
autem eos foras extra concilium secedere, conferebant ad invicem
16 dicentes: « Quid faciemus hominibus istis? Quoniam quidem no-
tum signum factum est per eos omnibus habitantibus in Ierusalem
manifestum, et non possumus negare; 17 sed ne amplius divulgetur
in populum, comminemur eis, ne ultra loquantur in nomine hoc
ulli hominum ». 18 Et vocantes eos denuntiaverunt, ne omnino lo-
querentur neque docerent in nomine Iesu. 19 Petrus vero et Ioannes
respondentes dixerunt ad eos: « Si iustum est in conspectu Dei vos
potius audire quam Deum, iudicate; 20 non enim possumus nos,

[4] 1 supervenerunt sacerdotes
3 et iniecerunt in eis manus et posuerunt eos
11 a vobis aedificantibus
12 sub caelo datum hominibus
13 Petri constantiam et Iohannis, comperto quod
15 Iusserunt autem eos foras extra concilium secedere et conferebant
20 non enim possumus quae vidimus

quae vidimus et audivimus, non loqui ». 21 At illi ultra comminantes
dimiserunt eos, nequaquam invenientes, quomodo punirent eos,
propter populum, quia omnes glorificabant Deum in eo, quod acci-
derat; 22 annorum enim erat amplius quadraginta homo, in quo
factum erat signum istud sanitatis.

23 Dimissi autem venerunt ad suos et annuntiaverunt quanta ad
eos principes sacerdotum et seniores dixissent. 24 Qui cum audissent,
unanimiter levaverunt vocem ad Deum et dixerunt: « Domine, tu,
qui *fecisti caelum et terram et mare et omnia, quae in eis sunt,* 25 qui
Spiritu Sancto per os patris nostri David pueri tui dixisti:
" *Quare fremuerunt gentes,*
et populi meditati sunt inania?
26 *Astiterunt reges terrae,*
et principes convenerunt in unum
adversus Dominum et adversus Christum eius ".

27 Convenerunt enim vere in civitate ista adversus sanctum pue-
rum tuum Iesum, quem unxisti, Herodes et Pontius Pilatus cum
gentibus et populis Israel 28 facere, quaecumque manus tua et con-
silium praedestinavit fieri. 29 Et nunc, Domine, respice in minas
eorum et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum, 30 in
eo quod manum tuam extendas ad sanitatem et signa et prodigia
facienda per nomen sancti pueri tui Iesu ».

31 Et cum orassent, motus est locus, in quo erant congregati, et
repleti sunt omnes Sancto Spiritu et loquebantur verbum Dei cum
fiducia.

32 Multitudinis autem credentium erat cor et anima una, nec
quisquam eorum, quae possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed
erant illis omnia communia. 33 Et virtute magna reddebant apostoli
testimonium resurrectionis Domini Iesu, et gratia magna erat super
omnibus illis. 34 Neque enim quisquam egens erat inter illos; quot-
quot enim possessores agrorum aut domorum erant, vendentes affe-
rebant pretia eorum, quae vendebant, 35 et ponebant ante pedes
apostolorum; dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat.

[4] 21 At illi comminantes | non invenientes | quia omnes clarificabant Deum
23 et adnuntiaverunt eis quanta
28 facere quae manus tua et consilium decreverunt fieri
30 in eo cum manum tuam extendas sanitates | et prodigia fieri | sancti Filii tui Iesu
31 et repleti sunt omnes Spiritu Sancto
33 resurrectionis Iesu Christi Domini | erat in omnibus illis
35 dividebantur autem singulis

36 Ioseph autem, qui cognominatus est Barnabas ab apostolis — quod est interpretatum filius Consolationis — Levites, Cyprius genere, 37 cum haberet agrum, vendidit et attulit pecuniam et posuit ante pedes apostolorum.

5 1 Vir autem quidam nomine Ananias cum Sapphira uxore sua vendidit agrum 2 et subtraxit de pretio, conscia quoque uxore, et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit. 3 Dixit autem Petrus: « Anania, cur implevit Satanas cor tuum mentiri te Spiritui Sancto et subtrahere de pretio agri? 4 Nonne manens tibi manebat et venumdatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus sed Deo! ». 5 Audiens autem Ananias haec verba cecidit et exspiravit; et factus est timor magnus in omnes audientes. 6 Surgentes autem iuvenes involverunt eum et efferentes sepelierunt.

7 Factum est autem quasi horarum trium spatium, et uxor ipsius nesciens, quod factum fuerat, introivit. 8 Respondit autem ei Petrus: « Dic mihi, si tanti agrum vendidistis? ». At illa dixit: « Etiam, tanti ». 9 Petrus autem ad eam: « Quid est quod convenit vobis tentare Spiritum Domini? Ecce pedes eorum, qui sepelierunt virum tuum, ad ostium et efferent te ». 10 Confestim cecidit ante pedes eius et exspiravit; intrantes autem iuvenes invenerunt illam mortuam et efferentes sepelierunt ad virum suum. 11 Et factus est timor magnus super universam ecclesiam et in omnes, qui audierunt haec.

12 Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe; et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis. 13 Ceterorum autem nemo audebat coniungere se illis, sed magnificabat eos populus; 14 magis autem addebantur credentes Domino multitudines virorum ac mulierum, 15 ita ut et in plateas efferrent infirmos et ponerent in lectulis et grabatis, ut, veniente Petro, saltem umbra illius

[4] 37 vendidit illum et adtulit pretium

[5] 2 et fraudavit de pretio agri conscia uxore sua

3 cur temptavit Satanas | et fraudare de pretio agri

5 in omnes qui audierant

6 iuvenes amoverunt eum

9 Quid utique convenit vobis

10 et extulerunt et sepelierunt ad virum suum

11 in universa Ecclesia

14 magis autem augebatur credentium in Domino multitudo virorum ac mulierum

15 ita ut in plateas eicerent infirmos

obumbraret quemquam eorum. [16] Concurrebat autem et multitudo vicinarum civitatum Ierusalem, afferentes aegros et vexatos ab spiritibus immundis, qui curabantur omnes.

[17] Exsurgens autem princeps sacerdotum et omnes, qui cum illo erant, quae est haeresis sadducaeorum, repleti sunt zelo [18] et iniecerunt manus in apostolos et posuerunt illos in custodia publica. [19] Angelus autem Domini per noctem aperuit ianuas carceris et educens eos dixit: [20] « Ite et stantes loquimini in templo plebi omnia verba vitae huius ». [21] Qui cum audissent, intraverunt diluculo in templum et docebant.

Adveniens autem princeps sacerdotum et, qui cum eo erant, convocaverunt concilium et omnes seniores filiorum Israel et miserunt in carcerem, ut adducerentur illi. [22] Cum venissent autem ministri, non invenerunt illos in carcere; reversi autem nuntiaverunt [23] dicentes: « Carcerem invenimus clausum cum omni diligentia et custodes stantes ad ianuas, aperientes autem intus neminem invenimus! ». [24] Ut audierunt autem hos sermones, magistratus templi et principes sacerdotum ambigebant de illis quidnam fieret illud. [25] Adveniens autem quidam nuntiavit eis: « Ecce viri, quos posuistis in carcere, sunt in templo stantes et docentes populum ».

[26] Tunc abiens magistratus cum ministris adducebat illos, non per vim, timebant enim populum, ne lapidarentur. [27] Et cum adduxissent illos, statuerunt in concilio. Et interrogavit eos princeps sacerdotum [28] dicens: « Nonne praecipiendo praecepimus vobis, ne doceretis in nomine isto? Et ecce replevistis Ierusalem doctrina vestra et vultis inducere super nos sanguinem hominis istius ». [29] Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt: « Oboedire oportet Deo magis quam hominibus. [30] Deus patrum nostrorum suscitavit Iesum, quem vos interemistis suspendentes in ligno; [31] hunc Deus Ducem et Salvatorem exaltavit dextera sua ad dandam paenitentiam Israel et remissionem peccatorum. [32] Et nos sumus testes horum ver-

[5] [19] aperiens ianuas
[21] et miserunt in carcerem ut adducerentur
[22] et aperto carcere non invenissent illos, reversi nuntiaverunt
[23] carcerem quidem invenimus clausum | aperientes autem neminem intus
[24] ambigebant de illis quidnam fieret
[25] nuntiavit eis quia
[26] tunc abiit magistratus cum ministris et adduxit illos sine vi
[28] praecipiendo praecepimus | replestis Hierusalem
[31] hunc Deus Principem et Salvatorem

borum, et Spiritus Sanctus, quem dedit Deus oboedientibus sibi ».
[33] Haec cum audissent, dissecabantur et volebant interficere illos.
[34] Surgens autem quidam in concilio pharisaeus nomine Gamaliel,
legis doctor honorabilis universae plebi, iussit foras ad breve ho-
mines fieri [35] dixitque ad illos: « Viri Israelitae, attendite vobis super
hominibus istis quid acturi sitis. [36] Ante hos enim dies exstitit Theu-
das dicens esse se aliquem, cui consensit virorum numerus circiter
quadringentorum; qui occisus est, et omnes, quicumque credebant
ei, dissipati sunt et redacti sunt ad nihilum. [37] Post hunc exstitit
Iudas Galilaeus in diebus census et avertit populum post se; et ipse
periit, et omnes, quotquot consentiebant ei, dispersi sunt. [38] Et nunc
dico vobis: Discedite ab hominibus istis et sinite illos. Quoniam si
est ex hominibus consilium hoc aut opus hoc, dissolvetur; [39] si vero
ex Deo est, non poteritis dissolvere eos, ne forte et adversus
Deum pugnantes inveniamini! ».
Consenserunt autem illi [40] et convocantes apostolos, caesis denun-
tiaverunt, ne loquerentur in nomine Iesu, et dimiserunt eos. [41] Et illi
quidem ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti
sunt pro nomine contumeliam pati; [42] et omni die in templo et circa
domos non cessabant docentes et evangelizantes Christum, Iesum.

6 [1] In diebus autem illis, crescente numero discipulorum, factus est
murmur Graecorum adversus Hebraeos, eo quod neglegerentur in
ministerio cotidiano viduae eorum. [2] Convocantes autem Duode-
cim multitudinem discipulorum, dixerunt: « Non est aequum nos
derelinquentes verbum Dei ministrare mensis; [3] considerate vero,
fratres, viros ex vobis boni testimonii septem plenos Spiritu et sa-
pientia, quos constituemus super hoc opus; [4] nos vero orationi et
ministerio verbi instantes erimus ». [5] Et placuit sermo coram omni
multitudine, et elegerunt Stephanum, virum plenum fide et Spiritu

[5] [32] quem dedit Deus omnibus oboedientibus sibi
[33] et cogitabant interficere illos
[36] dissipati sunt et redactus est ad nihilum
[37] Iudas Galilaeus in diebus professionis | et omnes quotquot consenserunt ei
[38] Et nunc itaque dico vobis | aut opus dissolvetur
[39] ne forte et Deo repugnare inveniamini
[41] pro nomine Iesu contumeliam pati
[42] omni autem die in templo
[6] [1] eo quod dispicerentur
[2] nos derelinquere verbum Dei et ministrare mensis
[3] considerate ergo fratres | quos constituamus

Sancto, et Philippum et Prochorum et Nicanorem et Timonem et
Parmenam et Nicolaum proselytum Antiochenum, 6 quos statuerunt
ante conspectum apostolorum, et orantes imposuerunt eis manus.
7 Et verbum Dei crescebat, et multiplicabatur numerus discipulorum
in Ierusalem valde; multa etiam turba sacerdotum oboediebat fidei.
8 Stephanus autem plenus gratia et virtute faciebat prodigia et
signa magna in populo. 9 Surrexerunt autem quidam de synagoga,
quae appellatur Libertinorum et Cyrenensium et Alexandrinorum et
eorum, qui erant a Cilicia et Asia, disputantes cum Stephano, 10 et
non poterant resistere sapientiae et Spiritui, quo loquebatur. 11 Tunc
submiserunt viros, qui dicerent: « Audivimus eum dicentem verba
blasphema in Moysen et Deum »; 12 et commoverunt plebem et se-
niores et scribas, et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in
concilium 13 et statuerunt testes falsos dicentes: « Homo iste non
cessat loqui verba adversus locum sanctum et legem; 14 audivimus
enim eum dicentem quoniam Iesus Nazarenus hic destruet locum
istum et mutabit consuetudines, quas tradidit nobis Moyses ».
15 Et intuentes eum omnes, qui sedebant in concilio, viderunt
faciem eius tamquam faciem angeli.

7 1 Dixit autem princeps sacerdotum: « Si haec ita se habent? ».
2 Qui ait: « Viri fratres et patres, audite. Deus gloriae apparuit
patri nostro Abraham, cum esset in Mesopotamia, priusquam mo-
raretur in Charran, 3 *et dixit ad illum: " Exi de terra tua et de cogna-
tione tua, et veni in terram, quam tibi monstravero ".* 4 Tunc egressus
de terra Chaldaeorum habitavit in Charran. Et inde postquam mor-
tuus est pater eius, transtulit illum in terram istam, in qua nunc
vos habitatis, 5 et non dedit illi hereditatem in ea nec passum pedis
et repromisit *dare illi eam in possessionem et semini eius post ipsum,*
cum non haberet filium. 6 Locutus est autem sic Deus: " *Erit semen
eius accola in terra aliena, et servituti eos subicient et male tracta-
bunt annis quadringentis;* 7 *et gentem, cui servierint, iudicabo ego,*

[6] 5 et Nicolaum advenam Antiochenum
6 hos statuerunt
8 fratia et fortitudine
11 qui dicerent se audisse eum dicentem verba blasphemiae
12 commoverunt itaque plebem
14 et mutabit traditiones quas tradidit nobis Moses
[7] 2 cum esset in Mesopotamiam | in Charram
4 tunc exiit de terra Chaldaeorum et habitavit in Charram
6 Locutus est autem Deus quia | et male tractabunt eos annis quadringentis

dixit Deus, *et post haec exibunt et deservient mihi in* loco *isto*".
8 Et dedit illi testamentum circumcisionis; et sic genuit Isaac et cir-
cumcidit eum die octava, et Isaac Iacob, et Iacob duodecim patriar-
chas. 9 Et patriarchae aemulantes Ioseph vendiderunt in Aegyptum;
et erat Deus cum eo, 10 et eripuit eum ex omnibus tribulationibus
eius, et *dedit ei gratiam* et sapientiam *in conspectu pharaonis regis
Aegypti, et constituit eum praepositum super Aegyptum et super omnem
domum suam.* 11 *Venit autem fames in universam Aegyptum* et *Cha-
naan* et tribulatio magna, et non inveniebant cibos patres nostri.
12 Cum audisset autem Iacob esse frumentum in Aegypto, misit pa-
tres nostros primum; 13 et in secundo cognitus est Ioseph a fratribus
suis, et manifestatum est pharaoni genus Ioseph. 14 Mittens autem
Ioseph accersivit Iacob patrem suum et omnem cognationem in ani-
mabus septuaginta quinque, 15 et descendit Iacob in Aegyptum. Et
defunctus est ipse et patres nostri, 16 et translati sunt in Sichem et
positi sunt in sepulcro, quod emit Abraham pretio argenti a filiis
Hemmor in Sichem.

17 Cum appropinquaret autem tempus repromissionis, quam con-
fessus erat Deus Abrahae, crevit populus et multiplicatus est in
Aegypto, 18 quoadusque *surrexit rex alius super Aegypto, qui non
sciebat Ioseph.* 19 Hic circumveniens genus nostrum, afflixit patres,
ut exponerent infantes suos, ne vivi servarentur. 20 Eodem tempore
natus est Moyses et erat formosus coram Deo; qui nutritus est tri-
bus mensibus in domo patris. 21 Exposito autem illo, sustulit eum
filia pharaonis et enutrivit eum sibi in filium; 22 et eruditus est Moy-
ses in omni sapientia Aegyptiorum et erat potens in verbis et in
operibus suis. 23 Cum autem impleretur ei quadraginta annorum
tempus, ascendit in cor eius, ut visitaret fratres suos filios Israel.
24 Et cum vidisset quendam iniuriam patientem, vindicavit et fecit
ultionem ei, qui opprimebatur, percusso Aegyptio. 25 Existimabat
autem intellegere fratres quoniam Deus per manum ipsius daret
salutem illis, at illi non intellexerunt. 26 Atque sequenti die apparuit
illis litigantibus et reconciliabat eos in pacem dicens: "Viri, fratres

[7] 13 et manifestatum est Pharaoni genus eius
16 a filiis Emmor filii Sychem
18 rex alius in Aegypto
19 ut exponerent infantes suos ne vivificarentur
20 Moses et fuit gratus Deo | in domo patris sui
22 Moses omni sapientia Aegyptiorum
24 vindicavit illum et fecit ultionem ei qui iniuriam sustinebat
26 Sequenti vero die

estis; ut quid nocetis alterutrum?". [27] Qui autem iniuriam faciebat
proximo, reppulit eum dicens: "*Quis te constituit principem et iudi-
cem super nos?* [28] *Numquid interficere me tu vis, quemadmodum in-
terfecisti heri Aegyptium?*". [29] Fugit autem Moyses propter verbum
istud et factus est advena in terra Madian, ubi generavit filios duos.
[30] Et expletis annis quadraginta, *apparuit illi in deserto montis* Sinai
angelus in ignis flamma rubi. [31] Moyses autem videns admirabatur
visum; accedente autem illo, ut consideraret, facta est vox Domini:
[32] "*Ego Deus patrum tuorum, Deus Abraham et Isaac et Iacob*".
Tremefactus autem Moyses non audebat considerare. [33] *Dixit autem
illi Dominus:* "*Solve calceamentum pedum tuorum; locus enim, in
quo stas, terra sancta est.* [34] *Videns vidi afflictionem populi mei, qui
est in Aegypto, et gemitum eorum audivi et descendi liberare eos; et
nunc veni, mittam te in Aegyptum*".
[35] Hunc Moysen, quem negaverunt dicentes: "*Quis te constituit
principem et iudicem?*", hunc Deus et principem et redemptorem
misit cum manu angeli, qui apparuit illi in rubo. [36] Hic eduxit illos
faciens prodigia et signa in terra Aegypti et in Rubro mari et in de-
serto annis quadraginta. [37] Hic est Moyses, qui dixit filiis Israel:
"*Prophetam vobis suscitabit Deus de fratribus vestris tamquam me*".
[38] Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo, qui loqueba-
tur ei in monte Sinai et cum patribus nostris, qui accepit verba viva
dare nobis, [39] cui noluerunt oboedire patres nostri, sed reppulerunt
et aversi sunt in cordibus suis in Aegyptum [40] dicentes ad Aaron:
"*Fac nobis deos, qui praecedant nos; Moyses enim hic, qui eduxit
nos de terra Aegypti, nescimus quid factum sit ei*". [41] Et vitulum fece-
runt in illis diebus et obtulerunt hostiam simulacro et laetabantur
in operibus manuum suarum. [42] Convertit autem Deus et tradidit
eos servire militiae caeli, sicut scriptum est in libro Prophetarum:
"*Numquid victimas et hostias obtulistis mihi
annis quadraginta in deserto, domus Israel?*
[43] *Et suscepistis tabernaculum Moloch
et sidus dei vestri Rhaephan,*

[7] [29] Fugit autem Moses in verbo isto | Madiam
[30] angelus in igne flammae rubi
[31] Moses autem videns admiratus est visum et accedente illo
[32] Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob
[34] et nunc veni et mittam te
[38] qui accepit verba vitae dare nobis
[39] et aversi sunt cordibus suis
[42] victimas aut hostias

figuras, quas fecistis ad adorandum eas.
Et *transferam vos trans* Babylonem ".
44 Tabernaculum testimonii erat patribus nostris in deserto, sicut
disposuit, qui loquebatur ad Moysen, ut faceret illud secundum
formam, quam viderat; 45 quod et induxerunt suscipientes patres
nostri cum Iesu in possessionem gentium, quas expulit Deus a facie
patrum nostrorum, usque in diebus David, 46 qui invenit gratiam
ante Deum et petiit, ut inveniret tabernaculum domui Iacob. 47 Sa-
lomon autem aedificavit illi domum. 48 Sed non Altissimus in manu-
factis habitat, sicut propheta dicit:
49 " *Caelum mihi thronus est,*
terra autem scabellum pedum meorum.
Quam domum aedificabitis mihi, dicit Dominus,
aut quis locus requietionis meae?
50 *Nonne manus mea fecit haec omnia?* ".
51 Duri cervice et incircumcisi cordibus et auribus, vos semper
Spiritui Sancto resistitis, sicut patres vestri et vos. 52 Quem prophe-
tarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos, qui prae-
nuntiabant de adventu Iusti, cuius vos nunc proditores et homici-
dae fuistis, 53 qui accepistis legem in dispositionibus angelorum et
non custodistis ».
54 Audientes autem haec, dissecabantur cordibus suis et stridebant
dentibus in eum. 55 Cum autem esset plenus Spiritu Sancto, inten-
dens in caelum vidit gloriam Dei et Iesum stantem a dextris Dei
56 et ait: « Ecce video caelos apertos et Filium hominis a dextris
stantem Dei ». 57 Exclamantes autem voce magna continuerunt aures
suas et impetum fecerunt unanimiter in eum 58 et eicientes extra
civitatem lapidabant. Et testes deposuerunt vestimenta sua secus
pedes adulescentis, qui vocabatur Saulus. 59 Et lapidabant Stephanum
invocantem et dicentem: « Domine Iesu, suscipe spiritum meum ».
60 Positis autem genibus clamavit voce magna: « Domine, ne statuas
illis hoc peccatum »; et cum hoc dixisset, obdormivit.

[7] 43 figuras quas fecistis adorare eas
44 Tabernaculum testimonii fuit | sicut disposuit loquens ad Mosen
46 ut inveniret tabernaculum Deo Iacob
48 sed non Excelsus
49 Caelum mihi sedis est | aut quis locus requietionis meae est
51 dura cervice
53 qui accepistis legem in dispositionem angelorum
57 et eicientes eum extra civitatem lapidabant
60 *Clem.*: obdormivit in Domino

8 1 Saulus autem erat consentiens neci eius. Facta est autem in illa
die persecutio magna in ecclesiam, quae erat Hierosolymis; et omnes
dispersi sunt per regiones Iudaeae et Samariae praeter apostolos.
2 Sepelierunt autem Stephanum viri timorati et fecerunt planctum
magnum super illum. 3 Saulus vero devastabat ecclesiam per do-
mos intrans et trahens viros ac mulieres tradebat in custodiam.

4 Igitur qui dispersi erant, pertransierunt evangelizantes verbum.

5 Philippus autem descendens in civitatem Samariae praedicabat
illis Christum. 6 Intendebant autem turbae his, quae a Philippo di-
cebantur, unanimiter, audientes et videntes signa, quae faciebat: 7 ex
multis enim eorum, qui habebant spiritus immundos, clamantes voce
magna exibant; multi autem paralytici et claudi curati sunt. 8 Factum
est autem magnum gaudium in illa civitate.

9 Vir autem quidem nomine Simon iampridem erat in civitate
magias faciens et dementans gentem Samariae, dicens esse se aliquem
magnum, 10 cui attendebant omnes a minimo usque ad maximum
dicentes: « Hic est virtus Dei, quae vocatur Magna ». 11 Attendebant
autem eum propter quod multo tempore magiis dementasset eos.
12 Cum vero credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei et
nomine Iesu Christi, baptizabantur viri ac mulieres. 13 Tunc Simon
et ipse credidit et, cum baptizatus esset, adhaerebat Philippo; videns
etiam signa et virtutes magnas fieri stupens admirabatur.

14 Cum autem audissent apostoli, qui erant Hierosolymis, quia
recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad illos Petrum et Ioannem,
15 qui cum descendissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum
Sanctum; 16 nondum enim super quemquam illorum venerat, sed
baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu. 17 Tunc imposuerunt
manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum.

18 Cum vidisset autem Simon quia per impositionem manuum
apostolorum daretur Spiritus, obtulit eis pecuniam 19 dicens: « Date

[8] 1 persecutio magna in Ecclesia
2 curaverunt autem Stephanum viri timorati
4 pertransiebant evangelizantes verbum
7 multi enim eorum
8 factum est ergo magnum gaudium
9 qui ante fuerat in civitate magus seducens gentem Samariae
10 cui auscultabant omnes
11 magicis suis dementasset eos
13 et virtutes maximas fieri
15 qui cum venissent
17 tunc inponebant
18 per inpositionem manus | daretur Spiritus Sanctus

et mihi hanc potestatem, ut cuicumque imposuero manus, accipiat
Spiritum Sanctum ». 20 Petrus autem dixit ad eum: « Argentum
tuum tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti
pecunia possideri! 21 Non est tibi pars neque sors in verbo isto, cor
enim tuum non est rectum coram Deo. 22 Paenitentiam itaque age ab
hac nequitia tua et roga Dominum, si forte remittatur tibi haec co-
gitatio cordis tui; 23 in felle enim amaritudinis et obligatione iniqui-
tatis video te esse ». 24 Respondens autem Simon dixit: « Precamini
vos pro me ad Dominum, ut nihil veniat super me horum, quae
dixistis ». 25 Et illi quidem testificati et locuti verbum Domini, redi-
bant Hierosolymam et multis vicis Samaritanorum evangelizabant.
26 Angelus autem Domini locutus est ad Philippum dicens: « Surge
et vade contra meridianum ad viam, quae descendit ab Ierusalem in
Gazam; haec est deserta ». 27 Et surgens abiit; et ecce vir Aethiops
eunuchus potens Candacis reginae Aethiopum, qui erat super omnem
gazam eius, qui venerat adorare in Ierusalem 28 et revertebatur se-
dens super currum suum et legebat prophetam Isaiam. 29 Dixit autem
Spiritus Philippo: « Accede et adiunge te ad currum istum ». 30 Ac-
currens autem Philippus audivit illum legentem Isaiam prophetam
et dixit: « Putasne intellegis, quae legis? ». 31 Qui ait: « Et quomodo
possum, si non aliquis ostenderit mihi? ». Rogavitque Philippum, ut
ascenderet et sederet secum. 32 Locus autem Scripturae, quem lege-
bat, erat hic:
« *Tamquam ovis ad occisionem ductus est*
et sicut agnus coram tondente se sine voce,
sic non aperit os suum.
33 *In humilitate eius iudicium eius sublatum est.*
Generationem illius quis enarrabit?
Quoniam tollitur de terra vita eius ».
34 Respondens autem eunuchus Philippo dixit: « Obsecro te, de
quo propheta dicit hoc? De se an de alio aliquo? ». 35 Aperiens
autem Philippus os suum et incipiens a Scriptura ista, evangelizavit
illi Iesum. 36 Et dum irent per viam, venerunt ad quandam aquam,

[8] 20 Pecunia tua tecum sit in perditionem
21 neque sors in sermone isto
22 et roga Deum
25 et multis regionibus Samaritanorum evangelizabant
27 qui erat super omnes gazas eius, venerat adorare in Hierusalem
28 legensque prophetam Esaiam
32 Scripturae quam
33 in humilitate iudicium eius

et ait eunuchus: « Ecce aqua; quid prohibet me baptizari? ». (37)
38 Et iussit stare currum, et descenderunt uterque in aquam Phi-
lippus et eunuchus, et baptizavit eum. 39 Cum autem ascendissent
de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum, et amplius non vidit
eum eunuchus; ibat autem per viam suam gaudens. 40 Philippus
autem inventus est in Azoto et pertransiens evangelizabat civitatibus
cunctis, donec veniret Caesaream.

9 1 Saulus autem, adhuc spirans minarum et caedis in discipulos
Domini, accessit ad principem sacerdotum 2 et petiit ab eo epistulas
in Damascum ad synagogas, ut si quos invenisset huius viae, viros
ac mulieres, vinctos perduceret in Ierusalem. 3 Et cum iter faceret,
contigit ut appropinquaret Damasco, et subito circumfulsit eum lux
de caelo, 4 et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: « Saul
Saul, quid me persequeris? ». 5 Qui dixit: « Quis es, Domine? ». Et
ille: « Ego sum Iesus, quem tu persequeris! 6 Sed surge et ingredere
civitatem, et dicetur tibi quid te oporteat facere ». 7 Viri autem illi,
qui comitabantur cum eo, stabant stupefacti, audientes quidem vo-
cem, neminem autem videntes. 8 Surrexit autem Saulus de terra
apertisque oculis nihil videbat; ad manus autem illum trahentes in-
troduxerunt Damascum. 9 Et erat tribus diebus non videns et non
manducavit neque bibit.
10 Erat autem quidam discipulus Damasci nomine Ananias, et
dixit ad illum in visu Dominus: « Anania ». At ille ait: « Ecce ego,
Domine ». 11 Et Dominus ad illum: « Surgens vade in vicum, qui
vocatur Rectus, et quaere in domo Iudae Saulum nomine Tarsen-
sem; ecce enim orat 12 et vidit virum Ananiam nomine introeuntem
et imponentem sibi manus, ut visum recipiat ». 13 Respondit autem
Ananias: « Domine, audivi a multis de viro hoc, quanta mala sanctis
tuis fecerit in Ierusalem; 14 et hic habet potestatem a principibus
sacerdotum alligandi omnes, qui invocant nomen tuum ». 15 Dixit
autem ad eum Dominus: « Vade, quoniam vas electionis est mihi
iste, ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis Israel;
16 ego enim ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati ».

[8] 37 *Clem.*: Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait: Credo Filium Dei esse Iesum Christum

39 ibat enim per viam suam gaudens

[9] 1 adhuc inspirans minarum

4 Saule Saule

5 *Clem.*: persequeris; durum est tibi contra stimulum calcitrare. 6 Et tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere? Et Dominus ad eum

[17] Et abiit Ananias et introivit in domum et imponens ei manus
dixit: « Saul frater, Dominus misit me, Iesus qui apparuit tibi in via,
qua veniebas, ut videas et implearis Spiritu Sancto ». [18] Et confestim
ceciderunt ab oculis eius tamquam squamae, et visum recepit. Et
surgens baptizatus est [19] et, cum accepisset cibum, confortatus est.
Fuit autem cum discipulis, qui erant Damasci, per dies aliquot
[20] et continuo in synagogis praedicabat Iesum, quoniam hic est Fi-
lius Dei. [21] Stupebant autem omnes, qui audiebant et dicebant:
« Nonne hic est, qui expugnabat in Ierusalem eos, qui invocabant
nomen istud, et huc ad hoc venerat, ut vinctos illos duceret ad prin-
cipes sacerdotum? ». [22] Saulus autem magis convalescebat et confun-
debat Iudaeos, qui habitabant Damasci, affirmans quoniam hic est
Christus. [23] Cum implerentur autem dies multi, consilium fecerunt
Iudaei, ut eum interficerent; [24] notae autem factae sunt Saulo insi-
diae eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte, ut eum in-
terficerent; [25] accipientes autem discipuli eius nocte per murum di-
miserunt eum submittentes in sporta.

[26] Cum autem venisset in Ierusalem, tentabat iungere se discipulis;
et omnes timebant eum, non credentes quia esset discipulus. [27] Bar-
nabas autem apprehensum illum duxit ad apostolos et narravit illis
quomodo in via vidisset Dominum, et quia locutus est ei, et quo-
modo in Damasco fiducialiter egerit in nomine Iesu. [28] Et erat cum
illis intrans et exiens in Ierusalem, fiducialiter agens in nomine Do-
mini. [29] Loquebatur quoque et disputabat cum Graecis; illi autem
quaerebant occidere eum. [30] Quod cum cognovissent, fratres de-
duxerunt eum Caesaream et dimiserunt Tarsum.

[31] Ecclesia quidem per totam Iudaeam et Galilaeam et Samariam
habebat pacem, aedificabatur et ambulabat in timore Domini et
consolatione Sancti Spiritus crescebat.

[32] Factum est autem Petrum, dum pertransiret universos, devenire
et ad sanctos, qui habitabant Lyddae. [33] Invenit autem ibi hominem
quendam nomine Aeneam ab annis octo iacentem in grabato, qui erat
paralyticus. [34] Et ait illi Petrus: « Aenea, sanat te Iesus Christus; surge
et sterne tibi ». Et continuo surrexit. [35] Et viderunt illum omnes, qui
inhabitabant Lyddam et Saron, qui conversi sunt ad Dominum.

[9] [17] Saule frater
[21] et huc ad hoc venit
[28] in Hierusalem et fiducialiter agens
[31] et aedificabatur ambulans in timore | Sancti Spiritus replebatur
[34] Aeneas
[35] omnes qui habitabant Lyddae et Saronae

36 In Ioppe autem erat quaedam discipula nomine Tabitha, quae
interpretata dicitur Dorcas; haec erat plena operibus bonis et elee-
mosynis, quas faciebat. 37 Factum est autem in diebus illis ut infir-
mata moreretur; quam cum lavissent posuerunt in cenaculo. 38 Cum
autem prope esset Lydda ab Ioppe, discipuli audientes quia Petrus
esset in ea, miserunt duos viros ad eum rogantes: « Ne pigriteris
venire usque ad nos! ». 39 Exsurgens autem Petrus venit cum illis;
et cum advenisset, duxerunt illum in cenaculum et circumsteterunt
illum omnes viduae flentes et ostendentes tunicas et vestes, quas
faciebat Dorcas, cum esset cum illis. 40 Eiectis autem omnibus foras
Petrus, et ponens genua oravit et conversus ad corpus dixit: « Ta-
bitha, surge! ». At illa aperuit oculos suos et, viso Petro, resedit.
41 Dans autem illi manum erexit eam et, cum vocasset sanctos et
viduas, exhibuit eam vivam.

42 Notum autem factum est per universam Ioppen, et crediderunt
multi in Domino. 43 Factum est autem ut dies multos moraretur in
Ioppe apud quendam Simonem coriarium.

10 1 Vir autem quidam in Caesarea nomine Cornelius, centurio
cohortis, quae dicitur Italica, 2 religiosus et timens Deum cum
omni domo sua, faciens eleemosynas multas plebi et deprecans
Deum semper, 3 vidit in visu manifeste quasi hora nona diei
angelum Dei introeuntem ad se et dicentem sibi: « Corneli ».
4 At ille intuens eum et timore correptus dixit: « Quid est, do-
mine? ». Dixit autem illi: « Orationes tuae et eleemosynae tuae
ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. 5 Et nunc mitte vi-
ros in Ioppen et accersi Simonem quendam, qui cognominatur
Petrus; 6 hic hospitatur apud Simonem quendam coriarium, cui
est domus iuxta mare ». 7 Ut autem discessit angelus, qui loque-
batur illi, cum vocasset duos domesticos suos et militem religio-

[9] 36 in Ioppe autem fuit | Tabitas
37 posuerunt eam in cenaculo
39 quas faciebat illis Dorcas
40 Petrus ponens genua oravit
41 et viduas adsignavit eam vivam
[10] 1 Vir autem quidam erat in Caesarea
4 At ille intuens eum timore correptus
6 cuius est domus iuxta mare
7 Et cum discessisset angelus | vocavit duos domesticos suos et militem
metuentem Dominum

sum ex his, qui illi parebant, [8] et narrasset illis omnia, misit illos
in Ioppen.

[9] Postera autem die iter illis facientibus et appropinquantibus civi-
tati, ascendit Petrus super tectum, ut oraret circa horam sextam.
[10] Et cum esuriret, voluit gustare; parantibus autem eis, cecidit super
eum mentis excessus, [11] et videt caelum apertum et descendens vas
quoddam velut linteum magnum quattuor initiis submitti in terram,
[12] in quo erant omnia quadrupedia et serpentia terrae et volatilia
caeli. [13] Et facta est vox ad eum: « Surge, Petre, occide et man-
duca! ». [14] Ait autem Petrus: « Nequaquam, Domine, quia numquam
manducavi omne commune et immundum ». [15] Et vox iterum se-
cundo ad eum: « Quae Deus purificavit, ne tu commune dixeris ».
[16] Hoc autem factum est per ter, et statim receptum est vas in cae-
lum. [17] Et dum intra se haesitaret Petrus quidnam esset visio, quam
vidisset, ecce viri, qui missi erant a Cornelio, inquirentes domum
Simonis astiterunt ad ianuam [18] et, cum vocassent, interrogabant si
Simon, qui cognominatur Petrus, illic haberet hospitium. [19] Petro
autem cogitante de visione, dixit Spiritus ei: « Ecce viri tres quae-
runt te; [20] surge itaque et descende et vade cum eis nihil dubitans,
quia ego misi illos ». [21] Descendens autem Petrus ad viros dixit:
« Ecce ego sum, quem quaeritis; quae causa est, propter quam ve-
nistis? ». [22] Qui dixerunt: « Cornelius centurio, vir iustus et timens
Deum et testimonium habens ab universa gente Iudaeorum, respon-
sum accepit ab angelo sancto accersire te in domum suam et audire
verba abs te ». [23] Invitans igitur eos recepit hospitio.

Sequenti autem die surgens profectus est cum eis, et quidam ex
fratribus ab Ioppe comitati sunt eum. [24] Altera autem die introivit
Caesaream; Cornelius vero exspectabat illos, convocatis cognatis
suis et necessariis amicis. [25] Et factum est cum introisset Petrus,
obvius ei Cornelius procidens ad pedes adoravit. [26] Petrus vero le-
vavit eum dicens: « Surge, et ego ipse homo sum ». [27] Et loquens
cum illo intravit et invenit multos, qui convenerant, [28] dixitque ad
illos: « Vos scitis quomodo illicitum sit viro Iudaeo coniungi aut

[10] [8] quibus cum narrasset omnia
[9] ascendit Petrus in superiora ut oraret
[11] quattuor initiis submitti de caelo in terram
[13] Surge Petre et occide et manduca
[14] Ait autem Petrus absit Domine
[23] Introducens igitur eos recepit hospitio
[25] Cornelius et procidens ad pedes adoravit
[28] Vos scitis quomodo abominatum sit viro Iudaeo

accedere ad alienigenam. Et mihi ostendit Deus neminem commu-
nem aut immundum dicere hominem; [29] propter quod sine dubita-
tione veni accersitus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis
me ». [30] Et Cornelius ait: « A nudius quarta die usque in hanc ho-
ram orans eram hora nona in domo mea, et ecce vir stetit ante me
in veste candida [31] et ait: " Corneli, exaudita est oratio tua, et elee-
mosynae tuae commemoratae sunt in conspectu Dei. [32] Mitte ergo
in Ioppen et accersi Simonem, qui cognominatur Petrus; hic hospi-
tatur in domo Simonis coriarii iuxta mare ". [33] Confestim igitur misi
ad te, et tu bene fecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in con-
spectu Dei adsumus audire omnia, quaecumque tibi praecepta sunt
a Domino ».

[34] Aperiens autem Petrus os dixit: « In veritate comperio quoniam
non est personarum acceptor Deus, [35] sed in omni gente, qui timet
eum et operatur iustitiam, acceptus est illi. [36] Verbum misit filiis
Israel evangelizans pacem per Iesum Christum; hic est omnium
Dominus. [37] Vos scitis quod factum est verbum per universam
Iudaeam incipiens a Galilaea post baptismum, quod praedicavit
Ioannes: [38] Iesum a Nazareth, quomodo unxit eum Deus Spiritu
Sancto et virtute, qui pertransivit benefaciendo et sanando omnes
oppressos a Diabolo, quoniam Deus erat cum illo. [39] Et nos testes
sumus omnium, quae fecit in regione Iudaeorum et Ierusalem;
quem et occiderunt suspendentes in ligno. [40] Hunc Deus suscitavit
tertia die et dedit eum manifestum fieri [41] non omni populo, sed
testibus praeordinatis a Deo, nobis, qui manducavimus et bibimus
cum illo postquam resurrexit a mortuis; [42] et praecepit nobis prae-
dicare populo et testificari quia ipse est, qui constitutus est a Deo
iudex vivorum et mortuorum. [43] Huic omnes Prophetae testimonium
perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes,
qui credunt in eum ».

[44] Adhuc loquente Petro verba haec, cecidit Spiritus Sanctus su-
per omnes, qui audiebant verbum. [45] Et obstupuerunt, qui ex cir-
cumcisione fideles, qui venerant cum Petro, quia et in nationes
gratia Spiritus Sancti effusa est; [46] audiebant enim illos loquentes
linguis et magnificantes Deum. Tunc respondit Petrus: [47] « Numquid

[10] [30] A nudius quartana die
[33] in conspectu tuo adsumus
[34] in veritate conperi
[36] Verbum misit filiis Israhel adnuntians pacem
[37] incipiens enim a Galilaea
[45] Et obstipuerunt ex circumcisione fideles

aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur hi, qui Spiritum
Sanctum acceperunt sicut et nos?». 48 Et iussit eos in nomine Iesu
Christi baptizari. Tunc rogaverunt eum, ut maneret aliquot diebus.

11 1 Audierunt autem apostoli et fratres, qui erant in Iudaea, quon-
iam et gentes receperunt verbum Dei. 2 Cum ascendisset autem Pe-
trus in Ierusalem, disceptabant adversus illum, qui erant ex circum-
cisione, 3 dicentes: « Introisti ad viros praeputium habentes et man-
ducasti cum illis! ».

4 Incipiens autem Petrus exponebat illis ex ordine dicens: 5 « Ego
eram in civitate Ioppe orans et vidi in excessu mentis visionem,
descendens vas quoddam velut linteum magnum quattuor initiis
submitti de caelo et venit usque ad me; 6 in quod intuens conside-
rabam et vidi quadrupedia terrae et bestias et reptilia et volatilia
caeli. 7 Audivi autem et vocem dicentem mihi: " Surgens, Petre,
occide et manduca! ". 8 Dixi autem: Nequaquam, Domine, quia
commune aut immundum numquam introivit in os meum. 9 Re-
spondit autem vox secundo de caelo: " Quae Deus mundavit, tu
ne commune dixeris ". 10 Hoc autem factum est per ter, et retracta
sunt rursum omnia in caelum. 11 Et ecce confestim tres viri astite-
runt in domo, in qua eramus, missi a Caesarea ad me. 12 Dixit autem
Spiritus mihi, ut irem cum illis nihil haesitans. Venerunt autem me-
cum et sex fratres isti, et ingressi sumus in domum viri. 13 Narravit
autem nobis quomodo vidisset angelum ad domum suam stantem
et dicentem: " Mitte in Ioppen et accersi Simonem, qui cognomi-
natur Petrus, 14 qui loquetur tibi verba, in quibus salvus eris tu et
universa domus tua ". 15 Cum autem coepissem loqui, decidit Spi-
ritus Sanctus super eos sicut et super nos in initio. 16 Recordatus
sum autem verbi Domini, sicut dicebat: " Ioannes quidem baptizavit
aqua, vos autem baptizabimini in Spiritu Sancto ". 17 Si ergo aequale
donum dedit illis Deus sicut et nobis, qui credidimus in Dominum
Iesum Christum, ego quis eram qui possem prohibere Deum? ».

[11] 2 Petrus in Hierosolymam
3 dicentes quare introisti
4 exponebat illis ordinem
10 et recepta sunt rursum omnia in caelum
11 in domo in qua eram
13 angelum in domo sua stantem et dicentem sibi
15 sicut et in nos in initio
16 vos autem baptizabimini Spiritu Sancto
17 Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus

18 His autem auditis acquieverunt et glorificaverunt Deum dicen-
tes: « Ergo et gentibus Deus paenitentiam ad vitam dedit ».

19 Et illi quidem, qui dispersi fuerant a tribulatione, quae facta
fuerat sub Stephano, perambulaverunt usque Phoenicen et Cyprum
et Antiochiam, nemini loquentes verbum nisi solis Iudaeis. 20 Erant
autem quidam ex eis viri Cyprii et Cyrenaei, qui, cum introissent
Antiochiam, loquebantur et ad Graecos evangelizantes Dominum
Iesum. 21 Et erat manus Domini cum eis; multusque numerus cre-
dentium conversus est ad Dominum.

22 Auditus est autem sermo in auribus ecclesiae, quae erat in Ie-
rusalem, super istis, et miserunt Barnabam usque Antiochiam; 23 qui
cum pervenisset et vidisset gratiam Dei, gavisus est et hortabatur
omnes proposito cordis permanere in Domino, 24 quia erat vir bonus
et plenus Spiritu Sancto et fide. Et apposita est turba multa Do-
mino. 25 Profectus est autem Tarsum, ut quaereret Saulum; 26 quem
cum invenisset, perduxit Antiochiam. Factum est autem eis ut an-
num totum conversarentur in ecclesia et docerent turbam multam,
et cognominarentur primum Antiochiae discipuli Christiani.

27 In his autem diebus supervenerunt ab Hierosolymis prophetae
Antiochiam; 28 et surgens unus ex eis nomine Agabus, significavit
per Spiritum famem magnam futuram in universo orbe terrarum;
quae facta est sub Claudio. 29 Discipuli autem, prout quis habebat,
proposuerunt singuli eorum in ministerium mittere habitantibus in
Iudaea fratribus; 30 quod et fecerunt, mittentes ad presbyteros per
manum Barnabae et Sauli.

12 1 Illo autem tempore misit Herodes rex manus, ut affligeret quos-
dam de ecclesia. 2 Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio.
3 Videns autem quia placeret Iudaeis, apposuit apprehendere et Pe-
trum — erant autem dies Azymorum — 4 quem cum apprehendisset,
misit in carcerem tradens quattuor quaternionibus militum custo-
dire eum, volens post Pascha producere eum populo. 5 Et Petrus

[11] 18 His auditis tacuerunt
20 adnuntiantes Dominum Iesum
22 Pervenit autem sermo ad aures ecclesiae quae erat Hierosolymis
25 perduxit Antiochiam
26 et annum totum conversati sunt in ecclesia et docuerunt turbam multam ita ut cognominarentur primum
28 Agabus significabat per Spiritum
30 mittentes ad seniores per manus

[12] 1 eodem autem tempore

quidem servabatur in carcere; oratio autem fiebat sine intermissione
ab ecclesia ad Deum pro eo. [6] Cum autem producturus eum esset
Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites vinc-
tus catenis duabus, et custodes ante ostium custodiebant carcerem.
[7] Et ecce angelus Domini astitit, et lumen refulsit in habitaculo; per-
cusso autem latere Petri, suscitavit eum dicens: « Surge velociter! ».
Et ceciderunt catenae de manibus eius. [8] Dixit autem angelus ad
eum: « Praecingere et calcea te sandalia tua! ». Et fecit sic. Et dicit
illi: « Circumda tibi vestimentum tuum et sequere me! ». [9] Et exiens
sequebatur et nesciebat quia verum est, quod fiebat per angelum;
aestimabat autem se visum videre.

[10] Transeuntes autem primam custodiam et secundam venerunt
ad portam ferream, quae ducit ad civitatem, quae ultro aperta est
eis, et exeuntes processerunt vicum unum, et continuo discessit an-
gelus ab eo. [11] Et Petrus ad se reversus dixit: « Nunc scio vere quia
misit Dominus angelum suum et eripuit me de manu Herodis et
de omni exspectatione plebis Iudaeorum ». [12] Consideransque venit
ad domum Mariae matris Ioannis, qui cognominatur Marcus, ubi
erant multi congregati et orantes. [13] Pulsante autem eo ostium ianuae,
processit puella ad audiendum, nomine Rhode; [14] et ut cognovit
vocem Petri prae gaudio non aperuit ianuam, sed intro currens nun-
tiavit stare Petrum ante ianuam. [15] At illi dixerunt ad eam: « Insa-
nis! ». Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant: « An-
gelus eius est ». [16] Petrus autem perseverabat pulsans; cum autem
aperuissent, viderunt eum et obstupuerunt. [17] Annuens autem eis
manu, ut tacerent, enarravit quomodo Dominus eduxisset eum de
carcere dixitque: « Nuntiate Iacobo et fratribus haec ». Et egressus
abiit in alium locum.

[18] Facta autem die, erat non parva turbatio inter milites, quidnam
de Petro factum esset. [19] Herodes autem, cum requisisset eum et
non invenisset, interrogatis custodibus iussit eos abduci; descen-
densque a Iudaea in Caesaream ibi commorabatur.

[20] Erat autem iratus Tyriis et Sidoniis; at illi unanimes venerunt
ad eum et persuaso Blasto, qui erat super cubiculum regis, postula-
bant pacem, eo quod aleretur regio eorum ab annona regis. [21] Sta-

[12] [7] percussoque latere Petri
[8] Praecingere et calcia te gallicas tuas | Et dixit illi: Circumda tibi
[10] primam et secundam custodiam
[12] Iohannis qui cognominatus est Marcus
[19] inquisitione facta de custodibus iussit eos duci | ibi commoratus est
[20] eo quod alerentur regiones eorum ab illo

tuto autem die, Herodes, vestitus veste regia, sedens pro tribunali
contionabatur ad eos; [22] populus autem acclamabat: « Dei vox et
non hominis! ». [23] Confestim autem percussit eum angelus Domini, eo
quod non dedisset gloriam Deo, et consumptus a vermibus exspiravit.
[24] Verbum autem Dei crescebat et multiplicabatur. [25] Barnabas
autem et Saulus reversi sunt in Ierusalem expleto ministerio, assum-
pto Ioanne, qui cognominatus est Marcus.

13 [1] Erant autem in ecclesia, quae erat Antiochiae, prophetae et doc-
tores: Barnabas et Simeon, qui vocabatur Niger, et Lucius Cyre-
nensis, et Manaen, qui erat Herodis tetrarchae collactaneus, et Sau-
lus. [2] Ministrantibus autem illis Domino et ieiunantibus, dixit Spi-
ritus Sanctus: « Separate mihi Barnabam et Saulum in opus, ad
quod vocavi eos ». [3] Tunc ieiunantes et orantes imponentesque eis
manus dimiserunt illos.
[4] Et ipsi quidem missi ab Spiritu Sancto devenerunt Seleuciam
et inde navigaverunt Cyprum [5] et, cum venissent Salamina, praedi-
cabant verbum Dei in synagogis Iudaeorum; habebant autem et
Ioannem ministrum. [6] Et cum perambulassent universam insulam
usque Paphum, invenerunt quendam virum magum pseudoprophe-
tam Iudaeum, cui nomen Bariesu, [7] qui erat cum proconsule Sergio
Paulo, viro prudente. Hic accitis Barnaba et Saulo, quaesivit audire
verbum Dei; [8] resistebat autem illis Elymas, magus, sic enim inter-
pretatur nomen eius, quaerens avertere proconsulem a fide. [9] Saulus
autem, qui et Paulus, repletus Spiritu Sancto, intuens in eum [10] dixit:
« O plene omni dolo et omni fallacia, fili Diaboli, inimice omnis
iustitiae, non desines subvertere vias Domini rectas? [11] Et nunc ecce
manus Domini super te: et eris caecus, non videns solem usque ad
tempus ». Et confestim cecidit in eum caligo et tenebrae, et cir-

[12] [21] sedit pro tribunali et contionabatur ad eos
[22] Dei voces et non hominis
[23] eo quod non dedisset honorem Deo
[24] Verbum autem Domini crescebat
[25] reversi sunt ab Hierosolymis
[13] [1] et doctores in quibus Barnabas
[2] in opus quod adsumpsi eos
[4] abierunt Seleuciam
[5] habebant autem et Iohannem in ministerio
[6] cui nomen erat Bariesu
[7] desiderabat audire verbum Dei
[10] non desinis subvertere
[11] qui ei manum daret

cumiens quaerebat, qui eum manum darent. [12] Tunc proconsul, cum vidisset factum, credidit admirans super doctrinam Domini.

[13] Et cum a Papho navigassent, qui erant cum Paulo, venerunt Pergen Pamphyliae; Ioannes autem discedens ab eis reversus est Hierosolymam. [14] Illi vero pertranseuntes, a Perge venerunt Antiochiam Pisidiae, et ingressi synagogam die sabbatorum sederunt. [15] Post lectionem autem Legis et Prophetarum, miserunt principes synagogae ad eos dicentes: « Viri fratres, si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem, dicite! ».

[16] Surgens autem Paulus et manu silentium indicens ait: « Viri Israelitae et qui timetis Deum, audite. [17] Deus plebis huius Israel elegit patres nostros et plebem exaltavit, cum essent incolae in terra Aegypti, et in brachio excelso eduxit eos ex ea [18] et per quadraginta fere annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto [19] et destruens gentes septem in terra Chanaan sorte distribuit terram eorum, [20] quasi quadringentos et quinquaginta annos. Et post haec dedit iudices usque ad Samuel prophetam. [21] Et exinde postulaverunt regem, et dedit illis Deus Saul filium Cis, virum de tribu Beniamin, annis quadraginta. [22] Et amoto illo, suscitavit illis David in regem, cui et testimonium perhibens dixit: " *Inveni David* filium Iesse, *virum secundum cor meum*, qui faciet omnes voluntates meas ".

[23] Huius Deus ex semine secundum promissionem eduxit Israel salvatorem Iesum, [24] praedicante Ioanne ante adventum eius baptismum paenitentiae omni populo Israel. [25] Cum impleret autem Ioannes cursum suum, dicebat: " Quid me arbitramini esse? Non sum ego; sed ecce venit post me, cuius non sum dignus calceamenta pedum solvere ".

[26] Viri fratres, filii generis Abraham et qui in vobis timent Deum, nobis verbum salutis huius missum est. [27] Qui enim habitabant Ierusalem et principes eorum, hunc ignorantes et voces Prophetarum, quae per omne sabbatum leguntur, iudicantes impleverunt, [28] et nul-

[13] [13] Et cum a Papho navigassent Paulus et qui cum eo venerunt
[14] Illi vero pertranseuntes Pergen venerunt
[17] Deus plebis Israhel
[18] et per quadraginta annorum
[19] sorte distribuit eis terram eorum
[20] quasi post quadringentos et quinquaginta annos
[22] suscitavit illis David regem
[24] praedicante Iohanne ante faciem adventus eius
[25] quem me arbitramini esse
[27] et principes eius

lam causam mortis invenientes petierunt a Pilato, ut interficeretur;
29 cumque consummassent omnia, quae de eo scripta erant, depo-
nentes eum de ligno posuerunt in monumento. 30 Deus vero susci-
tavit eum a mortuis; 31 qui visus est per dies multos his, qui simul
ascenderant cum eo de Galilaea in Ierusalem, qui nunc sunt testes
eius ad plebem.

32 Et nos vobis evangelizamus eam, quae ad patres promissio facta
est, 33 quoniam hanc Deus adimplevit filiis eorum, nobis resuscitans
Iesum, sicut et in Psalmo secundo scriptum est:
" *Filius meus es tu; ego hodie genui te* ".

34 Quod autem suscitaverit eum a mortuis, amplius iam non re-
versurum in corruptionem, ita dixit:
" Dabo *vobis sancta David fidelia* ".

35 Ideoque et in alio dicit:
" *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem* ".

36 David enim sua generatione cum administrasset voluntati Dei,
dormivit et appositus est ad patres suos et vidit corruptionem;
37 quem vero Deus suscitavit, non vidit corruptionem. 38 Notum
igitur sit vobis, viri fratres, quia per hunc vobis remissio peccato-
rum annuntiatur; ab omnibus, quibus non potuistis in lege Moysi
iustificari, 39 in hoc omnis, qui credit, iustificatur. 40 Videte ergo,
ne superveniat, quod dictum est in Prophetis:
41 " *Videte, contemptores,*
et admiramini et disperdimini,
quia opus operor ego in diebus vestris,
opus, quod non credetis, si quis enarraverit vobis! " ».

42 Exeuntibus autem illis, rogabant, ut sequenti sabbato loqueren-
tur sibi verba haec. 43 Cumque dimissa esset synagoga, secuti sunt
multi Iudaeorum et colentium proselytorum Paulum et Barnabam,
qui loquentes suadebant eis, ut permanerent in gratia Dei.

44 Sequenti vero sabbato paene universa civitas convenit audire
verbum Domini. 45 Videntes autem turbas Iudaei repleti sunt zelo
et contradicebant his, quae a Paulo dicebantur, blasphemantes.

[13] 28 invenientes in eum petierunt a Pilato ut interficerent eum
31 qui usque nunc
32 Et nos vobis adnuntiamus ea quae ad patres nostros repromissio
33 adimplevit filiis nostris
34 ita dixit quia
35 Ideoque et alias dicit
43 et colentium advenarum Paulum et Barnaban

46 Tunc audenter Paulus et Barnabas dixerunt: « Vobis oportebat
primum loqui verbum Dei; sed quoniam repellitis illud et indignos
vos iudicatis aeternae vitae, ecce convertimur ad gentes. 47 Sic enim
praecepit nobis Dominus:
" *Posui te in lumen gentium,*
ut sis in salutem usque ad extremum terrae " ».
48 Audientes autem gentes gaudebant et glorificabant verbum Do-
mini, et crediderunt, quotquot erant praeordinati ad vitam aeter-
nam; 49 ferebatur autem verbum Domini per universam regionem.
50 Iudaei autem concitaverunt honestas inter colentes mulieres et
primos civitatis et excitaverunt persecutionem in Paulum et Barna-
bam et eiecerunt eos de finibus suis. 51 At illi, excusso pulvere pe-
dum in eos, venerunt Iconium; 52 discipuli quoque replebantur gau-
dio et Spiritu Sancto.

14 1 Factum est autem Iconii, ut eodem modo introirent synagogam
Iudaeorum et ita loquerentur, ut crederet Iudaeorum et Graecorum
copiosa multitudo. 2 Qui vero increduli fuerunt Iudaei, suscitaverunt
et exacerbaverunt animas gentium adversus fratres. 3 Multo igitur
tempore demorati sunt, fiducialiter agentes in Domino, testimonium
perhibente verbo gratiae suae, dante signa et prodigia fieri per manus
eorum. 4 Divisa est autem multitudo civitatis: et quidam quidem
erant cum Iudaeis, quidam vero cum apostolis. 5 Cum autem factus
esset impetus gentilium et Iudaeorum cum principibus suis, ut con-
tumeliis afficerent et lapidarent eos, 6 intellegentes confugerunt ad
civitates Lycaoniae, Lystram et Derben et ad regionem in circuitu,
7 et ibi evangelizantes erant.
8 Et quidam vir in Lystris infirmus pedibus sedebat, claudus ex
utero matris suae, qui numquam ambulaverat. 9 Hic audivit Paulum
loquentem; qui intuitus eum et videns quia haberet fidem, ut salvus
fieret, 10 dixit magna voce: « Surge super pedes tuos rectus! ». Et
exsilivit et ambulabat. 11 Turbae autem cum vidissent, quod fecerat
Paulus, levaverunt vocem suam Lycaonice dicentes: « Dii similes

[13] 46 Tunc constanter Paulus et Barnabas | iudicastis
47 Posui te in lumen gentibus
48 gavisae sunt
49 disseminabatur autem verbum Domini
50 concitaverunt religiosas mulieres et honestas
[14] 1 ut simul introirent synagogam Iudaeorum et loquerentur ita ut crederet
2 et ad iracundiam concitaverunt
6 Lystram et Derben et universam in circuitu regionem

facti hominibus descenderunt ad nos! »; 12 et vocabant Barnabam
Iovem, Paulum vero Mercurium, quoniam ipse erat dux verbi.
13 Sacerdos quoque templi Iovis, quod erat ante civitatem, tauros
et coronas ad ianuas afferens cum populis, volebat sacrificare.
14 Quod ubi audierunt apostoli Barnabas et Paulus, conscissis tuni-
cis suis, exsilierunt in turbam clamantes 15 et dicentes: « Viri, quid
haec facitis? Et nos mortales sumus similes vobis homines, evange-
lizantes vobis ab his vanis converti ad Deum vivum, *qui fecit caelum
et terram et mare et omnia, quae in eis sunt.* 16 Qui in praeteritis
generationibus permisit omnes gentes ambulare in viis suis; 17 et
quidem non sine testimonio semetipsum reliquit benefaciens, de
caelo dans vobis pluvias et tempora fructifera, implens cibo et lae-
titia corda vestra ». 18 Et haec dicentes vix sedaverunt turbas, ne sibi
immolarent. 19 Supervenerunt autem ab Antiochia et Iconio Iudaei
et persuasis turbis lapidantesque Paulum trahebant extra civitatem
aestimantes eum mortuum esse. 20 Circumdantibus autem eum disci-
pulis, surgens intravit civitatem. Et postera die profectus est cum
Barnaba in Derben.
21 Cumque evangelizassent civitati illi et docuissent multos, reversi
sunt Lystram et Iconium et Antiochiam 22 confirmantes animas di-
scipulorum, exhortantes, ut permanerent in fide, et quoniam per
multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. 23 Et cum
ordinassent illis per singulas ecclesias presbyteros et orassent cum
ieiunationibus, commendaverunt eos Domino, in quem crediderant.
24 Transeuntesque Pisidiam venerunt Pamphyliam, 25 et loquentes in
Perge verbum descenderunt in Attaliam. 26 Et inde navigaverunt An-
tiochiam, unde erant traditi gratiae Dei in opus, quod compleverunt.
27 Cum autem venissent et congregassent ecclesiam, rettulerunt
quanta fecisset Deus cum illis et quia aperuisset gentibus ostium
fidei. 28 Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis.

[14] 13 Sacerdos quoque Iovis qui erat ante civitatem tauros et coronas ante ianuas adferens cum populis

14 exilierunt in turbas

15 homines adnuntiantes vobis

16 dimisit omnes gentes ingredi in vias suas

17 de caelo dans pluvias et tempora fructifera

19 Supervenerunt autem quidam ab Antiochia et Iconio Iudaei | Paulum traxerunt extra civitatem

23 et cum constituissent | Domino in quem crediderunt

25 et loquentes in Pergen verbum Domini

27 cum illis quia aperuisset gentibus

15 1 Et quidam descendentes de Iudaea docebant fratres: « Nisi cir-
cumcidamini secundum morem Moysis, non potestis salvi fieri ».

2 Facta autem seditione et conquisitione non minima Paulo et
Barnabae adversum illos, statuerunt, ut ascenderent Paulus et Bar-
nabas et quidam alii ex illis ad apostolos et presbyteros in Ierusalem
super hac quaestione. 3 Illi igitur deducti ab ecclesia pertransiebant
Phoenicen et Samariam narrantes conversionem gentium et faciebant
gaudium magnum omnibus fratribus. 4 Cum autem venissent Hie-
rosolymam, suscepti sunt ab ecclesia et apostolis et presbyteris
et annuntiaverunt quanta Deus fecisset cum illis. 5 Surrexerunt
autem quidam de haeresi pharisaeorum, qui crediderant, dicentes:
« Oportet circumcidere eos, praecipere quoque servare legem
Moysis! ».

6 Conveneruntque apostoli et presbyteri videre de verbo hoc.
7 Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos:
« Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus in vobis elegit
Deus per os meum audire gentes verbum evangelii et credere; 8 et
qui novit corda, Deus testimonium perhibuit illis dans Spiritum
Sanctum sicut et nobis 9 et nihil discrevit inter nos et illos fide pu-
rificans corda eorum. 10 Nunc ergo quid tentatis Deum imponere
iugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri neque
nos portare potuimus? 11 Sed per gratiam Domini Iesu credimus
salvari quemadmodum et illi ».

12 Tacuit autem omnis multitudo, et audiebant Barnabam et Pau-
lum narrantes quanta fecisset Deus signa et prodigia in gentibus per
eos. 13 Et postquam tacuerunt, respondit Iacobus dicens: « Viri fra-
tres, audite me. 14 Simeon narravit quemadmodum primum Deus
visitavit sumere ex gentibus populum nomini suo, 15 et huic concor-
dant verba Prophetarum, sicut scriptum est:

16 “ *Post haec revertar*
et reaedificabo tabernaculum David, quod decidit,
et diruta eius reaedificabo et erigam illud,

[15] 1 docebant fratres quia nisi
2 Facta ergo seditione non minima
4 ab ecclesia et ab apostolis et senioribus adnuntiantes quanta Deus
5 dicentes quia oportet circumcidi eos
6 Convenerunt apostoli et seniores videre
7 ab antiquis diebus in nobis elegit Deus
8 perhibuit dans illis Spiritum Sanctum
16 et aedificabo tabernaculum David

17 *ut requirant reliqui hominum Dominum*
et omnes gentes, super quas invocatum est nomen meum,
dicit Dominus faciens haec 18 nota a saeculo ".

19 Propter quod ego iudico non inquietari eos, qui ex gentibus
convertuntur ad Deum, 20 sed scribere ad eos, ut abstineant se a
contaminationibus simulacrorum et fornicatione et suffocato et san-
guine. 21 Moyses enim a generationibus antiquis habet in singulis
civitatibus, qui eum praedicent in synagogis, ubi per omne sabba-
tum legitur ».

22 Tunc placuit apostolis et presbyteris cum omni ecclesia electos
viros ex eis mittere Antiochiam cum Paulo et Barnaba: Iudam, qui
cognominatur Barsabbas, et Silam, viros primos in fratribus, 23 scri-
bentes per manum eorum: « Apostoli et presbyteri fratres his, qui
sunt Antiochiae et Syriae et Ciliciae fratribus ex gentibus, salutem!
24 Quoniam audivimus quia quidam ex nobis quibus non manda-
vimus, exeuntes turbaverunt vos verbis evertentes animas vestras,
25 placuit nobis collectis in unum eligere viros et mittere ad vos cum
carissimis nobis Barnaba et Paulo, 26 hominibus, qui tradiderunt ani-
mas suas pro nomine Domini nostri Iesu Christi. 27 Misimus ergo
Iudam et Silam, qui et ipsi verbis referent eadem. 28 Visum est
enim Spiritui Sancto et nobis nihil ultra imponere vobis oneris
quam haec necessario: 29 abstinere ab idolothytis et sanguine et
suffocatis et fornicatione; a quibus custodientes vos bene agetis.
Valete ».

30 Illi igitur dimissi descenderunt Antiochiam et, congregata mul-
titudine, tradiderunt epistulam; 31 quam cum legissent, gavisi sunt
super consolatione. 32 Iudas quoque et Silas, cum et ipsi essent pro-
phetae, verbo plurimo consolati sunt fratres et confirmaverunt.
33 Facto autem tempore, dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos, qui

[15] 17 ut requirant ceteri hominum Dominum
18 notum a saeculo est Domino opus suum
20 et suffocatis et sanguine
21 Moses enim a temporibus antiquis
22 Tunc placuit apostolis et senioribus | eligere viros ex eis et mittere Antiochiam | Barsabban
23 per manus eorum apostoli et seniores fratres
25 cum carissimis nostris Barnaba et Paulo
27 qui et ipsi vobis verbis
29 ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum et sanguine suffocato et fornicatione
32 Iudas autem et Silas et ipsi cum essent prophetae
33 facto autem ibi tempore

miserant illos. (34) 35 Paulus autem et Barnabas demorabantur Antio-
chiae docentes et evangelizantes cum aliis pluribus verbum Domini.
36 Post aliquot autem dies dixit ad Barnabam Paulus: « Rever-
tentes visitemus fratres per universas civitates, in quibus praedica-
vimus verbum Domini, quomodo se habeant ». 37 Barnabas autem
volebat secum assumere et Ioannem, qui cognominatur Marcus;
38 Paulus autem iudicabat eum, qui discessisset ab eis a Pamphylia
et non isset cum eis in opus, non debere recipi eum. 39 Facta est
autem exacerbatio, ita ut discederent ab invicem, et Barnabas, assum-
pto Marco, navigaret Cyprum. 40 Paulus vero, electo Sila, profectus
est, traditus gratiae Domini a fratribus; 41 perambulabat autem Sy-
riam et Ciliciam confirmans ecclesias.

16 1 Pervenit autem in Derben et Lystram. Et ecce discipulus quidam
erat ibi nomine Timotheus, filius mulieris Iudaeae fidelis, patre
autem Graeco; 2 huic testimonium reddebant, qui in Lystris erant
et Iconii fratres. 3 Hunc voluit Paulus secum proficisci et assumens
circumcidit eum propter Iudaeos, qui erant in illis locis; sciebant
enim omnes quod pater eius Graecus esset. 4 Cum autem pertransi-
rent civitates, tradebant eis custodire dogmata, quae erant decreta
ab apostolis et presbyteris, qui essent Hierosolymis. 5 Ecclesiae qui-
dem confirmabantur fide et abundabant numero cotidie.
6 Transierunt autem Phrygiam et Galatiae regionem, vetati a Sanc-
to Spiritu loqui verbum in Asia; 7 cum venissent autem circa My-
siam, tentabant ire Bithyniam, et non permisit eos Spiritus Iesu;
8 cum autem praeterissent Mysiam, descenderunt Troadem. 9 Et visio
per noctem Paulo ostensa est: vir Macedo quidam erat stans et de-
precans eum et dicens: « Transiens in Macedoniam, adiuva nos! ».
10 Ut autem visum vidit, statim quaesivimus proficisci in Macedo-
niam, certi facti quia vocasset nos Deus evangelizare eis.

[15] 34 *Clem.*: Visum est autem Silae ibi remanere; Iudas autem solus abiit Ierusalem
38 Paulus autem rogabat eum qui discessisset ab eis
39 Facta est autem dissensio ita ut
[16] 1 filius mulieris Iudaeae fidelis, patre gentili
3 quod pater eius gentilis esset
4 ab apostolis et senioribus qui essent Hierosolymis
5 et ecclesiae quidem
6 Transeuntes autem | vetati sunt a Sancto Spiritu
7 cum venissent autem in Mysiam
8 cum autem pertransissent Mysiam

[11] Navigantes autem a Troade recto cursu venimus Samothraciam
et sequenti die Neapolim [12] et inde Philippos, quae est prima partis
Macedoniae civitas, colonia. Eramus autem in hac urbe diebus ali-
quot commorantes. [13] Die autem sabbatorum egressi sumus foras
portam iuxta flumen, ubi putabamus orationem esse, et sedentes
loquebamur mulieribus, quae convenerant. [14] Et quaedam mulier
nomine Lydia, purpuraria civitatis Thyatirenorum colens Deum,
audiebat, cuius Dominus aperuit cor intendere his, quae dicebantur
a Paulo. [15] Cum autem baptizata esset et domus eius, deprecata est
dicens: « Si iudicastis me fidelem Domino esse, introite in domum
meam et manete »; et coegit nos.

[16] Factum est autem euntibus nobis ad orationem, puellam quan-
dam habentem spiritum pythonem obviare nobis, quae quaestum
magnum praestabat dominis suis divinando. [17] Haec subsecuta Pau-
lum et nos clamabat dicens: « Isti homines servi Dei Altissimi sunt,
qui annuntiant vobis viam salutis ». [18] Hoc autem faciebat multis
diebus. Dolens autem Paulus et conversus spiritui dixit: « Praecipio
tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea »; et exiit eadem hora. [19] Vi-
dentes autem domini eius quia exivit spes quaestus eorum, appre-
hendentes Paulum et Silam traxerunt in forum ad principes [20] et
producentes eos magistratibus dixerunt: « Hi homines conturbant
civitatem nostram, cum sint Iudaei, [21] et annuntiant mores, quos
non licet nobis suscipere neque facere, cum simus Romani ». [22] Et
concurrit plebs adversus eos, et magistratus scissis tunicis eorum
iusserunt virgis caedi [23] et, cum multas plagas eis imposuissent, mi-
serunt eos in carcerem, praecipientes custodi, ut caute custodiret
eos; [24] qui cum tale praeceptum accepisset, misit eos in interiorem
carcerem et pedes eorum strinxit in ligno.

[25] Media autem nocte Paulus et Silas orantes laudabant Deum, et
audiebant eos, qui in custodia erant; [26] subito vero terraemotus fac-
tus est magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris, et aperta

[16] [12] et inde Philippis | diebus aliquot conferentes
[13] iuxta flumen ubi videbatur oratio esse
[14] colens Deum audivit
[17] Dei excelsi
[19] Paulum et Silam perduxerunt in forum ad principes
[20] et offerentes eos magistratibus
[21] et adnuntiant morem quem
[23] praecipientes custodi ut diligenter custodiret eum
[25] adorantes laudabant

sunt statim ostia omnia, et universorum vincula soluta sunt. 27 Ex-
pergefactus autem custos carceris et videns apertas ianuas carceris,
evaginato gladio volebat se interficere, aestimans fugisse vinctos.
28 Clamavit autem Paulus magna voce dicens: « Nihil feceris tibi
mali; universi enim hic sumus ». 29 Petitoque lumine intro cucurrit
et tremefactus procidit Paulo et Silae 30 et producens eos foras ait:
« Domini, quid me oportet facere, ut salvus fiam? ». 31 At illi dixe-
runt: « Crede in Domino Iesu et salvus eris tu et domus tua ». 32 Et
locuti sunt ei verbum Domini cum omnibus, qui erant in domo
eius. 33 Et tollens eos in illa hora noctis lavit eos a plagis, et bapti-
zatus est ipse et omnes eius continuo; 34 cumque perduxisset eos in
domum, apposuit mensam et laetatus est cum omni domo sua cre-
dens Deo.

35 Et cum dies factus esset, miserunt magistratus lictores dicentes:
« Dimitte homines illos! ». 36 Nuntiavit autem custos carceris verba
haec Paulo: « Miserunt magistratus, ut dimittamini; nunc igitur
exeuntes ite in pace ». 37 Paulus autem dixit eis: « Caesos nos pu-
blice indemnatos, cum homines Romani essemus, miserunt in car-
cerem; et nunc occulte nos eiciunt? Non ita, sed veniant et ipsi nos
educant ». 38 Nuntiaverunt autem magistratibus lictores verba haec.
Timueruntque audito quod Romani essent, 39 et venientes deprecati
sunt eos et educentes rogabant, ut egrederentur urbem. 40 Exeuntes
autem de carcere introierunt ad Lydiam et, visis fratribus, consolati
sunt eos et profecti sunt.

17 1 Cum autem perambulassent Amphipolim et Apolloniam, vene-
runt Thessalonicam, ubi erat synagoga Iudaeorum. 2 Secundum con-
suetudinem autem suam Paulus introivit ad eos et per sabbata tria
disserebat eis de Scripturis 3 adaperiens et comprobans quia Chri-
stum oportebat pati et resurgere a mortuis, et: « Hic est Christus,
Iesus, quem ego annuntio vobis ». 4 Et quidam ex eis crediderunt
et adiuncti sunt Paulo et Silae et de colentibus Graecis multitudo

[16] 29 Petitoque lumine introgressus est
33 lavit plagas eorum
34 in domum suam adposuit eis mensam
36 verba haec Paulo quia
37 indemnatos homines romanos miserunt in carcerem | et ipsi nos eiciant
[17] 2 Secundum consuetudinem autem Paulus
3 adaperiens et insinuans quia Christum oportuit pati | et quia hic
4 et de colentibus gentilibusque multitudo magna

magna et mulieres nobiles non paucae. [5] Zelantes autem Iudaei assu-
mentesque de foro viros quosdam malos et turba facta concitaverunt
civitatem, et assistentes domui Iasonis quaerebant eos producere in
populum. [6] Et cum non invenissent eos, trahebant Iasonem et quos-
dam fratres ad politarchas clamantes: « Qui orbem concitaverunt,
isti et huc venerunt, [7] quos suscepit Iason; et hi omnes contra
decreta Caesaris faciunt, regem alium dicentes esse, Iesum ». [8] Con-
citaverunt autem plebem et politarchas audientes haec; [9] et accepto
satis ab Iasone et a ceteris, dimiserunt eos.

[10] Fratres vero confestim per noctem dimiserunt Paulum et Silam
in Beroeam; qui cum advenissent, in synagogam Iudaeorum introie-
runt. [11] Hi autem erant nobiliores eorum, qui sunt Thessalonicae,
qui susceperunt verbum cum omni aviditate, cotidie scrutantes
Scripturas si haec ita se haberent. [12] Et multi quidem crediderunt
ex eis et Graecarum mulierum honestarum et virorum non pauci.
[13] Cum autem cognovissent in Thessalonica Iudaei quia et Beroeae
annuntiatum est a Paulo verbum Dei, venerunt et illuc commoventes
et turbantes multitudinem. [14] Statimque tunc Paulum dimiserunt fra-
tres, ut iret usque ad mare; Silas autem et Timotheus remanserunt
ibi. [15] Qui autem deducebant Paulum, perduxerunt usque Athenas,
et accepto mandato ad Silam et Timotheum, ut quam celerrime ve-
nirent ad illum, profecti sunt.

[16] Paulus autem cum Athenis eos exspectaret, irritabatur spiritus
eius in ipso videns idololatriae deditam civitatem. [17] Disputabat igi-
tur in synagoga cum Iudaeis et colentibus et in foro per omnes dies
ad eos, qui aderant. [18] Quidam autem ex Epicureis et Stoicis philo-
sophi disserebant cum eo. Et quidam dicebant: « Quid vult semini-
verbius hic dicere? »; alii vero: « Novorum daemoniorum videtur
annuntiator esse », quia Iesum et resurrectionem evangelizabat. [19] Et
apprehensum eum ad Areopagum duxerunt dicentes: « Possumus
scire quae est haec nova, quae a te dicitur doctrina? [20] Mira enim

[17] [5] adsumentesque de vulgo viros quosdam malos
[6] ad principes civitatis clamantes quoniam hii qui orbem concitant
[8] concitaverunt autem plebem et principes civitatis audientes haec
[12] et gentilium mulierum honestarum et viri
[13] quia et Beroeae praedicatum est a Paulo
[15] et accepto mandato ab eo ad Silam et Timotheum ut quam celeriter
[16] incitabatur | videns idolatriae deditam civitatem
[18] quidem autem epicurei et stoici philosophi | resurrectionem adnuntiabat eis

quaedam infers auribus nostris; volumus ergo scire quidnam velint
haec esse ». [21] Athenienses autem omnes et advenae hospites ad nihil
aliud vacabant nisi aut dicere aut audire aliquid novi.
[22] Stans autem Paulus in medio Areopagi ait: « Viri Athenienses,
per omnia quasi superstitiosiores vos video; [23] praeteriens enim et
videns simulacra vestra inveni et aram, in qua scriptum erat: " Ignoto
deo ". Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuntio vobis. [24] Deus,
qui fecit mundum et omnia, quae in eo sunt, hic, caeli et terrae cum
sit Dominus, non in manufactis templis inhabitat, [25] nec manibus
humanis colitur indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam et in-
spirationem et omnia; [26] fecitque ex uno omne genus hominum inha-
bitare super universam faciem terrae, definiens statuta tempora et
terminos habitationis eorum, [27] quaerere Deum si forte attrectent
eum et inveniant, quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum.
[28] In ipso enim vivimus et movemur et sumus, sicut et quidam ve-
strum poetarum dixerunt:
" Ipsius enim et genus sumus ".
[29] Genus ergo cum simus Dei, non debemus aestimare auro aut
argento aut lapidi, sculpturae artis et cogitationis hominis, divinum
esse simile. [30] Et tempora quidem ignorantiae despiciens Deus, nunc
annuntiat hominibus, ut omnes ubique paenitentiam agant, [31] eo
quod statuit diem, in qua iudicaturus est orbem in iustitia in viro,
quem constituit, fidem praebens omnibus suscitans eum a mortuis ».
[32] Cum audissent autem resurrectionem mortuorum, quidam qui-
dem irridebant, quidam vero dixerunt: « Audiemus te de hoc ite-
rum ». [33] Sic Paulus exivit de medio eorum. [34] Quidam vero viri
adhaerentes ei crediderunt, in quibus et Dionysius Areopagita et
mulier nomine Damaris et alii cum eis.

18 [1] Post haec discedens ab Athenis venit Corinthum. [2] Et inveniens
quendam Iudaeum nomine Aquilam, Ponticum genere, qui nuper
venerat ab Italia, et Priscillam uxorem eius, eo quod praecepisset
Claudius discedere omnes Iudaeos a Roma, accessit ad eos [3] et, quia
eiusdem erat artis, manebat apud eos et operabatur; erant autem

[17] [20] nova enim quaedam infers auribus nostris
[27] si forte adtractent eum aut inveniant
[30] huius ignorantiae
[31] iudicaturus est orbem in aequitate in viro in quo statuit fidem praebens
[18] [1] Post haec egressus ab Athenis
[3] erat autem scenofactoriae artis

scenofactoriae artis. 4 Disputabat autem in synagoga per omne sab-
batum suadebatque Iudaeis et Graecis.

5 Cum venissent autem de Macedonia Silas et Timotheus, instabat
verbo Paulus testificans Iudaeis esse Christum Iesum. 6 Contradi-
centibus autem eis et blasphemantibus, excutiens vestimenta dixit
ad eos: « Sanguis vester super caput vestrum! Mundus ego. Ex hoc
nunc ad gentes vadam ». 7 Et migrans inde intravit in domum cuius-
dam nomine Titi Iusti, colentis Deum, cuius domus erat coniuncta
synagogae. 8 Crispus autem archisynagogus credidit Domino cum
omni domo sua, et multi Corinthiorum audientes credebant et
baptizabantur.

9 Dixit autem Dominus nocte per visionem Paulo: « Noli timere,
sed loquere et ne taceas, 10 quia ego sum tecum, et nemo apponetur
tibi, ut noceat te, quoniam populus est mihi multus in hac civitate ».
11 Sedit autem annum et sex menses docens apud eos verbum Dei.

12 Gallione autem proconsule Achaiae, insurrexerunt uno animo
Iudaei in Paulum et adduxerunt eum ad tribunal 13 dicentes: « Con-
tra legem hic persuadet hominibus colere Deum ». 14 Incipiente
autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Iudaeos: « Si quidem esset
iniquum aliquid aut facinus pessimum, o Iudaei, merito vos sustine-
rem; 15 si vero quaestiones sunt de verbo et nominibus et lege vestra,
vos ipsi videritis; iudex ego horum nolo esse ». 16 Et minavit eos a
tribunali. 17 Apprehendentes autem omnes Sosthenen, principem syna-
gogae, percutiebant ante tribunal; et nihil horum Gallioni curae erat.

18 Paulus vero, cum adhuc sustinuisset dies multos, fratribus vale-
faciens navigabat Syriam, et cum eo Priscilla et Aquila, qui sibi
totonderat in Cenchreis caput; habebat enim votum. 19 Devene-
runtque Ephesum, et illos ibi reliquit, ipse vero ingressus synagogam
disputabat cum Iudaeis. 20 Rogantibus autem eis, ut ampliore tem-
pore maneret, non consensit, 21 sed valefaciens et dicens: « Iterum
revertar ad vos Deo volente », navigavit ab Epheso; 22 et descendens
Caesaream ascendit et salutavit ecclesiam et descendit Antiochiam.

[18] 4 *deest in aliq. codd. Latinis et in ed. critica Vulgatae, adest in Clem.*
6 ex hoc ad gentes vadam
10 propter quod ego sum tecum
13 dicentes quia
14 o viri Iudaei recte vos sustinerem
17 et nihil eorum Gallioni curae erat
18 navigavit Syriam | in Cencris
19 Devenitque Ephesum | disputavit cum Iudaeis
21 profectus est ab Epheso

[23] Et facto ibi aliquanto tempore, profectus est perambulans ex or-
dine Galaticam regionem et Phrygiam, confirmans omnes discipulos.
[24] Iudaeus autem quidam Apollo nomine, Alexandrinus natione,
vir eloquens, devenit Ephesum, potens in Scripturis. [25] Hic erat ca-
techizatus viam Domini et fervens spiritu loquebatur et docebat
diligenter ea, quae sunt de Iesu, sciens tantum baptisma Ioannis.
[26] Hic ergo coepit fiducialiter agere in synagoga; quem cum audis-
sent Priscilla et Aquila, assumpserunt eum et diligentius exposue-
runt ei viam Dei. [27] Cum autem vellet transire in Achaiam, exhortati
fratres scripserunt discipulis, ut susciperent eum; qui cum venisset,
contulit multum his, qui crediderant per gratiam; [28] vehementer
enim Iudaeos revincebat publice ostendens per Scripturas esse Chri-
stum Iesum.

19 [1] Factum est autem cum Apollo esset Corinthi, ut Paulus, pera-
gratis superioribus partibus, veniret Ephesum et inveniret quosdam
discipulos, [2] dixitque ad eos: « Si Spiritum Sanctum accepistis cre-
dentes? ». At illi ad eum: « Sed neque si Spiritus Sanctus est audi-
vimus ». [3] Ille vero ait: « In quo ergo baptizati estis? ». Qui dixerunt:
« In Ioannis baptismate ». [4] Dixit autem Paulus: « Ioannes baptizavit
baptisma paenitentiae, populo dicens in eum, qui venturus esset
post ipsum ut crederent, hoc est in Iesum ». [5] His auditis, baptizati
sunt in nomine Domini Iesu; [6] et cum imposuisset illis manus Pau-
lus, venit Spiritus Sanctus super eos, et loquebantur linguis et pro-
phetabant. [7] Erant autem omnes viri fere duodecim.
[8] Introgressus autem synagogam cum fiducia loquebatur per tres
menses disputans et suadens de regno Dei. [9] Cum autem quidam
indurarentur et non crederent maledicentes viam coram multitudine,
discedens ab eis segregavit discipulos, cotidie disputans in schola
Tyranni. [10] Hoc autem factum est per biennium, ita ut omnes, qui
habitabant in Asia, audirent verbum Domini, Iudaei atque Graeci.
[11] Virtutesque non quaslibet Deus faciebat per manus Pauli, [12] ita
ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria vel se-
micinctia, et recederent ab eis languores, et spiritus nequam egre-
derentur.

[18] [25] Hic erat edoctus viam Domini | et docebat diligenter ea quae sunt Iesu
[27] cum autem vellet ire Achaiam | contulit multum his qui crediderant
[19] [4] Iohannes baptizavit baptisma paenitentiae populum dicens
[6] manum Paulus
[10] Iudaei atque gentiles
[12] et recedebant ab eis languores et spiritus nequam egrediebantur

13 Tentaverunt autem quidam et de circumeuntibus Iudaeis exor-
cistis invocare super eos, qui habebant spiritus malos, nomen Do-
mini Iesu dicentes: « Adiuro vos per Iesum, quem Paulus praedi-
cat ». 14 Erant autem cuiusdam Scevae Iudaei principis sacerdotum
septem filii, qui hoc faciebant. 15 Respondens autem spiritus nequam
dixit eis: « Iesum novi et Paulum scio, vos autem qui estis? ». 16 Et
insiliens homo in eos, in quo erat spiritus malus, dominatus ambo-
rum invaluit contra eos, ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo
illa. 17 Hoc autem notum factum est omnibus Iudaeis atque Graecis,
qui habitabant Ephesi, et cecidit timor super omnes illos, et magni-
ficabatur nomen Domini Iesu. 18 Multique credentium veniebant
confitentes et annuntiantes actus suos. 19 Multi autem ex his, qui
fuerant curiosa sectati, conferentes libros combusserunt coram omni-
bus; et computaverunt pretia illorum et invenerunt argenti quinqua-
ginta milia. 20 Ita fortiter verbum Domini crescebat et convalescebat.

21 His autem expletis, proposuit Paulus in Spiritu, transita Mace-
donia et Achaia, ire Hierosolymam, dicens: « Postquam fuero ibi,
oportet me et Romam videre ». 22 Mittens autem in Macedoniam
duos ex ministrantibus sibi, Timotheum et Erastum, ipse remansit
ad tempus in Asia.

23 Facta est autem in illo tempore turbatio non minima de via.
24 Demetrius enim quidam nomine, argentarius, faciens aedes argen-
teas Dianae praestabat artificibus non modicum quaestum; 25 quos
congregans et eos, qui eiusmodi erant opifices, dixit: « Viri, scitis
quia de hoc artificio acquisitio est nobis 26 et videtis et auditis quia
non solum Ephesi, sed paene totius Asiae Paulus hic suadens avertit
multam turbam dicens quoniam non sunt dii, qui manibus fiunt.
27 Non solum autem haec periclitatur nobis pars in redargutionem
venire, sed et magnae deae Dianae templum in nihilum reputari, et
destrui incipiet maiestas eius, quam tota Asia et orbis colit ».

28 His auditis, repleti sunt ira et clamabant dicentes: « Magna

[19] 14 Erant autem quidam Scevae Iudaei

16 in quo erat demonium pessimum et dominatus amborum

17 omnibus Iudaeis atque gentilibus qui habitabant Ephesi

19 contulerunt libros et conbuserunt coram omnibus et conputatis pretiis illorum invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium

20 ita fortiter verbum Dei crescebat et confirmabatur

21 posuit Paulus | dicens quoniam

25 quos convocans et eos qui

27 haec periclitabitur | in nihilum reputabitur sed et destrui

28 et exclamaverunt dicentes

Diana Ephesiorum! », [29] et impleta est civitas confusione, et impe-
tum fecerunt uno animo in theatrum, rapto Gaio et Aristarcho Ma-
cedonibus, comitibus Pauli. [30] Paulo autem volente intrare in po-
pulum, non permiserunt discipuli; [31] quidam autem de Asiarchis,
qui erant amici eius, miserunt ad eum rogantes, ne se daret in thea-
trum. [32] Alii autem aliud clamabant; erat enim ecclesia confusa, et
plures nesciebant qua ex causa convenissent.

[33] De turba autem instruxerunt Alexandrum, propellentibus eum
Iudaeis; Alexander ergo, manu silentio postulato, volebat rationem
reddere populo. [34] Quem ut cognoverunt Iudaeum esse, vox facta
est una omnium quasi per horas duas clamantium: « Magna Diana
Ephesiorum! ». [35] Et cum sedasset scriba turbam, dixit: « Viri Ephe-
sii, quis enim est hominum, qui nesciat Ephesiorum civitatem cul-
tricem esse magnae Dianae et simulacri a Iove delapsi? [36] Cum ergo
his contradici non possit, oportet vos sedatos esse et nihil temere
agere. [37] Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque
blasphemantes deam nostram. [38] Quod si Demetrius et, qui cum eo
sunt, artifices habent adversus aliquem causam, conventus forenses
aguntur, et proconsules sunt: accusent invicem. [39] Si quid autem
ulterius quaeritis, in legitima ecclesia poterit absolvi. [40] Nam et peri-
clitamur argui seditionis hodiernae, cum nullus obnoxius sit, de quo
non possimus reddere rationem concursus istius ». Et cum haec
dixisset, dimisit ecclesiam.

20 [1] Postquam autem cessavit tumultus, accersitis Paulus discipulis
et exhortatus eos, valedixit et profectus est, ut iret in Macedoniam.
[2] Cum autem perambulasset partes illas et exhortatus eos fuisset
multo sermone, venit ad Graeciam; [3] cumque fecisset menses tres,
factae sunt illi insidiae a Iudaeis navigaturo in Syriam, habuitque
consilium, ut reverteretur per Macedoniam. [4] Comitabatur autem
eum Sopater Pyrrhi Beroeensis, Thessalonicensium vero Aristarchus
et Secundus et Gaius Derbeus et Timotheus, Asiani vero Tychicus

[19] [31] quidam autem et de Asiae principibus qui erant amici eius
[33] de turba autem detraxerunt Alexandrum
[35] scriba turbas dixit | magnae Dianae Iovisque prolis
[37] neque blasphemantes deam vestram
[38] et pro consulibus sunt
[39] si quid autem alterius rei quaeritis

[20] [1] vocatis Paulus discipulis
[3] ubi cum fecisset menses tres
[4] Comitatus est autem eum

et Trophimus. [5] Hi cum praecessissent, sustinebant nos Troade; [6] nos
vero navigavimus post dies Azymorum a Philippis et venimus ad
eos Troadem in diebus quinque, ubi demorati sumus diebus septem.
[7] In una autem sabbatorum cum convenissemus ad frangendum
panem, Paulus disputabat eis, profecturus in crastinum, protraxitque
sermonem usque in mediam noctem. [8] Erant autem lampades copio-
sae in cenaculo, ubi eramus congregati; [9] sedens autem quidam adu-
lescens nomine Eutychus super fenestram, cum mergeretur somno
gravi disputante diutius Paulo, eductus somno cecidit de tertio ce-
naculo deorsum et sublatus est mortuus. [10] Cum descendisset autem
Paulus incubuit super eum et complexus dixit: « Nolite turbari,
anima enim ipsius in eo est! ». [11] Ascendens autem frangensque pa-
nem et gustans satisque allocutus usque in lucem, sic profectus est.
[12] Adduxerunt autem puerum viventem et consolati sunt non minime.
[13] Nos autem praecedentes navi enavigavimus in Asson, inde sus-
cepturi Paulum, sic enim disposuerat volens ipse per terram iter
facere. [14] Cum autem convenisset nos in Asson, assumpto eo, veni-
mus Mitylenen [15] et inde navigantes sequenti die pervenimus contra
Chium et alia applicuimus Samum et sequenti venimus Miletum.
[16] Proposuerat enim Paulus transnavigare Ephesum, ne qua mora
illi fieret in Asia; festinabat enim, si possibile sibi esset, ut diem
Pentecosten faceret Hierosolymis.
[17] A Mileto autem mittens Ephesum convocavit presbyteros eccle-
siae. [18] Qui cum venissent ad eum, dixit eis: « Vos scitis a prima
die, qua ingressus sum in Asiam, qualiter vobiscum per omne tem-
pus fuerim, [19] serviens Domino cum omni humilitate et lacrimis et
tentationibus, quae mihi acciderunt in insidiis Iudaeorum; [20] quo-
modo nihil subtraxerim utilium, quominus annuntiarem vobis et
docerem vos publice et per domos, [21] testificans Iudaeis atque Grae-
cis in Deum paenitentiam et fidem in Dominum nostrum Iesum.
[22] Et nunc ecce alligatus ego Spiritu vado in Ierusalem, quae in ea

[20] [7] In una autem sabbati
[9] disputante diu Paulo
[10] ad quem cum descendisset Paulus
[13] Nos autem ascendentes navem enavigavimus in Asson | sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus
[15] sequenti die venimus contra Chium
[17] vocavit maiores natu ecclesiae
[18] Qui cum venissent ad eum et simul essent dixit
[19] quae mihi acciderunt ex insidiis Iudaeorum
[21] Iudaeis atque gentilibus | in Dominum nostrum Iesum Christum

eventura sint mihi ignorans, [23] nisi quod Spiritus Sanctus per omnes civitates protestatur mihi dicens quoniam vincula et tribulationes me manent. [24] Sed nihili facio animam meam pretiosam mihi, dummodo consummem cursum meum et ministerium, quod accepi a Domino Iesu, testificari evangelium gratiae Dei.

[25] Et nunc ecce ego scio quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes, per quos transivi praedicans regnum; [26] quapropter contestor vos hodierna die quia mundus sum a sanguine omnium, [27] non enim subterfugi, quominus annuntiarem omne consilium Dei vobis. [28] Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit episcopos, pascere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. [29] Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi graves in vos non parcentes gregi, [30] et ex vobis ipsis exsurgent viri loquentes perversa, ut abstrahant discipulos post se. [31] Propter quod vigilate memoria retinentes quoniam per triennium nocte et die non cessavi cum lacrimis monens unumquemque vestrum.

[32] Et nunc commendo vos Deo et verbo gratiae ipsius, qui potens est aedificare et dare hereditatem in sanctificatis omnibus. [33] Argentum aut aurum aut vestem nullius concupivi; [34] ipsi scitis quoniam ad ea, quae mihi opus erant et his, qui mecum sunt, ministraverunt manus istae. [35] Omnia ostendi vobis quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos, ac meminisse verborum Domini Iesu, quoniam ipse dixit: "Beatius est magis dare quam accipere!" ».

[36] Et cum haec dixisset, positis genibus suis, cum omnibus illis oravit. [37] Magnus autem fletus factus est omnium, et procumbentes super collum Pauli osculabantur eum [38] dolentes maxime in verbo, quod dixerat, quoniam amplius faciem eius non essent visuri. Et deducebant eum ad navem.

21 [1] Cum autem factum esset ut navigaremus abstracti ab eis, recto cursu venimus Cho et sequenti die Rhodum et inde Patara; [2] et cum invenissemus navem transfretantem in Phoenicen, ascendentes navigavimus. [3] Cum paruissemus autem Cypro, et relinquentes eam ad sinistram navigabamus in Syriam et venimus Tyrum, ibi enim navis erat expositura onus. [4] Inventis autem discipulis, mansimus ibi die-

[20] [24] Sed nihil horum vereor nec facio animam pretiosorem quam me
[25] praedicans regnum Dei
[28] regere ecclesiam Dei
[30] ut abducant discipulos post se
[35] ac meminisse verbi Domini Iesu
[38] in verbo quo

bus septem; qui Paulo dicebant per Spiritum, ne iret Hierosolymam.
[5] Et explicitis diebus, profecti ibamus, deducentibus nos omnibus cum
uxoribus et filiis usque foras civitatem; et positis genibus in litore
orantes, [6] valefecimus invicem et ascendimus in navem, illi autem
redierunt in sua. [7] Nos vero navigatione explicita, a Tyro deveni-
mus Ptolemaida et salutatis fratribus mansimus die una apud illos.
[8] Alia autem die profecti venimus Caesaream et intrantes in do-
mum Philippi evangelistae, qui erat de septem, mansimus apud eum.
[9] Huic autem erant filiae quattuor virgines prophetantes. [10] Et cum
moraremur plures dies, supervenit quidam a Iudaea propheta no-
mine Agabus; [11] is cum venisset ad nos et tulisset zonam Pauli, alli-
gans sibi pedes et manus dixit: « Haec dicit Spiritus Sanctus: Virum,
cuius est zona haec, sic alligabunt in Ierusalem Iudaei et tradent
in manus gentium ». [12] Quod cum audissemus, rogabamus nos et,
qui loci illius erant, ne ipse ascenderet Ierusalem. [13] Tunc respondit
Paulus: « Quid facitis flentes et affligentes cor meum? Ego enim non
solum alligari sed et mori in Ierusalem paratus sum propter nomen
Domini Iesu ». [14] Et cum ei suadere non possemus, quievimus di-
centes: « Domini voluntas fiat! ».
[15] Post dies autem istos praeparati ascendebamus Hierosolymam;
[16] venerunt autem et ex discipulis a Caesarea nobiscum adducentes
apud quem hospitaremur, Mnasonem quendam Cyprium, antiquum
discipulum.
[17] Et cum venissemus Hierosolymam, libenter exceperunt nos fra-
tres. [18] Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Iacobum,
omnesque collecti sunt presbyteri. [19] Quos cum salutasset, narrabat
per singula, quae fecisset Deus in gentibus per ministerium ipsius.
[20] At illi cum audissent, glorificabant Deum dixeruntque ei: « Vi-
des, frater, quot milia sint in Iudaeis, qui crediderunt, et omnes
aemulatores sunt legis; [21] audierunt autem de te quia discessionem

[21] [4] ascenderet
[5] in litore oravimus
[6] et cum valefecissemus invicem ascendimus in navem
[7] descendimus Ptolomaida
[10] Et cum moraremur per dies aliquot
[11] tulit zonam Pauli et alligans sibi
[12] ne ascenderet Hierosolymam
[13] Tunc respondit Paulus et dixit
[15] ascendebamus Hierusalem
[18] omnesque collecti sunt seniores
[20] magnificabant Deum

doceas a Moyse omnes, qui per gentes sunt, Iudaeos, dicens non debere circumcidere eos filios suos neque secundum consuetudines ambulare. [22] Quid ergo est? Utique audient te supervenisse. [23] Hoc ergo fac, quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quattuor votum habentes super se; [24] his assumptis, sanctifica te cum illis et impende pro illis, ut radant capita, et scient omnes quia, quae de te audierunt, nihil sunt, sed ambulas et ipse custodiens legem. [25] De his autem, qui crediderunt, gentibus nos scripsimus iudicantes, ut abstineant ab idolothyto et sanguine et suffocato et fornicatione ».

[26] Tunc Paulus, assumptis viris, postera die purificatus cum illis intravit in templum annuntians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio.

[27] Dum autem septem dies consummarentur, hi, qui de Asia erant, Iudaei cum vidissent eum in templo, concitaverunt omnem turbam et iniecerunt ei manus [28] clamantes: « Viri Israelitae, adiuvate! Hic est homo, qui adversus populum et legem et locum hunc omnes ubique docens, insuper et Graecos induxit in templum et polluit sanctum locum istum ». [29] Viderant enim Trophimum Ephesium in civitate cum ipso, quem aestimabant quoniam in templum induxisset Paulus. [30] Commotaque est civitas tota, et facta est concursio populi, et apprehendentes Paulum trahebant eum extra templum, et statim clausae sunt ianuae. [31] Quaerentibus autem eum occidere, nuntiatum est tribuno cohortis quia tota confunditur Ierusalem, [32] qui statim, assumptis militibus et centurionibus, decucurrit ad illos; qui cum vidissent tribunum et milites, cessaverunt percutere Paulum. [33] Tunc accedens tribunus apprehendit eum et iussit alligari catenis duabus et interrogabat quis esset et quid fecisset. [34] Alii autem aliud clamabant in turba; et cum non posset certum cognoscere prae tumultu, iussit duci eum in castra. [35] Et cum venisset ad gradus, contigit ut portaretur a militibus propter vim turbae; [36] sequebatur enim multitudo populi clamantes: « Tolle eum! ».

[21] [21] eorum qui per gentes sunt Iudaeorum | secundum consuetudinem ingredi
[22] Utique oportet convenire multitudinem audient enim te supervenisse
[24] et inpende in illis | quae de te audierunt falsa sunt
[25] crediderut ex gentibus | ut abstineant se ab idolis immolato et sanguine
[27] concitaverunt omnem populum
[28] insuper et gentiles induxit in templum et violavit sanctum locum istum
[29] quem aestimaverunt quoniam
[35] propter vim populi
[36] multitudo populi clamans tolle eum

37 Et cum coepisset induci in castra, Paulus dicit tribuno: « Si
licet mihi loqui aliquid ad te? ». Qui dixit: « Graece nosti? 38 Nonne
tu es Aegyptius, qui ante hos dies tumultum concitasti et eduxisti
in desertum quattuor milia virorum sicariorum? ». 39 Et dixit Paulus:
« Ego homo sum quidem Iudaeus a Tarso Ciliciae, non ignotae
civitatis municeps; rogo autem te, permitte mihi loqui ad popu-
lum ». 40 Et cum ille permisisset, Paulus stans in gradibus annuit
manu ad plebem et, magno silentio facto, allocutus est Hebraea
lingua dicens:

22 1 « Viri fratres et patres, audite a me, quam ad vos nunc reddo,
rationem ». 2 Cum audissent autem quia Hebraea lingua loquebatur
ad illos, magis praestiterunt silentium. Et dixit: 3 « Ego sum vir Iu-
daeus, natus Tarso Ciliciae, enutritus autem in ista civitate, secus
pedes Gamaliel eruditus iuxta veritatem paternae legis, aemulator
Dei sicut et vos omnes estis hodie. 4 Qui hanc viam persecutus sum
usque ad mortem, alligans et tradens in custodias viros ac mulieres,
5 sicut et princeps sacerdotum testimonium mihi reddit et omne
concilium; a quibus et epistulas accipiens ad fratres, Damascum
pergebam, ut adducerem et eos, qui ibi essent, vinctos in Ierusalem,
uti punirentur.

6 Factum est autem eunte me et appropinquante Damasco, circa
mediam diem subito de caelo circumfulsit me lux copiosa, 7 et de-
cidi in terram et audivi vocem dicentem mihi: " Saul, Saul, quid
me persequeris? ". 8 Ego autem respondi: " Quis es, Domine? ".
Dixitque ad me: " Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris ".
9 Et qui mecum erant, lumen quidem viderunt, vocem autem non
audierunt eius, qui loquebatur mecum. 10 Et dixi: " Quid faciam, Do-
mine? ". Dominus autem dixit ad me: " Surgens vade Damascum,
et ibi tibi dicetur de omnibus, quae statutum est tibi, ut faceres ".
11 Et cum non viderem prae claritate luminis illius, ad manum de-
ductus a comitibus veni Damascum.

[21] 39 et dixit ad eum Paulus

[22] 1 audite quam ad vos nunc reddo rationem

2 quia hebraea lingua loquitur ad illos

3 nutritus autem | aemulator legis sicut et vos omnes estis hodie

5 sicut princeps sacerdotum mihi reddit et omnes maiores natu | ut adducerem inde vinctos in Hierusalem

6 media die subito de caelo

7 et decidens in terram audivi vocem | Saule Saule

10 et ibi tibi dicetur de omnibus quae te oporteat facere

12 Ananias autem quidam vir religiosus secundum legem testimo-
nium habens ab omnibus habitantibus Iudaeis, 13 veniens ad me et
astans dixit mihi: " Saul frater, respice! ". Et ego eadem hora respexi
in eum. 14 At ille dixit: " Deus patrum nostrorum praeordinavit te,
ut cognosceres voluntatem eius et videres Iustum et audires vocem
ex ore eius, 15 quia eris testis illi ad omnes homines eorum, quae
vidisti et audisti. 16 Et nunc quid moraris? Exsurgens baptizare et
ablue peccata tua, invocato nomine ipsius ".

17 Factum est autem revertenti mihi in Ierusalem et oranti in
templo fieri me in stupore mentis 18 et videre illum dicentem mihi:
" Festina et exi velociter ex Ierusalem, quoniam non recipient testi-
monium tuum de me ". 19 Et ego dixi: " Domine, ipsi sciunt quia
ego eram concludens in carcerem et caedens per synagogas eos, qui
credebant in te; 20 et cum funderetur sanguis Stephani testis tui, et
ipse astabam et consentiebam et custodiebam vestimenta interficien-
tium illum ". 21 Et dixit ad me: " Vade, quoniam ego in nationes
longe mittam te " ».

22 Audiebant autem eum usque ad hoc verbum et levaverunt vo-
cem suam dicentes: « Tolle de terra eiusmodi, non enim fas est
eum vivere! ». 23 Vociferantibus autem eis et proicientibus vesti-
menta sua et pulverem iactantibus in aerem, 24 iussit tribunus induci
eum in castra dicens flagellis eum interrogari, ut sciret propter quam
causam sic acclamarent ei.

25 Et cum astrinxissent eum loris, dixit astanti centurioni Paulus: « Si
hominem Romanum et indemnatum licet vobis flagellare? ». 26 Quo
audito, centurio accedens ad tribunum nuntiavit dicens: « Quid ac-
turus es? Hic enim homo Romanus est ». 27 Accedens autem tribu-
nus dixit illi: « Dic mihi, tu Romanus es? ». At ille dixit: « Etiam ».
28 Et respondit tribunus: « Ego multa summa civitatem hanc consecu-
tus sum ». Et Paulus ait: « Ego autem et natus sum ». 29 Protinus ergo
discesserunt ab illo, qui eum interrogaturi erant; tribunus quoque
timuit, postquam rescivit quia Romanus esset et quia alligasset eum.

[22] 12 quidam vir secundum legem
13 Saule frater
15 quia eris testis illius ad omnes homines
16 Exsurge baptizare
20 ego adstabam et consentiebam
24 et flagellis caedi et torqueri eum
25 dixit adstanti sibi centurioni Paulus
26 centurio accessit ad tribunum et nuntiavit | Hic enim homo civis romanus est
29 qui eum torturi erant | quia civis romanus esset

30 Postera autem die volens scire diligenter qua ex causa accusa-
retur a Iudaeis, solvit eum et iussit principes sacerdotum convenire
et omne concilium et producens Paulum statuit coram illis.

23 1 Intendens autem concilium Paulus ait: « Viri fratres, ego omni
conscientia bona conversatus sum ante Deum usque in hodiernum
diem ». 2 Princeps autem sacerdotum Ananias praecepit astantibus
sibi percutere os eius. 3 Tunc Paulus ad eum dixit: « Percutiet te
Deus, paries dealbate! Et tu sedes iudicans me secundum legem et
contra legem iubes me percuti? ». 4 Et qui astabant, dixerunt: « Sum-
mum sacerdotem Dei maledicis? ». 5 Dixit autem Paulus: « Nescie-
bam, fratres, quia princeps est sacerdotum; scriptum est enim:
" *Principem populi tui non maledices* " ».

6 Sciens autem Paulus quia una pars esset sadducaeorum et altera
pharisaeorum, exclamabat in concilio: « Viri fratres, ego pharisaeus
sum, filius pharisaeorum; de spe et resurrectione mortuorum ego
iudicor ». 7 Et cum haec diceret, facta est dissensio inter pharisaeos
et sadducaeos, et divisa est multitudo. 8 Sadducaei enim dicunt non
esse resurrectionem neque angelum neque spiritum; pharisaei autem
utrumque confitentur. 9 Factus est autem clamor magnus, et sur-
gentes scribae quidam partis pharisaeorum pugnabant dicentes: « Ni-
hil mali invenimus in homine isto: quod si spiritus locutus est ei
aut angelus »; 10 et cum magna dissensio facta esset, timens tribunus
ne discerperetur Paulus ab ipsis, iussit milites descendere, ut rape-
rent eum de medio eorum ac deducerent in castra. 11 Sequenti autem
nocte assistens ei Dominus ait: « Constans esto! Sicut enim testifi-
catus es, quae sunt de me in Ierusalem, sic te oportet et Romae
testificari ».

12 Facta autem die, faciebant concursum Iudaei et devoverunt se
dicentes neque manducaturos neque bibituros, donec occiderent
Paulum. 13 Erant autem plus quam quadraginta, qui hanc coniura-
tionem fecerant; 14 qui accedentes ad principes sacerdotum et senio-

[22] 30 diligentius qua ex causa | et iussit sacerdotes convenire | statuit inter illos
[23] 3 et tu sedens iudicas me
6 exclamavit in concilio
7 Et cum haec dixisset | et soluta est multitudo
9 et surgentes quidam Pharisaeorum
10 descendere et rapere eum de medio eorum ac deducere eum in castra
11 sicut enim testificatus es de me Hierusalem
12 Facta autem die collegerunt se quidam ex Iudaeis et devoverunt se
14 qui accesserunt ad principem sacerdotum et seniores et dixerunt

res dixerunt: « Devotione devovimus nos nihil gustaturos, donec
occidamus Paulum. 15 Nunc ergo vos notum facite tribuno cum con-
cilio, ut producat illum ad vos, tamquam aliquid certius cognituri de
eo; nos vero, priusquam appropiet, parati sumus interficere illum ».
16 Quod cum audisset filius sororis Pauli insidias, venit et intravit
in castra nuntiavitque Paulo. 17 Vocans autem Paulus ad se unum
ex centurionibus ait: « Adulescentem hunc perduc ad tribunum,
habet enim aliquid indicare illi ». 18 Et ille quidem assumens eum
duxit ad tribunum et ait: « Vinctus Paulus vocans rogavit me hunc
adulescentem perducere ad te, habentem aliquid loqui tibi ». 19 Ap-
prehendens autem tribunus manum illius, secessit cum eo seorsum
et interrogabat: « Quid est quod habes indicare mihi? ». 20 Ille autem
dixit: « Iudaei constituerunt rogare te, ut crastina die Paulum pro-
ducas in concilium, quasi aliquid certius inquisiturum sit de illo.
21 Tu ergo ne credideris illis; insidiantur enim ei ex eis viri amplius
quadraginta, qui se devoverunt non manducare neque bibere, donec
interficiant eum, et nunc parati sunt exspectantes promissum tuum ».
22 Tribunus igitur dimisit adulescentem praecipiens, ne cui eloque-
retur quoniam « haec nota mihi fecisti ». 23 Et vocatis duobus cen-
turionibus, dixit: « Parate milites ducentos, ut eant usque Caesa-
ream, et equites septuaginta et lancearios ducentos, a tertia hora
noctis, 24 et iumenta praeparate », ut imponentes Paulum salvum per-
ducerent ad Felicem praesidem, 25 scribens epistulam habentem for-
mam hanc: 26 « Claudius Lysias optimo praesidi Felici salutem. 27 Vi-
rum hunc comprehensum a Iudaeis et incipientem interfici ab eis,
superveniens cum exercitu eripui, cognito quia Romanus est. 28 Vo-
lensque scire causam, propter quam accusabant illum, deduxi in
concilium eorum; 29 quem inveni accusari de quaestionibus legis
ipsorum, nihil vero dignum morte aut vinculis habentem crimen.
30 Et cum mihi perlatum esset de insidiis, quae in virum pararentur,
confestim misi ad te denuntians et accusatoribus, ut dicant adversum
eum apud te ».
31 Milites ergo, secundum praeceptum sibi assumentes Paulum,

[23] 19 et interrogavit illum
20 Iudaeis convenit rogare te | quasi aliquid certius inquisituri sint de illo
21 Tu vero ne credideris illis
22 ne cui loqueretur quoniam haec nota sibi fecisset
23 duobus centurionibus dixit illis
25 scribens epistulam continentem haec
28 causam quam obiciebant illi deduxi eum in concilium eorum
30 de insidiis quas paraverunt ei misi ad te | ut dicant apud te

duxerunt per noctem in Antipatridem; [32] et postera die dimissis equitibus, ut abirent cum eo, reversi sunt ad castra. [33] Qui cum venissent Caesaream et tradidissent epistulam praesidi, statuerunt ante illum et Paulum. [34] Cum legisset autem et interrogasset de qua provincia esset et cognoscens quia de Cilicia: [35] « Audiam te, inquit, cum et accusatores tui venerint »; iussitque in praetorio Herodis custodiri eum.

24 [1] Post quinque autem dies descendit princeps sacerdotum Ananias cum senioribus quibusdam et Tertullo quodam oratore, qui adierunt praesidem adversus Paulum. [2] Et citato eo coepit accusare Tertullus dicens: « Cum in multa pace agamus per te, et multa corrigantur genti huic per tuam providentiam, [3] semper et ubique suscipimus, optime Felix, cum omni gratiarum actione. [4] Ne diutius autem te protraham, oro breviter audias nos pro tua clementia. [5] Invenimus enim hunc hominem pestiferum et concitantem seditiones omnibus Iudaeis, qui sunt in universo orbe, et auctorem seditionis sectae Nazarenorum, [6] qui etiam templum violare conatus est, quem et apprehendimus, [(7)] [8] a quo poteris ipse diiudicans de omnibus istis cognoscere, de quibus nos accusamus eum ». [9] Adiecerunt autem et Iudaei dicentes haec ita se habere.

[10] Respondit autem Paulus, annuente sibi praeside dicere: « Ex multis annis esse te iudicem genti huic sciens bono animo de causa mea rationem reddam, [11] cum possis cognoscere quia non plus sunt dies mihi quam duodecim, ex quo ascendi adorare in Ierusalem, [12] et neque in templo invenerunt me cum aliquo disputantem aut concursum facientem turbae neque in synagogis neque in civitate, [13] neque probare possunt tibi, de quibus nunc accusant me. [14] Confiteor autem hoc tibi quod secundum viam, quam dicunt haeresim, sic deservio patrio Deo credens omnibus, quae secundum Legem sunt et in Prophetis scripta, [15] spem habens in Deum, quam et hi

[23] [32] dimissis equitibus ut irent cum eo

[24] [2] et multa corrigantur per tuam providentiam

[5] Invenimus hunc hominem pestiferum ¦ omnibus Iudaeis in universo orbe

[6] *Clem.*: apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare

[7] *Clem.*: Superveniens autem tribunus Lysias cum vi magna eripuit eum de manibus nostris iubens accusatores eius ad te venire

[8] ipse iudicans

[10] bono animo pro me satisfaciam

[11] potes enim cognoscere

[14] quod secundum sectam quam dicunt heresim sic deservio patrio Deo meo credens omnibus quae in lege et prophetis scripta sunt

ipsi exspectant, resurrectionem futuram iustorum et iniquorum. [16] In
hoc et ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere ad Deum
et ad homines semper. [17] Post annos autem plures eleemosynas fac-
turus in gentem meam veni et oblationes, [18] in quibus invenerunt
me purificatum in templo, non cum turba neque cum tumultu;
[19] quidam autem ex Asia Iudaei, quos oportebat apud te praesto
esse et accusare si quid haberent adversum me [20] aut hi ipsi dicant
quid invenerint iniquitatis, cum starem in concilio, [21] nisi de una
hac voce, qua clamavi inter eos stans: De resurrectione mortuorum
ego iudicor hodie apud vos! ».

[22] Distulit autem illos Felix certissime sciens ea, quae de hac via
sunt, dicens: « Cum tribunus Lysias descenderit, cognoscam causam
vestram », [23] iubens centurioni custodiri eum et habere mitigationem,
nec quemquam prohibere de suis ministrare ei.

[24] Post aliquot autem dies adveniens Felix cum Drusilla uxore
sua, quae erat Iudaea, vocavit Paulum et audivit ab eo de fide, quae
est in Christum Iesum. [25] Disputante autem illo de iustitia et conti-
nentia et de iudicio futuro, timefactus Felix respondit: « Quod nunc
attinet, vade; tempore autem opportuno accersiam te », [26] simul
et sperans quia pecunia daretur sibi a Paulo; propter quod et fre-
quenter accersiens eum loquebatur cum eo.

[27] Biennio autem expleto, accepit successorem Felix Porcium Fe-
stum; volensque gratiam praestare Iudaeis, Felix reliquit Paulum
vinctum.

25 [1] Festus ergo cum venisset in provinciam, post triduum ascendit
Hierosolymam a Caesarea; [2] adieruntque eum principes sacerdotum
et primi Iudaeorum adversus Paulum, et rogabant eum [3] postulantes
gratiam adversum eum, ut iuberet perduci eum in Ierusalem, insidias
tendentes, ut eum interficerent in via. [4] Festus igitur respondit ser-

[24] [17] et oblationes et vota
[20] aut hii ipsi dicant si quid invenerunt in me iniquitatis cum stem in concilio
[21] nisi de una hac solummodo voce qua clamavi inter eos stans quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie a vobis
[22] certissime sciens de via | descenderit audiam vos
[23] iussitque centurioni | et habere requiem
[24] veniens Felix | ab eo fidem quae est in Iesum Christum
[25] de iustitia et castitate
[26] quia pecunia daretur a Paulo
[27] volens autem gratiam praestare Iudaeis
[25] [3] perduci eum Hierusalem
[4] Festus autem respondit

vari Paulum in Caesarea, se autem maturius profecturum: [5] « Qui
ergo in vobis, ait, potentes sunt, descendentes simul, si quod est
in viro crimen, accusent eum ». [6] Demoratus autem inter eos dies
non amplius quam octo aut decem, descendit Caesaream, et altera
die sedit pro tribunali et iussit Paulum adduci. [7] Qui cum perductus
esset, circumsteterunt eum, qui ab Hierosolyma descenderant, Iu-
daei, multas et graves causas obicientes, quas non poterant probare,
[8] Paulo rationem reddente: « Neque in legem Iudaeorum neque in
templum neque in Caesarem quidquam peccavi ». [9] Festus autem
volens Iudaeis gratiam praestare, respondens Paulo dixit: « Vis Hiero-
solymam ascendere et ibi de his iudicari apud me? ». [10] Dixit autem
Paulus: « Ad tribunal Caesaris sto, ubi me oportet iudicari. Iudaeis
nihil nocui, sicut et tu melius nosti. [11] Si ergo iniuste egi et dignum
morte aliquid feci, non recuso mori; si vero nihil est eorum, quae
hi accusant me, nemo potest me illis donare. Caesarem appello! ».
[12] Tunc Festus cum consilio locutus respondit: « Caesarem appel-
lasti; ad Caesarem ibis ».

[13] Et cum dies aliquot transacti essent, Agrippa rex et Berenice
descenderunt Caesaream et salutaverunt Festum. [14] Et cum dies
plures ibi demorarentur, Festus regi indicavit de Paulo dicens: « Vir
quidam est derelictus a Felice vinctus, [15] de quo cum essem Hiero-
solymis, adierunt me principes sacerdotum et seniores Iudaeorum
postulantes adversus illum damnationem; [16] ad quos respondi quia
non est consuetudo Romanis donare aliquem hominem, priusquam
is qui accusatur, praesentes habeat accusatores locumque defen-
dendi se ab accusatione accipiat. [17] Cum ergo huc convenissent, sine
ulla dilatione sequenti die sedens pro tribunali iussi adduci virum;
[18] de quo cum stetissent accusatores, nullam causam deferebant, de
quibus ego suspicabar malis, [19] quaestiones vero quasdam de sua
superstitione habebant adversus eum et de quodam Iesu defuncto,
quem affirmabat Paulus vivere. [20] Haesitans autem ego de huiusmodi
quaestione, dicebam si vellet ire Hierosolymam et ibi iudicari de
istis. [21] Paulo autem appellante, ut servaretur ad Augusti cognitio-
nem, iussi servari eum, donec mittam eum ad Caesarem ». [22] Agrippa

[25] [8] Paulo autem rationem reddente quoniam
[10] Iudaeis non nocui sicut tu melius nosti
[11] Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci
[13] descenderunt Caesaream ad salutandum Festum
[16] locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina
[18] ego suspicabar malum

autem ad Festum: « Volebam et ipse hominem audire! ». « Cras,
inquit, audies eum ».

[23] Altera autem die, cum venisset Agrippa et Berenice cum multa
ambitione, et introissent in auditorium cum tribunis et viris principa-
libus civitatis, et iubente Festo, adductus est Paulus. [24] Et dicit Festus:
« Agrippa rex et omnes, qui simul adestis nobiscum viri, videtis hunc,
de quo omnis multitudo Iudaeorum interpellavit me Hierosolymis et
hic, clamantes non oportere eum vivere amplius. [25] Ego vero comperi
nihil dignum eum morte fecisse, ipso autem hoc appellante Augustum,
iudicavi mittere. [26] De quo quid certum scribam domino, non habeo;
propter quod produxi eum ad vos et maxime ad te, rex Agrippa, ut,
interrogatione facta, habeam quid scribam: [27] sine ratione enim mihi
videtur mittere vinctum et causas eius non significare ».

26 [1] Agrippa vero ad Paulum ait: « Permittitur tibi loqui pro teme-
tipso ». Tunc Paulus, extenta manu, coepit rationem reddere: [2] « De
omnibus, quibus accusor a Iudaeis, rex Agrippa, aestimo me beatum,
apud te cum sim defensurus me hodie, [3] maxime te sciente omnia,
quae apud Iudaeos sunt consuetudines et quaestiones; propter quod
obsecro patienter me audias. [4] Et quidem vitam meam a iuventute,
quae ab initio fuit in gente mea et in Hierosolymis, noverunt omnes
Iudaei, [5] praescientes me ab initio, si velint testimonium perhibere,
quoniam secundum diligentissimam sectam nostrae religionis vixi
pharisaeus. [6] Et nunc propter spem eius, quae ad patres nostros re-
promissionis facta est a Deo, sto iudicio subiectus, [7] in quam duo-
decim tribus nostrae cum perseverantia nocte ac die deservientes
sperant devenire; de qua spe accusor a Iudaeis, rex! [8] Quid incre-
dibile iudicatur apud vos, si Deus mortuos suscitat?

[9] Et ego quidem existimaveram me adversus nomen Iesu Nazareni
debere multa contraria agere; [10] quod et feci Hierosolymis, et multos
sanctorum ego in carceribus inclusi, a principibus sacerdotum po-
testate accepta, et cum occiderentur, detuli sententiam, [11] et per
omnes synagogas frequenter puniens eos compellebam blasphemare,
et abundantius insaniens in eos persequebar usque in exteras civitates.

[25] [24] Et dixit Festus | Hierosolymis petens et hic
[25] nihil dignum eum morte admisisse
[26] [4] in gente mea in Hierosolymis
[5] quoniam secundum certissimam sectam
[6] Et nunc in spe quae ad patres nostros
[7] duodecim tribus nostrae nocte ac die
[11] et amplius insaniens in eos

12 In quibus dum irem Damascum cum potestate et permissu prin-
cipum sacerdotum, 13 die media in via vidi, rex, de caelo supra splen-
dorem solis circumfulgens me lumen et eos, qui mecum simul ibant;
14 omnesque nos cum decidissemus in terram, audivi vocem loquen-
tem mihi Hebraica lingua: " Saul, Saul, quid me persequeris? Durum
est tibi contra stimulum calcitrare ". 15 Ego autem dixi: " Quis es,
Domine? ". Dominus autem dixit: " Egò sum Iesus, quem tu perse-
queris. 16 Sed exsurge et sta super pedes tuos; ad hoc enim apparui
tibi, ut constituam te ministrum et testem eorum, quae vidisti, et
eorum, quibus apparebo tibi, 17 eripiens te de populo et de gentibus, in
quas ego mitto te 18 aperire oculos eorum, ut convertantur a tenebris
ad lucem et de potestate Satanae ad Deum, ut accipiant remissionem
peccatorum et sortem inter sanctificatos per fidem, quae est in me ".
19 Unde, rex Agrippa, non fui incredulus caelestis visionis, 20 sed
his, qui sunt Damasci primum et Hierosolymis, et in omnem regio-
nem Iudaeae et gentibus annuntiabam, ut paenitentiam agerent et
converterentur ad Deum digna paenitentiae opera facientes. 21 Hac
ex causa me Iudaei, cum essem in templo comprehensum, tentabant
interficere. 22 Auxilium igitur assecutus a Deo usque in hodiernum
diem sto testificans minori atque maiori, nihil extra dicens quam
ea, quae prophetae sunt locuti futura esse et Moyses, 23 si passibilis
Christus, si primus ex resurrectione mortuorum lumen annuntiatu-
rus est populo et gentibus ».
24 Sic autem eo rationem reddente, Festus magna voce dixit: « In-
sanis, Paule; multae te litterae ad insaniam convertunt! ». 25 At
Paulus: « Non insanio, inquit, optime Feste, sed veritatis et sobrie-
tatis verba eloquor. 26 Scit enim de his rex, ad quem et audenter
loquor; latere enim eum nihil horum arbitror, neque enim in angulo
hoc gestum est. 27 Credis, rex Agrippa, prophetis? Scio quia credis ».
28 Agrippa autem ad Paulum: « In modico suades me Christianum
fieri! ». 29 Et Paulus: « Optarem apud Deum et in modico et in

[26] 13 circumfulsisse me lumen et eos qui mecum simul erant
14 Saule Saule
17 de populo et gentibus in quas nunc ego mitto te
18 et sortem inter sanctos per fidem
22 Auxilio autem adiutus Dei
24 Haec loquente eo et rationem reddente Festus magna voce dixit
26 ad quem et constanter loquor | in angulo quicquam horum gestum est
29 opto apud Deum

magno non tantum te sed et omnes hos, qui audiunt me hodie, fieri tales, qualis et ego sum, exceptis vinculis his! ».

[30] Et exsurrexit rex et praeses et Berenice et qui assidebant eis; [31] et cum secessissent, loquebantur ad invicem dicentes: « Nihil morte aut vinculis dignum quid facit homo iste ». [32] Agrippa autem Festo dixit: « Dimitti poterat homo hic, si non appellasset Caesarem ».

27 [1] Ut autem iudicatum est navigare nos in Italiam, tradiderunt et
Paulum et quosdam alios vinctos centurioni nomine Iulio, cohortis
Augustae. [2] Ascendentes autem navem Hadramyttenam, incipientem
navigare circa Asiae loca, sustulimus, perseverante nobiscum Ari-
starcho Macedone Thessalonicensi; [3] sequenti autem die devenimus
Sidonem, et humane tractans Iulius Paulum permisit ad amicos ire
et curam sui agere. [4] Et inde cum sustulissemus, subnavigavimus
Cypro, propterea quod essent venti contrarii, [5] et pelagus Ciliciae
et Pamphyliae navigantes venimus Myram, quae est Lyciae. [6] Et ibi
inveniens centurio navem Alexandrinam navigantem in Italiam trans-
posuit nos in eam. [7] Et cum multis diebus tarde navigaremus et vix
devenissemus contra Cnidum, prohibente nos vento, subnavigavimus
Cretae secundum Salmonem, [8] et vix iuxta eam navigantes venimus
in locum quendam, qui vocatur Boni Portus, cui iuxta erat civitas
Lasaea. [9] Multo autem tempore peracto, et cum iam non esset tuta
navigatio, eo quod et ieiunium iam praeterisset, monebat Paulus
[10] dicens eis: « Viri, video quoniam cum iniuria et multo damno
non solum oneris et navis sed etiam animarum nostrarum incipit
esse navigatio ». [11] Centurio autem gubernatori et nauclero magis
credebat quam his, quae a Paulo dicebantur. [12] Et cum aptus portus
non esset ad hiemandum, plurimi statuerunt consilium enavigare
inde, si quo modo possent devenientes Phoenicen hiemare, portum
Cretae respicientem ad africum et ad caurum.

[13] Aspirante autem austro, aestimantes propositum se tenere, cum

[26] [29] qui audiunt hodie
[31] dicentes quia

[27] [1] eum navigare in Italiam et tradi Paulum cum reliquis custodiis centurioni
[3] devenimus Sidonem humane autem tractans
[5] venimus Lystram quae est Lyciae
[7] adnivigavimus Cretae secundum Salmonem
[8] et vix iuxta navigantes venimus | cui iuxta erat civitas Thalassa
[9] et ieiunium iam praeterisset consolabatur Paulus
[12] consilium navigare inde | et ad chorum
[13] cum sustulissent de Asson legebant Cretam

sustulissent, propius legebant Cretam. [14] Non post multum autem misit se contra ipsam ventus typhonicus, qui vocatur euroaquilo; [15] cumque arrepta esset navis et non posset conari in ventum, data nave flatibus, ferebamur. [16] Insulam autem quandam decurrentes, quae vocatur Cauda, potuimus vix obtinere scapham, [17] qua sublata, adiutoriis utebantur accingentes navem; et timentes, ne in Syrtim inciderent, submisso vase, sic ferebantur. [18] Valide autem nobis tempestate iactatis, sequenti die iactum fecerunt [19] et tertia die suis manibus armamenta navis proiecerunt. [20] Neque sole autem neque sideribus apparentibus per plures dies, et tempestate non exigua imminente, iam auferebatur spes omnis salutis nostrae.

[21] Et cum multa ieiunatio fuisset, tunc stans Paulus in medio eorum dixit: « Oportebat quidem, o viri, audito me, non tollere a Creta lucrique facere iniuriam hanc et iacturam. [22] Et nunc suadeo vobis bono animo esse, nulla enim amissio animae erit ex vobis praeterquam navis; [23] astitit enim mihi hac nocte angelus Dei, cuius sum ego, cui et deservio, [24] dicens: " Ne timeas, Paule; Caesari te oportet assistere, et ecce donavit tibi Deus omnes, qui navigant tecum ". [25] Propter quod bono animo estote, viri; credo enim Deo quia sic erit, quemadmodum dictum est mihi. [26] In insulam autem quandam oportet nos incidere ».

[27] Sed posteaquam quarta decima nox supervenit, cum ferremur in Hadria, circa mediam noctem suspicabantur nautae apparere sibi aliquam regionem. [28] Qui submittentes bolidem invenerunt passus viginti et pusillum inde separati et rursum submittentes invenerunt passus quindecim; [29] timentes autem, ne in aspera loca incideremus, de puppi mittentes ancoras quattuor optabant diem fieri. [30] Nautis vero quaerentibus fugere de navi, cum demisissent scapham in mare sub obtentu, quasi a prora inciperent ancoras extendere, [31] dixit Paulus centurioni et militibus: « Nisi hi in navi manserint, vos salvi fieri non potestis ». [32] Tunc absciderunt milites funes scaphae et passi sunt eam excidere.

[27] [16] quae vocatur Caudam
[17] accingentes navem timentes ne in Syrtim inciderent
[20] iam ablata erat spes omnis salutis nostrae
[22] amissio enim nullius animae erit
[23] cuius sum ego et cui deservio
[26] oportet nos devenire
[27] navigantibus nobis in Hadria
[28] qui submittentes invenerunt | separati invenerunt passus quindecim
[30] cum misissent scapham

[33] Donec autem lux inciperet fieri, rogabat Paulus omnes sumere
cibum dicens: « Quarta decima hodie die exspectantes ieiuni perma-
netis nihil accipientes; [34] propter quod rogo vos accipere cibum,
hoc enim pro salute vestra est, quia nullius vestrum capillus de
capite peribit ». [35] Et cum haec dixisset et sumpsisset panem, gratias
egit Deo in conspectu omnium et, cum fregisset, coepit manducare.
[36] Animaequiores autem facti omnes et ipsi assumpserunt cibum.
[37] Eramus vero universae animae in navi ducentae septuaginta sex.
[38] Et satiati cibo alleviabant navem iactantes triticum in mare.

[39] Cum autem dies factus esset, terram non agnoscebant, sinum
vero quendam considerabant habentem litus, in quem cogitabant si
possent eicere navem. [40] Et cum ancoras abstulissent, committebant
mari simul laxantes iuncturas gubernaculorum et, levato artemone,
secundum flatum aurae tendebant ad litus. [41] Et cum incidissent in
locum dithalassum, impegerunt navem; et prora quidem fixa manebat
immobilis, puppis vero solvebatur a vi fluctuum. [42] Militum autem
consilium fuit, ut custodias occiderent, ne quis, cum enatasset, effu-
geret; [43] centurio autem volens servare Paulum prohibuit eos a con-
silio iussitque eos, qui possent natare, mittere se primos et ad ter-
ram exire [44] et ceteros, quosdam in tabulis, quosdam vero super ea,
quae de navi essent; et sic factum est ut omnes evaderent ad terram.

28 [1] Et cum evasissemus, tunc cognovimus quia Melita insula vocatur.
[2] Barbari vero praestabant non modicam humanitatem nobis; accensa
enim pyra suscipiebant nos omnes propter imbrem, qui imminebat
et frigus. [3] Cum congregasset autem Paulus sarmentorum aliquantam
multitudinem et imposuisset super ignem, vipera, a calore cum pro-
cessisset, invasit manum eius. [4] Ut vero viderunt barbari pendentem
bestiam de manu eius, ad invicem dicebant: « Utique homicida est
homo hic, qui cum evaserit de mari, Ultio non permisit vivere ».

[27] [33] et cum lux inciperet fieri
[34] accipere cibum pro salute vestra
[35] Et cum haec dixisset sumens panem
[40] committebant se mari
[41] Et cum incidissemus in locum bithalassum | puppis vero solvebatur a vi maris
[43] volens servare Paulum prohibuit fieri | mittere se primos et evadere
[44] et ceteros alios in tabulis ferebant quosdam super ea | ut omnes animae

[28] [1] quia Militene insula vocatur
[2] accensa enim pyra reficiebant nos omnes
[4] non sinit vivere

5 Et ille quidem excutiens bestiam in ignem, nihil mali passus est;
6 at illi exspectabant eum in tumorem convertendum aut subito ca-
surum et mori. Diu autem illis exspectantibus et videntibus nihil
mali in eo fieri, convertentes se dicebant eum esse deum.

7 In locis autem illis erant praedia principis insulae nomine Publii,
qui nos suscipiens triduo benigne hospitio recepit. 8 Contigit autem
patrem Publii febribus et dysenteria vexatum iacere, ad quem Paulus
intravit et, cum orasset et imposuisset ei manus, sanavit eum. 9 Quo
facto et ceteri, qui in insula habebant infirmitates, accedebant et
curabantur; 10 qui etiam multis honoribus nos honoraverunt et na-
vigantibus imposuerunt, quae necessaria erant.

11 Post menses autem tres navigavimus in navi Alexandrina, quae
in insula hiemaverat, cui erat insigne Castorum. 12 Et cum venisse-
mus Syracusam, mansimus ibi triduo; 13 inde solventes devenimus
Rhegium. Et post unum diem, superveniente austro, secunda die
venimus Puteolos, 14 ubi inventis fratribus rogati sumus manere
apud eos dies septem; et sic venimus Romam. 15 Et inde cum audis-
sent de nobis fratres, occurrerunt nobis usque ad Appii Forum et
Tres Tabernas; quos cum vidisset Paulus, gratias agens Deo, accepit
fiduciam.

16 Cum introissemus autem Romam, permissum est Paulo ma-
nere sibimet cum custodiente se milite. 17 Factum est autem ut post
tertium diem convocaret primos Iudaeorum; cumque convenissent
dicebat eis: « Ego, viri fratres, nihil adversus plebem faciens aut
mores paternos, vinctus ab Hierosolymis traditus sum in manus
Romanorum, 18 qui cum interrogationem de me habuissent, volebant
dimittere eo quod nulla causa esset mortis in me; 19 contradicentibus
autem Iudaeis, coactus sum appellare Caesarem, non quasi gentem
meam habens aliquid accusare. 20 Propter hanc igitur causam rogavi
vos videre et alloqui; propter spem enim Israel catena hac circum-

[28] 6 at illi existimabant eum | et subito | Diu autem illis sperantibus
7 benigne exhibuit
8 et inposuisset ei manus salvavit eum
9 Quo facto et omnes qui in insula
13 inde circumlegentes devenimus Regium. Et post unum diem flante austro
15 Et inde cum audissent fratres | et Tribus Tabernis
16 Cum venissemus autem Romam
17 post tertium autem diem convocavit | aut morem paternum
18 voluerunt me dimittere

datus sum ». 21 At illi dixerunt ad eum: « Nos neque litteras acce-
pimus de te a Iudaea, neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit aut
locutus est quid de te malum. 22 Rogamus autem a te audire quae
sentis, nam de secta hac notum est nobis quia ubique ei contra-
dicitur ».

23 Cum constituissent autem illi diem, venerunt ad eum in hospi-
tium plures, quibus exponebat testificans regnum Dei suadensque
eos de Iesu ex Lege Moysis et Prophetis a mane usque ad vesperam.
24 Et quidam credebant his quae dicebantur, quidam vero non cre-
debant; 25 cumque invicem non essent consentientes, discedebant,
dicente Paulo unum verbum: « Bene Spiritus Sanctus locutus est
per Isaiam prophetam ad patres vestros 26 dicens:
" *Vade ad populum istum et dic:*
Auditu audietis et non intellegetis,
et videntes videbitis et non perspicietis.
27 *Incrassatum est enim cor populi huius,*
et auribus graviter audierunt,
et oculos suos compresserunt,
ne forte videant oculis
et auribus audiant
et corde intellegant et convertantur,
et sanabo illos ".

28 Notum ergo sit vobis quoniam gentibus missum est hoc salu-
tare Dei; ipsi et audient! ». (29)

30 Mansit autem biennio toto in suo conducto; et suscipiebat
omnes qui ingrediebantur ad eum, 31 praedicans regnum Dei et do-
cens quae sunt de Domino Iesu Christo cum omni fiducia sine
prohibitione.

[28] 25 dicente Paulo unum verbum quia | ad patres nostros
26 aure audietis et non intellegetis
27 et sanem illos
29 *Clem.*: Et cum haec dixisset exierunt ab eo Iudaei multam habentes inter se quaestionem

EPISTULAE
SANCTI PAULI APOSTOLI

EPISTULA AD ROMANOS

1 1 Paulus servus Christi Iesu, vocatus apostolus, segregatus in
evangelium Dei, 2 quod ante promiserat per prophetas suos in
Scripturis sanctis 3 de Filio suo, qui factus est ex semine David
secundum carnem, 4 qui constitutus est Filius Dei in virtute secun-
dum Spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum, Iesu
Christo Domino nostro, 5 per quem accepimus gratiam et apostola-
tum ad oboeditionem fidei in omnibus gentibus pro nomine eius,
6 in quibus estis et vos vocati Iesu Christi, 7 omnibus, qui sunt Romae
dilectis Dei, vocatis sanctis: gratia vobis et pax a Deo Patre nostro
et Domino Iesu Christo.
8 Primum quidem gratias ago Deo meo per Iesum Christum pro
omnibus vobis, quia fides vestra annuntiatur in universo mundo;
9 testis enim mihi est Deus, cui servio in spiritu meo in evangelio
Filii eius, quomodo sine intermissione memoriam vestri faciam
10 semper in orationibus meis obsecrans si quo modo tandem ali-
quando prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos.
11 Desidero enim videre vos, ut aliquid impertiar gratiae vobis spiri-
talis ad confirmandos vos, 12 id est una vobiscum consolari per eam,
quae invicem est, fidem vestram atque meam. 13 Nolo autem vos
ignorare, fratres, quia saepe proposui venire ad vos et prohibitus
sum usque adhuc, ut aliquem fructum habeam et in vobis, sicut et
in ceteris gentibus. 14 Graecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus
debitor sum. 15 Itaque, quod in me est, promptus sum et vobis, qui
Romae estis, evangelizare.
16 Non enim erubesco evangelium: virtus enim Dei est in salutem
omni credenti, Iudaeo primum et Graeco. 17 Iustitia enim Dei in eo re-
velatur ex fide in fidem, sicut scriptum est: «*Iustus autem ex fide vivet*».

[1] 4 qui praedestinatus est | Iesu Christi Domini nostri
5 ad oboediendum fidei
9 quod sine intermissione | facio
12 id est simul consolari in vobis
15 Ita quod in me promptum est
17 ex fide vivit

18 Revelatur enim ira Dei de caelo super omnem impietatem et
iniustitiam hominum, qui veritatem in iniustitia detinent, 19 quia,
quod noscibile est Dei, manifestum est in illis; Deus enim illis ma-
nifestavit. 20 Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea, quae
facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna eius et virtus et
divinitas, ut sint inexcusabiles; 21 quia, cum cognovissent Deum,
non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt, sed evanuerunt
in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum. 22 Di-
centes se esse sapientes, stulti facti sunt, 23 et mutaverunt gloriam
incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis
et volucrum et quadrupedum et serpentium.

24 Propter quod tradidit illos Deus in concupiscentiis cordis eorum
in immunditiam, ut ignominia afficiant corpora sua in semetipsis,
25 qui commutaverunt veritatem Dei in mendacio et coluerunt et
servierunt creaturae potius quam Creatori, qui est benedictus in
saecula. Amen.

26 Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiae. Nam et
feminae eorum immutaverunt naturalem usum in eum, qui est contra
naturam; 27 similiter et masculi, relicto naturali usu feminae, exarse-
runt in desideriis suis in invicem, masculi in masculos turpitudinem
operantes et mercedem, quam oportuit, erroris sui in semetipsis
recipientes. 28 Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia,
tradidit eos Deus in reprobum sensum, ut faciant, quae non conve-
niunt, 29 repletos omni iniquitate, malitia, avaritia, nequitia, plenos
invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones,
30 detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, in-
ventores malorum, parentibus non oboedientes, 31 insipientes,
incompositos, sine affectione, sine misericordia. 32 Qui cum iudi-
cium Dei cognovissent, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte,
non solum ea faciunt, sed et consentiunt facientibus.

[1] 18 hominum eorum qui veritatem in iniustitiam detinent
19 quia quod notum est Dei
20 sempiterna quoque eius
22 Dicentes enim se esse
24 in desideria | ut contumeliis adficiant
26 nam feminae eorum | in eum usum qui
27 similiter autem et masculi
29 malitia, fornicatione, avaritia
31 sine affectione absque foedere sine misericordia
32 qui cum iustitiam Dei | non intellexerunt quoniam qui

2 [1] Propter quod inexcusabilis es, o homo omnis, qui iudicas. In quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas; eadem enim agis, qui iudicas. [2] Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos, qui talia agunt. [3] Existimas autem hoc, o homo, qui iudicas eos, qui talia agunt, et facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? [4] An divitias benignitatis eius et patientiae et longanimitatis contemnis, ignorans quoniam benignitas Dei ad paenitentiam te adducit? [5] Secundum duritiam autem tuam et impaenitens cor thesaurizas tibi iram in die irae et revelationis iusti iudicii Dei, [6] qui reddet unicuique secundum opera eius: [7] his quidem, qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem quaerunt, vitam aeternam; [8] his autem, qui ex contentione et non oboediunt veritati, oboediunt autem iniquitati, ira et indignatio. [9] Tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudaei primum et Graeci; [10] gloria autem et honor et pax omni operanti bonum, Iudaeo primum et Graeco. [11] Non est enim personarum acceptio apud Deum!

[12] Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege et peribunt; et quicumque in lege peccaverunt, per legem iudicabuntur. [13] Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. [14] Cum enim gentes, quae legem non habent, naturaliter, quae legis sunt, faciunt, eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex; [15] qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium simul reddente illis conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus, [16] in die cum iudicabit Deus occulta hominum secundum evangelium meum per Christum Iesum.

[17] Si autem tu Iudaeus cognominaris et requiescis in lege et gloriaris in Deo, [18] et nosti Voluntatem et discernis potiora instructus per legem, [19] et confidis teipsum ducem esse caecorum, lumen eorum, qui in tenebris sunt, [20] eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiae et veritatis in lege. [21] Qui ergo alium doces, teipsum non doces? Qui praedicas non furandum, furaris? [22] Qui dicis non moechandum, moecharis? Qui abominaris

[2] [4] An divitias bonitatis eius
[7] et incorruptionem quaerentibus
[8] et qui non adquiescunt veritati, credunt autem iniquitati
[15] testimonium reddente | cogitationum accusantium aut etiam defendentium
[16] per Iesum Christum
[18] et nosti voluntatem et probas utiliora
[19] confidis te ipsum
[22] Qui abominaris idola sacrilegium facis

idola, templa spolias? [23] Qui in lege gloriaris, per praevaricationem
legis Deum inhonoras? [24] « *Nomen* enim *Dei propter vos blasphe-
matur inter gentes* », sicut scriptum est.

[25] Circumcisio quidem prodest, si legem observes; si autem prae-
varicator legis sis, circumcisio tua praeputium facta est. [26] Si igitur
praeputium iustitias legis custodiat, nonne praeputium illius in
circumcisionem reputabitur? [27] Et iudicabit, quod ex natura est
praeputium legem consummans, te, qui per litteram et circumci-
sionem praevaricator legis es. [28] Non enim, qui manifesto Iudaeus
est, neque quae manifesto in carne circumcisio, [29] sed qui in abscon-
dito Iudaeus est, et circumcisio cordis in spiritu non littera, cuius
laus non ex hominibus sed ex Deo est.

3 [1] Quid ergo amplius est Iudaeo, aut quae utilitas circumcisionis?
[2] Multum per omnem modum. Primum quidem, quia credita
sunt illis eloquia Dei.

[3] Quid enim, si quidam non crediderunt? Numquid incredulitas
illorum fidem Dei evacuabit?

[4] Absit! Exstet autem Deus verax, omnis autem homo mendax,
sicut scriptum est: « *Ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum
iudicaris* ».

[5] Si autem iniustitia nostra iustitiam Dei commendat, quid dicemus?
Numquid iniustus Deus, qui infert iram? Secundum hominem dico.

[6] Absit! Alioquin quomodo iudicabit Deus mundum?

[7] Si enim veritas Dei in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius,
quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor? [8] Et non sicut blasphe-
mamur, et sicut aiunt quidam nos dicere: « Faciamus mala, ut veniant
bona? ». Quorum damnatio iusta est.

[9] Quid igitur? Praecellimus eos? Nequaquam! Antea enim causati
sumus Iudaeos et Graecos omnes sub peccato esse, [10] sicut scriptum
est:

« *Non est iustus quisquam,*
[11] *non est intellegens, non est requirens Deum.*

[2] [24] per vos blasphematur
[28] in manifesto Iudaeus est | in manifesto in carne circumcisio
[29] Iudaeus et circumcisio cordis
[3] [3] si quidam illorum non crediderunt
[4] Est autem Deus verax
[5] iniquitas nostra | Numquid iniquus
[9] Nequaquam, causati enim sumus
[10] sicut scriptum est quia

12 *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt;*
non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
13 *Sepulcrum patens est guttur eorum,*
linguis suis dolose agebant,
venenum aspidum sub labiis eorum,
14 *quorum os maledictione et amaritudine plenum est;*
15 *veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem,*
16 *contritio et infelicitas in viis eorum,*
17 *et viam pacis non cognoverunt.*
18 *Non est timor Dei ante oculos eorum* ».

19 Scimus autem quoniam, quaecumque lex loquitur, his, qui in
lege sunt, loquitur, ut omne os obstruatur, et obnoxius fiat omnis
mundus Deo; 20 quia ex operibus legis *non iustificabitur omnis caro*
coram illo, per legem enim cognitio peccati.

21 Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, testificata a
Lege et Prophetis, 22 iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi, in
omnes qui credunt. Non enim est distinctio: 23 omnes enim pecca-
verunt et egent gloria Dei, 24 iustificati gratis per gratiam ipsius per
redemptionem, quae est in Christo Iesu; 25 quem proposuit Deus
propitiatorium per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiae
suae, cum praetermisisset praecedentia delicta 26 in sustentatione
Dei, ad ostensionem iustitiae eius in hoc tempore, ut sit ipse iustus
et iustificans eum, qui ex fide est Iesu.

27 Ubi est ergo gloriatio? Exclusa est. Per quam legem? Operum?
Non, sed per legem fidei. 28 Arbitramur enim iustificari hominem
per fidem sine operibus legis. 29 An Iudaeorum Deus tantum? Nonne
et gentium? Immo et gentium, 30 quoniam quidem unus Deus, qui
iustificabit circumcisionem ex fide et praeputium per fidem. 31 Legem
ergo destruimus per fidem? Absit, sed legem statuimus.

4 1 Quid ergo dicemus invenisse Abraham progenitorem nostrum
secundum carnem? 2 Si enim Abraham ex operibus iustificatus est,
habet gloriam, sed non apud Deum. 3 Quid enim Scriptura dicit?
« *Credidit autem Abraham Deo, et reputatum est illi ad iustitiam* ».

[3] 19 et subditus fiat
22 super omnes qui credunt
23 et egent gloriam Dei
25 propitiationem | propter remissionem praecedentium delictorum
27 Factorum?
[4] 1 Abraham patrem nostrum
3 Credidit Abraham Deo

4 Ei autem, qui operatur, merces non reputatur secundum gratiam sed
secundum debitum; 5 ei vero, qui non operatur, sed credit in eum, qui
iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam, 6 sicut et David
dicit beatitudinem hominis, cui Deus reputat iustitiam sine operibus:
7 « *Beati, quorum remissae sunt iniquitates*
et quorum tecta sunt peccata.
8 *Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum* ».
9 Beatitudo ergo haec in circumcisione an etiam in praeputio?
Dicimus enim: « *Reputata est Abrahae fides ad iustitiam* ». 10 Quo-
modo ergo reputata est? In circumcisione an in praeputio? Non in
circumcisione sed in praeputio: 11 et signum accepit circumcisionis,
signaculum iustitiae fidei, quae fuit in praeputio, ut esset pater om-
nium credentium per praeputium, ut reputetur illis iustitia, 12 et
pater circumcisionis his non tantum, qui ex circumcisione sunt,
sed et qui sectantur vestigia eius, quae fuit in praeputio, fidei patris
nostri Abrahae.
13 Non enim per legem promissio Abrahae aut semini eius, ut
heres esset mundi, sed per iustitiam fidei; 14 si enim qui ex lege
heredes sunt, exinanita est fides, et abolita est promissio. 15 Lex enim
iram operatur; ubi autem non est lex, nec praevaricatio. 16 Ideo ex
fide, ut secundum gratiam, ut firma sit promissio omni semini, non
ei, qui ex lege est solum sed et ei, qui ex fide est Abrahae — qui est
pater omnium nostrum, 17 sicut scriptum est: « *Patrem multarum*
gentium posui te » —, ante Deum, cui credidit, qui vivificat mortuos
et vocat ea, quae non sunt, quasi sint; 18 qui contra spem in spe
credidit, ut fieret *pater multarum gentium*, secundum quod dictum
est: « *Sic erit semen tuum* ». 19 Et non infirmatus fide consideravit
corpus suum iam emortuum, cum fere centum annorum esset, et
emortuam vulvam Sarae; 20 in repromissione autem Dei non haesitavit

[4] 4 merces non imputatur
5 credenti autem in eum
6 cui Deus accepto fert
9 Dicimus enim quia
11 quae est in praeputio | ut sit | ut reputetur et illis ad iustitiam
12 ut sit pater circumcisionis non his tantum qui sunt ex circumcisione, sed et his qui sectantur vestigia quae est in praeputio
14 exinanita est fides abolita est promissio
15 ubi enim non est
17 sicut scriptum est quia | et vocat quae non sunt tamquam ea quae sunt
18 qui contra spem in spem
19 corpus suum emortuum
20 in repromissione etiam Dei

diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo, [21] et plenissime
sciens quia, quod promisit, potens est et facere. [22] Ideo et *reputatum
est illi ad iustitiam.*

[23] Non est autem scriptum tantum propter ipsum: *reputatum est
illi,* [24] sed et propter nos, quibus reputabitur, credentibus in eum, qui
suscitavit Iesum Dominum nostrum a mortuis, [25] qui traditus est
propter delicta nostra et suscitatus est propter iustificationem nostram.

5 [1] Iustificati igitur ex fide, pacem habemus ad Deum per Dominum
nostrum Iesum Christum, [2] per quem et accessum habemus fide in
gratiam istam, in qua stamus et gloriamur in spe gloriae Dei. [3] Non
solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus, scientes quod
tribulatio patientiam operatur, [4] patientia autem probationem, pro-
batio vero spem; [5] spes autem non confundit, quia caritas Dei
diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus
est nobis.

[6] Adhuc enim Christus, cum adhuc infirmi essemus, secundum
tempus pro impiis mortuus est. [7] Vix enim pro iusto quis moritur;
nam pro bono forsitan quis et audeat mori. [8] Commendat autem
suam caritatem Deus in nos, quoniam, cum adhuc peccatores essemus,
Christus pro nobis mortuus est. [9] Multo igitur magis iustificati nunc
in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum! [10] Si enim cum
inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem Filii eius, multo
magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius; [11] non solum autem,
sed et gloriamur in Deo per Dominum nostrum Iesum Christum,
per quem nunc reconciliationem accepimus.

[12] Propterea, sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum
intravit et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors
pertransiit, eo quod omnes peccaverunt. [13] Usque ad legem enim
peccatum erat in mundo; peccatum autem non imputatur, cum lex
non est, [14] sed regnavit mors ab Adam usque ad Moysen etiam in
eos, qui non peccaverunt in similitudine praevaricationis Adae, qui
est figura futuri.

[4] [21] plenissime sciens quia quaecumque
[22] propter ipsum quia
[25] et rexurrexit propter iustificationem nostram
[5] [1] pacem habeamus
[2] in spe gloriae filiorum Dei
[6] ut quid enim Christus
[12] in hunc mundum peccatum intravit | in quo omnes peccaverunt
[14] in similitudinem | qui est forma futuri

15 Sed non sicut delictum, ita et donum; si enim unius delicto multi
mortui sunt, multo magis gratia Dei et donum in gratia unius hominis
Iesu Christi in multos abundavit. 16 Et non sicut per unum, qui pec-
cavit, ita et donum; nam iudicium ex uno in condemnationem,
gratia autem ex multis delictis in iustificationem. 17 Si enim unius
delicto mors regnavit per unum, multo magis, qui abundantiam
gratiae et donationis iustitiae accipiunt, in vita regnabunt per unum
Iesum Christum.

18 Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnatio-
nem, sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vi-
tae; 19 sicut enim per inoboedientiam unius hominis peccatores consti-
tuti sunt multi, ita et per unius oboeditionem iusti constituentur multi.

20 Lex autem subintravit, ut abundaret delictum; ubi autem abun-
davit peccatum, superabundavit gratia, 21 ut sicut regnavit peccatum
in morte, ita et gratia regnet per iustitiam in vitam aeternam per
Iesum Christum Dominum nostrum.

6 1 Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, ut gratia abundet?

2 Absit! Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vive-
mus in illo? 3 An ignoratis quia, quicumque baptizati sumus in
Christum Iesum, in mortem ipsius baptizati sumus? 4 Consepulti ergo
sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quemadmodum susci-
tatus est Christus a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate
vitae ambulemus. 5 Si enim complantati facti sumus similitudini mor-
tis eius, sed et resurrectionis erimus; 6 hoc scientes quia vetus homo
noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, ut ultra non
serviamus peccato. 7 Qui enim mortuus est, iustificatus est a peccato.

8 Si autem mortui sumus cum Christo, credimus quia simul etiam
vivemus cum eo; 9 scientes quod Christus suscitatus ex mortuis iam
non moritur, mors illi ultra non dominatur. 10 Quod enim mortuus
est, peccato mortuus est semel; quod autem vivit, vivit Deo. 11 Ita

[5] 15 et donum in gratiam

16 per unum peccantem

17 Si enim in unius delicto | multo magis abundantiam gratiae et donationis et iustitiae accipientes

20 ubi autem abundavit delictum

[6] 3 in Christo Iesu

4 Consepulti enim sumus | ut quomodo surrexit Christus

5 simul et resurrectionis erimus

8 vivemus cum Christo

9 quod Christus surgens | non dominabitur

et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem
Deo in Christo Iesu.
12 Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut oboe-
diatis concupiscentiis eius, 13 neque exhibeatis membra vestra arma
iniustitiae peccato, sed exhibete vos Deo tamquam ex mortuis vi-
ventes et membra vestra arma iustitiae Deo. 14 Peccatum enim vobis
non dominabitur; non enim sub lege estis sed sub gratia.
15 Quid ergo? Peccabimus, quoniam non sumus sub lege sed sub
gratia? Absit! 16 Nescitis quoniam, cui exhibetis vos servos ad oboe-
dientiam, servi estis eius, cui oboeditis, sive peccati ad mortem, sive
oboeditionis ad iustitiam? 17 Gratias autem Deo quod fuistis servi
peccati, oboedistis autem ex corde in eam formam doctrinae, in
quam traditi estis, 18 liberati autem a peccato servi facti estis iustitiae.
19 Humanum dico propter infirmitatem carnis vestrae. Sicut enim
exhibuistis membra vestra servientia immunditiae et iniquitati ad
iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servientia iustitiae ad
sanctificationem. 20 Cum enim servi essetis peccati, liberi eratis iu-
stitiae. 21 Quem ergo fructum habebatis tunc, in quibus nunc eru-
bescitis? Nam finis illorum mors! 22 Nunc vero liberati a peccato,
servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem,
finem vero vitam aeternam! 23 Stipendia enim peccati mors, donum
autem Dei vita aeterna in Christo Iesu Domino nostro.

7 1 An ignoratis, fratres — scientibus enim legem loquor — quia
lex in homine dominatur, quanto tempore vivit? 2 Nam quae sub
viro est mulier, viventi viro alligata est lege; si autem mortuus fuerit
vir, soluta est a lege viri. 3 Igitur vivente viro vocabitur adultera, si
fuerit alterius viri; si autem mortuus fuerit vir, libera est a lege,
ut non sit adultera, si fuerit alterius viri. 4 Itaque, fratres mei, et vos
mortificati estis legi per corpus Christi, ut sitis alterius, eius qui ex
mortuis suscitatus est, ut fructificaremus Deo. 5 Cum enim essemus

[6] 13 sed neque | arma iniquitatis peccato
15 Peccavimus
16 ad oboediendum | sive peccati sive oboeditionis ad iustitiam
17 doctrinae in qua
19 iustitiae in sanctificationem
20 liberi fuistis iustitiae
21 Quem ergo fructum habuistis | illorum mors est
23 gratia autem Dei
[7] 2 vivente viro alligata est legi
3 si fuerit cum alio viro | vir eius liberata est a lege | si fuerit cum alio viro
4 ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit

in carne, passiones peccatorum, quae per legem sunt, operabantur
in membris nostris, ut fructificarent morti; [6] nunc autem soluti
sumus a lege, mortui ei, in qua detinebamur, ita ut serviamus in
novitate Spiritus et non in vetustate litterae.

[7] Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit! Sed peccatum
non cognovi nisi per legem, nam concupiscentiam nescirem nisi
lex diceret: « *Non concupisces* ». [8] Occasione autem accepta, pecca-
tum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam;
sine lege enim peccatum mortuum erat. [9] Ego autem vivebam sine
lege aliquando; sed, cum venisset mandatum, peccatum revixit,
[10] ego autem mortuus sum, et inventum est mihi mandatum, quod
erat ad vitam, hoc esse ad mortem; [11] nam peccatum, occasione
accepta, per mandatum seduxit me et per illud occidit. [12] Itaque lex
quidem sancta, et mandatum sanctum et iustum et bonum. [13] Quod
ergo bonum est, mihi factum est mors? Absit! Sed peccatum, ut
appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem; ut fiat
supra modum peccans peccatum per mandatum.

[14] Scimus enim quod lex spiritalis est; ego autem carnalis sum,
venumdatus sub peccato. [15] Quod enim operor, non intellego; non
enim, quod volo, hoc ago, sed quod odi, illud facio. [16] Si autem,
quod nolo, illud facio, consentio legi quoniam bona. [17] Nunc autem
iam non ego operor illud, sed, quod habitat in me, peccatum. [18] Scio
enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum; nam
velle adiacet mihi, operari autem bonum, non! [19] Non enim, quod
volo bonum, facio, sed, quod nolo malum, hoc ago. [20] Si autem, quod
nolo, illud facio, iam non ego operor illud, sed, quod habitat in me,
peccatum. [21] Invenio igitur hanc legem volenti mihi facere bonum,
quoniam mihi malum adiacet. [22] Condelector enim legi Dei secundum
interiorem hominem; [23] video autem aliam legem in membris meis
repugnantem legi mentis meae et captivantem me in lege peccati,
quae est in membris meis.

[24] Infelix ego homo! Quis me liberabit de corpore mortis huius?
[25] Gratias autem Deo per Iesum Christum Dominum nostrum! Igitur
ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati.

[7] [5] quae per legem erant
[6] morientes in quo
[18] perficere autem bonum non invenio
[19] bonum hoc facio
[20] facio, non ego operor illud
[21] Invenio igitur legem
[25] Gratia Dei

8 [1] Nihil ergo nunc damnationis est his, qui sunt in Christo Iesu;
[2] lex enim Spiritus vitae in Christo Iesu liberavit te a lege peccati et
mortis. [3] Nam, quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per car-
nem, Deus Filium suum mittens in similitudine carnis peccati et pro
peccato, damnavit peccatum in carne, [4] ut iustitia legis impleretur in
nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum Spiritum.

[5] Qui enim secundum carnem sunt, quae carnis sunt, sapiunt;
qui vero secundum Spiritum, quae sunt Spiritus. [6] Nam sapientia
carnis mors, sapientia autem Spiritus vita et pax; [7] quoniam sapientia
carnis inimicitia est in Deum, legi enim Dei non subicitur nec enim
potest. [8] Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt.

[9] Vos autem in carne non estis, sed in Spiritu, si tamen Spiritus
Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic
non est eius. [10] Si autem Christus in vobis est, corpus quidem mor-
tuum est propter peccatum, Spiritus vero vita propter iustitiam.
[11] Quod si Spiritus eius, qui suscitavit Iesum a mortuis, habitat in
vobis, qui suscitavit Christum a mortuis, vivificabit et mortalia cor-
pora vestra per inhabitantem Spiritum suum in vobis.

[12] Ergo, fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem
vivamus. [13] Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem
Spiritu opera corporis mortificatis, vivetis. [14] Quicumque enim Spi-
ritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt. [15] Non enim accepistis spiritum
servitutis iterum in timorem, sed accepistis Spiritum adoptionis
filiorum, in quo clamamus: « Abba, Pater! ». [16] Ipse Spiritus testi-
monium reddit una cum spiritu nostro quod sumus filii Dei. [17] Si
autem filii, et heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Christi,
si tamen compatimur, ut et conglorificemur. [18] Existimo enim quod
non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam,
quae revelanda est in nobis.

[8] [1] in Christo Iesu qui non secundum carnem ambulant, lex enim
[2] liberavit me
[3] legis in quo | in similitudinem carnis peccati et de peccato
[4] ut iustificatio legis
[5] quae sunt Spiritus sentiunt
[6] Nam prudentia carnis mors, prudentia autem Spiritus
[10] vita propter iustificationem
[11] qui suscitavit Iesum Christum | propter inhabitantem Spiritum eius in vobis
[13] facta carnis mortificatis
[14] hi filii sunt Dei
[15] in timore
[16] reddit spiritui nostro
[18] quae revelabitur in nobis

[19] Nam exspectatio creaturae revelationem filiorum Dei exspectat; [20] vanitati enim creatura subiecta est, non volens sed propter eum, qui subiecit, in spem, [21] quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei. [22] Scimus enim quod omnis creatura congemiscit et comparturit usque adhuc; [23] non solum autem, sed et nos ipsi primitias Spiritus habentes, et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum exspectantes, redemptionem corporis nostri. [24] Spe enim salvi facti sumus; spes autem, quae videtur, non est spes; nam, quod videt, quis sperat? [25] Si autem, quod non videmus, speramus, per patientiam exspectamus.

[26] Similiter autem et Spiritus adiuvat infirmitatem nostram; nam quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse Spiritus interpellat gemitibus inenarrabilibus; [27] qui autem scrutatur corda, scit quid desideret Spiritus, quia secundum Deum postulat pro sanctis.

[28] Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his, qui secundum propositum vocati sunt. [29] Nam, quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imaginis Filii eius, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus; [30] quos autem praedestinavit, hos et vocavit; et quos vocavit, hos et iustificavit; quos autem iustificavit, illos et glorificavit.

[31] Quid ergo dicemus ad haec? Si Deus pro nobis, quis contra nos? [32] Qui Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donabit? [33] Quis accusabit adversus electos Dei? Deus, qui iustificat? [34] Quis est qui condemnet? Christus Iesus, qui mortuus est, immo qui suscitatus est, qui et est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis?

[35] Quis nos separabit a caritate Christi? Tribulatio an angustia an persecutio an fames an nuditas an periculum an gladius? [36] Sicut scriptum est:
« *Propter te mortificamur tota die,*
aestimati sumus ut oves occisionis ».

[37] Sed in his omnibus supervincimus per eum, qui dilexit nos.

[8] [22] ingemiscit et parturit
[23] non solum autem illa
[24] quis quid sperat
[26] sed ipse Spiritus postulat pro nobis
[28] vocati sunt sancti
[32] Qui etiam Filio suo
[34] immo qui resurrexit
[36] Sicut scriptum est quia
[37] superamus propter eum

[38] Certus sum enim quia neque mors neque vita neque angeli neque
principatus neque instantia neque futura neque virtutes [39] neque
altitudo neque profundum neque alia quaelibet creatura poterit nos
separare a caritate Dei, quae est in Christo Iesu Domino nostro.

9 [1] Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi
perhibente conscientia mea in Spiritu Sancto, [2] quoniam tristitia est
mihi magna et continuus dolor cordi meo. [3] Optarem enim ipse ego
anathema esse a Christo pro fratribus meis, cognatis meis secundum
carnem, [4] qui sunt Israelitae, quorum adoptio est filiorum et gloria
et testamenta et legislatio et cultus et promissiones, [5] quorum sunt
patres, et ex quibus Christus secundum carnem: qui est super omnia
Deus benedictus in saecula. Amen.

[6] Non autem quod exciderit verbum Dei. Non enim omnes, qui
ex Israel, hi sunt Israel; [7] neque quia semen sunt Abrahae, omnes
filii, sed: «*In Isaac vocabitur tibi semen*». [8] Id est, non qui filii carnis,
hi filii Dei, sed qui filii sunt promissionis, aestimantur semen; [9] pro-
missionis enim verbum hoc est: «*Secundum hoc tempus veniam, et
erit Sarae filius*». [10] Non solum autem, sed et Rebecca ex uno con-
cubitum habens, Isaac patre nostro; [11] cum enim nondum nati
fuissent aut aliquid egissent bonum aut malum, ut secundum elec-
tionem propositum Dei maneret, [12] non ex operibus sed ex vocante
dictum est ei: «*Maior serviet minori*»; [13] sicut scriptum est: «*Iacob
dilexi, Esau autem odio habui*».

[14] Quid ergo dicemus? Numquid iniustitia apud Deum? Absit!
[15] Moysi enim dicit: «*Miserebor, cuius misereor, et misericordiam
praestabo, cui misericordiam praesto*».

[16] Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis Dei. [17] Dicit
enim Scriptura pharaoni: «*In hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in
te virtutem meam, et ut annuntietur nomen meum in universa terra*».
[18] Ergo, cuius vult, miseretur et, quem vult, indurat.

[8] [38] neque futura neque fortitudines
[39] neque creatura alia
[9] [3] Optabam enim | qui sunt cognati mei
[4] et legislatio et obsequium et promissa
[5] quorum patres
[8] aestimantur in semine
[12] dictum est ei quia
[14] numquid iniquitas apud Deum
[17] pharaoni quia

[19] Dices itaque mihi: « Quid ergo adhuc queritur? Voluntati enim
eius quis restitit? ». [20] O homo, sed tu quis es, qui respondeas Deo?
Numquid dicet figmentum ei, qui se finxit: « Quid me fecisti sic? ».
[21] An non habet potestatem *figulus luti* ex eadem massa facere aliud
quidem vas in honorem, aliud vero in ignominiam? [22] Quod si volens
Deus ostendere iram et notam facere potentiam suam sustinuit in
multa patientia vasa irae aptata in interitum [23] et ut ostenderet divi-
tias gloriae suae in vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam,
[24] quos et vocavit nos non solum ex Iudaeis sed etiam ex gentibus?
[25] Sicut et in Osee dicit:

« *Vocabo Non plebem meam Plebem meam*
et Non dilectam Dilectam. [26] *Et erit: in loco, ubi dictum est eis:*
" *Non plebs mea vos* ",
ibi vocabuntur Filii Dei vivi ».

[27] Isaias autem clamat pro Israel: « *Si fuerit numerus filiorum Israel*
tamquam arena maris, reliquiae salvae fient. [28] *Verbum enim consum-*
mans et brevians faciet Dominus super terram ».

[29] Et sicut praedixit Isaias:

« *Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen,*
sicut Sodoma facti essemus
et sicut Gomorra similes fuissemus ».

[30] Quid ergo dicemus? Quod gentes, quae non sectabantur iusti-
tiam, apprehenderunt iustitiam, iustitiam autem, quae ex fide est;
[31] Israel vero sectans legem iustitiae in legem non pervenit. [32] Quare?
Quia non ex fide sed quasi ex operibus; offenderunt in lapidem offen-
sionis, [33] sicut scriptum est:

« *Ecce pono in Sion lapidem offensionis et petram scandali;*
et, qui credit in eo, non confundetur ».

10 [1] Fratres, voluntas quidem cordis mei et obsecratio ad Deum pro
illis in salutem. [2] Testimonium enim perhibeo illis quod aemula-

[9] [19] Dicis itaque mihi: Quid adhuc quaeritur | quis resistit?
[20] O homo tu quis es | numquid dicit
[21] aliud vero in contumeliam
[23] ut ostenderet
[25] Sicut in Osee | et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam
[28] et brevians in aequitate quia verbum breviatum faciet Dominus super terram
[31] in legem iustitiae non pervenit
[33] et omnis qui credit in eum

[10] [1] ad Deum fit pro illis

tionem Dei habent, sed non secundum scientiam; 3 ignorantes enim
Dei iustitiam et suam iustitiam quaerentes statuere, iustitiae Dei
non sunt subiecti; 4 finis enim legis Christus ad iustitiam omni
credenti.
5 Moyses enim scribit de iustitia, quae ex lege est: « *Qui fecerit*
homo, vivet in eis ». 6 Quae autem ex fide est iustitia, sic dicit: « *Ne*
dixeris in corde tuo: *Quis ascendet in caelum?* », id est Christum
deducere; 7 aut: « *Quis descendet in abyssum?* », hoc est Christum
ex mortuis revocare. 8 Sed quid dicit? « *Prope te est verbum, in ore*
tuo et in corde tuo »; hoc est verbum fidei, quod praedicamus. 9 Quia
si confitearis in ore tuo: « *Dominum Iesum!* », et in corde tuo credi-
deris quod Deus illum excitavit ex mortuis, salvus eris. 10 Corde
enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit in salutem. 11 Di-
cit enim Scriptura:
« Omnis, *qui credit in illo, non confundetur* ».
12 Non enim est distinctio Iudaei et Graeci, nam idem Dominus
omnium, dives in omnes, qui invocant illum:
13 *Omnis* enim, *quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.*
14 Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? Aut
quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient
sine praedicante? 15 Quomodo vero praedicabunt nisi mittantur?
Sicut scriptum est:
« *Quam speciosi pedes evangelizantium bona* ».
16 Sed non omnes oboedierunt evangelio; Isaias enim dicit:
« *Domine, quis credidit auditui nostro?* ».
17 Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.
18 Sed dico: Numquid non audierunt? Quin immo,
in omnem terram exiit sonus eorum,
et in fines orbis terrae verba eorum.
19 Sed dico: Numquid Israel non cognovit? Primus Moyses dicit:
« *Ego ad aemulationem* vos *adducam per* Non *gentem:*
per gentem insipientem ad iram vos *provocabo* ».

3 et suam quaerentes statuere
5 Moses enim scripsit quoniam iustitiam | vivet in ea
6 quis ascendit in caelum?
7 aut quis descendit in abyssum
8 Prope est verbum
11 in illum
15 evangelizantium pacem evangelizantium bona
18 et quidem in omnem terram exiit
19 in non gentem, in gentem insipientem in iram vos mittam

[20] Isaias autem audet et dicit: « *Inventus sum in non quaerentibus*
me; palam apparui his, qui me non interrogabant ».
[21] Ad Israel autem dicit: « *Tota die expandi manus meas ad popu-*
lum non credentem et contradicentem ».

11 [1] Dico ergo: Numquid reppulit Deus populum suum? Absit!
Nam et ego Israelita sum, ex semine Abraham, tribu Beniamin.
[2] *Non reppulit Deus plebem suam,* quam praescivit. An nescitis in
Elia quid dicit Scriptura? Quemadmodum interpellat Deum adversus
Israel: [3] « Domine, *prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt,*
et ego relictus sum solus, et quaerunt animam meam ».
[4] Sed quid dicit illi responsum divinum?
« *Reliqui* mihi *septem milia virorum, qui non curvaverunt genu Baal* ».
[5] Sic ergo et in hoc tempore reliquiae secundum electionem gra-
tiae factae sunt. [6] Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin
gratia iam non est gratia.
[7] Quid ergo? Quod quaerit Israel, hoc non est consecutus, electio
autem consecuta est; ceteri vero excaecati sunt, [8] sicut scriptum est:
« *Dedit illis Deus spiritum soporis,*
oculos, ut non videant,
et aures, ut non audiant,
usque in hodiernum diem ».
[9] Et David dicit:
« *Fiat mensa eorum in laqueum* et in captionem
et in scandalum et in retributionem illis.
[10] *Obscurentur oculi eorum, ne videant,*
et dorsum illorum semper incurva! ».
[11] Dico ergo: Numquid sic offenderunt, ut caderent? Absit! Sed
illorum casu salus gentibus, ut illi ad aemulationem adducantur.
[12] Quod si casus illorum divitiae sunt mundi et deminutio eorum
divitiae gentium, quanto magis plenitudo eorum!
[13] Vobis autem dico gentibus: Quantum quidem ego sum gentium
apostolus, ministerium meum honorifico, [14] si quo modo ad aemu-
landum provocem carnem meam et salvos faciam aliquos ex illis.

[10] [20] Inventus sum non quaerentibus me
[11] [6] Si autem gratia, non ex operibus
[7] Quod quaerebat Israel
[8] Deus spiritum conpunctionis
[11] sed illorum delicto | ut illos aemulentur
[12] Quod si delictum illorum
[13] Vobis enim dico | quamdiu quidem | ministerium meum honorificabo

[15] Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi, quae assumptio
nisi vita ex mortuis? [16] Quod si primitiae sanctae sunt, et massa;
et si radix sancta, et rami. [17] Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu
autem, cum oleaster esses, insertus es in illis et consocius radicis
pinguedinis olivae factus es, [18] noli gloriari adversus ramos; quod si
gloriaris, non tu radicem portas, sed radix te.

[19] Dices ergo: « Fracti sunt rami, ut ego inserar ». [20] Bene; incredu-
litate fracti sunt, tu autem fide stas. Noli altum sapere, sed time: [21] si
enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat.

[22] Vide ergo bonitatem et severitatem Dei: in eos quidem, qui
ceciderunt, severitatem; in te autem bonitatem Dei, si permanseris
in bonitate, alioquin et tu excideris. [23] Sed et illi, si non permanserint
in incredulitate, inserentur; potens est enim Deus iterum inserere
illos! [24] Nam si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam
insertus es in bonam olivam, quanto magis hi, qui secundum natu-
ram sunt, inserentur suae olivae. [25] Nolo enim vos ignorare, fratres,
mysterium hoc, ut non sitis vobis ipsis sapientes, quia caecitas ex
parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret, [26] et sic
omnis Israel salvus fiet, sicut scriptum est:
« *Veniet ex Sion, qui eripiat,*
avertet impietates ab Iacob;
27 *et hoc illis a me testamentum,*
cum abstulero peccata eorum ».

[28] Secundum evangelium quidem inimici propter vos, secundum
electionem autem carissimi propter patres; [29] sine paenitentia enim
sunt dona et vocatio Dei! [30] Sicut enim aliquando vos non credidistis
Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum
incredulitatem, [31] ita et isti nunc non crediderunt propter vestram
misericordiam, ut et ipsi nunc misericordiam consequantur. [32] Con-
clusit enim Deus omnes in incredulitatem, ut omnium misereatur!

[33] O altitudo divitiarum et sapientiae et scientiae Dei! Quam in-
comprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles viae eius!

[11] [16] Quod si delibatio sancta est
[17] et socius radicis et pinguidinis olivae
[20] Bene: propter incredulitatem
[24] quanto magis hii secundum naturam inserentur
[26] salvus fieret
[30] Sicut enim aliquando et vos
[31] in vestram misericordiam ut et ipsi misericordiam
[32] Deus omnia
[33] divitiarum sapientiae

34 *Quis* enim *cognovit sensum Domini?*
Aut quis consiliarius eius fuit?
35 *Aut quis prior dedit illi,*
et retribuetur ei?
36 Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipsum omnia. Ipsi gloria in
saecula. Amen.

12 1 Obsecro itaque vos, fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis
corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationa-
bile obsequium vestrum; 2 et nolite conformari huic saeculo, sed
transformamini renovatione mentis, ut probetis quid sit voluntas
Dei, quid bonum et bene placens et perfectum.
3 Dico enim per gratiam, quae data est mihi, omnibus, qui sunt
inter vos, non altius sapere quam oportet sapere, sed sapere ad
sobrietatem, unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. 4 Sicut
enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem mem-
bra non eundem actum habent, 5 ita multi unum corpus sumus in
Christo, singuli autem alter alterius membra. 6 Habentes autem
donationes secundum gratiam, quae data est nobis, differentes: sive
prophetiam, secundum rationem fidei; 7 sive ministerium, in mini-
strando; sive qui docet, in doctrina; 8 sive qui exhortatur, in exhor-
tando; qui tribuit, in simplicitate; qui praeest, in sollicitudine; qui
miseretur, in hilaritate.
9 Dilectio sine simulatione. Odientes malum, adhaerentes bono;
10 caritate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem praeve-
nientes, 11 sollicitudine non pigri, spiritu ferventes, Domino servien-
tes, 12 spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationi instantes,
13 necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes.
14 Benedicite persequentibus; benedicite et nolite maledicere! 15 Gau-
dere cum gaudentibus, flere cum flentibus. 16 Idipsum invicem
sentientes, non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Nolite
esse prudentes apud vosmetipsos.
17 Nulli malum pro malo reddentes; *providentes bona coram* om-
nibus *hominibus;* 18 si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus

[11] 36 et in ipso omnia

[12] 2 sed reformamini in novitate sensus vestri | quae sit voluntas Dei bona et placens et perfecta

3 non plus sapere

8 qui exhortatur

10 caritatem fraternitatis

17 providentes bona non tantum coram Deo sed etiam coram hominibus

hominibus pacem habentes; [19] non vosmetipsos vindicantes, ca-
rissimi, sed date locum irae, scriptum est enim: « *Mihi vindicta, ego*
retribuam », dicit Dominus. [20] Sed *si esurierit inimicus tuus, ciba*
illum; si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis congeres
super caput eius. [21] Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

13 [1] Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est
enim potestas nisi a Deo; quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt.
[2] Itaque, qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit; qui autem
resistunt ipsi, sibi damnationem acquirent. [3] Nam principes non
sunt timori bono operi sed malo. Vis autem non timere potestatem?
Bonum fac, et habebis laudem ex illa; [4] Dei enim ministra est tibi
in bonum. Si autem malum feceris, time; non enim sine causa gla-
dium portat; Dei enim ministra est, vindex in iram ei, qui malum
agit. [5] Ideo necesse est subditos esse, non solum propter iram sed et
propter conscientiam. [6] Ideo enim et tributa praestatis; ministri
enim Dei sunt in hoc ipsum instantes. [7] Reddite omnibus debita:
cui tributum tributum, cui vectigal vectigal, cui timorem timorem,
cui honorem honorem.

[8] Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis: qui enim
diligit proximum, legem implevit. [9] Nam: *Non adulterabis, Non*
occides, Non furaberis, Non concupisces, et si quod est aliud manda-
tum, in hoc verbo recapitulatur: *Diliges proximum tuum tamquam*
teipsum. [10] Dilectio proximo malum non operatur; plenitudo ergo
legis est dilectio.

[11] Et hoc scientes tempus quia hora est iam vos de somno surgere,
nunc enim propior est nobis salus quam cum credidimus. [12] Nox
processit, dies autem appropiavit. Abiciamus ergo opera tenebrarum
et induamur arma lucis. [13] Sicut in die honeste ambulemus: non in
comissationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudicitiis, non
in contentione et aemulatione; [14] sed induite Dominum Iesum
Christum et carnis curam ne feceritis in concupiscentiis.

[12] [19] non vosmet ipsos defendentes | Mihi vindictam
[13] [2] adquirunt
[4] Si autem male feceris
[5] ideo necessitate subditi estote
[6] in hoc ipsum servientes
[9] in hoc verbo instauratur
[11] propior est nostra salus
[12] nox praecessit
[14] ne feceritis in desideriis

14 [1] Infirmum autem in fide assumite, non in disceptationibus cogi-
tationum. [2] Alius enim credit manducare omnia; qui autem infirmus
est, holus manducat. [3] Is qui manducat, non manducantem non
spernat; et qui non manducat, manducantem non iudicet, Deus enim
illum assumpsit. [4] Tu quis es, qui iudices alienum servum? Suo do-
mino stat aut cadit; stabit autem, potens est enim Dominus sta-
tuere illum.

[5] Nam alius iudicat inter diem et diem, alius iudicat omnem diem;
unusquisque in suo sensu abundet. [6] Qui sapit diem, Domino sapit;
et qui manducat, Domino manducat, gratias enim agit Deo; et qui
non manducat, Domino non manducat et gratias agit Deo. [7] Nemo
enim nostrum sibi vivit et nemo sibi moritur; [8] sive enim vivimus,
Domino vivimus, sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivi-
mus, sive morimur, Domini sumus. [9] In hoc enim Christus et mor-
tuus est et vixit, ut et mortuorum et vivorum dominetur.

[10] Tu autem quid iudicas fratrem tuum? Aut tu quare spernis
fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Dei; [11] scriptum
est enim:
« *Vivo ego, dicit Dominus,*
mihi flectetur omne genu,
et omnis lingua confitebitur Deo ».
[12] Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. [13] Non
ergo amplius invicem iudicemus, sed hoc iudicate magis, ne ponatis
offendiculum fratri vel scandalum.

[14] Scio et certus sum in Domino Iesu quia nihil commune per se-
ipsum, nisi ei, qui existimat quid commune esse, illi commune est.
[15] Si enim propter cibum frater tuus contristatur, iam non secundum
caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus
mortuus est! [16] Non ergo blasphemetur bonum vestrum! [17] Non est
enim regnum Dei esca et potus, sed iustitia et pax et gaudium in
Spiritu Sancto; [18] qui enim in hoc servit Christo, placet Deo et pro-
batus est hominibus. [19] Itaque, quae pacis sunt, sectemur et quae
aedificationis sunt in invicem. [20] Noli propter escam destruere opus
Dei! Omnia quidem munda sunt, sed malum est homini, qui per

[14] [4] potens est enim Deus
[5] Nam alius iudicat diem plus inter diem
[9] et mortuus est et revixit
[11] dicit Dominus quoniam | mihi flectet
[14] Scio et confido | per ipsum
[16] bonum nostrum
[17] non est regnum Dei

offendiculum manducat. [21] Bonum est non manducare carnem et
non bibere vinum neque id, in quo frater tuus offendit.

[22] Tu, quam fidem habes, penes temetipsum habe coram Deo.
Beatus, qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. [23] Qui autem
discernit si manducaverit, damnatus est, quia non ex fide; omne
autem, quod non ex fide, peccatum est.

15 [1] Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum susti-
nere, et non nobis placere. [2] Unusquisque nostrum proximo placeat
in bonum ad aedificationem; [3] etenim Christus non sibi placuit,
sed sicut scriptum est: « *Improperia improperantium tibi ceciderunt
super me* ». [4] Quaecumque enim antea scripta sunt, ad nostram
doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem Scriptu-
rarum spem habeamus. [5] Deus autem patientiae et solacii det vobis
idipsum sapere in alterutrum secundum Christum Iesum, [6] ut unani-
mes uno ore glorificetis Deum et Patrem Domini nostri Iesu Christi.

[7] Propter quod suscipite invicem, sicut et Christus suscepit vos,
in gloriam Dei. [8] Dico enim Christum ministrum fuisse circumci-
sionis propter veritatem Dei ad confirmandas promissiones patrum,
[9] gentes autem propter misericordiam glorificare Deum, sicut scrip-
tum est:
« *Propter hoc confitebor tibi in gentibus,*
et nomini tuo cantabo ».
[10] Et iterum dicit: « *Laetamini, gentes, cum plebe eius* ».
[11] Et iterum:
« *Laudate, omnes gentes, Dominum,*
et magnificent eum omnes populi ».
[12] Et rursus Isaias ait:
« *Erit radix Iesse,*
et qui exsurget regere gentes:
in eo gentes sperabunt ».

[14] [21] neque in quo frater tuus offendit aut scandalizatur aut infirmatur
[22] Tu fidem habes
[15] [2] Unusquisque vestrum proximo suo
[4] Quaecumque enim scripta sunt
[5] secundum Iesum Christum
[6] ut unianimes uno ore honorificetis
[7] in honorem Dei
[8] Christum Iesum ministrum
[9] super misericordiam honorare Deum
[11] et magnificate eum

[13] Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace in credendo, ut abundetis in spe in virtute Spiritus Sancti.

[14] Certus sum autem, fratres mei, et ego ipse de vobis, quoniam et ipsi pleni estis bonitate, repleti omni scientia, ita ut possitis et alterutrum monere. [15] Audacius autem scripsi vobis ex parte, tamquam in memoriam vos reducens propter gratiam, quae data est mihi a Deo, [16] ut sim minister Christi Iesu ad gentes, consecrans evangelium Dei, ut fiat oblatio gentium accepta, sanctificata in Spiritu Sancto. [17] Habeo igitur gloriationem in Christo Iesu ad Deum; [18] non enim audebo aliquid loqui eorum, quae per me non effecit Christus in oboedientiam gentium, verbo et factis, [19] in virtute signorum et prodigiorum, in virtute Spiritus, ita ut ab Ierusalem et per circuitum usque in Illyricum repleverim evangelium Christi, [20] sic autem contendens praedicare evangelium, non ubi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum aedificarem, [21] sed sicut scriptum est:

« *Quibus non est annuntiatum de eo, videbunt;*
et, qui non audierunt, intellegent ».

[22] Propter quod et impediebar plurimum venire ad vos; [23] nunc vero ulterius locum non habens in his regionibus, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam annis, [24] cum in Hispaniam proficisci coepero, spero enim quod praeteriens videam vos et a vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruitus fuero.

[25] Nunc autem proficiscor in Ierusalem ministrare sanctis; [26] probaverunt enim Macedonia et Achaia communicationem aliquam facere in pauperes sanctorum, qui sunt in Ierusalem. [27] Placuit enim eis, et debitores sunt eorum; nam si spiritalibus eorum communicaverunt gentes, debent et in carnalibus ministrare eis. [28] Hoc igitur cum consummavero et assignavero eis fructum hunc, proficiscar per vos in Hispaniam; [29] scio autem quoniam veniens ad vos, in

[15] [14] pleni estis dilectione | possitis alterutrum
[15] vobis fratres ex parte
[16] Christi Iesu in gentibus sanctificans evangelium Dei
[17] gloriam in Christo Iesu
[18] non enim audeo
[19] in virtute Spiritus Sancti | ab Hierusalem per circuitum
[20] sic autem hoc praedicavi evangelium
[24] spero quod
[25] nunc igitur proficiscar
[26] conlationem aliquam facere
[27] spiritalium eorum participes facti sunt gentiles

abundantia benedictionis Christi veniam. [30] Obsecro autem vos,
fratres, per Dominum nostrum Iesum Christum et per caritatem
Spiritus, ut concertemini mecum in orationibus pro me ad Deum,
[31] ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Iudaea, et ministerium meum
pro Ierusalem acceptum sit sanctis, [32] ut veniens ad vos in gaudio
per voluntatem Dei refrigerer vobiscum. [33] Deus autem pacis sit
cum omnibus vobis. Amen.

16 [1] Commendo autem vobis Phoebem sororem nostram, quae est
ministra ecclesiae, quae est Cenchreis, [2] ut eam suscipiatis in Domino
digne sanctis et assistatis ei in quocumque negotio vestri indiguerit,
etenim ipsa astitit multis et mihi ipsi.

[3] Salutate Priscam et Aquilam adiutores meos in Christo Iesu,
[4] qui pro anima mea suas cervices supposuerunt, quibus non solus
ego gratias ago, sed et cunctae ecclesiae gentium, [5] et domesticam
eorum ecclesiam.

Salutate Epaenetum dilectum mihi, primitias Asiae in Christo.
[6] Salutate Mariam, quae multum laboravit in vobis. [7] Salutate An-
dronicum et Iuniam cognatos meos et concaptivos meos, qui sunt
nobiles in apostolis, qui et ante me fuerunt in Christo. [8] Salutate
Ampliatum dilectissimum mihi in Domino. [9] Salutate Urbanum
adiutorem nostrum in Christo et Stachyn dilectum meum. [10] Salu-
tate Apellem probatum in Christo. Salutate eos, qui sunt ex Aristo-
buli. [11] Salutate Herodionem cognatum meum. Salutate eos, qui sunt
ex Narcissi, qui sunt in Domino. [12] Salutate Tryphaenam et Trypho-
sam, quae laborant in Domino. Salutate Persidam carissimam, quae
multum laboravit in Domino. [13] Salutate Rufum electum in Domino
et matrem eius et meam. [14] Salutate Asyncritum, Phlegonta, Hermen,
Patrobam, Hermam et, qui cum eis sunt, fratres. [15] Salutate Philo-
logum et Iuliam, Nereum et sororem eius et Olympam et omnes,
qui cum eis sunt, sanctos. [16] Salutate invicem in osculo sancto.
Salutant vos omnes ecclesiae Christi.

[15] [30] Obsecro igitur vos | ut adiuvetis me in orationibus
[31] et obsequii mei oblatio accepta fiat in Hierosolyma sanctis
[32] ut veniam | et refrigerer vobiscum
[16] [1] quae est in ministerio ecclesiae
[2] etenim ipsa quoque adstitit
[5] qui est primitivus Asiae in Christo
[7] cognatos et concaptivos meos
[10] Apellen probum

[17] Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos, qui dissensiones et
offendicula praeter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, et de-
clinate ab illis; [18] huiusmodi enim Domino nostro Christo non ser-
viunt sed suo ventri, et per dulces sermones et benedictiones sedu-
cunt corda innocentium.

[19] Vestra enim oboedientia ad omnes pervenit; gaudeo igitur in
vobis, sed volo vos sapientes esse in bono et simplices in malo.
[20] Deus autem pacis conteret Satanam sub pedibus vestris velociter.
Gratia Domini nostri Iesu vobiscum.

[21] Salutat vos Timotheus adiutor meus et Lucius et Iason et Sosi-
pater cognati mei. [22] Saluto vos ego Tertius, qui scripsi epistulam in
Domino. [23] Salutat vos Gaius hospes meus et universae ecclesiae.
Salutat vos Erastus arcarius civitatis et Quartus frater. [(24)]

[25] Ei autem, qui potens est vos confirmare iuxta evangelium meum
et praedicationem Iesu Christi secundum revelationem mysterii
temporibus aeternis taciti, [26] manifestati autem nunc, et per scrip-
turas Prophetarum secundum praeceptum aeterni Dei ad oboedi-
tionem fidei in cunctis gentibus patefacti, [27] soli sapienti Deo per
Iesum Christum, cui gloria in saecula. Amen.

[16] [18] huiusmodi enim Christo Domino nostro

[19] Vestra enim oboedientia in omnem locum divulgata est

[20] Iesu Christi

[24] *Ed. Clem. cum aliq. codd.*: Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen

[26] quod nunc patefactum est per scripturas prophetarum | in cunctis gentibus cognito

[27] solo sapienti Deo | cui honor in saecula saeculorum. Amen

EPISTULA I AD CORINTHIOS

1 1 Paulus, vocatus apostolus Christi Iesu per voluntatem Dei, et
Sosthenes frater, 2 ecclesiae Dei, quae est Corinthi, sanctificatis in
Christo Iesu, vocatis sanctis cum omnibus, qui invocant nomen
Domini nostri Iesu Christi in omni loco ipsorum et nostro: 3 gratia
vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo.
4 Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei, quae data
est vobis in Christo Iesu, 5 quia in omnibus divites facti estis in illo,
in omni verbo et in omni scientia, 6 sicut testimonium Christi con-
firmatum est in vobis, 7 ita ut nihil vobis desit in ulla donatione,
exspectantibus revelationem Domini nostri Iesu Christi; 8 qui et
confirmabit vos usque ad finem sine crimine in die Domini nostri
Iesu Christi. 9 Fidelis Deus, per quem vocati estis in communionem
Filii eius Iesu Christi Domini nostri.
10 Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu
Christi, ut idipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata,
sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. 11 Signifi-
catum est enim mihi de vobis, fratres mei, ab his, qui sunt Chloes,
quia contentiones inter vos sunt. 12 Hoc autem dico, quod unus-
quisque vestrum dicit: « Ego quidem sum Pauli », « Ego autem
Apollo », « Ego vero Cephae », « Ego autem Christi ».
13 Divisus est Christus? Numquid Paulus crucifixus est pro vobis,
aut in nomine Pauli baptizati estis? 14 Gratias ago Deo quod neminem
vestrum baptizavi nisi Crispum et Gaium, 15 ne quis dicat quod in
nomine meo baptizati sitis. 16 Baptizavi autem et Stephanae domum;
ceterum nescio si quem alium baptizaverim. 17 Non enim misit me
Christus baptizare sed evangelizare, non in sapientia verbi, ut non
evacuetur crux Christi.
18 Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est, his autem,
qui salvi fiunt, id est nobis, virtus Dei est. 19 Scriptum est enim:
« *Perdam sapientiam sapientium*
et prudentiam prudentium reprobabo ».

[1] 7 in ulla gratia
8 in die adventus Domini nostri Iesu Christi
9 in societatem Filii eius

[20] Ubi sapiens? Ubi scriba? Ubi conquisitor huius saeculi? Nonne
stultam fecit Deus sapientiam huius mundi? [21] Nam quia in Dei
sapientia non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo
per stultitiam praedicationis salvos facere credentes. [22] Quoniam et
Iudaei signa petunt, et Graeci sapientiam quaerunt, [23] nos autem
praedicamus Christum crucifixum, Iudaeis quidem scandalum, gen-
tibus autem stultitiam; [24] ipsis autem vocatis, Iudaeis atque Graecis,
Christum Dei virtutem et Dei sapientiam, [25] quia quod stultum est
Dei, sapientius est hominibus, et quod infirmum est Dei, fortius
est hominibus.

[26] Videte enim vocationem vestram, fratres, quia non multi sa-
pientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles;
[27] sed, quae stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes,
et infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia, [28] et ignobilia
mundi et contemptibilia elegit Deus, quae non sunt, ut ea, quae
sunt, destrueret, [29] ut non glorietur omnis caro in conspectu Dei.
[30] Ex ipso autem vos estis in Christo Iesu, qui factus est sapientia
nobis a Deo et iustitia et sanctificatio et redemptio, [31] ut quemad-
modum scriptum est:
« *Qui gloriatur, in Domino glorietur* ».

2 [1] Et ego, cum venissem ad vos, fratres, veni non per sublimitatem
sermonis aut sapientiae annuntians vobis mysterium Dei. [2] Non
enim iudicavi scire me aliquid inter vos nisi Iesum Christum et hunc
crucifixum. [3] Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui
apud vos, [4] et sermo meus et praedicatio mea non in persuasibilibus
sapientiae verbis, sed in ostensione Spiritus et virtutis, [5] ut fides
vestra non sit in sapientia hominum sed in virtute Dei.

[6] Sapientiam autem loquimur inter perfectos, sapientiam vero non
huius saeculi neque principum huius saeculi, qui destruuntur, [7] sed
loquimur Dei sapientiam in mysterio, quae abscondita est, quam
praedestinavit Deus ante saecula in gloriam nostram, [8] quam nemo
principum huius saeculi cognovit; si enim cognovissent, numquam
Dominum gloriae crucifixissent. [9] Sed sicut scriptum est: « *Quod
oculus non vidit, nec auris audivit,* nec in cor hominis ascendit, quae
praeparavit Deus his, qui diligunt illum ».

[10] Nobis autem revelavit Deus per Spiritum; Spiritus enim omnia

[1] [28] Deus et quae non sunt
[29] in conspectu eius
[2] [1] adnuntians vobis testimonium Christi
[10] per Spiritum suum

scrutatur, etiam profunda Dei. 11 Quis enim scit hominum, quae sint hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Ita et, quae Dei sunt, nemo cognovit nisi Spiritus Dei. 12 Nos autem non spiritum mundi accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est, ut sciamus, quae a Deo donata sunt nobis; 13 quae et loquimur non in doctis humanae sapientiae, sed in doctis Spiritus verbis, spiritalibus spiritalia comparantes. 14 Animalis autem homo non percipit, quae sunt Spiritus Dei, stultitia enim sunt illi, et non potest intellegere, quia spiritaliter examinantur; 15 spiritalis autem iudicat omnia, et ipse a nemine iudicatur.

16 *Quis enim cognovit sensum Domini,*
qui instruat eum?
Nos autem sensum Christi habemus.

3 1 Et ego, fratres, non potui vobis loqui quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus, tamquam parvulis in Christo. 2 Lac vobis potum dedi, non escam, nondum enim poteratis. Sed ne nunc quidem potestis, 3 adhuc enim estis carnales. Cum enim sit inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis?

4 Cum enim quis dicit: « Ego quidem sum Pauli », alius autem: « Ego Apollo », nonne homines estis? 5 Quid igitur est Apollo? Quid vero Paulus? Ministri, per quos credidistis, et unicuique sicut Dominus dedit. 6 Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit; 7 itaque neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus. 8 Qui plantat autem et qui rigat unum sunt; unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. 9 Dei enim sumus adiutores: Dei agricultura estis, Dei aedificatio estis.

10 Secundum gratiam Dei, quae data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui; alius autem superaedificat. Unusquisque autem videat quomodo superaedificet; 11 fundamentum enim aliud nemo potest ponere praeter id, quod positum est, qui est Iesus Christus. 12 Si quis autem superaedificat supra fundamentum aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fenum, stipulam, 13 uniuscuiusque opus manifestum erit; dies enim declarabit: quia in igne revelatur,

[2] 13 non in doctis humanae sapientiae verbis sed in doctrina Spiritus
14 ea quae sunt | stultitia est enim illi | quia spiritaliter examinatur
[3] 5 Ministri eius cui credidistis
11 qui est Christus Iesus
12 supra fundamentum hoc
13 quia in igne revelabitur

et uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. 14 Si cuius opus man-
serit, quod superaedificavit, mercedem accipiet; 15 si cuius opus
arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi
per ignem. 16 Nescitis quia templum Dei estis et Spiritus Dei habitat
in vobis? 17 Si quis autem templum Dei everterit, evertet illum Deus;
templum enim Dei sanctum est, quod estis vos.

18 Nemo se seducat; si quis videtur sapiens esse inter vos in hoc
saeculo, stultus fiat, ut sit sapiens. 19 Sapientia enim huius mundi
stultitia est apud Deum. Scriptum est enim:
« *Qui apprehendit sapientes in astutia eorum* »;
20 et iterum:
« *Dominus novit cogitationes* sapientium
quoniam vanae sunt ».

21 Itaque nemo glorietur in hominibus. Omnia enim vestra sunt,
22 sive Paulus sive Apollo sive Cephas sive mundus sive vita sive
mors sive praesentia sive futura, omnia enim vestra sunt, 23 vos
autem Christi, Christus autem Dei.

4 1 Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores
mysteriorum Dei. 2 Hic iam quaeritur inter dispensatores, ut fidelis
quis inveniatur. 3 Mihi autem pro minimo est, ut a vobis iudicer aut
ab humano die. Sed neque meipsum iudico; 4 nihil enim mihi con-
scius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me,
Dominus est! 5 Itaque nolite ante tempus quidquam iudicare, quoad-
usque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum
et manifestabit consilia cordium; et tunc laus erit unicuique a Deo.

6 Haec autem, fratres, transfiguravi in me et Apollo propter vos,
ut in nobis discatis illud: « Ne supra quae scripta sunt », ne unus
pro alio inflemini adversus alterum. 7 Quis enim te discernit? Quid
autem habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris,
quasi non acceperis?

8 Iam saturati estis, iam divites facti estis. Sine nobis regnastis;
et utinam regnaretis, ut et nos vobiscum regnaremus. 9 Puto enim,
Deus nos apostolos novissimos ostendit tamquam morti destinatos,
quia spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus. 10 Nos
stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo; nos infirmi,

[3] 17 templum Dei violaverit, disperdet
18 si quis videtur inter vos sapiens esse
19 Comprehendam sapientes
[4] 5 ante tempus iudicare
6 discatis ne supra quam scriptum est unus adversus alterum infletur pro alio

vos autem fortes; vos gloriosi, nos autem ignobiles. [11] Usque in hanc
horam et esurimus et sitimus et nudi sumus et colaphis caedimur
et instabiles sumus [12] et laboramus operantes manibus nostris; ma-
ledicti benedicimus, persecutionem passi sustinemus, [13] blasphemati
obsecramus; tamquam purgamenta mundi facti sumus, omnium
peripsema, usque adhuc.

[14] Non ut confundam vos, haec scribo, sed ut quasi filios meos
carissimos moneam; [15] nam si decem milia paedagogorum habeatis
in Christo, sed non multos patres, nam in Christo Iesu per evange-
lium ego vos genui. [16] Rogo ergo vos: imitatores mei estote! [17] Ideo
misi ad vos Timotheum, qui est filius meus carissimus et fidelis in
Domino, qui vos commonefaciat vias meas, quae sunt in Christo,
sicut ubique in omni ecclesia doceo.

[18] Tamquam non venturus sim ad vos, sic inflati sunt quidam;
[19] veniam autem cito ad vos, si Dominus voluerit, et cognoscam non
sermonem eorum, qui inflati sunt, sed virtutem; [20] non enim in ser-
mone est regnum Dei sed in virtute. [21] Quid vultis? In virga veniam
ad vos an in caritate et spiritu mansuetudinis?

5 [1] Omnino auditur inter vos fornicatio et talis fornicatio, qualis
nec inter gentes, ita ut uxorem patris aliquis habeat. [2] Et vos inflati
estis et non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum, qui
hoc opus fecit? [3] Ego quidem absens corpore, praesens autem spiritu,
iam iudicavi ut praesens eum, qui sic operatus est, [4] in nomine Do-
mini nostri Iesu, congregatis vobis et meo spiritu cum virtute Do-
mini nostri Iesu, [5] tradere huiusmodi Satanae in interitum carnis,
ut spiritus salvus sit in die Domini.

[6] Non bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum
totam massam corrumpit? [7] Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova
consparsio, sicut estis azymi. Etenim Pascha nostrum immolatus est
Christus! [8] Itaque festa celebremus, non in fermento veteri neque in
fermento malitiae et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis.

[9] Scripsi vobis in epistula: Ne commisceamini fornicariis. [10] Non
utique fornicariis huius mundi aut avaris aut rapacibus aut idolis
servientibus, alioquin debueratis de hoc mundo exisse! [11] Nunc

[4] [10] vos nobiles, nos autem ignobiles
[12] maledicimur et benedicimus, persecutionem patimur et sustinemus
[13] blasphemamur et obsecramus | purgamenta huius mundi
[14] sed ut filios meos carissimos moneo
[5] [4] cum virtute Domini Iesu
[8] itaque epulemur

autem scripsi vobis non commisceri, si is qui frater nominatur, est fornicator aut avarus aut idolis serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax; cum eiusmodi nec cibum sumere. [12] Quid enim mihi de his, qui foris sunt, iudicare? Nonne de his, qui intus sunt, vos iudicatis? [13] Nam eos, qui foris sunt, Deus iudicabit. *Auferte malum ex vobis ipsis!*

6 [1] Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? [2] An nescitis quoniam sancti de mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis minimis iudiciis? [3] Nescitis quoniam angelos iudicabimus, quanto magis saecularia?

[4] Saecularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in ecclesia, illos constituite ad iudicandum? [5] Ad verecundiam vestram dico! Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum? [6] Sed frater cum fratre iudicio contendit, et hoc apud infideles? [7] Iam quidem omnino defectio est vobis, quod iudicia habetis inter vosmetipsos! Quare non magis iniuriam accipitis, quare non magis fraudem patimini? [8] Sed vos iniuriam facitis et fraudatis, et hoc fratribus! [9] An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii neque idolis servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores [10] neque fures neque avari, non ebriosi, non maledici, non rapaces regnum Dei possidebunt.

[11] Et haec quidam fuistis. Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini Iesu Christi et in Spiritu Dei nostri!

[12] « Omnia mihi licent! ». Sed non omnia expediunt. « Omnia mihi licent! ». Sed ego sub nullius redigar potestate. [13] « Esca ventri et venter escis! ». Deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem non fornicationi sed Domino, et Dominus corpori; [14] Deus vero et Dominum suscitavit et nos suscitabit per virtutem suam.

[15] Nescitis quoniam corpora vestra membra Christi sunt? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? Absit! [16] An nescitis quoniam, qui adhaeret meretrici, unum corpus est? « *Erunt* enim, inquit, *duo in carne una* ». [17] Qui autem adhaeret Domino,

[6] [2] indigni estis qui de minimis iudicetis
[7] dedictum est in vobis | inter vos
[10] neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces
[11] Domini nostri Iesu Christi
[13] et hunc et haec destruet
[16] unum corpus efficitur

unus Spiritus est. 18 Fugite fornicationem! Omne peccatum, quodcum-
que fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus
suum peccat. 19 An nescitis quoniam corpus vestrum templum est Spi-
ritus Sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non estis vestri?
20 Empti enim estis pretio! Glorificate ergo Deum in corpore vestro.

7 1 De quibus autem scripsistis, bonum est homini mulierem non
tangere; 2 propter fornicationes autem unusquisque suam uxorem
habeat, et unaquaeque suum virum habeat.

3 Uxori vir debitum reddat; similiter autem et uxor viro. 4 Mulier
sui corporis potestatem non habet sed vir; similiter autem et vir sui
corporis potestatem non habet sed mulier. 5 Nolite fraudare invicem,
nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi et iterum sitis
in idipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram.
6 Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.
7 Volo autem omnes homines esse sicut meipsum; sed unusquisque
proprium habet donum ex Deo: alius quidem sic, alius vero sic.

8 Dico autem innuptis et viduis: Bonum est illis si sic maneant
sicut et ego; 9 quod si non se continent, nubant. Melius est enim
nubere quam uri.

10 His autem, qui matrimonio iuncti sunt, praecipio, non ego sed Do-
minus, uxorem a viro non discedere 11 — quod si discesserit, maneat
innupta aut viro suo reconcilietur — et virum uxorem non dimittere.

12 Ceteris autem ego dico, non Dominus: Si quis frater uxorem
habet infidelem, et haec consentit habitare cum illo, non dimittat
illam; 13 et si qua mulier habet virum infidelem, et hic consentit
habitare cum illa, non dimittat virum. 14 Sanctificatus est enim vir
infidelis in muliere, et sanctificata est mulier infidelis in fratre. Alio-
quin filii vestri immundi essent; nunc autem sancti sunt. 15 Quod
si infidelis discedit, discedat. Non est enim servituti subiectus frater
aut soror in eiusmodi; in pace autem vocavit nos Deus. 16 Quid
enim scis, mulier, si virum salvum facies? Aut quid scis, vir, si mu-
lierem salvam facies?

[6] 19 quoniam membra vestra templum est
20 pretio magno | glorificate et portate Deum
[7] 5 et iterum revertimini in id ipsum
8 Dico autem non nuptis
11 manere innuptam | reconciliari et vir uxorem ne dimittat
12 Nam ceteris
14 vir infidelis in muliere fideli | mulier infidelis per virum fidelem
16 Unde enim scis, mulier | Aut unde scis, vir

[17] Nisi unicuique, sicut divisit Dominus, unumquemque, sicut vocavit Deus, ita ambulet; et sic in omnibus ecclesiis doceo. [18] Circumcisus aliquis vocatus est? Non adducat praeputium! In praeputio aliquis vocatus est? Non circumcidatur! [19] Circumcisio nihil est, et praeputium nihil est, sed observatio mandatorum Dei. [20] Unusquisque, in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. [21] Servus vocatus es? Non sit tibi curae; sed et si potes liber fieri, magis utere! [22] Qui enim in Domino vocatus est servus, libertus est Domini; similiter, qui liber vocatus est, servus est Christi! [23] Pretio empti estis! Nolite fieri servi hominum. [24] Unusquisque, in quo vocatus est, fratres, in hoc maneat apud Deum.

[25] De virginibus autem praeceptum Domini non habeo, consilium autem do, tamquam misericordiam consecutus a Domino ut sim fidelis. [26] Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse. [27] Alligatus es uxori? Noli quaerere solutionem. Solutus es ab uxore? Noli quaerere uxorem. [28] Si autem acceperis uxorem, non peccasti; et si nupserit virgo, non peccavit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi, ego autem vobis parco. [29] Hoc itaque dico, fratres, tempus breviatum est; reliquum est, ut et qui habent uxores, tamquam non habentes sint, [30] et qui flent, tamquam non flentes, et qui gaudent, tamquam non gaudentes, et qui emunt, tamquam non possidentes, [31] et qui utuntur hoc mundo, tamquam non abutentes; praeterit enim figura huius mundi. [32] Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est, quae Domini sunt, quomodo placeat Domino; [33] qui autem cum uxore est, sollicitus est, quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, [34] et divisus est. Et mulier innupta et virgo cogitat, quae Domini sunt, ut sit sancta et corpore et spiritu; quae autem nupta est, cogitat, quae sunt mundi, quomodo placeat viro. [35] Porro hoc ad utilitatem vestram dico, non ut laqueum vobis iniciam, sed ad id quod honestum est et ut assidue cum Domino sitis sine distractione.

[36] Si quis autem turpem se videri existimat super virgine sua quod sit superadulta, et ita oportet fieri, quod vult, faciat; non peccat: nubant. [37] Qui autem statuit in corde suo firmus, non habens necessi-

[7] [29] tempus breve est | ut qui habent
[31] tamquam non utantur
[32] quomodo placeat Deo
[35] et quod facultatem praebeat sine impedimento Dominum observandi
[36] non peccat, nubat
[37] nam qui statuit | bene facit

tatem, potestatem autem habet suae voluntatis, et hoc iudicavit in cor-
de suo servare virginem suam, bene faciet; [38] igitur et, qui matrimonio
iungit virginem suam, bene facit; et, qui non iungit, melius faciet.
[39] Mulier alligata est, quanto tempore vir eius vivit; quod si dor-
mierit vir eius, libera est, cui vult nubere, tantum in Domino. [40] Beatior
autem erit, si sic permanserit secundum meum consilium; puto
autem quod et ego Spiritum Dei habeo.

8 [1] De idolothytis autem, scimus quia omnes scientiam habemus.
Scientia inflat, caritas vero aedificat. [2] Si quis se existimat scire ali-
quid, nondum cognovit, quemadmodum oporteat eum scire; [3] si
quis autem diligit Deum, hic cognitus est ab eo. [4] De esu igitur ido-
lothytorum, scimus quia nullum idolum est in mundo et quod
nullus deus nisi Unus. [5] Nam et si sunt, qui dicantur dii sive in caelo
sive in terra, siquidem sunt dii multi et domini multi, [6] nobis tamen
unus Deus Pater, ex quo omnia et nos in illum, et unus Dominus
Iesus Christus, per quem omnia et nos per ipsum.
[7] Sed non in omnibus est scientia; quidam autem consuetudine
usque nunc idoli quasi idolothytum manducant, et conscientia
ipsorum, cum sit infirma, polluitur. [8] Esca autem nos non commen-
dat Deo; neque si non manducaverimus, deficiemus, neque si mandu-
caverimus, abundabimus. [9] Videte autem, ne forte haec licentia
vestra offendiculum fiat infirmis. [10] Si enim quis viderit eum, qui
habet scientiam, in idolio recumbentem, nonne conscientia eius,
cum sit infirma, aedificabitur ad manducandum idolothyta? [11] Peribit
enim infirmus in tua scientia, frater, propter quem Christus mortuus
est! [12] Sic autem peccantes in fratres et percutientes conscientiam
eorum infirmam, in Christum peccatis. [13] Quapropter si esca scan-
dalizat fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum, ne
fratrem meum scandalizem.

9 [1] Non sum liber? Non sum apostolus? Nonne Iesum Dominum
nostrum vidi? Non opus meum vos estis in Domino? [2] Si aliis non

[7] [38] et qui non iungit melius facit
[39] liberata est, cui vult nubat
[8] [1] De his autem quae idolis sacrificantur scimus
[4] De escis autem quae idolis immolantur | quia nihil est idolum
[7] quidam autem conscientia usque nunc idoli
[9] infirmibus
[11] et peribit infirmus
[12] in Christo peccatis

sum apostolus, sed tamen vobis sum; nam signaculum apostolatus
mei vos estis in Domino. 3 Mea defensio apud eos, qui me interro-
gant, haec est. 4 Numquid non habemus potestatem manducandi et
bibendi? 5 Numquid non habemus potestatem sororem mulierem
circumducendi sicut et ceteri apostoli et fratres Domini et Cephas?
6 Aut solus ego et Barnabas non habemus potestatem non operandi?
7 Quis militat suis stipendiis umquam? Quis plantat vineam et
fructum eius non edit? Aut quis pascit gregem et de lacte gregis non
manducat? 8 Numquid secundum hominem haec dico? An et lex
haec non dicit? 9 Scriptum est enim in Lege Moysis: « *Non alligabis
os bovi trituranti* ». Numquid de bobus cura est Deo? 10 An propter
nos utique dicit? Nam propter nos scripta sunt, quoniam debet
in spe, qui arat, arare et, qui triturat, in spe fructus percipiendi.
11 Si nos vobis spiritalia seminavimus, magnum est, si nos carnalia
vestra metamus? 12 Si alii potestatis vestrae participes sunt, non
potius nos? Sed non usi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus,
ne quod offendiculum demus evangelio Christi. 13 Nescitis quoniam,
qui sacra operantur, quae de sacrario sunt edunt; qui altari deser-
viunt, cum altari participantur? 14 Ita et Dominus ordinavit his, qui
evangelium annuntiant, de evangelio vivere.
15 Ego autem nullo horum usus sum. Non scripsi autem haec, ut
ita fiant in me; bonum est enim mihi magis mori quam ut gloriam
meam quis evacuet. 16 Nam si evangelizavero, non est mihi gloria;
necessitas enim mihi incumbit. Vae enim mihi est, si non evangeli-
zavero! 17 Si enim volens hoc ago, mercedem habeo; si autem invitus,
dispensatio mihi credita est. 18 Quae est ergo merces mea? Ut evan-
gelium praedicans sine sumptu ponam evangelium, ut non abutar
potestate mea in evangelio.
19 Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci,
ut plures lucri facerem. 20 Et factus sum Iudaeis tamquam Iudaeus,
ut Iudaeos lucrarer; his, qui sub lege sunt, quasi sub lege essem,
cum ipse non essem sub lege, ut eos, qui sub lege erant, lucri fa-
cerem; 21 his, qui sine lege erant, tamquam sine lege essem, cum
sine lege Dei non essem, sed in lege essem Christi, ut lucri facerem
eos, qui sine lege erant; 22 factus sum infirmis infirmus, ut infirmos
lucri facerem; omnibus omnia factus sum, ut aliquos utique facerem

[9] 6 potestatem hoc operandi
7 Quis pascit gregem
13 qui in sacrario operantur | qui altario deserviunt
22 ut omnes facerem salvos

salvos. [23] Omnia autem facio propter evangelium, ut comparticeps
eius efficiar.
[24] Nescitis quod hi, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt,
sed unus accipit bravium? Sic currite, ut comprehendatis. [25] Omnis
autem, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, et illi quidem,
ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. [26] Ego
igitur sic curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aerem
verberans; [27] sed castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne
forte, cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar.

10 [1] Nolo enim vos ignorare, fratres, quoniam patres nostri omnes
sub nube fuerunt et omnes mare transierunt [2] et omnes in Moyse
baptizati sunt in nube et in mari [3] et omnes eandem escam spiri-
talem manducaverunt [4] et omnes eundem potum spiritalem bibe-
runt; bibebant autem de spiritali, consequente eos petra: petra autem
erat Christus. [5] Sed non in pluribus eorum complacuit sibi Deus,
nam prostrati sunt in deserto.
[6] Haec autem figurae fuerunt nostrae, ut non simus concupiscentes
malorum, sicut et illi concupierunt. [7] Neque idolorum cultores effi-
ciamini, sicut quidam ex ipsis; quemadmodum scriptum est: « *Sedit
populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere* ». [8] Neque for-
nicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt una die
viginti tria milia. [9] Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum
tentaverunt, et a serpentibus perierunt. [10] Neque murmuraveritis,
sicut quidam eorum murmuraverunt et perierunt ab exterminatore.
[11] Haec autem in figura contingebant illis; scripta sunt autem ad
correptionem nostram, in quos fines saeculorum devenerunt. [12] Ita-
que, qui se existimat stare, videat, ne cadat. [13] Tentatio vos non appre-
hendit nisi humana; fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari
super id quod potestis, sed faciet cum tentatione etiam proventum,
ut possitis sustinere.
[14] Propter quod, carissimi mihi, fugite ab idolorum cultura. [15] Ut
prudentibus loquor; vos iudicate, quod dico: [16] Calix benedictionis,
cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Et
panis, quem frangimus, nonne communicatio corporis Christi est?

[9] [23] ut particeps eius efficiar
[10] [5] beneplacitum est Deo
[6] in figura facta sunt nostri
[11] Haec autem omnia in figura
[13] non adprehendat
[16] nonne participatio corporis Domini

17 Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes enim de
uno pane participamur. 18 Videte Israel secundum carnem: nonne,
qui edunt hostias, communicantes sunt altari?
19 Quid ergo dico? Quod idolothytum sit aliquid? Aut quod ido-
lum sit aliquid? 20 Sed, quae immolant, daemoniis immolant et non
Deo; nolo autem vos communicantes fieri daemoniis. 21 Non po-
testis calicem Domini bibere et calicem daemoniorum; non pote-
stis mensae Domini participes esse et mensae daemoniorum. 22 An
aemulamur Dominum? Numquid fortiores illo sumus?
23 « Omnia licent! ». Sed non omnia expediunt. « Omnia licent! ».
Sed non omnia aedificant. 24 Nemo, quod suum est, quaerat, sed quod
alterius. 25 Omne, quod in macello venit, manducate, nihil interro-
gantes propter conscientiam; 26 *Domini enim est terra et plenitudo eius.*
27 Si quis vocat vos infidelium, et vultis ire, omne, quod vobis
apponitur, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.
28 Si quis autem vobis dixerit: « Hoc immolaticium est idolis »,
nolite manducare, propter illum, qui indicavit, et propter conscien-
tiam; 29 conscientiam autem dico non tuam ipsius, sed alterius. Ut
quid enim libertas mea iudicatur ab alia conscientia? 30 Si ego cum
gratia participo, quid blasphemor pro eo, quod gratias ago?
31 Sive ergo manducatis sive bibitis sive aliud quid facitis, omnia
in gloriam Dei facite. 32 Sine offensione estote Iudaeis et Graecis et
ecclesiae Dei, 33 sicut et ego per omnia omnibus placeo, non quae-
rens, quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant.

11 1 Imitatores mei estote sicut et ego Christi.
2 Laudo autem vos quod omnia mei memores estis et, sicut tradidi
vobis, traditiones meas tenetis. 3 Volo autem vos scire quod omnis
viri caput Christus est, caput autem mulieris vir, caput vero Christi
Deus. 4 Omnis vir orans aut prophetans velato capite, deturpat
caput suum; 5 omnis autem mulier orans aut prophetans non velato

[10] 17 omnes quidem de uno pane
18 participes sunt altaris
19 Quod idolis immolatum sit aliquid?
20 Sed quae immolant gentes | vos socios fieri daemoniorum
26 Domini est terra
28 Si quis autem dixerit: Hoc
29 non tuam, sed alterius
31 vel aliud quid facitis
32 Iudaeis et gentilibus
[11] 2 Laudo autem vos, fratres | vobis praecepta mea tenetis

capite, deturpat caput suum: unum est enim atque si decalvetur.
6 Nam si non velatur mulier, et tondeatur! Si vero turpe est mulieri
tonderi aut decalvari, veletur.

7 Vir quidem non debet velare caput, quoniam imago et gloria est
Dei; mulier autem gloria viri est. 8 Non enim vir ex muliere est, sed
mulier ex viro; 9 etenim non est creatus vir propter mulierem, sed
mulier propter virum. 10 Ideo debet mulier potestatem habere supra
caput propter angelos. 11 Verumtamen neque mulier sine viro, neque
vir sine muliere in Domino; 12 nam sicut mulier de viro, ita et vir
per mulierem, omnia autem ex Deo. 13 In vobis ipsi iudicate: Decet
mulierem non velatam orare Deum? 14 Nec ipsa natura docet vos
quod vir quidem, si comam nutriat, ignominia est illi, 15 mulier vero,
si comam nutriat, gloria est illi? Quoniam coma pro velamine ei data
est. 16 Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetu-
dinem non habemus, neque ecclesiae Dei.

17 Hoc autem praecipio non laudans quod non in melius sed in
deterius convenitis. 18 Primum quidem convenientibus vobis in
ecclesia, audio scissuras inter vos esse et ex parte credo. 19 Nam
oportet et haereses inter vos esse, ut et, qui probati sunt, manifesti
fiant in vobis. 20 Convenientibus ergo vobis in unum, non est domi-
nicam cenam manducare; 21 unusquisque enim suam cenam praesu-
mit in manducando, et alius quidem esurit, alius autem ebrius est.
22 Numquid domos non habetis ad manducandum et bibendum? Aut
ecclesiam Dei contemnitis et confunditis eos, qui non habent? Quid
dicam vobis? Laudabo vos? In hoc non laudo!

23 Ego enim accepi a Domino, quod et tradidi vobis, quoniam
Dominus Iesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem 24 et gratias
agens fregit et dixit: « *Hoc est corpus meum, quod pro vobis est; hoc
facite in meam commemorationem* »; 25 similiter et calicem, postquam
cenatum est, dicens: « *Hic calix novum testamentum est in meo*

[11] 6 aut decalvari, velet caput suum
11 Verumtamen neque vir sine muliere neque mulier sine viro in Domino
13 Vos ipsi iudicate
15 Quoniam capilli pro velamine ei dati sunt
18 audio scissuras esse
19 et haereses esse
20 in unum, iam non est
21 praesumit ad manducandum
22 Laudo vos?
24 Hoc est corpus meum pro vobis
25 postquam cenavit dicens

sanguine; hoc facite, quotiescumque bibetis, in meam commemora-
tionem ». 26 Quotiescumque enim manducabitis panem hunc et ca-
licem bibetis, mortem Domini annuntiatis, donec veniat. 27 Itaque,
quicumque manducaverit panem vel biberit calicem Domini indigne,
reus erit corporis et sanguinis Domini. 28 Probet autem seipsum
homo, et sic de pane illo edat et de calice bibat; 29 qui enim manducat
et bibit, iudicium sibi manducat et bibit non diiudicans corpus.
30 Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi. 31 Quod
si nosmetipsos diiudicaremus, non utique iudicaremur; 32 dum iudica-
mur autem, a Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.

33 Itaque, fratres mei, cum convenitis ad manducandum, invicem
exspectate. 34 Si quis esurit, domi manducet, ut non in iudicium
conveniatis. Cetera autem, cum venero, disponam.

12 1 De spiritalibus autem, fratres, nolo vos ignorare. 2 Scitis quoniam,
cum gentes essetis, ad simulacra muta, prout ducebamini, euntes.
3 Ideo notum vobis facio quod nemo in Spiritu Dei loquens dicit:
« Anathema Iesus! », et nemo potest dicere: « Dominus Iesus », nisi
in Spiritu Sancto.

4 Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus; 5 et divi-
siones ministrationum sunt, idem autem Dominus; 6 et divisiones
operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus.
7 Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. 8 Alii
quidem per Spiritum datur sermo sapientiae, alii autem sermo
scientiae secundum eundem Spiritum, 9 alteri fides in eodem Spiritu,
alii donationes sanitatum in uno Spiritu, 10 alii operationes virtutum,
alii prophetatio, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii
interpretatio linguarum; 11 haec autem omnia operatur unus et idem
Spiritus, dividens singulis, prout vult.

12 Sicut enim corpus unum est et membra habet multa, omnia
autem membra corporis, cum sint multa, unum corpus sunt, ita et
Christus; 13 etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizati
sumus, sive Iudaei sive Graeci sive servi sive liberi, et omnes unum

[11] 29 manducat et bibit indigne
30 infirmes et inbecilles
[12] 1 autem nolo vos ignorare, fratres
3 dicit: Anathema Iesu
9 alii gratia sanitatum
10 alii operatio virtutum | alii interpretatio sermonum
11 unus atque idem
13 sive Iudaei sive gentiles

Spiritum potati sumus. [14] Nam et corpus non est unum membrum sed multa. [15] Si dixerit pes: « Non sum manus, non sum de corpore », non ideo non est de corpore; [16] et si dixerit auris: « Non sum oculus, non sum de corpore », non ideo non est de corpore. [17] Si totum corpus oculus est, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus? [18] Nunc autem posuit Deus membra, unumquodque eorum in corpore, sicut voluit. [19] Quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus? [20] Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus. [21] Non potest dicere oculus manui: « Non es mihi necessaria! », aut iterum caput pedibus: « Non estis mihi necessarii! ». [22] Sed multo magis, quae videntur membra corporis infirmiora esse, necessaria sunt; [23] et, quae putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorem circumdamus; et, quae inhonesta sunt nostra, abundantiorem honestatem habent, [24] honesta autem nostra nullius egent. Sed Deus temperavit corpus, ei, cui deerat, abundantiorem tribuendo honorem, [25] ut non sit schisma in corpore, sed idipsum pro invicem sollicita sint membra. [26] Et sive patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; sive glorificatur unum membrum, congaudent omnia membra. [27] Vos autem estis corpus Christi et membra ex parte.

[28] Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde donationes curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum. [29] Numquid omnes apostoli? Numquid omnes prophetae? Numquid omnes doctores? Numquid omnes virtutes? [30] Numquid omnes donationes habent curationum? Numquid omnes linguis loquuntur? Numquid omnes interpretantur? [31] Aemulamini autem charismata maiora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

13 [1] Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non
habeam, factus sum velut aes sonans aut cymbalum tinniens.

[2] Et si habuero prophetiam et noverim mysteria omnia et omnem

[12] [15] quoniam non sum manus
[16] quia non sum oculus
[17] oculus, ubi auditus
[21] manui: Opera tua non indigeo
[22] necessariora sunt
[26] Et si quid patitur | sive gloriatur
[27] et membra de membro
[28] exin gratias curationum
[30] gratias habent curationum

scientiam, et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam,
caritatem autem non habuero, nihil sum.
[3] Et si distribuero in cibos omnes facultates meas et si tradidero
corpus meum, ut glorier, caritatem autem non habuero, nihil mihi
prodest.
[4] Caritas patiens est, benigna est caritas, non aemulatur, non agit
superbe, non inflatur, [5] non est ambitiosa, non quaerit, quae sua sunt,
non irritatur, non cogitat malum, [6] non gaudet super iniquitatem,
congaudet autem veritati; [7] omnia suffert, omnia credit, omnia sperat,
omnia sustinet.
[8] Caritas numquam excidit. Sive prophetiae, evacuabuntur; sive
linguae, cessabunt; sive scientia, destruetur. [9] Ex parte enim cogno-
scimus et ex parte prophetamus; [10] cum autem venerit, quod per-
fectum est, evacuabitur, quod ex parte est. [11] Cum essem parvulus,
loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus;
quando factus sum vir, evacuavi, quae erant parvuli. [12] Videmus enim
nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem; nunc
cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut et cognitus sum.
[13] Nunc autem manet fides, spes, caritas, tria haec; maior autem
ex his est caritas.

14 [1] Sectamini caritatem, aemulamini spiritalia, magis autem, ut pro-
phetetis. [2] Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed
Deo; nemo enim audit, spiritu autem loquitur mysteria. [3] Qui autem
prophetat, hominibus loquitur aedificationem et exhortationem et
consolationes. [4] Qui loquitur lingua, semetipsum aedificat; qui
autem prophetat, ecclesiam aedificat. [5] Volo autem omnes vos loqui
linguis, magis autem prophetare; maior autem est qui prophetat
quam qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur, ut ecclesia aedi-
ficationem accipiat.
[6] Nunc autem, fratres, si venero ad vos linguis loquens, quid vobis
prodero, nisi vobis loquar aut in revelatione aut in scientia aut in
prophetia aut in doctrina? [7] Tamen, quae sine anima sunt vocem
dantia, sive tibia sive cithara, nisi distinctionem sonituum dederint,

[13] [2] et habuero omnem fidem
[3] in cibos pauperum | corpus meum ut ardeam
[4] benigna est, caritas non aemulatur, non agit perperam
[12] Videmus nunc
[13] maior autem his
[14] [3] Nam qui prophetat
[5] nam maior est qui profetat | nisi si forte ut interpretetur
[6] nisi si vobis loquar | aut scientia aut prophetia

quomodo scietur quod tibia canitur aut quod citharizatur? [8] Etenim
si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? [9] Ita et vos
per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur
id, quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. [10] Tam multa, ut
puta, genera linguarum sunt in mundo, et nihil sine voce est. [11] Si
ergo nesciero virtutem vocis, ero ei, qui loquitur, barbarus; et,
qui loquitur, mihi barbarus.

[12] Sic et vos, quoniam aemulatores estis spirituum, ad aedificatio-
nem ecclesiae quaerite, ut abundetis. [13] Et ideo, qui loquitur lingua,
oret, ut interpretetur. [14] Nam si orem lingua, spiritus meus orat,
mens autem mea sine fructu est. [15] Quid ergo est? Orabo spiritu,
orabo et mente; psallam spiritu, psallam et mente. [16] Ceterum si
benedixeris in spiritu, qui supplet locum idiotae, quomodo dicet
« Amen! » super tuam benedictionem, quoniam quid dicas nescit?
[17] Nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non aedificatur. [18] Gra-
tias ago Deo quod omnium vestrum magis linguis loquor; [19] sed in
ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut et alios instruam,
quam decem milia verborum in lingua.

[20] Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed malitia parvuli estote,
sensibus autem perfecti estote.

[21] In lege scriptum est:
« *In aliis linguis et in labiis aliorum*
loquar populo huic,
et nec sic *exaudient* me »,
dicit Dominus. [22] Itaque linguae in signum sunt non fidelibus sed
infidelibus, prophetia autem non infidelibus sed fidelibus. [23] Si ergo
conveniat universa ecclesia in unum, et omnes linguis loquantur,
intrent autem idiotae aut infideles, nonne dicent quod insanitis? [24] Si
autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel idiota,
convincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus, [25] occulta cordis
eius manifesta fiunt, et ita cadens in faciem adorabit Deum pro-
nuntians: « Vere Deus in vobis est! ».

[26] Quid ergo est, fratres? Cum convenitis, unusquisque psalmum
habet, doctrinam habet, apocalypsim habet, linguam habet, inter-

[14] [7] quod canitur aut
[11] ero ei cui loquor barbarus
[16] si benedixeris spiritu
[18] omnium vestrum lingua loquor
[21] scriptum est quoniam | et labiis aliis
[25] pronuntians quod
[26] unusquisque vestrum psalmum habet

pretationem habet: omnia ad aedificationem fiant. [27] Sive lingua quis
loquitur, secundum duos aut ut multum tres, et per partes, et unus
interpretetur; [28] si autem non fuerit interpres, taceat in ecclesia, sibi
autem loquatur et Deo. [29] Prophetae duo aut tres dicant, et ceteri
diiudicent; [30] quod si alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat.
[31] Potestis enim omnes per singulos prophetare, ut omnes discant
et omnes exhortentur, [32] et spiritus prophetarum prophetis subiecti
sunt; [33] non enim est dissensionis Deus sed pacis.

Sicut in omnibus ecclesiis sanctorum, [34] mulieres in ecclesiis
taceant, non enim permittitur eis loqui; sed subditae sint, sicut et
lex dicit. [35] Si quid autem volunt discere, domi viros suos interro-
gent; turpe est enim mulieri loqui in ecclesia.

[36] An a vobis verbum Dei processit aut in vos solos pervenit?
[37] Si quis videtur propheta esse aut spiritalis, cognoscat, quae scribo
vobis, quia Domini est mandatum. [38] Si quis autem ignorat, igno-
rabitur. [39] Itaque, fratres mei, aemulamini prophetare et loqui lin-
guis nolite prohibere; [40] omnia autem honeste et secundum ordi-
nem fiant.

15 [1] Notum autem vobis facio, fratres, evangelium, quod evangelizavi
vobis, quod et accepistis, in quo et statis, [2] per quod et salvamini,
qua ratione evangelizaverim vobis, si tenetis, nisi si frustra credidistis!
[3] Tradidi enim vobis in primis, quod et accepi, quoniam Christus
mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas [4] et quia se-
pultus est et quia suscitatus est tertia die secundum Scripturas [5] et
quia visus est Cephae et post haec Duodecim; [6] deinde visus est
plus quam quingentis fratribus simul, ex quibus plures manent
usque adhuc, quidam autem dormierunt; [7] deinde visus est Iacobo,
deinde apostolis omnibus; [8] novissime autem omnium, tamquam
abortivo, visus est et mihi. [9] Ego enim sum minimus apostolorum,
qui non sum dignus vocari apostolus, quoniam persecutus sum
ecclesiam Dei; [10] gratia autem Dei sum id, quod sum, et gratia eius
in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi, non

[14] [34] sed subditas esse
[37] quia Domini sunt mandata
[39] fratres, aemulamini prophetare

[15] [1] evangelium quod praedicavi vobis
[2] qua ratione praedicaverim vobis
[4] et quia resurrexit tertia die
[5] et post haec undecim
[6] ex quibus multi manent

ego autem, sed gratia Dei mecum. [11] Igitur sive ego sive illi, sic prae-
dicamus, et sic credidistis.
[12] Si autem Christus praedicatur quod suscitatus est a mortuis,
quomodo quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum
non est? [13] Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus
suscitatus est! [14] Si autem Christus non suscitatus est, inanis est
ergo praedicatio nostra, inanis est et fides vestra, [15] invenimur autem
et falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum
quod suscitaverit Christum, quem non suscitavit, si revera mortui
non resurgunt. [16] Nam si mortui non resurgunt, neque Christus
resurrexit; [17] quod si Christus non resurrexit, stulta est fides vestra,
adhuc estis in peccatis vestris. [18] Ergo et, qui dormierunt in Christo,
perierunt. [19] Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, mise-
rabiliores sumus omnibus hominibus.
[20] Nunc autem Christus resurrexit a mortuis, primitiae dormien-
tium. [21] Quoniam enim per hominem mors, et per hominem resur-
rectio mortuorum: [22] sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita et
in Christo omnes vivificabuntur. [23] Unusquisque autem in suo ordine:
primitiae Christus; deinde hi, qui sunt Christi, in adventu eius;
[24] deinde finis, cum tradiderit regnum Deo et Patri, cum evacuaverit
omnem principatum et omnem potestatem et virtutem. [25] Oportet
autem illum regnare, *donec ponat* omnes *inimicos sub pedibus* eius.
[26] Novissima autem inimica destruetur mors; [27] *omnia* enim *subiecit*
sub pedibus eius. Cum autem dicat: « Omnia subiecta sunt », sine
dubio praeter eum, qui subiecit ei omnia. [28] Cum autem subiecta
fuerint illi omnia, tunc ipse Filius subiectus erit illi, qui sibi subiecit
omnia, ut sit Deus omnia in omnibus.
[29] Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis? Si omnino
mortui non resurgunt, ut quid et baptizantur pro illis? [30] Ut quid et
nos periclitamur omni hora? [31] Cotidie morior, utique per vestram
gloriationem, fratres, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro!
[32] Si secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi, quid mihi pro-

[15] [11] Sive enim ego sive illi
[12] quod resurrexit a mortuis
[13] neque Christus resurrexit
[14] si autem Christus non resurrexit
[16] si mortui non resurgunt
[17] vana est fides vestra, adhuc enim estis
[22] et sicut in Adam
[24] omnem principatum et potestatem et virtutem
[31] Cotidie morior per vestram gloriam

dest? Si mortui non resurgunt, *manducemus et bibamus, cras enim moriemur.* [33] Nolite seduci: « Corrumpunt mores bonos colloquia mala ». [34] Evigilate iuste et nolite peccare! Ignorantiam enim Dei quidam habent; ad reverentiam vobis loquor.

[35] Sed dicet aliquis: « Quomodo resurgunt mortui? Quali autem corpore veniunt? ». [36] Insipiens! Tu, quod seminas, non vivificatur, nisi prius moriatur; [37] et quod seminas, non corpus, quod futurum est, seminas, sed nudum granum, ut puta tritici aut alicuius ceterorum. [38] Deus autem dat illi corpus sicut voluit, et unicuique seminum proprium corpus. [39] Non omnis caro eadem caro, sed alia hominum, alia caro pecorum, alia caro volucrum, alia autem piscium. [40] Et corpora caelestia et corpora terrestria, sed alia quidem caelestium gloria, alia autem terrestrium. [41] Alia claritas solis, alia claritas lunae et alia claritas stellarum; stella enim a stella differt in claritate. [42] Sic et resurrectio mortuorum: seminatur in corruptione, resurgit in incorruptione; [43] seminatur in ignobilitate, resurgit in gloria; seminatur in infirmitate, resurgit in virtute; [44] seminatur corpus animale, resurgit corpus spiritale.

Si est corpus animale, est et spiritale. [45] Sic et scriptum est: « *Factus est* primus *homo* Adam *in animam viventem* »; novissimus Adam in Spiritum vivificantem. [46] Sed non prius, quod spiritale est, sed quod animale est; deinde quod spiritale. [47] Primus homo de terra terrenus, secundus homo de caelo. [48] Qualis terrenus, tales et terreni, et qualis caelestis, tales et caelestes; [49] et sicut portavimus imaginem terreni, portabimus et imaginem caelestis. [50] Hoc autem dico, fratres, quoniam caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt, neque corruptio incorruptelam possidebit.

[51] Ecce mysterium vobis dico: Non omnes quidem dormiemus, sed omnes immutabimur, [52] in momento, in ictu oculi, in novissima tuba; canet enim, et mortui suscitabuntur incorrupti, et nos immutabimur. [53] Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptelam, et mortale induere immortalitatem. [54] Cum autem corruptibile hoc

[15] [39] alia pecorum
[42] surgit in incorruptione
[43] surgit in gloria | surgit in virtute
[44] surgit corpus spiritale
[47] de caelo caelestis
[49] igitur sicut portavimus | portemus et imaginem caelestis
[51] omnes quidem resurgemus sed non omnes inmutabimur
[52] et mortui resurgent incorrupti
[54] Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo

induerit incorruptelam, et mortale hoc induerit immortalitatem,
tunc fiet sermo, qui scriptus est:
« *Absorpta est mors in victoria.*
[55] *Ubi est, mors, victoria tua?*
Ubi est, mors, stimulus tuus? ».
[56] Stimulus autem mortis peccatum est, virtus vero peccati lex.
[57] Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum no-
strum Iesum Christum. [58] Itaque, fratres mei dilecti, stabiles estote,
immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes quod
labor vester non est inanis in Domino.

16 [1] De collectis autem, quae fiunt in sanctos, sicut ordinavi ecclesiis
Galatiae, ita et vos facite. [2] Per primam sabbati unusquisque vestrum
apud se ponat recondens, quod ei beneplacuerit, ut non, cum venero,
tunc collectae fiant. [3] Cum autem praesens fuero, quos probaveritis,
per epistulas hos mittam perferre gratiam vestram in Ierusalem;
[4] quod si dignum fuerit, ut et ego eam, mecum ibunt.

[5] Veniam autem ad vos, cum Macedoniam pertransiero, nam
Macedoniam pertransibo; [6] apud vos autem forsitan manebo vel
etiam hiemabo, ut vos me deducatis, quocumque iero. [7] Nolo enim
vos modo in transitu videre; spero enim me aliquantum temporis
manere apud vos, si Dominus permiserit. [8] Permanebo autem
Ephesi usque ad Pentecosten; [9] ostium enim mihi apertum est ma-
gnum et efficax, et adversarii multi. [10] Si autem venerit Timotheus,
videte, ut sine timore sit apud vos, opus enim Domini operatur
sicut et ego; [11] ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in
pace, ut veniat ad me; exspecto enim illum cum fratribus. [12] De
Apollo autem fratre, multum rogavi eum, ut veniret ad vos cum
fratribus, et utique non fuit voluntas, ut nunc veniret; veniet autem,
cum ei opportunum fuerit.

[13] Vigilate, state in fide, viriliter agite, confortamini; [14] omnia
vestra in caritate fiant. [15] Obsecro autem vos, fratres: nostis domum
Stephanae, quoniam sunt primitiae Achaiae et in ministerium sanc-
torum ordinaverunt seipsos; [16] ut et vos subditi sitis eiusmodi et
omni cooperanti et laboranti. [17] Gaudeo autem in praesentia Stepha-

[15] [58] stabiles estote et inmobiles
[16] [2] Per unam sabbati
[9] magnum et evidens
[12] cum ei vacuum fuerit
[13] viriliter agite et confortamini
[15] Stephanae et Fortunati

nae et Fortunati et Achaici, quoniam id quod vobis deerat, ipsi
suppleverunt, [18] refecerunt enim et meum spiritum et vestrum.
Cognoscite ergo, qui eiusmodi sunt.

[19] Salutant vos ecclesiae Asiae. Salutant vos in Domino multum
Aquila et Prisca cum domestica sua ecclesia. [20] Salutant vos fratres
omnes. Salutate invicem in osculo sancto.

[21] Salutatio mea manu Pauli. [22] Si quis non amat Dominum, sit
anathema. Marana tha!

[23] Gratia Domini Iesu vobiscum. [24] Caritas mea cum omnibus
vobis in Christo Iesu.

[16] [22] Dominum Iesum Christum | Maranatha
[24] in Christo Iesu. Amen

EPISTULA II AD CORINTHIOS

1 1 Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem Dei, et Timotheus
frater, ecclesiae Dei, quae est Corinthi, cum sanctis omnibus, qui
sunt in universa Achaia: 2 gratia vobis et pax a Deo Patre nostro et
Domino Iesu Christo.

3 Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater mi-
sericordiarum et Deus totius consolationis, 4 qui consolatur nos in
omni tribulatione nostra, ut possimus et ipsi consolari eos, qui in
omni pressura sunt, per exhortationem, qua exhortamur et ipsi a
Deo; 5 quoniam, sicut abundant passiones Christi in nobis, ita per
Christum abundat et consolatio nostra. 6 Sive autem tribulamur, pro
vestra exhortatione et salute; sive exhortamur, pro vestra exhorta-
tione, quae operatur in tolerantia earundem passionum, quas et nos
patimur. 7 Et spes nostra firma pro vobis, scientes quoniam, sicut
socii passionum estis, sic eritis et consolationis.

8 Non enim volumus ignorare vos, fratres, de tribulatione nostra,
quae facta est in Asia, quoniam supra modum gravati sumus supra
virtutem, ita ut taederet nos etiam vivere; 9 sed ipsi in nobis ipsis
responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in
Deo, qui suscitat mortuos: 10 qui de tanta morte eripuit nos et eruet,
in quem speramus, et adhuc eripiet, 11 adiuvantibus et vobis in ora-
tione pro nobis, ut propter eam, quae ex multis personis in nos est,
donationem per multos gratiae agantur pro nobis.

12 Nam gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae,
quod in simplicitate et sinceritate Dei et non in sapientia carnali sed
in gratia Dei conversati sumus in mundo, abundantius autem ad
vos. 13 Non enim alia scribimus vobis quam quae legitis aut etiam
cognoscitis; spero autem quod usque in finem cognoscetis, 14 sicut
et cognovistis nos ex parte, quia gloria vestra sumus sicut et vos
nostra in die Domini nostri Iesu.

[1] 1 Iesu Christi
5 ita et per Christum abundat consolatio nostra
10 qui de tantis periculis | speramus quoniam et adhuc
11 ut ex multis personis eius qui in nobis est donationis
13 quae legistis et cognoscitis

15 Et hac confidentia volui prius venire ad vos, ut secundam gra-
tiam haberetis, 16 et per vos transire in Macedoniam et iterum a
Macedonia venire ad vos et a vobis deduci in Iudaeam. 17 Cum hoc
ergo voluissem, numquid levitate usus sum? Aut, quae cogito, se-
cundum carnem cogito, ut sit apud me « Est, est » et « Non, non »?
18 Fidelis autem Deus, quia sermo noster, qui fit apud vos, non
est « Est » et « Non »! 19 Dei enim Filius Iesus Christus, qui in vobis
per nos praedicatus est, per me et Silvanum et Timotheum, non
fuit « Est » et « Non », sed « Est » in illo fuit. 20 Quotquot enim
promissiones Dei sunt, in illo « Est »; ideo et per ipsum « Amen »
Deo ad gloriam per nos. 21 Qui autem confirmat nos vobiscum in
Christum et qui unxit nos Deus, 22 et qui signavit nos et dedit arra-
bonem Spiritus in cordibus nostris.

23 Ego autem testem Deum invoco in animam meam quod parcens
vobis non veni ultra Corinthum. 24 Non quia dominamur fidei vestrae,
sed adiutores sumus gaudii vestri, nam fide stetistis.

2 1 Statui autem hoc ipse apud me, ne iterum in tristitia venirem ad
vos; 2 si enim ego contristo vos, et quis est qui me laetificet, nisi
qui contristatur ex me? 3 Et hoc ipsum scripsi, ut non, cum venero,
tristitiam habeam de quibus oportebat me gaudere, confidens in
omnibus vobis, quia meum gaudium omnium vestrum est. 4 Nam
ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas
lacrimas, non ut contristemini, sed ut sciatis quam caritatem habeo
abundantius in vos.

5 Si quis autem contristavit, non me contristavit, sed ex parte, ut
non onerem, omnes vos. 6 Sufficit illi, qui eiusmodi est, obiurgatio
haec, quae fit a pluribus, 7 ita ut e contra magis donetis et console-
mini, ne forte abundantiore tristitia absorbeatur, qui eiusmodi est.
8 Propter quod obsecro vos, ut confirmetis in illum caritatem; 9 ideo
enim et scripsi, ut cognoscam probationem vestram, an in omnibus
oboedientes sitis. 10 Cui autem aliquid donatis, et ego; nam et ego,
quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi, 11 ut
non circumveniamur a Satana, non enim ignoramus cogitationes eius.

[1] 17 ut sit apud me est et non
18 non est in illo est et non
20 amen Deo ad gloriam nostram
22 et dedit pignus Spiritus

[2] 3 tristiam super tristitiam habeam | oportuerat
4 abundantius in vobis
9 ut cognoscam experimentum vestrum

12 Cum venissem autem Troadem ob evangelium Christi, et ostium
mihi apertum esset in Domino, 13 non habui requiem spiritui meo,
eo quod non invenerim Titum fratrem meum, sed valefaciens eis
profectus sum in Macedoniam. 14 Deo autem gratias, qui semper
triumphat nos in Christo et odorem notitiae suae manifestat per nos
in omni loco. 15 Quia Christi bonus odor sumus Deo in his, qui
salvi fiunt, et in his, qui pereunt: 16 aliis quidem odor ex morte in
mortem, aliis autem odor ex vita in vitam. Et ad haec quis idoneus?
17 Non enim sumus sicut plurimi adulterantes verbum Dei, sed sicut
ex sinceritate, sed sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur.

3 1 Incipimus iterum nosmetipsos commendare? Aut numquid ege-
mus sicut quidam commendaticiis epistulis ad vos aut ex vobis?
2 Epistula nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quae scitur
et legitur ab omnibus hominibus; 3 manifestati quoniam epistula
estis Christi ministrata a nobis, scripta non atramento sed Spiritu
Dei vivi, non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus.

4 Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum. 5 Non
quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed
sufficientia nostra ex Deo est, 6 qui et idoneos nos fecit ministros
Novi Testamenti, non litterae sed Spiritus: littera enim occidit,
Spiritus autem vivificat.

7 Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit
in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysis
propter gloriam vultus eius, quae evacuatur, 8 quomodo non magis
ministratio Spiritus erit in gloria? 9 Nam si ministerium damnationis
gloria est, multo magis abundat ministerium iustitiae in gloria.
10 Nam nec glorificatum est, quod claruit in hac parte, propter excel-
lentem gloriam; 11 si enim, quod evacuatur, per gloriam est, multo
magis, quod manet, in gloria est.

12 Habentes igitur talem spem multa fiducia utimur, 13 et non sicut
Moyses: ponebat velamen super faciem suam, ut non intenderent
filii Israel in finem illius, quod evacuatur. 14 Sed obtusi sunt sensus
eorum. Usque in hodiernum enim diem idipsum velamen in lectione

[2] 12 propter evangelium Christi
14 in Christo Iesu
16 odor mortis in mortem | odor vitae in vitam | quis tam idoneus
17 sed ex sinceritate

[3] 3 et scripta
9 Nam si ministratio damnationis
13 filii Israel in faciem eius quod evacuatur

Veteris Testamenti manet non revelatum, quoniam in Christo eva-
cuatur; [15] sed usque in hodiernum diem, cum legitur Moyses, vela-
men est positum super cor eorum. [16] *Quando autem conversus fuerit
ad Dominum, aufertur velamen.* [17] Dominus autem Spiritus est;
ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas. [18] Nos vero omnes revelata
facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transfor-
mamur a claritate in claritatem tamquam a Domini Spiritu.

4 [1] Ideo habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiam
consecuti sumus, non deficimus, [2] sed abdicavimus occulta dedecoris
non ambulantes in astutia neque adulterantes verbum Dei, sed in
manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem
conscientiam hominum coram Deo.

[3] Quod si etiam velatum est evangelium nostrum, in his, qui per-
eunt, est velatum, [4] in quibus deus huius saeculi excaecavit mentes
infidelium, ut non fulgeat illuminatio evangelii gloriae Christi, qui est
imago Dei. [5] Non enim nosmetipsos praedicamus sed Iesum Christum
Dominum; nos autem servos vestros per Iesum. [6] Quoniam Deus
qui dixit: « *De tenebris lux splendescat* », ipse illuxit in cordibus
nostris ad illuminationem scientiae claritatis Dei in facie Iesu Christi.

[7] Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus, ut sublimi-
tas sit virtutis Dei, et non ex nobis. [8] In omnibus tribulationem pa-
timur, sed non angustiamur; aporiamur, sed non destituimur; [9] per-
secutionem patimur, sed non derelinquimur; deicimur, sed non
perimus; [10] semper mortificationem Iesu in corpore circumferentes,
ut et vita Iesu in corpore nostro manifestetur. [11] Semper enim nos,
qui vivimus, in mortem tradimur propter Iesum, ut et vita Iesu ma-
nifestetur in carne nostra mortali. [12] Ergo mors in nobis operatur,
vita autem in vobis.

[13] Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut scriptum est:
« *Credidi, propter quod locutus sum* », et nos credimus, propter quod
et loquimur, [14] scientes quoniam, qui suscitavit Dominum Iesum,
et nos cum Iesu suscitabit et constituet vobiscum. [15] Omnia enim
propter vos, ut gratia abundans per multos gratiarum actionem

[3] [16] Cum autem conversus fuerit

[4] [2] sed abdicamus

[3] opertum est evangelium nostrum in his qui pereunt est opertum

[6] de tenebris lucem splendescere, qui inluxit

[10] in corpore nostro circumferentes | in corporibus nostris

[14] qui suscitavit Iesum

[15] gratiarum actione abundet

abundare faciat in gloriam Dei. [16] Propter quod non deficimus, sed
licet is, qui foris est, noster homo corrumpitur, tamen is, qui intus
est, noster renovatur de die in diem. [17] Id enim, quod in praesenti
est, leve tribulationis nostrae supra modum in sublimitatem aeter-
num gloriae pondus operatur nobis, [18] non contemplantibus nobis,
quae videntur, sed quae non videntur; quae enim videntur, temporalia
sunt, quae autem non videntur, aeterna sunt.

5 [1] Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius taberna-
culi dissolvatur, aedificationem ex Deo habemus domum non manu-
factam, aeternam in caelis. [2] Nam et in hoc ingemiscimus, habitatio-
nem nostram, quae de caelo est, superindui cupientes, [3] si tamen et
exspoliati, non nudi inveniamur. [4] Nam et, qui sumus in tabernaculo,
ingemiscimus gravati, eo quod nolumus exspoliari sed supervestiri,
ut absorbeatur, quod mortale est, a vita. [5] Qui autem effecit nos in
hoc ipsum, Deus, qui dedit nobis arrabonem Spiritus.

[6] Audentes igitur semper et scientes quoniam, dum praesentes
sumus in corpore, peregrinamur a Domino; [7] per fidem enim am-
bulamus et non per speciem. [8] Audemus autem et bonam volun-
tatem habemus magis peregrinari a corpore et praesentes esse ad
Dominum. [9] Et ideo contendimus sive praesentes sive absentes place-
re illi. [10] Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi,
ut referat unusquisque pro eis, quae per corpus gessit, sive bonum
sive malum.

[11] Scientes ergo timorem Domini hominibus suademus, Deo
autem manifesti sumus; spero autem et in conscientiis vestris mani-
festos nos esse. [12] Non iterum nos commendamus vobis, sed occa-
sionem damus vobis gloriandi pro nobis, ut habeatis ad eos, qui in
facie gloriantur et non in corde. [13] Sive enim mente excedimus, Deo;
sive sobrii sumus, vobis.

[14] Caritas enim Christi urget nos, aestimantes hoc quoniam, si
unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; [15] et pro

[4] [16] intus est renovatur
[17] in praesenti est momentaneum et leve
[5] [1] huius habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habeamus
[3] si tamen vestiti non nudi
[5] efficit nos | nobis pignus Spiritus
[6] quoniam dum sumus in corpore
[8] et praesentes esse ad Deum
[9] contendimus sive absentes sive praesentes
[10] ut referat unusquisque propria corporis prout gessit

omnibus mortuus est, ut et, qui vivunt, iam non sibi vivant, sed ei,
qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. [16] Itaque nos ex hoc neminem
novimus secundum carnem; et si cognovimus secundum carnem
Christum, sed nunc iam non novimus. [17] Si quis ergo in Christo,
nova creatura; vetera transierunt, ecce, facta sunt nova.

[18] Omnia autem ex Deo, qui reconciliavit nos sibi per Christum
et dedit nobis ministerium reconciliationis, [19] quoniam quidem Deus
erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta
ipsorum, et posuit in nobis verbum reconciliationis. [20] Pro Christo
ergo legatione fungimur tamquam Deo exhortante per nos: obse-
cramus pro Christo, reconciliamini Deo. [21] Eum, qui non noverat
peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur iustitia Dei
in ipso.

6 [1] Adiuvantes autem et exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei
recipiatis [2] — ait enim:
« *Tempore accepto exaudivi te*
et in die salutis adiuvi te »;
ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis — [3] nemini
dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium, [4] sed in
omnibus exhibentes nosmetipsos sicut Dei ministros in multa pa-
tientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, [5] in plagis,
in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis,
[6] in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu
Sancto, in caritate non ficta, [7] in verbo veritatis, in virtute Dei; per
arma iustitiae a dextris et sinistris, [8] per gloriam et ignobilitatem,
per infamiam et bonam famam; ut seductores et veraces, [9] sicut
qui ignoti et cogniti, quasi morientes, et ecce vivimus, ut castigati
et non mortificati, [10] quasi tristes, semper autem gaudentes, sicut
egentes, multos autem locupletantes, tamquam nihil habentes et
omnia possidentes.

[11] Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor nostrum dilatatum
est. [12] Non angustiamini in nobis, sed angustiamini in visceribus
vestris; [13] eandem autem habentes remunerationem, tamquam filiis
dico, dilatamini et vos.

[5] [17] Si qua ergo in Christo
[20] legationem fungimur

[6] [2] adiuvavi te
[4] exhibeamus nosmet ipsos
[12] angustiamini autem in visceribus vestris

[14] Nolite iugum ducere cum infidelibus! Quae enim participatio
iustitiae cum iniquitate? Aut quae societas luci ad tenebras? [15] Quae
autem conventio Christi cum Beliar, aut quae pars fideli cum infideli?
[16] Qui autem consensus templo Dei cum idolis? Vos enim estis tem-
plum Dei vivi; sicut dicit Deus:
« *Inhabitabo in illis et inambulabo*
et ero illorum Deus, et ipsi erunt mihi populus.
[17] Propter quod *exite de medio eorum*
et separamini, dicit Dominus,
et immundum ne tetigeritis;
et ego recipiam vos
[18] et *ero* vobis *in Patrem,*
et vos eritis *mihi in filios* et filias,
dicit Dominus omnipotens ».

7 [1] Has igitur habentes promissiones, carissimi, mundemus nos ab
omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem
in timore Dei.
[2] Capite nos! Neminem laesimus, neminem corrupimus, neminem
circumvenimus. [3] Non ad condemnationem dico; praedixi enim quod
in cordibus nostris estis ad commoriendum et ad convivendum.
[4] Multa mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis;
repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribula-
tione nostra. [5] Nam et cum venissemus Macedoniam, nullam requiem
habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi: foris pugnae,
intus timores.
[6] Sed qui consolatur humiles, consolatus est nos Deus in adventu
Titi; [7] non solum autem in adventu eius sed etiam in solacio, quo
consolatus est in vobis, referens nobis vestrum desiderium, vestrum
fletum, vestram aemulationem pro me, ita ut magis gauderem.
[8] Quoniam etsi contristavi vos in epistula, non me paenitet; etsi
paeniteret — video quod epistula illa, etsi ad horam, vos contrista-
vit — [9] nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati
estis ad paenitentiam; contristati enim estis secundum Deum, ut
in nullo detrimentum patiamini ex nobis. [10] Quae enim secundum
Deum tristitia, paenitentiam in salutem stabilem operatur; saeculi
autem tristitia mortem operatur. [11] Ecce enim hoc ipsum secundum

[6] [15] Christi ad Belial | cum infidele
[16] quoniam inhabitabo
[7] [8] videns quod epistula illa
[10] secundum Deum tristitia est

Deum contristari: quantam in vobis operatum est sollicitudinem,
sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium,
sed aemulationem, sed vindictam! In omnibus exhibuistis vos in-
contaminatos esse negotio. 12 Igitur etsi scripsi vobis, non propter
eum, qui fecit iniuriam, nec propter eum, qui passus est, sed ad
manifestandam sollicitudinem vestram, quam pro nobis habetis,
ad vos coram Deo. 13 Ideo consolati sumus.

In consolatione autem nostra abundantius magis gavisi sumus
super gaudium Titi, quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis;
14 et si quid apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus,
sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus, ita et gloriatio nostra,
quae fuit ad Titum, veritas facta est. 15 Et viscera eius abundantius
in vos sunt, reminiscentis omnium vestrum oboedientiam, quomodo
cum timore et tremore excepistis eum. 16 Gaudeo quod in omnibus
confido in vobis.

8 1 Notam autem facimus vobis, fratres, gratiam Dei, quae data est
in ecclesiis Macedoniae, 2 quod in multo experimento tribulationis
abundantia gaudii ipsorum et altissima paupertas eorum abundavit
in divitias simplicitatis eorum; 3 quia secundum virtutem, testimo-
nium reddo, et supra virtutem voluntarii fuerunt 4 cum multa
exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerii,
quod fit in sanctos. 5 Et non sicut speravimus, sed semetipsos de-
derunt primum Domino, deinde nobis per voluntatem Dei, 6 ita ut
rogaremus Titum, ut, quemadmodum coepit, ita et perficiat in vos
etiam gratiam istam.

7 Sed sicut in omnibus abundatis, fide et sermone et scientia et
omni sollicitudine et caritate ex nobis in vobis, ut et in hac gratia
abundetis. 8 Non quasi imperans dico, sed per aliorum sollicitudinem
etiam vestrae caritatis ingenitum bonum comprobans; 9 scitis enim
gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus
factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis. 10 Et
consilium in hoc do. Hoc enim vobis utile est, qui non solum facere
sed et velle coepistis ab anno priore; 11 nunc vero et facto perficite,
ut, quemadmodum promptus est animus velle, ita sit et perficere ex
eo, quod habetis. 12 Si enim voluntas prompta est, secundum id

[7] 11 contristari vos | operatur sollicitudinem
12 sollicitudinem nostram quam pro vobis habemus
[8] 3 testimonium illis reddo
7 et caritate vestra in nos
11 animus voluntatis ita sit et perficiendi

quod habet, accepta est, non secundum quod non habet. 13 Non
enim, ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio; sed ex aequalitate
14 in praesenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat,
ut et illorum abundantia vestram inopiam suppleat, ut fiat aequa-
litas, sicut scriptum est: 15 « *Qui multum, non abundavit; et, qui*
modicum, non minoravit ».

16 Gratias autem Deo, qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis
in corde Titi, 17 quoniam exhortationem quidem suscepit, sed, cum
sollicitior esset, sua voluntate profectus est ad vos. 18 Misimus etiam
cum illo fratrem, cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias
19 — non solum autem sed et ordinatus ab ecclesiis comes noster
cum hac gratia, quae ministratur a nobis ad Domini gloriam et desti-
natam voluntatem nostram — 20 devitantes hoc, ne quis nos vitu-
peret in hac plenitudine, quae ministratur a nobis; 21 *providemus*
enim *bona* non solum *coram Domino* sed *etiam* coram *hominibus*.
22 Misimus autem cum illis et fratrem nostrum, quem probavimus
in multis saepe sollicitum esse, nunc autem multo sollicitiorem,
confidentia multa in vos.

23 Sive pro Tito, est socius meus et in vos adiutor; sive fratres
nostri, apostoli ecclesiarum, gloria Christi. 24 Ostensionem ergo,
quae est caritatis vestrae et nostrae gloriationis pro vobis, in illos
ostendite in faciem ecclesiarum.

9 1 Nam de ministerio, quod fit in sanctos, superfluum est mihi
scribere vobis; 2 scio enim promptum animum vestrum, pro quo de
vobis glorior apud Macedonas, quoniam Achaia parata est ab anno
praeterito, et vestra aemulatio provocavit plurimos. 3 Misi autem
fratres, ut ne, quod gloriamur de vobis, evacuetur in hac parte, ut,
quemadmodum dixi, parati sitis, 4 ne, cum venerint mecum Mace-
dones et invenerint vos imparatos, erubescamus nos, ut non dicam
vos, in hac substantia. 5 Necessarium ergo existimavi rogare fratres, ut
praeveniant ad vos et praeparent repromissam benedictionem vestram,
ut haec sit parata sic quasi benedictionem, non quasi avaritiam.

[8] 14 ut et illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum
19 comes peregrinationis nostrae in hac gratia
21 coram Deo
23 Tito qui est gloria Christi
24 et nostrae gloriae pro vobis
[9] 1 ex abundanti est mihi scribere vobis
4 ut non dicamus vos
5 benedictionem hanc paratam esse

[6] Hoc autem: qui parce seminat, parce et metet; et, qui seminat in
benedictionibus, in benedictionibus et metet. [7] Unusquisque prout
destinavit corde suo, non ex tristitia aut ex necessitate, *hilarem* enim
datorem diligit *Deus.* [8] Potens est autem Deus omnem gratiam abun-
dare facere in vobis, ut, in omnibus semper omnem sufficientiam
habentes, abundetis in omne opus bonum, [9] sicut scriptum est:
« *Dispersit, dedit pauperibus;*
iustitia eius manet in aeternum ».

[10] Qui autem administrat semen seminanti, et panem ad mandu-
candum praestabit et multiplicabit semen vestrum et augebit incre-
menta frugum iustitiae vestrae. [11] In omnibus locupletati in omnem
simplicitatem, quae operatur per nos gratiarum actionem Deo
[12] — quoniam ministerium huius officii non solum supplet ea, quae
desunt sanctis, sed etiam abundat per multas gratiarum actiones
Deo — [13] per probationem ministerii huius glorificantes Deum in
oboedientia confessionis vestrae in evangelium Christi et simplici-
tate communionis in illos et in omnes, [14] et ipsorum obsecratione
pro vobis, desiderantium vos propter eminentem gratiam Dei in vo-
bis. [15] Gratias Deo super inenarrabili dono eius.

10 [1] Ipse autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem et mo-
destiam Christi, qui in facie quidem humilis inter vos, absens autem
confido in vobis; [2] rogo autem, ne praesens audeam per eam confi-
dentiam, quae existimo audere in quosdam, qui arbitrantur nos
tamquam secundum carnem ambulemus. [3] In carne enim ambu-
lantes, non secundum carnem militamus [4] — nam arma militiae
nostrae non carnalia sed potentia Deo ad destructionem munitio-
num — consilia destruentes [5] et omnem altitudinem extollentem
se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem
intellectum in obsequium Christi, [6] et in promptu habentes ulcisci
omnem inoboedientiam, cum impleta fuerit vestra oboedientia.

[7] Quae secundum faciem sunt, videte. Si quis confidit sibi Christi
se esse, hoc cogitet iterum apud se, quia sicut ipse Christi est, ita
et nos. [8] Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate
nostra, quam dedit Dominus in aedificationem et non in destruc-
tionem vestram, non erubescam, [9] ut non existimer tamquam terrere

[9] [6] in benedictionibus de benedictionibus
[11] ut in omnibus locupletati abundetis in omnem simplicitatem
[12] per multas gratiarum actiones in Domino
[13] et simplicitate communicationis
[10] [9] ut autem non existimer

vos per epistulas; 10 quoniam quidem « Epistulae — inquiunt —
graves sunt et fortes, praesentia autem corporis infirma et sermo
contemptibilis ». 11 Hoc cogitet, qui eiusmodi est, quia quales sumus
verbo per epistulas absentes, tales et praesentes in facto.

12 Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam, qui
seipsos commendant; sed ipsi se in semetipsis metientes et compa-
rantes semetipsos sibi, non intellegunt. 13 Nos autem non ultra men-
suram gloriabimur, sed secundum mensuram regulae, quam imper-
titus est nobis Deus, mensuram pertingendi usque ad vos. 14 Non
enim quasi non pertingentes ad vos superextendimus nosmetipsos,
usque ad vos enim pervenimus in evangelio Christi; 15 non ultra
mensuram gloriantes in alienis laboribus, spem autem habentes,
crescente fide vestra, in vobis magnificari secundum regulam nostram
in abundantiam, 16 ad evangelizandum in iis, quae ultra vos sunt,
et non in aliena regula gloriari in his, quae praeparata sunt.

17 *Qui* autem *gloriatur, in Domino glorietur*; 18 non enim qui se-
ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Dominus commendat.

11 1 Utinam sustineretis modicum quid insipientiae meae; sed et
supportate me! 2 Aemulor enim vos Dei aemulatione; despondi enim
vos uni viro virginem castam exhibere Christo. 3 Timeo autem, ne,
sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus
vestri a simplicitate et castitate, quae est in Christum. 4 Nam si is
qui venit, alium Christum praedicat, quem non praedicavimus, aut
alium Spiritum accipitis, quem non accepistis, aut aliud evangelium,
quod non recepistis, recte pateremini. 5 Existimo enim nihil me
minus fecisse magnis apostolis; 6 nam etsi imperitus sermone, sed
non scientia, in omni autem manifestantes in omnibus ad vos.

7 Aut numquid peccatum feci meipsum humilians, ut vos exal-
temini, quoniam gratis evangelium Dei evangelizavi vobis? 8 Alias
ecclesias exspoliavi accipiens stipendium ad ministerium vestrum 9 et,
cum essem apud vos et egerem, nulli onerosus fui; nam, quod mihi

[10] 12 sed ipsi in nobis nosmet ipsos metientes et conparantes nosmet ipsos nobis
13 Nos autem non in inmensum gloriabimur | quam mensus est nobis Deus
14 superextendimus nos
15 non in inmensum gloriantes | crescentis fidei vestrae
16 etiam in illa quae ultra vos sunt evangelizare, non in aliena regula in his quae praeparata sunt gloriari

[11] 3 sensus vestri et excidant a simplicitate quae est in Christo
6 et si inperitus sermone | in omnibus autem manifestatus sum vobis

deerat, suppleverunt fratres, qui venerunt a Macedonia; et in omni-
bus sine onere me vobis servavi et servabo. [10] Est veritas Christi in me,
quoniam haec gloria non infringetur in me in regionibus Achaiae.
[11] Quare? Quia non diligo vos? Deus scit! [12] Quod autem facio
et faciam, ut amputem occasionem eorum, qui volunt occasionem,
ut in quo gloriantur, inveniantur sicut et nos. [13] Nam eiusmodi
pseudoapostoli, operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos
Christi. [14] Et non mirum, ipse enim Satanas transfigurat se in ange-
lum lucis; [15] non est ergo magnum, si et ministri eius transfigurentur
velut ministri iustitiae, quorum finis erit secundum opera ipsorum.
[16] Iterum dico, ne quis me putet insipientem esse; alioquin velut
insipientem accipite me, ut et ego modicum quid glorier. [17] Quod lo-
quor, non loquor secundum Dominum, sed quasi in insipientia in hac
substantia gloriationis. [18] Quoniam multi gloriantur secundum carnem,
et ego gloriabor. [19] Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi
sapientes; [20] sustinetis enim, si quis vos in servitutem redigit, si quis
devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos caedit.
[21] Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus; in
quo quis audet, in insipientia dico, audeo et ego. [22] Hebraei sunt?
Et ego. Israelitae sunt? Et ego. Semen Abrahae sunt? Et ego. [23] Mi-
nistri Christi sunt? Minus sapiens dico, plus ego: in laboribus plu-
rimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus
frequenter; [24] a Iudaeis quinquies quadragenas una minus accepi,
[25] ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci,
nocte et die in profundo maris fui; [26] in itineribus saepe, periculis
fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gen-
tibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari,
periculis in falsis fratribus, [27] in labore et aerumna, in vigiliis saepe,
in fame et siti, in ieiuniis frequenter, in frigore et nuditate; [28] praeter
illa, quae extrinsecus sunt, instantia mea cotidiana, sollicitudo om-
nium ecclesiarum. [29] Quis infirmatur, et non infirmor? Quis scanda-
lizatur, et ego non uror?
[30] Si gloriari oportet, quae infirmitatis meae sunt, gloriabor. [31] Deus
et Pater Domini Iesu scit, qui est benedictus in saecula, quod non
mentior. [32] Damasci praepositus gentis Aretae regis custodiebat ci-
vitatem Damascenorum, ut me comprehenderet, [33] et per fenestram
in sporta dimissus sum per murum et effugi manus eius.

[11] [15] si ministri eius
[16] ne quis me putet insipientem, alioquin
[17] in hac substantia gloriae
[27] in vigiliis multis | in ieiuniis multis

12 1 Gloriari oportet; non expedit quidem, veniam autem ad visiones
et revelationes Domini. 2 Scio hominem in Christo ante annos quat-
tuordecim — sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus
scit — raptum eiusmodi usque ad tertium caelum. 3 Et scio huiusmodi
hominem — sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit —
4 quoniam raptus est in paradisum et audivit arcana verba, quae non
licet homini loqui. 5 Pro eiusmodi gloriabor, pro me autem nihil
gloriabor nisi in infirmitatibus meis. 6 Nam et si voluero gloriari, non
ero insipiens, veritatem enim dicam; parco autem, ne quis in me
existimet supra id, quod videt me aut audit ex me, 7 et ex magnitu-
dine revelationum. Propter quod, ne extollar, datus est mihi stimulus
carni, angelus Satanae, ut me colaphizet, ne extollar. 8 Propter quod
ter Dominum rogavi, ut discederet a me; 9 et dixit mihi: « Sufficit
tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur ». Libentissime
igitur potius gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me
virtus Christi. 10 Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in con-
tumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus et in angustiis, pro
Christo: cum enim infirmor, tunc potens sum.

11 Factus sum insipiens. Vos me coegistis; ego enim debui a vobis
commendari. Nihil enim minus fui ab his, qui sunt supra modum
apostoli, tametsi nihil sum; 12 signa tamen apostoli facta sunt super
vos in omni patientia, signis quoque et prodigiis et virtutibus. 13 Quid
est enim quod minus habuistis prae ceteris ecclesiis, nisi quod ego
ipse non gravavi vos? Donate mihi hanc iniuriam.

14 Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos et non ero gravis
vobis; non enim quaero, quae vestra sunt, sed vos, nec enim debent
filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. 15 Ego autem libentis-
sime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris. Si
plus vos diligo, minus diligar?

16 Esto quidem, ego vos non gravavi; sed cum essem astutus, dolo
vos cepi. 17 Numquid per aliquem eorum, quos misi ad vos, circum-
veni vos? 18 Rogavi Titum et misi cum illo fratrem; numquid Titus
vos circumvenit? Nonne eodem spiritu ambulavimus? Nonne iisdem
vestigiis?

[12] 1 Si gloriari oportet
7 et ne magnitudo revelationum extollat me | stimulus carnis meae | ut me colaphizet. 8 Propter quod
9 Libenter igitur gloriabor
10 in persecutionibus, in angustiis
12 signis et prodigiis et virtutibus
15 Licet plus vos diligens
16 Sed esto, ego vos

[19] Olim putatis quod excusemus nos apud vos? Coram Deo in
Christo loquimur; omnia autem, carissimi, propter vestram aedifi-
cationem. [20] Timeo enim, ne forte, cum venero, non quales volo,
inveniam vos, et ego inveniar a vobis, qualem non vultis, ne forte
contentiones, aemulationes, animositates, dissensiones, detractiones,
susurrationes, inflationes, seditiones sint; [21] ne iterum, cum venero,
humiliet me Deus meus apud vos, et lugeam multos ex his, qui ante
peccaverunt et non egerunt paenitentiam super immunditia et for-
nicatione et impudicitia, quam gesserunt.

13 [1] Ecce tertio hoc venio ad vos: *in ore duorum vel trium testium
stabit omne verbum.* [2] Praedixi et praedico, ut praesens bis et nunc
absens his, qui ante peccaverunt, et ceteris omnibus, quoniam si
venero iterum, non parcam, [3] quoniam experimentum quaeritis eius,
qui in me loquitur, Christi, qui in vos non infirmatur, sed potens
est in vobis. [4] Nam etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex
virtute Dei. Nam et nos infirmi sumus in illo, sed vivemus cum eo
ex virtute Dei in vos.

[5] Vosmetipsos tentate, si estis in fide; ipsi vos probate. An non
cognoscitis vos ipsos quia Iesus Christus in vobis est? Nisi forte
reprobi estis. [6] Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus
reprobi. [7] Oramus autem Deum, ut nihil mali faciatis, non ut nos
probati pareamus, sed ut vos, quod bonum est, faciatis, nos autem
ut reprobi simus. [8] Non enim possumus aliquid adversus veritatem,
sed pro veritate. [9] Gaudemus enim, quando nos infirmi sumus, vos
autem potentes estis; hoc et oramus, vestram consummationem.
[10] Ideo haec absens scribo, ut non praesens durius agam secundum
potestatem, quam Dominus dedit mihi in aedificationem et non in
destructionem.

[11] De cetero, fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini invicem,
idem sapite, pacem habete, et Deus dilectionis et pacis erit vobiscum.
[12] Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos sancti omnes.

[13] Gratia Domini Iesu Christi et caritas Dei et communicatio
Sancti Spiritus cum omnibus vobis.

[12] [20] seditiones sint inter vos
[21] humiliet me Deus apud vos
[13] [3] an experimentum
[4] cum eo ex virtute Dei in vobis
[5] quia Christus Iesus
[11] exhortamini, idem sapite
[13] Domini nostri Iesu Christi | cum omnibus vobis. Amen

EPISTULA AD GALATAS

1 [1] Paulus apostolus, non ab hominibus neque per hominem, sed
per Iesum Christum et Deum Patrem, qui suscitavit eum a mortuis,
[2] et, qui mecum sunt, omnes fratres, ecclesiis Galatiae: [3] gratia vobis
et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo, [4] qui dedit semet-
ipsum pro peccatis nostris, ut eriperet nos de praesenti saeculo ne-
quam secundum voluntatem Dei et Patris nostri, [5] cui gloria in saecula
saeculorum. Amen.

[6] Miror quod tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in
gratia Christi, in aliud evangelium; [7] quod non est aliud, nisi sunt
aliqui, qui vos conturbant et volunt convertere evangelium Christi.
[8] Sed licet nos aut angelus de caelo evangelizet vobis praeterquam
quod evangelizavimus vobis, anathema sit! [9] Sicut praediximus, et
nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizaverit praeter id, quod
accepistis, anathema sit! [10] Modo enim hominibus suadeo aut Deo?
Aut quaero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem,
Christi servus non essem!

[11] Notum enim vobis facio, fratres, evangelium, quod evangeli-
zatum est a me, quia non est secundum hominem; [12] neque enim ego
ab homine accepi illud neque didici, sed per revelationem Iesu
Christi. [13] Audistis enim conversationem meam aliquando in Iudaismo
quoniam supra modum persequebar ecclesiam Dei et expugnabam
illam [14] et proficiebam in Iudaismo supra multos coaetaneos in genere
meo, abundantius aemulator exsistens paternarum mearum tradi-
tionum. [15] Cum autem placuit Deo, qui me segregavit de utero matris
meae et vocavit per gratiam suam, [16] ut revelaret Filium suum in me,
ut evangelizarem illum in gentibus, continuo non contuli cum carne
et sanguine [17] neque ascendi Hierosolymam ad antecessores meos
apostolos, sed abii in Arabiam et iterum reversus sum Damascum.

[1] [3] a Deo Patre et Domino nostro Iesu Christo
[5] cui est gloria
[6] miror quod sic tam cito | in gratiam Christi
[15] placuit ei qui
[16] continuo non adquievi carni et sanguini
[17] neque veni Hierosolyma

18 Deinde post annos tres ascendi Hierosolymam videre Cepham
et mansi apud eum diebus quindecim; 19 alium autem apostolorum
non vidi nisi Iacobum fratrem Domini. 20 Quae autem scribo vobis,
ecce coram Deo quia non mentior. 21 Deinde veni in partes Syriae
et Ciliciae. 22 Eram autem ignotus facie ecclesiis Iudaeae, quae sunt
in Christo; 23 tantum autem auditum habebant: « Qui persequebatur
nos aliquando, nunc evangelizat fidem, quam aliquando expugnabat »,
24 et in me glorificabant Deum.

2 1 Deinde post annos quattuordecim iterum ascendi Hierosolymam
cum Barnaba, assumpto et Tito; 2 ascendi autem secundum revela-
tionem; et contuli cum illis evangelium, quod praedico in gentibus,
seorsum autem his, qui observabantur, ne forte in vacuum curre-
rem aut cucurrissem. 3 Sed neque Titus, qui mecum erat, cum esset
Graecus, compulsus est circumcidi. 4 Sed propter subintroductos
falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam
habemus in Christo Iesu, ut nos in servitutem redigerent; 5 quibus
neque ad horam cessimus subicientes nos, ut veritas evangelii
permaneat apud vos.

6 Ab his autem, qui videbantur esse aliquid — quales aliquando
fuerint, nihil mea interest; Deus personam hominis non accipit —
mihi enim, qui observabantur, nihil contulerunt, 7 sed e contra, cum
vidissent quod creditum est mihi evangelium praeputii, sicut Petro
circumcisionis 8 — qui enim operatus est Petro in apostolatum
circumcisionis operatus est et mihi inter gentes — 9 et cum cogno-
vissent gratiam, quae data est mihi, Iacobus et Cephas et Ioannes,
qui videbantur columnae esse, dexteras dederunt mihi et Barnabae
communionis, ut nos in gentes, ipsi autem in circumcisionem;
10 tantum ut pauperum memores essemus, quod etiam sollicitus fui
hoc ipsum facere.

11 Cum autem venisset Cephas Antiochiam, in faciem ei restiti,
quia reprehensibilis erat. 12 Prius enim quam venirent quidam ab

[1] 18 veni Hierosolyma videre Petrum
19 vidi neminem nisi
22 quae erant in Christo
23 quoniam qui persequebatur
24 et in me clarificabant Deum

[2] 2 his qui videbantur
3 cum esset gentilis
5 cessimus subiectioni
6 mihi enim qui videbantur
9 et Barnabae societatis

Iacobo, cum gentibus comedebat; cum autem venissent, subtrahebat
et segregabat se, timens eos, qui ex circumcisione erant. [13] Et simu-
lationi eius consenserunt ceteri Iudaei, ita ut et Barnabas simul
abduceretur illorum simulatione. [14] Sed cum vidissem quod non
recte ambularent ad veritatem evangelii, dixi Cephae coram omnibus:
« Si tu, cum Iudaeus sis, gentiliter et non Iudaice vivis, quomodo
gentes cogis iudaizare? ». [15] Nos natura Iudaei et non ex gentibus
peccatores, [16] scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus
legis nisi per fidem Iesu Christi, et nos in Christum Iesum credi-
dimus, ut iustificemur ex fide Christi et non ex operibus legis, quon-
iam ex operibus legis *non iustificabitur omnis* caro.

[17] Quodsi quaerentes iustificari in Christo, inventi sumus et ipsi
peccatores, numquid Christus peccati minister est? Absit! [18] Si
enim, quae destruxi, haec iterum aedifico, praevaricatorem me consti-
tuo. [19] Ego enim per legem legi mortuus sum, ut Deo vivam. Christo
confixus sum cruci: [20] vivo autem iam non ego, vivit vero in me
Christus; quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo Filii Dei, qui
dilexit me et tradidit seipsum pro me. [21] Non irritam facio gratiam
Dei; si enim per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est.

3 [1] O insensati Galatae, quis vos fascinavit, ante quorum oculos
Iesus Christus descriptus est crucifixus? [2] Hoc solum volo a vobis
discere: Ex operibus legis Spiritum accepistis an ex auditu fidei?
[3] Sic stulti estis? Cum Spiritu coeperitis, nunc carne consumma-
mini? [4] Tanta passi estis sine causa? Si tamen et sine causa! [5] Qui
ergo tribuit vobis Spiritum et operatur virtutes in vobis, ex operibus
legis an ex auditu fidei?

[6] Sicut Abraham *credidit Deo, et reputatum est ei ad iustitiam.*
[7] Cognoscitis ergo quia qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahae. [8] Provi-
dens autem Scriptura quia ex fide iustificat gentes Deus, praenun-
tiavit Abrahae: « *Benedicentur in te omnes gentes* ». [9] Igitur, qui ex
fide sunt, benedicuntur cum fideli Abraham. [10] Quicumque enim ex

[2] [12] cum gentibus edebat
[13] ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illa simulatione
[16] et nos in Christo Iesu credimus | propter quod ex operibus legis
[17] Quod si quaerentes
[21] Non abicio gratiam Dei
[3] [1] proscriptus est crucifixus
[4] Si tamen sine causa
[8] Abrahae quia benedicentur
[9] benedicentur

operibus legis sunt, sub maledicto sunt; scriptum est enim: « *Male-
dictus omnis, qui non permanserit in omnibus, quae scripta sunt in
libro legis, ut faciat ea* ». 11 Quoniam autem in lege nemo iustifi-
catur apud Deum manifestum est, quia *iustus ex fide vivet;* 12 lex
autem non est ex fide, sed *qui fecerit ea, vivet in illis.* 13 Christus
nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum, quia
scriptum est: « *Maledictus omnis, qui pendet in ligno* », 14 ut in
gentes benedictio Abrahae fieret in Christo Iesu, ut promissionem
Spiritus accipiamus per fidem.

15 Fratres, secundum hominem dico, tamen hominis confirmatum
testamentum nemo irritum facit aut superordinat. 16 Abrahae autem
dictae sunt promissiones *et semini eius.* Non dicit: « *Et seminibus* »
quasi in multis, sed quasi in uno: « *Et semini tuo* », qui est Christus.
17 Hoc autem dico: Testamentum confirmatum a Deo, quae post
quadringentos et triginta annos facta est lex, non irritum facit, ad
evacuandam promissionem. 18 Nam si ex lege hereditas, iam non ex
promissione; Abrahae autem per promissionem donavit Deus.

19 Quid igitur lex? Propter transgressiones apposita est, donec
veniret semen, cui promissum est, ordinata per angelos in manu
mediatoris. 20 Mediator autem unius non est, Deus autem unus est.
21 Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex,
quae posset vivificare, vere ex lege esset iustitia. 22 Sed conclusit
Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi da-
retur credentibus.

23 Prius autem quam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi
in eam fidem, quae revelanda erat. 24 Itaque lex paedagogus noster
fuit in Christum, ut ex fide iustificemur; 25 at ubi venit fides, iam non
sumus sub paedagogo. 26 Omnes enim filii Dei estis per fidem in
Christo Iesu. 27 Quicumque enim in Christum baptizati estis, Christum
induistis: 28 non est Iudaeus neque Graecus, non est servus neque
liber, non est masculus et femina; omnes enim vos unus estis in

[3] 11 quia iustus ex fide vivit
14 ut in gentibus | ut pollicitationem Spiritus
15 nemo spernit
16 Abrahae dictae sunt
17 non irritam facit
18 iam non ex repromissione
19 posita est | cui promiserat
24 in Christo
27 in Christo
28 non est masculus neque femina | unum estis

Christo Iesu. [29] Si autem vos Christi, ergo Abrahae semen estis,
secundum promissionem heredes.

4 [1] Dico autem: Quanto tempore heres parvulus est, nihil differt
a servo, cum sit dominus omnium, [2] sed sub tutoribus est et actoribus
usque ad praefinitum tempus a patre. [3] Ita et nos, cum essemus
parvuli, sub elementis mundi eramus servientes; [4] at ubi venit ple-
nitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum
sub lege, [5] ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem
filiorum reciperemus. [6] Quoniam autem estis filii, misit Deus Spiritum
Filii sui in corda nostra clamantem: « Abba, Pater! ». [7] Itaque iam
non es servus sed filius; quod si filius, et heres per Deum.

[8] Sed tunc quidem ignorantes Deum, his, qui natura non sunt dii,
servistis; [9] nunc autem, cum cognoveritis Deum, immo cogniti sitis
a Deo, quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa,
quibus rursus ut antea servire vultis? [10] Dies observatis et menses
et tempora et annos! [11] Timeo vos, ne forte sine causa laboraverim
in vobis.

[12] Estote sicut ego, quia et ego sicut vos, fratres, obsecro vos.
Nihil me laesistis; [13] scitis autem quia per infirmitatem carnis pridem
vobis evangelizavi, [14] et tentationem vestram in carne mea non spre-
vistis neque respuistis, sed sicut angelum Dei excepistis me, sicut
Christum Iesum.

[15] Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis,
quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi. [16] Ergo
inimicus vobis factus sum, verum dicens vobis? [17] Aemulantur vos
non bene, sed excludere vos volunt, ut illos aemulemini. [18] Bonum
est autem aemulari in bono semper, et non tantum cum praesens sum
apud vos, [19] filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus
in vobis! [20] Vellem autem esse apud vos modo et mutare vocem
meam, quoniam incertus sum in vobis.

[21] Dicite mihi, qui sub lege vultis esse: Legem non auditis? [22] Scrip-
tum est enim quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla

[4] [1] nihil differt servo
[8] serviebatis
[9] quibus denuo servire vultis
[12] Estote sicut et ego
[13] quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem
[18] Bonum autem aemulamini
[20] quoniam confundor in vobis
[21] Legem non legistis?

et unum de libera. [23] Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est,
qui autem de libera, per promissionem. [24] Quae sunt per allegoriam
dicta; ipsae enim sunt duo Testamenta, unum quidem a monte Sinai,
in servitutem generans, quod est Agar. [25] Illud vero Agar mons est
Sinai in Arabia, respondet autem Ierusalem, quae nunc est; servit
enim cum filiis suis. [26] Illa autem, quae sursum est Ierusalem, libera
est, quae est mater nostra; [27] scriptum est enim:
« *Laetare, sterilis, quae non paris,*
erumpe et exclama, quae non parturis,
quia multi filii desertae
magis quam eius, quae habet virum ».

[28] Vos autem, fratres, secundum Isaac promissionis filii estis.
[29] Sed quomodo tunc, qui secundum carnem natus fuerat, perseque-
batur eum, qui secundum spiritum, ita et nunc. [30] Sed quid dicit
Scriptura? « *Eice ancillam et filium eius; non enim heres erit filius*
ancillae cum filio liberae ». [31] Itaque, fratres, non sumus ancillae
filii sed liberae.

5 [1] Hac libertate nos Christus liberavit; state igitur et nolite iterum
iugo servitutis detineri. [2] Ecce ego Paulus dico vobis quoniam, si
circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. [3] Testificor autem
rursum omni homini circumcidenti se quoniam debitor est uni-
versae legis faciendae. [4] Evacuati estis a Christo, qui in lege iustifi-
camini, a gratia excidistis. [5] Nos enim Spiritu ex fide spem iustitiae
exspectamus. [6] Nam in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet
neque praeputium, sed fides, quae per caritatem operatur.

[7] Currebatis bene; quis vos impedivit veritati non oboedire?
[8] Haec persuasio non est ex eo, qui vocat vos. [9] Modicum fermentum
totam massam corrumpit. [10] Ego confido in vobis in Domino quod
nihil aliud sapietis; qui autem conturbat vos, portabit iudicium,
quicumque est ille. [11] Ego autem, fratres, si circumcisionem adhuc
praedico, quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est
scandalum crucis. [12] Utinam et abscidantur, qui vos conturbant!

[4] [23] per repromissionem
[24] haec enim sunt | quae est Agar
[25] Sina enim mons est in Arabia, qui coniunctus est ei quae nunc est Hierusalem et servit cum filiis eius
[28] Nos autem | filii sumus
[5] [1] Qua libertate | state et nolite iterum iugo servitutis contineri
[8] Persuasio non est

[13] Vos enim in libertatem vocati estis, fratres; tantum ne liberta-
tem in occasionem detis carni, sed per caritatem servite invicem.
[14] Omnis enim lex in uno sermone impletur, in hoc: *Diliges pro-
ximum tuum sicut teipsum.* [15] Quod si invicem mordetis et devoratis,
videte, ne ab invicem consumamini!

[16] Dico autem: Spiritu ambulate et concupiscentiam carnis ne per-
feceritis. [17] Caro enim concupiscit adversus Spiritum, Spiritus autem
adversus carnem; haec enim invicem adversantur, ut non, quaecumque
vultis, illa faciatis. [18] Quod si Spiritu ducimini, non estis sub lege.
[19] Manifesta autem sunt opera carnis, quae sunt fornicatio, immun-
ditia, luxuria, [20] idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, conten-
tiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, [21] invidiae,
ebrietates, comissationes et his similia, quae praedico vobis, sicut
praedixi, quoniam, qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.
[22] Fructus autem Spiritus est caritas, gaudium, pax, longanimitas,
benignitas, bonitas, fides, [23] mansuetudo, continentia; adversus
huiusmodi non est lex. [24] Qui autem sunt Christi Iesu, carnem cruci-
fixerunt cum vitiis et concupiscentiis. [25] Si vivimus Spiritu, Spiritu
et ambulemus.

[26] Non efficiamur inanis gloriae cupidi, invicem provocantes, invi-
cem invidentes.

6 [1] Fratres, et si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos,
qui spiritales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, conside-
rans teipsum, ne et tu tenteris. [2] Alter alterius onera portate et sic
adimplebitis legem Christi. [3] Nam si quis existimat se aliquid esse,
cum sit nihil, ipse se seducit; [4] opus autem suum probet unusquisque
et sic in semetipso tantum gloriationem habebit et non in altero.
[5] Unusquisque enim onus suum portabit.

[6] Communicet autem is, qui catechizatur verbum, ei qui se cate-
chizat, in omnibus bonis. [7] Nolite errare: Deus non irridetur. Quae
enim seminaverit homo, haec et metet; [8] quoniam, qui seminat in

[5] [13] carnis
[14] impletur: Diliges
[15] mordetis et comeditis
[16] et desiderium carnis non perficietis
[21] invidiae, homicidia, ebrietates
[22] longanimitas, bonitas, benignitas, fides
[23] modestia, continentia
[24] Qui autem sunt Christi
[6] [4] gloriam habebit

carne sua, de carne metet corruptionem, qui autem seminat in Spiritu,
de Spiritu metet vitam aeternam. [9] Bonum autem facientes infatiga-
biles, tempore enim suo metemus non deficientes. [10] Ergo dum
tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad
domesticos fidei.

[11] Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. [12] Quicumque
volunt placere in carne, hi cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis
Christi persecutionem non patiantur; [13] neque enim, qui circumci-
duntur, legem custodiunt, sed volunt vos circumcidi, ut in carne
vestra glorientur. [14] Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini
nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego
mundo. [15] Neque enim circumcisio aliquid est neque praeputium,
sed nova creatura. [16] Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax
super illos et misericordia et super Israel Dei.

[17] De cetero nemo mihi molestus sit; ego enim stigmata Iesu in
super corpore meo porto.

[18] Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro, fratres.
Amen.

[6] [8] de carne et metet corruptionem
[9] Bonum autem facientes non deficiamus
[15] In Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid valet

EPISTULA AD EPHESIOS

1 [1] Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem Dei sanctis, qui
sunt Ephesi, et fidelibus in Christo Iesu: [2] gratia vobis et pax a Deo
Patre nostro et Domino Iesu Christo.
[3] Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi,
qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in caelestibus in
Christo,
[4] sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem,
ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in caritate,
[5] qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum
per Iesum Christum in ipsum,
secundum beneplacitum voluntatis suae,
[6] in laudem gloriae gratiae suae,
in qua gratificavit nos in Dilecto,
[7] in quo habemus redemptionem per sanguinem eius,
remissionem peccatorum,
secundum divitias gratiae eius,
[8] quam superabundare fecit in nobis
in omni sapientia et prudentia,
[9] notum faciens nobis mysterium voluntatis suae,
secundum beneplacitum eius, quod proposuit in eo,
[10] in dispensationem plenitudinis temporum:
recapitulare omnia in Christo,
quae in caelis et quae in terra, in ipso;
[11] in quo etiam sorte vocati sumus, praedestinati secundum propositum eius, qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suae,
[12] ut simus in laudem gloriae eius, qui ante speravimus in Christo;
[13] in quo et vos cum audissetis verbum veritatis, evangelium salutis
vestrae, in quo et credentes signati estis Spiritu promissionis Sancto,

[1] [1] sanctis omnibus qui
[5] secundum propositum
[8] quae superabundavit in nobis
[9] ut notum faceret nobis sacramentum | secundum bonum placitum eius
[10] instaurare omnia in Christo | et quae in terra sunt in ipso

[14] qui est arrabo hereditatis nostrae in redemptionem acquisitionis,
in laudem gloriae ipsius.
[15] Propterea et ego audiens fidem vestram, quae est in Domino
Iesu, et dilectionem in omnes sanctos, [16] non cesso gratias agens pro
vobis memoriam faciens in orationibus meis, [17] ut Deus Domini
nostri Iesu Christi, Pater gloriae, det vobis Spiritum sapientiae et
revelationis in agnitione eius, [18] illuminatos oculos cordis vestri,
ut sciatis quae sit spes vocationis eius, quae divitiae gloriae heredi-
tatis eius in sanctis [19] et quae sit supereminens magnitudo virtutis
eius in nos, qui credimus, secundum operationem potentiae virtutis
eius, [20] quam operatus est in Christo, suscitans illum a mortuis et
constituens ad dexteram suam in caelestibus [21] supra omnem princi-
patum et potestatem et virtutem et dominationem et omne nomen,
quod nominatur non solum in hoc saeculo sed et in futuro; [22] et
omnia subiecit sub pedibus eius, et ipsum dedit caput supra omnia
ecclesiae, [23] quae est corpus ipsius, plenitudo eius, qui omnia in
omnibus adimpletur.

2 [1] Et vos, cum essetis mortui delictis et peccatis vestris, [2] in quibus
aliquando ambulastis secundum saeculum mundi huius, secundum
principem potestatis aeris, spiritus, qui nunc operatur in filios diffi-
dentiae; [3] in quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in
concupiscentiis carnis nostrae, facientes voluntates carnis et cogita-
tionum, et eramus natura filii irae sicut et ceteri. [4] Deus autem, qui
dives est in misericordia, propter nimiam caritatem suam, qua dile-
xit nos, [5] et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo
— gratia estis salvati — [6] et conresuscitavit et consedere fecit in
caelestibus in Christo Iesu, [7] ut ostenderet in saeculis supervenien-
tibus abundantes divitias gratiae suae in bonitate super nos in Christo
Iesu. [8] Gratia enim estis salvati per fidem; et hoc non ex vobis, Dei
donum est: [9] non ex operibus, ut ne quis glorietur. [10] Ipsius enim
sumus factura, creati in Christo Iesu in opera bona, quae praeparavit
Deus, ut in illis ambulemus.
[11] Propter quod memores estote quod aliquando vos gentes in

[1] [14] qui est pignus
[16] memoriam vestri faciens
[19] qui credidimus
[2] [2] aeris huius
[3] in desideriis carnis nostrae
[8] Dei enim donum est
[10] in operibus bonis

carne, qui dicimini praeputium ab ea, quae dicitur circumcisio in
carne manufacta, [12] quia eratis illo in tempore sine Christo, alienati a
conversatione Israel et extranei testamentorum promissionis, spem
non habentes et sine Deo in mundo. [13] Nunc autem in Christo Iesu
vos, qui aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi.
[14] Ipse est enim pax nostra, qui fecit utraque unum et medium pa-
rietem maceriae solvit, inimicitiam, in carne sua, [15] legem mandatorum
in decretis evacuans, ut duos condat in semetipso in unum novum
hominem, faciens pacem, [16] et reconciliet ambos in uno corpore Deo
per crucem interficiens inimicitiam in semetipso. [17] Et veniens *evan-
gelizavit pacem* vobis, *qui longe fuistis, et pacem his, qui prope;* [18] quon-
iam per ipsum habemus accessum ambo in uno Spiritu ad Patrem.
[19] Ergo iam non estis extranei et advenae, sed estis concives sancto-
rum et domestici Dei, [20] superaedificati super fundamentum aposto-
lorum et prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu,
[21] in quo omnis aedificatio compacta crescit in templum sanctum in
Domino, [22] in quo et vos coaedificamini in habitaculum Dei in Spiritu.

3 [1] Huius rei gratia ego Paulus vinctus Christi Iesu pro vobis genti-
bus — [2] si tamen audistis dispensationem gratiae Dei, quae data est
mihi pro vobis, [3] quoniam secundum revelationem notum mihi
factum est mysterium, sicut supra scripsi in brevi, [4] prout potestis
legentes intellegere prudentiam meam in mysterio Christi, [5] quod
aliis generationibus non innotuit filiis hominum, sicuti nunc reve-
latum est sanctis apostolis eius et prophetis in Spiritu, [6] esse gentes
coheredes et concorporales et comparticipes promissionis in Christo
Iesu per evangelium, [7] cuius factus sum minister secundum donum
gratiae Dei, quae data est mihi secundum operationem virtutis eius.
[8] Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia haec: gentibus
evangelizare investigabiles divitias Christi [9] et illuminare omnes,
quae sit dispensatio mysterii absconditi a saeculis in Deo, qui omnia

[2] [12] et hospites testamentorum promissionis
[14] et medium parietem maceriae solvens
[15] mandatorum decretis | in semet ipsum
[19] non estis hospites et advenae | cives
[21] aedificatio constructa
[3] [2] in vobis
[3] notum mihi factum est sacramentum
[5] non est agnitum filiis hominum
[8] in gentibus evangelizare ininvestigabiles
[9] sacramenti absconditi

creavit, 10 ut innotescat nunc principatibus et potestatibus in caele-
stibus per ecclesiam multiformis sapientia Dei 11 secundum propo-
situm saeculorum, quod fecit in Christo Iesu Domino nostro, 12 in
quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius.
13 Propter quod peto, ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis,
quae est gloria vestra.

14 Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem, 15 ex quo omnis
paternitas in caelis et in terra nominatur, 16 ut det vobis secundum
divitias gloriae suae virtute corroborari per Spiritum eius in interio-
rem hominem, 17 habitare Christum per fidem in cordibus vestris,
in caritate radicati et fundati, 18 ut valeatis comprehendere cum
omnibus sanctis quae sit latitudo et longitudo et sublimitas et pro-
fundum, 19 scire etiam supereminentem scientiae caritatem Christi,
ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.

20 Ei autem, qui potens est supra omnia facere superabundanter
quam petimus aut intellegimus, secundum virtutem, quae operatur
in nobis, 21 ipsi gloria in ecclesia et in Christo Iesu in omnes genera-
tiones saeculi saeculorum. Amen.

4 1 Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis
vocatione, qua vocati estis, 2 cum omni humilitate et mansuetudine,
cum longanimitate, supportantes invicem in caritate, 3 solliciti ser-
vare unitatem spiritus in vinculo pacis; 4 unum corpus et unus
Spiritus, sicut et vocati estis in una spe vocationis vestrae; 5 unus
Dominus, una fides, unum baptisma; 6 unus Deus et Pater omnium,
qui super omnes et per omnia et in omnibus.

7 Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram
donationis Christi. 8 Propter quod dicit:
« *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem,*
dedit dona hominibus ».

9 Illud autem « ascendit » quid est, nisi quia et descendit in infe-

[3] 10 ut innotescat principibus
11 secundum praefinitionem saeculorum quam fecit
14 ad Patrem Domini nostri Iesu Christi
16 in interiore homine
18 ut possitis conprehendere
20 qui potens est omnia facere

[4] 2 cum patientia, subportantes
4 sicut vocati estis
6 et in omnibus nobis
9 quod autem ascendit quid est | et descendit primum in inferiores

riores partes terrae? [10] Qui descendit, ipse est et qui ascendit super
omnes caelos, ut impleret omnia.
[11] Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem
prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores et doctores
[12] ad instructionem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem
corporis Christi, [13] donec occurramus omnes in unitatem fidei et
agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis pleni-
tudinis Christi, [14] ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumacti
omni vento doctrinae in fallacia hominum, in astutia ad circumven-
tionem erroris; [15] veritatem autem facientes in caritate crescamus in
illum per omnia, qui est caput Christus, [16] ex quo totum corpus
compactum et conexum per omnem iuncturam subministrationis
secundum operationem in mensura uniuscuiusque partis augmentum
corporis facit in aedificationem sui in caritate.
[17] Hoc igitur dico et testificor in Domino, ut iam non ambuletis,
sicut et gentes ambulant in vanitate sensus sui [18] tenebris obscuratum
habentes intellectum, alienati a vita Dei propter ignorantiam, quae
est in illis propter caecitatem cordis ipsorum; [19] qui indolentes
semetipsos tradiderunt impudicitiae in operationem immunditiae
omnis in avaritia.
[20] Vos autem non ita didicistis Christum, [21] si tamen illum audistis
et in ipso edocti estis, sicut est veritas in Iesu: [22] deponere vos secun-
dum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur
secundum desideria erroris, [23] renovari autem spiritu mentis vestrae
[24] et induere novum hominem, qui secundum Deum creatus est in
iustitia et sanctitate veritatis. [25] Propter quod deponentes mendacium
loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus
invicem membra. [26] *Irascimini et nolite peccare;* sol non occidat
super iracundiam vestram, [27] et nolite locum dare Diabolo. [28] Qui
furabatur, iam non furetur, magis autem laboret operando manibus

[4] [12] ad consummationem sanctorum
[14] et circumferamur omni vento doctrinae | in nequitia hominum
[15] in illo per omnia
[16] in mensuram uniuscuiusque membri
[17] sicut gentes
[18] per ignorantiam
[19] qui desperantes semet ipsos tradiderunt
[23] renovamini autem
[24] et induite
[27] nolite
[28] operando manibus quod bonum est

bonum, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. [29] Omnis sermo
malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad aedificationem
opportunitatis, ut det gratiam audientibus. [30] Et nolite contristare
Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis.
[31] Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia
tollatur a vobis cum omni malitia. [32] Estote autem invicem benigni, mi-
sericordes, donantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis.

5 [1] Estote ergo imitatores Dei sicut filii carissimi [2] et ambulate in
dilectione, sicut et Christus dilexit nos et tradidit seipsum pro nobis
oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis.
[3] Fornicatio autem et omnis immunditia aut avaritia nec nominetur
in vobis, sicut decet sanctos, [4] et turpitudo et stultiloquium aut scurri-
litas, quae non decent, sed magis gratiarum actio. [5] Hoc enim scitote
intellegentes quod omnis fornicator aut immundus aut avarus, id est
idolorum cultor, non habet hereditatem in regno Christi et Dei.
[6] Nemo vos decipiat inanibus verbis; propter haec enim venit
ira Dei in filios diffidentiae. [7] Nolite ergo effici comparticipes eorum;
[8] eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino. Ut
filii lucis ambulate [9] — fructus enim lucis est in omni bonitate et
iustitia et veritate — [10] probantes quid sit beneplacitum Domino;
[11] et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis
autem et redarguite; [12] quae enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est
et dicere; [13] omnia autem, quae arguuntur, a lumine manifestantur,
[14] omne enim, quod manifestatur, lumen est. Propter quod dicit:
« Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus ».
[15] Videte itaque caute quomodo ambuletis, non quasi insipientes
sed ut sapientes, [16] redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.
[17] Propterea nolite fieri imprudentes, sed intellegite, quae sit voluntas
Domini. [18] Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini
Spiritu [19] loquentes vobismetipsis in psalmis et hymnis et canticis

[4] [30] in die redemptionis
[32] donavit nobis
[5] [4] aut turpitudo aut stultiloquium | quae ad rem non pertinent
[5] quod est idolorum servitus
[6] Nemo vos seducat
[7] participes
[10] beneplacitum Deo
[14] inluminabit tibi
[15] Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis
[17] sed intellegentes quae

spiritalibus, cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino.
[20] Gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri
Iesu Christi Deo et Patri, [21] subiecti invicem in timore Christi.
[22] Mulieres viris suis sicut Domino, [23] quoniam vir caput est mulie-
ris, sicut et Christus caput est ecclesiae, ipse salvator corporis. [24] Sed
ut ecclesia subiecta est Christo, ita et mulieres viris in omnibus.

[25] Viri, diligite uxores, sicut et Christus dilexit ecclesiam et se-
ipsum tradidit pro ea, [26] ut illam sanctificaret mundans lavacro aquae
in verbo, [27] ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem
maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi, sed ut sit sancta et imma-
culata. [28] Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui
suam uxorem diligit, seipsum diligit; [29] nemo enim umquam carnem
suam odio habuit, sed nutrit et fovet eam sicut et Christus eccle-
siam, [30] quia membra sumus corporis eius. [31] *Propter hoc relinquet
homo patrem et matrem et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in
carne una.* [32] Mysterium hoc magnum est; ego autem dico de Christo
et ecclesia! [33] Verumtamen et vos singuli unusquisque suam uxorem
sicut seipsum diligat; uxor autem timeat virum.

6 [1] Filii, oboedite parentibus vestris in Domino, hoc enim est iustum.
[2] *Honora patrem tuum et matrem,* quod est mandatum primum cum
promissione, [3] *ut bene sit tibi et sis longaevus super terram.* [4] Et, patres,
nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos in
disciplina et correptione Domini.

[5] Servi, oboedite dominis carnalibus cum timore et tremore, in
simplicitate cordis vestri sicut Christo [6] non ad oculum servientes
quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes volunta-
tem Dei ex animo, [7] cum bona voluntate servientes, sicut Domino
et non hominibus, [8] scientes quoniam unusquisque, si quid fecerit
bonum, hoc percipiet a Domino, sive servus sive liber.

[9] Et, domini, eadem facite illis, remittentes minas, scientes quia
et illorum et vester Dominus est in caelis, et personarum acceptio
non est apud eum.

[5] [22] Mulieres viris suis subditae sint sicut Domino
[23] sicut Christus
[31] et matrem suam
[32] Sacramentum hoc magnum est | in Christo et in ecclesia
[33] uxor autem ut timeat virum

[6] [2] in promissione
[8] unusquisque quodcumque fecerit bonum

[10] De cetero confortamini in Domino et in potentia virtutis eius.
[11] Induite armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias Diaboli.
[12] Quia non est nobis colluctatio adversus sanguinem et carnem sed
adversus principatus, adversus potestates, adversus mundi rectores
tenebrarum harum, adversus spiritalia nequitiae in caelestibus.

[13] Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die
malo et, omnibus perfectis, stare. [14] State ergo *succincti lumbos*
vestros *in veritate* et *induti loricam iustitiae* [15] et calceati *pedes in*
praeparatione evangelii pacis, [16] in omnibus sumentes scutum fidei,
in quo possitis omnia tela Maligni ignea exstinguere; [17] et *galeam*
salutis assumite *et gladium Spiritus,* quod est *verbum Dei,* [18] per
omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in Spiritu,
et in ipso vigilantes in omni instantia et obsecratione pro omnibus
sanctis [19] et pro me, ut detur mihi sermo in aperitione oris mei cum
fiducia notum facere mysterium evangelii, [20] pro quo legatione
fungor in catena, ut in ipso audeam, prout oportet me loqui.

[21] Ut autem et vos sciatis, quae circa me sunt, quid agam, omnia
nota vobis faciet Tychicus, carissimus frater et fidelis minister in
Domino, [22] quem misi ad vos in hoc ipsum, ut cognoscatis, quae
circa nos sunt, et consoletur corda vestra.

[23] Pax fratribus et caritas cum fide a Deo Patre et Domino Iesu
Christo. [24] Gratia cum omnibus, qui diligunt Dominum nostrum
Iesum Christum in incorruptione.

[6] [10] De cetero, fratres, confortamini
[11] Induite vos arma Dei
[12] adversus carnem et sanguinem | sed adversus principes et potestates | contra
spiritalia
[16] omnia tela nequissimi
[20] ita ut in ipso

EPISTULA AD PHILIPPENSES

1 1 Paulus et Timotheus servi Christi Iesu omnibus sanctis in Christo
Iesu, qui sunt Philippis, cum episcopis et diaconis: 2 gratia vobis
et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo. 3 Gratias ago
Deo meo in omni memoria vestri 4 semper in omni oratione mea
pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens 5 super com-
munione vestra in evangelio a prima die usque nunc, 6 confidens
hoc ipsum, quia, qui coepit in vobis opus bonum, perficiet usque
in diem Christi Iesu; 7 sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus
vobis, eo quod habeam in corde vos et in vinculis meis et in defen-
sione et confirmatione evangelii socios gratiae meae omnes vos esse.
8 Testis enim mihi Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus
Christi Iesu. 9 Et hoc oro, ut caritas vestra magis ac magis abundet
in scientia et omni sensu, 10 ut probetis potiora, ut sitis sinceri et
sine offensa in diem Christi, 11 repleti fructu iustitiae, qui est per
Iesum Christum, in gloriam et laudem Dei.

12 Scire autem vos volo, fratres, quia, quae circa me sunt, magis
ad profectum venerunt evangelii, 13 ita ut vincula mea manifesta
fierent in Christo in omni praetorio et in ceteris omnibus, 14 et plures
e fratribus in Domino confidentes vinculis meis abundantius audere
sine timore verbum loqui. 15 Quidam quidem et propter invidiam
et contentionem, quidam autem et propter bonam voluntatem
Christum praedicant; 16 hi quidem ex caritate scientes quoniam in
defensionem evangelii positus sum, 17 illi autem ex contentione
Christum annuntiant, non sincere, existimantes pressuram se susci-

[1] 1 servi Iesu Christi
4 in cunctis orationibus meis
5 super communicatione vestra
7 socios gaudii mei
8 mihi est Deus
10 ut sitis sinceres
11 iustitiae per Christum Iesum
14 verbum Dei loqui
16 quidam ex caritate
17 quidam autem ex contentione

tare vinculis meis. [18] Quid enim? Dum omni modo, sive sub obtentu
sive in veritate, Christus annuntietur, et in hoc gaudeo; sed et gau-
debo, [19] scio enim quia hoc mihi proveniet in salutem per vestram
orationem et subministrationem Spiritus Iesu Christi, [20] secundum
exspectationem et spem meam quia in nullo confundar, sed in omni
fiducia sicut semper et nunc magnificabitur Christus in corpore meo,
sive per vitam sive per mortem.

[21] Mihi enim vivere Christus est et mori lucrum. [22] Quod si vivere
in carne, hic mihi fructus operis est, et quid eligam ignoro. [23] Coartor
autem ex his duobus: desiderium habens dissolvi et cum Christo
esse, multo magis melius; [24] permanere autem in carne magis necessa-
rium est propter vos. [25] Et hoc confidens scio quia manebo et perma-
nebo omnibus vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei, [26] ut
gloriatio vestra abundet in Christo Iesu in me per meum adventum
iterum ad vos.

[27] Tantum digne evangelio Christi conversamini, ut sive cum
venero et videro vos, sive absens audiam de vobis quia statis in uno
Spiritu unanimes concertantes fide evangelii [28] et in nullo perterriti
ab adversariis, quod est illis indicium perditionis, vobis autem sa-
lutis, et hoc a Deo; [29] quia vobis hoc donatum est pro Christo, non
solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini [30] idem
certamen habentes, quale vidistis in me et nunc auditis in me.

2 [1] Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solacium caritatis,
si qua communio spiritus, si quae viscera et miserationes, [2] implete
gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, una-
nimes, id ipsum sapientes, [3] nihil per contentionem neque per ina-
nem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes,
[4] non, quae sua sunt, singuli considerantes, sed et ea, quae aliorum.

[5] Hoc sentite in vobis, quod et in Christo Iesu:

[6] qui cum in forma Dei esset,
non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo,

[1] [18] sive per occasionem sive per veritatem
[23] coartor autem e duobus
[26] ut gratulatio vestra
[27] quia stetistis uno spiritu unianimes conlaborantes fide evangelii
[28] et in nullo terreamini | quae est illis causa perditionis
[29] quia vobis donatum est
[30] eundem certamen habentes qualem et vidistis in me et nunc audistis de me

[2] [1] si qua societas spiritus si quid viscera
[2] id ipsum sentientes
[5] Hoc enim sentite

7 sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens,
in similitudinem hominum factus;
et habitu inventus ut homo,
8 humiliavit semetipsum factus oboediens usque ad mortem,
mortem autem crucis.
9 Propter quod et Deus illum exaltavit
et donavit illi nomen,
quod est super omne nomen,
10 ut in nomine Iesu *omne genu flectatur*
caelestium et terrestrium et infernorum,
11 *et omnis lingua confiteatur:*
« Dominus Iesus Christus! »,
in gloriam Dei Patris.

12 Itaque, carissimi mei, sicut semper oboedistis, non ut in prae-
sentia mei tantum sed multo magis nunc in absentia mea, cum metu
et tremore vestram salutem operamini; 13 Deus est enim, qui operatur
in vobis et velle et perficere pro suo beneplacito. 14 Omnia facite sine
murmurationibus et haesitationibus, 15 ut efficiamini sine querela
et simplices, filii Dei sine reprehensione in medio generationis pravae
et perversae, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo, 16 verbum
vitae firmiter tenentes ad gloriam meam in die Christi, quia non in
vacuum cucurri neque in vacuum laboravi. 17 Sed et si delibor supra
sacrificium et obsequium fidei vestrae, gaudeo et congaudeo omnibus
vobis; 18 idipsum autem et vos gaudete et congaudete mihi.

19 Spero autem in Domino Iesu Timotheum cito me mittere ad vos,
ut et ego bono animo sim, cognitis, quae circa vos sunt. 20 Neminem
enim habeo tam unanimem, qui sincere pro vobis sollicitus sit;
21 omnes enim sua quaerunt, non quae sunt Iesu Christi. 22 Proba-
tionem autem eius cognoscitis, quoniam sicut patri filius mecum
servivit in evangelium. 23 Hunc igitur spero me mittere, mox ut

[2] 9 nomen super omne nomen
10 omne genu flectat
11 confiteatur quia | in gloria est
13 pro bona voluntate
14 Omnia autem facite
15 ut sitis sine querella | in medio nationis
16 verbum vitae continentes
17 sed et si immolor | gaudeo et congratulor
18 et congratulamini mihi
20 qui sincera affectione pro vobis
21 Christi Iesu
22 Experimentum autem eius cognoscitis

videro, quae circa me sunt; 24 confido autem in Domino, quoniam
et ipse cito veniam.

25 Necessarium autem existimavi Epaphroditum fratrem et coope-
ratorem et commilitonem meum, vestrum autem apostolum et mi-
nistrum necessitatis meae, mittere ad vos, 26 quoniam omnes vos
desiderabat et maestus erat, propterea quod audieratis illum infirma-
tum. 27 Nam et infirmatus est usque ad mortem, sed Deus misertus
est eius; non solum autem eius, verum et mei, ne tristitiam super
tristitiam haberem. 28 Festinantius ergo misi illum, ut, viso eo, iterum
gaudeatis, et ego sine tristitia sim. 29 Excipite itaque illum in Domino
cum omni gaudio et eiusmodi cum honore habetote, 30 quoniam
propter opus Christi usque ad mortem accessit in interitum tradens
animam suam, ut suppleret id, quod vobis deerat ministerii erga me.

3 1 De cetero, fratres mei, gaudete in Domino. Eadem vobis scribere
mihi quidem non pigrum, vobis autem securum. 2 Videte canes,
videte malos operarios, videte concisionem! 3 Nos enim sumus
circumcisio, qui Spiritu Dei servimus et gloriamur in Christo Iesu
et non in carne fiduciam habentes, 4 quamquam ego habeam confi-
dentiam et in carne. Si quis alius videtur confidere in carne, ego
magis: 5 circumcisus octava die, ex genere Israel, de tribu Beniamin,
Hebraeus ex Hebraeis, secundum legem pharisaeus, 6 secundum
aemulationem persequens ecclesiam, secundum iustitiam, quae in
lege est, conversatus sine querela.

7 Sed, quae mihi erant lucra, haec arbitratus sum propter Chri-
stum detrimentum. 8 Verumtamen existimo omnia detrimentum esse
propter eminentiam scientiae Christi Iesu Domini mei, propter
quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora, ut Christum
lucrifaciam 9 et inveniar in illo non habens meam iustitiam, quae ex
lege est, sed illam, quae per fidem est Christi, quae ex Deo est iusti-

[2] 24 et ipse veniam ad vos cito
26 quoniam quidem omnes
27 verum etiam et mei
29 illum cum omni gaudio in Domino
30 usque ad mortem accessit, tradens animam suam ut impleret id quod ex vobis deerat erga meum obsequium

[3] 1 vobis autem necessarium
3 qui spiritu Deo servimus
6 ecclesiam Dei
7 fuerunt lucra | detrimenta
8 propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei
9 quae ex fide est Christi

tia in fide, [10] ad cognoscendum illum et virtutem resurrectionis eius
et communionem passionum illius, conformans me morti eius,
[11] si quo modo occurram ad resurrectionem, quae est ex mortuis.
[12] Non quod iam acceperim aut iam perfectus sim, persequor autem si
umquam comprehendam, sicut et comprehensus sum a Christo Iesu.
[13] Fratres, ego me non arbitror comprehendisse; unum autem: quae
quidem retro sunt, obliviscens, ad ea vero, quae ante sunt, extendens
me [14] ad destinatum persequor, ad bravium supernae vocationis Dei
in Christo Iesu.

[15] Quicumque ergo perfecti, hoc sentiamus; et si quid aliter sapitis,
et hoc vobis Deus revelabit; [16] verumtamen, ad quod pervenimus,
in eodem ambulemus.

[17] Coimitatores mei estote, fratres, et observate eos, qui ita ambu-
lant, sicut habetis formam nos. [18] Multi enim ambulant, quos saepe
dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi,
[19] quorum finis interitus, quorum deus venter et gloria in confu-
sione ipsorum, qui terrena sapiunt. [20] Noster enim municipatus in
caelis est, unde etiam salvatorem exspectamus Dominum Iesum
Christum, [21] qui transfigurabit corpus humilitatis nostrae, ut illud
conforme faciat corpori gloriae suae secundum operationem, qua
possit etiam subicere sibi omnia.

4 [1] Itaque, fratres mei carissimi et desideratissimi, gaudium et corona
mea, sic state in Domino, carissimi!

[2] Evodiam rogo et Syntychen deprecor idipsum sapere in Do-
mino. [3] Etiam rogo et te, germane compar, adiuva illas, quae mecum
concertaverunt in evangelio cum Clemente et ceteris adiutoribus
meis, quorum nomina sunt in libro vitae.

[4] Gaudete in Domino semper. Iterum dico: Gaudete! [5] Modestia
vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus prope. [6] Nihil solliciti

[3] [10] ad agnoscendum | et societatem passionum | configuratus morti eius
[12] sequor autem si conprehendam in quo et conprehensus sum
[13] ad ea vero quae sunt in priora extendens me
[16] Verumtamen ad quod pervenimus, ut idem sapiamus et in eadem permaneamus regula
[17] Imitatores
[20] Nostra autem conversatio in caelis est
[21] qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae
[4] [1] et desiderantissimi, gaudium meum
[3] quae mecum laboraverunt in evangelio

sitis, sed in omnibus oratione et obsecratione cum gratiarum actione
petitiones vestrae innotescant apud Deum. 7 Et pax Dei, quae ex-
superat omnem sensum, custodiet corda vestra et intellegentias
vestras in Christo Iesu.

8 De cetero, fratres, quaecumque sunt vera, quaecumque pudica,
quaecumque iusta, quaecumque casta, quaecumque amabilia, quae-
cumque bonae famae, si qua virtus et si qua laus, haec cogitate;
9 quae et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me, haec
agite; et Deus pacis erit vobiscum.

10 Gavisus sum autem in Domino vehementer quoniam tandem
aliquando refloruistis pro me sentire, sicut et sentiebatis, opportu-
nitate autem carebatis. 11 Non quasi propter penuriam dico, ego enim
didici, in quibus sum, sufficiens esse. 12 Scio et humiliari, scio et
abundare; ubique et in omnibus institutus sum et satiari et esurire et
abundare et penuriam pati. 13 Omnia possum in eo, qui me confortat.

14 Verumtamen bene fecistis communicantes tribulationi meae.
15 Scitis autem et vos, Philippenses, quod in principio evangelii,
quando profectus sum a Macedonia, nulla mihi ecclesia communi-
cavit in ratione dati et accepti nisi vos soli; 16 quia et Thessalonicam
et semel et bis in usum mihi misistis. 17 Non quia quaero datum,
sed requiro fructum, qui abundet in rationem vestram. 18 Accepi
autem omnia et abundo; repletus sum acceptis ab Epaphrodito, quae
misistis odorem suavitatis, hostiam acceptam, placentem Deo.
19 Deus autem meus implebit omne desiderium vestrum secundum
divitias suas in gloria in Christo Iesu. 20 Deo autem et Patri nostro
gloria in saecula saeculorum. Amen.

21 Salutate omnem sanctum in Christo Iesu. Salutant vos, qui
mecum sunt, fratres. 22 Salutant vos omnes sancti, maxime autem,
qui de Caesaris domo sunt.

23 Gratia Domini Iesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

[4] 6 sed in omni oratione

7 custodiat

8 quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia | si qua
virtus, si qua laus

10 sicut et sentiebatis, occupati autem eratis

17 fructum abundantem

18 Habeo autem omnia

19 impleat omne desiderium

EPISTULA AD COLOSSENSES

1 1 Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem Dei et Timotheus
frater 2 his, qui sunt Colossis, sanctis et fidelibus fratribus in
Christo: gratia vobis et pax a Deo Patre nostro.

3 Gratias agimus Deo Patri Domini nostri Iesu Christi semper pro
vobis orantes, 4 audientes fidem vestram in Christo Iesu et dilectio-
nem, quam habetis in sanctos omnes, 5 propter spem, quae reposita
est vobis in caelis, quam ante audistis in verbo veritatis evangelii,
6 quod pervenit ad vos, sicut et in universo mundo est fructificans
et crescens sicut et in vobis ex ea die, qua audistis et cognovistis
gratiam Dei in veritate; 7 sicut didicistis ab Epaphra carissimo con-
servo nostro, qui est fidelis pro nobis minister Christi, 8 qui etiam
manifestavit nobis dilectionem vestram in Spiritu.

9 Ideo et nos, ex qua die audivimus, non cessamus pro vobis
orantes et postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis eius in
omni sapientia et intellectu spiritali, 10 ut ambuletis digne Domino
per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes et crescentes
in scientia Dei, 11 in omni virtute confortati secundum potentiam
claritatis eius in omnem patientiam et longanimitatem, cum gaudio

12 gratias agentes Patri,
qui idoneos vos fecit in partem sortis sanctorum in lumine;
13 qui eripuit nos de potestate tenebrarum
et transtulit in regnum Filii dilectionis suae,
14 in quo habemus redemptionem,
remissionem peccatorum;
15 qui est imago Dei invisibilis,
primogenitus omnis creaturae,

[1] 2 in Christo Iesu
3 Deo et Patri
5 quam audistis
6 et fructificat et crescit | sicut in vobis
7 pro vobis minister Christi Iesu
10 digne Deo
11 in omni patientia et longanimitate
12 qui dignos nos fecit

16 quia in ipso condita sunt universa in caelis et in terra,
visibilia et invisibilia,
sive throni sive dominationes
sive principatus sive potestates.
Omnia per ipsum et in ipsum creata sunt,
17 et ipse est ante omnia,
et omnia in ipso constant.
18 Et ipse est caput corporis ecclesiae;
qui est principium, primogenitus ex mortuis,
ut sit in omnibus ipse primatum tenens,
19 quia in ipso complacuit omnem plenitudinem habitare
20 et per eum reconciliare omnia in ipsum,
pacificans per sanguinem crucis eius,
sive quae in terris sive quae in caelis sunt.

21 Et vos, cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in ope-
ribus malis, 22 nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius per
mortem exhibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles
coram ipso, 23 si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immo-
biles a spe evangelii, quod audistis, quod praedicatum est in universa
creatura, quae sub caelo est, cuius factus sum ego Paulus minister.

24 Nunc gaudeo in passionibus pro vobis et adimpleo ea quae
desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius, quod est
ecclesia, 25 cuius factus sum ego minister secundum dispensationem
Dei, quae data est mihi in vos, ut impleam verbum Dei, 26 myste-
rium, quod absconditum fuit a saeculis et generationibus, nunc
autem manifestatum est sanctis eius, 27 quibus voluit Deus notas
facere divitias gloriae mysterii huius in gentibus, quod est Christus
in vobis, spes gloriae; 28 quem nos annuntiamus, commonentes om-
nem hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia, ut
exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo; 29 ad quod et
laboro certando secundum operationem eius, quae operatur in me
in virtute.

2 1 Volo enim vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis
et pro his, qui sunt Laodiciae, et quicumque non viderunt faciem

[1] 16 omnia per ipsum et in ipso
17 ante omnes
24 qui nunc gaudeo
27 gloriae sacramenti huius
28 corripientes omnem hominem | in Christo Iesu
29 in quo et laboro certando | quam operatur

meam in carne, 2 ut consolentur corda ipsorum instructi in caritate
et in omnes divitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterii
Dei, Christi, 3 in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae
absconditi. 4 Hoc dico, ut nemo vos decipiat in subtilitate sermonum.
5 Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum, gaudens
et videns ordinem vestrum et firmamentum eius, quae in Christum
est, fidei vestrae.

6 Sicut ergo accepistis Christum Iesum Dominum, in ipso ambu-
late, 7 radicati et superaedificati in ipso et confirmati fide, sicut didi-
cistis, abundantes in gratiarum actione. 8 Videte, ne quis vos deprae-
detur per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem
hominum, secundum elementa mundi et non secundum Christum;
9 quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter,
10 et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus et potestatis,
11 in quo et circumcisi estis circumcisione non manufacta in exspo-
liatione corporis carnis, in circumcisione Christi, 12 consepulti ei
in baptismo, in quo et conresuscitati estis per fidem operationis
Dei, qui suscitavit illum a mortuis; 13 et vos, cum mortui essetis in
delictis et praeputio carnis vestrae, convivificavit cum illo, donans
nobis omnia delicta, 14 delens, quod adversum nos erat, chirogra-
phum decretis, quod erat contrarium nobis, et ipsum tulit de medio
affigens illud cruci; 15 exspolians principatus et potestates traduxit
confidenter, triumphans illos in semetipso.

16 Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut ex parte diei festi
aut neomeniae aut sabbatorum, 17 quae sunt umbra futurorum, cor-
pus autem Christi. 18 Nemo vos bravio defraudet complacens sibi
in humilitate et religione angelorum propter ea, quae vidit, ingrediens,
frustra inflatus sensu carnis suae 19 et non tenens caput, ex quo totum
corpus per nexus et coniunctiones subministratum et compaginatum
crescit in augmentum Dei.

[2] 2 Dei Patris Christi Iesu
4 Hoc autem dico
5 in Christo
7 sicut et didicistis
8 ne quis vos decipiat
12 in quo et resurrexistis
13 donans vobis
15 traduxit palam
16 aut in parte
18 Nemo vos seducat volens | angelorum, quae non vidit ambulans
19 subministratum et constructum

[20] Si mortui estis cum Christo ab elementis mundi, quid tamquam
viventes in mundo decretis subicimini: [21] « Ne tetigeris neque gusta-
veris neque contrectaveris », [22] quae sunt omnia in corruptionem
ipso usu secundum praecepta et doctrinas hominum? [23] Quae sunt
rationem quidem habentia sapientiae in superstitione et humilitate,
et non parcendo corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

3 [1] Igitur si conresurrexistis Christo, quae sursum sunt quaerite,
ubi Christus est in dextera Dei sedens; [2] quae sursum sunt sapite,
non quae supra terram. [3] Mortui enim estis, et vita vestra abscondita
est cum Christo in Deo! [4] Cum Christus apparuerit, vita vestra,
tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria.

[5] Mortificate ergo membra, quae sunt super terram: fornicatio-
nem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam et avaritiam,
quae est simulacrorum servitus, [6] propter quae venit ira Dei super
filios incredulitatis; [7] in quibus et vos ambulastis aliquando, cum
viveretis in illis. [8] Nunc autem deponite et vos omnia: iram, indigna-
tionem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro;
[9] nolite mentiri invicem, qui exuistis vos veterem hominem cum
actibus eius [10] et induistis novum, eum, qui renovatur in agnitionem
secundum imaginem eius, qui creavit eum, [11] ubi non est Graecus et
Iudaeus, circumcisio et praeputium, barbarus, Scytha, servus, liber,
sed omnia et in omnibus Christus.

[12] Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera miseri-
cordiae, benignitatem, humilitatem, mansuetudinem, longanimitatem,
[13] supportantes invicem et donantes vobis ipsis, si quis adversus
aliquem habet querelam; sicut et Dominus donavit vobis, ita et vos;
[14] super omnia autem haec: caritatem, quod est vinculum perfectionis.
[15] Et pax Christi dominetur in cordibus vestris, ad quam et vocati
estis in uno corpore. Et grati estote.

[2] [20] qui adhuc tamquam | in mundo decernitis
[22] in interitu ipso usu
[23] et ad non parcendum corpori
[3] [5] membra vestra quae
[9] expoliantes vos veterem hominem
[10] et induentes novum
[11] gentilis et Iudaeus | barbarus et Scytha, servus et liber
[12] humilitatem modestiam patientiam
[14] *Clem.*: caritatem habete
[15] Et pax Christi exultet | in qua et vocati estis

16 Verbum Christi habitet in vobis abundanter, in omni sapientia
docentes et commonentes vosmetipsos psalmis, hymnis, canticis
spiritalibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo; 17 et omne,
quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini
Iesu gratias agentes Deo Patri per ipsum.

18 Mulieres, subditae estote viris, sicut oportet in Domino. 19 Viri,
diligite uxores et nolite amari esse ad illas. 20 Filii, oboedite paren-
tibus per omnia, hoc enim placitum est in Domino. 21 Patres, nolite
ad indignationem provocare filios vestros, ut non pusillo animo
fiant. 22 Servi, oboedite per omnia dominis carnalibus, non ad ocu-
lum servientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis,
timentes Dominum. 23 Quodcumque facitis, ex animo operamini
sicut Domino et non hominibus, 24 scientes quod a Domino acci-
pietis retributionem hereditatis. Domino Christo servite; 25 qui enim
iniuriam facit, recipiet id quod inique gessit, et non est personarum
acceptio.

4 1 Domini, quod iustum est et aequum, servis praestate, scientes
quoniam et vos Dominum habetis in caelo.

2 Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione, 3 orantes
simul et pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquen-
dum mysterium Christi, propter quod etiam vinctus sum, 4 ut ma-
nifestem illud, ita ut oportet me loqui. 5 In sapientia ambulate ad eos,
qui foris sunt, tempus redimentes. 6 Sermo vester semper sit in gratia,
sale conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.

7 Quae circa me sunt, omnia vobis nota faciet Tychicus, carissimus
frater et fidelis minister et conservus in Domino, 8 quem misi ad vos
ad hoc ipsum, ut cognoscatis, quae circa nos sunt, et consoletur
corda vestra, 9 cum Onesimo fideli et carissimo fratre, qui est ex
vobis; omnia, quae hic aguntur, nota facient vobis.

10 Salutat vos Aristarchus concaptivus meus et Marcus conso-
brinus Barnabae, de quo accepistis mandata — si venerit ad vos,
excipite illum — 11 et Iesus, qui dicitur Iustus, qui sunt ex circum-
cisione, hi soli adiutores in regno Dei, qui mihi fuerunt solacio.
12 Salutat vos Epaphras, qui ex vobis est, servus Christi Iesu, semper

[3] 17 omne quodcumque | Deo et Patri
[4] 6 semper in gratia sale sit conditus
8 ut cognoscat quae circa vos sunt
9 carissimo et fideli
11 hii soli sunt adiutores

certans pro vobis in orationibus, ut stetis perfecti et impleti in omni
voluntate Dei. [13] Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum
laborem pro vobis et pro his, qui sunt Laodiciae et qui Hierapoli.
[14] Salutat vos Lucas, medicus carissimus, et Demas. [15] Salutate fra-
tres, qui sunt Laodiciae, et Nympham et, quae in domo eius est,
ecclesiam. [16] Et cum lecta fuerit apud vos epistula, facite ut et in Lao-
dicensium ecclesia legatur, et eam, quae ex Laodicia est, vos quoque
legatis. [17] Et dicite Archippo: « Vide ministerium, quod accepisti
in Domino, ut illud impleas ».

[18] Salutatio mea manu Pauli. Memores estote vinculorum meorum.
Gratia vobiscum.

[4] [12] semper sollicitus pro vobis | perfecti et pleni in omni voluntate Dei
[16] et eam quae Laodicensium est vos legatis
[18] Gratia vobiscum. Amen

EPISTULA I AD THESSALONICENSES

1 [1] Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesiae Thessalonicensium in
Deo Patre et Domino Iesu Christo: gratia vobis et pax.
[2] Gratias agimus Deo semper pro omnibus vobis, memoriam fa-
cientes in orationibus nostris, sine intermissione [3] memores operis
fidei vestrae et laboris caritatis et sustinentiae spei Domini nostri
Iesu Christi ante Deum et Patrem nostrum, [4] scientes, fratres, dilecti
a Deo, electionem vestram, [5] quia evangelium nostrum non fuit ad
vos in sermone tantum, sed et in virtute et in Spiritu Sancto et in
plenitudine multa, sicut scitis quales fuerimus vobis propter vos.
[6] Et vos imitatores nostri facti estis et Domini, excipientes ver-
bum in tribulatione multa cum gaudio Spiritus Sancti, [7] ita ut facti
sitis forma omnibus credentibus in Macedonia et in Achaia. [8] A vobis
enim diffamatus est sermo Domini non solum in Macedonia et in
Achaia, sed in omni loco fides vestra, quae est ad Deum, profecta est,
ita ut non sit nobis necesse quidquam loqui; [9] ipsi enim de nobis
annuntiant qualem introitum habuerimus ad vos, et quomodo con-
versi estis ad Deum a simulacris, servire Deo vivo et vero [10] et exspec-
tare Filium eius de caelis, quem suscitavit ex mortuis, Iesum, qui
eripit nos ab ira ventura.

2 [1] Nam ipsi scitis, fratres, introitum nostrum ad vos quia non
inanis fuit, [2] sed ante passi et contumeliis affecti, sicut scitis, in
Philippis, fiduciam habuimus in Deo nostro loqui ad vos evangelium
Dei in multa sollicitudine. [3] Exhortatio enim nostra non ex errore
neque ex immunditia neque in dolo, [4] sed sicut probati sumus a
Deo, ut crederetur nobis evangelium, ita loquimur non quasi homi-
nibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. [5] Neque enim
aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque sub
praetextu avaritiae, Deus testis, [6] nec quaerentes ab hominibus

[1] [3] et laboris et caritatis
[10] qui eripuit nos
[2] [3] non de errore neque de inmunditia
[5] neque in occasione avaritiae | Deus testis est

gloriam, neque a vobis neque ab aliis, [7] cum possemus oneri esse ut
Christi apostoli, sed facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam
si nutrix foveat filios suos, [8] ita desiderantes vos, cupide volebamus
tradere vobis non solum evangelium Dei, sed etiam animas nostras,
quoniam carissimi nobis facti estis. [9] Memores enim estis, fratres, labo-
ris nostri et fatigationis; nocte et die operantes, ne quem vestrum
gravaremus, praedicavimus in vobis evangelium Dei. [10] Vos testes estis
et Deus, quam sancte et iuste et sine querela vobis, qui credidistis,
fuimus; [11] sicut scitis qualiter unumquemque vestrum, tamquam
pater filios suos, [12] deprecantes vos et consolantes testificati sumus,
ut ambularetis digne Deo, qui vocat vos in suum regnum et gloriam.

[13] Ideo et nos gratias agimus Deo sine intermissione, quoniam
cum accepissetis a nobis verbum auditus Dei, accepistis non ut
verbum hominum sed, sicut est vere, verbum Dei, quod et operatur
in vobis, qui creditis. [14] Vos enim imitatores facti estis, fratres, eccle-
siarum Dei, quae sunt in Iudaea in Christo Iesu, quia eadem passi
estis et vos a contribulibus vestris, sicut et ipsi a Iudaeis, [15] qui et
Dominum occiderunt Iesum et prophetas et nos persecuti sunt et
Deo non placent et omnibus hominibus adversantur, [16] prohibentes
nos gentibus loqui, ut salvae fiant, ut impleant peccata sua semper.
Pervenit autem ira Dei super illos usque in finem.

[17] Nos autem, fratres, desolati a vobis ad tempus horae, facie non
corde, abundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo
desiderio. [18] Propter quod voluimus venire ad vos, ego quidem
Paulus et semel et iterum, et impedivit nos Satanas. [19] Quae est enim
nostra spes aut gaudium aut corona gloriae — nonne et vos — ante
Dominum nostrum Iesum in adventu eius? [20] Vos enim estis gloria
nostra et gaudium.

3 [1] Propter quod non sustinentes amplius, placuit nobis, ut relin-
queremur Athenis soli, [2] et misimus Timotheum, fratrem nostrum
et cooperatorem Dei in evangelio Christi, ad confirmandos vos et

[2] [7] sed facti sumus lenes
[9] laborem nostrum et fatigationem
[12] qui vocavit vos
[13] qui operatur in vobis qui credidistis
[16] Praevenit autem
[17] ad tempus horae aspectu non corde
[18] Quoniam voluimus
[19] nonne vos ante Dominum nostrum Iesum estis in adventu eius
[3] [1] placuit nobis remanere Athenis solis
[2] et ministrum Dei in evangelio Christi

exhortandos pro fide vestra, [3] ut nemo turbetur in tribulationibus
istis. Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus; [4] nam et cum apud
vos essemus, praedicebamus vobis passuros nos tribulationes, sicut
et factum est et scitis. [5] Propterea et ego amplius non sustinens, misi
ad cognoscendam fidem vestram, ne forte tentaverit vos is qui tentat,
et inanis fiat labor noster.

[6] Nunc autem veniente Timotheo ad nos a vobis et annuntiante
nobis fidem et caritatem vestram et quia memoriam nostri habetis
bonam semper, desiderantes nos videre, sicut nos quoque vos,
[7] ideo consolati sumus, fratres, propter vos in omni necessitate et
tribulatione nostra per vestram fidem, [8] quoniam nunc vivimus, si
vos statis in Domino. [9] Quam enim gratiarum actionem possumus
Deo retribuere pro vobis in omni gaudio, quo gaudemus prop-
ter vos ante Deum nostrum, [10] nocte et die abundantius orantes
ut videamus faciem vestram et compleamus ea, quae desunt fidei
vestrae?

[11] Ipse autem Deus et Pater noster et Dominus noster Iesus dirigat
viam nostram ad vos; [12] vos autem Dominus abundare et supera-
bundare faciat caritate in invicem et in omnes, quemadmodum et
nos in vos, [13] ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate
ante Deum et Patrem nostrum, in adventu Domini nostri Iesu cum
omnibus sanctis eius. Amen.

4 [1] De cetero ergo, fratres, rogamus vos et obsecramus in Domino
Iesu, ut — quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos oporteat
ambulare et placere Deo, sicut et ambulatis — ut abundetis magis.
[2] Scitis enim, quae praecepta dederimus vobis per Dominum Iesum.
[3] Haec est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra, [4] ut abstineatis a
fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in
sanctificatione et honore, [5] non in passione desiderii, sicut et gentes,
quae ignorant Deum, [6] ut ne quis supergrediatur neque circumve-
niat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est Dominus de
his omnibus, sicut et praediximus vobis et testificati sumus. [7] Non
enim vocavit nos Deus in immunditiam sed in sanctificationem.

[3] [3] ut nemo moveatur
[7] fratres, in vobis
[11] et Dominus Iesus
[12] multiplicet et abundare faciat caritatem | quemadmodum et nos in vobis
[4] [4] ut abstineatis vos a fornicatione
[6] in negotio
[7] in immunditia sed in sanctificatione

[8] Itaque, qui spernit, non hominem spernit sed Deum, qui etiam dat Spiritum suum Sanctum in vos.

[9] De caritate autem fraternitatis non necesse habetis, ut vobis scribam; ipsi enim vos a Deo edocti estis, ut diligatis invicem; [10] etenim facitis illud in omnes fratres in universa Macedonia. Rogamus autem vos, fratres, ut abundetis magis [11] et operam detis, ut quieti sitis et ut vestrum negotium agatis et operemini manibus vestris, sicut praecipimus vobis, [12] ut honeste ambuletis ad eos, qui foris sunt, et nullius aliquid desideretis.

[13] Nolumus autem vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini sicut et ceteri, qui spem non habent. [14] Si enim credimus quod Iesus mortuus est et resurrexit, ita et Deus eos, qui dormierunt, per Iesum adducet cum eo. [15] Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos, qui vivimus, qui relinquimur in adventum Domini, non praeveniemus eos, qui dormierunt; [16] quoniam ipse Dominus in iussu, in voce archangeli et in tuba Dei descendet de caelo, et mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi; [17] deinde nos, qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Domino in aera, et sic semper cum Domino erimus. [18] Itaque consolamini invicem in verbis istis.

5 [1] De temporibus autem et momentis, fratres, non indigetis, ut scribatur vobis; [2] ipsi enim diligenter scitis quia dies Domini sicut fur in nocte ita veniet. [3] Cum enim dixerint: « Pax et securitas », tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habenti, et non effugient. [4] Vos autem, fratres, non estis in tenebris, ut vos dies ille tamquam fur comprehendat; [5] omnes enim vos filii lucis estis et filii diei. Non sumus noctis neque tenebrarum; [6] igitur non dormiamus sicut ceteri, sed vigilemus et sobrii simus.

[7] Qui enim dormiunt, nocte dormiunt; et, qui ebrii sunt, nocte inebriantur. [8] Nos autem, qui diei sumus, sobrii simus, *induti loricam* fidei et caritatis et *galeam* spem *salutis*; [9] quoniam non posuit nos Deus in iram sed in acquisitionem salutis per Dominum nostrum Iesum Christum, [10] qui mortuus est pro nobis, ut sive vigilemus sive

[4] [8] qui etiam dedit | in vobis
[9] non necesse habemus scribere vobis | a Deo didicistis ut
[12] et ut honeste
[15] qui residui sumus in adventum Domini
[16] in iussu et in voce archangeli

[5] [1] ut scribamus vobis
[7] et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt

dormiamus, simul cum illo vivamus. 11 Propter quod consolamini
invicem et aedificate alterutrum, sicut et facitis.

12 Rogamus autem vos, fratres, ut noveritis eos, qui laborant inter
vos et praesunt vobis in Domino et monent vos, 13 ut habeatis illos
superabundanter in caritate propter opus illorum. Pacem habete
inter vos. 14 Hortamur autem vos, fratres: corripite inquietos, conso-
lamini pusillanimes, suscipite infirmos, longanimes estote ad omnes.
15 Videte, ne quis malum pro malo alicui reddat, sed semper, quod
bonum est, sectamini et in invicem et in omnes. 16 Semper gaudete,
17 sine intermissione orate, 18 in omnibus gratias agite; haec enim
voluntas Dei est in Christo Iesu erga vos. 19 Spiritum nolite exstin-
guere, 20 prophetias nolite spernere; 21 omnia autem probate, quod
bonum est tenete, 22 ab omni specie mala abstinete vos.

23 Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, et integer
spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu Domini
nostri Iesu Christi servetur. 24 Fidelis est, qui vocat vos, qui etiam
faciet.

25 Fratres, orate etiam pro nobis.

26 Salutate fratres omnes in osculo sancto. 27 Adiuro vos per Do-
minum, ut legatur epistula omnibus fratribus.

28 Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.

[5] 13 abundantius in caritate | Pacem habete cum eis
14 Rogamus autem vos | patientes estote ad omnes
18 in Christo Iesu in omnibus vobis
24 qui vocavit vos
25 orate pro nobis
27 omnibus sanctis fratribus
28 vobiscum. Amen

EPISTULA II AD THESSALONICENSES

1 1 Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesiae Thessalonicensium in
Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo: 2 gratia vobis et pax a Deo
Patre nostro et Domino Iesu Christo.

3 Gratias agere debemus Deo semper pro vobis, fratres, sicut
dignum est, quoniam supercrescit fides vestra, et abundat caritas
uniuscuiusque omnium vestrum in invicem, 4 ita ut et nos ipsi in
vobis gloriemur in ecclesiis Dei pro patientia vestra et fide in omni-
bus persecutionibus vestris et tribulationibus, quas sustinetis, 5 indi-
cium iusti iudicii Dei, ut digni habeamini regno Dei, pro quo et
patimini, 6 siquidem iustum est apud Deum retribuere tribulationem
his, qui vos tribulant, 7 et vobis, qui tribulamini, requiem nobiscum
in revelatione Domini Iesu de caelo cum angelis virtutis eius, 8 *in
igne flammae, dantis vindictam his, qui non noverunt Deum* et qui
non oboediunt evangelio Domini nostri Iesu, 9 qui poenas dabunt
interitu aeterno *a facie Domini et a gloria virtutis eius,* 10 cum venerit
glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri in omnibus, qui credi-
derunt, quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo.

11 Ad quod etiam oramus semper pro vobis, ut dignetur vos vocatione
sua Deus noster et impleat omnem voluntatem bonitatis et opus fidei
in virtute, 12 ut glorificetur nomen Domini nostri Iesu Christi in vobis,
et vos in illo, secundum gratiam Dei nostri et Domini Iesu Christi.

2 1 Rogamus autem vos, fratres, circa adventum Domini nostri Iesu
Christi et nostram congregationem in ipsum, 2 ut non cito moveamini
a sensu neque terreamini, neque per spiritum neque per verbum
neque per epistulam tamquam per nos, quasi instet dies Domini.

[1] 3 ita ut dignum est
5 in exemplum iusti iudicii Dei
6 si tamen
8 in flamma ignis
9 qui poenas dabunt in interitu aeternas
11 In quo etiam | Deus et impleat
12 ut clarificetur

[2] 1 per adventum | et nostrae congregationis in ipsum
2 neque per spiritum neque per sermonem

3 Ne quis vos seducat ullo modo; quoniam nisi venerit discessio
primum, et revelatus fuerit homo iniquitatis, filius perditionis,
4 qui adversatur et extollitur supra omne, quod dicitur Deus aut
quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se quia
sit Deus.

5 Non retinetis quod, cum adhuc essem apud vos, haec dicebam
vobis? 6 Et nunc quid detineat scitis, ut ipse reveletur in suo tempore.
7 Nam mysterium iam operatur iniquitatis; tantum qui tenet nunc,
donec de medio fiat.

8 Et tunc revelabitur ille *iniquus*, quem Dominus Iesus *interficiet*
spiritu oris sui et destruet illustratione adventus sui, 9 eum, cuius est
adventus secundum operationem Satanae in omni virtute et signis et
prodigiis mendacibus 10 et in omni seductione iniquitatis his, qui
pereunt, eo quod caritatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent.
11 Et ideo mittit illis Deus operationem erroris, ut credant men-
dacio, 12 ut iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, sed
consenserunt iniquitati.

13 Nos autem debemus gratias agere Deo semper pro vobis, fra-
tres, dilecti a Domino, quod elegerit vos Deus primitias in salutem,
in sanctificatione Spiritus et fide veritatis: 14 ad quod et vocavit
vos per evangelium nostrum in acquisitionem gloriae Domini nostri
Iesu Christi.

15 Itaque, fratres, state et tenete traditiones, quas didicistis sive
per sermonem sive per epistulam nostram. 16 Ipse autem Dominus
noster Iesus Christus et Deus Pater noster, qui dilexit nos et dedit
consolationem aeternam et spem bonam in gratia, 17 consoletur
corda vestra et confirmet in omni opere et sermone bono.

3 1 De cetero, fratres, orate pro nobis, ut sermo Domini currat et
glorificetur sicut et apud vos, 2 et ut liberemur ab importunis et
malis hominibus; non enim omnium est fides. 3 Fidelis autem Do-
minus est, qui confirmabit vos et custodiet a Malo. 4 Confidimus
autem de vobis in Domino, quoniam, quae praecipimus, et facitis

[2] 3 homo peccati
6 ut reveletur
7 tantum ut qui tenet nunc
11 Ideo mittit illis Deus
13 dilecti a Deo | elegerit nos
16 et Deus et Pater noster
17 exhortetur corda vestra
[3] 1 et clarificetur sicut

et facietis. 5 Dominus autem dirigat corda vestra in caritatem Dei
et patientiam Christi.

6 Praecipimus autem vobis, fratres, in nomine Domini nostri Iesu
Christi, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate et
non secundum traditionem, quam acceperunt a nobis. 7 Ipsi enim
scitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inordinati
fuimus inter vos 8 neque gratis panem manducavimus ab aliquo
sed in labore et fatigatione, nocte et die operantes, ne quem vestrum
gravaremus; 9 non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmet-
ipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. 10 Nam et cum
essemus apud vos, hoc praecipiebamus vobis: Si quis non vult ope-
rari, nec manducet. 11 Audimus enim inter vos quosdam ambulare
inordinate, nihil operantes sed curiose agentes; 12 his autem, qui
eiusmodi sunt, praecipimus et obsecramus in Domino Iesu Christo,
ut cum quiete operantes suum panem manducent. 13 Vos autem,
fratres, nolite deficere benefacientes. 14 Quod si quis non oboedit
verbo nostro per epistulam, hunc notate, non commisceamini cum
illo, ut confundatur; 15 et nolite quasi inimicum existimare, sed cor-
ripite ut fratrem.

16 Ipse autem Dominus pacis det vobis pacem sempiternam in
omni modo. Dominus cum omnibus vobis.

17 Salutatio mea manu Pauli, quod est signum in omni epistula,
ita scribo.

18 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis.

[3] 5 in caritate Dei et patientia Christi
6 Denuntiamus autem vobis
7 quoniam non inquieti
10 hoc denuntiabamus vobis quoniam si quis
11 ambulare inquiete
12 denuntiamus et obsecramus | ut cum silentio operantes
14 et non commisceamini
16 pacem sempiternam in omni loco
18 cum omnibus vobis. Amen

EPISTULA I AD TIMOTHEUM

1 [1] Paulus apostolus Christi Iesu secundum praeceptum Dei salvatoris
nostri et Christi Iesu spei nostrae, [2] Timotheo germano filio in fide:
gratia, misericordia, pax a Deo Patre et Christo Iesu Domino nostro.
[3] Sicut rogavi te, ut remaneres Ephesi, cum irem in Macedoniam,
ut praeciperes quibusdam, ne aliter docerent [4] neque intenderent
fabulis et genealogiis interminatis, quae quaestiones praestant magis
quam dispensationem Dei, quae est in fide; [5] finis autem praecepti
est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta, [6] a
quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium, [7] volentes
esse legis doctores, non intellegentes neque quae loquuntur neque
de quibus affirmant.
[8] Scimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur, [9] sciens
hoc quia iusto lex non est posita, sed iniustis et non subiectis, impiis
et peccatoribus, sceleratis et contaminatis, patricidis et matricidis,
homicidis, [10] fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis,
mendacibus, periuris, et si quid aliud sanae doctrinae adversatur,
[11] secundum evangelium gloriae beati Dei, quod creditum est mihi.
[12] Gratiam habeo ei, qui me confortavit, Christo Iesu Domino
nostro, quia fidelem me existimavit ponens in ministerio, [13] qui
prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus; sed misericor-
diam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate, [14] super-
abundavit autem gratia Domini nostri cum fide et dilectione, quae
sunt in Christo Iesu.
[15] Fidelis sermo et omni acceptione dignus: Christus Iesus venit
in mundum peccatores salvos facere; quorum primus ego sum,

[1] [1] secundum imperium
[2] Timotheo dilecto filio
[3] ut denuntiares quibusdam
[4] quam aedificationem Dei
[9] sed iniustis et non subditis
[11] quae est secundum evangelium
[12] Gratias ago ei
[14] quae est in Christo Iesu
[15] quia Christus Iesus

16 sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primo ostenderet Christus Iesus omnem longanimitatem, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam aeternam.

17 Regi autem saeculorum, incorruptibili, invisibili, soli Deo honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

18 Hoc praeceptum commendo tibi, fili Timothee, secundum praecedentes super te prophetias, ut milites in illis bonam militiam 19 habens fidem et bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt; 20 ex quibus est Hymenaeus et Alexander, quos tradidi Satanae, ut discant non blasphemare.

2 1 Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, 2 pro regibus et omnibus, qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. 3 Hoc bonum est et acceptum coram salvatore nostro Deo, 4 qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. 5 Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, 6 qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, testimonium temporibus suis; 7 in quod positus sum ego praedicator et apostolus — veritatem dico, non mentior — doctor gentium in fide et veritate.

8 Volo ergo viros orare in omni loco levantes puras manus sine ira et disceptatione; 9 similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus et auro aut margaritis vel veste pretiosa, 10 sed, quod decet mulieres, profitentes pietatem per opera bona.

11 Mulier in tranquillitate discat cum omni subiectione; 12 docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum, sed esse in tranquillitate. 13 Adam enim primus formatus est, deinde Eva; 14 et Adam non est seductus, mulier autem seducta in praevaricatione fuit. 15 Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserint in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate.

[1] 16 Christus Iesus omnem patientiam ad deformationem
17 inmortali invisibili
18 in te prophetias

[2] 3 Hoc enim bonum est | coram salutari nostro Deo
7 in quo positus sum
9 aut auro aut margaritis
10 mulieres promittentes
11 Mulier in silentio discat
12 sed esse in silentio

3 1 Fidelis sermo: si quis episcopatum appetit, bonum opus desi-
derat. 2 Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris
virum, sobrium, prudentem, ornatum, hospitalem, doctorem, 3 non
vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non
cupidum, 4 suae domui bene praepositum, filios habentem in subiec-
tione cum omni castitate 5 — si quis autem domui suae praeesse
nescit, quomodo ecclesiae Dei curam habebit? —, 6 non neophytum,
ne in superbia elatus in iudicium incidat Diaboli. 7 Oportet autem
illum et testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt, ut non in
opprobrium incidat et laqueum Diaboli.

8 Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino de-
ditos, non turpe lucrum sectantes, 9 habentes mysterium fidei in
conscientia pura. 10 Et hi autem probentur primum, deinde mini-
strent nullum crimen habentes. 11 Mulieres similiter pudicas, non
detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. 12 Diaconi sint unius uxoris
viri, qui filiis suis bene praesint et suis domibus; 13 qui enim bene
ministraverint, gradum sibi bonum acquirent et multam fiduciam in
fide, quae est in Christo Iesu.

14 Haec tibi scribo sperans venire ad te cito; 15 si autem tarda-
vero, ut scias quomodo oporteat in domo Dei conversari, quae est
ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum veritatis. 16 Et omnium
confessione magnum est pietatis mysterium:
Qui manifestatus est in carne,
iustificatus est in Spiritu,
apparuit angelis,
praedicatus est in gentibus,
creditus est in mundo,
assumptus est in gloria.

4 1 Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus
discedent quidam a fide, attendentes spiritibus seductoribus et doc-
trinis daemoniorum, 2 in hypocrisi loquentium mendacium et cau-
teriatam habentium suam conscientiam, 3 prohibentium nubere,

[3] 1 si quis episcopatum desiderat
4 filios habentem subditos
5 diligentiam habebit
10 et sic ministrent
12 diacones | bene praesunt
15 oporteat te
16 Et manifeste magnum est pietatis sacramentum | quod manifestatum est |
iustificatum est | praedicatum est gentibus | creditum est | adsumptum est
[4] 1 spiritibus erroris

abstinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his, qui cognoverunt veritatem. 4 Quia omnis creatura Dei bona, et nihil reiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, 5 sanctificatur enim per verbum Dei et orationem.

6 Haec proponens fratribus bonus eris minister Christi Iesu, enutritus verbis fidei et bonae doctrinae, quam assecutus es; 7 profanas autem et aniles fabulas devita.

Exerce teipsum ad pietatem; 8 nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia utilis est promissionem habens vitae, quae nunc est, et futurae. 9 Fidelis sermo et omni acceptione dignus: 10 in hoc enim laboramus et certamus, quia sperantes sumus in Deum vivum, qui est salvator omnium hominum, maxime fidelium. 11 Praecipe haec et doce.

12 Nemo adulescentiam tuam contemnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. 13 Dum venio, attende lectioni, exhortationi, doctrinae. 14 Noli neglegere donationem, quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii. 15 Haec meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. 16 Attende tibi et doctrinae; insta in illis; hoc enim faciens et teipsum salvum facies et eos, qui te audiunt.

5 1 Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem, iuvenes ut fratres, 2 anus ut matres, iuvenculas ut sorores in omni castitate. 3 Viduas honora, quae vere viduae sunt. 4 Si qua autem vidua filios aut nepotes habet, discant primum domum suam pie regere et mutuam vicem reddere parentibus, hoc enim acceptum est coram Deo. 5 Quae autem vere vidua est et desolata, sperat in Deum et instat obsecrationibus et orationibus nocte ac die; 6 nam quae in deliciis est vivens, mortua est. 7 Et haec praecipe, ut irreprehensibiles sint. 8 Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior.

9 Vidua adscribatur non minus sexaginta annorum, quae fuerit unius viri uxor, 10 in operibus bonis testimonium habens: si filios

[4] 7 ineptas autem
10 laboramus et maledicimur quia speravimus
14 noli neglegere gratiam
[5] 4 domum suam regere
5 speravit
7 Et hoc praecipe
9 Vidua eligatur

educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulatio-
nem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est.
11 Adulescentiores autem viduas devita; cum enim luxuriatae fuerint
adversus Christum, nubere volunt, 12 habentes damnationem, quia
primam fidem irritam fecerunt; 13 simul autem et otiosae discunt
circumire domos, non solum otiosae sed et verbosae et curiosae,
loquentes quae non oportet. 14 Volo ergo iuniores nubere, filios
procreare, dominas domus esse, nullam occasionem dare adversario
maledicti gratia; 15 iam enim quaedam conversae sunt retro Satanam.

16 Si qua fidelis habet viduas, subministret illis, et non gravetur
ecclesia, ut his, quae vere viduae sunt, sufficiat.

17 Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur,
maxime qui laborant in verbo et doctrina; 18 dicit enim Scriptura:
« *Non infrenabis os bovi trituranti* » et: « *Dignus operarius mercede
sua* ». 19 Adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi *sub
duobus vel tribus testibus*. 20 Peccantes coram omnibus argue, ut et
ceteri timorem habeant. 21 Testificor coram Deo et Christo Iesu et
electis angelis, ut haec custodias sine praeiudicio nihil faciens in
aliquam partem declinando. 22 Manus cito nemini imposueris neque
communicaveris peccatis alienis; teipsum castum custodi.

23 Noli adhuc aquam bibere, sed vino modico utere propter sto-
machum et frequentes tuas infirmitates.

24 Quorundam hominum peccata manifesta sunt praecedentia ad
iudicium, quosdam autem et subsequuntur; 25 similiter et facta bona
manifesta sunt, et, quae aliter se habent, abscondi non possunt.

6 1 Quicumque sunt sub iugo, servi dominos suos omni honore
dignos arbitrentur, ne nomen Dei et doctrina blasphemetur. 2 Qui
autem fideles habent dominos, non contemnant, quia fratres sunt,
sed magis serviant, quia fideles sunt et dilecti, qui beneficii participes
sunt. Haec doce et exhortare.

3 Si quis aliter docet et non accedit sanis sermonibus Domini
nostri Iesu Christi et ei, quae secundum pietatem est, doctrinae,
4 superbus est, nihil sciens, sed languens circa quaestiones et pugnas

[5] 11 in Christo
14 iuveniores nubere | matres familias esse
19 et tribus testibus
21 Testor | in aliam partem
23 propter stomachum tuum
[6] 1 ne nomen Domini
3 et non adquiescit
4 superbus nihil sciens

verborum, ex quibus oriuntur invidiae, contentiones, blasphemiae, suspiciones malae, [5] conflictationes hominum mente corruptorum et qui veritate privati sunt, existimantium quaestum esse pietatem.

[6] Est autem quaestus magnus pietas cum sufficientia. [7] Nihil enim intulimus in mundum, quia nec auferre quid possumus; [8] habentes autem alimenta et quibus tegamur, his contenti erimus. [9] Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et laqueum et desideria multa stulta et nociva, quae mergunt homines in interitum et perditionem; [10] radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt a fide et inseruerunt se doloribus multis.

[11] Tu autem, o homo Dei, haec fuge; sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem. [12] Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam aeternam, ad quam vocatus es, et confessus es bonam confessionem coram multis testibus.

[13] Praecipio tibi coram Deo, qui vivificat omnia, et Christo Iesu, qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem, [14] ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum Domini nostri Iesu Christi, [15] quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens, Rex regnantium et Dominus dominantium, [16] qui solus habet immortalitatem, lucem habitans inaccessibilem, quem vidit nullus hominum nec videre potest; cui honor et imperium sempiternum. Amen.

[17] Divitibus huius saeculi praecipe non superbe sapere neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo, qui praestat nobis omnia abunde ad fruendum, [18] bene agere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, [19] thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.

[20] O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae, [21] quam quidam profitentes circa fidem aberraverunt.

Gratia vobiscum.

[6] [7] in mundum haut dubium quia nec
[8] his contenti sumus
[9] inutilia et nociva
[12] in qua vocatus es et confessus bonam confessionem
[15] Rex regum
[16] sed nec videre potest
[17] non sublime sapere
[21] promittentes circa fidem exciderunt | Gratia tecum

EPISTULA II AD TIMOTHEUM

1 1 Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem Dei secundum
promissionem vitae, quae est in Christo Iesu, 2 Timotheo carissimo
filio: gratia, misericordia, pax a Deo Patre et Christo Iesu Domino
nostro.

3 Gratias ago Deo, cui servio a progenitoribus in conscientia pura,
quod sine intermissione habeo tui memoriam in orationibus meis
nocte ac die 4 desiderans te videre, memor lacrimarum tuarum, ut
gaudio implear, 5 recordationem accipiens eius fidei, quae est in te
non ficta, quae et habitavit primum in avia tua Loide et matre tua
Eunice, certus sum autem quod et in te.

6 Propter quam causam admoneo te, ut resuscites donationem Dei,
quae est in te per impositionem manuum mearum; 7 non enim dedit
nobis Deus Spiritum timoris sed virtutis et dilectionis et sobrietatis.
8 Noli itaque erubescere testimonium Domini nostri neque me vinc-
tum eius, sed collabora evangelio secundum virtutem Dei, 9 qui nos
salvos fecit et vocavit vocatione sancta, non secundum opera nostra
sed secundum propositum suum et gratiam, quae data est nobis in
Christo Iesu ante tempora saecularia, 10 manifestata autem nunc per
illustrationem salvatoris nostri Iesu Christi, qui destruxit quidem
mortem, illuminavit autem vitam et incorruptionem per evange-
lium, 11 in quo positus sum ego praedicator et apostolus et doctor.

12 Ob quam causam etiam haec patior, sed non confundor; scio
enim, cui credidi, et certus sum quia potens est depositum meum
servare in illum diem. 13 Formam habe sanorum verborum, quae a
me audisti, in fide et dilectione, quae sunt in Christo Iesu; 14 bonum
depositum custodi per Spiritum Sanctum, qui habitat in nobis.

[1] **3 quam sine intermissione habeam**
6 ut resuscites gratiam Dei
9 qui nos liberavit
10 manifestata est autem nunc per inluminationem
11 praedicator et apostolus et magister gentium
13 et dilectione in Christo Iesu

15 Scis hoc quod aversi sunt a me omnes, qui in Asia sunt, ex
quibus est Phygelus et Hermogenes. 16 Det misericordiam Dominus
Onesiphori domui, quia saepe me refrigeravit et catenam meam non
erubuit, 17 sed cum Romam venisset, sollicite me quaesivit et invenit
18 — det illi Dominus invenire misericordiam a Domino in illa die —
et quanta Ephesi ministravit, melius tu nosti.

2 1 Tu ergo, fili mi, confortare in gratia, quae est in Christo Iesu;
2 et quae audisti a me per multos testes, haec commenda fidelibus
hominibus, qui idonei erunt et alios docere.

3 Collabora sicut bonus miles Christi Iesu. 4 Nemo militans im-
plicat se saeculi negotiis, ut ei placeat, qui eum elegit; 5 si autem
certat quis agone, non coronatur nisi legitime certaverit. 6 Laboran-
tem agricolam oportet primum de fructibus accipere. 7 Intellege, quae
dico; dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.

8 Memor esto Iesum Christum resuscitatum esse a mortuis, ex
semine David, secundum evangelium meum, 9 in quo laboro usque
ad vincula quasi male operans, sed verbum Dei non est alligatum!
10 Ideo omnia sustineo propter electos, ut et ipsi salutem consequan-
tur, quae est in Christo Iesu cum gloria aeterna. 11 Fidelis sermo:
Nam si commortui sumus, et convivemus; 12 si sustinemus, et conre-
gnabimus; si negabimus, et ille negabit nos; 13 si non credimus, ille
fidelis manet, negare enim seipsum non potest.

14 Haec commone testificans coram Deo verbis non contendere:
in nihil utile est, nisi ad subversionem audientium. 15 Sollicite cura
teipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte
tractantem verbum veritatis. 16 Profana autem inaniloquia devita, magis
enim proficient ad impietatem, 17 et sermo eorum ut cancer serpit;
ex quibus est Hymenaeus et Philetus, 18 qui circa veritatem aberra-
verunt dicentes resurrectionem iam factam, et subvertunt quorun-
dam fidem. 19 Sed firmum fundamentum Dei stat habens signaculum

[2] 3 Labora
4 se negotiis saecularibus ut ei placeat cui se probavit
5 nam et qui certat in agone
8 resurrexisse a mortuis
10 cum gloria caelesti
13 negare se ipsum
14 coram Domino, noli verbis contendere | in nihil utile ad subversionem
16 multum enim proficient
18 qui a veritate exciderunt
19 Dei stetit

hoc: *Cognovit Dominus, qui sunt eius*, et: *Discedat ab iniquitate
omnis, qui nominat nomen Domini.* [20] In magna autem domo non
solum sunt vasa aurea et argentea sed et lignea et fictilia, et quaedam
quidem in honorem, quaedam autem in ignominiam; [21] si quis ergo
emundaverit se ab istis, erit vas in honorem, sanctificatum, utile
Domino, ad omne opus bonum paratum.

[22] Iuvenilia autem desideria fuge, sectare vero iustitiam, fidem,
caritatem, pacem cum his, qui invocant Dominum de corde puro.
[23] Stultas autem et sine disciplina quaestiones devita, sciens quia
generant lites; [24] servum autem Domini non oportet litigare, sed
mansuetum esse ad omnes, aptum ad docendum, patientem, [25] cum
mansuetudine corripientem eos, qui resistunt, si quando det illis
Deus paenitentiam ad cognoscendam veritatem, [26] et resipiscant a
Diaboli laqueo, a quo capti tenentur ad ipsius voluntatem.

3 [1] Hoc autem scito, quod in novissimis diebus instabunt tempora
periculosa. [2] Erunt enim homines seipsos amantes, cupidi, elati,
superbi, blasphemi, parentibus inoboedientes, ingrati, scelesti, [3] sine
affectione, sine foedere, criminatores, incontinentes, immites, sine
benignitate, [4] proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores ma-
gis quam Dei, [5] habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem
eius abnegantes; et hos devita. [6] Ex his enim sunt, qui penetrant
domos et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quae ducun-
tur variis concupiscentiis, [7] semper discentes et numquam ad scien-
tiam veritatis pervenire valentes. [8] Quemadmodum autem Iannes et
Iambres restiterunt Moysi, ita et hi resistunt veritati, homines cor-
rupti mente, reprobi circa fidem; [9] sed ultra non proficient, insi-
pientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut et illorum fuit.

[10] Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem, propo-
situm, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, [11] persecu-
tiones, passiones, qualia mihi facta sunt Antiochiae, Iconii, Lystris,

[2] [20] quaedam autem in contumeliam
[21] et utile Domino
[24] docibilem
[25] cum modestia corripientem | nequando
[26] a diaboli laqueis

[3] [2] Et erunt homines
[3] sine affectione, sine pace, criminatores
[6] quae ducuntur variis desideriis
[7] pervenientes
[8] Iannes et Mambres

quales persecutiones sustinui; et ex omnibus me eripuit Dominus.
12 Et omnes, qui volunt pie vivere in Christo Iesu, persecutionem
patientur; 13 mali autem homines et seductores proficient in peius,
in errorem mittentes et errantes.
14 Tu vero permane in his, quae didicisti et credita sunt tibi, sciens
a quibus didiceris, 15 et quia ab infantia Sacras Litteras nosti, quae
te possunt instruere ad salutem per fidem, quae est in Christo Iesu.
16 Omnis Scriptura divinitus inspirata est et utilis ad docendum, ad
arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitia, 17 ut per-
fectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.

4 1 Testificor coram Deo et Christo Iesu, qui iudicaturus est vivos
ac mortuos, per adventum ipsius et regnum eius: 2 praedica verbum,
insta opportune, importune, argue, increpa, obsecra in omni longani-
mitate et doctrina. 3 Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non
sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros pru-
rientes auribus, 4 et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas
autem convertentur. 5 Tu vero vigila in omnibus, labora, opus fac
evangelistae, ministerium tuum imple.
6 Ego enim iam delibor, et tempus meae resolutionis instat. 7 Bonum
certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; 8 in reliquo
reposita est mihi iustitiae corona, quam reddet mihi Dominus in
illa die, iustus iudex, non solum autem mihi sed et omnibus, qui
diligunt adventum eius.
9 Festina venire ad me cito. 10 Demas enim me dereliquit diligens
hoc saeculum et abiit Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus
in Dalmatiam; 11 Lucas est mecum solus. Marcum assumens adduc
tecum, est enim mihi utilis in ministerium. 12 Tychicum autem misi
Ephesum. 13 Paenulam, quam reliqui Troade apud Carpum, veniens
affer, et libros, maxime autem membranas. 14 Alexander aerarius

[3] 13 errantes et in errorem mittentes
14 sciens a quo didiceris
15 quae te possint
16 inspirata et utilis
[4] 1 et adventum ipsius
2 argue, obsecra, increpa | in omni patientia
5 *Clem.*: ministerium tuum imple. Sobrius esto
8 sed et his qui
10 Crescens in Galliam
11 adsume et adduc tecum
13 veniens adfers

multa mala mihi ostendit. Reddet ei Dominus secundum opera eius;
15 quem et tu devita, valde enim restitit verbis nostris.
16 In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt. Non illis reputetur;
17 Dominus autem mihi astitit et confortavit me, ut per me praedicatio impleatur, et audiant omnes gentes, et liberatus sum de ore leonis.
18 Liberabit me Dominus ab omni opere malo et salvum faciet in regnum suum caeleste; cui gloria in saecula saeculorum. Amen.
19 Saluta Priscam et Aquilam et Onesiphori domum.
20 Erastus remansit Corinthi, Trophimum autem reliqui infirmum Mileti.
21 Festina ante hiemem venire.
Salutat te Eubulus et Pudens et Linus et Claudia et fratres omnes.
22 Dominus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum.

[4] 14 reddat ei
22 Dominus Iesus | Gratia nobiscum. Amen

EPISTULA AD TITUM

1 1 Paulus servus Dei, apostolus autem Iesu Christi secundum
fidem electorum Dei et agnitionem veritatis, quae secundum pietatem
est 2 in spem vitae aeternae, quam promisit, qui non mentitur, Deus
ante tempora saecularia, 3 manifestavit autem temporibus suis verbum
suum in praedicatione, quae credita est mihi secundum praeceptum
salvatoris nostri Dei, 4 Tito germano filio secundum communem
fidem: gratia et pax a Deo Patre et Christo Iesu salvatore nostro.
5 Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea, quae desunt, corrigas
et constituas per civitates presbyteros, sicut ego tibi disposui, 6 si
quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in
accusatione luxuriae aut non subiectos. 7 Oportet enim episcopum
sine crimine esse sicut Dei dispensatorem, non superbum, non ira-
cundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupi-
dum, 8 sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, con-
tinentem, 9 amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem
sermonem, ut potens sit et exhortari in doctrina sana et eos, qui
contradicunt, arguere.
10 Sunt enim multi et non subiecti vaniloqui et seductores, maxime
qui de circumcisione sunt, 11 quibus oportet silentium imponere,
quia universas domos subvertunt docentes, quae non oportet, tur-
pis lucri gratia. 12 Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta:
« Cretenses semper mendaces, malae bestiae, ventres pigri ». 13 Testi-
monium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure, ut sani
sint in fide, 14 non intendentes Iudaicis fabulis et mandatis hominum
aversantium veritatem.
15 Omnia munda mundis; coinquinatis autem et infidelibus nihil
mundum, sed inquinatae sunt eorum et mens et conscientia. 16 Con-

[1] 4 Tito dilecto filio
6 aut non subditos
10 multi et inoboedientes
11 quos oportet redargui, qui universas domos
14 aversantium se a veritate

fitentur se nosse Deum, factis autem negant, cum sunt abominati et
inoboedientes et ad omne opus bonum reprobi.

2 [1] Tu autem loquere, quae decent sanam doctrinam.
[2] Senes, ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani fide, dilectione,
patientia.
[3] Anus similiter in habitu sanctae, non criminatrices, non vino
multo deditae, bene docentes, [4] ut prudentiam doceant adulescentu-
las, ut viros suos ament, filios diligant, [5] prudentes sint, castae,
domus curam habentes, benignae, subditae suis viris, ut non blas-
phemetur verbum Dei.
[6] Iuvenes similiter hortare, ut sobrii sint. [7] In omnibus teipsum
praebens exemplum bonorum operum, in doctrina integritatem, gra-
vitatem, [8] in verbo sano irreprehensibilem, ut is, qui ex adverso est,
vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.
[9] Servos dominis suis subditos esse in omnibus, placentes esse,
non contradicentes, [10] non fraudantes, sed omnem fidem bonam
ostendentes, ut doctrinam salutaris nostri Dei ornent in omnibus.
[11] Apparuit enim gratia Dei salutaris omnibus hominibus [12] eru-
diens nos, ut abnegantes impietatem et saecularia desideria sobrie et
iuste et pie vivamus in hoc saeculo, [13] exspectantes beatam spem et
adventum gloriae magni Dei et salvatoris nostri Iesu Christi, [14] qui
dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate
et mundaret sibi populum peculiarem, sectatorem bonorum operum.
[15] Haec loquere et exhortare et argue cum omni imperio. Nemo
te contemnat!

3 [1] Admone illos principibus, potestatibus subditos esse, dicto oboe-
dire, ad omne opus bonum paratos esse, [2] neminem blasphemare,
non litigiosos esse, modestos, omnem ostendentes mansuetudinem
ad omnes homines.

[1] [16] abominati et incredibiles
[2] [1] quae decet
[3] in habitu sancto
[5] prudentes, castas | benignas, subditas suis viris
[7] praebe
[8] verbum sanum inreprehensibilem
[9] placentes, non contradicentes
[11] *Clem.*: gratia Dei salvatoris nostri
[10] sed in omnibus fidem bonam
[14] populum acceptabilem
[3] [1] principibus et potestatibus

[3] Eramus enim et nos aliquando insipientes, inoboedientes, errantes, servientes concupiscentiis et voluptatibus variis, in malitia et invidia agentes, odibiles, odientes invicem. [4] Cum autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri Dei, [5] non ex operibus iustitiae, quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus Sancti, [6] quem effudit super nos abunde per Iesum Christum salvatorem nostrum, [7] ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vitae aeternae.

[8] Fidelis sermo, et volo te de his confirmare, ut curent bonis operibus praeesse, qui crediderunt Deo. Haec sunt bona et utilia hominibus; [9] stultas autem quaestiones et genealogias et contentiones et pugnas circa legem devita, sunt enim inutiles et vanae. [10] Haereticum hominem post unam et secundam correptionem devita, [11] sciens quia subversus est, qui eiusmodi est, et delinquit, proprio iudicio condemnatus.

[12] Cum misero ad te Artemam aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim; ibi enim statui hiemare. [13] Zenam legis peritum et Apollo sollicite instrue, ut nihil illis desit. [14] Discant autem et nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios, ut non sint infructuosi.

[15] Salutant te, qui mecum sunt, omnes. Saluta, qui nos amant in fide.

Gratia cum omnibus vobis.

[3] [3] insipientes increduli errantes servientes desideriis
[6] in nos abunde
[8] qui credunt Deo
[9] et pugnas legis devita
[13] sollicite praemitte
[15] Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen

EPISTULA AD PHILEMONEM

[1] Paulus vinctus Christi Iesu et Timotheus frater Philemoni di-
lecto et adiutori nostro [2] et Apphiae sorori et Archippo commili-
toni nostro et ecclesiae, quae in domo tua est: [3] gratia vobis et pax
a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo.

[4] Gratias ago Deo meo semper memoriam tui faciens in orationibus
meis, [5] audiens caritatem tuam et fidem, quam habes in Dominum
Iesum et in omnes sanctos, [6] ut communio fidei tuae evidens fiat
in agnitione omnis boni, quod est in nobis in Christum; [7] gaudium
enim magnum habui et consolationem in caritate tua, quia viscera
sanctorum requieverunt per te, frater.

[8] Propter quod multam fiduciam habens in Christo imperandi tibi,
quod ad rem pertinet, [9] propter caritatem magis obsecro, cum sim
talis ut Paulus senex, nunc autem et vinctus Christi Iesu; [10] obsecro
te de meo filio, quem genui in vinculis, Onesimo, [11] qui tibi aliquando
inutilis fuit, nunc autem et tibi et mihi utilis, [12] quem remisi tibi:
eum, hoc est viscera mea; [13] quem ego volueram mecum detinere,
ut pro te mihi ministraret in vinculis evangelii.

[14] Sine consilio autem tuo nihil volui facere, uti ne velut ex
necessitate bonum tuum esset sed voluntarium. [15] Forsitan enim
ideo discessit ad horam, ut aeternum illum reciperes, [16] iam non
ut servum sed plus servo, carissimum fratrem, maxime mihi,
quanto autem magis tibi et in carne et in Domino.

[17] Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me. [18] Si autem ali-
quid nocuit tibi aut debet, hoc mihi imputa. [19] Ego Paulus scripsi mea
manu, ego reddam; ut non dicam tibi quod et teipsum mihi debes.
[20] Ita, frater! Ego te fruar in Domino; refice viscera mea in Christo!

[1] Iesu Christi
[5] in Domino Iesu
[6] ut communicatio fidei tuae | omnis boni in nobis in Christo Iesu
[8] habentes in Christo Iesu
[9] cum sis talis | Iesu Christi
[12] quem remisi, tu autem illum id est mea viscera, suscipe
[15] ad horam a te ut
[20] refice viscera mea in Domino

21 Confidens oboedientia tua scripsi tibi, sciens quoniam et super
id, quod dico, facies. 22 Simul autem et para mihi hospitium, nam
spero per orationes vestras donari me vobis.
23 Salutat te Epaphras, concaptivus meus in Christo Iesu, 24 Mar-
cus, Aristarchus, Demas, Lucas, adiutores mei.
25 Gratia Domini Iesu Christi cum spiritu vestro.

25 Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro. Amen

EPISTULA AD HEBRAEOS

1 1 Multifariam et multis modis olim Deus locutus patribus in pro-
phetis, 2 in novissimis his diebus locutus est nobis in Filio, quem
constituit heredem universorum, per quem fecit et saecula; 3 qui,
cum sit splendor gloriae et figura substantiae eius et portet omnia
verbo virtutis suae, purgatione peccatorum facta, consedit ad dex-
teram maiestatis in excelsis, 4 tanto melior angelis effectus, quanto
differentius prae illis nomen hereditavit.
5 Cui enim dixit aliquando angelorum:
« *Filius meus es tu;*
ego hodie genui te »
et rursum: « *Ego ero illi in patrem, et ipse erit mihi in filium* »?
6 Cum autem iterum introducit primogenitum in orbem terrae,
dicit:
« *Et adorent eum omnes angeli Dei* ».
7 Et ad angelos quidem dicit:
« *Qui facit angelos suos spiritus*
et ministros suos flammam ignis »;
8 ad Filium autem:
« *Thronus tuus, Deus, in saeculum saeculi,*
et virga aequitatis virga regni tui.
9 *Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem,*
propterea unxit te Deus, Deus tuus,
oleo exsultationis prae participibus tuis »
10 et:
« *Tu in principio, Domine, terram fundasti;*
et opera manuum tuarum sunt caeli.
11 *Ipsi peribunt, tu autem permanes;*
et omnes ut vestimentum veterascent,

[1] 1 loquens patribus
2 novissime diebus istis
3 portansque | purgationem peccatorum faciens | sedit
6 Et cum
11 Tu autem permanebis

12 *et velut amictum involves eos,*
sicut vestimentum *et mutabuntur.*
Tu autem idem es, et anni tui non deficient».

13 Ad quem autem angelorum dixit aliquando:
«*Sede a dextris meis,*
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum»?

14 Nonne omnes sunt administratorii spiritus, qui in ministerium mittuntur propter eos, qui hereditatem capient salutis?

2 1 Propterea abundantius oportet observare nos ea, quae audivi-
mus, ne forte praeterfluamus. 2 Si enim, qui per angelos dictus est,
sermo factus est firmus, et omnis praevaricatio et inoboedientia
accepit iustam mercedis retributionem, 3 quomodo nos effugiemus
si tantam neglexerimus salutem? Quae, cum initium accepisset enar-
rari per Dominum, ab eis, qui audierunt, in nos confirmata est,
4 contestante Deo signis et portentis et variis virtutibus et Spiritus
Sancti distributionibus secundum suam voluntatem.

5 Non enim angelis subiecit orbem terrae futurum, de quo loqui-
mur. 6 Testatus est autem in quodam loco quis dicens:
«*Quid est homo, quod memor es eius,*
aut filius hominis, quoniam visitas eum?
7 *Minuisti eum paulo minus ab angelis,*
gloria et honore coronasti eum,
8 *omnia subiecisti sub pedibus eius*».

In eo enim quod ei omnia subiecit, nihil dimisit non subiectibile
ei. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei; 9 eum autem,
qui *paulo minus ab angelis minoratus est,* videmus Iesum propter
passionem mortis *gloria et honore coronatum,* ut gratia Dei pro
omnibus gustaverit mortem.

10 Decebat enim eum, propter quem omnia et per quem omnia,
qui multos filios in gloriam adduxit, ducem salutis eorum per
passiones consummare. 11 Qui enim sanctificat et qui sanctificantur,

[1] 12 involves eos et mutabuntur
13 quoadusque ponam
14 administratorii spiritus in ministerium missi
[2] 1 ne forte pereffluamus
7 coronasti eum et constituisti eum super opera manuum tuarum
8 nihil dimisit non subiectum ei
9 qui modico quam angelis | gustaret mortem
10 adduxerat | auctorem salutis

ex uno omnes; propter quam causam non erubescit fratres eos vo-
care [12] dicens:
« *Nuntiabo nomen tuum fratribus meis,*
in medio ecclesiae laudabo te »;
13 et iterum: « *Ego ero fidens in eum* »;
et iterum: « *Ecce ego et pueri, quos mihi dedit Deus* ».
[14] Quia ergo pueri communicaverunt sanguini et carni, et ipse
similiter participavit iisdem, ut per mortem destrueret eum, qui
habebat mortis imperium, id est Diabolum, [15] et liberaret eos, qui
timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti. [16] Nusquam
enim angelos apprehendit, sed *semen Abrahae apprehendit.* [17] Unde
debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret et fidelis
pontifex in iis, quae sunt ad Deum, ut repropitiaret delicta populi;
[18] in quo enim passus est ipse tentatus, potens est eis, qui tentantur,
auxiliari.

3 [1] Unde, fratres sancti, vocationis caelestis participes, considerate
apostolum et pontificem confessionis nostrae Iesum, [2] qui fidelis
est ei, qui fecit illum, sicut et *Moyses in tota domo illius.* [3] Amplioris
enim gloriae iste prae Moyse dignus est habitus, quanto ampliorem
honorem habet quam domus, qui fabricavit illam. [4] Omnis namque
domus fabricatur ab aliquo; qui autem omnia fabricavit, Deus est.
[5] Et *Moyses* quidem *fidelis erat in tota domo eius* tamquam *famulus*
in testimonium eorum, quae dicenda erant, [6] Christus vero tamquam
Filius super domum illius; cuius domus sumus nos, si fiduciam et
gloriationem spei retineamus.
[7] Quapropter, sicut dicit Spiritus Sanctus:
« *Hodie, si vocem eius audieritis,*
8 *nolite obdurare corda vestra sicut in exacerbatione,*
secundum diem tentationis in deserto,
9 *ubi tentaverunt me patres vestri in probatione*
et viderunt opera mea [10] *quadraginta annos.*

[2] [11] non confunditur fratres eos vocare
[13] ecce ego et pueri mei
[17] fratribus similare | pontifex ad Deum
[18] in eo enim in quo
[3] [2] in omni domo illius
[3] dignus habitus est | habet domus
[4] qui autem omnia creavit Deus
[6] in domo sua, quae domus | et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus
[9] patres vestri, probaverunt et viderunt

Propter quod infensus fui generationi huic
et dixi: Semper errant corde.
Ipsi autem non cognoverunt vias meas;
11 *sicut iuravi in ira mea:*
Non introibunt in requiem meam ».
12 Videte, fratres, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredu-
litatis discedendi a Deo vivo, 13 sed adhortamini vosmetipsos per
singulos dies, donec illud « *hodie* » vocatur, ut non obduretur quis
ex vobis fallacia peccati; 14 participes enim Christi effecti sumus, si
tamen initium substantiae usque ad finem firmum retineamus, 15 dum
dicitur:
« *Hodie, si vocem eius audieritis,*
nolite obdurare corda vestra quemadmodum in illa exacerbatione ».
16 Qui sunt enim qui audientes exacerbaverunt? Nonne universi,
qui profecti sunt ab Aegypto per Moysen? 17 Quibus autem *infensus*
fuit quadraginta annos? Nonne illis, qui peccaverunt, quorum
membra ceciderunt in deserto? 18 Quibus autem *iuravit non introire*
in requiem ipsius, nisi illis, qui increduli fuerunt? 19 Et videmus quia
non potuerunt introire propter incredulitatem.

4 1 Timeamus ergo, ne forte, relicta pollicitatione introeundi in
requiem eius, existimetur aliquis ex vobis deesse; 2 etenim et nobis
evangelizatum est quemadmodum et illis, sed non profuit illis sermo
auditus, non commixtis fide cum iis, qui audierant. 3 Ingredimur
enim in requiem, qui credidimus, quemadmodum dixit:
« *Sicut iuravi in ira mea:*
Non introibunt in requiem meam »,
et quidem operibus ab institutione mundi factis. 4 Dixit enim quo-
dam loco de die septima sic: « *Et requievit Deus die septima ab*
omnibus operibus suis »; 5 et in isto rursum: « *Non introibunt in*
requiem meam ». 6 Quoniam ergo superest quosdam introire in
illam, et hi, quibus prioribus evangelizatum est, non introierunt

[3] 11 Si introibunt
13 donec hodie cognominatur
16 Quidam enim audientes | Sed non universi qui
17 infensus est | quorum cadavera prostrata sunt in deserto
[4] 1 aliqui ex vobis
2 et nobis nuntiatum est | non admixtis fidei ex his quae audierunt
3 Ingrediemur | Si introibunt
5 Si introibunt
6 quibus prioribus adnuntiatum est

propter inoboedientiam, [7] iterum terminat diem quendam, « Hodie »,
in David dicendo post tantum temporis, sicut supra dictum est:
« *Hodie, si vocem eius audieritis,*
nolite obdurare corda vestra ».

[8] Nam si eis Iesus requiem praestitisset, non de alio loqueretur
posthac die. [9] Itaque relinquitur sabbatismus populo Dei; [10] qui
enim ingressus est in requiem eius, etiam ipse requievit ab operibus
suis, sicut a suis Deus.

[11] Festinemus ergo ingredi in illam requiem, ut ne in idipsum quis
incidat inoboedientiae exemplum. [12] Vivus est enim Dei sermo et
efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad
divisionem animae ac spiritus, compagum quoque et medullarum,
et discretor cogitationum et intentionum cordis; [13] et non est creatura
invisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda et aperta sunt oculis
eius, ad quem nobis sermo.

[14] Habentes ergo pontificem magnum, qui penetravit caelos, Iesum
Filium Dei, teneamus confessionem. [15] Non enim habemus ponti-
ficem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem
per omnia secundum similitudinem absque peccato; [16] adeamus
ergo cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur
et gratiam inveniamus in auxilium opportunum.

5 [1] Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus
constituitur in his, quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia
pro peccatis, [2] qui aeque condolere possit his, qui ignorant et errant,
quoniam et ipse circumdatus est infirmitate [3] et propter eam debet,
quemadmodum et pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro
peccatis.

[4] Nec quisquam sumit sibi illum honorem, sed qui vocatur a Deo
tamquam et Aaron. [5] Sic et Christus non semetipsum glorificavit,
ut pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum:
« *Filius meus es tu;*
ego hodie genui te »;

[4] [6] propter incredulitatem
[8] numquam de alio
[11] incidat incredulitatis exemplum
[13] et non est ulla creatura
[14] qui penetraverit caelos
[15] pro similitudine
[16] in auxilio oportuno
[5] [2] qui condolere possit
[4] sibi honorem | tamquam Aaron
[5] clarificavit

[6] quemadmodum et in alio dicit:
« *Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech* ».
[7] Qui in diebus carnis suae, preces supplicationesque ad eum, qui
possit salvum illum a morte facere, cum clamore valido et lacrimis
offerens et exauditus pro sua reverentia, [8] et quidem cum esset Filius,
didicit ex his, quae passus est, oboedientiam; [9] et, consummatus,
factus est omnibus oboedientibus sibi auctor salutis aeternae, [10] ap-
pellatus a Deo pontifex *iuxta ordinem Melchisedech*.
[11] De quo grandis nobis sermo et ininterpretabilis ad dicendum,
quoniam segnes facti estis ad audiendum. [12] Etenim cum deberetis
magistri esse propter tempus, rursum indigetis, ut vos doceat aliquis
elementa exordii sermonum Dei, et facti estis, quibus lacte opus sit,
non solido cibo. [13] Omnis enim, qui lactis est particeps, expers est
sermonis iustitiae, parvulus enim est; [14] perfectorum autem est so-
lidus cibus, eorum, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus
ad discretionem boni ac mali.

6 [1] Quapropter praetermittentes inchoationis Christi sermonem ad
perfectionem feramur, non rursum iacientes fundamentum paeni-
tentiae ab operibus mortuis et fidei ad Deum, [2] baptismatum doctri-
nae, impositionis quoque manuum, ac resurrectionis mortuorum
et iudicii aeterni. [3] Et hoc faciemus siquidem permiserit Deus.
[4] Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt
etiam donum caeleste et participes sunt facti Spiritus Sancti [5] et
bonum gustaverunt Dei verbum virtutesque saeculi venturi [6] et pro-
lapsi sunt, rursus renovari ad paenitentiam rursum crucifigentes
sibimetipsis Filium Dei et ostentui habentes. [7] Terra enim saepe
venientem super se bibens imbrem et generans herbam opportunam
illis, propter quos et colitur, accipit benedictionem a Deo; [8] *proferens*
autem *spinas ac tribulos* reproba est et *maledicto* proxima, cuius finis
in combustionem.
[9] Confidimus autem de vobis, dilectissimi, meliora et viciniora
saluti, tametsi ita loquimur; [10] non enim iniustus Deus, ut oblivisca-

[5] [9] obtemperantibus sibi causa salutis aeternae
[11] quoniam inbecilles facti estis
[12] ut vos doceamini quae sint elementa
[6] [1] intermittentes
[5] gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum
[6] renovari rursus
[7] illis a quibus colitur
[8] cuius consummatio in conbustionem

tur operis vestri et dilectionis, quam ostendistis nomini ipsius, qui
ministrastis sanctis et ministratis. 11 Cupimus autem unumquemque
vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque
in finem, 12 ut non segnes efficiamini, verum imitatores eorum, qui
fide et patientia hereditant promissiones.

13 Abrahae namque promittens Deus, quoniam neminem habuit,
per quem iuraret maiorem, *iuravit per semetipsum* 14 dicens: « *Utique
benedicens benedicam te et multiplicans multiplicabo te* »; 15 et sic
longanimiter ferens adeptus est repromissionem. 16 Homines enim
per maiorem sui iurant, et omnis controversiae eorum finis ad con-
firmationem est iuramentum; 17 in quo abundantius volens Deus
ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem consilii sui, se
interposuit iure iurando, 18 ut per duas res immobiles, in quibus
impossibile est mentiri Deum, fortissimum solacium habeamus,
qui confugimus ad tenendam propositam spem, 19 quam sicut an-
coram habemus animae, tutam ac firmam et incedentem usque in
interiora velaminis, 20 ubi praecursor pro nobis introivit Iesus,
secundum ordinem Melchisedech pontifex factus *in aeternum.*

7 1 Hic enim *Melchisedech, rex Salem, sacerdos Dei summi,* qui
obviavit Abrahae regresso a caede regum et benedixit ei, 2 cui et *deci-
mam omnium* divisit *Abraham,* primum quidem, qui interpretatur rex
iustitiae, deinde autem et *rex Salem,* quod est rex Pacis, 3 sine patre,
sine matre, sine genealogia, neque initium dierum neque finem vitae
habens, assimilatus autem Filio Dei, manet sacerdos in perpetuum.

4 Intuemini autem quantus sit hic, cui et decimam dedit de praeci-
puis Abraham patriarcha. 5 Et illi quidem, qui de filiis Levi sacer-
dotium accipiunt, mandatum habent decimas sumere a populo se-
cundum legem, id est a fratribus suis, quamquam et ipsi exierunt de
lumbis Abrahae; 6 hic autem, cuius generatio non annumeratur in
eis, decimam sumpsit ab Abraham et eum, qui habebat repromis-
siones, benedixit. 7 Sine ulla autem contradictione, quod minus est,
a meliore benedicitur.

[6] 10 in nomine ipsius
12 hereditabunt promissiones
14 Nisi benedicens benedicam te
17 interposuit iusiurandum
18 quibus impossibile est
[7] 2 cui decimas
5 Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes
6 cuius autem generatio | decimas sumpsit Abraham | et hunc qui

8 Et hic quidem decimas morientes homines sumunt, ibi autem testimonium accipiens quia vivit. 9 Et ut ita dictum sit, per Abraham et Levi, qui decimas accipit, decimatus est, 10 adhuc enim in lumbis patris erat, quando *obviavit ei Melchisedech*.

11 Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat, populus enim sub ipso legem accepit, quid adhuc necessarium *secundum ordinem Melchisedech* alium surgere *sacerdotem* et non *secundum ordinem* Aaron dici? 12 Translato enim sacerdotio, necesse est, ut et legis translatio fiat. 13 De quo enim haec dicuntur, ex alia tribu est, ex qua nullus altari praesto fuit; 14 manifestum enim quod ex Iuda ortus sit Dominus noster, in quam tribum nihil de sacerdotibus Moyses locutus est.

15 Et amplius adhuc manifestum est, si *secundum* similitudinem *Melchisedech* exsurgit alius *sacerdos*, 16 qui non secundum legem mandati carnalis factus est sed secundum virtutem vitae insolubilis, 17 testimonium enim accipit:
« *Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech* ».

18 Reprobatio quidem fit praecedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem, 19 nihil enim ad perfectum adduxit lex, introductio vero melioris spei, per quam proximamus ad Deum.

20 Et quantum non est sine iure iurando, illi quidem sine iure iurando sacerdotes facti sunt, 21 hic autem cum iure iurando per eum, qui dicit ad illum:
« *Iuravit Dominus et non paenitebit eum:*
Tu es sacerdos in aeternum »,
22 in tantum et melioris testamenti sponsor factus est Iesus.

23 Et illi quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte prohibebantur permanere; 24 hic autem eo quod manet in aeternum, intransgressibile habet sacerdotium, 25 unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro eis.

[7] 8 morientes homines accipiunt | ibi autem contestatus quia vivit
13 in quo enim | de alia tribu est de qua nullus altario
14 in qua tribu nihil
17 contestatur enim quoniam tu es sacerdos
20 Et quantum est non sine | alii quidem
21 dixit | et non paenitebit: Tu
22 in tantum melioris
23 Et alii quidem | prohiberentur
24 eo quod maneat | sempiternum habet sacerdotium
25 in perpetuo potest

26 Talis enim et decebat, ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens,
impollutus, segregatus a peccatoribus et excelsior caelis factus,
27 qui non habet necessitatem cotidie, quemadmodum pontifices,
prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi; hoc enim
fecit semel semetipsum offerendo. 28 Lex enim homines constituit
pontifices infirmitatem habentes, sermo autem iuris iurandi, quod
post legem est, Filium in aeternum consummatum.

8 1 Caput autem super ea, quae dicuntur: talem habemus pontifi-
cem, qui consedit in dextera throni Maiestatis in caelis, 2 sanctorum
minister et tabernaculi veri, quod fixit Dominus, non homo.

3 Omnis enim pontifex ad offerenda munera et hostias constitui-
tur; unde necesse erat et hunc habere aliquid, quod offerret. 4 Si
ergo esset super terram, nec esset sacerdos, cum sint qui offerant
secundum legem munera; 5 qui figurae et umbrae deserviunt caele-
stium, sicut responsum est Moysi, cum consummaturus esset taber-
naculum: « *Vide* enim, inquit, *omnia facies secundum exemplar, quod*
tibi ostensum est in monte ». 6 Nunc autem differentius sortitus est
ministerium, quanto et melioris testamenti mediator est, quod in
melioribus repromissionibus sancitum est. 7 Nam si illud prius culpa
vacasset, non secundi locus inquireretur; 8 vituperans enim eos dicit:
« *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et consummabo super domum*
Israel et super domum Iudae testamentum novum; 9 *non secundum*
testamentum, quod feci patribus eorum in die qua apprehendi ma-
num illorum, ut educerem illos de terra Aegypti; quoniam ipsi non
permanserunt in testamento meo, et ego neglexi eos, dicit Dominus.
10 *Quia hoc est testamentum, quod testabor domui Israel post dies*
illos, dicit Dominus, dando leges meas in mentem eorum, et in corde
eorum superscribam eas; et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in popu-
lum. 11 *Et non docebit unusquisque civem suum, et unusquisque*

[7] 26 Talis enim decebat
27 cotidie necessitatem quemadmodum sacerdotes | semel se offerendo
28 constituit sacerdotes | qui post legem est filium in aeternum perfectum
[8] 1 Capitulum autem | sedis magnitudinis
2 Dominus et non homo
3 necesse est | aliquid quod offerat
4 cum essent qui offerrent
5 qui exemplari et umbrae | cum consummaret | vide inquit omnia facito
6 melius sortitus est | sanctum est
7 non utique secundi
10 quia hoc testamentum quod disponam domui Israel
11 unusquisque proximum suum

fratrem suum dicens: " Cognosce Dominum "; quoniam omnes scient
me, a minore usque ad maiorem eorum, 12 *quia propitius ero iniquita-*
tibus eorum et peccatorum illorum iam non memorabor ».
13 Dicendo « *novum* » veteravit prius; quod autem antiquatur et
senescit, prope interitum est.

9 1 Habuit ergo et prius praecepta cultus et Sanctum huius saeculi.
2 Tabernaculum enim praeparatum est primum, in quo inerat cande-
labrum et mensa et propositio panum, quod dicitur Sancta; 3 post
secundum autem velamentum, tabernaculum, quod dicitur Sancta
Sanctorum, 4 aureum habens turibulum et arcam testamenti circum-
tectam ex omni parte auro, in qua urna aurea habens manna et virga
Aaron, quae fronduerat, et tabulae testamenti, 5 superque eam che-
rubim gloriae obumbrantia propitiatorium; de quibus non est modo
dicendum per singula.
6 His vero ita praeparatis, in prius quidem tabernaculum semper
intrant sacerdotes sacrorum officia consummantes, 7 in secundum
autem semel in anno solus pontifex, non sine sanguine, quem offert
pro suis et populi ignorantiis, 8 hoc significante Spiritu Sancto, non-
dum propalatam esse sanctorum viam, adhuc priore tabernaculo
habente statum; 9 quae parabola est temporis instantis, iuxta quam
munera et hostiae offeruntur, quae non possunt iuxta conscientiam
perfectum facere servientem, 10 solummodo in cibis et in potibus et
variis baptismis, quae sunt praecepta carnis usque ad tempus correc-
tionis imposita.
11 Christus autem cum advenit pontifex futurorum bonorum, per
amplius et perfectius tabernaculum, non manufactum, id est non
huius creationis, 12 neque per sanguinem hircorum et vitulorum sed
per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, aeterna redemp-
tione inventa. 13 Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vi-
tulae aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, 14 quanto
magis sanguis Christi, qui per Spiritum aeternum semetipsum obtu-

[9] 1 Habuit quidem et prius iustificationes culturae | et sanctum saeculare
2 factum est primum | inerant candelabra | quae dicitur
3 post velamentum autem secundum
6 His vero ita conpositis | in priori quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes, sacrificiorum officia
7 in secundo autem | pro sua et populi ignorantia
10 et variis baptismis habuit quidem et iustitiis carnis | inpositis
11 Christus autem adsistens pontifex
14 per Spiritum Sanctum

lit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus
mortuis ad serviendum Deo viventi.
[15] Et ideo novi testamenti mediator est, ut, morte intercedente
in redemptionem earum praevaricationum, quae erant sub priore
testamento, repromissionem accipiant, qui vocati sunt aeternae
hereditatis. [16] Ubi enim testamentum, mors necesse est afferatur
testatoris; [17] testamentum autem in mortuis est confirmatum, non-
dum enim valet, dum vivit, qui testatus est. [18] Unde ne prius quidem
sine sanguine dedicatum est; [19] enuntiato enim omni mandato se-
cundum legem a Moyse universo populo, accipiens sanguinem vitu-
lorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et hyssopo, ipsum
librum et omnem populum aspersit [20] dicens: « *Hic sanguis testa-
menti, quod mandavit ad vos Deus* »; [21] etiam tabernaculum et om-
nia vasa ministerii sanguine similiter aspersit. [22] Et omnia paene in
sanguine mundantur secundum legem, et sine sanguinis effusione non
fit remissio.
[23] Necesse erat ergo figuras quidem caelestium his mundari, ipsa
autem caelestia melioribus hostiis quam istis. [24] Non enim in manu-
facta Sancta Christus introivit, quae sunt similitudo verorum, sed in
ipsum caelum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis; [25] neque ut
saepe offerat semetipsum, quemadmodum pontifex intrat in Sancta
per singulos annos in sanguine alieno. [26] Alioquin oportebat eum
frequenter pati ab origine mundi; nunc autem semel in consumma-
tione saeculorum ad destitutionem peccati per sacrificium sui mani-
festatus est. [27] Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori,
post hoc autem iudicium, [28] sic et Christus, semel oblatus ad multo-
rum auferenda peccata, secundo sine peccato apparebit exspectan-
tibus se in salutem.

10 [1] Umbram enim habens lex bonorum futurorum, non ipsam ima-
ginem rerum, per singulos annos iisdem ipsis hostiis, quas offerunt
indesinenter, numquam potest accedentes perfectos facere. [2] Alio-

[9] [14] conscientiam vestram
[16] necesse est intercedat
[17] testamentum enim confirmatum est | alioquin nondum valet
[18] Unde ne primum quidem
[19] lecto enim omni mandato legis | ipsum quoque librum
[22] et sine sanguinis fusione
[23] Necesse est ergo exemplaria quidem
[24] in manufactis sanctis Iesus introiit exemplaria verorum
[26] ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit
[28] exhaurienda peccata

quin nonne cessassent offerri, ideo quod nullam haberent ultra
conscientiam peccatorum cultores semel mundati? 3 Sed in ipsis
commemoratio peccatorum per singulos annos fit. 4 Impossibile
enim est sanguinem taurorum et hircorum auferre peccata. 5 Ideo
ingrediens mundum dicit:
« *Hostiam et oblationem noluisti,*
corpus autem aptasti mihi;
6 *holocautomata et sacrificia pro peccato*
non tibi placuerunt.
7 *Tunc dixi: Ecce venio,*
in capitulo libri scriptum est de me,
ut faciam, Deus, voluntatem tuam ».

8 Superius dicens: « *Hostias et oblationes* et *holocautomata et*
sacrificia pro peccato noluisti, nec placuerunt tibi », quae secundum
legem offeruntur, 9 *tunc* dixit: « *Ecce venio, ut faciam voluntatem*
tuam ». Aufert primum, ut secundum statuat; 10 in qua voluntate
sanctificati sumus per oblationem corporis Christi Iesu in semel.

11 Et omnis quidem sacerdos stat cotidie ministrans et easdem
saepe offerens hostias, quae numquam possunt auferre peccata.
12 Hic autem, una pro peccatis oblata hostia, in sempiternum *con-*
sedit in dextera Dei, 13 de cetero exspectans, *donec ponantur inimici*
eius scabellum pedum eius; 14 una enim oblatione consummavit in
sempiternum eos, qui sanctificantur. 15 Testificatur autem nobis et
Spiritus Sanctus; postquam enim dixit: 16 « *Hoc est testamentum,*
quod testabor ad illos *post dies illos, dicit Dominus, dando leges meas*
in cordibus eorum, et in mente eorum superscribam eas; 17 *et peccato-*
rum eorum et *iniquitatum eorum iam non recordabor amplius* ».

18 Ubi autem horum remissio, iam non oblatio pro peccato.

19 Habentes itaque, fratres, fiduciam in introitum Sanctorum in
sanguine Iesu, 20 quam initiavit nobis viam novam et viventem per
velamen, id est carnem suam, 21 et sacerdotem magnum super do-

[10] 2 non cessassent | peccati cultores
4 sanguine | auferri
6 holocaustomata et pro peccato non tibi placuit
8 dicens quia | holocaustomata et pro peccato | nec placita sunt tibi
9 ut faciam, Deus, | ut sequens statuat
11 sacerdos praesto est
12 unam pro peccatis offerens hostiam | sedit
14 in sempiternum sanctificatos
15 contestatur autem nos et Spiritus Sanctus
16 Hoc autem testamentum
17 et peccatorum et iniquitatum eorum
19 in introitu sanctorum in sanguine Christi

mum Dei, [22] accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi
corda a conscientia mala et abluti corpus aqua munda; [23] teneamus
spei confessionem indeclinabilem, fidelis enim est, qui repromisit;
[24] et consideremus invicem in provocationem caritatis et bonorum
operum, [25] non deserentes congregationem nostram, sicut est consue-
tudinis quibusdam, sed exhortantes, et tanto magis quanto videtis
appropinquantem diem.

[26] Voluntarie enim peccantibus nobis, post acceptam notitiam
veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia, [27] terribilis autem
quaedam exspectatio iudicii et ignis aemulatio, quae consumptura
est adversarios. [28] Irritam quis faciens legem Moysis sine ulla mise-
ratione *duobus vel tribus testibus moritur;* [29] quanto deteriora putatis
merebitur supplicia, qui Filium Dei conculcaverit et sanguinem
testamenti communem duxerit, in quo sanctificatus est, et Spiritui
gratiae contumeliam fecerit? [30] Scimus enim eum, qui dixit: « *Mihi
vindicta, ego retribuam* » et iterum: « *Iudicabit Dominus populum
suum* ». [31] Horrendum est incidere in manus Dei viventis.

[32] Rememoramini autem pristinos dies, in quibus illuminati ma-
gnum certamen sustinuistis passionum, [33] in altero quidem oppro-
briis et tribulationibus spectaculum facti, in altero autem socii ta-
liter conversantium effecti; [34] nam et vinctis compassi estis et rapi-
nam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos
habere meliorem substantiam et manentem. [35] Nolite itaque abicere
confidentiam vestram, quae magnam habet remunerationem; [36] pa-
tientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes re-
portetis promissionem.

[37] Adhuc enim *modicum quantulum,*
qui *venturus est, veniet et non tardabit.*
[38] *Iustus autem meus ex fide vivet;*
quod *si subtraxerit se,*
non sibi complacet in eo anima mea.

[39] Nos autem non sumus subtractionis in perditionem, sed fidei
in acquisitionem animae.

[10] [23] spei nostrae confessionem
[25] collectionem nostram | sed consolantes | videritis
[29] quanto magis putatis deteriora mereri | pollutum duxerit
[30] Scimus enim qui dixit | mihi vindictam ego reddam | et iterum quia
[33] et in altero quidem
[34] meliorem et manentem substantiam
[35] Nolite itaque amittere
[38] ex fide vivit | non placebit animae meae

11 1 Est autem fides sperandorum substantia, rerum argumentum non
apparentium. 2 In hac enim testimonium consecuti sunt seniores.
3 Fide intellegimus aptata esse saecula verbo Dei, ut ex invisibi-
libus visibilia facta sint.
4 Fide ampliorem hostiam Abel quam Cain obtulit Deo, per quam
testimonium consecutus est esse iustus, testimonium perhibente
muneribus eius Deo, et per illam defunctus adhuc loquitur.
5 Fide Henoch translatus est, ne videret mortem, et *non invenieba-
tur, quia transtulit illum Deus;* ante translationem enim testimonium
accepit *placuisse Deo.* 6 Sine fide autem impossibile placere; credere
enim oportet accedentem ad Deum quia est et inquirentibus se re-
munerator fit.
7 Fide Noe responso accepto de his, quae adhuc non videbantur,
reveritus aptavit arcam in salutem domus suae; per quam damnavit
mundum, et iustitiae, quae secundum fidem est, heres est institutus.
8 Fide vocatus Abraham oboedivit in locum exire, quem acceptu-
rus erat in hereditatem, et exivit nesciens quo iret.
9 Fide peregrinatus est in terra promissionis tamquam in aliena
in casulis habitando cum Isaac et Iacob, coheredibus promissionis
eiusdem; 10 exspectabat enim fundamenta habentem civitatem, cuius
artifex et conditor Deus.
11 Fide — et ipsa Sara sterilis — virtutem in conceptionem semi-
nis accepit etiam praeter tempus aetatis, quoniam fidelem credidit
esse, qui promiserat; 12 propter quod et ab uno orti sunt, et hoc
emortuo, *tamquam sidera caeli* in multitudine *et sicut arena, quae
est ad oram maris innumerabilis.*
13 Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis promissio-
nibus, sed a longe eas aspicientes et salutantes, et confitentes quia
peregrini et hospites sunt supra terram; 14 qui enim haec dicunt,
significant se patriam inquirere. 15 Et si quidem illius meminissent,
de qua exierant, habebant utique tempus revertendi; 16 nunc autem

[11] 1 rerum argumentum non parentum
2 consecuti sunt senes
3 visibilia fierent
4 Fide plurimam hostiam
5 testimonium habebat placuisse Deo
7 metuens aptavit arcam | et iustitiae quae per fidem est
8 Fide qui vocatur Abraham
9 Fide moratus est in terra repromissionis | coheredibus repromissionis
12 et haec emortuo | in multitudinem
13 non acceptis repromissionibus
15 de qua exierunt

meliorem appetunt, id est caelestem. Ideo non confunditur Deus
vocari Deus eorum, paravit enim illis civitatem.
17 Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur, et unigenitum offe-
rebat ille, qui susceperat promissiones, 18 ad quem dictum erat: « *In
Isaac vocabitur tibi semen* », 19 arbitratus quia et a mortuis suscitare
potens est Deus; unde eum et in parabola reportavit.
20 Fide et de futuris benedixit Isaac Iacob et Esau.
21 Fide Iacob moriens singulis filiorum Ioseph benedixit et *ado-
ravit super fastigium virgae suae.*
22 Fide Ioseph moriens de profectione filiorum Israel memoratus
est et de ossibus suis mandavit.
23 Fide Moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus
suis, eo quod vidissent formosum infantem et non timuerunt regis
edictum.
24 Fide Moyses grandis factus negavit se dici filium filiae pharaonis,
25 magis eligens affligi cum populo Dei quam temporalem peccati
habere iucunditatem, 26 maiores divitias aestimans thesauris Aegypti
improperium Christi; aspiciebat enim in remunerationem.
27 Fide reliquit Aegyptum non veritus animositatem regis, invisi-
bilem enim tamquam videns sustinuit.
28 Fide celebravit Pascha et sanguinis effusionem, ne, qui vastabat
primogenita, tangeret ea.
29 Fide transierunt mare Rubrum tamquam per aridam terram,
quod experti Aegyptii devorati sunt.
30 Fide muri Iericho ruerunt circuiti diebus septem.
31 Fide Rahab meretrix non periit cum incredulis, quia exceperat
exploratores cum pace.
32 Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de
Gedeon, Barac, Samson, Iephte, David et Samuel atque prophetis,
33 qui per fidem devicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt

[11] 17 offerebat qui | repromissiones
18 dictum est quia
19 arbitrans quia | et in parabola accepit
21 et adoravit fastigium virgae eius
23 elegantem infantem
24 negavit se esse
25 quam temporalis
26 thesauro Aegyptiorum
28 primitiva tangeret eos
30 dierum septem
31 cum incredulis, excipiens
32 et Samuel et prophetis

repromissiones, obturaverunt ora leonum, 34 exstinxerunt impetum
ignis, effugerunt aciem gladii, convaluerunt de infirmitate, fortes
facti sunt in bello, castra verterunt exterorum; 35 acceperunt mulie-
res de resurrectione mortuos suos; alii autem distenti sunt, non
suscipientes redemptionem, ut meliorem invenirent resurrectionem;
36 alii vero ludibria et verbera experti sunt, insuper et vincula et
carcerem; 37 lapidati sunt, secti sunt, in occisione gladii mortui sunt,
circumierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati,
afflicti, 38 quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes
et montibus et speluncis et in cavernis terrae.

39 Et hi omnes testimonium per fidem consecuti non reportaverunt
promissionem, 40 Deo pro nobis melius aliquid providente, ut ne
sine nobis consummarentur.

12 1 Ideoque et nos tantam habentes circumpositam nobis nubem
testium, deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum,
per patientiam curramus propositum nobis certamen, 2 aspicientes
in ducem fidei et consummatorem Iesum, qui pro gaudio sibi
proposito sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera
throni Dei sedet. 3 Recogitate enim eum, qui talem sustinuit a pec-
catoribus adversum semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini
animis vestris deficientes.

4 Nondum usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum re-
pugnantes 5 et obliti estis exhortationis, quae vobis tamquam filiis
loquitur:
« *Fili mi, noli neglegere disciplinam Domini*
neque deficias, dum ab eo argueris:
6 *quem enim diligit, Dominus castigat,*
flagellat autem omnem filium, quem recipit ».

7 Ad disciplinam suffertis; tamquam filios vos tractat Deus. Quis
enim filius, quem non corripit pater? 8 Quod si extra disciplinam
estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulterini et non filii
estis! 9 Deinde patres quidem carnis nostrae habebamus eruditores

[11] 36 et verbera experti insuper et vincula et carceres
37 secti sunt, temptati sunt, in occisione
39 et hii omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem
[12] 1 inpositam nubem testium
2 in auctorem fidei | qui pro proposito sibi gaudio | sedis Dei sedit
5 et obliti estis consolationis | loquitur dicens: Fili mi | neque fatigeris dum
7 In disciplina perseverate, tamquam filiis vobis offert Deus
8 ergo adulteri
9 habuimus

et reverebamur; non multo magis obtemperabimus Patri spirituum
et vivemus? [10] Et illi quidem ad tempus paucorum dierum, secundum
quod videbatur illis, castigabant, hic autem ad id, quod utile est ad
participandam sanctitatem eius. [11] Omnis autem disciplina in prae-
senti quidem videtur non esse gaudii sed maeroris, postea autem
fructum pacificum exercitatis per eam reddit iustitiae.

[12] Propter quod *remissas manus et soluta genua erigite* [13] et *gressus
rectos facite pedibus* vestris, ut, quod claudum est, non extorqueatur,
magis autem sanetur.

[14] Pacem sectamini cum omnibus et sanctificationem, sine qua nemo
videbit Dominum, [15] providentes, ne quis desit gratiae Dei, ne qua
radix amaritudinis sursum germinans perturbet, et per illam inqui-
nentur multi, [16] ne quis fornicator aut profanus ut Esau, qui propter
unam escam vendidit primogenita sua. [17] Scitis enim quoniam et
postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est, non enim
invenit paenitentiae locum, quamquam cum lacrimis inquisisset eam.

[18] Non enim accessistis ad tractabilem et ardentem ignem et tur-
binem et caliginem et procellam [19] et tubae sonum et vocem verbo-
rum, quam qui audierunt, recusaverunt, ne ultra eis fieret verbum;
[20] non enim portabant mandatum: « *Et si bestia tetigerit montem,
lapidabitur* »; [21] et ita terribile erat, quod videbatur, Moyses dixit:
« *Exterritus sum* et tremebundus ». [22] Sed accessistis ad Sion montem
et civitatem Dei viventis, Ierusalem caelestem, et multa milia ange-
lorum, frequentiam [23] et ecclesiam primogenitorum, qui conscripti
sunt in caelis, et iudicem Deum omnium et spiritus iustorum, qui
consummati sunt, [24] et testamenti novi mediatorem Iesum et san-
guinem aspersionis, melius loquentem quam Abel.

[12] [10] in tempore | secundum voluntatem suam erudiebant nos | in recipiendo sanctificationem eius

[11] fructum pacatissimum

[13] ut non claudicans erret

[14] Pacem sequimini | et sanctimoniam sine qua

[15] contemplantes ne quis | germinans inpediat

[16] primitiva sua

[17] Scitote enim quoniam

[18] et accensibilem ignem

[19] excusaverunt se ne eis fieret verbum

[20] portabant quod dicebatur

[22] et multorum milium angelorum frequentiae

[23] et ecclesiam primitivorum | et iudicem omnium Deum | iustorum perfectorum

[24] et sanguinis sparsionem

[25] Videte, ne recusetis loquentem; si enim illi non effugerunt re-
cusantes eum, qui super terram loquebatur, multo magis nos, qui de
caelis loquentem avertimus; [26] cuius vox movit terram tunc, modo
autem pronuntiavit dicens: « *Adhuc semel ego movebo* non solum
terram sed et *caelum* ». [27] Hoc autem « *adhuc semel* » declarat mo-
bilium translationem tamquam factorum, ut maneant ea, quae sunt
immobilia.

[28] Itaque, regnum immobile suscipientes, habeamus gratiam, per
quam serviamus placentes Deo cum reverentia et metu; [29] etenim
Deus noster *ignis consumens* est.

13 [1] Caritas fraternitatis maneat. [2] Hospitalitatem nolite oblivisci,
per hanc enim quidam nescientes hospitio receperunt angelos. [3] Me-
mentote vinctorum tamquam simul vincti, laborantium tamquam et
ipsi in corpore morantes. [4] Honorabile conubium in omnibus et
torus immaculatus, fornicatores enim et adulteros iudicabit Deus.

[5] Sint mores sine avaritia; contenti praesentibus. Ipse enim dixit:
« *Non te deseram, neque derelinquam* », [6] ita ut confidenter dicamus:
« *Dominus mihi adiutor est, non timebo;*
quid faciet mihi homo? ».

[7] Mementote praepositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt
verbum Dei; quorum intuentes exitum conversationis, imitamini
fidem. [8] Iesus Christus heri et hodie idem, et in saecula! [9] Doctrinis
variis et peregrinis nolite abduci; optimum enim est gratia stabiliri
cor, non escis, quae non profuerunt ambulantibus in eis. [10] Habemus
altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deser-
viunt. [11] Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in
Sancta per pontificem, horum corpora cremantur extra castra. [12] Prop-
ter quod et Iesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra
portam passus est. [13] Exeamus igitur ad eum extra castra, imprope-
rium eius portantes; [14] non enim habemus hic manentem civitatem,
sed futuram inquirimus. [15] Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis
semper Deo, id est fructum labiorum confitentium nomini eius.

[12] [25] loquentem nobis avertimur
[26] modo autem repromitti dicens
[27] Quod autem adhuc semel dicit
[28] habemus gratiam | cum metu et reverentia
[13] [2] per hanc enim latuerunt quidam angelis hospitio receptis
[3] et laborantium
[6] adiutor, non timebo quid faciat
[8] heri et hodie ipse

16 Beneficientiae autem et communionis nolite oblivisci, talibus
enim hostiis oblectatur Deus.
17 Oboedite praepositis vestris et subiacete eis, ipsi enim pervi-
gilant pro animabus vestris quasi rationem reddituri, ut cum gaudio
hoc faciant et non gementes, hoc enim non expedit vobis.
18 Orate pro nobis; confidimus enim quia bonam conscientiam
habemus, in omnibus bene volentes conversari. 19 Amplius autem
deprecor vos hoc facere, ut quo celerius restituar vobis.
20 Deus autem pacis, qui eduxit de mortuis pastorem magnum
ovium in sanguine testamenti aeterni, Dominum nostrum Iesum,
21 aptet vos in omni bono, ut faciatis voluntatem eius, faciens in
nobis, quod placeat coram se per Iesum Christum, cui gloria in
saecula saeculorum. Amen.
22 Rogo autem vos, fratres, sufferte sermonem exhortationis, ete-
nim perpaucis scripsi vobis. 23 Cognoscite fratrem nostrum Timo-
theum dimissum esse, cum quo si celerius venerit, videbo vos. 24 Sa-
lutate omnes praepositos vestros et omnes sanctos. Salutant vos,
qui de Italia sunt.
25 Gratia cum omnibus vobis.

[13] 16 promeretur Deus
17 ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris redditūri
21 faciens in vobis
22 fratres, sufferatis verbum solacii
23 Timotheum dimissum, cum quo
24 Salutant vos de Italia
25 Gratia cum omnibus vobis. Amen

EPISTULAE CATHOLICAE

EPISTULA IACOBI

1 1 Iacobus, Dei et Domini Iesu Christi servus, duodecim tribubus,
quae sunt in dispersione, salutem.
2 Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationibus
variis incideritis, 3 scientes quod probatio fidei vestrae patientiam
operatur; 4 patientia autem opus perfectum habeat, ut sitis perfecti
et integri, in nullo deficientes.
5 Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat
omnibus affluenter et non improperat, et dabitur ei. 6 Postulet au-
tem in fide nihil haesitans; qui enim haesitat, similis est fluctui ma-
ris, qui a vento movetur et circumfertur. 7 Non ergo aestimet homo
ille quod accipiat aliquid a Domino, 8 vir duplex animo, inconstans
in omnibus viis suis.
9 Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua, 10 dives autem
in humilitate sua, quoniam sicut flos feni transibit. 11 Exortus est
enim sol cum ardore et arefecit fenum, et flos eius decidit, et decor
vultus eius deperiit; ita et dives in itineribus suis marcescet. 12 Bea-
tus vir, qui suffert tentationem, quia, cum probatus fuerit, accipiet
coronam vitae, quam repromisit Deus diligentibus se.
13 Nemo, cum tentatur, dicat: « A Deo tentor »; Deus enim non
tentatur malis, ipse autem neminem tentat. 14 Unusquisque vero
tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus; 15 dein concu-
piscentia, cum conceperit, parit peccatum, peccatum vero, cum
consummatum fuerit, generat mortem.
16 Nolite errare, fratres mei dilectissimi. 17 Omne datum optimum
et omne donum perfectum de sursum est, descendens a Patre lu-
minum, apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obum-
bratio. 18 Voluntarie genuit nos verbo veritatis, ut simus primitiae
quaedam creaturae eius.

[1] 1 et Domini nostri
5 indiget sapientiam
13 dicat quoniam | Deus enim intemptator malorum est
16 Nolite itaque errare
18 ut simus initium aliquod creaturae eius

[19] Scitis, fratres mei dilecti. Sit autem omnis homo velox ad au-
diendum, tardus autem ad loquendum et tardus ad iram; [20] ira enim
viri iustitiam Dei non operatur. [21] Propter quod abicientes omnem
immunditiam et abundantiam malitiae in mansuetudine suscipite
insitum verbum, quod potest salvare animas vestras. [22] Estote autem
factores verbi et non auditores tantum fallentes vosmetipsos. [23] Quia
si quis auditor est verbi et non factor, hic comparabitur viro consi-
deranti vultum nativitatis suae in speculo; [24] consideravit enim se
et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit. [25] Qui autem perspexerit
in lege perfecta libertatis et permanserit, non auditor obliviosus
factus sed factor operis, hic beatus in facto suo erit.

[26] Si quis putat se religiosum esse non freno circumducens linguam
suam sed seducens cor suum, huius vana est religio. [27] Religio munda et
immaculata apud Deum et Patrem haec est: visitare pupillos et viduas
in tribulatione eorum, immaculatum se custodire ab hoc saeculo.

2 [1] Fratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Do-
mini nostri Iesu Christi gloriae. [2] Etenim si introierit in synagogam
vestram vir aureum anulum habens in veste candida, introierit au-
tem et pauper in sordido habitu, [3] et intendatis in eum, qui indutus
est veste praeclara, et dixeritis: « Tu sede hic bene », pauperi autem
dicatis: « Tu sta illic aut sede sub scabello meo », [4] nonne iudicatis
apud vosmetipsos et facti estis iudices cogitationum iniquarum?

[5] Audite, fratres mei dilectissimi. Nonne Deus elegit, qui pauperes
sunt mundo, divites in fide et heredes regni, quod repromisit dili-
gentibus se? [6] Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne divites
opprimunt vos et ipsi trahunt vos ad iudicia? [7] Nonne ipsi blasphe-
mant bonum nomen, quod invocatum est super vos? [8] Si tamen
legem perficitis regalem secundum Scripturam: « *Diliges proximum
tuum sicut teipsum* », bene facitis; [9] si autem personas accipitis,
peccatum operamini, redarguti a lege quasi transgressores. [10] Qui-
cumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus
est omnium reus. [11] Qui enim dixit: « *Non moechaberis* », dixit et:
« *Non occides* »; quod si non moecharis, occidis autem, factus es

[1] [26] Si quis autem | non refrenans linguam suam
[2] [2] in conventu vestro vir
[3] sub scabillo pedum meorum
[5] elegit pauperes in hoc mundo | quod repromisit Deus diligentibus se
[6] nonne divites per potentiam opprimunt vos
[8] secundum Scripturas
[11] quod si non moechaberis occides autem

transgressor legis. [12] Sic loquimini et sic facite sicut per legem li-
bertatis iudicandi. [13] Iudicium enim sine misericordia illi, qui non
fecit misericordiam; superexsultat misericordia iudicio.

[14] Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera
autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum? [15] Si frater
aut soror nudi sunt et indigent victu cotidiano, [16] dicat autem aliquis
de vobis illis: « Ite in pace, calefacimini et saturamini », non dede-
ritis autem eis, quae necessaria sunt corporis, quid proderit? [17] Sic
et fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa. [18] Sed dicet
quis: « Tu fidem habes, et ego opera habeo ». Ostende mihi fidem
tuam sine operibus, et ego tibi ostendam ex operibus meis fidem.
[19] Tu credis quoniam unus est Deus? Bene facis; et daemones cre-
dunt et contremiscunt! [20] Vis autem scire, o homo inanis, quoniam
fides sine operibus otiosa est? [21] Abraham pater noster nonne ex
operibus iustificatus est offerens Isaac filium suum super altare?
[22] Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, et ex operibus
fides consummata est, [23] et suppleta est Scriptura dicens: « *Credidit
Abraham Deo, et reputatum est illi ad iustitiam* », et amicus Dei appel-
latus est. [24] Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo et non ex
fide tantum. [25] Similiter autem et Rahab meretrix nonne ex operibus
iustificata est suscipiens nuntios et alia via eiciens? [26] Sicut enim cor-
pus sine spiritu emortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.

3 [1] Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam maius
iudicium accipiemus. [2] In multis enim offendimus omnes. Si quis
in verbo non offendit, hic perfectus est vir, potens etiam freno cir-
cumducere totum corpus. [3] Si autem equorum frenos in ora mitti-
mus ad oboediendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus.
[4] Ecce et naves, cum tam magnae sint et a ventis validis minentur,
circumferuntur a minimo gubernaculo, ubi impetus dirigentis vo-
luerit; [5] ita et lingua modicum quidem membrum est et magna ex-
sultat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit! [6] Et lingua
ignis est, universitas iniquitatis; lingua constituitur in membris

[2] [12] incipientes iudicari
[13] superexultat autem
[15] Si autem frater
[17] mortua est in semet ipsam
[18] et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam

[3] [1] maius iudicium sumitis
[3] mittimus ad consentiendum nobis
[4] cum magnae sint | a modico gubernaculo

nostris, quae maculat totum corpus et inflammat rotam nativitatis
et inflammatur a gehenna. [7] Omnis enim natura et bestiarum et vo-
lucrum et serpentium et etiam cetorum domatur et domita est a
natura humana; [8] linguam autem nullus hominum domare potest,
inquietum malum, plena veneno mortifero. [9] In ipsa benedicimus
Dominum et Patrem et in ipsa maledicimus homines, qui ad simi-
litudinem Dei facti sunt; [10] ex ipso ore procedit benedictio et male-
dictio. Non oportet, fratres mei, haec ita fieri. [11] Numquid fons de
eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam? [12] Numquid po-
test, fratres mei, ficus olivas facere aut vitis ficus? Neque salsa dul-
cem potest facere aquam.

[13] Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona con-
versatione operationem suam in mansuetudine sapientiae. [14] Quod
si zelum amarum habetis et contentiones in cordibus vestris, nolite
gloriari et mendaces esse adversus veritatem. [15] Non est ista sapientia
desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica; [16] ubi enim
zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. [17] Quae
autem desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde
pacifica, modesta, suadibilis, plena misericordia et fructibus bonis,
non iudicans, sine simulatione; [18] fructus autem iustitiae in pace
seminatur facientibus pacem.

4 [1] Unde bella et unde lites in vobis? Nonne hinc, ex concupi-
scentiis vestris, quae militant in membris vestris? [2] Concupiscitis et
non habetis; occiditis et zelatis et non potestis adipisci; litigatis et
belligeratis. Non habetis, propter quod non postulatis; [3] petitis et
non accipitis, eo quod male petitis, ut in concupiscentiis vestris
insumatis. [4] Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi inimica
est Dei?

Quicumque ergo voluerit amicus esse saeculi huius, inimicus Dei
constituitur. [5] Aut putatis quia inaniter Scriptura dicat: « Ad invi-
diam concupiscit Spiritus, qui inhabitat in nobis? ». [6] Maiorem
autem dat gratiam; propter quod dicit:
« *Deus superbis resistit,*
humilibus autem dat gratiam ».

[3] [6] rotam nativitatis nostrae inflammata a gehenna
[7] etiam ceterorum | domantur et domita sunt
[12] Sic neque salsa
[4] [1] bella et lites
[3] eo quod male petatis

7 Subicimini igitur Deo; resistite autem Diabolo, et fugiet a vobis.
8 Appropiate Deo, et appropinquabit vobis. Emundate manus, pecca-
tores, et purificate corda, duplices animo. 9 Miseri estote et lugete
et plorate; risus vester in luctum convertatur et gaudium in maero-
rem. 10 Humiliamini in conspectu Domini, et exaltabit vos.

11 Nolite detrahere alterutrum, fratres; qui detrahit fratri aut qui
iudicat fratrem suum, detrahit legi et iudicat legem; si autem iudicas
legem, non es factor legis sed iudex. 12 Unus est legislator et iudex, qui
potest salvare et perdere; tu autem quis es, qui iudicas proximum?

13 Age nunc, qui dicitis: « Hodie aut crastino ibimus in illam civi-
tatem et faciemus quidem ibi annum et mercabimur et lucrum facie-
mus », 14 qui ignoratis, quae erit in crastinum vita vestra! Vapor enim
estis ad modicum parens, deinceps exterminatur; 15 pro eo ut dicatis:
« Si Dominus voluerit, et vivemus et faciemus hoc aut illud ». 16 Nunc
autem gloriamini in superbiis vestris; omnis gloriatio talis maligna
est. 17 Scienti igitur bonum facere et non facienti, peccatum est illi!

5 1 Age nunc, divites, plorate ululantes in miseriis, quae advenient
vobis. 2 Divitiae vestrae putrefactae sunt, et vestimenta vestra a
tineis comesta sunt, 3 aurum et argentum vestrum aeruginavit, et
aerugo eorum in testimonium vobis erit et manducabit carnes vestras
sicut ignis: thesaurizastis in novissimis diebus. 4 Ecce merces opera-
riorum, qui messuerunt regiones vestras, quae fraudata est a vobis,
clamat, et clamores eorum, qui messuerunt, in aures Domini Sa-
baoth introierunt. 5 Epulati estis super terram et in luxuriis fuistis,
enutristis corda vestra in die occisionis. 6 Addixistis, occidistis ius-
tum. Non resistit vobis.

7 Patientes igitur estote, fratres, usque ad adventum Domini. Ecce
agricola exspectat pretiosum fructum terrae, patienter ferens, donec
accipiat *imbrem temporaneum et serotinum*. 8 Patientes estote et vos,
confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquavit.

[4] 7 Subditi igitur estote Deo
8 Adpropiate Domino
12 qui potest perdere et liberare
13 Ecce nunc qui dicitis
14 quid erit in crastinum, quae enim est vita vestra | Vapor est ad modicum parens
15 Si Dominus voluerit et vixerimus
16 Nunc autem exultatis | omnis exultatio talis
[5] 4 qui fraudatus est a vobis | et clamor ipsorum in aures Domini Sabaoth introiit
5 et in luxuriis enutristis corda vestra
7 donec accipiat temporivum et serotinum

[9] Nolite ingemiscere, fratres, in alterutrum, ut non iudicemini; ecce
iudex ante ianuam assistit. [10] Exemplum accipite, fratres, laboris et
patientiae prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini. [11] Ecce
beatificamus eos, qui sustinuerunt; sufferentiam Iob audistis et
finem Domini vidistis, quoniam *misericors est Dominus et miserator.*
[12] Ante omnia autem, fratres mei, nolite iurare, neque per caelum
neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum; sit autem
vestrum « Est » est, et « Non » non, uti non sub iudicio decidatis.
[13] Tristatur aliquis vestrum? Oret. Aequo animo est? Psallat. [14] In-
firmatur quis in vobis? Advocet presbyteros ecclesiae, et orent super
eum, unguentes eum oleo in nomine Domini. [15] Et oratio fidei sal-
vabit infirmum, et allevabit eum Dominus; et si peccata operatus
fuerit, dimittentur ei. [16] Confitemini ergo alterutrum peccata et orate
pro invicem, ut sanemini. Multum enim valet deprecatio iusti ope-
rans. [17] Elias homo erat similis nobis passibilis et oratione oravit,
ut non plueret, et non pluit super terram annos tres et menses sex;
[18] et rursum oravit, et caelum dedit pluviam, et terra germinavit
fructum suum. [19] Fratres mei, si quis ex vobis erraverit a veritate
et converterit quis eum, [20] scire debet quoniam, qui converti fecerit
peccatorem ab errore viae eius, salvabit animam suam a morte et
operiet multitudinem peccatorum.

[5] [12] est est non non
[14] Inducat presbyteros ecclesiae
[15] et si in peccatis sit dimittentur ei
[16] peccata vestra | ut salvemini | deprecatio iusti adsidua
[17] ut non plueret super terram, et non pluit annos tres
[18] et terra dedit
[20] viae suae | animam eius | et operit

EPISTULA I PETRI

1 [1] Petrus apostolus Iesu Christi electis advenis dispersionis Ponti,
Galatiae, Cappadociae, Asiae et Bithyniae, [2] secundum praescientiam
Dei Patris, in sanctificatione Spiritus, in oboedientiam et aspersio-
nem sanguinis Iesu Christi: gratia vobis et pax multiplicetur.

[3] Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, qui secun-
dum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam
per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, [4] in hereditatem incor-
ruptibilem et incontaminatam et immarcescibilem, conservatam in
caelis propter vos, [5] qui in virtute Dei custodimini per fidem in sa-
lutem paratam revelari in tempore novissimo. [6] In quo exsultatis,
modicum nunc si oportet contristati in variis tentationibus, [7] ut
probatio vestrae fidei multo pretiosior auro, quod perit, per ignem
quidem probato, inveniatur in laudem et gloriam et honorem in
revelatione Iesu Christi. [8] Quem cum non videritis, diligitis; in quem
nunc non videntes, credentes autem, exsultatis laetitia inenarrabili
et glorificata, [9] reportantes finem fidei vestrae salutem animarum.

[10] De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophetae, qui
de futura in vos gratia prophetaverunt, [11] scrutantes in quod vel
quale tempus significaret, qui erat in eis Spiritus Christi, praenun-
tians eas, quae in Christo sunt, passiones et posteriores glorias;
[12] quibus revelatum est quia non sibi ipsis, vobis autem ministrabant
ea, quae nunc nuntiata sunt vobis per eos, qui evangelizaverunt vos,
Spiritu Sancto misso de caelo, in quae desiderant angeli prospicere.

[13] Propter quod succincti lumbos mentis vestrae, sobrii, perfecte
sperate in eam, quae offertur vobis, gratiam in revelatione Iesu
Christi. [14] Quasi filii oboedientiae, non configurati prioribus in igno-
rantia vestra desideriis, [15] sed secundum eum, qui vocavit vos, sanc-

[1] [4] in caelis in vobis
[7] ut probatum vestrae fidei multo pretiosius sit auro | per ignem probato
[8] in quem nunc quoque non videntes
[10] in vobis gratia
[11] significaret in eis Spiritus Christi
[14] ignorantiae vestrae

tum, et ipsi sancti in omni conversatione sitis, 16 quoniam scriptum
est: « *Sancti eritis, quia ego sanctus sum* ». 17 Et si Patrem invocatis
eum, qui sine acceptione personarum iudicat secundum unius-
cuiusque opus, in timore incolatus vestri tempore conversamini,
18 scientes quod non corruptibilibus argento vel auro redempti estis
de vana vestra conversatione a patribus tradita, 19 sed pretioso san-
guine quasi Agni incontaminati et immaculati Christi, 20 praecogniti
quidem ante constitutionem mundi, manifestati autem novissimis
temporibus propter vos, 21 qui per ipsum fideles estis in Deum, qui
suscitavit eum a mortuis et dedit ei gloriam, ut fides vestra et spes
esset in Deum.

22 Animas vestras castificantes in oboedientia veritatis ad fraterni-
tatis amorem non fictum, ex corde invicem diligite attentius, 23 renati
non ex semine corruptibili sed incorruptibili per verbum Dei vivum
et permanens; 24 quia

omnis caro ut fenum,
et omnis gloria eius tamquam flos feni.
Exaruit fenum, et flos decidit;
25 *verbum autem Domini manet in aeternum.*

Hoc est autem verbum, quod evangelizatum est in vos.

2 1 Deponentes igitur omnem malitiam et omnem dolum et simu-
lationes et invidias et omnes detractiones, 2 sicut modo geniti infan-
tes, rationale sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem,
3 si *gustastis quoniam dulcis Dominus.* 4 Ad quem accedentes, lapi-
dem vivum, ab hominibus quidem reprobatum, coram Deo autem
electum, pretiosum, 5 et ipsi tamquam lapides vivi aedificamini do-
mus spiritalis in sacerdotium sanctum offerre spiritales hostias accep-
tabiles Deo per Iesum Christum. 6 Propter quod continet Scriptura:
« *Ecce pono in Sion lapidem angularem, electum, pretiosum;*
et, qui credit in eo, non confundetur ».

7 Vobis igitur honor credentibus; non credentibus autem
« *Lapis, quem reprobaverunt aedificantes,*
hic factus est in caput anguli »

[1] 18 paternae traditionis
21 fideles estis in Deo | et spes esset in Deo
22 in oboedientia caritatis | in fraternitatis amore simplici
23 Dei vivi et permanentis
[2] 4 a Deo autem electum honorificatum
5 superaedificamini domus spiritalis sacerdotium sanctum
6 lapidem summum angularem electum pretiosum | et qui crediderit

8 et « *lapis offensionis et petra scandali* »; qui offendunt verbo non
credentes, in quod et positi sunt.
9 Vos autem *genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, po-*
pulus in acquisitionem, ut virtutes annuntietis eius, qui de tenebris
vos vocavit in admirabile lumen suum; 10 qui aliquando *non po-*
pulus, nunc autem *populus Dei; qui non consecuti misericordiam*, nunc
autem *misericordiam consecuti.*
11 Carissimi, obsecro tamquam advenas et peregrinos abstinere vos
a carnalibus desideriis, quae militant adversus animam; 12 conversa-
tionem vestram inter gentes habentes bonam, ut in eo, quod detrec-
tant de vobis tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus con-
siderantes glorificent Deum in die visitationis.
13 Subiecti estote omni humanae creaturae propter Dominum:
sive regi quasi praecellenti 14 sive ducibus tamquam ab eo missis ad
vindictam malefactorum, laudem vero bonorum; 15 quia sic est vo-
luntas Dei, ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium ho-
minum ignorantiam, 16 quasi liberi, et non quasi velamen habentes
malitiae libertatem, sed sicut servi Dei.
17 Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, regem
honorificate.
18 Servi, subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis
et modestis sed etiam pravis. 19 Haec est enim gratia, si propter con-
scientiam Dei sustinet quis tristitias, patiens iniuste. 20 Quae enim
gloria est, si peccantes et colaphizati sustinetis? Sed si benefacientes
et patientes sustinetis, haec est gratia apud Deum. 21 In hoc enim
vocati estis, quia
et Christus passus est pro vobis,
vobis relinquens exemplum,
ut sequamini vestigia eius:
22 qui *peccatum non fecit,*
nec inventus est dolus in ore ipsius;
23 qui cum malediceretur, non remaledicebat;
cum pateretur, non comminabatur,
commendabat autem iuste iudicanti;
24 qui *peccata* nostra *ipse pertulit*

[2] 8 verbo nec credunt
9 gens sancta, populus adquisitionis
12 ut in eo quod detractant
18 Servi subditi in omni timore | sed etiam discolis
20 et colaphizati suffertis
23 non maledicebat | tradebat autem iudicanti se iniuste

in corpore suo super lignum,
ut peccatis mortui iustitiae viveremus;
cuius *livore sanati estis.*
25 Eratis enim *sicut oves errantes*, sed conversi estis nunc ad pastorem
et episcopum animarum vestrarum.

3 1 Similiter mulieres subditae sint suis viris, ut et si qui non cre-
dunt verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant,
2 considerantes castam in timore conversationem vestram; 3 quarum
sit non extrinsecus capillaturae aut circumdationis auri aut indu-
menti vestimentorum cultus, 4 sed qui absconditus cordis est homo
in incorruptibilitate mitis et quieti spiritus, qui est in conspectu
Dei locuples. 5 Sic enim aliquando et sanctae mulieres sperantes in
Deo ornabant se subiectae propriis viris, 6 sicut Sara oboediebat
Abrahae dominum eum vocans; cuius estis filiae benefacientes et
non timentes ullam perturbationem.

7 Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori
vaso muliebri impertientes honorem, tamquam et coheredibus gra-
tiae vitae, uti ne impediantur orationes vestrae.

8 In fine autem omnes unanimes, compatientes, fraternitatis ama-
tores, misericordes, humiles, 9 non reddentes malum pro malo vel
maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes, quia in
hoc vocati estis, ut benedictionem hereditate accipiatis.

10 « Qui enim *vult vitam diligere*
et videre dies bonos,
coerceat linguam suam a malo,
et labia eius ne loquantur dolum;
11 *declinet autem a malo et faciat bonum,*
inquirat pacem et persequatur eam.
12 Quia *oculi Domini super iustos,*
et aures eius in preces eorum;
vultus autem Domini super facientes mala ».

13 Et quis est qui vobis noceat, si boni aemulatores fueritis? 14 Sed
et si patimini propter iustitiam, beati! *Timorem autem eorum ne*
timueritis et non conturbemini, 15 *Dominum* autem Christum *sancti-*

[3] 1 subditae suis viris
2 considerantes in timore castam
3 aut circumdatio auri
4 quieti et modesti spiritus quod est
9 ut benedictionem hereditate possideatis
14 Sed et si quid patimini

ficate in cordibus vestris, parati semper ad defensionem omni po-
scenti vos rationem de ea, quae in vobis est spe, [16] sed cum man-
suetudine et timore, conscientiam habentes bonam, ut in quo de
vobis detrectatur, confundantur, qui calumniantur vestram bonam
in Christo conversationem. [17] Melius est enim benefacientes, si velit
voluntas Dei, pati quam malefacientes. [18] Quia et Christus semel
pro peccatis passus est, iustus pro iniustis, ut vos adduceret ad
Deum, mortificatus quidem carne, vivificatus autem Spiritu; [19] in
quo et his, qui in carcere erant, spiritibus adveniens praedicavit,
[20] qui increduli fuerant aliquando, quando exspectabat Dei patientia
in diebus Noe, cum fabricaretur arca, in qua pauci, id est octo ani-
mae, salvae factae sunt per aquam. [21] Cuius antitypum, baptisma,
et vos nunc salvos facit, non carnis depositio sordium sed conscien-
tiae bonae rogatio in Deum, per resurrectionem Iesu Christi, [22] qui
est in dextera Dei, profectus in caelum, subiectis sibi angelis et po-
testatibus et virtutibus.

4 [1] Christo igitur passo in carne, et vos eadem cogitatione arma-
mini, quia, qui passus est carne, desiit a peccato, [2] ut iam non homi-
num concupiscentiis sed voluntate Dei quod reliquum est in carne
vivat temporis. [3] Sufficit enim praeteritum tempus ad voluntatem
gentium consummandam, vobis, qui ambulastis in luxuriis, concu-
piscentiis, vinolentiis, comissationibus, potationibus et illicitis ido-
lorum cultibus. [4] In quo mirantur non concurrentibus vobis in ean-
dem luxuriae effusionem, blasphemantes; [5] qui reddent rationem ei,
qui paratus est iudicare vivos et mortuos. [6] Propter hoc enim et
mortuis evangelizatum est, ut iudicentur quidem secundum homines
carne, vivant autem secundum Deum Spiritu.

[7] Omnium autem finis appropinquavit. Estote itaque prudentes et
vigilate in orationibus. [8] Ante omnia mutuam in vosmetipsos cari-
tatem continuam habentes, quia caritas operit multitudinem pecca-

[3] [15] parati semper ad satisfactionem
[16] sed cum modestia et timore | ut in eo quod detrahunt vobis confundantur
[18] semel pro peccatis mortuus est | ut nos offerret Deo mortificatus carne
[19] veniens praedicavit
[21] Quod et vos nunc similis formae salvos facit baptisma | interrogatio in Deum

[4] [1] a peccatis
[2] non hominum desideriis
[3] qui ambulaverunt in luxuriis desideriis
[4] In quo peregrinantur | luxuriae confusionem
[6] secundum homines in carne

torum; [9] hospitales invicem sine murmuratione; [10] unusquisque,
sicut accepit donationem, in alterutrum illam administrantes sicut
boni dispensatores multiformis gratiae Dei. [11] Si quis loquitur, quasi
sermones Dei; si quis ministrat, tamquam ex virtute, quam largitur
Deus, ut in omnibus glorificetur Deus per Iesum Christum: cui
est gloria et imperium in saecula saeculorum. Amen.

[12] Carissimi, nolite mirari in fervore, qui ad tentationem vobis fit,
quasi novi aliquid vobis contingat, [13] sed, quemadmodum communi-
catis Christi passionibus, gaudete, ut et in revelatione gloriae eius
gaudeatis exsultantes. [14] Si exprobramini in nomine Christi, beati,
quoniam Spiritus gloriae et Dei super vos requiescit. [15] Nemo enim
vestrum patiatur quasi homicida aut fur aut maleficus aut alienorum
speculator; [16] si autem ut christianus, non erubescat, glorificet autem
Deum in isto nomine.

[17] Quoniam tempus est, ut incipiat iudicium a domo Dei; si autem
primum a nobis, qui finis eorum, qui non credunt Dei evangelio?
18 « Et si *iustus vix salvatur,*
impius et peccator ubi parebit? ».

[19] Itaque et hi, qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fideli
Creatori commendent animas suas in benefacto.

5 [1] Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro, consenior et testis
Christi passionum, qui et eius, quae in futuro revelanda est, gloriae
communicator: [2] Pascite, qui est in vobis, gregem Dei, providentes
non coacto sed spontanee secundum Deum, neque turpis lucri gratia
sed voluntarie, [3] neque ut dominantes in cleris sed formae facti gre-
gis. [4] Et cum apparuerit Princeps pastorum, percipietis immarcesci-
bilem gloriae coronam.

[5] Similiter, adulescentes, subditi estote senioribus. Omnes autem
invicem humilitatem induite, quia
Deus superbis resistit,
humilibus autem dat gratiam.

[4] [10] unusquisque sicut accepit gratiam
[11] quam administrat Deus | honorificetur Deus
[12] nolite peregrinari
[13] sed communicantes
[14] quoniam gloriae Dei Spiritus in vobis requiescit
[15] maledicus aut alienorum appetitor
[17] tempus ut | de domo Dei
[19] commendant | in benefactis
[5] [3] sed formae facti gregi et ex animo
[5] humilitatem insinuate

[6] Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tem-
pore, [7] omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum, quoniam
ipsi cura est de vobis. [8] Sobrii estote, vigilate. Adversarius vester
Diabolus tamquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret. [9] Cui
resistite fortes fide, scientes eadem passionum ei, quae in mundo
est, vestrae fraternitati fieri.

[10] Deus autem omnis gratiae, qui vocavit vos in aeternam suam
gloriam in Christo Iesu, modicum passos ipse perficiet, confirmabit,
solidabit, fundabit. [11] Ipsi imperium in saecula saeculorum. Amen.

[12] Per Silvanum vobis fidelem fratrem, ut arbitror, breviter scripsi,
obsecrans et contestans hanc esse veram gratiam Dei; in qua state.
[13] Salutat vos, quae est in Babylone, coelecta et Marcus filius meus.
[14] Salutate invicem in osculo caritatis.

Pax vobis omnibus, qui estis in Christo.

[5] [6] in tempore visitationis
[8] Quia adversarius
[10] qui vocavit nos | solidabit
[13] in Babylone cumelecta
[14] in osculo sancto | Gratia vobis

EPISTULA II PETRI

1 1 Simon Petrus servus et apostolus Iesu Christi his, qui coaequa-
lem nobis sortiti sunt fidem in iustitia Dei nostri et salvatoris Iesu
Christi: 2 gratia vobis et pax multiplicetur in cognitione Dei et Iesu
Domini nostri.

3 Quomodo omnia nobis divinae virtutis suae ad vitam et pietatem
donatae per cognitionem eius, qui vocavit nos propria gloria et vir-
tute, 4 per quae pretiosa et maxima nobis promissa donata sunt, ut
per haec efficiamini divinae consortes naturae, fugientes eam, quae
in mundo est in concupiscentia, corruptionem; 5 et propter hoc
ipsum curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtu-
tem, in virtute autem scientiam, 6 in scientia autem continentiam,
in continentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, 7 in
pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis ca-
ritatem. 8 Haec enim vobis, cum adsint et abundent, non vacuos nec
sine fructu vos constituunt in Domini nostri Iesu Christi cognitio-
nem; 9 cui enim non praesto sunt haec, caecus est et nihil procul
cernens, oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delicto-
rum. 10 Quapropter, fratres, magis satagite, ut firmam vestram voca-
tionem et electionem faciatis. Haec enim facientes non offendetis
aliquando; 11 sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in
aeternum regnum Domini nostri et salvatoris Iesu Christi.

12 Propter quod incipiam vos semper commonere de his, et qui-
dem scientes et confirmatos in praesenti veritate. 13 Iustum autem
arbitror, quamdiu sum in hoc tabernaculo, suscitare vos in commo-

[1] 2 et pax adimpleatur in cognitione Domini nostri

3 suae quae ad vitam et pietatem donata est

4 per quae maxima et pretiosa | donavit | fugientes eius quae in mundo est concupiscentiae

5 Vos autem curam omnem

6 in scientia autem abstinentiam | in abstinentia autem

8 cum adsint et superent | constituent | cognitione

9 caecus est et manu temptans

10 ut per bona opera certam vestram vocationem | non peccabitis aliquando

nitione, [14] certus quod velox est depositio tabernaculi mei, secundum
quod et Dominus noster Iesus Christus significavit mihi; [15] dabo
autem operam et frequenter habere vos post obitum meum, ut ho-
rum memoriam faciatis.

[16] Non enim captiosas fabulas secuti notam fecimus vobis Domini
nostri Iesu Christi virtutem et adventum, sed speculatores facti illius
magnitudinis. [17] Accipiens enim a Deo Patre honorem et gloriam,
voce prolata ad eum huiuscemodi a magnifica gloria: « Filius meus,
dilectus meus hic est, in quo ego mihi complacui »; [18] et hanc vocem
nos audivimus de caelo prolatam, cum essemus cum ipso in monte
sancto. [19] Et habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene
facitis attendentes quasi lucernae lucenti in caliginoso loco, donec
dies illucescat, et lucifer oriatur in cordibus vestris, [20] hoc primum
intellegentes quod omnis prophetia Scripturae propria interpreta-
tione non fit; [21] non enim voluntate humana prolata est prophetia
aliquando, sed a Spiritu Sancto ducti locuti sunt a Deo homines.

2 [1] Fuerunt vero et pseudoprophetae in populo, sicut et in vobis
erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis et eum,
qui emit eos, Dominatorem negantes superducent sibi celerem per-
ditionem. [2] Et multi sequentur eorum luxurias, propter quos via
veritatis blasphemabitur; [3] et in avaritia fictis verbis de vobis nego-
tiabuntur. Quibus iudicium iam olim non cessat, et perditio eorum
non dormitat.

[4] Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus
inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium reservatos; [5] et ori-
ginali mundo non pepercit, sed octavum Noe iustitiae praeconem
custodivit diluvium mundo impiorum inducens; [6] et civitates Sodo-
mae et Gomorrae in cinerem redigens eversione damnavit, exem-
plum ponens eorum, quae sunt impiis futura; [7] et iustum Lot
oppressum a nefandorum luxuria conversationis eruit: [8] aspectu

[1] 16 doctas fabulas | virtutem et praesentiam
17 voce delapsa ad eum | Hic est Filius meus dilectus in quo mihi conplacui
18 de caelo adlatam
21 adlata est aliquando prophetia | sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines

[2] 1 Dominum negant, superducentes sibi
2 per quos via
4 in iudicium cruciatos reservari
6 Sodomorum et Gomorraeorum | exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens
7 a nefandorum iniuria conversatione eruit

enim et auditu iustus habitans apud eos, de die in diem animam
iustam iniquis operibus cruciabat. 9 Novit Dominus pios de tenta-
tione eripere, iniquos vero in diem iudicii puniendos reservare,
10 maxime autem eos, qui post carnem in concupiscentia immun-
ditiae ambulant dominationemque contemnunt.

Audaces, superbi, glorias non metuunt blasphemantes, 11 ubi an-
geli fortitudine et virtute cum sint maiores, non portant adversum
illas coram Domino iudicium blasphemiae. 12 Hi vero velut irratio-
nabilia animalia naturaliter genita in captionem et in corruptionem,
in his, quae ignorant, blasphemantes, in corruptione sua et corrum-
pentur 13 inviti percipientes mercedem iniustitiae; voluptatem existi-
mantes diei delicias, coinquinationes et maculae deliciis affluentes,
in voluptatibus suis luxuriantes vobiscum, 14 oculos habentes plenos
adulterae et incessabiles delicti, pellicientes animas instabiles, cor
exercitatum avaritiae habentes, maledictionis filii, 15 derelinquentes
rectam viam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem
iniquitatis amavit, 16 correptionem vero habuit suae praevaricationis;
subiugale mutum in hominis voce loquens prohibuit prophetae insi-
pientiam. 17 Hi sunt fontes sine aqua et nebulae turbine exagitatae,
quibus caligo tenebrarum reservatur. 18 Superba enim vanitatis lo-
quentes pelliciunt in concupiscentiis carnis luxuriis illos, qui pau-
lulum effugiunt eos, qui in errore conversantur, 19 libertatem illis
promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis; a quo enim quis su-
peratus est, huius servus est.

20 Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione Do-
mini nostri et Salvatoris Iesu Christi his rursus implicati superantur,
facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. 21 Melius enim erat illis
non cognoscere viam iustitiae quam post agnitionem retrorsum

[2] 8 iustus erat habitans | qui diem de die | cruciabant
9 iudicii cruciandos reservare
10 magis autem | Audaces, sibi placentes, sectas non metuunt
11 adversum se execrabile iudicium
12 inrationabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem | in corruptione sua et peribunt
13 percipientes | in conviviis suis luxuriantes
14 adulterio
16 habuit suae vesaniae
17 turbinibus exagitatae
18 pellicent in desideriis carnis luxuriae eos qui | effugiunt qui
19 huius et servus est
20 his rursus inpliciti

converti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato. [22] Contigit enim eis illud veri proverbii:
« *Canis reversus ad suum vomitum,*
et sus lota in volutabro luti ».

3 [1] Hanc vobis, carissimi, iam secundam scribo epistulam, in quibus excito vestram in commonitione sinceram mentem, [2] ut memores sitis eorum, quae praedicta sunt verborum a sanctis prophetis, et ab apostolis traditi vobis praecepti Domini et Salvatoris; [3] hoc primum scientes quod venient in novissimis diebus in illusione illudentes, iuxta proprias concupiscentias suas ambulantes, [4] dicentes: « Ubi est promissio adventus eius? ». Ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creaturae. [5] Latet enim eos hoc volentes quod caeli erant prius et terra de aqua et per aquam consistens Dei verbo, [6] per quae ille tunc mundus aqua inundatus periit; [7] caeli autem, qui nunc sunt, et terra eodem verbo repositi sunt igni, servati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum.

[8] Unum vero hoc non lateat vos, carissimi, quia unus dies apud Dominum sicut mille anni, et mille anni sicut dies unus. [9] Non tardat Dominus promissionem, sicut quidam tarditatem existimant, sed patienter agit in vos nolens aliquos perire, sed omnes ad paenitentiam reverti. [10] Adveniet autem dies Domini ut fur, in qua caeli magno impetu transient, elementa vero calore solventur, et terra et opera, quae in ea invenientur.

[11] Cum haec omnia ita dissolvenda sint, quales oportet esse vos in sanctis conversationibus et pietatibus [12] exspectantes et properantes adventum diei Dei, propter quam caeli ardentes solventur, et elementa ignis ardore tabescent. [13] *Novos* vero *caelos et terram novam* secundum promissum ipsius exspectamus, in quibus iustitia habitat.

[14] Propter quod, carissimi, haec exspectantes satagite immaculati et inviolati ei inveniri in pace [15] et Domini nostri longanimitatem

[3] [1] Hanc ecce vobis, carissimi, secundam
[2] quae praedixi | et apostolorum vestrorum praeceptorum
[3] in deceptione inlusores | concupiscentias ambulantes
[4] dicentes: Ubi est promissio aut adventus eius
[9] Dominus promissi, sed patienter agit propter vos
[10] calore solventur
[11] Cum haec igitur omnia dissolvenda sint
[12] in adventum Dei diei, per quam
[13] et novam terram | et promissa ipsius
[14] satis agite

salutem arbitramini, sicut et carissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, [16] sicut et in omnibus epistulis loquens in eis de his, in quibus sunt quaedam difficilia intellectu, quae indocti et instabiles depravant sicut et ceteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem.

[17] Vos igitur, dilecti, praescientes custodite, ne iniquorum errore simul abducti excidatis a propria firmitate; [18] crescite vero in gratia et in cognitione Domini nostri et Salvatoris Iesu Christi. Ipsi gloria et nunc et in diem aeternitatis. Amen.

[3] [17] Vos igitur fratres | ne insipientium errore transducti
[18] et in die

EPISTULA I IOANNIS

1 [1] Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis no-
stris, quod perspeximus, et manus nostrae contrectaverunt de verbo
vitae [2] — et vita apparuit, et vidimus et testamur et annuntiamus
vobis vitam aeternam, quae erat coram Patre et apparuit nobis —
[3] quod vidimus et audivimus, annuntiamus et vobis, ut et vos com-
munionem habeatis nobiscum. Communio autem nostra est cum
Patre et cum Filio eius Iesu Christo. [4] Et haec scribimus nos, ut
gaudium nostrum sit plenum. [5] Et haec est annuntiatio, quam audi-
vimus ab eo et annuntiamus vobis, quoniam Deus lux est, et tene-
brae in eo non sunt ullae.
[6] Si dixerimus quoniam communionem habemus cum eo et in
tenebris ambulamus, mentimur et non facimus veritatem; [7] si autem
in luce ambulemus, sicut ipse est in luce, communionem habemus
ad invicem, et sanguis Iesu Filii eius mundat nos ab omni peccato.
[8] Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, nosmetipsos
seducimus, et veritas in nobis non est. [9] Si confiteamur peccata no-
stra, fidelis est et iustus, ut remittat nobis peccata et emundet nos
ab omni iniustitia. [10] Si dixerimus quoniam non peccavimus, men-
dacem facimus eum, et verbum eius non est in nobis.

2 [1] Filioli mei, haec scribo vobis, ut non peccetis. Sed si quis pec-
caverit, advocatum habemus ad Patrem, Iesum Christum iustum;
[2] et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem
tantum sed etiam pro totius mundi.

[1] [1] et manus nostrae temptaverunt
[2] et vita manifestata est | apud Patrem
[3] ut et vos societatem habeatis nobiscum | et societas nostra sit
[4] Et haec scribimus vobis ut
[6] quoniam societatem
[7] sicut et ipse | societatem habemus
[8] ipsi nos seducimus
[9] ab omni iniquitate
[2] [1] Sed et si | apud Patrem

[3] Et in hoc cognoscimus quoniam novimus eum: si mandata eius
servemus. [4] Qui dicit: «Novi eum», et mandata eius non servat,
mendax est, et in isto veritas non est; [5] qui autem servat verbum
eius, vere in hoc caritas Dei consummata est. In hoc cognoscimus
quoniam in ipso sumus. [6] Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut
ille ambulavit, et ipse ambulare.

[7] Carissimi, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum
vetus, quod habuistis ab initio: mandatum vetus est verbum,
quod audistis. [8] Verumtamen mandatum novum scribo vobis, quod
est verum in ipso et in vobis, quoniam tenebrae transeunt, et lumen
verum iam lucet. [9] Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit,
in tenebris est usque adhuc. [10] Qui diligit fratrem suum, in lumine
manet, et scandalum ei non est; [11] qui autem odit fratrem suum,
in tenebris est et in tenebris ambulat et nescit quo vadat, quoniam
tenebrae obcaecaverunt oculos eius.

[12] Scribo vobis, filioli: Remissa sunt vobis peccata propter nomen
eius. [13] Scribo vobis, patres: Nostis eum, qui ab initio est. Scribo
vobis, adulescentes: Vicistis Malignum. [14] Scripsi vobis, parvuli:
Nostis Patrem. Scripsi vobis, patres: Nostis eum, qui ab initio est.
Scripsi vobis, adulescentes: Fortes estis, et verbum Dei in vobis
manet, et vicistis Malignum.

[15] Nolite diligere mundum neque ea, quae in mundo sunt. Si quis
diligit mundum, non est caritas Patris in eo; [16] quoniam omne, quod
est in mundo, concupiscentia carnis et concupiscentia oculorum et
iactantia divitiarum, non est ex Patre, sed ex mundo est. [17] Et mundus
transit et concupiscentia eius; qui autem facit voluntatem Dei, manet in aeternum.

[18] Filioli, novissima hora est; et sicut audistis quia antichristus
venit, ita nunc antichristi multi adsunt, unde cognoscimus quoniam
novissima hora est. [19] Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis,

[2] [3] scimus quoniam cognovimus eum | observemus
[4] se nosse eum | non custodit | mendax est, in hoc
[5] caritas Dei perfecta est | In hoc scimus
[8] Iterum mandatum novum | quod est verum et in ipso et in vobis
[10] et scandalum in eo
[11] et nescit quo eat
[12] filioli: quoniam remittuntur vobis
[13] patres: quoniam cognovistis | adulescentes: quoniam
[14] Scripsi vobis, infantes: quoniam cognovistis Patrem | patres: quia cognovistis eum qui ab initio | adulescentes: quia
[16] oculorum est et superbia vitae quae non est ex Patre
[18] nunc antichristi multi facti sunt, unde scimus

nam si fuissent ex nobis, permansissent nobiscum; sed ut manifestaretur quoniam illi omnes non sunt ex nobis. [20] Sed vos unctionem habetis a Sancto et scitis omnes. [21] Non scripsi vobis quasi nescientibus veritatem sed quasi scientibus eam, et quoniam omne mendacium ex veritate non est. [22] Quis est mendax, nisi is qui negat quoniam Iesus est Christus? Hic est antichristus, qui negat Patrem et Filium. [23] Omnis, qui negat Filium, nec Patrem habet; qui confitetur Filium, et Patrem habet.

[24] Vos, quod audistis ab initio, in vobis permaneat; si in vobis permanserit, quod ab initio audistis, et vos in Filio et in Patre manebitis. [25] Et haec est repromissio, quam ipse pollicitus est nobis: vitam aeternam.

[26] Haec scripsi vobis de eis, qui seducunt vos. [27] Et vos unctionem, quam accepistis ab eo, manet in vobis, et non necesse habetis, ut aliquis doceat vos; sed sicut unctio ipsius docet vos de omnibus, et verum est et non est mendacium, et, sicut docuit vos, manetis in eo.

[28] Et nunc, filioli, manete in eo, ut, cum apparuerit, habeamus fiduciam et non confundamur ab eo in adventu eius. [29] Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam et omnis, qui facit iustitiam, ex ipso natus est.

3 [1] Videte qualem caritatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur, et sumus! Propter hoc mundus non cognoscit nos, quia non cognovit eum. [2] Carissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum manifestatum est quid erimus; scimus quoniam, cum ipse apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est.

[3] Et omnis, qui habet spem hanc in eo, purificat se, sicut ille purus est. [4] Omnis, qui facit peccatum, et iniquitatem facit, quia peccatum est iniquitas. [5] Et scitis quoniam ille apparuit, ut peccata tolleret, et peccatum in eo non est. [6] Omnis, qui in eo manet, non peccat; omnis, qui peccat, non vidit eum nec novit eum.

[2] [19] permansissent utique nobiscum | sed ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis
[20] a Sancto et nostis omnia
[21] quasi ignorantibus veritatem
[22] quoniam Iesus non est Christus
[24] in Filio et Patre
[27] sed sicut unctio eius | manete in eo
[3] [1] non novit nos quia non novit eum
[2] et nondum apparuit | cum apparuerit, similes
[3] sanctificat se, sicut et ille sanctus est
[4] et peccatum est iniquitas
[6] non vidit eum nec cognovit eum

[7] Filioli, nemo vos seducat. Qui facit iustitiam, iustus est, sicut
ille iustus est; [8] qui facit peccatum, ex Diabolo est, quoniam a prin-
cipio Diabolus peccat. Propter hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat
opera Diaboli. [9] Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit,
quoniam semen ipsius in eo manet; et non potest peccare, quoniam
ex Deo natus est.

[10] In hoc manifesti sunt filii Dei et filii Diaboli: omnis, qui non
facit iustitiam, non est ex Deo, et qui non diligit fratrem suum.

[11] Quoniam haec est annuntiatio, quam audistis ab initio, ut dili-
gamus alterutrum. [12] Non sicut Cain: ex Maligno erat et occidit
fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius
maligna erant, fratris autem eius iusta.

[13] Nolite mirari, fratres, si odit vos mundus. [14] Nos scimus quon-
iam transivimus de morte in vitam, quoniam diligimus fratres; qui
non diligit, manet in morte. [15] Omnis, qui odit fratrem suum, homi-
cida est, et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam aeter-
nam in semetipso manentem.

[16] In hoc novimus caritatem, quoniam ille pro nobis animam
suam posuit; et nos debemus pro fratribus animas ponere. [17] Qui
habuerit substantiam mundi et viderit fratrem suum necesse habere
et clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo?
[18] Filioli, non diligamus verbo nec lingua sed in opere et veritate.
[19] In hoc cognoscemus quoniam ex veritate sumus, et in conspectu
eius placabimus corda nostra, [20] quoniam si reprehenderit nos cor,
maior est Deus corde nostro et cognoscit omnia. [21] Carissimi, si
cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum
[22] et, quodcumque petierimus, accipimus ab eo, quoniam mandata
eius custodimus et ea, quae sunt placita coram eo, facimus.

[23] Et hoc est mandatum eius, ut credamus nomini Filii eius Iesu
Christi et diligamus alterutrum, sicut dedit mandatum nobis. [24] Et,

[3] [7] sicut et ille iustus est
[8] quoniam ab initio | In hoc apparuit
[10] omnis qui non est iustus non est de Deo
[14] quoniam translati sumus de morte
[15] in se manentem
[16] In hoc cognovimus caritatem
[18] sed opere et veritate
[19] cognoscimus | suadeamus corda nostra
[20] et novit omnia
[21] si cor non reprehenderit nos
[22] accipiemus ab eo
[23] ut credamus in nomine

qui servat mandata eius, in ipso manet, et ipse in eo; et in hoc
cognoscimus quoniam manet in nobis, ex Spiritu, quem nobis dedit.

4 1 Carissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex
Deo sint, quoniam multi pseudoprophetae prodierunt in mundum.
2 In hoc cognoscitis Spiritum Dei: omnis spiritus, qui confitetur
Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est. 3 Et omnis spiritus,
qui non confitetur Iesum, ex Deo non est; et hoc est antichristi,
quod audistis quoniam venit, et nunc iam in mundo est. 4 Vos ex
Deo estis, filioli, et vicistis eos, quoniam maior est, qui in vobis
est quam qui in mundo. 5 Ipsi ex mundo sunt; ideo ex mundo
loquuntur, et mundus eos audit. 6 Nos ex Deo sumus. Qui cognoscit
Deum, audit nos; qui non est ex Deo, non audit nos. Ex hoc
cognoscimus Spiritum veritatis et spiritum erroris.
7 Carissimi, diligamus invicem, quoniam caritas ex Deo est, et
omnis, qui diligit, ex Deo natus est et cognoscit Deum. 8 Qui non
diligit, non cognovit Deum, quoniam Deus caritas est. 9 In hoc
apparuit caritas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum
misit Deus in mundum, ut vivamus per eum. 10 In hoc est caritas,
non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos et
misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris.
11 Carissimi, si sic Deus dilexit nos, et nos debemus alterutrum
diligere. 12 Deum nemo vidit umquam; si diligamus invicem, Deus
in nobis manet, et caritas eius in nobis consummata est. 13 In hoc
cognoscimus quoniam in ipso manemus, et ipse in nobis, quoniam
de Spiritu suo dedit nobis. 14 Et nos vidimus et testificamur quoniam
Pater misit Filium salvatorem mundi. 15 Quisque confessus fuerit:
« Iesus est Filius Dei », Deus in ipso manet, et ipse in Deo. 16 Et
nos, qui credidimus, novimus caritatem, quam habet Deus in nobis.
Deus caritas est, et, qui manet in caritate, in Deo manet, et Deus
in eo manet.

[3] 24 in illo manet | et in hoc scimus | de Spiritu
[4] 1 exierunt in mundum
2 cognoscitur Spiritus Dei
3 qui solvit Iesum
5 Ipsi de mundo sunt ideo de mundo loquuntur
6 qui novit Deum, audit nos | In hoc cognoscimus
8 non novit Deum
12 in nobis perfecta est
13 In hoc intellegimus quoniam in eo
15 quoniam Iesus | Deus in eo manet
16 Et nos cognovimus et credidimus caritati | in Deo manet et Deus in eo

17 In hoc consummata est caritas nobiscum, ut fiduciam habeamus
in die iudicii, quia sicut ille est, et nos sumus in hoc mundo. 18 Ti-
mor non est in caritate, sed perfecta caritas foras mittit timorem,
quoniam timor poenam habet; qui autem timet, non est consum-
matus in caritate.

19 Nos diligimus, quoniam ipse prior dilexit nos. 20 Si quis dixerit:
« Diligo Deum », et fratrem suum oderit, mendax est; qui enim non
diligit fratrem suum, quem videt, Deum, quem non videt, non po-
test diligere. 21 Et hoc mandatum habemus ab eo, ut, qui diligit
Deum, diligat et fratrem suum.

5 1 Omnis, qui credit quoniam Iesus est Christus, ex Deo natus
est; et omnis, qui diligit Deum qui genuit, diligit et eum qui natus
est ex eo. 2 In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum
Deum diligamus et mandata eius faciamus. 3 Haec est enim caritas
Dei, ut mandata eius servemus; et mandata eius gravia non sunt,
4 quoniam omne, quod natum est ex Deo, vincit mundum; et haec
est victoria, quae vicit mundum: fides nostra.

5 Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quoniam Iesus est
Filius Dei? 6 Hic est qui venit per aquam et sanguinem, Iesus Chri-
stus; non in aqua solum sed in aqua et in sanguine. Et Spiritus est,
qui testificatur, quoniam Spiritus est veritas. 7 Quia tres sunt qui
testificantur: 8 Spiritus et aqua et sanguis; et hi tres in unum sunt.
9 Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est,
quoniam hoc est testimonium Dei, quia testificatus est de Filio suo.
10 Qui credit in Filium Dei, habet testimonium in se. Qui non credit
Deo, mendacem facit eum, quoniam non credidit in testimonium,
quod testificatus est Deus de Filio suo. 11 Et hoc est testimonium,
quoniam vitam aeternam dedit nobis Deus, et haec vita in Filio

[4] 17 In hoc perfecta est caritas
18 non est perfectus in caritate
19 Nos ergo diligamus quoniam Deus
20 dixerit quoniam | fratrem suum quem vidit | Deum quem non vidit quomodo
[5] 1 qui diligit eum qui genuit | diligit eum qui natus est ex eo
3 ut mandata eius custodiamus
4 victoria quae vincit
6 sed in aqua et sanguine | quoniam Christus est veritas
7 qui testimonium dant
8 et tres unum sunt
9 quoniam hoc est testimonium Dei, quod maius est, quia testificatus est
10 in Filio Dei | testimonium Dei in se | Qui non credit Filio, mendacem |
in testimonio quod testificatus est Deus

eius est. [12] Qui habet Filium, habet vitam; qui non habet Filium Dei, vitam non habet.

[13] Haec scripsi vobis, ut sciatis quoniam vitam habetis aeternam, qui creditis in nomen Filii Dei.

[14] Et haec est fiducia, quam habemus ad eum, quia si quid petierimus secundum voluntatem eius, audit nos. [15] Et si scimus quoniam audit nos, quidquid petierimus, scimus quoniam habemus petitiones, quas postulavimus ab eo.

[16] Si quis videt fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petet, et dabit ei Deus vitam, peccantibus non ad mortem. Est peccatum ad mortem; non pro illo dico, ut roget. [17] Omnis iniustitia peccatum est, et est peccatum non ad mortem.

[18] Scimus quoniam omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, sed ille qui genitus est ex Deo, conservat eum, et Malignus non tangit eum. [19] Scimus quoniam ex Deo sumus, et mundus totus in Maligno positus est. [20] Et scimus quoniam Filius Dei venit et dedit nobis sensum, ut cognoscamus eum, qui verus est; et sumus in eo, qui verus est, in Filio eius Iesu Christo. Hic est qui verus est, Deus et vita aeterna. [21] Filioli, custodite vos a simulacris!

[5] [14] quia quodcumque petierimus
[15] Et scimus quoniam
[16] Qui scit fratrem suum | et dabit ei vitam
[17] Omnis iniquitas peccatum est
[18] sed generatio Dei conservat eum
[20] ut cognoscamus verum Deum et simus in vero Filio eius. Hic est verus Deus

EPISTULA II IOANNIS

1 Presbyter electae dominae et filiis eius, quos ego diligo in veri-
tate, et non ego solus, sed et omnes, qui noverunt veritatem, 2 propter
veritatem, quae permanet in nobis et nobiscum erit in sempiternum.
3 Erit nobiscum gratia, misericordia, pax a Deo Patre et a Iesu Chri-
sto, Filio Patris, in veritate et caritate.

4 Gavisus sum valde quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in
veritate, sicut mandatum accepimus a Patre. 5 Et nunc rogo te, do-
mina, non tamquam mandatum novum scribens tibi, sed quod ha-
buimus ab initio, ut diligamus alterutrum. 6 Et haec est caritas, ut
ambulemus secundum mandata eius; hoc mandatum est, quemad-
modum audistis ab initio, ut in eo ambuletis.

7 Quoniam multi seductores prodierunt in mundum, qui non
confitentur Iesum Christum venientem in carne; hic est seductor
et antichristus. 8 Videte vosmetipsos, ne perdatis, quae operati estis,
sed ut mercedem plenam accipiatis. 9 Omnis, qui ultra procedit et
non manet in doctrina Christi, Deum non habet; qui permanet in
doctrina, hic et Patrem et Filium habet.

10 Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert, nolite acci-
pere eum in domum nec « Ave » ei dixeritis; 11 qui enim dicit illi:
« Ave », communicat operibus illius malignis.

12 Plura habens vobis scribere nolui per chartam et atramentum,
spero enim me futurum apud vos et os ad os loqui, ut gaudium
nostrum plenum sit.

13 Salutant te filii sororis tuae electae.

1 Senior electae dominae et natis eius | qui cognoverunt veritatem
2 et nobiscum erit in aeternum
3 Sit nobiscum gratia | et a Christo Iesu Filio Patris
6 ut quemadmodum | ab initio, in eo ambuletis
7 exierunt in mundum
8 ne perdatis quae operati estis
9 omnis qui praecedit | hic et Filium et Patrem habet
10 recipere
12 ut gaudium vestrum

EPISTULA III IOANNIS

1 Presbyter Gaio carissimo, quem ego diligo in veritate.

2 Carissime, in omnibus exopto prospere te agere et valere, sicut
prospere agit anima tua. 3 Nam gavisus sum valde venientibus fra-
tribus et testimonium perhibentibus veritati tuae, quomodo tu in
veritate ambules. 4 Maius horum non habeo gaudium, quam ut
audiam filios meos in veritate ambulare.

5 Carissime, fideliter facis, quidquid operaris in fratres et hoc in
peregrinos, 6 qui testimonium reddiderunt caritati tuae in conspectu
ecclesiae. Bene facies subveniens illis in via digne Deo; 7 pro no-
mine enim profecti sunt, nihil accipientes a gentilibus. 8 Nos ergo
debemus sublevare huiusmodi, ut cooperatores simus veritatis.

9 Scripsi aliquid ecclesiae; sed is qui amat primatum gerere in
eis, Diotrephes, non recipit nos. 10 Propter hoc, si venero, commo-
nebo eius opera, quae facit verbis malignis garriens in nos; et quasi
non ei ista sufficiant, nec ipse suscipit fratres et eos, qui cupiunt,
prohibet et de ecclesia eicit.

11 Carissime, noli imitari malum, sed quod bonum est. Qui bene-
facit, ex Deo est; qui malefacit, non vidit Deum.

12 Demetrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa veritate;
sed et nos testimonium perhibemus, et scis quoniam testimonium
nostrum verum est.

13 Multa habui scribere tibi, sed nolo per atramentum et calamum
scribere tibi; 14 spero autem protinus te videre, et os ad os loquemur.

15 Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

1 Senior Gaio carissimo
2 Carissime, de omnibus orationem facio prospere te ingredi et valere
3 Gavisus sum valde | sicut tu in veritate ambulas
4 Maiorem horum non habeo gratiam | in veritate ambulantes
6 quos bene facies deducens digne Deo
7 nihil accipientes a gentibus
8 debemus suscipere huiusmodi
9 Scripsissem forsitan ecclesiae
10 si venero commoneam
12 et nos autem testimonium | et nosti quoniam
13 sed nolui
15 per nomen

EPISTULA IUDAE

1 Iudas Iesu Christi servus, frater autem Iacobi, his qui sunt vo-
cati, in Deo Patre dilecti et Christo Iesu conservati: 2 misericordia
vobis et pax et caritas adimpleatur.
3 Carissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de com-
muni nostra salute necesse habui scribere vobis, deprecans certare
pro semel tradita sanctis fide. 4 Subintroierunt enim quidam homi-
nes, qui olim praescripti sunt in hoc iudicium, impii, Dei nostri
gratiam transferentes in luxuriam et solum Dominatorem et Domi-
num nostrum Iesum Christum negantes.
5 Commonere autem vos volo, scientes vos omnia, quoniam Do-
minus semel populum de terra Aegypti salvans, secundo eos, qui
non crediderunt, perdidit; 6 angelos vero, qui non servaverunt suum
principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni
diei vinculis aeternis sub caligine reservavit. 7 Sicut Sodoma et Go-
morra et finitimae civitates, simili modo exfornicatae et abeuntes
post carnem alteram, factae sunt exemplum, ignis aeterni poenam
sustinentes.
8 Similiter vero et hi somniantes carnem quidem maculant, domi-
nationem autem spernunt, glorias autem blasphemant. 9 Cum Mi-
chael archangelus cum Diabolo disputans altercaretur de Moysis
corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemiae, sed dixit:
« *Increpet te Dominus!* ». 10 Hi autem, quaecumque quidem ignorant,
blasphemant, quaecumque autem naturaliter tamquam muta animalia
norunt, in his corrumpuntur. 11 Vae illis, quia via Cain abierunt et
errore Balaam mercede effusi sunt et contradictione Core perierunt!
12 Hi sunt in agapis vestris maculae convivantes sine timore, semet-
ipsos pascentes, nubes sine aqua, quae a ventis circumferuntur, ar-

1 his qui in Deo Patre dilectis et Iesu Christo conservatis vocatis
3 de communi vestra salute | deprecans supercertari semel traditae sanctis fidei
5 scientes semel omnia quoniam Iesus populum
8 Similiter et hii carnem quidem maculant maiestates autem blasphemant
9 sed dixit: Imperet tibi Dominus
12 in epulis suis maculae

bores autumnales infructuosae bis mortuae, eradicatae, [13] fluctus feri maris despumantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum in aeternum servata est.

[14] Prophetavit autem et his septimus ab Adam Henoch dicens: « Ecce venit Dominus in sanctis milibus suis [15] facere iudicium contra omnes et arguere omnem animam de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impie egerunt, et de omnibus duris, quae locuti sunt contra eum peccatores impii ». [16] Hi sunt murmuratores, querelosi, secundum concupiscentias suas ambulantes, et os illorum loquitur superba, mirantes personas quaestus causa.

[17] Vos autem, carissimi, memores estote verborum, quae praedicta sunt ab apostolis Domini nostri Iesu Christi, [18] quoniam dicebant vobis: « In novissimo tempore venient illusores, secundum suas concupiscentias ambulantes impietatum ». [19] Hi sunt qui segregant, animales, Spiritum non habentes.

[20] Vos autem, carissimi, superaedificantes vosmetipsos sanctissimae vestrae fidei, in Spiritu Sancto orantes, [21] ipsos vos in dilectione Dei servate, exspectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam aeternam. [22] Et his quidem miseremini disputantibus, [23] illos vero salvate de igne, rapientes, aliis autem miseremini in timore, odientes et eam, quae carnalis est, maculatam tunicam.

[24] Ei autem, qui potest vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum gloriae suae immaculatos in exsultatione, [25] soli Deo salvatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum gloria, magnificentia, imperium et potestas ante omne saeculum et nunc et in omnia saecula. Amen.

[15] et arguere omnes impios

[16] secundum desideria sua ambulantes

[18] quia dicebant vobis quoniam | secundum sua desideria

[22] Et hos quidem arguite iudicatos

APOCALYPSIS IOANNIS

1 1 Apocalypsis Iesu Christi, quam dedit illi Deus palam facere ser-
vis suis, quae oportet fieri cito, et significavit mittens per angelum
suum servo suo Ioanni, 2 qui testificatus est verbum Dei et testi-
monium Iesu Christi, quaecumque vidit. 3 Beatus, qui legit et qui
audiunt verba prophetiae et servant ea, quae in ea scripta sunt;
tempus enim prope est.

4 Ioannes septem ecclesiis, quae sunt in Asia: Gratia vobis et pax
ab eo, qui est et qui erat et qui venturus est, et a septem spiritibus,
qui in conspectu throni eius sunt, 5 et ab Iesu Christo, qui est testis
fidelis, primogenitus mortuorum et princeps regum terrae.

Ei, qui diligit nos et solvit nos a peccatis nostris in sanguine suo
6 et fecit nos regnum, sacerdotes Deo et Patri suo, ipsi gloria et
imperium in saecula saeculorum. Amen.

7 *Ecce venit cum nubibus*, et *videbit* eum omnis oculus et qui eum
pupugerunt, et plangent se super eum omnes tribus terrae. Etiam, amen.

8 Ego sum Alpha et Omega, dicit Dominus Deus, qui est et qui
erat et qui venturus est, Omnipotens.

9 Ego Ioannes, frater vester et particeps in tribulatione et regno
et patientia in Iesu, fui in insula, quae appellatur Patmos, propter
verbum Dei et testimonium Iesu. 10 Fui in spiritu in dominica die
et audivi post me vocem magnam tamquam tubae 11 dicentis: « Quod
vides, scribe in libro et mitte septem ecclesiis: Ephesum et Smyrnam
et Pergamum et Thyatiram et Sardis et Philadelphiam et Laodi-
ciam ». 12 Et conversus sum, ut viderem vocem, quae loquebatur
mecum; et conversus vidi septem candelabra aurea 13 et in medio
candelabrorum *quasi Filium hominis, vestitum podere* et *praecinctum*
ad mamillas zonam *auream*; 14 *caput* autem *eius* et *capilli erant*
candidi tamquam lana alba, *tamquam nix, et oculi eius velut* flamma
ignis, 15 *et pedes eius similes orichalco* sicut in camino ardenti, *et vox*
illius tamquam vox aquarum multarum, 16 et habebat in dextera
manu sua stellas septem, et de ore eius gladius anceps acutus exibat,
et facies eius sicut sol lucet in virtute sua.

[1] 2 qui testimonium perhibuit verbo Dei
5 Qui dilexit nos et lavit nos
6 et fecit nostrum regnum (*Clem.*: et fecit nos regnum et sacerdotes)
8 Ego sum A et Ω principium et finis
13 et in medio septem candelabrorum similem Filio hominis
16 in dextera sua | gladius utraque parte actus exiebat

17 Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius tamquam mortuus;
et posuit dexteram suam super me dicens: « Noli timere! Ego sum
primus et novissimus, 18 et vivens et fui mortuus et ecce sum vivens
in saecula saeculorum et habeo claves mortis et inferni. 19 Scribe
ergo, quae vidisti et quae sunt et quae oportet fieri post haec. 20 My-
sterium septem stellarum, quas vidisti ad dexteram meam, et septem
candelabra aurea: septem stellae angeli sunt septem ecclesiarum, et
candelabra septem septem ecclesiae sunt.

2 1 Angelo ecclesiae, quae est Ephesi, scribe:
Haec dicit, qui tenet septem stellas in dextera sua, qui ambulat
in medio septem candelabrorum aureorum: 2 Scio opera tua et labo-
rem et patientiam tuam, et quia non potes sustinere malos et ten-
tasti eos, qui se dicunt apostolos et non sunt, et invenisti eos men-
daces; 3 et patientiam habes et sustinuisti propter nomen meum et
non defecisti. 4 Sed habeo adversus te quod caritatem tuam primam
reliquisti. 5 Memor esto itaque unde excideris, et age paenitentiam
et prima opera fac; sin autem, venio tibi et movebo candelabrum
tuum de loco suo, nisi paenitentiam egeris. 6 Sed hoc habes, quia
odisti facta Nicolaitarum, quae et ego odi.
7 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Vincenti
dabo ei edere de ligno vitae, quod est in paradiso Dei.
8 Et angelo ecclesiae, quae est Smyrnae, scribe:
Haec dicit Primus et Novissimus, qui fuit mortuus et vixit: 9 Scio
tribulationem tuam et paupertatem tuam — sed dives es — et blas-
phemiam ab his, qui se dicunt Iudaeos esse et non sunt, sed sunt
synagoga Satanae. 10 Nihil horum timeas, quae passurus es. Ecce
missurus est Diabolus ex vobis in carcerem, ut tentemini, et habe-
bitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem, et
dabo tibi coronam vitae.
11 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Qui vi-
cerit, non laedetur a morte secunda.
12 Et angelo ecclesiae, quae est Pergami, scribe:
Haec dicit, qui habet romphaeam ancipitem acutam: 13 Scio, ubi

[1] 18 et vivus et fui mortuus
20 Sacramentum septem stellarum quas vidisti in dextera mea
[2] 1 Angelo Ephesi ecclesiae scribe
7 in paradiso Dei mei
8 Et angelo Zmyrnae ecclesiae scribe
9 sed dives es et blasphemaris ab his
12 Et angelo Pergami ecclesiae scribe | romphaeam utraque parte acutam

habitas, ubi thronus est Satanae, et tenes nomen meum et non negasti
fidem meam et in diebus Antipas, testis meus fidelis, qui occisus est
apud vos, ubi Satanas habitat. [14] Sed habeo adversus te pauca, quia habes
illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scanda-
lum coram filiis Israel, edere idolothyta et fornicari; [15] ita habes et tu
tenentes doctrinam Nicolaitarum similiter. [16] Ergo paenitentiam age;
si quo minus, venio tibi cito et pugnabo cum illis in gladio oris mei.
[17] Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Vincenti
dabo ei de manna abscondito et dabo illi calculum candidum, et in
calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.
[18] Et angelo ecclesiae, quae est Thyatirae, scribe:
Haec dicit Filius Dei, qui habet oculos ut flammam ignis, et pedes
eius similes orichalco: [19] Novi opera tua et caritatem et fidem et
ministerium et patientiam tuam et opera tua novissima plura prio-
ribus. [20] Sed habeo adversus te, quia permittis mulierem Iezabel,
quae se dicit prophetissam, et docet et seducit servos meos fornicari
et manducare idolothyta. [21] Et dedi illi tempus, ut paenitentiam age-
ret, et non vult paeniteri a fornicatione sua. [22] Ecce mitto eam in
lectum et, qui moechantur cum ea, in tribulationem magnam, nisi
paenitentiam egerint ab operibus eius. [23] Et filios eius interficiam in
morte, et scient omnes ecclesiae quia ego sum scrutans renes et
corda, et dabo unicuique vestrum secundum opera vestra. [24] Vobis
autem dico ceteris, qui Thyatirae estis, quicumque non habent doc-
trinam hanc, qui non cognoverunt altitudines Satanae, quemad-
modum dicunt, non mittam super vos aliud pondus; [25] tamen id
quod habetis, tenete, donec veniam. [26] Et, qui vicerit et qui custo-
dierit usque in finem opera mea,
dabo illi potestatem super *gentes*,
[27] et *reget illas in virga ferrea*,
tamquam vasa fictilia confringentur,
[28] sicut et ego accepi a Patre meo, et dabo illi stellam matutinam.
[29] Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

[2] [13] ubi sedes est Satanae
[14] edere et fornicari
[15] tenentes doctrinam Nicolaitarum
[16] Similiter paenitentiam age
[17] dabo ei manna absconditum
[18] Et angelo Thyatirae ecclesiae scribe
[20] quae se dicit propheten docere et seducere servos meos fornicari et manducare de idolothytis
[22] in tribulationem maximam
[27] tamquam vas figuli confringentur

3 1 Et angelo ecclesiae, quae est Sardis, scribe:
Haec dicit, qui habet septem spiritus Dei et septem stellas: Scio
opera tua, quia nomen habes quod vivas, et mortuus es. 2 Esto vigi-
lans et confirma cetera, quae moritura erant, non enim invenio
opera tua plena coram Deo meo; 3 in mente ergo habe qualiter acce-
peris et audieris, et serva et paenitentiam age. Si ergo non vigila-
veris, veniam tamquam fur, et nescies qua hora veniam ad te. 4 Sed
habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta
sua et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. 5 Qui vicerit, sic
vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen eius de libro vitae
et confitebor nomen eius coram Patre meo et coram angelis eius.
6 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.
7 Et angelo ecclesiae, quae est Philadelphiae, scribe:
Haec dicit Sanctus, Verus, qui habet *clavem David, qui aperit, et
nemo claudet; et claudit, et nemo aperit:* 8 Scio opera tua — ecce
dedi coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere — quia
modicam habes virtutem, et servasti verbum meum et non negasti
nomen meum. 9 Ecce dabo de synagoga Satanae, qui dicunt se Iu-
daeos esse et non sunt, sed mentiuntur; ecce faciam illos, ut veniant
et adorent ante pedes tuos et scient quia ego dilexi te. 10 Quoniam
servasti verbum patientiae meae, et ego te servabo ab hora tenta-
tionis, quae ventura est super orbem universum tentare habitantes
in terra. 11 Venio cito; tene quod habes, ut nemo accipiat coronam
tuam. 12 Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et
foras non egredietur amplius, et scribam super eum nomen Dei mei
et nomen civitatis Dei mei, novae Ierusalem, quae descendit de caelo
a Deo meo, et nomen meum novum.
13 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.
14 Et angelo ecclesiae, quae est Laodiciae, scribe:
Haec dicit Amen, testis fidelis et verus, principium creaturae Dei:
15 Scio opera tua, quia neque frigidus es neque calidus. Utinam fri-
gidus esses aut calidus! 16 Sic quia tepidus es et nec calidus nec fri-
gidus, incipiam te evomere ex ore meo. 17 Quia dicis: " Dives sum
et locupletatus et nullius egeo ", et nescis quia tu es miser et mise-

[3] 1 Et angelo ecclesiae Sardis scribe
7 Et angelo Philadelphiae ecclesiae scribe | Haec dicit sanctus et verus | qui aperit et nemo cludit, qui cludit
10 quae ventura est in orbem universum
14 Et angelo Laodiciae ecclesiae scribe | qui est principium creaturae Dei
16 Sed quia tepidus es et nec frigidus nec calidus
17 Quia dicis quod dives sum

rabilis et pauper et caecus et nudus, [18] suadeo tibi emere a me aurum
igne probatum, ut locuples fias et vestimentis albis induaris, et non
appareat confusio nuditatis tuae, et collyrium ad inunguendum ocu-
los tuos ut videas. [19] Ego, quos amo, arguo et castigo. Aemulare ergo
et paenitentiam age. [20] Ecce sto ad ostium et pulso. Si quis audierit
vocem meam et aperuerit ianuam, introibo ad illum et cenabo cum
illo, et ipse mecum. [21] Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno
meo, sicut et ego vici et sedi cum Patre meo in throno eius.
[22] Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis ».

4 [1] Post haec vidi: et ecce ostium apertum in caelo, et vox prima,
quam audivi, tamquam tubae loquentis mecum dicens: « Ascende
huc, et ostendam tibi, quae oportet fieri post haec ». [2] Statim fui in
spiritu: et ecce thronus positus erat in caelo; et supra thronum se-
dens; [3] et, qui sedebat, similis erat aspectu lapidi iaspidi et sardino;
et iris erat in circuitu throni, aspectu similis smaragdo. [4] Et in cir-
cuitu throni, viginti quattuor thronos et super thronos viginti quat-
tuor seniores sedentes circumamictos vestimentis albis et super ca-
pita eorum coronas aureas. [5] Et de throno procedunt fulgura et voces
et tonitrua; et septem lampades ignis ardentes ante thronum, quae
sunt septem spiritus Dei, [6] et in conspectu throni tamquam mare
vitreum simile crystallo. Et in medio throni et in circuitu throni
quattuor animalia, plena oculis ante et retro: [7] et animal *primum*
simile *leoni et secundum* animal simile *vitulo et tertium* animal ha-
bens *faciem* quasi *hominis et quartum* animal simile *aquilae* volanti.
[8] Et quattuor animalia *singula* eorum habebant *alas senas*, in cir-
cuitu et intus plenae sunt oculis; et requiem non habent die et nocte
dicentia: « *Sanctus, sanctus, sanctus Dominus, Deus omnipotens*, qui
erat et qui est et qui venturus est! ».
[9] Et cum darent illa animalia gloriam et honorem et gratiarum
actionem sedenti super thronum, viventi in saecula saeculorum,
[10] procidebant viginti quattuor seniores ante sedentem in throno et

[3] [18] aurum ignitum probatum | et collyrio inungue
[4] [2] et ecce sedis posita erat in caelo et supra sedem sedens
[3] aspectui lapidis iaspidis et sardini | in circuitu sedis similis visioni zmaragdinae
[4] Et in circuitu sedis sedilia viginti quattuor | et in capitibus eorum
[5] et septem lampades ardentes ante thronum
[6] et in conspectu sedis | Et in medio sedis et in circuitu sedis
[8] et in circuitu et intus plena sunt
[9] et honorem et benedictionem sedenti super thronum
[10] procident | et adorabunt | et mittent

adorabant viventem in saecula saeculorum et mittebant coronas suas
ante thronum dicentes:
11 « Dignus es, Domine et Deus noster,
accipere gloriam et honorem et virtutem,
quia tu creasti omnia,
et propter voluntatem tuam erant et creata sunt ».

5 1 Et vidi in dextera sedentis super thronum librum scriptum intus
et foris, signatum sigillis septem. 2 Et vidi angelum fortem praedican-
tem voce magna: « Quis est dignus aperire librum et solvere signacula
eius? ». 3 Et nemo poterat in caelo neque in terra neque subtus terram
aperire librum neque respicere illum. 4 Et ego flebam multum, quon-
iam nemo dignus inventus est aperire librum nec respicere eum.
5 Et unus de senioribus dicit mihi: « Ne fleveris; ecce vicit leo de
tribu Iudae, radix David, aperire librum et septem signacula eius ».
6 Et vidi in medio throni et quattuor animalium et in medio se-
niorum Agnum stantem tamquam occisum, habentem cornua sep-
tem et oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem
terram. 7 Et venit et accepit de dextera sedentis in throno. 8 Et cum
accepisset librum, quattuor animalia et viginti quattuor seniores ce-
ciderunt coram Agno, habentes singuli citharas et phialas aureas
plenas incensorum, quae sunt orationes sanctorum. 9 Et cantant no-
vum canticum dicentes:
« Dignus es accipere librum
et aperire signacula eius,
quoniam occisus es et redemisti Deo in sanguine tuo
ex omni tribu et lingua et populo et natione
10 et fecisti eos Deo nostro regnum et sacerdotes,
et regnabunt super terram ».
11 Et vidi et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni
et animalium et seniorum, et erat numerus eorum myriades myria-
dum et milia milium 12 dicentium voce magna:
« Dignus est Agnus, qui occisus est,
accipere virtutem et divitias et sapientiam
et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem ».

[5] 4 aperire librum nec videre eum
6 Et vidi et ecce in medio throni | qui sunt spiritus Dei
7 sedentis de throno
8 Et cum aperuisset librum | plenas odoramentorum
9 et redemisti nos Deo
11 et erat numerus eorum milia milium
12 virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem

13 Et omnem creaturam, quae in caelo est et super terram et sub
terra et super mare et quae in eis omnia, audivi dicentes: « Sedenti super thronum et Agno benedictio et honor et gloria et potestas in saecula saeculorum ».
14 Et quattuor animalia dicebant: « Amen »; et seniores ceciderunt
et adoraverunt.

6 1 Et vidi, cum aperuisset Agnus unum de septem sigillis, et audivi
unum de quattuor animalibus dicens tamquam vox tonitrui: « Veni ».
2 Et vidi: et ecce equus albus; et, qui sedebat super illum, habebat
arcum, et data est ei corona, et exivit vincens et ut vinceret.
3 Et cum aperuisset sigillum secundum, audivi secundum animal
dicens: « Veni ». 4 Et exivit alius equus rufus; et, qui sedebat super
illum, datum est ei, ut sumeret pacem de terra, et ut invicem se
interficiant, et datus est illi gladius magnus.
5 Et cum aperuisset sigillum tertium, audivi tertium animal dicens:
« Veni ». Et vidi: et ecce equus niger; et, qui sedebat super eum,
habebat stateram in manu sua. 6 Et audivi tamquam vocem in medio
quattuor animalium dicentem: « Bilibris tritici denario, et tres bilibres hordei denario; et oleum et vinum ne laeseris ».
7 Et cum aperuisset sigillum quartum, audivi vocem quarti ani-
malis dicentis: « Veni ». 8 Et vidi: et ecce equus pallidus; et, qui
sedebat desuper, nomen illi Mors, et Infernus sequebatur eum, et data est illis potestas super quartam partem terrae, interficere gladio et fame et morte et a bestiis terrae.
9 Et cum aperuisset quintum sigillum, vidi subtus altare animas
interfectorum propter verbum Dei et propter testimonium, quod
habebant. 10 Et clamaverunt voce magna dicentes: « Usquequo, Domine, sanctus et verus, non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de his, qui habitant in terra? ».
11 Et datae sunt illis singulae stolae albae, et dictum est illis, ut

[5] 13 et sub terram et quae sunt in mari et quae in ea omnes audivi dicentes sedenti in throno

[6] 1 Et vidi quod aperuisset agnus unum de septem signaculis | dicentem tamquam vocem

2 et exivit vincens ut vinceret

6 et vinum et oleum

7 dicentis: veni et vidi

8 et ecce equus pallidus | et inferus | et data est illi potestas super quattuor partes terrae interficere gladio, fame et morte et bestiis terrae

10 Et clamabant

requiescant tempus adhuc modicum, donec impleantur et conservi
eorum et fratres eorum, qui interficiendi sunt sicut et illi.
12 Et vidi, cum aperuisset sigillum sextum, et terraemotus factus
est magnus, et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus, et luna
tota facta est sicut sanguis, 13 et stellae caeli ceciderunt in terram,
sicut ficus mittit grossos suos, cum vento magno movetur, 14 et cae-
lum recessit sicut liber involutus, et omnis mons et insula de locis
suis motae sunt. 15 Et reges terrae et magnates et tribuni et divites
et fortes et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et
in petris montium; 16 *et dicunt montibus et petris:* « *Cadite super*
nos et *abscondite nos* a facie sedentis super thronum et ab ira Agni,
17 quoniam venit dies magnus irae ipsorum, et quis poterit stare? ».

7 1 Post haec vidi quattuor angelos stantes super quattuor angulos
terrae tenentes quattuor ventos terrae, ne flaret ventus super terram
neque super mare neque in ullam arborem. 2 Et vidi alterum angelum
ascendentem ab ortu solis, habentem sigillum Dei vivi, et clamavit
voce magna quattuor angelis, quibus datum est nocere terrae et
mari, 3 dicens: « Nolite nocere terrae neque mari neque arboribus,
quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum ». 4 Et
audivi numerum signatorum, centum quadraginta quattuor milia
signati ex omni tribu filiorum Israel: 5 ex tribu Iudae duodecim milia
signati, ex tribu Ruben duodecim milia, ex tribu Gad duodecim
milia, 6 ex tribu Aser duodecim milia, ex tribu Nephthali duo-
decim milia, ex tribu Manasse duodecim milia, 7 ex tribu Simeon
duodecim milia, ex tribu Levi duodecim milia, ex tribu Issachar
duodecim milia, 8 ex tribu Zabulon duodecim milia, ex tribu Ioseph
duodecim milia, ex tribu Beniamin duodecim milia signati.
9 Post haec vidi: et ecce turba magna, quam dinumerare nemo
poterat, ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes
ante thronum et in conspectu Agni, amicti stolis albis, et palmae
in manibus eorum; 10 et clamant voce magna dicentes: « Salus Deo
nostro, qui sedet super thronum, et Agno ».
11 Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quat-

[6] 11 ut requiescerent | donec impleantur conservi eorum
13 ceciderunt super terram
14 et omnis mons et insulae
15 Et reges terrae et principes et tribuni | in speluncis et petris
[7] 2 habentem signum Dei vivi
9 Post haec vidi turbam magnam quam
10 et clamabant voce magna

tuor animalium, et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et
adoraverunt Deum [12] dicentes:
« Amen! Benedictio et gloria et sapientia et gratiarum actio et
honor et virtus et fortitudo Deo nostro in saecula saeculorum.
Amen ».
[13] Et respondit unus de senioribus dicens mihi: « Hi qui amicti
sunt stolis albis, qui sunt et unde venerunt? ». [14] Et dixi illi: « Do-
mine mi, tu scis ». Et dixit mihi: « Hi sunt qui veniunt de tribula-
tione magna et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine
Agni. [15] Ideo sunt ante thronum Dei et serviunt ei die ac nocte in
templo eius; et, qui sedet in throno, habitabit super illos. [16] *Non
esurient* amplius *neque sitient* amplius, *neque cadet super illos sol
neque* ullus *aestus*, [17] quoniam Agnus, qui in medio throni est, *pascet
illos et deducet eos ad vitae fontes aquarum, et absterget Deus omnem
lacrimam* ex oculis eorum ».

8 [1] Et cum aperuisset sigillum septimum, factum est silentium in
caelo quasi media hora. [2] Et vidi septem angelos, qui stant in con-
spectu Dei, et datae sunt illis septem tubae. [3] Et alius angelus venit
et stetit ante altare habens turibulum aureum, et data sunt illi in-
censa multa, ut daret orationibus sanctorum omnium super altare
aureum, quod est ante thronum. [4] Et ascendit fumus incensorum
de orationibus sanctorum de manu angeli coram Deo. [5] Et accepit
angelus turibulum et implevit illud de igne altaris et misit in ter-
ram; et facta sunt tonitrua et voces et fulgura et terraemotus.
[6] Et septem angeli, qui habebant septem tubas, paraverunt se, ut
tuba canerent.
[7] Et primus tuba cecinit. Et facta est grando et ignis mixta in san-
guine, et missum est in terram: et tertia pars terrae combusta est,
et tertia pars arborum combusta est, et omne fenum viride comb-
ustum est.
[8] Et secundus angelus tuba cecinit. Et tamquam mons magnus
igne ardens missus est in mare: et facta est tertia pars maris sanguis,
[9] et mortua est tertia pars creaturarum, quae in mari sunt, quae
habent animas, et tertia pars navium interiit.

[7] [12] Benedictio et claritas et sapientia
[16] Non esurient neque sitient amplius
[17] qui in medio throni est reget illos
[8] [2] Et vidi septem angelos stantes
[9] et mortua est tertia pars creaturae quae habent animas

10 Et tertius angelus tuba cecinit. Et cecidit de caelo stella magna ardens tamquam facula et cecidit super tertiam partem fluminum et super fontes aquarum. 11 Et nomen stellae dicitur Absinthius. Et facta est tertia pars aquarum in absinthium, et multi hominum mortui sunt de aquis, quia amarae factae sunt.

12 Et quartus angelus tuba cecinit. Et percussa est tertia pars solis et tertia pars lunae et tertia pars stellarum, ut obscuraretur tertia pars eorum, et diei non luceret pars tertia, et nox similiter.

13 Et vidi et audivi unam aquilam volantem per medium caelum dicentem voce magna: « Vae, vae, vae habitantibus in terra de ceteris vocibus tubae trium angelorum, qui tuba canituri sunt! ».

9 1 Et quintus angelus tuba cecinit. Et vidi stellam de caelo cecidisse in terram, et data est illi clavis putei abyssi. 2 Et aperuit puteum abyssi, et ascendit fumus ex puteo sicut fumus fornacis magnae, et obscuratus est sol et aer de fumo putei. 3 Et de fumo exierunt locustae in terram, et data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terrae. 4 Et dictum est illis, ne laederent fenum terrae neque omne viride neque omnem arborem, nisi tantum homines, qui non habent signum Dei in frontibus. 5 Et datum est illis, ne occiderent eos, sed ut cruciarentur mensibus quinque; et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii, cum percutit hominem. 6 Et in diebus illis quaerent homines mortem et non invenient eam; et desiderabunt mori, et fugit mors ab ipsis.

7 Et similitudines locustarum similes equis paratis in proelium, et super capita earum tamquam coronae similes auro, et facies earum sicut facies hominum, 8 et habebant capillos sicut capillos mulierum, et dentes earum sicut leonum erant, 9 et habebant loricas sicut loricas ferreas, et vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum. 10 Et habent caudas similes scorpionibus et aculeos, et in caudis earum potestas earum nocere hominibus mensibus quinque. 11 Habent super se regem angelum abyssi, cui nomen Hebraice Abaddon et Graece nomen habet Apollyon.

[8] 10 in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum

13 et audivi vocem unius aquilae volantis | dicentis voce magna | qui erant tuba canituri

[9] 2 et ascendit fumus putei

4 et praeceptum est illis

6 et fugiet mors ab ipsis

10 Et habebant caudas similes scorpionum et aculei in caudis earum potestas

11 Et habebant super se | cui nomen hebraice Abaddon graece autem Apollyon et latine habet nomen Exterminans

[12] Vae unum abiit. Ecce veniunt adhuc duo vae post haec.
[13] Et sextus angelus tuba cecinit. Et audivi vocem unam ex cor-
nibus altaris aurei, quod est ante Deum, [14] dicentem sexto angelo,
qui habebat tubam: « Solve quattuor angelos, qui alligati sunt super
flumen magnum Euphraten ». [15] Et soluti sunt quattuor angeli, qui
parati erant in horam et diem et mensem et annum, ut occiderent
tertiam partem hominum. [16] Et numerus equestris exercitus vicies
milies dena milia; audivi numerum eorum. [17] Et ita vidi equos in
visione et, qui sedebant super eos, habentes loricas igneas et hya-
cinthinas et sulphureas; et capita equorum erant tamquam capita
leonum, et de ore ipsorum procedit ignis et fumus et sulphur. [18] Ab
his tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne et fumo et
sulphure, qui procedebat ex ore ipsorum. [19] Potestas enim equorum
in ore eorum est et in caudis eorum, nam caudae illorum similes
serpentibus habentes capita, et in his nocent.

[20] Et ceteri homines, qui non sunt occisi in his plagis neque pae-
nitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorarent
daemonia et *simulacra aurea et argentea et aerea et lapidea et lignea,*
quae neque videre possunt *neque audire neque ambulare,* [21] et non
egerunt paenitentiam ab homicidiis suis neque a veneficiis suis neque
a fornicatione sua neque a furtis suis.

10 [1] Et vidi alium angelum fortem descendentem de caelo amictum
nube, et iris super caput, et facies eius erat ut sol, et pedes eius tam-
quam columnae ignis, [2] et habebat in manu sua libellum apertum.
Et posuit pedem suum dexterum supra mare, sinistrum autem super
terram, [3] et clamavit voce magna, quemadmodum cum leo rugit. Et
cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas. [4] Et cum
locuta fuissent septem tonitrua, scripturus eram; et audivi vocem
de caelo dicentem: « Signa, quae locuta sunt septem tonitrua, et
noli ea scribere ».

[5] Et angelus, quem vidi stantem supra mare et supra terram, *leva-*
vit manum suam dexteram ad caelum [6] *et iuravit per Viventem in*
saecula saeculorum, qui creavit caelum et ea, quae in illo sunt, et
terram et ea, quae in ea sunt, et mare et ea, quae in eo sunt: « Tem-
pus amplius non erit, [7] sed in diebus vocis septimi angeli, cum

[9] [13] et audivi vocem unum | quod est ante oculos Dei
[14] qui alligati sunt in flumine magno Eufrate
[10] [1] et iris in capite eius | et pedes eius tamquam columna ignis
[6] et mare et quae | quia tempus

coeperit tuba canere, et consummatum est mysterium Dei, sicut
evangelizavit servis suis prophetis ».
[8] Et vox, quam audivi de caelo, iterum loquentem mecum et di-
centem: « Vade, accipe librum apertum de manu angeli stantis supra
mare et supra terram ». [9] Et abii ad angelum dicens ei, ut daret mihi
libellum. Et dicit mihi: « Accipe et devora illum; et faciet amaricare
ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulcis tamquam mel ». [10] Et accepi
libellum de manu angeli et devoravi eum, et erat in ore meo tam-
quam mel dulcis; et cum devorassem eum, amaricatus est venter
meus. [11] Et dicunt mihi: « Oportet te iterum prophetare super po-
pulis et gentibus et linguis et regibus multis ».

11 [1] Et datus est mihi calamus similis virgae dicens: « Surge et me-
tire templum Dei et altare et adorantes in eo. [2] Atrium autem, quod
est foris templum, eice foras et ne metiaris illud, quoniam datum
est gentibus, et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta
duobus. [3] Et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus
mille ducentis sexaginta amicti saccis ». [4] *Hi sunt duae olivae et duo
candelabra in conspectu Domini terrae stantes.* [5] Et si quis eis vult
nocere, ignis exit de ore illorum et devorat inimicos eorum; et si
quis voluerit eos laedere, sic oportet eum occidi. [6] Hi habent pote-
statem claudendi caelum, ne pluat pluvia diebus prophetiae ipsorum,
et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem et
percutere terram omni plaga, quotienscumque voluerint. [7] Et cum
finierint testimonium suum, bestia, quae ascendit de abysso, faciet
adversus illos bellum et vincet eos et occidet illos. [8] Et corpus
eorum in platea civitatis magnae, quae vocatur spiritaliter Sodoma
et Aegyptus, ubi et Dominus eorum crucifixus est; [9] et vident de
populis et tribubus et linguis et gentibus corpus eorum per tres dies
et dimidium, et corpora eorum non sinunt poni in monumento.
[10] Et inhabitantes terram gaudent super illis et iucundantur et mu-

[10] [7] et consummabitur mysterium Dei | per servos suos prophetas
[9] ut daret mihi librum | erit dulce tamquam mel
[10] et accepi librum | tamquam mel dulce
[11] prophetare populis
[11] [2] ne metieris eum
[5] et si quis eos voluerit nocere ignis exiet | et devorabit
[6] potestatem cludendi caelum ne pluat diebus prophetiae ipsorum
[8] et corpora eorum in plateis
[9] et videbunt | corpora eorum per tres dies et dimidium | in monumentis
[10] gaudebunt super illis et iucundabuntur

nera mittent invicem, quoniam hi duo prophetae cruciaverunt eos,
qui inhabitant super terram.
11 Et post dies tres et dimidium spiritus vitae a Deo intravit in
eos, et steterunt super pedes suos; et timor magnus cecidit super
eos, qui videbant eos. 12 Et audierunt vocem magnam de caelo di-
centem illis: « Ascendite huc »; et ascenderunt in caelum in nube,
et viderunt illos inimici eorum. 13 Et in illa hora factus est terrae-
motus magnus, et decima pars civitatis cecidit, et occisi sunt in
terraemotu nomina hominum septem milia, et reliqui in timorem
sunt missi et dederunt gloriam Deo caeli.
14 Vae secundum abiit; ecce vae tertium venit cito.
15 Et septimus angelus tuba cecinit, et factae sunt voces magnae
in caelo dicentes: « Factum est regnum huius mundi Domini nostri
et Christi eius, et regnabit in saecula saeculorum ».
16 Et viginti quattuor seniores, qui in conspectu Dei sedent in
thronis suis, ceciderunt super facies suas et adoraverunt Deum
17 dicentes:
« Gratias agimus tibi,
Domine, Deus omnipotens,
qui es et qui eras,
quia accepisti virtutem tuam magnam et regnasti.
18 Et iratae sunt gentes,
et advenit ira tua, et tempus mortuorum iudicari
et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis
et timentibus nomen tuum, pusillis et magnis,
et exterminare eos, qui exterminant terram ».
19 Et apertum est templum Dei in caelo, et visa est arca testamenti
eius in templo eius; et facta sunt fulgura et voces et terraemotus
et grando magna.

12 1 Et signum magnum apparuit in caelo: mulier amicta sole, et luna
sub pedibus eius, et super caput eius corona stellarum duodecim;
2 et in utero habens, et clamat parturiens et cruciatur, ut pariat.
3 Et visum est aliud signum in caelo: et ecce draco rufus magnus,
habens capita septem et cornua decem, et super capita sua septem

[11] 11 qui viderunt eos
14 ecce vae tertium veniet cito
16 sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas
18 pusillis et magnis et exterminandi eos qui corruperunt terram
[12] 1 Et signum magnum paruit in caelo | et in capite eius
3 et ecce draco magnus rufus | et in capitibus suis septem diademata

diademata; 4 et cauda eius trahit tertiam partem stellarum caeli et
misit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem, quae erat pari-
tura, ut, cum peperisset, filium eius devoraret. 5 Et peperit filium,
masculum, qui *recturus est* omnes *gentes in virga ferrea;* et raptus
est filius eius ad Deum et ad thronum eius. 6 Et mulier fugit in de-
sertum, ubi habet locum paratum a Deo, ut ibi pascant illam diebus
mille ducentis sexaginta.

7 Et factum est proelium in caelo, Michael et angeli eius, ut proe-
liarentur cum dracone. Et draco pugnavit et angeli eius, 8 et non
valuit, neque locus inventus est eorum amplius in caelo. 9 Et proiec-
tus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur Diabolus
et Satanas, qui seducit universum orbem; proiectus est in terram, et
angeli eius cum illo proiecti sunt. 10 Et audivi vocem magnam in
caelo dicentem:

« Nunc facta est salus et virtus et regnum Dei nostri
et potestas Christi eius,
quia proiectus est accusator fratrum nostrorum,
qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte.
11 Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem Agni
et propter verbum testimonii sui;
et non dilexerunt animam suam
usque ad mortem.
12 Propterea laetamini, caeli
et qui habitatis in eis.

Vae terrae et mari, quia descendit Diabolus ad vos habens iram
magnam, sciens quod modicum tempus habet! ».

13 Et postquam vidit draco quod proiectus est in terram, perse-
cutus est mulierem, quae peperit masculum. 14 Et datae sunt mulieri
duae alae aquilae magnae, ut volaret in desertum in locum suum,
ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie ser-
pentis. 15 Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tam-
quam flumen, ut eam faceret trahi a flumine. 16 Et adiuvit terra
mulierem, et aperuit terra os suum et absorbuit flumen, quod misit
draco de ore suo.

17 Et iratus est draco in mulierem et abiit facere proelium cum

[12] 4 et cauda eius trahebat
5 qui recturus erit
6 et mulier fugit in solitudinem
7 Michahel et angeli eius proeliabantur cum dracone et draco pugnabat
8 et non valuerunt
9 cum illo missi sunt

reliquis de semine eius, qui custodiunt mandata Dei et habent testi-
monium Iesu.
[18] Et stetit super arenam maris.

13 [1] Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem cornua decem
et capita septem, et super cornua eius decem diademata, et super
capita eius nomina blasphemiae. [2] Et bestia, quam vidi, similis erat
pardo, et pedes eius sicut ursi, et os eius sicut os leonis. Et dedit
illi draco virtutem suam et thronum suum et potestatem magnam.
[3] Et unum de capitibus suis quasi occisum in mortem, et plaga mor-
tis eius curata est.
Et admirata est universa terra post bestiam, [4] et adoraverunt dra-
conem, quia dedit potestatem bestiae, et adoraverunt bestiam di-
centes: « Quis similis bestiae, et quis potest pugnare cum ea? ».
[5] Et datum est ei os loquens magna et blasphemias, et data est
illi potestas facere menses quadraginta duos. [6] Et aperuit os suum
in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen eius et tabernaculum
eius, eos, qui in caelo habitant. [7] Et datum est illi bellum facere
cum sanctis et vincere illos, et data est ei potestas super omnem tri-
bum et populum et linguam et gentem. [8] Et adorabunt eum omnes,
qui inhabitant terram, cuiuscumque non est scriptum nomen in
libro vitae Agni, qui occisus est, ab origine mundi. [9] Si quis habet
aurem, audiat:
[10] *Si quis in captivitatem,*
in captivitatem vadit;
si quis in gladio debet occidi,
oportet eum *in gladio* occidi.
Hic est patientia et fides sanctorum.
[11] Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, et habebat cornua
duo similia agni, et loquebatur sicut draco. [12] Et potestatem prioris
bestiae omnem facit in conspectu eius. Et facit terram et inhabitantes

[13] [1] habentem capita septem et cornua decem
[2] Et bestiam quam vidi | virtutem suam et potestatem magnam
[4] et quis poterit pugnare cum ea
[5] loquens magna et blasphemiae
[6] et tabernaculum eius et eos qui
[7] potestas in omnem tribum
[8] quorum non sunt scripta nomina
[10] qui in captivitatem in captivitatem vadit qui in gladio occiderit oportet eum gladio occidi
[12] faciebat in conspectu eius | et inhabitantes in eam

in ea adorare bestiam primam, cuius curata est plaga mortis. [13] Et
facit signa magna, ut etiam ignem faciat de caelo descendere in ter-
ram in conspectu hominum. [14] Et seducit habitantes terram propter
signa, quae data sunt illi facere in conspectu bestiae, dicens habi-
tantibus in terra, ut faciant imaginem bestiae, quae habet plagam
gladii et vixit. [15] Et datum est illi, ut daret spiritum imagini bestiae,
ut et loquatur imago bestiae et faciat, ut quicumque non adoraverint
imaginem bestiae, occidantur. [16] Et facit omnes pusillos et magnos
et divites et pauperes et liberos et servos accipere characterem in
dextera manu sua aut in frontibus suis, [17] et ne quis possit emere
aut vendere, nisi qui habet characterem, nomen bestiae aut nume-
rum nominis eius. [18] Hic sapientia est: qui habet intellectum, com-
putet numerum bestiae; numerus enim hominis est: et numerus
eius est sescenti sexaginta sex.

14 [1] Et vidi: et ecce Agnus stans supra montem Sion, et cum illo
centum quadraginta quattuor milia, habentes nomen eius et nomen
Patris eius scriptum in frontibus suis. [2] Et audivi vocem de caelo
tamquam vocem aquarum multarum et tamquam vocem tonitrui
magni; et vox, quam audivi, sicut citharoedorum citharizantium in
citharis suis. [3] Et cantant quasi canticum novum ante thronum et
ante quattuor animalia et seniores. Et nemo poterat discere canti-
cum nisi illa centum quadraginta quattuor milia, qui empti sunt de
terra. [4] Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines
enim sunt. Hi qui sequuntur Agnum, quocumque abierit. Hi empti
sunt ex hominibus primitiae Deo et Agno; [5] et in ore ipsorum non
est inventum mendacium: sine macula sunt.

[6] Et vidi alterum angelum volantem per medium caelum, habentem
evangelium aeternum ut evangelizaret super sedentes in terra et super
omnem gentem et tribum et linguam et populum, [7] dicens magna voce:
« Timete Deum et date illi gloriam, quia venit hora iudicii eius, et
adorate eum, qui fecit caelum et terram et mare et fontes aquarum ».

[13] [13] et fecit signa magna ut etiam ignem faceret de caelo descendere
[15] et faciat quicumque
[16] et faciet omnes | habere caracter in dextera manu aut in frontibus suis
[17] nisi qui habet caracter nomen bestiae

[14] [1] et ecce Agnus stabat
[2] et vocem quam audivi
[3] Et cantabant | ante sedem
[6] ut evangelizaret sedentibus super terram
[7] timete Deum et date illi honorem

[8] Et alius angelus secutus est dicens: « Cecidit, cecidit Babylon illa
magna, quae a vino irae fornicationis suae potionavit omnes gentes! ».
[9] Et alius angelus tertius secutus est illos dicens voce magna: « Si
quis adoraverit bestiam et imaginem eius et acceperit characterem
in fronte sua aut in manu sua, [10] et hic bibet de vino irae Dei, quod
mixtum est mero in calice irae ipsius, et cruciabitur igne et sulphure
in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum Agni. [11] Et
fumus tormentorum eorum in saecula saeculorum ascendit, nec ha-
bent requiem die ac nocte, qui adoraverunt bestiam et imaginem
eius, et si quis acceperit characterem nominis eius ».
[12] Hic patientia sanctorum est, qui custodiunt mandata Dei et
fidem Iesu. [13] Et audivi vocem de caelo dicentem: « Scribe: Beati
mortui, qui in Domino moriuntur amodo. Etiam, dicit Spiritus, ut
requiescant a laboribus suis; opera enim illorum sequuntur illos ».
[14] Et vidi: et ecce nubem candidam, et supra nubem sedentem quasi
Filium hominis, habentem super caput suum coronam auream et in
manu sua falcem acutam. [15] Et alter angelus exivit de templo clamans
voce magna ad sedentem super nubem: « Mitte falcem tuam et mete,
quia venit hora, ut metatur, quoniam aruit messis terrae ». [16] Et misit,
qui sedebat supra nubem, falcem suam in terram, et messa est terra.
[17] Et alius angelus exivit de templo, quod est in caelo, habens et
ipse falcem acutam. [18] Et alius angelus de altari, habens potestatem
supra ignem, et clamavit voce magna ad eum, qui habebat falcem
acutam, dicens: « Mitte falcem tuam acutam et vindemia botros vi-
neae terrae, quoniam maturae sunt uvae eius ». [19] Et misit angelus
falcem suam in terram et vindemiavit vineam terrae et misit in lacum
irae Dei magnum. [20] Et calcatus est lacus extra civitatem, et exivit
sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sescenta.

15 [1] Et vidi aliud signum in caelo magnum et mirabile: angelos sep-
tem habentes plagas septem novissimas, quoniam in illis consum-
mata est ira Dei.
[2] Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne et eos, qui vicerunt
bestiam et imaginem illius et numerum nominis eius, stantes supra
mare vitreum, habentes citharas Dei. [3] Et cantant canticum Moysis
servi Dei et canticum Agni dicentes:

[14] [10] qui mixtus
[13] Scribe beati mortui qui in Domino moriuntur amodo iam dicit Spiritus
[14] sedentem similem filio hominis habentem in capite suo coronam auream
[18] et alius angelus de altari qui habet potestatem | voce magna qui habebat

« Magna et mirabilia opera tua,
Domine, Deus omnipotens;
iustae et verae viae tuae,
Rex gentium!
4 Quis non timebit, Domine,
et glorificabit nomen tuum?
Quia solus Sanctus,
quoniam omnes gentes venient
et adorabunt in conspectu tuo,
quoniam iudicia tua manifestata sunt ».

5 Et post haec vidi: et apertum est templum tabernaculi testimonii
in caelo, 6 et exierunt septem angeli habentes septem plagas de
templo, vestiti lino mundo candido et praecincti circa pectora zonis
aureis. 7 Et unum ex quattuor animalibus dedit septem angelis sep-
tem phialas aureas plenas iracundiae Dei viventis in saecula saecu-
lorum. 8 Et impletum est templum fumo de gloria Dei et de virtute
eius, et nemo poterat introire in templum, donec consummarentur
septem plagae septem angelorum.

16 1 Et audivi vocem magnam de templo dicentem septem angelis:
« Ite et effundite septem phialas irae Dei in terram ».

2 Et abiit primus et effudit phialam suam in terram; et factum est
vulnus saevum ac pessimum in homines, qui habebant characterem
bestiae, et eos, qui adorabant imaginem eius.

3 Et secundus effudit phialam suam in mare; et factus est sanguis
tamquam mortui, et omnis anima vivens mortua est, quae est in
mari.

4 Et tertius effudit phialam suam in flumina et in fontes aquarum;
et factus est sanguis. 5 Et audivi angelum aquarum dicentem: « Iu-
stus es, qui es et qui eras, Sanctus, quia haec iudicasti, 6 quia san-
guinem sanctorum et prophetarum fuderunt, et sanguinem eis dedisti
bibere: digni sunt! ». 7 Et audivi altare dicens: « Etiam, Domine,
Deus omnipotens, vera et iusta iudicia tua! ».

[15] 3 Rex saeculorum
4 et magnificabit nomen tuum quia solus pius
5 et ecce apertum est
6 vestiti lapide mundo candido
7 Et unus
8 a maiestate Dei et de virtute eius
[16] 2 qui habent caracterem bestiae et eos qui adoraverunt imaginem eius
3 mortua est in mari
4 super flumina et super fontes aquarum

[8] Et quartus effudit phialam suam in solem; et datum est illi aestu
afficere homines in igne. [9] Et aestuaverunt homines aestu magno et
blasphemaverunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas
et non egerunt paenitentiam, ut darent illi gloriam.
[10] Et quintus effudit phialam suam super thronum bestiae; et fac-
tum est regnum eius tenebrosum, et commanducaverunt linguas
suas prae dolore [11] et blasphemaverunt Deum caeli prae doloribus
suis et vulneribus suis et non egerunt paenitentiam ex operibus suis.
[12] Et sextus effudit phialam suam super flumen illud magnum
Euphraten; et exsiccata est aqua eius, ut praepararetur via regibus,
qui sunt ab ortu solis. [13] Et vidi de ore draconis et de ore bestiae et de
ore pseudoprophetae spiritus tres immundos velut ranas: [14] sunt enim
spiritus daemoniorum facientes signa, qui procedunt ad reges universi
orbis congregare illos in proelium diei magni Dei omnipotentis.
[15] Ecce venio sicut fur. Beatus, qui vigilat et custodit vestimenta
sua, ne nudus ambulet, et videant turpitudinem eius.
[16] Et congregavit illos in locum, qui vocatur Hebraice Harmagedon.
[17] Et septimus effudit phialam suam in aerem; et exivit vox magna
de templo a throno dicens: « Factum est! ». [18] Et facta sunt fulgura
et voces et tonitrua, et terraemotus factus est magnus, qualis num-
quam fuit, ex quo homo fuit super terram, talis terraemotus sic ma-
gnus. [19] Et facta est civitas magna in tres partes, et civitates gentium
ceciderunt. Et Babylon magna venit in memoriam ante Deum dare
ei calicem vini indignationis irae eius. [20] Et omnis insula fugit, et
montes non sunt inventi. [21] Et grando magna sicut talentum descendit
de caelo in homines; et blasphemaverunt homines Deum propter
plagam grandinis, quoniam magna est plaga eius nimis.

17 [1] Et venit unus de septem angelis, qui habebant septem phialas,
et locutus est mecum dicens: « Veni, ostendam tibi damnationem
meretricis magnae, quae sedet super aquas multas, [2] cum qua forni-
cati sunt reges terrae, et inebriati sunt, qui inhabitant terram, de

[16] [8] homines et igni
[9] neque egerunt paenitentiam
[10] super sedem bestiae
[11] prae doloribus et
[12] in flumen | et siccavit aquam eius ut praepararetur via regibus ab ortu solis
[13] spiritus tres inmundos in modum ranarum
[14] et procedunt ad reges totius terrae | ad diem magnum
[18] qualis numquam fuit ex quo homines fuerunt super terram
[21] quoniam magna facta est vehementer

vino prostitutionis eius ». 3 Et abstulit me in desertum in spiritu. Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiae, habentem capita septem et cornua decem. 4 Et mulier erat circumdata purpura et coccino et inaurata auro et lapide pretioso et margaritis, habens poculum aureum in manu sua plenum abominationibus et immunditiis fornicationis eius, 5 et in fronte eius nomen scriptum, mysterium: « Babylon magna, mater fornicationum et abominationum terrae ».

6 Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum et de sanguine martyrum Iesu. Et miratus sum, cum vidissem illam, admiratione magna. 7 Et dixit mihi angelus: « Quare miraris? Ego tibi dicam mysterium mulieris et bestiae, quae portat eam, quae habet capita septem et decem cornua: 8 bestia, quam vidisti, fuit et non est, et ascensura est de abysso et in interitum ibit. Et mirabuntur inhabitantes terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vitae a constitutione mundi, videntes bestiam, quia erat et non est et aderit. 9 Hic est sensus, qui habet sapientiam. Septem capita septem montes sunt, super quos mulier sedet. Et reges septem sunt: 10 quinque ceciderunt, unus est, alius nondum venit et, cum venerit, oportet illum breve tempus manere. 11 Et bestia, quae erat et non est, et is octavus est et de septem est et in interitum vadit. 12 Et decem cornua, quae vidisti, decem reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tamquam reges una hora accipiunt cum bestia. 13 Hi unum consilium habent et virtutem et potestatem suam bestiae tradunt. 14 Hi cum Agno pugnabunt; et Agnus vincet illos, quoniam Dominus dominorum est et Rex regum, et qui cum illo sunt vocati et electi et fideles ».

15 Et dicit mihi: « Aquae, quas vidisti, ubi meretrix sedet, populi et turbae sunt et gentes et linguae. 16 Et decem cornua, quae vidisti, et bestia, hi odient fornicariam et desolatam facient illam et nudam, et carnes eius manducabunt et ipsam igne concremabunt; 17 Deus enim dedit in corda eorum, ut faciant, quod illi placitum est, et faciant unum consilium et dent regnum suum bestiae, donec consum-

[17] 4 plenum abominationum et inmunditia
7 Ego dicam tibi sacramentum mulieris
8 bestiam quam vidisti | quia erat et non est 9 et hic est sensus
11 et ipsa octava est et de septem est
12 post bestiam
15 et dixit mihi | aquas quas vidisti | populi sunt et gentes et linguae
16 et decem cornua quae vidisti et bestiam
17 placitum est ut dent regnum suum bestiae

mentur verba Dei. 18 Et mulier, quam vidisti, est civitas magna, quae
habet regnum super reges terrae ».

18 1 Post haec vidi alium angelum descendentem de caelo, habentem
potestatem magnam, et terra illuminata est a claritate eius. 2 Et clama-
vit in forti voce dicens: « Cecidit, cecidit Babylon magna et facta est
habitatio daemoniorum et custodia omnis spiritus immundi et custodia
omnis bestiae immundae et odibilis, 3 quia de vino irae fornicationis
eius biberunt omnes gentes, et reges terrae cum illa fornicati sunt,
et mercatores terrae de virtute deliciarum eius divites facti sunt! ».

4 Et audivi aliam vocem de caelo dicentem: « Exite de illa, populus
meus, ut ne comparticipes sitis peccatorum eius et de plagis eius
non accipiatis, 5 quoniam pervenerunt peccata eius usque ad caelum,
et recordatus est Deus iniquitatum eius. 6 Reddite illi, sicut et ipsa
reddidit, et duplicate duplicia secundum opera eius; in poculo, quo
miscuit, miscete illi duplum. 7 Quantum glorificavit se et in deliciis
fuit, tantum date illi tormentum et luctum. Quia in corde suo dicit:
" Sedeo regina et vidua non sum et luctum non videbo ", 8 ideo in
una die venient plagae eius, mors et luctus et fames, et igne combu-
retur, quia fortis est Dominus Deus, qui iudicavit illam ».

9 Et flebunt et plangent se super illam reges terrae, qui cum illa
fornicati sunt et in deliciis vixerunt, cum viderint fumum incendii
eius, 10 longe stantes propter timorem tormentorum eius, dicentes:
« Vae, vae, civitas illa magna, Babylon, civitas illa fortis, quoniam
una hora venit iudicium tuum! ».

11 Et negotiatores terrae flent et lugent super illam, quoniam mer-
cem eorum nemo emit amplius: 12 mercem auri et argenti et lapidis
pretiosi et margaritarum, et byssi et purpurae et serici et cocci, et
omne lignum thyinum et omnia vasa eboris et omnia vasa de ligno
pretiosissimo et aeramento et ferro et marmore, 13 et cinnamomum
et amomum et odoramenta et unguenta et tus, et vinum et oleum et
similam et triticum, et iumenta et oves et equorum et raedarum, et

[18] 1 Et post haec | a gloria eius

2 et exclamavit | et custodia omnis volucris inmundae

4 ut ne participes sitis delictorum eius

6 sicut ipsa | miscite

8 quia fortis est Deus

11 flebunt et lugebunt super illam quoniam merces eorum nemo emet amplius

12 et margaritis et byssi | et omnia vasa de lapide pretioso

13 et odoramentorum et unguenti et turis et vini et olei et similae et tritici et iumentorum et ovium

mancipiorum et animas hominum. [14] Et fructus tui, desiderium ani-
mae, discesserunt a te, et omnia pinguia et clara perierunt a te, et
amplius illa iam non invenient.
[15] Mercatores horum, qui divites facti sunt ab ea, longe stabunt
propter timorem tormentorum eius flentes ac lugentes, [16] dicentes:
« Vae, vae, civitas illa magna, quae amicta erat byssino et purpura
et cocco, et deaurata auro et lapide pretioso et margarita, [17] quoniam
una hora desolatae sunt tantae divitiae! ».
Et omnis gubernator et omnis, qui in locum navigat, et nautae et,
quotquot maria operantur, longe steterunt [18] et clamabant, videntes
fumum incendii eius, dicentes: « Quae similis civitati huic magnae? ».
[19] Et miserunt pulverem super capita sua et clamabant, flentes et
lugentes, dicentes: « Vae, vae, civitas illa magna, in qua divites facti
sunt omnes, qui habent naves in mari, de opibus eius, quoniam una
hora desolata est! [20] Exsulta super eam, caelum, et sancti et apostoli
et prophetae, quoniam iudicavit Deus iudicium vestrum de illa! ».
[21] Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum
et misit in mare dicens: « Impetu sic mittetur Babylon magna illa
civitas et ultra iam non invenietur. [22] Et vox citharoedorum et musi-
corum et tibia canentium et tuba non audietur in te amplius, et
omnis artifex omnis artis non invenietur in te amplius, et vox molae
non audietur in te amplius, [23] et lux lucernae non lucebit tibi am-
plius, et vox sponsi et sponsae non audietur in te amplius, quia
mercatores tui erant magnates terrae, quia in veneficiis tuis errave-
runt omnes gentes, [24] et in ea sanguis prophetarum et sanctorum
inventus est et omnium, qui interfecti sunt in terra! ».

19 [1] Post haec audivi quasi vocem magnam turbae multae in caelo
dicentium:
« Alleluia!
Salus et gloria et virtus Deo nostro,
[2] quia vera et iusta iudicia eius;

[18] [13] et animarum hominum
[14] et poma tua desiderii animae discessit a te
[16] et dicentes | et deaurata est auro | et margaritis
[17] destitutae sunt tantae divitiae | et qui maria operantur
[18] et clamaverunt videntes locum incendii eius
[19] et clamaverunt | vae vae civitas magna | in mari de pretiis eius
[21] hoc impetu mittetur
[23] non audietur adhuc in te quia mercatores tui erant principes terrae
[19] [1] turbarum multarum in caelo | Deo nostro est
[2] iudicia sunt eius

quia iudicavit de meretrice magna, quae corrupit terram in prostitutio-
ne sua, et vindicavit sanguinem servorum suorum de manibus eius! ».
3 Et iterum dixerunt: « Alleluia! Et fumus eius ascendit in saecula
saeculorum! ».
4 Et ceciderunt seniores viginti quattuor et quattuor animalia et adora-
verunt Deum sedentem super thronum dicentes: « Amen. Alleluia ».
5 Et vox de throno exivit dicens:
« Laudem dicite Deo nostro, omnes servi eius
et qui timetis eum, pusilli et magni! ».
6 Et audivi quasi vocem turbae magnae et sicut vocem aquarum
multarum et sicut vocem tonitruum magnorum dicentium:
« Alleluia,
quoniam regnavit Dominus, Deus noster omnipotens.
7 Gaudeamus et exsultemus et demus gloriam ei,
quia venerunt nuptiae Agni,
et uxor eius praeparavit se.
8 Et datum est illi, ut cooperiat se byssino splendenti mundo:
byssinum enim iustificationes sunt sanctorum ».
9 Et dicit mihi: « Scribe: Beati, qui ad cenam nuptiarum Agni vo-
cati sunt! ». Et dicit mihi: « Haec verba Dei vera sunt ». 10 Et cecidi
ante pedes eius, ut adorarem eum. Et dicit mihi: « Vide, ne feceris!
Conservus tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium
Iesu. Deum adora. Testimonium enim Iesu est spiritus prophetiae ».
11 Et vidi caelum apertum: et ecce equus albus; et, qui sedebat su-
per eum, vocabatur Fidelis et Verax, et in iustitia iudicat et pugnat.
12 Oculi autem eius sicut flamma ignis, et in capite eius diademata
multa, habens nomen scriptum, quod nemo novit nisi ipse, 13 et
vestitus veste aspersa sanguine, et vocatur nomen eius Verbum
Dei. 14 Et exercitus, qui sunt in caelo, sequebantur eum in equis
albis, vestiti byssino albo mundo. 15 Et de ore ipsius procedit gla-
dius acutus, ut in ipso percutiat gentes, et ipse *reget eos in virga
ferrea;* et ipse calcat torcular vini furoris irae Dei omnipotentis.
16 Et habet super vestimentum et super femur suum nomen scrip-
tum: Rex regum et Dominus dominorum.

[19] 8 byssinum splendens candidum
9 haec verba vera Dei sunt
11 vocabatur Fidelis et Verax vocatur et iustitia iudicat et pugnat
13 et vestitus erat vestem aspersam sanguine
16 et habet in vestimento et in femore suo scriptum | et Dominus dominantium

17 Et vidi unum angelum stantem in sole, et clamavit voce magna
dicens omnibus avibus, quae volabant per medium caeli: « Venite,
congregamini ad cenam magnam Dei, 18 ut manducetis carnes regum
et carnes tribunorum et carnes fortium et carnes equorum et seden-
tium in ipsis et carnes omnium liberorum ac servorum et pusillo-
rum ac magnorum ».
19 Et vidi bestiam et reges terrae et exercitus eorum congregatos
ad faciendum proelium cum illo, qui sedebat super equum, et cum
exercitu eius. 20 Et apprehensa est bestia et cum illa pseudopropheta,
qui fecit signa coram ipsa, quibus seduxit eos, qui acceperunt cha-
racterem bestiae et qui adorant imaginem eius; vivi missi sunt hi
duo in stagnum ignis ardentis sulphure. 21 Et ceteri occisi sunt in
gladio sedentis super equum, qui procedit de ore ipsius, et omnes
aves saturatae sunt carnibus eorum.

20 1 Et vidi angelum descendentem de caelo habentem clavem abyssi
et catenam magnam in manu sua. 2 Et apprehendit draconem, ser-
pentem antiquum, qui est Diabolus et Satanas, et ligavit eum per
annos mille 3 et misit eum in abyssum et clausit et signavit super
illum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille
anni; post haec oportet illum solvi modico tempore. 4 Et vidi thro-
nos, et sederunt super eos, et iudicium datum est illis; et animas
decollatorum propter testimonium Iesu et propter verbum Dei, et
qui non adoraverunt bestiam neque imaginem eius nec acceperunt
characterem in frontibus et in manibus suis; et vixerunt et regna-
verunt cum Christo mille annis. 5 Ceteri mortuorum non vixerunt,
donec consummentur mille anni. Haec est resurrectio prima. 6 Bea-
tus et sanctus, qui habet partem in resurrectione prima! In his se-
cunda mors non habet potestatem, sed erunt sacerdotes Dei et
Christi et regnabunt cum illo mille annis.
7 Et cum consummati fuerint mille anni, solvetur Satanas de car-
cere suo 8 et exibit seducere gentes, quae sunt in quattuor angulis
terrae, Gog et Magog, congregare eos in proelium, quorum numerus
est sicut arena maris. 9 Et ascenderunt super latitudinem terrae et
circumierunt castra sanctorum et civitatem dilectam. Et descendit

[19] 19 qui sedebat in equo
20 et cum illo | coram ipso | qui et adorant imaginem eius
[20] 4 et vidi sedes et sederunt super eas | aut in manibus suis
8 et seducet gentes quae sunt super quattuor angulos | et congregabit eos

ignis de caelo et devoravit eos; [10] et Diabolus, qui seducebat eos,
missus est in stagnum ignis et sulphuris, ubi et bestia et pseudo-
propheta, et cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum.
[11] Et vidi thronum magnum candidum et sedentem super eum, a
cuius aspectu fugit terra et caelum, et locus non est inventus eis.
[12] Et vidi mortuos, magnos et pusillos, stantes in conspectu throni;
et libri aperti sunt. Et alius liber apertus est, qui est vitae; et iudi-
cati sunt mortui ex his, quae scripta erant in libris secundum opera
ipsorum. [13] Et dedit mare mortuos, qui in eo erant, et mors et in-
fernus dederunt mortuos, qui in ipsis erant; et iudicati sunt singuli
secundum opera ipsorum. [14] Et mors et infernus missi sunt in
stagnum ignis. Haec mors secunda est, stagnum ignis. [15] Et si quis
non est inventus in libro vitae scriptus, missus est in stagnum ignis.

21 [1] Et vidi caelum novum et terram novam; primum enim caelum
et prima terra abierunt, et mare iam non est. [2] Et civitatem sanctam
Ierusalem novam vidi descendentem de caelo a Deo, paratam sicut
sponsam ornatam viro suo. [3] Et audivi vocem magnam de throno
dicentem: « *Ecce tabernaculum* Dei cum hominibus! *Et habitabit*
cum eis, et ipsi populi eius erunt, et ipse Deus cum eis erit eorum
Deus, [4] *et absterget omnem lacrimam* ab oculis eorum, et mors ultra
non erit, neque luctus neque clamor neque dolor erit ultra, quia
prima abierunt ».
[5] Et dixit, qui sedebat super throno: « Ecce nova facio omnia ».
Et dicit: « Scribe: Haec verba fidelia sunt et vera ». [6] Et dixit mihi:
« Facta sunt! Ego sum Alpha et Omega, principium et finis. Ego
sitienti dabo de fonte aquae vivae gratis. [7] Qui vicerit, hereditabit
haec, et *ero illi Deus, et ille erit mihi filius.* [8] Timidis autem et incre-
dulis et exsecratis et homicidis et fornicatoribus et veneficis et ido-
lolatris et omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti
igne et sulphure, quod est mors secunda ».

[20] [9] ignis a Deo de caelo
[10] pseudoprophetes
[11] et locus non est inventus ab eis
[13] et mors et inferus | et iudicatum est de singulis
[14] et inferus et mors
[15] et qui non est inventus
[21] [1] caelum et prima terra abiit
[4] et absterget Deus | quae prima abierunt
[5] in throno | scribe quia haec verba fidelissima sunt et vera
[6] et dixit mihi factum est ego sum A et Ω initium et finis
[7] qui vicerit possidebit haec

9 Et venit unus de septem angelis habentibus septem phialas ple-
nas septem plagis novissimis et locutus est mecum dicens: « Veni,
ostendam tibi sponsam uxorem Agni ». 10 Et sustulit me in spiritu
super montem magnum et altum et ostendit mihi civitatem sanctam
Ierusalem descendentem de caelo a Deo, 11 habentem claritatem
Dei; lumen eius simile lapidi pretiosissimo, tamquam lapidi iaspidi,
in modum crystalli; 12 et habebat murum magnum et altum et ha-
bebat *portas* duodecim et super portas angelos duodecim et *nomina*
inscripta, quae sunt duodecim *tribuum filiorum Israel.* 13 *Ab oriente*
portae tres et ab aquilone portae tres et ab austro portae tres et ab
occasu portae tres; 14 et murus civitatis habens fundamenta duodecim,
et super ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum Agni.

15 Et, qui loquebatur mecum, habebat mensuram arundinem
auream, ut metiretur civitatem et portas eius et murum eius. 16 Et
civitas in quadro posita est, et longitudo eius tanta est quanta et
latitudo. Et mensus est civitatem arundine per stadia duodecim mi-
lia; longitudo et latitudo et altitudo eius aequales sunt. 17 Et men-
sus est murum eius centum quadraginta quattuor cubitorum, men-
sura hominis, quae est angeli. 18 Et erat structura muri eius ex iaspide,
ipsa vero civitas aurum mundum simile vitro mundo. 19 Fundamenta
muri civitatis omni lapide pretioso ornata: fundamentum primum
iaspis, secundus sapphirus, tertius chalcedonius, quartus smaragdus,
20 quintus sardonyx, sextus sardinus, septimus chrysolithus, octavus
beryllus, nonus topazius, decimus chrysoprasus, undecimus hyacin-
thus, duodecimus amethystus. 21 Et duodecim portae duodecim mar-
garitae sunt, et singulae portae erant ex singulis margaritis. Et platea
civitatis aurum mundum tamquam vitrum perlucidum.

22 Et templum non vidi in ea: Dominus enim, Deus omnipotens,
templum illius est, et Agnus. 23 Et civitas non eget sole neque luna,
ut luceant ei, nam claritas Dei illuminavit eam, et lucerna eius est

[21] 9 habentibus phialas
10 in montem magnum et altum
11 lapidi pretioso tamquam lapidi iaspidis sicut cristallum
12 habens portas duodecim et in portis | inscripta quae sunt nomina
14 et in ipsis duodecim nomina
15 et murum
16 et mensus est civitatem de harundine | aequalia sunt
17 et mensus est murus eius
18 ex lapide iaspide | auro mundo simile
21 duodecim margaritae sunt per singulas et singulae portae erant ex singulis
23 ut luceant in ea

Agnus. [24] Et ambulabunt gentes per lumen eius, et reges terrae affe-
runt gloriam suam in illam; [25] et portae eius non claudentur per diem,
nox enim non erit illic; [26] et afferent gloriam et divitias gentium in
illam. [27] Nec intrabit in ea aliquid coinquinatum et faciens abomina-
tionem et mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vitae Agni.

22 [1] Et ostendit mihi fluvium aquae vitae splendidum tamquam cry-
stallum, procedentem de throno Dei et Agni. [2] *In medio* plateae eius
et *fluminis ex utraque parte lignum vitae* afferens fructus duodecim,
per menses singulos reddens *fructum suum, et folia* ligni *ad sanitatem*
gentium. [3] Et omne maledictum non erit amplius. Et thronus Dei et
Agni in illa erit; et servi eius servient illi [4] et videbunt faciem eius,
et nomen eius in frontibus eorum. [5] Et nox ultra non erit, et non
egent lumine lucernae neque lumine solis, quoniam Dominus Deus
illuminabit super illos, et regnabunt in saecula saeculorum.

[6] Et dixit mihi: « Haec verba fidelissima et vera sunt, et Dominus,
Deus spirituum prophetarum, misit angelum suum ostendere servis
suis, quae oportet fieri cito. [7] Et ecce venio velociter. Beatus, qui
servat verba prophetiae libri huius ».

[8] Et ego Ioannes, qui audivi et vidi haec. Et postquam audissem
et vidissem, cecidi, ut adorarem ante pedes angeli, qui mihi haec
ostendebat. [9] Et dicit mihi: « Vide, ne feceris. Conservus tuus sum
et fratrum tuorum prophetarum et eorum, qui servant verba libri
huius; Deum adora! ».

[10] Et dicit mihi: « Ne signaveris verba prophetiae libri huius;
tempus enim prope est! [11] Qui nocet, noceat adhuc, et, qui sordidus
est, sordescat adhuc, et iustus iustitiam faciat adhuc, et sanctus
sanctificetur adhuc.

[12] Ecce venio cito, et merces mea mecum est, reddere unicuique
sicut opus eius est. [13] Ego Alpha et Omega, primus et novissimus,

[21] [24] et reges terrae adferent gloriam suam et honorem in illam
[25] non cludentur
[26] gloriam et honorem
[22] [1] procedentem de sede Dei et Agni
[2] et ex utraque parte fluminis lignum vitae | per menses singula reddentia
[3] et sedes Dei et Agni in illa erunt
[5] et non egebunt lumine lucernae | quoniam Dominus Deus inluminat illos
[7] qui custodit verba
[11] et qui in sordibus est
[12] reddere unicuique secundum opera sua
[13] ego A et Ω primus et novissimus

principium et finis. 14 Beati, qui lavant stolas suas, ut sit potestas
eorum super lignum vitae, et per portas intrent in civitatem. 15 Foris ca-
nes et venefici et impudici et homicidae et idolis servientes et omnis,
qui amat et facit mendacium!
16 Ego Iesus misi angelum meum testificari vobis haec super eccle-
siis. Ego sum radix et genus David, stella splendida matutina ».
17 Et Spiritus et sponsa dicunt: « Veni! ». Et, qui audit, dicat:
« Veni! ». Et, qui sitit, veniat; qui vult, accipiat aquam vitae gratis.
18 Contestor ego omni audienti verba prophetiae libri huius: Si
quis apposuerit ad haec, apponet Deus super illum plagas scriptas
in libro isto; 19 et si quis abstulerit de verbis libri prophetiae huius,
auferet Deus partem eius de ligno vitae et de civitate sancta, de his,
quae scripta sunt in libro isto.
20 Dicit, qui testimonium perhibet istorum: « Etiam, venio cito ».
« Amen. Veni, Domine Iesu! ».
21 Gratia Domini Iesu cum omnibus.

[22] 14 ut sit potestas eorum in ligno vitae et portis intrent
16 in ecclesiis | stella splendida et matutina
19 et si quis deminuerit de verbis libri | et de civitate sancta et de his
21 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus

APPENDIX

DECRETUM DE CANONICIS SCRIPTURIS[1]

Sacrosancta oecumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, praesidentibus in ea eisdem tribus Apostolicae Sedis Legatis, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut sublatis erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur: quod promissum *ante per Prophetas in Scripturis Sanctis,*[2] Dominus noster Iesus Christus, Dei Filius, proprio ore primum promulgavit, deinde per suos Apostolos, tamquam fontem omnis et salutaris veritatis et morum disciplinae, omni creaturae praedicari iussit:[3] perspiciensque hanc veritatem et disciplinam contineri in libris scriptis et sine scripto traditionibus, quae ab ipsius Christi ore ab Apostolis acceptae, aut ab ipsis Apostolis Spiritu Sancto dictante, quasi per manus traditae, ad nos usque pervenerunt: orthodoxorum Patrum exempla secuta, omnes libros tam Veteris quam Novi Testamenti, cum utriusque unus Deus sit auctor, nec non traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tamquam vel oretenus a Christo, vel a Spiritu Sancto dictatas, et continua successione in Ecclesia catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit ac veneratur.

Sacrorum vero Librorum indicem huic decreto adscribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur. Sunt vero infrascripti.

Testamenti Veteris: Quinque Moysis, id est Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium; Iosue, Iudicum, Ruth, quattuor Regum, duo Paralipomenon, Esdrae primus et secundus, qui dicitur Nehemias, Tobias, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Davidicum centum quinquaginta psalmorum, Parabolae, Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Ieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel, duodecim prophetae minores, id est: Osea, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michaeas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggaeus, Zacharias, Malachias; duo Maccabaeorum, primus et secundus.

[1] Ex Concilio Tridentino, sessione quarta; Mansi 33, 22.

[2] Rom 1, 3; cfr. Heb 1, 1s.

[3] Cfr. Mt 28, 19; Mc 16, 15.

Testamenti Novi: Quattuor Evangelia, secundum Matthaeum, Marcum, Lucam, Ioannem; Actus Apostolorum a Luca Evangelista conscripti; quattuordecim epistulae Pauli Apostoli: ad Romanos, duae ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duae ad Thessalonicenses, duae ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebraeos; Petri Apostoli duae; Ioannis Apostoli tres; Iacobi Apostoli una; Iudae Apostoli una et Apocalypsis Ioannis Apostoli.

Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi consueverunt, et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis non susceperit, et traditiones praedictas sciens et prudens contempserit, anathema sit.

DECRETUM DE EDITIONE ET USU SACRORUM LIBRORUM[1]

Insuper eadem sacrosancta Synodus, considerans non parum utilitatis accedere posse Ecclesiae Dei, si ex omnibus latinis editionibus, quae circumferuntur sacrorum librorum, quaenam pro authentica habenda sit, innotescat: statuit et declarat, ut haec ipsa vetus et vulgata editio, quae longo tot saeculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expositionibus pro authentica habeatur, ut nemo illam reiicere quovis praetextu audeat vel praesumat.

Praeterea ad coercenda petulantia ingenia decernit, ut nemo, suae prudentiae innixus, in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae Christianae pertinentium, Sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum Sanctarum, aut etiam contra unanimen consensum Patrum, ipsam Scripturam Sacram interpretari audeat, etiamsi huiusmodi interpretationes nullo umquam tempore in lucem edendae forent. Qui contravenerint, per Ordinarios declarentur, et poenis a iure statutis puniantur.

Sed et impressoribus modum in hac parte, ut par est, imponere volens, qui iam sine modo, hoc est putantes sibi licere, quidquid libet, sine licentia superiorum ecclesiasticorum, ipsos Sacrae Scripturae libros, et super illis annotationes et expositiones quorumlibet indifferenter, saepe tacito, saepe etiam ementito prelo, et quod gravius est, sine nomine auctoris imprimunt, alibi etiam impressos libros huiusmodi temere venales habent: decernit et statuit, ut posthac Sacra Scriptura, potissimum vero haec ipsa vetus et vulgata editio, quam emendatissime imprimatur, nullique liceat imprimere, vel imprimi facere, quosvis libros de rebus sacris sine nomine auctoris, neque illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primum examinati probatique fuerint ab Ordinario, sub poena anathematis et pecuniae in canone Concilii novissimi Lateranensis apposita. Et si regulares fuerint, ultra examinationem et probationem

[1] Ex Concilio Tridentino, sessione quarta; Mansi 33, 22s.

huiusmodi, licentiam quoque a suis superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris, iuxta formam suarum ordinationum. Qui autem scripto eos communicant, vel evulgant, nisi antea examinati probatique fuerint, eisdem poenis subiaceant, quibus impressores. Et qui eos habuerint vel legerint, nisi prodiderint auctorem, pro auctoribus habeantur. Ipsa vero huiusmodi librorum probatio in scriptis detur, atque ideo in fronte libri vel scripti vel impressi authentice appareat; idque totum, hoc est, et probatio et examen, gratis fiat, ut probanda probentur et reprobentur improbanda.

Post haec temeritatem illam reprimere volens, qua ad profana quaeque convertuntur et torquentur verba et sententiae Sacrae Scripturae, ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones, impias et diabolicas incantationes, divinationes, sortes, libellos etiam famosos, mandat et praecipit, ad tollendam huiusmodi irreverentiam et contemptum, et ne de cetero quisquam quomodolibet verba Scripturae Sacrae ad haec et similia audeat usurpare, ut omnes huius generis homines, temeratores et violatores verbi Dei, iuris et arbitrii poenis per Episcopos coerceantur.

PRAEFATIO AD LECTOREM (TRIUM EDITIONUM CLEMENTINARUM)[1]

In multis, magnisque beneficiis, quae per sacram Tridentinam Synodum Ecclesiae suae Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quod inter tot Latinas editiones Divinarum Scripturarum, solam veterem ac vulgatam, quae longo tot saeculorum usu in Ecclesia probata fuerat, gravissimo Decreto authenticam declaravit. Nam, ut illud omittamus, quod ex recentibus editionibus non paucae ad haereses huius temporis confirmandas licenter detortae videbantur: ipsa certe tanta versionum varietas, atque diversitas magnam in Ecclesia Dei confusionem parere potuisset. Iam enim hac nostra aetate illud fere evenisse constat, quod sanctus Hieronymus tempore suo accidisse testatus est,[2] tot scilicet fuisse exemplaria, quot codices; cum unusquisque pro arbitrio suo adderet, vel detraheret.

Huius autem veteris ac vulgatae Editionis tanta semper fuit auctoritas, tamque excellens praestantia, ut eam ceteris omnibus Latinis editionibus longe anteferendam esse, apud aequos Iudices in dubium revocari non posset. Qui namque in ea Libri continentur (ut a maioribus nostris quasi per manus traditum nobis est) partim ex sancti Hieronymi translatione, vel emendatione suscepti sunt; partim retenti ex antiquissima quadam editione Latina, quam sanctus Hieronymus[3] communem et Vulgatam, sanctus Augustinus[4] Italam, sanctus Gregorius[5] Veterem translationem appellat.

Ac de Veteris quidem huius, sive Italae editionis sinceritate atque praestantia praeclarum sancti Augustini testimonium exstat in secundo Libro de Doctrina Christiana,[6] ubi Latinis omnibus editionibus, quae tunc plurimae circumferebantur, Italam praeferendam censuit, quod esset, ut ipse loquitur, verborum tenacior cum per-

[1] Ex editionibus Clementinis, annis 1592, 1593, 1598 e typographia Vaticana emissis.

[2] *Praefatio in Iosue.*

[3] In c. 49 *Isaiae.*

[4] Lib. 2 de *Doctrina Christiana*, c. 14.

[5] *Epist. Dedicat. ad Leandrum*, c. 5 in fine.

[6] L.c.

spicuitate sententiae. De sancto vero Hieronymo multa exstant veterum Patrum egregia testimonia: eum enim sanctus Augustinus [7] hominem doctissimum, ac trium linguarum peritissimum vocat, atque eius translationem ipsorum quoque Hebraeorum testimonio veracem esse confirmat. Eundem sanctus Gregorius ita praedicat,[8] ut eius translationem, quam novam appellat, ex Hebraeo eloquio cuncta verius transfudisse dicat: atque idcirco dignissimam esse, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Isidorus non uno in loco Hieronymianam versionem ceteris omnibus anteponit,[9] eamque ab ecclesiis Christianis communiter recipi ac probari affirmat,[10] quod sit in verbis clarior, et veracior in sententiis. Sophronius quoque, vir eruditissimus, sancti Hieronymi translationem non Latinis modo, sed etiam Graecis valde probari animadvertens, tanti eam fecit, ut Psalterium et Prophetas ex Hieronymi versione in Graecum eleganti sermone transtulerit. Porro qui secuti sunt, viri doctissimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anselmus, Petrus Damiani, Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonaventura, ceterique omnes, qui his nongentis annis in Ecclesia floruerunt, sancti Hieronymi versione ita sunt usi, ut ceterae, quae pene innumerabiles erant, quasi lapsae de manibus Theologorum, penitus obsoleverint. Quare non immerito Catholica Ecclesia sanctum Hieronymum Doctorem maximum, atque ad Scripturas sacras interpretandas divinitus excitatum ita celebrat, ut iam difficile non sit illorum omnium damnare iudicium, qui vel tam eximii Doctoris lucubrationibus non acquiescunt, vel etiam meliora, aut certe paria praestare se posse confidunt.

Ceterum ne tam fidelis translatio, tamque in omnes partes Ecclesiae utilis, vel iniuria temporum, vel impressorum incuria, vel temere emendantium audacia, ulla ex parte corrumperetur, eadem sacrosancta Synodus Tridentina illud Decreto suo sapienter adiecit, ut haec ipsa vetus ac vulgata Editio emendatissime, quoad fieri posset, imprimeretur: neque ulli liceret eam sine facultate et approbatione Superiorum excudere. Quo Decreto simul typographorum temeritati ac licentiae modum imposuit, et Pastorum Ecclesiae in tanto bono quam diligentissime retinendo, et conservando, vigilantiam, atque industriam excitavit.

[7] Lib. 18 de *Civitate Dei*, c. 43.
[8] Lib. 20 *Moral.* 24.
[9] Lib. 6 *Etymol.*, c. 5.
[10] Lib. 1 de *Divin. Offic.* 12.

Et quamvis insignium Academiarum Theologi in Editione vulgata pristino suo nitori restituenda magna cum laude laboraverint; quia tamen in tanta re nulla potest esse nimia diligentia, et codices manuscripti complures et vetustiores Summi Pontificis iussu conquisiti, atque in Urbem advecti erant; et demum, quoniam executio generalium Conciliorum, et ipsa Scripturarum integritas ac puritas ad curam Apostolicae Sedis potissimum pertinere cognoscitur; ideo Pius IV Pontifex Maximus pro sua in omnes Ecclesiae partes incredibili vigilantia, lectissimis aliquot sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, aliisque tum Sacrarum litterarum, tum variarum linguarum peritissimis viris, eam provinciam demandavit, ut vulgatam editionem Latinam, adhibitis antiquissimis codicibus manuscriptis, inspectis quoque Hebraicis, Graecisque Bibliorum fontibus; consultis denique veterum Patrum commentariis, accuratissime castigarent. Quod itidem institutum Pius V prosecutus est. Verum Conventum illum ob varias, gravissimasque Sedis Apostolicae occupationes iamdudum intermissum, Sixtus V Divina providentia ad summum Sacerdotium evocatus, ardentissimo studio revocavit, et opus tandem confectum typis mandari iussit. Quod cum iam esset excusum, et ut in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animadvertens non pauca in sacra Biblia praeli vitio irrepsisse, quae iterata diligentia indigere viderentur, totum opus sub incudem revocandum censuit atque decrevit. Id vero cum morte praeventus praestare non potuisset, Gregorius XIV qui, post Urbani VII duodecim dierum Pontificatum, Sixto successerat, eius animi intentionem executus perficere aggressus est, amplissimis aliquot Cardinalibus, aliisque doctissimis viris ad hoc iterum deputatis. Sed eo quoque, et qui illi successit, Innocentio IX brevissimo tempore de hac luce subtractis; tandem sub initium Pontificatus Clementis VIII qui nunc Ecclesiae universae gubernacula tenet, opus, in quod Sixtus V intenderat, Deo bene iuvante perfectum est.

Accipe igitur, Christiane Lector, eodem Clemente Summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia veterem ac vulgatam sacrae Scripturae Editionem, quanta fieri potuit diligentia castigatam: quam quidem sicut omnibus numeris absolutam, pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita ceteris omnibus, quae ad hanc usque diem prodierunt, emendatiorem, purioremque esse, minime dubitandum. Et vero quamvis in hac Bibliorum recognitione in codicibus manuscriptis, Hebraeis, Graecisque fontibus, et ipsis veterum Patrum commentariis conferendis non mediocre studium adhibitum fuerit; in hac tamen pervulgata Lectione sicut nonnulla consulto mutata,

ita etiam alia, quae mutanda videbantur, consulto immutata relicta sunt; tum quod ita faciendum esse ad offensionem populorum vitandam sanctus Hieronymus [11] non semel admonuit: tum quod facile fieri posse credendum est, ut maiores nostri, qui ex Hebraeis, et Graecis Latina fecerunt, copiam meliorum, et emendatiorum librorum habuerint, quam ii, qui post illorum aetatem ad nos pervenerunt, qui fortasse tam longo tempore identidem describendo minus puri, atque integri evaserunt; tum denique quia sacrae Congregationi Amplissimorum Cardinalium, aliisque eruditissimis viris ad hoc opus a Sede Apostolica delectis propositum non fuit, novam aliquam editionem cudere, vel antiquum Interpretem ulla ex parte corrigere, vel emendare; sed ipsam veterem, ac vulgatam Editionem Latinam a mendis veterum librariorum, necnon pravarum emendationum erroribus repurgatam, suae pristinae integritati, ac puritati, quoad eius fieri potuit, restituere; eaque restituta, ut quam emendatissime imprimeretur iuxta Concilii Oecumenici Decretum pro viribus operam dare.

Porro in hac Editione nihil non canonicum, nihil adscititium, nihil extraneum apponere visum est: atque ea causa fuit, cur Liber tertius et quartus Esdrae inscripti, quos inter Canonicos libros sacra Tridentina Synodus non annumeravit, ipsa etiam Manassae regis Oratio, quae neque Hebraice, neque Graece quidem exstat, neque in manuscriptis antiquioribus invenitur, neque pars est ullius Canonici libri, extra Canonicae Scripturae seriem posita sint: et nullae ad marginem concordantiae (quae posthac inibi apponi non prohibentur), nullae notae, nullae variae lectiones, nullae denique praefationes, nulla argumenta ad librorum initia conspiciantur.

Sed sicut Apostolica Sedes industriam eorum non damnat, qui concordantias locorum, varias lectiones, praefationes sancti Hieronymi, et alia id genus in aliis editionibus inseruerunt; ita quoque non prohibet, quin alio genere characteris in hac ipsa Vaticana editione eiusmodi adiumenta pro studiosorum commoditate, atque utilitate in posterum adiiciantur; ita tamen, ut lectiones variae ad marginem ipsius Textus minime annotentur.

[11] *Epist. ad Suniam et Fretellam; Praef. Evang. ad Damasum.*